

Illustreret Nyhedsblad

Ugentlige Efterretninger

om

Nutidens vigtigste Begivenheder og Personligheder,

samt

Dagens Nyheder, offentligt og selskabeligt Liv,

Videnskab og Kunst etc.

OKTOB. 1851 TIL DEC. 1852.

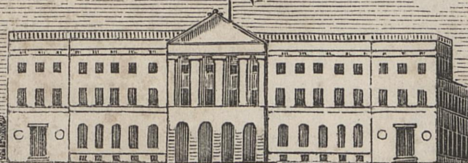
FØRSTE BIND.

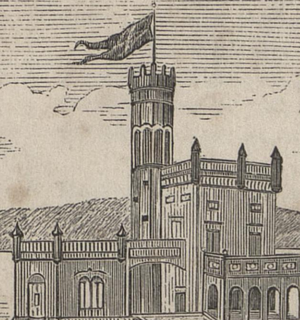
Christiania.

A. DZWONKOWSKI.

Brögger & Christie's Bogtrykkeri.

1852.

Indholdsfortegnelse til første Bind af Illustreret Nyhedsblad.

Fra Oktober 1851 til December 1852.

Alphabetisk Sagregister.

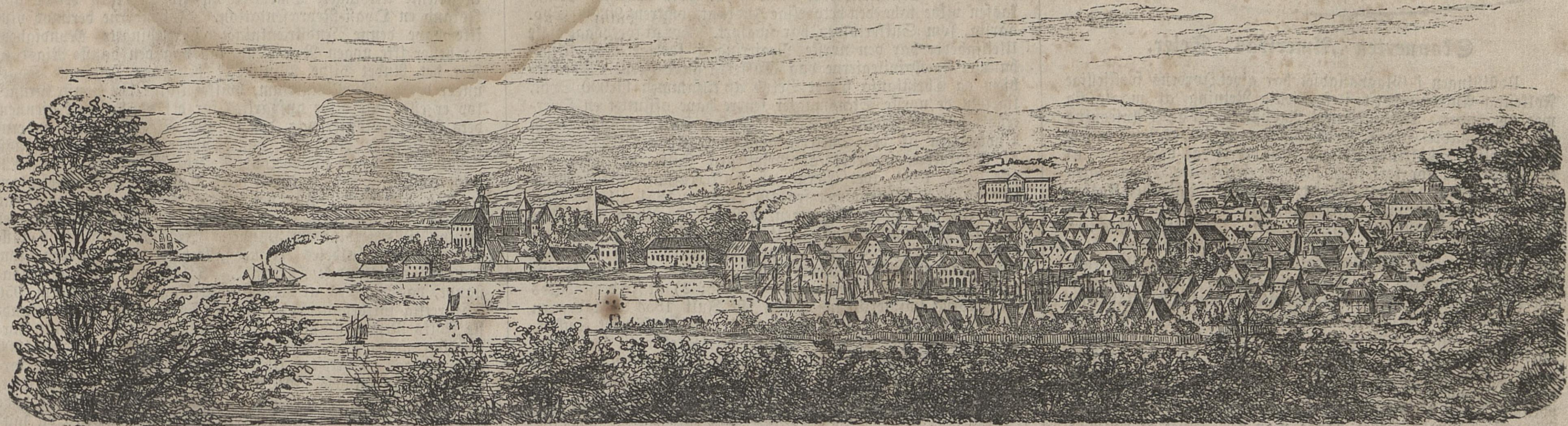
Side

Literatur.

Portrætfortegnelse.

Fortegnelse over de Forfattere, der under Navn have leveret Bidrag til Bladet.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 1–2. Udkommer hver Løverdag Aften. **Christiania den 25de October 1851.** Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. **I. Bind.**

Indhold:

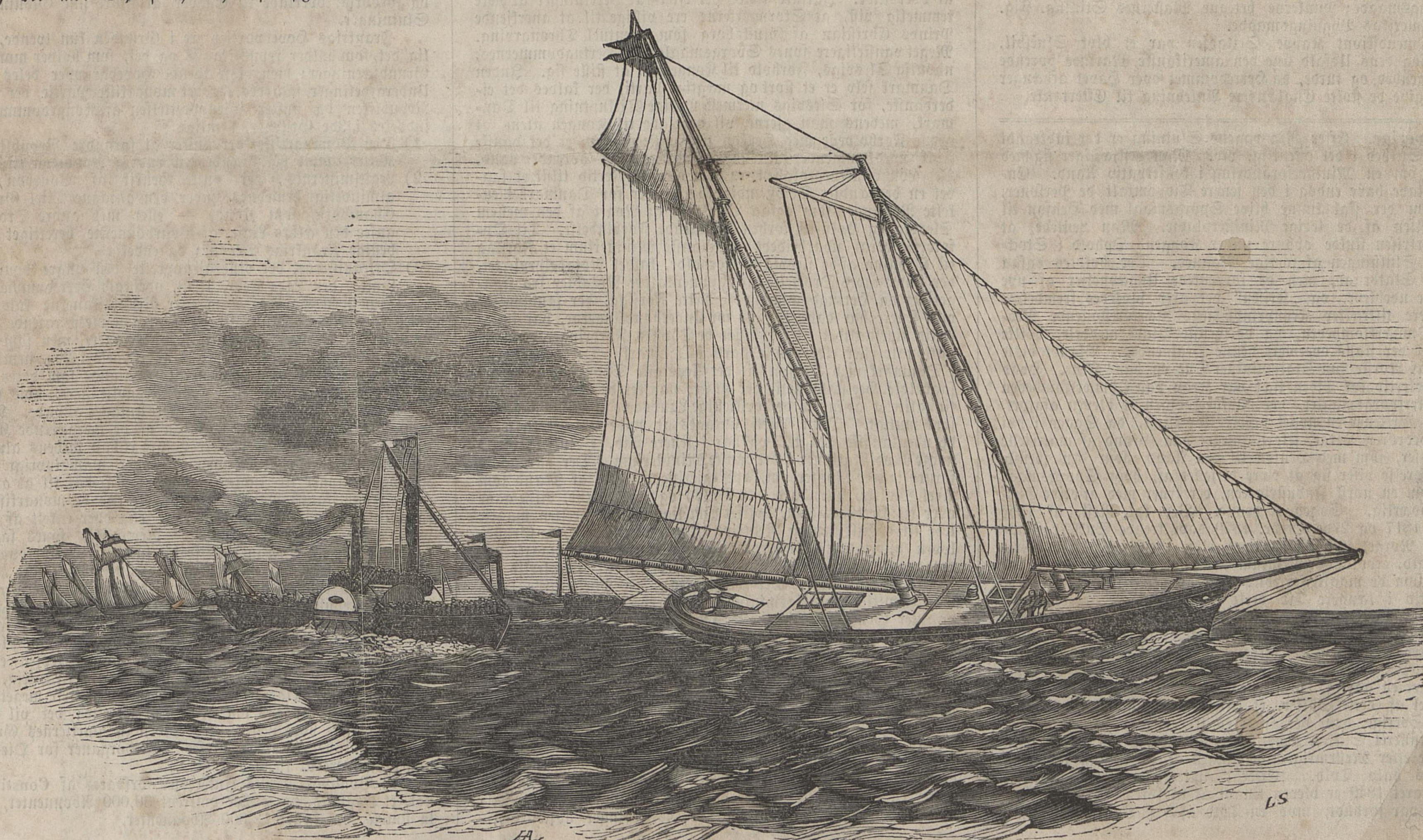
Da vi i Maimaaned dette Aar indbøde til Subskription paa vort Blad, antydede vi korteligen dets Tendens og de Materier, som deri vilde blive behandlede. Nu er Tiden til at holde, hvad vi da have lovet. Dette indsee vi selv for godt ikke er nogen let Sag. Selv med den i mange Henseender fortrinlige Bistand, som vi have sikret os, kunne vi vistnok ikke løse denne vor vanskelige Opgave til Alles Tilfredshed; men vi nære dog det Haab, at Ingen, der med Skjønsomhed har sat sig ind i alle de Hindringer, som hertillands møde et saa storartet Foretagende, som vort, vil finde sine billige Forventninger skuffede. Skulde derimod nogen Læser i vort Blad have ventet sig en saadan Righoldighed og Fuldstændighed i Alt, hvad der angaar Nutidens Begivenheder, som i vore udenlandske Mønstre, der have et europæisk, ja et Verdens-Publikum at raade over, da vil han vistnok desværre finde sig skuffet. Men søger han blot det Interessanteste i Kunstens og Industriens Omraade og Dagsbegivenhederne kortelig og letfattelig behandlede, haabe vi, at han ikke saa ofte utilfredsstillet skal lægge Bladet fra sig. Søger han Underretning om interessante Begivenheder, mærkværdige Personligheder eller storartede Bygningsforetagender osv. inden vort Fædrelands Grændser, haabe vi ogsaa, at han sjælden skal søge forgjæves. Søger han Portræter af verdenshistoriske Personligheder, Skildringer af fremmede Nationers Sæder og Skikke, Beskrivelser og Afbildninger af mærkværdige Stæder, haabe vi endog, at han nu og da skal finde hvad han søger. Søger han derimod vidtløftige politiske Afhandlinger, vil han Intet finde. Disse ere Dagbladspressens Sag og fordre desuden større Plads, end dertil kan afsees i et Blad, der er beregnet paa at levere Alt, hvad der ellers kan være af Almeeninteresse, og hvis Rum desuden for en ikke ringe Deel bliver optaget af Afbildninger. Allermindst vil man i vort Blad finde Polemik og almindelige Aviskjævlerier. Vi ville holde os udenfor Dagens politiske og personlige Stridigheder og blot med Rolighed nu og da angive Partiernes Stilling eller Stridens Resultater, uden at paanøde Læserne vor individuelle Mening „om hvo der har Ret eller Uret." Blot Fakta skulle hos os tale.

Men hvorledes skal Alt, hvad vi have lovet, kunne rummes i vort Ugeblad, vil man spørge. Vi have ogsaa opkastet os samme Spørgsmaal, og svaret som ovenfor, at man ingenlunde maa vente megen Udførlighed eller en vidtgaaende Detail, der da ogsaa for en stor Deel gjøres overflødig ved Afbildningerne; thi ved et Blik paa disse vil man ofte kunne danne sig et klarere Begreb om en Gjenstand end af spaltelange Afhandlinger. Et af nogle Linier ledsaget Grundrids eller et Kart vil ofte kunne oplyse Enkeltheder, som mange Spalter Text uden Afbildninger lade i Dunkelhed. En mærkelig Mands Portræt siger os ofte mere om hans Charakteer og Sindelag end en lang Biographie. Saaledes haabe vi i en vis Forstand, uagtet megen Korthed i Behandlingen, at opnaae en tilfredsstillende Fuldstændighed, naar nemlig Ordet og Afbildningerne understøtte hinanden.

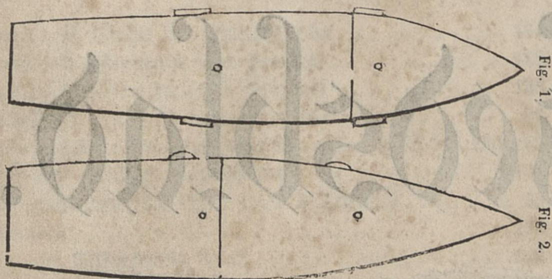
Hvad Sprog og Behandlingsmaade i Bladet angaar, ville vi beflitte os paa den største Simpelhed og Forstaaelighed, saavel hvor Emnet er videnskabeligt som hvor det i sig selv er populært, idet vi nemlig erkjende, „at en Videnskab, som ikke forstaar at gjøre sig forstaaelig, er en Lærling, der har den vigtigste Opgave tilbage at løse."

Gud give nu, at vor Virksomhed maa blive til Gavn og Nytte for vort kjære Fædreland!

Redactionen
af „Illustreret Nyhedsblad."

Skonnerten „Amerikas" og de engelske Yachters Kapseilen den 22de August.

Skonnerten „Amerikas" Seier.

Udstillingen i Glaspalladset har givet Jordens forskjellige Folkeslag Anledning til i forskjellig Retning at maale sig med hverandre. Veddestriden i Industrien har givet Anledning til mange andre Slags Veddekampe. Saaledes have vi seet den engelske Schakklubs stolteste Matadorer at overvindes af en Tydsker, og for kort siden have de seirvante Oboere igjen lidt et Nederlag. Glaspalladset, Kossuths Frigivelse, Katholikernes Agitation mod Titelbillen, Alt var fortrængt af en i Britternes Søannaler uhørt Hændelse. De brittiske „Yachter" ere ved den store Regatta den 22de August overvundne af en Amerikaner. Den Amerikaneren J. B. Stevens tilhørende Skonnert „Amerika" paa 170 Tons har i Kappe-Seiladsen om Øen Wight overvundet de berømteste engelske Hurtigseilere, der i mange Aar ved alle Veddekampe have været Seierherer. Vel havde ingen tvivlet paa at Amerika var en temmelig hurtig Seiler, thi dens Eier var jo kommen over fra de Forenede Stater ene og alene i den Hensigt at udfordre de engelske Yachtmænd, og den hos os bekjendte Ingeniør R. Stephenson havde selv modtaget Udfordringen for sin Skonnert Titania, men alligevel havde man ved Synet af Amerika ikke tiltroet den Kræfter nok til at bestaae Prøven med „Gammel-England." Da det derfor var bleven bekjendt, at Amerika vilde indfinde sig til Veddestriden, steg alle Klassers Interesser saa meget høiere, og selv Dronningen og hendes Hof bukkede under for Indflydelsen af den almindelige Nysgjerrighed.

Udgangspunktet var Cowes. Klokken 9 og 55 Minuter gav en fra Klubhusets Batteri affyret Kanon det første Signal til at gjøre sig færdig, og snart vare Yachterne ligefra Dækket til Mastetoppen indhyllede i hvide Seil, hvorved Amerika allerede beviste sin fortrinlige Indretning, idet den med Lynets Hurtighed var klaret. Et andet Signal Kl. 10. gav Tegn til Afseilingen og snart vuggede den nydelige Flaade sig mod Vesten, dreven af en let Vind. En Mængde Fremmede, Franskmænd, Tydskere, men fornemmelig Amerikanere vare did komne til det sjældne Skuespil; Yachterne kjæmpede som Heste i et Veddeløb om Prisen og den eneste Vindende var Amerika. Nogle Øieblikke rørte den sig ikke og lod sine Modstandere, hvis Antal i det Hele var 15, faae et temmelig langt Forsprang. Men da den derpaa satte sig i Bevægelse, havde den inden Kort indhentet Fleertallet af de engelske Hurtigseilere. Nogen Tid syntes det som om en eller anden vilde gjøre det Prisen stridig, men Amerika legede kun med sine Medbeilere og skjød snart forbi dem alle. Klokken 8 34 Minuter Aften forkyndte atter et Kanonskud Seierherrens Ankomst til Cowes; 24 Minuter senere indtraf den anden, Kutteren „Aurora", nogle Timer derpaa atter et Par Stykker, og 11 vare endnu ved Midnat ikke ankomne. Seiersbelønningen 100 Pd. Strl., blev tilsendt Amerika, der erindrer om de gaadefulde Hurtigseilere og Sømænd, som vi kjende fra Coopers Romaner. Den i Klubhuset foranstaltede Banket gav Englænderne Leilighed til uden Jalousi at anerkjende og lovprise den lykkelige og duelige Seierherre, hvorpaa den tilstedeværende amerikanske Gesandt Abbot Lavrence beskeden svarede, at han, omendskjønt han var stolt af sine Landsmænds Triumf, dog følte hvorledes Sønnerne kun havde givet sin Moder en Lærdom.

Næste Dag besøgte Dronning Viktoria det Fartøi, der havde vundet Prisen, blev over en halv Time ombord paa samme og efterlod Mandskabet, som bragte hende det sædvanlige Hurra, en Fempundsnote. En Beskrivelse af denne fortræffelige Skonnert skulle vi ved en senere Leilighed give. Figur 1 forestiller Udseendet af en Yacht efter en gammel Bygningsmaade; Punkerne betegne Masternes Stilling. Fig. 2 er Amerikas Bygningsmaade.

Omendskjønt Kappe-Seiladsen var et blot Skuespil, lader dog dens Udfald ane den amerikanske Marines voxende Overlegenhed og turde, da Herredømmet over Havet afhænger deraf, give de stolte Englændere Anledning til Eftertanke.

Sverige. Efter Rigsdagens Slutning er der indtraadt megen Stilhed i det offentlige Liv. Man beskjæftiger sig med Rygter om en Ministerforandring i konservativ Aand. Enkelte Blade have endog i den senere Tid omtalt de Personer, om hvem der skal kunne blive Spørgsmaal med Hensyn til Besættelsen af de ledige Ministerpladse. Man ventede, at Ministerkrisen skulde ophøre under Kongens Ophold i Stockholm i Slutningen af forrige Maaned. Der holdtes ogsaa dagligt Statsraad, men de forventede Udnævnelser af nye Ministre udebleve, og „Krisen" vedvarer saaledes fremdeles. Endvidere tiltrækker Kronprindsessens nærforestaaende Nedkomst Opmærksomheden, og de svenske Blade meddele, hvilke Personer der skulle overvære denne Begivenhed. Blandt disse findes af Norske kun Statsminister Due og hans Frue. Hvad der imidlertid for Tiden især har Krav vaa Opmærksomheden er Sukkerspørgsmaalet, der nu foreløbigen er bleven afgjort, og som fortjener en noget nøiere Udvikling, da Sagen i høi Grad vedrører Norge, ikke saameget paa Grund af materielle Interesser, som med Hensyn til den Aand, som den svenske Statsstyrelse viser sig at være besjælet af, hvor Spørgsmaalet er om en norsk Industrigreen, der truer med at blive Sverige besværlig. Sagen er denne. Ved kgl. Resl. af 13de Octbr. 1817 og 27de Decbr. 1820 have trende Sukkerraffinaderier i Norge, et i Throndhjem, et i Christiania og et i Frederikshald, erholdt Privilegium paa Toldfrihed for alt Raasukker, som de maatte forædle. Disse Sukkerraffinaderier have imidlertid i længere Tid deels været nedlagte, deels været drevne i saa ringe Udstrækning, at der, uagtet Raffinadesukker i Norge er belagt med en Indførselstold af 4 ß pr. Pd., sammesteds aarligen er bleven fortoldet i Gjennemsnit 3½ Million Pd. Raffinadesukker, hvoraf Statskassen i det Hele har faaet en aarlig Toldindtægt af omtrent 108,000 Spd. En Deel af dette Sukker, et enkelt Aar indtil 500,000 Pd., er fra Sverige, hvor der gives en Udførselspræmie af 4 ß pr. Pd. raffineret Sukker, hvortil kommer at der ved Indførselen i Norge efter Mellemrigsanordningen af 4de August 1825 kun erlægges halv Told. Efterat imidlertid Raffinadesukker siden Aaret 1849 er bleven tilladt at indføres i Sverige, hvor det før var forbudt, mod en Told af 5 ß Banko pr. Pund, er Spekulationsaanden vaagnet, og et Par svenske Handelshuse i Gotheborg indkjøbte det fordeelagtigste af de privilegerede norske Sukkerraffinaderier eller det i Frederikshald. Ved nemlig toldfrit at indføre Raasukker til Norge, lade det her raffinere og derpaa indføre det raffinerede Sukker til Sverige mod halv Tolds Erlæggelse eller 2½ ß pr. Pd., vinder Eieren af de norske Sukkerraffinaderier ½ ß pr. Pd., da den laveste Told, der i Sverige erlægges af indført Sukker er 3 ß pr. Pd., nemlig for Puddersukker. Det var ogsaa at befrygte at disse Sukkerraffinaderier, drevne i det Store, kunde overtage den hele indenlandske Forsyning, da de nød den ovenfor nævnte Beskyttelsestold af 4 ß pr. Pd., hvorved Statskassen vilde tabe den betydelige Indtægt, omtrent 90,000 Spd. aarlig, som Sukkertolden har udgjort. For at forebygge disse Uleiligheder har den norske Regjering i forrige Aar tilforhandlet sig Privilegierne paa Sukkerraffinaderierne i Throndhjem og Christiania for et Beløb af tilsammen 11,000 Spd., ligesom de norske Statsmagter senere have afsluttet en Overeenskomst med Eierne af Frederikshalds Sukkerraffinaderi om Ophævelsen af den Sukkerraffinaderiet tilstaaede Toldfrihed af Raasukker, saaledes at Privilegiet skulde bortfalde den 1ste Juli 1854, idet Eierne af Sukkerraffinaderiet forpligtede sig til i Tidsrummet fra 1ste Januar 1851 til 1ste Juli 1854 ikke at indføre tilsammen et større Kvantum Raasukker end 15 Millioner Pund; Alt under følgende Betingelser: 1) at Tolden paa Sukker i Norge ikke førend den 1ste Juli 1854 maa nedsættes, ophæves eller paa anden Maade forandres til Privilegie-Indehavernes Skade; 2) at Frederikshalds Sukkerbrug imidlertid indtil den 1ste Juli 1854 erholder en Udførselspræmie af 1 ß Species pr. Pd. raffineret Sukker, som søværts udføres, være sig til Sverige eller til Udlandet; 3) at Raffinaderiet fremdeles tilstaaes i 3 Aar, nemlig fra 1ste Juli 1854 til samme Dato 1857 en Udførselspræmie af samme Størrelse som den for Indførsel af Raasukker i dette Tidsrum erlæggendes Told, beregnet efter 65 Pd. Raffinade af 100 Pd. Raasukker, samt 4) at Raffinaderiet gives toldfri Indførsel af 14,000 Blikformer, for med det allerførste at kunne sætte Værket i behørig Drift.

Uagtet Sukkerraffinaderiet i Frederikshald efter denne Overeenskomst for en kort Tid kun vil komme til at nyde en Begunstigelse med Hensyn til Udførsel i Sverige, som de svenske Sukkerraffinaderier ved den i Sverige bestaaende høie Udførselspræmie i endnu større Grad nyde og fremdeles ville nyde med Hensyn til Norge, har dog denne Foranstaltning, der ikke mindre tilsigter Sveriges end Norges Tarv, vakt megen Uvillie i Sverige, hvor der i denne Anledning har reist sig en sand Storm ikke alene i Pressen men ogsaa paa Rigsdagen. Følgen heraf blev da, at Rigsdagen bemyndigede Kongen til at fastsætte en Forhøielse af 1 ß i Udførselstold paa raffineret Sukker, som indføres fra Lande, hvor man ved Exportpræmier søger at fremme Sukkerudførselen, uagtet Mellemrigsanordningen derved vilde trædes saa nær som vel muligt, om ikke aldeles blive overtraadt og derved hævet. Denne truende Demonstration besvarede Storthinget ved en Anmodning til Regjeringen om at forelægge næste Storthing Forslag til en saadan Forandring i Loven om Norges og Sveriges gjensidige Handel af 4de Aug. 1827, at den Nedsættelse i Indførselstold, der for Tiden er tilstaaet raffineret Sukker og Sirup af norsk eller svensk Tilvirkning ved Indførsel fra det ene Rige til det andet, kan ophæves.

Imod al rimelig Formodning har Kongen nu virkelig gen benyttet den ham af Rigsdagen givne Bemyndigelse og udstedt en Kundgjørelse, hvorved fastsættes, at for hvert Skaalpund raffineret Sukker, som indtil 1ste Juli 1854 indføres fra Norge til Sverige, skal erlægges en særskilt Afgift af en Skilling Banko udover den Indførselstold, som efter gjældende Forskrifter bør haves af denne Vare.

Den norske Regjering har saavidt vides endnu ikke truffet nogen Foranstaltning i Anledning af dette mærkelige Skridt, der kan blive af uberegnelige Følger med Hensyn til Forholdet mellem de forenede Riger.

Danmark. Sidens Fredens Afslutning med Tydskland har der været pleiet Underhandlinger angaaende Hertugdømmernes Forhold til Kongeriget og Arvefølgen, uden at man endnu er kommen til noget endeligt Resultat. Med Hensyn til Arvespørgsmaalet synes der at være færre Vanskeligheder at overvinde. Jalfald synes det efter alle Beretninger at være temmelig vist, at Stormagterne ere villige til at anerkjende Prinds Christian af Glucksborg som eventuel Thronarving. Meget vanskeligere synes Spørgsmaalet om Hertugdømmernes, navnlig Slesvigs, Forhold til Kongeriget at stille sig. Inden Danmark selv er et stort og mægtigt Parti, der kaldes det eiderdanske, for Slesvigs nærmest mulige Tilknytning til Danmark, medens man gjerne vil overlade til Kongen alene at ordne Forholdene med Hensyn til Holsteen, som et det danske Folk uvedkommende, til Tydskland nærmest hørende Land. Ved Londonnerprotokollen er Slesvig imidlertid tilsikret saavel en begrændset Selvstændighed ligeover for Danmark i enkelte Retninger som ogsaa Vedvaren af Noget af den mellem Slesvig og Holsteen forhen bestaaende Forbindelse. Til Opfyldelse heraf udarbeidede det danske Ministerium et Forslag til Ordning af de slesvigske Forholde, kaldet Notabelprojectet, der undergaves Drøftelse af sammenkaldte Notabler fra Kongeriget og Hertugdømmerne. Dette Forslag, der sandsynligviis senere har dannet Basis for Underhandlingerne, har imidlertid ligesaalidet tilfredsstillet de Tydskes Fordringer, som det nationale eller eiderdanske Parti i Danmark. Det andet Parti i Danmark med Hensyn til det slesvigske Spørgsmaal er det saakaldte Heelstatsparti, der ønsker uanseet de forskjellige Nationaliteter at knytte de forskjellige Landsdele saa nøie sammen som muligt. Dette Parti antages at nyde Understøttelse af de udenlandske Magter og har i senere Tid, i Juli, bevirket nogle Modifikationer i det danske Ministerium. Der har gaaet foruroligende Rygter om, at Regjeringen, ledet af Mænd som Axel Moltke, Bernhard von Bülov og Plessenerne, vilde gaae over til Heelstatsideen, hvilket rimeligviis i Udførelsen maatte lede til en fuldstændig Reaction efter tydsk Mønster, da Grundloven under disse Omstændigheder nødvendigviis maatte undergaae betydelige Modifikationer. Krisen fik imidlertid en ganske anden Ende, idet Ministeren uden Portefeuille Grev Carl Moltke, Udenrigsminister Kammerherre Reedtz og Krigsminister General Fibiger efter indgivne Ansøgninger ere givne deres Afsked fra Ministeriet. I Stedet for de to Sidste indtræder Director for Øresunds Toldkammer, Geheimeraad Blume som Udenrigsminister og Generalmajor Flensborg som Krigsminister.

Rigsdagen er den 4de d. M. bleven aabnet af Kongen, uden at denne i Throntalen meddeelte nogensomhelst Oplysning om hvordan Sagerne egentlig staae. Det falder naturligviis af sig selv, at Rigsdagen under Danmarks nuværende yderst vanskelige Stilling ligeover for Tydskland og Reactionen er meget forsigtig i sin Optræden. Et Forslag af Grundtvig under en af de første Møder om et Mistillidsvotum mod Ministeriet eller som Forslaget lød: „Folkethinget udsætter Finantslovens Forhandlinger, indtil Ministeriet har givet tilfredsstillende Oplysning om sin Sammensætning og sin Virksomhed," blev forkastet med 75 St. mod 7.

Paa **Island** har der været megen Bevægelse. Althinget forlanger nemlig en større provinsiel Selvstændighed for Island end den danske Regjering havde tiltænkt samme, og Althinget blev paa Grund heraf opløst, ligesom tvende islandske Embedsmænd, Byfoged Christiansen og Sysselmand Gudmundsen ere blevne afskedigede.

De væsentligste Differentspunkter mellem Islænderne og Mininisteriet ere følgende. For det Første vilde Ministeriet indskrænke Althingets Omraade og til Vederlag derfor give Island en Ovasi-Repræsentation. Islænderne derimod ville ikke have denne Indskrænkning af Althingets Myndighed; og heller ikke nogen Repræsentation paa den danske Rigsdag. For det Andet vilde Ministeriet henlægge Islands Sager under det danske Ministerium, hvilket ifølge den danske Grundlov er eller skal blive ansvarligt for det danske Folk gjennem dets Repræsentanter paa den danske Rigsdag. Islænderne vilde henlægge Islands Sager under en indfødt islandsk Kommissarius med umiddelbart Referat til Kongen, som skulde blive ansvarlig for Islænderfolket gjennem dets Repræsentanter paa Althinget. For det Tredie vilde Regjeringen endnu fortsætte Indskrænknings- eller rettere Prohibitivsystemet med Hensyn til den islandske Handel. Islænderne derimod ville have Handelen aldeles fri med alle Folk paa Jorden, som komme i de islandske Farvande. Til Støtte for disse Paastande, paaberaabes at Islands Althing er en gjennem 950 Aar retlig fortbestaaende lovgivende Forsamling af det islandske Folks Repræsentanter. Den Omstændighed, at denne Forsamling under Frederik den Sjettes Regentskab i Aaret 1800 blev nedlagt og derefter ikke blev sammenkaldt i tre og fyrgetyve Aar, antages Intet at gjøre til Sagen. Den Uret, som skete i 1800, søgte Christian den Ottende i 1843 at bøde paa ved at bestemme, at Althinget skulde gjenoprettes og saameget som muligt ligne det gamle. Endvidere paaberaaber man sig, at Island oprindelig var en Fristat, en ved vise Love ordnet aristokratisk Republik. Denne Fristat bestod som saadan i henved 400 Aar, fra 870—1260. I det sidst anførte Aar indtraadte denne Stat frivilligt af egen Drift i Forbindelse med Kongeriget Norge, og paa Betingelser, som ere udtrykte i den gamle Pagt, aflagdes Troskabs-Eed til Norges Konge. Da den norske Krone blev forenet med den danske i 1397, kom Island i Selskab med Norge ind under den danske Krone. Hvad Norges statsretlige Forhold til Danmark blev ved denne Leilighed, antages at være Island aldeles uvedkommende, da Island aflagde Troskabs-Eed til den danske Konge Erik atter med fuld, emphatisk og udtrykkelig Reservation af den gamle Pagt, hvilken gamle Pagt siden er bleven i anerkjendt Gyldighed retlig fastbestaaende, og idelig paaberaabt indtil denne Dag.

Frankrige. Europa kan man sige befinder sig i en Overgangsperiode, den er ikke i Krigstilstand men har dog egentlig hellerikke den sorgløse Fred. Der hersker overalt et Slags Mistro til de nu bestaaende Forholdes Varighed, og Alles Blikke ere vendte mod Frankrig, hvor Valget af den nye Nationalforsamlings Medlemmer og af den nye Præsident forestaar. Valgene kunne der muligens foregaae i al Rolighed — uden Fredsforstyrrelse, men det er ogsaa muligt, at de kunne fremkalde revolutionære Rystelser, hvilke da sikkert ville indvirke paa andre Landes politiske Tilstande, især deleshed paa Italiens og Tydsklands. Frankrig har altid været det Land, som — om man saa kan udtrykke sig — har angivet Tonen til alle Europas — ja man kan gjerne sige til hele Verdens Begivenheder. Frankrigs politiske Tilstande maae derfor i en langt høiere Grad end noget andet Lands tiltrække sig vor Opmærksomhed. Vi have seet af Aviserne, at Lord Palmerston nylig holdt en Tale, hvori han søgte at berolige sine Tilhørere og Publikum og udtalte den Formening, at man uden Grund befrygter en Fredsforstyrrelse i Anledning af det forestaaende Præsidentvalg i Frankrig. Muligens vil Lord Palmerstons Forudsigelse opfyldes; vi for vor Part kan ikke have de samme Presensioner, som den engelske Minister for de udenlandske Anliggender, og vi ville derfor ikke indlade os paa Spaadomme, men kun fremstille Partiernes Stilling i Frankrig, saaledes som vi have opfattet samme, og forøvrigt overlade til Enhver at gjøre sine Gisninger og Slutninger.

Frankrigs Hovedpartier ere i Grunden kun tvende, nemlig det, som hylder republikanske og det, som hylder monarkiske Grundsætninger; men disse tvende Hovedgrupper deles i flere Underafdelinger saaledes, at det monarkiske Partie, der afskyer Republiken og ønsker Gjenoprettelsen af Kongedømmet, kan inddeles i 3de Grupper, nemlig:

1) Den Bonapartiske, der ønsker at forandre Republiken til Keiserdømme og Præsidenten Ludvig Napoleon til Keiser.
2) Legitimisternes, der ønske Henrik af Bourbon, som almindelig benævnes under den antagne Titel Greve af Chambord, som Konge — eller med andre Ord alene ansee den ældre Linie af Bourbonnerne berettiget til at bestige Frankrigs Throne; og endelig
3) Orleanisterne, der ville gjenoprette den yngre bourbonske Linies, den 24de Febr. 1848, ødelagte Herredømme.

Den 2den Hovedafdeling eller Republikanerne kan ogsaa deles i en Mængde Underafdelinger, fra de meest rasende Kommunister til de meest moderate Republikanere, men som vi dog for en lettere Oversigts Skyld ville inddele i 2de, nemlig de Moderate, som erkjende General Cavaignac som deres Chef, og Ultra eller de saakaldte røde Republikanere, hvis Chefer Ledru Rollin, Louis Blanc med flere antages at være. Lægger man Mærke til Sammensætningen af de nærværende Kamre, der i sine Hovedbestanddele ere valgte endnu medens almindelig Stemmeret var gjældende, og tager man iøvrigt andre Kjendsgjerninger til Indtægt, maa man fristes til at antage, at de republikanske Partier ere svagere end de monarkiske tilsammentagne, men derimod stærkere end hver enkelt af de tre ovennævnte royalistiske Grupper. Republiken synes saaledes kun at holde sig i Frankrig, fordi intet af de tre royalistiske Partier vil forene sig med de to andre og opgive sine Kandidater; men enhver af disse Partiers Hovedmænd foretrække derimod Republiken, som altid giver mere grundet Haab om at naae det forønskede Maal, fremfor at faae Thronen besat med en Medbeiler, der naturligviis ikke godvillig vilde vige Pladsen.

Dagbladene spille i ethvert Land, hvor Pressen er fri, en vigtig Rolle. Dette gjælder maaskee om Frankrig, hvor ogsaa de lavere Klasser, især i Byerne, politisere meget, i en langt høiere Grad end om noget andet Land; det vil derfor vist interessere vore Læsere, ved Siden af Partiernes Gruppering og Navne, at lære disses Hovedorganer for Øieblikket noget nærmere at kjende.

1) Bonapartisternes Interesser forsvares af Constitutionel, et Dagblad, der tæller omtrent 30,000 Abonnenter, og af la Patrie, der tæller 12,000 Abonnenter.

2) Orleanisternes Parti repræsenteres hovedsagelig af Journal des Debats med 12,000 Abonnenter og L'Ordre med 5000 Abonnenter. L'Assemblée Nationale med 12,000 Abonnenter kan ogsaa tælles blandt Orleanisternes Organer, skjønt den rigtignok i den senere Tid har gaaet over til Blandingspartiet eller dem, som søge at forene Orleanisterne med Legitimisterne.

3) Til Legitimisternes Hovedorganer henregnes L'Univers med 8000 Abonnenter, L'Union med 7000 Abonnenter, L'Opinion Publique med 4000 Abonnenter, La Gazette de France med 3000 Abonnenter.

4) De republikanske Grundsætninger i forskjellige Nuancer forsvares hovedsagelig af La Presse med 20,000 Abonnenter, Le Siècle med 29,000 Abonnenter, Le National med 7000 Abonnenter, La Republique med 12,000 Abonnenter. Man maa dog her bemærke, at det store Antal Abonnenter paa La Presse og Le Siècle ikke kan tilskrives disse Journalers nylig antagne republikanske Grundsætninger, men snarere deres Romanfeuilleton eller de i hvert Nr.'s saakaldte nederste Etage leverede Romaner og Noveller, af de meest yndede Forfattere.

Idet vi her have nævnt de vigtigste Organer af Pariser-Pressen, maae vi bemærke, at der i Frankrig gives over 400 smaae Provindsial-Journaler, hvoraf en god Deel ere legitimistiske, men hvilke dog ikke have paa langt nær den Indflydelse og Udbredelse som Hovedstads-Bladene. Medens der saaledes i Løbet af 1850 expederedes 73,287,181 Exemplarer af forskjellige Journaler fra Paris's Postkontoir til Provindserne, beløb Antallet af Provindsial-Journaler, som expederedes gjennem alle Rigets Postkontoirer, sig kun til omtrent 32 Millioner.

Efterat vi nu have kastet et Blik paa Partiernes Stilling i Frankrig, skulle vi omtale de Kandidater, som ethvert af disse opstiller til Præsidentvalget. Det er naturligt, at det bonapartistiske Parti vil have den nærværende Præsident gjenvalgt, hvilket vanskelig kan skee paa en lovlig Maade, da § 45 af den franske Constitution forbyder dette paa det Tydeligste. Præsidenten og hans Ministerium ville derfor paany forsøge at faae denne Paragraph afskaffet, men dertil udfordres ifølge Constitutionen 3/4 Stemmer. Forsøget er forøvrigt løbet uheldigt af en Gang og er et Intet, som berettiger til at troe, at det nu vil lykkes bedre. Dog den nærværende Præsident og hans Parti lader sig ikke afskrække af § 45, og det er sandsynligt, at Louis Bonaparte, som under Louis Philip ved sine bergygtede Expeditioner til Boulogne og Strasbourg viste hvorlidet han respekterer Landets Love, naar det gjælder at opnaae Magtens høieste Trin, ogsaa denne Gang, hvor Spillet er langt lettere, vil forsøge at holde fast ved sin engang opnaaede Værdighed. Denne Beholden af Præsident-Værdigheden mod Constitutionens udtrykkelige Bud vilde for Louis Napoleon muligens have været en lettere Sag, hvis den almindelige Stemmeret endnu vedvarede, som han selv og hans Ministerium skjalv til at afskaffe ved at understøtte Valgloven af 31te Mai 1850, der formindskede Vælgernes Antal i Frankrig med 3,126,000; nu siges derfor, at han angrer dette Skridt og der tales endog om, at han med sit paatænkte nye Ministerium vil foreslaae denne Lov af 31te Mai afskaffet og paany indføre almindelig Stemmeret. Det er bekjendt, at Louis Napoleon i 1848 blev valgt med 5,434,226 Stemmer. Denne uhyre Majoritet skyldtes ikke alene den Omstændighed, at næsten alle antirepublikanske Nuancer gave ham sine Stemmer, men for en stor Deel ogsaa hans Navn. Han var jo den store Napoleons Brodersøn, og der er intet Navn, som er saa populært blandt den franske Almue, som den lille Korporals, som man pleiede at kalde ham. Hans Portræt samt Billeder af hans Slag findes i enhver Hytte; og medens Cavaignac, Ledru Rollin og andre af Louis Napoleons Medbeilere næsten vare ubekjendte for en stor Deel Vælgere, som ikke læse en Avis — ja ikke engang kunne læse og skrive, vare Begivenhederne af Napoleons Liv dem godt bekjendte, da Enhver af de Soldaterskarer, som ledsagede den store Keiser paa hans Feldttog og vendte tilbage til Sine, fortalte Noget derom. Den franske Bonde og den franske Soldat overførte sin Enthusiasme for den store Keiser paa hans Brodersøn, og viste ved sin Stemmegivning i 1848 en saadan Lidenskabelighed, at deraf fremkaldtes Slagsmaal og Uorden. I Byen Hagenau i Elsatz hændte det sig, at en Soldat blev stukken ihjel af sine Kammerater blot fordi disse havde faaet vide, at han vilde stemme paa Cavaignac og ei paa deres forgudede Keisers Brodersøn.

Hvem kan vide, om ikke deres Enthusiasme for Louis Napoleon endnu vedvarer? Han selv stoler idetmindste derpaa og tænker desaarsag paany at indføre almindelig Stemmeret. Vil Majoriteten vælge ham lige imod Constitutionens udtrykkelige Bud, da vil han sandsynligviis sige: Folkets Villie er Guds Villie og staar over Constitution og Nationalforsamlinger; jeg maa adlyde Folkets Befaling og blive paa min Post.

Legitimisterne have endnu ingen bestemt Kandidat opstillet og ere forøvrigt i dette Øieblik deelte i flere Partier, saaledes at Nogle tænke at stemme paa General Changarnier og Andre paa at gjenvælge Louis Napoleon og en liden Fraktion, repræsenteret af den ovenfor nævnte Journal Gazette de France, opstiller den bekjendte legitimistiske Deputerede Larochejaquelin som Kandidat.

Orleanisterne ere ligeledes deelte: en Deel, hvis Organ er Dagbladet L'Ordre, vil stemme paa Changarnier, hvorimod det største Parti vil have Prindsen af Joinville til Præsident og understøtter derfor en Deputeret Creton's Forslag, som med det allerførste paany skal fremlægges i Nationalforsamlingen og som gaar ud paa, at Dekretet, der udviser af Landet begge de bourbonske Linier, ophæves.

Republikanerne have endnu ingen Kandidat opstillet, men det hedder, at Mange agte at stemme paa Cavaignac, Andre derimod paa Carnot, som i 1848 var Minister for Kirke- og Undervisningsvæsenet.

De røde Republikanere ville, som man paastaar, have Ledru Rollin, og man siger, at de endog tænke at stemme paa enkelte simple Arbeidere med aldeles obskure Navne. Vi ville, naar det afgjørende Øieblik nærmer sig, give vore Læsere Portræter af alle disse Prætendenter.

I de følgende Nr. ville vi give en Udsigt over politiske Forholde i andre Lande, hvilke vi dog muligens ville behandle kortere, da vi ansee dem for Nærværende at have mindre Interesse i politisk Henseende end Frankrige.

Blandede Efterretninger.

Fra Madrid berettes den 6 Oct., at Murillo i Ministeriet har foreslaaet at sælge Øerne Kuba og Portoriko til England for 150 Mill. Dollars. Murillo vil herved gjenoprette Spaniens Kredit, og i Tide sikre sig, at ikke Kuba skal gaae tabt uden en Skillings Indtægt for Spanien, hvilket ellers turde blive Tilfældet. — De franske Ministre have, ifølge de nyeste Efterretninger, indgivet Ansøgning om Afsked, hvilken de ogsaa have faaet, da Louis Napoleon tror at finde et nyt Ministerium, der er villigere til at understøtte hans Planer. — Londoner-Industriudstillingen sluttedes den 15de dennes. Den besøgtes i det Hele af 6,201,856 Personer. — Den af Mange her kjendte tydske Demokrat, Georg Fein, er nylig bleven fængslet i Magdeburg, og endnu ikke løsladt. — Opstanden i China vinder daglig i Betydenhed og udbreder sig mere og mere. — Imellem Sultanen og Paschaen af Ægypten ere alvorlige Stridigheder opstaaede, og den første har formelig nedlagt Forbud mod Anlæggelsen af den besluttede Jernbane imellem Kairo og Alexandria. De med Posten igaar ankomne Efterretninger give dog Haab om Stridighedernes Bilæggelse ved Englands Indflydelse, og den hos os bekjendte R. Stephenson har allerede, ledsaget af 15 over- og underordnede Ingeniører, begivet sig til Kairo for at begynde de forberedende Arbeider. — Det er bekjendt, at der allerede existerer en elektrisk Telegraph imellem Frankrig og England; nu tales der om intet Mindre, end at anlægge en lignende imellem England og Amerika!!!?

Literatur og Kunst.

„Guld-Thor en Krønikke i Vers af Mak-Nikol. Udgiven af N. Dahl." Dette store komiske Heltedigt har baade i Versifikation og Tone Meget tilfælles med Baggesens komiske Digtninger (Riimbrevene og Fortællingerne), af hvilke Dahls allerede for 20 Aar siden udgivne „Riimbrev til en Ven paa Landet"*) syntes stærkt paavirket. Hvor magelig denne Digteart kan være for de Friheder, den tillader i Behandlingen af Verset, resikerer dog en Digter nutildags Meget ved at benytte sig af den, da han nødvendigviis maa besidde spillende Vid og letflydende Sprog, dersom hans Arbeide ikke skal komme til at tabe for meget i Sammenligningen med en Wessels og en Baggesens bekjendte og beundrede Mønstre i dette Genre. Istedetfor at more, kan han blive triviel, hvilket Klokker Allum, der ellers ikke var uden poetisk og komisk Begavelse, er bleven i sin „Provindsiade." Nu ville vi ikke sige, at N. Dahls Digt er trivielt; det lader sig tvertimod læse med megen Interesse, ikke fordi der gaar synderlig baggesensk Komik og Sprogelegance igjennem det, men fordi det med en næsten bitter Satire streifer hen over Nutidens Forholde. Ligesom Paludan-Müller i „Adam Homo" „seer Digteren sig om til alle Sider," men han dvæler ogsaa undertiden saa længe paa et Sted, at den utaalmodige Læser fristes til at forlade ham. — Digtets Hovedfigur, hvoraf det har sit Navn, er Thor, en østlandsk Bonde, hvis Gjerrighed falder noget i det Grovslagne (han vil kun gifte sig med en Kvinde, der er saa gammel at hun ikke kan bringe ham Børn i Huset; han gaar forklædt til Byen for at tigge osv.). Hvad Helten forresten angaar, maa man indrømme Digteren, at han ligesaagodt kunde være russisk som norsk. Satiren rammer vistnok især vore norske Forholde, men den nationale Kolorit mangler; og „Idun" har forsaavidt Ret i at Digtet er unationalt, ligesaavel som at det med Hensyn til Behandlingsmaade og Indhold er noget gammeldags; men naar den erklærer det for en „fuldstændig poetisk Bankerot," maae vi og vistnok de fleste andre Læsere protestere. Forfatteren har unægtelig opnaaet sin Hensigt, at more, ialfald dem, som ikke ere for fordringsfulde. — Bogen, smukt udstyret (14 Ark) koster 60 Skill., smukkere Papiir 72 Skill.

— „Henrik Wergelands Samlede Skrifter. Udgivne for det norske Studentersamfund af Hartvig Lassen. 1 — 2 Hefte." Dette Dobbelthefte af vor største Digters længe forventede samtlige Værker indeholder Ungdoms-Digte, „Første Periode 1826 — 1833." Det begynder med Forfatterens første trykte Digt, „Ode til Norges Frihed", og ender med „Folkeviser"; forresten indeholder Heftet „Digte, første Ring" (1829), Kvædet ved Krogs Grav (1828) og adspredte Digte. — Her kan hverken være Sted eller Anledning til at udtale nogen Dom over de aftrykte Digtes Værd. Naar Publikum blot har Vished for, at det faar Wergelands Arbeider samlede og uforvandskede i den Form, som de hidtil haves adspredte, kan det billigviis ikke fordre Mere. Og denne Fordring troe vi Udgiveren har gjort Fyldest. Han har, saavidt vi have undersøgt det, ikke indladt sig paa at rette de Inkonsekvenser i Skrivemaaden, som findes i Orginaludgaverne, men aftrykt disse ordlydende. At enkelte nye Inkonsekvenser (f. Ex. Sjel og Sjæl paa samme Side, hvor Wergeland konsekvent skriver Sjel) ere komne til, vil Ingen, som har et Begreb om Udgiverens besværlige Arbeide, lægge ham til Last. Ved Ordningen har Udgiveren fulgt den kronologiske Orden, i hvilke Digtene ere trykte, og hvad Optagelsen af Digterens anonyme Arbeider angaar, ere flere Digte, der saavel ved sit Navnemærke, som sin Form og Tone forkynde sig som Wergelands, ikke optagne, hvilket vistnok ogsaa bør ansees for det Rigtigste. En Udgiver kan ikke forsvare, at han under en Mands Navn udgiver Arbeider, om hvis Forfatter man er i Tvivl, allermindst naar dette er Ungdomsarbeider, som Forfatteren maaskee selv ikke vilde have optaget, om han havde levet og udgivet en Samling af sine Skrifter. Værket trykkes med latinske Typer og er ret smagfuldt udstyret; Papiret er saa smukt og godt som man under vore Forholde kan vente sig i et Værk, der blot koster 4 ß for hvert stort Oktavark. Med Slutningsheftet lover Forlæggeren, Chr. Tønsberg, de Subskribenter, som ønske det, et vellykket Portræt af Digteren for den billige Priis 8 ß.

— Hos samme Forlægger er ogsaa udkommet 1ste Hefte af et andet Nationalværk, nemlig: „Det norske Folks Historie" af Professor P. A. Munch. Bogen er af Forf. tilegnet Prof. Keyser, hvem han siger han paa en vis Maade har foregrebet ved dette Arbeide, uden dog at have gjort et lignende Arbeide fra hans Haand overflødigt. Det udkomne Hefte indeholder tvende særdeles interressante Afsnit, af hvilke det første handler om „Bebyggelsen," det andet om „Samfunds-Forholdene." Da Forfatterens Navn ligesaavel ved dette som ved foregaaende Værk er Publikum den bedste Borgen, ville vi til Værkets Anbefaling blot tilføie, at det er smukt udstyret, og at Prisen, 60 ß for hvert Hefte paa 10 Ark Royal-Oktav, maa ansees for saa moderat, som man kan vente sig.

— O. Vig, der allerede er os bekjendt af sin indholdsrige Digtsamling „Norske Bondeblomster," har atter udgivet et nyt Skrift. Dette fører Titel af „Liv i Norge" og indeholder „Nordens mærkeligste Gudesagn" (S. 1—98), „Om Poesi og især om Kjæmpeviserne i Norden" (S. 98—113) og „Blik paa det norske Folkeliv" (S. 113—172). „Gudesagnene" ere fortalte og udtydede paa Grundtvigs Maneer; hvad Kjæmpeviserne angaar holder Forfatteren sig ogsaa til Grundtvig, af hvis Samling til Skolebrug han har ladet aftrykke tre Viser. I Slutningen af det tredie Afsnit staar Forfatteren mere paa egne Been; her skildrer han Folkelivet hos os „som det var og som det er" og søger tillige at vise, „hvad der endnu især mangler os til et lykkeligt Folkeliv." Folkeaanden maa vækkes af sin „Dødningsøvn; vi maa fordybe os i Norges egen gamle Aand og lade den gjennemstrømme os, saa Livet deraf kan udspringe som et ægte Folkeliv, igrunden det samme som i Oldtiden, kun i forklaret Skikkelse og kristelig Dragt." — Vel indeholder Bogen enkelte skjæve Domme og Unøiagtigheder, men disse ere dog ikke saa mange og betydelige, at vi skulde betænke os paa at anbefale den til den norske Ungdom som en underholdende og belærende „Vinteraftenslæsning," især da den har det store Fortrin, at være skrevet i et livfuldt og folkeligt Sprog og tillige er meget billig. — Bogen, 172 tættrykte Sedezsider, koster blot 36 ß.

— Den danske Historieskriver **Worsaae** har nylig udgivet et for den nordiske Oldhistorie vigtigt Værk, betitlet: „Minder om de Danske og Nordmændene i England, Skotland og Ireland." Bogen er ledsaget af tre Karter, foruden mange i Texten indtrykte Træsnit og koster 1 Spd. 78 ß.

— Tredie danske Udgave af **Beckers** Verdenshistorie udkommer paa Høst's Forlag i Kjøbenhavn. Denne Udgave, elegant udstyret, bliver ikke saa dyr som den forrige, da hvert Bind blot koster 66 ß.

*) Trykt i Hjelms „Norsk Maanedsskrift" 7 H. S. 30—65.

— **„Norwegisches Bauernleben"** (norsk Bondeliv). Under denne Titel er der i Düsseldorf nylig udkommet 10 Lithographier af Ad. Tidemands bekjendte Malerier til Oskarshal, forestillende en norsk Bondefamilies Liv. Lithographierne, der ere særdeles vellykkede, ledsages af en tydsk Text af W. Müller og af en smuk norsk Text af A. Munch. Vi troe at burde gjøre opmærksom paa dette Billedværk, hvorved man for en ikke stor Udgift (Prisen er 4 Spd. 24 Skill.) faar Anledning til at anskaffe sig tro Kopier af vor berømte Landsmands fædrelandske Mesterværker.

— Vi ville ogsaa med det samme gjøre opmærksom paa et andet tydsk Værk, der for os har megen Interesse, nemlig **„Edda,"** oversat af Simrock. Denne berømte Digter, hvis Ry som Oversætter af gammel-tydske Digte er hævet over al Ros, har her ikke alene gjengivet vore gamle Gude- og Heltedigte i en smuk og værdig Form (Bogstavrimene ere endog beholdte), men han har ogsaa, foruden en Oversættelse af de vigtigste mythologiske prosaiske Stykker i „den yngre Edda", leveret mange værdifulde Anmærkninger. Bogen, elegant udstyret, koster 2 Thaler (omtr. 1 Spd. 60 Skilling).

Ludv. K. Daa, der i Christiania-Posten for 30te f. M. erklærer, at han er fratraadt samme Blad, har nu paabegyndt Udgivelsen af en ny Tidende under Titel af „Den norske Tilskuer". Nummer 1 indeholder, foruden en moderat og bramfri Indledning, nogle Ord om Tilskuerens Farve, i hvilke især gjøres opmærksom paa Grundlovens forældede Valgsystem. Forf. meddeler derpaa sine til Afgjørelse paa næste Ting fremsatte „Grundlovsforslage, sigtende til en parliamentarisk Reform." Som et faktisk Beviis for, hvilke Forbedringer i Valgvæsenet der vilde flyde af Forslagenes Antagelse, kan man betragte Artikelen „Danmark." Om dette Lands sidste Valgbegivenheder giver Forf. en Beretning, for at man ogsaa hos os kan gjøre sig noget Begreb om „hvad et frit Valg egentlig er og hvorledes det gaar for sig." Under „Norge" indeholder Bladet en Artikel om Jernbanen. Nr. 2 indeholder, som et Modstykke til det i Nr. 1 omtalte fri Valg, „Et norsk Valg", nemlig de drammensiske Ligningsmænds Valg, ved hvilket „Arbeiderne sloge Haandværkernes Valgliste af Marken." Baade Nr. 2 og 3 omhandle Arbeidersagens Skjæbne paa Storthinget. Desuden indeholde hvert Nr. adskilligt Indenlandsk og Udenlandsk. — Vi troe forresten, at naar et Blad fremtræder med et saa bekjendt publicistisk Navn som Daa's, kan en anonym Anmelder spare sig en videre Bedømmelse af de leverede Artiklers Værd. Bladet udkommer hos Schibsted hver Løverdag med et Ark (otte tospaltede Kvartsider). Fjerdingaaret koster 60 Skill. foruden Postporto.

— Da Storthinget afslog Ole Bulls Andragende om Understøttelse til Nationaltheatret i Bergen, besluttede Studentersamfundet til Fordeel for samme at give en musikalsk Aftenunderholdning, vel ikke for at skaffe det en Pengeindtægt, der for Øieblikket neppe tiltrænges, og endnu mindre for at „demonstrere mod Storthinget", men for at udtale sine Sympathier for Bulls Sag som et Nationalanliggende, der fortjener Folkets Opmuntring og Understøttelse. Studenterne fandt velvillig Bistand saavel af Mad. Dahl og andre Sangerinder og Kunstnerinder som af Handelsstandens og Haandværkernes Sangforeninger. Henr. Ibsen (Brynjolf Bjarme) skrev Prolog og Sang til Festen og Ole Bull komponerede Choret dertil. Alt var arrangeret saaledes, at Publikum, selv om det satte Koncertens Øiemed ud af Betragtning, kunde vente sig Fornøielse for sine Penge. Man kunde derfor vistnok gjøre Regning paa et godt Antal Tilhørere. Men naar hver eneste Billet, som Tilfældet, var udsolgt, maa man forklare sig dette som et Beviis paa Publikums Sympathi for den Sag, Aftenunderholdningen skulde understøtte. Denne Sympathi udtalte sig da ogsaa saameget tydeligere i den umaadelige Enthusiasme, hvormed Bull ved sin Optræden blev modtaget. Man hilsede nu vist mere Kjæmperen for vor nationale Kunst, end den verdensberømte Kunstner, der allerede ofte før har modtaget sin Hyldest her. Vi ville ikke her indlade os paa nogen Bedømmelse af de mange herlige Sang- og Musiknummere, som gaves; vi ville blot nævne den vakre Prolog, hvori den nationale Kunsts Betydning for et Folk udtaltes i sand Poesi, og hvilken Jomfru Svendsen fremsagde paa en baade smuk og følelsesfuld Maade.

Guldminerne i Nysydwales.

Kalifornien har fundet en Medbeilerinde, England det Eldorado, som det længe forgjæves søgte i Guiana, og atter kan den uudtømmelige Guldtørst, som plager den nærværende Generation, i fuldt Maal stilles. Det guldbesaaede Land ligger denne Gang i Australien, det er den bekjendte Forbryderkoloni Nysydwales, og den lykkelige Opdager er en Hr. Hargreaves, som for sexten Aar siden for første Gang bereiste Kolonien og som skal have fundet dette Lands geologiske Formationer saa overeensstemmende med Kaliforniens, som han nys forhen havde beseet, at han fuld af overspændte Forhaabninger vendte tilbage til Kolonien og siden dette Aars Begyndelse, støttet paa de i Kalifornien samlede Erfaringer og Iagttagelser, begyndte at gjennemsøge Landet i et Omfang af 300 engelske Mile, og endelig omtrent 60 Mile fra Sidney, i Distriktet Bathurst fandt et Punkt, som virkeliggjorde hans Haab. Hargreaves gav Stedet Navnet „Ophirminerne" og Efterretningen om hans Opdagelse bragte det hele Land i en feberagtig Tilstand, der ytrede sig ved de samme Symptoner, som i sin Tid viste sig i Kalifornien; hele Bathurst styrtede til Guldminerne, og fra Sidney og hver Krog af Kolonien vandrede Gammel og Ung, Mand og Kvinde, Stor og Liden i lange Tog, med Hakke og Skuffe, over de blaae Bjerge til den forjættede Plet. Paa andet end „Guldgravning" tænkte man ikke. Haandværkeren forlod sit Værksted, Kjøbmanden sit Kontoir, Hyrden sin Hjord, Bonden sin Ploug, Matrosen sit Skib — for at gaae til Ophirminerne. Levnetsmidlerne, som f. Ex. Kaffe, Sukker o. s. v. stege efterhaanden til 200 Procent i Priis, 100 Pund Meel til 26 Schilling steg til 45, og da den netop forestaaende Indhøstning af Mangel paa Arbeidere truede med at gaae tabt og dette igjen at foranledige Hungersnød, saa var der ligesaamange Aarsager forhaanden til Frygt som til Glæde over de opdagede Guldgruber. — Allerede arbeidede flere end tusinde Personer i Ophirminerne, til hvis Undersøgelse Hr. Hargreaves iforveien havde tilkaldt Regjeringens Geolog Hr. Stutchbury, i hvis Nærværelse ogsaa udvaskedes reent Guld af flere Kurve med Sand. — Guldet forekommer deels som Støv, deels i større og mindre Klumper, hvoraf man vil have fundet enkelte til næsten 4 Punds Vægt. Det hele indtil nu gjorte Udbytte anslaaes til 20,000 Lstrl. altid en smuk Begyndelse, og om ogsaa Guldmarkerne ved Bathurst ere mindre af Omfang end de kaliforniske Miner, saa skal Guldet dog idetmindste i Kvalitet være det kaliforniske fuldkommen ligt.

Angaaende de opdagede Gulddistrikters fremtidige Righoldighed maa man endnu afvente nærmere Efterretninger, eftersom Guldgraveriet forskjellige Gange paa det australiske Fastland er bleven forsøgt, uden at kunne lønne sig eller tilbyde nogen Varighed. Efter Udseende ere imidlertid Ophirminerne dog virkelig næsten af kalifornisk Betydning, og i saa Tilfælde turde det hidtil os endnu fjernt og fremmedstaaende Kontinent af Australien hurtig blive inddraget i Civilisationens Kredsløb, der indtil nu kun har strakt sig en Smule hen over Kysterne. Jordbunden er frugtbar, Hvede, Mais, Byg dyrkes i Masse, samt Viinæbler, Sydfrugter, Tobak og Bomuld. Af mineralske Produkter vandtes hidtil kun Steenkul i nogen Mængde, hvorfor den uformodede Opdagelse af nye Guldmarker end mere maa overraske.

Guldminerne i Nysydwales.

General Narciso Lopez.

Narciso Lopez fødtes i Venezuela 1799. Hans Fader var en velhavende Godseier; hans Moder, der endnu lever, skal være en Kone med sjeldne Aandsevner. Narciso havde flere Sødskende, men alle hans Brødre døde, inden de bleve voxne. Efterat Faderen havde tabt det Meste af sin Formue under Borgerurolighederne i de spanske Kolonier i Sydamerika, oprettede han et Handelshuus i Karakkas og lod Sønnen endnu som Dreng bestyre en Green af Etablissementet i Valencia, i det Indre af Landet. Under Urolighederne i 1814 sluttede den unge Lopez sig til Folkepartiet og deeltog i det heltemodige Forsvar af Valencia; men da Staden omsider maatte overgive sig, flygtede Lopez. I sin Forbitrelse over at Bolivar ikke var kommen Staden til Undsætning traadte han derpaa som simpel Soldat ind i den spanske Hær, og førend Borgerkrigen endnu var endt, blev han, i en Alder af 23 Aar, udnævnt til Oberst og Ridder af St. Fernandoordenen. Da den spanske Hær i 1823 havde rømmet Venezuela, begav Lopez sig til Kuba, hvor han tog sin Bopæl og giftede sig. Han afskedigedes af sin Tjeneste, men beholdt sin Titel, og snart gjorde han sig her bekjendt ved sine liberale Grundsætninger. Under de første karlistiske Uroligheder opholdt han sig tilfældigviis i Madrid, hvortil han var kommen for at faae nogle Familieanliggender ordnede, og efterat have forenet sig med det kongelige Parti, blev han for sin udviste Duelighed og Dristighed udnævnt til Adjutant hos den høistkommanderende General, Valdez. Han blev snart selv General, hædredes med mange Ordener og anbetroedes af Dronningen flere Tillidsposter, ja han blev endog Senator og Kommandant i Madrid. Han havde nu den bedste Anledning til at sætte sig ind i den spanske Regjeringsform og han lod den hellerikke gaae ubenyttet hen. Han skal nøie have sat sig ind i de amerikanske Koloniers og især Kubas Forhold til Spanien, og allerede nu udkastet Planen til denne Øes Befrielse. Da Kubas Deputerede nægtedes Adgang til Kortes, optændtes derover en uudslukkelig Harme i hans Bryst. Han nedlagde sit Embede og vendte tilbage til Kuba, men af Venskab og Taknemmelighed mod Valdez, der nu var Generalkapitain paa Øen, opsatte han Gjennemførelsen af sine Planer og bestyrede efterhaanden flere vigtige Embeder under Generalen, hvoriblandt Gouvernørposten i Trinidad. Da Valdez ved Dronning Christinas Gjenindsættelse paa Thronen kaldtes tilbage til Spanien, nedlagde Lopez sine Embeder og troede, at nu var den beleilige Tid til Gjennemførelsen af hans Planer, Kubas Løsrivelse fra Spanien og Øens Forbindelse med de forenede Stater. Han troede, at den almindelige Mening var herfor, og for at være sikrere i sin Sag, arbeidede han under Optagelsen af en nedlagt Kobbergrube, som han havde kjøbt sig i det Indre, ivrigen paa at vinde Befolkningen for sine Planer. Just som Lopez troede Alt forberedt til en Revolution, blev Planen røbet; hans Venner bleve arresterede og han selv maatte flygte til de forenede Stater, hvor han fik den saakaldte Round-Islands Expedition bragt istand. I Mai f. A. landede han med nogle hundrede Mand i Kardena, men fandt en ganske anden Modtagelse, end han havde ventet. Kun med Nød og Neppe undkom han, men opgav dog endnu ikke Haabet om Kubas Befrielse. I August d. A. forlod han med en ny liden Hær New-Orleans og landede paa Kuba. Hans Hær blev snart adsplittet, og efterat have flakket om paa øde Steder og udsat sig for overordentlig Hunger og andre Lidelser, bleve de fleste fangne eller skudte. Lopez selv blev opjaget af Sporhunde imellem Bjergene, arresteret af en Hob Landmænd og bragt til Havanna, hvor han, medens Byen var illumineret med Glædesblus over Troppernes vundne Seir, den 1ste Sept. blev kvalt ved Garotten (etslags Skrueindretnig). Han døde med Fatning i 8—10,000 Soldaters og ligesaa mange Tilskueres Nærværelse. Hans sidste Ord vare: „Jeg døer for mit elskede Kuba." Han efterlader sig en attenaarig Søn; hans Enke boer i Paris.

Emile de Girardin.

I vor Oversigt over politiske Begivenheder og Partiernes Stilling i Frankrige have vi udhævet den Indflydelse, som Dagspressen udøver i dette Land. Til de meest indflydelsesrige Organer af samme hører uimodsigelig for nærværende La Presse, og til de meest mærkelige Personligheder sammes Redaktør Emil de Girardin, der nu endog siges at være udseet til Medlem af Louis Napoleons paatænkte nye Ministerium, som skal forelægge Nationalforsamlingen Forslag til Lov om Afskaffelse af den nye Valglov af 31te Mai 1850 og Gjenindførelse af almindelig Stemmeret. Vi levere derfor nu denne Mands Portræt og forbeholde os senere at give hans Biographi.

Elg og Elgjagt.

(Af P. Chr. Asbjørnsen.)

Elgen eller Elsdyrets Naturhistorie har lige til de senere Tider kun ufuldstændig og unøiagtig været kjendt, rimeligviis af den Grund, at dette Dyr til Opholdssted vælger dybe og lidet besøgte Skove, hvor der baade sjelden og vanskelig tilbyder sig Leilighed til at iagttage det. De Beretninger vi fra Oldtiden have om Elgen ere fordetmeste urigtige eller blandede med Opdigtelser og Fordomme, og undertiden latterlige. De romerske Forfattere Julius Cæsar og Plinius fortalte om Elgen, hvad der endnu gaar som et Sagn om Elefanten hos vor Almue, at den ei har Knæe eller Leddemod, hvorfor den ikke kan lægge sig ned, men hviler og sover ved at hælde sig til eller støtte sig mod en Træstamme. Man afsauger derfor de Træer, ved hvilke den saaledes pleier hvile sig, heder det, saa nær, at Træet, naar Elgen med sin fulde Tyngde støtter sig derimod, brydes af og falder, hvorved Elgen ogsaa falder omkuld og ei kan reise sig igjen. Dette romerske Sagn, heder det i Professor Nilsons Skandinaviske Fauna, har tydelig nok sin Grund deri, at en eller anden Romer, som har reist i Germanien eller i Skandinavien, og ikke kjendt synderlig til Sproget, har hørt tale om, at Elgen fangedes derved, at Træer fældedes og lagdes saaledes, at de dannede Gjærder, i hvis Aabninger der vare anlagte Elggrave; eller maaskee man har fortalt ham, at Elgen i Graven styrtede ned paa en med korte Spyd besat Bom (Baum, et Træ), og ei kunde reise sig igjen.

Ligeledes troede man efter Plinius, at Elgens korte Hals og lange Forbeen ei tillod den at afbide lavtvoxende Planter, som Græs o. a. dsl.; men dette er ligesaa urigtigt som den Paastand, at dens side Overlæbe tvang den til at gaae baglængs, naar den græssede paa Marken. Ligesaa liden Hjemmel har det Sagn, at Elgen ofte lider af Fang (faldende Syge), og at den selv kurerer sig for denne Sygdom ved at aabne Aaren bag Øret med sin Bagfod. Som de fleste gode Efterretninger vi have om vore jagtbare Dyr og deres Naturhistorie, have vi ogsaa vore Naboer Svenskerne at takke for fortræffelige Oplysninger om Elgen og Elgjagten. Hvad her er meddeelt er for len stor Deel øst af disse Kilder, nemlig af Artiklen Elg i Skandinavisk Fauna af Prof. S. Nilsson, I. Däggdjuren. Andra omarbetade Upplagen. Lund 1847, samt Provst C. U. Ekstrøms Afhandling „Elg-Jagt" i Tidsskrift för Jägare och Naturforskare 1834.

„Elgen er det største nulevende vilde Landdyr i Europa; den er de skandinaviske Skoves Pryd og Kronen for alle jagtbare Dyr i Norden." Dens store uformelige Hoved, dens vældige Horn, de høie Forbeen, den korte Hals og Kroppens Korthed i Forhold til Fødderne, Manken, den skjæggede Doglap under Struben danner et besynderligt Heelt, der minder stærkt om Urtidens eiendommelige Dyr og Uhyrer. Den er ligesom en Gjenganger, fra Mastodonternes, Mamuthdyrenes og Kjæmpehjortenes Tider, der har fæstet Bo i de dybeste Skove for at skjule sin besynderlige antediluvianske Skikkelse.

Elsdyret (Cervus alces. Linné) henhører til Hjorteslægten, og kaldes derfor ofte, i den nyere Tids naturhistoriske Skrifter,

Elsdyr.

Elgbjort. Dens almindelige Udseende er vel kjendt, men de allerfleste af de hidtil bekjendte Afbildninger af dette Dyr ere yderst slette og ligne næsten alt andet mere end en Elg. De som vi her meddele ere naturtroe, og om de ikke ere udførte efter levende Dyr, er de formodentlig gjorte efter nogle udstoppede Exemplarer i Königsbergermuseet, som man har anseet for særdeles vellykkede

Elsdyrets Farve, som forandrer sig efter Alder og Aarstid, er ovenpaa bruunagtig mørkegraa, mørkere bag paa Siderne, noget lysere fortil; Benene ere lysere guulbrune, Bryst og Mave sortagtige; Indsiden af Laarene hvidagtig. Om Vinteren er Farven mere graa og mørk, om Sommeren mere rødagtig eller bruun. De yngre Dyr ere mere lysebrune. Hunnen, som er noget mindre end Hannen, har ingen Horn og en meget kortere Man end Hannen. Kroppen er undersætsig med trind Lænd. Hovedet er langt med en jævnbred, paa Siderne noget sammentrykt, fortil meget bred Mule. I Enden af denne, der er tværbred og haarbevoxen, sidde til Siderne vidt aabnede store Næsebor; Overlæben hænger omtrent tre Tommer frem over Underlæben. Oinene ere smaa, og under dem findes Taarehuler. Hornstilkene, gaae umiddelbart, uden nogen saakaldt Rosenstok, ud fra Panden, tæt over Oinene, hvor de have en skraat siddende Knudekrands; de ere trinde, korte og riflede og udvide sig i et Par udadrettede, flade og noget skaalformige Horn, som efter Alderen have flere eller færre fingerlignende Spidser.*) Orene, der staae bagenfor Hornene, ere henved en Fod lange, tilspidsede og noget hængende. Halsen er kortere end Hovedet; dens Overside eller Ryg er fra Nakken til Manken bevoxet med sex til syv Tommer lange Haar, som danne en Staaman. Under Struben er en kegleformig Tap, bevoxet med lange nedhængende Haar. Halen er meget kort og rager neppe 2 Tommer udenfor Haarene; Benene ere høie, fine, med tæt tiltrykte Haar; paa Indsiden af Haseleddet sidder en Tufs af længre stride Haar. Kløvene ere brede temmelig spidse; Bikløvene ovale, mere lange end brede, paa Bagsiden flade, og sidde især paa Bagbenene høiere end Roden af Kløvene.

Dyrets almindelige Høide er hos det fuldvorne Handyr over Manken omtrent tre Alen; Længden fra Mulespidsen til Halen fire Alen, hvoraf Hals og Hoved omtrent udgjør en Trediedeel. Dog skal der baade i Norge og Sverige i Mandsminde være skudt Elsdyr af tre en halv Alens Høide og fire en halv Alens Længde. Vægten staaer naturligviis i Forhold til Størrelsen. Et fuldvoxent Dyr skal veie mellem 70 og 80 BPd.; fra Sverige har man endog Efterretninger om Dyr paa over 100 BPd.

Elgen er af Naturen et fromt Dyr, som elsker Magelighed og Hvile, Stilhed og Overflod. For ei at foruroliges eller mangle rigelig Føde, søger den sit Ophold i øde og vidtløftige, fra Menneskenes Boliger fjernede Skovegne, hvor den finder Kjærn og sumpig Mark, hvor der er Overflod af Vand og Løvtræer, som Silje, Vidier, Or, Rogn, Birk m. fl., hvor der findes Rør og Siiv og saftige Myrplanter. I saadanne Trakter opholde sig i Sommertiden fordetmeste hele Familier, sex til otte Stykker, af yngre og ældre Dyr, og det er disse Opholdsteder man kalder „Elgstand". Mellem disse vandre Dyrene saaledes, at de, naar Foder begynder at mangle paa et Sted, begive sig til et andet. Under disse Vandringer stryge Elgene altid gjennem den samme Trakt, og de ere saa vel kjendte i Marken, at de altid næsten paa Alnen vandrer den samme Vei, saafremt de ikke ere skremte eller stærkt drevne. Denne Sædvane, som Elgen har tilfælles med den Buskap, den er vant ved at græsse i Skoven, har kostet mere end een Elg Livet. Hos Nilsson heder det, at flere saadanne Familier om Høsten slaae sig sammen og danne Flokke paa 15 til 20 Stykker. I September, Oktober og November, anfører derimod Ekström, at almindelig kun Han og Hun træffes sammen, men at flere slaae sig sammen i December og blive forenede til Juni, ved hvilken sidste Tid Koen eller Kollen træffes sammen med Kalven. Oxen træffes da ogsaa alene eller i Selskab med de yngre, og det hænder, at den undertiden tilbringer Sommeren paa Steder, der ligge langt borte fra noget Elgstand. Forrige Aar (1850) indfandt der sig saaledes, efter hvad man har fortalt mig, paa de vidtløstige med Stargræs, Sivplanter og Løvtræer bedækkede sidlændte Græsvolde ved Laagen i Froen i Gudbrandsdalen, hvor Elg ikke findes uden paa Gjennemvandring, en Elgoxe, som tilbragte hele Sommeren der, saa at sige i hele Bygdens Paasyn. Mange skulle have havt Lyst paa Dyret, men da den ogsaa var inden Sorenskriverens Synskreds, fik den Lov at gaae i Fred, indtil den henimod Jagttiden vilde trække over Fjeldet til Østerdalen. Paa denne Vandring troede eller vidste man, at den var bleven fældet. — Det er rimeligt, at dette har været et yngre Dyr; thi de yngre Oxer eller Bringer streife almindelig videre omkring end de gamle, men de ere saa vel kjendte i Marken, at de altid, naar det falder dem ind, kunne vende tilbage til den Egn, hvor de ere fødte, eller hvor de opholde sig.

Brunsttiden indtræffer i Slutningen af September eller Begyndelsen af October. Elgene samle sig da i større Flokke, og hvis der findes flere Bringer, stanges de blodigt om Kollerne, og den stærkeste bortjager de øvrige. De overvundne søge sig Mager paa andre Kanter, og hvis de ingen finde, streife de som rasende vidt omkring og skye ikke engang beboede Egne, og uagtet Elgen skal have Afsky for Buskapens Uddunstning, fortæller dog Provst Ekström, at de fordrevne Elgoxer paa denne Tid søge og opholde sig iblandt den, og anfører, at de undertiden parre sig med Kjøerne. De unge Elgoxer, der en enkelt Gang have været skudte et Par Mile fra Christiania i Oieren og Glommen, have rimeligviis været saadanne Omstreifere. Rimeligviis hidrører de Elgspor man i den senere Tid har villet see i Nordmarken ved Bjørnsjøen o. a. St. (1—1½ Miil fra Christiania) fra lignende ulykkelige Elskere, endskjønt det slet ikke er urimeligt at antage, at der nu, da Elgen synes at formere og udbrede sig, kunde dannes et Elgstand i disse vidtstrakte Skovegne, der naar undtages Tyvskytternes Huseren, forene de fleste Betingelser, som Elgen fordrer af sine Yndlingssteder, og desuden ved Hadelands Alminding samt Lands og Totens Skovtrakter staae i uafbrudt Forbindelse med de store Skove i Torpen og Søndre Aurdal, hvor der nu næsten kan siges at være Overflod af Elg.

(Fortsættes.)

*) Elgens Horn ere meget forskjellige efter Aarstiden og Dyrets Alder. Hos Kalven vise de sig, naar den er over ni Maaneder som smaa, lodne Knapper paa Panden. I det første Aar ere de enkelte, runde og korte; i det andet Aar blive de omtrent en Fod lange, men udeelte; i det tredie Aar faae de almindelig to Spidser; i det fjerde tre og de begynde da at plattes; i det femte have de almindelig erholdt sin fulde Længde, og tiltage herefter aarlig i Bredde, hvorhos Spidsernes Antal forøges indtil 18—20. Hornene fældes aarlig i Slutningen af Januar eller Begyndelsen af Februar; efterhaanden voxe de atter ud, men ere først fuldkommen udvoxede i August eller September, i hvilken Tid Dyret mod Træstammer og Busker afgnider den lodne Hud, hvormed de have været bedækkede under Udviklingen. Da det undertiden er hændt, at ældre Elge ere skudte med fuldkommen udviklede Horn i Mai Maaned, have flere Jægere troet, at Hornene kun til en vis Alder aarlig fældes og voxe til, imedens de ældre Dyr, efter deres Formening, kun hvert andet eller tredie Aar skulle fælde Horn. — Det skal ikke sjelden hænde, at Elgen fælder sine Horn under Jagten, naar den forfølges flere Dage; oftest skal dette indtræffe, naar den er anskudt.

Industrieudstillingen i London.*)

(Af O. J. Broch.)

I.

Den Interesse, som næsten alle europæiske Folkeslag i forrige og en stor Deel af indeværende Aarhundrede viiste for naturhistoriske Phænomener, er i de sidste Decennier med forøget Styrke ledet i en ny Retning. De experimentelle Videnskaber og deres praktiske Anvendelse, for hvilken i de foregaaende Aarhundreder Massen af Folkene følte ringe eller ingen Interesse, have i den sidste Tid med uimodstaaelig Magt tilrevet sig Herredømmet over den menneskelige Videbegjærlighed.

Med enhver stærk men eensidig Videbegjærlighed følger ogsaa en stor Lettroenhed til alle i den herskende Interesses Retning forkyndte Opdagelser, og, som dennes uadskillelige Følge, en ligesaa stor Vantroe mod alle mærkelige Opdagelser i enhver anden Retning. En saadan Lettroenhed fandt i de foregaaende Aarhundreder Sted ved enhver Beretning om naturhistoriske Undere, forenet med en fast Vantroe til Menneskets Magt over den physiske Natur.

Vore naturhistoriske Museer indeholde ikke længere Halvdelen af de vidunderlige Gjenstande, som i Begyndelsen af forrige Aarhundrede fandtes ved enhver Samling, som vilde gjøre Fordring paa nogenlunde Fuldstændighed. Man fremviiste Fjære af Fuglen Phønix og Strudse, som, ulige Nutidens Fugle, vare fødte levende. Forstenede Menneskebeen vare meget almindelige; især Kjæmper, sammenlignet med hvilke Goliath var en reen Dværg. Eenhjørningshorn fandtes andetsteds end blot paa Vaabenskjolde. Daglig berettedes om Fangsten af Havmænd og Havfruer. Søorme vrimlede der af i alle Have og Indsøer og endog Kraken og Fuglen Rock saaes undertiden.

Den Lettroenhed, som viistes alle naturhistoriske Opdagelser, var imidlertid ikke større end den Vantroe og Intollerance, hvormed alle andre Opdagelser modtoges. Den samme Menneskeslægt, som i enhver Komet saa et Tugtens Riis for den vantroe Verden og ubetinget stolede paa Astrologernes Spaadomme, anklagede som Troldmand den Philosoph, som førstegang paa en Væg fremviiste Spectret af det i Regnbuens forskjellige Farver opløste Sollys, eller som i et camera obscura viiste Billedet af Træer og Huse staaende paa Hovedet. Den sindrigste mekaniske Opfindelse blev neppe værdiget et Oiekast og dens paastaaelige Forsvarer var heldig, om han blot blev udleet, ikke, som Dampkraftens Opfinder, sat i et Galehospital. Newtons Samtidige maatte ofte skjule sine vigtigste Opdagelser i Anagrammer og Ordgaader.

*) Ved den Række af Afhandlinger, som jeg i nærværende Blad agter at levere om de vigtigste Maskiner, mekaniske og physiske Opfindelser o. a. d., der have været udstillede ved den store Industriexposition i London, anseer jeg mig berettiget til at benytte, hvilke gode og rigtige Bemærkninger jeg derom andetsteds har fundet meddeelte. Foruden at saadant i Almindelighed maa ansees som det rigtigste, bliver det aldeles nødvendigt ved en saa overordentlig Mangfoldighed af Emner, ved den forholdsviis korte Tid, jeg har kunnet offre hver enkelt Gjenstand i Expositionen, og endelig ved de uundgaaelige Vanskeligheder, der sammesteds ofte hindre en nøiagtig Undersøgelse af enhver Enkelthed.

Men denne de aandelige Interessers Tilstand er i den senere Tid bleven total forandret. Den offentlige Mening har liig en Magnetnaal, som er truffet af Lynet, - hvorved dens Poler ere forbyttede, saa at den Ende, som pegede mod Nord, nu peger möd Syd og omvendt - bleven saa elektriseret af de experimentale Videnskabers Triumpher, at den har vendt sig netop i den modsatte Retning, den forhen havde.

De naturhistoriske Videnskaber, uagtet nu af langt høiere Interesse for den sande Videnskabsdyrker end nogensinde tilforn, ere blevne aldeles fordunklede i den offentlige Mening af de experimentelle Videnskaber. Reiseberetninger læses ikke længere med samme Begjærlighed, og indeholde heller ikke længere de mange founderlige Nyheder som tilforn. De længst bortfjernede Steder paa Jordkloden ere nu bragte hinanden saa nær i Tid, at Ingen finder sig tjent med at give overdrevne Beretninger om dem, da disse allerede ved næste Postgang vilde blive modsagte. Vi høre derfor lidet om Uhyrer paa Landjorden eller i Havet, og de faa, der berettes om, kaldes til et saa strengt Regnskab af vore Naturhistorikere, at de, hvis de mangle et Been, en Klo eller en Tand paa rette Sted, resikere at blive nægtede Optagelse i Systemerne. En hæderlig engelsk Søofficeer berettede for et Par Aar siden ved sin Hjemkomst fra Ostindien, at have seet en stor Søslange underveis, og beskrev dens Udseende. Neppe er Beretningen derom bekjendtgjort, før den bliver kritiseret og udleet over hele Europa. Hvad det egentlig var, Søfolkene havde seet, kunde man ei blive enig om, men at det ikke var en Søorm, var strax klart for Enhver. For et Aarhundrede siden vilde intet Menneske have tvivlet om Søormens Existence, og jo flere og længere Søormer Beretteren opgav at have seet, desbedre. Zoologiske Hauger, hvis Existense ikke ere sikkrede ved Bidrag af offentlige Midler, kunne nu blot friste en kummerlig Tilværelse ved den ydmygende Hjælp af Fyrværkerier og Kunstberiderselskaber. Geologien agtes blot forsaavidt den siger, hvor man skal finde Steenkul, Jern, Kobber, Sølv eller Guld.

Endog den ældste og høieststaaende af alle Videnskaber, Astronomien, gaar det ikke bedre med. Uagtet den i den senere Tid har opdaget Planeter hyppigere end forhen Kometer, og den ved den ene uhyre Opdagelse af Neptun, som den ved egen Kraft har fratvunget Naturen, i den sande Philosophs Øine har overstraalet alle andre Videnskaber, hørte dog det store Publikum med fuldkommen Ligegyldighed den, rigtignok falske, men i Begyndelsen som sand optagne Efterretning, at Neptun var tabt, eller rettere sagt aldrig var funden. Var der derimod bleven mumlet om at det elektriske Lys ikke vilde holde Stik, eller at den elektriske Telegraphs Traade meget snart tabte sin Egenskab at lede Elektriciteten, vilde den hele Verden være bleven forskrækket derover, som over en almindelig Ulykke.

De Videnskaber, som nu især interessere den store Hob, ere Physik og Chemie, skjøndt det vilde være rettere at sige, at det er disse Videnskabers tekniske Anvendelser, som ere i saa høi Grad populære. De sidste Decenniers Opdagelser i disse Videnskaber og deres mærkværdige Anvendelser have været storartede nok til aldeles at beherske den almindelige Videbegjærlighed, og til at opvække hos det ikke strængt videnskabelig dannede Publikum aldeles overdrevent Haab eller Frygt. Enhver Tidningslæser, hvor uvidenskabelig han er, bemærker at den hele Verden bevæges fremad med en stigende Hurtighed. En feberagtig Spekulationsaand og en almindelig Pengebegjærlighed er blandet med den intelligente Vurderen af Videnskabernes Værd. Den almindelige Tiltro til de experimentelle Videnskabers Evne at frembringe Underværker er ubegrændset, og af enhver videnskabelig Opdagelse forlanges der ogsaa derfor en umiddelbar praktisk Anvendelse til Menneskeslægtens Nytte. Spørgsmaalet cui bono opkastes strax. Og i Sandhed dette cui bono Spørgsmaal er i den senere Tid bleven saa ofte besvaret tilfredsstillende, at man ikke kan forundres over, at Publikum vedbliver at fremsætte det ved enhver ny Opfindelse, og venter at, naar en Substants har een praktisk Anvendelse, saa har den ogsaa tusinde andre. Guttapercha har ikke været bekjendt i Europa mere end et Decennium og allerede er det vanskeligere at sige hvortil den ikke bruges, end at opregne de Øiemed, hvori den bruges. Skydeuld havde neppe viist sig som et meget daarligt Surrogat for Krudt, og allerede har en opfindsom Amerikaner viist, at deraf dannes det mest udmærkede Hefteplaster for Saar. Lægerne havde ikke anvendt Chloroform og Æther som bedøvende Midler i tre Aar, og allerede var en Æther-Dampmaskine igang i Lyon og en Chloroform-Maskine i London. Lysets Polarisation er for Publikum den meest uforstaaelige af alle videnskabelige Udtryk. Hvad den er, spørges imidlertid ikke efter; hvad den kan bruges til, desmere. Wheatstone har lært os at bruge den til en Solskive og Soleil vore Bryggere at undersøge sit Øls Sukkerholdighed dermed. Chemikerne have lært Huusmødrene at koge, stege og bage efter videnskabelige Regler og vore Agerdyrkere at tillave deres Gjødning. Elektriciteten, hvis væsentligste Virksomhed tilforn var at frembringe Lyn og Torden, bringer nu som Postbud med en større Hurtighed end Lyset Efterretninger fra den ene Ende af Europa og Amerika til den anden. Dampen tjener som Hest og fører Reisende frem med en Fart af 10 norske Miil i Timen.

Det store Publikum som har seet alt dette, uden nøie at kunne gjøre sig Rede for Grundene dertil, har let faaet en ubetinget Tiltroe til Menneskets Magt over Naturens Kræfter. Fortællinger om Eenhjørninger, Vampyrer, Phønixer, Havfruer, Kraker og lignende ere endog forsvundne fra Børneeventyrene. Men en elektromagnetisk Damp-Luftballon, som kan kløve Luften som en Fugl og gaae i ret Linie over Have og Bjerge, er en Opfindelse, som Mængden haaber at see opfyldt, inden Jernbanerne ere udslidte, og i Forventning af hvilken man endog har betænkt sig paa det unyttige Anlæg af disse sidste. Beretninger, som de om Sagflisens fortrinlige Anvendelse til Krudt, og om den engelske langttræffende Kanon, der, stillet under en efter de nøiagtigste Beregninger bestemt Vinkel, rammede sit Maal langt udenfor Synsvidden, have fundet almindelig Tiltroe, og opvakt det Haab, at Armeerne snart fra deres respective Garnisonssteder kunde beskyde hinanden uden at umages med lange Marscher. En Vestelomme fuld af en ny koncentreret Patentgjødning vil være tilstrækkelig for den største Kornmark, og en ny Skruemaskine vil føre Dampskibe over Atlanterhavet i tre Døgn.

Lignende overdrevne Forventninger gjennemkrydse mangen Hjerne nutildags, maaskee ikke altid tydelig fremstillede, men stedse tilstrækkelige til at fylde Mængden af Menneskene med feberagtige Drømmerier om hvad Fremtiden vil føre med sig. Det vilde være ønskeligt, om man lærte noget at moderere sine Forventninger itide; ellers vil, efter noget mere Skuffelse og Ødelæggelse af Eiendom og Kapital, en Reaktion sikkerlig indtræde, som vilde være meget at beklage. Thi denne Folkenes blinde Tillid og instinktmæssige Empirisme ere vi igrunden skyldige mange af den nyere Tids største Opdagelser. Disse ere vistnok Videnskabens sande Børn; men ligesom Strudsen vilde den have efterladt dem i Sanden, hvis ikke andre Hænder havde pleiet dem og udviklet deres energiske Kraft. Uden de physikalske Videnskabers store Udvikling vilde vi hverken have havt Fyrtaarn, eller Jernbaner, eller Lokomotiver, eller Dampskibe, eller Telegrapher. Men der behøvedes andet end blot disse Videnskaber, for at sikkre dem en hurtig Udførelse. Havde ikke det store Publikums blinde Tillid bragt det til at stikke Haanden i Lommen og blive Aktietager, saa vilde Videnskaben have savnet Udførelsens praktiske Prøve. Publikums Tillid til Empirismen bevirkede, at det stoppede sine Øren, da Videnskabens Orakler erklærede, at intet Dampskib kunde naae frem over Atlanterhavet, og Gods fragtedes ufortøvet med de nye Skibe til New-York, hvor det ogsaa blev rigtig afleveret. Det var med ligesaa stor Autoritet paastaaet, at Jernbanerne maatte gaae saavidt mulig horizontalt og i lige Linier; Empirismen bekymrede sig ikke derom, og Jernbanerne slynge sig nu i uafbrudte Krumninger og opad stærke Stigninger.

Havde Menneskerne været vise, vilde de imidlertid have beholdt meget af deres fordums Tro, og vilde have været tilfreds med dertil at føie, hvad der var beundringsværdigt i de yngre fremspirende Videnskaber. Det var paa ingen Maade nødvendigt at Botanik og Zoologie skulde blive kastet tilside, fordi Chemie og Elektricitetslæren i den nyere Tid vare rige paa Opdagelser. En Bregne eller en Østers, den simpleste Mose eller det mindste Insekt, er, naar Alt tages rigtigt i Betragtning, en ligesaa mærkværdig Gjenstand som Skydeuld eller Chloroform; og en elektrisk Aal er en langt vidunderligere Maskine end et voltaiskt Batterie.

En Følelse af dyb Fred, af Uforanderlighed, af Høihed, af ærefrygtbydende Ælde og Fuldkommenhed tilhøre de iagttagende Videnskaber, og danne en af deres største Tillokkelser for deres Dyrkere. Den Himmel, vi stirre paa, føle vi er den samme som den, hvortil det første Menneskepar opløftede sine Øine. De Planter og Dyr, som vi nu see, lade sig ikke adskille fra dem, som findes afbildede af den ægyptiske Tegner og den græske Billedhugger. Menneskernes nyeste Planet er maaskee Himmelens ældste. Den sidst opdagede Plante har groet for Enhver, som vilde plukke den, siden Syndflodens Tider, og Kænguruer existerede i Nyholland før Celterne i Europa. Men netop dette gjør de iagttagende Videnskaber mindre tiltrækkende for en Menneskeslægt, som lever mere i det Tilkommende end i det Forbigangne.

De physiske og chemiske Videnskaber have i Aar feiret deres største Triumph ved den almindelige Industriudstilling i London, hvor de naturhistoriske Videnskaber kun vare indbudne til at deeltage som tributære Fag. Intetsteds have tilforn hine Videnskaber, samlede paa eet Sted, i den Grad viist deres Rigdom paa Opdagelser, og disses praktiske Anvendelse.

Men, som det sædvanlig gaar ved lignende Leilighed, intetsteds er netop ved den fuldstændige og ordnede Fremstillen af disse Videnskabers Anvendelse det Overdrevne i det store Publikums sangvinske Forventninger bleven klarere lagt for Dagen. Kun den mindste Deel af de seneste Tiders med Bram forkyndte store Opfindelser sees at svare til de exalterede Forventninger, de opvakte, og den almindelige Lettroenhed i denne Retning vil snart blive betydelig indskrænket. Den elektromagnetiske Maskines Virkning reduceres til sin sande Størrelse, og det hidtil anvendte Jernbane- og Lokomotivsystem er i den almindelige Mening sikkret mod en farlig Konkurrent. Skydeuldens Anvendelse sees at være bleven en blot medicinsk. Den elektriske Telegraph nøier sig med efter de hidtil anvendte Systemer at berette Tegn for Tegn eller Bogstav for Bogstav, og dens Aftrykning af hele Depecher reduceres til en amerikansk Hoax. Skovlehjulene til Dampskibe sees vel at være forbedrede, og modificerede i sine Enkeltheder, men ikke totalt forkastede, og de staae endnu som det fuldkomneste Middel til at opnaae en stor Hurtighed. Kort sagt, den store Hobs Øine ere blevne aabnede for de overdrevne Forventninger om fremtidige Opdagelser af de experimentelle Videnskaber, og en fastere Overbeviisning om den udbredte Anvendelse af de hidtil bekjendte er frembragt. Istedetfor at sværme for uklare Drømme om de Opdagelser Fremtiden vil bringe, have Folkene lært at vurdere den vigtige og udbredte Anvendelse, de experimentelle Videnskaber nu have, og de ville for Fremtiden mere end hidtil nøies med at høste den fulde Nytte deraf.

Et Puds.

Jeg gik mig i Graneskoven
En smilende Aftenstund;
Vinden legte forvoven
Med Rosens blussende Mund.

Derinde i Skumringen drev jeg
Omkring for Alverden gjemt, —
I kan vel begribe, da blev jeg
Omsider elegisk stemt.

Jeg satte mig ned paa Tue
Imellem de Blommer smaa, —
Linnéen var sagtens Frue
Og Terner de Klokker blaa.

„Og hør mig, du søde Lille,
Hvi er du saa sorrigfuld?
Hvi la'er du din Taare trille
Fra Øiet i Gruus og Muld?“

Gjensvared mig da den Lille,
(Mig syntes, med Smil om Mund)
„Du veed jo, at Taarerne stille
Smerten i Sjælens Grund!“

Da blev jeg saa hed om Hjerte;
Jeg satte mig lige ned,
Og skrev om den dybe Smerte,
Linnéen maa trækkes med.

Dog pludselig vaktes jeg atter,
Jeg lytted og hørte tilsidst
Fra Bækken en hjertelig Latter,
Mens Fuglene sladdred paa Kvist:

„Nei det var da rigtige Løier!
Han tænkte du bitterlig græd,
Imedens du fro dig fornøier
Og vugger dig op og ned.“

Han mente din Perledraabe
Var Tegnet paa Hjertekval;
Ak, saa han da ei, den Taabe,
At det var en fyldt Pokal?

Snart kommer vel Aften, din Beiler,
Og tømmer Pokalen ud,
Og derpaa, det vist ikke feiler,
Han kysser sin fagre Brud!“

Henr. Ibsen.

Oversigt over norske Blades Indhold.

I Christiania-Posten for 2 Oct. gjøres i en indsendt Artikel opmærksom paa, at der nu, da Fogden i Nordhordland og Vos er afgaaen ved Døden, burde foretages en ny Jurisdiktionsinddeling af Bergenhuus Amt saaledes, at dette, istedetfor de nuværende tvende Fogderier, kom til at omfatte tre, nemlig: 1) Hardanger og Vos, 2) Nordhordland indbefattende Nordhordlands og Midthordlands Sorenskriverier, og 3) Søndhordland. Denne Inddeling af Amtet i trende Fogderier finder Forfatteren nødvendig baade formedelst Ophævelsen af Rosendals og Lysekloster Jurisdiktioner og fordi at Fogden over Vos, „der tiltrænger et skarpt Politiopsyn," ikke skal boe saa langt borte som i Bergen, hvilket nu er Tilfældet. — Samme Blad for 3 og 5 Octbr. viser i en vidtløftig Artikel, med Overskrift „De norske Statsmagters Forhold i Sukkersagen," at Broderfolkets Rettigheder ingenlunde ere, som svenske Blade ville, gaaede for nære den fattede Beslutning „angaaende Sukkerhuset paa Frederikshald." — Samme Blad for 8 Oct. leverer ogsaa „Th. Petrés Tilførsel til Bondestandens Protokol den 18de August 1851 i Anledning af det norske Sukker-Spørgsmaal." — Samme Blad for 7 Oct. indeholder en Artikel om „det ny Reglement for Gageringen for Lærerne ved de lærde Skoler, der viser, at de oprettede Overlærer-Poster, paa Grund af den indspaltede Bestemmelse om at ogsaa „theologiske Kandidater, der besørge Religionsunderviisningen, kunne erholde Overlærer-Poster," ikke komme Philologerne saa meget tilgode som tilsigtet, hvis ikke Departementet tager de tilbørlige Hensyn til deres Sag. Som Adjunkter ved vore Skoler findes nemlig ældre Theologer, der ansattes som Lærere, da der var Mangel paa Philologer, og er der nu „f. Ex. to Theologer ved samme Skole, kunne de komme overeens om at dele Religionsunderviisningen og derved begge erholde begge ved de større Skoler værende Overlærer-Poster."
— Chr.-P. for 16de Oct. indeholder en Opsats om „Sindssygeasylet i Stiftelsen „„Christian Augusts's Minde"". Til for faa Aar siden var det saakaldte „Dolhuus i denne Stiftelse den eneste Indretning i Christiania (den egentlige By), hvori Sindsyge kunde hensættes, dog mere til Betryggelse for den offentlige Sikkerhed end for der at vorde helbredede. Ved Sindssyge-Loven motiveredes Byens Kommunalbestyrelse til at omdanne sit Dolhuus til et virkeligt Sindssygeasyl. Først fuldførtes et saadant hovedsagelig for Mandkjønnet; det rummer 30 Personer og meddeltes kgl. Approbation den 17de Mai f. A. Nu er ogsaa en Afdeling for 30 kvindelige Patienter færdig, og de faa Kvindeindivider, som vare optagne i det ældre Asyl, ere allerede henflyttede i samme.

— I Anledning af den strænge Kritik over Guld-Thor, som nylig læstes i Idun, er der opstaaet en Polemik imellem Kritikeren og Krydseren; den sidste finder Digtet godt, og harcellerer Iduns „moderne Kritik"; hiin svarer i Morgenbl. for 10de Octbr. — Morgenbladet for sidstnævnte Dato indeholder ogsaa en Opsats, overskrevet „Skriften og Naturvidenskaben", hvori en Indsender giver en, vistnok partisk, Bedømmelse af de imellem danske Theologer og Physikere opstaaede Stridigheder angaaende Ørsteds Skrift „Aanden i Naturen".

— I en Artikel i Mgbl. for 3die Oct. omtales vor Landsmand **Frants Bøe**, der for Tiden opholder sig i Paris, som en Størrelse, „der i Forening med 2 af vore yngre udmærkede Kunstnere danner et smukt Kløverblad i Norges friske Kunstnerkrands." Et Maleri af Bøe, forestillende en Viindruklase, har nemlig gjort saa megen Opsigt paa sidste Udstilling i Palais nationale, at „Direktionen for de skjønne Kunster" uden For-

anledning af Kunstneren, har afkjøbt ham samme „for offentlig Regning til at ophænges i Nationalgalleriet i Palais Luxembourg," hvor der for skal findes blot et Arbeide af nogen udenlandsk Kunstner. — Boe understøttedes til sin Parisreise af det Beløb, der i sin Tid indbragtes ved Tableau-Forestillingerne.

— Samme Blad beretter, at Adolf Tidemand, hvis „Kathekisation" var udstillet paa Kunstudstillingen i Kjøbenhavn, eenstemmig er valgt til Æresmedlem af det kongl. danske Kunstakademie.

— Af en Artikel i Mgbl. for 19de Octbr. seer man, at Soots Sluse- og Kanalanlæg ved Skjervangen lønner sig godt, da det giver en Nettoindtægt af over 2175 Spd.

— I Morgenbladet for 8de Oct. leverer Adjunkt Knudsen et temmelig udførligt Tilsvar, angaaende Institutbestyrer H. Nissens Bemærkninger ved hans Afhandling om Embedsprøven for Realskolelærerne.

— Krydseren for 11te Oct. gjør i en kort Anmeldelse opmærksom paa den ifjor udkomne, men endnu ikke anmeldte Eventyrsamling „Gamle Reglo aa Rivo ifraa Valdris." Organist Lindeman har, som man seer, taget sig af Forfatteren og veiledet ham under Udgivelsen af denne Samling; den nu afdøde Student N. Trønnes skulde i sproglig Henseende have ydet ham Bistand ved Udgivelsen af en ny Samling, som han allerede skal have færdig.

— Det næstsidste Nr. af Arbeiderbladet indeholder, foruden Fortsættelse af en vidtløftig Afhandling om „Pengesystemet", „Nogle Betragtninger ved trettende ordentlige Storthing", hvori det hedder, „at den mærkeligste Begivenhed paa det hele Thing er Arbeideragitationens Godkjendelse, efterat Abildgaard havde erklæret den vestlandske Oppositions og Arbeideragitationens Opgaver for at være væsentlig de samme."

— I en indsendt Artikel i „Den Frimodige" gjøres opmærksom paa Brugen af Voldgift i mange civile, især Aastedssager for, da det har saa lange Udsigter med Juryerne, derved at spare de Omkostninger, der nu ere forbundne med Procesforelser. Man kan enten benytte sig af direkte Voldgift, der da udnævnes af begge Parter, eller indirekte, der dannes saaledes, at begge Parter lade Fogden eller en anden Mand, der besidder deres Tillid, udnævne Voldgiftsmændene.

Norge.

Ved Formands- og Repræsentantmøde paa Christiania Børs d. 1. Oct. fattedes blandt andre følgende Beslutninger: Som Tillæg i den for Kæmneren i Christiania regulerede Løn bevilges indtil Videre en Sum af 400 Spd. aarlig; — det Kvantum Brændeviin, der antages at ville blive udskjænket eller i mindre Portioner end 40 Potter udsolgt i det kommende Aar ansættes til 550,000 Potter. 8000 Spd. af Afgiften tilflyder Fattigkassen og Resten Bykassen; — indtil Videre anvendes 30 Spd. aarlig til 3 af Byens Skolelærere for at føre Opsyn ved Børnenes Fremmøden og Orden under Sangundervisningen; — uden Godtgjørelse besørger Byen nedtaget og bortflyttet den chroniske Sygehuusbygning, og udlægger det Kvartal af Byen, hvorpaa denne Bygning er beliggende, til offentlig Plads.

— Ved Valget til Forligelseskommissær her i Byen valgtes Kobberslager Bergstrøm med de fleste (428) Stemmer. Overlærer Møller havde 207, Skifteforvalter Falkenberg 82 Stemmer.

— Grosserer Andreas Tofte afgik ved Døden den 27de f. M. Denne hoiligen fortjente Mands Biographi og Portræt skulle vi senere levere.

— Diskontopræmien af Vexler og Vexelobligationer ved Bankafdelingen her i Christiania er nu nedsat fra 5 til 4½ pCt.

— Ved Høiesteretsdom af 4de d. M. ere Prokuratorerne Lund og Juell i nordre Bergenhuus Amt, for løgnagtige Attester og Erklæringer, bedragerisk Forhold og ulovlig Sportulering dømte til Afsættelse.

— Ifølge Christiania-Posten har Justitsdepartementet faaet Underretning om at Diskontør Collet virkelig skal leve i god Behold i Amerika.

— I Arbeiderboligen paa Hammersborg ere nu 18 Bekvemmeligheder tagne i Brug. Hele Bygningen, bestaaende af tre Etager, indeholder 42 smaa Bekvemmeligheder med Kjøkkener, Kjældere og Klædesloft. — Til Medlemmer af Bestyrelsen for denne Indretning ere Politimester Morgenstjerne, Kjøbmand Hauge og Prokurator Blich valgte af de af Aktieeierne først valgte 11 Forstandere; Ordfører i Forstanderskabet er Byskriver Rye.

— Armeeintendant Meilænder, Depotforvalter Gløersen, Stadshauptmand Ytteborg og Kjøbm. Andreas Berg ere nu satte under Justitiens Tiltale, de tvende første „for Forbrydelser i Embedsførelse og de tvende sidste for i Forbindelse med dem udvist bedragerisk Forhold." Der er nedsat en Undersøgelseskommission bestaaende af Byfoged Trap, Generaladjutant Krohg og Politiadjutant Steen. — Da Depotforvalter Gløersen skal have ladet Armeeintendant Meilænder stævne for et Par Vexel-Beløb, finder Morgenbladet det hensigtsmæssigt fra det Offentliges Side „ved Sekvestration eller Afsætning foreløbig at sikre Statskassen." I Anledning heraf bemærker Christiania-Posten, at Armeedepartementet, allerede forend Undersøgelseskommissionen havde endt sit Hverv, har været betænkt paa Sekvestration og nu har beordret samme foretagen hos Meilænder og truffet Forberedelse dertil hos Gløersen. Forresten bemærker sidstnævnte Blad, „at Sekvestration giver ikke Betryggelse mod Exekution efter lovlig erhvervede Domme eller Forlig."

— Bernhard Hansen, der i længere Tid har bestyret Arbeiderforeningernes Centralkontor og ogsaa staaet som ansvarlig Redaktør for et Par No. af Bladet, er nu atter bleven arresteret. Det samme skal være Tilfældet med Uhrmager Ovarme i Skien. Begge arresteredes samtidig med Thrane og Abildgaard, men løslodes igjen.

— Ringerike. Da Justitsdepartementet lod tage Mandtal over Arbeiderforeningen i Lunde Anex, lode først 78 og siden 9 af Foreningens 108 Medlemmer sig udslette af samme; der er nu saaledes blot 21 Arbeiderforeningsmedlemmer.

— Et Handelshuus i Drøbak har for en Maaneds Tid siden afsendt en Hurtigseiler til London med en Ladning Iis, som blev skaaret og forvaret i forløbne Vinter. En By paa Vestlandet skal have gjort det samme, og begge disse Foretagender skulle have lønnet sig godt.

— To Missionærer for Mormonersekten ere ankomne fra Danmark til Østerriisør.

— Ved Formand- og Repræsentantmøde i Drammen den 4de Octbr. besluttedes blandt Andet, „at der af den i Sparebanken henstaaende Andeel af Brændeviinsafgiften for Drammens Kommune tegnes Aktier til et Beløb af 1500 Spd. i et Dampskib, som tilsigtes anskaffet til Fart i Drammens og Christiania-Fjorden."

— De drammensiske Trælasthandlere have iaar gjort gode Affærer paa England formedelst Toldnedsættelsen der paa skaaren Last. De Trælastdragere, som Aar efter Aar have slæbt Bjelker til Amsterdam eller andre hollandske Byer, seile nu til England, da Priserne i Holland fremdeles ere lidet favorable.

— Tønsberg. Det af Formandskabet vedtagne Budget for næste Aar udviser en Udgift af 2300 Spd., hvorfra bliver at regne i Løkkeskat 520 Spd. og i Brændeviinsafgift 380 Spd.

— Bergen. Det skattepligtige Kvantum Brændeviin for 1852 er ansat til 3500 Tdr.

— Der skal nu anskaffes et Dampskib til regelmæssig Fart paa Hamburg.

— Historiemaler Kand. F. Jensen har for sine uegennyttige Bestræbelser for Nationaltheatret modtaget Erkjendtligbedsgaver saavel af Direktionen som Personalet. Nu er han afreist til Tydskland.

— Fra flere af de sydlige Distrikter klages over det vedholdende Regn, der hindrer Indhøstningen. Det skaarne Korn spirer paa Støren og det uskaarne hindres fra at modnes. Paa Smaalenskanten har der lagt sig Rust paa Rugen, og Brød bagt af denne Rug skal have fremkaldt flere Sygdomstilfælder. I det svenske Grændsesogn Aremark har man derfor begyndt at vaske og tørre Rugen inden Malningen, og da skal man kunne spise den uden Fare for at blive syg.

— Formands- og Repræsentantskabet i Moss har den 11te Oct. besluttet Anlæggelsen af en Kanal over Værlesanden til Forbindelse af Værlebugten og Mossesundet. Blandt Betingelserne for Anlæggelsen hører, at Kanal- og Havnekassens Midler samt et Laan paa 20,000 Spd. kan erholdes.

— Mosse-Tilskuer meddeler en Amtskundgjørelse angaaende de iaar hyppigt forekommende giftige Bestanddele blandt Rugen, hvoraf vi ville mærke os Følgende: De Sygdomme, som ere fremkalte ved Nydelsen af den iaar avlede Rug, antages især at være foraarsagede af den saakaldte Meel-Drøie, Meel-Øke (Moder-Korn, Secale cornutum) og tildeels af ikke fuldmodnede, rødplettede Rugkorn og af den saakaldte Fare og Svingel eller Svingling. Rensning af Rugen anbefales derfor enten ved Udpilning eller ved Blæseindretningerne paa Tørkemaskinerne og i Møllerne. „Melets Ophedning under flittig Omrøren i en Jerngryde før Bagningen antages ogsaa at ville vise sig som et virksomt Middel til at forebygge Giftstoffernes Virkninger, ligesom gløbende Stene i Deigen under Gjæringen siges at skulle trække Usundhed fra Melet til sig; især antages ophedede Muurstene at besidde denne Egenskab. Overhoved vil Giftens skadelige Indflydelse i betydelig Grad formindskes, naar Brødet, der bages af den syge Rug, steges stærkt, bliver godt gjennemtørret, og især noget gammelt før det anvendes, ligesom ogsaa Virkningen skal blive svagere jo fuldstændigere Deigen gjærer, forend Brødet bliver bagt."

— Fra Frederikshald berettes, at Konsul W. Hansen, der ansaaes for en af Byens hæderligste Mænd, er afgaaet ved Døden.

— Eieren af Sukkerraffinaderiet i Frederikshald lader i London bygge et Skruedampskib, der skal afløse „Freja" i Farten mellem Frederikshald og Gøtheborg.

— I Frederikshald har Politiet paagrebet en omflakkende Person ved Navn Niels Olsen Brunstad fra Kongsberg som mistænkt for at staae i Ledtog med kongsbergske Sølvtyve.

— Sammesteds er man ved Gravningen af Gasrørgrøfter i en Gade stødt paa en Menneskebeenrad i en Ligkiste.

— I Skiens Corresp. berettes, at Skroget til Nordsjødampskibet er ankommet til Langesund og at Sammenklinkningen vil foregaae saa hurtigt som muligt, for at man endnu inden Vinteren kan faae Dampskibet paa Vandet og Indretningen fuldført. — Til Langesundsfjorden har Kjøbm. Blom kjøbt et nyt Dampskib paa 40 Hestes Kraft, der skal leveres til Vaaren, — dog har han ved Kontraktens Afslutning forbeholdt sig Direktionens Approbation.

— Til Flaa-, Hvideseid- og Bandagsvandet i øvre Thelemarken skal nu Kjøbm. L. Wiese i England bestille et Jerndampskib paa 30 Hestes Kraft.

— Nær ved Brevik er der under nogle Stene i en Potetager fundet et Menneskeskelet med et 3 Finger bredt og 1½ Alen langt forrustet Sværd ved Siden.

— Af Breviks Adr.-Tid. seer man, at der er en betydelig Handelsrørelse der i Byen; Lastehandelen er Hovedsagen og Parnemann omtales som en nu i denne Henseende meget virksom Mand.

— Levanger. Mod Michelsen er nu nedlagt Domspaastand, lydende paa 7 Aars Straffearbeide. At dømme efter hans „Bekjendelser" i Nordre Throndhj. Amts-Td. gjør nu Exagitatoren Bod og Bedring.

— Der er paatænkt et Veianlæg gjennem Verdalselvens Dalføre til Kalls Sogn i Sverige, hvilket ansees af stor Vigtighed for det Throndhjemske.

— Lillehammer. I det i Formandskabsmøde antagne Budget for Aaret 1852 opføres samtlige Lønninger og faste og uforudseede Udgifter, tilsammen med 1150 Spd. Brændeviins-Afgiften er beregnet til 350 Spd.

— I Throndhjem fandt under Markedet en daglig Udstilling af Landbrugsredskaber Sted.

— Den 22de Sept. holdtes Examen ved Landbrugsskolen paa Jønsberg (Hedemarken.) Tre Elever erholdt Charakteren Megetgodt, to Godt og en Temmeliggodt.

— Den 26de Sept. holdtes Examen ved Landbrugsskolen paa Munkvold (søndre Throndhjems Amt.) Ole Forseth erholdt Udmærketgodt, fem Elever Megetgodt og en Godt.

Oversigt over Storthinget i 1851.

Da man ligesaalidt tilstrækkeligen kan forklare sig en Statsmagts som en Maskines Virkemaade, uden at kjende noget til Sammensætningen, synes det nødvendigt for den, der vil danne sig et klart og tydeligt Billede af trettende ordentlige Storthings Færd, først at kaste et Blik paa Valgene. Disse frembyde, hvad Landdistrikterne angaar, ikke synderligt Eiendommeligt eller Usædvanligt. De udtale blot paany den samme Stræben efter saa meget muligt at lægge Repræsentationen i Bondernes Hænder og hindre Embedsmændenes for store Indflydelse i Thinget, som man tydeligen har kunnet mærke ved hvert Storthingsvalg i de sidste tyve Aar. Saaledes har ethvert Landdistrikt, ialfald de Distrikter, hvori noget politisk Liv kan siges at røre sig, saavel til sidste som til de næstforegaaende Storthing, sendt flere Bønder end Embedsmænd. Fire Amter sendte hvert tre Bønder til sidste Thing og ti Amter blot hver sin Embedsmand, to Amter (Nedenæs og Raabygdelaget og nordre Throndhjem) endog ingen Embedsmand. Kun et Amt (Finmarken) sendte, som man let kan forklare sig, ingen Bonde, men tre Embedsmænd og en Handelsmand. Antallet af Bønderne paa sidste Thing var 27 (i 1848 25), men hertil maa man ogsaa, hvad politiske Anskuelser og Interesser angaar, nærmest regne Lensmænd, Kirkesangere og Andre, der ikke have noget kongeligt Embede og hvis Antal paa sidste Storthing tilsammen udgjorde 19. Af Embedsmænd var der saaledes kun 21 fra Landet.

Valgene i Byerne frembyde langt mere Usædvanligt og Charakteristisk end Valgene i Landdistrikterne. De fleste Byer have hidtil især sendt Embedsmænd paa Thinget; men ved sidste Valg fik man see det Særsyn, at to Byer, (Drammen og Stavanger) hvoraf hver udvælger tre Repræsentanter, af hvilke de to i 1848 vare Embedsmænd, blot sendte Kjøbmænd og Haandværkere paa sidste Thing. Den tredie By, der udvælger tre Repræsentanter (nemlig Christiansand) sendte i 1848 tre Embedsmænd, men i 1851 blot een.

Men hvad der er det Mærkværdigste med Valgene, er Haandværkstandens Indflydelse paa samme. Denne talrige Stand er med Et bleven betydningsfuld i politisk Henseende. Indtil 1830 havde der blot været een af dens Midte paa Thinget og selv paa 1848 Aars Storthing fandtes kun en eneste Haandværker. Men sidste Thing talte otte Repræsentanter af Haandværkstanden. Christiania, der hidtil blot har været repræsenteret af Handlende og Embedsmænd, fik endelig sin Repræsentant af Haandværksstanden, og Bergen fik ogsaa atter sin.*) Endog tvende Byer, der blot udvælge en Repræsentant hver (nemlig Holmestrand og Moss) sendte Haandværkere.

Denne forholdsmæssig stærke Repræsentation af Haandværkere paa sidste Thing, var ingenlunde tilfældig, man kan snarere sige den var tilkjæmpet. Nødvendigheden af i et konstitutionelt Land at holde et vaagent Øie med det offentlige Livs Gang har ogsaa gjort Haandværkerne til Politikere. De indsee, at det ikke er dem ligegyldigt, hvem der sidder paa Thinget, om der end i ethvert Tilfælde bliver siddet der; derfor ræsonnerer Ingen længere som saa, at han kan tage sig lige godt betalt for at sye en Kjole eller et Par Støvler, hvad enten Paul eller Peer giver Love. Mange, i Haandværkernes Næring vigtigt indgribende Foranstaltninger og Love**) have lært dem, at det private og offentlige Liv ikke aldeles kan afsondres fra hinanden, men at det igrunden er sandt, hvad en Philosoph har sagt, at Mennesket er et politisk Dyr. Derfor ville de nu ogsaa have Haand i Hanke med hvad der for en stor Deel bestemmer deres „Ve og Vel."

At Haandværkernes vaagnede politiske Sands er bleven næret og udviklet saaledes, at man allerede har seet Frukter deraf i vort offentlige Liv, kommer udentvivl af deres talrige Foreninger, der jo ogsaa give den bedste Anledning til at udvexle politiske Meninger og til ved Sammenslutning at virke til deres Gjennemførelse. Ved Samholdighed kan Haandværksstanden, da den er saa talrig, komme til at udøve overordentlig Indflydelse paa Valgene. Den kunde endog muligens „overstemme" Handels- og Embedsstanden; dog tør man haabe, at den forstaar saavidt sine egne Interesser, at den ikke benytter sin Overlegenhed i Antal blot til at skaffe sine Egne, men Dygligheden, i hvilken Stand den end findes, paa Storthinget. Ingen er tjent med at faae sine Sager udførte selv af sin bedste Ven, naar denne mangler Evner og Dannelse. Imidlertid maa man indrømme, at vor Haandværksstand i den sidste Tid har gjort overordentlige Fremskridt i Dannelse, og denne vil nu fremskyndes saameget hurtigere, som den aabnede Anledning til at deeltage i det offentlige Liv foranlediger en Kappen, der ikke kan andet end virke uddannende paa Standen. Det er ikke et af de mindste Goder ved en Folkeregjering, at den fremskynder eller rettere fremtvinger Dannelsen. Det har den gjort hos os paa Landet og det vil den ogsaa komme til at gjøre i Kjøbstæderne. Staae Nutidens Bønder i boglig Dannelse over Enevoldsdagenes, da skyldes dette sandelig ikke saameget Skolevæsenets Forbedring, som vor frie Forfatning, der gjør det nødvendigt for enhver myndig Mand at være lidt Politiker og som saadan at tilegne sig nogen Indsigt i den Stats Retsforholde og Institutioner, i hvis offentlige Anliggender han maaskee kan komme til at deeltage.

Hvad der forresten er betegnende ved Valgene til sidste Thing, er den demokratiske — man har endog sagt „radikale" — Retning, de i flere Byer have taget. De have fremkaldt en oppositionel Kamp, der kun har ladet sig vinde ved en saa rastløs Virksomhed af Demokraterne, at man endog har tillagt denne Navn af „Valgumtriebe" og opkastet Tvivl om en enkelt paa denne Maade valgt Repræsentants Ret til at indtage Sæde paa Thingbænken. Hvad Grunden til den „radikale Retning" angaar, er den nok nærmest at søge i Arbeideragitationen, der har bragt et nyt gjærende Element ind i vor Politik. Det er ogsaa en Kjendsgjerning, at i de Byer, hvis Valg man har kaldt radikale, vare Arbeiderforeningerne stærkest og anseeligst.

Efter denne korte Forbemærkning skulle vi gaae over til Thingets Forhandlinger og lade deri det Faktiske tale uden videre Reflektioner.

De til det trettende ordentlige Storthing udkaarede Repræsentanter samledes i Storthingslokalet den 1ste Februar. Efter Anmodning modtog Sognepræst Harbitz indtil Videre Præsidentens og Sorenskriver Sarlund Sekretærens Embede. Derpaa afleverede Repræsentanterne sine Fuldmagter og udvalgte en Kommittee til at gjennemgaae disse. Kommitteens Medlemmer vare Ueland, Harbitz, Valstad, Aall, Stabell, Schweigaard, Rasch, Sæther og Fauchald.

Den 3. Februar refereredes Fuldmagtskommitteens Indstilling, men blev først behandlet den 5te næstefter, da Motzfeldt og Flere havde modsat sig Stabells Forslag om at afgjøre Sagen strax, efterat den var refereret. Indstillingen gik ud paa samtlige Fuldmagters Antagelse, men indeholdt dog Bemærkninger ved Valgene for Bratsbergs, Buskeruds og Hedemarkens Amter samt Laurvig og Sandefjord, ved hvilke Valg saadanne særegne Omstændigheder vare forbundne, at de burde komme under Thingets Overveielse. Dette gjaldt især om sidste Valgdistrikt, af hvis 5 Valgmænd mindst de tre skulde, ifølge Krigskommissær Brochs Skrivelse til Storthingets Præsidentskab, „have forud bundet sig i den Grad til at stemme paa Kand. juris Sverdrup til Repræsentant, at de ikke uden at undergive sig Bebreidelse for Troløshed kunde stemme paa nogen Anden." Dette indskrænkede sig dog efter Kommitteens Mening derhen, at trende af Valgmændene ved Prøvevalget paa disse havde erklæret, at de vilde stemme paa Sverdrup, hvem en stor Deel af de Stemmeberettigede i Laurvig, henhørende til tvende Foreninger der i Byen, ønskede som Storthingsrepræsentant.

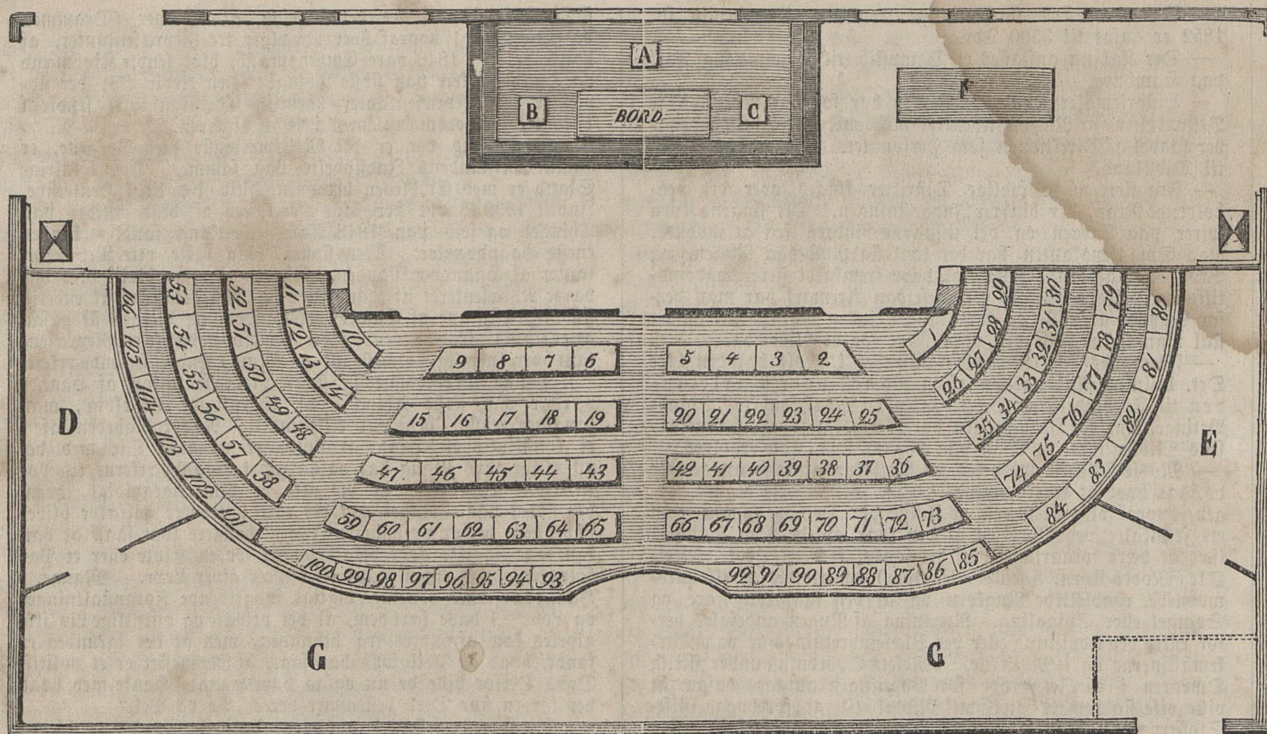
Samtlige udkaarede Repræsentanter tilstædedes altsaa Sæde i Storthinget. Vi skulle, idet vi her opregne deres Navne, for den historiske Oversigts Skyld tilføie hvilket eller hvilke Aar de, der før have været Medlemmer af Storthinget, have fungeret som saadanne; ved Tilføielsen af Bogstaver angives til hvilken Kommitte Enhver hører***) ligesom enhver Repræsen-

---

*) Bergen har nemlig i 1830, 1833 og 1842, ligesom paa sidste Thing været repræsenteret af en Bager.

**) Man behøver blot at erindre sig Haandværksloven, der visselig har aabnet Øinene paa mange politisk Sovende af Haandværkstanden.

***) P. K. betyder Protokolkommitteen (med 9 Medlemmer); D. K. Decisionskommitteen (med 5 Medlemmer); C. K. Konstitutions-Kommitteen (med 7 Medlemmer); K. K. Kommitteen for Kirke- og Undervisningsvæsenet (med 9 Medlemmer); J. K. Kommitteen No. 1 for Justits- og Politivæsenet (med 7 Medlemmer); J. K. 2. samme Kommittee No. 2 (med 7 Medlemmer); T. K. Kommitteen for Toldvæsenet (med 9 Medlemmer); M. K. Kommitteen for militære Gjenstande No. 1 (med 7 Medlemmer); M. K. 2. samme Kommittee No.

Grundtegning af Storthings-Salen.

A. Præsidentens Sæde. B. Sekretærens Sæde. C. Vicesekretærens Sæde. D. Referenternes Loge. E. Statsraadernes Loge. F. Hurtigskrivernes Plads. G. G. Galleri.

tants Plads betegnes ved et Tal foran hans Navn, svarende til medfølgende Grundtegning af Storthinget.

Fra Aalesund og Molde: 1. Prokurator A. M. Sanne (D. K.). — Fra Akershuus Amt: 2. Gaardeier Jakob Hoelstad (Repræsentant paa Thinget i 1836, 37 og 48. D. K.). 3. Gaardeier Ole Chr. Valstad (i 1836, 37, 42, 45 og 48. P. K.). 4. *Gaardeier Lars T. Tønsager (i 1830, 33, 39, 42, 45 og 48. B. K. Formand). Bankadministrator Adolph B. Stabell (i 1845 og 48. S. K. Formand). — Fra Arendal og Grimstad: 6. Toldkasserer Otto W. Lange (i 1833, 36, 37, 39, 42, 45 og 48. T. K. Formand). — Fra Bergen: 7. *Toldinspektør Jens Schydtz (i 1833, 36, 37, 39, 42, 45 og 48. M. K. Formand). 8. Konsul Carl Konow (i 1848. S. K.). 9. Rektor Hans Holmboe (i 1833, 36, 37, 42 og 48. K. K.). 10. Bagermester Georg Vallace (M. K.). — Fra nordre Bergenhuus Amt: 11. Kapitain Christian Fr. Fasting (i 1845 og 48. M. K. Sekretær). 12. *Gaardeier Ole A. Holsen (i 1845. S. K.). 13. Gaardeier Christoffer Svanøe (i 1848. C. K.). 14. Sognepræst Harald U. Sverdrup (K. K. Formand). — Fra søndre Bergenhuus Amt: 15. Konst. Lensmand Joh. O. Veseth (i 1845 og 48. P. K.). 16. *Sognepræst Niels Koren (i 1842, 45 og 48. C. K. Sekretær). 17. Gaardeier Haldor P. Helland (B. K.). 18. Gaardeier Gjermund N. Skaar (G. K.). — Fra Bratsbergs Amt: 19. Amtmand Hans J. Chr. Aall (i 1842 og 45. M. K. 2. Formand). 20. Kjøbmand Hans E. Møller (i 1845. N. K. 2). 21. Lensmand Christoffer Blom (N. K.). 22. Gaardbruger Aasmund L. Grave (S. K. Sekretær). — Fra Brevig: 23. Mægler Johan Chr. Parnemann (T. K.). — Fra Buskeruds Amt: 24. *Sorenskriver Georg P. Rasch (i 1839 og 48 samt valgt i 1845. J. K. 2. Formand). 25. Student Morten Sundt (S. K.). 26. Gaardeier Christian Hervig (J. K.). 27. *Gaardeier Christoffer Fougner (i 1836, 37, 39, 42 og 45. T. K.). — Fra Christiania og Lillehammer: 28. Professor Anton M. Schweigaard (i 1842, 45 og 48. N. K. 2. Formand). 29. Kjøbmand Ole M. Hauge (i 1848. B. K.). 30. Amtmand Erik R. Møinichen (J. K. Formand). 31. Garvermester og Stadshauptmand Nils J. Ytteborg (N. K.). — Fra Christians Amt: 32. Sognepræst Georg Prahl Harbitz (i 1836, 37, 39, 42, 45 og 48. P. K. Formand). 33. Gaardeier Arne Baggerud (i 1845 og 48. K. K.). 34. *Gaardeier Peder Fauchald (i 1830, 33, 36, 37, 39, 42, 45 og 48. N. K. 2). 35. *Gaardeier John Harildstad (i 1845 og 48. G. K.). — Fra Christiansand: 36. Handelsfuldmægtig Sven O. Stray (N. K.). 37. Premierlieuten. Einar T. Rosenqvist (N. K. 2. Sekretær). 38. *Brandinspektør Johan Tønnesen (N. K. 2). — Fra Christiansund: 39. *Sognepræst Jens Chr. Schaaning (i 1848. J. K.). — Fra Drammen: 40. Kjøbmand Thomas Reiersen (P. K.). 41. Kjøbmand Jacob Borch (B. K.). 42. *Malermester Ole Nielsen (T. K.). — Fra Finmarkens Amt: 43. *Provst Niels F. J. Aars (i 1848. N. K. 2). 44. Foged og Sorenskriver Even Saxlund (i 1845 og 48. T. K. Sekretær). 45. Distriktslæge Ove G. Høegh (S. K.). 46. Handelsmand Nikolai N. Dons (i 1848. N. K.). — Fra Flekkefjord: 47. *Kjøbmand Niels E. Børresen (i 1848. J. K. 2). — Fra Frederikshald: 48. Mægler Jens Chr. Bertelsen (J. K.). 49. Malermester Gustav Chr. Gjøs (B. K.). — Fra Fredriksstad og Sarpsborg: 50. *Kjøbmand Daniel Leegaard (C. K.). — Fra Hedemarkens Amt: 51. *Sognepræst Ludvig Bergh (i 1845 og 48. G. K. Formand). 52. Gaardeier Christian Arneberg (T. K.). 53. *Gaardeier Christian Svenkerud (1839, 42 og 48. N. K.). 54. Brugseier John C. Bredesen (i 1848. N. K.). — Fra Holmestrand: 55. Bagermester Hans Værnskjold (G. K.). — Fra Jarlsberg og Laurvigs Amt: 56. Lensmand Ole H. Holtan (i 1845 og 48. S. K.). 57. Kapitainlieutenant Henr. S. Hagerup (i 1848. N. K.). 58. Gaardeier Peder M. Fadum (C. K.). 59. Sagfører Magnus Hesselberg (K. K. Sekretær). — Fra Kongsberg: 60. Direktør Peder Chr. Holst (i 1839, 42 og 48. P. K.). — Fra Kragerø: 61. Handelsborger Hans B. Wenneberg (i 1848. K. K.). — Fra Laurvig og Sandefjord: 62. Kand. jur. Johan Sverdrup (P. K. Sekretær). — Fra Lister og Mandals Amt: 63. Gaardeier Søren P. Jaabæk (i 1845 og 48. J. K. 2). 64. Gaardeier Simon P. Lie (K. K.). 65. *Kirkesanger Aanon O. Bergsager (i 1848. B. K.). 66. Sognepræst Ulrik Bugge (J. K. 2). — Fra Mos og Drøbak: 67. Snedkermester Chr. Ellefsen (N. K.). — Fra Nedenæs og Raabygdelaugets Amt: 68. *Lensmand Halvor O. Stamsø (i 1848. S. K.). 69. Fanejunker Halvard T. Skjerkholdt (N. K.). 70. Kirkesanger og Lensmand Niels N. Enge (i 1833 og 45. J. K. 2). — Fra Nordlands Amt: 71. Kirkesanger Joh. Augustinussen Næsne (i 1848. K. K.). 72. Sorenskriver Mikal K. S. E. Aubert (J. K. 2. Sekretær). 73. Sognepræst Agaton B. Hansteen (K. K.). 74. Kjøbmand Chr. A. Jackhellen (N. K.). — Fra Porsgrund: 75. Kand. jur. Thorvald Olsen (J. K.). — Fra Romsdals Amt: 76. Gaardeier Søren J. Aandal (i 1842. T. K.). 77. *Lensmand John Neergaard (i 1827, 28, 33, 36, 37, 39, 45 og 48. C. K.). 78. Oberstlieutenant Dominikus L. Brun (i 1845 og 48. N. K. 2). 79. Provst Aage Schavland (i 1848. P. K.). — Fra Skien: 80. Exam. jur. og Handelsborger Herman Bagger (i 1839 og 48. D. K.). — Fra Smaalenenes Amt: 81. Sorenskriver Ulrik A. Motzfeldt (P. K.). 82. Gaardeier Jacob Roll (i 1836, 37, 39, 42, 45 og 48. N. K.). 83. Gaardeier Olai P. Viig (i 1845. P. K.). 84. *Gaardeier Lars R. Bærø (i 1836, 37 og 45. N. K. 2). — Fra Stavanger: 85. Kjøbmand Johan Chr. Johnsen (i 1848. T. K.). 86. Skipper Thomas Natvig (N. K. 2). 87. *Snedkermester Erik Johnsen (N. K.). — Fra Stavangers Amt: 88. Kirkesanger Ole G. Ueland (i 1833, 36, 37, 39, 42, 45 og 48. T. K.). 89. Lensmand Ingebrigt S. Mossige (i 1845 og 48. J. K. Sekretær). 90. *Gaardeier Lars O. Colbenstvedt (i 1839 og 48. G. K.). 91. Sognepræst Hans J. Blom (i 1848. N. K. Formand). — Fra Tromsø og Hammerfest: 92. Stiftamtmand Anton Th. Harris (i 1848. C. K.). — Fra Throndhjem og Levanger: 93. Kobberslagermester Johan Bye (i 1848. S. K.). 94. Kjøbmand Ole A. Krogneß (i 1848. B. K. Sekretær). 95. Prokurator Fred. G. Lerche (J. K. 2). 96. *Vicekonsul Hans P. Jensen (i 1842 og 45. N. K. 2. Sekretær). — Fra nordre Throndhjems Amt: 97. Gaardeier Anders H. Sandstad (i 1848. N. K. 2). 98. Kirkesanger Jacob S. Velde (i 1848. D. K.). 99. Kirkesanger Peter A. Sæther (K. K.). 100. *Exam. jur. og Lensmand Peder S. Rygh (i 1839, 42 og 45. J. K.). — Fra søndre Throndhjems Amt: 101. *Gaardeier Ingebrigt H. Sæter (i 1833, 36, 37, 39, 42, 45 og 48. G. K.). 102. Exam. jur. Lensmand Johan G. Lund (i 1848. N. K. Sekretær). 103, Residerende Kappellan Niels N. Dahl (i 1845 og 48. C. K. Formand). 104. *Gaardeier Ole J. Solberg (i 1833, 36. 37, 42 og 45. N. K. 2). — Fra Tønsberg: 105. Bogtrykker og Underfoged Hans G. Wang (D. K.). — Fra Østerriisøer: 106. Kateket Peter Holm (G. K. Sekretær).

2 (med 7 Medlemmer); G. K. Kommitteen for Gage- og Pensionsvæsenet (med 7 Medlemmer); S. K. Kommitteen for Budgettet og Skattevæsenet (med 9 Medlemmer); B. K. Kommitteen for Bank- og Pengevæsenet (med 7 Medlemmer); N. K. Kommitteen No. 1 for Næringsveiene (med 9 Medlemmer); N. K. 2. samme Kommittee No. 2 (med 7 Medlemmer). Lagthingets Medlemmer betegnes ved * foran deres Navn.

James Fenimore Cooper.

Den bekjendte Romanskriver **James Fenimore Cooper**, der hørte til en af de ældste Familier i Pensylvanien, fødtes i Cooperstown den 15de September 1789.

Allerede i en Alder af 6 Aar begyndte hans klassiske Opdragelse under en Lærers Veiledning; siden fortsatte han sin Underviisning under Opsigt af Præsten Thomas Ellison, der i Aaret 1802 lod ham indsætte i et Kollegium. Her blev han Skolekammerat med flere af de Forenede Staters berømteste Mænd, blandt andre med den nu afdøde Calhoun, en af Unionens første Talere.

Cooper røbede den Gang endnu ikke stor Tilbøielighed til literære Sysler. I Aaret 1805 forlod han Kollegiet og blev ansat i Marinen som Midshipman. Til denne Bane var han ogsaa udmærket skikket paa Grund af sin fyrige, dristige og ædelmodige Natur; men han foretrak dog snart det private Livs Ro og traadte efter 6 Aars Tjeneste ud af Marinen, og giftede sig derpaa i 1811 med Miß Lancey.

Forinden han trak sig tilbage til sin Fødeby, boede han i nogen Tid i Nærheden af New-York, og her var det, at han begyndte sin literære Løbebane med Udgivelsen af en Bog, betitlet „Forsigtighed". Denne Bog gjorde vel ikke synderlig Lykke, men vakte dog nogen Opmærksomhed i England. Derpaa fulgte „Spionen," der gjorde megen Lykke og strax oversattes i de fleste Sprog. Denne Bogs Lykke bestemte Coopers fremtidige Løbebane og gav den amerikanske Literatur overordentligt Opsving. Derpaa kom „Skandsegraverne" og saa „Lodsen". Lodsen gjorde kun liden Lykke i Amerika, men desto større i England. Man fortæller om denne Roman følgende lille Anekdote: „Sørøveren" af Walter Scott var just udkommet, og da en af Coopers Venner underholdt sig med ham om denne Bog og roste Forfatterens overordentlige Kundskaber i alle mulige Ting, selv i Søvæsenet, brast Cooper i stærk Latter, og sagde, at hvad Marinen angik, forstod Walter Scott sig ikke det allerringeste derpaa. Dette skal jeg bevise, tilføiede han, ved at skrive en Sø-Roman, der skal blive ligesaa interessant for Landboere, som den af Sømænd skal blive erkjendt for at være sand. Resultatet af denne Samtale var „Lodsen," der sikkerlig kan kaldes en af vor Tids mærkeligste literære Frembringelser.

I 1826 udkom „den sidste Mohicaner," hvori Forfatteren beskriver en ganske ny Verden og nye Sæder. Den er et værdigt Sidestykke til Lodsen.

Efterat denne Bog var udkommen, reiste Cooper til Europa, hvor hans Anseelse allerede var stor nok til at berede ham en glimrende Modtagelse. Hans udsøgte Manerer, ophøiede Charakteer og overlegne Aandsevner aabnede ham Adgang til alle Frankrigs og Englands aristokratiske Saloner. Efter Julirevolutionen spilte han endog en Slags Rolle blandt denne Tids Statsmænd, der ofte raadspurgte ham om hans Fædrelands Politik.

Under sit Ophold i Europa udgav Cooper „Steppen," „den røde Fribytter" og „Wish-ton-Wish's Klager," et slet, lidet bekjendt Arbeide, foruden nogle flere.

James Fenimore Cooper.

Efter sin Hjemkomst til de forenede Stater forsøgte han sig i nogle politiske og satiriske Arbeider, der dog ingen Lykke gjorde. Han vendte derfor atter tilbage til sit oprindelige Fag, som Romanskriver. Men hans Skrifter synes imidlertid at have tabt noget af den tidligere Originalitet. Coopers Anseelse som Romanforfatter er næsten ligesaa stor som Walter Scotts, og han er utvivlsomt en af dette Aarhundredes første literære Størrelser. Han har ialt skrevet 34 Romaner, hvoraf den sidste, The ways of Hours, udkom i 1850. Han har desuden skrevet de forenede Staters Marines og de meest berømte Sømænds Historie, foruden Reiseskizzer fra Frankrig, Schweitz og flere Lande i Europa.

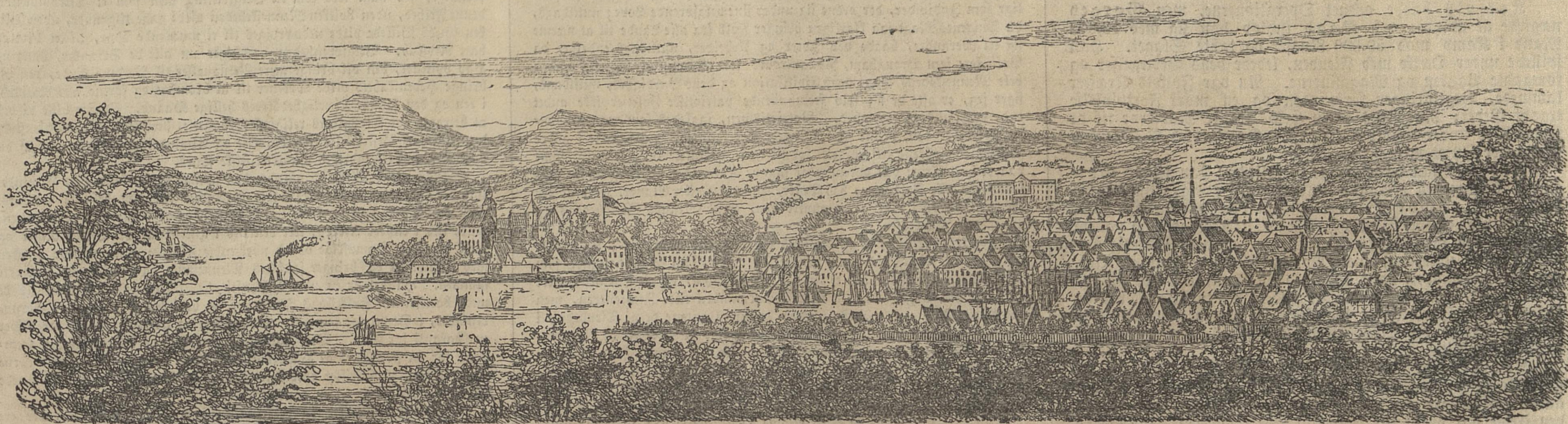
I de sidste Maaneder begyndte Coopers Helbred at vække hans Venners Bekymring og hans Død blev derfor længe forudseet. Den indtraf i hans Fødeby den 14de September, Dagen før hans 62 aarige Fødselsdag.

(Efter Illustration.)

☞ Illustreret Nyhedsblad udkommer i Christiania hver Løverdag Aften, hver Gang et Nr. paa 12 Spalter. Da Bladet egentlig skulde begynde Løverdag den 4de October, saa skylde vi vore Abonnenter 3de Nummere, som leveres ved denne og tvende andre Gange at udgive Dobbelt-Nummere. — Subskriptionsprisen er 72 ß Kvartalet, forsendt med Posterne koster Bladet 84 ß. Subskriptionen gjælder for et Kvartal eller længere hvis Opsigelse ei skeer skriftlig, forend 10de Nr. har forladt Pressen. — Subskription modtages paa alle Postkontorer og Postaabnerier og hos alle Boghandlere i Norge, Sverige og Danmark. Avertissementer betales med fire Skilling pr. Linie med Nonparaille og for større Bogstaver forholdsviis mere. — Bladets Expedition er i A. Dzwonkowskis Gaard i Storgaden Nr. 27.

Christiania. Trykt i A. W. Brøggers Bogtrykkeri.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 3—4.] Udkommer hver Løverdag Aften. Christiania den 1ste November 1851. Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. [I. Bind.

Indhold:

Ludvig Kossuth.

Ungarns berømte Frihedshelt Ludvig Kossuth blev født i Aaret 1801 i Monok, Grevskabet Semplin, og nedstammer fra en gammel Familie. Bestemt for Videnskaberne tilbragte han sin Ungdom ved et protestantisk Institut i Patak, hvor han lagde sig efter Lovkyndighed og efter tilendebragte Studeringer erholdt Diplom som Advokat. Han havde indtil denne Tid levet stille og indsluttet, alene sysselsat med at danne sig til en dygtig Personlighed, der muligt engang kunde virkeliggjøre de omfattende Planer, som hans higende Aand saa ofte udkastede, og de glimrende Billeder af et fremtidigt Hædersliv, Fantasien foregjøglede ham. Paa denne Maade havde han fjernet sig fra Verden; nu da han skulde ombytte Drømmelandet med den prosaiske Virkelighed, gjøre Theorien gjældende i Praxis, nu stod han fremmed og forladt: hver Dag bragte den unge Drømmer bitrere Skuffelser, og mangen Gang maatte han undvære de nødvendigste Livsfornødenheder. Armod og Fattigdom snørte ham ind i sine aandsfortærende Baand, og ikke een, men mange Gange var hans Mod i den Grad kuet og Kraften saa brudt, at et Selvmord syntes ham værd at foretrække for et Sneglelív. — Paa denne Tid var det, at et Par Bekjendte tog sig af ham. Lovassi og Wesseleny skjænkede ham, netop da det saa høilig tiltrængtes, lidt mere Opmærksomhed, hjalp ham et Par Gange ud af de piinligste Stillinger, skaffede ham Adspredelser og førte ham sammen med adskillige formaaende Mænd, hvoriblandt Digteren Eötvös og Franz Deak.

Fra nu af begynder egentlig først Kossuths Liv, 1830.

Hine Mænd bemærkede snart hans fremragende Talenter; de overdroge ham deres Forretninger, og satte ham derved istand til at lære Folket og dets Trang ten at kjende. Kossuth stillede sig ogsaa strax paa Folkets Side. Hans rastløse Aand taalte ingen Skranker, og den første af disse, der maatte brydes, var den almindelig forhadte Censur. Han offentliggjorde den ungarske Landdags Forhandlinger, ikke paa Tryk men ved Lithographier, og omgik saaledes Censuren. Regjeringen blev opmærksom; den forfulgte ham, og da dette ikke hjalp, tilbød den ham en glimrende Løbebane i Østerrig. Kossuth agtede ikke dens Tilbud, men vedblev sin Virksomhed, idet han, for at undgaae Politiets Opmærksomhed, ved Hjælp af Afskrivere udstrøede sin Journal. Da griber Regjeringen en kraftigere Forholdsregel: den ophæver Landdagen. Den Misfornøielse, som dette Skridt vakte, var Gnisten, der længe ulmede og greb om sig, indtil 1848 saa den fortærende Lue.

Kossuth paabegyndte en ny Journal, hvori han bittert og skarpt udtalte sig over Undertrykkelsen af Magyarernes Nationalitet, over det latinske Sprog i Skolerne, angaaende Embeders Besættelse med Ikkeindfødte, angaaende Religionstvangen, m. M.; men snart afbrødes ogsaa denne Virksomhed. Han blev arresteret og uden Forhør, uden Anklage, uden Dom henbragt til et Fængsel i Ofens Fæstning. Her førte han fra 1832 til 1836 et eensomt, usselt Liv, der for bestandig nedbrød hans af Naturen kraftige Sundhed. Den menneskekjærlige Fangevogter søgte vel at lindre ham Pinslerne saavidt muligt, men dette var ikke Trøst nok for en fængslet Mand, hvis hele Væsen kun levede i een Tanke, Tanken om Frihed for sit Fædreland.

Endelig udkom en Amnesti, der satte Kossuth og hans ligeledes arresterede Venner Lovassi og Wesseleny i Frihed.

Var det tidligere glødende Kjærlighed til sit Folk og Iver for dets aandelige og politiske Frihed, der bestemte Kossuths Handlinger, saa var det senere ogsaa Had og Hævnlyst, som bragte ham i Opposition mod Regjeringen. Han ansaa nemlig det hele Folk krænket i sin Person.

Dette udtaler han selv i sine Memoirer:

„— — — Men under dette Fangenskabs Kvaler, i disse rædselfulde, eensomme Nætter, i Fortvivlelsens Timer og hiin Resignation, der ikke mere kjender nogen Fremtid, svor jeg — hvis jeg nogensinde skulde gjensee Solens Lys — Hævn og Undergang for den egoistiske Despotisme, der ikke anseer Noget for helligt og ikke agter nogen Ret, ikke skyer noget Middel. Og denne Ed, som jeg tilsvor mig selv i mit eensomme Fængsel, har jeg holdt for Verdens Øine og skal holde den, indtil Dødsengelen svæver for mit Aasyn."

Nogen Tid efter sin Frigivelse offentliggjorde Kossuth Pesthe Herlap, et Skrift, hvori han med særdeles Kraft og Veltalenhed paastod Emancipation og Uafhængighed for Ungarn, der skulde dannes til et selvstændigt Magyarrige med demokratiske Institutioner — Alt Dynasti havde han jo svoret Undergang. Disse Anskuelser forfægtede han derefter gjennem flere Aar baade i Tale og Skrift, medens han levede mere et Privatliv end som nogen egentlig fremragende politisk Personlighed.

I 1843 havde han i Wien en Samtale med Fyrst Metternich, der atter tilbød ham glimrende Poster og en lys Fremtid, hvis han vilde bruge sin Pen til Fordeel for det Bestaaende, eller idetmindste afholde sig fra al Indblanden i Ungarns politiske Tilstande og Tidens store Spørgsmaal.

Ludvig Kossuth.

Men Kossuth, der alene levede for sin Ide og sin Hævn, afslog Tilbudet. Det var ham allerede en stor Tilfredsstillelse, at Regjeringen frygtede ham; nu, da den skjalv ved hans Navn, kunde det beleilige Tidspunkt ikke længer være fjernt.

Og det var det hellerikke.

I Aaret 1847 valgtes han til Deputeret, efterat han i længere Tid var bleven stødt tilbage, som han selv siger, ved L. Batthyany og hans Parties Anstrængelser. Disse, der vel ønskede et selvstændigt Ungarn, kunde dog ikke blive fortrolige med Kossuths Radikalisme eller Tanken om et Demokrati; Ungarns raa og uvidende Masser vare ikke modnede for Selvstyrelse, men skulde for det Første ledes af enkelte Aristokrater. Noget i denne Retning var allerede opnaaet, idet Ungarn havde sit eget selvstændige, indfødte Ministerium. I 1848 blev Kossuth Minister — Nationens Kjærlighed og Beundring havde længe peget hen paa ham. Strax begyndte han at virke for sine Ideer; hans glimrende Veltalenhed blev ikke uden Indflydelse paa Ministeriet, og Fyrsten af Esterhazy, en af hans Kolleger, deelte fuldkommen hans Anskuelser, at man ikke i alle Grene, paa eengang og strax maatte magyarisere Ungarn. De forskjellige Stammer skulde forenes, uden Krænkelse af nogens Nationalitet; Slaver, Kroater og Magyarer maatte for det Første alene efterstræbe eet Maal, fuldkommen Uafhængighed af Østerrig.

Men man nølede med denne Tilslutning; Østerrig anede Uraad og søgte at reise Uenighed mellem Stammerne, inden nogen Overeenskomst kom istand. Det lykkedes: Kroaterne strømmede ind under Jellachichs Banner og fordrede Uafhængighed af Ungarn. Da nu Østerrig af Ungarn fordrede en betydelig Troppestyrke for, som det hed, at standse Revolutionen i Italien, gjennemskuede man den fine Væv og nægtede Troppernes Udmarsch. Kossuth erholdt derimod under 11te Juli af Rigsforsamlingen en Bevilling af 200,000 Mand og en Kredit af 40 Millioner, for at sikre Ungarn.

Hermed var Bruddet med Østerrige skeet paa fuldstændigste Maade; Uafhængighedskrigen var indirekte erklæret.

Paa Kossuths Opfordring havde Nationalforsamlingen dog i Forveien sendt en Deputation til Keiseren, hvilken Deputation i Magyarernes Navn forlangte, at alle ungarske Troppeafdelinger skulde sendes hjem for at forsvare Fædrelandet; at Keiseren skulde sanktionere Landdagens Beslutninger og Love og selv begive sig til Buda-Pesth for at understøtte og lede Lovgivningen; Kroaterne skulde erklæres for Oprørere, som ogsaa Østerrig skulde vende sine Vaaben imod.

Allerede før denne Deputation naaede frem, var Jellachich trængt ind i Ungarn med en overordentlig Troppestyrke, der talte ligesaamange Østerrigere som Slaver og Kroater.

Og nu gaar det Slag i Slag; Kossuth er Sjælen i Folket; hans Opraab forsamler det hele Ungarn; man hører om Folkets Rustninger over det hele Europa for at kjæmpe Uafhængighedskrigen; det giver ny Ild, nyt Mod. Kossuth arbeider med overmenneskelig Anstrængelse; ogsaa i Wiener-Revolutionen vil han gribe ind for at knuse den østerrigske Regjering; han underhandler med Nationalforsamlingen, og Ungarerne overskride Grændsen, men forseent — Wiener-Rigsdagen har nølet, og Slaget ved Schwechat den 30te October nedbryder Ungarns og Wienernes Haab — Seiren er i de Keiserliges Hænder.

Imidlertid har Rusland ikke roligt kunnet see paa de nye Ideers Gjennemførelse; det føler Nødvendigheden af at lægge sit Lod i Vægtskaalen og griber derfor Østerrigs Opfordring om Intervention.

Paa denne Tid havde Ungarn rustet sig allerstærkest; 145,000 Mand stode

ved Kossuths Anstrængelser slagfærdige under begeistrede og duelige Anførere, som Bem, Vetter, Meszaros, Demianich, Dembinski, m. Fl.; daglig forøgedes Masserne ved nye Rekruter; Vaabenfabrikkerne og Krudtmøllerne vare i stadig Virksomhed, Magasinerne fulde og Hospitalerne i udmærket Stand til at modtage de Saarede; men — Görgey gjorde det Alt overflødigt.

Görgey var ved Kossuth blevet hævet til sin betydende Stilling af General og Feldtherre; men dette var ham ikke nok. Hans misundelige Charakteer taalte ingen Overmand, og han omgikkes med Planer til at styrte sin Velgjører og sit Fædreland.

Kossuth havde ordnet Operationerne, men Görgey nægtede at adlyde; ved Raab indlod han sig med 10,000 Mand i Kamp mod 50,000 Russer og tabte Slaget. Han spillede under Dække med Fienden, ledede dens Bevægelser og forraadte Banken og Magasinerne. Nu var Folkets Kræfter lammede, Begeistringen forsvunden og en mørk Fortvivlelse traadt istedet; Russernes første Held bragte Masserne til at fordre Fred under enhver Betingelse. Kossuths Veltalenhed formaaede Intet mere.

Kossuth saa de sørgelige Resultater; han tilbød Görgey Diktaturet og aftraadte tilligemed de øvrige Ministere fra sin Post, for at Görgey kunde opnaa den fordelagtigste Fred.

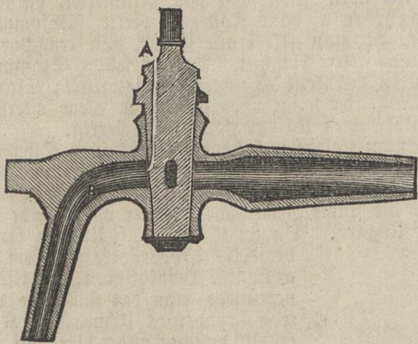
Forfulgt af sine Fiender greb Kossuth Flugten og naaede lykkeligen den tyrkiske Grændse. Noter vexledes; Østerrig forlangte ham udleveret, men Porten skjænkede ham et Asyl. Fra Konstantinopel, hvor han med sin Familie levede simpelt og tarveligt, beskjæftiget med at studere det tyrkiske Sprog og Krigskunstens Theorier, er han fornylig bleven afhentet til de forenede Stater ved Dampskibet Mississippi, der sendtes til hans Disposition.

Kossuth har Moder og tre Søstre ilive. Søstrene besidde Talenter; den ene er vel hjemme i Finantsvæsenet, den anden beskjæftiger sig med Historie og Lovkyndighed, medens den tredie har bragt det temmelig vidt i Poesien. Kossuth giftede sig strax efter sin Frigivelse i 1836 med en Datter af Fangevogteren Meßlengi og har 3 Børn, af hvilke det yngste er en Datter, de to ældre derimod Sønner, som han har bestemt at skulle opdrages i England.

Forbedret Bierhane.

(W. S. Adams Patent i London.)

Enhver kjender det Tab og den Ureenlighed, som foraarsages ved, at de sædvanlige Bierhaner dryppe en Tid efter Nøglen er omdreiet. Dette kommer af, at Athmosphærens Tryk ved Aabningen af Hanen hindrer det Fluidum, som endnu er tilbage i samme efter Nøglens Omdreining, fra at løbe frit ud, og tvinger det til blot draabeviis at dryppe ned lidt efter lidt, eftersom Luften kan slippe op og indtage dets Plads. Især varer dette længe, naar Aabningen er smal. Det er det samme Phænomen, som viser sig, naar man vil hælde Vand ud af en Flaske, og lader Aabningen staae ganske fuld. Lufttrykket hindrer ogsaa her Vandet fra at løbe ud i en samlet Straale.

Vort Træsnit viser et Gjennemsnit af Adams forbedrede Bierhane, som fuldkommen hindrer denne Drypning. Den lille Modifikation, hvorved han opnaaer dette Resultat, er ligesaa simpel, som Virkningen er tilfredsstillende. Alt, hvad han gjør, er at danne en smal Kanal, langs ned ad Nøglen, som i Høide med det Indvendige af Hanen bøier sig tilside. Den anbringes i ret Vinkel med Aabningen i Nøglen, saa at den altsaa er lukket, naar Nøglen er aaben, men aaben, naar Nøglen er lukket, og den udmunder da i Hanen B. Den sidste Stilling af Nøglen vises i vor Tegning, hvor A er den trange Kanal. Igjennem den slipper da Luften ind, og Fluidet i Hanen løber strax ud i en samlet Straale. Paa denne Maade har det nemlig ikke ved Tappens Munding, at kjæmpe mod den indtrængende Luft, for hvilken der nu haves en særskilt Kanal A.

Den her beskrevne særdeles simple og hensigtsmæssige Indretning kan let anbringes paa enhver almindelig Bierhane af enhver Gjørtler eller Instrumentmager.

D. J. B.

Skildring af Ruslands nuværende politiske og moralske Tilstand.

Blandt de Artikler, som jevnlig ville forekomme i vort Blad, have vi lovet korte Skizzer af forskjellige Folkeslags Forfatninger, Sæder, Skikke &ct., og for at holde vort Løfte er det vi begynde med et Udtog af N. Tourgeneffs Værk over Rusland, udkommet i Paris under Titel af La Russie et les Russes. Vi have valgt dette Værk, fordi det er forfattet af en med Forholdene vel kjendt Mand, en indfødt Russer, der desuden har været Medlem af det russiske Statsraad, og fordi vi maae tilstaae, at vi ikke kjende noget i sit Slags bedre og mere upartisk Værk. Tourgeneff leverer os i 2det Bind følgende interessante Indledning, der her gjengives i Oversættelse.

„Jeg vil tale om mit Land og dets Institutioner, om den Magt, hvorunder det maa bøie sig, om mine Landsmænd, deres Sæder og Fordomme. Jeg vil gjøre det ligefrem, uden Partiskhed. Allerede længe har jeg vidst rettelig at vurdere den Patriotisme, som bestaar i at rose alt Indenlandsk og dadle alt Udenlandsk. Jeg har altid bemærket, at det er de mindst dannede Folkeslag, og de, som mindst bidrage til Menneskeslægtens Fremskridt, der tillægge sig den største Vigtighed. De stakkels smaae Folkeslag paa Øerne i det stille Ocean ligesaavel som Chineserne i deres uhyre Rige troe, at de staae uendelig høit over de øvrige Dødelige. At paavise sine Landsmænds Feil og Forkjertheder vilde endog i nogle Lande ansees for crimen læsæ nationis (Forbrydelse mod Nationen), medens man hos de meest civiliserede Nationer finder det naturligt, at en eller anden Kritikus udhæver sine Medborgeres Latterligheder og dadler deres Laster.

Hvad kan være mere absurd end at gjøre en Adskillelse mellem en Person og hans Værd og Fortjeneste og ikke tage andet i Betænkning end den Krog af Jorden, hvor han er født? Hvad mig angaar — jeg seer i en Landsmand kun en Mand, som har seet Dagens Lys første Gang i samme Land, som jeg. Er Manden dydig, agter jeg ham; er han det ikke, saa er det mig visselig tilladt at betragte ham som et Væsen, hvormed jeg Intet har tilfælles. I andet Tilfælde maatte jeg foretrække en Tjener, en Tilhænger af Despotismen, som jeg fuldkommen foragter fremfor en Stein, en Bentham, en Arago, der oplyse min Forstand og opløfte min Sjæl. Nutildags, da Civilisationen stræber at gjøre Folkene lige som Individer, der ordne sig under sine velgjørende Love; nutildags, da Tingenes Magt saa klarligen bringer Folk fra alle Lande til at nærme sig til hverandre, baade ved Ideer og Arbeider, nutildags endelig, da Politikere som Brougham, Philantroper som Channing tage sig af den hele Menneskeheds Sag, dens Civilisation og dens Værdighed, nutildags, siger jeg, er ofte de sig selv fremhævende patriotiske Følelser ikke andet end patriotisk Enfoldighed. Patriotismen, saaledes som man sædvanlig udstrækker den, denne snæverhjertede Patriotisme, som bestaar i andre Landes Udelukkelse til Fordeel for sit eget, er intet Andet end Egoisme paa et høit Trin; den oprinder af samme Kilde, det er en Fordom saaledes som alle Fordomme hos Kaster, Stammer eller Claner. Ikke at bekjæmpe den eller blot at opmuntre den, er at forraade Sandhedens og Moralens Interesser.

Jeg troer iøvrigt, at en Nations Ulighed med en anden i sig selv er langt mindre vigtig end man tænker, og at det, som man betegner som en Egenskab eller Feil hos et Folk i Særdeleshed, er en Egenskab eller Feil ikke hos Engelskmanden eller Franskmanden eller Italieneren, men hos Mennesket. — I Virkeligheden kan man antage de ni Tiendedele i ethvert Individs moralske Sammensætning for et Produkt af Naturen, og kun den ene Tiendedeel for at hidrøre fra det Land, hvor Hændelsen lod det fødes. Forresten maa man aldrig lade ude af Betragtning, at et Menneske er, hvad det Selskabs Indretninger, hvoraf det er Medlem, har gjort det til.

Altfor ofte har Navnet Patriotisme været brugt paa en for Menneskeheden farlig Maade af dem, hvis egen Fordeel ikke faldt sammen med det Heles. Det er paa den Maade, man har bibragt et Folk den Tanke, at det har en naturlig Fiende i den eller den Nation; det er paa den Maade, man har bragt Nationerne til at hade hinanden, til at myrde hinanden, istedetfor at leve i Fred og paa begge Sider høste Fordeel af de Forbindelser, som gjensidige Behov altid stræbe at bringe tilveie. — Denne Daarskab maa have en Ende, som saamange andre, hvis Tid er forbi. Vare Retfærdighedens og Sandhedens Grundsætninger blevne forkyndte og bibragte Menneskene, skulde de have afsløret det Gode og Skjønne i de Indskydelser, som man kalder Kjærlighed til Fædrelandet, medens denne Følelse, indskrænket til Egenkjærlighedens snævre Forhold, ikke kan avle andet end Falskhed og Fordærvelse. Skulde man maaskee frygte for, at Menneskerne skulde være uden Kraft mod Undertrykkelse indenfra eller Angreb udenfra, hvis man ikke overinciterede deres patriotiske Instinkt? Det vilde være en forunderlig Frygt. Nationerne saavelsom Dyrene vide at forsvare sig, naar man angriber dem. De vilde til enhver Tid have altfor megen Tilbøielighed til at forjage deres Lige. Det, som man fremfor Alt maa lære dem, er Følelsen af egen Værdighed, det, som de maa indpugges, er deres Rettigheder og Pligter som Borgere, deres Skyldighed som moralske Væsener.

„Jeg elsker min Familie mere end mig selv, jeg elsker mit Fædreland mere end min Familie, men endnu høiere end mit Fædreland elsker jeg Menneskeheden." — Disse Fenelons Ord ere ikke mindre sande, mindre ophøiede end retfærdige. Uden Tvivl bestaar Fuldkommenheden heri, men de Fordomme, man har indsuget med Modermelken, tillade ikke at man lettelig naar den; imidlertid bør man idetmindste bestræbe sig for at komme Maalet saa nær som muligt; man bør fremfor Alt og til alle Tider erindre, at de meest undskyldelige Fordomme, endog de meest agtværdige, om der gives saadanne, dog ikke ere andet end Fordomme og ikke Sandhed, som de aldrig kunne træde istedetfor, og at man ikke frygter for at see Ligegyldighed for Fædrelandet træde istedetfor patriotiske Fordomme, ligesom man altfor ofte seer Ligegyldighed i Religionssager at indtage den udelukkende religiøse Følelses Plads. Er det i høi Grad vanskeligt paa en Gang at være meget religiøs og meget tolerant, saa er der ingensomhelst Vanskelighed forbunden med samtidigen at elske sit Fædreland og Menneskeheden.

Mere end nogen Anden synes mig den berømte Bentham at have bragt Erkebiskoppen af Cambrays Lærdom i Anvendelse. Denne Mand, hvis Klogskab og Skarpsindighed kun kunde sammenlignes med hans Hjertensgodhed, tog den meest levende Andeel i Menneskehedens mindste Fremskridt, enten disse Fremskridt aabenbarede sig i Westminster, hans Sognekald, i den nye Verdens frie Stater, eller i det russiske Riges uhyre Ørkener. Den mindste Frihedsgnist, fra hvilken Side den end udsprang, reflekterede sig, saa at sige, i hans Øine og bragte dem til at straale af Glæde. Alle hans Ønsker som alle hans Bestræbelser vare for Mennesket, for Menneskeheden i det Hele, ikke for det eller det Land.

Overalt forresten begynder Retfærds- og Sandhedsideerne at lade sig tilsyne; overalt finder nu Menneskehedens Sag veltalende Forsvarere.

En russisk Forfatter, som jeg ofte nævner, Karamsin, har sagt i et af sine Skrifter: „Alt, hvad der angaar et Folk især, er Intet i Sammenligning med, hvad der vedkommer Menneskeslægten i det Hele. Hvad der er vigtigt, er at være Menneske, ikke at man er af slavisk Herkomst. Hvad der er godt for Menneskene, kan ikke være slet for Russerne, og alt hvad Engelskmændene og Tydskerne have opdaget af Nyttigt og Fordeelagtigt for Mennesket, er ogsaa for mig; thi jeg er et Menneske."

Den Idee, som jeg i denne Fortale har søgt at udvikle, er fornemmelig udmærket behandlet af Channing i et Foredrag han holdt i 1841 i Philadelphia for et Selskab af Kjøbmænd, der havde forenet sig i et literært Anliggende (mercantile library Compagny), og jeg kan ikke slutte min Fortale bedre end ved at støtte mig til denne berømte Philantrops Anseelse, en Mand, der er ligesaa god, som han er veltalende.

Emnet for dette Channings Foredrag var, den nærværende Tid eller dette Aarhundrede (the present age). „Det som hos dette Aarhundrede," siger han i sin Begyndelse, „overalt træder os imøde som et særdeles charakteristisk Træk, er Bestræbelsen efter Udbredelse, efter Almindelighed. Denne Bestræbelse er stik modsat hiin Udelukkelsesaand, hiin Indskrænkningsidee, hiint Monopolprincip, som i de forløbne Aarhundreder har gjort sig gjældende. Menneskets Bedrift er for Nærværende mere fri, mere uindskrænket. De Priviligeredes Antal formindskes og Menneskeslægten formerer sig. Mængden reiser sig af Støvet. Mere end fordum, midt igjennem Rangens, Samfundsklassernes og Racernes Forklædning see vi den fælles Natur, som ligger paa Bunden, og vi begynder at lære, at alle Væsener, som have denne Natur tilfælles, have ædle Evner at dyrke, høitidelige Pligter at efterkomme, uafviselige Rettigheder at haandhæve og en ophøiet Bestemmelse at opfylde. Menneskehedens store Idee, Menneskets Vigtighed som Menneske, udbreder sig langsomt, det er sandt, men Intet kan mere standse den; ikke fordi Menneskets Værdighed og Værd allerede er opfattet, saaledes som det bør være, men Sandheden begynder at trænge gjennem Mørket."

Derpaa taler Channing om Videnskabernes Tilstand: „Trængsel, siger han, lokker kun Videnskaben frem og driver den til nye Anstrængelser. Den vil afsløre Polarhavets og hidtil utilgængelige Ørkeners Hemmeligheder for Mennesket. Fremfor Alt udgrandsker den Lovene for de sociale Fremskridt for Kunsterne, for Menneskenes Styrelse og for den politiske Huusholdning, idet den sætter som sit store Maal Bortfjernelsen af alle de Byrder, som tynge paa Menneskeheden, og alle deres Velvære der ere Medlemmer af denne Slægt."

Videre tilføier han: „Man vil ikke kunne nægte, at Velgjørenheden nu staar paa et høiere Trin, virker under mere forskjelligartede Former, og paa fjernere Gjenstande end i fordums Dage. Lad man kalde det Daarskab, Enthusiasme eller hvad man vil, Virkeligheden er der, og den beviser vort Aarhundredes Udvidelsesbestræbelser. Nutildags samler Velgjørenheden sine Armeer. Uhyre Foreninger udbrede sig i alle Riger for at angribe de Onder, som den Enkeltes Kraft ikke kan beseire. Velgjørenheden vender sig ikke længere bort fra noget menneskeligt Væsen, hvor lavt det end staar i Samfundet. Den erindrer sig Slaven og taler hans Sag for Gud og Nationerne, den betragter ham som en Broder (a human Brother); den agter i hans Person Menneskets hellige Rettigheder og den forlanger for ham ikke som en Velgjerning men som et Tilkommende, denne Frihed, uden hvilken Menneskeheden vilde gaae tilgrunde, uden hvilken Guds Billede vilde nedværdiges til et umælende Dyr, til et blot og bart Redskab. Velgjørenheden overstiger nu alle de Skranker, Land og Hav opstiller, den vil bringe nære Velsignelser til Verdens Ende, den vil bringe Hedenskabets vilde Ørkener til at blomstre og forene alle Nationer i een og den samme Kjærlighedstroes hellige Baand. Derfor ville vi ved at betragte vor Tidsalders religiøse Bevægelse, heri som overalt, gjenfinde denne samme Bestræbelse til Udvidelse og Almindelighed, som er et af det nærværende Aarhundredes charakteristiske Træk.

„Industriens Tilstand antyder den samme Bestræbelse efter Almindeligheden. Handelen har ikke andre Grændser end den beboede Verdens. Den kryber ikke længere frem langs Kysten og de vante Veie; men trængende ind i enhver Afkrog, iler den ind i Hjertet af de Vildes Riger og farer paa sine Dampskibe op ad ubekjendte Floder; den omgiver Jorden med Jernbaner og bringer saaledes Menneskene og Nationerne nærmere sammen. Handel er en ædel Beskjæftigelse. Den tager Hensyn til de meest bortfjernede Folkeslags Interesser og bevirker at Menneskets Fornødenheder, i Stedet for som før, at være Aarsag til Krig, tvertimod bliver en Garanti for Fred. Den aandelige Virksomheds Almindelighed fremgaar for en stor Deel af Handelen, som udbreder Ideerne, Opfindelserne og store Mænds Skrifter over hele Jorden og forener alle Jordens Lærde og Videnskabsmænd til en aandelig Republik."

Channing fremstiller Handelsfriheden som et af de Midler, der ere meest skikkede til at fremskynde Fremskridt i Almindelighed. — „Handelsfrihed! det er Menneskeslægtens simple Pligt, simple Fordeel. At nedrive alle Skranker, som forhindre den fri Omvexling, ødelægge, med Tag og Rod, dette Indskrænkningssystem, aabne alle Havne for alle Produkter, see det er oplyste Menneskers Bestræbelse. Til dette Foretagende burde en fri Nation fremfor Alt forbinde sig. Frihed paa Have, Frihed i Havne; Forbindelser mellem Mennesker, frie som Vindene! Det er ikke en Philantrops Drømme: vi nærme os Maalet, lader os paaskynde Gangen. Med en fuldstændigere, mere christelig Civilisation skulle vi gjenkalde os vore nuværende Indskrænkninger, ligesom vi erindre os de Svøb, hvormed man i tidligere Dage indhyllede Menneskelegemet. Handelsfrihedens Fremskridt er saaledes ogsaa et rosværdigt Symptom paa vort Aarhundredes Bestræbelse mod Almindelighed.

Dette lille Mesterverk af Channing, som viser os ham som en sand og oprigtig Menneskehedens Ven, er forøvrigt velskikket til at berolige dem, som laane et altfor opmærksomt Øre til vor Tids Bedragere; den er vel skikket til at udvikle det Nyttige, det Ædle; fremfor Alt, det Beroligende i denne Bestræbelse efter at opklare Forstanden, som aabenbarer sig i den Tid, hvori vi leve, og hvoraf Fremtiden ufeilbarligen vil høste Fordeel."

I. Adelen.

Kaster man et Blik paa de adelige Familiers officielle eller heraldiske Genealogier i Rusland, vil man see, at næsten alle disse Familier søge at føre deres Navne tilbage til en fremmed Oprindelse. Saaledes paastaae Korsakofferne, at deres Navne nedstamme fra den italienske Familie Corsinis, Soumarokofferne, at deres deriverer sig fra en anden italiensk Familie, nemlig Sommarocca, og saaledes flere andre.

I det Tidsrum da Rusland var under Tartarernes Aag, nedsatte nogle af disse nomadiske Barbarer sig i Landet; andre kom senere ind og bleve af Czarerne, idet de overgik til Christendommen, skjænkede adskillige Landeiendomme. I Virkeligheden er ogsaa en stor Deel af de nuværende Huse af tartarisk Oprindelse. Nogle andre nedstamme fra Georgierne, Tscherkesserne, Mestchariakkerne, Mordvinerne, Roukharne og andre Orientens Folkeslag. Flere af disse Familier af forskjellig Herkomst have tilegnet sig Titelen af Knias eller Fyrster, fordi deres Forfædre oprindeligt havde været af den aristokratiske Klasse. Dette have f. Ex. en Deel tatariske Descendenter gjort, idet de paastaae at deres Huse have Mourza'er til Chefer, en Titel, som svarer til „Fyrste" og er saa sædvanlig hos disse Folk, at man endnu seer den baaret af de Tatarer, som drive Kolonialhandelen. Vi kunne tilføie, at det russiske Gouvernement, forsaavidt overeenstemmende med den almindelige Opinion, kun lægger liden Vægt paa denne Usurpation af adelige Kvalificationer. Saaledes kommer en Skare af Eventyrere til Rusland under Grevetitel, medens de ofte nedstamme fra Lande, hvor denne Titel er ganske ukjendt, f. Ex. fra Grækenland, Servien og Montenegro. Man lader dem gjøre det og giver dem den Kvalification, de tillægge sig selv; hvis et eller andet officielt Dokument, udgaaet fra Regjeringen, tilfældigviis omtaler deres Navn i Forbindelse med den Titel, de antage, bliver dette dem en Slags Autorisation for at overføre denne Sort Adelskab paa deres Descendenter. Ikke destomindre synes det under den nuværende Regjering som om Gouvernementet har taget Forholdsregler for at forhindre saadanne Misbrug. — Forøvrigt er i Rusland intet Prærogativ forbunden med Besiddelsen af deslige Titler.

Der er imidlertid blandt Russerne nogle adelige Familier, som have Boyarer, ja endog russiske souveraine Fyrster til Stamfædre. Saaledes er Fyrstefamilien Dolgorucki nedstammet fra souveraine Fyrster, hvoraf en anlagde Moskau; Fyrsterne Wiasemsky ere Descendenter af apanagerede og souveraine Fyrster af Wiasma; Rostoffskyerne nedstamme fra souveraine Fyrster af Rostoff. Til disse i Virkeligheden fyrstelige Familier maa endnu føies nogle Andre, hvis Forfædre have været Boyarer, og hvis Navne man mere eller mindre hyppigen støder paa i Ruslands Annaler. — Der er en anden Klasse meget gamle Familier, som have beholdt som Familienavn et Øgenavn, en eller anden af dens Forfædre havde erhvervet ved sine Fortjenester eller Konduite. Saaledes have Fyrsterne af Smolensks Familie antaget Navnet Tatistcheff, et Øgenavn, som betyder Tyvopsporer. —

Førstefødselsretten existerer ikke i Rusland. Iblandt saamange baade gode og onde Institutioner forsøgte Peter d. Første ogsaa at indføre denne; men nødsagedes snart til de adelige Familiers store Tilfredsstillelse, efter hvis Hoved den nye monarchiske Lov langt fra ikke var, at give Slip herpaa. Dette forklarer Hyppigheden af de adelige Titler, der ledsage de samme Familienavne, saavelsom den ringe Formue, Personer, der bære et stort Navn ofte besidde. En endnu levende Faders Sønner bære alle det samme Navn og den samme Titel, som han, og efter hans Død deles hans Eiendele i lige Lodder mellem Børnene. I den sidste Tid have 2 eller 3 Familier med keiserlig Tilladelse oprettet Majorater, i Kraft af hvilke Godsernes Hovedmasse overgaar til den Ældste, medens de yngre Sønner ikke have Ret til mere end en fast eller i For-

hold til Pængeværdien staaende Indkomst. De Eiendommes Natur, som disse Familier besidde, f. Ex. Minerne fordre store Capitaler til deres Drift, og dette synes at have været Grunden til Ønsket om ikke at see dem deelte for hver kommende Slægt.

De russiske Bojarer holdt fordum særdeles paa deres Familiers Ælde eller snarere forbigangne Hæder; ingen af dem skulde nogensinde have veget et Skridt for en anden, hvis Huus havde været yngre eller mindre beromt. Man kan let tænke sig de Vanskeligheder, som foranlediges af disse Fordringer paa Forrangen, uden at tale om det Bryderi, de foraarsagede Regjeringen, som idelig var nødt til at afgjøre deres Trætter. Endelig befalede en af Czarerne, trættet af de evindelige Processer, en Dag at samle alle Bojarfamiliernes genealogiske Documenter og lod dem opbrænde offentligen. Denne Forholdsregel gjorde Ende paa dette, som man kaldte Mestnitchestvo, et Ord som kommer af mesto, Plads, og betegner Prætentionerne paa at besidde en vis Plads.

Adelen i Rusland erhverver sig, foruden at den lader denne gaae i Arv, desuden Adelskab ved et Embedes Forvaltning i Statens Tjeneste. Denne Tjeneste er betragtet som saa bindende for alt Adeligt, at det er en temmelig almindelig Tanke, at en Adelig, som aldrig har passeret disse offentlige Embeder netop derved taber sin Adel. Ikke desto mindre er dette en falsk Mening: der er nemlig i nogle Landsbyer Adelige, som man hverken ved deres Ydre eller ved deres Levemaade og Beskjæftigelse kan adskille fra Bønder, men som imidlertid, uden nogensinde at forlade deres Arne, vedblive fra Fader til Søn at nyde en høiadelig Ret, nemlig med fuld Eiendomsret at eie flere af deres Lige (Livegne); blot at disse Adelige, som ikke have været i Statens Tjeneste, kunne ikke deeltage i Adelens Forsamlinger eller udføre Valgforretninger.

Ret til at besidde Jordegodser befolkede med Slaver har bestandig udelukkende tilkommet Adelen. Peter III tilsikrede desuden Adelen visse Forrettigheder, iblandt andre den efter Ønske at forlade den Tjeneste, hvori de burde forblive hele deres Liv, ifølge en Befaling af Peter I, og den at residere hvor de fandt for godt, enten i eller udenfor Riget. — Catherina tilføiede endnu nogle Friheder, og alt dette blev stadfæstet ved en Act, kaldet Adelschartet. Uagtet denne af Kronen, tilstaaede Gave kun var lidet indbringende har den imidlertid gjort Katharinas Navn dyrebart for den russiske Adel. Det kostbareste Privilegium, som dette Chart tilstaaer, og som alene er ligesaa meget værd som alle de øvrige tilsammen, er Fritagelsen for corporlige Straffe. Tidligere vare alle Russere fuldkommen lige for Straffeloven. Tilladelsen til at bosætte sig udenfor Riget er af Katharinas Sønnesøn, den nuværende regjerende Keiser, bleven indskrænket, idet en Ukas forbyder hans Undersaatter uden en ny udtrykkelig Bemyndigelse at forblive der længere end en vis Tid (5 Aar for Adelige, 2 Aar for Borgere, Kjøbmænd og Andre).

Statstjenesten, omendskjønt bindende til et vist Punct for Adelen, skal imidlertid være ordnet i Forhold til Antallet af dens Privilegier, og Peter I har givet dette Priviligium en stor Vigtighed. Under Udarbeidelsen af sit berygtede Rang-Tablau har denne Fyrste, idet han fuldkommen gjorde det paa sin Maade, maaske ikke villet andet end efterligne det i Sverig existerende; maaske ogsaa har han villet føre Alt sammen under Styrelsens Magt, for at Intet skulde kunne udgaae uden fra den, og endog ikke existere uden ved den. Hvordan det end er, saa er det vist, at denne Rangs-Stiftelse frygtelig har foroget Kronens Magt. Jeg siger ikke, at Kronen i Virkeligheden har vundet meget derved, men den har denne at takke for, at den har umuliggjort enhver Tilsyneladelse af endog en Skygge af Uafhængighed blandt den eneste Klasse, som skulde kunne være det, var det end nok saa lidt.

Overeensstemmende med dette Rang-Tableau er den priviligerede Deel af Statstjenerne, derunder indbefattet den høie Geistlighed, deelt i 14 Klasser. Den nederste af disse Klasser omfatter Sous-Liutenanterne i Armeen og de underordnede civile Embædsmænd. Hele Resten, Under-Officierer, Soldater, Kopister i Bureauerne, som ikke ere optagne i den 14de Klasse, saavel som hele den lavere Geistlighed uden derfra at undtage Præsterne (hvis de ikke ere adelige ved Fødselen, saaledes som det undertiden finder Sted i Lille-Rusland), hele Resten taber sig i Massen og staaer udenfor den officielle eller legale Nation, og danner kun den stumme og lidende Basis for denne sørgelige Pyramide.

Enhver Uadelig, som er kommen ind i Tjenesten i 14de Klasse, begynder at deeltage i Adelens Privilegier, men han nyder dem ikke fuldstændigt, førend han har naaet 9de Klasse i den militaire Tjeneste eller 8de i civil. De lavere Klassers Adel kalder sig „Personal Adel", og de andre Klassers, at regne fra den 8de, „Arve-Adel." De, som høre til den første Kategori, nyde for deres Personer de fleste af Adelens Privilegier, mem de overføre dem ikke paa deres Efterkommere og kunne ikke erhverve Godser med Slaver. De, som hører under den anden Kategori, ere ligesaa adelige som Rigets høieste Adel.

Ifølge denne Adelslovgivningens Aand behøver en Adelig ikke at begynde sin civile eller militaire Tjeneste i en lavere Grad end den 4de, men næsten alle unge Adelsmænd ere forbundne til at indtræde i Tjenesten som Underofficierer. I denne Henseende burde man idetmindste have ladet dem beholde de Rettigheder, som de erholdt ved Fødselen. Imidlertid har man paa Keiser Pauls Tid seet unge adelige Underofficierer udsatte for corporlige Straffe; dog for at skjælne dem fra Uadelige fik de Slag af den flade Klinge istedetfor Stokkeprygl.

(Fortsættes.)

Emile de Girardin.

(Portrættet findes i forrige No.)

Hvad er det man ikke har sagt om Emile de Girardin og hvilken Mand i Frankrig er saa bekjendt som han? Dristig i sine Spekulationer har han næsten forsøgt Alt, og næsten Alt er lykkets ham. I Nogles Øine er han en stor Mand, i Andres en Fusentast. Allerede i 20 Aar har han betraadt Politikens Gebet og paa det nærmeste gjennemstreifet alle dens Krogveie. Hr. Girardin har tilhørt alle Partier, og dog kan man sige, at han kun har været paa sit eget Parti. Paa en anden Tid vilde dette være et Tegn paa Svaghed; for Nærværende tør det maaskee være et Tegn paa Styrke.

Hr. de Girardin, af fattig og ubemærket Herkomst, har ved egen Kraft erhvervet sig Millioner, og flere Gange har han skabt og ødelagt en Formue. Som man siger, er han født omtrent 1802 eller 1803 i Schweitz. Han begyndte sin Løbebane med at arbeide hos en Banquier. Det var i de Fritimer, disse Kontorforretninger efterlod ham, at han skrev en Bog, betitlet Emil, hvori han fortæller Historien om sin Fødsel og sine Ungdomsaar. Denne beskedne Stilling forlod han snart, for at overgive sig til Speculationer. Han grundlagde „la Mode" og „le Voleur." Førstnævnte Skrift udkom under Hertuginden af Berris Protection. I 1828 ægtede han Jomfru Delphine Gay, som allerede var beromt og endnu mere blev det som Dame af Aand og talentfuld Skribentinde under Navn af Madame Emil de Girardin. I 1831 grundede Girardin Journal des connaissances utiles (for nyttige Kundskaber), som naaede det fameuse Antal af 100,000 Subskribenter. Fra dette Tidspunkt indlader han sig med Iver i Handelsaffairer; det var Tidspunktet for de Saint-Berainske Miner, for Agerdyrknings-Institutet i Coëtbo, for Physionotypen og Panthéon literaire, hvorfor han af Ministeriet for den offentlige Underviisning, hvis Titulair Hr. Guizot var, modtog 200,000 Franks. 1835 grundlagde han „la Presse", og som Følge af en meget levende Polemik med alle Oppositionens Organer, duellerede han med Carrel, hvem han dræbte med et Pistolskud. Det følgende Aar udnævntes han til Deputeret af Valgforsamlingen i Bourganeuf. I dette Tidsrum er Girardin ministeriel; imidlertid blander der sig allerede i hans Ministerialisme enkelte Spor af sociale Lærdomme. Han forsvarer med Heftighed Molé mod den parlamentariske Koalition, og angriber levende Ministeriet af 1ste Marts. I Begyndelsen af 29de October forsvarer han Kabinettet og synes især at være stemt for Guizot. Men efter 3 Aars Ministerialisme sadler han om og vender sit Artilleri mod sin forrige Allierede; nu bliver han Guizots uforsonlige Modstander; han harcellerer ham i sin Journal, paa Talerstolen og lader ham hverken Rist eller Ro; to, tre Gange erklærer han, at Cabinetschefen fører Monarkiet til Afgrunden; nogle Dage førend 24de Febr. sender han sin Aftrædelse som Deputeret, og Dagen efter Revolutionen er han den Første til at raabe paa Tillid. Som Kandidat til Aprilvalgene forkastedes han ved den almindelige Stemmegivning. Nu indtræder General Cavaignacs Diktatur. La Presse er indbefattet i de 11 Journalers Suspension, og Girardin arresteres og sidder i 9 Dage fængslet. Endelig kommer han paa fri Fod, og nu begynder han med Chefen for den exekutive Magt en Krig, som først endtes den 10de Debr. Det er Girardin, som først stiller Louis Napoleon Bounaparte som Kandidat til Præsidentskabet, og det er igjen ham, der een Maaned efter hans Kandidats Held bekjæmper ham med den største Forbitrelse. Og hvad er Aarsagen til denne Meningsskiften? Den nye Præsident har ikke villet antage det politiske Program, som udstedtes af Girardin, der med Bestemthed kaster sig i Socialismens Arme. Efterat have i flere Departementer meldt sig som Candidat til Nationalforsamlingen og den lovgivende Forsamling, blev han endelig valgt af Departementet Nedre-Rhin.

Dette er i Korthed Hr. Girardins Liv, som i mange Stykker endnu er en ugrandskelig Gaade. Girardins Vaklen er, det maa man lade ham, ikke grundet i en almindelig Ærgjerrighed. Girardin forfølger ad alle Veie og ved ethvertsomhelst Middel Anvendelsen af sit System. Han troer at holde Sandheden i sin Haand og vil lade den lyse for Alle; ulykkeligviis er den nærværende Tid sceptisk, og Girardin er maaskee fordømt til endnu lang Tid at gjennemvandre Politikens mangfoldige Passer.

Som privat Mand skildres Girardin paa følgende Maade: Hans Udseende er kun lidet elskværdigt, og imidlertid er han tilgjængelig til enhver Tid, endog Kl. 5 om Morgenen; Vinter som Sommer er han oppe Kl. 4. Hr. Veron, Hovedredaktør af Constitutionel, som staar seent op, sagde i denne Anledning: „Hvad kan en Mand tænke paa, som staaer saa tidlig op, uden paa at gjøre Andre Ondt?" Girardin er Egoist og dog gjør han gjerne Tjenester; han betænker sig ikke længe paa at opoffre sine Venner, og dog bryder han sjelden med sine Medarbeidere. Uudforskelige Natur! I Grunden har Girardin kun een Ærgjerrighed: han vil være Minister; ved hver Bevægelse, hver Rystning i Politiken, udstrækker han sin Haand for at gribe efter en Portefeuille, han ikke kan faae Fingre i. Han sagde en Dag til Edmond Texier: „24 Timers Magt er mere værd end i 24 Aar at være Journalist." — Vi frygte for, at Girardin aldrig bliver Minister. Han er bestemt i sine Ideer og i en Majoritetsregjering tilhører Magten kun de, som have de samme Ideer, som Mængden.

Industriudstillingen i London.

(Af O. J. Broch.)

II.

Den store Verdens Industri-Udstilling i London vil stedse staae i Historien som en af de vigtigste Begivenheder i det sociale Livs Udvikling. Faa eller ingen Begivenheder have hidintil i den Grad udbredt deres Interesse over hele Jordkloden. Overalt have Folkeslagene været virksomme i Forberedelser til denne store men fredelige Væddekamp; overalt have de samlet Materialier dertil og anstrængt alle deres Evner til en værdig Fremtræden paa Nationernes Samlingsplads. Saalangt Civilisationen rækker, er der neppe en Hyttte saa affides liggende, eller et Menneske saa uvidende om, hvad der foregaaer i Verden, at han ikke har hørt Noget om Verdensskuet. Aldrig tilforn er en saadan Mangfoldighed af den hele Jordklodes forskjellige Nationer bleven seet samlet paa eet Sted, som iaar i London i denne Anledning. Den samme Blanding af Folkeslagene langt borte fra deres Hjemsteder, som for sex eller syv Aarhundreder siden fandt Sted i Anledning af Korstogene, gjentages der i forøget Maalestok.

De samme Fordele, som dengang hiin krigerske Blanding af Nationerne medførte for Menneskehedens sociale Fremskridt i Middelalderen, ville i endnu større Grad ledsage denne endnu mere blandede fredelige Sammenkomst. Fra Industripalladsets Tinder vaie alle Nationers Bannere, disse Krigens blodige Symboler, under hvilke Nationerne nylig kjæmpede mod hinanden. De ere nu Fredens Symboler; samlede af Industriens Haand hænge de i en rolig Enighed, — ikke længere, som forhen, sønderrevne af Kampens Voldsomhed og plettede med Blod, — Symbolerne for den ædle Kappestrid, hvori Nationerne skulle kjæmpe for Seieren paa Videnskabernes og Kunsternes Feldt.

Det er Franskmændene, hvem Æren tilkommer for først at have fremkaldt og udviklet større industrielle Udstillinger, og lidt efter lidt meddeelt disse, istedetfor en blot lokal, en national Characteer. Den første større franske Industri-Udstilling fandt Sted under den første franske Revolution i 1798, og viste sig saa hensigtsmæssig, at den franske Regjering besluttede, at fortsætte dermed aarligen. De hyppige politiske Regjeringsforandringer, som til den Tid fandt Sted, hindrede imidlertid Udførelsen heraf, og den næste almindelige nationale Industri-Udstilling fandt først Sted i Aaret 1801. Senere bleve under Keiserdømmet og Restaurationen med forskjellige Mellemrum endnu fem Udstillinger afholdte, og under Julimonarchiet indførtes de endelig som stadige hvert 5te Aar, hvormed ogsaa er fortsat under Republiken. Den sidste franske Industri-Udstilling i 1849 overgik langt alle sine Forgjængere i enhver Henseende. Bygningen til den var opført i Champs-Elysées, bedækkede over 150,000 Ovadratfod og indeholdt Produktioner af enhver Art fra 4494 Udstillere. De fleste øvrige europæiske Stater have siden fulgt Frankrigs Exempel, og bragt istand større eller mindre, dog paa en eneste belgisk Udstilling nær, stedse blot nationale Industriudstillinger, hvortil ingen fremmede Produkter stededes Adgang.

I Anledning af den sidste franske Industriudstilling i 1849 foreslog den daværende Handels- og Agerdyrknings-Minister Buffet, at Nabostaterne skulde tillades at deeltage deri, og at fremvise Prover paa deres Færdighed i Agerdyrkning og i Manufakturvirksomhed. Den almindelige Mening i Frankrig, som længe har været stræng protectionistisk, var imidlertid saa stærk mod dette Forslag, at Ministeren snart maatte lade sin Idee falde.

Men ikke saasnart var denne Idee opgiven i Frankrig, før den i Nabolandet England, hvor hidtil kun mindre lokale og aldeles private Industriudstillnger havde fundet Sted, blev optaget i end mere udvidet Skikkelse af et Selskab for Industriens Fremme „Society of Arts", i Spidsen for hvilket den engelske Dronnings Gemal, Prinds Albert, stod.

I Begyndelsen blev den sande Størrelse af denne gigantiske Idee og de store Vanskeligheder, som nødvendigviis første Gang maatte stille sig i Veien for dens Udførelse, ikke rigtig opfattede; men snart reiste sig den ene Hindring efter den anden og truede oftere at tilintetgjøre alle Selskabets Anstrængelser.

Det var den 15de Juni 1849, at Prinds Albert, i Anledning af den aarlige Uddeling af Priismedailler i „Society of Arts", erklærede, at Tiden var kommen til at forsøge Udførelsen af en Udstilling af alle Nationers Industri. Den 30te Juni blev det almindelige Udkast fremlagt af Prindsen i den samme Hovedform, hvori den senere er bleven udført. Ved at beslutte, at Indbydelser til Deeltagelse skulde blive udstedt til alle Nationer, fik Forslaget sin originale Hovedkarakteer og sin eiendommelige Storhed.

Efter Englands Sædvane kunde der ikke ligesom i Frankrig ventes nogen pekuniær Hjælp af Statskassen til dette Foretagende. Alle dertil udfordrendes Penge maatte derfor tilveiebringes ved private Bidrag. Men Publicum havde i Begyndelsen ingen rigtig Tillid til Society of Arts, og vilde hverken subscribere eller udstille Noget, saalænge dette Selskab alene skulde staae i Spidsen. Prinds Albert foreslog derfor Udnævnelsen af en kongelig Commission, som skulde staae i Spidsen for det hele Foretagende og navnlig uddele Priser til et Beløb af 20,000 Pd. St. (90,000 Spd). Men før de nødvendige Penge til Udførelsen af det hele Foretagende og navnlig Præmiernes Beløb vare tilveiebragte, vilde Ministrene ikke udnævne nogen kongelig Commission. De vilde ikke, at en saadan blot blev et Middel til at skaffe Penge tilveie. Her hang nu det hele Foretagende i en Traad, som alle ventede vilde briste.

Da traadte den 3die Sept. et mekanifkt Firma, DHrr. Mundays, frem med et Tilbud om for egen Regning at opreise en Bygning til en Priis af indtil 50,000 Pd. St. (225,000 Spd), at udsætte 20,000 Pd. St. til Præmier, at betale nogle andre tusinde Pund til Selskabets Udgifter i denne Anledning, at nøies som Betaling med, hvad der kunde komme ind ved Subscription og ved Indtrædelsespenge, og, hvis Indtægterne skulde overstige Udgifterne, at overlade en Voldgiftsmand Bestemmelsen af deres Profit. Endelig skulde Ministeriet kunne annullere den hele Kontrakt inden 31te Marts næste Aar.

Et saadan Tilbud fortjente al Ære og vilde sikkerlig ikke kunne finde Sted i noget andet Land.

Herved syntes nu Udførelsen af den store Idee af en Industriudstilling for alle Nationer at være sikret. En kongelig Commission med Prinds Albert i Spidsen blev udnævnt den 3die Januar 1850 og overtog herefter den fulde Bestyrelse, som hidtil havde været i „Society of Arts" Hænder.

I sit første Møde annullerede denne Commission Contrakten ved DHrr. Mundays og besluttede at lade det hele Foretagende bero paa frivillige Bidrag fra den hele Nation.

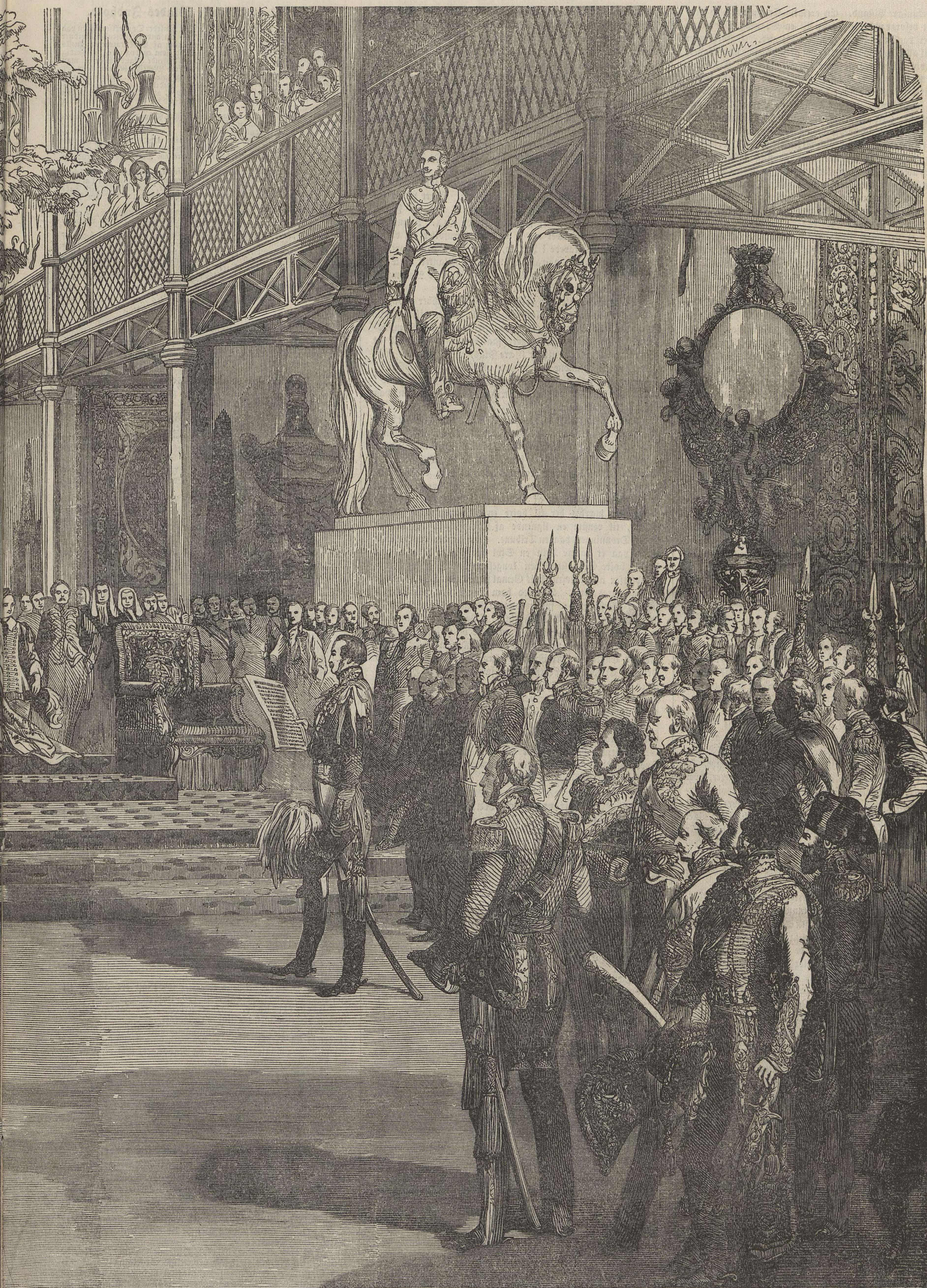
Atter reiste der sig store Tvivl og Betænkeligheder, som syntes at true det hele Project med Tilintetgjørelse. Opfordringen til Subscription havde en forholdsviis liden Virkning. Uagtet Meetings, offentlige Middage og glimrende Taler kom Pengene sparsomt ind.

Da fremtraadte som en deus ex machina den rige Jernbaneentreprenør Samuel Morton Peto, Parliamentsmedlem, den Samme, som er Hovedentreprenør for den norske Jernbane, og tilbød foruden sit subscriberede Bidrag endvidere en Garanti for 50,000 Pd. St. (225,000 Spd.). Dette Exempel rev med sig mange af Cityens Magnater, og i en kort Tid var en Garanti af 200,000 Pd. St. (900,000 Spd.) tilveiebragt.

Den kongelige Commission var nu lettet for Bekymringen

Industriudstillingens høitidelige Aabnin

ved Dronning Victoria den 1. Mai 1851.

over den pekuniære Bistand. En exekutiv Committee blev nedsat, for at besørge udkastet Planen til en Bygning, i Form og Materialier passende for et saa nyt Øiemed. Opfordringer udstedtes til alle Verdens Arkitekter om at indkomme med Planer.

Men vor Tid synes at have stor Mangel paa Arkitekter, som staae paa et høiere Geniets Trin. En Mængde Udkast bleve fremsendte, alle gaaende ud paa den samme Hovedform, en uhyre, forholdsviis til dens Længde og Bredde lav Muursteensbygning. Ikke en eneste original Idee fremkom med Hensyn til Bygningens Hovedform, og kun i de ved en saadan Colos forsvindende Detailler viste Arkitekterne deres forskjellige Dygtighed. Domer og Taarne vare navnlig i Mode. Af disse forskjellige Udkast udarbeidede nu den exekutive Committee selv en ny, som endelig blev vedtagen. Det var i enhver Henseende et Monstrum af en Bygning, bygget af Muursteen tækket med skraa Tegltage, og ovenpaa det Hele sat en uhyre Dom af Jern.

Atter var der stærke Udsigter til, at det Hele skulde gaae overstyr. Den projecteerte Bygning fandt kun Bifald hos de saakaldte kunstmæssig dannede Arkitekter, men blev yderst slet modtaget af det med naturligere sund Smag begavede store Publicum. Det var at befrygte, at Udstillerne vilde holde sig tilbage fra en i enhver Henseende til sit Øiemed saalidet skikket Bygning, og de garanterende Bankørers 200,000 Pd. St. løb stor Fare for at forsvinde i en uhyre Muursteenshob.

Da kom Gartneren Paxtons Udkast til en Bygning af Jern, Glas og Træ, uden en eneste Muur- eller Tagsteen, itide for at redde Alt. Uagtet dette Forslag havde kraftige Talsmænd for den kongelige Commission i Prinds Albert og Robert Stephenson, var det dog kun med Møie, at Paxtons Udkast tilkjæmpede sig Prisen imod en Phalanx af kunstmæssig dannede Arkitekters forenede Anstrængelser. Det var først efter mange Betænkeligheder, at den af forsigtige Statsmænd og Bankører bestaaende Committee gik ind paa et saa nyt og uprøvet System, og det var egentlig først, da den almindelige Mening udtalte sig eenstemmig derover i alle Offentlighedens Organer, at ogsaa Commissionen sluttede sig dertil.

Paxtons Udkast havde, foruden bedst at tilfredsstille alle Fordringer til en saa storartet Udstilling, ogsaa den Fordeel, at den lod sig udføre i den kortest mulige Tid og strax ved sin Fuldførelse uden nogensomhelst Uleilighed kunde tages i Brug. Den fuldkomne Eensartethed i alle enkelte Dele tillod nemlig en fabrikmæssig Production, hvorved det alene blev muligt i den korte Tid af 9 Maaneder at fuldføre den største Bygning i Verden.

Beliggenheden af Krystal-Paladset, som det almindelig kaldes, er i den store Hyde-Park, en træbevoxet Græsslette omtrent 1800 Maal stor, paa den sydlige Side af et ikke ubetydeligt rindende Vand „Serpentine River". Grundplanen for Bygningen er et Parallelogram med en noget fremspringende Tilsats paa den nordre Façade. Bygningen er 1797 norske Fod lang og 443 norske Fod bred i den bredeste Deel og har i Midten tværs paa Facaden en Transept 70 Fod bred. Hovedbyningen bestaaer af tre Etager over hinanden, enhver smalere end den foregaaende. Den anden af disse har et Galleri, medens den tredie Etage blot benyttes til at give Bygningen den for denn Længde og Bredde nødvendige Høide. Der gaaer i Midten langs Bygningen en Centralavenye, 70 Fod bred, og paa hver Side af denne tre andre Avenyer, hver 24 Fod brede. Transepten er hvælvet og 105 Fod høi, hvorved den giver tilbørlig Plads for de store Træer, som befandt sig paa Byggepladsen, og som man saavidt muligt har villet skaane. Bygningens Grundflade er 750,000 Qvadratfod eller 75 Maal Jord, Gallerierne have et Fladerum af 210,000 Qvuadratfod eller 21 Maal Jord, tilsammen et Fladerum af 96 Maal Jord. Bygningens Cubikindhold er 32 Millioner Cubikfod.

For at give et anskueligere Begreb om Bygningens uhyre Størrelse, end disse Talangivelser kunne give, kan man tænke sig Bygningen anbragt paa Pladsen foran den herværende Kongebolig. Dens Længde vil da strække fra Slottets Façade over hele Slotspladsen forbi de nye Universitetsbygninger og ned i den nye Gade til midt paa Bygmester Binneballes Gaard. Bygningens Bredde er en halv Gang til saa stor som Slottets Længde. Man kan fra Slottet af ret godt overskue det her opgivne Rum og saaledes danne sig et godt Begreb om Krystalpalladsets Størrelse. Der kunde inde i Krystalpalladset tænkes anbragt 16 saadanne Bygninger som Kongeboligen med dens mellem begge Fløiene beliggende Gaardsplads.

Eller — man spadsere bag Børsen, mellem Børspladsen og Pakboderne, dreie af i Toldbodgaden, gaae midt i denne Gade forbi store Strandgaden, Skippergaden, Dronningens Gade, Kirkegaden, Kongens Gade og begge Slotsgaderne til Agersgaden, dreie derpaa om til venstre og gaae midt i denne Gade ned til Raadhuusgaden, dreie der atter til venstre og gaa midt i Raadhuusgaden ned til Pakboderne igjen; og man vil have spadseret rundt om en Plads saa stor, som den Krystalpalladset indtager. I de her beliggende Kvartaler boe rimeligviis fire til femtusinde Mennesker i Huse, hvoraf ingen ere halv saa høie som Glaspalladset.

I Glaspalladset have ofte over et halvt Hundrede Tusinde Mennesker bevæget sig paaengang, uden at der i Almindelighed var nogen overdreven Trængsel, ja i de sidste Dage har der endog samtidig været 90,000 Tilskuere.

Den hele Bygning bæres af hele Søiler af Støbejern, som staae 24 eng. Fod fra hinanden. De ere fæstede i en Sokkel, som atter hviler paa et Fundament af Concret. Det er en Hovedregel ved saadanne Bygningers Arkitektur, at frembringe saamange Trekanter som mulig, for at give Bygningen en horizontal Modstandskraft. Trekanten er nemlig den eneste Figur, som ikke kan forskydes, uden at Siderne forlænges eller sammentrykkes. Dette er her opnaaet ved de IXIXIformige Spanter, som bære Galleriets Gulve og Taget. De sees i hosstaaende Træsnit under Gallerierne. De ere deels af Støbejern, deels valsede. Ribberne til Transeptens Hvælving ere af Træplanker sammennaglede med tynde Jernplader.

Den nedre Deel af Bygningen er panelet med Træ imellem Jernsøilerne og denne Paneling forsynet med Ventilatorer. Den øvre Deel og Taget er tækket med Glasplader, hvortil medgik 900,000 Quadratfod Glas, som veiede 2500 Skippund.

Taget er konstrueret paa en egen Maade, som i den senere Tid benyttes almindelig ved Drivhuse. Hvert Led af det blot ubetydelig skraa Tag danner nemlig ikke een Flade, men Glaspladerne danner Furer saaledes: ΛΛΛ. Regnet ledes igjennem Tagrender ned i de hule Jernsøiler og derfra til Jernrør, nedgravede i Jorden, som fører Vandet bort.

Gulvet bestaaer overalt af 9 Toms Planker lagte ½ Tomme fra hinanden paa Tværtræer. I disse Mellemrum synker al Snaus og Støv ned.

Den første Søile blev reist den 26de September 1850, og den 1ste Januar 1851 blev Bygningen, uagtet ikke ganske fuldført i alle Detailler, overleveret til de kongelige Kommissærer. Flere særegne Maskiner, saaledes en Maskine til at gjøre Tagrenderne, en til at skjære Glas, en til at male med, bleve særskilt opfundne og anvendte ved Bygningens Opførelse.

Før Bygningen blev taget i Brug, blev dens Styrke i enhver Retning underkastet de stærkeste Prøver, som den paa det fuldkomneste bestod.

Den 1ste Mai 1851 blev endelig Udstillingen, uagtet det indre Arrangement af de udstillede Varer endnu ikke var fuldkommen færdigt, høitidlig aabnet af Dronningen. Den medfølgende Tegning viser den Deel af denne Akt, da Prinds Albert i Spidsen for de kongelige Kommissærer oplæser deres Beretning om Fuldførelsen af det dem overdragne Hverv. Stedet er den nordlige Halvdeel af Transepten. Blandt de udstillede Gjenstande mærkes her til høire en Rytterstatue af Prinds Albert, til venstre en lignende af Dronningen. I Midten sidder Dronningen paa en Tribune. Paa hendes venstre Side staaer paa et lavere Trin en Stol for Prinds Albert, paa hendes høire Side sidde den kongelige Prindsesse og Kronprindsessen af Preussen, hvis Gemal staaer lidt tilside lænende sig paa deres Stol. Tæt ved ham staaer den gamle Hertug af Wellington; foran paa Tribunen staaer Prindsen af Wales, Englands Kronprinds. Bagenfor Dronningen sees hendes Moder Hertuginden af Kent og Prindsesse Mary af Cambridge. Til venstre Side af Tegningen staaer i Forgrunden Englands Ministre, lidt længere tilbage Englands Primas, Erkebispen af Canterbury, som har aabnet Høitidligheden med en Bøn. Til høire staae i Forgrunden de udenlandske Gesandter, lidt længere tilbage de kongelige Kommissærer med Prinds Albert i deres Spidse.

Efterat Prinds Albert havde oplæst Kommissærernes Adresse, oplæste Dronningen en Tale, som Indenrigsministeren, Sir Grey, leverede hende, og gik derpaa i Procession igjennem Hovedavenyerne af Udstillingen. Kommen tilbage til Tribunen erklærede hun Udstillingen for aabnet.

Literatur og Kunst.

„Kvindens Opgave og Liv i Evangeliets Lys. Tvende Foredrag, holdte af A. Monod i Paris." Dette lille Skrift, som „Forfatterinden til en Moders veiledende Ord til sin Datter" i en Oversættelse „efter Ottilie Wildermuths tydske Udgave" har indført i vor Literatur, anbefaler sig ligesaa meget ved et klart og tiltrækkende Foredrag, som ved den kristelige Aand og Tone, der gaar igjennem det. Det lærer Kvinden, at Religionen anviser hende en skjønnere og høiere Opgave, end Nutidens „Emancipationister". — Kvindens „oprindelige Bestemmelse er en Kjærlighedens, en Velgjørenhedens Bestemmelse", hendes Opgave „at elske Manden i Ydmyghed og staae ved hans Side." — Uagtet Forfatteren gjennem hele Bogen støtter sig til Skriftens Ord, er dette dog ikke til Hinder for et flydende Foredrag, da han ikke afskriver Bibelsted paa Bibelsted, men som oftest gjengiver Meningen og i Noter under Texten henviser Læseren til selve Skriften. — Bogen er smukt udstyret, 106 Sedezsider og koster 30 ß.

— Tiende Række af de efter Indre-Departementets Foranstaltning udkommende „Statistiske Tabeller for Kongeriget Norge„ har nylig forladt Pressen. Den indeholder Tabeller over Norges Handel og Skibsfart i forrige Aar.

— Redaktionen af det ved den theologiske Forening udgivne, „Theologisk Tidsskrift for den norske Kirke" opfordrer paany til at understøtte Skriftet (der staar sig slet) saavel ved Bidrag som Subskription, idet der tillige bemærkes, „at Bindet herefter vil udkomme i 8 Hefter paa omtrent 5 Ark og til en Priis af 30 ß," (hvorimod hvert Bind før bestod af 4 Hefter à 60 ß.)

— Af „Norske Universitets- og Skole-Annaler" er 6te Binds 1ste og 2det Hefte udkommet i disse Dage. Dette Dobbelthefte indeholder: „Det kongelige norske Frederiks Universitets Legater samt Aktstykker, vedkommende Universitetets Oprettelse, dets Donationer m. M.," meddeelte af Universitetssekretæren. Dette Hefte udgjør et interessant Helt for sig selv.

— I Kjøbenhavn er der nylig udkommen en „Dansk-Islandsk Ordbog ved K. Gislason." Den udgjør et stort Kvartbind og koster 3 Spd. 36 ß. Uden at udtale nogen Dom om dette Arbeides videnskabelige Værd ville vi blot sige, at en „Islandsk-Dansk Ordbog" vilde have været os langt mere kjærkommen, da det tiltagende Studium af vor Oldliteratur gjør Savnet af et nyere og fuldstændigere Lexikon end Haldorsens mere og mere føleligt.

— C. Hauch har nu udgivet et vercificeret Lystspil „Æren tabt og vunden," hvis Hovedperson er Gustav Adolph, og hvis Emne er en Episode efter Leipziger-Slaget.

— Af „Skånes politiska Historia af Abr. Cronholm" er nu anden og sidste Deel udkommen. Værket er ifølge svenske Kritikeres Dom baade grundigt og interessant.

— Mad. Emma Dahl samt DHrr. Cassanova og Caggiati ere, ifølge Chr.-Post., af Christiania Theater-Direktion engagerede til i Løbet af de første Vintermaaneder at give Gjæsteroller paa Theateret.

Oversigt over norske Blades Indhold.

En Indsender i Chr. P. for 24de Oct. henleder Opmærksomheden paa Stud. med. Fugllies „Sygegymnastik." — En anden Indsender bevidner i samme Blad for 29de Octob. „i Anledning af Prokuratorerne Juells og Lunds Domfældelse," at hiin var bekjendt som en dygtig og agtværdig Embedsfører og en saare tjenstagtig og velgjørende Mand, hvorfor man ikke, trods hans Feilgreb, kan Andet end føle Medlidenhed med ham.

— Under Overskrift „Fornøden Oplysning" giver Prof. Munch i Mgbl. for 26 Oct. den Erklæring, at han ikke i Dedikationen til sin Norgeshistorie har villet, som Chr. P. mener, antyde, at et lignende Arbeide kan forventes fra Prof. Keiser, „hvortil der ialfald for det Første er temmelig fjern Udsigt."

— Den i Arbeiderbladet optagne vidtløftige Afhandling om „Pengesystemet" gaar ud paa at vise, hvorledes Værdier ere opkomne; at Kapitalen, under sin Produktivitets Udvikling, netop beviser, at den ikke er produktiv; at det hele Pengesystem, der hviler paa Kapitalens Produktivitet, følgeligviis er falsk, og at Statsøkonomien ogsaa er falsk og selvmodsigende og snarere burde kaldes en Lære om Statsopløsning end om Statshuusholdning.

— I Stavangers Amtstidende No. 85 opfordrer den stavangerske Arbeiderforenings Medlemmer Samfundets „Dannede og Retsindige til at staae Foreningen bi med Overbeviisning og Belærelse," og den „vil med Taknemmelighed og Agtelse begjærligst høre ethvert Raad, der ikke bærer Præget af egennyttige Hensigter."

— Af en indsendt Artikel i Nordre Throndhj.-Amtstid. sees, at en af de fire Guldgravere, som for noget over et Aar siden reiste fra Levanger til Guldlandet, endelig efter mange Eventyr har naaet frem.

— Frederikshalds Budstikke indeholder en Artikel om Nødvendigheden af at der, for de sydlige Distrikters Vedkommende, oprettes et nyt Grændsemarked, da Grundset er uheldigt beliggende for dem, og eet Marked desuden er for lidet i Forhold til Sveriges mange Grændsemarkeder. Til Afholdelsen af et saadant Marked er neppe noget Sted ved sin Beliggenhed saa godt skikket som Frederikshald. Denne By vilde da igjen komme i en livligere Handelsforbindelse med Sverige.

Norge.

Christiania. Ved Formand- og Repræsentantmøde paa Børsen den 23de October bevilgedes, foruden de til en ny Kirke forhen bevilgede 85,000 Spd. endvidere et Beløb af indtil 10,000 Spd.

— Universitetets zoologiske Museum har fra Kand. Barth i Vesteraalen modtaget en værdifuld Gave, bestaaende af 39 smukt præparerede Fugleskind.

— De til Østerriisør ankomne to Mormoner have bevæget nogle Mænd til at lade sig gjendøbe.

— Ifølge Kirkedepartementets Bestemmelse kunne 3000 Spd. af Oplysningsvæsenets Understøttelsesfond anvendes som Bidrag til Almuebibliotheker i Byerne og paa Landet. Kommuner, som agte at ansøge om Bidrag heraf, maa indgive Andragender gjennem den geistlige Øvrighed inden Juni Maaneds Udgang næste Aar.

— Fra det norske Bibelselskab er der i det forløbne Aar udgaaet 4213 Exemplarer af hellige Skrifter, af hvilke de fleste ere uddelte som Gaver. Ved Siden heraf har det britiske og udenlandske Bibelselskab i det sidst forløbne Aar her i Landet udbredt 717 Bibler og 2859 N. Testamenter. — Det norske Bibelselskabs Indtægter i sidste Aar udgjorde 1461 Spd. 58 ß men Udgifterne 1480. — Da den af Selskabet besørgede nye Bibeloversættelse ikke kan blive færdig paa mange Aar, besørges for dets Regning et Aftryk paa 5000 Exemplarer af den nu brugelige Bibel, hvilket vil udkomme i Løbet af 1853 til en Priis af høist 1 Spd. 24 ß pr. Exemplar.

— Sekondlieutenant i Marinen N. Ihlen er tilstaaet et Stipendium af 3000 Spd. for i 3 Aar at foretage en Udenlandsreise for at studere Skibs-, Vand- og Landbygningsvæsenet.

— En ugentlig Pakkepost mellem Christiania og Udevalla er ved kgl. Res. befalet oprettet under Dampskibsfartens Ophør.

— Af de Pantelaan, som efter 14de Octbr. d. A. erholdes af Norges Bank, svares, ifølge Direktionens Bekjendtgjørelse, i aarligt Afdrag 5 pCt. af det oprindelige Laanebeløb.

— Statsraad Stang foretager en Reise gjennem Gudbrandsdalen for at undersøge, hvorvidt Laugen kan farbargjøres nordenfor Losna-Vandet, hvorved „Dalegudbrands" Route vilde blive forlænget.

— Ved Uddelingen af Priisbelønningerne til Industriudstillerne i London ere Kongsbergs Sølvværk og Kjøbmand N. P. Thesen her i Christiania tilkjendte Priismedailler, hint for udstillede Sølvstuffer, denne for Træskjærerarbeide af norske Almuesmænd.

— Arbeiderforeningernes Blad er ophørt at udkomme, fordi der ved Exekution for en Bogtrykker-Fordring er taget Udlæg i Forlagsretten til Bladet.

— Den i Anledning af Arbeideruroligbederne nedsatte Kommission har nu været baade i Drammen og paa Kongsberg for at indhente Oplysninger.

— Den herværende Underofficeersforening festligholdt igaar Aftes (den 30te October) sin Stiftelsesdag, ved hvilken Anledning Foreningen oversendte Hr. Sanginstruktør Behrens, der ved Sygdom var forhindret fra at bivaane Festligheden, en meget smuk sølvbeslagen Meerskums-Tobakspibe med Indskrift: „Til Joh. D. Behrens fra Christiania Underofficeers-Forening," som et Erkjendtlighedstegn for hans ufortrødne Bestræbelser som Instruktør for Foreningens Sangforening.

Bergen. Udlodningen af Kunstforeningens Malerier, i Alt 21 Nummere, er nu foregaaet. Medlemmernes Antal udgjør iaar 304 (ifjor 290).

Stavanger. Byens Udgifter for 1852 ere ansatte til 8770 Spd., dens Indtægter til 770 Spd.

Frederikshald. Trende Arbeidsherrer have ladet opføre Arbeiderboliger for sine Arbeidsfolk.

— Den for Kommunens Regning anlagte Vei over Vængsfjeldet er nu færdig. Den er den femte store Kommunikationsvei mellem Smaalenenes Amt og Naboriget, som er oparbeidet siden Foreningen med dette.

Skien. Kommunalbestyrelsen har gaaet ind paa de af Storthinget fastsatte Betingelser for Kombinationen af Borgerskolen og Latinskolen, hvorved Byens lærde Skole altsaa gaar over til en fuldstændig Real- og Latinskole.

Oversigt over Storthinget i 1851.

Ved de den 5te Februar foretagne Valg paa Embedsmænd blev Udfaldet, at Harbitz valgtes til Præsident i Storthinget, Aall til Vicepræsident, Sarlund til Sekretær og Blom til Vicesekretær; — Stabell valgtes til Odelsthingspræsident, N. Dahl til Vicepræsident, Mossige til Sekretær og Hesselberg til Vicesekretær; — til Lagthingspræsident valgtes Schydtz, til Vicepræsident Bergh, til Sekretær Rygh og til Vicesekretær Koren.

I et efter Valgene afholdt Eftermiddagsmøde erklærede Præsidenten Norges trettende ordentlige Storthing for lovligen konstitueret, hvorom en Deputation med Lange som Ordfører bragte Regjeringen Underretning. Resultatet af de foretagne Inddelingerr i Kommitteer have vi allerede givet ved de til samtlige Repræsentanters Navne føiede Bogstaver.

Den 11te Februar ankom Hs. Maj. Kongen samt Prinds Oscar, ledsaget i Procession af Stedets Autoriteter, til Storthingssalen. Efterat have taget Plads paa Thronen oplæste Hs. Majestæt Throntalen, hvori han ønskede, at „de Ulykker, som overspendte Anskuelser, understøttede af vildledende Theorier i flere andre Lande have fremkaldt," maatte „tjene til Advarsel mod Lærdomme, der føre til Utilfredshed med bestaaende Livsforholde, til Splid mellem Medborgere samt til Ringeagt for Statsforfatning og lovlig Orden." „Medens vi," hed det videre, „i Forening tilbagevise saadanne Lærdomme, ville vi fremdeles rette vore Bestræbelser paa saavidt muligt at fremme den af Lykken mindre begunstigede Klasses aandelige og materielle Vel." Blandt de Forslag, som Hs. Majestæt agtede at fremsætte, fremhævedes det, der gik ud paa Jernbaneanlægget. Endvidere udtalte Hs. Majestæt sin Tilfredsstillelse med det Beviis paa Hengivenhed for Hans Majestæt og hans Æt, som det norske Folk havde givet ved det siden sidste Thing fuldførte og nu i Brug tagne kongl. Slot.

Statsminister Due oplæste, saasnart Talen var endt, Beretningen om Rigets Tilstand og Bestyrelse siden sidste forsamlede Storthing, hvorpaa Hans Majestæt leverede Præsidenten begge disse Dokumenter. Da Præsidenten havde henvendt nogle Ord til Hans Majestæt, forlod denne Storthingssalen.

Siden begav Storthinget sig in corpore ned til Palæet til Hans Majestæt; Præsidenten holdt der en forud af Repræsentanterne vedtagen Tale, hvori især udtaltes det norske Folks Glæde over Kronprindsens Formæling. Herpaa svarede Hans Majestæt nogle Ord, hvorpaa Storthinget begav sig tilbage til Thingsalen og der adskilte sig.

Den 15de Februar holdt Storthinget Møde, i hvilket behandledes den allerede den 11te næstforhen indkomne Indstilling angaaende Kommitteeindstillingernes Trykning og Storthingsforhandlingernes hensigtsmæssigste Offentliggjørelse*).

Der var indkommet Andragender fra Christianiapostens og Rigstidendens Udgivere om nu, som under forrige Storthing, at erholde saamange Friexemplarer af Kommitteeindstillingerne, som deres Blade havde Abonnenter; — Andragender fra Bogtrykker Fabricius og Almuevennens Redaktion om Tilskud af Statskassen til Udgivelsen af Storthings-Efterretninger, foruden et Andragende fra Arbeiderforeningens Centralbestyrelse om Udgivelsen af billige populære Storthingsefterretninger og Tilbud fra Bogtrykker Malling om Overtagelse af Kommitteeindstillingernes Trykning efter samme Beregning som ved forrige Storthing.

Kommitteens Pluralitet havde ingen tilstrækkelig Grund fundet til at anbefale noget af disse Andragender til Antagelse, men troede, — dels af Hensyn til Grundlovens § 84, dels af Hensyn til Vigtigheden af, at Debatterne gjengives saa fuldstændigt og paalideligt som muligt, og endelig af Hensyn til at tvende foregaaende Storthing havde bevilget Stipendier til Mænd, som maatte ønske at oplæres i Hurtigskriverkunsten, — at det nu var hensigtsmæssigst, at Storthinget selv foranstaltede udgivet en Storthingstidende. Trykningen af samtlige Debatter, gjengivne med Hurtigskrift, ansloges til 2,400 Spd.; Optagelsen af Debatterne, hvortil, efter Stiftsoverretsprokurator Palludans Forklaring, han selv og 10 andre Hurtigskrivere behøvedes, vilde i et Tidsrum af 6 Maaneder, naar Palludan erholdt 50 Spd. og hver af de andre 40 Spd. maanedlig, beløbe sig til 2,700 Spd. Udgiften vilde saaledes blive 5,100 Spd., hvorfra 1425 Spd. antoges at maatte fraregnes for de Exemplarer, der rimeligviis vilde blive solgte, og „Besparelsen af Bidraget til de forhen udgivne Storthings-Efterretninger."

Kommitteen indstillede saaledes eenstemmigt, at Storthingets Præsidentskab skulde bemyndiges til at engagere Kand. Palludan og 10 andre Hurtigskrivere til mod den nævnte Godtgjørelse at optegne og redigere Debatterne i Storthinget, dernæst til „at tilsige Storthingets Arkivarius til at føre Tilsyn med Redaktionen af den udgivendes Storthingstidende," og endelig „at slutte Kontrakt med Stiftsoverretsprokurator Wulfsberg om Trykning, Korrektur og Distribution" af Storthingstidenden, hvortil ogsaa Kommitteeindstillingerne og skriftlige Vota regnedes, paa de Vilkaar, at 500 Exemplarer leveredes mod en Betaling af Statskassen af 8 Spd. for hvert Ark skudt Korpus. Intet af de indkomne Andragender om Bidrag til Udgivelsen af „Storthingsefterretninger" gik Pluraliteten ind paa, hvorimod Minoriteten (Baggerud, Enge og Veseth) foreslog, at der i ethvert Tilfælde skulde bevilges et Tilskud af Statskassen, stort 800 Spd. til en Storthingstidende, som Forlæggeren skulde forpligtes til at levere for 1 ß pr. No.; desuden foreslog Baggerud, at der til „Almuevennen" og „Arbeiderforeningernes Blad" skulde bevilges tilsammen 800 Spd. til Udgivelse af Storthingsefterretninger.

Da Præsidenten havde oplæst tvende Andragender fra Boghandler Dzwonkowski og Boghandler Malling angaaende Storthingstidendens Trykning, foreslog Bergh Sagens Tilbagesendelse til Kommitteen, hvorimod Kommitteens Formand, Dahl, udtalte sig ligesaavel som Schweigaard, der meente, at Udgivelsen af en egen Storthingstidende ved Hjælp af Hurtigskrivere var en Sag for sig, der allerede efter Kommitteeindstillingen var moden til Afgjørelse. Af samme Mening var Hagerup og Fl.

Mod Kommitteeindstillingen udtalte Stabell, Præsidenten Harbitz, Valstad og Holmboe sig. Stabell meente, at man her vilde indvikle sig i Vidtløftigheder, som det med vore smaa og indskrænkede Forholde ikke var godt at redde sig ud af paa en skikkelig Maade. Den Omstændighed, at Storthingsdebatterne, udgivne i en egen Tidende, skulde, som Kommitteen havde anført, blive et Kildeskrift, hvoraf Fremtiden skulde hente Kundskab, vilde ogsaa gjøre dem vidtløftigere end før, da man ikke længere kunde lade Mangt og Meget hengaae ubesvaret, som man nu gjør; desuden troede han, at Arketallet vilde blive større end efter Kommitteens Overslag. Man vilde i enhver Henseende være bedst tjent med, at Meddelelsen af Debatterne overlodes til den fri Spekulation og at man blot sørgede for Kommitteeindstillingernes Trykning nu som forhen.

Bagger og Motzfeldt imødegik Stabells Formening om, at Debatterne vilde bliv evidtløftigere, og fremhævede derhos især at Dagbladsreferaternes Ufuldstændighed og Unøiagtighed gjorde en egen Storthingstidende nødvendig for i den at kunne have et nøiagtigt Kildeskrift. Blom gjorde opmærksom paa et saadant Skrifts Vigtighed for Lovfortolkningen, og Dahl viste, at Debatterne ved den af Kommitteen foreslaaede Meddelelsesmaade snarere vilde indskrænkes end vidtløftiggjøres, da man vilde nøiere overveie sine Ytringer, saasnart man i Forveien vidste, at Alt, hvad man sagde, blev opskrevet.

Ved Voteringen erklærede 52 Stemmer sig for og 52 Stemmer sig imod Kommitteeindstillingen; men da Præsidenten var blandt de sidste, blev følgelig Indstillingen at ansee som forkastet. Derimod bifaldtes eenstemmig Indstillingen om, at Præsidentskabet skulde bemyndiges til at slutte Kontrakt med en Bogtrykker om Indstillingernes Trykning, ligesom under forrige Storthing.

Da Sagen, hvad Udgivelsen af populære Storthingsefterretninger angik, blev sendt tilbage til Kommitteen, afgav denne under 18de Februar sin Kontinuationsindstilling, hvilken foretoges til Behandling i Storthingets Møde den 24de Februar. Denne Indstilling gik ud paa, at der skulde bevilges et Bidrag af 400 Spd. til Udgivelse af en Storthingstidende, hvis Forlægger forpligtedes til at levere Abonnenterne mindst 110 Nummere for 1 ß pr. Nummer. Kommitteens Medlem Baggerud indstillede, at der til Udgiverne af Arbeiderbladet og Almuevennen bevilgedes et Beløb af 1400 Spd., imod at de som Følgeblad til de nævnte Blade leverede deres cirka 12,000 Abonnenter upartiske Storthingsefterretninger gratis.

Fauchald, Simon Lie, Kand. Sverdrup, Ueland, Jaabech og Fl., talte for Baggeruds Forslag, ved hvis Antagelse den simplere og større Fleerhed af Folket kunde blive bekjendt med Thingets Forhandlinger og Styrelsens Virksomhed. Bergh talte imod nogen Understøttelse af Arbeiderbladet, hvis Tendents væsentlig havde været at fremkalde Misnøie og Utilfredshed hos den arbeidende Klasse, og som havde talt forhaanende om Menneskets dyrebareste Anliggender og søgt at udsprede Tvedragtens Sæd. Stabell og Motzfeldt udtalte sig ogsaa mod en Understøttelse af de nævnte Blade; Lerche derimod fremsatte et eget Forslag saalydende: „Storthinget udsætter 2 Præmier, 1 paa 1000 og 1 paa 500 Spd. for de to Blade, der levere de bedste og billigste Storthingsefterretninger, mindst af samme Omfang som de ved sidste Storthing af Bogtrykker Fabricius udgivne, afpassede for Arbeidsklassen og Almuens Tarv; af disse Præmier udbetales en Fjerdedel 3 Uger efter det første Nummers Udgivelse og Resten ved Storthingets Opløsning; det afgjøres af de tre Thingspræsidenter, hvo der skal erholde Præmierne. Ved Bedømmelsen vil blive taget Hensyn til, hvorvidt Hurtigskrivere anvendes i vigtigere Sager."

Motzfeldt og Præsidenten fandt Vanskeligheder ved at gaae ind paa dette Forslag. Reiersen fremsatte et Forslag, der gik ud paa, at Storthingsefterretningerne skulde udgives til $\frac{1}{2}$ ß pr. Nummer, at mindst 120 Nummere skulde leveres Abonnenterne for denne Priis og de muligens overskydende No. gratis, mod et Bidrag af indtil 1000 Spd.

Bagger foreslog, at man skulde gaa ind paa et fra Overretsprokurator Wulfsberg indkommet Andragende, ifølge hvilket han mod en Godtgjørelse af 12 Spd. Arket vilde udgive en saadan Storthingstidende, som den i Trykningskommitteens Hovedindstilling antydede.

Ved Voteringen forkastedes Baggeruds Forslag med 72 Stemmer og Lerches Forslag med 81 Stemmer. Reiersens Forslag bifaldtes med 67 Stemmer, hvorved Voteringen over Kommitteens Pluralitets Forslag bortfaldt. Baggers Forslag, frafaldt af Proponenten, men optaget af Sanne, forkastedes med 85 Stemmer.

Sverige. De tvende i længere Tid ledige Statsraadsposter ere nu blevne besatte, idet Landshøvdingen i Linkøping, Friherre Carl Otto Palmstjerne, Overstekammerherre og Generaladjutant m. m., er bleven udnævnt til Chef for Finantsdepartementet, og Hofretsraad Greve Carl Gøran Detlof Mørner, Kammerherre m. m., til konsultativ Statsraad efter Hr. Günther. Disse tvende Udnævnelser antages at indeholde et aldeles uforbeholdent politisk Program i konservativ Retning. Friherre Palmstjerne blev nemlig allerede af den forrige Konge brugt som en af de vigtigste Fortrolige ved Rigsdagen og er tillige i de sidste sex Aar vedblevet tilligemed Præsident Hartmansdorff og Erkebiskop Wingård at have Ledelsen af de konservative Elektor- og Udskotsvalg ved Rigsdagene og af den saakaldte Rigsdagstaktik for det Parti, som har til Formaal at modarbeide de konstitutionelle Reformer. Han anerkjendes imidlertid som en særdeles dygtig og charakteerfast Mand. Hvad Grev Mørner angaaer, da skal han, der som den Fornævnte er bekjendt som en hæderlig og retskaffen Mand, have vækket et Slags Opmærksomhed ved Rigsdagen som Medlem af Lovkommitteen ved sin Modstand mod Lovreformer i Overensstemmelse med den nyere Tids Fordringer paa Humanitet og Lighed for Loven.

Man nærede, som bekjendt, længere Tid efter Aaret 1844 store Forhaabninger om, at det nye Regjeringssystem i Valget mellem de hinanden modsatte Tendentser, som vise sig paa Rigsdagene, paa den ene Side for Majoriteterne inden Adels- og Præstestanden, og paa den anden Side inden Borger- og Bondestanden, skulde slutte sig til de sidste; disse Forhaabninger begyndte imidlertid snart at svækkes og ere nu forsvundne. Mange have derfor i den seneste Tid anseet det for at være bedre, om al Tvetydighed i denne Henseende forsvandt. Dette er nu skeet. Friherre Palmstjerne, Greverne Sparre og Mørner samt Hr. von Hohenhausen — eller, hvad der ialfald efter det svenske Blad Aftonbladets Formening er det samme, Hoffets, Garnisonens, Politiets og Klassevældets Regjeringssystem uden Forbehold — det er aabenbar Modstand mod de demokratiske Tendenser, mod Borger- og Bondestanden, det er, med et Ord, i det Hele det gamle Systemet paany.

Der har i Stockholm været et Selskab paa et Par hundrede Personer til Høitideligholdelse af den ungarske Diktator Kossuths Frigivelse af Tyrkiet og Afreise derfra med en amerikansk Fregat.

Danmark. Fyrst Schwarzenbergs Organ „Oesterr. Corresp." har i en Artikel om de danske Forholde aabent ytret sig om Østerrigs Fordringer til Danmark. Kjernen heraf er følgende: Østerrig anerkjender intet fra Danmark adskilt Schleswigholstein, men ligesaalidt noget Eiderdanmark; følgelig ingen voldsom eller ad administrativ Vei hidført faktisk Incorporation af Slesvig i Danmark; det anerkjender kun den danske Helstat. Det fordrer følgelig Fællesskab i Arvefølgen og i de ved Monarchiets Enhed betingede Statsindtægter for alle Landsdele; adskilte Provindsial-Landstænder for Holsten og adskilte Provindsial-Stænder for Slesvig, som hverken ensidig tør sammensmeltes med Holsten eller med Danmark, Opretholdelsen af de stedse bestaaende Forbindelser i det Enkelte ukrænket, og endelig staaer Østerrig fast paa den fulde Opretholdelse af Holsteens Stilling til det tydske Forbund. Dette forklarer det danske Blad Fædrelandet saaledes: Østerrig anerkjender intet fra Danmark adskilt Schleswigholstein; men det har naturligviis Intet imod et i Danmark indbefattet eller dermed forbundet Schleswigholstein. Østerrig anerkjender heller intet Eider-Danmark, men kun en dansk Helstat, hvori Slesvig ikke er incorporeret i Danmark; Østerrig anerkjender altsaa ingen af det tydske Forbund uafhængig dansk Stat, men vil udstrække Forbundsindflydelsen ud over Forbundets Grændse, ud over hele Danmark. Østerrig vil adskilte Provindsial-Landstænder i Holsteen og adskilte Provindsial-Stænder i Slesvig; Østerrig vil altsaa bestemme, ikke blot Holstens, men ogsaa Slesvigs Forfatning og forbyde dets Deelagtiggjørelse i den danske Grundlov. Østerrig vil endelig Opretholdelsen af de stedse bestaaende Forbindelser (mellem Hertugdømmerne); det vil den administrative Forening, nexus socialis, fælles Universitet, Overapellationsret osv. — kort sagt en total Tilbagevendelse til Tilstanden før 1848. Ved disse anmassende og uforskammede Fordringer, der ere gjorte i en Note af 9de Septbr. sidstl., tilføier Fædrelandet, synes vor Regjering omsider at have følt sig krænket og at have viist dem alvorligt tilbage. Maaskee skyldes denne Kraftytring af vor ellers saa svampede Diplomati nærmest Grev Carl Moltkes Nærværelse i Ministeriet, thi han besidder i det mindste det Fortrin at være en stolt og bestemt Mand. Østerrig er nu tydelig bleven saa overrasket ved den danske Regjerings uventede Trodsighed eller „Bitterhed", at det synes at have nedstemt, om ikke Fordringerne selv, saa dog i det mindste Tonen, hvori de ere gjorte.

Efter forud givet Løfte skulde Ministeriet Tirsdagen den 28de Oct. meddele Rigsdagen alle fornødne Oplysninger med Hensyn til de førte Underhandlinger. Paa den fastsatte Dag fremsendte ogsaa Udenrigsministeren en skreven Beretning og Actstykker angaaende Underhandlingerne med Anmodning til Rigsdagens Medlemmer om den største Discretion med Hensyn til disse Dokumenter. Ministeriet erklærede sig ogsaa villigt til, naar Rigsdagen ønskede det, i et hemmeligt Møde at give yderligere Oplysninger om den Politik, det vilde følge.

Et af de vigtigste Lovforslag, der ere fore paa denne Rigsdag, er Monrads Fæsteafløsningslov. Dette Lovforslag er saameget mere betydningsfuldt, da et stort og vel organiseret Parti, Bondevennernes, der dannes af de lavere Klasser paa Landet, har sat sig til Hovedopgave, at udvirke Fæstets Overgang til Selveiendom. Da Monrad ikke fandt den Understøttelse, han ventede, tog han sit Forslag tilbage, men det blev optaget af tvende andre af Rigsdagens Medlemmer, og det har nu været undergivet den første Behandling. Under denne afgav Indenrigsministeren følgende Erklæring: Hs. Majestæts Regjering ønsker Fæstegodsets Overgang til Selveie og vil fjerne de Hindringer, som stille sig imod dette Maal; men Regjeringen troer ikke, at der nu er en saa stor Nødvendighed tilstede, at Almenvellet skulde kræve en Tvangslov. Regjeringen vilde derved komme ind paa en farlig Vei, og saameget mindre agtede den at gjøre dette, som der var al Udsigt til, at man kunde naae Maalet ved frivillige Overeenskomster. Naar Fæsterne, hos hvem man havde vakt altfor overdrevne Forestillinger, først saae, at de ikke kunne vente sig nogen Tvangslov, saa vilde det gaae endnu langt hurtigere med Selveiendoms Fremme, end det var gaaet fra 1845 af. Han oplyste derpaa, med en Deel statistiske Angivelser af Antallet paa de solgte Fæstegaarde og Prisen paa dem, at Fæstegodsets Overgang til Selveie ad den frivillige Overenskomst nu var i en ret god Gang; at det saaledes vilde vedblive, haabede han saameget mere, som Godseiernes Herligheder nu næsten ganske vare hævede; men saa maatte Theorien om Fæsternes Medeiendomsret rigtignok holdes ude. Dette Svar tilfredsstillede naturligvis ikke Forslagets Venner, og et Medlem, J. A. Hansen, klagede over Ministeriets Forhold med Hensyn til denne Sag, da samme den 22de November 1848 afgav den Erklæring, at det antog en Lov om Fæstes Overgang til Selveie som en Hovedopgave, og at det vilde forelægge en saadan Lov for den første sammentrædende Rigsdag. Dette Løfte havde man ikke holdt. Det Eneste, som var skeet, var, at den forhenværende Indenrigsminister Bang forelagde en Plan til en saadan Lov for en Landbokommission, som imidlertid forkastede samme. Sagen gik over til Behandling af en Kommittee.

Blandede Efterretninger.

Ifølge de med Gaarsposten ankomne udenlandske Aviser er Ludvig Kossuth, ledsaget af sin Kone og 3 Børn samt en Sekretær og en heel Deel ungarske og polske Flygtninger, landet den 23de Oktober i Southampton og bleven modtaget af Engelskmænd, af alle Klasser, med den største Udmærkelse og Enthusiasme. Paa en ham forelæst Adresse fra Southamptons Indbyggere svarede han paa godt Engelsk.

Fra Paris haves meget vigtige Efterretninger; der paastaaes nemlig, at Louis Napoleon, idet han saa sig forladt af Royalisterne, der ei vilde understøtte ham i at afskaffe Valgloven, har kastet sig i Republikanernes Arme og vil danne sit nye Ministerium under Forsæde af Republikaneren Billaut. Denne Alliance imellem Republikanerne og Bonapartisterne forekommer os forøvrigt at være for lidet naturlig, til at den kunde blive af stor Varighed.

Det Forbud, som hidtil existerede i Hamburg imod Giftermaal imellem Jøder og Christne, er nu ophævet.

Under 3die Oktober beretter man fra Newyork, at den forudseede Revolution i Nord-Mexico, hvis Udbrud Begivenhederne paa Kuba have forsinket, nu har fundet Sted. 400 Insurgenter, for største Delen Nordamerikanere, have den 19de September slaaet en mexikansk Troppeafdeling ved Camargo og marscherede siden imod Matamoras og Reynoso. Hensigten med denne Revolution synes at være, at skaffe hele Landet imellem Sierra Madre og Rio Grande Uafhængighed af Mexiko, for at det under Navn af Republiken „Sierra Madre" kan slutte sig til de forenede Stater.

Kafferkrigen.

Ligesom Russerne i Kaukasus og Frankrig i Algier, saaledes har England paa det gode Haabs Forbjerg i Kafferne en Fiende at bekjæmpe, hvis nationale Traditioner endnu bestandig fra Tid til anden kalder dem til Vaaben for i hellige Krige at værge sig mod de hvide Mænd, som fortrængte dem fra deres Fædres Land. Vi hvide Mænd fra Europa tale, naar vor Fiende er af en anden Hudfarve end vi, saa gjerne om de „troløse og røveriske Vilde" og fordømme hos dem med haarde Ord, hvad vi andetsteds, i vor Nærhed, ikke noksom kunne beundre: en med Udholdenhed og Energi ført Kamp for det dyrebare Fædreland. En saadan er det kun Kafferen fører, og ligesom tidligere under det hollandske Herredømme, saaledes reiser han sig nu under det engelske, paa Foranledninger, som altid ere tilstede mellem ham og den hvide Kolonist, fra Tid til anden mod det ham paatvungne Herredømme, uden efter europæisk Skik at sende en Krigserklæring i Forveien.

Iøvrigt gik Tegn nok forud for Udbruddet af den nærværende Kamp, Tegn, som hos Kafferne lode slutte til, at deres fiendtlige Sindelag Dag for Dag voxede, og allerede i længere Tid befrygtede Grændsekolonisterne et Indfald, medens Gouvernøren Sir Henry Smith endnu haabede paa en fredelig Bilæggelse af Kaffernes Klager. Ved Efterretningen om gjentagne alvorlige Rivninger drog imidlertid Gouvernøren i Begyndelsen af December f. A. med Tropper til Grændsen og

*) Til at behandle de forskjellige i denne Retning indkomne Andragender var der af Valgkommitteen udvalgt en egen Kommittee, bestaaende af 9 Medlemmer, med N. Dahl som Formand.

Fægtning mellem Englænderne og Kafferne af Tambookistammen i Tabumuthakobjergene i Kapkolonien den 13de April.

havde den 19de Decbr. i Fortet Kap en Sammenkomst med Gaikahøvdingen, der var ledsaget af omtrent 3000 Kaffer. De fleste Høvdinger lode det ikke mangle paa beroligende Forsikringer om deres fredelige Sindelag, hvorimod de andre indflydelsesrige Høvdinger Sandilli og Auta ikke havde indfundet sig, hvilket var saa godt som en Krigserklæring fra disses Side. Gouvernør Smith afsatte derfor Sandilli, indsatte hans Moder, „den store Enke“ Sutu, til Hoved for Stammen og sendte Oberst Mackinnon med 600 Mand til Keiskamnadal for at tage Sandilli til Fange. Kafferhøvdingen gik nu over til aabenbare Fiendtligheder, tvang, begunstiget af Terrainet, Oberst Mackinnon til at trække sig tilbage og rev med sig de øvrige Gaikastammer med deres Høvdinger Stock, Botmann og Tola, som kort forhen i Fortet Kor havde rakt Smith Haanden til Fred. En sørgelig Julefest ventede de ulykkelige Grændsekolonister; Distrikterne Woburn, Auckland og Joanasburg bleve den 25de Dcbr. pludselig overfaldne, jævnede med Jorden, og mere end 70 Mænd, Kvinder og Børn, som ikke hurtig nok kunde undfly, bleve nedsablede. Herfra droge de vilde Kaffer, røvende, myrdende og brændende, videre, stormede Staden Alice, hvorfra de imidlertid, ligesom fra Fortet White bleve tilbageslagne; men til Gjengjæld bibragte de Oberst Sommerset, der var rykket dem imøde fra Fortet Hare, et føleligt Tab og tvang ham til Tilbagetog, i hvilken Stilling ogsaa Gouvernør Smith befandt sig, da han den 30te Dcbr. naaede King Williams Town.

Forrige Aar vare Kafferne Seierherrer næsten paa alle Punkter og Englænderne kun indskrænkede til Forsvar, hvorved Mangelen paa Tropper blev følelig, da disse i de sidste 2 Aar vare formindskede, dog ikke under det Antal, Gouvernøren havde anseet nødvendigt. I Forventning af hurtig forlangt Forstærkning opfordrede Gouvernøren imidlertid Kolonisterne til at reise sig i Masse og stillede de østlige og vestlige Provindser, hvorfra Alt, som kunde, var undfløiet, under Krigsloven. Alt Mandskab, som kunde udskrives, blev trukket sammen i King Williams Town, hvorved dog Gouvernøren saa sig slet understøttet af Kolonisterne, navnlig af dem, der vare af hollandsk Herkomst, fordi Kolonien troede den hele Krig lidet ført i dens sande Interesse. Henry Smith maatte ogsaa indskrænke sig til sin engang indtagne Stilling og til ubetydelige Skjærmydsler; mellem de enkelte af Englænderne besatte faste Punkter var Forbindelsen afbrudt, og nogle hist og her tilkjæmpede Fordele tilbød ingen Erstatning for de Hærjinger, som Kafferne fremdeles udøvede i Grevskabet Sommerset, ved Kaga og Mancazana. Da Hottentotterne deelviis sloge sig paa Kaffernes Parti, blev Kampen almindeligere, og dens Heftighed opflammedes af Folk, der gave sig ud for Profeter, og som Umlangeni, der befandt sig hos Sandilli i Anatolasbjergene, spaaede, at Englændernes Kugler vilde smelte i Luften og Træerne forvandle sig til Kaffer.

Høvdingerne Kreli, Pato, Umhata og Moshesch, som i Begyndelsen holdt med Englænderne, sluttede sig lidt efter lidt til dem, som havde gjort Opstand og gjorde i Forening med de kun langsomt ankommende Forstærkninger Englændernes Stilling stedse misligere; paa større Operationer var ikke at tænke, det blev ved enkelte Streifetog, hvori Tabet paa begge Sider omtrentlig var lige stort, idet Engelskmændenes Tapperhed opveiedes af Kaffernes List. Oberst Sommersets, Mackinnons og Eyres Expeditioner havde intet andet Resultat end i det Høieste at kaste Kafferne tilbage fra et Punkt, for at de strax igjen kunde vise sig paa et andet, og ligesom Tilfældet for det meste var med Franskmændenes Krige i Afrika, erholdt de, istedetfor vundne Slag, kun nogle Kvæghjorder til Bytte og afbrændte endeel Frugtmarker, en Forretning, man drev desto ombyggeligere, jo mere man gik ud fra den Forudsætning, at Tilintetgjørelse af Høsten, ved den derved frembragte Mangel paa Levnetsmidler, snarest vilde bringe Kafferne til at underkaste sig. Kafferne paa sin Side iagttog kun med end større Grusomhed den samme Taktik, og saaledes angives Tabet alene for de mellem Bavians og Katfloden bosiddende Kolonister til 20,000 Merinos, 3000 St. Hornkvæg og 3000 Heste.

Det allerede omtalte ringe Antal Tropper (i det Høieste 5000 Mand), som Gouvernøren har til sin Disposition, gjør endnu Udkastet af en mere omfattende Operationsplan umulig; Alt reducerer sig til enkelte, undertiden for Englænderne glimrende Affairer, saaledes som f. Ex. den, denne Artikel ledsagende Illustration fremstiller, et den 13de April Tambookerstammen af Kaptropperne tilføiet Nederlag i Taba'umthakobjergene. Kaffernes Beseiring i disse vanskelig tilgjængelige Bjerge er der endnu lang Udsigt til, og nylig streifede disse utrættelige Fiender endog paany ned i de indre Sletter. Ifølge de sidste Efterretninger befandt Gouvernør Smith sig selv i en endnu ugunstigere Stilling, idet det udskrevne Mandskab af Indfødte, 1500 Mand, hvis Tjenestetid var tilende i Juli, nægtede at gjøre Tjeneste længere og gik fra hverandre. Overalt er Mangel paa Tropper, og man hører kun om sørgelige Mord og Ødelæggelsesscener, om forfeilede Angreb og frugtesløse Marscher. De fra St. Helena indtrufne Troppeforstærkninger have neppe erstattet Tabet af Døde og Kampudygtige, og de af det engelske Parliament til Kafferkrigen bevilgede 300,000 Pd. Str. have endnu ikke formaaet at skaffe deres Vaaben den tabte Lykke tilbage. Kafferne ere alle forsynede med Skydegeværer, træffe godt og ere ved deres pludselige Kommen og Forsvinden en usynlig Fiende, som næsten ikke kan indhentes, og ere saa meget vanskeligere at beseire, som alle Stammer saa temmelig holde sammen. Fiendens Beseirelse vil kun da blive mulig, naar Kolonisterne selv tage virksom Deel i Kampen og understøtte Gouvernørens Tropper. Kolonisternes hidtil stedfindende Udeelagtighed beroer paa flere Grunde. En af disse er vistnok frygtelig i sit Slags; Kolonisterne finde den engelske Regjering altfor menneskelig mod Kafferne, ligeoverfor hvilke de ville, at den gamle hollandske Grundsætning skal staae fast: „Kafferne maa man slaa ihjel som vilde Dyr, ellers er der ingen Sikkerhed i Forpagtningerne.“ Iblandt Grændsekolonisterne, som især have lidt ved denne Kamp, finder man denne Grundsætning temmelig udbredt; den sande Aarsag til, at de ikke have deeltaget i Kampen, er dog Uvillie over den Repræsentativforfatning, man endnu ikke har tilstaaet dem og for hvilken de allerede siden Aaret 1849 søgte at agitere. Man behøvede blot at lade den i Udkast fuldfærdige Forfatning blive Virkelighed, hvortil ogsaa det nuværende brittiske Ministerium er beredt, for at interessere Kapkolonisterne for Kampen, der uden dette aldrig vil vække større Deeltagelse og følgelig ikke have bedre Resultater, saalænge den betragtes som en Regjerings- og ikke som en Kolonikrig.

Ovenstaaende Træsnit fremstiller Tambookernes Nederlag paa Taba'umthako, i Nærheden af Makai-Tangen, ved den nordostlige Grændse af Kolonien. Dette Bjerg bestaar af 13 eller 14 Lag horizontale Klipper, der danne ligesom en Trappe opad til Toppen; denne er kronet med uhyre steile Blokke, der, naar de sees i taaget eller dunkel Luft, ligne nogle henkastede uregelmæssige Taarne.

En knudret Huulvei, der bruges som Kjørevei, gjennemskjærer Tangen imellem de to Toppe, der sees paa Tegningen, og denne Vei er brat nok, til at en maadelig Fodgjænger maa standse flere Gange, inden han naaer det flade Land ovenfor. Alene Fægtningens Hidsighed kan have lokket Soldaterne opad Skraaningen, og en Lykke for dem var det, at Fienden ikke bortkastede sine Vaaben og rullede Stene ned efter sine Forfølgere; var saadant skeet, vilde neppe en eneste Mand have kunnet frelse sig.

☞ Af „Illustreret Nyhedsblad“ udkommer i Christiania hver Loverdag Aften et Nr. paa 12 Spalter. — Subskriptionsprisen er 72 ß Kvart., forsendt med Posterne koster Bladet 84 ß. Subskriptionen gjælder for et Kvartal eller længere hvis Opsigelse ei skeer skriftlig, forend 10de Nr. har forladt Pressen. — Subskription modtages paa alle Postkontorer og Postaabnerier og hos alle Boghandlere i Norge, Sverige og Danmark. Avertissementer betales med fire Skilling pr. Linie med Nonparaille og for storre Bogstaver forholdsviis mere. — Bladets Expedition er i A. Dzwonkowskis Gaard i Storgaden Nr. 27. — Alle tiltrædende Subskribenter, som betale forskudsviis for et Kvartal, erholde Adgang til den med Udgivelsen af Bladet forbundne Præmiefordeling.

Christiania. Trykt i A. W. Brøggers Bogtrykkeri.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 5. Udkommer hver Løverdag Aften. **Christiania den 8de November 1851.** Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. **I. Bind.**

Indhold:

Om Domkirken i Throndhjem.

(Af P. A. Munch.)

Om denne Kirke, der foruden sin Interesse i historisk og kunstnerisk Henseende nu ogsaa i politisk Henseende er bleven os vigtig, fordi Grundloven byder, at de norske Kongers Kroning og Salving skal foregaa deri, har der været skrevet saameget, og ikke mindst i den sidste Tid, hvor der har været handlet om dens Reparation, at man skulde antage, at der ikke kunde siges mere derom og at alle nødvendige Oplysninger om dens første Oprindelse og de ældre, i Forbindelse med den nævnte Bygninger, vare tilveiebragte. Imidlertid har deels Misforstaaelse af Udtrykkene i vore ældre Historiebøger, deels Mangel paa fuldstændig Kundskab derom foranlediget betydelige Feiltagelser, som det, hvor det gjælder Landets ypperste Bygningsværk, ikke synes overflødigt at rette. Da en saadan Berigtigelse ogsaa kaster et Lys paa den gamle mærkelige Stad Throndhjems Historie, og kan tjene til at rette andre urigtige Forestillinger angaaende denne, vil den følgende korte historiske Fremstilling neppe synes overflødig.

Hvor Nidelven, efter at have gjennemløbet en Strækning af et Par Mile fra sit Udløb af Selbosøen, er nær ved at falde ud i Throndhjemsfjorden, tæt ved Ilsvigen eller den vestre Krog af Bugten mellem Graakallen og Ladehammeren, bøier den, kun nogle faa hundrede Skridt fra Søen, pludselig til Høire, og løber nu et Stykke i aldeles modsat Retning, i Sydøst, indtil den, ved en sandig Forhøining, som den omslynger, atter bøier i en nordlig Retning, dog ikke som før mod Nordvest, men mod Nordøst, og falder ud i Søen i den østre Krog af førnævnte Bugt. Dens Løb ligner saaledes næsten et N, og tænker man sig den nordenfor liggende Kystlinie som en over hiin Figur anbragt Streg, saa vil man skjønne, at Elvens Krumning frembringer en Halvø, forbunden med Fastlandet ved den smale Hals mellem Elvens første Sving og Søen. Denne Halvø synes at være det Nes, som i den ældste Tid kaldtes Nidarnes (af Nid ɔ: Elven, og „Nes") og en Gaard af dette Navn, rimeligviis en Kongsgaard, maa have staaet her. Det lader ogsaa til, at flere Folk, rimeligviis Fiskere og andre, boede „under Nidarnes", som det hed, eller lige ved Elvens Udløb eller Oos, Nidaroos kaldet. Denne Egn, den bedste i Strinden, var folkerig og vel bebygget. Kongsgaarden Lade, hvor en Tidlang de mægtige Ladejarler boede, laa nær ved; her stod et berømt og kostbart smykket Tempel, hvortil Folk kom langveis fra til de store Offerhøitider, og ved Ladehamren havde Jarlerne deres Skibsbyggeri.

Men al denne Herlighed tog sin Ende, idetmindste for det første, da den bekjendte Hakon Jarl, Hedenskabets sidste vældige Talsmand i Norge, blev dræbt, og den ivrige Kristen Olaf Tryggvesøn blev Konge 995. Ham laa det paa Hjerte at udrydde Hedenskabet aldeles, og derfor ogsaa alle dens Redskaber og Minder. Templet paa Lade blev nedbrudt, Kostbarhederne borttagne og Gudebillederne ødelagte. Og rimeligviis for at betage Lade den gamle Offertjenesten ledsagende Glands, besluttede Olaf at flytte sit eget Hovedsæde, der nødvendigviis ogsaa maatte blive den nye Religions, Kristendommens, Hovedsæde, til et andet Sted i Nærheden, og anlægge en By der. Hans Valg faldt paa Nidarnesset, rimeligviis fordi der allerede tegnede sig til at blive bymæssigt Anlæg paa dette Sted. Her bestemte han nu om Sommeren 997, at der skulde være en Kjøbstad, og lod opføre en Kirke, rimeligviis af Træ, der blev færdig samme Juul, og indviedes til den hellige Klemens; ligeledes opførte han en Kongsgaard. Dette første By-Anlæg var naturligviis meget lidet, og fortjente i egentligste Forstand Navnet Nidaroos; thi det laa ganske tæt ved Elven, neppe mere end hundrede Skridt ovenfor Elvens Udløb, hvor Elven selv paa den vestlige Bred dannede en lille, til Skibsleie passelig Vig, Skibekrogen kaldet. Det maa omtrent have været ved den østlige Ende af den nuværende Strandgade. Her stod Kongsgaarden lidt op fra Skibekrogen, og Klemenskirken nærved, saavelsom de faa Huse, hvoraf Byen da endnu bestod. Udenfor, paa nordøstligste Pynt af Nesset, var en Slette, som man kaldte Øren; den Deel deraf, som laa høiest oppe mod Skibekrogen, og gik mere brat ned mod Elven, kaldtes Brat-Øren.

Men tre Aar efter omkom Kong Olaf Tryggvesøn i det store Slag ved Svolder, og Haakon Jarls Sønner fik igjen Magten i Norge. De opsloge igjen deres Bopæl paa Lade, og lode Olafs hele By-Anlæg forfalde; derimod søgte de at faa en By istand paa Steinkjer inderst ved Beitstadfjorden. Saaledes gik det hen i en femten Aars Tid, indtil Olaf den Hellige blev Konge i Norge, og traadte i Olaf Tryggvesøns Fodspor. Han bragte atter det forfaldne By-Anlæg paa Fode, og reiste saavel Kongsgaarden som Klemenskirken paany af deres Ruiner. Da Olaf faldt i Slaget ved Stiklestad femten Aar derefter (31 August 1030), synes Nidaroos, som Byen nu kaldtes, allerede at have overstaaet sine første Fataliteter, og at være bleven en temmelig livlig By; men liden var den fremdeles, og har neppe udgjort mere end et Par af de nuværende nederste Kvartaler mellem Strandgade og Droningensgade; nøje kan man naturligviis ikke angive det.

Da Kong Olaf var falden i Slaget ved Stiklestad, tog Bonden Thorgils Halmusøn, som boede her, efter givet Løfte Liget til sig, og førte det hemmeligt til Byen, for her at begrave det. Dette var en vanskelig Sag, thi den Konge, som den danske Erobrer Knut den Mægtige havde paatvunget Norge, Svein Knutsøn, hans Moder Alfiva og hans Biskop Sigurd, der alle vare den afdøde Konge og hans Tilhængere fiendske, holdt nu til i Byen, tilligemed deres danske Følge af Krigere, hvis Skibe rimeligviis opfyldte Havnen ved Skibekrog. Af Fortællingen om Thorgils's Hændelser ved denne Leilighed

Throndhjems Domkirke — som den agtes restaureret.

kan man allerbedst see, hvor liden Byen paa den Tid var. Thorgils og hans Søn Grim kom roende med Liget, som de havde gjemt under Tiljerne, til Byen, og lagde til ved Kongens Brygge. Herfra sendte de Bud op i Byen til Biskop Sigurd, at de vare der med Olafs Lig. De havde kløgelig sat en Ligkiste, fyldt med Stene, ovenpaa Tofterne. Sigurd sendte strax Folk ned, for at bemægtige sig Liget; disse toge nu den med Steen fyldte Kiste, og sænkede den ned i Vandet, medens Thorgils uhindret fik Lov til at drage videre. De roede nu længer op ad Elven, til et Sted, som kaldtes Saurlid (den solede Lid), hvor de lagde ind og bragte Liget op i et Skuur, som stod øde. Dette Sted, heder det utvivlsomt, laa dengang udenfor Byen, men allerede paa den Tid, da Olafs Saga nedskreves, altsaa omtrent i det 12te Aarhundrede, midt i Byen. Medens Liget laa gjemt i dette Skuur, gik Thorgils, fortælles der, ned til Byen for at overtale nogen af Olafs Venner til at tage imod det, men ingen vovede det, saa bange vare de for de danske Magthavere. Thorgils havde derfor ingen anden Udvei, end atter at bringe Liget i Baaden, og paa Morgensiden at roe endnu længer op med det for midlertidigt at lægge det i Jorden paa et sikkert Sted, indtil man kunde skaffe det Begravelse ved en Kirke. De fandt ogsaa, hvor Elven gjør sit sidste Sving, en Sandbakke. Stedet selv mærkede de sig meget nøie. Det var det samme Sted, hvor den nærværende Domkirke staar. Saa liden var altsaa Byen paa den Tid, at allerede Saurlid, som dog laa midtveis mellem Kongsbryggen ved Skibekrogen, og den nuværende Domkirke, alligevel var et godt Stykke ovenfor Byen; og det Sted, hvor Liget begravedes, har da naturligviis været anseet som endnu mere afsides. Det var ogsaa vanskeligere at opdage Baaden og Folkene, naar de havde svinget om det Hjørne, som Elvens Dreining her frembringer, og rimeligviis arbeidede paa den Side af Sandbakken, der vendte fra Byen.

(Forsættes.)

Throndhjems Domkirke — som den for Tiden er.

Om Landskabsgartneri.

(Af Fr. Chr. Schübeler.)

Landskabsgartneri, siger Laudon, skal virkeliggjøre, hvad Malerens Indbildningskraft har skabt. Det kan saaledes maaske ligesaa meget henregnes til de skjønne Kunster som til Videnskaberne; og omendskjønt de med dette nærmest beslægtede Fag, Poesi og Malerkunst, hos os ere gaaede fremad paa en Maade, der, naar de forhaandenværende Omstændigheder tages i Betragtning, nogenlunde synes at svare til Tidens Fordringer, kjendes Landskabsgartneriet neppe mere end af Navn. Ingen af de skjønne Kunster er saa nøie forbunden med Naturen som Landskabsgartneriet. Hvad Landskabsmaleren kun tildeels formaar at fremstille, virkeliggjør dette i en fuldendt Heelhed, og det Billede, som den beskrivende Digter kun lidt efter lidt er istand til at fremmane for Phantasien, fremstiller dette med Et, saaledes at man har en Nydelse, der tiltaler baade Aanden og Sandserne. Med faa Ord sagt overgaar Landskabsgartneriet i samme Grad Landskabsmaleriet som Originalen i Regelen overgaar Kopien. Skjønheden i et ordentligt Parkanlæg*) vil ikke letteligt forfeile sin Virkning, selv paa den mindre Dannede, hvorimod der til den rigtige Opfatning og Vurdering af Malerkunst og Poesi hører en ikke ringe Grad af fleersidig Udvikling og Studium.

To Grundprinciper have gjort sig gjældende i Landskabsgartneriet: den ældre, regelmæssige eller saakaldte geometriske eller franske Stiil og den nyere, naturlige, uregelmæssige eller saakaldte engelske Stiil. Den første, hvor Alt er retliniet, ja endog Træerne beskaarne efter Snor og Lodbræt, er en kold og uelskværdig Opfatning af de Beskrivelser, som Plinius har leveret over sine Villaer. Alt hvad Naturen selv havde dannet, maatte tilintetgjøres eller forandres: Træet med sin malerisk skjønne Krone kom under Saxen, Høie og Trægrupper forsvandt, og de interessant krummede Bredder af en Bæk bleve ved hugne Stene bragte i en lige saa snorret Linie, som de trættende Veie og beklippede Aleer, hvoraf det udjævnede, al Natur berøvede, Grundstykke gjennemkrydsedes. Denne Stiil var den almindeligt brugte indtil Begyndelsen af det 18de Aarhundrede, og det meest storartede Exempel herpaa, gjennemført i alle sine Enkeltheder, findes i Haverne i Versailles. Eftersom Smagen paa denne Tid begyndte at udvikle sig for Landskabsmaleri og andre skjønne Kunster, aftog ogsaa mere og mere de retliniede Gange og de beklippede Træer i Have- og Parkanlæggene, og den uregelmæssige eller saakaldte engelske Stiil begyndte at gjøre sig gjældende. Engelske Forfattere paastaae, og det maaske ikke uden Grund, at flere af deres Digtere, f. Ex. Milton, Addisson og Pope ved deres livfulde Skildringer af Naturen, have bidraget meget til, hos Englænderne at vække Sandsen for den poetiske Skjønhed, der ligger i et smukt Landskab; og den hos dette Folk i høi Grad udviklede Sands, saavel for det almindelige Velbefindende som for Landlivets rene Nydelser, har ogsaa gjort, at Landskabsgartneriet har udviklet sig til en ganske anden Grad af Fuldkommenhed i England, end i noget andet Land i Europa. Hvor malerisk Naturen end kan have dannet et for de her paapegede Anlæg passende Landskab, modtager dog dette først sin rette og fuldendte Skjønhed ved at idealiseres af Menneskets Haand, ligesom den raa Ædelsteen først ved Polituren faar sin fuldkomne Glands; og selv i det malede Landskab forlanger man Noget, der minder om menneskelig Dont, for, som man siger, at belive dette. Hvor der mangler Vegetation, er Naturen død, hvor imponerende den end kan være ved vilde Fjeldmasser eller brusende Vandfald, da Intet af dette er istand til for sig alene i Længden at tiltale eller forfriske Aanden.

Et Landskabs Skjønhed eller physiognomiske Karakter er afhængig af Udtrykket, som derfor ved et Anlæg aldrig maa tabes af Sigte; og den Kunst at skabe en Natur, hvor der saa at sige ingen Natur er, eller at idealisere den forhaandenværende, bestaar i at benytte det Materiale, man har, saaledes, at det Skjønne, Maleriske og Storartede forenes og repræsenteres i den Grad, at den forønskede Virkning af et harmonisk Heelt paa en naturlig Maade fremhæves. Om end et Landskabs Form maa bestemmes efter Grundstykkets, saa er dog den Karakter, der hviler over det Hele, afhængig af de større Planteformer, nemlig af Træerne og de træagtige Buskvæxter, samt af den Maade, hvorpaa disse ere sammenstillede. Hertil bidrager ikke alene Grundstykkets mere eller mindre jevne Overflade, Mangelen eller Tilstedeværelsen af Vand o. s. v., men ogsaa den Karakter, som de forskjellige Træer, enkeltstaaende eller i Grupper, udhæve. Et Par Exempler ville maaske her ikke være overflødige: En gammel, skjønt udvoxet Eeg, der staar paa et passende Sted, udtrykker en Storhed og Værdighed, der ikke findes hos noget andet af de i de nordlige Lande voxende Træer. Egen er ikke alene et af de meest storartede og maleriske Træer, som enkeltstaaende paa Grønsværet, men den passer ogsaa fortrinligt i større eller mindre Grupper. Belysningen og Skyggen af Bladværket, den eiendommelige Rolighed og Kraft, der ligger i Kronens Omrids, og dennes Fylde af sammenviklede Grene gjør Træet i høi Grad skikket til dette Øiemed. Den alvorlige Karakter, der ligger i en Gruppe af Egetræer, udslettes igjen lidt efter lidt, naar et livligt Buskværk danner Overgangen til Grønsværet. Egen er et Sindbillede paa Kraft og andre Træer, f. Ex. Aasp (Asp) paa Svaghed. Som Exempel paa de Træer, der paa Grund af deres lette Væxt og lyse Krone have en venlig og oplivende Karakter, kunne nævnes Akasie, Platan, Ahorn og Ask. De fleste Naaletræer, der gjerne i en yngre Alder have et stivt Udseende, som de senere igjen tabe, give, naar de plantes i Grupper, et alvorligt og melancholsk Udtryk, der igjen kan formildes ved en Mellemplantning af f. Ex. Bjerketræer. Det er bekjendt, at Hængebjerken og i endnu høiere Grad den babylonske Piil og lignende Træer, der have stærkt hængende Grene og som gjerne plantes ved Gravsteder, ere Sorgens Sindbillede. Denne Karakter af Veemod formildes ved Mellemplantning af Buske, der have vellugtende Blomster eller skarlagenrøde Frugter, f. Ex. Serin, røde Roser, Rogn o. s. v. Her ere ogsaa Slyngplanter paa deres rette Plads, da de betragtes som Billede paa det Kjærlighedens og Venskabets Baand, der forbinder den Henfarne og den Gjenlevende. Ogsaa i Østerlandene og i det sydlige Europa brugtes fordum Træer med hængende Grene som Sorgens Tegn; nu bruges i Almindelighed, saavel af Kristne som Muhamedaner, pyramideformede Træer til at pryde de nærmeste Omgivelser af Templer, Kirkegaarde og andre indviede Steder, da den mod Himlen opadstræbende Form skal være et Sindbillede paa Længselen efter et høiere Maal, paa Sjælens Udødelighed og dens Befrielse fra de jordiske Baand.

Grundsætningerne for Landskabsgartneriet ere laante fra Naturen og udviklede ved de Love, hvorpaa Landskabsmaleriet er bygget; og omendskjøndt Lovene for det Skjønne altid ere de samme, kunne de dog begrundes og anvendes paa en høist forskjellig Maade. Hertil behøves foruden den fornødne techniske Færdighed ogsaa en dannet Smag, og om man end af Naturen i en vis Grad er begavet med Sands for det Skjønne, maa dog denne ved Anskuelse og Sammenligning bringes til bestemt Bevidsthed. Jo høiere det Dannelsestrin er, hvorpaa Landskabsgartneren staar, og jo mere hans Aand er udviklet, desto mere fuldendte ville ogsaa hans Frembringelser blive. Landskabsgartneren maa derfor, ligesaavel som Maleren, studere saavel den vilde eller ukultiverede Natur, som den i Parkanlæg ved Kunst frembragte. Dette sidste kan naturligviis alene gjøres paa Reiser, der i det her nævnte Øiemed formeentlig ikke saa hensigtsmæssigt kunne foretages i noget andet Land i Europa som i England.

I et Land saa rigt paa afvexlende Naturskjønheder som Norge, ville Haver i Landskabsstiil i Regelen hverken være bekostelige eller vanskelige at anlægge. Hovedsagen bliver her at paasee, at man ikke med stor Bekostning tilintetgjør, men saavidt muligt søger at bibeholde og forskjønne den forhaandenværende Natur. Det kan ikke noksom advares mod den besynderlige Lyst, som det synes at man her har faaet til „at flytte Bjerge og fylde Dale". Naar en Brøkdeel af de paa saadanne Arbeider anvendte Pengesummer vare blevne benyttede til at forskjønne de naturlige Grundstykker, vilde man have faaet skjønne Partier istedetfor bekostelige, eensformige og karakterløse Flader.

Man hører undertiden ytre, at Landskabsgartneri er Noget, der alene passer for Omgivelserne af et Slot eller lignende, og ikke for Landmandens beskedne Bolig. Forudsat at et Landskabs Forskjønnelse, hvorved det Nyttige forenes med det Aanden Forædlende og Behagelige, ikke skulde passe lige godt overalt, kunde man maaske vende denne Paastand om; og for den, der veed hvilken Indflydelse Naturomgivelserne ytre paa det menneskelige Sind i Almindelighed, maa det være ønskeligt, om ethvert Sted, af hvem dette end beboes, kunde forskjønnes saavidt, som Omstændighederne maatte tillade. Den, der er opdraget eller flere Aar har levet i en smuk og senere flytter til en eensformig Egn, føler maaske først da ret tydeligt hvilken velgjørende Indflydelse en skjøn Natur har. Naar undtages Træplantninger langs Landeveie og lignende, er det heller ikke nødvendigt, at der til et Naturanlæg udfordres en stor Plads, da ethvert Jordstykke, der i det Hele taget passer til nogetsomhelst Anlæg, kan forvandles til en Naturhave, der ikke maa bedømmes efter dens Omfang, men efter dens Værd.

I den her antydede Retning er der gjort overordentlig meget i forskjellige andre Lande og maaske især i England. Selv den ringeste Forpagterbolig vil man i Regelen der finde skjønt anlagt, vel vedligeholdt og altid forsynet med en Have, stor nok til at give den fornødne Mængde Kjøkkenvæxter, Frugt og Blomster for Familiens Behov og ofte ogsaa til Salg. Hvad skal man med dette for Øie sige om en norsk Bondegaard, hvis Hovedudsigt ofte vender mod Gjødseldyngen, hvor Sviin og andre Husdyr uhindret holde til paa den almindelige Gaardsplads, og hvor det eneste Forsøg paa Reenlighed bestaar deri, at de smudsige Gulve overstrøes med Sand eller Sagfliis! — Den ene Ting rækker gjerne den anden Haanden, og der er vel neppe nogen Tvivl om, at Reenlighed og Orden heller ikke vilde udeblive, naar Sandsen for de virkelige Glæder og Behageligheder, som et om end nok saa tarveligt Liv er istand til at byde, hos Vedkommende blev vakt paa den rette Maade.

Naar man betragter en Park som en idealiseret Natur, kan man ogsaa betragte en Have som en udvidet Bolig; her adspredes og forfriskes man og samler paany Kræfter baade for Aand og Legeme til det alvorlige Arbeidsliv. I en til dette Øiemed anlagt Have udgjøre i Regelen Blomster den vigtigste Prydelse. Synet af en smuk Vegetation i den fri Natur gjør paa ethvert ufordærvet Menneskes Gemyt et behageligt og velgjørende Indtryk, og hvem skulde ikke ønske udenfor sine Vinduer eller i Nærheden af sin Bolig at have et Forfriskningssted, om end nok saa lidet, forskjønnet med smukke og vellugtende Blomster! De ere en Prydelse baade for Hytten og Palæet, og virke mangen Gang paa vort Sind ogsaa da, naar vi ikke ere os denne Virkning tydeligt bevidste.

*) Ordet Park betyder oprindeligt et indhegnet Stykke Land, hvori holdtes Vildt og tildeels Kvæg; men eftersom Englænderne udvidede disse Anlæg og ved Valget og Sammenstillingen af Træerne gave det Hele en vis Grad af malerisk Fuldkommenhed, gik Ordet over til at betyde en Lystskov eller et i Landskabsstiil udført Haveanlæg.

Oversigt over Storthinget i 1851.

(Fortsat fra forrige Nr.)

I Storthingets Møde den 5te Marts behandledes Militærkommitteens Indstilling angaaende den Godtgjørelse, som i de følgende 3 Skatteaar, ifølge Lov af 28de Juni 1824 og 6te April 1839, skal udredes af Statskassen ved Troppers Indkvartering paa Fredsfod i Garnisonsstederne. Samtlige Indstillingsposter, væsentlig stemmende overeens med den fremsatte kongelige Proposition, bleve eenstemmig bifaldte.

Samme Dag afgjordes Indstilling fra Næringskommitteen Nr. 1 angaaende midlertidig bevilgede Pensioner ved Kongsbergs Sølvværk. Indstillingens 19 første Poster bleve uden Videre eenstemmig antagne; derimod opstod der længere Debatter ved 20de Post, saalydende: „Den fra afskediget Arbeider ved Mynten paa Kongsberg, Nils Olsen Lindbo, indgivne Ansøgning om Pension af Sølvværket, bevilges ikke." Uagtet Ansøgeren havde erholdt det hæderligste Vidnesbyrd fra sine nærmeste Foresatte, vovede Kommitteen ikke at anbefale ham til Erholdelse af Pension, da han var bleven afskediget, som en Følge af en Bythingsdom, hvorved han, som tiltalt for Besiddelse af stjaalne Koster, var bleven frifunden for Justitsens videre Tiltale. Jaabæk foreslog, paa Grund af Ansøgerens anbefalende Attester og Sagens Omstændigheder forøvrigt, at der skulde bevilges ham en aarlig Pension af 20 Spd. Især udtalte han sig imod det Ubillige i, at man ved „Frifindelse for videre Tiltale" paaførte maaskee aldeles Uskyldige for deres hele Liv en Straf, der igrunden var langt haardere end en virkelig Domfældelse. Lerche og Stabell udtalte sig ogsaa mod Domstolenes Uskik, at affærdige en Mængde Sager ved at frifinde Anklagede for videre Tiltale. Ved Voteringen antoges Jaabæks Forslag med 71 Stemmer. Indstillingens 22de Post, gaaende ud paa, at Regjeringen skulde have at træffe Forføininger for at undgaae de mange Vidtløftigheder, der ere forbundne med Bestemmelsen af de kongsbergske Pensioner, blev, da Præsidenten og Flere udtalte sig derimod, forkastet med 80 Stemmer.

I Storthingets Møde den 19de Marts behandledes Kirkekommitteens Indstilling angaaende en kongelig Proposition om Eftergivelse af et af Karlsø Kommune til det nordlandske Kirke- og Skolefond skyldigt Beløb. Kommitteen indstillede, at „det Beløb, 3610 Spd. 24 Skill., som Karlsø Kirker skylde det nordlandske Kirke- og Skolefond, i Anledning hvad dette har forskudt til Karlsø Præstegaards Opførelse, eftergives."

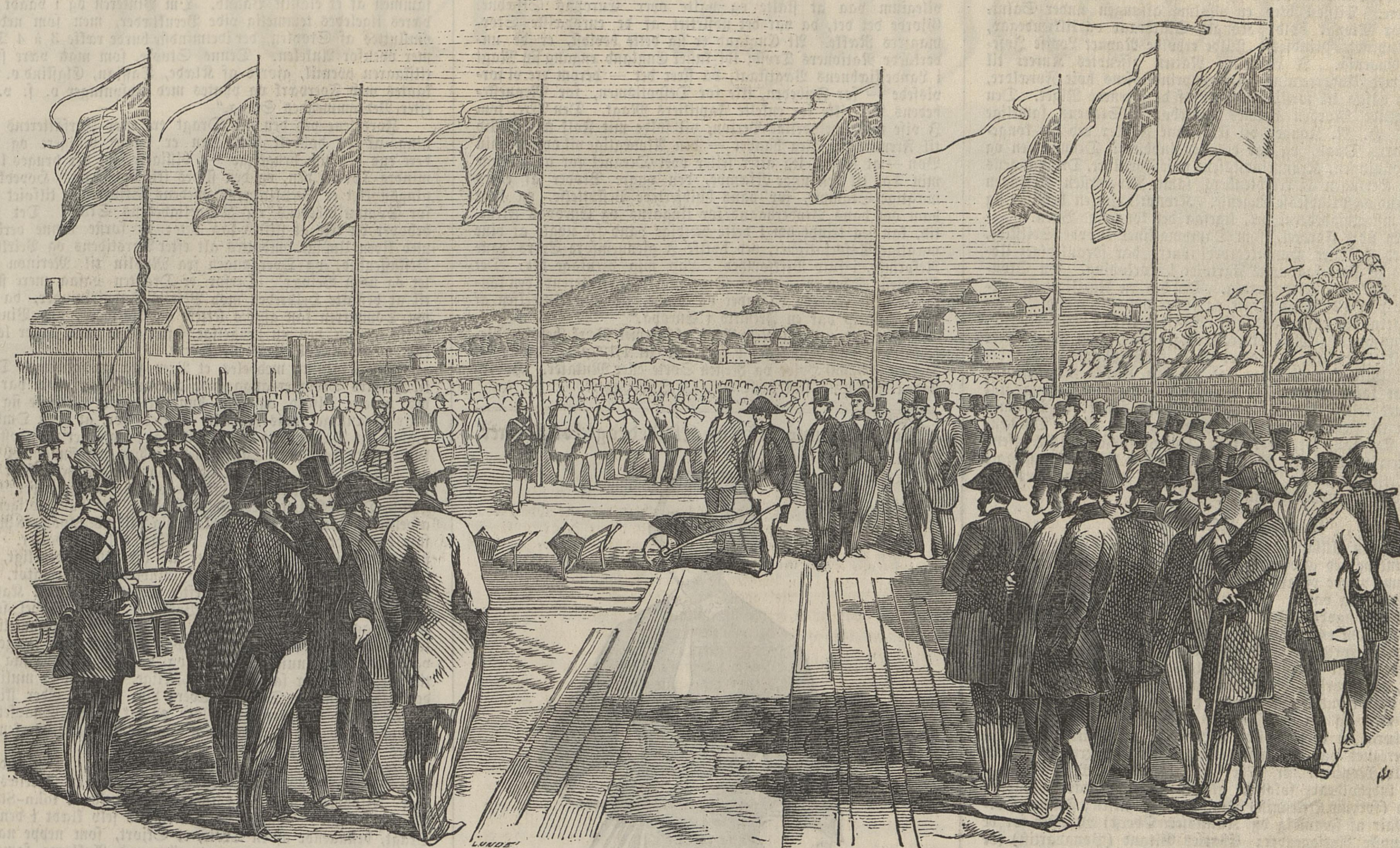
Ved Voteringen bifaldtes Indstillingen mod 21 Stemmer, hvilke vare for en af Motzfeldt fremsat og af Schydtz optagen Omredaktion af Forslaget.

Den 26de Marts behandledes Kirkekommitteens Indstilling om Pensionsfondet for geistlige Enker; men da dette er en Sag, der ikke antages at interessere ret Mange, kunne vi forbigaae den og uden videre gaae over til Behandlingen af den utvivlsomt vigtigste Sag paa sidste Storthing, nemlig Jernbanesagen.

Nødvendigheden af at erholde et letvindt Kommunikationsmiddel mellem Christiania og Mjøsen har været dybt følt i længere Tid, især siden Dampskibsfarten paa nævnte Indsø kom i stadig Gang. Dette har da heller ikke undgaaet Statsstyrelsens Opmærksomhed; i 1845 blev en Kommission nedsat til at anstille Undersøgelser og afgive Indstilling om den hensigtsmæssigste Maade, hvorpaa et Kommunikationsmiddel mellem de nævnte Steder kunde tilveiebringes. I sin i Begyndelsen af Aaret 1848 afgivne Indstilling tilraadede Kommissionen Anlæggelsen af en Lokomotiv-Jernbane fra Christiania til Eidsvoldsbakken; Anlægget skulde skee for den norske Statskasses Regning ved Hjælp af et optagendes Statslaan, hvilket dengang syntes den eneste mulige Maade at faae det udført paa.

I denne Henseende blev der allerede for Storthinget i 1848 fremsat en kongelig Proposition, uden at man dog dengang saa sig istand til at bevilge de fornødne Midler til Forslagets Gjennemførelse.

Jernbanearbeidets høitidelige Paabegyndelse.

Siden vi ovenfor i vor Oversigt over Storthinget ere komne til Jernbanesagens Behandling, troe vi det ikke upassende her at levere en Tegning, forestillende Høitidelighederne ved Jernbanearbeidets Paabegyndelse den 8de August d. A. Paa Tegningen seer man Statholder Løvenskjold, trillende den første Tørv i den paa de Conincks Træskjæreri forarbeidede Mahognitrillebør; ved Siden af Statholderen gaar den bekjendte engelske Ingenior Stephenson; i Forgrunden til Høire og Venstre sees Storthinget og Byens forskjellige Autoriteter; i Baggrunden til Venstre staar en Hob Arbeidere og til Høire sees en Forhøining, indrettet til Sæde for Damer.

Da Sagen saaledes var udsat til næste Storthing, lod Indre-Departementet imidlertid foretage videre Undersøgelser, om hvorledes det hensigtsmæssigste Kommunikationsmiddel mellem Christiania og Mjøsen kunde tilveiebringes, især hvor bekostelig Farbargjørelsen af Vasdraget mellem Strømmen og Eidsvold vilde blive. Den svenske Oberst Ericksson, ved hvis Hjælp Undersøgelserne i denne Retning anstilledes, anslog samtlige Udgifter herved til 394,000 Spd.

Departementet lod derhos den svenske Kapitain C. E. Norstrøm gjøre Overslag over Bekostningerne ved Anlægget af en Hestejernbane paa Strækningen mellem Christiania og Strømmen ved Nitelven. En saadan vilde efter Kapitainens Overslag komme til at koste over 500,000 Spd., uden at den forøvrigt, efter hans Mening, paa en saa befaret Strækning som omhandlede, vilde opfylde sin Hensigt.

(Fortsættes.)

Norge.

Christiania. Den 4de Novbr. bragte en Kureer Efterretning om, at Hds. k. H. Kronprindsessen den 31te f. M. Klokken ni en halv Aften var nedkommen med en Prindsesse. I Anledning heraf gaves den 5te dennes, Kl. 8 om Morgenen, Salut af 48 Skud fra Fæstningen. Skibene i Havnen her flaggede ogsaa den hele Dag. — Hs. Maj. Kongen har i Statsraadet tilkjendegivet, at den nyfødte kgl. Prindsesse skal hedde Lovisa Josephina Eugenia.

— Ved det den 3die October foretagne Valg paa Formand valgtes Kjøbmand P. A. J. Berg. Overlærer Møller valgtes som Suppleant i Forligelseskommissionen.

— Den 31te Octbr. høitideligholdt det norske Bibelselskab sin Aarsfest i vor Frelsers Kirke. Prof. Kaurin holdt Talen.

— Hs. Majestæt Kongen har ladet A. Munch tilstille Guldmedaillen „memoriæ pignus" som et Beviis paa hans Tilfredshed med de til „Norsk Bondeliv" leverede Digte saavelsom med Hr. Munchs øvrige literære Virksomhed.

— Rigsarchivar C. Lange er udnævnt til Ridder af Dannebrog.

— Det zoologiske Museum har fra Handelsmand Bull i Hasvig modtaget et velkonserveret Exemplar af den sjeldne Fiskeart Pterycombus.

— I en særskilt trykt Publikation underretter Distriktslæge Kjølstad Publikum om, at han har flyttet sit orthopædiske Institut ned i Byen, for at give dem, som tiltrænge hans Hjælp, lettere Adgang til at benytte samme, da Patienterne nu ikke længer som hidtil behøve at boe paa Institutet, men kunne logere, hvorsomhelst de ville i Byen, og blot gaae der hen paa visse bestemte Tider af Dagen. Dette gjælder ikke blot for de egentlig Skjæve, men endnu mere for de Damer og Herrer, der ville benytte sig af hans fordelagtig bekjendte Mentalgymnastik, som han paabegyndte ivaares og som af Deeltagerne i samme er befunden særdeles virksom mod mangeslags Sygdomme, saasom nervøse Svækkelser, Svindel, Stakaandethed, nervøs Hovedpine, slet Fordøielse m. m.

— Den Bernt-Ankerske Stiftelse for fattige forældreløse Børn er nu atter traadt i Virksomhed, efterat have hvilet siden 1822, da den som Følge af Fideikommissets Opbud maatte nedlægges. I forrige Aar var imidlertid Kjøbesummen for en af Stifteren Bernt Anker til Stiftelsen skjænket, men senere solgt Gaard, i Forening med en Gave af Pastor Sverdrup, ved Tillæg af Renter og Rentes Renter gaaet op til omtr. 35,000 Spd., hvilken Sum ansaaes tilstrækkelig til atter at lade Waisenhuset træde i Virksomhed. Det af den oprindelige Stifter og Sverdrup bestemte Antal Børn, 7 Drenge og 7 Piger, er nu optaget paa Stiftelsen, der med megen Høitidelighed indviedes den 3die November.

— Man hører fra forskjellige Kanter om Ulykker paa Søen, fremkaldte ved de sidste Dages Storm.

Bergen. Haandværkerforeningen i Bergen har i en extraordinær Generalforsamling besluttet at foranstalte en Industriudstilling i Lighed med den, der for 5 Aar siden fandt Sted der i Byen. En Kommittee er udvalgt til at udarbeide en hensigtsmæssig Plan for Udstillingen, der, som paatænkt, skal aabnes 17de Mai næste Aar. En anden Kommittee skal udarbeide en Plan til en Bazar eller et Udsalgssted for Haandværksarbeider. — Det „Norske Theater" vil give en Forestilling til Indtægt for „Understøttelseskassen for trængende Haandværkere."

— Blandt Nordre Bergenhuus Amtsformandskabs Beslutninger i Juli sidstleden ere de vigtigste følgende: 536 Spd. 12 ß bevilgedes til Udminering af en 3 Alen bred Vei forbi Hestenæsskaarene i Nærøen, under Betingelse af, at Statskassen tilskyder de resterende fire femte Dele af den kalkulerede Sum; — Amtmanden bemyndigedes til paa Amtsformandskabets Vegne at træffe Overeenskomst med Bergens Byes Kommune, hvorefter Amtskommunen paa nærmere fastsatte Betingelser for et Tidsrum af 10 Aar tilsikres Adgang til Plads for mindst 16 Patienter paa Bergens Sindssygehospital. Med Hensyn til den ny Pleiestiftelse for Spedalske besluttedes, at Nordre Bergenhuus Amtskommune paatager sig i Forening med søndre Bergenhuus Amtskommune at opføre en Pleieanstalt for mindst 250 Spedalske og at anskaffe Inventarium til den, under Betingelse af at Tomt, uden Udgift for Amtskommunen, tilstaaes paa Lungegaardens Grund ved Bergen; at Statskassen tilskyder 30,000 Spd. og at der udarbeides en Byggeplan, der giver Garanti for, at Pleieanstalten vil istandbringes for en Sum, der ikke overstiger 35,000 Spd.

Kongsberg. Den 28de Octbr. sprang Tønde- og Sigtehuset ved Kjøbmand Bommens Krudtmølle, i hvilket fandtes omtrent 50 Centner Krudt, i Luften; kun een Mand kom til Skade.

I Drammen har Politiet paagrebet tvende fra Bergenhuus Fæstning undvegne Forbrydere, der efter deres Forklaring agtede sig ind til Christiania for at søge at komme ind paa Bodsfængselet eller i Mangel deraf ind paa Akershuus Fæstning, hvor Fangerne skulde have det bedre end paa Bergenhuus.

Fra Christianssandskanten klages over den Skade, som Ulve og Fanter have anrettet der isommer.

Moss. En Forening blandt Byens Damer agter til Julen at faae istandbragt en Bazar, bestaaende fornemmelig af indenlandske Arbeider, hvilke skulle sælges til Fordeel for Trængende.

Literatur og Kunst.

Paa A. Th. Nissens Forlag er netop udkommet „Huldrebryllupet, dramatisk Eventyrdigtning af Paul Botten-Hansen." Bogen er 152 Sider 8vo og koster, elegant udstyret, 60 ß. Vi haabe senere at kunne omtale dette Digt noget nærmere.

Munchs Norgeshistorie er foreløbig bleven fordelagtigt omtalt i „Vore."

Paa Dzwonkowskis Farlag er der udkommet en, som det synes os, ret heldig Oversættelse af Richard Baxters bekjendte „Opfordring til de Uomvendte". Skjønt det kunde synes Mange besynderligt, under vor Overflod af nyere religiøse Skrifter at ville byde Publikum en Oversættelse af en næsten tohundrede Aar gammel Bog, troe vi dog, at de Læsere, den er bestemt for, saa langt fra ville finde dette besynderligt, at de snarere ville modtage den med megen Taknemmelighed. Læsere af religiøse Skrifter sige ikke: „jo nyere, jo bedre", men: „jo ældre, jo bedre". De holde sig til de Forfattere, de kjende og engang have fattet Forkjærlighed for, og blandt disse hører, og vistnok med Rette, hiin berømte engelske Præst, som Mange allerede have lært at kjende af hans ved Sognepræst Fleischer for nogle Aar siden oversatte Bog: „De Helliges evige Hvile." — Bogen er trykt paa hvidt Papir med store Typer og, som religiøse Folkeskrifter bør være, særdeles billig. Den er nemlig 182 Sider tyk og koster blot 24 ß.

Da Oehlenschläger var død, bebudede Universitetsboghandler Høst i Kjøbenhavn snart en ny Udgave af hans Skrifter, der kunde blive den store Digter værdig. En saadan Udgave er, hvad det Ydre angaar, visselig den, som nu udkommer og hvoraf allerede 8 Bind ere ankomne hertil; men den kan ikke kaldes Digteren „værdig", hvad Korrekthed angaar; de sidste Bind vrimle, kan man sige, af Ord- og Bogstavfeil. Man skulde fristes til at antage, at Sætterne selv have besørget Korrekturen af 7de Bind (Novellerne).

Nogle østerrigske Bjergsangere have i de sidste Dage (for 12 ß pro persona) her i Frimurerlogen givet Publikum nogle nydelsesrige Aftener.

I Kunstforeningen har den Medaille været udstillet, som Hs. Majst. Kongen har ladet præge hos Loos i Berlin for den techniske Forening her i Byen, til Uddeling som Belønning for indenlandske Industrifrembringelser.

Den kjøbenhavnske Industriforenings Repræsentantskab har besluttet at foranstalte en Industriudstilling i Kjøbenhavn næste Sommer.

Fogelbergs Gustav Adolphs-Statu, der nu er færdig fra det kgl. Støberi i München, er ifølge Augsb. Allg. Zeit. et af vor Tids herligste Kunstværker.

Man har nu begyndt at tænke paa Restaurationen af Upsalas berømte, flere hundrede Aar gamle Domkirke.

Oversigt over norske Blades Indhold.

I Chr.-Post. for 5te Novbr. henvender en Indsender sig til de hæderlige Medborgere, som have sat sig i Spidsen for at skaffe Arbeidsklassen bedre Boliger, med Bøn om ikke at indskrænke deres Godhed til denne alene, men ogsaa vise nogen Omhu for gamle arbeidende Fruentimmer, især af den saakaldte bedre Klasse, hvis Kaar somoftest ere sørgeligere end de egentlige Arbeideres, „og det er især den dyre Huusleie, der forvolder dem Sorg og Bekymring."

I „den Frimodige" findes en Oversigt over den Virksomhed, som den throndhjemske Filialafdeling af Foreningen til norske Fortidsminders Bevaring har udviklet i det forløbne Aar. Denne indskrænker sig til Udgravningen af Klosterruinerne paa Tautra og Underhandlinger om Erhvervelsen af „Jutulstuen" paa Gaarden Uff i Rennebo, hvis paatænkte Istandsættelse man imidlertid har opgivet, baade fordi den vilde blive temmelig bekostelig og fordi den nu maa ansees af mindre Interesse for Oldgrandskningen, da man allerede har skaffet sig nøiagtige Tegninger. Hvad den foretagne Udgravning af Klosterruinerne angaar, har den, ifølge Indberetning fra Adjunkt Müller, der ledede Arbeidet, ledet til et høist ubetydeligt Udbytte. Man har ikke, som man ventede, fundet Spor af Skulptur-Arbeide eller andre i kunstnerisk Henseende interessante Gjenstande, og det hele Udbytte indskrænker sig derfor til et nærmere Kjendskab til Klosterets Bygningsmaade, i hvilken Henseende Müller er kommen til Vished om, at Kirken intet Hvælv har havt, men at Loftet har været af Træ. Forresten meddeles Filialafdelingens Direktions Skrivelse til Centralforeningens Direktion, angaaende Aabningen af en ugentlig eller maanedlig Skillings-Subskription for at tilveiebringe Midler til Domkirkens Restauration.

Ifølge Drammens Blad er nu den Besværlighed ved Tørringen af Potetesmeel, der hidtil har vanskeliggjort Fabrikationen af samme, hævet ved den af Sagfører Bergh opfundne og til ham patenterede Damptørreindretning, hvorved Melet kan tørres i nogle Timer. Bergh har selv anlagt en Potetesmeelfabrik, hvor der daglig kan fabrikeres Meel af 10 à 15 Tønder Potetes; ved Siden heraf har han ogsaa indrettet en Stivelsefabrik.

I Mandals Avis læses, at tvende Gjætergutter fra Evje Præstegjeld, den ene i det 12te, den anden i det 10de Aar, have givet sig i Kast med en Bjørn, fordi den vilde gjøre Indgreb i deres Buskap, og reddet sig taalelig godt af Kampen.

Sverige. Den 31te October om Aftenen Kl. $9\frac{1}{2}$ blev H. H. Kronprindsessen lykkeligen forløst med en Prindsesse. Strax efter Kl. 10 saluteredes der fra Batterierne paa Ladegaardslandet og Skeepsholmen. Efterat Protokollen om det Passerede var undertegnet, behagede det Dronningen at vise den Nyfødte for de i Kronprindsessens ydre Værelser talrigt forsamlede Personer, hvoriblandt Kongen af Nederlandenes Mi-

nister ved det svenske og norske Hof Hr. Gevers. Kl. 10½ begave Kongehusets Medlemmer tilligemed de ved Hoffet Tilstedeværende sig til Slotskapellet, hvor Takkebøn forrettedes af Overhofprædikanten Mag. Nordenson under stort Tilløb af Tilhørere. Tilsidst blev en Psalme afsungen under Salut. Kort før Midnat holdt Kongen Statsraad og tilkjendegav, at den nyfødte Prindsesse skulde erholde Navnet Lovise Josephine Eugenia. I Løbet af Natten afsendtes Kureer til Haag med Underretning til Kronprindsessens høie Forældre, ligesom ogsaa til forskjellige Dele af de forenede Riger. Den paafølgende Morgen holdtes Takkebøn i Stadens samtlige Kirker. H. M. Kongen vil selv staae Fadder ved det kongelige Barns Daab, og har desuden indbudt: Dronningen og Enkedronningen, Kronprindsessens høie Forældre, Dronningens Broder Hertugen af Leuchtenberg samt Arvefyrsten Hertugen af Upland og Prindsesse Eugenie. Kronprindsessen befinder sig efter Omstændighederne vel, ligesaa det kongelige Barn.

— Den store Fordeel, som Dampmaskiner tilbyde Seilskibe, især ved kostbare Handelsexpeditioner, har foranlediget Udrustning af flere saadanne Fartøier i Norkøping. En Skonnert „Seid" er allerede færdig. Den har en Auxiliair-Dampmaskine paa 12 Hestes Kraft og laster 600 Skippund. Omkostningerne ved et saadant Skib overstiger ikke 14,800 Rdl. Bko.

Danmark. Ministerforandringen har, som man kunde vente, ikke forbedret Forholdet til de tydske Magter. Det berettes ialfald fra Preussen, at det nye danske Ministeriums Plan at sammenkalde den slesvigske Stænderforsamling skal være meddeelt i Berlin, men ikke have fundet Bifald med Hensyn til Hensigten med Sammenkaldelsen. Denne Omstændighed skal have foranlediget en „Kundgjørelse" fra Preussens og Østerrigs Side til Kjøbenhavn, og der skal være afgaaet Meddelelse fra Berlin til Petersborg for at bevæge Rusland til Skridt i samme Retning.

Blandede Efterretninger.

Om den Alliance, som Bonaparte har indgaaet med Republikanerne ved at overdrage Billault Dannelsen af et nyt Ministerium, ytrede vi allerede i forrige Nr., at den neppe vilde blive synderlig varig. Denne Formodning stadfæster sig snarere, end vi havde ventet. Ifølge de nyeste Efterretninger har Billault, som en ufravigelig Betingelse for sin Indtrædelse i Ministeriet, forlangt af Præsidenten, at han skulde opgive sin Kandidatur til forestaaende Valg som aldeles konstitutionsstridig, en Fordring, Napoleon naturligviis ikke har gaaet ind paa. Alle republikanske Blade have ogsaa med Mistro og Kulde ytret sig om Præsidentens Tilnærmelse til deres Parti og erklæret, at de ikke vilde understøtte en Politik, som kun var beregnet paa at tilfredsstille hans Ærgjerrighed. Den officielle Moniteur for 27de f. M. bringer en Ministerfortegnelse, indeholdende følgende aldeles uparlamentariske Navne: Corbin (fordum Orleanist) Minister for Justitsen; Turgot (fordum Pair af Frankrig og Kuirasseer-Oberst) Minister for de udenlandske Anliggender; Charles Giraud (Bonapartist) for Underviisningsvæsenet; Tiburée Thorigny (Legitimist) for det Indre; Casabianca (Bonapartist) for Handelen; Lacrosse (Bonapartist) for de offentlige Arbeider; Leroy St. Arnaud (Bonapartist) for Krigsvæsenet; Tortoul (i gamle Tider en Ven af Pierre Leroux og nu den mest hengivne Partisan af Louis Napoleon) for Marinen; Blondel (af ubekjendt Farve) for Finantserne; Maupas, Politipræfekt. Vi see heraf, at Louis Napoleon til sine Ministre har valgt Mænd, der i den politiske Verden ere aldeles ubekjendte Personligheder og hvis hele Fortjeneste kun bestaar i blind Hengivenhed for hans Person. Dagblade af alle Farver ere derfor enige i at forundre sig over denne Udnævnelse, og ville neppe troe, at den er for Alvor. La Presse, Girardins bekjendte Blad, er maaskee det eneste af de republikanske Organer, som lover at ville understøtte dette nyfødte Ministerium, saafremt dets Program skulde være ubetinget Gjenindførelse af den almindelge Stemmeret.

— Engelske Blade ere fulde af Detailler angaaende Kossuths Modtagelse og af Taler, holdte ved denne Leilighed. En eneste Tale, som Kossuth holdt ved en af Southamptons Borgemester foranstaltet Frokost, udgjør 3½ tættrykte Spalter i Bladet Times. Hans Svar paa den i forrige Nr. nævnte Adresse fra Southamptons Borgere var i det Væsentligste Følgende:

„Ikke først fra idag, men fra min tidligste Ungdom indvirkede England mægtigt paa min Skjæbne. Jeg skuede paa England som en Bog, hvoraf Folkene skulde drage sine Leveregeler. I hele tre Aarhundreder har Østerrige anvendt alle Magtens og Listens optænkelige Midler imod Ungarn, og kun vore Municipalindretninger var det, som under de tyngste Forholde i Ungarn kunde opretholde Frihedens Aand og en Skygge af dets konstitutionelle Frihed. Paa hiin Tid, da Centralisationens Raseri udbredte sig over Kontinentet og ogsaa over mit Fædreland, paa hiin Tid, da det var Mode og saa at sige et Tegn paa Intelligents at tilegne sig Centralisationens Lære, har min ringe Person med nogle Ligesindede stillet sig imod denne Storm; thi jeg var og er af den Overbeviisning, at uden Municipalfrihed kan heller ingen praktisk Frihed fæste Rødder, at sammenlignet med den er selv Parlementets Frihed og Ministrenes Ansvarlighed ubetydelig. I Frankrig erkjendte jeg strax hiin Stræben efter Centralisation som Motiv til uundgaaelige Storme. I England, som er frit og lykkeligt ved sine Municipalfriheder i Monarkiet, og i Amerika, hvor det samme er Tilfældet ved dets republikanske Regjering, var det ogsaa foruden disse herlige Institutioner, tillige disse Institutioners i Folket legemliggjorte Aand, som gjør begge disse, fra een Race nedstammende Nationer saa lykkelige og store. Derfor modtager jeg med dobbelt Glæde denne Adresse fra Southamptons Borgerskab. Hvad min ubetydelige Person angaar, der er sig ingen anden Fortjeneste bevidst end den, at være en ærlig, frihedselskende Mand, maa jeg blive dybt bevæget over at see mig gjort til Gjenstand for saa ufortjent Udmærkelse, der fylder mit Hjerte med Glæde, fordi jeg veed, at den gjælder mit tapre, ædle Folk og Friheden, ikke mig selv. Englands Storhed er den undertrykte Menneskeheds Trøst, thi den staar i den inderligste Sammenhæng med Europas Skjæbne og Frihed. Ikke forgjæves skuer Ungarn og med det alle undertrykte Nationer op til England som til sin ældre Broder. Det engelske Folks ædle Sympathier for mit blødende, kjæmpende, nedtrykte men endnu ikke knuste Fædreland er ikke det eneste Beviis paa, at England vil spille den ældre frie Broders Rolle. England veed vel, skjønt ikke umiddelbar angrebet i sin Frihed, at dets Velfærd ikke er ganske uafhængig af andre Nationers. Hverken i politisk eller social Henseende kan de andre Staters Stilling være England ganske ligegyldig. Vil England forsvare sin fri Stilling, maa det ikke indrømme Rusland og Østerrige Privilegium paa at skalte og valte over Europas Skjæbne. Gjorde det det, da var det udslettet af de europæiske Stormagters Række. At England er sig dette bevidst, er de underkuede Nationers Trøst; thi kaster England engang sin Magt i Landeskjæbnens Vægtskaal, da skeer det — derom ere vi forvissede — for Friheden, ikke for Despotismen, for Menneskehedens Vel, ikke for enkelte Familiers Magt. Den Ære, som I vise min ubetydelige Person, vil fylde mit Folk med Tillid til Fremtiden. Jeg haaber — den Almægtige vil opfylde min Bøn — at førend jeg atter seiler over Oceanet for at aflægge min Tak til den unge Kjæmpe, den yngre Broder af eders mægtige Stamme, for hans høihjertede Beskyttelse, og bede ham om hans Broderhaand for Ungarns og Europas Fremtid, kan jeg trindt om i dette vældige Land see nogle af hine mægtige Associationer, ved hvilke I gjennemføre Eders egne Reformer, i fuld Virksomhed. Lad mig gjentage det: Det skjønneste Skue er — eders Dronning repræsenterende den konstitutionelle Frihed; og lader os haabe, at Anerkjendelsen af dette Princip har en Fremtid i Europa."

— Efter et nylig i New-York udkommet Værk beløber Befolkningen paa Kuba sig i det Hele til 1,127,000 Individer. Det er 605,560 Hvide og Resten Sorte eller Mulater. Hovedstaden Havanna skal tælle 200,000 Indbyggere.

„Bloomerismus." En ny Klædedragt for Damer.

Amelia Bloomer.

Opfinderskten af denne paafaldende, nye Klædedragt er Mistres Amelia Bloomer, som udgiver et Maanedsskrift, kaldet „Lilien (the Lily), en Dame-Journal, helliget Maadeholdenheden og Literaturen," i Seneca-Fales i Staten New-York. Ovenstaaende Portræt er taget af Septemberheftet af dette Tidsskrift, hvor det angives at være tegnet efter et Daguerreotyp af T. W. Brown i Auburn.

Det samme Hefte indeholder en Afhandling om denne Klædedragt af en Læge i Boston, som „rolig og sindig" afveier Grundene for og imod den nye Mode. Til den Indvending, at den skulde være mindre passende (indelicate) for det smukke Kjøn, bemærker han, at i de fleste Nationaldragter i Schweitz findes langt kortere Skjørter, og at de polske Damer i lang Tid allerede have brugt at gaae i en kort Tunika og høie, med Peltsværk kantede Støvler. Han finder det langt „mindre passende," naar vore Damer, efter at have „feiet" Fortogene med sine lange Kjoler, hvergang de skulle gaae tværs over Gaden, løfte Klæderne op for at undgaae at tilsøle dem.

Hellerikke kan han finde noget „ukvindeligt" i den nye Klædedragt. I Polen, Rusland og Tyrkiet har denne Dragt længe været i Brug, uden at Nogen er falden paa at sigte Kvinden i disse Lande for et mandigt, ukvindeligt Væsen. „Den nye Dragt — fortsætter han — har ikke Noget med Legemets Overdeel at gjøre, og der behøves til dens fuldkomne Gjennemførelse hverken Vest eller opstaaende Krave, Paletot og Halsebind, som Mange synes at antage; idetmindste er det ikke Tilfældet ved den Klædedragt, som vi tale for. Vi overlade Enhver at klæde Overkroppen aldeles efter eget Tykke, og ville kun bemærke, at Overklædningen burde være meget videre og ikke genere Armene og Brystet saa meget, som de nu brugelige Damedragter; men vi foreslaae at bære et Skjørt, rækkende fra Taillen ned til midt imellem Knæet og Ankelen, dog ikke ganske saa vidt, som de nu brugelige. Under dette Skjørt bæres om Sommeren og i godt, mildt Veir temmelig vide Beenklæder, der række ned til Ankelen, hvor de holdes sammen af et elastisk Baand. Om Vinteren og i vaadt Veir bæres ligeledes temmelig vide Beenklæder, men som nedentil omsluttes af Støvlen, der idetmindste burde række 3 à 4 Tommer ovenfor Ankelen. Denne Støvle, som maa være smukt tilskaaren oventil, gjøres af Klæde, Saffian, Elgskind o. s. v., kantes med Foerværk og pyntes med Udsyninger o. s. v., alt efter Vedkommendes Smag."

Fordelene ved den nye Dragt ere efter Forfatterens Mening af en dobbelt Art; den er baade billigere og sundere end den nu brugelige — billigere, thi der bruges langt mindre Tøi til den, og den slides ikke saa snart. Hovedklædningsstykket er Beenklæderne, medens Skjørtet er tilføiet mere for Sømmelighedens og Klædelighedens Skyld. Det sidste behøver da ikke at skiftes saa ofte; de første kunne derimod med liden Umage ombyttes alt efter Aarstidens og Veirligets Beskaffenhed, og Overgangen fra Muslin til Merinon skeer let og uden Besvær. Derfor er Dragten ogsaa mere skikket til at beskytte Helbreden mod Veirets Indvirkninger, da den om Sommeren kan gjøres lettere og kjøligere, om Vinteren varmere end den nu brugelige, efter som man tager lettere eller varmere Tøi til Beenklæderne.

Til Slutning meddeles et Brev fra en gammel Dame til Mistres Bloomer angaaende den nye Dragt, som har hendes udeelte Bifald og som hun ikke vilde betænke sig paa strax at antage, hvis hun ikke frygtede for, at „den Omstændighed, at Damer paa 50 til 60 Aar brugte det nye Kostume, kunde skade den gode Sag;" medens hun dog finder det „meget haardt, at de, som saa længe og troligen have feiet Gader og Fortoge, fremdeles skulle vedblive at gjøre det." Den gamle Dame slutter med den Erklæring, at hun troligen vil afvente og taalmodigen underkaste sig Mistres Bloomers Raad, som hun beder meddeelt i den „deilige" Lilies Spalter. Mistres Bloomers Svar fortjener at hidsættes udførligt, som særdeles charakteristisk for denne kvindelige Reformator. Det lyder saaledes: „Gjør aldeles efter Deres egen Drift. Kast af, hvad De finder at være en Byrde, i Troen saavel som i Klædedragten. Kvinderne have altid ofret sin Bekvemmelighed for Moden. I gamle Kvinder paa 60 Aar have længe nok været dette Tyrannies Slaver; og da I kun have faa Aar tilbage, saa værer saa frie og lykkelige, som det er muligt, i den tilbagestaaende Deel af Eders Liv. Gjør Eder skikkede for en høiere Sphære og holder op at rode i Snavset (to grovel in the dirt). Lad ingen Smudsplet være hverken paa Eders Sjæl eller paa Eders Klædning."

Agitationen har nu ogsaa naaet London. Den 15de og 22de September holdt Mistres C. H. Dexter en Forelæsning over „Bloomerismus" i Literary Institutiou i Iohn-Street, Fitzroy Square. Hun var naturligviis selv klædt i den nye Dragt, bestaaende af en Trøie, et Skjørt, som neppe naaede til Knæerne, og et Par meget vide, ved Anklerne sammenbundne Beenklæder — Alt af sort Atlask. Hendes Foredrag var livligt og forstandigt; i sin sidste Forelæsning gjorde hun blandt Andet Udvandrerne opmærksomme paa, at de ikke burde overføre den mangelfulde gamle Klædedragt til sit nye Hjem.

Vi henstille til vore norske Læserinder, om de ikke ogsaa denne Gang ville ofre en liden Skjærv paa Modens Alter, for siden at fries for yderligere Tributer. Det synes saameget mere at fortjene nøiere Overveielse, som Moden denne Gang er nyttig og fornuftig. De idelige Klager over Skjævhed, Stakaandethed og Brystsvaghed have nemlig utvivlsomt deres Oprindelse fra den unaturlige, al fri Udvikling af de vigtigste Livsorganer hindrende Brystbeklædning, som vore Fruentimmer nu bruge. Man anvende nok saa mange Midler derimod — hverken Gymnastik, Pulver eller Piller kunne frembringe de heldige Følger, som den nye Dragt. Men Underklædningen maa staae i Forhold til Overklædningen; skal den ene forandres, maa ogsaa den anden. At den nye Dragt ogsaa er smuk, kan Enhver tænke sig, og om man ikke har Indbildningskraft nok dertil, saa vil vort Træsnit tydeligt bevise det. Og hvad er saa forresten det Hele? Intet videre end at man igjen iførey sig sin Barndoms Klædningsstykker, Buxer og Kjole — „man bliver Barn igjen." Den nye Dragt er os forresten ikke fremmed; den amerikanske Læge kunde have nævnt Norge med mellem de Lande, hvor det korte Skjørt hører til Nationaldragten. At denne Revolution i Damernes Klædning kan lede til Anlæggelse af Nationaldragten, er imidlertid en sangvinsk Tanke, og vi skulle være særdeles tilfredse, om vi blot see det gamle Regimente fortrængt. **A. H. J.**

Økonomisk Notits.

I Landhuusholdningsmødet i Salzburg gav Friherre v. Meusebach af Sachsen en vigtig Meddelelse angaaende Kartoffel-Sygdommen. Efterat alle hans Kartofler i 8 Aar vare bortsygnede, saa at han allerede havde besluttet sig til at ophøre med Kartoffeldyrkning, anvendte han følgende Middel: Han sønderskar Sædekartoflerne, skyllede dem i Vand og bestrøede dem med fiin Kalk; siden har han aldrig havt syge Kartofler.

☞ Af „Illustreret Nyhedsblad" udkommer i Christiania hver Løverdag Aften et Nr. paa 12 Spalter. — Subskriptionsprisen er 72 ß Kvart., forsendt med Posterne koster Bladet 84 ß. Subskriptionen gjælder for et Kvartal eller længere hvis Opsigelse ei skeer skriftlig, forend 10de Nr. har forladt Pressen. — Subskription modtages paa alle Postkontorer og Postaabnerier og hos alle Boghandlere i Norge, Sverige og Danmark. Avertissementer betales med fire Skilling pr. Linie med Nonparaille og for større Bogstaver forholdsviis mere. — Bladets Expedition er i A. Dzwonkowskis Gaard i Storgaden Nr. 27. — Alle tiltrædende Subskribenter, som betale forskudsviis for et Kvartal, erholde Adgang til den med Udgivelsen af Bladet forbundne Præmiefordeling.

Christiania. Trykt i A. W. Brøggers Bogtrykkeri.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 6—7. Udkommer hver Løverdag Aften. **Christiania den 15de November 1851.** Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. **I. Bind.**

Indhold:

Om den elektriske Telegraph.

(Af O. J. Broch.)

I.

Rivningselektriciteten og dens Anvendelser.

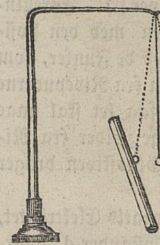
Anvendelsen af Elektriciteten paa Telegraphien er en af de Opfindelser, som udgjør de experimentale Videnskabers største Triumph. Ideen at benytte Elektriciteten til Signaler er i og for sig saa simpel, at den af sig selv frembød sig for de Physikere, som først opdagede den umaadelige Hurtighed, hvormed den udbreder sig over sine Ledere. Men for med praktisk Nytte ved Elektricitetens Hjælp at kunne tilfredsstille alle de Fordringer, som en fuldstændig Telegraphi gjør, var det fornødent, nøiere at kjende dens Egenskaber. Lige til Begyndelsen af indeværende Aarhundrede har imidlertid denne Kundskab været saare indskrænket, og endnu kan den, idetmindste hos os, ikke ansees som almindelig udbredt. Idet jeg her agter at meddele en Beskrivelse over Indretningen og Brugen af de fuldstændigste elektriske Telegraphsystemer, anseer jeg det derfor som nødvendigt først nærmere at fremstille Elektricitetens vigtigste Grundphænomener, paa hvis Anvendelse de ere byggede.

Der gives Legemer, som ved Gnidning erholde den Egenskab, at tiltrække lette Legemer. Naar man saaledes gnider en Glasstang, et Stykke Lak, Harpix eller Rav, eller en Bundt Silke, saa erholde disse Legemer derved strax denne mærkelige Egenskab. Lette Legemer, som Papirstrimler, tiltrækkes allerede i større Afstande. De gamle græske Philosopher vare de første, som kjendte denne Egenskab hos Ravet eller Bernstenen, allerede 600 Aar før vor Tidsregning. Rav hedder paa Græsk ἤλεκτρον (Elektron), og herefter kaldes Aarsagen til dette Phænomen hos alle Legemer, hvor det viser sig, Elektricitet.

Men hvilken Kløft adskiller ikke denne enkelte svage Virkning af Elektriciteten fra dens mægtige og mangesidige Virkninger i vore Tider! „Shakespeareklippens hvide Fod," dette berømte Forbjerg, hvorpaa Englands udødelige Digter i sin Kong Lear lader denne føre den blindede Gloucester hen, existerer ikke mere. Den var iveien for Jernbanen, som man vilde lægge mellem Dover og London; da antændte Elektriciteten, ledet igjennem en lang Kobbertraad, en dybt inde i Klippen anbragt Mine, og majestætisk gled det hele Forbjerg paa Physikerens Vink i Havet. I Telegraphen er den vore Efterretningers hurtigste Bud, og trykker, endnu før Taleren har forladt Tribunen, Hundreder af Mile borte, hvad han Øieblikket iforveien har sagt. Den ringer paa Klokken, naar Dampkjedlen behøver Vand, og forkynder paa enhver Jernbanestation det fremstormende Togs Ankomst, eller stopper dette, naar en Hindring er indtruffen, og raaber til alle Stationer om Hjælp, naar en Ulykke har fundet Sted. Den presser Lokomotivets Hjul fastere mod Skinnerne, naar det skal opad en stærk Stigning. Paa den athmosphæriske Jernbane aabner den Ventilen, for at Luften kan strømme ind i Røret. Den optegner Varmegraden og Barometerets Stand i regelmæssige Mellemrum. Den maaler Smelteovnens Hede og den paa anden Maade umærkelige Varme i Maanens Straaler. Den regulerer et saa stort Antal Uhre, man vil, og bringer dem til alle at gaae nøiagtig eens. Den angiver, hvormange Hundrededele af et Sekund der forløbe fra det Øieblik, da Kanonkuglen forlader Mundingen, indtil den træffer Maalet. Den forgylder, forsølver eller forzinker de mindste som de største Gjenstande. Den giver de nøiagtigste Kobberafstøbninger, og stikker endog i Kobber de Billeder, som Daguerreotypien har tegnet.

Naar man betænker den Afstand, som adskiller Kundskaben om det gnedne Ravstykkes Tiltrækning af en Papirstrimmel fra de her opregnede elektriske Virkninger, saa skulde man formode, at fra Thales's Tider denne Videnskab uafbrudt er bleven bearbeidet. Dette er imidlertid ikke Tilfældet. Mere end to Aartusinder forgik, før man vidste mere derom end denne græske Philosoph. Først i Begyndelsen af det syttende Aarhundrede fandt Gilbert, at andre Legemer havde den Egenskab tilfælles med Ravet, naar de bleve gnedne, at tiltrække lette Legemer, og først i Slutningen af samme Aarhundrede opdagede en af den nyere Physiks Skabere, den berømte Otto von Guerike i Magdeburg, flere af Elektricitetens Egenskaber. Det er Elektricitetslærens, som de fleste andre experimentale Videnskabers Stolthed, at de have en saa kort Historie.

For at iagttage dette Phænomen, lette Legemers Tiltrækning, og tillige for med Bestemthed at kunne undersøge, om et Legeme er elektrisk eller ikke, anvender man egne Instrumenter, som kaldes Elektroscoper. Den simpleste af disse er den elektriske Pendul. Den bestaar i en let Kugle, f. Ex. af Hyldemarv, som er ophængt i en fiin Silketraad. Tiltrækkes denne Kugle af Legemet, saa er dette elektrisk.

I Begyndelsen af forrige Aarhundrede fandt en engelsk Physiker, Gray, at Elektriciteten kunde forplante sig fra den revne Glas- eller Lakstang til andre Legemer, f. Ex. Metaller, hvormed Glasset eller Lakket stod i Forbindelse, og at disse Legemer, forudsat at de vare ophængte i Silketraade, eller hvilede paa Glas, Lak eller Harpix, selv bleve elektriske. Man fandt da, at alle Legemer kunde deles i to Klasser, Ikkeledere og Ledere. Til de første høre Silke, Glas, Harpix, Lak, den tørre Luft og det senere opdagede Guttapercha. Til Lederne derimod høre alle Metaller, Vand og Vanddampe, det menneskelige Legeme og endelig Jordkloden selv. Naar nu et af de sidste Legemer berørte den elektriserede Glas- eller Lakstang, meddeltes det den paa Berøringsstedet værende Elektricitet, som dog videre vilde meddeles til Jorden og forsvinde i samme, med mindre hiint Legeme ved Ikkeledere var afskaaret Forbindelse med Jorden eller, som det kaldes, var isoleret. Fuldkommen skarpt adskilte ere imidlertid ikke disse to Klasser, og det vilde være nøiagtigere at kalde dem slette og gode Ledere. De ovennævnte Ledere ere de bedste, Ikkelederne de sletteste Ledere.

Nærmer man en gneden Glasstang til Hyldemarvskuglen i den elektriske Pendul, saa tiltrækkes denne først og bliver et Øieblik hæftende ved Stangen, men frastødes derpaa. En Deel af den Elektricitet, som Glasstangen besad, vil nu befindes at være meddelt Hyldemarvskuglen; ligesom denne tiltrækker den andre lette Legemer, og frastøder dem derefter. Meddeler man to Hyldemarvskugler Elektricitet fra det revne Glas, frastøde de hinanden stadigen. Berører man den frastødte Hyldemarvskugle med Haanden, da bortledes derved Elektriciteten fra samme til Jorden, hvor den forsvinder, idet den bliver aldeles umærkelig; Kuglen er derved bragt tilbage igjen i sin oprindelige Tilstand og tiltrækkes atter af Glasstangen, for, efter paany at være meddelt af dennes Elektricitet, atter at frastødes. Men nærmer man nu til denne Kugle en gneden Harpixstang, da tiltrækkes den af denne, og det endog stærkere end, om den havde været i sin oprindelige uelektriske Tilstand. Om et lidet Øieblik frastødes den imidlertid af Harpixstangen, og nu tiltrækkes den atter af Glasstangen, og saaledes afvexlende. Meddeler man to i Silketraade ophængte Hyldemarvskugler Elektricitet fra Harpixstangen, da frastøde de hinanden stadigen. Men meddeler man den ene Hyldemarvskugle Elektricitet fra Glasstangen, den anden fra Harpixstangen, saa tiltrække de hinanden. Efterat de have berørt hinanden, ville de enten falde tilbage i aldeles uelektrisk Tilstand, nemlig naar Elektriciteten i begge har været lige stærk, eller de ville frastøde hinanden, og begge befindes at have den samme Elektricitet, som den stærkest elektriserede af dem havde.

Den Elektricitet, som det gnedne Glas besidder og som det meddelte den ene Kugle ved Berørelsen, er altsaa ikke eensartet med den Elektricitet, som den gnedne Harpixstang meddelte den anden Kugle. Der gives altsaa to forskjellige Arter af Elektricitet, som efter de Legemer, ved hvilke de først bleve opdagede, kaldes Glaselektricitet og Harpixelektricitet, eller, efter den om dem først fremsatte Theori, den positive og den negative Elektricitet. Disse to Elektricitetstilstande, hvori Legemerne kunne komme, enten ved Gnidning eller ved Meddelelse fra gnedne Legemer, medføre da den Egenskab hos disse, at to Legemer med den samme Elektricitet frastøde hinanden, to Legemer med forskjellig Elektricitet tiltrække hinanden. I det sidste Tilfælde stræbe begge Elektriciteter at forene sig, og deres Forening medfører da, naar de ere lige stærke, en aldeles uelektrisk Tilstand hos Legemerne, eller, som det kaldes, de neutralisere hinanden.

Den samme Elektricitet, som frembringes hos den gnedne Glasstang, erholdes ogsaa af Bergkrystallen, Ædelstene, Allun og Steensalt, hvorimod Svovel, Lak og Silke erholde samme Elektricitet som Harpixen.

Man kan antage, at ethvert Legeme i sin naturlige uelektriske Tilstand indeholder en uendelig Mængde af begge Elektriciteter, men som da i ethvert Punkt paa Legemet neutralisere hinanden, og derved blive uden Virkning med Hensyn til ethvert andet Legeme. Den negative Elektricitet er i Glassets naturlige Tilstand forbunden med den positive og neutraliseret af samme. Kommer nu Glasset i Forbindelse med Silken og denne Forbindelse gjentages over alle Punkter, gnides altsaa Glasset med Silken, saa bliver Glassets negative Elektricitet mere tiltrukken af Silkens positive Elektricitet, end af sin egen positive Elektricitet; og ligeledes bliver Silkens positive Elektricitet mere tiltrukken af Glassets end af sin egen negative Elektricitet. Den negative Elektricitet i Glasset forener sig da med den positive Elektricitet i Silken, og de neutralisere hinanden gjensidig, medens som Følge heraf den positive Elektricitet i Glasset og den negative Elektricitet i Silken blive fri. Det er saaledes ikke alene det revne Legeme men ogsaa Rivetøiet, som bliver elektrisk, og dette stedse i forskjellig Retning, saa at, naar det ene bliver positiv elektrisk, bliver det andet netop ligesaa meget negativ elektrisk. For at begge Elektriciteter skulle vise sig tydelige, maa naturligviis begge Legemer være isolerede, saa at intet af den frembragte Elektricitet ledes bort.

Den fri Elektricitet kan meddeles andre Legemer baade ved umiddelbar Berørelse og tillige ved i større Afstande at gaae over fra det ene Legeme til det andet. Denne Meddelelse afhænger dog stedse saavel af Legemets Ledeevne, som af Størrelsen af dets Overflade. Berøres nemlig et elektrisk Legeme af en slet Leder, saa modtager denne blot Elektriciteten i en meget liden Omkreds omkring det berørte Punkt. Omvendt, naar en elektriseret Ikkeleder, f. Ex. en gneden Glasstang, berøres, saa mister den blot i en liden Omkreds om Berøringsstedet sin Elektricitet. Berøres derimod det elektriserede Legeme med en god Leder, f. Ex. et Metallegeme, saa udbreder den meddelte Elektricitet sig øieblikkelig over det hele Legeme, og sættes det saaledes elektriserede Metallegeme i ledende Forbindelse med Jorden, mister det strax al sin Elektricitet.

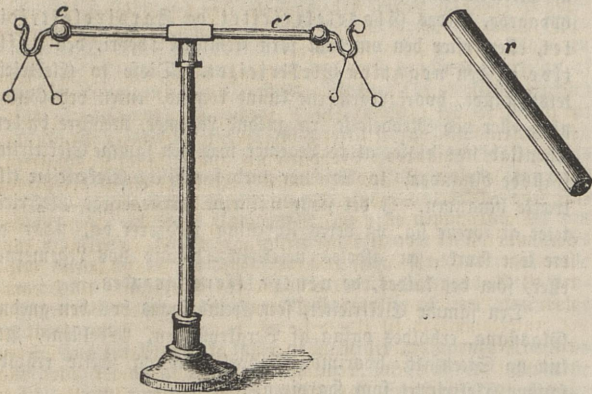
Ogsaa uden umiddelbar Berørelse kan Elektriciteten gaa

over fra et Legeme til et andet, og man iagttager da det mærkværdige Phænomen af den elektriske Funke. Nærmer man sig saaledes en gneden Glasstang eller Harpixstang med Fingeren eller med en Metalstang, saa seer man en glindsende Funke springe over, og hører derved en egen Knistren. Er det elektriske Legeme et isoleret Metal af betydelig Overflade, saa blive Funkerne stærkere, springe over i en Afstand af flere Fod og ere blendende lyse, ligesom den Knistren, som medfølger samme, er stærk. Lynet er ikke andet end en saadan elektrisk Funke, hvorved Elektriciteten i Skyen springer over til Jorden, og Tordenen er den medfølgende Knistren. At Tordenen først høres senere end Lynet sees, kommer af, at Lyden bruger længere Tid for at forplante sig fremad i Luften end Lyset.

Jeg har ovenfor viist, at af de forskjellige Elektriciteter frastøde de ligeartede hinanden, medens de uligeartede tiltrække hinanden. Men denne Frastøden og Tiltrækken ytrer sig ikke alene ved allerede frie Elektriciteter, men ogsaa ved de endnu med hinanden forbundne, og altsaa neutraliserende, Elektriciteter.

Er saaledes paa en isoleret Hage, f. Ex. en Glashage, en Metalring ophængt, og i denne ved Hjælp af to fine Metaltraade ere ophængte to Hyldemarvskugler; saa vil, naar et elektrisk Legeme r nærmes Metalringen, begge Kugler gaae fra hinanden, uagtet ingen Funke er sprungen over, og altsaa ingen Elektricitet er meddelt Kuglerne. Jo mere man nærmer det elektriserede Legeme r, desmere gaae Kuglerne fra hinanden. Fjerner man derpaa r, saa falde Kuglerne atter sammen og vise ikke længere det ringeste Tegn til Elektricitet. Er det elektriserede Legeme r negativ elektrisk, f. Ex. en gneden Lakstang, saa vil man finde, at Kuglerne ligeledes ved r's Nærhed have erholdt en negativ Elektricitet og f. Ex. tiltrækkes af en gneden Glasstang. Dette Phænomen forklares ved at antage, at den negative Elektricitet i r allerede paa Afstand virker paa de hinanden hidtil neutraliserende Elektriciteter i Metalringen, Metaltraadene og Kuglerne, trækker den positive Elektricitet til sig og driver den negative ned i Kuglerne, længst borte fra r. Fjernes r, saa forenes atter de adskilte Elektriciteter og neutralisere hinanden.

Forsøget lader sig ogsaa anstille paa en anden Maade.

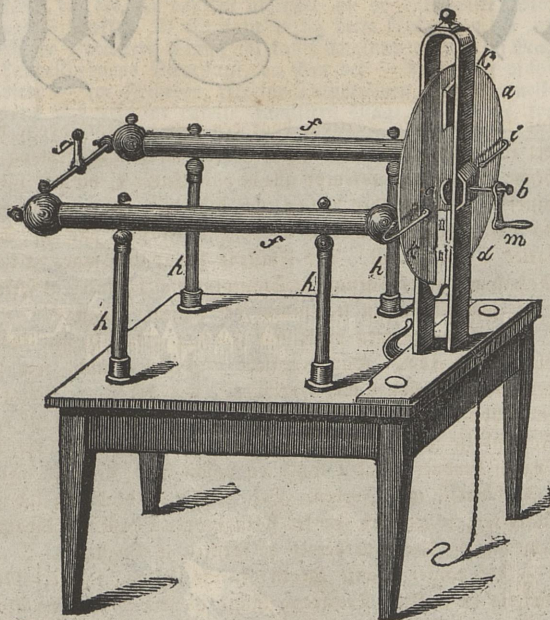

Paa enhver af de hageformige Ender af en ved en Glasfod isoleret Metalstang cc', er et Pendelpar ophængt i Metaltraade. Saasnart man nu nærmer et elektriseret Legeme, f. Ex. en gneden Lakstang til den ene Ende, saa divergere begge Pendelpar, og ved nærmere Undersøgelse vil man finde, at det nærmeste Pendelpar har en modsat Elektricitet af Legemet r, altsaa her positiv, den fjerneste Ende derimod samme Elektricitet, altsaa her negativ. Man indseer let, hvorfor begge Pendelpar maa være ophængte i Metaltraade, nemlig i ledende Traade, for at den i Metalstangen cc' adskilte Elektricitet kan forplante sig ned i Hyldemarvskuglerne. Vare disse f. Ex. ophængte i Silketraade, saa vilde Phænomenet ikke finde Steed. Fjerner man den gnedne Lakstang r, saa forenes atter de adskilte Elektriciteter, som altsaa ikke have forladt Metalstangen, og neutralisere hinanden paany.

Berører man, medens den gnedne Lakstang saaledes ved sin Nærhed har adskilt de hinanden neutraliserende Elektriciteter i Metalstangen, trykket den positive til c' og stødt den negative hen til c, denne sidste Ende, saa vil man derved bortlede den der værende negative Elektricitet, og Hyldemarvskuglerne paa denne Ende ville falde sammen. Den positive Elektricitet i c' er derimod saa stærkt tiltrukket af den negative Elektricitet i den gnedne Lakstang, at den ikke lader sig bortlede. Slipper man nu igjen Metalstangen, saa at den atter er isoleret, og fjerner Lakstangen, saa udbreder den positive Elektricitet i c' sig over hele Metalstangen, Hyldemarvskuglerne i c' synke noget sammen, og de i c fjerne sig ligesaa meget fra hinanden, begge positiv elektriske, og denne positive Elektricitet bortledes nu øieblikkelig ved enhver Berøring. Den positive Elektricitet i c' som ved Lakstangens Nærhed var bunden til denne Ende, som den ikke kunde forlade, er nu altsaa bleven fri.

Det er ved en saadan allerede paa Afstand stedfindende Indflydelse af Elektriciteten i et Legeme til at adskille, eller, som det kaldes, at dekomponere de i andre nærliggende Legemer i uendelig Mængde tilstedeværende, men hinanden neutraliserende Elektriciteter, at Forplantningen langs en Leder maa antages at foregaae. Den positive Elektricitet, der er meddeelt den ene Ende af en Metalstang, tiltrækker af den nærmestliggende Deel dennes negative Elektricitet og gjør dens positive Elektricitet fri; denne dekomponerer paa samme Maade Elektriciteterne i den følgende Deel af Stangen o. s. v.

Vi kunne nu forklare os Indretningen af Elektriseermaskinen i dens nu brugelige fuldkomne Skikkelse. Det revne

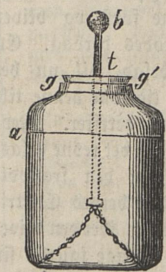

Legeme er en Glasskive a, der i Midten er gjennemboret og forenet med en Axe b, som føres af Krumtappen m. Der ere to Par Rivetøi, som oventil og nedentil paa begge Sider af Glasskiven ere befæstede til Opstanderen d, hvilken ogsaa bærer Glasskivens Axe. Ethvert af Rivetøiene bestaar af en med Krølhaar udstoppet Læderpude, hvis mod Glasskiven vendte Side er overstrøget med Amalgam, en Blanding af Qviksølv med Zink eller Tin. Lederne eller som de kaldes, Conductorerne, paa hvilke den paa Glasskiven udviklede Elektricitet overføres, bestaae af to hule Cylindre af Messingblik, paa begge Ender kugleformig afrundede. De ere forenede ved et tredie Tværstykke g. De hvile paa fire Glasføiler h, som for yderligere at isolere Conductorerne ere overtrukne med en harpixagtig Fernis. Begge Conductorer ere paa den mod Glasskiven vendte Ende forenede med en bøiet Metalstang i, besat med flere mod Glasset vendte Spidser; den omfatter Glasskiven paa begge Sider uden nogetsteds at berøre samme.

Naar man nu med Krumtappen dreier Glasskiven omkring, saa erholder den ved Gnidningen imod Rivepuderne Amalgam positiv Elektricitet. Efter en fjerdedeels Omdreining føres den mellem Rivepuderne fremtrædende Deel af Glasset til Tænderne i. Den positive Elektricitet i Glasskiven virker nu paa de i Conductoren forbundne og saaledes hinanden neutraliserende Elektriciteter; den dekomponerer dem, drager den negative Elektricitet til den Glasset nærmeste Ende af Conductoren i. Her strømmer Conductorens negative Elektricitet over til Glasset og neutraliserer dettes positive Elektricitet, og den positive Elektricitet i Conductoren bliver fri. Foreningen af den negative Elektricitet i Conductoren med den positive i Glasset ved i kan tydelig iagttages ved de Funker, som springe over imellem dem. For at paa Veien fra Rivepuderne til Conductoren Elektriciteten i Glasset ikke skal gaae tabt i Luften, behænges Glasskiven paa begge Sider fra Rivepuderne af med Vortaft. Elektriciteten i Glasskiven drager selv Vortaften til denne.

I Rivepuderne frembringes samtidig en negativ Elektricitet, men som man ved at forene den metalliske Opstander d, hvortil Rivepuderne ere fæstede, med Jorden ved en Messingkjæde, bortleder. Den vilde ellers snart blive saa ophobet paa Rivepuderne, at den tildeels vilde springe over paa Glasskiven og der neutralisere den netop frembragte positive Elektricitet, hvorved da den videre Frembringelse af positiv Elektricitet paa Conductorerne hæmmedes. Man kan imidlertid ogsaa, istedetfor at bortlede Rivepudernes negative Elektricitet i Jorden, isolere disse, og overføre Elektriciteten paa et Par Conductorer, paa samme Maade, som Glassets positive Elektricitet blev overført til dettes Conductorer. Man vilde da paa det ene Par af Conductorer opsamle positiv, paa det andet Par negativ Elektricitet.

For at erholde begge de modsatte Elektriciteter i en Tilstand af betydelig Kraft, eller, som det kaldes, Spænding, hvori deres Bestræbelse efter at forene sig med hinanden er

størst mulig, betjener man sig af den saakaldte Leydner-Flaske, en udvendig og indvendig med Staniol beklædt Glasflaske. Dog maa Staniolbelægningen paa begge Sider staae i nogle Tommers Afstand fra Flaskens Hals gg' og kun naae op til aa'. Den indvendige Belægning staar i Forbindelse med en Messingstang t, som oventil ender i en Kugle b, og nedentil i Flasken i et Par smaae Kjæder. For at benytte denne Flaske sætter man den indvendige Belægning ved Messingknappen b i Forbindelse med Elektriceermaskinens Conductor, og det ydre Belæg i Forbindelse med Jorden, hvilket kan skee blot ved at holde Flasken i Haanden. Conductorens positive Elektricitet vil nu samle sig paa den indre Staniolbelægning, og derfra dekomponere den ydre Belægnings hidtil hinanden neutraliserende Elektriciteter. Den negative Elektricitet vil blive tiltrukken, og den positive Elektricitet strømme bort i Jorden. Den positive Elektricitet paa det indre Belæg og den negative Elektricitet paa det ydre Belæg tiltrække hinanden gjensidig, eller som det kaldes, de binde hinanden. Den paa det ydre Belæg værende negative Elektricitet vil derfor ikke bortledes igjennem Forbindelsen med Jorden. Det indre Belæg er nu, som Følge af at den modtagne Elektricitet er bunden, istand til at modtage mere Elektricitet af Conductoren. Denne vil atter dekomponere end mere af det ydre Belægs hidtil hinanden neutraliserende Elektriciteter, binde den negative, og drive den positive bort i Jorden. Stod det ydre Belæg ikke i en saadan Forbindelse med Jorden, men var isoleret, saa vilde der snart paa samme ophobe sig saa megen ubunden Elektricitet, at denne vilde hindre al videre Dekomposition. Da begge Elektriciteter ikke ere i umiddelbar Berørelse med hinanden, men adskilte ved Glassets Tykkelse, saa kan den positive Elektricitet paa det indre Belæg ikke binde fuldt saamegen negativ Elektricitet paa det ydre Belæg, og denne kan atter blot binde en endnu mindre Elektricitetsmængde paa det indre Belæg. Sætter man nu den med Elektricitet ladede Flaske paa et Glasstykke, saa at den er isoleret, og berører Messingknappen, som staar i Forbindelse med det indre Belæg, da bortledes det Overskud af positiv Elektricitet, som dette Belæg var i Besiddelse af; men da kan denne formindskede Mængde af positiv Elektricitet paa det indre Belæg ikke længere holde saamegen negativ Elektricitet paa det ydre Belæg bunden, som tilforn, og en vis Kvantitet negativ Elektricitet bliver nu fri paa det ydre Belæg. Slipper man nu Messingknappen og derimod berører det ydre Belæg, saa bortledes dette sidste Overskud; det ydre Belægs formindskede Elektricitet kan ikke længere holde saamegen positiv Elektricitet paa det indre Belæg bunden, som før, og nogen positiv Elektricitet paa det indre Belæg bliver følgelig fri, som atter kan bortledes, og saaledes afverlende.

Ere Elektriciteterne paa begge Belæg tilstede med stor Kraft, saa stræbe de ogsaa med stor Kraft at forene sig. Er Glasset tyndt, slaae de med en stærk Funke og et heftigt Knald igjennem Glasset; ere Belæggene ikke langt nok fra Halsen, eller er det ubelagte Glas bedækket med Støv eller Vanddampe, da slaar Elektriciteten fra begge Sider over langs Glasset. Sætter man begge Belæg i Forbindelse ved en Metalstang, hvis Arme ere af Glas for at den kan være isoleret, saa forene begge Elektriciteter sig igjennem denne ligeledes med et Knald og en stærk Funke. Forenes endelig begge Elektriciteter igjennem det menneskelige Legeme, f. Ex. derved at man holder om det ydre Belæg med den ene Haand og med den anden berører Messingknappen, da føler man en mere eller mindre heftig Rystelse i det hele Nervesystem. Ved svage Ladninger mærkes kun Slaget i Forarmene; ved stærkere føles det ogsaa i Overarmene, og ved meget stærke Ladninger føles en heftig Smerte i Brystet.

For at frembringe særdeles stærke Virkninger, benytter man i Almindelighed flere Flasker, sætter deres ydre Belæg alle i metallisk Forbindelse, og deres indre Belæg ligeledes alle i metallisk Forbindelse. En saadan Indretning kaldes et elektrisk Batteri, og en Udladning af samme igjennem det menneskelige Legeme kan være livsfarlig.

Naar flere Personer holde hinanden i Hænderne og derved danne en Kjæde, og den Yderste til den ene Side berører det ydre Belæg, den Yderste paa den anden Side det indre Belæg, da føle alle samtidigt Stødet.

Brændbare Stoffe kan man med Leydner-Flasken antænde langt sikrere end med den direkte Funke af en Conductor, og denne Maade anvendes derfor ofte til Antændelse af langt bortliggende Miner.

Disse Leydner-Flaskens mærkværdige Egenskaber opdagedes først af Domherren Kleist i Pommern i Aaret 1745. Han havde fyldt Qviksølv i et Glas for at elektrisere dette, og følte, da han holdt Glasset i den ene Haand og stak Fingeren af den anden Haand ned i Qviksølvet, en Rystelse i begge Arme lige til Skulderen. Det følgende Aar gjorde Cunæus i Leyden den samme Erfaring. Han ledede Elektriciteten igjennem en Kork ned i den med Vand fyldte Flaske, og fik et heftigt Slag, da han vilde aabne Flasken. Efter disse to Opdagere kaldes Flasken den Kleistiske eller Leydner Flaske. Det Væsentlige ved samme er, som det sees af den ovenfor givne Forklaring, to Ledere, som ere adskilte ved en Ikkeleder.

Hvilket vigtigt Indtryk dette Phænomen gjorde paa de første Iagttagere, fremgaar af deres Beskrivelser deraf. Den berømte Physiker Muschenbroek kunde i to Dage ikke komme sig af den Skræk, det indgjød ham. Et saadant Slag endnu, saaledes tilskrev han Réaumur, vilde jeg ikke modtage, om endog Frankrigs Krone blev mig tilbudt. Professor Winkler fik efter Slaget Konvulsioner og laa længere Tid farlig syg deraf. Dog kunde hans Kone ikke overvinde sin Nysgjerrighed at prøve Experimentet, men Professorinden erholdt en saadan Rystelse, at hun i flere Dage neppe kunde gaae. Først fjorten Dage senere vovede hun en anden Dosis, men derpaa ikke mere. Bose ønskede, at han maatte dø af Slaget, for at hans Død kunde blive optegnet i det franske Akademies Aarsberetninger.

Efter Opdagelsen af Leydner-Flasken og det elektriske Batteri gjorde man snart Forsøg for at bestemme den Hurtighed, hvormed Elektriciteten forplantes. En med Silke omviklet og derved isoleret Metaltraad af en halv Miils Længde blev sat i Forbindelse med begge Belæg. En liden Afstand lod man blive for at see Funkerne springe over fra begge Belæg; de fandt samtidig Steed. Man overskar Traaden i Midten; ogsaa her sprang en Funke over samtidig med de andre. Winkler i Tydskland og Watson i England anvendte ved disse Undersøgelser tildeels istedetfor Traaden, Jorden eller en Flod,

og opdagede derved Jordens Ledningsevne, som senere saa heldig er anvendt af Steinheil ved den nyere Telegraphi. For at see alle tre Funker bragtes naturligviis de Ender af Traadene, hvor Funkerne skulde springe over, saa nær hinanden, at de kunde oversees samtidigt, uden at de dog vare saa nær, at Elektriciteten kunde springe over til de urigtige Punkter. Hvor lang man imidlertid gjorde Traaden, saa fandtes stedse den Hurtighed, hvormed Elektriciteten forplanter sig, at være større end at den paa denne Maade kunde maales.

Først i vor Tid lykkedes det den berømte engelske Physiker Wheatstone at maale den Hurtighed, hvormed Elektriciteten forplanter sig. Han benyttede dertil et Speil, som med en stor Hurtighed dreiedes om en Axe. Seer man i en bestemt Retning ind i et saadant Speil, og lader dette bevæge sig ganske langsomt, saa rykker Billedet af den Gjenstand, man seer i Speilet, tilside, for at gjøre Plads for Billedet af en anden Gjenstand. Dreier man Speilet om en vertikal Axe med en meget stor Hurtighed, f. Ex. 800 Gange rundt i Sekundet, og lader man de ovenfor omtalte tre Funker staae i en ret Linie over hinanden, saa vilde man, hvis alle tre Funker fandt Sted i samme Dieblik, ogsaa see dem alle tre i en ret Linie; thi i eet Dieblik har Speilet kun een Stilling. Men opstaar den midterste Funke noget senere end de to andre, saa vil Speilet, naar den opstaar, allerede have dreiet sig noget fra den Stilling, det havde, da de to yderste Funker opstod, og Billedet af den midterste Funke vil sees rykket noget tilside. Dette fandt Wheatstone virkelig var Tilfældet; han maalte hvormeget; heraf beregnede han, hvormeget Speilet havde dreiet sig i Mellemtiden mellem Funkerne, og heraf fandt han da Hurtigheden, hvormed Elektriciteten gjennemløb en Messingtraad af en Linies Tykkelse, at være 41,000 norske Mile i Sekundet, altsaa noget mere end Afstanden fra Maanen til Jorden i eet Sekund. Denne Hurtighed er omtrent en halv Gang til saa stor som Lysets Hurtighed. Det er heraf klart, at den Tid, Elektriciteten vil bruge til enhver Afstand her paa Jorden, kan ansees som Nul.

Den Tid, hvori den elektriske Funke lyser, bliver da ogsaa blot et uendelig lidet Dieblik. Vel synes vi at kunne see Funken en længere Tid, og f. Ex. tydelig at kunne see andre Gjenstande ved den største af alle elektriske Funker, Lynet. Dette grunder sig imidlertid paa vort Dies Indretning, som beholder Indtrykket af Lyset nogen Tid, efterat det har ophørt at existere.

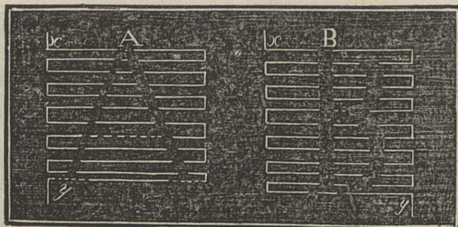
Dreier man f. Ex. et glødende Kul hurtigt om i en Kreds, saa synes det at danne en lysende Ring, idet de hurtigt paa hinanden følgende Indtryk slutte sig sammen, saa at man synes at see en Gjenstand, der viser sig mere end 8 Gange i Sekundet paa samme Sted, som den nasbrudt var bleven der. Vexle forskjellige Gjenstande hurtigt efter hinanden paa samme Sted, f. Ex. en guul og en blaa Gjenstand, saa blande Indtrykkene sig sammen og man seer en grøn Gjenstand. Bemaler man en Papskive i 100 fra Midten udgaaende Striber, Sektorer, Halvdelen gule og Halvdelen blaa, og dreies Skiven rundt een Gang i Sekundet, saa forløber det blot en Hundrededeel af et Sekund, til et blot Sektor indtager det Sted, som en guult Sektor indehavde; dreies Skiven tusinde Gange rundt i Sekundet, saa forløber blot en Hundredetusindedeel Sekund. Man seer da Skiven med en fuldkommen jævn grøn Farve. Foretager man nu dette Experiment i et mørkt Værelse, og oplyser dette ved en elektrisk Funke af en Leydner-Flaske eller af et elektrisk Batteri, da seer man de gule og blaae Sektorer fuldkommen skarpe ved Siden af hinanden. Lyset af Funken har altsaa ikke varet saalænge, at den blaa Sektor kunde komme i det gules Sted, altsaa ikke en Hundredetusindedeel af et Sekund. Men denne Grændse er endnu for stor.

Ved Lynets Lys seer man derfor ingen Bevægelse i Naturen. Man vilde kunne see en afskudt Kanonkugle staa stille i Luften.

Denne umaadelige Hurtighed, hvormed Elektriciteten forplanter sig paa de længste Afstande, opvakte naturligviis snart Tanken om at benytte den til paa store Afstande at meddele Signaler, og saaledes istandbringe en telegraphisk Forbindelse mellem fjerne Punkter. Til Frembringelsen af disse Signaler ere da successive alle de i det Foregaaende fremstillede Hovedegenskaber hos den ved Rivning frembragte Elektricitet, Rivningselektriciteten, blevne forsøgte.

Den Første, som forsøgte Anvendelsen af Rivningselektriciteten paa Telegraphien, var den lærde Physiker Lesage i Genf i Aaret 1774. Hans Apparat bestod af 24 isolerede Metaltraade. Paa Enderne af enhver Traad vare to Hyldemarvskugler ophængte i fine Metaltraade. Bragte man nu den ene Ende af Traaden i Forbindelse med en Elektriseermaskine eller dens Conductor, saa gik paa den anden Ende Hyldemarvskuglerne fra hinanden. Hvert Par Kugler vare betegnede med et Bogstav. Senere optog en fransk Physiker Lomond denne Ide, og forbedrede den væsentlig ved at anvende et mindre Antal Traade. Ved at kombinere Bevægelserne af Hyldemarvskuglerne, og istedetfor blot at lade eet Par, ved at stødes fra hinanden, betegne eet Bogstav, lod han to og flere Par, ved i forskjellig Orden at stødes fra hinanden, betegne de forskjellige Bogstaver.

Den tydske Physiker Reisser foreslog i 1794 en alphabetisk-telegraphisk Korrespondence. Han opstillede ved den ene Station 24 Glasskiver belagte med overskaarne Staniolstrimler, hvis Overskjæringer dannede de forskjellige Bogstaver, saaledes som vises i hosstaaende Figur, hvor de hvide Linier betegne Staniolet. Den nederste Ende y af Staniolstriben skulde staa i Forbindelse med en behørig isoleret Metaltraad, som

løb til den næste Station, hvor den sattes i Forbindelse med det indre Belæg af en Leydner-Flaske, medens en fem og tyvende Metaltraad forenede alle de øvre Ender x, og stod i Forbindelse med det ydre Belæg eller blot med Jorden, hvormed da ogsaa det ydre Belæg af Leydner-Flasken paa sit Sted sattes i Forbindelse. Ved Flaskens Udladning saaes da i alle Aabninger af den afskaarne Staniolstrimmel Funker at springe over, som tilsammen fremstillede det bestemte Bogstav.

Et lignende men praktiskere Forslag gjorde næsten samtidig Böckmann. Han benyttede blot een Traad, som ved den ene Ende stod i nær Forbindelse med det indre Belæg af en Leydner-Flaske, paa den anden Ende nærmedes til en i Forbindelse med Jorden staaende Metalknap. Det ydre Belæg af Leydner Flasken kunde da ogsaa paa sit Sted sættes i Forbindelse med Jorden. Ved Flaskens Udladning lod han snart een, snart flere Funker springe over i bestemte Tidsmellemrum, og betegnede derved de forskjellige Bogstaver.

I Spanien bragte Lægen Frants Silva, i Aaret 1796, virkelig en elektrisk Telegraph istand mellem Madrid og Aranjuez, hvorved han benyttede Udladningen af en elektrisk Flaske. Denne Telegraph var den eneste, som grundet paa Rivningselektriciteten kom til virkelig Anvendelse for nogen Tid.

En elektrisk Telegraph, grundet paa de ovenfor beskrevne Phænomener, som ledsage den ved Gnidning frembragte Elektricitet, kunde imidlertid aldrig erholde nogen praktisk Anvendelse i en større Udstrækning. Den Elektricitet, som frembringes paa denne Maade, har nemlig en saa stor Spænding, det vil sige, stræber med en saa stor Kraft at forene sig med den modsatte og at frastøde den ligeartede Elektricitet, at den kun udbreder sig over Legemernes Overflader og griber den ringeste Anledning til at slippe bort. Den fugtige Luft er tilstrækkelig til at bortlede den. Hertil kommer, at den aldrig kan frembringes i stor Mængde. Hvor stærkt man lader et elektrisk Batteri, det bliver blot Spændingen i de ophobede modsatte Elektriciteter, som opnaaer en betydelig Størrelse; Kvantiteten bliver stedse umærkelig liden. Den kortest varende Berørelse er tilstrækkelig for at udlade den, og man maa da ved en langvarig Rivning paa Elektriseermaskinens Glasplade frembringe ny Elektricitet. En Virksomhed saa vanskelig at haandtere kunde derfor aldrig blive af nogen praktisk Anvendelse i Telegraphien.

Hertil kom, at i Slutningen af forrige Aarhundrede en fransk Præst, Chappe, bragte den mekaniske Telegraph til en forhen ukjendt Fuldkommenhed, hvormed intet Forsøg med den elektriske Telegraph, støttet blot til Rivningselektricitetens Egenskaber, kunde maale sig.

Det var først Opdagelsen af Galvanismen, eller af en Elektricitet med liden Spænding, det vil sige med liden Tendents til at forlade sine Ledere, men som kunde frembringes i stor Kvantitet, som paany bragte Physikerne til at optage Ideen om en elektrisk Telegraph, og deres forenede Anstrængelser er det endelig lykkes at frembringe et Resultat, som langt overveier Alt, hvad der tilforn er frembragt i denne Retning.

Oversigt over Storthinget i 1851.

(Fortsættelse fra forrige Nr.)

Indre-Departementet havde imidlertid havt sin Opmærksomhed henvendt paa Udlandet, om der ikke skulde tilbyde sig gunstige Omstændigheder til at faae en Lokomotiv-Jernbane istandbragt for et udenlandsk Aktieselskabs Regning, og i denne Anledning var en af Kommissionens Medlemmer allerede i Mai f. A. afgaaet til London. Resultatet af de angaaende Sagen anstillede Undersøgelser og Underhandlinger blev en af Indre-Departementets Chef paa den norske Regjerings Vegne den 17de Oktober 1850 afsluttet Kontrakt med Dhrr. Lewis Ricardo's, S. M. Peto's og Thom. Brassey's Befuldmægtigede G. P. Bidder, ifølge hvilken Kontrakt de nævnte Engelskmænd paatoge sig at anlægge og fuldføre inden Udgangen af 1853 en Lokomotiv-Jernbane med tilhørende elektrisk Telegraf imellem Christiania og Mjøsen for en Sum af 450,000 Pund Sterling, hvori dog ikke indbefattedes Grunden til Baneanlægget; thi denne skulde den norske Regjering levere, mod af Jernbanens første Udbytte aarlig at erholde 4 pCt. Rente af dens Værdi, hvilket Rentebeløb dog i intet Tilfælde maatte overstige 1,200 Pund Sterling. Af ovennævnte Anlægssum udreder den norske Statskasse i nærmere fastsatte Terminer det Halve, og de engelske Kontrahenter tage sin Valuta for den anden Halvdeel i Aktier, imod at de, efter Grundens Forrentning, erholde af Udbyttet først 5 pCt. for deres Aktiebeløb, 225,000 Pund Sterling; dernæst erholder den norske Regjerings Aktiebeløb af det Overskydende indtil 4 pCt.; Resten deles ligeligt paa begge Aktiebeløb; Robert Stephenson og, under hans Forfald, Direktør Sørensen paa Horten, leder Arbeidet; Jernbanens Bestyrelse overdrages til en Kommission, bestaaende af 6 Medlemmer, af hvilke den norske Regjering udnævner 3 og de britiske Kontrahenter de andre 3. Kontrakten bliver staaende ved Magt i 100 Aar fra Jernbanens Aabning. Efter denne Tids Forløb skal det staae den norske Stat frit for til enhver Tid med et Aars Varsel at udløse Eierne af de britiske Kontrahenters Aktier.

Den saaledes afsluttede Kontrakt, hvis væsentligste Punkter her ere gjengivne, approberede Hs. Majestæt Kongen, med Forbehold af Storthingets Samtykke, den 30te Januar 1851 og forelagde Storthinget desangaaende en Proposition, til hvis Behandling der udvalgtes en egen Kommitte, bestaaende af 15 Medlemmer.

Denne Kommitte indkom den 28de Februar med sin Indstilling; alle Medlemmerne vare enige i, at Staten burde gjøre Noget til Istandbringelse af det omhandlede Kommunikationsmiddel, men de vare dog af forskjellige Meninger, om hvorledes dette burde skee. Sex af Kommitteens Medlemmer tilraadede Antagelsen af den kongelige Proposition; de øvrige ni Medlemmer tilraadede en Aktiesubskription af en Million Spd. for Statskassens Regning, efterat der først var tilveiebragt et ligesaa stort Beløb ved Subskription af Private og Kommuner. Trende af disse ni Medlemmer skilte sig fra de øvrige deri, at de vilde, at de private Subskribenter skulde tilstaaes Fortrinsret til Udbytte af Jernbanen fremfor Statskassen indtil en Grændse af 4 pCt. Med Hensyn til Udnævnelsen af Bestyrelsens Medlemmer, antog Kommitteens Pluralitet, at denne burde overlades Kongen, medens Minoriteten antog, at den burde indrømmes Storthinget.

De Kommittemedlemmer, som tilraadede en lige stor Subskription af Staten og af Private og Kommuner, gjorde det især af følgende Grunde: det var mindre sandsynligt, at den i Kontrakten bestemte Anlægskapital var utilstrækkelig end overflødig, og i saa Fald vilde Besparelsen komme vort Land tilgode, naar Værket udførtes af Statskassen og et Aktieselskab; det Tilskud, der efter dette Forslag udkrævedes af Statskassen, blev vel større, men lovede ogsaa bedre Udbytte, naar de i Kontrakten for den anden Kontrahent forlods betingede 5 pCt. bortfaldt, og endelig vilde der gives mindre Anledning til Kollisioner i Interessentskabet, naar man ingen Udlændere havde med.

Tre Medlemmer af Kommitteen meente, at det var nødvendigt at tilstaae Deeltagerne i et muligens sammentrædende Aktieselskab forlods Procenter, hvis man vilde tænke paa at faae en Million tilveiebragt ved Aktietegning, hvorimod de sex Medlemmer troede, at en uforholdsmæssig Byrde vilde paavæltes Statskassen, naar denne, foruden at tilskyde det Halve, ogsaa skulde overtage noget af Resikoen for den anden Halvdeel. Forøvrigt skulde Værket ifølge begge disse Forslag ikke fremmes hurtigere, end at der medgik fem Aar til dets Istandbringelse, hvorved man vilde undgaae Sammentrækningen af en overvættes stor Arbeidsstyrke, der siden kunde komme til at mangle Sysselsættelse, og tillige forebygge, at der opstod Vanskeligheder for den private Driftsherre ved at faae den for ham fornødne Arbeidsstyrke.

De Kommittemedlemmer, som tilraadede Storthinget Antagelsen af den kongelige Proposition, ledédes dertil af flere Hensyn. Man vilde, selv med Indrømmelsen af 4 pCt. forlods for Aktietagerne, forgjæves søge en heel Million tilveiebragt ved Aktietegning, da man ved den yderste Anstrengelse alene havde kunnet tilveiebringe det Halve af denne Sum; og selv om det lykkedes, maatte de private Borgere angribe sig i den Grad, at der vilde opstaae en almeen Lammelse i de nærmest interesserede Distrikter; — det var bedre, at være sikret mod et videre Tilskud af Statskassen, hvilket man blev ved Kontrakten med Englænderne, end at søge en mulig Besparelse i det kalkulerede Beløb; — Staten var sikret den Myndighed i Jernbanens Anliggender, som den kunde faae, saafremt privat Aktieret skulde bestaae; — Benyttelsen af den i den kortere Tid nødvendige større Arbeidsstyrke fremkaldte saameget mindre Ulempe, som et mindre Antal Fremmede ved det kortere Ophold vilde bindes til Stedet.

Efter den kongelige Proposition vilde den Sum, som Statskassen kom til at udrede, blot blive 614,000 Spd., iberegnet Udlægget (70,000 Spd.) til Grundens Erhvervelse, hvilket fortrinsviis var tilsikret 4 pCt. Rente i Banens Afkastning. Hvad Udtryksmaaden i Propositionen angik, fandt Kommitteen, især af Hensyn til Indbetalingen i Statskassen af det privat tegnede Aktiebeløb, nogle Forandringer nødvendige.

Da Kommitteen næsten var færdig med sine Forhandlinger, modtog den et af Repræsentanten O. Viig fremsat Forslag om Anvendelsen af 200,000 Spd. af Statskassens Midler til Anlæggelse af en Jernbane fra Christiania til Strømmen ved Nitelvens Udløb i Dieren, saafremt der dannede sig et Interessentskab til Udredelse af den øvrige Sum, samt en halv Million Spd. til Kanalisering af Vasdraget fra Dieren til Mjøsen i den ene Retning og til Kongsvinger eller saa langt op i Glommen, som denne Sum maatte tilstrække, i den anden Retning.

Kommitteen afgav ingen formelig Indstilling om dette Forslag, men udtalte blot den Formening, at da det krævede næsten samme Udtælling af Statskassen, som der var forbundet ved Anlægget af en Jernbane heelt op til Eidsvoldbakken, burde man foretrække det sidste Kommunikationsmiddel som det fuldkomnere; der var desuden liden Sandsynlighed for at en halv Million Spd. ved privat Subskription lod sig tilveiebringe til en Jernbane mellem Christiania og Dieren.

Af Kommitteens forskjellige Fraktioner indstilledes altsaa følgende trende Forslag til Storthingets Afgjørelse.

A. Den kongelige Proposition i følgende Form:

Til Anlæg af en Jernbane med tilhørende elektrisk Telegraf fra Christiania til Eidsvoldbakken bemyndiges Hans Majestæt Kongen til, i Overeensstemmelse med den under 17de Oktober 1850 med nogle britiske Borgere om Anlægget afsluttede Kontrakt, at anvende et Beløb af indtil 782,000 Spd. foruden hvad der udfordres til Indkjøb af den til Banens Anlæg fornødne Grund, dog saaledes, at som endelig Udtælling af Statskassen kun bevilges den Sum, som bliver tilbage, efterat de til samme Jernbane ved privat Subskription tegnede Bidrag ere indkomne.

B. Forslaget om Aktietegning for Statskassens Regning for et Beløb af indtil en Million Spd. under Betingelse af privat Aktietegning for en Million Spd., i følgende Form:

For det Tilfælde, at der danner sig et Interessentskab til Anlæggelse af en Jernbane med tilhørende elektrisk Telegraf fra Christiania til Eidsvoldbakken, deeltager Staten i sammes Udførelse ved deri at tegne Aktier for et Beløb af en Million Species paa følgende Vilkaar:

1) At der ikke skrides til Paabegyndelsen af Arbeidet, forinden den private Subskription har naaet den Sum en Million Species.
2) At Jernbanen fuldføres i et Tidsrum af 5 Aar, og at det tegnede Beløb saavel for de Privates som Statens Vedkommende indbetales i ti halvaarige Terminer, hvergang med en Tiendedeel.

Med Hensyn til Udnævnelsen af Direktionen for Jernbaneanlægget indstillede Pluraliteten, at denne for Statens Vedkommende skulde udnævnes af Kongen, Minoriteten, af Storthinget.

C. Forslaget om Opmuntring til Subskription ved at indrømme de private Subskribenter et forlods Udbytte af indtil 4 pCt. foran det Bidrag af Statskassen, som tilraades bevilget paa Betingelse af en privat Subskription af en Million Species, hvilket Forslag i Betingelsesposterne forresten stemmede overeens med foregaaende.

(Fortsættes).

Glaspalladset i Hydepark.

Af de hosstaaende Tegninger fremstiller den første den halve Deel af Glaspalladsets sydlige Façade. Tværskibet eller Transepten med sit hvælvede Tag sees tilhøire; den af smaa Rygge bestaaende Konstruktion af Glastaget sees her tydelig. I Centrum af denne Hvælvings Gavl er senere anbragt et elektrisk Uhr, hvis to uhyre Visere ved deres Bevægelse i en Halvkreds angive Timer og Minutter. Jeg har i en tidligere Opsats beskrevet Beliggenheden af Glaspalladset, paa Sydsiden af Serpentine-river og Rotten-row, Londons fashionable Rideplads. Tegningen er taget fra den næsten midt over for Glaspalladset liggende Indgangsport til Hydepark.

Det andet Billede fremstiller det Indre af Transepten, seet fra den sydlige Indgangsport. I den nordlige Deel af denne staae flere af de mægtige Egetræer, som pryde Hydepark, og som man saavidt muligt søgte at skaane. Tegningen, som er taget, før nogen af de udstillede Gjenstande vare indbragte, viser særdeles tydelig Bygningens hele Konstruktion. I Midten blev senere den store Krystalfontæne af Osler anbragt, et passende Ornament i et Krystalpallads. Rundt omkring samme opstilledes de fortrinligste Sculpturarbeider og Statuer. Under Egetræerne var det fornemste Forfriskningssted, hvis Stole stedse vare fyldte af den elegantere Deel blandt de Besøgende, medens den øvrige Mængde benyttede to andre simplere og billigere Restaurationssteder, det ene i den østlige, det andet i den vestlige Deel af Bygningen. Paa de fire første Dage i Ugen, da Entreen var lavest, nemlig een engelsk Shilling eller 27 Sk. norsk, holdt dog den største Deel af de Besøgende sine Maaltider af medbragte Madposer paa alle Hvilebænke i Hovedgangene, og slukkede sin Tørst saavel ved Krystalfontænens, som ved de øvrige Fontæners Vand, som de gjerne blandede med Indholdet af medbragte Gin-Flasker.

Som bekjendt er nu Glaspalladsets Architekt, Gartneren Joseph Parton, og dets Entreprenør, Civilingeniøren Charles Fox, udnævnte til Riddere af Bath-Ordenen og have derved erholdt Titelen Sir Joseph, Sir Charles. Sir Joseph Parton har desuden erholdt en solidere Belønning i en Andeel, stor 22,500 Spd., af Udstillingens Overskud.

D. J. B.

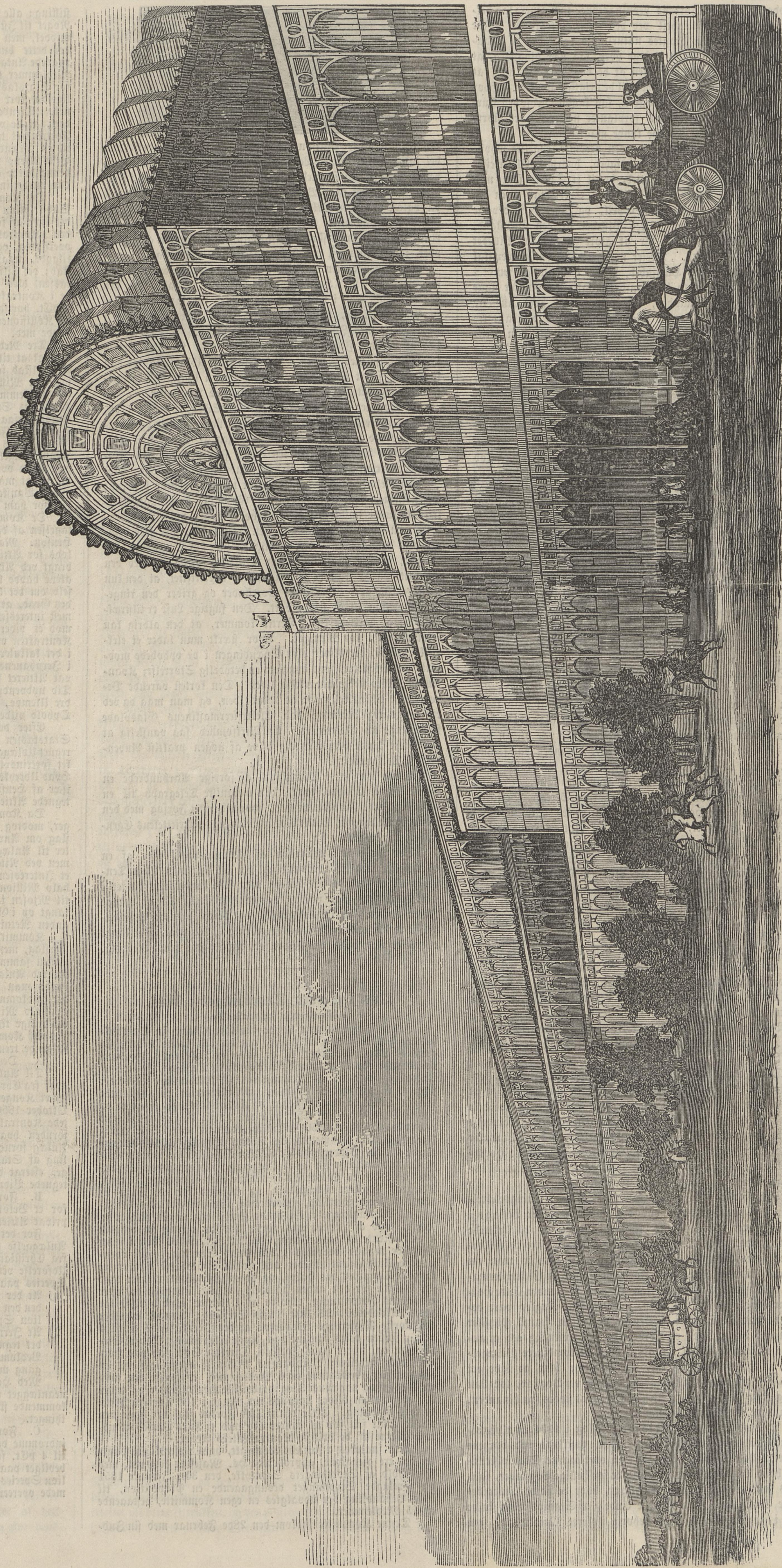
Elg og Elgjagt.

(Fortsat fra Nr. 1—2.)

I Brunsttiden aflægge Elgoxerne sit træge og frygtsomme Væsen, blive onde og farlige at angribe, ja ofte gaae de endog selv angrebsviis tilværks mod Mennesker, og dette er især Tilfældet med saadanne, der ere overvundne i Kampen om Fortrinnet hos Hunnerne. Anfaldet paa en Medbeiler skeer, som vi ovenfor have anført, med Hornene, og Elgen er gjerne vis paa Seir, naar den kan rette Stødet saaledes, at det rammer Modstanderen i Siden; denne griber da i Almindelighed strax Flugten. Mod Fiender saavel af egen Art som mod Ulve, Hunde o. fl., forsvarer den sig vel undertiden med Bagfødderne ligesom Hesten; men især bruger den i saadanne Tilfælde et af Forbenene og retter da altid den skarpe Klov saaledes, at den rammer Modstanderen med Spidsen. Naar Elgen gaar til Anfald eller bliver ond, reiser den Haarene i Manken og skyder dem frem, hvorved den faar et vildt og grumt Udseende. Skjøndt Hannerne før Brunsttiden streife vidt omkring for at opsøge Hunnerne, varer den egentlige Parringstid kun tre Uger, og Parrene holde sig da paa et meget indskrænket Rum. De indtage nemlig et afsides Sted, dybt inde i den mørkeste Trangskov, hvor der findes en eller anden tæt Grandrog. Her holder Parret sig paa en Plads af neppe 20—30 Alnes Gjennemsnit, og forlade næsten under ingen Betingelse denne i de omtalte trende Uger. Skræmmes de, trave de vistnok bort, men indfinde sig atter paa samme Plet efter nogle Timers Forløb. Dette indtræffer endog, om de jages med Hunde, i hvilket Tilfælde de altid vende tilbage til Stedet faa Timer efter at Forfølgelsen er ophørt. Undertiden træffes flere Par Elge paa det samme Sted, og man opdager almindelig den Egn, hvor de findes, deraf, at Oxerne under Brunsttiden stange Bark og Bar af mindre Træer og vride dem sammen som Vidier. Under Brunsttiden lader Bringen ofte høre en egen Lyd, som ligner et Knald, ledsaget af en skarp Prusten, omtrent som Hestens, naar den skræmmes, men meget stærkere, og med en Tone som om den kom fra en Basun. Rimeligviis frembringer den Knaldet med de lange Læber og Prustningen derved, at Luften hastigt og stærkt stødes ud gjennem Næseborene.

Kollen gaar drægtig henved 9 Maaneder og føder almindelig ved Midten af Juni,*) i første Sæt kun een Kalv, i de følgende to, sjelden tre. Disse ere ikke, som andre Hjortekalve, i Begyndelsen plettede men lysbrune.

*) Her i Landet gaar i flere Egne, hvor Elg ei findes, det Sagn, at Elgkoen ved indtræffende Kulde og Uveir i Mai Maaned gaar op paa de høieste Hauser og ryster Kalvene ud, og denne sine kolde Tid kaldes „Elgeskjælven." Noget hertil svarende har man, efter Ivar Aasens Meddelelse, i Nordland, hvor det sidste Snefald om Vaaren kaldes Reenkalvriden, og i Hardanger, den eneste Egn i Landet, hvor man har et eget Ord, Nek, til at betegne en Reenkalv, „Nekkeriden," fordi man troer, at Reenkalvene fødes paa denne Tid. I ingen af disse Egne findes nu Vildreen, men disse Sagn og Talemaader antyde sikkert, at den har været der.

Udsigt til Udstillingsbygningen fra Prindsen af Wales Port.

Det Indre af Glaspaladsets Tværbygning.

Naar Sættetiden nærmer sig, begiver Kollen sig i Eensomhed til en eller anden afsidesliggende, med Busker tæt bevoxet Trakt, hvor den staaende eller liggende føder Ungerne og slikker dem torre. Efter ½ Times Forløb forsøger Kalven at komme paa Benene, hvorved Moderen hjælper til med Snuden; efter tre eller fire Dage kunne Kalvene følge Moderen. De die hende til efter næste Brunsttid, eller til der ikke længer findes Melk. Naar de blive større, lægge de sig — for at kunne die Moderen — paa Knæerne og til Slutning paa Ryggen. De følge hende overalt og forlade hende først aldeles i det tredie Aar. Kollen bærer megen Omhu for sit Afkom og forsvarer dem med Mod og Fortvivlelse. Ofte anfalder den Mennesker, naar de ville tilegne sig Kalven; dette hænder utvivlsomt, hvis Kalven er saa spæd, at den ikke kan følge Moderen, naar denne vil undfly Faren. Undertiden er det hændt, at Kollen, skjøndt den er bleven skræmt og er sprungen bort fra Kalven, ved Menneskers Ankomst, atter er vendt tilbage og med Raseri har angrebet den, som vilde berøve den Gjenstanden for dens moderlige Omhed. Hvis Kalven ikke er aldeles nyfødt, har den dog et saa skarpt Løb, at den, selv om den er adskilt fra Moderen, ikke indhentes af drivende Hund. I Jagten gjør den Ture og Bugter som en Hare; tilsidst gjør den Stand og forsvarer sig med Forfødderne mod Hunden; men ved saadan Leilighed kan den let fanges med de blotte Hænder, da den er saa sysselsat og ivrig beskjæftiget med sit Forsvar, at den kun agter paa Hunden og ikke tænker paa Flugt.

Elgens fornemste Næring er Løv af unge Skud, og Bark af forskjellige Træarter samt Græs og unge Kviste. Især holder den af Blade af Ask, Rogn, Silje og alle Vidiearter, samt Barken af nyfældet Asp; af denne Grund skulle Tyvskytter i Sverige benytte sig af det Kneb at fælde Asp, og derpaa sætte sig i Baghold for de beitende Dyr. Af Græsarterne synes den bedst om dem, som voxe paa sumpige Steder, og Myrblom (Caltha palustris) skal være Elgens lækreste Kost. I Brunsttiden siges den at fortære Post eller Sumprosmarin (Ledum palustre), som man troer i denne Tid forøger dens Voldsomhed og Hidsighed. I Mangel af disse Fødemidler fortærer den ogsaa Bar og finere Kviste af Ener, Furu, Gran samt Lyng, flere Slags Sop og Lavarter. For Kornet er Elgen en farlig Gjæst, saalænge det er grønt. Hvis Agrene ikke ligge langt fra det Sted, hvor den staar, saa drager den regelmæssig derhen paa Græsning og anretter en sand Ødelæggelse; det samme skal være Tilfælde med Linet, naar dette staar i Blomster. Men saasnart Kornet begynder at modnes, og Halmen bliver haard, rører Elgen det ikke længer. Under Græsningen sætter Elgen Forfødderne langt tilbage og bøier sig forover med Kroppen; paa denne Maade bringer den Mulen til Jorden og afbider de Græsplanter, den vil æde.

„Da Elgens vigtigste Næring bestaar af Rodskud, unge Planteskud og Spirer af Blade, Bark og Knopper, saa kan det ikke bestrides, at den gjør Skade paa Skovene, ikke alene derved, at der udfordres betydelige Masser til Næring for et saa stort Dyr, men fordi denne Næring tages paa en Maade og af saadanne Gjenstande, at der ødelægges ti Gange mere end den æder. Løvtræernes Bark skræller den fornemmelig af om Foraaret, da den, som bekjendt, uden synderlig Møie skilles fra Stammen; af Bartræerne skræller den Bark i Februar og Marts. Til dette Øiemed vælger Elgen unge, glatte Træer, gjennemhugger Barken opad med Fortænderne (i Underkjæven). Ligesom med en Meisel skiller Elgen den derpaa fra Stammen ved at trække den udad og opad, og afriver paa denne Maade lange Rimser eller Strimler, som den fortærer. Den holder især af blød Bark, som let lader sig afskrælle. I unge Planteskoler og tæt Ungskov, hvor Elgen ikke længer kan naae Topperne, og hvor Grenene allerede ere gamle og træagtige, strækker den Hovedet, saa høit den kan, op langs Træets slanke Stamme, trykker den ned med Hoved og Hals og bøier Kronen, medens den afbider Knoppe, Løv og Kviste. Paa Grund heraf blive ofte Haarene afslidte paa Halsen og en Deel af Kjæverne, og der vise sig undertiden Saar paa disse Dele af Legemet. Er Træet høit og smalt, bøier Elgen det ned med Bringen og skrider længer frem, til den tilsidst staar ret over Træet; paa denne Maade ager den sig frem lige til Træets Top, der da er helt nedbøiet. Saadanne Træer og Buske faae i Skove, hvor der er stor Elgstand, et Udseende som om de vare holdte under Saxen."

Denne Skildring af Elgens Maade at tære sit Foder paa, er i det Hovedsagelige af en tydsk Skovdyrker, Overforstmester Wangenheim, der i preussisk Lithauen og i Nordamerika har havt Anledning til at iagttage Elgen, hvorover han har skrevet et meget udførligt Arbeide. Fra sit Standpunkt som Skovdyrker i et Land, hvor Skovene ere Gjenstand for lignende Omhu og Pleie som Ager og Eng, maa han naturligviis betragte Elgen som et Skadedyr; at ogsaa Svenskerne i gamle Dage ikke have anseet den bedre, fremgaar deraf, at den i „Westgöthelagen," regnes blandt Skadedyr: Hare, Ræv, Bjørn, Ulv, og af denne Aarsag bestemmes, at den som fælder Elg, selv skal beholde den. Dog skriver vel denne Bestemmelse sig fornemmelig fra, at den har været tilstede i betydelig Mængde, og gjort Skade paa de Gamles med Korn besaaede Braateflekker i Skovene. Nu er man i Sverige gaaet til den modsatte Yderlighed, i det man har paastaaet, at Elgen aldeles ingen Skade gjør. Det hedder nemlig der: Elgen fortærer om Sommeren kun Løvtræernes Blade, men aldrig Barken af voxende Løvtræer. Dette har man søgt at godtgjøre ved den Paastand, at man ved Løvning paa Steder, hvor der staar Elg, undertiden finder Barken afgnavet paa de fældede Træstammer, medens de, der staae paa Roden, ere urørte. Af Græsarter fortærer den, foruden almindelig Lyng, Blaabær- og Tyttebærlyng, Ormegræs, samt Stargræs og saftige Sumpplanter. Om Vinteren skal den fornemmelig holde sig til de fine Skud og Kviste paa Sumpegnenes Løvtræer, og naar der er Mangel paa disse, til Reenmose, andre Lavarter samt Bær og fine Kviste af Ener, Furu og undertiden af Gran. At Elgen skulde behøve en stor Mængde Fødemidler, fordi den har en stor Krop, har man anført er en feilagtig Slutning, som modsiges ved Erfaring. Elgen, især den ældre, er meget lad og doven; den hviler hele Natten, saalænge det er mørkt, og beder da aldrig uden i stærkt Maaneskin. Desforuden er den som Koen og Faaret et drøvtyggende Dyr, som behøver en ikke ubetydelig Deel af Dagen til denne Forretning eller Beredelse af de Fødemidler, den har fortæret. Den eneste Skade, Elgen gjør paa Skoven, hedder det videre, bestaar deri, at den bider af nogle Furubusketoppe, og at den undertiden afskaver Barken paa unge 10—15 Aars Furutræer. Dog skeer dette almindelig kun i snefulde Vintre og naar dens naturlige Ladhed afholder den fra at søge bedre Næringsmidler. At man oftere beskylder Elgen for at fortære Barken af Træer, end den virkelig gjør, kommer deraf, at den før Parringstiden, naar den stryger eller feier sine Horn, for at befri dem for den lodne mosagtige Hud, hvormed de under sin Udvikling ere overtrukne, gnider dem mod større Træer, hvorved der ofte fremkomme dybe Revner og Furer i Træernes Bark. Almindelig gnides Hornene mod mindre Gran- og Enerbuske, hvilke herved som anført vrides sammen, saa at Stammen ligner en vreden Vidie. At disse ødelægges, at de unge Træer, som den ofte nedbøier, afbrydes og tilintetgjøres, siger sig selv. Men naar Elgen ikke i ganske overordentlig Mængde er tilstede, hvilket nu for Tiden ingensteds er Tilfælde i vort Land, kan dog den Skade, som det, selv af det anførte svenske Forsvar for den fremgaar, at den gjør paa Skovene, ikke ansees for at være af den Betydenhed, som Vedligeholdelsen af dette mærkelige Dyr. Tager man endvidere tilbørligt Hensyn til Elgens Ophold paa de fjerneste, fra Menneskenes Boliger mest afsidesliggende Steder og Ulænder, hvor der følgelig er mindst Anledning til at benytte og fremdrive Skovprodukterne, som paa saadanne Steder ofte raadne paa Roden, tager man i det hele Hensyn til den fuldkomne Mangel, vi kunne ikke sige af Skovdyrkning, — thi den findes der neppe Spor af — men af selv den simpleste Omhu for Skovens Vedligeholdelse, ville vi snart komme til den Erfaring, at den Smule Skov Elgen ødelægger, er en uendelig liden Brøkdeel af den, der, formedelst Indbyggernes Skjødesløshed, Ligegyldighed, formedelst manglende Indsigt og en i denne Retning mangelfuld Lovgivning, aarlig gaar til Spilde. Hvad den Beskyldning angaar, at Elgen nedtræder og fortærer Grøden, da er det vistnok ofte Tilfældet, at den, naar den drives fra sit Opholdssted, under Flugten tager til Takke med den grønne Sæd paa en eller anden Ager; dog opholder den sig sjelden saa længe i Nærheden af beboede Steder, at denne Skade kan blive af nogen Betydenhed; betydeligere er derimod den, som Elgen ofte anretter paa Braater i Skovene eller Nybrøt og opdyrkede Steder i Sumpegne eller i Nærheden af de store Skove. Men Elgen er saa sky, at et Barn kan skræmme den, og er den en Gang fordreven, kommer den ikke saa snart igjen. Det maa saaledes være en let Sag at holde den borte fra disse Jordflekker. Hvilke Forsigtighedsregler Landmanden maa anvende for at holde Buskaben ude af Ager og Eng, er bekjendt nok; det synes saaledes at maatte være en let Sag, at holde den sparsomt forekommende og frygtsomme Elg ude, siger dens svenske Forsvarer. Men det har dog sine Vanskeligheder at gjærde den ude; thi Elgen stiger med Lethed over de høieste Skigaarde. I Sverige, berettes der, hørte man aldrig nogen Klage over den Skade, Elgen foraarsagede, saa længe Jagten var fri; men da Forordn. af 6te Decemb. 1825 satte en Grændse for Elgens Udryddelse, begyndte den hæmmede Ødelæggelseslyst at søge Grund til at fortsætte Forfølgelsen. Denne troede man at finde i alskens lidet grundede Beskyldninger mod dette Dyr og i den ovenanførte Bestemmelse i „Westgöthalagen." Men denne Lov var rimeligviis nødvendig i en Tid, da Landet næsten alene bestod af vidtudstrakte Skove, som tillode disse Dyr at forøge sig i en overdreven Mængde. Det var saaledes Mængden, som hiin Tid satte disse Dyr udenfor Lovens Beskyttelse. Men Elgernes store Antal aftog snart under saadanne Jagtbestemmelser og Landets tiltagende Opdyrkning, hvilket allerede tidligt gav Kong Gustav den Første Anledning til at tage dem i Beskyttelse, ifølge forskjellige Oldbreve af 1544—48—51, stilede til „Menige Man uti Mora Sokn og i Dalarne" att the haffue fördragh skiute och fälle Elgzdiur;" — „Till Haraldh Lake och Söffrin Småsvend, att the förmanne Vermlandsboer thet the icke stelle i otijdh efter Elgher eller annen djur. I et Oldbrev fra samme Konge til Foged Niels Munk i Westergothland, som især lader til at have været en altfor ivrig Raadyrjæger, hedder det — — — — Wij haffue och förnummit, att thu myket trägin äst effther then Rååjacht och henne så ideligen bruker, att ther i landet snart icke et Råådjur finnes kan, Therudinne wij intit behag haffue. Så vele och bjude wij tigh att thu herefter sådanne jacht förskone vilt, Wänjendes thig och så till annen Maat, som er flesk och Kookött och icke altijd till Rååkött."

Med Hensyn til Elgens Forekomst og Udbredning i Norge i Oldtiden, kan man af de gamle norske Loves Bestemmelser danne sig en Forestilling. Medens Hakon Adelsteens Gulathingslov, der gjaldt Bergens Stift, Intet indeholder om Elgen, have saavel Eidsivialoven som den ældre Frostathingslov, der gjaldt i det Østen- og Nordenfjeldske, flere Bestemmelser om Elgjagt og Elgfangst. Heraf fremgaar naturligviis, at den i de sidstnævnte Egne af Landet har været ligesaa almindelig, som sjelden i Bergens Stift. De Efterretninger, Sagaerne meddele om Elgen, ere saa yderst sparsomme, da den kun paa et Par Steder er nævnt, at der ikke indeholdes Noget, der kan tjene til Oplysning om dens tidligere Udbredning og Forekomst. Vore Oldbreve indeholde ogsaa kun yderst faa Oplysninger i denne Retning. Et Par, der velvilligen ere meddeelte, oplyse, at Elgen i Begyndelsen af det 15de Aarhundrede maa have været almindelig i de store Skovtrakter mellem Gausdal og Valders. Det ene af disse Brevskaber findes i Diplomatarium norvegicum I. P. 486 Nr. 676 og er en Synsforretning af Aar 1422; den blev efter Opfordring af Bjørn Gudbransson paa Møkleby i Svartsheim (Svadsum Sogn i Gausdal, i søndre Gudbrandsdalen) afholdt af 13 Laugrettesmænd over hans Elgsgrave, hvorover Sigurd, Præst i Gausdal, havde klaget, men hvilke Synsmændene fandt rigtige. Det andet Diplom, der findes blandt de, der i indeværende Sommer ere hjembragte fra Kjøbenhavn, handler ligeledes om Dyrgaarde.

1412, 7de December udstedte Hakon Kitilssøn, Halvard Alfsøns Lensmand i søndre Gudbrandsdalen, paa Kirkelid i Gausdal Vidnesbyrd om forskjellige Mænds Prov om et Dyr (rimeligviis en Elg), som Gudbrand Sigmundssøn havde taget af en Andres Gunnarsøn tilhørende Dyrgaard, om at den Dyrgaard, som Einar Anfinssøn havde gravet i Espedalen, var bortraadnet og gjenfyldt med Jord, og om at et andet tabt Dyr var efterlyst m. m.

At Elgen har været almindelig i Skovegnene paa disse Kanter bekræftes herved, og saaledes stadfæstes de gamle Sagn om de Storskyttere som „Skytterjakob, Skytterknud" o. fl. der fordum have udført Jagtbedrifter i Valders's vidtløftige Skovtrakter; thi det hedder om dem, at de ogsaa ofte skjøde „Elge og slige store Dyr, som her den Tid var fuldt af."

Ved Begyndelsen af det 17de Aarhundrede seer man, at Elgen har gaaet længere mod Nord her i Landet, end det nu er Tilfældet. I „Norriges og omliggende Øers sandfærdige Beskrivelse af Hr. Peder Claussøn, Sognepræst til Undal (Snorres Oversætter), (trykt 1632) hedder det i Cap. XXVIX. Hvad Djur, der er i Nordlandene. I „Skovene ere der Elgsdjur, Hjorte og Hinde og Harer og overflødige Rinsdjur." At Nordland her er meent, og ikke sydligere Egne, sees tydeligt af det Følgende, hvor Helgeland angives som Nordgrændsen for „Padder og Orme" (Slanger). Elgen er saaledes paa hiin Tid gaaet længre mod Nord end nu, da dens Nordgrændse, saavidt vides, er Namdalen i det Throndhjemske. Efter mundtlig Meddelelse skal der endnu langt senere end Peder Claussøns Tid have staaet Elg i Trænen. Efter Pontoppidan fandtes der ved Midten af forrige Aarhundrede Elg ved Sognefjorden, og efter mundtlig Meddelelse er det mig bekjendt, at den senere af og til er strøgen over til Førde. Men Elgens stadige Hjem og Tilhold har dog stedse fornemmelig været Østenfjelds og Nordenfjelds. Ifølge de mange efter Midten af forrige Aarhundrede, omtrent mellem Aarene 70 og 90, udkomne Landskabs- og Bygdebeskrivelser, efter de Jægersagn og Fortællinger, jeg har hørt i forskjellige Egne af det Østenfjeldske og efter flere velvillige Meddelelser, fornemmelig af Hr. Lector Rasch, viser det sig, at Elgen da var temmelig almindelig i de nordligere Egne af Throndhjems Stift, sparsommere derimod i de sydligere Egne. Hyppigst var den i Østerdalens uhyre Skovtrakter, hvor man betegner de forskjellige Kjøn med eiendommelige Navne (Handyret eller Oxen kaldes Bringe, Koen Kolle), sparsommere paa Hedemarken og Rommerige, samt i Valders og Hallingdal, hvor især Sagn og Elgsgrave vidne om dens Tilstedeværelse i forbigangen Tid. De anførte Oldbreve og den Mængde af Elgsgrave, der findes overalt i Gudbrandsdalen, antyde Elgens fordums Talrighed i disse Egne. Paa Hjorthøis Tid (omtrent 1780) var den ved Skovens Udhugst forsvunden her, undtagen i Hedalen, hvor der da som nu fandtes store Skove. I Strøms Egers Beskrivelse af 1784 fortælles, at Elgen, saalænge Strøm har været Præst der, „aarligen er seet at stryge gjennem Bygden, ja lige forbi Husene, ved hvilken Leilighed een blev skudt." I Willes Beskrivelse over Sillgjord hedder det: „Elg gives ikke i Mængde, men er ikke ualmindelig. I Vinteren 1783 blev skudt 9 Stykker i Hjertdal og Hitterdal. Dette Skytteri er nu ved Forordning indskrænket, og til Lykke troer Bonden, at slig Gjerning udelukker al Lykke. For at opvække desto større Afsky derfor har man opdigtet adskillige rørende Historier, at Dyret nemlig, naar det er saaret, har løbet til Gaardene og for at undvige har sprunget op paa Væggene, men naar den har seet sig berøvet al Redning har den nedknælet for sin Forfølger og med et fortvivlet Blik tilbedet sig Livet." Ifølge Lunds Beskrivelse over Øvre Thelemarken fandtes der ved 1780 Elg i Fjeldene mellem Nissedal og Torrisdal; efter Gjælbølls Beskrivelse over Sætersdalen fandtes den paa samme Tid i Valle, hvor tre Stykker i 1780 bleve skudte lige ved Præstegaarden. Efter Meddelelse af Lektor Rasch, fandtes Elgen endnu i Begyndelsen af dette Aarhundrede i nedre Moland, samt tidligere i Grevskaberne. Elgen var saaledes paa hiin Tid vidt udbredt over hele Landet, men blev ved stadige Forfølgelser gjennem 30—40 Aar saagodtsom aldeles udryddet i de fleste af de nævnte Landskaber og Bygdelag. Tilsidst var den mellem Aarene 1810—30 ødelagt overalt undtagen i enkelte Egne af det Throndhjemske samt i Østerdalen og paa Hedemarken.

Da var det, at Regjeringen greb ind, og fredede dette vort største og anseeligste Dyr ved Loven af 22de Juni 1818. Uagtet denne Lov ofte er bleven overtraadt, skylde vi dog vistnok den, at denne Dyrart ikke endnu er udryddet inden Fædrenelandets Grændser. Hvor snart og let det er gjort at udrydde Elgen, seer man, foruden af de anførte Exempler fra vort eget Land, af den Omstændighed, at den nu ikke længre findes paa Ålandsøerne, hvor den under den finske Krig forekom i saadan Mængde, at der blev skudt flere Hundrede Elger, som, istedetfor Oxekjød, anvendtes til Armeens Proviantering. I de sidste tyve Aar har Elgen igjen begyndt at udbrede sig, dog skyldes dette neppe alene den ved Fredningsloven fremkaldte Forøgelse, men idetmindste for en Deel ogsaa en Flytning eller Fordrivelse fra østligere og nordligere til vestligere og sydligere Egne.

For en Deel Aar siden var der nemlig fuldt af Elg i de til Rigsgrændsen stødende Skove og Bygdelag af Østerdalen, men Skovene vare ligesaa opfyldte af Ulve som med Elge, thi hvor man fandt et Elgspor, varede det almindelig ikke længe, førend man ogsaa stødte paa Ulvespor. Udyrene dræbte en Mængde, især om Vinteren, og de Øvrige foruroligedes saaledes, at de søgte længer mod Vest. I indeværende Sommer fortalte man mig i Osen og Trysild, at der nu næsten ikke fandtes Elg i de omliggende Skove; men man var ogsaa bleven Ulven kvit med det samme. Den var flyttet vestover med Elgen. Paa Hedemarkensskoven (Leutens og de tilstødende Bygders Almindinger) har den derimod forøget sig saaledes, at der i de sidste Aar mindst er skudt 30—40 Dyr aarlig i lovlig Tid. Elg findes der nu, foruden i Namdalen og enkelte andre Egne af Trondhjems Stift, meer og mindre talrigt gjennem hele Østerdalen, paa Hedemarken, ned langs Rigsgrændsen i Solørs, Odalens, Vingers, Rommeriges og Smaalenenes østligste Skovtrakter, men paa alle disse sidste Steder sparsomt, dog skal der være Elgstand paa Store Næs og i Aremark. Desuden forekommer den ikke sjelden og har fast Stand i Torpen, Annex til Land, i Søndre Aurdal i Valders samt i Aadalen, Annex til Ringerige. Sandsynligviis forekommer og udbreder den sig ogsaa i de til disse Egne grændsende store og vidtløftige Skovtrakter, der snart sagt staae i Forbindelse med alle østenfjeldske Skovlandskaber. I Hammers "Sogne-Beskrivelse over Hadland 1797," hedder det: "I gamle Dage var der mange Elgsdyr paa Almindingen, men de bleve bortskudte af Fjeldfinnerne ved Skiløben. For 5 og 10 Aar siden blev der dog skudt Elg i Melbostad Hestehage i Almindingen." Om Elgen har vedligeholdt sig paa denne Alminding er mig ikke bekjendt, dog er det lidet sandsynligt, da den er altfor tilgjængelig baade for Bygdernes og Byens Tyvskytter. Nu skal der derimod paa dens mod Nordmarken grændsende sydligere Trakter findes Elgstand. Ogsaa paa Ringeriget har man i senere Tider seet Elg. Et Par Mile herfra i Nordmarken er der ligeledes efter al Sandsynlighed fast Elgstand. Sporene synes at samle sig til en bestemt Trakt, og man har seet Dyr svømme over de store Søer deroppe. Øst paa Skovene for Christiania, Lørenskoven osv., synes der ogsaa at være Elg; thi man har flere Gange i de sidste Aar seet Elgspor tvers over Dalen fra denne Kant forbi Linderud og Borrebækken, ja Christoffer Borrebækken har endog truffet Elgen selv i Skoven strax ovenfor Borrebækken. Disse Dyr synes saaledes ogsaa at have været paa Vandring til Nordmarken. At den her skulde faae være i Fred er vist neppe at haabe, da Nordmarken, uagtet alle Forbud, fremdeles er et Feldt saavel for Beboernes som for Byens Søndagsjægeres og Krybskytteres Jagtglæder, og at disse allerede have faaet Veiret af Elgen er sikkert nok.

(Fortsættes.)

Norge.

Christiania. Amtmanden i Christians Amt, L. Weidemann, har paa Ansøgning erholdt Afsked og er tillige bleven udnævnt til Kommandør af St. Olafs-Ordenen.

— Vor bekjendte Sprogforsker C. R. Unger er udnævnt til Lektor i den germaniske og romaniske Philologi her ved Universitetet.

— Kongen har skjænket Genremaleren Scheuren, der har leveret Randtegningerne til Tidemands „**Bauernleben**", og Direktør Schulte, der har forlagt samme, hver et Exemplar af Guldmedaillen memoriæ pignus.

— Diskontopræmien for Laane- og Diskonteringskommissionen her i Byen er nedsat til fire og en halv pCt.

— Thorsdags Morgen udbrod Vaadeild hos en Snedker i Tomtegaden, men den dæmpedes snart.

— Direktionen i **Selskabet for Folkeoplysningens Fremme** har udstedt en Opfordring til at indtræde i samme.

— 1000 Arbeidere sysselsættes nu ved **Jernbaneanlægget**. Englændernes Antal er 80, hvoraf de færreste ere simple Arbeidere.

— En Minerer ved **Jernbanen** har ved Uforsigtighed sat Livet til.

— Enerhaug-Samfundets Bestyrelse agter i Julen at foranstalte en Industriudstilling i Samfundshuset og opfordrer i denne Henseende til at indsende Bidrag.

— Arbeidet paa **Akers Kirke**, der skal nedrives og under Arkitekt Schirmers Ledelse opføres igjen paa samme Tomt og væsentlig i de samme ydre Former, som den har, skal ifølge Mrgbl. paabegyndes strax efter Nytaar. Værkets Udførelse er beregnet til 15,000 Spd. Kjælderen ryddes nu for de deri nedsatte Liig.

I **Drammen** gaves der ved forrige Aars Udgang 230 Haandværksmestere, deels i, deels udenfor Laug, og 196 Handlende. 64 Skippere havde Borgerskab i Byen.

De omtalte **Mormoner** skulle, efter hvad der nu siges, have forladt Østerriisøer med uforrettet Sag.

Frederikshald. Den paatænkte Farbargjørelse af det frederikshaldske Vasdrag, hvis Kostende Kap. Waligorski før har anslaaet til 30,000 Spd., skal efter Kanaldirektør Roosens Undersøgelser og nyliggjorte Overslag komme til at koste 50,000 Spd.

Bergen. Af den ved det bergenske Asyls Aarsfest oplæste Beretning seer man, at Asylet i Aarets Løb gjennemsnitlig har været besøgt af 120 Børn, for hvilke private Folk for Størstedelen have betalt. For Amtmand Aalls Legats Regning have 75 fattige Børn havt Adgang. Til Lokale har Bestyrelsen erhvervet den gamle Realskolebygning for en Sum af 3320 Spd., til hvis Afbetaling de af forrige Aars Brændeviinsafgift bevilgede 2000 Spd. hovedsagelig ere blevne anvendte.

Horten. Marinens Bibliothek er nu flyttet fra Frederiksværn til Horten og der aabnet til de faste Mandskabers Brug.

Storhammer Gaard paa Hedemarken er i disse Dage solgt til Englænderne Ricardo og Peto m. Fl. for 36,000 Spd.

Lesja. Den ny Vei gjennem Drivdalen paa Dovrefjeld er nu saavidt færdig, at Posten har passeret den. Den til Anlægget kalkulerede Sum var 30,000 Spd., hvorfor det haabes fuldført.

Literatur og Kunst.

"Kortfattet geografisk-historisk **Verdensbeskrivelse** for Folket af **Anthon Bang.**" 236 S. 8vo og 2 Kort. Indb. 36 ß. Der er oftere bleven sagt, at Bang i Throndhjem henhører blandt de Skribenter, der for Tiden have bedst Greb paa at skrive for Folket. Dette har han ogsaa tilstrækkelig viist saavel ved sin "Menigmands Ven", der traadte istedet for Wergelands "For Arbeidsklassen", som ved denne sin Verdensbeskrivelse. Man skal aflure Folket mange for de saakaldte Dannede ukjendte Ord og Talemaader, forend man kan gjengive Historie og Geografi i saa livfulde og letfattelige Omrids. Man skal først, tør jeg sige, mangen god Dag have lyttet til Folkeaandens Slag i dens lønligste Værksteder. Folket har et eget Sprog, ikke blot fordi dets Betegnelse af en Gjenstand er saa forskjellig fra den Bogligdannedes, som Ordene i Ivar Aasens og Molbechs Ordbøger, men ogsaa fordi dets Vendinger i det Hele taget ere ganske eiendommelige. Folkets Livsfilosofi er traditionel, se derfor har den ogsaa antaget en Form, der understøtter den mundtlige Overleverelse. Det er Ordsprogets Form, om hvis Ælde Bogstavrimene endnu vidne (f. Ex. Det er hverken Fugl eller Fisk. Han har hverken at bide eller brænde. Med Hud og Haar.) Det er denne Sentents- og Ordsprogs-Form, der gjør Folkets Udtryksmaade saa betegnende og dog saa kort, fordi den saa at sige sammenfatter i sig baade Handling og Reflektion. Det er den samme Grund, der gjør Grundtvig saa populær, og som vi i høi Grad forefinde i Bangs foreliggende Bog.

Med Hensyn til Skriftets Anordning ville vi bemærke, at der først gives en geografisk Oversigt over Jordkloden (S. 1—16); derefter fortælles de verdenshistoriske Begivenheder (fra S. 16 til 214) og endelig følger en "geografisk Oversigt over det europæiske Statssamfund i dets nærværende Stilling." Denne er særdeles kortfattet, hvilket Forf. troer undskyldeligt, "da Korterne give den bedste Oversigt." Hvad Bogen forresten angaar, følger det af de menneskelige Meningers Forskjellighed, at vi ikke altid kunne være enige med Forfatteren i Valget af det Optagne og endnu mindre i alle hans Reflektioner. Forfatteren er Politiker og har som saadan ofte sin egen Mening, som Folk her sydpaa ikke altid istemme. Vi kunne heller ikke altid billige hans Maade at være kort paa, f. Ex. at han (S. 4), hvor han fortæller, hvor mange hundrede Aar det er siden Opdagelsen af Jordens Bevægelse omkring Solen, fortier Opdagerens Navn, eller (S. 24), hvor han fortæller, at Trojanerne "er besungen i Sange, der endnu efter 3000 Aars Forløb læses af Nutidens Mennesker med megen Fornøielse", forbigaaer Sangerens eller Digterens Navn. Saa korte Navne tage i Forbigaaende saa liden Plads, at de, om de ikke ere bestemte til at lægges paa Hukommelsen, altid uden Skade kunne staae der til En eller Andens behagelige Afbenyttelse. Enkelte Urigtigheder som: "uagtet Kristendommen i 1850 Aar o.s.v." (S. 19), ere rimeligviis Trykfeil. Vi ville endnu, inden vi forlade Bangs "Verdensbeskrivelse", minde om dens overordentlig billige Priis, (15 Ark for 36 ß.) især naar tages Hensyn til de medfølgende 2 smukt udførte Korter, hvoraf det ene er et Planiglobium, det andet et Europas-Kort, samt gjøre opmærksom paa hans Indbydelse til Subskription paa en "Kortfattet Oversigt over Fædrelandets Geografi og Historie for Folket", 10—12 Ark med Kort, indbunden 36 ß og paa "Fortællinger for Folket", 10—12 Ark indb., 24 ß. Denne sidste Bog skal væsentlig indeholde de Fortællinger af Forf., der findes i "Menigmands Ven." Begge Bøger love fremkomme i Løbet af næste Sommer.

Theatervennen. Under dette Navn er der i Bergen paabegyndt et Blad, der væsentlig skal beskjæftige sig med Theater- og Kunstgjenstande, især hvad det bergenske Theater angaar. I en Feuilleton skulle Skizzer af berømte Kunstneres Liv, foruden Notitser om Theaterne udenfor Bergen, blive meddeelte.

H. P. Gjessing i Kjøbenhavn, der allerede er os fordelagtig bekjendt af flere med historisk Kritik og flittig Kilde-Benyttelse skrevne Værker, har netop, som en Fortsættelse af sin "Frederik den Sjettes Regjeringshistorie," paabegyndt et lignende Værk om **Christian den Ottende.** Det hidkomne første Hefte fortæller i et jævnt Sprog Christian Frederiks Levnetsløb, indtil han blev udnævnt til Konge her i Norge. Vi behøve derfor neppe at gjøre opmærksom paa, at alene dette og næste Hefte (hvor hans norske Regimente vil omhandles) maa have megen Interesse for os. Forfatteren har flittigt benyttet Kongens, især ved Andersen af hans Dagbøger, baade som Menneske, Kristen og Kunsternes og Videnskabernes Dyrker i det fordelagtigste Lys. — Værket kommer til at bestaae af 8 Hefter, hvert paa 5 Oktavark, a 22 ß.

I Kiel har en Tydsker, A. Ipsen, nylig udgivet Christian Augusts Levnet. Forfatteren kommer ikke med synderlig meget Nyt, men holder sig især til Aalls Erindringer og Aldersparres Tidsskrifter.

Den svenske Biskop **Agardh** agter at udgive et "Försök til en statsekonomisk **Statistik** öfver Sverige", der vil komme til at bestaae af to Bind.

Oversigt over norske Blades Indhold.

Mrgbl. for 13de Novbr. Af Arbeiderne paa Horten stiftedes der i afvigte Januarmaaned en saakaldet **ekonomisk Forening**, hvis Medlemmer gjøre Sammenskud til Indkjøb af Levnetsmidler i større Partier for siden at dele dem. Foreningen begyndte med 50 Medlemmer, men da det viste sig, at man i den kunde spare Noget, tiltog den rask og tæller nu 140. Efter Bestyrelsens Meddelelse har Statsraad Eriksen tilbudt, at forstrække Foreningen med Penge for at gjøre Indkjøb af et større Parti Korn for Vintermaanederne. Kapitain Konow har tilbudt en Bod til Oplagssted.

Arbeiderbladet er atter begyndt at udkomme. Angaaende Standsningen forklares der i No. 44, at da Octoberterminen (10 Spd.) forfaldt paa en Søndag, „fandt man ingen Betænkelighed i at vente til næste Dag," men at en Prokurator „imidlertid havde faaet sig tiltransporteret Forliget, der uden foregaaende Varsko blev exekveret den paafølgende Dag." Chr.-Pst. siger dog, at denne Fremstillingsmaade ikke er ganske rigtig.

Drammens Tidende for 12te Novbr. indeholder en udførlig Beretning om Selskabet **Germania's Kossuthfest** her i Byen den 8de d. M. Salen var festlig smykket med Portrætter af Ungarere o. s. v. Der blev afsjunget en til Dagen (af A. O. Vinje) forfattet Sang og mange Skaaler udbragtes. Taler holdtes i Mængdeviis, og selv i Beretningen meddeles tre, nemlig en af Tømmermester Struk, en af Hattefabrikant Frey, der er en født Ungarer, og en af Student A. O. Vinje, der var indbudt til Festen. Den Sidste udviklede sig over vor af en Taler roste Frihed, i hvilken han vel var **glad**, men han kunde ikke, som man sagde, være **stolt** af den; det er kun af Aandsoverlegenheden man kan være stolt, og Tydskland har forsaavidt meget at være stolt af fremfor os, da det har frembragt saa mange verdenshistoriske Genier.

Sverige. Løverdagen den 8de Oktober foregik den nyfødte Prindsesses høitidelige Daab i Slotskapellet. Kongen og Dronningen begave sig hver i sin Procession igjennem Rigssalen og Slotsgaarden, der vare aldeles opfyldte af en bølgende Folkemængde, op til Slotskapellet, hvortil Adgang var aabnet, foruden for de særskilt Indbudne, tillige for saamange af Hovedstadens Indvaanere, som Rummet tillod. Biskop Hedrén holdt Talen for Alteret. Saasnart Talen var endt, reiste sig de nærværende Faddere, nemlig Kongen, Dronningen, som selv bar sin Sønnedatter til Daaben, Enkedronningen, som den samme Dag fyldte sit syvtiende Aar, Hertugen af Upland og Prindsesse Eugenie — og forlode Thronen for at træde frem til Døbefonden, hvorhen samtidigen Biskopperne, der vare ved Alteret, gik dem imøde. Biskop Hedrén forrettede nu Daaben i fuldkommen Overeensstemmelse med den svenske evangelisk-lutherske Kirkelov og Ritus. Derefter steg Rigsherolden, Kammerherre Reenstjerna, op paa det øverste Trappetrin til Thronen og udraabte, vendende sig til Forsamlingen: „Leve Lovisa Josephina Eugenia, Sveriges, Norges, de Gothers og Wenders fødte Prindsesse!" Derpaa gaves Salut, medens en Psalme blev afsungen, hvorpaa der læstes Velsignelse, og Processionerne vendte atter tilbage Klokken lidt over to. Efter Tilbagekomsten fra Kirken gav Kongen en stor Middag for henved syvhundrede Personer. Som en mærkelig Etikette kan anføres, at ved denne Festlighed alle de høie Dignitairer, naar de fremtraadte til det kongelige Barns Vugge, en efter anden bukkede sig meget dybt. Den lille Prindsesse sov under alt dette meget godt. Hun tilligemed hendes høie Moder befinde sig fremdeles vel.

Danmark. Rigsdagen har nu holdt flere hemmelige Møder angaaende Ministeriets Meddelelser. Der førtes imidlertid ingen Diskussion, der fremkom ingen Oplysninger, som ikke ligesaagodt kunde være blevne givne, ikke blot for Danmarks, men for hele Europas Øine. Grundtvig, Hall, Krieger og Lehman gjorde Ministeriet nogle Forespørgsler angaaende Successions-Spørgsmaalet, de diplomatiske Agenters Instruktioner fra Hjemmet, Juli- og Oktoberministeriets Dannelse, samt Ministeriets Planer for Fremtiden. Af Ministrenes Svar herpaa var det Interessanteste, at Ministeriet for nogle Dage siden havde havt et Program — men som det ikke havde mere. Rigsdagens Holdning var rolig; Regjeringens svag og ubestemt. Efter de hemmelige Møder vil udentvivl om kortere eller længere Tid følge et offentligt Møde. Monrad har i Anledning af disse Møder ytret: „Vi have for Øieblikket ingen værende, vi have kun en vordende Regjering. Med en saadan lader der sig egentlig ikke tale. Kom igjen til os, naar I ere blevne til."

Rygterne om Indholdet af Ministeriets nu opgivne Program have meget foruroliget den store slesvigske Befolkning, navnlig forsaavidt det gik ud paa, at en slesvigsk Provindsialstænderforsamling agtedes sammenkaldt efter den gamle Valglov, der ikke blot ved den høie Valgretscensus og de endnu høiere Valgbarheds-Betingelser udelukkede den største Deel af Folket fra Deelagtighed, men ogsaa havde fordeelt Slesvigs Befolkning saaledes i Valgdistrikterne, at den dansktalende Deel nødvendigviis maatte faae de færreste Repræsentanter. Denne Uro og Længselen efter at deelagtiggjøres i den danske Grundlov har foranlediget 107 Borgere i Haderslev til at tilstille Rigsdagen en Adresse. — Regjeringen skal have modtaget et Tilbud om Anlægget af Jernbanen til Korsøer fra Hr. Ricardo i London. Det gaar saavidt man veed ud paa, at det nævnte Huus i Forening med DHrr. Peto og Brassey for en Sum af 525,000 Lstr., i Aktier til 90 pCt., vil anlægge Banen mod en Garanti af 4 pCt.

Frankrige. I forrige Nr. af vort Blad berettede vi, at Louis Napoleon havde valgt sig nye Ministre, blandt hvilke Corbin, fordum Orleanist, figurerede som Minister for Justitsen. Under 2den November beretter man fra Paris, at Corbin ei har villet modtage den ham tilbudne Post og at Davill, Generalprokurør af Rouan (af bonapartistisk Farve fra gammel Tid af) er bleven udnævnt i hans Sted. De med Gaarsposten modtagne Blade bragte os endelig det med saa stor Længsel og Uro ventede Budskab fra den franske Republiks Præsident til Nationalforsamlingen, som atter begyndte sine legislative Arbeider den 4de d. M. Det var Ministeren for det Indre, M. de Thorigny, som forelæste Budskabet. Dette Dokument er temmelig langt, da det befatter sig med at give en Oversigt for hvert enkelt Ministerium (Departement) over de under samme henhørende Anliggenders Tilstand i Landet. Af dets Indhold har kun tvende Punkter tiltrukket sig vor særdeles Opmærksomhed. Det første Punkt er, hvad der tales om vort Broderrige Danmark under „Udenlandske Anliggender"; dette Sted lyder ordret saaledes: „Freden er gjenoprettet mellem Tydskland og Danmark; Slesvig er igjen kommet under Kongens Overherredømme; den østerrigske Occupation har gjort Ende paa Opstanden i Holsteen, og idet Aarsagen, som bevirkede Indrykken af fremmede Tropper, nu ikke længere er tilstede, haaber jeg, at denne Occupation ei vil blive af Varighed. Beslutningen af Kjøbenhavner-Kabinettet, for at bestemme Thronens Succession og sikre Monarkiets Heelhed, har erholdt Magternes Approbation. Ubetydelige Hindringer ere blot Aarsag til, at den officielle Sanktion af samme udebliver." — Det andet meget vigtige Punkt i Budskabet, der paa en vis Maade gjør Udslaget, hvad Louis Napoleons Stilling til andre Partier i Landet angaar, er det hvor Loven af 31te Mai 1850 omtales. Louis Napoleon foreslaar denne Lovs Afskaffelse og Gjenindførelsen af almindelig Stemmeret. Dette særdeles vigtige Skridt af Napoleon, som man kunde forudse, og som vi derfor allerede for nogle Uger siden have omtalt som sandsynligt, har gjort en uhyre Opsigt i Nationalforsamligen og i Paris. Alle de saakaldte konservative Organer ere i høieste Grad opbragte paa Præsidenten og sige høit og tydeligt, at han vil styrte Landet i Krig og Fordærvelse.

Hvad skal man tro om alt dette? Spørgsmaalets Besvarelse er af største Vigtighed for Norge. Frankrig er nemlig vort bedste Marked for Trælast, og Gjentagelsen af de Tab, vi have lidt i 1848, vilde for os næsten blive en total Ruin. Fredsforstyrrelsen der er altsaa et financielt Spørgsmaal af første Rang for Norge, og i vore materialistiske Tider er det det Vigtigste, som direkte angaar vore Pengepunge og Lommer. Vi ville nødig indlade os paa Gisninger, især da det ogsaa er en vanskelig Sag, naar der er Tale om et Land som Frankrig, hvor uventede Begivenheder næsten høre til Dagens Orden; men vi maa dog efter det Bekjendtskab, vi have til Frankriges Forholde, slutte, at Orleanisterne og Legitimisterne, som nu ere saa opbragte paa Præsidenten, snart ville indse, at de Intet kunde udrette isolerede, og selv ville gjøre det første Skridt til en Forsoning. Louis Napoleon agter forøvrigt aldeles ikke at give efter i alle Republikanernes Fordringer; han har næsten i hver Linie af sit Budskab udtalt sin Troskab mod den konservative Politik, og sin faste Beslutning at bekjæmpe Anarchiet.

Hans Hensigt er her aabenbar, at sikre sig sit Gjenvalg og foraarsage Constitutionens Revision og Afskaffelsen af dens § 45, som er ham saa ubehagelig, og det er nu mere sandsynligt end før, at han vil opnaa sin Hensigt. Emil Girardin, der har beviist, at han har en megen fiin Lugt, især ved sin Forudseen af Februar-Revolutionen og Louis Philips Afsættelse, medens de Fleste troede, at Philips Throne vilde blive urokket, har nu ubetinget erklæret sig for Louis Napoleon, og i Nationalforsamlingen holdt en Tale for at understøtte Præsidentens Ministerium i dets Forlangende, at Propositionen om Afskaffelse af Loven af 31te Mai strax — uden at gjennemgaa den lovlige Form — skulde komme under Behandling. Beryer, den bekjendte Legitimist, angreb derimod Ministeriets Proposition, der blev understøttet af alle Republikanere. Beryers Parti vandt Seiren, men kun med meget svag Majoritet. Forslaget om Indførelsen af almindelig Stemmeret vil altsaa gaa igjennem alle lovlige Former ved dets Behandling. — (3 Gange Læsning). Bliver den antagen?

Der er idetmindste al Sandsynlighed for, at Majoriteten i Nationalforsamlingen, som bestaar af de mere velstaaende Klasser i Frankrige, snart vil indsee, at det eneste Middel til at undgaae en meget farlig Kollision mellem Statsmagterne er at give efter. Middelklassen i Frankrig ønsker forøvrigt den almindelige Stemmeret gjenindført; den er træt af Revolutionen, og den troer, at Præsidenten har Ret, naar han siger, at almindelig Stemmeret vil fratage Partierne ethvert Paaskud til Oprør — berøve Borgerkrigen sin Fane og Oppositionen sit sidste Argument. Almindelig Stemmeret er jo den yderste Grændse af de Fordringer, som af Oppositionen kan gjøres. Medens saaledes samtlige Korrespondent-Artikler fra Paris ere enige i at skildre det høiere Aristokaties og de rige Kapitalisters Skræk over Præsidentens Fremgangsmaade, maae de dog indrømme, at Virkningen af samme hos næringsdrivende Borgere er særdeles gunstig, da disse troe, at man nu, saafremt Præsidentens Lovforslag antages, langt mindre end før, kan have Grund til at befrygte Uroligheder i det skjæbnesvangre Aar 1852. — I Nationalforsamlingens Møde den 5te ds. blev Dupin valgt til Præsident med 387 af 582 St.; den 6te begyndte Behandlingen af Udgifts-Budgettet.

Blandede Efterretninger.

Berlin. Den preussiske officielle Tidende „Staatsanzeiger" indeholder en kgl. Forordning, som indkalder Kamrene (Stænderne) til 27de denne Maaned. Forordningen er dateret den 4de ds.

Den som Forfatter af Værket La Russi sous Nicolas og af Dresdener-Opstanden bekjendte russiske Flygtning Bakunin er død i østerrisk Fangenskab.

Engelske Blade ere overfyldte af Taler og Adresser i Anledning af Kossuths Ophold i England. Han er nu der, kan man sige, Dagens Helt. — I Nordamerika gjøres meget storartede Forberedelser til hans Modtagelse.

Den 4de Novbr. ere de belgiske Kamre aabnede af Kong Leopold med en Tale, hvori Kongen udtrykker sin Tilfredshed over Landets blomstrende Tilstand, og ytrer Haab om, at de Uovereensstemmelser, som fandt Sted mellem Landets Senat og hans Ministre i Anledning af Skatten af Arv, snart ville blive jævnede, hvilket synes saameget mere paatrængende, som Belgiens finantsielle Tilstand og Nødvendigheden af at skaffe Landet flere offentlige Bygninger udkræver denne nye Indtægtskilde.

Ifølge Telegraph-Depesche, meddelt i Børsenhalle, berettes fra Bruxelles under 6te dennes, at Bureau-Valgene i Senatet ere faldne ud i oppositionel Aand. Til Præsident af Kamrene er udnævnt Dumont Dumortier.

Det er nu en afgjort Sag, at en almindelig Industri-Udstilling for alle Nationer skal finde Sted i Newyork den 15de April førstkommende.

Fra Bolivia berettes om Opdagelsen af meget righoldige Guldminer, der skulle være beliggende i Andesbjergene i Nærheden af Staden Le Pas paa et Sted, kaldet Carabaya.

Det nylig stedfundne Valg paa Medlemmer af Nationalraadet i Schweitz er faldet ud til det liberale Parties Fordeel; blandt 120 valgte Medlemmer tilhøre kun 25 den saakaldte konservative Minoritet.

Den bekjendte tydske Flygtning Kinkel skal ifølge Efterretninger fra Newyork af 22de f. M. være i Færd med at stifte et Laan i Nordamerika af 2,000,000 Dollars, hvis Øiemed skal være at befordre en Revolution i Tydskland, som han troer snart vil finde Sted.

I No. 3 og 4 af vort Blad have vi berettet om en i det nordlige Mexico udbrudt alvorlig Opstand; denne gjør ifølge de nyeste Efterretninger hver Dag større Fremskridt, og Byerne Matamoras og Reymse ere faldne i Insurgenternes Hænder.

Efterretninger fra Guldminerne i Californien lyde særdeles gunstige. Der udførtes i Løbet af August Maaned d. A. Guld til 4,000,000 Dollars Værdi.

Dronningen af Spanien har udnævnt ikke mindre end 51 nye Senatorer.

„Amerika" fra New-York-Jagtklub.

(Se Træsnittet i Nr. 1—2, første Side.)

Det er saa naturligt, at vi, der ere vante til den symetriske og eensartede Skibsbygningskunst, som træder os imøde fra alle vore Skibe og Værfter, maae studse og forundres, naar en Model af fuldkommen forskjellig Konstruktion, en reen Modsætning baade med Hensyn til Bygning og Rig, stilles frem for os. En saadan Modsætning danner Jagten „Amerika" fra New-York-Klubben, og vi troe derfor, at det ikke vil være uden Interesse for vore Læsere at see dette berømte Vidunder noget nøiere beskrevet.

Man har sagt, at „Amerika" er en fuldstændig Krænkelse af de ældre fastsatte Regler for Skibsbygningskunst, og Alt ved Skibet bekræfter, at saadant virkelig er Tilfældet. Istedetfor „lige Linier" have vi her krumme og hule Linier; istedetfor Stænger, belæssede med Takkelage, Salinger og utallige smaae Seil, have vi her prægtige Master, næsten uden et Taug til Forstøtning: det kommer her ikke an paa Mængden af de Ting, hvori Drivkraften ligger, men paa deres Væsen og Bestanddele.

I Sandhed, vi have vel ikke noget Spøgelse-Skib (flyvende Hollænder) foran os, men et Fartøi af et saa „nederdrægtig sørøveragtigt" Udseende, at det vilde have slaaet mangen „Hjemgaaende" med Forfærdelse, hvis det i fordums Dage havde viist sig i det sydlige Atlanterhav. Men denne Jagt har nu gjennemkrydset Atlanterhavet i en ganske anden Hensigt, og hændelsesviis bragtes den i Aaret 1851 af de forenede Staters Borgere over til den gamle Verden for at forsøge en broderlig og fredelig Væddekamp med det engelske Aristokratis Jagt-Klub.

Siden Fartøiets Ankomst er det blevet besøgt af næsten alle Selskabets Medlemmer og af flere dygtige og kunstforstandige Sømænd, og Alle synes tilfredse med Resultaterne af Besigtelsen.

„Amerika" er tegnet og konstrueret af Hr. George Steers alene, paa DHrr. George og James R. Steers Værft i New-York; disse Mænd gjæste nu England med Jagten. New-York-Klubben har den nævnte Bygmesters Talenter at takke for forskjellige af de Nummere, der smykke deres Skibsfortegnelse; vi nævne saaledes: Slup Syren, 85 tons; Skonnert Cornelia, 90 tons; Skonnert Sybil, 58 tons; Skonnert Cygnet, 52 tons; Skonnert Coquille, 37 tons; forskjellige af de berømte New-York-Lodsbaade; Wagstaff, 104 tons, der ansaaes for det meest hurtigseilende Skib i sin Tid, og endelig den vel bekjendte Mary Taylor, 75 tons, det pynteligste og netteste Skib i de forenede Stater.

Da man har ymtet om, at „Amerika" er tegnet og bygget af en Englænder, skulle vi oplyse, at Hr. George Steers er født i New-York og er en Søn af den afdøde Henry Steers, født i Dartmouth i England, der vel engang var engageret ved Etablissementet i Plymouth, men som udvandrede til Amerika og etablerede sig i New-York.

„Amerika" tilhører New-York-Jagt-Klubben og maaler ifølge den amerikanske Skibsliste 171 tons; den eies af J. C. Stevens, Esq., Kommodore af New-York-Jagt-Klub, og C. A. Stevens, H. Wilkes og J. B. Finlay.

Dens Dimensioner ere:	Fod.	Tom.
Længden over Stævnene	94	„
Do i Kjølen	82	„
Største Bredde	22	6
Bredde i Vandgangen	22	„
Dimensionerne af Rundholtet:		
Fokkemasten	79	6
Stormasten	81	„
med 2⅛" Spring for hver Fod til begge Master.		
Bougsprydet (huult)	32	„
hvoraf kun 17' rager udenbords.		
Foregaffel	24	„
Storegaffel	28	„
Storebom	56	„

„Amerika" fører tre faste Seil, nemlig Klyver, Fok og Storseil; Underliget af det sidste og første er bendet til Bommen; undertiden sætter den ogsaa et Storegaf-Topseil. Forestag er meget svært og er den egentlige Støtte for Fokkemasten.

Indredningen i Rummet er holdt i en reen Stiil, med tilbørligt Hensyn til Bekvemmelighed.

Kahytten forud (Folkelugaret) er 21 Fod lang og omkring 8 Fod bred, med 14 Køier for Mandskabet, 7 paa hver Side, foruden særskilte stadselige Kahytter for Skipper og Styrmænd.

Kabyssen, hvor Kokken holder til, er for sig selv, mellem For- og Agterkahyt, en stor Gevinst i varme Klimater, der imidlertid altid er bleven overseet ved Bygningen af de engelske Jagter. Folkekahytten erholder frisk Luft og Lysning gjennem et Skeilet af tre Fods Diameter.

Mellem Kabyssen og Agterkahytten ere der to større Stadskabinetter; man har ogsaa to andre Pragtkammere, et Spisekammer og et Vaskekammer. Kahyttrappen danner en rund Aabning agter, af 30 Fods Omkreds, hvorfra er Indgangen til Agterkahytten. Paa Styrbordside har man Badeværelset og om Bagbord Klædekammeret og Viinkjælderen; under Kahyttrappen er Seilkøien.

Agterkahytten eller Salonen er forsynet med Sophaer af Mahogni med Fløielsbetræk, tilsvarende Meubler forresten, og et kostbart Gulvteppe. Skabe med Speilglas-Indfatning strække sig langs hele Kahytten. Dekorationerne ere guldenhvide chinesiske med ophøiet Arbeide i Mahogny.

Paa Dækket er der ved Stormasten en Affats, som giver Udseendet af et ophøiet Halvdæk. Skandseklædningen er kun 14 Tom. Bagstavnen er lige udspringende, med en stærk forgyldt Ørn etc. i Speilet, der danner en Elipse. Det hele Arbeide er udført indtil Fuldkommenhed. Fartøiet er ganske glat udenbords og kunde let blive antaget for et Jernskib, endog af et skarpt Øie. Stag og Vant ere indtil to Trediedele nedad beklædte med hvid Dug, hvilket giver et lyst Udseende.

„Amerikas" Mandskab bestaar af 7 Matroser, to Styrmænd, Skipper, Kahytgut, Kok og Proviantforvalter — ialt 13 Mand.

(NB. De ovenfor angivne Maal ere engelske.)

Kardinal Wiseman.

Saalænge Katholikerne i England for deres Troes Skyld vare udelukkede fra alle borgerlige Rettigheder; saalænge de vare undertrykte, besade de ogsaa i Almindelighed det engelske Folks Sympathier. Deres Bestræbelser for at frigjøre sig fra dette Tryk og at naae de samme borgerlige Rettigheder, som vare tilstaaede andre Sekter, bleve af alle den fornuftige Friheds Venner anseede bifaldsværdige, og det endelige heldige Udfald deraf hilsedes som den sunde Menneskeforstands Seir, som Retfærdighedens Triumph. Det katholske Hierarchi synes dog at have misforstaaet det engelske Folk, idet det ved Paven lod Kardinal Wiseman udnævne til Erkebiskop af Westminster og inddeelte England i 12 katholske biskopelige Distrikter. En ultraprotestantisk Storm bruste gjennem Dronning Victorias Rige, og om man end tilgav Paven, som ubekjendt med Landets Sæder og Anskuelser, dette overilede Skridt, saa vendte Folkets Uvillie sig destomere afgjørende mod hans Raadgivere og navnlig mod Kardinal Wiseman, hvis umættelige Ærgjerrighed man tillagde Skylden. For at stille den almindelige Storm offentliggjorde Sidstnævnte et Forsvarsskrivt for Pavens Fremgangsmaade. I dette Skrivt paaviser han, at Katholikerne i England, lige siden Aaret 1623, ere blevne styrede af apostoliske Vikarer, d. e. Biskoper med udenlandske Titler, der bleve udnævnte af Paven og som hans Repræsentanter havde Jurisdiktion i geistlige Anliggender. I Aaret 1688 forøgedes deres Tal fra 1 til 4 og i Aaret 1840 fra 4 til 8. I dette Mellemrum aabenbarede sig det Ønske blandt de engelske Katholiker at ombytte denne provisoriske Form af Kirkebestyrelse med den almindelige, det vil sige et kirkeligt Hierarchi med Biskoper, som fik sin Titel af England selv. I Aaret 1847 afsendtes da en Deputation til Rom for at lægge den hellige Fader Katholikernes Ønske paa Hjerte, hvorpaa denne nye Indretning bifaldtes. Ogsaa Nødvendigheden af Indsættelsen af et kirkeligt Hierarchi i England søger Wiseman at paavise og finder Hovedgrunden dertil i den forældede Koder, hvorved Pave Benedict XIV i Aaret 1743 havde ordnet det katholske Kirkeregimente. Forøvrigt forsikrer han ogsaa i dette Skrivt, at dette kun angaar den katholske Kirkes indre Organisation, og at hverken Supplikanterne eller Paven nogensinde vare faldne paa at gjøre noget Overgreb. Trods den forsonende Tone, der hersker i det hele Skrivt, har det ganske forfeilet sin Hensigt. Endogsaa Regjeringsorganet "Globe„ drog heftigt tilfelts mod det og meente, at St. Dunstans og hans senere Efterfølgeres Aand uvilkaarligt skinnede igjennem, uagtet den hovmodige Præsts Bestræbelser for at indtage en Plaiderendes bønfaldende Stilling. Globe bragte ogsaa i Erindring, at Kardinal Wiseman, ifølge en endnu ikke ophævet Forordning fra Eduard I's Regjeringstid, var forvtist fra Kongeriget, og at hans Formue kunde konfiskeres. Ogsaa andre Blade, endog Liberalismens ivrigste Organer stemte fuldkommen overeens heri og paastode, at den ved den pavelige Bulle fremkaldte Storm ikke saa snart igjen vilde lægge sig, men tvertimod voxe mere og mere. I Virkeligheden opfyldtes ogsaa Tidenderne med Beretninger om Adresser, Meetings og andre Demonstrationer mod de pavelige Overgreb. En Forelæsning, som Dr. Cumming holdt over dette, dengang Alle interesserende Thema, havde saadant Tilløb, at mangfoldige Personer, trods det rummelige Lokale, maatte gaae tilbage uden at erholde Plads. Taleren udhævede navnlig den Eed, som Wiseman ved Modtagelsen af Pallium havde maattet aflægge for Paven, og hvorved han havde forpligtet sig til af alle Kræfter at forfølge alle Kjættere og Rebeller mod Paven og hans Efterfølgere. Talen vandt udeelt Bifald. I andre større og mindre Stæder var Ophidselsen mod Rom ikke mindre. Kommunalraadet i London holdt endog den 22de Novbr. f. A. under Lordmayorens Forsæde et eget Møde, hvori en mod de pavelige Overgreb rettet Adresse til Dronningen foresloges og oplæstes samt antoges mod een Stemme, den katholske Alderman, Hr. Carr.

Denne almindelige Ophidselse foranledigede da endelig ogsaa Regjeringen til at antage sig denne Sag, og Lord John Russel gav Attorney-Generalen Befaling til at opsætte en Bill, hvorved det forbødes de romersk-katholske Geistlige i England at føre territoriale Titler. Denne Bill antoges, som bekjendt, senere af Parlamentet.

Den katholske Klerus i Irland voterede derimod, sammenkaldt af Erkebiskop Murray, en Lykønskningsadresse til de engelske Katholiker angaaende Hierarchiets Indsættelse. Naturligviis stemte denne Klerus overeens med Kardinalen deri, at denne Tildragelse ikke maatte betragtes som et Indgreb i Protestanternes Rettigheder, men kun var en reen geistlig Forholdsregel, som Intet havde at gjøre med den verdslige Magt.

Kardinal Wiseman er nu i sit 50de Aar; thi han blev født den 2den August 1802 i Sevilla. Han nedstammer fra en irsk Familie, som allerede for lang Tid siden havde nedsat sig i Spanien. I sin tidlige Ungdom førtes han til England for at opdrages i det katholske Kollegium St. Cuthberth i Ushau ved Durham; derpaa kom han til det engelske Kollegium i Rom, hvor han udmærkede sig ved sin overordentlige Kjærlighed til Videnskaberne. 18 Aar gammel udgav han et latinsk Værk over de orientalske Sprog; ved alle Examener erholdt han den gyldne Medaille. Han blev ordineret til Præst og udnævnt til Doktor i Theologien. Igjennem en Række af Aar var han Professor ved Universitetet i Rom; derpaa blev han Rektor ved det engelske Kollegium, hvor han først havde udmærket sig. Første Gang kom Doktor Wiseman til England i Aaret 1835 og holdt Vinteren samme Aar en Række af Prækener paa Adventsøndagene. Lige fra sin Ankomst vakte han Opsigt og blev snart en af de meest anseede Talere og Skribenter blandt Katholikerne. I Fasten 1836 forsvarede han i sine Prækener i St. Mariakirken i Moorfields den katholske Kirkes Lære og tilfredsstillede sine Troesbrødre i den Grad, at de skjænkede ham en Guldmedaille, som Tegn paa deres Høiagtelse og Taknemmelighed og til Erindring om denne Begivenhed. Han vendte atter tilbage til Rom og synes nu at have været det Redskab, der foranledigede Pave Gregor XVI til at forøge de apostoliske Vikarers Antal i England. Disses Antal fordobledes, og Dr. Wiseman vendte tilbage til Midlanddistriktet som Biskop Walsh's Medhjælper. Nogen Tid senere udnævntes han til Præsident i St. Mariekollegiet i Oscott og bidrog ved sin Lære, sine Prækener og Skrivter særdeles meget til Katholicismens Udbredelse i England. Aar 1847 begav han sig atter i Katholikernes Anliggender tilbage til Rom og forberedede da utvivlsomt den nylig foregaaede Forandring i Sagerne, der, omendskjønt den allerede var besluttet i 1848, paa Grund af Forvirringen i Rom var forhalet.

Kardinalens andet Besøg i Rom ledede til videre Befordring. Han blev apostolisk Provikar for Londonner-Distriktet i den afdøde Dr. Griffiths Sted. Derpaa udnævntes han til Medhjælper hos den til London forflyttede Dr. Walsh og blev 1849, efter Biskopens Død, hans Efterfølger som Biskop i Distriktet London. I August reiste han nemlig atter til Rom; han ventede ikke, efter hvad han selv fortæller, at skulle vende tilbage, og modtog derfor med Glæde Reiseordren og sin nye Værdighed. Hans følgerige Underhandlinger om Gjenoprettelsen af det romerske Hierarchi i England synes at have behaget Paven; thi 30 Septbr. 1850 blev Nicolas Wiseman udnævnt til Kardinal. At han besidder store Evner og en henrivende Veltalenhed kan ikke benægtes; men han er høist ærgjerrig, og Paven kunde ikke have befordret Nogen, der var mere forhadt af de Ikke-Katholske i Folket, til den nye Værdighed; thi hans fiendtlige Sindelag mod den engelske Statskirke var almindelig bekjendt.

Siden Reformationen er Wiseman den syvende engelske Kardinal, hvis han forresten kan kaldes Englænder, eftersom han er født i Spanien og har tilbragt den største Deel af sit Liv i Rom. De øvrige 6 vare Pole, Alten, Howard, York, Søn af Prætendenten, som aldrig var i England, Wild og Acton, der nedstammede fra en engelsk Familie, som for lang Tid siden havde nedsat sig i Neapel.

☞ Af „Illustreret Nyhedsblad" udkommer i Christiania hver Løverdag Aften et Nr. paa 12 Spalter. — Subskriptionsprisen er 72 ß Kvart.; forsendt med Posterne koster Bladet 84 ß. — Subskriptionen gjælder for et Kvartal eller længere, hvis Opsigelse ei skeer skriftlig, førend 10de Nr. har forladt Pressen. — Subskription modtages paa alle Postkontorer og Postaabnerier og hos alle Boghandlere i Norge, Sverige og Danmark. — Avertissementer betales med fire Skilling pr. Linie med Nonparaille og for større Bogstaver forholdsviis mere. — Bladets Expedition er i A. Dzwonkowskis Gaard i Storgaden Nr. 27. — Alle tiltrædende Subskribenter, som betale forskudsviis for et Kvartal, erholde Adgang til den med Udgivelsen af Bladet forbundne Præmiefordeling, som finder Sted saasnart Abonnenternes Antal er steget til det i Subskriptionsplanen fastsatte Minimum (1100), hvilket forhaabentlig vil skee allerede i Løbet af næste Maaned.

Christiania. Trykt i A. W. Brøggers Bogtrykkeri.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 8. Udkommer hver Løverdag Aften. **Christiania den 22de November 1851.** Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. **I. Bind.**

Indhold:

„En Dag i Norge."

I „The illustrated London-news" for 12 April d. A. hedder det, i Anledning af nedenstaaende Træsnit: „Dette er en af Mr. Zeitters femten Bidrag til det brittiske Kunstnerselskabs Udstilling, der ere malte med megen Aand og slaaende Sandhed. Nærværende Scene er et Landskab midt i Vinterens Frygtelighed — en snedækt Landevei, udstaget ved Pæle, ad hvilken et Reensdyr iler afsted med en raa Slæde i frygtelig Fart. Men Familien er noksaa rolig, uagtet dette og de Snehvirvler, der omfyge den under dens voldsomme Fart."

Skjønt et Træsnit kun kan give en svag Forestilling om et Maleri, saa indeholder det dog mere end nok til at man maa bede, Gud bevares, for en saadan Opfatning og „slaaende Sandhed." Enhver af os veed, at en saadan Slæde, saadanne Skjæker, saadan en Kjørsel med Reen er en Umulighed; Englænderne vide det ogsaa, eller burde og kunde vide det, om de gad læse hvad deres Landsmand, Sir Arthur Cappel Brooke, har skrevet om sit Ophold i Lapland og Finmarken, eller i flere nyere engelske Reisebeskrivelser, hvor der ogsaa findes sandfærdige Beretninger om Kjørselen med Reen. Skal det være et Dyrstykke, hvor Renen er Hovedsagen, maa man beklage Dyret som yderlig mislykket; naar maa tænker paa Landseers Hjorte og Jagtscener, paa Renen i Naturen, er denne Reen en forulykket Karrikatur. Skal det Hele være et Fantasibillede, maa man beklage, at Kompositionen er saa fattig, at den endnu mindre kan tilstede en saadan Naturopfatning og saadanne Afvigelser fra Sandheden.

„Hvorfor have vi da optaget dette Stykke?" spørger man. For at protestere mod en saadan fuskeragtig Probenreuteropfatning af vort Land, dets Natur og Forholde, for at gjøre vort eget, ofte altfor kræsne, altfor kritiske Publikum vis paa, hvilken ganske anden Aand og Stræben, hvilken Kjærlighed til Naturen og Kunsten, der ligger i vore Kunstneres omhyggelige Detailstudier og slaaende Gjengivelse af vort Fædreneland, enten det nu er Landskaber, Dyr eller Mennesker, de male.

Om Dyrkning af Hyacinter.

(Af Fr. Chr. Schübeler).

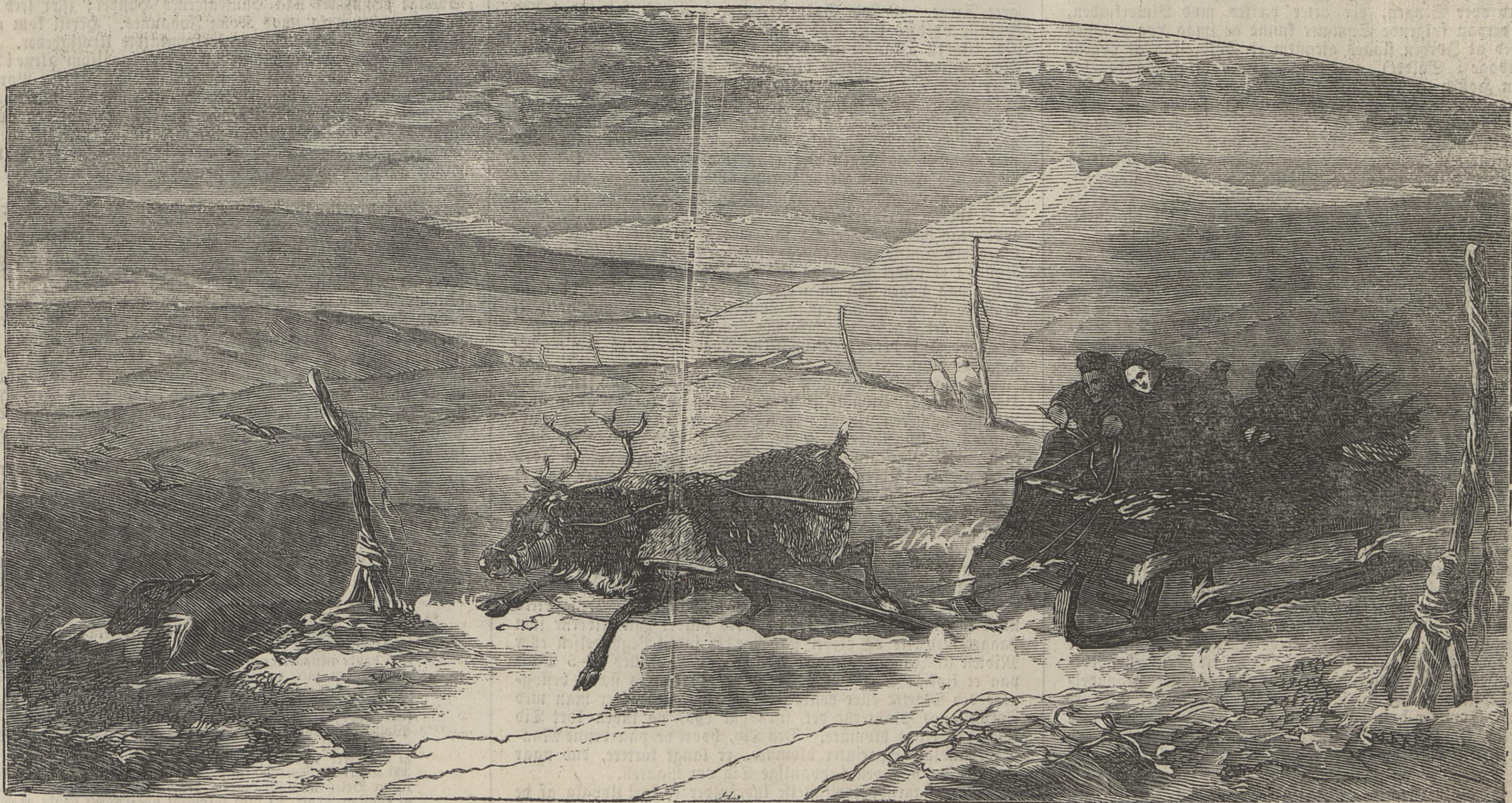
Hyacinthus orientalis *L.* — Hyacint *Sv.* — Hyacinthe *Tkl.* — Hyacinth *Holl.* og *Engl.* — Jacinte *Fr.*

Hyacinten findes vildtvorende i Østerlandene og især i Persien, hvorfra den som Sirplante er indført til Europa 1596. I vild Tilstand forekommer den kun med enkelte (ikke fyldte), hvide eller blaa Blomster, og den store Mængde Afarter, saavel med Hensyn til Blomsternes Form som Farve, som man for Tiden har, ere samtlige fremkomne ved omhyggelig Dyrkning. Som bekjendt har man i Holland, og især i Byen Harlem, drevet Dyrkningen af Hyacinter til en høi Grad af Fuldkommenhed; men i de senere Aar har man ogsaa med Held indført den hollandske Dyrkningsmaade i Omegnen af Berlin, hvor man nu i de større Handelsgartnerier finder Flader paa flere Maal Jord, hvor der kun dyrkes Hyacinter. Disse leveres nu ogsaa ligesaa gode fra Berlin som fra Holland, og tillige til billigere Priser, og af enkelte Sorter staae endog de hollandske tilbage for de preussiske af den Grund, at disse blomstre tidligere.

En god Hyacint maa have et Blomsterskaft, der er 8—12 Tommer høit og som maa være saa tykt, at det ikke bøier sig til Siden ved Vægten af Blomsterne; disses Antal bør hos de dobbelt blomstrende Afarter være 15—20, og hos de enkeltblomstrende 20—40; de maae endvidere staae vandret ud fra Blomsterskaftet og tillige være ordnede saaledes, at det hele Blomsterhoved faar et nogenlunde pyramideformet Udseende. Endelig maae de fyldte Blomster have en regelmæssig og stærk Fyldning, og hos de enkelte maae Kronerne være ensfarvede og tragtformede, saaledes nemlig, at Mundingen af disse er temmelig aabentstaaende. De enkeltblomstrende Afarter blomstre gjerne tidligere end de fyldte, og passe ogsaa gjerne bedre til Drivning end disse. De sildigst blomstrende Afarter synes i Regelen at være de smukkeste.

For at Hyacinten skal trives til Fuldkommenhed, forlanger den en dyb, løs, temmelig sandblandet, noget fugtig og fed Jord. Sanden maa ikke være fiin og Jorden, der ikke maa være frisk gjødslet, bør heller ikke indeholde andre uforraadnede Bestanddele. Det maa fraraades til Jordblandingen at benytte, Løv-, Tørv- eller Myrjord. Den første er, naar den blandes med den fornødne Mængde Sand, ikke nærende nok, og de sidste have en skadelig Indflydelse paa Løgene. Jorden tilberedes bedst om Vaaren, og dersom det er fornødent, gjødsles den da, helst med velbrændt reen Kogjødsel. Hestegjødsel bør ikke anvendes, da Erfaring synes at have viist, at Løgene heraf blive syge. De Senge, hvor Løgene skulle plantes, gjøres 5—6 Tommer høiere end Veiene, anlægges paa et Sted, hvor de ere vel udsatte for Solen, og omspades 2—3 Uger før Beplantningen. Man maa saavidt muligt sørge for, at der ikke to Aar efter hinanden sættes Hyacinter paa den samme Seng; man kan derfor vexle saaledes, at der det andet Aar sættes f. Ex. Tulipaner, det tredie Aar Safran (Crocus), og det fjerde Aar komme Hyacinterne tilbage paa den samme Seng.

Den rette Tid til at plante Løgene i frit Land er fra Midten eller Slutningen af September til Udgangen af Oktober. Jorden, der, som ovenfor bemærket, 2—3 Uger i Forveien er bleven vel gjennemarbeidet, optages nu af Sengen til en Dybde af omtrent 5 Tommer og kastes tilside. Bunden af Sengen ophakkes eller omspades og blandes med Sand og knuste Trækul. Disse bør helst være af Naaletræer, der ere

„En Dag i Norge," malet af J. Zeitter.

brændte i Mile og saavidt knuste, at de ere saa fine som hele eller halve Gryn. Dersom den af Sengen opgravede Jord, hvormed man senere skal bedække Løgene, ogsaa kan blandes med knuste Trækul, er dette i høi Grad at anbefale. Bunden af Sengen afdeles nu efter Længden med en Snor i Rader, der ere 6—8 Tommer fra hverandre, og en grund Fure optrækkes for hver Rad; ligeledes afdeles Sengen paa tværs i Rader, der ere 5—6 Tommer fra hverandre, og paa ethvert Sted hvor Raderne krydse hverandre, sættes en Løg saaledes, at man først med Haanden gjør et passende stort Hul, der udfores med Sand eller endnu bedre med Trækul (for at bevare Løgen mod Forraadnelse), og heri sættes Løgen. Det er en Selvfølge, at Plantningen alene foretages i tørt Veir. Førend Løgene sættes, maae de nøiagtigt eftersees, og alle bedærvede bortkastes. Dette er af Vigtighed, da Hyacintløgene kunne lide af et Par forskjellige Sygdomme, hvoraf i det mindste den ene er i høi Grad smitsom, saa at en eneste Løg, der er angreben af denne Sygdom, er istand til at ødelægge en hel Seng. Denne Sygdom, hvis Natur forresten ikke nærmere kjendes, sees let, da den viser sig som gule eller rustfarvede Flekker, der afgive en høist modbydelig Lugt og æde saaledes om sig, at den hele Løg i kort Tid er fortæret. Naar Løgene paa den ovenfor angivne Maade ere plantede, bedækkes de forsigtigt med den af Sengen afkastede Jord, der tilsidst jævnes nøiagtig med en Rive. Man lader nu Sengen blive liggende urørt, indtil Kulden for Alvor begynder at indfinde sig og Jordskorpen er frossen til en Dybde af et Par Tommer. Man bør helst udsætte med Dækningen saa længe, deels fordi man da uden Skade kan gaae paa Sengen, deels ogsaa fordi Hyacinterne, paa denne Maade behandlede, komme til at blomstre et Par Uger senere om Vaaren. Dækker man for tidligt om Høsten, begynde Hyacinterne ofte at spire om Vaaren, førend man kan aftage Dækmaterialet, hvilket i høi Grad vanskeliggjør Borttagelsen af dette, og de kunne da ogsaa komme til at blomstre saa tidligt, at Blomsterne kunde tage Skade af Natkulden. Man dækker Sengen bedst med et 5—6 Tommer tykt Lag af brugt Garvebark, og derovenpaa, om dette skulde behøves, et passende Lag af Mos eller Løv, eller i Mangel af Garverbark, et mindst een Fod tykt Lag af Løv, der helst bør være af Hestekastanie, Løn eller Alm, da Erfaring synes at have viist, at Løvet af disse Træarter bedre holder Kulden borte fra Jorden, end f. Ex. Løvet af Bjerk, Poppel eller Aasp. Ovenpaa Løvet kan man for Sikkerheds Skyld lægge nogle Barkviste. Naar man om Vaaren ikke længre behøver at frygte for nogen stærk Natkulde, aftages Dækket, og dersom Hyacinterne ved Borttagelsen af dette ikke allerede have begyndt at spire, kunne de Blade, der senere komme frem i fri Luft, uden Skade taale en Kulde af indtil 6—7° R. Før Blomstringen taale Hyacinterne en høi Grad af Fugtighed; efter Blomstringen derimod tage de let Skade, dersom der kommer meget Regn, og i saa Fald maae de beskyttes ved et over Sengen udspændt Stykke Lærred, der befæstes til nedrammede Stokke. En saadan Beskyttelse anvendes ogsaa undertiden mod den altfor brændende Middagssol, og Blomstringen vedvarer da længere. Dersom man under Blomstringen aldeles mangler Regn, maa Sengen hver Aften vandes saa stærkt, at Jorden holdes jævn fugtig.

Naar Bladene i Løbet af Sommeren begynde at visne, optages Løgene, renses for Jord og Blade og henlægges paa et tørt, luftigt og skyggefuldt Sted, hvor de ofte vendes, indtil de ere blevne tørre. Derpaa afskjæres Rodtrevlerne, og de Smaaløg, der maatte have dannet sig ved Siden af de store, aftages forsigtigt. Saavel de store som de smaa Løg opbevares paa et tørt og luftigt Sted, indtil de senere skulle benyttes.

Hyacinten formeres i Almindelighed ved Hjælp af de nævnte Smaaløg og kun da af Frø, naar man ønsker nye Afarter. Smaaløgene, der afsættes ved Siden af store og kraftige Løg, maae foretrækkes for de mindre Løg, hvori de ældre undertiden dele sig. Frøet, der er modent, saasnart Kapslerne aabne sig, udbredes tyndt paa et luftigt Sted for at tørre, da det ellers let gaaer i Forraadnelse. Det tages kun af de bedste Sorter, saaes om Høsten i en løs og kraftig Jord, i een Tomme dybe Furer, og beskyttes mod Vinterkulden bedst ved et omtrent een Fod tykt Lag af Mos, der igjen, om dette skulde behøves, kan bedækkes med Barkviste. Mosdækket maa ikke aftages førend man har fundet, at Frøene have begyndt at spire, thi dersom man har aftaget det tidligere, er det ikke sjeldent, at Frøerne først spire det følgende Foraar. Den følgende Høst flyttes omtrent een Tomme god og løs Jord over Sengen, der atter dækkes mod Vinterkulden, og den derpaa følgende Sommer kunne de smaa Løg optages (bedst ved at Jorden slaaes gjennem et Sold, saa at Løgene blive tilbage i Soldet), tørres paa sædvanlig Maade, for igjen om Høsten at udplantes i Rader, der ere 6—8 Tommer fra hverandre, saaledes, at Løgene komme to Tommer dybt, med tre Tommers Afstand fra hverandre i Raden. Sengen holdes reen for Ugræs, vandes i altfor stærk Tørke, forhøies med omtrent een Tomme Jord hver Høst, dækkes om Vinteren og saaledes bliver man ved, indtil Løgene have blomstret, hvilket medtager flere Aar. Paa den samme Maade behandles ogsaa de ovenfor nævnte Smaaløg, indtil de have blomstret. Efter Blomstringen behandles de paa sædvanlig Maade.

Ved Drivning af Hyacinter maae man især være opmærksom paa følgende tre Punkter: 1) At Løgene ere fuldkommen sunde. Størrelsen kommer det derimod mindre an paa, da nogle Sorter have forholdsviis meget smaa, andre derimod meget store Løg. I Regelen ere ogsaa Berliner-Hyacintløg betydeligt mindre end de hollandske af samme Alder, uden at dette forresten har nogensomhelst Indflydelse paa Blomstens Størrelse eller Skjønhed. Løg, der have et kantet Udseende, hvilket kommer deraf, at der sidde Smaaløg indenfor de ydre Skjæl, bør ikke anvendes til Drivning, da de i Regelen give et svagt Blomsterskaft. 2) Valget af de rette Sorter til Drivning er heller ikke uvigtig. De færreste lade sig nemlig anvende til meget tidlig Drivning, de fleste fra Midten af Januar og mange først senere. 3) Tiden naar Løgene sættes er ogsaa af megen Vigtighed, da selv de tidligst blomstrende Sorter give svage Blomster, naar de plantes seent og strax sættes til Drivning.

Ved Drivning af Hyacinter kommer det ikke saa meget an paa at man har en kraftig Jordblanding, som paa Fugtighed og Varme; og af den Grund er det, med Hensyn til Blomsternes Skjønhed, i Regelen temmelig ligegyldigt enten disse fremdrives i Jord, fugtig Mos eller reent Vand. De Sorter, som man vil have til at blomstre til Juul eller Nytaar, plantes allerede i Slutningen af August eller Begyndelsen af September. Man fylder da Blomsterpotter, der ere omtrent 7 Tommer høie og omtrent 4—6 Tommer brede, med almindelig, temmelig sandblandet Drivbænkjord*), hvortil ogsaa kan sættes omtrent en Fjerdedeel knuste Trækul. Løgen sættes saa dybt, at Spidsen kommer omtrent i Høide med Randen af Potten, og det Hul hvori den sættes, udfores vel med Sand eller endnu bedre med knuste Kul. Man hører ofte klage over, at Hyacintblomsterne blive siddende, som det kaldes, det vil sige, at Blomsterhovedet, uden at der danner sig noget Blomsterskaft, kommer lige frem af Løgen og skjuler sig mellem dennes Blade. Da det endnu ikke har lykkes nogen Hyacintdyrker i Harlem eller Berlin at finde noget Mærke paa Løgen, hvoraf man kan see, om den vil give en siddende eller en vel udviklet Blomst, gjør man bedst i at behandle alle Hyacinter, der plantes i Potter, paa følgende Maade. Naar Løgene ere plantede, nedgraves Potterne ved Siden af hverandre saa dybt i Jorden, at de bedækkes med omtrent een Fod Jord, og her blive de staaende indtil Begyndelsen eller Midten af November. Nu optages Potterne og sættes ved Siden af hverandre i en Kasse, der maa være saa dyb, at dens øverste Rand rager 3—4 Tommer over Potterne. Kassen fyldes med Sand og sættes i en Krog eller paa et andet Sted i et opvarmet Værelse, hvor den ikke staar i Veien. Sanden vandes saa ofte med lunket Vand, at den altid holdes jævnt fugtig. Paa denne Maade faae Løgene, der ved den tidligere Nedgravning i Jorden have erholdt kraftigt udviklede Rødder inden Bladene have begyndt at spire, den til en regelmæssig Drivning fornødne jævne Varme og Fugtighed. De ere nemlig beskyttede mod den Temperaturvexel, der gjerne finder Sted i et Værelse om Dagen og Natten, og befinde sig altid i en jævn fugtig-varm Omgivelse. Potterne optages, naar man over Sanden kan see Spidsene af Bladene, som ere gule eller blegede, da de have spiret i Mørke. For at unddrage dem den pludselige Indvirkning af det fulde Dagslys, bedækkes de med fugtig Mos og Papir, som efter 4—6 Dages Forløb igjen borttages, og Bladene faae nu snart en ligesaa livlig grøn Farve, som om de havde spiret i Dagslyset. Jorden vandes, naar den paa Overfladen begynder at vise sig lidt tør, og i det Hele kan det antages som Regel, at man under Drivningen heller maa vande formeget end for lidet. Den, der ikke har en Have, hvori Potterne om Høsten kunne nedgraves, kan ogsaa betjene sig af en Kasse, hvor de dækkes med omtrent een Fod fugtig Sand, og som stilles paa et kjøligt Sted. Blegningen har ingen Indflydelse paa Blomsternes livlige Farver, og efter den her angivne Fremgangsmaade bevares Løgene bedst mod Forraadnelse og man faar aldrig „siddende" Blomster, da Løgene have faaet vel udviklede Rødder, førend Bladene have begyndt at spire. De Hyacinter, som man vil have til at blomstre i Januar eller Februar, plantes i Slutningen af September eller Begyndelsen af Oktober, og holdes da naturligviis ogsaa længere paa et kjøligt Sted, førend de flyttes paa et varmt til Drivning. Den Temperatur, der findes i et almindeligt Beboelsesværelse (12—15° R.), er ogsaa den til Drivning af Hyacinter mest passende.

Dersom man vil benytte fugtig Mos til Drivning af Hyacinter, maa man ikke hertil vælge den Slags gulagtige Mos, som gjerne bruges til at lægge mellem Stokkene i en Træbygning (Sphagnum), da denne meget let raadner, men derimod de mørk grønne bløde Mosarter,(Hypnum etc.) som findes saa godt som overalt. Potten fyldes med fiinhakket Mos, hvori Løgen sættes, og denne holdes fugtig derved, at Underskaalen hver anden Dag fyldes med friskt Vand.

Hyacinten kan ogsaa drives i Vand, og hertil betjener man sig gjerne af de bekjendte til dette Øiemed forfærdigede Glas, eller ogsaa kan man benytte en Kaalrabi eller Rødbede, der udhules og ophænges saaledes, at den Ende, hvorfra Bladene udgaae, vender nedad. Uagtet de grønne og røde Blade, der spire frem af de nævnte Rødder, og som gjerne vende sig opad saaledes, at Roden dækkes, tage sig ret godt ud, er dog denne Fremgangsmaade i Regelen ikke at anbefale i Beboelsesværelser, da Rødderne, naar de i nogle Uger ere benyttede paa den angivne Maade, gjerne afgive en ubehagelig Lugt. — Glassene fyldes med Vand, der dog ikke maa staae høiere, end at kun den Deel af Løgen, hvorfra Rødderne udgaae, berøres af Vandet. Staar dette høiere, raadner Løgen meget let. Glassene og de paasatte Løg sættes paa et kjøligt Sted; først efter 5—6 Ugers Forløb bør man bringe dem i et varmt Værelse til Drivning. Da Vandet let raadner, bør man helst skifte dette hver tredie eller fjerde Dag, og naar Hyacinterne ere satte til Drivning, bør Vandet lunkes hver Gang det fornyes. Følgende Blanding anbefales deels for at paaskynde Blomstringen, deels ogsaa for at Blomsterne skulle blive frodigere og faae en livligere Farve. 8 Lod Salpeter, 2 Lod Kjøkkensalt og 1 Lod Potaske opløses i 3/4 Pot Vand, og af denne Opløsning sættes 10—12 Draaber til hvert Glas, naar Vandet fornyes. Naar Blomsterknopperne begynde at aabne sig, maa man ophøre hermed, da Blomstringen ellers foregaar for hurtigt.

For at forebygge at Løgene skulle raadne, anbefales følgende Fremgangsmaade: Til et almindeligt Hyacintglas tages 1 Lod knuste Trækul, der i et Par Minutter rystes vel med Vandet, og Løgen paasættes som sædvanligt. Det fineste Kulstøv svømmer gjerne ovenpaa Vandet, men et Par Dage senere synker ogsaa dette, naar Rystningen gjentages. Efter 2—3 Ugers Forløb skiftes Vandet og Kullet, og senere, naar Rødderne have udviklet sig saa meget, at de let kunne beskadiges ved ganske at optages af Glasset, blandes Vandet og Kullet i et andet Glas og tilholdes forsigtigt, i det man kun løfter paa Løgen saa meget som behøves. Naar Blomsterne begynde at aabne sig, maa man formindske Kulmængden til omtrent det Halve, da Erfaring synes at vise, at en for stor Mængde Kul berøver Blomsterne Noget af deres fine og behagelige Lugt.

Ligesaavelsom at man ved kunstig Varme kan fremdrive Hyacinterne til Blomstring, har man ogsaa forsøgt at forsinke Blomstringstiden ved at udsætte dem for en meget lav Varmegrad. Hyacinterne behandles som ovenfor angivet med Hensyn til Plantningen i Potter, disses Nedgravning i Jord o. s. v., og istedetfor at de, der skulle drives, sættes paa et varmt Sted, flyttes disse i en Iiskjælder. Til den Ende sættes Potterne, efterat Jorden er vandet temmelig stærkt, ved Siden af hverandre i en Kasse, som paa flere Steder er gjennemboret i Bunden, for at skaffe tilstrækkeligt Afløb for Vand, og som er dobbelt saa høi som Potterne, for senere at give Hyacinterne Plads til at voxe. Kassen bedækkes med et Laag, der passer godt og er saa vandtæt som muligt. Den sættes nu i en Iiskjælder paa Iis, omgives saavel paa Siderne som Laaget med Iis og bliver staaende der indtil Begyndelsen eller Midten af Juni. Kassen udtages nu og stilles 4—5 Dage paa et kjøligt Sted under Vinduer, der holdes stærkt beskyggede ved Matter eller deslige. Lidt efter lidt giver man med Forsigtighed Planterne det fornødne Lys, og inden kort Tid komme de til at blomstre. Den Tid, hvori de paa denne Maade behandlede Hyacinter blomstre, er langt kortere, end naar de blomstre paa den sædvanlige Tid om Vaaren.

Nedenstaaende Fortegnelse indeholder et kort Udvalg af de Sorter, der passe bedst til Drivning i de forskjellige Vintermaaneder. De tidligt blomstrende kunne imidlertid ligesaa godt anvendes til sildig Drivning, hvorimod det Omvendte ikke lykkes.

Følgende kunne sættes til Drivning

i Midten af November:

Af dobbelte blaa A la mode og Froege Januarius, af enkelte blaa Froege Gallus og Graf Buehren, og af enkelte røde Aimable rosette og Aurora.

i Midten af December:

Af enkelte blaa Ami du coeur, Emilius, Henry le grand, af dobbelte blaa Froege passe-tout, Perl pyramide, af enkelte røde Gellert, af dobbelte røde Il pastor fido, af enkelte hvide La jolie blanche og af dobbelte hvide Nanette.

i Januar:

Af enkelte blaa Alexander niger, Königs Mantel, af dobbelte blaa Couronne des Indes, Mon ami, af enkelte røde Henriette Wilhelmine, Premier rouge, af dobbelte røde Hugo Grotius, Rex rubrorum, af enkelte hvide La grandeur, Premier noble, af dobbelte hvide Nemesis, Passe Virgo.

i Februar:

Af enkelte blaa Astræa, Bonifacius, Robinson, af dobbelte blaa Alexander magnus, Lord Wellington, Mirabeau, af enkelte røde La victoire de Berlin, Mars, Ulysses, af dobbelte røde Emilia Galotti, Marie Louise, Superbe royal, af enkelte hvide Incomparable de Berlin, Pyramide superbe, af dobbelte hvide Minerva, Sultan Achmed, af enkelte gule Hermine, Globe d'or og af dobbelte gule Duc de Berry og Gloria florum.

i Marts:

Af dobbelte blaa Velour pourpre, af dobbelte røde Flos sanguineus, af dobbelte hvide Globe terrestre og af dobbelte gule Ophir d'or.

*) Om Tilberedningen af Drivbænkjord see Haandbog i Havedyrkningen af Fr. Chr. Schübeler. 1ste Deel S. 37.

Stralsund i Fugleperspektiv.

Stralsund er en af de Stæder hinsides Østersøen, der formedelst sine historiske Minder og sit fordums Forhold til Skandinavien maa have særlig Interesse for os Nordmænd. Stralsund var engang en glimrende By, der ved sine Borgeres Tapperhed havde svunget sig op til en høi Grad af Magt og Selvstændighed. Nu har det kun en Skygge af sin fordums Storhed tilbage. Af sin Selvstændighed har det kun Skinnet, af sine berømte Fæstningsværker Lidet tilovers. Dog indtager Staden ved sin Beliggenhed endnu en fast Stilling, da den ved Geller-Strædet og tre store Damme adskilles fra Fastlandet, med hvilket den blot ved tre Vindebroer staar i Forbindelse. Først i de allersidste Tider er der truffet alvorlige Foranstaltninger til atter at befæste Staden.

Stralsund blev anlagt i Aaret 1209 af den rügenske Fyrste Jaromar, under dansk Herredømme, nærmest for at tjene til Værn mod de pommerske Hertuger. Staden blev strax befolket med tydske Kolonister. Den har sit Navn af det Stræde (Sund), ved hvilket den ligger, og af den nærliggende Ø Strale*), som nutildags kaldes Dänholm. Stralsund havde i Begyndelsen mange Farer at udstaae. Allerede i Aaret 1212 opbrændte de pommerske Hertuger Staden paa een Kirke nær, i hvilken Jaromar havde trukket sig tilbage med Borgerne, der forsvarede sig tappert og med Held. Da Staden var bygget op igjen, (omkring Aaret 1230) fik den en tydsk Forfatning, især tilstodes den af Witzlaw den Første mange Friheder. Ved sin Handel og Vandel tilsøes opnaaede Stralsund snart en saadan Velstand, at alle de øvrige Stæder ved Østersøen, endog Lübeck, bleve misundelige paa det, hvorfor ogsaa Lübeckerne 1238 overrumplede Staden ved Nattetide og bortførte de anseeligste Borgere som Fanger. Lübeckerne bleve vel denne Gang nødte til at løsgive Fangerne og erstatte Skaden, men i Aaret 1277 fornyede de Angrebet, og indtog og opbrændte Staden. Stralsund blev dog snart bygget op igjen og endog betydelig udvidet. 1284 (?) tiltraadte det Hanseforbundet**) og det saakaldte vendiske Forbund, i hvilket det spillede en meget betydelig Rolle. Snart løsrev Stralsund sig fra de rügenske Hertuger, og underkastede sig, mest for et Syns Skyld, Pommern. Nu steg Stadens Magt og Anseelse overordentlig lige indtil Begyndelsen af det femtende Aarhundrede, da Indbyggernes Antal beløb sig til omtrent 50,000. Men fra nu af begyndte dens Magt at dale.

Foruden de i Verdenshandelen indtraadte Forandringer indvirkede især de evige Stridigheder imellem Danmark og Sverige hemmende paa Hanseaternes Handel; især leed Forbundet ved en Krig imod Kong Johannes. Hertil kom ogsaa indre, ved Reformationsideerne fremkaldte Uroligheder.

Hidtil havde hele Magten ligget saagodtsom alene i Raadets Hænder, og kun i et sjeldent Tilfælde bleve Borgerne raadspurgte; men paa Reformationstiden tvang den unge og ærgjerrige Roloff Moller, henhørende til en fordreven Borgermesterslægt, ved en Opstand Raadet til at anerkjende et af Borgerskabet valgt Udskud af 48 Medlemmer, der kom til at danne etslags Mod-Raad (Antisenatus) og fik den største Indflydelse.

Dette nye Raad indførte strax (1522) Kirkeforbedringen og udrettede i Begyndelsen ogsaa adskilligt andet Godt, men det udartede snart til et vildt Folkeherredømme. Dog da det forbandt sig med den bekjendte Jürgen Wullenweber i Lübeck for efter den danske Kong Friderik den Førstes Død at sætte den landflygtige Christian den Anden paa Thronen igjen og derved skaffe Hanseforbundet en endnu større Indflydelse i de nordiske Riger end det før havde, blev det styrtet i Aaret 1537, som en Følge af hiint Foretagendes bedrøvelige Udfald, og den gamle Tingenes Orden blev nu gjenoprettet. Det oprindelige Raad fik sin Magt igjen, men faldt i langvarige Stridigheder med Borgerstanden; Antagelsen af Reformationen gav ogsaa Anledning til mange Forviklinger med de pommerske, endnu katholske Hertuger.

Imidlertid var den indre Rolighed bleven gjenoprettet, førend Wallenstein i Aaret 1628 beleirede Staden, og denne Omstændighed kan man ogsaa tilskrive dens heltemodige Forsvar, der frembyder det høieste men ogsaa sidste Glandspunkt i Stralsunds Historie.***)

Ved Westfalerfreden kom Stralsund og Forpommern under Sverige, uden at derved foregik synderlige Forandringer i dets

*) Saxo, der omtaler Øen paa flere Steder, kalder den Strela.

**) Herved blev Stralsund deelagtig i den fordeelagtige Handel, som Hanseaterne dreve paa Norge og hvorpaa Magnus Lagabæter Aar 1278 havde tilstaaet dem Privilegier. Disse Privilegier udvidedes efterhaanden mere og mere. I flere af disse nævnes ogsaa Stralsund. Det er noksom bekjendt, hvor meget Landet leed ved hiint Handelsselskab, der oprettede sit eget Kontoir borte i Bergen og snart brød sig hverken om Landets Love eller Øvrighed.

***) Wallenstein havde sagt sig god for at indtage Staden, om den var lænket til Himmelen med Jernkjeder; han havde ogsaa lovet, at han ikke vilde spare Barn i Moersliv. Man bragte derfor 300 Koner til Sverige, men de druknede alle paa Tilbagefarten. Under Beleiringen fik Staden, der var aaben paa Søsiden, Krudt af Gustav Adolf, og blev forøvrigt understøttet baade af Sverige og Danmark.

Stralsund i Fugleperspektiv.

1. Johanneskloster og Kirke.
2. Johannesbastion.
3. Søbade.
4. Knieperbastion.
5. Knieperport.
6. Birgittekloster.
7. Hovedvagt.
8. Gammeltorv.
9. Raadhuus.
10. Theater.
11. Kommandantbolig.
12. Nikolaikirke.
13. Regjeringslokale.
14. Færgebastion.
15. Færgeport.
16. Færgebro.
17. Semloverport.
18. Badeport.
19. Kronbastion.
20. Helligaandsport.
21. Helligaandsbastion.
22. Helligaandskirke og Kloster.
23. Frankerport og Bastion.
24. Havn.
25. Stralsunder Farvand.
26. Den Dänholm.
27. Den Rügen.
28. Kysterne af Ny-Forpommern.
29. Veien til Greifswald.
30. Jakobskirke.
31. Blaataarnsbastion.
32. Frankerpark.
33. Viingaardsbastion.
34. Skydebastion.
35. Mariekirke.
36. Nytorv.
37. Møllerbastion.
38. Triebseerport (Navigationsskole og Observatorium).
39. Triebseerbastion.
40. Triebseer-Contre-Garde.
41. Katharinebastion.
42. Arsenal.
43. Kaserne.
44. Küterbastion.
45. Küterport.
46. Post.
47. Hospitalsport.
48. Hospitalsbastion,
49. Knieperpark.
50. Veien til Brunnenau.

indre Forfatning. De svenske Konger lode i det Hele taget Stadens Rettigheder ukrænkede; men i alle Sveriges Krige maatte den og det øvrige Pommern betale Vassen. Baade i 1678 og i 1715 (under den store nordiske Krig) maatte Staden udholde Bombardement, hvortil ogsaa kom (1680) en frygtelig Ildebrand. Indbyggernes Antal sank efterhaanden til 10,000, og først i den sidste Fjerdedeel af forrige Aarhundrede begyndte Staden atter ved sin Handelsørelse at komme til betydelig Velstand og Magt; men dermed var det forbi, saasnart Franskmændene (1807) kom derhen. I 1815 tilfaldt Stralsund det preussiske Kongehuus.

Stralsund er uregelmæssig bygget, med smale, høie Gavlhuse, hvis Kjælderhalse næsevist stikke ud i Gaderne og gjøre Passagen besværlig. Til Overflod løbe Rendestenene midt igjennem Gaderne og ved Vintertide lade mange af disse sig kun passere med Livsfare.

Blandt Byens Mærkværdigheder hører St. Mariekirken, hvis Bygningsmaade henhører til det 15de Aarhundrede, den smukke Nikolaikirke, Raadhuset med sine syv Taarne og gotiske Forziringer, det bohnstædtiske Huus, bekjendt af Anekdoten om Carl den Tolvte og Bomben, og endelig den saakaldte Ressource-Bygning, hvor der i en liden Sal findes Portræter i Vandmaleri af 13 forskjellige svenske Konger. Desuden minde flere Steder om Schills Bedrifter. Den Dänholm (Strale) hav Preussen bestemt til Station for sin paatænkte Krigsflotille. Forøvrigt vil Enhver af vort Fugleperspektiv og Underskriften under samme kunne danne sig et fuldstændigere Billede af Stralsund, end af den allerudførligste Beskrivelse.

P.

Sverige. Kronprindsessen og den unge Prindsesse vedblive at befinde sig vel, saa at der nu ikke længere udkommer Bulletiner. Kongen har givet Livmedicus Professor Retzius samt Professor ved Christiania Universitet Doctor Faye, der efter Kongens Anmodning har været i Stockholm for at overvære Kronprindsessens Nedkomst, Nordstjernens Ridderkors i Brillianter. Adskillige Læger have Dagen for Professor Fayes reiste tilbage til Christiania indbudet ham til en Festmiddag. Den bekjendte Forfatterinde Fredrike Bremer er i disse Dage kommen tilbage til Fædrelandet efter en langvarig Reise i de nordamerikanske Fristater. Ved Hjemkomsten til Fødelandet modtoges hun med den smertelige Efterretning om Tabet af en Søster, som faa Dage før var død paa en Familien Bremer tilhørende Eiendom.

Redaktionen af Aftonbladet skal fra Nytaar overtages af Magister docens C. F. Bergstedt, der allerede nu er kommen med sit Program i denne Anledning. Han lover at fortsætte Bladet i liberal Retning.

I Stockholm er falden saavidt Sne, at der er ret godt Slædeføre. Den indtrufne Kulde haaber man skal forjage en slem Hundesyge, som har herstet der. Hidtil have omtrent 40 Hunde været syge.

For nogen Tid siden oprettedes i Stockholm et Hotel i den eleganteste Stil. Det kaldtes Hôtel Scandinave og Værten var en Preusser ved Navn Ohm eller Ohms. Selv kaldte han sig van Ohm. Det skal være den samme Ohm, der har gjort sig saa bekjendt ved sine Angivelser og falske Vidnesbyrd imod den bekjendte Overbommer Waldeck i Tydskland, hvis Proces en Tid vakte saamegen Interesse og Deeltagelse. Efterat Ohm havde holdt Indretningen aaben nogle Uger, reiste han pludselig bort med de indkasserede Penge og efterlod sig den Gjeld, som han havde gjort for en Hob paa Kredit tagne Varer.

Danmark. Et Udkast til Lov angaaende Ophævelsen af Kvarantaine-Foranstaltninger mod den gule Feber og den asiatiske Cholera er i Folkethinget gaaen igjennem ved tre Behandlinger og er nu oversendt Landsthinget til Behandling.

Der er ankommet ret gunstig Efterretning fra en Expedition, der er afgaaet til Grønland med en norsk Mineralog Friis og nogle norske Minearbeidere. Man har sprængt endeel meget righoldig Kobbererts.

Fra Jylland ere Efterretningerne om Høsten mindre gunstige, da det vedvarende vaade Veirlig har udøvet skadelig Indflydelse paa Kornets og Fouragens Bjergning, fornemmelig i de vestlige Egne, Thy og Moris og i den nordlige Deel Vendsyssel. Paa flere større Gaarde stod endnu for kort Tid siden Havren ude og der er ingen Udsigt til at faae et tjenligt Produkt ud af meget af det seent Indbjergede. Der klages ogsaa over Fodermangel, saa at man maa skille sig ved en Deel af Kreaturerne.

I Landsthinget har Formanden anmeldt, at han ved Blechingberg har modtaget en Adresse til Rigsdagen om de slesvigske Forholde med over 28,000 Underskrifter, med Ønske om, at Landsthinget vil indrømme denne Adresse den særdeles Opmærksomhed at tillade, at den oplæses. Dette skal afgjøres i næste Møde. I Folkethinget er senere anmeldt, at Clausen havde indbragt Adressen angaaende Slesvigs Forhold til Danmark med 32,500 Underskrifter.

Hr. F. L. Hoedt har debuteret paa det kongelige Theater i „Hamlets" Rolle og gjorde en ganske overordentlig Lykke.

Marineministeren har fremsat Forslag om, at Flaaden for Fremtiden skal bestaae af 4 Linieskibe, 6 Fregatter, 3 Korvetter, 4 Brigge, 24 Kanonchalupper og 18 Kanonjoller foruden Smaaskibe, samt af Dampskibe 2 Fregatter paa 3—400 Hestes Kraft, 4 Korvetter paa 2—300 Hestes Kraft, 2 Dampskibe paa 150—200 og 2 paa 100—150. Der foreslaaes ogsaa, at der skal bygges Fartøier, særligen bestemte til Overførelse af Tropper.

Blandede Efterretninger.

Ifølge Telegraf-Efterretning i Børsenhalle er Præsidentens i vort f. Nr. omtalte Forslag om Gjeninførelse af almindelig Stemmeret blevet forkastet af Nationalforsamlingen med 355 mod 348 Stemmer, hvorfor ikke engang 2den Læsning af samme vil finde Sted. Vi havde ikke ventet dette Resultat, der dog i ethvert Tilfælde viser Majoritetens Svaghed nu for Tiden, da blot 4 Stemmer gjorde Udslaget. Haabet om Forsoning mellem begge Partier er endnu ikke opgivet; der tales allerede om, at Medlemmer af samme Majoritet, som forkastede Præsidentens Forslag, have i Sinde at foreslaae adskillige Forandringer i Loven af 31 Mai 1850 i liberal Retning. Louis Napoleon har ellers ved Indgivelsen af sit Forslag forsaavidt opnaaet sin Hensigt, at han er bleven populærere i Armeens og Mellemklassernes Øine, og, hvad der var saare vigtigt, han har slaaet Prindsen af Joinvilles Kandidatur saa aldeles af Marken, at der ikke er mere Tale om denne. Den eneste Modstander, som der kan blive Tale om, er General Changarnier, der understøttes af Legitimister og Orleanister — ja, som man forsikrer, af den rige Banquier Rothschild.

Demokraterne i Ny-York holdt den 25de Oct. en saakaldet Monstre-Meeting, hvori besluttedes at virke for Tilintetgjørelsen af Whigernes Non-Interventions-Politik og overføre Frihedens Fane til Europa ved at understøtte Demokraternes Bestræbelser i denne Verdensdeel. — Som Sidestykke hertil kan anføres, at Louis Blanc i en i London nylig afholdt demokratisk Forsamling ligeledes har udtalt sig mod dette Slags Politik. — Af det ved Industriudstillingen indbragte Beløb 505,000 Pd. St. (omtr. 2,273,000 Spd.) bliver 150,000 Pd. St. reent Overskud, om hvis Anvendelse man endnu ikke er bleven enig. — Englændernes Enthusiasme for Kossuth synes snarere at være i Tiltagende end i Aftagende. I Birmingham skulle saaledes ikke mindre end 300,000 Mennesker have været forsamlede til hans Modtagelse. Folket gik saa vidt, at det spændte Hestene fra hans Vogn og selv trak ham ind i Staden. I selve Staden, hvor han ogsaa modtoges paa det Høitideligste, holdt han en glimrende Tale, som endog roses af det ministerielle Organ Globe. Blandt de Deputationer, han modtog, var ogsaa en fra de engelske Damer, der overrakte ham et pragtfuldt indbundet Exemplar af Biblen. — I et Møde i det geographiske Selskab i London har en Lieutenant Pim foreslaaet en ny Plan for at komme til Kundskab om Franklins Skjæbne. Han vil reise til Petersburg og herfra begive sig over Tobolsk til Siberien og undersøge dens Kyster. Franklins Kone har tilbudet 500 Pd. St. til Planens Udførelse og den russiske Gesandt har lovet Understøttelse fra sin Regjerings Side. — De spanske Kamre aabnedes den 5te dennes af Minister-Præsidenten i Dronningens Navn.

Nutidens første Schachspiller.

Illustreret London News og især Leipziger illustrierte Zeitung give sine Læsere næsten i hvert Nummer Schachopgaver og detailleret Beskrivelse over forskjellige Schach-Veddemaal, idet de angive ethvert af enhver Spiller gjort Træk. Vi troe ikke, at der gives saa mange Venner af det ædle Schachspil her i Norge, der vilde interessere sig for lignende vidtløftige Beskrivelser, men vi ville dog i denne Henseende ikke lade ude af Betragtning de faa blandt vore Læsere, som interessere sig for Schachspil, og levere derfor nedenstaaende Portræt af Schach-

A. Anderssen.

spilleren Hr. A. Anderssen, der kan kaldes alle Schachspilleres Konge, fordi han i et Schach-Veddemaal, som i afvigte Juli Maaned fandt Sted i London under den store Industriudstilling, overvandt den hidtil uovervindelige Englænder Staunton, der blev syg af Ærgrelse over gjentagne Nederlag. Førend Hr. Staunton beærede Anderssen med sin Udfordring, havde denne beseiret flere Andre, som dygtige Schachspillere bekjendte Personer, som Szen Løventhal, Wyvill m. fl. Til en af Modstanderne, Hr. Mayet, forøvrigt en udmærket Schachspiller, sagde Hr. Anderssen ved det 11te Træk, at han i de 5 efterfølgende vilde give ham Matt — og holdt sit Ord. Anderssen er 31 Aar gammel og født i Breslau; han har fra den tidligste Ungdom røbet et overordentligt Talent for Schachspil. Da han var 22 Aar gammel, udgav han en Bog under Titel „Opgaver for Schachspillere," som roses meget af Kjendere. For Nærværende boer han i Berlin, hvor han er Overlærer ved en offentlig Skole og Hovedredaktør af en Schach-Tidende.

Norge.

Under 8de dennes har Kongen udnævnt Amtmand G. P. Blom til Kommandør af St. Olafs-Orden. Høiesteretsassessor P. M. Ottesen, Amtmand A. F. Trampe, Stiftamtmand K. Arntzen, Oberstlieutenanterne Chr. G. Meidell, Chr. Stenersen, F. M. Sørensen, Major H. F. A. Sibbern, Kapitainlieutenant C. H. Valeur, Sorenskriver N. Landmark, Foged E. Hauge, Sognepræst G. P. Harbitz og Kjøbm. Ludv. Wiese til Riddere af St. Olafs-Ordenen. To Dage senere er Generaladjutant Bloch bleven udnævnt til Kommandør af Sværdordenen, Statsraad Stang til Kom. af Nordstjerneordenen og Politimester Morgenstjerne og Prof. Dr. Faye til Riddere af samme Orden.

— Kand. Med. **Thorv. Kjerulf** er tilstaaet 177 Spd. af det Schytteske Legat som Bidrag til en medicinsk Reise i Udlandet.

— **Drammens-Marked** skal, ifølge Resl., indtil Videre afholdes paa Strømsø.

— Jernbane-Kompagniet har oprettet en Sygekasse, hvortil der hver Løverdag trækkes 6 Skill. af hver simpel Arbeiders Ugeløn og 12 Skill. af deres Løn, der have 60 Skill. eller mere om Dagen. De Sygblevne ved Jernbanearbeidet erholde Understøttelse af Kassen, og man har ogsaa tænkt at tildele dem, som under Arbeidet ere blevne Krøblinge, Pension af samme.

— M. Bratlie her fra Byen har meldt for Lensmanden i Bamble, at han agter at optage de gamle forladte **zink- og blyglansholdige Gruber** under Gaardene Tveten paa Strand og i Traag i Bamble Sogn. Noget tidligere har nogle Andre anmeldt at have opdaget Bly- og Sølvanviisninger sammesteds.

— Udbyttet af „**Jernbarden**" ansattes i den nylig afholdte Generalforsamling til 10 2/5 pCt.

— Hovedmanden for **Optøierne paa Hedemarken** f. A. er dømt til 8 Maaneders Strafarbeide; af de øvrige 57 Tiltalte ere 31 idømte Fængsel paa Vand og Brød, 24 Bøder.

Bergen. Af den under Generalforsamlingen i Foreningen til moralsk fordærvede Børns Redning oplæste Beretning sees, at Prof. Dahl ogsaa iaar har foranstaltet en Malerindstilling til Indtægt for Foreningen og at det indkomne Beløb, 26 Spd. 74 ß., skal lægges til de ifjor indkomne 50 Spd.

— Den 1ste Oct. begyndte Byens offentlige Tegneskole sin Virksomhed.

— Bestyrelsen af Nationaltheatret har anmodet Ole Bull om at arrangere en Aftenunderholdning til Fordeel for Studentersamfundets Byggefond, hvortil han ogsaa har erklæret sig villig.

— Den før omtalte Theaterforestilling til Indtægt for Haandværkernes Understøttelseskasse gaves den 14de dennes, og indbragte en Nettoindtægt af omtr. 200 Spd. Forestillingen bestod i Tableauer, Sangnummere og en Vaudeville, „Abekatten".

Frederikshald. Formandskabet har erklæret sig villig til at gaae ind paa de i Storthingsbeslutningen fastsatte Betingelser for Anlægget af en Hovedvei fra Frederikshald til Allingmoen ved Rigsgrændsen. Paa Marinedepartementets Forespørgsel har det ogsaa erklæret sig villig til at garantere Udgifterne ved Afholdelsen af Navigationsexamen, saafremt en Sømandsskole oprettes der paa Stedet.

Literatur og Kunst.

Paa Mallings Forlag er udkommet „**Norsk Folke-Kalender for 1852.**" I det Hele slutter denne Aargang sig værdigen til de 5 forrige, uagtet Indholdet i nogle af disse maa kaldes mere flersidigt. De Folkedigtninger, som Folkekalenderen begyndte med, have gjort den til en sand Familiebog, hvori ikke alene fandtes hvad Huusfaderen kunde belæres ved, men ogsaa hvad der kunde underholde Familiens øvrige Medlemmer, Kvinder og Børn. Og vi troe, at Bogen ligefuldt har opnaaet sin Hensigt at gavne, og det saa meget mere, som den har vundet mange Læsere, der i Literaturen blot tage Gavnet som noget Atpaa til Fornøielsen. I foreliggende Aargang fortsætter Prof. Hansteen saavel sine populære astronomiske Afhandlinger, som sine underholdende Reiseerindringer fra Sibirien. Sigv. Petersen fortsætter ogsaa sin i forrige Aargang paabegyndte „Udsigt over vore Forfædres Gudelære." Forf. har søgt at opfriske sin Fremstilling ved hyppige Anførsler af Oehlenschlägers mythologiske Digte, hvilket ikke er saa ilde, uagtet det forekommer os, at være aftrykt vel lange Stykker i et Skrift, der har saa liden Plads at raade over. P. A. Munchs Udflugt til Staffa og Icolmkill vil vinde mange Læsere. Det maa interessere os Norske, at faae et Begreb om hvorledes det nu seer ud paa hine fordums norske Øer, hvor vore Forfædre færdedes. Tvetes Afhandling om Bankvæsenet kommer beleiligt for Tiden, da saa Mange tale derom, men saa Faa i Grunden kjende Noget til det. — Bogen er 114 tættrykte Sider 8vo, med 6 Træsnit og koster 24 Skill.

Fra Professor **Monrads** Haand er der udkommet „Ethik, Grundrids til Brug ved Forelæsninger," 56 Sider 8vo, Priis 24 ß. Med dette Hefte, der er det tredie af Monrads philosophiske Elementarskrifter, er det for de Studerende til Anden-Examen bestemte philosophiske Kursus fuldendt. Professoren har fortjent sig stor Tak af de Studerende, fordi han derved har fritaget dem for at sidde der paa Forelæsningerne som Skrivemaskiner istedetfor Tilhørere.

Oversigt over norske Blades Indhold.

Af en Artikel i Chr. P. „Om Udførsel af Iis" sees, at der fra Byerne her i Landet iaar er udført 9,248 1/2 Kom.-Lst. Iis i 131 Fartøier. Udbyttet herfor vilde efter en antagen Gjennemsnitspriis for London udgjøre over 112,000 Spd. Udførselen skeede til England, Frankrige, Tydskland, Spanien, Rusland, Algier og Belgien. Der paaveges ogsaa Sandsynlighed for, at Norge kunde tilfredsstille Sydamerikas og Ostindiens Behov af Iis.

I Mgbl. for 17de Nov. findes en Artikel om **Kvindernes Morskabslæsning**, hvori der ivres mod det smukke Kjøns Slugen af vor Tids talrige rystende og overspændte Romaner. Istedetfor denne skadelige Lekture anbefales Historien, „der kan erstatte Kvinden meget af den Erfaring, hun som Menneske behøver, og saa vanskelig, formedelst sine indskrænkede Kaar, kan erhverve." Naturens Historie tilbyder ogsaa Kvinden en rig Skat af Nydelse og maa virke forædlende paa hendes Følelse og give hendes Væsen „et Præg af Reenhed og ukunstlet Fornuft, som i høieste Grad maa gjøre hendes Omgang behagelig og hendes eensomme Timer tilfredsstillende." — I samme Nr. udtales det Ønskelige i, at man, inden Jernbanefærdselen begynder, foretager Noget, for at den, naar det skeer, kan komme til at svare Regning. Der maa foretages mange Forbedringer baade i Landbruget og andre Næringsveie. De engelske Jernbaneentreprenører, som have indseet dette, have kjøbt Storhammer Gaard for at drive den efter de nyere Principer for et forbedret Landbrug og for derved at paavirke de omliggende Egne.

Den „N. Tilsk." Nr. 7 udtaler sig skarpt imod Ombygningen af **Akers Kirke**, „det ældste Menneskeværk, som findes i Kristianiadalen." Ved at nedbryde dette ærværdige Mindesmærke vinder man intet andet end Tomten og Materialierne. Hiin kan ikke anslaaes til Stort, da det ikke er nogen Fornødenhed at bygge en Lands-Sognekirke lige ved en By, hvor Grundene ere saa dyre. Materialiernes Værd er ogsaa noget ganske usikkert, da det stundom koster mere Arbeide at rive saadanne Kjæmpebygninger ned end Materialet er værd. Fremdeles bemærkes, at Aker, der i Fortiden havde 4 Kirker, ikke længe kan hjælpe sig med en ny Kirke, men at det var rimeligere at bygge et Par Trækirker paa Landet for de anslaaede 15,000 Spd. end at faae en liden Steenkirke i en af Kristianias Udkanter. Schirmer, der skal lede Arbeidet paa den nye Kirke, antages ikke at have nogensomhelst kunstnerisk Deelagtighed i Nedbrydelsen af den gamle, men at han finder sig deri af Medgjørlighed. Han kunde mindst af Alle have faldet paa en saadan Fremgangsmaade, fordi han derved ubehageligen maatte mindes om sit Forslag, at nedbryde Throndhjems Domkirke og opføre af dens Stene en Art formindsket Portræt, hvilket dog forhindredes af vor Landsmand, Professor Dahl. — Arkitekt Schirmer forklarer dog i Mgbl. for 20de Nov. at ikke han har handlet „af Medgjørlighed", men at Kommunen i den hele Sag har ladet sig lede af ham. Akers Kirke har hverken historisk eller kunstnerisk Interesse, hvorved man kunde hindres fra at nedrive den, for at benytte dens hugne Stene til en ny Kirke.

I en Korrespondance-Artikel i Drammens Tidende for 14de Nov. omtales med megen Roes den Byste af Ole Bull, som Billedhuggeren **Borch** har modelleret og udført i Marmor og som sees at have været udstillet i Kunstforeningens Lokale her i Byen, en Søndag, førend den afsendtes til Bull. Korrespondenten udtaler ved samme Leilighed Ønsket om, at der kunde blive taget mere Hensyn til vore egne Kunstnere ved Udførelsen af Kunstværker her i Landet, i hvilken Henseende Kongen, der pryder Oscarshall med Arbeider af norske Kunstnere, foregaar os med et værdigt Exempel. Det var ønskeligt, at man vilde tænke paa Michelsen og Borch ved Bygningsværker som vor restaurerede Kirke og det ny Universitet, hvor plastiske Figurer behøves. Men hvad Universitetet angaar skal man allerede have bestilt en symbolsk Figur fra en Zinkstøber i Berlin. Korrespondenten opfordrer gjentagende til ikke at oversee vort Eget, men at have Selvfølelse paa samme Tid som vi lade Andre vederfares Ret, i hvilken Henseende England og Danmark kan tjene til Mønster.

I N. Throndhjems Amtstid. findes et Brev fra en af de levangerske Kalifornifarere, hvoraf man seer, at han og hans Reisefæller, 73 i Tallet, efterat Expeditionens Maaen frem i Rio Janeiro viste sig umulig, have slaaet sig ned i en frugtbar tydsk Koloni, Donna Fransischo, hvor de agte at rydde og bygge. Flere have allerede kjøbt sig Land, og det for omtr. 2 Ort norsk pr. Mæling, og holde nu saaledes paa at bygge Huus; naar det er gjort, tænke de at søge efter Guld i Egnen, hvor de ere.

Christiania. Trykt i A. W. Brøggers Bogtrykkeri.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 9. | Udkommer hver Løverdag Aften. | **Christiania den 29de November 1851.** | Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. | **I. Bind.**

Indhold:

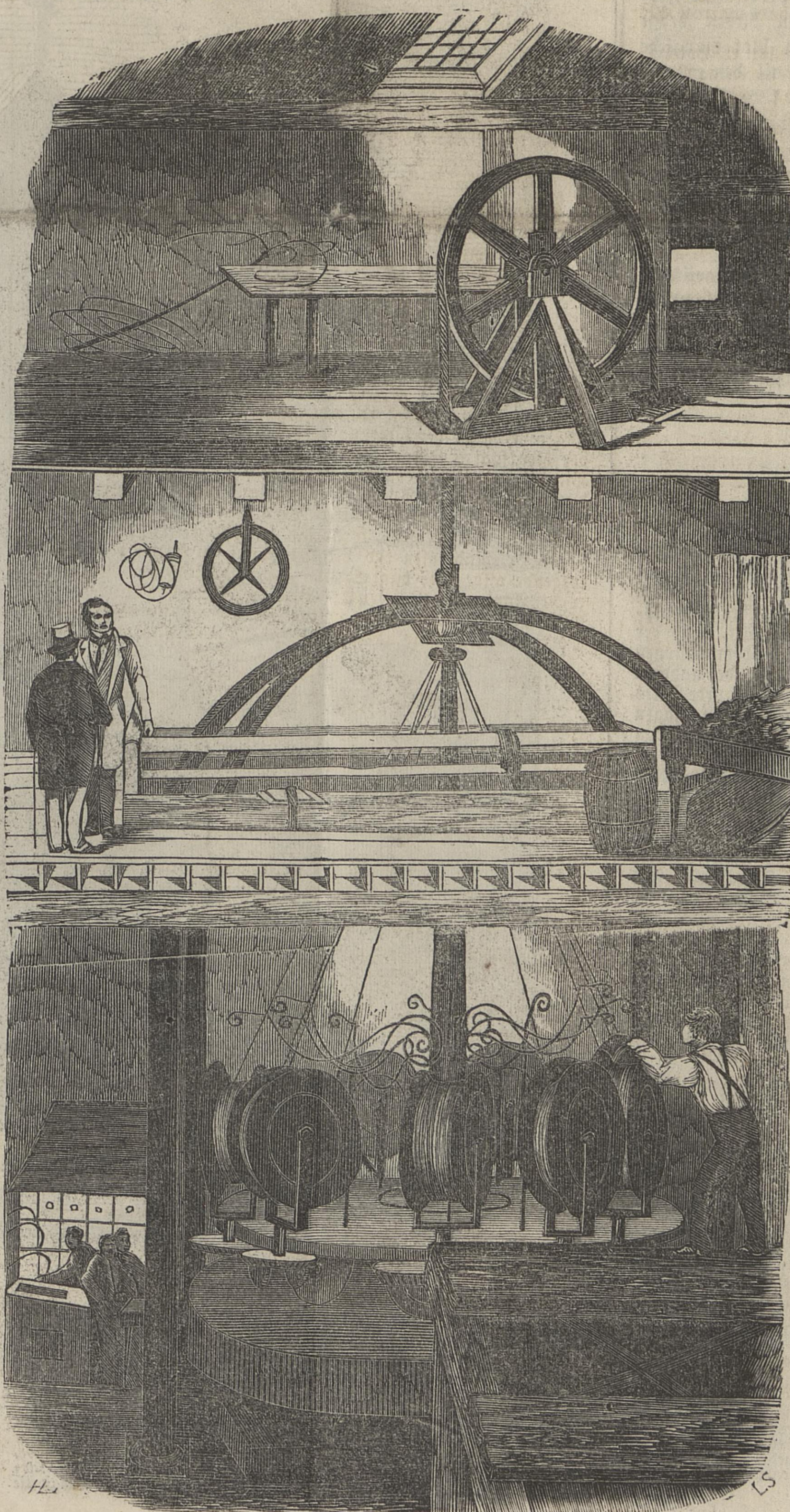
Den elektriske Telegraph under Strædet ved Calais.

(Af O. J. Broch).

Allerede længe havde Englænderne søgt at sætte sig i en nøiere og hurtigere Forbindelse med Europas Fastland. Medens den elektriske Telegraph overalt udbredte sit Net saavel over England, som over de samme nærmest liggende Stater paa Fastlandet, og paa ethvert Sted for sig dannede et Meddelelsesmiddel, hvis Hurtighed ikke ved de største Afstande her paa Jordkloden lader sig maale ved den mindste Tidsdeel, som vore Sandser kunne opfatte, var den ved Dover omtrent 3 norske Mile brede engelske Kanal den eneste men, som det syntes, uovervindelige Hindring for begge Telegraphsystemers Forbindelse. Ikkesaasnart var imidlertid i Guttapercha en Substants opdaget, som forenede den Egenskab, at være fuldkommen vandtæt, med den, at være en Ikkeleder for Elektriciteten, før der gjordes alvorlige Forsøg paa ogsaa at beseire denne sidste Hindring. Foreløbige mindre Forsøg viiste Muligheden af ved Hjælp af en med Guttapercha overtrukket Kobbertraad, at lede den elektriske Strøm igjennem Vandet. Men at lægge en kort elektrisk Telegraphtraad over Bunden af en Flod eller en mindre Sø, er naturligviis langt lettere, end at lede den over den klippefulde Bund af en bred Havstrøm. Særegenheder ved den brittiske Kanal frembød desuden særdeles Hindringer. Den forholdsviis ringe Dybde, som ingensteds overstiger 30 Favne, men lange Strækninger blot er 6 til 8 Favne, medførte rigtignok i visse Henseender en Lettelse, men igjen i andre Henseender store Vanskeligheder. Saaledes bevirker denne ringe Dybde af Strædet en saameget stærkere Strømning i den Havmasse, som maa passere samme, og en saameget voldsommere Indflydelse af Ebbe og Flod. Den ringe Dybde tillader desuden Skibe at ankre næsten overalt, hvorved Traaden naturligviis let bliver udsat for den Fare at istykkerrives. Omtrent midt i Strædet findes to Sandbanker, velbekjendte af vore Sømænd, som omhyggelig vogte sig for at komme samme nær. Mellem disse er en Hvirvel eller Malstrøm af bundløs Sand, hvad Sømændene kalde flydende Sand, meget liig de berygtede „Goodwie Sands." Det var at befrygte, at den elektriske Traad af Strømmen vilde drives derhen, rives med i Hvirvelen og snart afslides. Begge Kyster ere endelig klippefulde, og den mindste Søgang frembringer stærke Brændinger.

Uagtet alle disse Vanskeligheder blev dog den 28 August forrige Aar det første Forsøg gjort til at lægge en elektrisk Traad paa Havbunden fra Dover til Cap Grinez, det nærmeste Punkt paa den franske Kyst, omtrent midt imellem Calais og Boulogne. Den elektriske Kobbertraad, som anvendtes, var een Linie tyk og omgivet af Guttapercha, det Hele af en Fingers Tykkelse. Den var fire norske Mile lang og blev oprullet paa en 15 Fod lang Rulle, som, medens Traaden var fuldt paaviklet, var 7 Fod tyk. Traaden alene veiede 30 Skippund. Denne Rulle blev nu anbragt ombord paa det engelske Dampskib Goliath, som under særdeles roligt Veir løb ud fra Dover den 28de August Kl. 10½ om Morgenen, og satte Cours for Cap Grinez. Veien did var iforveien betegnet ved en Række forankrede Bøier. Saa ofte 300 Fod Traad var nedsænket, befæstigedes til samme Blylodder af 20 Punds Vægt, hvorved man vilde holde Traaden fast paa Havbunden. Under den hele Fart benyttedes Traaden i Forbindelse med et elektriskt Telegraphapparat til at sende Meddelelser til Dover, og derved forvisse sig om at den intetsteds var revet istykker, Endelig Kl. 9 om Aftenen forkyndtes igjennem Traaden selv dens lykkelige Befæstigelse ved Cap Grinez. Begge Ender af Traaden sikredes yderligere mod Brændingerne ved 600 Fod lange Blyrør, hvormed den blev omgivet.

Uagtet alle disse Forsigtighedsforanstaltninger fandtes dog Traaden allerede anden Dag derefter overrevet i Nærheden af den franske Kyst. Man veed ikke med Sikkerhed Aarsagen hertil. Nogle have paastaaet, at franske Fiskere, som ikke kjendte Diemedet med denne forunderlige Traad, eller maaskee nærede den Fordom, at den skræmmede Fiskene bort, have revet den over.

Det Selskab, som havde udført dette Forsøg, tabte imidlertid ikke Modet, men har iaar fornyet Forsøget, og, som det synes, med større Held. Det nye Toug bestaar af fire Kobbertraade, hver saa tyk som en almindelig Klokkestreng. Enhver af disse har et dobbelt Overtræk af Guttapercha, og samtlige fire Traade ere derpaa anbragte i Midten af et omspundet Toug af Hamp og en Blanding af Leer og Talg. Dette Toug er omtrent een Tomme tykt. Om dette ere slyngede 10 en Fjerdedeel Tomme tykke Jerntraade, som iforveien ere galvaniserede for at modstaae Vandets Indflydelse. Herved frembringes nu et 1½ Tomme tykt Toug, som seer ganske ud som et sædvanligt Staaltraadtoug.

De vedføiede Figurer paa næste Side vise: Fig. 1. Kobbertraaden med sit første Overtræk af Guttapercha. Fig. 2 viser Traaden med det andet Overtræk, som omgiver det første. Fig. 3 er et Gjennemsnit af samme. Fig. 4 er de med Hamp, Leer og Talg til et Toug forenede Traade. Fig. 5 er een af de ti galvaniserede Jerntraade. Fig. 6 forestiller endelig det fuldfærdige Toug. Touget er tre og en halv norsk Miil langt og blev forarbeidet i den forbausende korte Tid af tre Uger. Den store Maskine, hvormed det sidste Overtræk af Jerntraade blev udført, vises i den medfølgende Tegning. Den udmærker sig ligesaameget ved sin Simpelhed, som ved den fuldkomne Nøiagtighed, hvormed den arbeidede. I den Tilstand, hvori Touget er fremstillet i Fig. 4, bringes det i den store Maskine, hvorom der bevæge sig ti Valtser, paa hvilke de ti galvaniserede Jerntraade ere oprullede. Billedet viser, hvorledes disse Traade vikles om Touget, medens dette langsomt bevæger sig opad. Dette er den vanskeligste Operation af alle, da Jerntraadene maae slutte tæt sammen med den største Regelmæssighed, for at danne et glat og uigjennemtrængeligt Overtræk. Naar een af Jerntraadene gaar itu, standses Maskinen; Traaden loddes sammen og, for at forhindre Rust, overtrækkes Lodningen med en Zinkopløsning, hvorpaa Arbeidet igjen fortsættes. Det færdige Toug løber over et Par Tridser ud i Gaardsrummet, hvor det lagviis oprulles. Det hele 3½ norske Mile lange Toug veiede 1125 Skippund, og dannede i Gaardspladsen en 5 Fod høi Hob, hvis ydre Diameter var 30 Fod, og den indre 15 Fod.

Den engelske Regjering viiste Foretagendet den Opmærksomhed, at stille et Krigsdampskib, Blazer, til dets Disposition, hvorpaa da Kjæmpetouget blev bragt ombord. Som Forbindelsessteder blev valgt i England Forbjerget South Foreland i Nærheden af Dover, og i Frankrig den 1½ Miil søndenfor Calais beliggende Landsby Saansgate. Denne Linie er just ikke den korteste, men blev foretrukket af den Grund, at paa begge Steder Skibe sjelden gaae til Ankers, og saaledes Touget ikke saa let resikerer Beskadigelse paa denne Maade. Den 25 September begyndte Nedlæggelsen af Touget. Planen var ved Høivande at komme den franske Kyst saa nær som muligt, og

der kaste Resten af Touget overbord. Ved Lavvande vilde da dette ligge tørt, og kunde let slæbes iland. Men der reiste sig samme Dag en saa stærk Vind, at Dampskibet ikke vovede at nærme sig den franske Kyst tilstrækkelig. Man befæstede derfor en Bøie til Touget, og kastede det overbord. Ved en midlertidig simplere blot med Guttapercha overtrukket Traad blev derpaa Forbindelsen provisorisk bragt istand med den franske Kyst. En Kanon, affyret i Dover ved en elektrisk Funke fra Frankrig, forkyndte den lykkelige Tilveiebringelse af den saa ivrigt eftertragtede Forbindelse. Faa Dage efter blev et tilstrækkelig langt Toug, forarbeidet paa samme Maade som Hovedtouget, bragt over til Frankrig, derfra bragt ud i Baade og spleiset sammen med den ved Bøien fastgjorte Ende af Hovedtouget, hvorpaa Sammenføiningen endvidere blev omgivet af tykke sammenskruede Jernplader. Denne saaledes fuldendte Telegraph under Kanalen blev derpaa sat i foreløbig Forbindelse paa begge Sider med de øvrige elektriske Telegrapher, og den 28de September bragtes Efterretningen herom til London. Faa Dage efter modtog man i London paa denne Maade direkte elektriske Telegraphefterretninger fra Paris, Hamburg, Berlin og Wien, ligesom ogsaa omvendt i enhver af disse Stæder fra London.

Ifølge de seneste Efterretninger var den provisoriske Forbindelse med det franske Telegraphnæt nu bleven bragt endelig istand, ligesom der i England ogsaa blot manglede en kort Strækning af omtrent 1000 Alen til den engelske Sydostbanes Telegraphbureau i Dover. Den 13de November er derfor denne submarine Telegraph aabnet til privat og offentlig Afbenyttelse. Ved Middagstid afgik den første private Telegraphdepeche fra en Bankor i Paris til en Mægler i London med Ordre vedkommende Indkjøb af Statspapirer. Prisen for en Depeche af 20 Ord mellem Paris og London er 2 Spd. 20 ß.

Da Hertugen af Wellington samme Dag tilfældigviis opholdt sig i Dover blev han saluteret med Kanonskud samtidig i Dover og Calais. Tegnet til Saluten gaves med Telegraphen. Vore Dagblade have berettet dette ved en forunderlig Misforstaaelse som en Salut af de elektriske Batterier.

Christianias Apostelkirke.*)

(Meddeelt af A. Schjøth).

Efter Foranstaltning af Christianias Formandskab blev i Aaret 1844 i Christiania nedsat en Kommission for at tage under nærmere Undersøgelse og Overveielse, hvorvidt nogen Deling af Vor Frelsers Menighed i Christiania burde finde Sted, og Maaden paa hvilken den i saa Fald hensigtsmæssigst kunde iværksættes, samt forøvrigt behandle Alt, hvad der maatte staae i Forbindelse med denne Sag. Kommissionen fandt strax, at en saadan Deling var paatrængende nødvendig; men ogsaa at der, forinden Delingen foregik, burde fattes Beslutning om Opførelsen af en ny Kirke, saa at Bygningen af denne, om den ei er fuldført, naar Delingen foregaar, dog idetmindste samtidig dermed kunde være paabegyndt. Kommissionen indgav derfor under 16de Juli 1847 en Forestilling til Inspectionen for vor Frelsers Menighed om en ny Kirkes Opførelse. Imidlertid havde Formandskabet i en Skrivelse til Magistraten af 27de April 1846 erklæret, at der neppe kunde være mere end een Mening om, at Vor Frelsers Kirke i dens daværende Tilstand ei fyldestgjorde de Fordringer, som med Føie kunde gjøres til Hovedstadens saagodtsom eneste Kirke og at der ialfald ei burde være noget Afgjørende til Hinder for denne Kirkes Restauration i det Indre. Da ovenmeldte Kirkes Inspection blev underrettet herom, anmodede den Stadsconductør Grosch og Architekt Nebelong om hver for sig at meddele de i saa Henseende fornødne Tegninger og Overslag. Nebelong undslog sig derfor, hvorimod Grosch opfyldte Anmodningen. Efter Overlæg med Grosch anmodede Inspectionen den berømte hamburgske Architekt, Chateauneuf, om at afgive Bedømmelse over de fra Grosch modtagne Planer til Ombygning af Vor Frelsers Kirke, hvilken Bedømmelse Chateauneuf afgav i en Skrivelse af 5te Juli 1847. I denne Skrivelse omtalte han vel med Anerkjendelse de af Grosch forfærdigede Planer; men kunde dog ikke billige Maaden, hvorpaa Grosch havde foreslaaet at restaurere Kirken. Da Chateauneuf en Maanedstid efter selv ankom til Christiania og tog Kirken i Øiesyn, erklærede han sig villig til at meddele fuldstændig Plan med Tegninger til Kirkens Restauration, som han saavidt muligt selv vilde lede. Dette skete og Vor Frelsers Kirke erholdt sin nuværende smukke Skikkelse.

Paa denne Maade kom Kommunen førstegang i Forbindelse med den Mand, der har havt en saa afgjørende Indflydelse paa den nye (Apostel-) Kirkes Skjæbne.

*) Den mærkelige Skjæbne, som fulgte Planen for Opførelsen af dette Gudshuus, der nu endelig skal opføres saaledes som vedstaaende Tegning viser, har bestemt os til nedenfor at give en saavidt muligt kortfattet Fremstilling af dets Historie og hvad dermed staar i Forbindelse. Naar Kirken er færdig, skulle vi for vore udenbyes Læsere give en nærmere Beskrivelse over dens Indre og Ydre.

Christianias

Efterat det nemlig ved Repræsentantskabets Beslutninger (af 16de April og 7de Juni 1849) var blevet bestemt, at der skulde opføres en ny Kirke for Christiania, hvortil bevilgedes indtil 105,600 Spd.,*) opfordredes Architekterne Chateauneuf, Grosch, Linstow, Nebelong og Schirmer til at indkomme med Tegninger og detaillerede Overslag over den nye Kirke, over-

*) Til Indkjøb til Tomt for Kirken bevilgedes først 10,000 Spd.; men da Tomten senere valgtes, hvor Kirken nu skal ligge, nemlig paa et af Byens høieste Punkter, imellem Akersgaden og Sorgenfri Have, blev det nødvendigt at indkjøbe eller bortflytte en heel Deel derværende gamle Lader, og da man tillige vilde sikre Kirken en smuk Omgivelse ved Indkjøbet af Eiendommen Sorgenfri med endeel af dennes nærmere Omgivelser, bevilgedes overensstemmende med Repræsentantskabets Beslutning af 7de Juni endvidere til Tomt 25,600 Spd., hvorhos Magistraten bemyndigedes til at optage et Laan af Oplysningsvæsenets Fond. Dette Laan erholdtes mod Afbetaling i 28 Aar og 6 pCt. Rente, hvorhos Hs. Maj. Kongen efter Ansøgning bevilgede Kommunen, af Christiania Auctionsfonds Midler, fra 1ste Juli 1849 og indtil videre et Beløb af 1200 Spd. til Dækkelse af det optagne Laan.

Apostelkirke.

eensstemmende med Repræsentantskabets Beslutning. Grosch undslog sig for at overtage dette Hverv af Mangel paa Tid; men de andre 4 Architekter tilstillede efter nogen Tids Forløb Magistraten de forlangte Tegninger og Overslag. Disse bleve derefter gjennemgaaede af en Kommission, hvis Betænkning viste, at den nye Kirke antoges at ville, udført

efter Linstows Plan, koste . . . . 65,300 Spd.,
" Chateauneufs do " . . . . 80,400 "
" Schirmers do " . . . . 84,300 "
efter Nebelongs Plan koste . . . . 85,500 Spd.

Tegningerne udstilledes paa Børsen og Chateauneufs Udkast vandt almindeligt Bifald. Efter dette vilde Kirken blive skjøn i det Ydre som i det Indre; den vilde afgive Plads for 1850 Tilhørere, blive forsynet med Varmeapparat, let tilgjængelig, da den skulde anbringes paa den lavere liggende Deel af Terrainet lige ved Akersgaaden, der er foreslaaet betydelig udvidet, og desuagtet vilde Kirkens store kuppelformige Overparti rage 80 Fod over den nuværende høie Hovedbygning paa Sorgenfri og saaledes tilbørlig gjøre sig gjældende fra alle Kanter af Byen. Chateauneuf foreslog tillige en Anordning af Pladsen og Tomterne omkring Kirken, som, idet den er smuk, tillige vil afgive megen Fordeel for Kommunen, eftersom man vil kunne bortsælge over 16,600 □ Alen til Byggetomter og mageskifte 2,400 □ Alen med den nærliggende „Eugenias Stiftelse", af hvis Have et omtrent lige Stykke tilkrænges til Akersgadens Udvidelse. Ved Repræsentantskabets Beslutning af 8de Mai 1850 blev derfor Magistraten bemyndiget til at foranstalte den nye Kirke opført i det Væsentlige efter Chateauneufs Project, dog med den Betingelse, at denne Kirke skulde indeholde 1,200 siddende Pladse og i det Hele rumme circa 2,000 Personer, samt at der til Opførelse af Kirken og Kirketomtens Planering, Ringmuren derunder indbefattet, ei skulde medgaae Mere end 80,000 Spd.

Efterat kongelig Approbation var erhvervet og den fornødne Overeenskomst var truffen med Chateauneuf, paabegyndtes Tomtens Planering og Grundmurens Opførelse, da Laderne imidlertid vare borttagne; men den 26de Juli 1850 indsendte Chateauneuf Forslag til forskjellige Forandringer i de Tegninger og Planer, som af alle Vedkommende vare vedtagne. I denne Anledning gjorde Magistraten ham i en Skrivelse opmærksom paa, at saafremt han skulde finde de Forbedringer ved Kirkebygningen, som ville blive en Følge af de af ham i den ældre Plan gjorte Forandringer, i den Grad væsentlige og nødvendige, at han ansaa det betænkeligt at lade Arbeidet udføre efter de først udarbeidede Tegninger, vilde en ny Behandling af Sagen paa dens forandrede Standpunkt blive uundgaaelig fornøden, hvorfor han anmodedes om at indkomme med nyt Overslag over Udgifterne ved Kirkens Opførelse efter de senest udarbeidede Tegninger, saa fuldstændig og detailleret indrettet, at man kunde blive sat istand til med Tilforladelighed at danne sig en Dom om, med hvilket Beløb Byggeforetagendet, udført efter de nye Tegninger, vilde overskride de bevilgede 80,000 Spd. Men Chateauneuf forlod Byen uden at meddele Magistraten de fornødne Oplysninger, hvorfor denne, foranlediget af en Skrivelse fra Chateauneuf til Magistraten forinden hans Afreise, satte sig i Forbindelse med Architekterne Grosch og Schirmer, som derefter gjennemgik de nye Tegninger o. s. v. og i høieste Maade anbefalede denne heldige Udvikling af det første Udkast; men beregnede tillige, at naar Kirken skulde udføres efter disse Tegninger vilde den komme til at koste 141,694 Spd. foruden Tomten, og, med endeel i disse Tegninger foretagne Forandringer, 121,439 Spd. Det Væsentligste ved det sidste Forslag var, at der var antaget en høiere Granitsokkel under Bygningen, hvorved denne fordeelagtigt vilde hæve sig, fremfor med den forhen angivne 2 Fod høie Sokkel; i de ældre Tegninger vare Tagene og Kuppelen antagne konstruerede af Træ og bedækkede med Jernplader, hvilket var forandret til hvælvede Tage og Kuppel, dækkede med glasserede Fliser, hvorved Bygningen vilde blive fuldkommen brandsikker m. m.; i det Indre vare de før antagne murede Hovedsøiler af 6½ Fods Tykkelse ved den nye Plan konstruerede af Granit, hvorved Soliditet og lettere Udseende opnaaedes, samt Udsigten i Kirken til Alter og Prædikestol langt mindre hindredes, end i det første Udkast. Magistraten fandt det imidlerlertid utilraadeligt at indstille mere end 5,000 Spd. til Forhøining af Kirkens Sokkel, da man antog, at Chateauneufs oprindelige Project og Tegninger forøvrigt kunde benyttes, til hvilken Sags nærmere Afgjørelse Repræsentantsamling afholdtes den 30te Decbr. Men da Magistraten kort forhen var bleven underrettet om, at det var grundet paa en Misforstaaelse, naar man forudsatte, at Kirken efter Chateauneufs første Tegning skulde kunne opføres for det dertil bevilgede Beløb; da det oprindelige Project tvertimod, selv om intet Hensyn toges til de Forandringer deri, Chateauneuf senere havde foreslaaet, ikke „paa anstændig Maade, og uden at være til Skam for Kommunen, som for Architekterne", kunde udføres for et ringere Beløb, end 121,439 Spd., — blev Sagen efter Borgermesterens Forslag i Mødet udsat, for at tages under ny Overveielse af Magistraten. Imidlertid var Arbeidet med Bygningens Fundamentering o. s. v. stillet i Bero.

Grosch og Schirmer afgave senere den Erklæring, at „naar ikke Bygningens Charakteer skulde opgives og det Hele blive et raat Forsøg", kunde de ikke tilraade andre Modifikationer i en saa heldig gjennemført Idee, end at Granitsøilerne inde i Kirken ikke poleredes og at Afgjørelsen af Spørgsmaalet om Kuppelens og Tagenes Hvælvning burde udsættes, indtil Kirken først havde hævet sig noget over Terrainet, da det senere vilde være tidsnok at afgjøre, om man skulde blive nødt til at tække Tagene med Jernplader eller om der da kunde findes Midler til den bekostelige Overhvælvning med glasserede Fliser; „hellerikke kunde de af ovennævnte Grund tilraade Bestemmelsen af en mindre Sum, end 121,439 Spd., hvorhos de havde gjort opmærksom paa, at de senest af Chateauneuf fremlagde Planer langtfra indeholdt noget nyt Project, men tvertimod kun fremstillede det første Udkast i en Udvikling, der for en stor Deel maatte kaldes nødvendig." Efterat Magistraten derefter havde sammenkaldt et Møde af Architekterne og de Mænd, der havde assisteret Magistraten i Behandlingen af Spørgsmaal om en ny Kirkes Opførelse, i hvilket Møde det stadfæstedes at Chateauneufs oprindelige Project og Tegninger til Kirken ikke paa nogensomhelst tilfredsstillende Maade lod sig udføre for 80,000 Spd., vare tre Alternativer fremkomne, nemlig 1, at bevilge det yderligere Tilskud af 41,439 Spd., altsaa tilsammen 121,439 Spd., eller 2, stille Sagen i Bero et Par Aar i Paavente af gunstigere Konjunkturer for Kirkebygningens Fortsættelse da kunde haabes at være forhaanden, især naar den forventede Jernbane var fuldført, eller 3, abandonnere Chateauneufs Project og søge en ny tilfredsstillende Plan for Kirkens Opførelse efter en Form, som tilstedede Anvendelsen af den paabegyndte Grundmuur tilveiebragt. For denne sidste Mening erklærede Magistraten sig i en Skrivelse til Formandskabet, og en af Formandskabet i denne Sag nedsat Kommission var enig med Magistraten i, at Sagen ei kunde eller burde stilles længere Tid i Bero, hvorhos den med Magistraten antog, at man for 80,000 Spd. vilde kunne faae opført en Kirke, som svarede til de Fordringer, man efter vore økonomiske Forholde billigen kan gjøre; men Kommitteen formeente dog, at Chateauneufs Plan ei burde abandonneres forinden det viste sig, at en ny Kirke, som meldt, ei kunde erholdes opført for 80,000 Spd. Kommitteen tilraadede saaledes, at en ny Plan for Kirkens Opførelse søgtes tilveiebragt, men fandt det mindre hensigtsmæssigt, at Architekterne i den Henseende bandtes til en Form, som maatte tilstede Anvendelsen af den paabegyndte Grundmuur. Denne Indstilling blev af Formandskabet bifaldt med 7 mod 5 Stemmer, der voterede for et Forslag af Formandskabets og Kommitteens Medlem, Lieut. Ræder, som i et dissenterende Votum havde foreslaaet, at Magistraten skulde anmode Schirmer og Grosch eller begge hver for sig, om snarest muligt at udarbeide Detailtegninger til Udførelsen af den approberede Kirkebygning, saaledes at Planen kunde blive udførbar for 100,000 Spd. m. m. Ved

det under 23de April afholdte Repræsentantmøde fremlagdes et af bemeldte Kommittee indgivet bestemt og specialiseret Forslag, hvorefter 1, Konkurrence skulde aabnes om Indleverelsen af nye Tegninger og Overslag, hvilke 2, skulde bedømmes af et Kunstakademi eller af en eller flere ansete Kunstnere og 3, skulde de to bedste Projecter belønnes med 250 og 150 Spd., hvilket Forslag betragtedes som Formandskabets Pluralitets Indstilling, men forkastedes i Repræsentantforsamlingen, hvorimod følgende Forslag fra Magistraten antoges: „Under Forudsætning af at Magistraten, inden Arbeidet fortsættes, ved fuldstændigt udførte Arbeidstegninger og nøiagtige Overslag forvisser sig om, at Kirkens Bygning i det Væsentlige efter Chateauneufs Project med Tilføielse af de i Beslutningen af 9de Mai 1850 fastsatte Betingelser, at Kirken kommer til at indeholde 1,200 siddende Pladse og i det Hele rumme circa 2,000 Personer, kan blive fuldført for 85,000 Spd., bevilges et Tillæg af 5,000 Spd. til de forhen bevilgede 80,000 Spd." med følgende Tillæg: „hvorunder indbefattes Inventariet med det forhen opførte Beløb 4,500 Spd."

Borgermesteren, hvem det var overdraget at indlede de fornødne Underhandlinger til Iværksættelse af denne Repræsentantbeslutning, satte sig nu i Forbindelse med en mangeaarig Elev af Chateauneuf, Polerer Wilhelm v. Hanno, som af Chateauneuf var forskrevet hertil for at være dennes fornemste Medhjælper ved Kirkens Opførelse. W. v. Hanno udarbeidede derefter paa den ham foreskrevne Maade fuldstændige Tegninger, Beskrivelser og Overslag efter Chateauneufs Plan, hvorefter de vilde medgaae ca. 90,000 Spd. istedetfor de bevilgede 85,000 Spd. Disse Tegninger og Overslag bleve derpaa gjennemgaaede af flere dertil udnævnte sagkyndige Mænd, hvorved det fuldstændig godtgjordes, at en Kirke efter Chateauneufs oprindelige Project ei kunde faaes udført for mindre end 94,348 Spd. Paa Grund heraf besluttede Formandskabet med 8 mod 3 Stemmer at indstille til Repræsentantskabet at fatte Beslutning om en yderligere Bevilgning af indtil 10,000 Spd., (tilsammen 95,000 Spd.) under Forudsætning af at Laanet til Kirkens Kostende erholdes af Oplysningsvæsenets Fond betalbart i 40 Aar med et lige aarligt Beløb af Kapital og Renter. Denne Indstilling blev derefter mod 8 Stemmer bifaldt i den under 23de October 1851 afholdte Repræsentantsamling.

Derved gik da endelig Chateauneufs Project igjennem, efterat saamange Hindringer og Forviklinger, saamegen Modstand havde reist sig imod det, og efter nogle Aars Forløb ville Hovedstadens Indvaanere, forhaabentlig med Glæde og Tilfredshed, see et herligt Gudshuus reist paa et Sted, hvor det ikke alene har fortrængt en stor Hob stygge, ildsfarlige Træhuse ligeved Rigets Hospital, men hvor Templet fra dets ophøiede Standpunkt majestætisk vil hæve sig mod Himlen, medens dets Klokketoner fra det Nære og Fjerne ville kalde de Christne sammen, for at de fælles kunne opsende sine Bønner til Ham, hvis Velsignelse er saa fornøden til al menneskelig Idræt.

Norge.

Christiania. Der er oprettet en ugentlig Bipost mellem Skedsmo Postaabneri og Fet og Enebak.

— Ifølge Resol. skal der organiseres et særskilt Opsyn under det forestaaende Vaarsildefiskeri i Stavanger, søndre og nordre Bergenhuus Amter.

— Foranlediget af de hyppige Ansøgninger om at erholde Præmier for Druknendes Redning indskjærper Indre-Departementet vedkommende Overøvrigheder mere Varsomhed i at anbefale slige Ansøgninger, da man ved det givne Tilsagn om Præmier har havt ganske særegne, ikke almindelige Tilfælde for Øie.

— Spørgsmaalet angaaende norske Arkivsagers Udlevering fra Danmark til Norge er endelig afgjort for Bestandigt ved den Overeenskomst, som Rigsarkivar Chr. Lange paa den norsk-svenske og Geheimearkivar Wegener paa den danske Konges Vegne have indgaaet, ifølge hvilken de norske Arkivsager skulle udleveres efter en hoslagt Fortegnelse, og naar Norge har faaet hvad der findes anført i denne, skal det aldrig have noget mere at fordre.

— Ved kongl. Res. er Handelshuset Aagaard & Søn i Hammerfest tilstaaet 120 Spd. 6 ß i Erstatning for de Udgifter, der ere medgaaede til Udrustningen af et til Spidsbergen bestemt Fartøi, der skulde redde 26 der forliste norske Sømænd, — og Skipper Danielsen, ligeledes fra Hammerfest, 100 Spd. for at have hjembragt Besætningen paa tvende ved Spidsbergen forliste norske Fartøier.

— Louis Figer, der i Asien skal have gjort stor Opsigt ved sine Trollerier, er nu ankommen her til Byen, og har allerede givet flere Prøver paa sin Kunst til Publikums Tilfredshed.

— I Fredags gaves der i Frimurerlogen Bal til Understøttelse for værdige Trængende i Julehelgen.

Drammen. I og ved Byen bygges for Tiden paa 8 ny store Fartøier.

Hamar tæller for Tiden 660 Indvaanere.

— Man troer at have opdaget Kobbererts i den Handelshuset Westye Egeberg & Komp. tilhørende Alminding i Romedal.

Frederikshald. Boghandler Hamilton har skjænket Arbeiderforeningens Bibliothek 50 Bind gode Bøger. — Foreningens Andragende om at blive overdraget Almuebiblioteket derstedes er afslaaet, hvorimod de fattige Medlemmer ere tilstaaede gratis Boglaan af samme.

Sandefjord. Bademesteren ved Badehuset der er bleven kvalt af Kulos.

Christianssand. I Repræsentantmøde er bevilget 260 Spd. til en skjærpet Brændeviinskontrollering og 160 Spd. til Indkjøb af de i England opfundne Slukningsapparater, Fire-Annihilators.

Bergen. Haandværksforeningen høitideligholdt den 17de dennes sin 6te Stiftelsesdag, hvortil Ole Bull var indbuden og blev modtagen med megen Enthusiasme.

— Den omtalte Theaterforestilling til Indtægt for Studentersamfundets Byggefond blev givet for fuldt Huus. Mad. Bruun fremsagde en Prolog af Henr. Ibsen, der er engageret som Theaterdigter, „Til Sæters" opførtes og Bull optraadte og fremkaldte den mest levende Begeistring ved sine Toner. Udbyttet af Forestillingen blev omtrent 250 Spd.

Fra **Mandal** berettes om fem Indbrudstyverier paa en Nat.

Christianssund. I Repræsentantmøde er besluttet, at Skolebygningen skal paabygges og indrettes til et hensigtsmæssigt Lokale, i hvilken Henseende et Laan paa 2500 Spd. skal søges optaget af Underviisningsvæsenets Fond.

Literatur og Kunst.

Skildringer af 13de ordentlige Storthing. Man seer strax i den almindelige Oversigt (S. 1—16), at Forfatteren af nærværende Pjese baade er en grundig Jurist og en Mand med sund Dømmekraft og nøiagtigt Kjendskab til Thingets Historie. De Bemærkninger, som findes der om Odelsrets-Institutionen, om Formyndervæsenet og især om Auktionsvæsenet, vil selv den, der forresten er af en anden Mening end Forfatteren, indrømme ere baade sunde og træffende. I de biographiske Skildringer udtrykker Forfatteren sig for det meste kort og bestemt; han søger ikke at skjule sin Mening eller rettere at undgaae at have en Mening ved at opdynge intetsigende Talemaader af vor temmelig rige politiske Phraseologi, uagtet den piinlige Stilling, en Forfatter maa befinde sig i ved Bedømmelsen af nulevende Personligheder, gjorde denne Udvei mere undskyldelig end ellers. Dog seer man klart, at ogsaa Forf. paa flere Steder har været i Pine baade for hvad han skulde sige og hvorledes han skulde sige det, og det er ikke at undres over. Det er sandelig ikke saa let at charakterisere over hundrede politiske Personligheder, der egentlig blot falde fra hinanden i to store Klasser, og af hvilke hver enkelt ofte frembyder saare faa Bidrag til en nærmere Charakteristik. Forf. har da hyppig reddet sig ud af Vaanden ved Betegnelsen „Middelveisfarer" eller „Overbeviisningsmand". At disse Betegnelser baade kan udstrækkes og ere udstrakte særdeles vidt, vil man let begribe. Forresten har han kastet sin egen politiske „Overbeviisning" overbord, saa man ikke skal have let for at sige, til hvilket Parti han selv hører. Men dette giver hans Charakteristiker saa meget større Paalidelighed, som han kan lade Enhver, uden Hensyn til hans politiske Farve, vederfares Retfærdighed. Saaledes støder man ikke paa det Slags hadske Udfald mod Anderledestænkende, som man er vant til i slige politiske Pjeser som nærværende. Paa den anden Side kunde det derimod synes, at Forf. som politisk Kritiker har været vel skaansom mod Middelmaadigheden. Bogen er smukt trykt, men særdeles slet korrigeret og lider forresten af mange Skjødesløsheder i Sproget. Det synes er ubilligt Kniberi, at der ikke er andet Titelblad end Omslaget. 24 ß for 56 Oktavsider er dog ikke saa billigt, at man skulde behøve at knibe saaledes.

Paa Abelsteds Forlag er netop udkommet „**Lærebog i Trigonometrien af Dr. O. J. Broch**„ 128 S. 8vo med en Tabel. Priis indb. i Papbind 72 ß.

Anden Halvdeel af Kand. med. **H. Siebke's** „Kortfattet Lærebog i **Dyrerigets Naturhistorie** til Skolebrug" er ogsaa netop udkommet. Det hele Værk, 29 Oktavark med 231 i Texten indtrykte Tegninger, koster indb. 1 Spd 48 ß, hvilket maa kaldes en moderat Priis, naar der tages Hensyn til det smukke Udstyr og de mange gode Træsnit, det er prydet med.

Af **Geijers** Skrifter sees 5te Bind, indeholdende første Deel af „Svenska Folkets Historia", at være udkommet.

Oversigt over norske Blades Indhold.

Akers Kirke er kommet stærkt for Orde paa sine gamle Dage. Beslutningen om dens Nedrivelse har bragt mange Yndere af Oldtidslevninger paa Benene. Vi have før omtalt, hvorledes Tilskueren har taget den under sin Beskyttelse; Christianiaposten og Krydseren have nu gjort det samme; de have alle erklæret det for Barbari at lægge Haand paa sligt et Mindesmærke fra Oldtiden. Dette har givet Andre Anledning til at fortælle Publikum alle Kirkens Svagheder. Kirken er, siger man, af en saa raa Bygningsmaade og saa ganske uden historisk Betydning, at den ikke er værd at gjemme paa — den bør vige Pladsen for en smuk og tjenlig Kirke. Skulde Akerskirken bevares, siger Professor Hansteen i Chr. P. for 26de Nov., maatte det være for at den kunde staae der til Minde om Fædrenes Simpelhed og ringe Trang til Skjønhed og Bekvemmelighed og en sjelden Gang beskues af en Alderdomforsker, der dog her intet Nyt vilde opdage. Det gjør Professoren ondt for Kirkens vakre Spiir, forresten føler han ingen Sympathi med den. Dette var nu en af de Kirkebesøgendes Erklæring. — I Mgbl. for 21de Nov. behandler en Mand, der betragter Kirkesagen fra kommunalt Standpunkt, „den ærværdige Oldtidslevning" ligesaa haardt. Han viser tydelig, at det ikke alene er Akers Kommune, der har saa lidet tilovers for den, men endog hele Autoritetsrækken lige op til Kongen, hvilken Sagen har passeret. Han vil ikke have en vistnok gammel, men historieløs, uhensigtsmæssig, skummel Kirke, som Akers er, oppebevaret paa en Tomt, der er saa beleilig, at man blot for dens Skyld har fundet Betænkelighed ved, som paatænkt, at sælge Kirken til Byen for 3—4,000 Spd. En Kirke maa have en god Beliggenhed, og for en Tomt, hvorved denne Fordring kunde fyldestgjøres, har man endog forlangt 100 Spd. Maalet (?). Foruden de nævnte Artikler findes der baade i Mgbl. og Tilskueren andre Artikler, der vistnok tildeels drøfte Spørgsmaalet om Kirken, men dog ogsaa for en god Deel befatte sig med Personer og nærme sig Dagbladspolemikkens sædvanlige Feldt.

— Mgbl. for 22de Nov. indeholder en Artikel (af E. T — d), hvori Drammenseren **Julius Orby** omtales som et begavet musikalsk Talent, der fortjener Opmærksomhed og Understøttelse. Orby har nu i 2 Aar opholdt sig ved det kgl. Konservatorium i Brüssel, hvis Lærere have meddeelt ham meget anbefalende Vidnesbyrd. Han har i et Par Vintersaisonner været ansat som første Violinist ved den italenske Operas Orchester, uden at dog dette har indbragt ham saameget, at han kan leve sorgfrit paa et saa dyrt Sted som Brüssel, hvorfor han anbefales til goddædige Landsmænds Understøttelse.

De mere indbringende Poster i **Tolfdaget** ere hidtil blevne anseede som Levevei for de Embedsmænd, der baade behøve og have fortjent gode Indtægter, uden længere at due som Forretningsmænd i andre Stillinger. Man har derfor besat Toldinspektoraterne med Mænd udenfor Faget, saaledes, at der nu blandt Toldinspektørerne blot findes en eneste, som er bleven befordret fra Overtoldbetjent. En Indsender i Chr. P. for 24de Nov. udtaler sig paa det Klareste mod disse Befordringsprinciper, ved hvis Befølgelse man til Statens Skade faar uduelige og med Forretningerne ukjendte Mænd ind i Toldfaget, paa samme Tid som Befordringsveien for de lavere dygtige Toldembedsmænd spærres. „Den hæderlige og fortjente gamle Embedsmand bør i en anstændig Pension finde sin Belønning og ikke indtrænge sig i en Etat, hvis Udsigt til Befordring er inden selve Etaten og hvor, naar ogsaa dette Haab tilintetgjøres, nødvendigviis selv den hæderligste Iver og Virkelyst maa slappes, saasnart Toldembedsmanden seer, at den aldrig vil finde Paaskjønnelse."

Samme Blad for 27de Nov. indeholder et indsendt Stykke, hvori baade Nytten af **lukkede Render** i Jorddyrkningen i det Hele fremhæves og et billigt Slags saadanne særlig anbefales. I Aker graver man nemlig „efter hver eller anden hver Teigfure Renden, som da sikkert ikke behøver at være mere end tre Fjerdedele eller en Alen dyb samt ganske smal, og reiser da paa Kant i Bunden tvende Bagbun med den runde Ryg mod hverandre og den nederste Kant mod Rendekanten i Bunden, lægger saa Rughalm, Bar eller Kvist ovenpaa og derefter Jorden."

I „den Frimodige" findes en Beretning fra **Stod**, der giver et sørgeligt Beviis for det ene Menneskes Ligegyldighed for det andets Liv. Af otte Personer, som skulde gaae over et Fjeld, blev den ene, en Pige, saa udmattet, at hun ikke kunde følge med, medmindre hendes Kammerater biede et Øieblik. Men disse brøde sig ikke derom; de lode Pigen skjøtte sig selv og fortsatte ganske ligegyldige deres Vei. Efterat have ligget ude, fjernt fra Folk, i tre Nætter, lykkedes det endelig den stakkels Pige, ligesom ved et Mirakel, at finde frem til en Sæter, hvor der var Folk, som toge sig af hende.

— Som man seer af Anton Bangs Erklæring i samme Blad er Antallet af Abonnenter paa hans „**Menigmands Ven**" taget saaledes af, at Bladets Bestaaen længere end til Nytaar desværre er tvivlsom.

I Brevigs Ad. T. fortælles om en 14—15 Aar gammel Gut, der fra Langesunds Brygge ganske alene er drevet af i en Fragtebaad, hvor han havde lagt sig til at sove, og omsider reddet af nogle Lodse, der fik ham og Baaden ind i Porter.

Sverige. Som Grundfond for en hidtil savnet Pleieanstalt for fattige syge Børn har afdøde Doktor Pehr Elenstedt skjænket sit Efterladenskab af 8000 Rdl. Banko. Nu har Kronprindsessen lovet at være Indretningens Beskytterinde, og dertil skjænket 1000 Rdl. Banko, ligesom Dronningen har givet 500 Rdl. og Enkedronningen 333 Rdl. 16 ß. Banko. Der er nu ogsaa udstedt Opfordringer til Almeenheden om at yde Indretningen Bidrag. — De svenske Orlogsskibe, Fregatten Eugenie paa 40 Kanoner, og Korvetten Lagerbjelke, have været i Portsmouth og forsynet sig med betydelige Forraad, førend de gaae ud paa deres Tur rundt Jorden. Fregatten har 342 Mands Besætning, hvoriblandt 10 Officierer, en Sekretær, 3 Læger, 4 Naturforskere, 18 Underofficierer og 25 Søsoldater. Expeditionen er bestemt at gaae fra Rio la Plata omkring Kap Horn op til Kalifornien, derpaa skal den krydse i det stille Hav og besøge dets Øer, dernæst Ny-Holland, Philippinerne og China, og vende tilbage omkring det gode Haabs Forbjerg. — Jenny Lind berettes for Tiden at være i Kanada, hvor hun gjør ligesaa glimrende Forretninger som i de forenede Stater. I Toruton vare alle Billetter solgte til usædvanlig høie Priser. — Vandstanden i Mælaren er i denne Tid usædvanlig høi, saa at man befrygter Oversvømmelser ved dens Bredder. Man har imidlertid allerede for nogen Tid siden paabegyndt Oprendsning i ældre Udløb, for at skaffe Vandet bedre Udløb.

Danmark. I Landsthinget er efter en derom (imod 2 Stemmer, hvoriblandt Ørsted) fattet Beslutning den ved Blechingberg indbragte Adresse angaaende de slesvigske Forholde bleven oplæst. Adressen havde da 32,554 Underskrifter, hvoraf 12,718 fra Sjælland og 9,719 fra Jylland. Samme Dag var der imidlertid endnu indkommet 860 Underskrifter, og siden skal der være indkommet henved 3,000 Underskrifter, saa at der er Sandsynlighed for, at det endelige Antal vil stige til henimod 40,000. Denne Adresse vil saaledes blive den mest storartede Folkedemonstration af denne Art, der endnu har fundet Sted der i Landet. — Kultusministeren har forelagt Folkethinget en Lov om det kongelige Theaters Stilling og økonomiske Forhold. Tilskudet til Theatret foreslaaes beregnet for 5 Aar. Personalets Gage er foreslaaet for endeel bunden til visse Procent af Indtægten. En meget betydelig nedsat Sum er foreslaaet til Pensioner. For det næste Ovingvennium er forlangt et Tilskud af 50,000 Rdl., dog saaledes, at naar Bruttoindtægten af Forestillingerne i noget Aar overskrider 135,000 Rdl., afgaar det Halve af det Overskydende i Tilskudets Beløb. I dette Finantsaar har der til Theatret været bevilget 65,710 Rdl., men heraf er der kun forbrugt 52,000 Rdl., Resten er tilbagebetalt Staten; for Finantsaaret 1852—1853 er der forlangt omtr. 54,000 Rdl. — En af Danmarks fortjente ældre Literatorer, Sekretær A. E. Boye er, efter flere Aars tiltagende Svagelighed, afgaaen ved Døden. — Det synes at skulle blive Alvor med danske Officierers Ansættelse i den holsteenske Kontingent; thi en Generalkommandobefaling af 16de affskediger de hidtilværende overordnede Officierer paa nogle faa nær, der midlertidig skulle kommandere Afdelingerne.

I de sidste Dage har der i Kjøbenhavn gaaet et almindeligt Rygte om, at Ministeriet skulde være bleven enigt om Provinsialstændernes Gjenoprettelse ikke blot i Holsteen, men ogsaa i Slesvig, og at Kultusministeren paa Grund af denne Beslutning skulde ville udtræde af Regjeringen.

Blandede Efterretninger.

Den 18de dennes have flere Deputationer fra Londons forskjellige Distrikter gjort sin Opvartning hos Lord Palmerston, og takket ham for den Andeel, han havde i de ungarske Flygtninges Løsladelse af det tyrkiske Fangenskab. Han svarede, at det var ham kjært at have bidraget til, at de Ungarer og Polakker, som have levet for deres Fædrelands Uafhængighed, nu kunde sættes i Frihed, men at dette Resultat ikke kunde opnaaes, uden at den offentlige Mening havde udtalt sig i denne Sag, og at denne Overeenskomst mellem Folket og Regjeringen ene kunde give hans Optræden mod de udenlandske Magter Kraft. I Samtalen med de forskjellige Deputationsmedlemmer ytrede han videre til Hr. Shaen, at det var en ubehagelig Sag for Departementet for de udenrigske Anliggender, at det engelske Folk hidtil har bekymret sig saa lidet om den udenlandske Politik; — at Regjeringen rigtignok ikke ønskede at blive oppustet til Krig, men dog at understøttes i sine Bestræbelser for at opretholde fremmede Landes Nationaliteter. Man kan ikke nægte, at alle disse Udtryk i en engelsk Ministers Mund ere meget charakteristiske og af Vigtighed i nærværende Tid. — Kossuth har efter al Sandsynlighed allerede den 21de d. M. forladt England og er nu paa Reisen til Amerika. Blandt Passagererne paa samme Dampskib skal ogsaa den berygtede Lolla Montez befinde sig. — Det bekjendte gamle liberale Medlem af Underhuset, Joseph Hume, skal have foreslaaet Lord Palmerston at udgive i Trykken Kossuths i England holdte Taler og sende disse paa officiel Vei til Kontinentets samtlige Hoffer.

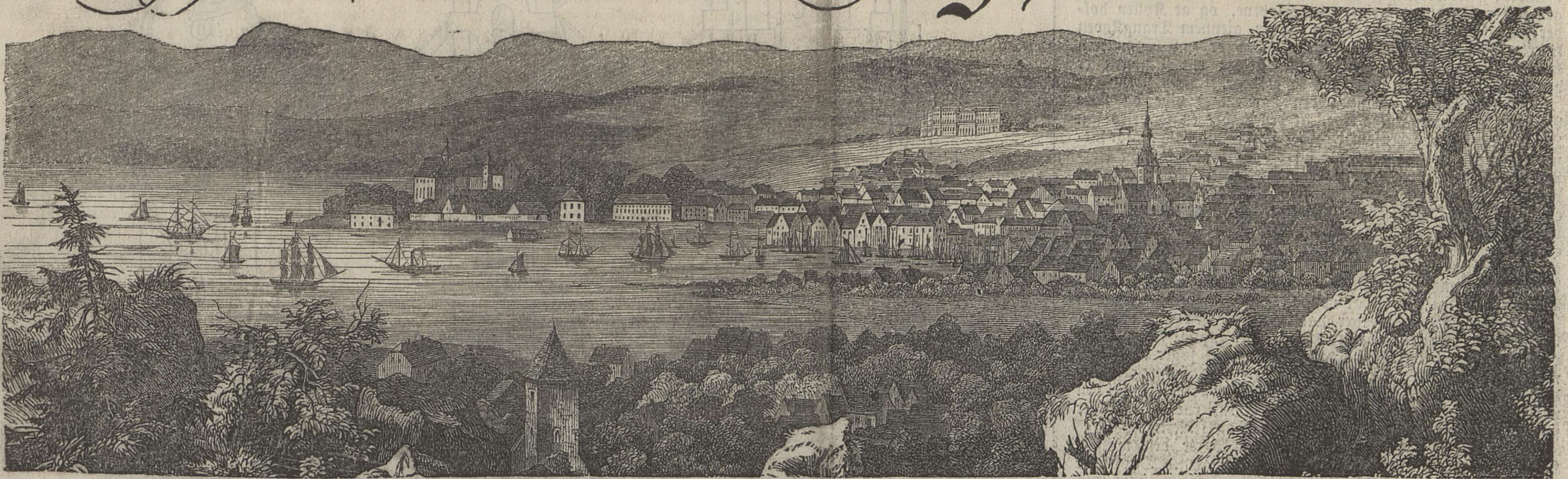
I „Independance Belge", et af de bedst redigerede udenlandske Blade, findes en Efterretning fra Hamburg, hvori der tales om at den Overstkommanderende for den østerrigske Armee i Nord-Tydskland, har faaet Ordre til paany at rykke ind i Slesvig og besætte samme, indtil den danske Regjering har givet efter for de tydske Magters Fordringer. Omendskjønt denne Efterretning, endog efter nævnte Blads Paastand, trænger til Stadfæstelse, maa det dog indrømmes, at den staar i et vist Sammenhæng med de med sidste Post modtagne Efterretninger fra Danmark, og Rygtet om Madvigs Udtrædelse af Ministeriet. — I den franske Nationalforsamling forkastedes den 17de dennes efter stormende Debatter, med 300 mod 408 Stemmer, et Forslag, sigtende til at bemyndige Forsamlingens Præsident (for Nærværende Dupin) til uden den exekutive Magts Mellemkomst direkte at rekvirere Militære og hvilken anden Bistand han maatte finde nødvendig, naar Forsamlingens Sikkerhed udfordrede dette. Alle Auktoriteter skulde ifølge dette Forslag i Farens Øieblik være forpligtede til at adlyde Forsamlings-Præsidentens Ordre fremfor nogen Anden (Louis Napoleon!).

Det er naturligt, at de nuværende franske Ministre med største Iver modsatte sig dette Forslags Antagelse, og at alle Bonapartister ogsaa stemte mod samme. Af Republikanerne have ligeledes 204, altsaa — paa 40 nær — hele Partiet i Forsamlingen stemt imod, da de befrygtede et Diktatur af den royalistiske Majoritet med Changarnier i Spidsen og Oprettelsen af et monarkisk Nationalkonvent. — Udfaldet af dette Votum er forsaavidt af største Vigtighed, som det synes vise, hvad vi forøvrigt have forudseet, den gamle saakaldte konservative Majoritets fuldkomne Opløsning, idet 164 Medlemmer af samme stemte for Ministeriet og gik altsaa over til Præsidentens Parti.

Den 18de dennes døde den firsindstyveaarige Kong Ernst August af Hannover. Hans blinde Søn har besteget Thronen under Navn af Georg den Femte.

Christiania. Trykt i A. W. Brøggers Bogtrykkeri.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 10.] Udkommer hver Løverdag Aften. **Christiania den 6te December 1851.** Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. [I. Bind.

Indhold:

Rafaels Portræt,

malet af ham selv.

Det herlige Originalmaleri, hvoraf vi her levere vore Læsere et særdeles vellykket Træsnit, findes i Louvre-Galleriet i Paris; det har en Høide af 22 Tommer og en Bredde af 17 Tommer. Da Rafael er hele den dannede Verden bekjendt, behøve vi ikke her at gjentage hans Biographi; vi have blot troet, at selv for dem, som før nok saa nøie kjende denne udødelige Kunstners Livsforholde og have seet nok saa mange Portræter af ham, maa det være interessant at see, hvorledes Malernes Konge har malet sig selv. Roligt skuer hans store livfulde Øie frem af Lerredet. Rolige ere ogsaa Ansigtstrækkene, som om ingen Ærgjerrighed husedes i denne Pande og Geniets Stempel aldrig havde berørt den. Tanken om Efterverdenen, siger en Tydsker, har ikke kunnet foranledige Rafael til at efterlade Kunstens Tilbedere sit Billede; kun Mennesket Rafael lever her; Maleren Rafael har sat sig andre Mindesmærker og behøvede ikke sit Billede for at leve i Menneskeslægtens Erindring.

Rafael i det 15de Aar, malet af ham selv.

Elg og Elgjagt.

(Fortsat. See Nr. 6—7.)

Fordum, da Befolkningen var ringe og Skovene større og tættere, havde Elgen naturligviis en langt større Udbredning end nu. Paa den Tid fandtes dette Dyr endog i det sydlige Skaane, i hvis Tørvmoser der ofte findes Horn, ja undertiden endog hele Beenrade af Elsdyr, hvilke tillige vidne om, at Elgen den Tid har været meget større end nu. Det sydlige Skaane var, efter Professor Nilsson, den Deel af den skandinaviske Halvø, som Elgen først betraadte tilligemed andre Dyr, der efter Rullesteensperioden vandrede ind fra det germaniske Fastland, som i en fjern Fortid har været landfast med Skaane. Been af Elgen forekomme her sammen med Been af Uroren, Bisonoxen eller Visenten og de øvrige Dyrarter, som har levet her i Urtiden.

Landets Opdyrkning, forøgede Folkemængde og hyppige Forfølgelser have i Sverige efterhaanden tvunget Elgen til at tye til mere nordlige og mindre beboede Egne. Ikkedestomindre har Elgen, i Tider der ikke ere saa meget fjerne, havt Tilhold i de store Skove, som have tilhørt Klostrene i Skaane; thi iblandt de Been af slagtede Dyr, som for nogle Aar siden ved Aurvæltning i stor Mængde opgroves i Lund, og som sandsynligviis var Affald fra Klosterkjøkkenerne, fandtes ogsaa Been og Horn af Elgen, og de sidste vare undertiden saugede eller paa anden Maade bearbeidede af Menneskehaand; desuden vare de ganske friske, hvilket viser, at de havde sin Oprindelse fra en langt sildigere Tid end de, der findes paa Bunden af de gamle skaanske Tørvmoser. Senere har Elgen havt Tilhold i Smaaland. At Elgen fordum i stor Mængde er forekommen i Westergøtland kan sluttes deraf, at den som anført i den gamle „Westgøtalag" regnes blandt Skadedyr. Nu forekommer Elgen i Sverige ingensteds sydligere end i Østergøtland, hvor Elgstand skal findes paa flere Steder.

I Jæmteland, Herjedalen og Dalarne synes den at være mest talrig. Dens Nordgrændse er her Ångermannland. — Paa Fjeldene gaaer Elgen saa høit op som Furuen vorer.

Udenfor Skandinavien forekommer Elgen endnu i skovrige Egne i Finland, Lithauen, Polen og hele Rusland fra det hvide Hav til Kaukasus; ligeledes gjennem Siberien til Lenafloden samt i skov- og bjergrige Egne paa Altai og ved Baikal. Desuden findes den i Nordamerika.

I Fortiden, da Europa var mindre befolket, mindre opdyrket og koldere end nu, fandtes denne Dyreart langt sydligere. De ældre græske Forfattere kjendte den ikke, da Elgen opholdt sig i Lande, der laae længere mod Nord, end deres Erobringer og Handelsforbindelser udstrakte sig; hverken Aristoteles eller Herodot nævne Elgen. Men Romerne lærte den at kjende i Germanien og vidste at den forekom paa „Den Skandinavien", hvor de vel ogsaa have havt Agenter og Handelsforbindelser. Julius Cæsar omtaler Elgen blandt den hercyniske Skovs*) trende mærkværdige Dyr (Renen, Uroren og Elgen), hvilke han dog tydelig nok ikke selv har seet, men skildrer og sammenblander efter Andres Beretninger. Endnu i det ellevte Aarhundrede var Elgen almindelig i hele Tydskland, og 1746 blev den sidst skudt i Sachsen. — Elgen omtales ogsaa i det gamle tydske Heltedigt „Lied der Nibelungen". I Hagens Udgave af dette Digt hedder det i Vers 3760:

Dar nach schluch er sch'ere, einen Wisent und einen Elch,
Starcher Ure viere, und einen grimmen Schelch;
Sin ros in truch so balde, das ir im nicht entran;
Hirce oder Hinden, chande im wenig engan.

Elgen svømmer med Lethed og med saadan Fart, at Vandet fosser foran dens Bringe. Den gaaer ogsaa med beundringsværdig Lethed over Myre og Moser, uden at synke nedi. Mærker den at Myren er blød, og den begynder at synke, skal den sætte sig paa Haserne, strække Forbenene ret ud og saaledes age sig frem; bliver Myren saa blød, at den ogsaa synker ved paa anførte Maade at skyde sig frem, skal den, som man ofte seer Fjeldhesten gjøre i lignende Tilfælde, — kaste sig om paa Siden, trække Fødderne sammen, og igjen sparke ud med dem til den kommer over Hængedyndet eller Blødmyren. Paa denne Maade roer Elgen med stor Anstrængelse men ret hurtigt over Steder, der ikke kunne bære en Ulv. Paa glat Iis er den derimod aldeles hjælpeløs, da den strax glider, falder omkuld, og ikke er istand til at komme paa Fødderne igjen. En Bringe, som Universitetets Musæum eier Skindet af, blev under saadanne uheldige Bestræbelser, for nogle Aar siden, skudt paa Glommen i Vinger eller Odalen.

Elgen springer meget hurtig, men skal ikke paa langt nær være saa udholdende som Renen. Løbet er almindelig et mere eller mindre skarpt vaggende Trav. Sjelden slaaer den over i Galop, undtagen naar den er meget skræmt. Under Spranget høres en kneppende eller knittrende Lyd i Dyrets Fødder, der fremkommer derved, at Bikløvene slaae mod hverandre eller mod Fodsaalen. Bliver Elgen braaskræmt, gaaer den altid lige frem, kaster sig uræd ud over Braadyb og Bratvægge og skyer hverken Smaaskov, Laager (opvæltede Trærødder), Vindfald eller Grene, som ligge i dens Vei. Rødder og Kviste aftrædes, brydes og brækkes under dens flygtige Fart gjennem Skoven. Den vækker Brag og Dunder, som lyder langt bort, naar Veiret er stille, og dette er det Syndestof, som hos enhver ung Jæger, der hører det for første Gang, fremkalder den Feber, som i det svenske Jægersprog har det betegnende Navn „Skogsfrossa". Faa unge Jægere have vel med koldt Blod for første Gang hørt dette majestætiske Dyr nærme sig.

Naar en Flok Elge uskræmte drage gjennem en Skovegn, gaae Dyrene sædvanlig efter hverandre i een Række; den ældste gaaer foran, derpaa Kollen og saa de yngre. Almindelig følge de hverandre saa tæt i Hælene, at de efterfølgende støtte

*) Den hercyniske Skov (Silva Hercynia) strakte sig fra Schwarzwald nord imod Donau, gjennem Franken og Thüringen, Bøhmen og Øvreungarn, og tabte sig mod Nordost i ubekjendte Egne.

Snuderne paa de forangaaendes Lænd. Under Løbet strækker Elgen altid Halsen ud, saa at Snuden staaer lige frem næsten vandret med Jorden; ved denne Stilling ligge Bringens Horn bagover paa Siderne af Halsen.

Elgens Spor ligge, naar Dyret traver, i en næsten ret Linie; naar den springer i Galop staae ofte alle fire Fødder sammen. Sporet efter Oren eller Bringen er tvært eller but i Enden, efter Kollen spidst. Dette kommer deraf, at Bringen under Spranget spriger med Kløvene, og at Kollen holder dem sammen. Hvor Elgen gaaer gjennem Trangskoven knækkes Smaagrenene. — Elgens Møg er om Sommeren løs og ligger oftest i Ruker som Fæets; om Vinteren er den haard og seer ud som en Hob Nødder.

Elgens Sandser ere fine; den har meget vide og store Næsebor, og man skulde troe, at den havde en særdeles fiin Lugt; men i denne Henseende staaer den langt tilbage for Renen; thi ved at smyge, skjule sig og iagttage tilbørlig Forsigtighed, kan Jægeren komme den meget nær. Synet er langt bedre, endskjøndt Oinene i Forhold til Hovedet og Kroppen ere smaa. Men Hørelsen er overordentlig skarp. For at kunne benytte disse Sandser, til Opdagelse af truende Farer eller efterstræbende Fiender, tager Elgen almindelig Post, eller vælger sin Hvileplads paa Høiderne. Fra disse veirer den med Lethed en Fiende, der nærmer sig i Vinden; i andet Fald hjælper Hørelsen den til at opdage Faren. — Efter Wangenheim holder Elgen sig især paa Høiderne fra Brunsttidens Slutning til kort før Sættetiden. Under fugtigt Veir, Snee og Slud holder den til i Trangskoven, men søger de lysere, mere aabne Pladse i Frost og Godveir. Om Sommeren holder den derimod til i Sumpene. Hos os trækker Elgen i den varmeste Sommer høit op i Aaserne i Furulierne og opholder sig i Fjeldmyrene for at undgaae Heden og Fluerne.

Naar en Flok Elge har lagt sig, og hører den mindste Larm, farer den op, men tager ikke strax Flugten. Den bliver staaende og søger med Oinene at opdage Fienden, som den har hørt eller veiret i det Fjerne. Seer den nu En komme imod sig tilfods eller smygende, flygter den iilsomt og bliver ved at trave, til den troer sig udenfor Farens Omraade. I de Egne af preussisk Lithauen, hvor den er vant ved at see Ryttere og Vogne eller Slæder, kommer Jægeren den lettere paa Hold, ved at nærme sig paa saadan Maade. Feiler Skuddet, skal Elgen, efter Wangenheim, ikke som andre Dyr blive bange for Knaldet, men kun ganske langsomt trave et Stykke bort; Rytteren eller den Kjørende behøver da blot at slaae paa og skrige paa Hestene paa Bondeviis, saa kommer han den ofte endnu en Gang ganske nær, og kan gjøre et Skud til. — Heraf er det indlysende, at Enhver, der kan brænde en Bøsse af, kan optræde som Tyvskytte efter Elg i saadanne Egne.

Elgen skydes altid med Kugle, og Elgskytterne bruge helst Rifle, almindelig en grov Studser. I Løiten anvendes hjemmegjorte, dobbeltløbige Rifler til denne Jagt. Sikrest ansees det for at være, at rette Skuddet mod Boven eller Bringen, hvis Dyret staaer stille. Springer Elgen, saa at Skytten faaer Sideskud, er det, naar Holdet ikke er altfor kort, nødvendigt at holde frem paa Halsen. For længere Tid tilbage havde man i Sverige følgende Skyderegel for Elgskytter:

Håll på nosen, så sitter kulan i bogen! Håler du på bogen, går kulan mellem rumpan och skogen.

Men denne Regel passer neppe for Perkussionsgeværet; det var Flintelaasen den gjaldt. — At skyde Elgen for Panden ansees for mindre paalideligt, og gamle Elgskyttere ville endog paastaae, at Kuglen, hvis Holdet er langt, ikke slaaer igjennem Pandebenet. I det svenske Jægerforbunds Tidsskrift III, 934 fortælles saaledes, at en Godseier, Hångelin med Studser har skudt syv Skud i Panden paa en Elg, som efter at den først var anskudt, slog sig frem gjennem Isen over Søen Gölmaren. Alle Kugler rammede Pandebenet, men glede af i forskjellige Retninger, uden at knuse eller gjennemtrænge det. Denne Historie har en stærk Smag af Jægerlatin; thi uagtet Elgskallen mellem Oinene og et Stykke opad midt efter Panden er omtrent en Tomme tyk, synes dog en nogenlunde grov Riflekugle at maatte slaae igjennem, naar den rammer under en ret Vinkel.

Efter Elgskytternes Udsagn er det ikke nok til Elgjagt at have en stød Haand, et sikkert Oie og en god Studser; „skal du skyde Elg, maa du have et haardt Hjerte," sige de, og skildre det anskudte, døende Dyrs Blik. Der ligger i dets Udtryk noget saa mildt og bønligt, som om det var et døende Menneskeøie, der stirrede paa Skytten. En Ven har fortalt mig, at han i sin Hjembygd kjender en Mand, der har skudt mangfoldige Elge. Engang kom denne Skytte ind paa to Dyr. Han lagde an og skjød paa det største af dem. Dyret faldt ikke for Skuddet, men blev urokkeligt staaende paa Pletten, og en Blodstrøm styrtede ud af dets Sider. Han gik til for at dræbe det, men det, der talte gjennem Dyrets bristende Oine gik ham saaledes til Hjertet, at han ikke formaaede at løfte Kniven, men maatte vende sig bort til det faldt. Da Gjenlyden af Skuddet var forstummet kom det andet Dyr tilbage for at see efter sin Kammerat; men det faldt ikke Skytten ind at fælde det; thi det forekom ham som om han havde myrdet et Menneske; han svoer, det skulde være den sidste Elg han havde skudt, og han holdt Ord.

(Fortsættes.)

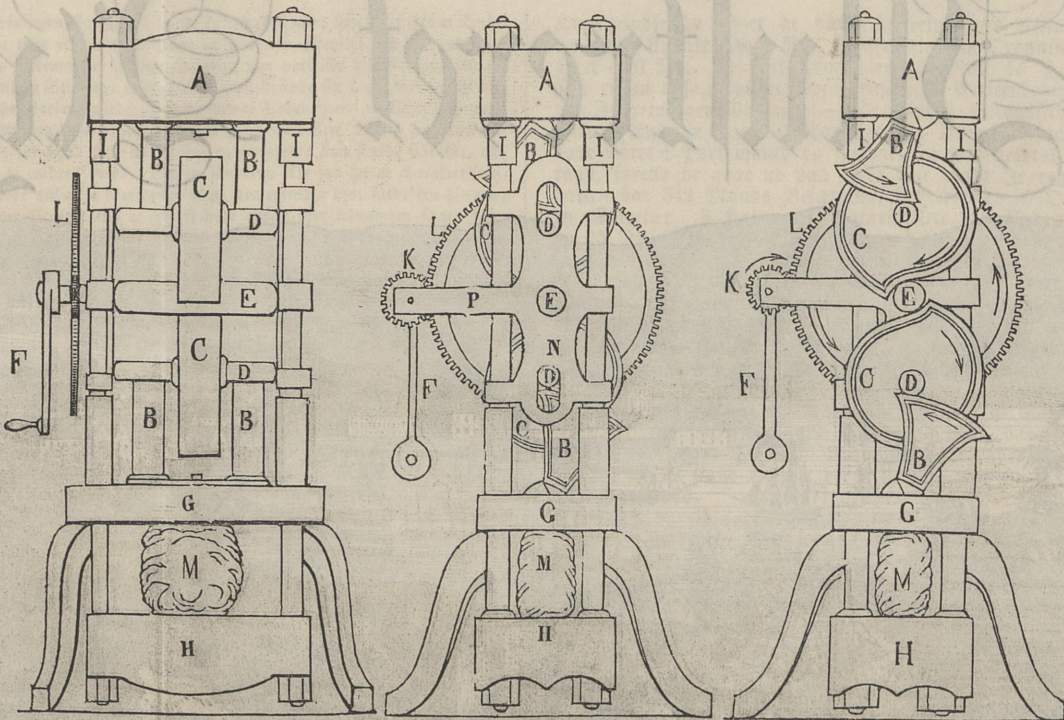
Dick's Anti-Frictions-Presse

i den amerikanske Afdeling af Verdensudstillingen i London.

(Af O. J. Broch).

De nordamerikanske forenede Staters Afdeling af Verdensudstillingen i London var i det Hele taget tyndt besat, og der har af denne Grund heller ikke manglet paa Anker over Amerikanernes Uforskammethed i at forlange en saameget større Plads anviist end de kunde udfylde. Men af denne Grund var den amerikanske Afdeling ogsaa den, hvor man bekvemmest kunde undersøge hver enkelt Gjenstand. Og Amerikanernes Udstilling kunde da heller ikke andet end vinde ved en saadan nøiagtigere Undersøgelse. Medens der i alle øvrige Afdelinger blandt de mange udmærkede udstillede Gjenstande ogsaa fandtes en Mængde middelmaadige og endog reent ud slette Sager, udmærkede de forenede Stater sig ved det omhyggelige Udvalg, som de havde iagttaget. Især udmærkede deres Maskiner, deres Agerdyrkningsredskaber, deres Vogne og deres Daguerrotyper sig fordeelagtigen. Af de to første Klasser vare imidlertid blot faa udstillede. Jeg skal her beskrive en af de udstillede Maskiner, som ved sin Hensigtsmæssighed meget anbefaler sig til Efterligning.

Efterstaaende Tegninger fremstille Dicks Anti-Frictions-Presse, som af Opfinderen især anbefales til at træde istedetfor den kostbarere hydrauliske Presse. Hovedegenskaben ved

denne Presse ere flere excentriske Skiver, som, ved at dreies mod hinanden, forøge deres Midtpunkters Afstande og derved frembringe det fornødne Tryk. De to første Tegninger vise Pressen seet fra to forskjellige Sider, den tredie Tegning viser et Gjennemsnit af samme. De samme Bogstaver ere i alle tre Tegninger anvendte til at betegne de samme Gjenstande.

F er Armen paa en Krumtap, ved Hjælp af hvilken man dreier et lidet Drev K. Dette Drev griber ind i et større Tandhjul L. Dreies K om i den ved en Piil i den sidste Tegning betegnede Retning, saa dreies derved L langsommere om i den modsatte, ligeledes paa den sidste Tegning ved en Piil betegnede, Retning. Hjulet L fører Axelen E med sig under denne Bevægelse. Denne Axel E driver nu ved den Gnidning, den udøver mod de to excentriske Skiver C, C, disse om i de ved tilføiede Pile betegnede Retninger. De excentriske Skivers Form sees tydeligst paa det i den tredie Tegning fremstillede Gjennemsnit; deres Tykkelse sees paa den første Tegning. Axlerne D, D, som staae fast i disse excentriske Skiver, dreies herved ogsaa rundt men langsommere end den midterste Axel E; de fjernes tillige under denne Bevægelse mere og mere fra denne paa Grund af at de excentriske Skivers Radier tiltage mere og mere. Axlerne D og D trykke nu mod de ligeledes excentriske Sectorer B, B, B, B. Der ere af disse sidste 4, 2 oventil og 2 nedentil, paa enhver Ende anbragte een paa hver Side af den excentriske Skive C, saaledes som dette vises paa den første Tegning. Disse, som ved Tappe ere befæstede til de massive Endestykker A og G dreies derved end langsommere om i de ved tilføiede Pile betegnede Retninger. Paa Grund af disse sectorformige Skivers Excentricitet fjernes Axlerne D, D under Omdreiningen mere og mere fra Endestykkerne A og G. Da nu tillige, som ovenfor forklaret, D og D stadigen fjernes mere og mere, saa maae under Omdreiningen Endestykkerne A og G fjernes end yderligere fra hinanden. Det nedre af dette Endestykke G er befæstet til Pressens Fødder, det øvre A bliver følgelig løftet opad med en vis Kraft. Med dette øverste Endestykke A er ved 4 vertikale Arme I, I det nedre Pressestykke H forbundet, og dette sidste løftes saaledes mod G, som danner det øvre Pressestykke, med en vis Kraft; imellem A og G lægges nu den Gjenstand M, som skal sammenpresses. De tre Endestykker A, G og H, som skulle udholde det største Tryk, maa være særdeles solide.

Som det sees af denne Beskrivelse, blive under Omdreiningen af Krumtappen F samtlige 3 Axler, D, E og D løftede høiere og høiere op fra G, den nederste D mindst, den midterste E mere, og den øverste D meest. Tapperne til den midterste Axel E hvile i et Tappelager N, som kan glide op og ned ad de vertikale Arme I, I. Tappelagerets Form sees tydeligst i den midterste Figur. Da den nederste Axel D løftes mindre end den midterste E, og altsaa mindre end det med samme følgende Tappelager, saa maa dens Tapper bevæge sig nedad i Lageret; den øverste Axel D derimod, som løftes høiere op end Axelen E, maa bevæge sig opad i det med E følgende Tappelager. Dette sees tydeligt i den midterste Tegning. En Arm P af Tappelageret bærer desuden, i Høide med den midterste Axel E, Drivhjulet K. De 4 vertikale Arme I, ved hvilke det nederste Pressestykke H løftes opad, styres i deres vertikale Bevægelse af fire omsluttede til G befæstede Cylindre.

Dimensionerne paa den udstillede Presse vare følgende: Armen af Krumtappen F 14 Tommer. Drevet K 5 T. i Diameter. Hjulet L 25 T. i Diameter. Axlerne D, E og D hver 3 T. i Diameter. De excentriske Skiver C og C's mindste Radius 8, deres største 10 Tommer, og Excentriciteten jævnt voxende. De excentriske Sectorer B 9 T. mindste og 10 T. største Radius.

I de ovenstaaende Tegninger fremstilles Pressens Begyndelsesstilling. Midtpunkterne af de øverste Sectorer B staae da i en Afstand af 40 Tommer fra Midtpunkterne af de nederste Sectorer B. Naar Drivhjulet K dreies 5 Gange rundt, saa dreies Hjulet L blot een Gang rundt; og naar Hjulet L dreies 3 Gange rundt, og altsaa ogsaa Axelen E dreies 3 Gange rundt, saa dreies de excentriske Skiver C een Gang rundt. Naar altsaa Drevet K dreies 15 Gange rundt, saa dreies de excentriske Skiver C een Gang rundt. Herved blive da Midtpunkterne for de øverste Sectorer B løftede 6 Tommer, og følgelig H løftet 6 Tommer nærmere G. Det imellem G og H lagte Legeme M bliver altsaa sammenpresset om 6 Tommer. Enden af den 14 Tommer lange Svev F, hvorpaa den anvendte Kraft virker, beskriver nu ved hver Omdreining en Omkreds, som er 88 Tommer lang, altsaa i 15 Omdreininger 1320 Tommer. Hvis ingen Gnidning fandt Sted, vilde altsaa den Kraft, hvormed Legemet M sammenpresses, være $^{1320}/_{6}$ eller 220 Gange saa stor som den paa Enden af Krumtappen F virkende Kraft.

Gnidningen mellem de forskjellige Axler, og excentriske Skiver er, da disse Dele rulle paa hinanden, meget liden. Den væsentligste Gnidning finder derimod Sted i de til G befæstede hule Cylindre, i hvilke Armene I bevæge sig opad. Det herved foraarsagede Tab af Arbeide bliver imidlertid blot lidet, da disse Arme kun bevæge sig meget langsomt. Denne Gnidning kan desuden formindskes meget, ved at anbringe nok en Krumtap i modsat Retning paa den anden Ende af Axelen E. Man regner derfor høit, naar man paa Grund af Gnidningen reducerer det ovenfor fundne Forholdstal 220 til 200.

Den Kraft en voxen Mand af almindelig Styrke i en kortere Tid kan anvende for at dreie Krumtappen med den for Arbeidet fordeelagtigste Hurtighed, nemlig 8 til 10 Gange rundt i Minuttet, kan ansættes gjennemsnitlig til 50 Pund. To Mand anbragte ved hver sin Krumtap ville saaledes dreie disse med en Kraft liig 100 Pund, og derved kunne frembringe et Tryk af 100 × 200 liig 20000 Pund, eller af 62½ Skippund, med et Strøg af 6 Tommer.

Om Domkirken i Throndhjem.

(Af P. A. Munch.)

(Fortsættelse fra Nr. 5.)

Det varede over et Aars Tid, inden Kong Olafs Lig fik en ordentlig Begravelse. Misfornøielsen med de Danskes strenge Regimente bragte Thrønderne til at angre, at de havde gjort Opstand mod Olaf, og ivrigst var i denne Henseende den mægtige Einar Thambeskjelver, der, som man tydelig kan see, benyttede denne Anger og Folkets Interesser for den faldne Konge til politiske Formaal. Allerede om Vinteren, heder det, blev der megen Tale om alle de Mirakler, Olaf skulde have udført i Live og efter sin Død. Nu betragtedes han aldeles som en Helgen, og tillige som en Nationalhelgen, hvis Navn forenede alle de Patrioter, der vare misfornøiede med Daneveldet. Der sendtes Bud efter Kong Olafs forrige Hofbiskop Grimkel; han og Einar anholdt hos Kong Svein om Tilladelse til at lade Olafs Lig ordentlig begrave, og han vovede ikke længer at nægte det. Thorgils og Grim hentedes fra Stiklestad, for at paavise Stedet, hvor de havde lagt Kongens Lig ned. Biskoppen, Einar og en Deel Folk, fulgte dem derhen, og fandt nu at Kisten allerede næsten havde hævet sig over Jorden; rimeligviis havde Thorgils og Grim, da de nedgrove den, og maatte skynde sig, ikke faaet Tid til at gjøre nogen synderlig dyb Grav. Da Kisten aabnedes, fandt man, som Sagnet beretter, Kongens Lig endnu uforraadnet. Det blev nu lagt i en smukt prydet Kiste, og bisat i Klemenskirken nær ved Alteret.

Det Sted, hvor Liget havde ligget det første Aar, var dog naturligviis herved blevet et helligt Sted, især da der i Nærheden opkom en Brønd, hvis Vand befandtes at have Lægedoms-Kraft. Over Gravstedet opførtes indtil Videre et Kapel, hvis Alter anbragtes lige over selve Graven; Brønden i Nærheden blev ligeledes indhegnet og overbygget. Kongens Hellighed var imidlertid bleven forkyndt og anerkjendt paa et almindeligt Thing i Staden.

Fire Aar efter blev Kong Svein forjaget af Landet, og Olafs Søn, Magnus den Gode, blev Konge. Byen havde imidlertid udvidet sig, og Magnus maa rimeligviis ikke længer have fundet det bekvemt at boe midt inde i den, thi han gjorde et nyt Anlæg; han begyndte paa at opføre en ny, til St. Olaf helliget, Kirke, og en Kongsgaard i Nærheden. Til Kirkens Plads valgte han det samme Sted strax ved Saurlid, hvor det føromtalte Skuur stod, i hvilket Olafs Lig havde været gjemt hiin Nat, da Thorgils forgjeves havde søgt at faa nogen af Kongens Tilhængere i Byen til at modtage det. Magnus regjerede imidlertid for kort, til at see disse Bygninger færdiggjorte. Han synes at have lagt an paa større Pragt og Soliditet, end man hidtil havde været vant til i Byen, thi den store Hall i Kongsgaarden opførtes af Steen. Heller ikke disse Bygningers Sted kjender man nu rigtigt; dog maa det vel have været etsteds mellem Dronningens Gade og Raadhuset.

Harald Haardraade, som efterfulgte Magnus den Gode, fuldendte Olafs-Kirken. Med den ufuldendte Kongsgaard forandrede han derimod Bestemmelsen, thi han lod Steenhallen indrette til en Kirke, som indviedes St. Gregorius, og derimod byggede han en ny Kirke og en Kongsgaard endnu længere oppe, ganske nær ved Brønden og det Sted, hvor Trækapellet stod over Olafs første midlertidige Leie. Aarsagen til disse Forandringer har efter al Sandsynlighed været den, at Byen i de sidste ti Aar endnu mere havde udvidet sig, og derfor trængte til flere Kirker, medens det tillige var Kongen ubeleiligt, at Kongsgaarden ikke stod frit. Det var naturligviis kun langsmed Elven, og opefter denne, at Byens første Udvidelse fandt Sted. Elvens var nemlig Byens Havn, hvor Beboerne havde sine Nøst og Brygger, og derfor byggede man langs Elven, saa længe det var muligt. Paa den Maade fremkom Byens første Hovedgade, Langgaden, der gik langsmed Elven ligefra den nederste Deel af Byen, ved Klemenskirken og Oren, opefter, længere og længere, forbi Saurlid, der nu kaldtes Olafslid, og henimod Haralds nye Kongsgaard,

Throndhjem.

fra hvis Loftssvaler man kunde see hele Gaden nedigjennem.

Den Kirke, Harald byggede, opførtes af Steen, meget fast og stærkt; den var tillige temmelig stor og anseelig. Den indviedes til Jomfru Maria, hvorfor den kaldtes Mariekirken. Dens Plads synes at have været noget sydøstligt fra den nuværende Domkirke. Kongsgaarden byggedes imellem Mariekirken og Elven, altsaa nærmere denne end den nu saakaldte Kongsgaard. Den gamle eller første Kongsgaard, som Olaf den Hellige havde bygget, og som laa nede ved Klemenskirken, fik siden efter Navnet Skulegaarden. Det er sandsynligt, at den har været blandt de Eiendomme, Kong Olaf Kyrre efter sin Fader Harald Haardraades Død skjenkede den engelske Jarleson Skule, og at den efter ham har faaet hiint Navn.

Olaf Kyrre gjorde endnu mere for at forherlige St. Olafs Helligdom. Over det første Gravsted, hvor der, som ovenanført, strax efter Ligets Optagelse byggedes et Kapel, synes der noget senere, maaskee allerede under Magnus den Gode, at være bygget en solidere Kirke, kaldet Christkirken, hvorhen Olafs Lig flyttedes; men hvorledes dette end forholder sig, saa er det vist, at Olaf Kyrre lod opføre ganske fra ny af en stor og prægtig Kirke, der indviedes til den hellige Trefoldighed og derfor ofte kaldtes Trinitatiskirken, medens den dog sædvanligviis blev kaldet Christkirken. Den byggedes saaledes, at dens Alter kom til at staae lige over det ofte omtalte Gravsted; den synes at have været en Korskirke, eller idetmindste at have været anlagt til at blive en Korskirke, thi den nuværende Domkirkes nordre og søndre Fløj ere upaatvivlelig Levninger af denne. Selve Hovedskibet eller Langbygningen mellem Fløjene og Altaret, var, som man kan skjønne, meget smalere end samme Deel af den nuværende Kirke. Den ældgamle Bygning, der nu kaldes Kapitlet, lige i Nord for Domkirken, og saagodtsom klods ind paa denne, har maaskee allerede været opført i Olaf Kyrres Tid, men naturligviis i saa meget større Afstand fra Hovedbygningen, som denne var smalere end den nuværende. De Vinduer paa Sydsiden af Kapitlet, hvoraf der nu kun sees Spor, da de allerede forlængst ere tilmurede, have paa hiin Tid rimeligviis været aabne, thi der var da saa stort Rum mellem Kapitles sydlige og Kirkens nordlige Væg, at der godt kunde komme Lysning ind gjennem disse Vinduer. Heller ikke kan den skraa Gang, der nu forbinder Kirken med Kapitlet, og for hvis Skyld man, som det tydeligt kan sees, har gjennembrudt Kapitlets sydlige Væg, dengang have været til, men efter al Rimelighed har Kapitlets vestlige Indgang staaet i Forbindelse med Kirkens nordlige Fløj. Men naar og af hvem dette samme saakaldte Kapitel er opført, bliver et Spørgsmaal, som neppe med Sikkerhed kan besvares. Saameget viser vel dets Bygningsmaade, at det er opført i Løbet af det 11te Aarhundrede, men om det er bygget under Magnus den Gode (1037—1047). under Harald Haardraade (1047—1066) eller Olaf Kyrre (1066—1093) kan vanskeligt af Bygningsmaaden afgjøres. Det rimeligste er vistnok, at det er blevet opført af Olaf Kyrre som et eget Kapel i Forbindelse med den større Kirke, thi det har fuldstændig Kirke-Indretning; men flere Mærker synes dog at tyde hen paa, at det er lidt yngre end hiin. Det eneste, man med Vished kan sige, er, at det ikke, som saa Mange have troet, er den ovenomtalte Klemenskirke, thi denne laa, som vi have seet, paa en langt anden Kant af Byen, allernederst, medens derimod Domkirken og Kapitlet ligge alleröverst. Det er næsten ubegribeligt, hvorledes man har kunnet komme paa en saa besynderlig, og mod vore ældre Historie-Bøgers Ord aldeles stridende Forestilling.

(Fortsættes.)

Richard Andrews,

Mayor i Southampton.

Næst Dagshistoriens vigtigste Person, den berømte ungarske Frihedshelt, er den Mand, der sørgede for hans Modtagelse ved Ankomsten til England, hyppigst bleven nævnt i den sidste Tid. Mayoren i Southampton, Richard Andrews, er nu for Enhver, der følger med Begivenhedernes Gang, en bekjendt Personlighed. Det vil derfor vistnok være vore fleste Læsere kjært at lære hans Udseende og Livsforholde noget nærmere at kjende, saa meget mere som Manden ikke alene er mærkværdig formedelst den Iver, han har vist ved Kossuths Modtagelse, men ogsaa ved den Maade, hvorpaa han har svunget sig op til den hæderlige Stilling, han nu indtager i Staten.

Richard Andrews blev født i Hampshire 1798. Hans Fader var en Hjulmagersvend, der formedelst sine trange Kaar kun maadelig kunde sørge for Sønnens Skoleunderviisning. Da Richard var 9 Aar gammel, kom han til sin Moerfader, en Huusmand, hos hvem han forrettede det groveste og strengeste Markarbeide for 3 Pence om Dagen. Dette varede i 3 Aar; derpaa arbeidede han i 2 Aar for en Shilling Dagen i et Sagskjæreri, og maatte nu være paa Benene fra Klokken 4 om Morgenen til Klokken 9 om Aftenen. Da han i denne Stilling kom til at gaae i Erinder til Smedien, fik han Lyst til at blive Smed. Snart kom han i Arbeide hos en Karethfabrikant, og nu udmærkede han sig saaledes ved sin Flid og Duelighed, at han baade fik en betydelig Ugeløn, og, endnu førend han havde udstaaet den halve Læretid, sin egen Esse og en Svend under sig.

Da Andrews var 21 Aar gammel, havde han udstaaet sin Lære og ansaaes for den dygtigste Mand paa hele Værkstedet, hvorfor ogsaa hans Principal tilbød ham en Guinee om Ugen, hvis han vilde forblive hos ham. Men det vilde ikke Andrews; han var nu allerede gift og vilde see sig om efter en fordeelagtigere Stilling.

Efter forgjæves at have søgt Arbeide i Chichester, begav han sig med Kone og Barn til Southampton. Her arbeidede han i 7 Aar paa Jones's Karethfabrik, hvor han omsider fik hele 2 Guineer (9 Spd.) for Ugen. Ved hver Uge at sætte Noget i Sparekassen havde han sammensparet 75 Pd. Stl. og kunde nu i 1832 nedsætte sig som Hjul- og Karethmagermester. Han boede i en afsides Gade, havde blot 2 Svende og befattede sig især med Reparationsarbeider; men det varede ikke længe, før han kom i Ny og fik nok at bestille.

I samme Aar fik Andrews ogsaa Anledning til at lægge sin frisindede Tænkemaade og Charakteerfasthed for Dagen. Torypartiet søgte at vinde Stemmer mod den forestaaende Parlementsreform. Meget formaaende Valgagenter forsikrede Andrews, at han vilde gjøre sin Lykke ved at stemme til dets Fordeel, men at det vilde være ude med ham, naar han stemte i modsat Retning. Andrews udbad sig en Times Betænkningstid, saa skulde han give Svar. Da man nu kom igjen, sagde han, idet han saa op fra Essen: „Jeg anseer Reformen for det Rigtige og vil stemme for den. Jeg har hidtil arbeidet mig frem uden anden Hjælp end min Dygtighed som Arbeider, og jeg tvivler ikke paa, at jeg endnu herefter skal arbeide mig frem paa samme Vei uden at sælge min Samvittighed."

Hans Ubøielighed forbitrede vel Torypartiet, men Andrews fik alligevel saa meget Arbeide, at det i det første Aar indbragte ham over 2000 Pd. Stl. Efterhaanden sattes han istand til at anvende betydelige Summer paa sin Fabrik, og

Richard Andrews.

Aaret 1842 solgte han henimod 300 ny og brugte Vogne, hvorved han tjente over 22,000 Pd. Stl. (omtr. 90,000 Spd.). Nu sender Andrews Vogne baade til Asien og Amerika, og hans Fabrik beskjæftiger ikke mindre end henved 200 Mennesker.

Det er ikke blot i Reformsagen Andrews har viist sig som en uegennyttig og charakteerfast Mand. Ogsaa ved Antikornlovgivningen var han et af de virksommeste Medlemmer, og trods alle Trudsler tilstod han Fribandelen et Tilflugtssted i sin Vognbazar og stillede sine Arbeidere udenfor Indgangen til dens Beskyttelse. Andrews er ogsaa altid hjælpsom mod sine Standsbrødre. — I Aaret 1848 valgtes han til Sheriff i Southampton; i Aarene 1849, 50 og 51 til Mayor, og nu gaar han under Navn af „Folkets Mayor." Nettop er han atter valgt til Mayor med stor Acclamation. — „Hans Frihedskjærlighed har," siger Globe, hvoraf vi laane ovenstaaende biographiske Efterretning, „gjort hans Modtagelse af Kossuth til en Sag af personlig Begeistring, ikke til en officiel Formalitet."

Oversigt over Storthinget i 1851.

(Fortsættelse fra Nr. 6—7)

Med Kommitteeindstillingen fulgte et særskilt Votum fra Ueland, Veseth, Augustinussen og J. H. Sæther, hvori de vel efterat have udhævet sine Betænkeligheder ved, under nærværende Omstændigheder, at indlade sig paa et saa kostbart Foretagende, der nærmest kommer et enkelt Distrikt tilgode, udtalte den Formening, at Noget burde gjøres, men at det dog ikke var raadeligt at indlade sig med det engelske Kompagni, saasom dette letteligen kunde føre Nationen ind i Labyrinther, som den vilde have ondt for at redde sig ud af, og lægge Baand paa dens Frihed. Hvad enten Foretagendet blev lønnende eller ikke, vilde man være lige ilde tjent med at have indladt sig med Udlændinger. Disse skulde først have et klækkeligt Udbytte; siden skulde Staten og Private for sine store Opofrelser lade sig nøie med hvad der blev tilovers.

De nævnte Medlemmer meente derfor, at Staten gjorde, hvad man med Billighed kunde forlange af den, naar den paatog sig det Halve af Omkostningerne, og at det var bedst, at Storthinget udvalgte de Medlemmer af Bestyrelsen, der skulde repræsentere Statens Indskudssum, for at Jernbaneanlægget saavidt muligt kunde faae et privat Foretagendes Charakteer,

Sagen blev foretagen til Behandling den 13de Marts, men Debatterne endte ikke før i et Eftermiddagsmøde den 15de Marts. Schweigaard, Kommitteens Formand, begyndte Debatten med at give en Udsigt over Sagens Skjæbne i Kommitteen, der igrunden blot havde været enig i at vrage Viigs Forslag. Derefter udhævede han Forskjellen mellem den kongelige Proposition og de øvrige Forslag, der trække mere paa Statskassen og henvise til Private. Lerche kunde ikke billige noget af de fremsatte Forslag. Han fandt den med Englænderne afsluttede Kontrakt ufordeelagtig, saavel hvad dens financielle som administrative Deel angik; han viste især, at der var lagt for stor Myndighed i Stephensons Hænder, og at der ikke var sørget for tilstrækkelig Sikkerhed for Kontraktens Opfyldelse. Siden omtalte han den Fare, man i politisk Henseende vilde udsætte sig for ved et saadant Kompagniskab med Englænderne. Hvad Anlægskapitalen til Jernbanen angik, meente Taleren, at Staten kunde optage et Laan. Efter at have udtalt sig paa det Varmeste for Jernbanens Anlæg for norsk Regning, hvilket ogsaa Jernbanekommissionen og Regjeringen havde gjort til forrige Storthing, lod han oplæse et allerede før offentliggjort Forslag, gaaende ud paa, at Staten skulde tegne Aktier for det Halve til Jernbanens Udførelse beregnede Beløb, at Arbeidet skulde paabegyndes, naar Subskriptionen havde naaet op til 500,000 Spd. og at, dersom den nødvendige Kapital ved den ikke senere kunde tilveiebringes, skulde et Laan optages under Statens Garanti af den til Udførelsen fornødne Sum, for hvilken Jernbanen skulde pantsættes.

Da Præsidenten antog, at der ogsaa var Anledning til at faae Viigs Forslag afgjort med de øvrige, fremkom denne først med sine Indvendinger mod den bekostelige Forlængelse af Jernbanen fra Strømmen til Mjøsen og fremsatte derpaa et Forslag, gaaende ud paa, at der skulde optages et udenlandsk Statslaan, stort 700,000 Spd., hvoraf 500,000 Spd. skulde anvendes til Kanalisering og Resten til en Jernbane, naar et Interessentskab tilskjød den resterende Sum. Hagerup forlangte derpaa Ordet, især for ved Exempler at vise, hvor usikre Kalkulerne ved Jernbaneanlægs Kostende ofte vare, hvilket han især gjorde for at imødegaae Lerches ytrede For-

mening om Paalideligheden af Overslaget over Jernbanens Kostende. Derhos meente han, at Vedligeholdelsesomkostningerne vilde formedelst vor langvarige Vinter blive betydeligere end antaget. Indlod man sig derfor med Englænderne, vilde man have en Grændse for sin Udgift. Sikkerhed for Banens Istandbringelse havde man deri, at de norske Bidrag skulde erlægges terminviis og blot eftersom Arbeidet var skredet frem til et vist Maal.

Efterat Schweigaard havde havt Ordet for at oplyse et Par faktiske Feiltagelser med Hensyn til Bestyrelsen og Transportpriserne, paapegede Ueland Nødvendigheden af at vække Assosiationsaanden og af at Sagen nøiere undersøgtes, især hvad Jernbanens Nærmelse mod Vormsund angik, hvorved Banen baade blev kortere og af mere Nytte for det østerdalske Dalføre.

Uagtet Stabell altid havde ønsket Banen udført for norsk Regning, maatte han dog under de nærværende Omstændigheder erklære sig for det engelske Forslag som det eneste praktikable, man for Tiden havde. Foretagendet blev for dyrt for os alene, med mindre det skulde udføres for Statskassens Regning, hvilket han dog ikke kunde foreslaae. Han tvivlede meget paa, at de private Subskribenter, der havde gjort saa patriotiske Opofrelser for Sagen, vilde indlade sig paa den efter Lerches Forslag. Vel forlangte Englænderne 30,000 Spd. mere end hvad Banen efter den norske Beregning vilde komme til at koste, men udførte man den for norsk Regning, vilde man maaskee ikke engang paa langt nær slippe ud med den Sum, Englænderne forlangte. Viigs Forslag ansaa Taleren for mindre end en halv Forholdsregel.

Augustinussen fremsatte paa Grund af mange Betænkeligheder, han havde ved Sagen, Forslag om dens Tilbagesendelse til Kommitteen, hvorimod Schweigaard erklærede sig paa det Bestemteste. Derpaa udtalte Møinichen sig for det engelske Forslag og fremhævede, til Fordeel for samme, især Sandsynligheden af at Kalkulerne, paa Grund af Terrainets Vanskeligheder m. m., i høi Grad vilde blive overskredne. Han viste derhos, at Nordmændene kunde, efter Kontrakten, ikke komme til at lide Tab, selv om Englænderne forlode Banen halv færdig. Taleren beviste endelig, at Foretagendet ikke var lokalt men nationalt.

Rosenqvist talte for den kongelige Proposition; ved at gaae ind paa den vilde vi komme i nærmere Berørelse med Udlandet, hvis Pengemænds Deeltagelse er nødvendig i større Foretagender hertillands; Taleren udhævede ogsaa det Ønskelige i at vore Arbeidere fik sikre Udsigter til lønnende Beskjæftigelse, hvilket de vilde, naar man indrettede sig saaledes, at man havde Midler til ogsaa at sætte andre større Foretagender i Gang deels under, deels efter Jernbaneanlægget.

Efterat Lerche i et længere Foredrag atter havde gaaet løs paa den engelske Kontrakt, fik Aars Ordet og udtalte sig i modsat Retning. Han udhævede den Redebonhed, hvormed man lige til Nordkap havde ydet Bidrag til dette Nationalforetagende, og anførte til Fordeel for den kongelige Proposition, at man ved den fik en bestemt Grændse for sine Bevillinger og undgik at trække saa store Summer, som der udfordredes til Jernbanen, fra andre nødvendige Foretagender til Landets Opkomst og Næringsveiene i det Hele taget.

Holst udviklede, hvilke Fortrin Viigs Forslag, der var blevet saa lidet paaagtet, havde fremfor den kongelige Proposition, der gik ud paa et for storartet og luxuriøst Foretagende. Til Fordeel for Viigs Kanaliserings-Forslag udhævede han den berømte Oberst Ericssons Anbefaling og foreslog en speciel Kommittee nedsat til at gjøre Indstilling desangaaende.

Schweigaard viste, at Viigs Forslag hverken var tilsidesat eller endog blot løselig behandlet, men at man ikke kunde bifalde det af de deels i Indstillingen, deels under Debatterne anførte Grunde, der ikke vare saa mange i Tal, som de vare vægtige (en Løve var bedre end hundrede Harer, sagde han). Taleren gjennemgik derpaa Grundene for Jernbanen og mod Kanaliseringen og fremlagde tvende Breve fra Ericsson til Indre-Departementets Chef, hvori han erklærer, at hiin maa foretrækkes for denne.

Den 14de Marts fortsattes Debatterne. Efterat Augustinussen havde erklæret, at han frafaldt sit Forslag om Sagens Tilbagesendelse, udtalte Bergh sig i et vidtløftigere Foredrag for den kongelige Proposition og imod det viigske Forslag. Hoelstad ytrede sig derpaa angaaende Kaliseringen, hvorefter Valstad fik Ordet. Han udtalte sig udførligere for Jernbaneanlæg, hvilket han dog troede burde gaae til Svanøfossen, da man derved vilde spare noget i Omkomstningerne og tillige forene begge de store Oplande, Mjøstrakten samt Soløer og Odalen. Taleren kunde dog ikke gaae ind paa den engelske Kontrakt formedelst de Baand, den lagde paa Efterkommerne; derimod fremsatte han et Forslag, gaaende ud paa, at der, under Betingelse af at Private og Kommuner tegnede sig for et Beløb af 470,000 Spd. skulde bevilges to Millioner Spd. forskudt af Statskassen til en Jernbane, der væsentlig skulde udføres efter den med Englænderne afsluttede Kontrakt; Regjeringen skulde bemyndiges til at sælge Aktier til Jernbanen til pari Kours og det hele Arbeide skulde bortakkorderes.

Derpaa udtalte Roll sig for den kongelige Proposition, ligeledes Stray, der havde frafaldt den Mening, han havde havt inden Kommitteen, og endelig Lange, og Tonnesen, hvilken sidste fandt Englændernes Tilbud overordentlig fordeelagtigt. Holst og Viig imødegik Schweigaard og søgte at vise Fordelene ved Kanaliseringen. Stabell viste atter det Modsatte. Bruun og Bagger udtalte sig for den kongelige Proposition, mod hvilken den sidste i Begyndelsen havde fundet Hindringer i Grundloven. Borch ytrede, at han uagtet han var kommet til Storthinget, med den Mening, at han vanskelig kunde stemme for et saa kostbart Foretagende som en Jernbane, nu var kommet til et modsat Resultat. Han fandt Valstads Forslag bedst, men var dog alligevel ikke ganske uvillig til at gaae over til den kongelige Proposition. Efterat Flere havde havt Ordet, endte Schweigaard Dagens Debatter med et Foredrag, der varede $1\frac{1}{2}$ Time.

Tredie Dags Forhandlinger, aabnedes med Præsidentens Oplæsning af et af Lerche fremsat og af Valstad og Ueland bifaldt Forslag om at en Lokomotiv-Jernbane skulde bygges snarest muligt; Sagen skulde sendes tilbage til Kommitteen for at denne snarest muligt kunde gjøre Indstilling om Jernbanens Anlæg for norsk Regning.

Efterat en Høben Talere havde erklæret sig snart for det ene, snart for det andet Forslag, kom man endelig i et afholdt Eftermiddagsmøde saavidt, at Sagen blev optagen til Votering denne Dags (Løverdags) Aften Kl. 6.

Først afgjordes det, efter den af Præsidenten antydede Voteringsmaade, med 58 mod 48 Stemmer, at Sagen ikke skulde sendes tilbage til nogen Kommittee. Dernæst afgjordes med 73 mod 33 Stemmer, at Kongen og ikke Storthinget skulde udnævne Jernbane-Direktørerne, hvis Minoritetens Indstilling seirede. Nu stilledes Lerches Forslag mod Minoritetsindstillingen og antoges med 63 mod 43 Stemmer.

Ved alternativ Votering mellem Lerches og Valstads Forslag bifaldtes det sidste med 54 mod 52 Stemmer. Endelig voteredes der alternativt over Valstads Forslag og det saakaldte engelske Forslag. Med 81 mod 25 Stemmer bifaldtes det sidste, dog saaledes, at der efter Forslag af Stray, Stabell og Ytteborg tilføiedes: „Regjeringen anmodes om at interessere sig for, at norske Arbeidere, Haandværkere derunder indbefattede, saavidt muligt benyttes ved Jernbanens Anlæggelse og Drift".

(Fortsættes.)

Norge.

Christiania. Fra den norske Handelsmand A. Jacobs i Callao i Peru har Universitetet modtaget som Gave et Par Afgudsbilleder og forskjellige af Jorden opgravede gamle Sager, foruden flere Slags Ertser, hvilket Alt var nedlagt i en med Perlemor indlagt Kasse, der skal have staaet over 100 Aar i et forhen rigt Nonnekloster i Lima.

— I Onsdags gav Frøken **Blom** i Frimurerlogen en Koncert, der var ret godt besøgt og hvorved Sangerinden høstede ikke ringe Bifald.

— Den 5te afholdtes Generalforsamling i **Kunstforeningen.** Ifølge Direktions-Formandens Oplysning udgjør Medlemmernes Antal iaar 643, Indtægten 3849 Spd. 19 ß, hvoraf 2656 Spd. er anvendt til Indkjøb af Malerier til Udlodningen, og 1159 Spd. til Altertavle til Vor Frelsers Kirke. Udlodningen bestod af 60 Nr., hvoriblandt 34 Malerier, Resten Akvareller, Lithographier, Kobberstik og Skulpturarbeider. Til Direktører valgtes Kand. A. Munch, Pastor Boyesen, Assessor Kro , Prof. Welhaven og Auditor Nicolaysen.

— Prof. **Hansteen** er bleven udnævnt til Ridder af den russiske Stanislausorden og Lieut. Fr. Klouman til Ridder af St. Annaordenen.

Lillehammer. Dampskibet **Dronningens** Indtægt har iaar været 5842 Spd. 52 ß, Udgiften 2519 Spd. 68 ß. Overskuddet 3322 Spd. 104 ß giver et Udbytte af omtr. 17 en halv pCt., hvoraf Aktieierne erholdt 10 pCt.

Drammen. Da de 4000 Spd., som Tangens Kommune har tilskudt til det af Arkitekt Schirmer kalkulerede Beløb til Opførelsen af den nye Kirke paa Tangen, hellerikke viste sig tilstrækkeligt til de fornødne Indretninger, saasom Altertavle, Orgel, Taarnuhr, Klokker m. m., har Skibsrheder H. C. Stibolt til Bygningskommissionens Raadighed stillet en Sum af indtil 500 Spd. til Anskaffelsen af et Taarnuhr og tillige erklæret sig villig til at anskaffe en Storklokke.

Laurvig. Ifølge Repræsentantbeslutning skal **Broen over Farris-Elven** opføres af Jern med Aabningsindretning, under Betingelse af, at den ikke kommer til at koste over 6,000 Spd. og at den halve Sum erholdes laant og den anden Halvdeel tilskydes af Staten og Fritzø Jernværk, hver med lige meget.

Brevik. I Formand- og Repræsentant-Møde er bevilget 30 Spd. til et Gravminde over Familien Holst, ifølge et Andragende fra Bestyrelsen af Mad. sal. Holst's Legat.

Skien. Fra Kjøbm. Ludv. Wiese er der kommet Underretning om, at han i Newcastle har sluttet Kontrakt om et Jerndampskib til Flaa-, Hvideseids- og Bandags-Vandet, der skal leveres inden Udgangen af Februar næste Aar for 1600 Pd. Stl. Sammesteds er Dampskibet for Langesundsfjorden bestilt; det skal være fuldt færdigt til 14de Mai næste Aar og koste 1680 Pd. Stl.

Arendal. Det Grosserer Stephansen tilhørende Skib, Prinds Oscar, der nylig er gaaet paa Vandet, er det største af de der paa Stedet byggede Skibe.

Bergen. Ole Bull har nu tiltraadt sin nye Udenlandsreise.

Oversigt over norske Blades Indhold.

I en i Chr. P. for 1ste Oct. indrykket Korrespondent-Artikel fra Tromsø hedder det, at Kautokeinofinnernes religiøse Opvækkelse i den sidste Tid skal vise sig fra meget extravagante Sider og falde de faa Anderledestænkende til stort Besvær. Da Past. Zetlitz er flyttet bort, ere de nu uden Præst; dog haabes, at Stockfleth, der for Øieblikket er paa sin sidste Reise i Fjeldet og Østfinmarken, vil komme og tage sig af dem.

Da den Kommission, der af Regjeringen blev nedsat til at undersøge om det Fyr, hvortil sidste Storthing bevilgede Penge, bør opføres paa Jæderen (Obristadbrække) eller Egerøen, er kommen til det Resultat, at det sidste Sted bør vælges, har Stavangers Sømandsforening fundet sig foranlediget til at anmode Marinedepartementet om at stille Sagen i Bero, indtil de forskjellige Sømandsforeningers Formening var indhentet. I den Anledning opfordrer hiin Forening i Stav.-Amt. Landets øvrige Sømandsforeninger og Skibsførere til i Løbet af denne Maaned at afgive Erklæring om hvor de troe Fyret hensigtsmæssigst bør placeres. Den stavangerske Forening anfører flere Grunde for at Fyret bør anbringes paa Obristadbrække.

Foranlediget af denne Opfordring anmoder C. Nielsen, der fungerer i Fyrdirektørens Fravær, gjennem Mgbl. Sømandsforeningerne og Skibsførerne om ikke at binde deres Stemmer inden Fyrkommissionens Indberetning bliver trykt, da man deraf vil blive bekjendt med de Grunde, hvorefter Kommissionen har handlet.

Udgiverne af „Norsk Folkeblad" paaminde i Aviserne dem, der agte at subskribere, om at gjøre dette snart; thi det hidtil anmeldte Subskribentantal er ikke tilstrækkeligt til at dække Udgifterne. Samtidig hermed indbyder A. Th. Nissen til Subskription paa „Nationalbladet", idet han bemærker, at det er dette Blad og ikke hiint, „hvortil Indbydelser ere udstedte efter Opfordring af Ueland og Sverdrup, dertil bemyndigede af 54 af deres Medrepræsentanter".

Sverige. Den norske Generallieutenant Carl Mansback er den 1ste f. M. udnævnt til Envoyé extraordinaire og Minister ved det østerrigske Hof. Hans Løn er fastsat til 7200 Rdl. Hamburger Bko., ligesom der er tilstaaet ham som Ekviperingspenge en Sum af 2000 Rdl. Hamb. Bko. — De fleste saakaldte „Nationer" i Upsala have bifaldt et Forslag fra Studenterkorpset om at indrette en almindelig Læseforening samt at overtage det Skandinaviske Selskabs og Studenterforeningens Bibliotheker som Studenterkorpsets fælles Eiendom. Det antages saaledes at ville blive Alvor af en længe paatænkt Forening af Studenterkorpserne til et Heelt. — Dagbladet Vore er nu ophørt, efterat den Overeenskomst er truffet, at en ny udkommende konservativ Tidende, der har Navn af den svenske Tidende, skal sendes Vores Abonnenter i December Maaned. Dette nye Blad staar under Ledelse af den som en dygtig Forfatter bekjendte Oberst Hazelius, der har kjøbt den før med Vore forenede Dagligt Allehanda, medens Vores Redaktion har slaaet sig sammen med Aftonbladets nye Redaktion. — Den ondartede Sygdom mellem Hundene i Stockholm vedvarer endnu, og var hidtil 60 Hunde døde deraf paa Veterinæranstalten. Politiet har opfordret til strængere Overholdelse af Forbudet mod at lade Hunde gaae løse.

Danmark. Saavel i Landsthinget som i Folkethinget har der været meget levende og interessante Debatter angaaende Danmarks fremtidige Fohold til Slesvig, endskjønt man forgjæves har forsøgt at faae Ministeriet til at udtale sig med Hensyn til Landets ydre Politik. Paa de gjorte Interpellationer har Ministeriet svaret, at Regjeringen vel har taget en Beslutning, men at denne paa Grund af værende Forhandlinger endnu ikke er moden til at meddeles Rigsdagen. Under Diskussionen i Landsthinget udtalte dog Udenrigsministeren det Haab, at Schleswigholsteinismen efter Forhandlingernes Afslutning skal være tilende. I Landsthinget besluttede man derefter eenstemmigen en motiveret Dagsorden, hvori man udtalte det Haab, at Planen til Ordningen af Rigets Dele ikke vil medføre Gjenoprettelsen af Stænderinstitutionen af 1831 og 1834 og ikke betinge nogen administrativ eller judiciel Forbindelse mellem Slesvig og Holsten, eller Opgivelsen af Slesvigs tilsagte konstitutionelle Forbindelse med Danmark. — Dagen efter, den 27de f. M., indbragte Lehman i Folkethinget et Adresseforslag, hvori det udtales som Thingets faste Haab, at der indenfor et med Arveenhedens Baand samlet dansk Monarchi vil blive arbeidet videre paa det ved Martsprogrammet udtalte Formaal: paa en til Tidens konstitutionelle Fordringer svarende Maade at knytte det fra 1721 med Kongeriget forfatningsmæssig forenede Slesvig grundlovmæssig til det egentlige Danmark. — Adresseforslaget blev med 49 St. mod 35 besluttet fremmet. Det skal imidlertid ikke være sandsynligt, at denne Adresse vil blive yderligere fremmet af Folkethinget; derimod turde en Dagsorden, ganske eller omtrent ligelydende med Landsthingets, blive foretrukket; herom synes alle Fraktioner at have forenet sig; denne Rigsdagens bestemte, men dog ingenlunde voldsomme Optræden overfor Ministeriet synes dog ikke at ville virke til nogen Eftergivenhed fra dettes Side med Hensyn til den udenlandske Politik. Det berettes nemlig som ganske vist, at den nationale Sags ivrigste Forkjæmper i Ministeriet, Kultusminister Madvig, definitivt har begjært sin Afsked.

Finantsministeren har forelagt Folkethinget et Lovudkast om en Rentegaranti for Forlængelsen af Kjøbenhavn-Roskilde-Jernbanen til Korsør ved Hjælp af det bestaaende Jernbaneselskab for Banen til Roskilde. Indtægten ved Banen antages ikke at ville blive mindre end 4 a 5 pCt. Efter Udkastet er Eneretten tilsagt for 96 Aar, og Rentegarantien 4 pCt. for en Anlægskapital af $6\frac{1}{2}$ Million Rdlr. for hele Banen (deraf $1\frac{1}{2}$ Mill. for Kjøbenhavn-Roskilde og 5 Mill. for Roeskilde-Korsør). Der havde været Tilbud om en Garanti af $4\frac{1}{2}$ pCt. af en Anlægskapital paa 6 Mill.; men man havde foretrukket Garantien af 4 pCt. som den, der i de første Aar vilde være mindst betyngende. Staten skal efter Udkastet have Ret til at kunne indløse Aktierne til Pari-Kours efter 25 Aars Forløb.

Blandede Efterretninger.

Noget af det Vigtigste, den udenlandske Post bragte os, er den Tale, som Præsidenten i Anledning af Præmie-Fordelingen til Londoner-Industriudstillerne blandt de franske Fabrikanter har holdt i Overværelse af et stort Publikum, det diplomatiske Korps og alle høiere Autoriteter, i det rummelige Lokale, Cirque national i Paris. Louis Napoleon har talt flere Gange offentlig, siden han blev Præsident, og altid sagt Noget, som overraskede Publikum og gjorde Opsigt, men ingen af hans foregaaende Taler kan i denne Henseende maale sig med den nævnte. Den er især charakteristisk, fordi den er den første han har holdt i en republikansk Tone, og fordi han deri i de stærkeste Udtryk angriber baade Legitimister og Orleanister. „Hvor stor vilde den franske Republik være," udraabte han blandt andet, „naar man vilde tillade den at arbeide for sine sande Interesser og paa en Forbedring af sine Institutioner, istedetfor at det er bestandig forstyrret paa den ene Side af de demagogiske Ideer, og paa den anden af de monarkiske Drømmebilleder (hallucinations monarchiques)." Endvidere forsikrede han, „at man ikke behøvede at frygte for den nærmeste Fremtid, men spekulere i Ro og Mag, thi," sagde han, „Roligheden bliver vedligeholdt, hvad der end maatte hænde." Han sluttede sin mærkelige af Bravo-Raab modtagne Tale med følgende Ord: „En Regjering, som støtter sig til hele Nationens Masse, som ikke drives af anden Kraft end Iveren for det offentlige Vel og som besjæles af denne brændende Tro, der er istand til at veilede med Sikkerhed endog igjennem Strækninger, hvori intet Spor af Vei er at finde — en saadan Regjering, siger jeg, vil være istand til at opfylde sit Kald, fordi den har den Ret for sig, som kommer fra Folket, og Styrken, som kommer fra Gud." Vort indskrænkede Rum tillader os ikke at gjengive Talen i dens Heelhed eller indlade os paa Reflexioner, hvortil den giver saa rigelig Anledning; vi have kun at bemærke, at Louis Napoleon i den sidste Tid paa den ene Side søger at smigre Republikanerne og vil bringe dem til at troe, at uden ham ville Orleanister og Legitimister faae Overhaand og styrte Republiken, paa den anden Side synes han at ville sige til Royalisterne: Tager Eder iagt, I konspirere mod mig, men jeg er den stærkeste Forsvarer af Eiendom og den bedste Garantie for Fredens Overholdelse; understøtter I ikke min Kandidatur til Præsidentskabet næste Aar, saa faar I Krig, og muligens den røde Republik. Denne Argumentation har virket udmærket godt, og uagtet den gamle Majoritets Hovedmænd ere rasende paa Præsidenten, saa begynde dog de mere Frygtsomme og Forsigtige, som fremfor Alt ville leve i Fred, og bryde sig meget om sine Lommer, men lidet om hvem der skal regjere i 1852, at vakle, og vi have seet ved foregaaende Leiligheder, hvorledes den gamle konservative Majoritet næsten daglig smelter sammen.

— General Cavaignac skal snart gifte sig med en Broder-Datter af Banquier Odier, forhenværende Direktør af den franske National-Bank. Bruden bringer ham en Medgift af 800,000 Franks i Kontanter og dertil skal hun være ung og smuk. Generalen eier selv ingen Formue. — Louis Napoleon har udnævnt Casabianca til Finantsminister og Lefebre Duoufle til Handelsminister; begge ere af reen bonapartistisk Farve.

— I Belgien er Arveafgiftsloven, med nogle Forandringer bleven antagen af Senatet med 46 mod 6 Stemmer, hvorved det nærværende liberale Ministeriums Bestaaen er sikret.

— I Berlin aabnedes Kamrene den 27de f. M., medens Kongen befandt sig i Hannover ved den nylig afdøde Kong Ernst's Begravelse, af Minister-Præsidenten Manteufel med en Tale, der intet Mærkeligt indeholdt.

— Et polsk Opositionsblad, der hidtil udkom i Posen under Titel af Goniecpolski er bleven undertrykt af Politiet; det var den sidste Forsvarer af den polske Nationalitet mod det preussiske Tvangsherredømme.

— I Hannover maatte det liberale Ministerium, som hidtil fungerede under Munchhausens Forsæde, vige Pladsen for et nyt, dannet af Hr. v. Schele, der beskyldes for at være reaktionær.

Christiania. Trykt i A. W. Brøggers Bogtrykkeri.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 11. | Udkommer hver Løverdag Aften. | Christiania den 13de December 1851. | Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. | I. Bind.

Indhold:

Ludvig Napoleon Bonaparte

er den yngste Søn af Keiser Napoleons Broder Ludvig, Hollands Exkonge, og Hortensia Beauharnais, en Datter af Keiserens første Kone Josephine. Han blev født i Paris den 20de April 1808 og blev som Barn særdeles meget afholdt af sin berømte Onkel, der i sine barnløse Dage betragtede ham og hans ældre, nu afdøde Broder som Arvinger til hans store Navn og Herredømme.

Efter Napoleons Fald blev den unge Prinds, med hele den øvrige Keiserfamilie, forviist fra Frankrig. Han fulgte med sin Moder til Augsburg, hvor han erholdt en fortrinlig Opdragelse og gjorde sig fortrolig med det tydske Sprog. Siden fulgte han Moderen til Schweiz, hvor denne havde kjøbt Godset Arenenberg, og lagde sig nu med Iver efter Krigsvidenskaberne.

Ved Julirevolutionen troede han den Bom hævet, der stod hans Fremtidsplaner iveien, og han ventede, at Forviisningsdekretet vilde blive sat ud af Kraft; men nei! Ludvig Philip afslog hans Tilbud om at tjene som simpel Soldat i den franske Armee og Dekretet fornyedes. Han maatte altsaa for det Første see sig om efter en anden Tumleplads for sine ærgjerrige Planer. Med sin Broder gik han 1831 til Toskana og deeltog samme Aar i Opstanden i Romagna. Da denne mislykkedes, maatte Brødrene søge Redning i Flugten. Underveis blev den ældste syg i Forli og døde der, og Ludvig Napoleon reddedes kun med Nød og Neppe af sin Moder fra at falde i Hænderne paa de fremrykkende Østerrigere. Da hun anede Uraad, havde hun nemlig forskaffet sig et Pas, der lød paa en engelsk Dame med to Sønner, og var ilet til Italien. Hun traf sin gjenlevende Søn paa Veien til Pesaro, skjulte ham hos sig og lod udsprede det Rygte, at han var seilet til Korfu. Begge kom efter mangehaande Farer til Paris, derfra til England og omsider tilbage til Slottet Arenenberg i Schweiz.

Her hengav Sønnen sig ivrigt til literære Beskjæftigelser; Frugter af hans Flid vare „Politiske Drømmerier" (rèveries politiques 1832), „Haandbog i Artilleriet" og især „Politiske og militære Betragtninger over Schweiz" (Considèrations politiques et militaires sur la Suisse), for hvilke han blev Æresborger i Schweiz og fik Kapitains Rang i Artilleriet.

Som Borger i Thurgau gjorde Ludvig Napoleon sig agtet og elsket saavel ved de Forbedringer, han indførte i Militærvæsenet, som ved den Understøttelse, han ydede forskjellige Læreanstalter og almeennyttige Foretagender. Ogsaa den sjeldne Aandsnærværelse, han viste ved Redningen af en Kone og et Barn, der vare i Livsfare, bidrog Sit til at gjøre ham yndet.

Udfaldet af den italienske Opstand havde imidlertid ikke gjort ham forsigtigere; han vilde paa flere anseete Polakkers Opfordring ile til Polen for at lede Insurrektionen; men Efterretningen om Warschaus Fald og Polens Undergang bragte ham i god Behold tilbage til Arenenberg.

Nu henvendte han sin Opmærksomhed paa Frankrig, for om muligt der at faae en Insurrektion istand og saaledes svinge sig iveiret. Hertugen af Reichstadt var død, og han ansaa sig selv som Arving til hans Fordringer. Der manglede heller ikke paa glimrende Tilbud til ham fra Frankrigs betydeligere Personligheder, med hvem han ogsaa snart satte sig i nærmere Forbindelse. Ludvig Philip skulde fortrænges ved den Tryllevirkning, som Ludvig Napoleons forgudede Onkels Navn og Minde endnu udøvede paa Gemytterne i Frankrig. Allerede i Aaret 1832 havde Chateaubriand skrevet til Ludvig Napoleon: „Skulde det behage Gud at forstøde den hellige Ludvigs Stamme, — skulde vort Fædreland forkaste et Valg, som det ikke har sanktioneret, og skulde dets sociale Tilstande umuliggjøre Oprettelsen af en Republik, da gives der intet Navn, min Prinds, der stemmer saa nøie overeens med Frakrigs Hæder, som deres."

Og Lafayette ytrede, under en Sammenkomst med Prindsen i 1833, sin Anger over at have bidraget til Ludvig Philips Thronbestigelse, idet han tillige tilføiede: „Frankrig er ikke republikansk, men vi havde dengang Ingen, som vi kunde stille i Spidsen for Nationen. Man troede, at Napoleon den Anden var Fange i Wien." Han opfordrede ogsaa Prindsen til at begive sig til Frankrig, saasnart nogen gunstig Leilighed tilbød sig, og forsikrede ham, at hans Navn var det mest populære i hele Landet.

Ludvig Napoleon var ikke den, der stolede saa lidet paa sin Lykke og sine Evner, at han skulde finde det klogt og nødvendigt at slaae al den forespeilede Fremtids Storhed af Hovedet. Han vilde tvertimod gribe den snarere end selv hans Venner fandt det raadeligt, og vovede forklædt at besøge Strasburg. Han vendte vel nu tilbage til Arenenberg; men da det Molé-Guizotske Ministerium i 1836 afløste det Thiersske, forlod han Slottet, under Paaskud af en Jagttour, og begav sig til Freiburg i Baden og derfra til Strasburg. Her traf han Medviderne i sine Planer, og holdt om Aftenen den 29de October en Raadslagning med dem om hvad man skulde gribe til. Det var ikke saa godt at komme paa det Rene dermed, især da Prindsen ikke vilde udsætte sig for at komme alt for stærkt i Vasken. En Proklamation blev affattet og bestemt til at uddeles, men da man næste Dag skulde skride til Handling, gik det ikke saa glat, som man havde ventet. Ludvig Napoleon og nogle af hans Venner bleve fængslede; Prindsen blev ført til Paris. Regjeringen vidste ikke rigtigt, hvad den skulde gjøre med Helten fra hiin næsten latterlige Opstand. Man fandt det bedst at sende ham til Amerika, saa blev man ham kvit. Han ankom ogsaa i 1837 til Ny-York; men her forblev han ikke længe. Saasnart han hørte, at hans elskede Moder var bleven farlig syg, ilede han tilbage til Europa; ukjendt ankom han til Arenenberg, for der snart at tage sidste Afsked med Moderen.

Ludvig Napoleon Bonaparte.

Den franske Regjering ønskede imidlertid ikke at have Prindsen saa nær sig som i Schweiz, og fordrede derfor ved sin Gesandt, at Republiken skulde jage ham bort. Dette nægtede Schweizerkantonerne, som stridende imod Nationalæren. Frankrig maatte sætte en Troppestyrke i Bevægelse, for at tvinge Edsforbundet til at opfylde dets Fordring. Da forlod Prindsen frivillig Schweiz for ikke ved sin Nærværelse at udsætte Landet for en farlig Krig og begav sig i Efteraaret 1838 over Holland til London.

Her blev han modtaget med samme Gjæstfrihed, som andre politiske Flygtninger fra Fastlandet, og kunde saaledes atter i Ro beskjæftige sig med literære Sager. Næste Aar (1839) udgav han sine „Napoleonske Ideer" (Idèes Napoleonniennes) hvori han, ligesom i sine „Politiske Drømmerier" søger at vise, at Frankrigs Gjenfødelse blot er mulig ved Napoleonider og at det republikanske Keiserdømme er det Statssystem, som det ikke kan opgive.

Imidlertid opgav han ikke Haabet om at gjøre sin Lykke i Frankrig. Den Enthusiasme, Udleveringen af hans store Onkels Aske fremkaldte, viste, med hvilken Begeistring det franske Folk endnu omfattede hans Minde, og at det heller ikke glemte hans Familie, lagde Petitionerne til Deputeretkammeret om dens Tilbagekaldelse klart nok for Dagen. Prindsen troede, at Folket var blevet saa kjed af Dynastiet Orleans, at han blot behøvede at vise sig paa Frankrigs Jordbund for at styrte det, og derfor fandt han det heller ikke fornødent at agte paa de Stemmer blandt hans Tilhængere, der fraraadede ham et saadant Skridt.

Den 4de August 1840 indskibede Prindsen sig i London paa et Dampskib, som han havde leiet for, som det hed, at gjøre en Lysttour dermed. Nogle af Deeltagerne i Strasburgsaffærerne (der samtlige vare blevne frikjendte af Juryen) og flere andre høie Militærpersoner, deriblandt Grev Motholon, fulgte med ham. Den 6te August landede Prindsen med en levende tæmmet Ørn paa Skuldrene, i en Landsby nær ved Boulogne, til hvis Havn Dampskibet gik for et muligt Tilbagetogs Skyld. Imidlertid rykkede han med Toget ind i Staden og trængte ind i en Kaserne. Soldaterne raabte strax: „Keiseren leve!" Da en Kapitain kom og foreholdt dem deres Pligt, affyrede Prindsen en Pistol paa ham, men Kuglen traf en Soldat istedet. Siden gik det løs mod Slottet, hvis Porte dog til Uheld vare for stærkt stængte. Imidlertid var en fra London medbragt Proklamation bleven uddeelt til Folket.

Underpræfekten med Nationalgarden satte snart en Pind for Prindsens Fremgang og betog ham den Tanke, at han som en fra Elba tilbagevendt anden Napoleon ikke engang behøvede at stampe i Jorden, men blot at nævne sit Navn, for at frembringe Legioner. Han maatte flygte til Kysten og bestige den første, den bedste Baad — Soldaterne fyrede, Baaden kantrede, Prindsen og hans Ledsagere bleve fangne og satte ind paa Slottet.

Et Par Dage senere bragtes de Sammensvorne til Paris og stilledes for Pairsretten. Generalprokurøren søgte især at latterliggjøre Prindsen og androg endelig paa Dødsstraf; Berryer holdt en glimrende Forsvarstale for ham. Dommen blev afsagt den 6te October 1840 og lød paa livsvarigt Fængsel. Prindsen blev med et Par af de vigtigste Medskyldige ført til Fæstningen Ham.

Her sad han til i 1845, da hans Fader blev syg, og ønskede at see ham hos sig, inden han døde. Da han ikke fik Regjeringens Tilladelse til at besøge Faderen, tog han sig selv Friheden og flygtede, forklædt som en Haandværker, bort fra Fæstningen. Over Belgien kom han til England for derfra at ile til Livorno, hvor Exkongen var. Men denne døde, inden det blev noget af med Reisen. Rimeligviis tog Prindsen sig dette heller ikke saa nær, da Faderens Forhold til Moderen*), hos hvem han var op-

*) Denne var nemlig bleven Faderen paanødt som Gemalinde. Adskilt fra sin Mand levede hun i Schweiz, medens han i de sidste 30 Aar opholdt sig i Italien.

dragen, vistnok maatte have slappet den sønlige Kjærligheds-følelse.

I London skrev han til den franske Gesandt der, at han ikke mere vilde tænke paa Krig med den franske Regjering, men slaae sig til Ro, hvilket han ogsaa gjorde, indtil Februarrevolutionen gav ham nyt Haab. Men da indfandt han sig, som andre Medlemmer af den bonapartiske Familie, snart i Paris. Han skrev til den provisoriske Regjering, at han ilede med at efterkomme enhver god Borgers Pligt, „at flokke sig om Republiken." Da den provisoriske Regjering lod Prindsen forstaae, at den ikke skjøttede sig om hans Tjeneste, skrev han nok et Brev, hvori han erklærede, at han til et Beviis for sine Hensigters Reenhed og sin Patriotismes Oprigtighed fjernede sig, fordi Regjeringen ansaa hans Nærværelse i Paris for farlig. Imidlertid bragte disse Breve, der publiceredes, og Nationalforsamlingens stormende Forhandlinger angaaende Forviisningsdekretet, Prindsen stærkt for Orde. Han blev paa en Maade Dagens Helt og valgtes i fire Departementer til Medlem af Nationalforsamlingen.

Kort efter, den 15de Juni 1848, fremkaldte et Brev fra Prindsen stærk Uvillie mod ham i Nationalforsamlingen; det indeholdt nemlig flere besynderlige Udtryk og nævnte ikke engang Ordet Republik. Men næste Dag ankom der, besynderligt nok, et andet Brev, der beroligede Gemytterne og udslettede enhver Tvivl med Hensyn til hans republikanske Sindelag.

Ved de den 17de September 1848 i Paris foretagne Nyvalg erholdt Ludvig Napoleon Bonaparte 110,752 Stemmer. Herover blev Regjeringen yderst forskrækket, og med Forsæt udspredtes Rygter om en Komplot, der havde til Formaal at skaffe Prindsen Keiserkronen.

Den 21de September ankom han til Paris og den 26de tog han Sæde i Nationalforsamlingen. Han holdt en Indtrædelsestale, hvori han forstod at snakke alle Partier tillags. Han lovede at arbeide for „de demokratiske Institutioners Udvikling, som Folket havde Ret til at fordre," og „at forsvare Ordenen og fremme Republikens Vel."

Snart begyndte Diskussionerne om en Præsidents Valg. Det viste sig da, at der ikke var synderlig Tale om andre Kandidater end Prindsen og Cavaignac. Da direkte Valg var bleven besluttet, kunde man nok forudsee, at Ludvig Napoleon, ved sit blandt de simplere Klasser saa populære Navn, vilde holde sin Medbeiler Stangen. Han valgtes da ogsaa med 5,434,226 Stemmer, medens Cavaignac blot fik 1,448,362 Stemmer.

At gjennemgaae hans Færd som Præsident hører ikke hid. Enhver, der har „fulgt med Tiden" i de tre sidste Aar, vil af de i Aviserne meddeelte Aktstykker kunne opgjøre med sig selv, hvorvidt Ludvig Napoleon er den rette Mand til at beklæde den første Tillidspost i Europa.

Den elektriske Telegraph.

(Af O. J. Broch.)

II.

Galvanismen og dens vigtigste Phænomener.

Jeg har i et foregaaende Nr. paaviist de vigtigste Egenskaber, som den ved Rivning frembragte Elektricitet besidder, og hvorledes disse kunne anvendes til, paa betydelige Afstande med en øieblikkelig Hurtighed at frembringe Signaler. Jeg paaviiste tillige, hvilke Vanskeligheder Rivningselektriciteten medførte; den stærke Spænding, den besad, hvilken bevirkede, at den holdt sig paa Legemernes Overflader, og den lille Kvantitet, hvori den kan frembringes, hvilket bevirker at den idelig opbruges, og ved fortsat Rivning maa frembringes, og at den ved Foreningen af de to modsatte Elektriciteter frembragte Strøm, som Følge deraf stedse er momentan. Hvilke vigtige Opdagelser lode sig nu ikke vente, hvis det lykkedes, ved uforandret Hurtighed at kunne forandre denne momentane Strøm i en vedvarende, og tillige ved at formindske dens Spænding gjøre det mindre vanskeligt at isolere de ledende Metaltraade? Disse Betingelser opfylde Galvanismen, denne nye Skikkelse, hvorunder Elektriciteten er optraadt i dette Aarhundrede. Elektriciteten er først under denne Form traadt ud af Pҏysikerens Kabinet og ind i det praktiske Liv.

Naar man nærmere betragter Udviklingsgangen af de i forrige Opsats anførte Opdagelser, saa seer man snart, at Elektricitetslærens væsentligste Fremskridt bestod i, at man istedetfor Ikkeledere, som i Begyndelsen ansaaes for de eneste Frembringere af Elektriciteten, stedse satte flere Ledere. Til begge de gnidende Legemer føiedes først een Leder, Konduktoren, hvorved Elektricitetens ubetydelige Virkninger først bleve rigtig synlige. Dette skeede i endnu høiere Grad, da man i Leydner-Flasken forbandt to Ledere med en Ikkeleder. Det kom nu blot an paa ogsaa at ombytte denne sidste Ikkeleder med en Leder.

I Professor Galvanis anatomiske Auditorium i Bologna berørte en af Tilhørerne med en Kniv Nerven paa en dissekeret Frø, medens en anden Tilhører trak Funker af en nærstaaende Elektriceermaskine. I samme Øieblik fik Frøen stærke Trækninger, og det netop naar en Funke frembragtes af Maskinen og Frøen tillige berørtes med en Leder. Man viiste Galvani dette mærkelige Phænomen. Han forklarede det ved at antage, at den uddøde Livskraft i Frøen kunde erstattes ved Elektricitet, og at denne saaledes selv er af elektrisk Natur. Den vilkaarlige Muskelbevægelse i levende Væsener antog han derfor var en Følge af en egen dyrisk Elektricitet.

Galvani vilde nu undersøge om den atmosphæriske Elektricitet frembragte det samme. Han trak derfor en Kobbertraad igjennem Rygmarven af Frøen, bøiede denne til en Hage, og hang Frøen op paa Jernstakittet om Haugen. I det Øieblik han befæstede Kobbertraaden paa Jernstakittet, berørte Frøens ene Laarbeen dette sidste, og øieblikkelig trak Musklerne sig sammen. Flere Forsøg viste, at disse konvulsiviske Trækninger stedse fandt Sted, naar to Metaller, hvoraf det ene berører Nerven, det andet Muskelen, komme i gjensidig Berørelse. Galvani ansaa herved sin Theori for at være stadfæstet. Frøens Laar var Intet andet end en Leydner-Flaske, Nerven det indre Belæg, Muskelen det ydre; bringes begge Belæg i Forbindelse med hinanden, saa udlades Flasken. Denne Theori fremsatte han i Aaret 1789.

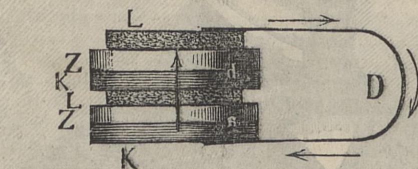
Imod denne Forklaring talte imidlertid den Omstændighed, at de konvulsiviske Trækninger vare meget svage, ja endog aldeles faldt bort, naar Foreningen blot skeede ved eet Metal, derimod stærke, naar to Metaller anvendtes, og forskjellig stærke ved forskjellige Metaller. Dette ledede Physikeren Volta til den rigtigere Forklaring af Phænomenet. Galvani, sagde han, søger Aarsagen til Phænomenet paa urette Sted; den ligger ikke i det dyriske Legeme, men udenfor samme i Metallernes Berøringspunkt. Her er ingen ny Naturkraft, dyrisk Elektricitet; intet Andet end den sædvanlige Elektricitet, men det Nye er, at den frembringes ved Berørelsen af to Metaller.

Alle Medicinere erklærede sig eenstemmig imod Volta; de vilde ikke lade sig fratage den endelig fundne Livskraft, og Haabet om ved at supplere denne med Elektricitet, at kunne opvække de Døde. Men Volta lod sig ikke afskrække herved. Hvad er, sagde han, Eders Frø, seet fra det elektriske Standpunkt, andet end et fugtigt Legeme? jeg behøver den ikke, en fugtig Papskive kan træde i dens Sted. Og nu lagde han en fugtig Papskive mellem to Metalplader, og satte flere saadanne Par, adskilte ved fugtige Papskiver, ovenpaa hinanden. Saaledes fremkom den voltaiske Søile, denne evige Tak- og Æressøile for dens Opfinder, som vor Landsmand Steffens har kaldet den.

Den Hovedsætning, hvorpaa Volta grundede sin Theori, var den, at to forskjelligartede Legemer, især Metaller, ved at berøre hinanden blive elektriske, og at Styrken af denne elektriske Spænding afhænger af Metallernes Natur. Denne paa Berøringsstedet virkende Kraft kaldte han den elektomotoriske Kraft; den adskiller de i Metallernes naturlige Tilstand hinanden neutraliserende Elektriciteter, saa at den positive Elektricitet samler sig paa det ene Metal, den negative Elektricitet paa det andet Metal. Vare Metalpladerne forsynede med isolerede Haandtag, saa fandt han, idet han fjernede dem fra hinanden, den ene positiv, den anden negativ elektrisk. Jo nøiere Berørelsen har været, des stærkere viste Elektriciteterne sig; vare derfor Metalplader loddede sammen, maatte Elektriciteten være stærkest. Disse to Elektriciteter kunne nu ikke forene sig i Berøringspunktet, hvor de jo netop adskilles. Derimod kunne de forenes paa et andet Sted, og der vil da opstaae en elektrisk Strøm. For at dette skal være muligt maa, imidlertid den Leder, hvorigjennem Forbindelsen foregaar, ikke selv ved dens Berørelse med Metallerne udvikle nogen elektromotorisk Kraft, da denne isaafald vilde modvirke Strømmen; den forbindende Leder maa derfor være en simpel Leder, saasom Pap, vædet i simpelt Vand, eller endnu bedre i en Syre.

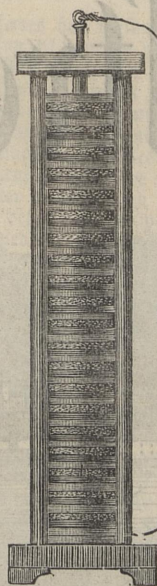
Den simpleste Form for et voltaisk Element viser hosstaaende Figur, hvor K betegner en Kobberplade, Z en Zinkplade, L en fugtig Papskive, og D en Kobbertraad, som forbinder denne sidste med Kobberpladen. Imellem de to hinanden berørende Metalplader opstaar da i Berøringsfladen a en elektromotorisk Kraft; Kobberet viser sig negativt elektrisk, Zinken positivt elektrisk.

Den positive Elektricitet i Zinken og den negative i Kobberet kunne nu ikke forene sig igjennem Berøringsfladen a, hvor den elektromotoriske Kraft har sit Sæde, men maa igjen den fugtige Leder L og Kobbertraaden D forenes, og ligesaa hurtigt udvikles ny Elektricitet. Retningen af den positiv er betegnet ved en Piil; den gaar fra Zinken igjennem Lederen og Kobbertraaden til Kobberet. Stiller man to saadanne Elementer paa hinanden, saa erholdes hosstaaende Figur, hvor den underste Plade er en Kobberplade K, saa kommer en

Zinkplade Z, saa en fugtig Leder L, saa atter en Kobberplade K, saa en Zinkplade Z og endelig en fugtig Leder L. Denne sidste forenes nu med den underste Kobberplade ved Kobbertraaden D. I Berøringsfladerne a og b fremtræder nu den elektromotoriske Kraft. Begge Zinkpladerne Z og Z blive positiv elektriske og denne Elektricitet, som ikke kan forplante sig tilbage igjennem den Berøringsflade, hvor den er opvakt, vil altsaa forplante sig videre igjennem de fugtige Ledere, og derfra igjennem Kobbertraaden D forene sig med den i Kobberpladerne udviklede negative Elektricitet, som forplanter sig den modsatte Vei. Retningen af den positive Elektricitets Forplantning eller, som den kaldes, Retningen af den galvaniske Strøm foregaar altsaa i den ved Pilen angivne Retning.

Sætter man paa denne Maade flere voltaiske Elementer sammen, saa erholdes en voltaisk Søile. Den nederste Ende bestaar af en Kobberskive, den øverste skulde bestaae af en fugtig Leder. Men man kan uden Skade tage denne af og lade Søilen ende med en Zinkplade. Hensigten med denne sidste fugtige Papskive, er, at den, — som selv ikke besidder nogen elektromotorisk Kraft, hverken i sin Berøring

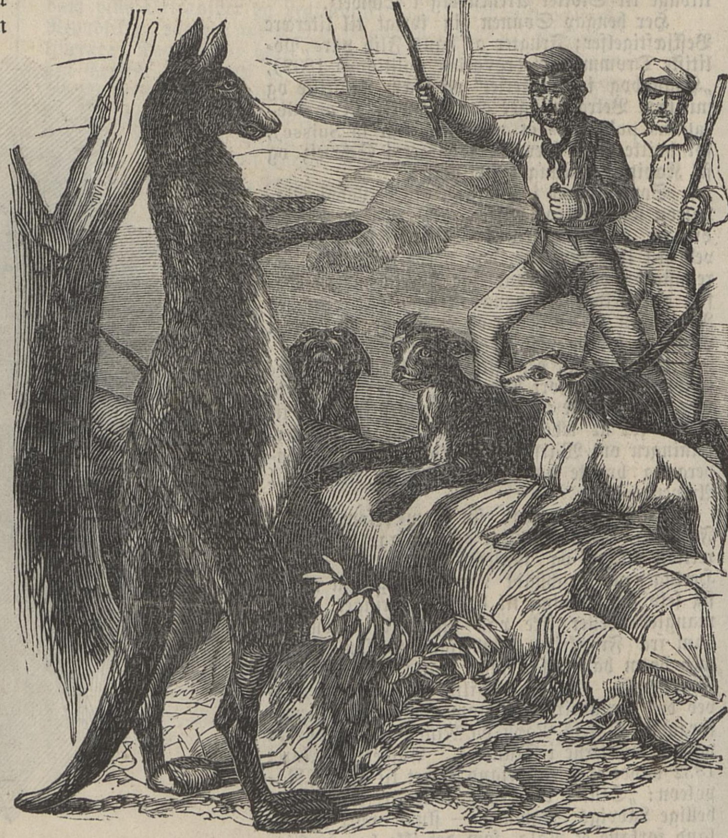
med den underliggende Zinkplade, eller ved sin Berøring med den fra den nederste Kobberplade udgaaende Kobbertraad — blot skal lede den positive Elektricitet fra den første til den sidste. Tages Papskiven bort, og forbindes Kobbertraaden umiddelbart med Zinkpladen, da vil i Forbindelsesstedet opstaae en elektromotorisk Kraft, som virker i modsat Retning af Søilens, men som dog stedse maat blive saa svag, at man kan undlade at tage Hensyn til den. Strømningen i den forbindende Kobbertraad, vil nu foregaae ovenfra nedad, i Søilen selv nedenfra opad. Den positive Elektricitet vilde forplante sig ud af Søilen fra den øverste Zinkplade, og gaae ind i Søilen ved den nederste Kobberplade. Den negative Elektricitet forplanter sig i modsat Retning. Den øverste Zinkplade kaldes derfor den positive Pol, den nederste Kobberplade den negative Pol.

Borttager man den Kobbertraad, som forbinder begge Poler, eller, som man kalder det, aabner man Kjæden, saa kan ingen Gjenforening af de udviklede Elektriciteter foregaae, eller, som det kaldes, den galvaniske Strøm standser. I Søilens øverste Ende vil da samles positiv Elektricitet, i Søilens nederste Ende, naar denne er isoleret, vil der samles negativ Elektricitet.

Den galvaniske Strøm foregaar stedse, naar den voltaiske Søiles Poler ere forenede, eller, som det kaldes, Kjæden er sluttet, i en bestemt Retning, nemlig inde i Søilen stedse i Retningen fra en Zinkplade igjennem den fugtige Leder til en Kobberplade, og udenfor samme i den forbindende Traad i modsat Retning. Men heraf maa man ikke slutte, at, om Søilen ender med en Zinkplade paa den ene Ende og en Kobberplade paa den anden Ende, Strømningen stedse finder Sted inde i Søilen fra den sidste til den første, og i den forbindende Kobbertraad fra den første til den sidste. Dette er kun Tilfældet, naar Søilen er konstrueret som ovenfor beskrevet. Man kan imidlertid der borttage den underste Kobberplade og den øverste Zinkplade, uden at Strømmens Retning forandres, og denne foregaar da i den forbindende Kobbertraad fra Kobberet til Zinken. I en Søile, som er sammensat i følgende Orden: Zink, fugtig Leder, Kobber, Zink, fugtig Leder, Kobber osv., og ender med en Kobberplade bliver den yderste Zinkplade den negative Pol, og den yderste Kobberplade den positive Pol. Denne sidste Kobberplade vilde imidlertid anbragt paa denne Maade efter Voltas her forklarede elektromotoriske Theorie ingen Indflydelse udøve, og Zinkpladen i den anden Ende kun udvikle liden Elektricitet ved sin Forbindelse med Kobbertraaden.

Et Element af den saaledes konstruerede Kjæde vilde have den nedenstaaende Form, og Strømningen foregaae i Pilens Retning. Den elektromotoriske Kraft har her sit Sæde i Zinkens Forbindelse med den forbindende Kobbertraad D.

Denne Theorie, som Volta først fremsatte om den ved Berøring frembragte Elektricitet eller om den elektromotoriske Kraft, har imidlertid senere viist sig som mindre tilfredsstillende. Man opdagede snart, at den elektromotoriske Kraft ikke alene fandt Sted ved Berøringsfladen af de to Metaller, men at navnlig den chemiske Indvirkning af den som blot Leder antagne fugtige Papskive, eller den blotte Vædske, som man snart lærte at anvende i dens Sted, har en stor Deel i Dekompositionen af de tilforn

Kænguruhjagt i Sydaustralien. (Se næste Side.)

Kænguruhjagt i Sydaustralien.

hinanden neutraliserende Elektriciteter i Metallerne. Ja mange af de nyere Physikere antage, at den hele Elektricitetsudvikling kun skyldes denne Vædskes chemiske Virksomhed, og at ved den blotte Berøring af to Metaller, naar ingen chemisk Forandring af disse finder Sted, aldeles ingen Elektricitet udvikles. De have i denne Henseende bemærket, at den samme Vædske, som stærkest angriber een af Metallerne, ogsaa er den, som frembringer den stærkeste Virkning. Hvad der ialfald synes at være bragt til Sikkerhed, er, at denne ved den anvendte Vædskes Indflydelse paa Metallerne frembragte Elektricitet er den langt overveiende; at, hvis der overhovedet ved den blotte Berørelse udvikles nogen Elektricitet, denne under alle Omstændigheder er meget svag, og at dens Virkning kan sættes ud af Betragtning i Sammenligning med den ved den chemiske Sammensætning frembragte.

Kænguruhjagt.

Kænguruhslægten har en meget eiendommelig Skabning og Legemsforhold, der kun hos faa andre Pattedyr komme tilsyne og da i langt mindre Maalestok, f. Ex. hos Springmusen. Forkroppen synes svag og ligesom forsømt i Udvikling til Fordeel for Bagdelen, der har erholdt en forbausende Grad af Uddannelse. De bagerste Lemmer ere stærke og lange; Mellemfoden, som danner Fodsaalen, er paa den undre Side overtrukken med en Trælhud, der løber lige ud til Tæerne. Paa denne Deel af Foden hviler det hele Legeme i sædvanlig siddende Stilling, medens Halen, der er meget tyk og muskelrig, spænder haardt bagud og opretholder Ligevægten. Kænguruhens Maade at bevæge sig paa staar naturligviis i Forhold til dens besynderlige Bygning. Sin Føde tager den støttende sig paa Forbenene og altsaa i en forover bøiet Stilling; denne synes ubekvem, og Dyret dvæler derfor ikke længere i den end nødvendigt. Ved den mindste Larm reiser det sig til sin fulde Længde, speider opmærksomt omkring og kan, uden nogen forberedende Bevægelse, ved simpelthen at udstrække de sammenbøiede Baglemmer, paa engang gaae over fra Hvile til et Spring, der baade i Hurtighed og Udstrækning langt overtræffer al Forventning; gjentages dette Spring nogle Gange, er Dyret inden faa Dieblikke udenfor enhver sædvanlig Fares Omraade. Hannerne staae almindelig paa Taaspidserne, idet de bevare Ligevægten ved Hjælp af Halen som tredie Fod, og synes da overordentlig høie. Naar de kjæmpe, støtte de sig af og til i nogle Dieblikke alene paa Halen og slaae ud mod Fienden med alle Lemmer paa eengang. Kraften i Baglemmerne er saa stor, at et eneste rigtigt Slag af dem er nok til at nedlægge den største Hund, og kun med yderste Forsigtighed tør selv Jægeren nærme sig en haardt saaret Kænguruh. I meget ujævne Egne hindrer denne Indretning af Lemmerne Bevægelsen; Kænguruhen støder lettelig Kolbøtte paa steile Skraaninger, men finder derimod passende Tilholdssteder paa de umaadelige, eensformige Græssletter i det Indre af Nyholland. Kun paa de hedeste Aarstider opsøger den hiint Lands aabne, lidet løvrige Krat, for at finde Beskyttelse mod Middagssolen. Vandet frygter den ikke; forfølges den, styrter den sig i samme for ved hurtig Svømning at undgaae sine Fiender, især den vilde Dingo. Menneskets Forfølgelser ere farligere for den; thi selv de raa og aandsfattige Urbeboere have, tvungne af Nøden, udfundet forskjellige Maader at nedlægge Landets største Vildt paa. Snart snige de sig med Rovdyrets List og Taalmodighed saa nær, at de kunne udslynge det aldrig feilende Spyd; snart forene Flere sig til en formelig Klapjagt og jage de raadvilde, paa alle Kanter ved rasende Skig og Brøl skræmte Dyr henimod et Punkt, hvor Jægerne holde til, bevæbnede med Spyd og vældige Køller. De engelske Nybyggere betjene sig af Skydegeværet og en Hunderace, der staar midt imellem Bulbideren og Blodhunden og forener Styrke og grum Natur med hurtigt Løb; disse Hunde holdes og afrettes i det Indre alene for Kænguruhjagten. Det er ikke raadeligt at slippe en enkelt, om endog meget stærk Hund imod Kænguruhen, da denne ikke sjelden flænger sin Modstanders Bryst og Bug med et eneste Fodslag, hvis den indlader sig paa Kampen. Sædvanligt jager man med tre eller fire slige Hunde, af hvilke da et Par beskjæftige Kænguruhen, medens de andre vente paa det beleilige Dieblik for at styrte sig over den og dræbe den. Man har havt Exempler paa, at Kænguruhen har grebet enkelte Hunde med Forbenene, trykket dem tæt til sig og sprunget rask ned i den nærmeste Dam, hvor den har holdt Modstanderen saa længe under Vandet, til den ikke gav Livstegn fra sig mere. Gamle Hanner søge i Regelen paa denne Maade at skaffe sig Hundene fra Halsen og skulle endog, efter hvad der fortælles, have forsøgt samme Fremgangsmaade mod Mennesker. Paa Vandiemensland jage Nybyggerne Kænguruhen almindeligviis med ægte Rævehunde.

Gould beskriver omstændelig en saadan Jagt. Hans Hunde overraskede engang en gammel Han paa en aaben Græsgang; den reiste sig først iveiret, saa omkring sig, tog nogle faa Spring og lagde sig strax ned igjen, og skvat endelig bort uden mindste Anstrængelse, men med saadan Hurtighed, at Hundene neppe formaaede at følge den. Den tilbagelagde en Strækning af 14 engl. Miil, uden at standse endog kun et Dieblik, og vilde under gunstigere Omstændigheder ikke alene have løbet meget længere, men sandsynligt ogsaa undkommet. Uheldigviis havde den begivet sig ud paa en smal Landtunge, der strakte sig langt ud i Havet, og her var det umuligt at vende om. Ængstet af de drivende Hunde styrtede den sig i den to Miil brede Havbugt og gjennemskar modig Bølgerne, der sattes i Bevægelse af en stærk Modvind. Allerede havde den lykkeligt tilbagelagt Halvveien, da Bølgernes tiltagende Rullen nødte den til at vende om. Idet den nu ganske udmattet naaede Land, blev den dræbt. Naar alle Krumninger regnes med, havde den gjennemløbet 18 engl. Miil, da den, langt foran Hundene, søgte Frelse i Vandet og der afgav et saa forbausende Beviis paa Styrke og Udholdenhed. Dens Bagfjerding veiede 70 Pd. Længden af dens Spring blev ikke maalt; imidlertid fandt man senere, ved at forfølge en anden Kænguruh, der flygtede paa den fugtige Strandkant, at hvert Spring maalte 15 Fod, og det ene var saa ligt det andet, som en godt indexerceert Soldats Skridt ved en Parademarsch.

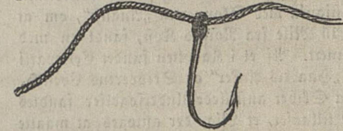
Selv i Vandet bliver Kænguruhen ikke lettelig overmandet af Hundene; thi idet den svømmer med opreist Krop, griber den de mindre forsigtige af sine Modstandere, dykker dem under og drukner dem. Paa Land ere især Hannerne meget dristige og modige og gjøre haardnakket Modstand. Kunne de ikke naae Vandet, læne de sig med Ryggen mod et Træ og tilbagevise ethvert Angreb, der i denne Stilling alene bliver muligt foran fra, med saadan Kraft, at en enkelt Hund ikke formaar det Mindste imod dem, selv om den ogsaa var af stærkeste Race. Hunnen derimod er meget frygtsom og vover neppe at forsvare sig; overfaldes den af flere Hunde paa engang, døer den undertiden blot af Frygt. Kænguruhernes forhen store Antal er betydelig formindsket ved idelige Forfølgelser og især ved Indførelsen af engelske Rævehunde i de beboede Egne. Selv i det Indre af Kolonien begynde de at tage af; thi Faarehyrderne, der streife om vidt og bredt med sine store Hjorde, ansee Jagten efter Emuen eller den nyhollandske Kasuar og Kænguruhen for deres bedste Fornøielse, og anrette saameget større Odelæggelse mellem disse Dyr, som de dræbe Fuglen alene for dens Fidt, men lade Kænguruhen ligge ubenyttet eller i det høieste fore sine Hunde med dens Kjød.

Ny Maade at fange Ulv paa.*)

I et Land med Norges Naturforholde kunde der være en Mængde Vildt, men dette er desværre ikke Tilfældet. Aarsagerne hertil ere deels en ubensigtsmæssig Benyttelse af Jagten, deels den ufornuftige ældre Lovgivning, men fornemmelig den Mængde Rovdyr, som findes her og blandt hvilke især Ulv, Gaupe og Ræv ere til største Skade for Vildtet. Bjørnen lader saavel stort som smaat Vildt være i Fred, men holder sig derimod skadesløs paa vore Huusdyr, hvilket rigtignok ogsaa Ulven gjør.

For Fredningen og Formerelsen af vort Vildt maa det derfor være af særdeles Vigtighed at faae de førstnævnte Rovdyr, især Ulven, ødelagte i saa stor Mængde som muligt. Den Maade at fange Ulv paa, som her skal beskrives, har man med Held forsøgt i et Bygdelag nordenfjelds, og da den baade er letvindt og lidet bekostelig, var det at ønske, at den maatte blive almindelig i alle Egne af Landet, hvor Ulven viser sig.

Man forfærdiger en 6 a 7 Tommer lang Krog, aldeles i Form af en Fiskekrog, hvis Krumnings Diameter maa være $2\frac{1}{2}$ a 3 Tommer, samt forsynet med et stort Agnor. I Krogens øverste Ende er en Løkke, hvori knyttes et 1 Finger tykt

Toug. Dette Toug gjøres vel fast i tvende 3 a 4 Alen fra hinanden staaende Træer, saaledes, at Krogen bliver hængende midt imellem dem. Da Ulven, som bekjendt, er

*) Red. har efter Opfordring optaget nærværende Stykke i Bladet, uagtet en af dets Medarbeidere, Hr. P. Chr. Asbjørnsen, er beskjæftiget med en udførlig Artikel om alle hidtil bekjendte Methoder at fange Ulv paa.

meget bange for Toug eller Snore,*) saa anbringes Touget saa tæt under Træernes Grene, at det aldeles skjules. Skulde disse ikke ganske skjule Touget, maa man hugge andre Grene og binde over det, dog saaledes, at det Hele seer naturligt ud. Grantræerne med deres tætte, ofte ret udstaaende Grene ere derfor de mest skikkede. Dette Toug maa anbringes saa høit fra Jorden, (3 Alen antages at være passende) at Ulven, for at naae Krogen, maa gjøre et lidet Hop, saaat den, naar den bliver hængende, kun streifer Jorden med Bagbenene. Derved betages den nemlig Kraften til at slide sig løs.

Paa denne Krog, der maa være vel afpudset og derefter smurt med Olie, Fidt eller helst overgydt med smeltet hvidt Vor, paa det at Ulven ikke skal kjende Lugten af Jernet, sættes da Agn, helst et Stykke Svinelever eller Flesk. Har man ikke dette, kan man naturligviis tage Kjød, kun ikke Fuglekjød, da Ulven ikke elsker dette saameget som andet Kjød.

Paa denne simple og lidet bekostelige Maade kunde der fanges en Mængde Ulv, naar der i de forskjellige Bygdelag dannedes Foreninger om at udhænge saadanne Kroge. I det omtalte Sogn nordenfjelds, hvor Ulven havde viist sig, udhængte en Mand en saadan Krog og fik efter et Par Dages Forløb en Ulv. Dette rygtedes naturligviis strax. Ved en senere afholdt Forsamling vedtoge endeel af Sognets Gaardbrugere hver at udhænge en eller flere Kroge, og Følgen heraf var, at der i kort Tid fangedes 4 Ulve. Naar man overalt, hvor dertil var Anledning, kom overeens om at udhænge slige Kroge, vilde ganske vist disse Rovdyrs Antal betydeligt formindskes. Da man ikke behøver, ja vel endog ikke bør hænge Krogene langt fra Gaardens Huse, hvilke Ulvene om Natten nærme sig, er Tilsynet med dem en ubetydelig Uleilighed. — Alle Jagtelskere opfordres til at danne saadanne Foreninger i deres respektive Bygder. E. r.

*) Man kan saaledes, naar man bliver efterstræbt af en Ulveflok, hvilket ofte hænder paa Isene, holde denne fra sig ved at lade et Toug slæbe efter Slæden. Ligesom Ulven ikke gjerne gaar forbi et Toug, der slæber efter en Slæde, saaledes hopper den aldrig over et udspændt Toug eller Snor. Indsenderens Anm.

Norge.

Christiania. I Formands- og Repræsentantmøde den 5te dennes behandledes, foruden flere Budgetsager, Indstillingen fra den af Repræsentantskabet valgte Kommittee til at foretage de angaaende Bymarkens Henlæggelse under Byen fornødne Underhandlinger. Indstillingen, der gik ud paa, at intet Bidrag skulde ydes til Akers Kirkes Ombygning af de fra Bymarken derhen endnu sognende Beboere, blev bifaldt. Blandt Budgetsagerne hørte Bevillingen af 200 Spd. aarlig til Branddirektøren, 100 Spd. som Tillæg til Sindssygeasyl-Lægens Gage og 100 Spd. til Afholdssagens Fremme.

— Den 10de dennes skrækkedes man ved Brandsignaler. Der var kommet Ildløs i Kjøbmand Hauges Steenkuloplag (omtrent 2000 Tdr.) i Skippergaden. Kullene kjørtes bort, hvorved Ildens videre Omsiggriben hindredes.

— Arbeiderforeningen her i Byen holdt den 30te Nov. en Fest i Anledning af Kossuths Befrielse. Som man seer, blev et Foredrag holdt og en Sang afsjungen.

— I Byen har i den sidste Tid hersket en meget udbredt Nervefeber. Over 1500 skulle være angrebne, dog uden at Mange ere døde. Blandt Jernbanearbeiderne ere ogsaa mange Syge.

— Fra Hr. Beto er ankommet fra England 3000 norske og engelske Traktater (christelige Smaaskrifter) til Fordeling blandt Jernbanearbeiderne.

— I det militære Samfunds Generalforsamling besluttedes at anskaffe Portræter af Samfundets Veteraner, Generalmajor Meydell og Oberst Vosgraff.

— Hauchs ny Skuespil, „Æren tabt og vundet", har et Par Gange gaaet over Scenen og vundet Bifald.

Østerrisøer. Angaaende de omtalte Mormoner berettes nu som vist, at tre Familiefædre der paa Stedet have antaget Mormonismen og at de to af disse for en Tid siden bleve døbte ved Stranden Kl. 10 om Aftenen.

Fra **Portsør** klages over Taternes voldsomme Færd og Forstyrrelse af Familiefreden.

Bergen. I en extraordinær talrig Generalforsamling i Haandværkerforeningen er et med 80 Underskrifter forsynet Andragende om Lokalets Benyttelse til Kortspil forkastet (!).

— Sigtehuset paa Alvøen er ved Uforsigtighed bleven sprængt i Luften, hvorved 7 Mennesker ere komne til Skade.

Tromsø. I Oktobermaaned døde en 85 aarig Enke, Madame Anna Holmboe, hvis hele Afkom, Børn, Børnebørn og Børnebørns Børn tilsammen er 184, hvoraf 153 endnu leve.

Oversigt over norske Blades Indhold.

I Chr. P. for 10de December findes en Beretning fra Skibskapitain Olsen, nylig ankommen til Christiania med Skonnerten „Auguste", om at han den 30 f. M. i Nordsøen, 15 Mile fra Norges Kyst, fandt en med Steenkul ballastet, forladt Skonnert. Af et i Kahytten fundet Certeparti saa man, at Skibets Navn var „Haabets Anker" og Skipperens Even H. Moe af Tønsberg. Ved de paa Skibet anstillede Undersøgelser fandtes der i et Køierum, hvis Dør var tillaaset, et Liig, der antoges at maatte være Skipperens. Olsen maatte formedelst Mangel paa Proviant forlade hiint Skib. Da han kom til Drøbak, hørte han, at Skipper Baltzersen derfra ogsaa havde været ombord i samme Fartøi, og en Stund havt det paa Slæb, men formedelst Modvind maattet opgive det.

— Ifølge Indberetning fra den norske og svenske Generalkonsul i Helsingør fandt en finsk Skibskapitain Skonnerten „Haabets Anker" synkefærdig den 27de f. M. og efterat Mandskabet med Nød og Neppe var reddet, „sank den strax." Moe var død Dagen i Forveien af et Brysttilfælde.

— Mgbl. for 8de Dec. indeholder en udførlig Meddelelse „om Sunddølernes Afsked med deres Lærer og Ven, Sognepræst Glückstad," (den 26de Sept.). En smuk Bordopsats af Sølv overraktes Pastoren paa Menighedens Vegne af konst. Lensmand Gellein, hvem det var overdraget at sørge for Anskaffelsen af et passende Agtelses- og Erkjendelsestegn. I et Brev, der ledsagede Gaven, udtaltes Menighedens Tak til Præsten for hans samvittighedsfulde Virken blandt den, hvorpaa denne bevæget svarede nogle hjertelige Ord.

— I samme Blad f. 11te dennes findes en udførlig Anmeldelse af en i Bergen paa Fr. D. Beyers Forlag udkommet kurios Pjese om „en mærkværdig, dog sandfærdig Tildragelse med Bondepigen Erika Larsdatter Bogen" af Lindaas Præstegjeld, der foregiver at have havt hyppige Visitter af en Engel og af ham være bestaltet til Profetinde, samt seet mange andre vidunderlige Syner. Ved at læse de meddelte Citater maa man hjertelig beklage, at Boghandelen kan befatte sig med alt Muligt, naar der blot er Udsigter til Afsætning.

— I Drammens Blad findes en statistisk Oplysning om Byens Fabrikker, hvoraf man seer, at Drammen i Alt har 8 Tobaksfabrikker, der sysselsætte 89 Personer, og forarbeide mindst 110,000 Pund Tobaksblade aarlig; 6 Garverier, der berede mindst 4,500 Huder og 7,500 Skind aarlig; 13 Maltgjørerier, der producere omtr. 55,000 Tønder Malt om Aaret; desuden er der et Sæbesyderi, en Stearinfabrik, en Seildugsfabrik og et Strømpevæveri i Drift.

— I Frederikshalds Budst. findes et Stykke om „Carl den Tolvtes Minde", hvori det hedder, at medens et prægtigt Hædersminde er reist for de tapre Nordmænd Hans og Peder Colbjørnsen, betegnes det Sted, hvor den tapre Svenske, en af Europas navnkundigste Helte, Carl den Tolvte, endte sin Bane kun ved et Par lave sønderslagne Stene. Disse var engang en liden Støtte; men denne er bleven ødelagt derved, at først enhver Svensk, siden ogsaa Norske, der besøgte Stedet, sloge et Stykke af Støtten og toge det med sig som en Relikvi. Det synes derfor paa Tide, at Heltens Landsmænd sørge for et nyt Monument.

Sverige. Kronprindsessens høitidelige Kirkegang foregik i Slotskapellet Onsdagen den 3die December. Der blev afsunget et Te deum i Anledning af Kronprinsessens gjenvundne Helbred. Kongen gav samme Dag en stor Middag. — Vandstanden i Mälaren er i de sidste Dage sunket lidt, saa at Frygten for Oversvømmelser igjen er bleven mindre. Der er imidlertid efter nogle kolde og tørre Dage igjen indtraadt Regnveir, saa at Vandet muligens igjen vil komme til at stige. — Hundesygen er nu i Aftagende.

Danmark. Lehmann har i Folkethinget taget sit Adresseforslag tilbage, hvorimod en af Hall foreslaaet og med Landsthinget ligelydende Dagsorden er antaget med 87 Stemmer mod 2. — Det viser sig stedse tydeligere, at det er Rigsdagens Hensigt med disse Adresser at gjøre en Demonstration til Fordeel for den nationale Sag uden dog derved at være hindret fra, om det fornødiges, at give efter for Stormagternes Fordringer. Madvig er nu fratraadt Kultusministeriet og Bang tiltraadt. — Den 11te d. M. overtog General Bardenfleth Befalingen over det holstenske Forbundskontingent. Det i Kiel liggende Jægerkorps marscherede op paa Slotspladsen, hvor General Bardenfleth holdt en kort Tale til Soldaterne. Herpaa marscherede Korpset hen i Universitetets Ridestald, hvor Auditør Glahn oplæste Edsformularen, som derpaa gjentoges af 10 Mand ad Gangen. De militære Embedsmænd, der kun vare midlertidig ansatte, vare fritagne for at aflægge Troskabseden. De Officierer, som forblive staaende ved Korpset, have anlagt samme Skjærf som den danske Armee. Der er i Alt 44 danske Officierer, der indtil videre skulle ansættes i den holstenske Hær. Forbundskommissærerne skulle have modsat sig, at ingen dansk Officier indtræder i den holstenske Hær i en høiere Grad, end han besidder i den danske.

Kjøbenhavns Præster have med Undtagelse af Grundtvig bekjendtgjort, at de have vedtaget for Fremtiden at ordne Konfirmanderne paa Konfirmationsdagen efter Alderen, og ikke som før efter Stand, saaledes som her i Norge, dog saaledes, at Brødre eller Søstre altid staae sammen, og at det af den enkelte Præst kan tillades flere Børn, naar de ønske det, at staae sammen, idet den Ældre da maa rykke ned til den Yngre, samt at vedkommende Præst vilkaarlig kan bestemme Pladsen for Konfirmander fra Skolen forsømte Børn.

Frankrige. De nyeste Efterretninger fra Paris ere af saa megen Vigtighed, at alt Andet, som vi kunne berette fra andre Lande, aldeles taber sin Interesse. En Telegraph-Depesche underrettede os nemlig Mandag Aften om, **at Louis Napoleon har opløst Nationalforsamlingen med militær Magt**, ladet Generalerne Lamoriciere, Bedau, Changarniere, Cavaignac, Lefle og Deputerede Charras, Thiers og Fl. fængsle, og at han selv har Magten i Hænderne. Gaarsposten bragte os udførligere Efterretninger om denne Voldshandling samt følgende Dokumenter: a) Præsidentens Dekret af 2den Decbr. bestaaende af følgende 6 Artikler: 1) Nationalforsamlingen er opløst. 2) Almindelig Stemmeret er indført og Loven af 31te Mai afskaffet. 3) Det franske Folk er sammenkaldt i sine respektive Valgdistrikter og skal afgive sine Stemmer imellem den 14de og 21de December. 4) Den 1ste Militærdivision (Paris) er erklæret i Beleirings-Tilstand. 5) Statsraadet er opløst. 6) Ministeren for det Indre er overdraget at sørge for, at Dekreterne blive respekterede. b) Præsidentens Proklamation til det franske Folk, ogsaa dateret 2den December, hvori han undskylder sin Voldshandling med, at Nationalforsamlingen var bleven et Arnested for Komplotter, og siger blandt Andet: „Overbeviist om, at Magtens Instabilitet og Overvægten af en eneste Forsamling ere de stedse varende Aarsager til Forstyrrelse og Splid, underkaster jeg Eders Stemmegivning følgende Grundtræk af en Konstitution, som Forsamlingen senere skal udvikle:

1) Et ansvarligt Statsoverhoved, udnævnt paa 10 Aar.
2) Ministre, der kun ere afhængige af den udøvende Magt.
3) Et Statsraad, sammensat af de mest udmærkede Mænd, som forbereder Lovene og forsvarer dem i den lovgivende Forsamling.
4) En lovgivende Forsamling, der diskutterer og antager Lovene, og som er udnævnt ved almindelig Stemmeret uden skriftlig Afstemning, hvorved Valget forfalskes.
5) En anden Forsamling, sammensat af alle Landets Notabiliteter, bestemt til at holde Ligevægten og til at forsvare Grundloven og den offentlige Frihed.

Dette System, skabt af den første Konsul i Begyndelsen af dette Aarhundrede, har allerede en Gang skjænket Frankrig Ro og Velstand, og det vil ogsaa nu borge derfor." Han siger endvidere: „Faar jeg ikke Fleerheden af Eders Stemmer, vil jeg sammenkalde en anden Nationalforsamling og overdrage denne det Hverv, jeg fik af Eder." c) Præsidentens Proklamation til Soldaterne, hvori han tilsikrer dem Stemmeretten og siger blandt Andet: „Stemmer i al Frihed som Borgere, men glemmer ikke som Soldater, at blind Lydighed mod Regjeringens Chef er Armeens strænge Pligt fra Generalen lige ned til Soldaten." d) Præsidentens andet Dekret af samme Dato, hvori han nærmere ordner Afstemningsmaaden. e) Udnævnelsen af en raadgivende Kommission bestaaende af 80 af Landets forskjellige Notabiliter, af hvilke dog enkelte f. Ex. Leon Faucher, som man paastaar, ei vilde modtage Valget.*) f) Præsidentens 3die Dekret, hvori bestemmes, at hans Forslag til et nyt Grundlag for en Konstitution skal forelægges Land-Armeen og Marinen til Antagelse eller Forkastelse ved Afstemning. g) Protest fra omtrent 250 Medlemmer af den opløste Nationalforsamling mod Præsidentens Voldshandlinger, og Erklæring om, at Louis Napoleon er afsat fra sit Embede som Republikens Præsident samt at Borgerne ere forpligtede til at nægte ham Lydighed.

*) Telegraph-Depesche i Aachener Zeitung f. 4de dennes beretter, at denne Kommission er bleven forstærket med 29 Medlemmer; Napoleon er Præsident og Baroche Visepræsident i samme.

Foruden disse Hoveddokumenter have vi en Mængde Cirkulærer for os fra forskjellige Ministre til deres underordnede Embedsmænd, hvilke alle gaae ud paa at give Præsidentens Dekreter og Proklamationer den størst mulige Udbredelse, og paalægger dem at undertrykke ethvert Forsøg til Opstand med de kraftigste Forholdsregler.

Alle disse Begivenheder i Frankrig, hvor vigtige de end ere, kunde man forøvrigt forudsee og vi have selv i vor Oversigt over de franske Forholde i de 2de første Nr. af dette Blad sagt: „Det er sandsynligt, at Louis Napoleon, som under Louis Philip ved sine berygtede Expeditioner til Boulogne og Strasburg viste, hvor lidet han respekterede Landets Love, naar det gjælder at opnaae Magtens høieste Trin, ogsaa denne Gang, hvor Spillet er langt lettere, vil forsøge at holde fast i sin engang opnaaede Værdighed." Men omendskjønt vi vare overbeviste om, at han er istand til at vove Alt, for ei at maatte nedstige til Privatlivets Ubetydelighed, have vi dog ikke troet det umuligt, at hans Gjenvalg kunde skee paa en fredelig Maade, og til Antagelsen af denne Mening ledede vi af den gamle saakaldte Majoritets Sammensmeltning og Louis Napoleons Modstanderes vaklende Holdning. Et vigtigt Spørgsmaal fremstiller sig forøvrigt her af sig selv for os, det nemlig, om disse Begivenheder i Frankrig ville forstyrre Verdens-Freden og have skadelig Indflydelse paa vore kommercielle Forholde. Dette Spørgsmaals afgjørende Besvarelse er for menneskelig Forstand sikkert en Umulighed, ja endog en Formastelse. Dog, naar man skal dømme efter de hidtil kjendte Kjendsgjerninger, er det ei umuligt at Louis Napoleon, uagtet sin i alle Henseender daddelværdige, ja oprørende Fremgangsmaade, vil være istand til at opretholde Roligheden og gjennemføre sine Planer.

Det seer nemlig ud til, at Armeen og en Deel af Folket især i Provindserne, af Aarsager, som vi have paapeget i det første Nr. af dette Blad, virkelig hænge ved ham. Paris's demokratisksindede Deel af Folket, som var kjed af Nationalforsamlingens meget lidet respektable Holdning og evige Kjævlerier, synes ogsaa for det første at have brydt sig meget lidt om sammes Opløsning, og været fornøiet med Gjenoprettelsen af almindelig Stemmeret; først efterat Pressefriheden var undertrykt*), og Republikanernes Hoved-Anførere fængslede, først da forsøgte en Deel af Befolkningen i Forstaden St. Antoine en Opstand, som vedvarede endnu ved Postens Afgang, men som dog ei synes at være af meget alvorlig Natur.**) — Hvad de saakaldte Middelklasser og konservative Elementer angaar, saa ere de langt mindre oplagte til Modstand end de egentlige Republikanere, idet de ere langt mere bange for Ledru Rollin og den røde Republik end for et Keiserdømme. Præsidentens Venner have derfor sørget for, allerede nu, at udbrede Rygter om Ledru Rollins Ankomst fra London og hans Hensigt at stille sig i Spidsen for Republikanerne. At den kommercielle Verden ei er Louis Napoleons Planer ugunstig viser forøvrigt Papirernes Stigen***). Det er som sagt altsaa ikke umuligt, at vi faae det for enhver Ven af den fornuftige, paa Respekt for Landets Love basserede Frihed sørgelige Syn, at see Frankrig, et Land med 35,000,000 Indvaanere, idetmindste for en Tid underkastet et strængt militært Herredømme, og denne Gang adlyde ikke sin Tids største Genie, men et Individ, hvis hele Fortjeneste hidtil er at være en stor Mands Brodersøn — at hede Louis Napoleon Bonaparte.

Blandede Efterretninger.

Den 26de forrige Maaned døde Marskalk Soult, en af Frankrigs største militære Notabiliteter. — Hertugdømmet Nassaus Konstitution er ophævet efter en simpel Ordre fra Storhertugen; saadanne Ophævelser af Grundlove høre forøvrigt nu til noget Hverdagsligt og gjør derfor ikke videre Opsigt. — Den Tale, Lord Palmerston holdt til Londonner-Deputationen i Anledning af Kossuths Frigivelse, har i den Grad opirret den russiske Ambassadør, Baron Brunov, at han klagede derover for Dronningen og flere Ministre og Sagen blev saa alvorlig, at Lord Gray ikke længere vilde have Deel i samme Ministerium som Lord Palmerston. Man talte allerede om det engelske Ministeriums Opløsning, men Efterretningerne fra Frankrig bevirkede en Forsoning, og de samme Ministre staae fremdeles ved Roret. — En engelsk Borger, Korrespondent for Bladet Daily News er udviist fra Wien og transporteret med østerrigske Gensdarmer lige til Rigets Grændse. — Fra 1ste Januar dette Aar og lige til Udgangen af October Maaned beløb Antallet af Emigranter, som ankom til Ny-York fra forskiellige af Europas Lande, sig til 251,920. — I Rusland gjøres Forberedelser til en ny Expedition mod Turkestan.

Økonomisk Notits.

(Meddeelt.)

Da Brugen af Steenkul og Koks mere og mere tiltager, eftersom Prisen paa Brænde er steget, anseer jeg det for gavnligt at henlede Almeenhedens Opmærksomhed paa Anvendelsen af Grankongler til Brændsel. Paa flere Steder af Landet og navnlig i Moss og sammes Nærhed har jeg nemlig havt Anledning til at see Anvendelsen af dette og nyttige Brænde, som desværre endnu paa mange Steder af Landet ligger og raadner i Skovene, medens mangen fattig Familie ved at opsamle og sælge denne Artikel til de meer Formuende, ofte kunde spare sig og sine Børn den Tort, at betle ved hver Mands Dør. Ved at bruge Grankongler istedet for Veed til at antænde Steenkul og Koks med, spares baade Tid og Penge, thi Kullene antændes langt hurtigere ved Konglerne, da disse indeholde meget mere Tændstof end den tørreste Veed. Den almindelige Priis er 6 a 8 ß. pr. Tønde, til hvilken de faldbydes i Moss. Hvor letvindt vilde ikke alle Byerne langs med Norges Fjorde kunne blive forsynede med denne Artikel fra de nærliggende Øer, hvor Transporten med Smaabaade er saa billig og let, og hvorved den fattige Fiskers Børn fik Anledning til at fortjene sit Brød. Overbeviist om, at Enhver, der vil prøve dette Brænde, vil finde sin Regning ved stadigt at bruge samme, anbefaler jeg Sagen paa det varmeste til mine Landsmænds Opmærksomhed.

Smaalehnene den 2den Decbr. 1851. G.

*) Alle demokratiske Blade ere undertrykte; ligeledes de legitimistiske og orleanistiske med Undtagelse af Journal des Débats.

**) En Telegraph-Depesche i preussisk Staats-Anzeiger beretter fra Paris den 4 Dec. Kl. 11 Aften: Tropperne kjæmpe mod Oprørerne, to Divisioner og en Brigade ere i Ilden, levende Geværild og Kanonade høres. Opstanden bliver undertrykt med Kraft. I Lyon er Alt roligt.

***) Af Børs-Efterretninger fra Paris den 3die dennes, som findes i Independance Belge f. 4de d. M., sees, at 5 pCt. rentebærende Papirer ere stegne med 2 fr. 10 cent. og 3 pCt.s med 1 fr. 3 cent.

Christiania. Trykt i A. W. Brøggers Bogtrykkeri.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 12. | Udkommer hver Løverdag Aften. | Christiania den 20de December 1851. | Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. | I. Bind.

Indhold:

Advents-Sang.

(Efter Fr. Rückert ved A. Munch.)

Din Konge kommer! See, han træder
Sagtmodig frem i ringe Klæder —
Modtag ham fro, Jerusalem!
Gaa ham med Fredens Tegn imøde,
Strø paa hans Vei de Grene bløde —
Saa ærer du den Herres Hjem.

O mægtig Hersker uden Hære!
Du Kjæmper uden Sværd at bære!
Fredsfyrste Du, med Magt saa god!
Tit vilde vel en jordisk Herre
Dig Veien til din Throne spærre —
Du vandt den dog foruden Blod.

Af denne Jord er ei dit Rige,
Dog alle Riger skulle vige
For Dit — mod det de staae sig ei.
Bevæbnet med dit Ord, det klare,
I Verden ud gaar kjæk din Skare
Og baner overalt sig Vei.

Og hvilket Strøg Du svæver over —
Der jævne blidt sig Havets Vover,
Og Stormen tier, hvor Du bød.
Du læger den oprevne Vunde,
Du Livets nye Pagt vil grunde,
Og slaar i Lænker Synd og Død.

O Herre! trofast, fuld af Naade!
O kom til os nu i vor Vaade
Paany, vi ængstes haardelig.
O see til os med Trøst herneden,
Kom, at fornye Himmelfreden
Mod hvilken Verden reiser sig.

O! lad dit Lys paa Jorden seire —
Og Mørkets Magter Du henveire,
Du bringe Tvedragts Larm til Ro!
At vi, at Folkeslag og Throner
Som Brødre kun, o vor Forsoner!
Maa i din Faders Rige boe!

Hyrderne tilbede Jesus. Efter Rembrandts Maleri i Nationalgalleriet i London.

Advents-Sang.

Andante maestoso. ♩ = M. M.

Carl Eduard Hering.

SYNGESTEMME.

PIANOFORTE.

1. Din Kon - ge kom - - - mer!

See, han træ-der Sagt-mo - - dig frem i rin - - - - ge Klæ-der, Mod-

tag ham fro, Je - - ru - - sa - lem!

p

Gaa ham med Fre - dens Tegn i - mø-de, Strø paa hans Vei de

Gre - - - - ne blø - - de — Saa æ - - - - - rer du den Her - - res Hjem.

2. O

dim.

Literatur og Kunst.

Reisebilleder og Digte af J. S. Welhaven, 214 S. 8vo. Priis 84 ß. Den største Deel af Bogen optages af Billeder fra en i forrige Sommer foretagen Reise gjennem Aadalen og opover Spirilen; det er Naturskildringer med alt imellem optrædende Folkefigurer. Bogens mindre Deel optages af „Billeder fra Bergenskysten" (1842) og af Digte. Blandt de sidste have flere før været trykte.

Af **Henrik Wergelands samlede Skrifter er** 3die Hefte udkommet, Det indeholder Resten af Digtene fra „første Periode" (Folkeviser, Digte anden Ring, m. M.) og Begyndelsen af Digtene fra „anden Periode, 1834—1837." Disse Digtes korrektere Form og større kunstneriske Fuldendthed i Sammenligning med hine Produktioner vidner om at Digteren allerede ere kommen ud over sin „kraftgeniale Periode." Læseren kan hengive sig til Nydelsen uden længer at behøve at kjæmpe med i Digterens Kamp med Formen.

Legende om de hellige tre Konger. I tolv Romanzer. Efter Gustav Schwab ved A. Munch. Denne Romanzekreds hører til den nylig afdøde elskelige Digters tidligste, men derfor ikke mindst udmærkede Arbeider, og dette vil ikke sige saa lidet, naar vi betænke, at Gustav Schwab har gjort selv Uhland Rangen stridig i Romanzedigtningen, og unægteligen overgaaet ham, hvor det, som i nærværende lille Digt, gjaldt at forene kristelig Fromhed med glødende Livsfriskhed. Naar derfor en aandsbeslægtet Digter foretager sig at omplante en poetisk Blomst af saa afgjort Værd, som nærværende i vor Literatur, og det med den inderligste Omhyggelighed for at bevare hele dens Farveglands, bør man vide ham den fortjente Tak derfor. Digtet er udkommet paa Joh. Dahls Forlag og koster blot 18 ß.

Paa Joh. Dahls Forlag er ogsaa udkommet 1ste Hefte af en ved Stud. theol. C. D. O. Bang besørget Oversættelse af **H. Schmid's** fordeelagtig bekjendte **Lærebog i Kirkehistorien.** Det hele Værk vil udkomme i fire Hefter, hvert paa 6 Ark, til en Priis af 6 ß pr. Ark.

Annaler for nordisk Oldkyndighed og Historie 1850. Denne for en Tid siden hidkomne Aargang indeholder tre Stykker af norske Forfattere, nemlig en „Notits om Michaels Kirkehule i Thelemarken af Chr. C. A. Lange" (med tvende smukke Prospekter) og tvende Afhandlinger af Prof. P. A. Munch. Den ene af disse handler om Rune-Indskrifter fra Den Man og Süderøerne, den anden er en historisk-kritisk Undersøgelse af Kilderne til Sveriges Historie i den forchristelige Tid, nærmest foranlediget ved en Anmeldelse af Forf's „Forn-Svenskans och Forn-Norrskans Språkbyggnad." Forøvrigt optages Bindet af Saga af Flores ok Blankiflúr (Grundtext, Oversættelse og Anmærkninger) ved Brynjolf Snorrason, af den islandske Familieret efter Grágás ved V. Finsen og af en fra Aarg. 1847 fortsat af 2 Blader ledsaget Beretning om antikvariske Fund fra Jernalderens Begyndelse i Danmark. Det Hefte af „Antiqvarisk Tidsskrift," der ledsager Annalerne fra 1850, indeholder, foruden den sædvanlige Aarsberetning, „Færøiske Kvæder, henhørende til Hervarar Saga" (Text og Oversættelse) ved V. U. Hammershaimb,

---

Norge.

Christiania. Det første Lokomotiv er nu prøvet paa Jernbanen. Indre-Departementets Chef, der var tilstede ved Prøven, døbte Lokomotivet med Navnet Robert Stephenson.

— Ved kgl. Resolution er det bestemt, at Kand. Eilert Sundt, med Understøttelse af det af Storthinget bevilgede Beløb, skal antages til at fortsætte Undersøgelserne om de lavere Samfundsklassers Forholde.

— Ved kgl. Resolution er det bestemt, at Skiens lærde Skole i Forening med Borgerskolen skal omdannes til en lærd og Realskole.

— Professor Jon. Collet er nylig afgaaen ved Døden. I næste Nr. haabe vi at kunne give en Nekrolog over denne desværre for tidligt afdøde Universitetslærer.

— Den 15de Dec. seent om Aftenen var der atter Ildløs her i Byen. Denne Gang var det i Tømmermester Pannewitz's Gaard i øvre Slotsgade. Loftetagen, hvor Ilden var udbrudt, blev stærkt beskadiget, inden man fik slukket.

— Den 16de Decbr. afholdt Foreningen til norske Fortidsmindesmærkers Bevaring sin ordentlige Generalforsamling, hvorved det oplystes, at Medlemmernes Antal for Tiden er 790 samt at Indtægterne i det forløbne Aar have udgjort 1544 Spd. 18 ß og Udgifterne 1282 Spd. 13 ß. Foreningens Kræfter i det sidste Aar have især været henvendte paa Restaurationen af Hiterdals Kirke, hvortil i det Hele er medgaaet 3750 Spd. Kirkeeieren har tilskudt 1200 Spd., Almuen 800 og Oplysningsvæsenets Fond 600 Spd., saa at Foreningens egne Udgifter ere omtrent 1150 Spd. hvortil kommer Udgiften ved Anskaffelsen af nogle manglende Billeder. Forøvrigt har Foreningen sørget for Oparbeidelsen af den saakaldte Vidrik Verlandsons Gravhoug i nordre Ourdal i Valders og opreist igjen den ituslagne Bautasteen samt truffet foreløbige Foranstaltninger til Udgravning af et formeentlig gammelt Fartøi, som er nedsænket i Mossesundet. — Hvad Akers Kirke angik, havde Direktionen fundet, at man burde indskrænke sig til at erhverve Tegninger af samme; men efter langvarige Debatter antoges dog et af Fuldmægtig Chr. Hansteen fremsat Forslag om at Direktionen skulde indgaae til Akers Kommunebestyrelse med en Forestilling, „hvori udhæves Akers Kirkes Betydning i antikvarisk Henseende og udtales Ønske om, at Kommunebestyrelsen paany vil tage under Overveielse, om ikke Akers Kirke saavidt muligt uforandret kan bevares." Til Direktører i de Fratrædendes Sted, der frabade sig Gjenvalg, valgtes Kand. Nicolaysen, Amanuensis A. Munch, Prof. Munch og Rektor Daa; Landskabsmaler Frich gjenvalgtes.

Lillehammer. Kjøbm. L. Wiese har skrevet hjem fra England, at de engelske Jernbanekontraktører have overdraget ham for deres Regning at kjøbe Dampskibene paa Mjøsen efter den Tart, Sørensen fra Horten maatte sætte paa dem. Aktieeierne i „Dronningen", have i en paany afholdt Generalforsamling givet sit Samtykke til, at Skibet taxeres, men forbeholdt sig 4 Ugers Approbationstid.

I et i **Skien** afholdt Møde er der besluttet at anvende indtil 3,800 Spd. til Udminering af Tinnefossen for Tømmerflødningens Skyld.

Paa **Kongsvinger** afholdtes nylig et Møde af den i Anledning af Glommens og Vormens Kanalisering udvalgte Kommittee, i hvilket der forelagdes et af Flødningsinspektør E. Soot udarbeidet Overslag over Arbeidets Kostende, ifølge hvilket det Hele blot skulde beløbe sig til 123,000 Spd. Soot antog, at Arbeidet kunde udføres for denne, i Forhold til Oberst Ericksons Kalkuler, ringe Sum, da han ikke agtede at benytte huggen Steen og Cement, men raa Steen og Rosentørv samt indføre Besparelser ved Slusevæsenet. Kommitteen besluttede, at undergive Overslaget en sagkyndig Mands Bedømmelse.

Throndhjem. Der er nu afsagt Dom over Deeltagerne i Optøierne den 14de og 15de Marts. Nogle af de Tiltalte ere frikjendte for videre Tiltale, men de Fleste ere dømte til Strafarbeide eller Fængsel paa Vand og Brød.

Tromsø Tidendes Redaktør og Udgiver underretter Publikum i Nummeret for 6te Nov. om, at han fratræder Bladet og at en Anden fra Nytaar træder i hans Sted.

Oversigt over norske Blades Indhold.

Af det i Mgbl. for 16de Dec. meddeelte „Christiania Byes Budget for Aaret 1852" sees, at Bykassens Udgifter beløbe sig til 66,575 Spd. 60 ß; deriblandt er der opført til Vægtervæsenet 5405 Spd. 24 ß; Brandvæsenet 1062

Spd. Gadebelysningen 3958 Spd. 56 ß, Vandværkerne 3592 Spd. 113 ß, Brolægningen 6188 Spd. 2 ß, Veivæsenet 5130 Spd., Brygge- og Ballastvæsenet 570 Spd., Justits- og Politivæsenet 4948 Spd. 96 ß, Afdrag og Renter af Byens Gjæld 13809 Spd., Almueskolevæsenet 3100 Spd., Medicinalvæsenet 1000 Spd., Skattevæsenet 710 Spd., Asylerne 1650 Spd., Magistraten 3576 Spd. 96 ß, Formandskabet 900 Spd., Sindssyge-Indretningen 3560 Spd. Bykassens Indtægter ere opførte med 33175 Spd. 60 ß, hvorfor Byskatten anslaaes til 33400 Spd., der blive at udligne paa Grundene og Næringen med en Halvdeel paa hver. Fattigvæsenets Udgifter ere opførte til 30700 Spd., Indtægterne til 10000 Spd., hvorfor 20700 Spd. blive at udligne som Fattigskat for Aaret 1852.

Drammens Blad fortæller om et Par Personer, der have indfundet sig paa Politikammeret og angivet sig selv for Tyveri, og af hvilke den ene, da man ikke vilde føie ham i at lade ham arrestere, begyndte at pukke paa sin Ret, og lod Administrator vide, at han var et Byens Barn og maatte derfor være lige saa berettiget til at nyde godt af Byens Arresthuus som fremmede Omløbere.

Stav. Amtst. beretter om en Lykkeridder, der i Holands Sogn har skaffet sig Kost og Logis ved at drage gaardimellem og fortælle, at han var udsendt for at undersøge, hvem der vare mest værdige og trængende til Laan, hvilke han da senere skulde hjælpe til at erholde rentefrit Laan af de af Toldkasserer Lovdahl til Stavanger By skjænkede Midler. Da Fyren i længere Tid havde levet frit hos Bønderne, begyndte man at ane Uraad og arresterede ham.

Sverige. Inden Svea Hofret diskutteres Spørgsmaalet om en ny Arbeidsorden for Rettens Embedsmænd. — I den sidste Uge have 2 „hundbitna„ og 1 „kattbiten" Personer fremstilt sig til Lægebehandling paa Seraphimerlasarettet. — Den ved Skibet Hoppets Forlis for tabt anseede Statue af Gustav Adolf er efter senere Efterretninger opfisket og indbragt til Sandø.

— Ifølge Stockholms Sparebanks Direktions Aarsberettelse for 1850 udgjorde Indskudet i Stockholms Sparebank 1,901,309 Rd. Bc., hvoraf Sparebankens eget Fond udgjorde 96,729 Rd. Bc. Efter Aftonbladet udgjorde Indskudene i Sveriges samlede Sparebanke ved Udgangen af f. A. omtrent 8,000,000 Rd. Bc. og Sparebankenes eiende Formue i 24 af disse Sparebanke 307,443 Rd. Bc. 43 ß.

Danmark. Kongen har under 9de dennes indvilget Kultusministeren Hr. Madvigs Ansøgning om Afsked og udnævnt Hr. Domainedirektør P. J. Bang til indtil videre at være Kultusminister. Forøvrigt sysselsættes Kjøbenhavnerne med tvende dem nær rørende Sager, der i denne Tid ere under Behandling i Rigsdagen, nemlig den angaaende Kjøbenhavns Fæstnings nye Demarkationslinie, bygget paa Trangen til Byens Udvidelse, og den om Kjøbenhavns Theatervæsen.

— Efter „Fædrelandet" har Holsten siden 1848 gjort en Gjæld af i alt 14,443,000 Ctmk eller omtrent 3,835,000 Spd., medens Danmarks Gjæld i samme Tidsrum er forøget med 8,800,000 Spd.

Frankrig. Det er kommet til Kamp mellem Tropperne og Folket; hine have gaaet af med Seiren og Napoleon har saaledes for det Første befæstet sin Magt. Den 4de og 5te afgjordes Sagen paa blodig Viis til hans Fordeel. Alt var roligt den 4de ud paa Formiddagen til Kl. 11. Men da begyndte Folkets Forbitrelse at blive lydelig. Der udspredtes Rygter om at Demokraterne fra Nantes, Rouen, Amiens, ja endog Lyon vare underveis for at ile Hovedstadsbefolkningen til Hjælp; Caussidière, Louis Blanc og Ledru Rollin vare ankomne fra England og to Regimenter vare allerede gaaede over til Folket, og Nationalgarden havde alt erklæret sig imod Præsidenten. De af Krigsministeren om Morgenen opslaaede truende Plakater, hvori han formanede Borgerne til at holde sig i sine Huse og truede med at lade skyde hvem han traf ved Barrikader eller med Vaaben i Hænde, kunde ikke vedligeholde Roligheden. I et Øieblik vare Barrikader opkastede ved Portene St. Denis og St. Martin og i flere Gader, disse Barrikader bleve hurtigt tagne af Tropperne; men dette var ikke saasnart gjort, førend andre opstode paany. Kl. 5 om Eftermiddagen vare Tropperne Herrer over Barrikaderne, men efter et skrækkeligt Mandfald. Men endnu var ikke Kampen endt; efter et Par Timers Hvile optoges den paany og vedvarede paa enkelte Steder til Kl. 11. Om Natten blev Alt roligt, men næste Morgen Kl. 9 begyndte Folket atter at opkaste Barrikader, og mange af disse vare ganske opfyldte af sine Forsvareres Liig, inden de bleve tagne. Kl. 10 om Aftenen var endelig hele Staden besat med Militær. Disse blodige Dage skulle efter officel Opgivelse have kostet over 2500 af Folket Livet. Slagteriet har været saa meget større, som Tropperne have gaaet meget grusomt tilværks og af Ubehændighed (?) skudt Tilskuere i Sidegader og inde i Husene!

Engelske Blade indeholde Korrespondentefterretninger, ifølge hvilke et uhyre Antal uskyldige Mennesker skulle forsætligen være skudte i sine Huse. Faldt et Skud fra et Huus, saa gik det ud over Husets hele Befolkning, af hvilke de indtrængende Soldater nedhuggede hver Moders Sjæl. Enhver, hos hvem der fandtes Vaaben og Krudt, blev ogsaa dræbt. Endvidere skulle paa een Dag (den 8de Dec) 156 Mennesker være blevne skudte paa Marsmarken.

Det fremgaar af Beretningerne, at Arbeiderbefolkningen i Forstæderne har været uvirksom i Kampen, og at denne næsten alene førtes af velklædte Mennesker, for en stor Deel Drenge paa 14 til 16 Aar, der vare ledede af voxne Folk. Som Ledere angives Medlemmerne af de hemmelige Selskaber og Klubberne. Napoleon skylder det for ham heldige Udfald af Kampen den Omstændighed, at Arbeiderne, paa Grund af Sagernes Silling, ingen Regning fandt ved at blande sig i Striden. — Den offentlige Afstemningsmaade, der vakte saa megen Uvillie, har Præsidenten givet Slip paa, og ved et nyt Dekret bestemt, at Stemmegivningen skal være hemmelig, som i den senere Tid har været brugeligt i Frankrig, og at den skal foregaae den 20de og 21de December, i hver Kommunes Hovedstad fra Kl. 8 om Morgenen til 4 om Eftermid. I en Skrivelse til Krigsministeren udtaler Præsidenten det Haab, at kun faa Stemmer ville blive mod ham i Hæren, og for at Ingen skal behøve at frygte for sin Fremtids Vel ved at stemme imod ham, forordner han, at Listerne efter Optællingen skulle tilintetgjøres. Tropperne have for største Delen allerede valgt paa ham. Forøvrigt seer man, at Napoleon søger at grunde sin Magt paa Bajonetterne. Han har ikke alene undertrykt Oppositionspressen baade i Hovedstaden og Provindserne*), men ogsaa forbudt mange udenlandske Blade. En Mængde Arrestationer foretages — Hundreder ere slæbte til Kjælderne under Tuilerierne og især gjøres der Jagt paa Bjergpartiet.

De arresterede Generaler sidde endnu fængslede; de kunde blive Præsidenten farlige, kom de ud; og han vil derfor mindst holde dem af Halsen til Valget er foregaaet. Thiers er derimod sluppen løs, men kun for at transporteres bort fra Frankrig! To Politibetjente indfandt sig i hans Hotel og spurgte ham, til hvilken Grændse han vilde transporteres hen. Da han erklærede, at han vilde blive i Frankrig og kun med Magt bringes til at forlade det, blev han, ledsaget af 8 Agenter, bragt paa Jernbanen til Strasburg for derfra at begive sig til Tydskland, hvor han ogsaa sees at være ankommen. — Til Opinionsytringerne mod Napoleon hører, at 30 Medlemmer have vægret sig ved at tiltræde hans ny Statsraad. — Rigsretten, der ogsaa opløstes lige saavel som Nationalforsamlingen og Statsraadet, har dog fundet Tid til at beslutte Napoleon sat under Tiltale for Høiforræderi, og at sammenkalde National-Juryen til at dømme ham.

I Overbeviisningen om, at de sidste Folkekampe skrive sig fra de hemmelige Selskaber, har Præsidenten i et eget Dekret, dateret 9de Dec., forordnet, at Medlemmerne af hemmelige Selskaber og de under Politiets Opsigt stillede Individier, der forlade det dem anviste Opholdssted, skulle transporteres til Straffekolonierne i Kayenne eller Algier, i det Mindste for 5, i det Høieste 10 Aar. Endvidere skulle alle under Politiets Opsigt stillede Personer forlade Paris og dets Distrikt inden 10 Dage efter Dekretets Udfærdigelse eller i modsat Fald ogsaa bringes til Straffekolonierne. Alle disse, i Kraft af Dekretet transporterede Personer skulle have sine borgerlige og politiske Rettigheder forbrudte og staae under militær Jurisdiction og Lovgivning. I et andet Dekret forordner han, at Krigstjeneste inden Landets Grændser (mod Medborgere!) skal betragtes og belønnes som Feldttjeneste. Men hvor uforskammende Dekreter han end udfærdiger, har han i en Proklamation til Franskmændene, hvori han takker den intelligente og patriotiske Befolkning i Paris for dens Bistand, Mod til at spørge: „Hvorfor skulde vel Folket reise sig imod mig?" Svaret er ikke saa vanskeligt. Det franske Folk har nu i lang Tid indbildt sig, at det stræbte efter Frihed og var voxent nok til at sætte al Dispotisme en Skranke.

Ifølge Ind. Belge skal Ministeren Rouher være beskjæftiget med Udkastet til en Konstitution, til hvilken de væsentligste Bestemmelser skulle laanes af Konstitutionen af 13de Dec. 1799.

Der findes lange Lister paa fornemme Folk, der have aflagt sin Hyldning til Napoleon i hans Pallads. Montalembert opregnes nu ogsaa blandt dem, der vise sig som ivrige Bonapartister.

Efterretningen om Napoleons Statskoup er, som man nu seer, ikke modtagen med saadan Rolighed og Glæde, som Regjeringsbladene strax smigrede sig med. Flere Departementer ere erklærede i Beleiringstilstand. 6000 Landboere ere f. Ex. marscherede ind i Clamecy, have stormet og plyndret Underpræfekturet og dræbt flere af de Gensdarmer, der i Forening med Nationalgarden søgte at undertrykke Opstanden. Dette var endnu ikke lykkets ved de sidst modtagne Efterretninger. Fra Saone- og Loiredepartementerne og fra flere andre Steder berettes ogsaa om alvorlige Uroligheder. I Paris er dog Alt roligt.

Leon Fauchers omtalte Vægrelse ved at indtræde i den raadgivende Kommission indeholdtes i en meget værdig Skrivelse til Præsidenten, hvori han siger: „Jeg troede ikke at have givet Dem Ret til at tilføie mig denne Fornærmelse. De Tjenester, som jeg har ydet Dem, idet jeg troede at yde Landet dem, berettigede mig maaskee til at vente mig en anden Belønning af Dem. Ialfald fortjente min Charakteer mere Agtelse".

Blandede Efterretninger.

Kossuth har anvendt endeel af de i England modtagne Penge til Stiftelsen af en Militærskole i London, hvor de landflygtige Ungarer skulle erholde theoretisk og praktisk Underviisning i Krigsvidenskaberne.

De vigtigste Punkter i det Udkast til en Presselov, som den af de spanske Kortes nedsatte Kommission er fremkommet med, ere, at intet Tidsskrift herefter skal kunne undertrykkes, medmindre det søger at udbrede statsfarlige Grundsætninger eller angriber Religionen og Personer af det kongelige Huus. Pengebøder og Fængselsstraf skal ikke mere finde Sted. Bliver et Tidsskrift beslaglagt, skal Dommen paafølge inden 48 Timer.

Der berettes fra Amerika, at Arbeidet paa Jernbanen over Panamaeidet skrider raskt fremad.

Ifølge Beretninger fra Berlin skal Prindserne af Joinville og Aumale i strengeste Inkognito have begivet sig til Belgien, men skulle igjen vende tilbage til England med den Overbeviisning, at for dem er Intet for Tiden at haabe.

De franske Flygtninger i London have ladet en i alvorlige Udtryk affattet Adresse til det franske Folk indrykke i de engelske Blade.

Fra London berettes, at omtrent 5000 Englændere i Hui og Hast ere komne did fra Paris.

Om Domkirken i Throndhjem.

(Af P. A. [illegible])

(Fortsættelse f[illegible].)

Olaf Kyrres Kirkebygning [illegible] nok, som der fortælles, færdig i hans Levetid, men det[illegible] g neppe forstaaes anderledes, end at den blev nogenl[illegible] igelig, medens den dog ogsaa i den paafølgende Tid fo[illegible] og udvidedes, navnlig synes den søndre Fløi at være li[illegible] enere opført. Den almindelige Fremgangsmaade med st[illegible] e Kirkebygninger paa den Tid var nemlig den, at man aller[illegible] æst anlagde en bestemt, stor Plan, uden Hensyn til om den s[illegible] r kunde udføres; derpaa skred man strax til at opføre det vigtigste, Choret, og saasnart dette og det nærmeste var saa lang[illegible] fremskredet, at man kunde benytte det, lukkedes det ved en midlertidig Væg og indviedes fuldstændigt. Kirken havde nu alleede sit Navn og var brugelig; imidlertid arbeidede man i Nag, Aar efter Aar paa det Øvrige. Saaledes blev Planen til den prægtige Domkirke i Køln allerede lagt i det 13de Aarhundrede; man opførte strax Choret, og samtidigt dermed, paa det nøie beregnede Sted, en Deel af de vestlige Hovedtaarne, men endnu den Dag i Dag er kun Choret [illegible] brugelig Stand og adskilt fra den ufærdige Deel af Kirke[illegible] ved en midlertidig Væg. Saaledes har vel ogsaa Olaf [illegible] yres Kirke været beregnet paa at blive en fuldstændig Kor[illegible] kirke, hvoraf dog Olaf selv neppe har naaet at opføre mere [illegible] Choret og den østre Fløj, maaskee ogsaa den nordre, over[illegible] ude Resten til kommende Slægter.

I første Halvdeel af det 12[illegible] Aarhundrede have altsaa Bygningerne oppe paa denne [illegible] dbakke, hvor Olafs Lig laa det første Aar, været følge[illegible] a) den store Christkirke eller Trinitatiskirken, omtre[illegible] f samme Længde og med samme Beliggenhed, som den nuvæ[illegible] nde Domkirke, og idetmidste med en Fløi mod Nord; b) det Kapel, der nu kaldes Kapitlet, og rimeligviis stod i Forbindelse med Kirkens nordlige Fløi; c) etslags lille Bygning eller Hegn omkring Brønden sydøstligt for Altret; d) Mariekirken, noget længere borte, og endelig e) Kongsgaarden, nærmest Elven, ude paa Bakken. Gik man fra Kongsgaarden nord og nedefter langs Bryggerne, kom man først, efterat have gaaet henimod 700 Skridt, til Olafs-Kirken og den nærved samme staaende Gregoriuskirke, hvilken Magnus den Gode havde paabegyndt for at indrette den til Kongsgaard; derpaa kom man, efter endnu at have gaaet henved 600 Skridt længere ned, til Klemenskirken, Skulegaarden ɔ: den gamle Kongsgaard og Skibekrogen.

De Feiltagelser, hvori man hidtil sædvanligviis ved Bestemmelsen af de ovenomtalte Bygningers Beliggenhed m. m. har gjort sig skyldig, ere saaledes følgende:

a) Har man antaget Klemenskirken for at være den samme, som det nu saakaldte Kapitel, uagtet den nu saakaldte Klemenskirke laa i en langt anden Kant af Byen, nemlig nederst mod Nordøst, medens Kapitelbygningen ligger øverst mod Sydøst.

b) Har man troet, at Thorgils begrov Olafs Lig ved Klemenskirken eller overhoved fandt det nødvendigt at begrave det ved en Kirke, uagtet han netop var nødt til at skjule det midlertidigt i Jorden, hvor han bedst kunde, naar han blot var nogenlunde sikker paa at det ei vilde blive opdaget af Kong Svein eller Tilhængere.

c) Har man, i det man antog Kapitlet for at være Klemenskirken, glemt at Thorgils, som begrov Liget hvor Domkirkens Alter nu staar, i saa Fald ogsaa maatte begrave det lige under Øinene paa Kongen og de danske Vagter om Kongsgaarden, der ifølge det Foranførte laa ganske tæt ved Klemenskirken; han vilde paa den Maade, saaatsige have løbet lige i Løvens Gab, hans tidligere anvendte List, hvorved han skuffede Biskoppen, vilde være bleven opdaget og straffet, og Liget vilde sikkert være blevet ham frataget.

d) Har man tillige, idet man antog Klemenskirken og den gamle Kongsgaard for at ligge saa høit oppe, som den nuværende Domkirke, glemt Sagaens udtrykkelige Ord, at Thorgils først lagde til ved Kongsbryggen ɔ: Bryggen udenfor Kongsgaarden, men siden roede opad Elven, først til Saurlid, som allerede laa udenfor den daværende By, og derpaa til Sandbakken, hvor Liget nedgroves, og hvis Afstand fra Kongsbryggen saaledes maa have været forholdsviis stor.

e) Har man tilsidesat Sagaens udtrykkelige Ord, hvor den fortæller, at den af Kong Magnus den Gode paabegyndte Kongsgaard senere af Kong Harald Haardraade forandredes og fuldendtes til en Kirke, kaldet Gregoriuskirken, medens man derimod har antaget Magnus den Godes Kongsgaard for at være den samme, eller at have ligget paa samme Sted som den, Harald Haardraade siden opførte, uagtet det udtrykkelig heder, at Magnus lagde Grunden til sin Kongsgaard nær ved Olafskirken, der opførtes paa Saurlid, det Sted hvor Olafs Lig laa en Deel af Natten i et øde Skur ovenfor den daværende By, og at Harald derimod byggede sin Kongsgaard oppe ved den ei langt fra Olafs Begravelsessted grundede Mariakirke og Elven; man antog da tillige, at Gregoriuskirken kun var et Kapel i denne Kongsgaard, som man indbildte sig sammensat af Magnus's og Haralds Bygninger.

f) Har man tildeels antaget Olafskirken, uagtet den altid omtales som en egen Kirke, for at være den samme som Domkirken.

g) Har man aldeles tilsidesat det udtrykkelige Udsagn i Sagaerne, at Mariakirken, som af Harald Haardraade blev anlagt, aldeles nedreves af Erkebiskop Øystein og flyttedes til Elgeseter hiinsides Elven; man har tvertimod paastaaet, at den søndre Fløi af Domkirken skulde indeholde Stykker af denne Mariakirke, og brydt sit Hoved overvættes med heraf at udfinde dens Beliggenhed, der blandt andet maatte blive saadan, at dens Længde gik i Nord og Syd, aldeles stridende mod de første Regler for den katholske Kirkebygning, der fordrer Altret i Øst.

Plan af Throndhjem, som den nu er.

Plan af Throndhjem, som den har været.

I Aaret 1154 fik Norge en egen Erkebiskop i Nidaros, og der indrettedes Kannike-Kollegier eller Kapitler ved de biskoppelige Kirker, der altsaa bleve Domkirker; det blev nu af Vigtighed at udstyre disse med tilbørlig Glands; og dette gjaldt især Domkirken ved Erkesædet. Den første Erkebiskop, Jon, levede for kort til at kunne foretage sig noget i denne Anled-

*) Omtrent 50 Provindsblade ere undertrykte. — En Redaktør i Constitutionel befatter sig med at censurere Pariserbladene.

ning, men hans Eftermand, den virksomme Øystein, lagde alvorligt Haand paa Værket. Allerede i 1160, det første Aar han var i Embedet, indviede han et Alter i den søndre Fløi, der saaledes maaskee først paa denne Tid er bleven færdig. Om hans Bygningsforetagender tale ellers, mærkeligt nok, vore Sagaer kun i Forbigaaende. Det heder kun, „at Erkebiskop Eystein, da han reiste det store Munster, som nu staar, lod sætte Høialtret over det Sted, hvor Kongens Lig havde ligget, og at Altret i den gamle Christkirke havde været paa samme Sted"; ligeledes om Mariekirken: „at den var saa fast bygget, at man neppe kunde faae den brudt ned, da Eystein lod den nedrive? Endvidere heder det, at da Erkebiskop Eystein lod Mariakirken flytte til Elgeseter, fandt man det passende, at Kong Harald Haardraades Lig fulgte med den Kirke, han selv havde ladet bygge, og at han følgelig ligger begraven ved Elgeseter." Dette er alt, hvad vore Sagaer udtrykkeligt melde om disse Foretagender. Hverken om Tiden, naar de paabegyndtes, eller hvorvidt Øystein oplevede at see dem tilendebragte, meldes noget bestemt. Dog gives der enkelte Omstændigheder, af hvilke Et og Andet til Tidens nærmere Bestemmelse lader sig slutte. I Throndhjem eller Elgeseter levede paa Erkebiskop Øysteins Tid en Munk, ved Navn Thjoderik, der paa Latin har skrevet et kort Udtog af Norges Historie, hvori der omtales Begivenheder fra 1176; da han har dediceret sit Værk til Øystein selv, maa det altsaa være skrevet mellem 1176 og 1188, i hvilket Aar Øystein døde. I dette Skrift omtaler han Mariakirken endnu som staaende ved Siden af Trinitatiskirken. Den var altsaa endnu ikke nedrevet i 1176, og Øystein havde altsaa endnu ikke begyndt paa sit Byggearbeide. Endvidere heder det i Sverres Saga, at den i Aaret 1179 faldne Erling Skakke blev begraven udenfor Kirken paa Sydsiden, men at Graven senere kom indenfor. Da det er tydeligt, at denne Forandring er en Følge af at Kirken ved Øysteins Ombygning udvidedes i Breden, kan denne Ombygning ikke engang da være paabegyndt. Nu veed man, at Øystein, paa Grund af sine Stridigheder med Kong Sverre nødsagedes til at forlade Norge i Aaret 1180, og at opholde sig i tre Aar (til 1183) i England. Har han altsaa ikke kunnet begynde nogen Ombygning før sin Afreise 1180, kan han heller ikke have begyndt den førend sin Tilbagekomst (1183) og saaledes have vi blot de fem Aar fra 1183 til 1188, i hvilke hans Bygge-Sysler kunne have fundet Sted. Men i denne Tid naaede han vel neppe videre end til at flytte Mariakirken, og nedrive Trinitatiskirkens østre Fløi. Vi læse i Sverres Saga, at da Øystein var død 26de Januar 1188, blev han begraven i Kirkens Skrudhuus. Nu var det saa almindeligt, at Biskopperne begravedes ei alene inden Kirken selv, men ogsaa i Choret, at man ei kan tænke sig nogen rimelig Grund, hvorfor Øystein, Rigets Metropolit og saagodtsom første Erkebiskop, skulde henlægges i Skrudhuset, naar det ei simpelthen var den, at der intet Chor var at lægge ham i, eller med andre Ord, at Kirken ved hans Død var aldeles ufærdig. Altsaa er det Bygningsværk, der tillægges Øystein, egentlig kun paabegyndt af ham, og i denne Betydning maa og som oftest det i Sagaerne ved denne og lignende Leiligheder anvendte Ord „reise" tages. Men Bygningsstilen viser, at det maa være fuldendt kort efter hans Død, eller i alle Fald efter den ved hans Foranstaltning lagte Plan. Det maa vel altsaa nærmest være hans Eftermand Erik, hvem Færdigbyggelsen af østre Fløi skyldes. Det saaledes udførte Arbeide bestod altsaa i Følgende: Hele den østre Fløi blev ombygget, og saaledes udvidet i Breden, at Grave, der hidtil laa udenfor Væggen (f. Ex. Jarlen Erling Skakkes, strax søndenfor Kirken) nu kom indenfor Væggen, i Kirken selv, og da Altret fremdeles beholdt sin gamle Plads over det første Gravsted, maatte Udvidelsen naturligviis for Regelmæssighedens Skyld baade skee i Nord og Syd. Derved kom Kirkens nordlige Væg saa nær ind paa Kapellet eller Kapitlet, at Vinduerne paa dettes sydlige Væg ei længere vare af nogen Nytte, men maatte tilmures, medens Væggen selv blev gjennembrudt og den derved fremkomne Aabning ved en skraa Gang sattes i Forbindelse med Choret i Hovedkirken. Brønden kom nu lige under Chorets sydøstlige Ydermuur, hvor en Aabning anbragtes, saaledes at den stod ligesom i et eget Aflukke for sig. Mariekirken blev, som vi allerede have nævnt, maaskee fordi den ellers vilde have ligget den udvidede Kirke for nær, maaskee og af andre Grunde, aldeles nedreven, men af de samme Stene gjenopbygget som Klosterkirke for det af Øystein stiftede Augustinerkloster Elgeseter paa den anden Side af Elven ligeoverfor Domkirken. Den befandtes at være saa stærkt opmuret, at man med Nød og Neppe fik Stenene brudt fra hverandre.

Øysteins og Eriks Bygning, eller den af dem foretagne Udvidelse og Forskjønnelse af den ældre Christkirke, er det, som endnu i det Væsentligste staar, og udgjør den nuværende Domkirke. Den østre Fløi er paabegyndt af Øystein og fuldført efter hans Død, de to andre Fløie ere ældre, og idetmindste den nordlige, maaskee og den sydlige, Levninger af Olaf Kyrres Christ- eller Trinitatis-Kirke. Derimod er det, vi gjentage det, en Feiltagelse, ikke mindre end den nys omtalte med Klemenskirken, naar man har sagt og troet, at de nævnte Fløie indeholde Levninger af Mariekirken. Mariekirken blev, som ovenanført, heelt nedbrudt og flyttet, dette bevidne vore ældre Historiebøger udtrykkeligt; og at antage, at en eneste Steen af den findes i den nuværende Domkirke, er aldeles stridende mod deres Vidnesbyrd.

Endelig blev Domkirken aldeles fuldendt efter den vistnok fra Førstningen paatænkte Plan, efterat Erkebiskop Sigurd i Aaret 1248 havde paabegyndt den vestre Fløi, der ogsaa i Tidens Løb fuldendtes og blev den prægtigste af dem alle. Hidtil havde Kirken haft Formen af et ⊢, nu fik den sin rette Korsform. I fuldfærdig Stand havde den nu tre prægtige Hovedtaarn, et, som var det høieste og smukkeste, lige over Korset, og to andre i den vestre Ende, over begge Side-Indgange. Disse Taarne have dog neppe været af de meget høie og spidse, men af de mere afkortede, dog smukt prydede, saaledes som medfølgende Afbildning viser. Ogsaa over Choret var der, som det synes, et ikke ubetydeligt Taarn. Dertil kom en Deel mindre Taarn med Spir, anbragte paa forskjellige Hjørner og Udkanter, efter denne Bygningsmaades Skik. Kirkens Længde fra Øst til Vest var 350 Fod; Breden af østre Fløi 64, af vestre 90 Fod, og Høiden fra Gulvet til Toppen af Spidsbuens Hvælving 65 Fod.

Da den vestre Deel af Kirken nu ligger i Ruiner, er den brugelige Deel atter bragt tilbage til hvad man kan kalde Øysteins Kirke. Af denne er nu Choret og østre Fløi bygget i den paa hans Tid brugelige Stiil, Spidsbuestilen af første Periode. Nordre og Søndre Fløi ere oprindeligen byggede i Rundbue-Stilens Periode, ligesaa tildeels Kapitlet. Den vestre Fløi var derimod bygget i Spidsbue-Stilens andet Tidsrum, da den var paa sit skjønneste. Den vestre Væg var herligt udsmykket. Som sædvanligt var der tre Hoved-Indgange, en stor i Midten og to mindre, en paa hver Side af denne, til Sideskibene; alle tre vare udsmykkede med ophøiet Billedværk, og over dem alle, tvertover Væggen, gik en bred Tver-List med Billedstøtter af de 12 Apostler, hver af dem i en rigt prydet Fordybning. Ovenfor denne igjen, midt under Gavlen, var et saakaldet Roset-Vindue, det er et aldeles rundt overmaade stort Vindue, hvis Sprinkler, rigt udsmykkede, dannede ligesom Egerne i et Hjul. Paa Sydsiden af Kirkens østre Fløi var ogsaa en prægtig Indgang, den saakaldte Kongeindgang, der endnu er til, og fremdeles en til selve Choret.

Om Kirkens Kostbarheder, fornemmelig Kong Olafs Skrin og dertil hørende Skatte, er her ei Stedet at tale. Vi ville blot i Korthed nævne de mange Ulykker, der har bragt den herlige Bygning i sin nuværende daarlige Forfatning. Den afbrændte 3die April 1328 og 10de Juli 1431, men blev dog efter disse Ildebrande paany istandsat; men i 1531, lige under Reformationen, afbrændte den paany, og der var da ei længer nogen katholsk Iver forhaanden til at gjenoprette den, tvertimod en protestantisk Iver til at ødelægge den endmere. Dens Skatte berøvedes den af de danske Magthavere og Reformatorer i 1537, og af den brændte Kirke istandsattes kun, maadeligt nok, den østre Deel. Paany afbrændte den 1708 og 1719. Derhos har man ligesom med Flid ødelagt den ved at opføre de fæle Svalereder, der udskjæmme vore fleste Kirker, og kaldes Pulpiturstole, hvor de saakaldte „galante Folk", som ei kunne finde sig i at sidde paa Gulvet blandt sine Medkristne, stænge sig inde. For at faae disse Pulpiturstole anbragte, har man slaaet flere støttende Buer af, og derved svækket Bygningen saaledes at den er faldefærdig; ligeledes har man et fladt Plankedække, saaat man ei fra Gulvet seer de smukke Hvælvinger undtagen i Choret. Kommer nu dertil, at Grunden selv er noget svag, saaledes at Muren kjendelig er noget skjev, og at flere nedfaldne Søiler ere blevne erstattede med Træstolper, saa vil man nok lettelig see, at Bygningens Forfatning ere saare mislig, og at den i høi Grad trænger til at istandsættes endog blot for at kunne afgive en tryg og anstændig Sognekirke, endsige svare til den Bestemmelse, vor Grundlov har fastsat, at tjene som Kroningskirke.

(Fortsættelse.)

Om Hvidtornens Anvendelse til levende Hegn.

(Af Fr. Chr. Schübeler.)

I en af mig udgivet Haandbog i Havedyrkningen 1ste Deel har jeg (Side 253—86) leveret et Tillæg „Om Nytte, Anlæg og Behandling af levende Hegn," og Enhver, der maatte ønske at gjøre sig bekjendt med hvilken betydelig Nytte det i flere Retninger vilde medføre for vort Land, dersom levende Hegn her kunde blive almindelige, vil jeg tillade mig at henvise til denne Afhandling. Den almindelige Hvidtorn (Cratægus Oxyacantha *L.* eller Cratægus monogyna *L.*) er paa det anførte Sted ogsaa temmelig udførligt omtalt som en af de Buskvæxter, der passe bedst til levende Hegn; men da den kun findes vildtvoxende i den sydlige Deel af Landet, og der endog neppe til en større Høide over Havet end 4—500 Fod, og selv paa disse Steder (f. Ex. i Omegnen af Christiania) undertiden tager Skade af Kulden i meget strenge Vintere, bliver den kun med Sikkerhed at anbefale i Norges vidtløftige Kyststrækninger, hvor Vinterkulden ikke er meget stærk. Af samme Slægt som den almindelige Hvidtorn gives der en anden Art, den rødbladede eller sibiriske Hvidtorn (Cratægus sanguinea *Pallas*), der er vildtvoxende overalt i Sibirien, og i en Række af Aar har været benyttet som Hegnplante om de keiserlige Haver i Petersburg, uden nogensinde at tage Skade af Kulden, medens derimod den almindelige Hvidtorn der ofte fryser bort lige til Roden. Da man vel maa kunne antage, at Vinterkulden i Regelen ikke er strengere her i Landet end i Sibirien og i Omegnen af Petersburg, paa hvilke Steder man som sagt har Erfaring for at Træet aldrig tager Skade af Kulden, saa synes dette Træ med Sikkerhed at kunne anbefales ogsaa for vort Land som en af de fortrinligste Hegnplanter. Den sibiriske Hvidtorn er saavidt vides for Tiden ikke i Handelen paa noget Sted her i Landet, men rimeligviis vil den om nogen Tid blive at erholde i tilstrækkelig Mængde og for en moderat Priis fra den botaniske Have i Christiania, og i saa Fald vil der blive sørget for, at dette bliver bekjendtgjort. Den behandles i enhver Henseende som den almindelige Hvidtorn og ligner ogsaa denne saa meget, at et uøvet Øie neppe vil finde nogen Forskjel. Nedenstaaende Behandlingsmaade af Hvidtornen, hvis Opfinder er en Kapitein Georg Edlen v. Schenk i Galizien, og som herom har udgivet et eget Skrift, var mig, da jeg skrev ovennævnte Afhandling, ikke tilstrækklig bekjendt. Sidst afvigte Sommer har jeg derimod i Omegnen af Aachen og i Belgien havt Anledning til at gjøre mig fortrolig med denne Behandlingsmaade, hvis Fortrinlighed tør antages vil være indlysende for Enhver.

De modne Bær (der af den almindelige Hvidtorn ere røde og af den sibiriske gule eller røde), samles om Høsten og lægges lagviis med Muldjord i en Bøtte eller et lignende Kar, der sættes i et varmt Værelse. Jorden vandes saa meget, at den aldrig bliver ganske tør, og hver Gang man vander, maa man røre om i Karet lige fra Bunden af, for at de underst liggende Frø ikke skulle tage Skade. Karet maa derfor ikke være for dybt. Om Foraaret udstrøes Bærene tilligemed Jorden paa en Haveseng, der maa være vel bearbeidet og bestaae af fed men ikke friskgjødslet Jord. De Bær, der ikke komme til at ligge bare, kan man enten trykke ned med Fingeren, eller ogsaa kan man strøe lidt god Jord over hele Sengen. Denne holdes reen for Ugræs og vandes af og til i tørt Veir. For at holde Jorden fugtig og tillige Ugræsset borte, kan man bestrøe Sengen med 1—2 Tommer tykt Lag af Sagfliis, brugt Garvebark eller Barnaale. Mos er hertil ikke saa anvendelig, da den gjerne giver Tilhold for Markmus og Insekter, der afgnave eller beskadige de spirende Planter. I Løbet af Sommeren spire de fleste Frø, der ellers vilde have ligget omtrent to Aar i Jorden. Det er i Almindelighed overflødigt at anvende noget Dækningsmiddel om Vinteren for de unge Frøplanter.

Den her angivne Maade at udsaae Frøet paa er den almindeligt brugte. En saavel ved Theorie som Erfaring beviist bedre Fremgangsmaade har jeg sidst afvigte Sommer seet hos Oberforster Biermans i Nærheden af Aachen. Denne Mand, der har vundet et Navn paa Grund af sin fortrinlige Skovdyrkningsmethode*), behandler, hvad Udsæden og Plantningsmaaden angaar saavel Buske som Træer efter det samme Princip, der, i Korthed sagt, gaar ud paa at skaffe ethvert Træ en saa stor Mængde sunde og veldannede Sugerødder som muligt. Hvad nærværende Plante angaar, bestaar Fremgangsmaaden i Følgende: Om Vaaren opspades en almindelig Haveseng og blandes under Opspadningen med saa meget Græstørvaske, at Sengen, naar den er færdig, kommer til at bestaae af omtrent lige Dele Jord og Aske. Sengen fasttrykkes med de sædvanlige Trædebrættter eller endnu bedre med en dertil indrettet Valse, og overstrøes derpaa med et 2—3 Tommer tykt Lag af Græstørvaske, som atter fastrulles med Valsen saaledes, at Sengen bliver ganske jevn. Nu udstrøes Bærene, der i Løbet af Vinteren ere blevne behandlede paa den ovenfor beskrevne Maade, tilligemed Jorden over Sengen saaledes, at Frøene komme ganske tæt ved hverandre, og bedækkes med et omtrent en halv Tomme tykt Lag af Græstørvaske, der ligeledes jevnes med Valsen. For at beskytte Sengen mod Fugle eller andre Dyr, kan man tildække den ganske tyndt med Barkviste, som man lader blive liggende, indtil Frøene begynde at spire. En paa denne Maade behandlet Frøseng er det i Regelen ikke fornødent at vande, da Græstørvasken optager i sig en stor Mængde Fugtighed af Luften. Erfaring har paa det bestemteste beviist, at de Træer, der spire og voxe frem efter den her angivne Behandlingsmaade, blive langt frodigere end om Frøet saaes i Jord, og hvad der er det vigtigste, de unge Planter have efter kun eet Aars Forløb en forholdsmæssig meget stor Kvast af fine Sugerødder.

En Hæk maa aldrig plantes paa en Forhøining eller Jordvold, men altid paa den flade Mark, og det Sted, hvor den skal sættes, bør helst eet eller idetmindste et halvt Aar i Forveien omgraves til en Dybde og Bredde af omtrent to Fod. Dersom Jorden ikke er god nok, maa den blandes med bedre Jord eller en passende Mængde vel brændt Gjødsel. Dersom Frøet er udsaaet efter den først angivne eller almindelige Fremgangsmaade, lader man de unge Frøplanter blive staaende i Frøsengen i 2—3 Aar, og ved Omplantningen, der helst foretages om Vaaren, afskjæres det Halve eller en Trediedeel af Stammen tilligemed de længste og tykkeste af Rødderne, dersom disse ere saa lange, at de ved Omplantningen maa bøies i en anden Retning end de før have havt, hvilket sidste saavidt muligt maa undgaaes ved Omplantningen af alle Slags Træer. Enten man bruger 2—3 eller fleeraarige Planter, maa man see til, at alle ere af omtrent af lige Alder, da Hækken ellers let bliver ujevn. I den tidligere bearbeidede Jordstrimmel, hvor Hækken skal staae, opkastes nu efter en Snor en Grøft, hvis Dybde og Bredde retter sig efter Røddernes Størrelse, og i denne sættes Hvidtornplanterne sex Tommer fra hverandre saaledes, at de ikke komme dybere i Jorden end de før have staaet. Man bør ikke paa engang optage flere Buske, end man kan sætte i Løbet af een Dag, og dersom Jorden er tør, vandes hver Aften efter Plantningen saa meget, at der kommer omtrent ½—¾ Pot Vand paa hver Plante. I min ovenfor nævnte Afhandling har jeg (Side 266) anbefalrt en dobbelt Række Buske som hensigtsmæssigere end en enkelt. Senere har jeg bragt i Erfaring, at dette er urigtigt, da Hækken paa denne Maade ikke faar tilstrækkelig Luft, hvoraf Følgen bliver, at den efter nogle Aars Forløb taber Bladene og faar Huller nærmest Jorden, hvor man altid maa sørge for at den netop er tættest. For saavidt muligt at spare de Udgifter, der ere forbundne med at Hækken et Par Gange om Sommeren maa renses for Ugræs, dækkes Jorden, naar Buskenene ere satte, med et omtrent to Tommer tykt Lag af Garvebark eller Barnaale, hvorved Ugræsset tildeels hindres fra at tage Overhaand. Det vil i høi Grad bidrage til Buskenes kraftigere Udvikling, dersom man et Par Gange i Løbet af den første Sommer kan vande Hækken med fortyndet Gjødselvand.

Har man udsaaet Frøet efter den af Biermans brugte Fremgangsmaade, der ubetinget maa anbefales som bedre, udplantes Buskene til Hæk paa følgende Maade: Naar de unge Frøplanter ere eet Aar gamle, optages de om Vaaren af Frøsengen saaledes, at man fra den ene Ende af denne stikker en Spade 5—6 Tommer fra Overfladen ind i Jorden og ryster denne forsigtigt, hvorved de unge Planter, uden at de fine Rodtrævler beskadiges, af sig selv falde fra hverandre. Arbeideren fatter nu med to Fingre hver enkelt Plante og dypper Rødderne i en vellingagtig Masse, der bestaar af Græstørvaske, lidt Leer og Vand, eller istedenfor dette sidste endnu bedre fortyndet Gjødselvand. Planterne lægges derpaa lagviis i en Kurv, og for hvert Lag overstrøes Rødderne med Græstørvaske. Paa denne Maade forhindres de fine Sugerødder fra at sammenfiltres, Luftens umiddelbare Indvirkning holdes borte, saa at de ikke visne, og endelig omgives Rodtrevlerne med et Slags Skorpe, der strax efter Plantningen kan afgive den fornødne Næring. Naar man har optaget saa mange Planter, som man troer at kunne sætte i een Dag, bringes Kurven til det Sted, hvor Hækken skal staae, hvor Jorden er bleven behandlet paa den ovenfor angivne Maade, og hvor man i Forveien med en liden Haandspade, eller i Mangel heraf med en Muurske, har opgravet de til Plantningen fornødne Huller i en Afstand af sex Tommer fra hverandre. Til Skovplantning bruger Biermans et eget af ham opfundet Spiralbor; men da den Jord, hvor en Hæk skal plantes, i Forveien er bleven opgravet og bearbeidet, kan man godt hjælpe sig med en af de ovenfor angivne Redskaber. Hullerne maa være gravede efter en Snor saa nøiagtigt, at den ene Side af disse, hvor Planterne skulle sættes, altid ligger i samme rette Linie. Naar Hækken bøier sig om et Hjørne, maa man aldrig lade Bøiningen foregaae i en ret eller spids Vinkel, men derimod i en Bue, da Hækken ellers lige i Hjørnet vanskeligt vil kunne blive tæt.

(Fortsættes.)

*) Senere agter jeg i dette Blad at levere en udførlig Fremstilling af den nye af Oberforster Biermans opfundne fordeelagtige Skovdyrkningsmethode, som man tør antage om nogen Tid ogsaa vil blive indført her i Landet.

Af „Illustreret Nyhedsblad" udkommer i Christiania hver Løverdag Aften et Nr. paa 12 Spalte. — Subskriptionsprisen er 72 ß Kvart.; forsendt med Posterne koster Bladet 84 ß. — Subskriptionen gjælder for et Kvartal eller længere, hvis Opsigelse ei skeer skriftlig, førend 10de Nr. har forladt Pressen. — Subskription modtages paa alle Postkontorer og Postaabnerier og hos alle Boghandlere i Norge, Sverige og Danmark. — Avertissementer betales med fire Skilling pr. Linie med Nonpareille og for større Bogstaver forholdsviis mere. — Bladets Expedition er i A. Dzwonkowskis Gaard i Storgaden Nr. 27. — Alle tiltrædende Subskribenter, som betale forskudsviis for et Kvartal, erholde Adgang til den med Udgivelsen af Bladet forbundne Præmieuddeling.

Christiania. Trykt i A. W. Brøggers Bogtrykkeri.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 13. Udkommer hver Løverdag Aften. **Christiania den 27de December 1851.** Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. **I. Bind.**

Indhold:

Marskalk Soults Død.

Denne berømte Marskalks Død slutter en Epoke i Frankrigs Krigshistorie. Med ham døer den sidste af de berømte Krigere, som erholdt Marskalkstaven af Keiserens Hænder; thi den eneste endnu levende, Marmont, er for længe siden udslettet af de franske Marskalkers Liste.

Nicolas Jean-de-Dieu Soult, Hertug af Dalmatien Marschal-General af Frankrige, og Storkors af Æreslegionen, er født den 29de Marts 1769 i den lille By Saint-Amant-la-Bastide i Departementet du Tarn i Languedoc. Fra sit 16de Aar af tjente han i Armeen. Hans militære Bane, der i rask Opstigen til de høieste Poster næsten ligner Napoleons, staar saaledes opteguet i det franske Krigsministeriums Arkiver: Jean-de-Dieu Soult, simpel Soldat i 1785, Korporal i 1787, Sergeant i 1791, Adjutant-Major i 1792, Kapitain i 1793, Bataillonschef, Chef og Brigadegeneral i 1794, Divisionsgeneral i 1799, Generallieutenant ved Armeen i Italien i 1800, ved Armen i Syden i 1801, Marskalk af Frankrig i 1804. I 1807 blev han udnævnt til Hertug af Dalmatien. At følge hans militære Bedrifter vilde føre for vidt, da hans Navn næsten findes i alle de store Krigsbegivenheder baade under Republiken og Keiserdømmet. Han var med Napoleon ved Marengo, ved Austerlitz, ved Eylau og ved Bautzen. Før Slaget ved Austerlitz gav Napoleon sine Ordres til ham i følgende Ord: General, min eneste Instruction for Dem er, at De opfører Dem saaledes, som De altid har gjort! I 1808 trængte Soult seirende ind i Spanien, hvor Sir John Moore med sin svækkede Hær maatte trække sig tilbage for ham. I Slaget ved Corunna faldt Sir John Moore, kort før den engelske Hær indskibede sig, og det viser en ridderlig Tænkemaade hos Soult, at han, uagtet den Harme han maatte føle over, at den engelske Hær var undsluppet ham, lod opreise en Mindesteen over den tapre Modstanders Grav. Dette smukke Træk skaffede ham mange Aar efter en glimrende Modtagelse i England. Efter Napoleons Fald var Soult, der havde kjæmpet til det Sidste, en kort Tid Krigsminister under Bourbonerne, men ved Napoleons Tilbagekomst fra Elba finde vi ham ved Keiserens Side i Slaget ved Waterloo. Dette havde til Følge, at han tabte sin Marskalkstav og maatte opholde sig udenfor Frankrig i tre Aar. I 1819 fik han Tilladelse til at komme tilbage og i 1820 blev han igjen indsat i sin Marskalksværdighed, men han holdt sig fjernet fra Statsforretningerne indtil 1830. Under Louis Philip var han Krigsminister fra 1830 indtil 1834, og Præsident i Statsraadet i 1840. I 1838 blev han som extraordinær Ambassadør fra Frankrig sendt til Dronning Victorias Kroning, hvor hans Optræden vakte megen Opsigt og hans gamle Modstander Hertugen af Wellington, viste ham al mulig Agtelse og Forekommenhed. I 1848 blev han udnævnt til Marschal-General af Frankrig. I sine sidste Aar levede han rolig paa sine Godser, og døde den 26de Nov. d. A. paa sit Slot Soult-Berg i Nærheden af sit Fødested. Foruden en Datter, som er gift med Marquis de Mornay, efterlader han en Søn, født i 1801, der som Deputeret repræsenterede Tarn og siden blev Medlem af den legislative Forsamling.

Elg og Elgjagt.

(Af P. Chr. Asbjørnsen.)

(Fortsat fra Nr. 10.)

Elgjagt drives paa forskjellig Maade, efter den Aarstid, paa hvilken den foretages.

Storjagt eller **Kongsjagt** holdtes saavel Sommer som Vinter. Saavidt bekjendt er denne Jagt aldrig dreven i Norge; fra Sverige har man Beskrivelser over den. Denne Jagt, som kun udførtes efter kongelige eller fyrstelige Personers Befaling, og mere for deres Fornøielse end for Nytten, adskiller sig kun deri, fra de i Sverige brugelige, saakaldte „Häradsskal" eller Klapjagter, der af Almuen i et eller flere Herreder anstilles efter Rovdyr, — at den indtager en saa stor Landstrækning, at der til Afdrivning udkræves to a tre Dage, og at til Afjagningen ofte opbydes et heelt, ja flere Lens Almuer. Jagten udstagedes eller blekkedes den foregaaende Sommer; der byggedes Skydeskjærme for Herskaberne, og Jagttøi hentedes fra flere Len, for at man kunde omgive og indslutte den sidste Deel eller den saakaldte faste Jagt, med dette Jagttøi og Næt,*) der tjente til at holde Dyrene sikkrere indstængte, naar Skydningen begyndte. Da disse Jagter oftest bleve foretagne om Sommeren, da ingen Sporing eller Ringning kunde skee, maatte de kun drives i saadanne Egne, hvor man med Sikkerhed vidste, at der var Elge eller Bjørne; de havde desuden en saa stor Udstrækning, at det sjelden kunde feile, at der i de omgivne Strækninger fandtes en Mangfoldighed af Vildt. Paa en Tid, da Jagten ei var fri for Alle og Enhver, var det ikke vanskeligt at skaffe sig Underretning om dette.

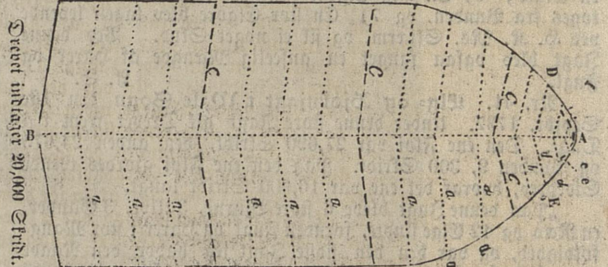

Marskalk Soult, efter et Original-Portræt af Rouillard, som findes i Versailles Malerisamling.

Jagten blev udhugget i Form af en almindelig Ulvejagtplads, men i saa stor Maalestok, at hver Arm udgjorde 1½ til 2 Miil eller omtrent en 30,000 Alen, og Holdtliniernes Antal var 11 a 12, med 2 til 3,000 Alens Mellemrum. Desuden omsluttedes betydelige Strækninger med Sidedrev, for at faae et større Antal Dyr ind i den faste Jagt. Flere Uger medgik alene til Indhugningen af en saadan Jagtplads.

Plan til en Kongsjagt.

Armene eller Fløierne.

Armene eller Fløierne 30,000 Skridt.

a a a Holdtlinier med 2 a 3000 Skridts Mellemrum. C C C Natteholdter. D E Bunden. A B Retningsgaden, eller Overgaden (Skalgatan). b d d Kortere Holdter med 12 til 1500 Skridts Mellemrum. e e Skydeskjærme for Herskaberne og f Kongsskjærmen.

Om Natten, naar Klapperne og Driverne hvilede, blev der opgjort Baal saavel paa Armene som langs Drevet, for at hindre Dyrene i at gaae ud, hvilket man alligevel vanskeligen hindrede formedelst al den Støi og Larm, der nødvendigviis maatte ledsage en saadan Jagt og en saadan Samling af Mennesker.

Til Jagten udkrævedes nemlig omtrent 3000 Mand i 5 a 6 Dage, altsaa mindst 15,000 Dages Arbeide, foruden de Omkostninger som gik med til Indhugningen, Jagttøiets Fremføring m. m. Det Vildt man fik blev saaledes rigelig betalt.

For at give en Forestilling om denne storartede Jagt ville vi meddele nogle af de — efter Hofjægermester Andreas Schönbergs egenhændige Tegninger og Optegnelser — i det svenske Jægerforbunds Tidsskrift opbevarede Skildringer af de Kongsjagter — næsten alle efter Bjørn og Elg — som han mellem 1720—1737 anstillede for Kong Frederik den Første, der som bekjendt var en overordentlig ivrig Bjørnejæger.

Nr. 3. **Elgjagt mellem Vestmanland og Upland.** Jagttøiet indsluttede en liden Skovbakke af 6,274 Skridts Omkreds, og Jagten støttede sig til Strømmen. Schönbergs Beretning lyder saaledes:

„Da Bjørnejagten i Skultuna var endt, fik jeg naadig Befaling at skaffe mig Underretning om, hvor der, mellem Vesteraas og Ekholmsund ikke langt fra Veien, opholdt sig nogle Elge, hvilke Hs. Kgl. Majst. kunde have den Fornøielse at skyde ved Hjemreisen efter et Par Dage; da jeg ogsaa var saa heldig Dagen efter at træffe 5 Stykker, som holdt sig i den lille Skov, som er tætved Nykvarn paa Uplandssiden, hvilke og alle fem, inden en Times Forløb, efter at Hs. Maj. efter Middagen den 24de Sept. i Naade var ankommen til Jagten, bleve skudte med Hs. Kgl. Majst.s egen høie Haand.
Andreas Schönberg."

Nr. 16. **Elgjagt paa Botbo Skov i Moklinta Sogn.** Jagtpladsen et uligesidet Triangel med 505 Skridt lange Arme og stort Sidedrev fra Nora Sogn.

„Denne Jagt havde jeg den Naade at anstille den 6te Sept. 1727 for Hs. Kgl. Majst., paa hvilken 15 Styker Elge bleve skudte, største Delen af H. K. M. selv. Dagen forud blev der seet 3, 4 Bjørne indenfor Jagttøiet i den faste Jagt, men som jeg, da jeg ved Midnatstid selv visiterede Jagttøiet, fandt at tre Bundter Jagtlapper vare løsgjorte og nedlagte, hvilket strax om Morgenen i Underdanighed blev raporteret, saa befandtes det Dagen efter ved Jagtens Afjagning, at de (Bjørnene) havde ledet sig ud, og det var endda en Lykke, at Elgene vare blevne inde, saa Hs. Majst. fik den Fornøielse at skyde dem. Dog synes den, som havde gjort denne fule Streg, vel at have kjendt Dyrenes Natur, og vidst, at Bjørne, naar de have været drevne og siden stænges inde, stadigen patruillere, for at søge Aabning, men at Elgene derimod mørkeste Natten gjerne staae stille paa eet Sted. A. S."

Nr. 25. **Elgjagt ved Tjerp.** Omkredsen 1256 Skridt.

„Da jeg kom til Tjerp med de tvende unge Bjørne, som paa den sidste Jagt i Westmanland bleve fangede levende, befalede H. M., at jeg der i Sognet skulde see efter, hvor der opholdt sig nogle Elge, som H. M. vilde have den Fornøielse at skyde, inden Reisen skeede tilbage til Stockholm, hvorpaa

*) See herom samt om Drivjagten o. s. v. i Sverige Skriftet „Om Ulve og Rævefangst", en Beskrivelse over forskjellige Maader, hvorpaa man i Sverige fanger, jager og skyder Ulv og Ræv, oversat efter det svenske „Jägare-förbundets Tidsskrift af Asbjørnsen. Christiania 1840.

jeg den 3die Febr. om Natten begav mig paa Veien, og var saa heldig, at jeg den 4de traf 9 Stykker ved Marsøen i Tjerp, som ogsaa samme Dag indringedes, og den 5te om Morgenen afgaves derom underdanig Raport. Samme Dag opbødes Folket til Jagten, og den 6te Febr. 1728 havde jeg den Naade der for H. M. at anstille denne Jagt. Og da der iblandt disse 9 Elge vare 8 kapitale Oxer, behagede H. M. selv at skyde 6 af dem, og tvende bleve, efter Tilladelse, skudte af Hr. Gen. Lieutenanten og Overjægermesteren Baunebourg fra Cassel, som paa hele denne Reise havde ledsaget H. M., for at besee vore svenske Jagter, og den niende Elg, som var en Ungko, skjød Gen. Major Ditford fra Cassel. Efterat dette var forbi, behagede H. K. M. i meget naadige Expressioner at erklære, at han havde havt Fornøielse paa disse Jagter under den hele Reise. A. S."

Nr. 39. **Stor Elg- og Bjørnjagt ved Bratbergs-Aasen i Nora Sogn med et Natteholdt.** Den ene Fløi var 11,426 Skridt lang, den anden omtrent af samme Længde, med et betydeligt Sidedrev.

„Saasom H. M. i Naade behagede at befale, inden H. M. Reise skeede til Cassel, at jeg skulde udsee nogen god Plads, hvor en god Jagt kunde ophugges og haves i Beredskab til H. M. Naadige Fornøielse ved Tilbagekomsten at afjages, og det med Samraad med den fra Mechlenburg hidkomne og herværende Overjægermester Bergholtz; ved hvilket Arbeide man og kunde betjene sig af H. Majestæts her hjemme værende tydske Jagtbetjente, som og i Underdanighed blev efterkommet, og denne Jagt i 1731 blev gjort færdig paa den Viis, hvorpaa den sidenefter udi H. Kgl. Majestæts egen høie Nærværelse, Hans Durchlautigheds Prinds Wilhelms, H. K. Ms. høitelskelige Hr. Broders fra Hessen, Præsident Tørnbergs, General Ditforts og flere fra Hessen værende Herrers, blev afjaget den 20de Juli 1732, da det var et angenemt Veir. Paa denne Jagt bleve efterfølgende Dyr skudte: 1) Med H. Ms. egen høie Haand, en temmelig stor Bjørn og en Binne, en Ulv, 3 Elgoxer og 5 Elgkjør; 2) Af H. Durchl. Prinds Wilhelm, en kapital stor Bjørn og en mindre Binne, en Ulv, 4 Elgoxer og 5 Elgkjør; 3) Af H. Ex. Kgl. Ms. og Sveriges Riges-Raad, høivelb. Greven, Hr. Gustav Bonde, en Elgoxe og en Elgko; 4) Af Hr. Præsid. Tørnberg fra Kassel, en Elgoxe og en Elgko; 5) Af General Ditfort fra Hessen, en Elgko; 6) En ung Elgoxe druknede i Langsøen, men optoges fra Bunden, og 7) En stor Elgoxe blev tagen levende ved H. K. Ms. Skjærm, og fik ei noget Skud. Ved denne Jagt blev ogsaa fanget en anseelig Mængde af Harer og Fugl. A. S."

Nr. 41. **Elg- og Bjørnjagt i Wåle Sogn** den 1ste Septbr. 1737. Under denne store Jagt gik Drevet frem i 4 Dage. Den ene Fløi var 27,690 Skridt, den anden 24,675 og Bunden 9, 300 Skridt. Paa den ene Fløi gjordes tvende Sidedrev, hvoraf det ene var 16,000 Skridt langt.

„Paa denne Jagt bleve 6 store Bjørne, 3 Ulve, 3 Gauper, en Ræv og 12 Elge skudte, foruden Fugl og Harer i stor Mangfoldighed, og var den den sidste Jagt jeg havde den Naade at anstille for H. Kgl. Maj., og skeede dette, efterat jeg havde begjæret og erholdt en naadig Dimission; men inden det blev resolveret, begjæredes, at jeg til Slutning vilde idetmindste holde en Jagt, paa hvilken H. M. kunde have den Fornøielse at skyde 2 a 3 Bjørne, hvilket jeg forsikkrede skulde blive med al Flid iværksat, og haabede jeg at kunne præstere det begjærede Antal af Bjørne, over og ikke under, og siden har jeg ikke heller holdt nogen Jagt. Andreas Schönberg."

Paa de 41 af Schönberg beskrevne Jagter, som han anstillede for Kongen, blev der ialt skudt 68 Bjørne, 73 Elge, 9 Gauper, 16 Ulve og 20 Ræve. Paa en eneste (Nr. 39) fældedes ikke færre end 26 Elge.

Elgjagt paa Sporsnee foretages almindelig paa to Maader og ordnes omtrent paa samme Maade som en Ulvejagt.

Ved aabent Drev („Skall"). Naar der skal anstilles en saadan Jagt, er det nødvendigt først at ringe, eller som det ogsaa kaldes at holme eller kværve Dyret. Hvorledes Ringningen foregaaer kjender enhver Jæger. Men ved Sporningen af Elg maa man, paa Grund af en Eiendommelighed hos dette Dyr, nøie give Agt paa Sporet, og lægge Mærke til, om Foden er stillet meget udad; thi da agter Elgen at gjøre Lykke, og man nødes derfor, saasnart man finder Sporet saaledes stillet, til ikke at følge det længer, men tage en tilstrækkelig stor Ring. Naar man ved Ringningen er kommen efter, hvor Elgene staae, posteres alle Jægere i en Linie paa den Side af Dyrenes Stand, hvor Indsporet (Indfoden) er, hvis Vinden ikke kommer fra denne Kant. Mellemrummet mellem Jægerne læmpes efter deres større eller mindre Antal, og efter Længden af den Linie, som skal bevogtes. Folkene, der skulle udføre Drivningen, og hvis Antal maa rettes efter Stedsforholdene, opstilles i en Halvcirkel eller i Form af en Kegle paa den modsatte Side, for at drive Dyrene til Skytterlinierne, der danne Cirkelens Overfnidtslinie eller Keglens Grundlinie. Denne Jagt adskiller sig fra de almindelige Drevjagter deri, at Jægerne opstille sig i Bagdrevet, og Drevet eller „Skalfolkene", hvor Jagttøiet almindelig opsættes. Heraf følger, at Afdrivningen foregaaer fra den modsatte Side af Pladsen. Noget som under denne Jagt med største Omhu maa iagttages er, at Klapperne eller Driverne gaae frem sagte og stille, uden mindste Larm. I andet Fald skræmmes Dyret saaledes, at det, hvis det ikke kommer paa Skudhold og fældes, ikke standser, førend det er saa langt borte, at det vil koste megen Møie igjen at ringe det. Saasnart som der er løst Skud, maae Driverne standse og og ikke røre sig af Pletten, førend de faae Tilsigelse eller see, at Dyret endnu er inde. Det hænder ofte, at Elgen, naar den bliver Skytten vaer, kaster sig tilbage mod Drevet; i et saadant Tilfælde trænger den sikkert ud, hvis Driverne fare frem med Skrig og Støi. De gjøre tilstrækkelig Larm ved af og til at slaae sammen et Par Træpinder, og denne Lyd er ogsaa tilstrækkelig til for Jægeren at angive hvor nær Drevet er. Har man ikke Adgang til at faae saa mange Folk, som udkræves til en saadan Afdrivning, anvender man i Sverige, hvor saadant Jagttøi haves, saakaldte Fjederlapper, der spændes eller ophænges paa Træerne et Par Alen fra Marken, eller ogsaa forandres Jagten paa denne Aarstid til saakaldt

Lukket Drevjagt („Slutet Skal") der hos os maa ansees for meget anvendeligt, forsaavidt Sneen er falden før Jagttidens Slutning. Naar dette Jagtsæt bruges, bør Dyret eller Dyrene først ringes i en saa liden Ring som muligt. Derpaa stille Jægerne sig paa længere eller kortere Afstand fra hverandre, i det Spor, der staaer igjen efter den, som har ringet. Almindelig ansees den Post, der er nærmest Indfoden, for at være den sikreste. Man har ogsaa anført som en Erfaringssætning, at en dreven Elg, naar Buske og Træer ere belagte med Snee, søger Høider, hvor Skoven er aaben, men holder ned til sidlændt og skovrig Mark, naar Skoven er sneefri. Grunden skal være den, at Elgen ikke lider at faae Snee i Ørene. Naar Jægerne have indtaget sine Poster og Dyrene saaledes ere omringede af Skytterkjeden, behøves der kun een Mand, som følger Sporet og reiser (opskræmmer) Dyrene. Denne Driver, hvortil helst vælges en ældre, stød Karl, som ikke er Skytte, følger Sporet med Omhu, sagte og stille, og forlader det ikke, før han seer, at Dyret er gaaet ud af Ringen, eller han vist veed, at det er falden for nogen af Jægernes Kugler.

Denne Vinterjagt er unægtelig baade den bedste og sikkreste; thi om det hænder, at Elgen, paa Grund af Skytternes ringe Antal, undertiden gaaer ud, uden at man opdager det, bliver den saa lidet skræmt, at den snart atter gjør Stand og lader sig ringe paa nyt.

I Amerika anstiller man Drevjagt efter Elg paa den Maade, at Drivningen rettes mod en bredere Flod eller Sø. Af Erfaring veed man nemlig, at Elgen ikke skyer Vandet, men at den derimod holder af at bade sig deri, og at den, især naar den forfølges eller er skræmt, foretrækker at svømme over de Vande, som ligge i dens Vei, for at vende tilbage. Jægerne tage i passende Afstand fra hverandre Post ved Bredderne af Søen i Baade. Naar Elgen, skræmt af Drevet, styrter sig i Vandet, og er svømmet saa langt ud fra Stranden, at den ikke kan vende og naae den, førend den indhentes af Jægerne, have disse let ved at roe den op og dræbe den, medens den endnu er i Vandet. Dette er tilfældigviis skeet et Par Gange i Glommen og Dieren, hvor omstreifende Dyr paa Høstsiden have givet sig til at svømme. — Rimeligviis maatte dette Jagtsæt med Held kunne anvendes paa mange Steder i vort Land.

For Hund (Støver eller saakaldet Elghund) skydes ogsaa ofte Elg.

Denne Jagt, der kan foretages under alle Aarstider, er sikkrest i Brunsttiden, men drives i Sverige især om Vinteren. Jægeren begiver sig, naar der er kommen god Sporsnee, til den Trakt af Skoven, hvor han kan vente at træffe Elg. Hunden bør være hvid, broget eller rød. Saasnart som Jægeren finder et friskt Elgspor, slipper han Hunden; thi hvis Dyret reises af Jægeren staaer det sjelden for Hunden.

Er Hunden vel indøvet, giver den ikke Hals, medens den forfølger Dyret, men først, naar Elgen har gjort Stand imod den. Medens Elgen nu har hele sin Opmærksomhed henvendt paa Hunden, maa Jægeren søge at komme den paa Hold, men han bør desuagtet skjule sig saa godt som muligt, og tage sig vel i Agt for at komme i Vind for Dyret.

Elgen kan vistnok ogsaa om Sommeren jages paa denne Maade; men det har langt større Vanskelighed, da Dyret paa denne Tid ikke gjør Stand, saafremt det ikke nødes dertil formedelst Varme, skarp Jagt og en udmærket Hund. De ældre staae sikkrere end de yngre paa denne Aarstid.

Elgskytteri for koblet Hund. Dette er den Maade, som man paa Hedemarken, i Østerdalen og andre Egne af Norge, hvor Elgjagt drives, samt i de nordlige Landskaber i Sverige, oftest betjener sig af. Jægeren gaaer, fornemmelig om Høsten, til Elgskoven, med en veløvet Hund i Kobbel. Under Gangen standser han af og til og lader Hunden veire i Vinden, hvilket den ofte gjør paa meget lang Afstand; har den da taget Veir af Vildtet, lader man den gaae i den Retning, den vil, men fremdeles i Kobbel med en lang Rem eller Snor i. Naar man nærmer sig Stedet, hvor Dyrene staae, tiltager Hundens Uro. Nu binder man den ved et Træ, og den maa være saa godt oplært, at den ikke giver Hals i Husbondens Fraværelse. Jægeren gaaer imidlertid frem i den Retning, som Hunden har slaaet an, og finder ofte Dyret; men det hender endnu oftere, at Elgen, varslet ved sin skarpe Hørelse eller gode Lugt, har taget Flugten. Forsøget gjentages i dette Tilfælde med den samme Elg eller andre. Det hender imidlertid, at Jægeren paa denne Maade kommer til at gaae i flere Dage, inden han faaer Leilighed til at gjøre et Skud, hvis han ikke understøttes af en Storm; thi det Suus og Bruus, som Vinden vækker i Skoven hindrer Dyret i at høre den Larm, som Jægeren sjelden kan undgaae at afstedkomme, hvor forsigtig han end er.

Elgjagt for Hønsehund. Jægermester von Greiff har benyttet sig af Hønsehunden paa nedenanførte Maade, som findes beskreven i Jægerforbundets Tidsskrift. Saasnart Hunden havde fundet Slag efter et Dyr, fulgte den dem meget varsomt og næsten krybende foran Jægeren, hvorhos den ofte saae tilbage, for at forvisse sig om, at Skytten var med; jo nærmere den kom Dyrene, desto oftere gjentog den dette. Saasnart som Jægeren, af den hyppigere Gjentagelse af dette, kunde mærke, at Hunden ikke var langt fra Elgen eller Elgene, gav han Hunden et Tegn til, at den skulde gaae til Siden. Saasnart Hunden havde faaet dette Vink, gjorde den en Ring i samme smygende Stilling, og nærmede sig fra modsat Side stille og forsigtig Dyrene, naar den mærkede at de vare mellem den og Jægeren. Elgen, der oftest laae, reiste sig og gloede paa Hunden, som imidlertid smøg nærmere ind paa dem og gav af og til et Glæfs, som sjelden skræmte saa meget, at de begyndte at løbe. Almindeligst bleve de staaende og stillede sig til Forsvar mod Hunden ved at sparke med Forfødderne, og gjorde truende Bevægelser med Hornene. Under dette fik Jægeren Tid til med største Forsigtighed at nærme sig Dyrene, som han sædvanlig saa, inden de bleve ham vaer, da deres hele Opmærksomhed var henvendt paa Hunden. Man burde gjøre sit Skud med saadan Sikkerhed, at Dyret stupte paa Stedet eller faldt i ringe Afstand. Hunden forfulgte nemlig ikke det anskudte Dyr, men opsøgte, uden at vise sig for de øvrige Dyr, forsigtig og stille Jægeren, ligesom for at modtage nye Befalinger. Og Befalingen lød almindelig, at vende tilbage til Valpladsen, hvor ikke sjelden de øvrige Elge om en Stund igjen indfandt sig, som det syntes, for at opsøge den faldne Kammerat, eller ogsaa toge de Stand et lidet Stykke borte, hvor et lignende Angreb kunde gjøres.

Elgfælding paa Skie. Under Skiløbning fældes Elg baade i Norge og Sverige; rimeligviis er denne Jagt ligesaa gammel som selve Skiløbningen, det vil sige, den rager op i Nordens fjerneste mythiske Tid.

Denne Jagt drives kun med Fordeel, naar der er falden dyb Snee, og Skaren har faaet den Fasthed, at den bærer Skiløberen, men ikke Elgen. Skytten søger først at ringe Dyret, og hvis det lykkes ham at faae det ringet ind i en mindre Trakt, tager han Skierne under Armen og krybskyder. Dette lykkes ikke sjelden; thi naar Elgen, hvilket ofte hender, træffes liggende, tager den ikke strax Hyven, men staaer, naar den har reist sig, stille i nogle Sekunder, strækker sig, lytter og seer efter, om den kan opdage sin Forfølger. I dette Øieblik er det, at Jægeren bør være færdig til at skyde.

Kan Skytten ikke paa denne Maade komme Elgen paa Hold, men mærker paa Leiet og Sporet, at den er reist, forfølger han den saalænge, som han selv holder ud; derpaa lader han Elgen hvile, hvorved denne sædvanlig bliver stiv i Benene, og har vanskeligt for igjen at faae Leddene mygnede saameget, som det behøves, for at komme fort frem i dyb Snee. Er Skaren tillige haard, skaver den Skindet af Dyrets Been, og Skytten finder derfor ofte, naar han efter nogle Timers Hvile atter begynder Forfølgelsen, at Dyret ikke er istand til at komme af Flækken. Under disse Omstændigheder er det let for Jægeren at fælde sit Bytte.

Hvor let og tillokkende denne Jagt maa være vil man see af følgende Beretning fra Soløer og de tilstødende Trakter af Østerdalen. Den synes tillige at bekræfte, hvad jeg har anført om, at Elgens Forøgelse ikke hidrører fra en Formerelse ved Avling, men ved Fordrivelse fra andre Opholdssteder. En af mine Venner, der har Slægt og Bekjendte i Soløer, hørte i 1834, at Elgen den Tid var saa sjelden i Vaaler og tilstødende Skove i søndre Østerdalen, at det spurgtes som en sjelden Begivenhed, naar En havde seet en Elg eller et Elgspor i Marken. I Reendalen anslog paalidelige Jægere det hele Antal Elge, som de antog fandtes i Bygden til 14 Dyr. Men i Vinteren 1848/1849, da der faldt megen Snee, og ofte verlede med Tøveir og Kulde, saa at der var stiv Skare og ypperligt Skiføre, fældedes i Vaaler og de nærmest tilgrændsende Skove efter de paalideligste samstemmige Udsagn, i ulovlig Tid, 140 Stykker Elge. Ødelæggelsen vakte almindelig Harme og Forargelse i Bygden; thi ved den Mængde Dyr, der nu fandtes, havde der saagodtsom for hver Gaard været Udsigt til at faae et Elgstand eller en Elgvald,*) men denne Herlighed havde Tyvskytterne taget til Indtægt.

Som et sjeldent Beviis paa Retsindighed, og en Modsætning til disse Tyvskytterier, skal jeg her anføre, hvad jeg af et Øienvidne og Helten i Historien, et Par Dage efter Tildragelsen, i Høst hørte i Østerdalen: Min første Hjemmelsmand, en gammel Kjærring, skulde roe over Elven, til et Sted, hvor en Udbygdes Mand havde kjøbt sig en Plads; men hun var ikke kommen saa langt som ud i Strømmen, da hun saa en Elg paa den anden Side, staaende i Elven ved Siden af Skigaarden, omtrent 80 Skridt fra Pladsens Stuedør, som om den betænkte sig paa at svømme over. Hun syntes det var morsomt at see paa den, hvilede paa Aarerne, og gjorde, naar Elgen ikke saa paa hende, nogle Vink til Folkene paa Pladsen. Manden, som man havde skildret mig som en ivrig Jæger, havde ogsaa seet den, men han var inde og slog efter i Jagtloven for at see, om det var den rette Tid. Da han havde fundet det, var han ude og saa lidt paa Elgen, men gik efter sit eget Udsagn ind for at see efter Bøssen, og betænkte imidlertid, at Elgen stod paa den anden Side Skigaarden, ikke paa hans, men paa den Mands Grund, af hvem han havde kjøbt Pladsen. Om Elgen fik en Anelse om, at Fristelsen desuagtet kunde blive for stærk, om den stod der længer, er vanskeligt at sige, men da Manden atter viste sig i Døren, steg den op af Elven, gik langsomt ind i Skoven, og Kjærringen sagde, hun var saa harm, at hun skulde havt Lyst til at dænge baade Manden og Elgen med Aarerne.

For **Krybskytteri** falde unægtelig de fleste Elge. Krybskytternes Kneb ere utallige; her ville vi kun anføre et Par Prøver paa dem.

Elgen har ligesom Hjorten, Gazellen, Faaret o. m. fl. den Sædvane, at den, naar den skræmmes, søger op paa den nærmeste Høide, for derfra bedre at opdage Faren. Dette veed Krybskytten at benytte til sin Fordeel. Tvende Staldbrødre i Kunsten begive sig afsted, ringe Dyret, og naar de have fundet dets Opholdssted, gaaer den ene op paa den nærmeste Høide, hvor han stiller sig paa Post, vel skjult mellem Buske og Træer, men dog saaledes, at han har fri Udsigt; den anden kryber saa nær ind paa Dyrene som han kan. Kommer han dem paa Hold, og han selv er Skytte, forsømmer han vist ikke at skyde, og den udstillede Broder lurer da forgjæves; er han ikke bevandret i Skydekunsten, gjør han, naar han er kommen nær ind paa dem, Braastøi, blæser haardt i Krudtmaalet eller a. dsl. Elgen springer da strax op, begiver sig op paa Høiden for at lytte, og finder ofte sin Død der. Endnu et slemmere Kneb er det, at lokke Elgen under Parringstiden. Dette er det sikkreste af Alt for Tyvskytten; men det er ogsaa overordentlig vanskeligt at udføre, og heldigviis er det ikke Mange, der kjende denne Kunst.

I ældre Tider, da Skydekunsten enten ikke eller kun lidet var kjendt, benyttede man forskjellige Maader at fange Elg paa. Skjøndt disse nu sjelden eller aldrig benyttes, da man kjender saa mange lettere og sikkrere Maader at bemægtige sig de Dyr man ønsker, saa bør de dog anføres her.

Led, Elgled er en meget gammel Fangstmaade. Efterat man har faaet paalidelig Underretning om de Trakter og Stier, hvor Elgen gaaer mellem Beitestederne eller de saakaldte Stand om Sommeren, opstilles Ledet i en af de mest besøgte Stier. Det er egentlig et Slags Selvskud, som bestaaer af et langt Træ, der bøies til Siden som en Bue, i vandret Stilling et Par Alen fra Marken, efter at man har fastgjort dets tykkere Ende mellem et Par Træstammer. For at holde Buen spændt, lægger man dens løse Ende i et Hak paa en dertil indrettet Stilling. I den opspændte Ende fæstes et hvast Spyd. I Hakket mellem Buen og Stillingen sætter man en Pinde, i hvis øvre Ende er fæstet en Staaltraad, som spændes tværs over den Sti eller Vei, ved hvilken Gildringen er anlagt, og ved hvilken man formoder Elgen gaaer frem. Traaden og Spydet maa ligge saa høit fra Marken som Dyrets Bringe. Naar Elgen gaaer mod Traaden, gaaer Stillepinden ud af Hakket, Buen slaaer ud, og Spydet stødes ind bag Elgens Bov. For at lede Dyret til Gildret, ere Riisgjærder oplagte til begge Sider. — En udførlig Beskrivelse med Afbildninger findes i Nordholms Jemtelands Djurfänge S. 18 og Hillerströms Westmanlands Bjørn- og Vargfänge S. 25 § XI. Men disse Skrifter have ikke været at overkomme her.

Elggrav. Over denne Fangst har Nordholm i anførte Skrift en udførlig Beskrivelse, der er optagen i Jægerforbundets Tidsskrift. Men da dette nutildags ikke kan være af nogen synderlig Interesse eller have praktisk Anvendelse, ville vi kun anføre, at Graven, efterat der nede i den var nedrammet tilspidsede Pæle eller med Spydodde forsynede Stager, tildækkedes med Grankviste og Bar, for at Sneen kunde skjule den. Ved dens øvre Ende dannedes af den opkastede Jord en liden Bakke, og ved Siderne af denne 60 — 70 Skridt til begge Sider et 2 a 3 Alen høit Riisgjerde. Paa begge Sider af Graven lagdes Knipper af Silje eller Siljebark, der er Elgens lækkreste Vinterkost, og naar den nu skulde over den lille Bakke, for at smage paa det, der var udlagt paa den anden Side, styrtede den igjennem Kvistene og spiddedes i Graven.

(Sluttes.)

*) Elgstand, som i denne Afhandling er benyttet til at betegne et Sted, hvor Elge staae eller have fast Tilhold, er kun en Oversættelse af det svenske „Ælgstånd". Først senere er det bleven mig bekjendt, at det nordenfjeldske Bygdemaal bruger Ordet „Vald", Grund, Eiendom, i Forbindelserne „Elgvald, Hjortvald, Ægvald", til at betegne Elg- og Hjortstand, samt Fuglenes Æglægnings- eller Rugepladse.

Den hellige Familie efter Murillo.

Murillo.

Vi have før givet vore Læsere et Par Kopier af berømte Malerier, uden at meddele Noget om Mestrenes Levnet, fordi vi forudsatte det som almindelig bekjendt. Uagtet denne Forudsætning vistnok ogsaa gjælder for en stor Deel Læsere, hvad den Mester angaar, efter et af hvis Arbeider vi i dette Nr. give en Kopi, turde en kort biographisk Notits om ham dog ikke være ganske overflødig.

Mesteren, Bartolomeo Esteban Murillo, er ikke alene den berømteste af Malerskolen i Sevilla, til hvilken han hørte, men endog den berømteste Maler af hele den spanske Skole. Han er født i Sevilla 1618. Meget ung viste han stor Lyst til Malerkunsten, og da han som Yngling var bleven overladt til sig selv, havde han ved sin Onkels Underviisning lært saa meget af Kunsten, at han kunde ernære sig derved. Men da han tilfældigviis fik see nogle Stykker, der vare udførte i van Dyk's Stiil, opdagede han først, hvor langt hans Produktioner for Brøderhverv vare fra at være Kunstværker. Nu fik han Lyst til at drage ud i Verden, for at uddanne sig. Vel havde han ikke Noget at hjælpe sig frem med til Italien, hvorhen hans Hu stod. Men det lykkedes ham dog at komme til Madrid, og der fik han Anledning til at studere flere af de berømteste Mesteres Arbeider, og fik ogsaa Veiledning af sin berømte Landsmand Velasquez,

Da Murillo efter tre Aars Ophold i Madrid i Aaret 1645 vendte tilbage til Sevilla, havde han drevet det saa vidt i sin Kunst, at han ved de første Arbeider, han nu leverede, tiltrak sig sine Landsmænds største Beundring. Der indløb Bestillinger til ham fra alle Kanter, deels fra Kirker, deels fra Stæder, fornemmelig i det sydlige Spanien, saa at han neppe kunde overtage dem alle, og erhvervede sig snart en betydelig Formue. Men medens han i Kapucinerklosteret i Cadix malede paa sit berømte Stykke „St. Katharinas Giftermaal", faldt han ned af Stilladsen og døde, som en Følge af Faldet, efterat han var kommen tilbage til sin Fødeby 1682.

Murillos Arbeider ere talrige; en Mænge af dem ere adspredte paa forskjellige Malerisamlinger udenfor Spanien. Den nylig afdøde Marskalk Soult bragte flere kostbare Stykker af Murillo med sig til Paris, hvilke siden solgtes til Hertugen af Southerland i London. Blandt de 400 Malerier, som Kong Ludvig Philip i 1836—1837 ved Baron Taylor og Maleren Dauzats lod opkjøbe i Klostrene i Spanien under den der herskende Forvirring, fandtes der ikke mindre end 22 Stykker af Murillo. Det fyrst-esterhazyske Galleri i Wien eier ogsaa 12 Stykker af ham, hvoriblandt to „hellige Familier" og to „Madonna'er".

Hans tidligere Arbeider falde noget i det Genreagtige, medens de sildigere derimod ere meget zarte, milde og ideale, ja endog ofte sværmeriske. Forøvrigt udmærke hans Malerier sig især ved Naturtrohed, Inderlighed og fuldendt Kolorit.

Murillo behandlede, som de fleste Malere af den spanske Skole, især religiøse Emner, og har ogsaa vundet sin største Berømmelse ved sine kirkelige Arbeider, ihvorvel hans „Tiggergut" heller ikke er lidet berømt.

Vi levere ikke en Kopi af „den hellige Familie", fordi den er blandt hans allerfortrinligste Arbeider; thi derfor regnes i Almindelighed „den hellige Antonius's Vision", „Marias Himmelfart", „Barmhjertighedens Gjerninger" og „den hellige Elisabeth", — men fordi Stykket, der dog altid er og bliver et Mesterværk, just ved sit Emne maa interessere i Julehelgen. — Der ligger en saadan Kjærlighedens Forklaring, en saadan Sammensmeltning af det Guddommelige og Menneskelige i disse hellige Personers Ansigter, at man saa at sige kan see Kunstneren har malet Stykket med den fuldeste religiøse Sjæl.

Literatur og Kunst.

Norske Folkeeventyr samlede og fortalte af P. Chr. Asbjørnsen og Jørgen Moe. Endelig er dette Nationalværk, hvortil Udgiverne have samlet i henved et Snees Aar, med den ny Udgaves netop udkomne anden Halvdeel, sluttet, om ikke endt. Det er **„sluttet"**, forsaavidt det indeholder det forventede videnskabelige Apparat, hvori Eventyrenes Udbredelse her i Landet og deres Forhold til Udlandets nøiagtig angives og forsaavidt intet „Første Bind" paa Titelen nødvendigviis kræver et „Andet Bind" efter sig; men det kan ikke siges **„endt"**, forsaavidt Udgiverne ikke have ophørt at samle, men i Fortalen endog senere lade haabe en ny Række ufortalte Eventyr. — Det kan naturligviis ikke her være Me-

ningen, hverken at paavise hvor fortjenstfuld en Samling af Folkeaandens frie poetiske Produktioner i videnskabelig Henseende er, eller hvor heldigt Udgiverne have skilt sig ved sit Arbeide. Kompetentere Dommere baade i vort Land og i Udlandet have allerede gjort begge Dele overflødige.

I første Henseende kan det være nok at erindre om, hvor stor Nytte J. Grimm i sin tydske Mythologi tilstaaer Eventyrene har ydet ham i hans Forskninger, og i sidste Henseende, hvad samme Forfatter i Fortalen til nævnte Værk siger om Asbjørnsens og Moes Samling, som han for dens „friske rige Forraad" næsten ubetinget sætter over alle tidligere Eventyrsamlinger, og endvidere hvad Ferd. Wolf i en Anmeldelse af Fr. Bresemanns tydske Oversættelse (Wiener Jahrbücher der Lit. 119 B.) siger om den Naivitet og typiske Simpelhed, hvormed Eventyrene ere gjengivne. „Man føler sig, hedder det endelig, hensat til de i Skovensomheden adspredte nordiske Bondegaardes Spindestuer, hvor Bedstemoderen fortæller de troende Lyttende om Naturaandernes Magt og Ondskab, og Fortællingens Tone er saa simpel-alvorlig, saa fjern fra al Ironi og Parodi, at man kan mærke, at Troen paa disse Væseners Existens og Indblandelse her hverken er ganske undertrykt ved Kirkens Landlysning eller Oplysningens Spot; og Glæden over Menneskevittdes Seier over den blot paa physisk Styrke pukkende Naturkraft, den Trost, at en fast Villie og et tro Gemyt kan overvinde hans Grusomhed og List er her ligesaa tydelig som prunkløst udtrykt." — Man naar vi her ikke destomindre tale nogle Ord om Værket, skeer dette for at henlede Opmærksomheden paa det Ny, det indeholder. I Indledningen (af Moe) paavises, hvorledes den samme Grundtanke gjenfindes ikke alene i de europæiske, men ogsaa i flere asiatiske Folkeslags Eventyrdigtninger, at Fabelen til flere af disse kan føres tilbage til den mythiske Tidsalder, og at den samme Grundtanke fremtræder under en forskjellig til Folkeslagenes Eiendommeligheder svarende Form; Skuepladsen for Handlingen saavelsom hele Fortællemaaden giver Eventyrene, trods deres universelle Indhold, et nationalt Præg. I denne Henseende fremhæves de norske Eventyrs Eiendommeligheder, og deres Træk af Oldtidsliv. — De indholdrige Anmærkninger frembyde det mest tilfredsstillende Apparat, hvad enten man vil gjøre sig bekjendt med hvert Eventyrs Forekomst her i Landet og de forskjellige Varianter af samme, eller de tilsvarende Folkedigtninger i andre Lande. Af et Eventyr gives der hyppig fem, sex Varianter fra Landets forskjellige Bygdelag. Samlingen indeholder 58 No., men naar der lægges Mærke til, at mange af Varianterne ere væsentlig forskjellige fra de selvstændigt opførte Eventyr, til hvilke de efter et eller andet fælleds Træk henføres, indser man, at Udgiverne egentlig har givet os et betydeligt større Antal. I Indholdet angives, hvilke Eventyr hver af Samlerne har fortalt; deraf sees, at omtrent Halvparten tilfalder hver af dem. Værket er meget passende tilegnet „den germaniske Eventyrliteraturs Skabere, Brødrene Jacob og Wilhelm Grimm." Det udgjør omtr. 36 Ark, Schillerformat (12mo) og koster 1 Spd. 60 ß. Joh. Dahl er Forlægger.

Samtidig hermed ville vi omtale et Par andre Bøger paa Folkedigtningens Feldt af Hr. Asbjørnsen, nemlig „**Juletrold**" og „**Juletræet for 1851**". „Juletrold, udvalgte Folke- og Børne-Eventyr," er vistnok blot en Oversættelse af udenlandske Eventyr, og der kan saaledes ikke være Noget at sige derom, uden hvad Valget af de oversatte Eventyr og Oversættelsen selv angaar. Valget synes i det Hele taget ret heldigt; de givne Eventyr er af interessant Indhold. Hvad derimod Oversættelsen angaar, savner man tildeels den Naivitet og hjertelige Simpelhed i Sprog og Udtryk, som er Asbjørnsens originale Arbeider saa egen. Men dette tør have sin Grund deri, at Oversætteren saa meget som muligt har søgt at bevare Originalernes Charakter for at man derved kunde sættes istand til at sammenligne dem med vore egne Eventyr, og da falder Sammenligningen rigtignok ud til de sidstes Fordeel. Blandt Eventyrene har især „Snehvid og Rosenrød" (efter Grimm) og „Haasepigen med Brenden" tiltalt mig. „Haren og Svinegjelen", der nærmest maa henregnes til Dyreeposet, er ogsaa et muntert lidet Stykke. — „Juletræet" for 1851" er derimod et originalt Arbeide. Det bestaar af norske Eventyr og Sagn, der ved en heldig Invention ere knyttede saaledes sammen, at de ligesom „Tusind og een Nat" eller Dekameron baade hver for sig udgjøre noget Selvstændigt og dels uden tilsammen danne et Heelt. Det hele sammenholdes af en livlig Skildring af et Julebesøg, Fortælleren gjør til en Præstefamilie paa Landet. Her indføres man først i Præstens Familie, hvor man skeptisk og efter den stigende Kulturs Fordringer drøfter Sagnene og Eventyrene og dernæst fortæller to, tre Stykker af det Slags; siden indføres man i „Folkestuen", hvor der gaar livligt til baade med Spurninger og Eventyr. Endelig bliver man i „Rumlegen" (mellem Juul og Nytaar) med paa en kommerslig Ulvejagt, hvoraf Resultatet ogsaa bliver et Par Eventyr. Ved denne Sammenknytningsmaade er Bogens Indhold blevet fuldkommen svarende til Titelen, da enhver Læser med lidt Phantasi ved Forfatterens livlige Skildringer af den landlige Leven og Færden i Julen, ligesom vil føle sig henset mellem de Mennesker, der „jule" paa Landet. Det Hele faar ellers dramatisk Effekt derved, at Eventyrene lægges optrædende Personer i Munden; man fører ind iblandt de Mennesker, hvis Poesi hine Digtninger er, men ogsaa ind iblandt dem, der paa Oplysningens Vegne føle sig opfordrede til at bryde Staven over dette Slags Poesi. Til at forøge Bogens Interesse bidrage ogsaa Joh. Eckersbergs herlige Illustrationer, hvoraf flere, f. Ex. den til Side 41, ere af en gribende Naturtrohed. Det samme kan ogsaa siges om hans Illustrationer til „Juletrold". — Saavel „Juletræet" som „Juletrold" ere i enhver Henseende smukt udstyrede.

Af **P. A. Munch „Det norske Folks Historie"** er 3die Hefte udkommet. Foruden Slutningen af andet Afsnit indeholder Heftet „Ætte- og Helte-Sagn for Vikingetiden" og endeel med Fridthjof.

Paa Feilberg & Landmarks Forlag er netop udkommet „**En Fjeldbygd**, Billeder fra Østerdalen af N. R. Østgaard." 19½ Ark 8vo. Priis 96 ß. Rummet tillader os ikke denne Gang nærmere at omtale Bogen.

„**Julegjæsten** eller Lykken bedre end Forstanden, Lystspil i 3 Akter af **C. P. Riis**," gik i Søndags for første Gang over Scenen. Publikum lod Stykket løbe sin egen Vei, uden at give det synderligt Bifald tilkjende, uagtet de nationale Dragter og det hele nationale Arrangement vistnok kunde have opfordret dertil. Det viste sig reent utaknemmeligt for hvad der ganske var beregnet paa at bringe det i Stemning, som f. Ex. betydelige gymnastiske Forsøg, Haandgribeligheder, Arrestationer og en unyttig Renden hid og did. Skulde der maaskee heri ligge en taus Paamindelse til Forfatterne om ogsaa i dramatiske Produktioner at lade Livet udgaae indenfra udad og ikke omvendt ved en Bevægelse af det Ydre omtrent som af Armene og Benene paa en Hallingmand? Hvad Riis's Stykke forresten angaar laae nok Grunden til at det ingen Lykke gjorde allermest deri, at den ubetydelige Sujet var udspundet til hele tre Akter. Mange af Charaktererne ere ret gode, f. Ex. den dorske Gjæstgiver, den travle Sorenskriver og den sturende flittige Kontorist, der idelig mistvivler om „at blive gift." — Stykket er heller ikke blottet for Pudserligheder og vittige Indfald, hvorom man kan overbevise sig ved at læse det. Det er nemlig udkommet i Trykken og faaes hos Feilberg & Landmark for 48 ß.

Norge.

Christiania. Ved den i Christiania „**Understøttelsesselskab**" for nylig afholdte Generalforsamling oplystes, at Selskabets Indtægter i det forløbne Aar har udgjort 1391 Spd. 8 ß, der paa 22 og en halv Skilling nær deels ere uddeelte til 143 trængende Familier, deels anvendte i andre veldædige Øiemed. Man seer desværre, at Bidragene til Selskabet i de sidste Tider ere aftagne.

— Af Aarsberetningen fra **Foreningen til norske Oldskrifters Udgivelse** sees, at Medlemsantallet i det sidste Aar er forøget med 46, saa at Foreningen nu tæller 361 Medlemmer, hvoraf 197 i Christiania. En Oversættelse af den for en Tid siden for første Gang udgivne Saga om Barlaam og Josaphat er under Trykningen, ligeledes et nyt Oldskrift, Didrik af Berns Saga. — Bestyrelsen (H. Winter-Hjelm, Fr. Brandt og Wilh. Lyng) gjenvalgtes.

— Af en i Aviserne indrykket Politibekjendtgjørelse seer man, at der paa enkelte Steder i Staden og dens Omegn har vist sig Børnekopper.

— Det deilige Veir 2den Juledag havde lokket en Mængde Mennesker ud paa den blanke Iis; men medens man morede sig som bedst, „piggede" en Mand med en Gut og en liden Pige ned igjennem Isen. Imidlertid lykkedes det de tililende Mennesker at redde dem.

I **Drammens** Tømmertrakter har de forbedrede Trælastkonjunkturer paa de engelske Markeder bevirket en Parforcehugning, ved hvilken Pariserbegivenhederne ere komne ilde lilpas.

Skien. Norsjø-Dampskibet er den 20de Dec. løbet paa Vandet under megen Festlighed. Det har erholdt Navnet „Statsraad Stang".

Stavanger. Her har man gjort Forsøg med de omtalte nye Slukningsapparater „Fire-Annihilators" og fundet Udfaldet tilfredsstillende.

Throndhjem. Chr. Monsen bekjendtgjør, at han har fratraadt Redaktionen af Stiftstidenden, for fra Nytaar af at udgive et nyt Blad.

— Kunstforeningen der har nu afholdt Generalforsamling og foretaget Udlodning af Malerierne, blandt hvilke man seer der har været flere af ikke saa ringe Værdi.

— Fra det Throndhjemske berettes, at Sildefisket har slaaet godt til.

Oversigt over norske Blades Indhold.

Mgbl. f. 21de Dec. indeholder en Anmeldelse af The Arkæology and prehistoric Annals of Scotland, by Daniel Wilson, Edingburgh 1851, hvilket Værk er ret mærkeligt, formedelst den Ret, som deri, „tvertimod hvad vi ellers have været vante til, bliver Norge og Normændene til Deel; Anerkjendelsen ei alene af deres Fremtræden som et særeget, mægtigt Folk, men ogsaa af den overordentlige Indflydelse, de i Fortiden have havt paa Skotlands politiske Kulturforholde". Anmelderen seer heri Tegn til, at Norge snart vil erholde den Plads i Middelalderens Historie, som det med fuld Ret kan gjøre Fordring paa, og „Begyndelsen af en ny Æra i skotsk Oldforskning, ved hvilken vore ældre historiske Skrifter næsten blive af større Vigtighed end Landets egne."

I samme Blad f. 25de Dec. findes en Opsats „Om flydende Veie", ifølge hvilken E. Soot har opfundet en ny Maade at anlægge Veie over Kjærn paa. Ved sit Kanalanlæg over Sitskoven har han nemlig bygget en 3—400 Alen lang Vei over Tvillingskjærnet ved først at gjøre et Underlag af Rosentorv, (flydende Torv) og derpaa lægge Langstokke efter hele Veiens Længde og tversover disse Kavler, som han atter bedækker med et tyndt Lag Rosentorv og fylder Sand ovenpaa. Rosentorven groer sammen i Vandet og Langstokkene modstaae Forraadnelsen ved stedse at ligge under Vandet.

Af en i Arbeiderforeningernes Blad indrykket Beretning fra Laurvigs Arbeiderforening sees, at 42 Mænd „udenfor Arbeidsklassen", hvortil man der har henvendt sig, have tegnet sig for tilsammen 300 Spd. til en „Hjælpe- og Understøttelsesindretning". Jernværksbestyrer M. Treschow tegnede sig for 50 Spd.

Sverige. Kossuth har sendt Ordføreren og Medlemmerne af det Selskab, som i Stockholm feirede hans Frigivelse, en lang og velskreven Adresse, hvori der blandt andet hedder: „Jeg er ikke uvidende om at de, som nægte Sverige en Fremtid, fornemmelig fæste sig ved den Omstændighed, at Sverige er fattigt, at dets Folkemængde er lille og adspredt, at den russiske Kolos trykker det og at ulykkelige indbyrdes Stridigheder mellem de skandinaviske Folk have hindret Velstandens Fremgang. Men jeg veed, at Nabostridigheder have ophørt hos vor Tids Slægt, at Indbyggerne af Sverige og Norge, det gamle — det „gamle Norge"*) og deres danske Brødre ikke blot have samme Blod i deres Aarer, men ogsaa samme Aand i deres Bryst. Og jeg veed dertil ogsaa, at Sverige hverken var rigere paa Penge eller Folk, da det slog Spaniernes indtil da uovervundne Infanteri og sprængte Wallensteins og Pappenheims Rytterskarer."

— Den i Stockholm i længere Tid herskende Hundesygdom synes nu at være ophørt, og at Aktieselskab for Stockholms Oplysning med Gas endelig at være kommen istand.

Danmark. Man savner fremdeles paalidelige Efterretninger om paa hvad Standpunkt Underhandlingerne staae med Hensyn til Ordningen af de foreliggende politiske Spørgsmaal. Medens saaledes enkelte tydske Blade meddele: „at den danske Regjering aldeles bestemt har erklæret sig beredvillig til at gjenoprette Provindsialstænderne i Slesvig, saa at det ikke er derom der nu underhandles, „paastaar andre Blade" at det er Spørgsmaalet om efter hvilken Valglov Provindsialstænderne skulle sammenkaldes, hvorom der netop nu underhandles med den sidst til Tydskland ankomne danske Diplomat Hr. Kammerherre Bille. De fra Slesvig flygtede Geistlige erholde imidlertid den Ene efter den Anden god Ansættelse i „das große Vaterland", medens Overleveringen af Kommandoen over de holstenske Troppeafdelinger til danske Officierer ligeledes gaar for sig i Mag og Ro. I Rigsdagen er Finantsloven gaaet til anden Behandling.

Frankrig. De med sidste Post ankomme Blade bringe os Efteretning om General Cavaignacs Løsladelse fra Fængslet. Denne agtværdige General er ogsaa bleven nødt til at forlade Frankrige; han begiver sig til Holland, hvor han skal gifte sig med sin Forlovede, Frøken James Odier, og for det første opholde sig paa et af sin Svigerfaders Godser i dette Land. — Der var en stor Røre i Paris den 17de dennes i Anledning af den forestaaende Afstemning og det lader til, at den største Part af Vælgerne, hvilke for Paris anslaaes til 350,000, agte at deeltage i samme. Regjerings-Bladene ere ved godt Mod og tvivle ikke paa at Udfaldet vil frembyde en stor Majoritet til Præsidentens Fordeel. Man gjør dog, for at sikre sig Landsbefolkningens, Arbeidernes og Militærets Gunst, som de talrigste Klasser blandt Befolkningen, flere for Statskassen kostbare Skridt; saaledes har Præsidenten ved et simpelt Dekret aabnet Krigs- og Justitsministeren en Kredit paa 2,700,000 Fr. til aarlige og livsvarige Pensioner for en Mængde Soldater fra Keisertiden og Republiken. — Et andet Dekret aabner Arbeider-Ministeren en Kredit af 2,100,000 Fr. til en Forlængelse af en af Byens Hovedgader (Rue de Rtivoli). Et Cirkulære fra Indenrigsministeren indskjærper Helligholdelsen af Søn- og Høitidsdagene, sandsynligviis for at vinde Geistligheden, hvis Indflydelse paa Landbefolkningen især i det sydlige Frankrig, er stor. Man har forøvrigt liden Tiltroe til Regjeringens Redelighed, hvad Stemmeoptællingen angaar, og man finder sig stødt over, at hele Kontrollen er lagt i Regjeringens Hænder, medens efter den ophævede Konstitutions Bestemmelse enhver stemmeberettiget Borger havde Adgang til at kontrollere samme. — I denne Anledning findes i „Independance Belge" for 17de ds. en Korrespondent-Artikel fra Paris, hvori det hedder, at en Pariser-Vittighedsjæger vil foreslaae Præsidenten, at han ikke skal genere sig, men udtyde enhver Stemmeseddel til sin Fordeel paa følgende Maade: Sedlerne, hvorpaa der staar Oui (Ja) skal udtydes: Ja Præsidenten skal blive paa sin Post, og Sedlerne, hvorpaa der staar Non (Nei) skal udtydes: Nei Præsidenten maa ikke forlade sin Post. — Efterretningerne fra Departementerne lyde beroligende, og det viser sig nu, at det var Overdrivelser og Opdigtelser fra Regjerings-Bladenes Side, naar der taltes om de store Røverier og Grusomheder, som skulde være begaaede af Republikanerne i det sydlige Frankrig; man seer, at det kun var Spøgelser, som man viste Folket for at udhæve sine egne Fortjenester og gjøre sig til Ordenens og Eiendommens Forsvarere. Endog „Indep. Belge," som i det Hele viser sig mere gunstig end fiendtlig stemt mod Louis Napoleon, optager flere Reklamationer og Berigtigelser i den Anledning.

Engelske Blade modsige ogsaa paa det Bestemteste Regjeringens Beretninger, hvorimod flere Exempler vise, at de største Voldshandlinger, Ulovligheder og oprørende, med Ligegyldighed begaaede Mord ere fuldførte af Louis Napoleons Soldater, som skulde give Exempel paa Respekt for Medborgernes Liv og Eiendom; blandt andet indeholder Times en graverende Beretning i den Anledning af en engelsk Kapitain „William Jesse". — 6te Legion af Nationalgarden i Paris er bleven opløst og Præfekterne have faaet Ordre til ogsaa at opløse Nationalgarden i Provindserne, saasnart der i samme viser sig en fiendtlig Aand mod Regjeringens Foranstaltninger.

Thiers er ankommen til Brüssel og skal efter Sigende arbeide paa en Brochure angaaende de sidste Begivenheder i Paris.

Man har i Aviserne fortalt, at hele det legitimistiske Parti vil stemme for Louis Napoleon og at Montalembert skal have udstedt Opraab dertil. Han modsiger nu dette i Bladene Constitutionel og Univers, og taler kun om at de legitimistiske Ledere, hans Venner, fraraade at stemme mod Louis Napolen, men ikke for ham; de mene altsaa at man bør afholde sig fra enhver Stemmegivning.

De Fallour og Berryer, de egentlige Ledere af Legitimisterne, erklære sig derimod paa det Bestemteste imod Præsidenten i 2de i Indep. Belge indrykkede Breve. I en Korrespondent-Artikel i „Cölnische Zeitung" anføres som Beviis for at Præsidenten denne Gang vil betjene sig af almindelig Stemmeret for at legalisere sit Statskoup, men ikke agter at bibeholde samme, følgende Ytring desangaaende: „Jeg har betjent mig af dette Vand (den uindskrænkede Stemmeret) til min Daab, men ikke som et Bad, i hvilket jeg let kunde drukne (Ja'i pris de cette eau pour me baptiser, mais non pas pour m'y noyer). Man forsikrer i denne Artikel, at alle tre nordiske Magter, det er Rusland, Preusen og Østerrig, have ytret deres Tilfredshed med Præsidentens Fremgangsmaade; den russiske Note skal især udmærke sig ved den Varme, hvormed den udtrykker sit Bifald med Præsidentens Handlinger.

Vi have bemærket Statspapirernes Stigen paa Pariser-Børsen, som altsaa skulde tyde paa den nærværende Regjerings Bestaaen. Det er dog besynderligt, at Londoner-Børsen ingen Tiltro har til samme, og de engelske Consoles ere, efter en Beretning i Hamburger-Korrespondenten af 16de, 19 og 20de ds. faldne 1 pCt.; man holder de parisiske Børsnoteringer kun for nominelle, og man troer ikke, at de 12 authoriserede Penge-Mæglere paa Pariser-Børsen handle med fuldkommen Frihed.

Blandede Efterretninger.

De forenede Staters Kongres blev aabnet den 1ste ds. med et Budskab, som for Europa forsaavidt er af Vigtighed, som Præsidenten deri udtaler sig afgjørende for Neutralitets- eller Noninterventionsprincipet. I det første Møde besluttede forøvrigt Kongressen, at Kossuth ved sin Ankomst paa den amerikanske Grund skal modtages med alle Æresbeviisninger. Kossuths talrige Beundrere i Amerika have forøvrigt ei ventet Kongressens Beslutning i denne Anledning, men gjort de mest storartede Forberedelser til hans Modtagelse.

Victor Hugo, Edgar Quinet og flere bekjendte franske Flygtninge ere ankomne til Brüssel; Louis Blanc er derimod bleven udviist af Belgien.

De spanske Kortes ere blevne prorogerede. Dette og især Efterretningen fra Frankrig gav Anledning til nogle Uroligheder saavel i Madrid som i Provindserne, hvilke dog snart bleve dæmpede.

Fra Turin skrives under 9de dennes, at en Kamarilla, bestaaende af en Deel af det kleriko-aristokratiske Parti vilde overtale Kongen til at danne et reaktionært Ministerium og at indskrænke Kongeriget Sardiniens grundlovmæssige Friheder; men Kongen svarede, at han, saalænge han har en eneste Blodsdraabe i sine Aarer, snarere er beredt til at gaae tilgrunde med Landets Konstitution og det nationale trefarvede Flag, end at blive sin Ed og sin Overbeviisning utro. Man kan let tænke sig, at dette Svar har gjort den ellers meget afholdte Konge endmere populær.

Den 12te d. skal en Note fra Østerrig, Preussen, det tydske Forbund og Rusland være overleveret Lord Pslmerston, hvori der gjordes opmærksom paa det Farlige for Fastlandets Ro, ved som England at understøtte politiske Flygtninge. Man fordrer af den engelske Regjering, at den mere skal føie sig efter de kontinentale Magters Ønsker.

NB. **Til Underretning for Abonnenterne tjener, at den ifølge Lov af 14de Juni 1851 paabudte Tilladelse af Stedets Politi til at foretage Uddeling af Præmier blandt Abonnenter paa Skrifter, er for Illustreret Nyhedsblads Vedkommende meeddeelt for følgende Aar med Overøvrighedens Approbation.**

*) „Gamle Norge" er skrevet paa Norsk i Kossuths engelske Skrivelse.

☞ Af „Illustreret Nyhedsblad" udkommer i Christiania hver Løverdag Aften et Nr. paa 12 Spalter. — Subskriptionsprisen er 72 ß Kvart.; forsendt med Posterne koster Bladet 84 ß. — Subskriptionen gjælder for et Kvartal eller længere, hvis Opsigelse ei skeer skriftlig, forend 10de Nr. har forladt Pressen. — Subskription modtages paa alle Postkontorer og Postaabnerier og hos alle Boghandlere i Norge, Sverige og Danmark. — Avertissementer betales med fire Skilling pr. Linie med Nonpareille og for større Bogstaver forholdsviis mere. — Bladets Expedition er i A. Dzwonkowskis Gaard i Storgaden Nr. 27. — Alle tiltrædende Subskribenter, som betale forskudsviis for et Kvartal, erholde Adgang til den med Udgivelsen af Bladet forbundne Præmiefordeling.

Christiania. Trykt i A. W. Brøggers Bogtrykkeri.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 14. | Udkommer hver Løverdag Aften. | Christiania den 3die Januar 1852. | Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. | I. Bind.

Indhold:

Den elektriske Telegraph.

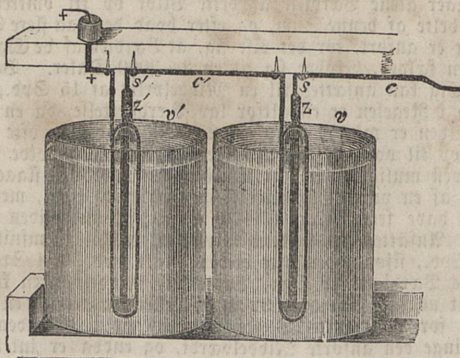
(Af O. J. Broch.)

III.

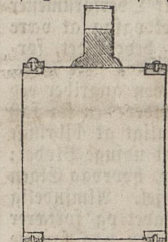
Galvanismen og dens vigtigste Phænomener.

(Fortsættelse.)

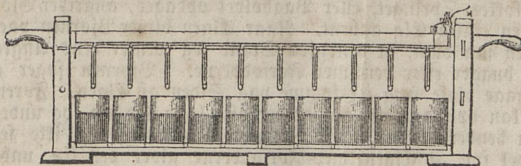
De første voltaiske Søiler, som man anvendte, bestode af flere Pladepar, adskilte ved fugtige Ledere. Man anvendte i Begyndelsen Sølv og Zink, men satte snart Kobber i Sølvets Sted, som billigere og blot lidet mindre virksomt. Den fugtige Leder var en Pap- eller Klædesskive dyppet i Vand; man mærkede snart, at det var fordeelagtigt istedetfor Vand at anvende en fortyndet Syre. De paahinanden følgende Kobber- og Zinkplader vare lagte løst paa hinanden; man fandt det virksommere, at lodde dem sammen. Man gjorde Zinkpladen, som alene angrebes af Syren, tykkere end Kobberpladen. Den opretstaaende Søile, som vi i foranstaaende Afbildning have fremstillet, medførte den Ulempe, at Vægten af Metalpladerne sammentrykkede de nedenfor samme liggende Papskiver og pressede Fugtigheden ud af dem, hvorved saavel den indre Ledeevne formindskedes, som ved den nedløbende Vædske en ydre Forbindelse frembragtes mellem Metalplader, som ikke skulde staae i en saadan Forbindelse, hvorved da Søilens Virkning betydelig formindskedes. Man lagde derfor Søilen horizontalt ned, lod Metalpladerne staae vertikale, og anvendte istedetfor de i fortyndet Syre fugtede Papskiver denne Syre alene, adskilt i særskilt isolerede Kar, saa at i hvert Kar stedse blot een Zinkplade og een Kobberplade forenedes ved denne Vædske. Den Kobberplade og Zinkplade, som anbringes i samme Kar, maa da ikke berøre hinanden, hvorimod Zinkpladen i ethvert Kar ved en Kobberstrimmel er loddet til Kobberpladen i det næste Kar. For at forøge Virkningen har man bøiet Kobberpladen i ethvert Kar omkring Zinkpladen i samme Kar, saa at den overalt omgiver denne, uden dog noget Sted at berrøre den. Herved bringes nemlig paa begge Sider Zinkpladens Overflade nær til Kobberfladen og den paa begge Sider af Zinken ved Syrens Virkning fremkaldte Elektricitet gaaer let igjennem dette smale Mellemrum, som er opfyldt med Syre, over fra Zinkpladen til Kobberpladen. Det saaledes indrettede voltaiske Batteri, kaldes efter dets Opfinder, det **Wollastonske.**

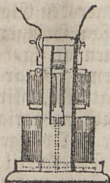

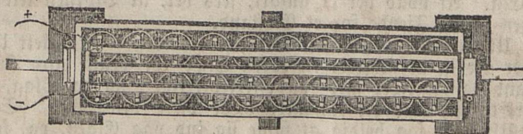
Den hosstaaende Figur viser to paa hinanden følgende Kar med de i samme værende Pladepar; Kobberet er fremstillet ved sorte Linier, Zinken ved Skravering. Kobberstrimmelen c, som kommer fra det foregaaende Kars Kobberplade, er i s loddet til Zinkpladen i det første Kar til høire paa Tegningen. Omkring denne Zinkplade er bøiet en Kobberplade, som dog ikke berører samme. Denne Kobberplade hænger i Kobberstrimmelen c', som er fastgjort til en Træstang, der bærer alle Pladepar. Kobberstrimmelen c's' er i s' loddet til det næste Pars Zinkplade; denne er atter omgivet af en ombøiet Kobberplade uden dog at berøres af samme, og denne Kobberplade er endelig befæstet til den fælleds Træstang. Ligesaa er den sidste Zinkplade paa den anden Side befæstet til denne Træstang. Da den positive Strøm gaaer fra Zinken igjennem Vædsken til Kobberet, saa træder den her ud ved den sidste Kobberplade, og den negative Elektricitet ud ved den sidste Zinkplade; Kobberet danner altsaa her den positive Pol, Zinken den negative. De ere i Figuren betegnede med et + og et ÷. For med Lethed at kunne forbinde begge Poler med en Metaltraad, ende de begge i en lille med Qviksølv fyldt Kop. Stikker man nu den forbindende Metaltraad heri, saa bliver den metalliske Forbindelse fuldkomnere. Den følgende Figur viser den ene af Fladerne særskilt. Det er særdeles hensigtsmæssigt, at amalgamere Zinkpladen med Qviksølv. Kobberpladen og Zinkpladen i ethvert Kar hindres fra at berøre hinanden ved mellemlagte Kork- eller Glasstykker.

Den følgende Figur fremstiller det hele Wollastonske Batteri i yderligere formindsket Maalestok. For ikke at gjøre Batteriet unødigt langt, ere Glaskarrene opstillede i to Rækker. Den positive Pol og den negative Pol komme da ganske nær hinanden. De to første Figurer vise Batteriet seet fra Siden og fra Enden,

den tredie viser det seet ovenfra. Karrene ere af Glas eller Porcellæn og fyldes med Vand, hvortil sættes $1/_{16}$ Svovelsyre og $1/_{20}$ Salpetersyre. Naar man ikke vil benytte Batteriet, løftes Træstangen med de paa samme hængende Pladepar op af Karrene, hvorved al Virksomhed ophører.

Man kan konstruere lignende Batterier af andre Metaller end Zink og Kobber, ja endogsaa af Ikkemetaller. Virkningen er da meget forskjellig eftersom forskjellige Legemer anvendes. Man har ved nøiagtige Undersøgelser fundet, at de almindeligste Metaller og Kullet i Henseende til deres Virksomhed i den galvaniske Kjæde, danne følgende Række.

+
Zink,
Bly,
Tin,
Jern,
Kobber,
Sølv,
Guld,
Platina,
Kul,
—

To Legemer i denne Række yttre da en saameget større galvanisk Virksomhed, som de staae længere fra hinanden i Rækken, og den, som staaer øverst, bliver stedse positiv elektrisk, den, som staaer nederst, bliver stedse negativ elektrisk. Man kan saaledes danne et galvanisk Batteri af Zink og Jern, men dette er svagere end det, som dannes af Zink og Kobber. Endnu svagere er det, som dannes af Zink og Tin. Derimod giver en Forbindelse af Zink og Sølv stærkere Virkninger end Zink og Kobber, og endnu stærkere Virkninger erholdes af Zink og Platina. Stærkest Virkning af alle de her nævnte Legemer har en Forbindelse af Zink og Kul, og jeg skal senere vise, hvorledes Kullet fabrikeres til dette Øiemed. Kobberet bliver i Forbindelse med Zinken negativ elektrisk, men i Forbindelse med Platina eller Kul positiv elektrisk. Naar et Batteri af to saadanne Legemer og en Syre sluttes, da opstaaer en galvanisk Strøm, hvis Retning i Kjæden stedse gaaer fra det positivt elektriske Legeme gjennem Syren til det negativ elektriske.

Ogsaa af den anvendte Vædske afhænger Virkningen meget. Jo stærkere denne angriber det i ovenstaaende Fortegnelse øverst staaende af de to anvendte Metaller, des stærkere er Virkningen. Det andet Metal bliver aldrig angrebet, selv om det ellers dyppet alene i Syren vilde blive angrebet af denne. Det er af denne Grund man beskytter Kobberforhudningen paa Skibe ved Zinknagler. Ved Søvandets Indflydelse opstaaer en galvanisk Strøm, som bevirker, at blot Zinken angribes, og saalænge det ringeste af Zinknagelen endnu er tilbage og staaer i Forbindelse med Kobberet, angribes ikke dette sidste.

Forbinder man begge Poler i et galvaniskt Batteri ved en Metaltraad, saa frembringes derved en s t a d i g S t r ø m af begge Elektriciteter, idet disse ved Batteriets Virkning ligesaa hurtig frembringes paany, som de forenes og neutralisere hinanden. Naar man taler om den galvaniske Strøms Retning, da menes derved stedse, som ovenfor bemærket, Retningen, hvori den positive Elektricitet bevæger sig.

Den ved et galvaniskt Batterie frembragte elektriske Strøm bortledes ikke saa let ved en tilfældig opstaaet Forbindelse, som den ved Rivningselektriciteten frembragte momentane Strøm. Hvis man saaledes blot løseligt berørte begge Poler med Enderne af den forbindende Kobbertraad, da vilde ingen Strøm opstaae. Der maa frembringes en meget nøie metallisk Forbindelse for at Ledningen skal foregaae. Ved en tilfældig opstaaet Forbindelse, som sjeldent vil finde tilstrækkelig fuldkommen Sted, vil derfor sjelden Strømmen bortledes i en uvedkommende Retning.

Den Mængde af Elektricitet, som gjennemstrømmer et sluttet galvaniskt Batterie, afhænger af to Ting, af den Spænding de i Batteriet udviklede modsatte Elektriciteter have, eller den Styrke hvormed de søge at forene sig, og af den Modstand de forskjellige Legemer, hvorigjennem de skulle forplante sig, gjøre herimod. Mængden af den circulerende Elektricitet eller den galvaniske Strøms Styrke findes da ved at dividere det Tal, som tilkjendegiver Størrelsen af Spændingen, med det Tal som tilkjendegiver Modstanden. Spændingen af den udviklede Elektricitet tiltager i et galvaniskt Batterie med Antallet af de anvendte Metalpar; men den voxer derimod ikke, om man gjør disse Metalplader større. Modstanden er en dobbelt, een inde i Batteriet, og een udenfor samme i den Metaltraad, som forener begge Poler. Inde i Batteriet er det fornemmeligt den de forskjellige Metaller adskillende Vædske, som frembringer den største Modstand; jo mindre derfor Tykkelsen af det Lag af Vædsken, som ligger mellem de to Metaloverflader, er, jo nærmere f. Ex. i det Wollastonske Batterie, den

om Zinkpladen ombøiede Kobberplade er denne, des mindre er Modstanden. Ligesaa aftager Modstanden, jo bredere eller tykkere det Legeme er, som den galvaniske Strøm skal gjennemløbe; Modstanden inde i Batteriet formindskes altsaa, naar Metalpladerne gjøres større, men forøges, naar deres Antal forøges. Modstanden i den begge Poler forbindende Metaltraad afhænger af dennes Længde og Tykkelse og af det dertil anvendte Metal. Den tiltager, naar Længden tiltager, og aftager, naar Tværsnittet tiltager.

Forøger man nu i et galvaniskt Batteri Pladernes Antal, uden at forandre deres Størrelse, saa forøges derved saavel Spændingen af de udviklede Elektriciteter som Modstanden inde i Batteriet i samme Forhold; derimod bliver Modstanden i den Metaltraad, som forbinder begge Poler uforandret. Er nu den forbindende Metaltraad kort og tyk, saa at Modstanden i den er meget liden i Forhold til Modstanden inde i Batteriet selv, saa bliver den samlede Modstand paa det nærmeste forøget i samme Forhold, som den sidstnævnte Deel af samme. Begge de Tal, ved hvis Division den galvaniske Srøms Styrke findes, forøges altsaa paa det nærmeste i samme Forhold, og Strømmens Styrke bliver saaledes i dette Tilfælde kun lidet forøget derved at Elementernes Antal forøges. Men er den forbindende Metaltraad meget lang, saaledes som Tilfældet er med den elektriske Telegraph, saa at altsaa Modstanden i samme er den langt overveiende Deel af den samlede Modstand, saa bliver denne sidste kun lidet forøget ved at Elementernes Antal forøges. Den galvaniske Strøms Styrke forøges isaafald næsten i samme Forhold som Elementernes Antal.

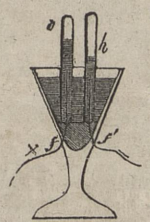
Forøger man derimod Størrelsen af Metalpladernes Overflader, uden at forøge deres Antal, saa bliver Spændingen af de udviklede Elektriciteter uforandret, medens Modstanden inde i Batteriet vil være mindre i samme Forhold som Tværsnittet af den Vædske, som adskiller Parrene og altsaa disses Overflade er større. Er den forbindende Metaltraad den samme, saa er Modstanden i denne uforandret. Udgjør nu Modstanden inde i Batteriet den overveiende Deel af den samlede Modstand, saa vil af de to Tal, ved hvis Division Styrken af den galvaniske Strøm findes, Dividenden blive uforandret, men Divisor formindskes, og altsaa Qvotienten eller Strømmens Styrke tiltage i samme Forhold, som Størrelsen af de enkelte Pladepar. Er derimod, som ved de elektriske Telegrapher, Modstanden i den begge Poler forbindende Metaltraad den overveiende Deel af den samlede Modstand, saa forøges ikke den galvaniske Strøms Styrke synderligt, om man end forøger de enkelte Pars Dimensioner.

For at frembringe en særdeles stærk galvanisk Strøm bør altsaa den begge Poler forbindende Metaltraad være saa kort som mulig, hvilket opnaaes ved paa den ovenfor i det Wollastonske Batterie paaviiste Maade at anbringe begge Batteriets Poler saa nær ved hinanden som muligt; ligeledes bør man give Metalpladerne en stor Overflade. Derimod nytter det ikke at anvende flere Elementer og et eneste voltaiskt Element er tilstrækkeligt. Slutningstraaden bliver da ved den galvaniske Strøm opvarmet, og hvis den ikke er for tyk, bliver den glødende, smelter og kan endog blive fordampet. Man kan paa denne Maade smelte Platinatraade, og fordampe tynde Guldblade, og den galvaniske Strøm er den eneste Maade hvorpaa en hertil nødvendig Hede kan frembringes. Dette lader sig ogsaa udføre ved Rivningselektricitet, udviklet af særdeles stærke Elektricermaskiner og elektriske Batterier; dog ikke i den Grad, da den elektriske Strøm her blot er momentan.

Afbryder man Slutningstraaden, som forbinder begge Poler, saa at dens Ender ved Afbrydningen staae nær hinanden, saa seer man ikke blot, som ved Udladningen af et elektrisk Batterie, en enkelt Funke springe over, men en stadig Strøm af Funker. Anbringer man paa enhver Ende af Metaltraadene stærkt kalcineret og i Qviksølv udslukket Kul, saaledes at ethvert Stykke Kul berører sin Metaltraad paa en stor Overflade, og nærmer man Kulspidserne hinanden, saa sees ved at lade en galvanisk Strøm, som baade har stærk Spænding og i stor Mængde gjennemstrømme Kjæden, altsaa ved at anvende et galvaniskt Batterie bestaaende af mange og store Elementer, et blændende Lys imellem begge Kulspidser. Det er det elektriske Lys, hvormed man, skjøndt hidtil forgjæves, har søgt ved Belysningen af Byerne at konkurrere med Gasbelysningen. I en senere særskilt Opsats kommer jeg maaskee tilbage til dette Emne.

Lader man den galvaniske Strøm gaae igjennem det menneskelige Legeme, saa frembringes lignende nervøse Rystelser, som ved Udladningen af en Leydner Flaske. Man iagttager dette lettest ved med en Finger af hver Haand at berøre begge Poler. Man maa iforveien fugte Fingrene, for at frembringe en fuldkomnere Forbindelse. Der er imidlertid den Forskjel imellem de paa disse to Maader frembragte nervøse Rystelser, at den ved Leydner Flaskens Udladning frembragte er momentan, den ved det galvaniske Batterie frembragte stadig. Dog er ogsaa den galvaniske Rystelse stærkest i de Dieblikke Kjæden sluttes og naar den atter aabnes. Hvis man derfor med den ene Finger hurtig afvexlende trykker imod og slipper den tilsvarende Pol paa det galvaniske Batterie, saa føler man Slagene følge stærkt ovenpaa hinanden.

En af de vigtigste Virkninger af det galvaniske Batterie er dets chemiske Virksomhed. Den første Opdagelse, som i denne Henseende gjordes, var Vandets Dekomposition i de to Gasarter, hvoraf det bestaaer, Suurstof og Vandstof. Leder man fra begge Poler Metaltraade ned i Vandet, saa vil ved den positive Pol udvikles Suurstofgas, ved den negative Pol udvikles Vandstofgas. For at iagttage dette er det imidlertid nødvendigt til Metaltraadene at anvende ædle Metaller, som Guld eller Platina, som ikke selv indgaae nogen Forbindelser med disse Gasarter. For at denne Gasudvikling kan gaae raskt for sig, er det nødvendigt at tilsætte Vandet nogen Syre, da det rene Vand er en slet Leder for den galvaniske Strøm, ligesom man ogsaa maa nærme begge Metaltraade saa meget som muligt, uden at de dog berøre hinanden. Man lader gjerne Metaltraadene ende i smaae Metalplader, for at en saameget større Forbindelse med Vandet kan finde Sted. Et hensigtsmæssigt Apparat hertil er i hosstaaende Figur afbildet.

Det bestaaer af et Glas, i hvis Bund to Platinatraade f og f ere indsmeltede. To smaae i den øvre Ende lukkede Glasrør ere fyldte med Vand og satte omvendte i Vandet; en af Traadene gaaer et Stykke op i hvert Glas. Reen Suurstofgas stiger nu i smaae Blærer op fra den positive Pol, reen Vandstofgas ved den negative Pol.

Ikke alene Vand men i Almindelighed alle Suurstofforbindelser eller Oxyder (Rust af forskjellige Metaller) dekomponeres paa lignende Maade ved at en stærk galvanisk Strøm ledes igjennem den. Det var paa denne Maade at den berømte engelske Physiker Davy i 1807 ved Hjælp af et af 2000 meget store Pladepar bestaaende galvaniskt Batterie, hvortil Parliamentet havde bevilget ham den fornødne Pengeunderstøttelse, først opløste de saakaldte Alkalier og Jordarter i deres Bestanddele. Suurstofgasen udvikledes ved den positive Pol, det med samme forbundne indtil da ubekjendte Metal ved den negative Pol. Det er disse vigtige chemiske Phænomener, hvorpaa Galvanoplastikken og den galvaniske Forgyldning, Forsølvning og Forzinkning beroer. Jeg skal ved en anden Leilighed nærmere forklare disse Galvanismens mærkværdige Anvendelser.

Elg og Elgjagt.

(Sluttet. See Nr. 13.)

De vilde Dyr, der her i Landet efterstræbe Elgen, ere Bjørnen, Ulven, Gaupen og Fjeldfrasen.

Efter hvad man i Sommer fortalte mig i Østerdalen, lader det til, at man paa den Kant af Landet, hvor Bjørn og Elg fra umindelige Tider have været i alle Skove, ikke har anseet det for nogen almindelig Begivenhed, ja at man endog har regnet det for noget nær umuligt, at Bjørnen kunde fælde en Elg.

Naar Skyttere i ulovlig Tid angave at have fundet Elg, dræbt af Bjørn, ansaa man det for — hvad det vistnok ofte var — en Opdigtelse, for at undgaae Bøderne. Men i Høst indtraf i den rette Jagttid det Tilfælde, at et Par Mænd fra Bjøraanæs i Aamodt skjød en Bjørn paa frisk Gjerning, netop som den havde nedlagt en voxen Elg. — Af Overforstmester Wangenheims Afhandling om Elgen sees det ogsaa at være en gammel Erfaring i Lithauen. Bjørnen, hedder det, forsøger aldrig at give sig i Kast med en Flok eller flere Elge, men søger at smyge ind paa en eenlig, som den angriber ved et Spring; lykkes Springet eller Slaget, holder den sig fast med Labberne, og søger saa hurtigt som muligt at bibringe Elgen et Saar i Struben eller Nakken, for at udsuge Blodet; hertil bruger Bjørnen kun nogle faa Minutter, hvorpaa Elgen styrter, og Bjørnen slaaer den fuldkommen ihjel. Almindelig aabner den den dræbte Elg bag Skulderbladet og fortærer Hjerte, Lunger, Lever o. s. v. og bedækker Resten paa samme Maade, som den bedækker en fældet Hest eller Ko, med Løv, Moos, Grene og hvad den finder, og gaaer næste Dag igjen paa Aadselet. Mislykkes Springet, eller Bagholdet opdages, angriber Bjørnen en eenlig Elg aabent. Naar Elgen bliver Bjørnen vaer, er den saa dum, at den gjør Stand og venter dens Angreb eller hugger efter den med Forfødderne. Bjørnen søger at undgaae disse Hug og komme paa Siden af Elgen. Førend den kan opnaae dette, gaaer der ofte lang Tid hen, og undertiden hender det vel, naar Bjørnen bliver arrig og ikke seer sig vel for, at Elgen med Forfødderne giver den En under Øret eller spænder den saaledes med Bagfødderne, at den maa opgive det hele Angreb. Men er Bjørnen istand til at komme paa Siden af Elgen, slaaer den Elgen med Labben bag Øret, saa den tumler, eller ogsaa springer den op paa Elgen, som da søger at stryge Bjørnen af sig, ved at sætte afsted igjennem Trangskoven med den. Naar Bjørnen mærker, at den er kommen saaledes op at ride, slipper den Taget og lader Byttet fare, men er sindt og arrig, river Mose op, slaaer i Stubberne og brummer. Opdager en Flok eller flere Elge en Bjørn, bøie de strax Hovedet til Angreb, fare imod den, hugge med Forfødrerne, slaae med Bagbenene, og dræbe den, om den ikke redder sig i Træer eller ved iilsom Flugt. Man kjender flere Exempler paa, at Bjørn saaledes er bleven dræbt af Elg. Af hvad her er anført, sees det, at Bjørnen ikke er nogen farlig Fiende for et Elgstand.

Ulven er den en langt farligere Fiende. En enkelt Ulv vover aldrig at angribe en voxen Elg; thi denne gjør strax Stand og angriber med saa eftertrykkelige Hug og Slag, at hvert enkelt, hvis det rammer, vilde være dræbende. Selv om Ulven er saa heldig at snige sig ind paa Elgen, og, som den pleier, hænge sig fast i Laaret paa den, saa hjælper dette ikke stort; thi den er ikke stærk nok til at holde den, og Elgen vil følgelig fare afsted ind igjennem Trangskoven og stryge den af.*) Kalve, der ere komne fra Moderen, blive Ulvens sikre Bytte; thi disse kan den magte.

Om Vinteren, naar Ulvene flokke sig sammen, blive de farligere for Elgen; men selv paa denne Tid skal en Ulveflok kun i den yderste Hungersnød vove at angribe en Flok Elge. Skeer dette, forsøger den at sprænge Elgene fra hverandre, for siden at kunne forfølge de enkelte. Elgens hjælpeløse Forfatning paa blank Iis er i det Foregaaende omtalt, og man vil paastaae, at Ulvene skulle vide at benytte sig af dette og forsøge at gjene Elgen ud paa Glatisen, hvor de let faae Bugt med den. I Sneevintre, da Skarren bærer Ulven, men er for svag for Elgen, anretter Ulven den største Ødelæggelse blandt Elgene, da disse formedelst den dybe Snee hverken kunne undgaae eller forsvare sig mod Skadedyrene.

*) Saavel her i Landet som fra Sverige har man Exempler paa, at Elg, der er skadeskudt i lovlig eller ulovlig Tid, er bleven Ulvens og ikke Jægerens Bytte.

Gaupen og Fjeldfrasen angribe vist ikke nogen voxen Elg; derimod skulle de ofte opholde og dræbe Kalve, der ere komne fra Kollerne. — At Jagthunde, Fæhunde eller Bondehunde her i Landet, saaledes som Wangenheim anfører fra Lithauen, gjøre Skade blandt Elgen ved at forfølge, sprænge og forjage den, har jeg ikke hørt; dog er det ikke umuligt. Saavidt jeg har bemærket, er man i de Egne, hvor Elg findes, omhyggelig for at holde Hundene bundne. I Sommertiden er Elgen udsat for Forfølgelse af Fluer, Klæg og flere Insekter, men beskytter sig imod dem ved at søge høiere op paa Fjeldene i Furulierne, ved at bedække sig med Skarn og Dynd i Myrer og Moser, samt ved Badning i Søer og Elve.

Man antager, at Elgen i Regelen sjelden opnaaer en høiere Alder end 16—17 Aar; det hender oftere med denne Dyreart end nogen anden, at den findes død i Skoven, og almindelig er det overordentlig store og følgelig gamle Dyr, der døe Straadød. — De Sygdomme Elgen hyppigst er underkastet ere Mildtbrand og Blodgang; Aarsagerne hertil angives at være Nydelsen af bedærvet Vand i tørre Somre. Her i Landet, hvor der i de fleste Trakter er Overflod af godt og reent Vand, ere disse Sygomme formodentlig sjeldnere. Men i Lithauen regner man en ødelæggende Sygdom blandt Elgen i hvert 10de eller 12te Aar.

Paa Grund af disse Forholde anføres det som Regel for en ordnet Jagt, at der aarlig ikke maa skydes mere end en Tiendedeel af de Dyr, der findes i hvert Elgstand, og de, der skulle fældes, bør kun være Dyr, som ere over 10—12 Aar.

Den Nytte man kan have af Elgen er mangfoldig og vel bekjendt; den indskrænker sig ikke alene til Vildtet som Fødemiddel; men Hud, Haar, Knogler, Marv, Fidt, Horn, Sener og Takker anvendes til forskjelligt Brug.

Elgkjød er i den gode eller rette Tid en sund og velsmagende Næring; i Smag har det mest tilfælles med Hjortekjød, kun er det grovere i Trevlerne og mørkere. Kjødet af Kalve og unge Dyr er særdeles lækkert. Seigt og usmageligt er det derimod af gamle Dyr, og af Dyr der i Utid ere fældede. Fra Midten eller Slutningen af September skal Kjødet af Bringen være aldeles usmageligt, formedelst den da indtrædende Brunsttid, der giver det en stærk Lugt og Smag af Bukkekjød. Det er saaledes kun i den første Maaned af Jagttiden (August), at Kjødet af disse kunne betragtes som et velsmagende Fødemiddel. De gamle Koller ere i bedst Hold fra August til Midten af November, men afmagres gjerne efter den Tid. Kalvene ere i bedst Stand i August. Saltet taber Elgkjødet sin Saft og Vildtsmag og bliver i denne Tilstand tørt og ikke synderlig velsmagende. Speget og røget er det derimod langt mere velsmagende.

I Nordamerika er tørret og røget Elgkjød af Bagfjerdingerne, der opskjæres i lange Rimser, en Handelsvare, som de Vilde fra det Indre bringe til Kolonierne, hvorfra det endog forsendes til Europa. — Ørene, Mulen, Hornkolberne, Marvbenene og Tungen ere bekjendte Lækkerbidskener. Hvilken Mon en velbenyttet Elg gjør i en Huusholdning samt hvilken Værdi den kan tillægges, sees af Følgende, som af en paalidelig Mand er mig meddeelt: En erfaren Bondekone i Soløer, der havde en stor Huusholdning og i Regelen bespiste 20 — 40 Mennesker daglig Aaret om, havde for nogle Aar siden slagtet to Elge, og erklærede, at hun af den ene af disse havde havt vel saa megen Nytte, som af fire gode Slagt. — Huden garves til Læder, Remmetøi, Pundtlæder, beredes til semsket Skind, hvoraf forarbeides Handsker og Foer, og før, da „en Elgskindsbrok" hørte til Almuesmandens uundværlige Klædningsstykke, mere end nu til Beenklæder. Beredt paa samme Maade er Maveskindet finere og blødere end Huden; men det mangler noget af dens Styrke. Knoglerne, der ere faste og hvide, anvendes ligesom Hornene til Dreierarbeider; de sidste raspes ogsaa som Hjortetak, bruges til Gele, og tilligemed Kløverne til at koge Liim af. Af Kløverne dreies Fingerringe, som af Almuen ansees for et ufeilbarligt Middel mod Seendrag, Flugt og Fang. — Haarene anvendes til Stopning: kort sagt, alle Dele af Elgen anvendes, og det hos forskjellige Folkeslag, vilde, halvilde og kultiverede paa saa forskjellige Maader, at der alene herom gjerne kunde skrives en heel Bog.

Elgen kan tæmmes og blive Huusdyr. Efter Professor Nilsson har man paa flere Steder med Held forsøgt at opføde Elgkalve og tæmme dem. Et saadant Forsøg skal for endeel Aar tilbage have været gjort paa Tomb Herregaard. Efter hvad der er mig fortalt skal der ved Veterinærinstitutet i Stokholm være lykkedes at avle Bastarder af tam Elg og almindelig Ko. Efter Wangenheim ere derimod de Forsøg af denne Art, som man har gjort ved det kongelige preussiske Stutteri i Lithauen gjennem en Række af flere Aar ikke lykkedes. I en Tid af sex Aar forsøgte man der at opføde Elgkalve; de fleste kom sig, bleve stærke og fede, men det lykkedes ikke at faae dem saavidt tæmmede, at de kunde anvendes til Ridning, til at trække eller bære, og inden de fyldte tredie Aar, døde samtlige i Sommertiden af Diarhoe eller Blodgang.

Lektor Rasch har i sit Skrift „Jagten i Norge", der indeholder Motiverne samt Forslaget til Jagtloven, anført, at Værdien af de her i Landet aarligen fældede Harer, Vildreen, Elg og Hjort mindst kan ansættes til 2000 Spd. Enhver saadan Beregning bliver i et Land, hvor alle statistiske Data om Jagt efter nyttigt Vildt mangle, høist upaalidelig, og dette er ogsaa Tilfældet med denne. Den anførte Sum er altfor ringe, og udgjør neppe mere end $\frac{1}{4}$—$\frac{1}{5}$ af den virkelige Værdi af hvad der aarlig fældes af disse Vildtarter.

Efter det Kjendskeb jeg under flere Reiser i Fjeldbygderne har havt Anledning til at erhverve angaaende Reensdyrjagten, gaaer alene Værdien af dette Vildt op til omtrent det Tredobbelte af denne Sum, og efter hvad der paa flere Steder ovenfor er anført, tør det vise sig, at Værdien af de Elge, der aarligen fældes, beløber sig til en 2—3000 Daler. Værdien af en Elg kan ansættes til en Middelpriis af 15 Spd., hvilket dog i Regelen er en altfor lav Værdsættelse, da en voxen Elg sjelden er mindre værd end 25 a 30 Spd., og ofte endog gaaer op til over 40 Spd. Men vi ville her holde os til den lavest mulige Priis, for ikke i nogen Maade at slaae over. Kjødet af en voxen Elg veier sjelden under 40 Bpd., men ofte, som vi have seet foran, 60—70 Bpd., ja undertiden meget over. Ansættes nu Hudens Værdi til en Gjennemsnitspriis af 2 Spd., skjøndt den ofte bliver betalt med 3 a 4 Spd., og Kjødets Værdi til 48 ß pr. Bpd., vil Middelvægten kun behøve at udgjøre lidt over 32 Bpd. (eller Vægten af en voxen Hjort) for at Kjødets Værdi sammenlagt med Hudens kan frembringe den anførte Middelværdi, og endda er intet Hensyn taget til Værdien af Indmad og Horn.

Paa Hedemarkens Alminding skydes, efter hvad ovenfor er anført aarlig 30—40 Dyr i lovlig Tid — at der i ulovlig Tid, om Vinteren, da den er lettere at fælde, skydes vel saa mange er ikke usandsynligt; men vi ville, for ikke at tage for stærkt til, anslaae det hele Antal, som her aarlig skydes kun til 40 Dyr. Naar der paa denne Alminding, der dog vel neppe udgjør mere end 10 a 12 Kvadratmile skydes et saa

betydeligt Antal, er det neppe formeget tiltaget, naar de Elge, der forresten fældes — i Østerdalens uhyre Skovtrakter, hvor den overalt, skjønt i større og mindre Antal forefindes i Soløer og Odalen, i de øvrige søndenfjeldske vidtudstrakte Skovtrakter, hvor Elg nu findes, og i det Throndhjemske, hvor nomadiske Finner især i Namdalens Grændseskove, naar og hvor de kunne komme til, og vel især om Vinteren paa Ski fælde Elg, hvis Aarsag den ogsaa i disse Trakter mindre kan formere sig end i Landets øvrige Egne, — anslaaes til 160 Stykker, hvilke sammenlagte med de 40 fra Hedemarkenskoven give 200 St. Elge for det hele Land. Er dette rigtigt, faaer man altsaa ud, at Værdien af det aarligen nedlagte Elgvildt udgjør 3000 Spd. og Kapitalværdien af Landets Elge 75,000 Spd.

I vort Land med dets alvorlig strenge Natur, med dets haarde Klima, med dets sparsomt flydende Velstandskilder, bedder det mere end i rigere og mere begunstigede Egne, at værne og frede om enhver liden Opkomme, hvoraf Fordeel og Indtægt kan tilflyde Folket. For Elgens Vedkommende synes dette at være af den største Vigtighed, da den hidtil fornemmelig har havt sit Tilhold i Landets kornarme og frostnemme Skovbygder, hvor Kornfrost og Barkbrød næsten ere aarvisse. Hvilken Herlighed en fældet Elg maa være i saadanne Trakter er let at fatte. Men for at Elgen skal fredes og forøges, saa at „hver Mand i Skovbygden har Dyr i sin Mark", maa Bøderne for ulovlig Elgfældning forøges, samt Rovdyrjagten opmuntres ved de høiest mulige Præmier. — Som det største Landdyr i Europa har Elgen en anden Interesse, der heller ikke bør blive upaaagtet, naar der er Tale om dens Fredning og Vedligeholdelse; for Videnskabsmanden og den dannede Almeenhed har den endnu en Interesse, idet den saavel ved sin Størrelse som ved sit eiendommelige Udseende og besynderlige Form, minder om, og ligesom danner en Overgang til Forverdenens Ubyrer og Kjæmpehjorte, hvoraf en har holdt 13 Fod mellem Hornspidserne.

I en Artikel om Jagten, som jeg, for en Deel efter ovennævnte Skrift af Hr. Rasch, meddeelte i Mallings Folkekalender for 1849 har jeg allerede anført, at de ved Jagtloven for ulovlig Fældning af Elg nedsatte Bøder ikke staae i det rette Forhold til Vildtets Værdi, og at de ville friste til hyppigere Overtrædelser. Den fra Soløer anførte Elgfældning i Vinteren 1848 til 49 indeholder den stærkeste Bekræftelse paa Bemærkningens Sandhed; i Østerdalen og paa Hedemarken hørte jeg i Høst flere af Tyvskytternes Kneb omtale, hvilke hoiligen synes at opfordre til at frede Elgen ved Gjenindførelse af de ved Loven af 22de Juni 1818 fastsatte gamle Bøder af 100 Spd., eller idetmindste saaledes som af Hedemarkens og Østerdalens Amt foreslaaet, ved at Bøderne forhøies til 80 Spd. Man har nemlig Exempler paa, at En af to eller tre Elgskytlere, der have slaaet sig sammen, efter at have fældet Elg i ulovlig Tid, selv er optraadt som Angiver af Overtrædelsen. Bøderne ere 40 Spd.; men af disse tilfalder Halvdelen Angiveren, følgelig har Foreningens Udgift kun været 20 Spd.; een voxen Elg dækker let denne Udgift og giver endda et Overskud, to eller flere, som under saadanne Omstændigheder oftere have været fældede, svare udmærket Regning; thi da har naturligviis aldrig været angivet flere end een af hver Tyvsskytterforening. Fældningen af en Elg spørges ogsaa let, derimod er det vanskeligt at komme efter om der samtidig er fældet flere. Med Hensyn til dette hedder det i en forrige Aar afgiven Betænkning fra Hedemarkens Amt til Deptm. for det Indre angaaende Forandringer i Jagtloven:

„Endelig er der en Forandring i Loven, som Erfaring, hentet fra dette Amtsdistrikt, i høi Grad synes at tilsige, medens den ligger udenfor de øvrige Distrikters Interesse og derfor sandsynligviis ikke af nogen anden vil blive berørt. Jeg sigter herved til det af Vangs Formandskab og Fogden i Hedemarken berørte Forslag angaaende forhøiet Mulkt for ulovlig Fælding af Elgen. Det er en Kjendsgjerning, at Loven af 22de Juni 1818 bidrog betydelig til Fredning og Forøgelse af disse Dyr, medens Overtrædelse af Forbudet mod deres Nedlæggelse i de seneste Aar, efterat Mulkten herfor er bleven betydelig nedsat, er endog særdeles hyppig. Da det derhos ved Overretspræjudikater er afgjort, at flere Deeltagere i Elgsdyrs Fældning ikkun ansees solidarisk med en Mulkt af 40 Spd. — hvilket ved Fastsættelse af den subsidiære Straf i Uformuenhedstilfælde har viist sig at lede til de besynderligste Forviklinger, der ikke kunne løses men maae sønderhugges, finder jeg Grund til at foreslaae „at Mulkten for i ulovlig Tid at fælde et Elgsdyr maa fastsættes til 80 Spd., samt at den 9de § i Loven af 1845 gives et Tillæg om, at de sammesteds bestemte Mulkter bliver at ilægge enhver Person, der har været deelagtig i Jagten efter det fældede Dyr."

Bestemmelsen om, at der af Grundeieren paa hver særskilt Eiendom kun maa fældes et Dyr aarlig, overholdes, saavidt mig bekjendt ikke. Hvor der er Elgstand, fældes gjerne flere Dyr paa et Sted; Grundeierne lade sig forsone ved en passende Andeel i Byttet, og en anden Grundeier, paa hvis Jord Dyr ei findes, gaaer almindelig ind paa at vedtage, at Fældingen er foregaaet paa hans Grund. At udvirke saadanne Forviklinger maa vel noget nær ansees for umuligt. — Efter Indberetning fra Rommedals Formandskab til Hedemarkens Amt anseer den hele Almue sig der ikke berettiget til at fælde mere end een Elg aarlig i Almindingen, der kun har en Eier, nemlig Staten. I Løiten, hvor samme Forhold finder Sted, sagde man mig, at man ansaae sig berettiget til at fælde et Dyr for hver fuld Gaard i Bygden.

Siden det, der i Nr. 6—7 findes anført om Elgens Udbredelse her i Landet, blev trykt, har jeg desangaaende erholdt et Par velvillige Meddelelser, som jeg her skal tilføie.

Hr. Proprietær Eckersberg fra Toten har fortalt mig, at Elg i den senere Tid oftere er seet i Følger af 3—4 Stykker, saavel inde mod Bygden, som i de nordlige Trakter af Hadelands Alminding. Rimeligviis findes der saaledes flere Elgstand paa den hele Skovstrækning mellem Nordmarken, Hadeland, Toten Land, Torpen og søndre Aurdal.

Hr. Lektor Rasch har meddeelt mig et Brev, ifølge hvilket en gammel Fisker, Erik Pelevigen, havde fortalt Hr. Ferd. Wedel-Jarlsberg paa Fornebo, at der ved Begyndelsen af Oktober kom svømmende et Par store underlige Dyr fra Næsodden. De vilde først i Land ved Snarøen, men da der kom Folk ned til Stranden for at fange dem, styrede de til hans Plads i Fornebomarken, hvor de gik i Land og hoppede over Gjærdet. Paa Spørgsmaalet om hvorledes de saae ud, svarede han, at han aldrig havde seet saadanne Dyr, men de vare graaagtige med store Øren; Sporene, sagde han, lignede Kospor, og der var tydelige Mærker efter Biklover. Han troede vist det maatte være „Asener". En gammel Kone, som han fortalte denne Begivenhed, sagde dertil: „Ja dom har seet Asener paa Næsodden au." Uagtet der i Fornebomarken blev anstillet Undersøgelse, fandtes Dyrene ikke; men senere skal man have seet dem flere Steder i Bærum. Hvis disse Dyr, som man maa formode, have havt Tilhold paa Næsodden, ere de formodentlig komne østerfra Smaalehnene eller Grændseskovene. Rimeligviis har det været unge Dyr, siden man har troet, at det var Asener. Christoffer Borrebække gik til den modsatte Yderlighed og var af en anden Mening, angaaende den Elg, som traf ham i Skoven ovenfor Linderud; han troede først, „at det var en Elefant," men da han rigtig havde faaet betænkt sig, kunde han skjønne, det maatte være en Elg.

P. Chr. Asbjørnsen.

Hamburg.

I.

Hvis man paa Fastlandet vil see et storartet, mangfoldigt og meget bevæget Havneliv i fuldeste Maal, saa maa man gaae til Hamburg. Hverken Amsterdam, Havre, Bremen, Marseille eller Triest kunne i denne Henseende maale sig med denne gamle Hansestad. I enkelte Grene af Handelen og Skibsfarten kunne de være den overlegen, mange eiendommelige Billeder af livlig Handelsvirksomhed træde os der oftere imøde, enkelte fremmede Nationer vise sig der stærkere, men i det Heles store Mangfoldighed maae de afgjort staae tilbage. Et Blik i Hamburger-Havnens Vrimmel, især i Høstmaanederne, naar Skibsfarten snart skal sluttes, og Alt iler for saameget muligt at benytte den korte Tid før Vinterens Frost indtræder, eller ogsaa om Foraaret, naar Virksomheden igjen begynder med den bortdragende Iis, og man hurtigt stræber efter at indhente, hvad man saa længe ufrivillig har forsømt, er næsten alene værdt en Reise herhen. Hvilke brogede Billeder af mangfoldig Art trænge sig ikke da uophørligt frem for Beskuerens Øie og især ville. hvis han kommer hid fra Indlandet og er endnu ubekjendt med og fremmed for en Søhavns Færdsel og Liv, saamange nye Indtryk vise sig for ham, at han neppe formaar at fatte eller ordne dem alle.

Med en anerkjendende Følelse vil han forlade dette Sted, vil tage med sig til Hjemmet et ikke ringe Begreb om Hamburgs Handelsmagt og først nu erholde en Forestilling om hvad det er at være en Verdens-Handelsstad.

Men hvor betydelig og mangfoldig den herværende Havns Virksomhed er, hvilket bevæget Liv der maa herske her, kunne først følgende Fremstilling om Færdselen i 1847 vise. Der ankom til Hamburg i 1847: 17 nordamerikanske, 4 belgiske, 3 brasilianske, 56 bremer, 469 danske, 1153 engelske, 164 franske, 547 hamburgske, 287 hollandske, 15 mecklenburgske, 5 neapolitanske, 60 norske, 1 østerrigsk, 99 oldenborgske, 17 portugisiske, 35 preussiske, 16 russiske, 42 spanske, 39 svenske og 1 tyrkisk, tilsammen 4178 Søfartøier. Af disse Fartøier vare 2005 ladede med Stykgods, 165 med Korn, 22 med Sydfrugter, 298 med Jernbaneskinner, 25 med Trælast, 863 med Steenkul, 107 med Tørv og Been, 182 med Steen og Fliser af alle Slags, 62 med Bouteiller, 4 med Salt, 37 med Østers, 31 med Salt, 4 med Fiske- og Sælhundetran, 1 med Hvalfisketran fra Sydhavet, 1 med Guano og 307 med Ballast.

Af disse Fartøier vare komne fra: Sydhavet 1, Grønland 4, Nordamerikanske Fristater 37, Mejiko 4, Vera-Cruz 2, Cuba 2, Havanna 32, Matanzas 24, Manzanilla 3, Trinidad 1, Den St. Domingo 3, Den St. Thomas 21, Angostura 3, Puento-Cabello 14, Macaraibo 5, Brasilien 74, Monte-Video 10, Amerikas Vestkyst 17, Afrikas Vestkyst 10, Teneriffa og Madeira 11, Ostindien og China 24; desuden af europæiske Havne fra Archangel 11, Norge 2, Sverige 7, Rusland 61, Preussen 24, Mecklenburg 25, Danmark 63, Nedre-Elbens Havne 240, Bremen og Weser 462, Oldenborg og Ostfrieland 161, Holland 498, Belgien 103, England 1822, Frankrig 204, Portugal 22, Spanien 46, Italien 12, Triest 3, de smaa asiatiske Havne ved Middelhavet og det sorte Hav 4.

Man seer, at det ikke er noget lidet Antal af ankommende Fartøier, hvis Losning kan foraarsage nogen Vrimmel og der saa temmeligt repræsenterer alle Handelsstæder og Flagge i den handlende Verden, hvortil endnu kommer den store Mængde af brusende Dampskibe, hvilke alle ikke ere medregnede ovenfor; men bidrage meget til at forøge Havnens Livlighed. I 1847 ankom: 2 hollandske Dampskibe 45 Gange fra Amsterdam, 14 engelske 101 Gang fra London, 6 hamburgske 103 Gange fra Hull, 13 engelske 84 Gange fra s. St., 4 engelske 28 Gange fra Leith, 1 hamburgsk 7 Gange fra Newcastle, 2 franske 38 Gange fra Havre, 1 bremer 3 Gange fra s. St. Dertil kommer desuden de mange smaa Dampfartøier, der om Sommeren hver Dag, ja næsten hver Time gaae til og fra Harburg, Helgoland, Cuxhaven og de øvrige Stæder ved Elben. Næsten uophørligt hører man Maskinernes Brusen, Hvirvlen af de mægtige Hjul, som dybt gaaende drive de klare Bølger fra hverandre, og seer de mørke Røgstøtter stige op i Luften fra de store Rør. Og disse Tal, som vi her anførte, angive kun de ankommende Fartøier, og ligesaa stor, ligesaa meget ja ofte endnu mere Liv udbredende, er Mængden af de afgaaende. I bemeldte Aar forlode 4186 Fartøier den herværende Havn, seilede herfra til alle bekjendte, ja endog til ubekjendte Egne paa Jorden. Deraf vare 2178 ladede med Varer, forstørstedelen Produkter af tydsk Næringsflid; 2000 afgik ballastede. Over 30,000 Matroser ankom i disse Fartøier for i Dage eller Uger at vederkvæge sig efter den lange Søreise i Hamburgs Havne-Værtshuse, alle Søfolks jordiske Paradiis, og igjen forøde hele Aars suurt erhvervede Løn i lystig Suus og Brus. Men dette er ægte Sømandsbrug — snarest muligt igjen at udgive for larmende Forlystelser af alle Slags eller for unyttigt Flitterkram de med Livsfare erhvervede Penge, det gjør de næsten Alle. Ligesom Børn, der ei kjende Penges Værd, ere de næsten Allesammen; at træffe paa en sparsommelig Matros, henhører til de sjeldneste Undtagelser. Men derfor føre de ogsaa et vildt og lystigt Liv her i Hamburg. Her findes overalt Værtshuse, som forførerisk vinke de tørstige Struber, paa alle Gadehjørner ved Havnen lyder brusende Musik for at indbyde til Dands eller endog til vild Sang. Endog paa det bekjendte „Hamburger-Berg", som nu fornemt kaldes „St. Pauli" hersker om Eftermiddage og Aftener, især Søndage og andre Høitidsdage, et vildt, broget Folkeliv af det Slags, som man sjeldent finder i Indlandet. I Dusinviis staae i saa brogede greltphantastiske Dragter som muligt, ofte forklædte som Indianerinder eller Tyrkinder, Pigerne foran Dørene, indbydende Neptuns lystige Sønner med Vink og Skrig at træde ind. Høi Dandsemusik lyder fra det Indre af Værelserne, Trommehvirvel, Trompetstød blande sig med Sangen fra mange Struber, med brølende Jubel. Det er ikke uden Fare for den Velklædte at betræde det Indre af disse Huse, idetmindste kan han let ufrivilligt komme til at tiltræde Tilbagetoget, da der ofte opstaar blodige Slagsmaal, under hvilke de Kjæmpendes vilde Raseri ikke skaaner Nogen. Ellers er det aldeles ikke uden Interesse at kaste et Blik i disse vilde Bachanalier, og mangen Fremmed, som besøger Hamburg, vover sig ind i dem. Matroser af alle Jordens søfarende Folkeslag finder man her forenede, ofte i fortroligt Forbund syngende og drikkende med hinanden; men endnu oftere i vildt Nationalhad begyndende blodige Stridigheder, i hvilke da undertiden den lange Foldekniv, som enhver Sømand fører hos sig, spiller en meget farlig Rolle. Især ere de spanske Matroser, ellers fordeelagtigt udmærkende sig fremfor alle de Øvrige, berygtede for den hurtige Brug, som de gjøre af deres Knive. Allerede mangen Sydens Søn maatte for en saadan Gjerning i lange Aar afkjøle sit hede Blod i Hamburgs Fængsler. Ogsaa blandt Pigerne finder man stedse meget forskjellige Nationaliteter repræsenterede. Navnlig ere bestandig nogle Negerinder deriblandt, da man ogsaa blandt Matroserne hyppigt finder Negre, især som Kokke. Denne brogede Blanding bidrager meget til at give det Hele et saa fremmedartet, eiendommeligt Udtryk. Her staar den stærke Nordmand — siger den tydske Forfatter — med det regelmæssige, aabne Ansigt, det lyse, noget opstaaende Haar, de store blaa Øine, en sjelden Blanding af Kraft og Barnlighed, af Raahed og Godmodighed. Ved Siden af ham læner sig den slanke Andalusier med den rygende Cigar i Munden og med Armen slynget om en robust holsteensk Piges Liv. Glødende lyser det mørke Øie fra det ædeltformede brunede Ansigt med en Ramme af lange sorte Lokker, som vælte frem under det brogede Næt, der bedækker dem, og et tæt Skjæg. En medfødt Ynde udtrykker sig i enhver af hans Bevægelser, han er den flinkeste Dandser i den hele Forsamling, og uagtet sin grove men maleriske Klædning seer han fornemmere ud end Fleertallet af de hamburgske Narre, som med gule Glacehandsker og sirlige Frakker drive omkring paa „Jungfernstieg". Men hvor staar ikke den plumpe Danske, der tjener paa en „Grønlandsfarer", tilbage for denne Spanier! Hans Ansigtstræk vise sig som grovt udskaarne af Træ, hans ubehjælpelige Lemmer passe ikke sammen og hans Dands ligner før en Bjørns, end et Menneskes*). Dertil den gjennemtrængende Tranlugt, der uudslettelig hænger ved disse Sælhunds- og Hvalfiskefangere, ved deres Mandskab og Alt, hvad de besidde, og hvis Naboskab kan blive ganske uudholdelig for alle blot noget forvænte Lugtenærver. Men over saadanne Fiinheder hæver man sig her; den Danske, der saa snart som muligt her ønsker at sætte overstyr sin hele Hyre, for derpaa atter ved Nordpolen at vove den farlige Kamp med den vilde Hvalros, er en yndet Gjæst trods sin Tranlugt og den af Fidt gjennemtrængte raa Pijekkert, som beklæder ham.

Naturligviis hersker ved Skibsfartens Aabning, hvor dagligt Nyankomne indtræffe, det meest bevægede Liv i disse Havne-Værtshuse; men ogsaa i Vinterens Løb er det aldrig ganske stille der; thi et ikke ubetydeligt Antal Fartøier af alle Flag holder i Havnen sit Vinterkvarteer. Saaledes laae t. Ex. i Vinteren imellem 1847 og 1848 her indfrosset 3 bremer, 41 danske, 9 engelske, 1 fransk, 35 hamburgske, 51 hannoveranske, 18 hollandske, 7 mecklenburgske, 6 oldenborgske, 1 russisk, 1 spansk og 1 svensk Fartøi. Da den største Deel af Fartøierne beholder sit Mandskab ombord, mangler det ikke paa en Mængde fremmede Matroser, som uden Arbeide drive ledigt omkring hele Dagen og ofte gjøre megen Kommers og Ugavn.

Det bedste Overblik over den hele Hamburger-Havn har man fra det saakaldte „Stintfang," en i Nærheden liggende Høide paa en til smagfulde Haveanlæg forvandlet forhenværende Vold. En skjøn Sommeraften eller Morgen tilbragt her, efterlader et Indtryk, der ikke let vil forsvinde igjen. Lig en Strøm af flydende Sølv, slynger den klare, her saa mægtige Elbe, sig næsten umiddelbert under vore Fødder. Store, grønne Øer, med høie Træer, yppige Enge, reenligholdte Bygninger af alle Slags, ligge, lig kjæmpestore Smaragder i glimrende Indfatning i den, delende dens Vande i mangfoldige smalere eller bredere Arme. Øiet hviler gjerne paa dem og forfrisker sig ved den yppige Vegetation, som de i saa høi Grad besidde. Hannovers Fastland paa den anden Side dukker kun ubestemt op for Blikket i en graaviolet Dæmring; thi Elben er her for bred til nøie at kunne skjelne Gjenstandene paa den anden Side. Tilhøire slynger den sig forbi Altona i et meget bugtet Løb lige til Havet; men foran os og paa den venstre Side er den saaledes bedækket med Fartøier af alle Størrelser, at man neppe kan opdage noget aabent Sted af dens Vande. Mast ved Mast hæver sig her op i Luften, en forvirret Blanding af Tougværk, Flag og Seil gjøre, at man neppe kan adskille det Enkelte. Og hvilket Liv hersker ikke i dette Billede; hvorledes afvexle ikke bestandigt nye Scener! Der seer man endnu kuns paa den fjerne Horizont en tynd sort Røgsky. Den bliver bestandig stærkere og mørkere, den kommer os bestandig nærmere. Nu kjende vi allerede den mægtige Skorsteen paa den Damper, fra hvilken den opstiger, nu ogsaa Skroget. Om faa Øieblikke see vi, hvorledes Hjulene brusende gribe i de klare Vande, slyngende de glindsende Vanddraaber fra sig som klartfunklende Diamanter. Nu bruser det tæt under vore Fødder; Dampen vil forlade sin haarde Slavetjeneste; den tætte Damp bruser op i den blaa Luft, Hjulene dreie sig ikke mere, det saa nylig bevingede Fartøi er ligesom manet fast til Stedet. Det er „Qveen of Scotland", som fra Englands Kjæmpestad bringer Breve og Reisende.

Paa et andet Sted letter en statelig Tremaster Ankeret under Matrosernes eensformige Sang, for at forlade den sikre Havn. Lystigt vaier Flagget, bevæget af Vinden, og dets Ørn i hvidt Feldt tilkjendegiver, at det bærer Preussens Tegn. Snart udbugtes de hvide Seil, løsnede af de høit oppe i alle Touge omkringhængende Matroser; langsomt kommer Skibet i Fart, og styrer hen til sin Reises fjerne Maal. Imellem disse store og smaae Søfartøier bevæge sig uafladeligt en utallig Mængde lettere Fartøier, Fiskerbaade, Joller med Reisende eller nysgjerrige Fremmede, som ville betragte den brogede Færdsel, i Nærheden udbredende endnu mere Liv og Afvexling; men paa selve „Stintfang" pladsker uophørligt i en eensformig Mumlen det store Springvand, som forsyner det her anlagte „Stadtwasserkunst's" vide Bækken med Vand, ved Hjælp af et Trykværk, der drives af en stærk Dampmaskine, for at det kan ledes herfra op i de høieste Etager af alle Huse. Høie, skyggefulde Træer danne en passende Forgrund for dette smukke Billede, der her udfolder sig for vort Blik, medens vi, enten vi dreie os til Siden eller omkring, paa den ene Side see Hamburgs lange Linie med dens mange Taarne og paa den anden see det ved en Allee af Træer derfra adskilte Altona. Dog ogsaa en Gang umiddelbart til selve Havnen over det saakaldte „Johannisbollwerk", med dets venlige engelske Kirke, og de to „Vorsetzen" skjænker megen Underholdning. Her kunne vi ret betragte Færdselens Enkeltheder, hvis samlede Overblik vi havde fra „Stintfang".

---

*) Man erindre, at det er en Tydsker, som giver denne Skildring, der er ligesaa falsk som eensidig, hvis hans Grønlandsfarer skal tjene som Typus for den danske Matros ialmindelighed.

burg.

Hvilken Trængsel hersker ikke her af ilende Droscher, som bringe Fremmede ombord paa Fartøierne eller afhente dem derfra; af smaae Haandvogne, paa hvilke stærke „Quartiersleute" skyde Varer af alle Slags foran sig; hannoverske Melke- eller Frugtbønder, som daglig føre Melk eller Markfrugter til Salgs til Hamburg; omvandrende Skakkerjøder, som handle med alt Muligt; drukne Matroser, som under høi Jubel drage op og ned; ærbare Hamburger-Borgere, som spadsere med Kone og Børn, og give dem Forklaring over de Fartøiers Flagge og Bygningsmaade, som her ligge lige foran os. Man har her virkelig ofte Møie med at trænge sig igjennem, seer saameget Nyt, at man gjerne gad staae ved hvert Skridt, for at faae nærmere Underretning. Der skyde f. Ex. fire stærke Arbeidere med alle sine Kræfters Anstrængelse en liden Haandkjærre foran sig, paa hvilken der kun ligge enkelte Smaatønder. Hvad kan det være, som uagtet den ringe Størrelse er saa tungt af Vægt? „Dat sünd Goldstangen, dee na England sällen" lyder Svaret. Det er intet Spøg, som de ville drive med os; en herværende Banquir sender, for at benytte en gunstig Handelsstilling, 100,000 Pund Sterling i Guldbarrer til England, hvilke han har modtaget fra Rusland. Ligesom Bly og Jern bringes de uden anden Omsorg igjennem Vrimmelen ombord paa det Dampskib, der nu netop gjør sig færdigt for at afgaae til London. Et sørgeligt Indtryk gjøre i denne bevægede Vrimmel de mange fattige Udvandrere, som her indskibe sig til Amerika eller Sydaustralien. I Grupper af Hundreder, Mand og Kone, Olding og Pattebarn seer man dem sammen, og bemærker iblandt dem mangt er rystende Billede paa den dybeste Elendighed, den største Sorg over Afskeden fra Hjemmet. I den sidste Tid har ogsaa Hamburg taget stærk Deel i Befordringen af Udvandrere til alle oversøiske Lande, hvilket det før ikke havde gjort, og maa derfor staae langt tilbage for Bremen i denne Deel af Skibsfarten. I Aaret 1847 forlode næsten 10,000 Udvandrere fra Hamburg af den tydske Jordbund, og 49 Fartøier vare i Virksomhed derved. Fleertallet af dem gik til de nordamerikanske forenede Stater; men ogsaa nogle Hundrede til Brasilien, endnu Andre til Syd-Australien. I Aaret 1848 var Befordringen af Udvandrere fra Hamburg betydeligt større, ligesom ogsaa et særegent Selskab havde dannet sig, i hvis Spidse høie, agtbare Mænd stode.

Forøvrigt er Hamburgs eget Rhederi stærkt i Tiltagen. Den 1ste Januar 1847 udgjorde det 243 Søfartøier paa 21826 Kommercelæster (a 6000 Pd.) I 1847 byggedes 30 Søfartøier, for størstedelen paa de derværende Værfter; men ogsaa nogle i Sverige for hamburgsk Regning. I samme Tidsrum forliste eller ophuggedes 10 Fartøier. Tilvæxten udgjorde altsaa 20 Fartøier paa 2838 Læsters Drægtighed. I 1848 fandt en endnu stærkere Forøgelse Sted, da alle derværende Skibsbyggere vare overlæssede med Bestillinger, hvortil endnu kom Bygningen af de første tydske Krigsskibe.

Denne Skildring af et Liv, for hvilket Hamburg alene takker den frie Handel, til hvis Grundsætninger det bekjender sig, vil forklare dets Modstand imod Andragenderne fra Beskyttelsessystemets Tilhængere, da disse Andragenders Antagelse kun altfor hurtigt vilde fastsnøre de livligste Handelsaarer og gjøre denne Havn øde, ligesom Frankrigs Havne, hvilke med en hundrededobbelt større Befolkning kun med det Firedobbelte overstiger Hamburgs Skibsfartsvirksomhed.

Om Hvidtornens Anvendelse til levende Hegn.

(Af Fr. Chr. Schübeler.)

(Fortsat fra Nr. 12.)

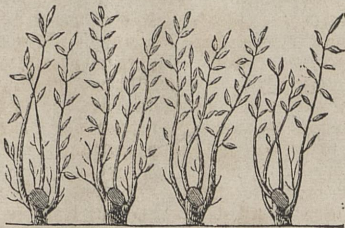
Foruden den Kurv, der indeholder Planterne, maa man ogsaa have en anden Kurv med Græstørvaske. Arbeideren tager nu med den høire Haand en Haandfuld Aske, og udforer hermed den ene Side af Hullet; med Pege- og Tommelfingeren af den venstre Haand fatter han en Plante, lægger denne lige til det Sted, der er udforet med Aske, og bedækker Rødderne med en ny Haandfuld Græstørvaske, saaledes at disse overalt omgives af Asken, hvorpaa Hullet fyldes med Jord. Efter Plantningen trædes Jorden fast; man sætter nemlig fra den modsatte Side af Hullet, hvor der ingen Plante er, Hælen paaskraa ned i Jorden, saaledes at Planten kommer under den noget opadvendte Fodsaale. Paa denne Maade trykkes Jorden tilstrækkeligt fast, og tillige danner der sig ved Siden af Planten et Hul, der kan optage Vand.

Fordelen ved den her angivne Dyrkningsmethode, med Hensyn til Træernes hurtigere og kraftigere Udvikling, er som ovenfor sagt saavel theoretisk som praktisk beviist. Hvad Omkostningen angaar, da vil man let kunne regne sig til, at denne paa langt nær ikke kan blive saa stor ved Optagning, Transport og Udplantning af eenaarige, selv om disse skulle behandles med nogen Omhyggelighed, som af 2—3 Aar gamle Planter. Biermans er ved mangeaarig Erfaring kommen til det Resultat, at man til alle Slags Plantninger efter hans Methode, der altid udføres med eenaarige Planter, fordeelagtigst benytter Fruentimmer; man har nemlig disse for en billigere Dagløn end Mandfolk, og Erfaring har tillige beviist, at hine til saadant Arbeide ere baade flittigere og mere udholdende end disse. Endnu en væsentlig Fordeel tilbyder denne Dyrkningsmethode. Dersom man nemlig om Vaaren er saa optaget med andet Arbeide, at man ikke faar Tid til at plante Hækken, kan man ved siden af Frøsengen anlægge en anden Seng paa samme Maade som denne. I denne Seng optrækker man paatværs passende dybe Furer, der ere 8—9 Tommer fra hverandre, og i disse omsættes nu de unge Hvidtornplanter saaledes, at den ene kommer lige ved Siden af den anden i Raden. Til denne Omplantning benyttes ikke Jord men alene Græstørvaske. De paa denne Maade omsatte Hvidtornplanter kunne hele Sommeren igjennem benyttes til Udplantning paa deres Bestemmelsessted.

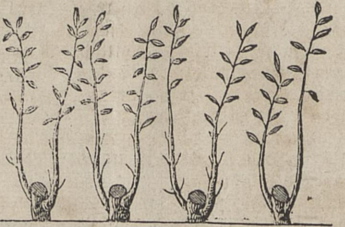
Enten Hækken udplantes af een- eller fleeraarige Planter, maa den naturligviis beskyttes ved et foreløbigt Hegn af Træ, der bør sættes førend Buskene udplantes, da de unge Planter ellers let kunne beskadiges ved Anbringelsen af dette Hegn. Har man benyttet eenaarige Planter, lader man disse blive staaende uden nogen anden Behandling end den, at Jorden, hvori de staae, holdes reen for Ugræs og at de vandes 1—2 Gange om Sommeren med fortyndet Gjødselvand, dersom man har Anledning hertil, indtil de i det Hele ere tre Aar gamle, og først da begynder man med den nedenfor beskrevne Behandlingsmaade. Har man derimod benyttet fleeraarige Planter, lader man disse kun blive staaende urørte indtil det næste Aar efter Udplantningen. Nu afskjæres samtlige Stammer $1\frac{1}{2}$—2 Tommer over Jorden enten med en Sag eller med en Kniv, men under enhver Omstændighed maa Skaaret være reent og glat. Om der end paa de afskaarne Stammer, der komme til at see ud som Fig. 1 udviser,

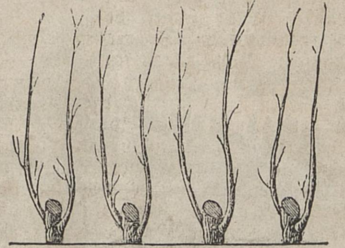
ikke strax skulde vise sig noget Øie, vil der dog komme 2—4 Skud frem af Barken, der voxe meget hurtigt, saa at Hækken noget over Midtsommer vil komme til at see ud omtrent som Fig 2.

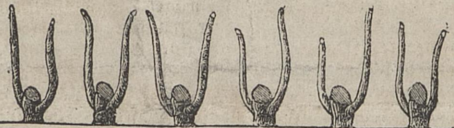
Man afskjærer nu lige ved Stammen saa mange af de unge Skud, at hver Stamme kun beholder de to stærkeste og som tillige passe bedst i den Linie, hvori Hækken staar. De paa denne Maade beskaarne Stammer ville da faae et Udseende som Fig. 3,

og om Høsten efterat Bladene ere affaldne, see de ud som Fig. 4.

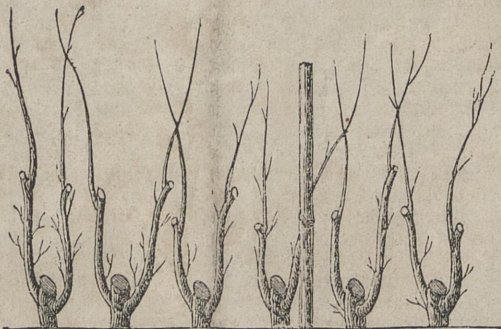

Den samme Høst eller det derpaa følgende Foraar, som altsaa bliver det andet Aar efterat Hækkens Behandling er paabegyndt, beskjæres de Skud, der ere fremkomne den første Sommer saaledes, at de kraftigste Skud beholde en Længde af omtrent 8 Tommer, de svagere derimod kun en Længde af 4—6 Tommer. Hækken vil da see ud som Fig. 5.

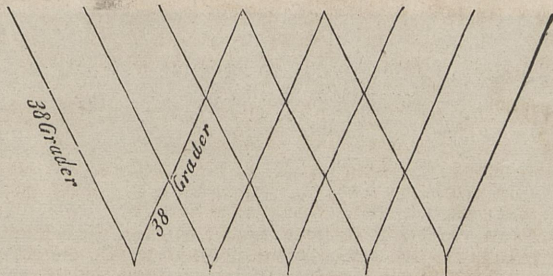
Her gjælder nemlig den samme Regel som ved Beskjæringen af Frugttræer, at jo kraftigere Væxt en Gren har, desto mindre maa denne ogsaa beskjæres, hvorimod en svagt udviklet Gren maa beskjæres temmelig stærkt. Den Gren, som i nærværende Tilfælde beskjæres til en Længde af 8 Tommer, vil i Regelen give 6—8 Sideskud, medens den til 4 Tommers Længde beskaarne Gren kun vil give 2—3 Sideskud, der paa Grund af deres ringe Antal ogsaa bedre kunne ernæres, og som en Følge heraf ville de ogsaa maaskee allerede den første men sikkert den anden Sommer være ligesaa kraftige som de 6—8 Sideskud paa den stærkere Gren, der paa Grund af disses Mængde ikke har kunnet skaffe dem tilstrækkelig Næring. Ved Beskjæringen har man det altsaa her i sin Magt at vække de hvilende Øine, der ere Hovedstammen nærmest, til Virksomhed, og alene paa denne Maade er man istand til at faae Hækken lige fra Grunden saa tæt som man selv maatte ønske det.

Den anden Høst efterat man har paabegyndt Hækkens Behandling, vil den see ud omtrent som paa Tegningen Fig. 6 er fremstillet.

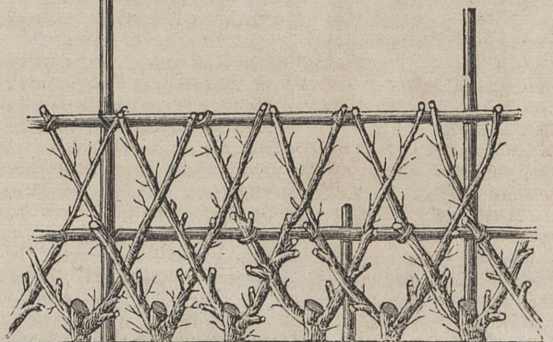

Man maa nu nøie gjennemgaae den hele Hæk, og enhver Gren, der er voxet skjæv, saa at den ikke passer i Hæklinien, maa fastbindes til en Stok saaledes som ovenstaaende Tegning viser, eller ogsaa kan man strax anbringe det nedenfor beskrevne Understøttelseshegn, for til dette at fastbinde de skjæve Skud.

Det derpaa følgende Foraar, som er det tredie Foraar efterat man har paabegyndt Hækkens Behandling, begynder man med Sammenfletningen af Grenene, hvorved Grunden lægges til Hækkens fremtidige Varighed, Ugjennemtrængelighed og Skjønhed. Alle de smaa Sideskud, der ere fremkomne paa Hovedgrenene, beskjæres nu nedenfra opad med en skarp Kniv saaledes, at de kun beholde 2—3 til 4 Øine tilbage. Derpaa nedrammes lige ved Hæklinien, og i en Afstand af tre Fod mellem hver, stærke Støre, der ere saa lange, at de, efterat være tilstrækkeligt befæstede i Jorden, rage fem Fod over denne. Til disse Støre fastbindes med Vidier rette Hasselstokke eller Lignende, der gaae vandret langs Hækken saaledes, at der mellem hver Rad af disse Stokke bliver en Afstand af 8—12 Tommer. Til Sammenfletningen, der langt fra ikke er vanskelig, behøves der to Arbeidere, af hvilke den dygtigste, der egentlig udfører Fletningen, er forsynet med tykke Skindhandsker, og den anden med Bast, for at fastbinde de sammenflettede Grene, hvor dette maatte behøves. Den ene Arbeider bøier nu en Hovedgren af den ene Plante korsviis over den nærmeste Hovedgren af den næste Plante saaledes, at disse Grene komme til at krydse hverandre under en Vinkel af omtrent 38 Grader, (see Fig. 7)

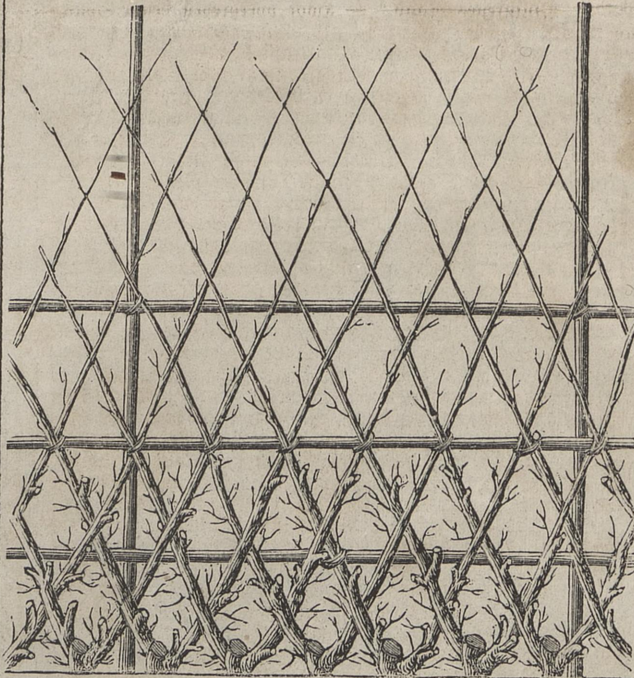

og dersom Grenene ikke kunne holde sig i denne Stilling ved Hjælp af de smaa Sideskud, sammenbindes de (dog ikke for fast) af den anden Arbeider med Bast; denne Arbeider fastbinder ogsaa Grenene, hvor dette maatte behøves, til de vandret løbende Hasselstænger. For at faae Hækken regelmæssig, maa man under Fletningen ogsaa iagttage Følgende, hvilket oplyses ved Tegningen Fig. 8.

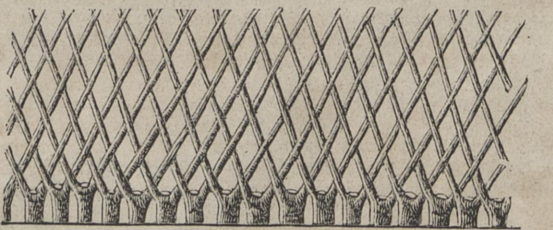

Den Hovedgren, der udgaar fra en ved Arbeiderens høire Side staaende Plante, og som skal bøies til Venstre, maa hele Hækken igjennem bøies saaledes, at den ved den første Krydsning med Nabogrenen altid bliver paa den Side af Hækken, hvor Arbeideren staar. Enten man iagttager denne Regel, eller gaar frem netop paa den modsatte Maade, er ligegyldigt, naar man blot følger eet og det samme Princip ved Sammenfletningen af hele Hækken. Naar den her beskrevne første Sammenfletning er færdig, beskjæres de den sidste Sommer fremvoxede Hovedskud saaledes, at de kraftigere blive een Fod, de svagere derimod kun 6—9 Tommer lange. Ved denne Beskjæring maa man nøie paasee, at man altid afskjærer Grenen over et Øie, der har en saadan Stilling, at man kan beregne, at det Skud, som heraf vil fremkomme, ogsaa med Fordeel kan blive benyttet til den fortsatte Sammenfletning. Efter Beskjæringen vil Hækken omtrent faae det Udseende, som Fig. 8 udviser.

Om Høsten eller det derpaa følgende Foraar vil Hækken see ud omtrent som den i Fig. 9 givne Tegning,

og man fortsætter da med Sammenfletning og Beskjæring efter de ovenfor angivne Regler. Naar en Hæk bliver behandlet paa den her angivne Maade, tiltager den for hvert Aar omtrent een Fod i Høide, og naar den er bleven fem Fod høi, ansees den gjerne for at være færdig. Dersom man maatte ønske dette, kan man ogsaa meget godt lade den blive høiere. Den færdige Hæk vil faae det Udseende, som Tegningen Fig. 10 fremstiller.

I Løbet af den Tid, der er medgaaet inden Hækken er bleven færdig, kan man antage, at det Understøttelseshegn, hvortil Grenene have været bundne, lidt efter lidt er forraadnet, og hvad der maatte være tilbage saavel af dette som af det Træhegn, der før Hækkens Plantning blev opsat, for at bevare denne mod Beskadigelser, maa nu borttages.

Naar undtages, at den Jordstrimmel, hvorpaa Hækken staar, maa holdes reen for Ugræs, (hvortil det ikke bidrager lidet at holde Jorden dækket med Garvebark eller Barnaale), har man med Hækken, naar den først har naaet den fornødne

Høide, senere ikke noget andet Arbeide, end at den to Gange om Aaret beklippes, hvilket bedst gjøres tidligt om Vaaren før Safterne ere komne i Bevægelse, og fra Begyndelsen til Midten af Juli, eller med andre Ord, i den Tid, der ligger mellem den første og anden Saftbevægelse i Træerne.

Skildring af Ruslands nuværende politiske og moralske Tilstand.

I. Adelen.

(Fortsat fra Nr. 3—4.)

Militærstanden i Rusland fordrer ikke store Kundskaber. De specielle Vaaben optage i Armeen en ubetydelig Plads og kunne til et vist Punkt rekruteres med Fremmede. Man tænker ikke paa at fuldstændiggjøre de Unges Dannelse ved at forlænge Underviisningstiden; tvertimod man skynder sig med at faae dem ind i Armeen, hvor de ende med at glemme det Lidet, som de kunne have lært, førend de kom ind. Deraf kommer for en Deel denne aandelige Stagnation og denne Uvidenhed hos den adelige Klasse, som vil vedblive, saalænge den militære Aand beholder Overvægten.

Det hænder ofte, at de Adelige forlade Armeen for at indtræde i civil Tjeneste; man giver dem da et Embede, svarende til deres militære Grad.

Den Mening, at Adelen bør tjene, at den personlige Dygtighed kun kommer ved Tjeneste, er saa indgroet hos Russerne, at de finde det ganske naturligt, at unge Mennesker af de første Familier begynde deres Bane med de ubetydeligste Betjeninger. Lad det end være saa, forsaavidt deres militære Tjeneste angaar, men det er det samme med enhver anden Løbebane. Saaledes seer man i Ministeriets Bureauer, i Gesandtskaberne, unge Adelsmænd af de høiere Familier tilbringe deres Tid med at kopiere Papirer af alle Slags.

De civile Embeders Navne have varieret meget siden Peter den I's Tid og svare ikke mere til de Functioner, som de skulle betegne.

For enhver Klasse, med Undtagelse af de 5 første, bestemmer Loven et vist Antal Tjenesteaar. Vel er det saa, at den i denne Henseende ikke opfyldes saa strængt, saa man ofte tillader Avancement før den lovlige Tid, men man seer aldrig nogen Undtagelse fra Reglen med Hensyn til Gjennemgaaelsen, saa at enhver Ansat stedse maa gjennemgaae hver enkelt Grad. Det er kun Fremmede, som Regjeringen undertiden tilstaar den Gunst at indtræde i Tjenesten uden at gjennemgaae de lavere Grader. I Almindelighed kan man sige, at en Mand, som vedbliver at staae i Tjenesten, næsten stedse er sikker paa til Slutning at opnaae en af de høieste Grader og ofte de vigtigste Poster. Dette er Tilfældet baade med Militær- og Civil-Etaten. Træffer det sig, at Regjeringen vil være af med en eller anden gammel Embedsmand i de øvre Grader, enten han nu er civil eller militær, saa udnævnes han til Senator. „Saalænge min Onkel, sagde en ung Russer, var rask, lod man „ham kommandere en Division af Armeen. Men da han en „Dag fik et apoplectisk Anfald, hvoraf han dog kom sig, „troede man ham ikke mere istand til at kommandere Divisio„nen, og gjorde ham til Senator. Nogle Aar senere be„gyndte hans Syn at aftage, han blev næsten blind; strax „gjorde man ham til Medlem af Statsraadet. Hvis endnu „et Uheld rammer ham, kan han komme til at døe som Med„lem af Ministrenes Raad." — Hvor overdreven denne Spas end er, saa charakteriserer den ikke destomindre den Maade, hvorpaa Sagerne ere ordnede i Rusland.

Det er ikke almindeligt i Rusland at tage Embedet fra en Functionær, eller give ham Afsked, naar han ikke selv forlanger den. Derfor seer man imellem de høie Embedsmænd mange, som ene og alene skylde en overordentlig Taalmodighed deres Forfremmelse. Det hænder ogsaa ofte, at Nogle, der endnu for Enden af deres Embedsbane ere blevne kjede af Tjenesten, forlade denne for at bestyre deres Godser; Andre trække sig tilbage efterat have opnaaet en eller anden Rang, enten for at sørge for sine egne Anliggender, eller i det Hele taget af Lyst til roligere Liv.

Men det er især med Hensyn til den Deel af den russiske Adel, der lever uafhængigt, at Rangforordningens slette Følger komme tilsyne. Det er sandelig ikke sjeldent, at man imellem disse Adelige træffer paa oplyste, dygtige Mænd, hvis Charakteer er meget agtværdig; Beskjæftigelsen med egne Forretninger har desuden givet dem en vis Erfaring og en Skat af solide Kundskaber; man burde altsaa kunne betroe dem forskjellige Ombud, hver i sin Provinds. Paa ingen Maade! Rangforordningen gjør det umuligt for Regjeringen at benytte dem; thi for at udføre et eller andet Ombud maa man have opnaaet en tilsvarende Rang, og som have forladt deres offentlige Løbebane, besidde i Almindelighed ikke en saadan. Saaledes bliver da Landet berøvet de Mænds Bistand, der baade kunne og mange Gange ere villige til at yde det Tjenester.

Bentham gjennemgaar Bevæggrunden til de menneskelige Handlinger og finder, at om end Straffe ere nødvendige for at undertrykke det Onde, saa ere de dog ikke egnede til at opmuntre til det Gode; han troer derfor, at der bør uddeles Belønninger for at drive Menneskene hertil. Men Belønninger, skikkede til at fremkalde gode Handlinger, ere meget vanskelige at finde paa, og Bentham maatte derfor søge dem overalt. Han standsede ikke ved dem, som ere opfundne af Chineserne, hos hvem en Knap meer eller mindre i Frakken bringer Statstjeneren den høieste Lykke eller den dybeste Fortvivlelse — men med Tilfredshed betragter han et Øieblik Ruslands Rangvæsen og troer deri at see en uudtømmelig Kilde af Belønninger, et ypperligt Pirremiddel til uafbrudte Anstrængelser. Og Kilden synes virkelig uudtømmelig; naar en Mand skal hædres, der allerede har modtaget alle bekjendte Belønninger, veed Regjeringen strax at udfinde en eller anden ny, om det kniber; men den berømte Forfatter har ikke betænkt, at de, som uafladeligen ville øse af denne Kilde, hverken ville handle med Billighed eller Alvor, og at et Middel, der kan være godt nok for at bringe Børn til at lære deres Lectier, ikke kan anvendes paa Mænd uden at fornedre og fordærve dem. Men vi ile med at tilføie, at dette theoretiske Indfald øieblikkelig blev forkastet af den udmærkede Skribent.

Vi kunne desværre ikke sige det samme om den russiske Regjering. Det er langtfra, at den forkaster den Aand, som gjorde sig gjældende under Dannelsen af Rangklasserne, eller forlader den Vei, man med saa megen Besvær har fulgt i længere Tid; tvertimod, den er gaaet et Skridt videre end i Begyndelsen. Man har søgt at danne Klasser og tvinge dem, der forhen ikke hørte til nogen Kaste, ind i en særegen, som f. Ex. Kunstnerne, Skuespillerne, m. Fl. Reglementer ere udstedte, ifølge hvilke de forskjellige Stillinger, som disse Kunstnere indehave hver i sit Kald, ere inddeelte i Grader overeensstemmende med deres formodede Vigtighed. Den første Tragikers eller Elskers Embeder*) ere saaledes høit ophøiede over Statisternes.

Det er aabenbart, at Regjeringen af al Magt vil have Enhver klassificeret og især, at han saavidt muligt skal blive i den Kaste, Tilfældet har stillet ham. Adelen er især Gjenstand for den yderste Ombu i saa Henseende. Man forsøger Dag fra Dag at gjøre Adgangen til denne Klasse vanskeligere for det øvrige Folk. Ligetil nu (1847) have de rige Kjøbmænd uden synderlig Vanskelighed kunnet erholde en eller anden Rang; derved have de tillige erhvervet Adelskab. Men just nu har man dannet et Slags Mellemklasse for dem, imellem den egentlige Adel og Kjøbmænd af første Rang.

Det er i Sandhed ikke let at begribe, hvorledes man kan beskjæftige sig med saadanne Bagateller i et Land, hvor der er saa meget alvorligt at tage Vare paa. Man træder i Chinas Fodspor.

Adelen er særdeles talrig i Rusland. Man finder i denne Klasse rige Familier, der besidde Formue nok til at kunne leve uafhængigt; men der gives ogsaa Fattige, ja meget Fattige; man træffer saaledes Adelige, der leve paa deres Jordflækker med en Besætning af to til tre Slavefamier, hvilke de gjøre sig saa nyttige som muligt.

Naar Formuen tillader en Adelsmand at leve uafhængigt, beskjæftiger han sig i Almindelighed med Agerdyrkning eller en og anden Industrigreen, og næsten altid ender han med at lægge en betydelig Kapital til sin Arvedeel. Størsteparten af dem derimod, som tjene Staten og saaledes forsømme egne Anliggender, døer fattig, forgjældet; sine Børn efterlade de Intet uden nogle tomme Titler og Levningerne af Fædrenearven. Mange berige sig vistnok, medens de ere i Statens Tjeneste, men deres Rigdom er altfor ofte erhvervet paa ulovlig Maade, og meget sjelden skriver den sig fra Belønninger, som Regjeringen har uddeelt.

Stor Formue medfører ikke i Rusland de Fordele for Adelen, som den i Almindelighed gjør andensteds. I visse Lande er en Mands Pengekiste Maalestokken for hans Indflydelse i Samfundet; i Rusland værdsættes man efter sin Rang. Selv Fortjenesten, som overalt har sit Værd og som i nogle Lande indtager den høieste Plads, behøver i Rusland den Glands, Rangen medfører, for at opnaae Anseelse hos Massen. Deraf kommer det uden Tvivl, at man der mere end andensteds er ligegyldig med Hensyn til Formuen, og at selv Fortjenesten oversees. Erfaring viser daglig, at Fyrstens Gunst kan bøde paa det Ene som paa det Andet. Saaledes har man til Slutning stillet denne Gunst over Alt, og det er kommet saa vidt, at man aldrig seer nogen Tilsidesættelse eller Uretfærdighed, men kun et lykkeligt Tilfælde, hvor de mindre Fortjente nyde Fortrinet. Og da Magten ikke følger og ikke kan følge nogen Regel ved Uddelingen af sine Gaver, saa flyder deraf, at Ansøgerne aldrig opgive Haabet om at see den keiserlige Dugg falde paa sig, omendskjønt der for en Lykkelig er tusinde Uheldige. Dersom en saadan Tingenes Orden er gavnlig for Magten, saa er den det alene paa samme Maade som Lotterierne, hvilke vise Regjeringer af al Magt søge at afskaffe.

Deels denne Ligegyldighed med Hensyn til Formue og deels Haabet om i Tjenesten at trække det lykkelige Straa, der undertiden bestaar i et rigt Giftermaal,**) bevirker, at den russiske Adel sædvanligviis er meget rundhaandet og udfolder megen Luxus (om man forresten kan betjene sig af et Ord, der forudsætter en vis Fiinhed og Elegans, til at udtrykke Ødselhed uden Smag.)

Man kan ikke beregne alt det Onde, som hine letfærdige Sæder, der opmuntre til Luxus og Ødselhed, medføre til Skade for en klog Ekonomi. Overdaadighedens Udgifter ere for det meste uden Frugter, medens et ordentligt Menneskes Sparsomhed gavner den offentlige Interesse, idet den letter de store Foretagender, som den yder Hjælp, og opløser sig i Havne og Veianlæg, Jernbaner, Banke, Fabriker osv. I England vurderer man den private Sparsomhed til 70 Millioner Pd. Strl. aarlig; dette bevirker, at alle Foretagender i dette Land til enhver Tid finder Kapitaler paa rede Haand. Det fortælles, at man i Holland anseer den for en Ødeland, der bruger Halvdelen af sine Indkomster. Paa den Maade ere Russerne de største Ødelande i Verden: Ekonomien er en næsten ukjendt Ting hos dem.

Saa ubetydelige den russiske Adels Privilegier end ere i Sammenligning med den Ringestes Rettigheder i et frit Land, saa have de dog en ikke ringe Betydning, naar de anskues fra Russernes Standpunkt alene. Foruden de mangfoldige Fortrin, vi allerede have omtalt, har denne Kaste endnu det, at den saa at sige udelukkende kan benytte alle Landets Opdragelses- og Dannelsesanstalter: høiere Skoler, Gymnasier, Pensioner, Lyceer, Kadetkorpse ere alene til for Adelen.

Alene Universiteterne, hvis Antal kun er ringe, aabne Adgangen for Folkets Børn eller meget mere for Præstesønnerne. Det er saavidt, der gives nogle elendige Skoler for Begyndere, hvorhen den simple Borger kan sende sine Børn. Præsteklassen har sine Seminarier, men selv der savnes den høiere Underviisning, der maa søges ved Universiteterne, slig den er. Nogle Handelsskoler, som ene og alene ere bestemte for den handlende Klasse, kunne neppe komme i Betragtning som nogen Undtagelse. For Landboerne findes ingen Skoler undtagen paa Papiret eller i de Bestemmelser, som Regjeringen fra Tid til anden offentliggjør.

Men Skik og Brug har gjort alle hine Skranker, som skille Adelen fra den øvrige Nation, endnu mere uoverstigelige, end Lovene. Saadant er forresten temmelig almindeligt i de Lande, hvor Loven overholder Forskjellen i de ydre Forholde; Skik og Brug gaar næsten bestandig et Skridt videre end denne, og indfører og befæster ofte endog en stødende, unaturlig Ulighed, der gaar langt udenfor Lovgiverens Mening; i England kan man see Exempler herpaa. Men intetsteds er Grændseskjellet mellem de høiere Klasser og Middelstanden eller de lavere Klasser saa bredt og saa høit som i Rusland, saaledes som Loven og Vanen har opreist det. Det er i Virkeligheden ikke blot ved de utallige Rettigheder, at den russiske Adel er afsondret fra de øvrige Klasser; den skiller sig ogsaa ved sit Ydre, sin Dragt. Og som om alt dette ikke strakte til for at gjøre den kjendelig, har den — idetmindste den høie Adel — fundet for godt at slaae Vrag paa det nationale Sprog og at vedtage et fremmed, selv i Familielivet og til dagligt Brug. Idet den saaledes er forskiellig fra det øvrige Folk baade ved Privilegier, Levemaade, Dragt og Sprog, har den russiske Adel Udseende af en Skare Erobrere, som med Magt har trængt sig ind i Nationen og medbragt andre Tilbøieligheder, andre Bestræbelser, andre Interesser end Massen. Dog har denne Uovereensstemmelse ingenlunde sin Grund i den Regjerings Natur, der er indført i Rusland, men er for en stor Deel kun en Følge af den Overilelse, hvormed Rusland har villet gaae i det dannede Europas Fodspor.

Det sørgelige ved Tingen er, at Civilisationen, der allerede i Forveien har Ondt ved at tvinge sig frem i Rusland, i høi Grad hindres ved den strænge Adskillelse mellem Folket og Adelen; thi denne Klasse staar nu engang i Spidsen, og det er hovedsagelig fra den, man skal vente Stødet til Fremskridt.

Til de Vanskeligheder, som ogsaa ere dens Værk, maa man endvidere henregne Foragten for det nationale Sprog og dets Nedværdigelse, som er en nødvendig Følge deraf.

I Sandhed, man veed hvormegen Indflydelse Literaturen udøver paa Civilisationens Fremadskriden. Men i Rusland gives der Kredse, hvor Literaturen umulig kan faae Indpas, og det er netop dem, i hvilke dens Virkninger i Almindelighed først og fremst komme tilsyne, idet den formilder Sæderne, avler mere slebne Manerer og gjør det selskabelige Livs Forholde behageligere og lettere. Den høiere Literatur og Poesi har udentvivl her som andetsteds frit Feldt med Hensyn til de Midler, Sproget kan tilbyde, men den hverdagslige, fortrolige Literatur, der er et Ekko af det selskabelige Liv, af Familielivet, er saa at sige umulig der. Selv Konversationen, jeg mener den paa engang fortrolige og elegante, er ikke altid mulig i det russiske Sprog for dem, der ved at antage et fremmed Sprog ogsaa have tilegnet sig fremmede Floskler og Talemaader. Det er ikke muligt at sige „Madame, min Herre, etc." paa Russisk. Skuespildigterne møde uovervindelige Hindringer, naar de skildre Sæderne og ville lade sine Personer tale et Sprog, som kan have lidt Samklang med det Sted, hvor de tænkes at handle og tale; et saadant Sprog, der i Virkeligheden ikke findes, kan nemlig umuligt gjengives eller overføres paa Scenen.

Ulykken vilde enda ikke være saa stor, naar denne Fjernelse af Modersmaalet eller Nationalsproget alene var et Værk af den ubetydelige Hob, der danner den saakaldte store Verden; men uheldigviis har den oplyste Deel af Nationen i Almindelighed Deel deri. Dette foranledigede en aandrig Mand, som selv hører til den fine Verden og paa samme Tid kan ansees for en udmærket Videnskabsmand, til at bemærke, at de dannede og oplyste Russere almindeligviis ikke ere lærde, medens de Lærde eller Videnskabsmændene hverken ere dannede eller oplyste. Og saaledes vil det blive, saalænge Forholdene ere de samme, saalænge man ikke føler Nødvendigheden af fremfor Alt at dyrke Nationalsproget; men denne Nødvendighed vil i Rusland ikke blive følt, førend man faar en ordentlig Retsskranke eller en offentlig Talerstol.

*) Dette Ord er optaget i Regelementet, men er latterligt nok endog i Russernes Øine. Forfs. Anm.

**) Af denne Grund udstyrede en Rigmand, der havde flere Døtre, enhver af dem i Forhold til Beilerens Rang og Ordener. Forfs. Anm.

Literatur og Kunst.

Østgaards „Fjeldbygd" er en Bog, der fremfor mange tidligere Skildringer af vort Lands Natur og Folkeliv udmærker sig ved en overordentlig Sandhed og, man kunde sige, en barnlig Kjærlighed til, hvad der skildres, Forf.'s Fødeegn. Forfatteren skildrer ikke en norsk Fjeldbygds Elv og Dal, Ager og Eng, Folk og Fæ, Fugl og Fisk efter „Hörensagen," men efter egen Beskuelse. Derfor ere Skildringerne ogsaa blevne saa sande, og, trods deres betydelige Bredde, saa interessante, at de utvivlsomt ville tiltale ligesaameget dem, for hvem Fjeldboernes Leven og Væren er ganske fremmed, som dem, der selv have levet under deres simple Forholde. Hine ville dvæle ved det for dem Nye og Usædvanlige ved Billederne, disse ved det Troe og Sande og føle sig stemte som ved Beskuelsen af en Vens eller Slægtnings vellykkede Portræt. Og begge ville glæde sig lige meget over den Sikkerhed, hvormed Forf. udkaster Billederne, og over den Takt, hvormed han forstaar at bortfjerne alt Stødende.

Saa meget troe vi at kunne sige til Bogens Roes ialmindelighed. Hvad vi derimod have at udsætte paa den er, som sagt, en vel stor Bredde i Fremstillingen, en Tagen-Alt-med af Hverdagslivet, og en vidt dreven Sammenblanding af Skrift- og Tonsæt-Sprog. — Hverdagslivet har vistnok sin Poesi; men det gjennemfures af den som Fjeldet af Sølvaaren. Man faar ikke Stort for Dagens Lys ved at hugge iblinde. Der vil et skarpt Øie til, for at opdage, hvor Malmen gaar. Der vil en vis Forstandighed til for at udsondre Metallet og lade Slaggen blive liggende tilbage. Denne Afsondring er vistnok lykkets Forfatteren i høi Grad, men han har dog ikke ganske undgaaet at faae mindre gediegne Sager med. Idet han gaar frem med megen topografisk Nøiagtighed og tager Alt, hvad der møder ham, med, kommer han undertiden til at befatte sig med utaknemmelige, poesiløse Gjenstande. Meget, der i og for sig selv er smukt, taber ogsaa en stor Deel af sit Værd, fordi Forf. for derved at gjøre Billedet fuldstændigt, indkiler det paa Steder, hvor det virker saare forstyrrende paa det Heles Eenhed. Dette er især Tilfældet med Bogens første og største Afsnit „Min sidste Sommer i Hjemmet". Her fortæller Forf. sine Barndomserindringer, men saaledes, at de sammenknyttes af tvende Elskendes, Bersvend og Ragnhilds, Kjærlighedshistorie. Denne er i sig selv simpel og kort. Men da alle Bygdens Mærkværdigheder af Personer og Ting midt imellem skulle beskrives, begynder Læseren at føle sig utaalmodig paa de Elskendes Vegne, som saa længe maa vente paa at faae hinanden, og tilslutnings taber han dem næsten reent af Sigte.—Bogens sidste Afsnit: „De to Fæsterpiger" er derimod en liden afrundet, man kunde sige, fuldendt Fortælling, hvis ene Hovedperson, Peer, der gjør Rundkast og skriger Hurra ved sin gamle Kjærestes Fæsterøl — for strax derefter at søge Døden med hende i den stride Elv, er det sandeste Udtryk for den i sig selv indsluttede Fjeldboers tilsyneladende Væren-lige-glad, medens Hjertet brister af Sorg. Bogens midterste Afsnit, „To Historier fortalte af Embret Tonsæting", er ganske i Tonset-Dialekt. Den sidste af disse Historier giver et anskueligt livligt Billede af en norsk Vinter. Tonset-Dialekten passer her saa udmærket til Emnet, at man kunde fristes til at sige, at den er den eneste passende til Beskrivelsen af vor norske Vinter og dens djærve Ulve. Naar jeg overfor klagede over den megen Brug af Tonsæt-Dialekten sigtede jeg derfor ikke saameget til disse Historier, som til den idelige Indblanden af samme i Bogens første og sidste Afsnit, der ellers ere holdte i Bogsproget. Almuespersonerne optræde hyppig talende og bestandigt udtrykke de sig i deres egen Dialekt, uden nogensomhelst Forædling. Herved faar man en Sprogblanding, som minder om de indiske Dramaer, i hvilke de Fornemme udtrykke sig i Sanskrit, de lavere Personer i Prakrit, og hvoraf Læseren maa føle sig generet under Læsningen. Dette har Forf. ogsaa betænkt, og derfor har han ikke alene oversat mange af Almuespersonernes Repliker nedenunder Texten, men til Overflod medgivet et Glossarium bag i Bogen. Dette lærde Apparet kunde vistnok have været borte, da det, saavidt jeg har mærket, indeholder faa Ord, der ikke findes i Ivar Aasens Ordbog, hvor det jo staar Lysthavende frit for at søge Veiledning.

En anden Sag var det, at medgive Glossarier, inden vi fik nogen Ordbog over Folkesproget. — Hvad denne Anvendelse af Folkesproget forresten angaar, er det Anmelderen, der heller ikke er uden Kjendskab til samme, kjært at kunne forsikre, at Ingen hidtil efter hans Mening, har gjengivet nogen Bygdedialekt med saadan Virtuositet og typisk Nøiagtighed som Forfatteren. De for enhver Gjenstand vedtagne Udtryk og eiendommelige Vendinger ere gjengivne saaledes, at man skulde fristes til at troe, Forf. har havt Tonsætinger for sig og blot noteret, hvad de have sagt. Troede Anm., at en Bog, der er et saa værdifuldt Bidrag til Skildringen af vort Lands Folk og Eiendommeligheder, tiltrængte nogen

videre Anbefaling for nu for Tiden at vinde Læsere, vilde han ogsaa paavise, hvor heldigt Bygdens eiendommelige Personligheder, der optræde, ere skildrede; men da han anseer Saadant unfornødent, siger han blot: Læser, undersøg selv!

Blandt de i Danmark sidst udkomne Bøger ville vi nævne „Folkekalender for Danmark 1852" med Bidrag af Digterne Holst og Andersen m. Fl. og ledsaget af mange gode Træsnit, Priis 33 ß; — H. C. Andersens „Hyldemoer", Phantasispil i een Akt, Priis 25 ß; — Dantes guddommelige Komedie, første Deel: „Helvede", oversat af Chr. K. F. Molbech, med en forudskikket Skildring af Digterens og hans Elskedes Liv, Priis 1 Spd. 23 ß, og „Thorvaldsen i Rom 1805—1819" af J. M. Thile, Priis 1 Spd. 78 ß. Dette Værk er egentlig en Fortsættelse af samme Forfatters tidligere Skrift „Thorvaldsens Ungdomshistorie", og Forf. støtter sig deri ligesom i dette til Kunstnerens Breve og egenhændige Optegnelser. Desuden er der udkommet et nyt „tvangfrit Hefte" af Goldschmidts „Nord og Syd," hvilket for største Delen optages af en „Reise til England".

Lektor **Caspari's** Program „Ueber den syrisch-ephraimitische Krieg" roses i en Anmeldelse i Gersdorfs Repertorium meget for den Grundighed og Lærdom, Forf. lægger for Dagen.

Oversigt over norske Blades Indhold.

Mgbl. for 29de og 30te Dec. indeholder et „Brev fra Udlandet", der især angaar Celebrationen af Maleren Wilhm. von Schadows 25aarige Embedsjubilæum som Direktor og Stifter af den düsseldorfske Kunstskole, men til Slutning ogsaa omtaler, hvad vore Landsmænd i Düsseldorf beskjæftige sig med. Tidemand og Gude have malet flere Fællesbilleder, og nu for Tiden male de en Gjentagelse af det hos os bekjendte „Billede fra Krøren". Af Tidemands Arbeider for sig selv nævnes „et lidet med gammel-nederlandsk Elegants og Fiinhed udført Kabinetsstykke" og tvende Genrebilleder af det norske Folkeliv, hvilke fremstille Velgjørenhed eller Gjæstfrihed og barnlig Kjærlighed til Forældre. For Tiden har Kunstneren begyndt at tegne Kartonen til sin store Komposition „Bæltespændingen", der formodes at „blive noget af det meest Storartede, man kan tænke sig af Genremalerie". Gude har malet en heel Deel mindre Sager, hvoriblandt nævnes „Solopgang over en vidtudstrakt Skov- og Fjeldegn", og snart skal han ville i Færd med at male et stort Høifjeldsbillede.

I Chr. P. Nr. 1180 findes en til Sveriges Indenrigsminister af den svensk-norske Chargé d'Affaires i Nordamerika, G. Sibbern, indgiven Rapport om en ny Opfindelse af Kapitain Ericsson, Opfinder af Propellar-Indretningen og en Broder af den ogsaa hos os bekjendte Oberst Ericsson. Kapitainen, der har sysselsat sig over 18 Aar med Løsningen af det Problem, hvorledes opvarmet atmosphærisk Luft kunde anvendes som Drivekraft istedetfor Damp, er nu nemlig kommen til et Resultat, der har overtruffet alle Forventninger, og rimeligviis vil gjøre Epoke i den mechaniske Verden. Den Prøve, hvortil Hr. Sibbern har været Vidne, skeede med en „Kaloric-Maskine" paa 100 Hestes Kraft, hvis Bevægelser, Styrke og Virksomhed var forbausende. Denne Maskine havde Opfinderen havt i Sinde at sende til Verdensudstillingen, men fik den ikke tidsnok færdig; han sendte derimod en liden Maskine paa 8 Hestes Kraft. Han agter nu at forfærdige en Maskine til Anbringelse paa et Fartøi, og nærer det Haab, at næste Gang han reiser til Europa, vil det blive paa et „Kaloric-Fartøi". Kapitainen har Intet offentliggjort om Bestanddelene af sine Maskiner, uden den Beskrivelse, som han har indgivet til alle civiliserede Landes Regjeringer, for at erholde Patent paa samme.

Af Drammens Tidende seer man, at det nye store Veianlæg fra Svangstrand til Sundvolden raskt gaar sin Fuldendelse imøde. Store Stykker ere allerede farbare; en halv Fjerdings Vei, der endnu er ufremkommelig, haaber man saavidt færdig til ud paa Vinteren, at den kan benyttes. Samtidig med Beretningen herom udtaler Bladet sikkert Haab om en Omlæggelse af den tunge Vei over Paradisbakkerne.

Nordre Throndhjems Amtstid. indeholder en af O. Wangberg undertegnet Indbydelse til Aktietegning i et Dampskib, der skal gaae i Throndhjemsfjorden, mellem Throndhjem, Steenkjær, Levanger og flere Steder.

Norge.

Christiania. I Anledning af Julehøitiden er der for H. M. Kongens Regning uddeelt 380 Alen norske Tøier og 62 Linneder til Byens Asyler og Toftes Redningsanstalt.

— Den største Gevinst i Kjøbenhavns Klasse-Lotteri, 50,000 Rbdr., er vundet af en yngre Departementsmand her i Byen.

— Byens Arbeiderforening har allerede oftere givet dramatiske Forestillinger for Medlemmerne. Men i Julen har den ogsaa aabnet Ikke-Medlemmer Adgang til at gjøre sig bekjendt med dens Præstationer, da den paa Klingenberg offentlig har givet dramatiske Aftenunderholdninger, bestaaende saavel af smaae Theaterstykker („Til Sæters" og „En Nat i Roeskilde") som af Deklamation. Man maa indrømme, at de Spillende gjøre sine Sager over Forventning, og at et Par af dem endog røbe dramatiskt Talent.

— I Vor Frelsers Kirke ere i Aaret 1851 179 Par ægteviede, og 517 Børn døbte, hvoraf 67 uægte; paa Fødselsstiftelsen er i samme Tidsrum døbt 147, hvoraf 129 uægte. De Dødfødtes Antal var 43. I samme Tidsrum er Antallet af Døde 502.

Stramningen af Kjæderne til Hængebroen over **Aamodts Sund** seer man nu at være lykkeligt iværksat.

Bergen. Det nyttige Selskab har i den nylig afholdte Generalforsamling blandt Andet besluttet, ved Præmier at opmuntre til Anlæg af Igledamme og Kalkbrænderier. Kontingenten bestemtes til 1 Spd. aarlig.

Throndhjem. Anton Bang bekjendtgjør, at Redaktionen af den Frimodige fra 1ste Juli vil blive overtaget af en Mand, der ganske anderledes end han vil formaae „at tilfredsstille Fordringerne paa et vel redigeret Blad".

— I Budgettet for Throndhjems Kommune for 1852 ere Udgifterne anslaaede til 15085 Spd. 103 ß, Indtægterne til 3585 Spd. 103 ß, og saaledes blive 11500 Spd. at udligne.

— Fra **Holtaalen** berettes, at Omlægningen af Veien mellem dette Sted og Aalen skrider rask fremad. En Arbeidsstyrke af 100 til 200 Mand har været anvendt fra Arbeidets Paabegynden i Mai til October Maaneds Udgang.

Sverige. H. K. H. Kronprindsen har foræret Fru Fredrika Wennberg en større Guldbroche for det Poem hun tilegnede den nyfødde Prindsesse ved hendes Daab.

— „Muntrationsraadet" Lieutenant Höökenberg har aabnet et Kursus i Åbo i underholdende Selskabsforbindelser med Kort og Taskenspillerkunster.

Danmark. Istedetfor H. Kammerherre Bille er Hr. Kammerhere Plessen bleven udnævnt til overordentlig Gesandt og befuldmægtiget Minister hos H. M. Kongen af Norge og Sverige. I Flensburg ere i de senere Aftener flere Fruentimmer blevne overfaldne og saarede med et skarpt Instrument. Prindsen af Noer har uden at genere sig taget Bolig i Altona, medens 2 slesvigske Præster atter have faaet Kald i Tydskland.

— Af det danske Bibelselskabs 36te Aarsberetning sees, at der i 1750 er uddeelt 811 Bibler og 3977 Testamenter.

— Kongen af Danmark har i de sidste 6 Dage været sengeliggende paa Grund af en Brystforkjølelse. I Bulletinen hedder det, at Sygdommen er af en mild Natur.

Frankrig. De med sidste Post ankomne Efterretninger fra Paris gaae til 24de Decbr. Af de afgivne Stemmer ere 6,500,000 for og kun 800,000 Stemmer imod Præsidenten. Denne store Majoritet tilskrives for en stor Deel den katholske Geistligheds Indflydelse, der i Almindelighed har erklæret sig for Præsidenten, som ved flere Forholdsregler har vundet samme. De franske Aviser have derfor været fulde af Cirkulærer fra Biskopperne til deres Sognepræster, hvori det paabydes disse at virke til Præsidentens Fordeel. Den Eneste, der har gjort Undtagelse herfra, er Erkebispen af Paris, Sibour, som opfordret til at følge sine Kollegers Exempel, svarede: „Min Religion forbyder mig at votere til Fordeel for en Mand, der har brudt sin Ed." — Skulle vi ellers glæde os over denne Afstemnings Resultat? Vi for vor Deel ville svare: at som Medlemmer af en fri konstitutionel Stat og som Hadere af Yderligheder i enhver Retning, ville vi virkelig skamme os ved at optræde som Forsvarere af et Statskoup; vi ville rødme ved at tage en Mands Parti, som kuldkaster den Grundlov, han høitidelig har svoret at opretholde, som egenmægtig uden Lov og Dom har kastet Landets Repræsentanter, Landets meest anseede Mænd i Fængsel, som har undertrykt Presse- og Talefriheden, erklæret hele Landet i Beleiringstilstand og ladet det føle Militærdespotismens hele Tyngde, som bortødsler Millioner af Statens Penge til Pensioner og Belønninger for sine Partisaner for at sætte sine ærgjerrige Planer igjennem, og som lader sine personlige Modstandere uden videre fængsle, skyde eller deportere, eftersom det behager ham. Men betragte vi Sagen fra et reent kommersielt Standpunkt, (og til vor Skam maa vi erkjende, at det er de materielle Interesser, som man i vore Tider næsten udelukkende tager Hensyn til) saa forekommer det os, at Louis Napoleon ved sit Statskoup, der nu paa en vis Maade er blevet legaliseret af Folkets Majoritet, har forebygget de Uroligheder, som vi med saa stor Angst ventede i dette paabegyndte Aar, og som, hvis det havde fundet Sted, vilde have havt den sørgeligste Indflydelse paa vor vigtigste Export-Artikel, nemlig Trælasten. Det Gode, at see sine Forbindelser med Frankrig uforstyrrede og sikrede, er for et Land med saa faa Resourser som Norge, virkelig stort; det eneste Spørgsmaal, vi her kunne opkaste, er, om vi kan stole paa denne Tilstands Varighed? Vi maa dertil oprigtigt svare, at vi ere bange for, at Louis Napoleon vil, beruset af sin Lykke, misbruge sin Myndighed og glemme, at det franske Folk der af Frygt for Socialismen og Kommunismen, hjertelig Ønske endelig at komme ud af et usikkert Provisorium, som har havt en saa skadelig Indflydelse paa alle Forretninger, og endelig af et vist Afguderi for Napoleons Navn, hvortil storartede historiske Erindringer knytte sig, hvilke i høieste Grad smigre de af Naturen saa forfængelige Franskmænd, har givet hans Brodersøn over 6,000,000 Stemmer, men det samme franske Folk vil dog aldrig i Længden undvære de liberale Institutioner, for hvilke det hidtil har udgydt saa meget Blod. Det franske Folk vil ei i Længden taale den militære Despotisme, som det nu, paa Grund af særegne Omstændigheder for en Tid finder sig i*). Det er forøvrigt ikke umuligt, hvor lidet sandsynligt det end synes at være, at Louis Napoleon, som altid opførte sig anderledes end man havde ventet, selv vil erkjende de Pligter, Stemmegivningen af 20de og 21de Decbr. paalægger ham, og erindre sig en bekjendt Statsmands Ord til hans store Onkel: „Man kan støtte sig paa Bajonetter, men man kan ikke sætte sig derpaa."

Blandede Efterretninger.

Lord Palmerston er udtraadt af det engelske Ministerium. Lord Granvilles skal overtage Departementet for udenlandske Anliggender i hans Sted. Vi ville med det Allerførste levere vore Læsere den nu aftraadte Statsmands Portræt og Biografi.

Ifølge Independence Belge og Hamburger-Bladene skal Louis Napoleon have erholdt St. Andreas-Ordenen af Ruslands Keiser, og ifølge Augsb, Algem. Zeitungs Korrespondent fra St. Petersburg, har Keiser Nicolaus i en egenhændig Skrivelse udtrykt ham sin Tilfredshed med og sit Bifald til hans Fremgangsmaade.

Den 15de Decbr. aabnede Dronningen af Portugal Kortes med en Tale, som Intet indeholdt af synderlig Interesse for os.

*) Den berømte Leder for det legetimistiske Parti i Feankrig, Berryer, synes i et Brev til Fallour at antage, at Frankrig for Eftertiden vil komme til at ligne Portugal, hvor Kaserne-Revolutioner høre til Dagens Orden. Vi ville ikke underskrive denne for den franske Nation saa saarende Mening.

Dronningen af Spanien er forløst med en Datter.

Kossuths Modtagelse paa den amerikanske Jordbund skildres som meget høitidelig. — Følgende statistiske Notitser gjengiver et tydsk Blad, for at man kan gjøre sig et Begreb om det russiske Riges voxende Magt. I Aaret 1462 var Rusland 1 Million □ Mile i Omfang med en Befolkning af 6 Millioner; 1584 havde det allerede $7\frac{1}{2}$ Million □ Mile og 18 Millioner Indbyggere; i 1689 $14\frac{1}{2}$ Million □ Mile med en Befolkning af 16 Millioner; 1725 steg Indvaanernes Antal til 20 Millioner med 15 Millioner i Omfang. 1825 allerede $20\frac{1}{2}$ Million □ Mile med 55 Millioner Indvaanere, 1851 22 Millioner □ Mile Fladeindhold med 65 Millioner Indvaanere.

I de forenede Stater skal der existere 2800 Journaler.

Bekjendtgjørelse.

Den med Udgivelsen af **Juletræet for 1851** forbundne Præmiefordeling er nu tilendebragt og har fundet Sted under Christiania Polities Opsyn og Kontrol. De i Subskriptionsplanen nævnte Hovedgevinster ere tilfaldne følgende blandt Juletræets Subskribenter:

	Liste		Løbe-No.		Værdi.
1)	No. 1,	Løbe-No.	64,	H. C. Berg, Christiania,	85 Spd.
2)	„ 589,	—	166,	Michael Malling, Christiania	50 —
3)	„ 222,	—	37,	Thore Skaarer, Edsberg,	46 —
4)	„ 1,	—	177,	Frøken Eckhoff, Ringerige	30 —
5)	„ 133,	—	197,	Christian Larsen, Bergen, Slaget ved Waterloo	20 —
6)	„ 597,	—	1636,	Ove Chr. Lund, Trondhjem, 1 Speil i forgyldt Ramme	18 —
7)	„ 532,	—	7,	Salomon R. Yttereide, Indvigen, Kongen og Dronningens Portrait	14 —
8)	„ 58,	—	9,	Jacob Carlsen, Rødøe, 1 Kikkert	13 —
9)	„ 189,	—	4,	Capitain Krogh, Frederiksværn, 1 Sølvuhr	12 —
10)	„ 592,	—	371,	Michael Malling, Christiania, 12 Sølvtheskeer	9 —
11)	„ 186,	—	62,	Conditor Svendsen, Moss, Tidens Strøm	9 —
12)	„ 8,	—	54,	Ole E. D. Wold, Aalesund, Laban	9 —
13)	„ 403,	—	56,	Agnette Abrahamsen, Spind pr. Farsund, en Sølvflødekande	9 —
14)	„ 6,	—	17,	S. Rasmussen, Trondhjem, 1 Theaterkikkert	7. 60 ß.

Desforuden nævnes her Navnene paa følgende 36 Abonnenter som ere tilfaldne de bedste Gevinster efter de ovennævnte Hoved-Præmier, bestaaende hovedsagelig af Sydfrugter i Æsker, Bøger, Karter, smaa Sparebøsser af Blik med Sølvpenge etc. 1) Liste No. 11, L.-No. 41, Jomfru M. Smidt i Christiansund. 2) Liste No. 111, L.-No. 80, Toldbetjent Løvaas i Bergen. 3) Liste No. 429, L.-No. 47, Paul Smith, Mosøen. 4) Liste No. 58, L.-No. 70, Iver Haagensen, Høivaag i Vefsen. 5) Liste No. 380, L.-No. 331, Rebslager Wiborg i Christiania. 6) Liste 597, L.-No. 1634, H. Lund, Trondhjem. 7) Liste No. 133, L.-No. 75, Elen Petersen, Bergen. 8) Liste No. 468, L.-No. 600, Gudmundsen, Christiania. 9) Liste No. 600, L.-No. 91, Smedemester H. Petersen i Middelfart. 10) Liste No. 579, L.-No. 585, Rasmus Rasmussen, Molde. 11) Liste No. 501, L.-No. 19, Christian Petersen i Arendal. 12) Liste No. 379, L.-No. 88, Farver Østbye i Christiania. 13) Liste No. 176, L.-No. 38, Boghandler Jacobsen i Randers. 14) Liste No. 597, L.-No. 929, Ole Petersen, Hitteren. 15, 16, 17) Liste No. 6, L.-No. 38, 236, 316, J. Moses i Trondhjem. 18) Liste No. 592, L.-No. 31, H. Malling, Christiania. 19) Liste No. 67, L.-No. 27, Thor H. Hagen i Lindaas. 20) Liste No. 600, L.-No. 12, Kjøbmand R. Møller i Middelfart. 21) Liste No. 176, L.-No. 7, Boghandler Jacobsen i Randers. 22) Liste No. 168, L.-No. 212, Hempelske Boghandling i Odense. 23) Liste No. 502, L.-No. 29, Mathias Lindberg, Kragerø. 24) Liste No. 204, L.-No. 68, O. S. Follestad, Egseth. 25) Liste No. 597, L.-No. 1095, Eldri Bendixdatter Thukelin i Moland. 26) Liste No. 74, L.-No. 37, Peter Hofstad. 27) Liste No. 17, L.-No. 65, Molus Bogtrykkersvend. 28) Liste No. 579, L.-No. 122, Skolelærer Knud Larsen. 29) Liste No. 579, L.-No. 690, Peder A. Kornstad. 30) Liste No. 88, L.-No. 3, Erik Olsen. 31) Liste No. 101, L.-No. 15, Anders Olsen. 32) Liste No. 1, L.-No. 372, Landskabsmaler Eckersberg. 33) Liste No. 326, L.-No. 21, Gjertrud Jacobsdatter. 34) Liste No. 349, L.-No. 67, Underofficier J. H. Utne. 35) Liste No. 204, L.-No. 440, Rasmus Aarflot. 36) Liste No. 344, L.-No. 34, Peder Hjelm.

Christiania i December 1851.

A. Dzwonkowski.

At ovennævnte Fortegnelse er konfereret med Trækningsprotokollen, og det hele er gaaet til overeensstemmende med Subskriptionens Indbydelse, attesteres af undertegende Vidner.

Gram. Holtermann. Olsen.

Expeditionen af Bøgerne kontinuerer daglig. Subskribenterne i Trondhjem og der nordover faar sine Bøger og Gevinster med Trondhjems Pakkepost under Adresse af min Kommissionær i Trondhjem Hr. J. Wahl. Subskribenterne i Danmark og paa Østlandet faae samme med den nye oprettede Pakkepost gjennem Udevalla.

A. Dzwonkowski.

☞ Af „**Illustreret Nyhedsblad**" udkommer i Christiania hver Løverdags Aften et Nummer paa 12 Spalter, men nu ved Aarets Begyndelse leveres Subskribenterne et dobbelt No. paa 24 Spalter. Subskriptionsprisen er 72 ß. for Kvartalet, bestaaende af 13 No. — forsendt med Posten koster det 84 ß. Betalingen for Bladet kan ogsaa af mindre Formuende erlægges med 24 ß. maanedlig. Et Bind eller en Aargang vil i Regelen bestaae af 52 No., inheholdende henimod 300 Afbildninger, men da dette 1ste Bind begyndte ved Slutningen af forrige Aar, kommer det til at indeholde 5 Kvartaler eller 65 N. Ved dette Aars Udgang leveres Subskribenterne et smukt **Titelblad og Register** til hele Bindet. — Omendskjønt det vilde være ønskeligt for Forlæggerne, at enhver Subskribent vilde holde Bladet idetmindste til Bindets eller Aargangens Slutning, staar det dog overensstemmende med Subskriptions-Indbydelsen Enhver frit for, at opsige samme, naar dette skeer skriftlig ved at underrette Expeditionen derom idetmindste en Maaned førend Kvartalets Slutning. — Det staar ligeledes Enhver frit for at abonnere fra hvilket som helst Kvartals Begyndelse, uden Forpligtelse til at modtage det allerede forhen Udkomne af Bindet. — I Subskriptionsplanen have Forlæggerne lovet **en Gang for Alle** en Fordeling af **240 Spd.** i tre Præmier, hver paa 80 Spd., hvilken Fordeling skulde finde Sted, saasnart Subskribenternes Antal steg til et Minimum af **1100**. — Dette Minimum blev desværre ved f. Aars Slutning ikke opnaaet, men man har ansøgt og faaet Tilladelse til Udlodning i Løbet af dette Aar (1852); og for endog at gjøre mere end lovet og for at opmuntre til Subskription paa et Tidsskrift, som er anseet baade for nyttigt og underholdende have Forlæggerne besluttet sig til at forøge Præmiernes Beløb til **250 Spd.** og fordele samme i 7 Gevinster; en paa **80 Spd.**, en paa **50 Spd.**, en paa **40 Spd.**, en paa **30 Spd.**, en paa **25 Spd.**, en paa **15 Spd.** og, endelig en paa **10 Spd.** Disse 7 Præmier ville i Aarets Løb ved Lodtrækning blive fordeelte blandt Abonnenterne, **uden Hensyn til deres Antal**; kun fordres som eneste Betingelse, at Betalingen bliver ordentlig erlagt for hvert Kvartal, ligesom at man holder Bladet til Bindets Slutning, da man i modsat Fald ikke er berettiget til Deelagtighed i Præmiefordelingen. — Udlodningen vil foregaae **senest** i Løbet af førstkommende Oktober Maaned paa et nærmere bestemmendes Sted og under Kontrol af Stedets Politi. Inden Trækningen foregaar, skal enhver Subskribent, som opfylder ovennævnte Betingelse, blive tilstillet Lodseddel. Skulde Subskribenternes Antal stige til 2000, fordobbles Præmiernes Værdi saaledes, at der bliver en paa **100 Spd.**, en paa **70 Spd.**, en paa **60 Spd.**, en paa **50 Spd.**, en paa **45 Spd.**, en paa **40 Spd.**, en paa **35 Spd.**, en paa **30 Spd.** en **25 Spd.**, en paa **20 Spd.**, en paa **15 Spd.**, og en paa **10 Spd.** eller i Alt 12 Præmier til et Beløb af tilsammen 500 Spd.

Christiania. Trykt i A. W. Brøggers Bogtrykkeri.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 15. | Udkommer hver Løverdag Aften. | Christiania den 10de Januar 1852. | Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. | I. Bind.

Indhold:

Akers Kirke,

om hvis Ombygning der nu er Tale, er upaatvivleligt en af de ældste Kirkebygninger i Landet. Dens Bygningsstil er den særegne Art af Rundbue-Stiil, som man i England har vedtaget at kalde saxisk eller angelsaxisk, det vil sige den, der tilhører Angelsaxerne fra den Tid, da de havde antaget Christendommen, omtrent halvsyvende Aarhundrede efter Christi Fødsel, og indtil 1066, da Nordmannerne bleve Englands Herrer.

Vil man nu end ikke for Norges Vedkommende drage saa skarp en Grændse, men antage, at den saxiske Bygningsmaade her kan have holdt sig noget længer, kan man dog ei sætte dens Opførelse længere nede i Tiden, end det 11te Aarhundredes Slutning. Men der ere Omstændigheder, som umiskjendeligt vise, at den maa være betydeligt ældre. I den ældste Christenret for Viken, der i den Skikkelse, hvori vi kjende den, rimeligviis hidrører fra Begyndelsen af det 12te Aarhundrede, men hvis væsentligste Dele vistnok ere meget ældre — en enkelt senere Tilsætning tilskrives endog udtrykkelig den lovkyndige Berse, der levede omkring 1080 —; i denne Christenret opregnes de sex Fylkeskirker i Vikens trende Fylker, og blandt disse nævnes ogsaa Kirken „paa Aker i Oslo-Hered". Der er den største Sandsynlighed for, at Kapitlet om Kirkerne hører til den ældste Deel af hin Christenret, og Akers Kirke, som deri omtales, maa altsaa være ældre end denne Lovens ældste Deel, med andre Ord, den maa idetmindste være ældre end 1080. De øvrige Fylkeskirker, som nævnes, ere Kirken i yttre Konghelle eller Ytterby Kirke, og Kirken paa Svarteborg — begge disse for Ranafylke eller det nuværende Bohuuslehn; Kirken paa Tune nærved Sarpsborg, der tilligemed Akers Kirke tilhørte Fylket Vingulmark, og endelig, for Vestfold, Kirken paa Sæm (ved Jarlsberg), og Kirken paa Heidarheim (Hedrum lidt nordenfor Laurvig). Alle disse Kirker staa, saavidt vides, endnu, og fortjente vistnok en nærmere Undersøgelse. Om Ytterby Kirke gaar, ifølge Holmbergs Beskrivelse over Bohuuslehn, (3die Deel S. 385), det Rygte, at den er opført af Olaf den Hellige. Kan man nu end ikke ganske fæste Lid hertil, saa viser det dog, at Kirken gjennem mange Generationer har været anseet for en af de ældste i Landet, og det samme maa da ogsaa gjælde Akers Kirke. Og i og for sig er det ganske rimeligt. I Olaf den Helliges Saga beder det nemlig udtrykkeligt, at Kong Olaf „lod reise en Kirke i hvert Fylke, og lagde Indtægter til." En idetmindste af de tvende ovennævnte Fylkeskirker i hvert Fylke maa altsaa være opført af Olaf den Hellige. Spørger man nu, hvilken af hvert Par Kirker der med størst Rimelighed kunde være at tillægge Olaf, da kan der svares: enten, at

Akers Kirke.

dette maatte være de, der laa nærmest de trende Byer, som paa Olafs Tid fandtes i Viken, nemlig Konghelle, Sarpsborg og Tunsberg, og hvor han som oftest pleiede at opholde sig, eller, at han maaskee just har ladet Fylkeskirkerne opføre paa den Kant af Fylkerne, som laa længere fra Byerne, eftersom Byerne selv allerede havde Kirker, der kunde afhjælpe Omegnens Trang. I første Tilfælde bliver det Ytterby (ved Konghelle), Tune (ved Sarpsborg) og Sæm (ved Tunsberg), i andet Tilfælde Svarteborg, Aker og Hedrum, der maa ansees for de ældste. Men Viken var allerede paa Olafs Tid saa stærkt befolket, og Christendommen saa rodfæstet der, at det er høist rimeligt, at allerede han har fundet for godt at lade to Fylkeskirker i hvert Fylke opføre.

Et Blik paa Akers Kirkes Grundplan synes dog strax at maatte vække Forestillingen om at den egentlig bestaar af tvende, til forskjellig Tid opførte, Dele, eller af en ældre oprindelig Kirke, der senere er bleven udvidet og forandret. Kirken har nemlig den Egenhed, at Chorbygningen, der ellers pleier at ligge helt bagenfor det egentlige Langhuus eller Kirkeskib, her med sin halve vestre Deel naar ind i Langhuset, paa en Maade, der allerbedst kan sammenlignes med et halvt indskudt Udtræk i en Kikkert. Denne Chorbygning har selv en fuldstændig Langkirke-Form. Det synes derfor heel rimeligt, at den allerførst har dannet den hele Kirke, og at det Øvrige siden er tilføiet. Men da dette Øvrige, uagtet det er den yngre Deel af Kirken, dog røber en Bygningsmaade fra det 11te Aarhundrede, maa Chorbygningen idetmindste være fra det 11te Aarhundredes første Deel, eller fra Olaf den Helliges Tider. Man skulde altsaa snarest formode, at denne Chorbygning er opført ved hans Foranstaltning, men at Udvidelsen har fundet Sted strax efterat Oslo under hans Halvbroder Kong Harald Haardraade var bleven en Kjøbstad, og Kongen hyppigere pleiede at opholde sig i denne Egn.

Dette er Alt hvad der om Kirkens ældre Historie nogenledes lades sig gjette; thi i vore historiske Skrifter omtales den ei. Uheldigviis mangler ogsaa i den gamle, ved Biskop Eysteins Foranstaltning omkring 1400 forfattede, Fortegnelse over Oslo Bispedømmes Kirkegods, de Blade, hvor Akerskirkens Eiendomme opregnedes. Man veed saaledes neppe engang, til hvilket helligt Væsen den var indviet. Det er ellers ikke usandsynligt, at den efter sin Udvidelse er bleven indviet til St. Halvard, hvis Ry just paa den Tid, og især i Viken, begyndte at blive stort.

(Fortsættelse.)

Robert Stephenson.

Robert Stephenson, eneste Søn af Georg Stephenson af Tapton House i Derbyshire, er født den 16de November 1803 i Wilmington, i Nærheden af Newcastle. I en Alder af 10 Aar blev han sendt til Hr. John Bruces Skole i Newcastle, som han forlod efter 6 Aars Forløb, og efterat have nydt Privatunderviisning i Mathematik af Hr. Kiddell (nu Direktør for den kongelige Marineskole i Greenwich,) blev han som Lærling sendt til Hr. Nicholas Wood for at arbeide som coal-viewer i Kulminerne. Her blev han i tre Aar, men da hans Fader imidlertid havde erhvervet sig et Navn som Civil-Ingeniør, og saaledes bedre Udsigter aabnedes ogsaa for Sønnen, blev han 1821 sendt til Edinburgh's Universitet, hvor han med den største Flid i et Aars Tid studerte Physik under Professor Leslie, Chemi under Dr. Hope, og Geologi og Mineralogi under Professor Jamieson. I 1822 forlod han Universitetet for at danne sig til Civil-Ingeniør under Faderens Veiledning, der just da havde etableret et Værksted for Dampmaskiner i Newcastle. Efter to Aars flittigt Studium og Arbeide ved denne Indretning modtog han, da hans Helbred var temmelig svækket, med Faderens Samtykke et Tilbud, om at undersøge Sølv- og Guldminerne i Venezuela, Nygranada og Columbia. I 1824 indskibede han sig til Sydamerika, hvor han opholdt sig i fire Aar, og af det lille Selskab, i Spidsen for hvilket han havde staaet, udviklede sig siden den columbiske Bjærgværks-Association.

Paa sin Hjemreise i 1828 seilede han fra Carthagena omkring Kap Horn til New-York, gjennemreiste denne Stat, saavelsom Øvre- og Nedre-Kanada og indskibede sig i Quebek til England, hvor imidlertid de vigtigste Forandringer og Fremskridt i Maskin- og Jernbanevæsen havde fundet Sted. Den Gang han forlod England, fandtes nemlig, paa en eneste Undtagelse nær, kun private Jernbaner førende fra Kul-, Bly-, Kobber- og Jernminerne til Indskibningsstederne ved Søen eller Floder eller Kanaler. Den eneste Undtagelse var den 21 engelske (3 norske) Mile lange Surrey-Jernbane fra Steenbruddene ved Mertham og Reedgate til Croydon og Vandsworth ved Themsen, og denne var almindelig anseet for en forfeilet Spekulation. Hvad Lokomotiver angaar, saa havde man vel gjort endeel Fremskridt, og især var det af Roberts Fader i 1814 opfundne Lokomtiv et betydeligt Fremskridt til det Bedre, men der vare dog ikke mere end tolv Lokomotiver i Gang i hele Landet og disse blot paa Banerne ved Kulminerne. I April 1825 udgav Roberts forrige Læreherre, Hr. Nicholas Wood, sin bekjendte „praktiske Afhandling om Jernbaner", det første fuldstændige Værk om denne Gjenstand, og i det paafølgende Aar blev Jernbanen imellem Manchester og Liverpool paabegyndt og gik rask sin Fuldendelse imøde under Georg Stephensons og hans dygtige Assistent Hr. Joseph Lockes kraftige Bestyrelse.

Efter sin Hjemkomst arbeidede Robert Stephenson i tre Aar næsten uafbrudt i sin Faders Maskineværksted, der nu ifølge hans Opfindelser og Patenter var bleven udelukkende til et Lokomotiv-Værksted. Dog udførte han i 1829 som Ingeniør Jernbanelinierne imellem Warrington og Newton og imellem Leicester og Svannington. Dengang var det endnu uafgjort, hvilken Bevægelseskraft der skulde anvendes paa Jernbanen imellem Liverpool og Manchester. Georg Stephenson var for Lokomotiver, andre meget anseede Mænd for faststaaende Maskiner. To Sagkyndige, som af Direktørerne sendtes til Darlington og i Nærheden af Newcastle, hvor begge Systemer anvendtes, erklærede sig for faste Maskiner. Dette fremkaldte et Skrift af Robert Stephenson og Joseph Locke, hvori Lokomotivernes Sag blev med saadant Held og Grundighed forsvaret imod hine Sagkyndiges Indvendinger, at Direktørerne fandt sig beføiede til at udsætte en Præmie paa 500 Pund (2250 Spd.) for det bedste Lokomotiv; dette skeede den 20de April 1829. Betingelserne vare, at Lokomotivet maatte opbrænde sin egen Røg, at dets Vægt, naar Kjedelen var fyldt med Vand, ikke maatte overstige 6 tons (omtrent 12000 Pd. norsk), at det paa en jevn, vel konstrueret Jernbane maatte kunne trække en Vognrække, hvis Vægt udgjorde 20 tons (40000 Pd.) med en Hurtighed af 10 engelske Mile (henved halvanden norsk) i Timen. Kunde Lokomotivet konstrueres saaledes, at det veiede mindre end 6 tons, saa var det saameget bedre; det behøvede da blot at kunne trække tre Gange sin egen Vægt, og endelig maatte det vindende Lokomotiv sælges til Selskabet for ikke mere end 550 Pund (2475 Spd.)

Den 6te October 1829 var bestemt for Prøven. Robert Stephenson i Forening med Hr. Henry Booth, som da var Sekretær ved Jernbanen imellem Liverpool og Manchester, og som fra først af havde været for Lokomotiver, begyndte strax Arbeidet og bestræbte sig for at udrette mere end Betingelserne foreskreve. Af fire Lokomotiver, der vare anmeldte til Prøver, kom kun tre, og af disse vandt Robert Stephensons Lokomotiv Raketen (the Rocket,) Prisen. Det veiede 4 tons og 5 Centner, trak en Vægt af 12 tons og 15 Centner i Gjennemsnit med en Hurtighed af 14 eng. (to norske) Mile i Timen, og tilbagelagde en Gang en Vei af 20 eng. (næsten tre norske) Mile i en Time.

Hermed var Stridsspørgsmaalet om Lokomotiver for stedse afgjort, og man kan sige, at fra den Dag begyndte vort nuværende Jernbanesystem.

Fra nu af henvendte Robert Stephenson hele sin Opmærksomhed paa Lokomotivernes Forbedring. Ethvert nyt Lokomotiv, der fra Maaned til anden udgik fra hans Værksted, indeholdt nye Forbedringer, og Hurtigheden blev fra 14 og 20 eng. Mile bragt til 60, ja endog til 70 (10 norske) Mile i Timen. Værkstedet i Newcastle blev det største og berømteste i hele Verden. Eftersom Jernbanerne udbredtes, sendte det sine Lokomotiver til de forskjelligste Lande i Europa og til de forenede Stater i Amerika, og havde indtil Oktober 1850 produceret ikke mindre end 800 Lokomotiver. England har for Øieblikket over 5000 Mile Jernbaner med omtrent 2000 Lokomotiver, der i Løbet af et Aar tilsammen tilbagelægge en Veilængde af 33,000,000 eng. Mile. Paa disse Baner befordres hvert Aar 60 Millioner Mennesker og 20,000,000 tons eller omtrent 40,000 Millioner norske Pund Varer. Jernskinnerne, der tilsammen have en Længde af 24,000 eng. Mile, vilde være tilstrækkelige til at slaae et Jernbaand omkring Jordkloden, hvoraf hver Fod veiede 22 Pd., og til forskjellige Arbeider paa Banerne ere anvendte 250 Millioner tons Jord og Stene.

I 1830 blev Jernbanen imellem Liverpool og Manchester aabnet, og i samme Aar begyndte Robert Stephenson Undersøgelser til en paatænkt Bane imellem London og Birmingham. Disse Undersøgelser fuldendte han endnu i samme Aar, men fordi Tiden havde været altfor kort, foreslog han selv for Kommitteen, at Sagen endnu skulde bero til 1832, i hvil-

Robert Stephenson.

ket Aar han i November afleverede detaillerede Planer over det Hele, saaledes som Banen siden blev udført. Efterat Forslaget i Overhuset først var bleven forkastet, og i Underhuset ligeledes kun efter heftig Modstand fra Kanalkompagniernes og Jordeiernes Side var gaaet igjennem, blev det i Juli 1833 af Kongen approberet, og i Juni 1834 blev under hans Direktion Arbeidet begyndt, der varede i fire Aar, da den 15de September 1838 den hele Linie imellem London og Birmingham blev aabnet for Publikum. Da det var nødvendigt, at Robert Stephenson opofrede sin hele Tid til dette Foretagende, havde han fra Arbeidets Begyndelse af forladt sit Hjem i Newcastle og opholdt sig hovedsageligen i London.

I Mellemtiden bleve Georg og Robert Stephenson af den belgiske Regjering anmodede om at bestemme de Linier, der burde vælges ved de foreslaaede Jernbaner i dette Kongerige. Deres Plan blev i 1834 modtaget af de Deputeredes Kammer, og Fader og Søn dekoreredes af Kongen med Æreslegionens Baand og Kors.

Efter Fuldendelsen af Birminghamer-Banen var hans Tid i de følgende ti Aar uafladelig optaget ved Undersøgelsen, Udkastet og Udførelsen af nye Jernbaner, og af de 5000 engl. Mile, som nu er de engelske Jernbaners Totallængde, ere 1800 Mile udførte under hans Overopsyn, nemlig Banen fra London til Berwick, og fra Yarmouth til Holyhead.

I 1846 besøgte han, som bekjendt, tilligemed Hr. G. P. Bidder Norge, for at besee Terrænet til den paatænkte Jernbane, i hvilken Anledning han for sine udmærkede Tjenester af Hans Majestæt Kong Oscar udnævntes til Storkors af St. Olafsordenen.

I 1847 blev han i Whitby i Yorkshire valgt til Medlem af Parlamentet, hvor han i det Hele stod paa den konservative Side.

Et af hans Hovedværker er udentvivl Jernbanen imellem York, Newcastle og Berwick, med sin pragtfulde Bro over Tynefloden ved Newcastle, og den storartede Viaduct paa 28 høie Buer over Tweeddalen ved Berwick. Denne Viaduct, der er 2170 Fod lang, og hvis Buer ere 125 Fod høie, er den største af Steen byggede Viaduct i Verden. Grundstenen blev lagt den 15de Mai 1847, og Slutstenen til den sidste Bue lagdes den 25de Marts 1850, og den 29de August aabnede Dronningen selv Viaducten, som af hende fik Navnet, den kongelige Grændsebro (the Royal Border-Bridge). Ved denne Anledning blev Robert Stephenson af Prinds Albert forestillet for Dronningen, og gjennem Lord Grey tilbudt Æren af Ridderslaget, som han dog agtelsesfuld afslog.

Endnu større ere de Arbeider, han udførte paa Jernbanestrøget fra Chester til Holyhead, hvor der paa en Længde af 12 norske Mile ikke findes mindre end 8 Tunnels eller underjordiske Gange, i en Længde af 120,000 Fod tilsammen, huggede igjennem Sandsteen, Kalksteen, Basalt, Skifer o. s. v. Dertil kommer Viaducten ved Derbridge med 45 Buer, Murene imod Søen, Gallerierne imod Sne- og Fjeldskred, og endelig det kolossaleste Værk af alle, de to store Jernbroer ved Conway-Castle og ved Britanniaklippen ved Menaistrædet imellem Fastlandet og Øen Anglesey, især den sidste.

Beskrivelsen over dette vor Ingeniørs største og genialeste Værk vilde føre for vidt, og vi maa indskrænke os her til at omtale dets kolossale Dimensioner. Broen bestaar af to Jernrør eller Kasser, hver over $^{1}/_{4}$ engl. Miil lang, og hvis Vægt overstiger 10,000 tons eller 20 Millioner Pund norsk. Gjennem disse Rør reiser Jernbanevognenes Række i fuld Fart næsten uden at ryste Broen. I Midten hviler denne Masse paa det kolossale Britannia-Taarn, opbygget af 293,000 Kubikfod Stene med en Vægt af 20.000 tons, tilligemed 387 tons Jernbjælker og Stænger byggede ind i denne Masse. Rørene bestaae af 186,000 enkelte Stykker, med 7,000,000 Huller i dem og sammenklinkede med 2,000,000 Klinkenagler. Den haardeste Storm ryster Broen ikke mere end $^{1}/_{4}$ Tomme, og de tungeste Vogntoge bringe den ikke til at give efter mere end $^{3}/_{10}$ Tomme.

Foruden disse Arbeider har Robert Stephenson konstrueret Jernbanen imellem Livorno og Florents; i 1850 reiste han til Schweitz for at afgive sin Dom om den Linie, der burde vælges for de projekterede Baner der, ligesom ogsaa den projekterede Jernbane i Ægypten skal udføres efter hans Plan og under hans Direktion. At det samme er Tilfældet med vor Jernbane er vel ingen af vore Læsere ubekjendt.

Robert Stephensons Portræt i vort Nummer er udført efter et Photograph eller Lysbillede af Kilburn.

De hellige tre Konger.*)

(Efter G. Schwab ved A. Munch).

Den gamle Melchior, med Haar
Saa hvidt som Snee, med Blik der haabe,
Ret som en Høipræst foran gaaer
I folderige Purpurkaabe.
I staalblaat Harnisk, rank og stor
Gaaer Balthasar, med Krigerkræfter —
Jaspar, den unge, sorte Mohr
I Guldstof klædt, ham følger efter.

Saa gaae de gjennem Bethlems By
I forskende, i dybe Tanker,
Dog har alt Englens Ord fra Sky
Hos Gubben, Manden fæstet Anker.
Hos Ynglingen end Hjertet slaaer
Dog tvivlende, han er urolig —
Det Kongenavn han ei formaaer
At rime med en Krybbes Bolig.

Dog Stjernen levner Tvivl ei meer:
Midt i sit Løb den brat mon standse
Og fast og stille man den seer
Een Hyttes Gavl med Straaler krandse.
En gammel Muur, forfalden, graa,
Med Straatag, hvori Vinden leger —
Kan der en Konges Vugge staae? —
Ja, siger Gubben; Stjernen peger!

Den usle Stald omringes snart
Af alle Jordens Herligheder
Og Tjenerskaren i en Fart
De rige Gaver nu bereder.
I Hytten ind de Konger gaae,
Lys flyder gjennem Tag og Vægge —
Og Stjernens Glands der blænder saa
At de maa Haand for Øine lægge.

Da op sit Blik de kunde slaae
Og vant var til den Glands, der lued —
O, hvo formaaer vel, hvad de saae
At skildre, som ei selv det skued?
Her vorder stumt det stolte Sprog —
Dog er et Gjenskin deraf blevet.
Til fromme Billeder see dog:
Der finder, Sanger, Du det skrevet.

Der sidder i det usle Skur
Midt mellem Oxe, Aseninde,
Paa fattigt Straa, ved øde Muur
Vel med sit Barn en stille Kvinde.
En Viv? — Sku hendes Aasyn kun —
O nei, til ingen Mand hun kjender!
Med Jomfrublik og Jomfrumund
Fra jordisk Lyst hun reen sig vender.

Dog er det hendes egen Søn
Hun holder moderlig paa Skjødet:
Thi hende har Guds Kraft i Løn
Med Himmelsalmagt gjennemglødet. —
Det siger hendes Moderblik
Og Haanden paa det rene Hjerte,
Hvori Guds Lyst hun smage fik,
Men og skal føle selv Guds Smerte.

*) Idet vi ledsage hosstaaende Kopi efter Paul Rubens med disse Stropher af Gustav Schwabs nylig anmeldte Legende, have vi kun at tilføie, at Originalmaleriet, udentvivl det skjønneste i sit Slags, som Kunstneren nogensinde har malt, findes i det kongelige Musæum i Madrid, og at Jomfru Maria her, ligesaavel som paa det berømte Billede i Capitolo prioral i Escurial, imod hvad der ellers er brugeligt, ikke er fremstillet siddende men staaende. Men den himmelske Skjønhed i Gudsmoderens Træk og endnu mere Gestaltens Værdighed, forenet med Legemets yndige Bøining, giver hende et overordentlig tiltrækkende Udtryk.

De hellige tre Konger, efter Paul Rubens Maleri i det kgl. Musæum i Madrid.

Ei Guld, ei Krone har hun paa:
En saadan Kvinde Pragt ei pryder —
En simpel Kjortel, dunkelblaa,
Om hendes rene Legem flyder.
Det hvide Slør som Gudsbrud har
Hun om sit Hoved lagt, og beder —
Dog Stjernen, tindrende og klar
En Glorie om hende breder.

Paa Barnet falder og det Skjær:
Dets Aasyn friskt og deiligt smiler,
Som andre Børn det nogent er
Og hjælpeløst paa Skjødet hviler.
Saa stille ligger det, saa sødt —
De kan fra det ei vende Øie,
Den unge Mohr selv bliver nødt
For det sin stolte Hals at bøie.

P. J. Collett.

De Ord, man saa ofte ødsler med: „Han er altfor tidlig gaaet bort!" kan sjælden med større Sandhed anvendes end ved Professor Peter Jonas Colletts Død. Han var netop i Færd med at udfolde den modneste, rigeste Mandomsvirksomhed, da han fik Herrens Kald; og det Savn, han i en vid Kreds efterlader, finder alene Trøst i den Tro, at han ei er gaaet bort, men hjem.

Collett er født i Lier den 12te Septbr. 1813, og den Kjærlighed til det Hjemlige, som skinner igjennem mange af hans Frembringelser, har han sikkert under sit Barndomsliv i denne Egn inddrukket. Hans Fader var Amtmand i Buskeruds Amt, Johan Collett, og hans Moder Christiane Stockfleth. Han blev dimitteret til Universitetet fra Drammens lærde Skole 1831, tog juridisk Embedsexamen 1835, og tiltraadte, understøttet af det Offentlige, en længere Udenlandsreise. Nogen Tid efter sin Hjemkomst blev han, den 8de Mai 1841, udnævnt til Lektor i Lovkyndighed; den 5te Aug. 1848 blev han Professor. I sine Forelæsninger har han fornemmelig behandlet Retsphilosophien, Fædrelandets offentlige Ret, Personretten og Arveretten. Endeel af disse Forelæsninger ere udgivne i Kontratryk. Han døde Natten til den 18de Decbr. sidstleden, kun lidt over 38 Aar gammel.

En læg Mand tør vistnok ikke dømme om hans Virksomhed som Lærer i Retsvidenskaben. Dog mener jeg, man ei engang behøver mit almindelige Kjendskab til hans Personlighed for at vide, at denne Virken var dygtig. Hans Evne til skarpt og bestemt at betegne, til at finde og udhæve det Charakteristiske og til at gruppere Stoffet i et klart, let overskueligt System, maa have udmærket hans Fremstilling af Retslærens Gjenstande, ligesom hans sjældne Lethed og Sikkerhed i at bruge det mundtlige Ord maa have givet hans Katheder-foredrag Tække og indtrængende Kraft. Men især turde det dog være den ædle Myndighed, som hans naturlige Begavelse, alsidige Udvikling og rene Charakteer gav hans hele Personlighed, hvormed han stærkt og varigt har indvirket paa de unge Studerende, om denne Indvirken end vanskelig lader sig paavise.

Colletts Billede fra hans Universitetsaar vil være i Manges Erindring. Hans freidige, ægte Studenteraand, der aldrig lod sig nøie med, hvad der bødes som traditionel Anerkjendt, hans selvstændige Prøvelse og hensynsløse, næsten haanlige Vragen af hvad der syntes ham middelmaadigt, førte ham snart ind i mange Kampe, og gav hans ydre Væsen noget Djærvt og Afhærdet, der lod dem misforstaae ham, som ei formaaede at see igjennem hans ungdommelige Overmod til hans egentlige Kjærne. Og skjønt i mange Henseender mildnet og ændret, bevarede han stedse denne sande aandelige Fornemhed, denne Foragt for Middelmaadigheden, der gjør sig bred. — Men denne medfødte Adel viste sig ikke blot i Forhold til det Aandige; den laa paa Dybet af hans Væsen og kom allersmukkest tilsyne som Charakteertræk, i Forhold til det Moralske; han var for virkelig fornem til at tillade sig selv Noget, han ansaa for slet, eller til at yttre Bifald til Saadant hos Andre. Men uagtet denne udenpaaliggende Skarphed var der i hans Inderste en Mildhed og Blødhed, der mere og mere udviklede sig og i de senere Aar gjennemtrængte hans hele Person. Den kom tilsyne i skaansommere Domme over Andres Frembringelser, i en forstandig Veien af Arbeidets Vanskelighed. Collett havde levet sig til virkelig Humanitet, og hvor han saa sande aandelige Glimt eller moralsk ædel Stræben, var Ingen villigere til at anerkjende, skjønt han var knap og sparsom i Yttringen af sin Ros; han havde altid en Sky for „at blotte sit indre Menneske". Kun af det Aandsforladte og Slette blev han stedse en afsagt Fiende.

Colletts literære Virksomhed, der efter vore Forhold ei har skjænket saa Lidet, røber heeltigjennem en ualmindelig Begavelse. Kjækhed, Friskhed og Lune, der ofte hæver sig til Humor, udmærke allerede hans tidligste Frembringelser; i de sildigere hersker tillige en Klarhed og Ro, som kun en moden Livsanskuelse kan give. Af alle dem, der har givet Bidrag til vor unge Literatur, er der neppe Nogen, der har skrevet en saa skjøn og — i god Betydning — klassisk Prosa. Hans Sprog var let, klart indtil Gjennemsigtighed og dog farverigt; hans Vittighed og Lune streifede aldrig om paa egen Haand, de maatte stedse tjene til Tankens sikkre Betegnelse. I sine Kritikker var han stræng, om man vil, skarp, og i sin første Fremtræden altfor vragende, men dog retfærdig; thi han formaaede, som Faa, at see ind i Gjenstandens Væsen, og alle ydre Sammenføininger faldt fra hinanden for hans Blik. Skulde man anke over Noget ved hans sildigere kritiske Virksomhed, da maatte det vel være, at selv den letteste Formfeil altfor piinligt berørte ham. Han har ensteds sagt: „Et Digt er som et slebet Glas; det taaler ikke den letteste Ridse", og heri har han udtalt sin æsthetiske Troesbekjendelse. Men forlangte han maaskee i disse Ord for Meget, skal man i alle Fald ei beskylde ham for at have borget Sætningen hos den seneste Tids Æsthetikere.

Colletts omspredte Frembringelser ere for gediegne til, at man ei skulde ønske og haabe i et Udvalg af dem at faae et blivende Billede af hans Person og Virken.

For ret at skatte Colletts Personlighed i dens Fylde og mangesidige Elskværdighed, maa man have seet ham i hans huuslige Kreds; thi han hørte til de Faa, som med Hjertets Inderlighed slutte sig til sine Nærmeste, uden at lukke Øiet for det Fjernere og Store. Men han var jo rigtignok ogsaa af de Faa, som i Hjemmet kan tale om det Høieste og Bedste, med fuld Forvisning om at blive forstaaet. Den Kreds, der søgte Colletts Hjem, var ikke vid, men de, der traadte ind i det, vil alle have havt aandsforfriskende, styrkende Timer der. Bedre Interesser, behandlede med Aabenhed, Lethed og den Collett eiendommelige overlegne Klarhed, udgjorde oftest Samtalens Indhold, og selv hvor denne slog ind paa det ganske Hverdagslige, fik den det Vækkende og Belivende, som kun aandrige Mennesker kan give den. Jeg er vis paa, at Adskillige med mig for bestandig bevare Mindet om flere saadanne Aftener, tilbragte i Colletts Hjem.

Jørgen Moe.

Oversigt over norske Blades Indhold.

Nationalbladet, hvoraf tvende Nr. ere udkomne, meddeler i Nr. 1 Oplysning saavel om sin Oprindelse som om de Principer, det vil følge. „Dagen før Storthingets Slutning holdtes en Samling af omtrent 60 Repræsentanter angaaende det Ønskelige i et nyt Blads Stiftelse. Der affattedes da en Indbydelse, der indeholder de samme Principer, som ere angivne i Prænumerationsplanerne til Nationalbladet, og efter nogle Diskussioner undertegnedes dette Dokument af henved 50 Herrer Repræsentanter, saaledes, at enhver tilsagde et saadant Blad Understøttelse i sin Kreds. Som Følge heraf arrangeredes Bladets Udgivelse af DHr. O. G. Ueland, J. Sverdrup og S. Jaabæk efter de Tilsagn, som indeholdes i det nævnte Dokument, der er nedlagt i Nationalbladets Redaktions Værge." Hvad Bladets Principer angaar, erklærer det at ville forfægte de samme Grundsætninger, som i en lang Aarrække har været det liberale Parties eller Storthingsoppositionens Sag, og som ikke længere synes at have noget Organ i Pressen. Morgenbladet har vel været et saadant Organ, men kan nu ikke længere betragtes som saadant; det indrømmes, at det har havt ikke ringe Fortjenester af den liberale Sags Fremme her i Landet, men „Alt, hvad der er til, maa ældes og svækkes." Hermed har Red. tilstrækkelig betegnet Bladets Farve, og til Overflod antydes ogsaa enkelte Reformer, det vil virke for. — Begge de udkomne Nr. optages især af Indledning til en Artikel „om Storthinget i 1851" af Rolf Olsen. — Bladet udkommer hos A. Th. Nissen hver Onsdag og Løverdag og koster 60 ß Kvartalet.

Ifølge Vilag til Departementstidenden Nr. 52 f. A. have Statskassens Indtægter i 1850 været 3,466,300 Spd., dens Udgifter 3,421,900 Spd. Statskassens Beholdning udgjorde den 31te Dec. f. A. 1,384,000 Spd., dens Aktiva 5,637,800 Spd., dens Passiva 3,978,700 Spd.

I Throndhjems Stiftstid. hedder det, at Anlægget af Smeltehytten paa Gaarden Bratreit i Beitstaden, hvor den paa Ytterøen vindendes Kobbermalm skal tilgodegjøres, er nu paa det nærmeste færdigt. I sidste Høst har en liden Smeltning endog fundet Sted. Det udbragte Garkobber skal i Godhed kunne sættes ved Siden af det røraas'ske, men det har i Alt kun udgjort omtr. 66 Skpd.

Af Romsdals Amtstid. seer man, at O. Vig den 27de Dec. forlod Christianssund, ved hvis Borgerskole han havde været Lærer i 3²/₃ Aar, efter først i omtr. 2²/₃ Aar at have været ansat ved Kirkelandets Almueskole. „Hans store Aandsevner, grundige Kundskaber, men fremfor Alt hans dybe religiøse Charakteer" havde gjort ham elsket og agtet af Mange dernorde. Derpaa modtog han ogsaa i den sidste Tid mange Beviser, især af sine Elever, der efter Examen overrakte ham et Par værdifulde Præsenter af Sølv. Vig skal bosætte sig her i Christiania, for at redigere det Tidsskrift, som Selskabet for Folkeoplysningens Fremme agter at udgive.

Af en i „Drammens Blad" meddeelt Oversigt over Kommunens Aktiva og Passiva sees, at dens Gjæld i Alt er 30,100 Spd. Byen eier derimod Bygninger og Tomter m. m. for 133,477 Spd., hvori indbefattes Brokassens eiende Kapital, omtr. 16,500 Spd. og Værdien af trende Kirker, 39,530 Spd.

Norge.

Christiania. De af sidste Storthing bevilgede Stipendier for yngre Videnskabsmænd har det akademiske Kollegium uddeelt til Følgende: Kand. mineral. Th. Kjerulf 250 Spd. (i Oryktognosi og Geognosi), Kand. jur. Fr. P. Brandt 200 Spd. (i Lovhistorie), Kand. med. Fr. Chr. Schübeler 200 Spd. (i Botanik), Kand. theol. Oluf Aabel 200 Spd. (i det nye Testamentes Exegese) og Observator C. F. Fearnley 200 Spd. (i Astronomi). Derhos er Schübeler ansat som Konservator ved det botaniske Musæum med 120 Spd. aarlig Løn.

— Ved kgl. Resol. er Generalkonsul H. Faye beskikket til Direktør, Grosserer H. Hefty til Suppleant ved Hypothekbanken.

— I den nye østerrigske Toldtarif, der træder i Kraft førstkommende 1ste Februar, er Tolden for Rundfisk nedsat fra 2½ Fl. pr. Ctr. Brutto til 1½ Fl. pr. Ctr. Netto. Ifølge Konsul Konows Indberetning er Fisketolden ogsaa nedsat i Spanien, saa at der fra 1ste Januar af Tørfisk og Klipfisk betales 30 R. V. pr. Kvintal i spanske og 40 R. V. i fremmede Skibe.

— Indre-Departementet bekjendtgjør, at Veblungsnæs-Markedet for 1852 begynder den 5te Oct., ikke, som i Almanakken feilagtigt anført, den 30te September.

— Atter Huusild! Mostues forrige Gaard i Skippergaden nedbrændte i Mandags Aften og de omkringliggende Gaarde lede ogsaa meget. Af Indboet, der ikke var assureret, blev nok Lidet reddet.

— Den kongl. danske Hof-Balletmester Bournonville bekjendtgjør, at han efter Overeenskomst med Theaterbestyrelsen vil komme hid til Byen i Mai, og at han da ogsaa agter at give Børn og unge Damer Dandse-Underviisning.

— I Akers og Osloes Menighed ere i Aaret 1851 216 Par ægteviede og 783 Børn (hvoraf 100 uægte) døbte. Antallet af Døde udgjorde 470.

Bergen. I et Repræsentantmøde er besluttet at kjøbe en F. Freyseth tilhørende Eiendom til det offentlige Skolevæsens Brug for 6000 Spd.

— Opførelsen af den nye Bro over Nygaardsstrømmen sees at have kostet 17,427 Spd. 79 ß. Aktieselskabets Bruttoindtægt har for det forløbne Halvaar været henimod 900 Spd.

— Den paatænkte bergenske Industri-Udstilling er af en overordentlig Generalforsamling i Haandværkerforeningen bestemt til at aabnes den 15de Juli.

Sverige. Kongen har fra Begyndelsen af dette Aar nedsat den ved Udførsel af Top- Kanis-, og Kagesukker, tilberedet i Sverige af udenlandsk Raastof, bestemte Drawback eller Toldgodtgjørelse fra 4 til 3 Skilling pr. Pund. Der er saaledes Udsigt til at der for Eftertiden vil komme endnu mindre Sukker til Norge fra Sverige, skjønt Indførslen i de senere Aar allerede er aftaget meget. — Der er atter foregaaet Forandringer i Statsraadet, idet Chefen for Marinedepartementet Grev von Platen har faaet sin Afsked. Denne Statsraad antoges at høre til den liberale Side i Konseilet. Som hans Eftermand har Kongen udnævnt Kommandørkapitain, Værftschef i Carlskrona, Ulner, der allerede har taget Sæde i Statsraadet. — Til Sommeren skal der være Lystleir paa Ljungby Hede i Skaane. Den skal afholdes imellem 1—15 Juni. Kongen tilligemed Kronprindsen og Hertugerne af Upland og Dalerne antages at ville bivaane Leiren, hvorefter Kongen siges at ville afreise til Norge og Kronprindsen til Beckaskog for at tilbringe en Deel af Sommeren. — Hundesygen vedvarer endnu. Ja nu berettes det endog, at en Hest har faaet en lignende Sygdom og er paa Grund deraf bleven aflivet.

Danmark. Stemningen er fremdeles meget trykket. Aldeles modsigende Rygter krydse fremdeles hinanden. Man synes imidlertid at være overbevist om, at Landet under Europas nærværende Tilstand ikke kan faae nogen Afgjørelse, der fra et dansk og liberalt Standpunkt kan ansees heldig, og at med den diplomatiske Afgjørelse den faktiske Ordning af Forholdene endnu langtfra er tilveiebragt eller afgjort. Nogle Blade ville vide, at Louis Bonaparte har erklæret, at han vil tilbyde sin „gamle Bundsforvant," den danske Krone, trofast Venskab og Alliance, og fornye det inderlige Forhold, som har bestaaet mellem hans Onkel og Danmark. Der er imidlertid mere Grund til at ønske end tro, at Frankrigs Hersker vil bistaae Danmark imod Fastlandsmagternes mere eller mindre skjulte Angreb paa dets frie Statsforfatning. Det synes nemlig, at det snarere er herom end om Slesvigs Forhold til Kongeriget, at den diplomatiske Krig nu føres. — Kongen er nu noget bedre.

Blandede Efterretninger.

Fra Frankrig er intet Nyt af Betydenhed; der mangler ikke paa Rygter og Formodninger om, hvorledes Konstitutionen og den nye Presselov skulle lyde, men man veed Intet derom med Sikkerhed.

Det synes, at Gesandterne fra alle fremmede Magter i Paris have lykønsket Præsidenten i Anledning af de sidste Begivenheder og det gunstige Resultat, han har opnaaet ved Stemmegivningen; men det vakte Opsigt, at den amerikanske Gesandt, Hr. Rives, ikke har deeltaget i disse Lykønskninger.

Stemmegivningen af Armeen i Algier skal have havt et aldeles ugunstigt Udfald for Louis Napoleon; derfor har man heller ikke seet Noget bekjendtgjort desangaaende. — Antallet af Stemmer for Louis Napoleon skal idethele beløbe sig til 7,400,640. — Præsidenten har befalet, at den keiserlige Ørn atter skal sættes paa Fanestængerne.

Redaktionen af Bladet „La Presse" er paany overtagen af den bekjendte Emil de Girardin.

Man skriver fra Turin under 19de f. M., at den franske Regjering har forlangt de franske Flygtninge udleverede af Sardinien, men at dette er bleven nægtet.

Nordamerikanernes Enthusiasme for Kossuth er bestandig i Tiltagende og Sevards Forslag i Senatet, der gik ud paa, at modtage ham paa en officiel Maade, er antaget med 33 mod 6 Stemmer. Et lignende Forslag i Repræsentanternes Kammer blev ligeledes antaget med 181 Stemmer mod 16. — De nordamerikanske Blade melde, at Kossuth har erklæret til en Deputation af Socialisterne, at hverken han eller Mazini ville have noget med dem at bestille. — Lord Palmerstons Udtrædelse af Ministeriet beskjæftiger fremdeles Pressen i England; hans Popularitet er stegen betydelig derved. City af Westminster ville opfordre ham til at repræsentere dem i Parliamentet og der forberedes flere storartede Demonstrationer til hans Fordeel.

Fra Polen berettes, at der gjøres flere Skridt, sigtende til større og større Russificering af dette Rige; saaledes skal efter „Vossische Zeitung" alle Embedsmænd for Eftertiden kun vælges blandt indfødte Russere og Grændsen mellem Rusland og Polen ophæves.

Ifølge de nyeste Efterretninger fra China skal Insurgenternes Armee have indtaget Peking, Keiseren er flygtet og har aftakket og Insurgenthøvdingen har besteget Thronen. Vi faae see, om disse vigtige Begivenheder stadfæstes ved senere Efterretninger.

Den russiske Armee i aktiv Tjeneste anslaaes nu til 810,000 Mand.

I de græske Repræsentanters Kamre er det kommet til et Optrin mellem Ministeriet og Oppositionen. Publikum paa Gallerierne sluttede sig til Oppositionspartiet og opførte sig paa en saa skandaløs Maade, at Galleriet maatte ryddes ved Hjælp af Militær. Ved den Anledning mistede en meget agtværdig Olding, Hr. Xanthos, Livet; han havde i sin Tid deeltaget i den græske Uafhængighedskrig.

Fra Teheran i Persien berettes ligeledes om blodige Optrin, foranledigede ved et Ministerskifte.

Fra Constantinopel skrives, at Sultanen har udstedt en Firman til Fordeel for dem af sine Undersaater, som bekjende sig til den christelig-reformerte Religion; den garanterer dem forskjellige Rettigheder, som de hidtil have savnet.

Keiseren af Østerrige har den 1ste Januar ladet udgaae aabne Breve om Ophævelsen af Martsforfatningen, der fastsætter Grundrettigheder, og om den fremtidige Statsorganisme. Brevene ere forfattede i reaktionær Aand saaledes at Juryinstitutionerne ophæves, Oprettelsen af Stamhuse og Fideikommisser fremmes etc.

Fra Korfu skrives under 22de Dec., at Parliamentet paa de joniske Øer er bleven opløst og forskjellige Forandringer i konservativ Retning indførte.

Revolutionen i Mexico, om hvilken vi forhen have berettet, er endt, idet Insurgenterne have trukket sig tilbage.

Christiania. Trykt i A. W. Brøggers Bogtrykkeri.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 16. | Udkommer hver Løverdag Aften. | Christiania den 17de Januar 1852. | Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. | I. Bind.

Indhold:

Mekanikus O. Jakobsøn.

Den aristokratiske Strenghed, hvormed man før vaagede over, at Grændserne mellem Stænderne ikke overskredes, er nu betydelig aftagen. Forfatningens liberale Aand har udøvet sin velgjørende Indflydelse, saa at neppe Nogen længere paa sin Stands Vegne optræder som Kastevæsenets Forsvarer. Den naturlige Begavelse er bleven bedre Anbefalingsbrev end Fødselen; Embedsmanden beklager sig ikke over, at Bondens rigtbegavede Søn slaar ind paa Studerebanen, og bliver hans Sønner, naar disse ere mindre begavede, til Uleilighed i Befordringsveien. Hiint forchristelige: „Skomager bliv ved din Læst!" betyder ikke længere: Bliv i den Stand, hvori du er født! men: Vælg den Stand, hvortil dine Evner gjør dig skikket!

Aristokratiske Fordomme hindre saaledes ikke Nogen fra at vælge den Livsvirksomhed, han føler Kald og Evner til. Men naar mangt et udmærket Hoved alligevel ikke kommer paa den rette Hylde, ligger dette i Omstændighedernes Magt. Den Bondegut, hvis Vei gaar over Düsseldorf, Rom eller London, inden han kommer paa sin Hylde, vil ikke, selv med den ærligste Stræben, kunne komme paa den, medmindre han „tages under Armene." Og der vil et Lykketræf til for at den, som formaar dette, skal blive opmærksom paa ham, da det ikke er saa let, ved første Øiekast at see, hvad der boer i de Norske. De ere indesluttede i sig selv. Om de have upaaagtede Evner, skrive de ikke udenpaa Hyttens Dør: Her boer et Geni, som gjerne vil forandre sin Stilling, hvilket man nok kunde tiltro en Franskmand f. Ex., der veed at gjøre Vind med Alt, selv med Elendigheden. De Norske forstaae ikke at gjøre sig gjældende paa Udlænder-Viis; med Tydskerens „Dybsindighed" forene de ikke Tydskernes Krammen-ud af sin Viden og sine Færdigheder. De Norske kunne høist føle, at der ligger Dybsindighed paa Bunden, Tydskerne fortælle mindst den halve Verden, fra hundrede Kathedre, i tusinde Værker, at de ere uhyre dybsindige, og, man kan tilføie — mageløst indesluttede i sig selv.

Mangt et videnskabeligt, mangt et kunstnerisk Talent har derfor hertillands henlevet sin Tid i Kummer og Elendighed, uden at Nogen vidste af, at det var til. Mangt et har derimod drevet det noget videre, saa at det af sine Medmennesker er blevet anseet for et mislykket Geni eller en forskruet Person. Mængden har begabet et saadant Talent som en „Tusindkunstner" eller „sprænglærd Karl"*), men beklaget ham som En, „der ikke kan bruges til nogen Verdsens Ting." Og hvad Brug kan man vel ogsaa paa Landet have for en Møllargut f. Ex. eller for et Maler- eller Billedhuggergeni? Høist til at sætte lidt Stads paa Livet, naar der „holdes Helg". Spillemanden kan man dog ikke bruge, uden i Bryllupper; Maleren kun til at afbilde bibelske Stykker paa Skabdørene, naar En bygger sig en „Nystue," eller til at male etslags Votivtavler til Pryd for Kirkechorets Vægge.**) Den „hænduga-ste" (kunstfærdigste) Udskjærer kan man ikke bruge til Andet end til at udstadse Sæletræer, Grødspand eller Liigfjæle. Og den, som arbeider i Steen, faar ikke stort oftere Anvendelse for sin Kunst, end naar en af Bygdens Karer døer og skal have sig en udhuggen Klæbersteen over Hovedet til Monument.

Disse simple, landlige Forholde frembyde altsaa ikke synderlig Anledning for den, der har Anlæg for „de frie Kunster" til at uddanne sig i disse. Den, som følger for øvrigt sit indre Kald til dem, faar snart hverken at bide eller brænde.

---

*) Af slige „Sprænglærde" har jeg kjendt et Par, der gik for at „kunne Biblen udenad fra Perm til Perm", og jeg troer virkelig ogsaa, at der var Noget i det. Bønderne nævnte dem med Respekt og tilføiede: „Han er saa lærd, at han gjerne kunde være Præst". Disse Bondelærde, der ikke havde Begreb om nogen anden Kilde til Viden end Biblen, troede det ogsaa selv; de vare indbildske og forskruede, og afgav sørgelige Beviser paa, hvad gode Evner, uden fornuftig Ledelse og Uddannelse, kunne føre til.

**) Det er en gammel Skik paa Landet f. Ex. i Gudbrandsdalen, at de, der lykkelig ere undgaaede en truende Fare eller en Sygdom, og ofte ogsaa de, der have mistet en Elsket af sin Familie, bortgive Noget „i Guds Navn" (i sidste Tilfælde vistnok etslags Sjælebod, og saaledes en Skik, der har bevaret sig fra Katholicismens Dage). De mindre Formuende give en Sau, et „Klæ'plag" eller saadant Noget, men de Rige have idetmindste før brugt at lade male bibelske Scener eller den Afdødes Navn med store Bogstaver paa en Tavle, og ophænge i Kirkens Chor. Jeg kaldte disse Tavler etslags Votivtavler af den gode Grund, at man gjør Løvter om at anskaffe slige (eller bortgive andre Gaver), medens man endnu er truet af Faren.

Han gaar der „fillet og fæl" og bliver en Gjenstand for sine Medmenneskers Medynk. — De „vidtløftige Hoveder" derimod, som ere skikkede for det Mekaniske, slaae sig paa Landet bedre igjennem. De kunne blive Uhrmagere og Smede og gjøre „noget af Hvert", som Bonden har Brug for, og derfor ogsaa lægger Penge bort i. Og det Slags Hoveder ere sandelig ikke faa.

Man hører bestandig klage over, at de Norske, hvad det Mekaniske angaar, staae saa langt tilbage for Udlænderne, og forsaavidt Klagen indskrænker sig til deres Præstationer i denne Retning, er den billig og grundet. Men naar man udstrækker den til Evnen, og paastaar, at de Norske have saa ringe Sands og Anlæg for det Mekaniske, at de ingensinde ville kunne undvære Udlændernes Hjælp i det Fag, da troer jeg, at man taler uden nærmere Kjendskab til vort Folks Evner. Det Kjendskab jeg har til Bønderne berettiger snarere til at antage, at man blandt dem vilde finde Mange, der forene mathematisk Hoved med et „godt Haandlag", og at disse, naar de bleve fremtrukne af Folkets dunkle Masse, og uddannede, vilde kunne præstere Sager, der paa en ny Verdensudstilling kunne anvise Norge en hæderligere Plads, end paa den nylig sluttede. Jeg kjender saaledes en eenhaandet Bondemand, der uden at have staaet i Lære, forarbeider fortrinlige Stueuhr,*) en anden Bonde, der har „lært sig selv" at gjøre Pianoforter, en tredie, der „kan beregne Solens, Maanens og Stjernernes Løb", og desuden mangfoldige andre, der kunne udføre de sværeste Beregninger i Hovedet.

Og flere af vore Læsere have vist hørt Pedel O. Jakobsøn omtale som en Mand, der i Maskinvæsenet har drevet det meget vidt. Hans Landbrugsmaskiner have tiltrukket sig en almindelig Opmærksomhed, og i Forening med hans bekjendte mekaniske Dygtighed forresten gjort ham fortjent til den Understøttelse og Paaskjønnelse, som han erholdt i det ham tilstaaede Beløb af de af sidste Storthing bevilgede Penge til Haandværkere, der udenlands ville uddanne sig i deres Fag. Jakobsøns Levnetsløb afgiver saa interessante Beviser paa, hvorledes en Mand med redelig, kraftig Stræben, begunstiget af Omstændighederne, kan trodse Forholdenes Magt, og arbeide sig op til det foresatte Maal, at en liden Skitse af hans Liv neppe her er paa urette Sted, ligesaalidt som de Tegninger af Maskiner, vi samtidig hermed levere, og som vi have formaaet ham til at vælge for vort Blad blandt Udstillingsgjenstandene i London, ville være det.

O. Jakobsøn er født i Stange paa Hedemarken i Aaret 1818. Hans Forældre ernærede sig ved Dagarbeide, og han blev derfor allerede fra sit 9de Aar holdt mere til at arbeide end til at læse. Saasnart han var konfirmeret, kom han i Tjeneste paa en Gaard, og forblev der i 2 Aar. Da denne Stilling kun lidet svarede til hans Lyst og Evner, vandrede han i sit 18de Aar her ind til Byen i Haab om at komme i Haandværkslære. Han blev ogsaa antagen i Lære hos en Hjulmager, ihvorvel denne Profession just ikke var efter hans Sind, og erholdt efter 3 Aars Forløb et saakaldet „Lærebrev" for at han var en duelig Arbeider i Hjulmagerprofessionen. Nu agtede han sig udenlands. Dette blev dog ikke noget af, da han tilfældigviis kom til at assistere som Pedel ved Borgerskolen, og omsider blev ansat som saadan. Han kom nu, som han selv siger i sin til Kongen indgivne Ansøgning, i Berørelse med mere dannede Folk, hvilken Omstændighed blev ham „en vigtig Spore til at forbedre sin forsømte Opdragelse." Han fik Anledning til at læse forskjellige Bøger, og stødte blandt Andet paa et Bind af Ursins „Magazin for Kunstnere og Haandværkere". „I dette fandt jeg", siger han, „for første Gang Beskrivelser og Tegninger af Maskiner, og fra den Tid var det egentlig jeg for Alvor begyndte at lægge mig efter theoretiske og praktiske Kundskaber i Maskinvæsenet, ligesom jeg ogsaa da begyndte at læse det tydske og engelske Sprog, og omendskjønt jeg forud ingen grammatikalsk Kundskab havde i mit eget Modersmaal, har jeg dog bragt det saavidt ved Selvstudium, at jeg nu forstaar at læse den Literatur, som jeg egentlig mest interesserer mig for, nemlig den technologiske."

Det var ikke saa lige til for ham, at komme til at praktisere i Maskinvæsenet, der ogsaa maatte blive en Bisag ved Siden af hans Pedelforretninger. Mangelen paa et passende

---

*) Hvor vidt Bønder drive det i Uhrmagerprofessionen havde man ifjor forresten Anledning til at erfare, da det af en Bærumsmand forfærdigede astronomiske Uhr var stillet til Skue.

Agerdyrkningsredskaber fra Londonerindustriudstillingen.

(Efter Tegninger, meddeelte af Mekanikus O. Jakobsøn.)

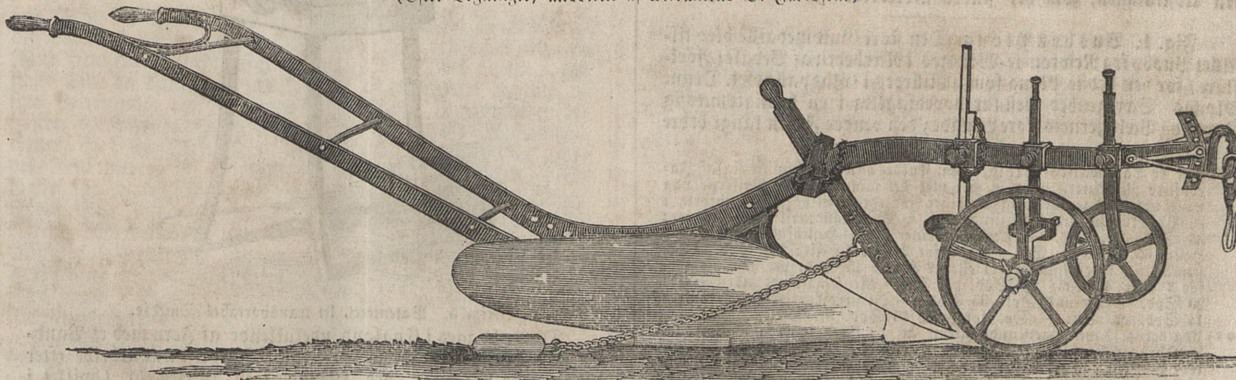

Fig. 1. Busbys Ploug.

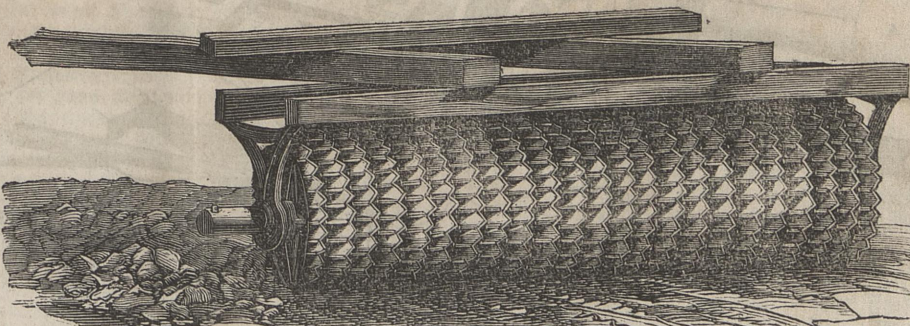

Fig. 2. Croskills Jordklumpknuser.

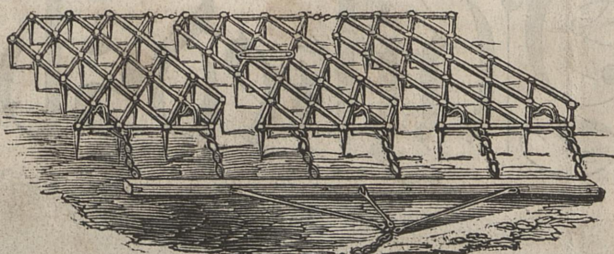

Fig. 3. Bedfords Patent-Harv.

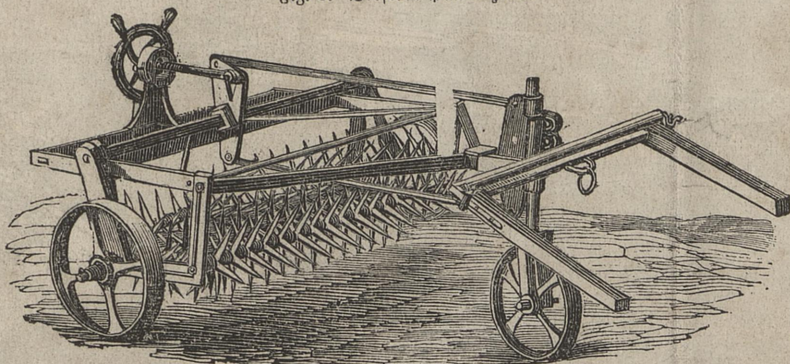

Fig. 4. Norsk Harv.

Værelse og især af Værktøi var ham til stor Hinder i Forsøget. Men i sidste Henseende hjalp han sig frem ved Laan. Han begyndte først at forfærdige en Dreierbænk af Jern; og denne lykkedes saa godt, at han erholdt mange Opmuntringer til at fortsætte med det Slags Arbeider.

I 1844 blev han Pedel ved Christiania Kathedralskole, og fik nu baade mere Fritid og et rummeligere Lokale, saa at han kunde indrette sig et lidet Værksted, hvor han siden med 2—3 Arbeideres Hjælp har fortsat med Forfærdigelsen af forskjellige Maskiner.

I 1847 reiste Jakobsøn til England for en privat Mands Regning, for at bestille en Maskine til hans Spigerfabrikation. Dette Hverv udførte han til Vedkommendes særdeles Tilfredshed, og fik endog strax efter Hjemkomsten af samme Mand Bestilling paa en lignende, men meget større Maskine, der ogsaa vandt Bifald.

Af de Landbrugsmaskiner Jakobsøn har forfærdiget, skulle især hans Hakkelsemaskiner være af en fortrinlig Konstruktion, saa at selv Englænderne ikke skulle have noget Bedre at opvise i sit Slags. At de ere brugbare, kan man endog slutte sig til blot ved at høre, at han har forfærdiget henimod 120 slige Maskiner. Prisen pr. Stykke af de saakaldte Nr. 1 er 18 Spd. af Nr. 2 24 Spd.*)

Under 15de April f. A. indgav Jakobsøn sin ovenomtalte Ansøgning til Kongen om at erholde et Stipendium af 200 Spd. for at kunne foretage en 5—6 Maaneders Reise i de vigtigste Agrikulturdistrikter i England og Skotland og deels i berømte Maskinværksteder, forsaavidt han dertil maatte faae Adgang, at gjøre sig bekjendt med Arbeidsmethoden, og deels vandre om paa Landet og iagttage Maskinernes og Redskabernes praktiske Brugbarhed.

Under 15de Sept. sidstleden indvilgede Hs. Maj. Kongen ogsaa Ansøgningen, dog med et mindre Beløb, nemlig 150 Spd., og med Forpligtelse til inden 6 Maaneder efter Reisens Tilendebringelse, at indgive til Indre-Departementet Beretning om den paa Reisen fulgte Plan og det derved vundne Udbytte.

Imidlertid havde Jakobsen (i August f. A.) for egen Regning besøgt Industriudstillingen i London. At han ikke har gjort Reisen uden Nytte for sit Fag, vil man nok slutte sig til, ligesom man ogsaa af de ovenfor meddeelte Maskiner vil kunne overbevise sig om, at han stadig har havt Øie for det Praktiske og Brugbare.

Til disse Tegninger leveres ingen udførlig Beskrivelse; men de, som interessere sig herfor, kunne faae den fornødne Oplysning ved enten personlig eller skrivtlig at henvende sig til Jakobsøn, der ogsaa er villig til, enten at forfærdige, eller at bestille fra England hvilkensomhelst af de Landbrugsmaskiner fra Udstillingen, som her findes afbildede.**) P.

Fig. 1. Busbys Ploug. Den store Guldmedaille blev tilstillet Busby fra Newton-le-Willows i Nærheden af Bedale (Yorkshire) for den bedste Ploug som udstilledes i Glaspalladset. Denne Plougs Særegenhed bestaar hovedsagelig i en hensigtsmæssig Form, og Væltejernets store Længde; den vender Furen langt bedre og trækkes med mere Lethed end nogensomhelst anden Ploug. Den er forsynet med et bevægeligt Stykke, hvorpaa Skjæret er fastsat, som er meget hensigtsmæssigt, hvor man bruger Støbejerns Skjær, da Plougen, uagtet disse udslides, dog beholder den samme Stilling i Furen. Efter denne Konstruktion kan Plougjernet stilles grundere eller dybere, og variere fra 4 til 8 Tommers Dybde.

Fig. 2. Jordklumpknuser af Croskill. Det er tvivlsomt om der gives noget Redskab, opfundet i de senere Aar, som er bleven mere almindelig brugt eller som har gjort mere Nytte for de engelske Agerdyrkere end netop denne Knuseindretning; det første eller originale Redskab af dette Slags blev indført af Mr. Croskill, omtrent i 1836. I Begyndelsen fandt det meget liden Opmuntring, men da man gjorde den Forbedring, at man anbragte den rullende Deel paa en rund Axel, blev dets Værd paa engang indlysende, og det blev fra den Tid indført næsten overalt i England, hvor tusinde Maal Jord ved sammes Hjælp have baaret Afgrøde, hvilke uden dette Redskab ikke engang kunde besaaes fordeelagtig, fordi Landmanden i en tør Aarstid ikke var istand til at bearbeide sine Jordstykker; og denne Fordeel var jo opnaaet for en forholdsmæssig billig Priis ved Anskaffelsen af ovennævnte Redskab.

Men det er ikke alene paa tør og fast Jordbund, at dette Redskab viser sig fordeelagtigt; det anvendes med Nytte ogsaa af dem, som dyrke løsere Jordbund, til at tilintetgjøre Ugræs. Foruden andre Fordele, har Mr. Croskill modtaget en Mængde Vidnesbyrd, som alle i de stærkeste Udtryk beskrive Virksomheden af samme i de forskjellige Øiemed, hvortil det kan anvendes. Forat man bedre skal forstaae Dannelsen af de tandformige Ringe, som omgive Rullen, give vi ogsaa to Afbildnninger af disse.

Fig. 3. Bedfords Patent-Harv. Tænderne i denne Harv ere saaledes indsatte, at enhver af dem skjærer et særskilt Skaar i lige Afstand fra hverandre uden Hensyn i hvilken Retning den trækkes.

Fig. 4. Norsk Harv, paa Engelsk kaldet Norwegian Harrow, da den er herfraført over til England, hvor den bruges meget, men har dog undergaaet nogle Forbedringer, som man let kan overbevise sig om, ved at see Afbildningen.

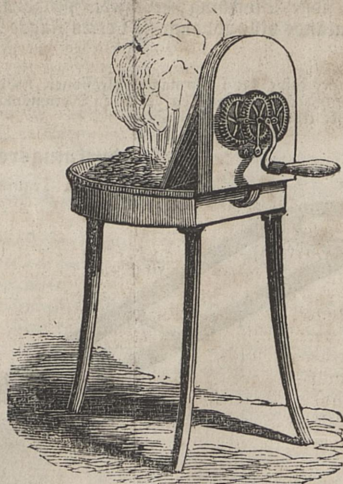
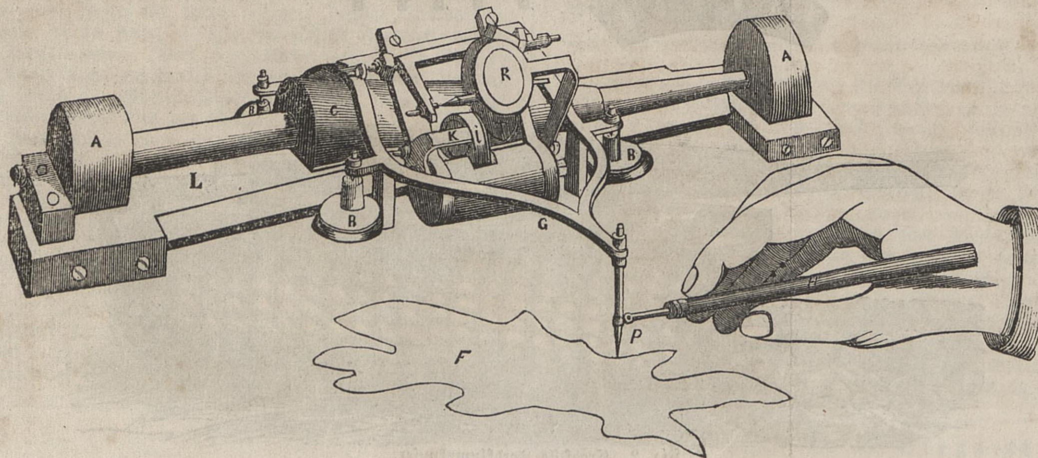

Fig. 5. Patenteret, let transportabel Smedie.

Denne bygges i England udelukkende af Jern med et Vand- og K l-Troug af samme Material. Istedetfor at arbeide efter den gamle Methode, ved Hjælp af en Blæsebælg, (hvilket i en lignende Feltsmedie, hvor der ei arbeides under Tag, altid er mindre hensigtsmæssigt), er den forsynet med en Vifte-Indretning.

*) For de Landmænds Skyld, som skulde ønske at benytte sig af Jacobsens Maskiner, ville vi her med det samme anføre Priserne paa hans øvrige Agerdyrkningsmaskiner saaledes som de findes opførte i en Priiskurant fra Slutningen af f. A. Haandtærskningsmaskiner: 35 Spd. pr. Stk. — Tærskemaskiner uden Hestehjul for 1 eller 2 Heste: 65 Spd. pr. Stk. — Do. for 2 eller 4 Heste: 110 Spd. — Hestemaskiner (Hestehjul) for 1 eller 2 Heste: 45 Spd. pr. Stk. — Do. for 3 eller 4 Heste: 70 Spd. pr. Stk. Rensemaskiner uden Sold: 20 Spd. — De med Sold 35 Spd. — Turnipsskjærere for Kreature: 14 Spd. pr. Stk. — Do. for Faar 16 Spd. pr. Stk.

**) Udgiverne have ingenlunde glemt at de have lovet Tegninger af Landbrugsredskaber med udførlige Beskrivelser af Hr. Kand. Schübeler; begge Dele ere under Arbeide og skulle leveres efterhaanden som vi kunne afsee Plads dertil i Bladet. Det er en Selvfølge, at vi ikke udelukkende kunne levere bare Maskiner i hvert Nr., da man ogsaa maa sørge for at give Bladet Interesse for Andre, end en enkelt Klasse af Læsere.

Sangs Planometer.

Sangs Planometer.

(Af O. J. Broch.)

Dette Instrument, som var udstillet iblandt de physikalske og mathematiske Instrumenter ved Industriudstillingen i London, er en særdeles sindrig Anvendelse af Keglens Egenskaber til at udmaale Fladeindholdet af en hvilkensomhelst Figur, som er optegnet paa et Plan.

Den sædvanlige Maade, hvorpaa en saadan Figur udmaales, bestaaer i at dele Figuren i en Mængde smaa Fiirkanter og Trekanter, at maale disses Grundlinier og Høider og heraf beregne deres Fladeindhold. Denne Methode er imidlertid baade særdeles besværlig og tillige unøiagtig, naar den givne Figur er meget uregelmæssig, f. Ex., naar der er Spørgsmaal om efter et Landkort at udmaale Fladeindholdet af et Land, af en Indsø, af en Fjord osv. En anden Maade er at udklippe den givne Figur af Papiir, veie dette og sammenligne dets Vægt med Vægten af et bekjendt Fladeindhold f. Ex. af en Kvadrattomme af samme Papiir. Herved undgaaes rigtignok Besværligheden ved den direkte Udmaalning, men med en endnu større Opoffrelse af Fordringen til Nøiagtighed, da det er umuligt at erholde Papiir af en tilstrækkelig jevn Tykkelse.

Det af Sang opfundne Instrument, som fremstilles i det ovenstaaende Træsnit, angiver Størrelsen af en hvilkensomhelst Figur, hvor irregulær den end er, blot ved at føre Spidsen af en Stift rundt efter Omkredsen af den givne Figur. Man gjør med denne Stift et Mærke der, hvor man begynder, og iagttager at ende ved det samme Mærke igjen. Inddelingen paa et lille Hjul I angiver da umiddelbart den omskrevne Figurs Fladeindhold.

En Metalstang L bevæger sig fremad paa to Ruller A, A, begge af nøiagtig samme Størrelse. Disse Ruller have en fælleds Axe, som dreier sig med dem eftersom Instrumentet føres fremad. Metalstangen L gjøres saa tung, at Instrumentet ikke glider, men blot ruller parallelt med sin oprindelige Stilling, naar det trækkes henover Papiret. Paa Axelen er befæstet en Kegle C, som dreier sig med den, og Kanterne af Metalstangen L ere paralelle med denne Kegles Sider. Paa disse Kanter rulle de 4 Friktionsruller B, B, som bære Rammen G. Denne Ramme ender i Stiften P, som igjen er forbundet med Haandtaget H. Rammen G fører med sig et Hjul I, hvis Kant ved Hjælp af en tilføiet Belastning presses imod Keglens Overflade, og bevæges ved Gnidningen af denne, eftersom det hele Instrument ruller fremad. Berøringen med Keglen foregaaer blot paa en ganske smal fremspringende Rand, og den afskraaede Side af denne Rand er omhyggeligt inddeelt i sine Dele, hvilke aflæses ved Hjælp af en paa K anbragt Nonius. Paa det udstillede Exemplar var Inddelingen i Sølv, og Omkredsen deelt i 200 Dele, hvoraf atter enhver ved Hjælp af Nonien kunde deles i 10 Dele. Et andet Hjul T dreies atter af I og var indeelt i 5 Dele, hvoraf enhver netop svarede til en fuld Omdreining af Hjulet I. Aflæsningen foregaaer ved Hjælp af et Forstørrelsesglas R.

Det er nu klart, at som Følge af denne Konstruktion Bevægelsen af Inderhjulet I vil være proportional med Bevægelsen af den Deel af Keglens Overflade, hvormed det netop er i Berørelse; men denne sidste afhænger deels af den Bevægelse, som begge Rullerne A og den denne forbindende Axel have, deels af Keglens Tykkelse i den berørte Deel, Bevægelsen af Inderhjulet vil saaledes stedse være proportional med Produktet af den Bevægelse det hele Instrument ved Rullerne A A har fremad, og af Keglens Tykkelse i Berøringspunktet med Inderhjulet.

Da nu denne Tykkelse atter er propotional med Afstanden fra Keglens Toppunkt, saa sees, at Bevægelsen af Hjulet I er proportional med Instrumentets Bevægelse fremad og Rammen G's Bevægelse til Siden. Naar Stiften P er ført heelt rundt Figurens Omkreds, saa vil altsaa Inderhjulet ved sin Omdreining angive Summen af Produkterne mellem Bredden af Figuren paa ethvert Sted og Tilvæxten af Afstanden herfra til Keglens Toppunkt, altsaa Fladeindholdet af den givne Figur.

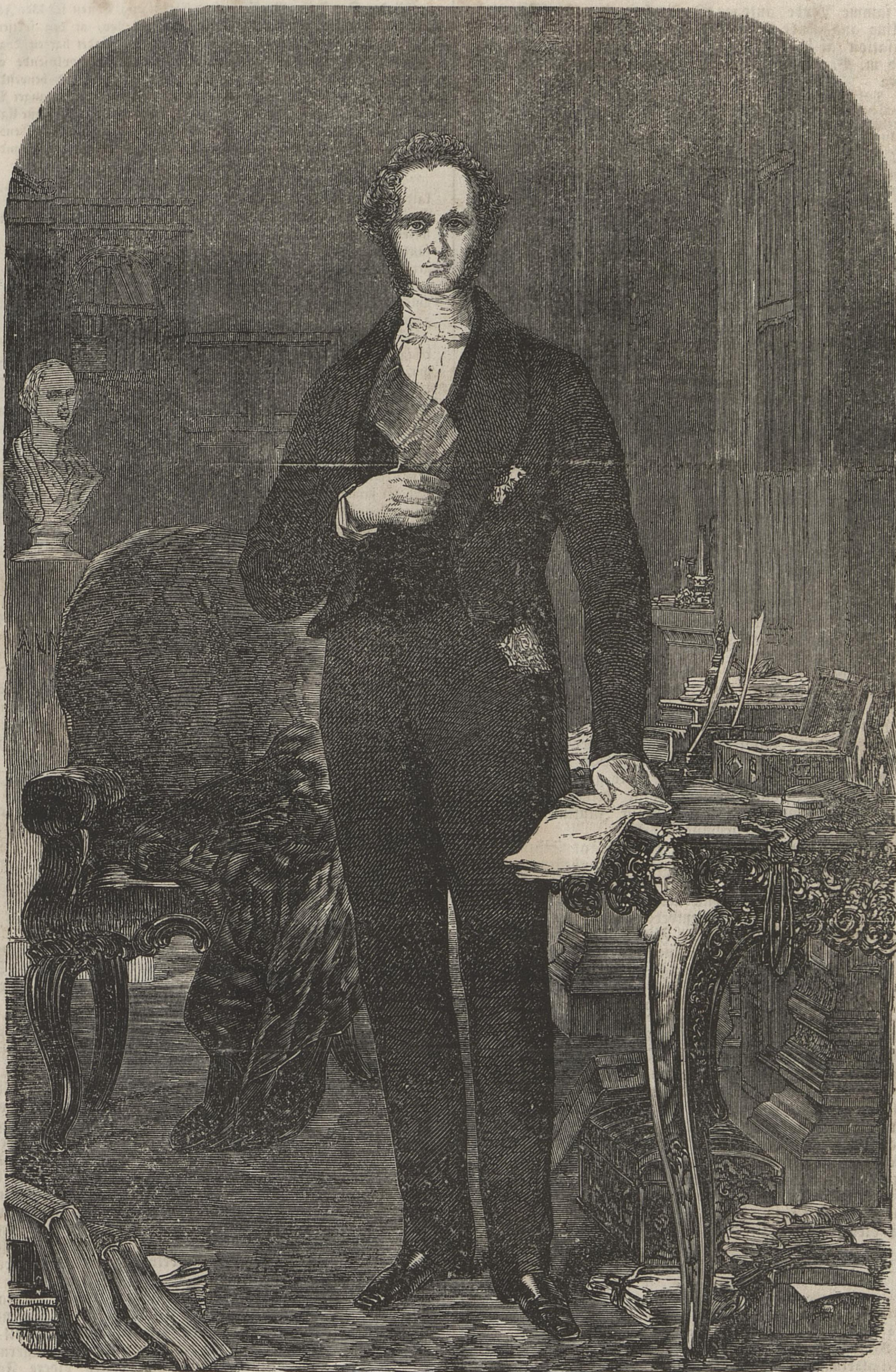
For at undgaae Indflydelsen af Elasticiteten af de enkelte Dele af dette Instrument paa Nøiagtigheden af det aflæste Resultat, bør man nok engang foretage den samme Operation, men i omvendt Retning, efter at have vendt det hele Instrument om. Virkningen af Ufuldkommenhederne i Instrumentet vil da faae den modsatte Indflydelse, og Middeltallet imellem de to aflæste Resultater vil give Figurens Fladeindhold særdeles nøiagtigt. Det udstillede Instrument kunde benyttes til en Figur indtil 22 Tommer lang og 4½ Tom. bred; større Figurer maa først inddeles i mindre Dele.

Lord Palmerston.

Henry John Temple, Viscount Palmerston (Grevsk. Dublin) og Baron Temple af Mount Temple (Grevsk. Sligs) i den irske Peerstand, er ældste Søn af Henry, Lord Palmerston, der døde 1802, hvorved Sønnen altsaa succederede ham i hans Titler og Værdighed. Han er en Ætling af den paa Cromwells og Karl II.s Tider berømte Statsmand og Diplomat, Sir William Temple, der i 1668 afsluttede den bekjendte Tripel-Alliance, og forresten greb virksomt ind i hine Tiders Begivenheder. Man skulde saaledes fristes til at tro, at Talentet har gaaet i Arv i Familien; i alle Fald tør det maaskee være Stamfaderens Anseelse, der allerførst sporede Ættens nuværende Repræsentant til at slaa ind paa samme Bane. Palmerston er fød den 20de Octbr. 1784, besøgte Universitetet i Cambridge, og kom allerede 1805 i Underhuset, hvor han sluttede sig til det Frankrige fiendske Tory-Parti. Hans Forretningsdygtighed og Veltalenhed, understøttet af hans anseede Familie-Konnexioner, maatte tidlig sikkre ham indflydelsesrige Poster i Ministeriet; saaledes blev han allerede i sit 25de Aar (1809) Krigssekretær, og beklædede dette Embede i hele 19 Aar under Spencker Percevals, Lord Castlereaghs, Lord Liverpools, Cannings og Lord Goderichs Ministerier. Alle disse Ministerier vare vistnok Toryministerier, men det er bekjendt nok, hvilken liberal Charakter Cannings Toryisme antog. Til dette Slags Toryisme sluttede ogsaa Palmerston sig, og kom derved i aabenbar Opposition mod det virkelige reactionære Toryparti, hvorfor han ogsaa i Aaret 1828 tilligemed sine Venner Huskisson og Grant traadte ud af det Wellingtonske Ministerium. Men allerede to Aar efter, da dette Ministerium, i altfor stor Modsætning mod den almindelige Mening, maatte vige Pladsen for Lord Greys Whigministerium, kom Palmerston atter ind paa Minister-Banen som Udenrigsminister, i hvilken Egenskab han i Særdeleshed har udmærket sig og vundet Anseelse. Kraftigst understøttede han Reformbillen, og tog ved denne Leilighed ikke i Betænkning, ligefrem at erklære, at det forrige Ministerium alene

kunde tilskrive dets Foragt for den offentlige Mening Skylden for at det ei formaaede at holde sig. Han opretholdt Belgiens Uafhængighed, og begunstigede de konstitutionelle Bevægelser i Spanien og Portugal. Han vedblev at beklæde sit Embede ogsaa efter Greys Udtræden, da Lord Melbourne optraadte som Premierminister. Paa denne Tid (22de April 1834) sluttede han den bekjendte Ovadrupelalliance med Frankrige, Spanien og Portugal, ligeledes til det konstitutionelle Princips Opretholdelse. Men dette første Melbourneske Ministerium kunde, som bekjendt, ei holde Stand; allerede i November 1834 maatte det træde af, og følgelig gik ogsaa Palmerston tilbage til Privatstanden. Dog blev det nye Peel-Wellingtonske Ministerium ei af større Varighed. I det nysvalgte Parlement, der traadte sammen i Febr. 1835, led det flere Nederlag, og maatte den 8de April samme Aar resignere. Melbourne traadte atter op som Premierminister, og ved Siden af ham Palmerston i sin forrige Stilling som Udenrigsminister, medens Lord John Russell blev Indenrigsminister. Palm rstons Politik havde imidlertid mere og mere antaget en decideret liberal Charakter. Han gjorde det til sin Hoved-Opgave, at sætte Grændser for Ruslands tiltagende Vælde. Allerede Canning, skjønt en Tory-Mand, havde erkjendt, at en af de bedste Modvægter mod Udbredelsen af den russiske Indflydelse var en tilsvarende Udbredelse af de liberale Ideer. Denne Idee opfattede Palmerston fuldkommen, og bearbeidede den videre, i Europa som i Asien. Det var lykkets Rusland under den almindelige Fastlandsfrygt for Juli-Revolutionen at tilintetgjøre den polske Selvstændighed, derpaa ved Traktaten af Unkiar Iskelessi at gjøre sig det tyrkiske Rige halv underdanigt, og endelig at erhverve en lignende Indflydelse hos den persiske Schah; tillige gjorde det store Anstrængelser for aldeles at undertvinge Kaukasus, hvor Tscherkesserne hidtil ei havde villet underkaste sig. Det hjalp ikke, at baade England og Frankrige protesterede mod Traktaten af Unkiar Iskelessi. Rusland forfulgte sin Politik. Palmerston synes nu for det første hemmeligt at have lagt det Hindringer i Veien. Et engelsk Handelshuus i Bukarest knyttede Forbindelser med Tscherkesserne, der opmuntredes og understøttedes. Det er bekjendt, hvorledes det engelske Skib Vixen blev opbragt af den russiske Blokade-Eskadre ved Tscherkessiens Kyst, og priisdømt i Sebastopel. Denne Krænkelse af det engelske Flag fordrede flere Underhuusmedlemmer hevnet ved aabenbar Krig. En saadan vovede Palmerston vel ikke at begynde, men vedblev dog at begunstige Tscherkesserne, og tillige lykkedes det ham ved sin diplomatiske Dygtighed at bearbeide Østerriges Ængstelse for Ruslands overhaandtagende Vælde, og derved at drage det ellers saa antiliberale Wienerkabinet ind i den engelske Interesse. Der afsluttedes en Handelstraktat med Østerrig, hvoraf det viste sig, at denne Magt var enig med England i dets orientalske Politik, og at man i Fællesskab havde besluttet at hindre den russiske Magts Overgreb. Dette bestyrkedes endmere ved en samtidig Traktat med Porten, hvorved England her fik en Indflydelse, der næsten opveiede Ruslands. Rusland var imidlertid virksom i Asien, hvor dets Agenter ophidsede saavel Schaben af Persien, som Smaafyrsterne i Kabul og Kandahar m. m. mod den britiske Interesse, og bearbeidede endog Indbyggerne i de engelske Besiddelser selv. Da var det, at Generalguvernøren Lord Auckland saa sig nodt til at begynde Krig, og denne endtes, som bekjendt, saa heldigt for de engelske Vaaben, at det russiske Kabinet maatte bide i det sure Æble aldeles at desavouere sine Agenter, lige indtil Gesandten i Persien, Grev Simonitsch, medens de britiske Besiddelser udstraktes til deres naturlige Grændser, og den britiske Indflydelse i Kabul for det første var sikkret. At Palmerston under en saa aaben Kamp mod den antiliberale Interesse af sine Modstandere skildredes som en svag og forfængelig Vendekaabe, er ei at undres over; det var først de glimrende Bedrifter i Orienten, der nogenlunde bragte dem til Taushed. Det var imidlertid fra en anden Kant, at Melbournes og Palmerstons moderate Whigministerium skulde rokkes. Feargus O'Connor havde bragt Chartist-Bevægelserne istand. Ministeriet ansaa sig nødt til at bruge Strenghed for at holde dem indenfor de lovlige Skranker. Deraf viiste det sig, at Whigministeriet enten havde tabt, eller stod i Begreb med at tabe sin Popularitet. Toryerne og de Radikale slog sig sammen for at styrte det, og Spørgsmaalet om Suspensionen af Kolonialforfatningen paa Jamaika, skjønt i liberalt Øiemed, gav Anledningen. Ministeriet fik kun en Majoritet af fem Stemmer, og resignerede derfor 1839. Det lykkedes imidlertid hverken Wellington eller Sir Robert Peel endnu at faa et nyt Ministerium istand, og det Melbourneske Ministerium havde saaledes den Triumf, efter Dronningens indstændige Bønner at indtræde paany, dog kun for en kort Tid; thi dets Stilling var heel prekær. I 1840 lykkedes det endelig de moderate Toryer under Sir Robert Peels Præsidium at fortrænge det. Hertil bidrog vel heller ikke lidet Palmerstons, i Sammenligning med hans tidligere Optræden i alle Fald besynderlige, Demonstration mod Frankrige, da han sluttede en Traktat med Stormagterne, hvorved dette Rige udelukkedes fra Deeltagelse i Orientens Anliggender, et Skridt, der paa hængende Haar havde vakt et Brud med Frankrige. Palmerston traadte nu i Oppositionens første Rækker. Han havde kort før sin Udtrædelse sluttet sig saameget fastere til Melbourne ved (den 16de Dec. 1839) at egte hans Syster, Enke efter Lord Cowper.

Det Peelske Ministerium kunde ligesaalidet som det Canningske forblive uberørt af Tidens, Liberalismen gunstige, Aand. Dets hæderlige Bestræbelser for Frihandelssystemet bragte Sir Robert næsten over til Whiggerne, og forsaavidt han fra disses Side mødte Opposition, var denne, som det synes, mere at tilskrive nedarvet Familie-Uenighed, end virkelig Menings-Ulighed. Hvis Palmerstons Opposition mod det Peelske Ministerium har været noget stærkere, end dettes Liberalitet ellers synes at burde retfærdiggjøre, da er det vistnok for en Deel at tilskrive den hos ivrige Forretningsmænd naturlige og undskyldelige, om end ei altid ganske tilbørlige Skinsyge over at see sine tilvante Sysler forvaltede af andre Hænder. Mindre Undskyldning fortjener det, hvis, som Nogle paastaa, Palmerstons Opposition bragte ham i nogen Tilnærmelse til den slet-teste Klasse af Sir Roberts Modstandere, de saakaldte Protektionister, der søgte, og endnu søge, at afskaffe Frihandelssystemet, og bringe Frihandelen ind under sine gamle Baand. Tilnærmelsen var dog, om den overhoved existerede, kun forbigaaende; den var i alle Fald forsvunden, da Splittelsen mellem Toryerne selv i 1846 nødte Peeliterne til at aftræde, og Lord Russell dannede et nyt Whigministerium, i hvilket Lord Palmerston atter tiltraadte sin gamle Post. Siden den Tid, lige til sin Udtrædelse af Ministeriet i forrige Maaned, har Lord Palmerston med ufravendt Blik fortsat sin Virksomhed for Liberalismen. Har han end i enkelte Spørgsmaal, f. Ex. det slesvigholstenske, opfattet Tingenes sande Væsen feilagtigt, saa har han dog troet at handle til Liberalismens Fordeel; og negtes kan det ikke, at den danske Alliance med Rusland ei

Lord Palmerston.

var skikket til at give ham et rigtigt Begreb om Tendensen af den danske Politik. Hans Popularitet har ved hans liberale Færd tiltaget overordentligt. Den steg til det høieste i den sidste Tid, da han deels saa kraftigt og aabenbart tog den af sine Beretninger om det neapolitanske Hofs Grusomheder bekjendte Gladstones Parti ligeoverfor dette Hofs Remonstrationer, og i sin Skrivelse til den neapolitanske Minister uforbeholdent yttrede sin Misbilligelse af dets Inhumanitet, deels lagde saa umiskjendelige Sympathier for Dagen for Ungarernes Sag under Kossuths Ophold i England. Dette bevirkede, som bekjendt, at den russiske, østerrigske og preussiske Minister i Fællesskab indgave en skarp og tildeels truende Forestilling til det engelske Kabinet. Denne Forestilling tilskrev man i Almindelighed ogsaa hans pludselige Aftræden fra Ministeriet, medens de øvrige Medlemmer vedbleve. Velunderrettede ville imidlertid paastaa, at dette ei skal være Grunden, men tvertimod, at han skal have viist større Sympathier for Ludvig Napoleons Statskoup, end hans øvrige Kolleger, ja endog i den Anledning givet den britiske Gesandt i Paris en Instrux, aldeles forskjellig fra Premierministerens. Hans Modstandere gjentage her deres gamle Beskyldning imod ham for altfor stor Smidighed, der grændser til Vendekaaberi; de ville endog vide, at han skal have isinde at tilfredsstille sin Harme ved at slutte sig til Protektionisterne, og der mangler ikke paa spydige Udfald mod ham i denne Anledning. Hvorvidt dette medfører Sandhed ville vi, naar Parlementet atter sammenkaldes, snart faae at see. Der skal meget til at troe det, og det synes heller ikke at være Folkets almindelige Tro; tvertimod skal hans Popularitet være saa stor, at man spaar hans nær forestaaende Ophøielse til Premierminister, det vil sige, at det nuværende Ministerium, for hans Udviisnings Skyld, vil lide et komplet Nederlag i Parlementet, og at han vil faae det Hverv at danne et nyt Ministerium. Men dette vil vel neppe blive Tilfældet, hvis han støtter sig til Protektionisterne.

Palmerston sidder nu i Underhuset som Medlem for Tiverton i Devonshire; forhen sad han for Cambridge Universitetet. Som irsk, ikke engelsk eller britisk Peer, er han i England ikke Medlem af Overhuset, men kun Commoner, og saaledes valgbar til Underhuset. Han er en smuk Mand af et indtagende Ydre, besidder store Talegaver, og en ved en mangeaarig Routine øvet Forretningsdygtighed, som vanskelig kan undværes i Kabinettet, og som endog hans Modstandere anerkjende. Men de bebreide ham, som vi ovenfor nævnte, en vis Forfængelighed og Smidighed. Hans Familievaabens Motto er, besynderligt nok, „flecti, non frangi", (bøjes, ikke knækkes), hvilket er hentet fra den bekjendte Fabel om Sivet og Egen. Det derved udtalte Princip synes altsaa virkelig at foretrække Smidighed og Eftergivenhed for urokkelig Modstand.

Palmerstons private Liv skal i hans yngre Dage have været noget friere, end man kunde ønske især hos en Mand i hans fremragende Stilling. Hans sildige Giftermaal kan maaskee af denne Grund forklares.

Vort Portræt af Palmerston er udført efter det Maleri, som John Patridge har malet for 120 af Underhusets Medlemmer og som af en talrig Deputation af disse høitidelig overbragtes ham den 25de Juni 1850. Lorden er fremstillet staaende og i Legemsstørrelse, iført sit Aftenantræk og smykket med Bathordenen. Værelset, hvori han staar, indeholder de sædvanlige Atributer paa hans Embede, blandt hvilke en Buste af hans politiske Forbillede og tidligere Kollega, Canning, især er fremtrædende. **M.**

Oversigt over Storthinget i 1851.

(Fortsættelse fra Nr. 10).

I Storthingets Møde den 10de Marts antoges efter ubetydelige Debatter et af Holst fremsat Forslag om Inddragelse af Skildvagterne udenfor Storthingslokalet, som en overflødig og kostbar Indretning.

I Møde den 12te Marts bifaldtes ligeledes en under 4de næstforhen af Justitskommitteen afgiven Indstilling om at et af Statskassen mod eventuel Refusion udbetalt Beløb, 1046 Spd. 17 ß., til Dækkelse af afdøde Sorenskriver Arndtsens Ansvar til Bamble Overformynderi, maa passere til Udgift.

I Odelsthinget den 17de Marts besluttedes eenstemmigen og uden Debat, at henlægge Sagen angaaende Ophævelse af Plakaten af 21de Juli 1743, der forbyder Fogder, Sorenskrivere og Geistlige paa Landet at tilforhandle sig faste Eiendomme i deres Embedsdistrikter.

I samme Møde antoges Justitskommitteens (Nr. 2's) Indstilling angaaende den kongl. Proposition om en forandret Organisation af Politiretterne i Throndhjem og Christianssand m. V. Lovforslaget, der senere er sanktioneret, lød saaledes:

§ 1. Politikommissionerne og Politikammerretterne i Throndhjem og Christianssand ophæves. Politisagerne i disse Kjøbstæder skulle behandles og paakjendes af en af vedkommende Stiftsoverrets Medlemmer bestaaende Politiret. I denne Ret, der skal have idetmindste en fast Retsdag ugentlig, og hvori Raadstuskriveren fører Protokollen, indtræder dog for Throndhjems Vedkommende Borgermesteren sammesteds midlertidigen istedetfor Stiftsoverrettens første Assessor, indtil dennes Embede vorder ledigt. § 2. Naar Sager angaaende Politiforseelser, der ikke kunne paadrage høiere Straf end Bøder af 2 Spd., i fornævnte Kjøbstæder forefalde, og Angjældende tilstaar Forseelsen, skal Politimesteren, forend Sagen henvises til Politiretten, forelægge Angjældende de Bøder, der ansees passende. Vedtager Angjældende at udrede Bøderne efter Forelæggelsen, blive disse i Mangel af Betaling at inddrive ved Udpantning. Vedtagelsen indføres i Politirettens Justitsprotokol, og har i Gjentagelsestilfælde samme Virkning, som om Sagen var afgjort ved Dom. § 3. Denne Lov træder i Kraft den 1ste Januar næste Aar.

I Storthingets Møde den 19de Marts forkastedes efter temmelig vidtløftige Debatter tvende Forslag til Forandringer i Reglementet for Storthinget, blandt hvilke et (af Valstad) gik ud paa, at Valg paa Thingets Embedsmænd skulde foretages hver 14de Dag istedetfor hver 8de Dag, og et andet (af Hagerup og Schavland) sigtede til at forebygge Debatternes Trækken i Langdrag ved den Bestemmelse, at de skulde afsluttes, saasnart ⅘ af de tilstedeværende Medlemmer stemte derfor. Tonsager modsatte sig hiint Forslag, da de ugentlige Valg, der vare ældre end Grundloven, havde noget Ærværdigt ved sig. Koren indvendte mod sidste Forslag, at det lidet stemmede overeens med vor Statsforfatning, der fordrede, at Næringsfrihed og Trykkefrihed skulde finde Sted. Schweigaard og Schydtz vare ogsaa, men af andre Grunde mod Forslaget, medens Harris, Rasch, Ueland og Fl. yttrede sig til Fordeel for samme.

I samme Møde behandledes et af Konstitutionskommitteen til Antagelse indstillet Forslag af Byfoged Vogt om at de Ord i Grundlovens § 14: „Til Statholder udnævnes enten en Normand eller en Svensk", skulle sættes ud af Kraft. — Stabell, der først fik Ordet, var enig baade med Forslagsstilleren og Kommitteen i at det nu var usandsynligt, at nogen Svensk, efterat Nationalitetsfølelsen i Europa har naaet en saadan Udvikling, som i den sidste Tid, vil blive udnævnt til Landets Statholder. Forslagets Antagelse var saaledes mindre nødvendigt. Imidlertid var Taleren især mod samme, fordi det kun var en halv Forholdsregel. Han havde aldrig indseet, hvad Statholderembedet skulde være godt for, og en Stat med saa faa Ressourser som Norge burde ikke anvende Penge til en for Landet saa lidet gavnlig Institution, hvori der ogsaa laa et stødende Provindsmærke.

Motzfeldt var ogsaa af den Mening, at Statholderembedet, hvis Funktioner forresten synes meget ubestemte, maa betragtes som en Anomali i vort Regjeringsmaskineri, hvad enten en Norsk eller Svensk udnævnes til at beklæde samme. Efterat have udviklet Statholderembedets Begreb og de med samme ifølge Grundloven forenede Funktioner, erklærede han sig mod nærværende Grundlovsforslag, men fremsatte derimod — til Afgjørelse paa næste Storthing — Forslag om det hele Statholderembedes Ophævelse.

Dahl (Kommitteens Formand) erklærede, at han, efter den Vending Sagen nu havde faaet, fandt sig beføiet til at foreslaae, at Vogts Forslag ikke skulde bifaldes, et Forslag, hvori Kommitteens øvrige Medlemmer ogsaa erklærede sig enige.

Ueland udtalte sig om hvor ønskeligt han ansaa det for Forfatningens Stabilitet, at man var sparsom med Grundlovsforandringer, især naar disse, som den foreslaaede, ikke vare særdeles nødvendige. Antog man Forslaget, kunde det ogsaa synes som om man havde Animositet mod Broderfolket, og dette vilde indvirke ubehageligt paa det ønskelige Forhold, som nu er indtraadt imellem samme og os.

Efter nogle Bemærkninger af Dahl ved Uelands Anbragte, skred man til Votering, hvorved Kommitteeindstillingen eenstemmig blev forkastet. (Fortsættes.)

Norge.

Christiania. Ved kgl. Res. er det bestemt, „at der indtil videre tilforordnes Christiania Stiftsoverrets 2den Afdeling en 3die Assessor, saaledes at Retten midlertidig kommer til at bestaae af 4 Medlemmer.

— Det akademiske Kollegium har med Kirkedepartementets Samtykke overdraget Kand. med. F. C. Schübeler Ledelsen af det Dyrkningsforsøg af økonomiske Vexter m. V., som Kollegiet agter for det Første at lade anstille i den botaniske Have. Til de Vexter, hvormed Forsøg skulle gjøres, henregnes Varieteter af de almindelige i Europa dyrkede Kornsorter, Fodervexter, Kjøkkenurter, techniske Planter, forædlede Frugttræer og Bærbuske samt vilde Træer, ikke blot europæiske, men ogsaa fra andre Verdensdele, som f. Ex. nordamerikanske Ege- og Naaletræer m. fl.. Det paaligger Lederen af disse Kulturforsøg at skaffe sig Kundskab om Udlandets Fremskridt i denne Retning og ogsaa søge at gjøre sine Landsmænd bekjendte dermed.

— Ansøgninger om Stipendier af de af Storthinget bevilgede Midler til videnskabelige Reiser her i Landet og i Udlandet skulle indleveres til Kirkedepartementet inden denne Maaneds Udgang.

Laurvig. Sagfører J. Sverdrup er valgt til Ordfører i Formandskabet for indeværende Aar.

Fra **Stavangerkanten** berettes om et godt Sildefiske, som har fundet Sted der ved Nytaarstid.

Fra **Bergen** berettes, at Ole Bull ankom med Dampskibet Glenalbyn til Leith den 20de Dec., og at Riis's nye Lystspil „Julegjæsten" er bleven opført 2den Nytaarsdag, det norske Theaters Stiftelsesdag.

— I Formandskabet er Brigadeauditør Smit valgt til Ordfører og Assessor Ege til Viceordfører.

Throndhjem. Formandskabet har gjenvalgt Politimester Bætzman til Ordfører og Byfoged Meldall til Viceordfører.

Tromsø. Der berettes, at de religiøse Forvildelser blandt Kautokeino-Finnerne nu ere udartede til reen Galskab og Fanatisme.

Oversigt over norske Blades Indhold.

En Indsender i Mgbl. for 14de Januar antager, at den mindre raske Afsætning paa det britiske Bibelselskabs Bibler tildeels skriver sig deraf, at Apokryferne mangle. Denne Antagelse er vistnok den rigtige; den bestyrkes ogsaa ved den forholdsviis hurtige Afsætning, som private Bibler, hvori de apokryfiske Bøger findes, have ved Siden af Bibelselskabets. Almuesmanden vil have med Alt, hvad der henhører til den hellige Skrift. Hine forstødte Bøger tjene ham desuden til etslags Morskabslæsning, som det vilde være ubilligt at berøve ham. Han læser med ligesaa spændt Opmærksomhed Historien om Tobias, om Susanna og Bel i Babylon som „den Dannede" læser sine Romaner.

Under Overskrift „Pressen" giver Christiania-Posten for 13de Januar „Stavangers Amtstidende og Adresseavis" det Lov, at den fortjener at henføres blandt vore bedste(!) Provindsblade. „Bladet har en dygtig og oplyst Redaktion, der har vidst at gjøre dets Indhold oplysende og interessant, og som navnligen har havt sin Opmærksomhed henvendt paa saadanne Gjenstande, som ere af speciel Interesse for Stavanger By og Omegn". Det har i fire Aar været Byens og Distriktets eneste Ugeblad; men nu faar det en Rival, da Udgiveren af det indgangne „Agdesidens Budstikke", der skal flytte til Stavanger for i April Maaned at begynde med et nyt Blad.

„Fædrelandets Ven" (som nu Følgebladet til „For Fattig og Riig" kaldes) indeholder i sit andet Nummer en Beretning om „en af den gamle Børneven Hr. General Birch i Forening med flere af Samfundets Bestyrelse og Medlemmer arrangeret Børnefest", der fandt Sted i Samfundshuset paa Enerhougen Helligtrekongersaften. Mange havde bidraget til at gjøre det Hele saa smukt og festligt som muligt; Maler Bing havde malet et Transparent, hvori stod et Vers af P. Andersen. Forgylder Fagerberg havde foræret Samfundet en smuk Lysekrone i Julegave, der nu ogsaa kom til Anvendelse.

De throndhjemske Blade meddele „Kommitteeindstillingen i Domkirkesagen". Den gaar ud paa at udstæde en Opfordring til Almeenheden om, ved Erlæggelse af maanedlige eller aarlige Skillingsbidrag at ville lægge sin Interesse for Domkirkens Restauration for Dagen. Der tilraades at sætte Maximum for Bidragene kuns til 2 Skilling, og at lade Subskriptionen i Byerne lyde paa maanedlige, men i Landdistrikterne paa aarlige Bidrag. Kommitteen antager nemlig, at man bør lægge langt mindre Vægt paa de indsamlede Pengebidrags Størrelse end paa Subskribenternes Antal. „Idet man tegner sig til Bidrag, stiler man med det samme ligesom en Petition eller Adresse til Regjering og Storthing, hvorved man erklærer Kirkens Restauration at være et Nationalanliggende". Vil desuagtet Staten ikke dertil bevilge mere end den pligter for Kroningskirken, da maa man „fordre Opofrelser af Rigdommen og Intelligentsen". Overtager Staten Restaurationen og Vedligeholdelsen af Kirken, vil utvivlsomt dens Midler ogsaa blive overdragne til Statens Disposition. Kirkens Inspektion har allerede for længere Tid siden foreslaaet, at 500 Spd. aarlig maatte af dens Midler anvendes til Restaurationsarbeidets Fremme. Kommitteen foreslaar dernæst, at Filialafdelinger skulle søges oprettede, i Byerne ved at henvende sig til Formandskaberne, i Landdistrikterne ved at henvende sig til Præsterne. Det ansees ønskeligt, om Subskriptionsindbydelsen kunde ledsages af lithograferede Tegninger af Kirken i dens ældre og nuværende Tilstand samt af en kort populær Beskrivelse over den og dens Skjæbne i Tidernes Løb. — I et den 2den Jan. afholdt Møde blev Indstillingen fremlagt og efter Debatter antagen med en ringe Forandring.

Sverige. Et af Englands meest udmærkede tekniske Tidsskrifter „The Artizan" meddeler, ifølge Aftonbladet en Beskrivelse over det svenske Dampfartøi Berzelius og dets Maskineri. Efterat have omtalt de Særegenheder ved Maskineriet, som udgjør Forstanderen for Motala mekaniske Værksted Carlsunds egen Opfindelse, ytrer Udgiveren: „Disse Maskiner bestaae af færre Bestanddele, ere lettere og indtage mindre Plads, end nogen hidtil anvendt Maskine, som vi nogensinde have seet; og Tegningen dertil saavel som Udførelsen af Arbeidet, baade hvad selve Maskineriet og Fartøiets Skrog angaar, vilde være en Hæder for det første Maskinværksted i Storbritanien."

Danmark. Ifølge Bulletin fra Livlægen bliver Hs. Mj. Kongen bedre for hver Dag og han har begyndt at være oven Senge nogle Timer om Dagen. — Dampskibsfarten mellem Hjerting, Ballum og Lowestoft i England vil igjen blive aabnet af Northern-Steam-Packet-Kompagniet midt eller sidst i Marts Maaned. Der anlægges nu en Bro ved Hjerting, der er saavidt færdig, at den kan tages i Brug ved Dampskibsfartens Begyndelse, saa at den hidtil saa besværlige Baadetransport af Kvæget ganske kan undgaaes, og dette heller ikke behøver at heises op i Skibene, men vil kunne gaae lige ombord. — Paa Kjøbenhavns Theater er opført et nyt Syngestykke „Stella", hvortil Musiken er komponeret af Syngemester Rung. Stykket gjør megen Lykke. — Loven om en ny Demarkationslinie er nu bleven sanktioneret. Kjøbenhavn vil saaledes kunne udvides betydelig udenfor Volden og indenfor Søerne.

Kammerherre Bille er kommen tilbage fra sin udenlandske Sendelse. Kongens Kommissær i Holsten Grev Reventlow-Criminil og Minister Bardenfleth ere begge ankomne til Kjøbenhavn sandsynligviis for at deeltage i Forhandlingerne om det af Hr. Bille bragte Resultat og dettes videre Følger. Statsraadet har senere holdt et Møde, i hvilket man antager, at endelige Beslutninger i Anledning af den bragte Besked ere blevne tagne. Rygtet vil vide, at en af disse Beslutninger er, at Holestneren Grev Carl Moltke skal afløse Bardenfleth som Minister for Slesvig.

Blandede Efterretninger.

Den 12te dennes tog Louis Napoleon i Tuilerierne sin Bolig og hans Dekreter dateres allerede fra denne kongelige Residents.

Moniteuren af 4de dennes indeholder et Dekret, hvori det hedder, at Præsidentens Brystbillede i Fremtiden skal anbringes paa de franske Mynter, istedetfor den allegoriske Figur, der forestiller Republiken, og istedetfor Inskriptionen: Liberté Egalité Fraternité (Frihed, Lighed og Broderskab), anbringes Præsidentens Navn „Louis Napoleon Bonaparte."

I Lyon ere 7 Personer af Krigsretten dømte til Døden paa Grund af de sidste Uroligheder der.

Den kolossale Statue af Friheden, som i 1848 blev opstillet paa Pladsen foran Palais Bourbon i Paris, er nu demoleret, og Nedrivningen af National-Repræsentanternes Forsamlings-Huus, som har kostet Statskassen, under Lamartines Regjering, 400000 Francs er ogsaa paa det nærmeste tilendebragt.

I Wien aabnedes Toldkongressen den 4de dennes med en Tale af Fyrst Schwartzenberg; han ytrede deri, at Hensigten med Toldkongresen ikke var at modarbeide den preussiske Toldforening, men at oprette en Forening, som skulde omfatte hele Tydskland.

Lembergs Avis af 27de f. M. forkynder meget haarde Domfældelser over 45 navngivne Polakker fra Galizien for politiske Forbrydelser.

Ifølge en Skrivelse fra Berlin af 7de dennes ophørte den tydske Flaade fra 1ste Januar d. A. at bære sit tidligere Navn og Skibene skulle sælges.

Kossuth opholdt sig for Øieblikket paa en prægtig Villa i Nærheden af New-York, som tilhører en Hr. M. Alliater; her tænker han at hvile nogle Dage efter de Anstrængelser, de første Dages Ophold i New-York faraarsagede ham ved den Mængde Taler, han maatte holde og den Mængde Festiviteter, han maatte bivaane. — Med 111 Stemmer mod 58, har man i Kongressen besluttet at udnævne en Kommittee af 5 Medlemmer for høitidelig at indføre Kossuth i Kongressens Forsamlingssal. Kossuth modtager fremdeles Beviser paa Amerikanernes Deeltagelse og Enthusiasme for Ungarns Sag og tillige forskjellige Slags Foræringer; saaledes forærede blandt Andre en vis Hr. O. Neilly ham 500 Akres Land, og det Fond, som oprettes til Understøttelse for Ungarernes Sag, skal nu alene i New-York have steget til 30,000 Dollars. — Kapitolet i Washington eller den Bygning, hvori Kongresen har sit Sæde, afbrændte den 24de f. M.

Sidste Census giver følgende Detailler over Fabrikvæsenet i de forenede Stater. Værdien af de forskjellige Fabrik-Indretninger er 530,000,000 Dollars; Værdien af de aarlig forarbeidede Raastoffer 550,000,000 Dollars; Arbeidslønnen 240,000,000 Dollars; Antallet af de i Fabrikerne sysselsatte Arbeidere 1,050,000.

Engelskmændenes Kommunikations- og Bygningsforetagender i Indien ligne i Storartethed de gamle Romeres. Det er utroligt, hvilke uhyre store Summer der anvendes paa Forbedringen af Kommunikationsmidlerne saasom Kanaler, Broer, Kunstveie etc. Nylig bevilgedes i et eneste Distrikt af Pendschab (Bari Duab) alene til Kanaler og Veie 500,000 Lstl. og i Bengalen til Tilendebringelsen af Ganges-Kanalen 1,000,000 osv. Til Jernbanearbeider i Indien er allerede bevilget 2,000,000 Lstl. foruden Grundværdien, som det vestindiske Kompagni leverer gratis.

Lieutenant Pim, som efter vor tidligere Beretning har begivet sig til Rusland for over Land at søge at opdage Franklin og hans Ledsagere, har hos den russiske Regjering fundet en varm Understøttelse; han gjør ogsaa efter russiske Lærdes Anviisning enkelte Forandringer i sin oprindelige Reiseplan. Den keiserlige Regjering skal endog have truffet en Overeenskomst med ham, om at udstikke en Telegraflinie til at forbinde Petersburg med Stæderne ved Atlanterhavets Kyster.

En af den berømte Schamils Høvdinger, Haschid Menad, skal have overgivet sig til Russerne paa Naade og Unaade.

Sultanen har atter givet et nyt Beviis paa sin Toleranse, idet han har besøgt en christelig Bryllupsfest. De fanatiske Muselmænd ere meget opbragte herover.

Parlementet paa Sandwiksøerne har antaget en kgl. Proposition, som gaar ud paa Forkastelsen af Frankrigs Fordringer (nemlig Adgang til Øerne for franske Missionærer, Tilladelse til at indføre franske Produkter, f. Ex. Vine og Brændevine osv.). Saafremt Frankrig med Vaabenmagt vil sætte sine Fordringer igjennem, skulle Øerne give sig under de nordamerikanske Fristaters Beskyttelse.

Ledige Embeder og Bestillinger.

En Kassererpost ved Hypothekbanken med Løn 600 Spd. aarlig. Der stilles Kaution for 5000 Spd.

En Sekretærpost ved samme Bank med Løn 400 Spd. aarlig. Andragender om disse Poster indleveres til Bankens Direktion inden 20de Januar.

Andragender om Konstitution i den ved kongl. Resolution af 2den Januar sidstleden midlertidigen oprettede 3die Assessorpost i Christiania Stiftsoverrets 2den Afdeling kunne inden 6 Uger fra 14de d. M. indleveres til Justits-Departementet.

Bekjendtgjørelser.

Christiania. Trykt i A. W. Brøggers Bogtrykkeri.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 17.] Udkommer hver Løverdag Aften. **Christiania den 24de Januar 1852.** Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. [I. Bind.

Indhold:

General Cavaignac.

Eugen Cavaignac, den omstyrtede franske Republiks bedste Støtte, nedstammer paa Fædrenesiden fra en gammel fransk borgerlig Familie, der allerede tidligere har skjænket Frankrig dygtige Mænd baade i Videnskaberne og Krigsvæsenet. Hans Fader, Jean Baptist Cavaignac, udmærkede sig under den første franske Revolution som ivrig Republikaner. Han blev valgt til Deputeret i Nationalkonventet, stemte for Ludvig den Sextendes Død og blev siden Medlem af de Femhundredes Raad. Under Keisertiden opholdt han sig deels i Frankrig, deels i Neapel, men blev efter Restaurationen nødt til at udvandre til Brüssel. Her døde han i 1829. — Generalens Moder, Julie de Corencey, er derimod af adelig Familie; hun er en dannet, værdig Kvinde og kjærlig Moder. Foruden Eugen har hun havt en anden Søn, der ogsaa var en ivrig Republikaner, men som døde i 1845, og en Datter, der ligeledes er død.

Eugen blev født i Paris den 15de December 1802. I den polytechniske Skole uddannedes han for den militære Løbebane. Da den franske Expedition til Morea i 1828 fandt Sted, var han allerede Stabskapitain i det andet Ingeniørregiment. I Julirevolutionen var han virksom Deeltager og viste sig som en ivrig Republikaner. For Ludvig Philip var han altsaa ikke den rette Mand. Dette viste sig endog tydeligere, da han, adspurgt af sin Oberst i 1834, medens han laa i Garnisonen i Metz, erklærede, at han i Tilfælde af en Opstand ikke vilde lade skyde paa Folket. Regjeringen lovede sig derfor ingen Glæde af at have ham i Frankrig, men sendte ham over til Afrika.

Her indlagde Cavaignac sig et hæderligt Navn ved sit uforfærdede Mod, sin Klogskab og Udholdenhed. Især udmærkede han sig i Aaret 1836 ved Forsvaret af Citadellet ved Tlemecen, over hvis Garnison af Frivillige han kommanderede, og tilbageslog Abd-el-Kaders idelige Angreb. I flere Maaneder var Forbindelsen med de øvrige franske Hærafdelinger afskaaren og Cavaignacs Bataillon udsat for de største Mangler. Men Kapitainen forstod at holde Modet i sine Soldater ikke alene ved selv at udsætte sig for samme Lidelser som de, men endog ved at underkaste sig større, og, forsaavidt det stod i hans Magt, at skaane og pleie dem. Herved indgød han Soldaterne ubegrændset Tillid, og Følgen var, at alle søgte at vise sig den Kapitain værdig, der foregik dem med saa godt Exempel.

Nu gik det raskt med Cavaignacs Forfremmelse. Næste Aar (1837) blev han Major, 1841 Oberstlieutenant, 1842 Oberst for Zuaverne og 1844 Brigadegeneral og Kommandør for Underdivisionen Tlemecen. Som saadan dæmpede han en farlig Opstand af Araberstammerne ved Vestgrændsen og foretog i Februar 1846 et Streiftog ind i det Marokkanske for at indhente Abd-el-Kaders omflakkende Leir, hvilket dog ikke lykkedes ham. Siden maatte han bekjæmpe Propheten Mohammed-ben-Abdallah, der i sit Overmod endog havde opfordret Generalen til at underkaste sig ham og antage Islam.

I 1847 vendte Cavaignac tilbage til Frankrig, men kun for strax at forlade det igjen, og overtage Kommandoen i Provindsen Oran, hvilken Lamoricière hidtil havde ført. Han blev dog ikke længe paa denne Post. Ved et Dekret af 24de Februar 1848 udnævnte den provisoriske Regjering ham til Generalguvernør i Algier og fire Dage senere til Divisionsgeneral. Men kort efter kaldt til Paris til Nationalforsamlingen, blev han den 17de Mai udnævnt til Krigsminister og strax derpaa ogsaa anbetroet Kommandoen over de til Nationalforsamlingens Beskyttelse bestemte Tropper.

Den 23de Juni brød hiint socialistiske Uveir løst, der truede med at tilintetgjøre al lovlig Orden og alle borgerlige Interesser. Udbruddet var længe forudseet. Staten kunde ikke i Længden holde ud at kjøbe sin indre Rolighed for Priisen af de uhyre stedse voxende Summer, der udfordredes til Opretholdelsen af de kolossale systematiske Tiggeanlæg, Nationalværkstederne. Og for Arbeiderne i disse gjaldt det nu, ved de foretagne Indskrænkninger, at være eller ikke være. Kampen begyndte med Opkastningen af Barrikader paa flere Punkter paa engang. De kraftigste Forholdsregler til at dæmpe Oprøret bleve strax tagne. Alle i Omegnen af Paris og langs med Jernbanelinierne fra Rouen, Lille og Orleans fordeelte Regimenter kaldtes til Hovedstaden. Ved et Dekret erklærede Nationalforsamlingen Paris i Beleiringstilstand og overdrog Cavaignac hele den exekutive Magt. Først søgte Generalen at bevæge Oprørerne til med det Gode at vende tilbage til Orden, men da dette var forgjæves, lod han Vaaben afgjøre Sagen.

Efterat Kampen havde varet i fire Dage og Tusinder vare nedskudte, kunde Generalen forkynde Paris's Indbyggere, at Ordenens gode Aand havde vundet Seier over Anarchiet. Men denne Seier havde Cavaignac kjøbt med Opofrelsen af sin Popularitet. Socialisterne, Almuen og Arbeiderne bleve lige forbitrede paa ham. Hans Trøst var dog, at han aldrig havde gjort sig Forhaabninger om, ved Hjælp af Folkegunst at faae den høieste Magt ihænde, ja at en saadan Magt for ham ikke havde synderligt Værd. Det var ham nok, til enhver Priis at have reddet Republiken. Den 28de Juni nedlagde han den ham anbetroede diktatoriske Myndighed. Men under Titel af Ministerpræsident erholdt han paany en Magt, der kunde kaldes kongelig, indtil han endelig ogsaa nedlagde denne Magt i den Mands Hænder, som ved Valgene den 10de December med stor Majoritet var bleven ham foretrukken til Frankrigs Præsident.*)

Imidlertid vedblev Cavaignac at virke for Republiken som den eneste Statsforfatning, Frankrig, efter hans Mening, kunde vente sig nogen Lykke af, indtil Napoleon, som derimod baade skriftlig og mundtlig havde ladet Franskmændene vide, at de kun ved Napoleonider kunde blive et skikkeligt Folk, den 2den December f. A. foretog sig paa egen Haand praktisk at bevise Satsen og opløste Nationalforsamlingen og lod de farligste og indflydelsesrigeste Republikanere fængsle.

*) Cavaignac havde som bekjendt de fleste Stemmer næst efter Napoleon, men for denne stemte dog fire Gange saamange, som for hiin.

General Cavaignac.

Cavaignac var da naturligviis ogsaa blandt disse. Om Morgenen Kl. lidt over 6 den 2den Dec. blev der ringet paa Generalens Dør, og en af Napoleon udsendt Politikommissær forlangte „i Lovens Navn" at slippe ind. Generalen vilde for det Første ikke lukke op, men da Kommissæren truede med at sprænge Døren, aabnede han den. „General, De er min Fange," sagde den indtrædende Kommissær; „Modstand er forgjæves, da jeg har truffet alle fornødne Anstalter. Jeg har Ordre til at arrestere Dem i Kraft af en Befaling, som jeg her skal oplæse for Dem." Generalen blev vred og brød sig ikke om at høre Befalingen oplæse, men udbrød: „Hvad? vil De arrestere mig?" Da Kommissæren forsikrede, at det var hans ramme Alvor, og at Generalen kun maatte klæde sig paa og følge ham, erklærede denne sig omsider villig dertil, men udbad sig den Gunst af Kommissæren, at blive bragt til sit Bestemmelsessted af ham alene, hvilket ogsaa blev ham tilstaaet. Generalen blev nu først ført til Mazasfængslet og senere til Ham.

Da det naturligviis blot var Præsidenten magtpaaliggende at gjøre de fængslede Generaler uskadelige for ham, indtil han var færdig med sit Statsstel, tilbød han snart gjennem Ministeren Morny Cavaignac Friheden, som det hed, for den Tjeneste, han havde viist Staten (i Junidagene); men Generalen erklærede, ikke at ville modtage Friheden som en Løn derfor, men som Noget, der tilkom ham, da han Intet havde forbrudt. Hvis ikke Ministeren (inden en bestemt Tid) besvarede hans Skrivelse vilde han dog forlade Fængslet, og da intet Svar indløb, har han ogsaa gjort det.

Hvad Generalens private Liv angaar, har dette, selv under hans Diktatur, været ægte republikansk, simpelt, men værdigt, og fuldt af Møie og Besvær. En Forfatter har sagt om ham, at hans Dag dengang udgjorde saagodtsom en uafbrudt Arbeidstime; og naar han endelig om Aftenen, efterat have endt sine Forretninger, havde samlet en udvalgt Kreds af Venner og Fremmede om sig, befandt Selskabet sig i hans Dagligværelser, hvor Øiet ikke mødte nogensombelst Pragt og hvor man endnu mindre erindredes om de stive Hofformer. Han viste sig altid mistroisk mod Mennesker, som han ikke havde prøvet, men sluttede sig desto nærmere til sine Omgangsvenner. Dog vilde han ikke vide af det Slags Fortrolige, som kaldes Yndlinge, og led ikke engang Skinnet af at Nogen havde særlig Indflydelse paa ham. Hans inderlig elskede Moder, med hvem han boede sammen, vilde formaaet Alt over ham, men gjorde dog ingen Brug af denne sin Magt.

Cavaignac har intet imponerende Ydre, men indgyder dog Høiagtelse ved hele sit Væsens ædle Simpelhed. Krigsmandens Strænghed og Borgerens Venlighed kunne hos ham siges at være sammensmeltede i een Person. Han er en slank, muskelstærk Skikkelse med fri Pande, store og sorte bydende Øine, brunt Haar og Skjæg, og en bleg, men ikke sygelig Ansigtsfarve.

Generalen har nu siden han kom af Fængslet giftet sig med sin Forlovede, en Broderdatter af Banquiren Odier, der skal være baade ung og smuk og desuden bringe ham en meget stor Medgift. Han ordner nu sit Huusstel, og vil, som det lader til, leve i Privatstand af sine Midler.

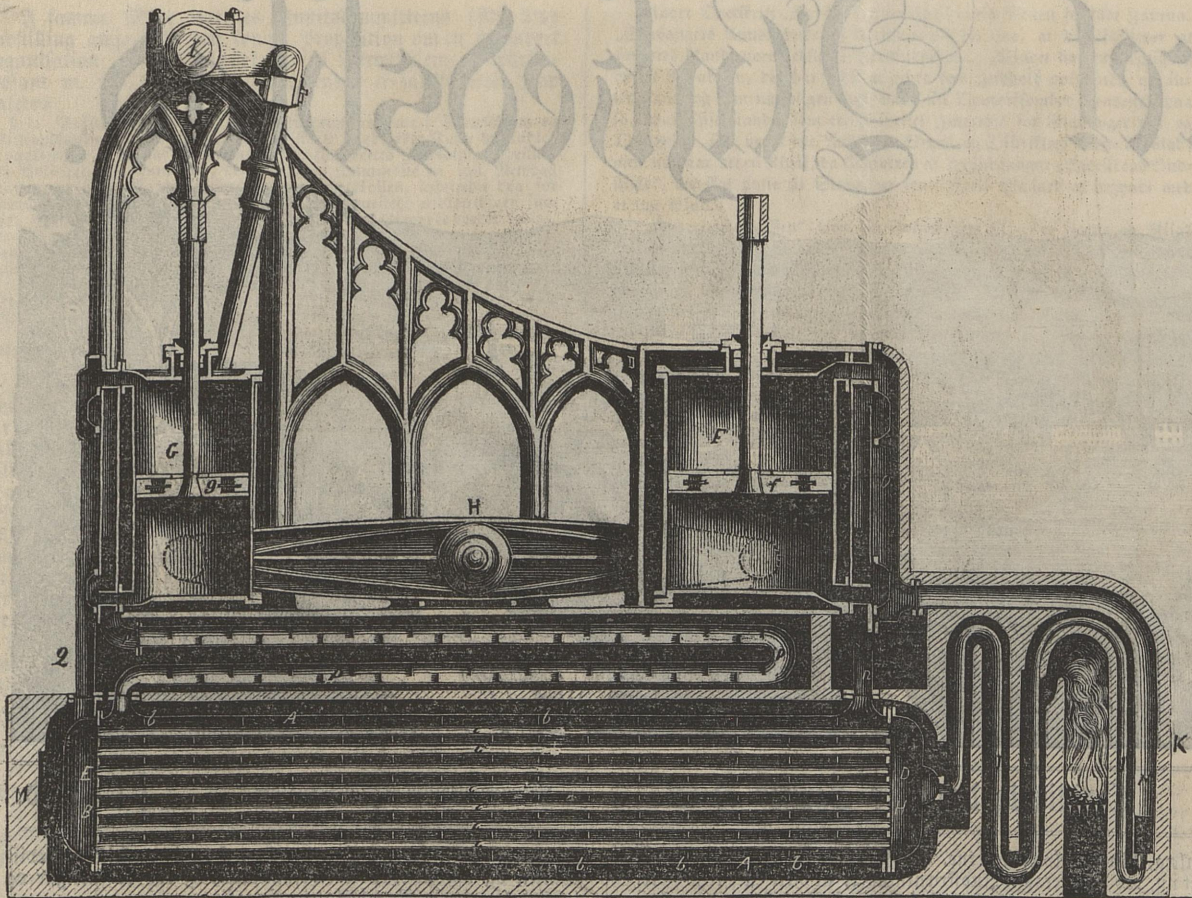
Cavaignac findes ikke blandt Navnene paa de talrige berømte Mænd, som efter Præsidentens Godtykke bortvises fra Frankrig. Men han skal selv være saa kjed af at leve under sit Fædrelands nærværende Forholde, at han i et Brev til sin Ven General Bedeau har ytret, at han frivillig vil forlade samme. Forøvrigt sees, at han har indgivet Ansøgning om Afsked.

P.

Ericssons Caloric-Maskine.

(Meddeelt af P. Steensstrup ved Akers mechaniske Værksted.)

Der er allerede tidligere i dette Blad meddeelt Beretning fra vor Chargé d'Affaires i de „Forenede Stater" om, at den berømte Ingeniør J. Ericsson nu skal have overvundet de Vanskeligheder, der tidligere have stillet sig mod hans Coloric-Maskines praktiske Anvendbarhed, — og at han nu lover sig de meest glimrende Resultater af denne sin geniale

Ericssons Caloric-Maskine.

Opfindelse. Hiin Beretning, hvor interessant den end er, giver dog ikke nogen Idee om de Principer, hvorefter Maskinen er konstrueret, og da man tør antage, at Maskinens Hovedprincip under dens Udviklingsperiode i det Væsentligste er befulgt, troer man, at en Beskrivelse af samme, saadan som den i dens Barndom saa ud, vil blive læst med Interesse. Nedenstaaende Skitse og Beskrivelse er taget af en lille Brochure, som Hr. Ericsson, efter ved Patent at have sikret sig Eiendomsret til Opfindelsen, lod udkomme i London i 1833. Meddeleren heraf har i 1835 seet en Maskine af 30 Hestes Kraft, hvilken i DHr. Braithwait & Ericssons Faktori i London var i Virksomhed. Man hørte dog ikke videre om denne Maskine, fordi det antoges, at den var praktisk uudførlig. Intet Metal, undtagen maaskee Platina, vilde kunne udholde Luftens Paavirkning under den høie Temperatur, for hvilken det stadig maatte være udsat, og dette Metals Kostbarhed indeholdt allerede en næsten uoverstigelig Hindring for Principets Anvendelse. Hvorledes Opfinderen nu har løst Opgaven, vil formodentlig den nærmeste Fremtid oplyse.

Hovedtrækkene ved denne Maskine, hvilke adskille den fra alle hidtil konstruerede Maskiner, hvis Formaal er at udvikle mechanisk Kraft formedelst Varmens Virkning, bestaae deri, at den Varme eller Hede, som er nødvendig for fra Begyndelsen at sætte Maskinen i Bevægelse — formedelst en særegen Overflyttelses-Proces gives tilbage, hvorved den kommer til at virke om igjen, istedetfor som ved Dampmaskinen — at gaae tabt i Kondensatoren eller i den frie Luft, naar den een Gang er brugt.

Det velbekjendte Phænomen, at Temperaturen eller Varmegraden hos forskjellige Substanser, hvor ulige deres Tæthed end er, ekvaliseres eller udjevnes indtil den bliver eens, — naar de komme i Berørelse med hinanden, — danner Basis for denne nye Anvend lse af Varmen. Men forinden man gaar over til Coloric-Maskinens Detailler, vil det være rigtigst at paapege dens vigtige Formaal, som er: at frembringe en opgiven Mængde mechanisk Kraft ved en Kvantitet Brændsel, der kun udgjør en Brøkdeel af det Kvantum, som af berømte Experimentatorer er paastaaet at være et Minimum.

Det Apparat, i hvilket Overflyttelsen af Varmen bevirkes, kalder Opfinderen „Regeneratoren", fordi det kan siges, at Kraft forsaavidt gjenfødes, som dens Aarsag, Varmen, der i andre Maskiner uafbrudt gaar tabt, ved dette Apparat bevares eller bringes tilbage, for atter at gjøre Tjeneste.

Ved den følgende Beskrivelse vil det blive indlysende, at det virkende Element eller det cirkulerende Medium i Caloric-Maskinen kan bestaae af hvikesombelst luftartige Substanser, som undergaae en betydelig Udvidelse ved Varmen. Men den atmosphæriske Luft vil sandsynligviis befindes bedst, da den lettest kan suppleres, dersom Læk ved Apparatet eller andre Omstændigheder skulde gjøre en forøget Indladning nødvendig.

Foranstaaende Tegning af Maskinen er med Overlæg arrangeret saaledes, at den kan give en klar Idee om Caloric-Maskinens Prineip i een Figur.

Den passende Plads for Regeneratoren og det afkjølende Apparat vilde naturligviis være ved Siden af Maskinen.

A er Regeneratoren, bestaaende af en Cylinder, som er lukket i begge Ender ved Pladerne BB; gjennem disse Plader gaae endeel smaae Rør C fra den ene Ende til den anden, endende i Kapslerne D og E, og som danne en fri Kommunikation imellem dem, uden dog at kommunicere med det Indvendige af Regeneratoren. — Et Antal Deleplader b afdeler den i Kamre, som kommunicere med hinanden derved, at Segmenter ere udskaarne af Pladerne vexelviis foroven og forneden. — Rørene C ere ogsaa forsynede med lignende Deleplader, placerede i modsat Stilling for hinanden. F er Maskinens arbeidende Cylinder, kaldet den varme Cylinder, og G er en mindre Cylinder, kaldet den kolde. Sidstnævnte modtager Luften, som kommer fra F og trykker den tilbage for hvert Slag Pistonen gjør, hvorved den igjen forsyner den arbeidende Cylinder, og ved at vedligeholde en stadig Cirkulation af Luften frembringer den altsaa tillige en stadig Overflyttelse af Varmen.

Begge Cylindres Pistoner ere ved Tværstykker og Sidestænger forenede til Ballancen H, paa samme Maade som almindelige Sø-Dampmaskiner, og Cylindrene ere forsynede med Glide-Ventiler af næsten almindelig Konstruktion, hvilke bevæges ved excentriske Skiver paa Hovedaxlen I.

J, er et System af Rør, indsluttet i et Ildsted K og som paavirkes af Ilden ved L; Forbrændingen vedligeholdes ved almindelig Træk gjennem Kanaler, der omslutte Regeneratoren og ende i en Skorsteenspibe. Den ene Ende af Rørene J i Ildstedet udmunder i Kapselen D, og den anden i Røret N, som kommunicerer med Ventil-Kassen O, paa den arbeidende Cylinder. P er eet eller flere Rør, som danne en Kommunikation imellem Regeneratoren og den kolde Cylinder. De have ogsaa en Mængde smaa Deleplader indvendig ligesom tidligere beskrevet i Rørene C, og de ere udsatte for Paavirkningen af et kjølende Medium, saasom en kold Luftstrøm eller koldt Vand. — Førend vi gaae over til at beskrive Maskinens Virksomhed, ville vi antage, at Ildstedet med dets Rør og den varme Cylinder ere blevne ophedede, og ligeledes at Regeneratoren med dens Rør er bragt til den samme Varmegrad i Nærheden af Ildstedet, men derimod gradeviis er koldere henad den anden Ende, hvor den bliver af samme Temperatur som den omsluttende Atmosphære.

Ved at undersøge Glideventilernes Stillinger paa Tegningen bliver det klart, at dersom Luft bliver trykket eller pumpet ind i Regeneratorens Kapsler, indtil den har opnaaet et bestemt Tryk, vil den paa den ene Side finde Vei gjennem Rørene i Ildstedet etc. ind i den øverste Deel af den varme Cylinder og paa den anden Side af den kolde Cylinder; men da den varme Cylinder er større, omtrent dobbelt saa stor som den kolde Cylinder, følger naturligviis, at Trykket paa Pistonen f vil overvinde Trykket paa g, og bevirke, at denne bevæges opad, idet den selv synker. Saaledes vil Bevægelsen begynde og ved at reversere Glideventilernes Stilling, naar Pistonerne have tilbagelagt deres hele Slag, vil Bevægelsen fortsættes uden videre Indladning af Luft.

Maskinens Virksomhed og Varmens Overflyttelse vil let blive forstaaelig af Tegningen. Antages Pistonen f nedadgaaende, saa vil det skjønnes, at den varme Luft fra den underste Deel af den varme Cylinder undviger under den underste Glideventil gjennem Røret n, og gaar ind i Regeneratoren, medens Pistonen g, der er opadgaaende, suger Luften fra Renegatoren gjennem Kjølerøret P, under den underste Glideventil ind i den underste Deel af den kolde Cylinder. Paa samme Tid trykkes den Luft, der er over Pistonen g, gjennem Røret Q, Kapselen E, Rørene C, Kapselen D, Ildstedrørene J, Røret N, og Ventilkassen O, ind i Overdelen af den varme Cylinder. — Saaledes ville da de 2de Cylindre supplere hinanden; men den varme Luft vil, ved det særegne Arrangement med Delepladerne i Regeneratoren, gjøre en meget forsinket og omstændelig Vandring gjennem samme, og saaledes afgive sin Varme til Rørene C, førend den kommer til Afkjøleren P. Den kolde Lufts Partikler ville under Passagen gjennem Kapselen E og Rørene C, hvor de formedelst Delepladerne i samme spredes og blandes saaledes, at de med Lethed optage den Varme, som disse Rørs udvendige Flade har optaget af den varme Luft, der kommer fra den varme Cylinder ind i Regeneratoren, blive meget opvarmede, inden de komme til Kapselen D.

Da nu Overflyttelsen af Varmen saaledes er forklaret, behøves det næsten ikke at siges, at Hensigten med Ildstedet er, foruden den at opvarme Apparatet fra Begyndelsen, tillige den, at gjengive den Varme, som uundgaaelig gaar tabt ved Radiation (udstraalende Varme) og ved Overflyttelses-Processen, og Hensigten med Afkjøleren er den, at berøve det cirkulerende Medium den Varme, som det ikke maatte have afgivet i Regeneratoren, saaledes at det under den lavest mulige Temperatur kan gaae ind i den kolde Cylinder.

Ved at fylde Maskinen med Luft af større Tæthed vil dens Kraft naturligviis forøges. Det er vist, at ved at forøge Tætheden i Rørene C etc. vil Tætheden i Regeneratoren ogsaa forholdsviis forøges; ved at holde Temperaturen af den Luft, som gaar ind i den varme Cylinder, omtrent 480° F. (omtrent 200° Reaumur) høiere end den Luft, der forlader den kolde Cylinder, vil Trykket i Rørene C dog altid forblive næsten dobbelt saa stort som Trykket i Regeneratoren, forudsat at Glideventilerne ere regulerede i Overeensstemmelse med Principet for Maskinens Virksomhed. I Praxis vil det befindes aldeles umuligt at vedligeholde Trykket i Maskinen uden en stadig Fyldning udenfra, hvorfor der anbringes en Pumpe, som drives af Maskinen, og som stadig trykker frisk Luft ind i Rørene i Regeneratoren. For at forebygge en for stærk Indladning anbringes en Sikkerhedsventil.

Til Slutning meddeler Opfinderen et Overblik over de Forsøg, der ere anstillede med en Prøvemaskine; men da de vundne Resultater, hvor lovende de end synes at have været, ikke vare ganske fyldestgjørende, og da man, efterat Opfinderen i mere end 20 Aar har arbeidet paa at gjøre Maskinen praktisk brugbar, er berettiget til at vente ganske andre Resultater, vil man her ikke gjengive Detaillerne ved Beregningen af Prøvemaskinens Kraft, men kun tilføie, at den havde en varm Cylinder af 14 Tom. Diameter og en kold Cylinder af $10\frac{1}{4}$ Tom. Diameter, begge med 18 Tom. Slag; Regeneratoren var $7\frac{1}{2}$ Fod lang, $8\frac{1}{2}$ Tom. Diameter, indeholdende 7 Rør af 2 Tom. Diameter hvert. Ved Dynamometer maaltes Maskinens Kraft at være omtrent af 5 Heste, — og Forbruget af Brændsel var omtrent $\frac{1}{3}$ af hvad en almindelig Dampmaskine af denne Kraft behøver.

Tamme Duer.

Man veed, at den Folkestamme, som beboer største Delen af Europa, har medbragt de fleste af sine tamme Pattedyr og Fugle fra de Dele af Asien, den udvandrede fra. Hesten og Asenet ere fra Tartariets Sletter, Faaret fra Asiens Bjerge, Gjeden fra Persien, Hønsene fra Java og Hindustan, Paafualen fra Ostindien o. s. v. Men man vilde tage mærkelig feil, om man i disse Egne af Asien vilde søge Stammerne for alle vore Huusdyr og Hjemfugle. Uroxen, som sandsynligviis danner Stammeroden til det Hornkvæg, der nu er Huusdyr i Europas fleste Lande, fandtes fordum i vild Tilstand i de fleste af de Egne, hvor den nu findes tam. Det samme gjælder om Svinet, som fordum levede i vild Tilstand endog i den sydligste Deel af Skandinavien. De vilde Stamfædre til den tamme Gaas og And ere ogsaa indenlandske. Man feiler derfor vistnok, om man giver sig til at lede efter Stammen til vor almindelige tamme Due i Orienten. Man behøver ikke at gaae saa langt; thi der er kun en ringe eller ingen Forskjel mellem flere Varieteter eller Racer af vore tamme Duer og den vilde Art, som beboer Norges steile Strandklipper. At denne imidlertid er den selvsamme Art, som beboer Klipper ved Stranden i Sydeuropa, viser strax en Sammenligning mellem Brissons, Pennants og Nilssons Beskrivelser over Klippeduen (Columba livia).

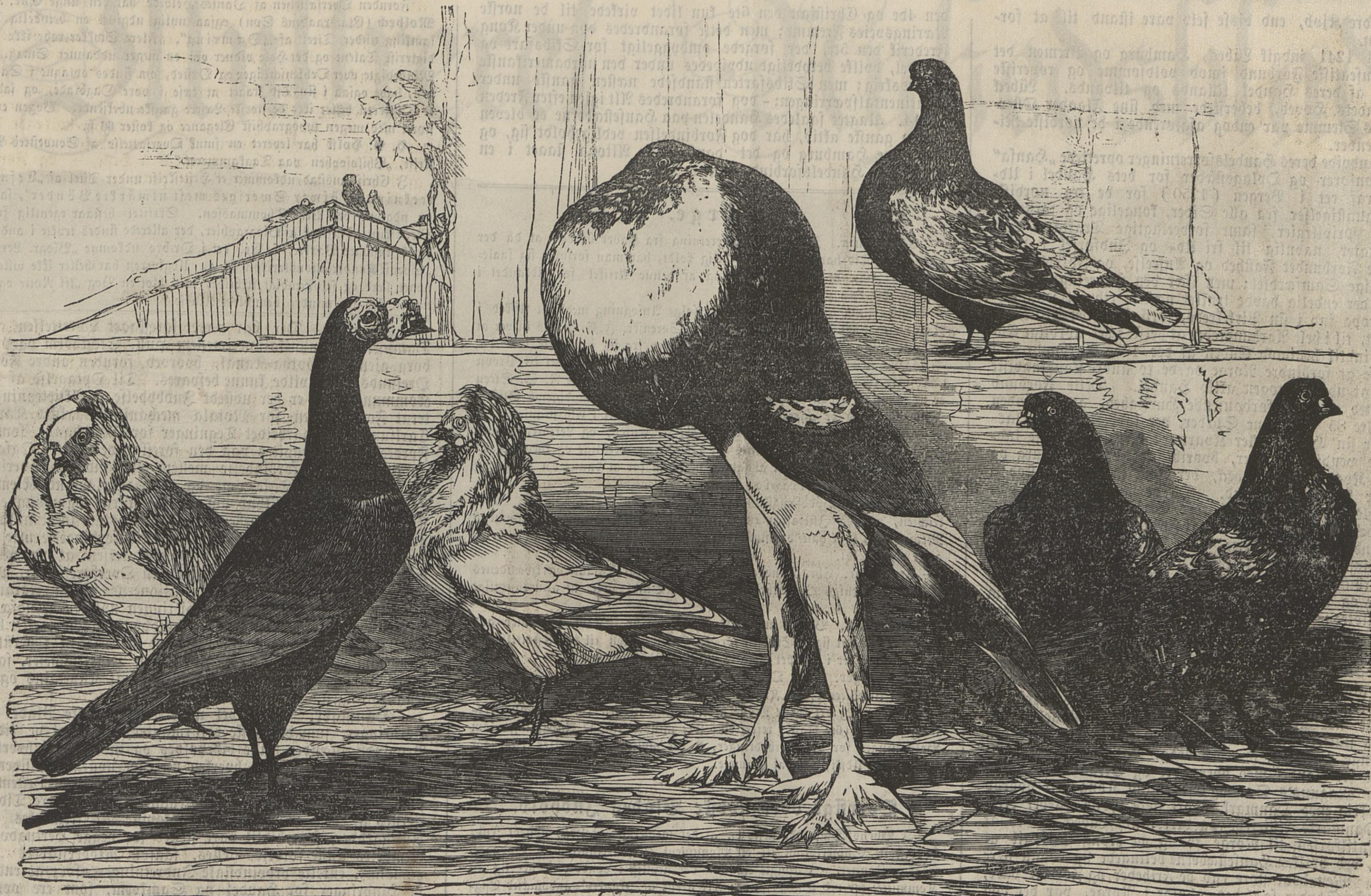
Som Stammemoder for vore tamme Duer og som hjemmelig i Norge er denne vilde Art dobbelt mærkværdig. Den beboer en stor Deel af Strandklipperne og de klippefulde Øer i Atlanterhavet og Nordsøen. Pennant har seet den i Mængde hækkende i Strandklipperne ved Wales og paa Hebriderne; Lucas Debes og Landt anføre den blandt Færøernes Fugle, og Biskop Pontoppidan vidste allerede, at den fandtes i Klipperne ved Kysten af det sydvestlige Norge. Professor Nilsson gav først efter Exemplarer, meddeelte af Hr. Esmarck, en Beskrivelse af den skandinaviske Klippedue. Senere har Lector Rasch, i Magazin for Naturvidenskaberne 12te B. 1836 S. 308 fgg., meddeelt følgende Notitser til dens Naturhistorie, hvilke vi her anføre:

„Renneso ligger $1\frac{1}{4}$ Miil i Nordvest for Stavanger; paa Touren derhen passerede vi den sydøstlige Pynt af Omø, som kaldes Heirebjerget, hvilket Navn den og med Rette synes at føre; thi stort var Antallet af disse Fugle, som paraderede paa denne Klipperyg, og i Frastand lignede opretstaaende Stokke. Vi talte indtil tredive. De ere som bekjendt yderst forsigtige og vanskelige at komme paa Skud. Ogsaa paa denne Ø skulle Klippeduerne have sit Tilhold i Sprækkerne af de steile Klippevægge. Duernes fornemste Tilholdssted er en steil Klippevæg, hvis Bjergart er Glimmerskifer. Paa denne findes en Mængde Sprækker, Huulheder og Terrasser. I Sprækkerne have Vedbenden og Gedebladet (Lonicera Periclymenum) o. fl. a. indkilet sine Rødder. I disse Revner og paa Terrasserne under det Hegn, som disse Buskvæxter forskaffe dem, bygge Duerne sine Reder. I Frastand ere de kjendelige fra Skovduer ved deres hvide Urogygium (Overgump). I deres Væsen og Stemme ligne de aldeles Maanedsduen, hvis Stammefædre de ogsaa ere. Hannerne spadsere frem og tilbage paa Klippeafsatserne med samme majestætiske Væsen og Kurren, som man seer og hører hos vore tamme Durikker. De lægge Æg fire a fem Gange om Aaret, to af Gangen, opholde sig der hele Aaret og foraarsage Bønderne betydelig Skade, ved at plyndre de nylig tilsaaede Agre, og i Høsttiden, medens det skaarne Korn endnu staaer paa Agrene.

Ikke alene paa Renneso, men ogsaa paa de nærmest omliggende Øer, Mosterø, Omø og Klosterø have de sine Kolonier, dog ere de vistnok hyppigst paa førstnævnte Ø, som tilbyder dem de sikreste og utilgjængeligste Byggestæder. De ere ligesom de øvrige vilde Duearter forsigtige og sky. Frøet af Astragalus glycyphyllos, som her voxer i temmelig stor Mængde, synes at udgjøre deres fornemste Næring.

Meningerne angaaende disse Duer, om de nemlig enten i vild Tilstand have fæstet Tilhold paa disse Øer, eller de ere forvildede Efterkommere af tamme Duer, som man antager ere blevne holdte af Munkene i det i Nærheden værende Udsteen-Kloster, ere meget deelte. Toldbetjent Wilkens fortalte, at de tamme Duer, som holdes paa Hvidingsøerne, to Miil fra Renneso, ofte besøge disse Øer, og have næsten aldeles antaget de vilde Duers Natur og Farve. — Et betydeligt Antal skydes aarlig af Bønderne og sælges til Stavanger."

Klippeduen er udbredt over hele Sydeuropa og de sydligste Egne af Tydskland, over Nordafrika og det vestlige Asien. Paa Sardinien, i det græske Archipelagus, ved Siciliens Sydkyst, mellem Lilleasiens Strandklipper findes den i utroelig Mængde, og medens den, naturligviis paa Grund af Kystens Beskaffenhed, neppe nogensinde er seet paa Tydsklands Nordkyst, betragter man den i Berwickshire, i Omegnen af St. Albans-head i Sydengland, i Sydwales, paa Baß-Øerne og de ugjæstmilde Orkenøer som en almindelig bekjendt Fugl. — Den Tilbøielighed, som Klippeduen har til at opholde sig paa ophøiede Steder, der tillade en fri Udsigt, er gaaet i Arv til dens halvvilde Slægninger, den saakaldte Markdue (Feldtaube), der i flade Egne gjerne vælger Kirketaarne til sine Opholdssteder; saaledes skulle talrige Familier og Kolonier af denne Dueart opholde sig i Spalter og Ridser paa Taarne og de høieste Tinder af den berømte Kathedralkirke i Kanterbury. De tamme Efterkommere have vel ogsaa beholdt en Deel af denne Forkjærlighed for høie Steder. De hvile helst paa Mønningen af Taget, fordybe sig sjelden i Skoven, og sætte sig aldrig i Træer. Paa Jorden gaaer Klippeduen ligesom Maanedsduen med raske, bestemte Skridt, uden at vakle eller vagge, og søger under denne Bevægelse sin Føde, Korn og Frø. Flugten er overordentlig udviklet; de gjennemskjære Luften med saadan Kraft og Hurtighed, at det piber, men de kunne ogsaa uden nogen synderlig mærkelig Bevægelse af Vingerne holde sig svævende og beskrive store Ringe. Alle Duer behage sig, naar Veiret er smukt, i disse yndige Bevægelser, og Prindsen af Canino har derfor tillagt den hele Orden det ikke upassende Navn af Gyratorer, (Fugle, der flyve i Ring).

Jakobinerduen. Brevduen. Parykduen. Kropduen. Tumleren. Halskruusduer.

Klippeduen er blaagraa, Halsen glindser stærkt af Purpur og Metalgrønt; Overgumpen eller Bagryggen er hvid. Over de sammenlagte Vinger gaae to sorte Baand. Hunnen er noget mindre end Hannen, men forøvrigt fuldkommen ligedan.

Klippeduen trækker ikke som de øvrige skandinaviske Duearter bort mod Vinteren, men overvintrer paa de norske Øer. Dog søger den da mere ned paa Agrene deels i Flokke, deels alene; ikke sjelden nærmer den sig endog til Husene. Fra denne vilde Art synes de fleste Afarter af tamme Duer at nedstamme, f. Ex.:

Maanedsduen (Columba domestica). Af forskjellig Farve: blaa, skiffersort, hvid, broget m. m., fordetmeste med hvid Bagryg.

De fleste tamme Duer, som findes i Kystbygderne i Norden ere blaa og temmelig lige de vilde. I Tydskland og det sydligere Europa lever denne Due i etslags halvvild Tilstand i Taarne og gamle Mure. I Skaane forekommer den hist og her i lignende Tilstand i Kirketaarne, og kaldes der Kirkedue.

Naar man har gjort de første Forsøg paa at tæmme Duerne, er Ingen istand til at oplyse; men at man i Orienten har holdt tamme Duer i den fjerneste Fortid, synes at fremgaae af den mosaiske Lovgivning, der henfører dem til de rene Dyr og paalægger, at de skulle bringes som Offer. I de klassiske Skribenter findes mangfoldige Steder og Antydninger til den tamme Due. Dueavl er fra de tidligste Tider i stor Maalestok dreven i Persien og det gamle Ægypten, og formodentlig paa samme Maade som den endnu drives. I Landsbyerne langs Mehemed Alis Kanal og Nilen, i Staden Atfeh ved Kanalens Sluseværk og flere Steder i Ægypten blev Forfatteren under en Reise i disse Egne for et Par Aar siden opmærksom paa, at Duerne i hundredeviis kom ud og fløi ind af Huller i selve Husenes eller de kuppelformige Leerhytters Vægge. Ved nærmere Undersøgelse viste disse Aabninger sig at være de vide Halse af rummelige Leerkrukker, der i stor Mængde vare indmurede, for at tjene Duerne til Reder og Boliger, i det Dynd og Leer, hvoraf Hytterne vare opførte.

Kropduen, Kropperten (Columba gutturosa) med opblæst, udstaaende Kro. Denne Due har den besynderlige Evne at opblæse sin Kro, saa at den bliver større, end hele den øvrige Krop. Naar den ikke æder, blæser den almindelig Kroen op, og det ofte saa stærkt, at man ikke er istand til at see Hovedet. Endskjønt alle Duer i nogen Grad ere i Besiddelse af den Evne at kunne puste Kroen op, saa kunne de det dog ikke som denne Afart; den uhyre Kro forudsætter ogsaa en egen Bygning. Kropduen er, uagtet sine lange Vinger, tungvindt, og bliver let et Bytte for Rovfugle. Den skal stamme fra det lykkelige Arabien.

Tumleren eller Tummelten. (Columba gyratrix). Tumlerne have en overordentlig høi og hurtig Flugt, svæve om i smaa og store Ringe, og skyde sig fra de største Høider lodret ned, i det de under Faldet uafladelig dreie sig om sig selv eller „stupe Kraake". Dette gjøre de ikke altid, men naar Veiret er smukt, naar de ville hurtig til sine Unger, eller naar de forfølges af en Rovfugl. For Duefangere er Tumleren ubetalelig; thi den lokker og narrer fremmede Duer til Slaget. Naar Duefangeren seer en fremmed Dueflok i Veiret, slipper han sin Tumler, som hine snart slaae sig sammen med, og naar nu denne Hals over Hoved styrter ned i sit Dueslag, følger Flokken efter, i den Indbildning, at der er en Rovfugl i Hælene paa den.

Slagduen. (Columba Percussor). Denne tumler ogsaa under Flugten om i Luften og slaaer Vingerne sammen med en stærk klappende Lyd.

Buxeduen eller Trommeduen (Columb. Dasypus) har fjærbedækkede Fødder, og dens Kurren ligner Trommeslag.

Jakobinerduen eller Parykduen (Columb. cucullata). Fjærene paa Nakken, den bageste Deel samt Siderne af Halsen ere krusede og opadbøiede saaledes, at de danne en Hætte, der ofte bedækker Halvdelen af Hovedet, ja ofte det hele Hoved, Halsen og Halvdelen af Brystet. En flyvende Flok af slige Duer skal tage sig meget smukt ud.

Halskruusdue (Columba turbita) kaldes ogsaa Maagedue, Meffikke, kretensisk Due osv. Den er ikke meget større end en Turteldue, men har et førere Bryst. Næbbet er meget lidet. Fra Struben til Brystet løber en Række udad brusende Fjære, som give disse Duer et smukt og eiendommeligt Udseende, især naar de under Duens sirlige Bevægelser aabnes og lukkes.

Postduen eller Brevduen (Columba tabellaria). Denne er udentvivl nær beslægtet med den tyrkiske eller persiske Due, hvilken den ligner saavel i Størrelse som Bygning. Den har store hvide Knuder paa Næbbet og omkring Øinene samt karmosinrød Regnbuehinde.

Anvendelsen af Duer som Postbud mellem fjerne Steder er bekjendt og gammel, og under disse Farter har Brevduen aflagt næsten utrolige Beviser paa udmærket Flyveevne. I Spanien og Orienten anvendes de meget almindelig, og i England, Frankrig og Belgien ere de ogsaa for nogle Aar siden almindelig anvendte. Nu har rimeligviis den elektriske Telegraph gjordt Dueposten overflødig.

Veien mellem Paris og Køln blev af Brevduen tilbagelagt i 125—134 Minutter. I Belgien, hvor hemmelige Børskorrespondancer ofte udføres ved Duepost, anslaaer man Hurtigheden til en engelsk Miil i Minuttet, altsaa en norsk Miil i henved syv Minutter. I klart Veir flyve Brevduerne uden Vanskelighed over den britiske Kanal, men gaae ofte tabt i Storm og Taage. Man antager, at det fornemmelig er Længsel efter Ungerne, der bevæger dem til saa overordentlige Anstrængelser. Men hvorledes de finde den lige Vei til Maalet, har man ligesaalidet kunnet udforske, som man har kunnet forklare de endnu større Mærkeligheder i Trækfuglenes Vandringer.

Tamme Duer findes i Byerne samt paa Landet især hos Embedsmænd og Konditionerede, i hele Skandinavien lige op til Nordkap. At afhandle Duernes Økonomi skulde her blive altfor vidtløftigt. I Becksteins „Gemeinützige Naturgeschichte Deutschlands" tredie Bind, hvor der findes en Fortegnelse over de Arter og Afarter, der paa hans Tid forekom i Tydskland, og en ingenlunde vidtløftig Afhandling af Duernes Økonomi, samt Anførelse af den tilhørende Literatur, indtager dette henved et Par hundrede Sider. Her ville vi kun i Korthed anføre den væsentligste Skade Duerne gjøre, den Nytte man har af dem, samt til Underretning for Folk, der agte at lægge sig til et Dueslag, tilføie, at det næsten aldrig kan nytte at begynde med et eller to Par; thi Duerne ere overordentlig selskabelige Dyr, der aldrig trives, uden i stort Selskab. Har man ikke Adgang til at faae flere end et à to Par, maa man ikke slippe dem ud, før de have faaet Unger, da man i modsat Fald let er udsat for, at de, følgende sin Selskabsdrift, flyve bort for at opsøge og slaae sig til en anden Dueflok; heller ikke maa man indkvartere nogle faa Duer i et stort Dueslag, thi her trives de slet ikke.

Duerne gjøre nogen Skade ved at oppille Frø og Korn i tilsaaede Haver og Agre. Paa det modne Korn og paa Ærter gjøre de ogsaa nogen Skade. — Anvendelsen af Duemøg som et ypperligt Gjødningsmiddel paa kold Jordbund er bekjendt. Hvad der især gjør det fordeelagtigt at holde Duer er deres overordentlige Formerelse og Frugtbarhed. De lægge ikke mere end to Æg i hvert Kuld, men der gives Duer, som lægge ni Kuld om Aaret. Hvis dette altid holdt Stik, skulde et Par muligens i det første Aar kunne forøges til 10 Par eller 20 Duer; i det andet Aar til 100 Par eller 200 Stykker; i det tredie til 1,000 Par, og i det fjerde udgjøre en Flok af 20,000 Stykker. En saa foruroligende Formerelse sættes der imidlertid Pind for ved Katte, Høge, Maar, Røskat, Sygdomme etc. etc.

Ligesaa sundt, kraftigt og velsmagende et Fødemiddel Kjødet af unge Duer afgiver saavel for Sunde som for Syge, saa seigt og usmageligt er Kjødet af de gamle, men det giver en kraftig og velsmagende Suppe, der især er anvendelig som Sygekost. I afsides Egne paa Landet, hvor det ofte er ondt for Fisk og Ferskmad, maatte en Dueflok være et godt Forraadskammer at tage til ved uventede Besøg. Huusmoderen og Gjæsterne kunde da spares for den gjensidige Ubehagelighed af den sædvanlige og velbekjendte Spiseseddel: „Dandsemestersuppe og Spegemad". Man indvender almindelig, at det ikke er muligt at holde Duer i Nærheden af Fjelde og Skove, for Høgens Skyld, men Høgens Røverier kunne indskrænkes ved Bøsser og Høgebure, og paa samme Tid som man saaledes ved Rovfuglens Ødelæggelse værner om sit Dueslag og sin Hønsegaard, bidrager man ogsaa til at frede Vildtet i Skovene.

A.

Hamburg.

II.

I det foregaaende Afsnit gave vi en tydsk Forfatters Fremstilling om Hamburg og skulle nu i dette og næste Afsnit fra norsk Standpunkt betragte denne By i dens Forhold til Norge.

De tydske Hansestæder Lübeck, Hamburg og Bremen have i over 600 Aar spillet en meget vigtig Rolle i Norges Handelshistorie; men denne Vigtighed er i de sidste Aar betydelig aftagen, medens Storbritanien, som ved den liberale Navigationslov af 1850 har aabnet et vidt Feldt for den norske Fragtfart og ved sin direkte Dampskibsfart paa Norge samt ved Jernbaneanlagget har sat sig i en nøie Forbindelse med vort Fædreland, har gjort et betydeligt Skaar i den hamburgske Handel paa Norge.

En kort Oversigt over Hansestædernes Forhold til vort Fædreland fra det hanseatiske Forbunds Oprettelse indtil vore Dage vil kunne vise, hvilken Indflydelse disse Stæder udøvede paa den norske Handel.

Da den norske Kong Olaf Kyrre, noget over Midten af det 11te Aarhundrede havde anlagt Bergen (Bjørgvin), søgte han paa flere Maader at befordre denne Stads Opkom . Han gav blandt Andet Englænderne Tilladelse til at handle paa Bergen, og indrømmede dem endog et særskilt Kvarteer, hvor de nedsatte sig og lagde Grunden til de sidenefter saa berømte Kontorer. Da senere under Kong Sverres Regjering, i det 12te Aarhundrede, Franskmænd og Tydske bragte en Mængde Viin til Byen, hvorved Drukkenskab og deraf følgende Kiv, Slagsmaal, ja endog Manddrab opstode, sammenkaldte Kong Sverre Folket til et Thing i Byen, hvor han roste Englænderne, som tilførte Landet „Hvede, Honning, fiint Smør og Klæder", men gav de Tydske og Franske Utak, fordi de, som han sagde, „i stor Mængde komme hid, bortføre vort Smør og vore Fiskevarer, Landet til stor Skade og Ødelæggelse, og falholde derimod ikke Andet, end Vine, ved hvilken Handel meget Ondt haver reist sig, idet Mange for deres Skyld have mistet Livet, Andre deres Lemmer, eller faaet Skrammer og Lyder, som de beholde al deres Levetid." „Vil de beholde Liv og Gods", sagde han endvidere, „da raader jeg dem til at pakke sig bort det Snareste de kunne; thi de have intet Godt bestilt her for os og vort Rige." Alligevel forøgedes de Tydskes Handel paa Bergen aarlig, og endskjøndt Kong Sverre indsaa Skadeligheden af Tydskernes Handel, hvilken han derfor itide søgte at indskrænke ved at begunstige Englænderne, formaaede han dog ikke ganske at hæve dette Onde, fordi Nordmændene allerede havde faaet Smag paa de Vine og andre Lækkerheder, som de tydske Kjøbmænd tilførte dem, og de kunde desuden levere de Manufakturvarer, som Nordmændene beho-

vede, for bedre Kjøb, end disse selv vare istand til at forskaffe sig dem.

I Aaret 1241 indgik Lübeck, Hamburg og Bremen det bekjendte hanseatiske Forbund imod voldsomme og røveriske Forstyrrelser af deres Handel tillands og tilvands. Lübeck blev Forbundets Hoved, beherskede med sine Flaader Østersøen, og dets Stemme var endog afgjørende i de nordiske Rigers Anliggender.

For at udvide deres Handelsforretninger oprettede „Hansa" fire store Kontorer og Oplagsstæder for dets Handel i Udlandet, hvoraf eet i Bergen (1250) for de tre nordiske Riger. Begunstigelser fra alle Sider, kongelige og fyrstelige Fribreve og Privilegier, samt fordeelagtige Traktater med flere Nabostater, navnlig til fri Ud- og Indførsel i deres Lande, gave Forbundet Fasthed og Anseelse, og Fordelene af den selskabelige Samfærdsel; men især den fordeelagtige Mellemhandel, der endelig havde trukket næsten ethvert Handelspunkt i Europa ind i sin Virkekreds, forskaffede det Skatte og derved Magt, til i hele Aarhundreder at herske i det nordlige Europa, samt indtil henimod Enden af det 16de Aarhundrede i sin Interesse at forhindre Norge og de to andre skandinaviske Lande fra at udvikle nogen aktiv Handel. Dette Forbund var voxet med en saa forbausende Hurtighed, at det inden kort Tid talte 85 forbundne Stæder, der inddeeltes i 4 Klasser med hver sin Hoved- eller Kvarteerstad. 1ste Klasse indbefattede de vendiske Stæder, hvoriblandt var Hamburg og havde som Kvarteerstad Lübeck, der som sagt tilsidst stod i Spidsen for det hele Forbund. Da de nordiske Lande paa den Tid deels plagedes af indbyrdes Stridigheder og borgerlige Uroligheder, deels regjeredes af Fyrster, der manglede tilstrækkelig Indsigt til at indsee, eller Kraft til at afkaste det Aag, som disse driftige og listige Kjøbmænd paalagde dem, saa steg Forbundet til en Høide, som blev frygtelig for Nordens Konger og Lande. I sine fire Hovedstapelsteder eller som de ogsaa kaldtes: store Kontorer, London, Brygge, Novgorod og Bergen, viste de som oftest et ubændigt Overmod. Det var især under den norske Konge Magnus Hakonsøn med Tilnavn Lagabøter, at Hanseaterne tilstodes betydelige Friheder og Benaadninger, hvoriblandt Tilladelse til at bygge paa Bryggen i Bergen og deri oplægge deres Varer. Alligevel forsømte denne Konge ikke at vedligeholde den gode Forstaaelse med England og sluttede til den Ende i 1269 en Traktat med den engelske Konge Henrik 3, hvorved begge Nationers Undersaatter tilstodes fri Handel med hverandre og Strandret ophævedes. Under Magnus's Søn og Eftermand Kong Erik udbrød i 1284 en Krig med Danmark, hvori flere tydske Stæder deeltoge som Danmarks Allierede og deriblandt Lübeck. Ved at standse Korntilførsen til Norge tvang de Kong Erik til at slutte Fred, ved hvilken Hansestæderne betingede sig endnu flere Privilegier. Men hvor store end de Friheder og Fordele vare, som de tydske Stæder saaledes erholdt i Norge, var det dog endnu langt fra, at de havde bragt dette Rige under et saadant monopolistisk Handelsaag, som siden blev Tilfældet, da de først havde faaet deres ordentligen indrettede Kontorer i Bergen. Endnu lode de Fribedsbreve, der meddeeltes dem, ikke paa den tydske Hansa, men paa enkelte benævnte Stæder, og desuden var stedse den Betingelse tilføiet, at de samme Friheder og Rettigheder tilkom de norske Undersaatter, naar de paa Handelens Vegne kom til nogen af de priviligerede Stæder. Men denne Betingelse udelod man siden, og den var tillige i sig selv unødvendig, da Nordmændenes Aktivhandel aldeles var tilintetgjort, som Følge af deres Sømagts Undergang. Under Eriks Eftermand, Broderen Hakon, bleve dog alle de Hansestæderne tilstaaede Fordele fratagne dem og deres Handel paa Norge blev saagodtsom tilintetgjort, hvorfor de neppe vilde have kommet til nogensinde mere at sætte sig fast i dette Land, hvis ikke de uheldige Konjunkturer, som indtraf under Kong Hakons Eftermand, igjen havde aabnet dem Anledning til at gjøre sig nødvendige og saaledes faae sat igjennem, hvad de vilde. Englænderne vare dog ogsaa blevne indskrænkede i deres Handelsfrihed, hvorfor de ved flere Leiligheder toge sig tilrette, ja dræbte endog kongelige Embedsmænd og Betjente, som de havde lokket ombord paa deres Skibe. Dog blev det gamle Forhold med Norge af 1269 fornyet af Kong Edvard 2den. Magnus 7de Erikson, Hakon 5tes Eftermand, stadfæstede i 1343 Hanseaternes gamle Privilegier; men da Følgen heraf var, at de begik Drab ustraffet uden at betale de lovbestemte Bøder, plyndrede Kysterne, dreve Detailhandel, vragede Kongens Mynt, m. m. blev af Magnus's Medregent og Eftermand Hakon den 6te, alle Tydskere jagede ud af Landet, hvorfor de allierede sig med de misfornøiede svenske Magnater, der havde afsat ham og hans Fader fra den svenske Throne, som disse kort forben havde besteget. Da Norge var bleven forenet med Danmark og de saakaldte Vitaliebrødre eller Vitaliner herjede de norske Kyster, især Bergen, saaledes at endog Englænderne maatte flygte, søgte Christopher af Bayern at raade Bod paa den Skade, som Vitalinerne og Hanseaterne foraarsagede den norske Handel, ved at skaffe de sidste Medbeilere i Amsterdammerne, hvorfor han gav disse Tilladelse at handle paa Bergen og Norge. Nordmændene begyndte vel nu, at tage mere aktiv Deel i den udenlandske Handel, men Omsætningen var dog endnu fordetmeste i Udlændingers Hænder og næsten alle Næringsveie i en elendig Forfatning. I Aaret 1453 opstod Hanseaterkontoret i Bergen, da mange af de norske Indbyggere vare blevne nødsagede til at pantsætte deres Huse til de tydske Handlende, som af Mangel paa Betaling beholdt dem og efterlode Liggere eller Fuldmægtige, der snart tilreve sig Handelen med Nordlandsfarerne. I Christian den 1stes Tid huserede Hanseaterne ret i Bergen efterat han havde ophævet de af Kong Christopher gjorte Indskrænkninger. Men de to følgende Konger Hans og Christian 2den, især den sidste, indskrænkede igjen deres Rettigheder og søgte at tæmme deres Overmod. Hanseaternes Anseelse begyndte dog nu mere og mere at synke og fik især et farligt Stød ved den odenseeske Reces af 1460. Under Christian den 5te begyndte de Danske at udføre Korn og Fedevarer til Norge, hvorved Hanseaterne mere og mere fortrængtes, og da Efterspørgselen efter norske Produkter formerede sig i det vestlige Europa især i Nederlandene og England, fik især de norske Fiskevarer, Trælast og nogle Bjergprodukter god Afsætning og udførtes fordetmeste i hollandske og engelske Skibe; men dette forandrede sig i Slutningen af det 17de Aarhundrede, da Norges Skibsfart udvidedes, dets Handel blev mere og mere aktiv og Bjergværksdriften blev vigtigere. Denne aktive Handel tiltog under Christian den 4des lange Regjering saaledes, at Borgerne selv kunde konvoiere deres Skibe til Udlandet; adskillige Handelsselskaber stiftedes og Handelen samt Søfarten udvidedes til Middelhavet. Denne aktive Handel gjorde i det 18de Aarhundrede ikke saadanne Fremskridt, som den kunde have gjort, da Kongerne Frederik den 3die, Christian den 5te, Frederik den 4de og Christian den 6te kun lidet virkede til de norske Næringsveies Fremme; men dette forandredes dog under Kong Frederik den 5te, der sørgede omhyggeligt for Skibsfart og Handel, hvilke betydeligt udvidedes under den nordamerikanske Frihedskrig; men Skibsfarten standsede næsten ganske under Kontinentalspærringen; – dog forandredes Alt igjen efter Freden i 1814. Uagtet saaledes Handelen paa Hansestæderne er bleven næsten ganske aktiv, har dog Forbindelsen vedligeholdt sig, og især have Hamburg og det dansk-tydske Altona staaet i en meget stor Handelsforbindelse med Norge.

Norge.

Christiania. I en Konsulatberetning fra Haver hedder, at da der i den sidste Tid har været ualmindelig koldt, har man forsynet sig saaledes med Iis, at „ingen Afsætning af denne Artikel fra Udlandet i længere Tid kan paaregnes."

— Stiftamtmand C. V. Falsen er ifølge Ansøgning meddeelt Afsked i Naade med 1500 Spd. aarlig Pension. — Sorenskr. J. C. Prens bliver at betragte som om han i Naade var entlediget fra sit indehavte Embede. — Sognepræst til Skjolds Præstegd. J. V. Berg er bestaltet til Provst i Ryfylke (Christianssands Stift) og Sognepræst til Lesje N. S. Steen er udnævnt til Sognepræst i Stadsbygdens Pstg. (Throndhjems Stift); J. A. C. Faye er anerkjendt som spansk Viceekonsul i Christiania.

— Præsterne Lieungh, S. Brun og P. A. Jensen, og Lektorerne Caspari og Johnsen indbyde Byens og Omegnens Geistlige og theol. Kandidater til den 5te Februar at samles med dem for at danne en geistlig Forening i Christiania.

— Den ved Bodsfængslet her i Byen ansatte Præst A. Ditrichsen, modtog Juleaften en meget smuk Sølvservise fra Drammens Menigheder, som han bortflyttede fra og af hvilke han var ualmindelig agtet og afholdt.

— Exam. jur. Chr. Tønsberg har nylig skjænket Haandværksvændenes Dannelsesforenigs Bibliothek omtrent 350 Bind Bøger af almeennyttigt Indhold.

Drammen. Byens musikalske Veteran Chr. Blom har med god Fremgang stillet sig i Spidsen for en Subskription til Understøttelse for den tidligere her i Bladet omtalte Musikus Julius Orby.

Stavanger. Til Ordfører i Formandskabet er valgt Prokurator Tambs, til Viceordfører Konsul J. Somme.

Molde. I det første Møde af Administrationen for Landhuusholdningsselskabet (6te Jan.) refereredes ikke mindre end 17 Ansøgninger om Belønninger for Jordforbedringer, 2 for nyttige Opfindelser og 1 for fuldstændig Udskiftning af Sameie.

Oversigt over norske Blades Indhold.

I Byens Dagblade læses en af det medicinske Selskab udstedt Indbydelse til Subskription til et Monument til Vakcinationens Opdager, Doktor Jenner. I afvigte Aar har der nemlig i London dannet sig en Kommittee for ved Subskription, ikke alene af Jenners Landsmænd Englænderne, men ogsaa af Fremmede, at faae bekostet en Broncestatu af ham efter en af Calder Marshall forarbeidet Model. Jenner er en Mand, der har Krav paa kosmopolitisk Udmærkelse, og Selskabet troer, at Norge heller ikke vil staae tilbage, men ved frivillige, om end smaa Bidrag understøtte Kommitteens Formaal.

Af den i Tromsø Tidende meddeelte udførlige Beretning om Urolighederne blandt Fjeldfinnerne ville vi her fremhæve nogle Træk, der kunne give et Begreb om Tilstanden dernorde. Da Præsten Stockfleth, der efter Zetlitz's Forflyttelse, af Biskoppen i Tromsø var anmodet om at tage sig af Finnerne, kom op paa Fjeldet til dem, fandt han dem klædte i „Sæk og Aske." „Ved Ankomsten til Fjeldbyen, lode allerede paa lang Afstand fanatisk-vilde uartikulerede Skrig, blandede med græsselige Eder, ham imøde fra en talrig, om Handelsmand Ruth's Huus forsamlet Mængde. — — Man samlede sig til Hylechor; Enkelte vare fuldkommen affindige; Nogle laae i Sengen, hvorom de Andre havde samlet sig. Stundom laa man paa Gulvet som sønderknuist af Synden, stundom hujede og skreg man med oprakte Hænder, medens Ansigterne vare krampagtig fortrukne og Øinene stirrede, ligesom om her vare en Hob Aandeseere i Visionens Øieblik." — — Man hoppede og dandsede og vendte sig mod Præsten med truende Gebærder. — Nogle af Stockfleth's Konfirmander erklærede, at han havde „underviist dem som en Djævel," og at han tilhørte Djævelen. En vis Rasmus Rasmussen gik den 9de Nov. saa vidt, at han, medens Stockfleth laa paa Knæ ved Alteret, besteg Prædikestolen og derfra høitidelig lyste Forbandelse over ham, opfordrende Menigheden til at gjøre det samme og ikke længer taale uomvendte Præster blandt sig, men omvende sig til Rasmus og hans Tro. Endog en Deputation af ti Medlemmer har henvendt sig til Stockfleth og søgt at overbevise ham om hvilken elendig Skabning han var, og opfordret ham til at omvende sig til dem. St. har maattet sende en Expres til Alten for at ophente Politimagt; da denne ankom, bleve de Værste arresterede og bragte til Tromsø. Siden har Tilstanden forbedret sig noget. Sjælesygdommen har ikke indskrænket sig til Fjeldfinnerne alene, men ogsaa udbredt sig til Grændsebygderne. Saaledes har Provst Aars berettet, at den ogsaa har ytret sig i Altentalvigs Præstegjeld, og fornemmelig blandt Kvænerne paa Elvebakken og i Kaafjorden.

Literatur og Kunst.

Af Rigsarkivar **Langes Tidsskrift for Videnskab og Literatur** er 5te Aargangs 2det Hefte først i disse Dage udkommet. Aarsagen til at der i det sidste Aar er gaaet saa seent med Udgivelsen, maa ifølge Udgiverens egen Meddelelse vel for en Deel søges i hans langvarige Ophold i Kjøbenhavn, men dog især i den Vanskelighed han har ved at erholde stadig literær Hjælp, og som endelig nøder ham til at standse med Udgivelsen, saasnart de manglende 2 Hefter af Aargangen ere udkomne. Tidsskriftet ophører saaledes ikke af økonomiske Grunde, da det fremdeles har saa stor Afsætning, at det rundelig kunde bestaae, men blot af Mangel paa literære Bidrag, og fordi Udg.s øvrige Sysselsættelser ikke tillade ham selv stadigen at levere saadanne. Han nærer dog Haab om, at en eller anden dygtig Mand kunde bevæges til at forsøge Tidsskriftets Fortsættelse, og i saa Fald tilbyder han denne sin Bistand. — Det udkomne Hefte indeholder Stipendiat Fr. Brandts „Fremstilling af de Forandringer, som Norges dømmende Institutioner i ældre Tider have undergaaet," en Afhandling, der som bekjendt belønnedes med den af Kronprindsen udsatte Priismedaille. Desuden indeholder Heftet en Anmeldelse af Tregders græske Formlære (af J. E. Thaasen) og norsk Bibliographie fra 1ste Juni til 21de Dec. 1851.

Paa Jac. Dybwads Forlag er der udkommet „Chronologisk-synchronistiske Tabeller over Historiens vigtigste Begivenheder, udarbeidede efter A. Lassens Lærebog i Verdenshistorien." Dette hensigtsmæssige Hjælpemiddel ved Repititionen af Historien koster blot 24 ß.

I Boghandelen er der udkommet et særskilt Aftryk af den i det norske militære Tidsskrift indrykkede grundige og underholdende Fremstilling af „Oprøret i Hertugdømmerne Slesvig og Holsten og Krigen om Slesvig. Ved en norsk Officeer. Første Afsnit."

Paa W. C. Lonnings Forlag udkommer en Oversættelse af Dr. Krummachers bekjendte Værk „Thisbiteren Elias", hvilket i Tydskland allerede har oplevet 3 Oplag. Subskriptionsprisen for det Hele, med Forf.s Portræt, er 1 Spd. 24 ß.

Foruden Oversættelsen af Dantes Helvede har den unge **Chr. K. F. Molbech** (Etatsraadens Søn) ogsaa nylig udgivet en betydelig Digtsamling under Titel af „Dæmring". Flere Stykker røbe ikke ringe digterisk Talent og det Hele vidner om en meget uddannet Smag. De Mindedigte over Oehlenschläger og Ørsted, som findes optagne i Samlingen, have ogsaa i sin Tid staaet at læse i vore Dagblade, og saaledes er Digteren heller ikke de norske Læsere ganske ubekjendt. Bogen er udstyret med megen typographisk Elegance og koster 66 ß.

H. P. Holst har leveret en smuk Oversættelse af Souvestres Priisskrift, „Philosophen paa Tagkammeret."

I Christiansstad udkommer et Hefteskrift under Titel af „Lefnadsteckningar öfwer Sweriges mest utmärkte Bönder", samlede og udgivne ved Pehr Thommasson. Skriftet bestaar egentlig for det Meste kun af Aftryk af Biographier, der allerede findes trykte i andre tildeels kostbare Værker, f. Ex. det i Ørebro udkomne „Biogr. Lexikon", „Svensk Konversationslexikon" o. a. Udgiveren har heller ikke villet give noget lærd og selvstændigt Arbeide, men blot en Bog „til Nytte og Fornøielse for den mindre bemidlede Klasse."

Sverige. Der har været foreslaaet Oprettelsen af en Dampskibskommunikation imellem Hull, Stockholm og Petersborg gjennem Gotha-Kanal, hvorved foruden andre Fordele, Øresundstolden vilde kunne bespares. Til Optagelse af denne Kommunikation er der udstedt Indbydelse til Aktietegning, efterat Forstanderen for Motala mechaniske Værksted Kapitain Carlsund har udarbeidet Tegninger for Dampbaade, som med Fordeel kunne benyttes paa den foreslaaede Linie. Ogsaa en anden Dampskibsforbindelse mellem England og Sverige er der nu alvorlig Tale om, da en Handelsmand Kleman i London har gjort Tilbud om med to større Dampbaade, som skulde gaae imellem Gothenborg og Lowestoft samt anløbe en norsk Havn, at aabne en ny Dampskibsforbindelse med England. Kongen har paalagt Postbestyrelsen at underhandle med Kleman herom, med Hensyn paa Overførelsen af Posten. Ogsaa en anden for Kommunikationerne vigtig Foranstaltning er truffen, idet der af Regjeringen nyligen er udfærdiget et Reglement for et eget Vei- og Vandbygningschor, efter hvilket dette Chor skal bestaae af: 1 Oberst og Chef, 1 Oberstlieutenant som Bureauchef, 5 Majorer som Distriktschefer, samt et indtil Videre ubestemt Antal Officierer af Kapitains og Lieutenantsrangen.

Danmark. Efter vel underrettede tydske Blade ere de Fordringer, som de tydske Stormagter gjøre: at de tidligere Provindsialstænder skulle bibeholdes og indkaldes i hvert Hertugdømme; at Slesvig hverken nu eller nogensinde siden maa inkorporeres i Danmark, og at derfor enhver Bestemmelse, som muliggjør Slesvigs Indlemmelse i en senere Tid, skal fjernes af den endelige Overeenskomst; at fremdeles enkelte Anliggender, som hidtil vare fælles for begge Hertugdømmer, fremdeles skulle forblive fælles, saasom Ridderskabets „nexus socialis", enkelte provindsiale Indretninger osv.; at endvidere de Hindringer for Handel og Samkvem, som ere opstaaede ved Toldgrændsens Forlæggelse til Eideren, skulle fjernes; endelig at ethvert af begge Hertugdømmerne skal have sine særlige Ministre, som ikke tør staae i nogensomhelst Forbindelse med den danske Rigsdag, men skulle være Kongen af Danmark alene ansvarlige. I denne Henseende udtales endnu det Ønske, at der til Ministre for Slesvig og Holsteen kun maa blive valgt saadanne Personer, hvis politiske Standpunkt afgiver en Borgen for, at de nævnte Fordringer ikke udføres paa nogen tvetydig Maade.

Der er afholdt et Statsraad paa Frederiksborg Slot, hvor der ogsaa blandt Andet er kommet til Forhandling om Bardenfleth skal afløses af Carl Moltke som Minister i Slesvig. Man ved imidlertid endnu ikke om Forandringen er skeet. — Loven om Rentegaranti for den til Fuldførelse af den sjællandske Jernbane fornødne Anlægskapital er ved den tredie Behandling i Landsthinget antagen med den betydelige Pluralitet af 73 mod 14 St.

Frankrig. Et Dekret af Louis Napoleon forviser fra det franske Territorium 66 Medlemmer af den opløste Nationalforsamling, med Trudsel om Deportation til Cayenne, saafremt de atter vove at sætte deres Fod paa fransk Grund; blandt de Forviste findes ogsaa Digteren Victor Hugo. Et andet Dekret fjerner indtil Videre 18 Ex-Repræsentanter, for det meste Hovedmændene for den gamle Majoritet i Nationalforsamlingen; ingen af disse kan vende tilbage til Fædrelandet, uden speciel Tilladelse af Regjeringen. Paa denne Liste finde vi flere af Frankrigs talentfuldeste Mænd, som Thiers, Edgard Quinet, Emil de Girardin, General Changarnier, General de Lamoriciere, Bedeau etc. Efter et tredie Dekret deporteres flere hundrede Republikanere for Deeltagelse i Opstanden mod Præsidenten til Straffekolonierne i Cayenne. De ere dømte af Krigsretten uden at have havt Anledning til at forsvare sig. Uagtet Franskmændene for Øieblikket synes at være ligegyldige for alt hvad Napoleon foretager sig, have dog disse Deportationsdekreter frembragt en uhyggelig Stemning og Koursen paa Statspapirer er falden.

Nationalgarden er opløst i hele Frankrig, for siden at organiseres paa den Maade, at alle Officierer udnævnes af Præsidenten, og Regjeringen selv fastsætter dens Antal i hver Kommune, hvor den vil indføre samme. — Ifølge Telegraph-Depescher i Børsenhalle er den 17de dennes den med saamegen Spænding ventede Forfatning endelig bleven offentliggjort; den skal gjælde for 10 Aar, dog forbeholder Præsidenten sig at forandre samme efter eget Behag, naar Folket ved almindelig Stemmeret giver sit Samtykke dertil. — Ifølge denne Forfatning skal et af Præsidenten valgt Senat stilles ved Siden af en med almindelig Stemmeret udkaaret lovgivende Forsamling (corps legislative).

Jernbanen fra Paris til Lyon, der blev paabegyndt paa den franske Regjerings Bekostning og allerede kostede Staten 114,000,000 Francs, er nu afstaaet til et Kompagni af franske og engelske Kapitalister; blandt de sidste finde vi en Mands Navn, der er Medinteressent i vor Jernbane, nemlig Hr. Samuel Peto. Kompagniet tilbagebetaler den franske Regjering de allerede udlagte 114 Millioner Francs og forpligter sig til at istandbringe Banen paa sin egen Bekostning med Garanti af 4 % Renter af den udlæggendes Kapital, som ei skal overstige 200,000,000 Francs (omtrent 36½ Million Species).

Ledige Embeder og Bestillinger.

Svensk og norsk Konsulatpost i Archangel med 1000 Rdlr. Hb. Bco. aarlig Gage foruden endeel Uvist.

En Omgangsskolelærerpost i Næs paa øvre Romerike med aarlig Løn 30 Spd., og en i Drammens Provsti med 40 Spd. aarlig Løn. **Gjordemoderbestillingen** i Østerriisøer med 51 Spd. aarlig Løn, frit Huus og 10 Spd. til Brænde.

I Lands Pstg. (Balders Fogderi) skal ansættes en 3die **Landhandler**, der skal boe ved Randsfjordens nordre Ende.

Christiania. Trykt i A. W. Brøggers Bogtrykkeri.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 18. | Udkommer hver Løverdag Aften. | **Christiania den 31te Januar 1852.** | Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. | **I. Bind.**

Indhold:

Om Jishandelen i Nord-Amerika og i Norge.

I.

Nord-Amerikanerne, som især kunne siges at være fødte til Handelen, ere de Første, der have tænkt paa, at drage Fordeel af Isen og at gjøre den til Gjenstand for en betydelig Handel. Det er dem, som næsten kunne siges at have Monopol paa denne for de varme Egne uundværlige Artikel; i Calcutta, Madras, Bombay, Ceylon, Manila, Batavia, Hong-Kong, Canton, Bourbon og Maurice, Rio-Janeiro, Fernambuk, Demerara, Honduras, Vera-Cruce, Jamaika, Cuba, Guadeloupe, Martiniqve, Antillerne, Haïti og Cayenne, ja endog i Liverpool have Nord-Amerikanerne bemægtiget sig denne Industrigreen og man seer overalt, hvor de have etableret deres Oplag, følgende Indskrift malet paa Træ eller Lærred: „American Ice-Company“ (Amerikansk Jis-Kompagni).

Hr. Tudor, en agtet Kjøbmand i Byen Boston, var i Aaret 1802 den Første, der overtog Udførselen af Jis til de tropiske Regioner, efterat have indhentet de fornødne Oplysninger om Udsigterne til et heldigt Udfald af denne Spekulation paa Antillerne. Da han ei kunde formaae Rederne i Boston til at medtage denne Vare som Fragtgods, kjøbte han Briggen „Favorit“ af 130 Tons Drægtighed, ladede den med Jis, hentet fra „Sangus lake“ og afsendte den til St. Pierre paa Martinique. Omendskjøndt dette første Forsøg ikke lykkedes, da han tabte over 4400 Spd.*) paa denne Forretning, vedblev han dog med Forsøg, indtil Krigen lagde Embargo paa Udførselshandelen. Det er imidlertid nødvendigt at bemærke, at Aarsagen til Hr. Tudors ringe Udbytte var, at han havde indskrænket sig til at afsende sin Jis til Jamaica og Martiniqve. Men efterat Hr. Tudor i 1815 havde sluttet en Kontrakt med Cubas General-Gouvernør hævede han sig lidt efter lidt og i de følgende Aar føiede han til de Sendelser, som vare bestemte til Havana, andre Expeditioner bestemte til Charleston, Savannah og Ny-Orleans. Først i Aaret 1833 besluttede Hr. Tudor at udstrække denne sin Handelsgreen til Indien og den 18de Mai 1833 afgik Tremasteren „Tuscany“ til Calcutta, Madras og Bombay.

Fra dette Tidspunkt har Jishandelen udviklet sig mere og mere i de nordamerikanske forenede Stater. I Førstningen udgjorde Udførselen kun 4352 Tons, men nu udgjør den (blot for Byen Boston) 55,000 Tons, afsendte i 180 større og mindre Skonnerter, 45 Brigger og 40 Luggerter.

Som forhen bemærket afsloge Rederne at modtage Jis som Fragtgods, fordi de paa den ene Side frygtede for, at den kunde foraarsage Havari paa Varerne og paa den anden Side, at denne Artikel kunde gjøre Reisen farlig, eller, i Tilfælde af at den smeltede, vilde Fartøiet blive uden Ballast. Ved Ankomsten vilde der desuden ingen Jishuse forefindes og i Tilfælde af at Varen ikke øieblikkelig blev solgt, kunde den svinde ind, uden at man havde noget Middel til at forebygge dette Tab. Disse Uleiligheder existere nu ikke længere. Overalt, hvorhen Kjøbmændene sende deres Jis, have de opført vel indrettede Jishuse, hvor Varen Dagen efter Ankomsten opstilles lagviis, og saaledes beskyttet, at den kan vare hele Aar.

Den indvendige Indretning af et Fartøi, som er bestemt til Jis-Transport, har været Gjenstanden for talrige Forsøg. Forhen var det underste Skibsrum med Granplanker inddeelt i firkantede Afdelinger. Disse Planker vare fastspigrede til Bjælker, som naaede til Skibets Vægge foran, og opførtes lagviis med dobbelte Skillevægge. Omkring den lagviis opstablede Jis stoppede man i Mellemrum, der vare anbragte mellem det underste Rum og Væggene, en Blanding af Garverbark, Bomuld, Riis, Hø, Halm og Spaaner. I vore Dage have Rederne betydelig modificeret deres Fremgangsmaade: de betjene sig nu blot af Saugfliis, hvormed de bestrøe Isen, og som de anbringe i tykke Lag mellem Skibets Vægge og Isen. Det er Staten Maine, hvor Træsaugning beskjæftiger utallige Arme, og hvor Dampen sætter Maskiner uden Lige i Bevægelse, der leverer det hele til Jishandelen fornødne Forraad af Saugfliis. Forhen var denne Artikel aldeles unyttig og fandt ingen Afsætning, hvorimod man nutildags neppe formaar at tilveiebringe det hele Forraad, som Bostons Marked aarlig behøver, da det aarlig konsumerer 5000 Cords, som betales med 2 Spd. 48 ß. à 2 Spd. 60 ß. leverede paa Stedet.

Boston drager en uendelig Fordeel af Jishandelen; et stort Antal Fartøier, som før afgik ballastede til Søstæderne i Syd-Carolina, Georgia, Alabama og Louisiana, for at hente Ladninger af Bomuld, Riis, Tobak og Sukker, transportere nu Jis til de Steder, hvor de indtage sine Vareladninger. Dette er altsaa for dem lutter Fordeel. Dersom man beregner Fragten for Jis til 2 Spd. 96 ß pr. Ton, og at Isens Middelværdi er 1 Spd. 112 ß til 1 Spd. 118 ß (Prisen varierer hvert Aar efter Isens større eller mindre Sjeldenhed og Veiens Længde), og hvis man dertil føier Handelen med friske Frugter og Grønsager, som ved Hjælp af dette særegne Middel udføres til Havnene ved Guadeloupe, St. Thomas, Honduras, Calcutta ꝛc., vil man lettelig indsee, at Jishandelen alene for Boston kan anslaaes til over 710,000 Spd. aarlig.

I de Stæder, hvor der findes flere Jisoplag, stige Priserne paa denne Vare. I Havana, hvor der haves Monopol, sælges Isen til 7 à 8 ß norsk pr. Pund; der konsumeres i gode og slette Aar fra 1100 til 1200 Tons. I Ny-Orleans sælges Isen til $2\frac{1}{4}$ à $4\frac{1}{2}$ ß norsk (1 à 2 Pence) pr. Pund, og denne Handel, der fra først af kun var paa 2,300 Tons er nu paa 28,000 Tons. Til Calcutta var Udførselen fra først af 205 Tons; men har nu hævet sig til 3,000 Tons, og Isens Værdi er der uforanderlig 6 ß norsk pr. Pd. Reisens Længde gjør det forøvrigt nødvendigt at afsende en større Kvantitet, da det kan antages som afgjort, at den Kvantitet, der sælges, ikke udgjør mere, end Femteparten af den, der afsendes.

Jisforsendelser finde Sted til enhver Aarstid, hvorfor der udfordres meget store Jishuse til denne Artikels Opbevaring. I Boston, paa det Værft, som kaldes Charleston, har man opført Jishuse, der kunne rumme 140,000 Tons. Disse rummelige Magaziner ere ikke byggede overeensstemmende med vore europæiske Architekters Planer, der, som bekjendt, gaae ud paa, at Isen bør opbevares i Kjældere. Langtfra at dele denne Vildfarelse opføre Nord-Amerikanerne Jern-Jishuse over Jorden, ligesom andre Huse. I Byerne bygger man dem af Muursteen eller Steen, og er Isen først anbragt i Magazinet, beskyttes den ved de vegetabilske Substantser, som ovenfor ere nævnte. Paa Landet opføres Husene af Træ.

I Staten New-York, 26 Mile fra Hovedstaden, ved Bredderne af Hudson og midt i en Dal, der ligger 1200 Fod over Flodens Vandflade, ligger Søen Rockland, der danner et af de meest maleriske Vandfalde i denne Deel af Nord-Amerika. Indsluttet mellem høie Bjerge har Søen intet andet Udløb end en Styrtning af 300 Fods Brede, som tjener til at bortlede det overflødige Vand. Rockland ligger 143 Fod over Havfladen og dens Basin næres ved de Vandmasser, der som Vandfald styrte ned over Bjergene. Udstrækningen af dette Vandfald udgjør $\frac{1}{4}$ Miil og Dybden varierer fra 30—40 Fod. Det var i Aaret 1833, at Kompagniet Barmore dannede sig for at levere Staden New-York, den Jis, der fornødiges til denne Stads Behov. Man havde hidtil i New-York kun havt uklar og svampagtig Jis; da Rocklands gjennemsigtige Vand derfor viste sig paa Markedet og solgtes til en Minimumspriis af omtrent 1 Spd. 23 ß. (1 Dollars 25 Cent). pr. 100 Pd., vilde Alle afslutte Kontrakt med Kompagniet for det hele Halvaar. Fra Aaret 1833 indtil nu ere Forretningerne forøgede til det Tidobbelte og for Øieblikket afsende to Kompagnier fra Søen Rockland 175,000 Tons til en Priis af $28\frac{1}{2}$ ß norsk (25 Cent.) pr. 100 Pd.

Betragt paa hosstaaende Tegning den lange Bygning af Træ, der hæver sig paa Søens modsatte Bred. Den indtager en Strækning af 40,000 □ Fod. I regelmæssige Mellemrum har Architekten anbragt Løftestænger med Modvægt, ved hvilket Middel Isen efterat være præpareret, hvilket vi senere skulle beskrive, paa sædvanlig Maade opstables i de indvendige Afdelinger af Bygningen. Dette umaadelige Etablissement betjenes af et Personale af 786 Mand, som lønnes fra 114 ß. til 1 Spd. 51 ß. (1 Dollar til $1\frac{1}{2}$ Dollars) daglig. Der haves ogsaa 93 Heste til Jishusets Tjeneste. Mennesker og Dyr beskjæftiges en Maaned i Vinter-Halvaaret og dog er det kuns med stor Møie, at man opnaaer at faae Isen af den Klarhed, der udfordres, for at sikkre den Afsætning. Det hænder ofte, at Sneen falder, inden Isen har opnaaet den tilstrækkelige Tykkelse for at kunne bære Mennesker, Heste og Instrumenter og man er da nødsaget til at aabne en Sluse, for at give Vandet Afløb saaledes, at det kan blande sig med Sneen, og hvilken Blanding den næste Nat fryser til gjennemsigtig Jis. Den paafølgende Dag betjener man sig af et Instrument, kaldet iceplaner (Jisplanerer eller Jiskradser) for at bortskrabe den Jis, der har dannet sig af den frosne Snee, undertiden i en Dybde af 2 a 3 Tommer. Disse Jiskradsere trækkes af Heste og trænge med Lethed ind i Isen. Imidlertid hænder det ofte, at baade Mennesker og Heste møde en Modstand, som de kun med stor Umage beseire. Man betjener sig til denne Operation ogsaa af et andet Instrument, kaldet marker, hvis Kraft er saa stor, at den med eet Slag formaar at gjennemkradse en Dybde af $2\frac{1}{2}$ Tomme. De Spaaner, som frembringes af Mærkeren, bortfeies derpaa, som man feier smuldret Snee. Udgifterne ved disse Forberedelser ere undertiden meget betydelige og ofte hænder det, efterat man har havt alt dette Arbeide for at bortskaffe den smeltede Snee, at Veirliget bliver mildt og at Isen begynder at smelte. Paa den anden Side er det nødvendigt ikke at forsømme disse Midler, thi dersom man ikke anvendte dem, vilde Isen ikke vinde den fornødne Tykkelse, hvis Kulden vedblev.

Naar Isen har opnaaet en Tykkelse af $2\frac{1}{2}$ a 3 Tommer, begynde Isskjærer-Plougene deres Virksomhed og skjære det skaarne Krystal i lige og regelmæssige Linier, der danne Firkanter af 22 a 32 Tom. Længde og Brede til en Dybde af 1 T. Som man kan see af Tegningen, der ledsager denne Artikkel, bestaar Jisskjæreren af en Række Tænder, der have en Spids som en Sax, hvoraf enhver trænger ind i den Fure, der er dannet af den foregaaende. Efterat denne dobbelte Operation er tilendebragt, anbringer man i Fugerne en Jernstang i Form af en Kile og løsner dermed store Firkanter af Jis fra 30—40 Fod lange, som man fløder til Strandbredden, hvor Jishuset ligger. Her have Arbeidere det Hverv at dele hver Jisblok i smaa Fiirkanter, hvis Vægt varierer fra 200—250 Pd.

De saaledes deelte Blokke gribes nu af Jernstænger, og ved Hjælp af Løftestænger transporteres de ind i Jishuset, hvor de opstilles i regelmæssige Lag, saaat hvert Lag dækker nøiagtigt det underliggende. Naar en Afdeling er fyldt, dækker man Isen til med Saugfliis, Spaaner og Garverbark, og saasnart Dørene ere lukkede, aabnes de først, naar man skal udlade Isen.

For at transportere Isen fra Oplaget til Floden Hudson, ved hvis Bred Kompagniets Baade ligge, har man ved Søen Rockland anlagt Skraaninger, paa hvilke man ved Hjælp af Løftestænger lader Ladningen glide ned til Jisbaadene (ice boats), hvori man stuver omtrent 600 Tons af denne Vare; men anvender bestandig den samme Forsigtighedsregel, nemlig Saugfliis og Spaan.

Ankommen til New-York fordeles Isen omkring i alle Stadens Kvarterer til Kompagniets Subskribenter, ved Hjælp af Kjærrer, der trækkes af store Heste. Fordeleren veier først Jisblokken, noterer dens Vægt i Subskribentens Kontrabog og transporterer derefter Blokken til Indgangen af hans Huus, idet han ringer paa en særegen Maade for at minde Kokkepigen om at drage Omsorg for hendes Herskabs Vare.

Som man seer er Jishandelen regelmæssigt organiseret i de nordam. forenede Stater, der er det eneste Land, hvor man saavel hos den Fattige, som hos den Rige finder dette Forfriskningsmiddel om Sommeren, hvilket er saa vanskeligt at forskaffe sig paa mange andre Steder, f. Ex. i Frankrig.

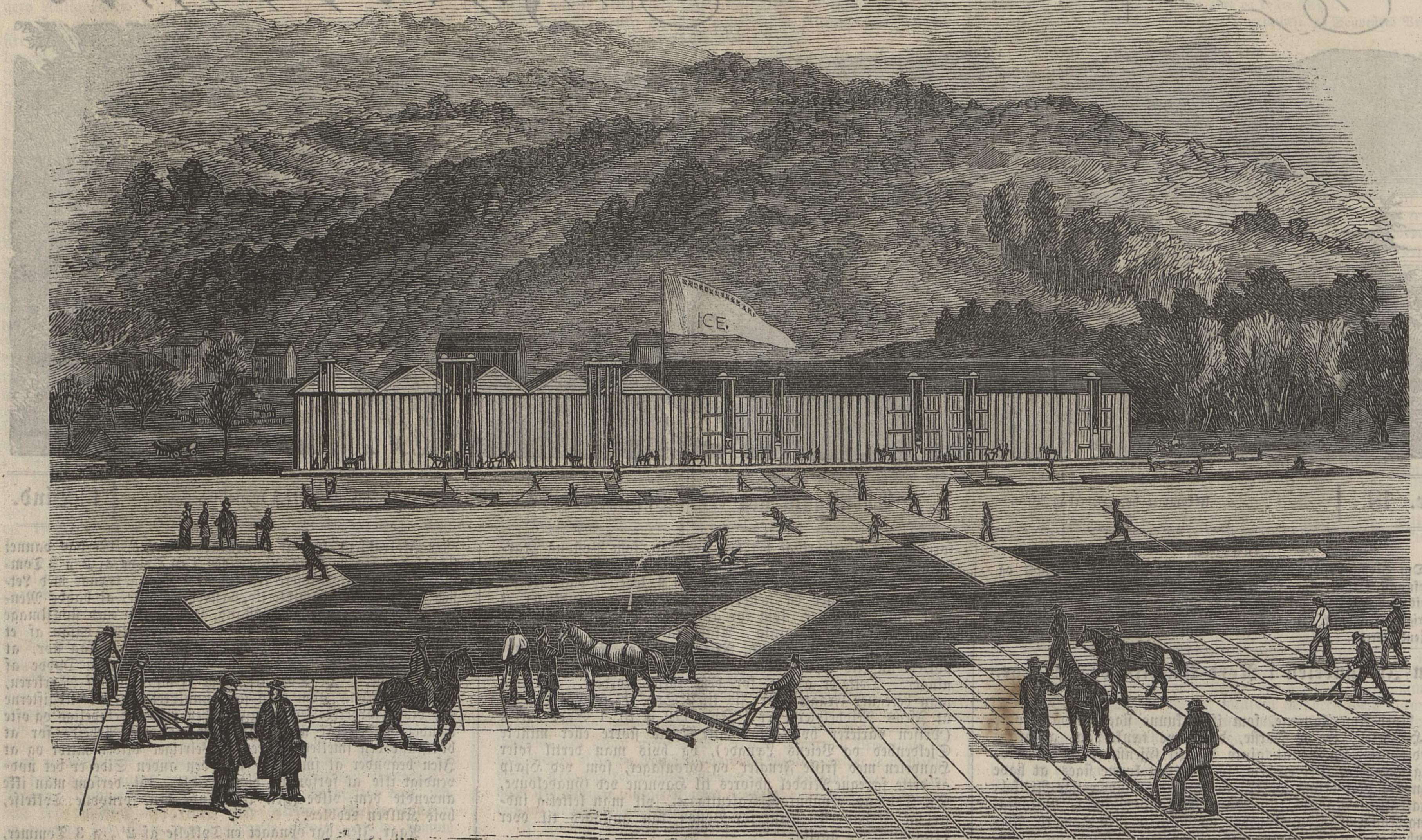
*) Til lettere Oversigt er overalt den fremmede Myntsort reduceret til norsk.

Ulvejagt og Ulvefangst.

(Af P. Chr. Asbjørnsen.)

I.

Den almindelige Hensigt med Jagten efter de større Rovdyr er at beskytte Kvægavlen og frede Vildtet. Rovdyrjagtens Nytte bestaaer saaledes ikke alene i det derved vundne Bytte af de fældede Dyrs ofte værdifulde Skind og Kjød (Bjørnen), men den virker fornemmelig heldbringende for Fredningen og paa Formerelsen af det spiselige Vildt, idet den befrier det for og tilintetgjør de utrættelige Fiender, som Naturen havde bestemt til at holde Formerelsen inden visse Grændser; men denne Rovdyrenes Forretning maa der, hvor Mennesket er optraadt, og har paataget sig Udførelsen af dette Hverv, ansees for overflødig, og dens Fortsættelse strider høiligen mod dets Interesse. De største og farligste Rovdyr som Bjørn, Ulv, Gaupe ere derfor ogsaa udryddede i flere af Europas bedst dyrkede Lande, f. Ex. England, Danmark, flere Egne i Tydskland etc. Den største Fordeel, som Samfundet imidlertid høster af Rovdyrjagten, bestaaer dog fornemmelig i, at Landets Kvægavl derved befries fra dens farligste Fiender, hvis Herjninger mellem de tamme Dyr aarligen tilføie Nationalformuen et langt større og føleligere Tab, end man har Forestilling om.

Isetablissement i de forenede Stater.

For at give et Begreb om Størrelsen af saadanne Nationaltab, vil det være tilstrækkeligt at anføre, at Antallet af de, af de større Rovdyr i Sverige nedlagte tamme Dyr i Aaret 1827 udgjorde 35,548 Stykker, hvis Værd, efter en meget lav Taxation, ansattes til 185,549 Rd. Bco., som, naar en Rd. Bc. ansættes til 48 Sk. norsk, udgjør 74,219⅗ Spd. Kommer hertil det af Ræve, Ilder, Maar, Orne, Høge og Falke dræbte tamme Fjærkræ, samt den Skade Lapperne have lidt af Ulvene paa sine Reensdyr, da vil Summen mindst stige op til 200,000 Rd. Bc. (80,000 Spd.). Paa Grund af disse Oplysninger forhøiede man i Sverige Præmierne betydeligt for Nedlæggelsen af de større Rovdyr. Flere Lehn forøgede desuden ved privat Overeenskomst de lovbestemte Præmier saaledes, at der i enkelte Egne betaltes 33 Rdr. Bco. (13 Spd. 24 ß.) for Ulv og Gaupe samt 50 til 100 Rd. Bco. (24 til 40 Spd.) for Bjørn.

I Sverige har man en Jagtetat eller saakaldet „Jägeribetjening," bestaaende af Overjægermestere, Jægermestere og underordnede Betjente, som ere forpligtede til aarlig at fælde et vist Antal Rovdyr, at have Tilsyn med Aatepladse, Ulvestuer, Ulvegaarde etc. samt anordne og føre Befalingen ved de store Driv- eller Klapjagter, hvortil de ifølge ældgamle, fremdeles bestaaende Lovbestemmelser opbyde Almuerne. Af Kommunerne holdes det fornødne Jagttøi, Næt, Fjærlapliner og andre Apparater. Naar man i et Land, hvor der er gjort saa Meget for Rovdyrenes Ødelæggelse, desuagtet lider saa betydelige Tab som de ovenfor anførte, og finder sig beføiet til at forhøie Præmierne for fældede Rovdyr til de anførte ikke ubetydelige Summer, hvilken Formodning maa der da ikke opstaae, om de Ødelæggelser og Herjninger, de drive i vort Land, hvor Skovenes og Bjergenes og Fjeldenes uendelige Kringelkroge og Smuthuller tilbyde de tryggeste Tilholdssteder, hvor der ikke findes noget Tilsvarende til Nabolandets offentlige heldbringende Anstalter til Rovdyrenes Udryddelse, hvor Rovdyrjagten alene er en privat Sag, som Bonden driver, naar hans Tid kommer, eller naar Lysten eller Nødvendigheden driver ham dertil. Vi mangle imidlertid alle statistiske Opgaver over Antallet af de Huusdyr, der aarligen ødelægges af Rovdyrene i vort Land. Naar saadanne vare forhaanden, burde Præmierne for Rovdyrfældningen derefter anordnes og bestemmes; thi da dette i vort Land er den eneste offentlige Foranstaltning til Rovdyrenes Udryddelse, kan der vel neppe være noget Spørgsmaal om, at den bør staae i et mere passende Forhold til det Tab Rovdyrene tilføie Nationalformuen, idetmindste ved sine Herjninger blandt de tamme Huusdyr.

Nedenstaaende Tabel angiver Antallet af de Rovdyr og Rovfugle, for hvilke Amtskommunerne i Norge have udbetalt Præmier, siden Jagtloven traadte i Kraft.

	Bjørne.	Ulve.	Gauper.	Jerv.	Orne.	Bjergugle.	Høge.	Udbetalt i Præm. for samtlige Rovdyr og Rovfugle.	
1846	219	238	104	81	1,055	154	249	2,534	Spd.
1847	270	259	116	88	2,594	484	480	3,689	—
1848	264	247	144	51	2,489	396	527	3,547	—
1849	325	197	110	76	2,142	343	458	3,355	—
1850	246	191	118	39	2,426	268	407	3,130	—

Da den høieste Sum, som noget Aar er udbetalt i Præmier, viser sig at være 3,689 Spd., hvoraf kun 2,199 udgjøre Præmier for større Rovdyr, og 777 for Ulv, saa staae vistnok ikke disse Summer i nogetsomhelst Forhold til den Skade Rovdyrene i samme Tid have tilføiet Kvægavlen, selv om man ansætter Ødelæggelsen kun til det Halve, eller en Fjerdedeel (20,000 Spd.) af hvad der for et Aar er opgivet fra Sverige. Dog har denne Antagelse liden Sandsynlighed for sig; thi naar der aarlig under vore Jagtforhold kan fældes et saadant Antal af Ulv og Bjørn, som det i Tabellen opgivne, maa vistnok Rovdyrenes Antal være overmaade stort, og Ødelæggelsen svare dertil.

Hvad Bjørnen angaaer, da virker Fordelen af Kjødet og Huden samt den Ære, der er forbunden med Skovkongens Nedlæggelse, som en kraftig Spore til at efterstræbe dette Dyr, og det kan saaledes maaskee ikke være nødvendigt i en kommende Tid at forhøie Præmien for denne. Dog burde der vistnok være Anledning til Forhøielse i Egne, hvor den anretter større Skade*).

Med Ulven er Forholdet anderledes; den er langt skadeligere saavel for de tamme Dyr som for Vildtet. Dens Næring er alene Kjød af levende eller døde Dyr, medens Bjørnen er mere plante- end kjødædende. Ulven er derfor nødt til idelig og altid at streife om efter Rov. Da nu ofte flere af disse Dyr forene sig til fælles Foretagender, og deres Styrke og Hurtighed svarer til deres Hunger og Blodtørst, saa kan man let indsee, hvilken Mængde spiselige, baade tamme og vilde Pattedyr og Fugle aarlig maa sætte Livet til for disse hos os altfor talrige Rovdyr. Deres Hurtighed, Forsigtighed, skarpe Sandser, samt den Omstændighed, at de streife vidt omkring, og at vor tro Jagtkammerat, Hunden, her forsager, gjør Jagten efter dette Dyr langt vanskeligere, besværligere og mere uvis end Bjørnejagten, skjøndt den ikke er forbunden med nogen personlig Fare. Skindet er her kuns en ubetydelig Erstatning for den Skade, den i sin Levetid har anrettet paa Vildt og Tamt; thi som bekjendt myrder den langt flere Dyr end den kan fortære. Vort største Vildt, Elgen, Hjorten og Renen, samt det mindre, Harer og Skovfugle, ere, de førstnævnte især om Vinteren i dyb Snee og paa Skaren, de sidstnævnte i Sommertiden, udsatte for disse glubske Rovdyrs Anfald. I Sommertiden er det ogsaa fornemmelig, de røve Heste og Kvæg, naar det færdes i Havnegange og Sætermarker. Da Moderen i Sommertiden har fra 5—9 sultne Unger at forsørge, hvori den ogsaa ofte understøttes af Hannen, saa kan man slutte sig til hvorledes Vildt og Tamt maa medtages i Omkredsen af det Sted, hvor den har ynglet.

Efter det svenske Jægerforbunds Tidsskrift I. S. 13 dræbtes og fangedes der i Preussen i Aaret 1817 ikke færre end 1080 Ulve, hvorfor der blev udbetalt Præmier til et Beløb af 12,000 Rd. Pr. Courant. Efter Webers „Handbuch der Staatswirtschaftlichen Statistik und Verwaltungskunde der Preussischen Monarchie, Breslau 1840" S. 445, var det hele Antal af fældede Ulve fra 1831—1836 256, hvorfor der var betalt som Præmier 1449 Rd. „Men", hedder det i samme Skrift, „da Ulvene nu nylig fra Ardennerne og andre nærliggende Skove ere komne ned i Mængde og have formeret sig i Rhinprovindserne, saa har der dannet sig Foreninger, som give i Præmier indtil 50—60 Thlr. for en gammel Ulvinde. I Schwetzer Kredsen, Regjeringsdistriktet Marienwerder, bleve Ulvene i Aaret 1838 saa nærgaaende, at de dræbte 144 Faar, 11 Lam, 1 Oxe, 3 Kjøer, 4 Kalve, 9 Sviin, 5 Føl og 12 Gjæs."

Heraf fremgaaer, at der i Ulvenes Antal har fundet en stor Formindskelse Sted fra 1817 til 1836, hvilket rimeligviis er at tilskrive den ordnede Jagt og de passende Præmier. Efter 1836 have de igjen forøget sig, fornemmelig ved Indvandring fra de franske Skovegne, men man har ogsaa vieblikkelig været betænkt paa at raade Bod paa den Fare, der truede Vildt og Kvægavl ved gjennem private Sammenskud forhøiede Præmier. Hos os er i Regelen Almeenaanden for lidet udviklet, og i mange Egne Gaardene for smaa, Indkomsterne for ringe, til at ikke selv det mindste Udlæg, der overskrider det Sædvanlige, eller gaaer udenfor de almindelige Udgifter, skulde betragtes som et Savn og uoverkommelig Opoffrelse. Ved Privates Sammenskud er det neppe at haabe, at forhøiede Præmier for Udryddelse af Rovdyr ville kunne tilveiebringes, uden i Landets brede og stærkest befolkede Bygder. Dog, der er det almindelig mindst nødvendigt; thi det er især de mere afsidesliggende, de fattigste Bygdelag, der blive stærkest hjemsøgte. Billighed synes at medføre, at Kommunerne udreder de forhøiede Præmier. Som anført udredes hos os ingen Lønninger til en Jagtetat; thi vi have ingen — der bestrides ingen Omkostninger ved Jagtpladse, Ulvegaarde 2c. — man kjender ikke saadanne Anstalter i vort Land — det eneste, der hidtil er foretaget for Udryddelsen af Rovdyr, er Fastsættelsen af Præmier; den eneste Udgift man har havt, har været den paa Amtskommunerne hvilende Udredelse af disse Præmier, der hidtil ingensinde have naaet 4,000 Spd. om Aaret. I de fem Aar, fra hvilke Underretning om Antallet af fældede Rovdyr haves, er der for Ulv og Gaupe udbetalt i Præmier:

	Ulve.	Spd.	Gauper.	Spd.	Tilsam.	
1846	238	714	104	312	1,026	Spd.
1847	259	777	116	348	1,125	—
1848	247	741	144	432	1,173	—
1849	197	591	110	330	921	—
1850	191	573	118	354	927	—

Naar Præmien for Gaupe forhøiedes til 6 Spd. og for Ulv til 10 Spd., og man kunde antage, at dette saaledes opmuntrede til Jagt efter disse Dyr, at der aarligen blev fældet det dobbelte Antal af hvad ovenstaaende Tabel udviser, eller omtrent 250 Gauper og 500 Ulve, vilde den aarlige Sum for disse Skadedyrs Ødelæggelse udgjøre 6,530 Spd., hvilket sammenlagt med de største for de øvrige Rovdyr (Aar 1847) udbetalte Præmier, vilde give 9,093 Spd. Men man kunde da vistnok gjøre Regning paa en snarlig Formindskelse af disse Rovdyr, saaledes som vi af det ovenfor Anførte see har været Tilfælde i Preussen.

Neppe skulle andre end med Forholdet ubekjendte Byboer og Bygdepatrioter fra Egne, som ikke vide af Ulv at sige, ansee en saadan Sum for slet anvendt. Som sagt have vi ingen statistiske Opgaver over Rovdyrenes Herjninger i vort hele Land, men der findes dog et Par Notitser fra en enkelt Egn, hvoraf man kan danne sig en Forestilling om den Beskatning disse Røvere paalægge Landet. I Morgenbladet for 1846 Nr. 51 den 20de Febr. hedder det: „Da Folketællingen fandt Sted i 1825, lod den daværende Sognepræst i Aafjordens Præstegjeld undersøge hvor mange Kreaturer Ulven havde dræbt i Præstegjeldet fra 1ste Januar til 1ste December s. A. Resultatet blev: 15 Heste og Føl, 9 Kjøer og Kalve 282 Faar, 216 Geder og 1 Sviin foruden Hunde og Katte tilsammen 523 Huusdyr**) hvoraf 480 alene i Hovedsognet Aa, som bestaaer af 70 beboede Gaarde (følgelig i en Tid af 11 Maaneder paa det nærmeste 8 Dyr for hver Gaard). Dette

*) I søndre Bergenhuus Amt har man forhøiet Præmien for Bjørn til 20 Spd., og af denne gavnlige Foranstaltning allerede sporet gode Virkninger.

**) Ansætter man med en lav Taxt disse Huusdyr til følgende Værdier: En Hest eller Føl 15 Spd., Ko eller Kalv 6, Gjed eller Faar 1, et Sviin 3 Spd., vil Værdien af 523 Huusdyr tilsammenlagt udgjøre 780 Spdr.

Dragter fra Hindelopen i Friesland.

forekom Mange at være noget nær en Skrøne, men Indsenderen heraf (formodentlig den nuværende Sognepræst), der i 9 Aar har opholdt sig i Præstegjeldet, kan ogsaa forsikkre, at Opgaven vistnok paa det allernærmeste er fuldkommen paalidelig. Det er noksom bekjendt, at Ulven ligesom andre Rovdyr foretager Udvandringer fra et Sted til et andet, og saaledes er ikke den Skade den anstifter ligestor paa samme Sted til forskjellige Tider. I Aaret 1845 var Aafjordens Præstegjeld temmelig fri for dens Besøg, og den anrettede da – forholdsviis til andre Aar – liden Skade. Imidlertid har den dog selv i afvigte Aar (1845) dræbt i Aa Hovedsogn 14 Føl, 3 Kjøer, 109 Faar, 106 Gjeder, eller 232 Huusdyr, (følgelig over 3 Huusdyr for hver Gaard) og i Jøssund Annex, der hovedsagelig bestaaer af Øer, hvorhen den saaledes ei let kan komme, 17 Faar og 6 Gjeder, tilsammen 255*) Huusdyr. I Slutningen af forrige og i de første Dage af dette Aar har Ulven ogsaa gjæstet flere Øer, til hvilke den er svømmet over i de mørke Nætter, og paa Valsøen og Madsøen dræbte den saaledes paa en Nat næsten alle Udgangs-Faar, der ere af en temmelig ædel Race, og kunne mindst vurderes til 2 Spd. 60 ß pr. Stk. Den svømmede og en Nat over til Lysøen, hvor der ved sidste Folketælling fandtes 91 Faar, men et Tilfælde gjorde, at Faarene, der ellers det hele Aar gaae ude saavel Nat som Dag, den Nat vare blevne indelukkede; den fik saaledes ingen anden Steg, end Hovedet af en Væder, som stak ud af en Grind, der var sat for et af Fjøshullerne. Men havde Faarene den Nat, som ellers sædvanlig, været ude paa Lysøen, da havde Ulven sandsynligviis dræbt dem alle, eller ialfald, saaledes som Tilfældet var paa Valsøen og Madsøen, jaget dem i Søen og saaledes sprængt dem. Hele Præstegjeldets Matrikulskyld er 238 Skylddalere."

Hver Skylddaler blev følgelig i 1825 i Aafjordens Præstegjeld af Ulvene beskattet med omtrent $2^1/_3$ Huusdyr, eller 3 Spd. 36 ß., i 1845 paa det nærmeste med $1^1/_6$ Huusdyr eller 1 Spd. 114 ß.**) Det er neppe nogen Tvivl underkastet, at mangfoldige af Landets Bygdelag jævnligen ere underkastede lignende Herjninger og Udplyndringer, der blive dobbelt følelige, fordi de oftest anstilles i de mindre Buskaper, og Tabet ofte rammer de fattigste af Landets Indbyggere. Ulvene myrde Alt hvad de kunne overkomme og faae Bugt med, Buskap efter Buskap, og det er ingen sjelden Hændelse, at Familier fra en nødtørftig eller velbjerget Stilling og Levemaade ved denne Landeplage ere bragte til Mangel og Armod. Disse Kjendsgjerninger synes høiligen at opfordre til at gjøre hvad der kan skee for Ulvens Udryddelse, og der gives intet andet Middel end at forhøie Skudpengene saaledes, at Bondeskytterne kunne udrives af sin Døsighed, og lade det komme an paa „en Von", om de en og anden Gang, efter stadigere og mere vedholdende Forfølgelser, end den nuværende Præmie indeholder Opfordring til, kunne fælde en Ulv.

I Bestræbelsen for at udrydde disse Fiender har man anseet ethvert Middel for tilladeligt, og af saadanne har man opfundet en stor Mængde, der ere mere eller mindre virksomme. Nogle af de meest virksomme og anvendelige skal der i det Følgende blive meddeelt Beskrivelse over.

*) Efter den ovenfor anførte Værdsættelse kunne disse 255 Huusdyr anslaaes til 466 Spdr.

**) Amtskommunendgifterne i søndre Throndhjems Amt ere meget betydelige og have i de senere Aar varieret mellem 1 Spd. 45 og 1 Spd. 60 ß. pr. Skylddaler. Naar dette lægges sammen med Præstegjeldets særegne Udgifter for Skolehold, Fattigforsørgelse, Udgifter ved Lægdshold og øvrige Udredsler, beløber det Hele sig til mellem 3 a 4 Spdr. eller omtrent 3 Spd. 60 ß. pr. Skylddaler, altsaa ikke meget mere end den Skat Ulvene tog af Bygden i 1825.

Indbyggerne i Hindelopen i Friesland.

Friserne, Beboerne af hiin ved Nordsøen og Zuidersøen beliggende hollandske Provinds, ere mærkelige saavel ved sit Sprog og Forfatning, som sine Traditioner, Sæder og Skikke. Selv fortælle de, at de nedstamme fra Indien, hvor deres Forfædre fordum have raadet over Lande og Riger. Adel, en Efterkommer af Sem, herskede ifølge Sagnet omtrent trehundrede Aar før Christus over et Rige paa Ganges's Bredder, hvis Rigdom og Velstand var berømt baade vidt og bredt og som hed Frisia. Han blev dræbt i en Opstand, som en Vovehals ved Navn Agrammos opvakte mod ham, og hans tre Sønner, Friso, Saxo og Bruno jagedes i Landflygtighed. Efterat have studeret Philosophi under Plato, eller, som Andre ville, tjent i Alexanders Hær, vendte Brødrene tilbage til Hjemmet og sluttede Fred med deres Faders Banemand; men de bleve ikke længe der. Da de under deres Fraværelse havde tabt Folkets Gunst, maatte de atter drage ud i den vide Verden for at friste sin Lykke.

Med en Flaade paa 24 Skibe styrede de mod Nord til Landet Germania, hvorom de havde hørt megen Tale. Farten varede i syv Aar. I Aaret 312 f. Chr. landede de endelig ved Indløbet til Zuidersøen. Egnen var dengang halv oversvømmet og beboet af Sveverne. Friso underkastede sig eller slog Landets forrige Beboere, indrettede Diger, anlagde Stæder, blandt andre Staveren, og underlagde sig hele Sydholland, medens hans Broder Saxo nedsatte sig i Sachsen og Bruno i Brunswig.

Denne Herkomst udgjør Frisernes Nationalstolthed. Ere de nu berøvede sin Magt, saa give de dog ikke Slip paa hiin og deres Uafhængighedsfølelse. Rigmandens Kone bærer den Dag idag et Diadem af Perler og Diamanter, og selv den Fattigstes hele Stræben gaar ud paa at lægge sig til et Pandebaand af Guld eller Sølv. Man seer simple Bondekoner, naar de gaae i Kirke, at bære Hovedsmykker til flere hundrede Dalers Værdi. Kvinderne ere slanke, blaaøiede, med blondt Haar og bekjendte i hele Holland for sin Skjønhed. Mændene ere ialmindelighed store, stærke og undersætsige.

Af de syv store Distrikter, der tidligere udgjorde Frisernes Land, er kun Provindsen Friesland med 200,000 Indbyggere endnu tilbage. Leeuwarden med 17,000 Sjæle er Hovedstad. Men den mærkeligste Stad er dog Hindelopen ved Zuidersøen, hvis Indbyggere i visse Henseender ikke have mere Lighed med de øvrige Friser, end disse have med de egentlige Hollændere. De have besynderlige Eiendommeligheder og bære fra umindelige Tider den samme Dragt, hvilken de aldrig have forandret og sandsynligviis heller aldrig ville forandre. Kvindernes Dragt er det Besynderligste, man vil see; den har megen Lighed med Chinesernes og Tyrkernes Dragter, og saa meget tilfælles med enhver af disse, at det vanskelig lader sig bestemme, hvilken af begge disse Nationer har havt meest Indflydelse paa Sammensætningen af denne besynderlige Dragt. Det vilde falde temmelig vanskeligt, nøiagtigt at beskrive denne Dragt, men forestaaende Afbildning fremstiller den med en Sandhed, som ikke vilde kunne opnaaes ved nogen Beskrivelse. Pigerne adskille sig ved Hovedpynten fra Konerne, hvis Hovedtøi er større. Mændenes Dragt er mindre paafaldende end Kvindernes: de bære lange mørke Frakker, der ere knappede lige til Halsen, ere meget vide og danne bagentil fra Hofterne lige til Anklerne talrige Folder; desuden ere de efter hele deres Længde rigelig besatte med Metalknapper. Om Halsen bruge de et rødt eller blaat Klæde, som etslags Schawl. Til Hovedbedækning bære de en lav Hat med rund, bred Skygge.

Saavel de mandlige som de kvindelige Beboere af Hindelopen have sine egne Sæder og Skikke, som man ligesaalidt som deres Dragt finder hos andre end hos dem og Indbyggerne af Landsbyen Molkweren. De tale et Sprog, som de kun selv forstaae. Hvor slemt Veir det end er, lægge de dog ikke i Ovn før den 12te November. Aldrig lukke de sine Døre om Dagen; baade Vinter og Sommer lade de, saa lang Dagen er, den ydre Luft strømme ind i deres Huse. Fruentimmerne seer man altid med et Klæde i Haanden, og bestandig smatte de paa Peberkager.

Oversigt over norske Blades Indhold.

I Skilling-Magazinets Nr. 4 for dette Aar findes en Afhandling om „Skovulden", det vil sige et Produkt, der vindes af Naalene af Furu-Træet og som anvendes til Udstopning af Madrasser o. s. v. Som Biprodukt ved Tilberedningen af Skovulden vindes ogsaa forskjellige andre Substantser, der angives at have viist deres helbredende Kraft mod forskjellige Slags Sygdomme. Ved den eneste hidtil existerende Skovuldfabrik i Nærheden af Breslau er der tillige oprettet en Badeanstalt, hvor det Vand, der har været benyttet ved Tilberedningen af Skovulden og som i sig har optaget en Deel af de olie- og harpixagtige Legemer, der indeholdes i Furunaalene, benyttes til Bad, der angives at have viist sig gavnlige mod forskjellige Sygdomme. Tilsidst indeholder Opsatsen en Hentydning til at vor Regjering maaske skulde tage sig af Sagen ved at afkjøbe Eieren af Fabrikken hans Hemmelighed, og igjen bekjendtgjøre denne til almindeligt Bedste.

Det ovenfor om Skovulden Anførte har længe været Redaktionen bekjendt; men man har ikke fundet sig foranlediget til at publicere Noget herom, da man ikke har kunnet see sig istand til at meddele noget Tilforladeligt angaaende Tilberedningsmaaden, som fremdeles er Patenteierens Hemmelighed. Det er umuligt at have nogen klar Forestilling om en Ting, som man ikke kjender; men det forekommer os sandsynligt, at dersom Tilberedningen af Skovulden skulde have en saa høi statsøkonomisk Interesse, som Indholdet af den nævnte Opsats lader formode, vilde rimeligviis den preussiske Regjering, der, som Meddeler af Patentet, allerede kjender Hemmeligheden, selv have afkjøbt Eieren denne, for at lade den komme sine Borgere tilgode. Desuden bliver det vel et Spørgsmaal om det fra et forstvidenskabeligt Standpunkt betragtet, er tilraadeligt at berøve Skoven de affaldne Naale, som ere bestemte til at gjengive Jorden den eneste Næring, som den kan erholde til Vederlag for hvad Træet har berøvet den. Saa meget er vist, at man paa flere Steder i Tydskland, i de paa forstmæssig Maade behandlede Skove, forhen har samlet de om Høsten affaldne Blade til Strøelse for Kreaturene, men at man igjen har opgivet dette, da man med Bestemthed troede at have bemærket, at Skoven forholdsmæssigt aftog i Væxt og Frodighed. Umuligt er det vel hellerikke, at denne Side af Sagen maaske kan have bevæget den preussiske eller andre Regjeringer til ikke at beagte den.

— „Fædrelandets Ven" indeholder en Opfordring fra Hr. Østhagen „til Bestyrelsen for Arbeidersamfundet paa Enerhougen" om at træffe en Foranstaltning til at Arbeiderne kunne slaae sig sammen og indkjøbe Fødemidler i større Portioner og siden dele disse efter Indskuddet, hvorved de vilde faae Varerne langt billigere end ved som ellers at kjøbe dem i Smaat. (Om Hensigtsmæssigheden af et saadant Arrangement har, som før berettet, Arbeiderforeningen paa Horten allerede overbeviist sig.) I et i Samfundet afholdt Møde vandt Forslaget udeelt Bifald. Der besluttedes strax at gjøre et Forsøg i den antydede Retning, og Hr. Østhagen paatog sig at besørge Indkjøbet og Fordelingen. I det nævnte Møde fremkom ogsaa et Forslag fra Bestyrelsen, der gik ud paa, at Samfundet skulde forskaffe sig en Bod, hvor Medlemmerne kunde lade udsælge alleslags Huusflidsprodukter, som de selv havde forarbeidet. Der blev overdraget Bestyrelsen at træffe Foranstaltninger til Iværksættelsen af dette Forslag og at fremkomme med en Plan for den omhandlede Indretning.

— I en i „Correspondenten" indtagen Opsats „for Landmænd", paapeger F. C. S. Borchsenius Hensigtsmæssigheden og Nødvendigheden af, ogsaa for os, at tage Mekaniken til Hjælp i Landbruget, idet han tillige omtaler en Tærskemaskine med tilhørende Rense- og Hakkelsemaskiner, som han nyligen har forskaffet sig fra det mekaniske Værksted ved Fossums Jernværk, — som han har fundet sig særdeles vel tjent med og som desuden er billig (Prisen paa en Tærskemaskine for 2 Heste er 125 Spd. for Rensemaskinen omtrent 20 Spd., og for Hakkelsemaskinen omtrent 25 Spd.) Den nævnte Tærskemaskines Konstruktion, siger han, afviger fra de hidtil brugelige derved, „at dens Maskindele ere af mindre Dimensioner, og istedetfor de ellers brugelige stive Tærskearme ere her anbragte 6 løse Pleiler, hvorved en meget stor Virksomhed fremkommer ved Centrifugalkraften. Hastigheden er omtrent 400 Omdreininger i Minuttet. Tærskningens Udbytte er af Havre omtrent 4 Tønder i Timen og af de

øvrige Kornsorter i Forhold dertil. Den inddrager den langhalmede Sæd (f. Ex. Rug) med stor Hurtighed. Fra Tærskemaskinen føres Halmen ind i en Halmrenser, der leverer Halmen fri for Korn. Kornet opfanges af den nedenunder anbragte Rensemaskine og fremkommer for Størstedelen i renset Tilstand." Maskinen trækkes af 2 Heste. — I Aarets Løb vil Fossums mekaniske Værksted ogsaa levere amerikanske Tærskemaskiner for 1 a 2 Hestes Kraft. Disse Maskiner anbefale sig især derved, at de indtage liden Plads og ere lette og transportable.

Norge.

Christiania. Af de af sidste Storthing bevilgede 1050 Spd. aarlig til Døvstumme-Underviisningen er Student Fr. Balchen og Kandidaterne Th. A. Christensen og Aug. Gleditsch, som Tilskud til de af dem i Christiania, Christianssand og Bergen oprettede Skoler for Døvstumme, tilstaaede et aarligt Bidrag af 350 Spd. hver.

— Fuldmægtig H. Chr. Borchgrewink er ansat som Kasserer og Kand. S. J. R. Koren som Sekretær ved Hypothekbanken.

— Christiansands Kommune er af Statskassen tilstaaet et aarligt Bidrag af 150 Spd. til Oprettelse og Vedligeholdelse af en offentlig Tegneskole sammesteds.

— Til dem, som lede Tab ved Ildebranden i Mostues Gaard, er der i Alt indkommet 154 Spd. 84 ß., hvilke ved Politimesteren ere fordeelte blandt de Brandlidte.

— Blandt de i Rusland forrige Aar forbudte Bøger hører ogsaa de paa Joh. Dahls Forlag her i Byen udkomne „Neue dramatische Dichtungen" af Oehlenschläger.

— I Onsdags gav Hr. Sperati (med 150 Assisterende) en stor Koncert i Frimurerlogens Festivitetssal. Første Afdeling bestod af forskjellige Operanummere, blandt Andet af „Huguenotterne" (af Meyerbeer), anden Afdeling af Filicien Davids berømte Ode-Symphoni „Ørkenen." Koncerten var ret godt besøgt, dog ikke som den fortjente.

— Paa Theatret gives nu for Tiden Sheridans berømte Femakts-Komedie „Bagtalelsens Skole."

Fra Kinn i Søndfjord hedder det, at ikke mindre end 17 Mennesker ere blevne borte paa Søen i det forløbne Aar.

Paa Lillehammer-Markedet skal der have været daarlig Vareomsætning iaar.

Paa Søen er der, efter de fra forskjellige Kanter meddeelte Beretninger, i den sidste Tid hændt mange Ulykker.

Sverige. Den svenske Handelsflaade bestod ved Udgangen af Aaret 1850 af 2744 maalte Fartøier af tilsammen 112.983 Læsters Drægtighed. Forøgelsen i Aarets Løb havde udgjort 120 Fartøier, og 5,090 Læster. Til Udlandet solgtes i Aarets Løb 8 Fartøier paa 758 Læster. I udenlandsk Fart var beskjæftiget tilsammen 1093 Fartøier med en Drægtighed af 73,797 Læster. — Det betydelige Gods Fogelvik er kjøbt til Kronprindsen for 200,000 Rdl. Bco. af hans Svigerfader Prinds Fredrik af Nederlandene i Anledning af Prindsessens Fødsel. — I Wermeland og andre Steder af Sverige nærer man alvorlig Frygt for Hungersnød, som paa enkelte Steder allerede skal være indtraadt.

Løverdag Middag den 20de mærkedes i næsten alle Dele af Stockholm et dumpt Knald, som rystede selve Husene, saa at en Mængde Vinduesruder mod flere Gader sprang itu. Aarsagen var at et tæt ved Strandbredden paa Loudden beliggende Statens Krudthuus, indeholdende 2,600 Centner Krudt, var sprungen i Luften. Huset var aldeles raseret og Ruinerne strøede rundt omkring indtil en Fjerdingsveis Afstand op i Skoven og udpaa Isen. Den nærmeste Skov var aldeles nedslaaet, store Træer oprykkede med Rødderne og kastede flere hundrede Alen bort. Ulykken formodes at være opkommen derved, at tvende Personer vilde bryde ind i Huset, som stod ubevogtet. Man har nemlig fundet Ligene af tvende slet klædte Mænd, der vare slyngede langt bort,

Danmark. Man vil nu vide, at Ministerkrisen er nærved at være endt, og at et nyt Ministerium enten alt er dannet eller dog ifærd med at danne sig. Som Aftrædende nævnes: Hs. Exl. Premierminister Grev A. W. Moltke, Indenrigsminister Tillisch, Sø- og Landkrigsministre Flensborg og van Dockum samt Minister Bardenfleth; og som Medlemmer af det nye Ministerium betegnes: Geheimeraad Bluhme som Stadsraadspræsident og Udenrigsminister, Bang som Indenrigs- og tillige indtil videre Kultusminister, Scheel som Justitsminister, Grev Sponneck som Finantsminister, Generallieutenant Hansen som Krigsminister og Kommandørkapitain Steen Bille som Marineminister. Grev Carl Moltke skal være Minister for Slesvig, og muligens Grev Reventlow-Kriminil for Holsten. Man taler tillige om et dobbelt Stadsraad, det danske, bestaaende af de ovennævnte Ministre, og et Geheime-Statsraad eller Heelstatsraad, hvori tillige Ministrene for Slesvig og Holsten faae Sæde, og som præsideres af Kongen, i hans Fraværelse af Arveprindsen. Geheimeraad Tillisch antages at skulle vende tilbage i sin forrige Stilling som Kongens Kabinetssekretær. — Hvis denne Efterretning bekræfter sig, synes der desværre at være nære Udsigter til hvad man saalænge har befrygtet: Slesvigs Fjernelse fra Kongeriget og Tilknytning til Holsten ved Provindsialstænderinstitutionen, hvorved Danmark efterhaanden vil blive trukket ind i Fastlandspolitiken og de Farer for Forfatningen, som dermed staae i Forbindelse.

Kongen har været i Kjøbenhavn og modtaget de Lykønskninger, som ellers pleie at finde Sted Nytaarsdag.

Frankrig. Den franske Forfatning er endelig promulgeret og dens vigtigste Bestemmelser ere følgende:

Den overdrager Præsidenten hele Magten, som skal forblive — man kan næsten sige udeelt — i hans Hænder i 10 Aar, idet han kommanderer baade Land- og Sømagten, har udelukkende Ret til at foreslaae Love, har Benaadningsret, Sanktionsret, Ret til at erklære hvilkensomhelst Deel af Landet i Beleiringstilstand, Ret til at erklære Krig og slutte Fred etc. etc. Alle Embedsmænd, Senatorer og Landets Repræsentanter ere forpligtede til at aflægge ham Troskabs-Eed; han kan forøvrigt forandre hele Forfatningen, om det skulde behage ham, idet han dog, ved indgribende Forandringer lover, at appellere til Folkets ved almindelig Stemmeret udtalte Villie.

Som den første, Præsidenten underordnede Magt, finde vi i denne Konstitution Senatet, bestaaende af 80—150 Medlemmer, der udnævnes af Præsidenten — dog skulle Admiraler, Kardinaler og Marschaller paa Embedsvegne være Senatorer. Senatorerne erholde ingen Gage, men det staar Præsidenten frit for, at give Enkelte af dem efter Behag som Gave en Sum af indtil 30,000 Francs. Det er Senatet, der skal vaage over at denne Konstitution bliver opretholdt, og forøvrigt maa enhver Lov være underkastet dets Diskussion og Samtykke. Senatet kan Præsidenten prorogere eller aabne efter Behag og dets Forhandlinger finde Sted under lukkede Døre. Landet skal repræsenteres af den saakaldte legislative Forsamling (corps legislative) bestaaende af omtrent 260 Medlemmer, der ingen Diæter have, og vælges ved almindelig Stemmeret paa 6 Aar. Denne Forsamlings Attributer bestaar kun i at diskuttere Love, som forelægges den af Regjeringen; den kan ikke engang uden Statsraadets Samtykke forandre en Tøddel i de foreslaaede Lovudkast. Forsamlingens Session varer tre Maaneder, men Præsidenten kan prorogere eller opløse den efter Behag, dog, saafremt Opløsning finder Sted, skal en ny Forsamling sammenkaldes i Løbet af 6 Maaneder. Diskusionerne skulle være offentlige, men dette er ogsaa afhængigt af Præsidentens Lune, idet et Forlangende af 5 blandt Medlemmerne er tilstrækkeligt til at tvinge Forsamlingen til at lukke Galleriet for Publikum. Debatternes Offentliggjørelse i Aviserne er forbudt.

Statsraadernes (Conseil d'etat) Antal er bestemt til 40 à 50, hvilke udnævnes og afskediges af Præsidenten. Statsraadet forbereder Lovforslag og forelægger disse for den legislative Forsamling. — I hele denne besynderlige Grundlov er ikke nævnt et eneste Ord om Pressefrihed, Jury-Institution eller Assosiationsfrihed. Man har sagt, at denne Konstitution kun er en Gjentagelse af den bekjendte „Konstitution af Aar VIII" (1799): naar man sammenligner dem begge, vil man imidlertid finde, at Louis Napoleon som Præsident har givet sig langt større Magt i Hænderne end hans Onkel som Første-Konsul, der hverken kunde erklære eller slutte Fred, hverken havde Sanktionsret eller Ret til uden videre at erklære Landet i Beleiringstilstand, hverken kunde prorogere eller opløse Nationalforsamlingen efter Behag etc. etc. Denne Sammenligning holder saaledes neppe Stik og uagtet 8,000,000 ifølge officielle Beretninger have givet Louis Napoleon deres Stemmer, hvoraf man skulde slutte, at hans Regjering er efter Folkets Ønske, troe vi dog ikke paa dens Varighed, med mindre hele Systemet forandres, hvilket dog efter det hidtil Skete at dømme er aldeles usandsynligt.

General Cavaignac's Ansøgning om Afsked, som er nævnt i hans Biographi, er bleven ham indvilget. — Efter en Korrespondentartikel i Kølner-Zeit. skulle flere Attentater mod Louis Napoleons Liv have fundet Sted; han blev for nyligt angreben af en Jæger fra Vincennes med Bajonetten, men afparerede Stikkene, og Jægeren blev greben og skudt, uden at der nævntes Noget derom i Bladene. En Telegraph-Depesche i Børsenhalle bekræfter dette Rygte. — Ifølge en Telegraph-Efterretning i samme Blad er et nyt Ministerium udnævnt, hvilket bestaar af: Persigny for det Indre, Maupas for Politiet, Abbatucci for Justitien, Bineau for Finantserne og Casabianca som Statsminister. Ligeledes haves Efterretning fra Paris af 23de d. om at alle Godser tilhørende Familien Orleans ere befalede solgte for Besiddernes Regning. Alle Dotationer, som Louis Philip gjorde sin Familie, ere blevne annullerede og Udbyttet deraf betragtet som Statseiendom. Hertuginden af Orleans Enkepension bibeholdes og Resten skal tilfalde velgjørende Stiftelser og Æres-Legionens Fond. — Den forrige franske Indenrigsminister, de Morny, har udstedt et Cirkulære til alle Præfækterne, hvori han tilkjendegiver, at overeensstemmende med den af Præsidenten udfærdigendes Valglov kunne Embedsmænd ikke vælges til Landets Repræsentanter.

Eugen Sue er udviist af Frankrig og ankommen til Genf. Georges Sand er først arresteret og senere forviist.

Ledige Embeder og Bestillinger.

En privat Lægepost i Sparboens, Stods og Beitstadens Præstegjælde med fast Løn 187 Spd. 33 ß. aarlig foruden Betaling for Sygebesøg og Konsulation (mindst 200 Spd.)

Andenlærerpost ved Listers og Mandals Amts høiere Almueskole med aarlig Løn 150 Spd.

En Underlærer-Post ved Bergens Domkirkesogns Almueskole for Drenge og Pigebørn ved Røstet med 100 Spd. aarlig Løn.

Reservelægepost ved Rigshospitalets chirurgiske Afdeling med 200 Spd. i aarlig Gage.

Jordemoderbestillingen i Hvideseid i øvre Thelemarken.

En Bogholderpost ved Hypothekbanken med 400 Spd. aarlig Løn.

Christiania. Trykt i A. W. Brøggers Bogtrykkeri.

Bladets Expedition er i A. Dzwonkowskis Gaard, Nr. 27, i Storgaden.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 19. | Udkommer hver Løverdag Aften. | Christiania den 7de Februar 1852. | Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. | I. Bind.

Indhold:

Om Jishandelen i Nord-Amerika og i Norge.

II.

Norges Jisudførsel tog, saavidt vi vide, sin Begyndelse i 1843, da der fra Drammen udførtes 462 og fra Kragerø 34 Kommercelæster Jis. I 1844 udførtes kun 25 Koml. og i 1845 blot 10 Koml.; begge Aar fra Drammen. I 1846 tog derimod Jis-Udførselen fra Norge et betydeligt Opsving; men sank igjen og steg verelviis de følgende Aar, indtil den i 1851 naaede en Høide, som udgjorde henved det dobbelte Kvantum af alle de foregaaende Aar tilsammen, ifølge efterstaaende Opgave:

	1846	1847	1848	1849	1850	1851
Arendal . . .	57					240
Bergen . . .	224					129
Brevik			80	180		845½
Christiania .	41					
Christiansand	244½			31		376
Drammen . .	1331			60		830½
Drøbak . . .				214	117	552½
Frederikshald		158	314	131		276
Kragerø . . .					136	3107½
Laurvik . . .				398	273	1051
Mandal . . .						120
Moss				102		332
Porsgrund .						198½
Sarpsborg .			505	135	205	660½
Skien	73½					319
Stavanger. .						30½
Tønsberg . .	26½					
Østerriisøer .	75					277
Tilsam.Koml.	2072½	158	899	1251	631	9345½

Den milde Vinter i 1850 og 1851 havde nemlig affstedkommet Mangel paa denne Vare især i London, hvortil over de ¾ af de til England i 101 Fartøier afskibede 7446 Koml. Jis indførtes. Af de øvrige 31 Fartøier gik det største Antal (13) til Frankrig med 913 Koml. og Resten til Hamburg (5 Fart. med 257½ Koml.), Altona (4 Fart. med 141½ K.), Bremen (4 F. med 232½ Koml.), Spanien (2 F. med 176½ Koml.), Rusland (1 F. med 110 .K), Belgien (1 F. med 22 Koml.) og Algier (1 Fart. med 46½ Koml.). Af den største Afskibning, der foregik i Marts og April, gjorde kun de førstankomne Fartøier gode Affairer, da Priserne siden trykkedes ved den store Tilførsel; men med enkelte Fartøier, der afgik i Juli og August, gik det derimod heldigt, da de skulle have gjort en særdeles god Handel (Se Chr.posten Nr. 1142). Juleaften 1851 udskibedes det første Fartøi i indeværende Vinterhalvaar til London med (97 Koml.) Jis fra Kragerø, hvor flere Fartøier samtidig laae under Ladning. Hr. J. W. Goodchild paa Hvaløerne ved Frederikstad har allerede i Slutningen af Decbr. f. A. opfordret Jis-Exportørerne til at meddele ham Underretning om Udsigterne til Jis-Afskibningen fra Norge i denne Saison og tilføier, at vel ingen bestemt Mening til da kunde gives om den sandsynlige Priis for Jis, da samtlige Jishandlere vise sig meget utilbøielige til at give Ordres, fornemmelig paa Grund af de mange yderst lave Tilbud, som ere blevne gjorte fra Norge, samt i Forventning af at stærk Tilførsel i Lighed med hvad der skete ifjor, meget vil trykke Markedsprisen; men Mr. Goodchild erklærer sig dog fordetmeste istand til, igjennem sine Forbindelser at sikre Eierne af Jisladninger, som sendes til Markedet, de fordeelagtigste gjængse Priser og især et hurtigt Salg, hvormed ofte flere Ugers Tidsspilde undgaaes. Derimod er der fra Havre indløbet en Konsulatberetning, dat. 9de Januar, som meddeler, at der, ifølge erholdte Underretninger havde hersket en ualmindelig Kulde i Frankrig i de sidste Dage, saa at man overalt havde forsynet sig med et betydeligt Kvantum Jis, hvorfor ingen Afsætning af denne Artikel fra Udlandet kunde paaregnes i en længere Tid.

Omendskjønt det som ovenanført kan antages, at den milde Vinter i forrige Aar for en stor Deel var Aarsag i den betydelige Afsætning af norsk Jis i Udlandet, kan det dog, efter den Skildring, som ovenfor er givet om den nordamerikanske Jishandel, neppe være Tvivl underkastet, at denne Handelsgreen heller ikke i Norge vil blive opgiven; men at den herefter forhaabentlig vil blive dreven paa en mere regelmæssig og systematisk Maade, end det hidintil er skeet her i Landet. Da denne Udførsels-Artikkel desuden ogsaa er Gjenstand for Passivhandel, vil den tillige kunde blive fordeelagtig for Andre, end Skibsredere. Af de i f. A. med Jis udgaaede 131 Fartøier vare nemlig 14 engelske, 2 oldenborgske og 1 hollandsk Fartøi.

For at denne Handelsbranche imidlertid kan lønne sig, maa der tages Hensyn til Isens Qvalitet, Opbevaring m. m., samt til, hvorvidt sikkre Markeder kunne paaregnes for denne Artikkel.

Blot en god Jis kan vente Afsætning til Priser, som kunne gjøre Foretagendet lønnende; men en god Jis bør være klar, reen og fast, som Krystal. Saa fordeelagtigt det i flere Henseender er, at der i Nærheden af Jis-Oplagsstæderne findes Vandsauge, hvorved man paa en let Maade kan erholde Adgang til den fornødne Saugfliis, hvilken Artikkel er næsten uundværlig ved Isens Oplag og Transport, saa skadeligt er det for Isens Afsætning, at denne Vare tages af Elve, hvis Vand er blandet med den fra Vandsaugene nedfaldende Saugfliis og anden Ureenlighed.

Da Vinde, Regn og Varme som bekjendt gjøre Isen porøs, og i større eller mindre Grad opløser den, maa den saasnart muligt, efterat den har erholdt den fornødne Tykkelse, bringes under Tag om kuns i simpelt indrettede Huse, hvor den bedre kan konserveres, end under aaben Himmel, udsat for alle et ustadigt Veirligs Paavirkninger; thi endog den bedste Jis kan paa en eneste Nat ved Søndenvind, Regn eller Sne tabe i Godhed eller fordærves, medens den inden fire Vægge ved Mellemlag af Saugfliis, Garverbark og desl. kunde

Lord Granville.

vedligeholdt sig saavel i kvalitativ, som i kvantitativ Henseende. Naar et Tjærn tilfryser vil man i Isen bemærke en Mængde hvide Blærer, hvorigjennem den under Jislaget værende Luft under Tilfrysningen har søgt at skaffe sig Udgang. Om Isen forøvrigt er nok saa haard, blank og klar, kan man dog ofte igjennem disse Blærer med en Stok støde lige ned til Bunden. Kommer nu Regn og Slud, eller Snee, som optøer paa en saadan Jis, vil Fugtigheden let trænge igjennem disse tyndt tilsluttede Aabninger, og saaledes faa Anledning til lidt efter lidt at trænge ind i den hele Masse og bidrage til at opløse den.

Tredieparten af al den fra 16 Byer i Norge i 1851 udførte Jis leveredes fra Kragerø, hvor den mod Betaling tages af Kalstadtjærnene. Denne Jis er af en fortrinlig Beskaffenhed, og disse klare, dybe Ferskvandsbeholdninger ligge ganske i Nærheden af Fjorden, saaledes at Isen paa en temmelig let Maade kan transporteres til og nedstues i Fartøierne; men ogsaa om denne Jis gjælder, hvad der ovenfor er sagt om Nødvendtgheden af at opbygge hensigtsmæssige Oplagshuse, saaledes som det f. Ex. er skeet i Drøbak. Da man næsten Aar ud og Aar ind i Udlandet vil kunne paaregne Afsætning af god Jis, vilde Opførelsen af saadanne Jishuse vistnok i Længden kunne svare god Regning, og da t. Ex. flere Kragerøfartøier seile paa Amerika, vilde det neppe være forbunden med megen Vanskelighed eller Bekostning at lade indhente nærmere Underretning om de i ovenstaaende Artikkel omskrevne Jishuse ved Rocklandsøen.

De sikkreste Markeder for den norske Jis ere unægteligt England og Frankrige. At Priserne paa Londons Marked ifjor trykkedes, var naturligt, da dertil alene udførtes henved 3800 Kommercelæster eller omtrent 12,420 Tons. Desuden var vel ikke al denne Jis saa god, som den burde være; men da, siden den engelske Navigationslovs Ophævelse, en stor Deel norske Fartøier seile paa England, for derfra at gaa i Fragtfart, vilde det naturligviis her ligesom i Amerika, være langt fordeelagtigere at medtage en Ladning Jis, end seile med tomt Fartøi. Dette var vistnok ogsaa for en stor Deel Aarsagen til, at et saa stort Antal som 100 Fartøier, ifjor afgik til England med Jis.

At Middelhavslandene ligeledes vilde afgive gode Markeder for norsk Jis, kan neppe være Tvivl underkastet, og da flere norske Fartøier ofte gaae ballastede i Fragt fra London paa Havne i Middelhavet og til Konstantinopel, kunde maaskee, naar Opholdet i London ei blev af for stor Varighed, Jis medtages som Ballast. Af Mangel paa tilstrækkelig Kundskab til disse Forholde, berøres denne Sag her blot leilighedsviis, idet man overlader det til vedkommende Redere selv nærmere at overveie denne Sag.

Earl Granville.

(Den nye engelske Udenrigsminister.)

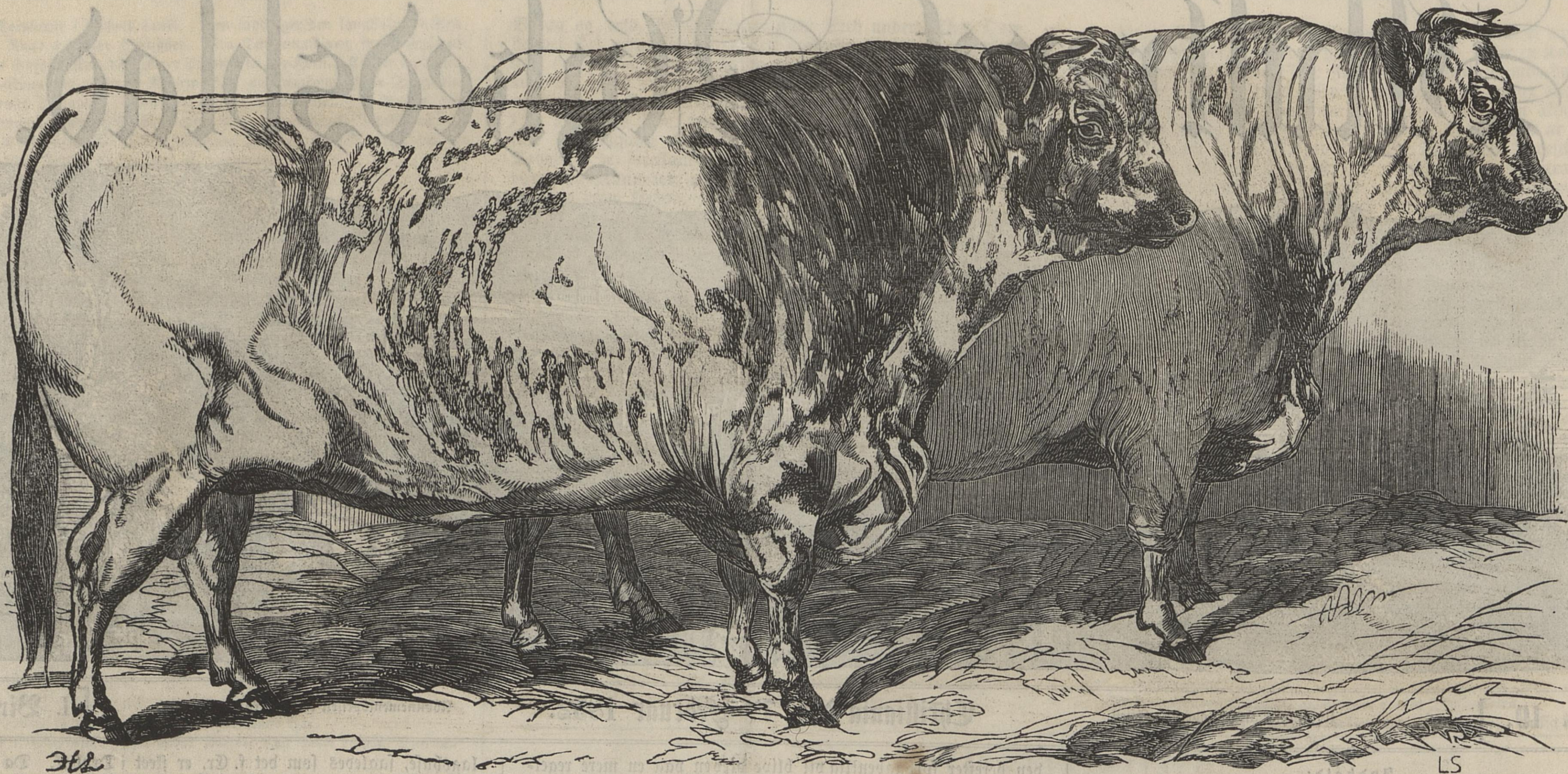
Granville George Leveson Gower, født den 11te Mai 1815, er den ældste Søn af den første Earl Granville, bekjendt som engelsk Gesandt i Rusland, Holland og i Paris, i hvilken sidste Stilling han blev i 17 Aar. Efter at have gjennemgaaet den bekjendte Skole i Eaton 1828—32, blev han sendt til Universitetet i Oxford, som han forlod i 1834, for at tiltræde en Post som Attaché hos sin Fader, Gesandten i Paris. I 1836, da han netop var bleven myndig, blev han for Flækken Morpeth valgt til Parlamentet, uden at nogen Modstander traadte op imod ham. Ogsaa i 1837, efter William IV's Død, blev han ved det almindelige Valg gjenvalgt i Morpeth, ogsaa denne Gang uden Modstand. I Slutningen af denne Parlamentssession trak han sig dog tilbage fra Parlamentet og modtog en Ansættelse som Understatssekretær i Udenrigsministeriet, en Stilling, hvori han blev indtil 1840, da han igjen optraadte som Kandidat til Parlamentet og i Byen Schefield blev, atter uden Modstand, valgt til dens Repræsentant i Parlamentet. I 1846 blev han Understatholder (Deputy-Lieutenant) i Shropshire og i samme Aar arvede han ved Faderens Død Earlsværdigheden og tog nu sit Sæde i Overhuset, hvor han talte for Ophævelsen af Korntolden. Efter at have været Medlem af forskjellige Kommissioner overtog han i 1850 paa Prinds Alberts Anmodning den temmelig byrdefulde Post af Vicepræsident i den kongelige Kommission for den store Udstilling. Som saadan tilbageviste han i Overhuset i en af sine bedste Taler Lord Broughams hadefulde Angreb paa Udstillingen, ligesom han ogsaa før i Navigationssagen havde viist de liberaleste Grundsætninger, og bidraget meget til Ophævelsen af Navigationsakten. I October 1851 blev han kaldt til at tage Sæde i Kabinettet og endelig den 27de December blev han udnævnt til Udenrigsminister, som Lord Palmerstons Efterfølger.

Lord Granville har som Parlamentsmedlem ikke holdt mange Taler foruden de anførte, men han har stadigen været Medlem af forskjellige Kommissioner, og blev altid anseet som en dygtig Forretningsmand, og har stedse understøttet liberale Forholdsregler.

I 1840 giftede han sig med Hertugen af Dalbergs eneste Datter og Arving, Enke efter Sir Ferdinand Richard Anton, Baronet.

Dyrskue i Windsor.

Offentlige Udstillinger af forskjellige af Naturens, Industriens eller Kunstens Frembringelser ere en af den nyere Tids heldige Opfindelser. Udstilling af Slagtekvæg og andre nyttige Huusdyr har saaledes i England bidraget overordentlig meget til i dette Land at fremme Sandsen for en paa fornuf-

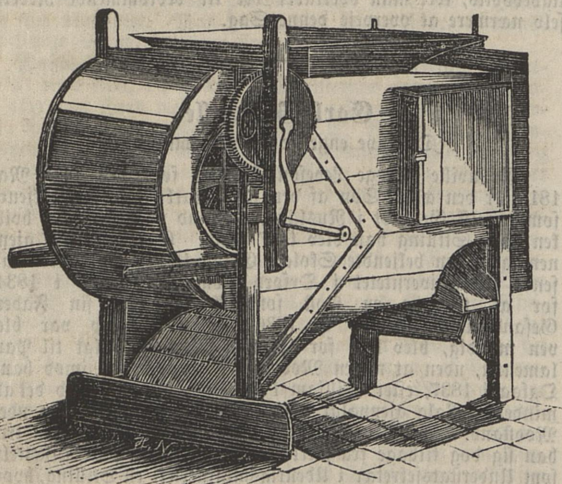

Dyrskue i Windsor.

tige Principer bygget Røgt og Pleie af Huusdyrene. Ved her at meddele Tegninger af nogle af de Kreature, der have vundet Prisen ved det Dyrskue, der fandt Sted i Juli 1851 i Windsor (i Nærheden af London) kan det naturligviis ikke være vor Mening, at disse Dyrracer skulle passe for vort Land; men vi have troet herved at kunne henlede Opmærksomheden paa saadanne Udstillinger af Dyr, som et for Fædriftens Fremme høist gavnligt Foretagende. Saavidt os bekjendt har der i afvigte Aar været en Dyrudstilling i Throndhjem, og da man tør haabe, at saadanne Udstillinger for Fremtiden ville blive almindeligere, tillade vi os at anmode Vedkommende om at tilstille „Redaktionen for Illustreret Nyhedsblad" Tegninger af de meest udmærkede Dyr, ledsagede af den fornødne Angivelse af den Maade, hvorpaa Dyret er blevet fodret, dets Alder, Vægt og øvrige Egenskaber. Saadanne Tegninger skulle vi da strax lade skjære i Træ og publicere gjennem vort Blad, ledsagede af de fornødne Bemærkninger.

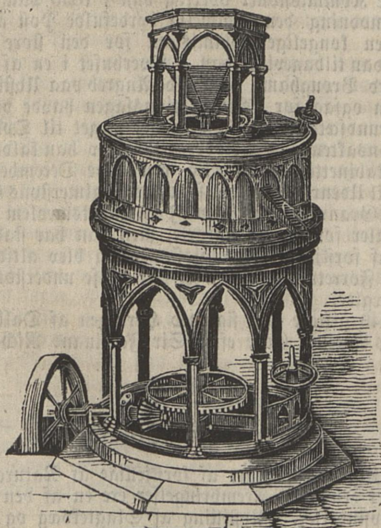
Agerdyrkningsmaskiner fra Londonerindustri-udstillingen.

(Efter Tegninger, meddeelte af Mekanikus O. Jakobsøn.)

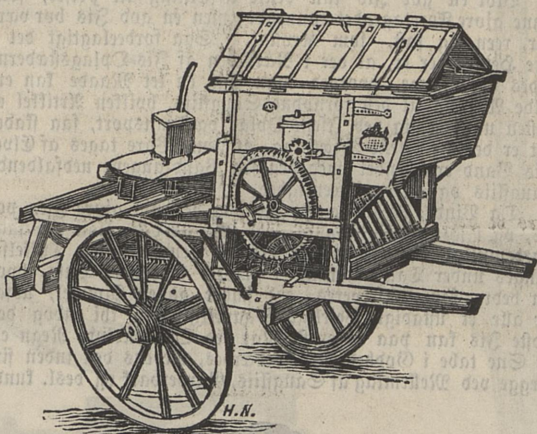
Garretts Kornrensemaskine.

Denne Maskine er saaledes konstrueret, at alle Sorter Kornvarer, som kan føres lige fra Tærskemaskinen og paa denne, renses og adskilles tilstrækkelig i en eneste Operation. Den kan drives enten med Haand- eller Hestekraft.

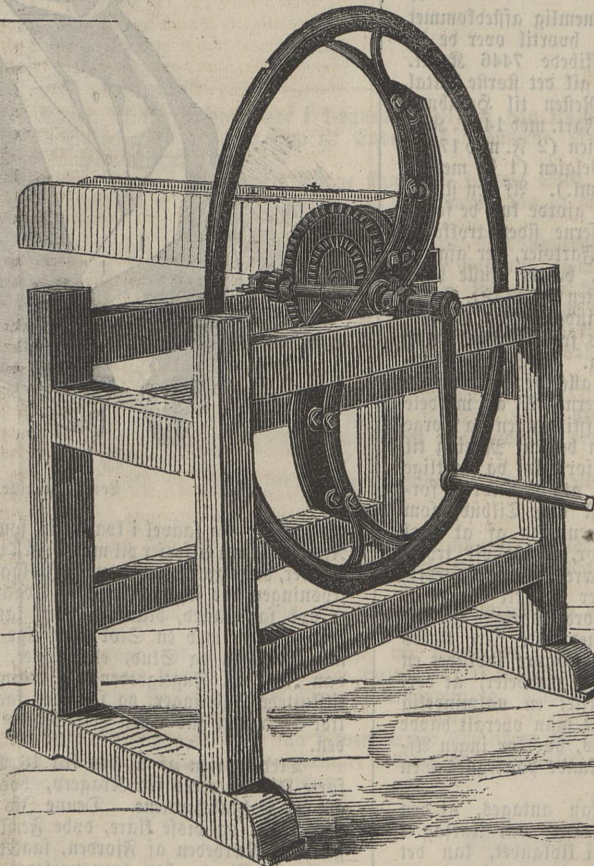
Transportabel Kornmølle.

Disse Kornmøller ere nu temmelig almindelig i Brug i England, hvor de bidrage meget til Besparelse af Tid og Penge. Stenene og Maskineriet ere indlagte i et Jernstativ af gothisk Stiil. Hver Mølle er forsynet med en nøiagtig afdreiet Jernplade, hvorefter Stenene afrettes ved Omhugningen og hvilket derfor kan udføres af en mindre øvet Arbeider.

Garretts transportable Tærskemaskine.

Denne Maskine har i længere Tid været benyttet i England og er Tid efter anden bleven forbedret af Garrett & Søn, efter den Erfaring og de Forsøg, som af dem har været muligt at anstille. Den skal tærske alleslags Korn, uden at lædere hverken dette eller Halmen.

Jakobsøns forbedrede Hakkelsemaskine.

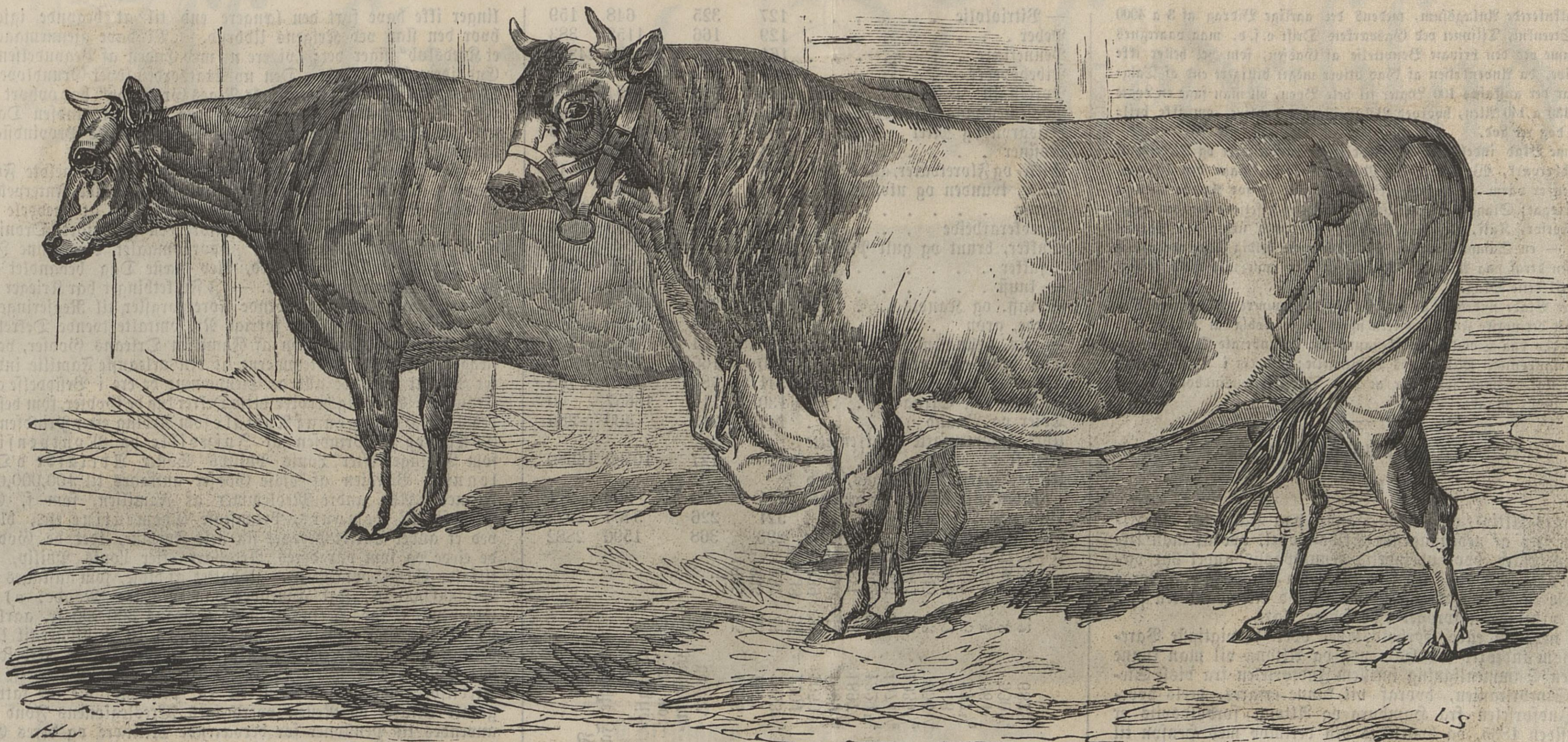
Jakobsøns forbedrede Hakkelsemaskine.

Denne Maskine, der er yderst enkelt og solid konstrueret, er forsynet med 2 Knive, som skjære Hakkelsen i 2 a 3 forskjellige Længder, hvoraf den korteste er 1/2" (for Heste), den mellemste 1" (for Kjøer) og den længste ca. 2" (til Strøelse). Da dens bevægende Dele ere faa og nøiagtigt sammenpassede, vil den ikke lettelig kunne blive i Ustand, uden ved Uagtsomhed, og saaledes være brugbar i meget lang Tid uden at tiltrænge Reparation. Halmkassen er i to Dele for at den ene Deel kan tages bort, naar den skal flyttes fra et Sted til et andet. Maskinen indtager ikke større Plads end 2 1/2 □ Alen. Ved at sættes i Forbindelse med Vand-, Damp- eller Hestekraft kan Svinghjulet, hvorpaa Knivene ere fæstede, uden Skade gjøre indtil 200 Omdreininger i Minuttet. Den vil da kunne skjære et meget stort Kvantum Hakkelse i Timen. Prisen for denne Maskine er 24 Spd.

Franske Mynter.

De franske Mynter have, iberegnet sidste Forandring, allerede otte Gange skiftet Præg siden Indførelsen af Decimalsystemet i 1793. De have havt forskjelligt Præg under den første Republik, under Napoleon Bonaparte, under Ludvig den Attende, under Karl den Tiende og under Ludvig Philip. I 1848 vedtoges et midlertidigt Præg, hvortil man betjente sig af den første Republiks Stempler. Derpaa fulgte det Præg, som anvendtes indtil Dekretet af 4de Januar d. A. blev udstedt.

Man anslaar de med den første Republiks Symbol slagne Guld- og Sølvmynter til 106 Millioner, de med Napoleon Bonapartes Billede slagne Mynter til 1,416 Millioner, med Ludvig den Attendes og Karl den Tiendes Billeder til 1,685 Millioner, med Ludvig Philips Billeder til 1,973 Millioner; 316 Millioner antages slagne med det af Republiken i 1848

Dyrskue i Windsor.

midlertidigen antagne Præg. Hvor stort Antallet er af Mynter, som ere slagne med Republikens sidste Præg, veed man ikke ganske nøiagtigt, dog maa det vel beløbe sig til henimod 500 Millioner.

Næsten 6 Milliarder ere følgelig slagne med de forskjellige Præg fra Indførelsen af Decimalsystemet indtil sidste Forandring. Dog kan man nok vide, at en stor Deel af disse Mynter ikke længere existere. Traadtrækkerne have især fundet sin Regning ved at omsmelte de Sølvmynter, som indeholdt en vis Deel Guld.

Den største Mængde Mynter er slagen med Ludvig Philips Billede. Disse udgjøre næsten en Trediedeel af den hele Masse. Forøvrigt maa man lægge Mærke til, at af de tresindstyve Aar, som ere henrundne siden Antagelsen af Decimalsystemet, indtager Ludvig Philips Regjering atten Aar eller næsten en Tredjedeel, hvilket giver samme Resultat.

Ny fransk Mynt med Ludvig Napoleons Billede.

De Mynter, som nu slaaes og som forsynes med Ludvig Napoleon Bonapartes Billede, ere især Guldmynter. Der er virkelig Overflødighed af Guld i Frankrige nu for Tiden. I 1850 sloges der 85 Millioner og i de ti første Maaneder af 1851 254 Millioner Guldmynter.

Ekonomisk Notits.

Næsten overalt hører man for Tiden Klager over ildesmagende Poteter. Grunden hertil er vel for største Delen at søge i de Ødelæggelser, som Potetsygdommen anretter, men for en Deel ogsaa i den feilagtige og skjødesløse Maade, hvorpaa Poteterne behandles, førend de sættes paa Bordet som Spise. Om Sommeren og i Begyndelsen af Høsten, naar Poteterne endnu ere friske, er det vel tilstrækkeligt at de vaskes omhyggeligt og afkoges i en passende Mængde Salt og Vand, og dog ville de blive mere velsmagende, naar de ogsaa paa denne Tid af Aaret behandles paa den nedenfor angivne Maade. Udover Vinteren og især om Foraaret er det Skal, der bedækker Poteten, i Regelen blevet saa seigt, at det ikke let brister ved Kogningen, og følgelig bliver Poteten blød og mindre velsmagende, da det overflødige Vand, som den indeholder, ikke kan komme bort. — I Nordtyskland f. Ex., hvor nedenstaaende Fremgangsmaade overalt anvendes, kan det ikke falde Nogen, selv ikke den ringeste Dagarbeider, ind at koge Poteter, der ikke i Forveien ere skrællede, og i de mindre Huusholdninger paa Landet finder man i Almindelighed Børnene om Eftermiddagen beskjæftigede med at skrælle de Poteter, der skulle spises den følgende Dag. Denne Forretning er gjerne der den første Haandgjerning, som et Barn, idetmindste i Landdistrikterne, lærer, og det er paafaldende at see den Færdighed, hvormed selv 7—8 Aar gamle Børn udføre dette Arbeide.

Med en tynd og spids Kniv,*) der helst bør have den Form, som nedenstaaende Tegning udviser, (Bladet kan, om man maatte finde dette bekvemmere, gjerne være noget kortere) skrælles Poteten rundt om saaledes, at Skrællingerne blive nogenlunde sammenhængende, og, for Sparsommeligheds Skyld, saa tynde som muligt. Med Spidsen af Kniven udbores derpaa alle Øine og mørke Flekker, hvorpaa Poteten lægges i rent Vand. Naar man paa denne Maade har faaet saa mange færdige, som man behøver, vaskes de vel i Vandet, overskylles og hensættes i rent Vand i 12—18 Timer, i hvilket Tidsrum man gjør bedst i een eller flere Gange at ombytte Vandet. Førend Poteterne skulle koges, maa de nøiagtigt eftersees, og man vil da ofte finde, at der atter viser sig mørke Flekker og Øine. At Øinene omhyggeligt udbores er af Vigtighed, da det ikke er usandsynligt, at de, om end i ringe Mængde, indeholde et for Sundheden skadeligt Stof, kaldet Solanin. I alt Fald er det en paa Erfaring grundet Kjendsgjerning, at Poteter paa ovennævnte Maade behandlede ere mere velsmagende end naar Øinene ikke udbores. Da Poteterne sjelden ere lige store, er det en Selvfølge, at de største maa skjæres istykker, for at alle kunne blive gjennemkogte paa engang. Efterat at Poteterne ere overskyllede, sættes de over Ilden med saa meget Vand, at dette staar lidt over dem. Nu faae de først et Opkog, afskummes, saltes med hvidt og rent Salt og afskummes atter, hvorpaa de gjennemkoges; herved har man at vogte sig for, at de ikke blive for møre. Naar Poteterne ere kogte, maa Vandet strax afheldes, og de holdes under Laag, indtil de skulle spises.

S.

*) En saadan Kniv faaes hos Instrumentmager Gallus i Christiania (Grændsegaden) for 20 ß.

Literatur og Kunst.

Religiøs Læsning for Folket af O. Vig. 104 S. 12mo. Priis 24 ß. Vig lader til at ville blive en af de flittigste Arbeidere i vor Literatur. Det er neppe et halvt Aar, siden hans „Liv i Norge“ udkom, og allerede nu skjænker han atter Læseverdenen et nyt Arbeide. Denne Gang holder han sig, som man ogsaa kan slutte af Titelen, paa det religiøse Feldt; her er han maaskee bedst hjemme, uagtet han vistnok allerede har vist, at han forstaar at behandle Historie, Mythologi og andre Emner paa en folkelig Maade. Han taler i sin nye Bog med en Inderlighed, Varme og Uskromtethed om „hvad Kirke og Kristendom er“, der maa fritage ham for enhver Beskyldning for Hykleri. For at man kan vide, hvad man vil finde i Bogen, ville vi her give en Udsigt over Indholdet. Efter et længere Digt „Nat og Morgen“ følger „En Dag i mit Liv“, hvori en Huusmand fortæller Forfatteren det vigtigste af sit Livs aandelige Udvikling. I tre Breve til en Ven besvares dernæst: „Hvad er Kristendom?“ Derefter følger atter et Digt: „En Kristens Bekjendelser,“ og „Et Blik paa den kristne Kirke“ — en livfuld kirkehistorisk Oversigt, der optager den største Plads i Bogen. Til Slutning følger tvende Stykker med Overskrift „Guds Kjærlighed“ og „Forklarelighed og evigt Liv.“

Chr. Monsen norde i Throndhjem har udgivet et nyt Blad med Titel: „For hver Mand“. Bladet, der er større end den Frimodige og smukt udstyret, skal udkomme 2 Gange ugentlig og koste 3 Spd. aarlig.

I Stockholm er der paa det nye Aar udkommet første Hefte af et af Plancher ledsaget Maanedsskrift, under Titel „Vandringar genom Verlden och Naturen. En Familjebok för alla samhållsklasser, redigerad af G. Thomée.“ Skriftet skal indeholde populære og belærende Artikler i historisk, geographisk og naturhistorisk Retning og koster 32 ß. Bc. pr. Hefte.

Paa Em. Bærentzen & Co's Forlag er der paabegyndt Udgivelsen af „Danmark fremstillet i Billeder“ (et Sidestykke til det hos Tonsberg udkomne Værk). Lithographierne roses, men der klages over Texten.

Paa Casino-Theatret i Kjøbenhavn gives et nyt Tryllespil i 3 Akter, „Blomsterfeernes Dronning“ af Th. Overskou, hvilket som dramatisk Arbeide bedømmes strengt af den kjøbenhavnske Kritik. „Det skyldes“, siger Fædrl., „væsentlig Madam Rosenkildes elskværdige Personlighed og smukke Sangstemme, at Fremstillingen bliver udholdelig.

Norge.

Christiania. I Markedet har der været ret godt sørget for Fornøielser. Foruden Stadstheatrets Forestillinger hver Aften har man ogsaa havt Klingenberg-Theatrets, der have havt en ikke ringe Søgning. Louis Figer har fortsat med sine Tryllerier; Haandværkernes Sangforening har givet en godt besøgt Koncert, hvoraf Indtægten skal anvendes til Afbetaling paa et af Foreningen anskaffet Instrument. I Børssalen har der, til Indtægt for Studenternes Byggefond, været foranstaltet en stor Malerindstilling. Kiesewetter har holdt sit seeværdige „ethnographiske Musæum“ og Knudsen sit „Europarama“ aabent for Publikum. I Storgaden har der været en Bjørn, en Leopard foruden andre sjeldne Dyr at see.

— Astronomiæ docens ved Upsala Universitet, D. G. Lindhagen, er udnævnt til Ridder af St. Olafs-Ordenen.

— Af Betingelserne for at erholde Laan i Hypothekbanken fremhæves, at Banken kun udlaaner paa første Prioritet, medmindre den eller de foregaaende Prioritetshavere er Statskassen, Norges Bank eller nogen offentlig Stiftelse. Paa Bygninger i Christiania udlaanes ikke mere end $^3/_5$, i Bergen $^2/_5$ og i de øvrige Byer og Ladestæder $^3/_{10}$ af Assurancesummen. Over Landeiendomme, der ønskes pantsatte, optages Taxt, dog udlaanes ikke over $^3/_5$ af Taxtsummen. Intet Laan mindre end 100 Spd. bevilges. Laantagerne svare $4^1/_2$ pCt. aarlig Rente, der halvaarlig erlægges forskudsviis. Ligeledes betales $1^1/_2$ pCt. halvaarlig i Afdrag af den oprindelige Laanesum. Hypothekbanken udbetaler ikke Laanerne Penge, men giver dem Valuta i Obligationer, hvilke den dog, naar Laantagerne ønske det, kjøber for 96 Spd. Sedler for hvert 100 Spd. Sølv, de lyde paa.

— I Markedsugen holdt Akershuus Amts Landhuusholdningsselskab sin aarlige Generalforsamling. Der besluttedes at afholde et Amts-Landbrugsmøde i Eidsvold i de første Dage af Juli.

— I Kathedralskolens Lokale har Afholdssagens Venner havt et temmelig talrigt Møde.

Arendals Byskat for Aaret 1852 er udlignet med 3792 Spd. 61 ß., hvoraf 2297 Spd. 64 ß paa Indkomst og Næring og 1494 Spd. 117 ß som Huseskat. Skatteydernes Antal udgjør 448.

Bergen. „Julegjæsten“ har atter gaaet over Scenen, men fundet stærk Opposition blandt Publikum. — Isachsen har debuteret, og, som det lader til, gjort Lykke.

Christianssands Næringsskat for indeværende Aar er udlignet med 1402 Spd. 26 ß, Fattigskatten med 5036 Spd. 51 ß.

Fiskeriet er, efter hvad der nu berettes fra forskjellige Kanter, slaaet reent feil.

Oversigt over norske Blades Indhold.

Christiania-Posten for 1ste Febr. indeholder en Afhandling „Om Korset, anvendt som Symbol ved Kirkebygninger“. Forf. finder det vel, at man har opgivet den for en protestantisk Kirke uheldige Korskirkeform, og at man istedet anbringer Korsets Tegn ved Alteret. Derimod finder han det smagløst og, fra et kirkeligt Standpunkt, upassende at anbringe Korset som et Mærke eller Prydelse øverst oppe paa Kirkens Kuppel eller endog paa dens Spiir, „hvilket nu synes at være bleven almindelig Mode.“ Efter tilstrækkelig at have begrundet denne sin Mening, viser han endelig, hvor smukt de ældre Kirker udtrykke Kirkens Idee og at der selv i de simpleste blandt dem findes Momenter, som fortjene Opmærksomhed; thi de ældste Christne i Landet have ikke bygget saaledes i Veir og Vind, som Mange, der ikke have opfattet Kirkens Idee, nutildags ere tilbøilige til at antage.

„Nationalbladet“ har i en i 5 Afsnit inddeelt Afhandling drøftet Adjunkt Daa's Grundlovsforslage, og fundet Adskilligt i samme brugbart (f. Ex. Valgbarhedens Frigivelse fra Bostedsbaandet); men Andet f. Ex. Forsl. om Stemmerettens Udvidelse synes det vilde gaae vel vidt. I sidste Afsnit paaviser Afhandlingens Forf. derimod en Grundlovsreform, der af alle vilde være nyttigst og mest vækkende for Nationens politiske Liv, nemlig en Forandring af Grundlovens § 68 saaledes, at Storthinget hos os (som i andre Lande) kom til at sammentræde hvert Aar; alene herved vilde den størst mulige Samvirken mellem Nationens udvalgte Raad og Regjering kunne opnaaes. Valgene burde som hidtil foregaae hvert tredie Aar, men Storthinget burde aarligt være sammen 3 Maaneder eller mindre, helst, for Reiseomkostningernes Skyld, i April, Mai og Juni. Den eneste Udgift for Statskassen, der vilde flyde af denne parlamentariske Reform, var Skydsudgifterne.

„Drammens Blad“ beretter, at der er aabnet Underhandlinger med Civilingeniør Geelmuyden om at skaffe Byen Gasbelysning. Han har tilbudt Formandskabet at overtage Anlægget af Gasværket, (hvortil en Sum af 25,000 Spd. er kalkuleret) og at levere 100 Lygter mod en aarlig Betaling af 10 Spd. for hver eller tilsammen 1000 Spd. Entreprenøren betinger sig altsaa ikke mere af Kommunekassen end 4 pCt. Rente

af den kalkulerede Anlægssum, medens det aarlige Bidrag af 3 a 4000 Tønder Steenkul, Tilsynet ved Gasværkets Drift o. s. v. maa paaregnes at indkomme ved den private Benyttelse af Gassen, som vel heller ikke vil udeblive, da Anvendelsen af Gas bliver meget billigere end af Talglys. Naar der anskaffes 100 Lygter til hele Byen, vil man faae en Lygte for hver 130 a 140 Alen, hvorved Belysningen vil blive, om ikke brillant, saa dog ret god.

Samme Blad indeholder en Meddelelse fra Bestyrer og Medeier af Ekers Kobberværk, Weltz, om at Marsovnslag, naar den afkjøles, medens den er varm og pulveriseres, vil afgive et for Agrene tjenligt Mergelsurrogat; Slaggen bestaaer især af Kalk- og Kiseljord foruden noget Svovl, Forfor, Kali, Leer- og Talkjord tilligemed nogle faa Procent Jernoxyd — en Sammensætning, der „lover en heldig Indflydelse ved Anvendelsen deraf paa Agrene". I Belgien har man med Held forsøgt Slaggen til dette Brug.

I flere Blade findes en af mange Throndhjemmere undertegnet „Opfordring til det norske Folk", hvilken sigter til foreløbig at henlede Opmærksomheden paa Domkirkens Restauration, og anbefale Sagen til enhver fædrelandssindet Medborgers Deeltagelse; en der i Byen udvalgt Direktion skal derimod sørge for at faae Subskriptionsindbydelsen omsendt paa bedste Maade.

Hamburg.

III.

Norges Aktiv- og Passiv-Handel paa Hamburg og Altona kan sees af nedenstaaende Skibs-Tabel, hvoraf man ikke alene kan erfare, hvor ubetydelig denne Passivhandel har været, men ogsaa, hvorledes Skibsfarten fra Hamburg paa Norge i det Hele taget er i Aftagende, hvorimod Aktivhandelen paa Altona er betydelig forøget i de senere Aar.

Af nedenstaaende Forholdstabel over de vigtigste Varesorter, som indføres fra Hamburg og Altona vil man kunne anstille en Sammenligning imellem Indførselen fra disse Steder og Storbritanien, hvoraf vil kunne erfares, deels hvormeget Indførselen fra Hamburg og Altona forholdsviis er aftaget siden 1835, og hvorledes den derimod med Hensyn til de fleste Artikler er tiltaget fra Storbritanien, der er optraadt som en meget farlig Konkurrent for den hamburgske Handel paa Norge. Vel kan det være muligt, at den direkte Dampskibsfart, som nu er bragt istand imellem Hamburg og Bergen vil lægge et Lod i Vægtskaalen, hvad det Vestenfjeldske angaar; men da det rige store Østland naturligviis har en meget betydelig Konsumtion, og da allerede flere Dampskibe gaae eller ville komme til at gaae i direkte Fart imellem England og Norge, vil Glenalbyns Fart neppe have nogen betydelig Indflydelse paa hele Landets Indførsel.

Med Hensyn til de paa Forholdstabellen anførte Varesorter vil man see, at en overordentlig Formindskelse i Indførselen fra Hamburg og Altona især har fundet Sted med Hensyn til Blyhvidt, Bomuld og Bomuldsgarn, og i mindre Grad med Hensyn til Angler, Apothekervarer, fiin Bark, (Kaneel, Cassia og China) Dreierarbeide, „andre Sorter", Indigo, Jern- og Staalarbeide, alle Slags fortinnede Jernplader, Knappe, Kniplinger, Lamper, alle Slags Lærredsvarer og Garn, Maler- og Farver-Varer, alle Slags Messingarbeide og Plader, Muskatenblomme og Muskatnødder, Naale, Bomolie, fede Olier, Vitriololie, Peber, Pibehoveder, Porcellain, Posementmagerarbeide, Riisgryn og Meel, Rosiner, alle Slags Silke- og Floretvarer, Snedker-Arbeide, alle Slags Sukker, grøn og fiin Sæbe, The, Tobaksblade, Tøier, alle Slags Uldvarer og Viin paa Flasker; medens Indførselen derimod er tiltaget af Blyanter, Kaffe, raspet Brasilietræ, Speilglas, Ingefær, Pennefjære, Sirup, hvid og guul Sæbe, Rogtobak, Uhre og Viin paa Fustager. Af Varer, hvis Indførsel fra Storbritanien især er tiltagen, mærkes: Angler, Apothekervarer, fiin Bark, Blyanter, Blyhvidt, Bomuld, alle Slags Bomuldsmanufakturvarer og Garn, Dreierarbeide, raspet Brasilietræ, Glasvarer, „andre Sorter", Ingefær, fortinnede Jernplader, Kniplinger, alle Slags Lærredsvarer, Malervarer, Messingplader, Naale, Bomolie, fede Olier, Vitriololie, Peber, Porcellain, Posementmagerarbeide, Riisgryn og Meel, alle Slags Silke- og Florevarer, Sirup, Snedker-Arbeide, raat og knust Sukker, The, Tøier og Baand, samt Uldvarer.

Forholdet imellem Norges Vare-Indførsel i Aarene 1835 og 1850 fra Hamburg og Altona, samt Storbritanien.

Mod hvert 100 Pd. eller Spd., som indførtes fra	Hamburg & Altona i 1835	1850	Storbritanien 1835	1850
udgjorde Norges hele Indførsel af:				
Angler	146	265	760	179
Apothekervarer	129	140	69750	792
Bark: Kaneel, Cassia lignea, China	113	120	3070	1725
Blyantspenne	125	113	5112	409
Blyhvidt	587	1481	149	116
Bomuld	195	7714	229	121
Do. Manufakt.varer, alle Slags	145	271	365	187
Do. Garn . . Do.	216	1518	191	108
Kaffe	143	125	905	2579
Dreierarbeide	123	166	7230	1044
Farvetræ, Brasilietræ, raspet	116	112	52342	21566
Figen og Figenost	186	197	11808	11812
Glasvarer, „andre Sorter"	115	168	3962	2144
— Speilglas, fol. og ufol.	114	106	107933	0
Indigo	190	289	236	211
Ingefær, hvid og brun	129	126	1521	841
Jern- og Staal-Arbeide, alle Slags	277	822	340	343
— Plader, fortinnede	400	902	135	114
Knapper, alle Slags	195	225	356	260
Kniplinger	205	213	732	317
Lamper	176	444	773	9123
Lærreds-Varer, alle Slags	246	424	1553	351
— Garn	460	727	133	123
Malervarer og Farver, ei nævnte	347	570	261	178
Mandler og Mandelklid	134	156	0	896
Messing-Arbeide, alle Slags	165	338	281	263
— Plader	206	858	2187	120
Muskat-Blomme	111	125	0	15433
— Nødder	118	132	0	32111
Naale	269	457	241	164
Nelliker (Krydder)	127	128	0	0
Olie, Bomolie	122	191	168567	690
— Hamp-, Liin-, Rap-, Ro-Olie	274	347	2130	413
— Vitriololie	127	325	648	159
Peber	129	166	1152	383
Pennefjære	161	137	17692	24278
Pibehoveder	112	182	0	357
Porcellain	168	196	4094	413
Posementmagerarbeide	113	143	1174	642
Riisgryn og Meel	150	232	1465	588
Rosiner	123	242	30577	14719
Silke- og Floretvarer, alle Slags	109	164	7553	1443
Silke, tvunden og utvunden	120	180	725	377
Sirup	312	168	1158850	1909
Snedkerarbeide	165	216	8439	1850
Sukker, brunt og gult Puddersukker	130	164	953	381
— knust	259	784	471	137
— raff. og Kandis	150	231	4484	7953
Sæbe, grøn	180	227	10300	62306
— fiin, velluktende	125	154	943	1739
The, brun eller grøn	120	166	7610	421
Tobaks-Blade og Stilke	341	789	470	788
— Rog- og Skraa-	130	116	16657	0
Tøier og Baand	147	219	400	286
Uhre, sammensatte og i enkelte Dele	130	127	10582	16680
Uldne Varer, alle Slags, med Undtagelse af isl. og færøiske	145	200	360	311
Viin paa Fustager	521	226	5404	4925
— Flasker	293	368	1590	2882

	Fra Hamburg ankom: norske Fartøier, ladte, Antal	ladte, Drægtighed i norske Kom.-Læster	ballastede, Antal	ballastede, Drægtighed	hamburgske, ladte, Antal	ladte, Drægtighed	ballastede, Antal	ballastede, Drægtighed	Fra Altona ankom: norske Fartøier, ladte, Antal	ladte, Drægtighed	ballastede, Antal	ballastede, Drægtighed	altonaiske, ladte, Antal	ladte, Drægtighed	ballastede, Antal	ballastede, Drægtighed
i 1835	45	1256	—	—	1	42	—	—	70	2302	—	—	3	73	—	—
1836	35	1171	—	—	3	114	—	—	87	2897	—	—	2	92	—	—
1837	48	1853½	—	—	6	305	—	—	90	2766½	—	—	4	148	—	—
1838	34	1204	7	308	2	60	—	—	74	2588	1	113	4	150	—	—
1839	31	1050	5	388	2	58	—	—	87	2720	—	—	1	29	—	—
1840	44	1669	10	746	2	50	—	—	103	2943	—	—	2	107	—	—
1841	44	1897	7	789	3	58	—	—	112	3750	1	31	1	35	—	—
1842	33	1324½	26	1418	1	14	5	305½	98	3572	30	1422½	4	141½	—	—
1843	31	1074½	16	974	1	70	2	165	112	3711½	19	1088½	—	—	—	—
1844	32	1035½	7	573	1	61	3	236	149	4941	5	334	1	31½	—	—
1845	33	956½	18	1696	1	68½	2	80½	134	4774	6	356	—	—	—	—
1846	12	643	5	493	—	—	—	—	167	4788	2	193	—	—	—	—
1847	5	277½	10	755½	2	77	—	—	178	4841	1	27½	1	36½	—	—
1848	7	364	8	682	—	—	—	—	127	3843½	1	113	—	—	—	—
1849	8	530½	11	592½	—	—	—	—	101	3031	5	218½	—	—	—	—
1850	12	682½	10	885	2	83½	1	122	131	3940	10	408½	—	—	—	—

Sverige. Fra Karlstad berettes, at man har aabnet Subskription til en ny Jernbane, der skal forbinde Søen Ingen med Søen Dagløsen, hvorfra senere vil blive fri Bandkommunikation gjennem den besluttede Bjerbäckskanal i Bergsjøn, hvor Christinehamnsjernveien tager sin Begyndelse.

Den franske Minister havde den 30te Januar Audience hos Kongen for at overlevere et Brev fra Frankrigs Præsident, hvori meddeles Underretning om den Myndighed, det franske Folk ved Valgene har overdraget ham.

Danmark. „Fædrelandet" for 28de f. M. stadfæster den i vort forrige Nr. omtalte Ministerforandring og den i samme meddeelte Ministerliste, til hvilken vi saaledes henvise. Det bringer tillige en kongelig Kundgjørelse, hvorved de slesvig-holstenske Tvistigheder opgjøres paa en for Danmark lidet glædelig Maade. Holsten-Lauenborg faar sin Minister (Reventlow-Criminil) og Slesvig sin (C. Moltke), hvilke skulle varetage de tidligere under den slesvig-holstenske Regjering hørende Forretninger m. m., hvorhos de Sager, der angaae de for Hertugdømmerne „fælles ikkepolitiske Indretninger og Anstalter, navnlig Universitetet i Kiel, Ridderskabet, den slesvigholstenske Kanal, Brandforsikringsvæsenet, Straffeanstalterne, Døvstummeinstitutet og Daareanstalten behandles kollegialt af Ministeren for Hertugdømmet Slesvig og Ministeren for Hertugdømmet Holsten og Lauenborg." Disse Ministre ere Kongen alene ansvarlige for deres Embedsførelse. Ethvert af Hertugdømmerne erholder „en stænderst Repræsentation med besluttende Myndighed. Disse Provindsialstænder skulle, naar de ere sammentraadte, forhandle om den videre Ordning af Forholdene, idet der skal forelægges dem et kgl. Lovudkast, hvorved baade den danske og den tydske Nationalitet og Sprog i Hertugdømmet tilsikres lige Berettigelse. Endvidere skal der sørges for Tilveiebringelsen af et fælles Toldsystem for hele Monarkiet og for Ophævelsen af Toldlinien ved Eideren. Endelig skal det under 10de Mai 1851 udfærdigede Amnestipatent underkastes en omfattende Revision. — „Fædrelandet" siger i Anledning af denne Kundgjørelse, at den danske Nation med Forbauselse og ikke uden billig Fortørnelse erfarer, at 4 Aars Ofre, Anstrengelser og Underhandlinger ikke have ført den længere end til at begynde igjen, hvor den slap ved Krigens Udbrud. „Vi have gjennemgaaet et Kredsløb" siger det; „vi ere nu med Enden af Begyndelsen." Endvidere hedder det: „Den ny Statsorden lover Grundlovens Opretholdelse, men „Danmarks Riges Grundlov" har ophørt at være til, der bestaar kun en Grundlov for „Provindsen Danmark"; Rigsdagen vil herefter blive den danske Provindsiallandsdag".

I Landsthingets Møde den 29de Januar anmeldte Formanden, at H. P. Hansen agter at stille følgende Interpellation til Ministeriet: „Naar agter Ministeriet at meddele de Oplysninger, der skulle retfærdiggjøre den kundgjorte Ordning af de forskjellige Landsdele?" Spørgsmaalet om denne Interpellation skulle finde Sted, blev næste Dag behandlet og uden Afstemning indrømmet. — I Folkethinget har Krieger og Monrad ogsaa anmeldt tvende Forespørgsler til Regjeringen.

Frankrig. Af de i forrige Nr. omtalte tvende Dekreter, som forordne Konfiskation af Familien Orleans Godser, paalægger det første Medlemmerne af den orleanske Familie inden eet Aar at afhænde alle de Eiendomme de ere i Besiddelse af i Frankrig. Egentlig berører dette Dekret kun de Godser, som besiddes 1) af Hertugen af Aumale som Arving efter Prindsen af Condé og 2) Prindsen af Joinville og Montpensier som Arvinger efter Louis Philips Søster Adelaide d'Orleans. Værdien af disse Godser anslaaes til 100,000,000 Francs. Alle andre Medlemmer af Familien, som f. Ex. Prindsen af Nemours, Prindsesse Clementine etc., blive ved et andet Dekret berøvet sin hele Formue, idet de Godser de eiede og som var deres Arvepart efter Louis Philip, nu tilfalde Statsdomainerne. Udbyttet af disse, som anslaaes til 200,000,000 fr., skal anvendes paa følgende Maade: a) til Enkepension for Hertuginden af Orleans 300,000 fr. aarlig, b) til Betaling af Civillistens Gjeld, c) 10 Millioner til Understøttelsesselskaber, d) 10 Mill. til Forbedring af Arbeidernes Boliger i de større Byer, e) 10 Mill. til Oprettelse af Kreditforeninger, f) 5 Mill. til en Pensionskasse for fattige gamle Vikarer og Resten overdrages Æreslegionens Fond og anvendes til Pensioner for derværende Militære og deres Enker. — Disse Dekreter have fremkaldt megen Forbitrelse blandt Middelstanden, men skulle derimod have behaget Arbeiderne og franske Socialister. Flere anseede Mænd have i Anledning af disse Konfiskationer indgivet Ansøgning om Afsked; blandt andre nævnes Dupin, General-Prokurator ved Kassations-Retten, og Montalembert, Medlem af den konsultative Kommission. — Der er nu oprettet et nyt Ministerium i Frankrige, nemlig et Polltiministerium samt et Statssekretariat. — Som vi før have meldt er Casabianca udnævnt til Statsminister, hans Gage er bestemt til 80,000 fr. aarlig. — Statsraadet er nu organiseret; Baroche er udnævnt til sammes Vicepræsident. Der er dannet 6 forskjellige Sektioner, nemlig Lovgivningssektionen, Sektionen for administrativ Retspleie, Finantssektionen, Sektionen for det Indre, for offentlige Arbeider og for Handelen og Marinen. — Listen over Senatorerne er nu offentliggjort, hvoraf sees, at disses Antal er 75. Da hidtilværende Minister Magne er bleven udnævnt til Præsident for 5te Afdeling af Senatet, er i hans Sted Lefebre-Duruflé udnævnt til Minister for Agerdyrkning og Handel. Jerome Bonaparte er udnævnt til Præsident i Senatet. — Der er i Algerien udbrudt Opstand blandt Kabylerne og Bougia skal være omringet af dem. — Moniteuren for 24de f. M. indeholder et Dekret, der annullerer den provisoriske Regjerings Dekret af 29de Febr. 1848, ved hvilket Adelstitler afskaffedes.

Blandede Efterretninger.

I Tyskland tager Reaktionen mere og mere Overhaand; saaledes arbeides der i Preussen alvorlig paa at indføre Forandringer i den oktroyerede Forfatning, blandt andet Afskaffelsen af 1ste Kammers Valgbarhed, da det foreslaaes udnævnt af Kongen. — I Baden er Krigshærens Eed til Forfatningen afskaffet. — I Algemeine Zeit. skrives fra Berlin, at Dr. Neimann sammesteds har opfundet et probat Middel til at kurere Tæring, som hidtil har været anseet for en ulægelig Sygdom; han skal have kureret flere Patienter endog kun efter skriftlige Anviisninger eller gjennem Korrespondenser. — Fra Berlin berettes, at 1ste Kammer har antaget Forandringen i Grundloven, som gaar ud paa, at den §, der forbyder Oprettelse af Fideikomisser, skal ophæves. — Begge Kamrene i Hannover have nu erklæret sig for Antagelsen af Handelstraktaten imellem Kongerigerne Hannover og Preussen, bekjendt under Navnet September-Traktaten.

England. Der er opstaaet Strid mellem endeel Maskinarbeidere, hvis Antal anslaaes til 35,000 — og Arbeidsherrerne. — Arbeiderne forlange, at der i Fabrikerne ikke mere arbeides udenfor Arbeidstiden og eiheller paa Akkord. Denne Strid har foraarsaget to store Assosiationers Oprettelse; den ene fra Arbeidernes Side, hvilke erklære Arbeidsherrerne ei at ville arbeide, medmindre de af dem opstillede Konditioner antoges, og den anden fra Fabrikanternes Side, der have til Hensigt at tvinge Arbeiderne til at følge de hidtil gjældende Regler.

Fra Amerika berettes, at Kossuth, som nu opholder sig i Washington, synes ikke at være meget fornøiet over sit Ophold der, og agter med det Første at forlade samme for at anlægge en ungarsk Koloni i de vestlige Stater. — En Skibskapitain fra Boston har strevet til Redaktøren af et amerikansk Blad, at medens hans Skib laa ved Gibraltar for at repareres, foretog han en geologisk Udflugt over Strædet til Bjerget Abylus. Da han skulde seile tilbage og behøvede mere Ballast i Baaden, tog en af Mandskabet Noget, som han ansaa for et Klippestykke, men som tiltrak sig Opmærksomhed ved sin Lethed; ved nærmere Undersøgelse viste det sig at være en liden Tønde af Cedertræ. I Tønden fandtes en Kokosnød og inden i denne et Stykke Pergament, som var bestrevet med næsten ulæselige gothiske Bogstaver. En Lærd, til hvem Kapitainen henvendte sig, da han kom i Land, læste Pergamentet, der indeholdt en til Ferdinand og Isabella stilet kort Beretning om Opdagelsen af Cathay eller det yderste Indien, hvilken var undertegnet af Christopher Columbus 1493. Skibene befandt sig ved Udstædelsen af Dokumentet i Havsnød imellem Azorerne og Spanien.

Ledige Embeder og Bestillinger.

Underlærerposten ved Farsunds Skole med 100 Spd. i Løn og frit Værelse.

Tvende Lærerposter ved den Tanske Realskole i Bergen. Lønnen for den ene, hvortil en Seminarist helst ønskes, er 240 Spd., for den anden enten 276 Spd. aarlig eller Betaling (30 ß.) for Timen (23 Timer ugentlig).

Christiania. Trykt i A. W. Brøggers Bogtrykkeri.
Bladets Expedition er i A. Dzwonkowskis Gaard, Nr. 27, i Storgaden.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 20.] Udkommer hver Løverdag Aften. **Christiania den 14de Februar 1852.** Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. [**I. Bind.**

Indhold:

Den elektriske Telegraph.

(Af O. J. Broch.)

III.

Galvanismen og dens vigtigste Phænomener.

(Fortsættelse fra Nr. 14.)

Den galvaniske Strøms Virksomhed til at dekomponere de Legemer, gjennem hvilke den ledes, og navnlig Vandet, har oftere været forsøgt anvendt til Telegrapheren. Sømmering i München var den første, som i det Større udførte denne Idee i Aaret 1808.

Paa den Station, hvorhen han vilde telegraphere, opstilledes i et smalt med Vand halvfyldt Kar 35 smaae omvendte og med Vand fyldte Glas, liig de Glas, jeg i det Foregaaende har beskrevet i Anledning af Vandets Dekomposition. I ethvert af disse Glas stak op den forgyldte Spids af en af de 35 Kobbertraade, som kom fra den anden Station, hvorfra der skulde telegrapheres. Paa det sidstnævnte Sted var enhver Traad befæstet til en egen Messingcylinder, og disse Messingcylindre kunde atter ved to særskilte Metaltraade befæstes til Polerne af et galvaniskt Batteri. Enhver af de 35 Glas var betegnet med et Bogstav, eller med et Tal, og enhver af Messingcylindrene var betegnet med det samme Bogstav eller Tal, som det Glas, hvormed det stod i Forbindelse. De 35 Kobbertraade bleve godt isolerede ved at omvikles med Silke, og i en liden Afstand fra Stationen sammenbundtede til et Toug. Befæstes nu f. Ex. den fra det galvaniske Batteri's positive Pol udgaaende Metaltraad til den med Bogstavet I betegnede Messingcylinder, og den fra den negative Pol udgaaende Metaltraad til den med Bogstavet S betegnede Messingcylinder, saa opstaaer strax en galvanisk Strøm i de fra disse Messingcylindre til Vandbassinet paa den anden Station udgaaende Kobbertraade. I det ved I betegnede Glas paa denne sidste Station udvikles Suurstofgas, i det med S betegnede Glas udvikles Vandstofgas. Man kan let see i hvilket Glas Suurstoffen og i hvilket Vandstoffet udvikles, da der af den sidste Luftart udvikles dobbelt saa meget, som af den første. Herved er altsaa to Signaler, betegnende Bogstaverne I og S, samtidig meddeelte. Kommer man nu overeens om, at det ved Vandstofgassens Udvikling signaliserede Bogstav skal være det første, saa har man altsaa herved signaliseret Stavelsen SI.

Sømmering opfandt ogsaa en egen Vækker, som ved dens Ringen gav Signal til Telegrapheringens Begyndelse. Den vigtigste Indvending mod Anvendelsen af denne Telegraph var de mange Traade, som den udfordrede, hvilket bevirkede, at Anlægsomkostningen blev temmelig høi, samt Vanskeligheden i med Nøiagtighed at følge de forskjellige Gasudviklinger i 35 forskjellige Glas.

Den tydske Physiker, Schweigger, har forøvrigt foreslaaet en Forbedring ved denne Telegraph, idet han blot vilde benytte to Traade, med tilsvarende Glas, hvori Gasudviklingen skulde foregaae, men to Batterier, et stærkere og et svagere. Ved Kombination mellem de i visse Mellemrum paa hinanden følgende stærkere eller svagere Gasudviklinger vilde han da angive alle nødvendige Signaler.

I den allernyeste Tid er Ideen om Anvendelsen af den galvaniske Strøms chemiske Virksomhed til Telegrapheren paany dukket op ved den foreslaaede Skrivetelegraph. Jeg maa imidlertid til senere hen opsætte Beskrivelsen af denne.

Ogsaa en physiologisk Telegraph har været foreslaaet, ved hvilken den galvaniske Strøms Indvirkning paa Nervesystemet blev anvendt. Erfaringen om, at det menneskelige Legeme ved gjentagne elektriske Stød snart bliver ufølsomt derfor, har imidlertid været en tilstrækkelig Grund til at forkaste samme.

Ved Opdagelsen af Galvanismens og Magnetismens gjensidige Forhold til hinanden aabnedes imidlertid den elektriske Telegraphi et større Feldt, og den naaede nu raskt det høie Standpunkt, hvorpaa den nu staar.

IV.

Elektromagnetismens vigtigste Phænomener.

Allerede længe var det bekjendt, at Elektriciteten under visse Omstændigheder kunde virke paa Magnetnaalen. Man havde saaledes iagttaget, at Kompasnaalen paa Skibe, som vare trufne af en Lynstraale, tabte sin Egenskab stedse at pege mod en vis Himmelegn, eller forandrede denne, saa at den Ende, som før pegede mod Nord, derefter pegede mod Syd og omvendt. Det havde endog lykkes enkelte Physikere at frembringe lignende Virkninger ved meget stærke elektriske Udladninger, og at indvirke paa smaa Magnetnaale saavel ved at lade stærke elektriske Funker springe over i Nærheden af Naalen, som ved at lade Udladningen af stærke Batterier foregaae igjennem denne. Alle disse Forsøg gave imidlertid ingen regelmæssige Resultater, og, om de end godtgjorde, at Elektriciteten og Magnetismen stode i meget nær Forbindelse med hinanden, og blot vare forskjellige Yttringsmaader af den samme Naturkraft, blev man dog derved lige uvidende om Lovene for denne Forbindelse.

Først i Aaret 1820 fandt H. C. Ørsted, Professor ved Universitetet i Kjøbenhavn, et Middel til at lade Elektriciteten indvirke sikkert og stadigt paa Magnetnaalen, og han aabnede derved for Naturvidenskaberne en ny Æra, hvis Virksomhed for Menneskeheden maaskee vil overgaae enhver foregaaende.

Ørsted opdagede, at Elektriciteten, saalænge den er i Hvile, f. Ex. ophobet paa en Konduktor eller i et elektriskt Batteri, ingensomhelst Virkning yttrer paa Magnetismen, men at den, for at virke paa samme, maa være i Bevægelse, som i den elektriske Funke eller den galvaniske Strøm. Da den elektriske Funke blot er momentan, bliver dens Virkning paa Magneten ogsaa blot momentan; den galvaniske Strøm, ved hvilken derimod en stadig Bevægelse af Elektriciteterne finder Sted, virker ogsaa vedvarende paa Magneten.

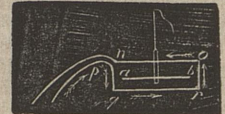
Ørsteds Fundamentalforsøg var følgende: Man spænder en Metaltraad ud i Magnetnaalens Retning, og leder en galvanisk Strøm igjennem samme, f. Ex. fra Syd mod Nord. Bringer man nu en Magnetnaal i Nærheden af Metaltraaden ret ovenfor samme, saa vil man see Magnetnaalens Nordende dreie sig noget mod Øst, og desmere jo nærmere man bringer Magnetnaalen til den galvaniske Strøm, og jo stærkere denne er. Holder man derimod Magnetnaalen under Traaden, saa bøies Magnetnaalens Nordende mod Vest. Lader man den galvaniske Strøm bevæge sig i modsat Retning, fra Nord mod Syd, saa finder Afvigningen Sted i modsat Retning.

Regelen for denne Afvigning er tydeligst udtrykt af den franske Physiker Ampère paa følgende sindrige Maade: Man tænke sig i Metaltraaden en menneskelig Figur anbragt saaledes, at den positive Strøm træder ind igjennem Fødderne og ud igjennem Hovedet; naar nu denne Figur vender Ansigtet mod Magnetnaalen, saa vil den stedse see dennes Nordende dreiet til Venstre. Udtrykt paa denne Maade gjælder denne Lov for enhver Retning af den galvaniske Strøm, ikke blot naar denne, som i det ovenstaaende Exempel, netop foregaar i Magnetnaalens Retning, omendskjønt den i denne stedse bliver stærkere end i enhver anden. For Korthedes Skyld kalder man Høire og Venstre af en paa den beskrevne Maade i Metaltraaden anbragt Figur den galvaniske Strøms Høire og Venstre, og man udtrykker derfor den Ørstedske Lov for Galvanismens Indflydelse paa Magnetnaalen ved at sige, at den galvaniske Strøm stedse stræber at dreie Magnetnaalens Nordende til Venstre.

Jeg har ovenfor bemærket, at den Vinkel, hvorom Magnetnaalen dreies, tiltager jo nærmere den bringes til den galvaniske Strøm og jo stærkere denne er. Hvis ikke Jordmagnetismen stedse stræbte at holde Magnetnaalen i en vis Retning, vilde den galvaniske Strøm, hvor svag den end var, dreie Magnetnaalen i den angivne Retning, indtil den stod lodret paa Strømmens Retning. Man kan iagttage dette, naar man anbringer en stor Magnet, med omvendte Poler, i en passende Afstand fra den lille Magnetnaal og i Retningen af magnetisk Nord foran samme, saaledes at den netop ophæver Jordmagnetismens Virkning paa den. Magnetnaalen vil da stedse, naar den frit kan dreie sig i alle Retninger, antage en Stilling lodret paa den galvaniske Strøms Retning, og med Nordenden til Venstre af samme. Afbryder man den galvaniske Strøm ved at ophæve Forbindelsen mellem det galvaniske Batteri's Poler, saa vender Magnetnaalen øieblikkelig tilbage til sin oprindelige Stilling, omkring hvilken den da en Tidlang svinger frem og tilbage.

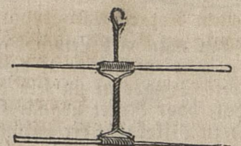
Er Magneten ubevægelig, men den galvaniske Strøm eller den Metaltraad, hvorigjennem den ledes, bevægelig, saa vil denne sidste dreie sig i modsat Retning af den, hvori den søger at dreie Magneten. Man kan ogsaa hertil anvende Jordmagnetismen, og ved dennes Virkning paa en bevægelig galvanisk Strøm frembringe en stadig Omdreining af denne.

Bøier man en Kobbertraad i en Firkant om en horizontal bevægelig Magnetnaal, saaledes at Firkanten falder i samme Plan som Metalnaalen. og lader en galvanisk Strøm gjennemstrømme Kobbertraaden, saa virke alle Dele af den galvaniske Strøm paa samme Maade paa Metalnaalen, og stræbe alle at dreie dens Nordende til samme Side. Man indseer let Rigtigheden heraf, naar man tænker sig den Ampèrske

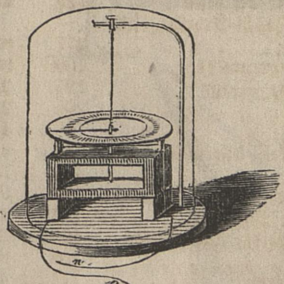

Figur sukcessive lagt i pq, qr, ro, on, saaledes at den galvaniske Strøm stedse træder ind ved Fødderne og ud ved Hovedet. Er b Magnetnaalens Nordende, saa vil enhver af de fire Dele af Strømmen dreie denne Ende frem foran Tegningens Plan, og Sydenden a tilbage. Vikler man Kobbertraaden flere Gange om Magnetnaalen, saa forstærkes herved end yderligere den galvaniske Strøms Virkning. Vikles Kobbertraaden 100 Gange om Magnetnaalen, saa bliver den galvaniske Strøms Virkning 100 Gange større end da den blot var viklet een Gang om samme. Det saaledes frembragte Instrument, som først opfandtes af den tydske Physiker Schweigger, kaldes Multiplikatoren, fordi det i saa høi Grad forøger den galvaniske Strøms Virkning paa Magnetnaalen. For at den galvaniske Strøm imidlertid skal gjennemløbe alle disse Omviklinger, er det nødvendigt, at de forskjellige Omviklinger ere isolerede fra hinanden, saa at den galvaniske Strøm ikke kan springe over fra den ene til den anden. Dette opnaaes ved at omvikle Kobbertraaden langs dens hele Længde med Silke.

Den Schweiggerske Multiplikator er gjort endnu følsommere af den italienske Physiker Nobili derved, at han istedetfor een Magnetnaal anvendte to, hvis Poler havde modsat Retning. Herved svækkes Jordmagnetismens Indflydelse, og den ophæves endog ganske, hvis begge Magnetnaale have lige Styrke.

Man befæster begge Naale til en tynd Metaltraad, eller befæster dem paa et Halmstraa, saaledes som hosstaaende Figur viser det. Kobbertraaden vikles nu herom, saa at den ene Naal hænger i Midten og den anden udenfor Traadvindingerne. Begge Naale dreies da til samme Side af en galvanisk Strøm, som gjennemløber Kobbertraaden. Vare begge Magnetnaale lige stærke, saa at Jordmagnetismens Virkning ophævedes, saa vilde de under Paavirkning af den svageste Strøm stille sig i en Stilling lodret paa dennes Retning. Gjør man den ene Magnetnaal lidt stærkere end den anden, saa erholder Jordmagnetismen nogen Indflydelse, og Naalene ville nu dreies mere eller mindre, eftersom den galvaniske Strøm er stærkere eller svagere. En i Grader inddeelt Cirkelskive, ovenfor hvilke en med Magnetnaalen forbunden umagnetisk Viser spiller, angiver da Styrken af den galvaniske Strøm. Det saaledes indrettede Instrument, som fremstilles i nedenstaaende Figur kaldes derfor et Galvanometer.

Et saadant Galvanometer, kan gjøres særdeles følsomt, saa at den svageste galvaniske Strøm, hvis Virkning paa enhver anden Maade er umærkelig, paa denne Maade frembringer et mærkeligt Udslag. De af Halske i Berlin forfærdigede Galvanometre frembringe allerede et Udslag af 10°, naar man blot mellem to Sølvmynter af forskjellige Aargange lægger et i fortyndet Syre dyppet Stykke Trækpapiir, og sætter Enderne af Traaden i Forbindelse med Mynterne.

Bøies begge Ender af en Kobbertraad paa denne Maade om hver sin Magnetnaal og findes Omviklingerne af Traaden ved begge Naale Sted til samme Side, saa vil, naar Enderne af Kobbertraaden sættes i Forbindelse med Polerne af et galvanisk Batteri, Magnetnaalene paa begge Steder samtidigt dreies til samme Side. Den Lethed, hvormed dette Phænomen frembringes, gjør det særdeles skikket til Anvendelse i Telegraphien, og det er herpaa at de saakaldte Naaletelegrapher ere grundede. De anvendes fornemmeligt ved Jernbaner; i England ogsaa saagodtsom udelukkende ved alle øvrige elektriske Telegrapher. Jeg skal i et følgende Afsnit detailleret beskrive deres Indretning.

Bidrag til Kundskab om Havedyrknings- og Landhusholdnings-Redskaber.

(Af Fr. Chr. Schübeler.)

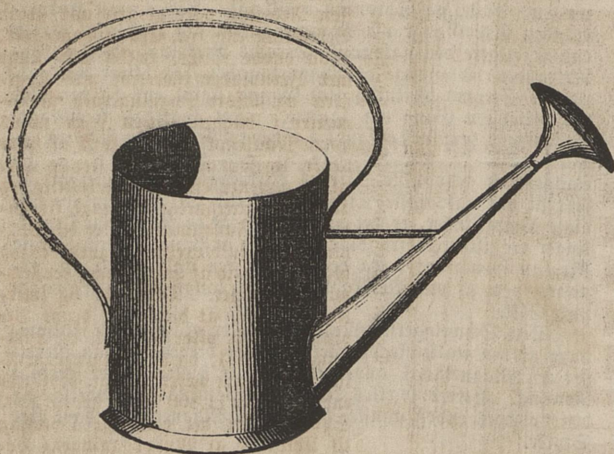
I.

Om Redskaber til Vandning.

I min Haandbog i Havedyrkningen 1ste Deel Side 10—13 og Fig. 1—4 findes Beskrivelse og Tegning af nogle til Vandning i en Have fornødne Redskaber, hvis Hensigtsmæssighed formeentlig vil være indlysende for Enhver. Da Enhver, der maatte interessere sig herfor, i det nævnte Skrift kan faae den fornødne Underretning om disse Redskaber, ansees det overflødigt paa nyt at give Tegninger og Beskrivelser over disse paa nærværende Sted.

De hos os almindeligt brugte Havesprøiter maae være Enhver bekjendte, og det er besynderligt nok, at et Redskab, der har en saa udbredt Anvendelse, først i den nyeste Tid er blevet konstrueret paa en hensigtsmæssig Maade. Feilen ligger i Anbringelsen af det bøiede Haandtag, der gaar fra den ene Side af Sprøiten til den anden, istedetfor at det bør gaae netop i den modsatte Retning, d. e. fra den forreste Side af Sprøiten, hvor Røret er anbragt, til den bagerste Side af denne. Enhver, der har haandteret en sædvanlig Havesprøite, vil have erfaret, at man snart trættes i Haandledet, fordi dette bøies i en Stilling, hvori man ikke kan anvende nogen synderlig Kraft, og det er paa denne Maade, umuligt, idetmindste i længere Tid, at vande med en Sprøite i hver Haand, og Nytten af at kunne gjøre dette, vil være klar for Enhver, da man herved sparer den halve Tid. En Havesprøite, hvor den hos os hidtil brugte Form bibeholdes, bør ikke være fuldkommen cylindrisk men noget fladtrykt fra begge Sider, saaledes at dens længste Gjennemsnit bliver i Retningen forfra bagtil, og i samme Retning anbringes ogsaa Haandtaget. Den kommer da til at see ud som Tegningen Fig. 1 udviser.

Fig. 1.

Paa denne Maade kan man med Lethed haandtere to Sprøiter paa engang, og eftersom enhver af disse tømmes, glider Haanden ved Vandets Tyngde af sig selv bagover i Haandtaget. Over det Hul, hvor Røret udgaar fra Sprøiten, fastloddes indeni denne en Blikplade, der gjennembores med smaa Huller, hvorigjennem Vandet siles, for at ikke Ureenligheder, der kunne findes i dette, skulle sætte sig fast i Røret. At Sprøiten ind- og udvendigt males, for at modstaae Rust følger af sig selv. Sprøiter af den her nævnte Konstruktion har jeg i lang Tid dagligt seet anvendte ved den bekjendte Landbrugsskole Hohenheim i Nærheden af Stuttgart.

Ved Industriudstillingen i London saa jeg forrige Sommer ogsaa to meget hensigtsmæssigt konstruerede Havesprøiter, og for at erholde Eneret til Forfærdigelse af disse i England, havde Opfinderen W. H. Bentley kjøbt Patent.

Fig. 3.

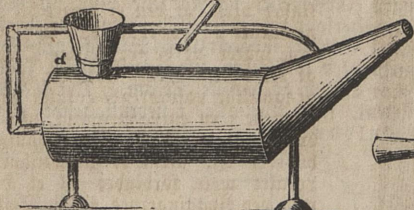

Fig. 5.

Fig. 4.

Fig. 6.

Fjg. 2.

Fig 2—6 fremstiller disse Sprøiter med de til samme hørende Rør. Fig. 2 b og Fig. 3 a er en hullet Blikplade, hvorigjennem Vandet siles, saafremt det ikke er reent; i modsat Fald kan Silen borttages. Fig. 4—6 ere løse Rør, der anbringes paa begge Sprøiter. Fig 4 er et af de løse Rør, seet ovenfra nedad og Fig. 5 det samme Rør, seet fra Siden. Den Deel af Røret Fig. 6, hvor Hullerne ere anbragte, kan gjøres saa lang som man selv maatte ønske; i Almindelighed gjøres den 3—3½ Fod, eller saa lang som Bredden af en almindelig Haveseng, der paa denne Maade paa engang vandes i sin hele Bredde. Paa begge de nævnte løse Rør vender den hullede Flade opad. Vandet stiger derfor under Sprøitningen først lige i Veiret og falder derpaa lodret ned paa Jorden. Paa denne Maade bortskylles denne under Vandningen heller ikke mere fra Planternes Rødder, end efter fiint Regn. Disse Rør kunne naturligviis med den samme Nytte ogsaa anbringes paa Sprøiten Fig 1. Sprøiterne Fig. 2 og 3 bleve dagligt anvendte i Industriudstillingen til at vande Gulvet, for at holde Luften kjølig og forebygge Støv. Man brugte da altid en Sprøite i hver Haand. Samtlige ovenfor nævnte Sprøiter faaes solid arbeidede og for moderate Priser hos Blikkenslager F. L. Meyer (Storgaden) i Christiania.

Figur 7.

Fig. 7 fremstiller nogle andre mindre Havesprøiter til forskjelligt Brug. Hertil behøves ingen videre Forklaring, da Tegningen selv udviser hvorledes disse Sprøiter anvendes.

I en stor Have er det meget hensigtsmæssigt og i flere Tilfælde uundværligt at have en liden Brandsprøite eller en anden hensigtsmæssigt konstrueret Sprøite, hvormed en stor Overflade, f. Ex. en Grønsværplads eller Lignende, med Lethed kan vandes. Naar Frugttræer ere angrebne af Mark (Insektlarver) er en saadan Sprøite uundværlig, da det eneste bekjendte nogenlunde tilforladelige Middel til at dræbe disse Dyr er at oversprøite Træerne med Kalkvand eller endnu bedre med Sodvand, hvortil tages 1—2 Pund Sod, som udrøres med 100 Potter Vand. Af Sprøiter, der kunne anvendes til dette Øiemed, gives der en overordentlig Mængde. Nærværende Tegning

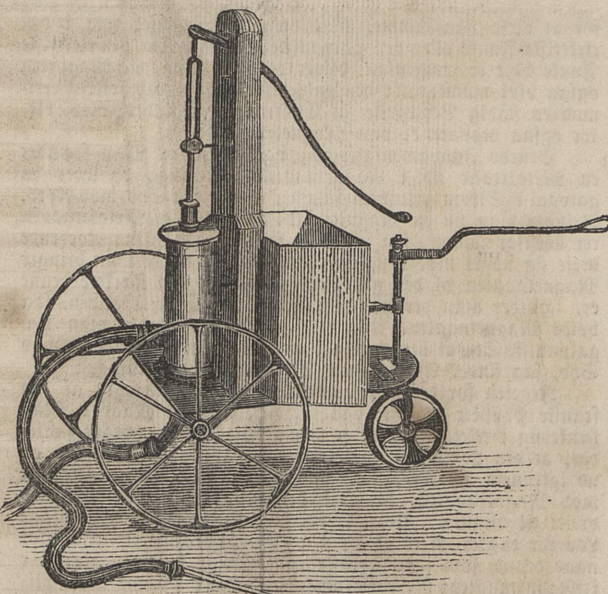

Fig. 8.

fremstiller en af de bedste Sprøiter af dette Slags, der fandtes ved Industriudstillingen i London.

Ulvejagt og Ulvefangst.

(Af P. Chr. Asbjørnsen.)

II.

Forgiftet Aate.

Alt i ældre Tider faldt man paa den Tanke at dræbe Rovdyr, og fornemmelig Ulve, ved Forgiftning — forgiftet Aate eller Lokkemad. Man har ogsaa seet denne Maade angives som et Middel til aldeles at udrydde Ulvene her i Landet. Undertiden have hele Egne udelukkende betjent sig af denne Maade til at udrydde Ulve paa, istedetfor de øvrige Fangemidler; men skjøndt den undertiden har været anvendt med Held f. Ex. i Sverige, hvor man etsteds een Nat erholdt 7 Ulve paa samme Kalv, er den dog fordetmeste snart igjen blevet opgivet. Imidlertid er der ingen Tvivl om, at Forgiftningen vilde være et meget virksomt, om end ikke noget universalt Udryddelsesmiddel; men da den ikke er uden Fare og let kan foraarsage Ulykkestilfælde blandt Huusdyrene — for ikke at sige blandt Menneskene — bør den anvendes med megen Vaersomhed. Rovdyrenes Udryddelse ved Forgiftning beroer paa, at man vælger en Gift, der dræber sikkert og hastigt, og at Giften tilberedes og udlægges saaledes, at Dyrene forledes til at fortære den.

Blandt de stærkere Gifter er sandsynligviis Arseniken en af dem, der her i Landet længst tilbage i Tiden har været kjendt: saameget er idetmindste vist, at den længe har været den almindeligst bekjendte. At denne Gift i ældre Tider er bleven anvendt for at dræbe Rovdyr, er saare rimeligt; men man har ikke deraf faaet det Udfald, man ventede. Arseniken pirrer Maven saaledes, at der snart opstaar Kvalme og voldsomme Brækninger. Da nu baade Ulven og Ræven, ligesom deres Slægtning Hunden, have meget let for at brække sig, og da disse Dyrs Maver ved igjenkommende heftige Brækninger hastig afsondre en betydelig Mængde Vædske (Mavesaft), som opkastes, hvorved Maven bliver fuldkommen reenskyllet, saa indseer man let, hvorfor Arsenik, skjøndt en heftig virkende Gift, ikke med Held kan anvendes til at dræbe disse Dyr. Derimod har man i den saakaldte Rævekage (Strychonos-nux vomica) fundet en Gift, der baade dræber sikkert, og som ikke saa let brækkes op igjen af Rovdyrene. Man har allerede længe andvendt Rævekagen til at forgifte Aate med; men man har ikke førend i de senere Aar kjendt dens giftige Bestanddeel. Denne opdagedes først i 1818, og danner et Alkali, som man har givet Navn af Strychnin; den findes i saa ringe Mængde i Rævekagen, at den kun udgjør ⅖ Procent af dens Vægt. Strychninen er en af de stærkest virkende Gifter som findes, og en meget ubetydelig Qvantitet deraf dræber fordetmeste inden nogle faa Minutter baade Mennesker og Klodyr, enten den nedsvælges eller indbringes i Saar paa Legemets ydre Dele. Strychninen er saaledes Rævkagens virksomste Bestanddeel og paa Grund af dens dræbende Virkninger er det næppe tilraadeligt at bringe den rene Strychnin i Anvendelse som Forgiftningsmiddel, medmindre den største Omhu og Forsigtighed anvendes saavel ved Udlægningen, som ved Tilintetgjørelsen af Aatens Levninger og de paa denne fangede Rovdyr.*) Nogle have foreslaaet at blande Rævekagen med Arsenik, hvorved Virkningen i deres Tanker skulde blive sikrere; men paa Grund af hvad der ovenfor er anført, troe vi at Arseniken vil gjøre mere Skade end Nytte, og det saa meget mere, da Arseniken er en langt svagere Gift, end den, der findes i Rævekagen.

Da man altsaa i Rævekagen alene, uden Blanding med andre Gifter, har et virksomt Middel til ved Forgiftning at ødelægge Rovdyrene, kommer det kun an paa, at udlægge Giften saaledes, at Rovdyrene fortære den.

Rævekagen har ingen Lugt, hvoraf Dyrene kunne ane Fare eller List, men den har derimod en meget bitter og modbydelig Smag.

---

*) Vi ville her anføre nogle paa sikrere Erfaringer grundede Exempler paa Rævekagens dræbende Kraft. En Hund af Middelstørrelsen fik ⅛ Lod Rævekage, (der omtrent indeholder 1/16 Gran Strychnin), blandet med Meel; 3 Kvarteer efter, fik Dyret krampeagtige Trækninger og døde under Stivkrampe (Tetanus) 28 Minutter efter Anfaldets Begyndelse. Ved at aabne den, fandt man næsten den hele Mængde Rævekage liggende uforandret i Maven. Ligesaameget Rævekage indgaves en anden Hund, og Døden paafulgte under lignende Symptomer i endnu kortere Tid. En mindre Hund gav man 12 Gran eller 1/18 Lod Rævekage, og den døde inden en Time. En ung Pige indtog for at hæve Koldfeber 15 Gran Rævekage 2 Gange efter hinande ammen 30 Gran eller 1/7 Deel Lod, hvoraf hun døde. Som et Beviis paa Strychninens heftige Virkning er Følgende bleven Forf. meddeelt: En Læge i Bergens Stift udlagde en med Strychnin forgiftet Sild til Aate for Ræven. En Korp var imidlertid før ude, slugte Aaten og faldt død om paa Stedet; om Natten havde Mikkel indfundet sig og ædt ubetydeligt af Korpen; men han laa ligeledes død paa Pletten. — Paa Kløvdyrene virker derimod Strychninen aldeles ikke som Gift, og det kan saaledes ikke nytte at forsøge paa at give saadanne Strychnin i den Hensigt at dræbe dem, og uden videre Behandling udlægge dem til Aate. En erfaren norsk Jæger og Bekjendt af Forf., der ikke vidste om denne Strychninens til Mennesket og Klodyrene indskrænkede Virkemaade har meddeelt Følgende: „At Rævekage er en saa stærk Gift for Rovdyrene som i det svenske Tidsskrift og Deres Uddrag er anført, vil jeg gjerne troe, endskjøndt jeg aldrig har havt Anledning til at erfare det, da jeg ikke har kunnet frembringe den angivne Virkning selv ved større Portioner end de anførte, og at Strychninen er saa rædsomt giftig, som her anført, kan ingenlunde betvivles, da det af Kyndige tages som afgjort og formodentlig ved flere og nøiagtige Forsøg maa være mere end tilstrækkelig beviist; imidlertid troer jeg ikke, at den, selv uanseet det Farlige for Mennesker, bør anvendes til Giftaater, da jeg frygter for at den taber sin dræbende Kraft ved længe at ligge ude i Kulde og udsat for Veirets Paavirkning, idetmindste har jeg aldrig seet nogen heldig Virkning af den, uagtet jeg paa flere Maader har benyttet den. Jeg kan forøvrigt ikke angive nogen Aarsag til den mærkværdige Mangel paa Dræbekraft jeg ved at ville forgive en til Aate bestemt Gjed, fandt hos en Portion Strychning, hvis omhyggelige Tilberedelse fra Apotheket jeg var overbeviist om, og som i Størrelse burde, efter det svenske Tidsskrifts Opgivende og en kyndig Chemikers Formening, været tilstrækkelig til øieblikkelig at dræbe en Hest. — Den fuldkomne Frihed for al Lugt gjorde, at det ingen Vanskelighed var at bibringe Gjeden dens tiltænkte Portion, og uagtet jeg hvert Øieblik ventede at see den falde død, lod den sig aldeles ikke anfægte, men tilbragte den hele Dag og følgende Nat ikke alene i Live, men efter Udseende fuldkommen karsk, ligetil næste Morgen, da jeg lod den kvæles for at lægge den ud; forøvrigt lod jeg den behandles efter den givne Forskrift for Brugen af Rævekage, men anvendte i dens Sted Strychnin, i Formodning om, at den indtagne Portion, forenet med den i Kjødet og under Skindet sprængte Strychnin skulde frembringe en stærk Giftaate. Men jeg havde uheldigviis ingen Anledning til at erfare dens Virkning den Vinter, da kun en Ræv besøgte Aaten, og det for en saa ringe Deel, at den ingen synlig Uleilighed havde deraf."

Den sædvanligste Maade at tilberede forgiftet Aate for Ulve er følgende: paa en Hest eller et mindre Dyr, der er dræbt saaledes, at Blodet ikke er løbet ud, lader man Huden aftage til paa et Par Fingers Bredde nær langs Rygraden; derpaa gjør man dybe Indsnit nær ved hverandre i Kjødet over hele Dyrets Krop; i disse Indsnit saavelsom i Dyrets Indvolde indgnider man omhyggeligt den fiint pulveriserede Gift;*) derpaa trækker man atter Huden over og syer den sammen, hvorpaa man i nogle Dage lader det saaledes forgiftede Kreatur, indviklet i et tyndt Lag Halm, ligge paa et varmt Sted, som i en Gjødseldynge eller et varmt Værelse, saa at Giften vel kan gjennemtrænge dets Kjød og Indvolde. Tilsidst udlægges da Aaten paa et Sted, hvor man har Grund til at formode, at Rovdyrene komme, helst paa jevn Mark eller en Høi, hvor der ikke findes store Stene eller Buske, Træer eller Skigaarde, hvorved Rovdyrene kunne fatte Mistanke om noget Baghold. Den Mængde Rævekager, der maa anvendes til at forgifte Aaten, har han angivet til 3, 4 a 5 Pd. til en Hest, efter dens forskjellige Størrelse, samt fra 3/4 til i det høieste 1 1/2 Pd. til mindre Dyr, som Hunde, Ræve, Ulve, Faar, Kalve, osv. Forøvrigt har man anført, at følgende Regler ved Udlægningen nødvendig bør iagttages: Naar Aaten er færdig til at udlægges, maa den ikke haandteres med bare Hænder; saavel hele Aaten, som de Vanter, man har paa Hænderne ved Udlægningen, Slæden, hvorpaa Aaten udbringes, og i Almindelighed Alt, som kommer i Berørelse med den, bør bestryges med Heste- eller Kolande, blandet med den af færsk Hestegjødsel udpræssede Saft. Saavel paa Slæden, hvorpaa man udkjører Aaten, som paa Marken, hvor den kommer til at blive liggende, lægges færsk Hestegjødsel under den. Omkring Aaten paa Marken udkastes allehaande uforgiftede smaa Lokkebeder som Tarme og andre Indvolde af slagtede Dyr el. a. dsl. Naar man besøger Aatepladsen, bør man de sidste Par Hundrede Alen ikke gaae paa sædvanligt Skotøi, men enten ride eller gaae paa Ski eller med Træsko, eller ogsaa have sine Sko eller Støvler ombundne med gammelt Linned, som indeholder færsk Hestegjødsel. Paa Pladsen i Nærheden af Aaten maa man ikke gaae og trampe meget omkring, ikke spytte eller foretage andre Udtømmelser; men naar der er falden Snee, bør man altid med en ny Lime eller en Enerbuske igjensope sine Spor til og fra Stedet. Endelig bør man, for saa meget lettere at lokke Ulvene til Aatepladsen, benytte Slæb, hvorved man gaaer frem paa følgende Maade: i en temmelig glissen Kurv lægges Stykker af halvraaddent, ildelugtende Kjød, eller sønderhakket Indmad og Tarme, eller — hvad der skal være allerbedst — den flaaede Bagdeel af en Ulvinde, hvilket alt blandes med fiinsmuldret Hestegjødsel; derpaa fæster man et Toug i Kurven og slæber den i sine Spor, idet man fra Aatepladsen gaaer til flere Kanter, helst did, hvor Vinden blæser, eller hvor man veed, at Ulvenene have sin Gang, vender saa tilbage til Pladsen igjen og udkaster underveis nu og da en Bid af Kurven. Denne Slæbning bør gjentages, idetmindste een Gang om Ugen, især efter Sneefald. Den rette Tid til at udlægge forgiftet Aate er seenhøstes eller om Vinteren, naar Marken er frossen, og der begynder at komme Snee. I den Tid, Aaten ligger ude, bør Hunde, Sviin og andre Kreaturer holdes inde, og naar man ikke længer vil benytte den, bør Been og alle andre Levninger af Aaten graves vel ned i Jorden.

Herved troe vi dog at burde bemærke, at man vel paa denne Maade, efter hvad Erfaring har viist, kan forgifte Ulve, naar Kulden er stærk, og Ulvene ikke paa længere Tid have faaet noget andet Rov, saaledes at de ere blevne meget hungrige, men vi betvivle derimod høilig, at Rovdyrene i mildt Veir, naar den rette Smag af det forgiftede Kjød langt bedre kjendes, hvis de ikke ere alfor glubske, fortære den paa ovennævnte Maade tilberedte bitre Aate; og herimod hjælpe ikke de Forsigtighedsregler, vi have foreslaaet ved Udlægningen; dog bør Smagen kunne gjøres mindre kjendelig derved, at man ikke anvender en saa stor Mængde Rævekager, som der almindelig foreskrives. Blot Halvdelen synes at maatte være tilstrækkelig, naar man betænker, at 1/8–1/4 Lod Rævekage dræber en temmelig stor Hund. En anden Maade, der allerede blev bekjendtgjort i 1752, og som af Andre er bleven anvendt, synes os langt hensigtsmæssigere og skal hernæst blive meddeelt.

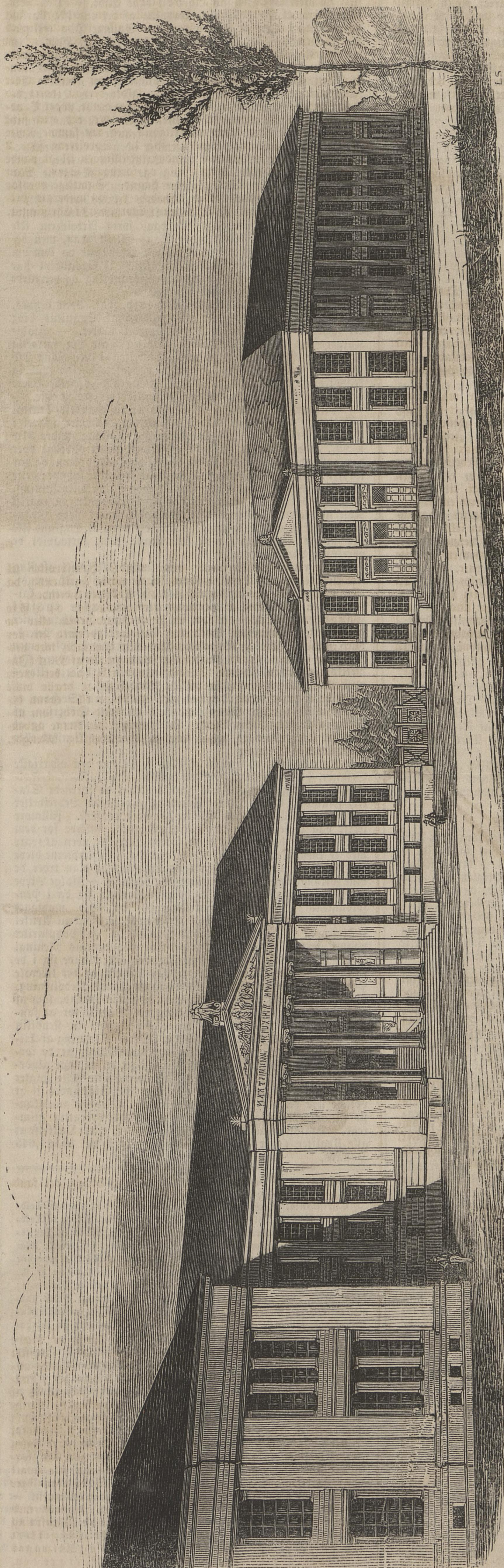
(Fortsættes.)

*) Rævekagen, der bestaaer af en haard og seig, næsten hornagtig Masse, kan kun paa tvende Maader tilberedes til Pulver af tilstrækkelig Fiinhed. Den maa nemlig enten raspes med en fiin og skarp Rasp, eller, hvad der er bedre, især naar man behøver større Mængde, indlægges og tørres i en Bagerovn, der har den Varmegrad, hvorved man sædvanlig steger Brød. Herved blive Rævekagerne saa sprøde, at de med temmelig Lethed kunne stødes til et fiint Pulver, naar man tager dem, medens de endnu ere varme. Er Heden i Ovnen stærkere, end vi have angivet, tilintetgjøres Rævekagernes giftige Egenskab. Pulveriseringen gaaer lettest for sig, naar man tager mindre Dele ad Gangen og støder og gnider dem i en stor vel reengjort Steenmorter. Pulveret sigtes, og det grovere pulveriseres paany. Dog ville vi heller tilraade at kjøbe Rævekagen pulveriseret paa Apotheket; thi selv denne Stødning udfordrer saa stor Forsigtighed, at neppe nogen Uøvet kan udføre den uden Fare.

De nye Universitetsbygninger i Christiania.

Naar man paa Veien til Kongeboligen er kommen forbi den Række med prægtige Privatbygninger, som i de senere Aar hurtigen have reist sig paa et Sted, hvor der før kun var Mark og Eng, har man paa høire Haand et stort Bygværk, bestaaende af tre betydelige Bygninger, beliggende omkring en aflang firkantet Plads. Den ædle Stiil, den rige Benyttelse af kostbarere Byggematerial saasom huggen Granit og Klæbersteen, og især den midterste Bygnings storartede Porticus med mægtige Søiler af huggen Granit, antyder dem strax som offentlige Bygninger og det af mere end almindelig Betydenhed. Saa er det ogsaa; her er nemlig det Sted, der er bestemt til fortrinsviis at være Arnen for den Oplysningens Flamme, der skal udbrede Lys og Varme rundt Norges Land. Det er det norske Universitet.

Bygningerne ere først i disse Dage tagne i Brug. Hidindtil have Videnskaberne været mindre godt indlogerede. De Bygninger, som Universitetet hidtil har benyttet, ere fire og ligge tildeels paa forskjellige Steder i Byen. Af disse er ingen opført og fra først af indrettet til det, hvortil de senere ere blevne brugte. Den egentlige Universitetsgaard indkjøbtes nemlig i 1820 af en Privatmand, Kapitain Maribo; Anatomigaarden og det chemiske Laroratoriums og physiske Kabinets Bygning vare fra først af bygget og indrettet til et Brændeviinsbrænderi, men indrettedes i 1815 og 1816 til deres senere ædlere Brug, og Bibliothekbygningen tilhørte før General-

De nye Universitetsbygninger i Christiania.

krigskommissariatet, men blev i 1817 af Staten overladt til Bibliothek.

Allerede i 1815 begyndte det akademiske Kollegium at forberede Opførelsen af nye Universitetsbygninger, og Sagen blev bragt paa Bane paa flere af de paafølgende Storthing, uden at noget afgjørende Skridt blev foretaget, deels fordi Statskassen ikke kunde afsee de nødvendige Midler og deels fordi de forelagte Byggeplaner vare mere eller mindre uhensigtsmæssige, indtil der endelig i Aaret 1839 blev forelagt Storthinget en af Stadskonductør Grosch udarbeidet og af den berømte Overbygningsdirektør Schinkel i Berlin gjennemseet og i nogle Dele forandret Plan. Denne vandt Storthingets Bifald, dog saaledes at den af Schinkel foreslaaede Udførelse i Marmor af Hovedbygningens Porticus, der var anslaaet at ville koste 23,000 Spd., skulde bortfalde, og der bevilgedes for Budgetterminen det fornødne Beløb til Planens Udførelse efter en Byggetermin af 12 Aar. Efter Overslagene skulle Omkostningerne ialt beløbe 210,000 Spd., hvoraf de 88,000 skulde tages af Universitetets opsparede Byggefond, medens det Øvrige paaregnedes at ville blive tilskudt af Statskassen, imod at de gamle Universitetsbygninger, der ansattes til en Værdi af 50,000 Spd., skulde overdrages Staten til Eiendom og Disposition, saasnart de nye Universitetsbygninger vare tagne i Brug.

Storthingets Beslutning om dette betydelige Byggeforetagende fattedes næsten eenstemmigen, og de følgende Storthing have med megen Redebonhed bevilget de til Planens Udførelse fornødne Beløb, uagtet det i Tidens Løb viste sig, at der udfordredes et noget større Beløb end oprindelig antaget. Man blev nemlig i 1848 opmærksom paa, at Omkostningerne ville overskride de oprindelige Overslag med 15,000 Spd., deels som Følge af at Konjuncturerne under den lange Arbeidstid havde medført betydelig Stigning i Priser paa mange Materialier og Arbeide, deels fordi der var foretaget nogle Forandringer i Planen og flere Arbeider vare udførte med større Bekostning end fra først af paaregnet. Man havde f. Ex. tækket alle Tage med Jernplader istedetfor med Teglsteen og udført Bygningernes Ornamenter i huggen Steen i en meget større Maalestok end fra først af paatænkt, ligesom man havde seet sig nødt til at anvende en meget bekostelig og aldeles upaaregnelig Pilotage til Bibliothekets Fundament. Det til Bygningernes Fuldførelse beregnede Beløb blev imidlertid af Storthinget eenstemmigen bevilget. Det viste sig imidlertid senere, at heller ikke denne Bevilling ganske vilde slaae til, og Storthinget i 1851, da Bygningerne egentlig skulde have været færdige, bevilgede endelig endnu 11,800 Spd., hvoraf 2500 Spd. udenfor det egentlige Overslag til Udførelse af Musæbygningens Hovedportal i huggen Granit, for at dette det mest fremtrædende Parti i det hele Bygværk kunde blive udstyret paa en Nationen fuldkommen værdig Maade. De nye Universitetsbygninger ville saaledes ialt komme til at koste 237,000 Spd. Dette er heller ikke et for stort Beløb for et i det Hele saa vellykket Arbeide som de nye Universitetsbygninger. Vi kunne i denne Henseende henholde os til den udmærkede Architekts Dom, som ved sit Navns Vægt vistnok i væsentlig Grad bidrog til at Foretagendet strax vandt den offentlige Mening for sig og saagodt som ingen Modstand havde at overvinde.

Overbygningsdirektør Schinkel har nemlig angaaende Planen i Almindelighed ytret, at den er meget vel gjennemtænkt og anordnet paa en Maade, som svarer til de forskjellige Øiemed; at det i Særdeleshed fortjener at roses, at samtlige udfordrende Lokaler ikke ere forenede i en eneste Bygning, men anbragte i tre forskjellige Bygninger, hvorved ikke alene de sammenhørende Lokaler mere forbindes til et Heelt, men ved Bygningernes valgte Stilling ved en langagtig firkantet Plads tillige opnaaes en architektonisk Effekt, værdig dette Bygningsværks høie Formaal; at denne Hovedidee i Grosch's Udkast meget heldigen er opfattet og gjennemført med megen Skjønsomhed; at endelig heri uden betydelig Bekostning det Fornødnes Fordringer overalt ere fyldestgjorte, men tillige det hele Værk i Almindelighed ved Valget af en ædel Stiil givet den Charakteer, der tilkommer et Bygningsværk, som et Nationalmonument for sin Tid.

Vi skulle nu gaae over til noget nøiere at beskrive de forskjellige Bygninger og deres Bestemmelse. I den til Høire af Pladsen liggende Bygning er den første Etage paa 14 og den anden paa 16 Fods Høide og Kjælderne paa 10 1/2 Fods

Høide. I første Etage paa høire Haand af en rummelig Vestibule med fire kreneleerede Søiler er Kollegiets Værelse med Arkiv, tre Værelser til Sekretæren og en Familiebekvemmelighed til Kvæstor med Indgang fra Universitetsgaden. Forøvrigt indeholder Bygningen ni Værelser til Forelæsninger i Theologie, Lovkyndighed, latinsk og græsk Philologi, de østerlandske og nyere Sprog, den rene og anvendte Mathematik samt Historie, beregnede paa et Tilhørerantal fra 20 til 150; tvende Værelser, hvert rummende 100 til 120 Tilhørere, til Afholdelse af Examina, men som tillige kunne anvendes til Forelæsninger, med tvende tilstødende Censurværelser, der tillige skulle tjene til Aftrædelsesværelser for Lærerne og til Fakultetsmøder; et Aftrædelsesværelse i hver Etage for de Studerende, samt Lokale for nordiske Antikviteter og Diplomer samt for Mynter. Endelig er i den nordre Deel af Bygningen, hvor der er en rund Udbygning, et stort Festivitetslokale, der gaar igjennem begge Etager, beregnet til 500 Tilhørere. Forsalen til samme er et Forsamlingsværelse. Festsalen er paatænkt at skulle udsmykkes med Kunstværker. Hertil er imidlertid endnu Intet bevilget, medens der er tilstaaet 380 Spd. til Salens eller Aulaens midlertidige Dekoration. I Kjelderen er Lokale for Portner og Pedel.

Bygningen til Venstre indeholder Bibliotheket, beregnet paa 250,000 Bind. Bogsalene, der indtage en Høide af omtrent 34 Fod, have tre Gallerier, hvorved Bøgerne saaledes kunne opstilles, at man ei behøver Trapper eller Stiger for at hente dem fra Hylderne. I Bygningen haves Udlaansværelse, Læseværelser, særeget Lokale for Manuskripter, Arbeidsværelse for Bibliothekaren samt Pakværelser. (Sluttes.)

Sverige. Det verserende Rygte om et Giftermaalsprojekt mellem Ludvig Napoleon og Prindsesse Eugenie er, ifølge Svenska Tidn., aldeles uden Grund.

— Gustav-Adolfs-Statuen, der efter Strandingen er bragt iland paa Helgoland, bliver sandsynligviis solgt ved Auktion, fordi Helgolandsbeboerne gjøre Fordring paa en saa stor Bjergelon, at Assurandørerne ikke ville udrede den.

— Kongen har overdraget en Maler at male Explosionen paa Loudden og Direktør Ahlstrøm giver den i et „Deklamatorium med Chor."

— I Upsala har Børnekopperne vist sig.

— Der berettes i den sidste Tid om flere Postrøverier, der ere forøvede i Sverige.

— Den engelske Civilingeniør Smith har projekteret et Jernbaneanlæg mellem Smedjebakken og Köping, hvor der især er megen Trafik med Jern og Korn til Mælaren.

Danmark. Det gaar Rygter om, at Rendsborg skal besættes af Forbundstropper under Kongen af Danmarks Befaling.

— Forhandlingerne angaaende Forespørgslerne til Ministeriet have i begge Thing været af høi Interesse. Geheimeraad Bluhme kunde ikke i Landsthinget med al sin Veltalenhed, sin „diplomatiske Smidighed" og sine „klingende Sophismer" dække det nye Ministeriums Nøgenhed", siger Fædrl. Dette lykkedes endnu mindre i Folkethinget ved Behandlingen af Kriegers og Monrads Forespørgsler. Da den sidste fik Ordet, efterviste han med Veltalenhed og Klarhed saavel de betænkelige Slutninger, der kunne drages af Regjeringens Sammensætning, som de store Uklarheder og Tvivlspunkter, Kundgjørelsen af 28de Jan. efterlader.

— Forhenværende Minister Geheimeraad Tillisch er entlediget fra sit Embede som Chef for hans Majestæts Kabinetssekretariat, hvortil Kammerherre Lunding er udnævnt.

Blandede Efterretninger.

Fra Frankrig meldes, at et nyt Dekret forandrer Formen af Æreslegionens Kors saaledes, at det faar aldeles samme Udseende som under Keiser Napoleon — den keiserlige Krone ikke undtagen. — Kong Leopold af Belgien var, som bekjendt, gift med en Datter af Ludvig Philip, og hans Børn ere ved Ludvig Napoleons Konfiskations-Dekret berøvede deres Mødrenearv, som anslaaes til en Værdi af 14,000,000 Fr. Den belgiske Regjerings Gesandt i Paris skal i denne Anledning være beordret til at virke for Dekretets mulige Tilbagekaldelse eller Modifikation. Spaniens, Neapels, Würtenbergs og Sachsen-Coburg Hoffer, som alle ere interesserede i Arven, skulle ligeledes have gjort den franske Regjering Forestillinger i samme Retning. — Exekutørerne af Ludvig Philips Testament, DHr. Dupin, Hertugen af Montmorency, Grev Montalivet, Laplagne-Barris og Scribe have overleveret til Statsminister Casabianca en Protest mod Ludvig Napoleons Voldshandling og forbeholde sig Ret til at oppebie Domstolenes Afgjørelse i Sagen. — Efterretningen om at George Sand skulde være fængslet og forviist bekræftes ikke. — Den imellem Frankrig og England afsluttede Traktat om literær Eiendomsret offentliggjøres i Monitøren for 27de f. M. — Ifølge Bladet „le Constitutionel" er det længe svævende Spørgsmaal om Eiendomsretten til Helligdommen ved Christi Grav afgjort saaledes, at Tyrkiet i alle Dele har indgaaet paa Frankrigs Fordringer. — England har erklæret en Deel af Afrikas vestlige Havne ved Beninbugten i Blokadetilstand. Da flere franske Kjøbmænd, især fra Marseille, derved lide betydelige Tab, har dette foranlediget den franske Regjering til at tage sig af Sagen og søge at bevirke denne Forholdsregels Tilbagekaldelse. — I Monitøren af 3die dennes offentliggjøres den nye Valglov. De Deputeredes Antal bestemmes til 262; de skulle vælges efter den almindelige Valgret ved direkte Valg og hemmelig Afstemning. Algier og Kolonierne skulle ikke repræsenteres. De Deputerede skulle ikke kunne tiltales for hvad de tale i Møderne. De kunne ikke belægges med Gjeldsarrest 6 Uger før og 6 Uger efter Sessionerne. Valgretten begynder med det 21de Aar, Valgbarheden med det 28de. Embedsmænd, der lønnes af Staten, kunne ikke vælges. Den lovgivende Forsamling skal sammentræde i Slutningen af Februar.

Det sardinske Senat har, i et Møde den 27de Januar, med 40 mod 9 St. ratificeret den med Østerrig afsluttede Handels- og Skibsfarts-Traktat, der allerede er antagen af Deputeretkammeret.

England troer ikke saa aldeles paa Ludvig Napoleons fredelige Forsikringer og ruster sig alvorlig til Forsvar i Angrebstilfælde. Der dannes ogsaa flere private Skytteforeninger i samme Øiemed. — Lord Nordmanby, hidtilværende engelsk Gesandt i Paris, har taget Afsked og Lord Cowley er udnævnt i hans Sted. — Efterretningerne fra Kap, som gaae til 28de Decbr., ere ikke gunstige for England. Det seer ud til at Kafferkrigen ikke saa snart vil faae Ende. — Den 3die dennes foregik den høitidelige Aabning af det engelske Parlament med en Tale af Dronningen. — Samme Dag erklæredes i Underhuset af Skatkammer-Sekretæren Fr. Hayter, at der af Regjeringen vil blive forelagt en Bill angaaende Valgreform, en anden om Militsen og en tredie i Anledning af Traktaten imellem England og Frankrig om gjensidig Sikring af literær Eiendomsret. — Ifølge en Telegraph-Depesche i Børsenhalle af 4de dennes erklærede J. Russell, at han havde tilraadet Lord Palmerston at tage Afsked paa Grund af at samme i en Samtale med den franske Gesandt havde billiget Statskoupet af 2den December uden at være dertil bemyndiget af sine Kollegaer. Lord Palmerston svarede, at det virkelig forholdt sig saaledes, men at hans Samtale med Grev Walewski kun var privat og ingenlunde havde en officiel Charakteer. — Nogle af de fornemste Arbeidsherrer i Glasgow have begyndt at udbetale Arbeiderne deres Lønning midt i Ugen, istedetfor Løverdags Middag, fordi Arbeiderne ikke vendte tilbage til Arbeidet denne Dags Eftermiddag, men begyndte at drikke Fortjenesten op paa Værtshusene og kom om Mandagen uskikkede til sit Arbeide igjen. I Stockholm har man ogsaa begyndt med en lignende Forandring og den turde heller ikke være af Veien her hos os.

En Telegraph-Depesche fra Madrid, dat. 2den dennes, beretter om et Attentat paa Dronningen af Spaniens Liv; det lykkedes ikke, men hun blev alligevel saaret. — Ifølge Kølner Zeit. var der i Madrid alvorlig Tale om formelig Ophævelse af Grundloven, efterdi Styrelsen i den sidste Tid slet ikke brød sig om samme og regjerede efter Ludvig Napoleons Mønster; saaledes existerer ingen Pressefrihed mere i Spanien og flere fremragende Personligheder ere udviste.

Mellem Belgien og Holland er en Handels-Traktat afsluttet og antaget af Repræsentanternes Kammer saavel i Bruxelle som i Haag. — Der berettes fra Haag under 31te f. M., at den franske Gesandt er bleven meget opbragt over den hollandske Presses Holdning imod Ludvig Napoleon og har fordret Regjeringens Intervention for at forandre samme; dette blev ham dog afslaaet som stridende mod Landets Forfatning.

Den 24de f. M. overleveredes Forbundsdagen en engelsk Note angaaende Flygtningsspørgsmaalet, hvori Lord Granville i den engelske Regjerings Navn erklærer, at England ikke kan udvise Flygtninge, men kun straffe dem, forsaavidt de overtræde Landets Love.

Den russiske Regjering har forbudt Udførsel af Rug fra Polen og fastsat Prisen for en Td. Rug til 2½ Th. preuss. eller 1 Spd. 80 ß. Breslauer Zeit., som beretter dette, kalder denne Indskriden i Eiendomsretten en „ægte russisk Forholdsregel". — Udførelsen af to store Jernbanelinier ere besluttede i Rusland; den ene skal forbinde St. Petersburg og Warschau, den anden Hovedstæderne i Polen med Moskau. Jernbanen imellem Warschau og Petersburg skal allerede iaar paabegyndes. Til Hjælp ved Arbeidets Udførelse skal benyttes Soldater af 2de Armeekorps.

Fra Herat hedder det, at en Gesandt fra Bochara er bleven afviist af Yar Mohameds Søn med den Erklæring, at Beherskeren af Herat er Russernes Tjener, og at han slet ikke bryder sig om Chanen af Bocharas Venskab eller Fiendskab.

Efter New-York-Herald af 17de f. M. har den østerrigske Gesandt, Hr. Hülsemann, og den russiske, Hr. Bodisco, i Fællesskab forlangt Audiens hos Præsidenten i de forenede Stater, Fillmore, og i et langt Foredrag gjort ham Bebreidelser for den officielle Modtagelse han har ydet Kossuth. Fillmore hørte paa disse Talere med Taalmodighed, bukkede for dem paa en yderst høflig Maade og forlod Værelset uden at svare med et eneste Ord paa de holdte Foredrag. Gesandterne bleve saa opbragte over denne Fremgangsmaade, at man troer de ville forlange sine Passe og forlade Washington. — Ifølge Breve fra New-York af 17de f. M. befandt Kossuth sig da i Pensylvaniens Hovedstad (Harrisburgh) og blev modtaget overalt med stor Enthusiasme. Efter en Korrespondent-Artikel i Times af 10de Jan. skal hans Indflydelse og Popularitet paany være i Stigende og, ifølge Korrespondentens Mening, er det ikke usandsynligt, at Amerikanerne ville blande sig i de europæiske Anliggender til Fordeel for Ungarn og det liberale Parti der, saafremt de kunne stole paa Englands Medvirkning. — I amerikanske Blade berettes, at de Embedsmænd, som af Præsidenten vare sendte til Mormonernes Distrikt for at fungere som Dommere, have hos denne Sekt fundet en fiendtlig Modtagelse og maattet forlade den. Deres Skildring af Tilstanden blandt Mormonerne gjør det sandsynligt, at de forenede Staters Regjering vil blive nødsaget til at tage alvorlige Forholdsregler. — Medens Finantserne i de fleste Stater i Europa hvert Aar forværres og næsten hver Stat nødes til at optage nye Laan for at dække Udgifterne, stiller det amerikanske Finants-Regnskab for Aaret 1851 sig overordentlig glimrende; Statskassens kontante Beholdning er, efter Dækkelse af alle Udgifter (over 48,000,000 Doll.) stegen til 10,911,645 Dollars.

Norge.

Christiania. Kapitain i Søetaten H. J. Horn er udnævnt til Toldinspektør i Riisøer Tolddistrikt; Toldinspektør Cl. Chr. Orlog til Toldinspektør i Christianssands Tolddistrikt; Lektor H. H. Rasch til Professor i Zoologi; Ritmester F. A. Müller til Toldkasserer i Drøbak; Major J. Brandt til Oberstlieutenant og Chef for frederikstadske gevorbne Musketeerkorps; Adjunkt ved Frederikshalds lærde og Realskole H. A. Holmboe er forundt Afsked i Naade med 300 Spd. i aarlige Vartpenge; konst. Adjunkt ved Christiania lærde Skole J. Chr. August Holth naadigst entlediget fra sin Post som saadan; Chefen for Laurvigske nationale Musketeerkorps, Oberst J. Mansbach forundt Afsked i Naade fra sin indehavende Chefspost med 744 Spd. i aarlige Vartpenge.

— Ved kgl. Res. er det bestemt, at Balsfjordens Distrikt fraskilles Tromsø Sogn, for i Fremtiden at udgjøre tvende særskilte Sogne; — ligeledes at Bygdemagazinet i Skodje Sogn (Borgunds Præstegjæld paa Søndmør) tillades ophævet; — endvidere at Christianssands lærde Skole bliver at omdanne til en forenet lærd og Realskole.

— I Mandags opførtes paa Stadstheatret Victor Hugo's „Hernani" til Indtægt for Skuespillerpersonalet. Forestillingen var godt besøgt og Stykket gjorde Lykke. — Paa Klingenbergstheatret opføres der en original Vaudeville „Æren tabt og vunden," hvorved Publikum ogsaa morer sig.

— Sperati gjentog i Thorsdags sin store Koncert, men Tilhørernes Antal var mindre end første Gang.

— Industriudstillingen paa Enerhougen var jævnt besøgt hele Markedsugen. Af de udstillede Gjenstande solgtes der for 97 Spd.; 42 Spd. 27 ß. indkom for Adgangstegn.

— Pastor Grimelund modtog før sin Afreise fra Ullensaker gjennem Formandskabet som Præsent en Frugtvase og en Sukkerskaal, som et Erkjendtlighedsbeviis især for hans Omsorg for Skolevæsenet.

— Formedelst et af Pastor Jensen fremsat Forslag har Akers Kirke atter været fore i Akers Repræsentantskab, hvorved følgende af R. Bindern fremsatte Forslag bifaldtes: „Sagen sendes til en Kommittee til fornyet Drøftelse, især med Hensyn til Spørgsmaalet om, hvorvidt Akers Kirke bør repareres og en ny Kirke for Resten af de bevilgede 15,000 Spd. kan opføres for Østbygden." — Til Medlemmer af den nævnte Kommittee valgtes R. Bindern, Roll, Knudsen fra Hillerud, Stabell og Lützow.

Kongsberg. Den for 1852 udlignede Næringsskat beløber sig til 1073 Spd. 7 ß., Fattigskatten til 1333 Spd. 40 ß.

— I Aaret 1851 er her myntet 17,996 Spd. i Tolvskillinger for Norges Bank. For Tiden myntes Markstykker, hvoraf Banken har rekvireret et Beløb af 50,000 Spd., og dernæst Tolvskillinger, hvoraf er forlangt 30,000 Spd.

Arendals Afholdsforening har i det forløbne Aar havt en Afgang af 40 Medlemmer og en Tilvæxt af 20. Deeltagerne ere nu 151. Af Aarsberetningen sees, at Foreningen iøvrigen har søgt at virke for sit Maal ved Udbredelse af Afholdsskrifter i By og Bygd.

— „Understøttelseskassen for uheldige Sømænd, deres Enker og Børn i Arendal og Omegn" har i det forløbne Aar uddeelt til skibbrudne Mandskaber og trængende Efterladte en Sum af 630 Spd. 87 ß.

Ekersunds Kommuneskat for 1852 er udlignet med 471 Spd. 72 ß., Fattigskatten med 547 Spd. 60 ß.

Bergen. En af de Mormoner, som har opholdt sig i Østerriisøer, (en Skræddermester fra Aalborg) er nu ankommen til Bergen for at søge at vinde Proselyter.

— Ligningsforretningerne for indeværende Aars Byskat (9,500 Spd.,) og Fattigskat (16,000 Spd.) ere sluttede. Antallet af de Personer, der ere iligneде Byskat, udgjør 1848 med antagen Indtægt 810,300 Spd., Fattigskatyderne 1833 med antagen Indtægt 860,550 Spd.

Oversigt over norske Blades Indhold.

I Mgbl. for 7de Febr. findes en af Lensmand E. Thoresen udstedt „Indbydelse til Aktietegning paa en Grydesteens-Fabrik i Kvikne Hovedsogn, bestemt til at tilveiebringe Arbeidsfortjeneste for de i samme Sogn værende mange Fattige." Indbyderen troer, at den i Kvikne herskende Fattigdom og Elendighed, der for en stor Deel skriver sig fra Arbeidsløshed, kunde afhjælpes ved et saadant Anlæg, hvor Sognets Overflødighed af Grydesteen kunde forarbeides til forskjellige Slags nyttige Møbler. Til en saadan Fabriks Istandbringelse udfordres 2000 Spd. og for at faae dette Beløb tilveiebragt, indbyder han til Tegning af Aktier paa 20 Spd., der skulle indbetales i fire halvaarlige Terminer.

— „Fædrelandets Ven" giver et Udtog af en i et engelsk Blad optagen Indberetning fra Bestyrerne af Alten Kobberværk i Finmarken, hvori Værkets Arbeidere roses for Tarvelighed, Orden, Reenlighed og godt Forhold. Det sees ogsaa, at det engelske Selskab efter Omstændighederne er tilfreds med det sidste Aars Resultat og vil fortsætte Værkets Drift, saalænge det gaar, som det nu gaar. Det i sidste Aar vundne Kobber roses som fortrinligt.

— Bergens Stiftst. indeholder en Indbydelse til den omtalte anden bergenske Industriudstilling, der skal aabnes førstkommende 15de Juli. Passende norske Gjenstande af Kunst-, Fabrik-, Haandværks- eller Huusflid samt af udenlandsk Arbeide kun Modeller og Maskiner, modtages til Udstilling, naar Udstillerne først (inden Juni-Maaneds Udgang) underrette Bestyrerne om at de agte at indsende Noget. Udstillingsgjenstandene maa være forsynede med Eierens Navn, og hvis de skulle sælges, maa Prisen opgives. „De solgte Varer bære 5 Procent." Forresten maa Værdien af alle indsendte Sager opgives, for at de efter dette Opgivende kunne blive assurerede.

— Samme Blad beretter om en Søfarende fra Bergen, ved Navn Erik Annaniassen, der efter et tolvaarigt Ophold i Udlandet er vendt tilbage til Hjemmet for at besøge sin Familie. Han har i de sidste to Aar i Forening med tre Andre holdt Arbeidere i Guldminerne i Kalifornien, hvor han i en Tid af 22 Maaneder erhvervede sig en betydelig Formue, men leed et betydeligt Tab ved Ildebrand og ved Overseilingen af en Skonnert, hvori han var Medeier. Siden har Lykken været ham gunstig saavel i Gruberne som i en Handel, han drev i Byen Mac Kalmarhill, hvor han eier Deel i tvende Handelshuse. Til Foraaret agter han sig tilbage til Kalifornien. Det største Stykke gedigent Guld, han troede er fundet der, veiede 12 Pd. Selv besidder han en Stuf paa 11 Lod. Af Norske traf han i Minerne blot en Bergenser, en Søn af afdøde Raadmand Christensen. Den almindelige Dagløn for Arbeidere i Kalifornien var 6 Spd.

Ledige Embeder og Bestillinger.

En Sagførerpost i Smaalenenes Amt.

En Omgangsskolelærerpost i Hurum med 40 Spd. aarlig Løn.

Ved Langesundsfjord-Dampskibet bliver Ansættelse at erholde for en Fører, en Maskinist og en Restaurater.

Lærerposten ved Fossums Jernværks faste Almuskole med 100 Spd. aarlig Løn, fri Bolig og Brændsel.

En Inspektørpost ved Bergens Arbeidsanstalt med 200 Spd, i Løn, fri Bolig, Lys og Brænde bliver ledig fra Paaske Flyttetid d. A.

Bekjendtgjørelser.

☞ Subskription paa **Illustreret Nyhedsblad** modtages fremdeles i alle Landets Boglader, Postkontorer og Postaabnerier og koster 72 ß kvartaliter (13 Nummer), forsendt med Posten 84 ß. Hver Løverdags Aften udkommer et Nummer paa 12 Spalter, og en Aargang bestaar i Regelen af **52 Nr.**, indeholdende henimod **300 Afbildninger.** Det staar Enhver frit for at abonnere fra hvilketsomhelst Kvartals Begyndelse, uden Forpligtelse til at modtage det allerede udkomne af Bindet eller Aargangen. Med Subskriptionen er forbunden en Udlodning af 250 Spd. fordeelt i 7 Gevinster, hvoraf en er paa 80 Spd., en paa 50 Spd., en paa 30 Spd., en paa 25 Spd., en paa 15 Spd. og endelig en paa 10 Spd. Disse Gevinster ville i Aarets Løb ved Lodtrækning blive fordelte blandt Abonnenterne **uden Hensyn til disses Antal**; dog forbeholdes som nødvendig Betingelse, at Betalingen bliver ordentlig erlagt for hvert Kvartal og at man holder Bladet fra Bindets Begyndelse til dets Slutning. Skulde Abonnenternes Antal stige til 2000, fordobles Præmiernes Værdi saaledes, at der bliver een Præmie paa 160 Spd., en paa 100 Spd., en paa 70 Spd., en paa 60 Spd., en paa 50 Spd., en paa 45 Spd., en paa 40 Spd., en paa 35 Spd., en paa 30 Spd., en paa 25 Spd., en paa 20 Spd., en paa 15 Spd., en paa 10 Spd. eller i Alt 14 Præmier til et samlet Beløb af 500 Spd. **A. Dzwonkowski** (Storgaden Nr. 27).

Christiania. Trykt i A. W. Brøggers Bogtrykkeri.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 21.] Udkommer hver Løverdag Aften. **Christiania den 21de Februar 1852.** Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. [**I. Bind.**

Indhold:

Victor Hugo.

Digteren Victor Marie Hugo, som Frankrigs Præsident nylig har landsforviist, og hvis Biographi forekommer os at fortjene en liden Plads i nærværende Blad, er født i Besançon den 26de Februar 1802. Hans Fader var den i 1828 afdøde General Jean Louis Hugo, der ved flere Leiligheder havde udmærket sig formedelst sin Tapperhed; hans Moder, en med fortrinlige Evner begavet Dame, var Datter af en Kaperkapitain fra Vendée.

Samme Aar, som Victor blev født, blev Faderen kaldt til Elba og tog Drengen, endnu neppe sex Uger gammel, med sig. Her forblev han indtil Aaret 1805, da Moderen med Victor og hans yngre Broder vendte tilbage til Paris, hvor den videbegjærlige Dreng blev sat i Skole. Skolegangen her blev ikke fortsat længer end to Aar. Thi 1807 begav Moderen sig med sine Sønner til det neapolitanske Distrikt Avellino, hvor Faderen, som Gouvernør, førte en Udryddelseskrig mod de Banditer, der havde reist sig paa Benene mod Franskmændene og som især havde en drabelig Høvding i den berygtede Fra Diavolo (Broder Djævel*). Her, siger en af vor Digters Biographer**), modtog Drengens ungdommelig-bløde Sjæl først ved Synet af det sydlige Italiens høiromantiske Egne de Indtryk af det Ophøiede og Rædselfulde, som vi siden saa ofte gjenfinde i hans Værker og som utvivlsomt vare af en mægtig Indflydelse paa hans hele Liv.

Men den lille Hugo forblev ikke længere i Italien end til 1809. Napoleons evige Krige kaldte Faderen til en anden Krigsskueplads, og Moderen begav sig atter med sine Sønner til Paris. Nu begyndte egentlig Drengens videnskabelige Opdragelse saavel under Veiledning af hans charakteerfaste Moder som under General Lahorie. Denne af Napoleon forfulgte og siden tilligemed Mallet henrettede General levede nemlig to Aar skjult hos Moderen og sysselsatte sig imidlertid med at undervise hendes videbegjærlige Søn. Han læste Tacitus med ham og Victor fandt megen Smag i denne Romerskribent, der saa mageløst skildrer den menneskelige Fordærvelse, Afskyelighed og Grusomhed. Denne Lekture havde vist ogsaa en mægtig Indflydelse paa den Retning, Victor Hugos aandelige Udvikling tog; thi det Hang til grusomme og oprørende Scener, som aabenbarer sig i alle hans Værker, skriver sig ligesaa vist for endeel derfra, som den ivrige Royalisme, han i sine tidligere Dage viste, og det Had han dengang nærede mod Keiserdømmet***), daterede sig fra Lahorie's Henrettelse. Allerede nu aabnede hans Hjerte sig ogsaa for Kjærligheden. Drengen Victor fattede Godhed for en Legesøster, og denne blev ogsaa omsider efter mange Hindringer Digteren Victors Kone.

1811 kaldte Faderen, der nu levede i Madrid, sin Familie til sig og satte begge Sønnerne ind i det adelige Institut der. Men da han forudsaa, at der ikke vilde blive noget blivende Sted for Franskmændene i Spanien, sendte han allerede næste Aar sin Familie tilbage til Paris. Her paabegyndte Victor atter sine gamle Studier under Veiledning af en Lærd ved Navn de la Rivière. Men snart indtraf der en Begivenhed, som indvirkede forstyrrende paa Drengens sorgfrie Liv. Hans Forældre havde i lange Tider levet adskilte. Den ægteskabelige Kjærligheds ømme Baand vare derved blevne slappede. Hertil kom Forskjelligheden i politiske Anskuelser, der omsider bidrog til at gjøre Adskillelsen fuldstændig. Som en Følge af denne huuslige Tvistighed tog Faderen begge Drengene fra Moderen og satte dem (1815) ind i Collége de Louis le Grand. Her gjorde de begge, men især Victor, udmærkede Fremskridt. Allerede dengang paabegyndte han en Tragedie i klassisk Smag, under Titel af Artamène, der skulde forherlige Ludvig den Attendes Gjenindsættelse. Men denne Tragedie blev ligesaalidt fuldendt som en anden, han begyndte at arbeide paa i Aaret 1817. I det sidste Aar forsøgte han sig paa Akademiets poetiske Priisopgave, der bestod i at skildre Studiernes Fordele. Hans Digt „Sur les aventages de l'étude“ tilkjendtes vel ikke Prisen, især fordi Dommerne troede, at Forfatteren vilde have dem tilbedste ved i Slutningsverset at sige, at han knapt var femten Aar*), men det erholdt dog en hæderlig Omtale.

Men havde ikke Hugo i denne Væddekamp været synderlig heldig, saa var han snart desto heldigere i en anden. Thi i 1819 vandt han ved Académie des Jeux Floraux Prisen for tvende Digte, af hvilke det ene var til Henrik den Fjerdes Statu og det andet til Jomfruen af Verdun. Det første Digt skrev han en Nat foran sin Moders Sygeleie. Ved nok et Digt, Moïse sur le Nil, vandt han i 1820 en Maitre-és-jeux-floraux's Værdighed, Man seer altsaa, at Hugo allerede i en Alder af 17—18 Aar opnaaede en ikke ringe Anerkjendelse, dog uden at det store Publikum endnu lagde synderlig Mærke til ham. Han anede heller ikke selv, hvilken poetisk Begavelse han besad, endnu mindre at han var kaldt til at blive Poesiens Reformator i Frankrig. Vel sysselsatte han sig flittigt med Poesien, men han hengav sig ogsaa til andre literære Beskjæftigelser. I Aarene 1820 og 21 var han saaledes Medudgiver af „Conservateur lettéraire“ og beskjæftigede sig tillige ivrig med abstrakte videnskabelige og politiske Studier. Dette skal han dog have gjort meest for deri at finde et Remedium mod Kjærligheden. Han elskede nemlig endnu lige ømt hende, der havde deelt hans Barndoms Glæder, og fandt ogsaa Gjenkjærlighed. Men de Elskendes Forældre vilde fornuftigviis ikke vide af nogen nærmere Forbindelse, da de ingen Udsigter saae til et anstændigt Udkomme for det unge Par, — saasom de troede, at der i Længden ikke kunde leves anstændigt af bare Kjærlighed. De Elskende bleve derfor strengt affondrede. Men Kjærligheden lod sig hverken udslette ved Affondring eller bortpolitisere, og den gode Victor foretrak af sidste Grund Romanforfatterskabet for Politiken. Han skrev sin Han d'Islande, det Rædselfuldes Aabenbaring, og denne Bog var bestemt til at bringe hans Hjertes Dronning en Hilsen fra ham, hendes tro, uforanderlige Tilbeder! Dog Bogen udkom først 1823 i Trykken.

I 1821 berøvede Døden ham hans elskede Moder, og nu tilbragte han atter et heelt Aar, affondret fra Verden, med strengt videnskabelige Studier. Efterat han i 1822 havde udgivet første Bind af sine Oder, indtraf der en Begivenhed, som ganske uventet skaffede ham et saa godt Udkomme, at han kunde forene sig med sin Elskede. Digteren havde nemlig tilbudt sin forfulgte Ungdomsven Delon, der var indviklet i en Sammensværgelse, et Tilflugtssted i sin Bolig, fordi Ingen vilde falde paa at søge en forfulgt Revolutionær hos ham, der var bekjendt som en god Royalist. Men Brevet blev imidlertid opsnappet af Politiet og leveret til Ludvig den Attende, der, istedetfor Straf, gav den unge Digter en Pension paa 3000 Franks. Nu giftede han sig (1829) og udviklede fra nu af megen Produktivitet. I 1824 udgav han en anden Samling Oder, i 1826 Romanen Bug Jargal og i 1827 tredie Samling af sine Digte. Men uagtet alle disse Arbeider vidnede om en saare rigt begavet Digter, havde de dog ikke været istand til at forskaffe ham nogen egentlig Popularitet; det var først ved Oden til Søilen paa Vendomepladsen han tiltrak sig almindelig Opmærksomhed og Beundring, og nu begyndte ogsaa Kampen mellem Klassikerne og Romantikerne for Alvor. Hugo, der anerkjendtes for de sidstes Hoved, var udsat for de meest rasende Angreb af hine puddrede høifornemme Herrer, der saae den Formens Guldkalv rave, hvorom alle literære Rettroende havde dandset i næsten et Par hundrede Aar. Men Hugo lod sig ikke ved de literær-ærværdige Herrers Velfornemhed afskrække fra Kampen, men vedblev ligesaameget med Værker, som ved Viddets og Lærdommens Vaaben at bekjæmpe dem. Han viste sine Landsmænd, at Poesien ikke kunde aande under det Formens Snørliv, man havde knebet hende ind i for at tjene som Selskabsdame ved Ludvig den Fjortendes Hof; men istedetfor at udvide det, kan man sige han befriede hende ganske derfor. Dette faldt naturligviis i Franskmændenes Smag; de holde sig i Literaturen som i Politiken til Yderlighederne. Skulle de være fri, saa ville de være det saa tilgavns, at ingen andre Nationer i hele den vide Verden deri kunne maale sig med dem; men skulle de være beherskede, ville de ogsaa være det saa tilfulde, at de hverken kunne snoe eller vende sig, uden at det skeer efter jernhaarde Love.

Kort sagt, Victor Hugo og hans Skole gave ved de paa engang genialeste og bizarreste Produktioner Franskmændene saadan Smag paa Frihed og Bevægelighed i Literaturen, at „l'ancien régime“ i samme snart laa der kuldkastet ligesaa sikkert som Bourbonnernes Throne.

De vigtigste af disse vor Digters Værker ere, foruden de nævnte: Les Orientales (1828), Le dernier jour d'un condomné (1829), Notre Dame de Paris (1831, 2 Bind) og flere Dramaer, saasom Cromvell (1827), Hernani (1830), Marion Delorme (1831), Tribaulet, ou le Roi s'amuse (1832) Lucrèce Borgia (1833) Marie Tudor o. fl. I de fleste af disse mærkelige Produktioner hersker en besynderlig Blanding af Skjønt og Hæsligt, af psychologisk Sandhed og Unatur, af Lys og Skygge. Undertiden synes Digteren ordentlig at gaae paa Jagt efter det Gruopvækkende og Urimelige, og veed ikke selv, hvorledes og hvor han skal finde det i største Overflod. I saa Henseende er den Tilstaaelse, han gjorde Hr. A. Munch, angaaende sin Han d'Islande*) ganske mærkværdig. Da Munch nemlig bemærkede, at denne Roman ikke vidnede om synderligt Kjendskab til Norges Sæder og Skikke, hvor Scenen er henlagt, svarede Hugo, at det dengang, da han skrev Bogen, kun var ham om at gjøre at finde for sine Skabninger en Skueplads, der var vild, ubekjendt og romantisk nok og hvor Phantasien kunde have frit Spillerum. Skulde han nu, tilføiede han,

Victor Hugo.

---

*) Denne Bandithøvding, hvis egentlige Navn var Michael Pezza fra Calabrien, havde først været Munk, siden Røver, men blev endelig fangen og hængt i Neapel.

**) Den nylig afdøde Professor O. L. B. Wolff.

***) Siden forgudede Victor Hugo som bekjendt Napoleon.

*) Moi, qui toujours fuyant les cités et les cours
De trois lustres à peine ai vu finir le cour.

*) Denne Roman er i 1831 udkommet her i Christiania i en Oversættelse, under Titel af „Islænderen i Norge“, og antages de fleste Læsere bekjendt, idetmindste af Navn.

skrive en Roman, der foregik i Norge, vilde han blive mere tro, men ogsaa mere kjedelig.*)

For ikke at generes i sin vilde phantastiske Flugt af almeenbekjendte Faktaer har Digteren rimeligviis valgt en lige saa fjern sydlig Egn til Skueplads for en anden Fortælling, Bug Jargal. Handlingen heri foregaar nemlig paa Domingo under Negeropstanden, og dreier sig om en fransk Officier og en ædelmodig Negerslave, der ofrer sig selv af Kjærlighed. Denne Fortælling er dog ikke saa fuld af Overdrivelser som „Islænderen"; Charaktererne ere ogsaa bedre gjennemførte.

Hugo's vidunderligste og meest storartede Roman er imidlertid „Notre Dame", hvortil Ideen sandsynligviis er fremkaldt ved en Novelle af Cervantes, „Zigeunerinden." Denne Bogs Romantik er — for at bruge en bekjendt Kritikers Udtryk — paa den ene Side lige saa „grel" og frastødende, som den paa den anden Side er sød og ophøiet; i Begeistringen for Middelalderens Architektur udfolder Forf. her Sprogets og Fremstillingens prægtigste Blomster. I denne Roman optræde en Mængde besynderlige Personligheder, der tildeels have et historiskt Støttepunkt, og ere saaledes charakteriserede, at de næsten alle spænde Læserens Interesse og tage Følelsen stærkt i Beslag. Dem, som ønske nærmere Besked om denne Bog, hvoraf Pariserpublikummet i faa Maaneder behøvede 4 Oplag, henvise vi til Oehlenschlägers „Prometheus," hvor man ogsaa, om man ikke agter at læse den, letvindt kan faae et Begreb om hele det indviklede Indhold, der her gjendrives temmelig fuldstændigt.

I „Le dernier Jour d'un Condamné" viser Hugo især sin Dygtighed som psykologisk Charakteristiker. Han søger her i etslags Dagbog at skildre en til Skaffottet Domfældts Følelse fra det Øieblik, Dommen er afsagt, indtil Henrettelsen. Men da Digteren ikke har berettet Noget om den Domfældtes tidligere Livsomstændigheder, kan man paa en vis Maade sige, at han falder med Døren lige ind i Huset til Læseren. Denne kan umulig danne sig noget klart Billede af Dagbogens Forfatter efter et saa flygtigt Bekjendtskab.

I Victor Hugo's Dramaer hersker den samme Rigdom paa Skjønheder og Feil, som i hans Romaner. Ved sit første Drama, „Cromwell" omstyrtede han de aristotelisk-klassiske „tre Eenheder" og bragte, kan man sige, Poesien ind paa Scenen. For poetiske Ideer opofrede han heri saavel som i sine følgende Dramaer gjerne baade Sandsynlighed og Nødvendighed, men ikke omvendt.

Hans andet Drama, „Hernani eller en Spaniers Æresfølelse", der i Vinter har fundet Veien ogsaa til vor Scene, fremkaldte en himmelskrigende Strid mellem Klassikerne og Romantikerne. Hine udskrege Stykket som et Daarekiste-Arbeide, disse hævede det til Skyerne. Og Pariserpublikummet gav de sidste Medhold. Denne Kjendsgjerning, hedder det i et berømt literært Tidsskrift,**) er tilstrækkelig til at betegne den umaadelige Forandring, som Revolutionen har frembragt i Literaturen i Frankrig. „En Kritiker, der under Ludvig den XVde og Ludvig den XVIde havde forlangt Moralitet af en Digter, vilde Enhver vendt Ryggen som en ægte Kjedeligpeer; nu gjør man det samme med den Digter, der støder an mod Moralens Bud. „Cid", det store Værk, hvormed Corneille vilde bryde sig en ny Bane, blev udleet af Ludvig den Fjortendes Hoffolk; hvem havde vel ogsaa kunnet forblive alvorlig ved paa Scenen at see en saa romanagtig Forestilling om Æren? Victor Hugo har bragt paa Scenen den samme Forestilling, Tanken om at Æren er det Høieste i Livet og høiere end Livet selv, og de „frivole" Parisere loe ikke, omendskjøndt deres Alvor, ved virkelig latterlige Udvæxter, blev sat paa en haard Prøve. Med alle sine Ufuldkommenheder vil Victor Hugo's „Hernani" bryde den Bane, som den store Corneille med sin „Cid" forgjæves søgte at aabne. Hvorfor? Fordi Grundlaget for al Digten og Tænken dengang var Usædelighed, der kun har Følelse for glat Flitterstads, medens nu derimod Grundlaget for det offentlige Liv saavelsom for Privatlivet er sædelig Værdighed, der kun lader sig begeistre af det Store og Høie. Hvor vilde ikke et Parterre fra det priisværdige siècle de Louis XIV have leet over „Hernani"!***)

Skulde den her udtalte Formening holde Stik, at Victor Hugo's Dramaer, gjennem hvilke der gaar en streng Sædelighedsfølelse, for 20 Aar siden blot kunde taales, fordi Datidens Franskmænd vare sædelig bedre end det forrige Aarhundredes, saa maa man ogsaa søge Grunden til at Nutidens Franskmænd eller rettere sagt Pariserne ikke længere finde Smag i dem, men foretrække poesiløse og usædelige Spekulationsprodukter, i en imidlertid indtraadt forværret Sædelighedstilstand.

Her er ikke Stedet til nærmere at indlade sig paa alle Victor Hugo's Dramaer; vi forbigaae de øvrige for at kunne berøre hans lyriske Digte. Ved disse har han selv bedst afhjulpet den Trang til et digterisk Sprog, som han siger var saa følelig for det nittende Aarhundredes Franskmænd. Han har forstaaet at omdanne det forrige Aarhundredes philosophiske Sprog, „der var indtagende i Prosa, men afskyeligt i Vers", der var skabt for Fornuftsslutninger, men ikke for Følelsen, til et Sprog, hvori man ogsaa til Nød kan udtrykke sig ukunstlet, naturligt og inderligt, ihvorvel de gamle Hofmanerer, det gamle Galanteri ikke kunne skjules saa ganske, at man kan drage dets Hofslægtskab i Tvivl. Foruden en rig og glimrende Phantasi er saaledes en hos Franskmændene ukjendt Inderlighed og Naturlighed de Egenskaber, der udgjøre de Hugo'ske Digtes Fortrin. I sidste Henseende udmærke hans fædrelandske Digte og Digtene til hans Elskede sig; men vil man have Digte, der ere udstyrede med Phantasiens hele Luxus, saa læse man „Les Orientales", der hovedsagelig indeholde Billeder fra Østerland, Phantasiens Vugge.

Trods al den Modstand, Victor Hugo mødte fra Klassikernes Side, gik han dog med Hæder og Ære bort fra Kampen. Han blev optagen som Medlem af det franske Akademi, der hidtil havde været Klassicitetens Arne, og hvor hans ivrigste Modstandere vare til Huse, og opnaaede endelig Pairsværdigheden. Kort, han blev en Stund forgudet; — men det var ogsaa blot en Stund; thi han levede blandt Franskmændene. Disse ynde jo Afvexling i Alt, selv i Gudepersonalet. Den forgudede Digter begyndte efterhaanden at gaae i Glemmebogen.

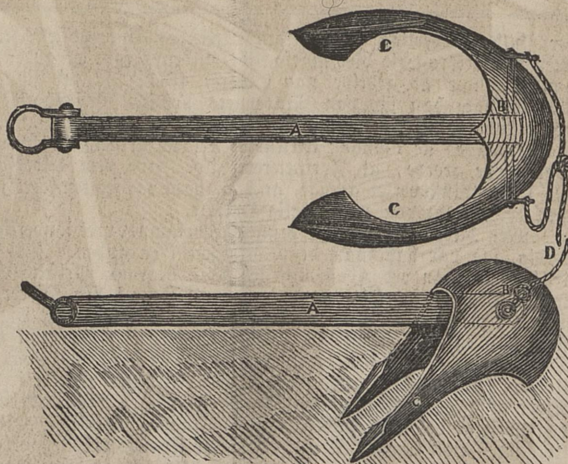
Victor Hugo er en kolossal Sjæl, der hævede sig over den literære Pøbels Gunst. Han foragtede det Slags literære Spekulationer, som gaae ud paa at gjøre Lykke hos Pøbelen, og overlod dem til Aander, der ikke have Geniets uforkrænkelige Skatte i Baghaand. Derfor søgte han aldrig ved Skriverier, beregnede efter Øieblikkets Tarv, at bringe sin Personlighed i Erindring hos det gemeen-fornemme ustadige Pariserpublikum. Medens Smaaaander ved alskens Knaldeffekt diverterede dette, trak han sig i fornem Rolighed tilbage fra det, ind i sine prægtige Gemaker paa den alvorligmørke Place royale.

Hvad Hugo's politiske Anskuelser angaar, undergik disse en fuldkommen Forandring ved Julirevolutionen. Fra den bedste Royalist blev han en ivrig Republikaner. Forresten var ikke Politiken hans Sag. I Pairskammeret og i Nationalforsamlingen, hvoraf han ogsaa, som bekjendt, var Medlem, indlod han sig sjelden paa politiske Spørgsmaal, men talte desto hyppigere, naar der forhandledes Spørgsmaal, angaaende Kunst og Videnskab eller almeenmenneskelige Interesser. Han søgte da mere at virke paa Følelsen end paa Forstanden, og forfeilede heller ikke sit Maal. Blandt hans Taler i Pairskammeret vare især de, han holdt for Jerôme Bonapartes Tilladelse til at vende tilbage til Frankrig, henrivende. Men denne samme Jerômes Brodersøn har nu forviist den ædle Digter fra Frankrig og vil, som det lader til, ikke engang forunde ham et Tilflugtssted i Belgien, hvorhen han har begivet sig og slaaet sig til Rolighed. Grunden til Forviisningen er ikke nærmere bekjendt. Men den er rimeligviis ingen anden end den, at Victor Hugo, der ikke er mindre udmærket som Menneske end som Digter, har havt for Vane at hæve sin Stemme, naar Uretfærdigheden og Undertrykkelsen gjorde sig altfor brede. Præsidenten har vel saaledes frygtet, at Digteren ogsaa skulde hæve sin Stemme mod ham. Og denne Stemme veed han er mægtig — som Geniets altid er. Det er godt, om den er saa langt borte, at den ikke trænger til hans Folks Øren. — Af Victor Hugo's Værker haves flere Udgaver, blandt hvilke den, der udkom i Brüssel, 1830—33, i 18 Bind, er meget pragtfuldt udstyret.

P.

*) Se „Et Besøg hos Victor Hugo" i Rigstidenden Nr. 9 for 1848.
**) Blätter für literarische Unterhaltung 1831. No. 212.
***) Hvad vilde denne gode tydske Kritiker have sagt om sine Landsmænds „sædelige Værdighed", naar han havde vidst, at i München blev „Hernani", ifølge O. L. B. Wolffs Beretning, „formelig udleet"? Vor gode Skjæbne vilde, at vi ved Stykkets Opførelse her barede os for at lee i Utide.

Kommandør Inglefields forbedrede Form for Ankere.

De to ovenstaaende Figurer vise den engelske Kommandør Inglefields forbedrede Form for Ankere. Den øverste Figur viser det seet ovenfra, den nederste viser det fra Siden, saaledes som det griber i Bunden. Ankerlæggen A er, som man seer, ved en Bolt B forenet med Ankerets hule Hjerte, D er Ankertouget. Det har den Fordeel, at Ankerkløerne C ikke saa let knækkes ved Ophivningen, og at Ankeret, naar det ligger i Grunden, ikke frembyder nogen fremspringende Deel, der, ligesom ved de sædvanlige Ankeres anden Klo, kan gribe fat i et andet Toug eller Kjetting. Til Forankring af Bøier er det særdeles skikket, da Bøietouget frit kan svinge med Strømme til enhver Side, uden at brække paa Ankeret. Det benyttes ogsaa i den senere Tid meget paa Dampskibe.

O. J. B.

Skildring af Ruslands nuværende politiske og moralske Tilstand.

II.

Den væbnede Styrke — militære Kolonier.

Den væbnede Styrke i Rusland er uhyre stor. Det var Peter I, som begyndte at sætte den russiske Armee paa europæisk Fod*); ligesom det var ham, som skabte dets Marine, et Arbeide, han især ofrede sin Omhu. Efter hans Død, forsømtes Marinen ganske, og det var kun sjelden, at de russiske Flaader som f. Ex. under Katharina II's Regjering høstede nogen Hæder ved Seire over Tyrkerne og tilkjæmpede sig nogle Fordele over Svenskerne. Under Alexanders Regjering geraadede den russiske Marine paany i Forfald; de Matroser, som befandt sig ombord i Statens Skibe, bleve undergivne Infanteri-Exercits og paraderede ved Siden af Landtropper. Under det nuværende Herredømme har Regjeringen gjort store Anstrængelser for at hæve Sømagten op af den Ringhed, hvori den var nedsjunken. De russiske Flaader i Østersøen og det sorte Hav ere, ifølge Udsagn af Mænd af Faget, smukke og skrækindgydende; dog kunne de Beskrivelser, nogle Officierer af den engelske Marine have leveret desangaaende, saa tilbøielige, som de ere til at overdrive de Farer, hvormed al Rivalisering truer deres Land, i mine Tanker, betragtes som langt overskridende Virkeligheden.

En stor Ulempe og et stort Uheld for Statens Marine er Mangelen paa Matroser. Gode Matroser kan man ikke have uden Søhandel; og da denne Handel er saagodtsom ingen i Rusland, er man nødt til at tage Matroser blandt de paa Landet udskrevne Rekrutter. Al Verden veed, at man ikke danner Søfolk paa samme Maade som man danner Soldater.

Hvad Landarmeen angaar, har politisk Nødvendighed altid tvunget Regjeringen til at beskjæftige sig mere eller mindre med den. Under de mindre berømmelige og mindre mærkelige Regjeringer udmærkede Rusland sig fra Tid til anden ved sine Vaabens Glands. Saaledes under Keiserinde Annas forhadte Herredømme, da de russiske Armeer, kommanderede af Marschal Münnich, med Hæder sloge Tyrkerne; endvidere under Elisabeths sløve, orientalske Regimente, da de erholdt nogle Seire over den store Frederiks Armeer, erobrede Østpreussen og nærmede sig lige til Berlin under Syvaarskrigen.

Under Katharina II's Regjering kom de russiske Armeer i formelig Ny. Denne Epoke talte Officierer, hvoraf nogle som Rumianzoff, Suworoff, Repnin kunne maale sig med alle Tidsaldres største Krigsmænd.

Dengang vare Armeerne ikke saa talrige som nutildags. Det var først under Alexander, at den russiske Armee fik det uhyre Opsving, som forbauser Verden og truer Rusland. Disse, den senere Tids Krige vare uden Tvivl ganske anderledes alvorlige end de, som førtes paa Katharinas Tid, og den væbnede Styrke maatte nødvendigviis forøges i Forhold; hvad der imidlertid beviser, at ikke Nødvendighedens Love alene have hidført dette Opsving, det er den Kjendsgjerning, at det netop var efter den almindelige Fred (1815) at de russiske Armeer naaede den høieste numeriske Styrke. Ved Wosnesensk lod Keiser Alexander 150,000 Mand passere Revu. Ved Troppernes Hjemkomst til deres eget Land, saa man i de komplette Regimenters Følge Hundreder af Soldater at marschere uden Vaaben; det var de surnumeræere, som skulde holde Rækkerne fuldtallige. Siden den Tid vedblev Regjeringen at holde Armeen fuldtallig ved idelige Rekruteringer.

Omendskjønt de russiske Troppers Underholdning i Sammenligning med andre europæiske Troppers kostede langt mindre, kunde Rigets Finantser dog ikke strække til de uundværligste Nødvendigheder for en saa uhyre Armee, som slugte mere end Halvdelen af Statens Indtægter. Man maatte forsøge at spare, — Antallet af Soldater var noget man ikke vilde røre ved; det syntes som om man aldrig troede at kunne faae nok. Man gav sig da til at beskjære alleslags Udgifter, som til den Tid havde været anvendte til Troppernes indre Huusholdning. En af disse utallige Besparelser bestod deri, at man borttog de Heste, som Infanteri-Regimenterne havde til Bagagens Transport. Og hvad blev Resultatet? Om de Regimenter, som paa Exercitspladsen passerede Revu for Keiseren, endnu der kunde frembyde det vante Skue, saa maatte dog en Armees Bevægelser paa en ubehagelig Maade forhales derved.

Da saaledes i 1821 en Armee paa 120,000 Mand erholdt Ordre til at gaae over Grændsen for i Forening med Østerrigerne at marschere mod Neapolitanerne, bleve mere end 20,000 Mand bagud, allerede efter de første Raststeder.

Det er unyttigt at opholde sig ved de farlige Følger, en saadan overdreven bevæbnet Styrke kan have for Landet. En af de skadelige Virkninger, med Hensyn paa Befolkningen, har i de senere Tider aabenbaret sig derved, at mange Egne ikke have kunnet levere deres Kontingent af Rekrutter, af Mangel paa tjenstdygtige Folk. En anden Følge, som synes besynderlig nok, kan formodentlig kun indtræde i Rusland. Kasernesystemet er kun anvendt efter en meget indskrænket Maalestok; med Undtagelse af de 2 Hovedstæder er der neppe Kaserner i Kantonnementerne. Man er af den Grund nødt til at indlogere Soldaterne hos Beboerne. Og hvad bliver Følgen heraf? I Provindsbyerne ere de bedre Boliger opfyldte med Militære; Eierne ere næsten altid nødte til at overlade dem hele Huset og trække sig tilbage til et eller andet Skuur i Baggaarden, om de ikke blive nødte til ganske at flytte. Jeg har ved en Leilighed hørt en Generalgouvernør over fem Gouvernementer for Statsraadet beklage sig over at Stæderne i hans Jurisdiktion ikke alene ikke udvidede sig eller forskjønnedes, men meget mere gik til Grunde. Ingen, sagde han, vil bygge; man reparerer ikke engang de forfaldne Bygninger af Frygt for at see dem øieblikkelig og for lang Tid belagte med Militære. Han tilføiede: „I den By, hvor jeg boer, er der en Kjøbmand, som har bygget et smukt Vaaningshuus for to Aar siden. Fra den Tid og til nærværende Øieblik har han ikke en eneste Nat lagt der; saasnart Huset var færdigt, tog endeel høiere Officierer det i Beslag og have siden benyttet det, medens Eieren er nødt til at beboe en liden Udhuusbygning. Imidlertid seer Keiseren meget gjerne, at Stæderne tiltage i Omfang og undlader ikke at anbefale os at begunstige deres Forskjønnelse."

Det overvættes store Antal Soldater kan allerede lade formode, at Dødeligheden maa overstige de almindelige Forholde; men blandt de russiske Tropper har den andre Grunde, langt farligere end denne. Saaledes for det Første Soldatens Levemaade og haarde Kaar. Den Underholdning, Staten skaffer ham, er ubegribelig ringe, næsten eventyrlig: 15 Franks aarlig (ikke engang 3 Spd. norsk), sort Brød og Boghvedegryn, fra Tid til anden en Gratifikation i Anledning af en Revu for Keiseren, det er Alt, hvad den russiske Soldat har. I den keiserlige Garde faar hver Mand et Pund Kjød om Ugen. De i de større Stæder garnisonerende Soldater have dog Udsigter til at kunne fortjene nogle Skilling ved Daglønnerarbeide, men i de mindre Byer er denne Kilde til Fortjeneste ogsaa for største Delen stoppet, og det er ene de Personers Godhed og Medlidenhed, hos hvem de boe, der kommer dem til Hjælp. Men for at dette kan skee, maa Indvaanerne idetmindste selv have Noget, hvilket ikke overalt er Tilfældet. I Hvide-Ruslands Provindser ere Bønderne saa forarmede, at det er Soldaterne, som maae komme dem til Hjælp, idet de dele med dem deres sparsomme Ration.

Den russiske Soldats Beklædning er langt fra at være afpasset efter Tjenestens Natur og overhovedet efter Klimatforholdene. Uden at gaae ind paa Detaillerne i saa Henseende, skal jeg kun bemærke, at den russiske Soldat, klædt som man seer ham ved Paraden, ikke kan gjøre mere end een eller to Dagsmarscher. I Felten bærer han, for at kunne marschere frit, paa sine Skuldre Størsteparten af sin Garderobe og Ammunition. Hvad dette Punkt angaar, var Armeen paa Katharina II's Tid behandlet paa en langt fornuftigere Maade. Under Alexanders Regjering angav Lægerne som en af Aarsagerne til de Sygdomme, som jevnlig bragte Soldaterne paa Hospitalerne, den Skik at snøres stærkt om Livet for at faae Udseende af at have smal Taille. Med Hensyn paa Klimatet er deres Beklædning iøinefaldende utilstrækkelig. Alle Russere bruge Peltsværk — som Hovedtøi er det om Vinteren en aldeles uundværlig Ting — men Soldaten bærer ikke saadant uden de Timer han staar paa Post; Resten af Tiden har han til Bedækning kun sin Kappe eller Klædeskaput. Desuden maa man lægge Mærke til, at Soldatens hele Dragt, naar han ikke er under Vaaben, indskrænker sig til denne Kaput, uden Beenklæder, og en liden Klædeshue, der træder istedet for den ubekvemme Tschako.

Den strænge militære Disciplin maa ogsaa nødvendigviis forøge Dødeligheden. Man kan ikke gjøre sig nogen Forestilling om hvor barbariske de Straffe ere, man anvender, og med hvilken Letsindighed man paalægger dem. Alt er overladt til Officierens Forgodtbefindende. Soldaten er berøvet ethvert Middel til at kunne føre nogen Klage over de meest skrigende Uretfærdigheder, over de afskyeligste Misbrug af Magten; de Inspiceringer, som fra Tid til anden foretages af de Overordnede, kunne ingenlunde hjælpe paa denne Tingenes Tilstand*).

*) For Peter I var der allerede en Mængde Fremmede i den russiske Armee. Paa hans Fader Czar Alexis's Tid talte man af Fremmede 2 Generaler, mere end hundrede Oberster og en Mængde Officierer af lavere Rang.

*) En Spøg, som jeg i Sandhed er skamfuld over at berette, men som viser i hvilken Grad det russiske Folk er undertrykt, har været fortalt

Dragon af Regim. Nischney-Nowgorod. Trompeter ved Landserytterne. Artillerist. Gardekosak. Gardegendarme.

Regulære russiske Tropper.

Gardegrenadeer ved Regim. Keiser Paul. Gardejæger. Gardespillemand. Gardegrenadeer til Hest. Kyrasier. Husar.

Især er det i de første Tjenesteaar, endog i de første Maaneder, at Dødeligheden er størst*).

af en af disse Spasmagere, hvis Slægt andetsteds næsten er udslettet, men som man endnu hyppig støder paa i Rusland. En Underofficier, der var forfremmet til Underlieutenant, begyndte med at give en af sine gamle Kammerater, der endnu stod som Underofficier, nogle hundrede Stokkeprygl, uden nogensomhelst Aarsag eller fornuftig Grund. Kapitainen for Kompagniet troede at burde gjøre den nye Underlieutenant Bebreidelser for hans Grusomhed. „Er jeg ikke Officier?" svarede han. „Vistnok," sagde Kapitainen, „og jeg benægter ikke deres Ret, men De kunde have beviist den ligesaa godt ved at have ladet ham give 10 — 20 Slag som 2 — 300." Det er meget muligt, at den Spasmager, der fortalte denne Anekdot, har opspundet den; men i ethvert Tilfælde er det kun altfor sandt, at den russiske Lovgivning ikke fritager en Mand fra denne nedværdigende og grusomme Behandling uden for at give ham Ret til at lade den anvende paa Andre.

*) En Korrespondent i en tydsk Journal (Leipziger allgemeine Zeitung) beregner Dødeligheden blandt Rekrutterne til 10 Procent. Den, som kjender Rusland, vil uden Tvivl ikke finde denne Beregning overdreven.

Rekruteringen skeer om Vinteren. Udrevne fra den hjemlige Arne see de unge Mennesker sig, uden at omtale den dybe Sorg de føle, desuden med Eet i en Stilling, der er aldeles forskjellig fra den, som hidtil har været deres Lod. Man begynder med at afklippe Rekrutten hans lange Haar, hans Peltsværkshue gjør Plads for en liden Klædeshue, som hverken beskytter mod Kulde eller Væde. Den øvrige Beklædning undergaar en ikke mindre fuldstændig Forvandling. I Skindpeltsens Sted, Bondens fornemste Klædningsstykke, træder en Dragt, hvorunder Legemet paa ingen Maade er beskyttet mod Aarstidens Strenghed, og som i høi Grad maa genere de unge Bønder. Det er ingen Tvivl underkastet, at denne fuldstændige og pludselige Forandring i deres Maade at klæde sig paa bortriver en stor Deel af de nye Soldater. Det lidet Haab, Rekrutterne have om at gjensee sit Hjemsted, tør vel ogsaa være en Grund til Dødeligheden. Haabet opretholder Sjælen og følgelig ogsaa Legemet; men hvad kan den haabe, som ingen anden Udsigt har end de tyve — fem og tyve Aars Tjenestetid?

Foruden disse Dødelighedsaarsager, som kunde hæves eller idetmindste formindskes ved en bedre Organisation af Armeen eller en fornuftigere Bestyrelse, er der desuden andre, i mere eller mindre Grad uafhængige af den menneskelige Villie. Disse ligge i Klimaet, i de Egnes Usundhed, hvor Soldaten opholder sig. Den kaukasiske Armee f. Ex., enten den opholder sig i Kantonnementerne eller ere i aktiv Krig, ødelægges paa en skrækkelig Maade ved den usunde Lufts dræbende Indflydelse. Der er Steder, hvor de Detaschementer, som ere sendte did, aarlig have et regelmæssigt Tab af hver tredie, ja endog hveranden Mand.

At angive et nøiagtigt Dødelighedstal er aldeles umuligt; endog at komme Sandheden nogenlunde nær har sine Vanskeligheder, da Intet desangaaende er offentliggjort. Der er Anledning til at troe, at Regjeringen selv aldrig har været al-

vorlig betænkt paa at udbrede Lys over en saa vigtig Sag. Jeg har engang hørt en Gardeoberst fortælle, at hans Regiment aarlig modtog en Forstærkning af to hundrede Mand og stundom mere; hertil maa bemærkes, at Garden er et udvalgt Korps, dannet af Soldater, der ere hærdede mod alle Slags Savn og Militærlivets Strænghed, udvalgte blandt den hele Armee af Individer, som idetmindste have tjent i to Aar. Gardens Regimenter ere paa 2,500 a 3000 Mand. Dødeligheden der er altsaa 7—8 pCt., naar man ikke tager Hensyn til de Tab, som opstaae ved Afsked eller Fritagelse. Jeg frygter for at dette Tal ikke er meget langt fra at være nøiagtigt*); men hvordan det end er, saa er det uhyre, naar man betænker, at der i Frankrig, blandt de gamle Soldater ikke døer mere end 20 af 1000 eller 2 pCt. En vis Deputeret, en erklæret Modstander af Algiers Besiddelsestagen, anslaar den afrikanske Armees Tab ved denne Leilighed til 10 pCt. Dødeligheden blandt de Negre, som bruges i Sukkerplantagerne paa Kuba, har man ogsaa anslaaet til 10 pCt.; men i den Aarstid, paa hvilket Sukkeret tillaves, faar Negeren heller ikke mere end 4 Timers Hvile i Døgnet.

(Fortsættes.)

*) Forresten sender man den kaukasiske Armee aarlig 10,000 Rekrutter for at holde en Armee paa 40,000 komplet. Som Følge af den mere alvorlige Krig med Tcherkesserne, sender man i de senere Aar regelmæssig 30,000 Mand, og imidlertid overstiger alle Kræfter i disse Egne ikke 80,000 Mand. Ifølge andre mindre gunstige Efterretninger fornyes den kaukasiske Armee, 100,000 Mand stærk, hvert syvende Aar, det vil sige i et Tidsrum af 7 Aar forsvinde 100,000 Mand og gjøre Plads for andre. Dette vilde være et aarligt Tab af 14—15 pCt.

Norge.

Christiania. Marketenter ved Saugene, Johan Fredrek Biermann, er nylig afgaaet ved Døden i sit etogfirsindstyvende Aar. Ved sit Testamente har han sat sig et varigt Minde. Til Eugenias Stiftelse har han deri testamenteret 2000 Spd., og til Oprettelsen af en Skole oppe ved Saugene („i Omfang som en mindre Borgerskole") har han ogsaa bestemt 2000 Spd. foruden Gaard m. m. Endelig har han skjænket Universitetets Myntkabinet flere hundrede Medailler og Mynter, som det hidtil manglede Exemplarer af.

— I August og September skal der afholdes en stor Øvelsesleir paa Gardmoen.

— For et Par Aar siden opdagede Toldvæsenet, at der i 3 Kasser til Handelshuset Brandt & Co. her i Byen var falsk Bund, mellem hvilke og den virkelige Bund tre sammenloddede Blikkasser med Handsker og flere Smaasager i fandtes. Mod Kjøbm. Brandt blev derfor anlagt Sag for tilsigtet Toldsvig. Saavel ved Underretten som Stiftsoverretten dømtes han til at have Varernes Værd (348 Spd. 118 ß.) forbrudt. Denne Dom stadfæstede Høiesteret den 22 f. M.

Breviks Byskat, der er udlignet paa 358 Skatteydere, beløber sig til 850 Spd. 13 ß., Fattigskatten til 650 Spd. 26 ß.

I **Lillesand** og Omegn har en betydelig Deel Lemæn viist sig i den sidste Tid og anrettet Skade i Folks Forraadskamre.

Christianssund har i Aaret 1851 udført 299,173 5/6 Vog Klipfisk, 47,308 Voger Tørfisk, 10,590 1/4 Tdr. Sild, 4914 1/2 Tdr. Rogn, 2028 1/2 Tdr. Tran og 1528 Kom.-Læster Trælast. Udførselen har saaledes, med Undtagelse af sidste Artikel, været langt betydeligere end i 1850.

Mandals Kommuneskat beløber sig for Aaret 1852 til 1710 Spd., Fattigskatten til 557 Spd. 54 ß.

I det romsdalske praktiske Landhuusholdningsselskabs Aarsmøde den 29de f. M. tilkjendtes 3 Ansøgere Præmie for Jorddyrkning, 3 for Vævning, 1 for lang og tro Tjeneste, 1 for Opdagelse af nyttige Jordarter og 1 for Rovdyrs Udryddelse, tilsammen til et Beløb af 37 Spd. Derefter tilkjendtes en tyveaarig Metalarbeider Christian Christensen 20 Spd. som en Paaskjønnelse af den Duelighed han havde lagt for Dagen ved Forfærdigelsen af en i Mødet foreviist chemisk Vægt. „Til Træplantning om Byen (Molde) besluttedes i dette Aar at anvende indtil 15 Spd." 20 Spd. bevilgedes til Reisebidrag for Provst Deinboll.

Throndhjem. Videnskabsselskabets Bibliothek har i forrige Aar faaet en ikke ringe Forøgelse. En værdifuld liden Samling af danske Skrifter er tilsendt af Kirkedepartementet, der har faaet den ved Bytning fra det danske Underviisnings-Ministerium.

— Ved Beslutning af Bankens Direktion og Repræsentanter er Udbyttet for f. A. bestemt til 8 1/2 pCt.

Bergens Sparebank eiede ved Udgangen af Aaret 1851 81,106 Spd. 6 ß. Indskydernes eiende Kapital var 837,757 Spd. 57 ß. Til Asylet er givet 400 Spd.

— Paa Nationaltheatret opførtes den 6te Febr. et nyt originalt Stykke, „Den første Jøde," som vandt stærkt Bifald.

Oversigt over norske Blades Indhold.

I Christiania-Posten for 15de Febr. læses en velskreven Opsats med Overskrift „Nogle Bemærkninger angaaende „Selskabet for Folkeoplysningens Fremme"", hvori der bemærkes Mangt og Meget saavel ved Sagens Anlæg i det Hele som ved Maaden, hvorpaa den agtes fremmet. Ved Benævnelsen „Folkeoplysningens Fremme" har man hængt over Selskabet en altfor viid Kappe, hvorunder i Fremtiden de mangfoldigste og mest forskjelligartede Ting kan indsmugles. Alting ligger her i det Ubestemte og Ubestemmelige. Det Maal, hvortil man vil virke — Folkeoplysningens Fremme — er det samme som Staten og Kirken og mangfoldige andre Selskaber virke til, hver paa sin Viis. De andre Selskaber have det Fortrin fremfor dette store nye Oplysningsselskab, der gjerne med sin vide Kaabe kunde omhylle og tage alle de smaa i Favn, at de arbeide i en bestemt og nogenlunde begrændset Retning, saa at man, ved at slaae Følge, er vidende om, hvor det bærer hen. — De Midler, man har tænkt at benytte til det store Øiemed, Folkeoplysningens Fremme, ere heller ikke saa overordentlige, at man med dem skulde vente fuldeligere og bedre at naae Maalet, end det har lykkets andre Selskaber. „Man vil ikke, at Enhver, som indtræder i Selskabet, skal personlig arbeide for Oplysningen og overtage sin Deel af det store Værk; man vil ikke sende flere og bedre udrustede Lærere ud iblandt Folket." Nei, man vil blot at ethvert Medlem skal betale sin Daler, og dermed er Alt gjort, Resten skal Bestyrelsen sørge for. Man beder blot om Penge, hvorom der ogsaa bedes i alle andre Retninger. Fra en vis Side betragtet reducerer Sagen sig til en Skatteudskrivelse for Oplysningens Fremme. Men kan Selskabet med Penge naae Maalet, saa maatte dette ogsaa kunne opnaaes derved, at der af det for Oplysningens Fremme bestemte rige Fond udsattes Priisbelønninger for de bedste Folkeskrifter osv. I den sidst udstædte Indbydelse hedder det, at Selskabet kan betragtes som en stor Forening, stiftet for at forlægge Bøger til fælles Bedste. „Hvorfor blev man da ikke, spørger Forf., staaende herved og hvorfor indrettede man ikke det hele Anlæg efter denne simple Plan?" Det havde været bedre at anvende al sin Kraft i denne specielle Retning. Det nye Oplysningsselskab havde da i verdslig Henseende blevet hvad „Selskabet for christelige Underviisnings- og Andagtsbøgers Udgivelse" er i religiøs Retning.

Mgbl. for 14de Febr. Da det Kart, der haves over Christianiafjorden, den mest befærdede Søvei i vort Land, baade er forældet og konstrueret efter en altfor liden Maalestok, finder en Indsender i nævnte Blad, at der tiltrænges et nyt Kart over dette Farvand, der nu ikke godt kan befares uden Lods. Et saadant Kart bør være anlagt i en meget stor Maalestok (2 eller 3 Blade) og, efter Forfatterens Formening, tillige indbefatte de nærmeste Egne ved Christianiafjordens Munding, og for at blive saameget nyttigere, foruden Anlægget af Grunde, Vanddybden, Fyre, Ankerpladse, Byer og Ladestæder ogsaa angive Skibsværfter, Jernværker, Tegl- og Kalkbrænderier, Saug- og Møllebruge med flere lignende Industrianlæg. Udgivelsen, ihvorvel forbundet med store Omkostninger, antages ogsaa at ville blive lønnende. — Christianiaposten for 16de Febr. oplyser imidlertid, at der fra det Offentliges Side allerede er draget Omsorg for Udarbeidelsen af et saadant Kart over Christianiafjorden, hvilket kommer til at bestaae af 3 Blader, og vil udkomme i Løbet af dette og første Halvdeel af næste Aar. „Disse Karter ere Begyndelsen til en Suite af Kystkarter fra Christiania til Throndhjemsleden, hvor de ville slutte sig til de før udgivne Kystkarter over det nordlige Norge."

En Indsf. fremkommer i hiint No. af Mgbl. med Besværinger over Christianssands Tugthuusforstanders Forhold, der skulle være egnede til at paakalde Regjeringens Opmærksomhed og foranledige „en kraftig retslig Undersøgelse angaaende de i sin Tid til Regjeringen indsendte Klagemaal fra nogle af de underordnede Betjente." — I samme Blads Nr. 48 findes „Hovedpunkterne i Tugthuusstriden". Deriblandt hører, at Forstanderen ikke vil vide af nogen Udvidelse og Fremskridt i Arbeidsvirksomheden, men holder ved det Gamle. — I samme Blad Nr. 46 findes et Brev fra Madam Thrane, hvori hun beklager sig over Centralbestyrelsens Adfærd mod hendes Mand, der har afstaaet Bladet til Arbeiderforeningerne mod en vis Indtægt af samme, men nu faar ingen Ting til sin Familiens Underholdning, hvorfor denne lider Nød og falder det Offentlige til Byrde. Centralbestyrelsen har nægtet Brevet Optagelse i Arbeiderbladet.

„Den norske Tilskuer" har jævnligen indladt sig paa Arbeideragitationen og tillige gjort sine Slutninger, om hvad det kunde være for en ny Styrelse, Arbeidermødet havde i Kikkerten. Da nu Arbeiderbladet har rykket ud med den Mands Navn (Ueland), som var tilsigtet som Ministerpræsident, undersøger Tilskueren for 14de Febr., hvorvidt Ueland vilde være den rette Statsraad for Arbeiderne m. m. Blandt Andet hedder det: „Hr. Ueland er selv det mest talende Beviis paa, at under den nuværende Valglov er en liberal, folkelig eller parlamentarisk Statsraad en Umulighed. Det Valgsystem, som han saa meget beundrer, medfører nemlig, at enhver Repræsentant først og fremst maa stemme overeens med sin Bygd i alt Ondt og Godt. Thi i det Øieblik Hr. Ueland t. Ex. ophørte at være likt i Stavanger Amt og i Lunds Præstegjæld, var han øieblikkeligen et Intet. Altsaa, han maa repræsentere Lokalinteresserne, Stedet, ligesaa nøie som en Graasteen, man vilde slaa ud af Fjeldet til Mønster paa Bergarten. Men denne Egenskab gjør, med hans og Arbeiderbladets Tilladelse, en Mand, aldeles uskikket til at staa i Spidsen for den norske Nation."

Sverige. Paa Hedemora-Markedet raadsloges om ikke mindre end fire Jernbaneanlæg: 1) mellem Smedjebakken og Köping; 2) mellem Norberg og Engelsberg; 3) fra Väsmanssøen til Smedjebakken eller Trakten ved Bjørsjø; 4) den norbergske Jernbanes Udstrækning til Grådø, hvorfra gives Søkommunikation med Husby.

— Landshøvdingen i Upsala, Baron Kræmer, har foreslaaet, i Upsala at reise en kolossal Buste af Carl Johan, modelleret af Fogelberg og støbt i Bronce; og Prof. Fogelberg har, som det sees, lovet Upsalenserne Busten alene imod Erstatning af Materialets Kostende og Afløningen af de til Værkets Udførelse fornødne underordnede Arbeidere.

— I Kinds Herred, Vestergøtland, har en Korporal i en Steenrøs fundet tvende smukt forarbeidede og med Sølvmynter fyldte forgyldte Sølvbægre og ved Siden af disse et Lispund Kobberpenge.

— Professor i Chemi ved Lunds Universitet Dr. N. J. Berlin er af de for populære Lærebøger til Almueskolelærerseminarier i f. A. udsatte Priisbelønninger tilkjendt Prisen for tvende naturvidenskabelige Skrifter med en Præmie af 500 Rd. for hvert..

Danmark. I Folkethinget den 13de Febr. forhandledes nok en Interpellation, fremsat af Monrad, saalydende: „Hvorledes forstaar Hs. Maj.s Regjering de i Indledningen til Danmarks Grundlov forekommende Ord:" „„dog med Forbehold af, at Ordningen af Alt, hvad der vedkommer Hertugdømmet Slesvigs Stilling, berøer indtil Freden er afsluttet."" „Erkjender Hs. Majestæts Regjering, at de anførte Ord ikke hjemle Adgang til at foretage nogen Forandring i Grundloven ad anden Vei end den i § 100 betegnede?" — Finantsministeren afgav paa Statsraadets Vegne den bestemte Erklæring, at Regjeringen ingen Foranstaltning vil træffe, der medfører Forandring i Rigets Forfatning, uden paa den i Grundlovens § 100 foreskrevne Maade. — Ifølge Fædrl. er General Mensdorff om Aftenen den 8de ankommen til Kiel, og derfra meldes, at Overdragelsen af den landsherrelige Magt til H. M. Kongen meget snart vil paafølge, samt at den vil foregaae i Kjøbenhavn. — Østerrigerne have begyndt at sætte sig i Bevægelse, for at afmarschere. — Man udpeger Carl Plessen som Regjeringspræsident i Holsten og Geheimeraad Scheel som Præsident i Altona. — Fra Flensborg meldes, at Kammerherre Stemann er bleven udnævnt til Præses i Overjustitskommissionen, og Justitsraaderne Kranold og Regenburg som definitive Departementschefer. Regenburgs Udnævnelse har beroliget Gemytterne meget.

I Folketh.s Møde den 13de Febr. fremlagdes Lovudkast om en elektro-magnetisk Telegraphlinie. England havde lagt stor Vægt paa at faae Linien over Kanalen fortsat til Helsingøer. Den skulde gaa fra nævnte Sted over Kjøbenhavn, Korsøer, Nyborg, Fredericia, Flensborg til Rendsborg. Udgiften foresloges afholdt af Øresunds Administrationsfond.

Fædrl. omtaler et af en sindssvag Mand, der underskriver sig „ad mandatum Jehovæ Tjener og Jesu Christi Apostel", udgivet Flyveblad „Til min Drot og til det danske Folk", der har gjort etslags Opsigt og affødt endeel kuriøse Rygter og Forestillinger hos de mindre oplyste Samfundsklasser. Fædrl. finder Bladet saa vanvittigt, at det er aldeles uskadeligt, men troer dog, at det var bedst man satte Forfatteren under Lægebehandling.

Blandede Efterretninger.

Frankrig. De orleanske Prindser, Hertugen af Nemours og Prindsen Joinville have til Exekutorerne af deres Faders Testamente sendt en Taksigelses-Skrivelse, som slutter med følgende Ord: „Vi bede DHr. Exekutorer at bevidne vor Taknemmelighed mod de udmærkede Mænd af alle Partier, som have tilbudt os sit fælleds Mod og Talent. Vi modtage med Glæde deres Tilbud, overbeviste om, at de, ved i Dag at forfægte vor Sag, med det samme forsvare hele det franske Samfunds Rettigheder." — Montalemberts Optagelse som Medlem af det franske Akademi har fundet Sted den 5te dennes. Hans Optagelsestale var heelt igjennem et Angreb paa Revolutionen og en Lovtale over Monarkiet og i Særdeleshed over Ludvig XVI. Guizot svarede Montalembert. Han forsvarede i sin Tale ikke Revolutionen i dens Udskeielser, men i dens Princip, og paaviste dens gavnlige Følger paa Samfundsforholdene. Taleren afbrødes flere Gange af stormende Bifaldsraab. — Erkebispen af Reims og Biskopperne af Luçon, Quimper og Rennes have i sit og den dem underordnede Geistligheds Navn givet Afkald paa Andeel i de 5 Millioner Fr., som Ludvig Napoleon har tiltænkt Geistligheden af den Sum, der udbringes ved Salget af de orleanske Godser. — Efter en Beretning i Galignani's Messenger har man i det sydlige Frankrig med Held forsøgt Dyrkningen af Riis. Guano anvendtes som Gjødningsmiddel hertil.

England. I Tøihuset i Woolwich er et nipundigt Batteri bragt istand efter Riffel-Principet. Hver af de fire Gange i Riffelkanonen ere omtrent 1/2 Tomme dybe og ligesaa brede og Kuglerne og Granaterne, der skulle udskydes af dem, ere cylindriske eller sukkertopformige, med fire fremstaaende Kanter, der passe i Gangene. Man antager, at disse Kugler ville gaae mere lige mod Maalet og meget længere end de hidtil brugte sphæriske Kugler. — Enkelte Egne i det nordlige England have lidt Skade ved store Oversvømmelser. — Grundtrækkene i den den 9de i Underhuset forelagte Reformbill ere følgende: Nedsættelse af Valgcensus til det Halve, ingen af de bestaaende Valgflekker udelukkes, men derimod blive flere urepræsenterede Stæder Valgstæder, Forandring eller rettere Ophævelse af den hidtil gjældende Eedsformular. — Striden imellem Maskinfabrik-Arbeiderne og Fabrikeierne kan ansees som bilagt og flere Etablissementer af denne Art have atter begyndt sin Virksomhed.

Belgien. Fra forskjellige Dele af Belgien og især fra Omegnen af Bruxelle berettes om Oversvømmelser foraarsagede ved Flodernes Stigen af det uafladelige Regn; endog Jernbanetogene ere afbrudte. — Det belgiske Ministerium har forbudt og beslaglagt „Bulletin francais", et i Bruxelle af de franske Emigranter udgivet Blad, som førte et meget heftigt Sprog mod Ludvig Napoleon. Hr. Briand, Udgiveren af Bladet, har gjort Indsigelse i denne Anledning og endeel af Pressen tager hans Parti, da dette Skridt af Ministeriet antages at være et Brud paa Forfatningen. Sagen kom i Rettens Hænder og Ministeriet vandt samme, idet Beslaglæggelsen ved Dom blev stadfæstet.

Preussen. Neue pr. Zeit. melder, at en i Berlin ved den militære Forvaltning ansat Embedsmand har opfundet en ny Maade at tilberede Læder til Fodtøi paa, hvorved man antager, at der i Udgifterne til Hærens Fodtøi i Fredstid vil kunne spares 1 Thlr. pr. Mand om Aaret. Samme Mand har ligeledes opfundet et nyt Slags Metalstifter til Fodtøi, hvis Fortrin bestaar deri, at de ikke let ruste.

Østerrige. Tvende Udsendinge fra den demokratiske Kommittee i London, Michael Piringer, bekjendt under Navn af Moritz Patacky, fordums Lieutenant i General Bems Hær, og Julian Goslaw, født i det østerrigske Polen, som begge bleve fængslede af Østerrigerne, den første i Rendsborg, den anden i Galizien og beskyldte for at ville forlede Polakker og Ungarer til Utroskab mod den østerrigske Keiser og til Opstand ved given Leilighed, ere efter „Loyds" Beretning hængte den 3die dennes i Følge Krigsrettens Dom.

Italien. Et Ministerskifte har fundet Sted i Neapel i en liberal Retning og faa Dage efter det nye Ministeriums Udnævnelse ere 50 for Høiforræderi dømte Personer blevne benaadede og 23 af dem strax blevne frigivne.

Schweitz. Den franske Gesandt i Schweitz skal have overleveret Forbunds-Raadet en meget energisk Note, som forlanger uopholdelig Udviisning fra Schweitz af de franske Flygtninge.

Australien. Breve fra Sidney af 8de November f. A. tale om, at de nye opdagede Guldgruber ere meget lovende og righoldige og næsten daglig opdages der nye Guldlag.

Spanien. Det Mordattentat paa Dronningen, som vi omtalte i forrige Nr. af Bladet, er begaaet af en forhenværende Præst ved Navn Merino i det Øieblik Dronningen første Gang efter sin Nedkomst, omgivet af hele sit Hof, forlod Palladset for at begive sig til Kirken. Hun blev saaret i Siden og Armen med en Dolk, men Saaret er nu lægt. Dødsdommen mod Merino exekveredes den 7de om Morgenen ved Kvælning. Man veed endnu ikke Aarsagen til hans Handling. Efter de i spanske Blade indtagne biographiske Notitser om Merino er han født 1788 og var Munk af Franciskanerordenen, men i den sidste Tid levede han i Madrid af sin Formue, som man paastaar han har samlet ved Aagerrenter og andre ulovlige Midler.

Amerika. I Kongressen i Washington forefaldt der stormende Scener i Anledning af Debatterne om Gyldigheden af Valget til Deputeret af Hr. Bemheisel, som repræsenterer Mormonernes Distrikt (Utah). — Kossuth skal ligge alvorlig syg i Pittsburg.

Ledige Embeder og Bestillinger.

En Lektorpost i Lovkyndighed med en aarlig Gage af 750 Spd.

Det svenske og norske Konsulat i La Guayra.

Ved den kgl. milit. Høiskole skal ansættes for eet og et halvt Aar: en Lærer i den høiere Mathematik med en Løn af i det Hele 450 Spd. (for indtil 200 Underviisningstimer); en Lærer i den høiere Mechanik, med Løn 300 Spd. (indtil 150 Underviisningstimer); en Lærer i Physik, med Løn 400 Spd. (indtil 100 Underviisningstimer) og en Lærer i Chemi, med Løn 200 Spd. (indtil 200 Underviisningstimer).

En Natstigerpost ved Kongsbergs Sølvværk med aarlig Løn 156 Spd. og en Aspirantpost ved samme Værk.

Restauratørposten paa Dampskibet Dalegudbrand paa Laugen Elv i Gudbrandsdalen.

☞ Subskription paa **Illustreret Nyhedsblad** modtages fremdeles i alle Landets Boglader, Postkontorer og Postaabnerier og koster 72 ß kvartaliter (13 Nummer), forsendt med Posten 84 ß. Hver Løverdags Aften udkommer et Nummer paa 12 Spalter, og en Aargang bestaar i Regelen af **52 Nr.**, indeholdende henimod **300 Afbildninger**. Det staar Enhver frit for at abonnere fra hvilketsomhelst Kvartals Begyndelse, uden Forpligtelse til at modtage det allerede udkomne af Bindet eller Aargangen. Med Subskriptionen er forbunden en Udlodning af 250 Spd. fordeelt i 7 Gevinster, hvoraf en er paa 80 Spd., en 50 Spd., en 40 Spd., en 30 Spd., en 25 Spd. en 15 Spd. og endelig en paa 10 Spd. Disse Gevinster ville i Aarets Løb ved Lodtrækning blive fordelte blandt Abonnenterne **uden Hensyn til disses Antal**; dog fordres som nødvendig Betingelse, at Betalingen bliver ordentlig erlagt for hvert Kvartal og at man holder Bladet fra Bindets Begyndelse til dets Slutning. Skulde Abonnenternes Antal stige til 2000, fordobles Præmiernes Værdi saaledes, at der bliver en paa 100 Spd., en paa 70 Spd., en paa 60 Spd., en paa 50 Spd., en paa 45 Spd., en paa 40 Spd., en paa 35 Spd., en paa 30 Spd., en paa 25 Spd., en paa 20 Spd., en paa 15 Spd. og en paa 10 Spd. eller i Alt 12 Præmier til et samlet Beløb af 500 Spd.

A. Dzwonkowski (Storgaden Nr. 27).

Christiania. Trykt i A. W. Brøggers Bogtrykkeri.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 22. | Udkommer hver Løverdag Aften. | Christiania den 28de Februar 1852. | Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. | I. Bind.

Indhold:

Ulvejagt og Ulvefangst.

(Af P. Chr. Asbjørnsen)

II.

Forgiftet Aate.

(Fortsat fra No. 20.)

Man skaffer sig en Deel opblæste, tørre Tarme og et Par Pund Rævekager*). Naar man nu vil udlægge Aaten, knuser man paa den ovenfor anførte Maade 5 a 6 Lod af Rævekagerne til Pulver, og tilbereder deraf, ved at blande dem med Honning eller usaltet Smør, en nogenlunde sammenhængende Deig, hvoraf man med Hænderne gjør smaa Kugler, dobbelt saa store, som en moden Hasselnød. Af de opblæste Tarme afklippes 3 til 4 Tommer lange Stykker, der blødes i reent Vand, vrænges og skrabes med en Kniv rene fra al Talg og vendes igjen. I hver Tarmstump indbringes nu en af Kuglerne, hvorefter Skindet tilbindes i begge Ender omtrent en Fingersbred fra Kuglen, med et Stykke Hyssing, saaledes at Kuglen bliver indsluttet i et tæt men rummeligt Hylster. Alle disse Hylstre med sine Giftkugler lægges paa et Brædt for at tørres Natten over i et varmt Værelse. Naar de ere blevne tørre, aftager man Hyssingen og afklipper Hylstrene ved Halsen nær inde ved Kuglerne. Nu indvikler man disse Kugler med fiinkardet Uld, hvorpaa hver for sig indbringes i et nyt, opblødet reenskrabet Tarmehylster, som atter paa ovennævnte Maade tilbindes, tørres og afklippes. Vil man benytte sig af denne Maade under en stadig Vinterkulde, kan det være tilstrækkeligt alene at indvikle Giftkuglerne i noget kardet Uld, og siden kun indbringe det Hele i et Tarmehylster. Hensigten med denne Fremgangsmaade er naturligviis, at Ulven skal kunne sammentrykke Kuglen med Tænderne, uden at noget af Giften trænger ud og lader den kjende dens bedske Smag, men at Kuglen, naar den er nedsvælget, skal kunne opblødes og Giften opløses af Mavesaften.

Disse Giftkugler anvendes paa følgende Maade: Af et Aadsel tager man Stykker af Kjødet, Lungerne eller Leveren, omtrent af en Haands Størrelse, men dobbelt saa tykke, gjør med en Kniv i hvert Stykke, fra den ene Ende ind i den tykkeste Deel, en Aabning, og indlægger i denne Aabning 2 a 3 Giftkugler, saaledes at de blive liggende i Midten af Stykket. Man kan ogsaa benytte tynde Kjødskiver til at indhylle Kuglerne i, eller ogsaa indlægge dem i dødfødte Grise, Hundehvalpe og Katunger, eller i Mangel af andet i Skjærer, Krager eller andre Fugle, efterat man har ribbet dem samt afskaaret Hoved, Vinger og Fødder. Aabningerne, hvorigjennem man har indbragt Giftkuglerne, bør tilstoppes saaledes, at de ikke mærkes. Disse Stykker tilligemed nogle saakaldte „Blindbeter", d. e. Stykker af Kjød og Indvolde, der ei ere forgiftede, overstryges med smeltet og skummet, godt og fersk, usaltet Smør, hvortil Nogle, før Smeltningen, (som bør skee i en ny Leerpotte, for at det ikke skal faae Jernsmag), pleie sætte halv saa meget Honning, hvorefter de i en Kurv bringes et Sted, hvor Ulven har sin Gang eller hvor man har udlagt anden forgiftet Aate. Her udkastes de omkring og i Nærheden af denne, dog lægges de forgiftede Stykker paa bestemte Punkter, saaledes at man med Sikkerhed kan gjenfinde og optage dem, som Rovdyrene ei have fortæret. De i disse indlagte Giftkugler kan man udtage, tørre, gjemme og benytte en anden Gang. Naar der falder megen Snee, medens man har Aate ude, maa man opgrave de forgiftede Stykker og udlægge dem paany. Forøvrigt iagttager man de samme Forsigtighedsregler ved Udlægningen, som er anført ved den ovenfor beskrevne Maade, og anvender desuden Slæb paa samme Maade. Bedst synes dette at maatte lykkes, naar de forgiftede Kjødstykker udlægges paa Steder, hvor der har ligget Aadsler, efterat Ulvene ere blevne vante til at besøge dem, og have opædt det meste af Aadselet, saa at der ikke er stort andet end Benene tilbage. Da sluge de med Begjærlighed de løstliggende Lækkerbidskener, som de finde omkring og imellem Benene, og opholde sig sandsynligviis ogsaa siden saa længe paa Stedet, at Giften der begynder at virke, hvorpaa de vel ikke vandre mange Skridt, forinden Dødskampen forkorter Vandringen.

Til Rovdyrs Forgiftning skulde det muligens være bedre at benytte den rene Strychnin; men denne er, som ovenfor anført, saa overordentlig farlig og giftig saavel for Mennesker som for flere Dyr, enten den nedsvælges eller kommer i et Saar, at man ikke anseer det gavnligt at udbrede Kjendskab om Tilberedningsmaaden. De, der med den nødvendige Omsigt ville benytte dette Middel til Rovdyrenes Ødelæggelse, kunne efter de vedbørlige Attester bestille det paa Apotheket.

Skjøndt Ulvefangst med forgiftet Aate ofte skal være særdeles lønnende, ansees den dog som ubeldbringende i flere Henseender. De vigtigste Misligheder, som ere forbundne dermed, har man angivet at være følgende: 1) At Ulve, som ei æde saa meget af Aaten, at de døe deraf, blive gale den følgende Sommer, og skulle overføre denne Sygdom paa Hunde, som de bide; 2) at Græsset, som voxer omkring en Plads, hvor der har ligget en med Arsenik forgiftet Aate, af Jorden optager giftige Dele, hvilke frembringe Sygdomme hos det Kvæg, der æder det, (dette staaer man ikke Fare for ved Anvendelsen af Rævekagen) og 3), at mange Hunde gaae tabte formedelst de Dele af Aaten, der ligge igjen til Vaaren, og som blive bortslæbte af Rovdyr og Rovfugle. Angaaende de tvende første anførte Misligheder er man ikke paa det Rene; men den tredie er desto sikrere, og allerede dette kan synes tilstrækkeligt til at ønske, at man aldrig udlagde forgiftet Aate andetsteds, end paa større Søer eller Kjærn eller i afsides Egne, med Forpligtelse til at sænke eller nedgrave Levningerne om Vaaren. Vistnok burde det ogsaa lyses op paa Kirkebakken eller til Thinge, saaledes som det er bestemt om Gildring med Selvskud.

Hvad her findes om Ulvefangst med forgiftede Aater er for største Delen et Uddrag af hvad der om dette findes anført i flere Afhandlinger i det svenske Jægerforbunds Tidsskrift. Forf. har kun havt liden Anledning til at prøve og forøge dette ved egne Erfaringer; men kan efter venskabelig Meddelelse af Hr. Lieutenant Gram paa Ringerige, der i nogle Aar drev Ulvejagt i det Store, tilføie Følgende:

„Naar man vil anvende Gift til at fange Rovdyr (som efter min Formening aldrig bør skee uden i Forening med en ordnet Jagt, da det kan være til betydeligt Gavn) er god Rævekage alene med grovtstødt Glas det, der efter min Erfaring er sikrest at anvende, uagtet den neppe turde svare til den Forventning, man, ved at læse ovenstaaende Beretning og strengt følge den angivne Methode, ledes til at gjøre sig om den. Sagen er: at man ved at anvende en saa stor Mængde, at den skal være sikkert og nogenledes hurtigt dræbende, udsætter sig for, at intet Udyr gaaer paa Aaten, og ved at formindske det Kvantum, man ovenfor finder angivet, i nogen synderlig Grad, vil man ingen anden Virkning erfare, end at Dyret har rullet sig i Sneen, oftere ligget, og efterhaanden brækket op det Giftige, indtil det efter ¼ eller ½ Miils Vandring almindelig sees at være fuldkommen restitueret. — Jeg har i flere Aar anvendt forskjellige Fangningsmaader med Gift, og er kommen til den Formening, at Ulvene ikke ere saa særdeles gridske eller saa berøvede fiin Lugt, som man, i Sammenligning med Ræven, er tilbøielig til at troe; man vil nok tvertimod komme til at erfare, at den ellers saa kloge Mikkel villigere tager for sig af de for den passende Retter end Ulven af sine, men i saa smaa Portioner, at man sjælden eller aldrig maa regne paa at finde Ræven død, men vel saavidt generet efter Maaltidet, at den ligger i nærmeste Skov og er lettere at ringe end i frisk Tilstand. — Gauper derimod ere i høi Grad villige til at gaae paa selv stærkt forgiftede Aadsler; og efter de Exempler at dømme, som jeg har havt, virker Giften langt stærkere og hurtigere paa dem end paa Ulven, da jeg et Par Gange har havt dem liggende paa selve Pladsen, engang endog kun 2 a 3 Skridt fra Aaten, hvorimod jeg aldrig har seet Ulv dræbt umiddelbart af Giften, uagtet jeg meget vel fra Andre kjender flere Exempler derpaa, men de faa Gange, jeg har faaet Ulv paa Forgift eller rettere ved Hjælp af Forgift, har det været ved at benytte deres sygelige Tilstand til lettere at naae dem igjen, ringe og skyde dem som ellers i Drev (knäpskall).

I Førstningen forledede min Tro paa Giften mig til glatvæk at sprænge efter paa Ski, i Forventning nu og da at finde Ulven død, og jeg er derved gaaet glip af flere Dyr, som senere neppe skulde undgaaet mig under ordentlig Jagt. At Giften, som ovenanført, mindre afskrækker Dyrene under streng Kulde end ellers, troer jeg ogsaa; at den tillige virker stærkere har forekommet mig, uagtet jeg synes det Modsatte, mere sandsynligt. Et Exempel herpaa, (der tillige tjener til at befæste det meget almindelige Sagn, at Ulvene stundom æde hinanden, som jeg til den Tid antog mere for en af de almindelige Jægerhistorier end for Sandhed) havde jeg for nogle Aar siden, da 5 Ulve havde besøgt en af mine Giftaater, en Hund, og taget ualmindelig gridsk fat. — At Frokosten bekom Herskabet ilde, derom vidnede Nysneen med alskens ubedragelige Mærker, og da det bar tilskogs, saae vi snart, at en af Selskabet især var ussel tilfods og hyppigt maatte have foranlediget almindelig Holdt, da de øvrige, der heller ikke vare aldeles fastende, imidlertid havde rullet sig omkring den Syge, og flere Gange ligget, indtil Sneen var braanet under dem. Da Flokken uafbrudt havde holdt ved en Tømmervei, var der ingen Sandsynlighed for at naae den igjen, før denne ophørte, hvilket først var Tilfældet ¾ Miil tilfjelds; imidlertid mærkede jeg, at vi halede ind paa dem, og jeg fordeelte derfor som vanligt Folkene for at lægge Ring, men uden at opnaae Hensigten, indtil 2 af dem under Ringningen kom til et lille Kjærn, ved hvis modsatte Bred de havde det vistnok ikke ofte indtræffende Held at blive Vidner til, hvorledes de 4 Ulve formelig reves om den 5te, der halvdød ikke mægtede at forsvare sig, saa de graadige Kammerater flængede op Bugen og i et Nu vare dybt inde i deres kannibalske Maaltid. — Det uformodede Syn betog Jægerne Omtanken, saa de, istedetfor at løbe Kjærnet omkring hver paa sin Kant, da de langs Skovkanten sikkerlig vilde være komne godt til Skud, medens Bæsterne vare paa det ivrigste beskjæftigede, gave sig til at løbe ud paa slette Kjærnet for at skille Trætten, og Følgen heraf var, at den Ene kun fik skyde en kapital Bom, da Ulvene naturligviis, skjøndt med synlig Uvillie og Tøven, maatte forlade Stegen. — Denne var imidlertid ilde tilredt og Skindet meget fordærvet, saa jeg ikke betvivler, at den hele Ulv snarligen vilde været expederet, dersom ikke Tilfældet just til den Tid havde bragt dem Nogen, der vilde dele Byttet. — Denne, som jeg ikke kun andet end troe, usædvanlige Graadighed hos Dyr, der ovenikjøbet vare langt fra at befinde sig i frisk Tilstand, kan jeg kun tilskrive den her usædvanlige Kulde, da Thermometret, om Morgenen da vi forlode Bygden, viste 24 Graders Kulde efter Reaumur. — Forøvrigt gik de 4 mig tabt, da der blev begaaet en Feil under Gjennemdrivningen, der stedse bliver en mislig Sag i vild Skov og Mark. Og uagtet vi ikke gik til Bygden igjen til Natten, men søgte nærmeste Sæter, for tidlig næste Morgen at fortsætte, fik vi dog ingen Ret paa dem, da der mod Morgensiden kom saa stærkt Sneefald, at vi maatte opgive Jagten; ellers var der al Grund til at formode, at en eller anden skulde faaet gjøre den mishandlede Kammerat Selskab tilbygds, da de, idetmindste om Aftenen, vare daarlige og langt lettere at ringe og mindre vake end friske Ulve almindelig ere."

„Det anbefalede Slæb er naturligviis meget gavnligt og næsten nødvendigt; Ulvindens Bagdeel troer jeg imidlertid ikke mere virksom end ethvert andet Stykke raat Kjød, idetmindste har den ved flittigt Brug af dem, der passe mine Giftaater, ingen Underværker gjort. — Den i det svenske Jagtskrift angivne Maade at bringe Giftkugler i Tarme og derpaa ind i større Stykker skjært Kjød, har al Sandsynlighed for sig, og fortjener vistnok at prøves; jeg skal forøvrigt ingen paa Erfaring støttet Mening afgive derom, da jeg kun een Vinter har anvendt Methoden, og dengang uden Held.

I det Hele kan jeg ikke noksom gjentage, at man neppe ved at bruge Giftaater alene vil finde sine Forventninger opfyldte, og derfor i Forening med det Farlige for Huusdyr og, under Tilberedningen, endog for Mennesker, er det ikke ønskeligt, at denne Fremgangsmaade er for almindelig udbredt, hvilket dog nok i enkelte af Fjelddistrikterne i høi Grad er Tilfældet, da der paa Apothekerne idelig kjøbes portionsviis den sædvanlige Sammenblanding under Navn af Ulvegift*). — Naar man derimod forener Giftenter med en ordentlig drevet Jagt, saaledes at man strax, thi det gjælder at være tidlig efter, kan forfølge det endnu syge Dyr med et fornødent Antal Jægere og Drivere, da maa jeg fuldkommen tilraade enhver ivrig Jagtven at omspænde saa stort Terrain som muligt om sin Bopæl med et Næt af Giftaater, da han sikkerlig derved vil komme til at skyde mangt et Dyr, som ellers vilde gaaet ham forbi."

*) Nogle Lod Rævekager ere vistnok tilstrækkelige til een Gang; men i et tørt Værelse kunne Rævekagerne bevares flere Aar uden at tage Skade.

*) Denne bestaaer af lige Dele af:

Sem cocculi Ind. — cocognidi } Kokkelskorn
Lich. vulp. Ulvemoos.
Vitr. contus. Stødt Glas.
Nuc. vom. rasp. Rævekager.

Nogle lægge hertil ogsaa Kjælderhalsbær. Men Rævekagen alene eller i Forening med stødt Glas ansees for at frembringe samme Virkning.

De nye Universitetsbygninger i Christiania.

(Sluttet, se Nr. 19.)

Den midterste Bygning, med beplantede Pladse paa hver Side og et Baghuus, er bestemt til Forelæsninger og Samlinger, henhørende til det medicinske, anatomiske, zoologiske, botaniske, mineralogiske, physiske og chemiske Studium. Lokalerne ere saaledes fordeelte:

Fra Vestibulen kommer man ad nogle Trappetrin ind i nederste Etage, hvor Værelserne ere omtrent 10 Fod høie, og ind i en Gang med Ovne, hvorved de ovenfor liggende Lokaler til Forelæsninger og Samlinger samt Gangene kunne opvarmes med ophedet Luft. Til Venstre af Gangen ligger først Laboratorier især for teknisk Chemi, dernæst et Værelse for Opstillingen af et stort galvanisk Batteri. Længere hen paa begge Sider af Gangen ligger andre chemiske Laboratorier og et chemisk Auditorium, der stiger op i anden Etage og kan rumme omtrent 100 Tilhørere, med trende Rum, der ere under Tilhørerbænkene, og som skulle anvendes til Opbevaring af fornødne Rekvisita. I den nordre Deel af Kjelderetagen er en Bolig for en Betjent ved de chemiske Laboratorier, Opgang til Boligen for den chemiske Lærer og til nogle af Lokalerne i tredie Etage, samt en Trappe til de ovenfor liggende Lokaler til Forelæsninger og Samlinger samt til Loftet. Fra den før omtalte Gang kan man ogsaa komme ved en Trappe til den physiske og mineralske Samling ovenfor. I den nordvestre Deel af Bygningen, i første og anden Etage, er en Familiebekvemmelighed for den chemiske Lærer. Til Høire af Vestibulen er i første Etage Bolig til en Betjent ved de anatomiske Arbeider, samt Lokaler til anthropotomiske og zoologiske Dissektioner med Lokale til Opvarmning af Vand m. V. Her er ogsaa en Indgang fra Baggaarden og Trapper til de anatomiske og zoologiske Samlinger, samt imod Nord Værelser til de nødvendige Instrumenter og Redskaber til Skeletters Sammensætning og deslige Arbeider. Igjennem alle Etager gaar en Aabning, hvorved man kan ophidse til de zoologiske og zootomiske Samlinger større Præparater, der vanskeligen kunne bringes derhen ad Trapperne.

Det anatomiske Auditorium gaar igjennem 2den og 3die Etage i den østre Deel af Bygningen og er beregnet til omtrent 100 til 120 Tilhørere. De til Forelæsningerne fornødne Menneske- eller Dyrkadavere kunne hæves op gjennem en Aabning i Gulvet fra nederste Etage. I Nærheden af dette Auditorium er et Arbeidsværelse for den anthropotomiske Lærer, anthropotomisk Samling, og Værelse for de Studerende, der nærmere ville anstille anthropotomiske Undersøgelser. Imod Syd i anden Etage er et medicinsk Auditorium for omtrent 80 Tilhørere, et Aftrædelsesværelse for de medicinske Lærere og Samling af chirurgiske Instrumenter, Maskiner og Bandager, hvortil man kommer ad en Gang, der fører fra Vestibulen. Paa den anden Side af denne er et Auditorium for omtrent 80 Tilhørere ved Forelæsninger over Physik, Lokale til Samlinger af physiske Instrumenter, et Værelse, hvis Vindue vender omtrent mod Syd, og som kan anvendes til optiske Forsøg, et Værelse forsynet med nødvendige Sager til Afpudsning af Instrumenter, samt Studereværelse for den chemiske Lærer med Nedgang til Laboratorierne.

I tredie Etage er tilhøire af Vestibulen et medicinsk Auditorium for 40 Tilhørere, den pharmakologiske Samling, et Auditorium for omtrent 80 Tilhørere ved zoologiske Forelæsninger, et Arbeidsværelse for den zoologiske Lærer, et andet for de Studerende, der ville benytte den zoologiske Samling, den zoologiske Samling, Arbeidsværelse for den zootomiske Lærer samt et andet for de Studerende, der ville beskjæftige sig med finere zootomiske Undersøgelser. Paa den venstre Side af Vestibulen er botanisk Samling og Auditorium, Mineralsamling med særskilte Værelser for Planteforsteninger og Dyrforsteninger og et Pakkammer, mineralogisk Auditorium, Modelsamling med Auditorium samt metallurgisk Samling.

I anden Etage ere Lokalerne $14\frac{1}{4}$ Fod høie. I tredie Etage ere de mindre Værelser $15\frac{2}{3}$ Fod og de større, med Gallerier forsynede, Værelser til Samlingerne $19\frac{1}{2}$ Fod høie.

I Tilfælde af at der i Tidens Løb skulde tiltrænges større Rum til Samlingerne, kan i Aabningen mellem de bagerste Fløie tilføies en lang Tilbygning henimod Baghuset, saaledes at derved opnaaes en ligefrem Fortsættelse af de nuværende Lokaler uden nogen Forandring i disse.

Lyse og prægtige synes de nu færdige Bygninger at tilbyde Videnskabernes Gudinde en passende Bolig. Vi ville ønske, at hun ret vil finde Behag i den, saa at hun for bestandig fæster Bo der og trives til Opkomst for Land og Rige. Og der er Grund til at troe, at dette Ønske vil gaae i Opfyldelse; thi det er vist, at hendes tro Fugl allerede har taget Bygningen i Besiddelse. Det er nemlig en Kjendsgjerning, at der, da den mellemste Bygning, Musæbygningen, var kommen under Tag og Krandsen reist, fløi ind under Portikussens aabne Frontespice et Par Ugler, som valgte dette Sted til Bolig og formerede sig, og Familien boer der formodentlig den Dag i Dag. Omen accipimus!

Det var Sagaciteten hos Minervas Fugl, det var dens Forudviden om den Viisdom, som skal blomstre og udvikles til Modenhed i disse Haller, der lod den flyve ind og fæste Bo, da Muren var reist og Krandsen svingede over Taget.

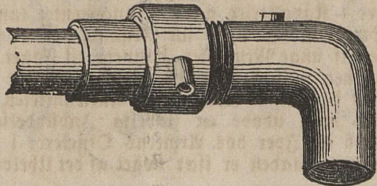
R.

Branddirektør, Instrumentmager P. Lundh's forbedrede Forbindelsesskruer for Brandsprøiternes Vandlangerør.

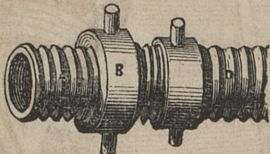
(Ved O. J. Broch.)

For ved Benyttelsen af større Brandsprøiter at undgaae den besværlige, uordentlige og tillige utilstrækkelige Vandlangen, har man i den senere Tid overalt forsynet disse med Sugerør eller Vandslanger af Seildug, hvorigjennem enten Vandet af Brandsprøiten selv suges ind, eller hvorigjennem det fra en Vandledning presses frem. Hvor der haves Vandledninger med tilstrækkelig Kraft, er den sidste Maade stedse at foretrække. Saadanne Vandslanger benyttes i den senere Tid stadig i Christiania, og Vandet ledes ved Hjælp af dem fra de omliggende, ofte indtil 1000 Alen fjerne Vandposter, til Brandstedet. Sugerørene ligge ved denne Leilighed paa Jorden og man har blot ved opstillede Folk at passe paa, at de ikke ved Kjøring eller paa anden Maade beskadiges.

Efterstaaende Figur viser det Messingknæ, ved Hjælp af hvilket Vandslangen sættes i Forbindelse med Vandposten efterat Tappen i Springrøret er slaaet af, og det sædvanlige Springhul stoppet. For at Vandet med desto mere Kraft kan koncentrere sig paa det ene Sted, hvor det behøves, stoppes alle nærliggende Vandposter, som staae i Forbindelse med den samme Hovedledning.

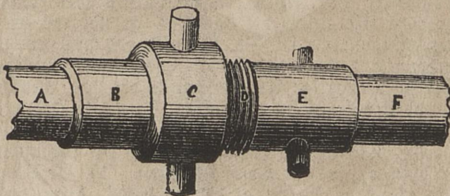

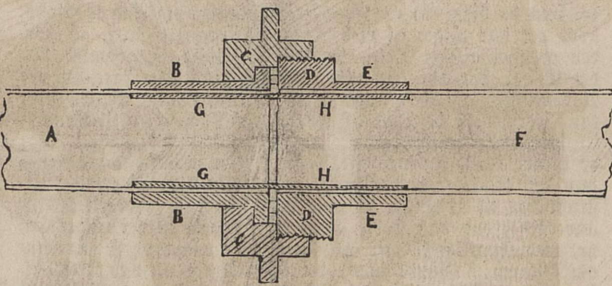
Vandslangerne, som i egne for dem indrettede smaa Vogne kjøres frem til Brandstedet, bestaae, for at kunne passe til alle Afstande, af flere Dele, som ved Skruer ere forbundne med hinanden. Den ældre Konstruktion af disse Skruer vises i efterstaaende Tegning.

A og D ere to Messingrør, udenpaa hvilke Slangerne bleve fastbundne, og ved Hjælp af den paa A løse Skruemoder B fastskruede. Den ikke ubetydelige Tykkelse, som Messigrørene A og D maatte have, for at besidde den fornødne Styrke, bevirkede, at Gjennemsnittet af den Kanal, som Vandet her skulde passere, blev betydelig mindre end Gjennemsnittet af Slangerne, og at Vandet saaledes pludselig standsedes ikke ubetydelig i sin Hurtighed. Skulde flere saadanne Forbindelser anvendes, da havde Vandspringet ikke den fornødne Kraft længer til at presse Vandet fremad med tilstrækkelig Hurtighed. Den store Bekvemmelighed, som Brandslangerne forøvrigt medførte, indskrænkedes herved til Benyttelse af de nærmest liggende Vandposte og Vandforsyning blev endog fra disse mindre overflødig.

Det væsentligste i Instrumentmager Lundhs forbedrede Konstruktion af disse Forbindelsesled bestaar i, at han befæster Sugerørene indeni istedetfor udenpaa Messingrørene. Nedenstaaende Figurer oplyser dette nærmere.

Den sidste Figur viser i noget større Maalestok et Gjennemsnit efter Længden af den nye Forbindelse. A og F ere Brandslangerne. B og E to Messingrør. Inden i disse ere Slangerne anbragte og ved de tynde Messingcylindre G og H befæstede til samme.

G og H vises i Figuren langt tykkere, end de i Virkeligheden ere. Da de presse Sugerørenes Seildug noget sammen, staar deres indre Overflade saagodtsom i Flugt med Slangernes; de gjøre derfor ikke den ringeste Hindring mod Vandets frie Passage, og formindske saaledes ikke dets Hurtighed.

Paa E er den faste Skrue D anbragt og paa B den bevægelige Skruemoder C. Ved Hjælp af disse skrues nu begge Messingrør fast sammen. En mellemliggende Læderring, som ved nogle Stifter er befæstet til det ene Messingrør, gjør Forbindelsen vandtæt.

Jagtvogn fra Londoner-Industriudstillingen.

Denne Jagtvogn, hvis Lethed er overordentlig stor, er en meget heldig Forandring af Irlands gamle saakaldte Pølsevogne, paa hvilke Sæderne ligeledes ere anbragte lige over for hinanden, saaledes at de ikke ere udsatte for Rystning. Den er en herlig Ting for en gentleman-farmer (Forpagter), der ikke seer paa hvad det koster, naar han bare, paa de forskjellige Biveie, kan gjennemkrydse hele sit Distrikt ret mageligen og ligesaa hurtigt, som Mæglerne fare igjennem London.

Skildring af Ruslands nuværende politiske og moralske Tilstand.

II.

Den væbnede Styrke — militære Kolonier.

(Fortsættelse fra forrige Nr.)

Siden de sidste europæiske Krige har de militære Hospitalers Organisation i Rusland modtaget store Forbedringer. Militær-Lægerne og Chirurgerne udmærke sig ikke alene ved sin Dygtighed, Lærdom og Iver, men ogsaa ved en vis oplyst og liberal Aand, ved sin Uegennyttighed, og endelig ere de frie for alle disse ulykkelige Fordomme, der formørke Forstanden og fordærve Hjertet hos de andre Funktionærer i den militære Bestyrelse, uden endog derfra at undtage selve Officierernes Korps; uheldigviis strander deres Indsigt og Omhu paa Tingenes, det vil sige Misbrugenes Magt. Beviserne og Exemplerne herpaa ere ligesaa sørgelige som hyppige. Saaledes omkom i den sidste Tyrkekrig største Delen af dem, som ikke gjensaae sit Fødeland, af Sygdom, af Mangel paa Levnetsmidler og Hjælp. Disse Tog have, efter Udsigende af en russisk General, som havde deeltaget i dem, ikke kostet mindre end 400,000 Mand. Fiendens Sværd bortrev kun en saare ringe Deel. 54,000 Mand døde i Hospitalerne blot i et eneste Aar.

Armeen rekrutteres for en Deel ved de Soldaters Børn, som ere fødte, efterat Faderen er indtraadt i Tjenesten. Staten tilegner sig paa en Maade udelukkende Eiendomsret til disse Børn. De opdrages i specielle Skoler, der ere oprettede paa forskjellige Punkter af Riget. Man lærer dem Skrivning, Læsning, de første Begyndelsesgrunde af Regnekunsten og fremfor Alt Exercitie. I en vis Alder indlemmes de i Armeen, eller fordeles som Kopister i de militære Kolonier. Deres Antal stiger, troer jeg, i hele Riget op til mere end 60,000, maaskee endog til 100,000. Dette Tals Størrelse lader sig forklare ved det System, Regjeringen har antaget, nemlig at tilegne sig ikke alene de legitime Soldaterbørn, men endog de naturlige Børn, som Konerne have sat i Verden, efterat deres Mænd indtraadte i Tjenesten, — et grusomt System og Anledning til Taarer og Fortvivlelse blandt et stort Antal Mødre, hvem man berøver deres Børn i en Alder af 8 til 10 Aar.*)

Der existerer en anden Skik, der er ganske ubekjendt i civiliserede Lande, og som bestaar i at anbringe Soldater i alle offentlige Etablissementer, ved Domstolene, ved alleslags Indretninger i Egenskab af Arbeidere, Tjenere ved Bureauerne etc. Tjenesten ved Brandpumperne, der istandholdes paa Regjeringens Bekostning, Gadernes Oplysning etc. etc. er ligeledes overladt til Folk, der ere tagne af Armeens Rækker. Man benytter sædvanligviis til de forskjellige Slags Tjenester de mindst stærke Soldater. Denne Skik forøger naturligviis Armeens Mandtalslister, al den Stund de vedblive at trække Lønning og Ration som Soldater.**)

Man føler paa engang heri baade det Uretfærdige og det Skadelige. En duelig og omtænksom Bestyrelse vilde allerede for lang Tid siden have kunnet opdage, at det ikke er Økonomi at benytte ubetalt Arbeide.

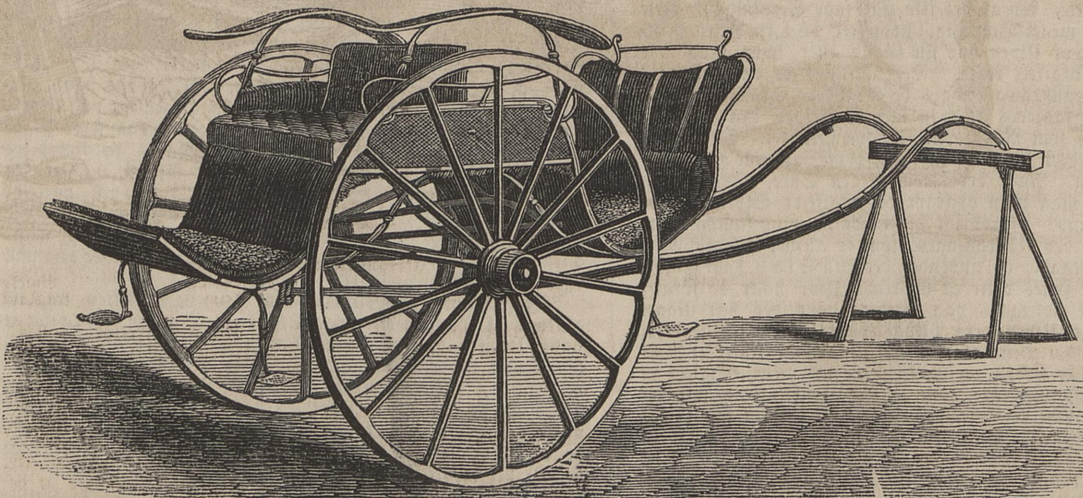
Alle ville finde sin Regning ved at Regjeringen betalte det Arbeide, den tiltrængte, og lod disse Mennesker leve af deres frie Arbeide; thi uden at modtage nogen Godtgjørelse derfor kunne de ikke andet end skille sig slet ved de Arbeider, man paalægger dem. Dette er en skrigende Uretfærdighed, især naar man tager Hensyn til at disse Menneskers Arbeide og det Liv, de føre, i mange Tilfælde er overvættes strengt. Et Exempel herpaa er Tjenesten ved Brandpumperne og Belysningen: de Ulykkelige, som ere blevne tagne hertil, have det ligesaa slemt som virkelige Galeislaver.

I den russiske Armee kan ikke Enhver avancere; Adelen alene kan indtage de høiere Charger. De simple Soldater, de som høre til de Klasser, der ere belagte med Kopskat, ere i Almindelighed berøvede Ret til Avancement. Imidlertid tillader Loven en Soldat eller Underofficier at blive Officier efter 12 Aars Tjenestetid; undertiden seer man endog simple Soldater naae denne Grad langt tidligere og vedblive at avancere i Militæretaten. Der er Generaler, som, udsprungne fra de Kopskat betalende Klasser, have begyndt Tjenesten som Soldater.

Den Deel af Lovgivningen, som angaar Avancementet, er slet affattet og har ingen Bestemthed, og de faa Regler, som existere i denne Henseende, iagttages paa langt nær strikte. De Rettigheder, som Ancienniteten kan medføre, iagttages uden Tvivl i de forskjellige Korpser, men Tilværelsen af de utallige priviligerede Korpser foraarsager mangfoldige Van-

*) Blandt den Masse Afskyeligheder, som man støder paa i Rusland, maa man sætte den, at anvende alle disse stakkels Børn til en Slags Bødler, i første Klasse. De Straffe, Krigsraadet paalægger, bestaar i at lade de Dømte springe Spidsrod mellem en dobbelt Række Soldater. Nu vel! men undertiden er det disse Børn, som danne Rækken! — Hvilken Skole! Enten det nu er en infam Beregning eller Følge af stupid Uvidenhed — nok er det, at hvis Talen var om at opdrage en Race Tigre eller Blodhunde, kunde man ikke have grebet Sagen bedre an. Det russiske Folk, den russiske Soldat maa være begavet med en god Deel Godmodighed og Styrke for ikke ved en saadan Indretning at henfalde til fuldkommen Sløvhed.

**) Man kan neppe troe, til hvilken Yderlighed denne Galskab gaar, at ville erstatte frit Arbeide ved tvungent. Det er bestandig Besparelsen, man tager Hensyn til i saadanne Tilfælde. Stor-Hofstaldmesteren anvendte saaledes en vakker Dag, greben af en roesværdig Iver for Civillistens Interesser, for at undgaae hvert Aar at betale disse Karethmageres Regninger, der forfærdigede og vedligeholdt Hoffets Ekvipager, dette Middel, som ikke koster Noget ifølge det brugelige Udtryk. Man lod da, ved første Rekrutkomme, udtage 400 Rekrutter og dannede et Værksted, hvor siden den Tid alle disse Ekvipager forarbeides til stor Misfornøielse for Petersborgs Karethmagere, som naturligviis ikke kunde konkurrere med Storstaldmesteren.

skeligheder. Disse privilegerede Korpser danne den keiserlige Garde, som tæller henved 500,000 Mand i sine Rækker. Gardens Officierer stige to Grader, naar de gaae over til Armeen; en Gardekapitain faar, efter et Tjenesteaar i Garden, Kommandoen over et Regiment i Armeen. Paa den Maade gaar det til, at Armeen opfyldes med de unge Oberster, der have under sig gamle Officierer, baade af høiere Rang og subalterne, idet Avancementet i Gardens Regimenter er langt hurtigere end i Liniens. Man regner i Almindelighed, at en Underlieutenant i Garden bliver Oberst efter 8 a 10 Aar. I Armeen, især i Kavalleriet gaar Avancementet langt fra saa hurtigt. Styrelsen kan finde sin Regning ved at see Armeen kommanderet af unge Mennesker, dannede til Faget under dens egne Øine; men ikke destomindre kan man ikke nægte, at Krænkelsen af de helligste Rettigheder, Ancienniteten i Tjenesten, nødvendigviis maa udøve en skadelig Indflydelse paa den militære Aand og Iver hos Armeens Officierer i det Hele.

Udskrivningsmaaden er især noget af det Uheldigste i denne Retning. Man har forskjellige Gange forsøgt paa at hjælpe derpaa, men det har kun været Palliativkure. Aldrig har man tænkt paa at indføre nogen Regelmæssighed eller almindelige Principer, lig dem, der ere bragte i Anvendelse i andre Lande; aldrig har man forsøgt at klassificere de unge tjenestedygtige Mandskaber eller udskrive en Klasse efter den anden, og overlade Valget til Lodtrækning. Man lader sig nøie med at bestemme, at saa eller saa mange Mand skulle tages af hvert hundrede eller tusinde Sjæle; paa Kronens Domainer

En Tscherkesser i Tjenesteuniform. — Baschkir. — Liniekosak fra Kaukasus.

Irregulære russiske Tropper.

Lesghier. — Donau-Kosak. — En Tscherkesser i Paradeuniform. — Tartar-Kosak fra Krim. — Liniekosak fra Kaukasus. — Kosak fra Ural.

bestemme da Kommunerne, og paa de adelige Godser Herren eller endog Kommunerne selv dem, som skulle marschere. Vistnok existere gamle Skikke og Sædvaner, der tjene til Veiledning ved Udskrivningerne: man begynder sædvanlig med de Familier, som tælle de fleste Medlemmer, og gaar derefter over til de andre; men det feiler ikke, at Vilkaarlighed ofte i dette Tilfælde gjør Udslaget. Denne Vilkaarlighed er især oprørende paa de adelige Besiddelser i Betragtning af deres Livegenskab, som bestemmes til Rekrutter.

Det er umuligt at forestille sig den almindelige Trosteslosshed, som hersker paa Udskrivningstiden. Meget ofte begynder man med at bemægtige sig de stakkels unge Mennesker, som efter al Sandsynlighed skulle være befriede for Tjeneste; man bevogter dem og berøver dem Friheden. Man tager disse Forsigtighedsregler, for at forhindre dem i, ved Flugten at unddrage sig den Skjæbne, der truer dem. Imidlertid er dette bleven mindre nødvendigt i den senere Tid, paa Grund af de hyppige Udskrivninger; det synes som om Mennesket til Slutning kan vænne sig selv til de frygteligste Ulykker. De unge Mennesker ledsages sædvanlig af sine Forældre, naar de føres til Staden for at fremstilles som Rekrutter. Der falder mere end een stakkels Moder, naar hun hører det skjæbnesvangre Ord, som siger hende, at hendes Søn er udskreven, bevidstløs og undertiden livløs til Jorden. Almindeligviis betragte Forældre og Venner ved Afskeden med den Udskrevne, det Farvel, de da ønske ham, som et „Farvel for evig", de begræde hans Afreise til Militærtjenesten bitrere end

de vilde begræde hans Død. Fader, Moder, Ægtefælle, Brøder, Alle tage sin sidste Skjærv, for at give ham nogle Skillinger. Alene af denne Fremstilling kan man forestille sig, hvilken Ruin Udskrivningen medfører for de stakkels Bønder.

(Fortsættelse.)

Techniske Notitser.

Lakering for grove Jernvarer.

I Almindelighed bruges hertil Linolie, hvori det ophedede Jern neddyppes; men foruden at dette er temmelig kostbart, danner der sig gjerne hist og her Blærer, hvor Jernet saaledes bliver ubedækket, og undertiden bliver Linolien ogsaa saa stærkt forkullet, at Lakeringen senere let falder af. Nedenstaaende Lak, der er meget billigt, beskytter ikke alene mod Rust men giver ogsaa Jernet et smukt Udseende.

I en Gryde ophedes 4 Pund Tjære, hvori under stadig Omrøren opløses et halvt Pund Asphalt og et halvt Pund Harpix, der begge i Forveien maae være knuste. Under Opvarmningen maa man vogte sig for at Massen antændes, og naar den er afkjølet, heldes den i en Krukke, der tilbindes vel. Dersom denne Lakfernis, der paastryges med en Kost, skulde vise sig at være for stærk, kan den fortyndes med Tjære, og dersom man skulde ønske den stærkere, kan man bruge mindre Tjære.

Murkalk, der modstaar Fugtighed.

I Mangel af Cement, der er temmelig kostbart, kan man af almindelig Meelkalk skaffe sig en cementlignende Masse paa følgende Maade: Enten kan man i det Vand, der benyttes til en Tønde Kalk, opløse 1—2 Pund Jernvitriol, eller ogsaa kan man blande en Tønde Kalk med $1/3$—$1/2$ Tønde fiint knust Alunskifer. Ved Christiania, hvor der findes Alunskifer i tilstrækkelig Mængde, kan dette sidste meget let udføres.

Om Lodning.

Naar en Sigd (Sjuru) en Lja eller et lignende Redskab er sprungen istykker, kan det let sammenlodes paa følgende Maade: Efterat begge Brudfladerne ere omhyggelig rensede, bestryges de med fiint pulveriseret og noget befugtet Borax; derpaa sættes Stykkerne sammen, og over det brudte Sted lægger man et lidet Stykke blankt Kobber eller Messing. Man ophedet nu indtil Hvidgloden en almindelig Smedtang, hvor Kjøben paa dennes to indvendige Flader er ganske glat, saa at det Tryk, som den udøver, virker ganske jævnt, og med den gloende Tang fattes det Sted, der skal loddes. I Løbet af nogle Sekunder smælter Metallet, og Lodningen er dermed færdig. Hvor lang Tid der hertil behøves, er deels afhængigt af om man bruger Messing eller Kobber, deels af den Hedegrad, hvortil Tangen er opvarmet. Enhver Arbeider vil letteligt finde det rette Tidspunkt, hvilket ikke godt lader sig angive.

Norge.

Christiania. Fastelavns-Mandag gaves i Frimurerlogen et stort, af Hr. Boëtius til Fordeel for Byens Fattige, arrangeret Maskeradebal, der var stærkt besøgt og frembød megen Fornøielse for Deeltagerne.

— Som sin anden Beneficeforestilling gav Skuespillerpersonalet en lunefuld, af Borgaard bearbeidet Farce, „Talismanen", der morede Publikum fortræffelig.

— Udnævnelser den 20de d. M.: Sognepræst til vestre Slidre G. P. Harbitz til Sognepræst til Nøterø i Christiania Stift; Sognepræst til nordre Undal N. J. Lassen til Sognepræst til Fledsberg i samme Stift; Sognepræst til Lebesby J. Wetlesen til Sognepræst til Alten-Talvig, Tromsø Stift; Sorenskriver i Hardanger J. A. Falch til Justitiarius i Bergens Stiftsoverret og Politiret; Oberstlieutenant, Kabinetskammerherre m. m. C. F. Weidemann til Kasserer og Sekretær ved Enkekassen og Distriktslæge i Voss, S. O. Arntzen til Distrikslæge i søndre Salten.

— Stiftamtmand C. Hagerup er paa Ansøgning meddeelt Afsked i Naade med en aarlig Pension af 1200 Spd.

— Kand. jur. L. S. Dahl er meddeelt Autorisation som Sagfører i nordre Bergenhuus Amt.

— A. Lanfear er beskikket til Konsul i New-Orleans, D. Damm i Apenrade og Kjøb. L. L. F. Brun som lübecksk Vicekonsul i Christianssund.

Lillehammers Byskat for indeværende Aar — 800 Spd. — er udlignet paa 203 Skatteydere.

Hamar. Paa Gaarden Storhammers Grund skjødes nylig et Elsdyr. Da det var uden om Jagttiden, maae Skytterne betale sine 40 Spd.

Hortens Fattigskat for 1852 udgjør 1200 Spd. 53 ß.

Tønsbergs Byskat er udlignet med 1400 Spd., Fattigskatten med 1500 Spd.

Skien. Af Sparebankens Overskud skulle 100 Spd. tilskydes til Byens Tegneskole og ligeledes indtil videre 100 Spd. aarlig til Byens Arbeider-Understøttelsesforening.

Østerriisøer. Atter skulle et Par Personer have gaaet over til Mormonismen.

Bergen. Den 14de aabnedes Udstillingen af Sager, der vare skjænkede til Stiftelsen for ugifte Fruentimmer. Over 300 Nummere vare indkomne, blandt hvilke flere værdifulde og smukt forarbeidede Sager. Fra Prof. Dahl var indkommet et Landskabsmaleri.

Throndhjems nylig oprettede Tegneskole for Haandværkere skal være godt frekventeret.

Oversigt over norske Blades Indhold.

Christiania-Posten for 24de Febr. udtaler sig imod den Fremgangsmaade ved Indsamlingen af Bidrag til Domkirkens Restauration, som den valgte Direktion i Opfordringen har antydet at ville befølge, da man ved Skillingsbidragene vilde binde dem, som skulde have dermed at gjøre, for svær Byrde paa Skuldrene og desuden faae for lidet Pengebidrag ind. Kommitteen sætter Alt i at faae mange Navne, hvorved en Demonstration kunde opnaaes, men en saadan er utidig. Det synes derfor bedst, „at Indsamlingen ikke bør gaae ud paa Navne, men udelukkende paa Tilveiebringelsen af Penge, saa mange som kunne erholdes, naar hver Mand yder efter sit Hjertelag og sine Evner uden noget Navn. I saadanne Øiemed brugte man forhen at anbringe en Blok for Kirkedøren eller ved andre passende Anledninger. Gjorde vi ikke rettest i at følge dette Fodspor og om muligt at undgaae al Tegning af Navne?"

— Nationalbl. har siden sin Optræden indeholdt forholdsviis mange længere originale Afhandlinger. Foruden de allerede tidligere nævnte har de sidste Nummere indeholdt en Afhandling af S. Jaabæk „Om Folkedannelse", der bærer megen Belæsthed til Skue, hvilket har givet Krydseren Stof til en i sit Slags ret morsom Artikel. I sidste Nr. har Sexe paabegyndt en Opsats „om Optagelse af gamle Gruber", der ogsaa lader til at ville gaae igjennem flere Nummere.

— Drammens Blad beretter, at Syllings nye Kirke (Liers Præstegj.) indviedes af Biskop Arup den 18de Febr. Kirken, der er opført af Graasteen og har Lighed med Tangens Kirke, er smagfuld saavel hvad det Ydre som det Indre angaar. „Den hele Indretning geraader Bygmesteren, Hr. Malling, Pastor Tønnesen og Bygningskommissionen til al Ære."

— Den „Frimodige" indeholder en Beretning fra Grong om Ødelæggelser foraarsagede ved den der i December Maaned faldne Mængde Regn. Veien over Forlandsbjergene (mellem Grongs og Harams Sogne) ødelagdes saa aldeles, at det kan komme til at koste adskillige tusinde Daler at faae varig Vei der igjen, da der maa mineres et langt Stykke. Ved Forhugning og Skufning er dog Veien allerede bragt saavidt istand, at den kan passeres uden Læs. Samtidigt skal Veien over Snaasenheien være bleven ligedan medtagen af Jordskred.

Sverige. Undersøgelserne ved Artilleriets Krigsret angaaende Krudtexplosionen paa Loudden ere blevne rettede mod Kapitainerne Erlin og Lundin, der havde Opsynet ved Krudtmagazinet. Hiin skal have forseet sig i den Grad, at der til Sikkerhed for det Offentlige er fordret Arrest paa hans Person og Gods, indtil Dommen er falden.

— Som et Beviis paa Censurens Strenghed i Finland anfører Aftonbladet, at der blandt de svenske der forbudne Bøger ogsaa findes en „Forlagskatalog fra J. L. Brudins Boghandel i Stockholm." Aftenbl. kan ikke begribe, hvad der har voldt Anstød, medmindre det skulde være Navnet Crusenstolpe og Titlerne paa hans Skrifter.

— I Wermeland skal Nøden være over al Beskrivelse stor. I Lapland er ogsaa Nøden saa stor, at et Par Børn have sultet ihjæl.

— Enkegrevinde Aurora Brahe, der indtog den første Rang blandt Rigets Raaders Fruer, er afgaaet ved Døden næsten 74 Aar gammel. — Grev M. v. Rosen er død i London d. 30te f. M.

Danmark. Den 18de foregik i Kiel Overleveringen af Holstens Regjering til Kongen, der repræsenteredes af Grev Reventlow-Criminil. Efterat Civilbestyrelsen var fratraadt, blev Ledningen af alle Regjeringsanliggender foreløbig overdragen Baron C. Plessen. I Krigsdepartementet ere de fleste Embedsmænd blevne afskedigede.

— Fædrelandets Udgiver (C. Ploug) er ved Landsover- samt Hof- og Statsrettens Dom den 19de Januar sidstleden ilagt 100 Rdl. Bøder foruden Sagsomkostninger for nogle i samme Blads Nr. 100 for f. A. brugte fornærmelige Udtryk mod Geheimekonferentsraad Scheel, og de paaankede Udladelser dømte magtesløse at være.

— Preusserne afmarscherede fra Rendsborg den 18de og 19de; et Par Dage senere brøde Østerrigerne op.

— Kjøbenhavns Studenterforening tænker nu ogsaa paa at faae sig en Samfundsbygning. En i denne Anledning sammentraadt Kommittee har udfærdiget en almindelig Indbydelse til at yde Bidrag, hvilke skulle indkasseres af Professor Krieger. — En anden, af Holbeks Amts Landkommunalforening udnævnt Kommittee indbyder til Subskription til et Gravmonument over Bondestandens Talsmand Drewsen.

Blandede Efterretninger.

Frankrig. Indenrigsministeren, Persigny, har udstedt et Cirkulære til Præfekterne, hvori disse paalægges at lede de forestaaende Valg til den lovgivende Forsamling saaledes, at denne i Ideer, Følelser og Interesser kan komme til at harmonere med Statens Overhoved. Da Statens Vel beroer herpaa, maa Regjeringen tage sig af de Vælgende, der ellers ikke kunde være istand til at udpege 262 Deputerede, som vare besjælede af samme Aand. Præfekterne skulle derfor underrette Vælgerne (i Nødsfald endog ved at opslaae Proklamationer) om hvilke Kandidater Napoleons Regjering ønsker valgte. Der skal ikke tages Hensyn til Kandidaternes politiske Anticedentia, naar de nu blot med Liv og Sjæl slutte sig til Præsidentens Politik; men derimod befales Valget af dem, der ikke ville hylde den, modarbeidet. Forøvrigt hedder det til Slutning, at Præfekterne Intet skulle foretage sig, hvorved Udøvelsen af den almindelige Stemmeret kunde hindres.

— Den forventede Presselov er ifølge Telegraphefterretning i B. H. udkommen den 18de ds. og indeholder følgende Bestemmelser: Til Udgivelse af Tidninger og periodiske Skrifter samt ved enhver Omskiftning af Eier, Redaktør og Gerant udfordres Autorisation. For de i Paris, Lyon og andre store Stæder udkommende Blade udfordres en Kaution af 50,000 Fr., for Blade i de mindre Stæder det Halve. Stempelafgiften, for hvilken udenlandske Aviser heller ikke ere fritagne, beløber sig for Paris og Versailles til 6 Cent. paa alle andre Steder til det Halve. Desuden indeholder Loven en Mængde Straffebestemmelser — deels om Fængsel, deels om Bøder. Tvende Domfældelser inden to Aar berøve et Blad Ret til at udkomme mere.

— Ved et Dekret har Præsidenten forordnet, at den 15de August (Napoleons-Dagen) alene for Fremtiden skal feires som Nationalfestdag, da de politiske Festdage (Februardagene) kun tilbagekalde Erindringen om den indre Tvedragt. — Et andet Dekret paabyder Oprettelsen af et eget Kunstmusæum i Louvre for alle de Gjenstande, der beviislig have tilhørt de forskjellige Suveræner i Frankrig. Ministeren for det Indre skal lade dem sammenskrabe i alle de offentlige Anstalter, hvori de ere adspredte. — Et tredie Dekret fastsætter Betingelserne for de til Kolonierne indvandrende udenlandske Kolonister samt ordner Politiforholdene der.

— Ved et Dekret af 13de forordnes, at Antallet af de Korps, der specielt ere bestemte til Tjenesten i Algier, skal forøges, og Antallet af de Regimenter, der sendes derover til kortere Tjeneste, formindskes. Foreløbig skal der dannes to nye Regimenter. Zuaver- og Spahi-Eskadronerne skulle forstærkes til mellem 175 og 200 Mand.

— Den lovgivende Forsamling skal først sammentræde i Maimaaned; Regjeringen kan før den Tid ikke blive færdig med de Sager, som den vil ordne paa egen Haand. — Listen over Regjeringens Valgkandidater er endnu ikke bekjendtgjort, dog nævnes allerede flere designerede Kandidater af Provindspressen.

— Berryer har skrevet til en Ven i Marseille, at han intet Valg agter at modtage, fordi han ikke øiner nogen Virkekreds for sig i den ny lovgivende Forsamling, der aldeles er berøvet politisk Liv. Brevet ender med de Ord: „Gud bevare vort Fædreland for den Skjændsel og de Lidelser, som jeg frygter forestaar det."

— I Provindserne cirkulere Petitioner, i hvilke der forlanges, at den arvelige Keiserværdighed ved et Senatkonsult skal gjenindføres og overdrages til Napoleons Familie. Forresten lader det til, som om Napoleon allerede er betænkt paa at indrette sin Hofholdning som Keiseren i gamle Dage.

— Ifølge La Presse har den nye franske Gesandt i Brüssel faaet Ordre til, af den belgiske Regjering at forlange Seiersmonumentet ved Waterloo borttaget. — Léon Faucher vil ikke, som man formodede, stille sig som Kandidat i Paris, men trække sig tilbage fra det offentlige Liv. — Alfred de Musset og Berryer ere valgte til Medlemmer af det franske Akademi istedetfor Dupaty og St. Priest.

— I Saone- og Loiredepartementet har man opdaget en hemmelig Krudtfabrik. Eieren var bleven forraadt af sin Kone, som han havde jaget fra sig.

— Et hemmeligt Bogtrykkeri i Paris giver for Nærværende Politiet nok at bestille. Da det ikke har kunnet opdages, troer man, at dets Lokale maa være i et eller andet aristokratisk Hotel. Man paastaar, at de orleanske Prindser skulle have organiseret dette Trykkeri, der synes beregnet paa at undergrave Napoleons Regjering. Alle Bladredaktioner finde dagligen i sine Brevkasser ny Skrifter, udgangne fra denne hemmelige Presse. Paa denne Maade kom de ogsaa nylig i Besiddelse af Joinvilles og Nemours Breve til Exekutorerne af L. Philips Testamente.

— Hr. Barante, henhørende til en af Frankrigs fornemste Familier og fordums Pair, har af Skinsyge skudt en Pistol af paa sin Kone, der blev farlig saaret.

England. Det hedder for vist, at en meget stærk Kanalflaade skal udrustes, for under Viceadmiral Cochranes Kommando i Sommer at krydse mellem Spithead, Plymouth og Queenstown.

— I Underhusets Møde den 16de Fbr. fremlagde John Russell Forslag til en Organisation af Landmilitsen, der skal bringes op til 120,000 Mand og aarlig rekrutteres ved Lodtrækning mellem Mandskaberne i 21 Aarsalderen.

— Hr. Layard, der har været ansat ved det engelske Gesandtskab i Konstantinopel, men især gjort sig bekjendt ved sine antikvariske Opdagelser i det gamle Niniveh, er bleven udnævnt til Understatssekretær i det udenlandske Departement.

Preussen. Voss. Zeit. meddeler, at Prindsen af Ligne er ankommen til Berlin med en egenhændig Skrivelse fra den belgiske Konge til Kongen af Preussen, i hvilken Skrivelse der skal være udtalt Frygt for en fransk Invasion.

Østerrig. Erstatningen til Rusland for den i Ungarn ydede Hjælp er ved en nylig afsluttet Traktat bestemt til 1,051,133 Gylden i Salt og 4,615,384 Gylden i rede Penge.

Sachsen. I andet Kammers Møde er et Forslag om Indførelse af Deportationsstraf antaget, uagtet Sachsen intet Sted har, hvorhen det kan deportere Forbrydere.

Fra **Schweitz** berettes, at den franske Regjering i en næsten truende Note ikke alene har forlangt de for Frankrigs Rolighed farlige politiske Flygtningers Udviisning, men ogsaa Indskrænkning i Pressefriheden i Schweitz.

— I Genf have Guldsmedarbeiderne, omtrent 400 i Tallet, vægret sig for at arbeide og indgaaet en Forening, hvis Fond dog kun beløber sig til 5000 Fr. Arbeidsherrerne skulle være blevne enige om ikke at opfylde Arbeidernes Fordringer og at forskrive Arbeidere fra Udlandet.

Belgien. I Omegnen af Lille skulle, ifølge Reisendes Beretninger i H. C., nogle Regimenter blive sammentrukne.

Italien. Den pavelige Regjering skal have isinde, ligesom i gamle Dage, at besætte alle Ministerier med Geistlige, og til saadanne skulle da alle Ministerier, der nu beklædes af Lægfolk, overgives.

— En elektrisk Telegraph er besluttet anlagt fra Alessandria over Casale og Vercelli til den lombardiske Grændse ved Novara.

China. Ved en Ildebrand i Hongkong ere henved 500 Huse ødelagte og 20—30 Børn omkomne i Luerne. — Oprørerne skulle i den sidste Tid have gjort ringe Fremskridt. — Overkommandoen over de keiserlige Tropper er nu overdragen til Generalgouvernør Sy, der skal have optaget et stort Laan hos Kapitalisterne i Kanton. Premierministeren Saihangah er bleven afsat formedelst sine usande Beretninger om de keiserlige Troppers Fremgang mod Oprørerne, og har erholdt allernaadigst Befaling til at hænge sig.

Nordamerika. Det synes at lakke mod Enden med Rosas's Herredømme i Buenos Ayres. General Urquiza er, efterat en brasiliansk Division er stødt til ham, den 24de Decbr. gaaet over Parana. Mancillas, en Svoger til Rosas, søgte forgjæves at forhindre Overgangen; det meste af hans Korps gik over til Urqviza. Denne beredte sig til at rykke frem mod Bueonos Ayres. Provindsen St. Fé har erklæret sig for ham. Rosas koncentrerede sin hele Troppestyrke ved Santos Lugares for at vente Fienden; hans bedste Officierer have forladt ham, og blandt Folket i Buenos Ayres skal der være Misstemning imod ham. Man ansaa det for tvivlsomt, om han vilde gjøre alvorlig Modstand eller flygte ombord paa det engelske Krigsskib Locust, der er stillet til hans Disposition.

Ledige Embeder og Bestillinger.

Det norske og svenske Konsulat i Rom, der tidligere har været kundgjort ledigt uden at nogen Ansøger har meldt sig.

Den administrerende Direktørpost ved Kreditkassen med Løn 400 Spd, foruden noget Uvist. Der stilles Kaution for 2000 Spd.

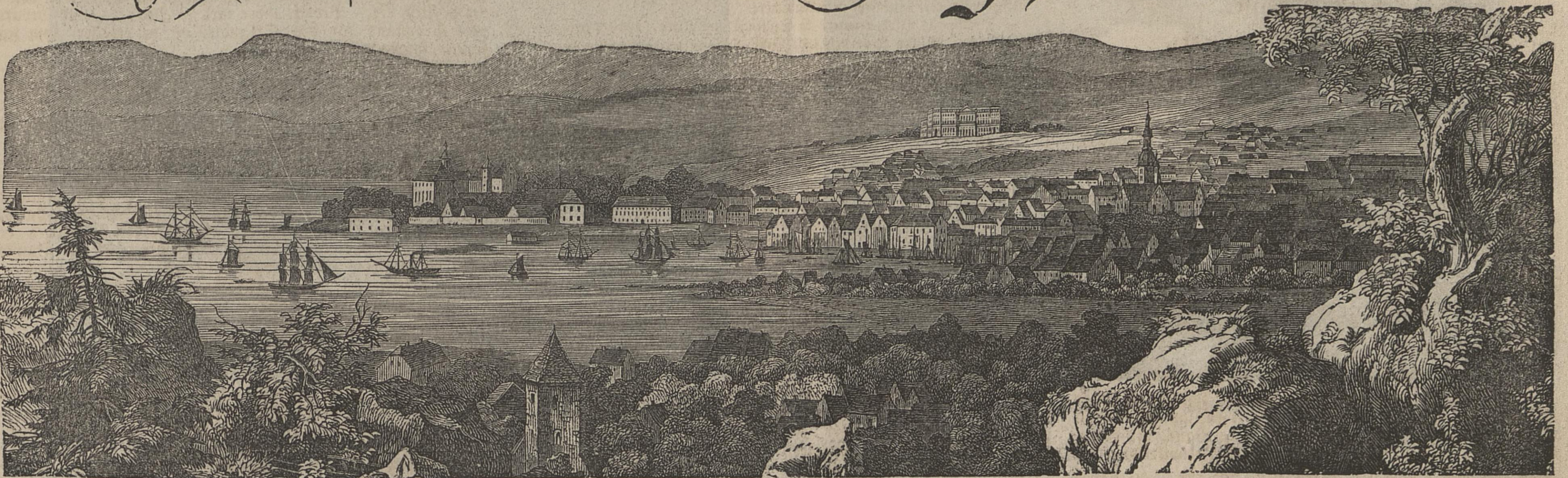
En Politibetjentpost paa Horten med aarlig Løn 120 Spd.

En Omgangsskolelærerpost i Ski Sogn, Kraakstad Pstg. med 30 Spd. Løn, fri Kost m. m.

Underbrandmesterposten i Christiania med aarlig Løn 100 Spd.

Christiania. Trykt i A. W. Brøggers Bogtrykkeri.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 23. | Udkommer hver Løverdag Aften. | **Christiania den 6te Marts 1852.** | Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. | **I. Bind.**

Indhold.

St. Michaels Kirke i Bjerget.

(Af A. Munch.)

For et Par Aar siden drog jeg ved Midsommertide opad den skjønne Nordsjø, dette mægtige, fjordlignende, tre Mile lange Vand, som i sit Skjød optager og forener de fleste af Thelemarkens utallige Vasdrag. Veiret var varmt og stille, og det gik kun langsomt med Roeningen henover den blanke Vandflade, hvori Næs efter Næs, grønne Marker og sorte Klippevægge speilede sig, men vi beklagede ikke denne Langsomhed, der gav os Anledning til at betragte de skjønne Bredder mere i Mag, end de ville kunne gjøre, som herefter fare Søen op med det ny anskaffede Dampskib. Det var en bestandig Afverling: snart passerede vi trange Sunde, som i en Elv, snart udvidede Søen sig til brede Bækkener med fjerntblaanende Kyster; snart traadte et skarpt, nøgent groteskformet Klippeforbjerg os imøde, snart hævede sig runde, med Naaleskov begroede Koller, snart skraanede blide grønne Enge ned mod Vandspeilet, besatte med lyse Løvtræer og røde, velbyggede Bøndergaarde. Et staaende Træk midt i Afverlingen var det dog, at det især var den vestre Kyst der frembød de mildere, dyrkede Strøg, medens den østre viste sig som en næsten uafbrudt Række af vilde, mørke Klipper. Paa denne haarde Side var det vi, da vi fra Fjærestrand vare komne en tre Fjerdings Vei op i Søen, fik Øie paa et sort Hul midt oppe paa en uhyre, glat Fjeldvæg, der styrtede sig lodret ned mod Vandet. Vi spurgte Roerskarlene om hvad dette var for en Aabning i Fjeldet, og de svarede med en Tone af Forundring over vor Uvidenhed: „Aa, det er jo Mikkelskirken." Nu erindrede vi ogsaa at have læst eller hørt tale om denne mærkelige Hule, der i den katholske Tid havde været benyttet til Gudstjeneste og søgt som Valfartssted. Vi fik nu ogsaa Lyst til at foretage en Valfart derop, og da Baadsfolkene ikke havde noget imod at gjøre denne lille Afstikker, glede vi snart henimod den steile Fjeldvæg, der truende taarnede sig op af de stille Vande. Jo nærmere vi kom, des tydeligere saae vi Kirkehulens regelmæssigt bueformede Portal aabne sig høit oppe i Fjeldet, men des vanskeligere blev det os ogsaa at begribe, hvorledes vi skulde komme derop ad den glatte Klippevæg, hvor knapt en Revne eller Afsats antydede Tilværelsen af en Sti. Dog, hvor de Andægtige i Fordumsdage skareviis stege op, der maatte vel ogsaa vi kunne vinde frem; den ene af Roerskarlene forsikkrede os ogsaa, at han flere Gange havde ført Reisende derop, og at Tingen ikke var saa slem, som den saa ud til. Da derfor Baaden var lagt til ved den smalle Strandstrimmel lige under Fjeldvæggen, begyndte vi trøstig Opstigningen, idet vi fulgte de tydelige Spor af hvor Menneskefødder havde slidt Stenene før. Det gik opad i Zikzak sikkert nok i Førstningen; der var altid en Afsats at finde Fodfæste paa og en Busk eller en Klipperevne at gribe fat i; men da vi kom længere op i Høiden (Hulens Aabning er over 200 Fod over Vandfladen) var det ikke nogen behagelig Følelse der betog mig, naar jeg saae Søen blinke i Dybet lige under mig, medens jeg klamrede mig fast til den bratte Fjeldside og lod den ene Fod prøvende svæve om efter et nyt Fæste — der behøvedes virkelig al Villieanstrængelse for ikke at lade Svimmelheden faae Overmagt. Saa besværlig, om ikke farlig, denne Sti nu er, saa troer jeg dog ikke den har været mere banet i den Tid Hulen benyttedes til Gudstjeneste; isaafald maatte man vel endnu see Spor af Murværk eller af i Klippen udhuggede Trin, hvilket ikke er Tilfældet; netop Opgangens Vanskelighed har vistnok været en Betingelse meer for denne Kirkes Hellighed og forhøiet Fortjenesten ved at besøge den. Hvad der for den af blot Nysgjerrighed drevne Besøger nu synes ubekvemt og ængstende, har havt en ganske anden Virkning paa den troende Pillegrim, der steg op her forat gjøre Bod eller forat lette sit betyngede Sind; — for ham har denne legemlige Anstrængelse medført en egen Lyst, og Svimmelhedens forvildende Dæmon har ikke kunnet nærme sig hans til et eneste Maal ganske henvendte Sjæl.

Endelig vare vi naaede op til Randen af Hulen, og traadte ind under den høie, dunkle Hvælving, hvorom efterstaaende Tegning giver et nogenlunde Begreb. Den er ved Indgangen 5 a 6 Alen høi, men tiltager indenfor betydeligt i Høide, indtil den atter sænker sig sammen ved Baggrunden; Bredden er fra 6 til 8 Alen og Dybden indad udgjør 40 Alen, med ujævn opstigende Sandbund. Man seer altsaa, at det er et ganske anseeligt Rum, ved sin Høihed og Mægtighed vel skikket til at vække og nære alvorlige Følelser hos Betragteren. Da vi kom lige ind fra det blændende Sollys udenfor, forekom der os først at herske dyb Dunkelhed derinde, men eftersom vore Øine vænnede sig til Omgivelserne, bemærkede vi snart, at der gjennem den temmelig høie Indgangsbue faldt Lys nok ind i Hulen, til her naturligt at udbrede den dæmpede, mystiske Belysning, som ellers i katholske Kirker pleier at frembringes ved kunstige Midler, som ved malet Glas eller skyggende Piller. Der var kjøligt, men tørt derinde, en behagelig Luft og en velgjørende, høitidelig Stilhed herskede i denne Fjeldkirke midt mellem Sø og Himmel. Deiligt saa det ud, naar vi stod derinde og saae Søen og det fjerne Landskab ligeoverfor tindrende i Sollyset, omsluttet og hævet af den mørke Indgangsbue som af en Ramme. Denne magiske Udsigt er ellers det eneste Prægtige, der nu er at see i Hulen; vendte vi os om og saae ind mod Baggrunden, hvor Alteret engang straalede med sine gyldne Prydelser, sine Lys og sine Votivtavler, da var Alt nu der mørkt og tomt; en høi Sandhob bedækker den inderste Ende af Hulen; maaskee derbag kunde findes Spor af Altar eller Sakristie, om man fik Sandet ryddet bort. Den [illegible]udrede, sortgraae Hvælving er uden Stalaktiter, temmelig jævn og regelmæssig, som var den tilhugget ved Menneskehænder, hvilket vel ogsaa for en Deel kan være Tilfældet, idet man lidt efter lidt kan have udvidet den her oprindeligt forefundne Hule. Fra hvilken Tid og hvor længe den har været benyttet til kirkeligt Brug, derom beretter Sagnet Intet. Vor fortjente Oldgransker Chr. A. Lange har i en Notits i det sidstudkomne Bind af det kgl. danske Oldskriftsselskabs Annaler samlet Alt hvad man veed om denne Hule i antikvarisk Henseende. Deraf fremgaar, at det engang gjængse Sagn om at den allerede i Hedenoldet af de første Christne skulde have været benyttet som et skjult Sted for Gudstjeneste, mangler al paalidelig Grund; det Eneste man med Vished veed om Mikkelskirken er, at den i den katholske Middelalder har været indviet til Erkeengelen St. Michael, hvis Dyrkelse, uvist af hvad Grund, fortrinsviis pleiede at skee paa høie Bjerge og i Huler; samt at den, som andre Lovekirker, har havt sit særegne Gods, doteret ved fromme Gaver og Sjælebod. Saaledes findes i Biskop Øistein af Oslos Jordebog optegnet, at ved Aar 1398 eiede Mikkelskirken, foruden Gaarden Gisholt i Mælum Sogn (paa hvis Grund den er beliggende), ogsaa den nærliggende Gaard Dale, samt et Par Gaardparter oppe i Hitterdal, givne af en „Thord paa Amdal," samt af Biskop Øisteins Formand, Biskop Jon, som havde sit Hjemsted i denne Egn; desforuden gaves til Kirken Voxlys og andet løst Offer. Den har altsaa vistnok havt sin egen Præst, og været i stor Anseelse som Love- og Valfartssted. Nogen særskilt Legende fra denne Kirkens Velmagtstid veed jeg desværre ikke at meddele, hvormange Undergjerninger der end maa være skete — kun fra den allerede forladte Tid er jeg kommet over en simpel liden Historie, som jeg her vil fortælle, uden dog derfor at ville svare for dens antikvariske Ægthed.

Ogsaa i Egnen om Nordsjø blev Reformationen, som i det hele øvrige Land, indført næsten voldelig, ved et kongeligt Magtsprog, endnu før Almuen var forberedt paa eller ret modtagelig for den renere Lære. Kirkegodsets Seqvestration og vilkaarlige Fordeling til de Adelige og til Kongens Yndlinge bidrog ogsaa meget til at give den hele Reformations-Akt en verdslig politisk Charakteer og til at gjøre den forhadt hos Folket, der naturligt hang ved hvad der fra Arilds Tid havde været dem helligt og dyrebart, og som nu voldelig blev dem berøvet, førend de endnu kunde fatte det Bedre, som den nye spirituelle Troes Tjenere vilde sætte istedetfor den gamle Kirkes til Sandserne talende Institutioner. Som Følge deraf havde de første lutherske Præster en haard Stand, skjønt autoriserede af Magten. Almuerne holdt i Smug ved den gamle, forjagede Geistlighed og kunde ikke finde sig i at deres hellige Steder og Skikke nu pludselig blev erklæret for Djævelens Tilhold og Indskydelser. Denne kjæmpende Overgangstilstand mellem en gammel og en ny Tidsalder varede længe; intet Under derfor at mod Slutningen af det sextende Aarhundrede var det katholske Grundlag endnu stærkt hos Almuen; — blandt de høiere Stænder havde den ny Lære naturligviis fundet lettere Indgang, og var eneherskende. Paa denne Tid var Hr. Povel, efter sit Fødested kaldet Ringkjøbing, Præst til Solum og Mælum, det Sogn hvori Mikkelskirken er beliggende. Han var en gjæv og villiestærk Mand, kraftig baade paa Sjæl og Legeme; der sagdes, at han havde været Krigsmand, før han blev Præst, og at han kunde bruge Sværdet ligesaagodt som Bibelen. Nu var han ialfald en ivrig Kjæmper i sit aandelige Kald, og en utrættelig Opsporer og Forfølger af det katholske Væsens Levninger i hans Præstegjæld. I denne sin Iver var han ofte voldsom og hensynsløs, saa han ikke sjelden oprykkede Hveden med Klinten og saaede Had og Forstokkelse, hvor han skulde have virket med Sandhedens og Kjærlighedens overbevisende Magt; hans Almue frygtede ham derfor, og skjulte sit sande Sindelag for ham; men han meente det ærligt og godt med dem, og hans uforsonlige Iver mod hvad han kaldte den "babyloniske Skjøges Levninger", var ganske i den Tids Reformator-Aand.

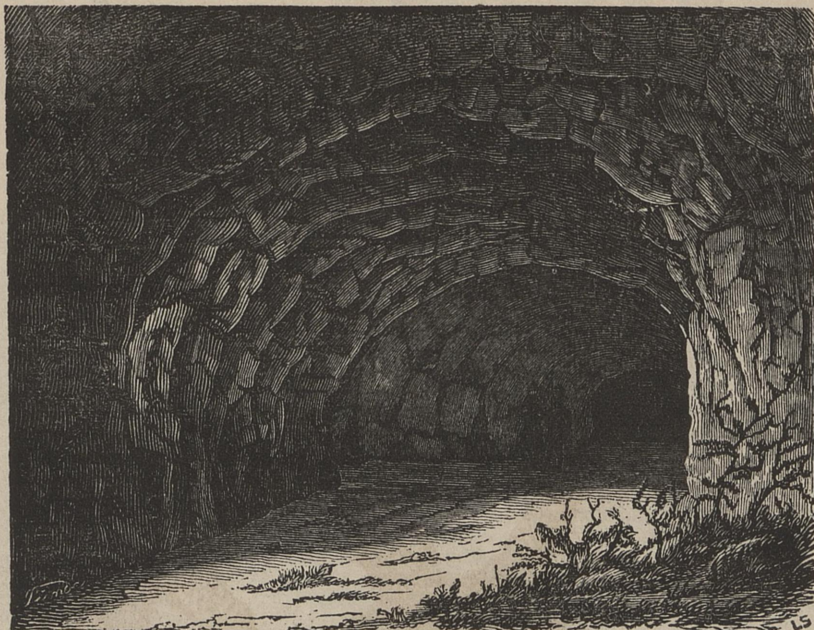
Den Levning fra Pavedømmets Dage, som voldte Hr. Povel største Forargelse, var dog Mikkelskirken. Vel var den forlængst berøvet sit Gods, dens Prydelser vare borttagne, dens Præst forjaget — men dens Ry for Hellighed og Underkraft bortveg ikke dermed, tvertimod syntes den nu meer og meer at blive det Yndlingssted, hvortil de omliggende Egnes Beboere ligesom hjemførte deres Kjærlighed til det Gamle. Hyppige Valfarter foretoges endnu derhen fra alle de omliggende Egne, ja langt oppe fra Fjeldstuen; Hr. Povel søgte at hindre dette paa alle Maader, ja paakaldte endog den verdslige Øvrigheds Hjælp for at standse dette Afguderiets Uvæsen, som han kaldte det; selv var han oftere oppe i Hulen, uddrev de Pillegrime han der maatte finde, og rensede den for de Kors og andre Erindringer, de Andægtige der havde ladet tilbage. Al denne Forfølgelse frugtede lidet, ja, som det ofte i saadanne Anledninger pleier at gaae, forøgede den meget mere Lysten efter det Forbudne. Aldrig havde Hulens Anseelse været større end just nu, man fortalte den ene Underhistorie om den efter den anden; saaledes vilde mange om Natten Forbiroende have paa visse Helligaftener seet en lys Glands udstrømme fra den tomme Hule, og hørt sød Sang derinde; det var da de hellige Afdødes Sjæle, som der holdt Høitidsmesse, saa gik Sagnet. Denne sidste Historie bekræftedes af altfor mange Vidner, til at den ganske kunde forkastes. Hr. Povel havde selv endnu ikke seet dette meget omtalte mystiske Lys fra Hulen, uagtet han ofte foer ved Nattetid paa Fjorden, og han benægtede det derfor indtil videre, men sagde kun, at hvis endog saa var, at man saa Lys i Hulen ved Nattetid, saa kunde jo dette meget godt forklares paa en naturlig Maade. Derimod forsikkredes da af Alle som Een, at intet Menneske nogensinde havde vovet eller vilde vove sig op til Mikkelskirken om Natten — da maatte Aanderne have den i Fred. Hr. Povel græmmede sig meget over denne Overtroens Tilvæxt, og søgte kun efter Leilighed til at opspore dens Grund. Den udeblev heller ikke. En mørk Høstnat foer han fra Holden, hvor han havde besøgt en Embedsbroder, ned ad Søen til sit Hjem; han sad hensjunken i Tanker i Bagenden af Baaden; pludselig mærkede han, at de ensformige Aareslag ophørte, og saa med Forundring og Harme Roerskarlene falde paa Knæ i Baaden, og korse sig, idet de mumlede Bønner. Han saa nu om sig for at opdage hvad der kunde være Aarsag hertil, og see! — Baaden befandt sig just midt udenfor Mikkelkirkens Fjeldvæg, og fra Hulen udstrømmede virkelig et klart Lysskin, der hævede i en lang Stribe henover de sorte Vande.

Begjærlig efter at udforske dette Særsyn, som han saa beleiligt var kommet over, reiste nu Præsten sig, og befalede Baadsfolkene at roe ind til Strandbredden under Fjeldvæggen, han vilde strax derop. Men han traf paa en Hindring just lige for sine Ønskers Maal: Roerskarlene vilde ikke adlyde. Præsten kunde siden gjøre med dem hvad han vilde, sagde de, men roe ind til Mikkelskirken nu, da det lyste saa underligt af den, det fik han dem ikke til for al Verdens Løn. Drevet af Harme og Iver vilde nu her Povel selv gribe Aarene, for at roe derind, men heri forhindrede de ham ogsaa ved atter at tage fat paa Roeningen og med stærke Aaretag, i skummende Fart at fortsætte Reisen ned ad Søen, ikke brydende sig om Præstens Trudsler, dem han, hvor stærk han end var, nu i det trange Fartøi og Ene mod Tre, ikke kunde give nogen legemlig Vægt. Skjønt dirrende af Vrede maatte han derfor nu sætte sig rolig ned igjen, og ufrivillig see paa hvorledes det lysende Skjær fra Mikkelskirken snart tabte sig i den hurtig voxende Frastand. For denne Gang nødtes han altsaa til at opgive sit Forsæt — heldigt nok for ham maaskee, trods al sin Ærgrelse; thi denne Nat var dog altfor mørk til at han lykkelig skulde have naaet Hulen ad den selv om Dagen farlige Sti, hvor godt han end kjendte den. Men nu havde han dog ialfald Vished om Lysningens Tilværelse, og han lovede sig selv, at han nøie skulde vogte paa, naar den atter viste sig, og da benytte Anledningen mere forberedt og bedre understøttet.

(Forts.)

Mikkelskirken, seet udad til Søen.

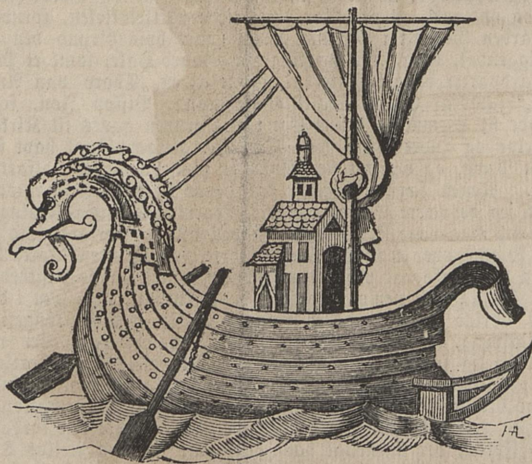
Mikkelskirken, seet indad.

Villjams-Festen i Falaise.

(Af P. A. Munch.)

Den 26de Oct. f. A. fandt en Folkefest Sted i Staden Falaise i Normandie, hvis Anledning ogsaa i flere Henseender er os Nordmænd interessant. Det var nemlig en Afsløring eller Indvielse af den her nedenfor afbildede Billedstøtte af Villjam Erobreren, Hertug i Normandie og Konge i England, som er fød i Falaise, og hvis Minde hans Byesbørn paa denne Maade have villet hædre. Villjams Erobring af England griber ei alene betydeligt ind i Nordens og især i Norges Historie; men han selv kan tildeels, endog efter hans egen Tilstaaelse, betragtes som vor Landsmand. Som bekjendt, nedstammede han i lige Linie fra Gange-Rolf, den første Hertug i Normandie, og Søn af den berømte Ragnvald Eysteinssøn, Jarl paa Møre, Stamfader for tvende mægtige Fyrste-Ætter udenfor Norge, nemlig de normanniske Hertugers og engelske Kongers gjennem Gange-Rolf, og de orknøske Jarlers gjennem hans anden Søn Torv-Einar. Gange-Rolfs Søn og Efterfølger var Villjam Langspade, hans Søn Richard den ældre, dennes Søn Richard den Yngre, og dennes Søn Robert med Tilnavn „Djævelen“, der med Herlev, en Kvinde af lav Herkomst, havde Sønnen Villjam, som paa Grund af sin Herkomst meget ofte nævnes med Tilnavnet Bastard. Endnu staar der en gammel Muur tilbage af Slottet Falaise, hvor hans Moder Herlev i Aaret 1027 skal have fød ham til Verden. Hans Fader døde 1035 paa en Reise til det hellige Land, som han foretog for at affsone sine Synder; allerede før sin Afreise havde han i en Forsamling af sine Vasaller ladet den syvaarige Villjam anerkjende som sin Søn og Arving. Da Villjam var bleven voxen, begyndte han alvorligt at beskjæftige sig med Tanken om at erobre England, hvortil han paastod etslags Arveret, fordi den normanniske Jarle-Æt og den engelske Konge-Æt ved Giftermaal vare beslægtede. Richard den ældres Datter Imma havde været gift først med Kong Adhelred, siden med Knut den store; hendes Søn med Adhelred var Edvard, kaldet Confessor, med Knut Sønnen Hardeknut, efter hvis Død 1042 Edvard Confessor, der selv havde været opdragen i Normandie, besteg Englands Throne, og indførte normanniske Skikke og Sæder, og normannisk Sprog ved Hoffet. Villjam gjorde ham et Besøg, blev venskabeligt modtaget, og fik, som han siden paastod, udvirket, at Edvard gjorde et Testamente, hvorved han bestemte ham til sin Efterfølger. Villjam havde imidlertid en farlig Medbeiler til Englands Throne i den mægtige Jarl Harald Godvinsøn, Kong Edvards Svoger; men ved en forunderlig Tilskikkelse hændte det sig, at Harald paa en Seilads langs Englands Kyst ved en Storm blev dreven over til Normandie, hvor han faldt i Villjams Hænder, og af denne blev tvungen til at sværge en høitidelig Ed, hvorved han frasagde sig alle Fordringer paa Englands Throne. Denne Ed hindrede ham dog ei, da Edvard Confessor var død 5te Januar 1066, fra at bestige Thronen, hvortil Folkets eenstemmige Ønsker kaldte ham. Da Villjam erfarede dette, fortæller en gammel Krønikeskriver, skulde han just paa Jagt i Rouvrai-Skoven; men nu slængte han Buen til en af sine Mænd, vendte tilbage til sit Slot og begyndte at gaae op og ned ad Salsgulvet, klemmende Tænderne sammen; han kunde ikke staa stille paa noget Sted, og ingen af hans Mænd vovede at tale til ham. Men han udrustede sig nu alvorligt for at tage England med Magt. I henimod 8 Maaneder lod han Skibe bygge i Havnen ved Dives, og heller ikke forsømmede han, som det synes, at knytte gode Forbindelser. Haralds Broder Tosti, misfornøiet med at han selv ikke var bleven Konge, havde, efter forgjæves at have opfordret den danske Konge Sven til at bekrige Harald, begivet sig til Norges Konge Harald Haardraade, der villigen lyttede til hans Opfordringer, og udrustede i Hast en af de største Flaader og Hære, der nogensinde er udgaaen fra Norge. Det er næsten nødvendigt at antage, at Harald Haardraade og Villjam maa have sluttet etslags Forbund med hinanden, skjønt vistnok, efter hvad man kjender til begges Charakteer, i den Tanke, siden at overliste hinanden. Saaledes som det gik, fik Villjam den hele Fordeel; thi Harald Haardraade, som først landede i England og i Hast besatte den nordlige Deel, var allerede i og for sig en Fiende, der kunde give Harald Godvinsøn nok at bestille. Vel faldt han i det blodige Slag ved Stanfordbridge, 25de September 1066, men denne Seir kostede Harald Godvinsøn saa meget, at han nu forholdsviis maatte blive lettere at overvinde for Villjam, der paa samme Tid afseilede fra St. Valéry ved Somme med 907 større og 2000 mindre Skibe og 60,000 Krigere og landede ved Pevensey i Sussex den 28de September. Harald Godvinsson ilede, ham imøde, og den 14de Oktober stod det afgjørende Slag paa Sletterne ovenfor Hastings; det varede fra Kl. 3 om Morgenen til Solens Nedgang og endte med den engelske Hærs totale Undergang. Harald selv faldt med to af sine Brødre og 30,000 Mand, og Seiren, siger en Krønikeskriver, forundte Gud Normannerne for det engelske Folks Synders Skyld. Fra Hastings marscherede Villjam mod London, Folket underkastede sig, og Juledag samme Aar kronedes han af Erkebiskoppen i Canterbury som Englands Konge. Hvorledes han beherskede England i 21 Aar, indførte det normanniske Lensvæsen og det normannisk-franske Sprog, er almindelig bekjendt, saavelsom hvor haardt hans og Normannernes Herredømme trykkede Landet. Men mindre bekjendt er det, hvorledes han, endog som Englands Konge, satte sin Ære i at nedstamme fra Norge. Under de senere angelsaxiske Konger havde saa mange Danske og Nordmænd bosat sig i det nordostlige England, at denne Deel af Landet havde næsten udelukkende dansk-norsk Befolkning og sin egen nordiske Lovgivning. „Da Kong Villjam“, hedder det i en ældgammel Optegnelse, „hørte, at der blandt de øvrige Love i Riget ogsaa var en Lov for de Norske og Danske (lex Noricorum et Danorum) i Norfolk, Suffolk, Cambridgeshire og Deira, satte han mest Priis paa den, og bød at den skulde gjelde over hele Riget, angivende som Grund, at hans og næsten alle de normanniske Baroners Forfædre vare Nordmænd, og i Fortiden komne fra Norge. Derfor vilde han, fremfor de øvrige Love i Riget, helst følge hine, især da de ogsaa vare dybsindigere og honettere, end alle de øvrige.“ Siden gav han dog efter for Englændernes Bønner, og forskaanede de engelske Distrikter for den nordiske Lovgivning, som han i sin første Iver vilde have paatvunget dem. Men desuagtet udøvede de nordiske Institutioner, som Normannerne medbragte, en indgribende Virkning paa hele den engelske Statsforfatning, og have i en væsentlig Grad bidraget til at frembringe den heldige Blanding af Aristokrati og Demokrati, af Konge- og Folkemagt, der har givet den en saa høi Grad af Fasthed og Sammenhold. Dette ere ogsaa Englænderne sig beviste, og det engelske Aristokrati sætter endnu, som Villjam fordum, sin Ære i at nedstamme fra de Nordmænd, som erobrede Normandie.

Om Villjams Tog til England har man endnu et i sit Slags næsten eneståaende Mindesmærke, nemlig et stort Tapetseri, hvor den hele Begivenhed er fremstillet i en Række af Tableaux, ved Broderi med farvet Uldtraad paa hvid Bund. Tapetseriet opbevares endnu i Bayeux i Normandie, og siges at være et Arbeide af Villjams Hustrue Mathilde; efter andre skal det skyldes hans Sønnedatter, Keiserinde Mathilde; men i alle Fald maa det ansees som næsten samtidigt med den Begivenhed, det fremstiller, og det indeholder uskatteerlige Oplysninger med Hensyn til Dragter, Vaaben o. a. d. Det begynder lige fra Harald Jarls uheldige Fart til Normandie; fremstiller siden Udrustningerne, Slaget o. s. v., altsammen raat og som det fra hiin Tid er at vente, men derfor ogsaa desto mere ægte. Som Exempel meddele vi her Afbildningen af Villjams Skib, i hvilket vi strax gjenkjende vore Forfædres Drageskibe.

Ved Festen i Falaise havde et talrigt og glimrende Publikum samlet sig, Præfekten i Departementet Calvados, Repræsentanterne for dette Departement, Abbé Pétiaux, Storvikar for Biskoppen i Bayeux, der udførte Invielsesakten. Guizot var af Mairen i Falaise specielt indbuden, og optraadte blandt Fest-Talerne. Hans Tale, der ofte afbrødes af stormende Bifald, lyder saaledes:

„De giver idag, MHrr., et sjeldent Exempel paa en lang og tro Erindring gjennem Aarhundreder. Det er nu snart 800 Aar siden Kong Villjam døde her, saa sørgelig forladt, i dette Normandie, som han havde gjort saa stort. I Rouen, hvor han døde, havde man stor Møie med at finde nogle Tjenere til at bevogte hans Lig og ledsage hans Ligkiste; i Caen, hvor han blev begraven, fik man med stor Møie nogle faa Fod Jord til at lægge ham i. Idag give I Fyldest for denne Samtidens Kulde; ved Eders udholdende Omhu og ved en udmærket Kunstners Talent reiser Kong Villjam sig atter i sin Fødeby: Falaise gjengiver ham, efter otte Seklers Forløb, den Ære, den af ham har modtaget.

„Det er smukt at vise en stor Mand Retfærdighed. Ikke mere efter Døden end i deres levende Live skal man smigre store Mænd; deres Feiltrin, deres Mangler, deres Laster, deres Forbrydelser, bør, hvis de have gjort sig skyldige deri, drages frem for Lyset og strengt straffes. Det er Historiens Ret og Pligt. Men naar denne retfærdige Strenghed engang er fyldestgjort, naar det Onde engang er erkjendt og behandlet som det bør behandles, vil dog Manden, hvis han isandhed har været stor, staa som stor midt imellem sine afslørede Ufuldkommenheder. Og da er det ogsaa en Pligt at beundre og med Glands at hædre hans Minde; thi de store Mænd skabe Folkenes Ære, om de end have været deres haarde og dyrekjøbte Herrer.

„Villjam var isandhed en stor Mand; og hvis Fyrsternes Storhed maales — og den maa saaledes maales — efter Vanskeligheden af Bedrifterne og Vigtigheden af Resultaterne, da gives der ikke Mange, der overgaae ham.

„Erindrer Dem, MHrr., en i vore Tider, under vore Egne udført Bedrift, Erobringen af Algier 1830. Her handledes om at indskibe og bringe over til den anden Kant af Middelhavet en Armee paa 30,000 Mand, for at faae retmæssig Satisfaktion af en Barbar. Hvilke uhyre Forberedelser! hvilken Omsorg! hvilke Anstrengelser! hvilke mægtige Midler, udfoldede af vor mægtige Civilisation! Og alt dette ansaaes nødvendigt: saa vanskeligt betragtede man Foretagendet. Og paa Prøvens Dag blev intet af alt dette befundet overflødigt for at sikre et godt Udfald. Og Foretagendets heldige Udfald har skabt Anførerens Hæder.

„I det 11te Aarhundrede, da man neppe var kommen ud over den barbariske Tilstand, uden noget af de Midler, Civilisationen og Videnskaben nu give os, see vi Hertug Villjam samle, indskibe, overføre til hiinsides Kanalen, og landsætte paa fiendtlig Grund meget mere end 30,000 Mand, og neppe landstegen at vinde Slag, at erobre et Kongerige.

„Saameget med Hensyn til Foretagendets Vanskelighed. Betragter nu Resultatets Storhed! Villjam har ei alene sat over Havet med en Armee paa skrøbelige Baade, han har ei alene erobret et Kongerige; han har gjort meget mere. Han har grundlagt en Stat. Han har paa fremmed Bund fast og varigt plantet sin Magt, sin Æt, nye Institutioner og et nyt Sprog, og hans Værk har vedvaret gjennem Aarhundreder og vedvarer endnu, thi endnu er det i Kong Villjams Sprog at man i Parlamentet taler til Englands ædle Dronning, og hun svarer.

„Vi have, MHrr., seet langt anderledes udstrakte, langt anderledes glimrende Erobringer, end Kong Villjams. Men de have forsvundet ligesaa hurtigt som de have været gjorte. Det er isandhed et Særsyn at see en Erobring, som grunder en Stat. Villjam har udrettet et saadant Værk. Han var i fuldkommen Harmoni med sit Aarhundredes Aand og vedvarende Interesser. Han havde ligesaamegen sund konservativ Fornuft som erobrende Geni.

„Vi have visselig, MHrr., Ret til at yde ham denne Retfærdighed; thi hans Ære har kommet os dyrt at staa. Den har været Aarsagen til denne Nationalkamp, som har vedvaret i over tre Aarhundreder mellem Frankrige og England, der brændte af Begjerlighed efter gjensidigt at beherske og undertvinge hinanden. Det er Villjam, som, ved at oprette utilstrækkelige og vilkaarlige Baand mellem to Folk, har gjort Begyndelsen til denne Fiendskabens Tidsalder og disse Krige mellem dem, der have vedvaret, indtil de ere blevne ganske løste fra Forbindelsen mellem hinanden indbyrdes.

„Vi ere som Seierherrer gangne ud af denne store Strid. Vi have efterhaanden gjenerobret alle Dele af vort Territorium og hæderlig sikret vor nationale Uafhængighed. Vi have for stedse drevet de normanniske Seierherrer tilbage til det af dem erobrede Land, hvor vi havde sendt dem hen. Denne Gestalt, der ei har sin Lige i Verdenshistorien, der paa eengang ligesaameget ligner en Engel, som en Helt, Jeanne d'Arc, har engang for alle tilintetgjort, hvad Villjam Erobrerens Efterfølgere have villet foretage med Frankrige. Og det er paa denne samme Jordbund, i den selvsamme By, Rouen, hvor Villjam døde, at den krigerske Jomfru med sin Martyrdom har beseglet sit Lands Befrielse.

„Men jeg vender Blikket fra Fortidens sørgelige og ærefulde Erindringer; jeg betragter nu kun os selv og vore egne Dages Historie. Ogsaa i vore Dage samle talrige Skibe sig ved vore Kyster og indskibe Folk i Tusindviis for at bringe dem til England. Er det en ny Krig, de ville bringe eller opsøge? Nei, Nei; det er Freden, som fører dem did og som bringer dem derfra; de søge hverken Eventyr eller Erobringer, de komme for at byde og modtage Panter paa gjensidigt Velvære. Samkvemmet mellem begge Nationer er nu ligesaa fredeligt, som hyppigt og livligt. Et Krystalpallads, hvor de komme sammen, en usynlig Traad, et Lyn, der gaar under Bølgerne, og som bringer fra det ene Folk til det andet Underretninger om deres gjensidige Fornødenheder og Tjenester: det er de Baand, der nu træde istedetfor dem, Villjam Erobreren havde villet knytte.

„Hvilket af begge Tidsrum, MHrr., er det lykkeligste? Hvilket af de tvende Skuer er det skjønneste? Visseligen, imellem disse Bekymringer og Ængstelser, som tynge paa os; i vor urolige og uvisse Tilstand, har dog vor Tid noget at

Billjam Erobrerens Rytterstatue i Falaise af L. Rochet.

være stolt af, noget, hvortil den kan knytte Forhaabninger. Naar blot ikke vort Haab og vor Stolthed styrter os i en daarlig Hovmods Indbildninger og Urimeligheder, kunne vi med god Føie tale om vor Civilisations Velgjerninger og Underværker; naar blot ikke vor Civilisation selv vil være et Krystalpallads, som man beundrer og som med eet forsvinder, og at man ei kan sige om den med den store normanniske Digters Ord:

og medens den som Glasset skinner,
den og er skrøbelig som Glas —

„Jeg vil ikke, MHrr., i denne Festens Stund, komme med bedrøvelige Ord; dog haaber jeg De, MHrr., ville tilgive mig, at jeg udtaler en Følelse, der sikkerligen deles af alle fornuftige Mænd og veltænkende Folk. Naar man er dreven ud paa det store Ocean, og af voldsomme Storme, hjælper det lidet at have et smukt, veludrustet, rigeligt forsynet og med flinke Folk bemandet Skib. Der udfordres og, ja der udfordres især, at Mandskabet er enigt, og at Skibet har stærke Ankere; thi deraf er Frelsen isandhed afhængig. Lader os derfor fremfor alt være enige, MHrr.; lader os forresten gribe Samfundets faste Ankere, og tilsammen hefte os ved dem. Gud vil give os Frelsen, dersom vi gjøre hvad der behøves til at fortjene den."

Billedstøtten, af hvilken vi her meddele en Afbildning, er af Bronce, og forestiller Helten med den Fane, Pave Alexander II havde givet ham, imod Løfte om at gjøre England skatskyldigt under Pavestolen. Om Halsen bærer han de Reliqvier, paa hvilke Harald tilsvor ham Eden. Kostumet følger nøie Afbildningen paa Tapetet.

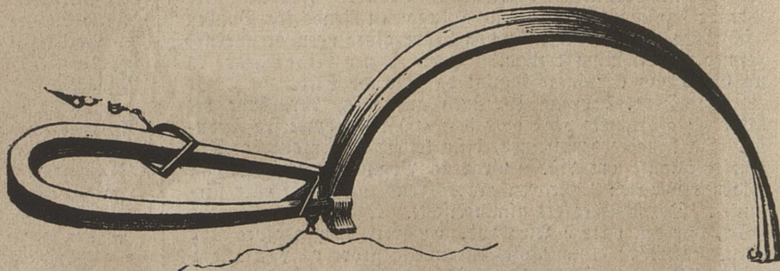
Dagen efter (Mandag d. 27de) var der foranstaltet Folkeforlystelser, Fyrværkeri og en Illumination af det gamle Slot i Falaise.

Ulvejagt og Ulvefangst.

(Af P. Chr. Asbjørnsen)

III.

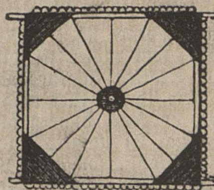
Ulvefangst med Sax.

Ulvens omstreifende Levemaade, dens mindre fine Lugteredskaber, formedelst hvilke den ikke, saaledes som Ræven, har Evne til i det Fjerne at veire sit Bytte, og lang Vei følge dets Spor, men maaskee dog mest dens Trang til større Rov og deraf følgende Ligegyldighed for de mindre Smuler, som Ræven omhyggelig opsøger, ere de Aarsager, der gjøre Ulvefangst med Sax mindre heldig, hvorimod Saxen, naar den rigtig behandles og udlægges, vist af alle Midler til at fange Ræv med, er det mest hensigtsmæssige. I de svenske Lapmarker, hvor Ulvene og andre Rovdyr under Lappernes Vandringer følge efter deres Reenhjorde, benytter man sig baade meget og med Held, af denne Fangemaade; dog benytter man ikke dertil almindelig Sax, gildret med Lokkebede, men af Fodsax eller Trampsax (Traak- eller Trædesax), hvoraf W. Wrigth efter sin Reise i Lapland har givet en Beskrivelse. Ulvesaxen, der anvendes til Ulv, Jerv, Ræv og Fjeldræv, (Fjeldrakke), maa, skjønt den veier 26 Pund, dog med en Lænke fæstes til en Stok af 3 Alens Længde og betydelig Tykkelse, hvis den ikke skal bortslæbes og baade Dyret og Saxen tabes ved indtræffende Sneefog. Saxens Fjær er af $13\frac{1}{2}$ Tommes Længde; Bøilerne ere fra Fjæren til Forskruen 18 Tommer og 10 Tommer høie. Fangsten anstilles alene om Vinteren, naar der er falden Snee. Saxen udlægges der uden „Bede" paa saakaldt „Traak". Paa de Veie, hvor Lappen seenhøstes vandrer med sine Rener fra Fjeldene, er Fangsten sikrest. Naar Saxen er spændt, og en stærk Traad er fæstet i Laasens Hage, og med den anden Ende i Forskruen, hvorved Bøilerne forenes, lægges Saxen over et Ulvespor; i Sneen graves der nu et Hul, der er noget mindre end Omkredsen af Bøilerne; over dette Hul lægges Saxen og et meget tyndt Bræt over Gildretraaden. Derpaa bedækkes Saxen med Snee, og et Spor dannes i det borttagnes Sted. Paa de omtalte Veie stryger der altid forskjellige Rovdyr. Nærmest efter Reenhjorden følger den dristige Ulv, som nu og da kniber sig en Reenkalv eller en gammel Reen, der har forvildet sig fra Hjorden; derpaa kommer den snaale Jerv og efter denne Mikkel selv, som ved sin List tager sin Deel af det Bytte, hans værdige Forgjængere have erobret med Magt. Sidst kommer Fjeldrakken med Haab om at faae opsamle de Smuler, der falde af ved disse Herrers Bord. Sædvanlig udlægger man flere Saxe paa samme Vei i en Afstand af $\frac{1}{8}$ til $\frac{1}{4}$ Miil fra hverandre. Den Sax, som Ulven hændelsesviis undgaaer, kan muligens blive et Baghold for en af Følget. Fig. 1 fremstiller en saadan Sax. Vil man til Ulv benytte Sax med Lokkebede, bør Saxen have stærkere Fjær end den almindelige Rævesax. Man bruger ogsaa paa Ulvesaxen at gjøre Bøilerne mere halvcirkelformige, saaledes at disse, naar den er spændt, danne næsten en Cirkel, og ikke som Rævesaxens udspændte Bøiler, en Oval. I Mangel af en saadan Sax kan man vel ogsaa bruge en god Rævesax; men man bør dog fæste en tung Steen fast ved Fjæren, for at Ulven ikke skal kunne gaae saa langt bort med Saxen, at man ikke faaer fat paa nogen af dem. Denne Forsigtighedsregel er ogsaa nødvendig med den større Ulvesax, ifald der ei findes sikker Sporsnee. Ulvesaxens Smøring, Udlægning og Behandling stemmer forøvrigt aldeles overeens med Rævesaxens, hvorom vi komme til at tale senere hen. Dog benytter man til Lokkebede med mest Fordeel Hoveder af mindre Dyr, saasom Katte, Harer osv, eller ogsaa et Stykke halvraaddent Kjød, hvoraf man slæber og kaster mindre Stykker rundtomkring Stedet. Undertiden lader vel Ulven sig fange i Rævesax paa almindelig Bede, men som vi ovenfor have nævnt bryder den sig ikke meget om Smuler. Fanges den i saadan Sax, er det sædvanlig med det ene Forbeen, den bliver siddende fast, thi med dette søger den at kradse Beden til sig. En passende Plads til at udlægge Ulvesax bør man søge i en Egn, hvor Ulvene pleie stryge om, eller opholde sig i længere Tid. Jo flere Saxe man kan udlægge og have Tilsyn med, desto fordeelagtigere Fangst kan man vente sig.

IV.

Ulve-Stue eller Grav.

Fangsten i Grav eller Ulvestue er maaskee den ældste af alle Fangemaader. Inden Krudtets Opfindelse og Anvendelsen af Skydegeværet fandtes der vist ikke nogen sikrere Maade til at fange de større Dyr, som med den Tids upaalidelige Vaaben ikke kunde angribes uden altfor stor Fare for Angriberen. Man veed, at i de Lande, hvor Ildgeværer ere mindre bekjendte eller idetmindste vanskelige at erholde, betjener man sig endnu af Grave til at fange Flodheste, Elephanter m. fl. større Dyr. Her ville vi imidlertid ikke indlade os paa nogen historisk Undersøgelse af denne Fangemaades Alder og dens Forandringer gjennem forskjellige Tider, men indskrænke os til

at beskrive, hvorledes saadanne Grave indrettes i vore Tider.

Pladsen til at anlægge Ulve-Grav paa bør vælges paa en Mark af stor Udstrækning, der er fri for Skov, Busker, større Skiegaarde, og have en saadan Beliggenhed, at Regnvandet rinder af, og Jorden omkring Graven snart tørres. Herved har man ogsaa den Fordeel, at der mindre let samler sig Vand i Graven, som i dette Tilfælde vilde blive ubrugelig. Lader det sig gjøre, bør man ogsaa tage Hensyn til Jordsmonnet. Sandblandet Jord eller reen Sand er bedst. Den letter Arbeidet, naar man skal optage Graven, og bevirker, at den bestandig holder sig tør, hvorved ogsaa Træværket holder sig længere, uden at raadne. Leerjord er mindre hensigtsmæssig, da den foraarsager mere Arbeide ved Gravningen og sjelden er fri for Vandaarer, der oftest, til Skade for Eieren, forvandle Graven til en Brønd. For at aflede Vandet har man foreslaaet at anlægge en Rende fra Bunden af Graven. Dette lader sig dog neppe gjøre uden at anvende formegen Bekostning derpaa. Bedre bliver det at grave en ny Grav paa et mindre fugtigt og sidlændt Sted.

Det Sted, hvorpaa Ulvestuen anlægges, bør, hvor det lader sig gjøre, ikke være over 3 a 400 Alen borte fra Fæhuset. Jo længere den fjernes, desto lettere vækker den hos Dyrene Mistanke om List. Gravens Bygning*) udføres paa følgende Maade: Graven graves rund, ottekantet eller fiirkantet. Det sidste er det almindeligste. Naar Graven er opkastet, bør den være 5 Alen dyb, og hver Side udgjøre $4^1/_2$ Alen. Derefter sammenføies 4 temmelig grove og paa alle 4 Sider tilhuggede Stokke til en Ramme, der nedlægges paa Bunden af Graven. Hver Side af denne Ramme bør udvendig være $4^1/_2$ Alen. Naar denne Ramme er nedlagt, lægger man Bunden af kløvede Stokke, eller endnu bedre af Rullestene. En lignende Ramme lægges over Graven saaledes, at dens Hjørner komme til at svare til den underliggendes. De noget længere Ender af Stokkene, der danne denne Ramme, nedgraves i Jorden, saa at den kommer til at ligge jævnt med Jorden, der omgiver Graven. Derpaa forsynes den med Vægge af kløvet 6 a 7 Toms Tømmer, der fastspigres til Fiirkanterne. Mellemrummene mellem Væggen og Gravens Sider fyldes af den opkastede Jord; Fyldningen bør tiltrampes saa fast som muligt, for at den ikke skal synke altfor snart, og ny Paafyldning gjøres nødvendig. Graven kan ogsaa opmures af store glatte Stene. I saa Fald maa den være rund og af $3^1/_2$ Alens Gjennemsnit. I Hjørnerne af den øvre tømrede Ramme indfælder man Plankestykker, der for større Sikkerheds Skyld fæstes med Spiger. Herved bliver Aabningen ottekantet. Vil man have Aabningen rund, hvilket dog er ligegyldigt, klædes ogsaa Siderne med Planker og man maa da gjøre Fyldningen i Hjørnerne noget større. Lige imod disse Planker lægger man Jord og derovenpaa Tørv, saa at Marken ligetil Kanten af Graven bliver jævn og uden nogen Ophøining. Den opkastede Jord, der ikke behøves til Fyldning omkring Siderne, bortbringes omhyggeligt, saa at der ikke bliver det mindste tilbage. I Midten af Graven nedsættes sædvanlig en glat Stolpe, der graves en Alen ned i Jorden, og omgives med Stene, saa at den staaer fast. Denne Stok, hvis øvre Ende staaer jævnhøit med Gravens Kant, er i Midten forsynet med en Pinde, hvorved der kan fæstes et rundt Bræt af 12 Tommers Diameter. Men da man har erfaret, at Gauper, der ere faldne i Ulvegrav, have entret op over Stokken, og paa denne Maade ere undkomne, har man opfundet en anden Indretning. Man lægger nemlig en smal glat trekantet Bjælke midt over Graven, saaledes at en af dens skarpe Kanter kommer til at vende opad. Paa Midten af denne Stok fæstes Brættet.

Til Gildringen fordres den ovennævnte Skive, der forfærdiges af tykke Bord, som ved Trædubbe sammenlagde Brætstykker. I Skiven bør der være 16 til 20 tommedybe Huller, der bores i Kanten, eller ogsaa bør der gjøres ligesaa mange $1^1/_2$ Tomme dybe Indskjæringer i Kanten. I Skivens Middelpunkt bores et Hul, saa stort, at den med Lethed lader sig træde ind paa den Pinde, som er fæstet i Enden af Stokken eller paa Bjælkens Midte. Naar Skiven er fæstet paa Stokken, bør den ikke sidde høiere end Gravens Kant, og Pinden bør kun staae henved en Tomme op over dens Overflade. Foruden denne behøver man ogsaa til Gildringen 16 a 20 tørre glatte Hasselpiske, der ere saa tykke, at de kunne bære Halmen. Naar nu Graven saaledes er færdig, røges den med Rughalm, hvori man kan ikke alene fange Ulv, men ogsaa Ræv og Gaupe.

Lokkemaden, hvortil man bruger en And, en Hund eller et Stykke af et Aadsel, forandres efter den Dyreart, man ønsker at fange. Til Ræv er And den bedste; til Ulv anvender man Hund, der i dette Tilfælde bør være en mindre Puddel med ukleppet Haar, eller en lurvet Bondehund, som er vant ved at ligge ude i Kulden. Stykker af et Aadsel kan benyttes baade til Ulv og Ræv. Sikrest er det dog at vælge en And til Lokkemad; thi paa den fanger man sikkert Ræv og ofte Ulv. Paa Aadsel fanges sjelden Ulv og endnu sjeldnere Ræv. Paa levende Hund fanges vel Ulv, men den forstyrrer aldeles Rævefangsten.

Bruger man And til Lokkemad, fæstes den, naar den skal udsættes, med en "Grime" af smale Baand eller sammensnoet grovt Uldgarn. Grimen dannes af tre Lykker, af hvilke man træder den ene over Andens Hals, den anden over Vingerne og den tredie over Stjerten. Naar den er fængslet paa denne Maade, fastbindes den ved en Træskive, der er noget større, end den, som ligger paa Stolpen. Denne Skive bør være bedækket med Faareskind, hvorpaa den Løbne er vendt udad. Anden fastbindes til denne enten ved at Grimens Lykker trækkes igjennem nogle til denne Ende i Skiven borede Huller, eller, hvilket er bedre, fæstes i nogle smaa Kramper, som man har slaaet fast i Skiven. Man bør indrette det saaledes, at Anden bekvemt kan staae, ligge og vende sig. I Midten af denne Skive maa der være et Hul, som passer til Pinden, der staaer op over den anden, paa Stokken liggende Skive. Bruger man Hund, bør Skiven være større, eller ogsaa kan man benytte et bredt Stykke Bord, hvorpaa Hunden fastbindes.

Gildringen (Fig. 2) udføres paa følgende Maade: De ovennævnte Hasselpiske, som bør være rette og tørre, lægges med den tykkere Ende i Huller, der findes i Kanten af Skiven, og med den anden Ende paa Randen af Graven; men de bør ikke være længere, end at de let glide ned, naar Dyret springer ud paa dem. Derefter lægges et Bræt fra Skiven til Gravens Rand, hvorpaa den Person gaaer, der udbreder et tyndt Lag Halm over Hasselkjæppene, hvilket han igjen bestrøer med Halmrusk og Faaregjødsel. Halmen bør udbredes noget over Gravens Kanter, og ofte bruger man i en Afstand af 15 til 20 Alen at strøe Halm, som har været benyttet ved Slagtningen af Kreaturer. Tilsidst udsættes Lokkemaden, hvilket bør skee ved Solnedgang om Aftenen; derpaa bortages og hjembæres Brættet. Om Morgenen tager man Anden eller Hunden hjem. Man bør have flere Ænder til Omskiftning.

(Forts.)

*) Dertil medgaae 70 til 80 Stokke af 5 til 6 Tommers Gjennemsnit; til Gravningen mellem 6 a 10 Dages Arbeide. Med 20 Dages Arbeide, iberegnet de, der gaae med til Tømmerets Fældning, Tilhugning, Kjørsel og Bortbringelse af den opkastede Jord, bør den være færdig.

Norge.

Christiania. Ved en den 20de f. M. udstædt provisorisk Anordning forhøies Tolden paa raffineret Sukker, der indtil 1ste Juli 1854 indføres fra Sverige til Norge, med $1^1/_{10}$ Skilling pr. Pund. Samme Dato er Indførselstolden af Potetes indtil Juli Maaneds Udgang d. A. hævet. — Ved Res. af s. D. er bestemt, at Biposter skulle oprettes imellem Aas og Næsoddens Præstegjelde og mellem Kjøbstaden Hamar og Ringsakers Postaabneri.

— Den 2den Febr. er der udfærdiget et nyt Reglement for den medicinske Embedseramen.

— Statholder Løvenskjold bivaanede forrige Uge sin paa Fossum ved Skien boende Søns, Hofmarskalk C. Løvenskjolds Sølvbryllup, der var en meget prægtig Familiefest, og hvorved den over 76 Aar gamle Statholder dandsede.

— Den 2den gav Studentersamfundet paa det dramatiske Selskabs Theater til Indtægt for Byggefondet en scenisk Aftenunderholdning for aldeles fuldt Huus. Publikum morede sig meget og Forestillingen skal gjentages paa Onsdag.

— Det militære Samfund har paa sin 27aarige Stiftelsesdag, den 1ste Marts, holdt en smuk Fest, ved hvilken omtrent 60 Officierer og civilmilitære Embedsmænd vare tilstede.

— Kirkesanger O. G. G. Ueland er beskikket til Lensmand i Hæskestads Sogn i Jæderens og Dalernes Fogderi.

— En Mekanikus, Christensen, er af Politiet Natten til forrige Løverdag bleven paagreben, idet han søgte at komme ind paa Jernbanekontoret. Han var forsynet med en ladet Pistol, en Mængde Nøgler, File osv.

— Ved Etterstad er sidste Mandag en Arbeidsmand funden død og forslaaet. Aftenen i Forveien begav han sig paa Hjemveien med tre beskjænkede Kammerater, med hvem han rimeligviis var kommen i Slagsmaal og hvilke ere blevne arresterede.

Modum. Prøvningen af Aamodts Jernkjædebro foregik den 25de f. M. med aldeles tilfredsstillende Resultat.

Hamar. I Sauhuset paa Gaarden Storihle i Furnæs fandtes en Morgen ikke mindre end 17 sønderrevne Faar; Skaden antages anrettet af Gauper og ikke af Ulve.

Bergens Overret har ilagt tvende Fiskere Bøder, den ene 200, den anden 100 Spd., fordi de Løverdags Aften havde udsat Not. Den, som idømtes de største Bøder, havde ved sit Notkast erholdt omtrent 500 Tdr. Sild.

Oversigt over norske Blades Indhold.

I Chr. Pst. og Mgbl. for 2 Marts findes indrykket en Taksigelse fra Bestyrelsen for Selskabet til Folkeoplysningens Fremme til „en Unævnt", der i et Brev, dateret Varanger i Østfinmarken, har tilstillet Selskabet en Gave af 50 Spd. Ved samme Leilighed gjør Bestyrelsen Almeenheden opmærksom paa, at et Par Steder ere Skoledistrikter tegnede som Medlemmer af Selskabet, hvorved dets Skrifter netop ville komme i Ungdommens og dens Læreres Hænder.

— Af den i samme Blade indtagne Aarsberetning angaaende Vaterlands Asyl sees, at i 1851 var Børnenes Antal 200, i Sommermaanederne indtil 224, og at 55 Børn udgik og et lignende Antal optoges. „Dameforeningens Regnskab" udviser 148 Spd. 60 ß. som „tegnede Bidrag." „Kassererens Regnskab" udviser en Indtægt af 506 Spd. 60 ß og en Udgift af 490 Spd. 108 ß.

— I Beretningen om Pipervigens Asyl i 1851 hedder det, at Asylet, paa enkelte Undtagelser nær, har været flittigt besøgt af de indskrevne Børn, hvis Antal var 130. 51 Børn udgik, 48 optoges. Kassererens Regnskab udviser en Indtægt af 592 Spd. og en Udgift af 534 Spd. 67 ß.

— Morgenbladet for 29de Febr. indeholder en Opsats om Nødvendigheden af, at Arbeidsanstalterne ikke indskrænkes til Stiftstæderne alene, men ogsaa udstrækkes til hvert Amt, især da den eneste praktiske Maade at gjøre en Ende paa Tatervæsenet er at anholde Taterne og sætte dem ind i en saadan Anstalt. — Samme Blad for 1ste Marts indeholder nogle „Alvorsord" til Regjeringen om, saavel ved Ansættelser af Embedsmænd overhoved som ved Befordringer, at see paa Vedkommendes moralske Vandel, og ikke forfremme Folk, ved hvem der klæbe saa mange Pletter, at de i sædelig Henseende kun frembyde lidet opbyggelige Exempler for deres Underordnede.

— Ifølge Drammens Blad have nogle Damer i Svelviken ved Sammenskud af endeel Smaaarbeider, der først udstilledes til Skue mod ringe Betaling og siden solgtes, tilveiebragt et Beløb af over 90 Spd. til Understøttelse for tvende Enker, der ved Skonnerten „Haabets" sandsynlige Forliis have mistet sine Forsørgere.

— Samme Bl. giver nogle historiske Oplysninger om Gruben „Gottes Hülfe in der Noth", som indledes med følgende Bemærkning: „Det giver gode Forhaabninger, at Gruben „Gottes Hülfe in der Noth" atter begynder at levere Sølv. Store Omkostninger ere blevne anvendte for at rense denne gjenkastede Grube og megen Tvivl blev i sin Tid ytret om Hensigtsmæssigheden eller det Lønnende i at begynde paa dette besværlige Arbeide. Imidlertid er det vist, at ingen af Kongsbergs Gruber i Værkets hele Tid har givet saa betydeligt Udbytte, som netop denne, ligesom de vægtige Stuffer af ædelt Metal, som Sølvværkets Historie beretter bleve fundne her, tyde hen paa rige herværende Ertsleier. Snart maa formodentlig nu Gruben være befriet for de nedstyrtede Masser, og det vil da vise sig om Beregningen over Fordelen ved dette Foretagende holder Stik." Gruben blev opfunden 1654 af en Stiger, Hans Bauts, der fik 30 Rdl. i Finderløn.

Sverige. I Stockholm agter flere Bogtrykkersvende at anlægge et Bogtrykkeri for fælles Regning, og flere Skræddersvende have anholdt om Tilladelse til for fælles Regning at anlægge et Skædderværksted.

— Aftonbladet beretter, at ikke mindre end fem af Swedenborgs Skrifter i svenske Oversættelser ere under Trykning. — Et andet Blad gjør opmærksom paa, at Immanuel Kant regnede sin Herkomst fra Upland, og at Goethe nedstammer fra en Sognepræst i Åsby i Østergøthland.

— Der berettes som tilforladeligt, at Jenny Lind i Boston har giftet sig med en tydsk Pianist, ved Navn Otto Goldschmidt, der skal være blot 24 Aar gammel, Bruden derimod 31 Aar. Brudgommen er af jødisk Herkomst.

Danmark. Ministeren for Holsten og Lauenborg har anordnet Gjenindførelsen af de før 1848 brugte Embedssegl, forsaavidt Forandring maatte være foretagen med disse; navnlig skal Prædikatet „kongelig" tilføies, hvor det før har staaet, baade i Segl og Udfærdigelser. Ved en Ordre fra Superintendenten er ligeledes den gamle Kirkebøn gjenindført.

— Det kgl. nordiske Oldskriftselskab holdt den 25de Febr. Møde paa Christiansborgs Slot under Kongens eget Præsidium, i hvilket der besluttedes at trykke Dr. Egilssons oldnordiske poetiske Lexikon samt at udgive Haandlexika i det oldnordiske samt svenske og danske Sprog.

Blandede Efterretninger.

Frankrig. Ved et Dekret ere 6 af Assessorerne i Overappellationsretten i Algier blevne afsatte. Grunden hertil er rimeligviis at søge i Frifindelsen af nogle Journalister, der vare satte under Tiltale for Angreb paa Præsidentens Person.

— Præsidenten har ved et Dekret optaget et Forskud af 300,000 Fr. paa den Gage, som Senatet skal bestemme ham. — Endvidere har han udsat en Belønning af 50,000 Fr. for en Opdagelse, hvorved den Volta'ske Søile kan blive anvendelig enten paa Industrien som Varmeleder, eller paa Belysningen, Chemien, Mekaniken eller den praktiske Medicin. Alle Nationers Lærde indbydes til Konkurrens. — I Paris har det voldt megen Forbauselse, at en Skildvagt en Aften nedskjød et ungt Menneske, der gik hjem fra Bal og ikke svarede, strax han blev anraabt. Dog, Skildvagterne skulle have faaet Ordre til saa streng Fremfærd.

— Den nu kundgjorte Liste over Regjeringens Valgkandidater indeholder en Mængde ubekjendte Navne. Kandidaterne have allerede bekjendtgjort sine Valgprogrammer. Regjeringen søger af al Magt at hindre Valget af de Mænd, der ikke falde i dens Smag, ja den forbyder endog Trykningen af Valgsedler med saadanne Kandidaters Navne.

— Lord Normanby havde den 18de Fbr. sin Afskedsaudients hos Louis Napoleon, og skal være bleven temmelig koldt modtaget af Præsidenten, der er høilig forbitret over den engelske Presses fortsatte Angreb paa ham. — Lord Cowley, den nye engelske Gesandt, er ankommen til Paris. — Hos flere orleanske Notabiliter i Provindserne er der af Regjeringen foretaget Huusundersøgelser, dog uden noget Resultat. — Bocher, Bestyrer af den orleanske Familles Godser, er bleven arresteret — som det synes, fordi han har været deelagtig i Udgivelsen af de i Anledning af Konfiskationsdekreterne trykte Dokumenter.

England. Det Russelske Ministerium har aftakket, som en Følge af et i Underhuset den 20de Fbr. lidt Nederlag ved Afstemningen om Milits-Billen. Lord Palmerston angreb Billen i sit Princip, og viste, at en „Lokal"-Milits, der ved samme agtedes oprettet, ikke var hvad England tiltrængte, men derimod en regulær Milits, en væbnet Styrke som havde bestaaet i næsten 200 Aar. Han foreslog derfor at udelade Ordet „Lokal". Lord John Russel erklærede, at hvis Huset gik ind herpaa, maatte Lord Palmerston fremlægge Billen. Hertil svarede Disraeli, at det var den mærkeligste Tale han havde hørt, og at Huset ved den ædle Lords Trudsel ikke burde lade sig afskrække fra at ytre sin Mening i en Sag, som angik Nationalforsvaret. Ved Afstemningen blev Lord Palmerstons Forslag antaget med 136 mod 125 Stemmer, hvorpaa Lord John Russel erklærede, at han, da Huset havde nægtet Regjeringen Tilladelse til at fremlægge sin Bill, maatte undslaae sig for Ansvaret for denne Fremgangsmaade. Endelig ytrede han, at Afstemningeu viste, at Ministeriet ikke længer havde Husets Tillid og at Resultaterne fulgte af sig selv.

— Et nyt Ministerium er, ifølge de med sidste Post modtagne Efterretninger, allerede dannet og bestaar af følgende Medlemmer: Grev Derby (Lord Stanley) første Skatkammerlord (Premierminister); Sir E. Sugden, Lordkansler; Hertugen af Northumberland, første Admiralitetslord; Spencer Horace Walpole, Indenrigsminister; Benj. d'Israeli, Skatkammerkansler; Grev Hardwicke, Generalpostmester; Lord John Manners, Kolonialminister; Grev Lonsdale, Geheimeraads-Præsident; Joseph Warner Henley, Handelsdepartements-Præsident; John Ch. Herries, Præsident for det ostindiske Departement; W. Beresford, Generalskatmester; G. A. Hamilton, første Forstdepartements-Kommissær; W. Forbes Mackenzie, Lordkommissær for Skatkammeret; Lord Naas, Statssekretær for Irland. Til Udenrigsminister er Lord Malmesbury udnævnt, efterat Lord Palmerston, hvem Grev Derby skal have tilbudt Posten, har afslaaet den.

Preussen. Der tales nu meget om at befæste Berlin ligesom Paris.

I Würtemberg har Kammeret paa Grund af Nøden i Landet tilstaaet 50,000 Gylden til Understøttelse for Trængende, der ville udvandre.

Belgien. De i den belgiske Armee tjenestgjørende polske Officierer blive nu afskedigede, — som man antager — efter Opfordring fra Rusland. — Alex. Thomas og Grev d'Haussonville, Redaktører af „Bulletin de Paris", ere blevne arresterede af Politiet i Brüssel og førte over den belgiske Grændse. — En Telegraph skal anlægges fra Ostende til den engelske Kyst.

Schweitz. Fra Zürich berettes, at Forbundsraadet er betænkt paa at udgive en ny Presselov, der skal forebygge, at Schweitz ved den indenlandske Presses Angreb paa Udlandets Magter kommer i Kollision med disse.

Portugal. Ministeriet Saldanha har forelagt Kortes et Forslag til Modifikation i Valgloven, ifølge hvilket Valgene for Fremtiden skulle være direkte og Valgretten knyttes til den fulde Besiddelse af borgerlige og politiske Rettigheder, til 25 Aars Alder (21 for Geistlige, Embedsmænd og Familiefædre) og til en aarlig Indtægt af 100 Milreis (omtrent 100 Spd.).

Grækenland. Fra Athen berettes, at tre af de gamle Ministre ere blevne afløste med nye, hvorved det russiske Parti har faaet Overmagten i Ministeriet, da fire Ministre henhøre dertil, medens kun to repræsentere det nationale Parti.

Rusland. Den 7de Januar forefaldt nærved Murtusali en Træfning mellem Russerne og Schamyl, i hvilken hine efter en haardnakket Kamp skulle have gaaet af med Seiren.

Spanien. Fra Madrid berettes, at den 17de f. M. beslaglagdes ikke mindre end 7 Journaler.

Et Blad i New-York beretter, at en vis Grant har opfundet og udstillet der i Byen et nyt Instrument, et Elektromagnetisme-Pianoforto, der spilles ved Magnetismen og uden Berørelse af Fingrene, og det med en forbausende Smag og Færdighed.

Ledige Embeder og Bestillinger.

En Sagførerpost i Romsdals Amt.

En Adjunktpost ved Frederikshalds lærde Skole med aarlig Gage 300 Spd.

Voss Distriktslæge-Embede i søndre Bergenhuus Amt med aarlig Gage 240 Spd.

Postaabnerbestillingen paa Horten med Løn 150 Spd. Kaution stilles for 160 Spd.

Christiania. Trykt i A. W. Brøggers Bogtrykkeri.
Bladets Expedition er i A. Dzwonkowskis Gaard, Storgaden Nr. 27.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 24. | Udkommer hver Løverdag Aften. | **Christiania den 13de Marts 1852.** | Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. | **I. Bind.**

Grev Derby,

den nye engelske Premierminister, hvis Portræt vi her levere vore Læsere, er født 1799. Han er tidligere bekjendt i Englands politiske Historie under Navn af Lord (Edv. Geoffrey Smith) Stanley, og først ved sin Faders, Grev Derby's Død, succederede han, som ældste Søn, denne i Navn og Værdighed. I Aaret 1824 optraadte han for første Gang paa den politiske Skueplads og tiltrak sig Underhusets Opmærksomhed ved den Veltalenhed, hvormed han forsvarede den irlandske Geistlighed. Nogen Tid efter foretog han en Reise til Amerika. Da han var vendt tilbage og havde arbeidet en Tid i Kolonialministeriet, blev han i 1828 ansat som første Sekretær hos Statholderen i Irland, Lord Anglesey, og kom som saadan snart i Konflikt med O'Connel, der bebreidede ham, at han modarbeidede Emancipationen for at rette sig efter Hertugen af Northumberlands Ønsker. Da han i 1830 for Windsor var bleven valgt til Parlamentet og kommen ind i Grey's Ministerium som Oversekretær for Irland, drev han derfor fremfor Alt paa O'Connels Fængsling; dog imødekom han hans Andragende om Forbedring af Irlands Edsvorneretter og gjorde betydelige Forbedringer i dets forsømte Folkeopdragelse. Under Behandlingen af Reformbillen optraadte han som dennes Forsvarer mod Peel. 1833 blev han Kolonialminister, et Hverv, som Slaveriets Afskaffelse i de britiske Kolonier dengang gjorde meget vanskeligt. Næste Aar udtraadte han af Ministeriet, som en Følge af Forhandlingerne om Kirkegodsernes Anvendelse og en deraf opstaaet Uenighed med Hertugen af Richmond. Nu forlod han Whiggerne og slog sig til Torypartiet. I 1841 gjorde Peel ham til Statssekretær for Kolonierne og i 1843 tog han Sæde i Overhuset og forsvarede ivrig Kornloven. Under det Russelske Ministerium betragtedes han stedse som Føreren for det konservative eller rettere protektionistiske Parti, der forblev sine gamle Tory-Traditioner tro. Hans politiske Færd og Optræden vidnede om Talent og Energi, men ogsaa, ialfald i hans tidligere Dage, om en heftig og fremfusende Charakteer.

Det Russelske Ministeriums Fald var allerede i længere Tid forudseet, ligesom man ogsaa havde tænkt sig Muligheden af et nyt Ministerium med Lord Derby i Spidsen. Denne Mulighed blev til Virkelighed snarere end man havde ventet. Efter det i Underhusets Møde den 20de Fbr. lidte Nederlag foretrak Lord John Russel strax at takke af fremfor at oppebie et endnu større Nederlag, som udentvivl vilde blevet uundgaaeligt, naar Spørgsmaalet om Kafferkrigen var kommet fore. Russel foretrak, som et vist Blad udtrykker sig, at gaae ud af den mindre Dør hellere end af den større.

Dannelsen af et nyt Ministerium blev overdraget Grev Derby, og denne forelagde Dronningen allerede den 23de Fbr. en næsten fuldstændig Ministerliste, der dog opviste faa Navne af nogen rigtig Klang i den politiske Verden. De fleste af de nye Ministre ere, efter flere engelske Avisers Dom, lidet berettigede og skikkede til at staae ved Statens Roer, og Grev Derby, som har sat dem dertil og følgelig bærer Ansvaret, har derfor allerede været udsat for flere Angreb af Pressen, der gjør sine Slutninger om Premierministerens Statsmandsdygtighed fra den ringe Omsigt, han har vist i Valget af „Materialierne til den af ham opbyggede Regjering." Politikens Profeter have derfor allerede spaaet, at den ikke vil blive langlivet. Imidlertid have Frihandelens Venner fundet det nødvendigt paa Forhaand at tage de fornødne Forholdsregler, hvis Lord Derby skulde blive ved Roret og atter ville indføre Korntolden. I den Anledning har et forholdsviis talrigt Møde allerede Dagen efter det nye Ministeriums Dannelse fundet Sted i Manchester. I dette Møde besluttedes dog, at oppebie den nye Regjerings Politik med Hensyn til Beskyttelsessystemet, inden man gjorde noget alvorligt Skridt. Denne Politik, saavelsom Grev Derbys politiske Principper forøvrigt ligger nu temmelig klart for Dagen i det af ham i Overhusets Møde den. 27 f. M. meddeelte Program hvori det hedder, at han i Handelspolitiken foretrækker den amerikanske Tarif for det af afdøde Sir Robert Peel valgte Frihandelssystem. Men da han sikkert i det ene og maaskee i begge Huse var i Minoriteten med Hensyn til Frihandelspolitiken, vilde han for Tiden ikke indlade sig paa Spørgsmaalet om en Korntold, med mindre en Partiopposition skulde tvinge ham til at afvige fra den Bane, han havde foreskrevet sig. Med Hensyn til den udenlandske Politik udtalte han sig for Overholdelsen af de England paahvilende traktatmæssige Forpligtelser, for en Respekteren af enhver Nations Ret til at styre sine egne Anliggender og i det Hele for Fredens Opretholdelse. Regjeringen vilde intet Forsøg taale af de sig i Landet opholdende Flygtninger imod fremmede Magter. Skjønt han ingen Uro nærede for et Angreb paa England, troede han dog, at der burde tages slige Forholdsregler til Landets Forsvar, at man kunde modstaae et saadant. Lord John Russels Forslag om Valgreformen agtede han ikke at tiltræde og gjennemføre, da det var en ubestemt Plan, der bragte Alting i Uorden, uden at ordne Noget, og tjente til at udstrøe Misfornøielsens Sæd. Han sluttede sin Tale med Forsikringen om at han havde paataget sig det Hverv at regjere Landet i Tillid til Forsynets Velsignelse og Veiledning, og at han vilde have opnaaet det høieste Formaal for sin Ærgjerrighed, naar han, om end nok saa lidet, maatte fremme det store Øiemed: „Fred paa Jorden og Kjærlighed blandt Menneskene" og bidrage til „Englands Souverains og hendes Besiddelsers Sikkerhed, Ære og Velvære."

St. Michaels Kirke i Bjerget.

(Af A. Munch.)

(Slutning fra forrige Nr.)

Neppe var derfor Hr. Povel kommet hjem, før der hver Aften blev sat Vagt ud forat passe paa, naar Lysningen atter viste sig fra Mikkelshulen, og en Baad holdtes rede, for at han inden korteste Frist kunde fare derud. Til at besørge disse Anstalter var det ham dog ikke muligt at opdrive Folk fra Bygden, selv sine Tjenestefolk turde han i denne Sag ikke stole paa — han maatte nede fra Kjøbstaden for gode Penge skaffe sig to Mænd, der følte mindre Betænkelighed ved at hjælpe ham i at bryde den hellige Fjeldkirkes natlige Fred. De kom ikke til at vente ret længe. Efter et Par Ugers Forløb kom den Ene af Mændene en Aften ilende op til Præstegaarden og berettede, at nu kunde de fra Strandstedet see en svag Lysning paa den anden Side Fjorden, i Retningen af Mikkelsbjerget. Dette Budskab traf Hr. Povel allerede halv forberedt; det var nemlig just Natten før St. Michaeli Dag, og han havde med Rette tænkt, at hvo det end saa var, der holdt til med Lys oppe i Mikkelshulen, saa vilde de ikke forsømme dens Skytshelgens Festaften. Han var derfor snart reisefærdig; sin Haandbibel tog han med, til aandeligt Vaaben, men han glemte heller ikke at berede sig mod legemlige Fiender, om saadanne skulde træffes: et kort Sværd, som længe havde hængt urørt paa Væggen, tog han ned og fæstede det om Livet med et bredt Læderbelte. Hans Huusfolk korsede sig, da han drog afsted, og forudsagde de, at det aldrig vilde gaae godt: Den kom aldrig levende fra Mikkelshulen, som vilde gaae derop efter Solnedgang. Deres Spaadomme gjorde dog intet Indtryk paa Præsten, skjønt ikke lidet paa hans Følgesvende, der allerede begyndte at see betænkeligt paa hinanden — men han drev dem afsted med sig, og snart befandt sig de Tre i Baaden ifærd med at sætte over Fjorden til Mikkelsbjerget. Denne Aften var ikke saa mørk som den forrige; Veiret var stille og reent, og Stjernerne tindrede klart paa den af Nymaanen kun svagt belyste Himmel. Stille gik Farten over det natlige Vand; snart kom de i Nærheden af Mikkelsbjerget, og det rødlige, matte Lysskjær oppe fra Hulen blandede sig underligt med det glimtende Stjernegjenskin i Søen. Alt som de kom nær under Hulen, troede de ogsaa at høre sagte, langt udholdte Toner at udstrømme deroppe fra, som en bævende Klage fra Fjeldets Indre, men saa svagt og ubestemt, at de næsten tænkte det blot kunde være Nattevinden, som foer hen gjennem Klipperifterne. Baaden lagde nu til under Fjeldvæggen, Præsten steg ud og befalede sine Ledsagere at gjøre Baaden fast og følge ham op til Hulen; men nu havde Skrækken ogsaa betaget Bykarlene — da de saae den svimlende Sti over sig, neppe at opdage i Halvmørket, undsloge de sig for at følge længere; de maatte blive ved Baaden, sagde de; skulde Noget komme paa, kunde jo Præsten raabe ned, saa skulde de komme efter. Hr. Povel gav sig ikke for dette. „Saa bliver hvor I er, I Feighiertede," raabte han til dem, og i det han tilføiede for sig selv: „Det er ogsaa bedre saaledes, Guds Kampe skulle kjæmpes alene", begyndte han freidigt Opstigningen. Var denne vanskelig om Dagen, saa kan man vide, at Stien nu, ved Nattetid, i det skuffende, svage Maanelys, var næsten ikke til at finde, og ved hvert Skridt livsfarlig. Men Hr. Povel kjendte den nøie, havde et sikkert Øie og en fast Fod, og, fremfor Alt, en urokkelig Villieskraft. Han vandt opad. Alt som han nærmede sig Aabningen, hjalp ogsaa Lyset fra Hulen ham, dog var det ikke stærkt, og syntes kun at komme fra Hulens Baggrund. Han skjelnede nu ogsaa bedre de Toner, som af og til løde ud derfra, og han gjenkjendte dem tydelig for katholsk Messesang. Nu havde han kun et Skridt tilbage, saa stod han i Hulens Aabning og skulde endelig see, hvad der foregik derinde. — Men i samme Øieblik han hævede sit Hoved over Aabningens Rand, forsvandt pludselig Lyset derinde, og da han stod paa den faste Sandgrund under Indgangsbuen, saae han kun ind i et dybt Mørke, som det svage Maaneskin udenfra kun var istand til at gjennemtrænge i et Par Alens Afstand fra Indgangen. Det varede noget, inden Hr. Povel kunde samle sig efter denne nye Hindring; hans isolerede Stilling, den dybe, ængstelige Stilhed omkring ham — foran ham den uigjennemtrængelige Dunkelhed, som i sit Skjød kunde skjule mangen grufuld Skikkelse, mangen truende Fare, alt dette forenede sig for at bringe hans Mod til at vakle. Men han drog sig til Minde de haarde Djævelens Anfægtelser, som hans Mester, den store Reformator, havde været udsat for og havde overvundet, og han tog Hjerte til at følge ham efter, han gik jo i sit lovlige, aandelige Kald, saa var hans faste Overbeviisning. Med det blottede Sværd i den ene Haand, og med den anden trykkende Bibelen til sit Bryst, skred han derfor ind i den mørke Hule, idet han med stærk og kraftig Røst, saa det rungede under Hvælvingen, opstemte Luthers egen Psalme, Reformationens vældige Krigssang:

En Borg saa fast er os vor Gud,
Saa godt et Skjold og Værge.
Fra al vor Nød han frier os ud,

Grev Derby.

Han kan og nu os bjerge.
Den onde Fiende nu
Stærk truer os med Gru;
Stor Magt og Argelist
Hans Rustning er forvist —
Paa Jord er ei hans Lige. —

Han var endnu ikke kommen til Enden af dette første Vers, da han med Eet standsede baade sin Sang og sine Skridt, thi Lysningen udbredte sig igjen i Hulen; dens Baggrund aabnede sig nemlig, og lod see et indre lidet Rum, hvor en Mængde Voxkjerter brændte paa et Altar, foran den Korsfæstedes Billede. En bøiet Olding, iført en katholsk Præsts fuldstændige Messeklædning, traadte ud fra dette Sanktuarium, hvis Tilværelse Hr. Povel ikke før havde anet, og stod nu med Eet lige for ham.

„Guds Fred!" sagde den Gamle, da Hr. Povel af Overraskelse blev stum et Dieblik — „For Den, der kommer i Guds Navn, har jeg ikke nødig at skjule mig."

„Saa er det da sandt, hvad jeg frygtede", udbrød Hr. Povel, der nu var kommet til Besindelse igjen — „saa er det da sandt — Roms Præster have endnu et Tilholdssted i mit Sogn!"

„Ja", — afbrød den Gamle ham — „og Du, den unge, stærke Mand, kommer nu, væbnet med Vrede og skarpen Sværd, for at bestaae den frygtelige Kamp med en stakkels eensom og svag Olding, og drive ham ud af hans sidste Tilflugtssted".

Det blide, vemodige Smiil, hvormed den Gamle ledsagede disse Ord, gjorde Hr. Povel opmærksom paa det slaaende Misforhold, der fandt Sted mellem de to Modstandere, som de her stode over for hinanden, den Ene i sin Mandoms fulde Kraft, bredskuldret og rank og skarpt bevæbnet — den Anden, krummet af den høie Alderdoms og af Lidelsernes Vægt, øiensynlig kun nogle faa Skridt fra Graven, og med intet andet Vaaben end den simple Stav, hvorpaa han støttede sin skjælvende Haand. Denne Modsætning afvæbnede Hr. Povel, uvilkaarlig stak han sit Sværd i Skeden, og saae ned for sig, som beskjæmmet over at have rustet sig saa stærkt mod en saadan Fiende. Endelig sagde han: „Vær kun rolig, Gamle, Du forstaaer det vel, det er ikke mod din Person, men mod din Lære, at jeg fører Kamp. Dit Legeme er svagt og ynkværdigt, men din vrange Lære, din afgudiske Kirke er endnu stærk, og dens Tilhængeres List mangfoldig. Jeg kan ikke taale, at Du her, for at forføre min Menighed, driver dine natlige Kunster."

Oldingen rystede smilende paa Hovedet. „Mine natlige Kunster", gjentog han — „ak, de ere ikke saa farlige, jeg skal vise Dig dem. See her" — han ledte dermed sin Modstander ind i det oplyste Altarrum — „dette lille Aflukke var engang St. Michaelskirkens Sakristi, kun bekjendt for Præsterne. Naar denne Steen skydes frem paa sine Ruller, skjuler den ganske Indgangen, saa denne ikke af noget uøvet Die kan opdages udenfra. Derfor var det ogsaa, at da Kirken plyndredes af dine Troesbrødre, blev dette Rum forskaanet. Her er dog ikke meget, som endnu kunde friste Eders Begjærlighed, vil Du see. Denne Kubbestol foran Steenbordet, med mit Breviar, min Vandkrukke og mit Brød; disse Messeklæder, som jeg nu har paa; hiin sammenrullede Matte, hvorpaa jeg hviler; dette lille Altar med sin Dug, sine Jernlysestager, endelig dette hellige Billede af Ham, I ogsaa tilbede — see, det er Alt, hvormed jeg driver mine Kunster, og det endda kun for Gud og for mig selv alene; thi naar der er Folk i Hulen, viser jeg mig sjelden, undtagen for de Faa, som kjende mig, og i dette Dieblik for min Forfølger."

Hr. Povel havde imidlertid seet sig om i den sørgelige Eneboercelle, som ganske svarede til den Gamles Beskrivelse, og sagde derpaa kort og afbrudt, som med en undertrykt Bevægelse:

„Hvo er Du da, og hvad vil Du?"

„Sæt Dig ned, saa skal jeg fortælle Dig det", vedblev den ubekjendte Olding, idet han selv satte sig paa Altartrinet, og bad sin uvelkomne Gjæst at tage Plads i Kubbestolen, hvilket denne ogsaa med tilsyneladende Rolighed gjorde. — „Hvo jeg er? spørger Du. Jeg kunde med Rette vende Spørgsmaalet om, og sige: Hvo er Du, som kommer her midt om Natten og forstyrrer en gammel Eneboer i hans Andagt? Tys, jeg veed hvad Du vil sige, jeg veed Du er den nye Læres Forkynder her i Sognet, jeg veed Du er en af dem der har arvet Riget og Magten, medens vi, de gamle Tjenere, ere udstødte. Men her er jeg hjemme, maa Du vide. Jeg er Fader Sylvester, den sidste viede Præst til St. Michaels Kirke her i Bjerget, og ingen menneskelig Magt kan borttage denne Indvielse fra min Pande, skjøndt de have afsat mig og voldelig fordrevet mig fra min Kirke. Dette er dog længe, længe siden; længe før Du kom her til Egnen, ja før Du blev født. I mangfoldige Aar har jeg siden vandret om i fremmede Lande, og jeg kunde vel have fundet et roligt Fristed der, hvor den hellige katholske Kirke endnu hersker. Men altsom jeg følte at det lakkede mod Enden med mig, betoges jeg af en forunderlig Drift til atter at see mit fjerne Fødeland, og det syntes mig, at jeg ikke vilde kunne døe i Ro, før i min kjære, hellige Fjeldkirke. Saa gammel og svag jeg er, vandt jeg dog for nogle Maaneder siden herop. Jeg gav mig først tilkjende for de gamle Opsiddere paa Gaarden Gisholt, der før har tilhørt Kirken, og hvor jeg boede i mine Velmagtsdage. De erindrede mig endnu, toge sig med Venlighed af mig, lovede mig Taushed, og vare mig behjælpelige i det Lidet jeg behøvede. For denne Kjærlighedsgjerning vil Du ikke gjøre dem Noget imod — de have ikke udbredt mit Navn, ikke benyttet sig af min Nærværelse til at samle den gamle Troes Tilhængere, hvoraf, som jeg hører, her endnu gives mange. Nu veed Du, hvo jeg er, og hvad jeg vil følger deraf. Jeg vil faae døe her i Roe; det vil ikke vare længe; da bliver St. Michaelshulen saa ganske øde, som I forlange. Jeg kunde have holdt mig skjult for Dig, og det var ogsaa fra først af min Hensigt, men da jeg hørte Dig træde ind i Hulen med Guds Navn høit paa Læberne, sagde jeg til mig selv: Det er bedst Du aabenbarer Dig for ham, saa faar dog Forfølgelsen engang en Ende. — Den, som sætter sin Tillid til Herren alene, vil ikke fordrive en gammel Herrens Tjener fra det eensomme Sted, hvor han ønsker at døe i Fred".

Her taug Fader Sylvester, og saae stivt hen paa den protestantiske Præst. Denne, synlig bevæget, svarede efter nogen Betænkning:

„Eders Fortælling har gaaet mig til Hjerte, gamle Mand, og, skjønt jeg ikke begriber hvad Trøst det kan være for Eder, at tilbringe Eders sidste Dage her i denne mørke, eensomme Hule, langt fra Menneskers hjælpende Selskab, skulde der ikke fra min Side lægges Noget til Hinder derfor, naar I blot kunde indestaae mig for, at I aldrig benytter Eders Tilhold her til end mere at udbrede Eders papistiske Overtro mellem mine Sognefolk."

Den gamle Sylvester reiste sig med nogen Heftighed, idet et Lyn af Vrede udskjød sig fra hans halv tillukte Dine. Men han fattede sig strax igjen, lagde sine Hænder i Kors over Brystet og mumlede sagte: „Jesus Maria! hjælp mig at være taalmodig indtil Enden." Derpaa vedblev han høiere: „Har jeg ikke allerede sagt Dig, Du Magtens Tjener, at jeg aldrig viser mig for de Pillegrimme, der endnu besøge Kirken om Dagen; kun om Aftenen og i den stille Nat, naar jeg veed, at Ingen mere kommer til Hulen, aabner jeg fuldt Døren fra Sakristiet til Kirken, for at de viede Lys kan skinne derud, og jeg siger da den hellige Messe høit under den viede Hvælving, alene med min Gud, til Hans Ære, som Stenene selv maae faae Tunger til at prise. Tro dog ikke derfor, at jeg skjuler mig af Frygt — thi hvorfor skulde vel jeg frygte mere? mine Dage ere jo talte. Og jeg veed meget godt, at jeg blot behøvede at vise mig, for at samle en talrig Hob af Bygdens bedste Folk om mig, saa Du har Ret i, at jeg endnu kunde vorde Dig en farlig Fiende. Men jeg er for gammel nu til at stifte Ufred, selv for en hellig Sag, og jeg føler desuden ret inderligt, om end smerteligt, at vor Tidsalder er forbi, og at Eders begynder — jeg troer det er Guds Villie, at den nye Lære skal blive herskende i disse nordiske Lande, og jeg bøier mig derunder, men beder blot, at jeg maa døe her i mine Fædres Tro, og paa deres Viis. Ja, til Vidnesbyrd om, at jeg har talt og lovet Sandhed, lægger jeg her min Haand paa den Korsfæstedes Billed, Han, som I ogsaa tilbede og vente Eders Frelse af."

„Nu vel", sagde Hr. Povel og reiste sig op — „ikke for Billedets Skyld, thi det kan Intet vidne, men for Dens Navns Skyld, som I paakalder, vil jeg fatte Tillid til Eder, og vove at sætte mig ud over mine geistlige Foresattes Befalinger, ved at lade Eder i Ro have Tilhold her, saalænge jeg ikke mærker, at I gjør Eder gjældende for min Almue. Farvel da, lev i Fred paa Eders Maade, og Herren klarne op for Eder i Eders sidste Stund!"

„Amen, det kunne vi begge have behov", svarede Fader Sylvester, idet han fulgte sin Gjæst ud i den ydre Hule. Tause vandrede de nu ved hinandens Side til henimod Indgangsbuen; da standsede Hr. Povel pludseligt, og sagde hurtigt og med lav Stemme, som vilde han dølge det for sig selv: „Endnu et Ord, Gamle — mangler I Noget til Eders Livsophold eller Bekvemmelighed — saa siig det, og det skal blive Eder tilstillet."

„Nu Gud og hans Hellige lønne Dig disse Ord", svarede Sylvester, „det var et varmt Hjertesudbrud gjennem Sektererens haarde Skal. Men jeg trænger til Intet. Det Lidet jeg behøver, sørge Folkene paa Gisholt for; de have ogsaa lovet mig, at naar de en Dag finde mig død heroppe, de da ville begrave mig inde i Sakristiets Sandbund, og saa kaste dets Indgang til. Vil Du ellers gjøre mig en sidste Villighed, saa lov mig, at Du herefter mod mine Troesfæller i dit Sogn anvender mere Kjærlighed og Overbærelse, mindre Haardhed og Forfølgelse, — tro mig, Du vil komme længere dermed, og ikke angre det."

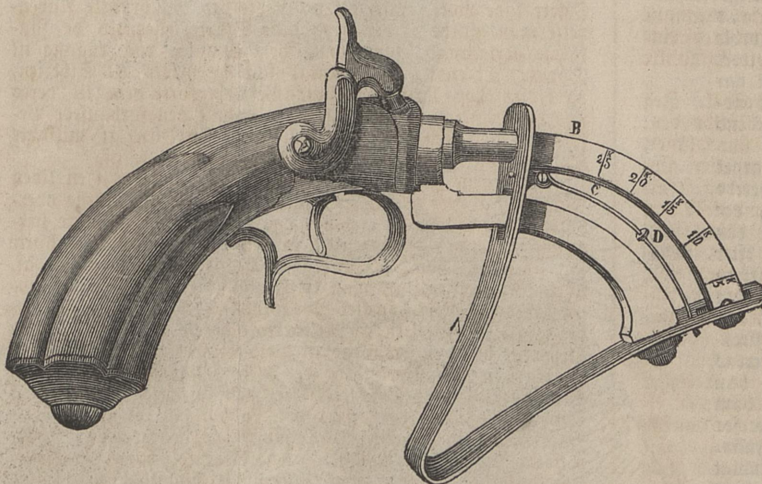
„Jeg skal handle efter Samvittighed og Pligt", gjenmælede Hr. Povel kort.

De stode nu ved Randen af Hulen. „See", udbrød den Gamle og strakte sin Haand ud mod den stjernetindrende Nathimmel, „see, hvor klart, og stille, og fredeligt der er deroppe i det himmelske Rige, hvor de mange Boliger ere os beredte af Ham, vor Frelser! O, at der skal være saamegen Misforstaaelse og Splid, ja Had og Forfølgelse mellem hans Bekjendere her paa Jorden! Thi Alle komme vi jo dog, ad vore forskjellige Veie, sammen i Troen paa Ham, som til den sidste Grund, og Han vil ikke forskyde Nogen, men antage sig alle Troende, efter sin Barmhjertighed. Ja engang, han har jo selv sagt det, skal der jo allerede herneden blive eet Fredens Rige, een Hjord og een Hyrde."" — „Een Klarhed" tilføiede Hr. Povel. — „Og een Kjærlighed", sluttede Fader Sylvester.

De to stridende Bekjendelsers Vidner gave hinanden derpaa Haanden, og stode her, høit over Menneskenes og Dagens blinde Færd og Splid, mod den rene Himmel, som et trøstende Sindbillede paa den engang i Tidens Fylde vordende Forening i Christo. — Derpaa skiltes de ad; den gamle Sylvester gik langsomt tilbage ind i Hulen, til sin eensomme Dødscelle, Hr. Povel steg ned til sine ventende Baadsfolk og drog tilbage til sin Præstegaard og til Menneskenes og Livets Kreds.

Der er videre sagt om ham, at han fra dette Besøg i Hulen at regne virkelig førte en mildere og forsonligere Færd i sin Embedsgjerning. Vist er det ialfald, at han efter denne Tid ikke ivrede mere mod Michaelskirken og dens natlige Lysning. Denne viste sig kun endnu nogle Gange, og ophørte derpaa ganske. Hr. Povel vidste da, at St. Michaelskirkens sidste Præst nu havde fundet Hvile i dens Grund, og at Hulen nu virkelig for stedse var øde.

Gjenstande fra Londonerindustriudstillingen.

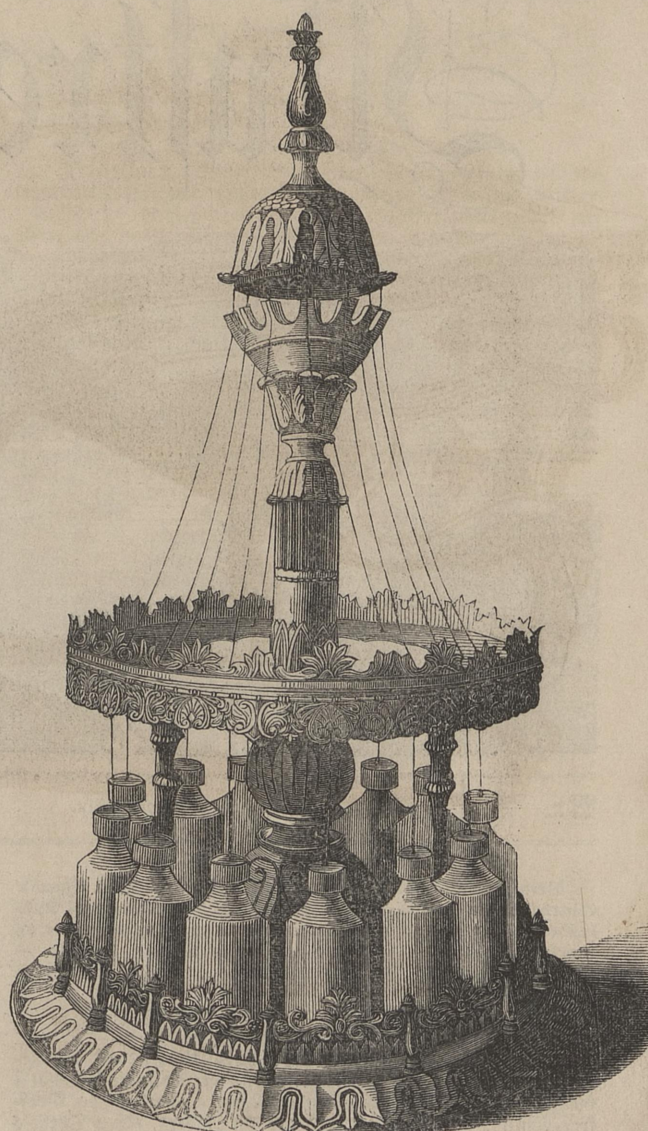

Krudtprøver af Devisme i Paris.

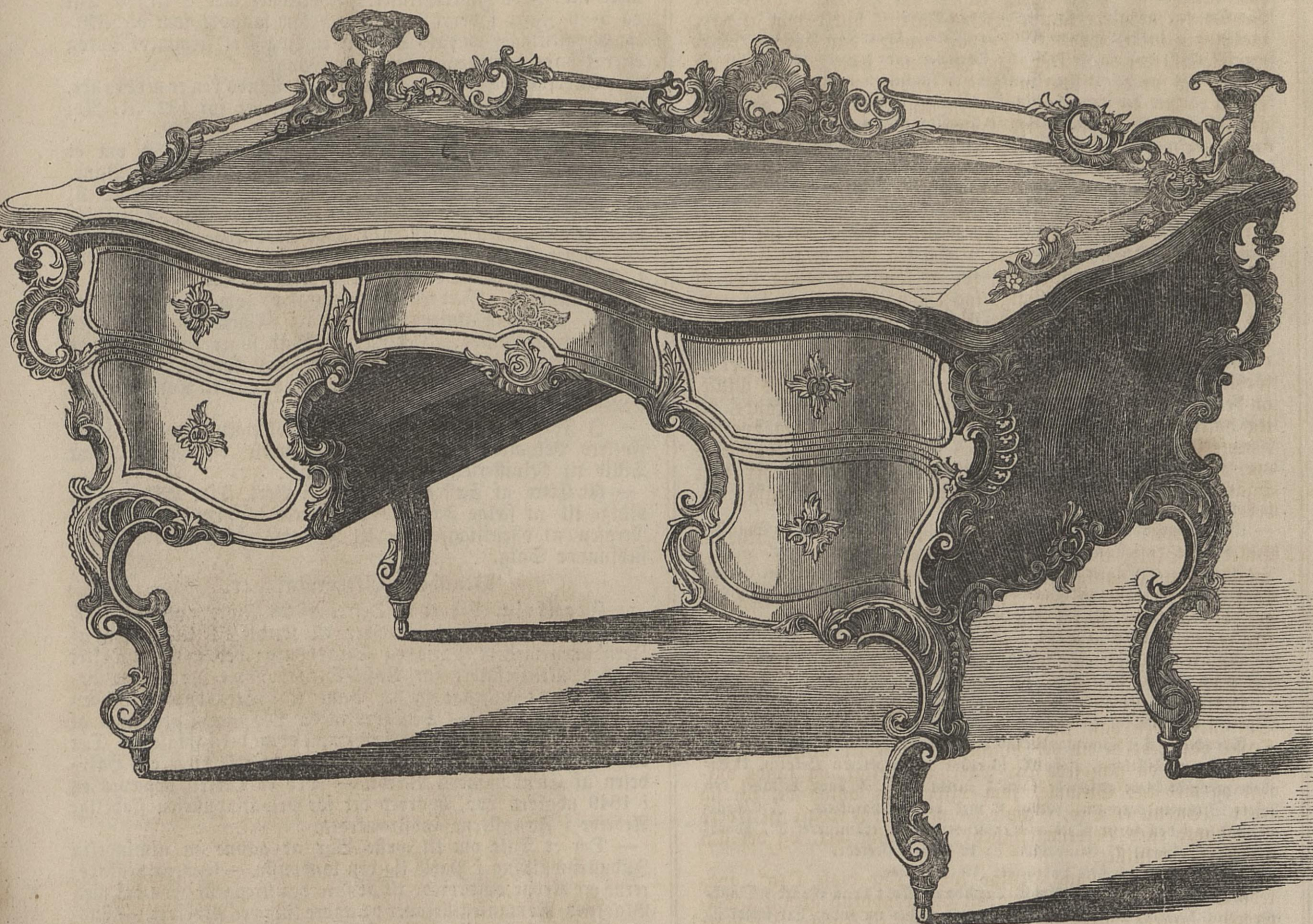
Krudtladningen bringes i Løbet, hvorimod Fjedren A trykker. Afskydes nu Apparatet, vil A stødes fremad og viser da, ved Hjælp af den bevægelige Inder D paa Stangen C, Graden af Krudtstyrken paa den inddeelte Bue B.

Merryweathers Stormprofet.

Det er almindelig bekjendt, at Veirverlingen udøver sin Indflydelse paa Blodiglerne. I et Kar med Vand ligge de

undertiden sammenrullede paa Bunden eller bevæge sig rundt om denne langs Væggene; til andre Tider skyde de uden nogensomhelst synlig Anledning iveiret, ile frem og tilbage gjennem Vandet eller krybe op ad Væggene. Naar dette skeer, veed man, at Veiret vil forandre sig. Denne Blodiglernes Følsomhed for Veirets Indflydelse har Dr. Merryweather i Whity-Yorkshire sindrigt benyttet til Konstruktionen af en „Stormprofet", hvoraf en Afbildning medfølger. De Flasker, man her seer, indeholde hver en Blodigle og et med Schellak fernisseret Messingrør af en eiendommelig Form, saa at Iglen ikke kan berøre Metallet. Den øverste Krone er en Klokke. Fra hver Flaske udgaar en forgyldt Traad, der efterat have passeret den midterste Skive over smaae Friktionsruller oventil er befæstet til en liden Hammer, som bringer Klokken til at lyde, hver Gang den Traads Spænding ophører, hvortil den er fastgjort. Saa mange Flasker, saa mange Hammere, Traade og Igler. Disse løse nu Traadenes Spænding, idet de krybe ind i Rørene og der berøre en Fiskebeensfjeder, som staar i Forbindelse med Traaden og bringer Hammeren til at slaae an. I Flaskerne er der to Tommer Regnvand. Dr. Merryweather faldt første Gang paa Ideen til en saadan Stormprofet ved en Bemærkning af Digteren Cowper i et Brev til en Veninde i Aaret 1787. I denne Skrivelse hedder det: Igaar tordnede det og i Nat saavelsom i Morges Kl. 3 var Himlen saa rød, som om Byen stod i lys Lue. Jeg har en Igle i en Flaske, som har forudsagt mig alle disse Natur-Phænomener, vistnok ikke med Ord eller Tale, men ved alleslags Gestikulationer, som jeg umulig kan beskrive. Nok er det, naar Du veed, at dette lille Dyr aldrig tager feil og forudsiger Veiret tidligere og nøiagtigere end alle Verdens Barometre; thi om disse veed jeg endnu ikke, at de forud have havt nogen Anelse om Uveir. Blodiglen koster mig kun en Sixpence, hvilket desuden langt overstiger den gangbare Priis, og alligevel er denne i Virkeligheden — eller rettere sagt, den vilde, hvis Blodiglerne ikke fandtes i ethvert Kjærn, komme til at blive — en kostbar Skat! Dr. Merryweather giver naturligviis en videnskabelig Forklaring over Phænomenet, uden hvilken en Kjendsgjerning nutildags ikke vilde have sin Berettigelse, idet han siger: Naar Apparatet er i Orden, forestiller det en atmosphærisk-elektromagnetisk Telegraph, som til enhver Tid meddeler Efterretninger om hvad der foregaar i Dunstkredsens høiere Regioner og Hundreder af Mile borte. Ved Hjælp af dette Apparat er jeg sat istand til med aldrig feilende Sikkerhed at forudsige enhver kommende Storm. Blodiglerne synes at stige op i deres Smuthuller, for der at deelagtiggjøres i det frie Varmestof — free caloric — som man kalder Elektromagnetisme, der har udgydt sig eller er nedkommet fra Atmosphærens høiere Schikter, medens den tidligere bortførtes ved Fordunstningen og Udstraalingen. Der anføres en Mængde Tilfælde, hvori Igleapparatet har forudsagt Storm, som vistnok staar i et Afhængighedsforhold til elektriske Udladninger, Uveir etc.; imidlertid ville vi ikke opregne disse, men kunne dog ikke andet end tiltræde den Anskuelse, at Stormprofeten for alle Søfolk maa være af allerstørste Vigtighed; thi Stormens pludselige Komme, der ofte blot faa Dieblikke iforveien giver sig tilkjende paa en saadan Maade, at Mennesket føler og seer den, har allerede foraarsaget utallige Tab af Eiendomme og Menneskeliv.

Bord af C. B. Hansen i Kjøbenhavn.

Dette Bord har Hr. Hansen udstillet, ikke saameget for dets kunstige Arbeide, som for dets Soliditet, hvorfor vi ogsaa her give en Tegning deraf.

Skildring af Ruslands nuværende politiske og moralske Tilstand.

(Fortsættelse fra Nr. 22.)

Militære Kolonier.

Ideen til militære Kolonier opstod første Gang efter den europæiske Fredsslutning 1815. Ingen har nogensinde paastaaet Prioriteten til denne Idee, som den almindelige Mening tillægger Keiser Alexander selv. Romernes militære Kolonier kunne ikke have givet Anledningen; thi disse have Intet tilfælleds med de russiske. De koloniserede Regimenter paa nogle af det østerrigske Riges Grændser have heller ikke kunnet tjene som Forbillede, da de oprindelig vare valgte til disse Grændsers Bevogtning.

De uhyre Omkostninger, som en saa enorm Armees Underholdning medfører, og Ønsket om at kunne indskrænke dem, er det som har vakt Tanken om Indretningen af disse Kolonier. Et andet Ønske forener sig med det første og forøger Attraaen efter Opfyldelsen af den Plan, man havde foresat sig, nemlig den at erholde det størst mulige Antal Soldater.

Ifølge Principet indskrænker det nye Kolonisystem sig ikke til blot at kolonisere Soldater, men gaar ogsaa ud paa at gjøre agerdyrkende Bønder til militære Kolonister; disse to Elementer, Soldater og Agerdyrkere, indgaae begge i Dannelsen af Kolonierne.

Disse faa Ord ville være tilstrækkelige til at begribeliggjøre al den Illusion, der laa i Opfattelsen af en saadan Plan, saavelsom alt det Odiøse, der maatte ledsage dens Udførelse. Om Regjeringen fandt det nyttigt eller gavnligt at kolonisere Soldaterne, saa var der i Virkeligehden ikke stort at sige derom; thi den russiske Soldats Skjæbne er saa ulykkelig, at en Forandring deri, den være af hvilkensomhelst Natur, vanskelig skulde kunne gjøre den tungere. Men med Magt at undergive Bønderne den militære Disciplin, Folk, som indtil da havde nydt Friheden, idetmindste forsaavidt den kan nydes i Rusland, det var en oprørende tyrannisk Handling, uden Nytte for Bønderne ja endog for Regjeringen, og som mere end nogen anden Handling vil fordunkle Alexanders Navn.

Denne Institution fandt ogsaa almindelig Daddel. Jeg har ikke stødt paa et eneste Individ, som har bifaldt den. Selv de, som Keiseren benyttede til Udførelsen af sine Planer, grebe ved enhver Leilighed Anledningen til at sige eller give at forstaae, at de alene udførte hans Ordres. — Endog Araktscheaf, en Mand som stod i Spidsen for de militære Kolonier, en Mand, som Alle hadede paa Grund af de utallige Grusomheder, hvori han havde gjort sig skyldig, men som stod i høieste Gunst hos Keiseren, hvis fulde Fortrolighed han nød, endog han søgte stedse at lade forstaae, at Ideen om de militære Kolonier ikke kom fra ham, og at han, som en troe Undersaat, kun føiede sig efter hans Majestæts Villie. Publikum havde forresten en meget ubestemt Formening om hvad der passerede paa de forskjellige Punkter af Riget, hvor Kolonier dannede sig. I Begyndelsen arbeidede man i Virkeligheden efter en middels Maalestok, paa et enkelt Sted, og det var kun lidt efter lidt, at man udvidede Kolonisationscirklen. Efterhaanden som denne Cirkel blev større, efterhaanden som Kolonisationspunkterne forøgedes, udbredte sig og voxede Skrækken blandt dem af Kronens Bønder, som kunde blive Offere for denne Forholdsregel. Det hændte undertiden, at Keiseren paa en eller anden liden Reise i det Indre af Landet befalede Oprettelsen af Militær-Kolonier paa enkelte Punkter, han drog forbi. Resultatet heraf var, at disse Keiserens Reiser endte med at bringe Skræk og Fortvivlelse over de Egnes Beboere, som vare paa hans Vei. Jeg har engang hørt en Statssekretær i Rigsraadet sige, at Bønderne i de af Moskous Nabo-Gouvernementer, efter Keiserens Gjennemreise, paa et Sted, hvor endnu ingen Koloni var oprettet, ophørte at arbeide og lode deres Jorder ligge udyrkede, i den Tanke, at de snart vilde blive Kolonibestyrelsen underlagte. „Hvad kan det nytte,“ sagde de, „at saae og høste? Man vil berøve os Alt.“

Det militære Kolonisationsraseri var saa stærkt, at man ikke engang sparede nogle Bulgarer, som vare indvandrede fra den tyrkiske Deel af Besarabien for at nedsætte sig i en af de russiske Provindser. De toge alle Flugten og søgte under Sultanernes Sabel en større Sikkerhed. Nu tog man Kolonisationsordren tilbage, men de kom ikke igjen, og de af disse industriøse Mennesker dyrkede Marker forbleve øde.

Den offentlige Mening i Rusland er stum, og Folkets Taushed har ingen Veltalenhed i saa Henseende. Magten kan uden Fare overgive sig til alleslags Vilkaarligheder. Jeg veed ikke engang, om Keiseren fra de Mænds Side, som omgive ham, har hørt nogen Modforestilling mod hans Ideer om den militære Kolonisation, saaledes som det i andre Anledninger er skeet; idetmindste er den Stemme, som lod sig høre, stærk og modig til at bekjæmpe hans Reformlyst, denne Gang forbleven taus, omendskjønt Anledningen efter mit Skjøn var langt mere paatrængende. Man har imidlertid fortalt, at den brave og ærlige Marschal Barclay de Tolly kraftigen skal have protesteret mod Oprettelsen af Militær-Kolonier; men hans Bemærkninger skeede kun i Armeens Interesse, ikke i Bøndernes, hvilke dog vare meest at beklage.

I Mangel af Advarsel fra den offentlige Menings Side eller af de Mænd, som nøde Keiserens Tillid og Agtelse, skulde man have ventet, at Alexander vilde have holdt inde ved Synet af den Modstand, hans Ordres fandt blandt dem, mod hvem man vilde anvende dem. Men nei! Det synes tvertimod som om denne Modstand kun fordoblede Regjeringens Iver efter at see sine umenneskelige Projekter fuldførte. Her idetmindste kan man ikke tillægge Keiseren selv al Skyld; de Redskaber, hvoraf han betjente sig til Udførelsen, maa for en stor Deel bære Ansvaret for de Grusomheder, som bleve udøvede. Den absolute Magt mangler aldrig saadanne Redskaber; men det er dens Feil saavelsom dens Ulykke, at den betjener sig af dem*).

Denne Modstand af Bønderne, som man vilde kolonisere, var kraftig og modig, men negativ. De Personer, hvem Keiseren havde overdraget Udførelsen, viste dem Piinsler og Døden som uundgaaelige Følger af deres Haardnakkethed; de Ulykkelige udholdt Piinslerne, lede Døden, men modstode bestandig. Kun ved den Støi, de i Kolonierne udøvede Grusomheder vakte, er det, at Publikum fik Noget at vide om den nye Institution. Da Gjengjældelsens Øieblik kom, maatte utallige Offere lade Livet, enten det nu skedte ved den brutale Anvendelse man gjorde af den bevæbnede Styrke, eller ved de saakaldte Krigsraad, som dømte hele Masser paa engang til Døden. Et endnu større Antal saa sig forviist til Siberien, og disses Tog langs den lange Vei, der førte dem til deres nye og sørgelige Bestemmelsessted, oplyste den forbausede Befolkning paa een Gang baade om Tilværelsen af militære Kolonier og de Frugter, man kunde vente sig deraf.

Det første Forsøg til en militær Koloni skedte i en liden Maalestok i Gouvernementet Smolensk, hvor Bønderne overhovedet ere fattige og elendige og som Følge deraf mere lærvillige. Det var formodentlig af denne Grund, at man hørte saa lidet om hvordan Forsøget i denne Egn var løbet af. Men kort efter valgte man en Provinds i Nærheden af Hovedstaden (Gouvernementet Novgorod) 4—5 Mile fra Petersburg, til Indførelsen af Militærkolonier i Kommuner, hvor Beboerne nøde en vis Grad af Velvære, der fornemmelig skrev sig fra den Vindskibelighed, de øvede langt fra deres Hjem. Her var Modstanden haardnakket, men Gjengjældelsen ogsaa frygtelig. Endnu værre blev det, da man vilde indføre disse Indretninger i de sydlige Provindser (Gouvernementet Kharkow etc. etc.), hvor man ikke alene vilde kolonisere Bønderne, men ogsaa Kosakkerne, som til den Tid endnu nøde adskillige Privilegier, der i mere eller mindre Grad respekteredes. Man saa gamle Soldater, bedækkede med Ar, de havde faaet

*) En vis General henvendte sig, idet han overtog Anførselen over en Division Uhlaner, til Soldaterne saavelsom til de koloniserede Bønder med en Slags Proklamation eller Dagsorden, som endte med følgende Ord: „Jeg gjentager det: jeg skal være som en Fader for de Gode, men de, som ere ulydige, maae ikke vente nogen Mildhed fra min Side; jeg vil udrydde dem fra deres Fødesteds Overflade som Fordærvelsens Børn“ (ordret Oversættelse.) Mongolerne vilde neppe, da de faldt ind i Rusland, have fort et grusommere Sprog til dem, som de kom for at beseire og undertrykke.

i Statens Tjeneste, udaande under Piinslerne, medens de under stadig Modstand opmuntrede Sønnerne, der vare Vidner til deres Dødskamp, til ligesom de selv at modsætte sig, naar deres Tour kom at lide;*) man saa Mødre kaste deres smaae Børn under Fødderne af Kavalleriet, hvoraf man betjente sig til at undertvinge dem, idet de skrege, at det var bedre at de knustes end kom under nok et Slaveaag.

Et Øienvidne fortalte i min og flere Personers Nærværelse, at man en Gang efter de militære Exekutioner i Gouvernementet Kharkov, en Dag havde været forsamlet hos den General, som kommanderede en chef i Kolonierne. Mod Enden af Maaltidet udbragte Generalen Keiserens Skaal. I samme Øieblik lød Sørgeklokken; Jammerskrig og Klynken lod sig høre fra Gaden. Generalen, der spurgte om Grunden hertil, fik til Svar at man begravede et af Exekutionens Offere fra Morgenen. Øieblikkelig gav han i Gjæsternes Nærværelse, hvilke alle vare bevægede, Ordre til at det Spektakel skulde ophøre!! Den Mand, som fortalte os det, var en Officier af Majors Rang, hvem Tjenesten havde didkaldt. Med Frimodighed og Maadehold gav han Beretningen om denne skrækkelige Tildragelse, men en af Tilhørerne, mere bevandret i Kunsten at tee sig i et Land som Rusland, tog ham tilside og gav ham det Raad ikke oftere at fortælle, hvad han maatte have seet i Militærkolonierne.

Grundprincipet for disse Kolonier synes, som ovenfor viist, at have været at forene Soldatens Arbeide i Fredstid med Bøndernes Arbeide, at lade Produktet af dette dobbelte Arbeide tjene til Armeens Underholdning, og til samme Tid at rekruttere dennes Række ved Hjælp af den saaledes koloniserede Befolkning. Derved søgte man at faae en Armee, som rekrutterede og vedligeholdt sig, idetmindste for en stor Deel, ved dens egne Hjælpekilder. Saadan er den Kolonisationsmaade, man har antaget. Jeg kan her ikke gaae ind paa omstændelige Detailler, men hvad jeg skal tilføie, vil være tilstrækkeligt til at give en Idee om dette afskyelige Foretagende.

I Gouvernementet Novgorod havde man i Begyndelsen bestemt hele Distriktet, som indeholdt mangfoldige Landsbyer beboede af Bønder, der tilhørte Kronen, tilligemed alle de Jordeiendomme, som hørte dertil, til Kolonisation. Traf det sig, at der udenfor et saadant udseet Distrikt fandtes Landsbyer tilhørende Private, tog Regjeringen dem i Beslag, og hvad der er at lægge Mærke til, Slaverne, der ellers er saa tilfredse med at sælges af deres Eiere til Kronen, betragtede under disse Omstændigheder Forandringen i deres Skjæbne som den største Ulykke. Disse Distrikter og disse Kommuner ophørte fra den Tid at henhøre til den civile og lokale Jurisdiktion og saae sig udelukkende underlagte den militære Myndighed. Man begyndte Soldaternes Kolonisation med at fordele dem i Bøndernes Familier. I den russiske Armee er der mangfoldige Soldater, som lade sine Koner hjemme; disse lode Regjeringen komme for at forene dem med Mændene i Kolonierne. Bondepigerne bleve, naar de vare giftefærdige, nødte til at ægte de Soldater, som man anbragte i deres Forældres Huus. I en Landsby, blandt andre, hittede man paa følgende Maade at udføre Befalingen paa: man lod alle Pigerne komme sammen paa et Sted og efterat have kastet alle Soldaternes Navne i en Tschako, blev enhver tvungen til at trække et paa Lykke og Fromme; hun blev da dens Kone, hvis Navn hun havde trukket i dette Ægteskabslotteri.

Kolonistens Familie fandt sig til Slutning saaledes organiseret. Den koloniserede Bonde eller jorddyrkende Kolonist forblev i en vis Henseende, som før Familiens Overhoved; kun for en Deel anvendtes han til Militærtjenesten. Den koloniserede Soldat, som var bleven hans Svigersøn, maatte understøtte ham med Agerdyrkningsarbeiderne, men til samme Tid ogsaa udrette sin Tjeneste som Soldat som sædvanligt. Den dyrkende Kolonists Børn, saavelsom Soldatens egne vare Militærmagten hjemfaldne. For disse indrettede man i alle Kolonier Skoler, hvor den gjensidige Underviisningsmethode sædvanligen anvendtes. I de sydligere Provindsers Kolonier havde man endog villet anlægge høiere Skoler for at lære Børnene de mere dybtgaaende Videnskaber og give dem en fuldendt Opdragelse. Forresten maatte baade den Ene og den Anden lære Exercitien.

Alleslags Arbeider, enten det nu var Bøndernes eller Soldaternes, skedte fælleds under de Officierers umiddelbare Styrelse, som havde Befalingen over de koloniserede Tropper. Afgrøden gik til Kolonimagazinerne. Alt frit Arbeide, al Enkeltmands Industri var bandlyst. Militær-Myndigheden blandede sig i de mindste Detailler. I deres Hytter tvungne til en overvættes Peenhed, til en forceret Orden og Regelmæssighed, og uophørligen inspicerede af Cheferne, maatte ethvert Møbel, ethvert Huusgeraad have sin bestemte Plads; der skulde Øxen hænge, der skulde Ploven staae. Og Gud hjælpe den, som ikke gjorde saa! Bondens sædvanlige Dragt blev ombyttet med en halv militærisk. Disse saaledes koloniserede Landsbyer frembøde et Skue, man ikke veed hvordan man skal betegne, og røbede den meest forhadte Vilkaarlighed. De ofte tilrøgede Bønderhuse bleve vaskede og hvidtede, Gaderne bestrøede med Sand; overalt Vagthuse, Uniformer, men ogsaa overalt Gravens Taushed!

De militære Kolonier skulle, som ovenfor sagt, skaffe Armeen baade Folk og Levnetsmidler, for at formindske Skatkammerets direkte Udgifter og samtidigen indskrænke de hyppige Rekruteringer. Er dette Maal opnaaet, endog for en Deel? Intet berettiger os til at antage det. Skatkammerets Udtællinger voxe bestandig ligesaavel som Rekruteringerne, og det maa saa være. Uden at omtale den Uretfærdighed, som dannede Basis og ligesom var Betingelsen for Existentsen af Militær-Kolonier, er det noksom bekjendt, at et Tvangsarbeide aldrig er frugtbringende. Imidlertid vare Koloniernes Chefer paa Revudagene istand til at vise Keiseren Resultater; men disse vare kun frembragte ved Kunst og kunde kun bedrage den, som gjerne vilde lade sig skuffe. Og hvortil reducerede disse sig i Virkeligheden? Man viste Keiseren Marker, bedækkede med en overflødig Høst, og man sagde: „Det er kun kort Tid siden disse Marker laae udyrkede“; men man tilføiede ikke hvilke Omkostninger der vare medgaaede til Dyrkningen. Da Alexander skulde inspicere Kolonierne, skyndte man sig fra Omegnen at skrabe sammen alt hvad der fandtes af Kreature og Fjærkræ; undertiden lod man dem komme langveis fra og maatte kjøbe dem for Kontant. Alt dette blev

*) En gammel Underofficier ved de tschougouefske Kosakker, hædret med flere Medailler, nægtede at adlyde en saadan Ordre. Af hans 2de Sønner fulgte den ene hans Exempel, den anden underkastede sig. Da denne saa Tilberedelserne til den Tortur, der ventede hans Fader, kastede han sig ned for hans Fødder for at bønfalde ham om ikke at vedblive sin Haardnakkethed. Den gamle Kosak forblev urokkelig. Efterat have udstaaet Torturen, som bestod i flere Gange at passere gjennem to Rader Soldater, bevæbnede med Pidske, forlangte han et Glas Vand og underrettede sig om sine to Sønner. Man svarede ham, at den ene led samme Straf som han, men at den anden, der havde underkastet sig Befalingen, var frisk og rask. Oldingen gav den første sin Velsignelse, den sidste sin Forbandelse og udaandede lige for Bødlernes Øine.

fordeelt rundt omkring i de Kolonisters Huse, som Keiseren skulde besøge, for at han skulde erholde Overbeviisning om disse Ulykkeliges materielle Velvære; men om noget moralsk Velvære lod sig tilsyne eller ikke, derom bekymrede man sig aldeles ikke. Undertiden traadte Keiseren ind i en eller anden Bolig — som var udseet dertil i Forveien — og saa der Kolonisterne tilbords, ifærd med at holde et godt Maaltid. Overalt herskede Orden og den høieste Grad af Pertentlighed. Engang hændte det sig, at en Hesteforsyning passerede forbi i den Egn, hvor Keiseren netop inspicerede Militærkolonierne. Strax fik den Officier, som kommanderede den, Ordre til at standse; man tog Hestene og fordeelte omkring i Gaardene. Næste Dag, da Keiseren kom, blev han glædelig overrasket ved at see, at Kolonisterne havde saa smukke Heste. Paa samme Sted viste man ham uhyre Hobe af Korn, som om det var Udbyttet af sidste Høst, men disse Hobe havde kun Korn paa Overfladen; det Indvendige var enten huult eller opfyldt med gammel Halm og Gjødning.

Katharinas berygtede Reise til Krim med Keiser Joseph, Fyrsten af Ligne og Potemkin, hvorunder man lod Folk og Bygninger transportere til de Egne, hvorigjennem Reisen gik, for at opstille dem paa Siderne til Forlystelse for de høie Reisende, var sikkert en stor Daarskab, som kostede Potemkin mange Penge, men denne Daarskab kostede dog hverken Blod eller Taarer.

I Alexanders sidste Regjeringsaar udstrakte Militær-Kolonierne sig mere og mere. Man koloniserede hele Armeekorps, baade Infanteri og Kavalleri. Nu, for hver Soldat kan man maaskee regne en Familie af Agerdyrkere, og efter dette kan man domme om Antallet af Offerne paa denne ubegribelige Manies Alter.

Naar man seer, hvilke Vanskeligheder der i andre Lande møde et Projekt til at benytte Armeen til nyttige offentlige Arbeider, Vanskeligheder, som endnu synes langt fra at kunne være løste paa en tilfredsstillende Maade, saa veed man ikke hvad man skal sige om en Plan, som, i den Hensigt at fuldstændiggjøre den bevæbnede Styrke, og gjøre den frygteligere, begynder med at forøge Soldatens Forpligtelser og Arbeider, der i sig selv allerede ere store nok, idet de fordre, at han paa eengang skal være baade Soldat og Agerdyrker. Det er sandsynligvis overhovedet af den Grund og fordi han saa i de militære Kolonier en fuldkommen Opløsning af hver god Armee, at Marschal Barclay de Tolly protesterede imod deres Indførelse.

Det var ikke alene i denne Institutions første Tider, at de ulykkelige Bønder lagde sin Fortvivlelse for Dagen. Opstande fandt senere Sted paa forskjellige Punkter. Især vare de farlige, som udbrøde i de novgorodske Kolonier; men ligesaa frækkelig var Maaden, hvorpaa man standsede dem. Et af disse Oprør fandt Sted under den nuværende Regjering; det havde til Hensigt at nedhakke alle Officiererne, — Oprørerne fremstillede sig for dem, idet de erklærede, at de havde besluttet sig til at dræbe dem og at de maatte berede sig til Døden, hvilken de ogsaa gav dem med en ubegribelig Ro. Heller ikke de Officierer, som ved deres menneskelige Opførsel havde erhvervet sig Kolonisternes Agtelse, bleve skaanede; man myrdede dem, idet man beklagede dem og de Ordres Strenghed, de havde modtaget, og som forbød at gjøre nogen Undtagelse. Følgen af denne sidste Opstand var, at 1300 Ulykkelige maatte løbe Spidsrod og fik Knut; de, som overlevede Straffen, bleve paa Livstid sendte til Bjergværkerne. Man maa gaae tilbage lige til Streltzernes Henrettelse i Begyndelsen af Peter den I's Regjering eller til de frygtelige Slagterier under Czar Ivan den Frygtelige, for at finde saadanne Exempler.

Ved Alexanders Død ventede man ialmindelighed, at hans Efterfølger vilde skynde sig med at ophæve Militærkolonierne, som ikke frembød noget værdfuldt Resultat og som havde foraarsaget saa meget Ondt. Forventningen skuffedes. Rigtignok skal man have indført nogle Modifikationer, men Koloniernes Tilværelse vedbliver fremdeles at plage Folket og fremvise de Vildfarelser, hvortil en uindskrænket Magt kan komme.

Literatur og Kunst.

Af „Henrik Wergelands samlede Skrifter" er udkommet 4de Hefte, hvorved Digtenes første Bind er sluttet. I Fortalen, hvori Udgiveren gjør Rede for sin Fremgangsmaade ved Udgivelsen, siger han, at han har forbigaaet den store Mængde epigrammatiske Digte, der ere fremkomne under de personlige Konflikter, hvorpaa W.'s Liv var saa rigt, da disse Digte, foruden at de „for største Delen ere temmelig værdiløse, ere saaledes indsvøbede i den Tids mangehaande Dagsstridigheder, at en Skildring af de Dages Historie, eller, hvad der omtrent bliver det Samme, en Biografi over Hr. Wergeland, vil være det eneste passende Sted for deres Opbevaring." Endeel Digte, der synes „ubetydelige", skulle opbevares paa et særskilt Sted i et „Efterslæt", der vil følge med andet Bind. Ved Bindets Slutning findes Varianter og Anmærkninger, deels fra Digterens egen Haand, deels fra Udgiveren, hvilke sidste dog ere temmelig sparsomme. Heftet ledsages af et smukt af Em. Bærentzen lithograferet Portrait af Wergeland.

Tredie Hefte af „det norske Folks Historie af P. A. Munch" er ligeledes udkommet og behandler fornemmelig „Vikinge-Tiden og Danevældet", samt Begyndelsen af Harald Haarfagers Regjering. De udkomne tre Hefter (30 Ark) omfatte saaledes nu blot en Periode i vor Historie, der af vore andre Historikere (med Undtagelse af Schøning) har været saagodtsom oversprungen. Men hiin Vidtløftighed er ogsaa nødvendig for at bringe Lys ind i vor dunkle Oldhistorie, hvilket Munch nu unægtelig ogsaa har gjort tilsyne.

„M. A. Goldschmidt, et Literaturbillede af Fr. Dreyer." I denne noget vidtløftige Brochure har en kjøbenhavnsk „medicinsk Student" efter Evne og Leilighed søgt at bevise, at Forfatteren af „Nord og Syd" er en Mand, der snakker om alt Muligt, uden at han selv veed, hvad han snakker om, — at han er en Skribent uden grundige Kundskaber, en Tænker uden Skarpsindighed og en Politiker uden Charakteer!

„En Student og hans Jomfru" er Titelen paa en nydelig lille dramatiseret Digtning („et Marionetspil") af Chr. Winther, hvilken nylig er ankommen her til Byen og faaes i Bogladerne for 28 ß.

Af Geijers samlede Skrifter er 4de Bind udkommet og indeholder Afhandlinger om Underviisnings- og Skolevæsenet.

Af det „svenska fornskriftsällskapets samlingar" er udkommet 18de Hefte, indeholdende Fortsættelsen af det fornsvenska legendarium. Den videre Fortsættelse sees at være under Trykken ligesom ogsaa de svenske Bibelarbeider i Middelalderen og en Indledning til Didrik af Berns Saga. Digte om Hertug Fredrik af Normandie, Gustav den I's Krønike af P. Brahe og Sveriges Gildes- og Laugsartikler i Middelalderen ere under Arbeide.

Dr. Zimmermann i Darmstadt bebuder en ny, efter Tidsfølgen ordnet Udgave af Luthers samtlige Værker, der skal udgjøre 12 voluminøse Oktavbind. Aarlig skal der udkomme 2 Bind til en Priis af 1 $^1/_2$ Rthlr. (noget over 1 Spd. Norsk) pr. Bind.

Paa Theatret opførtes i Søndags og i Thorsdags et originalt norskt treakters Skuespil, „Anna Colbjørnsdatter," der blev meget gunstigt modtaget af Publikum, og det vistnok ikke blot paa Grund af sin Norskhed, hvad Sujettet angaar, men ogsaa paa Grund af sit dramatiske Værd. Stykket er et heldigt anlagt historiskt Maleri, hvori de i Norderhougsaffæren (i 1716) deeltagende bekjendte Personer ere tegnede med Sandhed og Liv. Til Historiens egen Intrigue er knyttet en anden af Forf. opfunden, hvorved det fornødne erotiske Element er tilveiebragt. Første og sidste Akt foregaar paa Norderhougs Præstegaard, anden Akt paa Gaarden Steen, hvor de om en Vagtild leirede norske Dragoner i røde Kapper frembyde et prægtigt Tableau, hvis Indtryk forhøies af herlige Dekorationer, malede af Wergemann. De indflettede Sange og Chor bidrage ogsaa meget til at forhøie Virkningen af det Hele. Titelrollen udførtes af Madam Jørgensen, der fortrinlig gjengav den modige Præstekone og blev i Thorsdags ved Tæppets Fald fremkaldt.

Norge.

Christiania. I Formands- og Repræsentants-Møde den 3die d. M. besluttedes en Omregulering og Nedsættelse af Veierpengene, hvorved disse ikke komme til at udgjøre Halvdelen saameget som for; endvidere besluttedes en Kloakrende anlagt gjennem en Deel af Kongens og Raadhuusgaden for Bykassens Regning, under Betingelse af, at de Huuseiere, der især have Nytte af Anlægget, bidrage mindst 812 Spd. 37 ß. dertil.

— Lodsene have paataget sig for 325 Spd. at fuldføre Iisvækningen ud til Ringene, hvor der ligge syv Fartøier.

— Ude i Storgaden blev en Kardemager nylig stukket ihjæl af en Svenske, hvem hiin havde beskyldt for at have gjennemsøgt hans Lommer.

— Sorenskriver Ranklev har indsendt som Gave til Universitetet en paa Gaarden Hundorp i Gudbrandsdalen funden byzantinsk Blysigil, der sandsynligviis skriver sig fra det 11te Aarhundrede.

— Fra Ny-York berettes, at Ole Bull den 2den d. M. reiste derfra, for at drage til Baltimore og Washington. Bull, hedder det, vil vende tilbage til Norge i Mai eller Juni Maaned.

Fra Brevik berettes, at Muthingsbrev nylig er udstædt paa flere Skjærp i Bamble.

Arendal. Til Styrmandsexamenen havde den 1ste Marts 50 Examinander indstillet sig, af hvilke 16 erholdt Charakteren Bekvem, 11 Ei-ubekvem og 22 bleve rejicerede samt 1 meldt syg. 4 have bestaaet den høiere Styrmandsexamen, hvoraf 2 med bedste Charakteer. I Christianssand er i den første Deel af Examensterminen examineret 32, hvoraf 3 erholdt Bekvem, 17 Ei-ubekvem og 12 bleve rejicerede.

Fra Laurvik ere flere Ladninger Iis afgaaede.

Søndre Bergenhuus Amts Landbrugsskole (paa Gaarden Sandvig i Kvindherred) har saa god Søgning, at der nu endog har meldt sig Flere end der ere ledige Pladse til.

Frederikshald. Paa Ottei har der været Generalforsamling af Aktieeierne i den paatænkte Kanalisering af det frederikshaldske Vasdrag; hertil er tegnet et Beløb af 16,000 Spd., for hvilke et Forsøgsarbeide med et Sluseanlæg besluttedes foretaget.

Christianssund. Fattigskatten for indeværende Aar, 2000 Spd., og Byskatten, 1740 Spd., ere nu udlignede.

Tromsø. Tilstanden blandt Kautokeinofinnerne har endnu ikke synderlig forbedret sig.

Oversigt over norske Blades Indhold.

Morgenbladet (Nr. 69) fører en drabelig Polemik med „Svenska Tidningen" og „Götheborgs Handels och Sjøfarts-Tidning", af hvilke hiin gjentagende har angrebet vor Konstitution, fordi den er for demokratisk, denne fordi den er for aristokratisk. Smædeskribenten i „Handelstidningen", der især retter sine Angreb mod Folket selv, harcellerer Mgbl., idet det ikke alene indrømmer ham, hvad han ved Citater af Bloms Statistik og andre Værker har søgt at bevise, at Sverige i Musiken staar paa et høiere Standpunkt end Norge, men at det ogsaa, hvad Dandsekunsten angaar, bærer Prisen. Mod Sv. Tidn., der især støtter sig til „Skizzer fra Aadalen" for at vise, hvilket demokratisk Oprørs-Rede Norge er, gaar Mgbl. alvorligere tilværks og viser, at der hverken er saa stor Fare at befrygte af „Thranes 30,000 Mand", som hiin vil, eller at man i vor Grundlov kan søge Grunden til Moralitetens Fordærvelse hertillands, da det i saa Henseende dog altid staar bedre til end i Sverige. Det viser endelig, hvorledes det norske Folk, trods de politiske Meningers Forskjellighed, er enigt i at klynge sig til Konstitutionen, og at enhver Normand farer sammen ved Tanken om en Indforlivning i Sverige. Skulde nogen Indforlivning finde Sted, saa vilde det for Sverige blive mindre skadeligt at give sig under Norge, end det Modsatte vilde blive for vort Land.

Nationalbladet (Nr. 18 og 19) indeholder en Artikel om det sidste Storthings politiske Resultater, hvori flere af Oppositionens Ledere, og især Stabell, angribes paa det Skarpeste for ved en tvetydig politisk Færd at have vildledet sit Parti og svigtet Frihedens Sag.

Prof. Monrad har i Christianiaposten for 8de d. M. leveret udførlige Modbemærkninger til de tidligere omtalte „Bemærkninger angaaende Selskabet for Folkeoplysningens Fremme" og deri især viist, hvor simpel Selskabets Grundtanke er, da den beroer kun paa Erkjendelsen deels af Folkeoplysningens Værd som Øiemeed, deels af Assosiations-Principets Værd og Tidsmæssighed som Middel.

Af et i samme Blad for 9de d. M. meddeelt „Uddrag af Indre-Departementets Oversigt over Postvæsenets samlede Indtægter og Udgifter i 1850" sees, at den samlede Porto i det første Aar efter Nedsættelsen (1849) var 18,511 Spd. 54 $^1/_2$ ß. og i det andet Aar (1850) kun 11,222 Spd. 95 $^1/_2$ ß. mindre end Aaret før den blev nedsat (1848). Man havde ved Nedsættelsen paaregnet et Tab af over 23,000 Spd., hvilket saaledes paa langt nær ikke er indtruffet. Hele Portoen udgjorde i 1848 81,453 Spd. 28 $^1/_2$ ß i 1849 62,941 Spd. 94 ß. og i 1850 70,340 Spd. 53 ß.

Drammens Blad beretter, at Politiet der i Staden har grebet en døvstum Langfant, der dog, da det kom til Stykket, havde Maal og Mæle, men blot for at vække Medlidenhed havde fra sin tidligste Barndom ageret stum. Han har vænnet sig saaledes af med at tale, at han nu kun med Anstrængelse kan faae flere sammenhængende Ord frem.

Marc. Thrane har den 1ste Marts udfærdiget en „Rundskrivelse til sidste Arbeider-Centralmødes Repræsentanter i Særdeleshed og til Arbeiderforeningerne i Almindelighed", hvori Repræsentanterne opfordres til inden 3 Uger at afgive bestemt Erklæring om, der ikke paa Centralmødet bestemtes ham, da han afstod Bladet til Foreningerne, 600 Spd. i aarlig Indtægt af samme, hvilke Centralbestyrelsen nu paastaar kun betingelsesviis har været lovet, og derfor endog har nægtet ham 20 Spd. maanedlig. Thrane beklager sig forøvrigt ikke alene over, at han ingen Penge faar, men over Centralbestyrelsens hele Færd mod ham. Istedetfor at Bladet skulde staae ham aabent naarsomhelst han vilde skrive deri med Navns Underskrivt, har det været overfyldt af Angreb paa ham og Lovtaler over Abildgaard, der dog selv skal, som Thrane forsikrer, have skrevet begge Dele. — Drammens Arbeiderforening har ogsaa, men tidligere, udfærdiget en „Rundskrivelse" til samtlige Arbeiderforeninger. Heri ophøies Thrane for sin Iver for Agitationen og for den Uegennyttighed, han har viist ved at opgive Eiendomsretten til Bladet, hvorimod Centralbestyrelsens Færd imod ham omtales temmelig ugunstigt. Dette tager Bestyrelsen sig dog ikke nær, da den i ethvert Angreb kun seer et Forsøg paa at tilintetgjøre Bladet.

Sverige. I Ystad findes et sexaarigt Pigebarn, som ikke alene kan gjentage efter Hukommelsen de samme Talrækker, som den bekjendte Mnemoniker Dr. Otto, men endog løse mere indviklede Zifferkalkuler. Additioner med 8 til 10 Tal og 5—6 Ziffre i hvert Tal udfører hun saagodt som øieblikkelig og gjentager en halv Side af en Bog i et fremmedt Sprog efterat have hørt den oplæse een Gang.

— Anderstorps Bomuldsspinderi i Hallands Len er nedbrændt. Bygningen samt Maskineriet var assureret for 132,351. Rd. Bc. 42 ß.

— I Upsala er, ifølge Aftonbladet, Spørgsmaalet om et Studentertog til Christiania til Sommeren atter paa Bane.

— Den af Prof. Fogelberg i Rom forfærdigede Model til den Carl-Johans-Statue, som skal opreises paa Slusholmen, er ankommen til München, hvor Støbningen skal foregaae.

— Generallieutenant, Friherre Gustaf Peyron er den 29de f. M. afgaaet ved Døden i sin Alders 69 Aar.

— **Danmark.** "Fædrelandet" omtaler, som et almindeligt Rygte, at Bang skulde træde ud af Ministeriet og Tillisch indtage hans Plads. Det nævnte Blad søger dog at vise, at dette Rygte kuns har liden Sandsynlighed for sig. — Oberstlieutenant Hans Helgesen er bleven udnævnt til Kommandant i Rendsborg Fæstning.

— I Folkethinget er en Adresse til Kongen, hvori udtales Folkets Bekymring over Statens Styrelse og Mangel paa Tillid til Ministeriet, besluttet fremmet.

— 60 Eiere af Fæstegaarde have i Berl. Tid. erklæret sig villige til at sælge Fæsterne de fæstede Gaarde og gjennem Pressen at offentliggjøre de til Fæsterne gjorte Tilbud og de stedfundne Salg.

Blandede Efterretninger.

Frankrig. Ved et et Dekret af 28 Febr. aabner Ministeren for de offentlige Arbeider en Kredit til Udførelsen af Jernbanen mellem Paris og Strasbourg; ved et andet Dekret tildeles Aktieselskabet for Basel-Strasbourger-Jernbanen Bevilling til at anlægge en ny Bane fra Strasbourg til den baierske Grændse. — Den forventede Lov om Oprettelsen af Kreditforeninger for Grundeiendomme er nu bekjendtgjort. Der tilstaaes kun Laan paa første Prioritet og ikke meer end Halvdelen af Eiendommens Værdi. — Ved et Dekret ophæves en i 1849 udgiven Lov, hvorved det for Privatindustrien skadelige Arbeide i Fængslerne indskrænkedes.

— Der er Tale om til næste Aar at aabne en almindelig Industriudstilling i Paris lig den londonske. — Generalprokurørerne ere blevne opfordrede til at føre den strengeste Kontrol med Bladenes Romanfeuilletoner og andre literære Arbeider. — Ludvig Napoleon har hædret en Søster Rosalie af St. Vincents-Ordenen med Æreslegionens Kors, i Lighed med hvad Keiseren gjorde med en Søster Martha.

— Resultaterne af Valgene ere nu tildeels bekjendte og ere gunstige for Regjeringen. I Paris er af Oppositionens Kandidater Cavaignac valgt. Republikaneren Carnot havde vel de fleste Stemmer i sit Valgdistrikt, men dog ikke det nødvendige Antal. Flere Oppositionskandidater, som Lamoricière, Garnon, Eugen Sue og Dupont de l'Eure havde før Valgene trukket sig tilbage. — Navnene paa Regjeringens Kandidater ere Guyard-Delalain, Devink, Perret, Fouché-Lepelletier, Lanquetin, Königswarter og Véron. — Af 220 bekjendte Valg vare ellers blot 4 faldne ud til Oppositionens Fordeel. — Præsidenten har overdraget Udenrigsministeren at forfatte et Skrift over Frankrigs Forhold til de udenlandske Magter i de sidste 7 Aar, hvortil alle baade skrevne og mundtlige hemmelige Beretninger, som Diplomatien har at raade over, skulle benyttes. — Et Dekret bestemmer, at Assessorerne i Kassationsretterne skulle tage Afskeed, naar de ere 75 Aar gamle, og Dommerne i de andre Retter i sit 70de Aar, hvorved omtrent 200 Dommere fra Keisertiden nødes til at tage Afskeed. — Den ny Presselov har havt til Følge, at flere Provindsblade allerede ere gangne ind.

England. Af den i de sidste engelske Blade meddeelte Fortegnelse over det nye Ministeriums Medlemmer seer man, at Sir John Pakington er bleven Kolonialminister, og Lord Manners Minister for Forstvæsenet, Christopher Kansler for Lancester, Cumming Bruce Sekretær ved den indiske Kontrol, Sir E. Tennent Sekretær ved Fattigkollegiet, Lord H. Lenox Skatkammerlord, Lord Cl. Hamilton Skatmester for Hofholdningen, Lord Colville Klerk-Mareschal. Grev Salisbury er udnævnt til Geheime-Seglbevarer og Greven af Elington til Vicekonge i Irland. — Den 27de f. M. meddeelte Grev Derby Overhuset det nye Ministeriums Program, hvis væsentligste Punkter findes anførte foran i vort Blad.

— Fra London berettes, at der den 2den d. M. holdtes tvende store Meetings, som det liberale Parti i Underhuset havde sammenkaldt. Den ene angik en kraftig Understøttelse af Reformbestræbelserne, den anden, der var indkaldt af den gamle Præsident for Anti-Kornlovs-Foreningen, angik Frihandelsspørgsmaalet. Der besluttedes, at Foreningen atter skal konstituere sig, Dronningen anmodes om at opløse Parlamentet og en Subskription strax aabnes til Gjennemførelse af Agitationen. 27,500 Pd. Stl. tegnedes inden 25 Minutter efter Beslutningen.

— Den berømte Digter og Literaturhistoriker Thomas Moore er i sit 72 Aar afgaaet ved Døden paa Sloperton Coltage.

— Som Beviis paa, hvor klækkelige Indtægter en Mand kan have i England, anføres, at Hertugen af Wellington af de offentlige Midler oppebærer 2,613,675 Pd. Stl.

Tydskland. I forrige Aar udvandrede 120,400 Personer til Amerika.

— De tydske Aviser ere fulde af Beretninger om Hungersnød og Presseforfølgelser, hvilke sidste synes at tiltage med den første. Det er saaledes betegnende, at H. Brockhaus er bleven domfældt for, af et andet Blad, at have ladet aftrykke en Opsats om „de tydske Tilstandes Trøstesløshed" — blev blot Tilstanden trøsteligere ved Domfældelsen! Udvandringerne ere i stærk Gang.

Holland. Første Kammer har antaget en Lov, hvorved Kornindførselen frigives.

Ostindien. Fra Bombay berettes, at Birmanerne have fyret paa britiske Skibe, hvilke derfor have taget flere birmanske Fartøier. Den birmanske Kyst blokeres, Europæerne i Rangun indskibe sig.

Fra Persien berettes, at Storvizíren Mirza Taghi Khan paa Schahens Befaling er bleven henrettet derved, at hans Aarer aabnedes i Badet. Hans uhyre Rigdomme har Regjeringen tilegnet sig.

Nordamerika. Legislaturen i Staden Ohio behandler for Tiden et Forslag om at laane Ungarn alle Staten tilhørende Vaaben, indtil det faar tilkjæmpet sig Uafhængighed.

Ledige Embeder og Bestillinger.

Paa Vossevangen i Voss Præstegj. skal en ny Landhandler ansættes.

Ved Kongsbergs Sølvværk skal konstitueres en Bergmester, en Markscheider (med 400 Spd. aarlig Løn) og en Einfahrer.

Christiania. Trykt i A. W. Broggers Bogtrykkeri.
Bladets Expedition er i A. Dzwonkowskis Gaard, Storgaden Nr. 27.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 25. | Udkommer hver Løverdag Aften. | Christiania den 20de Marts 1852. | Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. | I. Bind.

Indhold.

Vincents Priesznitz.

Hvor nutildags den i næsten hele den civiliserede Verden bekjendte Landsby Gräfenberg ligger, stod for 25 Aar siden i en Kløft af Sudeterne blot nogle ubetydelige Hytter, hvoraf man nu ikke mere finder noget Spor. I en af disse blev Vincents Priesznitz født den 5te October 1799. Han var den yngste af 6 Børn; hans Forældre, der vare Bønderfolk, nedstammede fra en i Aarhundreder der i Egnen bosiddende Familie. Om hans Barndomsaar er Intet at fortælle. Hans Fader blev blind længe før sin Død, og Vincents maatte ledsage ham, hvorover han ofte i Stilhed sukkede og ytrede: „Havde jeg ikke i 11 Aar maattet føre min Fader omkring, vilde jeg i Skolen idetmindste have lært at læse og skrive ordentligt."

Da han i sit 17de Aar maatte hjælpe til med Huus- og Markarbeider og engang skulde ledsage en Kornvogn ned paa Ageren, blev Hesten sky og løb ud. Vincents faldt derved ned af Vognen, slæbtes et Stykke med og kom under Hjulet. Ved denne Leilighed mistede han Fortænderne og fik nogle Ribbeen knækkede. Alle erklærede ham redningsløs forloren, og Lægerne opgave ham. Nu forsøgte han at vaske Saarene med koldt Vand og uophørligen lægge kolde Omslag paa dem. Inden nogle Uger kom han sig og blev endelig frisk igjen. Imidlertid vare Følgerne af dette Fald, om de end ikke strax gave sig tilkjende, ingenlunde forvundne, og Priesznitz vilde sandsynligviis snart være bleven et Bytte for deres ødelæggende Indflydelse, naar han ikke, ligesom ved en guddommelig Aabenbarelse, var falden paa den Tanke at forsøge sin Helbredelse ved koldt Vand, og naar ikke hans oprindelig temmelig stærke Konstitution havde hjulpet ham. Fra det Dieblik, han begyndte at komme sig, paatrængte en forhen ukjendt Forestilling om det kolde Vands underfulde Helbredelseskraft sig ham, og hans Tiltro dertil styrkedes stedse mere ved de smaae Forsøg, han gjorde paa Dyr, og senere ved lykkelige Resultater af dets Anvendelse paa sine Naboer. Fra nu af arbeidede han videre fort; hans Kures heldige Resultater bleve snart ikke længere nogen Hemmelighed, og den unge Naturlæges Ry begyndte at udbrede sig til alle Sider. Neppe 19 Aar gammel hentedes Priesznitz ikke sjelden til Mähren og Böhmen, og snart begyndte Verdens Dine at henvende sig paa ham. Saa ubetydeligt hans Ry end i Begyndelsen havde været, saa begyndte dog Misundelsen og Menneskenes Ondskab at udspye sin Gift mod ham. Folk misundte ham de Gaver, Helbredede sendte ham, kaldte ham en Nar og holdt fast ved den Mening, at han stod i Pagt med Djævelen; Lægerne erklærede ham for en Charlatan og Præsterne advarede Folket fra Prædikestolen mod Priesznitz, hvem de kaldte en falsk Prophet.

Imidlertid gik Priesznitz med rolig Bevidsthed og klarere Ideer sin Vei gjennem alle de Farer, som udviklede sig og truede ham, og fortsatte beskeden sin Bane, medens de Hjælpsøgendes Antal i Aaret 1829 allerede var saa stort i Gräfenberg, at en egen Fortegnelse blev optagen over Kuurgjæsterne. Dette var Misundelsen for meget. Priesznitz blev anklaget for Kvaksalveri og af Magistraten i den lille Stad Freiwaldau dømt til flere Dages Arrest, som desuden skjærpedes ved Faste, hvorhos den Vaskesvamp, hvormed han ifølge dens naturlige Bestemmelse havde vasket sine Patienter, ifølge Dommen blev ham berøvet, fordi man i Strygningen med samme formodede Hexeri. Appellationen af Dommen havde vistnok dennes Ophævelse til Følge, ligesom Priesznitz i Aaret 1831 af vedkommende Øvrighed, som ved Undersøgelsen intet Ufordeelagtigt fandt, tvertimod at Alt talte til hans Ros, fik Bevilling til Oprettelsen af en egen Badeanstalt; men Misundelsen, som var kommen i Bevægelse, forsøgte stedse paany at finde et tilfredsstillende Klagepunkt. Desaarsag blev det daværende k. k. Hofkancelli uophørlig bestormet med Klager, Besværinger og Forestillinger, indtil det endelig saa sig nødsaget til at sende en egen Kommission til Gräfenberg for at undersøge Sagens sande Sammenhæng. Hertil valgtes den aandrige og fordomsfri Baron Türkheim. Den Beretning, denne lærde Læge afgav angaaende den bagtalte Priesznitz's Opførsel, Liv og Virken, var høist ærefuld for den Sidste og paa Grund af sin upartiske Fremstilling berømmelig for Forfatteren selv. Som Følge af de Oplysninger, Hofkancelliet erholdt af sin medicinske Referent, blev Priesznitz af Overøvrigheden beskyttet i Udøvelsen af sin Lægemethode. Siden den Tid var han befriet fra sine langvarigste og uforsonligste Fienders aabenlyse Angreb. Dog forfulgte ondskabsfulde Drillerier og hemmeligt Had ham lige til hans Livs Ende. Imidlertid naaede hans Rygte lidt efter lidt til alle Verdensdele. Fra de fjerneste Lande strømmede Lidende og opgivne Syge til det nye Kuursted for under Vandhelbredelseskunstens høie Præsts personlige Indflydelse at naae fuld Sundhed eller idetmindste Lindring for deres Lidelser og Forøgelse af deres Kræfter. Saaledes er Gräfenberg i de 2 sidste Decennier blevet et af Verdens mærkværdigste Punkter, og hvor almindelig bekjendt Priesznitz's Navn har været, bevise Breve fra Amerika under Adressen: „Til Priesznitz i Europa", hvilke uden Omstændigheder ere komne til sit Bestemmelsessted, — Beviis paa et Ry, som vel ingen Læge uden den berømte Boerhave har opnaaet.

Et interessant Gebeet for de mangfoldigste Iagttagelser og Erfaringer aabnede sig nu for Verdensmandens, Psykologens og Menneskevennens Blik. Det uhørte Held, Priesznitz havde med sine Vandkure, virkede pirrende og opmuntrende paa Andre paa samme Tid som det var meget lønnende for Opfinderen selv. Tusinder forandrede til sin egen Fordeel sin Levemaade efter de Vink, de fik fra Gräfenberg, og i mange Lande opstode Kuuranstalter, som i mere eller mindre Grad vare indrettede efter Moderanstaltens Forbillede.

Priesznitz blev en velhavende Mand og en yderst lykkelig Familiefader; han fik 10 Børn, hvoraf endnu 7 ere i Live. Ogsaa hans Kone er Prisen for en heldig Kuur; han var nemlig saa lykkelig at befrie hendes Moder for en Gigt, som baardnakket havde modstaaet Lægernes Kunst. Erfarede Priesznitz end paa den ene Side bitre Krænkelser og utrolige Beviser paa Utaknemmelighed, saa nød han ogsaa paa den anden Side mangfoldige Glæder og overraskende Opmærksomheder, taknemmelige Menneskers Anerkjendelse og Udmærkelser af alle Slags. Vandreren i Omegnen af Gräfenberg støder næsten ved hvert Skridt paa monumentale Beviser paa en overstrømmende Taknemmelighed, og i Aaret 1846 blev den verdensberømte Mands Bryst ogsaa smykket med den gyldne Medaille.

Vincents Priesznitz.

Det Indtryk, man fik af Priesznitz's Udvortes, var den jævne, menneskevenlige, energiske Hædersmands og den dybe Tænkers. I det sædvanlige Liv var han beskeden, indsluttet og ordknap; i fortrolig Omgang derimod gemytlig, undertiden lunefuld. Han havde ingen lærde, men mangesidige Kundskaber, som han ved Forbindelser med oplyste Mænd af alle Stænder havde erhvervet sig. Enhver, som kjendte ham nærmere, fandt sig magisk tiltrukken af denne ædle Personlighed. Hans Væsen kom fra Hjertet og gik til Hjertet; hans Charakteer var jernfast. Hverken Ros eller Dadel anfægtede ham, selv den usædvanlige Rigdom gjorde ham ikke uvirksom. Hans stedse uforandrede Hengivenhed for Naturen og Almagten var Nøglen til hans Lykke og hans Ros. Han levede for at lindre Menneskehedens Lidelser, og at han har formindsket Dødeligheden er netop hans Udødelighed. Han har i Vandet reist sig et Monument, uforgjængeligere end Erts. Naar ikke den Alvidendes uudforskelige Beslutninger havde bestemt den af Jordens Møisommeligheder trættede Priesznitz's Legeme til Hvile, kunde man være fristet til at sige, at Døden havde fuldbyrdet en ondskabsfuld Hævn. Han, som stedse søgte Vandet og ved dette frarev Døden saa mange Offere, han maatte selv i en alt for ung Alder blive Dødens Offer ved Vattersot. Han døde den 28de November f. A. ifølge Lægernes Obduktionsresultat af et Levertilfælde, det vil sige, hiin ulægelige Sygdom, som Videnskaben giver Navnet „atrophisk Cirrhose", og som, naar Vattersot kommer til, altid er dødelig. Sandsynligviis var det en Følge af hiint ovenfor omtalte Ribbeenbrud, hvis instinktsmæssige Behandling bragte ham paa Ideen om Vandkuren. Lægerne erklærede aabenlyst ved Obduktionen, som i mange Kuurgjæsters Nærværelse blev foretagen den 30te Novbr., at det var forunderligt, hvorledes Priesznitz havde kunnet leve saa længe med en saadan Lever, og at han aabenbar havde sin eiendommelige Levemaade at takke for, at han havde levet saa meget længere end Tilfældet er ved saadanne og lignende Onder.

Han levede og døde i sit Kald, og sjelden døde en Mand, hvis Tab alle Verdensdele i saa høi Grad har beklaget, sjelden et Menneske, ved hvis Død saa mange Taknemmelighedstaarer randt som ved Vincent Priesznitz's.

(Efter „Illustr. Zeit.")

Ulvejagt og Ulvefangst.

(Af P. Chr. Asbjørnsen.)

(Fortsat fra Nr. 23.)

Ulvestuens Tilsyn bør i intet Tilfælde forsømmes, hvis man vil vente sig nogen heldig Fangst. Den bør ikke benyttes førend ud paa Høsten. Naar der jævnt indtræffer stærk Frost om Natten, kan Fangsten med Fordeel begyndes. Den rette Tid falder mellem 1ste October og 1ste April. Den øvrige Tid af Aaret, i hvilken Graven ikke benyttes, bør den tækkes med Bord, paa hvilke man lægger Tørv, for at ikke Ræven om Sommeren skal faae Anledning til at tage Graven i Diesyn; thi da tager den sig sikkert i Agt for den om Vinteren. Efterat Ulvestuen er aabnet om Høsten, og selv af og til om Vinteren, især naar der er bleven fanget noget Dyr i den, bør Graven røges med Halm og raat Enerriis. Intet Dyr, som fanges, maa dræbes i Graven, men det bør først optages deraf. Dette udføres paa den Maade, at man et Stykke fra den tykkeste Ende sammenbinder tvende lange Støre i Form af en Sax; med disse holdes Dyret af en Karl i Graven, medens en anden træder en Snare paa dets Hals.

Snaren indrettes saaledes, at man, 2 Tommer fra den tykkeste Ende af en 7 Alen lang Stang, borer et Hul, hvori en stærk Snor indtrædes og fastgjøres. To Tommer fra dette Hul bores et lignende, hvorigjennem den anden Ende trædes og trækkes langs Stangen. Herved faaer man en Snare, der bliver større eller mindre, alt eftersom Snoren trækkes til. Denne Lykke trædes ind paa det fangne Dyrs Hals, hvorpaa

Snaren trækkes til, og fæstes ved en i Stangens anden Ende indsat Pinde. Naar Dyret er optrukket af Graven, ledes det, jo længere jo bedre, mindst 4 til 500 Alen, bort fra denne og dræbes ved et Slag mellem Dinene. Den eller de, som paa en dertil indrettet Stige bruge at gaae ned i Graven, bør have en Karl med, der kan optage denne, da det undertiden har hændt, at Ræven har benyttet den og paa en saadan Maade sat sig i Sikkerhed. I fugtigt og foranderligt Veir bør Halmen paa Graven ombyttes, saa at den altid er tør, da den fugtige fryser, naar der indtræffer Kulde. Falder der megen Snee, bør den for det meste bortfeies fra Gildringen, da den nedtrykker samme. Naar der er falden Snee, bør Sporene efter den, som har gildret Graven og udsat Lokkemaden, omhyggelig feies til igjen, og han bør omhyggelig vogte sig for ikke at spytte eller efterlade sig noget, der kan vække Mistanke hos Dyrene. For at lokke Rovdyrene til Graven, bør man udlægge et Aadsel mellem den og Fæhuset eller Badstuen paa saadan Afstand, at man der kan skyde for Glug. Er Ulvestuen, hvilket den dog ikke bør være, langt borte fra Husene, kan man lægge Aadselet i Nærheden af Graven. Herved er dog at bemærke, at Aadselet bør deles, saa at noget deraf lægges paa Skiven over Graven. I saadanne Tilfælde er det bedst at have tvende mindre Kreaturer, som Kalve eller Faar, og lægge et af disse ved Kanten af Graven og det andet paa samme. De Ubehageligheder, der ledsage Fangsten i Graven, ere sædvanlig tvende: 1) at det fangede Dyr prakticerer sig ud af Graven, og 2) at Anden borttages af Rovfugle. For at forekomme den først nævnte Uleilighed, har man opfundet den ovenomtalte, tvers over Graven lagte, skarpkantede Bjælke, istedet for Stolpen midt i Graven. Man har ogsaa, skjøndt det er mindre nødvendigt, anvendt spanske Ryttere omkring Indsiden af Gravens øvre Rand. Disse gjøres af 9 Tommer lange Pinde, som tilspidses og indsættes i en tyk Planke, som siden fæstes til Randen af Graven, saaledes at Pindene hælde noget nedad mod Bunden. Denne Indretning hindrer vel Dyrene fra at hoppe ud af Graven, men er ikke til Hinder i at f. Ex. en Gaupe klatrer op over Stolpen, naar man bruger en saadan. For at afhjælpe den anden fæster man paa Stolpen en Hylde, paa hvilken der lægges en Steen, som er saa tung, at den kan trække Rovfuglen ned. Stenen maa ligge saa løst, at den falder ved den mindste Berørelse. Om Stenen bindes en Snor, der med den anden Ende er fæstet i Skiven, som i dette Tilfælde bør ligge løs paa Stolpen eller Bjælken. Naar Rovfuglen (sædvanlig en Bjergugle, Hubroer) griber Anden og skal flyve bort med den, nedrives Stenen fra Hylden, og trækker i Faldet Fuglen ned i Graven.

De senere foreslaaede Forandringer i Ulvegravens Bygning og Indretning ere fornemmelig følgende:

I sit „Förslag till Rofdjursjagt og fångande“ anfører Westbaum: „Omkring en bestemt Plads af 20 til 30 Alens Gjennemsnit graves der en Grav af 5 Alens Bredde og 5 Alens Dybde, som baade i Bunden og paa Siderne klædes paa samme Maade som sædvanlige Ulvegrave. Under det øverste Stokkelag lægges for hver 5te eller 6te Alen, tvers over Graven, en smal trekantet Bjælke, der vender op med en skarp Kant. Naar dette er gjort, skuffes Jorden til og Marken jævnes omkring Graven. Gildringen gjøres af tynde Pidske, som lægges tvers over Graven, og bedækkes med Halm eller fiint Granbar og Kviste. Derpaa lægges, omtrent ½ Alen fra Gravens Kant, smaae tørre, for en Deel forraadnede Granbusker, Kvas og Kviste, til omtrent ½ Alens Høide, saaledes at det faaer Udseende af et gammelt Riisgjærde. Udenfor dette bør man hist og her kaste Stykker af et Aadsel og paa nogle Steder bestrøe Marken med Grankviste og andet Rask. — Paa den af Graven omgivne faste Plan lægges noget; tillige bindes der paa forskjellige Steder, saa nær ved Graven som muligt, en 2 a 3 mindre Hunde. Koblerne, hvormed Hundene ere bundne, bør være stærke, men ikke af Jern. Vil man beskytte Hundene mod Kulden, kan man anlægge smaa Jordhuler med Aabning mod Syd. Naar Aaten er udlagt, gildrer man strax Graven. Fangsten bør kun foretages fra Begyndelsen af November til Midten af April. I den Tid, Graven ikke bruges, bedækkes den med Baghun og Granriis samt indgjærdes med en Skigaard.“

Jægermester Wiger har anlagt en Ulvegrav, der er noget forskjellig fra disse. Graven er af sædvanlig Størrelse, med en tyk Stolpe i Midten, paa hvis øvre Ende er en rund Træskive; paa denne er der fastsat nogle smaa lubne Graner, hvorved en levende Gjed er bunden. Gildringen er som sædvanlig; men Graven er anlagt i Nærheden af nogle Skovveie, og Marken rundt omkring bestrøet med Hø- og Halmrask samt Hestegjødsel, saa at det seer ud som et Hvilested. For at gjøre Ulvene mere djærve, reiser Jægermesteren ofte derhen, binder Heste i Nærheden af Graven og spreder Gjødselen rundt omkring.

Til Slutning anføres et nyere svensk Forslag til en anden Indretning af Ulvegrave.

„I en høilændt Skovegn, hvor man ikke paa 4 a 5 Alens Dybde har Vand at befrygte, og helst paa et Sted, hvor man veed at Ulvene pleie stryge, optages 2 eller bedre 4 Grave i en Afstand af 30 til 40 Alen fra hverandre. De anlægges i en Ring, eller saaledes at de komme til at ligge midt imod hverandre og gives samme Indretning og Gildring som Hofjægermester von Greiffs Ulvegaards-Grave (se i det Følgende under von Greiffs Ulvegaard), blot med den Forskjel, at de ikke faae nogen Overbygning. Paa den Side, hvor de vende mod hverandre, gives de en Længde af 5½ Alen; Bredden maa være 4½ Alen, og Dybden 3½ a 4 Alen. De opmures enten af Steen, eller klædes paa sædvanlig Maade med ret op og ned staaende Reisværk, og bedækkes oventil i Dagen paa alle Sider med sammenføiede Stokke til ¾ Alen fra Kanterne, for at hindre Dyrene fra at undslippe. Herved blive Gravenes Aabninger kun af 3 Alens Bredde og 4 Alens Længde. Disse bedækkes med rette og tætte friske Grankviste, som fastkiles i Bedækningens inderste Stokke i dertil borede, paa alle Sider i Zikzak, med en halv Alens Mellemrum, anbragte Huller, saaledes at Kvistene trænge ind mellem hverandre med Toppene, og helde noget nedad til Graven, men dog jævnt bedække dens Aabning. Disse Kviste bør være seige og elastiske, og stillede saaledes, at de, naar Dyrene falde ned, igjen indtage sin forrige Stilling. For at være sikker herpaa, gjør man flere Forsøg paa at bøie Kvistene ned og bortskjærer de Sidegrene, som kunne hindre dem i igjen at indtage den forrige Stilling. Skulde der inde ved Sidestokkene være Aabninger mellem de der befæstede Kvistes større Ender, bedækkes disse med løse Kviste, som desuden skjule Gravens øvre Beklædning, hvorpaa man i Forveien bør lægge et Lag Tørv eller Mose. Derpaa lægges en liden tæt, kvistfuld Gran paa hver Side af Graven over den omtalte Sidebedækning, for at hindre Dyrene fra nærmere at undersøge Graven, men nøde dem til at hoppe over den lille kvistede Gran lige ud paa Gildringen, som strax igjen springer op og saaledes ikke viser nogen Aabning efter den Forsvundne, hvorved de øvrige af Selskabet kunne fatte Mistanke. De i Ringens Omkreds mellem Gravene værende Mellemrum fyldes med Kvist og Vindfald til et Par Favnes Bredde og 1½ a 2 Alens Høide, for at hindre Dyret fra saa bekvemt at komme ind i Indhegningen paa andre Steder som der, hvor Aabningerne ved Gravene tilbyde en tilsyneladende lettere Adkomst. I Indhegningen lægges enten et Aadsel eller der indbringes et levende Dyr; hertil benytter man en til denne Ende levnet Vei gjennem Riisgjærdet i et Krat, hvilken aabnes og gjenkastes hver Gang den benyttes.

Skoven indenfor og i Omegnen af Hegnet bør for største Delen være udhuggen eller lysnet (for Bekvemheds Skyld kunne de nedhugne Træer benyttes til Gjærdet), deels for at betage Dyrene Frygten for noget Baghold og deels for at de bedre kunne bemærke den lette Ind- og Udgang over Aabningerne. Vindfald og Riisgjærder ere Dyrene vante til bestandigt at see i Skovene, og fatte saaledes herved ikke let nogen Mistanke eller Frygt; og det synes derfor sandsynligt, at man paa een Nat maa kunne fange hele Flokke af Rovdyr, da de, der ere komne ned i Gravene, ere satte aldeles ud af Stand til at advare eller skræmme de frie. Hvis man foruden den sædvanlige Lokkemad af fældede Kreaturer, paa de Tider man troer at kunne vente Ulve, i Indhegningen binder en levende Hund eller Buk (som uden Vanskelighed kunne udholde Kulden), er det neppe sandsynligt, at Ulvene skulle kunne modstaae en saadan Fristelse.

Den erfarne Jæger, der har studeret Dyrenes Vaner og Instinkter, fatter let denne Fremgangsmaades Fortrinlighed; for ham behøver den ikke nærmere at udvikles; men da Methoden synes almindelig at burde anvendes og benyttes, saa har man for deres Skyld, der ikke ere erfarne i Faget, troet at burde henlede Opmærksomheden paa følgende Fordeel herved: 1) Indretningen er ikke meget kostbar. 2) Den er anvendelig næsten overalt. 3) Den kan let indrettes af Enhver. 4) Er ikke besværlig at have Tilsyn med. 5) Man bør paa denne Maade kunne fange hele Flokke paa een Gang, da de Fangne ikke kunne advare de Frie om at tage sig iagt. 6) Fangsten kan skee paa enhver Aarstid, og selv om man forsømmer, hvad der ellers er det behageligste Besvær ved al Fangst, daglig at see til sit Gilder, saa hindres Fangsten ingenlunde derved. — Vigtigt er det dog at erindre at eftersee Gravenes Gildringer ved Sneefald, for at de ikke skulle nedtrykkes eller forstyrres; man maa saaledes itide bortskaffe Sneen, for at Gildringen ikke skal forfeile sin Hensigt. Ved stærkt Snedrev bør ogsaa Hegnet efterses, at ikke Snefaner skulle lette Dyrene Overgangen. For at forekomme dette, maa man enten oprive noget af Vindfaldet eller paa saadanne Steder føre mere Braatekvas og Kvist paa. Saadanne Uleiligheder indtræffe imidlertid sjelden, naar Hegnet er anlagt inde i Skoven. Foretages Fangsten om Sommeren, vilde maaskee en i Hegnet tjoret Buk eller Gjed være den mest passende Lokkemad, da Rovdyrene, fordi de paa denne Aarstid have lettere for at erholde Føde, ikke gjerne fortære andet end levende Dyr. At Pladsen i nogen Afstand fra Hegnet bør være omgivet med en almindelig Skigaard, for at Kreaturene ikke skulle komme til Skade, bør ei forglemmes.

V. Ulveskydning ved Griselok.

Denne kan anstilles med Held og Fornøielse for Jægeren i de Egne, hvor Ulvene ei forekomme altfor sparsomt. Om den hensigtsmæssigste Maade at udføre denne Jagt paa har Brugsforvalter P. F. Roman til Jægerforbundet meddeelt følgende Oplysninger.

„At lokke Ulven ved Griseskrig lykkes ofte. Er der saasandt nogen saa nær ved, at den kan høre Skriget, kommer den sikkert; thi Musiken er den uimodstaaelig. Jeg har udført denne Jagt saaledes: tilligemed 2 eller 3 andre Jægere har jeg i en Kulkurv med en sikker og stadig Hest for, i smaat Trav kjørt langs Søer, Elve og Veie, hvor jeg har havt Grund til at formode, der fandtes Ulve, og ved tit og ofte gjentagen Kniben og Nystning faaet en i denne Hensigt medbragt Gris til at skrige. Undertiden har jeg ogsaa ført en Hund i Kobbel bunden til Kurven. Saasnart jeg nu har mærket, at Ulven har været os paa Sporet, har jeg styret min Kaas saaledes, at en Jæger hist og her uformærket har kunnet hoppe af Slæden, i en eller anden Tværkrog, ved en Odde eller Holme, eller i Skoven bag en Steen, en Buske eller nogle Træer, for at staae paa Post og vente Ulvene, som enten ved Griseskriget eller Hundesporene forledes til en lang Stund at følge bagefter. Det er ei mere end en eneste Gang lykkedes mig at skyde Ulv fra Kurven; thi den kommer sjelden den Kjørende paa Skud, hvis den ei er meget hungrig; men ved at følge den ovennævnte Fremgangsmaade, have ikke faa Ulve maattet lade Pelsen. Man skyder desuden heller ikke saa sikkert fra Slæden, som naar man staaer eller ligger paa fast Mark. Om tvende Ulve ere i Selskab og man er saa heldig at komme til at skyde en af dem, naar den anden ei er saa nær, at den mærker sin Kammerats Uheld, kan man trygt blive siddende paa samme Sted, hvis man er godt skjult, og afvente den andens Ankomst, som sikkert indtræffer, da det er den meget om at gjøre at opsøge sin savnede Ledsager. Den mest passende Tid for dette Skytteri er Skumringen eller maanelyse Aftener og Nætter. Hvis man har gode Dine og er vant ved at skyde i Mørket, kan det ogsaa gaae for sig om Natten uden Maanelys. Undertiden lykkes det ogsaa ved lys Dag. I Almindelighed bør man om Vinteren til enhver Tid være færdig til denne Jagt, saa at man, naar Nogen har hørt en Ulv tude, eller seet en eller flere, eller blot seet friske Spor efter dem — strax kan fare ud, styrende Kaasen til den Kant, hvor man formedelst nogen af de anførte Grunde kan vente at træffe Vedkommende. Det er min Mening, at hvis dette Skytteri blev almindeligt og udførtes paa en hensigtsmæssig Maade, skulde det udgjøre en af de letteste, mindst bekostelige og virksomme Midler til at formindske vort værste Skadedyr, Ulven. Et andet Slags Ulveskytteri, som har noget tilfælles med dette, er følgende“.

VI. At kjøre Ulvene imøde.

„Det er flere Gange lykkedes en Jæger ved Norrkøping at skyde Ulve paa den Maade, at han, naar han har opdaget friske Spor efter dem, har kjørt dem imøde, da Ulvene kun gaae langsomt (lunte afsted) frem og gjøre Kroge og Vendinger i Skovbakkerne. Kan man ved saadanne Forfølgelser nøde dem til at skilles ad, er det næsten sikkert, at i den Ulvs Spor, hvis Tour ikke er bleven afbrudt, kunne inden en halv Time den eller de Efterblevne ventes, selv om de for at flye i Begyndelsen have taget en modsat Kaas. Til denne Jagt benytter man 2 a 3 Spidsslæder eller Langslæder, for, om det behøves, fra flere Kanter at kunne møde Ulvene. Hestene trættes sædvanlig meget under saadanne Jagter, hvilke iøvrigt, naar Føret er gunstigt, ere meget morsomme.

Om Domkirken i Throndhjem.

(Af P. A. Munch.)

(Fortsættelse fra Nr. 12.)

Erkjendelsen af Domkirkens Betydning og Vigtighed for Nationen saavel i historisk som kunstnerisk Henseende, har derfor allerede længe fremkaldt Ønsket om at der maatte gjøres alvorlige Skridt til dens Vedligeholdelse, eller om muligt endog Gjenopbyggelse i dens fordums Storhed og Pragt. De foreløbige Skridt dertil gjorde Regjeringen efter Opfordring af Throndhjems Stiftsdirektion i Aaret 1842, ved at sende Arkitekt Schirmer op for at undersøge Kirkens Tilstand, og i Forening med Sorenskriver Schwach og Kap. Broch afgive Betænkning om, hvad der maatte være at foretage for at hindre Domkirkens yderligere Forfald, og hvorvidt en partiel eller total Reparation var iværksættelig. En saadan foreløbig Betænkning forelagdes Storthinget i 1842, hvilket paa Grund deraf anmodede Regjeringen om

„a) at lade undersøge, hvorledes Throndhjems Domkirkes nuværende Bygninger paa hensigtsmæssigste Maade kunde istandsættes og vedligeholdes saaledes, at Kirken fremdeles kan benyttes som Kroningskirke, uden at det bliver at anse som væsentlig Betingelse for Istandsættelsen, at Kirken tillige derunder skulde restaureres, og alle dens oprindelige Bygningsform vanzirende senere Tilsætninger borttages, men saadant kuns at have for Øie, saavidt det maatte kunne opnaaes uden overdreven Bekostning og uden at borttage nogen af Kirkens endnu gjenstaaende oprindelige Bygninger.

„b) at meddele næste Storthing Beslutning desangaaende med Overslag over Omkostningerne ved saadan Istandsættelse, forsaavidt den befindes udførlig, og

„c) at foranstalte, at der af Kirkens nuværende Bygninger og gjenstaaende Bygningslevninger forfatttes Tegninger og Beskrivelser, begge Dele med saadan Nøiagtighed og Udførlighed, at bemeldte Bygninger og Bygningslevninger derved gjøres behørig anskuelige for Sagkyndige, samt at disse Tegninger lithograferes og trykkes for Statskassens Regning.“

De hernævnte Arbeider overdrog Regjeringen Hr. Schirmer at udføre; han var ogsaa hele Sommeren 1843 beskjæftiget med at opmaale og aftegne Kirken i alle dens Detailler. Tegningerne, efter hvilke baade den forhen fremstillede Udsigt af Kirkens Ydre og den Afbildning af dens Indre saaledes som den af Hr. Schirmer omtrentlig antages at have seet ud i dens Velmagtsdage og som senere skal meddeles, ere Kopier, ere siden blevne kobberstukne i London, for at danne et arkitektonisk Pragtværk med Beskrivelse over Kirken, hvilket snart vil udkomme. Af Hr. Schirmers Erklæring om Kirkens nuværende Tilstand og Forslag om hvad der med Hensyn til Restaurationen er at foretage, hidsætte vi følgende:

„Den bedst vedligeholdte Deel af Domen, Choret, behøver ingen Reparation for at dens Stabilitet kan sikres, den staar fuldkommen fast og vedligeholder sig selv, ligesom den allerede har gjort i saa mange Aarhundreder trods Elementernes og Menneskenes Angreb. Men hvad man kan gjøre for den, er at redde den ud af den beklagelige Tilstand, hvori den befinder sig, at bringe den til Ære igjen, at gjengive den, hvad der er den frataget, at give den sine Steensøiler tilbage istedetfor de Træstøtter, man har sat i deres Sted, at reparere og komplettere dens Kapitæler og Forziringer og dens Pillers Fodstykker. Men et Forslag om Maaden, hvorpaa dette kan ske, er et Forslag til Restauration, ikke til Vedligeholdelsen af status quo.

Kirkens østlige Deel mellem Choret og Taarnet er den Deel, der benyttes til Gudstjenesten og i Kroningshøitideligheden. Ogsaa denne Deel staar fast og vedligeholder sig selv uden dertil at behøve anden Hjælp end hvad der altid maa gjøres til enhver offentlig Bygnings Vedligeholdelse, nemlig at eftersee og udbedre Fagene og af og til overstryge Pulpiturerne med Oliefarve. Dette kan Menigheden fremdeles som hidtil gjøre uden at behøve at ty til andre end Kirkens egne Resurcer.

Men man betragte denne østlige Deel af Kirken, og see, hvad den er! Sideskibenes ydre Mure staa der; men der er Intet tilbage af de stolte Søilerader med de herlige derover udspændte Buer, hvilke Arkader adskilte det høie Midtskib fra de tvende Sideskibe; der er Intet tilbage af Treforium og Cleristorium, der har været over de aabne Buerader, og som i Choret endnu ere saa vel vedligeholdte.

Intet af de herlige Vægge, der kunne sees restaurerede paa den medfølgende Tegning af det østlige Skibs Indre. Deres Sted indtage nu et Par glatte, tykke, kolossale, med nogle tilfældige Aabninger forsynede Vægge, opmurede af Graasteen, oversmurte med Kalk og endelig fra øverst til nederst behængte med Svalereder lignende Pulpiturer.

Til disse Vægges Vedligeholdelse behøves Intet at foranstaltes. De vedligeholde sig selv kun altfor godt og Pulpiturerne kan Menigheden meget vel overkomme fremdeles at holde med Oliefarve. Af de dristige, herlige Hvælvinger, der dannede Kirkens Loft, og hvoraf medfølgende Blad giver en tro Fremstilling, findes Intet mere tilbage i Kirkens østlige Deel (med Undtagelse af Choret). Deres Plads i Hovedskibet er nu indtaget af et paa Bjælkerne fastnaglet Bordtag og i Sideskibene tildeels af Tagspærrerne med derover liggende Tagspeile. Om Maaden, hvorpaa disse Sager kunne vedligeholdes, kan Kirkens egne Betjente give lige saa god Besked som Arkitekten. Dennes Sag er det derimod at udfinde, ved hvilke Midler Staten uden uforholdsmæssige Opofrelser kan foranstalte en, om end kun partiel Restauration af dette Norges eneste Monument fra en betydende Kunstepoke.

Storthinget har tænkt sig Muligheden af, at Kirken uden at restaureres kunde ved Reparationer og Udbedringer gives et værdigt Udseende, saa at den passende kunde efter Grundlovens Bestemmelse benyttes til Kroningen; men dette lader sig ikke gjøre.

Til at frembringe et nødtørftigt Kroningstheater ved Anbringelse af alskens Surrogater, dertil er Trondhjems Domkirke den meest uskikkede af alle Landets Kirker. Den ædle Doms Storhed og Høihed har ikke kunnet skjules ved de fortvivlede og planmæssige Anstrængelser, som den forløbne barbariske Tid har anvendt for at nedværdige den. Den vil heller ikke kunne skjules ved saakaldet Istandsættelse og Udpyntning af de Gjenstande, der nu vanzire og nedværdige Kirken. Trondhjems Domkirke kan ikke hjælpes derved, at man søger at skjule Hæsligheden og Usselheden af det smagløse Flikværk, hvormed den er bedækket og opfyldt, den kan kun hjælpes derved, at man borttager Flikværket og lader dens egen ædle Skjønhed komme tilsyne. Skal den tjene til Kroningskirke, saa bør dens egne stolte Hvælvinger utilhyllede skue ned paa Kroningen, saa bør den skue ned paa Folket, indhyllet i Pjalter, der kun fremhæve dens Nedværdigelse, men befriet fra alt det, der skjuler dens ædle Former.

Jeg havde engang for nogle Aar siden paataget mig at arrangere Kirken til Kroningshøitideligheд, og jeg har ved den Leilighed erfaret, hvad det har at betyde, ved Surrogater og alle Slags Smaating at ville give en Kirke, om jeg saa maa kalde det, en Søndagskjole paa for at skaffe den et høitideligt og storartet Udseende. Saadant lader sig ikke gjøre. En Kirke maa i og for sig selv have sin Anseelse, sin Værdighed; i den maa Intet være paataget, tilkunstlet, Intet skjult; der maa være Eenhed og Harmoni i det Hele.

Her er derfor kun to Ting at vælge imellem. Enten maa man beslutte sig til at opgive dette Nationalmonument, og overlade Ruinernes Vedligeholdelse som saadanne og i deres nærværende Tilstand til Kirkens Menighed, eller ogsaa maa Bestræbelsen gaa ud paa efterhaanden at restaurere Kirken i det Hele eller deelviis ved at borttage de Tilsætninger, hvorved den er vanziret, og gjengive den, hvad der er den frataget. Men at søge at istandsætte, udpynte eller ved nye Surrogater skjule det Flikværk, hvorved Kirken er vanziret, vilde være en ny Profanation, som, da den foretages med fuld Bevidsthed, vilde være mere utilgivelig end den, der allerede er forøvet, men som dog ikke var sig sin Uværdighed bevidst.

Det Indvendige af Throndhjems Domkirke som den nu er.

Aarsagen til, at man skrækkes tilbage ved Tanken om en Restauration, er den, at man tænker sig dette Arbeide udført paa samme Maade som de andre Bygningsarbeider, Staten sætter i Værk, hvor man, naar man har begyndt, maa i kortest mulige Tid ile til Fuldendelsen, og hvorved alle Omkostninger maa udredes af den samme Generation, der har begyndt Værket. Men det er dog ikke paa denne Maade at enten Throndhjems Domkirke eller andre lignende historiske Monumenter i andre Lande ere blevne til.

Naar man i Middelalderen besluttede sig til at reise historiske Monumenter, tænkte man sjelden paa at fuldende dem i en bestemt given Frist, endnu sjeldnere udentvivl blev Omkostningernes Størrelse tagen i Betragtning. Man gav sig Tid og forbrugte ikke større Midler end man kunde afse. Kom der andre, for Foretagendet ugunstige Tider, saa indskrænkede man Arbeiderne uden at opgive Tanken om deres Tilendebringelse, naar Tidsomstændighederne maatte blive gunstige. Fordi Arbeidet skred roligt og langsomt frem, kom man sjelden i det

Tilfælde, ganske at maatte lade det ligge. Ved denne Fremgangsmaade udviklede sig over det hele Foretagende en egen velgjørende Aand. Man kaldte ikke Skarer sammen af fremmede Arbeidere, der i bestemt Tid og til bestremt Priis skulde gjøre det bestilte Arbeide færdigt, hvorved kun haandværksmæssigt Arbeide leveres, da den, der veed, at hans Virksomhed om kortere eller længere Tid vil ophøre, ikke saaledes knytter sin Interesse til det Værk, hvorpaa han arbeider, at han ligesom bliver Eet med det, og vanskelig vil det lykkes at bibringe en saadan Arbeidsstok den sande og levende Interesse for Værket og den Almeenaand, som er nødvendig til Udførelsen af et sandt Kunstværk. (Forts.)

Fanden paa Næsodden.

Det er jo saa, at Hovedstaden skal være den sande Oplysnings Midtpunkt og Hjem i Landet, og man vil nødig indrømme, at Vankundighed og de naive Tilstande og Forestillinger ude fra Bygderne have noget Tilhold inden dette Omraade. Hvad de naive Tilstande angaaer, saa er dette vistnok saa baade i de høiere og i de lavere Sfærer. Men hvordan seer det vel ud med Vankundighed og Overtro? Hvad der ude i Bygderne og Dalene under en naiv Opfatning af Naturlivet viser sig i ofte yndige, besynderlige eller burleske Billeder, bliver i Forstæder, paa Kipper og i Kjældere, i Kjøkkener og paa Bylofterne som oftest forvansket og forvredent, og synker ikke sjelden ned til det Krasse og Flaue. Histude lokker Huldren i Sæterli eller drager tilfjelds med Buskap og Bjælder, histude drage Troldene til Gilde eller i Brudefærd, med Næser, som naae til Sadelknappen, og den bortførte Brud sidder bøiet under Sorgens og Guldkronens Vægt og venter paa det frelsende Staal, der skal kastes, paa Arvesølvet, som skal udslynges af Bøssepiben. Men er der Noget paa Færde fra det Overnaturliges Egne i Byen, da er det Nissen eller Fanden, som er løs. For et Par Aar siden grasserede saaledes Nissen i Rødfyldgaden — maaskee han holder til der endnu. — Der var et Huus, hvor han stelte Kjøerne med megen Flid og Omhu; men var det uroligt om Aftenen, vare ikke alle Husets Folk tilsengs inden Kl. 8, fik de ingen Ro den Nat; der var en Støi og Larm paa Lofter og i Kjælder, som om alle Byens Fade og Talerkener vare i Slagsmaal med hverandre. Hvad Fanden angaaer, da har man ikke før nu hørt, at han har nærmet sig vor By, siden han besøgte Borrebækken, hvilket endog findes paa Prænt. For Drammen synes han efter Rygtet at have en større Forkjærlighed; vi ville ikke tale om de gamle Besøg, da han maatte lide den haarde Medfart, at proppes ned i en Flaske, at manes gjennem Skorsteenspiber og Vinduesbly af Røkenpræsten; men det er ikke ret længe siden man fortalte, at han atter færdedes der, og dennegang skal han ogsaa være kommen fra Drammen. At han siden Drammens Marked har holdt til paa Næsodden, er en Historie, som i denne Tid har været almindelig udbredt omkring og i Byen, og Enhver, der vil spørge, kan rimeligviis faae Historien at høre af sine Tjenestefolk. Indsenderen har hørt den fra flere Kanter og af forskjellige Personer med de mangehaande Afændringer en saadan Fortælling faaer ved at gaae fra Mund til Mund.

Min Oppasser, en middelaldrende Arbeidsmand fra Sogndalen paa Ringerige, var en af disse Morgener før Graalysingen i Færd med at lægge i Kakkelovnen. Skjøndt jeg endda var i den prisede Tilstand, som hverken er Søvn eller Vaagen, mærkede jeg dog paa den usædvanlige Støi han gjorde, at han bankede til Lyd. Da jeg slog Øinene op, stod han paa Knæerne henne ved Ovnen i det rødlige Lys af en flammende Furustikke, som han holdt hen imod Sengen for at udforske om jeg var vaagen.

„Nu, hvad er der paa Færde?" spurgte jeg grætten.

„Aa nei, Død og det, der er ikke Noget paa Færde," svarede han, idet han vendte sin grovlæmmede Krop, det sorthaarede børstede Hoved og det opmærksomme Blik mod Kakkelovnen og Vedbroen, — Nei Død og det, men Dem har sagt, at jeg skulde vække, saa —"

„Du seer jo, jeg er vaagen!"

„Ja, Død og det."

Efter en liden Pause, hvori han havde faaet det til at flamme og sprage i Kakkelovnen, sagde han igjen: „Dem har kanskee hørt det?"

„Hvad for Noget? hvad har jeg hørt?"

„At Dem har faaet saadanne langfærdendes Fremmede paa Næsodden?" svarede han.

Jeg bad ham at tænde mit Lys, for at overtyde mig om han skulde være drukken i den tidlige Morgenstund. Men deraf var der intet Spor.

„Hvorledes skulde jeg vide Noget om hvad der tildrager sig paa Næsodden?" svarede jeg ganske sagtmodig, „jeg kjender Ingen derude. Men jeg forstaaer jo nok, at Du maa have Noget at fortælle; kom kun frem med det!"

„Ja, Død og det, siger Dem ikke, at Fanden er løs, og at han har bosat sig paa Næsodden. Han kom reisende fra Drammens Marked. Ja Død og det, gjorde han det, sige de. Det var en Mand fra Næsodden, som havde været der, og han reiste hjem igjen; men paa Hjemveien kom der til ham en fremmed Mand, de kom i Snak sammen og snart løb han og snart gik han udved Slæden, denne Manden. „Du faaer staae paa," sagde han fra Næsodden. Ja, han stod paa, og de pratede sammen. Da de kom frem, bad han ham blive med ind og faae Noget at leve af. Da det led ud paa, kom der Nogle fra de andre Stuer og skulde smage paa Markedsbrændevinet, og saa begyndte de at spille Kort. Som de spilte da, saa faldt der ned et Kort. En af dem skulde lyse ned efter det, men da laae det under Hestebenet til Fanden, og med det samme, dem fik see hvad han var for en Karl, gjorde han sig til en stor sort Hund og lagde sig i rund Ring under Bordet, Ja, Død og det, gjorde han det! Det første de gjorde, var, at de sendte Bud paa tre Præster, een af Byen og to af Aker, men nei, Død og det, om de vare gode for at drive ham nogen af dem; men hvad de sagde til ham, saa svarede han, at han vilde blive der i sex Aar. Nu siger Dem det, at alt Folket er flyttet fra Gaarden, saa nær som en gammel syg Mand, som var saa skrøbelig, at de ikke kunde flytte ham."

„Smukt Selskab for en syg Mand!"

„Ja, Død og det, og om Søndagen reiste det mangfoldige Folk did, for at see ham," endte han sin Fortælling.

„Det kan jeg troe, har Du talt med Nogen, som har seet Personen?"

„Nei, Død og det har jeg ei," svarede han noget modfalden.

„Og Du har ikke hørt om han havde Grime paa? Det kunde kanskee være en, som var kjed af Rakker og Politi, af Veterinær- og Hundesygevrøvl."

„Ja, Død og det, skjønner jeg, at Dem ikke troer paa det; ja, strax jeg hørte det, sagde jeg ogsaa, at det var Ljug," sagde han, idet han, som man siger, tog Skeen i den anden Haand, og lo tvungent med en Lyd, som naar en Hest humrer.

„Da lader det til, Du er kommen i Troen siden," sagde jeg; „men siden Folk er reist derud for at see dette Vidunder, saa maa Du vel vide, hvilken Gaard det er —"

„Nei, Død og det om jeg mindes det; hørt det har jeg — Holstad — Holvig — noget sligt var det —"

„Halangen?" spurgte jeg.

„Ja, Dølen rende i mig, var det ikke Halangen, ja."

„Saa er der jo ikke noget Forunderligt i det Hele, og der er vist alligevel et Fnug Sandhed i Historien. Nu spilede han forundret Øinene op. „Halangen", fortsatte jeg, „ligger lige ud imod Drøbak; det er ikke at undres over, at der tales om en Reise fra Drammen som et kort Stykke Vei; de have faret gjennem Hurum og over Sundet paa Færgen. Men", vedblev jeg, „kjender ikke Du, som har havt saa meget med Driftebønder og Hestebyttere at bestille, kjender ikke Du Bjørn Halangen? han er fra Nummedal og har reist som Handelskarl, før han kjøbte Halangen. At han har været paa Drammens Marked, er der intet Urimeligt i, at han der kan have truffet en Landsmand, der har havt Krav paa Næsodden, eller som har villet besøge ham der, og taget denne med paa Slæden, det begriber Du nok?"

„Ja, Død og det!"

„Men nu er der en Handelskarl eller Driftebonde ved Kongsberg eller Nummedal, som kaldes Hans eller Peer Fanden. Hvis denne nu har været i Besøg hos Bjørn Halangen, troer Du da ikke, at En for Løier eller af Ondskab kan have benyttet denne Omstændighed til at sætte en Skrøne i Omløb? Bjørn Halangen kan have sine Avindsmænd saa godt som Nogen."

Over denne Forklaring lod han til at blive en Smule flau og satte et langt Ansigt op. Rimeligviis gaaer det ikke bedre med de mange Andre, der have troet men ikke seet.

A.

Norge.

Christiania. Kabinetssekretær P. Collett er bleven udnævnt til Legationssekretær i Wien.

— Frøken Marie Garben er udnævnt til Hoffrøken hos Dronningen.

— Sognepræst til Lyster, J. Moss, er udnævnt til Sognepræst til Thingvoldens Pstg., og Sognepræst T. H. Kolstad i Norddalen er meddeelt Afskeed i Naade med 250 Spd. i aarlige Vartpenge.

— Ved en provisorisk Anordning er det bleven forbudt at indføre Hornkvæg og Heste fra Nederlandene.

— Af det for tilfældige Udgifter ved Kanalvæsenet m. m. bestemte Beløb ere 500 Spd. bevilgede til Farbargjørelsen af Strømmen mellem Indsøen Loia og Grisefjorden ved Flekkefjord.

— Ifølge kgl. Res. skal der af Christiania Auktionsfond udbetales til Redningsanstalten „Toftes Gave" 600 Spd. for Aaret 1851 og 500 Spd. for Aarene 1852 og 53.

— Den 17de gav Hr. Ursin en Koncert i Frimurerlogens lille Sal, for saa mange Tilhørere, som Salen kunde rumme.

— I 1851 meddeeltes 14 Personer Bevilling paa at drive Landhandel.

— En ved det mechaniske Værksted forarbeidet Dampmaskine til Iissaugning er nylig bleven provet, men en Axe sprang istykker, saa at den indtil videre blev ubrugelig. Iisvækningen er nu forøvrigt tilendebragt og Fartøier bragt ind paa Havnen.

Skiens Byskat for 1852 er udlignet med 2505 Spd. 101 ß., Fattigskatten med 901 Spd. 103 ß.

Laurviks Byskat for iaar udgjør 4000 Spd.; i Fattigskat er udlignet 2100 Spd. og til Kirken 138 Spd. 84 ß.

Til Aalesund ankom der i forrige Aar 29 spanske Skibe; 26 Skibe uderpederedes derfra til Spanien med 149,581½ Vog Klipfisk, 1590 Voger Rundfisk og 331 Tønder Rogn. Til Vestindien afgik 6 Ladninger. Hele Klipfisk-Udførselen i 1851 beløb sig til 191,693½ Vog.

— I Slutningen af forrige Maaned forulykkedes ikke mindre end 3 Fiskerbaade paa een Dag, hvorved 10 Mennesker satte Livet til.

Frederikshald. 26 Examinander have underkastet sig Navigations-Examen, blandt hvilke 5 erholdt første, 9 anden og Resten ingen Charakteer.

En af Kragerø's største Skibsrhedere, Abraham Rømer, er død den 10de Marts.

Oversigt over norske Blades Indhold.

Ifølge en Korrespondentefterretning fra Indherred (i Chr. Pst. f. 14de) have Inderøens, Sparbo's, Stods og Beitstadens Skoleformandskaber den 23de Fbr. havt et Møde paa Steenkjær i Anledning af Oprettelsen af en for disse fire Præstegjælde fælles høiere Almuskole. En Kommittee udvalgtes til at overveie Sagen og afgive Indstilling.

Stephen Whites i Manchester har, som man kan see af Christ.-Pst. for 18de Marts, opfundet en ny Gastilvirkningsmethode, hvorpaa han i England har erholdt og her i Landet søger om at erholde Patent. Efter hans ny Methode skal Gas kunne tilvirkes baade hurtigere og billigere og paa en simplere Maade end hidtil.

Ifølge Lillehammers Tilskuer besluttedes der i Generalforsamling af Aktieeierne i Dampskibet Dalegudbrand at ansøge Kongen om et rentefrit Laan paa 1500 Spd. til at betale Skibets Gjæld og sætte det i Fart med, hvorhos Direktionen bemyndigedes til at iagttage det Fornødne hvad Reguleringen af Lougen Elv fra Elstad forbi Nordlistrømmen m. m. angaar.

Af „Den Frimodige" seer man, at Præsten Niels Dahl nu har taget Afskeed med Meelhuus's Menighed for at begive sig til sit nye Kald, Eid i Nordfjord. Dahl var meget afholdt af den Menighed, han forlod, og modtog ved Afreisen et ved Sammenskud af en stor Deel af Bygdens Mænd anskaffet smukt og værdifuldt Ølkrus af Sølv.

Af „Norsk Missionsblad", der udkommer i Stavanger, seer man, at den grønlandske Oversættelse af Pastor Wexels's Andagtsbog for Menigmand, (der er trykt ved Bidrag, som paa det danske Missionsselskabs Opfordring ere indsamlede dertil saavel i Norge som i Danmank) i Upernivíks, Frederikshaabs og andre grønlandske Menigheder, hvorfra Efterretninger haves, har fundet samme venlige Modtagelse som her i Landet.

Som man seer af Mgbl. No. 75 have de norske, svenske og danske Udvandrere i Nordamerika stiftet en „skandinavisk Presseforening," hvis Formaal er Udgivelse af Bøger samt politiske og religiøse Tidender. Et Bogtrykkeri er ved Aktietegning dertil opført i Byen Bornitz i Luther-Valley Menighed og en serspaltet Avis under Titel af „Emigranten", med Pastor Claussen som Redaktør, har begyndt at udkomme.

Som man seer af Hedemarkens Amtstidende for 26de Febr. have Arbeidsherrerne i Kongsvingers Omegn atter for deres Huusmænd og Arbeidere indført de gamle Havre-Priser, hvilke de ifjor nedsloge. Forhøielsen af Priserne antages at komme af at den første Skræk for Arbeideragitationen, der bevirkede Nædsættelsen, nu allerede er forbi.

Sverige. Motala Værksted beskjæftiger nu for Tiden 200 Arbeidere. Det har fem Jern-Dampskibe under Bygning, blandt hvilke et med Sidehjul paa 260 Hestes Kraft.

— Paa Dronningens Fødselsdag har Kongen skjænket 500 Rd. Bc. til Serafimer-Lazarettet. — Et nyt Theater agtes opført i Kunstparken i Gøtheborg, og i Ørebro er allerede et opført.

— Den 3die ds. er Wadstena-Posten, hvori fandtes over 2000 Rd. Bc., bleven røvet.

— Hr. Daschkoff er udnævnt til russisk Minister ved det svensk-norske Hof.

Danmark. Den 8de stillede Rothe en Forespørgsel til Krigs- og Finantsministeren om, naar Regnskaberne for Krigsministeriet, der ikke alene mangle for 1850—1851, men endog for 1849—50, ville tilkomme Statsrevisorerne.

— Ved Adressens anden Læsning i Folkethinget den 13 Marts faldt den igjennem, idet følgende motiverede Dagsorden antoges med 69 mod 16 Stemmer. "Uagtet Folkethinget nærer Bekymring for den antydede Gjennemførelse af den kgl. Kundgjørelse af 28 Jan." sidstl., erkjender det dog for utilraadeligt at indgive Adressen under de nærværende vanskelige Forhold og gaar derfor over til Dagsordenen." — Dagen i Forveien var et med Adresseforslaget i Folkethinget ligelydende Forslag bleven behandlet i Landsthinget og henvist til anden Læsning.

Blandede Efterretninger.

Frankrig. Fra Algier berettes, at et Expeditionskorps under General Bosquets Kommando, der efterat have tugtet Kabylerstammerne var beskjæftiget med at aabne en Vei mellem Bougie og Algier, den 21de og 22de Febr. er blevet overfaldet af et frygteligt Sneefog, hvorved Tropperne have lidt frygteligt. Tabet ansættes i den officielle Beretning til 100 Mand, hvorimod det ifølge andre Efterretninger skal have været langt betydeligere.

— Billault er udnævnt til Præsident i den lovgivende Forsamling; og denne og Senatet er sammenkaldt til 29de.

— Der har gaaet et Rygte om at Cavaignac som Medlem af den lovgivende Forsamling vilde nægte at aflægge Eden til Præsidenten og Forfatningen; og det er muligens i den Anledning at Præsidenten har udgivet et Dekret, der fastsætter Afskedigelse fra offentlige Funktioner for Enhver, der maatte vægre sig ved at aflægge Eden. — Der er udkommet et Dekret om Underviisningsvæsenet, ifølge hvilket Præsidenten udnævner og afsætter Medlemmerne af det høieste Underviisningsraad (Conseil supérieur), Professorerne, Akademi-Inspektørerne o. s. v. Medlemmerne af Underviisningsraadet vælges for eet Aar. Indre-Ministeren præsiderer i samme; til Vice-Præsident er Chemikeren Dumas udnævnt. — Underviisningsraadet skal i sin første Session diskuttere en ny Underviisningsplan. Blandt Raadets Medlemmer savnes Navne som Cousin og Thiers, hvorimod det geistlige og naturvidenskabelige Element er meget stærkt repræsenteret.

— „Bulletin des lois" indeholder en Fortegnelse paa 675 Militære, som Ludv. Napoleon har dekoreret siden 2den Dec.

— Ludvig Philips Bibliotheker bortauktioneres nu i Paris. Auktion skal vare i 26 Dage.

— Den sidste Marschal fra Keisertiden, Marmont, døde i Venedig den 2den ds.; han var fød 1774. — Forfatterinden Sophie Gay, Emil Girardins Svigermoder, er død i Paris.

— Den bekjendte republikanske Skribent Armand Marrast, Nationals tidligere Redaktør, er død.

— Paris's Befolkning, der nu udgjør 1,021,000 Sjæle, udgjorde i det 13de Aarhundrede 120,000, under Ludvig den XIV 492,000, Aar 1789 660,000, Aar 1793 610,000, Aar 1802 672,000, Aar 1809 680,000, Aar 1817 713,000, Aar 1831 774,000, Aar 1841 912,000 og 1846 1,530,000.

England. Ved de Omvalg, som foretages paa de nye Ministre til Parlamentsmedlemmer, ere de fleste allerede gjenvalgte uden Opposition. Blandt de af Ministrene til Vælgerne stillede Programmer er det især d'Israeli's, som udtaler bestemte politiske Anskuelser.

— Den franske Gesandts pludselige Afreise fra London har givet Anledning til foruroligende Rygter; men La Patrie erklærer, at Gesandten blot var reist i Familieanliggender.

— Viceadmiral Montagu er nylig død.

Østerrig. Fyrst Schwarzenberg har, ifølge en Pariser-Korrespondents Beretning, tilstillet de østerrigske Gesandtskaber i Petersburg og Berlin en Note, hvori det hedder, at det nu er paatide at tilintetgjøre ethvert Spor af konstitutionelle Regjeringsformer paa det europæiske Fastland, og at disse i de Stater, hvor de endnu taales, og især i Piemont og Grækenland, bør fordres ophævede. Napoleon, der ved sit Statskoup gjenoprettede Militærherredømmet i Frankrig, siger Fyrsten, har gjort sig høiligen fortjent af de nordiske Magter, som hjerteligen bør bistaae ham, især da det ikke kan være at tænke paa for nogen Bourbonner at komme paa Frankrigs Throne uden ved Indrømmelsen af en repræsentativ Regjeringsform. Den preussiske Regjering har udtalt sin høieste Misbilligelse med dette Forslag og den russiske Czar givet et undvigende Svar derpaa. — Keiseren har oprettet en Opdragelsesanstalt for Soldaterbørn, i hvilken disse fra det 7de Aar skulle opdrages af Staten.

— Hanus, Professor i Philosophi ved Prags Universitet, er bleven afsat, fordi han er en Tilhænger af den hegelske Philosopi, der efter Underviisningsministerens Mening er farlig for Stat og Kirke.

Forbundsdagen har besluttet at give Opfinderne af Skydebomulden 30,000 Gylden mod at de offentliggjøre Tilberedelsesmaaden.

Belgien. I Kulminerne veb 'Elouges i Provindsen Hennegau har en Gasexplosion fundet Sted, hvorved 60 Minearbeidere ere omkomne.

Italien. Paa Sardinien udbrød der nylig Uroligheder, hvilke dog allerede skulle være dæmpede. — Kong Victor Emanuel aabnede den 4de d. M. de sardiniske Kamre med en Tale, der blev modtagen med levende Bifald.

Rusland. Hertugen af Leuchtenbergs Kone nedkom den 17 (29) Fbr. med en Prinds.

Schweitz. Opmærksomheden vedbliver endnu at være henvendt paa det spændte Forhold mellem Schweitz og Frankrig. Dog har den franske Gesandt nu overleveret Forbunds-Præsidenten en Note, der ikke skal føre et saa strængt Sprog, som den tidligere, og give Udsigt til at Flygtning-Spørgsmaalet kan afgjøres paa en saadan Maade, at Schweitz's Ære ikke lider derved.

Ledige Embeder og Bestillinger.

Vestre Slidres Sognekald i Valders med omtr. 640 Spd. i aarlige Indtægter.

Tvende Skibslæger med 18 Sp. maanedlig Løn og Diæt skulle ansættes paa Korvetten Elida og Skonnerten Sleipner under deres 12 Ugers Togter.

En Stadsveierpost i Christiania.

Tre Omgangsskolelærer-Poster i Nøterø Sogn, hver med 45 Spd. i aarlig Løn foruden Kostho1d og Herberge.

En Skolelærerpost i Skiberg med 50 Spd. i Løn foruden Kost og Logi i Skoletiden.

Christiania. Trykt i A. W. Brøggers Bogtrykkeri.
Bladets Expedition er i A. Dzwonkowskis Gaard, Storgaden Nr. 27.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 26. | Udkommer hver Løverdag Aften. | **Christiania den 27de Marts 1852.** | Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. | **I. Bind.**

Indhold.

Thomas Moore.

Med Thomas Moore døde den sidste af de store engelske Digtere, der ved Aarhundredets Begyndelse optraadte og hver for sig ansloge eiendommelige, ukjendte Tonearter, men som dog samvirkede til det fælles Maal: en gjennemgribende Revolution i deres Fædrelands Poesi. Moore repræsenterer ligesom Walter Scott og Lord Byron, sine længst forudgangne Aandsbeslægtede, en bestemt Retning i den engelske Poesi; medens W. Scott repræsenterer den middelaldersk-nationale Poesi og Byron den revolutionære, den himmelstormende, er Moore mest berettiget til at kaldes den østerlandske, den phantastisk-romantiske Poesies Bærer, ihvorvel man ikke kan nægte, at engelske Digtere ogsaa allerede før ham i deres Digtninger havde anslaaet østerlandske Toner. Men Ingen har med Phantasiens overmodigste Gjækkerier og den livligste, bevægeligste Naturopfatning kunnet forene en saadan Inderlighed, som den nylig afdøde irske Digter. Derfor har ogsaa Sheridan allerede tidligen sagt om Moore, at der ikke gaves noget menneskeligt Væsen, der kunde lægge saa meget af sit Hjerte i sin Phantasi som han.

Thomas Moore blev født i Dublin den 28 Mai 1780. Faderen var en Specerihandler og god Katholik, og Thomas, der som Barn skal have været meget smuk, men hvis Skjønhed aftog med Aarene, blev ogsaa opdragen i den samme Tro. Sin første Underviisning erholdt han af Sheridans Ungdomslærer, Samuel Whyte, og gjorde under hans Veiledning saadanne Fremskridt, at han allerede i sit tolvte Aar var de gamle Sprog fuldkommen mægtig, og i sit fjortende Aar kom til Universitetet. Alt dengang skrev han Digte; ved en Examen indleverede han endog et engelsk Digt istedetfor en latinsk Stiil, og erholdt derfor „Anacharsis's Reiser" som Priisbelønning. Desuden udgav han paa denne Tid ikke alene forskjellige mindre Digte, men skrev endog Komedier for et Privattheater. Dog, det var ikke blot Poesien, der tiltrak ham i denne unge Alder, men ogsaa Politiken. Under de irske Uroligheder i 1797—1798 kjæmpede han saa godt han kunde, baade paa Prosa og Vers, for sit Fædrelands Uafhængighed. — I sit tyvende Aar begav Moore sig til London for der at studere Retsvidenskaberne paa Englændernes mere praktiske end theoretiske Maade og tillige for at lade trykke en Oversættelse eller rettere Paraphrase af Anakreon. Disse hans anakreontiske Viin- og Kjærlighedssange, som han dedicerede til Prindsregenten (senere Kong Georg IV), banede ham Adgang til de høieste Selskabskredse og skaffede ham ikke liden literær Anseelse. 1801 udgav han en Digtsamling under Forfatternavnet „Thomas Little" (Thomas den Lille, hvilket han kaldte sig, fordi han var saa liden af Vært). I Aaret 1803 blev han ansat som Registrator i Admiralitetsretten paa Bermudas-Øerne. Men nu gjorde han som Baggesen, da han var bleven Provst: han lod sit Embede bestyre ved en Anden; selv begav han sig paa Reiser. Efterat have gjennemreist de nordamerikanske forenede Stater, vendte han i Aaret 1806 tilbage til England, hvor han strax udgav sine djærve satiriske, men i politisk Henseende eensidige Skizzer fra hinsides Atlanterhavet. Paa denne Tid giftede han sig med Miss Dike, en ligesaa smuk som elskværdig og fiintdannet Dame, med hvem han levede i et saare lykkeligt Ægteskab, men havde den Sorg, at overleve alle sine Børn. Mest opholdt han sig nu paa en Villa ved Devizes, som hans Velynder, Marquisen af Lansdowne, indrømmede ham. I Aarene 1806 og 1808 udgav han, fremdeles under Navn af „Thomas Little", ny Samlinger af lyriske Digte, Ballader, Epistler osv., men hvilke bleve saa skaanselløst behandlede af en Kritiker i Edingburgh Rewiew (det samme Tidsskrift, som fraraadede Lord Byron at befatte sig med Poesien, saasom han ganske manglede Anlæg for den!) at vor Digter fandt sig foranlediget til at udfordre Journalens Udgiver (Lord Jeffrey) til at møde sig ved Hampstead, nær London, for ladede Pistoler. Duellen blev dog forhindret og Striden udjævnet af den bekjendte Samuel Rogers, Digter & Banquier i London, ved hvem Moore da ogsaa snart lærte at kjende Lord Byron.

Thomas Moore's næstfølgende Arbeider vare af politisk-satirisk Indhold og udgaves under Navnet Thomas Brown. Blandt disse Arbeider ville vi, som de betydeligste, nævne den mod flere mægtige Toryer rettede bidende Satire „Two Penny Post Bag", „Corruption and intolerance" og den parodiske komiske Opera „Blue-stocking."

Dernæst begyndte Moore paa Udgivelsen af „Irish Melodies", hvilke gjorde ham meget populær som Digter. Dette Værk er en Samling af fædrelandske Digte, hvis Emne deels er Irlands fordums Storhed, deels dets nærværende Fornedrelse, dets Sorg og Fryd. Disse Digte ere afpassede til gamle irske Melodier, hvortil Ordene enten vare glemte, forældede eller mindre passende for høviske Øren. De herlige Melodier, der kun levede i Folkets Mund, optegnedes af Dr. John Stephenson; Moore omskrev dertil enten de gamle Viser, eller erstattede dem ved ny, som han saavidt muligt gav et antikt Præg. Værket udkom hefteviis og modtoges ikke alene af Digterens egne Landsmænd, Irerne, men ogsaa af Englænderne med megen Enthusiasme. Ja Afsætningen var saa stor, at Forlæggeren (Powers Musikhandel) saa sig beføiet til at give Moore 500 Pd. Strl. aarlig, saalænge han levede.

I Aaret 1817 udgav Moore sit betydeligste Digterarbeide, „Lalla Rookh", der indbragte ham et Honorar af 3000 Guineer og afsattes saa raskt, at inden Slutningen af næste Aar var det 8de Oplag udkommet. Denne Digtning er ikke alene Moore's største men ogsaa eiendommeligste Arbeide. Det Hele bestaar af fire Romanzer, der sammenholdes ved en prosaisk Indfatning, omtrent paa samme Maade som de enkelte Fortællinger i „Tusinde og een Nat" eller Boccaccios Dekameron. Denne Indfatning slutter sig godt til Romanzerne, og udgjør i og for sig en liden livlig Roman. Lalla Rookh, Stormogulen Arungzebes Datter, der er forlovet med en bucharisk Prinds, bliver afhentet fra Delhi ved et glimrende Gesandtskab fra hendes Brudgom og ledsaget til Kaschemir, hvor Brylluppet skal staae. Paa Raststederne underholder en ung Digter, der ledsager Gesandtskabet, Prindsessen med at foredrage hine Romanzer og vinder derved hendes Hjerte. I Formælings-Palladset træder den elskede fremmede Sanger hende endelig imøde som bucharisk Prinds og Brudgom og dermed ender det Hele. Den første af Romanzerne, hvilke iøvrigt ere Digtningens Glandspunkter, handler om en falsk Profet, der indhyllet i et Sølverslør udgiver sig for en himmelsk Gesandt, og først vinder stor Berømmelse og Anseelse, men endelig bliver et Offer for sine egne Bedragerier. Den anden Romanze kaldes „Paradiis og Perien." En Peri, en falden Mellemting af Menneske og Engel, staar grædende udenfor Paradisets Port, uden at kunne slippe ind. En Englestemme lover hende Optagelse i Paradiis, hvis hun kan bringe den Gave, som er Himlen kjærest. Hun bringer først et Straa, hvorpaa hænger en Draabe af en for Fædrelandet døende Krigers Blod, derefter det sidste Suk af en trofast Elskende, der omfavner sin pestsyge Brudgom i hans Dødsstund og døer med ham. Men Paradisets Porte ville ikke aabne sig. Endelig nærmer Perien sig med en bodfærdig Synders første Taare — og Himlen er forsonet. Emnet for den tredie Romanze er Ghebernes Kamp mod deres Fædrelands (Persiens) Undertrykkere, de muhammedanske Erobrere. Den fjerde Romanze, „Haremets Lys", viser os hvorledes en Sultaninde, efterat have tabt sin Gemals Kjærlighed, gjenvinder denne ved forklædt at foredrage en Sang for ham, som hun har lært af en Troldmand. Man seer af denne korte Antydning af Romanzernes Indhold, at de behandlede Emner ere høist forskjellige. Men de ere dog alle østerlandske, ligesom ogsaa Behandlingen, med de brogede Billeder og det rige Phantasispil, er i høi Grad østerlandsk. Alligevel har ikke enhver Tone, der kunde røbe den europæiske Digter, ladet sig fjerne. Man skimter en vestlig, man kunde sige, irsk og kristelig, Livsanskuelse gjennem det Hele.

Et andet Digt i østerlandsk Aand, „Englenes Kjærlighed"*), der dog hverken blev saa meget beundret eller læst, som Lalla Rookh, skrev Moore i Paris, hvorhen han var flygtet af Pengeforlegenhed, nærmest en Følge af den Utroskab, hvormed hans Vikarius paa Bermuda havde bestyret hans Sager. Siden besøgte han Italien, hvor han traf sammen med Lord Byron, der overdrog ham Udgivelsen af sine Memoirer. Efter Digterens Død solgte han ogsaa Manuskriptet til en Boghandler for 2000 Guineer; men da der opstod Vanskeligheder og Betænkeligheder ved Udgivelsen, gav Moore Honoraret tilbage og brændte Memoirerne. Det Tab, Literaturen derved leed, har man anseet for uopretteligt. Men det er dog vist, at Moore ved Udgivelsen af „Lord Byrons Breve og Dagbøger" for en stor Deel har erstattet Tabet; og sandsynligviis har han kun ladet de Memoirer, der vare anstødelige for Byrons Slægtninger og andre Samtidige, ubenyttede.

Blandt Moores senere satiriske Skrifter ville vi her nævne „The Fudge Family in Paris" (1818), en aandfuld Roman i Riimbreve, og „Fables for the holy Alliance" (1823), hvori han gav sit Had til Kontinentets Restaurationspolitik Luft.

Den sidste Deel af sit Liv tilbragte Digteren i Rolighed paa Landstedet Sloperton-Cottage, nærved Bowood, hvor han ogsaa døde den 26de Febr. 1852. Her sysselsatte han sig deels med sit Fædrelands Historie**), deels med literaturhistoriske og biographiske Arbeider. Hertil hører „Sheridans Levnet", „Byrons Breve og Dagbøger" og desuden Lord Fitzgeralds Memoirer***), et vigtigt Bidrag til Irlands Historie.

I Aaret 1833 udgav han et større Værk, der snarere maa betragtes som religiøst end historisk, og som vidner om lige saa megen humanistisk Lærdom, som glimrende Sophistik, nemlig „En irsk Gentlemans Reiser for at opsøge en Religion." Dette Værk, hvori Forf. søger at bevise, at den romersk-katholske Kirkes Lære og Kultus skriver sig, i reen Overleverelse, ligefra Kristendommens første Tid, fandt mange heftige Modstandere. — Moore's sidste betydelige Arbeider paa Digtningens Feldt ere Alciphrons poetiske Brevverling og den, ogsaa hos os meget læste Roman, „Epikuræeren".

Thomas Moore var en fiin Verdensmand og en

Thomas Moore.

---

*) Emnet er taget af 1 Moseb. 6. 2.

**) En Irlands-Historie af Moore i „Lardners Cyclopedia," er saavidt vides ikke fuldendt.

***) Tidligere havde han udgivet Kapitain Rocks Memoirer og Levnet, en bitter men sand Skildring af Irlands Lidelseshistorie under det engelske Herredømme.

ligesaa god Musikus, Sanger, og Salonherre som Digter. Hans Legeme overlevede hans Aand, hvis Kræfter i flere Aar før hans Død vare meget svækkede.

P.

Den elektriske Telegraph.

(Af O. J. Broch).

IV.

Galvanismen og dens vigtigste Phænomener.

(Fortsættelse fra Nr. 20).

Den galvaniske Strøms Virksomhed er ikke blot indskrænket til at dreie en nærliggende Magnet efter en vis Lov, saaledes, som jeg i min foregaaende Opsats har viist; den meddeler ogsaa umagnetiskt Jern en Magnetisme, hvis Retning bestemmes efter netop den samme Lov. Kort efter Ørsteds Opdagelse af hiin Galvanismens Indflydelse paa magnetiskt Jern opdagede den berømte engelske Physiker Davy denne Indflydelse paa det umagnetiske Jern, og de franske Physikere Arago og Ampère udviklede snart de nærmere Love for denne Virksomhed.

Denne sidste Virkning af den galvaniske Strøm afgiver et af de fortrinligste Midler til at frembringe stærke Magneter. Man vikler en Kobbertraad flere Gange om et Glasrør, inde i hvilket man lægger en tynd Staalstang, som er blot lidet kortere end den omviklede Deel af Glasrøret. Kobbertraaden er omspunden med Silke, for at isolere de paa hinanden følgende Omviklinger. Lader man nu et Øieblik en kraftig galvanisk Strøm gjennemløbe Kobbertraaden, bliver Staalstangen strax saa stærk magnetisk som muligt. Beliggenheden af de magnetiske Poler findes ved, paa samme Maade som i det Ørstedske Fundamentalforsøg, at tænke sig en Figur anbragt i Kobbertraaden, gjennem hvis Fødder den galvaniske Strøm træder ind, og gjennem hvis Hoved den træder ud; vender denne Figur Ansigtet mod Staalstangen, saa vil der til Figurens Høire fremkomme en nordlig Pol, som altsaa bliver Magnetnaalens Nordende; til Figurens Venstre vil fremkomme en sydlig Pol, som altsaa bliver Magnetnaalens Sydende.

Som bekjendt beholder blødt Jern aldrig Magnetismen, paa hvilken Maade denne end er bleven meddeelt samme. Naar man derfor paa ovenstaaende Maade vil forsøge at meddele et Stykke blødt Jern Magnetisme, vil man finde, at denne blot er momentan, saa at Jernet viser sig magnetiskt saalænge den galvaniske Strøm er i Virksomhed, men at dets Magnetisme øieblikkelig ophører med denne sidste.

Denne momentane Magnetisme, som man ved den galvaniske Strøm meddeler blødt Jern, er netop ved dens blot øieblikkelige Tilværelse af saameget større Vigtighed.

Man benytter hertil gjerne et tykt i en Hesteskoform bøiet Jern, som omvikles med Kobbertraad, saaledes som nedenstaaende Figur viser. Kobbertraaden maa, som ovenfor bemærket, være tæt omspunden med Silke, for at ikke den galvaniske Strøm skal kunne springe over fra den ene Omvikling til den næste, eller gjennemløbe Jernet, men nødes til at følge Kobbertraaden i sin hele Længde. Kobbertraaden vikles om begge Hesteskoens Arme i samme Retning. Lader man i en efter ovenstaaende Figur omviklet Hestesko den galvaniske Strøm træde ind ved a og ud ved b, saa vil efter den ovenfor anførte Regel ved a dannes en Nordpol, ved b en Sydpol. Et saadant blot momentant magnetiseret Stykke blødt Jern kaldes en Elektromagnet.

Disse Elektromagneters Styrke kunne ved samme Størrelse bringes til langt at overgaae de permanente Magneters. En Elektromagnet, hvis Arme ere 12 til 18 Tommer lange og 2½ Tomme tykke, kan, naar en tilstrækkelig stærk Strøm anvendes, bringes til at bære en Last af 1000 Pund. Jo tykkere Kobbertraaden, og jo flere Gange den er viklet om Elektromagneten, desto større er ogsaa Virkningen.

Jo renere og blødere Jernet er, desto fuldstændigere modtager og opgiver det ved Batteriets Lukken og Aabnen sin Magnetisme. Efter længere Tids Forløb bliver imidlertid stedse nogen Magnetisme tilbage i Jernet, saa at samme mere eller mindre bliver forandret til en permanent Magnet og derved ubrugbar for elektromagnetiske Apparater. Denne tilbageblivende Magnetisme er imidlertid mindre, naar Jernet ikke indeholder nogen stor Masse. Man anvender derfor gjerne hule Jernrør, da disse længere bevare den temporære Elektromagnets Egenskaber.

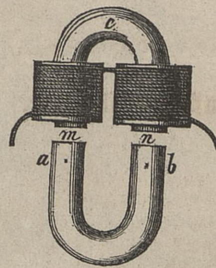
Det er let at indsee, hvilke vigtige Anvendelser Elektromagneterne frembyde. Fra en fjern Afstand kan man, ved at lukke et galvaniskt Batteri, bringe en galvanisk Strøm til at omstrømme en Elektromagnet; denne tiltrækker øieblikkelig et i Nærheden af samme liggende Anker, som hidtil standsede et Uhrværk, og dette sættes derved strax i Bevægelse. I samme Øieblik, som den galvaniske Strøm afbrydes, taber Elektromagneten sin temporære Magnetisme, Ankeret falder atter tilbage og stopper Uhrværket. Ved gjentagende at slutte og aabne den galvaniske Strøm bringes Ankeret til afvexlende at bevæge sig til og falde fra Elektromagneten, og kan derved bringes til at dreie en Viser et bestemt Stykke. Ved at gjøre Ankeret til en Deel af den galvaniske Kjæde, kan endog dettes egen Bevægelse bringes til uophørlig afvexlende at lukke og aabne Kjæden.

Det er paa disse den temporære Elektromagnets Egenskaber, at de elektriske Viser-Telegrapher og Trykke-Telegrapher ere grundede.

I Aaret 1831 opdagede Faraday en ny og rig Kilde til Frembringelse af galvaniske Strømme ved Magnetismen. Nærmer man pludselig til en Rulle isoleret Kobbertraad, hvis Ender ere forbundne, en kraftig Staalmagnet, saa opstaar i samme pludselig en øieblikkelig galvanisk Strøm; fjerner man atter pludselig Magneten, opstaar ligeledes en anden, og i Retning den første modsat galvanisk Strøm. Lettest sees dette Phænomen, naar man i Hulningen af Rullen med Kobbertraad, hvis Ender m og n ere forbundne med hinanden eller med et Galvanometer, pludselig støder en kraftig Staalmagnet ind. I samme Øieblik viser der sig i Kobbertraaden en galvanisk Strøm af blot øieblikkelig Varighed, men af stærk Intensitet. Den saaledes frembragte galvaniske Strøm kaldes en magnetoelektrisk Strøm. Den siges at være induceret, og Kobbertraadsrullen, hvori den frembringes, kaldes Induktoren.

Disse magnetoelektriske Strømme bleve anvendte i Aaret 1833 af Gauss og Weber i Göttingen ved den der første Gang i det Større udførte elektriske Telegraph. Staalmagneten var ved den af dem anvendte Methode faststaaende, og en Rulle Kobbertraad blev afvexlende pludselig sat udenpaa og pludselig taget af Magneten. Den herved hver Gang frembragte elektriske Strøm benyttedes til at dreie den til en Multiplikator hørende Magnetnaal, og ved den Maade, hvorpaa disse Dreininger fulgte paa hinanden bestemtes da de forskjellige Signaler.

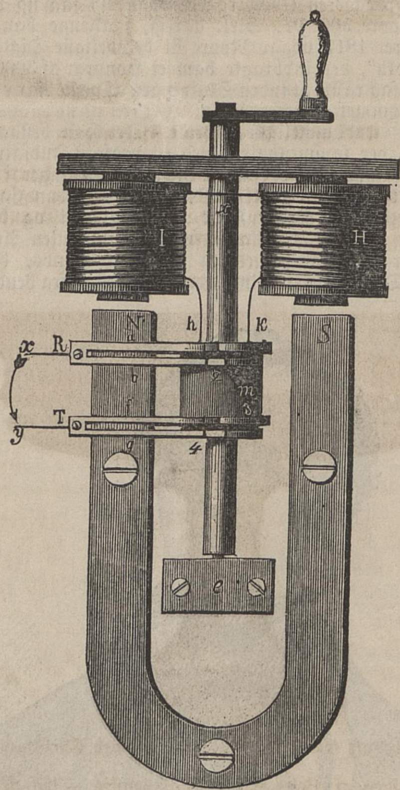
Istedetfor at bringe Magneten afvexlende ind i og ud af Kobbertraadsrullen, kan man ogsaa inde i denne anbringe et faststaaende Stykke blødt Jern, og gjøre dette afvexlende magnetiskt og umagnetiskt ved at nærme det eller fjerne det fra en stærk Staalmagnet. Naar man nemlig nærmer et Stykke blødt Jern til en Staalmagnet, bliver det strax magnetiskt i omvendt Retning af den sidste, men taber atter øieblikkelig sin Magnetisme, naar Staalmagneten fjernes fra det.

Den hosstaaende Figur viser en hertil hensigtsmæssig Indretning. En hesteskoformig bøiet blød Jernstang c er i hver Ende omgivet af en paa en Træ- eller Pap-Cylinder opviklet Rulle Kobbertraad. Omvindingerne gaae paa begge Been i samme Retning og Kobbertraaden er gjennem sin hele Længde overspunden med Silke for at isolere de forskjellige Omviklinger fra hinanden. Naar man nu til denne bløde Jernsko c nærmer en Staalmagnet, som har en lignende Hesteskoform, saa bliver den derved øieblikkelig selv magnetisk, og det omvendt mod Staalmagneten, saaledes at nærmest ved Staalmagnetens Nordpol a opstaar en Sydpol i m, og nærmest til Staalmagnetens Sydpol b opstaar en Nordpol i n. At Jernskoen c paa denne Maade pludselig bliver magnetisk, har da samme Indflydelse som om en ligesaadan formet Magnet pludselig var stukket ind i de dens Been omgivende Induktorruller, og der induceres følgelig i disse en magnetoelektrisk Strøm. Fjernes Staalmagneten a b, da forsvinder ogsaa strax Magnetismen i c; dette har da samme Indflydelse, som om en Magnet pludselig var trukket ud af Rullerne, og der opstaar nu en ny, den forrige modsat, momentan magnetoelektrisk Strøm.

Istedetfor at fjerne c fra Staalmagneten ab behøver man blot at dreie den saa at enhver af dens Been m og n staae lige langt fra Staalmagnetens Poler a og b; disses Virkning paa c vil da netop ophæve hinanden. Dreies c hurtig om, saa at Endefladerne m og n passere tæt forbi Polerne a og b af den faststaaende Staalmagnet, saa frembringes herved uophørlig afvexlende magnetoelektriske Strømme. Et til saadan Omdreining indrettet Apparat kaldes en magnetoelektrisk Rotationsmaskine. De i modsatte Retninger afvexlende Strømme kunne ved en egen dertil bestemt Indretning, den saakaldte Kommutator, forandres til, stedse at bevæge sig i samme Retning, og man har da en Maskine, som ved blot mekanisk Omdreining frembringer de samme Virkninger, som et galvaniskt Batterie.

Nedenstaaende Figur fremstiller en af de hensigtsmæssigste magnetoelektriske Rotationsmaskiner, saaledes som de konstrueres af den fortjente Mekanikus Støhrer i Leipzig.

I og H ere Induktorerne, to Ruller med isoleret Kobbertraad. Inde i disse stikke to ved en Jernplade forbundne Cylindre af blødt Jern. De kaldes Induktorernes Kjærner. Ved en Krumtap kunne disse Kjærner og de paa dem befæstede Induktorer sættes i en meget hurtig Omdreiningsbevægelse om Axen x. De bevæges derved tæt forbi Polerne af en stærk Staalmagnet S N. Denne bestaar af flere sammenskruede, stærkt magnetiserede Staalplader, hvoraf enhver har den i Figuren angivne Hesteskoform. Paa Axen x er Kommutatoren R m T anbragt. Denne bestaar af et Messingrør m, paa hvis Ender ere fastloddede to halve Staalringe 2 og 3, saaledes at de ligge netop lige overfor hinanden og at Enderne naae lidt om hinanden. Inde i dette Rør m, men adskilt fra samme ved et isolerende Buxbomrør, stikker et andet Messingrør, hvis to Ender naae noget udenfor Røret m, og ligeledes bære to halve Staalringe 1 og 4, hvilke svare til det første Par halve Staalringe 2 og 3, og staae tværs overfor disse. Det første Par halve Staalringe, 2 og 3, staae altsaa i ledende Forbindelse med hinanden, og ligeledes det andet Par, 1 og 4, medens det første Par er adskilt fra det andet ved det ikkeledende Buxbom.

Den ene Ende k af Kobbertraaden staar nu i Forbindelse med Ringen 1, den anden Ende h med Ringen 2. Det hele System dreier sig med Axen x. R og T ere to tynde Staalfjedre, hvis yderste Ender ere befæstede til Maskinen, medens de indre Ender ere gaffelformig opskaarne. Gaffelgrenene a, b, f, g, trykke ved en svag Fjederkraft mod Ringene 1, 2, 3, 4. Ved R og T ere to Kobbertraade x og y fastklemmede, og igjennem disse ledes nu Strømmen videre, hvorhen man ønsker.

I den Stilling, som vor Figur udviser, trykker Fjederen b paa Ringen 2, og g paa 4, medens Fjedrene b og f ikke berøre Kommutatoren, da deres tilsvarende halve Ringe 1 og 3 befinde sig under Axen. En ved h af Induktorrullerne udtrædende Strøm gaar da igjennem Ringen 2 og Fjedren b til Traaden x, derfra igjennem Ledningen til y, gjennem Fjedren g til Ringen 4, som staar i ledende Forbindelse med Ringen 1, hvorfra den træder ind i Induktorrullen ved k. Strømmens Retning fra x til y er i Figuren angivet ved en Piil. Efter en halv Omdreining af Induktorrullerne kommer Rullen I tværs over for S og Rullen H tværs over for N, de halve Ringe 1 og 3 ovenfor, men 2 og 4 nedenfor Axen x; Retningen af Strømmen i Induktorrullerne vil da blive den modsatte. Den positive Strøm vil træde ud ved k, men nu trykker ikke længere Fjedren b paa Ringen 2, heller ikke g paa 4; begge disse Gaffelspidser ere nu frie, hvorimod a trykker paa 1 og f paa 3. Den positive Strøm, som træder ud ved k, gaar nu gjennem Ringen 1 til a og x, gaar derfra til y, for igjennem f at komme til Ringen 3, som staar i ledende Forbindelse med 2, hvorfra den igjennem h atter træder ind i Induktorrullerne. Ved Kommutatoren bringes altsaa den i Induktoren fremkaldte modsatte Strøm til i Slutningstraaden fremdeles at bevæge sig i samme Retning, nemlig fra x til y.

Dreies altsaa Induktorrullerne hurtig rundt, frembringes hurtig paa hinanden følgende, skjøndt ikke kontinuerlige Strømme, som alle gaae i samme Retning fra x til y.

Det samme Phænomen af en momentan induceret galvanisk Strøm frembringes forøvrigt ved Galvanismen selv. Binder man saaledes to isolerede Kobbertraade sammen efter deres hele Længde, og lader en galvanisk Strøm gjennemstrømme den ene fra a til b, saa vil i det første Øieblik en momentan og modsat galvanisk Strøm gjennemløbe den anden Kobbertraad fra d til c. Afbryder man den første Strøm, saa opstaar en ny øieblikkelig Strøm, men som nu gaar fra c til d.

Disse Ligheder mellem Virkningerne af Magnetismen og af den galvaniske Strøm kunne forklares, eller rettere samles under een Lov, ved at tænke sig Magnetismen som en kontinuerlig galvanisk Strøm, som omstrømmer Magneten i Skruegang rundt om dens Længde. En saadan Skruetraad, som først blev konstrueret af Ampère, har da alle en Magnets Egenskaber. Ophængt, saa at den frit kan dreie sig, uden at Ledningen afbrydes, antager den samme Retning, som en Magnetnaal.

I foranstaaende Fremstilling mangler endnu meget, for at et blot nogenlunde fuldstændigt Overblik over Elektricitetslæren paa dens nærværende Standpunkt skulde være meddeelt. Da det imidlertid væsentlig er i et specielt Øiemed, Forklaringen af den elektriske Telegraphs Virkemaade, den her er fremsat, slutter jeg hermed denne, vistnok lange, men, som senere vil sees, nødvendige Indledning, og skal i et følgende Nummer forklare den specielle Indretning og Brug af de vigtigste elektriske Telegrapher.

Skildring af Ruslands nuværende politiske og moralske Tilstand.

III.

Kosakkerne.

Kosakforeningen opstod først paa Bredderne af Don; men nogen Betydning fik den først i de første Aar af det 16de Sekulum. Omendskjønt dannet ved en Sammensmeltning af Folk af forskjellig Herkomst er det dog hovedsagelig den moskovitiske Race, som udgjør Hovedmassen; thi man har til enhver Tid maattet bekjende sig til den græsk-russiske Religion for at kunne optages blandt Kosakkerne. Man troer, og ikke uden Grund, at de første Kosakker vare Tscherkesser eller Tscherkessier, som kom fra deres Bjerge for at nedsætte sig paa de russiske Sletter langs Bredderne af de seilbare Floder. Forpligtelsen til at bekjende sig til den græsk-russiske Kirke omstøder ikke denne Mening, medens flere Tegn bevise, at Tscherkesserne, selv i fordums Dage, brugte de græske Kirkeskikke. Hvordan det nu end er, frembyder denne Forenings Princip nu Charakteren af et krigersk Broderskab. At bekjæmpe de Vantroe, at nyde en Frihed uden Indskrænkning var dens Maal. Det er de donske Kosakker, som under Jermaks Anførsel have erobret Sibirien for Rusland.

Paa samme Tid dannede et lignende Selskab sig paa Bredderne af Dnieper, nemlig Zaporog-Kosakkerne. Disses Organisation er næsten ganske den samme som de donske Kosakkers. Blandt Zaporogerne er Bekjendelsen af den græsk-russiske Religion ligeledes nødtvungen, ligesom deres Maal ogsaa er Krig mod de Vantroe. At forsvare Lithauen mod Tartarernes Indvandring fra Krim var deres specielle Hverv.

Disse to oprindelige Grene af Kosakkerne have havt flere Sidegrene.

Fra de donske Kosakker nedstamme de volgaiske, terekske, de uralske, sibiriske 2c.

Fra Zaporogerne udspringe de utallige Kosakforeninger, som ere udbredte over hele Lille-Rusland, og som alle nyde de samme Fordele som deres Stamfædre og ikke ere afhængige af andre end deres egne Chefer.*)

Kosakkernes Vigtighed for Grændseforsvaret mod Tyrkerne og Tatarerne har saavel fra de russiske Souverainers Side som fra Lithauens og Polens forskaffet dem alleslags Forrettigheder, som, idet de forbedre og sikre deres Stilling, tillige gjør, at der strømmer en Mængde Folk fra forskjellige Egne til de Landskaber, de beboe. Blandt andre Forrettigheder have de ogsaa den, selv at udnævne deres Chef eller Hetman.

Det var snart Rusland, snart Lithauen eller Polen, som i Begyndelsen havde Lehnsret over alle disse Horder. Ende-

*) Det egentlige Lille-Rusland bestod af de Lande, som nu danne Gouvernementerne Kjew, Podolien, Pultava og Tschernigoff. Omtrent ved Midten af det 16de Aarhundrede (1567) forenedes det med Kongeriget Polen.

lig undertvang Stephan Bathory, en af Polens største Konger, dem, og gav Kosakkerne i Lille-Rusland en regelmæssig qvasirepublikansk Organisation, saadan som deres Sæder og Sædvaner fordrede. Men da Sigismund den IIIdie vilde indskrænke deres Privilegier, paafulgte der mellem Polen og Lille-Rusland en langvarig Strid, hvorunder Zaporog-Kosakkerne vedligeholdt en vis Uafhængighed. Lille-Rusland saa efterhaanden sine af Bathory garanterede Privilegier at gaae tabte, det ene efter det andet, og det polske Aristokraties Undertrykkelse, hvorimod Polens Konger ikke havde Magt til at beskytte det, bragte det i en stedse piinligere Stilling. Endelig reiste det sig i 1648 og valgte Khmelnitzky til Zaparogernes og hele Landets Hetman.

I Begyndelsen vare Fordelene paa Kosakkernes Side, da disse fik en stor Deel af sine gamle Privilegier tilbage; men Krigen blussede snart op paany; de maatte bukke under, og saae sig i 1651 nødte til at indgaae en Traktat, der i høi Grad indskrænkede deres Frihed. For at unddrage sig dette Aag udvandrede de i stort Antal og dannede Foreninger i det russiske Ukraine. 1652 sendte Khmelnitzky en Deputation til Czar Alexius for at tilbyde ham Zaporogernes Land, og to Aar efter aflagde han Troskabs- og Underkastelses-Eden til denne Fyrste. Alle Lille-Ruslands Pulker, 17 i Antal, fulgte dette Exempel. Ved et Chart bekræftede Czaren alle de Privilegier, som Stephan Bathory havde indrømmet Kosakkerne, overlod dem Valget af Hetman og anerkjendte deres Ret til at bestyres og dømmes*) af Mænd, de selv havde valgt. Antallet af Krigsfolk blev bestemt til 60,000.

Khmelnitzkys Efterfølgere anstrængte sig, en efter anden, for at gjenvinde fuldkommen Uafhængighed, idet de benyttede sig af den Rivalisering, som fandt Sted mellem Rusland og Polen. En af dem, Doroschendo, æggede de donske Kosakker til Oprør og en Skare, som efter Sigende beløb sig til 200,000 Mand, slog sig, anførte af Atamanen Razine, ned ved Bredderne af Wolga, hvor de bemægtigede sig nogle Stæder. I sine Proklamationer forkyndte Razine blandt Andet, at han kom for at gjengive Slaverne Friheden.

De Krige, som Czarerne havde at føre mod Polen og Tyrkiet angaaende Besiddelsen af Lille-Rusland, endtes ikke førend under Theodors, Alexis's Søns, Regjering.

Under Paaskud af Forræderi fra Hetman Mazeppas Side, der havde indgaaet en Forening med Karl XII for at lette denne Indfaldet i Rusland, berøvede Peter I Kosakkerne i Lille-Rusland alle de Friheder, som hans Fader og han selv ved Traktater havde tilsikret dem.

Nogle af disse Friheder bleve dem gjengivne under Peters Efterfølgere og man seer endnu, at Folket selv udnævner sin Hetman. Endelig indførte Katharina II det russiske Regimente i Lille-Rusland, og, for at krone Værket, Slaveriet i et Land, som saa lang Tid havde været frit og for kort siden endnu var det. Ved Ophævelsen af Lille-Ruslands Beboeres sidste Afgiftsfriheder og Tilintetgjørelsen af deres hele Velvære og Selvstændighed, syntes det som Alt maatte være gjort; men som om Regjeringen var paa Jagt efter alleslags Undertrykkelsesmidler, som om den frygtede for at et eneste skulde undslippe den, berøvede den en Skare af disse Stakler det Lidet, de endnu havde tilbage, deres Ret til en uomtvistelig Eiendom. Som virkelige Eiere af sine Jorder, saaledes som de russiske Souverainer forøvrigt selv havde anerkjendt dem, havde Kosakkerne Frihed til at sælge, legere, kort disponere over dem efter Behag; de kunde endog kjøbe, og efter Indførelsen af det russiske Regimente paa den Maade endog undertiden naae Adelsstanden. Paa en Gang foresatte Regjeringen sig at forbyde dem Salget af deres Jordeiendomme og endte med at erklære, at de Eiendomsbesiddere, som til en bestemt Termin (1840) ikke fremlagde gyldige Dokumenter, der godtgjorde deres Eiendomsret, skulde ansees uberettigede til at besidde nogen Eiendom. Mellem disse Folk skede forresten Salg og Kjøb og andre Omsætninger ved Hjælp af Papirer med privat Underskrift, overeensstemmende med deres gamle Sædvaner; og naar nu saadanne Dokumenter ikke befandtes lovlige, bleve de, som ikke kunde fremvise andre, berøvede deres Eiendomme.

De donske Kosakker derimod bevarede længere deres Afgiftsfriheder og oprindelige Institutioner. Disse levede i sine Stanitzi (saa kaldte man deres Borge og Landsbyer) under Beskyttelse af egne Love og med egne Skikke, selv udnævnende sine Bestyrere og Dommere. Ogsaa hos dem bestemtes de forskjellige Grader i Regimenterne ved Valg. Disse Grader vare forøvrigt kun gjældende, saalænge de vare i aktiv Tjeneste; naar de derimod vare vendte tilbage til deres Hjem, blev Officieren hvad han før havde været, simpel Kosak. Den meest fuldendte Lighed herskede blandt dem. Det er først under Keiser Alexanders Regjering, at Graderne i Kosakregimenterne have faaet de samme Rettigheder og medføre de samme Privilegier, som Graderne i de russiske Armeer; Kosakofficiererne erholdt da alle de Privilegier, som tilkom baade den personlige og arvelige Adel, og Ligheden kunde da ikke længere bestaae ved Siden af dette nye Aristokrati. I denne Fyrstes sidste Regjeringsaar undergik de donske Kosakkers Styrelse andre Reformer, mere eller mindre gjennemgribende, og man har ikke ophørt med at forkvakle dem under det nuværende Regimente.

De ulykkelige tschougouesske Kosakker erindrede imidlertid deres gamle Privilegier, da Regjeringen foretog sig at kolonisere dem. I Førstningen protesterede de; dernæst gjorde de Modstand, en Modstand som imidlertid kun var passiv. De gjorde Forestillinger om at de i Kraft af deres Rettigheder burde forblive i den Stilling de vare, og at de ikke kunde samtykke i at see sig omdannede til militære Slaver. Men Alt forgjæves; for at tvinge dem til Underkastelse betjente Kommandanterne i de militære Kolonier sig af saa grusomme Midler, at man forgjæves vil søge Mage dertil i noget andet kristent Land.

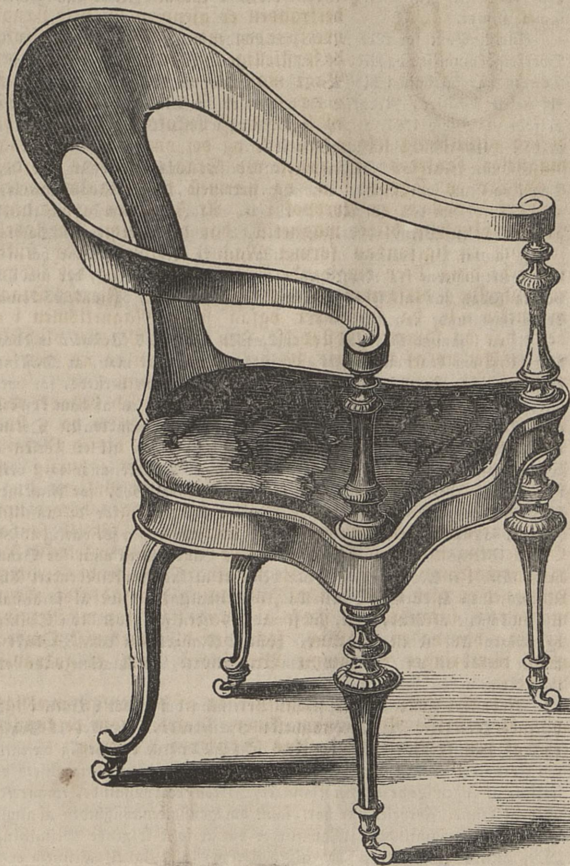
Pougatcheff, hvis vilde Oprør et Dieblik fik Keiserinde Katharina til at skjælve paa sin Throne, var en simpel Kosak fra Yaik. For saa meget som muligt at udslette Erindringen om denne Opstand var det at Regjeringen, efterat Oprøret var dæmpet, forandrede Navnet yaikske Kosakker til uralske Kosakker.

Vi maae imidlertid tilføie, at Kosakkerne, især de donske, i det Hele taget, naar de ikke netop vare udsatte for altfor store Misbrug fra Regjeringens Side, ikke alene nyde et kjendeligt Velvære, men endog en vis Lykke. Saaledes har især Tilfældet været overalt, førend Reformerne indførtes hos dem, dengang da de ikke havde andre Chefer og anden Bestyrelse end Mænd af eget Valg.

Navnet Kosak er i Europa bleven et Slags Øgenavn; det har faaet en Betydning, langt forskjellig fra den, det har i Rusland, hvor det betegner et uafhængigt Menneske. Naar man vil sige, at man er befriet for Slaveri eller hvilkensomhelst anden mindre trykkende Underdanighed, bruger Massen Udtrykket: „Fri som en Kosak". Man har forresten Uret i at ville i Navnet Kosak lægge Betydningen af nogen Uretfærdighed. Kosakken er langt fra at være grusom, som man synes tilbøielig til at troe; han er snarere menneskelig, endog godmodig. Man beskylder ham, og med nogen Grund — det er sandt — for at være plyndrelysten; — men er da vel andre Armeers lette Tropper, f. Ex. den østerrigske og endog Rhinforbundets, mindre plyndrelystne, naar de have Anledning dertil? Kosakkerne ere altid og overalt først fremme; det er, troer jeg, Grunden til dette Rygte. Forresten kjender man fuldt vel deres Værd som lette Tropper. Under Krigstoget i 1813—14 priste de tydske Soldater, som dannede Forposterne, sig høist lykkelige og rolige, naar de havde Kosakkerne foran dem til at vogte paa Fiendens Bevægelser.

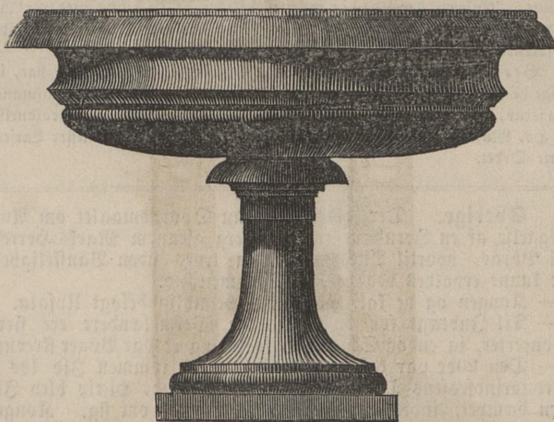
*) Khmelnitzky sagde, da han ved en Leilighed udviklede og fremstillede Kosakkernes Friheder og Skikke: „Ingen bør dømme i Kosakkernes Affairer: hvor der er tre Kosakker og en af disse skal dømmes, bør det skee ved de to andre.

Gjenstande fra Londonerindustriudstillingen.

Stol af C. B. Hansen i Kjøbenhavn.

Vi have forhen i dette Blads No. 24 leveret et af Hr. Hansen smukt forarbeidet Bord, og meddele nu ogsaa ovenstaaende Tegning af en Stol af ham, meest paa Grund af den Soliditet, hvormed samme er udført.

Syenit-Vase fra Steensliberiet Hjula ved Christiania.

Ved Siden af Beier-Broen paa venstre Side af Veien, naar man reiser fra Christiania til Saugene, er for nogle Aar siden oprettet et Steensliberi, Hjula, som for Nærværende ejes af henimod 50 Interessenter, og hvis samtlige Aktiers Værdi vil kunne anslaaes til omtrent 5000 Spd. Det bestyres af en svensk Forstander og drives ved Vandkraft med en Arbeidsstyrke af 10 Personer, hvoriblandt tre Fruentimmer. Alle disse Arbeidere henhøre til en eneste svensk Familie, som er ankommen hertil fra det i sin Tid berømte svenske Steensliberi i Elvedalen, beliggende omtrent 50 Mile nordenfor Stockholm, hvilket i sin blomstrende Periode beskjæftigede henimod 100 Arbeidere, men nu skal være i saa ynkelig Forfatning, at det næppe beskjæftiger mere end 7 a 8 Arbeidere. Hvad det norske Steensliberi angaar, antage vi sikkert, at dets Fremtid nu maa kunne ansees som sikret, da det har saa mange Bestillinger, at det næsten slet ikke kan befatte sig med at forarbeide Sager til Udsalg. Ordres indløbe ikke alene fra de forskjellige norske Egne, men ogsaa fra Udlandet, især fra Hamburg og Danmark. Denne hos os nye Industrigreen, som forøvrigt er saa naturlig i et Land som Norge, der er saa rigt paa smukke Steenarter, blev ogsaa repræsenteret paa Industriudstillingen i London, idet Bestyrelsen for Steensliberiet sendte derover flere Smaasager af Porphyr, saasom Smørkander, Tobaksdaaser, Brevpresser etc. og desuden den her afbildede Vase, der var 22 Tommer i Gjennemsnit og 15 Tommer høi. De mindre Sager bleve afhændede i London, hvorimod Vasen kom her tilbage, men er for en Tid siden bleven solgt til Hamburg til en Priis af 80 Spd. — Nedskriveren heraf har foruden ovennævnte Vase seet flere Prøver af udmærket Arbeide fra dette vort eneste Steensliberi. I Oscarshal findes 2de Kaminer fra Hjula, af hvilke den ene er af norsk Syenit og anskaffet for 200 Spd. og den anden af Klæbersteen til 130 Spd.s Værdi. — Det er ogsaa glædeligt at kunne berette, at man, hvad Steensliberiets Materialier angaar, ogsaa i alle Dele kan maale sig med Udlandet; saaledes er der bleven mig forevist paa selve Sliberiet Prøver af Marmor fra Throndhjems Stift, der i Hvidhed og Skjønhed nærmer sig det bedste karrariske, der, som bekjendt, er saa kostbart, at 1 Kubikfod af den skjønneste Sort i raa Tilstand betales med 15 Spd. Meget smukke Stykker af norsk Porphyr, Bjergkrystaller og Graniter har jeg ogsaa havt Anledning til at see og beundre. L.

Ullucus tuberosus som Erstatning for Potetes.

Siden Potetessygdommen Aar efter Aar vender tilbage, og endnu ingen virksom Hjælp er funden derimod, have Naturforskerne været betænkte paa at finde Planter, der vare istand til at erstatte dette Næringsmiddel for Mennesker og Dyr, hvilket nu synes at ville udarte. Omendskjønt dette Haab endnu ikke er gaaet i Opfyldelse, har man dog fundet forskjellige Planter, om hvilke man troer, at de kunne blive et Surrogat for Potetes. Iblandt disse ere især to Planter anbefalede, hvis Fortrin man dog ikke uden Overdrivelse har rost; i hvert Fald er det Haab, at det almindelige Erstatningsmiddel nu var fundet, noget for hurtigt, da det hidtil mangler paa tilstrækkelige Forsøg. Den ene af disse Planter er den indianske Brødrod, Psoralea esculenta (Pursh) fra Nordamerika, den anden Ullucus tuberosus (Lozan) Ullukoen, fra de høiere Egne i de sydamerikanske Ander. Begge ere forlængst bekjendte Planter. Ullucus tuberosus blev først 1809 beskreven af Lozan, omendskjønt denne Plante i Perus og Bolivias Høibjerge allerede længe dyrkedes som Markfrugt og benyttedes som Potetes. Den har vakt et stort Haab og endnu større Opsigt end den forrige; men omendskjøndt den i 4 Aar allerede har været dyrket i Europa, lader meget sig endnu ikke sige til dens Fordeel. Dens Fædreland er Perus, Quitos og Bolivias Høilande; i Nærheden af La Paz i Bolivia dyrkes den fordetmeste i en Høide af 12—14,000 Fod, hvor der hersker en middels Temperatur af 9° C., altsaa omtrent som i Tydsklands umildere Bjergegne. Da imidlertid ikke Middeltemperaturen, men Sommermaanedernes Temperatur og Længde ved saadanne Værter er det, som bør tages Hensyn til, saa kan man vistnok endnu ikke have nogen sikker Formodning om Europas Klima er egnet for Dyrkningen af Ulluko eller ikke. Navnet Ullukus er dannet efter de Indfødtes Ulluko (ogsaa Melluko, Olluko og efter d'Arbigny Popalisa). Den hører efter de Candolle til Portulaceernes Familie, men efter nøiere Jagttagelser til Chenopoderne, til V Klasse 1 Orden efter Linnè og er nærbeslægtet med Basella og Boussingaultia.*) Planten er urtartig, riggrenet; Grenene vinkelstaaende, (krandsstillede) forsynede med Knæ, glatte, rødlige, temmelig bløde og ved Grunden liggende; Bladene tykke, kjødede, hjerteformige, stilkede, stærkaarede, glatte og naar de ere udvoxede, muslingformet bøiede, ofte rødrandede. Blomsterne staae i Klaser paa Spidsen af Grenene, ere lysrøde af Farve og forsynede med fine smaae Brakteer (Dækblade, Blomsterblade). Under Jorden

*) Dette nære Slægtskab maa vel have givet Anledning til at denne Plante er bleven forvexlet med Ullukus, thi det er ikke længe siden det paastodes, at Ullukus ikke var nogen anden end den allerede længst bekjendte Boussingaultia.

og tæt ved Overfladen sætter Ullukusplanten poteteslignende rundagtige, glatte, gule Knoller, som i frisk Tilstand ere schatterede med fine karminrøde Aarer. Knollens Kjød er ogsaa guult og ligner næsten en guul Roe. De ved Grunden liggende Grene slaa ogsaa Rødder ved Berøringsstedet og skyde smaae Knoller, ja i den botaniske Have i St. Petersburg frembragte en i Potte staaende Plante endog i alle Bladvinklerne og selv paa Spidsen af Grenene, hvor Blomsterne skulde staae, smaae Knoller af Størrelse som en Hasselnød. Om denne Tilbøielighed til at slaae Rødder ved Dyrkning i det Store vil virke forstyrrende, eller om den kan bidrage til at forøge Produktionen, maa først forsøges; thi i de fra Bolivia indsendte Kultusangivelser omtales denne Omstændighed ikke. I Ullukens Fædreland skulle disse Knoller blive betydelig store og have en Potetes lignende, god Smag, men hos de i Europa opelskede har hverken det Ene eller det Andet stadfæstet sig, og Knollerne have i gunstigste Tilfælde naaet et Hønseægs Størrelse, medens de hvad Smagen angaar, lade meget tilbage at ønske. I Bolivia blive Sædknollerne nedlagte i August og høstede i April, hvilket omtrent svarer til vort Foraar og Høst. Man sætter dem i Rækker med Staldgjødning og hypper dem, hvilket især er nødvendigt, da Knollerne ellers komme til at ligge paa Overfladen af Jorden, blive grønne og tabe i Smag.

De første Ullukus-Knoller bleve sendte af Hr. Lados fra Lima til Frankrig til Ministeren for Agerbruget og kom i Januar 1848 til Paris, hvor de uddeeltes til flere Gartnere til Forsøg. Hr. Neumann i den botaniske Have (Jardin des Plantes) plantede de sammenskrumpede Knoller i en Mistbænk, hvor der endnu i Juli ikke viste sig Spor af friske Knoller. Hele Udbyttet bestod om Høsten af 2—3 Knoller paa hver Plante, af Størrelse som en liden Valnød. Hr. Mason lod, i Havedyrkningsselskabets Have, Planterne staae indtil November, og erholdt vel ikke flere, men dog større Knoller, nemlig af et Hønseægs Størrelse. De kogte Knoller havde en sød, runkelroeagtig Smag og slet intet Melet. Efter Nydelsen fik flere Personer Ondt eller Brænden i Halsen. Disse Knoller vare aabenbar ikke modne. Derimod fandt Mason, at Bladene og Stænglerne afgave meget gode spiselige Grønsager, naar de kogtes en halv Times Tid med Saltvand og derpaa tilberededes som grønne Bønner. Siden ere Forsøg ligeledes gjorte i Tydskland. Hr. Schnicke i Greussen ved Erfurt fik smukke Knoller i en Potte. Hr. Heinemann i Erfurt plantede nogle smaae Stiklinger uden Knoller i en kold, aaben Mistbænk i god Jord, hvor de skjøde yppige Skud, men lige til Høsten ikke satte Knoller. Derpaa plantede han nogle Buske i Potter i sandigt, ikke fedt Dynd, hvor de lige til Vinteren satte Knoller af Størrelse som smaae Middelspoteter. Disse forelagdes Havedyrkningsforeningen og bleve paa Forlangende kogte; man fandt dem velsmagende, men vandagtige, formodentlig fordi heller ikke disse vare modne. Den Omstændighed, at Planterne i fed Jord ingen Knoller satte, medens de endnu om Høsten dannede sig i sandagtigt Dynd, beviser, at Ullukus ingen fed Jord vil have og maaske trives bedst paa tørre Bjerge.

Disse Meddelelser ere vistnok ikke opmuntrende til Dyrkningsforsøg og skuffe de store Forventninger. Men naar man betænker, hvorledes det er gaaet med saa mangen anden nu ganske aklimatiseret Plante, førend den vænnede sig til vort Klima og blev dyrket under de for den gunstige Forholde, saa behøver man derfor endnu ikke at opgive Haabet om et heldigt Udfald. Om Ullukus kan erstatte Poteterne, det er et andet Spørgsmaal. I ethvert Fald er den Omstændighed, at Urten er et godt Grønt, allerede tilstrækkelig til at opmuntre til Dyrkning. Den største Hindring synes at ligge i hans sildige Modenhed. Men naar vi først dyrke Planter, som ere opelskede af amerikansk Frø, saa erholde vi maaske en tidligere Sort, saaledes som det efterhaanden lykkedes med Poteterne. Efter Alex. v. Lengerke indeholder Ullukus-Knollen 86 pCt. Vand, noget Planteæggehvide og guult Farvestof, men kun 6 pCt. Stivelse. Analysen er imidlertid vistnok ikke efterrettelig, da den uden Tvivl er foretagen med umodne Knoller. For nærværende ere Knoller at erholde i alle betydeligere Handelsgartnerier i Hamburg, Erfurt, Gent, Paris etc. (Efter „Illustr. Zeit.")

Norge.

Christiania. Sidstafholdte Storthing bevilgede 400 Spd. til Oplærelse af Dyrlæger ved et Veterinærinstitut i Udlandet, blandt Andet under Betingelse af, at vedkommende Kommune tilskjød en lignende Sum. Af det saaledes fremkommende Beløb (800 Spd.) er der ved kgl. Res. af 10de d. M. bestemt oprettet 5 Stipendier, hvert paa 160 Spd. aarlig, og E. O. Frang fra Stange tilstaaet et saadant for 3 Aar.

— Under 10de ds. har Hs. Majestæt resolveret, at han „til næste Foraar vil tilkjendegive Tiden for Kroningens Afholdelse i Løbet af Sommeren 1853."

— Englænderne her i Byen agte at bygge sig en egen Kirke; en Subskription er aabnet og 150 Pd. St. skulle allerede være tegnede.

— Fra Begyndelsen af 1851 og indtil 15de August sidstleden ere 415 Sager, hvoriblandt 372 Justitssager, blevne behandlede af Høiesteret.

— Høiesteretsassessor P. M. Ottesen er nylig afgaaet ved Døden i sit 70de Aar.

— De Studenter, som her i Byen have opført Studenterkomedier til Indtægt for Studentersamfundets Byggefond, have, paa Opfordring, nu ogsaa været i Drammen og givet et Par Forestillinger, ved hvilke Drammenserne skulle have moret sig meget.

— En Fjerdingsvei fra Horten — paa Borre — har man ved at tage Veifyld i en Høi fundet Forstavnen af et Skib, Heste- og Hundeskeletter, Sværd, Dolk, Stridsøxe, Sporer og flere andre Oldsager. En Konge er vistnok høilagt her, hvilket ogsaa Snorres Beretning i Ynglinga-Saga berettiger til at antage.

— I f. M. indsattes 258 Personer i Politiarresterne her i Byen; i Markedsugen alene arresteredes 130 Personer. Til den 17de ere 13 Hunde uden Mundbeslag anholdte, af hvilke 6 dræbte og 2 gjenløste.

Muursvend Mikkelsen er ved Høiesteretsdom ilagt 7 Aars Strafarbeide for sine Optøier paa Levanger.

— Atter er en Jernbanearbeider omkommet — som det synes blot ved Uforsigtighed.

Frederikshald. Kommuneskatten for iaar er udlignet med 3850, Fattigskatten med 6582 Spd. 96 ß.

Hortens Folkemængde udgjør, ifølge en nylig foretagen Optælling, 3380 Mennesker.

Lillesands Kommuneudgifter for iaar ere udlignede med 420 Spd.

Rennebo. Lensmandsgaarden Sleper er nylig nedbrændt.

Levanger. En Dag i Markedsugen kom endeel Finner kjørende lige op paa Torvet med 8—9 Rener og morede ved dette usædvanlige Optog ikke lidet de Markedsbesøgende.

Fra Lofoten berettes, at Udsigterne for Fiskeriet der ere gode.

Throndhjems Hjælpekasse for uheldige Sømænd, der alene bestaar af Søfolkenes egne Bidrag, har i forrige Aar ikke ydet saa liden Understøttelse til dem, den er bestemt for. — Kassens Kapital var ved forrige Aars Udgang 1217 Spd.

— I Formandskabs- og Repræsentantmøde den 18de forhandledes om „Oprettelsen af en fast Navigationsskole for Kommunens Regning." — Sagen blev sendt tilbage til Kommitteen til Udarbeidelse af en udvidet Plan for en Navigationsskole.

Bergens Janitscharmusikkorps har — ved Pengesammenskud af endeel Borgere — faaet sig nye Instrumenter fra Leipzig.

Oversigt over norske Blades Indhold.

Mgbl., der har indeholdt adskillige Anker over den nye Theaterdirektør, irettesætter ham (i sit Søndags-Nr.) for at have gjort for liden Anvendelse af de norske Kræfter ved vort Theater; disse kunne ikke vinde den for sceniske Kunstnere fornødne Routine ved at optræde saa sjeldent, som i Vinter.

Christ.-Post. for 22de Marts indeholder nogle Lykønskningsvers "til Overkrigskommisær og Ridder Christian F. N. Walter," i Anledning af at Kongen har sat ham i Rolighed efter en lang og hæderlig Embedsførelse. Af nogle Notitser, Redaktionen meddeler om Walters Liv, sees at han er født ved Moss 1764, at han har staaet i Embedstjeneste i 64 Aar og at han i 1835 udnævntes til Vasaridder.

— Samme Blad for 22de beretter, at Politiet her i Byen ogsaa har faaet Tag i en Gut, som agerede Døvstum, men som, da en Døvstummelærer ytrede Tvivl om dette forholdt sig rigtigt, opgav sit Stumskab og tilstod, at han var en Wermelænder. Han blev da transporteret hjem til Sverige.

I samme Bl. beklager en Kjøbenhavner sig over, at Bladene her meddele Beretningerne fra Rigsdagen alene efter "Fædrelandet", der som Oppositionsblad har sat en oppositionel Farve paa dem, og saaledes komme de os ingenlunde upartiske ihænde.

— Af en i samme Blad af det mekaniske Værksteds Bestyrer meddeelt Beretning om den omtalte Iissaugningsmaskine, seer man, at Maskinen er forfærdiget efter Bestilling af Havnekommissionen hersteds, for hvem Mekanikus Steen fra Laurvik i 1850 havde forevist en af ham konstrueret Maskine til Iissaugning, der blev dreven med Haandkraft. Det mekaniske Værksteds Bestyrelse har paataget sig at levere til et Forsøg en Dampmaskine paa 4 Hestes Kraft, forsynet med 2 Cirkelsauge og 2 vertikale Saugblade, imod at Havnevæsenet betaler 800 Spd. for Maskinen, saafremt den viser sig tjenlig, men godtgjør 300 Spd. for de anstillede Forsøg, saafremt den ikke svarer til Hensigten, men dog er forsvarlig udført.

Af Skeens Korrespondent seer man, at Landboforeningen for Bratsbergs Amt i et Møde den 25de har besluttet at lade forskrive endeel Turnipsfrø, men at derimod Intet skal, som paatænkt, blive at foranstalte til Anskaffelse af Sædepoteter til Foraaret, uden forsaavidt den Opinion offentligen skal udtales, at der vil opstaae Mangel paa dette Produkt og at det derfor vil være ønskeligt, om den private Spekulation vilde foretage Noget i den Retning.

Stavanger Amtstidende giver en Beretning om et der i Byen i indeværende Maaneds Begyndelse afholdt Præstemøde, i hvilket 11 Præster og 3 theologiske Kandidater deeltoge. Diskussionerne dreiede sig væsentlig om Forholdet mellem Stat og Kirke, om hvorvidt det maatte ansees ønskeligt, at ingen Love og Anordninger, Kirken vedkommende, emanerede, uden at denne i Forveien var hørt, samt om Hensigtsmæssigheden af almindelige Kirkeforsamlinger. Man enedes om at fatte følgende Beslutning: „Det ansees ønskeligt, at der gives Kirken Anledning til gjennem en af Geistlige og Lægmænd bestaaende Kirkeforsamling at udtale sin Trang og sine Ønsker." Derhos opkastedes 11 kirkelige Spørgsmaal til fremtidig Besvarelse.

Drammens Landboforenings Bestyrelse bekjendtgjør, at da de fornødne Midler til Engvandingens Fremme ogsaa iaar ved kgl. Res. ere satte til dens Raadighed, vil Engvandingsmester Madsen inspicere de for 2 Aar siden paa forskjellige Steder i Landet anlagte Engvandingsindretninger, veilede i deres Brug og tillige gjøre nye Anlæg i samme Egne, hvor han før har været, og ogsaa i andre Bygder, der ikke ligge for langt fra hans Route. "Enhver, der i disse maatte ønske hans Veiledning med nye Anlæg," maa jo før jo heller underrette Bestyrelsen for Drammens Landboforening derom.

Bergens Magistrat, Formandskab og øvrige Korporationer har, ifølge de Berg. Bl., nylig komplimenteret den hæderlige Stiftamtmand Hagerup, der har søgt og under 20de f. M. erholdt Afsked med Bevidnelse af Hs. Majestæts Tilfredshed, ved hvilken Leilighed Borgermester Larsen førte Ordet.

Sverige. Der diskutteres nu Spørgsmaalet om Anlæggelse af en Jernbane fra Warberg gjennem Marks Herred til Borås, hvortil Anlægskapitalen troes uden Vanskelighed at kunne erholdes ved private Sammenskud.

— Kongen og de kgl. Prindser have nylig besøgt Upsala.

— Til Indtægt for de nødlidende Wermelændere ere flere Koncerter, ja endog Skuespil opførte, og et Par Bøger skrevne.

— Den 20de var der paa det kgl. Slot kommen Ild løs i Kronprindsessens Toiletværelse; ved tililende Hjælp blev Ilden dæmpet, inden den fik Tid til at gribe om sig. Kongefamilien var ved Ildens Udbrud i Theatret.

— I Upsala tegner Studenterne sig til Deeltagelse i et Besøg i Christiania. Baade Kongen og Kronprindsen vise Interesse herfor, og man haaber at kunne erholde et af Statens Dampskibe til Reisen.

Danmark. Landsthingets Adresse havde, som man kan tænke sig, samme Skjæbne som Folkethingets, idet Dagsordenen vedtoges med 29 mod 12 Stemmer.

— Den 20 ds. sluttede Folkethingets Formand, ifølge Fædrl., Thingets Møder med en Oversigt over Rigsdagens Virksomhed i den nu endte Session. Af denne erfaredes, at ikke mindre end 53 Love ere blevne endelig vedtagne af begge Afdelinger, og at 37 af disse have erholdt kongelig Stadfæstelse, medens 16 endnu vente paa samme. Desuden ere 4 Love endelig vedtagne i Folkethinget, som deels siden ere forkastede deels ikke fuldendte i Landsthinget. 18 private Forslag, ere forkastede i Folkethinget, og 14 Lovforslag, hvoraf 4 fra Regjeringen, henligge ufuldendte i dette Thing. Samme Dags Aften vilde Rigsdagens Møder ifølge allerhøieste Bemyndigelse blive sluttede af Premierministeren, og efter Formandens Ytringer at slutte maatte man antage, at Folkethinget, hvis Valgperiode først udløber 4de Dcbr. næstkommende, vilde blive opløst. Heraf vilde da være den grundlovmæssige Følge, at nye Valg maa udskrives inden 20de Mai.

— Kancellist F. J. Hansen, der har gjort sig bekjendt mere som en smagfuld end original lyrisk Digter, er nylig død i Kjøbenhavn i sit 42de Aar.

— Dampskibet „Iris" har paa Touren fra Aarhuus til Kjøbenhavn stødt paa Grund paa Sjællands Rev, men er dog snart kommet flot igjen.

— Hauch's Skuespil „Æren tabt og vunden" er bleven opført i Hamburg og har gjort megen Lykke.

Blandede Efterretninger.

Frankrig. Armand Marrast's Liigbegjængelse foregik den 12te ds. Liigfølget bestod af omtrent 2000 Personer, deriblandt Lamartine, Cavaignac, Jules Favre, Corbon og andre Notabiliteter; men ingen Tale holdtes ved Graven, da det var bleven forbudt af Politiet, der frygtede Uroligheder. — Soult's berømte Samling af spanske Mesteres Malerier, der næst Madrider-Samlingen er den største i sit Slags, skal nu bortauktioneres i Paris. — I Silkemanufakturerne i Lyon forfærdiges nu de nye Faner til Armeen. Paa den ene Side skal Napoleons Navn, paa den anden R. F. (Republique Française) foruden andre Inskriptioner staae. — Ved et Dekret er Finantsministeren bemyndiget til at indløse de 5 pCt. rentebærende Statspapirer eller konvertere dem til 4½ pCt., i hvilket Tilfælde de ikke skulle opsiges eller konventeres paany i 10 Aar.

— Trods alle Regjeringspressens Anstrængelser har Republikaneren Carnot ved Omvalg i 4de Valgkreds i Seine-Departementet seiret over sin Modkandidat, og han har denne Gang endog naaet en Majoritet af henved 4000 Stemmer, 16,800 mod 13,100.

— Den 17de udkom et Dekret angaaende Æreslegionens Orden, væsentlig stemmende overeens med de tidligere gjældende Bestemmelser for samme.

— Tre Assessorer i Provence ere af Regjeringen blevne udviste af Frankrig, fordi de protesterede mod Statskoupet.

— I Nedre-Alpernes Departement ere ikke færre end 1000 Individer blevne dømte til Transportation til Cayenne og Algier paa Grund af Deeltagelse i Decemberurolighederne, og de ere for en stor Deel allerede paa Veien til deres Bestemmelsessted. I Saint-Maime er næsten hele den voxne mandlige Befolkning dømt til Transportation.

England. Reformbillens anden Læsning i Underhuset er bleven udsat i tre Maaneder. Herpaa havde John Russel andraget, fordi han mistvivlede om, at han som privat Medlem af Huset vilde kunne drive Billen igjennem.

— I Underhusets Møde den 15de fandt der stormende Debatter Sted. Efterat de nye Ministre vare tagne i Eed og havde indtaget deres Sæder, opkastede J. Wilson først et Spørgsmaal angaaende Sukkertolden, hvilket Pakington besvarede derhen, at Regjeringen ikke tænkte paa nogen Forandring i Sukkertolden under nærværende Underhuus. Et lignende Svar gav d'Israeli paa Headlams Spørgsmaal om en Kulskat. Dernæst kom Oppositionens svære Skyds, Petitionerne fra Manchester og Liverpool angaaende Handelspolitiken. Villiers anholdt i et langt og indtrængende Foredrag om en bestemt Opløsning af Ministeriets gaadefulde Politik, af Frihandelsspørgsmaalets Mysterium. D'Israeli svarede herpaa i Udtryk, der ikke vare saa bestemte, som man ønskede, dog altid bestemte nok til at vise Ministeriets Hensigter. Tilsidst erklærede Lord Palmerston, at han i det nærværende Kabinets Stilling til Underhuset øinede en i sit Princip konstitutionsstridig Anomali, idet han tillige udtalte sig mod enhver Beskatning af Levnetsmidler. — I Overhuset stillede Beaumont samtidig en Interpellation til Regjeringen, om den tænkte paa nogen Forandring i Kornloven, hvorpaa Derby dog ikke vilde give noget bestemt Svar, saalænge han ikke var overtydet om Parlamentets og Nationens Ønsker.

Tydskland. Hessen-Kassels Regjering skal ville indføre en Udvandrerskat, for at standse den overhaandtagende Udvandringslyst hos Hesserne.

— Paa Hoftheatret i München er Terentius's „Adelphi" nylig bleven opført og har, uagtet Stykket er 2000 Aar gammelt, gjort Lykke.

Østerrig. Til nye Skibes Udrustning og til Opbyggelsen af et Arsenal i Triest har Regjeringen anvist 6 Mill. Gylden.

— Marschal Marmonts Liig er hensat i et Kapel, indtil der indløber Tilladelse til at føre det til Frankrig. Marschallen har efterladt sig 20 Bind Memoirer, men en ubetydelig Formue.

Rusland. Nikolas Gogol, en af Ruslands berømteste Digtere, døde i Moskau den 5te Marts, 44 Aar gammel.

Tyrkiet. Sultanen har atter ansat Raschid Pascha til Storvezir.

Spanien. I Valencia er der opdaget en vidt forgrenet karlistisk Sammensværgelse.

Amerika. Fra Buenos-Ayres berettes, at Rosas er bleven totalt slagen af Urquiza og har maattet søge sin Redning ombord paa et engelsk Dampskib.

— De forenede Staters indenlandske Dampflaade er den største i Verden og tæller efter officiel Angivelse 765 Dampskibe af tilsammen 264,613 Tons Drægtighed samt en Besætning af 17,670 Mand. De forenede Staters hele Dampflaade udgjør 1390 Skibe (Englands blot 1184).

Ledige Embeder og Bestillinger.

Toldinspektørembedet i Christianssunds Tolddistrikt med 1350 Spd. i Indtægter, hvoraf det Halve er fast Gage, det andet Halve Procenter af Intraderne.

Et Overtoldbetjentembede i Laurviks Tolddistrikt med 700 Spd. i Indtægter, af hvilke det Halve er fast Løn, Resten Procenter af Intraderne.

Et Overtoldbetjentembede i Flekkefjords Tolddistrikt med 650 Spd. i Indtægter, Halvten deraf fast Gage, Resten Procenter.

Lensmandsbestillingen i Næsset med omtr. 250 Spd. i Indtægter.

Lærerposter i Ørnæs Sogn. En Fastskole-Lærerpost med 70 Spd. Løn og fri Bolig; en Omgangsskolelærerpost i Sognet med 25 Spd. i Løn og en i Langenæs Annex med 36 Spd, foruden frit Ophold i Underviisningstiden.

Christiania. Trykt i A. W. Brøggers Bogtrykkeri.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 27. | Udkommer hver Løverdag Aften. | Christiania den 3die April 1852. | Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. | I. Bind.

Indhold.

Johan Nikolai Madvig.

I et Blad som nærværende, til hvis Opgave det ogsaa hører at levere Biographier og Portræter af Nutidens meest fremragende Personligheder, bør Læserne vistnok ikke forgjæves søge en Mand som Madvig, der er dobbelt mærkelig, baade i videnskabelig og politisk Henseende. Vel har han nu i Statsstyrelsen veget Pladsen for en Anden og kunde saaledes for Øieblikket synes en mindre betydningsfuld Personlighed. Men Madvigs Betydningsfuldhed er ikke givet, ikke slugt ved et Bølgeslag i det offentlige Livs troløse Vande. Som Forsvarer af sit Fædrelands unge frie Institutioner har han i Norden, — som Videnskabsmand i hele den lærde Verden indlagt sig et Navn, der vil leve, naar de fleste Samtidige, som med Berømmelse krydsede for Politikens Vinde, forlængst ere glemte. Har Madvig som Politiker bekjæmpet Tydskheden med stort Held, saa har han som Sproggrandsker med endnu større Held bekjæmpet det tydske Væsen. Han har anrettet saadant Nederlag blandt de tydske Philologer, at han, hvis han havde været Krigsmand, neppe havde behøvet at slaae halv saa mange af de „tydske Trolde", som han har gjort, for efter Tidernes Leilighed at blive anseet for en moderne Holger Danske.

Johan Nikolai Madvig*) er født i Svanike paa Bornholm den 7de August 1804. Hans Fader Poul Madvig, en indfødt Bornholmer, havde først været Sømand, men blev siden By- og Herredsskriver i Øens Østherred, og tog som saadan den tiaarige Johan Nikolai til Hjælp ved sine Kontorforretninger. Da Faderen efter en langvarig Sygdom døde 1816, begyndte Sønnen at forberede sig til dansk-juridisk Examen. Men da Biskop Münter ved en Visitats var bleven opmærksom paa hvilke Evner han besad og hvilken Lyst han følte til Videnskaberne, tog han sig af Drengen og forskaffede ham en Friplads paa Frederiksborgs Skole. Den velgjørende Etatsraadinde Kofod sørgede for Logis og Bøger til ham, og nu seilede han i 1817 til Kjøbenhavn. Efter i 1½ Aar at have nydt den fortræffelige Rektor Bendtsens Veiledning kom han i Skolens øverste Klasse og blev i 1820 demitteret til Universitetet, hvor han tog Examen Artium med Udmærkelse.

Nu erholdt Madvig saa rigelige Understøttelser, at han uden Næringssorger kunde fortsætte sine Studeringer. Efter Andenexamen kastede han sig især paa Historien og Philologien, og det med saadant Held, at han allerede i 1822 erholdt Accessit for Besvarelsen af en philologisk Priisopgave. Ved Universitetet dreves dengang det philologiske Studium fra Lærernes Side temmelig aandløst, og det var derfor et Held for Madvig, at han kunde slutte sig sammen med flere rigtbegavede Medstuderende til en friere videnskabelig Virksomhed, og ved fælleds Studier med disse forberede sig til "den store philologiske Examen." Denne underkastede han sig i Aaret 1825 og aflagde derved saa fyldestgjørende Prøver paa grundige Kundskaber, at han for den theoretiske Prøve erholdt Charakteren Laudabilis unanimi consensu, for den praktiske Laud. Den Understøttelse, han hidtil havde nydt, ophørte nu, og han maatte derfor leve af Informationer, medens han i 1826 udarbeidede en Magisterdisputats, indeholdende rhapsodiske Bemærkninger til forskjellige Steder i Cicero's Skrifter, hvilken han forsvarede den 15de Juli s. A. Allerede dette Skrift røbede det overlegne Talent for kritisk Textbehandling og antydede tilstrækkelig den Methode, Madvig senere har fulgt med saa glimrende Resultater. I August samme Aar blev han under Thorlacius's Fraværelse i Udlandet konstitueret som Docent og Examinator i latinsk Philologi, læste over romerske Antikviteter og Literatur og udgav en Epistel til Orelli om de to sidste Bøger af Ciceros Taler mod Verres, hvilken i Forbindelse med hans Magisterdisputats skaffede ham en ikke ringe Anseelse i Tydskland.

1828 blev han ansat som Lektor og det følgende Aar udnævnt til Prof. extraordinarius ved Kjøbh.s Universitet. I hiint Aar tog han ogsaa den philosophiske Doktorgrad ved en Disputats, hvori Adskillelsen mellem de uægte og ægte Kommentarer til Cicero af Asconius Pedianus paavistes. I Aaret 1829 giftede han sig; men han havde nær ikke faaet Tid til at holde Bryllup formedelst Forfattelsen af et Formælingsprogram, som han ved Thorlacius's pludselige Død i Hui og Hast maatte overtage.

*) Navnet Madvig skriver sig fra et Sted i Blekingen, der hedder Matvik, og hvorfra hans Familie nedstammede.

Fra nu af udviklede Madvig en rig philologisk Forfattervirksomhed, deels ved kritiske Udgaver af Ciceronianske Skrifter, deels ved en Mænade Programmer af kritisk-grammatisk og antikvarisk-historisk Indhold, hvilke siden udkom samlede under Titel af „Opuscula academica". Disse Arbeider udmærke sig ialmindelighed ved en skarpsindig og alsidig historisk Opfatning af Stoffet, en streng videnskabelig Behandlingsmaade af det hele Grundlag for Philologien og en stadig Stræben efter at sætte denne i Forbindelse med den almindelige Kultur og Dannelse. Derfor blev Forfatteren snart anseet, navnlig i Udlandet, for en af Samtidens mest udmærkede Lærde, uagtet der heller ikke manglede paa dem, der søgte at gjøre en anden Mening gjældende. Saarede af Madvigs djærve Polemik opløftede hans tydske Kollegaer af de ældre Skoler et forfærdeligt Skrig mod ham, og søgte i det længste at forsvare den truede forældede Methode, der var Overfladiskheden og Uvidenheden saa gunstig. Værst blev Skriget i de tydske Philologers Leir, da hans Udgave af „Cicero de finibus bonorum et malorum" udkom. Og heri kunde man neppe fortænke de gode Tydskere. Thi i den polemisk-kritiske Fortale og Kommentar til dette Værk lod han „lærde Philologer", hvis Navn reitro[illegible]ade Kollegaer neppe vovede at nævne uden foldede Hænder, knaptnok videnskabelig Ære for to danske Skilling. Men hiint Skrig var, kan man sige, den slagne Fiendes sidste Hærskrig. Man fik mere og mere Skræk og Respekt for den danske Muret; Tydskerne begyndte efterhaanden selv at anvende Madvigs gjennemført videnskabelige Methode. Hans Latinske Sproglære (Kjøbenhavn 1841) oversattes snart paa Tydsk og blev ikke blot benyttet af Lærerne selv, men, saavidt mig bekjendt, ogsaa i mange Skoler. Denne Skolebog, der indeholder Resultatet af mange af hans tidligere vidtløftige Undersøgelser, er saa tilstrækkelig bekjendt ogsaa hos os, hvor den jo bruges i næsten alle Skoler, at jeg her ikke behøver at fremhæve dens Fortrin. Det samme gjælder om hans senere (i 1846) efter samme Grundsætninger gjennemførte „græske Ordføiningslære".

I 1832 havde Madvig, af økonomiske Grunde, ogsaa søgt Bibliothekarposten ved det kjøbenhavnske Universitet. Skjønt dette Embede ikke stemmede med hans Tilbøielighed, røgtede

Johan Nikolai Madvig.

han det dog med sjelden Dygtighed. 1833 blev han Medlem af det danske Videnskabers Selskab, til hvis Skrifter han ogsaa snart ydede værdifulde Bidrag; i 1840 Ridder af Dannebroge. Tidligere var han ogsaa bleven Medlem af det nederlandske Institut og Korrespondent af Akademiet i Berlin.

Til hans literære Virksomhed hører, foruden hvad der allerede er omtalt, hans Deeltagelse i „Maanedsskrift for Literatur", blandt hvis Stiftere han hørte. Til Maanedsskriftet leverede han flere værdifulde Bidrag i philologisk Retning, men kom slemt ud af det, da han som Recensent engang gav sig i Kast med nogle danske Noveller, til hvis retfærdige Bedømmelse blot Grundighed og Skarpsindighed ikke var nok.

Blandt Madvigs mangfoldige øvrige Afhandlinger kan her kun nævnes hans kjærnefulde lille Skrift om „Skandinavismens Forhold til den almindelige Kultur", hvori den sande Skandinavisme udvikles som en selvstændig og saaledes nordisknational Tilegnelse af de verdenshistoriske Kulturresutater. Her kan ogsaa bemærkes, at han deeltog i Stiftelsen af det „skandinaviske Selskab" (1843) og at han derhos altid har interesseret sig for Studenteranliggender.

Største Delen af sine lærde Arbeider har Madvig skrevet paa Latin, og det vistnok ikke blot for derved at skaffe sig et større læsende Publikum, men fordi han, saa at sige, har vant sig saaledes til at tænke i Ciceronianske Perioder, at det falder ham lettere at udtrykke sig i Romersproget end paa Dansk. Hvor dansk han end er i Sind og Skind, har han saare vanskeligt for at tilegne sig det danske Sprogs Aand og Tone og give sine vægtige Tanker et klart og letfatteligt Udtryk. Man har saaledes oftere beklaget sig over, ja endog skjemtet med hans lange og dunkle Perioder.*)

Madvig udmærker sig ligesaalidt ved glimrende Veltalenhed som ved stilistisk Færdighed i sit Modersmaal. Ikke destomindre har hans mundtlige Foredrag noget Indtrængende og Tiltrækkende, der fængsler Tilhørerne i høi Grad. Inden vi berøre Madvigs Statsmandsvirksomhed, ville vi her anføre hvad en af hans egne Landsmænd allerede tidligere har sagt om hans Personlighed. „Madvig er, siger han, afholdt af Alle, som kjende ham personlig, og det Billede, enkelte tydske Philologer danne sig af ham som en hovmodig Grobian, passer slet ikke paa ham, naar man seer hen til hans personlige Fremtræden, men er fremkaldt ved den oprigtige Harme, hvormed han betragter alt Slet, navnlig ogsaa i Literaturen, og en Samvittighedsfuldhed, som undertiden tvinger ham til at udføre en literær Skarpretters Embede. De dygtigere tydske Philologer erkjende ham imidlertid for en udmærket Videnskabsmand; hans kritiske Gisninger og Opdagelser have for en Deel ogsaa hos dem vundet Indgang og han betragtes især blandt de Yngre som den første nulevende Latiner."

Allerede ved Thronskiftet i 1839 optraadte Madvig i konstitutionel Aand, men en frisindet Optræden maatte dengang være uden Virkning, og først den seneste Tids politiske Bevægelser opmuntrede ham til at optræde med Kraft for Frihedens Sag. Efter Thronskiftet i 1848 skrev han et djærvt Flyveskrift mod Helstatssystemet og blev i November s. A. Kultusminister. Som saadan gjorde han adskillige gavnlige Indretninger især i Skolevæsenet og forsvarede, som Leder for „Eiderpartiet", den nationale Sag mod Tydskernes Overgreb med lige saa megen Iver som Dygtighed. Hans Udtrædelse af Ministeriet (i December f. A.) betragtedes derfor af det liberale Parti som et mørkt Forvarsel for at den Sag, der havde kostet saameget Blod, vilde tage en bedrøvelig Ende, og Kundgjørelsen af 28de Januar sidstleden gjorde de foruroligende Anelser til Virkelighed.

H.

*) Saaledes har en Videnskabsmand sagt: Naar jeg skal læse en af Prof. Madvigs Perioder, forsyner jeg mig altid med en Passer. Det ene Been af denne sætter jeg i Subjektet, søger derpaa Linierne igjennem, til jeg finder Prædikatet, i hvilket jeg sætter Passerens andet Been. Naar jeg saaledes ved Subjekt og Prædikat holder Perioden fast med alle dens Indskuds- og Mellemsætninger, har jeg ikke mere Vanskelighed med at forstaae den; uden Passer derimod vil det ikke gaae.

Det hellige Land.

(Af J. B. Broch.)

Vel er den Tid længst forbi, da from Længsel eller Fanatisme drev Hundredetusinder af Pilgrime og Korsfarere til det hellige Land, og en bedre Indsigt af Frelserens Ord, at Gud ikke dyrkes rettest i Jerusalem eller paa Garizim, men overalt, hvor han tilbedes i Aand og Sandhed, er traadt istedet; dog besøges endnu hine Egne af enkelte Christne, som der haabe at faae lettet det af Synd eller Sorg betyn-

1. Saida (Sidon).
2. Sur (Tyrus).
3. Dschebel Libnan ell. el- Gharbi (Libanon), 10000 F. høit.
4. Libanondalen el-Bekaa (Coelesyrien) med Nahar el-Kasmijeh (Fl. Leontes).
5. Dschebel es-Scharchi (Antilibanos), 9000 Fod.
6. Dschebel es-Scheich (Hermon), 12000 F.
7. Banias (Paneas, Cæsarea Philippi).
8. Søen el-Huleh (Merom, Samochonitis).
9. Damask, 2186 par. Fod over Havet.
10. Floden Fidscheh (Pharphar).
11. Baradi (Amana, Chrysorrhoas).
12. Safed, 2500 Fod over Havet.
13. Kerue el- Hottein, Salighedernes Bjerg.
15. Sletten ved Hottein (Hittin).
16. Bahhr et- Tabaria (Genezareths Sø), 79 par. Fod under Havet.
17a. Tell Hum, med Ruiner (af Kapernaum?).
17. Dukah (Ruiner).
18a. El-Medschdel (Magdala).
18. Tabaria (Tiberias).
19. Nasirah (Nazareth), 821 par. Fod over Havet.
20. Dschebel Tor, Forklarelsens Bjerg (Tabor), 1748 par. F.
21. Endor.
22. Nein (Nain).
23. Akka ell. St. Jean d'Acre (Akko, Ptolemais).
24. Merdsch ibn Amer (Jesreels Slette), 459 par. Fod.
25. Haipha (Hepha, Gaba).
26. Dschebel Mar Eljâs (Karmel), 1000 Fod.
27. Karmeliterkloster.
28. Havbugten ved Akka.
29. Sebustieh (Samaria, Sebaste).
30. (Ebal).
31. Dschebel et- Tur (Garizim), 2400 F.
32. Nablus (Sichem, Neapolis), 1751 par. Fod.
33. Dschebel Dschelaad (Gileads Bjerg).
34. Scheriat el- Kebir (Jordan).
37. Kaisarieh (Ruiner af Cæsarea).
38. Nahar el- Audsch.
39. Ludd (Lod, Lydda, Diospolis).

Det hellige L

gede Bryst, eller af Videnskabsmænd og andre Reisende, der med egne Øine ønske at betragte de Steder, hvortil Historiens meest betydningsfulde Begivenheder knytte sig. Og den, der, uden selv at kunne foretage en saadan Reise, har den hellige Historie kjær, lytter da med Glæde og Interesse til hine Reisendes Fortællinger om dens Skueplads. Den følgende Skildring af Landets nuværende Udseende er et sammentrængt Uddrag af hvad saaledes i de nyeste Tider er berettet af Øienvidner.

Det hellige Land (Palæstina) er ganske lidet, mindre end Schweiz, ja mindre end flere af vore Amter; det udgjør omtrent 460 Kvadratmile, med en Udstrækning af 31 geogr. Mile fra Nord mod Syd og 20 geogr. Mile fra Øst mod Vest. Paa dette lille Fladerum boede for henved 3000 Aar siden (under David) en Folkemængde, som man har beregnet til omtrent 5 Millioner, altsaa over 10,000 paa hver Kvadratmiil; og at omkring Christi Tider Antallet ikke var mindre men snarere endnu større, kan man slutte af hvad Josephus beretter, at der alene i Galilæa var 204 Stæder og Flækker, af hvilke den mindste havde over 15,000 Indvaanere, ligesom Dio Cassius fortæller, at alene under Keiser Hadrians Regjering ikke mindre end 985 jødiske Landsbyer bleve ødelagte. Hvilken Forandring er ikke foregaaet siden den Tid! Landets største Stad, Jerusalem, har nu neppe flere Indbyggere end Galilæas mindste By dengang Josephus levede; og paa Jesreels Slette, der i gamle Dage var ligesom oversaaet med Stæder, traf en nyere Reisende, Richardson, paa 6 Timers Vei ikke en eneste Landsby. Men endog Naturen synes omskiftet; af Landets gamle Frugtbarhed er der kun svage Spor tilbage: fordums Enge og Agre ere udyrkede og næsten udyrkbare, Bække ere udtørrede, Kilder forsvundne. Vel lader denne Forandring sig for en stor Deel forklare af de ødelæggende Krige, den aftagne Folkemængde, den tilbageskredne Kultur og navnlig af det despotiske Aag, der i de senere Aarhundreder har hvilet over Indvaanerne; men ved Siden af alt dette er det dog, som om en Forbandelse hviler over Jordbunden selv. Det Land, der engang„ flød med Melk og Honning," og som kaldtes „et Land med Bjerge og Dale, der drikker Vand af Himlens Regn, et Land, som Herren sørger for, som Herrens Øine vogte uafladelig paa fra Aarets Begyndelse til dets Ende", „et Land med Floder, Kilder og Vande, der strømme ud i Dal og paa Bjerg, et Land med Hvede og Byg, Viinstokke, Figentræer og Granatæbler, Oliventræer og Honning, et Land hvis Stene ere Jern og hvor man hugger Kobberet ud af Bjergene," — paa det er den Trudsel opfyldt: „jeg vil gjøre eders Himmel som Jern og eders Jord som Kobber, eders Arbeide skal være spildt, eders Land skal ikke give sin Afgrøde, Landets Træer ei bære sin Frugt."

Siden 1517, da Syrien (Scham) og Palæstina faldt i Tyrkernes Hænder, har dette deelt Historie og politiske Tilstande med hiint. Es-Scham — under hvilket Navn begge indbefattes — udgjør en Provinds af det osmaniske Rige, og er deelt i fire Paschaliker: Haleb, Tarablus, Akka og Damask; under de to sidste hører det egentlige Palæstina. Hele Syrien, af hvilket det hellige Land neppe udgjør Femtedelen, antages nu kun at have en Folkemængde af halvanden Million. Af disse er over en halv Million Muhammedaner, for største Delen af arabisk Oprindelse, en mindre Deel de herskende Tyrker; næsten ligesaa talrige ere de Christne, ligesom der ogsaa findes mange Jøder, især i den sydlige Deel, deres gamle Hjem. Talesproget for alle disse er det arabiske. Landets Tilstand har under det tyrkiske Herredømme været høist sørgelig. Paschaen maa betale Sultanen en vis Tribut; paa hvad Maade han bringer denne tilveie og hvorledes han behandler det ham betroede Folk, bliver hans Sag. Ligesom Paschaen er absolut Herre over sine nærmeste Undergivne, saaledes er Scheichen i den ubetydeligste Landsby over sine. Vel har et af Sultan Abdul Medschid i 1839 udstedt Hattischerif tilstaaet alle Sultanens Undersaatter Sikkerhed for Liv og Gods; men med Udførelsen heraf er det neppe kommet længere end paa Papiret, især i Rigets fjernere Dele. Hertil kommer den nedarvede Røvelyst hos de omstreifende arabiske Beduiner, der vexelviis med tyrkiske Soldater plyndre Jorddyrkeren, som ofte nødes til at saae med Geværet i Haanden og at skjule det Indhøstede i Huler, og som i det Hele afskrækkes fra at opdyrke Mere end til de første Fornødenheder; af Fortvivlelse forlade endog undertiden alle Beboere sin Landsby for at søge et andet Hjem. Den almindelige Usikkerhed gjør, at man ikke tør reise alene. Ogsaa findes der saagodtsom ingen ordentlige Landeveie, faa Broer, ingen Værtshuse, ingen almindelig Befordringsmaade, ingen Kjøreredskaber; Kamelen, „Ørkenens Skib," benyttes fornemmelig paa Reiser. I adskillige af disse Forholde syntes vel Ibrahim Paschas Okkupation af Landet i 1832 til Fordeel for Ægypten at love Forandring og navnlig at være gunstig for Ikke-Muselmænd; saaledes var der en før ukjendt Sikkerhed for Reisende, der besøgte det hellige Land. Men allerede i 1840 faldt Syrien tilbage til den osmaniske Port og dermed til det gamle Uvæsen, ligesom den med det ægyptiske Herredømme følgende Civilisering efter europæisk Mønster ogsaa meest havde været en udvortes. Alle Haandværker — Juvelerernes maaskee undtagen — staae yderst tilbage. Endnu mere er dette Tilfælde med de høiere Kunster: saaledes falder allerede Maler- og Billedhuggerkunsten bort af sig selv, fordi Islam forbyder alle Billeder; og heller ikke Musikken kan komme frem, da Musik ligesom Dands ansees uanstændig for en Tyrk eller Araber af bedre Stand.

Ogsaa i physisk Henseende deeltager det hellige Land væsentlig i Syriens almindelige Karakteer, idet det udgjør den sydlige Deel af et langstrakt Fjeldland, der i Vest falder steilt af mod Middelhavet, i Øst derimod sænker sig jevnere ned mod den syriske Ørken, og endelig efter sin hele Længde fra Nord mod Syd, i en Strækning af over hundrede Mile, er gjennemskaaret af en indtil 3 Mile bred, dyb Fure, der i sin nordligste Deel gjennemstrømmes af Nahar el- Asi (de Gamles Orontes), i sin midterste vandes af Nahar Kasmijeh (Leontes), og i sin sydlige, dybest liggende Deel optages af Jordan og det døde Hav, søndenfor hvilket den fortsætter sig som en næsten ganske vandløs Fordybning lige indtil Bugten ved Akaba, den arabiske Havbugts østlige Arm, adskillende Sinais Bjergland fra det øvrige Arabien. Men desuden har Palæstina efter sin hele Længde en, kun paa eet Sted (ved Karmel) afbrudt, indtil flere Mile bred, lav Kystrand. Med denne sidste ville vi begynde i den følgende Beskrivelse.

Drager man langs Middelhavets Kyst nordenfra, hvor de ubetydelige Byer Saida og Sur nu næsten kun ved sine Navne minde om de i Oldtiden saa berømte og blomstrende phøniciske Stæder Sidon og Tyrus, saa fører Veien over det hvide Forbjerg (Ras el-Abjad) til et andet steilt Forbjerg (Ras en- Nakura), henved 4 M. syd for Sur; fra Høiden heraf seer man ned paa Akka-Sletten, der ved Byen Akka bøier om den søndenfor liggende Bugt og ender ved Foden af Karmel. Den er henved 4 M. lang og i Nærheden af Akka saa bred, at man behøver 2 Timer for fra Kysten af at naae de første sydøstlige Høider, ad hvilke man stiger op til det indre Fjeldland. Sletten er frugtbar og rig paa Vand men øde og udyrket. Den eneste større By her er Akka, endnu med henved 15,000 Indb., smudsig og slet bygget, men fra gamle Dage af historisk mærkelig. Oprindelig, som det synes, en phønicisk Koloni, det G. T. s Akko, beboedes den i de ældste Tider af Phøniciere og Grækere, og kom, skjønt tildeelt Assers Stamme ved Landets Deling, neppe nogensinde i Israeliternes Besiddelse. Efter en af Ptolemæerne kaldte Grækerne den senere Ptolemais. Allerede i det andet Aarh. e. Chr.

40. Nebi Samwil (Mizpa), med
41. Moskeen over Samuels antagne Grav.
42. Kulonieh.
43. Er-Ram (Rama).
44. Dscheba (Gibea).
46. Mellem-Palæstinas Hoiland (Ephraims Bjerg).
47. (Johannes's Dobeplads?).
48. Eriha ell. Riha (Jericho).
50. Beit el-Azirieh (Bethanien).
51. (Bethphage.)
52. Kidron, 2140 par. F.
53a. Siloah.
53. Klosteret St. Saba.
54. Bahhr Lut, det døde Hav, 1255 par. Fod under Havet.
55. Dschebel et-Tur ell. Zeitun (Oliebjerget), 2536 par. F. over H.
56. Dschesmanijeh (Gethsemane).
57. Himmelfartsbjerget.
58. Josaphats Dal.
59. Omars Moskee (paa Moria).
60. Paschaens Bolig (Pilatus's Pallads).
61—62. Den hellige Gravs Kirke med Calvariebjerget.
63. Pisanerborgen, med Davids Taarn (Hippikus paa Zion).
64. Jaffa- ell. Bethlehemsporten.

(59—64: El-Kuds, Jerusalem.)

65. Det onde Raads Bjerg.
66. Ben Hinnoms Dal, Wadi Dschehennam (Gehenna).
67. Ramleh (Arimathia?).
68. Jaffa (Japho, Joppe).
71. Beit Lahhm (Bethlehem).
72. Christi Fødsels Kirke.
73. Kilden Ain Dschidi (med Ruiner af Engedi).
74. Slette med Saltmorads (Saltdalen).
75. Rachels Grav.
76. Tekua (Thekoa).
77. El-Chalil (Hebron), 2700 Fod.
78. Palæstinas Sydgrændse mod Orkenen et-Tih.
79. Ghor es-Safieh (Zoar?).
80. Askalan (Askalon), Ruiner.
81. Ghazzeh (Gaza).
82. Bækken Askalan.
84. Landskabet el-Belka.
85. Middelhavet.

gleperspektiv.

nævnes den som Sæde for en Biskop. Men sin største Glands fik den først ved Korstogene, da den 1104—1187 og atter 1191—1290 var i de Christnes Besiddelse og det almindelige Samlingssted for de frankiske Flaader. Da Johannesridderne 1192 valgte den til sit Sæde, fik den det hos Europæerne fra den Tid af sædvanlige Navn St. Jean d'Acre. I Aaret 1517 faldt den i Tyrkernes Hænder. Som befæstet Sted er den bleven meest bekjendt ved det kraftige Forsvar, hvormed den i 1799 i 61 Dage ved Englændernes Hjælp under den tappre Sidney Smith modstod Bonaparte, der foran dens Mure traf den første uovervundne Hindring paa sin Krigerbane. Heldigere var Ibrahim Pascha, der i 1832 efter en 6 Maaneders Beleiring erobrede den med Storm og lagde den til Ægypten, skjønt han allerede 1840, efterat den ved et 2 Dages Bombardement af den forenede engelsk-østerrisk-tyrkiske Flaade var erobret, maatte give den tilbage til Porten. Ved alt dette leed naturligviis Byen overordentlig meget, og Indvaanernes Antal formindskedes i høi Grad. Som en befæstet Stad med en Havn, der, skjønt temmelig tilstoppet med Sand, dog endnu er en af de bedste paa den syriske Kyst, og som Endepunktet for Handelsveien fra Damask til Havet, er den alligevel stedse af Vigtighed. — Søndenom denne, med en Bredde af mere end 1 Miil indtil det ligeoverfor liggende Bjerg Karmel, trænger Havbugten ved Akka, den eneste af nogen Betydenhed paa hele Kysten, sig 3/4 Mile ind i Landet; den optager strax i Øst for Akka den lille Flod Nahar Naman (Belus), af hvis Sand det første Glas siges at være frembragt, og ved Foden af Karmel den længere Nahar el-Mekatta (Kischon). Naar man fra dennes Munding følger Kysten rundt om Karmel, støder man strax ved sammes Fod, endnu ved Akkabugten, paa Byen Haipha (Hepha, Gaba) med 3000 Indvaanere og en Rhed, som skal være bedre end Akka's; men først ved den ubetydelige Flække Tantura (Dor), omtrent 3 Mile i Syd for Karmels nordvestlige Spidse, begynde Bjerghøiderne at fjerne sig noget mere fra Kysten, og efterlade ved denne en Lavslette, der naaer lige til Landets sydvestlige Hjørne i en Strækning af henved 20 Mile med bestandig mod Syd tiltagende Bredde af indtil 7 Mile (øst for Ghazzeh). Den nordlige Halvdeel af denne indtil Jaffa (Joppe) er d. G. T.s Saron, et ved mindre Høie og ved Sletter afvexlende, men i det Hele endnu ikke synderlig bredt Kyststrøg, yndigt og frugtbart, allerede i Oldtiden bekjendt af sine Roser, og endnu om Foraaret prangende med en rig Flor af Tulipaner, hvide og røde Roser, Narcisser, Anemoner, hvide og gule Liljer, Levkøier og et Slags vellugtende Eviggrønt. Endnu tæller Sletten mange Smaabyer. Nordligst, neppe 2 Mile syd for Tantura, findes ved Kysten under Navnet Kaisarieh menneskètomme Ruiner af det fordum store og prægtige Cæsarea, hvortil Herodes den Store lagde Grunden paa det Sted, hvor indtil da blot et Kastel, kaldet Stratos Taarn, havde staaet; indenfor dets 30 Fod høie Ringmure huse nu Schakaler og vilde Sviin. Veien herforbi mod Syd fører henimod Jaffa over Nahar el-Audscheh d. e. den krummede Flod, der i store Slangebugtninger flyder mod Nordvest. Omtrent 2 M. fra Kysten træffer man i en frugtbar Egn den ikke ubetydelige Landsby Ludd, d. G. T.s Lod, d. N. T.s Lydda (hvor Paulus helbredte Æneas), af Grækerne ogsaa kaldt Diospolis, først omtalt efter Exilet og i senere Tider Sædet for en Biskop; endnu findes mærkelige Ruiner af en Kirke for St. Georg, som skal være født her, og hvis Levninger bleve bragte did, efterat han i Nicomedia havde lidt Martyrdøden under Diokletian. Noget sydligere ligger Ramleh (efter Nogles Mening d. N. T.s Arimathia, men efter Abulfeda først opbygget i Middelalderen) med neppe 3000 Indv., betydelige Ruiner, et Kloster og 5 Moskeer, af hvilke 2 engang vare christelige Kirker. Disse to Byer hørte til de første, som Korsfarerne erobrede, og af hvilke de dannede et Bispedømme. Tæt ude ved Havet fører derimod Veien over Jaffa, Oldtidens Japho, Joppe, nu med neppe 5000 Indv. og et Hospitium for Pilgrime, engang langt større og fra Korstogenes Tider det almindelige Landingssted for Pilgrimene. Staden ligger paa en Høide ligesom et Forbjerg, omgiven af Haver og med en herlig Udsigt, mod Øst til Høilandets fjerne blaae Bjerge, mod Nord over den bølgeformige Slette, fuld af Landsbyer midt i Olivenlunde, mod Vest over Havet. — Sletten søndenom Jaffa er Oldtidens Sephela, Philisternes Hjem, ogsaa meget frugtbar, men mindre opdyrket, sydlig grændsende til den store arabiske Ørken. Af det gamle Askalon, nu Askalan, der endnu under Korstogene spillede en betydelig Rolle, er kun ubeboede Ruiner tilbage: en halvcirkelformig Muur, der ender ved Havet, samt Levninger af Templer, Theatre og Klostere. Fra Omegnen skriver sig den bekjendte Skalotløg (allium ascalonicum). I Syd for Staden udgyder sig i Havet Bækken Askalan, over hvilken Veien fører til det 3 Mile sydligere og 1/4 Miil fra Havet beliggende Ghazzeh, Oldtidens Gaza, Philisternes sydligste Stad og Grændsepunktet for de kanaanitiske Folk; det var denne By, hvis Porte Samson bar op paa et Bjerg, man endnu viser i Nærheden, og hvor han senere begravede sig selv og sine Fiender under Dagonstemplets Ruiner. Den ligger paa en liden Høi i en frugtbar, palmerig Egn, der frembringer Granater, Pomerantser og fortræffelige Dadler; den har henved 3000 Indbyggere og 3 Kirker, af hvilke dog en er forvandlet til en Moskee.

Mellem denne Kystrand i Vest og Jordansletten i Øst ligger et saare vexlende Høiland, der tager sin Begyndelse i Nord ved Foden af Dschebel el-Gharbi (d. e. det vestlige Bjerg), Oldtidens berømte Libanon, nu ogsaa benævnt Dschebel Libnan. Denne Fjeldkjæde strækker sig nordenfra parallelt med Kysten, i en Længde af mere end 20 M. og med en Gjennemsnitsbredde af 2—3 M., og kan betragtes som den midterste og høieste Deel af det Fjeldsystem, der ved Lilleasiens sydøstlige Hjørne staaer i Forbindelse med Taurus og i det nordvestlige Arabien med Sinais Fjeldgruppe. Dens Middelhøide er neppe over 10,000 Fod. Henved 3000 F. under dens høieste Top, Dschebel Makmel i Nord, ligger den ubetydelige men saagodtsom eneste Levning af Libanons berømte Cederskove, nu kun et ringe Antal (neppe 40) Træer, af hvilke de største angives at have et Omfang af 36 Fod og af Nogle beregnes at være 3000 Aar gamle, hvilket dog synes overdrevent. Enkelte Dele af Bjerget rage op i den evige Snees Region, og endnu større Dele ere kun i den varmeste Sommertid ganske snebare. Heraf har det ogsaa sit gamle Navn, Libanon (d. e. Hvidbjerget), og hos arabiske Digtere hedder det, at det bærer Vinteren paa sin Isse, Foraaret paa sine Skuldre, Høsten i sit Skjød, medens Sommeren slumrer ved dets Fødder. Virkelig er det ikke blot rigelig vandet ved den Mængde Bække, der dannes af den om Sommeren smeltende Snee, men ogsaa, som en Undtagelse i de syriske Landskaber, paa det Omhyggeligste opdyrket lige fra Havet til Sneelinien. Viinranker, hvis Viin skattes meget, sees at slynge sig op ad Sølvpopler, Plataner, Egetræer og Akacier, ja selv om nøgne Klippeblokke. Murede Terrasser hæve sig lig Trinene af et Amphitheater, rigt beplantede med Morbærtræer, der ved Silkeavlen danne Indvaanernes vigtigste Næringsvei. Bjerget er nemlig beboet af to flittige Folk: i Nord Maroniterne, henved 200000 i Tal, katholske Christne med enkelte Særegenheder, og hvis Patriarch boer i Klosteret Kanobin, der, opbygget ikke langt fra Cederlunden ved en dyb, steil Klippedal, svæver ligesom i Luften; i Syd Druserne, omtrent 100000, med en mystisk Religion, hvori Levninger af den gamle orientalske Naturdyrkelse synes blandede med jødiske, christelige og muhammedanske Lærdomme. Ved de blodige Kampe, de tyr-

kiske Overherrer i de senere Tider have opvakt mellem begge disse tappre og frihedselskende Folk, er det imidlertid naturligt, at Agerdyrkningen maa have gaaet betydeligt tilbage. Ved Nahar el-Kasmijeh eller el-Litani (Leontes), der efter et sydligt Løb bøier mod Vest og gjennembrydende Fjeldkjæden baner sig Vei til Havet omtr. 1 Miil nordenfor Sur (Tyrus), kan Libanon siges at ende. Søndenfor hæver sig, med en Længde af omtr. 9 Mile mod Syd og en Bredde af omtrent 6 Mile, et Fjeldland, det bekjendte Galilæa i gamle Dage. Det er egentlig en Høislette (900—1000 Fod over Havet), der sænker sig efterhaanden ned mod Akkasletten i Vest, steilere mod Merdsch ibn-Amer (Jesreels Slette) i Syd, men brattest mod Tabariasøen og Øvre-Jordan i Øst. Frugtbar og engang veldyrket og overordentlig tæt befolket, ligger den nu for det Meste øde. Over dens nordlige Deel stiger Dschebel Safed (2500 Fod over Havet), egentlig en sydvestlig Udløber af Dschebel es-Scharchi (Antilibanos). Tæt under dens øverste Punkt, $1\frac{1}{2}$ M. nordvestlig fra Tabariasøen, ligger, omgiven af Olieplantninger og Viinhaver, Byen Safed, der ikke nævnes i Bibelen og sandsynligviis har en nyere Oprindelse, men ansees for hellig af Jøderne, som troe at Messias engang vil residere her i 40 Aar, før han drager ind i Jerusalem. Staden var velbygget og havde 7 Synagoger, en jødisk Høiskole, et Bogtrykkeri og 8000 Indbyggere, hvoriblandt 400, meest polske Jødefamilier; paa Klippen, der hæver sig nordostlig over Staden, laae et stort gothisk Kastel, en Levning fra Korstogenes Tider, med to smukke runde Taarne og omgivet af en Muur og en bred Grav. Men Nytaarsdag 1837 forvandlede et Jordskjælv Staden og Kastellet til en Hob Ruiner, under hvilke Tusinder af Indvaanerne fandt sin Grav; dog er Byen senere for en stor Deel igjen opbygget og har begyndt at blomstre paany. Omtr. $2\frac{1}{2}$ M. sydligere og neppe 1 M. fra Tabariasøen rager Kerun el Hottein, d. e. Hotteins (Hittins) Horn, 30—40 Fod op over Høisletten; det er en lav, sadelformig Fjeldryg, noget langstrakt fra Vest mod Øst med en Spidse paa hver Ende, nær Landsbyen Hottein. Paa dette Bjerg, hvorfra en skjøn Udsigt haves over den dybt nedenunder liggende Sø, lader Sagnet Jesu holde sin Bjergprædiken, hvorefter det ogsaa af de østerlandske Christne har faaet Navnet Salighedernes Bjerg (da Prædikenen begynder med et 9 Gange gjentaget: „salige ere" o. s. v.). Paa den nedenunder liggende Slette var det, at Saladin, i Slaget ved Hittin den 4de Juli 1187, brød Frankernes Magt, fangede Guido, Konge af Jerusalem, og bemægtigede sig Korset, som Biskoppen af Jerusalem bar, hvorved han banede sig Vei til Jerusalem, der endnu samme Aar maatte overgive sig til ham. 2 M. længere mod Syd paa Høislettens sydlige Rand, næsten $2\frac{1}{2}$ M. i Vest for Tabariasøens Sydspidse, hæver Dschebel Tor, d. G. T.s Tabor, Grækernes Itabyrion, sig (efter Schubert) 1310 par. Fod over den søndenfor liggende Slette og 1748 par. Fod over Havet som en næsten ganske isoleret, afstumpet Kegle, rig paa Græs og Blomster, og rundtom bevoxet med Skove af Egetræer og Pistacier. Fra den ovale, frugtbare Flade paa Toppen har man den herligste Udsigt til alle Sider, mod Nord til Dschebel es-Scharchi (Antilibanos), mod Øst til de høie Bjerge hinsides Tabariasøen og Jordan, mod Syd over den vidtstrakte Slette nedenunder (Merdsch ibn Amer), mod Vest lige til Havet. Rundtom denne Flade, der er $\frac{1}{4}$ M. i Omkreds, kan man langs med Randen forfølge Fundamenterne af en tyk Muur, i hvilken der mod Vest er en høi, hvælvet Port. Indenfor findes der endnu Levninger af et Citadel, der skriver sig fra Middelalderen, ligesom af tvende Kirker, af hvilke idetmindste den ene, der var indviet til Apostlerne Petrus, Jakob og Johannes — Jesu Følgesvende ved hans Forklarelse, som et meget gammelt Sagn henfører til dette Bjerg — skylder Keiserinde Helena sin Tilblivelse. I en liden Hule feire Katholikerne, og et lidet Stykke derfra ved et Alter Grækerne endnu Forklarelsens Fest. Henved $1\frac{1}{2}$ M. vestligere, i en Bjergkjedel ligesom et Amphitheater af hvide Kridthøie, gjennem en trang, $\frac{1}{2}$ Miil lang Dal forbundet med den store sydlige Slette, ligger Nasirah, d. N. T.s bekjendte Nazareth, hvor Joseph og Maria boede og Jesus blev opdragen, og hvorefter han fik Spotnavnet Nazaræeren. Det er endnu en By med 500 smaa, hvide, for det Meste toetages Steenhuse med flade Tage uden Kupler, og har 3000 Indv., af hvilke kun $\frac{1}{3}$ ere Muhammedanere, Resten Christne, men Ingen Jøder. Her findes et Franciskanerkloster, hvem den efter Sagnet af Keiserinde Helena opbyggede Bebudelsens Kirke tilhører, der, næstefter den hellige Gravs Kirke, skal være den skjønneste i Syrien. Under Choret vises i en Hule Bebudelsesstedet; en Søile betegner den Plads, hvor Engelen, og en anden den, hvor Maria stod. Man viser endvidere Josephs Bolig og flere andre af N. T. bekjendte Punkter. Marias Huus derimod blev, efter Legenden, for ikke at falde i Saracenernes Hænder, i 1291 af Engle baaret over til Dalmatien, derfra i 1294 videre til Recanati i Kirkestaten og endelig i 1295 et lidet Stykke derfra til Loreto, hvor det nu staar midt i en senere opbygget pragtfuld Kirke. — Fra det beskrevne Høiland stiger man ned i den vidtstrakte Slette, der nu kaldes Merdsch ibn Amer (d. e. Amers Søns Eng), men i G. T. hedder Jesreel (Esdrelom) efter en i samme beliggende Stad (nu Zerin, en yderst ubetydelig Flække). Den har temmelig Formen af en spidsvinklet Trekant, hvoraf den nordlige Grændselinie er $3\frac{1}{2}$ M. lang, den østlige $4\frac{1}{2}$ M. og den sydvestlige 5 M. I det nordvestlige Hjørne forbinder den sig med Akkasletten ved en trang Klippekløft, hvorigjennem Nahar el-Mekatta (d. G. T.s Kischon), der udspringer paa Tabor og gjennemstrømmer Sletten mod Nordvest, bryder sig Vei til Kysten; paa Østsiden danner derimod en lav Aasryg, som løber ud fra Mellempalæstinas Bjergland, Vandskjellet mellem denne og Jordan, kun ved Skraaningen af Høilandet i Nord ladende ligesom en Port aaben, et stort Indsnit, der løber fra Vest mod Øst og forbinder Sletten med Jordandalen. Skjønt meget frugtbar, ligger Sletten dog nu næsten ganske øde og udyrket. Det bekvemme Terrain blev allerede i de ældste Tider benyttet til Ordningen af store Armeer og til store Slag; her var det, ved Foden af Tabor, at Vespasians Tropper kæmpede mod Jøderne, og noget vestligere, 1 Miil i Syd for Nasirah, slog 2100 Franskmænd under Kleber og Napoleon i Aaret 1799 25,000 Tyrker. To yderst ubetydelige Flækker, Endor og Nein, beliggende i Nærheden af hinanden og neppe 1 M. sydvestlig for Tabor, minde ved deres Navne tydeligt nok om d. G. T.s Endor, hvor Saul raadspurgte Spaakvinden, hvis Huus man endnu vil paavise, og d. N. T.s Nain, hvor Jesus opvakte Enkens Søn.

(Forts.)

Literatur og Kunst.

Folkevennen, et Tidsskrift udgivet af „Selskabet for Folkeoplysningens Fremme". Det udkomne første Hefte giver godt Haab om, at der ved det paabegyndte Skrift vil udrettes Meget til det Maal, Selskabet har i Sigte. De fire Stykker, Heftet indeholder, ere baade underholdende og belærende. Foredraget er saaledes læmpet efter Almuesmandens Fatteevne, at han maa forstaae, hvad der er sagt, forudsat at han nogenledes kan læse i Bog. Tre af Stykkerne ere af Udgiveren, Skolelærer O. Vig, nemlig „Til Tidsskriftets Læsere", „Et Par Smaatræk af Folkelivet" og „Lidt om Bøger og Læsning". Det fjerde Stykke, „Et Blik paa Norge i det 9de og 10de Aarhundrede, især med Hensyn til det første Forsøg paa Christendommens Indførelse", er af Kand. theol. H. Brun. Paa Omslaget bedes Selskabets Medlemmer undskylde, at Heftet udkommer noget senere end paatænkt, idet der loves, at Tidsskriftet herefter skal udkomme mere bestemt; saaledes 2det H. i Løbet af April.

I Stokholm er netop udkommet 1ste og 2det Hefte af et „Nordisk Tidsskrift", udgivet af Phil. Mag. Aug. Sohlman, hvilket skal befatte sig med de tre nordiske Rigers Kunst og Literaturfrembringelser, og hvortil flere yngre Videnskabsmænd i Broderrigerne skulle have lovet Bidrag. Det udkomne Dobbelthefte indeholder tre større Artikler, nemlig „Frihed og Religiøsitet," "den gotiske Sprogforskning" og en kritisk Afhandling om „Adam Homo," og desuden "Spørgsmaal og Bemærkninger", en „Dagbog" og en "literær Oversigt." Aarlig udkommer 12 Hefter, tilsammen 30 Ark, for hvilke Prænumerationsprisen er 3 Rdl. 16ß Bco.

Norge.

Christiania. Under 23de f. Maaned er M. T. Werring udnævnt til Distriktslæge i ytre Nordmøre; H. Fritzner til Distriktslæge i indre Nordmøre; H. Holmsen til Distriktslæge i nordre Fossens Distrikt, og Exam. med. C. M. Angell til Distriktslæge i søndre Fossens Distrikt. Under s. D. ere 36 konstituerede Adjunkter og Timelærere ved de høiere offentlige Skoler beskikkede til Adjunkter ved de respektive Skoler, ved hvilke de for Tiden ere ansatte. Ligeledes har en Mængde Avancements i Armeen fundet Sted.

— Overtoldbetjent P. A. Schreiber i Christianssand er udnævnt til Toldkasserer i Stavanger; Sognepræst til Skudesnæs Chr. S. B. Wille til Sognepræst til Næs paa Hedemarken og Sorenskr. i østre Nedenæs C. L. Fabricius til Sorenskriver i Nedenæs Sorenskriveri.

— Diskontopræmien i Brandassuranceselskabet for Varer og Effekter i Christiania By og Christiania Stifts Landdistrikt er nedsat til $4\frac{1}{2}$ pCt.

— Spansk Vicekonsul, C. Konow, Chargé d'Affaires i Italien, Legationsraad J. W. Bergman og dansk Postsekretær W. B Hjorth ere udnævnte til Riddere af St. Olafs-Ordenen.

— Byfoged i Laurvig, P. A. Krohn, mod hvem der var anlagt Justitssag paa Grund af hans i Aarene 1841 til 44 udviste mislige Forhold som Dampskibsexpeditør i Kragerø, er af Høiesteret idømt 200 Spd. Bøder til Statskassen foruden Sagsomkostninger.

— I **Lom** i Gudbrandsdalen hersker stor Hungersnød, hvorfor der her i Byen er aabnet en Subskription til Understøttelse for Lomværingerne.

I **Kragerø** er betalt indtil 9 Mk. 12 ß for en Tønde Potetes, og den er endda ikke altid at bekomme. Næsten i hele Amtsdistriktet hersker alvorlig Frygt for Mangel paa Sædepotetes.

— Kragerøs Byskat for 1852 er udlignet med 813 Spd. 40 ß, Fattigskatten med 1050 Spd. og Skoleskatten med 481 Spd.

Arendals Skatter ere siden 1847 fordoblede; thi i hiint Aar var Fattigskatten 5500 Spd. og Byskatten 3200 Spd., men iaar er Fattigskatten 10505 Spd. og Byskatten 8000 Spd.

Af **Stavangers** Raadstuearrest have nylig to farlige Forbrydere brudt ud.

Fra Røraas og Tolgens Præstegjeld i Østerdalen udvandre paa denne Tid 116 Personer til Amerika.

Bergen. Theater-Bestyrelsen har tildeelt Student H. Ibsen et Stipendium af 200 Spd. for under et 3 Maaneders Ophold i Kjøbenhavn og Tydskland at udvide sine dramatiske Kundskaber og derefter at erholde Ansættelse som Sceneinstruktør ved Theatret. Hr. Bruun og Mad. Bruun har ligeledes erholdt 200 Spd. for at besøge Kjøbenhavn og der uddanne sig i kunstnerisk Henseende.

Trondhjem. I et af Bestyrelsen for Domkirkesagen den 17de f. M. afholdt Møde oplystes, at der var afsluttet Kontrakt med Lithograph Urbye om Trykning af lithographerede Tegninger af Domkirken i et Oplag af 4000 Exemplarer for 80 Spd. og at en Ansøgning til Kirkedepartementet om at Omkostningerne ved Trykning af Subskriptionsplaner, Tegninger m. m. maatte tages af Domkirkens Midler, var indvilget.

Oversigt over norske Blades Indhold.

I Mgbl. f. 29de f. M. findes Indstilling fra den af Akers Sogns Repræsentantskab nedsatte Kommittee til at overveie Kirkesagen. Majoriteten indstiller paa Forkastelse af Pastor Jensens Forslag (om Kirkens Salg), Minoriteten paa, at Repræsentantskabets Beslutning af 4de Juni f. A. angaaende Akers-Kirkens Opbygning forandres derhen, at Kirken repareres efter en af Hr. Arkitekt Schirmer leveret Tegning, til en Sum af 3,300 Spd. Til at forestaae Arbeidets Udførelse vælger Repræsentantskabet en Kommittee af 5 Medlemmer. — I Præmisserne til Indstillingen findes optaget Schirmers Restaurationsforslag (ledsaget af Tegning) og en Skrivelse fra Sognepræst Fangen angaaende Bibeholdelsen af Akers Kirke.

I sam. Bl. Nr. 90 besvarer A. B. Stabell Arbeiderbladets Angreb paa ham, fordi han paa sidste Storthing talte mod sin Ven Ole Valstads, Aagerlovforslag. En Mand er undertiden bedre tjent med at faae Penge laant, selv til Aager-Rente, end ingen at erholde, og derfor bør man ikke betage ham, som myndig Mand, Frihed til at raade over Sit efter Behag. Aager udryddes ikke ved Forbud, men den borgerlige Frihed indskrænkes derved; „derimod er selve Aageren det Rottekrudt, som dræber den. Naar Laan er at faae til en vis Rente, saa betaler Ingen en endnu høiere Rente; men naar Laan ikke er at faae til nogen Rente, saa stiger Aageren i det Uendelige. Tingen er derfor, at sørge for, at der altid er Penge at faae laant, og Renten vil tvinges ned af sig selv; men man kan ikke sørge for, at nogen Vare er at faae, dersom man vil at den skal have en fast og uforanderlig Priis; thi ved en forøget Søgning bliver den faste Priis en Underpriis, og Varen forsvinder af Markedet." Endvidere viser Hr. Stabell, at han „har været med i alle de virksomste Foranstaltninger mod Aageri, som i de sidste Aar ere trufne her", og saaledes finder han det løierligt at see sit Navn opstillet som Aageriets Forsvarer.

I Nationalbladet Nr. 26 henleder en Indsender Opmærksomheden paa en Korpsbøssemager Lie i Frons Præstegjæld i Gudbrandsdalen, der forfærdiger fortrinlige Rifler (til Spidskugler) ved at bore Piberne af heelt Støbestaal. Da Indf. troer, at der Landet rundt findes mange slige dygtige Bøssemagere, der trænge til Sysselsættelse, anseer han det for beklageligt, at der i afvigte Sommer bestiltes fra Udlandet saa mange Geværer til den norske Armee.

Tvisten mellem M. Thrane og Centralbestyrelsen er, som man seer af Arbeiderbladets sidste Nr., bleven bilagt, idet Thrane „indtil videre lader sig nøie med Indtægterne af de til Drammens Bladkommissionær forsendendes Blade." — Centralbestyrelsen har nedsat Kassererens Løn til 10 Spd. og paabudt en Kaution for ham af indtil 150 Spd. Snedker Olsen har erklæret, at han paa den Betingelse ikke vil være Kasserer, og dermed har Bestyrelsen erklæret sig tilfreds.

Direktionen for „den norske Forening mod Brændeviinsdrik" opfordrer gjentagende "Bestyrelserne for Afholdsforeninger, fra hvem Beretninger for Aaret 1851 endnu ikke ere indsendte," om at tilstille den saadanne, hvilke da skulle omhandle Foreningernes Stiftelse, Tilstand og Virksomhed m. m.

Frederikshalds Budstikke beretter, at en paa Akershuus Fæstning værende Slave, O. H. Næs, dreven af Samvittighedsnag, har tilstaaet, at han har ihjelslaaet den Huusmand, der for omtrent 2 Aar siden fandtes død paa Veien i Nærheden af Gjæstgiverstedet Kjølodegaarden.

I den vestl. Tid. fortælles, at en Pige i Arendal har begaaet omtrent 200 forskjellige Tyverier i 4 Maaneder. Ifølge hendes egen Erklæring for Retten maatte hun stjæle Lidt hver Dag. Nu er hun sat paa Tugthuset.

Sverige. Lektorerne Rabe og Elfving samt Rektor Svedbom ere af et i Stockholm den 20de f. M. afholdt Lærermøde udvalgte til at sammentræde med den danske Skolelærerforening for at ordne det Fornødne med Hensyn til et skandinavisk Lærermøde i Sverige.

— Ved Upsalas Universitet ere to nye Professorater, et i Chemi og et i Zoologi, oprettede. — Bergraad J. L. Ascan har skjænket 28,000 Rd. Bc. til Stipendier for Studerende fra Østergøtland og Smaaland.

Danmark. Frederik den Sjettes Enke, Dronning Marie Sophie Frederikke, født Prindsesse af Hessen-Kassel, er død den 21de Marts i sit femogfirsindstyvende Aar. Alle offentlige Forlystelser ere forbudte, indtil Ligets Bisættelse har fundet Sted.

— Repræsentantskabet for „Foreningen for Arbeidsklassens Vel" indbyder i „Fædrelandet" til at deeltage i en Forening, hvis Formaal skal være at skaffe Kjøbenhavns Arbeidsklasse billigt Vinterbrændsel.

Blandede Efterretninger.

Frankrig. 26 Millioner Franks ere bevilgede til Fuldførelsen af Louvre og sammes Forbindelse med Tuilerierne.— Formedelst opstaaet Misfornøielse med Rentekonverteringen er der udkommet et Dekret, hvorved de saakaldte „Sparekasser for Alderdommen" tillades at modtage Indskud af 5 pCt's Statspapirer til pari.

— Schneider og Reveil ere udnævnte til Vicepræsidenter, Vast-Vimeux og Hebert til Kvæstorer i den lovgivende Forsamling. Præsidentens Gage er 100,000 Franks, Kvæstorernes 12,000 Fr. Vicepræsidenterne faae ingen fast Gage.

— I Paris have atter talrige Fængslinger fundet Sted. I Café du Danemarc, hvor Ungarer og andre Udlændere holdt Møder, fængsledes 80 Personer, hvorved vigtige Papirer skulle være faldne i Politiets Hænder. — En farlig Sammensværgelse mod Præsidentens Liv skal være opdaget. — Ved Suppleringsvalget i Lyon har den socialistiske Kandidat, Dr. Hénon, seiret over Regjeringens Kandidat.

— Der cirkulerer en Mængde Rygter om, at Keiserdømmet snart skal proklameres.

England. I Underhusets Møde den 19de f. M. fremsatte John Russell et bestemt Spørgsmaal, om Ministrene vare betænkte paa at raade Kronen til at opløse nærværende Parlament og sammenkalde et nyt med saa liden Forhaling som muligt, uden herpaa, hvad Tiden angik, at erholde noget bestemt Svar. — I Overhuset, hvor Hertugen af Newcastle fremlagde Petitionen fra Handelsselskabet i Manchester og angreb skarpt Grev Derby, afgav denne blot det Svar, at Appellen til Landet vilde finde Sted i April, Mai eller Juni.

— I Underhusets Møde den 22de opfordrede John Russell til uopholdelig at bevilge Penge til Hæren og Flaaden, for at sætte Regjeringen istand til snarest muligt at opløse Parlamentet.

— Ved Afsættelsen af Khanan Ali Murad, der formedelst Bedragerier har tilvendt sig betydelige Landstrækninger, er det ostindiske Kompagnies Territorium bleven udvidet med 10,000 engelske Kvadratmile.

Tydskland. Benjamin S. E. Raupach, en af Tydsklands frugtbareste dramatiske Forfattere, er død i Berlin d. 18 f. M. Han var født ved Liegnitz 1784. Hans samtlige Verker ere udkomne i Hamburg i 20 Bind.

Preussen. Indenrigsministeren har forelagt 1ste Kammer Lovudkast til en ny Kredsorden.

Belgien. Redaktørerne af „Bulletin français", A. Thomas og Grev d'Haussonville, der vare anklagede for Fornærmelser mod Louis Napoleon, ere af Assiseretten i Brabant blevne frikjendte. Begge holdt for Retten glimrende Forsvarstaler.

Rusland. I Kaukasien skulle Russerne den 23de og 24de Januar have kjæmpet fordeelagtigt; vel leed de selv et stort Tab af Døde og Saarede, men det var dog Intet mod Fiendernes Tab, der var „uhyre".

Spanien. Dronningen har ved et Dekret nedsat en Kommittee til at censurere alle dramatiske Arbeider, der skulle opføres i Spanien. Kommitteen skal udføre Tilsynet baade i Moralens og Politikens Interesse.

— Spaniens Gjeld udgjør 801,834,083 Realer, og dog sparer ikke Dronningen paa kostbare Optog. Blot Opførelsen af 2 Operaer har kostet $1\frac{1}{2}$ Mill. Realer.

En Engelskmand, Dr. White, har gjort den Opdagelse, at Vand ved et eget dertil indrettet billigt Apparat med Fordeel kan anvendes som Ballast istedetfor Sand. Vandballasten kunne Fartøierne indtage og udtømme hvorsomhelst i Havet, uden at derved gaar videre Tid tilspilde.

Hunberger i Wien har gjort den vigtige Opfindelse, at tilberede Saltpeter umiddelbart af Søvand.

Ledige Embeder og Bestillinger.

Toldkassererembedet for Indgaaende ved Bergens Toldsted. Lønnen anslaaes til 2300 Spd. hvoraf det halve fast Gage, Resten Procenter af Intraderne.

Follougs Distriktslægeembede med aarlig Gage 240 Spd.

Reservelægeposten ved Rigshospitalets Hudsyge-Afdeling med aarlig Gage 200 Spd

En Omgangsskolelærerpost i et af Oddernæs Præstegjelds Sodistrikter. Lønnen er fra 25 til 35 Spd.

En Almuskolelærerpost i **Borre** Pstg. med aarlig Løn 30 Spd. er ledig fra 1ste Juli.

Kirkesangerbestillingen ved Lørenskovens Annex (Skedsmo) hvormed en Omgangsskolelærerpost er forenet; Lønnen for begge Dele anslaaes til 45 a 55 Spd. foruden frit Ophold i Skoletiden.

Restauratørposten paa Dampskibet „Bergen", paa hvilket ogsaa en anden **Maskinmester** og en **Lods** i Juli Maaned kunne faae Ansættelse.

Christiania. Trykt i A. W. Brøggers Bogtrykkeri.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 28. | Udkommer hver Løverdag Aften. | Christiania den 10de April 1852. | Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. | I. Bind.

Indhold.

Om Draining og om Drainrørs Fabrikation.

Blandt alle de Forbedringer i Agerdyrkningen, som i de sidste Aar ere forsøgte, har vistnok den saakaldte Draining tiltrukket sig særdeles Opmærksombed. Ved Draining forstaaes et System af underjordiske Rør, bestemte til at bortlede alt overflødigt og skadeligt Vand, baade det, som samles paa Overfladen, og Grundvandet. Det stillestaaende Vand, der som enhver indsigtsfuld Landmand veed, er saa særdeles skadeligt for al kraftig Vegetation, skaffes herved bort paa den hurtigste og fuldkomneste Maade, og det selv i den meest bindende Leerjord, idet Vandet snart baner sig Vei til Rørene gjennem de smaa Revner og Kanaler, som findes i Jorden, og derved skaffer Luften og Varmen Adgang til hele det Jordlag, der ligger mellem Overfladen og Rørene. Da Jordsmonnet herved bliver mere porøst, vil Regnvandet ikke løbe bort paa Overfladen, men søge ned til Rørene; Jorden holdes derved altid fugtig, saaledes at ved Underdrains sikres en Mark ikke alene mod overflødigt Vand, men ogsaa mod vedholdende Tørke, idet Planterødderne altid kunne søge ned til de dybere liggende fugtige Jordlag. Da tillige denne Vandafledningsmethode ingen Hindringer lægger iveien for Markens Bearbeidning, vil man kunne forstaae hvorfor Englænderne sætte en saa stor Priis derpaa, at den engelske Regjering har forstrakt Landmændene med en Sum af 3 Mill. Pund Sterl. (henimod 13 Mill. 800,000 Spd.) for at de kunne forsyne Markerne med slige Underdrains. Erfaring har ogsaa viist, at „Draining" i enkelte Jordsmon har — man kan sige — gjort Underværker.

Gode og middelgode Jorder give, efterat de ere udtørrede, $^1/_4$ til $^1/_3$ mere Korn end før, og paa Græsland forøges Væxten $^1/_2$ til $^2/_3$. Lave og sidlændte Jorder, der ofte ere uden Værdi, kunne, efterat være befriede fra deres overflødige Vand, i mange Tilfælde give lige saa rigelig Afgrøde, som de bedste Jorder, og paa saadanne Steder vil derfor Anlægget betale sig bedst. Unægtelig høre Drainings-Anlæg til de sikreste og fordeelagtigste Entrepriser, og ere ikke alene vigtige for Landmanden og Kapitalisten, men ogsaa af national-økonomisk Betydning, da de forøge Landets Resourcer, skaffe Folket billig Føde og de arbeidende Klasser ny Beskjæftigelse.

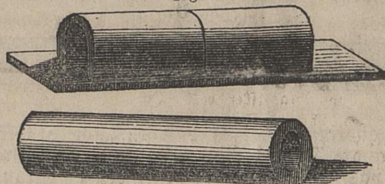
Hr. Gomart, en fransk Agronom, giver i Bladet „Illustration" en vidtløftig Fremstilling af Drainings-Arbeider, der nylig ere udførte af en engelsk Ingeniør, M. Parkes, paa Godset Charmel i Aisne-Departementet, og paastaar, at et eneste Aars forøgede Afgrøde kan blive tilstrækkelig til at betale de ved Draining anvendte Omkostninger. — Det er bekjendt, at man har gjort meget hertillands for at befordre Indførelsen af kunstig Engvandig og at en duelig Mand er engageret til at reise omkring i Landet for at undervise i samme; det vilde være glædeligt om vor Regjering, Selskabet for Norges Vel eller Landhuusholdningsselskaberne ogsaa vilde henvende Opmærksomheden paa Draining og Drainrørs Fabrikation og efterligne den engelske Regjering ved at træffe passende Foranstaltninger for at befordre Drain-Anlæg i Norge.

For at henvende Almeenhedens Opmærksomhed paa denne vigtige Gjenstand og bidrage til at gjøre samme bekjendt med Fremgangsmaaden ved Draining og Fabrikation af Drainingsrør, give vi her en kort Fremstilling af begge Dele, efter den af Hr. Civilingeniør C. J. Hanssen*) i en liden Brochure beskrevne Methode; dog have vi dertil benyttet en Deel Tegninger af det franske Blad „Illustration", som indeholder flere interessante Artikler om denne Materie.

Det første Arbeide ved Anlæg af Drains er ved Hjælp af et Nivelleer-Instrument at udfinde det dybeste Sted af Marken, og at undersøge, hvormeget Fald eller Skraaning Grunden har henimod dette Sted. Efterat dette er gjort begynder man med at udgrave Hoveddrainet, der maa følge den dybeste Deel af Marken, og med et Fald af i det Mindste 1 Fod i 800 lede til en Aa, Dam eller andet passende Afløbssted. Hoveddrainene kunne være aabne Grøvter, men bedre og fordeelagtigere er det, at danne dem af Steentøirør, der sammenføies vandtætte ved Muffer, fyldte med Cement. Hoveddrainenes Størrelse maa staae i Forhold til det Areal, hvorfra de skulle aflede Vandet og ligeledes rette sig efter den disponible Faldhøide.

I et ujævnt og bakket Terrain er det ofte umuligt at lede alle Drains til een Hovedledning; man maa da anlægge flere mindre Hoveddrains, og bestemme Størrelsen af hver især efter dens tilhørende Opland og det Fald, man kan give den. Hovedrørene lægges 5—7 Fod under Overfladen. Fra de førnævnte Hovedledninger udgaae som Grene de mindre Drains, hvis Bestemmelse er at samle og bortlede det i Jordbunden værende overflødige Vand. Disse maa ikke som Hovedrørene være vandtætte, da Vandet jo netop skal kunne trænge ind i Samme. De dannes derfor af korte Stykker Rør af brændt Leer, uden Glasur, $1^1/_2$ til 2 Tommer i Diameter og 1 Fod lange, der nedlægges i Grøvten med Enderne sluttede tæt til hinanden.

Fig. 1.

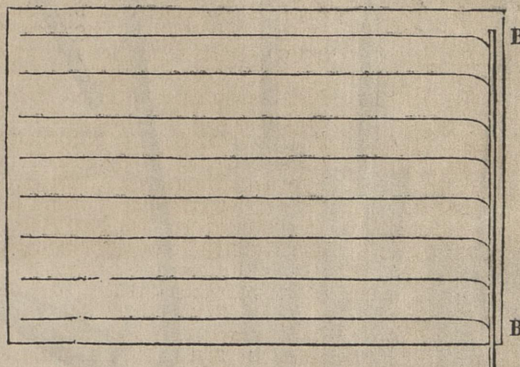

Den snevre Aabning mellem Rørenes Ender er fuldkommen tilstrækkelig for Vandet at sive igjennem, men ingen Jord eller andre Substantser kunne paa denne Vei trænge sig ind i Rørene. Disse Drains skulle overalt lægges 4—5 Fod dybt, fordi de ellers ville være udsatte for at fryse om Vinteren; og hvor Forholdene tillade det, er det fordeelagtigst at lægge dem 5—6 Fod dybt, fordi man paa den Maade, for en ubetydelig større Bekostning gjør et langt større Kvantum Jord skikket til at give Planterne Næring. Jo dybere en Drain ligger, fra en saameget større Overflade vil den kunne trække Vandet; man vil altsaa kunne nøies med færre Linier af Drains i større Frastand fra hinanden, naar de ligge dybt. Man behøver her ikke at frygte, at Leer- eller andre svære Jordarter skulde forhindre Vandet i at trænge igjennem til Drainrørene; Leer er kun uigjennemtrængelig for Vand, naar dets Porer ere opfyldte af stillestaaende Vand, der ikke kan faae Afløb; men anderledes forholder det sig, naar en saadan Jordbund er gjennemskaaren ved Drains; thi da sive de nærmest Røret sig befindende Vanddele ned i Røret, og saaledes sætter efterhaanden den hele Vandkolonne sig i Bevægelse henimod Røret, saasnart Grunden indeholder mere Vand, end den ved Attraktionskraft kan fastholde. — I denne Tilstand danne sig i Leerjord snart utallige fine Sprækker og Porer, i hvilke Luften trænger ind, og gjennem hvilke Regnen med Lethed flyder ned, hvorved det friske Regnvand driver det i Jorden indeholdende Vand til Drainene og indtager dets Sted. Ingen vil tvivle om, at Vandet i sandede Jorder jo nok finder sin Vei til Drainet, — men der kunde let den modsatte Betænkning gjøre sig gjældende, — at en saadan Jordbund ikke vilde tilbageholde Vand nok; dermed har det imidlertid ingen Nød, selv den letteste Flyvesand har en meget stor Tiltrækning til Vand, og fastholder deraf en utrolig Mængde i sine Porer.

Ved Anlæg af et Drain-System er det nødvendigt, at undersøge Undergrunden, førend man bestemmer Rørenes Størrelse og deres Frastand fra hinanden. Denne Undersøgelse skeer lettest ved at bore Huller paa forskjellige Steder til en Dybde af 6—8 Fod. Finder man derved, at Grunden indtil denne Dybde bestaar af Leer, eller stærkt leerholdigt Sand, og er der ingen Sandsynlighed for, at den indeholder skjulte Kildevæld, da ville Drains af $1^1/_2$" Diameter, 4—5 Fod dybe og i Rækker 40 Fod fra hinanden være tilstrækkelige og meest fordeelagtige. Er Grunden af en lettere Beskaffenhed, f. Ex. Muld eller Sand, da kunne Rækkerne lægges 50—70 Alen fra hinanden. Finder man et Sandlag hvilende paa Leer, eller omvendt, da gjælde omtrent de samme Regler. Undertiden findes imidlertid under Muld eller Leer et Gruuslag, der fra høiere liggende Steder forsynes og gjennemtrænges med Vand, der ikke kan finde Afløb uden ved at stige op i de overliggende Lag. En saadan Mark vil altid være kold og vaad, naar man ikke borfjerner Vandet fra Undergrunden. Man gjør her bedst i at lægge Drainrørene paa Bunden af selve Gruuslaget, eller hvis dette kræver en altfor stor Dybde, da nogle Tommer under dettes Overflade, og at tage Rør af en saadan Vidde, at de kunne aflede saavel Vandet fra Overfladen, som ogsaa det igjennem Gruset tilflydende Vand, f. Ex. $2—2^1/_2$" indvendig Diameter. For at overbevise sig om, at Drain er af tilstrækkelig Størrelse, behøver man kun i den vaade Aarstid ved dets Udløb at observere, om det løber fuldt; og for at undersøge, om Distancen mellem Drainene er den rigtige, graver man Huller midt imellem tvende Drains; bliver Vandet staaende i disse Huller efter en Regn, da vil dette være Beviis for, at Distancen er for stor imellem Rækkerne; men forsvinder det efter nogle Dage, da maa det være sivet ned til Rørene, og Anlægget er altsaa tilfredsstillende. Hvis Tiden og Forholdene tillade det, vil det stedse være raadeligt, at gjøre denne Prøve efter at den første Række af Drains er nedlagt i en Mark, for saaledes ved Huller, i forskjellig Distance fra Drainet, at undersøge, hvor langt dette endnu virker tilfredsstillende, og først derefter at bestemme Afstanden imellem de øvrige Rækker.

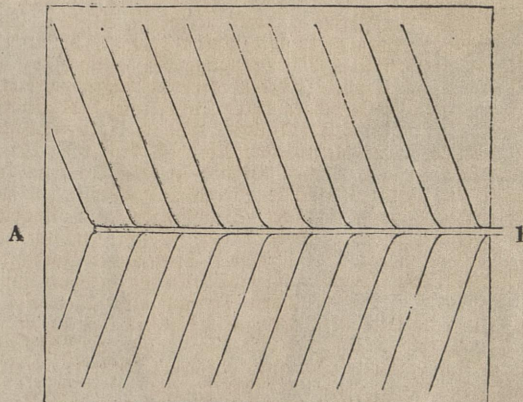
Retningen af Drainrørene, og det hele Rørsystems Arrangement maa bestemmes i hvert enkelt Tilfælde efter de lokale Forhold. Har en Mark en jævn Skraaning henimod dens ene Side B, Fig. 2, da anbringes Hovedrøret paa denne Side og de mindre Drains i paralelle Linier fra det høieste

Fig. 2.

til det laveste Sted af Marken, eller man fører et Hovedrør midt igjennem Marken fra den høieste til den laveste Side (A til B, Fig. 3), og Drainrørene lægges da i skraa Retning, som viist i nedenstaaende Figur.

Fig. 3.

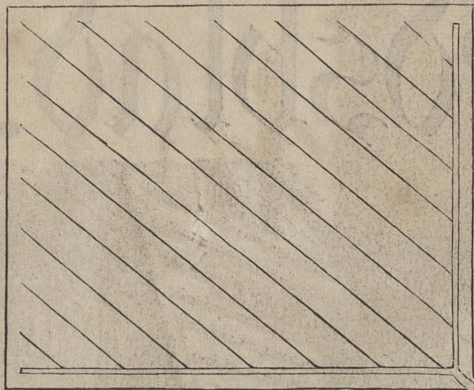

Hvis Marken danner en Dal med Høie paa 2 eller 3 Sider, da maa Drainene arrangeres som i det sidstnævnte Tilfælde; er den derimod paa alle Sider omgivet af høi Grund, saaledes at aldeles intet Afløb kan finde Sted, da maa man udgrave en Vandbeholder i Midten, (eller paa det dybeste Sted), og lade alle Drains udmunde i samme; Vandet maa da løftes ved Hjælp af Vandsnegle eller Pumper, der kunne drives ved Vind, Heste- eller Dampkraft.

Har Marken et jævnt Fald henimod dens ene Hjørne, (f. Ex. A, Figur 4); da bliver Rørsystemet enten som

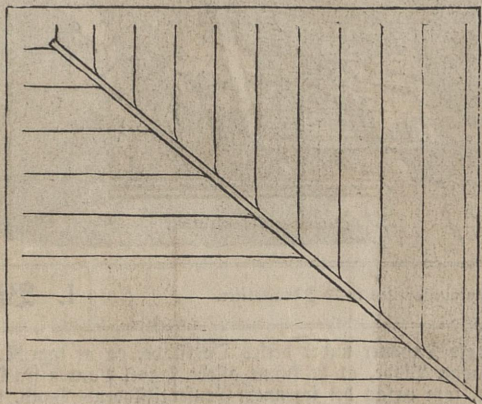
*) Hr. Civil-Ingenior Hanssen har i London og Kjøbenhavn under Firma: English Hanssen & Waller etableret et Kontor, og paatager sig Udførelsen af Drains og Anskaffelse af alle dertil nødvendige Redskaber. Adresse Kjøbenhavn, Lille Kjøbmagergade 81. London 71, Mark Lane.

Fig. 4.

eller som A.

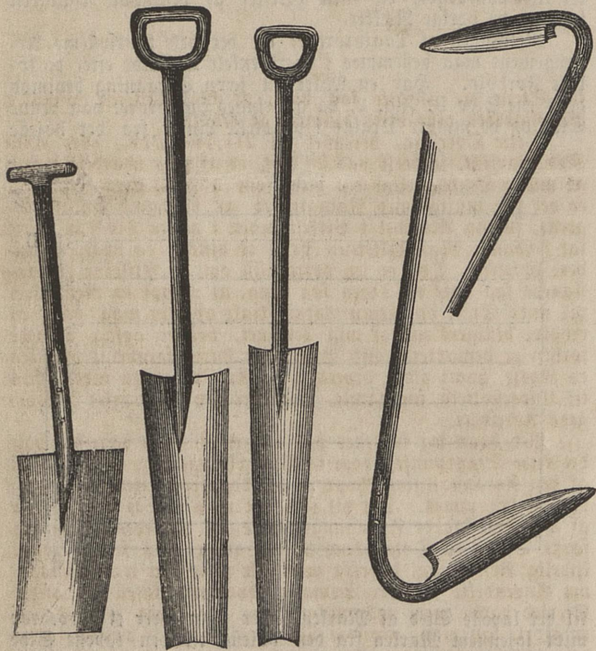
Fig. 5.

Ere Drainrørene nedlagte med tilbørlig Nøiagtighed, behøves kun et meget ringe Fald for Vandets Afløb, — 1 Fod Fald paa hver 400 Fod er særdeles godt, og 1 paa 800 Fod er tilstrækkelig, naar man omhyggelig paaseer, at Rørene lægges efter en jævn Skraaning og ikke op og ned, thi da vilde naturligviis Fugtigheden samle sig paa de dybe Steder, uden at finde Afløb.

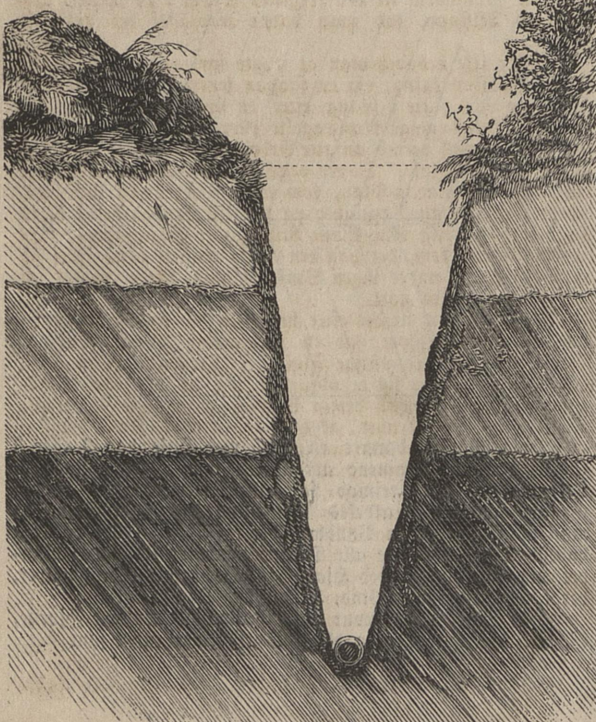
Opgravningen af Grøvten, hvori Rørene skulle nedlægges, skeer ved egne dertil bestemte Spader, som ere fremstillede i nedenstaaende Figur.

Fig. 6.

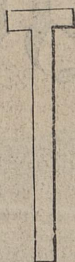
Efterat Linien er afstukket paa Marken efter en Snor, begynder man først at aabne Grunden med sædvanlige Spader i en Bredde af 16—18 Tommer foroven og spids tilløbende; vedbliver derefter med de smale Spader at udgrave til

Fig. 7.

den fornødne Dybde af 4—5 Fod saaledes at Grøvten paa Bunden netop er viid nok for at Rørene kunne ligge deri, Bunden udjævnes tilsidst med den hageformede Spade (Fig. 6).

Fig. 8.

For at undersøge om Grøvten har et jævnt Fald, forend Rørene nedlægges i samme, betjener man sig af 3 Nivelleerstokke af hosstaaende Form. De 2 af disse ere hver 2 Fod lange og den 3die 2 Fod længere end Grøvtens Dybde. De 2 stilles paa Jordbunden ved hver sin Ende af Grøvten og den 3die paa Grøvtens Bund, hvor den af en Arbeider gradeviis flyttes frem fra den første til den anden Stok. Opsynsmanden tager Plads ved den ene Ende og viserer hen over Overkanten af Stængerne; findes disse paa alle Steder at være i Linie, da er Grøvten rigtig, men kommer den midterste Stang til at staae enten under eller over Viserlinien, da er Udgravningen for dyb eller ikke dyb nok, og maa opfyldes eller graves dybere. Rørene skulle altid nedlægges og Jorden indfyldes samme Dag, Grøvten er gravet, da ellers let en Regn om Natten kan fordærve Arbeidet. Rørenes Nedlægning skeer med et Værktøi som Fig. 10.

Fig. 9.

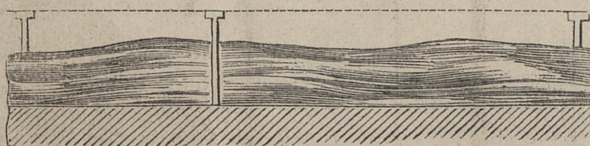

Fig. 10.

Arbeideren staar paa Overfladen ved Grøvten, stikker Jernhagen af sit Værktøi ind i et Rør og lægger dette ned paa Grøvtens Bund, hvorved han altid giver et let Slag paa Enden af Røret, for at drive dette saa tæt som muligt henimod Enden af det foregaaende. Det første Rør lukkes for Enden med en Muursteen, for at forhindre, at Jorden trænger sig ind. Man skulde paasee, at alle Rør vare lige for Enderne, og uden afbrudte Stykker, for at de kunne slutte tæt sammen, thi ellers vil snart Jorden opfylde dem og tilstoppe Ledningen. Det første Lag maa indfyldes med megen Omhu, for ikke at bringe Rørene ud af deres rigtige Stilling; har man Gruus eller Leer, da burde denne indfyldes først og stampes fast sammen.

Hovedrørene, hvis Bestemmelse er at bortlede det ved Drainrørene samlede Vand, dannes bedst af glaserede Steentøis-Rør af nedenstaaende Form; den smale Ende af det ene Rør stikkes ind i Muffen af det andet, og fortættes der med Cement, — dette Arbeide skulde helst udføres af en Murer. Grøvten for disse dannes ellers paa samme Maade, som alt beskrevet, og opfyldes og stampes godt efterat Rørene ere nedlagte. De sidste Par Alen Rør ved en Hovedrendes Udløb skulle dannes af Jern eller Træ, da Steentøi ikke modstaar Frosten. Et

Fig. 11.

Jerngitter anbringes for Aabningen, for at ikke Rotter, Muus og andre Dyr kunne trænge sig ind i Røret. Hvor en Drain passerer tæt forbi Træer eller igjennem Hegn, er det raadeligt at stikke en løs Ring af brændt Leer over hver Samling, for saaledes bedre at holde Rørene sammen,

Fig. 12.

da ellers Rødderne vilde trænge sig ind og forskyde dem. En Drain burde aldrig anlægges i store Træers umiddelbare Nærhed.

(Forts.)

En Henrettelsesscene i Kanton.

I det asiatiske Selskabs Saml. i London den 13 Decb. blev en Meddelelse forelæst fra Hr. Meadows, Tolk ved det engelske Konsulat i China, i hvilken bliver skildret Henrettelsen af 34 Forbrydere den 30te Juli f. Aar. Efter en Beskrivelse over Henrettelsesstedet, som var sikret ved en stærk, vel bevogtet Dør, og efterat have berettet, at der paa det samme Sted i Løbet af de 8 foregaaende Maaneder var bleven henrettet mere end 400 Mennesker, fortsætter Hr. Meadows saaledes: „Jeg betraadte Pladsen i Selskab med tvende i Kanton bosatte Englændere, og fandt her et Par lavere Betjente. Den eneste synlige Forberedelse var et Kors, som var opstillet for Udførelsen af den høieste lovlige Straf i China, Sønderskjæringen i levende Live. I Nærheden var en Ild af vellugtende Sandeltræ, som brændte foran det Skuur, i hvilket Mandarinerne sidde, for at have Opsigt med Henrettelserne; Ilden tjente til at fordrive den afskylige Stank, som opsteg fra de her liggende forraadnende Hoveder. Efterat vi havde ventet en rum Tid, bleve alle Forbrydere førte ind; de fleste af dem gik, dog bleve ogsaa mange bragte ind i Kurve og udkastede paa det for dem bestemte Sted, hvor de da bleve liggende uden Bevægelse, enten af Frygt, eller fordi de vare blevne mishandlede under Processen og Fangenskabet. Bag enhver Forbryder stod en Mand og bragte ham i en knælende Stilling med Ansigtet mod Jorden og holdt ham fast i denne Stilling ved de paa Ryggen bundne Hænder. Dersom Forbryderen gjør Modstand, hvilket imidlertid forekommer meget sjeldent, saa bliver han af en anden Medhjælper holdt i Pidsken, og med Magt saaledes tilbagetrukken, at Nakken er udstrakt. Da Forbryderne vare komne i den fornødne Stilling, greb Skarpretteren med begge Hænder en Sabel og skred til Værket. Denne Gang var det en Soldat med et blidt Udseende, som man havde udvalgt af Armeens Rækker. Henrettelsesredskabet var en almindelig Sabel af 3 Fods Længde.*) Det syntes ikke, som der behøvedes noget særegent Vaaben; thi de af Armeens Officierer, som ville „lade deres Sabler smage Blod" — anxious to flesh their swords, saaledes lyder det engelske Udtryk — sende dem hen til disse Henrettelser, saa at Skarpretteren har et tilstrækkeligt Antal af dem. Antallet af Halshugningerne var tre og tredive, og Skarpretteren tog en ny Sabel, saasnart han mærkede, at den ene var bleven noget mindre skarp, hvilket sædvanlig var Tilfældet, efterat han havde afhugget to til tre Hoveder. Naar den Embedsmand, som havde Opsigt med Henrettelsen, havde udtalt Ordet „pan", og Forbryderen havde erholdt den strænge Befaling, at han ikke maatte røre sig, hævede Skarpretteren Sabelen lige i Veiret og førte Hugget med den fulde Styrke af begge Arme. Det skrækkelige Arbeide gik meget raskt for sig; naar det ene Hoved var faldet, sprang Skarpretteren i et Spring hen ved Siden af den næste, og inden neppe 3 Minutter vare alle 33 henrettede; samtlige Hoveder vare, med Undtagelse af det første, i et eneste Hug fuldstændigt skildte fra Kroppen. I tre eller fire Tilfælde, hvor de Henrettede havde beholdt deres fulde Styrke, reiste Legemerne sig efter Halshugningen lige op iveiret, og Hr. Meadows troer, at de vilde have sprunget op, dersom den bagved dem staaende Mand ikke havde holdt dem.

„Da den ene Deel af Tragoedien var forbi, blev det græsselige Arbeide med den langsomme Henrettelse udført paa den sidste Forbryder, der blev bundet til det ovenfor nævnte Kors. Det var en stærkbygget Mand, omtrent 40 Aar gammel; han var først flygtet, men havde derpaa selv frivillig overgivet sig til en sikker Død, for at redde sin Kone og sine Børn, som efter den hos den chinesiske Regjering i saadanne Tilfælde almindelige grusomme Politik vare blevne fængslede, fra Torturen. Med en kort Kniv blev Kjødet afskaaret paa hans Pande og Bryst, paa hans Hænder og Fødder og derefter Legemet taget af Korset og hans Hoved afhugget. Denne Afstraffelse varede 4 eller 5 Minuter. Ligene bleve derpaa pakkede i Kister og bortførte."

*) En af de Sabler, som havde været benyttede ved denne Henrettelse, blev fremlagt i det asiatiske Selskabs Møde.

Den første Underviisning.

Tolosas ABC-Sætter (Syllabaire-compositeur).

Den største Vanskelighed ved Børneunderviisningen har hidtil været fuldstændig at kunne fængsle Barnets Opmærksomhed, at kunne koncentrere paa en Gjenstand alle de Evner, som samtidig trænge til at øves ved indbyrdes forskjellige Handlinger. Nødvendigheden af at forekomme Virkningerne af denne Barnesjælens lette Bevægelighed eller snarere Ustadighed har lige til den nærværende Tid avlet en Mangfoldighed af Systemer; men om alle disse forskjellige Methoder kan man sige, at de skuffe Barnet uden at medføre noget værdifuldt Resultat. Al den Lokkemad, man har anvendt, taber forresten snart sin Tillokkelse, og de Personer, som have brugt Figur-Alphabeter og andre lignende Spil, have kunnet overbevise sig om Utilstrækkeligheden af denne Fremgangsmaade.

Tolosa forelægger Publikum et aldeles nyt System, som har den Fortjeneste, at det lader alle Barnets aktive Evner deeltage med i en og samme Operation. Alt, endog Bevægelse, denne energiske, utaalmodige Drift hos Barndommen, anvender Tolosa, som man skal see, idet han benytter den som en Medhjælper. Vi kaldte denne Methode ny; maaskee vilde det være nøiagtigere at sige, at den er sammensat af en Række nye Anvendelsesmaader. I Virkeligheden er den grundet paa Anvendelsen af bevægelige Skrifttegn; og det er en bekjendt Sag, at disse som Middel til at lære Andre at læse allerede for meget lang Tid siden have været anvendte. St. Jeronymus, som Perreymond i et udmærket Værk over dette Emne citerer, raadede allerede paa sin Tid at lade Alphabetets Bogstaver indgrave paa Buxbom eller Elphenbeensstykker, for ved dem at give den første Underviisning i Læsning. Tolosa har altsaa egentlig kun laant en allerede i lang Tid anvendt Methode. Den Idee at have disse bevægelige Tegn fordeelte i en Kasse er ligeledes en Efterligning af Bogtrykkeriet. Men hvad der tilhører Forfatteren, det er Forbindelsen af disse Elementer til Fordeel for den almindelige Underviisning; thi paa samme Tid, som Tolosa med de bevægelige Tegn lærer Børnene at læse, underviser han dem ogsaa i Grammatik, Orthographi, Regning og Geographi.

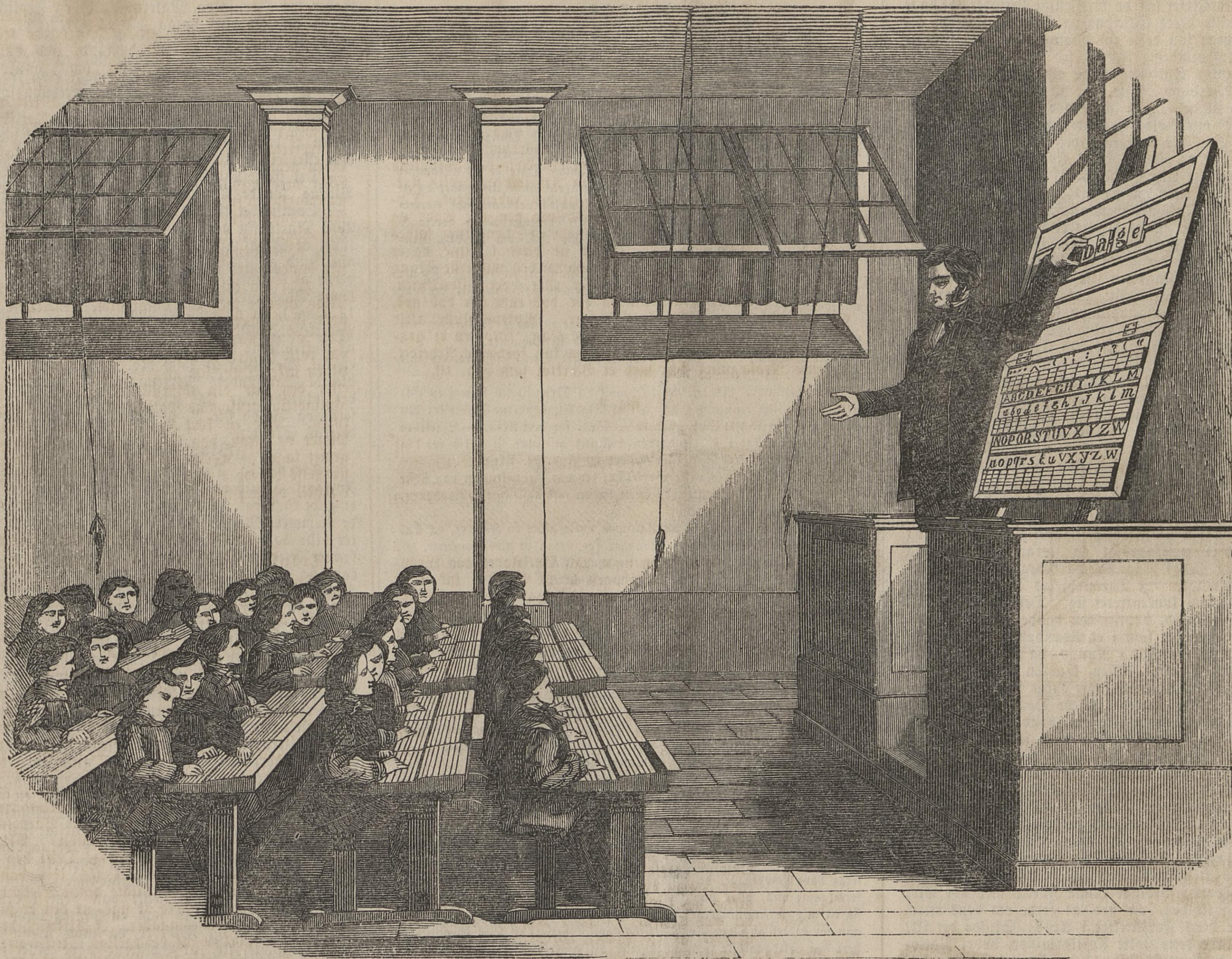
Den Kasse eller Æske, som Tolosa kalder ABC-Sætter, er paa engang en Bog og et lidet Trykkeri. Den indeholder alle Skrifttegn, optrukne paa smaa Træterninger, som efter Behag kunne fæstes mellem Koulisser, der ere fordeelte i Linier, eller paa Koulisserne selv ved Hjælp af et Taphul, anbragt paa Tærningens underste Side. Denne overordentlig simple Mekanisme tillader at skrive Ord, Sætninger, Konjugationer og lader sig bruge ved Regning. Det vil være tilstrækkeligt at antyde Indretningen for at gjøre Anvendelsen begribelig. Det var imidlertid ikke nok at have forstaaet Apparatet, det var ogsaa nødvendigt ved Siden heraf at give et Underviisningssystem, hvorefter der skulde gaaes frem. Til denne Deel af sit Værk er Tolosa gaaen med en i Sandhed philosophisk Aand.

Den Tegning, som vi her forelægge vore Læsere, vil fritage os fra at gaae ind paa vidtløftige Forklaringer. Den fremstiller en Klasse, organiseret efter Tolosas Methode. Bordene ere indrettede for 3 Elever og kunne, alt efter Lokalets Størrelse og Form, ordnes i Rækker paa 2—4. Den midterste Plads ved hvert Bord er forbeholdt en ældre Elev, der har det Hverv at kontrollere sine to Sidekammeraters Arbeide. Hver Elev har foran sig en ABC-Sætter i Form af en Pult. Læreren har ogsaa, saaledes som Tegningen udviser, en saadan men i større Dimensioner og i Form af en Tavle. Han stiller Bogstaverne adskilte, samler dem til Stavelser og Ord, og Eleverne holdes til at sammensætte de samme Stavelser, de samme Ord paa den lille Tavle, de have foran dem. Denne Operation udfordrer fra deres Side ikke alene stor Opmærksomhed, men desuden megen Akkuratesse og Behændighed.

Resultaterne af et saadant System kunne ikke andet end være heldige. Det fjerner Kjedsomheden fra Underviisningen og tilbyder Aanden Virksomhed og Bevægelighed. Hvad de moralske Følger angaar, da har Perreymond med Dygtighed udviklet dem i et Værk, han har forfattet over Tolosas Methode: „Man seer let, siger denne Skribent, at denne Læseunderviisning ved ABC-Sætteren beskjæftiger baade Barnets Øre, Øie og Følelse; dets rastløse Virksomhed er fixeret og tilfredsstillet; det seer, forstaar og handler. Belærelsen kommer gjennem alle Sandser; det bevæges saa at sige, det skuer ind i den Underviisning, det faar. Men dette er ikke Alt; hvad der i Læretimerne kan give og bibringe Barnet Ideer om Orden, Inddeling, geometriske Forholde, Takt, — det har heldbringende Følger. Saadanne Resultater sikrer ABC-Sætteren. Der er Alt regelret og fordeelt i en bestemt harmonisk Orden; Barnet nødes uden at vide det, til at være nøiagtigt, akkurat, omhyggeligt og geometrisk."

Vi nære det levende Ønske, at Erfaringen maa bekræfte disse Fordele. Men, om end Tolosas Methode blot simplificerer og letter Læseunderviisningen, vil den dog være den første Belærelse til umaadelig Nytte. De nu brugelige Methoder have paa ingen Maade simplificeret denne Kunst, tvertimod Læsning er ved dem bleven et kompliceret Studium, trættende og langvarigt, og man kan med Duclos sige, at den, som kan læse, kan den vanskeligste af alle Kunster.

(Efter Illustration).

Tolosas Underviisningsmethode.

Om Domkirken i Throndhjem.

(Ved P. A. Munch.)
(Fortsættelse fra Nr. 25).

„Men en mindre Arbeidsstok, som veed, at den ved godt Forhold og erhvervet Duelighed kan sikre sig sin Fremtid, forener sin Interesse med det Værk, som den arbeider paa at fuldende; Værkets Ære bliver den egen; hver Enkelt bliver besjælet af Iver efter at yde det høieste og bedste, han formaar, han tilegner sig ved den gjennem Aarenes Løb vedvarende Virken til det samme Maal mere eller mindre af den Aand, som gaar igjennem det Hele, og alt Maskinmæssigt ved Arbeidet bliver derved af sig selv fjernet; Arbeidsstokken forbliver gjennem Generationer dog paa en vis Maade den samme; Sønnen afløser ofte Faderen i hans Virksomhed, og vaskelig kan et fremmed Element skaffe sig Indgang; den samme Aand vil forblive raadende. Paa denne Maade bliver Haandværkeren selvstændig frembringende og Kunst og Haandværk naae begge deres skjønneste Høide, idet de smelte sammen til Et.

Paa denne Maade ere de nødvendige Resultater fremkomne, der rundt omkring i Europa vise sig i de store og mangfoldige Bygværker fra Middelalderen. Men de velgjørende Virkninger af den i Middelalderen brugte Fremgangsmaade ved Bygningen af store Monumenter, Domkirker og andre offentlige Bygværker vise sig ikke alene i selve disse Bygværker. Landsbykirken, det ensomme Skovkapel, det beskedne Raadhuus i en liden Provindsstad, saa simple og fordringsløse de end vare i deres Konception, viste dog næsten altid den samme Fuldendthed og aandrige Udførelse, som Hovedstædernes Kathedraler og vældige Raadhuse. Denne Samvirken af Kunst og Haandværk viste sig i de mindste Detailler og simpleste Bestanddele. Dørenes Laase og Hængsler viste ofte det samme Mesterskab, den samme Harmoni med det Hele, den samme Forening af Kunst og Haandværk, som det mere i Oinene faldende Billedhuggerarbeide. Intet blev gjort i den Hensigt at frembringe Effekt, og de Dele, der ikke ligefrem kunde tages i Oiesyn, vare, om ogsaa simple, saa dog udførte med den samme Fuldendthed og Kjærlighed, som alt det øvrige. Den samme Aand, den samme Skjønhedsfølelse gik igjennem det Hele og gav sig tilkjende selv i de ubetydeligste Detailler. Men derved blev egentlig slet Intet ubetydeligt; Alt udgik ligesom af en indre Nødvendighed, og enhver Vedkommende bestræbte sig for at løse sin Opgave paa den hensigtsmæssigste og skjønneste Maade. Ingen Vilkaarlighed, om den ogsaa var dækket af en nok saa glimrende Kaabe, blev det tilladt at forstyrre det Heles Harmoni. Derved forenede Alt sig til et harmonisk Hele, der bar Skjønhedens sande Stempel.

Ved disse Midler og paa denne Maade var det, at Middelalderens Bygningskunst opnaaede de Resultater, som vi nu betragte med Forbauselse, og intet er derfor naturligere, end at man ved Restaurationen af et fra Middelalderens Bygningskunst overleveret Storværk bestræber sig for at gaa frem paa samme Maade, og det saa meget mere, som man ved denne Fremgangsmaade gjennem smaa Midler og ringe Anstrængelser næsten umærkelig naar til de største Resultater.

Ved en partiel Restauration af Throndjems Domkirke bør man derfor ogsaa gaa frem efter de samme Grundsætninger, efter hvilke Middelalderens Bygværker, og Nutidens bedre Restaurationer af dem ere blevne udførte. Da Arbeidet her deler sig i to Dele, nemlig Reparationer af Choret og det østlige Hovedskibs ydre Vægge, og Opbyggelsen fra nyt af det østlige Hovedskibs indre Vægge og Hvelvinger, saa er herved Anledning given til med Lethed at erhverve en dygtig Arbeidsstok, naar man begynder med Chorets Reparation, og saaledes i de første Aar beskjæftiger sig med Arbeidernes Uddannelse, medens man paa samme Tid kan træffe de nødvendige Foranstaltninger til at sikre sig større Partier af de nødvendige Bygningsmaterialier, navnlig Klebersteen.

Den dirigerende Arkitekt maatte begynde med at ansætte som Værksmester en praktisk dannet Værksfører og Steenhugger, som ved andre lignende Foretagender allerede har beviist sin Dygtighed. Denne Mand, som til Medhjælper fra Begyndelsen af maatte faae en dygtig Steenhugger, overtager, foruden de Arbeider, der skulle udføres, ogsaa Forpligtelse til at oplære unge Folk i Bygnings- og Stenhuggerfaget indtil man faar til Disposition en Arbeidsstok af 12 til 16 dygtige Steenarbeidere. Disse Folk bør ikke alene praktisk uddannes. Alle ledige Timer og Aftenerne bør under Værksmesterens Ledning anvendes til Tegning og Modelleren, for at man af de saaledes oplærte Folk kan erhverve selvstændige Arbeidere. De bedste Arbeidere blive indtil et vist Antal bibeholdte ved Bygværket og Lærlingernes Arbeide kommer ligeledes Bygværket tilgode. Man behøver ikke at frygte for at Arbeidernes Antal snart skulde blive for stort; thi det vil snart vise sig, at dette Bygværk kommer til at blive en Planteskole til Uddannelse af Bygningsfolk, der formedelst den Akkuratesse, hvortil de ere blevne vante, ville blive søgte fra alle Kanter i Landet, hvor Bygningsarbeider foretages, og da den faste Arbeidsstok altid kompletteres ved Antagelse af Lærlinge, saa vil Foretagendet virke gavnligt over det hele Land ved at afgive dygtige, af en god Aand besjelede, kunstnerisk uddannede Bygningshaandværkere, der ikke alene ville søges her i Landet, men overalt i Verden vil kunne finde lønnende Arbeide. De ved dette Bygværk oplærte Lærlinge og Arbeidere ville ikke alene komme Norge men ogsaa Nabolandene, især Sverige og Danmark tilgode. Mange med Kundskaber udrustede Arbeidere ville søge ud i Verden, uden dertil at behøve Stipendier, da de vil kunne støtte sig til deres egne Kræfter, og igjen vende tilbage til deres Fædreland som dygtige og brugbare Mænd, eller andensteds gjøre det Ære. En saadan Vexelvirkning ved gjensidig Berørelse mellem de forskjellige Lande vil komme Norges Kunst og Teknik i alle Dele tilgode, og Udførelsen af dette Bygningsforetagende vil udentvivl paa denne Maade bære saa betydende og uberegnelige Frugter, at allerede denne Fordeel alene maa afgive en vægtig Steen i Vægtskaalen til Fordeel for Restaurationen.

Hvad Omkostningerne ved et saadant Bygværk angaar, da er det klart, at disse ikke, og i Særdeleshed ikke endnu, kunne forud beregnes. Først naar man har uddannet en Deel Arbeidere, Arbeidet i nogen Tid gaaet fremad, og man har sikret sig Priserne paa Bygmaterialierne, kan et Overslag med nogen Sikkerhed gjøres over Omkostningerne ved Chorets og det østlige Sideskibs ydre Vægges Restauration og Opbyggelsen fra nyt af dets indre Vægge. Da imidlertid Staten ikke kan ventes at ville indlade sig paa et Foretagende, hvis Følger ikke kunne beregnes og til hvis Iværksættelse Midlerne ikke kjendes, saa skal jeg tillade mig at fremsætte en Kalkul saadan som den for Tiden kan giøres, og til hvilken jeg er kommen paa følgende Maade:

Jeg har lagt til Grund et Overslag over, hvormeget en Værksmester med 11 Arbeidere aarlig kan udrette, og i hvor mange Aar Steenhuggerarbeidet af en saadan Arbeidsstok kan blive gjort færdigt. Derefter retter sig ogsaa den Sum, der aarlig udfordres til Bygningsmaterialiers Indkjøb og Lønning af Medhjælpere og simple Arbeidsfolk. Ved denne Kalkul maa bemærkes, at Tiden er rundelig beregnet, og intet Afdrag gjort for den Hjælp, som tilflyder Værket gratis fra de der arbeidende Lærlinge. Den aarlige Løn for en Steenhugger har jeg anslaaet til 300 Spd. Arbeidshjælpen retter sig naturligviis efter Arbeidspriserne i Throndhjem; Priserne for Steen ere ansatte saa høie, at Materialierne vistnok i Virkeligheden ville blive billigere at erholde.

Dette Overslag, beregnet til 211,440 Spd., eller 7000 Spd, aarligt, fordeelt paa 28 Aar, er af mig udarbeidet med al mulig Ombyggelighed; men som allerede oven bemærket, er det ikke muligt med Nøiagtighed at bestemme Omkostningerne, førend Arbeidet i Virkeligheden i nogen Tid har været sat i Gang, Materialiernes Priis er bestemt og nogle Arbeidere oplærte. Dog er jeg overbeviist om, at Priserne ere anslaaede saa høie og Tiden saa lang, at vistnok en Reduktion vil finde Sted, da megen Arbeidskraft absolut maa være at erholde billigere end af mig beregnet, hvilket ogsaa allerede forhen er bemærket. Ved Bygværket burde forøvrigt oprettes en Kasse, hvori visse Procenter af Arbeidslønnen indeholdtes til Understøttelse for gamle, syge eller ved Bygværket beskadigede Arbeidere.

Ved hvad jeg saaledes har anført vil man være sat paa det rette Standpunkt, hvorfra Udstrækningen og Betydningen af den Foranstaltning, hvorom her handles, rettelig kan prøves og bedømmes. Det vil sees, at man ved at befølge den af mig foreslaaede Fremgangsmaade og saaledes gjøre det første Skridt til Domkirkens Restauration, ikke fatter nogen endelig Beslutning, hvorfra man ikke mere kan træde tilbage, om Anvendelse af store Summer, hvorfor Staten til andre Oiemed havde mere nødvendigt Brug. Efterat Begyndelsen er gjort, kan man, eftersom Tidernes Leilighed maatte fordre det, gaa langsommere eller hurtigere frem end af mig foreslaaet; man kan formindske eller forøge Arbeidsstokken efter Behag, og selv om man senere hen vilde opgive Planens Fuldførelse, vilde dog det, som var gjort, ikke være tabt, da ethvert til Kirkens Restauration sigtende Arbeide er en blivende Forbedring, hvorved man overleverer dette Norges eneste historiske Monument til den følgende Slægt i en mindre nedværdiget Tilstand, end man havde modtaget det fra den forrige.

Heller ikke behøver man at frygte for, at der ved Arbeidernes Indskrænkning, om en saadan senere maatte besluttes, efterat de vare satte i Gang efter en større Maalestok, eller ved deres fuldstændige Nedlæggelse eller Ophør skulde bevirkes, at et Antal derved ansatte Arbeidere med deres Familier skulde blive brødløse. De ved dette Bygværk ansatte Arbeidere ville, naar en saadan Plan, som af mig foreslaaet, befølges, erhverve en saadan Dygtighed og praktisk Brugbarhed i deres Fag, at de lettelig ville kunne finde andet Engagement, især da Antallet af dem, der paa een Gang maatte blive satte ud af Virksomhed, under ingen Omstændighed kunde tænkes at ville blive særdeles stort.

Jeg formener, at det efter hvad jeg har anført, maa ansees tilfulde godtgjort, at en fuldstændig Restauration af Domkirkens Chor og østlige Fløi i et Tidsrum af 20 a 30 Aar baade i og for sig er udførbar, og at den kan iværksættes, uden at Staten derfor behøver at paatage sig Udgifter af saadan Betydenhed, at de i nogen Grad skulle betynge dens Budget. Hvad der nu staar tilbage at undersøge, er derfor alene det Spørgsmaal, om Restaurationen af Domkirkens Chor og østlige Fløi, hvorom her handles, idet det i ethvert Tilfælde maatte blive senere Slægters Sag at tage Bestemmelse med Hensyn til dens øvrige Dele, er et Foretagende af saadan Vigtighed og Betydenhed, at Staten skulde interessere sig derfor og søge det opnaaet ved Pengebidrag, som, om de end ikke ere forholdsviis store, dog altid i Forbindelse med de mange andre mindre Poster, hvoraf Udgiftsbudgettet bestaar, tynge dette. Men at dette Spørgsmaal maa besvares bekræftende, derom kan vistnok ikke være nogen Tvivl.

Medens alle andre Europas Nationer have flere eller færre

arkitektoniske Mindesmærker fra de forskjellige Perioder, de have gjennemlevet, i hvilke deres Skjæbne og Historie ligesom afspeiler sig, har Norge kun dette ene Monument, hvis sjunkne Ruiner fra en ældre minderig Fortid see ind i den nærværende Tid. Alle andre Nationer frede om disse Fortidsminder som hellige, ærværdige Skatte, der opretholder Nationernes Bevidsthed om sig selv, ved at holde dem deres Fortid for Øie og derved opretholde Erkjendelsen af, at Fortidens Storværker ere en Arv, der overantvordes fra Slægt til Slægt og minde Folkene om at vise sig deres Fortid værdig. Det er Agtelsen for sig selv, Anerkjendelsen af sit eget Værd, som en Nation viser ved at frede om og vedligeholde sine historiske Minder. Men ingen Nation har nogensinde havt en saa betydningsfuld Opfordring til at bevare et Fortidsminde, som Norge har til at redde Throndhjems Domkirke fra Undergang. Den er Norges eneste Mindesmærke fra en stor Fortid. I de fire Aarhundreder, hvori Nationen ikke havde nogen selvstændig Tilværelse, og hvori den havde forplantet sig selv og sine store Minder, forsvandt efterhaanden og sank i Gruus alle de fra Fædrene overleverede Mindesmærker om en bedre Tid, ligesom selve Minderne forsvandt af Folkets Erindring. Kun af Throndhjems Domkirke bleve Ruiner endnu tilbage, fordi de vare for store og mægtige, til at Nationens Forglemmelse af sig selv og sin Fortid formaaede at tilintetgjøre og udslette dem, saaledes som det skedte med alle de andre minderige Fortidsmærker, hvis Sted, hvor de have staaet, vi nu ikke engang kunne finde. Men Throndhjems Domkirke var ogsaa det mest betydningsfulde af de Mindesmærker, som en stor Fortid havde efterladt om sig. Den paabegyndtes i det første Aarhundrede, efterat Christendommen og med den Civilisationen havde fæstet varig Bolig i Landet. Den fortsattes igjennem det Tidsrum, hvor Norge gik fremad i politisk og aandelig Udvikling, og den fuldendtes som et mærkværdigt og storartet Bevis paa Landets Velstand og Magt dengang, da Norge stod paa Høidepunktet af sin Velmagt. I Throndhjems Domkirke havde Nationens Historie ligesom koncentreret sig. Den var Udtrykket af Folkets Liv og Bevidsthed, hvoraf den havde samlet de varmeste, de skjønneste Straaler som i et Brændpunkt. Den sank med Landets Magt og henfaldt i Ruiner, da Nationens indre Liv laa i den lange Dvale. Men ligesom Levningerne af Nationens Bevidsthed om svundne bedre Tider ikke ganske kunde udryddes af dens Sind, saaledes bleve Domkirkens Ruiner staaende som blivende Mindesmærke om, hvad Landet engang havde været. Throndhjems Domkirke har saaledes været et sandt Billede af Nationen selv, har deelt og afspeilet dens Glands og Velmagt, dens Forfald og Vanmagt. Derfor bør ogsaa nu, da Nationen har gjenfundet sig selv og en egen Ære, Domkirken gjenvinde sin. Medens Nationen gjenvinder sin tabte Velstand og Selvstændighed og bygger Huse for sine nye Institutioner, skulde den da ikke ogsaa gjenreise det Gudshuus, hvor dens kjæreste, skjønneste og stolteste Minder boe? Skulde den ikke ved at gjenreise dette eneste Mindesmærke om en stor og herlig Fortid, forbinde denne Fortid med vor Tid, idet den sluttede sig til den, og ved at frede om dens efterladte Minde, tage dens Forjettelser i Arv? Skulde det ikke være uværdigt at lade dette stolte Fortidsminde, hvori Nationens Skjæbne fra de fjerneste Tider har afspeilet sig, der har deelt dens gode og onde Tider, dens Magt og dens Forfald, nu i Nationens gjenvundne Velmagt blive liggende i Ruiner og derved bære Vidnesbyrd om, at der ingen Trivsel er i dens Stræben efter at gjenopbygge, hvad svundne Aarhundreder har nedbrudt?

Selve Konstitutionen tillader ikke, at dette skeer. Grundloven har knyttet den nye Forfatning, som den gav Nationen, til Mindet om Norges svundne Storhed, ved at foreskrive, at Kongen skal krones i Throndhjems Domkirke. Den har derved paa det Bestemteste udtalt sin Villie, at med Gjenoprettelsen af Rigets Selvstændighed og Ære skulde ogsaa Domkirkens Gjenoprettelse være forenet. Det var en af Grundlovens første Tanker, at, naar den politiske Selvstændighed og borgerlige Frihed fæstede Bolig i Landet, saa kunde Nationen ikke længer lade Throndhjems Domkirke ligge i Ruiner. Den tænkte sig det som en nødvendig Følge af de i dens Forskrifter indeholdte Forpligtelser, at saafremt disse bleve til Sandhed og man som Følge deraf ikke kom til at mangle de dertil fornødne Midler, saa maatte det ædle Fortidsminde, der altid havde været et Sindbillede paa Nationens indre Liv, der havde været stort og herligt, da Nationen var i sin Velmagt, der var sjunket i Gruus, da Landets Kraft var brudt, ogsaa atter reise sit Hoved.

Derfor har Grundloven foreskrevet, at den gamle Kirke atter skal hæve sig fra den Nedværdigelse, der var overgaaet den saavelsom Nationen selv, idet den har gjort det til en konstitutionel Nødvendighed, at Norges Konge skal krones netop i denne Kirke. Det er derved gjort til Pligt for Staten at sørge for, at denne Kirke holdes i en saadan Tilstand, at Kroningens vigtige og betydningsfulde Akt kan foregaa med den Værdighed, som skyldes baade Nationen og Kongen. Men dette kan aldrig skee, saalænge Kirken ikke er befriet fra alle de Surrogater, alle de smagløse Tilsætninger, hvoraf den nu er opfyldt, og i deres Sted har faaet tilbage de ædle Former, man har berøvet den.

Throndhjems Domkirke vilde rimeligvtis tidligere have tildraget sig Nationens Opmærksomhed i langt høiere Grad, end Tilfældet har været, dersom den havde været beliggende i den By, hvor Landets Kræfter for nærværende Tid koncentrere sig, og den ikke havde været i den Grad vanziret og ramponeret, at kun Arkitekten tilfulde kan see og forstaa, hvilket Pragtværk denne Kirke har været. Men efterat nu Kirken i det ved mig besørgede Værk er beskreven baade i Tegning og Skrift baade som den er, og som den har været og igjen kan blive, er det ikke tvivlsomt, at Nationen vil omfatte dette sande Nationalanliggende med Varme og Kjærlighed, og at den vil indsee og erkjende, at den ikke for sin egen Æres Skyld kan lade denne Fortidens Stolthed hensmuldre i Gruus, istedetfor at være Nutidens, som den har været Fortidens, skjønneste Prydelse.

Naar Staten gjør det første Skridt til dette Nationalforetagende, vil ogsaa derved Nationens Opmærksomhed vækkes paa dets Betydning og Vigtighed, og det er sandsynligt, at, naar først et Fond er dannet under Statens Auspicier til Kirkens Gjenoprettelse, vil dette nyde betydelige og varige Tilskud ved privat Subskription fra det hele Land, ikke at tale om, at Throndhjems Byes Kommune vistnok ogsaa vilde bidrage efter Evne til Foretagendets Understøttelse." (Forts.)

Norge.

Christiania. Ifølge kgl. Res. af 23de Marts skulle Sorenskriver-Jurisdiktionerne i Nedenæs og Robygdelagets Amt omreguleres saaledes, at Amtet kommer til at indbefatte følgende fire Sorenskriverier: a. Sætersdalens Sorenskriveri, bestaaende af Valle, Øse, Hordnæs og Veigusdals Thinglauge; b. Sands Sorenskriveri, bestaaende af Sands samt Landvigs og Fjære Thinglauge; c. Nedenæs Sorenskriveri, bestaaende af østre Molands, Øiestads og Omlid Thinglauge; og d. Holts Sorenskriveri, bestaaende af Strengereids, Søndeleds og Gjerestads samt Vegarsheiens Thinglauge. — Samme Dato er der udkommet en Resolution om den throndhjemske Borgerbevæbnings-Uniformer og en anden Res. om at alle Frederikshalds Politivæsen vedkommende Forretninger skulle adskilles fra Magistrats- og Byfogedembedet og overtages af en ansættendes Politimester, og en tredie Res. om Færders Lentillefyr.

— Skjærthorsdag gav Hr. Sperati med Bistand af en Mængde Damer og Herrer en Passions-Koncert i Frimurerlogens Festivitetssal, der var meget godt besøgt.

I Akers Repræsentantskab er den tidligere fattede Beslutning om Akerskirkens Ombygning billiget med 19 mod 13 Stemmer.

Til Drammen skal være ankommet en god Deel Fjeldboere, der agte at udvandre til Amerika.

Lillehammer. Akticeierne i Dampskibet Dronningen have i en Generalforsamling eenstemmig besluttet at sælge Englænderne Skibet for den tilbudne Sum 18,700 Spd. eller 98½ Spd. for hver Aktie. — Ligeledes har Interessentskabet i Jernbarden besluttet at sælge sit Skib for den tilbudne Sum 14,800 Spd. eller henved 90 Spd. pr. Aktie.

Frederikshald. Mægler Bertelsen, der var Repræsentant paa sidste Storthing og ellers ogsaa havde været hædret med adskillige Tillidshværv, er nylig afgaaet ved Døden.

I Christianssund har Møllarguten nylig givet en Koncert, og skal derfra reise til Throndhjem og Levanger for ogsaa at give Koncerter.

Fra Lofoten lyde Efterretningerne om Fiskeriet særdeles gunstigt.

Paa Tromsø holdes for Tiden Præstemøde.

Oversigt over norske Blades Indhold.

Mgbl. Nr. 97 indeholder en „Gjenpart af et Andragende til Vardals Præstegjælds Fattigkommission" angaaende Anlægget af en Arbeidsanstalt ved Hundselven, især for Vævning, Farvning og Kardefabrikation. Andragendets Forfatter henstiller til Formandskabet at indgaae til Regjeringen „med Ansøgning om Oprettelse af en Tvangs-Arbeidsanstalt i Vardal, væsentlig paa samme Statuter, som den bestaaende Arbeidsanstalt i Hovedstaden, samt at der i saadant Øiemed bevilges et saa stort Laan af Oplysningsvæsenets Fond, som eragtes nødvendigt, imod Kommunens Garanti."

I Chr.-Pst. for 5te og 6te d. M. leverer Marc. Thrane et „Indlæg i Tvisten om Arbeiderforeningernes Blad", hvoraf man seer, at Striden mellem ham og Centralbestyrelsen ikke endda er saa ganske opgjort. Efterat have imødegaaet de Tilsvar, Centralbestyrelsen og Abildgaard ere fremkomne med, viser han hvor lidet det nuværende Arbeiderblad egner sig til at være Foreningernes Organ. Han anseer det rettere som et Organ for endeel af Oppositionspartiet (Kapitalpartiet) til hvis Grydeskrabere den abildgaardske Centralbestyrelse vil gjøre Arbeiderne. Men af dette Forbund med Oppositionen troer Thrane Intet vil komme ud til Arbeidernes Fordeel. Han anfører i saa Henseende, at hvad der paa sidste Thing blev gjort for dem, kom fra Regjeringen, medens Oppositionspartiet igrunden bare gjorde Nar af dem. Derfor gjentager han ogsaa, hvad han stadig har sagt: „Frihed for Alle eller Tvang for Alle", og tilføier: „stadigt har Arbeiderne likt denne Sætning, og i Landdistrikterne holder man den endnu den Dag idag. Jeg elsker mest den amerikanske Republik, men jeg elsker ogsaa Ludvig Napoleons revolutionære Despoti; kort, jeg elsker den Forfatning, hvorved der kan blive gjort noget Kraftigt til Folkets Vel. Mindst af Alt elsker jeg de kjævlende Nationalforsamlinger, hvor Forfængeligheden, Egennytten, Stands- og Bygde-Interesser have saa frit Spillerum, men som ere magtesløse til gode Gjerninger."

I Hypothekbanken er, ifølge Chr. Pst., til 31 Marts indkommen 2215 Ansøgninger, hvorved ansøges Laan til 1,070,244 Spd.; deraf er 650 Ansøgninger bevilgede med tilsammen 294,735 Spd. Paa samtlige indkomne Ansøgninger antages omtrent 800,000 Spd. at kunne bevilges.

Flere af Christianias anseete Mænd indbyde til at sende til Slesvigs danske Indbyggere som Foræring populære Skrifter i vort saavelsom i Modersmaalet, for derved at bidrage til den nordiske Nationalitets Opretholdelse og Udvikling blandt dem.

„Fædrelandets Ven" indeholder en Beskrivelse af Ekersunds Potteri, hvoraf man seer, at Potteriet i 1850 tilvirkede for 8151 Spd. og solgte for 7266 Spd. samt at dets faste Arbeidsstyrke ved forrige Aars Begyndelse var 27 Personer, for hvem Daglønnen i Gjennemsnit var 1 Mk. 20 ß.

Ifølge de "Berg. Bl." har Konsul M. Krohn i Bergen ladet udgaae en Indbydelse til et Aktieselskab vedrørende Sildefisket, hvilket han antager "burde gjøre en Begyndelse med et dobbelt Notebrug," bestaaende af 8 Nøter af forskjellig Størrelse, hvilke med Jægter o. s. v. ville fordre et Udlæg af 7000 Spd. Hver Aktie er foreslaaet til 100 Spd.

Sverige. Den 31te f. M. holdt Videnskabsakademiet sit Aarsmøde, ved hvilket hele den kongelige Familie var tilstede. Den til denne Høitid slagne Erindringsmedaille var helliget Emanuel Svedenborg, hvis Brystbillede saaes paa den ene Side af Medaillen og med hvis Levnetsbeskrivelse Præses aabnede Høitideligheden.

— Til Biskop i Kalmar er Statsraad P. Genberg, og til Ekklesiastikminister i hans Sted Domprovsten i Lund, Prof. Reuterdahl udnævnt.

— En Landmaaler, Dahlgren, har ved et af Kart ledsaget „Forsøg til en antikvarisk-topographisk Beskrivelse over Färentuna Herred" vundet Vitterheds-Akademiens største Priismedaille.

— I Halland gribe Børnekopperne alvorlig om sig.

Danmark. Nu ere de længe forventede Patenter angaaende en revideret Amnesti for Slesvigerne og Holstenerne udkomne. Af hine ere 15, af disse ere 6 udelukkede fra Amnestien og skulle, naar de lade sig finde i Kongens Riger og Lande, belægges med Arrest. Hertugen og Prindsen af Augustenborg med deres Familier høre naturligviis til de Udelukkede. — Blandt dem, der tillands eller Vands have tjent imod den kgl. Regjering, ere kun de Officierer, som have gaaet over i Oprørernes Tjeneste siden 24de Marts 1848, udelukkede fra Amnestien.

— Blandt de Danske, der arresteredes i Café du Danemarc i Paris den 22de f. M., men paa den danske Gesandts Forestilling snart løslodes, vare Medicinerne Sartorph, Israel, Witthusen og Aarestrup, Literaten P. L. Møller, Adjunkt Faber fra Odense og Malerne Dahl og Frølich. Flere Norske og Svenske vare ogsaa blevne arresterede, uden at man endnu nærmere veed, hvem de vare.

— Ifølge Journ. des Debats skal en Konferents imellem Befuldmægtigede fra de fem Stormagter og fra Sverige finde Sted i London, for at det danske Successionsspørgsmaal derved definitivt kan blive ordnet.

— Under 29 f. M. er der udkommet et „Patent angaaende Ordnelsen af de Personers Stilling, som for Tiden fungere i geistlige eller civile Embeder i Hertugdømmet Holsten".

— Det skandinaviske Selskabs Bestyrere indbyde til at tegne Bidrag for de Nødlidende i Sveriges nordligste Provindser.

— Samfundet til den danske Literaturs Fremme afholdt den 29de Marts sin aarlige Generalforsamling. Formanden oplyste, at Samfundet i det forløbne Aar har udgivet 3die og 4de Bind af Ewalds Skrifter ved Liebenberg, afsluttet Udgaverne af Staffeldts Værker, Vedels Saxo og Stubs Digte, (hvis Biographi ved Barfod skulde tilstilles Medlemmerne om 14 Dage), og understøttet Udgivelsen af 2den Deel af Christiern Pedersens danske Skrifter ved Fenger og Brandt. Udgivelsen af Folkeviserne ved S. Grundtvig var ogsaa sikret, deels ved en kgl. Bevilling af 2500 Rd. deels ved 400 Subskriptioner blandt Samfundets Medlemmer. Samfundets Virksomhed i det følgende Aar skal gaa ud paa Udgivelsen af Kjæmpeviserne og 5te og 6te B. af Ewalds og 3die B. af Chr. Pedersens Skrifter.

Blandede Efterretninger.

Frankrig. Den 29de Marts aabnedes den lovgivende Forsamling med en Tale af Prinds-Præsidenten, der gjorde et godt Indtryk. Han siger deri, at Frankrigs Forhold til de fremmede Magter er fredeligt og venskabeligt, at disse Magter ville agte dets Uafhængighed og at dets egen Interesse kræver Fredens Opretholdelse. Han havde oftere kunnet tilegne sig større Magt, hvis han ikke havde gjort sig det til Regel, at gjøre Alt for Frankrig og Intet for sig selv; Andet vilde han heller ikke gjøre herefter, hvis ikke Partierne bragte Fædrelandet i Forvirring eller Folkets Villie fordrede det.

— Ved et Dekret er Beleiringstilstanden ophævet i hele Frankrig. — Ved et andet Dekret modificeres Udøvelsen af Dekretet om de orleanske Godser. — Et tredie Dekret bestemmer Protestanternes og de Reformertes Forhold til Staten. — Et fjerde Dekret forbyder enhver Klub eller Forening af over 20 Personer, der har til Formaal at sysselsætte sig med politiske, literære eller religiøse Gjenstande, medmindre Regjeringen tillader Sligt. — Endelig gjengiver et femte Dekret Code civil dens gamle Navn Code Napoleon.

— Ifølge et Dekret af Præsidenten skal en Bygning efter Glaspalladsets Mønster opføres paa de elysæiske Marker for at tjene til almindelige Udstillinger, offentlige Festligheder o. s. v.

— Cavaignac, Carnot og Hénon have, som man formodede, nægtet at aflægge Eden. I en Skrivelse til Præsidenten i denne Anledning hedder det (ifølge Indep. Belge), at de takke Vælgerne, fordi de have tænkt paa dem i deres Forladthed og opstillet deres Navne som en Protest imod Tilintetgjørelsen af de offentlige Friheder og mod streng Vilkaarlighed; men de antage ikke, at Vælgerne have villet sende dem i en lovgivende Forsamling, hvis Magt ikke forslog til at gjøre Retskrænkelserne gode igjen.

England. I Underhusets Møde den 29de f. M. androg Walpole paa Tilladelse til at fremlægge en ny Milits-Bill. Han fremhævede, at et permanent Landværn paa 80,000 skal reises; 50,000 Mand i første, 30,000 Mand i andet Aar; Tjenestetiden ansættes til 5 Aar, den sædvanlige Øvelsestid til 21 Dage aarlig. Omkostningerne (Hvervingspenge, Vaaben og Uniformer) skulle i det første Aar beløbe sig til 400,000 P. St. og i hvert følgende Aar til 250,000 P. St.

— Humes aarlige Motion om en Parlamentsreform var fore i Underhuset den 25de f. M., men blev forkastet med stor Majoritet. — Den 24de blev en Bill om Valgbestikkelserne anden Gang læst.

— Ifølge de sidste Efterretninger fra Bombay seer det ud til, at en alvorlig Kamp snart vil udbryde mellem Englænderne og Birmanerne.

— Glaspalladset i London vil nu blive nedtaget; da Eierne have modtaget Bud paa Bygningen fra Paris, hvor den skulde benyttes til en ny Udstilling, bliver den maaskee atter opstillet der.

Tydskland. Bremens Senat har, ifølge en Forbundsbeslutning af 6te Marts i "Forbundets Navn" opløst Borgerskabet, og ophævet Pressefriheden og Foreningsretten.

Fristaterne. Kongressen har antaget et Forslag af Senatoren Seward, om at anvende 5000 Spd. til Bestridelse af Omkostningerne ved Kossuths og hans Følges Modtagelse.

En Major Benjowsky har i Mecanics-Institution i London nylig holdt et Foredrag over en af ham gjort typographisk Opfindelse, der sætter selv den, der i Forveien Intet kjender til Bogtrykkerkunsten, istand til strax at spille Sætter. Paa Foden og paa Siden af hans Typer findes Bogstaver, hvorved Sætningen meget simplificeres. Hans Sættekasser have flere tusinde Rum med omtrent 100,000 Typer, som tilsammen ikke fordre mere Plads end de sædvanlige. Han forestillede en ung Dame, som i en Time satte 5000 Bogstaver.

Ledige Embeder og Bestillinger.

Lesje Sognekald (i Gudbrandsdalen) med omtrent 920 Spd. i Indtægter.

Sætersdalens Sorenskriverembede med antagne Indtægter 1816 Spd. Brutto eller 1366 Spd. Netto.

Sands Sorenskriverembede; antagne Indtægter 1855 Spd. Brutto eller 1405 Spd. Netto.

Holts Sorenskriverembede; antagne Indtægter 1134 Spd. Brutto eller 834 Spd. Netto.

Grimstads Byfoged- og Postmester-Embede; antagne Indtægter 943 Spd. Brutto eller 743 Spd. Netto.

Frederikshalds Byfogedembede. (Bruttoindtægterne kunne anslaaes til omtr. 2000 Spd).

Frederikshalds Politimesterembede. (Bruttoindtægter omtr. 650 Sp.)

Altens Distriktslægeembede (i Finmarken) med aarlig Gage 400 Spd.

En Lærerpost i Handelsvidenskaberne ved Tromsø Middel- og Realskole med aarlig Løn 300 Spd.

I Evindvigs Prstg. ere flere Omgangsskolelærerbestillinger, hver med 20 Spd. i Løn, ledige.

☞ Subskription paa **Illustreret Nyhedsblad** modtages fremdeles i alle Landets Boglader, Postkontorer og Postaabnerier og koster 72 ß kvartaliter (13 Nummer), forsendt med Posten 84 ß. Hver Løverdags Aften udkommer et Nummer paa 12 Spalter, og en Aargang bestaar i Regelen af **52 Nr.**, indeholdende henimod **300 Afbildninger**. Det staar Enhver frit for at abonnere fra hvilketsomhelst Kvartals Begyndelse, uden Forpligtelse til at modtage det allerede udkomne af Bindet eller Aargangen. Med Subskriptionen er forbunden en Udlodning af 250 Spd. fordeelt i 7 Gevinster, hvoraf en er paa 80 Spd., en 50 Spd., en 40 Spd., en 30 Spd., en 25 Spd. en 15 Spd. og endelig en paa 10 Spd. Disse Gevinster ville i Aarets Løb ved Lodtrækning blive fordelte blandt Abonnenterne **uden Hensyn til disses Antal**; dog fordres som nødvendig Betingelse, at Betalingen bliver ordentlig erlagt for hvert Kvartal og at man holder Bladet fra Bindets Begyndelse til dets Slutning. Skulde Abonnenternes Antal stige til 2000, fordobles Præmiernes Værdi saaledes, at der bliver en paa 100 Spd., en paa 70 Spd., en paa 60 Spd., en paa 50 Spd., en paa 45 Spd., en paa 40 Spd., en paa 35 Spd., en paa 30 Spd., en paa 25 Spd., en paa 20 Spd., en paa 15 Spd. og en paa 10 Spd. eller i Alt 12 Præmier til et samlet Beløb af 500 Spd.

A. Dzwonkowski (Storgaden Nr. 27).

Christiania. Trykt i A. W. Brøggers Bogtrykkeri.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 29. | Udkommer hver Løverdag Aften. | Christiania den 17de April 1852. | Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. | I. Bind.

Indhold.

Benjamin D'Israeli.

Benjamin D'Israelis Ophøielse til Skatkammerkansler i det aristokratiske England er en af den nyeste Tids mærkelige og uventede Begivenheder. Uvilkaarlig maatte man derved udbryde: „Det havde jeg ikke tænkt!" Men Manden selv havde tænkt det — og utrættelig arbeidet til dette Ærgjerrighedens ophøiede Maal, hvis Opnaaen nu overrasker saa meget. Naar man sammenligner Literaten D'Israeli, hiin fordums D'Israeli, med Ministeren D'Israeli, med „Dagens" D'Israeli, faar man det besynderligste Resultat ud. Engang en literær Eventyrer, nu en regnende Statsmand, — engang Leder af det drømte „unge England", nu af det gamle virkelige England, — engang udleet som en begyndende Taler, der talte reent ud af Posen, — nu beundret som en routineret Taler, der taler saa ubestemt, at enhver Partimand i ham kan øine en Allieret, — engang overseet og forbadt som en literær og politisk Lykkejæger af de velfornemme engelske Adelsmænd, nu forbadt og tilbedet af de Samme, der ønske at gjøre Lykke med ham. Saadanne Forandringer røbe en Mand, „som kan spille sine Kort godt!" Vi ville her kaste et Blik paa hans Livsforholde.

Benjamin D'Israeli er født 1805. Han er af jødisk Slægt. Hans Fader var den flittige og lærde Literærhistoriker Isaak D'Israeli, der især er bekjendt af sit Værk „Curiosities of Literature" og af „Qvarrals of Authors". Allerede i sit 21de Aar udgav Benjamin Romanen „Vivian Grey" (London 5 Bind 1826—1827) efterat han Aaret i Forveien havde været Medarbeider for en Tory-Avis, „Representative", der ingen Lykke gjorde. Som Romanforfatter gjorde D'Israeli strax Lykke, forsaavidt man vil kalde det Lykke for en Forfatter, at hans Værker blive læste med Begjærlighed. En Mængde bekjendte Personligheder vare paa en „mere malitiøs end vittig Maade af ham karrikerede." Nysgjerrigheden blev spendt. Leiebibliothekerne forsynede sine Abonnenter med en trykt Nøgle til de fingerte Navne — omtrent som den, der skreven i sin Tid ledsagede Peder Paars. Man fandt det pikant, at en saa ung Forfatter med en besynderlig gammel-klog Mine foredrog Viisdommens og Erfaringens Lære, — man fandt en god Slump Skandale forenet med en endnu bedre Slump Klager over Verdens Forfængelighed, — Virkeligheden spadserede op i et Hoffmann-Callot'sk Phantasispil, saa forvirret og saa bestikkende, at man næsten maatte ansee Romanen baade som et planløst og et velberegnet Heelt. Over Forfatterens Hentydninger kunde man stride; men alle vilde vide for vist, at Autor i Helten havde skildret sig selv, og da han selv fortalte, at alle Romanens Damer uden Undtagelse vare forelskede i Helten, maatte man, som en Kritiker siger, slutte sig med Bestemthed til to Ting: han maatte være ubeskrivelig interessant eller ubeskrivelig indbildsk eller ogsaa begge Dele.

Efter Udgivelsen af denne Roman foretog D'Israeli en Reise gjennem Italien, Tyrkiet, Ægypten, Syrien og andre østlige Lande, og vendte først tilbage i 1831. Paa denne Tid foregik der betydelige Forandringer i hans Fædrelands politiske Forholde. Efter sin Hjemkomst fandt han sig foranlediget til at optræde som Kandidat ved Valgene og fremlagde et Program, der udmærkede sig ved den Hadskhed, hvormed Whiggerne angrebes, og snarere ved en radikal end en toryistisk Tendents. Men han faldt igjennem.

I 1832 udgav han Romanen „Contarini Fleming", næste Aar „The wondrous Tale of Alroy", en østerlandsk Historie fra det tolvte Aarhundrede, i 1834 „Vindication of the British Constitution" og i 1836 atter en Roman, „Henriette Temple", 3 Bind.

I 1837 opnaaede han endelig det Ærgjerrighedens Maal, han nærmest havde tragtet efter; han blev Parlamentsmedlem. Han debutterede med en Tale, der skulde være et Indbegreb af hele hans politiske System, men som var saa ganske forskjellig fra hvad man var vant til i Underhuset, at den vakte almindelig Latter. Da udslyngede den udleede Taler i sin Forbitrelse hine prophetiske Ord, der allerede ere gangne i Opfyldelse: „Den Dag vil komme, da I ville være glade ved at høre mig."

Nu vilde hverken Whiggerne eller Toryerne vide af ham; og han kunde nær blevet staaende uden noget Parti. Men det var et heldigt Træf, at der blandt nogle romantiske Adelsmænd paa den Tid begyndte at ytre sig Bevægelse med Hensyn til Religion, Politik, Literatur og Kunst. Disse unge fornemme Mænd samlede D'Israeli under sin Fane. Det var det saakaldte „unge England", som forenede Sympathierne for de ridderlige Traditioner med Hang til demokratiske og socialistiske Drømmerier. Det var et Selskab af talentfulde Sværmere, af hvilke de fleste nu ere blevne forstandige Parlamentmedlemmer og kloge Regjeringsmænd. Det var et Selskab, hvis Ideer vare noget ubestemte og usikre, men som ikkedestomindre fik nogen Betydning, just fordi en stor Deel Toryer paa den Tid begyndte at blive misfornøiede med sin Premierministers Indrømmelser til de Liberale. Hiint ridderlige Selskabs Anskuelser udtalte D'Israeli paa en Maade i sin i 1845 udgivne Roman „Coningsby", og fik derved nogen Betydning i den fashionable Verden. Men disse Anskuelser vare ogsaa heel ubestemte. Man skal følge Følelsen og ikke slutte sig til noget Parti, fordi alle Partier mangle sande Principer. „Holder Eder," siger Romanens Helt til sine Venner, „fjernt fra Partierne, som paa Grund af Tingenes Medfør have ophørt at have faste Principer og følgelig ikke ere andet end Faktioner. Venter og seer til, om I ikke ved Taalmodighed, Ære og Energi, ved christen Tro og ved at raadspørge det offentlige Vel istedetfor egne Interesser, kunne opdage et stort Princip, som kan lede os, som vi kunne følge med Troskab og som, hvis det indeholder Sandheden, vil gjøre sig gjældende og blive befulgt af Alle." Om det konservative Parti siger han, at det blot har gjort sig til Opgave at bevare de ydre Former. „Det behandler vore Institutioner, som vi behandle Fasanerne; vi bevare dem kun for at dræbe dem. Men er der i dets Midte en Statsmand, der kan give os en Dogme eller en stor Sandhed, for hvilken vi kunne kjæmpe? Det er en huul Ting denne Konservatisme, den ligner Mulen, som ingen Afkom kan faae." Whigpartiet betragtes som etslags prætoriansk Ligue, der holder Kronen under Formynderskab og forvandler Monarkiet til en venetiansk Republik. „Det er en venetiansk Konstitution, der har behersket England lige siden 1832." Til Bogens Mærkeligheder hører Forfatterens Forsvar for sin Slægts (Jødernes) aandelige Overlegenhed. Christendommen defineres som en efter Mængdens Smag afpasset Jødedom, og en af Romanens Personer gjør paa sine Reiser den vigtige Opdagelse, at alle fremragende Sangere, Sangerinder, Komponister, Skuespillere, Digtere, Musici, Lærde og Statsmænd igrunden tilhøre Guds Folk. „Coningsby" grundlagde D'Israelis Berømmelse. Bogen var interessant; alle optrædende Personer vare fulde af Liv, Fyrighed og Begeistring.

Benjamin D'Israeli.

Politisk Betydning fik han først ved Peels Overgang til Frihandelspartiet, hvorved ogsaa hans Time kom til at tage Hævn over den gamle Statsmand, fordi denne havde afslaaet hans tilbudte Tjeneste. Under de forbitrede Toryers Bifaldsklap lod D'Israeli de bitreste Sarkasmer regne ned over Peel; han var ligesaa aandfuld som uforfærdet, ja man kunde sige uforskammet. Om end Toryerne i Hjertet foragtede ham, maatte de dog hylde ham med Munden; thi de trængte til en talentfuld Leder, en drabelig Kjæmper ved Siden af den i Politiken ny og uerfarne Lord George Bentinck. Lordens pludselige Død forandrede snart Forholdet derhen at D'Israeli i Stilhed ganske blev betragtet som Oppositionens Leder. Saaledes stillede han ved Parlamentssessionens Aabning 1849 det sædvanlige Amendement til Throntalen. Det følgende Aar vakte han ved Indkomstskattens Behandling Motion om at man ved Afgifternes Fordeling skulde tage mere Hensyn til Landbruget. Denne Motion erholdt nu næsten dobbelt saa mange (252) Stemmer for sig, som den havde faaet Aaret før, og Ministeriet beholdt blot en Majoritet af 21 Stemmers Overvægt. Dette vakte almindelig Opsigt, og Lord John Russell behandlede fra den Dag af Motionæren som Oppositionens Fører. Den samme Motion erholdt i Februar næste Aar endnu flere (267) Stemmer for sig. Dog havde D'Israeli først erklæret, at det idetmindste for Tiden ikke var hans Agt at foreslaae Indførelsen af Beskyttelsestold. Dette var egentlig Aarsagen til den da stedfindende Krise.

Det er bekjendt, hvor klogelig D'Israeli benyttede sig af Uenigheden i Whigleiren for at styrte det russellske Ministerium, da man midst ventede det. Det er ogsaa bekjendt, hvor forbeholdent han nu udtaler sine politiske Anskuelser. Han vil see Tiderne og Omstændighederne an. I sit Program til sine Vælgere i Grevskabet Buckingham udtalte han sig blot i Almeensætninger, og da han fremstillede sig

for dem, satte han sine Ord saaledes paa Skruer og fornøiede dem saaledes med Vittigheder, at de modtoge hans Tale, der igrunden var rettet imod Frihandelen, med stort Bifald, idet de tillige udbragte et tredobbelt Hurra for Frihandelen. Dette var ikke første Gang, at D'Israelis Tale blev beklappet af dem, hvis Anskuelser den gik løs paa, fordi de bleve henrevne af hans Vittighed og Indfald. Dog — af Ministeren fordrer man meer end Indfald; man fordrer Handling — og først og fremst at han skal udtale sine Anskuelser. „Hr. D'Israeli", siger „Daily News" i en aandrig Artikel, „maa udtale sig. Trods al sin Evne til at bedømme et Spørgsmaals Vanskeligheder, vil han maaskee lade som han troer paa dets Skygge. Istedetfor statsøkonomiske Sandheder vil han maaskee byde os politiske Blændværker, og hvor vi forlange et raskt Statsmandskab, vil han maaskee byde os Udsættelse og officielle Gjøglerier. Alt dette kan han maaskee gjøre i en sand Atmosphære af Veltalenhed, der glimrer af vittige Indfald og bidende Svar. Men det gaar ikke. Det vilde være en Fornærmelse at opføre det forrige Aarhundredes gamle politiske Theaterkunster i det klare Lys af Englands sunde Menneskeforstand i 1852. Det vilde være en aabenbar egenkjærlig Galskab at foreslaae en Forpagtningsafgiften forhøiende Brødskat ligeover for den fri Industri, som trods alle Udgiftsnedsættelser i dette Øieblik kan opvise et nationalt Skatkammer med et Overskud af 3 Mill. Pd. Strl. Det vilde være en Uforskammethed at tilbyde en Nation, der for længe siden har lært at gaae ene, legislative Ledebaand. Den ny Skatkammerkansler er altfor klog til ikke at vide alt dette. Lader os haabe, at han er altfor fornuftig til at gjøre et Skridt, som han anseer for dumt."

Disse Alvorsord udtalte hiin bekjendte Avis den Dag D'Israeli indfandt sig i det gamle Pallads St. James for at „kysse Dronningen paa Haanden." H.

Om Vandets Farve.

(Tildeels efter Professor Bunsen).

De hede Kilder, der findes i flere Egne af Island, udmærke sig ved en overordentlig Skjønhed. I Dybet af de klare, stille, blaae Vande i disse Klippebækkener, hvorfra der hæver sig en let Damp, skimter man svagt mellem eventyrlige Former af hvide Drypsteensmure de mørke Omrids af det der engang dannede Geysirs Munding. Ingensteds seer man Vandets grønligblaa Farve i større Reenhed end i disse Kilder. — Nogle Bemærkninger om de Aarsager, hvorfra den hidrører ere neppe overflødige.

Chemisk reent Vand er ikke, saaledes som man almindelig antager, farveløst, men har en reen blaalig Farve, der kun bliver synlig for Øiet, naar Lyset trænger igjennem et Vandlag af betydelig Dybde. At dette virkelig forholder sig saaledes, kan man let overtyde sig om, naar man tager et Glasrør eller en Glascylinder af to Tommers Vidde og tre Alens Længde, der indvendig er sværtet med Kjønrøg og Vox til en halv Tomme fra Enden, som tillukkes med en Kork. Slipper man nu nogle Stykker hvidt Porcellain ned i dette Rør, fylder det med chemisk reent Vand, stiller det lodret paa en hvid Plade, og seer gjennem den tre Alen dybe Vandsøile paa Porcellainstykkerne, der nedenfra alene kunne belyses ved hvidt Lys, vil man iagttage, at Gjenstanden under disse Omstændigheder faaer en reen blaa Farve, hvis Styrke vil aftage i samme Forhold som Vandstøtten forkortes, saa at Farveskygningen tilsidst bliver for svag til at kunne iagttages. Denne blaa Farvning kan ogsaa iagttages, naar en hvid Gjenstand gjennem Vandsøilen belyses ved Sollyset, og betragtes paa Bunden af Røret gjennem en liden Aabning paa Siden i det sorte Overtræk. Den blaa Farve, som man saa ofte iagttager i Vandet, kan derfor ingenlunde betragtes som fremmed. Men Spørgsmaalet er, hvorfor man ikke overalt iagttager denne Farve, og hvorfor den synes at mangle i flere Søer og Have. Hvorfor opvise saaledes Søerne i Schweitz, de varme Kilders Vande paa Island, Sydhavsøernes Vande og de bergenske Fjorde alle Overgange af Grønt, medens Middelhavets og Adriaterhavets Flader ere saa dybblaa, som de være farvede med Indigo?

Disse Spørgsmaal ere ikke vanskelige at løse, fordi Vandets Klarhed og Dybde ere de vigtigste, om ikke de eneste Fordringer for at Vandet skal erholde sin naturlige Farve. Hvor disse ikke ere tilstede, vil den blaa Farve ligeledes mangle. Den mindste Mængde af farvede Dele, som optages i Vandet af Bundsand eller Dynd, den mindste Deel Jord, der indeholdes i Væksten, Lys, Brydning fra en mørk eller stærkt farvet Bund, ere tilstrækkelige til at skjule eller forandre Vandets oprindelige Farve. Det er noksom bekjendt, at den guulrøde Farve af de Vande, der overskylle den lavere Gruppe af Trias-Formationerne, skriver sig fra Jernokker, som indeholdes i Dyndet af den brogede Sandsteen. Af en lignende Grund bliver Vandet i de store Jokulelve paa Island uigjennemsigtigt og mælkehvidt formedelst de fiintmalede Smaadele af vulkanske Klipper, der, knuste til hvidt Pulver ved de overhvælvede Masser af nedsigende Jisbræer, i Form af hvidt Mudder og Sand føres ned til Havet, hvor det afsættes i Form af vidtløftige Deltaer. Lignende Jagttagelser kan man gjøre ved de norske Jokulelve i Bergens Stift, ved Bæverelven i Lomb, ved Otta; ja Mjøsen og Bormen beholde endnu, uagtet den lange Strækning Vandet har gjennemstrømmet, siden det forlod Jotunfjeldenes Bræer, Skygningen af den grønlige Farve, der udmærker Jokulelven.

Paa lignende Maade tilintetgjøres Vandets naturlige Farve i Smaavandene i Nordtydsklands Marsklande ved den mørke Farve, der hidrører fra opløste i Tørven indeholdte Jorddele. Disse Vande vise sig ofte bruunagtige eller sorte ligesom Vandet i de fleste Krater i Auvergne, hvor den mørke vulkanske Klippegrund tilintetgjør Tilbagekastningen af det indfaldende Lys. Man vil derfor let indsee, at Vandet alene der, hvor saadanne forstyrrende Hindringer ikke findes, kan vise sig i al sin Skjønhed. Blandt de Steder, hvor det viser sig i sin fulde Glands, maa nævnes den blaa Grotte paa Capri i Bugten ved Neapel. Der er Søen saa overordentlig klar og gjennemsigtig, at man ved stille Veir paa et Dyb af 20—30 Favne og derover kan see de mindste Gjenstande paa Bunden. Grottens Aabning over Havfladen er kun faa Fod; ikke høiere, end at en liden Jolle kan passere igjennem den, og ved den mindste Bevægelse af Havet maa Passagererne sætte eller lægge sig ned paa dens Bund. Men denne Aabning strækker sig dybt ned under Havet, og paa den nordlige Side, en Omstændighed, som jeg ingensteds har seet anført, stiger Klippevæggen ikke ned til Bunden, men hænger paa en lang Strækning kun faa Fod ned under Overfladen. Det Lys, som trænger ind i Hulen, maa gjennemtrænge Havet til et betydeligt Dyb, førend det af den lyse Bund kastes tilbage ind i Grotten. Lyset faaer formedelst de betydelige Vandlag, det gjennemtrænger, en saa dyb blaa Farve, at Hulens Vægge lyse i klar blaa Glands, og de mest forskjelligtfarvede Gjenstande, som man bringer under Vandet, vise sig lysblaae.

Et ligesaa mærkeligt Beviis for denne Kjendsgjerning har man i Jisbræer saavel paa Island som i Schweitz og Norge, hvilket viser, at Vandet selv i fast Tilstand ikke taber sin oprindelige Farve. Paa en Afstand af mange Miil skjelner Øiet med Lethed paa Jøkulens flade Høider de Grændser, som adskille dens grønne og blaa Jis fra de hvide Snemasser, der stige op til Toppen af disse Bjerge. Ved en nærmere Undersøgelse forbauses man over Klarheden og Gjennemsigtigheden af denne Jis, der ofte i store Masser synes at være aldeles fri for Luftblærer og fremmede Bestanddele, fordi dens Revner og Huulheder formedelst Tykkelsen af de Lag, Lyset maa gjennemtrænge, ere farvede med alle Skygninger af Blaat, fra det lyseste til det mørkeste.

Den skyfri og dunstfulde Atmosphæres blaa Farve hidrører rimeligviis fra lignende Forhold, hvis man af Vandets Farve er berettiget til at slutte, at Vanddampe have en lignende. Overveier man alt dette, bliver der neppe nogen Tvivl tilbage om, at Vandets blaa Farve ikke er noget Tilfældigt, men en charakteristisk Eiendommelighed for dette Element. Denne Vandets naturlige Farve giver os saaledes ogsaa en let og simpel Forklaring af den lysgrønne Farvning, der viser sig mere tydeligt i de krystalklare Kilder paa Island, end i Schweitzersøerne; thi den gule Farve, der hidrører fra Spor af Jernoxyd, som indeholdes i den Muur af Kiselsinter, der omgiver Vandet, frembringer, naar den blandes med den oprindelige blaa Farve, den samme grønagtige Farvning, som i Schweitzersøerne tilskrives den gule Bund. Af hvad her er anført, vil man let indsee, at det Blaa, som vedbliver at tiltage i Styrke med Vandlagets tiltagende Dybde, maa tilintetgjøre Virkningen af denne gule Straalebrydning, og saaledes enten svække eller aldeles ophæve den grønne Skygning. Den grønne Grotte paa Kapri giver et aldeles slaaende Beviis for Rigtigheden af dette. Den grønne Farve frembringes her ved Brydning og Tilbagekastning af det udenfra indfaldende Lys gjennem et udybt Vandlag fra den guulagtige Sandsteen, der danner Grottens Bund og Vægge. Men i den blaa Grotte, hvor Lyset falder ind under forresten lignende Forholde, forsvinder den grønne Farve aldeles paa Grund af Vandets overordentlige Dybde, og en reen blaa Farve træder istedet. A.

Hvor bliver der af vilde Dyrs Beenrade efter Døden?

Det er vistnok faa Jægere eller Skovsmænd, der ikke have opkastet dette Spørgsmaal, og søgt at besvare det paa sin Viis: Den der har vandret meget i Skovene, veed hvor overordentlig sjelden det er, at finde Beenraden af døde Dyr, og dog kan det ingenlunde høre til Sjeldenhederne, at Skovenes Dyr døe af Sot eller i Kamp med sine Lige. At dette sidste oftere er Tilfælde med Renen veed man med Vished; men deroppe i Høifjeldsegnene er det let at forklare sig Beenradenes Forsvinden; thi Jærven eller Fjeldfrasen har ogsaa sit Tilhold i Fjeldene, og dens Tandbygning tillader den at knuse og fortære hvert Been, og hvert fældet Reenshorn eller de Takker den kan opveire. I de lavere Skovtrakter her i Landet forekommer ikke dette Dyr, og da den ovennævnte Jagttagelse ikke er indskrænket til vort Lands Skove men gjældende næsten overalt, maa det naturligviis have en anden Grund. Det eneste Dyr, man i den skandinaviske Halvøes Skove deels har fundet dødt, deels har fundet Beenraden af, er vort og Europas største Landdyr, Elgen. Dette skriver sig rimeligviis fra de mangehaande Sygdomstilfælde dette Dyr er udsat for og dets betydelige Størelse, formedelst hvilken, det selv i Ulænde og paa afsides Steder lettere opdages. Man har almindelig antaget, at de vilde Dyr, naar de mærkede Døden nærmede sig, tyede hen til Huler og Afkroge. Nogle Beenrade af Bjørne, som man har fundet paa Bunden af Kjern og Skovvand, har givet Anledning til Fortællingen om at Bjørnen ved Dødens Nærmelse gik til Vands og beed sig fast i Bunden, ja det er endog bleven fortalt, at trende Bjørne have været saa selskabelige i Døden, at de have bidt sig fast i den samme Granlæg, (Se Svenske Jægerforbundets Tidsskrift) hvor deres Skaller endnu sad, da Granen efter umindelig Tids Forløb blev trukket op af Vandet. Slige Fortællinger som den sidste behøve nu for Tiden blot at nævnes for at man kan fatte det Urimelige i dem. At det første imidlertid er en sand og rigtig Forestilling bekræftes ved følgende Kjendsgjerning, der efter Grev de Montlosier's Mindeskrifter findes anført i „Edinburgh new philosophical Journal". Denne Kjendsgjerning, heder det, er aldeles ny, og den almindelige Jagttagelse, som oplyses herved, er bleven lagt mindre Vægt paa, er bleven mindre eftersporet, end mangen anden af underordnet Interesse. Grev de Montlosier siger, at det længe havde beskjæftiget hans Tanker, hvorledes de vilde Dyr — Harer, Kaniner og alt Slags Vildt, der døde en naturlig Død, gik denne i Møde, og hvor det blev af Levningerne af dem; han havde oftere udsat høie Belønninger for Vildtfangere og Andre, der kunde skaffe ham noget Dyr i denne Tilstand, men havde aldrig været istand til at erholde noget. Hertil føier han, at der, efterat han gjennem et længere Tidsrum havde gjort sig bekjendt med og undersøgt næsten samtlige Huler og Afkroge i den Bjergegn, han boede i Naboskabet af, var der endnu tilbage en, som hverken var bleven undersøgt af ham eller Nogen, da den var bleven upaaagtet af Alle, formedelst den overordentlig lille Aabning, der kun med største Vanskelighed tilstedede Adgang, selv naar man gav sig til at krybe paa Hænder og Knæer. En Dag kom han imidlertid ind, og blev meget overrasket ved at befinde sig i en vid, hvælvet Hule, saa høi, at han ikke kunde naae Hvælvingen med sine Hænder. Han begav sig ind i den, men da der var kulmørkt, fandt han, at han stod Fare for at tabe Aabningen, han var kommen ind igjennem, af Syne, og gik strax ud igjen, for at skaffe Lys og Folk. Da de vendte tilbage og igjen kom ind i Hulen, fandt de, at den indeholdt et overordentlig stort Antal af Kanin- og Hare-Beenrade. De laae omkring paa Hulens Bund, samtlige omtrent i samme Stilling, der viste, at de ikke kunde være bragte derhen af noget Rovdyr. Benene vare desuden alle hele og selv Bruskene vare vedligeholdte, og paa nogle fandtes endog uforraadnede Levninger af Kjød og Haar. A.

Det store Mongoli.

De mongoliske Folkeslag, der fra ældgamle Tider have beboet Middelasien fra det sorte og det kaspiske Hav indtil den østlige Søkyst mellem Chinas og det russiske Riges sibiriske Grændser, bestaae af Hyrdestammer, der føre et omstreifende Liv, og jo nærmere de boe den kaukasiske Bjergkjede, desto mere ere de blandede med tyrkisk-tartariske Bestanddele. Nærmest det kaspiske Hav finde vi Kalmuker; imellem disse og de østlige Mongoler have Kirgisernes Horder trængt sig ind og forstyrre hyppigt de roligere Naboers Fred ved dristige Røvertog. — Kalmukerne saavelsom Østmongolerne ere af middels Vært, magre, men dog stærke og kraftfulde; de have krumme Been som en Følge af at de altid sidde med Benene foldede under sig og tilbringe en stor Deel af sit Liv tilhest. Mongolerne have god naturlig Forstand, stærk Hukommelse og en stor Færdighed i at lære hvad det skal være, hvorfor de ogsaa let forstaae og godt tale det Russiske; de have ogsaa et venligt Væsen og ere meget tjenstfærdige, men tillige letsindige, sorgløse, hengivne til alleslags sandselige Nydelser og overmaade listige og forslagne; sandt Mod mangler dem ganske. De mongoliske Folkeslags Hovednæringskilde er Fædriften, — hos Kalmukerne er især Hesteavlen forherskende. Deres Heste ere høie og spædlemmede og ikke smukke af Skabning; de ere vilde og meget flygtige, for svage til at trække, men fortræffelige til Ridning; de have en liden haard Hov, der aldrig bliver beslaaet. — Kalmukernes Hornkvæg er fordetmeste smaat, men ved god Hold; Faarene ere større end de europæiske og have vældige Fidthaler. Skindet benyttes til Peltse, Ulden fornemmelig til Filt, der udgjør en Hovedbestanddeel i deres Telte. Den dobbeltpuklede Kameel betragtes hos Kalmukerne som et Tegn paa Rigdom. Mongolens Hjorder forskaffe ham den største og væsentligste Deel af hans Fornødenheder: Næring, Klæder, Bolig og Huusgeraad, og de have bestemt og ordnet hans hele Levesæt. Formedelst Fædriften nødes Mongolerne fra Tid til anden at forandre deres Bopæle, for at opsøge nye Græsgange; men ved disse sine Vandringer have de den Fordeel, at de kunne tilbringe Vinteren i de sydligere, varmere Egne. I Juni eller endog tidligere udtørres alt Græs paa de sydlige Stepper; da drage Mongolerne til de nordligere Egne for i October og November atter at tye til Vintergræsgangene i hine lavere Egne.

En saadan Vandring fremstiller vor Illustration. Medens den foregaar, tage Koner og Piger bedre Klæder paa end ellers og smykke sig efter bedste Evne. Mindre Børn have Mødrene foran sig paa Hesten, de større hænge i dybe Kurve paa Kamelernes eller Oxernes Sider; men saasnart de kunne, maae de skjøtte sig selv. Mændene ride foran for at jage og slutte sig blot paa daarlige Veie til Toget.

Kalmukernes Næring henhører, som man af deres Liv kan slutte sig til, fornemmelig til Dyreverdenen; dog slagte de sjelden af sine Hjorder, hvilke de ikke ville formindske, men jage og fortære Steppedyr; kun Hunde, Væseler, Ræve og Ulve vrage de. Melken tjener dem som nærende Drik. Skind og Peltsværk udgjorde tidligere de mongoliske Hyrdefolks hele Dragt, men ere nu, især blandt de Fornemmere, fortrængte af Linned-, Bomulds- og Silkestoffer, hvilke de have lært at kjende ved sin Berørelse med de chinesiske, tartariske og, i den nyeste Tid, de russiske Naboer; Peltsværk benyttes saaledes nu blot til Vinterdragt og Ydertøi og til Udsmykning. Begge Kjøn bære Beenklæder og en til Bæltet gaaende Skjorte, der foran er aaben som en Vest, derover etslags Kjortel, som gaar til Knæerne og endelig en Overdragt, der hos Mændene gaar ned til Læggene, hos Kvinderne lige til Hælene. Fødderne bedækkes med Støvler. Mændene afskjære sit Haar paa en Dusk nær, Kvinderne derimod pleie sit paa det Omhyggeligste; begge Kjøn bedække Hovedet med Hue. De mongoliske Hyrdefolks Liv flyder eensformigt og afmaalt hen, da det knytter sig til visse, altid tilbagevendende Beskjæftigelser.

De ere overordentlig artige og høflige mod de Fornemme, men grove og hensynsløse mod de Lavere. Ingen kjender, siger Bergmann, bedre end Kalmuken, hvad enten han er høi eller lav, den fine Levemaades Regler, men heller Ingen er mere prutten i deres Udøvelse. Selv den simpleste Kalmuk vil aldrig af Uvidenhed krænke Anstændighedens Fordringer, da han daglig har de Fornemmes Opførsel, Sæder og Skikke for Øie. En Kalmuk, der træder ind i den Fornemmes Hytte, kaster sig ved Indgangen ned paa sine Fødder, indtil han bliver opfordret til at tage Plads andetsteds. Naar den ringeste Kalmuk skal række en Fyrste Noget, saa vil han aldrig forsømme det Sving med Haanden og de øvrige Ceremonier, som ere brugelige i de Fornemmes Hytter. Udenfor Hytten vil den Lave altid indrømme den Fornemme Plads ved sin høire Side, hvad enten det nu er tilhest eller tilfods, og som Undersaat følge Fyrsten i en vis Afstand. Ingen simpel Kalmuk vil lægge en Kappe paa sine Skuldre, som en fyrstelig Person paa en Reise har givet i hans Værge, og heller ikke binde den bag paa Sadlen, fordi fiin Levemaade kræver, at Sager, som tilhøre Folk af høi Stand, fæstes foran paa Sadlen. Selv Udtryksmaaden er forskjellig, naar en Kalmuk henvender sig til Fornemme. Til den Fornemme siger han ikke: „Jeg er kommen til Eder", men: „I Eders Nærhed er jeg kommen." Kalmukens Hilsen, der ved enkelte Stavelser erholder større eller mindre Eftertryk, er nøie afpasset efter den Rang og den Ærefrygt, som han er skyldig denne eller hiin Person. „Er Eders Nærhed vel rigtig frisk?" kan man nok sige til en blot og bar Fyrste; men: „Er Eders Nærværelse vel rigtig rolig frisk?" vilde være for meget for en almindelig Fyrste, da saadan Hilsen blot tilkommer enten Dalailama'en eller en mægtig Hersker. Spise benævnes paa en Maade, naar de overrækkes en Fornem, paa en anden, naar de overrækkes en Simpel. Selv smaa Bindeord maa rette sig efter Rangen. Hvor vanskelige alle disse Distinktioner i det kalmukiske Ceremoniel maa forekomme en Udlænder, forstaar dog den laveste Kalmuk at anvende dem paa en saadan Maade, at man ingenlunde kan tvivle om hans Kjendskab til den fine Levemaade.

Men ganske anderledes forholder det sig med Kalmukernes Opførsel mod Saadanne, som forekomme dem at være Folk uden Indflydelse og Anseelse, eller ogsaa virkelig Intet have at betyde. Den laveste Kalmuk kommer til deres Hytte og forlader den, uden at vise det ringeste Spor af Høflighed. Han bliver i hele Timer i en Hytte, hvis Eier han ikke kjender det mindste til, strækker sig i Mag, ja lægger sig maaskee til at sove, uden at sige et eneste Ord til Undskyldning for sin Opførsel. I Talen kan man allerede af Spørgsmaalenes og Svarenes Længde og Korthed slutte sig til, om Kalmuken giver sin Agtelse eller sin Ringeagt tilkjende. Dog hvo som ved egen Erfaring vil overbevise sig om Kalmukernes Grovhed, maa idetmindste have levet nogle Uger blandt dem, fordi de første Dage indgyde et fordeelagtigere Begreb om deres nomadiske Høflighed, end de fortjene. Deres Grovhed udvikler sig gradviis. I Begyndelsen overrasker Kalmuken ved en

En Kalmukerfamilies Vandring i det store Mongoli.

forekommende, høflig Opførsel. Men saasnart han har vænnet sig til Synet af den tilsyneladende ubetydelige Fremmede, bliver hans Adfærd altid fortroligere, dristigere og mere nærgaaende. Anseede Udlændere behøve lang Tid, inden de fra denne Side lære Kalmukerne tilgavns at kjende. Kalmuken forstaar at hilde dem saaledes i Hykleriets Snarer, at han hos dem fremkalder den fordeelagtigste Mening om sin fine Levemaade, selv naar han viser dem en taus Foragt. Kalmukerne læse Ærgjerrighedens Følelse i Udlænderens Miner, naar de krydre sine Samtaler med det skjærende Du, og finde Behag i at anvende dette Udtryk desto hyppigere, jo mere stødende det forekommer den Fremmede. Men selv føle de sig fornærmede, naar man gjengjælder hiin Grovhed med Grovhed, og give det ikke blot stiltiende, men endog lydelig tilkjende, idet de bemærke: Det vilde ikke være rigtigt at føre et saadant Sprog mod Fornemme.

Den simple Kalmuks Opførsel mod Udlænderen retter sig efter den Opførsel, Fyrsten iagttager mod ham. Forandrer Fyrsten den, saa følge ogsaa de Andre hans Exempel. Kalmuken siger: „Hvis vor Fyrste ærer Dig, ære vi Dig ogsaa; men foragter Fyrsten Dig, saa foragte vi Dig ligeledes." Det er ikke blot den Fornemme, der behandler den Lavere hensynsløst, men den ældre Broder gjør det samme med de yngre Sødskende. Den yngre Broder maa springe op, naar den ældre træder ind.

De mongoliske Folkeslags selskabelige Underholdning bestaar deels i Fortællinger, deels i alskens Legemsøvelser saasom Jagt, Bueskydning, Brydning, Hesteløb, deels i Forlystelser saasom Drikkelag, Dands og Spil, blandt Andet Kortspil og Skakspil.

Deres offentlige Liv er temmelig udviklet. De have Stammefyrster, der vare ganske uafhængige indtil Dschingiskahns Tider, af hvem de alle bleve undertvungne; men nu staae de deels under russisk, deels under chinesisk Overhøihed. Fyrsterne ere uindskrænkede Herrer, Undersaatterne deres Eiendom. Den ældste Søn arver sædvanlig Regjeringen, de øvrige Sønner erholde til sin Underholdning et lidet Antal Familier, over hvilke de herske uindskrænket; dog staae de i Afhængighedsforhold til Stammehovedet, hvilket de maa yde visse Tjenester.

Retspleien forvaltes af et fyrsteligt Raad eller Sarga, i hvis Spidse en af de fornemste Geistlige staar. De enkelte Medlemmer af samme føre Opsigt over Hordernes forskjellige Afdelinger og danne etslags Adel. Dommene afsiges efter en Lovbog fra det syttende Aarhundrede.

Mongolernes Krigsvæsen er mere beregnet paa Forsvar end paa Angreb; dog er Folket stedse rustet og for Krigstilfælde inddeelt i Flokke.

Deres Religion er buddhistisk, hvorfor ogsaa Chineserne udøve en større Indflydelse paa dem end Russerne, for hvis Dannelsessæt ligesaalidt Steppernes som Bjergenes Sønner nære nogen Tilbøielighed.

Ulvejagt og Ulvefangst.

(Af P. Chr. Asbjørnsen.)

VII. Ulvejagt med Hund.

Ved visse Tilfælde lader det sig ogsaa udføre at jage Ulven med Hunde, skjøndt disse nære en naturlig Frygt for Ulven og fordetmeste ere dens sikkre Rov. Om Sommeren er Ulven mindre glubsk; den er da tyndhaaret og frygtsom, og hvis den mærker, at den forfølges for Alvor, gaaer den for Hunden, idetmindste en Stund, og kan let skydes af den paa Post staaende Jæger. Denne Jagt maa imidlertid mere betragtes som tilfældig, idetmindste med de almindelige Jagthunde, som findes hos os; det kan gaae ret godt paa unge Ulve, især naar man har mange Kobbel Hunde, og disse blive vante til denne Jagt. Overhofjægermester Uggla i Jönköpings Leen har drevet meget paa denne Jagt. Han bruger stærke Jagthunde af det største Slags, mindst 6 Stykker ad Gangen, men ofte det dobbelte, ja fiirdobbelte Antal. Ved Begyndelsen af Sommeren, medens Ulveungerne ere smaa, slippes først 6 Hunde; de øvrige holdes koblede i Reserve. Ulvinden, som ved den første Larm skjuler Ungerne, lader sig villig drive for at lokke Hundene fra Gjemmestedet. Reservehundene anvendes eftersom de behøves, for at opsøge Leiet og ihjelbide Ungerne. Mod Høsten, naar Ungerne følge med Moderen, slipper man 12 a 24 Hunde. Moderen søger vel da at forsvare sine Unger, men disse adspredes til forskjellige Kanter og ihjelbides af Hundene.

Hofjægermester Granath har seet tvende unge næsten fuldvoxne Ulve i Midten af August gaae smaa Toure for almindelige Jagthunde, og skjød den ene; den anden fældedes af hans Jægere. Hofjægermester Strøm „har ogsaa om Vinteren skudt Ulv for Hunde, men paa saa dyb Snee, at Ulven ikke hurtigt kunde undkomme. Hundene maatte ledsages af en Jæger, der ved Horn eller Pibe fik Ulven i Gang, naar Hundene begyndte at tude. Disse anvendtes saaledes kun til at jage Ulven ud af det Krat og den Underskov, hvor Jægeren ikke kunde komme frem paa Ski; og paa denne Maade jagedes Ulven til den kom til de paa Post udsatte Skytter. Om Sommeren skydes ogsaa Ulv for Hunde; paa den Tid er den mere bange for at give sig i Færd med flere af Hundene. Disse drive paa Sporet indtil Ulven vender sig for at angribe dem; da tage de sin Tilflugt til Jægeren, som, saa hurtig som muligt bør ile efter og stille sig i Skjul, naar han kommer i Nærheden af Jagten; paa denne Maade kommer man Ulven paa Skudhold og fælder den."

VIII. Ulvejagt paa Skie.

Den berømte Dyrtegner og Zoolog W. v. Wrigth har skildret denne Jagt saaledes som den udføres i de nordlige Egne af Finland. Formodentlig stemmer den næsten aldeles overeens med den Maade, hvorpaa Lapperne og Finnerne jage Ulven i flere Egne hos os. Ulvejagt paa Skie kan naturligviis kun gaae for sig paa de Steder, hvor der falder saa dyb Snee, at alle mindre Stene, Stubber og Gjærder ere bedækkede og Fordybningerne i Jorden udfyldte. Veiret bør være stadigt og koldt, saa at Sneen er løs og tør. „Finnerne bruge tvende Stave; de bestaae af en 3 Alen lang og 1 Tomme tyk Stør, som 2 Tommer fra den nedre Ende er forsynet med en Skive, der hindrer Staven fra saa let at synke ned i Sneen. I Overenden er den forsynet med et Spyd, af et Kvarteers Længde, som er det eneste Vaaben Jægeren bruger til at fælde det forfulgte Dyr. Lapperne have altid en Stav i hver Haand; men den, der føres i den venstre, er ikke forsynet med Spyd, og bortkastes næsten altid, naar man nærmer sig Dyret, da den saa kun er til Hinder. Naar Ulven har viist sig eller gjort Skade, og Veir og Føre er af den ovennævnte Beskaffenhed, ruste 2, 3 til 4 raske Skiløbere sig til Jagten med Skie, Stave og en liden Madsæk, hvilken ikke bør forglemmes, da Jagtfærdens Slutning er saare ubestemt. I al Magelighed begive de sig afsted og følge Ulvens Spor. Saasnart Ulven mærker, at den er forfuglt, begiver den sig ind i tætte og tykke Krat og i ulændt Mark, men derfra maae Skiløberne jage den ud. Sædvanlig gaaer kun een igjennem paa saadanne slemme Steder, medens de øvrige vælge en kortere og bedre Vei; dette skiftes Jægerne til at gjøre hver sin Gang. Bliver Ulven haardt forfulgt og den begynder at blive træt, søger den til befarne Veie, hvilket dog snart sees af Sporene. Den nødes da snart til at forlade den gode, banede Vei ved Forfølgelse med Hest, som gjerne udlaanes af Enhver, naar en Ulvejæger kommer og forlanger den i denne Hensigt. Saasnart Ulven bliver nødt til atter at tage Skoven fat eller forlade Veien, fortsættes Forfølgelsen paa Skie. Oftest indhentes Ulven af sine Forfølgere, naar den begiver sig ud over en eller anden lang, enten med rum Skov bedækket, eller aldeles aaben Bakke; thi da farer Skiløberen afsted med utrolig Hastighed. Naar Ulven seer, at den ikke kan undkomme, vender den sig om til Forsvar og fældes da med nogle Spydstik. For saameget lettere at indhente Ulven, gaaer Skiløberen alle de Snarveie, han kan; dette bør imidlertid kun gjøres paa fri Mark, hvor man i Afstand enten seer Ulven selv eller dens Spor. Er Sneen meget dyb og løs, og Skiløberne raske, kan Ulven være dræbt inden et Par Dage. Forfølgelsen skeer kun om Dagen; om Natten see altid Jægerne at skaffe sig Kvarteer i en eller anden Gaard, hvor de mageligt kunne sove hele Natten og blive udhvilede, medens derimod den opskræmmede Ulv, uagtet den ikke er forfulgt, springer hele Natten ligefra Skumringen til Dæmringen, uden at faae Hvile eller Føde, og maa i denne Tilstand hver Dag paany anstrænge sig, for at undkomme de udhvilede Jægeres heftigere Forfølgelse. Er Veiret mindre gunstigt, saa at Jægerne blive kjede af videre Forfølgelse, gaae de til den nærmeste Gaard eller Landsby og afstaae sin Ret til derværende Jægere, som sædvanlig med Begjærlighed modtage et saadant Tilbud, i Haab om snart at indhente den ved Forfølgelsen

allerede trættede Ulv. I Finland, idetmindste i de nordlige Landskaber, er næsten enhver Skiløber forsynet med de til Ulvejagt nødvendige Redskaber og Vaaben, Ski og Spyd. Foruden Ulve dræbes paa denne Maade Elsdyr og Gauper. — Jeg har spurgt flere Ulvejægere, hvorfor de ikke medtage en liden kort Bøsse, som kunde komme dem til Nytte ved flere Tilfælde, som f. Ex. naar de ofte paa en liden Slette ere nærved Ulven, der, saasnart den kommer til Skoven, vinder Forsprang, og atter giver dem nok at bestille i længere Tid; men jeg har altid faaet det Svar, at en Bøsse er mere til Hinder end Nytte."

Ifølge et Brev til Jægerforbundet havde Lapperne i Gelivara mod Slutningen af Marts 1833 paa saadan Jagt nedlagt 15 til 20 Ulve i Nærheden af Gelivaras Malmbjerg.

Literatur og Kunst.

„Et Fredens Ord om den tredie Troesartikels Lydelse af W. A. Bexels." Dette lille Skrift afhandler en Gjenstand af høi kirkelig Interesse. Af den tredie Artikel gives der saamange og tildeels saa reent forskjellige Redaktioner, at det paa sine Steder har fremkaldt Uenighed og Splid, der gjør det fornødent at rette paa Sagen itide. Forf. viser baade paa hvilken Maade dette bedst kan skee og hvorledes Sagens Stilling er. Han viser først, at af de fire forskjellige Hoved-Gjengivelser af den tredie Artikel i vort Sprog, gjengiver kun den autoriserede Udgave af Katechismen Grundtexten tro og sprogrigtig, medens de øvrige Redaktioner, og især den ved Forordn. af 7 Mai 1783 paabudne, ikke saa lidet afvige derfra. Dernæst viser han (i Spørgsmaal og Gjensvar) hvad der under nærværende Forholde er at gjøre til Stridens Ophævelse, idet han fra Statskirkens Side tilraader "størst mulig Frihed og mindst mulig Tvang inden dens Grændser, fremdeles at taale hine 4 Gjengivelser og deres Brug i Bøger og i Livet, og ikke at tvinge hverken Præst eller Menighed" og endog at løsne Sognebaandet, saa man kan tye til en udensogns Præst. — Dette lille Skrift røber den samme Overbærenhed og Forsonlighed, som man er vant til at finde i alle denne Forfatters Indlæg i kirkelige Spørgsmaal. — Bogen er udkommen paa Grøndahls Forlag og koster 12 ß.

I Boghandelen er nylig udkommet et Optryk af et i Bergen Aar 1771 udgivet theologisk Stridsskrift angaaende de Fordømtes Forløsning af Helvede, betitlet: „Alle Menneskers endelige Opreisning ved Christum" og affattet i Form af et Brev til en Søster. Da Bogen, naar man tager Hensyn til dens Affattelsestid, ikke er saa ilde skreven og desuden handler om en Sag, der i de sidste Aar atter er kommet stærkt paa Bane, tør nok mangen En ofre sine 12 ß. paa den. Den er 90 Sider tyk og smukt trykt.

Paa Mallings Forlag er netop udkommet: „Den praktiske Mechaniks Elementer eller en let Veiledning i de almindelige mechaniske Principer til Brug for Skoler og ved Selvstudium. Oversættelse af Thomas Tate's "Exercices on Mechanics" med Tillæg og Forandringer ved H. Heyerdahl, Ingenieur-Lieutenant." Denne Bog, som paa en populær Maade fremstiller de mechaniske Principer, der finde deres Anvendelse i det daglige Liv, er af Forf.s Landsmænd bleven modtaget med megen Velvillie, idet allerede flere Oplag i faa Aar ere udkomne, og det er ogsaa at haabe, at den hos os vil finde Indpas og stifte Gavn. Kun maa man beklage, at Oversættelsen er udskjæmt ved den Mængde Trykfeil, der findes i dens 7 første Ark. De ere vistnok anførte først i Bogen, men det er dog altid at drage stor Vexel paa Kjøberens Tid og Taalmodighed, at han skal rette med fire Sider Trykfeil, inden han kan bruge en Bog, og det var vistnok en billigere Fordring, at Forlæggeren havde omtrykt de feilfulde Ark. Selve Oversættelsen er ogsaa mindre god i sproglig Henseende. Udstyret er upaaklageligt, og Prisen, 48 ß for $9\frac{1}{2}$ Ark, maa ansees for moderat, især da mange gode Træsnit findes indtrykkede i Texten.

I den sidste Tid er der hverken i Danmark eller Sverige udkommet noget Værk, der har synderlig Interesse for os. Blandt de sidst hertil ankomne danske Bøger bør dog nævnes „den dansk-norske Sømagts Historie i Aarene 1700—1814", af Garde; den udkommer i 4 Hefter paa 9-10 Ark a 8 ß d. pr. Ark. — I Stockholm er udkommet 1ste Hefte af Humboldts Kosmos, oversat af G. Thomée, og Cottas Breve derover skulle siden følge efter. — Af Atterboms „Siare och Skalder" er 6te Bind, indeholdende en Skildring af Bellman, under Pressen.

I „Das Ausland" (for Febr.) har G. v. Rosen meddeelt en Beretning om Zigeunerne i Norge efter E. Sundts bekjendte Skrift, af hvilket han ogsaa oversætter et heelt Kapitel.

Norge.

Christiania. Amtmand i nordre Bergenhuus, Hans Tostrup, er udnævnt til Amtmand i Christians Amt, — Sorenskriver i Lyngdal, M. B. Kjørboe, til Stiftamtmand i Christianssands Stift og Amtmand i Lister og Mandals A., og Kjøbm. P. S. Lund til russisk Vicekonsul i Arendal. — Kand. jur., Baron F. A. Wedel-Jarlsberg er meddeelt Autorisation som Sagfører i Smaalenene.

— Dampskibet Courier, som om Morgenen den 10de under tyk Taage forlod Gothenborg, stødte paa Grund udenfor Jernvaagen.

— Ved Underretten ere tvende Mandspersoner og et Fruentimmer af de for Optøier under Tiltale satte 22 Kautokeinofinner dømte til Strafarbeide, de øvrige anseede med Fængsel eller Bøder.

— Republiken Venezuelas Regjering har opsagt den i 1840 med de forenede Riger afsluttede Handels og Søfarts-Traktat, der saaledes træder ud af Kraft 15de Fbr. næste Aar.

Ved Akers Sogns nu sluttede Ligningsforretning er (ligesom hidtil i Byen) "etableret som Princip for Ligningen en stigende Procent efter antagen Indtægt." Først udlignes Skat af Bordtomter, Fabrikker, Brug og Forpagtninger, siden udlignes, hvad man mangler i det hele Skattebeløb, paa de skattepligtige Individer. Ligningskommissionen havde at udligne paa Individer, Brug og Bordtomter i Fattigskat 5349 Spd. 100 ß., i Skoleskat 1200 Spd. og i Kirkeskat 280 Spd.

Lier. Ved den paa Landbrugsskolen paa Gaarden Ørne nylig afholdte Dimissionsexamen bleve 4 Elever dimitterede, samtlige med Charakteren Megetgodt.

I Tønsberg har Jomfru Emilie Fjeldstad givet en Koncert "for fuldt Huus."

Skien. Nordsødampskibet, "Statsraad Stang," har nylig foretaget en Prøvetour, paa hvilken den bragte det til Hvideseids- og Bandagsvand-Dampskibet allerede ankomne Maskineri op til Ulefos.

Arendal. Til den nu tilendebragte Styrmandsexamen indstillede sig 138 Aspiranter, hvoraf ikke mindre end 48 rejiceredes.

Fra Egsæt berettes at Fiskeriet er ophørt, og at Udbyttet for iaar endog staar under det Middelmaadige. Nylig forulykkedes der en Baad med 5 Mand i. — Fra Aalesund hedder det ogsaa, at Fiskeriet ansees for endt.

Christianssand. Byens Formænd og Repræsentanter, Embedsmænd og en stor Deel Borgere indfandt sig den 4 hos Stiftamtmand Falsen, der den 1ste næstforhen paa Grund af tiltagende Sygelighed havde fratraadt Embedets Bestyrelse, for at bevidne ham deres Erkjendtlighed og Høiagtelse, ved hvilken Anledning Biskop von der Lippe, Assessor Berner og Rektor Musæus førte Ordet.

Throndhjem. Generaladjutant Wolff afgik ved Døden den 5te dennes. — Skatteydernes Antal er iaar ialt 1215, der, ansatte til en Næring af 562,500 Spd., have at udrede i Fattigskat 2509 Spd. 16 ß og i Næringsskat 6004 Spd. 98 ß, hvilke Beløb nu ere udlignede.

Oversigt over norske Blades Indhold.

Da der i vor Frelsers Menighed er vakt Ønske om at faae indført en anden Psalmebog (nemlig Wexels) istedetfor den brugelige evangelisk-christelige, har Professor Kaurin i denne Anledning, i Chr.-Post. for 11te og 12te April, meddeelt saavel endeel Oplysninger og Bemærkninger om det sidstnævnte Psalmeværk, som ogsaa givet Antydning til den bedste Maade at faae det afløst paa og erstattet af et andet. Han anfører først af Brandt og Helvigs Skrift "den danske Psalmedigtning" hvad der tjener til at oplyse den evangelisk-christelige Psalmebogs Oprindelse og Historie. Bogen kom istand i et for et saadant Værk lidet heldigt Tidsrum (det forrige Aarhundredes Slutning) og paa den Maade, at den samledes, ordnedes og tildeels bearbeidedes af en under Biskop Balles Præsidium nedsat Kommission, bestaaende af O. Malling, Abrahamson, Rahbeck, E. Storm og Riber. Den blev allerede ved sin Udkomst stærkt dadlet, fordi de gamle kjærnefulde Psalmer deri vare forkvaklede og udvandede og de ny-optagne intet andet vare end „jævn, metrisk klippet Prosa." Dernæst viser Professoren selv, hvor tydelig Bogen bærer Præget af den rationalistiske og ukirkelige Aand, der herskede paa dens Affattelsestid. Dette er især tydeligt, „hvad Læren om Retfærdiggjørelsen ved Troen alene" angaar. Gjenfødelsen nævnes endvidere ikke i Bogen, den Hellig-Aands Person omhandles kun temmelig løst og vagt, Naademidlerne stilles ikke i sit rette og fulde Lys o. s. v. Hertil kommer Bogens ukirkelige Præg; den udgaar ikke fra noget bestemt Kirkebegreb, tager intet Hensyn til Kirkeaaret med dets Fester og Textperikoper, almindeliggjør Alt og holder sig meget til den didaktiske Tone. Den fattes saaledes den Dybde og Grundighed, den Salvelses Aand, der alene i Sandhed kan tiltale og tilfredsstille det christelige Sind, varme Hjertet, opløfte Sjælen og ret levende og kraftigt nære og fremme det christelige Liv, og er i det Hele mat, kold og overfladisk. Det er derfor et i christelig Henseende glædeligt Tegn, at Vor Frelsers Menighed ønsker Bogen snarest muligt ombyttet med Psalmer, hvori man finder den christne Tro udtalt reent og klart, med Liv og Fylde. Men hvorledes den vakte Trang kan afhjælpes, bliver Spørgsmaalet. Professoren erkjender fuldkommen de Fortrin, Wexels Psalmebog har; men han tør ikke tilraade at indføre den uden videre Prøvelse, da den største Deel af Menigheden vel endnu ikke kjender den og saaledes ikke kan afgive nogen Dom. Men man kan andrage om en interemistisk Tilladelse til at benytte den ved Siden af den ev. chr., saa at Menigheden kan faae Anledning til at gjøre sig bekjendt med den. For at Menigheden ikke skulde bebyrdes med Udgift og de Kirkebesøgende nødes til at medbringe to Bøger, kunne de, som interessere sig for Sagen, skyde sammen og anskaffe nogle Hundrede Exemplarer af Wexels Psalmebog, hvilke skulde blive beroende i Kirken.

— I sidste Hefte af norsk Magazin for Lægevidenskaben findes en af Dhrr. Chr. Egeberg, W. Boeck, Otto Lund, de Besch og J. J. Hjorth under 28de Jan. sidstleden afgiven Erklæring angaaende Hr. Distriktslæge Kjølstads orthopædiske Behandlingsmaade, som de af det medicinske Selskab i Christiania for flere Aar siden have faaet det Hværv at følge og iagttage. Erklæringen, der saaledes grunder sig paa Udstædernes egne og nøiagtige Iagttagelser, er meget anbefalende for Hr. Kjølstads Methode. For at kontrollere de Forandringer, som Rygsøilen undergaar ved den orthopædiske Forandring, har hiin Kommittee maalt Patienterne og ladet tage Rygradsafstøbninger i Gibs saavel ved Indtrædelsen som ved Udtrædelsen af Institutet, og ved Sammenligning er det saaledes let at klargjøre sig de vundne Resultater. Hvad den orthopædiske Elev vinder ved denne (Kjølstads) Behandling er, hedder det, hans egen Eiendom, erhvervet ved hans egen Villiekraft, ved det Herredømme, han har vundet over sine egne Muskler, hvilke han stadig tvinger til at arbeide i det syge eller deforme Legemes Interesse. Det er Musklerne, som her spille den samme Rolle, som Maskinerne have paa saa mange andre orthopædiske Instituter. Ved det Herredømme, Eleven har lært at øve over sine Muskler, vil han, efterat den egentlige orthopædiske Kuur er ophørt, være sikret mod Recidiv. Ved Kjølstads Methode vænnes Eleverne til en Ihærdighed i Villien, der senere i Livet gjør ham skikket til at møde Vanskeligheder, overvinde Hindringer osv. — — „Med Hensyn til Kurens Indflydelse paa Patienternes Helbredstilstand i Almindelighed, da er denne af en meget fordeelagtig Beskaffenhed; thi de hos Skoliotiske saa almindelige Rygsmerter forsvinde gjerne under Kuren, Appetiten tiltager, Digestionen i det Hele styrkes, Muskulaturen bliver kraftigere og Eleven befinder sig i Almindelighed vel."

— Som man seer af en Bekjendtgjørelse i vore Storblade, agter Kand. theol. Schmidt, der er bekjendt som en erfaren Skolemand, fra Skoleaarets Begyndelse i August at oprette en Forberedelsesskole, der senere vil blive udvidet til en fuldstændig Borgerskole, og „som Forberedelsesanstalt nøie slutte sig til begge de høiere Skoler, Latinskolen samt Latin- og Realskolen, medens den høiere Afdeling fastsætter omtrent samme Maal som Christiania Borgerskole. Skolen deles i fire toaarige Klasser." Som noget Nyt og Hensigtsmæssigt ved Hr. Schmidts Skole ville vi fremhæve, at han med den forener en Læseanstalt eller Eftermiddagsskole, hvor Eleverne, naar det ønskes, uden Betaling kunne erholde Veiledning ved Lektiernes Læsen, og hvor det Forsømte indhentes osv. Herved ville Forældre spares for de betydelige Udgifter, de ofte bebyrdes med for Lektiernes Gjennemgaaelse, og Børnene veiledes til Selvvirksomhed, istedetfor at finde en betalt Understøttelse for sin Dovenskab. Af den hele Underviisningsplan seer det ud til, at Skolen vil blive indrettet paa en meget hensigtsmæssig Maade.

— Mosse Tilsk. fortæller, at en svensk (?) Mandsperson har udfundet den egne Levevei at rangle gaard- og byimellem som selvbestaltet Ærindesvend og Hilsningsbærer mellem Slægtninge, hvorfor han erholder en Drikkeskilling og desuden bliver anbetroet Sager til Frembringelse, som han tager til Indtægt.

— I den Tankske Realskole (i Bergen) sluttedes, ifølge Berg. Bl., den offentlige Examen den 5te ds., ved hvilken Anledning Skolebestyreren holdt en Tale, hvori han meddeelte nogle Vink om hvorledes Forældre bør og kunne bidrage til, at Skolen naaer sit Maal. Derefter henvendte han sig, paa Skolens Vegne, til Stiftamtmand Hagerup med Tak for hvad han som Skolens Foresatte havde virket og sagde ham Skolens Farvel; tilslutnings udtalte Stiftamtmanden paa en for Bestyrelsen hædrende Maade sin Tilfredshed med Skolen.

— Ifølge samme Blad skulle et Par Englændere have indfundet sig i Ølme Annex (Kvindherred) for at undersøge Metalanviisninger paa Gaarden Huses Grund, hvor, som bekjendt, fordum Lilledals Kobberværk laa.

— I Stavangers Amtstidende klages over, at der i Byen blandt de forskjellige Samfundsklasser hersker en flau og forknyt Stemning. Fiskeriet har givet et ringere Udbytte end sædvanligt, Handelsstanden indskrænker som Følge heraf sin Virksomhed, og Arbeidsstanden kommer derved til at savne Fortjeneste. En heel Deel Bygninger ere under Arbeide, men Penge mangle til Fuldførelsen.

Sverige. Professor Brunius i Lund er bleven udnævnt til Medlem af det kongl. Videnskabernes Selskab i Kjøbenhavn.

— Fra tvende Fængsler i Stockholm ere nu Fangerne overflyttede til det ny Cellefængsel, der indeholder 167 Celler.

Danmark. Enkedronning Marie Sophie Frederikke bisattes i Roeskilde Domkirke den 10de April. Prof. Holst havde til den Anledning skrevet en Choral til Musik af Weyse.

Blandede Efterretninger.

Frankrig. Den 2den April voterede Senatet sin første Beslutning. Den angik Præsidentens Civilliste. Finantsministeren havde forlangt 8 Millioner, men Senatet lagde 4 Mill. paa, saaledes at Præsidentens Civilliste beløber sig til samme Sum, som Ludvig Philip's i sin Tid. Desuden overdrages Præsidenten Brugen af ti Slotte osv.

— En Korrespondent i Indep. B. fortæller, at Napoleon før Civillistens Afgjørelse erklærede til nogle Senatorer, der forhørte sig hos ham om hvor stor han ønskede den, at det kunde være bedst at bestemme den saaledes, at ingen Forandring behøvedes, om han skulde blive nødt til at antage Keiserværdigheden, der da ikke burde koste Staten en Skilling.

— Ved Edsaflæggelsen af Kassasions- og Appellationsrettens Medlemmer holdt L. Napoleon en Tale, hvori han kort og godt beviste, at Keiserkronen i Kraft af Folkeafstemningen i 1804 tilkommer ham.

— Emile de Girardin er vendt tilbage til Paris og skriver ledende Artikler i La Presse. — Der er aabnet Subskription til et Monument paa Armand Marrast's Grav.

— Et Cirkulære fra Underviisningsministeren befaler Professorerne ved Kollegierne at afrage deres lange Skjæg.

— Regjeringen har givet Ordre til at standse med Transportationen til Afrika.

England. Direktørerne for det ostindiske Kompagni have besluttet at foranstalte en indisk Udstilling i indeværende Aar.

— I Overhusets Møde den 2den d. androg Grev Derby paa Nedsættelsen af en speciel Kommittee til at undersøge, hvorvidt det ostindiske Kompagnies saakaldte Oktroi bør fornyes eller ikke.

— Fra Kap lyde Efterretningerne nedslaaende. — Fra Sidney berettes, at Australiens Guldleier ere uudtømmelige.

Tydskland. Efter Forbundets Beslutning har Admiral Brommy faaet Befaling til at overgive „Gefion" og „Barbarossa" med Tilbehør til den preussiske Kommandør Schröder.

— Den tydske Flaade er nu ikke blot faktisk men ogsaa retlig bleven opløst ved en Forbundsbeslutning af 2den ds.

— I Hannover er der foregaaet en Ministerforandring, som har fremkaldt et godt Indtryk.

— Prof. Liebig er bleven kaldet til München, hvor han erholder en fast Løn af 6000 Fl. aarlig.

Østerrige. Ministerpræsidenten Fyrst Schwarzenberg er den 5te April død af et Slagtilfælde, just som han skulde tage ud til et Middagsmaaltid. Grev Buol-Schauenstein er interemistisk udnævnt til Ministerpræsident i hans Sted.

Rusland. Atter have Russerne kjæmpet med Schamil og, efter hvad et russisk Blad beretter, slaaet ham paa Flugten.

Vestindien. Byen Gustavia paa den svenske Ø Barthelemy er for største Delen bleven ødelagt af en Ildebrand; over 200 Huse ere lagte i Aske,

Spanien. Paa Abarazins Høislette er det kommet til Kamp mellem de Kongelige og Karlisterne. 300 Mand stærke kjæmpede disse, under Anførsel af Borges, meget tappert mod hine, der vare 1500 Mand; men omsider gik Munitionen op for dem og de maatte slaae sig igjennem deres Fienders Centrum for at komme til Alcala de la Selva. Paa Slagmarken efterlode de 64 Døde og 20 Saarede, der strax bleve skudte af Seierherrerne, som havde tabt over 100 Mand i Kampen.

Kalifornien. Chinesere udvandre fortvæk derhen; i St. Francisco have de endog bygget sig et Tempel. — I Kalifornien udkommer 21 Aviser.

Blandinger.

Mirakuløse Blodpletter paa Fødemidler.

Under Indflydelsen af visse Omstændigheder, hvorom det nu er vanskeligt at danne sig nogen nøiagtig Forestilling, har der oftere paa Brød og andre Fødemidler viist sig Pletter af en levende rød Farve, fuldkommen lig Blodsdraaber. Under Beleiringen af Tyrus blev Alexander foruroliget ved den Omstændighed, at der viste sig Blodpletter paa Soldaternes Brød. I en Tidsalder, der ligger os nærmere, i 1510, saa man lignende Pletter paa den hellige Hostie, og eenogfireti ulykkelige Jøder bleve anklagede for at have foraarsaget og fremkaldt dette ved Hexeri, hvorfor de lede Døden paa Baalet. I 1819 iagttoge Indvaanerne af Padua og denne Byes Omegn lignende røde Pletter. Ved Begyndelsen af August Maaned i hiint Aar blev en Forpagter ved Navn Pittarello fra Signaro sat i Skræk, da han saa, der var stænket Blodsdraaber over hans Grød, som var kogt af Maismeel fra Nabolaget. Hans Forfærdelse tiltog, da han flere Dage i Rad saa de samme røde Pletter paa allehaande Fødemidler, paa ferskt Brød, Riis, Kalvekjød, Fisk, kogte og stegte Høns etc. Skriftefaderen eller Sjælesørgeren blev hentet for ved Bønner og hellige Besværgelser at fordrive den onde Aand, der troedes at frembringe disse foruroligende Aabenbarelser; men Bønner og Besværgelser gjorde ingen Virkning, og den ulykkelige Pittarellos Naboer troede, at det var en Himlens Straf for hans skjulte Synder. Dette rygtedes vidt og bredt; der kom en Mængde af Nysgjerrige til Signaro, og endelig blev der udnævnt en Kommission for at undersøge Beskaffenheden af og Aarsagerne til disse Blodpletter. Den naturkyndige Sette var et af denne Kommissions Medlemmer, og han opdagede ved at undersøge Mirakelpletterne under Mikroskopet, at de vare dannede ved Myriader af uendelig smaa Legemer, der syntes at være mikroskopiske Sop (Fungi), som han gav Navnet Zoogalactina imetropha. Det lykkedes ham at forplante disse fine organiske Frembringelser, og i et Skrift, der udkom i Venedig 1824, har han udførlig meddeelt deres Naturhistorie. I Aaret 1848 viste lignende Pletter sig paa Fødemidler i Berlin, og tiltrak sig Ehrenbergs Opmærksomhed. Denne verdensberømte Iagttager og Skildrer af Dyrlivets mindste og fineste Skabninger studerede med vanlig Nøiagtighed disse røde Pletter, og antog dem, ikke som Sette for at være mikroskopisk Sop, men Smaadyr af utrolig ringe Størrelse, en Monade, som han paa Grund af denne dens Lidenhed har kaldt Monas prodigiosa. Disse Smaavæsener vise sig som rundagtige Legemer fra $1/_{3,000}$ til $1/_{8,000}$ af en Linie i Længde; klare og gjennemsigtige hver for sig vise de sig blodfarvede i Masser. Ehrenberg har beregnet, at der paa en Kubiktomme vil gaae 46,656,000,000,000 til 884,836,000,000,000 af disse Monader.

Ledige Embeder og Bestillinger.

Lærerposten ved Sagdalens faste Skole (Skedsmo) med omtr. 120 Spd. i Løn samt fri Bolig og frit Brænde.

Feierbestillingen i Porsgrund med 200 Spd. i Løn.

To Assistentposter ved Færders Fyr, hver med 160 Spd. i Løn samt fri Bolig.

Fjelds og Askøens Sognekald (Nordhordland) med omtrent 850 Spd. i Indtægter. (To Laan paa tilsammen 1800 Spd. forrentes og afdrages med 6 pCt. aarlig.)

Lebesbys Sognekald (Østfinmarken) med omtr. 350 Spd. i Indtægter, foruden 100 Spd. til Bolig. (Ansøgeren bør have Kundskab i Lappisk.)

Strindens residerende Kappellani i Dalernes Provsti.

Christiania. Trykt i A. W. Brøggers Bogtrykkeri.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 30. | Udkommer hver Løverdag Aften. | **Christiania den 24de April 1852.** | Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. | **I. Bind.**

Indhold.

Den elektriske Telegraph.

(Af O. J. Broch.)

V.

Naaletelegrapherne.

Den elektriske Telegraphi skylder den engelske Physiker Charles Wheatstones ivrige Bestræbelser og sjeldne praktiske Blik en betydelig Deel af sine Fremskridt. Forenet med ham i hans Bestræbelser var W. Fothergill Cooke, en Mand af meget praktiskt Talent og stor Udholdenhed. Den Sidstes Iver skyldes det især, at de Opfindelser, som viste sig brugbare ved smaa Forsøg, bleve prøvede i større Maalestok. Cooke deeltog med egen Haand i Oprettelsen af de første til praktisk Brug bestemte elektriske Telegrapher, og han levede i den Tid i bogstavelig Forstand paa Jernbanerne, idet en Jernbanevogn var hans Ly om Dagen og Hvilested om Natten.

Den første af Wheatstone alene udførte Telegraph var en langs Jernbanen mellem Birmingham og London. Den blev anlagt i Aaret 1837, og dens Signaler beroede paa den elektriske Funke, som opstaaer, naar en galvanisk Kjæde bliver afbrudt. Den var blot bestemt til Benyttelse for Jernbanens egen Tjeneste.

Langt fuldkomnere og bekvemmere til Signalisering var den Telegraph, hvorpaa Wheatstone i Forbindelse med Cooke i Sommeren 1837 udtog Patent. Den bestod af 5 Magnetnaale med tilhørende Multiplikatorer. Saalænge ingen galvanisk Strøm gjennemløb disse sidste, stod Naalene vertikale, idet deres nedre Ende var lidt tungere end den øvre; men de dreiedes til den ene eller til den anden Side, eftersom en galvanisk Strøm gjennemløb Multiplikatoren i den ene eller i den anden Retning. Ethvert Tegn frembragtes ved den samtidige Afvigning af to Naale, idet Gjennemsnittet af deres Retningslinier viste det signaliserede Bogstav. En egen Klaviatur tjente til samtidig at lede den galvaniske Strøm fra den Station, hvorfra der skulde telegrapheres, igjennem to og to Multiplikatorer adgangen, hvorved da hver Gang een af de 20 Bogstaver, til hvis Benyttelse man kunde indskrænke sig, blev angivet.

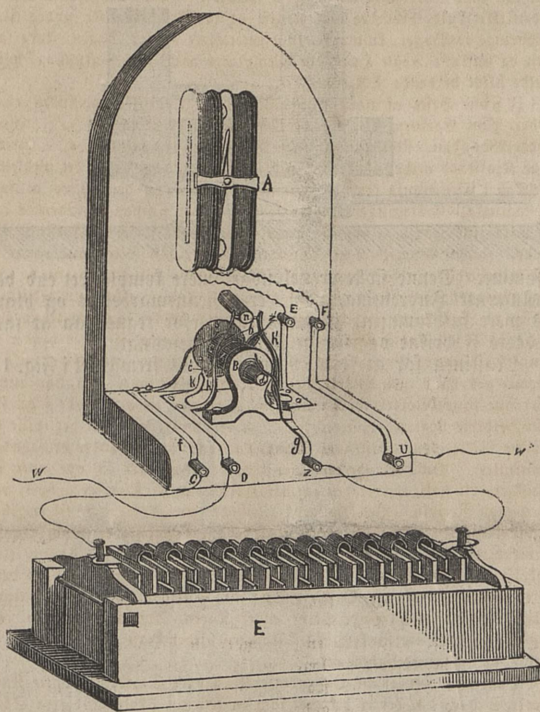
En paa dette Princip grundet Telegraph blev i Aaret 1840 anlagt paa den mellem London og Bristol løbende Great-Western-Jernbane. De 5 Ledetraade, som den udfordrede, endog efter at Jorden blev benyttet til Tilbageledning af de galvaniske Strømme, foraarsagede imidlertid, at Omkostningerne bleve uforholdsmæssig store, og forhindrede derved dens videre Anvendelse.

For at opnaae den nødvendige Indskrænkning af Ledetraadenes Antal opgave Wheatstone og Cooke den direkte Signalisering af Bogstaverne, og besluttede at frembringe disse, saavelsom Ziffre og andre konventionelle Tegn ved Kombination af flere Dreininger af een eller høist to Magnetnaale. Idet de benyttede Jorden som Tilbageledning, hvilken vigtige Anvendelse skyldes den tydske Physiker Steinheil i München, opnaaede de ved een Magnetnaal og een Ledetraad eller ved to Magnetnaale og to Ledetraade og ved særdeles simple Haandbevægelser saavel at frembringe de nødvendige Signaler med stor Hurtighed, som ogsaa til Tegn paa Telegrapheringens Begyndelse at sætte en Allarmklokke eller Vækker i Bevægelse.

Saaledes opstod Wheatstones og Cookes Enkeltnaal- og Dobbeltnaal-Telegraph, der fortiden i England benyttes næsten paa alle Jernbaner og Telegraphlinier.

Da Dobbeltnaal-Telegraphen i sin Indretning ikke er forskjellig fra Enkeltnaal-Telegraphen, af hvilken den blot er en Fordobling, skal jeg først detailleret forklare Indretningen og Brugen af denne sidste.

Den følgende Figur viser det Indre af et Enkeltnaal-Instrument seet bagfra. Den Instrumentet omgivende Kasse er her aftaget.

A er en Multiplikator, inde i hvilken en Magnetnaal kan svinge frit om en horizontal Axe. Paa Instrumentets Forside er en anden Magnetnaal befæstet paa samme Axe. Begge Naale ere parallele og vende de modsatte Ender sammen, hvorved Jordmagnetismens Virkning paa dem ophæves. Da den ene Naal befinder sig indeni og den anden udenfor Multiplikatoren, virker den magnetiske Strøm, saaledes som jeg tilforn har viist, eens paa begge Naale, og frembringer derved en stærkere Dreining end ved en eneste Naal. Den ydre Naal tjener som Viser, idet den bevæger sig foran Instrumentets Signalskive.

Multiplikatoren bestaaer af en omtrent 400 Fod lang temmelig fiin Kobbertraad, overspunden med Silke, og oprullet i to Afdelinger paa en Ramme af Messing, eller bedre af Træ eller Elfenbeen.

Den nedre Deel af Instrumentet indeholder den saakaldte Nøgel, ved Hjælp af hvilken man kan modtage de fra en anden Station meddeelte Signaler, og tillige, for at give andre Stationer Signaler, kan sætte Ledetraadene i vilkaarlig Forbindelse med Batteriets Poler.

Den bestaaer af en Cylinder, hvis midlere Deel b er af et ikkeledende Legeme, Elfenbeen eller Buxbom, medens Enderne c og z ere af Metal. Den forreste Ende c har paa Instrumentets Forside, som her ikke sees, et Haandtag, ved Hjælp af hvilket Cylinderen vilkaarlig kan dreies til den ene eller til den anden Side. Den bagerste Deel z ender i en Tap d, som hviler i Tappeleiet B. Den forreste Deel af Cylinderen, c, har en ret ud staaende Staalstift c', og ligesaa den bagerste Deel z en Staalstift z', som netop peger i modsat Retning af den første.

Polerne af det galvaniske Batterie E ere ved Kobbertraade forbundne med Skruerne C og Z, ved hvilke de ere fastklemte til Messingstriberne f og g. Disse ende i to Messingfjedre, som trykke, den første mod den forreste Ende c af Cylinderen, den anden mod Tappen d, ved hvilken den staaer i metallisk Forbindelse med den bageste Deel z af samme Cylinder. Denne metalliske Forbindelse, hvori det galvaniske Batteries Poler staae med c og z, afbrydes ikke, om end Cylinderen dreies til den ene eller til den anden Side. Heraf følger at c og z stedse kunne betragtes som det galvaniske Batteries Poler, som det, naar et Signal skal afsendes til en anden Station, gjælder at kunne forbinde med dennes Multiplikators Ender, snart paa een Maade, snart paa en anden.

I dette Øiemed ere Messingfjedrene h og h' fastskruede til Instrumentets Bund, og trykke med deres øverste Ender mod to Spidser, som rage ud til begge Sider af den til Instrumentets Forside fastskruede horizontale Messingarm n. Foden af enhver af disse Messingfjedre har en anden kortere og stivere Fjeder, den ene k viser sig heelt i ovenstaaende Figur, medens man blot seer den nederste Deel af den anden k'. Fjedrene h og k staae altsaa i metallisk Forbindelse, og ligeledes h' og k'. Den fælleds Fod for h og k staaer ved Skruen D i metallisk Forbindelse med Hovedledetraaden w, og den fælleds Fod for h' og k' med den ene Ende af Multiplikatorens Kobbertraad, hvis anden Ende ved Skruerne F og U er forbunden med Hovedledetraaden w'.

Hovedledetraadene w og w' forbinde den Station, hvorpaa det her betragtede Instrument er opstillet, med de to nærmeste Stationer til begge Sider. Er den her betragtede Station en af de yderste i Telegraphlinien, da fører den ene Ledetraad ned til en i Jorden nedgravet Metalplade. Paa den yderste Station i den anden Ende af Telegraphlinien fører den tilsvarende anden Ledetraad ligeledes ned til en i Jorden nedgravet Metalplade. Disse i Jorden nedgravede Metalplader have den samme Virkning, som om de til samme hørende Ledetraade vare indbyrdes forbundne under Jorden paa samme Maade, som de ere det over Jorden; eller, som man sædvanlig udtrykker det, den galvaniske Strøm fortsætter sin Vei gjennem Jorden fra den ene Metalplade til den anden. En saadan Strømning i Jorden finder imidlertid egentlig ikke Sted, men den i Jorden i uudtømmelig Masse tilstedeværende Elektricitet neutraliserer uophørlig den fra enhver af de nedgravede Metalplader udstrømmede Elektricitet, og frembringer derved den samme Virkning, som om disse vare umiddelbart forenede, og deres Elektriciteter gjensidig ophævede hinanden. Den vigtige Opdagelse af denne Egenskab hos Jordkloden, paa denne Maade at udøve samme Virkning, som en Tilbageledningstraad, blev, som ovenfor omtalt, først opdaget af Steinheil i Aaret 1837.

Efter denne Beskrivelse af Instrumentets Indretning, vil Maaden, hvorpaa det benyttes, let forstaaes. Dets Benyttelse er af en dobbelt Art; een aktiv, for at sende Signaler til den næste med et lignende Instrument forsynede Station, og een passiv for at modtage Signalerne. Jeg skal først forklare, hvorledes Instrumentet modtager Signalerne, da man derefter lettere vil forstaae, hvorledes det afsender dem.

Naar Instrumentet skal være færdigt til at modtage Signaler, stilles det med Staalstifterne c' og z' parallele Haandtag vertikalt. Stiften c' staar da ret nedad, Stiften z' ret opad, og begge staae ganske fri uden at berøre nogen anden Deel af Instrumentet. Fjedrene h og h' trykke da begge mod de fra Messingarmen n fremspringende Spidser, og staae derved i metallisk Forbindelse med hinanden. Kommer nu fra et i den foregaaende Station opstillet galvanisk Batteries ene Pol, igjennem den til D fastskruede Ledetraad, en galvanisk Strøm, saa forplanter denne sig fra D til h, derfra gjennem Spidserne paa n til h', derfra til E og videre til Multiplikatoren A, hvis Vindinger omkring den indesluttede Magnetnaal den følger, kommer ud af samme ved F, gaaer langs Messingstriben til U, derfra paa samme Maade videre til næste Station, ind i den sammesteds til D svarende Skrue, om Multiplikatoren og ud af den til U svarende Skrue, og saaledes fremdeles, indtil den ved den yderste Station, efter at være kommen ud af den sammesteds til U svarende Skrue gaar ned til den i Jorden nedgravede Metalplade. Herfra gaar den galvaniske Strøm igjennem Jordlaget til den i den anden Ende af Stationsrækken ligeledes nedgravede Metalplade, hvorfra den kommer ind i det derværende Instrument igjennem den til D svarende Skrue, og gaar nu videre om den derværende Multiplikator, ud af den til U svarende Skrue, derfra videre til næste Stations Instrument, stedse ind ad den til D svarende, og ud af den til U svarende Skrue, indtil den, naar den er kommen til den Station, hvorfra der telegrapheres, paa den Maade, som nedenfor forklares, staaer i Forbindelse med det derværende Batteries anden Pol.

Idet den galvaniske Strøm, hvis Kjæde paa denne Maade er sluttet, gjennemløber Multiplikatoren A, dreier den efter det i det Foregaaende om dens Virkning Forklarede, den i samme indesluttede Metalnaal til en bestemt Side. Forandres paa den signaliserende Station Retningen af den galvaniske Strøm, saa dreies derved Magnetnaalen til den modsatte Side.

Det galvaniske Batteri, som er opstillet paa den her betragtede, til Modtagelse af Signaler bestemte, Station, er under disse Operationer ude af Virksomhed, idet dets Kjæde er afbrudt. Dets ene Pol er nemlig forbunden med Skruen C, og derfra gjennem Messingstriben f og den paa samme befæstede Fjæder med den forreste Deel c af Nøglens Cylinder; den anden Pol staar ligeledes gjennem Skruen Z og den til g befæstede Fjæder i Forbindelse med den bagerste Deel z af den samme Cylinder. Men disse to Dele af Cylinderen ere adskildte ved et ikke ledende Mellemrum b; Kjæden er altsaa ikke sluttet og der kan ikke her opstaae nogen galvanisk Strøm.

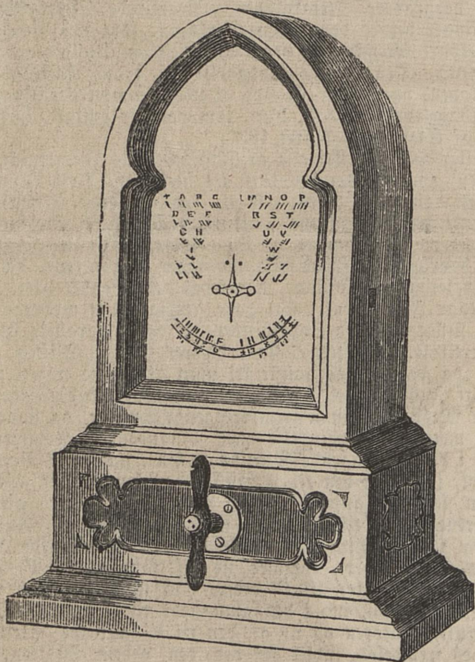
Vil man derimod afsende et Signal fra den her betragtede Station, træder strax det til samme hørende Batteri i Virksomhed og frembringer den til Signalet nødvendige galvaniske Strøm. Man dreier da Haandtaget paa Nøglen en Ottendedeel af en Omdreining om til Høire eller til Venstre, eftersom man paa en følgende Station vil frembringe et Udslag af den derværende Magnetnaal til Høire eller til Venstre. I den foranstaaende Figur vises Haandtaget dreiet til Venstre. Staalstiften z' trykker da mod Fjædren h' og løfter samme bort fra n, medens den anden Staalstift c' samtidig trykker mod k. Batteriets ene Pol, som staar i Forbindelse

med Skruen Z, har da gjennem g og den til samme befæstede Fjæder metallisk Forbindelse med d og z, derfra igjennem Staalstiften z' med Fjædren h', derfra videre med Skruen E og gjennem Multiplikatoren med Skruerne F og U. Herfra gaar nu Hovedledetraaden til de følgende Stationer. Disses Instrumenter have alle den ovenfor beskrevne til Modtagelse af Signaler bestemte Stilling, nemlig Haandtaget staaende vertikalt. Den fra U udgaaende galvaniske Strøm ledes da paa den ovenfor beskrevne Maade igjennem alle de paa de øvrige Stationer opstillede Instrumenters Multiplikatorer. Ved den ene Ende af Stationsrækken gaaer Strømmen ved den der nedgravede Metalplade ned i Jorden, staaer der gjennem Jordlaget i Forbindelse med den i den anden Ende ligeledes nedgravede Metalplade, og kommer gjennem alle de i de foregaaende Stationer opstillede Instrumenter tilbage til Skruen D. Herfra haves nu metallisk Forbindelse med k og Staalstiften c', derved med den forreste Deel c af Nøglens Cylinder, ved den paa samme trykkende Fjæder med Metalstriben f og Skruen C, som ved en Kobbertraad staaer i stadig Forbindelse med Batteriets anden Pol.

Dreies Haandtaget til den modsatte Side, saa opnaaes en lignende Forbindelse mellem Batteriets Poler, men den galvaniske Strøm vil nu gjennemstrømme saavel den her betragtede Stations som alle de øvrige Stationers Multiplikatorer i netop modsat Retning. Staalstiften z' vil da trykke Fjædren h, istedetfor forhen h', bort fra n, og Staalstiften c' vil trykke mod k', istedetfor forhen mod k. Den galvaniske Strøm, som kommer til Skruen Z, vil derfra forplante sig til d, z, gjennem Staalstiften z' til h og D, hvorfra den efterat have gjennemløbet alle de følgende Stationers Multiplikatorer i Retningen fra U til D, altsaa netop i modsat Retning af den ovenfor beskrevne, igjennem Jorden og de foregaaende Stationer ledes tilbage til Skruen U. Herfra gaar den da videre til F, igjennem Multiplikatoren til E, gjennem k og den mod samme trykkende Staalstift c' til den forreste Deel c af Nøglens Cylinder, og derfra igjennem den paa samme trykkende Messingfjæder til Skruen C, hvorfra den naaer Batteriets anden Pol.

Det sees heraf, at, naar Haandtaget paa et Instrument dreies i en vis Retning, saa dreies saavel den til dette hørende Magnetnaal, som alle de til de øvrige Stationers Instrumenter hørende Naale i samme Retning; dreies Haandtaget i den modsatte Retning, saa dreies derved strax alle Naale i denne Retning. Stilles Haandtaget vertikalt, saa ophører den galvaniske Strøm og alle Naale indtage strax af sig selv en vertikal Stilling, idet deres ene Ende er noget tungere end den anden. For at hindre Magnetnaalen fra at svinge formeget til Siden ere to smaa Elfenbeensknapper anbragte, en paa hver Side af samme.

Den nedenstaaende Figur viser Forsiden af en Enkeltnaaletelegraph.

Paa Skiven, foran hvilken Magnetnaalen svinger, er Alphabetet indgravet med Betegning af de til ethvert Bogstav svarende Dreininger af Naalen. Disse Tegn sees at bestaae af skraae Linier, hvoraf nogle vende til Høire, andre til Venstre; nogle have fuld Længde, andre blot halv Længde. Retningen af Skraastregen betegner Retningen af Afvigningen, som skal udføres, og hvor en halv og en heel Streg staae sammen, skal den ved den halve Streg betegnede Dreining staae først. Tegnet +, som altsaa gives ved een Dreining til Venstre, betegner Enden af Ord. Bogstavet A betegnes ved to Dreininger til Venstre, B ved tre til Venstre, C ved fire til Venstre, D ved een til Høire og derpaa een til Venstre, E ved een til Høire og derpaa to til Venstre og saaledes videre. Det største Antal Dreininger, som behøves for paa denne Maade at betegne noget Bogstav er fire.

Tallene betegnes ved de samme Tegn som Bogstaverne. For at tilkjendegive, at de frembragte Svingninger af Naalen skulle betegne Tal, giver man først M og derpaa +. Som Tegn paa, at Modtageren har forstaaet dette, gjentager han de samme Signaler. Enkelte Bogstaver, givne alene eller fordobblede og fulgte af et +, benyttes desuden efter særskilte Betegnelser for Telegraphtjenestens eget Brug, saasom for at betegne hvilken Station Signalerne ere bestemte for og fra hvilken Station de afsendes, og lignende.

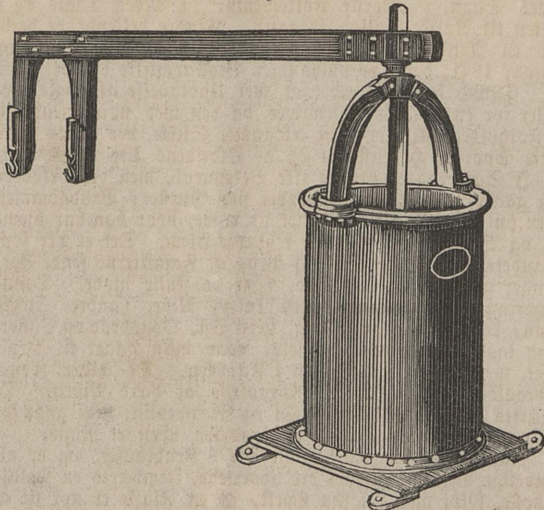
Om Draining og om Drainrørs Fabrikation.

(Slutning fra Nr. 28).

Drainrørene ere, som før nævnt, dannede af brændt Leer, i Stykker af 1 Fod lang og $1\frac{1}{2}$, 2, $2\frac{1}{2}$ til 3 Tommer i Diameter. Disses Fabrikation vil sikkert snart blive meget fordeelagtig for Teglværkerne, naar den drives hensigtsmæssig og Rørene sælges til en rimelig Priis; thi derved ville Landmændene faae Lyst til at forsøge Anlæg af Drains og snart overbevise sig om disses Nytte.

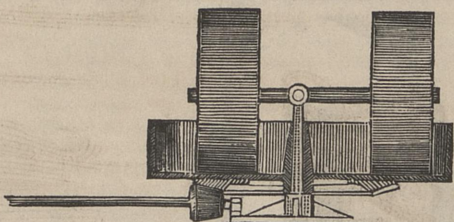
Leret, som er bestemt til at forarbeides i Foraaret, maa udgraves i det foregaaende Efteraar og udsættes saa meget som muligt for Frost og Snee. Ifald Leret indeholder smaa Stene, skulle disse pilles ud, og Leret vendes flere Gange, for at Frosten kan indvirke ligeligt paa den hele Masse. Er Leret for fedt eller ikke fedt nok til at lade sig forarbeide, da blandes det med andre Leerarter i passende Forhold. Leret maa derefter arbeides vel igjennem i Ælte-Maskinen, hvortil man enten anvender den i Figur 13 fremstillede Maskine,

Fig. 13.

eller en Mølle, bestaaende af 2 Støbejerns-Valser, der løbe omkring paa en fast Plade, som viist i Figur 14, hvorved de udtvære Leret og knuse de smaae Stene, der muligen findes

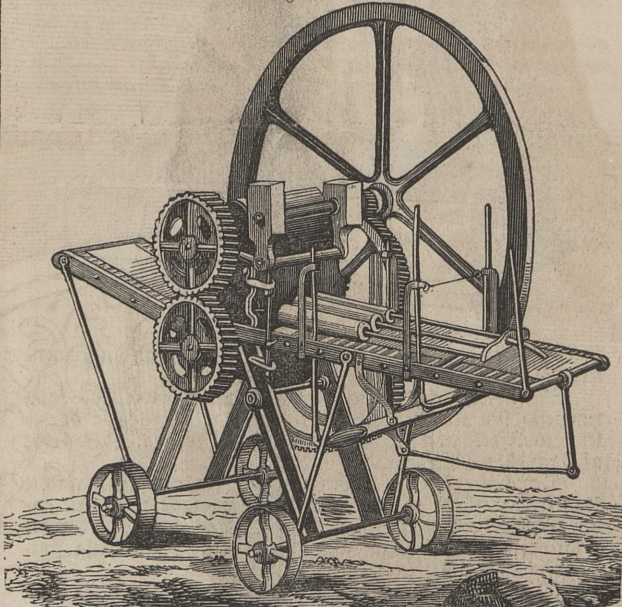
Fig. 14.

i samme. Denne sidste er vel noget mere kompliceret end den førstnævnte Indretning, men Leret gjennemarbeides og blandes mere fuldkommen, og man tør derfor regne paa at faae et bedre Fabrikat og ringere Tab i Brændingen.

Maskinen for at forme Rørene findes fremstillet i Fig. 15.

Fig. 15.*)

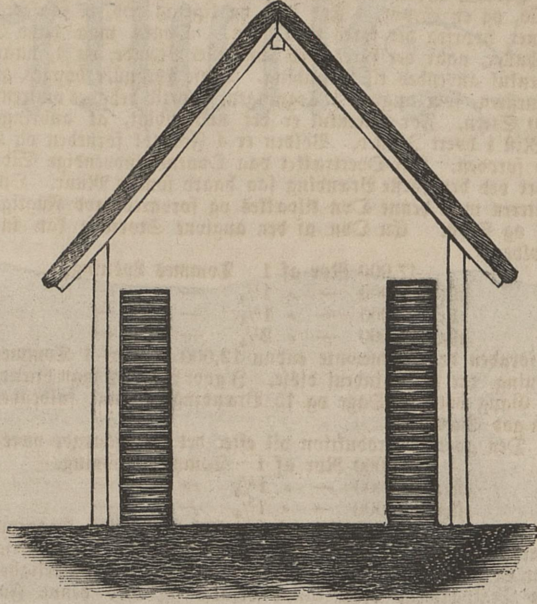
Den bestaar af en Jernkasse, hvori et Stempel, formedelst Tandstang og Drevværk, bevæges fremad med stor Force. Den ene Ende af Kassen har en løs Bund, der er gjennemboret med eet eller flere Huller af den Størrelse, Rørene skulle have udvendig, og i hvert Hul er befæstet en Tap, der er saa stor som Rørets indvendige Lysning skal være. Der er saaledes dannet en ringformig Aabning, igjennem hvilken Leret presses ud. Af disse Bunde haves flere af forskjellig Størrelse, eftersom man ønsker at fabrikere Rørene. Leret bringes ind i Kassen fra oven, og denne lukkes derefter med et Laag; dreier nu en Arbeider Svinget, saa bevæger Stemplet sig fremad, og driver derved Leret ud af Aabningerne, hvor det kommer frem i Form af Rør, der nu kun behøve at skjæres i Stykker af ½ Alens Længde, ved Hjælp af en paa Maskinen anbragt Indretning. Maskinen gjør samtidig 3 Rør af $1\frac{1}{2}$ Tommes Lysning, eller omtrent 6000 om Dagen; den betjenes af 2 Mænd og 2 Drenge; den ene Mand fylder Kassen med Leer, den anden dreier Svinget, og Drengene tage de færdige Rør fra Maskinen og opstable dem paa begge Sider i Tørrehuset. Maskinen staar paa Hjul, og trækkes stedse længere frem i Tørrehuset, saaledes at Drengene, der staae hver paa sin Side af Maskinen, kunne lægge Rørene fra denne lige paa Stabelen.

En meget simpel Bygning, som den, fremstillet i Figur 16, tjener som Tørrehuus; dens Længde maa være 100 Fod og Bredden 7 Fod, Siderne ere aldeles aabne, kun bestaaende af i passende Afstand nedrammede Pæle, Taget gjøres temmelig spids og tækkes med Straa. Rørene opstables i denne Lag paa Lag, som viist i Tegningen.

Saadanne Tørrehuse ere tilstrækkelige til at holde den senere beskrevne Ovn i fuld Gang. Teglværket skulde arrangeres saaledes, at den ene Ende af Tørrehusene er tæt ved

*) Den her afbildede Maskine er kopieret efter en i det franske Blad „Illustration" optagen Tegning; den er konstrueret af d'Ainslie d'Alperton og erholdes tilkjøbs hos M. Laurent, Rue de Lancy Nr. 20, i Paris. Senere ville vi faae Anledning til at give vore Læsere Afbildninger af lignende Maskiner af de nyeste Konstruktioner, som fandtes paa Londonerindustriudstillingen, efter de os af Hr. Dr. O. J. Broch godhedsfuldt meddeelte Tegninger.

Fig. 16.

Ælte-Maskinen og den anden lige ved Ovnen, for at gjøre Transporten saa kort, som mulig.

Efterat Rørene ere fuldstændig lufttørre, brændes de i en Ovn, af den i Figurerne 17, 18, 19 og 20 fremstillede Ind-

Fig. 17.

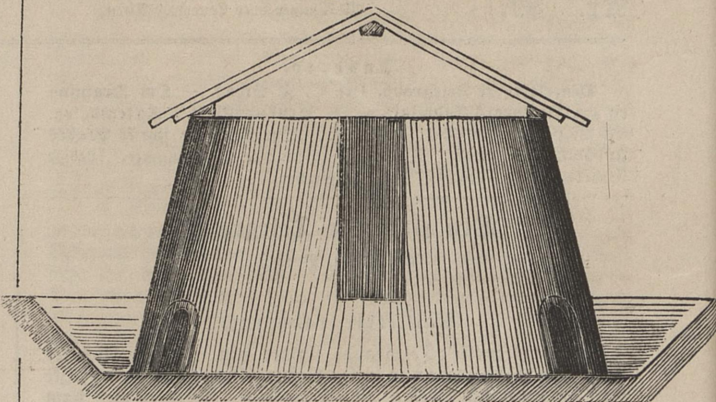

Fig. 18.

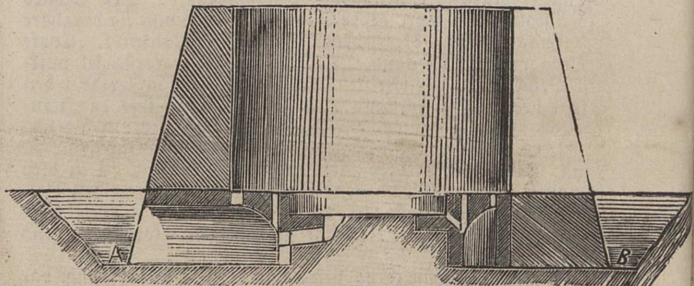

Fig. 19.

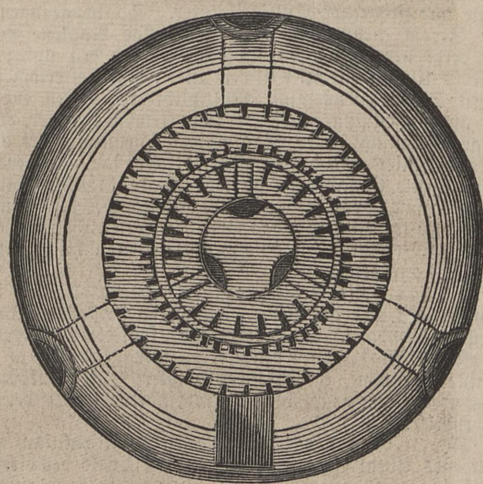
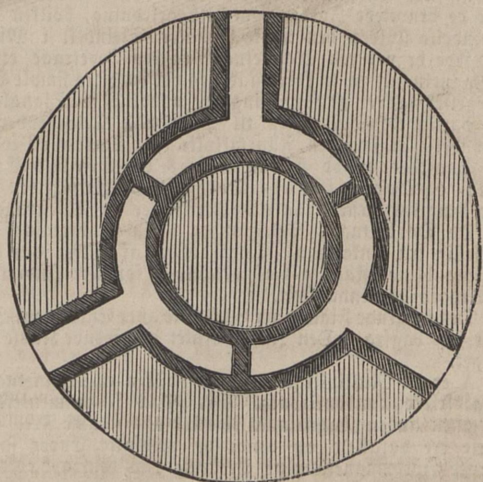

Fig. 20.

retning. Den er rund indvendig, 11 Fod i Diameter og 7 Fod høi, og bygges af fugtig Jord, der stampes godt sammen og beklædes med Jord baade ind- og udvendig.

Jorden, hvoraf Volden bygges, udgraves omkring dens Basis, og en Grøvt, 4 Fod bred og ligesaa dyb, er saaledes dannet, hvorfra der fyres til Ovnen. Ovnen maa have 3 Fyrhuller, naar der fyres med Tørv eller Brænde, og 4, naar Steenkul anvendes til Brænding. Disse Fyrhuller bygges af Muursteen, som angivet i Tegningen, hvortil behøves omtrent 1200 Steen. For Steenkul er det nødvendigt, at anbringe en Rist i hvert Ildsted. Volden er 4 Fod tyk forneden og 2 Fod foroven. Leer-Overtrækket paa Ovnens indvendige Side bliver ved den første Brænding saa haard som en Muur. Om Vinteren maa denne Ovn tildækkes og forvares mod Fugtighed og Frost. En Ovn af den angivne Størrelse kan indeholde:

47,000 Rør af 1 Tommes Lysning.
eller 32,000 — - $1\frac{1}{4}$ — —
eller 20,000 — - $1\frac{3}{4}$ — —
eller 12,000 — - $2\frac{1}{4}$ — —

og foruden de Sidstnævnte endnu 12,000 Rør af 1 Tommes Lysning, der stilles indeni disse. I godt Veir kan man brænde een Gang hver 14 Dage og 15 Brændinger kunne fuldendes i en god Sommer.

Den aarlige Produktion vil efter det Forestaaende være:

700,000 Rør af 1 Tommes Lysning.
eller 487,000 — - $1\frac{1}{4}$ — —
eller 300,000 — - $1\frac{3}{4}$ — —

Større Grundeiere, der behøve et betydeligt Kvantum Drainrør, ville finde deres Regning ved selv at fabrikere disse, naar en god Leerart haves paa Stedet, men i Almindelighed ville Teglværkerne bedst kunne befatte sig med denne Fabrikation.

Bryllupsskikke i Sætersdalen.

(Af P. Chr. Asbjørnsen).

Indtil for kort siden, da Sætersdalen ved forbedrede og nye Veianlæg blev sat i Forbindelse med Kyststæderne og andre Bygdelag, var dette Dalføre et af de mest afsondrede; intet Under altsaa, at Sprog, Dragt, Sagn, Eventyr og Leveskik her artede sig paa eiendommelig Viis. Adskilligt af dette findes optegnet og gjengivet i Gjellebøls Beskrivelse over Valle, Fayes Sagn, i „Norske Folkeeventyr", i Moes Digte og i Texten til Norske Nationaldragter. Mindre bekjendt er derimod en Artikel, indført i Christianssands Stiftsaviis for Januar 1841, der især omhandler Bryllupsskikke i Sætersdalen. Denne have vi nedenfor med Undtagelse af nogle Detailler for en stor Deel gjengivet, da den med nøie Kjendskab til Forholdene skildrer disse ældgamle Skikke, der endnu bære stærke Spor af Hedenskabet og af Oldtidens Tro og Levesæt.

I Sætersdalen bruges ikke Bedemænd, men det forlovede Par gaaer selv om og indbyder sine Gjæster: Brudgommen beder sin Slægt og sine Venner at møde, hvor han har hjemme, og Bruden sine at møde i hendes Hjem. Det er der som i Landets fleste Egne Skik og Brug at Familierne sende Foræringer af Mad til det Sted, hvor de skulle møde. Denne Foræring, der i Sætersdalen kaldes Niste, (andre Steder Fønn) bestaar altid af Kling, færsk Ost, Ovnsbrød og Vafler. Man tager den sjelden med selv, naar man gaaer til Bryllupet, men sender den Dagen i Forveien. De ældre Koner forbeholde sig den Ære og Fornøielse at bære Nisten. De beværtes ogsaa rigeligt med Øl og Brændeviin, tage godt for sig, og begive sig sjelden paa Hjemveien uden et Ruus.

Naar Gjæsterne have samlet sig i Brudehuset, og de almindelige Velkomsthilsener ere udvexlede, frembæres en vældig Ølbolle, fyldt med Øl saa stærkt, at en Flaske er nok til at give den Uvante et Ruus. Om denne flokkes Mændene under Snak og Lystighed, medens Bruden klæder sig paa Buret (Klædesboden ovenpaa Staburet). Hendes Dragt er et høirødt Skjørt, som nedentil er kantet med Sølvborder. Nedenfor dette kommer tilsyne en fire Tommer bred Kant af et mørkeblaat Klædesskjørt, ligeledes besat med Sølvborder. Nedenfor dette igjen Kanten af et hvidt uldent Skjørt, besat med røde, blaae og grønne Klædesstrimler. Paa Overkroppen bærer Bruden en sort Klædestrøie, som ligeledes er besat med Sølv. Paa Brystet har hun en Mængde store forgyldte, kunstige Søljer, nogle med hængende Sølvtøi i, andre uden; paa Skuldrene ligeledes en Mængde Sølvstads, som naaer sammen med Søljerne, saa at man ikke kan see Brystet for bare Sølv. Paa Hovedet har hun en Art Krone, som her kaldes Lag. Om Livet bærer Bruden et stort, forgyldt, kunstigt udarbeidet Sølvbælte, paa Fingrene en Mængde plumpe Sølvringe. Hendes Brudekone, som følger, hvor hun gaar og staar, er klædt paa samme Maade, men bærer istedetfor Kronen paa Hovedet et „Ivikast", et Stykke hvidt Tøi, viklet sammen næsten i Form af et Horn. Naar Bruden er pyntet, kommer En ind og melder dette, samt siger, at det nu er Tid „at sesse sig", (tage Sæde). De Fornemste tage Plads omkring Bordet, de Øvrige paa Bænkene og i „gamle Stogo", der er en Røgstue uden Vinduer med Ljaaren (Ildstedet) midt paa Gulvet, samt en hertil svarende Aabning i Taget for Røgen, og hvorigjennem Lyset falder ind. Døren til denne Stue er lav, og næsten ligesaa bred som høi; den er særdeles tyk, stærk og vel beslaaet med Jern. Saavel paa Yder- som paa Indersiden af Døren findes en stor, svær Jernring til at lukke den op og igjen med. Børnene derimod sidde altid og spise i „Oviliut" (de nu for Klæder tomme Senge.)

Naar alt Folket har taget Sæde, gaaer Tambouren, —

Brudgom fra Sætersdalen.*)

der altid er Brudens Følgesvend, medens Spillemanden er Brudgommens — hen til Buret og begynder at tromme en Marsch, hvorpaa Bruden kommer ned i Optog med sine Folgingsfolk. Foran gaae Brudens tvende Folgingsmænd, saa Bruden og dernæst Brudekonen. Naar de komme ind i Stuen, gaae de op til Bordet og hilse Alle, som sidde der, og sætte sig derpaa i Skaalepaden (Høisædet). Maden bæres frem, og Maaltidet begynder og ender med, at Alle afsynge et Psalmevers. Retterne ere saare simple og eens i alle Gjæstebud; de bestaae af Lefser eller Kling, fersk Ost, kogte Næper og Stump. Alt frembæres og ligger om hverandre i store Trug. Knive sees ikke under Maaltidet. Stumpen tage de og bide af, og sende den derpaa til sin Nabo, denne igjen til sin og saa fremdeles. Naar Maden er baaret ud, komme de store Ølboller frem og sættes paa Bordet. I disse svømme en Mængde smaa Koppe, som bruges istedetfor Glas og kaldes Eiskjelskopper eller Skjelsinger. Naar der er drukket en Stund, staaer Bruden og hendes Følgingsfolk op fra Bordet, og de forladte Pladse indtages af hendes Forældre og nærmeste Slægt, med hvem Bruden nu tager Afsked, idet hun takker dem for

*) Den her meddeelte Afbildning er udført efter en af Hr. Tidemand leveret Tegning, som for Tiden er den herværende Kunstforenings Eiendom. Vi antage forøvrigt, at Folkedragter tabe meget af sin Interesse, naar de ikke kunne leveres i Lithographi og kolorerede, og vi henlede derfor vore Læseres Opmærksomhed paa en smuk koloreret Lithographi af hiin Tegning, som kan erholdes i enhver Boglade. Paa Hr. Tønsbergs Forlag udkommer desforuden en fuldstændig Samling af norske Nationaldragter. Red.

hver Dag, de have forsørget hende, beder om Tilgivelse for hvad hun maatte have gjort dem imod og udbeder sig deres Velsignelse. Paa lignende Maade tager hun Afsked med sine Nærmeste. Hendes Følge tager ligeledes Afsked. Almindelig stemmer denne Afskedsscene de Tilstedeværende til Vemod, ja ofte seer man endogsaa dem, der nylig vare høirøstede og hengivne til Øllet, pludselig blive alvorlige og fælde Taarer.

Nu bryder Selskabet op for at give sig paa Kirkeveien; men Brudens Forældre og de gamle Mænd og Koner blive hjemme. Disse quie (kvæde) en Deel Stev som f. Ex.: „Fare naa vel baa Vene ok Frænde me Ærun; For naa æ ho kommin i Godtmands Hænde, Ok Liljun ska skjæra henna Klæi.“

Denne første Afdeling af Gildet kaldes Hemareisla.

Paa en Gaard i Nærheden af Kirken mødes Brudefølget først med Brudgommen og hans Følge. Hans Hemareisla svarer fuldkommen til Brudens.

Paa Veien til Kirken ride „Drengene“ alt hvad Hestene kunne løbe, under idelig Hujen, Skrigen og Støien. Jo mere beskjænkede de ere, og jo mere de kunne huje og skrige, desto større Ære skal det være for Værten. Ofte faae de, der ere bekjendte for at have en vældig Røst, af de Ældre Anmodninger om, at de nu maa „læte seg te“, saa at Folk i Bygden kunne forstaae, at de have faaet nok at drikke.

Naar Følgerne mødes paa den bestemte Gaard ved Kirken, traktere de hverandre med Brændeviin og begynde at dandse; ogsaa Gloparne (Tilskuerne) deeltage i Dandsen.

Derpaa gaaer det hele Følge i Optog til Kirken. Brudgommen har ogsaa sine tvende Følgingsmænd og sin Brudekone, der er klædt som Bruden.

Det Eiendommelige i Brudgommens Klædning er en sid blaa Kufte, blaa rynkede Buxer samt Hatteklud, et Stykke hvidt Tøi, der er viklet om Hatten, og i Enderne, som række ned til Skuldrene, besat med Kvaster og kulørede Fryndser. Om Halsen bærer han en massiv Sølvkjæde med et Kors af samme Metal, og i Haanden bærer han et blottet Sværd. Følgingsmændene bære samme Dragt, men uden Kors og Sværd. Efterat Vielsen er forrettet begiver hele Følget sig til Brudgommens Hjem, under lignende Hujen og Skrigen, som da de reiste til Kirken.

Paa Tunet falde Brudefolkene, Følgingsfolkene og den nærmeste Slægt paa Knæ for at læse Fadervor og nedbede Velsignelse over Ægteskabet. For de Nærmeste er dette en Pligt; men det betragtes som en Høflighed, naar det øvrige Følge ogsaa falder paa Knæ. Under Bønnen forstumme Tromme og Violin og Alt maa være saa stille som muligt; men strax efter affyres en Deel Skud, mindst tre. Det første er skarpt — Kuglen kaldes Vettekulen — og Hensigten med det skal være at forjage Vetterne, der altid søge at kaste Ondt over Bruden, og hele denne Handling kaldes at „hviskle Bruro“.

Derpaa nærme de sig „Hure“ (Døren), hvor de modtages af Brudefolkenes Forældre, og store Ølboller blive udbaarne. Brudgommens Moder rækker en Eiskjelskop Øl til Bruden, som først tømmer den og derpaa søger baglænds at kaste den over Taget. Bliver den liggende, skal hun overleve Manden, falder den ned skal hun døe først. At den bliver liggende er ogsaa Tegn paa et lykkeligt Ægteskab. I Tilfælde af at den ikke bliver liggende, skal Brudesvenden kaste den op en, to eller tre Gange. Bliver den endda ikke liggende, skal Ægteskabet blive ulykkeligt. Naar disse Varsler ere tagne, ordne de sig atter til et Optog, Brudgommen med sine Følgingsfolk, og Bruden med sine, og gaae ind under Musik. Naar de komme til Døren, begynder den ene efter den anden af Følgingsmændene af al Magt at skrælde og smælde med den massive jernbeslagne Dør til Røgstuen, idet de tage fat i de svære Jernringe og slaae den op og i. Jo haardere det ramler, desto bedre er det. Dette kaldes at „smedde Huro for Bruro“. Naar de ere komne ind, hugger først Brudgommen med sit Sværd i „Jøja“ — den Tværbjælke over Arnestedet, hvori Skorene hænge; — derpaa leverer han det til sin Følgingsmand, denne til sin Sidemand og saaledes videre, indtil de have hugget alle fire. Dersom der ere Flere, som af særdeles Opmærksomhed ere budne til at „følge“ saa hugge ogsaa de; den Sidste giver Brudgommen Sværdet tilbage. Disse Følgingsmænd ere iførte sid Kofte, som kaldes Vampe, sorte rynkede Buxer, og have Messingbælte om Livet; de ere tvislirede (have en Knivskede, hvori der er Kniv og Gaffel ved Siden). Paa Hovedet have de „Pighuva“, en kalotformig Hue af graat eller blaat Vadmel med sorte Border.

Hensigten med hiin Skrælden i Døren og denne Hugning i „Jøja“ er at skræmme Tusserne og jage dem ud af Huset, om de skulle være inde og have Ondt i Sinde mod Brudefolkene eller Gildekosten. Medens disse saaledes forjages, sætte Folkene sig tilbords. Naar Brudefolkene og Følgingsfolkene komme ind, hilse de paa samme Maade som i Hemareisla og tage Sæde i Skaalepaden. Nu bæres Maden frem i store Trug; det er Søining (Ertesuppe) med Kjødet og Flæsket i. De, som selv have Skeer og Gafler, tage Kjødmaden op med disse; men de, der ingen have, bruge Fingrene. Suppen søbes ved Hjælp af Klingsbider, ja man vil endog sige, at det i gamle Dage har været Skik at tage den hule Haand til Hjælp. Naar Maaltidet er endt, affynges et Psalmevers, og Maden bæres ud. (Forts.)

Norge.

Christiania. En Kommission, bestaaende af Byskriver Rye (som Formand) Assessor Manthey, Oberst Glad, Hofintendant Haffner og Fuldmægtig T. Aschehoug, er befalet nedsat til at undersøge, hvorvidt det kan ansees hensigtsmæssigt ved tvungne Indskud med Understøttelse fra Statens Side at oprette et eller flere Pensionsfonds for afgaaende civile og militære Embedsmænd og i bekræftende Fald udarbeide Plan til det eller disse Fonds.

— Ved kgl. Res. er det tilladt at bruge Wexels's Psalmebog i Christiansands Tugthuus istedetfor den evangelisk-christelige.

— Ifølge kgl. Res. skal et Fyr af 2den Orden opføres „paa den sydligste af de ved den sydvestre Pynt af Freyøen liggende Hellesøer ved Indseilingen til Bergens nordre Led“ og et af 6te Orden „i ovennævnte Led paa Havneklubben syd for Helnæs ved Syellanger.“ Til disse Fyres Opførelse kunne noget over 29,000 Spd. anvendes.

— Skolebestyrer Hartvig Nissen er ved kgl. Res. ansat som Kirkedepartementets Konsulent i Skolevæsenets Anliggender med en aarlig Løn 1050 Spd. af Oplysningsvæsenets Fond, samt Skyds- og Diætgodtgjørelse af Statskassen paa de Reiser, han foretager efter Departementets Ordre. Ligeledes er Departementet bemyndiget til at anvende det Fornødne til Dækkelse af Udgifterne for Konsulenten paa en Reise til Skotland i indeværende Sommer for at indhente Oplysning om Almuskolevæsenet. — Som Følge heraf har Hr. H. Nissen fratraadt Bestyrelsen af Latin- og Realskolen, og N. Nissen overtaget samme.

— Landbrugsskoleelev Niels Hansen i Throndhjem er ved kgl. Res. tilstaaet et Stipendium af 300 Spd. for i Sverige at gjøre sig bekjendt med Engvandingskunsten. Efter sin Hjemkomst er han forpligtet til i 3 Aar at opholde sig i Throndhjems Stift og give Veiledning i sin Kunst.

— Professor Skjelderup afgik ved Døden den 16de April i sin Alders 83de Aar.

— Stiftamtmand Falsen (i Christianssand) afgik ved Døden den 14de dennes.

— Universitetet har nylig modtaget en særdeles værdifuld Gave fra Nordamerika fra „the Smithsonian Institution“ i Washington, bestaaende af 2det Bind af dette lærde Selskabs Skrifter og 1ste Bind af det paa den nordamerikanske Regjerings Bekostning udgivne og pragtfuldt udstyrede Værk: „History of the Indian tribes of the united States by Scoolcraft“. Fra Videnskabsselskabet i Wien har Universitetet ogsaa for kort Tid siden modtaget tvende kostbare lærde Værker.

— Fredags Morgen Kl. 4 opdagedes i et af Justitsdepartementets Kontorer Ildløs, der dog blev dæmpet inden den anrettede synderlig Skade.

— Sidste Søndag var der Konfirmation; Konfirmanternes Antal var: i Vor Frelsers Kirke 111, i Garnisonskirken 30, i Akers Kirke 95 og i Oslo Kirke 35.

— Michelsens kolossale Marmorbuste af Holberg, der i sin Tid anskaffedes for et ved Subskription indsamlet Beløb af 728 Spd., skal nu opstilles i Universitetets Bibliotheksbygning.

— Fra Paris berettes, at vor Landsmand Pianisten Tellefsen, en af Chopins mest udmærkede Elever, nylig har givet en Koncert, hvorved han har høstet usædvanligt Bifald. Hans Exekution, hedder det, mindede ganske om den store hedengangne Artist, som havde været hans Læremester.

— For at Akers Kirke kan reddes fra Tilintetgjørelse, er der aabnet en Subskription af et Par tusinde Spd., der da skulle tillægges de 4000 Spd., som Christiania Kommune har tilbudt for Kirken. Derved erholder Akers Kommune en Sum, hvormed den antages godt tjent.

— Jernbanearbeidet har for et Par saakaldte Underkontrahenters Vedkommende været standset en kort Tid, fordi disse nemlig ikke have kunnet opfylde sine Forpligtelser. Sagen er dog siden ordnet og Arbeidet atter sat i Gang.

— Den meddeelte Beretning om, at Møllarguten var paa en Kunstner-Udflugt til de nordenfjeldske Stæder tilbagekaldes; thi Spillemanden skal sidde ganske rolig i Hjemmet.]

Fra Frederikshald berettes, at Kanalarbeidet i Steenselven er i god Gang.

Christianssand. Kjøbmand Caspar Wild, der nylig paa Grund af sin fremrykkende Alder er udtraadt af Handelshuset Saml. Otto & Co., hvis Chef han var, har i den Anledning erindret sin Byes Huusarme med en vakker Gave af 3000 Spd., hvilken skal bære Navn af „de Gamles og Efterladtes Venners Understøttelsesfond“ og bestyres af Direktionen for det bestaaende Pensionsselskab „de Gamles og Efterladtes Venner.“ Fondets Renter skulle aarligen uddeles til værdige Trængende, der ikke nyde Understøttelse af Fattigvæsenet.

— Den 6te April afholdtes Dimissionsexamen ved Landbrugsskolen paa Gaarden Berge i Lyngdal. Af de 4 Elever, der dimitteredes, erholdt to Charakteren Udmærketgodt og to Megetgodt.

Bergen. Den ved Konsul Krohns Indbydelse fremkaldte Aktietegning for Notebrug har god Fremgang; over 10,000 Spd. ere allerede tegnede.

Levangers Kommuneudgifter for iaar ere udlignede med 550 Spd. paa 146 Skatteydere.

Molde. Ved den aarlige Hoved- og Dimissions-Examen ved Amtets Landbrugsskole erholdt 2 Elever Charakteren Udmærketgodt, 3 Megetgodt og en Godt.

Fra Tromsø berettes, at Tilstanden blandt Kautokeinofinnerne ved Biskoppens Ophold blandt dem og ved hans Prædikener i høi Grad har forbedret sig.

Oversigt over norske Blades Indhold.

I Mgbl. Nr. 107 udtaler en Indsender sin Bekymring for, at den Orden, hvori Lærerne ved de lærde Skoler ere opførte i den nylig bekjendtgjorte kgl. Udnævnelse, skal have noget at betyde, hvad den fremtidige Befordring angaar, samt at der ved Besættelsen af de oprettendes Overlærerposter ikke skal gives hele Lærerstanden, men blot den enkelte Skoles Lærere Adgang til Konkurrence; thi i saa Fald vilde de ved den kgl. Udnævnelse og Gagereglementet tilsigtede Fordele for den hele Lærerstand kun ufuldkommen opnaaes.

— Nationalbladet Nr. 32. viser, at der, som en Følge af Regjeringens gjennem Aarhundreder nedarvede Stræben efter Centralisation, er kun daarligt bevendt med Kommunalaanden og Nationalaanden hertillands. Skal noget Almeennyttigt foretages, tænker enhver Deeltager paa sig selv, ikke paa det Almindelige, og Foretagendet gaar snart istykker. De Styrende maae ialfald være med og staae i Spidsen, hvis det skal lykkes. Man lader dem tænke for sig og synker selv ned til en Sløvhed og Ligegyldighed, der i andre konstitutionelle Stater ere exempelløs.

I Aaret 1851 er der, som man seer af Christ.-Pst. for 18de April, ved Bythingsretten og de kombinerede Retter i Christiania afsagt Dom i 254 Justitssager mod 345 Personer, hvoraf 259 Mandspersoner og 86 Kvinder. Ved kombinerede Retter er der paakjendt 4 Sager mod 15 Personer. Sagernes Antal i f. A. udgjør omtrent Middeltallet af de i de sidste 5 Aar behandlede Justitssager, men overstiger betydelig det tidligere almindelige Antal Sager.

— Under Overskrift „Politi“ beretter samme Blad for 18de April, at en Huusmandssøn fra Aas Sogn, der var anseet for en ordentlig og skikkelig Mand og var forlovet, strax før han skulde have Bryllup stjal en Huusmands eneste Ko af Baasen, skyndte sig her ind i Byen med den, solgte den til en Slagter og kjøbte sig Brudgomsklæder o. s. v. for Pengene. Men den Bestjaalne drog ogsaa efter til Byen, og Tyveriet opdagedes.

— „Den norske Tilskuer“ for 17de ds. indeholder en Artikel med Overskrift „En Appel (som for Tiden vel neppe kan nytte noget),“ hvori fremhæves, hvor rigtigt den bergenske Theaterdirektion har handlet i at give Student Henr. Ibsen Stipendium til at forberede sig til at overtage Ledelsen af Nationaltheatret, samt at det vilde været hensigtsmæssigt, om Christiania Theaterbestyrelse havde gjort noget Lignende, dengang der blev Tale om at skaffe Theatret en lønnet Direktør. En Nordmand vilde dog, mener Indf., som Direktør for et norsk Theater passet bedre end Danskeren Borgaard, og hiin vilde vel ogsaa ladet sig nøie med det Halve af Hr. Borgaards Løn eller 600 Spd. aarlig. Skulde det, spørges der tilslutnings, være urimeligt at følge det bergenske Theaters Exempel og være forberedt paa Eventualiteter, naar Borgaards treaarige Engagement er udløbet, eller at give vor haabefuldeste Skuespillerinde Anledning til at opholde sig et Par Maaneder f. Ex. ved Kjøbenhavns Theater for at uddanne sig?

— I vore Dagblade findes en Indbydelse til Vor Frelsers Menigheds Medlemmer om at møde i Frimurerlogens Festivitetssal førstkommende 3die Mai Kl. 4 Efterm. for at tage Psalmebogs-Sagen og især Prof. Kaurins omtalte Forslag desangaaende under Overveielse.

— Holmestrands-Posten beretter, at første Paaskedag forlod et Jørgen Holst tilhørende nybygget og velindrettet Skib, „Fædres Minde“, Staden med 180 Udvandrere fra Valderskanten for at afgaae til Quebek. De fleste af disse Emigranter vare uformuende.

— Bergens Geistlighed indbyder Embedsbrødre og theologiske Kandidater til, efter den i Bergen i Sommer afholdendes Generalforsamling af det norske Missionsselskab, at samle sig til et Præstemøde for at overveie, „hvad der maatte ansees gavnligt for Menighedernes aandelige Anliggende i vort Fædreland.“

— Vore Smaastadsaviser langs Søkanten have i den sidste Tid været meget righoldige paa Beretninger om „Skibe, der have gaaet af Stabelen.“

Sverige. Kronprindsen og hans Gemalinde skulle tilbringe den største Deel af Sommeren paa Beckaskog, hvor Kronprindsessens Forældre skulle agte at besøge dem.

— I Videnskabsakademiets Sammenkomst den 14de nedlagde Generalmajor Akrell sit Præsidium med en Tale, om den svenske Geographies Tilvæxt i de sidste 40 Aar og dens nærværende Tilstand. Til Præses i hans Sted valgtes M. Rezius. Til nyt Medlem i den mathematiske Klasse valgtes ved samme Leilighed vor Landsmand Lektor O. J. Broch.

— Fra Dalerne berettes, at Lima Kirke Marie-Bebudelsesdag nedbrændte under Gudstjenesten; man kjender endnu ikke Aarsagen til Ildens Opkomst.

Danmark. Etatsraad Bang havde ifølge Fædrl. begjæret Entledigelse fra sine to Ministerposter til 1ste April. Men da ingen Eftermand kunde opdrives, er han bleven siddende i Ministeriet og under 17de ds. "beskikket til virkelig Indenrigsminister for Kongeriget Danmark," hvorhos han skal vedblive midlertidig at fungere som Minister for Kirke- og Underviisningsvæsenet.

Blandede Efterretninger.

Frankrig. Senatet har allerede modtaget et Par hundrede Petitioner om Keiserdømmets Proklamation, og Tiden, da denne vil finde Sted, ansees ikke for fjern. — Præsidenten holder hyppige Revuer over Tropperne i Paris og vedligeholder Enthusiasmen blandt dem ved idelig Uddeling af Ordener og Medailler. Ved de sidste Revuer har man ivrigere end nogensinde raabt: „Keiseren leve.“

— La Presse har af Politiministeren modtaget Advarsel i Anledning af en deri optagen Artikel af Emile de Girardin, hvori det hedder: „Keiserdømmet vil være en Opfordring til et Attentat, som sandsynligviis ikke længe vil lade vente paa sig; thi hvis der ei fandtes nogen Alibaud i det republikanske Parti, saa vilde der findes en Merino i det royalistiske Parti.“ Denne Argumentation har Ministeren betegnet som forbryderisk og givet Journalen den første Advarsel; efterat den har modtaget en lignende, kan den ifølge den ny Presselov, uden videre suspenderes.

— De løsladte politiske Fanger have maattet undertegne en Erklæring, hvori de forpligte sig til ikke at deeltage i noget hemmeligt Selskab.

— 39 Senatorer ere blevne doterede, de fleste med 30,000 Fr. hver. Næsten 1 Mill. gaar med til disse Dotationer.

— Efter Forlydende skulle Prof. Michelet og Quinet, der ere afsatte, begive sig til New-York for der at holde Forelæsninger over Historie og Philosophi. En Deel af deres Tilhængere vil ledsage dem.

— Et Pariserblad beretter, at en vis Laurents B. er bleven arresteret, fordi han roste sig af at være Medlem af et hemmeligt Selskab, hvori han ved Lodtrækning var bleven bestemt til Præsidentens Morder.

— Stammerne i det store Kabylien synes nu alle at have underkastet sig Frankrig og forpligtet sig til at betale Tribut.

— Prinds Paul af Würtemberg og Marschal Gérard ere døde i Paris paa samme Dag (den 16de.)

— Den katholske Missionær i China de la Brunière, er bleven myrdet i det chinesiske Tartari.

England. I Marylebone holdtes den 13de en stor Meeting for at raadslaae om Militsbillen. Efterat Cobden i et langt Foredrag havde vist, at det engelske Forsvarsvæsen var betryggende nok og endog bekosteligere end Ruslands, fattedes strax to Anti-Milits-Resolutioner.

— Pennysubskriptionen til et Monument for Robert Peel har indbragt 1737 Lstr., der ere udbetalte af omtrent 250,000 Personer. Kapitalens Renter skulle anvendes til Almuoplysningens Fremme.

Tydskland. Forbundsbeslutningen angaaende det churhessiske Forfatningsspørgsmaal samt den ny Forfatning ere nu bekjendtgjorte. De churhessiske Lande skulle udgjøre en Deel af det tydske Forbund; Statsforfatningen er arvelig monarkisk med Landstænder.

Østerrige. Ministerpræsidentposten, som Schwarzenberg beklædte, ophæves som „uforenelig med en ikke-konstitutionel Stats Forfatning.“ Udenrigsministeren Grev Buol-Schauenstein skal føre Forsædet i „Minister-Konferencerne,“ men Beslutningerne ville herefter udgaae umiddelbart fra Keiseren.

I Spanien er udkommet en streng Presselov, der i faa Dage medførte flere Madridblades Beslaglæggelse og sandsynligviis snart vil nøde flere af de betydeligste liberale Organer til at standse.

Den 17de Marts har Prof. Gasparis i Neapel atter opdaget en liden Planet af de smaa saakaldte Asteroider mellem Marts og Jupiter. Den skinner som en Stjerne mellem 10de og 11te Størrelse. Forhen har Gaspari opdaget 4 Planeter.

Ledige Embeder og Bestillniger.

Thrygstads Sognekald (Mellem-Borgesyssels Provsti) med omtr. 940 Spd. i Indtægter. Et Laan paa 400 Spd. forrentes og afbetales med 6 pCt. aarlig.

Kirkesanger- og Skolelærerposten i Visdal (i Næssets Pstg., Romsdalen) med omtr. 24 Spd. i Løn.

Bekjendtgjørelser.

Christiania. Trykt i A. W. Brøggers Bogtrykkeri.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 31. | Udkommer hver Løverdag Aften. | **Christiania den 1ste Mai 1852.** | Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. | **I. Bind.**

Indhold.

Det hellige Land.

(Af J. P. Broch).

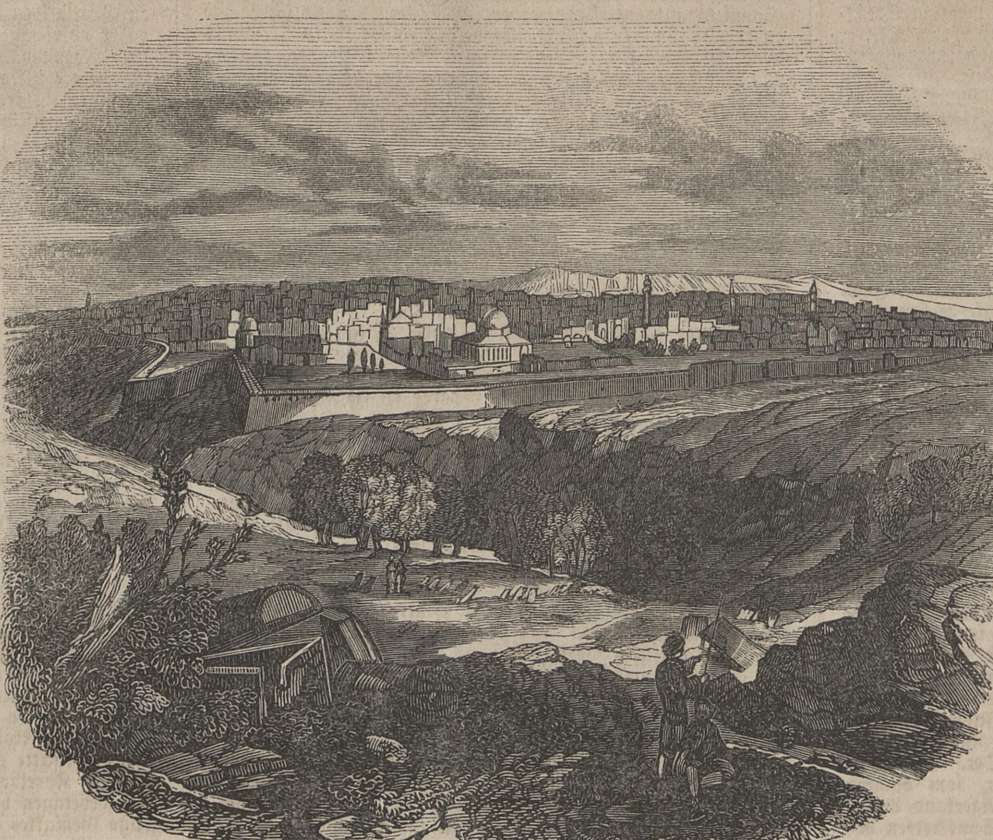
(Fortsættelse fra Nr. 27).

Søndenom Sletten Merdsch ibn Amer (Jesreel) og lige indtil den nordarabiske Ørken et-Tih (d. e. Omflakken) — hvor Jøderne i 40 Aar vankede om under Moses og som begynder ved en Linie, man kan tænke sig trukken fra Ghazzeh til det døde Havs Sydspidse — udbreder sig, gjennem en Strækning af næsten 19 M. og med en Bredde af over 7 M., et uafbrudt Fjeldland, der falder jevnere af mod Middelhavssletten i Vest, men styrter brattere ned mod Jordansletten og det døde Hav i Øst. Den nordlige Deel af samme er d. G. T.s Ephraims Bjerg, den sydlige Juda Bjerg, hiin d. N. T.s Samaria, denne Judæa; mellem begge var der ingen naturlig Grændse. Mod Nordvest er det ved en Række af mindre Bjerge eller Høie forbundet med Dschebel Mar Eljas (d. e. Elias's Bjerg), Oldtidens bekjendte Karmel, der mellem Middelhavet og Akkabugten som et Forbjerg træder ud i Havet. Det er neppe stort over 1000 Fod høit, vel vandet, yndigt, frugtbart, fuldt af de skjønneste Blomster, bedækket med gode Græsgange og Skove: nederst Laurbær- og Olietræer, overst Ege- og Grantræer, rigt paa Huler og Grotter, af hvilke man har talt henimod 2000 (deraf paa eet Sted 400 tæt ved hinanden, med udhugne Sovesteder og Vinduer), der fra gamle Dage have været et bekvemt Tilflugtssted for Forfulgte og Eneboere. Endnu viser man her den Hule, Elias skal have beboet. Nær denne byggede 1156 Berthold fra Kalabrien nogle Hytter for Eremiter, hvorved han grundede Karmelitermunkenes Orden, der dog selv nævner Elias som sin Stifter. Da det hellige Land efter Korstogene atter faldt i Saracenernes Hænder, vendte denne Orden sig til Cypern og Sicilien, og udbredte sig derfra over Europa. Dens Kloster paa Karmel, der oftere er bleven ødelagt, er i den nyeste Tid endelig igjen opbygget ved Johan Baptist's Bestræbelser, der, for at samle Gaver til dette Øiemed, fra 1825 gjennemvandrede tre Verdensdele, og, da Bygningerne endda ikke strakte til for den gjæstfrie Modtagelse af de Reisende og Pilgrimene, atter i 1844 begav sig paa Vandring i flere Lande af Europa. Midt i Mellempalæstinas Høiland, omtrent lige langt fra Jordan og Middelhavet, hæver sig over de omliggende Bjerge Dschebel et-Tur, frugtbart og yndigt, bedækket med terrasseformig anlagte Haver; det er Bibelens bekjendte Garizim, hvor Lovens Velsignelser bleve oplæste, og hvor efter Exilet Samaritanernes Tempel blev opbygget, der dog kun stod i 200 Aar, hvorimod Bjerget selv endnu af de faa i Nablus (Sichem) tiloversværende Samaritanere kaldes det hellige eller velsignede Bjerg. Strax i Nord for samme er Bibelens Ebal, hvor Lovens Forbandelser bleve udtalte: en steil, nøgen Klippe, med mange Huler og Grotter. Begge Bjerge, af hvilke det første synes noget høiere, hæve sig omtrent 2400 Fod over Havet, men blot 800 Fod over den mellemliggende Dal. I denne, der er neppe 500 Skridt bred og 3000 Skridt lang, laa før Christus det urgamle Sichem, paa hvis Plads nu det ikke ubetydelige Nablus ligger, hvilket Navn er en Forvanskning af det ældre, efter Christi Tider forekommende Neapolis (Nystaden); Byen, der er omgiven af Haver, hvor alle Slags Sydfrugter modnes, har høie, velbyggede Steenhuse med Kupler paa Tagene, en temmelig levende Handel, især med Bomuldsarbeider, og henved 10,000 Indv., af hvilke de egentlige Samaritaneres Tal kun udgjør omtrent 130, som tilsammen danne en liden Menighed. Man viser i Nærheden Josephs, Josvas og Eleasars Grave, desuden Jakobs Brønd, der af de omboende Christne vel ogsaa kaldes „Samaritanerindens Brønd“ med Hentydning til Jesu Sammentræf med den samaritanske Kvinde. Fra Høiderne paa begge Sider af Dalen gaae Bække saavel mod Øst til Jordan som mod Nordvest til Middelhavet. I den sidstnævnte Retning udvider Fortsættelsen af Dalen sig betydelig, indtil en Bredde af mere end $1\frac{1}{4}$ M., og frembyder et yppigere, skjønnere og folkerigere Landskab end maaskee nogen anden Egn i Palæstina; langs Siderne findes mange, tildeels store, Landsbyer, omgivne af veldyrkede Marker og Olivenlunde. Her, omtrent $1\frac{1}{2}$ M. nordvest for Nablus, ligger, paa et temmelig høit, aflangt og næsten ganske isoleret Bjerg noget mod den østlige Side af Dalen, med en viid Udsigt den ubetydelige Flække Sebustieh, Oldtidens bekjendte Samaria, som Herodes den Store forskjønnede og til Ære for Keiser August kaldte Sebaste (d. e. Augusta). En Række Søiler, som endnu staaer, skriver sig rimeligviis fra hans Tid; ogsaa findes Ruiner af en Kirke, som Keiserinde Helena skal have bygget paa det Sted, hvor man siger, at Johannes den Døber er begraven. — I den nordligste Deel af Sydpalæstinas Høiland, 1 M. i Nordvest for Jerusalem, ligger paa en Høi Landsbyen Nebi Samwil (d. e. Profeten Samuel), hvormed man, skjønt vist med Urette, har sat i Forbindelse d. G. T.s Ramathajim Sophim, hvor Samuel var født, boede og blev begraven, samt Rama, i hvis Nærhed Rachel var begraven, ligesom d. N. T.s Arimathia, hvorfra den rige Joseph var, der besørgede Jesu Begravelse; større Sandsynlighed har det for sig, at det er det gamle Mizpa, hvor i Dommerperioden og under Saul Folkeforsamlinger ofte bleve holdte. Over Samuels antagne Grav staaer en Moskee, der tidligere var en Kirke; hans Lig, fortælles der, blev af Keiser Arcadius bragt til Thracien. Noget sydligere ligger Landsbyen Kulonieh, østligere er-Ram, der udentvivl er hiint ovennævnte Rama, og endnu østligere, med Udsigt over Jordan og det døde Hav, Dscheba, en ganske liden Flække halvt i Ruiner, i hvilken man har troet at gjenfinde det gamle Gibea, Sauls Fødested og Residents. Søndenfor alle disse Punkter komme vi til den hellige Stad, Arabernes El-Kuds (d. e. Hellighed), det urgamle berømte Jerusalem. Ingen anden Stad, selv Rom ikke undtagen, har undergaaet saa mange Forandringer i Tidens Løb: ikke blot Menneskeværker fra gamle Dage, som Huse, Paladser, Templer, ere saagodtsom alle sporløst forsvundne, men hele Høie ere afskaarne, Dale udfyldte; kun i sine Hovedtræk er Naturen den samme. Ikke blot med Tvivl men med bestemt Mistro lader den besindige Reisende sig en vis Plet udpege som Skueplads for den eller den Begivenhed i den hellige Historie: saa store have Ødelæggelsens Virkninger været og saa tæt er det Forglemmelsens Slør, der er kastet over de virkelige Steder, som kun den fromme Ivers Blindhed eller Bedragets bevidste Plan har villet atter opvise; Alt hvad man med Vished kan sige, er, at „paa dette Rum af faa Kvadratmile i og om Jerusalem er det Største skeet, som nogensinde skete paa Jorden.“ Byen ligger 6 Mile fra Middelhavet, 4 Mile fra Jordan, paa en fra Norden af udløbende, mod Vest, Syd og Øst af Dale begrændset, smal Bjergtunge, der egentlig bestaaer af 4, nu kun lidet fremtrædende Høider, som i gamle Dage hedte Zion (den høieste, i Syd), Moria (Tempelbjerget, i Øst), Bezetha (i Nordøst) og Akra (i Nordvest); Dalen Tyropæon, der efter Josephus adskilte Zion fra Moria og Akra, er nu næsten ganske forsvunden. Skjønt høit beliggende, „fast grundet paa de hellige Bjerge,“ er Staden dog i Vest og Øst saa tæt omgiven af endnu høiere Bjerge, at Reisende fra Jaffa ikke øine den før 10 Minutter inden de drage ind i den, og fra Eriha (Jericho) først efterat have steget over Oliebjerget. En af Sultan Soliman 1542 opbygget Muur, der er indtil 40 Fod høi og 3 Fod bred samt forsynet med henved 120 Fod høie Taarne og 4 aabne Porte, en mod hver Himmelegn, foruden 3 eller 4 tilmurede, omgiver hele Staden, hvis Omkreds nu kun er omtr. $^5/_8$ Miil, medens den paa Josephus's Tid var $^4/_5$ M.; fortiden nemlig, da Muren drager sig tvert over Zion, ligger den sydlige Deel af dette udenfor Byen, der heller ikke i Nord og Nordvest strækker sig saalangt som i gamle Dage. Husene ere af Steen eller Leer, for det Meste lave og uregelmæssige, uden Skorstene, med flade, hyppig med Cisterner forsynede Tage, i hvis Midte sædvanlig en liden Kuppel hæver sig; Vinduerne ere smaa, mod Gaden sjeldne og sædvanlig forsynede med stærke Jerngittere. Gaderne ere trange, undertiden overbyggede, kun tildeels brolagte og for det Meste uregelmæssige; blandt dem er den saakaldte via dolorosa, Jesu foregivne Lidelsesvei, der fra den østlige Stephansport (udenfor hvilken man viser det Sted, hvor Stephanus blev stenet), nordenom det gamle Tempelbjerg, gaar sydvestlig gjennem Staden indtil Calvariebjerget og den hellige Gravs Kirke, og langs med hvilken man sætter en Mængde Punkter og Bygninger i Forbindelse med Begivenheder af Jesu Lidelseshistorie. Det engang høie Moria er nu den laveste Deel af Staden. Her, hvor engang Abraham vilde have offret Gud det Kjæreste, han havde, og hvor siden Salomos og endda senere Serubabels af Herodes den Store ombyggede og forskjønnede Tempel stod, staaer nu den i 637 af Chalifen Omar opbyggede Moskee, ottekantet, med en stor Kuppel, over hvilken Halvmaanen svæver, næsten midt paa en fiirkantet Plads, der er henved 1500 Fod lang og 1000 Fod bred og i Øst og Syd begrændses af Stadsmuren. I denne Moskee tør ingen Christen, der har sit Liv kjært, sætte sin Fod; dog lykkedes det Enkelte under muhammedansk Forklædning at trænge derind, navnlig Spanieren Don Badia, der i Aarene 1803—1807 i fuldstændigt østerlandsk Optog, under Navn af Ali Bey, som en abbassidisk Prinds gjennemreiste det nordlige Afrika og det sydvestlige Asien. Ved Morias nordvestlige Hjørne, strax udenfor den nævnte Moskeeplads, ligger Paschaens Bolig, engang det saakaldte Pilatus's Pallads; her viser man endnu det Værelse, hvor Jesus blev bespottet. I den vestlige Deel af Staden ligger den hellige Gravs Kirke, der skylder Constantin den Store sin Oprindelse, men siden flere Gange er bleven ødelagt og atter sat istand og tildeels udvidet og ombygget. Den bestaar egentlig af 3 Kirker forenede under eet Tag: mod Vest den egentlige hellige Gravs Kirke, i Midten Calvariebjergets og mod Øst Korsopdagelsens. Den første danner en Rotunda, 72 Skridt i Gjennemsnit, omgiven af 2 Søilegange, den ene over den anden, og overhvælvet af en Kuppel med en rund Aabning i Midten, hvorigjennem Lyset falder ind. Graven selv ligner en Grotte i en Klippemasse, der hæver sig over Kirkens Gulv og er overbygget med en Bygning, der seer ud som et i Kirkens Rotunda fritstaaende Kapel. Inde i Gravhulen, hvis Vægge ere beklædte med hvidt Marmor, brænder Dag og Nat 50 Sølvlamper. I Øst for denne Afdeling af Kirken ligger Kirkens egentlige Skib, i Syd for hvilket, mellem samme og Hovedindgangen, man seer en aflang, hvid Marmorplade, hvorpaa Jesu Legeme skal være bleven salvet af Joseph af Arimathia og Nikodemus. Til Høire (østlig) for denne er et Slags Chor, hvor man ad 21 Trin kommer op paa det saakaldte Calvariebjerg, paa hvilket en med Sølvblik indfattet Fordybning betegner det Sted, hvor Korset skal have staaet, og under hvilket, efter Legenden, Adams Hjerneskal er bleven funden. Østligere, i en Udbygning, kommer man af 21 Trin ned i St. Helenas Kapel, og endnu ad 11 Trin ned til det Sted, hvor Jesu og de tvende Røveres Kors bleve fundne. Efter Legenden havde nemlig Jøderne, for at udslette Mindet om Jesu Lidelse, her kastet alle 3 Kors ned i en dyb Cisterne, hvorfra Keiserinde Helena i Aaret 326 havde ladet dem udgrave, efterat have afpiint nogle Jøder Bekjendelsen om Stedet; Jesu Kors havde man gjenkjendt derpaa, at Biskoppen af Jerusalem, Macarius, ved Berørelse dermed havde helbredt en Syg, efter forgjæves at have forsøgt det Samme med de tvende andre Kors. Endnu en Mængde andre hellige Steder paaviser man i Kirken, hvor der ogsaa er forskjellige Kapeller til Brug for forskjellige christelige Sekter: Katholiker, Grækere, armeniske, koptiske og abyssiniske Christne. Ved Hovedindgangen paa Sydsiden er Pladsen for de tyrkiske Vogtere, der udøve den til Ordenens Vedligeholdelse nødvendige Justits og indkræve en Afgift af de christne Pilgrime. Da efter d. N. T. Golgatha (d. e. Hjerneskalsstedet, calvaria) laae udenfor Staden, er neppe nogen af Angivelserne om hellige Steder i Kirken begrundet. En Efterligning af den hellige Grav staaer paa en Høi ved Byen Görlitz i Schlesien og er stiftet af den rige Georg Emerich (af Luther kaldet for Spøg Görlitzer-Kongen), Borgermester i Görlitz, der levede 1422—1507 og to Gange, 1465 og 1476, ledsaget af nogle Kunstnere besøgte Jerusalem og tog nøiagtigt Maal af Graven, hvorpaa han ved Bygmesteren Blasius Bohrer 1480-89 udførte sin Plan. I den vestlige Deel af Jerusalem, nærmere Muren, ligger endvidere flere Klostere: det koptiske, det græske og det latinske. Paa det gamle Zion, indenfor Muren, er i Nordvest, lige ved Jaffaporten, Pisanerborgen med det dertil hørende Davids Taarn (Hippikus), i Nordøst Jødekvarteret, den sletteste og smudsigste Deel af Staden, mellem begge den engelske Kirke og det syriske Kloster, sydligere Jakobskirken (efter Jakob den Ældre, som her skal være halshugget), og nærmest Muren i Sydvest det armeniske Kloster, der skal indeholde over 1000 Værelser for Pilgrime og være det rigeste i Levanten. Udenfor Muren ligger paa Zion den armeniske Kirke (Kaiphas's Huus) samt den Bygning (coenaculum), hvar Nadveren skal være indstiftet, den Helligaand udgydt og Maria død, engang en Kirke, nu en Moskee, efter Foregivende over Davids Grav; desuden findes her flere Begravelsespladse. Som saa mange andre østerlandske Byer frembyder Jerusalem, seet udenfra, især fra Oliebjerget i Øst, et herligt Skue, medens dog Udsigten fra Vest er sørgeligere; indvendig derimod røber overalt Smuds og Elendighed Byens Forfald. Nu indeslutter den ogsaa neppe 12000 Indvaanere foruden Garnisonen; deraf udgjøre (efter Robinson) Muhammedanerne 4500, Jøderne 3000 og de Christne 3500. Paa Alexander den Stores Tid skal Indvaanertallet have været omtr. 120,000, ikke at tale om hvad her kunde rummes ved enkelte Leiligheder; saaledes fortæller Josephus, at Befolkningen ved Paaske kunde stige til over 2,700,000 mandlige Individer, og at under Beleiringen ved Titus 1,100,000 Mennesker omkom og 97,000 bleve gjorte til Fanger. Indvaanernes Industri gaaer nu næsten blot ud paa Kors, Rosenkrandse, Amuleter og Relikvier, der deels udføres, deels sælges til de ankommende Pilgrime, af hvis Op-

hold de ogsaa ellers drage megen Fordeel. Paa Nordsiden alene er Staden ikke begrændset og beskyttet af nogen Dal, hvorfor den ogsaa fra denne Kant flere Gange, som af Titus, er bleven angrebet og erobret. Følger man Veien mod Nord gjennem Damaskusporten, saa har man efter en Vandring af $\frac{1}{8}$ Miil de mærkelige saakaldte Kongegrave paa høire Haand: en i Klippen indsænket Fordybning eller Forgaard, hvorfra man gjennem et forfaldent Portal med udhugget Billedværk — det skjønneste Arbeide af det Slags, som findes i og om Jerusalem — kommer ind i flere i Klippen udhulede Kammere, tildeels med Nischer i Væggene til at optage Sarkophager, hvoraf Brudstykker af hvidt Marmor med sirligt udhugne Blomster og Krandse endnu ligge adspredte paa Gulvet.*) Almindelig har man antaget, at nogle af de gamle jødiske Konger her have ligget begravne; Flere have dog, og, som det synes, med bedre Grund, i disse Gravhuler villet gjenfinde enten de af Josephus omtalte kongelige Grotter, der rimeligviis stammede fra Herodes og hans Efterfølgere, eller det Gravmæle, som Helena, Dronning af Adiabene, der traadte over til Jødedommen og en Tidlang levede i Jerusalem, lod indrette for sig og sin Søn. Langs Stadens Vestside strækker sig Gihon's Dal, der staaer i Forbindelse med Ben Hinnom's Dal ved Zions steile Sydside, bekjendt i Oldtiden af Israeliternes Molochsdyrkelse, der senere gav Anledning til at benævne Helvede Gehenna; syd for denne Dal hæver sig det onde Raads Bjerg med Ruiner af en Bygning, kaldet Kaiphas's Landhuus, i hvilken Traditionen lader Jøderne fatte den Beslutning at dræbe Jesus. Ved Zions sydøstlige Hjørne forener Dalen sig med en tredie brat og smal Dal, der løber fra Nord mod Syd, adskillende Staden fra Oliebjerget, og paa hvilken Traditionen har overført Navnet Josaphats Dal, grundet paa den poetiske Fiktion Joel 4, 2. 12., hvorefter Jehova vil holde Dom i samme; Navnet Josaphat betegner dog allerede: Jehova dømmer. Dalen indeholder en Mængde Begravelsessteder, paa Vestsiden for Tyrkerne, paa Østsiden for Jøderne, hvilke sidste sætte megen Priis paa at hvile sine Been her; de have ogsaa her flere Grave og andre Mindesmærker, som Traditionen knytter til bekjendte Navne fra Oldtiden, som Absaloms Taarn, Zacharias's og Josaphats Grave. Gjennem Dalen strømmer Bækken Kidron, der begynder kort nordenfor Jerusalem, og sydøstlig for samme bøier mod Øst og bryder sig Vei til det døde

Cederlunden paa Libanon (se No. 27, 9de Spalte).

Dschebel Tor, Bibelens Tabor (se No. 27, 10de Spalte).

Jerusalem, seet fra Oliebjerget i Sydost; med Omars Moskee paa Moria i Midten.

Hav gjennem en trang og dyb Dal, hvor omtrent midtveis det græske Kloster St. Saba, med en Mængde i Fjeldet indhugne Eremitceller, ligger paa en høi Klippe. Bækkens Leie er temmelig dybt men kun faa Skridt bredt; i Almindelighed ligger det tørt og har kun efter vedholdende Regn Vand. Fra Stephansporten behøver man 5 Minutter for at komme til den Bro, som fører over Kidron, hvorfra der videre er 6 til 700 Skridt til Toppen af det af Bibelen saa bekjendte Oliebjerg, nu Dschebel et-Tur, ogsaa Dschebel Zeitun, der har sit gamle Navn af den Mængde Oliventræer, som fandtes her i ældre Tider, men nu for største Delen ere forsvundne, og i hvis Sted der nu voxer Græs, Korn og enkelte Frugttræer. Bjerget strækker sig fra Syd mod Nord og har tre fremtrædende Punkter, af hvilke det sydligste kaldes Overtrædelsens (Forargelsens) Bjerg, fordi Salomo her skal have offret til Afguder; ved Foden af samme, ligeoverfor Siloams Dam nedenunder Zion, ligger den ubetydelige, af Jøder beboede Landsby Siloah, som for største Delen bestaaer af Grotter, indhugne i Klipperne. Den midterste Spidse er efter Sagnet Himmelfartsstedet, hvor Keiserinde Helena lod bygge en prægtig Kirke, og hvor der nu staaer et Himmelfartskapel, i hvilket man endnu viser de lettroende Pilgrime Sporet af Jesu venstre Fod. Neden for denne Deel af Bjerget, tæt ved Veien, som over Kidron ad Stephansporten fører ind i Staden, kaldes et Stykke Jord, der er omtrent 160 Fod i Kvadrat og omgivet af en lav Muur eller Steengjærde, Dschesmanije, d. e. d. N. T.s bekjendte Gethsemane; Navnet betyder Oliepresse, og endnu seer man her otte meget gamle og store Olietræer. En Hule, hvor Jesus bad den Nat han blev tagen til Fange, det Klippestykke, hvor Apostlerne imidlertid sov, og Stedet, hvor Judas forraadte Jesus med et Kys, vil man paavise efter Sagnet. Paa Oliebjergets nordligste Top stod fordum et Taarn, kaldet viri Galilæi (galilæiske Mænd), fordi de to Mænd i hvide Klæder her skulle have staaet ved Jesu Himmelfart. Oliebjerget — hvis midterste Top skal være 2556 par. Fod over Havet, 416 par. Fod over Josaphats Dal og 175 par. Fod over den høieste Deel af Zion — rager op over alle de nærliggende Høider, hvorfor man ogsaa fra dets Spidse har en vid og herlig Udsigt: mod Vest henover Jerusalem lige til Egnen ved Middelhavet, mod Nord til Bjergene ved Nablus (Sichem), og mod Øst til Fjeldene østenfor Jordan og det døde Hav. Ved Bjergets østlige Hældning viser man, skjønt neppe nøiagtigt, det Sted, hvor Bethphage skal have ligget, den Flække, hvorfra Jesus kort før sin Død holdt sit Indtog i Jerusalem, men hvoraf neppe mere findes Levninger. Ikke langt derfra ligger en ubetydelig, kun af Arabere beboet Landsby, Beit el-Azirieh (d. e. Lazarus's Sted), den af d. N. T. bekjendte Flække Bethanien, hvor Jesus ofte dvælede, og hvor man endnu viser Marthas og Marias samt Simon den Spedalskes foregivne Huse, tilligemed Lazarus's Grav, en i Kalksteenklippen udhuggen Hvælving midt i Byen, hvortil en Trappe med 26 Trin fører ned; dens Form er imidlertid ganske forskjellig fra de gamle Gravmælers, og dette i Forbindelse med dens Beliggenhed, der ikke vel stemmer med d. N. T.s Fortælling, røber tydeligt nok dens Uægthed. En Miil i Syd for Jerusalem ligger Beit Lahhm, Bibelens Bethlehem, Frelserens Fødeby. Veien derhen gaaer fra Jaffa- (ell. Bethlehems-) Porten vesten om det onde Raads Bjerg, og fører forbi en Mængde Punkter, som man har sat i Forbindelse med den hellige Historie: Simeons Huus, et Træ, under hvilket Maria hvilede med Barnet, Magiernes Brønd, hvor Stjernen anden Gang viste sig for dem, Habakuks Kapel, Elias's Kloster, den saakaldte Rachels-Grav, overbygget med et tyrkisk Kapel, og nær Bethlehem Ruinerne af en Kirke, som Helena byggede paa det Sted, hvor Englene viste sig for Hyrderne. Bethlehem selv er en temmelig stor Landsby, omgiven af en Muur og beliggende paa en Høide, hvorfra haves en smuk og viid Udsigt over Bjergegnen rundt omkring, og som er bedækket med Anlæg af Viinhaver, Lunde af Mandeltræer og Figenplantninger, vandede af smaa Bække; mellem disse sees Taarne og Viinpresser at hæve sig. Byen har kun een bred Hovedgade; Husene have ikke Kupler saaledes som de i Jerusalem, de ere for det Meste byggede af Leer og Muurstene, og næsten ethvert Huus er forsynet med Bikuber, der bestaae af et Slags Leerpotter, opstillede i Rader paa Tagene. Under den ægyptiske Okkupation 1832—40 lod Ibrahim Pascha, da han saae, at de muhammedanske og christne Indvaanere altid laae i Strid, de første forlade Byen, som han lod de Christne, hvis Antal altid havde været overveiende, blive i rolig Besiddelse af. Af de 3000 Indvaanere, Byen skal have, ere derfor næsten alle Christne, meget faa Muhammedanere og ingen Jøder; de første ernære sig fornemmelig ved at forfærdige udskaarne hellige Sager af Træ, Daddelkjerner og Perlemor, som Kors, Rosenkrandse, smaa Modeller af den hellige Gravs samt af Christi Fødsels Kirke o. s. v. Denne sidste (ogsaa kaldet Kirken for Maria af Krybben, Mariæ de præsepio) tilligemed det tilhørende Kloster ligger 200 Skridt østlig for Byen og skal skylde Keiserinde Helena sin Oprindelse og være den ældste i Palæstina; paa begge Sider af Alteret føre to Trapper ned i den Grotte, hvor Jesus skal være født, og hvor man ogsaa viser den foregivne Krybbe af hvidt Marmor og et Alter paa det Sted, hvor de Vise tilbad Barnet. Tæt ved viser man flere andre hellige Grotter. Omtr. 1 M. i Sydost for Bethlehem minder Navnet Tekua endnu om d. G. T.s Thekoa, hvorfra Hyrden Amos var; ikke langt herfra, mod Nordost, ligger det saakaldte Frankerbjerg, af Araberne kaldet el-Fureidis d. e. det lille Paradis, en enkeltstaaende, høi, af Mure med Ruiner af Taarne omgiven Kegle, hvor Frankerne, ifølge et høist utilforladeligt Sagn, endnu 40 Aar efter Tabet af Jerusalem skulle have holdt sig. Henved 2 Mile sydligere kommer man til Oldtidens berømte Hebron, i hvis Nærhed Abraham opholdt sig; derfor kaldtes det ogsaa i Middelalderen St. Abraham, ligesom dets nuværende Navn el-Chalil d. e. Vennen, eller Chalil Rahhman d. e. den Barmhjertiges Ven, har sin Grund i den hos Araberne brugelige Betegnelse af Abraham under dette Epithet. Byen, der (efter Schubert) skal ligge 2664 par. Fod over Havet, har 400 høie, velbyggede Steenhuse med flade Tage, paa hvilke smaa Kupler findes, undertiden to eller tre paa hvert Huus. Indvaanernes Antal overstiger neppe 5000, hvoraf Størstedelen ere Muhammedanere, faa Jøder men ingen Christne. Deres vigtigste Industri er Glasarbeide, især Glaslamper, som for en stor Deel udføres til Ægypten, og Ringe af farvet Glas, det bæres paa Armene af Fruentimmerne. Over Patriarchernes foregivne Grave staaer en Moskee, hvori Christne og Jøder ikke tør komme. Omegnen er frugtbar; Viinhaver, Olivenplantninger og Anlæg af andre Frugttræer udbrede sig i de omliggende Dale, medens Siderne og de øverste Dele af Høiene rundt omkring ere bedækkede med gode Græsgange.

(Forts.)

*) Ifølge en Artikel i L'Illustration for 20de Marts d. A. skal et Medlem af det franske Akademi, de Saulcy, fra en Reise i det hellige Land, hvorover en Beskrivelse snart kan ventes, have hjembragt og nylig overleveret til Musæet i Louvre Laaget af en i et særskilt indre Kammer forefunden Sarkophag, rigt og smagfuldt prydet med udskaarne Blomster, Frugter og Løvværk. Naar der imidlertid tilføies, at de Saulcy ved en Mængde Grunde er kommen til det Resultat, at Laaget har skjult intet Mindre end Kong Davids Levninger, da kommer en saadan Antagelse i den bestemteste Strid mod Bibelens Beretning, at Davids og hans Efterkommeres Gravsteder vare paa Zion.

Kongeboligen ved Christiania.

I Christianiaposten for 23de og 24de April 1849 findes en Meddelelse eller Beretning om Kongeboligen, som da netop var bleven færdig og meubleret. Denne Meddelelse indeholder lærerige Vink for Fremtiden, om Nationen vil agte derpaa, og meddeler Oplysninger, som ere nødvendige for Enhver, som vil fælde en retfærdig Dom saavel over Bygværket som over den Mand, der har offret det sin hele Kraft, og med en sjelden Begeistring har virket under de misligste og mest

Kongeboligen ved Christiania.

nedslaaende Forhold. Hvad der i det Følgende findes anført er tildeels et frit, efter Omstændighederne noget modificeret, Uddrag med enkelte indskudte Bemærkninger af denne Arkitekt Linstows Meddelelse, tildeels en ordret Anførelse af samme.

Paa Vestsiden af Christiania omtrent 1500 Skridt fra den indtil 1820 bebyggede Deel af Byen hæver sig til $106\frac{1}{2}$ Fod over Fjordens Flade den Høide, hvorpaa Kongeboligen er opført. Denne Plads er, fra et brat med Høider, Bjergrygge og Smaadale gjennemskaaret kuperet Terrain, ved Udminering af omtrent 8000 Kubikfavne Steen, hvormed Fordybningerne ere blevne udfyldte, omdannet til en mod Siderne jævnt hældende Flade, hvorfra Udsigten ikke vilde være skjønnere end den, man i gamle Dage nød fra Høiderne af de grønne med Tornebuske og St. Hansurt dækkede Bakker i denne Egn, hvis ikke det friske Statsliv, den tiltagende Kultur og Slottets Anlæg havde udvidet Byen paa en storartet Maade i denne Retning.

Mod den ene Side fra Slotspladsen overseer man nemlig Christiania med den nyanlagte Gade, der forbinder Kongeboligen med Byen, og hvori dens betydeligste og efter Nutidens Fordringer komponerede Bygninger, samt de under Arbeide værende Universitetsbygninger ere anlagte i Forgrunden, samt i Mellemgrunden Akershuus Fæstning, Indseilingen til Havnen og Oslo. I Baggrunden udstrække sig Egebjerget, Næsodden og en Deel af Fjorden med dens Øer. Fra den anden Side møder Øiet de mange Landsteder, som omgive Byen paa Vestsiden. Afvexlende Skovpartier, Agerland, Lunde og grønne Enge danne en Baggrund, som i Synskredsen begrændses af Asker- og Bærums-Aaserne. Tæt forbi Pladsen mod Sydsiden slynger sig den meget befarne Landevei til Ringerige samt Drammen og Vestlandet.

Denne heldige Beliggenhed frembyder for Kongeboligen de Fordele, at den kan forene en Residences Karakteer og Bekvemmelighed med et Landsteds Behagelighed, da den paa trende Sider er omgivet af et Parkanlæg, der, hvis Træplantningerne nogensinde voxe til, vist vil frembyde, hvad Staden og dens Omegn saa beklageligt mangler, skyggefulde og behagelige Spadseergange. Foran Hovedfasaden udbreder sig en rummelig Paradeplads. Foruden disse Fordele med Hensyn til Behageligheden, frembyder Beliggenheden paa en Klippe den, at Grunden er urokkelig, og Tomten altid tør, da Regnvandet har Fald til alle Sider.

Paa denne Plads er Kongeboligen opført; men dens Tilbliven har været knyttet til saa mangfoldige særegne og usædvanlige Omstændigheder, at en historisk Fremstilling deraf er nødvendig, for at kunne fælde en upartisk Dom om dens Arkitektur.

I Aaret 1822 blev for det da forsamlede overordentlige Storthing fremsat kongelig Proposition om ved Statslaan at tilveiebringe en Sum af 150,000 Spd. til Opførelse af en passende Bolig for Kongen under hans Ophold i Norge. Storthinget indvilligede Forlangendet, uden at det i den kongelige Proposition eller i Storthingets Beslutning tydeligen var udtalt, om man for den opgivne Sum ventede at see Foretagendet fuldendt, da endnu ingen Tegninger og Overslag vare udarbeidede, og end ikke Stedet, hvor Bygningen skulde opføres, var bestemt, eller om denne Sum kun skulde gjælde for een Budgettermin.

Da Statslaanet var afsluttet, reiste der sig forskjellige Meninger om Pladsen til Etablissementet. Slotsbygningens nuværende Territorium udgjorde dengang flere bebyggede Landsteder paa et, som antydet, meget ujævnt og kuperet Terrain med høie Fjeldknabber og dybe Præsipiser.

Medens denne Plads i alle Maader syntes uskikket til et betydeligt Bygningsanlæg, forenede den derimod de heldigste Betingelser for et vidtløftigt Park- og Haveanlæg. Sletten, hvor Ræders, Heibergs og flere Gaarde nu ligge, bag og til venstre Side af Slottet, tilbød en stor og færdig Plan af større Udstrækning end den, hvorpaa Slottet nu ligger. Men Hans Majestæt Kong Carl Johan fandt, at den ovenanførte Plads var det eneste passende Sted til at fyldestgjøre alle Fordringer, naar Terrainet blev omdannet. Da Beliggenheden saaledes var bestemt, blev Aaret 1823 anvendt til Indkjøb af de forskjellige Landeiendomme, som skulde udgjøre den vordende Kongeboligs Territorium, og som under disse Omstændigheder kun vare at erholde til en meget høi Priis. En Arkitekt var endnu ikke ansat, og følgelig ingen Tegninger og Overslag forfattede. Det var først i det følgende Aar, at det ved et Tilfælde faldt i Linstows Lod, som siden ofrede sit hele Livs Virksomhed til dette Foretagende, at udarbeide de første foreløbige Udkast, hvoraf senere et fuldstændigt Projekt til Bygningen, Parkanlægget og øvrige Tilliggender fremstod. Aarene 1824 og 1825 bleve anvendte til Terrainets Tilberedning ved et betydeligt Planeringsarbeide, Materialiers Anskaffelse og Fundamenters Lægning. Sprængningen og Planeringen udstrakte sig fornemmelig over den Tomt, som Bygningen nu indtager og Paradepladsen foran samme. Denne Plads, som har en Længde af 350 og en Bredde af 270 Alen, helder fra Slottet mod Byen, under en Vinkel af fem Grader mod Horizonten. Den begrændses for oven af Slotsbygningen, paa begge Sider af nogle Rækker formedelst slet Behandling forkrøblede Træer, der skulle betyde Alleer, og paa den fjerde Linie, som ligger ligeoverfor Slotsbygningen parallel med den, var projekteret, at Tomten skulde forbeholdes til en Rad private Bygninger, fra hvis Midte en bred Gade satte Pladsen i Forbindelse med Byen. Men denne Plan for en Huusrække lige mod Slottet er ikke kommen til Udførelse.

Planeringen og Forberedelserne fortsattes, og Projekterne og Overslagene bearbeidedes fuldstændigt, saa at den høitidelige Grundsteensnedlægning kunde foregaa 1825. Grundstenen lagdes af Kong Carl Johan. Under denne blev i et med en Sølvplade dækket Etui nedlagt en Samling af alle i Hs. M.stæts Regjeringstid prægede Mynter med Kongens Brystbillede. Paa den ene Side af Sølvpladen staar:

„Aar efter Christi Byrd 1825, den 1ste October
har Kong Carl XIV Johan
nedlagt Grundstenen til denne Kongebolig.“

Og paa den anden Side:

„Q. F. F. Q. S.
A. D MDCCCXXV
Cal. Oct.
Carolus XIV Johannes
Sveciæ ac Norvegiæ Rex.“

Over dette Sted i den nordre Fløi er Alteret i Slotskapellet anbragt. Ved Grundsteensnedlægningen blev Arkitekten ansat kongelig Embedsmand og hans Gage fra 420 Spd. forhøiet til den tarvelige Sum 600 Spd.

Bygningen, som skulde være bleven udført efter dette Projekt, skulde bestaae af en Hovedlængde af 159 Alens Udstrækning og 38 Alens Bredde, samt af 4 Fløibygninger, som til begge Ender af Hovedbygningen retvinklet skulde formet sig med den. Fløienes Længde skulde være 42 Alen, Bredden 22. Paa Bygningens Midte skulde et Parti eller Risalit i en Bredde af 36 Alen træde 9 Alen frem og bære et jonisk Portal med 6 Søiler og Frontespise. Paa den modsatte Side eller mod Parken skulde et lettere formet Parti tilligemed en Altan træde 6 Alen frem. Bygningen skulde bestaae af tvende Heeletager og derunder en høi Kjælderetage, kun sænket tre Fod under Pladsens Niveau, og forøvrigt opført over Jorden. Paa Mellempartiet var i en Bredde af 5 Fag Vinduer endnu en Etage over Hovedetagen, motiveret af Søilestillingen, der saaledes hævede sig over den øvrige Deel af Bygningen efter en antik Tempelform. Bygningens Høide til Gesimsens Overkant var 27 Alen og paa Mellempartiet 35 Alen.

Hovedetagen skulde indeholde de til Beboelse for den kongelige Familie anordnede Værelser, den underste var bestemt til Indlogering for Suiten og Kjælderen indrettet til Økonomen og Tjenerpersonalet.

Kommunikationen mellem Etagerne skulde tilveiebringes ved fem Trapper; en Hovedtrappe beliggende midt i Bygningen og en i hver af Fløiene, foruden særskilte mindre Trapper, som blot skulde sætte enkelte Dele af Bygningen i indbyrdes Forbindelse ved Korridorer, som strakte sig langs hele Bygningen. I Hovedetagen bortfaldt denne Korridor, for at give de kongelige Gemakker og Repræsentationsværelserne større Bredde og for ikke at affondre dem fra hverandre. Kjælderetagens Høide i Lyset var 5 Alen, underste Etages 8 Alen og Hovedetagens 10 Alen. I nogle af de større Rum og Sale var Høiden endnu betydeligere. I den mod Nord beliggende Fløi var Kapellet anbragt og indtog i Høide nederste og Kjælderetagen. Indkjørselen for de kongelige Ekvipager var gjennem Hovedporten i Bygningens Midte, ind i Vestibulen, hvorfra den under en dobbelt Trappe, som paa begge Sider skulde føre op til Etagerne, sattes i Forbindelse med en Port paa Bagsiden.

Materialierne, hvoraf Bygningen opførtes, vare næsten alle indenlandske. Fundamentet blev opmuret af blaagraa tæt og fast Kalksteen fra Hovedøen, der anvendtes i Heller af betydelig Størrelse. Sokkelen eller den udvendige synlige Deel af Fundamentet blev til en Høide af $1\frac{1}{4}$ Alen over Jorden sat af hugne Kvadere af en bruunrød Syenitporfyr, som er brudt paa Øen Bollæren, under Gaarden Jarlsberg. Til udvendige Gesimser, Balustrader, Chambranler, Frontoner, Konsoler o. a. dsl. anvendtes Gryde- eller Klæbersteen, en Talkskifer, hvis Varighed er godtgjort ved Anvendelsen til Throndhjems Domkirke, Stavangers og flere Kirker, de eneste ældre Bygninger, som bære Præg af Kunsther i Landet, — fra Gaarden Berge paa Hadeland. Til de indvendige Dekorationer skulle deels flere norske Marmorarter, deels artificiel eller Gipsmarmor være blevne anvendte.

Dette er i korte Omrids den Bygning, hvis Opførelse var begyndt. Kompositionen vandt almindeligt Bifald, og Enhver, der har Øie for Arkitektur, maa erkjende, at den staar langt over det Udseende, Bygningen frembyder i sin nuværende Form.

For at kunne fælde en retfærdig Dom over Arkitekturen

i denne ældre Komposition, maa man tage Hensyn til den Tid, i hvilken den fremstod og de Hjælpemidler, der stode til Arkitektens Raadighed. Det er bekjendt, at vor Tidsalders saa høit stillede Bygningskunst ikke gaaer længere tilbage i Tiden end til Fredsaarene 1814 og 15. I Kulturen ere de nordlige Lande nærmest blevne paavirkede af Tydskland. De store Talenter, som der have bragt Kunsten til sin Høide saasom Schinkel og Klenze, ere først optraadte samtidige med den ældre Komposition af Slotsbygningen, idetmindste ere deres betydeligste Værker fra denne eller en senere Tid. Talenter som Chateauneuf, Gärtner, Siebland, Ohlmüller og Zwirner ere fra en endnu senere Periode. Det betydelige Opsving, disse Mænd gave Kunsten, kunde altsaa ikke komme Komponisten af Slotsbygningen til Nytte eller indvirke paa ham. Han var ene henviist til Studiet af Antiken og sine egne Ressourser, og det i et Land, som var saa langt fjernet fra Kulturens Vexelvirkninger, og hvor al Hjælp af de udøvende Haandværkere først maatte dannes ved dette Arbeide. (Forts.)

Literatur og Kunst.

Neslands Kirke. Et Digt af M. B. Landstad. Anledningen til dette lille vakre Digt fortæller Forf. selv i Forordene. Den er en af disse skaanselløse Nedbrydelser, som er overgaaet saa mange af vore gamle Kirker, der ikke længere svarede til den moderne Tids Fordringer. Neslands Kirke (i Vinje Præstegjæld i Thelemarken) var en af vore mærkelige Stavekirker, hvis Antal bliver mindre og mindre. Den havde staaet over 600 Aar; thi den var, ifølge en af den omvandrende Oldgrandsker Arnt i Aaret 1817 opdaget Indskrift paa Korets Væg, indviet 1242, den 8de August „af Biskop Herr Peder fra Hamar til det hellige Kors's og den salige Olafs Ære."

„Herr Peder han hviler i sorten Jord
udi sex hundrede Aar,
og Hamar er brændt og lagt i Gruus
alt med den Bispegaard."

Men endnu er Neslands Kirke lige rank:

„Hun stander endnu foruden Stav
sex hundrede Aar og meer,
et Minde for Biskop Herr Peder,
han haver ei andre fleer."

Men Kirkens Ulykke var dens Lidenhed. (Ifølge et Sagn bar en Gjætergjente den i sit Forklæde fra Mannaasgrænd, hvor den var bleven bygget, til Nesland og satte den op der.) Menigheden kunde ikke længere rummes i den gamle Kirke, men maatte bygge sig en ny, som den satte ved Siden af hiin og som blev indviet i 1847. „Ved denne Anledning bad jeg," siger Forf., „for Stavkirken at den maatte blive staaende, uagtet man allerede havde begyndt at lægge Haand paa den. Man mødte mig blandt andet med det Spørgsmaal: hvorledes og af hvem skal den vedligeholdes. Det var den Steen, af hvilken den blev knust. Den stakkels gamle Kirke klagede sin Nød for mig, medens jeg drog eensom tilbage fra Kirkevielsen over de øde og sørgende Grønlid- og Morgedalsheider." Og da han kom hjem, skrev han Digtet, hvis Bestemmelse var at ledsage en Indbydelse, som han agtede at udstæde for at samle et Fond til Kirkens Vedligeholdelse. Men just som han var færdig med sin Plan, modtog han den Efterretning, at Kirken allerede var nedreven Ugen efterat den nye var tagen i Brug.

Denne Daad afmaler Forf. gribende i Digtets Slutning:

„Det da var de Neslands Bonder
de komme med Øx og Tang,
rive de ned det Plankeværk,
den Kirke er dem for trang.

Bryde de sønder de gamle Stave,
haarde som Flint og Staal,
Tiden har ikke Malmen morknet,
nu skal den brænde paa Baal.

Udaf det hellige Alterbord
gjør sig Bonden et Skab,
sætter han der sin Brændeviinsdunk
og gjemmer sit Koppeskrab.

Saa tager han sig et Juleruus
og drikker sin Samling væk,
da banker det tre Slag i Veggen —
og Bonden er stum af Skræk.

Og saa den hellige Døbefunt,
er svarvet udaf en Stok,
Bonden sætter den i sit Bur
og bruger til Hakkeblok.

Tager en anden Prækestolen
og gjør sig en Hønsesti,
Hanen galer hver Morgenstund
og Hønsene kagle deri.

De store ærværdige Stolper
er gode til Laavebro,
Nissen maa lade Bondens Korn
ligge i goden Ro.

Af de Vers, som vi her have ladet aftrykke, kan Læseren ogsaa gjøre sig et Begreb om Digtets poetiske Værd. Den samme ædle antike Kraft, den samme Kjæmpevise-Klang gaar igjennem Digtets forskjellige (12) Afsnit, maaskee med Undtagelse af det 10de, der er i en mere moderne Stiil. Et Afsnit, „Kvenne-Karis Vise", er i thelemarkisk Dialekt. Digtet, 2 Oktavark, koster heftet 14 ß.

Homers Iliade, oversat og i kortfattede Anmærkninger oplyst af Fr. Moltke Bugge. Første Hefte, 1ste til 3die Bog. — For omtrent et Aars Tid siden indbød Hr. Rektor Bugge til Subskription paa en Oversættelse af Homers Iliade, hvori han lovede at ville optage en heel Deel Ord af Folkesproget. Dette Løvte vakte Opmærksomhed, ikke blot hertillands, men endog i Udlandet. Anmelderen blev ogsaa spændt paa Udfaldet; høitidelige Hexametre med ivævede Bondeord maae dog klinge ganske artigt, tænkte han. De maae tage sig ud som en Salonherre med broderede Valdersvanter. Men nu har man, snart sagt, seet begge Dele, og de synes ret fordragelige; ved Vanen ville de vel blive endda fordrageligere. Anm. finder nu „en praktisk Side" ved Sagen, som der maa lægges megen Vægt paa. Hvor fremmed Hexametret end er for vor Bevidsthed, og hvor uskikket det end kan synes til deri at udmynte Folkesprogets Malm som gangbar Mynt, har Oversætteren ialfald — naar man nærmere overveier Sagen — opdaget den rette Maade til at bringe den deraf prægede Mynt i raskt Omløb. Han har nemlig ved sit Arbeide havt den studerende Ungdom for Øie. Den tager Oversættelsen ved Siden af Originalen, og om end mangt et Ord i hiin for „den Studerende" er ligesaa uforstaaeligt som i denne, ville dog begge Dele tilsidst læres og erindres. Til slige Ord, som det ikke er givet enhver Studerende at kjende, men som nok ville læres, regne vi f. Ex.: Reitord, reite i Fjølde, fjølge, raake, godlyndt, vyrde, radt, bjartblaaøiet, et Mund (Oldnorsk mund, Tid, Stund) og mange andre. At Oversætteren ved Siden af disse dunklere Ord istedetfor mange hidtil i vort Bogsprog brugelige Ord af fremmed Præg ogsaa har indført en Mænge andre, der have sin Rod i Oldnorsken og tillige forstaaes af saagodtsom enhver Nordmand, bemærkes her til Overflod. — Hvad Hr. Bugges Arbeide som Oversættelse angaar, staar det muligens over Chr. Wilsters og Poul Møllers Arbeider i Troskab og Nøiagtighed, men neppe i Velklang og Skjønhed, hvilket han ikke engang selv haaber. For „det Publikum, for hvilket det nærmest er bestemt" (nemlig de Studerende) anbefaler det sig imidlertid ikke blot ved „den Nøiagtighed, hvorved det slutter sig til Originalen," fremfor de nævnte danske Forgjængere, men ogsaa ved en mindre Bekostelighed, (da det kan anskaffes hefteviis) og ved de ledsagende righoldige Anmærkninger, hvori Disciplen, ved Siden af de sædvanlige sproglige og reale Haandbøger, vil finde den fornødne Hjælp under Læsningen af sin Homer. Men da Bogen er nødvendig for Skolediscipie, kan man neppe billige, at Forlæggeren har forhøiet Prisen paa det 1ste Hefte for Kjøbere til 48 ß, medens Subskribenterne blot betale 30 ß. Udstyret er simpelt, dog upaaklageligt.

Af Henrik Wergelands Skrifter er 2det Binds 1—2 Hefte nylig udkommet.

Af Folkevennen er 2det Hefte udkommet og indeholder først: „Om Kong Olaf Trygvason" af Kand. H. Brun; derefter „Nogle Sprogbemærkninger" (af Udgiveren) i Forening med et Sagn, som Ivar Aasen har skrevet paa Søndmørsk, og som til en Prøve paa Almusproget meddeles saavel i denne Dialekt som i Vinje Præstegjælds og Stjørdalens Dialekter; og endelig Lidt om „den 17de Mai", ligeledes af Udgiveren.

I den sidste Tid have tvende Oppositionsorganer seet Dagens Lys, nemlig „Oplands-Posten", der udkommer i Hamar og som oprindelig var bestemt til at hedde „Demokraten", og „Stavangeren", som udgaar fra Stavanger og seer ud til at ville blive et Organ for den saakaldte „vestlandske Opposition". — Det af Fængselspræst Walnum og Kandidaterne Lund og Nygaard bebudede „Søndagsblad for lutherske Christne" er nu ogsaa begyndt. Det udkommer paa Beyers Forlag med et Nr. ugentlig a 1 ß.

Norge.

Christiania. I Formand- og Repræsentantmøde den 28de April besluttedes: 1) at bortsælge Bragerløkken ved offentlig Auktion; 2) at de omtvistede Slotsveies Istandsættelse og Vedligeholdelse skal overtages af Kommunen, mod at den erholder sig udbetalt 200 Spd. af Slotsbestyrelsen, foruden hvilken Sum 200 Spd. af Bykassen for indeværende Aar bevilgedes; 3) at de hidtil gjældende Bestemmelser for Antallet af Lignings- og Overlignings-Kommissionens Medlemmer skulle bibeholdes; 4) at Regnskabsføreren ved Arbeidsanstalten „Christian August's Minde" og denne Byes Sindssygeindretning tilstaaes et Gratiale af 100 Spd. og et Tillæg til sin Gage af 2 pCt. af det aarlige Udsalgsbeløb for Arbeidsanstaltens Fabrikata til dermed at lønne en Boutikassistent.

— Kand. jur. O. N. Bech er under 22de April udnævnt til Stiftsarkivar ved Centralarkivet i Throndhjem; Sognepræst til Vinje Præstegj. Provst A. C. Smitt til Sognepræst til Voss Pstg. i Bergens Stift; Sognepræst til Finnø Pstg. F. C. Radich til resid. Kapelan til Ullensaker Pstg. i Christiania Stift og resid. Kap. til Sigdals Pstg. J. C. Gude til Sognepræst til Rødenæs Pstg. i samme Stift. — Under samme Dato er Bureauchef J. Z. Magnus indtil Videre konstitueret som 3die Assessor i Christiania Stiftsoverrets 2den Afdeling, og Premierlieutenant Th. Jensen konstitueret som Overinspektør ved Christiania Tugthuus.

— Akers Formandskab har afslaaet at sælge den gamle Kirke for den tilbudte Sum (6000 Spd.); derimod have 3 af dets Medlemmer erklæret sig for Kirkens Salg til 8000 Spd. og 3 andre til 10,000 Spd. Subskriptionen har allerede indbragt henimod 2000 Spd.

— Salget af Mjøsdamskibene til Englænderne er nu foregaaet; Kjøbesummen for „Jernbarden" er bestemt til 15,000 Spd. og for „Dronningen til 19,000 Spd. Skibenes Slæbebaade m. M. skulle medfølge.

— Upsalastudenterne vise megen Iver for Toget hid; 300 havde allerede tegnet sig den 20de.

— Et Udvandrer-Skib, Christiane, er nylig afgaaet herfra til Qvebeck med 190 Pasagerer, og to andre ligge under Ladning. Flere af de afgaaede Pasagerer vare saa fattige, at de have maattet laane sig frem blandt deres mere formuende Reisefæller.

Drøbak. I Anledning af Sorenskriver Ellefssens Fratrædelse af Byfogedembedet dersteds have flere af Stedets Borgere den 20de April foranstaltet et Festmaaltid for ham, ved hvilket hans 37aarige Embedsvirksomhed for Stedet hæderlig og anerkjendende omtaltes.

Drammen. Børskommissær samt Veier, Maaler og Vrager H. T. Blauenfeldt er afgaaet ved Døden.

Arendal. Af den paa en Reise til New-York for halvandet Aar siden borteblevne Kapitain Gjerdrums efterladte Formue er der (ved Faderen) stiftet et Legat paa 500 Spd. for denne Byes forulykkede Sømænds trængende Efterladte.

Throndhjems Borgerkorps har i et Møde den 19de April afslaaet at anskaffe sig selv Geværer, da det antages at paaligge det Offentlige, at sørge for Korpsets Bevæbning.

Oversigt over norske Blades Indhold.

Ifølge Chr.-Pst. for 24 April har en Fange paa Bodsfængslet, ved Navn Andreas Christoffersen fra Holmestrand, dreven af Samvittighedsnag, tilstaaet, at han for flere Aar tilbage har været Konen paa Gaarden Nordby i Vaale behjælpelig med at forgive hendes Mand, hvem hun inderlig ønskede at blive kvit, fordi han var stærkt forfalden til Drukkenskab. Konen gav Manden først Kviksølv i Brændeviin, saa Grød af Kalk, derpaa Flueforgift; men da dette ikke hjalp, kjøbte hun endelig Noget paa Apotheket, som hun fik Andreas til at give ham i Brændeviin, hvorpaa han døde. Medens Manden led krampagtige Smerter af de indtagne Sager, blev han en Nat, kort før sin Død, lagt op paa Loftet. Imidlertid holdt Konen Bal nedenunder og dandsede og morede sig med sine Gjæster. Da Manden var død, giftede Konen sig igjen med en ung Mand. Hendes Tjenestepige og Andreas's Søster havde ogsaa været deelagtige i Misgjerningen; alle have nu, ved et optaget Forhør, erkjendt Rigtigheden af Andreas's Udsagn. — Andreas havde længe siddet paa Tugthuset, uden at føle Samvittighedsnag; først da han kom paa Bodfængslet, indfandt denne sig.

— En Indsender i Mgbl. No. 114 viser Nødvendigheden af at der oprettes en Pensionsanstalt for Almuskolelærerne, for derved at aabne dem lysere Udsigter for Alderdommen, end de nu have.

— Samme Blads Nr 117 indeholder en Opsats om Varetægtsfængslerne, hvori det betegnes som et meget stort Misgreb, at man ved Reorganisationen af vort Fængselsvæsen begyndte fra Oven (med Strafarbeidsfængslerne) istedetfor fra Neden (med de simple Fængsler.) Til at gaae den sidste Vei havde der været saa meget mere Grund, som man derved maatte være i mindst Tvivl om Valget mellem de forskjellige Fængselssystemer, medens man endnu har Grund til at være i Tvivl, hvad Philadelphia-Systemets Gavnlighed angaar. Ikke destomindre har man efter dette opført en saa stor og prægtig Bygning, at man for dens Kostende vel kunde have opført hensigtsmæssige Varetægtsfængsler overalt i Landet, istedetfor de bestaaende Indretninger, hvori Mennesker, muligens ganske uskyldige, indsættes og lide baade i physisk og moralsk Henseende. Derpaa leverer Forf. en mørk Skildring af Arrestvæsenet hos Lensmændene, „hvis Boliger blive fuldstændige af Staten tolererede Forbryderskoler, hvorfra Laster og Fordærvelse udgaar over det hele Land." For endydermere at vise Nødvendigheden af at vort Varetægtsfængselsvæsen forbedres, beretter han tilslutnings, hvilke afskyelige Scener fra Thelemarken der under en i Høiesteret nylig paadømt Sag ere oplyste.

— En Student udtaler i samme Blads Nr. 120 den Formening, at Upsalastudenternes paatænkte Besøg hos os til Sommeren blot kan blive at betragte som en storartet Lysttour, som en Studenterlystighed, der alene vedkommer Studenterne, og ikke som et almindeligt nordisk (skandinavisk) Studentermøde, der kan siges at have Krav paa Deeltagelse blandt Christiania Borgere.

— Af Beretningen angaaende Christiania Sparebank for Aaret 1851 sees, at Bankens Indtægt i Aarets Løb udgjorde 508,947 Spd. 112 ß. og Udgifterne 485,448 Spd. 74 ß.; Administrationsomkostningerne beløb sig til 6985 Spd. $118\frac{1}{2}$ ß. og Bankens Overskud til 7,429 Spd. $92\frac{1}{2}$ ß. De ved Aarets Udgang i Sparebanken indestaaende Summer vare 925,436 Spd. 65 ß. tilhørende 6874 Foliohavere. Indskydernes Antal er i afvigte Aar forøget med 207, og Beløbet af de i Sparebanken indestaaende Kapitaler er 71,262 Spd. $47\frac{1}{2}$ ß. større end ved Udgangen af 1850.

— Stange Sogneselskab har, som man kan see af Hamars Budstikke, fattet endeel Beslutninger, hvorved Medlemmerne for eget og Families Vedkommende forpligte sig til flittig Kirkegang, frasige sig selv ganske, og for en god Deel ogsaa for Konernes Vedkommende, Brugen af Kjøbetøis-Klæder, indskrænke Tiden for og Beværtningen i Bryllupper, Gravøl o s v. og bandlyse Kaffeen af det daglige Livs Traktement.

— Den efter Mosse Tilskuer i vort Blads Nr. 29 omtalte svenske Hilsningsbærer sidder nu, ifølge Dr. Bl., vel forvaret i Drammens Arresthuus.

Sverige. Som Hjælp for de Brandlidte i Staden Gustavia paa Den Barthelemy har Kongen ladet Statskontoret tilstille Guvernøren 1000 £.

— Doktor Annestedt er bleven udnævnt til Biskop i Strengnæs og Adj. theol. Sundberg til Professor i Dogmatiken ved Lunds Universitet efter Domprovst Thomander.

— Sveriges Handelsflaade bestaar for Tiden af 1407 Fartøier med en Drægtighed af tilsammen 86,751 Læster.

Danmark. Det er blevet de af Stadtholderskabet ved Kiels Universitet ansatte Professorer Samver og R. Liliencron samt Lektor Dollé forbudt at holde Forelæsninger.

— Den berømte Læge og Chemiker Etatsraad J. L. Pfaff i Kiel er afgaaet ved Døden den 24de April.

— I Haderslev er der udstædt en med mange Underskrifter forsynet Indbydelse til at danne et Selskab for Udgivelse af underholdende og belærende danske Folkeskrifter. Selskabet vil først udgive en Slesvigs-Historie, en Skildring af de sidste Aars Krig, en Geologi osv. Medlemmerne betale 40 Skill. Cour. aarlig.

— Fra Aabenraa berettes, at man anden Paaskedag saavel der som paa mange andre Steder ved Solens Nedgang, bemærkede et paafaldende Syn paa Himlen, en ildfarvet Lyssøile, der fra det Sted, hvor Solen var gaaet ned, strakte sig op til 20 — 30 Graders Høide og stod perpendikulær paa Horizonten.

Blandede Efterretninger.

Frankrig. Den lovgivende Forsamling har med 210 mod 5 Stemmer antaget et den forelagt Lovforslag angaaende Skillemyntens Omprægning, ifølge hvilket Præsidentens Billede skal anvendes paa samme.

— I Bulletin de Paris godtgjør Leon Vidal, at de europæiske Stormagter fornuftigviis Intet kunne have at indvende mod Keiserdømmets Gjenoprettelse.

— Frankrig tæller for Tiden 18,304 Officierer, hvoriblandt 5 Marschaller, 78 Divisionsgeneraler og 152 Brigadegeneraler.

— Et Kompagni med en Kapital af 10 Millioner har dannet sig til Oprettelsen af et Glaspallads paa Champs-Elysees.

— Monitøren indeholder en halv officiel Artikel, hvori det forsikres, at Rygterne om at Keiserdømmet skal proklameres den 10de Mai, ere uden Grund.

— Viktor Hugos's yngste Søn, der sad i Fængsel for en Presseforseelse, er bleven benaadet af Præsidenten; da han ikke vilde modtage Benaadelsen, saalænge P. Meurice, der som Garant for det Blad, han havde skrevet i, endnu sad fængslet og saalænge hans Fader uden Lov og Dom var landsforviist, er han med Magt bleven jaget bort fra Fængslet.

England. I Underhusets Møde den 21de April forlangte Lord Dudley Stuart Fremlæggelsen af den diplomatiske Korrespondents med Porten og de andre fremmede Magter angaaende de fangne ungarske Flygtningers Frigivelse. Skatkammerkansleren vilde nødig gaae ind derpaa, men gav dog omsider efter til Husets Tilfredshed.

— Kardinal Wiseman har sammenkaldt Englands ny katholske Hierarki til en Synode i Birmingham; han vil i Maynooth samle Irlands Biskopper om sig.

Tydskland. Ifølge Telegraph-Efterr. er Badens Storhertug død den 24de April.

— I Bremen ere Presserne i det Bogtrykkeri, hvor det demokratiske Blad „Folkevennen" tryktes, paa Forbunds-Kommissærens Ordre forseglede.

— I Hessen-Kassel har Politiet havt det travlt med Beslaglæggelsen af Landstændernes Arkiv og Stænderhusets Bibliothek og med Arrestationer.

— Ifølge Tel.-Dep. er Hessen-Homburgs Forfatning af 1850 bleven ophævet.

Preussen. Fra Berlin berettes, at i 8 Dage ere 22 Medlemmer af den protestantiske Kirke gaaede over til den katholske.

Schweitz. I Kantonen Bern have de Ultra-Radikale faaet en Afstemning istand, for at styrte den nærværende liberal-konservative Regjering. Men da over 44,000 Borgere erklærede sig for det Bestaaende, medens blot 38,000 stemte derimod, blev de Radikales Plan mod Forventning ganske tilintetgjort.

Italien. Kongen af Sardinien har opløst Universitetsraadet i Cagliari, fordi det ikke tilbørlig har søgt at hemme de gjentagne Uroligheder ved Universitetet der.

— Fra Florents berettes, at Ministeriet Baldassaroni har indgivet sin Dimission, og at der er blevet overdraget Absolutismens Repræsentant i Ministeriet, Boccella, at danne et nyt.

Spanien. Ifølge en Skrivelse fra Madrid, der findes indtaget i et Pariserblad, skal et Statskoup forestaae. Det formodes, at man hovedsagelig vil forandre Valgloven og betage Kamrene en stor Deel af deres Rettigheder.

Grækenland. Fra flere Kanter af Landet klages over Kornmangel og Dyrtid.

Amerika. Den bekjendte Mrs. Bloomer er bleven dræbt af sin Mand, der er gaaet fra Forstanden.

Ledige Embeder og Bestillinger.

Lyngdals Sorenskriverembede, hvis Bruttoindtægter i de sidste 5 Aar i Gjennemsnit have udgjort 3820 Spd.

Ytre Sogns Distriktslægeembede med aarlig Gage 240 Spd.

De svenske og norske Konsulater i Guayaqvil og i Vera Cruz.

En Sagførerpost ved Underretterne i Hedemarkens Amt.

En Omgangsskolelærerpost i Hølands Pstg. med aarlig Løn 20 Spd. foruden frit Ophold.

Christiania. Trykt i A. W. Brøggers Bogtrykkeri.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 32. | Udkommer hver Løverdag Aften. | **Christiania den 8de Mai 1852.** | Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. | **I. Bind.**

Indhold.

Kongeboligen ved Christiania.

(Slutning fra Nr. 31).

Arbeidet fremmedes til 1827. Fundamenterne vare lagte og Kjelderetagens Muring begyndt; men ved Indkjøb af flere Landeiendomme, ved Terrainets Planering, Indkjøb af Materialier og Fundamenternes Opførelse vare de bevilgede Midler og endda et Forskud af 30,000 Spdlr. forbrugte. For det forsamlede fjerde ordentlige Storthing blev ved en kongl. Proposition fremlagt fuldstændige Tegninger tilligemed detaillerede Overslag, der viste, at hele Foretagendet, iberegnet hvad der allerede var medgaaet, vilde komme til at koste 600,000 Spd. fordeelte paa 10 Aar, nemlig:

det egentlige Slotsbygningsarbeide . .	300,000	Spd.
Planering	35,000	-
Tomtens Indkjøb og Parkanlæg . . .	60,000	-
Indvendig Dekoration	180,000	-
Lønninger og Kontorudgifter	25,000	-
	600,000	Spd.

Dette kom Storthinget uventet, da endeel af dets Medlemmer havde været af den Mening, at hele Etablissementet skulde lade sig tilveiebringe for de engang bevilgede 150,000 Spd. Storthinget vilde ikke gaae ind paa Forslaget, hvorfor Arbeidet standsedes, Fundamenterne tildækkedes, og efter nogle Aar havde de opførte Kjældermure Udseende af Ruiner.

For det i 1833 forsamlede Storthing fremsattes et indskrænket Projekt, hvorefter Fuldførelsen ikke maatte overstige 200,000 Spd., eller tillagt de forbrugte 180,000, tilsammen 380,000 Spd. Dette Storthing bevilgede kun 90,000 Spd. i Budgetterminen, eller 30,000 Spd. aarlig, for hvilken Sum Bygningen skulde bringes under Tag.

I Aaret 1834 blev Bygningsarbeidet atter optaget under en ny udnævnt med udvidet Fuldmagt udrustet Kommission og den forhenværende Arkitekt med indskrænket Bemyndigelse. De gamle Fundamenter benyttedes, og af det ældre Projekt beholdtes saa meget, som de indskrænkede Pengemidler tilstedede.

Nødvendigheden bød altsaa at foretage betydelige Forandringer i det oprindelige Projekt for at komme ud med den Sum, som var bevilget. Arkitekten indsaa imidlertid, at i en nærmere eller fjernere Fremtid maatte en Bygning, som ikke kunde andet end laborere af mangehaande Ufuldkommenheder, undergaae Forandringer og Forbedringer, men for Dieblikket maatte et Heelt frembringes for den opgivne Sum. Den Plan, som bragtes i Forslag, var derfor efter Omstændighederne at ansee for den hensigtsmæssigste, nemlig at henlægge alle Indskrænkninger og Besparelser paa saadanne Dele af Bygningen, som lettest i Fremtiden kunde forandres, og at samle alle Kræfter til at udføre det, som siden aldrig eller kun yderst vanskeligen lod sig udføre. Saaledes blev det Ydre mere ufuldkomment end det Indre. Tagene bleve af simpel Konstruktion og tækkede med Steen. Portalet med den joniske Søilestilling faldt bort, næsten alt Steenhuggerarbeide, som gav Bygningen Karakteer, blev udeladt, de tvende fremspringende Fløie bortfaldt, imod at en tredie Etage blev tillagt Hovedbygningen, for at bringe saa meget som muligt under samme Tag, medens derimod det Indre: Festivitetslokalet, Hovedtrappen, Kapellet og de kongelige Gemakker bleve udførte saaledes, at de ingen Forandring i det Væsentlige tiltrængte.

Saaledes, som i foregaaende Nr. er viist, fremstod den tarvelige Bygning, som stod i 6 Aar (til 1845) til Manges Forargelse, og hvorom Rygtet i fremmede Reisebeskrivelser alt har gjort sin Tour Verden rundt. Det er vel muligt, siger Arkitekten, at det kunstneriske Talent kunde have fundet en bedre Udvei til at fremstille Tarveligheden mindre stødende, men det var ikke at vente, at Arkitekten, under de nedslaaende Forhold, hvori han maatte virke, og med en saa knap Lønning, at han, for at leve, maatte drive adskillige smaa Bininger, som ikke harmonerede med hans Kunstnerliv, kunde bevare den Aandsfriskhed, at han forblev skikket til at levere noget Usædvanligt.

De af Arkitekten forudseede Forbedringer, som han ikke havde ventet at opleve, indtraf tidligere end man kunde gjøre sig Haab om. 1845 Aars Storthing indsaa, at Bygningens Udvortes ikke svarede til vore Dages Fordringer, og bevilgede af egen Drift en betydelig Sum (108,000 Spd.) til en Hovedforandring samt til en Udvidelse, som den kongelige Families nuværende Behov gjorde fornøden. Desuden bevilgedes 60,000 Spd. til Meubleringen. Selv de nærmest foregaaende Budgetterminer havde ikke været aldeles frie for mindre Forandringer, hvortil Midler bevilgedes af Storthingene. Ved disse Endringer og Forbedringer er Bygningen ført tilbage til en Form, som, om den end ikke kan gjøre Fordring paa Skjønhed, dog præsenterer sig i nogen Maade tækkelig og passende. Men desuagtet har denne mindre fuldkomne Bygning ved de gjentagne Flikninger og Forandringer til Slutning kostet Staten næsten ligesaameget, som om det første Projekt uforandret var bleven fulgt.

Anstiller man nu en Sammenligning mellem disse tvende Projekter, da vil det ældres arkitektoniske Fortrin være hævet over al Tvivl. Det ældre frembyder ikke blot en langt rigere Arkitektur med kraftigere Profileringer, men de fremtrædende Fløie danne stærkt betegnende Slagskygger og afbryde Fasadens Eensformighed. Især er i det ældre Projekt Mellempartiet langt bedre motiveret, da det selvstændigt og frit hæver sig over den øvrige Bygning i en antik Tempelform, medens Søilestillingen i det nuværende Slot staar indeklemt mellem Bygningens tredie Etage. Fløiene til tvende Sider dannede ogsaa efter det ældre Projekt en fuldstændig Fasade, hvorved Bygningens Udseende vilde have vundet meget saavel ved at sees fra Indseilingen, som fra Christianiadalens nordlige og østlige Trakter, der gjennemskjæres af Oplandets store Hovedveie.

Denne Mangel paa markerede Partier giver det nuværende Slot et fladt og eensformigt Udseende i Afstand, og først, naar man kommer nærmere, opdager man, at Detaillerne ere gjennemtænkte og behandlede med Omhu. Af denne Grund vinder Bagsiden, som vender ud mod Parken, uagtet sin langt simplere Arkitektur, almindelig mere Bifald end Hovedfasaden, fordi Fløiene der afbryde Eensformigheden og danne Skyggepartier.

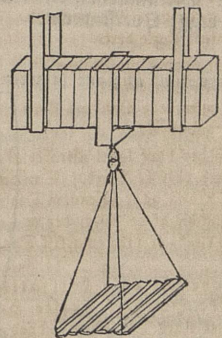
Mindst fordeelagtigt viser Slottet sig nu seet ligefor og i Afstand fra Byen, der hvor den nye Gade med sine store Bygninger begynder ved Grændsen. I en saadan Afstand forsvinde alle Detailler, og Masserne frembyde for liden Afvexling. Det, som dog fra dette Standpunkt især forstyrrer Indtrykket, er den Skjævhed Bygningen faaer, derved at Huusrækken paa den ene Side af den nye Gade afskjærer en Deel af Slottet, medens en tilsvarende Huusrække paa den modsatte Side mangler. I Aaret 1838 skrev Linstow i „Den Constitutionelle" et Forslag til Udvidelse af Byen mod Slottet, ledsaget af et Kart, hvorpaa de nye foreslaaede Gader vare anlagte og deriblandt ogsaa Hovedgaden til Slottet, med en dobbelt Huusrække, og i Midten en Plads, paa hvis ene Side Universitetsbygningerne bleve opførte og lige derimod en Storthingsbygning kunde placeres. Dette Forslag blev dengang læst med Interesse, og i det Væsentlige lagt til Grund for Reguleringen af de nye Gader; men det gik ved denne Leilighed, som det pleier at gaae: naar Udførelsen af Saadant senere kommer i andre Hænder, bliver det, som er forudarbeidet, enten glemt, eller det bliver ved Tilsætningen af Sligt, som man i Nationalforsamlingen kalder Bænkeforslag, ved improviserede Forandringer, som ikke kunne bringes i Harmoni med et gjennemtænkt fuldstændigt Forslag, saaledes omdannet, at kun lidet bliver tilbage. Enhver af Deeltagerne faaer derved den Glæde at see lidt af sit Eget anbragt. Saaledes gik det da ogsaa med den nye Gade. Istedetfor tvende Rader af Huse, hvorved den kunde være bleven en Pragtgade for Christiania, fik den kun een Række med et forfusket Promenadeanlæg lige imod. At et saadant Anlæg kan blive tækkeligt nok, naar det bliver smagfuldt anordnet, staaer ikke til at nægte; men hvorledes seer det vel ud nu? — Saaledes som det er, passer det bedre for en Kai end for en Hovedgade, som skal sætte Kongeboligen og Universitetet i Forbindelse med Byen. Vilde man endda ved Træplantninger og Alleer søge at gjøre denne Plads tækkelig, havde ogsaa Noget været vundet for den perspektiveste Udsigt til Slottet; men det er mere end man kan vente, at man skal lægge sig efter at opelske Træer, eller at en saadan Bestræbelse skal lykkes paa et Sted, hvor der hersker en saa tyk Uvidenhed i Alt, hvad Træplantning og Træers Behandling angaaer, som man daglig kan see de mest slaaende Beviser for i de ynkværdigt mutilerede Træer i Haver og Alleer, hvilke paa Grund af denne dræbende og hensigtsløse Amputering aldrig blive eller kunne blive andet end Krøblinge, om de ikke ganske krepere, saaledes som den Række af Popler, der for nogle Aar siden dannede en sand og vederkvægende Prydelse for den øvre Deel af Raadhuusgaden, men som paa Foranstaltning af Selskabet for Christiania Byes Vel eller for Christiania Byes Forskjønnelse, hvad det nu hedder, bleve overskaarne under sine Kroner.

Imidlertid kan man ikke fortænke Beboerne af den nærværende Huusrække, at de have søgt at faae Udsigt til en aaben Plads og til Fjorden, samt at de til dette Diemeds Opnaaelse have gjort nogle Offre, som dog erstattes derved, at Huuseierne have fjernet Konkurrenter, som kunne have bragt Leieprisерne til at dale i denne den mest anseede Deel af Byen. I Slottets Interesse har det derimod ikke været, at denne Bygning nu maa sees skjævt og ufordeelagtigt fra Byen i længere Afstand, og at den eneste Gade, som kunde være bleven en Pragtgade med høie og nye Bygninger samt Universitetet og Storthinget samlet, nu har faaet det beskedne Udseende af en Forstadsentree.

Syv og tyve Aar, siger Linstow videre, ere nu henrundne, siden det første Skridt til Opførelsen af en Bolig for Norges Konge, under hans Ophold her i Landet blev gjort. Næsten hele den Generation, som levede og virkede ved den Tids Begyndelse, er fratraadt, og nye Individer have indtaget de Bortgangnes Plads, Foretagendet er nu fuldført, og der lader sig anstille Betragtninger over hvad der er, og hvad der kunde være skeet. Anstiller man saaledes en Sammenligning mellem det Bygningsprojekt, som Storthinget i 1827 forkastede, og den Bygning, som gjennem flere Forandringer og Omdannelser nu er til i Virkeligheden, og undersøger man hvad Bekostningen efter den første Plan vilde have udgjort, og hvad den nu i Virkeligheden har været, da viser det sig, at den hele Besparelse bestaaer i 38,600 Spd., som Erstatning for at en, idetmindste i æsthetisk Henseende, mindre fuldkommen Bygning er fremstaaet 10 Aar senere end den først paatænkte, dersom Arbeidet ikke var bleven afbrudt, kunde have været fuldendt.

Erindringer fra Krystalpalladset og London af Dr. Mohr.*)

Portlands Cement.**)

At Prøver paa Portlands-Cementens forunderlige Styrke og Seighed vare udstillede, er ganske naturligt. Men denne Egenskab fremhævedes ogsaa paa en i Sandhed iøinefaldende Maade. En Tommestok, jeg bestandig bar hos mig, angav mig Dimensionerne. Maalet er preussiske Fod og Tommer***). Uden virkelige Maalninger kan man ikke indlade sig paa nogen Beretning af saadan Art, fordi Dimensionerne undertiden ere saa usædvanlige, at de uden Maalestokkens Bekræftelse ikke ville erhverve Tiltro.

---

*) Under denne Overskrift findes der i Dinglers „Polytechnisches Journal" flere interessante smaa Artikler, blandt hvilke vi her i Oversættelse meddele nogle, som antages passende for nærværende Blad.

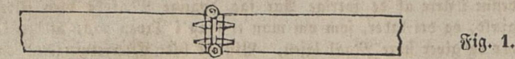
**) Portlands Cement udmærker sig, fremfor alle andre Sorter Cement, ved følgende Egenskaber: 1) Farven, der er meget smuk, og ligner saa ganske Portlands-Steen, som anvendes til de smukkeste Bygninger i England, at man neppe kan skjælne den fra samme. 2) Den er tyngre, varigere, binder bedre og taaler større Tilsætning af Sand end nogensomhelst anden hidtil bekjendt Sort af Cement; thi den bedste Sort af samme taaler tre Dele og, til almindelige Diemed, endog fire til fem Dele Sand. 3) Den kan benyttes til alleslags Bygninger, saavel indvendig som udvendig, saavel over som under Vandet, som f. Ex. til Revierer, Cisterner, Sluser, Broer etc. Til Bygninger under Vandet anvendes den i Almindelighed enten uden nogensomhelst eller blot med en liden Tilsætning af Sand. 4) Den behøver ingen Tilsætning af Farve, da den aldrig oxyderer eller bliver grøn; den beholder bestandig sin naturlige Steenfarve. 5) Den modstaar meget godt Vind og Veir og anvendes derfor mest til udvendig Pudsning, f. Ex. til Ornamenter, Gesimser, Ballustrader, Konsoller, Fortouge etc.

***) Den preussiske Fod er kun høist ubetydelig forskjellig fra den norske.

Tolv Teglstene vare med den flade Side forenede sammen ved Portlands-Cement til en parallelepipedisk Bjælke (se Figuren). Teglstenenes Længde vare 9 Tommer, Tykkelsen $2\frac{1}{2}$ Tomme og Bredden $3\frac{3}{4}$ Tomme. Sammenføiningsfladen udgjorde altsaa $33\frac{3}{4}$ □ Tomme. Denne Bjælke var i horizontal Stilling lagt paa Høikant i 2 Jernbaand, der understøttede begge dens Ender, saa at den mellem Jernbaandene værende Deel af den sammenlimede Steen, der var 18 Tommer lang med 8 Sammenføiningsflader, ingen Understøttelse havde. Over det midterste Punkt af dette Parti hængte i et 2 Tommer bredt Jernbaand en Vægtskaal, hvorpaa laa en Vægt af omtrent 8—9 Centner. En af Teglstene paa samme Maade sammenlimet Bjælke var i horizontal Stilling fastklemt med den ene Ende, medens den anden svævede frit. 17 Sammenføiningsflader vare uden Understøttelse, og den hele Steenbjælke laa fri med en Vægtstangsarm af 4 Fods Længde.

En kunstig støbt Steen af meget skjønt Korn havde 9 Tom. Tykkelse og 12 og 19 Fods Bredde og Længde. Den forestillede en enorm Bordplade. Et støbt Vandtrug af omtrent et Oxehoveds Indhold var ogsaa udstillet.

Charnier til en Dør, der aabner sig til begge Sider

Fig. 1.

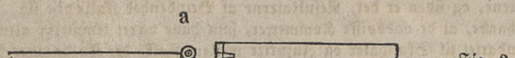
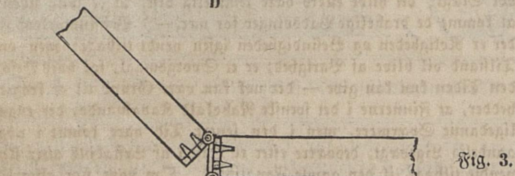
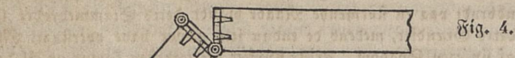
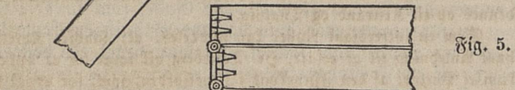

Fig. 2.

Fig. 3.

Fig. 4.

Fig. 5.

Denne Charnier var egentlig ikke udstillet, men befandt sig paa den Dør, der førte til et Forfriskningsrum, et for en Udstillingsbesøger ligeledes interessant Sted. Den havde to Stifter, hvorom Døren kunde bevæge sig og bestod af 3 Dele. De tvende yderste ere indskruede, det ene i Væggen, det andet paa Dørens Høikant, den midterste Deel er fri og lægger sig, eftersom Døren lukkes op til den ene eller anden Side, enten op til Væggen eller Døren.

Fig. 1 viser Dør og Væg i Gjennemsnit, naar Døren er lukket, Fig. 2 Hængslen trukken heelt ud, for at vise dens Beskaffenhed. I denne Stilling forhindres den fra at komme, deels ved Dørens egen Vægt, deels ved Træklodbet, som altid trækker Døren tilbage, naar den aabnes. Fig. 3 viser Døren aabnet fra den ene, Fig. 4 fra den anden Side. I første Fald skeer Dreiningen om Hængslen a, i sidste Tilfælde om b. (Fig. 2). Denne saa simple Indretning frembyder flere Fordele.

Som man seer af Fig. 5 kan man lægge Døren paa begge Sider ganske op til Væggen; den beskriver altsaa en fuld Cirkel. Dernæst kan man ved Hjælp af en Fjeder (Sløife, Feder) og tilsvarende Nod (Nuth) tillukke den Sprække mellem Dør og Væg, som ved lignende Døre af anden Konstruktion er aaben. Kun ved begge Charniererne afbrydes Fjedren, hvor imidlertid det mellemste Hængselstykke bevirker Slutningen. Ved Dørens Aabning hæver Fjedren sig ud af Noden, fordi Dreiningspunktet ikke ligger i Dørens Midtlinie, men paa begge Overfladerne.

Havestol til at slaae sammen.

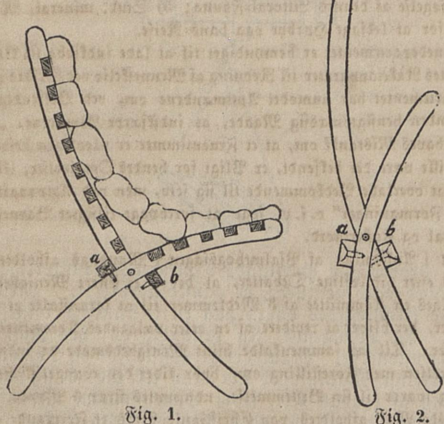

Fig. 1.

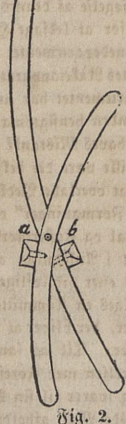

Fig. 2.

En meget sindrigt konstrueret Havestol saa jeg i Sionhaus, Hertugen af Northumberlands fyrstelige Landgods. Den er i Fig. 1 fremstillet i Gjennemsnit. To Rammer bevæge sig, som man seer af Tegningen, gjennem hinanden og ere paa Krydsningspunktet forenede ved Stifter, hvorom Dreiningen foregaar. De Dele af Rammerne, som danne Sædet og Ryglænet, ere forbundne med flade, smale Træstave, der ere indskruede i Rammens Trætykkelse. Liim er for Regns Skyld undgaaet. Disse smale Træstave give Rammerne Holdning og Styrke, der end mere forøges ved paa Enderne anbragte tykkere og runde Træstave. Tvende fremstaaende, paaskruede Stave a og b forhindre Stolens 2de Rammer fra at falde dybere fra hinanden end til Dannelsen af et bekvemt Sæde. Fig. 2 viser Stolen sammenslaaet.

En meget hensigtsmæssigt konstrueret Havebænk fandt jeg sammesteds; efterstaaende Fig. 1 viser den seet forfra. De tvende Fødder til Venstre have Ruller a, a, som ere befæstede paa en tversover liggende Jernaxel og dreie sig med denne. Til Høire

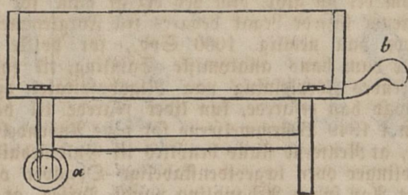

Fig. 1

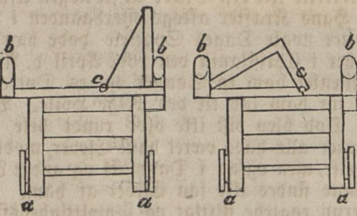

Fig. 2. Fig. 3.

sees tvende Haandgreb b, ved Hjælp af hvilke man let kan hæve og flytte Bænken for efter Behag at tage Sæde, hvor man ønsker. Ryggen er massiv og bestaar af en lodret opstaaende og horizontal i Sædets Plan liggende Deel. Omkring Charnieren c kan Rygstykket lægges ned over Sædet, hvorved et Spidstag dannes derover. Naar man forlader Bænken, lægger man Rygstykket ned, hvilket tilbyder den Fordeel, at man efter Regn finder et tørt, efter Solskin et ikke hedt, men i hvert Fald et hverken af Støv, nedfaldne Blade eller Kaalorme tilsmudset Sæde.

Amerikanske Skruetvinger.

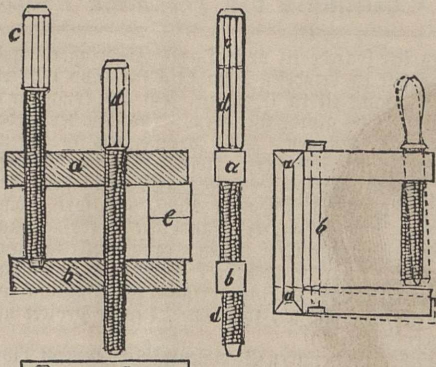

Fig. 2. Fig. 1.

I den amerikanske Afdeling paa Londoner-Industriudstillingen befandt sig blandt andet Værktøi for Snedkere og overhoved Træarbeidere ogsaa et eget Slags Skruetvinger, som ikke alene ere yderst simple, billige og varige, men ogsaa ved Siden af større Virkning ikke har en eneste af de Feil, som hefte ved vore sædvanlige. For tilbørlig at kunne vurdere Fortrinene ved de amerikanske, vil det være simplest at beskrive Manglerne ved de hidtil brugte.

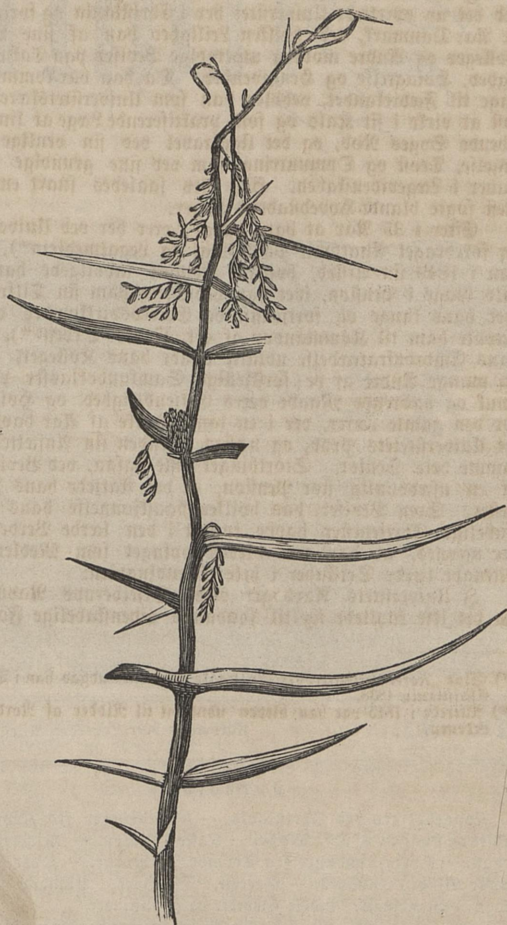
Vore Snedkeres sædvanlige Skruetvinger (Fig. 1) bestaae af en paa den ene Side aaben Ramme, hvis fjerde Side dannes af Skruen eller Spindelen. Rammens tvende ligeoverfor Spindelen staaende Hjørner a, a ere sammensinkede og limede. Med hvor stor Ombyggelighed dette end skeer, vil denne Forbindelse dog ikke længe kunne modstaae Virkningen af den stærkt nedskruede Spindel. For at afhjælpe denne Ulempe og holde de tvende fritstaaende Arme af Tvingen parallele, tager man sædvanlig sin Tilflugt til en Jernskrue b, som gaar gjennem de nysnævnte Arme og er forsynet med Hoved og Møttrik. Denne Skrue forøger naturligviis Apparatets oprindelige Kostende, uden dog fuldkommen at svare til Hensigten; thi da Hovedet og Møttrikken trykke sig ind i Træet, saa danne Tvingens fritstaaende Arme snart ikke længere rette Vinkler med det fælles Rygstykke, saaledes som de punkterede Linier i Fig. 1 angive. Spender man nu 2 Træstykker, som skulle limes sammen, ind i en saadan Skruetvinge, saa kommer Spindelens Tryk ikke længere retvinklet mod de limendes Flader, og Følgen deraf er, at disse, der ere blevne slibrige ved Limen, glide over hinanden og forskydes. Denne Forskydning finder desto før Sted, naar, som snart skeer, Spindelen slides, saa den gaar rumt, hvorved den let antager den i Fig. 1 punkterede Stilling. Meget ofte maa derfor Snedkeren atter aabne sin Tvinge for paany at bringe de Træstykker, som skulle limes, i den rette Stilling. Bliver Spindelen krum, hvilket somoftest hænder, saa beskriver den Ende af samme, som trykker mod det Legeme, der skal limes, idet Spindelen dreies, en Kreds, istedetfor at blive staaende paa et Punkt, hvilket forøger den nysomtalte Ulempe. Dersom Snedkeren vilde sætte Spindelenden lige paa det limendes Legeme, saa vilde blivende Indtryk og Fordybninger danne sig, hvorfor han af den Grund nødes til at skyde en Klods imellem. Men derved har han ogsaa et Legeme mere at passe paa, og Limingen, der skulde gaae rask for sig, forsinkes ofte ved manglende, forvexlede eller nedfaldne Klodser.

Alle disse Ulemper undgaaes ganske ved den Slags Tvinger, som nu skulle beskrives: De ere ikke limede og altsaa behøves ingen Jernskrue for at støtte Limingen; de ere billigere. En Forskyden af de Træstykker, som skulle limes, er umulig. Spindelens Vaklen i Moderen har ingen Indflydelse, ligesaalidt som det skader, om den slaar sig krum. Ingen Klodser behøves og endelig kan et større Tryk udøves.

Fig. 2 forestiller den nye Skruetvinge. Den bestaar af 2 prismatiske Træstykker a og b og 2 Skruespindler c og d, hvoraf c har sin Moder i Prismet a og d sin i b. Igjennem a er boret et Hul, hvori d har lidt Spillerum. I Prismet b derimod er en Fordybning, hvori Spindelen c's cylindriske Ende passer. Spindelens Haandgreb er af større Diameter end Skruen, saa at det som en Skulder lægger sig an mod Prismet a, hvorved dette nærmer sig b, saasnart Spindelen d dreies til Høire, medens c ved Dreining til Høire fjerner a fra b. Videre Forklaring tiltrænger Figuren ikke.

Kaffer-Busken.

(Acacia horrida; Acacia capensis).

Denne Plante, der nylig forevistes Dronningen af Storbritanien og Prinds Albert, er bragt til England fra det gode Haabs Forbjerg ved S. Webb, ansat som Chirurg i den engelske Marine paa Skibet „Retribution". Den er af hollandske Kolonister kaldet „Went-en-Bid" (Wait-a-bit) eller Kaffer-Busk. Den voxer fra 6 indtil 20 Fod i Høiden, i Særdeleshed i Nærheden af Kilder, Grøfter etc.; den bærer en smal, kegleformig, guul Blomst. Kap-Koloniens Grændser, som i dette Dieblik ere Skuepladsen for Kafferkrigen, ere i flere Miles Udstrækning baade i Længde og Bredde tæt bevoxede med denne Busk, som danner en uovervindelig Hindring for regulære Tropper og udmærkede Skjulesteder for Kafferne, der krybe paa Jorden under dens Grene, saa at det er Engelskmændene umuligt at fordrive dem fra denne naturlige Fæstning. Man har flere Gange forsøgt at ødelægge Buskene ved Ild, uden at det er lykkedes, da de ere meget saftfulde og desuden kun voxe paa fugtige Steder. Man antager med stor Grund, at Kafferne skylde denne Busk, at de hidtil, ofte med Fordeel, have kunnet angribe Engelskmændene og ustraffede snige sig lige under „Graham Towns" Mure.

Michael Skjelderup.

Michael Skjelderup er født i Hofs Præstegjæld, Jarlsbergs Provsti, den 22de October 1769. Hans Fader var Præsten Jacob Worm Skjelderup, der er bekjendt som Forfatter af nogle mindre theologiske Skrifter, og Moderen Barbara Holst. Efterat have nydt Underviisning i de almindelige Skolefag deels i Hjemmet, deels i Sande Sogn, blev han i sit sextende Aar sat i Apothekerlære i Frederiksstad. Denne Stilling var imidlertid ikke tilfredsstillende nok for hans videbegjærlige Aand og hans Lyst til høiere Videnskabelighed. Da Faderen var død (1787), forlod han derfor snart Apotheket og begav sig i Aaret 1789 til Kjøbenhavn, hvor han med Iver lagde sig efter Medicin, og ved det chirurgiske Akademi 1794 underkastede sig Examen med bedste Charakteer. Samme Aar blev han Reservelæge ved Søkvæsthuset, næste Aar Underchirurg ved Arveprinds Frederiks Regiment og 1796 Reservechirurg ved det chirurgiske Akademi og Frederiks Hospital med Forpligtelse til at holde Forelæsninger. 1797 blev han tillige Prosektor ved Universitetets Anatomikammer og to Aar senere Regimentsfeltskjær ved første sjellandske Bataillons lette Infanteri. I Aaret 1800 lod han sig indskrive som akademisk Borger, for derved at bane sig Adgang til den akademiske Lærerbane, for hvilken han paa Foresattes og Velynderes Opmuntring bestemte sig. Aaret efter blev han Adjunkt og giftede sig med Frøken Marthe Katharine Hoelfeldt, der blev ham en god og kjærlig Hustru. Efter i 1803 at have taget Doktorgraden i Medicin, naaede han endelig i 1805 det Maal, der længe havde staaet opmuntrende for hans rastløst stræbende Aand. Han blev udnævnt til Professor extraordinarius ved Kjøbenhavns Universitet. Som saadan foredrog han Anatomi og Physiologi, og gav Studiet af disse Disciplinér, der dengang ved Universitetet laae saagodtsom i Dvale, et mægtigt Opsving. Det Liv, den Varme og Klarhed, hvormed han foredrog sin Videnskab, forskaffede ham af alle Klasser en Mængde Tilhørere, hvoriblandt endog mange Udlændere, og vakte en Interesse for samme, der bidrog meget til Lægevidenskabens sildigere Udvikling og Opkomst, ikke blot der ved Universitetet, men i hele Skandinavien. Ved at udgive sine „Anatomisk-physiologiske Forelæsninger" (2 Dele, Kjøbenhavn 1807—1809) gav han Dyrkere af det medicinske Studium, der ikke kunde besøge hans Forelæsninger, Anledning til at gjøre sig bekjendt med de Resultater, han var kommen til i hine Disciplinér. At disse Resultater vare vigtige nok til at vinde Interesse og bane sig Indgang, selv uden at være understøttede af hans saa livlige mundtlige Foredrag, derom vidner blandt Andet den Modtagelse hiint Værk fandt endog i Sverige, hvor Tidén oversatte det (1815). Ogsaa flere i videnskabelige Tidsskrifter indrykkede Afhandlinger gjorde Resultaterne af hans Grandskning og Skarpsindighed til det læsende Publikums Eiendom. Somme af disse Afhandlinger, som f. Ex. de, der findes indrykkede i det skandinaviske Literaturselskabs Skrifter for 1809 og 1812, ere mere beregnede

paa dannede Læsere i Almindelighed end blot paa Lægevidenskabens Dyrkere.

I 1813 blev Skjelderup udnævnt til Professor i Medicin ved det ny oprettede Universitet her i Christiania og forlod næste Aar Danmark, ved hvilken Leilighed han af sine Elever, Kolleger og Andre modtog utvetydige Beviser paa Taknemmelighed, Høiagtelse og Hengivenhed. Da han var kommen tilbage til Fædrelandet, vedblev han som Universitetslærer rastløst at virke i sit Kald og som praktiserende Læge at lindre de lidende Syges Nød, og det ligesaavel ved sin venlige Deeltagelse, Trøst og Opmuntring, som ved sine grundige Kundskaber i Lægevidenskaben. Han blev saaledes snart en af de mest søgte blandt Hovedstadens Læger.

Efter i 35 Aar at have været Lærer her ved Universitetet og foredraget Anatomi, Physiologi og Legalmedicin*), søgte han i 1849 sin Afsked, hvilken Kongen indvilgede ham med fuld Gage i Pension, idet han bevidnede ham sin Tilfredshed med hans lange og fortjenstfulde Embedsvirksomhed og udnævnte ham til Kommandør af St. Olafs Orden**). Ved hans Embedsfratrædelse udtalte baade hans Kolleger, Elever og mange Andre af de forskjellige Samfundsklasser paa en smuk og hædrende Maade deres Erkjendtlighed og Høiagtelse for den gamle Lærer, der i en lang Række af Aar havde været Universitetets Pryd, og næsten ligesiden sin Ansættelse ved samme dets Senior. Storthinget viste ogsaa, ved Bevilgelsen af en usædvanlig stor Pension, at det skattede hans Fortjenester. Som Beviser, paa hvilken Paaskjønnelse hans videnskabelige Fortjenester havde fundet i den lærde Verden, kan her nævnes, at han var bleven optaget som Medlem i en Mængde lærde Selskaber i hele Skandinavien.

I Universitets Aarbøger vilde Skjelderups Navn, selv om det ikke knyttede sig til saadanne videnskabelige Fortjenester, som det nu gjør, blot ved det af ham for de medicinske Studerende stiftede Legat bevares fra Forglemmelse. I 1828 skjænkede han nemlig 1000 Spd., for hvilke Universitetet afkjøbte ham hans anatomiske Samling, til syge medicinske Studerendes Forpleining paa Rigshospitalet, og da Gaven, efter hvad han erfarede, kun lidet svarede til hans Hensigt, fik han i 1849 Bestemmelserne for dens Anvendelse forandrede derhen, at Renterne skulle benyttes til Guldmedailler for Priisafhandlinger over lægevidenskabelige Opgaver og forsaavidt i noget Aar ingen Afhandling vandt Prisen, at de da skulle anvendes til Stipendium for en trængende Student. Han oplevede imidlertid ikke den Glæde at see nogen Afhandling vinde Prisen. Hans Kræfter aftoge efterhaanden i den forløbne Vinter og efter nogle Dages Sygeleie døde han i sin Families Skjød her i Christiania den 16de April d. A. Hans Kone, der havde skjænket ham to Sønner og to Døtre, var i 1847 gaaet forud for ham ind til den evige Hvile. Budskabet om Skjelderups Død blev vist ikke blot rundt hele Norge, hvis nulevende Læger alle have været hans Elever, modtaget med megen Deeltagelse, men ogsaa i Danmark og andre Lande, blandt hvis Lægestand findes ikke faa Elever af ham.

Skjelderup røgtede flittigt og samvittighedsfuldt sit Kald som offentlig Lærer og Læge og fyldestgjorde sin Tids Fordringer baade som saadan og som Videnskabsmand; han var hjælpsom i høi Grad baade mod Studerende og Andre, der trængte til hans Hjælp; han var munter og skjemtsom i det selskabelige Liv, og krydrede Underholdningen med disse Dieblikkets Blomster af Vid og Lune, som de, der ere fattigere i Aanden, opfange og som Stof til Latter høkre ud i andre Selskabskredse, hvor man ikke har sin Skjelderup og Overflod af originalt Vid.

Et ualmindeligt talrigt Følge af alle Samfundsklasser ledsagede hans jordiske Levninger til Graven, hvor Stiftsprovst Lieungh tolkede hans Værd som Menneske og kjærlighedsfuld, venlig Læge, og Professorerne Holmboe og Faye viste hvad han havde været som Universitetslærer og Videnskabsmand.

*) Sine „Forelæsninger over den legale Medicin" udgav han i Trykken, Christiania 1838.
**) Allerede i 1815 var han bleven udnævnt til Ridder af Nordstjerneordenen.

Michael Skjelderup.

Tromsø den 21de April 1852.

Hvad kan en Korrespondent herfra berette til „illustreret Nyhedsblad," som i lykkeligere situerede og mindre under Isolationens mangehaande Ulemper lidende Steder kan have Krav paa en Smule Opmærksomhed hos Publikum? Trods Alt, hvad man herhjemme og derude siger, er Tromsø dog Intet uden en Smaaby med kun altfor rigelige Mærker paa Smaastadsmæssighed; men det er netop disse Charaktermærker, der mangle den tiltrækkende Evne; det er dem, der ene og alene forsimple, og som lettere komme saavidt i Forsimpling, at de gjøre en Ting udmærket trivi el, end give den en interessant Side. Imidlertid — saa ganske udelukkende trivielle ere vore Forholde dog ikke; paa vort Livs Skaldeberg findes dog en og anden Kløvt, hvori saamegen Muld har faaet Plads, at hist og her en simpel Markblomst kan faa gro og udvikle sine beskedne, prunkløse Blade, og fra de kolde Bræer silrer dog i Sommertøen saamegen Vædske ned til den, at den ikke tørster ihjel og dens lille Stengel og dens Blade ikke ganske fortørres. Slige enkelte, simple Blomster vil jeg prøve paa leilighedsviis at samle; maaske kunne de faa en Plads i det samme Herbarium, hvori Andre henlægge saamange bedre Sager.

Det synes saaledes, mens den saakaldte fineste Selskabelighed næppe kan rose sig af nogen Flor, men kun af en tarvelig Vegeteren, — medens Smagen for Æsthetik og Kunst snarere synes i Høiderne at aabenbare sig som Kjærlighed til Privatdilettantisme, end til offentlig Tilfredsstillelse, hvorfor Byens musikalske Selskab er skrumpet sammen til en ganske snever Forening, og Koncertsalen, naar den en enkelt Gang aabnes af en ingenlunde udygtig Kunstner, bliver saagodtsom tom, — det synes under disse ikke meget glædelige Fænomener, somom paa den anden Side Smagen vil bryde altmere frem hos den mindre høit agtede Haandværkerstand. I Byens Haandværkerforening have endeel Medlemmer dannet et musikalsk Selskab, som gjør ganske gode Fremskridt, og som igaar for første Gang befoer Sundet, ladende de indøvede Musiknummere høre fra vakkert sammenklingende Blæseinstrumenter. En Sangforening er stiftet i samme Samfund, og der er Udsigt til, at Byens Haandværksstand vil i mere end een Henseende stræbe ud over det blot Materielle. Derom vidner ogsaa den levende Interesse, hvormed den nys fulgte Forhandlingerne i Formand- og Repræsentantskabet om Reorganisation i Borgerskolevæsenet og som bragte dens Forening til at gaa saavidt forat faa Sagen opklaret, at den endog fra En og Anden har maattet høre ytret nogen Utilfredshed. Den i længere Tid bestaaende saakaldte Borgerskole har nemlig saalidet svaret til sit Navn og til Byens Trang, at det var nødvendigt, at tænke paa snarest mulig Forbedring. Borgerskolen af Navn var intet Andet, end en toklasset Forberedelsesskole, der erstattede de to laveste Klasser, som efter Normalplanen Middelskolen skal have, men som under sin Virksomhed maatte kjæmpe med alle de Vanskeligheder og skadelige Indflydelser, som ere uadskillelige fra en Fællesunderviisning i samme Klasser baade for Piger og Drenge; Skolens tredie Klasse var kun en Pigeskole. Forældre, der havde Drengeborn, som de enten ikke kunde eller ikke vilde anbringe i Middel- og Realskolen, vare derfor ganske uden Læreanstalt at faa dem opdragne i, og de maatte enten tye til Privatlærere, eller overlade Børnene til sig selv. Det Mangelfulde heri gik naturligviis fornemmelig ud over Byens Middelstand i økonomisk Henseende. Kravets Storhed satte mange Kræfter i Bevægelse og, som sædvanlig, viste det her, at mange Hoveder have mange Sind. Nogen tænkte paa en selvstændig treklasset Borgerskole med en temmelig løst og temmeligmeget for vidt afstukken Plan; Andre, som af en saadan Indretnings pludselige Anlæg forudsaa nogen Fare for den, for Byen og Stiftet saa overordentlig vigtige Middelskole, foresloge fortiden kun en Adskillelse af Pige- og Drengeskolen — og derom bleve de lettelig Alle enige, — men forresten den bestaaende Drengeforberedelsesskole bibeholdt, hvorimod en Specialskole i praktisk Retning, fornemmelig for Elever, som skulle gaa ud til enklere Næringsdrivt, in specie Haandværk, og hvilken Skole saaledes blev at anlægge, at de bedste Elever ogsaa fra Almueskolen deri kunde optages, maatte oprettes til Afhjælp, men ogsaa tilstrækkelig Afhjælp for den stedfindende Trang. Denne Skole vilde af sig selv komme til at afgive Erfaringsbeviset for, hvorhen den i Fremtiden blev at slutte nærmere, og Adgangen til en Kombination af de nærmest og naturligst sammenhørende Underviisningsanstalter derved holdt aaben. Denne sidste Idee, der havde den store Majoritet i Kommuneforsamlingen imod sig, arbeidede sig under fire Dage lange Debatter saaledes frem, idet Dhrr. Rektor Blom, Prokurator Drejer og Adjunkt Christie søgte at gjøre dens tidssvarende Fordeelagtighed indlysende, at den tilsidst vandt lige Stemmer for sig imod den anden, hvis Talemænd vare Forslagsstilleren, Kjøbmand Hanssen, Magistraten og Kjøbmand L. Pettersen; da Ordføreren stod paa den første Side, fik den Overvægt. Beslutningerne gik derefter raskt fra Haanden om Skolernes Ordning, men mangle endnu Approbation. Betænker man, at det Forslag, som Mændene af den anden Anskuelse dreve igjennem om uhørt lave Skolepenge, vil paaføre Byen en Udgivt til Skolevæsenet af vistnok nogle hundrede Speciedalers Forøgelse imod før, saa tør det haabes, at denne Deel af Sagen kommer under — ikke blot ny Behandling, thi det maa den under alle Omstændigheder, som afgjort ved simpel Pluralitet — men ogsaa ny Debat, der fører til andet Resultat.

Vor Byes Kjøbmænd ere lidet glade over Udfaldet af sidste Lofotsfiske. Forrige Aar gjorde dem det nødvendigt, betydeligt at forøge det Forskud, hvori de staa til den fiskende Almue, og eftersom Udbyttet af Rundfisk og Lever iaar ikke vil blive meget større, end forrige Aar, er der kun Udsigt til liden Afbetaling og til Forøgelse af Almuens Gjeld i det løbende Aar. Man kunde kanske faa nogen Ophjælp af Finmarksfiskerierne; men denne i flere af de forrige Aar saa dygtige Melkeko blev ifjor næsten gjæld, og det lader, som om man er svag i Troen paa, at den iaar kalver og giver store Maal igjen. Vistnok lyde Efterretningerne endnu lovende; men Ulykken er, at Almuen først herefter skal samles paa Fiskeværene, og siden er det, Resultaterne af Betydenhed skulle vise sig. Vi ville haabe, at de vadsøiske Kommercer, som have været temmelig alvorlige og udartet til Skandaler og Injurier mellem Folk, der skulde være Dannelsens Repræsentanter, ikke ville ytre lignende Virkning paa de flegmatiske Seistimer og Torske, som de ere skikkede til at udøve paa Væsener af vor Slægt; det vilde ellers være temmelig vist, at de følte liden Lyst til at komme de drabelige Vadsøinger for nær. — I Vestfinmarkens Fjeldbygder er Roligheden og Besindigheden igjen vendt tilbage; men om denne Tilstand vil blive af Varighed, er et Spørgsmaal, for hvis Besvarelse — den Tiden kun kan give — der nok kan være Grund til at frygte, da det hedder, at Finnerne i det svenske Nabokald Kavasuando, der engang vare ligedanne Sværmere, men i den senere Tid vare komne i nogenlunde aandelig Ligevægt, desværre efter et Besøg af Læstadius atter skulle være vendte tilbage til den gamle Fanatisme. Om hvor stor eller liden Andeel Læstadius har i denne ny Forvildelse, eller om han ingen har, derom kan Korrespondenten ikke udtale nogen Dom. Men dens Aarsag være, hvilken den vil! — det Farlige for vore Finner er, at Bevægelsen atter er udbrudt paa en stormende Maade blandt deres Stammebrødre lige paa deres Grændser, medens de endnu selv næppe have overstaaet Efterveerne af sin egen Sygdom. Friske Kræfter ere forresten komne op til dem forat modarbeide eller, om det ikke vil lykkes, dog ved sund Lære søge at helbrede et Recidiv. Præst Hvoslef er nemlig for flere Uger siden reist fra Tromsø til Kautokeino. Præst Walleur drog med Dampskibet den 17de dennes op til Kistrand og Thalvig.

Som en interessant Nyhed kan meddeles, at, saavidt Korresp. har havt Anledning til at erfare, Hr. Tønsberg vil sørge for at byde Publikum et Portræt af den Finnekone i Ulvsfjorden, som, for udvist Mod og Iver ved Redning af Menneskeliv, ifjor modtog en saa vakker offentlig Belønning, tilligemed en Fremstilling af hendes Liv og Daad. En ikke lidet mærkelig Historie om en Kvinde i samme Præstegjæld, der faa Dieblik før sin Nedkomst lykkelig udførte et saare mærkeligt Bovestykke for langt ude paa Søen, kun i et Vrag af en Baad og uden ordentlige Aarer, at frelse en i Havsnød stedt Mand, har Tromsøtidenden nylig omtalt. Med Farerne for Menneskers Liv voxer, Gud være lovet, ogsaa Næstens Mod og Kjekhed til at kjæmpe mod Døden om det Bytte, den graadig griber, og til at fravriste den Offrene.

Rundtomkring venter Sommerlivet paa at faa udvikle sig; Skibsfarten begynder at faa lidt mere Liv, end i den lange Vinter, og Vaaren synes utaalmodig at ville springe frem af de sig fyldende Løvknopper, skjønt Sneen endnu dækker baade Engene og deres Gjærder, Fjældene og lange Stykker af Træernes Stammer; Sommeren springer hos os ofte godtsom lige ud af Vinterens Skjød; men det maa den ogsaa, dersom vi ikke skulle leve i en evig Vinter; Mennesker og bevingede og vingeløse Skabninger vente paa den med Længsel. Maatte den snart komme, paadet Mennesket kan faa sin Skjerv af Idylle ogsaa her i Iiszonens Prosa og kvæge sig i Naturen, som ogsaa her har sin elskelige Skjønhed, der fortjener Penselens og Pennens Behandling. •

Norge.

Christiania. De til videnskabelige Reiser i Norge bestemte Stipendier ere for indeværende Aar tilstaaede Følgende: 1) Amanuensis Kand. theol. Hørbye 100 Spd. til en geognostisk Reise i Holtaalen o. a. St.; 2) Kand. juris J. B. Barth 100 Spd. for at foretage zoologiske Exkursioner i Lofoten og Vesteraalen; 3) Exam. med. J. M. Norman 200 Spd. til en botanisk Reise i Vestfinmarken; 4) Stud. med. P. Chr. Asbjørnsen 160 Spd. for at foretage zoologiske Exkursioner i Christianiafjorden til Undersøgelse af dennes Littoral-Fauna; 5) Stud. mineral. M. Rasch 40 Spd. for at ledsage Hørbye paa hans Reise.

— Marinedepartementet er bemyndiget til at lade indkjøbe til Prøvning et af Cartes Raketapparater til Redning af Menneskeliv ved Skibes Forliis.

— Departementet har anmodet Amtmændene om, ved Bekjendtgjørelser og paa anden hensigtsmæssig Maade, at indskjærpe Almuerne, „at det, naar der haves Mistanke om, at et Fruentimmer er ulovligen besvangret, uden at ville være det bekjendt, er Pligt for hendes Omgivelser, ikke ligegyldigen at overlade Vedkommende til sig selv, men ved Agtpaagivenhed, christelige Formaninger" o. s. v. søge at forebygge tilsigtet Barnefødsel i Dølgsmaal og Fostermord.

— I det i Anledning af Psalmebogssagen i Mandags afholdte Møde besluttedes efter vidtløftige Debatter, at der i et senere Menighedsmøde skal udvælges en Kommittee af 3 Medlemmer til at foranstalte et Udvalg af Psalmer, der bliver at revidere af en atter vælgendes Kommittee paa 9 Medlemmer. Til at sammenkalde hiint Menighedsmøde og indgaae til Kirkebestyrelsen med Forestilling om, hvor lidet den evangelisk-christelige Psalmebog svarer til sin Bestemmelse, udnævntes strax 6 Mænd.

— Den 4de Mai afholdtes paa Christiania Børs et Formand- og Repræsentantmøde angaaende Erhvervelsen af Akers Kirke, i hvilket bifaldtes en af Thor Olsen, L. Rasch, J. H. Rye og G. Ræder afgiven Indstilling, gaaende ud paa, at Christiania Kommune skal gjøre Akers Kommunalbestyrelse et bestemt Tilbud om at kjøbe Kirken for 6000 Spd. paa forøvrigt fordeelagtige Betingelser for Akerssogningerne, der skulle kunne benytte den gamle Kirke, indtil den nye bliver færdig (dog ikke over 8 Aar) og nyde deres Gravsteder for samme Betaling, som hidtil, i 50 Aar.

— Den pædagogiske Forening har valgt Skolebestyrer Nissen og Adjunkterne Knudsen og Daa til Medlemmer af den Kommittee, der fra norsk Side skal indfinde sig i Götheborg ved det forestaaende Møde af skandinaviske Skolemænd.

— Studentersamfundet har leiet sig Lokale i det gamle Universitet, hvilket forrige Løverdag indviedes med et festligt Aftensgilde, hvori 150 Studerende deeltoge.

— Studentersamfundets Bestyrelse er paalagt at træffe de fornødne Forberedelser til Upsalastudenternes Modtagelse. Omtrent 300 af disse skulle, efter hvad der berettes, deeltage i Toget, der vil foregaae i Midten af næste Maaned med Dampskibet Berzelius.

— Balletmester Bournonville fra Kjøbenhavn er ankommen hertil for at give nogle Forestillinger paa Theatret og Underviisning i Dandsekunsten.

— Indre-Departementet bekjendtgjør, at iaar vil sandsynligviis disponeres over omtrent 500 Spd. af de 2000 Spd., som sidste Storthing bevilgede til Understøttelse for duelige Haandværkere, der i Udlandet ønske at uddanne sig, hvorfor de, der ønske saadan Understøttelse, maae indkomme med Ansøgninger inden Juni Maaneds Udgang.

— Tromsø Stiftsdirektion er ved kgl. Res. bemyndiget til af det nordlandske Kirke- og Skolefond at anvende 2800 Spd. til Anskaffelse af tvende Bedehuse i Lofoten, det ene paa Henningsvær i Vaagen, det andet paa Stene i Buknæs.

— En af Eckersberg udført Altertavle efter Historiemaler Müllers i sin Tid indsendte, men forkastede Skizze til Altertavle for Vor Frelsers Kirke, har i den forløbne Uge været udstillet i Kunstforeningens Lokale.

— Et fra Tydsk oversat femakters Intriguestykke af Hackländer, „Den hemmelige Agent," gik i Onsdags over Scenen, uden at tiltale Publikum særdeles meget.

— Barkskibene „Valhalla" og „Richard Cobden" ere afgaaede herfra til Amerika med Emigranter, hiint med 220, dette med 150.

— Til Lokale for Akers Sparebank skal bygges et Huus ved Nybroen, hvortil Direktionen er bemyndiget at anvende 7000 Spd.

Fra Stavanger er Skonnerten „Rogaland" afgaaet med 90 Emigranter.

I Bergen saaes den 24de April ved Solens Nedgang en rødlig Straalesøile, som strakte sig lodret op fra Horizonten paa det Sted, Solen var gaaet ned, og hvis Bredde var omtrent som Soldiametren, medens Længden var omtrent 12 Gange større end denne

Lofotfiskeriet er nu endt; Udbyttet er blevet mindre, end man havde ventet.

Oversigt over norske Blades Indhold.

Chr.-Pst. for 3die Mai meddeler en Fortegnelse over 67 Tidsskrifter og Aviser, der ere udkomne i Norge i 1851.

— Som man seer af en Subskriptionsindbydelse i Dagbladene agter Hr. Chr. Tønsberg at udgive nok et nationalt Pragtværk. Titelen derpaa er: „Norske Folkelivsbilleder efter Malerier og Tegninger af Adolf Tidemand m. Fl., ledsagede med oplysende Text af Ivar Aasen, P. Chr. Asbjørnsen, Jørgen Moe, A. Munch, J. S. Welhaven m. Fl." Det skal bestaae af 10 kolorerede Lithographier i større Format end „Norsk Bondeliv" og for Subskribenterne koste 5 Spd.

— I en velskreven Artikel om „Svensketrætten" fremhæver Krydseren for sidste Løverdag det Glædelige i at Upsalastudenterne, trods deres Landsmænds ophidsede Stemning mod de Norske paa Grund af Sukkersagen, dog ville gjøre et Tog hid i Sommer. „Dette Besøg bør nemlig betragtes ikke som et almindeligt Studentertog, endnu mindre naturligviis som et nordisk eller skandinavisk Studentermøde, men som et Møde af svenske og norske Mænd. Og opfattet saaledes tør man haabe, at det vil give et mægtigt Stød til at udrydde den sidste Rest af det gamle jammerlige Frændenag, som man endnu kan see ulmer i enkelte svenske Hjerter, til at udrydde Fordomme, til at give Svenskerne et rigtigt Begreb om vore Forholde, om vore Stemninger og Anskuelser. Men for at naae Alt hvad der kan naaes af denne Sammenkomst, er det visselig nødvendigt, at alle Samfundsklasser slutte sig sammen, at alle Stænder ansee Besøget som gjældende sig, om end ikke i samme Grad. Lad os modtage de svenske Studenter, naar de komme, med al den Gjæstfrihed og Glands, som Norges opblomstrende Hovedstad er istand til at opbyde, lad os vise dem, at vi i Sandhed nære Agtelse og Kjærlighed til Broderfolket paa samme Tid som vi ikke vige et Skridt tilbage for det i Stolthed og Uafhængighedssind, lad os belære dem om vore Institutioner og vise dem hvad Friheden har formaaet at udrette i dette Land, lad os vise dem hvad der gjør os stærke, at det er paa Tide for Svenskerne, at de for sin egen Skyld lade al Tanke om at føre Avindskjold mod sine Grander denne Side Kjølen fare." Dernæst beklager Krydseren, at saadanne Artikler, som den i Morgenbladet omtalte (se vort f. No.) kan fremkomme, da den er skikket til at tilintetgjøre de Frugter, som dette Møde ved enig Samvirken kunde bære. Nationalbladet udtaler sig ogsaa mod hiin Artikel, og endog Morgenbladets egen Redaktion siger, at den først efter nogen Betænkelighed har optaget Opsatsen, og det i den Mening, „at den vilde være godt skikket til at opvække Iveren hos Borgerne til at deeltage med Studenterne i de svenske Studenters Velkomst."

— Baade Mgbl. og Chr.-Posten have i den forløbne Uge indeholdt udførlige Indlæg i Psalmebogssagen. Forfatteren i Mgbl. er overhovedet enig med Prof. Kaurin, hvad den evangelisk-christelige Psalmebogs Forkastelighed angaar, og mener forøvrigt, at Wexels Psalmebog, hvori de gamle Psalmer ere behandlede med varsom Haand, godt kunde indføres, idetmindste indtil den Psalmebog, Kirkedepartementet lader udarbeide, endelig bliver færdig; da kunde jo denne, hvis den fandtes mere passende end Wexels Psalmebog, indføres istedet. Forf. i Ch.-Pst. finder derimod, at endog Guldbergs Psalmebog vilde være at foretrække for Wexels, og at det vilde være beklageligt, „om vi af de rige Materialier, som foreligge os, i den norske Kirke ikke skulde kunne faae en bedre Psalmebog end W.'s." Han har Adskilligt at udsætte paa Indretningen i denne og viser ved Jævnførelser med den ev.-chr. Psalmebogs Psalmer, at disse i poetiskt Udtryk og Fylde ofte have tabt meget ved Omarbeidelsen, at de gamle Kjærnepsalmer have ledet ved formegen Ændring og Rettelse, og at der er en altfor stor Eensformighed udbredt over W.'s hele Psalmeværk m. m.

— Mgbl. Nr. 123 indeholder „et Forslag" om at indføre Engelsk paa de lærde Skoler og fordre det til Examen Artium. Skulde noget Fag absolut udstødes istedet, kunde man uden Frygt udslette Examen i Religion; thi til denne fordres ikke stort mere, end enhver Student har lært til Konfirmation.

Sverige. Marbäcks Papiirmølle i Nærheden af Halmstad er nedbrændt.

— I Omegnen af Christiansstad, hvor en Øvelsesleir skal afholdes i Juni Maaneds Begyndelse, er der opstaaet en Børnekoppe-Epidemi.

— Prof. Tullberg i Upsala har paa egen Bekostning tiltraadt en videnskabelig Udenlandsreise for i det nordlige Italiens Bibliotheker at undersøge og afkopiere syriske Haandskrifter.

Danmark. Baron Hambro i London har til Kjøbenhavns Kommune skjænket 2000 £, hvis Renter aarlig skulle anvendes til Brudeudstyr for tvende Piger af Handelsstanden; desuden har han skjænket 1000 £ til Børneasylet paa Christianshavn. Tidligere har han skjænket 1200 Rd. til en Bade- og Vaskeindretning for Fattige.

— I tydske Aviser berettes, at Hertugen af Augustenborg skal være bleven villig til at gaae ind paa den danske Regjerings Tilbud og mod Pengegodtgjørelse afstaae sine Godser og frasige sig sine Arveprætentioner. I Fædrl. hedder det ogsaa, at Sagen med Hertugen skal være tilendebragt, og Arvespørgsmaalet saagodtsom afgjort. De Befuldmægtigede have i London holdt deres første Møde. Dokumentet er paraphreret, og der skal ogsaa fra Berlin være afgaaet Ordre til at underskrive.

— Fra Slesvig berettes, at den 23de April indviedes paa St. Michaels Kirkegaard et af Billedhugger Kléwing udført Monument over 170 der jordede faldne Krigere.

— Professor Joachim Frederik Schouw er død den 28de April.

— Over Olaf Ryes Grav er nylig reist en Mindesteen, hvortil hver Mand i hans Korps har ydet en Dags Lønning som Bidrag. Den bestaar af Generalens Buste, støbt i Bronce, staaende paa en rød norsk Granitsøile, paa hvis Sider en Indskrift af Ingemann er indhugget.

Blandede Efterretninger.

Frankrig. En Politi-Centralkommissær i det sydlige Frankrig er bleven anklaget for at have sat flere politisk Anklagede i Frihed for Penge.

— De belgiske Journaler have ved Hjælp af sine Korrespondenter i Paris meddeelt udførligere Beretninger om den lovgivende Forsamlings Møder, men ere nu af den franske Regjering betydede, at de ville blive forbudte i Frankrig, hvis de levere andre Detailler end dem, der fremgaae af det offentlige Referat.

— De bonapartistiske Blade bruge nu et nyt Beviis for Nødvendigheden af Keiserdømmets Indførelse, hvis Gyldighed neppe kan drages i Tvivl. Keiserdømmet existerer virkelig, sige de; de republikanske Former ere intetsigende, og som saadanne upassende, ja næsten uanstændige, hvorfor de snarest muligt bør tilintetgjøres.

— General Canrobert, der har været sendt til Departementerne i Midten af Frankrig som overordentlig Kommissær, har tilstillet Louis Bonaparte en Beretning om Udførelsen af sit Hverv, hvilken „le Const." meddeler. Det fremgaar af den, at han af 4,076 Domfældte enten fuldstændig eller partielt har benaadet 727, for Størstedelen Bønder og fattige Arbeidsmænd. Af saadanne Personer, der ved deres Opdragelse, Formue eller Beskjeftigelse indtoge en bedre Stilling i Samfundet, har han kun benaadet yderst Faa, da de næsten Alle havde været Hovedmænd for de hemmelige Selskaber og de egentlige Anstiftere af Urolighederne. Som de Departementer i den af ham bereiste Deel af Landet, i hvilke de hemmelige Selskaber ere stærkest forgrenede, angiver han Nièvre, Cher, Indre, Allier og Creuse, og som Grunden hertil angiver han deels, at Grundeiendommen i dem kun i ringe Grad er udstykket, og de store Godser overdragne til Forpagtere, der udsuge Bønderne; deels at den industrielle Befolkning er for sammenhobet, og at Landbefolkningen har en for stærk Tendens til at udvandre enten til Hovedstaden eller til de store Fabrikbyer, hvorfra den i Regelen kommer fordærvet tilbage.

— Politiet i Paris har den 30te April i Forstaden St.-Martin beslaglagt et demagogisk Skrift: „Appel au Peuple", der angives at være forfattet af Flygtningene i London. Republikanerne beskylde Politiet for, selv at være Ophavsmænd til Skriftet.

— Man har paastaaet, at det kun ved kunstige Midler var lykkets Regjeringen at gjenindføre Konverteringen af 5 pCt.s Statspapirerne, idet den, saalænge disse kunde forlanges indløste, gjennem flere af de betydeligste Banquiers daglig lod gjøre Opkjøb paa Børsen for at hindre Kursens Synken under Pari. Rigtigheden af denne Paastand fremgaar nu saavel af et Dekret i Monitøren, som af de halv officielle Blades Meddelelser.

— Endeel legitimistiske Medlemmer af Departementsraaderne i det vestlige Frankrig have foretrukket at nedlægge sit Mandat, hellere end at aflægge Troskabseden til Præsidenten. Paa andre Steder have Legitimisterne dog ingen Betænkelighed taget ved Edsaflæggelsen.

— Budgettet for 1853 vil udvise en Deficit af 40 Mill. Fr. Statsraadet er beskjæftiget med Diskussionen af samme.

England. Militsbillens anden Læsning er besluttet med en Majoritet af 150 Stemmer, hvilket maa betragtes som en stor Seir for Regjeringen. — Locke Kings aarlige Motion om Valgrettens Udvidelse ved Grevskabsvalgene er bleven forkastet.

— I Underhusets Møde den 29de f. M. afgjordes endelig Krystalpalladsets vaklende Skjæbne, idet Heywoods Forslag om Nedsættelsen af en Kommittee i Anledning af dets Bevaring blev forkastet med 221 mod 103 Stemmer. Nu skal det bortsælges stykkeviis. Nedbrydningen skulde begynde den 1ste Mai.

— Exdiktatoren Rosas med Familie og Følge er ankommen til England og bleven viist al mulig Opmærksomhed af Regjeringen.

— I Underhusets Møde den 30te f. M. forelagde Skatkammerkansleren Budgettet og erklærede under Diskussionen, at den af Parlamentet i de sidste Aar fulgte Politik ikke kunde foranledige ham til at gjenindføre Korntolden. Han foreslog istedet derfor Fornyelse af Indkomstskatten for et Aar, hvilket Forslag blev antaget.

— Skatkammerkansleren anslaar Udgifterne for Finantsaaret 1852—1853 til 51,163,979 £, nemlig 30,550,000 £ til Gjælden, 6,491,893 £ til Armeen, 6,493,000 £ til Marinen, 2,437,893 £ til Artilleriet, 4,182,086 £ til Civilbestyrelsen, 660,000 £ til Kafferkrigen og 350,000 £ til Militsen. Indtægterne ansættes til 48,983,500 £, følgelig opstaar en Dificit af over 2 Millioner.

Tydskland. Den afdøde Storhertug af Badens ældste Søn, den aandssvage Ludvig, har endelig erklæret sig villig til at give Slip paa Thronfølgen til Fordeel for sin Broder Frederik. Som bekjendt har han før ikke været at formaae dertil.

— Den aristokratiske Skribentinde Ida Hahn-Hahn skal ville gaae i Kloster. Hun skal selv ville indrette et saadant nærved Mainz, efter Augustinerordenens Regler. Ordenen skal hedde: „Der Orden der Frauen zum guten Hirten."

— Den bayerske Regjering, der har forlangt 4 Mill. Gylden bevilgede til Dækning af de ved Churhessens Besættelse foranledigede Omkostninger, har i 2det Kammer fundet saa heftig Modstand mod sit Forlangende, at den har fundet det raadeligst, ikke at lade Sagen komme til Afstemning.

— I Sachsen Gothas Landdag er et nyt Forfatningsudkast tilligemed en ny Valglov antaget.

— I Badens 2det Kammer fremlagde Regjeringen den 30te f. M. et Lovforslag om Ophævelse af Edsvorneretter for Presseforseelser og et andet om Indførelse af Aviskautioner.

Schweitz. I Bern har et pompøst Optog fundet Sted til Ære for den ved Afstemningen bibeholdte Regjering.

Italien. Præsidenten i det sardiniske Deputeretkammer, Diogeni de Pinelli, berømt som Statsmand og Forkjæmper for det konstitutionelle System, er død den 23de April. Hele Turin sørgede over hans Tab, men Geistligheden var saa opbragt paa ham, at den ikke vilde tilstede Brugen af de sædvanlige Bønner ved hans Begravelse, og det var med Nød og Neppe at det endelig blev tilladt at begrave ham som andre Mennesker.

— I Turin har en frygtelig Explosion i et Laboratorium fundet Sted, hvilket har kostet mange Menneskeliv.

Tyrkiet. Mellem Østerrige og Porten hersker en stærk Spænding i Anledning af de Besværinger, som de bosniske Christne paa Østerrigs Anstiftelse ere fremkomne med.

Nordamerika. I de forenede Stater forberedes et Tog til Japan, for at søge Opreisning for Fornærmelser og Mishandling, der er tilføiet amerikanske Søfarende i dette Land, der saa strengt udestænger alle andre Nationer.

— Staten Ohios Senat har besluttet at stille dens Militærstyrke til Kossuths Raadighed.

— Den elektro-magnetiske Telegraph mellem New-York og New-Orleans er nu færdig.

Blandinger.

Ranavalonas Død.

Engelske Blade (Shipping Gazette for 23de Febr.) berette om denne Kones Død, hvis Navn vel vil være ubekjendt for mange af vore Læsere. Hendes Død er imidlertid ikke nogen ganske uvigtig Begivenhed, thi den kan og vil sikkerlig ikke blive uden betydelige Følger for Madagaskar. Hendes Ægtefælle, Kong Radama, der døde i Aaret 1829, havde gjort Hovaerne, denne i det Indre af Madagaskar boende Malaierstamme, til den herskende paa Øen og underkastet alle Folkestammerne i Kystegnene sit Herredømme. Dette opnaaede han for en Deel ved europæisk Understøttelse, og tilligemed de Officierer, som paa en vis Maade disciplinerede hans Armee, kom ogsaa Missionærerne ind i Landet. Da Radama døde, beholdt hans Enke Herredømmet og førte det, efter hvad der berettes, som en sand Messalina; hun opretholdt Hovastammens Herredømme, men tilintetgjorde den opspirende Christendom, og Madagaskars Historie i de sidste 20 Aar frembyder en med megen Grusomhed parret Tiltagen paany af Hedenskabet. Ikke tilfreds hermed, indførte hun ogsaa med Strenghed Systemet af Fremmedes Udelukkelse overhoved og selv af den fremmede Handel, men kunde dog alligevel ikke forhindre, at Franskmændene satte sig fast paa Nossi-Bé, en liden Ø i Nordvest, og derfra underholdt Forbindelser med de i Nærheden boende Negerstammer paa Madagaskar, hvorved der blev vedligeholdt en stadig Ophidselse af disse Stammer mod Hovaernes Herredømme og mod Dronning Ranavalonas Regjering. Ogsaa i Norden, hvor Efterkommere af Araberne, Antalotscherne, boede, synes Europæerne, navnlig Englænderne, ikke at have været ganske fortrængte.

Beretningen i Shipping Gazette siger, at hun er død efter et Nederlag og Tilintetgjørelsen af den bedste Deel af hendes Armee (eller mere sandsynligt er bleven styrtet og myrdet), thi Sammenhænget imellem hendes Død og Nederlaget er ellers ikke klart. Hendes Søn skal være Christendommen hengiven, men om han ikke ogsaa er bleven indviklet i hendes Fald, dette er et andet Spørgsmaal, som navnlig erholder en Betydning derved, at Hærens Nederlag forudsætter en Opstand af de underkuede Folkestammer, og da Nederlaget skal være saa betydeligt, saa bliver maaskee først Hovaernes Herredømme overhoved knækket, og der indtræder atter den gamle forvirrede Tilstand paa Øen, der letter fremmede Foretagender, og hvilken Franskmændene saavel fra Nossi-Bé, som fra Øen Bourbon turde benytte sig af, for atter at gjøre deres Indflydelse gjældende i større Omfang, og maaskee besætte flere Punkter, som i Tilfælde af et Brud med England vilde være dem af stor Vigtighed.

Udførselen af Steenkul fra Storbritanien og Irland beløb sig, efter Illustrated London News, i Aaret 1849 til 2,828,639 tons (a 2000 Pund), til en antagen Værdi af 1,087,122 Pd. Sterl., og i Aaret 1850 til 3,351,880 tons til en Værdi af 1,234,224 Pd. Sterl. Til London blev i Aaret 1850 tillands og tilsøes indført 3,633,883 tons Steenkul.

Meyerbeers „Prophet", som ved Slutningen af Aaret 1851 i den store Opera i Paris havde været opført mere end 130 Gange, har, efter Liter. Gaz., indbragt Direktionen for de 100 første Forestillinger den uhyre Sum af 788,000 Franks eller omtrent 148,000 Spd.

Ledige Embeder og Bestillinger.

Et Assessorembede i Høiesteret med 1800 Spd. i aarlig Gage.

Et Overtoldbetjentembede i Christianssands Tolddistrikt med omtrent 750 Spd. i Løn, hvoraf det Halve fast Gage, Resten Procenter af Intraderne.

Lysters Sognekald (indre Sogns Provsti) med omtrent 600 Spd. i aarlige Indtægter.

Nordre Undals Sognekald (Mandals Provsti) med omtrent 350 Spd. i Indtægter.

Nordhordlands og Voss Fogedembede med en aarlig Indtægt af omtrent 1300 Spd., hvoraf 464 Spd. 96 ß. i fast Gage.

Reservelægeposten ved Fødselsstiftelsen.

☞ Subskription paa **Illustreret Nyhedsblad** modtages fremdeles i alle Landets Boglader, Postkontorer og Postaabnerier og koster 72 ß kvartaliter (13 Nummer), forsendt med Posten 84 ß. Hver Løverdags Aften udkommer et Nummer paa 12 Spalter, og en Aargang bestaar i Regelen af **52 Nr.**, indeholdende henimod **300 Afbildninger**. Det staar Enhver frit for at abonnere fra hvilketsomhelst Kvartals Begyndelse, uden Forpligtelse til at modtage det allerede udkomne af Bindet eller Aargangen. Med Subskriptionen er forbunden en Udlodning af 250 Spd. fordeelt i 7 Gevinster, hvoraf en er paa 80 Spd., en 50 Spd., en 40 Spd., en 30 Spd., en 25 Spd. en 15 Spd. og endelig en paa 10 Spd. Disse Gevinster ville i Aarets Løb ved Lodtrækning blive fordelte blandt Abonnenterne **uden Hensyn til disses Antal**; dog fordres som nødvendig Betingelse, at Betalingen bliver ordentlig erlagt for hvert Kvartal og at man holder Bladet fra Bindets Begyndelse til dets Slutning. Skulde Abonnenternes Antal stige til 2000, fordobles Præmiernes Værdi saaledes, at der bliver en paa 100 Spd., en paa 70 Spd., en paa 60 Spd., en paa 50 Spd., en paa 45 Spd., en paa 40 Spd., en paa 35 Spd., en paa 30 Spd., en paa 25 Spd., en paa 20 Spd., en paa 15 Spd. og en paa 10 Spd. eller i Alt 12 Præmier til et samlet Beløb af 500 Spd.
A. Dzwonkowski (Østre Gade Nr. 17).

Christiania. Trykt i A. W. Brøggers Bogtrykkeri.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 33. | Udkommer hver Løverdag Aften. | **Christiania den 15de Mai 1852.** | Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. | **I. Bind.**

Indhold.

Joachim Frederik Schouw,

ved hvis Grav Danmark beklager Tabet af sin „populæreste Mand, Tabet af en af sine ypperste Videnskabsmænd og en af de reneste og ædleste politiske Charakterer, det nogensinde har eiet og vil komme til at eie," var ældste Søn og næstældste Barn af en i Kjøbenhavn bosat Viinhandler, Poul Schouw, og af en Søster af afdøde Konfessionarius M. F. Liebenberg. Han er født den 7de Februar 1789. Allerede som Barn ytrede han afgjort Lyst til Naturvidenskaberne og i sit 13de og 14de Aar hørte han botaniske Forelæsninger hos den berømte Vahl, der fattede Godhed for den videbegjærlige Dreng og veiledede og opmuntrede ham i hans botaniske Studier. Baade samtidigt hermed og siden hørte han ogsaa Horneman og deeltog saavel i hans som i Schumachers botaniske Exkursioner. Efterat have nydt privat Underviisning af Kand. juris Wosemose, blev han i 1808 dimitteret til Universitetet og i Høsten 1811 tog han juridisk Embedsexamen med bedste Charakteer. Næste Aar foretog han i Forening med vor Landsmand Botanikeren Chr. Smith (der døde paa Kongoexpeditionen) en naturvidenskabelig Reise gjennem Norge og blev kort efter sin Hjemkomst ansat som Underkancellist i det danske Kancelli. Uagtet saavel det Fagstudium, han havde valgt sig, som denne Ansættelse og de Manuduktioner, han gav i Jus, maatte være lidet begunstigende for hans Yndlingsstudium, Botaniken, opgav han dog ikke denne, men vedblev med Lyst og Iver at dyrke den og trænge mere og mere ind i dens rige Dyb af Liv og Fylde. Saaledes førte „den reneste Drift ham fra Forretningslivets allerede begyndte Syssel til Naturens Studium. Af Plantelivet — saa skjult og stille, og dog saa kraftfuldt, saa rigt paa Blomst og Frugt — følte han sig sympathetisk tiltrukket; og hans første Kjærlighed var hans sidste. Han vidste ikke alene, med det skarpe Blik, iagttagende og grandskende at følge Naturen paa dens hemmelige Veie, at efterspore de medvirkende ydre Betingelser for det spirende Livs Fremme og Udvikling, ikke alene med sikker Haand at gribe Eenheds- og Lighedspunkter i den uendelige Mangfoldighed, at betegne Grændseskjelle og Overgange paa Plantelivets Enemærker, men med aandfuldt Blik forstod han at knytte Naturlivet til Menneskelivet, at eftervise og begrændse dets gjensidige Indflydelse og Paavirkning af Naturens Eiendommeligheder og Folkenes Livsudvikling."

Som Kancellist skrev han og forsvarede (1816) sin Afhandling for Doktorgraden: „De sedibus plantarum originariis" (om Planternes oprindelige Hjemsteder) og tiltraadte derpaa, understøttet saavel af det Offentlige som af Bülow paa Sanderumgaard, en videnskabelig Reise gjennem Tydskland til Italien og vendte først hjem efter 3½ Aars Forløb (1820). Aaret efter ansattes han som overordentlig Professor i Botanik ved Kjøbenhavns Universitet. Som saadan giftede han sig i 1827 med en Datter af Præsten J. Dalgas*). I 1829—30 foretog han med kongelig Understøttelse atter en naturvidenskabelig Reise gjennem Italien og Frankrig; hiint Land besøgte han paany i 1839—40, tildeels for at gjøre Iagttagelser for sit Hovedværk „Tableau du climat et de la végétation de l'Italie"**). I 1840 blev han Dannebrogsmand, ved Hornemans Død (1841) Bestyrer af den botaniske Have i Kjøbenhavn, 1842 Ridder af Nordstjernen og i 1847 Etatsraad. Han var Medlem af mange baade indenlandske og udenlandske lærde Selskaber, og havde selv deeltaget i Stiftelsen af „den naturhistoriske Forening," „Trykkefrihedsselskabet," „det skandinaviske Selskab," og „det nordiske Literatursamfund," ligesom han i Götheborg i 1838 ogsaa var med at stifte „de skandinaviske Naturforskeres Forening," i hvis Møder han deeltog i 1840, 42 og 47.

I de sidste Aar af hans Liv aftog hans Helbred meget, især efter hans anstrængende Præsidium i den grundlovgivende Rigsforsamling, og efter nogle Maaneders tiltagende Sløvhed hensov han den 28de April d. A.

Udførlig at paavise Schouw's kolossale Fortjenester af Videnskaberne, af Folkeoplysningen og det offentlige Livs frie Udvikling i hans Fædreland, vilde her lede for vidt, selv om vi tiltroede os Evner til et saadant Arbeide, hvilket vi dog ikke gjøre. Det maa derfor her være nok at berøre de mest glimrende Punkter i hans videnskabelige og offentlige Liv. I første Henseende maa vi da nævne hans „Grundtræk til en almindelig Plantegeographi" og hans „Plantegeographiske Atlas", der Aaret efter Udkomsten (1822) oversattes paa Tydsk og tiltrak sig overordentlig Opmærksomhed i Udlandet; hans „Skildring af Veirligets Tilstand i Danmark, et kronet Priisskrift" (1826); „Specimen geographiae physicae comparativae" (1828); hans Afhandlinger om „Klimaternes Uforanderlighed" og om „Barometrets Middelstand over Havet"; „Europa, en letfattelig Naturskildring" (1832), „Naturskildringer" (1837) og endelig hans talrige Afhandlinger i det af ham i en lang Række af Aar redigerede „Dansk Ugeskrift"***). I disse sidste Arbeider har han vist sig som en særdeles populær Skribent og derved skaffet sig en overordentlig vid Læsekreds blandt alle Stænder. I det Hele taget er det en af Schouw's store Fortjenester, at han saa rigelig uddeelte de Frugter, han havde opelsket og samlet i Videnskabernes Have, blandt dem, som selv ikke kunde indtræde der, og at han derhos med kjærlig Haand førte Andre derind til selv at sysle og samle. „Hans videnskabelige Liv var", som hans Ven Professor Clausen saa smukt sagde ved hans Grav, „ikke den egennyttige Samlen for sig selv, ikke den grandskende Henstirren, der taber sig i Naturmysteriernes Dyb, heller ikke den ustadige Omsværmen i Gisningens ubegrændsede Rige. Han forstod paa de store Enemærker at afstikke sig sine Maal, at afgrændse sine Veie. Men at være Fører og Leder paa disse Veie for Yngre og Ældre var Hovedopgaven for hans Liv. Saaledes traadte hans Forskninger frem, i det mundtlige og det trykte Ord, i levende Fremstillings klare, tiltalende Træk, der for Mange aabnede et Indblik i nye Verdener; og i vide Kredse lykkedes det ham at vække ikke blot en forbigaaende Nydelse, en flygtig Sands for Naturens underfulde Liv, men en virkelig Erkjendelse af Naturvidenskabernes Betydning for den almindelige Dannelse og Udvikling, for et sundt og fleersidigt aandeligt Liv; det lykkedes ham at overvinde rodfæstede Fordomme og aabne disse Videnskaber Indgang i Skolerne trindt om i Landet."

Til denne smukke Charakteristik af Schouw som folkelig Skribent og Udbreder af Naturvidenskaberne have vi kun at tilføie, at han som Videnskabmand, ved de ovennævnte og mange andre, tildeels i flere Sprog oversatte Arbeider, blandt alle danske Lærde i Udlandet har indlagt sig det berømteste Navn næst efter Ørsteds. De Candolle har opkaldt en Planteslægt efter ham: „Schouwia"; Schrader kaldte ogsaa en Planslægt „Schouwia," der omtrent samtidig af Nees blev benævnt efter Goethe.

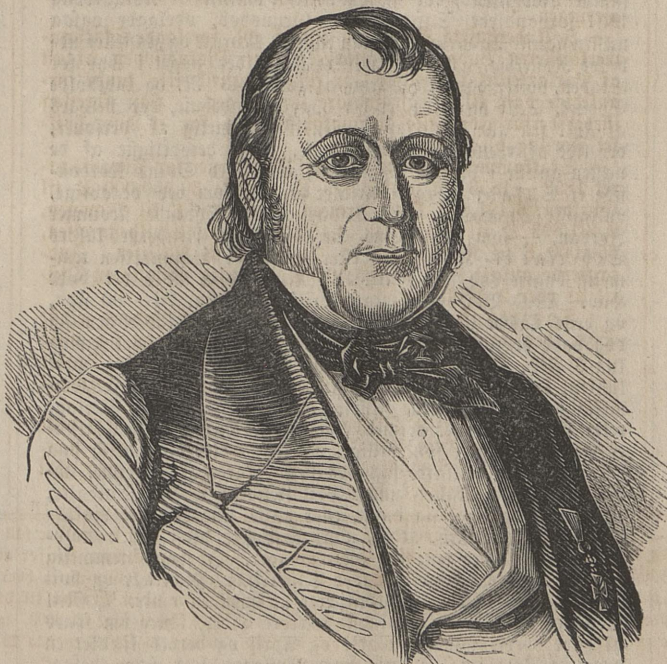
En anden betydningsfuld og vel den betydningsfuldeste Side af Schouw's Virksomhed er hans Deeltagelse i hans Fædrelands offentlige Liv lige fra Stænderinstitutionens Indstiftelse (1831) indtil dets Frihed var grundlagt og Svagelighed nødte han til at trække sig tilbage. Da det politiske Liv i Danmark, ved hiin Institutions Indstiftelse, begyndte at røre paa sig, viste Schouw, den stille beskedne Naturforsker, at han allerede med Alvor havde sat sig ind i Statsforholdene og overveiet hvad der kunde og burde gjøres til Landets Tarv. Han begyndte nu sit bekjendte Ugeskrift, der vel ikke var bestemt til at være noget politisk Organ, men som ikkedestomindre blev det i Ordets bedste Betydning, derved, at det sjelden forsømte at tage til Orde og opklare Meningerne i de Sager, der for Folket havde ualmindelig Interesse og satte det i Bevægelse. Baade heri og paa andet Felt kjæmpede han med mandig Uforfærdethed for Ytringsfriheden og for Nationalitetens Opretholdelse; især var hans Virksomhed som Formand for Østifternes og Jyllands Stænderforsamlinger i disse og andre Henseender af overordentlig gavnlig Indflydelse. Ved den Klogskab, „hvormed han ledede Meningerne til Erkjendelsen af den borgerlige Friheds Værd og til den rette Benyttelse af de Udviklingsmidler, der vare for Haanden," har han bidraget uberegnelig meget til det heldige Udfald, som de politiske Gjæringer toge i Danmark. Det var Charakterens Reenhed, Villiens Styrke, Aandens Overlegenhed, som Enhver her og ved andre Leiligheder maatte agte og beundre hos Joachim Schouw, og som gav hans Virksomhed saa stor og varig Betydning; det var disse Egenskaber, der gjorde „hans Røst stærkere end Titusindes" og som indgjød en saadan Agtelse, at „den danske Selvhersker"(1835) udnævnte ham, „Folkets Mand", der — ved sin frisindede Optræden med den bekjendte Trykkefrihedspetition — havde været Kongen afgjort ubehagelig, til Stænderdeputeret for Kjøbenhavns Universitet (istedetfor den syge Konferentsraad Schlegel) — en Udnævnelse, der vakte ligemegen Forundring og Jubel blandt hele det danske Folk. Det var hine Egenskaber, der gjorde ham saa værdig til den Tillid, Stænderforsamlingen gjentagende viste ham, ved med stor Majoritet (i Viborg 1836 endog eenstemmig) at kaare ham, som allerede sagt, til Præsident. Denne Tillid bevarede han i fuldt Maal til Enden af sin politiske Løbebane. Da ved Statsforandringen i 1848 Østifternes Stænder sammentraadte for at afgive sin Betænkning om en Rigsdags Sammenkaldelse, Valglov m. m., valgtes Schouw atter til Forsamlingens Præsident. Schouws sidste statsborgerlige Gjerning var, som sagt, hans Præsidium i den grundlovgivende Rigsforsamling; dette store Hverv anstrengede ham saa meget, at det vistnok fremskyndte hans Opløsning. Han lod sig vel bevæge til at modtage Valg til Landsthinget, men var ikke istand til stadig at deeltage i Møderne og maatte efter den første Rigsdagssession nedlægge sit Mandat.

Joachim Schouws Liv var, som Prof. Clausen sagde ved hans Grav, med alt dets Besvær, dets Kjæmpen mod Legemets Skrøbelighed, skjønt og lykkeligt, „fordi han selv bar Fredens Lyksalighed i sit Indre, bragte Freden med sig, hvorsomhelst han færdedes i Livet. Ligesom der gaar igjennem hans Skrifter en Livsanskuelse, der vidner om den Fred, hvori han levede med Gud og med sig selv, med Naturen og Menneskene, — en Aand, troende og haabfuld, aaben for Livets Lyssider, rig paa opreisende og forsonende Trost; saaledes var det Ligevægtens og Harmoniens, en Mildhedens og Fredens Aand, der udgik fra hans Aasyn, Tale og Gjerning og udøvede sin velgjørende Virkning. Hans Liv var saa skjønt, fordi det var et Liv, der midt i Bevægelsernes tidt urene Strøm bevaredes i Reenhed og Klarhed. Partiaanden med sin synsforvirrende Skjævhed, Lidenskaben med sin fortærende Glød, Selvsygen med sin sjælefordærvende Smitte trængte ikke ind i hans Sjæl. Hvor han traadte frem, med dette sjælfulde Præg af Overbeviisningens Modenhed, af Villiens Reenhed, af det uomtaagede Blik, det velvillige Sind, der vege de onde Magter af Mistro og Skinsyge for Tillidens gode Aand; Bevægelsen mildnedes; det fiendtligt Adskilte nærmedes; og saaledes har han i Spændingens Tider røgtet et helligt Kald: til Opklaring, Udsoning og Fred." H.

*) Hende berøvede Døden ham allerede i 1844.

**) Af dette efter en stor Maalestok anlagte Værk, udkom blot 1ste Bind (i 4to med Atlas).

***) Baade „Europa" og „Naturskildringerne" ere udkomne i flere tydske Oversættelser; det første Skrift er desuden ikke alene oversat paa Svensk og Engelsk, men endog paa Italiensk (Milano 1839).

Joachim Frederik Schouw.

Det hellige Land.

(Af J. P. Broch).

(Slutning fra Nr. 31.)

Den østlige Deel af Palæstinas Høiland begynder ved Foden af Dschebel es-Scharki (d. e. det østlige Bjerg), Oldtidens Antilibanos, der strækker sig omtrent parallelt med det vestligere Libanon og med næsten samme Bredde og Høide; det er, ligesom dette, paa sine høieste Dele bedækket med evig

Snee, rigt paa Vand, i sine mellemste og nedre Strøg frugtbart og med en rig Vegetation, samt, ligesom Libanons sydlige Deel, beboet af de krigerske Druser. Mod Øst og Nordøst falder det af mod Ørkenen, der hvor det urgamle Damask (henved 12 g. M. fra Havet), nu af de Indfødte ogsaa kaldet es-Scham, ligger, milevidt omgivet af Haver — „en Perle indfattet mellem Smaragder," som Orientalerne betegne det —, paa en frugtbar Slette, som Abulfeda, der var født her, regner som det første af de fire jordiske Paradiser. Byen, som et Sagn endog lader Abraham grundlægge, er, trods alle Tidens Storme og Omskiftelser, endnu en stor Stad paa henved 200,000 Indv. og med betydelig Industri og Handelsrørelse. Berømt var Staden fordum for sine Staalarbeider, navnlig Klinger, ved hvilke det først i den nyeste Tid skal være lykkedes Europæerne fuldkommen at efterligne ikke alene deres Haardhed og Elasticitet, men ogsaa deres flammede Udseende (Damascering), der ikke blot er paa Overfladen, men gaaer lige til Kjernen; de ægte Damascenerklinger skulle ogsaa ved Gnidning udgive en egen ambraagtig Vellugt. Endnu har Staden betydelige Væverier, hvor der forfærdiges Tøier saavel af Silke som Bomuld, ligesom det under Navn af Damask bekjendte Stof, oprindelig kun af Silke og eensfarvet med indvævede Blomster, Ranker og andre Tegninger, skal skrive sig derfra. Omegnen er ogsaa bekjendt af de store Damascenerblommer, nu udbredte over hele Sydeuropa, Damascenerdruerne, hvoraf faaes de bedste Rosiner, og Damascenerroserne, der voxe 8—10 Fod i Høiden. Flere Bygninger i Staden knytter Sagnet til Apostelen Paulus's Ophold her, ligesom det noget udenfor Staden paa Østsiden vil paavise det Sted, hvor han blev slagen med Blindhed og omvendt. Byen og dens Omegn vandes af to fra Antilibanos kommende Floder: nordligst Fidscheh (sandsynlig Pharphar i d. G. T., efter Andre Amana), der efter et kort Løb forener sig med den vestenfra kommende Baradi (Grækernes Chrysorrhoas d. e. Guldstrømmen, sandſ. d. G. T.s Amana, efter Andre omvendt Pharphar); den samlede Flod, der bærer den sidstnævntes Navn, deler sig atter ved Flækken Maksan, hvis Beliggenhed er i høieste Grad romantisk og malerisk, nede i et Svælg mellem næsten lodrette Klippevægge i 7 Arme, hvilke gjennemstrømme Staden Damask og dens Omegn, og siden efterhaanden alle forene sig med Hovedarmen, der har beholdt Navnet Baradi og som derefter udgyder sig i Bahhr el-Merdsch, en Indsø uden synligt Afløb. Paa Vestsiden af Antilibanos, mellem samme og Libanon, strækker sig fra Nord mod Syd den af Nahar el-Kasmijeh (Leontes) vandede, indtil $3\frac{1}{2}$ M. brede, frugtbare og yndige Dal El-Bekaa (d. e. Dalen), de Gamles Coelesyrien (d. e. det hule Syrien), endnu stærkt befolket, men engang langt herligere, hvorom Ruinerne af Baalbek, Grækernes Heliopolis (Solstaden) og sandsynligviis Bibelens Baalgad (neppe Baalath), vidne. Antilibanos udsender to Arme i sydlig Retning: mod Sydvest stryger det førnævnte Dschebel Safed, der danner Vandskjellet mellem Nahar el-Kasmijeh og Jordan, og saaledes, forbindende det vest- og østjordaniske Fjeldsystem, paa en kort Strækning afbryder den føromtalte Kløft, der deler Syriens og Palæstinas Fjeldland efter dets hele Længde; og fra Antilibanos's sydøstlige Deel, nu Dschebel es-Scheich, de Gamles Hermon, der rager langt høiere op end Libanon, efter Nogle 14,000 Fod, følgelig langt over Snegrændsen, løber Dschebel Heisch 8—9 Mile mod Syd ned mod Tabariasøen. Søndenfor og østenfor dette Fjeldstrøg og paa Østsiden af Søen og Jordan udbreder sig et stort Høiland, hvoraf Dschedur (Ituræa), Dschaulan (Gaulanitis) og Hauran (Auranitis) udgjøre de nordlige Landskaber, Dschebel Adschlun og el-Marad optage den midterste og høieste Deel — d. G. T.s Gilead, hvorom et Bjergstrøg, Dschebel Dschelaad, endnu minder ved sit Navn — ligesom el-Belka den sydligste. Herfra (ved Kerak, paa Sydøstsiden af det døde Hav) begynder et mægtigt Fjeldstrøg, der fortsætter sig paa Østsiden af Wadi el-Arabah lige til Havbugten ved Akaba. Hele det østjordaniske Land er, efter Fleres Skildring, yderst frugtbart, Skovene i Belka og Adschlun, der især bestaae af Egetræer og vilde Pistacier, høre til de skjønneste i Verden, Dalene have Overflod af Korn og Oliven, Høiene ere bedækkede med Viinranker, Klimatet er kosteligt. Især i den sydlige Deel ligge Ruiner af gamle, tildeels betydelige, Stæder ligesom strøede omkring.

Vi komme nu til at beskrive det mærkelige Jordanløb og sammes Omgivelser. Ved den vestlige Fod af det ovennævnte Dschebel Heisch ligger en Indsø, Bahhr el-Huleh, i hvilken der nordenfra løbe tvende betydelige Vasdrag, hvoraf det østlige, skjønt det mindre, fra gamle Dage af altid har været anseet for den egentlige Begyndelse til Jordan. Det udspringer omtr. 2 M. nordenfor Indsøen i en stor Hule (Panion), som flere der forekommende gamle Indskrifter antyde at have været helliget til Pan, hvoraf endnu saavel Floden som den nærliggende Flække Banias har sit Navn, en Forvanskning af det gamle Paneas, senere kaldet Cæsarea Philippi, af hvilket endnu findes Ruiner, og hvilket Sagnet har gjort til Hjemsted for den blodsottige Kvinde (Math. 9, 22), som det tillige kalder Berenice. Omtr. 2 Mile i Øst for Banias ligger et lidet, rundt, skaalignende Vandbassin, Birket er-Ram, uden tvivl det gamle Phiala (d. e. Skaal), hvorom Josephus fortæller, at Tetrarchen Philippus lod kaste Avner deri, hvilke kom frem igjen i den nævnte Hule; den underjordiske Forbindelse, man heraf har sluttet sig til, er dog i den nyeste Tid atter bleven betvivlet. Den omtalte Sø el-Huleh, d. G. T.s Merom og Grækernes Samochonitis, neppe 1 M. lang og $\frac{3}{4}$ M. bred, støder i sin nordlige Deel, hvor den optager de beskrevne Strømme, til en sumpig Strækning af omtrent samme Størrelse som Søen, der i den varmeste Sommertid selv skal indskrumpe til et Morads, bevoxet med Rør og et Opholdssted for Slanger og Vildsviin. Fra Søens Sydende naaer Jordan, som paa denne Strækning af Araberne kaldes el-Orden, efter et kort, mellem Bjerge indeklemt Løb paa omtrent 2 M. til Bahhr et-Tabaria (Tabariasøen), i G. T. kaldet Kinnereths Hav efter en paa Vestsiden beliggende By, i N. T. Genezareths Sø (sandsynl. en Forvanskning af Kinnereth), ogsaa Tiberiassøen efter den paa Sydvestsiden liggende Stad (hvoraf ligeledes det nyere arabiske Navn), endelig Galilæas Hav. Det er denne Sø, hvorpaa Jesus saa ofte færdedes med sine Apostle; og for Jøderne er den ogsaa betydningsfuld, fordi, efter Talmud, Messias engang skal stige op deraf. Den er henved 3 Mile lang, over 1 Miil bred, men et klart, sundt og velsmagende Vand, og fra de ældste Tider af bekjendt for sin Rigdom paa Fiske, hvis Fangst efter d. N. T.s Fortællinger udgjorde en Hovedbeskjæftigelse for mange af de Omkringboende, men nu kun drives ved Bredderne, da der saagodtsom ingen Fartøier findes paa hele Søen; saaledes beretter den amerikanske Reisende Dr. E. Robinson, der i 1838 besøgte Palæstina, at den Baad med et hvidt Seil, som han saae der, var, efter hvad han senere erfarede, den eneste paa Søen og brugtes til at føre Brænde fra den ene Side til den anden. Ganske anderledes var det paa Christi Tider, og senere, da her under Vespasian endog blev leveret en Søtræfning mellem Jøderne og Romerne. Ved den sydlige Ende af Søen skal faa eller ingen Fiske findes, maaskee en Følge af de varme Kilder ved Byen Tabaria. Man antager med temmelig Sikkerhed, at Søens Overflade ligger lavere end Middelhavets, efter Nogle endog 500 Fod, efter de nyeste Udmaalinger dog kun 79 par. Fod; dette bidrager maaskee til det næsten tropiske Klima ved Søens Bredder, hvor Meloner skulle modnes en Maaned tidligere end ved Akka og Damask, og hvor Palmer, Figentræer, Viinstokke og Oleandre trives fortrinligt. Søens ellers stille og yndige Overflade hjemsøges ikke sjelden af pludselige, fra Sydosten kommende Stormvinde, der — som man seer af d. N. T. — kunde blive farlige for Fartøier. Omgivelserne har man skildret som yderst henrivende, hvad dog efter nyere Reisendes Forsikkringer er overdrevet; Bjergene, der paa Øst- og Vestsiden slutte sig temmelig tæt til Søen, ere af maadelig Høide, afrundede og intet mindre end dristigt opstigende, lidet maleriske i sin Form, uden Skove eller Buskadser. Ved den nordlige og sydlige Ende, hvor Jordan strømmer ind i og atter forlader Søen, er Landskabet fladere. Rundt om Bredderne af Søen findes Ruiner af flere af Bibelen bekjendte Steder. Begynder man ved Jordans Udløb i Søen og følger den vestlige Bred, bemærker man først paa et Sted, kaldet Tell Hum, en Mængde Ruiner, der i Almindelighed betragtes som Levninger af d. N. T.s bekjendte Kapernaum, den By, hvor Jesus fornemmelig opholdt sig i de tre sidste Aar af sit Liv og som derfor ogsaa kaldes hans egen Stad; Andre søge dog denne noget sydligere, ved Chan Minieh. Endnu sydligere, omtrent midtveis paa Søens Vestside, gjenkjender man i el-Medschdel, en elendig muhammedansk Landsby med næsten ruinagtigt Udseende, d. N. T.s Magdala, hvorfra udentvivl Maria Magdalena var. Omtrent $\frac{3}{4}$ M. længer mod Syd kommer man til Tabaria, det gamle efter Keiser Tiber opkaldte Tiberias, engang en betydelig Stad med et kongeligt Pallads, stærkt befæstet og efter den jødiske Stats

Tabariasøen (Genezareths Sø) med Byen Tabaria (Tiberias) i Forgrunden.

Undergang i lang Tid Sædet for et berømt Akademi af jødiske Lærde; paa Korstogenes Tider spillede det en betydelig Rolle, men fik ogsaa efter det føromtalte Slag 1187 paa Sletten i Nærheden, hvor Saladin slog de Christne, sit vigtigste Knæk. Det nye Tabaria, hvor der findes betydelige Ruiner fra gamle Dage, havde endnu for 16 Aar tilbage 4000 Indvaanere, hvoraf omtr. Fjerdedelen Jøder; disse Sidste regne det — med Safed, Jerusalem og Hebron — til de 4 hellige Steder, hvori der to Gange om Ugen maa holdes Bøn, naar ikke Verden skal synke tilbage i Chaos. Men det samme Jordskjælv, der — som ovenfor omtalt — Nytaarsdag 1837 forvandlede Safed til en Gruushob, ødelagde ogsaa næsten ganske Tabaria, hvor kun tildeels Murene og Kastellet udholdt Rystelsen. Ved fire mineralske Kilder noget i Syd for Staden, hvilke have en Varme af omtr. 43° R. og indeholde Svovel, Salt og Jern, er der bygget Badehuse, der besøges af Folk fra alle Dele af Syrien, fornemmelig af Personer, der lide af rheumatiske Sygdomme. Den betydeligste af de næsten ganske i Ruiner liggende Flækker ved Søens Nordostside er Dukah; Byggematerialet er her, som ved de øvrige, vulkanske Steenarter. Fra Tabariasøens Sydende strømmer Jordan, — som paa denne Strækning af Araberne kaldes Scheriat el-Kebir, — efter et især i Begyndelsen temmelig bugtet Løb paa omtr. 18 Mile, sydlig ud i det døde Hav. Dens Bredde er meget forskjellig, ialm. 70—80 Fod, og dens Dybde 6—12 Fod; paa flere Steder lader den sig dog vade over, og her er Dybden i Sommertiden vel endog kun 3 Fod. Dens Vand er noget dunkelt, guulagtigt, mere lunkent end koldt, men drikkeligt, og skal kunne opbevares temmelig længe. Araberne tilskrive det Lægekræfter og foretage religiøse Tvætninger dermed, ligesom det ogsaa af de Christne er bleven betragtet som helligt, da Jesus blev døbt deri; paa Paaskemandag valfarte saaledes hele Skarer af Pilgrime, undertiden 6000 i Tallet, under Beskyttelse af tyrkiske Soldater, til Floden og bade sig i den, eller vaske sine bestemte Ligklæder deri, i den Tro, at de, naar de døe i disse, uden Absolution skulle være rene for alle Synder. Jordans temmelig høie Bredder ere bedækkede med Tamarisker, Piletræer og høit Siv. Flodens Leie gjennemskjærer nærmest en omtr. $\frac{1}{8}$ Miil bred Dal, som den, idetmindste i ældre Tider, i Regelen synes at have oversvømmet i Marts og April og derved skjænket en overordentlig Frugtbarhed; nyere Reisende, som have besøgt Jordan ved Paasketid, ville dog ikke have bemærket nogen usædvanlig høi Stand af Floden, hvilket Nogle have villet forklare af en Forhøielse af Bredderne i senere Tider. Denne egentlige Jordandal er dog atter kun en omtrent 40 Fod dyb Fure i en høiere liggende, af de østlige og vestlige Bjerge begrændset og 1 — $2\frac{1}{2}$ Mile bred Dal, den saakaldte Jordanslette, af Araberne kaldet el-Ghor, med tropisk Hede, tør og ufrugtbar og kun nær Tabariasøen bedækket med Agre og Græsstrækninger. I den sydlige, bredeste Deel af samme, henved $1\frac{1}{2}$ M. vestlig fra Jordan, omtrent ligesaa langt fra det døde Hav og $3\frac{1}{2}$ M. i Nordost for Jerusalem, findes en ussel, smudsig arabisk Landsby, Eriha (Riha), med 2—300 Indvaanere; her laae Oldtidens berømte Jericho paa en vandrig, yderst frugtbar og især af sine Palmer bekjendt Oase (deraf „Palmestaden"). Det var den første Stad, Israeliterne erobrede ved deres Indtrængen i Kanaan, og den vedblev indtil over Christi Tider at være en betydelig Stad, og blev navnlig meget forskjønnet af Herodes den Store, som lod bygge et Pallads, et Amphitheater og en Hippodrom, og som residerede og døde her; men under Korstogene gik den næsten ganske tilgrunde. Af Oldtidslevninger har man i nyere Tider kun bemærket et Slags forfaldent Taarn, som man paastod hørte til en Kirke, der havde været bygget paa det Sted, hvor engang Tolderen Zachæus's Huus stod; endnu i det 17de Aarhundrede viste man de lettroende Pilgrime det Morbærtræ, hvori Zachæus steg op for at see Jesus. I Omegnen, nordvest for Byen, viser man Elisas Kilde, hvis Vand blev gjort drikkeligt af denne Prophet; den ligger ved Foden af et høit Bjerg, hvor Munkene paastaae, at Jesus blev fristet af Djævelen, og som derfor kaldes Fristelsens Bjerg, ogsaa Quarantania paa Grund af Jesu 40 Dages Faste; paa den høieste Top (omtr. 2000 Fod), hvortil Opgangen er yderst farlig, findes Levninger af et gammelt græsk Kloster, og i Siderne ere mange Eremithuler. Omtrent lige i Øst, paa den anden Side af Jordan, synes det Sted at have været, hvor Johannes døbte, og hvor saaledes ogsaa Jesus ved Daaben modtog Indvielsen til sit høie Kald. Neppe halvanden Miil sydligere strømmer Jordan ud i det af Araberne nu saakaldte Bahhr Lut d. e. Lots Hav (til Erindring om den bekjendte Undergang af Siddims Dal, hvorfra Lot og hans to Døttre alene bleve reddede), af Israeliterne benævnt Salthavet eller det østlige Hav, af Grækerne og Romerne Asphaltsøen, meest bekjendt under Navnet det døde Hav. Denne sidste Benævnelse har det deraf, at hverken Fiske eller Søplanter kunne leve i dets Vand, ja ikke engang en Plante sees i dets umiddelbare Nærhed; allerede i ældre Tider har man bemærket, at Fiske fra Jordan døde, naar de førtes ud i Søen, og selv Fiske fra Middelhavet ere, efter Nyeres Erfaring, døde inden et halvt Minut, efterat være kastede i Vand, der fra det døde Hav var bragt til Kysten. Enkelte nyere Reisende ville have bemærket Konchylier ved de nordlige Bredder af Søen, hvilke dog rimelig ere førte did fra Jordan; sikkert er det derimod, at man har seet Svaler uskadte stryge hen ad Overfladen for at hente Vand til at bygge sine Reder, hvorved det viser sig ugrundet, hvad der tidligere er bleven paastaaet, at Fugle, naar de vilde flyve over Søen, kvaltes ved Uddunstningen og styrtede i Søen. Luften over og omkring det døde Hav ansees imidlertid, og vistnok med Grund, for usund, og saavel dette som de ovenfor omtalte Phænomener lade sig forklare af Vandets Beskaffenhed. Dette er nemlig i høieste Grad saltholdigt og indeholder desuden forskjellige andre Tilsatser; af 100 Dele Vand skal der saaledes være omtr. 25 Dele Salt. Dets specifike Tyngde skal være $1,_{211}$ (d. e. over $1\frac{1}{5}$ Gange Tyngden af ferskt Vand), — medens Havvandets kun er $1,_{026}$ (d. e. neppe $1\frac{1}{38}$), — og det er saa mættet, at Salt, som kastes deri, ikke opløser sig. Reisende, som have badet sig deri, forsikkre, at det bærer Legemet oppe med en betydelig Kraft og ikke tillader at dukke langt under; ogsaa efterlader det et olieagtigt Overtræk paa Huden, og bevirker vel endog undertiden, at denne skaller af efter Badningen. Dets Smag er overmaade bitter og ubehagelig. Saltet har ikke blot belagt Stenene ved Bredden som med en Saltskorpe, men ogsaa gjennemtrængt Jordbunden i den nærmeste Omkreds og derved gjort den uskikket for al Vegetation. Uddunstningen gjennemvæder temmelig snart de Reisendes Klæder og Telte. I visse Aar, især efter Jordskjælv, har der paa Søens Overflade, navnlig i dens sydvestlige Deel, viist sig store Masser af Jordbeg (Asphalt) lig svømmende Øer. Efter Arabernes Fortælling skal det flyde ud af en steil Klippevæg paa Østsiden, og derpaa, løbet sammen i en stor Masse og stivnet, ved sin egen Tyngde eller ved Rystelse løsne og styrte i Søen; dog synes en anden Anskuelse at have Mere for sig, nemlig at det stiger op fra Bunden. Paa Bredderne findes ogsaa meget Svovl i Stykker som Valnødder, ja større; endvidere et Slags sorte, blanke Stene, der brænde i Ild og da udgive en asphaltagtig Lugt. Alle disse Phænomener, i Forbindelse med den større Varmegrad, Vandet skal have mod Søens sydlige Ende, tyde paa en underjordisk Ild, og bestyrke Antagelsen af, at den i 1ste Mosebog fortalte Undergang af den frugtbare Siddimsdal er skeet ved et vulkansk Udbrud, der maaskee har været ledsaget af en Indsynkning ikke blot af Siddims Dal men ogsaa af hele Jordanleiet, ja af Tabariasøen selv; derimod er det naturligviis kun et Phantasispil, naar Enkelte gjennem Vandet ville have seet Ruiner af de sjunkne Stæder. De nyere Undersøgelser have ogsaa næsten bragt det til Vished, at det døde Havs Overflade ligger betydelig under Middelhavets, skjønt Beregningerne vakle mellem 600 og 1300 Fod; navnlig have de af engelske Ingeniører i 1841 udførte Udmaalinger givet et Resultat af 1337 engelske eller 1255 pariser Fod. Herved kan det altsaa betragtes som afgjort, at Søen ikke, som man tidligere tænkte sig, havde et underjordisk Udløb i Middelhavet, — Noget, som heller ikke behøver at antages for at forklare, hvorledes Vandet i det Hele taget beholder samme Høide, da den stærke Uddunstning er tilstrækkelig til at holde den tilstrømmende Vandmasse Stangen. Søen er omtrent 10 Mile lang fra Nord mod Syd og 2—$2\frac{1}{2}$ Mile bred. Den har overhovedet en oval Form, kun afbrudt paa den sydøstlige Side, hvor en betydelig Halvø rykker den vestlige Side meget nær. Søndenfor denne har Vandet kun liden Dybde, ja fra Halvøen selv er der et eller to Vadesteder, hvor man kan komme over til den vestre Bred uden at Vandet gaaer synderlig over Knæerne. I den nordlige Halvdeel skal derimod Dybden være meget betydelig. De paa Vestsiden 1500, paa Østsiden 2000—2500 Fod høie, brat nedstyrtende, nøgne Kalkklipper, der temmelig tæt indeslutte Søen, kun hist

og her efterladende en smal Strandbred, gjennemskjæres af Kløfter, hvorigjennem Bække styrte sig; og blot langs med disse afbrydes den Ufrugtbarhed og Dødstilhed, som ellers karakteriserer Søens Omgivelser, ved en paafaldende rig Vegetation og beboede Steder. Midt paa Vestsiden strømmer den skjønne men temmelig varme Kilde Ain Dschidi, mere end 400 Fod over Vandspeilet, ud af Klippen og fortsætter sit Løb mod Søen skjult af Buske og Træer, som her finde alle Betingelser for en frodig Vækst. I Nærheden minde Levninger af gamle Bygninger og længere nede Ruiner af en gammel Stad om Oldtidens Engedi, engang bekjendt af sine skjønne Palmetræer og sin Opobalsam, og endnu flere Aarhundreder efter Christus en ikke ubetydelig By. Sydligere, nær Søens Sydende, strækker sig langs Kysten, med en Længde af 1¼ Miil og en Høide af 100—150 Fod, et mærkeligt Bjerg, Hedschr Usdum (Sodomasteen) ell. Chaschm Usdum, hvis hele Masse er et fast Legeme af Steensalt, der vel i Almindelighed er bedækket med Lag af Kalksteen eller Mergel, saa at Bjerget hovedsagelig har Udseende af sædvanlig Jord eller Klippe; ofte bryder dog Saltmassen frem og viser sig paa Siderne i 40—til 50 Fod høie og flere hundrede Fod lange lodrette Klippevægge som reent krystalliseret Steensalt. Dette Bjerg har man anseet for den væsentlige Aarsag til Søens Saltholdighed; thi skjønt dets Fod ikke egentlig berører Søen, har man dog troet, at det fra samme rigelig nedrindende Regnvand gjennem Aartusinder har kunnet tilføre Søen den Mængde Salt, som nu er opløst deri. Fra Foden af Bjerget udbreder sig om Søens sydlige Ende, i en Strækning af en M. mod Syd, en stor, nøgen Slette (udentvivl den i d. G. T. omtalte Saltdal), der tildeels er et Saltmorads, som Søen, naar den er paa sit Høieste, vel endog bedækker. Noget østligere, ved Udløbet af en Bæk, hedder et med Hvede, Byg, Durrah og Tobak beplantet Jordstrøg Ghor es-Safieh; her boer et lidet Antal Mennesker i Hytter af Siv og Rør. Dette Sted har almindelig været anseet for Oldtidens Zoar, den By, hvor Lot blev reddet fra Undergang ved den Katastrophe, som ødelagde Sodoma og Gomorrha; Nyere have dog troet at burde søge denne nordligere, nemlig i nogle Ruiner ved en Bæk (Wadi Kerak), som strømmer ud strax i Nord for den omtalte østlige Halvø*). Fra en Række Klipper omtrent 1½ Miil sydlig for det døde Hav og lige til Havbugten ved Akaba i Arabien strækker sig den mærkelige, af Europæere lige til ind i dette Aarhundrede saagodtsom ukjendte, skjønt allerede af Abulfeda antydede Fortsættelse af el-Ghor, af de Omboende kaldet Arabah (Wadi el-Arabah), et af d. G. T. forøvrigt bekjendt Navn, der i Oldtiden synes tillige at have indbefattet hele Jordandalen; thi i d. G. T. kaldes det døde Hav ogsaa Arabah's Hav, hvilket man almindelig har oversat Slettens eller Ørkenens Hav. Her findes, omtrent midtveis, i en østlig Sidedal (Wadi Musa) mærkværdige Ruiner af Oldtidens berømte Sela (Petra): det saakaldte Pharaos Huus, Levninger af en Triumfbue, et Tempel, et Amphitheater, Grotter og Søiler. Det nyopdagede el-Arabah har især tiltrukket sig Interesse, fordi man deri har troet at gjenfinde Jordans tidligere Udløb i den arabiske Havbugt før den Naturrevolution, hvorved, som man tænkte sig, Flodens midterste Løb sank ned og derved dannede det døde Hav, medens dens sydlige Fortsættelse gjennem el-Arabah blev liggende tør. Nyeres, navnlig Dr. Robinsons, Undersøgelser have dog bragt megen Tvivl ind i denne Hypothese; navnlig har man bemærket, at næsten alle Sidedale til el-Arabah løbe fra Syd mod Nord, og samme Retning følge de Vandløb, man nu og da træffer paa. Robinson har derfor anseet det sandsynligt, at der allerede før Sodomas Undergang existerede en Indsø, hvori Jordan havde sit endelige Udløb, og som var den samme som det nuværende døde Hav, kun at dette ikke udbredte sig saa langt mod Syd, men maaskee her netop begrændsedes af den, nu fra Østsiden langt fremstikkende Halvø, og at den sydligere Deel af Søen — hvor engang den skjønne og vandrige Slette laae, der gik tilgrunde med Stæderne Sodoma, Gomorrha, Adma og Zeboim — fremkom enten ved en Udhuling, som Søen udfyldte, eller ved en Stigen af dennes Bund, hvorved den overskyllede det søndenfor beliggende Landskab.

*) I den forhen (i No. 31, 4de Spalte, Anm.) berørte Artikel af L'Illustration hedder det, at de Saulcy og hans Ledsagere paa Nordvestsiden af Saltbjerget have opdaget Ruinerne af Zoar, og længere henne, paa Siden af samme Bjerg, Ruinerne af en stor Stad, af Nomaderne kaldet Cherbet Esdum, d. e. Sodoma, som de Reisende antog var gaaet tilgrunde paa den Maade, at Bjerget, hvorpaa den hvilede, ved et vulkansk Udbrud var skudt op af Jorden. Ved Saltmoradset i Syd for Søen skulle de have opdaget Ruinerne af en anden Stad, kaldet Cherbet Sebaan, d. e. Zeboim, videre paa Søens Østside Adma, og længere mod Nord, i Belka, ved Foden af et stort Krater betydelige Ruiner, af Beduinerne kaldte Cherbet Gumran, d. e. Gomorrha. Paa Vestsiden af Søen skulle de have bemærket flere Kratere af udslukte Vulkaner samt en stor Lavastrøm. Det Meste af dette klinger vistnok noget apokryphisk.

Jordan (med en inderste, lavere Strandbred i Forgrunden, saaledes som den paa enkelte Steder fremkommer ved Indstyrtning af den egentlige, høiere, af Floden selv undergravede Bred).

Det døde Hav.

Skildring af Ruslands nuværende politiske og moralske Tilstand.

(Efter N. Tourgueneff).

IV.

Geistligheden.

Den russiske Geistligheds Stilling tillader den aldrig at naae nogen moralsk Indflydelse paa sin Hjord og endnu mindre styre dens Samvittighed. Det er ikke fordi at den mangler Oplysning, den er tvertimod for største Delen mere oplyst end den store Hob og ofte i lige saa høi Grad som Adelen; det Onde, som jeg sigter til, har snarere sin Grund i den fuldkomne Afhængighed, hvori den staar til sine Sognebørn, hvad Midlerne til dens Existense angaar. Uden Tvivl medvirke endnu andre Grunde til at holde Geistligheden i en Tilstand, der grændser til Fornedrelse; men den fornemste er dog den, jeg her nævner. Hvor Gudsdyrkelsen er fuldkommen fri, er Intet mere retfærdigt end at lade hver Sekt sørge for sine Præsters Fornødenheder; men der, hvor der, som i Rusland, er en eneste herskende Religion, og hvor den høieste Magt styrer Kirken ligesaavel som Staten, skulde man med Rette kunne vente af denne Magt mere Omhu for den Klasse, der er kaldt til at sørge for Massens moralske og religiøse Interesser. Naar man seer denne Geistlighedens Nedværdigelse og Kraftløshed, er man undertiden fristet til at beklage, at den ikke, idetmindste for en Deel, er forlenet med den Indflydelse, som i andre Lande har gjort den til en Gjenstand for en lige saa stor som fortjent Dadel.

En anden Hindring stiller sig ogsaa iveien for at den russiske Geistligheds Indflydelse kan blive, som den burde være: det er Mangelen paa en Mundart, hvori Præsten kan holde sine Prædikener paa en passende Maade. Prædiken er et af de bedste Midler, Geistligheden har til at grundfæste og udvikle sin moralske Magt over Massen. Præstens Sprog og Prædikestolens Stiil staar endnu tilbage at skabe i Rusland. En Landsbypræst kan, naar han henvender sig til Tilhørere af Bondestanden, uden Tvivl ikke gjøre bedre end at benytte deres eget Sprog. Det er ikke deri det Upassende ligger, vi sigtede til; men Landsbypræsterne prædike kun meget lidet i Rusland; de lade sig nøie med fra Tid til anden at forelæse trykte Taler, Arbeider af en eller anden Præst, berømt for sin Veltalenhed. Vi mene derfor her Prædikener, skrevne af oplyste og uddannede Geistlige for Tilhørerkredse, hvis Aand er mere eller mindre dannet, og det er i saadanne, at Manglerne saa tydelig vise sig ved et udyrket Sprog, der i høi Grad adskiller sig fra det, som bruges blandt de dannede Klasser.

Det Sprog, hvoraf man ved den offentlige Gudstjeneste betjener sig i Rusland, og det, hvori den hellige Skrift er skreven, er i Virkeligheden nemlig ikke det Sprog, Folket taler, men snarere det slavoniske Sprog, saadant som man gjenfinder det i Krønikerne, der for største Delen ere skrevne af Munke. Da Christendommen indførtes blandt den slavoniske Folkestamme, tvang de græske Missionærer, som oversatte den hellige Skrift, det slavoniske Sprog, som nødvendigvis var fattigt, til at gjengive, saa godt det kunde, Originalens Udtryk, Perioder og Mening. De dannede, for at udtrykke sig saaledes, det barbariske Sprog efter det græske Sprogs Former, uden at bekymre sig om deraf fremkom en rigtig og korrekt Oversættelse*). Derfra skriver sig denne Periodebygning og de aldeles ukjendte Udtryksmaader, som man ofte ikke kan forstaae uden at tage Originalen til Hjælp. Alene dette beviser Umuligheden af at anvende paa Prædikestolen den Mundart, hvori de hellige Bøger ere skrevne. Et saaledes dannet Sprog kan i det Høieste læses. Et meget simpelt og naturligt Middel til at trække sig ud af Forlegenheden var, at anvende det almindelige Sprog paa Prædikestolen, det Sprog, som Alle tale, hvilket man imidlertid ikke har gjort. Dette Sprog har den Fortjeneste overalt at være det samme,**) uden nogetsteds at være erstattet ved et Bondesprog, men de høiere Klasser udtale det paa en anden Maade end de lavere. I sine Taler har Geistligheden været forledet til at følge Folkets Udtale, baade fordi den paa een Gang stod Folket nærmere end Adelen og fordi denne Udtale er meest overeensstemmende med de hellige Bøger. Naar den saaledes henvender sig til de høiere Klasser, gjør den det i det Sprog, som Massen af Folket taler, idetmindste hvad Udtalen angaar, og det kan ei nægtes, at en Prædiken taber meget af sit Værd, naar den holdes i et Sprog, der er forskjelligt fra det, som Tilhørerne sædvanlig benytte, især naar dette Sprog nærmer sig til en Klasses, der i enhver Henseende er lavere end deres.

Den russiske Geistlighed har besiddet og besidder endnu adskillige lærde og oplyste, ja endog veltalende Prædikanter. Blandt disse staar Platon, forhen Metropolitan i Moskau, øverst. Han har ved de store Forbedringer, han indførte i Seminarierne, og ved de nye geistlige Skoler, han grundlagde, gjort Mere for at udbrede Oplysning i Rusland end nogen Minister for den offentlige Underviisning. Endnu kunne vi blandt dem af første Rang nævne den nærværende Metropolitan af Moskau, ikke mindre bekjendt for sin udbredte Lærdom og Veltalenhed end for sin rene Vandel. Som en værdig Efterfølger af Platon ophører denne berømte Prælat ikke at vaage over Geistlighedens Opdragelse, og, takket være hans indsigtsfulde Omhu, kunne de Professorer, som Akademiet i Troitza har, maale sig med Europas meest udmærkede Lærde.

Fordum udvalgtes den høie Geistlighed i Rusland blandt de adelige Familier. Saaledes var Patriarken Philaretes Fader til Stifteren af Dynastiet Romanoff. Siden den Tid er Geistlighedens Anseelse aftaget. Peter I afskaffede Patriarkatet, Katharina II konfiskerede Ordensgeistlighedens Godser. Hvad den verdslige Geistlighed angaar, har denne bestandig havt en ynkelig Tilværelse i Rusland; de Slag, som rettedes mod den høie Geistlighed i Rusland, vare visselig ikke gjorte for at unddrage den lavere fra dens Nedværdigelse.

Det russiske Folks Historie viser imidlertid, at den høie Geistlighed fortjente en bedre Skjæbne. Den viser os Biskoperne og Patriarkerne standhaftigen at handle i Folkets Interesse og mangen Gang at tage Folkets Parti mod Storhertugerne og Czarerne. Endog paa nærværende Tid, da den høie Geistligheds Indflydelse er saagodtsom ingen, og Kirkens høie Dignitærer ikke ere eller kunne være andet end lærvillige Redskaber i Selvherskermagtens Hænder, er denne Klasse endnu stedse værd en særegen Interesse.

Biskoperne, Erkebiskoperne, Metropolitanerne kunne udvælges af den hellige Bazils Orden, den eneste Klosterorden i Rusland. For at blive Biskop maa en verdslig Præst tage Munkekappen. De unge Præstesønner, som bestemme sig for den geistlige Stand, have, naar de forlade Seminariet, Valget mellem Munkelivet og Indtrædelsen mellem den verdslige Geistlighed. I sidste Tilfælde, nødte til at gifte sig,*) tilbringe de altfor ofte et sørgeligt Liv, saasom de, saafremt ikke Regjeringen tilstaar dem Noget, ikke have Andet at leve af end hvad deres Sognefolk give dem. Den derimod, som vedbliver sine Studier, idet han gaar ind i Munkeordenen, bliver, saafremt han er duelig og flittig, Lærer ved et Seminarium og da hans Exempel sjelden følges, fordi Dovenskab og Lediggang sjelden finde sin Regning derved, gjennemgaar han hurtig Graderne i Munkehierarkiet og naaer ofte Bispeværdigheden, især dersom han har havt det Held at gjøre sig bekjendt som Taler. Deraf kommer det, at man i Rusland seer saa mange unge Biskoper. Man kunde maaskee sige, at det da er Ærgjerrigheden, som driver til at opofre sig for den geistlige Stand. Det er mulig, at Begjærligheden efter at hæve sig, at Forfængeligheden har nogen Indflydelse; men lader os ogsaa indrømme, at det godt kan være tilladt for et ærekjært Menneske, selv uden at nogen virkelig Kaldelse driver ham, at foretrække en paa det nærmeste uafhængig Stilling, og som

*) Det var i den anden Halvdeel af det 9de Aarhundrede, mere end 100 Aar førend den hellige Wladimirs Daab, at de græske Missionærer, efterat have oversat Bibelen i flere Sprog, ogsaa oversatte den paa Slavonisk. Denne Oversættelse udførtes af Brødrene Cyrillus og Methodus fra Thessalonika, som vare sendte af den græske Keiser Michael til Mähren paa Fyrsterne Rostislafs Befaling, for at indføre Christendommen der. Det slavoniske Alphabet existerede ikke dengang; disse Mænd dannede et efter det græskes Mønster, idet de af det hebraiske og armeniske Sprog laante Bogstaver, svarende til den Lyd, som det græske Sprog ikke havde. Nogle formode, at de ikke optoge nogen bestemt Dialekt, men det oprindelige slavoniske Sprog, da de Dialekter, der siden ere fremstaaede, dengang ikke kunde tilbyde de Forskjelligheder indbyrdes, som siden ere skarpt fremtraadte; men den sandsynligste Formodning er dog den, at det Sprog, hvori Bibelen og den græsk-russiske Kirkes hellige Bøger ere skrevne, ikke er noget andet end den gamle serbiske Dialekt.

**) Undtagen i Lille-Rusland; dog er det Sprog, man der taler, en Dialekt og intet Bondesprog.

*) Ingen kan blive indviet til Præst, dersom han ikke er gift; men en Præst, der er bleven Enkemand, kan aldrig mere gifte sig. Denne Bestemmelse har sandsynligviis givet Anledning til det Ordsprog, man i Rusland bruger, naar der tales om en lykkelig Hustru; — man pleier da at sige: „lykkelig som en Præstekone." Man paastaar nemlig, at de russiske Præster behandle deres Koner paa det Omhyggeligste, for at disse kunne beholde sin Sundhed og leve saa længe som muligt.

sætter ham istand til at beskjæftige sig med alvorlige Studier, for en næsten foragtelig Stilling, eller i hvilken han seer, at Midlerne til Underholdning for ham og hans Familie afhænge i mere eller mindre Grad af deres Ædelmodighed, af hvem han er kaldet til Præst. Man maa indrømme, at dersom de underordnede Geistlige i Rusland staae i ringe Anseelse, saa er ikke det samme Tilfældet med den høie Geistlighed, som nyder en stor Agtelse, hvilken man yder saavel dens personlige Fortjenester som dens ophøiede Stilling. I det Hele er man næsten sikker paa i en Biskop at finde en videnskabelig dannet Mand; om han end ikke har aldeles alle de Ideer, som nu ere saa almindelige blandt oplyste Mænd i Europa, saa har han dog endnu mindre de fornærmende Fordomme, som udmærke det russiske Aristokrati. Jeg erindrer, at, under mit sidste Ophold i Moskau var denne Stads Erkebiskop den eneste Person af nogen Betydenhed, med hvem jeg aabent kunde tale.

De civile Administrationer, Universiteterne, de forskjellige Stillinger, som f. Ex. Doktorernes og Armeelægernes saa ærefulde, søge sine Poster besatte, for den største Deel, blandt Geistlighedens Børn. Det er følgelig let at forstaae den Interesse, som denne Klasse nødvendigviis maa indgyde. Disse unge Mennesker ere i Almindelighed i Besiddelse af en Dannelse, som idetmindste kan staae ved Siden af deres, som henregnes til den saakaldte adelige Klasse; og da de ikke have de samme Interesser som disse, idet de ere berøvede Anledning til at have Slaver, saa have de heller ikke Adelens Fordomme.

Norge.

Christiania. Fuldmægtig T. G. Aschehoug er konstitueret som Bureauchef og Kand. juris H. H. Jæger som Fuldmægtig i Finants- og Tolddepartementet; Exam. juris J. Th. Danielssen er meddeelt Autorisation som Sagfører ved Underretterne i søndre Bergenhuus Amt og Kand. jur. G. G. Gloersen i Romsdals Amt. Ledig pers. Kap. Fr. N. Wexelsen er udnævnt til Sognepræst til Baklandet og Kand. phil. Poul Stub til Adjunkt ved Kongsbergs forenede Middel- og Realskole.

— Kongelige Resolutioner: En Sum af indtil 10,000 Spd. kan udredes af Statskassen til Indkjøb af Pastor Fangens og Landhandler Sabro's til Rigshospitalet stødende Gaarde med Tilliggelser. — Kand. med. Major er i Tidsrummet 1851—54 tilstaaet 300 Spd. aarlig til Fortsættelse af sine Undersøgelser vedkommende Sindssygevæsenet — Indredepartementets Valg af Premierlieutenant Chr. V. Bergh som Assistent i Veivæsens-Sager er stadfæstet. — Det af Interessentskabet i Dampskibet „Dalegudbrand" ansøgte Laan af Statskassen, 1500 Spd., er bevilget mod første Prioritets Pant i Skibet, Selvskyldnerkaution af Direktørerne og mod at Kapital med 4 pCt. Renter strax tilbagebetales, saafremt ikke næste Storthing bevilger Laanet. — Det er tilladt Direktionen for Hypothekbanken, ved Udlaan at antage Jordegods som Pant, efter nærmere bestemt Forhold af den ny Matrikul-Skyld, uden Optagelse af særskilt Taxtforretning.

— Politikammeret har offentliggjort Taxt og Bestemmelser for dem, der holde Heste og Kjøretøier til Befordring af Personer i Hovedstaden og nærmeste Omegn.

— En af Bestyrelsen for Selskabet „Handelens Venner", Haandværkerforeningen, Haandværkersamfundet og Studentersamfundet valgt Kommittee til at arrangere Festlighederne den 17de Mai indbyder alle Samfundsklasser til at tegne sig for Bidrag saavel til Festligholdelsen som til Uddeling blandt Trængende.

— Akers Repræsentantskab besluttede den 11te dennes, med 17 mod 13 Stemmer, at sælge Akerskirken til Byen for 7000 Spd. Forslaget om at sælge den for den tilbudne Sum forkastedes med 15 mod 15 Stemmer, hvorved Ordførerens Stemme gjorde Udslaget.

— I disse Dage lægges Grundvolden til det katholske Kapel, der kommer til at ligge lige overfor Eugenias Stiftelse; det skal rumme omtr. 500 siddende Tilhørere og komme til at koste 7000 Spd. foruden Indredning og Inventarium.

Fra Horten berettes, at 12 Personer ere deserterede fra Korvetten Ørnen under et Ophold i New-York.

— Bestyrelsen for Selskabet til Oldtidsminders Bevaring har truffet Foranstaltning til Udgravning af de omtalte Kjæmpehøie i Borre.

Langesund. Madame Wrigth, der var bekjendt for sin Velgjørenhed og af sin betydelige efterladte Formue ogsaa har bestemt Endeel til veldædigt Øiemed, er død den 1ste Mai i sit 73de Aar.

Oversigt over norske Blades Indhold.

I Mgbl. Nr. 129 findes en Opsats angaaende Ungdommens Forberedelse til Konfirmation, hvori det hedder, „at det ikke er uden Exempel, at et heelt Præstegjælds Konfirmationsungdom (50 til 100 Individer) tilsiges at møde paa Præstegaarden hver ottende Dag for at undervises i Christendom 3 a 4 Timer. Til et saadant Møde medgaar der for de længst borte Boende 3 Dage, hvorfor de, om de tiltrænge Tjeneste, umulig kunne faae nogen. Blandt en saadan Flok Ungdom bliver de færreste prøvede og der læres saaledes ikke stort. Disse Mangler troer Indf. der kan raades Bod paa ved „at dele Konfirmationsungdommen sogneviis og indrette Underviisningen saaledes, at Annexsognenes Ungdom bliver katikiseret enten Dagen før eller Dagen efter Gudstjenesten i Annexkirkerne" (dette er jo, saavidt bekjendt, ogsaa hyppigt Tilfældet) og hvis det ikke lader sig gjøre, ved at Møderne indskrænkes til hver fjortende Dag eller tredie Uge; og endelig bør, om muligt, gives Ungdommen Ferier i den travleste Aannetid.

— En anden Indsender viser i samme Nr., at der er talende Grunde for „et Byanlæg i Nordland;" han anbefaler forøvrigt Sagen til Indre-Departementets Chef.

— Kand mag. Aug. Holth, annoncerer i Mgbl. Nr. 131, at han, for at afhjælpe den her i Byen, paa Grund af den tiltagende Folkemængde, forhaandenværende Trang til lærde Dannelsesanstalter, agter, fra førstkommende Skoleaars Begyndelse, at udvide den af ham siden 1847 ledede „Underviisningsanstalt for viderkomne Studerende" til en fuldstændig lærd og Realskole med et toaarigt Forkursus. I Skolens nederste Klasse optages niaarige Elever med de Forkundskaber, der behøves for at paabegynde Sprogunderviisningen (i det første Aar Modersmaalet, i det andet Aar Tydsk); i det tredie Skoleaar gaaes over til den egentlige lærde eller reale Underviisning, Latin for Studerende og Fransk for Realisterne, og i det fjerde Aar Fransk for Studerende og Engelsk for Realeleverne samt endelig Græsk (i 3die Latinklasse). Den lærde Skole er beregnet paa 6, Realskolen paa 4 a 5 Underviisningsaar. Medens Realskolen, som man seer, i alt Væsentligt vil indrettes i Overeensstemmelse med den reale Afdeling i Nissens Institut, vil den lærde Skole, navnlig med Hensyn til Underviisningens Anordning og Grændser i de gamle Sprog søge at holde Middelveien mellem det nyere System, som hiin Skole repræsenterer, og det ældre, af Kathedralskolen repræsenterede System. Med Hensyn til Skolens Organisation og Underviisningens Maal bemærker Hr. Holth, at Discipelantallet i ingen Klasse maa overstige 25, at samtlige Klasser ville, saasnart det lader sig gjøre, blive eenaarige og at man, hvad den lærde Skole angaar, i Regelen med Hensyn til Kundskabens Extensitet, vil holde sig inden de for Examen Artium lovbestemte Grændser, medens der dog i de to øverste Klasser udenfor Skoletiden vil gives mere begavede Disciple Anledning til Erhvervelse af fuldstændigere Kundskaber.

— Samme Blads samme Nr. Med Hensyn til den Fordring, der opstilles til antagendes Tjenere om Attester for Troskab, Duelighed o. s. v. udtaler en Indsender Ønsket om, at Driftsherrer, Embedsmænd og Andre, istedetfor at fordre Attester af Middelstandens opvoxende Ungdom, som den ved sin første Udtrædelse i Verden umulig kan præstere, for slige Tjenestesøgende vilde indføre en tilstrækkelig Prøvetid, efter hvis Udløb de enten kunde antages eller afskediges.

— En anden Indsender viser Billigheden af at den fabrikmæssige Ølproduktion belægges med Skat, og at dette rettest kunde skee ved at skatlægge det Malt, som indføres.

— En tredie Indsender besværer sig over, at „de engelske Herrer," der have kjøbt Mjøsdampskibene, eller deres Kommissionærer paa deres Vegne, have forhøiet Fragten med en Trediedeel, og gjør derhos opmærksom paa, „at Oplandets Indvaanere ere alvorlig betænkte paa at aabne en Subskription paa et nyt Dampfartøi, for ved Konkurrence at fremtvinge en billig Fragt."

— Ifølge en i Chr-Pst. for 9de ds. indtagen Fortegnelse over dem, der frivillig have ydet Bidrag til Kjøbet af Akers Kirke, var der indtil 4de Mai tegnet et Beløb af 1925 Spd. De mindste Bidrag vare 25 Spd., det største 200 Spd.

— Ifølge en i samme Bl. for 13de d. M. indtagen Korrespondentefterretning fra Oxø, har det engelske Selskab, der driver Hummerhandelen der i Omegnen, til en Prøve, i en Kutter anbragt Dampkraft med Skrue for derved at drive den frem i stille Veir.

— I samme Blad for 14de Mai meddeler Prof. Holst, efter modtagen Anmodning, det af Bestyrelsen for den hygieniske Kongres i Bruxelles udstædte Program angaaende de Gjenstande, som foreløbigen ere bestemte til Behandling i den forestaaende hygieniske Kongres, der er berammet til Afholdelse den 20—22 September. Norske, som agte at besøge Kongressen, have at underrette Holst derom inden 15de Juni for at han kan gjøre Anmeldelse til Bestyrelsen.

— Samme Blads s. Nr. meddeler Fundationen for det Priismedaille-Legat, der af „erkjendtlige Medborgere og Samtidige i Danmark og Norge" stiftedes til Erindring om Anders Sandøe Ørsteds 50 aarige Embedsjubilæum (29de Mai 1851) og hvis Hædersmedailler hvert fjerde Aar skulle uddeles for „Løsningen af en for Fædrelandet eller Videnskaben vigtig rets- eller statsvidenskabelig Opgave eller som Belønning for et (i Danmark eller Norge offentliggjort) fortjenstligt Skrift af saadant Indhold." Det nu udsatte Priisspørgsmaal, hvis Besvarelse maa være indsendt til Kjøbenhavn inden 1ste Dec. 1853, gaar ud paa en Undersøgelse af Begreberne om Ret og Billighed.

Sverige. I Anledning af den i Mgbl. optagne Opsats om Upsalastudenternes Norgesreise indeholder Aftonbladet en længere Redaktionsartikel, hvori den udtaler sin Glæde over den Modstand hiin Opsats har fundet af den norske Presse, og hvorved sættes uden for al Tvivl, at Upsalenserne ville være velkomne i Norges Hovedstad.

Danmark. Efter hvad der berettes fra flere Kanter, skal Hertugen af Augustenborg for at afstaae sine Godser til Danmark faae 2¼ Million preussiske Thaler; hvad Arvefølgen angaar, har han forpligtet sig til, ikke at modsætte sig, hvad Kongen af Danmark foretager i denne Henseende.

— Fehmern er nu rømmet af de derhen detascherede Tropper og de anlagte Skandser sløifede.

— Paa Casinos Theater i Kjøbenhavn er nylig opført et nyt romantisk Sangspil af C. Hostrup, betitlet „Mester og Lærling." Det skal være en politisk-moralsk Satire, hvori den slette egennyttige Presse revses. — Paa det kgl. Theater opføres ogsaa et Tidsbillede, „Den bevægede Tid."

Blandede Efterretninger.

Frankrig. Hvad der nu især sysselsætter Pariserne, er den store militære Fest, der skal afholdes den 10de Mai, og som just indtræffer den Dag, da Ludvig Napoleon, ifølge Konstitutionen, skulde nedlægge sit Mandat. Over Tilberedelserne til Festen svæver forresten en uheldig Stjerne. Den Bygning, hvori Fyrværkerigjenstandene forfærdigedes, er sprungen i Luften og det paa Marsmarken opførte Alter er styrtet sammen og alt Træværket knust.

— Det har vakt Opsigt, at flere Domstole ved sine Kjendelser lægge en aabenbar Opposition mod Regjeringen for Dagen.

— Regjeringen har besluttet, at Prisen paa Moniteur skal nedsættes til 40 Fr. for Aaret (omtrent en Trediedelen af den gamle Priis) og at Avertissementer skulle optages deri, hvorved den hele Journalpresse, især den halv officielle, vil lide et overordentlig Afbræk.

— I Senatets Møde den 3die ds. er Loven om Skillemyntens Omprægning stadfæstet.

— I Statsraadet er forelagt et Lovudkast angaaende Organisationen af Rigsretten, gaaende ud paa, at den skal bestaae af et undersøgende og et dømmende Kammer.

— Den 5te Mai, Keiser Napoleons Dødsdag, holdtes der i Invalidernes Kirke i Paris en høitidelig Sørge-Gudstjeneste.

— Professorerne Cousin og Villemain have taget Afsked som Universitetslærere, fordi de ikke vilde aflægge Troskabseden til Præsidenten.

— Halvparten af Municipalraadet i Lille har vægret sig ved Edsaflæggelsen. Paa mange andre Steder har man gjort det samme.

— Ministeren for de offentlige Arbeider har ladet udarbeide et geologisk-agronomisk Kart over Frankrig, der angiver Jordbundens Beskaffenhed og dens hensigtsmæssige Benyttelse.

— I Frankrigs midterste Departementer har der i den sidste Tid fundet en Mængde Ildspaasættelser Sted; man har nu opdaget en heel Bande af Mordbrændere, som have været Ophavsmænd dertil.

— Indenrigsministen, Persigny, har forlovet sig med en Datter af Fyrsten af Moskowa.

England. Striden mellem Maskinfabrikanterne og Maskinarbeiderne er nu endelig endt, idet de sidste, af Mangel paa Pengemidler til længere at holde den ud, ere blevne nødte til at give efter.

— Kolonialministeren Sir John Pakington androg i Underhusets Møde den 3die paa Tilladelse til at fremlægge en Bill angaaende en repræsentativ Forfatning for Kolonien Ny-Zeeland, hvilket tillodes ham, idet Forslaget blev modtaget med Bifald af næsten hele Huset.

— I forrige Aar leed i alt 600 engelske Seilskibe og 11 Dampskibe Skibbrud.

— En indisk Fyrste, Radscha af Kurg, er ankommen til England, for der at lade sin Datter opdrage.

Tydskland. Det sachsiske Ministerium har forbudet Armeens Mandskab at høre til Frimurerordenen.

— Efter hvad en tydsk Avis beretter har Exkongen Ludvig af Bayern under hele sin Regjeringstid i Gjennemsnit udgivet en Million aarlig i kunstnerisk Henseende.

Østerrige. I Wien gaar der Rygter om at Keiseren skal forlove sig med den sachsiske Prindsesse Sidonie, at et Politiministerium med Feltmarschal Kempen i Spidsen skal oprettes og Beleiringstilstanden ophæves.

— Kossuths Moder og 15—16 andre af hans Slægtninge have begivet sig til England for at nedsætte sig der.

Italien. I Toscana hersker en meget slet Stemning paa Grund af Storhertugens Tilbøielighed til (efter Tilskyndelse fra Rom) at afskaffe de leopoldinske liberale Love, der afskjære den pavelige Regjering Anledning til at indblande sig i Storhertugdømmets Regjeringsanliggender.

Spanien. Ministeriet skal ivrig beskjæftige sig med en Reform af Grundloven og Valgloven samt med en Plan til Organisationen af Senatet og Deputeretkammeret.

— Redaktørerne af de politiske Blade have, paa Grund af Pressedekretet, bestemt sig til at ophøre med sammes Udgivelse den 5te Mai.

I Warschau har der været en stor Ildebrand.

Grækenland. Langfredag have nogle Uroligheder fundet Sted i Athen.

Paa Rajatea, en af Selskabsøerne, er der udbrudt en Opstand, hvorved Dronning Pomare er bleven afsat, en republikansk Regjeringsform indført og en Præsident valgt.

Ægypten. Uenigheden med Tyrkiet er nu bilagt. Paschaen er indrømmet Jus gladii for 7 Aar; derimod skal han have forpligtet sig til at betale 150,000 Punge aarlig i Tribut mere end før.

Blandinger.

Forbrug af Guano.

Den 2den Febr. d. A. fandt i Farmersklubben i London, ifølge Shipping Gazette, en Forsamling Sted, i hvilken en Hr. Haslewood efter Originalkilder holdt et Foredrag over Guano, dens Anvendelse, Tilførsel og Forfalskning ved andre Stoffe. Hr. Haslewood var af den Formening, at kun den peruanske Guano var af virkelig Betydning og hans Angivelser indskrænkede sig hovedsagelig til denne. Han talede først om de overordentlige Virkninger af Guanoen, men som man imidlertid kun da kunde vente, naar der fulgte Regn strax ovenpaa Gjødningen og Marken ellers blev vandet; dens Indvirkning paa Hvededyrkningen i det sammenlignelsesviis for Sol blottede England var overordentlig, og i det tørre Peru vandt man ved Guano og derefter følgende Vanding en tredobbelt Høst af hvide Bønner, Potetes og Mais. Riisdyrkerne i Italien og Viindyrkerne i Tydskland kunne bevidne de underbare Virkninger af Guanoen paa en udmattet Jord; Brasiliens udmattede Kaffeplantager, ligesom Virginiens udtømte Tobaksplantager bleve igjen gjorte frugtbare ved Guano. Udførselen til England er fra 14,000 tons i Aaret 1845 stegen til 150,000 i forrige Aar. Flere andre interessante Data bleve ogsaa meddeelte. Efter en nøiagtig Beregning findes der paa de tre Guanoøer ved Kysten af Peru 18 Millioner tons Guano. Den peruanske Regjering, der drager saa stor Fordeel af disse Guanolagre, har udgivet strenge Forbud mod at forurolige de Fugle, som slaae sig ned der og levere Guanoen. Guanoøerne ere uden Vegetation, og omendskjønt Grunden til en Dybde af 30' bestaar af Guano, saa er dog et kort Ophold her et ufeilbarligt Hjælpemiddel for Gigt, Steensygdomme og mange andre Sygdomme, medens det er meget gavnligt for Skjørbug Udslet og Kropsvulst, sandsynligviis fordi Luften er svangret med Ammoniakalpartikler. Her finde vi ogsaa for første Gang den Paastand, at Anvendelsen af Guano ikke er ny, men allerede fandt Sted under de gamle Inkaer, som ved særegne Forordninger beskyttede Fuglene og ikke tillode at borttage Guanoen uden Tilladelse.

Et Besøg paa Øen Melville.

Denne Ø, berettes der i Athenæum, der for nærværende Tid bliver betragtet som et af de koldeste Punkter paa Jorden, blev besøgt fra Skibene under Kapitain Austin, der som bekjendt kommanderede en af Expeditionerne for at opsøge den bortebleyne Franklin. Denne Ø er de nyeste arktiske Opdageres Ultima Thule og blev ikke mere betraadt efter Parry's Besøg i Aaret 1820. Mellem Øerne Guffeth og Melville ligge Ruinerne af 10 Eskimo-Vinterboliger og mange Been af Hvalfiske, Bjørne, Sælhunde o. s. v., som for en Deel ere ituskaarne med et skarpt Instrument. Man kunde ikke rigtig udfinde, naar disse Boliger virkelig havde været beboede; Kapitain M. Clintock troer imidlertid, at dette maa have været for et Tidsum af omtrent 200 Aar siden. Hytterne synes at have været bedækkede med Stene og Jord og disses Tage at have været støttede paa Hvalfiskebeen. Hytterne have vel været opførte, da Temperaturen var endnu noget mildere end nu, thi de vare øiensynlig ikke alene løseligt opførte, men ogsaa beregnede for en længere Tid. Levningerne af Kapt. Parry's Leir paa Øen Melville kunde man endnu tydelig gjenkjende.

Verdens længste Tunel, nemlig den, der fører fra Bredden af Gran, nærved Zarnowitz, til Schemnitzer-Bjergværkerne, en Strækning af to geogr. Mile, er nær ved sin Fuldendelse. Den tjener til Bortskaffelse af Vandet i Bjergværkerne, og til Anlægget af en Jernbane, hvorpaa Ertsen skal bringes bort.

Ledige Embeder og Bestillinger.

En Overlærerpost ved Christianssands lærde og Realskole med en aarlig Gage af 500 Spd.

Tvende Adjunktposter ved samme Skole med en aarlig Gage, hver af 300 Spd. (Det vil beroe paa Omstændighederne, om en Overlærpost og en Adjunktpost eller tvende Adjunktposter ville blive at besætte.)

Førstelærerposten ved Borgerskolen i Brevik med 300 Spd. i Løn.

Lensmandsbestillingen i Brønø Pstg., Helgelands Fogderi, med omtr. 130 Spd. i aarlig Indtægt.

Lensmandsbestillingen i Høvaag, Nedenæs og Robygdelagets Amt.

En Kirkesanger- og Fastskole- Post i Rød, Næssets Pstg. med 25 Spd. i fast Løn, foruden Offer, Klokkertold og Brugen af en Plads.

Christiania. Trykt hos Brøgger & Christie.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 34. | Udkommer hver Løverdag Aften. | **Christiania den 22de Mai 1852.** | Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. | **I. Bind.**

Indhold.

Bidrag til Kundskab om Havedyrknings- og Landhusholdningsredskaber.

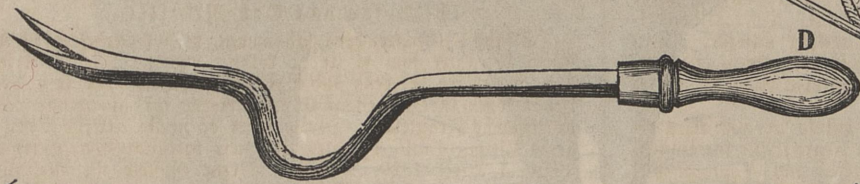
(Af Fr. Chr. Schübeler).
(Fortsættelse fra Nr. 20).

II.

Om Redskaber til Lugning.

Eftersom man mere og mere begynder at indse de betydelige Fordele, der ere forbundne med Radsaaning istedetfor Bredsaaning, vil formentlig ogsaa den bekostelige og ufuldstændige Lugning af Ugræs*), der foretages med en Kniv eller en Gaffel eller endog alene med Fingrene, af sig selv ophøre, naar man bliver bekjendt med hensigtsmæssige Redskaber. I min Haandbog i Havedyrkningen 1ste Deel S. 42—43 og Fig. 7 findes Beskrivelse og Tegning af de i England og paa flere Steder i Tyskland nu brugelige Haandhakker til Lugning. En nærmere Beskrivelse af disse kan derfor her forbigaaes.

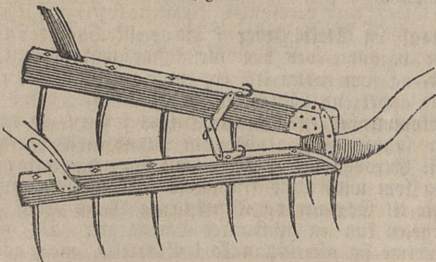
Fig. 1.

14 Tommer.

Ovenstaaende Redskab (Fig. 1) har jeg forrige Sommer seet anvendt i England. Det er meget hensigtsmæssigt til at opluge Løvetand (Guldboste, Hesteblom) eller andre Planter, der have dybtgaaende Rødder. Den Krumning, som Redskabet har paa Midten, tjener som en Løftestang, for med Lethed at faae Roden hævet op af Jorden.

Fig. 2.

Lucas's Lugeharv.

Fig. 2 fremstiller en Lugeharv, der er en Opfindelse af en af Tysklands talentfuldeste og mest praktiske Gartnere, Institutsgartner Lucas paa Hohenheim ved Stuttgart. Lucas og jeg have i længere Tid næsten dagligt benyttet denne Lugeharv paa Hohenheim og fundet den meget hensigtsmæssig. En Person gaar foran og trækker Harven og en anden styrer den med begge Hænder. Naar begge Armene, hvori Tænderne ere befæstede, trykkes sammen, kan man bekvemt luge, om Raderne ikke ere mere end 7—8 Tommer fra hverandre, og dersom en Steen eller noget Lignende skulde ligge i Veien, kan hele Harven med Lethed løftes forbi denne. Naar man ikke trak noget opad i Skaftet, fandt vi, at den rodede vel stærkt; men denne Ulempe blev hævet derved, at der omtrent 8 Tommer fra den forreste Tand paa hver Arm anbragtes en Krog eller en Ring, hvori befæstedes et Toug, som gaar vaaskraa over Brystet. For at Touget ikke skal trykke for stærkt, anbringes en bred Læderrem eller Lignende over Brystet. Touget anvend s da for største Delen til Trækningen og Skaftet mere til at styre Harven lige. Enhver af de med 4 Tænder forsynede Arme er 3 Fod lang, og foran, hvor begge Arme løbe sammen, er ogsaa en Tand.

*) Flere af de til Havedyrkningen henhørende Gjenstande benævnes paa de fleste Steder her i Landet paa en Maade, som gjør det umuligt for den, der ikke forstaar fremmede Sprog, at finde nogen Mening i disse Ord. Undertiden ere disse Benævnelser en Fordreielse eller Fordanskelse, om man saa kan sige, af tyske Ord, (f. Ex. Ukrud, af det høityske Unkraut eller maaskee snarere af det plattyske Unkrut); undertiden er den ene Halvdeel af Ordet tydsk og den anden Halvdeel dansk (f. Ex. Mistbænk, der endog af Mange, der ikke kjende Betydningen af Ordet Mist, udtales Misbænk) o. s. v. For alle, eller idetmindste for de fleste, af saadanne Benævnelser gives der betegnende Ord i vort eget Sprog, f. Ex. istedetfor Ukrud kan man sige Ugræs og for Mistbænk kan man endog under enhver Omstændighed mere passende bruge Drivbænk, da det ikke altid er Møg (Mist), der benyttes som det varmende eller drivende Underlag.

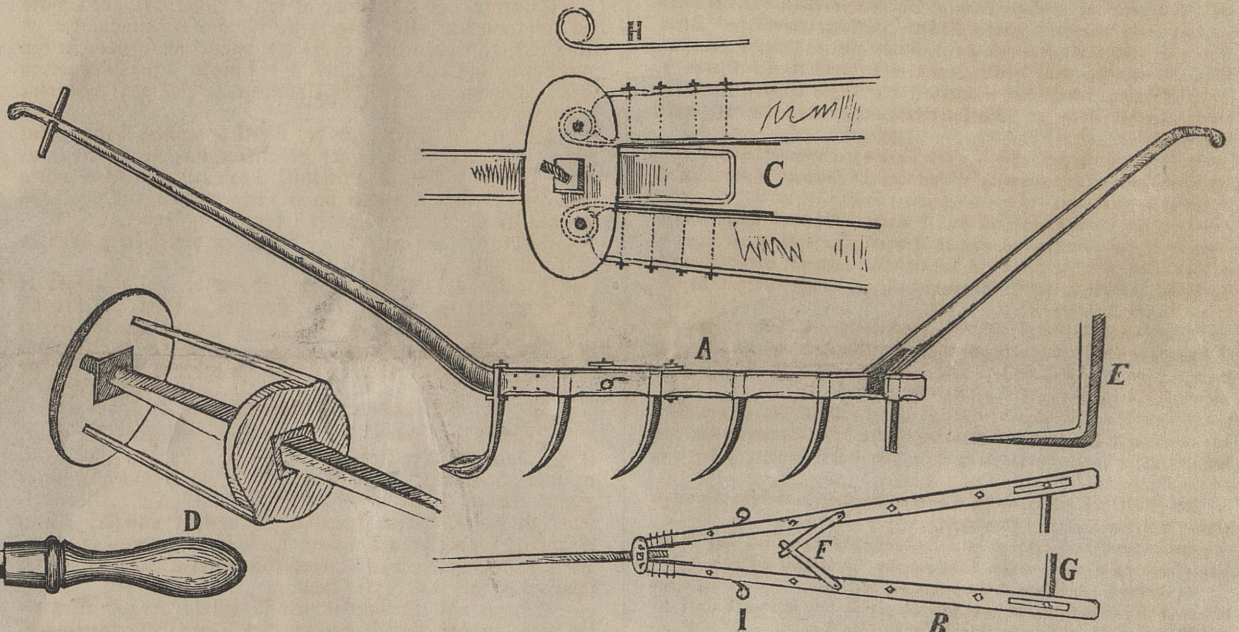

Fig 3. Schübelers Lugeharv.

Fig. 3 fremstiller den samme Lugeharv med endeel Forandringer eller, om man saa vil, Forbedringer, der ere foretagne af mig. Istedetfor at gjøre de Arme, hvori Tænderne ere befæstede, 3 Fod, bliver Harven lettere og bekvemmere at haandtere, naar disse kun gjøres 2½ Fod lange; den første Tand har jeg forandret til en saakaldet Lab, og de to bagerste ere bøiede i en ret Vinkel mod hverandre og befæstede saaledes i Armene, at den horizontale (vandrette) Deel af Tænderne, der have en skjærende Eg foran, netop gaae forbi hverandre, naar Armene trykkes sammen. Disse to Tænder indsættes saaledes i Armene, at de ved Hjælp af en Skrue med Lethed kunne aftages, for at man kan slibe de Steder, der skulle være skarpe, naar dette maatte behøves. De øvrige Tænder, der ere temmelig stærkt bøiede forover, ere 6—7 Tommer lange. Det forreste Skaft gjøres omtrent 4 Fod og de to bagerste omtrent 3½ Fod lange.

Naar den hele Lugeharv gjøres af Jern, kan den være forholdsmæssigt betydeligt smækrere, saa at man vil kunne luge mellem Raderne, om disse ere blot 6 Tommer fra hverandre. Samtlige Tænder kunne da hensigtsmæssigst fastskrues. Naar Harven kun gjøres 2½ Fod lang, behøver man, foruden Labben og de to bagerste i ret Vinkel bøiede Tænder, kun 3 Tænder paa hver Side.

A fremstiller Lugeharven seet fra Siden og B ovenfra; C viser hvorledes begge Armene ere forbundne med Skaftet; D viser den øverste Deel af den forreste Tand, der paa Enden er forsynet med en Lab; E er en af de bagerste Tænder, som er bøiet i en Retvinkel og som paa den horizontale Deel er skjærende foran; F to flade Jernstykker til at støtte og sammenholde Redskabet; G den horizontale Deel af Knivene seet ovenfra; H et af de Gangjern, hvori Sidetappene paa Fig. D passe; I Ringene, hvori Touget befæstes.

Blandt de hidindtil bekjendte Fremgangsmaader til Lugning er der ingen, der gaar hurtigere og som altsaa er billigere end Lugning med den her beskrevne Harv. I en ordentligt anlagt Træskole, hvor Træerne staae i snorlige Rader med passende Mellemrum, kan man meget hurtigt rense Jorden for Ugræs, og saavel her som under andre Omstændigheder, hvor Lugeharven kan anvendes, har man tillige den Fordeel, at Jorden i tilstrækkelig Grad bliver løsgjort og oprevet, saa at baade Regn og Luft kunne virke paa denne.

Samtlige her nævnte Lugeredskaber forfærdiges til moderate Priser af Mekanikus O. Jakobson ved Latinskolen i Christiania.

Lama og Alpaka.

(Af P. Chr. Asbjørnsen).

De Stoffe, der under Navn af Lamas og Alpakas gaae i Handelen, ere i de senere Aar blevne mere og mere almindelige og bekjendte; thi efterat man omtrent ved 1835 havde opdaget Fortræffeligheden af Lama- og især af Alpakaulden, tiltog Indførselen ganske overordentlig i de store Fabriklande. I 1834 indførte saaledes England kun 57 Kvintaler Alpakauld; men i 1840 var Indførselen stegen til 16,600 Kvintaler. I Frankrig indførtes i 1845 13,635 Kilogramer, i 1849 15,389 Kilogramer. Dette store Forbrug gjorde det indlysende af hvilken Betydning det nye Produkt var. I Fiinhed nærmede det sig Kaschemirgedens Uld, i Styrke og Glands stod det mellem denne og Silken, og viste sig saaledes at være af den fortrinligste Beskaffenhed for Tilvirkningen af Schawler, Uldmusliner og andre fine Uldvarer. Engelske og Franske oprettede nye Lagre og Kontorer for denne Handelsartikel i Peru og andre Egne af Sydamerika, og driftige Landmænd og Brugseiere forsøgte at indføre saavel Alpaka som Lama i Europa. I Frankrig gjorde man sig de mest svimlende Forhaabninger om, at den sidste i Pyrenæerne, Alperne, paa Korsika og i Algirien skulde kunne træde istedetfor de utallige Æsler og yde en dobbelt Tribut af Arbeide og Uld. (Se Journal d'Agriculture pratique et de Jardinage 1850 p. 287 og fl. Steder.)

Efter de Oplysninger, der har været Adgang til at benytte, ere Forsøg tildeels med Held gjorte paa at indføre disse Dyr fornemmelig, som det var at vente, i Bjergegne, saaledes i Bayern, Würtemberg, Skotland, samt i flere Egne af England, Preussen og, mærkeligt nok, i det lavlændte og fugtige Holland. I Frankrig skulle ogsaa heldige Forsøg være gjorte, men om de ere foretagne efter den foreslaaede uhyre Maalestok vides ikke.

At baade Lamaen og Alpakaen kunde trives i vore Fjeldegne turde neppe være Tvivl underkastet. Klimatet kan neppe være til Hinder; thi de ere begge langt mere haardføre end Faaret, udholde med Lethed stærkere Kulde end dette, og søge i Sydamerika helst op mod den evige Snees Grændse, hvor Temperaturen naturligviis omtrent er den samme som oppe i Høifjeldstrakterne her. Deres naturligste og kjæreste Føde er Alpegræs, Lavarter og Mos. Netop disse sidste Plantefamilier blive sig mest lige under lignende klimatiske Forhold under alle Bredder, og at de i den rigeste Overflod dække Norges Bjerge og Fjeldvidder er bekjendt nok. Disse Dyr til-

trænge ikke paa langt nær saa meget Tilsyn som den tamme Reen, og giver i Ulden et rigt Udbytte.

Man har fornemmelig nyere Reisendes Forskninger at takke for det nærmere Kjendskab til fire Lamaarter eller maaskee rigtigere Afarter, af hvilke Vikunna og Guanako leve i vild Tilstand, medens den almindelige Lama og Alpaka ere tamme.

Guanako, der er saa stor som en Hjort, holder sig i store Flokke af indtil 100 Stykker i Provindsen Kopiapo samt i det sydlige Peru paa Takkovas Høislette. Om Natten sove de paa Skraaningen af høie Fjelde, og komme ved Daggry ned i Dalene og til Kilderne for at græsse.

Hos disse frie Fjelddyr, der hverken have lidt ved Tvang eller Arbeide, udvikler Legemet sig i lettere og ædlere Former end hos Lamaerne, og man skildrer især de unge som overordentlig nydelige Dyr. Hovedet er fiint; de langagtige tilspidsede Øren bevæges livligt; Halsen er smukt krummet. Dyret er muntert og livligt men derhos sky og forsigtigt. Garcilasso fortæller, at de, naar de græsse i Dalene, udstille Vagter, der ved en Lyd, som ligner Hestens Knæggen, varsle om Farer, der nærme sig. I vild Tilstand bestaaer deres Næring af Græs, Bælgplanter, Malvaceer o. fl.; men tæmmede spise de gjerne Riis, Brød, Mos og forskjellige Frugter, men holde især af Sukker, Valnødder, The og Kaffe. Man jager dem som andet Vildt til Hest og med Hunde og fanger dem med Lasso. Da de paa Sletten have ondt for at komme hurtigt afsted, indhentes og fanges især de unge Dyr let af Hundene. Disse tæmmes let, men søge som Voxne gjerne at komme i Frihed. Kjødet spises, skjøndt det ikke skal være saa godt som Kjødet af den tamme Lama; Skindet og Ulden benyttes ogsaa, men den er kort.

Den tamme Lama (egentlig, Llama, læs Ljama) adskiller sig fra den foregaaende, der neppe kan betragtes anderledes end dens vilde Stamme, ved de mangfoldige forskjellige Farver dens Pels har og ved en mindre sirlig Form. I tidligere Tider var Lamaen meget sjelden i Europa, og Erkehertug Ferdinand af Østerrig betalte 1558 i Middelburg en Lama med 100 Dukater. Senere har den vel været almindelig i Menagerierne, men det er først i de Par sidste Decenier man har forsøgt at gjøre den til Huusdyr i Europa. Ihvorvel den tamme Lama ikke kan udvikle sig til en saa fri og sirlig Form som Guanako, saa har den dog et langt ædlere Udseende end Kamelen, der er dens nærmeste Slægtning i den gamle Verden. Den tamme Lama bliver undertiden saa stor som en Hjort; dog har man Afarter, der ere meget mindre. Almindelig ere de fra Issen eller Roden af Ørene til Jorden $4\frac{1}{2}$ til 5 og 6 Fod lange. Ulden er meget rig men paa flere Partier af Kroppen blandet med stridere Haar; dog er Bedækningen underkastet mange Afændringer efter de forskjellige Racer. Kun hos enkelte Lamaer findes trælagtige Knuder paa Brystet og Knæerne, disse ere dog aldrig saa stærkt udviklede som hos Kamelen. Farven er almindelig rødbruun med hvide Pletter paa Hoved og Fødder; dog gives der ogsaa eensfarvet brune, brogede, sorte og hvide og i Egnen af Pauno Passet og Arequipa findes en guldguul Afart. Hos Lamaen gaaer Panden og Issen næsten i een Flugt med Snuden, som kun har en svag Bøining. Øiet er stort og fremspringende, Blikket frit, livligt og godmodigt. Overlæben rager frem udenfor Næseborene, og er saa dybt spaltet, at Tænderne vise sig. Halsen er lang, fiin og sammentrykt; Ryggen flad, men noget ophøiet over Boven; Krydset er svagt og Kroppen stærkt sammenkneben i Lysken; Benene ere lange og fine; Tæerne ere adskilte.

Lamaerne ere Amerikas Kameler. De have, som ovenfor antydet, ikke det hæslige Udseende som de asiatiske, men opnaae heller ikke paa langt nær deres Størrelse og Styrke. Formedelst de uforbundne, frit bevægelige Tæer kunne de næsten klattre som Gjeden i Fjeldene. En mærkelig Egenskab hos dette Dyr er, at det, naar det tirres, hurtigen gylper op og overstænker sin Fiende med halvfordøiet Foder; dog synes dette undertiden at foregaae i ganske rolig Tilstand; thi det hænder ikke sjelden, at man, selv naar man troer at staae paa en yderst venskabelig Fod med et af disse Dyr, pludselig, uden nogensomhelst Foranledning, faaer en saadan Ladning i Ansigtet. Hvad Kamelen er Araberen og Renen Lappen, er Lamaen for Peruaneren. Dens Kjød er hans fornemste Næringsmiddel, paa Reiser ofte hans eneste Proviant. Melken ligner Faarets. Af Ulden forfærdiger Peruaneren det Tøi, han bruger til Klæder. Huden anvendes til Fodbedækning, til forskjellige Møbler i de Indfødtes usle Hytter i Peru og til Indpakning af Handelsvarer, Chinabark, Ertser o. s. v. Endelig har man troet, at Lamaen som Forbindelsesmiddel mellem fjerne Lande, har været et af de Midler, hvorved det lykkedes de gamle Peruanere at hæve sig til en saa betydelig Civilisation, som den de ved Sydamerikas Opdagelse havde opnaaet, i et Land, hvor Jordbundens Ujævnhed lægger Kulturen saa uovervindelige Hindringer iveien.

Den tamme Lamas Hjem er ikke saa vidtstrakt som Guanakoens; den er fornemmelig indskrænket til Peru, og hvis Aarsag den ofte ogsaa kaldes det peruanske Faar. Antallet af disse Dyr er overordentligt stort. I Nyspaniens Naturhistorie af Hernando anslaaes det aarlige Forbrug af Lamas til fire Millioner, hvilket for en Folkemængde af to Millioner Mennesker, der næsten udelukkende leve af Kjødspise, vist er temmelig lavt ansat.

Til Lastdyr anvendes alene Hanner, medens Hunnerne holdes hjemme for Avlens Skyld. I det 17de Aarhundrede anslog Bolivar det Antal, der anvendtes til Transport af Erts fra Potosis Sølvminer, til 300,000. Den mangesidige Nytte af dette Dyr i Peruanernes Økonomi, der var saa meget betydeligere, da de ikke besad noget større Huusdyr, er ikke undgaaet Landets raae Erobrere, og derfor tale alle Kronister og Skildrere af Peru, der forresten ikke have Noget tilovers for Naturhistorien, med Interesse om Lamaen, men forvexle de forskjellige Afarters Navne med hverandre. Endogsaa nutildags anvendes disse Dyr til Smaatransporter, fornemmelig af Indianerne i de høieste Bjergegne; thi de ere yderst billige at holde, da de ikke tiltrænge synderlig Pleie, og Fodringen intet koster. Stærkest skal Lamaavlen være i Bolivia, hvor den indiske Befolkning er overveiende og hvor det haarde Klima er ugunstigt for Heste- og Muuldyravlen. Uagtet den overordentlig lave Temperatur paa Høisletterne, der her ligge 10—13,000 Fod over Havet, komme Lamaerne aldrig under Tag eller i Stald, men tilbringe Natten paa aabne med et ringformigt Steengjærde omgivne Pladse, og Dagen enten paa Reiser eller overladte til sig selv paa Græsgange i Nærheden af den evige Snee.

Naar de ere belæssede følge, de i en lang Række en med Baand og Klokker pyntet Bjældelama, men gjøre, hvis man slaaer eller overlæsser dem, vild Modstand, kaste sig ned, rulle sig omkring og skubbe Kløven af sig. Tæmningen af den vilde Guanako har vist ikke været forbunden med mange Vanskeligheder, da dens Karakteer er mild og frygtsom; men Lamaen, der gjennem mange Generationer har forplantet sig i Afhængighed af Menneskene, er skeiet ud fra sin Stamme, og er bleven lunefuld, arrig og hævngjærrig. Ved den ringeste

Lama.

Alpaka.

Foranledning gylper den op den ildelugtende Vædske, der afsondres i dens første Mave, og stænker den tilligemed ufordøiet Foder, over Menneskene, som den aldeles ikke nærer nogen Frygt for. Ofte anfalder den, naar den troer sig forurettet eller, naar det onde Lune kommer over den, sine Vogtere eller Andre bagfra med Bid eller med Slag af Forfødderne. Kjødet har nogen Lighed med Faarekjød og er de fattige peruanske Bjergboeres kjæreste Næring. Der forfærdiges nu for Tiden i Amerika kun meget grove Stoffe af Lamauld; thi Inkaernes Fuldkommenhed i Væverkunsten er forlængst gaaet tabt.

Vikunna er af en finere Bygning, og naaer hverken Guanakoen eller nogen af dens tamme Afarter i Størrelse. Den har finere Fødder, en lang Svanehals, bred, mindre fremstaaende Pande, kort Hoved, store Øine og lange Øren. Høiden er 2 til $2\frac{1}{2}$ Fod, Længden 4 eller noget over. Den største Deel af Legemet er bedækket med en meget fiin, blød, silkeagtigt glindsende, rødbruun 1—2 Tommer lang Uld. Lange Haar mangle aldeles. Vikunna opholder sig i smaa Hjorder i de høieste og vildeste, nærmest til Snelinien grændsende Egne af Cordillerne i det nordvestlige Chile og Bolivia, og erindrer ved Levemaade og Opholdssted om Gemserne i Europas Alpeegne. De ere ligesaa skye og aarvaagne, ligesaa dristige i at klattre i de mest uveisomme Fjelde, hvorhen ingen Jæger kan følge dem. Ikkedestomindre er denne Jagt saa tiltrækkende for Indianerne, at de aarlig ødelægge en saadan Mængde, at det er at befrygte, at Vikunna-Racen gaaer sin Udryddelse imøde. De Indfødte i hine Lande, hvor man ikke kjender Jagtlove, finde det bekvemmere og mere tiltrækkende at opsøge og fælde det vilde Dyr i næsten utilgjængelige Bjergegne, og vil heller udstaae de med Jagten forbundne Farer og Møisommeligheder, end gjøre Forsøg paa at tæmme dette Dyr, et Forsøg, der uden Tvivl vilde falde ligesaa heldigt ud, som de, der i ældre Tider bleve foretagne med Guanako. Ulden af Vikunna er meget anseet i Peru og forarbeides deels til Hatte deels til finere Vintertøier. I den europæiske Handel forekommer Vikunnaulden kun i ringe Mængde. Levende er Vikunna sjelden bleven bragt til Europa; selv i Peru høre tamme til Sjeldenheder, endskjøndt de ved sin Hengivenhed for Mennesket, sin sirlige Form og livlige kloge Øine anbefale sig som egnede til Huusdyr.

Alpaka, der ogsaa kaldes Dværglama, har ligeledes sit Hjem paa Andesbjergene og næsten i denne Fjeldkjedes hele Udstrækning fra Panama til Magellanstrædet. Den er mindre end den tamme Lama og har et temmelig forskjelligt Udseende; thi sammenlignet med Lamaen ere Hoved og Been temmelig korte, Halen hængende og hele Kroppen bedækket med en lang fiin Uld, der paa Hovedet danner en Hue. Disse Forhold give den et tungvindt, noget faareagtigt Udseende; Farven afvexler mellem lysbruun og sort; kun Snuden, Underkjæven, en Stribe paa begge Sider af Halsen samt to eller tre af Fødderne ere hvide. Den er $2\frac{1}{2}$ til 4 Fod høi og fra Bryst til Halerod 4 til $4\frac{1}{2}$ Fod lang.

Jo større Alpakaen er, desto mere nærmer den sig Lamaen, med hvilken den i naturhistorisk Henseende falder sammen, hvor stor Forskjel der end kan være imellem dem med Hensyn til Farve og Uldens Beskaffenhed. Thi Alpaka er ikke andet end en Afart af Lama, og det er med største Uret at man har ophøiet den til en egen Art. Der forekommer heller ikke nogen vild Stammefader til dette Dyr, men man kan i Peru paavise alle Afændringer og Overgange fra Indianernes lurvede Kløvlamaer til de formuende Godseieres silkehaarede Alpakaer. Det forholder sig med disse Dyr i Sydamerika, som det forholder sig med Faarene i Europa, som Ingen endnu har faldt paa at skille fra hverandre i forskjellige Arter, skjøndt det fine forædlede Merinofaar, og det halvvilde uforædlede Faar f. Ex. paa Island og Norges Øer vel ere langt mere indbyrdes forskjellige fra hinanden end Lama og Alpaka. Ubekjendtskab til disse forskjellige efter Provindser og Godser vexlende Grader af Fiinhed og Forædling, og den i det Hele taget i Peru yderst forsømte Kvægavl og derfra hidrørende Uvidenhed hos Sælgerne, har foranlediget hine Tvivlsmaal og Stridigheder i europæisk Handel og Videnskab, der begyndte ved den første Indførsel af de saakaldte Alpakaer, og som endnu ikke ere endte. Alpakaerne ere imidlertid ikke andet end Lamaer af en ædel Race, der i sin høieste Fuldkommenhed endogsaa er sjelden i Peru, og det er vel temmelig sandsynligt, at Dyr af denne sjelden ere blevne bragte til Europa; thi de Dyr, man har udgivet for at høre herhid og som undertiden fra Arika ved den peruanske Kyst ere bragte til England og Frankrig og derfra til Tydskland, ere i Regelen kun en fiinhaaret Lamaafart. De ægte Alpakaer nærme sig ofte Guanako i Størrelse, men adskille sig saavel fra den som fra Lama ved den fuldkomne Mangel af alt Yderhaar; derimod er Grundhaaret saa omdannet og udviklet, at det ligesom hos de fineste Merinos, i Form af fingertykke, kvarteerlange, tæt sammen liggende Fletninger falder ned over Halsen, Ryggen og Siderne. Hvorvidt denne den ægte Alpaka vilde lade sig akklimatisere i det nordlige Europa, tør vel være et Spørgsmaal, der ikke lader sig besvare saa let og afgjørende, som enkelte enthusiastiske Jordbrugere have troet. Ringere Racer have derimod som ovenfor anført med særdeles heldigt Udfald formeret sig i Skotland, England og Tydskland. Benett's Forsøg paa at akklimatisere disse Dyr i Faringdon og Walton ere bekjendte, og det maatte vel være fra en eller anden i Skotland allerede akklimatiseret Race at Forsøg maatte gjøres hos os. Ligesom Lama udholder Alpaka med Lethed stærk Kulde, og befinder sig meget vel om den endog bedækkes med Snee eller Isslag. Man holder den saavel Sommer som Vinter i lignende med tre Fod høie Ringmure og nogle Stænger lukkede Indhegninger, som dem, hvori Lamaerne holdes, og her gjør den lave Temperatur, der indtræder ved Solnedgang, intet Skaar i deres Trivsel. Alpaka anvendes ligesaavel som Lamaen til Lastdyr, og undertiden skulle de stærkeste Dyr af Damerne anvendes til at ride paa. For at styre og lede dem, trækker man en Snare igjennem Ørerne. Kjødet sættes af Englænderne ved Siden af Raadyrvildt; det holder sig længe tørret eller speget.

Bryllupsskikke i Sætersdalen.

(Af P. Chr. Asbjørnsen).

(Slutning fra Nr. 30).

Efter Maaltidet spørger Brudens Følgingsmand Brudgommens, om denne ikke har Lyst til at handle med ham og fortæller, at han har en udmærket Vare. Denne svarer, at han ikke kunde være saa uvillig, naar han fik vide, hvad det var for Vare. Hiin svarer, at han har en smuk Kvie af et godt Slag, og nu vanker der almindelig en Mængde smudsige Vittigheder, hvori Bruden omhandles under det ovennævnte Billede af en Kvie. Tilsidst bliver man naturligviis enig om Handelen, og Brudgommens Følgingsmænd forpligter Brudgommen til at betale fra 30 til 50 Spd. som Brudegave, hvilken Bruden faaer forlods. Under denne Handel, der kaldes at „løise Brure aa Padde“, betinger Sælgeren sig og samtlige Gjæster en forsvarlig Kjøbskaal. Nu bæres Øllet frem, ofte blandet med Finkel, i en Mængde Ølboller af et saadant Omfang, at enkelte rumme over 30 Potter, og Mænd og Kvinder tage sig almindelig et forsvarligt Ruus.

Under Øldrikningen spille Spillemændene en Marsch etc. indtil Brudgommen og hans Følgingsfolk begive sig til Buret for at afføre sig Bryllupsdragten og iføre sig sædvanlige Klæder. Spillemændene vende tilbage og hente Bruden og Brudgommen til Buret; med dem gjøre de Fornemste i Laget Følge og faae sig en Dands deroppe. Derpaa afføres de røde Stakke, og Brud og Brudekone gaae nu i blaae med Sølvbælte om Livet. Istedetfor Kronen faaer Bruden et “Ivikast“ paa Hovedet. — Naar de komme ind i Stuen igjen, synge Følgingsfolkene følgende Stev:

„Møiane sitje i Skaalepadde,
Fyst Bruren dei kom in.
For dei tar injen Ljose bæra,
Dæ lyse aa Blomekin.“

Flere lignende Stev synges til Ære baade for de unge Drenge og Piger, hvorpaa Brud og Brudgom maae dandse med de Gildeste i Laget. Først naar dette er forbi, begynder Dandsen for Alvor; det er Springere og voldsomme Hallinger med vilde, dristige Kast. Enhver Dandser, der vil gjælde og have Anseelse, roser sig under Dandsen idelig selv og kjyter af, hvor sprræk (frisk og smidig) han er, hvor rig, hvor staut, grei, snaal, stærk o. s. v.

Maaden hvorpaa „Drengene“ byde Gjenterne op til Dands er saare simpel; de sige ikke et Ord, men rykke den, de ville dandse med, i Ærmet. Hun skal være undseelig og nødig ville dandse, samt gjøre Modstand. Men nu tager Dandseren hende om Livet og rykker hende med Magt frem paa „Tile“ (Gulvet).

Det skal ikke sjelden hænde i de sætersdalske Bryllupper, at en Mængde unge Gutter, ofte de bedste Mænds Sønner, samle sig paa Bryllupsgaarden, strømme uindbudne ind i Stuen, tage for sig af Øl og Mad, begynde at dandse og jage Gjæsterne selv af Gulvet. Paamindelser om at forføie sig bort baade Lidet, og naar Gjæsterne kaste de Selvbudne ud, opstaaer der Spektakler og blodige Slagsmaal. Heller ikke mellem de indbudne Gjæster er det ualmindeligt, at det kommer til indbyrdes Slagsmaal; thi der gives altid Pralere, der byde hvem som ville at drages med dem, og ligesaa almindeligt er det, at den, der taber i Taget, bliver harm, og saa prøves de paa det Onde.

Naar Ungdommen har dandset saa meget den lyster, søger Enhver sin Seng og sit Sovekammer, hvor han kan finde det, om Sommeren paa Laaven eller i Guds frie Natur, om Vinteren i de nærmeste Gaarde, Gutter og Gjenter ligge om hverandre. Her er en anden Anledning til hyppige Slagsmaal; thi den Stærkere jager den Svagere væk fra den, ved hvis Side han selv har Lyst at hvile.

Ved Daggry samles Gjæsterne igjen, og Øl og Brændeviin er det første de nyde. The og Kaffe vidste man ikke af i den Tid disse Bryllupsskikke overholdtes, saaledes som de her ere fremstillede. Dandsen begynder atter i den tidlige Morgenstund. Længer ud paa Dagen begynder Sangen. Det er især Ungdommen, som lader sin Stemme høre og prøver sine aandelige Kræfter i Stevkampen.

I „Hjemmet og Vandringen“ har Jørgen Moe anskueliggjort Steving og Stevkampe i et thelemarkisk Bryllup. Af hans Indledning til „Norske Viser og Stev i Folkesproget“ hidsættes følgende Beskrivelse af denne folkelige Improvisation:

„At „stevjast“ er en selskabelig Underholdning, der er meget almindelig i flere Fjeldbygder, saavidt jeg veed, især i den sydvestlige Deel af Landet; den bestaar i en Sangveddekamp, der aabnes af en Stever i Stimet (Laget), idet han med udfordrende Blik og Tone synger en af de gjerne staaende Udæskningsformer, som

„Stevjast med me', kan de' lite nytte,
Men eg ska' laane deg Krok og Lykkje,
Og eg ska' laane deg Lykkje og Krok —
Og hegt saa Kjæften din vel ihop!“

Den, der optager Handsken, svarer til Ex.:

„Og eg ska' ta' dine Ord paatverke,
Saa dine Kjakabein, dei ska' verke,
Og eg ska' ta' dine Ord paa Sned,
Saa Nasetippen ska' hænge ned!“

Naar Kampen saaledes er aabnet, gaar man løs paa hinanden med Stev af broget Indhold, saalænge indtil den Ene er udtømt og derved overvunden. Man maa imidlertid ikke forestille sig det Hele som Improvisation; de egte Stevere ere rustede til Kampen med en heel Dynge udenadlærte Stev, blandt hvilke de, under Striden, kun have at gjøre Udvalg, eller hvoraf de vælge og siden akkomodere det Valgte i dets Enkeltheder; thi den Enes Stev udgjør altid et supplerende eller responderende Led til den andens foregaaende. Kuns naar Kæmperne blusse ret op, improviseres alt imellem, og disse Dieblikkets Tankefugle have da gjerne baade Neb og Kløer. I en anden Forstand, i sin Oprindelse nemlig, er derimod naturligvis hele Kampens Stevrække, som al Folkepoesi, Improvisation; kun ikke af den Stever og fra det Stim. Ogsaa den Skik skulle Steverne have arvet fra de gamle Skjalde, at de flittigt væde Struben, saa Sangen ei skal lyde rusten; men dette er ogsaa den eneste Pause, der tør finde Sted, saalænge Kampen staar paa.“

Naar Klokken er henved 11 den anden Dag, gaaer man igjen tilbords, og da er det Brudens Forældre, der traktere med Øl og Mad. Mod Aften opløses Selskabet og farer hujende og skrigende hjem igjen. De, der ved et Tilfælde ere undgaaede at blive berusede, opføre sig som om de virkelig vare det, for paa denne Maade at hædre sin Vært og vise Folk, at der har været Drikke nok i Laget.

Saaledes, siger Forfatteren, „sluttes denne sandfærdige Skildring af et Bondebryllup fra det forrige Decennium (1820—1830?) i Walle, med den Bemærkning, at Tonen endnu er den samme, og at de omtalte Skikke i det Væsentlige fremdeles bibeholdes og følges, dog uden at man lægger nogen videre Betydning i dem. De følges mere af Vane og Ærbødighed for deres Ælde, end i nogen bestemt Hensigt.“

Rettelser og Tillæg til dette Stykke, se Nr. 30:

S. 123 Sp. 2 L. 5 f. n. Skaalepaden, for Skaalepadden (Padd for Pall)
- — — 3 - 15 f. o. Lag, oftere La (det gamle hlað)
- — — = - 25 — Ljaaren. Da det skal betyde Ildstedet, maa det være Aaren.
- — — = = 31 — Qviliut for Kvilune.
- 124 — 1 = 12 — Godtmands for gods Manns el. go Manns.

En anden Variant af dette Vers er følgende:

„Fare naa væl baa Veni aa Frænde,
Fare naa væl mæ Ære;
Naa æ ho kome i goſs Manns Hænde,
Æg tænkjer, han ska henna nære.“

S. 124 Sp. 1 L. 68 f. o. Smedde Huro for Bruro; rettere Hure og Brure (smedde, smelle).

Brud fra Sætersdalen.

Den smudsige Literatur.

(Efter Bergstedts „Tidsskrift för Litteratur“.)

Vi berøre et ubehageligt Emne. Vi have længe holdt os tilbage af Modbydelighed for den Atmosferes Urenhed, hvori vi for en Stund maa indføre vore Læsere, men Sagen ligger os paa Hjerte, som en Byrde, vi maa afvælte. Og den er ei uvigtig. Den, som vil oprydde en Mark, maa ei skrækkes tilbage af de mefitiske Dunster, som opstige af den Sump, han uddiger. Vi ønskede at bidrage Vort til en Oprydning paa det aandelige Proletariats Omraade, vi ville fordrive de Dunster, som holde Civilisationens og Sædelighedens frugtbargjørende Sol borte fra denne moradsige Mark, disse Dunster, som ere Produktet af en tankeløs og cynisk Presse, — som udgjøre, hvad vi kalde den smudsige Literatur.

Vi nævne ingen Bøger i vor Artikels Overskrift; de fleste ere af den Beskaffenhed, at det blotte Navn er en Forargelse, og vi ville ikke uden Nødvendighed saare rene Hjerter. Nogle Navne maa vi dog i det Følgende anføre. Vi forstaa overhovedet ved denne Literatur saadanne Skrifter, som hovedsageligen ere beregnede paa en løsagtig Fantasis Sysselsættelse. Den almindelige Trykkefrihed tillader dem at gaae i Fred, saalænge de ikke befatte sig med de saakaldte samfundsopløsende Lærdomme; at de udtale Lærdomme, som undergrave Familien, som myrde Menneskeligheden, der er noget Mere end Samfundet, — det betyder mindre. Vide denne skjændige Literaturs beklagelsesværdige Helte hvad de gjøre? De tro, at more Almeenheden til Erstatning for det modtagne Honorar. Veed Almeenheden, at den bliver forgiftet, naar den morer sig? Den vil ikke vide det eller er saa vant til Gift, som en Tyrk til Opium. Thi ellers skulde den med mandig Afsky kaste fra sig alle saadanne fantasibesmittende Malerier, der gaae ud paa at latterliggjøre disse Samfundets inderste Foreningskræfter, som Geijer kalder „de domestika affektionerna“, at gjøre Liderligheden interessant og den ægteskabelige Troskab naragtig, eller som i bedste Fald, under Paaskud af at skildre efter Naturen og gjøre en naturlig Moral gjældende, udbrede over det i moralsk Henseende Unaturlige og Modbydelige et Skin af Poesi, af Kvikhed, af Ynde, som blot altfor vel beviser, at Forfatterens Blik aldrig har trængt igjennem den menneskelige Tilværelses yderste Epidermis, medens han derimod med mikroskopisk Nøiagtighed har undersøgt og beskrevet de enkelte adspredte Atomer af denne Tilværelse. Saadanne Skildringer er der fuldt op af i vore populæreste Novelleforfatteres Arbeider, de findes paa vore Salonborde og i vore unge Pigers Hænder, disse unge Væsener, som ere udseede til det hellige Hverv at fostre en sædeligere, friere og lykkeligere Generation, end vor egen. Vi vove at paastaae, og vi skulle ikke blive vore Læsere Beviset skyldige, at der findes Blade i vore almindelig læste Romaner, f. Ex. Familjen Falkensvärd af Professor Palmblad og Ett rykte af Fru Emilie Carlén, som høre til de ureneste og modbydeligste kanske noget Lands Literatur har at opvise.

Imidlertid agte vi ikke her at sysselsætte os med vor svenske Romanliteratur. Der kan blive god Anledning en anden Gang til at undersøge, hvilken Indflydelse den udøver paa vor Sædelighed og vor borgerlige Frihed; vi vove at tro, at den største Del, om den end tager Munden rigtigt fuld med socialistiskt Snak, er temmelig reaktionær. Ogsaa Gehalten af dens Kunstværd kan fortjene en Undersøgelse i Forbindelse med det Øvrige. Men for Dieblikket sysselsætte vi os blot med det absolut Smudsige og vi vente derfor med Romanen til en anden Leilighed.

Den berømte Frégier har i sit navnkundige Værk „Des classes dangereuses de la société“ om Literaturen udtalt ganske mærkelige Ord. Uden Betænkning henregner han nemlig til de for Samfundet farlige Klasser alle saadanne unge Mænd af den bedre Klasse, som, fordi de savne et Hjem og mangle menneskelige Livsinteresser, søge sin Sysselsættelse og sin Hvile eller en Modvægt mod Næringssorger i Læsningen af cyniske Romaner og Theaterstykker. Vi ere Konservative i samme Betydning som han. Vi tro paa en demokratisk Konservatisme, det eneste virkelige Støttepunkt for det moderne Samfund, saaledes, at hver Samfundsklasse, endog den laveste, har Noget at tabe, altsaa ogsaa Noget at bevare. Den personlige Frihed og Familielivets Hellighed ere de laveste Klassers første Eiendom. Det er den falskeste Liberalisme, man kan tænke sig, at ville berøve Massen af Folket Troen paa Frihedens og Familiens Hellighed, og det er just dette, den smudsige Literatur gjør. Vi have hørt Radikale i andre Lande og Konservative i vort eget klage over det Grusomme i at forbyde Lotterierne, da man nemlig derved berøvede den store Masse dens dyrebareste, om ikke eneste Eiendom, Haabet om en eller anden Dag selv at kunne kjøre i disse prægtige Vogne og omgive sig med denne berusende Luxus, som bringer dem til at misunde sine mere begunstigede Medmennesker. Paa samme Maade have vi hørt den Paastand, at man maa more Masserne ved at sysselsætte deres Indbildningskraft, ved, for at tale oprigtigt, at gjøre dem deelagtige i de dannede Klassers Laster, siden de ei kunne blive deelagtige i noget Andet. Saaledes staar Sagen fortiden: først naar Middelklasserne have opnaaet ret mange af de Dyder, de nu savne, skulle Masserne lære paa en ædel Maade at misunde dem deres virkelige Fortrin og ei standse, førend ogsaa de faae Deel i disse Goder. Endvidere raabe de med de gamle Romere paa panem et circences, og de gamle absolute Stater have indrettet Theatre, Kipper og noget endnu Værre, for ad denne Vei at bortlede Revolutionens truende Strøm. En Tid, have de været heldige nok til at demoralisere og følgelig uskadeliggjøre den voxende Frihedsdrift. Hvo tænker ikke herved paa Lombardiet? I Længden gaar det ikke vel. Er det saadanne Filantroper, som ogsaa hos os ville lære de Tankeløse at vugge sig i en sygelig Fantasies ufrugtbare Drømme eller letsindigt at benytte Naturens mest betydningsfulde Drifter, medens de ved en nedrig Kunst ryste af sine Skuldre det hellige og velgjørende Ansvar, som Skaberen har knyttet til deres Tilfredsstillelse*): — da staar det isandhed daarligt til med vor Menneskekjærlighed. Men vi ville haabe, at der rører sig noget Bedre paa Bunden af vort bølgende Samfundshav. Vi vide, at oplyste og redelige Mænd arbeide paa at hæve de laveste Samfundsklasser til Selvstændighed, i økonomisk Henseende gjennem Arbeide, i aandelig gjennem Dyd: — begge Dele Hovedvilkaar for deres politiske Frihed. Men for at saadanne Bestræbelser kunne vinde Fremgang, er det paa den anden Side nødvendigt, at udpege de Bestræbelser, som gjøres for at lægge dem Hindringer iveien, og Intet er i saa Henseende mere frihedsmyrdende end den smudsige Literatur.

I denne Kamp for moralsk og økonomisk Selvstændighed findes nemlig ingen farligere Fiende end slibrig Lekture. Der findes ingen menneskelig Evne, som er mere elastisk end Indbildningskraften, som lettere vorer alle andre Anlæg over Hovedet, hvis den ikke behørig tæmmes og ledes til at virke for sit rette Maal. Hvis vi, ligesom Asmodæus, kunde see, hvad der rører sig i deres Hjerner, som uden Valg sluge Romaner, Noveller, Theaterstykker eller lignende Fantasiprodukter, da skulle vi uden Tvivl finde dem temmelig lige Paaklædningsværelserne i et Smaastadstheater, fulde af Lynstraaler og Jupitersørne, malede paa smudsigt Karduspapiir af fordringsfulde aandelige Pjalter, henkastede Stumper af idealsk Glimmer. De, som aagre paa Ruinerne af kvindelig Dyd, kunne ikke gaae behændigere tilværks, end ved at berøve sine Offre al anden Læsning og forsyne dem med Romaner, og, hvis vi ei tage altfor meget feil, saa praktiseres nok denne Methode i en forfærdelig Grad. Tre Fjerdedele saadanne forulykkede Væsener turde søge Froet til sin Elendighed i Fantasiens Voxen over de andre Sjæleevner, en Forvirring, der er saa meget farligere, som den omgiver sig med Poesiens og Kunstens lokkende Skin. Om en Yngling savner Kraft til alvorligt og nyttigt Arbeide, om en ung Kvinde for Pynt og Fornøielser opoffrer Lykke, Samvittighedsfred og Velstand, saa

---

*) Forfatteren omtaler her i en Note nogle af disse velbekjendte liderlige svenske Literaturfrembringelser, f. Ex. Cypria, en Bearbeidelse af Boccaccio, „Ungkarlsläsning under och efter Julen“, osv. Overs. Anm.

have begge sine Undskyldninger i disse sublim poetiske og kunstneriske Anlæg, denne i dem boende Guddomsgnist, som ikke kunde underordne sig Arbeidets, Dydens og Nøisomhedens prosaiske Virkelighed! Lad erfarne og velvillige Mænd og Kvinder lægge Haanden paa Hjertet og sige, om vi fare med Usandhed; de skulle ikke kunne nægte Ondets Tilværelse. Vi kjende blot en Redning, Indførelsen i den tidligste Opdragelse af Erfaringskundskab og exakt Viden. Ovid og den græske Mythologies lascive Gudesagn have hidtil hos dem, som kalde sig Dannelsens og Sædelighedens Talsmænd, gjældt som det høieste og eneste Opfostringsmiddel. Maatte baade de og deres tause, om ei anerkjendte, Bundsforvandte, Romanforfatterne, see, hvad der hører til deres Fred. Om det end varer lidt, Regnskabens Dag vil dog engang komme og Folket vil engang vide af sine Læremestre og Formyndere, hvor der er bleven af deres bedste aandelige Kraft. Det er ganske mærkeligt, at den sædelige Statistik, som os uvidende har uddannet sig i andre Lande, medens vi allerede i Aarhundreder skryde over vort Tabelværk som noget Uovertruffet, har beregnet Sædelighed, Duelighed og økonomiskt Velvære hos de forskjellige Samfundsklasser og med mathematisk Tilforladelighed fundet, at de produktivt arbeidende og med teknisk og real Kundskab udrustede Klasser i alle disse Henseender staae langt over dem, hvis Virksomhed og Livsretning er af en mere artistisk og ideal Beskaffenhed.*) — — — — — — — — — — — — — — — Hvis det er sandt, at Ideernes og Opinionens Magt regjerer det moderne Samfund, saa er Skribentens Hverv et af de mest betydningsfulde, og et umaadeligt Ansvar hviler paa hans Skuldre. Man maa ei tænke, at der gives et neutralt Gebet, hvor han ustraffet og uskadeligt kan more sig med Kaprioler, sig selv til Behag og Almeenheden til Forlystelse. For hver slumrende Tanke, hver dunkel Anelse, hver regelløs Fantasi, han vækker hos enhver af sine Læsere, skal han staae til Ansvar for Fremtidens Domstol. Der gives ingen partiløs Skribent, og det er af denne Grund vi vove at kalde mangen en Forfatter af opdigtet Tøi reaktionær, om han end tager Munden aldrig saa fuld af liberale Phraser. Forfatteren er saaledes først moralsk ansvarlig for Tidsaanden, dernæst har han selv at kræve Regnskab af Almeenheden for den Retning, hvori dens Opinion og hele Tidsaanden driver ham til at bevæge sig. Selv bliver han i ethvert Fald Tidsalderens fremragende Personlighed. Næst ham og ved hans Side staar Forlæggeren. Literaturens nye Betydning gjør endog her en Neutralitet umulig. Tanken er ingen Vare, hvis Kurs ustraffet lader sig beregne i Daler og Skilling, og Forlæggeren skal ogsaa en Dag svare for Gehalten af de Produkter, han har bragt for Lyset, de maa forøvrigt have bragt ham Gevindst eller Tab. — — — — — — — — — — Det skulde være let nok at bevise, hvorledes den store Masse af cynisk Romanliteratur egentlig ikke er saa ilde meent; stundom har den, ihvorvel aldeles misforstaaende Kunstens og Idealitetens Væsen, til Hensigt at male Lasten modbydelig endog indtil Græsselighed, men alligevel forsmaar den ikke derved at benytte en behagesyg Genialitets Pensel og saaledes i sædelig Henseende misledende Farver. Ialmindelighed troer den, at den letsindige Maneer hører til den gode Tone og anvender maaskee med halv Modvillie denne Levning af et uddøet Chevaleri. Dette er ogsaa Grunden til denne Literaturs Popularitet hos de lavere Klasser, medens den hos de virkelig Oplyste er sunken ned i Forgagtens Glemsel. Hver og En vil være fornem og ridderlig for godt Kjøb og han vælger Chevalier de Faublas til Forbillede, idet han ei lægger Mærke til, at denne værdige Hidalgo er langt mere absurd og donquiroteagtig, end selve la Manchas Ridder. Det Lascives Ridderlighed, en Arv fra de franske Ludvigers saakaldte store Tidsaldre, naaede sin Kulmination omkring den franske Revolution og spøgede som en Gjenganger under Keisertiden og i Begyndelsen af Restaurationen. Siden Julimonarkiet har den i sit Fædreland ene havt et Hjem i Landsbyerne og i de sidste Aar neppe der. Alene hos os, som leve i det Forbigangne, leder man i Møgdyngerne efter dette den gamle Tones lumpne og udslidte Flitterguld. (Forts.)

*) Titelen paa flere smudsige Arbeider af den svenske Presse tilligemed deres Forlæggeres Navne anføres nu her; men da begge Dele for en god Deel, skjønt vistnok ikke ganske, ere ubekjendte hertillands, har Overs. saavel her som i det Følgende forbigaaet deslige Anførsler.

Norge.

Christiania. Toldinspektør J. Schydtz er udnævnt til Stiftamtmand i Bergens Stift; Undertoldbetjent i Drammen, J. Chr. Murer, til Overtoldbetjent i Arendal; konst. Fuldmægtig H. Chr. Seip til Bureauchef, og konst. Fuldmægtig D. A. Ræder til Fuldmægtig — begge i Kirkedepartementet. Desuden har en heel Deel Avancements og Forsættelser i Armeen fundet Sted.

— Ved kgl. Resolutioner af 10de d. M. tillades et Apothek oprettet paa Horten og foretages en heel Deel Forandringer i den civile Jurisdiktions-Inddeling i Nordhordland og Voss Fogderier, hvilke skulle indtræde med 1ste Jan. 1853. — Tidligere er Agronom C. F. Christensen tilstaaet 400 Spd. „for, under en af ham i dette Aar ved Understøttelse af Selskabet for Norges Vel til Jordbrugets Fremme foretagendes Reise omkring i Landdistrikterne, at samle Materialier til og senere til Offentliggjørelse at udarbeide en agronomisk Beskrivelse af vedkommende Distrikter."

— I vort Blads Nr. 17 have vi omtalt den af det medicinske Selskab udstædte Subskriptionsindbydelse til et Monument for Doktor Jenner. Da Adgangen til at tegne sig ophører med denne Maaneds Udgang, bringe vi atter, efter Anmodning, Sagen i Publikums Erindring, med Tilføiende, at man kan tegne sig paa den i dette Blads Expedition (Dzwonkowski's Boglade) eller de i Byens andre Boglader nedlagte Lister, og at endog de mindste Bidrag modtages med Taknemmelighed. Det vilde være beklageligt, hvis ikke Hovedstadens Publikum for en Sag som denne skulde vise større Deeltagelse en hidtil, i hvilket Fald det, efter hvad vi erfare, vilde komme til at staae tilbage for mange mindre Byer.

— Vi have tidligere (i Nr. 16 og 19) omtalt Domkirkesagen og hvad den udvalgte Kommittee har bestemt sig til at gjøre. Her tilføie vi, at Subskriptionsplanen nu er udstedt, og at den gaar ud paa frivillige Toskillingsbidrag baade for Stor og Liden. Indbydelsen ledsages af en kort Beskrivelse over Kirken, hvortil følger tvende Steentryk.

— De fem Mænd, hvem det i Mødet i Psalmesagen den 3die Mai blev overdraget at foranstalte det Fornødne til Iværksættelsen af de Beslutninger, som da fattedes, kundgjøre i Dagbladene disse Beslutninger, og indbyde derhos de af Vor Frelsers Menigheds Medlemmer, der føle Interesse for Sagen, til at møde med dem paa Børsen den 24de Mai Kl. 5 Efterm. til Udkaarelse af en Psalmekommittee paa 3 og en Menighedskommittee paa 9 Medlemmer. Med Hensyn til Valget af Medlemmer til den første Kommittee henlede de Opmærksomheden paa Pastorerne Wexels og Grimelund og Kand. J. Moe.

— Konstitutionsdagens Festligholdelse begunstigedes iaar af det smukkeste Veir, der vistnok ogsaa bidrog Sit til at lokke en usædvanlig stor Menneskemasse ud. Kl. 4 om Eftermiddagen gjorde Studenterne et Fanetog ud til Krogsstøtten; siden begav deres Sangforening sig i Forening med Byens øvrige Sangforeninger i Pramme ud paa Søen udenfor Fæstningsvoldene og afsang flere Sange. Paa Voldene var en Mængde Mennesker forsamlede som Tilhørere, ligeledes paa Logepladsen, hvor et Musikkorps var placeret paa en festlig smykket Tribune. Om Aftenen var der Sexaer i de forskjellige Foreninger.

Fra Moss berettes, at Klingenberg-Theatrets Skuespillerselskab er kommet derhen for at give tre Forestillinger.

Fra Molde berettes, at Gaarden Tagsæt i Søvde Sogn er nedbrændt og at sammes Eier, en 60aarig Mand, ved Forsøget paa at redde en Deel af sine Sager, forbrændte sig saaledes, at han døde kort efter.

Oversigt over norske Blades Indhold.

Chr.-Pst. for den 17de Mai anseer det sandsynligt, at vi nu ikke ret længe skulle behøve at tye til Udlandet efter Staalformer til vore Mynter o. s. v. idet nemlig Juveleer Tostrup har oprettet en Presseindretning med flere hundrede Staalformer. En 21aarig Huusmandssøn fra Vossevangen, Bryngel Bergslien, har derved udmærket sig saa meget, at man er berettiget til at vente sig en udmærket Stempelskjærer af ham, hvis han kan erholde den fornødne Uddannelse som saadan.

— I samme Blad for 18de Mai gjør en Indsender Akerssogningerne det Forslag, at de mere formuende blandt dem skulle sammenskyde de 1000 Spd., som ifølge Sagernes nærværende Stilling behøves for at redde deres gamle Kirke, forudsat at de have nogen Pietetsfølelse for den. — En anden Indsender i samme Nr. anmoder de Herrer, som have foranstaltet Subskriptionen for at frelse Kirken, om at udstæde en almindelig Indbydelse i dette Øiemed. En saadan er ogsaa senere udstædt.

— Samme Blads samme No. indeholder det Brev, Studenterne her have modtaget fra Ordføreren for den i Anledning af Christianiareisen i Upsala valgte Kommittee, hvoraf sees, at Upsalenserne ville indtræffe her ved Midsommerstide. De skulle afgaae fra Stockholm den 17de Juni.

— I en Artikel i „Tilskueren" om „den 17de Mais Høitideligholdelse" hedder det, at den Eensformighed, som ved en aarlig Gjentagelse ikke kan undgaaes, let kunde svække istedetfor at forstærke Dagens Betydning og at det muligens vilde være bedre, om en saadan mere storartet Festligholdelse kun fandt Sted med f. Ex. fem eller tre Aars Mellemrum, saa at det altsaa blev etslags Olympiader, hvorved Folket ikke alene feirede Mindet om den lykkeligste Begivenhed i dets Historie og de frie Institutioner, som det har denne Begivenhed at takke for, men Dagens Høitideligholdelse tillige blev en Triumf, en Glædesfest over de Fremskridt, Nationen ved Hjælp af disse Institutioner havde gjort i et større Tidsrum.

— Samme Blad indeholder, efter et engelsk Blad, en Artikel af en Reisende, hvori vore sædelige Tilstande skildres med mørke Farver og hvori det hedder, at Norge og Sverige er de to Stater i Christenheden, „hvor Folket er bedst underviist og mest usædeligt." Det sidste faar Forf. dog ud ved en faktisk urigtig Angivelse. Hiin Reisende, der er en eensidig Geistlig, som ikke kan komme tilrette med vort Lands liberale Institutioner, gjør sig især til Opgave at vise S. Laings Utroværdighed.

— I Mgbl. Nr. 141 udtaler en Akerssogning, der er „uden Stemme i Kirkesagen," sig meget varmt mod det besluttede „harmelige Kirkesalg," især fordi det med Tiden vil berøve Efterkommerne af Akers nærværende Menighed deres Fædres Grave, og opfordrer derfor paa det Indstændigste til ved Subskription blandt Akerssogningerne at søge Kirken bevaret for dem selv.

— I Anledning af den omtalte Klage over at Englænderne have forhøiet Fragtpriserne paa Mjøsen, oplyser samme Blad, efter sikker Kilde, at Forhøielsen indskrænker sig dertil, at Betalingen for anden Plads paa „Jernbarden," som sammes Interessentskab for Konkurrensens Skyld før havde sat billigere end paa „Dronningen," nu er forhøiet i Lighed med sidste Skib, da naturligviis Skibene, der nu tilhøre samme Eiere, ikke længere kunne vedblive at konkurrere med hinanden.

— I „Nationalbladet" Nr. 39 erklærer Rolf Olsen, at han er udtraadt af dette Blads Redaktion.

— Ifølge Drammens Blad afgaae derfra Byen iaar et meget betydeligt Antal Udvandrere til Amerika; det skal beløbe sig til 600 Personer eller endog derover.

— „Den Frimodige" indeholder en udførlig Beretning om en Jægt fra Sparboe, „Anne Margrethes" Forliis ved Bæren-Eiland, om Mandskabets Ophold der og dets vidunderlige Redning, idet Skipper Danielsen paa sin Spidsbergens-Tour med Skonnerten „Haabet" kom hen til hiint ubeboede Polarland, og bragte de Forliste til Hammerfest.

— Throndhjems Ad. anbefaler en Mand fra Leinstranden, Ole Lauglo, som en Træskjærer, hvis Arbeider røbe umiskjendeligt Talent.

— Tromsø Tid. omtaler med megen Ros en af Smeden Hegbom der i Byen forarbeidet Oktimalvægt og anbefaler hans Arbeider paa det Varmeste til Landsmænds Opmærksomhed.

Sverige. Paa vor Frihedsdag indeholder Aftonbladet en kort Artikel om samme, i hvilken det hedder, at det havde været ønskeligt, om de i de norske Blade indtagne Opmandninger til at feire Festen havde været frie for de deri forekommende Hentydninger til Sverige. Det er ikke billigt, mener Aftonbl., om en enkelt reaktionær svensk Skribent gaar løs paa Norges Konstitution, derfor at vælte Ansvaret paa det svenske Folk ialmindelighed, hos hvilket der for Nærværende hersker den velvilligste Stemning mod det norske, og som med hjertelig Deeltagelse seer Nordmændene feire deres 17de Mai.

— I de med sidste Post ankomne Aftonblade findes Begyndelsen af en Literaturartikel om Henrik Wergeland og hans „Samlede Skrifter" 1—2 H.

Danmark. Paa det kgl. Theater har A. Nielsen, en Søn af Instruktør Nielsen, debuteret som Einar Tambeskjælver i „Hakon Jarl."

— Studenterforeningen har givet en Forestilling paa Hoftheatret. Kongen, der beærede den med sin Nærværelse, blev hilset med Sang og Hurraraab.

— Kunstakademiet har tilkjendt Maleren Constantin Hansen den saakaldte Thorvaldsenske Udstillingsmedaille for et af ham malet og udstillet Portræt.

— En Industriudstillings-Bygning opføres nu paa Christiansborgs Slots Ridebane. Tiendedagen efter Arbeidets Paabegyndelse er Krandsen reist med megen Festlighed.

Blandede Efterretninger.

Frankrig. Den store Fest paa Marsmarken den 10de Mai løb af med Faneindvielsen, uden noget Keiserdømme. Flere tusinde Mennesker havde strømmet til Paris for at see paa denne storartede Indvielse, ved hvilken saavel Napoleon som Erkebispen holdt Taler. Festen beskrives som overordentlig storartet, men Enthusiasmen var neppe saa stor, som man havde ventet. Kun sparsomt hørtes Raabet: „Keiseren leve!" hvilket skulde komme af et Forbud derimod. Antallet af Tilskuerne ved Festen anslaaes til 300,000, Tropperne til 60,000 Mand.

— Armeen gav derpaa i Militærskolen L. Bonaparte en overordentlig glimrende og storartet Fest.

— General Changarnier har i et drøit Brev nægtet at aflægge Eden; ligeledes Arago, der har forlangt sin Afsked. Men til den sidste har Underviisningsministeren skrevet et Brev, hvori han siger, at Præsidenten har bemyndiget ham til gjøre en Undtagelse „for en Lærd, hvis Værker have bragt Frankrig Hæder, og hvis Tilværelse ikke skal formørkes af hans Regjering."

— Greven af Chambord har fra Venedig tilsendt Lederne af det legitimistiske Parti i Frankrig etslags Manifest, hvori Partiet foreskrives den Fremgangsmaade, det har at følge under de nærværende Forholde.

England. I Underhuset forkastedes den 10de Mai en af D'Israeli indbragt Bill angaaende Fordelingen af de ledige Underhuuspladse for St. Albano og Sudbury, hvis Repræsentationsret er ophørt.

— Den 8de Mai indviedes Sir Robert Peels Monument i Salford.

— Underhuset har definitivt antaget en Bill, hvorved Indkomstskatten forlænges for et Aar.

Spanien. De sidste Ætlinger af Amerikas Opdager, Columbus, og Perus Erobrer, Pizarro, ere nylig døde.

Tydskland. Hannovers Kamre aabnedes den 14de og Regjeringen forelagde en Skrivelse angaaende en gjennemgribende Revision af Grundloven af 5te Sept. 1848 og en fuldkommen Omdannelse af det 1ste Kammer.

Italien. Ministerkrisen i Toskana har taget den Ende, at Storhertugen ved en Proklamation af 8de Mai har afskaffet de konstitutionelle Statsformer, opkastet sig til souveræn Monark, ophævet Ministrenes Ansvarlighed, opløst Nationalgarden, befalet Domstolene reorganiserede efter Systemet før 1847 og Kommunernes Organisation modificeret og strengere Presselove udgivne m. m.

Tyrkiet. Gouvernøren i Bosnien, Omer Pascha, er bleven forflyttet fra sit Embede, fordi Østerrige og Rusland have beklaget sig over hans Strenghed mod den christne Befolkning.

Den persiske Digter Fasyl-Chal, der især er berømt som Satiriker, er nylig død i Tiflis. I tidligere Dage opholdt han sig med Chosrev-Mirza i Petersburg.

Blandinger.

Greven af Harringtons Samling af Snuustobak.

I Løbet af forrige Aar døde i England den overordentlig rige Greve af Harrington, i sin Ungdom under Navn af Lord Petersham bekjendt som Londons største Dandy og Modenar, og gjennem sit hele Liv saa excentrisk, som mange Medlemmer af Familien Stanhope, til hvilken han hørte, pleiede at være. Dertil var han ogsaa fornuftig, dannet og vittig, en fiin Verdensmand og behagelig Selskabsbroder, ligesom han ogsaa i sine modnere Aar vakte Opsigt derved, at han til en Skandal for Verden ægtede den berømte og elskværdige Skuespillerinde Miss Foote, efterat hun i mange Aar havde været en erklæret Elskerinde af den i England meget bekjendte Oberst Berkeley, den nuværende Greve af Fitzhardinge og den meest indflydelsesrige Mand i Gloucestershire, og havde havt flere Børn med ham. Desuagtet levede Grev Harrington ikke alene lykkelig med denne Kone, som fødte ham en Søn, men der vedblev ogsaa at bestaae et venskabeligt Forhold mellem ham og Berkeley.

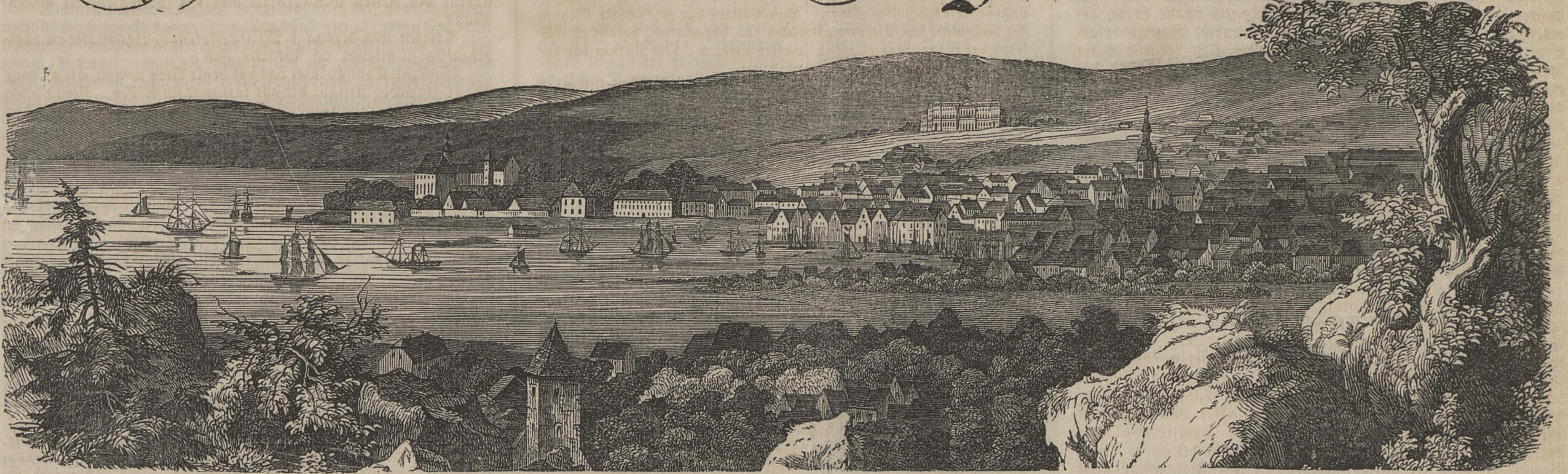
Greven af Harrington var en erfaren Kunstkjender og Bibliograph, og han anlagde betydelige Samlinger af Bøger, Malerier, Skulpturer og andre Kunstgjenstande, hvilke i England ere blevne berømte. Men alt dette var imidlertid ikke nok for en saa excentrisk Mand, som han var, thi altfor mange af hans rige Landsmænd besad ligeledes herlige Bibliotheker og Malerigallerier; han maatte udmærke sig fremfor alle Andre ved et ganske originalt Liebhaberi: og saaledes faldt han da paa at anlægge en Samling af Snuustobakker, thi en saadan fandtes ikke hos nogen af hans Landsmænd og sandsynligviis heller ikke i hele Verden. Det varede da heller ikke længe, førend han besad Snuustobak fra alle Verdens Lande, navnlig de sjeldneste og meest kostbare Sorter, fordetmeste i betydelige Kvantiteter, og snart manglede han i sin Samling ingen Sort Tobak, der paa en eller anden Maade var bleven berømt blandt Snusere i alle fem Verdensdele. Fra en Liebhaber af Snuustobak blev Greven ikke alene en stor Kjender i denne Artikel, men han opfandt ogsaa Blandinger af forskjellige Snuustobakker, som i England fandt stort Bifald blandt Modeverdenens Snusere og bære hans Navn. Hans meest berømte Snuustobak-Komposition, som kaldes The Earl of Harrington's Evening Mixture (Greven af Harringtons Aftenblanding), er stedse at finde i Boutiken hos Fribourg og Trier i London, det meest bekjendte Etablissement for udenlandsk Snuustobak, men rigtignok til høie Priser. Harrington havde i sit Palads efter eget Opgivende ladet indrette et elegant og komfortabelt Kjælderværelse, i hvilket han i smagfulde Porcellænskrukker opbevarede sin af mere end 200 Sorter bestaaende Snuustobaksamling, den meest berømte i hele det britiske Rige, en Samling, som han med Stolthed pleiede at vise sine Venner som eneste i sit Slags.

Ved hans Død befandtes det, at hans hele Efterladenskab af Snuustobak udgjorde omtrent 2000 Pund, og dette blev i Juli Maaned f. A. ved Auktion bortsolgt for omtr. 1000 Pd. Sterl. til Liebhabere og Kjendere, som af Grevens berømte Samling vilde have Snuustobaksorter, af hvilke andre Snusere ikke vare i Besiddelse. Den høiest vurderede Sort Tobak i denne Samling blev ved Auktionen betalt med den uhyre Priis af 2½ Pd. Sterl. (11½ Spd.) for Pundet, og Pundet af den af Greven egenhændigt præparerede „Aftenblanding" med 18 Shilling (omtr. 4 Spd. 24 ß).

☞ Subskription paa **Illustreret Nyhedsblad** modtages fremdeles i alle Landets Boglader, Postkontorer og Postaabnerier og koster 72 ß kvartaliter (13 Nummer), forsendt med Posten 84 ß. Hver Løverdags Aften udkommer et Nummer paa 12 Spalter, og en Aargang bestaar i Regelen af **52 Nr.**, indeholdende henimod **300 Afbildninger**. Det staar Enhver frit for at abonnere fra hvilketsomhelst Kvartals Begyndelse, uden Forpligtelse til at modtage det allerede udkomne af Bindet eller Aargangen. Med Subskriptionen er forbunden en Udlodning af 250 Spd. fordeelt i 7 Gevinster, hvoraf en er paa 80 Spd., en 50 Spd., en 40 Spd., en 30 Spd., en 25 Spd. en 15 Spd. og endelig en paa 10 Spd. Disse Gevinster ville i Aarets Løb ved Lodtrækning blive fordelte blandt Abonnenterne **uden Hensyn til disses Antal**; dog fordres som nødvendig Betingelse, at Betalingen bliver ordentlig erlagt for hvert Kvartal og at man holder Bladet fra Bindets Begyndelse til dets Slutning. Skulde Abonnenternes Antal stige til 2000, fordobles Præmiernes Værdi saaledes, at der bliver en paa 100 Spd., en paa 70 Spd., en paa 60 Spd., en paa 50 Spd., en paa 45 Spd., en paa 40 Spd., en paa 35 Spd., en paa 30 Spd., en paa 25 Spd., en paa 20 Spd., en paa 15 Spd. og en paa 10 Spd. eller i Alt 12 Præmier til et samlet Beløb af 500 Spd.
A. Dzwonkowski (Østre Gade Nr. 17).

Christiania. Trykt hos Brøgger & Christie.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 35. | Udkommer hver Løverdag Aften. | **Christiania den 29de Mai 1852.** | Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. | **I. Bind.**

Indhold.

Den elektriske Telegraph.

(Af Dr. O. J. Broch).

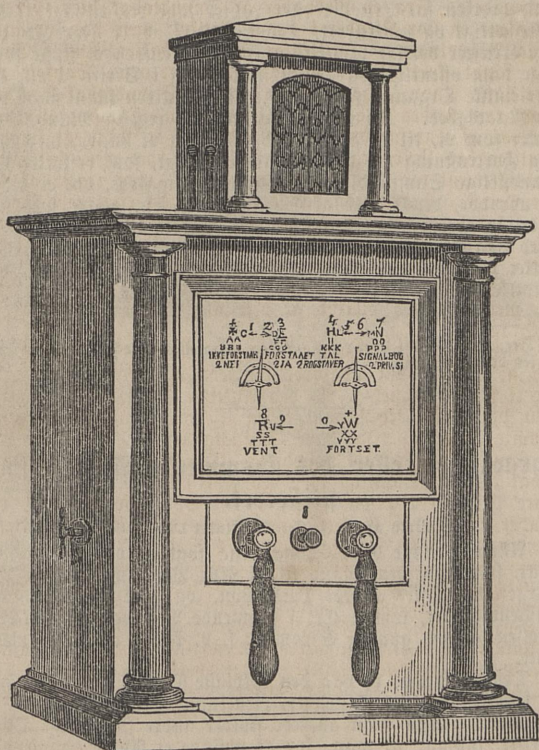
V.

Naaletelegrapherne.

(Fortsættelse fra Nr. 30).

Dobbeltnaale-Telegraphen er blot en Fordobling af den ovenfor beskrevne Enkeltnaal-Telegraph med to særskilte Multiplikatorer, to Nøgler og to Ledetraade. Ved at kombinere de to Naales Svingninger kan naturligviis det samme Bogstav betegnes ved færre Signaler. Dobbeltnaale-Telegraphen er derfor ogsaa i England det til Afsændelse af længere Depescher sædvanligste Instrument, medens Enkeltnaal-Telegraphen især deles hed benyttes til Jernbanetjenestens og til Telegraphtjenestens eget Brug, hvor blot faa ved simple Signaler kjendelige Efterretninger benyttes.

De Signaler, hvorved Dobbeltnaale-Telegraphen betegner de forskjellige Bogstaver, findes indgravede paa Signalskiven. De Bogstaver, som betegnes ved Bevægelsen af een Naal alene, findes skrevne saa mange Gange til den ene Side af denne Naal, som det Antal Svingninger Naalen skal gjøre til denne Side. Saaledes betegner den venstre Naal ved een Svingning til Venstre Tegnet +, som sættes ved Enden af hvert Ord; ved to Svingninger til Venstre betegnes Bogstavet A, ved tre Svingninger til Venstre B; ved een Svingning til Høire E, ved to F, ved tre G. Den høire Naal betegner ved een Svingning til Venstre Bogstavet H, ved to Svingninger I, ved tre K; ved een Svingning af denne Naal til Høire betegnes N, ved to O, ved tre P. De Bogstaver, som findes indgravede nedentil, nemlig R, S, T, W, X, Y, betegnes ved samtidige og lige Bevægelser af begge Naale, saaledes at begge deres nedre Ender svinge saa mange Gange, som Bogstavet staar skrevet, til den Side, hvortil Bogstavet staar for den nærmeste Naal. Saaledes betegner een Svingning af begge Naales nedre Ender til Høire Bogstavet R, to Svingninger til Høire betegner S, tre Svingninger T; een Svingning af begge Naales nedre Ender til Venstre betegner W, to Svingninger X, tre Svingninger Y. Sex Bogstaver, C, D, L, M, U, V, som ere indgravede i mindre Størrelse end de øvrige, udfordre en dobbelt Bevægelse af Naalene, først til Høire, og saa til Venstre for C, L og U; først til Venstre og derefter til Høire for D, M og V. Bevægelsen foregaar med den venstre Naal alene for C og D, med den høire Naal alene for L og M, med begge Naale samtidig og lige for U og V. Denne Bevægelse af Naalene er betegnet ved Dobbelt-Pile, som ere skrevne mellem Bogstaverne, og den sidste Svingning finder Sted til den Side, hvor det betegnede Bogstav staar.

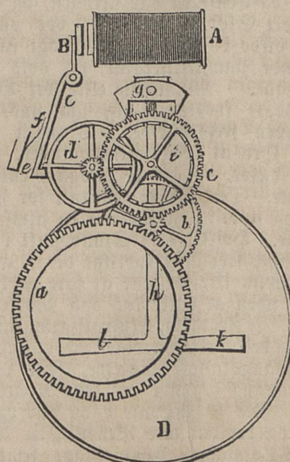

Foruden Bogstaverne findes endnu paa Signalskiven to Stjerner, hvilke betegnes ved at begge Naale dreies sammen oventil eller nedentil.

Overgangen fra Bogstaver til Tal skeer ved først at give Bogstavet H og derpaa +, altsaa ved først at dreie høire Naal til Venstre, og derpaa venstre Naal til Venstre. Tallene betegnes paa samme Maade som de Bogstaver, ovenfor hvilke de findes skrevne.

Naar et Ord er tilende, gives af Afsenderen Tegnet E; Modtageren paa næste Station svarer da, hvis han har forstaaet Ordet, med een Dreining af venstre Naal til Høire, til hvilken Side af Naalen derfor Ordet: „Forstaaet" er indgravet. Har han derimod ikke forstaaet det, svarer han med een Dreining af samme Naal til Venstre, hvor Ordene: „Ikke forstaaet" findes indgravne. Vil Modtageren af en Depesche bede Afsenderen at vente, saa dreier han begge Naales nedre Ender til Høire; dreier han begge Ender til Venstre, betegner det at Afsenderen skal fortsætte. Disse Ord findes indgravne paa den nederste Deel af Signalskiven, da de betegnes paa samme Maade, som de der staaende Bogstaver.

Til at vække en anden Stations Opmærksomhed paa, at man agter at begynde Telegrapheringen, anvendes den saakaldte Alarmklokke eller Vækker. Den følgende Figur giver en Fremstilling af sammes Indretning. A er en Elektromagnet, hvoraf her blot det ene Been sees. Den om samme viklede Kobbertraad staar enten ved en egen Hovedledetraad i Forbindelse med de øvrige Stationer, eller, hvilket er simplere, er forbunden med Naaleinstrumentets Ledetraad. Herved er det muligt at sende en galvanisk Strøm fra en langt bortfjernet Station igjennem Omviklinger om Elektromagneten A, og derved efter Behag gjøre denne magnetisk og igjen umagnetisk. Foran Elektromagneten er et Jernanker B, som man i Figuren seer fra Enden af. Dette Anker, som er et ½ Tomme tykt og 1 Tomme bredt Jernstykke, bliver tiltrukket af Elektromagneten, hver Gang denne bliver magnetisk, altsaa saalænge en galvanisk Strøm omcirkler den; og Tiltrækningen ophører øieblikkelig med den galvaniske Strøm. For at hindre Ankeret fra at tiltrækkes af den Magnetisme, som muligens endda bliver tilbage i det bløde Jern, hvoraf Elektromagneten bestaar, sørges der for, at det aldrig berører Elektromagnetens Poler. To smaae Messingskruer med Elfenbeensspidser ere til dette Øiemed skruede igjennem Ankeret, saa at deres Spidser netop stikke ubetydelig frem foran samme, og hindre den umiddelbare Berørelse, medens de dog tillade Ankeret at komme Elektromagnetens Poler tilstrækkelig nær. Ankeret B er befæstet til den kortere Arm af en Vægtsstang c, hvis anden Arm ender med en Krog e. Denne griber ind i en Tand paa Omkredsen af Hjulet d og hindrer derved dette fra at dreie sig rundt. Staalfjedren f trykker mod den lange Arm af Vægtsstangen c og holder denne i den i Figuren antydede Stilling, saalænge ikke en galvanisk Strøm

omcirkler Elektromagneten A og bringer denne til at trække Ankeret B til sig. I det Øieblik at derimod A bliver magnetisk og tiltrækker B, slipper Krogen e det hidtil fastholdte Hjul d, og dette, som staar i Forbindelse med et almindeligt Vækkerapparat, begynder at gaae rundt. Figuren viser tydelig Indretningen af Vækkeren; a er et Tandhjul, som dreies rundt af en indesluttet optrukket Staalfjeder; b er et andet Tandhjul, som ved et Drev sættes i Forbindelse med a; c et lignende Tandhjul, som ved et Drev staar i Forbindelse med b; endelig staar d ved et Drev i Forbindelse med c. I Forbindelse med c og befæstet paa samme Axe staar Hjulet i, i hvis Tænder en sædvanlig Uhrudløsning g griber ind. Herved sættes nu en kort Pendul h i en rask svingende Bevægelse, og de paa Enden af samme befæstede to Arme k og l slaae afvexlende mod Siderne af Klokken D. I samme Øieblik den galvaniske Strøm ophører at omcirkle Elektromagneten, taber denne sin Tiltrækningskraft paa Ankeret B, Vægtstangen c trykkes af f tilbage i sin normale Stilling og Tanden e stopper Vækkerens videre Bevægelse.

Det sees heraf, at Vækkeren sættes i Bevægelse ved et almindeligt Maskinerie, og at den galvaniske Strøm blot ved at virke paa en Vægtstang c slipper dette løs. Styrken af Vækkeren er derfor uafhængig af den galvaniske Strøms Styrke.

I enkelte Tilfælde anvendes, som allerede anført, en særskilt Ledetraad for Vækkerindretningen. Det sædvanligste og meest besparende er imidlertid at benytte Telegraphens sædvanlige Ledetraad, den samme som er omviklet om Galvanometret. For imidlertid da at forhindre, at enhver galvanisk Strøm, som omcirklede Galvanometret og derved frembragte en Svingning af Magnetnaalen, ogsaa skulde omcirkle Vækkerens Elektromagnet, hvorved Vækkeren uophørlig og til ingen Nytte vilde ringe under Telegraphens Brug, benyttes en egen Indretning, hvorved en kortere Ledning for den galvaniske Strøm frembringes. Dette kaldes „den forkortede Ledning." Hvis saaledes en galvanisk Strøm skulde bevæges opad det ene Been af følgende Bogstav Λ, paa hvis Top Elektromagneten er anbragt, og derpaa nedad det andet Been til Galvanometret, saa er det tydeligt, at Vækkeren uophørlig vil ringe saalænge Galvanometret anvendes; men forbinder man nu ved en metallisk Tværforbindelse begge Benene, saaledes som i Bogstavet A, saa vil den galvaniske Strøm følge denne kortere Vei og blot en ubetydelig og til at sætte Vækkeren i Bevægelse for svag Deel af Strømmen vil gaae den længere Vei til Elektromagneten. Dette befordres endvidere ved at den kortere Tværforbindelse tillige gjøres tyk, medens den om Elektromagneten omviklede Traad er tynd og derved yderligere gjør en saameget større Modstand mod Strømmens Forplantning.

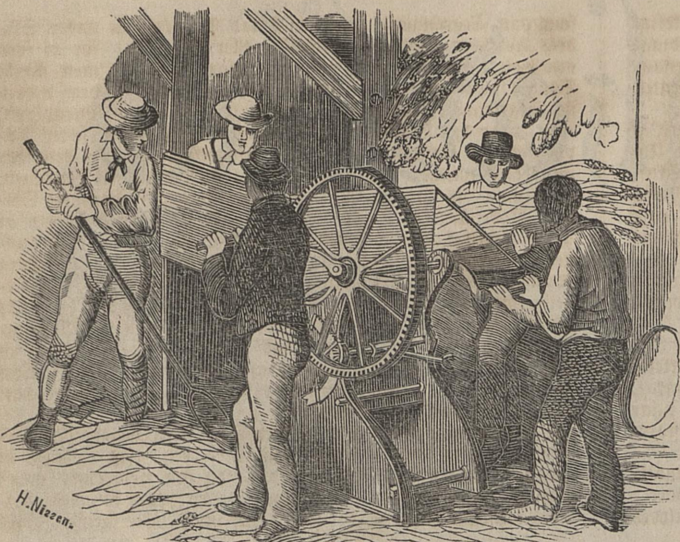
Denne forkortede Ledning frembringes ved at dreie det Haandtag, som sees paa den høire Side af den i foranstaaende Figur aftegnede Dobbeltnaale-Telegraph. Vækkeren er indesluttet i den øverste Deel af Instrumentet, og de to Messingstriber, som sees paa den høire Side deraf, staae i Forbindelse med Enderne af den Elektromagneten omgivende Kobbertraad. Disse Messingstriber fortsættes indvendig i Instrumentets Kasse; den forreste Stribe er forenet med de nævnte Messinghaandtag, den anden med Messingfjedren middelbar bag Haandtaget. Et Stykke Elfenbeen er indfældt i Haandtaget. Naar Haandtaget staar ret op og ned, saaledes som Figuren viser samme, trykker Messingfjedren paa Elfenbenet og den galvaniske Strøm nødes til at gaae op ad den ene Messingstribe og, efter at have circuleret rundt om Elektromagneten, ned ad den anden, hvorved da Vækkeren sættes i Bevægelse. Men dreies nu Haandtaget i horizontal Stilling, saa trykker Messingfjedren paa Metallet i Haandtaget og en forkortet Ledning er herved tilveiebragt, hvorigjennem den galvaniske Strøm kan ledes uden at gaae op til Vækkerindretningen.

Landhuusholdningsredskaber fra Londoner-Industriudstillingen.

(Efter Tegninger, meddeelte af Mekanikus O. Jakobson).

Patenteret Tærskemaskine,

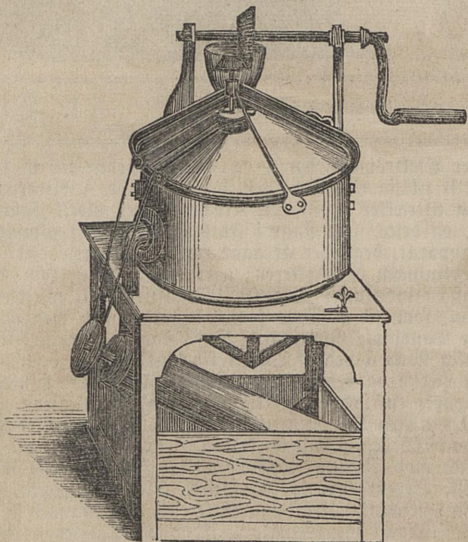
der drives med Haandkraft, fra Barret, Exall & Andrew's Fabrik i Reading. Denne Maskine har vist sig meget nyttig saavel for mindre som større Eiendomsbesiddere; paa store Eiendomme er den især at anbefale i fugtigt og slet Veir, idet man dertil kan anvende de til Tærskning i en saadan Tid ellers ubrugbare Hænder. Til smaae Eiendomme, for hvilke store Maskiner, som drives med Hestekraft, baade ere

Patenteret Tærskemaskine.

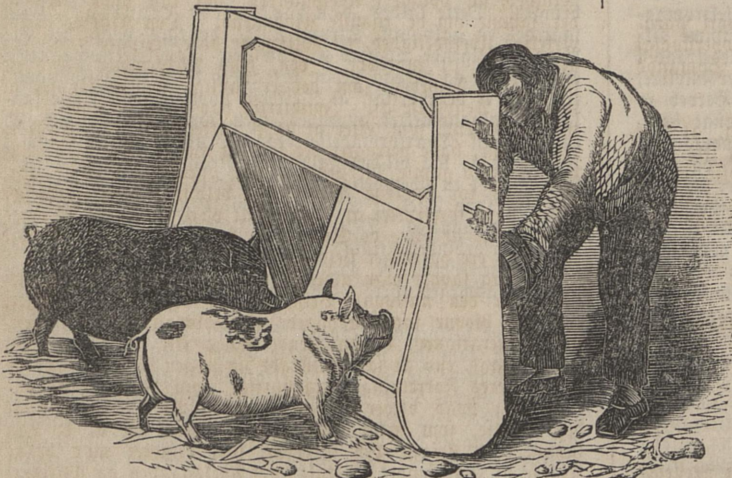
for kostbare og lidet anvendelige, er Nytten af saadanne Tærskemaskiner indlysende.

En liden Kornmølle,

der drives ved Haandkraft, konstrueret af DHrr. Deane, Dray & Deane. Den er en ganske liden Maskine, der paa en særdeles tilfredsstillende Maade svarer til sin Hensigt. Det paa samme malede Meel bliver ligesaa fiint som det, der tilvirkes i store Møller. Den renser og separerer Melet fra Klien paa en fortrinlig Maade, og giver desuden 2de Sorter Meel — Resultater, man ei kunde vente af en saa liden Maskine. DHrr. Deane, Dray & Deane synes at have opnaaet hvad der hidtil kun har været anseet som et uopnaaeligt Ønske, nemlig en god og virksom Kornmølle, bevægelig ved Haandkraft, for smaae Huusholdninger og til Brug for Emigranter.

Svinetrug, forfærdiget af Croskill.

Dette er en udmærket Indretning til at give Svinene Føde i. Den almindelige Methode er, at nedlægge deres Føde i aabne Trug, til hvilke de til alle Tider have Adgang. Den naturlige Følge deraf er, at Dyrene kaste sig med Graadighed over Føden og undertiden slaaes om samme, saa at meget deraf gaar tilspilde, især medens man fylder Trugene. Hr. Croskill har sat sig til Opgave at undgaae dette unødvendige Tab ved at konstruere Trugene paa en saadan Maade, at Svinene ikke have Adgang til samme, førend de ere tilstrækkelig fyldte med Føde. I denne Hensigt har han anbragt en med en Fjeder forsynet Klap, som danner en Væg og spærrer dem Adgangen til samme under Fyldningen. Naar Fyldningen har fundet Sted, drages Klappen paa den modsatte Side og danner saaledes en Skjærm, der forhindrer Fødens Spilden.

Den smudsige Literatur.

(Slutning fra forrige Nr.)

For at tale tydeligere, bekjende vi saaledes vor Overbeviisning om, at den cyniske Roman er en Ætling i ret nedstigende Linie af Ridderromanerne, og at Muligheden af en saadan Literaturs Tilværelse endnu i vore Dage ganske simpelt hviler paa vore fra Middelalderen tilbagestaaende Anskuelser om Kvinden som Slave, som uberettiget til Dyd og Frihed. Tager man dette Slaveri i dets mest udstrakte Betydning, saa er det ingen Kunst at vise, hvorledes endog inden renere Sfærer, inden Omgangslivet og den saakaldte anstændige Roman, samme Anerkjendelser for en stor Deel endnu ere gjældende og udøve sin Indflydelse. Derfor ere baade Omgangsformer og indenlandske Romaner saa inderligt spidsborgerlige; thi gjennem begge gaar Skyggen af det forlængesiden skrinlagte og hensmuldrede Chevaleri, og hvor Anelsen om noget Bedre begynder at røre sig, har den i sin Umodenhed blot frembragt Vidundere, saasom Edith og Lilia i vor Novelleliteratur. Derfor erklære vi begge Dele for reaktionære, siden de fastholde en Dunstkreds af Fordomme og Sæder, som ere høist ugunstige for vor Samfundsudvikling; thi ingen politisk Frihed er mulig der, hvor Kvinden ikke er stillet paa samme sædelige og borgerlige Standpunkt som Manden. Den angelsaxiske Race staar endnu først i denne som i saa mange andre Retninger. I Frankrig, hvor saa mange foraristokratiske Traditioner skjule sig under et demokratiskt Ydre, er Kvinden endnu for en stor Deel enten Favoritsultaninde eller politisk Intrigant. Med vort eget Samfund stod det igrunden mere end slet til, om det ikke var bedre, friere og mere oplyst, end det ialmindelighed viser sig i Forgemakkerne og Romanerne.

Der gives et andet Slags Skandalliteratur, muligens noget uskyldigere i Tendents, men langt mere lumpen og ækkel i Form, nemlig alle disse Morskabskalendere (tokrolighetskalendrar), som i stor Masse oversvømme vore Julemarkeder. Den mest væmmelige, vi have seet, men hvis Navn vi ikke engang her ville anføre, er trykt i Stockholm paa Boghandler Løfvings Forlag. Endog denne „beau reste“ af det galante Vid fra Ludvig den 15des Dage er bleven betydeligt medtagen af Alder, og blot ved en stærk Kildren af en letfærdig Fantasi formaar den endnu at sætte en eller anden tom Hjernes Lattermuskler i nogen Virksomhed. Det er paa dette Omraade, at Træsnittet i Sverige først har øvet sine Kræfter. Ogsaa Steentrykket og Versformen tages en og anden Gang i Beslag for lignende Snillets Produkter, saasom i en af Boghandler Rylanders Forlagsartikler, med hvis Titel vi ei unødvendigt ville saare vore Læseres Øren. Det er værdt at lægge mærke til, at, medens de, som vaage over Trykkefriheden, en og anden Gang have fundet sig opfordrede til Foranstaltninger mod antireligiøse Skrifter, der burde være uskadelige paa Grund af sin Lumpenhed, have vi dog aldrig hørt tale om nogen Aktion mod disse tvetydige Morskabsmysterier, som nu træffes overalt i vore Boglader og hvis Omslag alene ere høist saarende for Sædelighedsfølelsen, ikke at tale om deres smudsige Indhold. I despotiske Stater kunne vi let tænke os Grunden til en saadan Tolerants; den, som i Lastens Arme forøder sine bedste Sjæls- og Legemskræfter, gjør ingen Revolutioner. Hos os, i vort frie Samfund, kan Anledningen til en saadan Løihed kun søges i en fuldkommen Uvidenhed om Hydraens Tilværelse.

En vis Alderdomssløvhed, som man hos den store Masse af Sveriges Befolkning, let opdager med Hensyn til den sædelige Følelse og i mange andre Henseender, kan gjøre Sit til at forklare dette ellers uhørte Fænomen. Vi see dagligen i de svenske mest læste Tidninger annonceres med store Typer Bøger og Sager, som et reent Øre gjerne undgaar at høre nævne. Vi regne hertil alle de tvetydige Brochurer, som, under Paaskud af at aabne vide Udsigter over Menneskets naturhistoriske Forhold og meddele for Menneskelivets Sundhed vigtige Sandheder, sædvanligviis først og fremst ere skikkede til at vildlede en usysselsat eller sysselsætte en allerede besmittet Fantasi. Næsten hvert Dagblad indeholder med store Fedttyper Bekjendtgjørelser om Sager, om hvilke man idetmindste kunde lade Børnene i en lykkelig Uvidenhed. Vi kunne her ei undlade at nævne, at vi i den af Sveriges Tidninger, som gjør Fordring paa fremfor Andre at repræsentere Viddet og den gode Tone, mere end en Gang have seet fingerede Annoncer af den frækkeste Cynisme. Dette Blad, som gjerne nedriver alt Agtværdigt og haaner alt redeligt Meent, maa gjerne udskrige os for en upoleret Puritanisme. Vi skulle raabe saa længe, at vor Røst vækker et stort Antal stærkere Stemmer end vor egen. Vi have ingen Samfundskraft, ingen varig Lykke at vente, før vi afryste det Støv, som i dybe Lag, alle Samfundsklasser igjennem, bedækker og slapper vor sædelige Følelse.

Der findes blot et Slags Censur, som kan afhjælpe det Onde, hvoraf vi saa synligen lide, nemlig den, som udøves af Læseren selv, og derfor kjæmpe vi, ligesaameget af Princip som af Overbeviisning om dens praktiske Nytte, for uhemmet og uindskrænket Trykkefrihed. Vi oversee ikke den mulige Skade, den kan afstedkomme, men denne afhjælpes ikke ved Indskrænkning i denne ethvert Samfunds uryggelige Rettighed, meget mere opstaae derved tusinde Onder af meget betænkeligere Beskaffenhed. Man beklager sig over de personlige Injurier i vore Skandaltidninger. Maatte man ved en fornuftigere Indretning af Jury og hurtigere Rettergangsformer forbedre Trykkefrihedslovgivningen, men aldrig forsøge ved Tvangsmidler at frembringe et Skin af Anstændighed uden indre Kjærne. Vi have havt Anledning til i Nabolandene at see Exempel paa vor Sats. Aldrig har Skandalliteraturen i Preussen blomstret mere end i Ugerne nærmest før Martsdagene 1848, just da Censuren var strengest, og hvis vi kunde løfte en Flig af det Slør, som skjuler vor østlige Grandes sociale Tilstand, vilde vi uden Tvivl opdage en saadan temmelig undergravende Pamfletliteratur, for hvis intensive Gift vi skulde gyse tilbage. Menneskene elske det Hemmelighedsfulde, og intet Rygte forplanter sig saa underbart hurtigt som det med Bæven fremhviskede. Desuden gives der en Kunst, i uskyldige Ord at lægge Hentydninger, som forstaaes og fattes af hver Læser, medens de undgaae endog den mest inkvisitoriske Censur. Den sikreste Garanti for Fredningen af et medborgerligt og godt Navn ligger i en almindeligere medborgerlig Dannelse. Hvilket lavt Standpunkt i politisk Kultur vi endnu indtage, fremlyser tydeligt deraf, at vore politiske Partiorganer endnu ikke forstaae at føre en livlig Diskussion om Principer uden at hakke løs paa Modstandernes private Personlighed. I Frankrig, Centralisationens, Intriguens og Korruptionens beklagelsesværdige Fædreland, have vi i dette, som i saa mange andre Tilfælde, søgt vore Forbilleder. Maatte vi engang begynde at lære Noget af England og Nordamerika! Det førstnævnte Land har ogsaa havt sin Skandalens Tid, og det var med Rensningen af denne forpestede Atmosfære Edinburgh Review for femti Aar siden begyndte sin ærefulde og frugtbringende Bane. Siden den Tid har Storbritaniens Folk, med Styrelsen i Spidsen, gaaet frem paa den sande Humanitets og den kjærnefriske Sædeligheds Bane. Derfor er intetsteds Ordets og Handlingens Frihed større, og derfor har dette Samfund, rigtignok aldrig i saadan Grad belæmret med traditionelle Uformeligheder, staaet roligt og fast under Trykket af Tidsomstændigheder, for hvilke de andre gamle Samfund dirre i sine inderste Fuger.

Der findes intet Fag, som ei har sit sædelige Ansvar langt udover det sædvanlige Maal af Tilregnelighed. Vi have tidligere i en Afhandling søgt at betegne Handelen som en civiliserende Kraft; endog Mellemhandelen udøver en saadan Indflydelse, og den mindste Kræmmer bærer Ansvaret for den fysiske og aandelige Indvirkning, de Varer, han sælger, udøve paa Almeenheden. Men ved Boghandelen, hvor Varer ene og udelukkende virker paa det aandelige Omraade, bliver Ansvaret umaadeligt. Vi høre Mænd af Faget dagligen beklage sig over de Kommissionsartikler, hvormed de oversvømmes. Vi kjende Exempel paa, at de smudsigste ere blevne tilbagesendte eller stukne til Side i en eller anden mørk Krog, for blot ved særskilt Efterspørgsel at sælges. Men sædvanlig vover Boghandleren ikke ved en aaben Tilbagevisen at støde Forlæggeren, af hvem han er økonomisk afhængig. Det var derfor ønskeligt, at Forlagsforeningen*) vilde holde nøie Opsigt med Gehalten af de Produkter, som den befordrer i Trykken, og gjennem en konsolideret sædelig Opinion gjøre det umuligt for en og samme Person den ene Dag at forlægge Prædikensamlinger og pietistiske Skrifter, den anden Dag slibrige Anekdoter, saaledes som det nu ofte hender. — — — —

Dernæst ville vi foreslaae en Forretningsfordeling i selve Boghandelen; indtil Videre og indtil den kan specialiseres efter Videnskaberne, ville vi blot foreslaae to Sorter, den anstændige Boghandel og den smudsige Boghandel. Den første skulde vinde i høi Grad og den sidste ikke lide altfor meget. Det skulde da blive muligt for en reenhjertet Huusmoder, omgiven af sine Børn at kunne træde ind i en Boghandel, for at besee og udvælge det Nyeste og Bedste af Dagens Literatur, uden Frygt for i hvert tredie eller fjerde nye Bind, hun tager til Gjennembladning, at træffe et af disse tvetydige eller altfor tydelige Hefter, som nu saa ofte bringe Ækkelhedens og Afskyens Rødme paa hendes Kinder. Paa denne Maade skulde Kundernes Antal betydeligt forøges og med det Samme Afsætningens Beløb. Dertil kommer Fordelen ved Bogførelsens og Magazineringens større Simpelhed, naar hver Artikel fik sin naturlige Plads og Intet af Rædsel for Lyset behøvede at stikkes tilside i de mørkeste Kroge. Endog det smudsige Genres Haandlangere skulde finde sin Regning ved denne Fordeling; thi en smudsig Presse maa der dog findes, saalænge der findes smudsige Aander, til hvilke den kan tale, og det vilde være en stor Gevindst, at den aabent fik vise sit Ansigt. Den kunde bo i Stræder, hvor den ikke behøvede at frygte for at nogen renere Lysstraale skulde trænge sig ind. Der kunde den mere bekvemt og fuldstændigt sortere sig med sine Artikler og tryggere udbrede og ordne sin Rigdom. Dens Kjøbere kunde der med ubegrændset Frihed vælge, grandske og sammenligne, og uden nogen af pedantisk Anstændighed paalagt Hemmelighedsmaske udsøge netop den Grad af Ureenhed, som passede hver Enkelt bedst. Saaledes gaar det ogsaa til i de store Hovedstæder; det Rene og det Besmittede gaar hver sin Vei, uden at genere hinanden. Paa denne Maade kunde de, som drive Aager med Lasten, sidde uforstyrrede i sine mørke Huler, efterat en strængere sædelig Tone havde drevet dem fra Torve, Boulevarder og Rørelsens Midtpunkter. Vistnok kunde de ikke heller der regne paa en evig Ro og en udisputerlig Besiddelse. Engang skal ogsaa Befolkningens Udskud, enten det klæder sig i Silke eller i Laser, engang skulle ogsaa disse Ulykkelige, som nu betale Tribut til den cyniske Presses Forlæggere, blive saa oplyste og rene i Hjertet, at de behøve en aandelig Næring af ganske anden Beskaffenhed, og de skulle da gaae forbi de gamle Steder, hvis Eiere skulle klage over slette Tider og slette Konjunkturer og sikkert hos vore Stænder petitionere om en ny Lov —, som kunde beskytte dem i deres hævdede Ret at sælge deres Varer og forbyde Almeenheden at gaae dem urørte forbi. Men der er lang Tid til da, og endnu paa mange Aar skulle ikke de driftige Mænd, om hvem vi ovenfor have talt, udsættes for Brødløshed. Kjærligheden til Skandalen er endnu hos alle Samfundsklasser saa stærk og Trangen til dens stimulerende Gifter saa stor, at den nulevende Generation af cyniske Forlæggere ikke behøver at hungre i Livet og efter Døden savne et Marmormonument med prunkende Indskrift om medborgerlige Fortjenester.

Vi have udtalt for denne Gang. Vi have derved befriet os fra en Byrde, som i lang Tid har ligget os tungt paa Hjerte. Maatte vort Ord ei tone hen aldeles uhørt og upaaagtet; thi Sagen er langt vigtigere og alvorligere, end den kan synes for de Fleste. Hvad os angaar, saa have vi her blot udstedt vor Krigserklæring mod den cyniske Presse og vi skulle hverken for Trudsler eller Løvter tage den tilbage. Vi skulle ærligt og uforfærdet, paa Liv og Død, i Forhold til vore Kræfter bekrige denne Samfundets Fiende; vi skulle forfølge ham offentligt og privat, i Tale og i Skrift, i alle de publicistiske Organer, som nu eller i Fremtiden kunne staae til vor Raadighed. Vi skulle opfordre hver redelig Mand, der tænker som vi, til at gjøre det Samme, og vi haabe, med ydmyg Fortrøstning om Bistand af den Magt, som beskytter det menneskelige Samfund, engang at uskadeliggjøre, om ei aldeles udrydde, denne Hob af Spekulanter, som aagre med det Liderlige, det vil sige, vi skulle tvinge dem til at fortjene sit Brød paa en hæderligere og for Samfundet nyttigere Maade, hvilket vel maa forekomme dem som den tyngste af alle Forbandelser.

*) Her, som ellers i denne Afhandling, maa man ikke glemme, at Talen er om Sverige.

Paracalmen eller det svømmende Anker, simplificeret.

(Et Brev af J. Feillet til Bladet L'Illustration.)

Allerede længe have Sømændene søgt at opfinde et Apparat, som satte dem istand til, i stille Veir, med Lethed at bevæge et Seilskib af stor Dimension, og som under andre Omstændigheder, som f. Ex. i stormende Veir og under Nærværelsen af en gunstig Strøm o. s. v. kunde anvendes med Nytte.

Denne Opgave er paa den heldigste Maade løst af en af den franske Marines Officierer, Lieutenant Ernest Morel.

Morel, hvem man allerede skylder andre fortrinlige Opfindelser, indsaa, at man, for at udfinde et Anker, passende

til Hensigten, maatte begynde med at konstruere et saadant i simpel og dog fuldstændig Form. Efter langvarige og trættende Forsøg standsede han ved følgende Opgave:

„At finde et Apparat til saa lav Priis som muligt, af liden Vægt og følgelig let haandteerligt, og endelig, som kunde frembyde en stor Overflade, naar det var aabnet, og kun indtage et lidet Rum, naar det var lukket."

Efter lang Overveielse fik Morel pludselig en Idee, som gav ham Lys i Sagen.

Han sluttede nemlig, at Paraplyen, som af Luftseilerne saa lykkelig er anvendt som Faldskjærm, har den dobbelte Egenskab at kunne omslutte et betydeligt Volumen Vand, naar den er opslaaet, (hvilket tillige giver den et stort Støttepunkt) og at kunne blive en simpel Stok, naar den er lukket; altsaa behøvede han kun at modificere dette Instrument efter den Hensigt, hvori det skulde anvendes, og hans Øiemed var da opnaaet.

Da Morel engang var slaaet ind paa denne Vei og var overbeviist om, at det, efter det Trin, Menneskene i Kundskaber nu staae paa, var langt klogere at benytte sig de allerede existerende Opfindelser paa en hensigtsmæssig Maade end unyttigen at anstrænge sine Aandsevner for at gjøre aldeles nye, anvendte han Paraplyen som Model for sit Apparat, som han gav det beskedne Navn Paracalme (Garanti mod Vindstille).

Indretningen er saa simpel, at det vil være tilstrækkeligt for Læserne at kaste et Blik paa de Træsnit, som ledsage denne Artikel, for fuldkommen at forstaae den. Den bestaar forøvrigt, som man seer, af et Træskaft, cylindrisk oventil, sexkantet nedentil (Paraplystokken).

Straaler (Radier) af Træ (Hvalsfinnerne); Udspilere af Smedejern (Gaflerne); Jernbaand, tjenende til at fæste Udspilerne til Straalerne; en Knap (Band) oventil paa Skaftet til at samle Straalerne i et Bundt; en bevægelig Muffe, hvortil den anden Ende af Udspilerne er hæftet og som efter Behag kan føres op og ned ad Skaftet (Skyverten); to Ringe, en paa hver Ende af Skaftet.

Straalerne bevæge sig om en Charniere ved Knappen ovenpaa ligesom Udspilerne i Muffen og ved Forbindelsen med Straalerne.

Forøvrigt er Apparatet bedækket med Seildug, der for Styrkens Skyld er kantet med Tougværk (Paraplybetrækket).

Ligesom Regn- og Faldskjærmen har Morels Apparat, naar det er opslaaet, Udseendet af en huul Halvkugle, og naar det er lukket, er det kun en Stok, hvis Omfang ikke er større end en Baadmast med sit Seil.

Lader os nu betragte den særdeles Nytte, som Anvendelsen af Morels Paracalme eller svømmende Anker frembyder.

Er Fartøiet i Vindstille med beslaaede Seil (saaledes som paa Tegningen), tager en Baad Paracalmen under Skibets Forstavn (under Kranbjelken eller Klyveren) for at føre den bort i den Retning, man vil følge. Et let men stærkt Toug (faux-bras eller Dyblodsline) fastgjøres i den nederste Skaftring („den øverste" kaldes den Deel af Paraplyen, som, naar den bruges, vender opad) og Baaden fører Apparatet med sig lukket, idet den udspænder Touget i den forønskede Retning. Naar man nu er ankommen til det Sted, hvor man vil standse, udlægger man, paa et Signal fra Skibet, Flyde-Ankeret. Nu strammes Touget lempeligt, for at Paracalmen kan aabne sig fuldstændigt og ikke skal faae noget voldsomt Stød, hvorpaa Skibet, naar Seildugen engang er udspændt, ved Stramningen i Touget sætter sig i Bevægelse med en Hurtighed, der staar i Forhold til de Folks Kraftanvendelse, som ere placerede ved Slæbetouget. To Forsøg, man anstillede i Havnen ved Brest paa en Korvet og en Fregat, lode naae en Hastighed af 2—3 Knob med et lidet Antal Mennesker, naar først Massens Træghed var overvunden og Skibet sat i Bevægelse.

Det følger af sig selv, at det Skib, som bruger Paracalmen, hvis det kun har een, maa lade den føre tilbage af Baaden, førend Fartøiet naaer den, og saa fremdeles, indtil man vil høre op med Bugseringen. Er man kommen saavidt, indskiber man Apparatet igjen med den største Lethed

Et Skib med Paracalme.

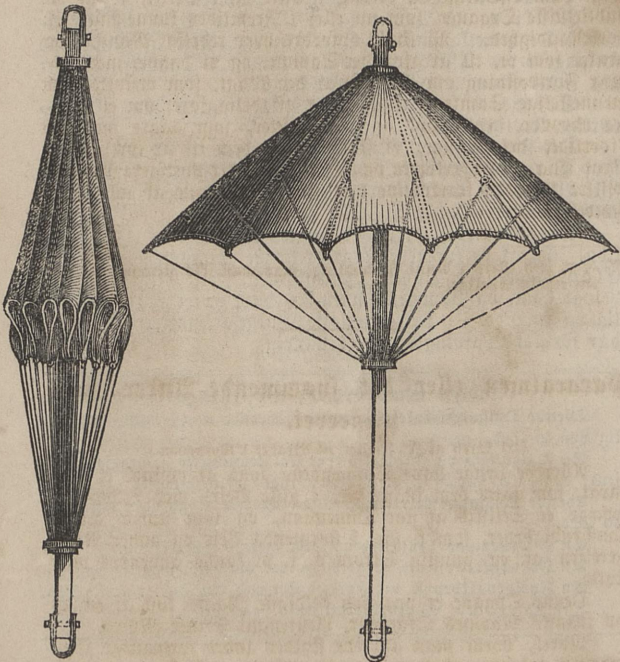
ved Hjælp af den samme Krog-Tallie, hvoraf man betjente sig ved Nedheisningen.

At der, naar man har to Paracalmer istedetfor een, vil være Anledning til en frem- og tilbagegaaende Bevægelse af 2 Baade er unødvendigt at udvikle, da er det let at forestille sig.

Er Talen om at modstaae en heftig Storm ved Hjælp af Paracalmen, da bør man give efter for Bølgernes Magt ved saa meget som muligt at vende Forstavnen mod dem, idet man udkaster Apparatet efter i Forveien at have fastgjort et stærkt Toug i Ringen (Varp-Ankertouget). Naar dette er fastgjort foran paa Skibet, en Smule paa Siden, firer man af omtrent et hundrede Metres (50 Favne) for at den ikke skal komme ind i de Hvirvler, som afstedkommes af Driften. Da Paracalmen driver mindre hurtigt end Skibet, fordi den ikke som dette paavirkes af Vinden, saa søger den stadigen at føre Forstavnen tilbage i denfordeelagtigste Retning, for ikke at faae en Styrtsø.

Mere end et Skib, som Stormen havde forslaaet, har skyldt Brugen af Flydeankere sin Frelse; men Benyttelsen af dem har lige til nu været saa omstændelig og saa bekostelig, at man kun undtagelsesviis har betjent sig deraf, medens Morels Flydeanker er af en saa simpel Konstruktion og saadan Priisbillighed, at det vil faae almindelig Anvendelse.

Lader os nu tænke os Omstændighederne ved Udseilingen af en Havn med snævert Udløb, under Modvind, men hvor

Paracalme.

man paa en eller anden Maade kan drage Fordeel af gunstig Strøm. I dette Tilfælde er det tilstrækkeligt at anbringe Paracalmen i ringe Afstand foran Fartøiet. Paracalmen følger naturligviis den herskende Strømretning og Dragningen af Touget, der er fastgjort i den, trækker Fartøiet i denne Retning med sig og sparer det for alle disse Omsvøb og Farer, der ere forbundne med en altid trættende Laveren, der desuden ofte er umulig for et stort Fartøi.

Der gives endnu mangfoldige flere Tilfælde hvori Paracalmen kan bruges med Nytte, men som det her ansees overflødigt at nævne, da det overlades til enhver indsigtsfuld Sømands eget Omdømme.

Endnu et Ord til Slutning.

Paracalmen er af en saa simpel Indretning, at Alle kunne forskaffe sig den, og for en Fregat koster den ikke mere end i det Høieste 250 Fr. (50 Spd.) og naturligviis endnu mindre for et lidet Fartøi; Paracalmen er altsaa et Apparat, der er bestemt til almindelig Anvendelse, og Opfinderen har Krav paa alle Sømænds Erkjendtlighed.

Skildring af Ruslands nuværende politiske og moralske Tilstand.

(Efter N. Tourgueneff).

V.

Borgerstanden.

Under Benævnelsen „Borgerstand" indbefatte vi Mellemklassen mellem de Adelige og Bønderne.

Efter den russiske Lovgivning deler Borgerstanden sig i tvende Klasser: 1) Kjøbmændene; 2) de egentlig saakaldte Borgere (Mestchané), hvoraf Haandværkerne, henhørende til de forskjellige Slags Laug og Korporationer, udgjøre en Deel.

Kjøbmændenes Klasse deles i trende Gilder. Enhver har Adgang til et af disse Gilder efter den Erklæring, som han afgiver om sin Formuestilstand, d. v. s. efter de Kapitaler, hvoraf han anmelder sig at være i Besiddelse. Loven bekymrer sig aldeles ikke, om denne Erklæring er sandfærdig eller ikke; naar man kun forholdsviis betaler den Skat, som er paalagt Kapitalerne, staar det Enhver frit for at gaae ind i hvilket Gilde, han finder meest passende at vælge. Retten til udenrigsk eller indenrigsk Handel, Groshandel, halv Groshandel eller Detailhandel, at eie Fabriker eller Manufakturer, er meddeelt ethvert Gilde i Forhold til den Skat, som er det paalagt.

Kjøbmændenes Klasse er i Besiddelse af nogle personlige Forrettigheder, af hvilke den væsentligste er Fritagelse for Militærtjeneste, der er en Pligt for de egentlig saakaldte Borgere, ligesom for Bønderne. De kunne tjene frivilligt, ligesom de Adelige gjøre; men de have ingen Bevæggrund til at gjøre det; thi de kunne ikke komme i Besiddelse af de Fordele, paa hvilke de Sidste alene have Ret til at gjøre Fordring.

Kjøbmændene i det første Gilde erholde undertiden af Regjeringen adelig Titel*), hvilken medfører for dem Privilegier, som nærme sig meget til Adelens.

*) Potchetny Graxdanium, adelig Borger.

Det er almindeligt, at de rige Kjøbmænd, benyttende sig af den Protektion, som en stor Formue aldrig undlader at forskaffe, gaae ind i den civile Tjeneste og lade sine Børn indtræde i den. De erholde da en Rang, som medfører adelig Rettighed, og, idet de forlade deres tidligere Klasse, blande de sig med Massen af de Adelige. Lode fordum, i andre Lande, de store Kjøbmænd, drevne af en barnagtig Forfængelighed, sig optage i Adelsstanden, saa kan man ikke sige det samme om de russiske Kjøbmænd. Den Klasses altfor virkelige Ubetydelighed, til hvilken de høre, tvinger dem, saa at sige, til at indtræde i den, hvis Medlemmer alene eie lidt af de Friheder, som det er muligt for en Russer at komme i Besiddelse af. Imidlertid har man seet enkelte agtede Kjøbmænd, som, efter at have trukket sig tilbage fra Forretningerne, have betragtet det som en Hæder, ikke at adskille sig fra deres gamle Medbrødre; den offentlige Agtelse har, til Trods for Adelens Fordomme, belønnet dem, fordi de heller have foretrukket at vedblive at være de Første af deres Klasse, end at blive de Sidste i en høiere Klasse. Men disse Exempler ere da meget sjeldne.

Ogsaa savner man aldeles i Rusland denne store Løftestang for den nationale Velstand, der bestaar i Kapitaler, som ere blevne sammendyngede af Kjøbmandsfamilier gjennem Generationer; de Handlende synes ikke at have noget andet Maal, end at sammenskrabe sig nogen Formue, for at opgive deres Forretninger saa hurtigt, som det er dem muligt. Og hvad bliver Følgen heraf? At de ikke opnaae den Agtelse, som stedse burde omgive dem, og at de paa samme Tid befæste den Fordom, som existerer mod denne Klasse af Samfundet, overalt hvor Adelsaanden og Militæraanden er forherskende. Man kan vel i et Øieblikß Lune give disse Banquiers, disse Handelsmænd Tilnavnet: graadige Ulve (?), men i det Hele bør man dog ikke forglemme, at de Lande, hvor der findes mange Adelsmænd og mange Soldater, i Almindelighed ikke ere hverken meget oplyste eller meget rige; at, dersom adelige Titler og en militær Skole kan efter Godtbefindende frembringe Adelsmænd og Officierer, en Skole for Retsvidenskaben Advokater, saa udfordres der mange Gange flere Generationers Kræfter, for at frembringe et mægtigt Banquirhuus. Man bør i det Hele ikke forglemme, hvormeget Handelen bidrager til at udbrede Velstand og Civilisation.

Imidlertid, dersom den Vægt, som de materielle Interesser bør have i en Stat, findes for vidt dreven, enten det nu er ved Tidsaandens Stæben eller paa Grund af Institutionernes Natur, maa man nødvendigviis see Sæderne lide derved. Et saadant Resultat er fornemmelig uundgaaeligt der, hvor Menneskene ikke kunne vente en lykkelig Stilling uden ved Rigdomme, hvor Gevindsten er det eneste Maal for deres Ærgjerrighed, hvor det ikke er dem tilladt at gjøre sig Haab om noget Høiere, noget Ædlere. Kjøbmandsstanden i Rusland afgiver herpaa et sørgeligt Exempel. Dersom der i dette Land findes en Klasse af Folket, som har mindre Charakteer end de andre, en Klasse, der er blottet for ethvert Opsving til en moralsk og intellektuel Fuldkommenhed, som fornemmelig er ledet af Servilismens Aand, saa er det uden Modsigelse den Klasse, hvorom vi tale. Og hvorledes kunde det vel være anderledes? Kjøbmanden veed, at Fordelene ved hans Stilling, saa ubetydelige de end kunne være, ere afhængige af de større

eller mindre Pengesummer, han vinder; han veed, at i samme Forhold som hans Velstand forøger sig, fjerner han sig fra Slavens lave Stilling, for at nærme sig den privilegerede Klasses. Hvilket ædelt Maal kunde han vel sætte ligemed denne Vigtighed, som Rigdommen har for ham? Kunsternes og Videnskabernes Bane er spærret for ham, idetmindste, dersom han ikke er begavet med en af disse aandelige Kræfter, for hvilke der aldeles ikke findes nogen Hindring. Han er da henviist til at søge at tjene Penge; ikke andet end Penge; og man veed, at de Midler, som anvendes hertil, ikke stedse ere de ædleste. Det er sikkert nok, at man i Rusland finder Kjøbmænd, der ere meget dannede, meget oplyste, og hæderlige i enhver Henseende; men det er der kun Undtagelser, saaledes som de findes blandt alle Klasser af Befolkningen.

Men alligevel udmærke de russiske Kjøbmænd sig ved en Egenskab, som fortjener Roes: det er Barmhjertighed. I alle Byer i Keiserriget uddele de betydelige Almisser til Fangerne. Det er ikke sjeldent at see Fangerne underholdte og opklædte ved nogle fromme og brave Kjøbmænds Gaver. Det er fornemmelig paa de Dage, som gaae forud for de store kirkelige Feste, at disse Gaver forøges paa en virkelig beundringsværdig Maade. Naar Paasken og Julefesten nærme sig, aabne de Fængslernes Porte og udfrie et stort Antal Gjældsfanger, fornemmelig dem, som kun skylde smaa Summer.*) Man har ogsaa iagttaget, at naar Gjældsarresterne ere blevne aldeles eller paa det nærmeste tømte paa disse Dage, saa finder man dem nogle Uger forud mere opfyldte end nogensinde før. Det er Spekulationen, som drager Fordeel af denne af Kjøbmændene optagne rosværdige Skik. Personer paatage sig foregiven Gjæld, lade sig sætte fast, blive befriede af de barmhjertige Sjæle og Pengene, der gives for at betale Gjælden, deles derpaa mellem den foregivne Kreditor og den foregivne Debitor.

Det er en Ting, som fortjener at bemærkes, at denne Slags Barmhjertighed er langt almindeligere i Rusland end noget andet Sted. Denne Tilbøielighed til at gjengive alle de Skabninger deres Frihed, som finde sig berøvede den, er endog af Nytte for de smaa Fugle. I Moskau seer man, naar Paaskefesten nærmer sig, unge Drenge fra Omegnen at bringe paa Torvet store Masser af Spurve og andre Smaafugle, som de sælge til ædle Mennesker, som kun kjøbe dem for strax at give dem deres Frihed. Kan man ikke slutte af dette, at jo mindre fri man selv er, desto større Priis sætter man paa Friheden.

Vi kunne endnu, til Roes for Handelsklassen, tilføie, at hver Gang Regjeringen har viist sig tilbøielig til at aabne Skoler for den eller til at oprette almeennyttige eller Velgjørenhedsindretninger, har denne Stand aldrig undladt at give rigelige Bidrag til deres Grundlæggelse. Man seer den vise sig paa en hæderlig Maade ved alle saadanne Leiligheder.

Man regner i Rusland omtrent trehundredetusinde Kjøbmænd. — De egentlige Borgeres Klasse indbefatter alle Haandværkere, de smaa Kjøbmænd, Detailhandlerne og i det Hele Alle, som ikke ere Medlemmer af Gilderne eller høre til Bøndernes Klasse. Endelig indgaae almindeligviis de Frigivne i denne Klasse. Borgerne betale Kopskat, for hvilken Adelen og Kjøbmændene ere befriede; de ere, som en Følge heraf underkastede Rekrutudskrivningen. De kunne boe i Byerne, hvor de have Tilladelse til at øve deres Haandværk og drive Smaahandel, idet de rette sig efter visse Regler, som ere foreskrevne ved Lov.

Antallet af Borgere beløber sig, deri indbefattet dem, som udgjøre en Deel af de forskjellige Haandværks- og andre Korporationer, til omtrent trettenhundrede Tusinde.

*) Det hendte engang i Moskau, at en Mand, som i to Aar havde været fængslet for en Sum af 52 Rubler 90 Kopek, blev befriet paa denne Maade. Men denne Mand var en Embedsmand, som, da han var bleven befordret, ikke havde kunnet betale den Afgift, som Regjeringen fordrer ved saadan en Leilighed. Det var saaledes Regjeringen selv, som havde fængslet den, hvis Tjenester den nylig havde belønnet ved at give ham Befordring. Da Embedsmænd imidlertid ikke efter Loven kunne fængsles for Gjæld, maa man troe, at denne Ulykkelige kun har modtaget sin Grad efter at have trukket sig tilbage fra Tjenesten. Hvilket Chaos! Hvad angaar de Afgifter, som Regjeringen paalægger alle de Befordringer, alle de Hæderstegn, den meddeler, hvilken Tanke maa disse bibringe om dens Retfærdighed og Viisdom? Naar man seer Beskatningen ved disse Afgifter voxe for hver Dag, og de saaledes hævede Summer blive mere og mere betydelige, kunde man være fristet til at troe, at den havde til Hensigt at efterligne Ludvig den 14des System, til hvem Chamillard sagde: „Hver Gang det behager Deres Majestæt at skabe en Værdighed, skaber Gud en Nar for at kjøbe den.

Literatur og Kunst.

Paa Boghandler Mallings Forlag er der begyndt at udkomme et Tidsskrift under Titelen: „Samling af underholdende og belærende Afhandlinger," hvilket, som det i Subskriptionsplanen hedder, har til Hensigt „gjennem en Række af smaae Afhandlinger at lede en større, af den med almindelig Dannelse udrustede, Deel af Publikums Opmærksomhed hen paa videnskabelige Gjenstande, eller i al Fald paa Gjenstande, hvis nærmere Udvikling maatte kunne antages at være af mere end almindelig Interesse." Det udkomne 1ste Hefte indeholder en fra Tydsk oversat Afhandling, „Sygdomme i Barnealderen af A. T. Hohl," og de Hefter, der nærmest derefter skulle udkomme, ville indeholde „Bibelen," „Udødelighed," „Mikroskopet." Hvert Hefte udgjør et afsluttet Heelt, men Subskriptionen er bindende for en Aargang eller 6 Hefter. Prisen er 24 ß. pr. Hefte.

— Paa Schibsteds Forlag er udkommet „The little Englishman" (den lille Engelskmand), en let og almeenfattelig Veiledning „for Udvandrere og Andre til i kort Tid at lære at forstaae og gjøre sig forstaaelige i det engelske Sprog." Denne lille Bog er med Skjønsomhed lempet efter de Folks Fatteevne, for hvem den nærmest er bestemt, nemlig den udvandrende Almuesmand, og indeholder det Nødvendigste af hvad han behøver at vide for at forstaae og gjøre sig forstaaeligt i det engelske Sprog, saasom en kortfattet Sproglære, en Samling af de mest brugelige Ord og Talemaader samt Samtaler og Breve. Prisen, 24 ß, er billig.

— Af Østgaards „Fjeldbygd" er allerede 2det Oplag udkommet. Det er et Særsyn hertillands, at en saa stor Bog efter et halvt Aars Forløb udkommer i et nyt Oplag.

Dansk Literatur. Siden Thiers verdensberømte Værker om den franske Revolutions- og Keiserhistorie udkom, er intet historisk Værk bleven saa meget læst og beundret som Thomas Babington Macaulay's Englands Historie fra Jacob den Andens Thronbestigelse, og ved faa Værker er den Opsigt, de have vakt, mere begrundet i indre Værd og Fortrin end ved Macaulay's, hvad enten man tager Hensyn til hans livlige Fremstilling eller hans grundige, upartiske Opfatning og Behandling af det historiske Stof. Det maa derfor ansees som en Vinding for Historiens Yndere i Danmark og Norge, at de, der ikke ere det engelske Sprog mægtige, kunne læse et saadant Værk i deres Modersmaal. Dertil er der nu allerede Udsigt, da første Hefte af en Oversættelse ved W. Baudiß nylig er ankommet hertil fra Kjøbenhavn. Dette Hefte bestaar blot af 3 Ark, hvorimod de følgende skulle udgjøre 5 Ark. Begyndelsen af samme indeholder Synder saavel imod Originalen som mod det danske Sprog, men Slutningen er bedre og i det Hele som Oversættelse upaaklagelig, hvilket maa forklares enten af, at Oversætteren her har faaet nogen Øvelse eller af at han bedre har indseet Nødvendigheden af, ikke at tage sig Arbeidet saa let som i Begyndelsen. I begge Tilfælde er det et godt Tegn for Fortsættelsens Vedkommende. Heftet koster 22 ß.

— Prof. Holst, hvis Bearbeidelse af Souvestres Fortælling, „Philosophen paa Tagkammeret," gjorde saa megen Lykke, at et nyt Oplag om kort Tid behøvedes, har nu ogsaa bearbeidet og lokaliseret en anden Fortælling af samme Forfatter, nemlig „En Haandværkers Optegnelser," hvis literære Værd dog er langt ringere end den førstnævntes. Den koster 88 ß.

— Den flittige og grundlærde Dr. Rudelbach har nylig beriget den danske Literatur med tvende værdifulde Arbeider. Det ene er en kirkehistorisk-kirkeretlig og dogmatisk Undersøgelse med Titel: „Om Sognebaandet og om Ordinationens Væsen og Betydning," Priis 44 ß.; det andet en „Kirkepostille over Evangelierne," første Hefte 7 Ark, 33 ß.

— Af Biskop Mynsters blandede Skrifter udkommer en Samling paa 2 Bind (4 Hefter), der dog ikke kommer til at indeholde alle hans mindre Arbeider og Afhandlinger, men snarere et Udvalg. Det hertil ankomne 1ste Hefte koster 88 ß.

Norge.

Christiania. Til Stadsveier her i Byen er Farvermester Stolt beskikket.

— Kgl. Resolutioner af 10de d. M.: Til Udgifters Bestridelse ved de i indeværende Aar for det almindelige Veifonds Regning udførendes Veiarbeider er Indredepartementet bemyndiget til at disponere over et Beløb af indtil 128,000 Spd., der forskudsviis bliver at udbetale af Statskassen, og som skal anvendes saaledes: 1) til Veianlægget gjennem Holt med flere Sogne i Nædenæs og Robygdelagets Amt 17,000 Spd.; 2) til Fuldførelse af Veianlægget mellem Nordsjø og Flaavandet i Bratsbergs Amt 16,300 Spd.; 3) til Veianlægget langs Holsfjorden mellem Gaardene Sundvolden og Enger i Buskeruds Amt 21,700 Spd.; 4) til Veiomlægningen gjennem de saakaldte Trøilier i Holtaalens Præstegjæld, søndre Throndhjems Amt 13,000 Spd.; 5) til Veiomlægningen mellem Lillehammer og Baadstø i Christians Amt 6,360 Spd.; 6) til Fuldførelse af Veiomlægningen gjennem Drivdalen i søndre Throndhjems Amt 27,650 Spd.; 7) til Broanlægget over Glommen ved Sarpsfossen i Smaalenenes Amt 10,000 Spd.; 8) til uforudseede og tilfældige Udgifter ved førnævnte Veiarbeider samt til forskjellige Udgifter ved Veivæsenet forøvrigt 13,390 Spd. — Af det til Afholdsreformens Fremme bevilgede Beløb er en Sum af indtil 300 Spd. stillet til Raadighed af det norske Afholdsselskab i Stavanger til Bestridelse af Udgifterne ved tvende Mænds Reiser inden Landet i den tilbagestaaende Deel af dette Aar til Afholdssagens Fremme. — Kirkedepartementet er bemyndiget til at anvende 600 Spd. til Understøttelse for Geistlige eller theologiske Kandidater, der ønske, ved et af Landets Skolelærerseminarier at gjøre sig bekjendte med Forholdene og Underviisningen ved disse Indretninger. — En Fregat skal sættes under Bygning paa Horten.

— Ved det paa 2de Kommitteer foretagne Valg i Psalmesagen valgtes til Medl. af Psalmekommitteen de foreslaaede 3 Mænd Pastor Wexels, Pastor Grimelund og Kand. J. Moe, og til Medl. af Menighedskommitteen Professorerne Kaurin og Dietrichson, Bureauchef Ebbell, Stiftsprovst Lieungh, Organist Lindemann, Trediepræst Brun, A. Munch, Bogtrykker Grøndahl og Forstander Møhne.

— William Herwig gav den 25de Mai en Koncert i Frimurerlogen, hvorved han høstede meget Bifald af det ret talrige Publikum, der besøgte samme.

— Foreningen til fattige Barselskoners Understøttelse har, efter hvad der i den nylig afholdte aarlige Generalforsamling oplystes, i det forløbne Regnskabsaar understøttet 122 saadanne. Indtægterne vare, foruden 136 Spd. 108 ß. i Kontingent af Foreningens faste Medlemmer, 61 Spd. 24 ß. i extraordinære Bidrag; Udgifterne 152 Spd. 54 ß.

I **Frederikshald** ere Børnekopperne udbrudte, efterat de en Tid have graseret i Byens Omegn.

I **Frederiksstad** er der udbrudt et Religionssværmeri, der griber om sig i en betænkelig Grad og endog allerede har fremkaldt saadanne Excesser, at der har maattet Militærmagt til, for at standse Uvæsenet.

Laurvik. Til en Svingbro af Jern over Farriselven er i et Repræsentantmøde bevilget en Sum af indtil 4,500 Spd., (hvilken skal søges laant af Oplysningsvæsenets Fond), under Betingelse af, at Broen ikke kommer til at koste mere end 6000 Spd., og at Fritzø Jernværk tilskyder det Manglende, indtil 1500 Spd. samt forpligter sig til at vedligeholde Broens Aabningsindretning.

Grimstad. Den 17de Mai afseilede Emigrantskibet „Nordpolen," bestemt til Quebeck, med 95 Udvandrere, der medbragte omtrent 6000 Spd.

Gunnarshoug pr. Lister. Ved en natlig Ildsvaade paa Gaarden Vatne er en Tjenestepige indebrændt.

Bergens Asyl er overflyttet i et for samme indkjøbt nyt Lokale.

Levanger. Blandt de for Deeltagelse i Optøierne her tiltalte 53 Personer ere 12 dømte til Strafarbeide fra 1 indtil 7 Aar.

Oversigt over norske Blades Indhold.

Chr.-Pst. for 24de Mai indeholder en alvorlig Klage over „Politiets Kjøretaxter," der berøver Publikum Fordelene af en saa billig Befordring som den, Bennetts Etablissement fremkaldte. Det spørges derfor, hvad der kan have foranlediget Politiets Indblanden i en Næringsgreen, der er fri for Alle, og til at fastsætte en saadan Taxt, hvorved naturligviis Vognmændene ere tilfredse, men som maa fremkalde og har fremkaldt Utilfredshed blandt det kjørende Publikum.

— Ifølge samme Blad skal der, med Forbehold af kgl. Anerkjendelse, allerede være udnævnt en Præst for den anglikanske Menighed i Christiania.

— Førstkommende 1ste, 2den og 3die Juli vil der (ifølge Rigstid.) i Eidsvolds Præstegjæld blive afholdt et Landbrugsmøde, hvortil Medlemmerne af Akershuus Amts Landhuusholdningsselskab saavelsom enhver Anden, der interesserer sig for Landbruget, indbydes. Blandt de til Besvarelse fremsatte Spørgsmaal fremhæves især følgende: „Hvilken Indflydelse vil Anlæggelsen af Jernbanen have saavel paa de større som de mindre Brug i de Egne, hvorigjennem den kommer til at gaae, og hvilke Forholdsregler kunde der være at tage, forsaavidt det maa antages, at denne vil komme til at gribe forstyrrende ind i nogle eller flere af de nu bestaaende Forholde?" — Landhuusholdningsselskabets Medlemmer have fri Adgang til Forsamlingen, Andre erlægge en Kongtingent af ½ Spd.

— I Mgbl. Nr. 142 viser Hr. Rektor Musæus, at Billighed fordrer, at „ældre Adjunkter, som ingen Embedsexamen have, bør komme i Betragtning til Ansættelse i de ny oprettede Overlærerposter."

— I samme Blad leverer Kand. H. Winter-Hjelm en udførlig Fremstilling af Ole Bulls Liv, hvortil han har benyttet saavel Tidninger fra saadodtsom alle de Lande, hvori Kunstneren har opholdt sig, som mundtlige Beretninger af ham selv.

— Samme Blad (Nr. 144) indeholder atter en Artikel om Varetægtsarresterne paa Landet. Indsenderen fremstiller flere Exempler paa de forskjellige Maader, hvorpaa Fængselsstraf og Varetægt i Almindelighed varetages hos Lensmændene i Landdistrikterne m. m.

— Under Overskrift „Embedsmændene og 17de Mai 1852 i Bergen" meddeler Mgbl. Nr. 147 et lidet Stykke om den mageløse jublende Folkefest, som iaar paa Konstitutionsdagen fandt Sted der i Byen, idet flere tusinde Mennesker droge frem i Procession med 45 Faner, men hvoriblandt kun fandtes faa Embedsmænd. Der spørges om Grunden hertil, da Embedsmanden „har høstet de fleste Fordele af vor lykkelige og elskelige Forfatning."

— Drammens Td. beretter at Kap. S. Foyn af Tønsberg fra en Hval- og Robfangst er vendt tilbage med fuld Ladning ttl en Værdi af omtr. 25,000 Spd.

— Ifølge Stavangers Amtstidende har Missionsselskabet modtaget Brev fra Missionæren Schrøder, hvoraf sees, at hans Bestræbelser for Ordets Udbredelse i Zulu-Landet have Fremgang. Ved at anvende en stor Deel af sin Tid til at yde Lægehjælp saavel til det kongelige Personale som Andre har han ikke alene banet sig Adgang til at blive nøiere bekjendt med Folket og vinde dets Tiltro og Kjærlighed, men ogsaa til at bære Ordets Sæd hen til mange Steder, hvortil det ellers vanskeligen vilde naae frem.

— De Bergenske Blade berette om en afskyelig Forbrydelse, der er begaaet af en Gaardmand, Brynild Gripsgaard, af Mellands Sogn, der var gift med en Enke, som var 26 Aar ældre end han, og som havde bragt ham en Steddatter ved Navn Elisabeth. Med denne indlod han sig i utilladelig Forbindelse, og da hun blev frugtsommelig og ventede sin Nedkomst, foreslog han hende først at de begge skulde berøve sig Livet, hvilket for hans Vedkommende ikke var ærligt meent, og da hun afviste Forslaget, tog han hende derpaa med sig i en Baad ud paa et Vand, kvalte hende med et Toug og sænkede hende ned i Vandet. Dreven af Samvittighedsnag tilstod han, da man savnede den Ulykkelige, sin Forbrydelse.

— Af Bladenes talrige Beretninger om den 17de Mais Høitideligholdelse fremgaar, at denne iaar ikke har frembudt meget Usædvanligt. Interessen for samme synes at have været størst i Bergen og i et Par Smaastæder, saasom Lillehammer og Hønefos.

— Alle Blade ere fulde af Beretninger om det gode Vaarveir og Reflexioner over de lyse Udsigter, dette aabner Landmanden.

Sverige. Fædrl. indeholder en Skrivelse fra Upsalas til Kjøbenhavns Studenter, hvoraf sees, at hine paa sin Tour til Christiania ville aflægge de sidste et Par Dages Besøg fra 21de til 23de Juni, da de om Morgenen skulle afgaae hertil.

Danmark. Det stadfæster sig, at Stormagternes Repræsentanter og den danske Gesandt i London have underskrevet en Traktat angaaende Ordningen af den danske Arvefølge. Saavidt dens Indhold allerede er bekjendt, forpligter den ikke Parterne til at garantere de danske Besiddelsers Integritet for Fremtiden, ihvorvel saadant erklæres ønskeligt. Arveretten til den danske Krone overdrages til Prinds Christian af Glücksborg og hans Afkom med hans nærværende Gemalinde, og Stormagterne paatage sig hos de forskjellige regjerende Huse i Tydskland, der ere interesserede i Sagen, at udvirke en formelig Afstaaelse af deres respektive Fordringer.

Blandede Efterretninger.

Frankrig. Ligesom Changarnier har ogsaa Lamoriciere i et energisk Brev til Krigsministeren vægret sig ved at aflægge Eden til Præsidenten. Disse Breve, hvis Offentliggjørelse Regjeringen har maattet tillade, har ikke gjort noget godt Indtryk paa Publikum og hellerikke paa Armeen, hos hvem deres Forfattere i sin Tid stode i stor Yndest. — Garnier de Cassagnac søger i Anledning af disse Breve at nedsætte Generalernes Fortjenester og vælter sig ved samme Leilighed ind paa Molé, hvilket har fremkaldt en vidtløftig Pennekrig. For at sikre Changarnier en uafhængig Stilling, om han, som formodes, skulde udslettes af Armeens Lister, er der i Paris aabnet en Subskription, som i faa Dage har indbragt 300,000 Fr.

— Nationalgarden i Paris er nu reorganiseret; den bestaar i det Hele af omtrent 50,000 Mand.

— Auktionen over Marschal Soults berømte Malerisamling begyndte i Paris den 19de Mai. Samme Dag solgtes 54 Malerier for tilsammen 982,000 Fr. Deriblandt fandtes Mariæ Bebudelse af Murillo, der tilsloges Musæet i Louvre for 586,000 Fr. Den russiske Keisers Agent bød indtil 580,000 og Marquien af Hertford's indtil 585,000 Fr. Petrus i Lænker, ogsaa af Murillo, kjøbtes til Puslands Keiser for 151,000 Fr. Den anden Dag solgtes der for 275,145 Fr.

Holland. En undersøisk Telegraph fra den engelske til den hollandske Kyst skal anlægges, og være færdig inden 9 Maaneder.

England. Entreprenørerne for Krystalpalladset have nu for 70,000 £. solgt det til Direktionen for Brigthon-Jernbanen, der vil flytte det til Sydenham.

— Vicekongen af Irland Lord Elington, er bleven overrakt en med 10,000 Underskrifter forsynet Petition om Benaadning for W. Smith O'Brein og hans Medskyldige, der for Statsforræderi ere transporterede til Australien. Vicekongen afviste Andragendet, fordi ingen af de Paagjældende havde lagt nogen Anger for Dagen.

— I Wales's Bjerge, ved North Molton, i Devonshire, har man opdaget et rigt Guldleie i Forbindelse med Kobbererts, hvilket sidste alt tidligere er bleven benyttet.

Tydskland. I Frankfurt ligger Chefen for Huset Rothschild, Baron Anselm v. Rothschild, for Døden; Chelius fra Heidelberg er tilstede og Schönlein fra Berlin er ved Telegraphen tilkaldt for at forsinke hans Død noget.

— Hertugen af Montpensier er inkognito ankommen til Frankfurt for derfra at begive sig til Wiesbaden, hvor Hertugen af Nemour og Greven af Chambord ogsaa skulle indtræffe.

Preussen. Den 19de lukkedes Kamrene.

Italien. I Anledning af Natazzis Valg til Præsident i Deputeretkammeret i Sardinien have flere af Ministrene forlangt deres Afsked og erholdt samme. Dannelsen af et nyt Ministerium er overdraget d'Azeglio.

Schweitz. I Kanton Freiburg frygter man for alvorlige Uroligheder.

— Det store Raad i Bern, der behandler et Regjeringsforslag til en Presselov, har besluttet, at de Artikler i de politiske Blade, der ere raisonerende eller indeholde personlige Angreb skulle være underskrevne.

Amerika. I Mexiko befrygtes Udbrudet af en Revolution. En af de forenede Staters største Statsmænd, Henry Clay, ligger for Døden. Præsidenten, Hr. Fillmore, har besøgt ham, og Sammenkomsten skal have været saare høitidelig og rørende. — Den østerrigske Charge d'Affaires Hülseman, har forladt Washington for bestandig

Ledige Embeder og Bestillinger.

Tvende Omgangsskolelærerposter i Thrøndenæs (Senjen) med aarlig Løn 40 Spd.

En Omgangs- og Fastskolelærer skal konstitueres i Lenvig (Senjen); Lønnen er ialt 50 Spd. foruden Brugen af en Plads.

Tvende Omgangsskolelærerposter i Tromsø Sogn med aarlig Løn 40 Spd.

En Gjordemoderbestilling i Molde med 16 Spd. i Løn.

En Fyrvogterpost ved Skudesnæs med 240 Spd. i aarlig Løn.

En Fyrforvalterpost ved Færders Fyr med 270 Spd. i aarlig Løn.

Den ny oprettede **Apothekerbestilling** paa Horten.

Christiania. Trykt hos Brøgger & Christie.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 36. | Udkommer hver Løverdag Aften. | Christiania den 5te Juni 1852. | Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. | I. Bind.

Indhold.

Apteryx.

I det zoologiske Selskabs Have, Regents Park, i London.

Blandt nyere zoologiske Opdagelser er der neppe nogen, der i Betydenhed og Interesse kan sættes ved Siden af Opdagelsen af denne gamle paa Nye Zeland levende Fugl, der er bleven omhandlet i „det zoologiske Selskabs Forhandlinger," og flere videnskabelige Journaler, til hvilke Professor Owen og Dr. Mantell have meddeelt Resultatet af sin Brevverling med hiint Land. Den førstnævnte udmærkede Fysiolog sluttede allerede, efter at have seet en enkelt Knogle, at der fandtes en saadan kjæmpemæssig Fugleart, hvilken han siden saa træffende har beskrevet, og hans Undersøgelser have godtgjort, at der idetmindste har levet ti Arter af vingeløse Fugle paa Ny Zelands Øer, og det i betydelig Mængde, af hvilke de fleste ere undergaaede eller sin Undergang nær; at de var spesifisk forskjellige fra alle de fem Strudsarter, der nu for Tiden findes i Amerika, Afrika, Australien og det indiske Archipelagus, og endelig, at de ikke alene have existeret paa disse Øer, siden de bleve beboede af den Menneskerace, som nu findes der, de saakaldte Moas, men at deres Undergang ligger vor Tid temmelig nær.

I Selskab og samtidig med disse Moas levede altsaa de Fugle, der henhørte til Slægten Apteryx, hvoraf der endnu findes en levende Art paa Ny Zeland. Den er de Indfødte bekjendt under Navn af „Kiwi", og fører en natlig Levemaade; udentvivl er det denne Omstændighed, den skylder at den endnu lever og er til, uagtet alle de Farer den er omgiven af. Dr. Shaw var den første, der beskrev Fuglen efter dens første Opdagelse; men Apteryx australis vedblev længe at være en sjelden Fugl i Musæerne, ja saa sjelden, at kun Foreviisningen af Originalexemplaret, der endnu findes i Musæet i Knowsley, var istand til at overtyde fremmede Lærde om, at der virkelig existerede en saa besynderlig afvigende Form.

Med Nutidens lettere Adgang til Opdagelsernes Feldt, blev det af mere og mere Interesse for Zoologer og Fysiologer at erholde Oplysninger om den Levemaade, der havde været eiendommelig for Ny Zelands uddøde Fugle; dertil fandtes Adgang ved Sammenligning med Kiwi, og man gjorde flere Forsøg paa at bringe denne Fugl levende til Europa. Det var imidlertid forbeholdt Kapt. Erskine H. M. Skib. Havannah, at bringe dette Forsøg til Udførelse, og han har gjort Fysiologien maaskee en af de største og mest interessanteste Tjenester ved at tilveiebringe det første levende Exemplar af denne sjeldne og overordentlig eiendommelige Fugl, dette Led mellem den nulevende Dyrverden og den dunkle Fortid af en stor polynesisk Skabelse, for hvilken Ny Zeland var det sidste Opholds- og Tilflugtssted.

Som omtalt er denne Fugls Levemaade fuldkommen natlig. Om Dagen staaer eller sidder den ubevægelig og sover; i Skumringen bliver den atter livlig; hele Natten igjennem synes den at være ivrig i Bevægelse for at søge Føde, og den gaaer hurtig fra Sted til Sted med en eiendommelig slæbende men desuagtet ret rask Gang.

Naar Fuglen undertiden nødes til at forandre Stilling fra opret til skraa eller vandret, synes den at være nødt til at støtte sig ved Hjælp af Næbbet. Dette Redskab, der ikke er mindre eiendommeligt end de øvrige Dele, hvoraf denne besynderlige Skabning er sammensat, er særdeles skikket til det ovennævnte Øiemed, thi udimod Spidsen er det haardt, fast og beenagtigt. Til Erstatning for det svagere Syn den har om Dagen, har Fuglen faaet en overmaade stærk Udvikling af Lugtenerverne og en tilsyneladende fra det Sædvanlige afvigende Stilling af Næseborerne, der ere anbragte lige ved Enden af Næbbet. Da Apteryx graver og roder dybt ned i den løse Jord for at søge sin Føde, maa dens Lugte- og Føleevne forstærkes overordentlig ved en saadan Anordning af dette Organ, og det er ikke vanskeligt at fatte, hvor nøie den ved Hjælp af dette er istand til at gjennemsøge den Egn, hvori den opholder sig. Dens Yndlingsføde, siden den kom til England, er Medemark eller Regnorme, af hvilke den hver Nat fortærer et betydeligt Antal. En Forfatter i „Literary Gazette," har sammenlignet det første Indtryk, man faaer af denne Fugls Udseende, med et Pattedyrs. Fjerenes Sammensætning, Fuglens Farve og den bøiede Stilling, hvori den almindelig hviler, minder om Buskdivelen eller Pindsvinet. Dens Forsvarsmidler ere de skarpe Kløer, som den bruger med Raskhed og Kraft, idet den sparker bagud som Kasuaren.

Apteryx.

Juan Manuel de Rosas.

Efter et mere end tyveaarigt Diktatur er Herskeren over Buenos Ayres og den rige Laplata- eller Argentinske Republik, Gaucho-Høvdingen, den halvbarbariske Juan Manuel de Rosas, omsider bleven styrtet af Civilisations-Partiet. Under alle Omstændigheder en af sin Tidsalders mærkeligste Mænd, har han ved sit Fald i en høiere Grad end nogensinde forhen henledet Europas Opmærksomhed paa sig. Vi antage derfor, at det vil være vore Læsere kjærkomment, her at finde et, som vi have al Grund til at troe, lignende Portræt af denne Mand, ledsaget med nogle biographiske Oplysninger.

Rosas er oprindeligen, som vi nys kaldte ham, en Gaucho-Høvding. Gauchoerne kaldtes det af en Blanding mellem Spaniere og indfødte Vilde opstaaede Hyrde- og Rytterfolk, der beboer de umaadelige Sletter ved Laplatafloden i Sydamerika, mellem Havet og Andesfjeldene. De tilbringe deres meste Tid og forrette deres fleste Sysler tilhest. De ere tappre og haardføre, og elske Frihed og Lighed, men ere derhos grusomme og hevngjerrige. Ordentligt, regelmæssigt Arbeide skye de, men erhverve sig derhos deres Ophold ved at fange de vilde Kvæg og Heste, af hvilke Landet vrimler, siden Spanierne i det 16de Aarhundrede bragte disse Dyr derhen, hvilke have formeret sig i den Grad, at de nu endog kunne betragtes som charakteristiske for disse Egne. Og ligesom Mængden af Heste nu er større i Sydamerika end i noget af den gamle Verdens Steppe-Lande, saaledes har ogsaa Laplatasletternes Gaucho ladet alle den gamle Verdens Rytterfolk langt tilbage i den Kunst at fange og betvinge Heste. Araberen og Turkomannen maa afrette sin Hest, førend han bruger den, og han styrer den med Tøile. Gauchoen kaster sig uden Tøile paa den første den bedste Fole, der aldrig har følt nogen menneskelig Rytter, og tvinger den strax til at lystre sig. Hans Øie er saa skarpt og hans Arm saa sikker, at han i fuldeste Fart kan kaste sin mange Alen lange Snareline (Lasso) om Halsen paa hvilketsomhelst Dyr, Hest eller Oxe, som han har udseet sig af den Flok, han forfølger. Og naar Hundreder af Heste, sammenjagede i en Kve (Corral) eller Pæle-Indhegning, paa een Gang slippes ud, kunne de dygtigste Ryttere blandt Gauchoerne fra en over Indgangen anbragt Bjelke kaste sig ned paa hvilketsomhelst af de med Lynets Fart fremstyrtende Dyr, som man forud har betegnet dem, og uden Tøile, Sadel eller Stigbøiler haandtere det, som om det allerede var tilredet. Fra Morgen til Aften er den ægte Gaucho beskjeftiget med Jagt eller Dyrfangning. Af de fældede Kvæg lever han, Huderne sælger han i Buenos Ayres, hvorfra de føres til Europa. Hans største Dyd er Dristighed og Legemsfærdighed. Heraf opstaar Ligegyldighed for eget og Andres Liv. I stadig Kamp med de tilgrændsende Indianerstammer vænner han sig til Blodsudgydelse og Grusomhed.

En saadan Gaucho er Rosas, der dog siges at nedstamme fra en fornem spansk Æt, som for et Par Aarhundreder siden har nedsat sig i eller ved Buenos Ayres. Rosas var paa sin Viis meget rig, det vil sige, han eiede store Landstrækninger: dette skaffede ham Indflydelse; han var den dristigste og færdigste Rytter i det hele Folk: dette gjorde ham anseet. Saaledes blev han Høvding for en Hob Gauchos. Han udmærkede sig nu ved den Dygtighed, hvormed han forstod at vænne Gaucherne til etslags Orden, Lydighed og Krigstugt. Han dannede en liden Hær, hvormed han

udrettede store Ting i en ødelæggende Kamp mod nogle Indianerstammer. Sine egne Folk forbød han paa det strengeste al indbyrdes Kamp, og haandhævede Retfærdigheden paa det strengeste, uden Persons Anseelse. Hans Magt tiltog saaledes, at han af Regjeringen i Buenos Ayres erkjendtes som General og Kommandant over Landdistrikterne.

Disse, Staden Buenos Ayres Opland, kom snart i Strid med denne rige og velbefolkede Stads civiliserede Indbyggere. Stadbeboerne fordrede nemlig, i Bevidstheden om deres høiere Kultur, en eneste Regjering, der fra Byen af skulde beherske Landdistrikterne. Landboerne vilde eller paastode idetmindste at ville have en Foderativ-Regjering paa nordamerikansk Viis. Egentlig var dog nok deres Hensigt den, selv at beherske Byen, og denne Hensigt skaffede Rosas dem opfyldt. Sig selv kaldte de Føderalister, Byboerne derimod Aristokrater og Unitarier d. e. Eenhedsmænd, og — man skulde næsten antage det for Ironi — betegnede dem med Skjeldsordet „vilde" (los salvages Unitarios) medens de dog selv vare Vildhedens Repræsentanter lige overfor Civilisationen. Under disse Uroligheder opkom en Krig med Nabolandet Brasilien, der gav Rosas Anledning til at faae Magten i Hænde. Republikens General Lavalle, der vendte tilbage fra Krigen som Seirherre, troede sig nu mægtig nok til at gjøre Opstand mod Præsidenten, Dorregas. Denne tog sin Tilflugt til Rosas, som derved kom til at optræde som Lavalles virkelige Modstander. Rosas tabte vel et Slag mod Lavalle, i hvilket Dorregas blev fangen og strax efter skudt, men i det Indre af Landet samlede Rosas nye Kræfter, fordrev Lavalle, optraadte som Føderalisternes Hoved, og satte sig endelig i Besiddelsen af Buenos Ayres, hvor en saakaldet Kongres, der alene bestod af hans Tilhængere, den 9de Decbr. 1829 udnævnte ham til Generalgouvernør med næsten diktatorisk Magt paa tre Aar. Han søgte nu ved alle mulige Midler, der staae til en Despots Raadighed og som en Tyran ei betænker sig paa at anvende, at tilintetgjøre Unitariernes Parti. Alle Mistænkelige bleve enten forjagede eller forviste til det Indre, eller aflivede, deels ved formelig Henrettelse, deels ved Skydning i Hoveviis, deels ved Snigmord. Hans Regjering var en fuldkommen Terrorisme. Unitarierne flokkede sig imidlertid sammen i det paa Buenos Ayres skinsyge Cordova, under General La Paz, Lavalles Ven; denne slog Quiroga, Rosas Tilhænger, erobrede San Luis de la Punta, og forenede de ni indre Provindser under et Militærherredømme. Rosas, hvis Fuldmagter nu endmere udvidedes, forbandt sig derimod med Provindserne Entre Rios og Santa Fé, overvandt efter et Aars Tid La Paz og tog ham til Fange. Derved sprængtes Unitariernes Forbund, og Freden gjenoprettedes nogenledes. Man ansaa det derfor ikke nødvendigt, da Rosas efter Udløbet af hans treaarige Præsidentur vilde vælge ham paany, at fornye hans diktatoriske Fuldmagt; men uden en saadan Magt vilde han ikke være Præsident, og afslog at modtage Valget, hvilket han derimod ledede hen paa General Balcarce, en af hans Kreaturer. Men da denne ikke vidste sig saa tilbøielig til at lyde Rosas i Et og Alt, som han havde ventet, udbrød der et Oprør imod ham, som nødte ham til at vige. I hans Sted valgtes Rosas's Ven Quiroga, men da han blev myrdet, og der atter var udbrudt Uroligheder i det Indre af Landet, besluttede man sig til at vælge Rosas paa de Betingelser, han selv ønskede, det vil sige, næsten med diktatorisk Magt, og paa fem Aar. Nu erklærede Rosas sig villig, dog kun forsaavidt Borgerne i Buenos Ayres personligen stemmede for denne Overdragelse af Magten til ham. Formodentlig paa samme Maade som Louis Napoleon i vore Dage, fik han nu en Majoritet af 9316 mod fire St., og blev med stor Jubel indført i Staden; Pøbelen spændte Hestene fra Vognen og drog den selv ind, o. s. v., Alt i fuldstændig Stiil. Og nu huserede Rosas saaledes som Hevngjerrighed kan bringe en uindskrænket Magthaver til at husere. Havde han forhen pidsket med Svøber, saa pidskede han nu med Skorpioner. Endog ethvert ydre Spor af Unitarierne skulde tilintetgjøres. Deres Farve, den blaa, maatte vige for Føderalisternes røde; han virkeliggjorde altsaa Begrebet om „den røde Republik," thi i hans Person var det jo den vilde Pøbel, som herskede; den betragtede ham som sin Repræsentant. Hans Smaalighed gik saa vidt, at han endog forbød Brugen af Skjeg rundt om Hagen, der naaede sammen med Bakkenbarterne, da dette ansaaes som et Særkjende for Unitarierne, eftersom Skjegget paa den Maade kom til at danne en Figur, der lignede et U. Imidlertid opnaaede han dog ved alle disse voldsomme Forholdsregler at indjage sine Modstandere Skræk og sikre sig Magten for en lang Række af Aar. Vistnok hed det, at den saakaldte argentinske Konføderation var en Republik, men i Virkeligheden var Rosas uindskrænket Hersker. Kongressen og dens Forhandlinger var kun en Farce. Rosas afgav Aarsberetninger til den, indhentede for et Syns Skyld dens Samtykke til vigtigere Regjeringshandlinger, og lod den bevilge sig Penge; han lod sig hvert femte Aar vælge paany, og vægrede sig hver Gang ved at modtage Valget, indtil han endelig, som det hed, lod sig bevæge ved Nationalforsamlingens indstændige Bønner, efterat den havde gjort al optænkelig Kruus for ham: Altsammen kun Spilfegteri. Men han var Folkets Mand, og Sligt stak Folket i Øinene. Han forstod desuden at holde etslags Orden og sikre den offentlige Rolighed; selv en indsigtsfuld Landbruger, tog han sig af Agerdyrkningen og bragte den ved sine kraftige Bestræbelser paa Fode, saa at Landbefolkningen blev mere velstaaende end før, og følgelig følte sig ret vel under hans Herredømme, medens hans Tyranni trykkede nærmest paa de høiere Klasser. Han var tillige klog nok til at gjøre sig til Ven af den fanatiske Geistlighed, der i Buenos Ayres aldeles har Pøbelen i sin Magt. Saaledes gjenoprettede han ved et Dekret af 26de Aug. 1836 endog Jesuiternes Selskab, og de kunde i Jan. 1837 høitideligholde deres Tilbagekomst efter 70 Aars Landflygtighed.

Kampen mellem Føderalisterne og Unitarierne var imidlertid endnu langtfra endt, men den fortsattes udenfor Landets Grændser, i Landskabet Uruguay, hinsides Laplatafloden, hvis Hovedstad, Montevideo, ved sin naturlige Beliggenhed Buenos Ayres's Medbeiler, nu ogsaa traadte i et dobbelt fiendtligt Forhold til denne Stat ved at optage og understøtte de flygtende Unitarier. Uruguays Uafhængighed var allerede i 1830 bleven erkjendt af Brasilien og Buenos Ayres. Efter mange Uroligheder var det lykkets en vis Oribe, tildeels ved Rosas's Understøttelse, at overvinde Præsidenten, General Rivera, og blive udvalgt til Præsident i hans Sted. Under Oribes Bestyrelse tiltog Montevideo i Velstand og Folketal, fornemmelig ved de mange Indvandringer, som man paa alle Maader begunstigede; en Mængde Unitarier fra Buenos Ayres søgte over til Montevideo, og derved forstærkedes Riveras Parti saa betydeligt, at han kunde gjøre et Forsøg paa at berøve Oribe Magten. Der udbrød nu en Borgerkrig, fornemmelig paa den brasilianske Grændse. Rosas søgte forgjæves at megle. Og nu blandede ogsaa Frankrig sig i Sagen, optrædende som Rosas's aabenbare Fiende. Frankrig havde før Rosas's Regjeringstiltrædelse sluttet en Traktat med Buenos Ayres, ifølge hvilken alle i den argentinske Republik boende Franskmænd skulde være fritagne for Krigstjeneste. Da Rosas, uden at ansee sig bunden ved denne Traktat, lod dekretere, at alle Fremmede, der i tre Aar havde havt sin Bolig i Republiken, skulde være tjenstpligtige, protesterede den franske Konsul herimod paa de mange i Buenos Ayres bosatte Franskmænds Vegne, men forgjeves, uagtet den britiske Konsul ved en lignende Protest fik udvirket, at britiske Undersaatter skulde være fritagne. Dette gav Anledning til et spendt Forhold med Frankrig, som endnu mere tiltog ved de Mishandlinger, flere Franskmænd i Buenos Ayres havde maattet døie, deels fordi de, som alle Fremmede, mistænktes for Unitarisme, deels fordi den fanatiske Geistlighed ophidsede Pøbelen mod dem som foregivne Fritænkere. Det var nok at en Franskmand havde solgt nogle Exemplarer af Rousseaus Emil for at bringe ham i Fængsel, som den der havde søgt at undergrave Katholicismen. En anden Franskmand, eller rettere fransk Schweizer, der stod under fransk Beskyttelse, ved Navn Bacle, fængsledes som foregiven Spion for Præsidenten i Bolivia, med hvilken Rosas førte en lidet betydende Grændsekrig; Bacle fængsledes og mishandledes saaledes at han døde deraf. Da det ikke lykkedes den franske Konsul at faae Satisfaktion, forlod han Buenos Ayres under Protest, og Staden blev nu blokeret i flere Aar af en fransk Flaade, der vel ikke i og for sig udrettede stort, men dog bidrog til at give Unitarierne nyt Mod. I det Indre, fornemmelig i Provinsen Tucuman, erklærede de sig uafhængige; paa Kysten udrustede de fra en liden Ø i Platafloden, hvilken Franskmændene havde bemægtiget sig, en Expedition under Anførsel af Lavalle. I Uruguay erhvervede Rivera sig flere og flere Fordele over Oribe, som tilsidst blev slagen og maatte flygte til Rosas, medens Rivera atter lod sig udraabe til Præsident. Rosas sendte Tropper mod Uruguay, og der udbrød en formelig Krig, som førtes med afvexlende Lykke. At de fremmede Magter toge Parti med Uruguay, er let forklarligt. Briterne sendte ogsaa Krigsskibe til Laplatafloden og deeltoge i Blokaden. Men desuagtet lykkedes det Rosas, ei alene at holde sig, men ogsaa at skaffe sin Ven Oribe Magten tilbage i Uruguay; og da Blokaden ikke ledede til andet Resultat, end at vanskeliggjøre Handelen for Europæerne, blev den omsider ophævet, og et tilsyneladende venskabeligt Forhold indtraadte mellem Buenos Ayres og de fremmede Magter. Rosas kunde derfor i sit Budskab til Kongressen af 27de Decbr. 1844 føre det store Ord. Vi hidsætte Indledningen, for at give en Prøve paa

Juan Manuel de Rosas.

Diktatorens bombastiske Udtryksmaade. Overskriften er her, som paa alle offentlige Dokumenter og Staten tilhørende Bygninger: „Viva la confederacion Argentina! mueren los salvages unitarios!" (Leve den argentinske Konføderation, de vilde Unitarier dø!) Derpaa heder det: Mine Herrer Repræsentanter: Kammerets Aabning under gunstige ærefulde Omstændigheder belønner de vaagne Nætter og Opoffrelser, der ere helligede Fædrelandets Uafhængighed — det Møde, der nu aabnes, vil efterlade store Erindringer — Jeg hilser Dem gjennemtrængt af denne inderlige Overbeviisning — Republiken, fri og triumferende, skylder Dem Vedligeholdelsen af sine Rettigheder, af sin Lykke, af sin Hæder — De vilde Unitarier ere knuste under den overvældende Vægt af deres Forræderi — Den Almægtige har raadet over Eders vise Raadslagninger — Verden vil vide at sætte Priis paa Eders urokkelige Fasthed, og det vise Maadehold, I have sat imod Magtens mest indviklede Handlinger — Republiken tiljubler Eder Bifald med en Følelse af Retfærdighed, Værdighed og Ære — Konføderationens Fiender have aldrig bedre lært Urimeligheden af deres Planer, Unyttigheden af deres Attentater at kjende — I have indgydt den amerikanske Friheds Forsvarere et ædelt og høisindet Mod — Konføderationens nye og glimrende Triumfer have knækket saamange Tiltags Kraft — den nationale Enthusiasme hæver sig majestætisk paa Omstændighedernes Høide — Jeg offrer Eder min Beundring og min Erkjendtligheds Hylding — I saa gunstige Resultater erkjender jeg den Almægtiges umaadelige Velgjerninger — I have opfyldt Menneskehedens mest ophøiede og ædle Hverv — Idet jeg henvender til Eder mine Lykønskninger, er det mig en Glæde at tænke paa at I ere valgte til at raadslaae om de offentlige Affærers Tilstand — Jeg venter med Underdanighed, ærede Repræsentanter, Eders souveræne Bestemmelse —*).

Men farligere var Misfornøielsen i Landet selv, der mere og mere tiltog, og omsider undergrov Diktatorens Magt. Blandt Rosas's Generaler var Don Juste Joseph de Urquiza en af de mest anseede. I hiint Budskab til Kongressen 1844 sagde Rosas om ham: „Urquiza, den værdige Befalingsmand i Provinsen Entre Rios, har bedækket sig med Hæder og beriget Konføderationens Krigs-Aarbøger, idet han med ligesaastor Duelighed som Tapperhed har ført en heltemodig Hær til Seieren." Denne Urquiza faldt fra, og de Misfornøiede samlede sig om ham. Der udbrød en ny Krig med Brasilien, som naturligviis understøttede Urquiza. Brasiliens Hær var forstærket med tydske Leietropper, hvoriblandt en Mængde af de ved Danmarks Seier over Slesvigholstenerne fordrevne slesvigholstenske Officierer og Frivillige. Mod denne Overmagt kunde Rosas ikke holde sig, men tabte et Slag den 3die Febr. d. A. De fleste af hans Tropper gik nu over til Urquiza; Buenos Ayres blev uden Sværdslag besat af Seierherren, og Rosas flygtede forklædt ombord paa et engelsk Krigsdampskib tilligemed sin Datter Manuelita, som han elsker saare høit, og som i en lang Tid har udøvet den største Indflydelse paa ham, og efter Alles eenstemmige Vidnesbyrd været hans gode Genius, der har søgt at formilde hans Haardhed og stemme ham til Lemfældighed og Menneskelighed. Paa et engelsk Skib bragtes Rosas først til Irland, siden til England, hvor han modtoges af Autoriteterne med megen Ærbødighed. Hans Rolle kan vel nu betragtes som udspillet, men hans Navn vil stedse, om just ikke paa den hæderligste Maade, mindes i Historien.

Rosas beskrives som en Mand af høi Vext, med blaa Øine og lysere Hudfarve end man skulde vente hos en Gaucho. Hans Manerer skulle ikke være uden en vis Værdighed blandt dannede Mennesker, medens han blandt Gauchoerne kun viste sig som Kammerat; hans Tale er livlig og skikket til at henrive Mængden. Hans Datter Manuelita skal i hendes yngre Dage have været meget smuk; uagtet hun ikke længer kan kaldes ganske ung, beskrives hun dog af en svensk Officier, der havde Anledning til at see og tale med hende Dagen efter hendes og Faderens Flugt til det engelske Skib, som meget yndig og elskværdig. **M.**

*) Der findes i det hele Budskab, trykt i Statsbogtrykkeriet i Buenos Ayres, ikke et eneste Punktum, kun Tankestrege. Om dette er fordi Bogtrykkeriet ei havde Punktum-Typer, eller fordi Rosas syntes bedre om Tankestrege, vides ikke; det sidste synes det rimeligste.

Et Besøg hos Shakerne (Skjælverne).

(Af Dr. Busch.)

Den smukkeste By mellem begge Miami-Elvene, ja maaskee den smukkeste mellem Ohio og de nordlige Søer, er udentvivl det vakre Dayton med sine snorlige, otte Hjulspor brede Gader, med sine elegante, for største Delen i grønne Hauger liggende Huse og sit imponerende, massive Raadhuus, ved Siden af hvilket Cincinnatus Prokopolis tager sig ud som en Stald ved Siden af et græsk Tempel, og hvorved den fremmede Reisendes Blik, som her i Vesten bliver saaret af saa mange arkitektoniske Afskyeligheder, omsider atter kan dvæle med Velbehag. Men „Vestens Stjerne," som det har behaget den høitravende Buckey at døbe den vigtigste By i Montgomery County, er ikke alene et meget venligt og derhos meget industrielt Sted, men den staar ogsaa i Ry for at være en ualmindelig from Stad, og tør man fra Antallet af Kirkerne slutte sig til Mængden af de Gudfrygtige, beviser 22 Gudshuse paa omtrent 13,000 Indvaanere, at der ialfald er nogen Sandhed i dette Rygte. Denne Fromhed er imidlertid af en meget broget Natur. Dayton repræsenterer et saa temmelig fuldstændigt Mosaikbillede af hele det amerikanske Sektvæsen, og ønsker man nærmere at sætte sig ind i dette Konfessionsvirvar, behøver man neppe at umage sig videre. Man træffer her hvide og sorte Methodister, Albrechtianere, Katholiker, Lutheraner, Reformerte, saavel tydsk- som engelsktalende; man kan besøge Menigheder af den episkopale Kirke, af Baptister, Presbyterianer, Unitarier, Universalister og Kongregationalister; endelig finder man her et Meetinghuus, der tilhører de saakaldte Tunkers, og endogsaa et halvt Dusin Mormoner; ja paa Torvedagene vil man kunne træffe Medlemmer af den sælsomme og af mange Reisende end sælsommere fremstillede Shakersekt, som sex Mile herfra har en af sine Kolonier.

Allerede paa Reisen fra Columbus havde man især henvendt min Opmærksomhed paa denne Sekt, og derfor besluttede jeg først og fremst at aflægge den et Besøg, hvortil jeg valgte den tredie October. Kolonien, der bærer Navnet Watervliet, men af Folket ligefrem kaldes Shakertown, ligger i Sydøst for Dayton ved en Vei, der er en Afstikker fra Chausseen til Cincinnati og som slynger sig langs den øverste Rand af det Dalføre, hvis Bund Dayton tildeels bedækker. Den er en i 1812 anlagt Filial af den ældste og største vestlige Koloni i Union Willage.

Det var en smuk, klar Eftermiddag, da vi brøde op til den mysteriøse Shakerby. En Himmel af det dybeste Blaa hvælvede sig over den uendelige Løvskov, der med sine Grupper af Valbirk, Eeg, Valnød og Hichorytræer prangede i de meest brogede Høstfarver, og som beskyggede det hele Landskab med Undtagelse af de hist og her liggende aabne Strækninger, som vare bedækkede af Landsbyer og dyrkede Marker. Prægtige Bondegaarde med det smagfulde, hvidmalede, med grønne Jalousier smykkede Vaaningshuus i Midten, og rundt omkring rige Maismarker og vedligeholdte Frugthaver, strakte sig paa begge Sider langs den med de herlige virginiske Gjærder indhegnede Vei, der slyngede sig hen over Bjergryggen. Hjorder af mæskede Sviin hilsede den Forbireisende med en selvbehagelig Gryntén; Flokke af kalkunske Høns oppikkede Korn omkring de grovt optømrede Lader, af hvis Revner og Sprækker forrige Aars rige Maishøst syntes at ville vælde ud; blaa og røde Fugle, af Størrelse som vore Duer, gyngede sig under monoton Kvidren paa den kjæmpemæssige Skovrankes Grene, og smuttede, naar Skridt nærmede sig, lynsnart ind i den dunkle Skov. Mellem disse Billeder af den meest henrivende Landlighed og det fredeligste Velvære — Billeder, som man kun maatte have ønsket lidt mere Stemme — vandrede jeg raskt videre, indtil endelig en gammel Dame, som fra en Sidevei kom mig imøde, med Spidsen af sin Tobakspibe, af hvis Mundstykke hun i rigelig Mængde hentede de Skyer af duftende Cavendish, som uophørligt strømmede frem under hendes Hat, viste mig Maalet for min Udflugt, en Gruppe af Huse ved Foden af de skovbevoxede Bakker tilhøire.

Jeg fulgte nu en bred Kjørevei, som i en Strækning af et Par hundrede Skridt fører fra Postveien op til Bygningerne. I den Vinkel, som begge Veie danne, ligger Menighedens lille Kirkegaard, en simpel Græsmark, fuld af Ukrud, uden Gravhøie, uden Kors, uden Blomster, kort sagt, uden alt andet Kjendemærke paa at være Begravelsesplads, end nogle flade Stene, som hverken bære Spor af Meisel eller Gravstikke, men see ud som om man havde hidbragt dem i samme raa Tilstand, hvori man fandt dem paa Marken. Lige overfor Kirkegaarden staar en toetages brandguul Bygning,

engang, som vi senere hørte, Herberge for en Familie, men nu aldeles ubeboet, da Antallet af de herværende Shaker var betydelig aftaget. Kort efter naaede jeg Koloniens øvrige Bygninger, som omtrent kunne beløbe sig til et Dusin, og som alle, med Undtagelse af Menighedens store Vaaningshuus, ere opførte af Træ. Naar man fra dette Punkt vender Blikket mod Øst, overskuer man en betydelig Strækning dyrket Land, som udbreder sig under en jevn Skraaning og ved sin fortræffelige Hævd og vide Udstrækning beviser, at Shakerne ikke alene ere flittige Gudsdyrkere men ogsaa dygtige Landmænd. Imod Vest derimod trænger Skoven sig lige ind i Kolonien, hvis Grændser paa denne Kant dannes af nogle Smaahuse og en betydelig Hauge med Æbler og Ferskentræer.

Hidtil havde indenfor Indhegningen ingen andre levende Væsener været at opdage end en Hjord af fedt Hornkvæg, og ingen anden Lyd at høre end den Rislen, Beaver Creek frembragte under sit Løb imellem Buskene. Det var en piinlig Stilhed, der syntes at skjule en Hemmelighed, og som et stort Steenhuus i Midten af det Hele meddeelte hiin triste Charakteer, som en Protestant i Almindelighed sætter i Forbindelse med Klostre. Raadvild, om jeg skulde træde ind og om hvorledes jeg skulde præsentere mig, gik jeg frem og tilbage; men pludselig fik jeg Øie paa et Menneske, der kom hen imod mig med bøiet Hoved og Hænderne paa Ryggen. Han bar en usædvanlig bredskygget Straahat og en blaagraa, sælsomt tilskaaret Kjole; hans rynkede Ansigt var liigblegt, og da han, idet han nærmede sig, saa op, troede jeg at møde en Vanvittigs Blik. Dog, jeg kunde have taget feil; det Uhyggelige i Situationen kunde have forledet mig, og derfor vovede jeg, trods min ufordeelagtige Mening om den Fremmedes Sindstilstand, at tiltale ham. Men jeg havde ikke taget feil. Paa mit Spørgsmaal, om jeg kunde faae Tilladelse til at gjøre mig bekjendt med Koloniens indre Indretning, svarede han med en uartikuleret Lallen og Knurren, som vel ikke klang arrig, men som dog hellerikke havde noget Menneskeligt ved sig. I denne Forlegenhed maatte jeg ansee Synet af en venlig gammel Mand i Shakerdragt, der kom ud af Døren i den nævnte Hovedbygning og forespurgte sig om mit Ønske, næsten som Frelse i Nøden. Jeg gjentog for ham Anledningen og Hensigten med min Hidkomst og fik et tilfredsstillende Svar. Enhver, som med oprigtig Stræben efter at lære deres Tro og Gudsdyrkelse at kjende, beder om Adgang til deres Huse, er dem stedse velkommen. Imidlertid kræve Reglerne, at jeg meldes for den Ældste, inden der gives mig et bestemt Tilsagn. Jeg sagde ham nu hvem jeg var og hvorfra, samt at jeg for nogle Maaneder siden var reist fra mit Fædreland, fem tusinde Miil herfra, for at lære Amerika og navnlig dets religiøse Tilstand at kjende. Dette syntes at forøge hans Tillid; han betænkte sig et Øieblik og bad mig derpaa at følge ham ind i Huset.

Døren førte til en tredive Skridt lang og temmelig bred Gang, hvis guultlakerede Gulv i Midten var belagt med smale Matter; Væggene vare til en Høide af tre Alen fra Gulvet beklædte med brunt Paneel, men forresten hvidmalede, og paa begge Sider saa man flere Døre. Alt bar Præget af overordentlig Reenlighed og minutiøs Ordenskjærlighed; — hellerikke her blev Gravstilheden afbrudt af den sagteste Lyd.

Min Fører bankede paa den første Dør tilhøire. „Come in!“ raabte en dyb Basstemme, og vi traadte ind. Ved Vinduet, der laa ligeoverfor Indgangen, sad en omtrent firetiaarig Mand beskjæftiget med at flette en Straahat. Han bar, ligesom den Vanvittige jeg traf udenfor, en graablaa Kjole, hvis Ryg var lagt i en Mængde Folder fæstede under Kraven, en Vest af samme Farve og vide kaffebrune Beenklæder, alt af det grove uldne Stof, som her er bekjendt under Navnet „Home-Spun“ og næsten udelukkende bliver baaret af Farmerne i Vesten. Hans Haar var kort afskaaret over Panden i Form af en Halvmaane, derimod var det meget langt i Nakken. Et Par store Sølvbriller vilde ikke rigtig passe til dette Antræk, som formodentlig for femti Aar tilbage blev baaret af Landalmuen i den østlige Deel af Amerika. Ved min Hilsen reiste han sig, rystede min Haand med et nationalt „how do you do,“ tog ned fra Væggen en af de paa Knagerne hængende Gyngestole og bad mig at tage Plads. Allerede ved de første Ord af den Samtale, som nu udspandt sig, mærkede vi begge, at vi vare Landsmænd, og da min Ledsager efter et kort Ophold havde fjernet sig, var intet mere til Hinder for at fortsætte Samtalen i det for os begge bekvemmere Modersmaal. Shakeren, i hvis Værelse jeg befandt mig, var i Virkeligheden en Tydsker. Af Dialekten at dømme syntes han at være fra Egnen omkring Hamburg, og hans Kjendskab til Forholdene og Personlighederne ved vore Universiteter betegnede ham som en Mand, der havde studeret. Og endelig lod den Maade, hvorpaa han i faa men skarpe Træk skildrede mig sin Sekts Tro og Liv formode, at han var Theolog. Om sig selv udtrykte han sig foreløbig meget forsigtig, dog modtog man af det Blik og den Tone, hvormed han ledsagede sine Antydninger, det Indtryk, at Noget maatte ligge ham paa Hjerte, som han med Vanskelighed holdt tilbage. Med usædvanlig Iver udhævede han i sin Fremstilling de mindst paafaldende Sætninger i Shakerlæren, idet han hver Gang spurgte: „Er det Usands?“ og det forholde sig iøvrigt som det vil, hans Tro paa Anna Lee, Sektens qvindelige Messias, var ingenlunde hævet over al Tvivl.

Uden her at meddele nogen Charakteristik af Shakertroen, vil jeg blot berette af vor Samtale hvad der angik Koloniens sociale Forholde. Den var for Tiden kun beboet af een Familie, medens Nabokolonien i Union Village talte tre. Familien Watervliet bestod af 54 Individer, hvoraf den største Halvdeel var Fruentimmer. Samtlige boede i eet Huus, hvor begge Kjøn vare adskilte paa den Maade, at Kvinderne havde de Værelser, der laae paa venstre Side, Mændene de paa høire Side, i begge Etager. Her boede de i rummelige, lyse, hvidmalede og ligesom Gangen bruntpanelede Stuer, der ere smykkede med store Senge, gammeldagse Skabe og hjemmegjorte af Spaan flettede Taburetter og Gyngestole. Den øverste Styrelse saavel i geistlig som i verdslig Henseende er nedlagt hos fire Ældste, to af hvert Kjøn, under hvilke igjen en Deacon besørger Forretningerne med Udenverdenen, Kontrakter om Leverancer, Modtagelse og Udbetaling af Penge, Omsorgen med ankomne Fremmede o. s. v. Hine Ældste tilkommer det at fordele de forskjellige Arbeider mellem Medlemmerne af Familien, og vistnok bliver der taget Hensyn til Kræfter og Evner, men paa den anden Side forudsætter man ogsaa, at Samvittigheden vil drive Enhver til at opfylde sin Pligt; thi Tvang finder ikke Sted, ligesaalidt som Vrede og Kiv, Opsætsighed og Vrangvillighed ere Gjæster, der forstyrre disse stille Menneskers Ro og Fred. De herværende Kolonisters Beskjæftigelse bestaar i Forfærdigelse af grovt Uldtøi, Hjulmager- og Kurvemagerarbeide, men navnlig i Dyrkningen af de 600 Akres Land, der tilhøre Menigheden. Denne Landeiendom er fortræffelig saavel i Henseende til Beliggenhed som Jordbund, og hvad man der avler af Kvæg og Afgrøde, overgaar hvad der i mange Miles Omkreds præsteres af andre. Shaker-Sarsaparillaen er en overalt berømt Handelsartikel, deres Kvæg er det fedeste i hele Landet, deres Korn betales som oftest over Torvepriserne, deres Frugthauger have, medens Æblehøsten iaar (1851) overalt i Ohio mislykkedes, baaret ligesaa rigeligt som tilforn, og alene af Jordbær solgte de forrige Sommer for 250 Dollars. Alt dette, den rørlige saavelsom den faste Eiendom, Grundeiendommen som Udbyttet, tilhører ifølge den ledende Tanke „one body and one bread,“ Samfundet som saadant, eller med andre Ord, Shakerne ere, hvad deres sociale Forfatning angaar, Kommunister. Alle have lige Andeel i Eiendomsmassen, en Andeel, som hverken formindskes ved Dovenskab eller Udygtighed, ei heller forøges ved Flid eller Dygtighed. Ingen kan fordre sig sin Deel udskiftet, for at anvende den efter eget Godtbefindende. Enhver ny Broder og ligesaa enhver ny Søster erhverver ved sin Overgang til den „tusindaarige Kirkes“ Menighed — en Akt, som maa være ledsaget af Overleverelse af hans hidtidige Eiendom til Familien, hvis Medlem han bliver — de samme Rettigheder, som de ældre Medlemmer, og beholder dem saalænge han (eller hun) tilhører Kirken. Ingen Udtrædende kan fordre sig erstattet, hvad han har indført ved sin Optagelse eller tjent under sit Ophold i Kolonien; dog er det sædvanligt ved saadanne Tilfælde, som dog sjelden indtræffe, at give den Frafaldne en Deel af de omhandlede Penge eller Gods „as an object of charity,“ altsaa kun som Almisse. Som alle Shakernes Etablissementer har ogsaa Watervliet hævet sig fra den yderste Armod til stor Velstand, og ethvert Regnskabsopgjør udviser betydelige Overskud, der ere blevne anvendte til Koloniens Forbedring og Forskjønnelse, til Trykning af deres som oftest ualmindelig elegant udstyrede Religionsbøger, men fremfor Alt til velgjørende Øiemed. Ved den herværende Koloni er der nemlig en saakaldet gathering order, som til Union Village har at aflevere de for Shakerdommen vundne Proselyter, efterat de have udstaaet en Forberedelsestid og Prøveperiode.

Naar nu Vinteren nærmer sig, viser der sig ved Koloniens Porte talrige Skarer af huusvilde Betlere og Vagabonder, som, alene fordi de hverken have Brød eller Seng, melde sig til Optagelse i Kirken, eller, for tydeligere at udtale deres Hensigt, til Deeltagelse i Brødrenes og Søstrenes Maaltider og varme Stuer. Shakerne vide meget vel, at det alene er saadan sandselig Trang og ikke Længselen efter „Korset“ og „Christi Brud,“ der fører disse Folk til dem; men desuagtet bliver Ingen, som banker paa, viist bort, og om end min Hjemmelsmand, „Broder Harmon,“ beklagede sig over, at det overveiende Fleertal af disse Trækfugle, efter Vinteren over at være blevne klædte og fodrede, uden Tak eller Farvel atter fløi ud i den gamle Verden og Verdslighed, naar Træerne om Vaaren begyndte at grønnes, saa syntes Forstanderen dog i de faa Sjæle, som blandt denne Mængde bleve vundne for deres Sag og som saaledes opgav et unyttigt og i halv dyrisk Raahed henrundet Liv, at finde tilstrækkelig Erstatning for Tabet af de øvrige.

Disse og lignende Meddelelser, som oftere vare blevne afbrudte ved Besøg af nysgjerrige Brødre, der ønskede at see den langveisfra kommende Fremmede, havde opholdt mig til seent paa Eftermiddagen, og da et Løvte hindrede mig fra at give efter for de indstændige Anmodninger, jeg fra alle Sider fik, om at blive, maatte jeg omsider træffe Anstalter til at vende tilbage, hvis ikke Natten skulde overraske mig paa Veien. Broder Harmon (den engelske Benævnelse paa Herman) ledsagede mig og viste mig de forskjellige Værksteder og Udhuusbygninger, Søstrenes Arbeidshuus, Diakonens saftgrønne Kontorbygning, der tillige tjente som Herberge for tilreisende Brødre, og det hvide lille Huus, hvori profane Fremmede bleve indkvarterede, Skolen, hvor den venlige Gamle, som introducerede mig, underviste fire Drenge, Vognfabrikken og Koloniens Meetingshuus, en simpel Bræddebygning uden al Prydelse, ja endog uden nogetsomhelst Symbol, der forraadte, at den var bestemt til Gudsdyrkelse. En Fodsti førte os derefter over Beaver Creek til Farveriet og den Fabrik, hvor deres Klædesstoffer tilvirkes, og hvor jeg blev forestillet en af Forstanderne, Elder Richard Pelham, som vi traf arbeidende ved en VæFstol. Her sagde jeg mine nye Bekjendte Farvel, dog ikke førend jeg paa det høitideligste havde maattet gjentage mit allerede givne Løvte om at komme igjen den næste Dag og da at blive der længere.

Den følgende Dag vandrede jeg atter ud til Watervliet, ikke saa meget tiltrukken af den Hemmelighed, Broder Harmon havde lovet at meddele mig, hvis jeg kom, som ved mit Ønske at see Shakerne opføre deres berømte Derwishdands. En forekommende Amerikaner, der indhentede mig underveis, tilbød mig uopfordret en Plads i sin Byggy, og da der imellem denne og et efterfølgende Specimen af dette nydelige Slags Vogne udspandt sig en Veddekjørsel, hvorved det saa ud som om Yankeen vilde med Fare for sine Lemmer vinde et Forsprang for selve Tiden, stod jeg en Time tidligere end beregnet foran min Vens Dør.

(Fortsættes).

Norsk Træskjærerarbeide.

Gjenstande fra Londoner-Industriudstillingen.

At vi Nordmænd især maa interessere os for hvad der var udstillet af vort Fædrelands Produkter, er en Selvfølge; men desværre var de udstillede norske Gjenstande som bekjendt meget faa. Af disse faa have vi dog søgt at skaffe os tro Afbildninger. Vi have allerede i Nr. 26 af dette Blad leveret en Vase fra Steensliberiet Hjula, hvilket vi have udpeget som et Fabrikanlæg, der fortjener Publikums særdeles Opmærksomhed. Idag levere vi Afbildning af nogle af de Træskjærerarbeider, som vor driftige Landsmand, Hr. Kjøbmand Thesen indsendte til Udstillingen, og som vandt fortjent Opmærksomhed og den som Udstillingspræmie bestemte Guldmedaille af anden Størrelse. Det synes, at Træskjæreriet er en Industrigreen, der særlig egner sig for vort Land, da dets Udstillingsgjenstande af dette Slags ikke bleve overtrufne paa „Verdens-Udstillingen.“ Nogle af svenske Bønder forfærdigede Gjenstande og endeel Sager fra Brødrene Kehrle i Schweitz, af hvilke Afbildninger findes i engelske og tydske Værker, have vel ligeledes tiltrukket sig almindelig Opmærksomhed, men dog ikke i den Grad, som vore Bønders Arbeider. — Siden vi nu engang tale om Træskjæreri, kunne vi ikke undlade at nævne en for vore Forholde ret betydelig Anstalt i denne Retning, som er etableret her i Christiania af Hr. Jean Edm. de Coninck; men vi maa dog beklage at Hr. de Coninck, som gav det første Stød til denne nationale Industri, ikke fandt sig foranlediget til at sende Noget til Udstillingen.

Hr. de Conincks Fabrik beskjæftiger for Øieblikket 18 Arbeidere og hans Forraad af forarbeidede Gjenstande har en Værdi af henimod 1000 Spd. Hr. de Coninck har formedelst Efterspørgsel efter hans Sager i Danmark fundet sig foranlediget til i Kjøbenhavn at etablere et Lager af norske Træskjærerarbeider.

Det Krus, som ovenfor findes afbildet, er forfærdiget i Vinje af Halvor Asbjørnsen og det Øvrige af forskjellige Gudbrandsdøler. I næste Nr. skulle vi levere Afbildninger af Thesens øvrige Udstillingsgjenstande.

Norge.

Christiania. Ved kgl. Resolution af 28de f. Maaned er det bestemt, at der under Departementet for det Indre oprettes en Expedition for Postvæsenet, til hvilken henlægges Kontoret for Postvæsenet under bemeldte Dep. og Kontoret for Postregnskabernes Revision, som for Tiden henhører under Revisions-Departementet; og at der for nævnte Expedition ansættes en Chef med 1050 Spd. aarlig Løn.

— Ved Throndhjems Døvstummeinstitut blive 2de af de af hans Maj. Kongens egne Midler underholdte Fripladse ledige fra Slutningen af August Maaned d. A.

— Sognepræst til Harhams Pstg. G. H. Winsnæs er udnævnt til Sognepræst til vestre Slidre (Valders); konst. Lektor Dr. A. Strecker til Lektor i Chemi ved Universitetet; Rektor H. J. Hammer (i Stavanger) til Rektor ved Skiens lærde og Realskole; Adjunkterne L. K. Daa, H. L. B. Vogt og K. Knudsen til Overlærere og Adjunkt J. Chr. D. C. Bødtker og Kand. philol. J. C. Thaasen til Adjunkter ved Christiania lærde Skole; Adjunkterne Ole Berg og L. O. Schøning til Overlærere ved Throndhjems lærde Skole; Kand. philol. J. Chr. S. Geelmuyden til Overlærer ved Frederikshalds lærde og Realskole. Premierlieutenant i Marinen Kittel J. A. Motzfeldt til Chef for den nyoprettede Posterpedition under Departementet for det Indre; Distriktslæge (i Salten) H. Chr. M. Hoff til Distriktslæge i nedre Thelemarken; Exam. med. Th. P. Næsheim til Distriktslæge i Vos og Kapitain N. D. Synnestvedt til Kapitain-Vagtmester ved Throndhjems Fæstning. — Kapitain H. N. S. Wergeland er udnævnt til Oberstlieutenant i Armeen; som hidtil vedbliver han at være Generalstaben tilkommanderet og erholder den for 2den Officier i Generalstaben fastsatte Gage med Emolumenter.

— Ved Jernbanearbeidet tiltrænges nu mindst 400 Arbeidere, der saaledes strax kunne faae Ansættelse.

— I en Rotunde ligeover for Nissens Institut forevisер Hr. J. Lexa, akademisk Maler fra Prag, daglig et smukt Rundmaleri af St. Petersburg, der er 180 Fod langt og 22 Fod bredt. Under sit Ophold her agter han ogsaa at forevise lignende Malerier af et Par andre store Stæder og af Slaget ved Leipzig.

— Et tydsk Musikselskab, Villa-Colonna-Kapellet, er ankommen hertil for at musicere paa Klingenberg.

— A. Sauvlet, første Solofloitenist hos Kongen af Nederlandene, er ankommen her til Byen.

Drammen. I Maimaaned ere Skibene „Vestalinden," „Drafna," „Sjofna" og „Christiane" afgaaede herfra til Amerika med henved halvottende hundrede Emigranter.

Horten. I Pintsen afholdtes her en stor Sangerfest, i hvilken Hortens, Holmestrands og Tønsbergs Sangforeninger samt nogle Sangere fra Drammen og Moss deeltoge. Koncerten derigeredes af Hr. Conradi.

Frederikshald. Klingenbergstheaterpersonalet er nu kommet hid for at give Forestillinger.

Porsgrund. Byskatten for 1852 er udlignet med 1851 Spd. og Fattigskatten med 353 Spd. 94 ß.

— Den 26de Mai afgik Briggen „Washington" herfra med 94 Emigranter, der skulde bringes til New-York.

Throndhjem. Digteren Christ. Monsen afgik ved Døden den 25de Mai.

Tromsø. I By-, Nærings- og Fattigskat er for indeværende Aar udlignet 2916 Spd. 80 ß.

Oversigt over norske Blades Indhold.

Chr.-Pst. meddeler følgende Fortegnelse over de Personer, der af den tekniske Forening ere tilkjendte Priismeddailler for de ved dens Udstillinger i 1848 og 51 udstillede norske Industri- og Kunstprodukter: 1) Bøssemager Gjerstad for en Vindbøsse med Kammerladning; en Anlægsrifle; Stigbøiler, Stangbidsel og Sporer af Nysølv. 2) Uhrmager Poulsen for et Halvchronometer med Kompensation. 3) Mekanikus Zarbell for en stor Skrue til en Slagpresse; en Spindel til en Dreierbænk; en mindre Slagpresse m. m. 4) Bærums Værk for et af Modelmester Rennan konstrueret Gestel med Modspidsdække til en større Dreierbænk, samt Patentvognaxer. 5) Bogbinder Hoppe for Bogbinder- og Paparbeider. 6) Pianofabrikant Schøne for en Guitar. 7) Pianofabrikanterne Sæther & Berg for et Pianoforte. 8) Instrumentmager P. Lundh for en chemisk Vægt. 9) Hattemager Frey for en Frakke uden Søm af Filt og forskjellige Hatte. 10) Possementmager Sommer for forskjellige Possementmagerarbeider. 11) Juveleer Tostrup for en Frugtvase af Sølv med forgyldt drevet Skaal. 12) F. Heimbecks Fabrik i Christianssand for Bomuldsvarer og Vestetøi af Silke. 13) F. H. Frølichs Fabrik for Tapeter, Trikotage og Halseskjerf. 14) C. W. Knudsens Fabrik for Trikotage. 15) Bogtrykker Grøndahl for trykte Sager, in specie Abels Værker. 16) Bogtrykker Malling for Prøver af Farvetryk. 17) Pigen Ingeborg Andersdatter Ruud paa Velo i Jævnaker for Liindamask. 18) Jomfru Siegfriede Schmidt for Uldgarnsbroderie à la Gobeline. 19) Feyer i Ekersund for Pottemagerarbeider. 20) Kammager Jordan for Børstenbinderarbeider. 21) Glosimot for Udskjæringer i Træ og Been. 22) Steensliberiet Hiula for Sager af sleben Steen. — Medailleuddelingen foregik den 28de f. M.

— Mgbl Nr. 152 indeholder en Opsats „om Syner og Aabenbaringer," nærmest foranlediget ved et hos Bogtrykker Steen i Drammen nylig udkommet lille Skrift i denne Retning, i hvilken der stærkt ivres mod det Slags Literaturs uhindrede Fremvæxt og antydes, at en Pind bør sættes derfor og Seerske og Boghandler drages til Ansvar. Mgbl.s Red. udtaler sig dog imod saa strenge Forholdsregler, da „Alt, hvad der kan tjene til at gjøre Vedkommende til Martyrer, om kun i egen Indbildning, vil her virke aldeles modsat sin Hensigt." — — Man bør blot henlede Præsternes og Øvrighedens Opmærksomhed paa Sagen, „for at de kunne træffe lempelige Forholdsregler mod at den aandelige Smitte udbreder sig." „Arbeiderbladet" fører ogsaa en alvorlig Klage over det nævnte Steenske Skrift.

— Nogle Medlemmer af Christiania Afholdsforening" udtale i samme Bl. Nr. 154 sin Bekymring over en Bekjendtgjørelse fra Armeeintendanten, ifølge hvilken der til den i Sept. bestemte Leirsamling paa Gardemoen „fornødiges" 6857 Potter 8 Graders Brændeviin, og hvoraf kan sluttes, at de unge Krigere skulle øves i Brændeviinsdrik paa samme Tid som i Brugen af Vaaben. Denne Foranstaltning er, hedder det, vel skikket til at bibringe Afholdsreformen Banesaaret, idet Troen paa Brændeviinsdrikkens Uundværlighed bestyrkes, og Drikningen selv paa en Maade autoriseres. For at den Ulykke, som saaledes er at befrygte, kan modvirkes, opfordres Afholdsforeningens Medlemmer til at indgaae med en Adresse til Kongen eller udstæde en høitidelig Protest.

— Ifølge samme Blad skal den herværende Diskonteringskommission have besluttet „at diskontere Hypothekbankens Obligationer mod vedlagt akcepteret Vexel for deres fulde paalydende Beløb."

— Af en Konsulatberetning fra Amsterdam, indtagen i vore Dagblade for 3die Juni, hidsætte vi Følgende: „Det storartede landøkonomiske Foretagende, Haarlemmerhavets Udtørring, gaar nu med raske Skridt sin Fuldendelse imøde, begunstiget af langvarig Tørke; overalt sees Land at fremstaae over Vandfladen, og det vil blive interessant for dem, der tidligere have besøgt denne Egn, om føie Tid at vandre omkring mellem Haver og Landsbyer der, hvor Øiet før intet Andet kunde opdage end en udstrakt Havflade. Endnu nærmere Hovedstaden er et mindre Foretagende af lignende Art allerede fuldført, ved at inddige og udtørre en Deel af Y, den saakaldte Buiksloter-Havn, og nu er atter et storartet Foretagende paa Bane, idet et nederlandsk-engelsk Kompagni med en Kapital af 6 Mill. Gylden har erholdt Koncession til at udtørre den opgrundede Deel af Scheldebredden mellem Bergen op Zoom og Antwerpen. Man vil, at allerede i d. A. 4000 Akres Land skal kunne sælges, i 1853 et lige Areal og derefter aarlig 2800 Akres, indtil den hele Plan er udført. Om end ikke saa hurtigt, som ifølge Planen, vil Foretagendet uden Tvivl udføres og blive lønnende, og Touren derefter sandsynligviis komme til endeel af Sydersøen. Til alle saadanne Foretagender udfordres en Mængde Træ, hvorfor de ogsaa for os have Interesse. Formodentlig vil Jernbanen komme til at løbe over det udtørrede Haarlemmerhav."

— Ifølge Drammens Blad har en Associe fra det engelske Handelshuus Pinto Peres & Komp. ledsaget af tvende af Englands udmærkede Geologer og Mineraloger befaret Egnen om Jarlsbergs Værk for at erfare, om dette med større Forskud er drivværdigt eller ikke; saavidt bekjendt skulle Undersøgelserne være lovende. — Ifølge Anmeldelse til Drammens Magistrat skal der i Bragernæsaasen være fundet Guld.

— I sidste Nr. af „Arbeiderbladet" have C. Haneborgs Huusmænd og Tjenere (Høland) ladet indrykke en Skrivelse, hvori de udtale deres Hjertes varmeste Tak til deres Grundherre for de talrige gode Handlinger, han har udøvet, „og hvorfor han virkelig fortjener at lære at kjendes for den, han er, af sine Landsmænd."

Sverige. Kongen har udnævnt Friherre Knut Ph. Bonde til Førstedirektør for sit Hofkapel og Skuespil.

— Understatholderen i Stockholm, Ungberg, tiltraadte nylig en Udenlandsreise; da han var kommen til Hamburg, indsendte han Ansøgning om Afskeed, hvilken han strax erholdt. Grunden dertil forklarer man sig letteligen af hvad der nu er oplyst, nemlig at Understatholderen fra en Juveleerboutik i Stockholm har stjaalet en Broche og foræret den til et ved det kgl. Theaters Chor ansat Fruentimmer.

— Fra Finland berettes, at Staden Bjørneborg er næsten ganske nedbrændt, samt en betydelig Deel Trælast derved gaaet tabt.

Danmark. Krigsretten paa Gottorp har dømt Oberst Schütz og Major Wasmer til Døden.

— Biskop Monrad har meddeelt sine Vælgere, at han ikke kan stille sig ved de forestaaende Folkethingsvalg.

— Ifølge Fædrl. skal en ny Postkonvention være afsluttet mellem Danmark og Sverige, hvorved betydelige Lettelser i Brev- og Avisportoen skulle indtræde.

— Medudgiveren af det første Udkast til Norges Grundlov, Geheimeetatsraad J. G. Adler, er nylig død paa en Badereise i Tydskland, 68 Aar gammel.

— Hertz's bekjendte Drama, Kong Renés Datter, er bleven opført i Neapel og har gjort megen Lykke.

Blandede Efterretninger.

Frankrig. De udenlandske Aviser udtømme sig i Formodninger og Betragtninger over Keiser Nicolaus's Reise til Wien og Berlin netop paa samme Tid, som den store Fest paa Marsmarken i Paris fandt Sted. De fleste ere enige i, at Keiseren indfandt sig ved hine Hoffer for at kunne aftale med dem, om hvilke Forholdsregler der øieblikkeligen burde tages til Overholdelse af Traktaterne af 1814 og 15 i Tilfælde af at Napoleon, som formodet, lod sig udraabe til Keiser. Man formoder ogsaa, at Præsidenten derved blev bevæget til for den Gang at lade Keiserkronen fare.

— Baron Hecheren er bleven sendt til Wien og Berlin i Regjeringsanliggender, sandsynligviis nærmest angaaende Underhandlingerne om Keiserdømmets Gjenindførelse.

— L. Napoleon har for omtr. 1½ Mill. Fr. tilkjøbt sig to Godser i la Sologne, paa hvilke han vil lade gjøre Forsøg med Opdyrkning af Hedestrækninger.

— Den russiske Regjering har paa Grund af Konverteringen forlangt sig udbetalt en Kapital af 29 Mill. af sine tilgodehavende 50 Mill.

— En Priis af 50,000 Fr. skal ved et Dekret udsættes for et virksomt Middel til at udrydde de for Kornet skadelige Insekter.

— Fra Algier berettes om en Expedition, som General Mai-Mohon med et Armeekorps paa 9,500 Mand foretager mod Kabylerne.

England. I Underhusets Møde den 20de Mai erklærede John Pakington paa Gladstones Forespørgsel, at Regjeringen havde erholdt officiel Kundskab om Opdagelsen af Guld paa Dronning Charlottes Ø, og at et Krigsskib var sendt derhen for at opretholde Orden.

— I Overhusets Møde den 24de f. M. blev Lord Derby under Diskussionen af Indkomstskat-Billen afpresset den Ytring, at han aldrig havde anseet Korntolden for nødvendig, men for ønskelig for de agerdyrkende Klassers Opkomst. Vælgerne maatte nu afgjøre Spørgsmaalet. Imidlertid troede han ikke, at der vilde blive en saa overveiende Majoritet for Korntoldens Gjenindførelse, at man kunde tænke herpaa.

— Theaterdirektør Lumley i London, med hvem Sangerinden Wagner i sin Tid indgik et Engagement, har nylig vundet en mod hende anlagt Proces, hvorved hun forpligtes til, ikke at optræde paa andre Theatre end hans. Sagen afgjordes nu tilsidst af Lordkansleren.

— Fra Kalkutta berettes, at de engelske Tropper have taget Ranghun den 14de og Martaban den 15de April. Deres Tab af Døde og Saarede beløb sig til 150 Mand.

— Vil man troe et Par i engelske Blade meddeelte Breve, kan man endnu have Haab om at Franklin er ilive.

Tydskland. I Bremen har nylig talrige Fængslinger fundet Sted af Personer, der skulle være indviklede i en opdaget Sammensværgelse, Todtenbund. De fleste bleve dog strax løsladte.

Schweitz. I Posieux holdtes den 24de f. M. en Forsamling, hvortil 10 a 14,000 Personer havde indfundet sig, og hvori et motiveret Mistillidsvotum til den liberale Regjering diskutteredes og antoges.

Italien. Ministerpræsidenten d'Azeglio har den 22de f. M. officielt meddeelt de sardiniske Kamre, at et nyt Kabinet er dannet; Buoncompagni er udnævnt til Justitsminister og ad interim til Undervisningsminister og Cibrario til Finantsminister.

Spanien. Fra Madrid beretter man, at et stort Antal Notabiliteter af det moderate Parti har indgivet en Adresse til Dronningen imod enhver vilkaarlig Forandring i Konstitutionen.

Tyrkiet. Fra Bagdad berettes, at hele Provindsen er i Opstand og at Tyrkerne blot have de faste Pladse besatte. Araberne ere Herrer over Landet lige fra Mossul til den persiske Havbugt.

Amerika. Der er opstaaet en Spænding mellem den brasilianske Regjering og Uruguay paa Grund af at den nye Nationalforsamling i Montevideo har vægret sig ved at ratificere en Traktat om fri Seilads paa Floderne Parana og Uruguay.

— Keiser Soulouque's Kroning fandt Sted paa Port-au Prince den 18de April. Festlighederne varede 8 Dage. Kronen og den guldbroderede Kroningsdragt var bestilt fra Paris.

Økonomiske Notitser.

At gjøre Fade olietætte.

Alle Fade, der indeholde Substantser, som ikke bringe Træfibrerne til at svulme, tørre let, sprække og lade Vædskerne rinde ud. — Til saadanne Vædsker høre stærk Spiritus, Tran og fede Olier, især er det hyppigt Tilfældet med sidstnævnte, hvorfor disse her fornemmelig fremhæves. Den Methode, som allerede oftere er anbefalet, bestaar deri, at man lader det nye Fad, som skal fyldes med Olie, endnu førend den anden Bund indsættes, gjennemtrænge af en kogende Opløsning af Glaubersalt, som man gyder i Karret og udbreder omkring Væggene med en Kost. — Naar Vædsken bliver kold, helder man den ud og gjentager dette 3—4 Gange. Derpaa vidskes Karret reent, men udvaskes ikke; den paa lignende Maade behandlede Bund indsættes og efter nogle Timers Forløb er det olietæt. Det i varmt Vand meget opløselige Glaubersalt er paa denne Maade trængt ind i alle Karrets Porer, hvor det under Afkjølingen har krystaliseret sig og derved fuldkommen tilstoppet dem. Da Saltet er uopløseligt i Olie, kan det ikke trækkes ud af den, ligesaalidt som det kan gjøre den nogen Skade.

Hr. Prof. Bøttger, fra hvis polytechniske Notitsblad vi hidsætte denne Notits, bemærker derved:

„En Blanding af 3 Dele Liim og 1 Deel Sirup turde maaskee her være at foretrække for Glaubersaltet og Boraxen, som man ogsaa har anbefalet; til den Ende lader man god Køllner-Liim opbløde i 12 Timer i koldt Vand, hvorpaa denne Limgelee bringes i en Kjedel og ophedes svagt omtr. til 60° R.; under Omrøring tilsættes endelig Sirupen den flydende Liim. Til Brug anbringer man denne hede Blanding med en Kost paa de iforveien vel udtørrede indvendige Karvægge, eller gyder Massen kogende hed i Fadene, som man derpaa dreier og vender omkring i alle Retninger.

Angaaende Saltets Anvendelse til Kvægfodringen.

I den polytechniske Journals CXIV Bind meddeeltes et Cirkulaire fra det franske Handelsministerium angaaende Anvendelsen af Kogsaltet i Landhuusholdningen. Saltets Nytte som Tilsætning til Kvægets Foder betragtes deri, som endnu paa ingen Maade bevíist, og Regjeringen opfordrer Økonomerne til afgjørende Forsøg angaaende dette vigtige Spørgsmaal. Ogsaa ifølge det belgiske Agerdyrkningsraads sidste Forhandlinger skal Nytten af Saltfodringen være tvivlsom. Dette foranlediger os til at gjøre opmærksom paa nogle hidhørende Bemærkninger af J. Liebig i 3de Oplag af hans „chemiske Breve", hvilke Bemærkninger opklare foreliggende Spørgsmaal og løse de Modsigelser, som ved senere gjorte Erfaringer tilsyneladende ere opstaaede.

I det 27de af sine „chemiske Breve" udvikler Liebig først af hvilken stor Betydning Saltet er for Dyrenes Livsproces og henviser dernæst til de Forsøg, som af Roussingault ere anstillede over Anvendelsen af Saltet til Kvægfodring. Ifølge disse bliver Tilsætningen af Salt til Foderet uden Indflydelse paa Kjød-, Fedt- og Melkformeringen; men, siger Roussingault, „Saltet synes at have en gunstig Virkning paa Dyrenes Udseende og Beskaffenhed; efter de første 14 Dage bemærkede man mellem de tvende Udvalg, (hvert paa 3 Oxer) ingen mærkelig Forskjel, men i Løbet af den derpaa følgende Maaned var Forskjellen i Udseendet aabenbar selv for det mindst øvede Øie; hos alle Dyrene viste sig ved Beføling en fiin marvet (markig) Hud, men de Oxers Haar, som havde faaet Salt laae glatte og glindsende, de andres vare matte og stode i Veiret. Jo længere Forsøget varede, destomere fremtrædende bleve Skjelnemærkerne. Hos Dyrene af det andet Udvalg, som i et heelt Aar ikke havde faaet Salt, vare Haarene filtrede og Huden hist og her nøgen og uden Haar. De øvrige derimod beholdt Udseendet af Staldyr; deres Livlighed og hyppige og synlige Trang til at bespringe stak paafaldende af mod de andres dorske Gang og kolde Temperament. Det er ingen Tvivl om, vedbliver Roussingault, at man paa Torvet vilde have opnaaet en langt fordeelagtigere Priis for de Oxer, som vare opfødte under Indflydelsen af Salt."

„Disse Forsøg," vedbliver Liebig, „ere i høi Grad lærerige. Hos de Oxer, der kun havde faaet saameget Salt, som indeholdtes i Foderet, var denne Saltmængde utilstrækkelig for Sekretionsprocessen; en Mængde Stoffer, som udenfor Legemet opvække Ækkelhed, manglede Transportmidler; deres hele Legeme, Blod, Kjød og alle Safter vare opfyldte dermed; thi den ydre Hud er et Speil for det Indres Beskaffenhed. De andre Dyr, som daglig havde faaet Salt, bleve selv i den for deres Natur kun lidet tilsvarende Leveviis, sunde uagtet Overflødigheden af Næring og Mangel paa Bevægelse; deres Blod forblev reent og skikket til Ernæringen; de modtoge med Saltet et mægtigt, under de givne Forholde uundværligt Middel til at modstaae den ydre Forstyrrelse af deres Sundhed. De andres Legemer derimod lignede med Hensyn paa Sygdomme et Ildsted, opfyldt med let antændeligt Brændematerial, der kun manglede en Funke for at bryde ud i Flamme og fortæres."

„Saltet virker ikke kjødformerende, men det ophæver Skadeligheden ved de Betingelser, som i den unaturlige Mæskningstilstand maae forene sig for at avle Kjød, og Nytten af dets Anvendelse kan ikke noksom anprises."

Ledige Embeder og Bestillinger.

Skudesnæs Sognekald med omtr. 880 Spd. i Indtægter (Et Laan paa 1200 Spd. forrentes og afbetales med 6 pCt aarlig).

Finnø Sognekald med omtr. 380 Spd. i Indtægter.

Søgne Sognekald med omtr. 730 Spd. i Indtægter. (Et Laan paa 250 Spd. forrentes og afbetales med 6 pCt. aarlig).

Melhuus residerende Kapellani med omtr. 480 Spd. i Indtægter. (3de Laan paa tilf. 383 Spd. 40 ß. forrentes og afbetales med 6 pCt. aarlig).

En Andenlærerpost ved Laurviks Borgerskole med 100 Spd. i Løn.

Kirkesangerbestillingen ved Spinds Annex under Herreds Præstg. med hvilken er forenet en Omgangsskolelærerpost. Indtægterne ere 30 a 40 Spd. foruden Kostholdi Skoletiden.

Organistposten paa Kongsberg med 120 Spd. 48 ß i fast Løn foruden uvisse Indtægter.

Jordemoderposten i Sigdal (Budskeruds Amt.)

Lensmandsbestillingen i Odalens Thinglaug.

En Timelærerpost ved Ringerikes Realskole med 18 Spd. maanedlig i Løn.

Mæglerbestillingen i Frederikshald med 8 a 900 Spd. i Indtægter.

En Lærerpost ved Tjøtø faste Skole (Alstahoug) med 50 Spd. i Løn foruden Benyttelse af et Jordstykke.

Christiania. Trykt hos Brøgger & Christie.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 37. | Udkommer hver Løverdag Aften. | Christiania den 12te Juni 1852. | Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. | I. Bind.

Indhold.

Jens Christian Berg.

Den lærde, forrige Fredag afdøde Justitiarius Jens Christian Berg, hvis Portræt vi her meddele, er født i Kjøbenhavn den 23de September 1775. Begge hans Forældre vare af norsk Herkomst. Faderen, Niels Jensen Berg*), var just, strax før denne Søn fødtes ham, bleven beskikket til Stiftamtskriver i Throndhjem, men blev senere Justitsraad og Zahlkasserer i Christiania. Moderen var en Datter af Kammerraad Flor, Foged i Nummedal og Sandsvær.

Efter en Tid at have nydt privat Underviisning hjemme, blev Berg i 1785 sat i Huset hos Abraham Pihl (dengang Sognepræst til Lunds og Flekkefjords Menigheder, senere til Vang paa Hedemarken) som ved sine astronomiske Kundskaber og mekaniske Færdighed har gjort sig saa bekjendt, at hans Navn over hele Oplandet endnu lever blandt Folket, der anseer hans uforklarlige Arbeider som Frugter af en paa „Svartskolen i Wittenberg" indgaaet Pagt med Mørkets Aander. Pihl var bedre Dreiemester end Skolemester; derfor holdt han ogsaa sin Elev mere til Spindelen end til Bogen. Berg havde allerede været hos ham i halvfjerde Aar, uden at have gjort synderlige Fremskridt paa den videnskabelige Bane, da han ved sin besynderlige Lærers Forflyttelse til Vang 1789 blev sat ind i Christianias Latinskole. Her indhentede han, under sine Lærere Herman Ambergs og Niels Treschows Veiledning, ret snart det Forsømte og fattede stor Lyst til Videnskaberne, især til Philologiens Studium.

Allerede i August 1792 dimitteredes han til Kjøbenhavns Universitet. Ved denne Leilighed erholdt han af Treschow et saa udmærket Testimonium, „som vist kun faa Disciple have modtaget fra denne Lærdes Haand, og som lige meget vidnede om Lærerens store Kjærlighed for sin Discipel, som det bebudede de rige Frugter, Videnskaberne og Fædrelandet kunde vente sig i Tiden af en Yngling, der allerede med saa meget Held havde gjennemvandret den begyndte Bane og med saa store Fremskridt udviklet de fortrinlige Anlæg, hvormed Naturen havde begavet ham." Efter Ankomsten til Kjøbenhavn underkastede Berg sig i Oktober Maaned 1792 Examen Artium og 1794 Anden-Examen, begge med Laud.

Snart kom Berg i Berørelse med flere af Datidens mest udmærkede Literater, f. Ex. Abrah. Kall, Rasm. Nyerup og E. C. Werlauff, hvorved hans Lyst til Videnskaberne endmere tiltog og hans Smag rensedes og forædledes. Nyerup vakte især hans Lyst for Literærhistorien, og efter hans Overtalelse var det, at Berg nu lod sine paabegyndte philologiske Studier hvile for at modtage en Ansættelse som Amanuensis ved det store kongelige Bibliothek i Kjøbenhavn, ved hvilket Nyerup var Underbibliothekar. Da Treschow havde foreslaaet Berg til Lærer i Historie og Geographi ved Christiania Kathedralskole, overtog han i 1797, ved Siden af sine Bibliothekforretninger, Underviisningen i Geographi ved Kjøbenhavns Kathedralskole for derved at skaffe sig Øvelse i at undervise. Men paa Grund af sin Faders Død fratraadte han 1798 begge sine Funktioner og skyndte sig tilbage til Christiania. Her forblev han nu i sin Families Skjød, idet han fungerede som Lærer ved Latinskolen under sin gamle Lærer Ambergs Fraværelse paa en Reise, og som Kasserer ved det topographiske Selskab i Christiania, hvis Medlem han var bleven. 1799 antoges han til Sekretær for den Kommission, der var bleven nedsat i Anledning af Salget af Skolens Jordegods og Laugstolsgodset. Da han imidlertid til sin store Krænkelse var bleven forbigaaet ved Besættelsen af den historiske Lærerpost ved Christianias Skole, fandt han det bedst at slaae ind paa det juridiske Studium og reiste til den Ende i Foraaret 1800 ned til Kjøbenhavn, hvor han snart fik Ansættelse som Volontør i Rentekammeret. Denne Ansættelse forhindrede ham dog hverken fra at vedblive sine juridiske Studier eller beskjæftige sig med Historien, hvorom ogsaa flere Afhandlinger, som han paa den Tid lod indrykke i Tidsskrifter, tjene som Vidnesbyrd.

Paa den juridiske Bane aabnede der sig snart lyse Udsigter for Berg. Grev Fred. A. Wedel-Jarlsberg tilbød ham det ledige Sorenskriverembede for Jarlsbergs Grevskabs søndre Distrikt, og nu maatte han, for ikke at gaae glip heraf ved at opsætte med sin Embedsexamen, indtil han havde erhvervet de Kundskaber han manglede i Romerret, i 1803 underkaste sig den norsk-juridiske Embedsexamen. Herved erholdt han saavel for den theoretiske som praktiske Prøve bedste Charakteer. Strax efter Examenen blev han udnævnt til Sorenbirkeskriver i Jarlsbergs søndre Distrikt. Nu giftede han sig og tiltraadte sit ny Embede. Han tog Bopæl paa Gaarden Gulli nærved Tønsberg, hvor han levede for Opfyldelsen af sine Kaldspligter for og sine Studier.

Af denne beskedne Stilling blev han trukket ud i 1814, da han for Jarlsbergs Grevskab valgtes til Medlem af det første overordentlige Storthing, paa hvilket han fungerede som Formand for den under 3 Nov. nedsatte Kommittee til at redigere Grundloven. Under 28de November næstefter udnævntes han til Justitiarius i Akershuus Stiftsoverret og var i de følgende Aar tillige ofte extraordinær Assessor i Høiesteret; som saadan deeltog han ogsaa i den mod Statsraad Harthausen af Odelsthinget i 1814 dekreterede Rigsret. I 1816 blev han befalet at begive sig til Kjøbenhavn som kongelig norsk Kommissær i Anledning af Opgjøret med Danmark. Da han først reiste til Stockholm for at erholde de fornødne Instruktioner og Fuldmagt, blev han af Kong Carl XIII udnævnt til Ridder af Nordstjerneordenen. Men allerede næste Aar maatte han søge sig fritaget for hiin Mission paa Grund af Familieforholde her hjemme, idet nemlig baade hans Kone og hans Moder under hans Fraværelse ved Døden vare blevne ham berøvede.

Efterat han nu var vendt tilbage og igjen havde tiltraadt sit Embede som Justitiarius, kaldtes han efterhaanden til Medlem af mange forskjellige kongelige Kommissioner. Især fortjener deriblandt at fremhæves den i 1828 nedsatte Lovkommission til at udarbeide Udkast til en ny Kriminallov, i hvilken Anledning han fratraadte Bestyrelsen af sit Embede lige til 1835, og i 1831 i Forening med Kommissionens øvrige tvende Medlemmer foretog en Reise til Stockholm for ifølge kongelig Befaling at konferere med den svenske Lovkommittee. Foruden den Deelagtighed, han som Lovkommissions-Medlem har havt i vor nyere Lovgivning, har han ogsaa ved privat at indgive Forslag til Storthinget foranlediget Udgivelsen af flere vigtige Love. Derhos har han virksomt deeltaget i Christiania Kommuneanliggender og desuden været Bankadministrator i Christiania lige fra 1835 indtil 6te Mai 1844, da han efter Ansøgning blev endtlediget fra sit Embede som Justitiarius. Ved denne Anledning viste det sig klart, at hans lange og tro Tjeneste var bleven paaagtet og paaskjønnet baade af Konge og Folk, idet nemlig Hs. Majestæt bevidnede ham sin naadigste Tilfredshed med hans lange og nidkjære Tjeneste samt tilstod ham hans fulde Gage i Pension, og Storthinget billigede dette og udtalte sin Anerkjendelse af hans store Fortjenester af Fædrelandets Literatur. Ved Oprettelsen af St. Olafs-Orden blev han for videnskabelig Fortjeneste udnævnt til Kommandør af samme

Man skulde tro, at en saa omfattende Embedsvirksomhed som Bergs ikke kunde lade megen Tid tilovers for videnskabelige Sysler. Ikkedestomindre har han ved en mageløs Arbeidsomhed i Forening med overordentlig Hukommelse og Lethed i at arbeide udfoldet en literær Virksomhed, der maa forbause saavel ved Omfang som Grundighed. Om denne Virksomhed vidner ikke saa meget store selvstændige Værker, som en Mængde Bidrag til videnskabelige Tidsskrifter og Aviser, saasom „Topographisk Journal for Norge", Thaarups Magazin, J. J. S. Munchs „Saga," Morgenbladet og især Budstikken, hvis Hovedredaktør Berg var lige fra 1821 til 26, og hvori han har nedlagt en Mængde vigtige Bidrag til Nordens Historie. Men de rigeste Skatte i denne Henseende ere dog bevarede i „Samlinger til det norske Folks Sprog og Historie", hvilke han udgav i Forening med Professorerne R. Keyser og G. F. Lundh og Kapitain G. Munthe, og hvoraf hvert Ark bærer Spor af hans Lærdom og Flid. Thi enhver, i de indtagne Aktstykker, forekommende Persons Historie og Familie, enhver nok saa løselig antydet Begivenhed har Berg i de interessanteste Anmærkninger oplyst og udviklet. Især har han sat Unionsforholdene og Perioden efter Kalmarunionen i et ganske nyt Lys, der gjør det muligt for norske Læsere at danne sig et tydeligt Begreb om, hvad vort Land har maattet døie under Foreningen med Danmark. Men dette sande Lys over Historiens Begivenheder have de Danske ikke kunnet taale. Deres Historikere have derfor søgt at dæmpe dets ubehagelige Skin ved at skjælde den Mand, som har tændt det, Huden fuld. Molbech f. Ex. kalder Bergs Iver fanatisk, hans Skrivemaade raa og lidenskabelig; og saavidt erindres, er det ogsaa Hr. Etatsraaden, som kalder Berg en raa norsk Bonde. Om man end maa indrømme, at Berg i sine Udfald mod Danmark undertiden har brugt noget vel drøie Udtryk, staar dog Sandheden af hvad han har fremsat ingenlunde til at nægte. Han har fremsat klare Fakta, og der vil Andet end Skjældsord til for at omstøde dem. Vist er det, at ogsaa de bedre danske Historieskrivere nu ere blevne mere tamme hvad Kapitlet om „Danmarks politiske Forbrydelser mod Norge" angaar.

Til Bergs literære Virksomhed maa ogsaa regnes en Mængde Bemærkninger og Oplysninger af ham, der findes indlemmede i Andres Arbeider, og som han altid med Beredvillighed meddeelte dem, der henvendte sig til ham i videnskabelige Anliggender.

Blandt Bergs Skrifter maa endelig anføres hans i 1830 særskilt udgivne lærde Værk „Historisk Underretning om Landværnet tilligemed Efterretninger om Norges staaende Hær i Almindelighed."

At opregne Bergs talrige øvrige Afhandlinger tillader ikke Rummet, og vi maa derfor henvise dem, der ønske en fuldstændig Fortegnelse derover og en mere detailleret Fremstilling af hans Liv og Virksomhed, til Hefteskriftet „Mærkelige Nordmænd", hvor en Mand, der bedre end nogen Anden maatte kjende Berg, har leveret en udførlig Biographi af ham, som vi ogsaa her, saavidt den gaar, have benyttet.

Tilslutnings maa vi tilføie et Par Ord om Bergs huuslige Forhold. Han var to Gange gift, første Gang (1803) med Hedevig Wessel, en Datter af Major Wessel, hvem Døden, som ovenfor berørt, berøvede ham under hans Mission i 1816, efterat hun havde født ham en Datter og to Sønner, (hvilke nu til Adskillelse fra de øvrige Familier Berg føre det sammensatte Navn Wessel-Berg), og anden Gang (1817) med en Datter af ovennævnte Statsraad Harthausen. I dette sidste Ægteskab var han ingenlunde lykkelig, og paa Grund af fuldkommen Uovereensstemmelse mellem hans og hans

Jens Christian Berg.

*) Familienavnet Berg skriver sig sandsynligviis fra en Gaard i Ramnæs Præstegjæld, Jarlsbergs Fogderi.

Kones Charakteer besluttede han sig i 1825 til at faae det ophævet.

Berg havde i længere Tid været svagelig, og den 4de Juni sidstleden indgik han til den evige Fred i sin Alders 77de Aar. Hans yngste Søn (der nu er Foged) havde ilet hid til Byen for at sige ham, sin elskede Fader, det sidste Farvel.

Bergs Begravelse foregik i al Stilhed Onsdagen den 9de d. M. Liigfølget bestod saagodtsom blot af Videnskabsmænd og Andre, der havde staaet den Afdøde nærmest. Af vort Universitets studerende Ungdom, som billigviis burde ydet en saa udmærket Videnskabsmand og fortjent Statens Borger den sidste Ære, saaes ganske faa i Følget. Ingen Digter havde stemt sin Harpe til en Gravsang for den ædle Afdøde, og intet Sangchor havde nu, som ved andre lignende høitidelige Leiligheder, indfundet sig ved Graven. En simpel Psalme tonede derover, bramfrit og inderligt, som den Hedenfarnes Liv havde været. H.

Gjenstande fra Londoner-Industriudstillingen.

Blandt de af Hr. Thesen udstillede Arbeider ville vi især fremhæve de Tobaksdaaser og den Tine, hvoraf Læseren her seer en Afbildning. Daasen (til Venstre) er af Træ og forarbeidet af den i f. No. omtalte Halvor Asbjørsen; den anden (til Høire) er af Klæbersteen og forfærdiget af Hans Tolstad i Vaage og afgiver Beviis for hvilke smukke Arbeider, der kunne leveres af den fortrinlige Klæbersteen, som findes saavel i Vaage Hovedsogn, som i Anneret Sell. I disse Bygder har Klæberstenen længe været anvendt til saadanne Gjenstande, hvorpaa Udhugninger ere passende, som f. Ex. Kakkelovne og Liigstene, og den Reisende vil af dette Slags her finde Adskilligt, som endog fyldestgjør Kunstens strengere Fordringer. Hvis Forarbeidelsen af Klæbersteen der norde kunde drives noget mere i det Store, og Arbeiderne vare Folk, der kunde gjøre deres Sager bekjendte paa længere bortliggende Steder, er der ingen Tvivl om, at disse vilde finde stor Afsætning, og maaskee afgive en lige saa god Erhvervskilde, som de i lang Tid lidet benyttede Skiffersteensbrud paa Sell, hvis Tagsteen i de sidste Aar er bleven saa søgt. Der har allerede for over 20 Aar siden været gjort Forsøg med at skaffe Klæbersteensarbeider fra Vaage Indpas her i Christiania og i Throndhjem. Det var Spekulanter, der anstillede et saadant Forsøg med Gryder og Skafter; og det lykkedes i den Grad, at de tjente det Firedobbelte; men da det som sagt var Spekulanter, var det dem ikke saameget om at gjøre at deres Varer holdt sig i Priis i Længden, som at erholde en øieblikkelig god Fortjeneste. Hvad de solgte til Staden var derfor af den daarligste Steen, underveis itukjørt og igjen sammensat saa kunstigt, at Kjøberne ikke mærkede hvilke slette Sager de betalte, førend de skulde bruge dem. Men Følgen heraf var ogsaa, at Klæbersteensgryderne tabte ganske sin Kredit, og Ingen længere vilde kjøbe dem, uagtet de, skjønt altid mindre varige end Jerngryder, høiligen anbefale sig fremfor disse derved, at de ikke sværte af. I de nævnte Spekulationer tør ogsaa søges Grunden til at de udskaarne Arbeider her i Christiania hidtil have været saa dyre; thi paa Landet er dette ingenlunde Tilfældet. Smukt udskaarne Grødspand og Rulletræer eller et Par Sæletræer sælges for nogle Mark. Hertil kommer, at om Udskjærerne selv solgte sine Arbeider, var Afsætningen i Begyndelsen saa usikker, at de rigtig maatte tage sig betalt, naar de stødte paa en enkelt Liebhaber. Herefter vil Priserne synke og Arbeiderne ville alligevel finde sig bedre herved, da Afsætningen ikke længere bliver etslags Slumpelykke men noget Almindeligt.

Den i Forgrunden afbildede Tine er forfærdiget af en Krøbling i Sillejord, Holje Neresen og blev solgt i London for 5 Spd., hvilket ogsaa Halvor Asbjørnsens Ølkruus og Tobaksdaase afsattes for; Tollekniven samt Skeden er leveret af Svend Gundersen fra Vinje. Tollekniven med Steenskaftet er udført paa Steensliberiet Hjula.

Et Besøg hos Shakerne (Skjælverne).

(Af Dr. Busch.)

(Fortsættelse fra No. 26.)

Jeg traf ham alene paa sit Værelse, læsende i Dunlawys „Manifesto." Glad ilede han mig imøde, og neppe havde han lukket Døren og overbeviist sig om, at Ingen havde skjult sig under Vinduet for at lytte, førend han meddeelte mig sin Hemmelighed, som bestod hverken i Mere eller Mindre end en Bøn om at være ham behjælpelig med at komme bort fra Kolonien, hvor Livet var blevet ham aldeles utaaleligt. Det var mig uventet, om just ikke ubegribeligt. Han havde studeret Theologi i Kiel, var kommen til Amerika i August 1849, blev i October 1850 ved uheldige Omstændigheder, som han ikke indlod sig paa nærmere at omtale, bevæget til, ganske i Lighed med de Tiggerfugle, han igaar saa stærkt dadlede, i den tusindaarige Kirkes Skjød at søge Beskyttelse mod Hunger og Vinterkulde, og vilde nu benytte Leiligheden til at flygte bort fra det hellige Buur, der var bleven ham et martrende Fængsel. Man havde behandlet ham med Mildhed og Kjærlighed, man havde først kun tildeelt ham let Haandarbeide, derefter betroet ham Opdragelsen af nogle Børn og tilsidst overdraget ham Opsynet med Noviserne. Derhos var der mere rigeligt end nogensinde bleven sørget for hans materielle Velvære, — kort sagt, han kunde i Grunden ikke beklage sig over Andet end det, hvortil han selv havde fordømt sig, over Tabet af sin Frihed og den Tvang, daglig at maatte hykle en Tro, han ikke besad. Men paa den anden Side forstod han saa rørende at skildre den skrækkelige Tilstand, hvori han laset og halvdød af Hunger bankede paa Koloniens Port, de sjælelige Lidelser, der siden hans Hidkomst havde sønderrevet hans Indre og bragt ham Vanviddet nær, samt det Umulige i at flygte ud i Verden i Shakerdragten, hvorved han da tillige vilde have gjort sig skyldig i Tyveri, at ethvert Hjerte maatte have følt Medlidenhed, selv om det havde været bepantsret med en Hud af Horn ligesom vor hornede Siegfried.

En Broder, der kom ind for at anmode os om at forlade Værelset, da Søstrene strax vilde indfinde sig for at gjennemsee Linnedbeholdningen, befriede mig foreløbig fra den uundgaaelige Nødvendighed at besvare dette sælsomme Skriftemaal med den delikatest mulige Omskrivning af det bekjendte tu l'as voulu, George Dandin, og paa det bestemteste at afslaae enhver dermed forbunden Bøn.

Vi begave os til Kontoret, hvor Diakonen David, en vranten Kjæmpe med store, blaa, hykkelske Øine, sad i en Gyngestol og varmede sig ved Ovnen, uagtet der udenfor var idetmindste 15 Graders Varme. Samtalen, som meget hyppigt gik istaa, dreiede sig om ligegyldige Gjenstande, — hellerikke frembød Værelset, der overalt var hvidmalet, med Undtagelse af to brune Gesimser, hvorpaa der hang Spaanstole og Straahatte, noget Stof til Underholdningen. Broder Harmon hensank i sørgmodige Grublerier, og den ordknappe David lod omsider sine Øienlaag synke sammen og overgav sig til en ambrosisk Slummer. Situationen var bleven saa kjedsommelig, at den ikke mere var til at udholde, da Elder Pelham, en liden mager femtiaarig Mand med mørkt Haar og ildfulde sorte Øine, traadte ind. Med ham kom der Liv i Selskabet, og snart udspandt sig en livlig Samtale, der i faa Minutter bragte os lige ind Shakerdommens Allerhelligste. Han indledede Konversationen med at bede mig om ikke at tiltale ham med „De" og ikke at sætte noget „Mister" foran hans Navn; til Gjengjæld skulde han blot kalde mig „Friend Maurice." Alle saadanne Titler ere for Christi Efterfølgere forfængelig Flitterstads, hvorfor de stedse undgaae at benytte dem. Han udviklede derefter meget udførligt sin Sekts Bud og Troeslærdomme og gav mig, snart i Form af Spørgsmaal og Svar, snart i et Foredrag, der havde meget tilfælles med en Prædiken, en ret anskuelig Oversigt over den tusindaarige Kirkes aandelige Gebet, øiensynlig i den Hensigt at virke paa min Overbeviisning, om end ikke til min Omvendelse. Han talte meget flydende, argumenterede med Færdighed, anvendte originale og dristige Billeder, kort, det klædte ham overmaade

godt, og selv den til Fanatisme grændsende Iver, hvormed han talte, havde noget Ophøiet ved sig.

Da jeg i min Fremstilling er bunden af Hensynet til mine ikke-theologiske Læsere, kan jeg her alene give et summarisk Overblik over Elder Pelhams Troesbekjendelse. Hans Sekt er en Afændring af de i Amerika ualmindelig stærkt og paa mangfoldige Maader repræsenterede Millenarier, ja man maa i Grunden betragte den som Urstammen, hvorfra alle lignende Foreteelser paa det vestlige Kontinent have sit Udspring. Men medens alle disse andre kun haabe paa Christi snarlige Tilbagekomst og henlægge det dermed begyndende tusindaarige Fredsrige i en mere eller mindre fjern Fremtid, har efter Shakernes Katechismus Parusien*) allerede fundet Sted, og som Følge deraf tro de allerede at leve i Millenniet. I Aaret 457, sige de, begyndte Grundlæggelsen af den pavelige Magt, der forenede Stat og Kirke, Antichristens Rige, som efter den bibelske Spaadom skal gaae forud for Christi anden Komme. Det voxede og udbredte sig til Herredømme over Verden, og aftog derpaa lidt efter lidt efter Reformationen, den de dog ikke ansee for andet end et Indgreb i „den store Drages" Eenhed og Magt, indtil de profeterede 1290 „Ødelæggelsens Aar" vare henrundne. Under denne Periode vendte Christi guddommelige Aand, den „evige Moder Viisdoms" Søns Aand fra Kirken paa Jorden tilbage til Himlen for der at berede Veien for sin Tilbagekomst „i og med den hellige Brud, der er en Datter af den evige Viisdom," og da Tidens Fylde var kommen, i Aaret 1747, nedlod han sig til Anna Lee, Datter af en Smed i Manchester i England, for at rense sin Helligdom og grunde sit tusindaarige Rige. Denne Parusi var altsaa ikke Fremtrædelsen af det samme personlige Væsen, men en Manifestation af den samme Aand, og den maatte skee igjennem en Kvinde som Medium, fordi Menneskeslægten til fuldstændig Forløsning fra Følgerne af Syndefaldet ikke blot tiltrængte en ny Adam, men ogsaa en ny Eva, og fordi Gjenfødelsen til Livet i den aandelige Verden forudsætter, aldeles som ved Frembringelsen til den jordiske Tilværelse, ikke blot en Mand, men Forældre. Hiin Gjenfødelse formedelst Christus og „Moder Anna" er den eneste, som herefter skal finde Sted; den legemlige (altsaa ikke Æblebiddet i Genesis) var den første Synd. Enhver, som træder over til det tusindaarige Riges Hellige, maa derfor for stedse gjøre Afkald paa al nærmere Forbindelse med det andet Kjøn, og Budet om absolut Afholdenhed i denne Henseende er derfor det første og vigtigste for Beboerne af en Shakerkoloni. En anden Pligt er endvidere, at man giver Afkald paa Verden og dens Ære og Embeder, som Intet have at skaffe med Christi Rige. Et følgende Bud er fredsommeligt og harmfrit Sindelag imod Enhver, thi Herren er en Fredens Fyrste, og at bære Vaaben mod sin Næste er at synde mod Guds Retfærdighed og Hellighed. Desuden skal Shakeren afholde sig fra Sværgen (Ed for Domstolene herunder indbefattet) og overhoved lægge Vind paa et ukunstlet Sprog, frit for alle unyttige Tilsætninger, hvorfor han hverken selv tor bære Titel eller tildele Andre nogen saadan. Intet at turde eie er nok en Pligt og efter den absolute Kydskhedspligt maaskee den, der falder tungest. Shakerne besidde, som allerede Ovenfor udviklet, al Eiendom i Fællesskab, ganske ligesom Christus og Urkirken paa Apostlernes Tid, og da de paa Grund af deres jomfruelige Levesæt ikke have Arvinger, finder Civillovgivningen ingen Anledning til at skride ind imod dem. Det sidste Bud er Lydighed, først mod Gud og dernæst mod Overordnede. Kirken er en aandelig Familie, men en Familie maa have et synligt Overhoved for at kunne leve i Orden og Samdrægtighed, og dette Overhoved er for den samlede Sekt det saakaldte Ministerium i Moderkolonien i New-Lebanon ved Albany i Staten New-York, medens de enkelte Grene af Kirken**), som ovenfor bemærket, styres af de Ældste. Gudstjenesten i Shakermenigheden er ligesaa simpel som besynderlig. De kjende ingen Sakramenter, de have hverken Altar eller Prædikestol, og intetsteds i den hele Koloni saa jeg en Bibel. Istedetfor alt dette ære og prise de Gud ved Dandse, der snart forestille Vandring til Himlen, snart alene ere Ytringer af Glæde over Skaberens Kjærlighed og Herlighed. Disse Dandse ledsages med fromme, ofte improviserede Sange.

„Gud har Intet skabt uden Hensigt" ytrede Elder Pelham i sit Forsvar for denne underlige Skik. „Han har givet os Tungen og forlenet os med Taleevnen, for at vi skulle kunne udtrykke vore Ønsker og Følelser. Paa samme Viis har han skabt os Hænder og Fødder og sat dem istand til at udføre deres Funktioner i Legemets Tjeneste. Skulle nu disse vigtige Evner blive benyttede alene i Kjødets eller endog Syndens Tieneste, og ikke ogsaa til Guds Ære? Eller skulde alene Tungen have Ret til at prise Gud, og ikke meget mere det hele Legeme med Hoved og Lemmer, med Hænder og Fødder?"

Under denne og lignende Samtaler var det bleven Aften. Madklokken lød, Shakerne fjernede sig med Undtagelse af David, og kort efter blev jeg af Diakonen ført ind i Hovedbygningen til et Værelse ved Siden af Kjøkkenet; her var et Aftensmaaltid anrettet, hvor jeg ikke savnede Tomatos, og hvoriblandt der var en Frugtgelee, som var det bedste af Alt, hvad jeg har smagt i Amerika. Imidlertid var det ubehageligt at maatte spise alene, thi uagtet sin Gjæstfrihed tillade Shakerne ikke Nogen at spise ved deres Bord, der ikke hører til selve Sekten, hvortil Aarsagen vel ikke saa meget maa søges deri, at de ansee sig altfor hellige og rene til at spise af Fad med et Verdensbarn, som i den Omstændighed, at de ikke ansee Virkningen af fremmede Blikke og Ansigter paa Shakerne feminini generis særdeles velgjørende.

(Fortsættes.)

*) ɔ: Christi Tilbagekomst.

**) Shakerne have for Tiden tre Etablissementer (New-Lebanon, Groveland og Watervliet) i Staten New-York, fire (Hancock, Tyringhum, Harword og Shirley) i Massachusetts, een (Enfield) i Connecticut, to (Canterbury og New-Gloucester) i Maine, fire (Union Village, Whitewater, North Union og Watervliet) i Ohio, og to (Pleasont Hill og South Union) i Kentucky. Antallet af Indvaanerne i samtlige disse Kolonier opgives til 4,100.

Philips Ildslukker.

(Fire Annihilator.)

(Af Dr. O. J. Broch).

Da dette paa Udstillingen i London fremviste Apparat ogsaa har tiltrukket sig Opmærksomhed hertillands, og enkelte af vore Kommuner endog have besluttet til sit Brandvæsen at anskaffe flere Exemplarer deraf, har jeg antaget en nøiagtig Beskrivelse af dem og Forklaring af deres Virksomhed for ikke at være uden Interesse. Opfylde de end ikke alle de Forventninger, som have været knyttede til dem, og have de end været Gjenstand for meget Charlataneri, saa røber dog deres Konstruktion ikke liden Opfindsomhed, ligesom dette Redskab ved mange Leiligheder vil kunne være af stor Nytte.

Jeg skal først beskrive Indretningen og Brugen af det i nedenstaaende Figurer afbildede Apparat.

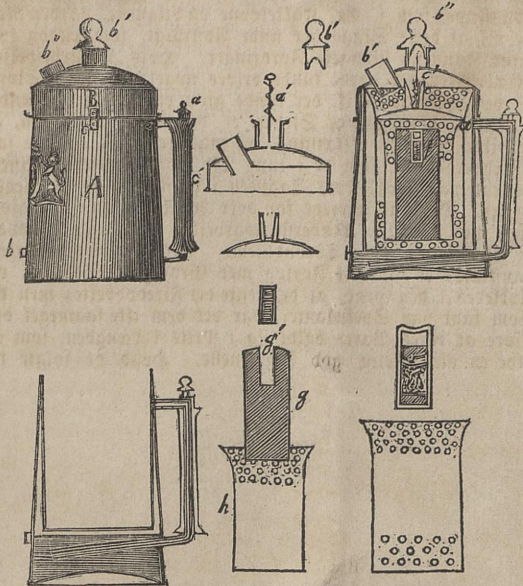

Fig. 1 viser Ildslukkerens ydre Udseende. Den er i Formen af en Haandlygte fra 16 til 24 Tommer høi. Den ydre Jernblikkasse A har, saaledes som det sees af Fig. 2, der forestiller et Gjennemsnit af samme, dobbelte Sider. Haandtaget er ligeledes huult, og staar i Forbindelse med Rummet mellem Kassens dobbelte Sider. Dette Rum er, naar Apparatet skal være færdigt til Brug, eller, som det kaldes, være ladet, fyldt med Vand. For at gyde Vandet ind i samme, aabnes Skruen a øverst paa Haandtaget, og ligeledes en Skrue b i et Hul nedentil paa Siden af Blikkassen. Igjennem a gydes nu saalænge Vand ind i det hule Haandtag, og derfra ind i Rummet mellem Blikkassens dobbelte Sider, indtil der kommer Vand ud af Hullet b; nu befæstes igjen Skruerne a og b. Rummet i Kassens Side og i Haandtaget staar igjennem en Aabning a' i Forbindelse med det Indre af Kassen. Denne Aabning tilstoppes, efter at paa den ovenfor beskrevne Maade en tilstrækkelig Mængde Vand er ifyldt, ved Hjælp af en lille Voxkage, som trykkes haardt over Aabningen.

Den Sats, som udvikler den til Ildens Slukning anvendte Gasart, og hvis Sammensætning, som skulde udgjøre den væsentligste Deel af Hemmeligheden ved Apparatets Konstruktion, jeg nedenfor skal omtale, sees i Fig. 3, hvor den er betegnet med Bogstavet g. Den er cylinderformig og har i sin øverste Ende et rundt Hul omtrent 5 a 6 Tommer dybt. Den sættes i et med Huller gjennemboret Blikbæger h, som atter sættes i et andet lignende Fig. 4 i den ydre Kasse.

I det i Satsens øverste Ende anbragte Hul staar en liden Glasflaske, Antænderflasken med et særskildt Rum for concentreret Svovelsyre, og forøvrigt fyldt med knust Sukker og tilstoppet i Enden med en forseglet Kork. Denne Flaske sees i Fig. 4 optaget af Hullet, hvori den staar. I Fig. 2 sees den anbragt i samme. Det ydre Blikbæger, hvori Satsen staar, er overdækket med et Laag d (Fig. 2). For at kunne sætte hele dette Apparat ind i den ydre Blikkasse aftages Laaget B ved Hjælp af en Skrue c.

Vil man nu benytte Ildslukkeren, saa trykker man blot paa den af Laaget B fremspringende Trækugle b'. Denne trykker paa Jernstiften c' (Fig. 5) som gaar igjennem det indre Laag d ned paa Antændelsesflasken. Flasken knækkes herved; Svovelsyren kommer i Forbindelse med Sukkeret ind i Satsens Aabning, og Processen er nu i fuld Gang. Efter 3 eller 4 Sekunders Forløb strømmer Gassen med en betydelig Kraft ud gjennem den i det ydre Laag anbragte Aabning b'.

Den betydelige Varme, som samtidig med denne Gasudvikling frembringes, smelter snart Voxkagen, som tildækker Aabningen a'. Vandet i det hule Haandtag og den hule Sideflade fordampes herved og drives ind i Kassen.

Jeg har været saa heldig af Lieutenant Gedde i Frederikshald, som er i Besiddelse af et af disse Apparater, at erholde nogle Stykker af Satsen. Dr. Strecker har havt den Godhed at analysere dem. Efter denne Analyse bestod Satsen af en Blanding af Salpeter med en harpixagtig Substants. Salpeteret var dog ikke reent, men forurenset med Kogsalt. Naar nu Svovelsyren kommer i Forbindelse med denne Blanding, angriber den strax Salpeteret og Salpetersyre udvikles, som oxyderer en Deel af den harpixagtige Substants. Herved udvikles da tilstrækkelig Varme, saa at den øvrige Masse kan komme til at forbrænde. Forbrændingen foregaar med megen Styrke, omtrent som fugtigt Krudt. Der udvikles ved denne Forbrænding Kulsyre i betydelig Mængde; videre Stikstof og Stikstofoxyd og Vanddampe. Disse Luftarter strømme da, som ovenfor forklaret, ud som en Gasstraale med betydelig Kraft. Dr. Strecker anseer det for rimeligt, at den udhulede Deel af Satsen, som først kommer i Berørelse med Svovelsyren, og til hvilken de Stykker af Satsen, jeg var kommen i Besiddelse af, ikke henhørte, indeholder noget chlorsuur Kali, hvilket vilde indlede Forbrændingen raskere. Sukkeret tjener blot til at indsuge Svovelsyren omtrent som en Svamp, for at denne ikke paa eengang, men først lidt efter lidt, skal virke paa Satsen. Hvilken Harpixart der anvendes til Satsen er temmelig ligegyldigt, og retter sig egentlig blot efter hvilken der er den billigste.

Det Satsen omgivende Vand, hvormed den hule Side og Haandtaget er fyldt, tjener nærmest blot til ved sin Fordampning at bortlede den i saa betydelig Grad udviklede Varme, som ellers vilde ødelægge den hele ydre Kasse, og navnlig gjøre det umuligt at bære Apparatet i Haanden.

Da Ilden ikke kan brænde i de ovenfor nævnte ved Satsens Forbrænding udviklede Gasarter, er det klart, at den Gasstraale, Ildslukkeren udsender, vil kvæle Flammen, som den rettes imod. Men Varmen vil den ikke kunne borttage, og denne vil, saafremt en betydeligere Brand finder Sted, bringe de glødende Kul til strax efter, naar atmosphærisk Luft paany kan komme til dem, atter at blusse op. De anstillede Forsøg have ogsaa stedse godtgjort dette. Blot hvor der er liden Varme, men megen Flamme, f. Ex., naar Høvelspaaner eller deslige antændes, kan Ilden ganske slukkes, da de efter Flammernes Ophør tilbageblevne glødende Kul ikke besidde Kraft nok til paany at fortsætte Forbrændingen.

Blandt de talrige Forsøg, hvorom i Aviserne have været afgivne mere og mindre gunstige Beretninger, hvis Paalidelighed imidlertid desværre altfor ofte er tvivlsom, skal jeg her meddele et af de sidste i Hamburg anstillede. Beretningen derom har jeg udtaget af Hamburger Correspondenten for 1 Juni d. A.

„Sidste Løverdag (altsaa den 29de Mai) blev ved Uhlenhorst anstillet det andet Forsøg med Philips Fire annihilator; dette imødesaaes med desto større Spænding, som det første Forsøg, der anstilledes i November forrige Aar, havde et daarligt Udfald. Til Udførelsen af dette Forsøg vare tre med Behandlingsmaaden fuldkommen fortrolige Personer indtrufne her fra England, og det glæder os, at kunne berette at Forventningerne denne Gang paa den meest glimrende Maade blev bekræftet. Antallet af Tilskuere var denne Gang ulige ringere end første Gang. Vi bemærkede iblandt dem Sprøitemesterne Repsold og Bieber. Brandkassen, som forrige Gang havde baaret Omkostningerne ved Forsøget, havde denne Gang vægret en lignende Understøttelse og de nødvendige Omkostninger maatte derfor alene bæres af Entreprenørerne. Henimod Kl. 7¼ begyndte det første Forsøg. En henimod 30 Fod lang og 5 Fod bred Kasse, som var fyldt med Tjære og bedækket med Høvelsliis og Terpentin, blev antændt. Da denne Masse var i fuld Brand, greb en af de engelske Arbeidere et af disse Apparater, hvilke som bekjendt ved Udstrømningen af en Gasart, der udvikles ved Kulsyre, slukke Ilden, nærmede sig Flammehavet paa nogle faae Skridt, og lod af Maskinens tragtformige Aabning Gassen strømme ud mod Flammerne. Disse, som luede høit op, forsvandt igjen og inden to Minutter var den i høie Flammer opblussede Ild slukket. Et larmende Bravo hilsede dette første vellykkede Forsøg. Man antændte derpaa et af Bredder oprettet Huus, som var forsynet med fem Vinduer og een Dør, og hvis Indre var fyldt med Bredder, Høvelspaan, Tjære og andre letfængende Stoffe. Snart slyngede Flammerne sig ud af alle Vinduer og slikkede op langs Taget. Nu da Huset stod i fuld Flamme, styrtede sig to med Ildslukkere udrustede Personer gjennem den aabentstaaende Dør, hvor allerede Luerne sloge dem imøde, med en Dødsforagt, som aflokkede de tilstedeværende Tilskuere et Skrig af Skræk og Beundring. De dristige Mænd forsvandt i Røgen, Flammerne og Dampen, og et Øieblik begyndte Tilskuerne alvorlig at befrygte, at et Uheld havde truffet dem; men denne Usikkerhed varede ogsaa blot et Øieblik; thi som ved Trylleri forsvandt Flammerne og den sorte Røg fra Brændematerialierne blandede sig med den hvide Damp fra den slukkende Gas; derefter viste de to Englændere sig ved de nederste, formedelst Heden samtlige itusprungne Vinduer, og loe hjertelig over den Frygt, man for deres Skyld havde næret. Det Bifald, som dette andet Forsøg frembragte, var endnu mere stormende. Man antændte endnu engang den forhen omtalte Tjærekasse, som atter slukkedes paa samme Maade."

Det vil af denne Beretning sees, at alene letfængende Gjenstande antændtes, som for en kort Tid kunde frembringe betydelige Flammer, men ikke udvikle nogen betydelig Varme eller efterlade nogen Masse af glødende Kul. Brændende Høvelspaan og Bredder, som neppe engang vare fuldstændig antændte af de første, kunne naturligviis paa denne Maade let slukkes, og give en mindre kyndig Hob Tilskuere et Begreb om det anvendte Apparats Virksomhed, som neppe vil stadfæstes ved alvorlige Tilfælde.

At man skulde kunne aande frit i den udviklede Gasart, som Opfinderen i et af sine Programmer har paastaaet, er en reen „humbug". De udviklede Gasarter ere vistnok ikke positiv giftige, men de underholde ikke Aandedrættet, og man vil i dem ikke kunne aande længere end man ellers kan holde Aandedrættet tilbage.

Ved Theatre og lignende Steder, hvor en stor Mængde letfængende Materialier opbevares, som hurtig kunne sprede den ved en Ulykkeshændelse opkomne Brand, er vistnok Philips Ildslukker paa sit rette Sted. Til Brug ved Slukningen af allerede brændende Huse er den derimod aldeles unyttig.

Det er forøvrigt ikke den første Anvendelse man har forsøgt af Udviklingen af Gasarter, i hvilke Ilden ikke kan fortsætte at brænde, til dennes Slukning. I Stockholm er saaledes af den afdøde berømte Chemiker Berzelius Slukning af opkommen Ild ved Hjælp af udviklet Kulsyregas oftere bleven anvendt.

En skotsk Fabrik til Forarbeidelse af Horn og Klover til Kamme.

Hornets Bearbeidelse danner i enkelte af Tydsklands Fabrikstæder en vigtig Erhvervsgreen, men især i England og Skotland finder man store Etablissementer, udelukkende beskjæftigede hermed. F. Ex. i den overhovedet yderst driftige By Aberdeen (Skotland) er der en saadan Fabrik, som alene beskjæftiger i disse Arbeider over 600 Personer. Omtrent 730,000 Oxehorn og henved 4,000,000 Hestehove forarbeides her aarlig og for største Delen til forskjellige Arter af Kamme. Af en Tønde raae Horn til en Indkjøbspriis af 1400 Fr. forarbeides i dette Etablissement (DHrr. Stewarts, Rowell & Comp's) Kamme til en Udsalgspriis af 3750 Fr., hvorved 168 % udkommer for Arbeidsløn. En Tønde Hove til en Indkjøbspriis af cirka 300 Fr. afgiver forarbeidet en Værdi af 900 Fr., altsaa 200 % for Arbeidsløn. Arbeidsfordelingen, der, som bekjendt, kan medføre de heldigste Resultater, er her fuldkommen gjennemført. Exempelviis omtales her kun den simpleste af de der forfærdigede Artikler, nemlig de smaae Side- eller Krølkamme, hvortil Hestehovene benyttes. Disse undergaae, inden de blive fuldkommen færdige, indpakkede og etikvetterede, 11 ganske forskjellige Operationer. Denne Slags Kamme blev endnu for 20 Aar siden solgt en gros til en Priis af 4 Fr 35 Cent. pr. Dusin og staar for Nærværende kun i 3 Fr 10 Cent. pr. Gros, en Nedsættelse af 1600 %, som kun den fuldkomnere Drift kunde medføre. Ovennævnte Fabrik alene leverer ugentlig omtrent 1200 Gros d. e. 14,400 Dusin af de forskjelligste Kamme. Fabrikens Prøvesamling opviser i denne ene Artikel 1928 forskjellige Sorter. I dens Magaziner seer man blandt Andet udstillet som en Sjeldenhed et Horn af den indiske Bøffel, fra Siam. Dette Horn er fra Roden til Spidsen 5 Fod, har ved sin tykke Ende et Omfang af 16 Tommer og veier 12 Pd. Bøffelhornet, som man fornemmelig faar fra Ostindien, bliver forresten for det Meste anvendt til Knivskafter og andre Gjenstande, især for Sheffields Manufakturer. Til Kamme derimod bruger man hovedsagelig sædvanlige Oxehorn, som fornemmelig leveres af Sydamerikas Kvæghjorder, der, som bekjendt, i Brasilien og La Plata-Provindserne ere saa talrige, at man slagter

Kvæget næsten alene for Hudens og Hornprydelsens Skyld, medens Benene og den største Deel af Kjødet overlades Hundene og de vilde Dyr.

Endnu tilføies et Par i muligste Korthed udkastede Bemærkninger om Forarbeidelsen af dette, efter Udseende, saa ubekvemme Stof. Ved Cirkelsauge skjæres de først itu, opblødes dernæst ved Damp i Ovne af en egen Indretning, og komme nu under kraftige Blokpresser, hvori de enkelte Stykker blive fuldkommen afglattede. Derpaa blive disse Plader, alt efter det Produkt, som ønskes, skaarne i de fornødne Façons, atter blødede, paany behandlede i mindre Presser og endelig tørrede. Naar dette er skeet, indskjæres Tænderne i Kammen paa den sindrige Lynn'ske Skjæremaskine, hvilket skeer i utrolig kort Tid. Nu følger den videre Bearbeidelse med Haanden, Farvning og Marmoreren ved Syrer og Alkalier o. s. v. En lignende Behandling undergaa ogsaa Hove; kun er ved disse Anvendelsen af et langt større Tryk nødvendig. Til den Ende er der i det ovennævnte aberdeenske Etablissement 14 specielt dertil bestemte hydrauliske Presser. Af andre Slags Presser eier den henimod 130. To Dampmaskiner, den ene af 50 Hestes Kraft, sætte de forskjellige mekaniske Indretninger i Bevægelse.

Norge.

Christiania. Kjøbm. A. M. Jensen er anerkjendt som brasiliansk Konsul i Throndhjem, Kjøbm. og Vicekonsul Nic. Knudtzon som brasiliansk Konsul i Christianssund, Kjøbm. J. Andersen som dansk Vicekonsul i Aalesund og G. Andorsen som nederlandsk Vicekonsul i Mandal. — Baron Lagerheim, Envoye extraord. og Minister plenipotentiaire i Kjøbenhavn, er udnævnt til Storkors af St. Olafs-Orden.

— Kngl. Resolutioner af 28de f. M. En Kommission, bestaaende af Prof. H. Rasch og Kand. juris B. Berg, er befalet nedsat „for at anstille Undersøgelser angaaende Fiskerierne i Christianiafjorden og Langesundsfjorden, og afgive Betænkning og Indstilling om, hvorvidt og i bekræftende Fald hvilke nye Lovbestemmelser desangaaende maatte ansees hensigtsmæssige". — I Hammerfests Tolddistrikt skulle 2 Undertoldbetjentposter og 3 Rorskarlsposter oprettes. — Morderen Johannes J. Dalsæghagen er fritagen for den ham idømte Dødsstraf, mod at hensættes i Strafarbeide paa Livstid. — Under Dampskibsfarten paa Nordsjøen og Hiterdalsvandet i Thelemarken skal Post befordres 2 Gange ugentlig frem og tilbage mellem Skiens, Holdens, Saudes og Hiterdals Postaabnerier; derhos er Indredepartementet bemyndiget til at slutte Overeenskomst med Interessentskabet for Flaa- og Bandagsvands-Dampskibet om Postbefordring med dette 2 Gange ugentlig. — Istedetfor den nu ansatte Tolder i Vadsø Tolddistrikt skal ansættes tvende kgl. Embedsmænd, nemlig en Toldopsynsbetjent (med 900 Spd. i aarlig Indtægt) og en Toldkasserer; desuden skulle 2de Undertoldbetjentposter oprettes i samme Tolddistrikt. — Soløer og Odalens Fogderi skulle deles i 2de Fogderier, det ene under Navn af Soløers og det andet under Navn af Vinger og Odalens Fogderi, hvert med Grændser som Sorenskriverierne af samme Navn. — Bestemmelser angaaende Ordningen af Lyseklosters Gods's Jurisdiktion ere fattede. — Revisionen af de i Loven om Hypothekbanken (§ 16) omhandlede Regnskaber henlægges under Finants- og Told-Departementet, som bemyndiges dertil at beskikke 2de Revisorer.

— I Akers Repræsentantskab behandledes den 10de Juni Akerskirkesagen atter. Efter vidtløftige Debatter antoges med 17 mod 14 Stemmer et af C. Huseby fremsat Forslag om at Akersogningerne selv skulde beholde Kirken og restaurere den. Afgjørelsen af Spørgsmaalet om Bestemmelserne for Reparationens Iværksættelse opsattes til den 2den Juli.

— Ifølge Bekjendtgjørelse fra Indredepartementet blive rimeligviis noget over 2000 Spd. uddeelte til duelige Haandværkere, der ønske at uddanne sig i Udlandet. Grunden til at en mindre Sum før bekjendtgjordes ledig til Uddeling skal være den, at Ordet aarlig var bleven udeladt i den Kommunikation, som var bleven Regjeringen meddeelt angaaende vedkommende Storthingsbeslutning.

— Jens Christian Berg, forhen Justitiarius i Christiania Stiftsoverret, er afgaaet ved Døden. (Se forøvrigt foran i Bladet).

— Atter er et Udvandrerskib, „Deodata", afgaaet herfra. Passagererne, 194 i Tallet, vare for Størsteparten fra Valders, Hadeland, Biri og Thoten; Skibet skulde gaae til Quebeck.

— Det danske Balletpersonale er nu ankommen hertil og har allerede givet 3 Forestillinger, hvilke have været godt besøgte.

— Den 9de Juni faldt der her i Byen en voldsom Regn- og Hagelbyge, ledsaget af Lyn og Torden.

— Upsala-Studenterne have udfærdiget en Adresse til Studenterne i Lund, hvori de tilkjendegive sin Hensigt, underveis den 20 Juni at aflægge et Besøg i Malmø og Lund og den 21de fortsætte Reisen til Kjøbenhavn.

— Akershuus Stifts geistlige Enkekasse har i 1851 udbetalt Pensioner til 60 Enker, a 32 pCt. af Indskudssummen, med 2199 Spd. 92 ß.

Hamar. I Pintsen foretog Haandværkernes Sangforening i Christiania en Tour herop, gave en Aftenunderholdning og gjorde med Dampskibet Dronningen en Udflugt rundt Helgeøen, inden de vendte tilbage.

Lillehammer. En Veiomlægning herfra til Haave i Faaberg, hvortil 6360 Spd. ere bevilgede, er paabegyndt.

Sarpsborg. Ved Postkontoret der ere en heel Deel Bankobreve blevne bortstjaalne.

Frederikshald. En af de agtværdigste Mænd i Id Prstg., Gaardbruger Lorens Aas, er død af Kopperne.

— Assuranceforeningen har for Aaret 1850 faaet et Overskud af 6224 Spd. 50 Skibe assureredes deri i Aarets Løb, intet forliste, men 7 mindre betydelige Havarier indtraf.

Kongsberg. Kjøbmand Bommens Krudtmølle, der er opført istedet for den ifjor i Luften sprungne Mølle, har nu havt samme Skjæbne. Hele Kongsberg rystede ved Knaldet og fem Mennesker, hvoriblandt en Broder af Møllens Eier, mistede Livet.

Brevik. Den 2den gik Bandagsvand-Dampskibet af Stabelen; dets Navn er, siger Adr.-Tid., formeentlig „Sankt Olaf."

Arendal. Anden Pintsedag afholdtes her den aarlige Missionsfest.

Østerrisøer. Et nyt Skib, Fornjoth, det største der hidtil er bygget der paa Stedet, er nylig gaaet af Stabelen. Det er paa omtr. 231 Kom.-Lstr.

Throndhjem. Den 27de Mai opførtes Haydns Oratorium „Skabelsen" i Fruekirke for et Auditorium af 7—800 Personer.

— Spørgsmaalet om Indrømmelse af Sølvvexling ved Bankafdelingen i Christiania er nu afgjort af Bankrepræsentationen afslaaende med 4 Stemmer.

— Til Domkirkens Restauration er her i April Maaned (af 4070 Bidragsydere) subskriberet 67 Spd. 100 ß. Desuden har Kammerherre Aall paa Uhlefos skjænket 100 Spd. og Ms. 56 ß.

Aalesund. Den 17de Mai løb det første, paa det her nylig oprettede Skibsværft, byggede Skib af Stabelen.

Christianssund. I tvende Steenhøie paa Bræmsnæs er der fundet mange Rav-, Glas- og Steenperler, Levninger af et Sværd, hvis Hefte har været besat med Rav, Glas og Stene, sønderbrudte Leerurner m. m.

Oversigt over norske Blades Indhold.

Mgbl. Nr. 160 indeholder en Opsats „om Forsøgsarbeider med Fund af Metal- og Ertsanviisninger." Forf. antager, og vistnok medrette, at Bjergværksdriften, der synes at maatte være en Hovedindtægtskilde i vort Klippeland, endnu blot indskrænker sig til nogle faa ældre og kun enkelte nyere Bjergværker, fordi Forsøgsarbeider i denne Retning ere meget vovelige; der udfordres nemlig en høi Grad af Driftighed, Sagkundskab og Udholdenhed for at det kunne blive lønnende. Forf. gjør derhos opmærksom paa en Mængde Ertsanviisninger, der ere opdagede i øvre Thelemarken, men hvis Findere istedefor Findeløn have havt mange Udgifter saavel ved Søgningen af Ertsleier som til Skjærpesedler. „Da det er antageligt, vedbliver han, at flere, om ikke alle de opdagede Ertsanviisninger vilde blive lønnende, under en bergværksmæssig og forsigtig Drift, saa er det sørgeligt, at disse Naturrigdomme skulle henligge ufrugtbare formedelst Mangel enten paa Driftskapital, Foretagelsesaand eller begge tillige, hos den norske Nation. Hvad Een ikke formaaede, maatte dog kunne udføres af Flere, og dersom Associationsaanden i vort Land havde udviklet sig i den Grad, som Tilfældet er i andre Stater f. Ex. England og Nordamerika, saa vilde utvivlsomt strax Foreninger danne sig til Foretagelse af Forsøgsarbeider saavel i det omhandlede som flere Øiemed og forhaabentlig ikke uden frugtbringende Resultater; thi hvad der tabtes paa et Sted, vilde efter al Sandsynlighed mere end erstattes paa andre Steder."

Heri ere vi fuldkommen enige med den ærede Forfatter, og vi kunne derfor ikke noksom forundre os over, at der her i Landet ikke er tænkt paa Dannelsen af et Aktieselskab i den Hensigt at indkjøbe og drive de Ertsanviisninger, som efter kyndige Mænds Formening maatte antages at ville blive lønnende. Et saadant Selskabs Aktier vilde sandsynligviis ikke alene finde Kjøbere her i Landet, men endog paa udenlandske Børser. Aktierne burde lyde paa 100 Spd. og indløses — som det ogsaa har været Tilfældet ved Dannelsen af andre Interessentskaber hos os — terminviis, og endog saaledes, at de sidste Terminers Indbetaling kunde udeblive, saafremt Driften imidlertid maatte vise sig tilstrækkelig til Dækkelse af de løbende Udgifter og desuden til Dannelse af et Reservefond. Aktiernes nominelle, Totalværdi burde mindst ansættes til 1,000,000 Spd. — og Subskriptionslister udlægges, foruden hos os, hos de fleste betydelige Banquierhuse i Udlandet. Ved Subskriptionens Tegning burde kun fordres en kontant Betaling af 5 pCt., saaledes at Aktiernes Totalværdi afgjordes i 20 Terminer. Ved saa smaa Aktier som foreslaaet, og saa læmpelige Afdrag som de nævnte, vilde man vinde en Mængde mindre Kapitalister for Sagen, der ei vilde sky at lægge sine Midler i et Aktie-Selskab, der muligens kunde blive meget indbringende; det er os idetmindste bekjendt, at enkelte Bergværksdrifts-Kompagniers Aktier i England og Nordamerika staae 2 a 300 pCt. over Pari. — Naar Jernbanen i sin Tid vakte en saa stor Enthusiasme her hos os — en Sag, som hvor vigtig den end er, dog i Grunden nærmest angaar et enkelt Distrikt af Landet, hvorfor skulde da nu et Anliggende, der vilde omfatte hele Landets Vel og som under gunstige Omstændigheder kunde hæve det til blomstrende Velstand, ikke ligesaavel vinde patriotiske og dygtige Talsmænd for sig, som vilde sætte sig i Spidsen for Foretagendet og idetmindste indbyde til Aktietegning paa et saadant almindeligt Selskab til Bergværksdriftens Fremme i Norge. Forøvrigt er det her hos os ved ethvert Foretagende altid det vigtigste at gjøre en Begyndelse, da desværre Enhver kvier sig for at sætte sig i Spidsen endog for nyttige Foretagender, af Frygt for at blive anseet som en Projektmager. Men man har dog hos os seet, at naar engang Begyndelsen er gjort paa nyttige Indretninger, gaar det meget godt med Aktietegning. Vore 2de Brandassurance-Selskaber, Søforsikrings-Anstalten og Kreditkassen, der alle ere opstaaede i Løbet af nogle faa Aar, afgive det bedste Beviis herfor. Et endnu mere talende Beviis for Nordmændenes patriotiske Sind have vi i den store Kapital, som blev tegnet til Jernbanen, hvorved der var liden eller rettere ingen Udsigt til nogen direkte Fordeel. Ogsaa i andre Retninger have vi gjort Fremskridt; den nylig oprettede Hypothekbank f. Ex har, uagtet den efter vor Mening ikke ganske erstatter Savnet af en almindelig Hypothekforening, dog allerede stiftet og vil fremdeles stifte overordentlig meget Gavn. Den Overbeviisning, at Norge ikke vil staae tilbage, hvor der er noget Fremskridt at gjøre, berettiger til at antage, at dette af os gjorte Forslag ikke vil hengaae upaaagtet, men til Landets Held blive omfattet med Varme og med Kraft sat i Gang.

— Af „Drammens Blad" hidsætte vi følgende korte Beretning om en Jordomseiling, som et der i Byen hjemmehørende Brigskib, ført af Kapt. C. Gullichsen, nylig har tilendebragt og er vendt tilbage fra. „Fartøiet afgik fra Drammen Høsten 1849 til Skotland, derfra til Rio-Janeiro, tog Fragt derfra til St. Francisco i Kalifornien, og efterat have tilbagelagt 3de Reiser mellem dette Sted og Kanton i China, blev det der befragtet med Ladning til Hamburg, hvorfra Briggen senest er retourneret. Saavidt vides har Briggen aldeles intet Uheld havt paa Touren, men derimod gjort gode Affærer, ligesom kun faa af Mandskabet har forladt Fartøiet, hvilket maaskee mest er en Følge af, at det har været Mandskabet tilladt at søge Fortjeneste i Havnen ved St. Francisco, der for Enkelte af dem endog har gaaet op til en 100 Spd., foruden at enhver af Mandskabet ved deres Hjemkomst har været lovet og er blevet tilstaaet et Gratiale af 50 Spd. pr. Mand."

— Ifølge samme Blad skal nu Gruben Gottes Hülfe in der Noth være renset lige til Bunden saavel for alskens nedstyrtet Braate som for Vand, og Pumpeværket sat i saa fortrinlig Stand, at man blot et Par Dage om Ugen behøver at benytte Drivkraften til Grubens Lensning.

— Ifølge en i Chr.-Pst. for 7de Juni indtagen Korrespondentefterretning fra Arendal skal Kanaldirektøren i Forening med Amtmændene Aall og Thomle samt Trælasthandleren, Konsul Kallevig befare Nidelven, hvoraf man venter sig en gunstigere Fremtid for Tømmerdriften paa dette vanskelige Vasdrag.

Sverige. Første Pintsedag tiltraadte Kongen, ledsaget af Prindserne Gustav, Oscar og August, en Reise til de sydlige Provindser.

— Ved Bekkaskog har et alvorligt Slagsmaal fundet Sted mellem Kronprindsens Hofbetjente og Godsets Undergivne. En af de første er bleven saa forslaaet, at han maatte bringes til Lazarettet i Christiansstad; selv Grev Rosen, som søgte at forlige de Stridende, men ikke kjendtes af Almuen, skal have faaet sin Bekomst.

— Jernbanesagen har været fore i Regjeringen; den er bleven afgjort derhen, at Oktroy vil blive meddeelt, hvis et Aktieselskab inden September Maaneds Udgang melder sig med en Arbeidssum af $2\frac{1}{2}$ Million Rigsd. og forøvrigt opfylder de af Rigets Stænder foreskrevne Forpligtelser.

Danmark. Etatsraad Simony er udnævnt til Kultus- og Underviisningsminister.

— Den 7de Juni skulde den danske Konge og Arveprindsen, ifølge Indbydelse fra Kongen af Sverige og Norge, besøge Lystleiren paa Ljungby Hede i Skaane. Den 12te næstefter skal han med Dampskibet „Ægir" afgaae til Aalborg for at gjøre en Reise gjennem Jylland.

— Kongen har befalet, at de ny Folkethingsvalg skulle foregaae den 4de August.

— Kjøbenhavnerne have paa en folkelig Maade høitideligholdt den 5te Juni, den Dag, deres Grundlov blev given.

Blandede Efterretninger.

Frankrig. General Mac-Mahon har kjæmpet med nogle af Scherifen Bu-Seba anførte Kabylerstammer og slaaet dem tilbage med stort Tab.

— Le pays er bleven solgt og Redaktionen af samme falden i Hænderne paa Napoleons gode Ven C. Bavour, der vil gjøre Bladet ganske imperialistisk.

— Generalerne Bedeau og Leflo have ogsaa vægret sig ved Edsaflæggelsen.

— General Rosas har kjøbt sig en Eiendom i Nærheden af Paris, hvor han vil bosætte sig med sin Datter og øvrige Familie. Hans Svoger, General Manzella, er allerede ankommen til Paris.

— Thiers opholder sig for Øieblikket i Rom, hvor han skal arbeide paa en Civilisations-Historie.

— Proudhon har nu udstaaet den treaarige Fængselsstraf, hvortil han i 1849 blev dømt, og er bleven løsladt.

— Victor Hugo skal opslaae sin Bolig paa Øen Jersey.

England. Med Frankrig er der nylig afsluttet en Traktat om gjensidig Udlevering af kriminelle Forbrydere.

— Guvernøren paa det gode Haabs-Forbjerg, Sir Harry Schmith, er bleven afløst i sin Bestilling af General Cathcart, og den 30te f. M. ankommen til Portsmouth.

— En undersøisk Telegraph mellem Dublin og Holyhead er nu færdig, og en lignende skal paabegyndes mellem Port Patrick i Skotland og Donaghadre i Irland.

Portugal. Grev das Antas, en af Hovedmændene for det liberale Parties Opstand i 1846 og 47, er nylig død i Lisabon og begraven med overordentlig Høitidelighed.

Rusland. Paa Jernbanen i Warschau gik to Vogne ud af Sporene samme Gang, som Keiseren reiste der, uden at dog denne kom til Skade.

Østerrig. En ny Kriminallovbog for hele Riget og en ny Presselov ere udgivne.

Belgien. Det ultramontane Parti agiterer meget ivrigt i Anledning af de forestaaende Valg til Senats- og Deputeretkammeret. Geistligheden i Østflandern oplæser fra Prædikestolene et Cirkulære fra Biskoppen af Gent, hvori de, som stemme paa liberale Kandidater, trues med al Landsens Ulykke og ovenikjøbet Helvede.

Bosnien. Staden Seragiwo er gaaet op i Flammer. 1600 Huse og 600 Magaziner skulle være blevne et Rov for Luerne.

Blandinger.

Fabrikation af kunstigt Læder af P. Webey i Birmingham.

Det kunstige Material, som skal tjene som Surrogat for det sædvanlige Læder, bereder man efter denne (den 30te Octbr. 1851 for England patenterede) Fremgangsmaade af Lædersnitlinger og Affald. Disse opblødes først nogen Tid i varmt Vand for at renses, derpaa tages de ud og tørres for en Deel i et Centrifugalapparat, endelig lægges de i en Liimopløsning, indtil de ere mættede dermed. I denne mættede Tilstand blive de lagte lagviis, fladt og jævnt, i et Metalkar, som oventil er aabent, men paa Siderne og i Bunden er gjennemboret, paa det at de flydende Dele kunde flyde af; det saaledes fyldte Kar bringes nu under en kraftig Presse, hvis Stempel nøiagtig passer i det Indre af Karret, hvor Læderstykkerne komprimeres til en kompakt Masse, hvorved da den tilbageholdte overflødige Vædske undviger. Den af Pressen tagne Masse bliver nu tørret, derpaa i egne Maskiner, ved Hjælp af Raspe og Knive, forvandlet til Smaadele, som atter behandles med varmt Vand for at opløse den tidligere anvendte Liim. Efterat Materialet er fuldkommen udblødt, tager man det ud i dets grødagtige Tilstand, vasker og tørrer det i Centrifugalapparatet. I denne Tilstand bredes det ud paa Traadtruge i ophedede Kammere. Naar det nu paa denne Maade er godt tørret, blander man det med Gutta-Percha eller Kautschuk. Sidstnævnte maa til den Ende opblødes i en med Damphuus forsynet Kjedel, hvorpaa det tørrede Material tilsættes og omrøres, indtil det Hele danner en eensartet Masse. Naar Blandingen er skeet, lader man Karrets Bund, der er formet som en Kolbe, stige i Veiret. Denne tager Kompositionen med sig, der da træder ud af en dertil anbragt Kanal og mellem Valtser, for at udvaltses til Blade.

Ledige Embeder og Bestillinger.

Toldinspektørembedet i Bergens Tolddistrikt med en aarlig Indtægt af 1,500 Spd., hvoraf det Halve fast Gage, Resten Procenter af Intraderne.

Soløers Fogedembede under Hedemarkens Amt.

Nordre Saltens Distriktslægeembede, Norlands Amt, med aarlig Gage 400 Spd.

Kirkesangerposten i Nissedal, hvormed Lærerposten ved Stedets faste Skole er forenet; Indtægterne ere anslaaede til omtr. 72 Spd.

Tvende Lægeposter ved Enerhougens Samfunds Forsikringsselskab i Sygdomstilfælde.

En Omgangsskolelærerpost i Eidangers Landsogn med 35 Spd. i Løn.

Bekjendtgjørelser.

☞ **Subskriptionen paa „Illustreret Nyhedsblad"** staar fremdeles aaben. Det bemærkes, at kun de Abonnenter ere berettigede til Deeltagelse i Præmiefordelingen, som betale deres Abonnement ordentligt og holde Bladet fra Bindets Begyndelse til dets Slutning; det er saaledes nødvendigt for tiltrædende Subskribenter, der ønske at deeltage i Udlodningen, at de bestille Bladet fra Begyndelsen. De, der have opsagt Bladet ved et enkelt Kvartals Slutning og paany maatte tiltræde Subskriptionen, saaledes at de holde hele Bindet, ere naturligviis berettigede til Præmiefordelingen. Alle Abonnenter, som have holdt Bladet hele Bindet igjennem, tilstilles ved sammes Slutning et smukt illustreret Titelblad og alphabetisk Register over Indholdet. — Det staar forøvrigt Enhver frit for at tiltræde Subskriptionen fra hvilketsomhelst Kvartals Begyndelse; Kvartalet koster 72 ß — forsendt med Posten 84 ß. — Subskription modtages hos alle Boghandlere og paa alle Postkontorer og Postaabnerier i Riget.

A. Dzwonkowski.

Christiania. Trykt hos Brøgger & Christie.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 38.] Udkommer hver Løverdag Aften. Christiania den 19de Juni 1852. Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. [I. Bind.

Indhold.

Johanna Wagner.

Denne yndede Sangerinde er en Niece af den forrige Kapelmester i Dresden, Richard Wagner. Sine første Barneaar tilbragte hun i Würtsburg, ved hvis Theater hendes Forældre vare ansatte. Da hendes deklamatoriske Kraft meget tidlig ytrede sig, blev hun som Barn benyttet til i Eventyrkomedier at forestille den gode Aand. I en Alder af femten Aar debuterede hun med Held paa Theatret i Ballenstädt som Abigail i „Et Glas Vand." Derefter optraadte hun som Preciosa og Esmeralda og vakte stor Opmærksomhed i Cordelias Rolle i „Kong Lear." Under denne Epoke i hendes Kunstnerbane udmærkede hendes Spil sig ligesaameget ved ungdommelig Ynde som ved tragisk Kraft. Hendes oprindelige Bestemmelse var Dramaet, men da hendes Forældre bleve opmærksomme paa hendes smukke Stemme, lod man hende indstudere Pagens Rolle i Meyerbeers „Hugenotterne." Da hendes Organ daglig tiltog i Toneomfang og Kraft, fik hun Katharinas Rolle i Halèvys „Dronningen af Cypern," og den glimrende Lykke, hun her gjorde, bestemte hende til for stedse at ombytte Dramaet med Operaen. Hendes Onkel opfordrede hende paa det indstændigste til at besøge Dresden, men forinden hun begav sig derhen, tog hun med sin Fader til Paris, for i sex Maaneder at nyde Underviisning af Viardots og Malibrans Broder og Jenny Linds Lærer Manuel Garcia. Da Jomfru Wagner derefter indtraf i Dresden, blev hun engageret paa fem Aar ved det kgl. Hoftheater, og fra dette Tidspunkt fulgte hun Madam Schrøder-Devrient's Methode, dog uden slavisk at efterligne denne berømte Kunstnerindes Stiil. Som Agathe i Webers „Freischütz" og i Beethovens „Fidelio" gjorde hun sit Navn end mere bekjendt. Efterat Richard Wagner havde grebet Flugten paa Grund af sin Deeltagelse i Maibegivenhederne i Dresden, løstes ogsaa det Baand, der knyttede Johanna W. til den derværende Scene; hun fandt et Engagement i Hamburg og var den første tydske Sangerinde, som overtog Fides's Rolle i „Profeten" af Meyerbeer. Det var den fortræffelige Opfatning og Udførelse af denne Rolle, som gjorde hendes Navn berømt over hele Tydskland. Hun sang derefter med glimrende Held i Wien og Berlin; i den sidstnævnte Hovedstad som Viardots Efterfølger i Fides's Rolle. Følgen heraf var, at Generalintendanten for det kgl. Theater i Berlin afsluttede en Kontrakt med hende paa ti Aar og paa Betingelser, som hidtil aldrig vare blevne tilstaaede en tydsk Primadonna. I denne Kontrakt blev den unge talentfulde Kunstnerinde desuden tilstaaet sex Maaneders Ferier hvert Aar.

Jomfru Wagners Repertoire er overordentlig rigt, og Berlin har hendes Geni at takke for, at Glücks og Spontinis Mesterværker atter med Held kunde blive opførte. Iphigenia i Tauris, Clytemnestra i Aulis og Overpræstinden i Vestalinden gjorde hun paany til Publikums Yndlinge. Hendes Alice i Robert le diable, hendes Valentina i Hugenotterne og hendes Fides i Profeten have godtgjort hendes Overlegenhed i Meyerbeers Operaer. Eglantine i Webers Euryanthe var hendes Afskedsrolle i Berlin den 18de Marts. Ved Gjenopførelsen af Spontinis Olympia gav hun Statira, og Kritiken udtalte sig eenstemmig derhen, at hun overgik den engang saa afgjorte Milder, der oprindelig havde givet denne Rolle. Den bekjendte Theaterkritiker i Berlin, Relstab, ytrede om hendes Statira: I Lidenskab var hun en Medusa, i bydende Væsen en Juno, i Pathos en Niobe.

Jomfru Wagner indskrænkede sig imidlertid ikke til klassiske Mesterværker. Hendes Norma, Lucrezia Borgia og Romeo have vakt ligesaa stor Opsigt som hendes Fides, Fidelio, Statira, Alice, Valentina og andre Partier. Som Donna Anna i Don Juan, som Odette i Halèvys Carl den Sjette havde hun udviklet sit overordentlige lyriske Talent.

Medens Jomfru Wagner paa en saa kort Tid grundlagde sin kunstneriske Berømmelse, indgjød hun tillige sine Beundrere den dybeste Agtelse for sine personlige Egenskaber. Da hun Vaaren 1851 forlod Hamburg for at tiltræde sit Engagement i Berlin, gav man hende en stor Fest i „die Tonhalle," ved hvilken Leilighed hun offentlig blev bekrandset, ledsaget af Folket til Jernbanegaarden og hilset med ustandselige Jubelraab.

Ligesom Jenny Lind kom Johanna Wagner til England med et dobbelt Engagement: Det kongelige Theater og den italienske Opera annoncerede samtidigt hendes Optræden. I den førstnævnte Scenes Prospekter var denne udtrykkelig fremhævet, men den italienske Opera paaberaabte sig ligesaa bestemt hendes Assistence. Denne sidste Bekjendtgjørelse fremkaldte en Replik fra det kongelige Theater, hvori det hedder: „Det bekjendtgjøres herved, at det kgl. Theater udelukkende har sikret sig Jomfru Wagners Talent ved en den 9de November forrige Aar saavel af den berømte Kunstnerinde selv som af hendes egen Fader, Hr. Albert Wagner, undertegnet Kontrakt."

Den 9de April ankom Jomfru Wagner, ledsaget af sin Fader og Hr. Gye, til London med det samme Tog som de Herrer Lumley og Mitchell, der havde fulgt Primadonnaen lige fra Hamburg. Hr. Lumley, Impressario ved det kgl. Theater i Drurylane, anlagde øieblikkelig Søgsmaal. Ifølge den nævnte Kontrakt er Jomfru Wagner forpligtet til at synge tolv Aftener i de tre Maaneder, April, Mai og Juni, mod et maanedligt Honorar af 400 £. Ved en senere tilføiet Klausul blev Sangerinden forhindret fra at kunne optræde paa noget andet Sted i dette Tidsrum, hvorimod Hr. Lumley forpligtede sig til at udbetale den 13de Marts i Berlin et Forskud af 300 £. Hiint Tillæg er undertegnet af Dr. Bacher fra Wien, en Ven af begge Parter, og, som Modparten paastaar, stiltiende godkjendt af Jomfru Wagner; idetmindste protesterede hun ikke derimod i et Brev til Lumley af 15de Februar, hvori hun beder om Udsættelse med sin Optræden til den 10de April. Under 11te Marts indrømmede Lumley den forlangte Frist og bemærkede tillige, at det aftalte Forskud af 300 £. var deponeret hos Dr. Bacher. Denne bekræftede skriftligt Rigtigheden af denne Meddelelse og forespurgte sig om, naar og hvor han skulde overlevere hende Pengene. Johanna Wagner fastsatte som Tidspunkt den stille Uge og som Sted Hamburg. Da Dr. Bacher ankom dertil den 10de April for at ledsage hende til London, erfarede han, at hun imidlertid havde sluttet en Overeenskomst med Lumleys Konkurrent, Direktøren for den kgl. Opera i Coventgarden Gye, der havde indrømmet hende 2000 £. for to Maaneder. Til dette Skridt var Kunstnerinden bleven bevæget ved den Insinuation af Gye, at Lumleys Finanser vare i en daarlig Forfatning: han vilde snart blive nødt til at lukke sit Theater, hun ikke faae sine Penge og den hele Affære skade hendes Anseelse. Allerede tidligere havde Hr. Wagner i Breve til Dr. Bacher beklaget sig over den af Lumley bevilgede Gage som for liden, især da Sangerinden var forhindret fra at optræde andetsteds. Nu sendte Johanna Wagner ham med en Notarieprotest et Opsigelsesbrev til Lumley, hvori der ligeledes er Tale om Omsorgen for hendes kunstneriske Anseelse. Lumley ilede selv til Hamburg, men udrettede Intet. Den 23de April skulde Jomfru Wagner debutere paa Coventgarde-Theatret som Fides i „Profeten." Herimod nedlagde Lumley Protest ved Vicekantslerretten, og den nærmeste Følge heraf var et Forbud mod hendes Optræden. Et talrigt fashionabelt Publikum strømmede den 24de April til Westminster-Hall for at bivaane denne interessante Proces. Lumley fordrede i Skadeserstatning 30,000 £. og Kunsthandler Mitchebb, som i Tillid til den store Kunstnerindes Ry allerede havde abonneret paa en Mængde Loger og Pladse, 15,000 £. Først optraadte Indstævntes Defensor, Hr. Bothell.

Han paastod ophævet det mod Jomfru Wagner nedlagte Forbud, ikke at optræde paa noget andet Theater end Hr. Lumleys, og søgte at godtgjøre, at Jomfru Wagner ikke havde gjort sig skyldig i noget Kontraktsbrud, der kunde retfærdiggjøre et saadant Forbud. Han paaberaabte sig deels, at den Klausul, der forbyder Jomfru Wagner at optræde paa noget andet Theater end Hr. Lumleys var af Dr. Bacher mod hendes Villie tilføiet Kontrakten, og deels den Kjendsgjerning, at de 300 £., som Lumley ifølge Kontrakten skulde betale i Forskud, ikke vare blevne erlagte til rette Tid, en Omstændighed der i Forbindelse med det bekjendte Faktum, at Lumley endnu ikke havde betalt Madam Sontag og Madam Taglioni, og at han kort Tid i Forveien havde siddet arresteret for en Gjæld af 2275 £., maatte berettige Jomfru Wagner til at mistvivle om hans Evne til at betale og gjøre hende tilbøielig til at gaae ind paa Hr. Gyes Tilbud. Iøvrigt søgte Hr. Bothell tillige at godtgjøre, at der i det foreliggende Tilfælde maatte tages Hensyn til den preussiske Lovgivning, da Kontrakten var bleven afsluttet i Berlin, og at Jomfru Wagner efter denne Lovgivning ikke alene ikke havde brudt Kontrakten, men endog var bleven befriet for sin Forpligtelse, idet de stipulerede 300 £. ikke vare betalte i rette Tid, samt at hun endog havde kunnet indlægge Paastand om Skadeserstatning. Fremdeles kunde Følgen af et Kontraktsbrud fra Jomfru Wagners Side ikke blive et personligt Forbud, men kun en Klage om Skadeserstatning. Efterat Jomfru Wagners anden og tredie Advokat, de Herrer Malnes og Martusdale, havde talt, tog Lumleys Sagfører, Bacon, Ordet for at retfærdiggjøre Opretholdelsen af Forbudet. Sagens endelige Udfald blev, at Retten stadfæstede Forbudet mod Jomfru Wagners Optræden paa Coventgarde-Theatret.

Dette gav det i London udkommende Vittighedsblad „Punch" Anledning til følgende Bemærkning: Johanna Wagner vil hos os kun udføre to musikalske Passager; den ene, Passagen fra Hamburg til London, den anden, Passagen fra London tilbage til Hamburg.

Forøvrigt har den offentlige Mening decideret erklæret sig for Lumley, og det er endog sandsynligt, at denne odiøse Proces vil hjælpe den forgjældede Theaterdirektør ud af alle hans Pengeforlegenheder. En stor Deel mægtige Patroner fra Her Majesty's Theatre har nemlig forenet sig i det Diemed at

Johanna Wagner.

lade Hr. Lumley tilflyde en betydelig Pengeunderstøttelse for at Direktionen kan forblive i hans Hænder. Der har i denne Anledning dannet sig en Kommittee, i hvis Spidse staar Hertugen af Leinster og som tæller blandt sine Medlemmer flere Diplomater, Hertugerne af Wellington og Cleveland, Marqvierne af Clanricarde og Worcester, Sir Anthony Rothschild, Lorderne Ward, Cranbourne o. fl.

Drager og Fabeldyr.

(Af P. Chr. Asbjørnsen.)

Det er en ældgammel Tro, at overnaturlige Væsener rugede over og vogtede hvad der var helligt og skjult. I Egypten var det Sfinxer der vogtede Helligdommen; Hæbræernes Cherubims ansees af Nogle for lignende Vogtere. Imidlertid er der ingen Fantasiens Skabning, der til alle Tider, saavel i Orienten som i Europa, har nydt en saa udbredt og vel befæstet Anseelse som Vogter af skjulte Skatte og Klenodier, som Dragen. Det var en Drage, der vogtede Hesperidernes gyldne Æbler; Paystbtha-more, eller den store Orm beskytter i Irland O'Rourkos Rigdomme; i de oldtydske og skandinaviske Myther er det Dragen, der hviler paa den nedgravede Skat. At en lignende Tro og Forestillinger ere udbredte gjennem Tydskland fremgaaer af mangfoldige i dette Land i de sidste tyve Aar udkomne Sagnsamlinger. I Norge er det ikke sjelden at høre, at Drager fare gjennem Luften og udspye Ild, og man viser paa flere Steder i Landet Huller i Jorden og Fjeldene, hvoraf de komme farende som Ild og gloende Sopelimer, naar Krig eller Hungersnød forestaaer. Naar de vende hjem til sine Huler, hvor de ruge paa Guld og Sølv, høres Skraldet af store Jerndøre, som slaaes igjen efter dem. Hvem veed ikke, at Akers Kirke er bygget paa Guldstolper, som der er spændt en Guldkjæde ni Gange omkring, at derunder svømme ni Guldænder, og at der ruger en Drage paa alle disse og mange andre Herligheder, som Akersogningerne efter al sin Stivsindighed ville sælge for 7000 Daler? Det maa vel være af Frygt for at slippe den gamle Drage ud for Dagens Lys; thi sidst den var ude, foer den frem af Dragehullet og forkyndte Krig og Dyrtid. Af Dragehullet paa Storøen i Aadalen, af Dragebjerget paa Rasvog, af Skudshorn i Valders, Jordalsnuten i Nærødalen i Sogn og af utallige andre Steder saa man fordum og seer undertiden endnu gloende Drager med gnistrende Ildhaler komme ud. Ole Brække i Nissedal har saaledes ofte seet Dragen. „Om Dagen," heder det hos Faye, „ere de hvide og ligne da noget en Sopelime, om Natten gloe de som Guld og ligne Orme med store Hoveder." Naar jeg undtager et Sagn, der er meddeelt i mine „Norske Huldreeventyr," Første Saml. S. 143, hvor det hedder, at der laae en stor Orm, der her som Skattens Vogter vel maa være Drage, oppe i Pengekjedlen og væltede sig paa Skatten, har jeg aldrig hørt Dragen skildre anderledes end som en gloende Sopelime. „Dragerne," heder det hos Faye, „ere glubske og spye Ild, og derfor er det farligt at binde an med dem. At de imidlertid ei ere uovervindelige, kan man see af et gammelt Sagn, der beretter, at en Præst ved Navn Anders Massen, som skal have levet ved 1631, skjød en Drage, som rugede paa Sølv i det saakaldte Dragefjeld ved Tvedevandet." I Hedalen i Valders fortalte man mig for nogle Aar siden, at det ikke var sjelden at Dragen fløi over til Langbjerget, hvor den havde en Hule; den gamle Ildjarnstadkallen, som da var død, havde fortalt, at han havde seet den komme flyvende fra Naudal. En anden holdt til i Ildjarnstadjordet, og de saae ofte at den slog sig ned i Jonsknatten. Guul i Berge saae den ifjor (1844) om Sommeren. Men for lang Tid siden var der en Mand i Hedalen, som hed Thor i Mørken, han satte en Bygbrødlev i Dragehullet i Langbjerget, og da Dragen kom og mødte den, døde den; „thi den kan ikke taale Groden, fordi den er signet. Thor i Mørken var alene, da han tog Skatten i Bjergskaret; den laa i et tungt Skrin, og da han skulde tage det unna Dragen, kom han til at krøke det ene Benet; siden den Tid var det kroget."

Dragen og Lindormen eie imidlertid ikke alle Jordens Skatte; Alfer og Dværge eie sin Part og bruge andre Vogtere for sit Guld og sine Rigdomme. De omgive dem med omskiftelige Syner og gjøglende Skikkelser eller omskabe sig selv til saadanne, for at skuffe Skattegraverne og forlede dem til at tale; thi da synker Skatten atter ned i Jordens Skjød. Det synes Skattegraveren, at hans Huus staaer i lys Lue; gloende Heste og Vogne fare ham forbi med Lokomotivhast, og efter kommer en Kjærring i et Knadetrug, der troer, „hun taer dem vel att." Studen, der stiger op af Graven og truer at støde Hornene gjennem Skattegraveren, alt dette skriver sig fra Skattenes underjordiske Eiere, og hvem veed, om der ikke gives dem, som troe, at de Mord og Drab og slemme Syger, der som Drager ruge over Kaliforniens Guldsand, ere Udsendinge fra oprindelige eller emigrerede Alfer og Dværge.

I „Norske Huldreeventyr Første Saml. S. 143 og fgg." findes flere Skattegraversagn fra vor nærmeste Omegn og Romerige, hvis Overeensstemmelse med tydske, irske og Sagn fra Normandiet er paafaldende. I de irske forekommer det oftere, at Skattegraverne fylde Lommer og Sække med Guld, der siden, naar det ikke er taget med „det stille Folks" gode Villie, forvandles til gule Blomster og Stene. Hos os hører man ikke sjelden, at de Underjordiske lønne Tjenester, man har gjort dem, med en Hob Hovelfliser eller en Skjæppe Smaasteen, der siden, hvis Eieren ikke haanligt kaster den bort, viser sig at være Guld og Sølv. Overeensstemmelsen mellem de norske og normanniske Sagn, der findes i Molle Amelee Bosquets „la Normandie romanesque et merveilleuse," er paafaldende og fortjente en udførligere Eftervisning end her er Sted til. I l'Illustration har den bekjendte George Sand givet et Slags Forklaring af Sagnenes Oprindelse og derhos meddeelt nogle Sagn med Afbildninger, som vi i det Følgende skulle benytte. Da vi senere ville finde Leilighed til at ombandle dette Æmne, ville vi hverken indlade os paa hans Forklaring eller kritisere den, men kun meddele en af disse franske Fortællinger, ifølge hvilken det lader til at lignende gjøglende Skikkelser, som de ovenomtalte, vogte de underjordiske Skatte i Frankrig.

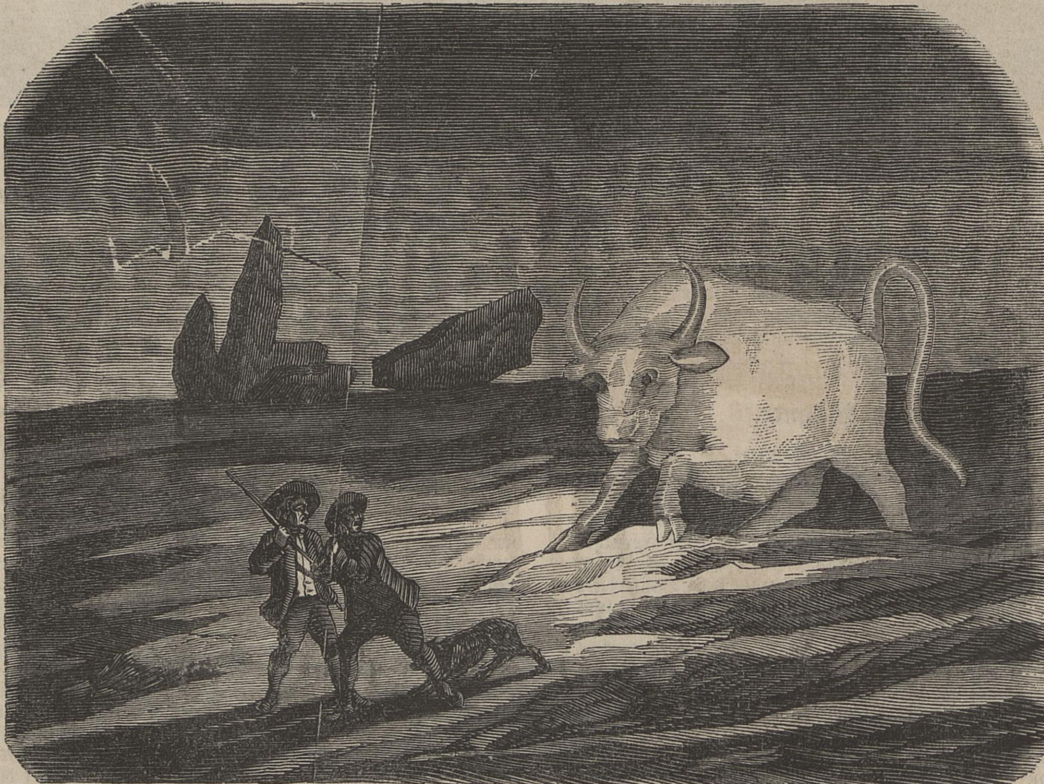
„Den hvide Tyr, Guldkalven, Dragen, Gaasen, den sorte Høne, og jeg veed ikke hvormange andre Fabeldyr vogte, som man fortæller, overalt Jordens skjulte Skatte. Naar Messen lyder ved Midnatstid om Julenatten, miste disse underjordiske Vogtere sin Magt, til Klokken lyder ved dens Slutning. Dette er den eneste Tid hele Aaret om, da det er muligt at hæve Skatte. Men for det første maa man vide, hvor Skatten ligger og dernæst maa man have Tid til at grave den op og tage den. Overraskes man nede i Hullet, er den tabt, den bliver for bestandig indsluttet for dig; og møder du saa, naar du har havt denne Ulykke, et af Fabeldyrene, er det ude med dig; thi efter sin Magtesløshed under Messen ere de mere rasende end nogensinde.

Saadanne Sagn ere ligesaa almindelige i Frankrig som Sagnene om forstenede eller bepantsrede Riddere, der vogte Skatte i de mauriske Taarne i Spanien. I Frankrig gives der neppe en Ruin, et Slot, et Kloster, eller et Monument fra Celternes Tid, uden at det skjuler Skatte, der overalt bevogtes af et eller andet af disse Fandens Dyr. Jules Canougo har i en prægtig Samling af Fortællinger og Eventyr fra Syden fremstillet et yndigere og mere poetisk Billede af Guldgjeden, der vogter Skattene, som ere skjulte i Jorden.

Under Frankrigs mindre smilende Himmel, omkring Lundene, der krone Høiderne, som grændse til Marker og Sumpe, er det en hvid Tyr, en Guld- eller Sølvkalv, som gjøgler i Skattegravernes og de Havesyges graadige Indbildningskraft; men disse Dyr ere vilde, olme og intet mindre end blide at møde. Der gives Ingen, som til denne Dag har vovet at gribe dem ved Hornene.

I de overskyggede Dale, der støde til store Marker og frugtbare Enge, færdes der paa ubestemte Tider om Natten et ubestemmeligt Dyr, der forstyrrer Kvæget paa Græsgangene og stryger om ved Meierierne, hvor det gjør stort Spektakel. Hundene hyle og flygte, naar det nærmer sig, Kugler ramme det aldrig, det er skudfrit. Troen paa dette Syn er endnu levende i vor Egn, og vore Avlskarle og Tjenestefolk forsikre fuldt og fast, de have seet „Bæstet." Man kalder det almindelig „det store Bæst" og siger, at det undertiden viser sig i Skikkelse af en Grævling. Andre have seet det som en Hund, saa stor som den største Oxe, Andre som en Mynde eller Vindspiller, saa høi som en Hest, atter Andre som et almindeligt Faar eller en Hare. Der gives dem, der fortælle, at de med temmelig koldt Blod og uden at være meget bange, have forfulgt dette Bæst, men det har aldrig villet lykkes dem at faae det fat, uagtet de ikke tilskrive det nogen overnaturlig Magt. De have vanskeligt ved at skildre dets Udseende, fordi det er forskjelligt og afvigende i Form fra alle Egnens Dyr; de forsikre imidlertid, at det hverken ligner en Hund eller en Ko, eller en Grævling eller en Hest, men noget af hvert af disse Dyr og endda lidt til, det kan man nok begribe.

Jeg er imidlertid overbeviist om, at dette Bæst, naar det viser sig, enten er et Sandsebedrag, eller svævende Dampe og Taager, der fortættes i fabelagtige Former, som skuffe eenfoldige, overtroiske og frygtsomme Jagttagere. At Hundene hyle som de ere gale og løbe ved et saadant Syn, er vist nok. Men hvorfor skulde ikke Hundene ogsaa lade sig skuffe? Man har anført, at det kan være Tyve, der forklæde sig paa denne Maade? Hvorfor ikke ligesaa gjerne landlige Elskere? Man har skudt utallige Skud paa Bæstet, men enten det nu har været en Slump, eller Skytterne have været daarlige, eller Haanden har skjælvet af Frygt, man har aldrig dræbt eller saaret Fabeldyret. Uagtet dette Syn ikke er andet end et Sandsebedrag, saa er det overordentlig smitsomt. I 15 a 20 Nætter have 20 a 30 Beboere af et Meieri efter hverandre seet og forfulgt Dyret, og det selvsamme hændte en anden liden Koloni. Saaledes gjorde Synet sin Rundtur i Egnen, og Smitten udbredte sig til et meget stort Antal af Bønderne."

Den hvide Tyr.

Priismedaille for Londoner-Industriudstillingen.

Vi antage, at mange af vore Læsere gjerne ville vide, hvorledes den Medaille seer ud, som af „Priiskommissionen for alle Nationers Industriudstilling" tilkjendtes Hr. Kjøbmand Thesen for de af ham udstillede norske Træskjærerarbeider, og derfor have vi her ladet den afbilde i naturlig Størrelse. Da Aversens og Reversens Inskriptioner paa Afbildningen ere tydelige nok, behøve vi blot at tilføie Indskriften i Randen, der lyder saaledes: N. P. THESEN. CLASS XXVIII. PRIZE MEDAL OF THE EXHIBITION. Denne nævnte 28de Klasse indbefattede „Frembringelser af annimalske og vegetabilske Substantser," til hvilke da naturligviis ogsaa de af Hr. Thesen udstillede Gjenstande maatte henregnes. Medaillen er af Bronce (ved en Feiltagelse stod i Nr. 26: Guldmedaille) særdeles smukt udført og indlagt i et pragtfuldt Etui. Hr. Thesen fik sig den tilstillet ved Generalkonsul Tottie's Omsorg.

Nattens Dronning.

(Cactus [Cereus] grandiflorus)

Alle hidtil bekjendte Arter af den Planteslægt, der kaldes Cactus*), have paa faa Undtagelser nær deres Hjem i Amerika. Efter Hooker kan Nordgrændsen, ovenfor hvilken der i Amerika neppe findes vildtvoxende Cactus-Arter, ansættes til den 49de Breddegrad, hvor Kapt. Back har fundet en pigget Opuntia, og den yderste Grændse i Syd for Equator synes at være den 40de Grad. I de Lande, der ligge mellem de her nævnte Breddegrader, findes de forskjellige Arter lige fra Lavlandet til henimod Snegrændsen. De fleste og største Arter findes i den varme Zone.

De Steder, hvor Cactuserne voxe, ere for største Delen blottede for enhver anden Vegetation, og disse Landskaber faae derved et øde og uhyggeligt Udseende. Formen og Størrelsen af de forskjellige Arter er ogsaa høist forskjellig: nogle af de støtteformede Arter naae i deres Fædreneland en Høide af 12—16 Fod med en Stamme, der holder 10—12 Tommer i Gjennemsnit, og af de kugleformede findes der i Kew Have ved London et Exemplar (Echinocactus Visnaga), som veier 713 Pund. Den er som fuldvoxen Plante for nogle Aar siden bragt derhen fra det Indre af Mexiko. Paa flere Steder i Central-Amerika, hvor de store Cactus-Arter egentlig have deres Hjem, levere de tørrede Stammer næsten det eneste Brændmate-

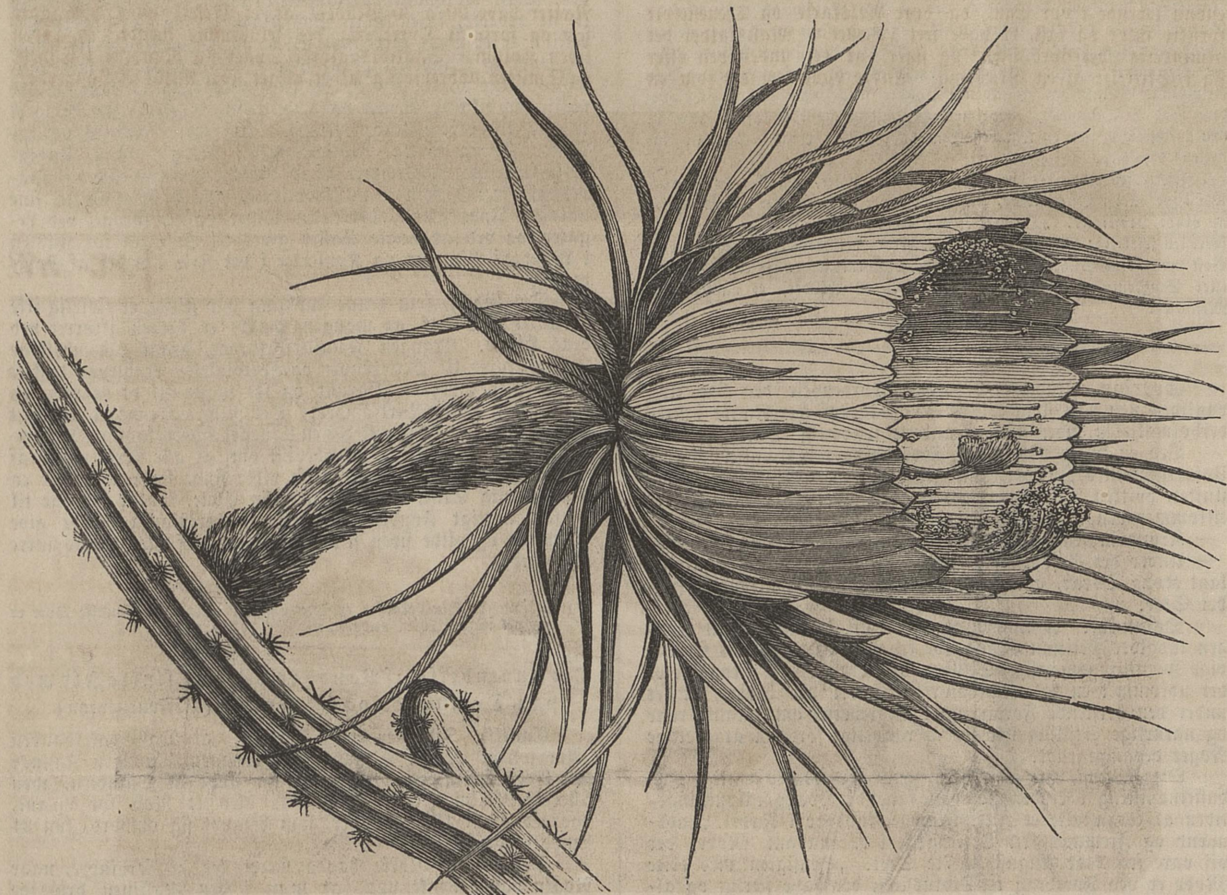
*) Navnet Cactus er først brugt af Theophrast om en pigget Plante, der dyrkedes paa Sicilien, sandsynligviis et Slags Artiskok.

riale, der haves; desuden benyttes Stammerne ogsaa til forskjelligt Husgeraad, Bygningsarbeide o. s. v. Cactus-Arterne, hvoraf flere i deres Fædreneland benyttes som levende Hegn, spille ogsaa i andre Retninger i Naturens Husholdning en ikke ubetydelig Rolle, som det dog paa nærværende Sted vilde være for vidtløftigt nærmere at berøre. Een Art af Cactus er for de Lande hvor den voxer af største Vigtighed, nemlig Cactus coccinellifer, da man paa den opføder et lidet Insekt, der er bekjendt som en kostbar Handelsartikel under Navn af Cochenille. Efter Humboldt udføres der aarligt, alene fra Mexico, Cochenille for en Værdi af over 2½ Million Specier.

Omtrent 900 Arter ere bekjendte, men disse ere af den nyere Tids Botanikere inddeelte i mange forskjellige Slægter.

De fleste af disse dyrkes i Europa som Sirplanter, enten paa Grund af hele Plantens besynderlige Udseende eller ogsaa for Blomsternes Skyld. Disse ere i Almindelighed meget smukke og uden Lugt, men holde sig gjerne ikke mere end et Par Dage. Den Art, hvoraf her leveres en Tegning, har faaet Navn af Nattens Dronning, fordi Blomsten, der aabner sig om Aftenen, ikke holder sig længere end til tidligt næste Morgen. Blomsterne, der ere tragtformede, blive paa en rigtigt behandlet og frodig Plante 7—10 Tommer lange med et Gjennemsnit af 8—10 Tommer. De talrige Bægerblade, der udbrede sig straaleformet, ere glindsende guld- og Isabella-farvede og Kronbladene snehvide. Hele Blomsten har en stærk Vanille lignende Lugt. Planten, der findes vildtvoxende paa de Caraibiske Øer og Antillerne, er indført til Europa i Aaret 1700. Et Exemplar af denne, hvorefter nærværende Tegning er optaget, blomstrede Natten mellem den 7de og 8de Juni i den botaniske Have ved Christiania.

Som ovenfor sagt blomstrer denne Plante, naar den overlades til sig selv, altid om Natten; men det er allerede for længe siden med Held forsøgt at faae den til at blomstre paa hvilkensomhelst Tid af Dagen, man selv maatte ønske det. Naar Blomsterknoppen har udviklet sig saa stærkt, at man ser, at den vil aabne sig om Aftenen, bringes Planten forsigtigt i en Iskjælder, hvor den sættes lige paa Isen med et Underlag af Træ eller Halm. Paa denne Maade opholdes Blomsten i sin Udvikling indtil næste Dag, og naar den da bringes i et varmt Værelse og udsættes for det fulde Dagslys, udfolder Blomsten sig temmelig hurtigt. Ligeledes vil en Blomst, der afskjæres om Aftenen, netop som den begynder at udfolde sig, og sættes i koldt Vand eller fugtig Sand, holde sig til næste Formiddag. S.

Nattens Dronning.

Om de spiselige Svampe*).

Fra de ældste Tider ere Svampene blandt de fleste europæiske Folk blevne regnede ikke alene blandt nærende Fødemidler, men endog blandt Lækkerheder. De omtales allerede af græske og romerske Forfattere som en almindelig benyttet og efterspurgt Spise. Saaledes er Forholdet endnu i det sydlige Europa, hvor de ikke alene ansees som en Lækkerbidsken paa de Rigeres Bord, men endog i store Landstrækninger, f. Ex. Toskana, hele det sydlige Frankrig, i Champagne, Bourgogne, i Omegnen af Paris, paa Vogeserne, i det sydlige Tydskland, af de fattigere Folkeklasser med Begjærlighed opsankes som et sundt og nærende Fødemiddel. I Ungarn og alle af slaviske Folkestammer beboede europæiske Lande udgjøre de saagodtsom en daglig Spise; der findes flere Egne, f. Ex. i Bøhmen og andre Steder, hvor de en stor Deel af Aaret udgjøre de fattige Folkeklassers næsten eneste Føde. „Den, som gjennemvandrer en stor Deel af vore Landdistrikter, især Skovegnene," siger Bulliard om Frankrig, „og opsøger de Fattiges Hytter, vil finde, at disse til Løn for sit møisommelige Arbeide alene leve af et usselt Brød, hvilket de dele med sine Børn, medens de flere Maaneder igjennem fortære en utrolig Mængde af Svampe — og alligevel ere disse de friskeste og stærkeste blandt Beboerne af disse Landdistrikter." Det er bekjendt nok, at Svampene blandt Russerne, som mindst ere bekjendte for Mangel paa fysisk Styrke, ere en eftersøgt Spise; ifølge Buxbaums Beretning skulle de, foruden paa den Tid, da Svampene voxe, under Fastetiden hovedsagelig leve af nedsaltede Svampe — og hans Opgivende, at man uden Forskjel anvender ogsaa de Arter, der paa andre Steder betragtes som giftige, bestyrkes ogsaa af Pallas.

Derimod synes dette Fødemiddel oprindelig at have været forsmaaet af alle de egentlige germanniske Folkeslag. Af disse finder man dem alene anvendt, hvor de enten have lært Brugen af dem af andre Folkestammer, som i Forveien have beboet de Lande, i hvilke de selv ere indvandrede, eller ogsaa hvor de selv ere blevne blandede med indvandrende slaviske Folk, f. Ex. i Nordtydskland. I Skandinavien, England og en stor Deel af Tydskland er Brugen af dem, om ikke aldeles ubekjendt for de lavere Folkeklasser, dog idetmindste afskyet af dem — de forekomme i disse Lande alene paa de Fornemmeres Borde. Herved bør ogsaa gjøres den Bemærkning, at flere af de fra de ældste Tider som de lækreste betragtede og meest anseete, f. Ex. Trøflen (tuber), Kaiserlingen (agaricus cæsareus), Kongesvampen (boletus regius), Pivouladen (agaricus pudicus), m. fl. savnes netop i denne Egn eller ogsaa forekomme sjelden, som Blomkaalssvampen (sparassis). Men vi have derimod overflødigt Forraad af mange ganske gode, ja endog af andre, som savnes i de sydlige Lande. De, som hos os anvendes paa de Fornemmeres Borde, kjøbes sædvanligviis til høi Priis i Udlandet, omendskjønt man hos os finder dem voxende i større Mængde, end i de Lande, fra hvilke de hentes. Derfor have vi antaget, at det skulde være en Sag af ikke liden Vigtighed, at henvende Opmærksomheden paa den uberegnelig store Mængde af rigere Nationers som vigtige betragtede Næringsmidler, der hos os aarlig gaae tabte uden at anvendes paa nogensomhelst Maade. De kunne ikke henregnes under den saakaldte Klasse af Nødhjælpemidler — Økonomiens Maal er mindre at afhjælpe Nød, end at forebygge Mangel — da de i Lande, som af Naturen ere rigere begavede, foretrækkes for flere af vore almindelige Fødemidler. Smag og Behag ere alligevel Noget, som hos en heel Nation, der er opvoxen i Fordom mod en Smag, vanskelig lader sig forandre, og derfor nære vi ringe Haab om at det skal lykkes, i vort Land at indføre et mod Nationens Smag saa stridende Slags Fødemiddel. Vi ville dog tillade os for vore Landsmænd at berette Resultaterne af andre Landes Erfaring.*) Skulde Nationen kunne finde sig i at spise Svampe, saa kunne vi forsikre, at der i Særdeleshed i vore bjergige Skovegne findes et saa rigt Forraad af spiselige Arter, at man deraf skulde kunne erholde tilstrækkelig Føde en god Deel af Aaret for samtlige deres Beboere.**)

At flere Svamparter kunne spises og virkelig ere meget nærende, er en gjennem Aartusinders og hele Nationers Erfaring saa bestyrket Sandhed, at der vel ikke derom kan opstaae nogen Tvivl. Vigtigere er alligevel det Spørgsmaal: Udgjøre de virkelig nogen sund Føde? I de Lande, hvor Svampene ikke anvendes som Fødemiddel, er det en almindelig Folketro, at alle Svampe enten ere giftige eller umulig kunne være et sundt Fødemiddel. I de Lande derimod, hvor de anvendes, snart sagt, til dagligt Brug, ja endog som udelukkende Føde en god Deel af Aaret, nærer man aldeles den modsatte Tanke; de betragtes ikke alene som en nærende, men ogsaa som en sund Spise. De Forfattere, der forkaste Svampe som Næringsmiddel, ere, saavidt os bekjendt, saadanne som aldrig have smagt dem. Vi vide desuden, at flere Slags Fødemidler af Enkelte efter Fordom eller individuel Erfaring forkastes som mindre sunde, f. Ex. Potetes, medens de af tusinde andre Mennesker daglig benyttes uden ubehagelig Følge. Den sundeste Spise kan under visse Tilfælde, eller naar den misbruges, blive skadelig; hvad en Legemskonstitution finder høist velgjørende for sin medicinske Diæt, kan ikke fortæres af en Anden uden ubehagelige Følger*). Doktor Lenz gik saa vidt i sine Forsøg paa sig selv, at han i en Tid af flere Maaneder alene fortærede Svampe tilligemed friskt Vand. Han paastaar, at han aldrig har følt sig mere frisk og livlig baade i Henseende til Legeme og Aand, end netop paa denne Tid, uden nogensinde deraf at mærke ubehagelige Følger. Vandt Folket denne Erfaring, saa skulde aldrig Mangel paa rigelige Fødemidler blive følelig paa den for Hungersnød haardeste Aarstid. Selv mere end almindelig sensible for vanskeligt fordøielige Fødemidler, have vi aldrig mærket nogen Ubehagelighed efter Nydelsen af Svampe.

Imod Anvendelsen af Svampe som Fødemidler anfører man almindeligviis, at adskillige af dem ere virkelig giftige. Dette er ogsaa en Sandhed, hvilken vi ansee for lige saa nødvendig at indskjærpe, som at endnu flere ere sunde og velsmagende. Men denne Omstændighed beviser ligesaa lidet imod Svampenes gode Egenskaber, som giftige Værter blandt Phanerogamerne mod Anvendelsen af de øvrige. Forvexlingen af Pastinakker og Bulmeurt (Hyoscyamus) o. fl. a. skeer lettere, end af spiselige og giftige Svampe og er fuldkommen saa farlig. Netop den store Opmærksomhed, som ulykkelige Hændelser, forvoldte ved Ukyndighed og Bedrageri ved Indsamlingen af giftige istedetfor spiselige Arter, vække i de Lande, hvor de benyttes som almindeligt Fødemiddel, vidne om at disse ere sjeldnere end Forgiftninger ved Misbrug af Brændeviin hos os. Historien tier stille om, hvor mange tusinde Familier, der alene ved spiselige Svampe have opholdt sit Liv, men den kjender nøie Navnene paa dem, fornemmelig høiere staaende Personer, som ved forsætligen forgiftede Retter af Svampe eller ved at fortære dem i umaadelig Mængde have tilsat Livet. Fra de ældste Tider har man vel søgt at opgive nogle almindelige Kjendetegn, hvorpaa man skulde kunne adskille de spiselige fra de giftige Svampe, og omendskjønt disse gjentages i næsten alle philantropiske Lærebøger, kunne vi forsikre, at de samtlige ere upaalidelige. Vi fraraade derfor Alle og Enhver at anvende som Fødemiddel andre Arter end dem, man af sikker og lang Erfaring eller efter yderst nøiagtig videnskabelig Bestemmelse veed ere uskadelige.

Det bedste Forsigtighedsmiddel mod ovennævnte Ulykkeshændelser er at iagttage følgende Forsigtighedsregler ved Indsamling, Opbevaring og Anretning af Svampe:

1. Det er nødvendigt, at man med fuldkommen Sikkerhed veed at adskille de spiselige Arter. Den største Deel af Almeenheden kan alene gjennem Tradition forskaffe sig denne Kundskab. Hverken Beskrivelser eller Tegninger ansee vi for tilstrækkelige i denne Henseende, ikke i den Betydning, at det ikke gjennem dem i de fleste Tilfælde skulde være muligt at hjælpe sig selv, men en eneste Feiltagelse i denne Henseende vilde overveie alle Fordele. Vi tilstaae gjerne, at vi i dette Spørgsmaal heller ville overdrive Vanskeligheden af sikkert at bestemme dem, end erkjende Letheden i de fleste Tilfælde.

2. De bør indsamles i klart og tørt Veir, deels fordi de da ere mere velsmagende (mindre vandholdige), og deels lettere opbevares. De bør afskjæres med en Kniv og ikke oprykkes med Hænderne, hvorved Jord og Smuds saa gjerne følger med. Man bør helst vælge de Planter, som endnu ikke ere blevne fuldt udvoxede, deels fordi de ere mere velsmagende, deels fordi man ofte finder de ældre angrebne af Insektlarver: saadanne maa stedse bortkastes. Man benytter ikke gjerne nogen Plante, som har begyndt at slippe sit Frøstøv.

3. Før man benytter dem, bortrenses vel Frøtilberedelsesorganerne (Skiverne, Piberne eller Taggerne) paa den nedre Side, ligesom Hattens Skind, da dette er seigt og let løsner fra Kjødet, f. Ex. hos Boletus luteus (gul Rørsvamp). De udskylles derefter i Vand, eller om man for større Sikkerheds Skyld vil, opkoges de først med Salt i Vand, omendskjønt de derved tabe en Deel af sin Smag. At udskylle eller opkoge dem i Eddike er et ubedrageligt Middel — allerede omtalt af Athenæus og Plinius: selv de giftigste skulle derved blive uskadelige, men Eddiken, hvormed de behandles, bliver meget giftig — omendskjønt dette er en overdreven Forsigtighed med Arter, som man kjender.

4. Anretninger af Svampe bør ikke opbevares længere Tid eller staae Natten over, førend de anvendes. Den, som ikke er vant ved denne Spise, bør vel ogsaa for yderligere Sikkerheds Skyld først forsøge med en mindre Portion, om den bekommer ham vel.

5. Man kan ogsaa tørke Svampe og saaledes opbevare dem hele Aaret igjennem. Tørkningen foregaar enten paa et tørt luftigt Sted eller lettest i en Bagerovn, som alligevel ikke maa være formeget ophedet. Mindre Svampe, f. Ex. Murkler (Phallus), tørres hede, større, f. Ex. Kosvamp (Kusop, Boletus bovinus), skjæres i Skiver. De opbevares siden paa et tørt og luftigt Sted. Paa nogle Steder bruger man ogsaa at nedsylte eller nedsalte dem o. s. v.

Maaden, hvorpaa Svampe anrettes, er uendelig forskjellig efter de forskjellige Steder, efter de forskjellige Folkeslags og Personers Smag**). Flere Arter kunne spises aldeles friske og uden Tilberedelse, ligesom Træfrugter; man har derfor ogsaa kaldet dem pomona terræ. Flere foretrække denne Maade. Vi selv og de, som paa vor Opfordring i denne Tilstand have fortæret Gjedeskjæg (clavaria botrydes), Blomkaalsvampen (sparassis), Polyporus ovinus (Pore, Faaresvamp eller Tydskernes Schaffeuter), m. fl., have fundet dem meget velsmagende. Paa denne Maade fortæres i Sydtydskland, foruden de nævnte Arter, ogsaa agaricus volemus, campestris (eller Champignoner), procerus, flere Boletusarter, f. Ex. Boletus edulis o. s. v. Andre finde dem behageligere som Salat, tillavede med Peber. Flere af dem maae alligevel koges eller ristes for at blive smagelige.

Vi skulde komme til at fordybe os altfor meget i Kogekunstens Finesser, dersom vi her skulde beskrive alle de mere kunstlede og lækre Tillavningsmaader af Svampe, eller opgive alle de Saucer, Frekasseer m. m., hvoraf de i Frankrig og paa andre Steder udgjøre en Bestanddeel. Den simpleste

---

*) Denne Artikel, som det svenske Aftonblad indeholder „efter E. Fries i Svenska Familieboken", angaar et Emne, der for os Nordmænd er af lige saa stor Interesse som for de Svenske, hvorfor vi her meddele den i Oversættelse.

*) Vi have selv seet, hvorledes en Svampart, som i lang Tid aldeles ikke kom i Betragtning, inden faa Aar er bleven en ikke uvigtig Industrigreen. Polyporus fomentarius (Tønder Porasvamp) havde i Aarhundreder bortraadnet i Skovene i det sydlige Sverige uden at benyttes, indtil man for nogle faa Aar siden fra de skaanske Stæder begyndte at udføre store Kvantiteter deraf. Aarlig har denne Export tiltaget. Indsamlingen heraf er bleven saa lønnende, at Skaaninger, imod den sædvanlige Skik, have foretaget Udvandringer endog til Smaaland og tilgrændsende Provindser, hvor vi ofte have truffet dem tilbringende Sommeren alene for Indsamlingen af denne ene Art. Jeg mindes endnu levende den Forbauselse, hvormed man i Femsjø det første Aar berettede mig, at der havde indlogeret sig „Svamphuggere" fra Skaane, alene for at indsamle denne Svamp.

**) Paa flade Landstrækninger ere de baade mindre talrige og mindre nærende. Sletteland er mere fordeelagtigt for Kulturvexter, medens derimod den vilde Fjeldvegetation er kraftigere. Dette gjælder ogsaa, som bekjendt, om de officinelle Phanerogamer. „Kraften boer paa Bjergene, Rigdom og Overflødighed i Dalene." Lav og strid, med uanseelige Blomster, udvikler Fjeldplanten alligevel de meest virksomme Stoffe, medens Slettelandets Produkter aflægge denne ydre Vildhed, udvikle større Blomster og Saftfuldhed i alle Dele; men just ved denne Udviklings ydre Form tabe de sin indre Kraft.

*) Dette er, som bekjendt, Tilfældet med Jordbær, hvilke vor store Mester (Linné) betragtede som sin fornemste Medicin.

**) Den, som ønsker Underretning om den Maade, hvorpaa Romerne tilberedte Svampe, finder 12 forskjellige Maader opgivne hos Coelius Apicius. Men hvor har ikke Kogekunsten steget siden den Tid!

og blandt de fattigere Folkeklasser almindeligste Maade er den, at de, efterat være blevne rensede og skaarne i tynde Skiver, enten uden al Tilblanding eller med Tilsætning af lidt Smør og Krydderier ristes over en sagte Ild i et aabent Kar*). Ogsaa knades de til en Deig og steges som Brød eller stuves, efterat de vandagtige Dele ere blevne udpressede i et Klæde, med noget Smør, Salt, Peber og Petersilie. Endelig anrettes de sammen med de fleste Kjødretter eller vegetabilske Spiser. Endeel mindre Arter anvendes alene som Krydderi for at give Supper og andre Anretninger en behagelig Lugt og Smag. Forskjellige Arter kunne fordre en forskjellig Anvendelse. (Fortsættes.)

*) Denne hos de lavere Folkeklasser blandt de slaviske Folk saa almindelige Tilberedelsesmaade tilskriver man, at næsten ingen Ulykkestilfælder indtræffe blandt disse, uagtet de uden Forskjel indsamle hvilkesomhelst Arter.

Norge.

Christiania. Geschworner ved det nordenfjeldske Bergdistrikt J. A. Sell er konstitueret som Bergmester ved Kongsbergs Sølvværk. — Exam. juris D. Klykken er meddeelt Autorisation som Sagfører ved Underretten i søndre Bergenhuus Amt.

— Ved kgl. Resolution af 13de f. M. er Sekondlieutenanterne i Marinen Th. Lund og Cl. O. Pettersen tilstaaede hver et aarligt Stipendium af 400 Spd. under et treaarigt Ophold i fransk Orlogstjeneste.

— Ansøgninger kunne indgives om Andeel i de ved kgl. Res. af 10de f. M. bevilgede 600 Spd. til Understøttelse for theol. Kandidater, der ved et af Landets Seminarier maatte ønske at gjøre sig bekjendt med Forholdene og Underviisningen ved disse Indretninger. Hver antages at erholde 50 Spd. til omtr. 2 Maaneders Ophold.

— Ved den i Athenæum nylig afholdte Generalforsamling oplystes, at Medlemmernes Antal nu er 276 og at Selskabet holder 77 Blade og Tidsskrifter, nemlig 32 norske, 5 svenske, 6 danske, 16 tydske, 9 engelske, 7 franske, 1 belgisk og et amerikansk, samt at Bogsamlingen i Aarets Løb er bleven forøget med 310 Værker.

— Hr. Sauvlet har optraadt under tre af Villa-Colonna-Kapellets Koncerter paa Klingenberg og ved sit mesterlige Fløitespil høstet stormende Bifald af det i talrig Mængde forsamlede Publikum. I Fredags, da han optraadte for sidste Gang her i Byen, var den store Sal ganske overfyldt og der var ingen Ende paa Enthusiasmen blandt Tilhørerne.

— Jernbanearbeidernes Stilling er meget mislig, naar der indtræffer Regnveir; thi de maa da gaae ledige, uden at faae en Skillings Løn, og blot leve af hvad de have tjent op i Tørveir. Desuden er Logis og Levnetsmidler saa dyre langs Jernbanelinien, at de, selv om de have Arbeide, ikke kunne lægge sig stort tilbedste af sin vistnok høie Dagløn (40 ß).

— En Huusmandssøn fra Moe Præstegjæld i øvre Thelemarken, Knud Knudsen Espe, opholder sig for Tiden her i Byen som Signetstikker. Hans Signetter ere ganske fortrinlige, især naar man veed, at han ikke har været i nogen Lære, men skylder sin Kunstfærdighed alene sig selv og sit naturlige Anlæg. For et af Departementerne har han graveret nogle Segl i ophøiet Arbeide, der synes at kunne maale sig med de bedste Arbeider i sit Slags, man kan see. Det var derfor ønskeligt, om han kunde faae en liden Understøttelse til at uddanne sig videre. Han er nu 25 Aar gammel.

— Akershuus Amtsformandskab sammentraadte sidste Mandag i Frimurerlogen her i Byen.

— Atter er et Emigrantskib, Argo, afgaaet til Quebek med 207 Udvandrere.

— Forrige Løverdag indfandt sig en Deputation, bestaaende af Studentersamfundets Bestyrelse, hos det akademiske Kollegium og overleverede et for længe siden af de Studerende bekostet Portræt af Prof. Hansteen, for hvilket Ordføreren, Kand. Thrap, udbad sig en Plads af Universitetet.

Frederiksstad. Bjelkeexporten har iaar været mindre livlig, end man havde ventet.

— De saakaldte Methodister forstyrre Huusfred og Orden i Byen; man har derfor atter arresteret et Par af de Værste.

I **Drammens** Nærhed har en fra Bodsfængslet løsladt Fange, Andreas Winther, med en Tollekniv dræbt en Arbeidsmand, der i smaa Kaar efterlader Kone og 4 Børn, og saaret en Dreng.

Moss. Smaalehnenes Amtsformandskab sammentraadte den 15de her i Byen. Samtlige Fogder havde Sygdomsforfald.

I **Holmestrand** har Frøken Blom givet en Koncert, hvorved hun høstede levende Bifald.

Fra Kongsvinger berettes, at Børnekopperne ogsaa ere udbrudte der.

Svinesunds Postmester, P. Møller, der omtales som en hæderlig Mand, er nylig afgaaet ved Døden.

Fra Brevik berettes, at i denne Tid har en usædvanlig stor Tømmerbinding fundet Sted i Tindfossen, idet omtrent 10,000 Tylvter have stablet sig op der. For at forebygge Sligt for Fremtiden har „Tindfos-Direktionen" slaaet en Lændse en halv Fjerdings Vei ovenfor Fossen.

Tvedestrands Borgere og Embedsmænd have givet Sorenskriver Fabricius, hvis Embedsvirksomhed ophører der paa Stedet paa Grund af den ny Jurisdiktionsinddeling, et Festmaaltid, hvorved de udtalte sin Tak for den Tid (over 25 Aar) han havde virket der i Kommunen.

Mandal. Til Grundlæggelse af et Almuebibliothek her paa Stedet har Formandskabet af Kommunekassen bevilget 25 Spd.

Bergen. Maler Sørvig er afreist til Dresden for der i Sommer at uddanne sig til Theatermaler. Theater-Bestyrelsen har ydet ham Understøttelse.

Oversigt over norske Blades Indhold.

Af en i Chr.-Pst. for 17de Juni meddelt Oversigt over Kreditkassens Virksomhed fra 31te Marts 1851 til samme Dato 1852 erfares, at Udbyttet er 3077 Spd. 14 ß. eller $15\frac{1}{3}$ pCt. af Indskudskapitalen, hvoraf 10 pCt. er tilfaldet Aktierne, Resten Reservefondet. Ballancekontoen udviser i Aktiva 333,090 Spd. 54 ß. Den samlede Værdi af Kreditkassens Deposita udgjør 320,298 Spd. 93 ß., hvorpaa Forskud er givet med 176,985 Spd.

— Samme Blad har igjennem flere Nr. indeholdt Udtog af og Bemærkninger til en af Brigadelæge Heiberg efter Anmodning afgiven Forestilling til Armeedepartementets Chef om en forbedret Brødforpleining for Armeen, hvilken Forestilling findes indtagen i sidste Hefte af militært Tidsskrift, og hvorved der er foranlediget et Forsøg for et Aar med at levere Garnisonen her i Byen fjærsigtet Brød istedetfor det grove Kommisbrød (Stump), der er vanskeligere at fordøie og mindre nærende end hiint. Dette fjærsigtede Brød vil, efter hvad der oplyses i ovennævnte Blad, fremdeles blive bagt i Fæstningsbageriet, men ikke paa Entreprise, hvorimod Bageriet skal drives ganske for offentlig Regning og bestyres af Bagermester Rolfsen. Ifølge en af Forestillingens Forf. gjort Sandsynligheds-Beregning over Forskjellen i Værdi mellem det gamle og det nye Brød, kan dettes Værdiforøgelse, uden forøget Udgift for Staten, mindst anslaaes til 2706 Spd. 83 ß. Først naar Forsøget er anstillet, vil der for Fremtiden blive fattet detailleret Bestemmelse om en fast Forandring af Brødforpleiningen for Armeen.

I Mgbl. Nr. 163 har Prof. Rasch meddelt en Deel „Bemærkninger over Norges Kvægavl," som han angiver at have uddraget af en af Landbrugslærer Jensenius forfattet landøkonomisk Beskrivelse over Bratsbergs Amt, hvilket Værk Selskabet for Folkeoplysningens Fremme udgiver.

— Af en i samme Blads Nr. 166 indtagen „Beretning fra Administrationen i Selskabet for Christiania Byes Vel til Generalforsamlingen den 28de Mai 1852 om Selskabets Virksomhed i det sidst forløbne Aar" erfares, at det har anvendt 255 Spd. til et Stakkit om den Deel af Krohgsstøtten, som grændser til Chausseen fra Ytteborgs Ølbryggeri til Fjerdingens Gade; — at det har uddeelt 61 Præmier for lang og tro Tjeneste, nemlig 45 Medailler, 5 Guldringe, 4 Sølvspiseskeer i Etui, 4 Exemplarer af Wexels's Prædikener og 3 Portioner (a 3 Spd.) i Penge; — at det har ydet 50 Spd. i Bidrag til Christiania Søndagsskole, der stadigen er bleven besøgt af 300 Elever, og subskriberet paa 25 Exemplarer af Bladet „Menigmands Ven," hvilke ere uddeelte blandt Almueskolernes Lærere, samt at 360 af Selskabets Medlemmer i det forløbne Aar have ydet Kontingent til et Beløb af 342 Spd. 36 ß. Selskabet har tabt 25 af de gamle, men vundet 123 nye Medlemmer.

— Drammens Tidende Nr. 133 indeholder nogle ved den kgl. Res. af 10de Mai fremkaldte Bemærkninger „om Afholdsvæsenet", der væsentlig gaae ud paa at vise, at Maadeholds-, nu Afholds-Væsenet ved dets Begyndelse havde saa stor Fremgang, fordi man netop da af Skade begyndte at blive klog, men at det senere især har tabt sin Anseelse ved den fordringsfulde Stilling, det indtog, ved at dets Talsmænd vilde betragte Sagen fra „et kirkeligt Standpunkt" og søgte fiint at skjælne mellem „hvad man maa drikke og ikke drikke," hvorved den simple Mands Mistro ofte maatte vækkes. Endelig fremhæves som fortjenstfuldt ved hiin Regjerings-Beslutning, at „tvende Bønder skulle gaae omkring og prædike mod Brændevinet," hvorimod Hensigtsmæssigheden af at anvende 600 a 700 Spd. til en Maadeholdenhedsprædikant (som fordum til Andresen) betvivles.

— I Breviks Adr.-Tid. berettes, at to Mormoner, maaskee de samme, som ifjor vare i Østerriisøer, fra Aalborg ere ankomne der til Stedet for at vinde Proselyter. „De føre et glat Sprog og ere, som det seer ud til, forresten skikkelige Mennesker, men saa hedder det desmere at være paa sin Post mod deres Snak. Den ene af disse Mormonerpræster er en Kobber- eller Smedemester Jensen, den anden en Bogbinder, et ganske ungt Menneske."

Sverige. Under et voldsomt Tordenveir den 9de slog Lynilden ned paa flere Steder i Stockholm, deriblandt i Ridderholmskirken, uden dog at anrette synderlig Skade.

— Ved en nylig udkommen Forordning har Kongen ophævet Universiteternes Jurisdiktion, givet dem ny Statuter og besluttet, hvilken disciplinær Myndighed over Studenterne der tilkommer den akademiske Øvrighed.

— Kronprindsens Svigerforældre ankom til Beckaskog den 9de.

— Under det Besøg, som den danske Konge nylig har aflagt Kong Oscar, have gjensidig flere Ordensudnævnelser fundet Sted.

Danmark. I Anledning af en af Islænderne til Kongen indgivet Petition angaaende en Lov om Islands fremtidige forfatningsmæssige Stilling til det danske Monarki er der udkommet en kgl. Kundgjørelse, hvori det hedder, at det under den herskende Forvirring i Begreberne om Islands rette og naturlige Stilling ikke findes raadeligt fortiden at foretage Noget desangaaende.

— Otte Mænd, der af **Kommitteen** for den offentlige Industriudstilling i Kjøbenhavn have faaet det Hværv i Udstillingstiden at foranstalte et Industrimøde, indbyde i Fædrl. Landsmænd og Fremmede til Deeltagelse i et saadant Møde, der vil vare fra 24de August til 7te Sept. „Hensigten med dette Møde er ved Foredrag og Diskussion, der have særlig og almindelig Interesse for de Industridrivende, ved selskabelige Sammenkomster at forberede en indbyrdes Tilnærmelse mellem Deeltagerne og endelig at aabne disse Adgang til de større Værksteder og Fabriker i Byen og Omegnen."

Blandede Efterretninger.

Frankrig. For nylig indeholdt Le Constitutionel et Par Artikler af Garnier de Cassagnac, hvori Belgien haardt angrebes. I den Anledning erklærede Regjeringen i Monitøren, at den blot erkjendte denne som sit Organ. Det førstnævnte Blads Hovedredaktør, Dr. Veron, søgte da strax i en længere Artikel at redde sit Blads Kredit, og Garnier tilføiede nogle Linier, hvorover Præsidenten blev saa opbragt, at Dr. Veron næste Dag fra Politiministeren erholdt en første Advarsel, og da han i en ny Artikel søgte at retfærdiggjøre Optagelsen af Garniers Artikler, var Følgen, at en ny Advarsel øieblikkelig paafulgte. Regjeringen kan nu saaledes inddrage Le Constitutionel, naar den finder for godt.

— Regjeringen har forelagt Statsraadet Forslag angaaende Skatter paa Ekvipager, Heste, Hunde, Papir, Papper og en forøget Afgift af Brændevine, Liqveurer o. s. v., hvoraf der skal ventes et Udbytte af 40—50 Mill. Fr., der vil kunne bøde noget paa den sandsynligviis endnu betydeligere Deficit i Budgettet. Skatten for hver Vogn skal i Paris beløbe sig til 60—120 Francs aarlig, i de andre Stæder forholdsviis mindre.

— Barthélemy-St.-Hilaire, Professor ved Collége de France, har nedlagt sit Embede for ikke at aflægge Eden til Præsidenten.

— Den berømte Mathematiker Cauchy har nægtet Eden.

— Den berømte Billedhugger Pradier (født i Genf 1794) er nylig afgaaet ved Døden.

— En stor Falskmyntner, der for nylig er opdaget i Paris, udleder sin Herkomst fra Spaniernes berømte Cid.

England. D'Israeli har udstædt et Program til sine Vælgere i Buckinghamshire, hvori han anbefaler sig til Gjenvalg og erklærer sig for den Finants- og Handelspolitik, som R. Peel fulgte til 1845, men imod Ophævelsen af Korntolden.

— Ifølge Fædrl. agter et engelsk Kompagni at anlægge en elektrisk Telegraph fra Skotland til Amerika over Færøerne, Island og Grønland.

— Tre engelske Blades Korrespondenter i Paris ere af den franske Regjering blevne advarede og have i den Anledning henvendt sig til deres Gesandt, som ufortøvet har begjæret sig yderligere Oplysninger om Sagen meddelte af de franske Politi- og Udenrigsministre.

— Den berømte Historiskriver Macauley er af Edingburg anmodet om at stille sig som Kandidat ved Stadens Valg til Parlamentet.

— Mad. Goldschmidt (Jenny Lind) er nylig ankommen til Liverpool for derfra at afgaae til Hamburg.

Belgien. Ved de Valg paa Deputerede, som allerede have fundet Sted, har det liberale Parti beholdt Overvægten, uden at dog denne er saa stor som tidligere.

Schweitz. Det store Raad i Tessin har inddraget de Godser, der hidtil have tilhørt de forskjellige Munkeordener, og besluttet at anvende Indtægterne af dem til Forbedringer i det høiere Underviisningsvæsen.

Grækenland. I Maina har en fanatisk Munk ved sine Prækener foranlediget et Bondeopløb, som General Kolokotronis er udsendt for at dæmpe.

Ostindien. Birmanerne have søgt ved Overrumpling at tilbageerobre Martaban, men ere blevne slagne tilbage med stort Tab.

Blandinger.

Kjøbmandsstandens Understøttelses-Kasse.

Under denne Benævnelse existerer der i Königsberg*) et meget betydeligt Fond, hvis Renter anvendes til Understøttelse for Handelsbetjente og Handelsborgere, som formedelst Alderdom eller Sygdom ei ere istand til at ernære sig ved eget Arbeide. Bliver en Kjøbmand og hans Familie styrtet i Armod ved en ufortjent Ulykke, understøttes disse ligeledes, indtil vedkommende Familieforsørger, hvis han er istand til at arbeide, igjen faar Sysselsættelse, og Selskabets Direktion er ei alene forpligtet til at yde Pengebidrag til ledige Personer af Handelsstanden, som ere i smaa Kaar, men endogsaa sørge for at bidrage Sit til at Vedkommende faar saavidt muligt en til deres Evner passende Beskjæftigelse — og altsaa ei trænge til videre Understøttelse. Til dette særdeles nyttige Fonds Forøgelse og Vedligeholdelse bidrage uden Undtagelse samtlige Medlemmer af Königsbergs Handelsstand, saavel Kjøbmænd som Handelsbetjente, alle i Forhold til sine antagne Indtægter. Kapitalen bliver ogsaa forøget ved Legater, og ved at nogle Baller gives til Indtægt for Kassen i Løbet af Vinteren og Konserter i det Frie i Løbet af Sommeren.

Det Gavn, som denne Forening har stiftet, er visselig ikke at skatte høit nok, og mangen Taare er bleven aftørret ved dens Hjælp. Mangen Familieforsørger, bragt ved uheldige Konjunkturer til Bettelstaven og Fortvivlelse, er bleven trukket ud af Elendighedens Afgrund og sat istand til at begynde en eller anden nyttig Virksomhed. Det vilde være meget ønskeligt at der ogsaa hos os oprettedes en lignende Hjælpekasse og Nedskriveren af disse Linier er overbeviist om, at alle Medlemmer af Handelsstanden uden Undtagelse vilde finde sig i at betale en liden aarlig Skat, Enhver efter sin Evne, for at bidrage til et saa nyttigt Fonds Oprettelse. Christiania burde give Exemplet og vilde siden sikkert blive fulgt af alle Landets større Kjøbstæder.

*) At lignende Hjælpekasser existere ogsaa i andre udenlandske Byer er dog vel ingen Tvivl underkastet.

Om Anvendelse af Vanddamp til at slukke Ild med paa Dampskibe og i Fabriker (af Fourneyron).

Engelske Tidender have berettet, at Dampypaketbaaden „Amazonen," Kapt. Simons, Thorsdagen den 2den Januar Kl. $3\frac{1}{2}$ Eftermiddag tiltraadte sin Reise til Ostindien, men allerede 9 Timer efter sin Afreise blev et Rov for Luerne, hvorved af de 153 Personer, som befandt sig ombord, kun 21 kunde redde sig.

Denne store Ulykke havde været let at forhindre, naar Nogen havde tænkt paa, at man i den Maskinen drivende Damp havde et sikkert Slukningsmiddel ved Haanden. Man reiste nemlig med fuld Damp. Branden opstod i Nærheden af en af Kjedlerne og man behøvede kun at lede Dampen fra Kjedlen ind i det temmelig indskrænkede Siderum, hvori Ilden var udbrudt og nogen Tid holde dette fuldt af Damp, for uden Anstrængelse og i kort Tid at slukke Ilden.

I de Officierers Instruktioner, som føre Dampskibe, burde derfor indtages den Paamindelse, at de i Tilfælde af Brand skulle lade de af Ilden angrebne Rum fylde med den i Kjedlerne forhaandenværende og sig dannende Vanddamp, samt at de i saa Fald maatte være omhyggelige for at Ingen blev tilbage paa de Stæder, som Dampen maa indtage; thi uden denne Forsigtighed, som desværre i den Forvirring og Bestyrtelse, der finder Sted i Begyndelsen, let kan forglemmes, vilde man efter Slukningen af Branden finde lige saa mange Offere, som Dampen kunde omhylle Mennesker i de Rum, hvori man ledede den.

Ledige Embeder og Bestillinger.

En Overlærerpost ved Stavangers lærde og Realskole med 500 Spd. i aarlig Gage.

Tre Adjunktposter ved samme Skole, hver med 300 Spd. i aarlig Gage.

En Hjælpelærerpost ved samme Skole med 250 Spd. i aarlig Gage.

Et Toldkassererembede i Vadsø Tolddistrikt med 600 Spd. i aarlige Indtægter, hvoraf det Halve fast Gage, Resten Procenter af Intraderne.

Et Toldopsynsbetjentembede i samme Tolddistrikt med 900 Spd. i aarlige Indtægter, hvoraf det Halve fast Gage, Resten Procenter.

Christiania. Trykt hos Brøgger & Christie.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 39. | Udkommer hver Løverdag Aften. | **Christiania den 26de Juni 1852.** | Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. | **I. Bind.**

Indhold.

Den elektriske Telegraph.

(Af Dr. O. J. Broch).

VI.

Viser-Telegrapherne.

Aaret 1840 betegner Begyndelsen af en ny Periode for den elektriske Telegraphi. I dette Aar havde den geniale og utrættelige Wheatstone overvundet den store Vanskelighed, direkte og uden Hjælp af et som Mellemled anvendt Hjælpebatteri, i en meget stor Afstand at meddele en Elektromagnet den magnetiske Kraft; og han sattes derved istand til at skabe et nyt Signalapparat, som fortrinsviis var skikket til Anvendelse i det Store. Et nøiagtigt Studium af de Ohmske Love for Elektromagnetens Virksomhed gav ham især deleshed Midlerne ihænde til, paa denne Maade direkte i det Fjerne at opvække Magnetisme og derved at frembringe Bevægelser stærke nok til, i stor Afstand med den største Sikkerhed at styre den hele telegraphiske Mekanisme.

Jeg har forhen i dette Blads Nr. 14 udviklet disse Ohmske Love, hvorefter Mængden af den Elektricitet, som gjennemstrømmer et sluttet galvaniskt Batteri, bestemmes. Ifølge disse er denne Kvantitet proportional med Spændingen hos de i Batteriet udviklede Elektriciteter, den saakaldte elektromotoriske Kraft, og omvendt proportional med Kjædens Modstand. Den Virkning, som Elektriciteten udøver paa Elektromagneten, omkring hvis Been den ledes i flere Omviklinger, er endvidere proportional med Antallet af disse Omviklinger og bliver desuden desto større, jo nærmere disse anbringes til Benenes Kjærne.

Heraf sluttede nu Wheatstone at, naar Antallet af Omviklingerne paa Elektromagnetens Been forøges, saa forøges derved vistnok ogsaa den galvaniske Kjædes Modstandskraft og formindskes altsaa Mængden af den samme gjennemstrømmende Elektricitet; men denne Forøgelse i Modstanden, som for en kort Ledetraad bliver betydelig, maatte her, sammenlignet med den i den milelange Ledetraad allerede existerende Modstand, være for Intet at regne imod den Forøgelse i Elektricitetens Virksomhed paa Elektromagneten, som samtidig herved frembragtes. Af samme Grund fandt han, at man ogsaa burde omvikle Elektromagneten med en tynd Traad. Denne gjør vistnok større Modstand end en tykkere; men ogsaa her bliver den herved frembragte Forøgelse af Modstanden forsvindende liden i Sammenligning med den allerede tilforn existerende, og derfor uden mærkelig Indflydelse paa den gjennemstrømmende Elektricitets Mængde, medens Traadens Finhed gjør, at dens Omviklinger komme Elektromagneten saameget nærmere, og den disse gjennemstrømmende Elektricitet saaledes kan virke saameget stærkere.

Wheatstone anvendte derfor smaae 2 til 3 Tommer lange hesteskoformige Elektromagneter, omviklede med en meget lang og fiin, ombyggelig med Silke omspunden, Kobbertraad, hvis Ender derpaa forbandtes med den tykkere Hovedledetraad.

Wheatstones Viser-Telegraph bestaar af tre Hoveddele: 1) Indikatoren eller det Apparat, som fremviser Tegnene; 2) Kommunikatoren eller det Apparat, som meddeler Tegnene, og endelig 3) Vækkeren.

Indikatoren og Vækkeren staae sammen paa det samme Stativ. Den sidste gjør ved sin Ringen opmærksom paa Telegrapheringens Begyndelse, angiver Enden af Ordenene, og kan anvendes til andre enkeltstaaende Signaler; den første udpeger ved en Viser Bogstav for Bogstav den afsendte Depesche.

I efterstaaende Figur sees tilhøire Indikatoren og Vækkeren. Paa et horizontalt Bord ere to Elektromagneter anbragte, hvoraf den venstre blot tjener til at bevæge Indikatorens Viser fremad rundt Bogstavskiven; den høire Elektromagnet tjener til at sætte Vækkeren i Bevægelse. Enderne af den første Elektromagnets Kobbertraad staae under Bordet i Forbindelse med Messingcylindrene a og b; Enderne af den sidste staae ligeledes i Forbindelse med c og b. Foran begge Elektromagneters Poler ligge Ankere, som ved Magnetens Tiltrækning dreies om to paa Bordet anbragte Axer, ligesom en Klap om sin Hængsel. Deres opadgaaende Ender bære Tværstængerne rs og df.

Tværstangen rs er i hver Ende forsynet med en fremspringende Spids. Den til s befæstede Spids griber, saa ofte Ankeret tiltrækkes af den venstre Elektromagnet, ind i et Tandhul af det midterste Udverlingshjul. Saasnart den galvaniske Strøm afbrydes, trykker en under r liggende Staalfjæder Ankeret tilbage og rykker derved Tværstangen rs tilhøire; den paa s anbragte Spids træder ud af Tandhullet r driver Hjulet en halv Tand fremad tilhøire, og den til Hjulet befæstede Viser springer derved om et Bogstav fremad. Da Figuren viser Apparatets Bagside, ere Bogstaverne aftegnede der, som om Randen var gjennemsigtig.

Saasnart nu atter Ledningen fuldstændiggjøres, tiltrækker atter Elektromagneten det foranliggende Anker, og rykker derved Tværstangen rs tilvenstre. Spidsen s støder herved mod en Tand af Udverlingshjulet og driver dette paany en halv Tand fremad tilhøire, og Viseren springer saaledes paany om et Bogstav fremad. Saa ofte altsaa den galvaniske Strøm afbrydes og saa ofte den atter sættes i Virksomhed, springer derved hver Gang Viseren om et Bogstav fremad.

Tværstangen df bevæges paa samme Maade af den anden Elektromagnet ved Strømmens Afbrydning og Slutning afverlende tilvenstre eller tilhøire. Paa Enderne af den ere anbragte Kugler, som afverlende slaa mod Siderne af en lille Metalklokke.

Fra de tre Messingcylindre a, b og c gaae tre Ledetraade til den paa en foregaaende Station opstillede Kommunikator. Den fra b førende, i Figuren sort tegnede, Ledetraad bp staar i Forbindelse med Batteriets positive Pol og gjennem den ledes den galvaniske Strøm stedse fra det ved Kommunikatoren opstillede Batteri til Indikatoren og kan derfra efter Behag ledes i den tilvenstre liggende Elektromagnet, hvorved da Viseren bevæges, eller i den tilhøire liggende Elektromagnet, hvorved da Vækkeren bevæges, eller samtidig i begge. Igjennem de fra a og c udgaaende Traade ledes derpaa den galvaniske Strøm tilbage til Batteriet.

Batteriets positive Pol staar, som nævnt, i stadig Forbindelse med den ene Ende p i Ledetraaden pb. Dets negative Pol staar ved Traaden n i Forbindelse med den paa Indikatoren anbragte Messingcylinder l. Til l er atter befæstet en Messingfjæder, som, naar den er fri, trykker imod den paa en anden Messingcylinder m anbragte Stift. Herved er isaafald Cylinderen l og altsaa Batteriets negative Pol forbundet med m og ved Ledetraaden ma med Indikatorens Elektromagnet. Trykkes Messingfjæderen ned, saa ophører Forbindelsen og den om Indikatorens Elektromagnet cirkulerende Strøm afbrydes øieblikkelig.

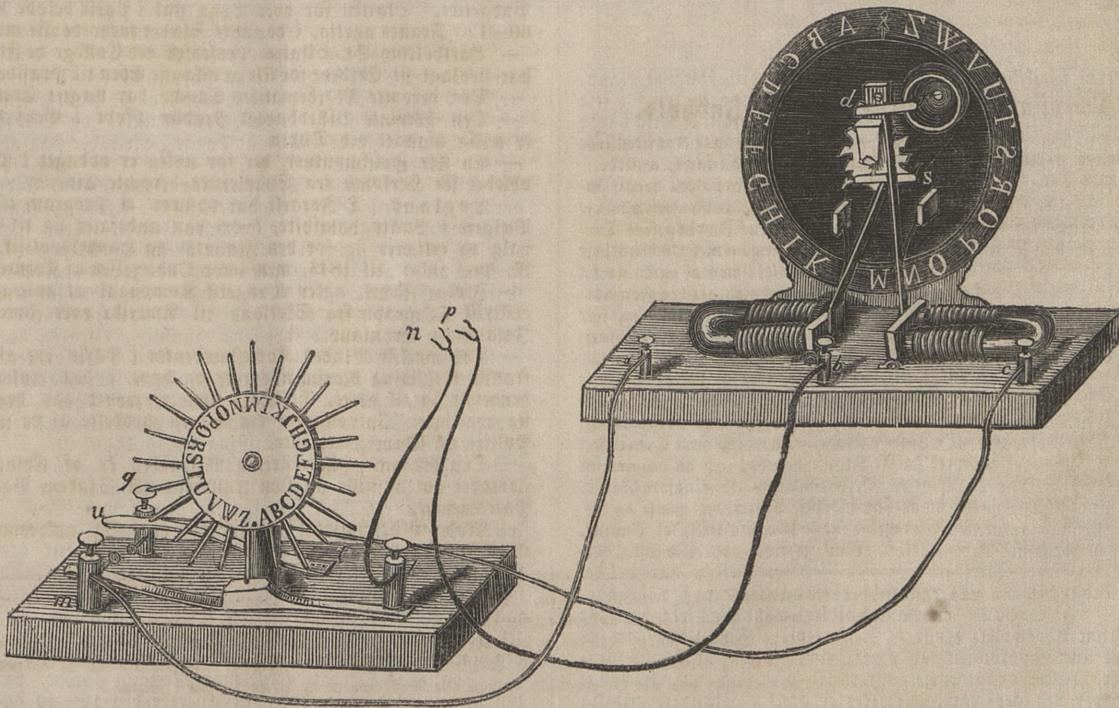
Ved afverlende at trykke denne forreste Messingfjæder ned og slippe den løs, afbryder og slutter man altsaa den galvaniske Strøm, som virker paa Indikatorens Elektromagnet, og bringer derved for enhver Gang dennes Viser til at springe et Bogstav fremad.

Paa Kommunikatorens bagre Side findes ligeledes en Messingfjæder anbragt. Dennes befæstede Fod t staar under Bordet i stadig Forbindelse med l og derved med Batteriets negative Pol. Trykkes den med Fingeren ned, saa træffer den paa den fra Messingcylinderen q udstaaende Sidestift. Fra denne sidste Cylinder q fører Ledetraaden til c og videre om Vækkerens Elektromagnet. Saa ofte altsaa denne bagerste Messingfjæder trykkes ned, slaar Vækkeren et Slag, og naar den slipper løs, slaar Vækkeren atter et Slag.

Medens denne Fjæder blot trykkes ned med Fingeren, er til at nedtrykke og slippe løs den forreste Fjæder en egen Mekanisme, det saakaldte Bogstavhjul, anvendt. Dette bestaar af en om en Axe bevægelig Skive, fra hvis Omkreds afverlende kortere og længere Stifter ialt 24 stikke frem. Til hver Stift svarer et af de 23 Bogstaver, hvortil man kan indskrænke Alphabetet, og til den 24de Stift, en af de længere, svarer Mærket • .

Naar Bogstavhjulet har en saadan Stilling, at en af de længere Stifter staar vertikalt nedad, saa trykker denne den omtalte Messingfjæder ned, og sætter den derved ud af Forbindelse med Cylinderen m. Herved afbrydes da den om den næste Stations Indikators Elektromagnet cirkulerende galvaniske Strøm, og Indikatorens Viser springer et Bogstav frem. Dreies Bogstavhjulet saa, at den næste korte Stift kommer til at staae vertikal nedad, saa slipper Messingfjædren atter løs, den galvaniske Strøm træder atter i Virksomhed, virker paa den næste Stations Elektromagnet og dennes Viser springer nok et Bogstav frem. Har ved Telegrapheringens Begyndelse Apparaterne paa begge Stationer den i Figuren antydede Stilling, staar altsaa paa den ene Kommunikatorens til • svarende Stift vertikal nedad, og peger paa den anden Station Indikatorens Viser ligeledes paa •, saa vil, naar Bogstavhjulet dreies tilhøire indtil et vist Bogstav kommer til at staae vertikalt nedad, Viseren paa den næste Station flytte sig fremad til det tilsvarende Bogstav paa Indikatoren. Anvendelsen af Wheatstones Viser-Telegraph er saaledes yderst simpel.

Efter den her meddelte Forklaring af denne Telegraph forudsættes tre Ledetraade. Disse kunne imidlertid indskrænkes til to eller til blot en eneste Ledetraad. Istedetfor Ledetraaden bp anvendes nemlig Jordledningen, i det fra b paa den ene Station og ligeledes fra Batteriets positive Pol p korte Traade føre ned til to i fugtig Jord nedgravede Metalplader, hvilke da, som forhen forklaret, igjennem Jorden staae i samme Forbindelse med hinanden, som om de vare direkte forbundne. Man har da blot to Ledetraade tilbage am og cq. Giver

man Slip paa den ubegrændsede Benyttelse af Vækkerens Klokke ogsaa under Telegrapheringen, og nøies med at benytte denne til at paavise Begyndelsen af Telegrapheringen, saa kan endnu Ledetraaden cq undværes og man har da blot een Ledetraad tilbage.

Isaafald lader man Omviklingerne om Vækkerens Elektromagnet udgjøre en Deel af denne Ledetraad, saa at den fra Indikatorens Elektromagnet igjennem a kommende Ledetraad først ledes hen til Vækkerens Elektromagnet og derfra gaar til m. For at imidlertid ikke paa denne Maade Vækkeren skal ringe uophørlig under Telegrapheringen, anbringes ved denne en Nøgel, ved hvis Omdreining en forkortet Ledning frembringes, ganske som den ved Naaletelegraphen forklarede, og hvorved da den galvaniske Strøm ledes direkte fra a til m. Saasnart Depechen er fuldstændig signaliseret og Apparatet atter skal sættes i sin Hvilestilling, maa denne Nøgel dreies tilbage og Vækkeren atter sættes i Forbindelse med Hovedledetraaden.

I denne Form anvendes endnu Wheatstones Viser-Telegraph paa flere af de engelske Jernbaner.

England og det birmaniske Rige.

England er paany kommen i Krig med det birmaniske Rige, der ligger i Syd-Vest for de anglo-indiske Besiddelser. Birma vil forsøge paa at frigjøre sig fra sin ubehagelige Nabo og hans Indflydelse; men det vil komme til dyrt at betale dette Forsøg, ligesaavist som Freden til Yandabo for 26 Aar siden var det dyrtkjøbt. Lader os kaste et Blik tilbage paa hiin Tid, for at efterforske Aarsagerne til denne nye Krig. Birma, det mægtigste Rige mellem Ganges og det chinesiske Hav, maatte dengang bukke under for Englænderne og saa sig tvungen til at indgaae Freden til Yandabo den 24de Februar 1826. Forgjæves havde Hoffet i Ava søgt Hjælp hos China. Taokuang lovede kun, at Kongen skulde finde en venskabelig Modtagelse i den himmelske Borg i Peking, hvis de vestlige Barbarer joge ham ud af hans Land. Den hovmodigste af alle Verdens Despoter — Ava er den orientalske Despotismes Blomst — maatte underkaste sig de seirrige Britters Betingelser. Ved Hjælp af Dampskibene, som under den engelsk-birmaniske Krig for første Gang og med stort Held bleve benyttede i denne Verdensdeel, vare de trængte frem fire Dagsreiser fra Hovedstaden til Byen Yandabo, hvorefter Freden bærer Navn. Birmanerne lovede at afholde sig fra enhver Indblanden i Rigerne Asams, Cachors og Iyntea's Anliggender samt at anerkjende den i Mainpur indsatte Radschah. Arakan indtil den østlige Bjergkjæde, der skiller Landet fra Ava — Grændsen er aldrig bleven nøiagtig bestemt —, Ye, Tawoi og Tenasserim, i Syd for Saluen eller Martabanfloden bleve afstaaede for evindelige Tider, og en Kror Rupier, omtrent 12 Millioner Gylden, udbetalt som Andeel i Krigsomkostninger. En engelsk Resident skulde modtages i Ava og en Handelstraktat afsluttes, hvilken ogsaa kort efter, nemlig den 23de November 1826, blev istandbragt af Crawford.

De nyerhvervede Lande ere af overordentlig Vigtighed i mange Henseender. Herfra kan man med Lethed bekrige Birma og Siam, Bhutan og Tibet. I disse Egne avles alle Østens kostbare Frembringelser i rigeste Maal. Her finder man The (som har fremkaldt et eget Handelsselskab, Assam-Thekompagniet), Indigo, Bomuld, forskjellige Slags Farvetræ og Krydderier af alle Slags. Birmanernes og de indfødte Høvdingers Vildhed og Grusomhed har for en stor Deel forvandlet disse, som det synes, forhen stærkt befolkede Egne til øde Ørkener. Paa de faa dyrkede Strøg seer man kun en meget tynd og fattig Befolkning. Alt dette har under Storbritaniens Herredømme hurtigt vendt sig til det Bedre. Nu er Arakan Kornmagazinet for alle Lande omkring den bengalske Havbugt. Værdien af den aarlige Udførsel af Riis beløber sig til 12 a 13 Millioner Gylden; Befolkningen er i Løbet af 25 Aar, fra 1827 til 1851, steget fra 100,000 til en halv Million, og dog er endnu ikke Trediedelen af dette herlige, frugtbare Land opdyrket. Moalmain, i 1826 en øde Flække med nogle faa Fiskerhytter, er nutildags en blomstrende Stad med 60,000 Indvaanere og med en Handelsomsætning af 3 til 4 Millioner Gylden. Nogle Mile indenfor Moalmain ligger Amherst, der med samme rivende Hurtighed er tiltaget saavel i Henseende til sin Befolkning som Handel.

I de sidste Aar have Birmanerne viist deres Uvillie mod Seirherrerne fra Yandabo baade ved gjentagne Fornærmelser mod den engelske Resident og paa andre Maader. Man kunde i Ava, dette engang almægtige Hof, ikke glemme sin Fornedrelse; man kunde ikke taale at see Tabet af Undersaatter, som skareviis flygtede over paa de tilgrændsende engelske Besiddelser. Men Englænderne holdt det for hensigtsmæssigst at lade Regjeringens fornærmelige Adfærd ubemærket. Gesandten blev tilbagekaldt fra Ava og man lod sig nøie med at have en hemmelig Agent i Rigets største Handelsstad, Rangun. Endnu for hundrede Aar siden var Rangun en liden By, som bar Navnet Dagong efter det buddhistiske Tempel, der laa i Nærheden. Alompa, Grunderen af det birmaniske Rige, ophøiede Dagong, efter Ødelæggelsen af Byerne Pegu og Sirian (1755), til Residentsstad for det sydlige Land og kaldte den Rangun eller, som de Indfødte sige, Janyong, „den Seirkronede." Eftergivenheden blev af de uvidende Barbarer anseet for Svaghed eller Frygt og Statholderen i Rangun troede, at nu var Tiden kommen, da man ustraffet turde sætte sig ud over Freds- og Handels-Traktaten. Skibsførere og Handelsmænd skulde nu udrede vilkaarlig bestemte Afgifter og Told; den, der nægtede at betale, behandledes som en Forbryder af de birmaniske Domstole og tildeeltes af den exekutive Magts Repræsentants høistegne Mund de groveste Skjældsord. Det anglo-indiske Riges Værdighed og den Beskyttelse, Storbritanien yder den ringeste af sine Undersaatter, taalte ikke længere nogen Tøven. Allerede i forrige Aars Høst havde man besluttet sig til at foretage alvorlige Demonstrationer og i Nødsfald endog at begynde Krig.

Lord Dalhousie, Generalstatholderen i det anglo-indiske Rige, sendte i December 1851 Kommodore Lambert med nogle Skibe til Rangun. I en energisk Skrivelse lod Lorden Hans „guldfodede Majestæt" vide, at England ventede Opreisning for de gjentagne Fornærmelser, hvori Guvernøren i Rangun havde gjort sig skyldig, og en tilstrækkelig Skadeserstatning for de Tab, dets Undersaatter havde lidt. Lambert selv forkyndte Ministrene i Ava, at han strax vilde aabne Fiendtlighederne, hvis ikke et tilfredsstillende Svar indløb inden en vis Frist. Hoffet, som endnu ikke var rustet til Modstand, gik tilsyneladende ind paa alle Betingelser. Nytaarsdag 1852 indløb Svarskrivelser, som med en besynderlig, barbarisk Pomp bleve Kommodoren overrakte. Tre pragtfuldt bepantsrede Elefanter gik i majestætiske Skridt under uophørlige Kanonsalver ned til Landingstrappen, hvor de langsomt knælede ned. De tre Embedsmænd, der sad under gyldne Solskjærme, stege ud og begave sig i tre Baade for at bringe deres Herskers Skrivelser til den engelske Fregat. Brevene laa i Forstavnen af en fjerde Baad, for at Ingen af Uagtsomhed skulde komme til at begaae en Majestætsforbrydelse, ved at træde hen foran dem. Hans guldfodede Majestæts Underskrift var beskygget af fire gyldne Solskjærme.

„Kongen har," saa omtrent lød Svaret, „med Smerte erfaret sin Statholders utilbørlige Opførsel. Guvernøren i Rangun et tilbagekaldt og Magten overdraget de to Understatholdere, indtil en ny er ankommen. Desuden er Statholderen i Prome bemyndiget at undersøge alle Englændernes Klager og efter Omstændighederne udbetale Skadeserstatning." Men alt dette skete alene for at vinde Tid og for at gjøre Englænderne trygge, saa at de ikke tænkte paa at træffe Foranstaltninger til at gjøre Modstand. Fra Birmanernes Side rustede man sig med Iver til Krig. Paa begge Sider af

Rangun.

Irawadi samledes store Hærmasser, ligeindtil 150,000 Mand, efter Dienvidners Beretning. Men Kommodoren lod sig ikke føre bag Lyset. Erfaring fra den første birmaniske Krig havde lært Englænderne at mistro Hoffets Løvter, og derfor rustede ogsaa de sig til Krig i de første Dage af Januar Maaned.

For at give Læserne en klarere Forestilling om den Nation, Englænderne her har at kjæmpe med, skulle vi indtage hvad Crawford i den Anledning ytrer i sin Dagbog.

„Indbyggerne ere olivenfarvede, livlige, meget tilbøilige til at lyve og stjæle, bedragerske, slaviske, anmassende, men meget gudelige. Hvorledes alle disse Egenskaber passe sammen, er ikke indlysende ved første Diekast. Geistligheden er talrig og anseet. Folkeskolevæsenet er fortræffeligt, forsaavidt næsten enhver Birman kan læse og skrive. Alligevel er Folket uvidende og fuldt af Fordomme, fordi det ikke faar gavnlige Værker at læse. Størstedelen bekjende sig til Buddhalæren, men forstaar ved snilde Fortolkninger at gjøre sig adskillige ubekvemme Dogmer lettere, saaledes som Forbudet mod at udgyde tamme Dyrs Blod, derved, at man kvæler dem. Templerne og Klostrene ere prægtige og rigt forgyldte, Vaaningshusene fordetmeste jammerlige Hytter.

Regjeringsformen er en arvelig, absolut Despotisme. Kongen betegnes udtrykkeligt som „Herre over Liv og Lemmer" og fører Titel af den Guldfodede. Han har vel et Statsraad, men følger kun dets Raad, naar det behager ham. I et Punkt er han imidlertid indskrænket; han tør ikke tage nogen gift Kone i sit Harem. Finantsvæsenet er meget simpelt; Kongen tager regelmæssigt af alle Ting, Produkter, Ind- og Udførselsvarer 10 pCt. og uregelmæssigt hvad der behager ham. Folket er deelt i Stænder, nemlig den kongelige Familie, Adelen og Menigmand. Embedsmændene ere overordentlig talrige og have nøie foreskrevne Dragter, de høiere Charger gyldne Kjæder, af hvilke Kongen bærer 24. Birmanerne skildres som gode Musikere og Skuespillere. Deres Taktik bestaar især i at bygge Barrikader paa Kysterne og ved Flodmundingerne."

Efter en Mængde Drillerier fra Birmanernes Side brød omsider Kampen løs i Begyndelsen af April Maaned, da Birmanerne gik over til aabenbare Fiendtligheder mod den engelske Eskadre, der truede Martaban og Rangun. Den førstnævnte By blev indtagen den 5te April uden stor Vanskelighed af Oberste Reynolds, der gjorde Landgang, dækket af fire Dampskibe og drev Fienden tilbage fra den ene Stilling til en anden, ved hvilken Leilighed R. fratog ham alle hans Kanoner, 4 i Tallet, tilligemed 5 a 6 Voldrifler. Englænderne lode et Regiment og et Batteri som Garnison tilbage i Martaban og indskibede sig atter den 7de. Den 11te indtog hele Eskadren, der bestod af en Seilfregat, en Brig og femten Dampskibe, en Stilling ud for Rangun. Der blev strax saavel fra Dalla-Siden som fra den sydligste Palisadeskandse ved Rangun aabnet en levende Kanon- og Geværild paa de engelske Skibe, som svarede med samme Liv. Imidlertid blev Birmanernes Ild snart bragt til Taushed. Della-Skandsen blev først taget af et Detaschement europæisk Infanteri og Matroser. Den 12te landede Tropperne og Kanonerne for at tage den anden Palisadeskandse, hvilken ogsaa blev stormet, men først efter levende Modstand. Den 14de Kl. to Middag var Rangun taget og Fægtningen endt efterat den store Pagode var stormet under en morderisk Ild.

Saalænge Operationerne mod Rangun varede, var Heden saa overordentlig stærk, at allerede den 12te to Majorer af Madras-Armeen døde af Solstik og tre Oberster bleve farligt syge. I de forskjellige Fægtninger ved Rangun bleve 2 Officierer og 15 Soldater dræbte, og 14 Officierer, 114 Soldater og 4 Laskorer saarede. Om Birmanernes Tab haves ingen Angivelse, da de saavidt muligt slæbe sine Døde med sig. Antallet af de erobrede Kanoner beløber sig til omtrent 100 tilligemed 70 a 80 Voldrifler. Totalantallet af de brittiske Expeditionstropper beløbe sig til 6000 Mand, Skibene bestaae af 16 a 17 Dampskibe, 4 a 5 Transportskibe, et Linieskib, en Fregat og en Orlogsbrig. Hvis det efter Regntidens Ophør skulde være nødvendigt at foretage Operationer efter en større Maalestok, er Alting beredt dertil. Ingen Permitteringer eller Afskedigelser finde Sted i Armeen i Præsidentskaberne Bombey og Madras.

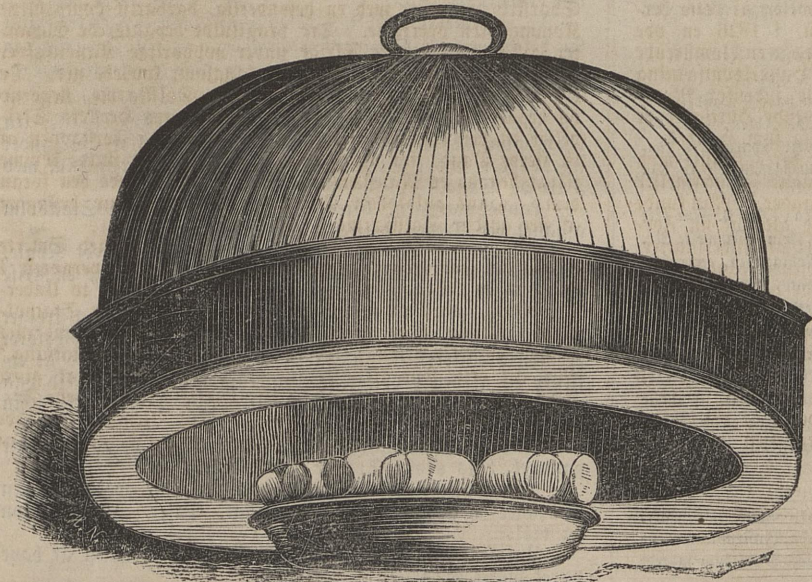
De sidste Efterretninger fra Birma gaae til den 23de April. Ifølge disse skulle Birmanerne have forsøgt at tage Martaban tilbage, men være blevne slagne efter en haardnakket Kamp fra Midnat (den 15de April) til Kl. 4 om Morgenen. Senere have Englænderne forholdt sig saagodtsom uvirksomme; de lede meget ved Heden og Kolera.

Afkjølingsredskab,

til Brug i enhver Husholdning, fra Londoner-Industri-Udstillingen.

Blandt de mangfoldige mere eller mindre hensigtsmæssige Redskaber, den huslige Økonomi vedkommende, som fandtes ved Industriudstillingen i London, fortjener nærværende, hvoraf

nedenfor leveres en Tegning, en høi Grad af Opmærksomhed, saavel paa Grund af dette Redskabs sindrige og simple Konstruktion som ogsaa for den høist praktiske Anvendelse, det vil have for enhver Husholdning. Det Hele bestaar af et temmelig stærkt hvælvet, rundt eller ovalt Laag, af almindeligt Jernblik, som kan være saa stort eller lidet, som man selv maatte ønske det. Rundt om Laagets nederste Rand fastloddes horizontalt (vandret) en omtrent 2 Tommer bred Blikstrimmel og en lignende befæstes igjen lodret paa denne saaledes, at der udenom Laaget og rundt om dettes nederste Kant bliver en Rende, der er et Par Tommer bred og ligesaa høi. Hele Laaget overtrækkes nu udvendigt lige fra Haandtaget til Bunden af Renden med Lærred, eller endnu bedre med Flanel. De Gjenstande, der skulle holdes kjølige, f. Ex. Melk, Fløde, Smør, Fisk, Kjød eller Lignende, sættes under Laaget paa et almindeligt Bord. Laaget overheldes nu med koldt Vand saaledes, at Flanelen bliver vaad overalt og Renden fuld af Vand. Ved Haarrørskraften vil Tøiet stadigt indsuge saa meget Vand, som bortgaar fra dets Overflade ved Fordampning, der især foregaar stærkest i varmt Veir og naar det Hele udsættes for nogen Trækluft. Jo varmere derfor Luften er, desto stærkere foregaar Fordampningen af Vandet, og desto lavere vil ogsaa Temperaturen blive under Laaget. I kjøligt Veir vil derimod Temperaturen saavel under som udenfor Laaget blive omtrent den samme.

Afkjølningsredskaber af nærværende Konstruktion leveres i forskjellige Størrelser og til moderate Priser af Blikkenslager F. L. Meyer (Storgaden) i Christiania. S.

En ny Fugl.

I forrige Aar har man ved Hr. Mansfield Parkins lært at kjende en ny Fugl, der er bleven tillagt det systematiske Navn Balaeniceps Rex. Han har kun erholdt tvende Exemplarer, en Han og en Hun. Denne Fugl har hjemme ved de øvre Dele af den hvide Nil. I Størrelse ligner den en stor Marobou (et Slags Stork), idet den er noget over 4 Fod høi. Den er i det Hele en af de besynderligste Skabninger, der er bleven opdaget i de senere Aar og danner et nyt Led mellem de knivnæbbede Sumpfugle og de aareføddede eller Svømmefugle: Næb og Hoved ere overordentlig store, og det er især ved dette første, der i sin Form og Bygning tilnærmer sig Pelikanens, at den nærmer sig til Svømmefuglene; men hele Kroppen stemmer forresten overeens med Storkens; derimod adskiller den sig saavel fra denne som fra de til samme Familie henhørende Traner og Heirer ved den fuldkomne Mangel af en Hud mellem de overordentlig lange Tæer. Denne Fugls Næring skal, som man allerede af Næbbets Form og Indretning kan slutte sig til, bestaae af store Fiirbeen og Fiske. Næbbets skarpe, skjærende Rende, den mægtige Hage ved Spidsen og Hudposen ved Roden gjør det fortrinlig skikket til dette Brug. Ornithologen Gould har tegnet og beskrevet Fuglen for det zoologiske Selskab i London, og efter denne Tegning er Forbilledet for vort Træsnit skaaret.

Balaeniceps Rex.

Om de spiselige Svampe.

(Slutning fra forrige Nr.)

Angaaende Svampenes Fremkomst, Tilvæxt og Forplantning ere de urigtigste Anskuelser almindeligt gjængse. Ligesom Folketroen i fordums Dage og de ældre Geographer antoge de meest vidunderlige Naturphænomener i ubekjendte Lande — og eftersom Kundskaben til disse udvidedes, forlagdes disse til end fjernere, indtil de endelig aldeles maatte forsvinde — saaledes har ogsaa den almindelige Mands og flere ældre Naturforskeres Tro paa en tilfældig Opkomst af visse Værter og Dyr, paa det enes Forvandling til et andet og flere saadanne Eventyr, i samme Forhold som Kundskaben om Naturens Frembringelser blev udvidet, maattet trække sig tilbage til de laveste og mindst bekjendte, blandt hvilke man har troet at kunne lade Naturen eller snarere sin egen Indbildningskraft have frit Spillerum. Vi ansee os videnskabeligt forpligtede til at bestride saa urigtige Betragtningsmaader af Naturen, der i det Høieste som i det Laveste er lige meget bunden ved evige og uforanderlige Love. At ville forklare ubekjendte og ikke oplyste Kjendsgjerninger ved dunkle, endnu mindre kjendte Naturkræfter, er ingen Forklaring. Naar Opløsningen til Gaaden er funden, saa er den langt simplere, end man før havde kunnet forestille sig. Saaledes har man af den forbausende Hurtighed, med hvilken en Deel Svampe fremvoxe og ofte ogsaa forsvinde, ikke troet, at dette Phænomen kunde eller burde forklares af Lovene for den øvrige organiske Natur, men vendt sig baade til Himmel og Jord, forgjæves besvoret alle Elementer og Sygdomsstoffe om at forklare denne Gaade, som kun løses ved en klar Indsigt i Livets ene skabende Evne.*) Man har tvivlet om, enten de hørte til Dyreriget eller til Planteriget eller udgjorde et eget Rige; men at de ere organiske Væsener, at de gjennem den saakaldte Intussusception (Tilvæxt indenfra) udvikles og voxe til og saaledes have hvad vi kalde vegetabilsk Liv, har Ingen kunnet bestride. At ville fremtvinge Liv ved den uorganiske Naturs Kræfter er et frugtesløst Forsøg, som i sig selv indeholder en Fornægtelse af den organiske Naturs Selvstændighed. Til de svampartede Værter i det meest vidtstrakte Omfang regner man rigtignok flere forskjellige Dannelsesprodukter, for en Deel ogsaa saadanne, som ere fremkomne ved en Forstyrrelse i andre Organismers normale Udvikling, derved at enkelte Dele (Elementar-Organer) have afsondret sig fra det Heles harmoniske Forbindelse og derved ere blevne opdrevne til en selvstændig, men eensidig Uddannelse. Disse, som savne eget vegetabilsk Liv, bør ikke sammenblandes med Svampe efter deres egentligere og den almindelige Mands Begrændsning, som vi her holde os til. Desuden er det klart, at ogsaa de øvriges Fremkomst aldeles ikke er afhængig af den uorganiske Naturs Kræfter, men af den i Livets Væsen grundede skabende Selvvirksomhed.

De egentlige Svampe have et uld- eller traadlignende vegetativt System eller Svamplag, som udbreder sig i Jorden, i gamle Træstammer o. s. v. og som, uagtet det ikke fremviser særskilte Organer, svarer til Roden (og Urtestilken) hos andre Værter*). Dette er mangeaarigt, udbreder sig og tilvoxer langsomt næsten umærkeligt for dem, som ikke nærmere undersøge Sagens Sammenhæng. Hos nogle Arter ligger det alligevel udvendigt og antager da sædvanligviis en bestemt Form, f. Ex. hos Knøsk-Svampene, hvilke derfor i Almindelighed alene ansees som mangeaarige, men deres Udvikling er forøvrigt lig de øvriges: aarligt tilsætte de et nyt, snart hentørrende Lag af Frø. Paa samme Maade som nu Træerne og de øvrige Planter ved en vis Varmegrad udvikle Løv og Blomster, paa samme Maade opskyde Svampene ved bestemte Aarstider eller Temperaturforholde af det Svamplag, hvis Blomster og Frugt de paa engang ere. Naar gunstige Aarstider indtræffe, udvikles de derfor hurtigt og i Mængde, ved ugunstige derimod sparsomt, eller visne bort, før de blive udviklede. At de efter nogle Dages Regn komme hurtigt frem, er derfor ikke mere besynderligt, end at Træerne efter nogle Dages Vaarvarme paa engang udvikle sit Løv; at de hastigt forsvinde, gaar til paa samme Maade, som at mangen Blomst efter nogle Timer henvisner og falder af. Mange Svampe kan man forplante ved en Rodfordeling af Svamplaget, ligesom ved andre Værter; saaledes dyrker man over en stor Deel af Europa den spiselige Polyporus tuberaster (Poresvamp), der som vild alene er funden i Kirkestaten og Neapel, og som Professor Gadd paa denne Maade ogsaa opelskede i Sverige. Denne af os først givne Forklaring, grundet paa mangeaarige Undersøgelser og Erfaringer, synes saa simpel, saa overeensstemmende med Naturens Analogi, at vi haabe, at Videnskaben idetmindste herefter maae befries fra alle af Polaritet, Tellurisme, Miasmer og alle kosmiske Indflydelser udledede Forklaringer, i hvilke det Svævende og Dunkle alene synes os at staae tilbage, efterat de anvendte Kunstudtryk ere blevne udtydede og Ordgyderiet oversat i et almindeligt Sprog. Hvad der kun er et ydre Moment, forvexler man med indre Principer.

At Svampene frembringe Frø, som i Form af fiint Støv udkastes eller falde af fra deres Frøbefæstning, derom kan Enhver let overbevise sig. Ethvert Individ har deraf et saa stort Forraad — vi have hos en efter den laveste Beregning fundet lige til 10 Millioner — at det synes lettere at forklare, hvorledes disse Frø kunne sprede sig til ethvert passende Sted, end opgive Aarsagen, hvorfor de ikke forekomme overalt, hvilken nemlig er den, at de alene under bestemte ydre Forholde opnaae deres Udvikling. At disse Frø virkelig groe og frembringe Individer af sin Art er Alles Erfaring, som derom have anstillet nøiagtigere Forsøg. Rigtignok have vi seet anføre, at efter deres Frø skulde opstaae ganske andre Arter, men dette grunder sig alene paa en Misforstaaelse, nemlig paa at der efter Frøstøvet ikke umiddelbart udvikles den fuldkommen uddannede Svamp, men først dens Svamplag, paa samme Maade som der af Hasselnødder ikke opvoxe Hasselnødder, men Hasselbuske, som i sin Tid bære Nødder.

Aarstiden for de forskjellige Arters Forekomst*), hvilken rigtigst talt er deres Frugtsætningstid, er bestemt for hvert Aar, skjønt denne Periode i Lighed med Phanerogamernes (de blomstrende Planter) for en Deel kan være kortere, for andre længere og mindre begrændset. Der gives ingen Aarstid, da ikke visse Arter eller Slægter have sin Frøtilberednings-Periode. Ogsaa hos os findes et stort Antal, hvis Frøtilberening foregaar om Vinteren ved Vaarens Begyndelse. Vi skulle her alene betragte de spiselige. Den største Deel af disse fremkomme i August og September Maaneder: tidligst ere Murkler, Steenmurkler (Phallus), en Deel Skjælsvampe; disse findes alligevel hos os i ubetydelig Kvantitet, og Negle-Bladhatten. I Mai og i Begyndelsen af Juni forekomme i visse Egne i stor Mængde Hose-Bladhatten (Agaricus gamborus), med flere beslægtede Arter, ostersformet Bladhat (Agaricus ostreatus), m. fl. Efter den første Sommerregn fremkommer Chantarellen, den rundbugtede Pigsvamp (Hydrum repandum), Blomme-Bladhatten (Agaricus prunulus) og flere Boleti. Denne Slægt er, i Henseende til Arternes Kjødfuldhed og Individernes store Mængde, den vigtigste. Først om Efterhøsten i Begyndelsen af October fremkommer Ridder-Bladhatten (Agaricus equestris) tilligemed flere nærbeslægtede, den skyplettede Bladhat (Agaricus nebularis), den skjællede Pigsvamp (Hydnum imbricatum), foruden at man endnu finder flere af de ovennævnte, Blomkaalsvampen, Bukkeskjægsvampen m. fl. Den ægte Trøffel (Tuber cibarium), som uddannes under Jorden i Vintertiden i Sydeuropa, kan naturligviis ikke findes i de Lande, hvor Marken paa denne Aarstid er frossen.

I Henseende til Varigheden, saa findes der Svamparter, hvis Frugt, eller hvad man kalder Svampen, alene varer nogle Timer; andre, som synes at voxe flere Aar. I Almindelighed forsvinde de mere ufuldkomne mindre hurtigt, da Frugten hos disse er mindre adskilt fra Svamplaget. De, der om Sommeren voxe paa levende Værters Løv, modne og udkaste Frøet først den følgende Vaar ved den Tid, da Modervæxternes Løv bryder frem. Hvad de spiselige Arter angaar, vare de (deres Frugt nemlig, ikke Svamplaget) sædvanlig 8

*) Blandt Insekterne finder samme Forhold Sted; de fremkomme ofte i forbausende Mængde ligesaa uformodentlig som de hurtigen forsvinde. Den almindelige Mand, som ikke indseer Muligheden af, hvorledes disse Phænomener efter Naturens Love, efter hans Kundskab om disse, skulde kunne forklares, omfatter derfor helst det meest Underbare. At Luftkonstitutionens Beskaffenhed begunstiger Udviklingen saavel af Svampene som af Insekterne, er visselig klart, men at den ikke er Aarsagen til deres Opkomst, er endnu sikrere.

*) Hvad man i gamle Træstammer kalder „Snuvlæder" (Byssus bombycina), „Skimmelved", „Ugleved" (Byssus phosphorea) o. a. dsl. er netop dette Svamplag. Før os have Mykologerne af dette Lag dannet utallige Arter, Slægter, ja endog Ordener, hvilke man har anseet for selvstændige Naturfrembringelser.

*) Hvad man i almindelig Forstand kalder Svamp, er alene disse Værters Frugt.

til 14 Dage, førend de falde af. Endeel Polyporer vare endnu længere.

Champignonen og Polyporus tuberaster ere de eneste blandt de spiselige Svampe, som man, idetmindste i det Store, har dyrket til økonomisk Brug. De første dyrkes i Havebed, tilberedte til Aspargessenge, paa hvilke man udhælder Vandet, i hvilket man har renset Skiverne af Champignoner. Man kan plante Champignoner sammen med Asparges, uden at begge disse Værter skade hverandres Udvikling. Polyporus tuberaster forplanter man almindeligviis ved Deling af Svampleiet, hvilket sammenvikler Jorden i store Klumper. Disse Klumper lægges i koldere Klimat (dens Hjem er Italien) i Kjældere og overhældes flittig med Vand, hvorved man hele Aaret igjennem erholder friske Svampe. De fleste voxe ogsaa i den Mængde af sig selv, at man alene behøver at holde Kreaturerne, som med Begjærlighed fortære de bedste, borte fra de Pladse, hvor man tænker at indsamle Svampe til Næringsmiddel.

Netop den Omstændighed, at en ellers i Polaregnene karrig og sparsom Natur har begavet dem med et rigeligere Forraad af spiselige Svampe end andre Lande, synes at antyde den Vigtighed, Naturen selv har tillagt Svampene som Næringsmiddel for vort Land. Vi troe derfor at burde henvende Opmærksomheden paa det besynderlige Forhold, at man i et ellers fattigt Land ikke anvender et Næringsmiddel, som Naturen selv anviser og næsten ødsler med, medens det ombyggeligt benyttes i de Lande, hvor Naturen er mindre gavmild med at frembringe det. Man vil finde det overdrevent, maaskee latterligt, at vi for fuldt Alvor paastaae, at Forsømmeligheden i at benytte et saa velsmagende, nærende og i saa rigelig Mængde forekommende Fødemiddel er et stort aarligt Nationaltab.

Efter Journal de Pharmacie for Febr. Maaned d. A. anføre vi til Slutning den af Hr. Gérard foreslaaede Fremgangsmaade for at befrie de giftige Svampe fra deres Giftstof, hvilken bestaar i, gjentagne Gange at udvaske Svampene i varmt og syret koldt Vand. Til et Pund Svampe tager man 2 Pund Vand, som bliver gjort suurt med 2 til 3 Skeer Eddike. Man lader Svampene blive liggende deri i to Timer, for at udblødes, udvasker dem derpaa med meget Vand, lægger dem saa i koldt Vand, som man bringer i Kog, optager dem atter efter et Kvarteer eller bedre en halv Time, udvasker dem paany, aftørrer dem og tilbereder dem endelig paa almindelig Maade til Spise. En af Sundhedsraadet i Paris udvalgt Kommission overbeviste sig om Brugbarheden af denne Fremgangsmaade, hvorefter der i dens Nærværelse blev anstillet en Prøve med den røde Fluesvamp og den giftige Bladsvamp (Amanita muscaria og venenosa Pers.). Af den første fortærede nogle Personer et Pund og af den anden Hr. Gérard 2⅓ Untse uden nogensomhelst skadelig Følge; kun efterlod Fluesvampen, efterat den var nedsvælget, en adstringerende, peberagtig Eftersmag, der vedligeholdt sig kortere eller længere Tid hos de forskjellige Personer.

Uagtet Virksomheden af denne Behandlingsmaade vil vel ikke Nydelsen af de giftige Svampe være tilraadelig i Almindelighed, hvorimod denne Fremgangsmaade vil være at anbefale ved Tillavningen af de spiselige Svampe, blandt hvilke der ofte kan findes en eller anden skadelig.

Literatur og Kunst.

Af en forhen i Morgenbladet indført Afhandling om Skolevæsenet af Hartvig Nissen er der udkommet et særskilt Aftryk under Titel: „Om Almueoplysningen og Almueskolen." Heri har Forf., „foranlediget ved senere Bemærkninger, givet et og andet Punkt en nøiere Udvikling (end i den tidligere Udgave) og stillet Et og Andet i en lidt forandret Belysning." Vi tvivle ingenlunde om, at Alle, der interessere sig for Almuskolevæsenet, ville være ham taknemmelige, fordi han ved dette særskilte Aftryk har sørget for, at hans med Sagkundskab skrevne Indlæg i en saa vigtig Sag, som den omhandlede, ikke saa snart gaar i Glemsel og saa let tabes for Størsteparten af Læseverdenen, som Tilfældet vilde være, om det blot fandtes i et Dagblad. Bogen er 5½ Ark og koster 24 ß.

— Af Edv. Wittrups „Spelling exercices and reading lessons" er der udkommet en ny og betydelig forøget Udgave under Titel af „Engelsk Læsebog for Begyndere" (forsynet med Ordbog). Forøgelsen bestaar deels i Optagelsen af flere ny Stykker, deels i forudskikkede Hovedregler for Udtalen. Desuden er foretaget flere Forbedringer og Rettelser i hvad der fandtes i det første Oplag. Bogen anbefaler sig nu fordeelagtigt saavel ved sin hele Indretning og Korrekthed, som ved sit smukke Udstyr og sin billige Priis. Uagtet det ny Oplag er 3 Ark større end det første, er dog Prisen den samme, nemlig 48 ß.

— Som Universitetsprogram for første Semester 1852 er i disse Dage udkommet 2den Halvdeel af et vidtløftigt Arbeide af Lektor Dr. C. P. Caspari: „Ueber Micha den Morasthiten und seine prophetische Schrift." Hele Værket, hvis første Halvdeel ogsaa er udkommet som Program, udgjør ikke mindre end 458 Sider stor Oktav og vidner lige saa meget om Forfatterens Lærdom som om hans heldige Kombinationsevne.

— Af Eilert Sundts „Beretning om Fante- eller Landstrygerfolket i Norge" er udkommet et nyt Oplag, hvilket er et glædeligt Beviis for, at dette fortrinlige Skrift har fundet den Deeltagelse blandt Publikum, som det i Sandhed fortjener. Det nye Oplag er ligesaa billigt som det 1ste, uagtet dette, som bekjendt, blev udgivet paa det Offentliges Bekostning. En Bog paa nogle og tyve Ark for 2 Mark er et Særsyn hertillands.

— Af Portræter af „afdøde mærkelige Nordmænd" har 16de Hefte nylig forladt Pressen. Dette indeholder Chr. Prams Portræt, ledsaget af en sammentrængt, men med Kyndighed skreven Biographi af denne utrættelige og hæderlige Arbeider paa Literaturens Mark.

— Blandt de fra Danmark senest hidkomne Bøger ville vi nævne en Samling af C. Hostrups poetiske Skrifter, der vil udkomme i 4 B. eller 8 Hefter à 50 ß. Første Hefte, som har forladt Pressen, indeholder det tidligere i vort Blad nævnte romantiske Sangspil „Mester og Lærling" (der ogsaa er at erholde særskilt for 77 ß). — J. Aschlund, theol. Kand., har udgivet en liden, især fra Formens Side fortrinlig Samling af Digte, hvilke han selv kalder „religiøse", men som vi ere mere tilbøielige til at kalde elegiske; thi der gaar snarere en vis vemodig Stemning gjennem hele Samlingen end nogen brændende religiøs Begeistring. Hertil kommer, at i flere Digte er ikke engang Emnet religiøst, som f. Ex. det reent mythologiske „Cyparissus" og Leilighedsdigtet „Ved min Pleiemoders Fru Nicoline Charlottes Birchs Baare." Men det gjør dog ikke Stort til Sagen, hvad en Forf. selv har benævnt sine Digte. Hovedsagen er, at disse kunne hævde sin Plads i Literaturen som saadanne, og efter vor Formening vil Aschlunds være istand dertil. De koste 28 Sk., hvilket ellers er for høi Priis for 84 S. i Lommeformat.

— Blandt den svenske Literaturs nyeste Frembringelser ville vi nævne et især for Skolemænd meget underholdende og belærende Skrift, nemlig „Resa i Förenta Staterna af P. A. Siljeström. 1sta Delen. Om Bildningsmidlen och Bildningen i Förenta Staterna." Ved Hjælp af dette udførlige Værk vil Enhver, der interesserer sig for Skolevæsenet, kunne danne sig et tydeligt og fuldstændigt Billede deraf, saaledes som det for Tiden er i de forenede Fristater. I dette 1ste Bind findes flere Træsnit, forestillende Skolebygninger o. s. v. Prisen er 2 Rdlr. 32 Sk. Bc.

Norge.

Christiania. Ved kgl. Res. er det bestemt, „at Direktøren for de mekaniske Værksteder paa Horten har at bære Uniform og Distinktioner lige med Kapitainer i Søetaten, dog med den Forskjel, at Krave og Opslag paa Ærmerne blive af sort Fløiel." — Af de paa Budgettet opførte 300 Spd. til Fremme af en forbedret Birøgt er Toldbetjent A. C. Hansen (i Drammen) tilstaaet 200 Spd. „til Bestridelse af Udgifter for ham og en Assistent under en Reise til Carlsmarkt i Schlesien for at gjøre sig bekjendt med en af Pastor Dzierzon sammesteds opfunden Birøgtningsmethode," og de resterende 100 Spd. til en Reise i „Jarlsbergs og Laurviks, Bratsbergs og, om muligt, Akershuus Amt."

— Hans Mj. Kongen har udnævnt dansk Marineminister, Kommandørkapitain Steen Bille til Kommandør af St. Olafs Orden.

— Ved den nu tilendebragte Examen philosophicum have 6 Kandidater: Christ. A. C. Fougstad, A. M. Hansen, J. Th. Ihlen, Chr. G. Bugge, N. P. S. Arentz og D. N. L. Brun, erholdt Charakteren Laudabilis præceteris, 20 Kandidater Laudabilis, 21 Haud illaudabilis og en Non contemnendus.

— Upsalastudenterne ankom Thorsdags Eftermiddag Kl. 6. For ikke at foregribe en udførlig Artikel om Studentermødet, som vort næste Nr. vil indeholde, forbigaae vi her Festlighederne ved Modtagelsen, og anføre blot foreløbig efter Programmet hvilke Arrangements, der ere trufne, nemlig: Fredag Aften Fest i Studenterlunden, Løverdag Formiddag Kl. 11 Udfart med Dampskib, til Ladegaardsøen. Efterat have beseet Oen og Oscarshall samles man paa Dronningbjerget for derfra at begive sig til Hovedgaarden. De svenske Studenter ere af Theaterdiriktionen indbudne til om Aftenen at overvære en Forestilling paa Theatret. Søndag Kl. 12 foretages med Dampskib en Udflugt til Sandvigen og Kolsaas. Mandag Afskedsfest paa Klingenberg og Tirsdag Formiddag Afskedslag i Frimurerlogen.

— Hr. Sauvlet vil i Løbet af 14 Dage endnu optræde 4 a 5 Gange paa Klingenberg. I Søndags efter Koncerten optraadte ogsaa en Svenske, Hr. Westerdal, og trakterede de mest forskjelligartede Instrumenter, og gav „Variationer à la Jenny Lind" tilbedste, hvorved Publikum morede sig fortræffelig.

Hamar. Hedemarkens Amtsformandskabs Medlemmer sammentraadte den 14de Juni.

Grimstads Missionsforening, der endnu blot tæller 20 Medlemmer, afholdt 2den Pintsedag sin første Aars- eller Stiftelsesfest.

Skien. Fra Gjerpens Kirke er Blokken med 12 a 13 Spd. i nylig bortstjaalet.

— Dampfartøiet „Statsraad Stang" har gjort en Prøve med Udbuxering af en Tømmerflaade (til Skotfossen) og vist sig skikket dertil.

Tønsberg. Ishavsfareren „Fremad," Kap. Bull, er ankommen hertil med omtr. 1150 Sælhunde. Dette Udbytte er saaledes langt ringere end det tidligere ankomne Skib „Haabet's," Kap. Foyn, hvis Fangst skulde beløbe sig til 9000 Stykker Sælhunde, der vel kunne udbringes til 18 a 20,000 Spd.

Fra Porsgrund er nylig et Emigrantskib, „Bolivar" ført af Kap. M. Pettersen, afgaaet til Quebeck med 260 Udvandrere, der alle, paa en Familie nær, vare fra Thelemarken.

Fra Oxø berettes, at Makrelfiskeriet i forrige Uge har været særdeles rigt (i et Noddræt fangedes omtr. 6000 Makrel) og at Fiskerne i det Hele taget ikke paa mange Aar have gjort saa god Fangst som iaar.

Til **Christianssand** er en Ladning Rug paa omtrent 3000 Tønder nylig ankommen fra Odessa og en ny endnu større ventes.

Throndhjem erholder nu sit eget Gasværk; Begyndelsen til Rørenes Nedlægning er allerede skeet, men med liden Lykke; thi første Dag styrtede en af de opkastede Render sammen over 4 Arbeidere, af hvilke en døde strax og en Natten efter.

— Som noget Usædvanligt kan anføres, at en Blind, der besidder megen Færdighed i at bruge Kniv og Øx, har givet sig i Stolmagerlære hos en Mester der i Byen.

Romsdals Amtsformandskab sammentraadte i Molde den 22de og sluttede sine Forhandlinger den 29de f. M. Til Bestridelse af Amtskommunens Udgifter besluttedes udlignet for indeværende Aar 60 ß. pr. Skylddaler og til Amtets Veikasse 28 ß., tilsam. 88 ß. paa Skylddaleren. Til Bestridelse af Fogderikommunernes Udgifter bevilgedes udlignet for Nordmøre 18 ß., for Romsdalen 23 ß., for Søndmøre Intet. Denne extraordinære Udligning for Nordmøre og Romsdal grunder sig paa en falden Høiesteretsdom, hvorved Throndhjems Stift er bleven tilpligtet at refundere Statskassen som forskudt til Veivæsenet i bemeldte Stift, før Loven af 28de Juni 1824 emanerede, en Sum af over 10,000 Spd. — Det bifaldtes, at Romsdals Lægedistrikt deles i to, ligeledes Nordre Søndmøre. Til Oplærelse af en Dyrlæge ved et Veterinærinstitut i Udlandet bevilgedes 80 Spd. mod at der af Statskassen udredes et lignende Beløb. Til tvende Jordemoderelevers Oplærelse bevilgedes det sædvanlige Stipendium 50 Spd. til hver. Andragender med Hensyn til den lovbestemte Fredningstid for Hummer besluttedes indgivne.

Oversigt over norske Blades Indhold.

Ifølge en Korrespondentefterretning fra Indherred, der findes i Chr. Pst. for 20de Juni, have Beitstadens, Sparbo's og Stods Skoleformandskaber i et Sammentræde den 1ste Juni fattet nærmere Bestemmelser angaaende den for disse Præstegjælde paatænkte, allerede tidligere i vort Blad omtalte høiere Almueskoles Oprettelse. Skolens Kursus ansattes til 2 Aar, efter hvilken Tid den ophører, hvis det imidlertid maatte vise sig, at den ikke svarer til sin Hensigt, og en Kommittee, bestaaende af 2 Medlemmer af hvert Præstegjæld, udnævntes til at forfatte Plan for Skolen og indgive Ansøgning om Bidrag til samme af Oplysningsvæsenets Fond. „Samtidig med dette Foretagende, der angaar de aandelige Interesser, har Stods Fattigkommission, d. 25de f. M. fattet Beslutning angaaende de materielle, nemlig om at forelægge Fattigkommissionerne i Beitstaden og Sparbo Forslag til en Tvangsarbeidsanstalts Oprettelse fælles med Stod, og i denne Henseende indbudet til et kombineret Møde paa Steenkjær Mandagen d. 30te August d. A. Hvor man saaledes kan forene sig om Foretagender, enten i aandelig eller materiel Henseende, vil Almeenaanden vækkes og sandt Gavn stiftes."

— Samme Blad for 21de d. M. beretter under sin Politiartikel, at en tidligere demitteret Tugthuusfange, Martin Haagensen (født i Vestre Thotens Præstegjæld), nu 26 Aar gl., har forlangt at blive stillet til Forhør, og under samme tilstaaet, at han i Løbet af Sommeren 1850 har sat eller forsøgt at sætte Ild paa ikke mindre end 6 forskjellige Gaarde her i Byen. Først satte han Ild paa et Skur i Mad. Engelstads Gaard i Møllergaden, derefter paa Snedker Borgens Gaard i Pilestrædet, der afbrændte tilligemed flere Nabogaarde. Siden forsøgte han efterhaanden at antænde fire forskjellige andre Gaarde, dog uden at det lykkedes ham, at faae Ilden til at gribe om sig. Grunden til disse Ildspaasættelser opgiver han deels at have været reen Ondskab, deels Haabet om under Branden at faae god Anledning til at stjæle. En for Tyveri to Gange straffet Pige havde tildeels været vidende om hans Ildspaasættelser og indfundet sig paa Brandstederne og der begaaet flere Tyverier. Det var Samvittigheden, som drev Martin til Tilstaaelse, hvilket ogsaa har været Tilfældet med et Par andre paa Bodsfængslet indsatte Forbrydere, der have aabenbaret flere begaaede Tyverier.

— I Oplandsvosten indbyde J. Suttestad, O. Thomesen og G. Fliflet fra Lillehammer og Omegn til Aktietegning i et nyt Dampskib paa Mjøsen udelukkende for norsk Regning. Hver Aktie er ansat til 50 Spd.

Sverige. Upsalastudenterne have før sin Afreise fra Stockholm, hvortil de vare komne med Dampskibe, indfundet sig hos den norske Statsminister, Due, og opvartet ham med Tale og Sang.

— Landshøvdingen, Grev F. Ridderstolpe er i Stockholm afgaaet ved Døden omtrent 70 Aar gammel.

— Aftonbladet omtaler som et almindelig udbredt Rygte, at Kongen og Dronningen i Sommer skulle foretage en Reise til det tydske Badested Kissingen.

Danmark. I den sidste Tid har Regjeringen afskediget flere høiere holsteenske Embedsmænd og afsat otte Professorer ved Kiels Universitet. Desuden har den vægret sig ved at erkjende en af den provisoriske Regjering stiftet Statsgjæld paa næsten 10 Mill. Rbd., hvoraf mere end Tredieparten i sin Tid tilveiebragtes ved tvungne Laan.

Nærved Aalborg er død en Pibemager, over 106 Aar gammel, hvis ældste Søn er 82 Aar gl.

— Paa sin jydske Reise er den danske Konge overalt bleven modtaget med megen Jubel, Sange, Taler, Illumination og desl.

— Upsalensernes Modtagelse i Kjøbenhavn lader til at have været meget storartet.

Blandede Efterretninger.

Frankrig. Boghandlerforeningen i Paris og Literatursamfundet, ville hver for sig indgive Petitioner til Præsidenten og Senatet angaaende Papirs-Afgiften.

— I det sydlige Frankrig har et frygteligt Uveir anrettet stor Skade.

— Et Forsøg med en elektrisk Morteer skal anstilles med det Første. Projektilet skal udslynges ved Hjælp af en meget stærk elektrisk Ladning.

— I Anledning af Forslagene til de nye Skatter er der til Senatet indkommet en Masse Petitioner, der forlange dem erstattede ved andre af den allerforskjelligste Art. Der foreslaaes saaledes ikke blot at lægge Skatter paa Iis og Sorbet, paa Damehatte, paa Adelstitler, paa Stokke og Ridepidske, paa Plakater, paa Fugle i Buur, paa Katte, paa Fortepianoer, paa Stole, der udleies i Kirkerne, og paa Lirekasser, men ogsaa paa Pebersvende, paa Maitresser, paa Skuespillere og Literater, paa Dagdrivere, paa Kapitalister, paa Personer, der ere blevne udlagte som Barnefædre, og endelig paa alle Fremmede, der nedsætte sig i Frankrig.

— Regjeringen har udnævnt en Kommittee til at affatte Programmet for den store Fest, der skal gives den 15de August, og som i Pragt skal overgaae alle de tidligere.

— Videnskabernes Akademi har den 16de med 43 Stemmer af 46 valgt Professor Mitscherlich i Berlin til Medlem i H. C. Ørsteds Sted.

— I det naturhistoriske Museum i Jardin des plantes i Paris opstilles der i denne Tid en Samling af flere tusinde Skeletter af Mennesker af alle de forskjellige Stammer. Denne Samling bærer Navnet af „Galerie Anthropologique."

England. Fra Sidney er i forrige Uge til London ankommet tre Skibe med Guld til et samlet Beløb af 91,000 Unzer.

— Den berømte Chemiker, Sir David Brewster, har nu opdaget og sat det udenfor al Tvivl, at den Dronningen tilhørende store Diamant, som ifjor indtog en saa fremragende Plads paa Udstillingen, ikke er den ægte Koh-i-nur, som forhen tilhørte Stormogulen. Det er imidlertid en meget smuk Diamant, som af Shah Sudschah udleveredes til Rundjit Singh som det virkelige „Lysbjerg."

Tydskland. Udkastet til en Forbundspresselov er færdigt og vil vel snart blive behandlet paa Forbundsdagen. Udkastet indfører ikke Censur, men opstiller repressive Forholdsregler. Det omfatter forøvrigt ikke blot Bogtrykkerpressens Frembringelser, men alle Mangfoldiggjørelser af Skrift eller billedlige Fremstillinger ved mechaniske Midler. Til at nedsætte sig som Bog- eller Kunsthandler, Bog- eller Steentrykker, med Antikvarhandel, Leiebibliothek eller Læsestue udfordres Bevilling. For periodiske trykte Skrifter fordres Kaution, dog ikke for videnskabelige, artistiske og techniske Blade og Tidsskrifter.

— I Lübeck er udkommet en Lov, der sætter Jøder paa lige Fod med Christne i statsborgerlig Henseende og i Næringsforholdene.

☞ **Subskriptionen paa „Illustreret Nyhedsblad"** staar fremdeles aaben. Det bemærkes, at kun de Abonnenter ere berettigede til Deeltagelse i Præmiefordelingen, som betale deres Abonnement ordentligt og holde Bladet fra Bindets Begyndelse til dets Slutning; det er saaledes nødvendigt for tiltrædende Subskribenter, der ønske at deeltage i Udlodningen, at de bestille Bladet fra Begyndelsen. De, der have opsagt Bladet ved et enkelt Kvartals Slutning og paany maatte tiltræde Subskriptionen, saaledes at de holde hele Bindet, ere naturligviis berettigede til Præmiefordelingen. Alle Abonnenter, som have holdt Bladet hele Bindet igjennem, tilstilles ved sammes Slutning et smukt illustreret Titelblad og alphabetisk Register over Indholdet. — Det staar forøvrigt Enhver frit for at tiltræde Subskriptionen fra hvilketsomhelst Kvartals Begyndelse; Kvartalet koster 72 ß — forsendt med Posten 84 ß. — Subskription modtages hos alle Boghandlere og paa alle Postkontorer og Postaabnerier i Riget.

A. Dzwonkowski.

Christiania. Trykt hos Brøgger & Christie.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 40. Udkommer hver Løverdag Aften. **Christiania den 3die Juli 1852.** Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. **I. Bind.**

Indhold.

Studentermødet i Christiania 1852.

I.

Dette Møde kan i egentlig Forstand ikke kaldes noget skandinavisk Studentermøde, ihvorvel det er fremkaldt af den samme Tanke — Nordens Eenhed i aandelig Henseende — som de i Upsala (1843) i Kjøbenhavn (1845) og hos os ifjor afholdte skandinaviske Møder. Det maa snarere, hvad der ogsaa fremgik af flere Taleres Ytringer, betragtes som et Besøg af Brødrene hiinsides Kjølen til os Nordmænd for at lære os, vort Land og vore Institutioner at kjende, og som saadant har det for os en dybere, en større Betydning end noget af de tidligere Studentermøder. Thi hvad man end siger om Muligheden og Vigtigheden af et treenigt Norden — saa finder vist de Færreste sig saa tiltalte deraf, som naar man siger: „Norge og Sverige maa holde sammen." I disse faa Ord er udtalt en dyb, en alvorlig Tanke, som ikke mindre griber den besindige Statsmand end „den letbevægelige Ungdom," der henrykt af Sang og Taler med Begeistringens Ild klynger sig til Haabet om at kunne flytte Politikens Bjerge og udtørre det Hav, som Politikeren med Historien og Kartet i Haanden betragter som en slem Tankestreg i sine Udkast til en ny nordisk Union. At ogsaa Svenskerne selv tillagde sine Studenters Besøg hos en dybere politisk Betydning, er man blandt Andet berettiget til at slutte af en Artikel, der ved deres Afreise fra Stockholm stod at læse i Aftonbladet. Deri hed det nemlig: „En talrig Skare af Fædrelandets ædlere Ungdom gaar for at slutte Hjertets Forbund med en anden Ungdom, som repræsenterer et Folks Fremtid, en aandelig, virkelig Union, som, vi stole derpaa, skal blive et kraftigt Middel til paa een Gang at gjøre den politiske Union til en Sandhed og levende Virkelighed. Spørger derfor nogen os, om vi tillægge vore Upsalaynglingers Lystreise til Norges Hovedstad en politisk Betydning, saa svare vi med et aabent og ubetinget Ja. Der findes en Politik, som er høiere end Statsmandens slebne Viisdom og de diplomatiske Dokumenters hemmelighedsfulde Hierolypher, nemlig den, som rører sig i Dybet af Folkets Bevidsthed, en Politik, hvoraf den diplomatiske i det Høieste kun er den praktiske Yderside. En saadan Udtydning tillægge vi Ynglingernes Reise. En ædlere Sendelse kan aldrig et Folk skikke til et venskabeligt forbundet. Vi ere forvissede om, at saaledes skal den ogsaa betragtes af de Gamle i Landet, som have seet Unionens Lyssider mørknes af de langsomt forsvindende nationale Fordommes Skygger, følt den belivende Varme afkjøles af den smaalige Egennyttes, de lumpne Intrigers kolde Taager; vi vove at haabe, at saaledes skal denne Sendelse modtages og bedømmes paa den anden Side af Fjeldet.

— — — — — — — — — — — — — —

Vor Ungdom skal ikke komme til Nabolandet paa et tomhovedet Salonbesøg, hvor man prater om Kammerpoesi eller andet Visvas. Den skal have Oinene aabne og see sig om. Den skal bestræbe sig for at lære at kjende de praktiske Virkninger af Statsforfatningen i Broderriget, hvilken den har lært at kjende og skatte i sine Læresale. Den skal glæde sig ved at erfare Noget om Folkets Sæder, Fortidsminder, og videnskabelige og industrielle Indretninger. Disse unge Mænd skulle ikke glemme, at de om nogle Dage have en Stemme med og en Rolle at spille i Landets almene Anliggender. De skulle derfor føle, at de medbringe store Forpligtelsers Ansvar, selv paa en Lystreise, og Følelsen af deres Pligter skal udvirke, at de ved Mødet med Broderfolket værdigt og hædrende ville repræsentere deres eget."

Med Alt dette miskjender ligesaalidt Aftonbladet som vi Betydningen af de tre nordiske Rigers Sammenslutning hvad Videnskabelighed, Kunst, Industri, Kommunikation o. s. v. angaar. Men da alt dette mangfoldige Gange og paa mange Steder i fuldeste Maal er fremhævet, tør man vel nu uden at blive misforstaaet forbigaae Sligt med Taushed.

Vi sagde ovenfor, at dette Studentermøde er fremgaaet af den samme Tanke, som de skandinaviske, og vi gjentage, at det ellers neppe nogensinde vilde kommet istand. Vi indrømme derfor villig, at vi ogsaa i denne Henseende skylde Skandinavismen meget. Den har bragt det Sammenslutningens Element ind i Nordens Studenterkorporationer, der gjør Jyden, ikke til jydsk men dansk, Wermelænderen ikke til wermelandsk men svensk, Bergenseren ikke til bergensk men norsk Student og som atter gjør danske, svenske og norske Studenter til skandinaviske. Lokalinteresserne fjernes; Alle, der arbeide paa Aandens uendelige Feldt, trykke hverandres Haand som Brødre, fordi de vide, at de arbeide til et fælles Maal. Et saadant Haandtryk var det, som ifjor verledes i Norges Hovedstad mellem Lunds, Kjøbenhavns og Christiania Studenter.

Men dengang manglede Upsvearne, det ene Blad i Nordens aandelige Firkløver. De havde faaet Indbydelsen noget seent, og vare desuden forhindrede fra at komme ved en Magisterpromotion, en akademisk Akt, der vel ikke i og for sig selv ikke har stort mere at betyde end Andenexamen hos os, men som dog ved Ældens Ærværdighed og derved, at den blot finder Sted hvert tredie Aar, tillægges en langt større Vigtighed og foregaar med en langt større Høitidelighed og Pomp end vi, der slutte fra vore egne akademiske Forholde, gjøre os Forestilling om.

Det maatte være os glædeligt at erfare af de svenske Aviser for Marts Maaned dette Aar, at Upsalastudenterne isommer agtede at indhente hvad de ifjor havde forsømt. Og det var os dobbelt glædeligt at høre dette, da imidlertid flere Omstændigheder, men fremfor alt det meget omskrevne Sukkerspørgsmaal havde gjort Sit til at slappe Venskabets Baand mellem Broderrigerne. Thi man kunde jo haabe, naar de svenske Brødre kom hid til os, at overbevise dem om, at Norge ikke er et saadant Tvedragtens og Misfornøielsens Oglerede, som Sveriges reaktionære Presse — rimeligviis for derved at gjøre Folket døvt for egne Institutioners skrigende Mangler — i spaltelange Artikler har søgt at paavise.

Men mod et iaar gjentaget Studentermøde stillede sig den slemme Omstændighed, at man allerede ifjor havde taget Borgernes Beredvillighed og Bistand saa fuldelig i Beslag, at man frygtede for, at ikke Stort kunde ventes af dem iaar. Denne Frygt dreves i Morgenbladet Nr. 120 til det Yderste af en Indsender, der kaldte sig Student, idet han søgte at vise, at det paatænkte Møde aldeles ikke kunde blive at betragte som et skandinavisk Studentermøde men blot som en Lysttour af Upsalastudenterne til Christiania Studenter, og at denne derfor maatte være vor Hovedstads Borgere ganske uvedkommende. Hvor liden Anklang dette Ræsonnement fandt inden Pressen viste de snart paafølgende Tilretteviisninger inden dens Omraade, og Borgerne nedlagde selv den kraftigste Protest derimod ved den Beredvillighed, hvormed de ydede Studenterne Bistand, saasnart disse vare blevne underrettede om at de svenske Brødre vilde gjæste dem, en Bistand, der var fuldt saa rundelig som det forrige Aars. — Saasnart det norske Studentersamfund havde modtaget en Skrivelse (af 9de Mai) fra Formanden for Upsalas Studenterkorps, Sahlin, hvori denne underrettede de norske Studenter om at omtrent 300 Medlemmer af Upsalas Universitet ved Midsommerstid agtede at indtræffe i Christiania med det dertil leiede Dampskib „Berzelius," udstædte vort Studentersamfunds Bestyrelse, bestaaende af Kandidaterne L. Thrap, C. Kjerulf og Har. Holst og Studenterne L. Bidenkap og M. K. Holfeldt, den 16de s. M. en Svarskrivelse, hvori den paa de norske Studenters Vegne bød de upsalensiske Brødre et hjerteligt Velkommen.

Derpaa nedsatte Studentersamfundet en Festkommittee, bestaaende, foruden af Bestyrelsen, af Professorerne W. Boeck og Welhaven, Overlærer L. K. Daa og Rigsarchivar Chr. Lange. Denne Kommittee udstedte den 22de Mai en Opfordring til sine Medborgere, hvori den fortrøstningsfuldt udtalte Ønsket om, at de svenske Ynglinger iaar maatte finde samme gjæstevenlige Modtagelse, som gjorde forrige Aars Studentermøde til den skjønneste Folkefest, vor By har seet, og at der vilde blive gjort Alt for, „at Sammenkomsten kunde vorde et Middel til at knytte et fastere Broderbaand af Agtelse og Kjærlighed imellem alle dem, som kunne regne den forestaaende Fest til sit Livs glade Timer."

Dernæst sattes Lister til Bidragstegning i Cirkulation, og det med saa god Fremgang, at Kommitteen snart saa sig istand til iaar at virke med forholdsviis lige saa store Midler som ifjor, uagtet man nu ikke henvendte sig til hver Borger om Bidrag, men blot til dem, som antoges uden Savn at kunne yde Noget. I Begyndelsen gik det mindre fort med at erholde Logis end Pengebidrag, men tilsidst blev der ogsaa tegnet Logier endog i Overflødighed. De akademiske Borgere vare heller ikke mindre flittige i at tegne sig som Deeltagere til dette Møde end til forrige Aars; thi allerede den inden Ankomsten trykte Fortegnelse over Deeltagerne indeholder omtrent 600 Navne; hertil kom senere en Mængde Reisende og Andre, der ikke havde tegnet sig til rette Tid, saa at Antallet af Norske ogsaa iaar beløb sig til over 700. Derblandt fandtes saagodtsom alle Universitetslærerne, Statsraader og flere af Byens øvrige høie Embedsmænd. Ingen Alder, ingen Værdighed undslog sig for Deeltagelse i de livsglade Unges festlige Møde. Enhver imødesaa med glad Forventning den Fest, i hvilken tvende Folk, der saa ofte havde mødt hinanden med Sværdet i Haanden, skulde trykke hinandens Hænder som Venner og Brødre,

Af den samme Forventning — det vove vi at sige — besjæledes ogsaa Upsalenserne, da de forlode sin gamle Universitetsstad og ilede til os. Og med samme Forventning gik Christianias Indvaanere dem imøde. Dog, inden vi omtale hiint jublende Møde, ville vi med nogle Ord berøre Upsalensernes Reise til os. Ti Deeltagere — deriblandt Amerikaneren D. W. Fisk, der agter at gjøre en videnskabelig Reise til Island — reiste igjennem Kanalen og indtraf her Dagen før de øvrige Deeltagere; disse toge derimod i Dampbaade til Stockholm, hvor de havde leiet Dampskibet „Berzelius" til Reisen for 11,000 Rdlr. Før sin Afreise fra Hovedstaden den 17de begave de sig en corps til det norske Ministerhotel paa Blasieholmen for med Sang at opvarte hans Exelense, den norske Statsminister Due. „Ordføreren for Selskabets Bestyrelse, Hr. Mag. Sahlin, bedder det i Aftonbladets Beretning, udtrykte i en kort Tale sine Kammeraters Ønske, før Afreisen til Broderlandet at yde den Mand et Agtelsesbeviis, som i Sveriges Hovedstad er Broderrigets første Repræsentant, og udbragte derpaa for hs. Exc. et „Leve", som besvaredes af et tredobbelt Hurraraab, hvorpaa Sangchoret istemte den norske Sang „Hvor herligt er mit Fødeland", efter hvilken der atter udbragtes et af rungende Hurraraab ledsaget „Leve for hs. Exc. Norges Statsminister". Hs. Exc. svarede herpaa i de hjerteligste Ord, ytrende, at en ædlere Sending ei kunde skikkes fra et Folk til et andet, end den, som inden faa Timer var rede til, paa Skibet med det berømte Navn (Berzelius) at lade sig af Vaarens Vinde gynge til Norges Universitetsstad. Hs. Exc. behøvede ei at forsikre de unge Reisende, at de der skulde blive paa det hjerteligste velkomne, men han anbefalede i de varmeste Udtryk den unge Skare i hans Beskyttelse, som alene formaar at bevare den under Reisens Farer, og udbragte derpaa et „Leve" for Upsalas Studenter, hvilket besvaredes med et livligt Hurra fra den forsamlede Folkemasse. Under den derpaa følgende Sang nedkastedes fra Hotellets Vinduer en Regn af Blomster over de unge Veifarende, og fra forskjellige Kanter hørtes Raabet „Hils Norge".

„Fra det norske Ministerhotel togede Studenterskaren, ledsaget af en utallig Folkemasse, til Ladegaardslandskirken, som længe før deres Ankomst var aldeles opfyldt af Mennesker. Endog udenfor, paa Kirkegaarden, havde en stor Masse Mennesker taget Plads, for at opsnappe noget af de rene Akkorder fra det Indre, som ei længer kunde tilstede noget Rum. Sangerne stillede sig paa anden Pulpitur. Hr. Wallin sang fra Orgelet og akkompagneret af dette den berømte Kirke-Arie af Stradella. Det stærke godt indøvede Chor tog sig herligt ud i det vakre Tempel.

„Samlingen ombord paa Dampskibet og Opraabet af de Reisende fandt derpaa Sted; Kl. 4¼ lagde Skibet ud fra Logaardstrappen under endeløse Hurraraab baade fra Skibet og Folket paa Stranden. Fartens Begyndelse skete under det herligste Veir. Fra Skibet saluteredes og Saluten besvaredes fra Kastellet. Dampbaadene Ran og Ægir fulgte Skibet til Warholmen, og fem Baade med norske Flag konvoierede det ved Udseilingen af Havnen."

Den 18de Kl. 11 Formiddag løb Dampskibet ind i Staden Wisbys Havn under Kanonsalut og Sang. Wisbys Sangere modtoge Upsalenserne med en af Magister C. J. Bergmann forfattet Sang, og Dr. Hambræus bød dem i en kort hjertelig Tale velkommen. Derpaa begave Gjæsterne sig under Sang og Hornmusik op til Donners Plads, hvor de fordeeltes blandt sine Værter. Hos disse indtoge de Frokost og samlede sig derpaa allerede Kl. 1 paa Stortorvet, hvor de fordeeltes mellem 6 Ciceroner, der førte dem omkring for at besee Ruinerne. Omsider drog man til St. Nicolai Ruin, hvor Byens Damer vare forsamlede i stort Antal og hvor der begyndte „en Ungdomshøitid, ligemeget adlet og forskjønnet af Sang og Poesi, som af Orden og den hjerteligste Harmoni." Her udbragtes blandt andre Skaaler en for Upsalas Universitet af Dr. Hallstrøm, hvilken besvaredes af Adjunkt Svedelius, og en for Norge og Christiania Universitet af Præsten Mag. Anton Lyth, hvilken besvaredes af en tilstedeværende Nordmand, Stud. Krohn. Mag. Bjursten deklamerede nogle paa Touren blandt Wisbys Ruiner improviserede Vers til det gamle og unge Wisby, og særskilt til dets Damer. Omsider brød Studenterne op og gik ombord under uendelige Venskabsytringer, Sange og Hurraraab.

Fra Wisby reiste de til Karlskrona, hvor de ankom om Formiddagen den 19de. Her besaae de Værftet, den nye og gamle Dok, og begave sig Kl. 4 om Efterm. — efter Indbydelse fra nogle af Stadens Indvaanere — til Hoglands

Park. Grev Pehr Sparre („Friseglarens" Forfatter) hilsede dem baade med en Velkomst- og Afskedshilsen. Kl. 6 fortsatte de Reisen og naaede Malmø næste Dags (Søndags) Formiddag. Efter et Par Timers Ophold toge de til Lund paa Vogne, som Malmøs Borgere beredvilligen laante dem. I Universitetsstaden bleve de hjerteligt modtagne og indlogerede deels hos Studenter, deels hos Borgerne. Aftenen tilbragtes under en stor Fest i Studenterforeningens nye prægtige Lokale, hvor Taler bleve holdte, Sange afsungne og Venskabsbaand knyttede. Om Morgenen besaaes Domkirken og det zoologiske Musæum; efterat de Reisende havde indtaget en prægtig Frokost i Studenterlokalet, vendte de tilbage til Malmø og gik atter ombord.

Endelig ankom de den 21de Kl. 7 til Kjøbenhavn, hvor Alt var forberedt til deres festlige Modtagelse. Værterne mødte frem ved Nytoldbod, hvor „Berzelius" under de Reisendes Sang lagde til, og hvorfra Studentersangforeningen sendte de Ankommende en Gjenhilsen. Sildigere paa Aftenen samledes man i Tivoli, „hvor det gik livligt og lystigt til." Næste Dags Formiddag tilbragtes med Udflugter til Valby og Frederiksberg og med at besee Byens Mærkværdigheder. Om Eftermiddagen tog man med Dampskibene „Skjold", „Flora" og „Berzelius" ud til Badeanstalten Klampenborg, hvor en Mængde Damer og Herrer fra Byen og Omegnen havde indfundet sig. Anstaltens Bestyrelse havde pyntet op med Flag og Grønt. Efterat Deeltagerne først havde indtaget en Sexa i Koncertsalen med tilstødende Pavilloner, begave de sig derpaa med et Musikchor i Spidsen ned til en i Skoven afstukken Plads, hvor der var opreist en Tribune, over hvilken de norske Kvinders Gave fra ifjor, den nye Studenterfane, var anbragt, omslynget af Egekrandse; i en Halvkreds om Tribunen stode Drikkeborde og ligeover for den var en Estrade for Musiken. Professor Clausen bød i sin dobbelte Egenskab af Universitetets Rektor og det skandinaviske Selskabs Formand Gjæsterne vekommen, idet han paaviste Nytten af en literær Samvirken imellem de nordiske Universiteter og Nødvendigheden af en national og politisk Sammenslutning mellem de nordiske Folk. Adjunkt Svedelius svarede i et hjerteligt og livligt Foredrag med en Skaal for Danmark. Kand. A. Ingerslev udbragte Skaalen for „det skaanske Universitet", idet han priste dets Fortjeneste af den skandinaviske Idees Udvikling; herfor takkede Kand. Ronstedt. Mag. M. Hammerich udbragte Skaalen for Christiania, som gjengjældtes af Overlærer Vogt med en ny Skaal for Danmark. Pastor F. Hammerich mindedes de svenske og norske Frivillige, der vare faldne i Krigen; Instruktør Nielsen reciterede meget smukt et Digt til Forfædrenes Ære; Professor Hoyen udbragte, efter en Sang, en Skaal for Nordens Kvinder. Magister Sahlin takkede derpaa Kjøbenhavn, dets Studenter og Borgere for den Gjæstfrihed, han og hans Kammerater havde fundet, og indbød de danske Studenter til et almindeligt Studentermøde et kommende Aar, hvilket han og hans Landsmænd helst ønskede holdt i Upsala. Kand. Ploug bemærkede hertil, at der fra Kjøbenhavn ifjor var udgaaet en saadan Indbydelse, som Christianienserne og Lundenserne havde modtaget, og som Upsalenserne ikke havde fyldestgjort ved dette Besøg. Afgjørelsen af Stedet, hvor det næste Studentermøde skulde holdes, var nu efter Overeenskomst blevet overladt til Nordmændene. Hovedsagen var, at alle fire Universiteters Ungdom samledes paa een Gang. Han sluttede med et Leve for det trefoldige Norden, og Festens Præsident, Prof. Clausen, sluttede derpaa denne med et Hurra for Nordens to Konger, Frederik den 7de og Oscar den 1ste.*) Under Festen blev afsunget en Velkomstsang (af Hostrup**), en Sang „For Kvinden" (af Chr. R.) og „For Norden" (af Ploug). Først ud paa Natten vendte Festens Deeltagere tilbage til Byen med de 3 Dampskibe.

*) Fædrelandet Nr. 143.

**) Hostrup fulgte med Upsalastudenterne hid til Christiania.

Upsalastudenternes Ankomst til Christiania St. Hansdag.

Næste Morgen (den 23de) Kl. 9 forlode Upsalenserne Kjøbenhavn under en livlig Verlen af hjertelige Levvel og rungende Hurraraab. „Berzelius" saluterede saavel nu som ved Ankomsten, dog uden at blive svaret af Byens Batterier; thi „Marinens Kanoner ere, bemærker Fædrelandet, naturligviis for fornemme til at være høflige."

Nu fortsatte Upsalenserne sin Reise hid til Christiania. Paa Nordsøen havde de det smukkeste Veir. Om Aftenen (St. Hans-Aften) herskede der megen Lystighed ombord. En Maistang blev reist paa Fordækket, og om den tumlede man sig i en munter Dands. Midsommerdags Morgen naaede Skibet Indløbet af Christianiafjorden. Ved Sandøsund, hvortil Gjæsterne nu ankom tidligere end beregnet, bleve de modtagne af en af Festkommitteen udnævnt Deputation, der skulde føre dem til Byen. De erholdt af den sine Tegn, bestaaende af en til en rød Sløife*) fæstet oval Sølvring med Omskrift: „Upsala & Christiania 1852" i hvis Midte det oldnorske Ord SIF (Frændskab, Forbund, ogsaa Navnet paa Thors guldhaarede Hustru, Familiebaandets Repræsentant) var anbragt med Runebogstaver i gjennembrudt Arbeide.

For ikke at indtræffe her før Tiden (Kl. 6) standsede Skibet et Par Timers Tid ved Horten og ligeledes ved Kaholmen, paa hvilke Steder de Reisende gik iland og besaae sig. — Deputationen blev paa „Berzelius" modtaget med en rask Kanonade af Champagneflasker, hvilken ogsaa fortsattes under Indseilingen gjennem Christianiafjorden.

*) For de Norske var Baandet blaat.

Saasnart „Berzelius" kunde øines ved Steilene, forkyndte 3 fra Revierbryggen løsnede Kanonskud Skibets Ankomst. Da det var lige ud for Vippetangen, saluteredes fra et paa samme Sted opstillet Batteri og flaggedes fra Kirketaarnet. Imidlertid strømmede en utallig Menneskemasse til Fæstningen og Bryggerne. Haandværkerne droge i Procession med sine Faner til Huustangen og opstillede sig indenfor en der anbragt Indhegning for at oppebie de Fremmede. De norske Studenter gik i Procession fra sit Samfundslokale, det gamle Universitet, til Fæstningsbryggen. Her mødte ogsaa Værterne.

Bryggen frembød nu et smukt Skue. Lige fra Fæstningsmuren til den yderste Ende af Bryggen var anbragt Vimpler, mellem hvilke Blomsterguirlander slyngede sig og dannede etslags Rækværk. Begge Rigers Flag vaiede og en smuk Æresport hævede sig paa Enden af Bryggen. Uoverskuelige Rækker af Damer dannede en malerisk Gardinering til de grønne Fæstningsvolde. Baade, fyldte med Tilskuere, krydsede urolige rundt Bryggen. De i Havnen liggende Skibes Master vare som behængte af Mennesker. Talrige, over de klatrende og hængende Tilskuere viftende Flag gav det Hele et festligt Udseende. Det var et Øieblik af Henrykkelse, Stolthed og Begeistring, som Ingen, der har oplevet det, i sit Liv kan glemme, da Dampskibet, prydet med de tre nordiske Rigers Flag, under Kanonade og Hurraraab, skred mod Land. Det var en dyb Følelse, der gik igjennem hvert et Bryst, da de svenske Brødre afsang sin Velkomstsang (af Stud. Nybom).

Fälttåget öppnas — Krig i Norden!
Upsalas ungdom mot Norge går —
Dock — stridens Fana nu är fridens vorden,
En högsint kamp om kärlek förestår —
Hell Scandia! ärorika moder!
Vi gå att söka upp vår broder!
I hjertats, ärans, i naturens namn,
Och lägga hand i hand och famn i famn.

Frid, *enighet*, — ei *enhet* blot i Norden,
Och kärlek utan gränsor, utan mått,
Det är den lösen ifrån fosterjorden,
Som vi från alla Svenskars hjertan fått —
Hur än Tyranners härar vandra, —
Förstå vi älska blott hvarandra,
Då fins det ingen enda jordisk makt,
Som trotsar Sönerna från polens trakt.

Hell Norge! Vörda var de gamlas lära;
I vördnad Sverges ungdom bugar sig
Inför din frihet, unga kraft och ära,
Dem väl du värnat båd' i fred och krig.
Hell Norges ungdom! Slut oss til ditt hjerta
Och komme sedan glädje eller smärta,
Orubbligt, evigt stånde det förbund,
Det trenne folk välsigna denna stund.

Med rungende Hurra hilsede de det Land, de nu betraadte, og svingede de hvide Huer. Disse toge sig saa smukt ud, at vi næsten maatte ærgre os over vore egne Huers triste Udseende, paa hvilket en phantastisk østerlandsk Dusk kun daarligt bødede. Regnskyerne havde Ærbødighed for denne hvide Hovedbedækning, og droge forbi. Damerne sværmede og Børnere jublede ved Synet af dem. En Pige paa sex Aar udbrød: „Nei, hvor tykt det er af Tusindfryd idag!" og Alle, som stode saa nær, at de kunde øine de ankommende Ynglinger, følte vist i sit Hjerte det samme, om de end vare for voxne til at sige det.

Efterat Landstigningen var foregaaet under Modtagernes og den rundtom forsamlede Menneskemasses Jubel og Hurraraab, modtoge Værterne, der vare opstillede efter Nummer, sine Gjæster og begave sig med dem i Procession op paa Huustangen, hvor Sømændene, de Handlende og Haandværkerne stode opstillede om sine Faner. Gjæsterne hilsedes derpaa med følgende Velkomstsang af A. Munch:

Hil Dig her i gamle Norge
Vikingflok fra Svealand!
Op sig lade Fjeldets Borge,
Intet Dig modstride kan.
Thi Du fører gode Vaaben:
Kjærlighed og Ungdomslyst —
Derfor staaer Dig Favnen aaben
Ved et trofast Broderbryst.

See, Midsommerstid os signer —
Der er lyst i Norden nu!
Denne Glands vort Møde ligner:
Veed ei af Natskyggers Gru.
Til vor Fest Løvkrandse hænge,
Sankt-Hans Blus paa Fjeld er sat —
Elven slaaer paa sine Strenge
I den klare Sommernat.

Brødre! Alt Jer hjemligt vinker: —
Fjeld og Skov — I kjende dem!
Granen dufter, Søen blinker —
Som i Eders eget Hjem.
Gak da ind til Glædens Dage,
Kom til vor Fostbroderdaab!
Tag saa Mindet med tilbage
Varmt og skjönt som Fremtids Haab!

Efter Sangen besteg Studentersamfundets Formand, Kand. Thrap, en i Midten af den indhegnede Plads anbragt Tribune og bød Gjæsterne i velvalgte Ord et hjerteligt Velkommen:

„Atter hilser Christiania, sagde han, en udvalgt Skare af Broderrigets Sønner, — atter have kjære Frænder forladt det fjerne Hjem, for at bringe et Fredens og Broderlighedens Budskab til Norge og dets Folk.

Derfor er der Glæde over dette Folk, og det føler dybt Betydningen af Stunden, da det første Velkommen bydes de unge Frænder.

Svenske Brødre! I bære jo fra Broderland til Broderland det varme og levende Vidnesbyrd om at det ene Folk vil have det andet kjært og agtet og hædret; — I ere jo komne for med os at besegle Pagten om Forbund i det Rette, det Sande og det Gode. Hil Eder derfor, at I kom, hil Eder, at I vilde gjæste Broderfolket og kjende dets Hjertelag, — hil Eder, at I bringe Norge, hvad Sverige eier af Dyrebarest og Ædlest, — Eder selv; seer, der er Glæde over Norges Folk, og modtager det første Velkomstønske saa hjerteligt og varmt, som det gives Eder; Alle nære vi det dybt, Alle ville vi have det høit og levende udtalt: Gud signe Mødet!"

Derefter satte man sig i Bevægelse med Fanerne og Musikkorpset i Spidsen. Toget, 4 Mand i Bredden, drog op igjennem Kirkegaden, hvor det vrimlede af Mennesker saa langt man kunde see, og hvor Blomster dryssede ned over de Fremmede fra de af Damer opfyldte Vinduer. Fra Kirkegaden drog man op igjennem Østregade til det ny Universitet, hvor Toget opløste sig og Værterne toge hjem med sine Gjæster.

Ved Ankomsten til sit Logis fandt enhver Gjæst et Exemplar af en af det akademiske Kollegium foranstaltet Beskrivelse over det ny Universitet, ledsaget af 11 Plancher, samt Universitetets Matrikel for Aarene 1847—1851, ledsaget af en Fortegnelse over Universitetets Lærere, dets videnskabelige Samlinger m. m.

Næste Dags Formiddag tilbragtes med at besee Nationalgalleriet, Kunstforeningen, Bodsfængslet, Universitetsbibliotheket, Universitetsbygningerne og hvad Andet Seeværdigt Byen har. Om Eftermiddagen, inden Festen i Studenterlunden begyndte, havde man Anledning til at besee Slottet.

August Bournonville.

Sophie, Juliette, Amalie Price.
(Pas de trois cousines.)

August Bournonville,

kongl. dansk Hofballetmester, Ridder af Dannebrog.

Anton August Bournonville, der nu gjæster vor By, er født i Kjøbenhavn den 21de August 1805. Hans Fader, Antoine Bournonville, født i Lyon den 19de Mai 1760, var en af sin Tids berømte Dandsere og glimrede paa Stockholms Operatheater i Gustav den Tredies Tid, og siden i en lang Aarrække paa den danske Scene. August betraadte Scenen allerede i Aaret 1814 og gjorde tidlig Opsigt saavel i dramatiske som dandsende Børneroller; navnlig gjorde han Furore som Adonia i Salomons Dom. Et afgjort Kald bestemte ham for Dandsekunsten, dog fortsatte han indtil 1820 sin dobbelte Karriere som dandsende og dramatisk Elev. Dette Aar besøgte han med sin Fader Paris, hvor dengang Balletten stod paa sit høieste Punkt, og hvor han desuden fik Anledning til at udvikle sin Smag i flere Retninger. Da han her senere havde tilegnet sig den høieste Grad af Technik, blev han efter sex brillante Debuts engageret som Solodandser ved Academie royale de musique (den store Opera), hvor han forblev fra 1826 til 1830. I denne Tid besøgte han London, Berlin og endelig som Gjæst sin Fødeby, Kjøbenhavn. Her var nu Balletvæsenet fra sin forrige Glands sunket saare dybt, og Bournonville blev udseet til at reise Terpsichore nye Altare. Som Dandser og Mime, som Lærer for en yngre Generation og endelig som Balletdigter skabte Bournonville i sit Fødeland en ny Æra i denne Green af den dramatiske Kunst, og Danmark nævner med Hæder Balletten blandt de Kunstarter, der blomstre i dets Skjød, hiin Kunst, der ved sin poetiske Eiendommelighed tiltaler alle Venner af plastisk Skjønhed, og hvis stumme Sprog er lige forstaaeligt for alle Nationer.

Blandt det Repertoire, hvormed Bournonville har beriget Scenen, maa især nævnes Balletterne Faust, Valdemar, Toriadoren, Napoli, Bellmann, Conservatoriet og hans seneste Arbeider Kermessin og Krystalpalladset.

I Foraaret 1848 udløb Bournonvilles Engagement som aktiv Kunstner, og siden den Tid har han ikke betraadt Scenen. Hans i samme Aar udgivne Skrift: „Mit Theaterliv," vidnede om en vis Utilfredshed med Resultaterne af hans Virksomhed og udtalte en maaskee ubillig Harme over en Lunhenhed, han troede at finde hos det danske Publikum for hans Kunst.

De seneste Aars Begivenheder, hvori den høitbegavede, ildfulde Kunstner ivrigen har deeltaget, og høstet saa almindelig Anerkjendelse, maa have mildnet hans Anskuelser; thi vi see med Glæde, at han med fornyet Friskhed udøver sin smukke Kunst og endskjøndt han ikke mere synlig fremtræder paa Scenen, gjenkjende vi hans Aand i alle de Yngres Præstationer. Hans bedste Elever have gjort hans Skole berømt. Blandt dem hører Lucilie Grahn, Jomfruerne Fjeldsted og Nielsen, Dandserne Hoppe samt Svenskerne Johansson og Mademois. Norberg. Værdige Elever af hans Skole ere ogsaa Jomfruerne Price, „den kjøbenhavnske Ballets yndigste Bouquet," hvilke ogsaa i nogen Tid har glædet vort Publikum med sine Præstationer. Naar vi i disse unge Dandserinder seer Tækkeligheden bringe Virtuositeten til at træde i Baggrunden, begribe vi tilfulde det Maal, som Bournonville har stillet sig og som han lever og aander for. Bournonville har ogsaa tidligere, nemlig i 1840, besøgt Christiania; dengang med Jomfru Fjeldsted.

Et Besøg hos Shakerne (Skjælverne).

(Af Dr. Busch.)

(Slutning.)

Efterat jeg havde endt mit Aftensmaaltid, vendte jeg tilbage til Kontoret og læste en Stund i Davids strevne Sangbog, som indeholdt flere meget gode Sange ved Siden af en Mængde mindre end opbyggelige Udgydelser af overspændt Andagt og from Maanesyge. Da lød Klokken paany, og denne Gang til Gudstjeneste

Ledsaget af Diakonen begav jeg mig igjennem Bagdøren ind i Hovedbygningen, opad den med Tepper beklædte Trappe og igjennem en bred Glasdør tilhøire ind i en rummelig Sal, der var iført Husets Uniform, Hvidt og Mørkebruunt. Den havde otte Vinduer, fire mod Øst og fire mod Vest; af Indgange havde den tvende, nemlig, foruden den allerede nævnte Indgang i Syd, tillige en liden Dør imod Nord. Af Inventarium fandtes ikke andet end to smale Bænke, som stode langs Væggen paa begge Sider af Hovedindgangen, en Metallampe, som hang ned fra Taget, og et lidet omtrent 4 Fod langt og to Fod bredt blaat Teppe, der var udbredt paa Gulvet nogle Skridt foran Glasdøren. Til min Afbenyttelse stillede David en Stol i det nordøstlige Hjørne af Salen, hvor der indtil nu foruden ham og mig ikke fandtes andre end nogle unge Piger imellem 15 og 18 Aar. Blandt disse var der flere ret blomstrende Ansigter og et Par uforlignelige Madonnaøine. De fniste temmelig profant og kastede forundrede Blikke paa den fremmede Mand. Et Slags hvide, bagtil foldede Hollænderhuer, blaae eller graae Kjoler med kort Liv, derover stærkt stivede Tørklæder, som fortil vare lagte korsviis over Brystet og tilhyllede Halsen lige op til Hagen og bagtil hang i en Trækant ned over Halvdelen af Ryggen, endelig grove Strømper og plumpe Sko, — alt dette dannede deres Dragt, som var intet mindre end klædelig, ja selv den ungdommeligste Gestalt fik derved et bedstemoderagtigt, stivt, jeg kunde sige træagtigt, Udseende. Disse Piger befandt sig til Venstre fra Hovedindgangen — venstre Side er nemlig overalt i Huset Kvindesiden —, medens man paa den høire Side af Salen saa Diakonen David, til hvem den venlige Gamle havde sluttet sig med sine fire Elever, hvoriblandt en liden uldkruset Mulat.

Klokken slog nu otte, begge Glasdøre aabnede sig, de allerede tilstedeværende Shakere tilhøire trak sine Kjoler af, og ind vandrede under dybeste Taushed de Øvrige, tilvenstre Kvinderne, tilhøire Mændene. Efterat disse ligeledes havde aflagt sine Kjoler, opstillede begge Kjøn sig i tre Rækker i Øst og Vest for det lille Teppe, saaledes at de begge vendte Ansigterne imod hinanden. Derpaa bukkede begge Kolonner sig, idet de paa en eiendommelig Maade viftede med Hænderne, og nu intonerede en klangfuld Mandsstemme en Sang, hvori hele Menigheden efter den første Strofe faldt ind. Tempoet var raskt og Sangen i det Hele taget velklingende.*)

Efterat Sangen var endt, bukkede de igjen og svingede med Hænderne, idet de i deres Gebærder søgte at udtrykke den dybeste Underkastelse, hvilket hos Søstrene, som alle havde et i en Fiirkant sammenlagt Lommetørklæde hængende over den høire Underarm, tog sig høist komisk ud. Nu opløste Ko-

*) Vi forbigaae denne Sang og de i det Følgende indflettede Vers, som vi blot besidde i den tydske Oversættelse, da de, oversatte efter denne igjen paa Norsk, vistnok vilde tabe altfor meget hvad det Charakteristiske ved dem angaar.

lonnen sig og to Mænd begave sig med ser Kvinder hen til Midten af Salen, for at opstille sig imod hinanden i to Ræk-ker, medens de øvrige mandlige Medlemmer af Menigheden parviis ordnede, med Ansigtet vendt mod Nord, begyndte en Dands eller rettere en Marsch, og det samme gjorde de Sha-kerinder, der ikke hørte til Sangerkoret i Centrum. Pludselig begyndte en af Sangerinderne med velklingende Sopran at synge et Vers, hvorpaa Alle satte sig i Bevægelse med Brødre-Kolonnen i Spidsen og marscherede i Takt efter Sangen, (hvori de øvrige syv Sangere faldt ind efter de første Ord) med Albuerne mod Hofterne, Underarmen horizontalt udstrakt og viftende med Hænderne, i Hurtigmarsch omkring Sangerne. Melodien, der ofte blev gjentaget, bar Præget af en bakkan-tisk Triumf og havde, med sit la la la, ha la li og lignende Lyd, langt mere tilfælles med Fuglekviddren end med vore Ko-raler. Ved enhver Gjentagelse syntes de Syngendes Begei-string at stige, de mod Himlen Vandrendes Henrykkelse over det for deres indre Øie i det Fjerne straalende ny Jerusalem at fuulme, og omendskjønt den taarnhøie Diakon tog sig yderst latterligt ud ved Siden af en meget liden Broder, der paafal-dende lignede en Kroppdue, hvis Falstaffsmave neppe blev halvt bedækket af Skjøderne af en kolossal blaa Vest; og omend-skjønt en gammel Negerinde, der med sine svulmende Læber, sit mørkebrune af Sved glindsende Ansigt, sin hvide Kappe og sit hvide Forklæde vraltede som en med Papiir omviklet Skinke mellem de bedstemoderagtigt pyntede unge Piger, selv uden disse Omgivelser havde det retmæssigste Krav paa den for saadanne Scener fremmede Tilskuers Lattermuskler, gjorde dog den sælsomme Ringdands og end mere den usædvanlige Jubelsang snarere et høitideligt end komisk Indtryk; og naar Karrikaturen, som de nævnte, fjernes, kan man virkelig komme til at forestille sig Shakernes Forbilleder, Profetinden Mirjam og Kong David dandsende foran Arken.

Da Sangen og Marschen havde varet fem Minutter, gjorde man Holdt, for stille og med foldede Hænder at forrette sin Bøn, indtil Choret paany brød ud i en brusende Hymne.

Under Begyndelsen af denne bevægede Kolonnen sig i en Cirkel ligesom under den forrige Sang; men snart gik den simple Hurtigmarsch over til en Hoppen i Daktylustakt, hvori nogle paa Bænken siddende ældre Søstre, der vare for svage til en livligere Virksomhed, deeltoge ved at trampe med Fødderne. Efterat Dandserne paa denne Maade flere Gange havde omkredset de syngende Brødre og Søstre, stillede de sig i den oprindelige Orden lige over for hinanden paa begge Sider af det blaa Teppe, bade nok engang og gik derpaa ud igjennem Glasdøren og til deres Værelser.

Saadanne mimiske Dandse opføres her daglig undtagen om Fredagen, da Menighedslemmerne have et Slags Andagts-time foran sine Stuedøre, og saaledes fik jeg den følgende Morgen Anledning til at bivaane et lignende Skuespil, hvor man imidlertid ikke hoppede i Ring, men efter at have deelt sig i to Chorer (Søstrene paa venstre og Brødrene paa høire Side af Salen), marscherede og vendte sig med Ansigtet fra Syd mod Nord, gjorde paa Omkring og gik i samme Takt tilbage igjen. Ved denne Leilighed holdt Elder Pelham under en Pause en Tale, hvori han sammenlignede dem, som med ugun-stige Blikke ere Vidner til Shakernes Dands, med den forlor-ne Søns Broder, som ogsaa med Uvillie og Ærgrelse havde været Vidne til den Glæde og Festlighed, hvormed den længe Savnedes Hjemkomst var bleven feiret.

Resten af Formiddagen tilbragte jeg med at afskrive en-deel af Davids Sangbog; Klokken 11 blev jeg ført til Mid-dagsbordet, og to Timer senere fulgte jeg for tredie Gang med Diakonen for at see Brødrene dandse. Efterat Alle havde afsunget Indgangssangen, holdt den anden Ældste en Formaningstale, hvis Slutning foranledigede den før nævnte Falstaff, der sandsynligviis var en nylig optaget Novice, til at udtale sin Glæde over sin Indlemmelse i de Helliges Me-nighed. Kort efter gjengav en af Chorsangerindernes Natter-galstemmer Pelhams Svar paa denne Tale, sammentrængt i en zirlig Strofe, og hurtigt satte Kolonnens Fødder sig i en taktmæssig Bevægelse. Sangen, i Begyndelsen blød og smel-tende, gik efterhaanden over til de vildeste Harmonier.

Sangerindernes Toner blev alt stærkere og mere gjennem-trængende, stedse hurtigere hvirvlede Rundedandsen forbi min Stol, og de Dandsendes Aasyn blev alt mere og mere forklaret. Et elektrisk Noget syntes at udvikle sig i Luften, en from Ruus, en andægtig Drukkenskab havde grebet Menigheden. En rasende Lidenskab brændte i deres Øine, en uudslukkelig Tørst efter Modekjærligheden, hvis uendelige Strøm deres Dands forestillede, afprægede sig skarpt paa deres blege An-sigter. „And drink a little more — and drink a little more" jublede Choret, med Øinene rettede mod Himlen, saa at det hvinede og bragede — og pludselig begyndte en af Søstrene, idet hun lod Armene hænge slapt ned, at dreie sig kredsfor-migt nogle Skridt henad Gulvet. En Anden, en Tredie fulg-te efter. En Broder gjorde det samme, nok En efterlignede ham, og snart bevægede Størstedelen af Dandserne sig om sin egen Axe. Efter nogle Omdreininger fortsatte de henrevne af Sangen ravende sin Marsch, for strax efter paany at dreie sig omkring, og denne næsten uhyggelige Rundedands hørte ikke op, førend adskillige Kvinder vare sunkne om paa Bænken ston-nende af Udmattelse. De Ældste, Diakoner, Matroner med graa Haar og unge Piger, som endnu ikke vare voxede fra Skolen, — næsten alle havde deeltaget i Planetdandsen, og selv Broder Harmon, den forhenværende rationalistiske Geist-lige, gjorde nogle frygtsomme Forsøg paa at lægge sin Tro for Dagen i en dygtig Hvirvel. Alene den Vanvittige lod sig nøie med at gaae i Hurtigmarsch.

En Time senere tog jeg Afsked med mine gjæstmilde Vær-ter, ledsaget af Pelhams Velsignelse, hvori han ønskede mig, at jeg snart maatte komme til Erkjendelse af det, der vilde være til min sande Fred. Harmon bad om Tilladelse til at følge mig et Stykke paa Veien.

Et langt piinligt Kvarteer gik vi tause ved Siden af hin-anden. Endelig gjentog han sin Bøn, og nu hjalp mig in-gen deus ex machina ud af Forlegenheden. Jeg maatte svare ham, og kunde mit Svar være andet end et Afslag? Han syntes at have forudseet det og bad mig derfor alene om at bevare ham i en venlig Erindring og at fortie hans virkelige Navn. Dette gik jeg med Glæde ind paa og lovede desuden, at skrive ham til, hvis jeg skulde hitte paa en Maade, hvor-ved han kunde blive udfriet af det Næt, hvori Skjæbnen havde viklet ham. Muligt, at Noget lod sig gjøre til Fordeel for ham i Cincinnati, uden at kompromittere ham.

Derpaa skiltes vi. Endnu længe efter betragtede jeg med vemodige Følelser hans høie Gestalt, som paa Toppen af Bak-ken ragede frem i Aftenrøden og tilvinkede mig Levvel med sin bredskyggede hvide Filthat; og saa ofte min Tanke i de nær-mest paafølgende Dage vendte tilbage til hin stille Watervliet, traadte den ulykkelige Mands tungsindige Skikkelse for mine Øine, — han, som endnu i sin kraftigste Manddomsalder var fordømt til en blot og bar Vegeteren i en Jordbund, hvor hans aandelige Væsen lidt efter lidt maatte hensygne, hans Livsmarv udtørres.

Men alle Illusioner have en Ende, og grelt, som Slut-ningen af et af Heines Digte, brast det poetiske Slør, som havde hvilet over den virkelige Aarsag, der havde drevet Har-mon ud iblandt Amerikas Derwischer, da Pastor * * * i Cin-cinnati, hvem jeg tre Uger senere fortalte mit Eventyr i Sha-kerbyen, pludselig sprang op, slog Hænderne sammen og raabte: „Men for Guds Skyld! Det er jo den livagtige * *, som de have jaget bort fra tre Menigheder, fordi han regelmæssig et Par Gange om Maaneden hentede sig et Delirium Tremens i Whiskeyflasken!"

Norge.

Christiania. Sorenskriver i Aker, P. C. Lasson, er konstitueret som extraordinær Assessor i Høiesteret.

— Tirsdag Eftermiddag Kl. 5 afgik Dampskibet „Berzelius" herfra med Upsalastudenterne.

— Den 2den Juli besluttede endelig Akers Formænd og Repræsentanter med 16 mod 15 Stemmer at sælge sin meget omstridte Kirke (uden Gra-verbolig) til Christiania Kommune for 8000 Spd.

— Den 30te f. M. bleve sex Jernbanearbeidere i Gjennembrudet oven-for Svendengen forslaaede af en stor Steen, der gled ned under Opheis-ningen paa et Stillads og rev dem med sig i Dybet.

— Med Nationalbladets Udgivelse er der ved Halvaarets Udgang indtil videre standset.

— Koncerten paa Klingenberg i Onsdags havde trukket en Mængde Til-hørere. Da Salen endnu var at see saaledes dekoreret, som under den i Mandags afholdte Studenterfest, havde ogsaa dette, ligesaavel som Sauvlets mesterlige Fløitespil, bidraget til at trække et talrigt Publikum.

Eidsvolds Landbrugsmøde er berammet til Afholdelse paa Eids-volds Hovedgaard 1ste — 3die denne Maaned.

Kongsberg. Sanglærer Conradi har under et tilfældigt Ophold her istandbragt en musikalsk Aftenunderholdning til Bedste for de ved sidste Krudtexplosion Forulykkedes Familier.

— Gruben Gottes Hülfe in der Noth har i een Uge leveret 42 Mk. 5 Lod gediegent Sølv til Smeltehytten.

Drammen skal nu, hedder det, faa sin egen Dampbaad; der er med et Handelshuus i Hull afsluttet Kontrakt om en saadan for omtr. 2400 Pund Sterling.

— I Formand- og Repræsentantmøde den 22de f. M. er 200 Spd. aar-lig af Brændeviinsafgiften bevilget til Bestridelse af Udgifterne ved Ind-sættelse af en Deel Lemmer der fra Byen i Christiania Arbeidsanstalt. Derimod bevilgedes ikke de af Formandskabet foreslaaede 150 til Under-støttelse for ubemidlede Udvandrere.

Brevik. St.-Hansdags Eftermiddag opkom der Ild i en ved Bryg-gen liggende Jagt fra Aalborg, „de to Brødre". Efter megen Anstren-gelse og efterat endeel af de Sager, der fandtes paa den, vare blevne stærkt angrebne, lykkedes det at faae Ilden slukket.

Søndre Bergenhuus Amtsformandskab. I Mødet den 16de Juni gjordes følgende Bevilgninger til Veivæsenet: a. til Forbedring af Veien i Dalsuren i Christiania Postvei, foruden hvad dertil tidligere er bevilget, 270 Spd.; b. til Omlægning af Lervigskleven i Skonevig, for-uden de i Behold havende 350 Spd., endvidere 400 Spd.; c. til ny Bro i Hovedveien ved Os Præstegaard 1100 Spd.; d. til Omlægning af Ho-vedveien i Hosanger og Lindaas 1350 Spd.; e. til Veiadministrationen 650 Spd. Til Dækkelse af disse og andre Veivæsensudgifter besluttedes i Mødet den 17de iaar at udligne 20 ß. pr. Skylddaler; til Kommuneud-gifterne besluttedes udlignet 36 ß. pr. Skylddaler, foruden et Beløb af 1153 Spd. 21 ß., der er forskudt i Indlemmelsespenge til St. Jørgens Hospital, Arrestudgifter og Thingholdspenge, hvilke falde paa specielle Distrikter. Samme Dag besluttedes blandt Andet, at 350 Spd. aarlig skulde stilles til Amtmandens Disposition til Udredelse af fast Løn for Veiin-spektørerne. Den 18de bevilgedes 200 Spd. til Farbargjørelse af Brem-sund (i Finaas Pstg.). Desuden besluttedes for Amtskommunens Reg-ning at indlægge i Helbredelsesanstalten for Spedalske (paa de i Storthings-beslutningen af 2den Juni f. A. indeholdte Betingelser) „saamange af Amts-distriktets Syge, som maatte egne sig til Behandling sammesteds". I Mødet den 19de Juni bevilgedes 1950 Spd. til Ombygning af ældre og Opførelse af ny for Landbrugsskolegaardens Drift nødvendige økonomiske Huse, og beslut-tedes, at Omkostningerne ved uformuende Veneriskes Kuur og Pleie, som siden Fattigloven udkom, ere bestridte af vedkommende Fattigkasser, heref-ter skulle udredes af Amtskommunen. Fremdeles fattedes med Hensyn til et fra flere Ordførere indkommet Forslag om forberedende Undersøgelser angaaende Anlæggelse af en Kanal gjennem Kulleseidet i Finaas Præste-gjæld følgende Beslutninger: „1) Amtmanden anmodes om at bevirke, at Regjeringen lader foretage de fornødne Undersøgelser angaaende Anlæg-gelse af en Kanal gjennem Kulleseidet ved Gaardene Kulleseide og Sax-eide paa Bømmeløen i Finnaas Præstegjæld, hvoraf Resultatet forventes næste Amtsformandskab forelagt; 2) Saafremt Regjeringen ikke skulde finde Grund til at lade de i første Post omhandlede Undersøgelser foretage, an-modes Amtmanden om for Amtskommunens Regning at lade anstille og at forelægge næste Amtsformandskab Resultatet deraf." Endvidere fatte-des Beslutninger om Salg af de Amtskommunen tilhørende Cholera-La-zareth-Sager saavelsom om Opfordringer til Amtmanden om at søge ud-virket Bidrag af Statskassen til Omlægning af Christiania Postvei mel-lem Grimmen og Løne (i Langedalen) og om at virke for Udførelse af det projekterede Veianlæg fra Thelemarken over Røldal til Odde og Fjære. — Til Medlem af Overbestyrelsen for Amtets Landbrugsskole valgtes den fratrædende Premierlieutenant Juell og som Suppleanter Forvalter Lang-balle og Gaardbruger Haldor Helland. — Den 21de fattedes Bestemmel-ser angaaende Skabsyge paa Faar, hvorhos endeel mindre vigtige Sager behandledes.

Throndhjem. Stiftets Skolelærermøde er berammet til Afholdelse her i Byen den 19de og 20de Juli.

I Aamodt gjør man et Forsøg med Opdræt af Elsdyr, der skulle benyttes til Trækdyr.

Mellemborgesyssels Skolelærerforening holder sit Aarsmøde i Askims Præstegaard den 28de og 29de Juli.

Oversigt over norske Blades Indhold.

Som man seer af Christianssands Stiftsav. er atter et engelsk Damp-skib gaaet op i Flammer paa Søen. Føreren af den der i Byen hjem-mehørende Skonnert Vigilance (Larsen) beretter nemlig, at han den 21de f. M. „omtrent 11 Mile fra den engelske Kyst traf paa et tremastet Skruedampskib af Jern, der var i Brand og uden Folk, som formodes at have forladt Skibet i Baadene, da ingen saadanne fandtes derved. Han sendte Folk ombord og fik reddet noget af Riggen, som han har bragt hertil. Han gjorde ogsaa Forsøg paa at buxere Skibet til Lands, men maatte slippe det, da det sank. Under Forsøget paa at bjerge et af Skibets Ankere, var 4 Mand nærved at blive overladte til det brændende Skibs Skjæbne, da Baaden fyldtes ved en Sø og sank, og der ikke havdes flere Baade. Imidlertid var man saa heldig at Ankeret faldt ud af Baaden, som derved flød op, og kom saa nær Skibet, at man fik fat paa den. Skibet førte Navnet „Pearl of Dublin."

— Ifølge den vestl. Tid. findes i Arendal nu for Tiden 327 matrikule-rede Gaarde og Huse, hvis Brandforsikringssum beløber sig til 483,840 Spd. hvoraf Kontingenten for Halvaaret udgjør 806 Spd. 94 ß.

— Samme Blad beretter, at Bournonville med Balletselskab samt den danske Kapelmester Paulli og Skuespillerne Hagen, Wiehe og Nielsen her fra Christiania i Slutningen af denne eller i Begyndelsen af næste Maa-ned skulle besøge Arendal for der at give 3 Forestillinger.

— Af et i Hamars Budstikke under Overskrift „Ogsaa fra Amerika" indrykket Brev fra Hr. Wærenskjold i Texas til Hr. T. A. Gjestvang, der slutter sig til nogle tidligere i samme Blad optagne Breve fra Ame-rika, fremgaar, at Texas af de forenede Stater er det Distrikt, hvor det for Emigranten er fordeelagtigst at nedsætte sig. Som Grunde herfor anføres: „Landets særdeles billige Priis, der sætter selv den fattige Emigrant istand til at blive Selveier, dernæst Klimatets extraordinære Beskaffenhed, der ikke alene tilsteder Produktionen af alle i de nordlige Stater brugelige Sædarter; men det er ogsaa fortrinlig skikket til at frembringe Bomuld, Tobak, Riis, Sydfrugter og Sukkerrør m. M., samt søde Poteter, hvilke sidste baade i Smag og Udseende ere meget forskjellige fra de i Norge brugelige. Hertil kommer endvidere den milde Vinter, der fritager Landmanden for det meget besværlige og tidsspildende Arbeide, hvormed Indsamling af Hø samt Kreaturenes Vinterrøgt er for-bunden. Disse sidste Gjenstande ere, efter min Formening, af overvei-ende Vigtighed, da Kvægavlen er den mindst besværlige og mest profitable Indtægtskilde, hvormed en Nybygger kan befatte sig."

Sverige. Kongen er vendt tilbage til Stockholm den 23de Juni.

— Sveriges Kornudførsel til London udgjorde i forrige Aar 2,440 Kvarter Hvede, 432 Kv. Byg og 106,766 Kv. Havre, medens Danmarks derimod beløb sig til 7,946 Kv. Hvede, 126,431 Kv. Byg, 171,263 Kv. Havre og 3,667 Erter, hvilket er den største Tilførsel til Englands Hovedstad, som har fun-det Sted fra noget Land.

— Statsraad Reuterdahl er bleven valgt til at indtage afdøde Erkebiskop Wingaards Plads i det svenske Akademi.

— Mag. A. Nordvall, i hvem vi under Studentermødet lærte at kjende en dygtig Taler, er nylig bleven udnævnt til Lektor philosophiæ i Strengnæs.

Danmark. I Tillæg til den Berlingske Tidende for den 23de f. M. findes en dansk Oversættelse af den i London den 8de Mai d. A. afsluttede Traktat angaaende den danske Arve-følge. Da vi allerede tidligere have angivet Traktatens Ind-hold, behøves her ingen Gjentagelse deraf. Bille har underteg-net den som Befuldmægtiget for Kongen af Danmark, Kübeck for den østerrigske Keiser, A. Walewski for Frankrigs Præsi-dent, Malmesbury for Storbritaniens og Irlands Dronning, Bunsen for Kongen af Preussen, Brunow for Ruslands Keiser og Rehausen for Kongen af Sverige og Norge.

— Svenske Fartøier under 15 Kommercelæsters Drægtighed ere fra førstkommende 1ste Juli tilstaaede Toldfrihed i Øre-sund paa de Varer, de bringe fra en svensk Havn til en an-den, medmindre det er Sukker, Sirup eller Tobak.

— Nykjøbings og omliggende Distrikts Vælgere have i et Møde besluttet at anmode Biskop Monrad om at stille sig.

Blandede Efterretninger.

F r a n k r i g. Marquisen af Boissy, bekjendt i Lord By-rons Digte under Navn af Grevinde af Guiccoli, har udgivet en italiensk Oversættelse af Lamartines „Meditations."

E n g l a n d. Billen om den med Frankrig afsluttede Trak-tat om gjensidig Udlevering af Forbrydere blev i Overhusets Møde den 14de f. M. taget tilbage af Lord Malmesbury, der havde indgivet samme, da Lordkansleren og Husets første Ju-rister forlangte større Garantier for den personlige Frihed, end der gaves i hiin Traktat.

— En nylig udkommen kgl. Proklamation mod de katholske religiøse Processioner har overalt i Irland gjort et daarligt Indtryk, og hos vedkommende Religionsbekjendere saavel-som Andre fremkaldt stor Forbitrelse mod Ministeriet.

T y d s k l a n d. Professorerne i Gøttingen have for deres afsatte Kolleger i Kiel tegnet sig for et Bidrag af 1100 Rthlr.

P r e u s s e n. En kgl. Befaling byder, at der skal stand-ses med Indførelsen af Kommunalordenen af 11te Marts 1850 saavelsom Dannelsen af den i Kreds-, Distrikt- og Provindsial-ordenen af samme Dato foreskrevne ny Kreds-, Distrikt- og Provindsialrepræsentation, samt at Forslag denne Sag angaa-ende skulle forelægges Kamrene ved deres næste Sammentræde.

Ø s t e r r i g. Ifølge en Befaling af 16de ds. have 103 i den ungarske Opstand deelagtige Officierer, som vare dømte til fleeraarig Fæstningsstraf, faaet denne aldeles eftergivet, og 32 andre Officierer, der af samme Grund vare dømte, have faaet deres Straffe betydelig formildede.

— Regjeringen har kjøbt den lombardisk-venetianske Jernba-ne for 7 Mill. Gylden.

S c h w e i z. I Anledning af de af Raadet i Kanton T e s-s i n tagne Beslutninger om Sekularisationen af geistlige God-ser o. desl. har Erkebispen i C o m o, C a r l o R o m a n o, i en truende Skrivelse kaldet de geistlige Medlemmer af Raadet til Regnskab for deres Vota. Det store Raad har derfor udstedt et Dekret, i hvilket dette Skridt af Biskoppen erklæres for ulov-ligt, og det under en Bod fra 100 til 10,000 Fr. forbydes enhver verdslig eller geistlig Autoritet at modtage eller ud-føre Ordre fra Biskopper, der kunde krænke den Uafhængighed, Konstitutionen hjemler Medlemmerne af Raadet. Dekretet motiveres ved, at Konstitutionen kun gjør disse ansvarlige for Gud og deres Samvittighed, at deres Uafhængighed ikke kun-de bestaae, saasnart de geistlige Medlemmers Vota skulde kun-ne bestemmes af Biskoppen, der tilmed er en fremmed Magts Undersaat, og at den Ret, Raadet har til at udtale sin Mening, uden derfor at kunne tiltales, naturligviis maa udstrække sig til alle dets Medlemmer, enten de er geistlige eller verdslige.

Ledige Embeder og Bestillinger.

En Omgangsskolelærerpost i Strandebarms Pstg. med en aarlig Løn af 20 Spd.

Rektoratet ved Stavangers forenede lærde og Realskole med en aar-lig Gage af 900 Spd. foruden fri Bolig.

En Overlærerpost ved Bergens lærde Skole med en aarlig Gage af 500 Spd. eller

En Adjunktpost ved samme Skole med en aarlig Gage af 300 Spd.

En Overlærerpost ved Skiens lærde og Realskole med en aarlig Gage af 500 Spd. eller

En Adjunktpost ved samme Skole med 300 Spd.

Assistentposten ved Torungens Fyr med 160 Spd. i Løn og fri Bolig.

Christiania. Trykt hos Brøgger & Christie.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 41. | Udkommer hver Løverdag Aften. | Christiania den 10de Juli 1852. | Abonnementsprisen er 72 ß kvartalsfer. | I. Bind.

Indhold:

Studentermødet i Christiania 1852.

II.

Festen i Studenterlunden.

Lunden ligeover for det ny Universitet, under hvis skyggefulde Træer Byens Barnepiger med en Hoben Børn hidtil have pleiet at samles, men som Studenterne nu, og maaskee med større Ret, ville tilegne sig, var udseet til Velkomstfesten den 25de. Man byggede dristigt paa Haabet om godt Veir, uagtet de mørke, regnsvangre Skyer lidet berettigede dertil.

Dammen inde mellem Træerne var bleven overbredt, for ikke at sluge den, som berusiet af Taler eller Viin muligens kunde skeie ud fra de slagne Gange. Gas var ledet derind i overjordiske Rør, deels for at forjage „det romantiske Mørke" inde mellem de dystre Træer, deels for at tjene til en henrivende smuk Flammeport ved Indgangen til den store Plan, hvor et opslaaet storartet Telt skulde berede et Tilflugtsted i det Tilfælde, at Regnen blev ubønhørlig, trods Tusinders Ønsker om at den skulde holde sig borte. Dette store Telt var den egentlige Festivitetssal, eller gjorde ialfald den samme Tjeneste som den store Logesal ifjor. Men denne Sal havde det forud for Logesalen, at den tillod Tilskuerne udenfor at kaste et Blik ind paa Deeltagernes Vrimmel, hvad enten hine befandt sig paa Veien ved det ny Universitet udenfor den der anbragte Afspærring, eller paa Drammensveien; og saaledes kunde de i Afstand saa at sige deeltage i Festligheden. Desuden tilstedede de aabne Sider en letvindt Udflugt for dem, der heller selv vilde tale end høre paa Festtalerne, saa at de ikke behøvede at overdøve disse, hvilket i Logen ifjor tildeels var Tilfældet. I Teltets Ender var der reist etslags Vægge. I den ene af disse saa man Unionsvaabenet, i den anden Norges, Svearikes, Götharikes og Danmarks Vaabener tilligemed de fire nordiske Universiteters Skjolde, omgivne af de nordiske Nationalflag. Henimod denne Ende stod Talerstolen, der var smykket med Grønt. Øverst paa de Søiler, der fandtes ved Teltets Sider, hang Tavler med Navne paa en Mængde af Skandinaviens berømte afdøde Mænd, alle i gyldne Bogstaver paa rød eller mørk Grund. Over Teltets Tag vaiede Norges og Sveriges Flag fra høie Stænger. Rundt omkring Hovedteltet fandtes flere mindre Telte, under hvilke man kunde spise, og for Drikkevarer var der sørget ved Ankere med Punsch og Bisp, der vare anbragte i grønne Søiler og ved hvis Tappe Smaagutter, klædte i fredmannske Kostumer, stode og vinkede til Nydelse. Kort, Alt var særdeles passende og smagfuldt arrangeret.

Kl. 8 samledes Studenterne og de øvrige Deeltagere, hvoriblandt Værterne ogsaa fornuftigviis vare*). Festen begyndte med Afsyngelsen af følgende Velkomsthilsen af Jørgen Moe.

Se, nu forgylder Aftenstunden
Vort Mødes første Høitidsdag —
Velkommen, Brødre, da i Lunden
Her under Løvets grønne Tag!
Ved Balders Fest i lumre Sale
Skal Glæden ikke stænges ind;
Her stige kan vor Sang og Tale
Mod Himlens Hvælv paa Nattens Vind.

Vi savned Eder ret med Smerte
Ifjor ved Nordens Ungdomsfest —
Tak, at iaar I dog os lærte,
Jer Tanke stunder hid mod Vest.
Og dobbelt Tak, at til vort Møde
I valgte Lysets Seierstid,
Da selv ved Midnat Aftnens Røde
Mod Morgenrøden smiler blid.

Det siger os, at Mørkets Tider
Fra Nordens Halvø svunde hen.
At nu en Aandens Sommer skrider
Med Lys og Varme over den.

Tak, Brødre, Tak! Vi Varslet tage,
Fostbroderhaanden række frem:
Med Eder froe i Kamp vi drage
For Lyset, for vort stolte Hjem!

Derpaa besteg Professor Welhaven Talerstolen og bød Gjæsterne i faa Ord velkommen. Efterat Kongesangen derpaa var afsungen, optraadte Borgermester C. Fougstad og udbragte et Leve for Unionskongen i følgende Tale:

„Mine Herrer! Var det end ikke en hævdet Skik blandt vore Gjæster som blandt os altid ved festlige Anledninger, naar Velkomstbægeret er tømt, først og fremst at mindes Kongen, saa maatte dog Erkjendelsen af, hvad de nordiske Studentermøder skylde den Maade, hvorpaa de af vor Konge ere blevne opfattede, gjøre det til en Trang som til en Pligt for den Forsamling jeg efter Bestyrelsens Opfordring her har den Ære at henvende mig til, lydeligen at udtale de Følelser, der besjæle os alle for vor fælles Landsfader.

Paa hvilken Plet af Europas Fastland udenfor Skandinavien skulde et Møde som dette kunne glæde sig ved Regjeringens Opmuntring og Understøttelse ja, paa hvormange Steder vilde det endogsaa kun blive taalt? Skulde man ikke endogsaa der, hvor man selv ikke [illegible] med ugunstige Øine, hvis sandsynligen maatte forbyde dem paa Grund af mægtige men lysrædde Naboers Opfordringer?

Men hvormeget anderledes og hvor anderledes glædeligt er det ikke hos os! thi med os er Kongen! Og hvilken Indflydelse har dette ikke udøvet paa et Folk, der altid var vant til med Kjærlighed at lytte til sin Konges Røst! Derfor er Kongens oplyste og liberale Opfatning af disse Møder bleven Folkets, og han har derved sat Stemplet paa deres Betydning; — derfor dvæle Folkets Tanker ved os, og dets Ønsker ledsage os; — derfor er Erkjendelsen almindelig, at disse Møder ei ere blot til Lyst, men at det er en for Brødrerigernes fælles Fremtid velsignelsesrig Sæd, som derunder nedlægges; — derfor kappes alle Samfundsklasser om at lægge deres Deeltagelse for Dagen; — derfor modtages vore Gjæster ei blot af deres Brødre, de norske Studenter, men af deres Brødre, Nordmændene; — derfor skulle disse Dage ei blot mindes som en Studenterfest men som en Folkefest; — — og derfor Studenter! svenske som norske, et levende Hurra for Unionskongen!"

Derefter udførtes de første Vers af følgende „Sang til Foreningen" af Pastor P. A. Jensen.

Der stod paa Upsals Sletter
Et mægtigt Gudetræ;
Et Folk i tvende Ætter
Derunder havde Læ.
Vel sandt, ved Fjeld og Dale
Var Slægten bleven deelt;
Men — Eet i Aand og Tale
Betegned den som Heelt,

Da Gudetræet visned
I Hedenoldets Brand,
En Kulde gjennemisned
Det ganske Tvillingland.
Da kom der tunge Stunder,
Da kom der Ufredsaar,
Og Brødre blødte under
Hinandens Ulivssaar.

Dog — naar de gamle Himle
Først sjunkne var i Gruus,
Da var der spaa't et *Gimle*,
Et nybygt Gudehuus;
Der skulde gjæve Frænder
Paany med Ungdomslyst
Hinanden give Hænder
Til Leeg og Vennedyst.

Se, nu er Alt forhaanden!
Hvad varslet blev, er skeet:
I Kraft af Broderaanden
De To blev atter Eet;
Og Nor og Svea smile
Til al den gamle Dyst,
Imens de kjærligt hvile
Op til hinandens Bryst.

Fred over Tvillingætten!
Fred over Frænders Pagt!
Nu kjender Fjeldet Sletten
Og sander, hvad er sagt:
Har Bjerg og dybe Dale
End Broderstammen deelt, —
Een Drot, een Aand, een Tale
Betegner den som Heelt.

C. Fougstad, Borgermester i Christiania.

Overlærer Daa holdt følgende Tale for Unionen under hyppige Afbrydelser af Bravoraab:

„Venner og Landsmænd! Mænd og Ynglinger fra Østersøens Strande ere komne for med Haanden og Munden at besegle den Pagt med Folket ved Nordsøens Kyster, som vore Fædre have indgaaet. Dette Forbund har aldrig været brudt, men ethvert Aar har lært os klarere at indsee dets Nødvendighed.

Det er Krigen, som danner Staterne, ligesom det haarde Metal alene i smeltet Tilstand kan dannes til ædle Former. Derfor var det ogsaa Krig, som bevirkede den svensk-norske Forening og en Soldaterkonge bar Æren af dette Storværk. Det er Krigen, som lærer Menneskerne at kjende Fordelene af Eendrægtighed. Derfor henvendte Foreningens Stiftere først sin Opmærksomhed paa dens militære Gavnlighed og søgte at sammenslutte den norske og svenske Krigshær. Thi vore Granders Heltesaga vidnede altfor ofte om, at medens den svenske Soldat stred imod Østens Barbarer, om han end een imod ti paa den ham af Forsynet anviste Kulturens Forpost maatte hugge med begge Hænder, saa kunde dog Saar i hans Ryg fravriste ham Seirens Frugt. Thi den svenske Kjæmpes vældige Arme vende imod Østersøen, medens hans vestlige Grændse er aaben for endog en faatallig Fiendes Anfald. Det hører til Fortidens blodige og skjændige Vildfarelser, at den dansk-norske Stat var denne Fiende, som sløvede Karlernes og Gustavernes Sværd, naar det sankede sig frugtesløs Hæder i Kampen for alle vore Nordlandes dyrebareste Interesser.

Under al den Splittelse, som fremdeles hersker inden den skandinaviske Folkestammes Enemærker, er det derfor en Trøst at vide, at ligesom vor Halvøs Fjeldmasse udgjør een Steen, som Menneskemagt ikke formaar at adskille, saaledes danner siden 1814 den svenske og norske Hær et Jerngjærde deromkring, i hvilket ingen Stats-Træskhed skal kunne rive Hul.

De sidste Dage have skjænket os en endnu glædeligere Erfaring om at ogsaa det danske Folk hører til det Vaabenbroderskab med os, inden hvilket Krig herefter ansees

*) Værterne vare iaar tilstedede Adgang til Deeltagelse i alle Festligheder.

for Brodermord, men Bistand erkjendes som Pligt. Vi Nordmænd føle ogsaa, at vi ere bestemte til at optræde som et formidlende Led imellem Nordlandenes tvende mest udprægede Folkeeiendommeligheder. Thi vi have modtaget vor aandelige Retning under Aarhundreders Forbindelse med Danmark, men vort Lands Natur er i sit Væsen svensk. Denne tosidede Charakter, som Historien og Naturen har paatrykt det norske Folk, skal idetmindste for Eftertiden yde den Nytte, at gjøre det Uvenskab mellem Hofferne i Stockholm og Kjøbenhavn umuligt, hvorom de gamle Bøger vide at fortælle saa meget.

Men Blodsudgydelse er ikke Menneskets jordiske Maal eller Staternes øverste Bestemmelse. Vor Union maa derfor have en høiere Opgave, harmonerende med Menneskehedens hele Udvikling til gjensidig Bistand og Forædling, vækkende det aandelige Livs Ideer og Sympathier og befordrende den materielle Rørelses Behov og Nydelser. Det maa derfor være denne Forenings Opgave at frede og fremelske den nordlandske Aandelighed til en selvstændig agtbar Personlighed i Kulturens Verden; den maa ogsaa under Nutidens feberagtige Higen efter Rigdom og Velstand medføre Fordele.

Disse Goder skulle vindes roligt og forstandigt i Fred gjennem Overbeviisning formedelst Sandhedens Kraft og med den besvorne Pagt til Udgangspunkt. Og her er det, at den studerende Ungdom har en stor Opgave. Medens Kapitalen sprænger Vei over Grændsefjeldene, ja tør hende med Tiden borer Tunneler igjennem dem, skulle de med Universitets-Dannelse udrustede Samfundets Udkaarne bortrydde, sprænge og gjennembore de Fordommenes Klipper, som endnu adskille os. Vi maae komme til at udverle aandelige Frembringelser med hverandre. Det norske Metal bør ikke savne baade Afsætning og Anvendelse til ny Bildninger i Sverige, og de svenske Grubers Skatte skulle ikke blive ukjendte og unyttede i Norge.

Vistnok er vor Union ligesaa fjern fra det Idealske, som noget af det Gjældende i Europa. Vel er det ikke muligt i et saadant Forbund mellem to Stater af ulige Styrke at opnaae en saa fuldkommen Sammenslutning paa Frihedens Grundvold, som vilde faldet af sig selv i en Union af samtlige skandinaviske Stammer. Thi da vilde Deeltagernes Antal og Interessernes Mangfoldighed ligesaa haandgribeligt bortfjerne Frygten for Overmagt og Forfordeling som i Washingtons og Tells Hjem. Alligevel er vor Union visselig modtagelig for en bedre Benyttelse end der hidtil er udvundet af den.

Men til Anlægget af disse aandelige Jernveie og til Driften af denne aandelige Samhandel udkræves ikke blot Iherdighed og Kraft. Der fordres ogsaa en paa redelig Selvprøvelse grundet Upartiskhed. Thi som fri Svensker og Nordmænd maa vi mødes paa Halvveien, hvorved ikke bør menes en diplomatisk Halvering eller en hokeragtig Skakring om hvad hver Nation opofrer af sit gamle Væsen. Nei, vi skulle træffes ved Naturens og Sandhedens Milesteen imellem vore Folkeeiendommeligheder. Vi skulle først og fremst lære hverandre at kjende, deraf vil følge, at vi kappes med hverandre i, efter Broderens Exempel, at aflægge vore Feil og opgive vore Daarligheder.

Den svensk-norske Union leve!"

(Fortsættes.)

Tegn for Deeltagerne i Studentermødet (se f. Nr.).

Bevægelserne i Arabien.

Efterretningerne fra Arabien saavelsom fra Syrien og Mesopotamien blive stedse mere betydningsfulde. I den østlige Deel af Syrien er den arabiske Befolkning i Opstand mod det tyrkiske Overherredømme; i Mesopotamien skulle de arabiske Stammer Montefik og Schamar spille aldeles Mester. Efterforsker man Aarsagen til disse Bevægelser, opdager man, at alle Traade, ligesom Oprøret i Aleppo for to Aar siden, løbe sammen i Mekka. For den tyrkiske Regjering kunne disse Bevægelser umuligt være en Hemmelighed, og den for halvandet Aar siden foregaaede Affsendelse af en ny Overscherif beviser tilstrækkelig, at den er vel underrettet; allerede Overscheriffens Navn, Ebn Ghalib*), viser, at han staar i Berørelse med de meest betydende Personligheder i Arabien. Imidlertid undgaar Regjeringen at gribe til afgjørende Forholdsregler, da den frygter for at forværre Sagen ved en voldsom Optræden.

*) Af Historien er det bekjendt, hvilken Rolle hans Fader Ghalib spillede paa Wahabiterherredømmets Tid.

Ogsaa Araberne have liden Lyst til at give sig i Kast med Tyrkiet, thi for Tiden vilde de komme til at ligge under i Kampen med de regulære tyrkiske Tropper. Derimod vil deres saa at sige masseviis Fremtrængen imod Norden mere og mere afskjære Mesopotamien fra det øvrige tyrkiske Gebet; de kunne efterhaanden svække Tyrkiets Herredømme i Bagdad i den Grad, at det tilsidst kun bliver til i Navnet, og i Syrien er Regjeringen udsat for evindelige Drillerier, saa at den aldrig føler sig tryg.

Man vilde feile meget ved at antage disse vidtstrakte Bevægelser for tilfældige Sammentræf; selv den vistnok overdrevne Beretning, at Abbas Pascha gjør Alt for at forøge disse Uroligheder, forudsætter et Sammenhæng. De Røvertog i det Store, som blive foretagne i Euphratgebetet, tyde hen paa, at man vil føle den tyrkiske Magt paa Pulsen og udforske, hvormeget den taaler; lader den saadant hengaae ustraffet, ville Røvertogene snart gribe videre om sig, og vil man sende Tropper ud imod Stammerne, saa ville disse trække sig tilbage til Ørkenen, hvorhen Tyrkerne ikke kunde følge dem uden de meest omfattende Forberedelser.

I Bagdad er det Alles Mening, at en almindelig Opstand vil bryde løs; Montefiks-Scheiken udstrækker sine Streiftog lige til Bagdads Porte, og i Staden have Alle bevæbnet sig saa godt som muligt. Namik Pascha, der fuldkommen indsaa Ondets Betydning, søgte at undertrykke det ved List og tog en af de fornemste arabiske Scheiker, Anføreren for Stammen Shahab, tilfange i Divanet; men derved gjorde han kun Ondet værre, thi Scheiken, som skulde bringes til Konstantinopel, undkom underveis og er nu rykket i Marken i Spidsen for sin Stamme. Gjennemlæser man Fontaniers Beretning*) om Tilstanden i Paschaliket Bagdad, som den var for ti Aar siden, seer man deraf klarligen, ved hvilke Midler de tyrkiske Paschaer holdt sig i Bagdad: de indskrænkede sig væsentlig til den Regel: divide et impera. Disse Midler synes nu efterhaanden at være udslidte og en usynlig Haand at lede Araberne til større Enighed.

*) Voyage dans l'Inde el dans le Golfe Persique par Fontanier. Paris 1844.

Vi behøve ikke at paapege, hvor betydningsfulde disse Begivenheder kunne blive selv for vore europæiske Forholde. Bryder Kampen løs i Bagdad, maa den for Oprørernes egen Sikkerheds Skyld udstrækkes til Syrien og da er det halve tyrkiske Rige med Et fortabt. Da begynder den Krisis, hvormed Opløsningen af det tyrkiske Rige truer Europa, og Ingen kan sige, hvor den vil ende.

Mange ville i disse Forholde søge Grunden til den hurtige Bilæggelse af Striden med Abbas Pascha; men man behøver ikke at gaae saa langt for at forklare denne Begivenhed. Abbas Pascha har dyrt nok betalt sin Forsoning med Porten, der, som det hedder i et Brev, „endnu stedse lader sig aabne ved en Guldnøgle," og i Englands Interesse laa det, at intet Brud skete. De arabiske Bevægelser ere selvstændige, ikke fremkaldte ved ydre Paavirkning, og bryder Stormen løs i Arabien, vil den først vende sig mod Østen og Norden: de arabiske Stammer indehave Kysterne paa begge Sider af Euphrat og Tigris samt en Deel af den persiske Havbugts Østkyst. En seirrig Reisning mod det tyrkiske Herredømme vil hovedsagelig være imod Englands Interesser, fordi dette Land derved kan blive afskaaret Forbindelsen med Sydpersien, hvor den engelske Indflydelse er særdeles virksom og tillige særdeles begunstiget, da man der hader det turkomanniske Fyrstehuus og de turkomanniske Tropper. Naar det engang kommer til et alvorligt Sammenstød mellem Englands og Ruslands modstridende Interesser i Asien, vil England søge at føre de sydlige Perser imod de af Rusland understøttede Turkomanner. Dette vil en Opstand af Araberne i Egnen omkring Bagdad i høi Grad vanskeliggjøre om ikke umuliggjøre, og hovedsagelig af denne Grund ere Begivenhederne i Mesopotamien et vigtigt Led i de europæisk-orientalske Forholdes Kjæde.

Den vilde Jagt.

Den vilde Jagt, Asgaardsreiden.

(Af P. Chr. Asbjørnsen.)

I en Artikel, der i et foregaaende Nr. af vort Blad er citeret, har George Sand til en Deel Illustrationer meddeelt nogle Sagn fra Normandiet, eller rigtigere noget Ræsonnement over Sagnfragmenter, hvoraf vi kun gjengive Følgende, som tildeels er nødvendigt for at oplyse Træsnittet:

„En af disse natlige Scener, hvorpaa Troen er vidt udbredt, er den vilde Jagt, der har ligesaamange Navne som der gives Landskaber. Hos os i Normandiet kaldes den Asenjagten og ledsages af en utallig Æselfloks gjennemtrængende og bedøvende Skryden. Bønderne fortælle, at man oftest hører Lyden og Larmen af det vilde Tog uden at see Noget. Rimeligviis er det Hele et Sandsebedrag eller et akustisk Fænomen, en Spænding, en Pirren af Høreorganet eller dets Nerver, der ofte ikke har sin Grund i Noget udenfor den, der synes, at han hører det. Imidlertid kan det ogsaa undertiden være noget Ydre, men derfor ikke noget Overnaturligt; jeg troer saaledes, at jeg selv flere Gange har hørt en saadan Lyd i Luften, men denne lader sig forklare paa en meget simpel, begribelig og aldeles ikke overnaturlig Maade. Seenhøstes, naar de herskende Jevndøgnsstorme og Orkaner adsplitte Trækfuglenes Skarer, hører man gjennem Natten vilde og sørgelige Angstskrig af Traner, Vildgjæs og flere Fugle. Men skjøndt nu Bønderne ret godt kjende Skriget af de fleste Fugle, der forekomme i vore Egne, under almindelige Forhold, saa paastaae de dog, at Asenjagten er noget ganske Andet. Jeg, der har færdedes med dem baade i Storm og Skybrud, har aldrig hørt noget Andet eller mødt dette vilde Tog, ved hvis Ankomst der undertiden skal vise sig to Maaner paa Himlen. Jeg har imidlertid aldrig været saa heldig at see nogen anden end den gamle Maane, som vi alle kjende."

Sagnene om Luftens vilde Hærskarer, om Guddomme, der boltre sig i Storme og Orkaner og ikke ere andet end disses mystiske Personifikationer, saa almindelige hos alle Folk af de germaniske Stammer, gjenfindes ogsaa hos de romanske Folk i en fuldkommen, med nordiske og tydske Fortællinger mere stemmende Form end ovenfor. I nogle Egne af Frankrig kjender man et saadant Tog af kjæmpende Aander under Navn af Hellequien, i Spanien ejercito antiguo (de Dødes Hærskare), der fare frem med Bjelderangel, og bestaaer af Feer og Gjengangere. Der fortælles, at den eneste Maade at undgaae dem paa er at flygte fra Veien ind paa Agrenes sigende Jord, enten, som det hedder hos en gammel Forfatter fra det 11te Aarhundrede, fordi Agrenes Guddomme (Vætter), tog denne i Beskyttelse, eller fordi hiin vilde Hob ikke vovede at skade Nogen indenfor Grændserne af Ceres's Rige. Efter ældre franske Forfattere kaldes den vilde Jagt ogsaa Caroliqvinti, efter Andre Alleqvinti, hvilket vistnok staaer i Forbindelse med Hellequien og med hessiske Sagn om Karleqvint (Karl den 5te) i Odenberg. Imidlertid skal det efter Grimm ikke være den franske Konge Karl den 5te, men hvad rimeligst er Karl den Store, der rider i Spidsen for Toget med Roland som Bannerfører. Grimm antager ogsaa Muligheden af at Hellequien kan være et Formindskelsesord af det tydske „Hölle", Helved, og Navnet bliver saaledes vel at opfatte som det personificerede Helvede.

I de britiske Skove drog i gamle Tider Kong Artur omkring som Anfører for det vilde Tog af Feer ved Alfedronningens Side.

„Artur knycht he raid on nycht vith gyldin spur and candillycht."

Nordiske og tydske Sagn, der indbyrdes have megen Overeensstemmelse, have, hvor travesterede de ofte vise sig, dog i tydelige Træk bevaret mere end Spor af sin Oprindelse fra den hedenske Oldtid.

I Danmark er den berømte elskede Kong Valdemar efter sin Død bleven den vilde Jæger. Et sjællandsk Sagn lader ham, ligesom Karl den Store, ved en Troldring bindes til en Jomfru, og efter Døden til en Skovegn. Han boer i Gurreskov og jager Nat og Dag; som den tydske Hackelberg ytrer han de gudsforgaaene Ord: „Gud kan gjerne beholde Himmerig for sig, naar jeg kan have Jagten i Gurre for mig." Hver Nat rider han fra Burre til Gurre; naar Folk i det Fjerne høre hans Valdhorn og Pidskesmeld, gaae de af Veien og stille sig under Træerne. Foran løbe kulsorte Hunde, med gloende Tunger; derpaa kommer Volmer paa en hvid Hest, og undertiden bærer han sit eget Hoved under den venstre Arm. Træffer han gamle Folk, lader han dem holde sine Hunde. Han farer ad en bestemt Vei, der kaldes Valdemarsvei, Volmersvei, hvorved man erindres om Irmingstræt, Eriksgata, der er det samme som Rigs, d. e. Heimdals Vei, Regnbuen, paa hvilken Guderne vandre fra Himlen til Jorden. — Alle Døre og Laase springe op for Volmer paa hans Vei, og dem, der have holdt hans Hunde, giver han tilsyneladende ringe Ting, der siden forvandles til Guld.

Paa Den Møen ligger en Skov ved Navn Grønneskov. Her jager Grønjette hver Nat til Hest med Hovedet under den venstre Arm og et Spyd i den Høire, omgivet af en Hundeflok. Om Høsten lægge Bønderne et Kornkjærv igjen for hans Hest, at han ikke skal trampe Sæden ned for dem. Paa dette Træk gjenkjendes Odin*) og maaskee ogsaa Frey. Blandt

*) Dette sees ogsaa af et andet Sagn hos Thiele: I gamle Dage herskede paa Den Møen den Overtro, at man ved Indhøstningen kastede det sidste Havreneg paa Ageren med disse Ord: „Det er til Jøden fra Upsala, det skal han have til sin Hest om Juleaften!" Undlod man dette, styrtede Kvæget. Men Jøden fra Upsala betegner, i christelig Euphemismus, Odin, hvis Billede stod i Upsala. Maaskee har Talemaaden sin Oprindelse fra en Tid, da Danmark allerede var omvendt, men Sverige endnu hedensk.

de nedersaxiske Bønder har en lignende Skik bevaret sig, nemlig at lade et Stykke af Ageren staae uskaaret „til Woden for hans Hest.“ Lignende Skikke anføres ogsaa at have holdt sig i flere Egne af Tydskland samt i Skaane og Blekinge. — Maaskee turde det være et Spørgsmaal, om Juleneget, der i Norge nu udsættes for Fuglene, ikke oprindelig er Levning af en lignende Skik. — Grimm antyder, at den svenske Skik om Juleaften at bage Kager i Form af Grise, sandsynligviis er Levning af Freyrs Dyrkning. — I det foranførte Sagn fra Møen hedder Odin Jette, Jøtun, svarende til Dürst, Dürs i Schweitz. Grøn forklares ikke formedelst Jægerdragtens grønne Farve, men af det gammelnorske grön, (Skjæg). Altsaa bliver Grønjette det samme som det gamle granjötunn, den skjæggede Jætte, og Gram (den Skjæggede) er et af Odins Tilnavne. Grønjetten lader ogsaa Bønderne holde sine Heste. Han jager efter Havfruen som den vilde Jæger i Tydskland efter Skovfruen; en Bonde saa ham vende tilbage med en død Havfrue tværs over Hesten. „Syv Aar jagede jeg efter hende,“ sagde han, „nu har jeg endelig fældet hende paa Falster.“ Derpaa gav han Bonden Koblet, som han havde holdt Hundene i, og saalænge det var i hans Besiddelse, tiltog han i Velstand.

Paa Fyen jager Palne Jæger, i hvem man gjenkjender Palnatoke.

I nogle Egne af Danmark siger man istedetfor Volmer kun „den flyvende Jæger,“ eller „den flyvende Markolfus;“ i Egnen om Kallunborg har Folket overført Mythen paa Christian den Anden, der her rider paa en hvid Hest med sorte Hunde.

I det Slesvigske jager Kong Abel under Valdhornklang med gloende Hunde.

I Skaane hører man, efter Nelssons Skandknaviske Fauna, i November og December, „Odens Iagt,“ som her forklares ved Larmen af, at bortdragende Søfugle fare gjennem Luften. Ved en natlig Larm som af Heste og Vogne siger man desuden i Sverige „Oden far förbi.“

(Fortsættes.)

Ringebo i Gudbrandsdalen.

Maurits Hansen har etsteds kaldt Gudbrandsdalen det egentlige Norge, og sagt, at det Milde og Alvorlige her findes parret i Naturen som i Folkets Charakteer. Digteren har her som saa mangesteds truffet det Sande. Gudbrandsdalen maa med Rette kaldes Landets Kjerne og Stolthed. Hvor findes vel i vort Indland et rigere Dalstrøg end dette, hvor Agrene som gyldne Tæpper hænge ned i Sollien lige fra den blaa Himmelrand? Hvor skinner Solen som her? see dens Kraft i de brune, solstegte Bjælkevægge, paa disse mægtige Gaarde, hvor der sidde ætstore Bønder, som nedlede sin Herkomst fra Sagatidens Konger og Høvdinger!

Og hvor ere vel Kvinderne saa ranke og milde, saa tækkelige og blaaøiede som her? Hvorfra jeg end er kommen gjennem de vilde Fjeldegne eller de øde Skove, der omgive Gudbrandsdalen, har det altid været en Glædens og Vederkvægelsens Dag, naar jeg kom til den første gudbrandsdalske Gaard eller Sæter; det var som om jeg nu først ret var hjemme, og intet andet Sted i Verden end her, syntes det, kunde Børnevisen være digtet, der nu kom frem og nynnede sin gamle Melodi:

„Her galer Gauken,
Her voxer Lauken,
Her synger Sulua,
Her voxer Furua,
Her dandser Dua
Med Guldtop i Lua!“

Ringebo Præstegjæld indtager i Længde en vidtløftig Strækning fra Diers Præstegjæld i Syd til Grændsen af Østerdalen i Nord. I Øst hænger det ved store Fjeldstrækninger sammen med Aamodts og tildeels med Reendalens Præstegjæld i Østerdalen; i Vest har det derimod mindre udstrakte Bjerge, og støder der til den øvre Deel af Gusdal og og mod Nordvest til Froens Præstegjæld. Arealet er $12^{11}/_{16}$ Kvadratmiil. Præstegjældet udgjør et Thinglag og indeholder fire Kirkesogne, nemlig Ringebo Hovedsogn og Fodvangs Annexsogn, begge for Størstedelen i Hoveddalen, af hvilken omtrent et Par Miil høre Præstegjældet til; dog har Hovedsognet tillige en langs Nordsiden af Tromsenelven opgaaende Sidebygd, Brekkum, med 400 Beboere, samt paa Dalens Vestside en mindre Bygd med noget over 100 Beboere paa begge Sider af Lindrigselven. Venebygdens Annexsogn gaar fra Hovedsognets nordlige Deel op i en nogle Miil lang Sidedal mod Nord, medens Solliens eller rettere Setningsdalens Annex danner en isoleret Bygd 3 til 4 Miil fra Hovedkirken over mod Østerdalen. Hoveddalen, som er stærkest beboet paa Østsiden af Laugen, hvor de tvende første Sognekirker ligge i en halv Miils Afstand fra hverandre, er for en stor Deel bjergig, især i Annexsognet, der ligger omkring den nordlige Halvdeel af Losna, en Indsø, som dannes af Laugen. Dalbundens Høide er her imellem 550 og 650 Fod, men Gaardene ligge jævnlig paa Høider af 8 til 900 Fod over Havfladen. Venebygdens Annex, der er endnu mere høitliggende og mindre beboet, har ringere Gaarde. Setningsdalen, der ved Høifjeldsstrækninger er adskilt fra Præstegjældets øvrige Dale, ligger saa høit, at Kornavlen sjelden lykkes. De Fjeldmarker, der omgive Præstegjældet, ere vidtløftigst paa Dalens Østside, og her ere trende fra Fortiden skyldsatte Almindinger, nemlig Atnedalen, Setningsdalen og Imsdalen, der alle ligge paa Grændserne af Store- og Lille-Elvedalens Sogne. Saavel disse som den sydligere Hirkjølens Alminding ere bekjendte for sine gode Fiskevande. Af Sideelve eller Tværelve strømme tre til Laugen paa Østsiden, nemlig Frya, Vaala og Tromsa, af hvilke den første, der paa Nord- og Nordvestsiden begrændser Venebygdens Sogn, er den betydeligste. Atna- og Setningselven flyde derimod til Glommen i Østerdalen. Omkring Setningselven og paa Østsiden af Venebygdens øvre Deel ere betydelige Fjeldhøider, hvortil henhøre Skjæringsfjeldet og Muven, en isoleret stump Kegletop paa Sydsiden af Setningsdalen; paa Nordsiden ligger Finsø-Vola; østenfor Hovedsognet hæver Ovien sig. Paa Vestsiden hæve sig ogsaa anseelige Høider, saasom Seielstadkampen, Bonsæterkampene, Nagsfjeldet og Dørdalsknaggene, der alle ligge paa Grændserne af Gusdals Præstegjæld.

Ringebo Kirke.

Almuens Næringsveie ere som i de fleste Egne af Gudbrandsdalen alene Agerbrug og Fædrift; Skovene ere neppe tilstrækkelige til Præstegjældets egen Fornødenhed.

Dalens Hovedvei gaar i en Strækning af $2^1/_4$ Miil gjennem Ringebo og Fodvangen. En Ridevei fører fra Ringebo igjennem Venebygden, samt en anden over Sollien til Store- og Lille-Elvedalen i Østerdalen. Ved den første af disse Veie ligger Hovedkirken $21^1/_2$ Miil nordenfor Christiania. Den er bygget af Reisværk og tykke Planker, og tyder ved sin simplere Arkitektur paa en langt senere Periode end de ældre Reisværkskirker. „Den nedre Deel af Kirken har,“ efter Provst Hjorthøys Beskrivelse over Gudbrandsdalen. Kbhvn. 1785, „staaet før Reformationen, hvilket kunde sees af en gammel Malning, som forestillede Jomfru Maria, siddende til Doms med Christo og nogle Helgne, hvilken Malning blev 1719 overstrøgen og udslettet. I anmeldte Kirke findes et Billede, $1^1/_2$ Alen langt, som haver været stærkt forgyldt med ægte poleret Forgyldning, det haver som et Paternosterbaand paa den venstre Arm, og træder et andet Billede, som ligger næsegruus under dets Fødder; hvad dette skal være for en Helgen kan man ikke med Sikkerhed vide. Et Gitterværk sees ogsaa paa en Stolpe ved Døren og Indgangen, hvor Vievandet har staaet i de katholske Tider. Ringebo Sogns Fane hænger ogsaa i Hovedkirken, hvilken blev brugt i Krigstider af Bønderne under deres egen Anfører. Den er af blaat Taft, hvorpaa staaer en Lage (en Ferskvandsfisk) indeni en rund Krands og derhos Ringebo. Indeni Kirken findes endeel Epitaphier, saasom et over Sal. Oberste-Lieutenant Dresky, født 1687 og død 1735. Et andet over Sognepræsten Hr. Christopher Kraft og Hustru Margrethe Monrad; ligeledes Baronesse Sophie Amalia Rosenkrantzes Vaaben, som var gift med Oberste-Lieutenant Caucheron, og ligger begraven i Kirken. Blandt Kirkens Ornamenter er især at mærke en ny Alterbog, med Sølv meget rigt beslagen, som blev givet til Kirken Aar 1729 af foranmeldte Baronesse Rosenkrantz.“

A.

Tæmning af Slanger.

Frasers Magazine for September f. A. indeholder en omstændelig Artikel om denne meget omtalte Gjenstand, i hvilken navnlig omnævnes Psyllerne i Ægypten, Marmariderne i det øvrige Afrika og Marserne i Italien. De Gamles Vidnesbyrd om Kunsten at tæmme Slanger og gjøre dem uskadelige, selv uden at bryde deres Gifttænder ud, ere meget talrige. Plinius paastaar, at Slangetæmmerne udsvede gjennem alle Porer en Sved, der er en sand Gift for alle Slanger eller snarere har en bedøvende Kraft, ja han siger, at denne dyrebare Gave tjener dem som en Prøve, for at overbevise sig om deres Koners Troskab. Saasnart blandt dem et Barn kommer til Verden, lade de det bide af en giftig Slange, sikre paa, at den lille Skabning ikke kommer til nogen Skade, naar Moderen har iagttaget sin ægteskabelige Troskab. Der maa altsaa hermed være meent en arvelig physisk Eiendommelighed; hvorledes det forholder sig dermed, maa vi rigtignok lade henstaae ubesvaret, men under enhver Omstændighed findes der endnu i Ægypten nok af Folk, der forstaae at tæmme saadanne Slanger og hos hvem, om end ikke den physiske Uimodtagelighed for Giften, saa dog Kunsten at behandle Slanger uden Skade, er arvelig. Bruce, den bekjendte Reisende, bemærker, at samtlige Sorte i Sennaar ere fuldkommen sikre mod Stik af Skorpioner og Bid af Slanger. De tage Hornslanger i Haanden, stikke dem ind i Barmen, kaste dem paa Hovedet, som Drenge gjøre med Æbler og Fjæderbolde, uden at denne, for Dyrene øiensynlig ikke meget behagelige Forlystelse, tirrer deres Raseri saaledes, at de forsøge at bide. Denne Sikkerhed synes ikke at være nogen Gave fra Fødselen hos Araberne i Landet, men de erhverve sig den, idet de fra Ungdommen af tygge en vis Rod og vaske sig med et Extrakt af nogle kun for dem bekjendte Planter. Bruce fortæller: „En Dag, da jeg var hos den første Minister, Sheik Adelahs Broder, bragte en af Slaverne en Hornslange, som han havde fanget i et Hul. Da han med den største Ligegyldighed dreiede den imellem Hænderne, dulgte jeg ikke for ham min Formodning, at han havde brudt Gifttænderne ud paa Dyret; han paastod imidlertid, at dette ikke var Tilfældet, og beraabte sig paa Kittu's, sin Herres Vidnesbyrd, som ligeledes tog Slangen, lod den snoe sig om Armen og paa min Begjering lod en Slave bringe den hjem til mig. Da jeg var kommen hjem, tog jeg strax en Høne og holdt den hen til Hornslangen. Denne sidstes tilsyneladende Ligegyldighed forsvandt strax, den kastede sig over Hønen og bed den med Heftighed; det stakkels Offer døde næsten øieblikkeligt. Jeg har talt om Hornslangens „tilsyneladende Ligegyldighed,“ fordi jeg virkelig meget hyppig har bemærket, at Dyret, saa livligt det endog kunde være et Øieblik i Forveien, pludselig syntes at blive angrebet af et Ildebefindende, naar en af disse Barbarer tog det i Haanden; det lukkede ofte Øinene og vendte ikke sin skrækkelige Mund mod den Arm, som holdt det. Jeg spurgte Kittu, hvorledes disse Mennesker bare sig ad, for at beskytte sig imod Slangens dræbende Gift. — „De ere fødte saaledes,“ svarede han mig, og det samme Svar fik jeg ogsaa af de alvorligste og meest agtværdige Folk i Landet. Folket troer paa den magiske Trolddom af visse Ord eller skrevne Sætninger, men de Fleste kjende Hemmeligheden med denne Uimodtagelighed, og den bestaar i Anvendelsen af bestemte Afkog af Urter og Rødder.“

Bruce troede øiensynlig, at det ved en særegen Forberedelse var muligt for Enhver at drive det samme Spil med Slanger; dog har han ikke havt Mod til selv at gjøre et Forsøg. Sammenfatter man Alt, hvad der ovenfor er ble-

ven sagt om den arvelige Egenskab hos Psyllerne, ligesom Troen i Sennaar, at Folket er født saaledes, og stiller dette sammen med den Beretning, at Araberne erhverve denne Egenskab ved Tygning af Rødder og ved at vaske sig med et Afkog af særegne Urter, saa fristes man til at antage, at Nydelsen af visse Urter og Rødder i Sennaar, hvor der findes saa mange giftige Slanger, og blandt nogle Stammer i Ægypten, er gaaet over til den almindelige Næring, saa at Fleertallet ikke længere veed, hvorfor de ere usaarelige.

Denne Tæmning er blandt Ægyptens Arabere øiensynlig en nedarvet Sag. En ung femtenaarig Araber, der for nylig var i England, og her i Forbindelse med en ældre Mand viste sine Kunster, blev spurgt om, hvorledes han havde lært sin Kunst; han svarede, at hans Fader var en hellig Mand og ikke nærede nogen Frygt for Slanger, han selv ligesaalidet, og saaledes kunde Slangerne ikke tilføie ham nogen Skade. Den ældre Araber paastod, at han hørte til en Stamme, ved Navn Rufaiah, hvis Medlemmer fra Fader til Søn igjennem flere Slægtfølger havde arvet den Hemmelighed, at tæmme Slanger. Denne Stamme skal have sit Udspring fra en vis Rufai, en hellig Moslem, hvis Grav endnu er at see ved Basrah, og til hvilken Rufaiaherne valfarte. „Dette Sted," sagde de, „er befolket af Slanger, men den Hellige holder deres giftige Mund lukket, saa at Pilgrimene uden Fare kunne vandre imellem dem."

Norge.

Christiania. Rygtet om Kongens Udenlandsreise stadfæster sig. Hs. Maj. skal tiltræde samme den 10de. En Interimsregjering for de forenede Riger, bestaaende af Statsraaderne Petersen, Sørenssen og Bretteville samt af forhenværende Statsraad Sibbern, Amtmand Blom, Biskop Arup og Generalmajor Garben som tilforordnede Statsraader, skal uopholdelig sammentræde i Stockholm. Til Statsraadet her i Christiania tilforordnes Byfoged Trap som Statsraad til at bestyre Finants- og Tolddepartementet og Sorenskriver Lasson til at bestyre Justits- og Politidepartementet. Riddervold skal, ved Siden af Kirkedepartementet, bestyre Revisionsdepartementet indtil Krogs Hjemkomst, og Erichsen skal, ved Siden af Marinedepartementet, bestyre Armeedepartementet.

— Adjunkt ved Frederikshalds lærde Skole, Th. Hammond, er udnævnt til Sognepræst til Renneso Pstg. (Christianssands St.). Bergmester P. Strøm har paa Ansøgning erholdt Afskeed med 700 Spd. i Pension, Overtoldbetjent N. Glatvedt med 400 Spd. i Pension og Sognepræst til Id, Ole Olsen, med Vartpenge 350 Spd.

— Den kgl. Familie antages idag (10de) at ville indskibe sig paa Dampfartøiet Thor til Lübeck, og derfra fortsætte Reisen til Badestedet Kissingen (i Nærheden af Würtsburg i Bayern).

— Ved den d. 6te sluttede Høiesteretssession er paadømt 407 Sager, hvoraf 375 kriminelle.

— Paa Kongens Fødselsdag gik en stor Deel akademiske Borgere med sin Fane i Spidsen i Procession ned til General Wedel, for til ham at udtale sin Erkjendtlighed for den Deeltagelse, Hans Maj. ved de stedfundne Studentermøder har viist de Studerende. Kongesangen blev afsungen og et nidobbelt Hurra udbragt. Generalen udtalte sin Glæde over Studenternes Hengivenhed for Hans Maj. og lovede med omgaaende Post at tilmelde ham dette fornyede Beviis derpaa.

— I Thorsdags gav Sauvlet sin Afskedskoncert, ved hvilken han ogsaa foredrog nogle af vore smukkeste nationale Melodier og høstede som sædvanligt overordentligt Bifald. I Fredags assisterede han ved Villa-Colonna-Kapellets Beneficekoncert.

— I denne Tid forevises i Frimurerlogens mindre Sal et uhyre, bevægeligt Maleri, Hr. Risleys Mississippi, der omfatter 4000 Mile af Amerika og ifølge Kyndiges Dom er ligesaa udmærket hvad Naturtrohed som Skjønhed angaar.

Akershuus Amtsformandskab. Den 16de bevilgedes de fornødne Midler til Anskaffelse af en Elektriseermaskine m. m. for Landbrugsskolen paa Abildsø. Den 17de besluttedes, hos Regjeringen at andrage om Stipendium for en Dyrlæge-Elev af Amtet, der da skulde nyde et Tilskud af 80 Spd. aarlig i tre Aar af Amtskommunen. Til at erholde denne Understøttelse indstilledes Kand. med. Hansteen. Et Par Landbrugsskrifter besluttedes anskaffede for Amtets Landbrugsskole. Derefter bevilgedes fast Godtgjørelse for Amtets 3 Veiinspektører, nemlig 180 Spd. for hver af Inspektørerne i Rommerike og Follo og 160 Spd. for Inspektøren i Aker og Asker. — Den 18de behandledes Overslaget over Veivæsenets Udgifter og den 19de Spørgsmaalet, om hvorvidt de i Anledning af Choleraepedemien i Christiania Forstæder 1850 forskudte Omkostninger (omtr. 3000 Spd) skulle overtages af Amtskommunen. Der besluttedes, at denne overtager Udgifterne, uden forsaavidt Omkostningerne ved Anskaffelse af Kirkegaard med Hegn og Bro samt Begravelse angaar, hvilke skulle søges inddrevne for Akers Kommune. Dernæst forhandledes Sagen angaaende Stationer og Stoppesteder ved Jernbanelinien samt Anlægget af de nødvendige Veiforbindelser med disse. Litr. a af Amtmandens (Møinichens) Forslag saalydende: „Amtsformandskabet samtykker i, at der ansøges hos Regjeringen om, at Bygdeveiene fra throndhjemske Hovedvei ved Karlsstuen og Linløkken til og forbi Eidsvoldsbakken optages som Hovedveie. Til sammes Oparbeidelse som saadanne, hvilket bør foregaae i Løbet af dette og næste Aar samt udføres paa den i Veilovens § 34 bestemte Maade, bevilges for indeværende Aar 1000 Spd," forkastedes med 11 med 9 Stemmer. Derimod antoges med 13 mod 7 Stemmer Forslagets Litr. b. saalydende: „Under Forudsætning af behørig Imødekommen fra vedkommende Præstegjældskommuners Side erklærer Amtsformandskabet sig villigt til af Amtsveikassen at yde et Tilskud af indtil 800 Spd. til Anlæg, Ombygning og Forbedring af Bygdeveie til Opnaaelse af bekvem Forbindelse med Jernbanen. Hvorledes dette Tilskud nærmere bliver at fordele paa de enkelte vedkommende Bygdeveie, bliver at afgjøre af næste Amtsformandskab efter Forestilling, som desangaaende ønskes afgiven af Amtmanden." Derefter bevilgedes 300 Spd. til Vedligeholdelse af Færgeindretningen i Drøbak, forsaavidt nogen Færgemand kan erholdes i Drøbaks By, i modsat Fald blot 200 Spd. I Anledning af ovennævnte Forslags Litr. a fremsatte Amtmanden den 21de (sidste Møde) følgende Forslag: „Amtsformandskabet samtykker i, at der ansøges Regjeringen om at Bygdeveien fra throndhjemske Hovedvei ved Linløkken i Eidsvoldsbakken med behørig Forlængelse til Jernbanestationen optages som Hovedvei, og bemyndiger Amtmanden til, i Tilfælde af Indvilgelse, til Paabegyndelse af Veiens Oparbeidelse som Hovedvei, hvilken bør foregaae overeensstemmende med Veilovens § 34, i Tidsrummet indtil 1ste Juli næste Aar af Veikassens Midler at anvende et Beløb af indtil 500 Spd." Dette Forslag antoges mod en Stemme. — O. Valstad, H. Haneborg og Chr. Qværner valgtes til Medlemmer af en Kommittee angaaende en ny Veiinddeling i Amtet. Et af Amtmanden leveret Udkast til et nyt Veireglement vandt udeelt Bifald. J. Holstad og L. Selboe valgtes til Amtsrevisorer.

Drammen. Arkivarius Niels Wulfsberg, der i de første Decennier af dette Aarhundrede virksomt deeltog i vort offentlige Liv, er afgaaet ved Døden den 25de f. M. i sit 77de Aar.

I Lillesand søges nu en egen Sparebank oprettet.

Paa Eegsæt havde man den 20de Juni 24 Graders Varme i Skyggen. Saa varmt har der ikke været i de sidste Aarti.

Throndhjems Marked er blevet besøgt af en stor Mængde Mennesker. Handelen med Heste har især været livlig, og mindst 5—600 antages solgte til Svensker.

Oversigt over norske Blades Indhold.

Vore Dagblade for forløbne Uge indeholde en Opfordring til Indvaanerne af Christiania By og Akershuus Amt om at indtræde i Amtets Landhuusholdningsselskab, da der ved Selskabets sidste Generalforsamling er bleven oplyst, at Medlemmernes Antal er er gaaet saaledes ned (nemlig til 96), at Midler mangle til at virke Noget af Betydenhed til Opnaaelsen af Selskabets Formaal. For at Almeenheden ikke skal svæve i Uvished med Hensyn hertil, opstilles et Program, hvori de Foretagender fremhæves, til hvilke Selskabets Midler i den nærmeste Fremtid skulle anvendes. Heri oplyses først, at Selskabet for Norges Vel, hvis Direktion den fattede Plan først meddeeltes, har antaget Hr. Christensen fra Vollebæk i Aas som Assistent, og besluttet at udsende ham for at undersøge Jordbrugets Tilstand i de forskjellige Egne, veilede Jordbrugerne, istandbringe Præmiepløininger og Dyrskuer og virke til Indførelsen af bedre Agerdyrkningsanstalter, samt at han vil først komme til at virke i Akershuus Amt, hvis økonomiske Forholde paakræve størst Opmærksomhed. For at han skal kunne gjøre dette med fuld Nytte, maa det gives ham Anledning til at istandbringe Præmiefordelinger og Dyrskuer ligesom han maa have de fornødne Modeller til gode Agerbrugsredskaber o. s. v. Dernæst fremhæves, at Selskabet agter, idetmindste een Gang aarlig, at holde Møder, hvori Sager af landøkonomisk Interesse skulle diskutteres. Fremdeles agter man at veilede de Eiere af Smaabrug, som have levet af Planke- og Fragt-Kjørsel eller andre Beskjæftigelser, der ved Jernbanens Istandbringelse ville ophøre, til gavnlig Virksomhed, fornemmelig til Anlæg af Træskoler, i hvilken Henseende Hr. Schübeler antages at ville blive udsendt.

— I Mgbl. Nr. 186 beretter C. A. Hanneborg om et „Lynildslag" paa Nabogaarden nordre Hauggrim; Piben i Hovedbygningen blev aldeles knust, alle Værelser ilde tilredte og meget Indbo knust ved den indtrængende Straale, der foer om allevegne, inden den fandt nogen Udgang. Beretteren ender med at henlede Opmærksomheden paa Vigtigheden af at anskaffe sig Lynildafledere.

— En Indsender i Chr.-Pst. for 3die Juli ivrer mod Brugen af Mundheldet „at gjøre Svensker af sig," hvilket han finder „falskt i sin Grund og stygt i sin Tanke," og anraaber derfor sine Landsmænd om „at lade denne grundløse, mistonende Talemaade være uddød og forglemt," for at ikke derved den Harmoni mellem Broderfolkene skal lide, som nu er opnaaet. — I Anledning heraf oplyser Prof. Hansteen i samme Blad for 6te Juli, ved Hjælp af et Par morsomme Anekdoter, at Mundheldet alene er fremkaldt ved den Redning, som Rømningsmænd før søgte i Nabolandet, for der at undgaae Retfærdighedens Arm. Det vil derfor ikke sige andet, end at forsvinde eller flygte, og er altsaa lige saa lidet stødende for Sveriges Indbyggere, som det vilde være for Englands, om man i Polen, Ungarn eller Frankrig brugte det Mundheld om en Flygtning, der søgte et Asyl der: „Han har gjort Englænder af sig."

— Om Arkivarius N. Wulfsbergs Levnet meddele vi efter en Nekrolog i Drammens Aviser Følgende: Han var en Søn af Justitsraad og Sorenskriver paa Eker, Jacob Wulfsberg, og Inger Hedvig Seberg. Han fødtes i Tønsberg 1775 og blev Student 1796; i Aaret 1801 var han Lieutenant og Adjutant ved Landværnet i Sjælland, tog samme Aar theologisk Embedsexamen — denne som de øvrige Examina med bedste Charakteer — og blev Trediepræst i Christiania, hvor han 1802 oprettede en Boghandel og 1808 et Bogtrykkeri, som han drev i eget Navn til 1813. I Januar 1815 blev han Arkivarius ved den norske Statsraadafdeling i Stockholm, og tillige Lærer for Hs. kgl. Høihed daværende Prinds Oscar i det norske Sprog, — fra hvilken Post han i Aaret 1820 blev entlediget, hvorefter han i 1828 blev ansat som Overtoldbetjent i Drammens Distrikt, hvorfra han igjen i Aaret 1836 tog Afsked. Siden 1822 har han levet i eller nærved Drammen, hvor han blev Stifter af den derværende Sparebank, i hvilken han fungerede noget over 27 Aar som Direktionens Formand. Fra sidstnævnte Funktion tog han først Afsked for et Par Aar siden, og Forstanderskabet for Sparebanken bevilgede ham ved denne Leilighed i hædrende Udtryk 200 Spd. i aarlig Pension. Han var med at stifte Selskabet „for Norges Vel" (1809) og Søndagsskolen og Handelsskolen i Christiania, og grundlagde Selskabet for denne Byes Vel. I Krigsaarene 1807 til 1814 var han Udgiver af forskjellige periodiske Skrifter, saasom: „Efterretninger og Opmuntringer angaaende nærværende Krigsbegivenheder" samt „Tiden," et Ugeblad af blandet Indhold; ligesom han var Redaktør af „den norske Bondeven" saavelsom af „Jurnal for Rigsforfatning, Lovgivning og Politik." I 1815 stiftede han Rigstidenden, i 1819 Morgenbladet. Desuden har han leveret flere Oversættelser og skrevet nogle Digte m. m.

— Ifølge Frederikshalds Budst. er Kanalarbeidet i Steenselven skredet saa langt frem, at man kan see, at det lader sig udføre for den af Kommitteen for Farbargjørelsen af det frederikshaldske Vasdrag i Forening med Kapt. Waligorski kalkulerede Sum 7500 Spd. De allerede udførte Arbeider have kostet omtr. 2300 Spd. Kyndige forsikre, at Arbeidet udføres med Soliditet.

Sverige. Efterat have besøgt Gøtheborg, Malmø og et Par andre Steder naaede Upsalenserne endelig Stockholm den 4de Kl. 3 Eftermid. Senere hen paa Dagen begave de sig til Slottet Haga, hvor de med Sang hilsede Kongen. Hs. Maj. traadte da frem i deres Kreds og ønskede dem i hjertelige Ord velkomne tilbage fra deres betydningsfulde og minderige Reise. Om Aftenen toge de ud til Djurgården, hvor Stockholms Indvaanere havde foranstaltet en Velkomstfest for dem. Flere Taler holdtes og Skaaler udbragtes. Doktor Lamm udbragte en Skaal for Norge, Friherre Düben en for Christiania Universitet og Mag. Göransson en for Nordens Kvinder, ved hvilken Leilighed han omtalte den hjertelige Deeltagelse Upsalenserne paa sin Reise havde fundet hos Damerne, og den vakre, af Christiania Damer broderede Fane, som de bragte hjem med sig som en dyrebar Trophæ. Festen varede til Kl. 1. Den 5te vare Upsalenserne indbudne til den norske Statsminister.

— „Stockholms Posttidende" melder i en Skrivelse fra München, at Støbningen af Digteren Tegnérs Statue nu er fuldendt og opstillet i det kongelige Støberi til almindeligt Skue. Arbeidet er lykkedes i alle Dele. Kong Carl Johans kolossale Rytterstatue, som er tre Fod høiere end Churfyrst Maximilian den Førstes Statue paa Torvet i Wittelsbach, er allerede, med Undtagelse af Hovedet afpasset til Formen. Støbningen vil finde Sted i næste Maaned. — Gustav-Adolphs-Statuen skal endelig støbes for tredie Gang, hvis Helgolænderne ikke itide ophøre med deres uretmæssige Fordringer.

Danmark. Fra Kiel berettes, at der er indløbet Befaling til at flytte Regjeringskontorerne til Kjøbenhavn det snareste muligt. Af de 25 høiere Embedsmænd er kun 12 kaldte til Kjøbenhavn, Resten entlediget.

— Kand. C. Ploug har efter Opfordring stillet sig til Valg i Svendborgs Amt.

— Steen Billes Beretning om Reisen omkring Jorden med Korvetten „Galathea" er bleven rosende anmeldt i Literary Gazette.

Blandede Efterretninger.

Frankrig. Den lovgivende Forsamling endte sine Møder den 28de f. M. En Ordonantsofficier overbragte en Skrivelse fra Præsidenten, hvori dennes Fortjenester kortelig opregnedes og Frankriges nærværende lykkelige Tilstand skildredes. Skrivelsen gjorde det tilsigtede Indtryk; Forsamlingen skiltes under Raabet: Leve Napoleon! og Papirerne paa Børsen steg.

— Der er opdaget en Sammensværgelse mod Præsidentens Liv; 35 Personer, henhørende til et hemmeligt Selskab, ere arresterede og derved en Brevverling fundet, som tildeels har været ført med „Revolutionskommitteen i London." Politiet, der havde faaet Nys om, at de Sammensvorne havde Helvedesmaskiner under Arbeide, overrumplede dem just som de vare sysselsatte som bedst dermed.

— I Lyon har der været nogen Urolighed blandt Arbeidsklassen.

— Fra Algier har man foruroligende Efterretninger. En Opstand er udbrudt i Østen. Flere af de største Stammer have reist sig i et Øieblik, da man mindst ventede det, og Insurrektionen har grebet saare hurtigt om sig. Mange Træfninger ere leverede; paa flere Punkter ere Franskmændene blevne standsede af en altfor overlegen Fiende, paa nogle Steder have de derimod tugtet Araberne. Kommandanten i Bona har forlangt en Forstærkning af 10,000 Mand fra Frankrig.

— „Journ. des Déb." meddeler fra Petersborg, at Grev Xavier de Maistre, Forfatter til „Voyage autour de ma chambre" og flere andre Smaahistorier og Broder til den berømte Forfatter af „Soireés de St. Petersbourg," er død den 12te f. M. i en Alder af 90 Aar.

England. To ny Dampskibslinier skulle aabnes fra Liverpool til Australien, den ene over New-York, Chagres, Panama og Sydhavet, den anden gjennem det sydlige Atlanterhav og det indiske Hav.

— Dronningen sluttede den 1ste Juli Parlamentssessionen med en Tale, hvori hun udtrykte sin Tilfredshed med Antagelsen af Militsloven, med Reformerne i Retsvæsenet o. s. v. Ny Valg finder nu allerede Sted.

— I Aaret til 5te April 1850 har Indkomstskatten indbragt et Nettobeløb af 5,578,900 £. og i Aaret til den 5te April 1851 et Nettobeløb af 5,583,572 £., eller 4512 £. mere.

— I Manufakturstaden Stockport, der blandt sine Indvaanere tæller omtrent 14,000 irske Katholiker, har alvorlige Uroligheder fundet Sted, fremkaldte ved Forordningen om de katholske Processioner. Irerne holdt den 27de f. M. tiltrods Procession. Men næste Dag opkom der en Gadekamp mellem dem og Englænderne, under hvilken disse plyndrede flere Katholikers Huse og 2 katholske Kapeller, der da tilsidst opbrændtes. Tropper maatte kaldes til for at gjenoprette Roligheden. 60 Mand vare blevne saarede og 1 dræbt.

Belgien. En Ministerkrisis hersker. Finantsministeren Frere-Orban og Justitsministeren Tisch ville trække sig tilbage. Van de Weyer, en lidet afgjort Mand, skal have faaet det Hværv at danne et nyt Ministerium.

Østerrigs Keiser har paa en Reise i Ungarn, som han nu foretager, modtaget 30,000 Bønskrifter.

— Regjeringen skal have i Sinde at oprette et storartet Vaabenarsenal, der er istand til at armere 400,000 Mand.

Tyrkiet. I Bosna-Serai har der været en stor Ildebrand, under hvilken flere Christnes, deriblandt den østerrigske Konsuls Huse ere blevne plyndrede og flere Voldshandlinger forøvede. Den østerrigske Regjering forlanger Erstatning for de Plyndrede.

— Ifølge „Journ. des Débats" staar et engelsk Kompagni i Underhandling med Porten om Anlæggelsen af en Jernvei fra Belgrad til Konstantinopel. Arbeidet skulde fuldføres i Løbet af 5 Aar. Da Jernveien fra Wien til Belgrad er vidt fremrykket, vilde Konstantinopel saaledes snart ved en uafbrudt Jernvei komme i Forbindelse med flere af Europas Hovedstæder og kun ved 6 a 7 Dagsreiser være adskilt fra Paris.

— Efter de sidste Beretninger fra Syrien have Druserne fra Hauran paany gjort Opstand, fordi de ikke ville lade sig udskrive til Rekruter. I Paschaliket Bagdad vedblive Urolighederne.

Blandinger.

Transportveien over Ægypten er atter bleven forkortet. Abbas Pascha har paataget sig at besørge Reisende og Varepakker fra Suez til Alexandria i 70, fra Apolia til Suez i 75 Timer, hvilket udgjør en Besparelse i Tid af 10—12 Timer. Abbas Pascha, der herved viser sig som en god Postmester for den engelske Regjering, skal herfor have 6000 Pd. St. aarlig.

Skibsbygningskunst.

Dampfregatten Birkenheads Undergang har paany fremkaldt en Tvist, om det er fordeelagtigt eller ikke at bygge de underste Dele af Skibe i lukkede Afdelinger. Birkenheads Underdeel var bygget i tolv vandtætte Afdelinger, og Liverpool Albion bemærker i den Anledning, at de tvende første Stød, Skibet fik, da det løb imod Skjæret — med en Fart af 8½ Knob i Timen —, fyldte de to største Afdelinger med Vand i kortere Tid end fem Minutter. Havde Birkenhead, ytrer den videre, været af Træ og ikke bygget i Afdelinger, maatte den øieblikkelig være sunket; men nu holdt de agterste, ikke sønderslaaede, Dele Skibet oppe, idetmindste saalænge, at man kunde bringe Baadene i Vandet og redde ialfald endeel af de Skibbrudne.

Ledige Embeder og Bestillinger.

Navigationslærerposten ved Drammens Sømandsskole for anstundende Vinter med 30 Spd. maanedlig i Løn.

Lensmandsbestillingerne i Mangers, Fanes og Haus's Thinglauge.

En Omgangsskolelærerpost i Eidangers Landsogn med 35 Spd. i Løn.

En Grubestigerpost ved Kongsberg Sølvværk med en Løn af 15 Spd. bergmaanedlig.

En Jordemoderbestilling i Ids Pstg. med 46 Spd. i aarlig Løn.

Christiania. Trykt hos Brøgger & Christie.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 42. | Udkommer hver Løverdag Aften. | **Christiania den 17de Juli 1852.** | Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. | **I. Bind.**

Indhold:

Antoine Sauvlet.

Denne udmærkede Fløitenist, der ved sit skjønne Spil i indeværende Sommer har skaffet Christiania Publikum en saa rig Kunstnydelse, er fød i Aaret 1818 i Dortrecht. Hr. Sauvlets første Studier paa Fløiten datere sig fra hans 10de Aar (1827), da han indtraadte i det kongelige Konservatorium i Bryssel, hvor han nød Underviisning af Louis Labau. Allerede to Aar derefter havde den unge Musiker gjort saa hurtige Fremskridt, at han ved Konservatoriets Konkurs i 1829 erholdt dets anden Præmie. Den belgiske Revolution, der udbrød Aaret efter, lagde imidlertid Hindringer iveien for hans længere Ophold paa Konservatoriet. Efter at være tilbagevendt til Holland fortsatte han der sine Studier paa egen Haand indtil 1834, da han i nogen Tid nød godt af den berømte Fløitenist Louis Drouet's Underviisning. Siden tilbragte han atter nogen Tid med Selvunderviisning, og optraadte derpaa ved flere Koncerter med stort Bifald. Da han havde naaet Værnepligtsalderen, maatte han, efter Lovens Bydende, indtræde i Nationalgarden som simpel Soldat, men hans musikalske Talent skaffede ham snart Anledning til at ombytte denne Stilling med en Ansættelse som første Fløitenist ved Generalstabsmusiken ved det 1ste Linieregiment, i hvilken Stilling han nød Sekondlieutenants Rang.

Han var Indehaver af denne Post i sex Aar. I 1836, medens han endnu var ansat ved det 1ste Linieregiment, assisterede han den berømte Violinist Lafont ved en Koncert, som denne gav i Byen Breda, og gjorde en overordentlig „Furore." I Aaret 1841 blev Solo-Fløitenistposten ved Kongen af Belgiens Kapel ledig, og man indbød til Konkurrence derom i Aviserne. Sauvlet meldte sig som Konkurrent. Konkurencen fandt Sted den 24de Juni s. A. De Konkurrerendes Antal vare 8, blandt hvilke Fløitenisten Magnière, der havde vundet den første Priis ved Konservatoriet i Paris, og som desuden var specielt anbefalet af den berømte Pariserfløitenist Toulou, hvis Elev han havde været. Sauvlet, der mødte frem uden nogen Anbefaling, overfløitede alle sine Medbeilere, og blev som Følge deraf udnævnt til første Solofløitenist hos Kongen af Belgien.

Han tog nu Afsked fra sit Regiment, og bosatte sig i Bryssel, hvor han snart erhvervede sig den musikalske Verdens Venskab og Beundring for sit ualmindelige Talent. Hans voxende Berømmelse skaffede ham snart Udnævnelse til Æresmedlem af flere musikalske Selskaber, saasom: la societé royale de la grande Harmonie, la Philharmonie, societé Euphonique og flere mindre bekjendte Selskaber.

Disse Selskaber havde jevnlig for Skik at holde Veddekampe med hinanden indbyrdes, og med forskjellige andre Selskaber i Belgien og Frankrig. I flere af disse deeltog Hr. Sauvlet, og vandt bestandig Prisen.

Under hans Ophold i Belgien, i 1842, begyndte man i Frankrig, England og Belgien at indføre en ny Slags Fløite efter Bøhm's System. Sauvlet var ikke seen med at sætte sig ind i dette nye Instruments Eiendommeligheder, og bragte det snart til det samme Mesterskab paa denne, som paa den almindelige Fløite.

I 1845 forlod Sauvlet Belgien og bosatte sig i Haag, hvor han blev ansat som første Solo-Fløitenist hos Kongen af Holland, og senere Æresmedlem af flere musikalske Selskaber i Holland.

Saavel her som i Belgien, gav han ved flere Leiligheder Koncerter med glimrende Bifald.

I 1849 havde Sauvlet ved anstrængt Studium af sit Instrument bragt det saavidt, at det lykkedes ham at udføre de vanskeligste og brillanteste Musiknummere med den venstre Haand alene. Det er især ved denne Færdighed, han har erhvervet sig sin store Anseelse hos det musikkyndige Publikum, fremfor Alt naturligviis hos Fløitenisterne, som bedst forstaae at bedømme de uhyre Vanskeligheder ved denne Udførelsesmaade.

I 1851 erholdt Sauvlet Permission paa 3 Maaneder for at foretage en Reise til London. Der erholdt han Engagement som Solofløitenist ved Jullien's berømte Orchester, og lod sig høre ved en Mængde Koncerter, blandt Andet to Gange ved Dronning Viktorias Hof, med overordentlig Bifald.

Omendskjønt Sauvlet, som Følge af dette Engagement gav Koncerter i Forening med Jullien's Orchester, var dette ham dog ikke til Hinder for at optræde paa særskilte Koncerter, blandt Andre en Koncert i Forening med Selskabet „de la reunion des arts." Efterat Sauvlet paa denne Koncert havde udført de brillanteste Variationer over Carneval de Venise for venstre Haand, kom han til at stifte Bekjendtskab med Mr. Richardson, Storbritaniens første Fløitenist, der behandlede Fløiten ganske efter samme Methode som Sauvlet. Richardson lod sig, i Publikums Paasyn, præsentere for Sauvlet, og bad ham om Tilladelse til at undersøge hans Fløite. Sauvlet leverede den til Richardson, som strax tog den fra hverandre, og undersøgte hver enkelt Deel med megen Nøiagtighed, især det Indvendige. Efter denne Grandskning satte han den igjen sammen og leverede den tilbage til S. med mange Undskyldninger, idet han tilføiede, at ved at høre ham spille paa dette Instrument med en saa utroelig Færdighed med venstre Haand alene, var han faldet paa de Tanker, at hans Fløite ikke var som de Almindelige, men havde en særegen Mekanik skjult indvendig. Erkjendelsen af at han havde taget Feil, bragte ham kun endnu mere til at beundre Virtuosens Talent. Publikum, der var Vidne til denne underlige Scene, belønnede Sauvlet for hans pinlige Situation under denne besynderlige Granskning med et tordnende Bravo. Den mest glimrende af alle Sauvlet's Koncerter i England var den, som han gav i Brighton for et særdeles udvalgt, talrigt Publikum. Efter at hans Permission var udløbet, vendte han tilbage til Haag, men da han ønskede yderligere Frihed til udenlandske Kunstreiser, søgte han sin Afsked som Kongen af Hollands første Fløitenist, med Bibeholdelse af sin Titel, og begav sig først til Danmark, hvor han spillede paa det kongelige Theater og senere paa Kasinotheatret, med stort Bifald. Fra Danmark reiste han til Stockholm, hvor han flere Gange lod sig høre, blandt Andet ved en dramatisk Aftenunderholdning hos den norske Statsminister, hvor han spillede i den hele kongelige Families Nærværelse til de høie Gjæsters største Tilfredshed. Den kongelige Familie var ligeledes tilstede ved en stor Koncert som han gav i Stockholm med stor Succes. Ogsaa i Upsala gav han en Koncert.

Fra Stockholm reiste S. til Gøtheborg, hvor han gav en Koncert og efter 8 Dages Ophold reiste han til Christiania, hvor han opholdt sig i 6 Uger. Her har han givet 2 Koncerter i Frimurerlogen og 10 paa Klingenberg; den næstsidste var hans Benefice.

De to første Koncerter i Frimurerlogen vare kun svagt besøgte, men siden han begyndte at spille paa Klingenberg, har Tilstrømningen været saa stor, at han i Almindelighed har havt et Auditorium af 800 a 1000 Personer.

Hans Benefice-Koncert, hvor han første Gang foredrog sin originale Komposition: hommage à Christiania, var en sand Triumf; han blev tvende Gange fremkaldt, og overøst med Blomster.

Fra Christiania er han nu reist til Kjøbenhavn, hvorfra han efter et 14 Dages Ophold begiver sig til Finland, St. Petersburg og Moskau.

Sauvlets Instrument er den ovennævnte, efter Bøhm's System konstruerede Fløite; den er fabrikeret af Godfroy ainé i Paris og koster 500 Fr.

Sauvlet har skrevet adskillige Kompositioner for Fløite, som have nydt meget Bifald, fornemmelig bør hans „Carneval de Venise" og hans „Elegie" nævnes som fortrinlige Kompositioner for Fløiten.

Antoine Sauvlet.

Studentermødet i Christiania 1852.

II.

(Fortsættelse fra f. Nr.)

Efterat Overlærer Daa havde endt sin Tale for Unionen, blev følgende af A. Munch forfattede Sang „for Upsala" afsunget:

Ved Fyrisaaens Strande,
Hvor Mindets Bølger gaae,
Et Tempel monne stande
Alt fra hiin Oldtid graa.
Der sad de høie Aser,
Der lyste Freiers Galt,
Og Blodet der af Kvaser
I rige Strømme faldt.

Og som nu Hedninghuset
For Christi Lære sank,
Steg Lysets Dom af Gruset
Saa underhøi og blank.
Omkring dens Himmeltaarne
Sig samled' Viismænds Chor,
Og Lysets Ord blev baarne
Derfra vidt over Jord.

Der saug de Skjalde høie,
Der lærte en Linné, —
Det var, som Odins Øie,
Der endnu kunde see.
En Seerkraft, den samme,
Gik siden der i Arv.
Og Upsals Tempelstamme
Har end sin fulde Marv.

Det kunne Vi vel skjønne,
Som see dens unge Skud,
De stærke, foraarsgrønne,
Den sendte til os ud.

Thi løfte Vi vort Bæger
Høit for Upsala her:
Den Drik, som Aanden kvæger,
Udvælde stedse der!

Professor F. C. Faye udbragte dertil Skaalen for Upsalas Universitet med følgende Tale:

„Hvad er det for en Tid vi leve i? Er den fordums Tid, som man ofte nok har kaldt den gode gamle Tid, da Nordens unge Kraft drog ud at ødelægge sig selv — Broder mod Broder, — endnu ikke forbi? Jo forlængst. — Hvad betyder da de mandstærke Rækker af svensk Ungdom, som her staae forsamlede Ansigt til Ansigt med den norske? Det er da heller ikke Vaabenstilstandens Broderskab, der snart skal afløses af den gamle Tids harmfulde Følelser? Nei, nei. Har ikke de svenske, danske og norske Universiteters baade Ungdom og Manddom ofte færdedes sammen i de senere Aarrækker paa broderlig Viis under Aandens og Videnskabens Telte? Saae vi ikke for et Aar tilbage her paa samme Plet Stammeslægtskabet gjøre sin naturlige Ret gjældende og bringe Broderen i Broderens Favn? Er Nordens gode Genius ikke stærk, eller ligger den fremdeles afmægtigt sukkende under en smaalig Misundelses, en kortsynet Politiks lammende Indflydelse? Nei svare vi med een Stemme. — Og dog kommer en svensk Broderphalanx igjen til os i Aar. Ja vel er den kommen og dette endda med skjellig Grund. Forklaringen er os let. Vi have i Fjor ikke kunnet saa grundigt, som vi ønskede det, udtrykke vore broderlige Følelser, vort oprigtige Sindelag, vor Troskab mod Nordens fælleds Sag. Vor Pagt var da ikke fuldkommen, thi vor Broderkreds savnede et Led, som ikke tør og ikke kan blive borte i Kjeden, om den skal være stærk, og dette Led var Brødrene fra Upsala-Universitet, fra Sveriges, fra Skandinaviens ældste Høiskole. De maatte komme til os, forinden de igjen gik til det næste større Broder-Møde; de maatte give os Haandslaget i vort eget Land. Dette følte de som en uimodstaaelig Trang, dette føle vi, hvis Savn nu er udslettet, og derfor skal der ligge en Velsignelse i dette Møde for Tid og Fremtid. De have modtaget et Velkommen, der, udsprunget fra Hjertet, skal gaae til Hjertet. De have hørt den norske Broders Ord om vor Pagts Uforkrænkelighed: at vi skulle i gode og onde Dage mindes vor Pligt som selvstændige Mænd at være hinandens Støtte, og at indbyrdes Uvenskab nu med vor klarnede Bevidsthed er paa engang et Vanvid og en Synd. Vi ville stemple vort gjensidige Forhold som et Fostbroderskab mellem Frænder i Ordets ædleste Betydning. Upsala-Universitet, den klassiske Stad ved Fyrisaaens Vande, har sendt sine Sønner vestover at gjæste det unge norske Universitet, og vi, dets Sønner, vi føle Trang til at udtale, hvor høit vi agte den gamle og berømte Høiskole, Arnen for saamange af Videnskabens Forkjæmpere. Jeg kan ikke her nævne alle disse Navne, de ere mange fra Aaret 1476 og op til denne Dag. Flere af dem ere blevne sande Giganter i Videnskabens Rige og have afvundet Verden Høiagtelse og Beundring for det Universitet, hvis Prydelse de vare. Er det ikke nok at minde om Naturforskeren „Linnée“, et Navn der vækker og skal vække til den sildigste Efterslægt Følelse af dyb Ærefrygt? Ogsaa den yngre Tids Heros ved Upsala-Høiskole, den store Historiegrandsker, „Geijer“, for hvis Minde vi alle bøie os i Anerkjendelsen af hans Aand og Virksomhed! Og have ikke Brødrene fra Upsalas Universitet, ligesom drevne af en høiere Indskydelse, endnu taget med sig til os Erindringen om et Navn, der lyser som en Stjerne af første Rang paa Sveriges Videnskabsfirmament — Navnet „Berzelius?“ Han tilhørte vel nærmest Eder; men vi vide det Alle, hvad hans Genie vristede ud af Naturens hemmelige Værksteder, det er ogsaa vor og hele Verdens Eiendom. — Studenter fra Upsala! Eders Universitet og Erindringen om de til samme knyttede Navne maa vække Stolthed og Jubel i vort Indre. Den Aand, der i svundne Dage har besjælet og til denne Tid besjæler Upsala Universitet, kan aldrig forgaae; den skal bestaae tiltrods for alle Forandringer i de ydre Former; den skal blive levende, saalænge Svealand staar, — og længe skal det vare, inden det Land gaar under. Alene Tanken herom vilde reise os Alle som een Mand. Upsalas Studenter! Saavist som en sand Broder føler Glæde ved Broderens Ære og Lykke, saavist føle vi Studenter fra Norges Universitet vort Bryst hæve sig ved Tanken om, hvad Eders Universitet har været og er. Vi dele dets Minder, vi tilegne os dets stolte Erindringer, og vi ville nu og for Fremtiden knytte vore bedste Ønsker for dets kraftige Blomstren sammen med det Ønske, der gløder i os for vort eget Universitets gavnrige Virksomhed. Og vor Forening skal være stærk og ophøiet over alle smaalige Hensyn; vort Forbund giver en Kraft, der bryder alle hemmende Baand, og til Enderesultat giver det Enighed og Eenhed overfor det store Udland. Vor indbyrdes Kamp skal være en ædel Kappestrid paa Videnskabens og Kunstens Felt, og vort Maal vore Fødelandes — vort Nordens Oplysning og Hæder og Lykke og Kraft. Upsalas Universitet! Den ældste Høiskole og Repræsentant for Aandens Herredømme i vort Norden! Vi hilse dig i dine Sønner med Høiagtelse og Ærefrygt for hvad du har virket og med vort varmeste Ønske for din Fremtid — og paa dette Ønske tømme vi norske Studenter med Jubel vort Glas.

For Upsalas Universitet!“

Upsalastudenternes Formand, C. J. Sahlin, havde allerede tidligere blandt Talerne optraadt og udbragt en Skaal for Norge, og nu optraadte Adjunkt Mag. W. E. Svedelius og udbragte en Skaal for Fædrenes Minde. Hans Foredrag blev hørt med megen Opmærksomhed og modtaget med stort Bifald. Hans Tales Antitheser i Forening med hans „studentikose“ Mimik — om vi saa tør udtrykke os — holdt Tilhørerne snart paa Rørelsens, snart paa — Latterens Grændser. Han viste Forskjellen mellem vore „barbariske Forfædres“ Møder og vort Møde; han viste, at ogsaa de holdt store skandinaviske Møder, som f. Ex. ved Svolder, og at hvor ivrige Skandinaver vi end vare, maatte vi dog indrømme Thorgnyr Lagmand Æren for at være „den første Skandinav.“ Han viste, at vi ikke maatte ansee os for mere civiliserede og for bedre end vore „barbariske Forfædre“, fordi vi holdt flere Taler og sang flere Sange end de, ligesaalidt som vi burde dyrke deres Minde alene med Taler og Sang. Det vilde bedst vise sig, hvilke Fortrin vi havde fremfor hine „Barbarer“, naar det kom til Handling. — Da Taleren forlod Talerstolen, blev han af de henrykte Tilhørere hævet paa Skuldrene og baaret rundt i Vrimmelen.

Derefter udbragte Kand. G. A. Krohg en Skaal for Lunds Universitet i følgende Ord:

„Lader os mindes vore fraværende Venner ved Øresund, i Skaane, frugtbart ikke alene paa Naturens milde Gaver, men ogsaa paa ærefulde Minder for det nordiske Navn. Der boer en ædel Slægt, der saa vel har forstaaet at forsvare sit Land i Striden, at hævde dets Hæder i Aandens Rige, som at forene Troskab mod Fædrelandet med Kjærlighed til Broderlandene. I det ærværdige Lund var det at Sveriges ypperste Skald satte Kronen paa den nordiske Digterkonges Hoved og indviede det Venskab, der først kun forbandt Studen-

Magister A. W. Staaff.

Adjunkt W. E. Svedelius.

ternes Kreds, men nu har omslynget de trende Folk. Lundenserne vare de første, der rakte Haanden til Forsoning og Fostbroderskab med vore danske Brødre; fra Lund udgik den første Skare af Ynglinge, der bragte Sveriges varme Hilsen til vort Fædreland. Og nyligt have vi havt et kjært Vidnesbyrd om Lundensernes Troskab mod den Sandhed, den nationale Tro, som de have været med at vække til Live, som de have bevaret gjennem Universiteternes skiftende Generationer, gjennem den ofte utænksomme Mængdes verlende Stemninger, indtil denne Tid, da saamangen stor Idee, der havde vakt Nationer til heltemodige Offere, glemmes og fornegtes, da Mørket skjæbnesvangert leirer sig paa Nordens Grændser. Lundenserne have hilset Upsalenserne med den Fortrøstning, at Sveriges to Universiteter skulde være eet i Skandinaviens Sag, „vort vigtigste, om end fjerneste Samfundsspørgsmaal.“ Og vi ville istemme med dem i det Ønske, at alle Nordens fire Universiteter maatte være Eet i Kampen for Nordens Hæder og Selvstændighed. Ja, det er nødvendigt, at vi holde troligt sammen. Nidhøgg gnaver paa Yggdrasils Rødder, og saalænge Asernes Sønner bygge i Norden, vil ogsaa Asalokes Aand være iblandt dem; og mægtige Fiender staae rede til at røve os vor gamle Odel. Derfor maa vi vaage og samdrægtigen frede om Nordens Helligdom. Lundenserne og Danerne have grundlagt Enighedens, Broderskabets Tempel, men vi maae alle være med at reise dets Bygning og krandse dets Tinde, hvis det skal staae i Tidernes Storme. Vi maae alle værne og nære dets hellige Flamme, at den kan lyse for Folkene, om det end er nok saa mørkt derude; den vinke dem, naar Nordens Aand kalder til Folkekamp.

I det vi saaledes mindes Lundenserne, ville vi saameget heller henvende Skaalen til deres nærværende Landsmænd, vore kjære Gjæster fra Upsala, som vi vide, at de ere besjælede af samme Broderaand som hine, og vi saae jo med Glæde, at „Berzelius“ stevnede ind i den norske Havn under alle 3 skandinaviske Nationalflag som Mærke og Løsen paa Mast og Stavn. Lader os da i Forening og af fuldt Hjerte istemme et Leve for Lunds Universitet!“

Student G. T. Gjertsen udbragte en Skaal for Kjøbenhavns Universitet, hvilken besvaredes af Theaterdirektør Borgaard. Blandt de Svenske optraadte endvidere Magister A. W. Staaff og Magister H. Bjursten og holdt Taler, hiin i Prosa, denne paa flydende Vers.

(Fortsættes.)

Algerien (Moghrib-aufath).

Araberne inddele det nordlige Afrika i to Dele af ulige Størrelse og kalde disse Afdelinger efter Verdenshjørnerne. Es-Schark, d. e. Østen, deraf Morgenlandet, indeholder Ægypten, som beboes af Scharkiin eller Sarazener, d. er Morgenlændingerne. El-Moghrib eller Moghreb, d. e. Nedgangen, Vesten, deraf Aftenlandet, indeholder hele det nordlige Afrika, undtagen Ægypten, og er beboet af Moghribin, d. e. Aftenlændingerne. Dette Aftenland inddeles i Sahara, Ssahhra, eller Ørken, i Biled-ul-Dscherrid, d. e. Palmegrenenes Land, og i Tell, eller Høilandet, et Fællesnavn, som undertiden erstattes ved Udtrykket Ardh-el-Berber, d. e. Berbernes Land eller Berberiet. Dette lange Høiland inddele Araberne i tre Afsnit, i Afrikiah, som indeholder de osmanniske Provindser: Tripolis og Tunis; i Moghrib-ausath, d. e. det mellemste Aftenland, en Deel af Berberiets Gebet, som Europæerne kalde Algier; og i Moghrib-ul-Aksa, d. e. det bortfjernede eller yderste Aftenland, det saakaldte Marokko.

Arabernes Moghrib-ausath fører sin sædvanlige Benævnelse Algier (udtales Aldschir) af Staden af dette Navn, hvilket ligeledes er af arabisk Oprindelse; men er fordærvet ved den europæiske Skrivemaade. Algier er nemlig sammendraget af Al Dscheseir eller Al Dschesira, d. e. Øen, fordi Staden ligger paa Skraaningen og ved Foden af et høit Kystforbjerg, som paa Landsiden ganske er omgivet af Lavland, hvorved Bjerget faar Udseende af en Ø. Franskmændene skrive Stadens Navn Alger, og har deraf den nyere Tid for Landet dannet Navnet Algérie.

Fra det høie Atlas i Marokko drage Bjergrækker gjennem Algier langs Middelhavets Kyster, snart i dets umiddelbare Nærhed, snart i større Afstand. De Bjerge, der ligge ved Havet, optræde næsten bestandigt som isolerede Grupper, bestaae af Kalksteen og danne nøgne, steilt nedstyrtende Klippevægge og Afgrunde, med vanskeligt tilgjængelige Toppe, hvoraf den høieste, Dschebel Dschurdschura, i SØ. for Staden Algier, er henved 6600 Fod. Bag denne Bjergrække, som, tilligemed de frugtbare Sletter, f. Ex. Sletten Metidschida ved Staden Algier, der udstrække sig langs Havet og ved Foden af de isolerede Kyst-Bjerggrupper, kun er 15 geogr. Mile bred, ligger et Plateau, Berberiets Fastland, der er gjennemfuret af mange Længdedale, som sende sine Vande for Størstedelen til Middelhavet, igjennem talrige Tverdale, der ikke sjeldent paa større Strækninger afbryde Bjergkjædens Sammenhæng. Af disse Vande mærkes: Schelif, Mazafran, Bissar, Zowa, Wed-el-Kebir, Seibuse. Et sundt om end varmt Klima, i Forbindelse med de rigtvandede, skjønne Bjergdale og Sletter og en overordentlig frugtbar Jord udmærke disse Lande fremfor andre. Her trives fortræffeligt Berberiets Produkter nemlig: Palmeskove, kostelige Frugter i Fylde, Korn, Hirse 150—200 foldig, Sydfrugter, og europæisk Træfrugt, Bælgfrugter, Gummi, Bomuld, Viin, Sukker og Olie.*) Regntiden varer fra November til April med meget mild Luft og kun fra Juli til October stiger Heden undertiden til 34° R., især naar den fra Ørkenen kommende Søndenvind „Chamsin“ blæser, der fylder Luften med fiint Ørkenstøv. Snee falder sjeldent andetsteds end paa Bjergene. Pesten indføres vel undertiden; men forekommer ikke i selve Landet. Af nyttige Mineralier findes her Jern, Jernglands, Rød- og Brunjernsteen, samt Spatjernsteen, Kobber, Bly, Magnesia, Puzzolanjord, Teglleer og Steensalt. Endvidere findes de skjønneste Marmorleier og uhyre Granitmasser. Landet har mange Rovdyr og andet Vildt, samt Heste, Æsler og Dromedarer. Agerbruget lider meget ved Græshoppesværme. De udenfor Kysterne af Algier og Tunis værende Koraller have i lang Tid afgivet et rigt Koralfiskerie for Franskmændene.

Algiers Kyststrækning er omtrent 150 gr. Mile lang, uden betydelige Havbugter og er tildeels klippefuld; men den har dog flere gode Havne, hvortil fra Vesten mod Østen især høre Mers-el-Kebir, Oran, Arzew, Budschia, Stora, Bona og Calli.

Befolkningen bestaar af Amazirgher, Maurer, Araber, Tyrker, Jøder, Negre og Europæer samt blandede Racer.

Amazirgherne ere den ægte Afkom af Berberiets ældste Beboere. Mauritanier, Numidier og Lybier havde sin Oprindelse fra dem. Forhen kaldtes de Getulier, ogsaa Mazigh; nu kaldes de i Tripolis Ademser; i Tunis Zuaver; i Algier

*) De tætte Skove, der bedække Bjergskraaningerne i Marokko og Algier, bestaae fordetmeste af Daddelpalmer (Phönix dactylifera), dog disse især i Biled-ul-Dscherrid, Eeg (Qvercus Ilex og Suber), Furu (Pinus halepensis), Ener (Iuniperus thurifera). Endvidere forekomme ægyptiske Mimoser (Mimosa nilotica L.), Livstræet (Thuja articulata), den phøniciske Ener (Iuniperus phoenicia), Oliven (Olea europaea L.), Johannesbrødtræer m. fl.

Kabyler eller Kabailer (Kabaili er Stamme), og Mozzaber eller Mozzabitter; i Marokko Bereber og Schelløcher; i Ørkenen Tibbos, Tuariks og Tuatter. De leve troe mod deres gamle Skikke og fordetmeste uafhængige under deres Fyrster (Omzarcher). De undertvinges neppe ganske, da de have faa Fornødenheder, gaae halv nøgne, marschere hurtigt og ere vante til Strabadser. Deres Maadehold er forbausende; nogle faa Figener og en Drik Vand ere nok for den hele Dag. De sælge og kjøbe derimod Intet. De ere i det Hele taget af lys Farve, af skjøn middels Statur, fulde af Liv og Kraft, dristige og uforsonlige. Deres Boliger ere fordetmeste Telte; deres medfødte Tilbøielighed leder dem til Industri og Agerbrug, Nøden til Fædrift, Jagt og Rov. Deres Sprog, som endnu tales fra Ægypten og Nubien indtil Kap Nun, ja, endnu for Aarhundreder siden paa de canariske Øer, har ei det mindste Slægtskab med de saakaldte semitiske Sprog; men synes at være kommet fra Cham, fra hvem de gamle Ægyptere nedlede sin Oprindelse.

Maurerne, sandsynligviis af persisk eller arabisk Oprindelse, ere senere end hine, men dog før Romerne, komne ind i Landet. De nedsatte sig til forskjellige Tider i Afrika og deelte Landets Besiddelse med de oprindelige Beboere, ligesom de senere maatte dele Landet med Araberne. Fordetmeste udgjøre de Stædernes Hoved-Indvaanere. Deres Characteer er Hævnsyge, Graadighed og Gjerrighed, Haardhed og Kryberi. De tale Arabernes saakaldte aftenlandske Dialekt.

Araberne ere ogsaa her som overalt, enten bosatte eller Beduiner (d. e. Ørkenens Børn). Hine boe i Stæder; disse vandre med deres Hjorder fra Græsgang til Græsgang.

Israeliterne ere meget trykkede og deres Rettigheder ere næsten ingen eller dog meget indskrænkede, fornemmelig i Marokko, og dog leve Jøderne meget talrigt, især i Søhavnene.

(Fortsættes.)

Mandsdragter.

Neger. Arabisk Rytter. En gammel Jøde. Mozabith. Beduin. Kabylsk Bærer (Sjouer). Jødedreng. Skopudser. Maurerdreng. Kaffeopvarter. En ædel Maurer. En Cadi.

Chineserne i Kalifornien.

(Efter Revue britannique for Marts 1852).

En af de overordentligste Følger af Opdagelsen af Guldrigdommen i Kalifornien er den Blanding af Racer, der fra alle Kanter strømme til dette Land. Efter de nyeste Efterretninger fra San Francisco synes Chineserne bestemte til at udøve en stor Indflydelse her; i de sidste sex Maaneder have de afgivet flere Indvandrere, end alle andre Nationer, endog Nordamerikanerne ikke undtagne. Der hengaar ingen Uge, uden at man seer 150 til 200 af det himmelske Riges Beboere ankomme til Kalifornien; faa af dem forlade igjen Landet, meget mere synes det, som om de ville tage et varigt Ophold der. De fleste gaae til Minerne, men mange begynde en eller anden Handel eller et Haandværk i San Francisco. Næsten alle Klasser ere repræsenterede i denne Indvandring, dog danne Haandværkere og Bønder Fleertallet. Blandt 15 til 20,000 Chinesere finder man dog kun tre til fire Fruentimmer. Man kan ikke sætte Foden udenfor Døren, uden at møde Skarer af Chinesere, som snart vandre uregelmæssigt efter hverandre, idet de gaae ud paa Jagttagelser og betragte alle Ting med stor Nysgjærrighed, snart bære omkring Stegepander, Støvler og andre for Minerne nødvendige Sager. Endnu talrigere Skarer seer man, som bære Sække med Sukker og Riis til deres Magaziner, enten paa Ryggen eller, om Byrden er for tung, paa en Stok mellem to.

Chineserne antage kun langsomt den amerikanske Klæde-

dragt; først aflægge de deres grove Sko og erstatte dem ved Støvler, som dog fordetmeste ere for vide, men de finde Behag i vide Støvler, og foretrække dem for tæt sluttende, naar de kunne erholde dem for den samme Priis. De have i Almindelighed smaa Fødder; en Kjøbmand, der havde faaet en heel Forsending af trange Støvler, vidste ikke, hvorledes han skulde faae dem afsatte; en Chineser, som blev forført ved den billige Priis, kjøbte et Par, og vendte snart tilbage med sine Landsmænd, som tømte Magazinet endnu før Nattens Frembrud. Efter Forandringen af Fodbeklædningen kommer den af Hovedpynten. De store Uldhuer eller den store, en Paraply lignende, Straahat gjør Plads for den kaliforniske Hat med nedslagen Bræmme. Men videre gaar Chineseren sjelden, neppe en af 50 antager hele det amerikanske Kostume; de Fleste vise fremdeles deres magre, i Flonel eller Nanking indhyllede Been, over hvilke en Frakke falder ned til Knæerne. Naar Chineserne blive antagne som Kokke eller Betjente, finde de det bekvemt at antage et amerikanskt Navn; men ellers gjøre de sig ikke den Umage, og deres Skildte formere sig kjendeligt i San Franciscos Gader.

En af deres Hovedoplagssteder er ved Enden af Claystreet, hvor de have opført et meget smukt Magazin. Dets Skildt har en chinesisk Indskrift, men Tegnene ere stillede horizontale, og ikke vertikale. Stedet er, som alle deres Boliger, opfyldt med alle Slags Kufferter, Pakker og Varer. De forstaae, ligesaa godt som Amerikanerne, at afslutte en fordeelagtig Handel, og ere desuden overordentlig sparsomme. Som Beviis paa deres Industri viser man Theeblade, som ere forfærdigede af raaddent Træ; ogsaa skulle de i deres Vaske- og Bøge-Anstalter forstaae at forvandle Liinlærredsskjorter til Skjorter af Bomuld. Træder en Kunde ind i deres Bod, da vise de en mærkværdig Skarpsindighed i at opdage, hvad han behøver, og hvorledes man bedst kan afslutte en Handel med ham; men Skatteindkræveren erklærer, at det er ham umuligt at forklare dem Hensigten af sit Besøg. De ere overordentlig maadeholdne, og sjelden seer man en beskjænket eller støiende Chineser paa Gaderne. De holde sig hjemme, underholde sig med Musik og Dands, røge gjerne Cigarer, og ere tilstrækkelig fremadskredne i amerikansk Civilisation til ogsaa at røge paa Gaderne.

Det vilde være at ønske, at Chineserne lode deres Koner komme, men desværre er dette forbudt efter den chinesiske Lov, over hvis Jagttagelse Øvrigheden strengt vaager. Naar man iagttager de forskjellige Elementer, af hvilke Befolkningen i dette Guldland bestaar, saa kan man ikke undlade at give Rum for den Tanke, at der af denne raske Kolonisation af det stille Havs Bredder, af denne Aabning af nye Afsætningssteder og nye sociale Forholde vil fremgaae vigtige Begivenheder i Verdenshistorien. Den første Halvdeel af det 19de Aarhundrede var opfyldt af Videnskabernes og Kunsternes Underværker, den anden Halvdeel, i hvilken vi nu ere indtraadte, vil ogsaa have sine Underværker. Hvo kan da sige, hvorledes det vil see ud i Naadens Aar 1901? China, Japan, Indien, Øerne i det stille Hav ville ikke længere befinde sig i deres nuværende Tilstand. Store Revolutioner forberede sig og den chinesiske Indvandring i Kalifornien er kun et Led i denne Kjede.

Literatur og Kunst.

Aftenerne paa Egelund af Hanna Winsnes ere nu udkomne, og de forekomme os i det Hele saa underholdende, at selv den, der ingen Gevindst har faaet med Bogen, ikke har Grund til at angre paa sin Mark. Egelund er et hyggeligt Sted, siger Forfatterinden. „Huset er smukt, hvidmalet og tækket med blaae Tagstene, der skinne som Sølv, naar Solen skinner paa dem." Derinde boer Fru Lind med sin 9aarsgamle Datter Mariane og med 3 andre Smaapiger omtrent af samme Alder, hvilke hun har taget til Selskab for sin egen Datter. Hun underviser dem alle og efter at Underviisningstiden er endt, fortæller hun dem i de lange Vinteraftener Eventyr. I femten Aftener fortæller den gode Fru Lind 5 Eventyr og Tjenestepigen Karen under hendes Forfald 2. Ved Siden heraf fremsætter Fruen, saasnart hun af Kjøkkenet eller deslige forhindres fra at sidde blandt de Smaa og fortælle, en eller anden Gaade, som de nok saa peent løse, indtil hun kommer tilbage, men som vi — vi tilstaae det — i Regelen ikke have faaet Bugt med, maaskee ikke saameget fordi de ere saa overvættes dunkle, som fordi de ere saa indviklede og vidtløftige, at de fordre mere Tid og Taalmodighed, end vi ville ofre paa det Slags Tankeøvelse. Ved Siden heraf indflettes efterhaanden mange smukke Træk af Livet paa Egelund, hvilke tilsammen stadfæste Forf.s Forsikring om, at der er det hyggeligt. Endelig faar man ogsaa mange smukke Sentenser og Leveregler, som Fru Lind giver sine smaa Elever, og hvorved hun noksom lægger for Dagen, at det er hendes høieste Maal at opdrage dem i Gudsfrygt og Dyd. — Alt dette giver Bogen en Afvexling, som Eventyrbøger ellers i Almindelighed savne; men Læserens Opmærksomhed fængsles dog ikke mere derved, end at han iler flygtigen forbi, for at see, hvorledes det gaar til i de vidunderlige Eventyr. Og dette er han ogsaa berettiget til, da de aabenbar ere Hovedsagen ved Bogen og Resten Biting eller, om man vil, Indfatning. Vi skulle derfor betragte Eventyrene noget nærmere. Det viser sig strax, at Forf. bestandig har havt for Øie at faae en eller anden Dyd indprentet og en eller anden Last skildret afskrækkende for Læseren, og at Eventyrene ligesom ere blevne til i dette Øiemed. Dette er neppe det rigtige Forhold. Et godt Eventyr maa ligesaavel som en god Fortælling altid indeholde en sund Moral, en Belærelse. Men denne bør følge naturlig af Fortællingens Gang, af Intrigens kunstneriske Udvikling, og ikke bestemme begge Dele, saaledes at Læseren føler, at Forf. forsætligen indprenter ham Flid, Taknemmelighed eller andre Dyder; thi da gaar Illusionen tabt. Forf. virker ikke længer paa Læserens Følelse, men blot paa hans Forstand, og følgelig opnaar han ikke, hvad han vilde opnaae, med at vælge Fortællingens, Digtningens Form fremfor Afhandlingens. Hvad nu specielt nærværende Eventyr angaar, fremtræder den moraliserende Stræben i dem saa stærkt, at Forf. ikke kan bekvemme sig til at lade et smukt og gribende Træk staae der, uden enten selv at gjøre opmærksom paa det Belærende derved, eller tilstæde Tilhørerne Tilladelse til en saadan Paaviisning. Det er mig nu engang ufordrageligt, naar jeg er greben af f. Ex. et smukt Træk paa Dyd, at En da kommer og siger, at den eller den Dyd er meget at anbefale, fordi Vorherre finder Behag deri o. s. v. Ja i en Bog, der skal tiltale Hjertet, er dette udentvivl ligesaavel paa urette Sted, som Anmærkninger ad modum Minnellii i en Andagtsbog vilde være. Menneskets følelsesfulde Øieblikke ere for hellige, for dyrebare til at man skal forstyrre dem med Beregninger over, hvor gavnligt det er for Tid og Evighed at gjentage den Handling, der fremkaldte et saadant Øieblik. — En anden Bemærkning have vi at gjøre ved Forf.s Bestemmelse af Skuepladsen for hendes Eventyr. Hun hensætter den ikke alene til Norge (paa et nær), men i „Aase Fiskerpige" (S. 44.) endog til Bergens Stift. Denne Lokalbestemmelse kommer vistnok af en Forvexling mellem Eventyr og Sagn. Sagnet (der dog ikke maa digtes nutildags) er bundet til Lande, Folk og Steder; men Eventyret ikke. Dette kjender hverken noget Fjernt eller Nær, Aarstal eller Datum. „Der var engang i et Land" er dets hele Chronologi og Geographi. Det er, som L. Bechstein siger, „der ruhe- und heimathlos schwebende Paradiesvogel kindlicher Tradition." Derfor kan det heller ikke som Sagnet tjene til Kilde for Historieforskeren. Medgiver man derimod, hvilket Forf. har gjort, en geographisk Angivelse som „Bergens Stift" og „Birkelidalen" ovenikjøbet, er man berettiget til at foretage en Undersøgelse af Angivelsens Rigtighed. Der er ingen Tvivl om, at man med vor Tids topographiske Kundskaber af Forf.s udførlige Beskrivelse over Terrainet vilde kunne udfinde Stedet, hvor „Fru Rigmund" boede og hvor den Kongeborg laa, hvis Eier blev forgabet i Aase. — Vi have her fremsat et Par Anker imod Fru Winsnes's Eventyr, som ikke alene ramme hendes, men ofte og i høiere Grad andre Forf.s Produktioner i denne Retning, og vi ville derfor ikke have nogen ufordeelagtig Dom i Almindelighed udtalt over dem. Vi ville tvertimod forsikre, at de ere saa smagfuldt fortalte og interessant opfundne, at faa Læsere ville lægge dem misfornøiede fra sig.

— Af „Folkevennen" er 3die H. udkommet. Det indeholder en belærende Fremstilling af „Aarsagerne til Arbeidslønnens Forskjellighed" af Kand. jur H. Lehmann, Fortællingen om „Norne-Gjæst" ved H. Brun, „Moder-Hjærtet" af den danske Præst F. E. Boisens Budstikke og nogle Betragtninger over „Tiden" af Udg. O. Vig.

— Indbydelsesskriftet til Kathedralskolens Examen iaar indeholder tvende sproglige Afhandlinger af Adj. J. E. Thaasen, der fortjene stor Opmærksomhed. Den ene handler om Fleertalsformerne i vore Intetkjønsord og den anden indeholder „Antydninger til en ny Lære om vort Modersmaals Tidsformer.

Norge.

Christiania. Professor F. Chr. Faye er udnævnt til Livmedikus hos Hs. Maj. Kongen, og Kammerherre J. Monrad til Referent ved Hofexpeditionen i Stockholm. — Distriktslæge i østre Robygdelaget, Chr. Bjelke, er udnævnt til Distriktslæge i Follong og Kand. med. Th. Thomsen til Distriktslæge i Alten. Bergkandidat H. Hansteen er ansat i den midlertidig oprettede Markscheiderpost ved Kongsbergs Sølvværk. — Sognepræst til Trano, C. Th. Schmidt, er efter Ansøgning meddeelt Afsked med 250 Spd. i Pension.

— Ved kgl. Res. af 30te f. M. er det bestemt, at et Kanalanlæg, uden Sluser, skal fuldføres over Værlesanden ved Moss væsentlig efter Ingenior Ericssons Plan og at dertil et Laan af 20,000 Spd. bevilges af Oplysningsvæsenets Fond, hvilket tilbagebetales med Renter i 40 Aar. — Ved Res. af 6te d. M. paalægges Distriktslægerne i de Egne af Riget, hvor den spedalske Sygdom forefindes, inden Udgangen af April Maaned næste Aar at indsende til Indredepartementet en Fortegnelse over de af denne Sygdom i deres Embedsdistrikter angrebne Individer; Præsterne paalægges at levere Distriktslægerne Fortegnelse over de Personer, som i deres Sogne formodes at være spedalske. — S. D. er et Reglement for Reallærer-Examen udfærdiget og den provisoriske Anordning af 20de Febr. 1852 om midlertidig Forhøielse af Tolden paa raffineret Sukker, som fra Sverige indføres til Norge, bleven ophævet.

— Af det for indeværende Budgettermin til Videnskabsmænds og Kunstneres Reiser i Udlandet bevilgede Beløb, 4200 Spd., er tilstaaet følgende Stipendier. 1) Sognepræst, Dr. philosophiæ Michael Sars 400 Spd. for at foretage en naturvidenskabelig Reise paa 6 Maaneder til Neapel og Sicilien; 2) Exam. medic. J. Normann 600 Spd. for under et Ophold i Udlandet af omtrent 1½ Aar at fortsætte sine botaniske Studier; 3) Kand. miner. Theod. Kjerulf 200 Spd. for under Reiser og Ophold i Tydskland i et Tidsrum af omtrent 1 Aar at fortsætte sine Studier i Bergvidenskab og Chemi; 4) Kand. medic. Chr. Th. Kjerulf — i Forbindelse med det ham ved naadigst Resolution af 13de November f. A. bevilgede Stipendium af det Schytteske Legat — 200 Spd. for i det Hele i omtrent 1 Aar at kunne fortsætte sine medicinske Studier i Udlandet; 5) Kand. theol. J. P. Broch 500 Spd. for under et Ophold i Udlandet af omtrent 1½ Aar, navnlig i Leipzig og Paris, at fortsætte sine Studier i de østerlandske Sprog; 6) Distriktslæge Carl Hansen 500 Spd. for i omtrent 1 Aar i Udlandet at fortsætte sit ved Universitetet i Utrecht paabegyndte Studium i Chemi og Mikroskopi; 7) Lektor L. Chr. Langberg 150 Spd. for paa en Reise i Udlandet i indeværende Aars Sommerferier at studere de nyere Fremskridt i Experimentalfysiken: 8) Billedhugger Julius Middelthon 400 Spd. for under et fortsat Ophold i Rom videre at uddanne sig i sin Kunst; 9) Billedhugger Chr. Borch 300 Spd. for ved Reiser i Udlandet og navnlig ved Ophold i Rom videre at uddanne sig som Billedhugger; 10) Historiemaler Christen Brun 300 Spd. til et gjentaget Ophold i Düsseldorf eller et andet til Fremme af hans Studier som Historiemaler tjenligt Sted i Udlandet; 11) Landskabsmaler Erik Bodom 200 Spd.; 12) Landskabsmaler M. T. Bagge 100 Spd. og 13) Træskjærer og Billedhugger Ole Glosimodt 100 Spd. for under Ophold i Udlandet videre at uddanne sig i deres respektive Kunstfag; 14) Jomfru Mathilde Smith 100 Spd. for under et fortsat Ophold i Düsseldorf videre at fremme sine Studier i Landskabsmaleri; 15) Violinist Julius Ørbye 150 Spd. for under et fortsat Ophold i Brüssel i omtrent 1 Aar videre at uddanne sig i sin Kunst.

— Det i indeværende Budgettermin bevilgede Stipendium til i Udlandet at studere Forstvidenskaberne er tilstaaet Bergkandidat Th. Meydel og Brugsfuldmægtig Marcus Nielsen, saaledes at hver erholder 400 Spd. i 2 Aar.

— Fuldmægtig T. H. Aschehoug og Kandidaterne Jul. Schmidt og Fr. Brandt ere tilladte at afholde hver 4 Prøveforelæsninger for den ved Universitetet ledigværende Lektorpost i Lovkyndighed.

— I Onsdags gav Balletpersonalet sin Afskedsforestilling.

— Hr. Ongher optraadte i Thorsdags paa Klingenberg ved Siden af Villa-Colonna-Kapellet og lod sig høre paa Koncertina. Han er en berømt Kunstner, og hans Spil svarede til de Forventninger, man kunde gjøre til ham som saadan.

— Imorgen (Søndag) foretager Ignatz Lassé en Luftreise med en stor Silke-Luftballon. Han gaar op fra Frederiksborg.

Drammens Sangforening gav den 11te „en Sexa paa Gulskoven," ved hvilken ogsaa Holmestrands Sangforening efter Indbydelse havde indfundet sig.

— Husene paa Gaarden Stormoen, beliggende en Fjerdingsvei fra Drammen, nedbrændte den 13de ds.

Skien. Til Beviis paa hvor stor Færdslen nu er paa Nordsjø anføres, at fra 26de April til 31te Mai have 1784 Personer reist med Dampskibet „Statsraad Stang."

Paa Hamar er netop et Landbrugsmøde afholdt.

Stavanger. Konsul Kjelland har, efter hvad der berettes, skjænket Byen 2000 Spd. til Oprettelse af et Legat.

Bergen. Den 30te Juni, 1ste og 2den Juli afholdtes det bebudede Præstemøde her. 48 Præster, 17 Kandidater og Universitetslærerne Kaurin og Johnsen vare tilstede. Først behandledes Spørgsmaalet angaaende Afholdelsen og Sammensætningen af en Kirkeforsamling for hele Riget, i hvilken Henseende man udtalte sig for det Ønskelige i at en saadan Forsamling, bestaaende af et lige Antal af Geistlige og Lægfolk, snarest muligt sammenkaldes. I denne Anledning besluttedes et Andragende indgivet til Hs. Maj. Kongen. Dernæst diskutteredes om, „hvorledes Menighederne kunde forskaffes mere aandelig Pleie."

— I det her nylig afholdte Missionsmøde førtes især vidtløftige Debatter angaaende Spørgsmaalet om „en Missionsskoles Oprettelse, saafremt Mænd maatte findes, der saavel vare villige, som vel skikkede til at overtage Missionselevers Uddannelse og Opdragelse." Man kom omsider til det Resultat, at i Mangel af theologiske Kandidater kunde ogsaa ustuderede Mænd, med mindst seminaristisk Dannelse, antages til Uddannelse som Missionspræster; dog skulde de, før de udsendtes som Missionspræster, besidde samme theologiske Dygtighed som vore Kandidater. Den, hos hvem disse Missionselever skulle uddannes, burde efter Forsamlingens Ønske helst være en Præst. Derefter bifaldt Missionsselskabet, at Missionspræsten Schrøder ordinerer Ommund Oftebro til Præst, saafremt han finder det tjenligt og denne er skikket dertil. — Den næste Missionsforsamling besluttedes afholdt i Christiania.

Oversigt over norske Blades Indhold.

I Mgbl. Nr. 197 indskærper en Indsender, i Anledning af det omtalte Program fra Akershuus Amts Landhuusholdningsselskab, Nødvendigheden af at der ikke alene sørges for Agronomiens Opkomst her i Landet, men at man ogsaa begynder at tænke alvorlig paa at „opdyrke vort Landbovæsens Brakmarker." Landet er ikke overalt skikket til Kornavl — paa mange Steder har Naturen selv anviist Kvægavl som Næringsvei. Regjeringen maa derfor gjøre noget Alvorligt for dens Opkomst. Der maa sørges for at man ikke som nu faar Kuursmede, men virkelige Veterinærer, der forstaae sit Fag osv.

— I Frederikshalds Budstikke gjøres opmærksom paa, hvor farligt det er at omgaaes Friktionsstikker, naar man har et aabent, om end nok saa lidet Saar; thi faar man den mindste Smule Fosfor deri, indfinder sig strax en heftig Smerte, det angrebne Sted sortner og Ondet udbreder sig ustandseligt, indtil hele Legemet bliver inflammeret, da Døden indtræder.

— I Skiens „Korrespondent" minder O. Sandberg i nogle hjertelige Ord om hvor hellig en nylig afdød Sygeopvarterske paa Bratsbergs Amts Sygehuus, Christence Christensdatter, ved den Omhu, og Kjærlighed hvormed hun i 47 Aar røgtede sin vanskelige og besværlige Forretning, har fortjent, at hendes Minde skal leve i taknemmelig Erindring i Bratsbergs Amt, og forsikrer tillige at Budskabet om hendes Død vil vække vemodig Deeltagelse inden hele Amtets Grændser.

— Ifølge Bergens Stiftstid. har Sognepræst Landstad paa fornyet Opfordring af Kirkebestyrelsen erklæret sig villig til at staae i Spidsen for Psalmeværkets Fremme her i Landet, ved Udarbeidelsen af en ny almindelig Psalmebog.

Sverige. En af Landets ældste Videnskabsmænd, Brugspatron, V. Hisinger, er nylig afgaaet ved Døden. Han har især gjort sig fortjent ved den Understøttelse, han i sin Tid ydede Berzelius.

— Kongen og Dronningen afreiste, som forhen bestemt, den 10de med Dampskibet Thor. De ledsagedes af Prinds Gustav og Prindsesse Eugenie.

— De i Upsala tilbageværende Studenter og endeel af Stadens Borgere have gjort et Slags Gjenkomstfest for Christianiafarerne. Mag. Hagberg udbragte derunder en Skaal for Christiania Universitet, der besvaredes af vor Landsmand Kand. Bang i et, som det i svenske Aviser heder, veltalende, livfuldt og hjerteligt Foredrag.

— Ved Lodkastningen mellem den norske Statsminister og den svenske Justitiestatsminister om hvem der i den første Uge skulde have Forsædet i Interimsregjeringen faldt Lodden paa den sidste. Siden skulle de skiftes ugeviis.

Blandede Efterretninger.

Frankrig. Ved et Dekret af 5te Juli er Senatets Session for 1852 erklæret sluttet.

— Den 15de August skal holdes en Fest, der vil blive mere storartet end Alt hvad man hidtil har været vant til i denne Retning. Der er endog Tale om, at man ved den skal fremstille Napoleons Overgang over Alperne.

— Staden Paris's Budget for 1853 er ansat til den uhyre Sum 47,114,316 Fr.

— I selve Algerien synes Opstanden at være saagodtsom undertrykt; paa den marokkanske Grændse finde derimod endnu alvorlige Sammenstød Sted.

England. Philips Ildslukker er nylig med Held bleven anvendt til Slukning paa et ved Southampton liggende Skib, der var kommet i Brand.

— I City ere Mastermann, J. Russell, Sir Duke og Baron Rotschild valgte. — Indtil den 10de kjendte man 328 Valg, hvoraf 203 liberale, 125 ministerielle.

— Ifølge et privat Brev fra England tales der om at Lorderne Aberdeen, John Russell og Clarendon samt Sir James Graham have indgaaet en Forbindelse, hvis Formaal er at styrte Regjeringen ved Parlamentets Aabning.

Schweitz's Forbundsforsamling traadte sammen den 5te Juli; Nationalraadet valgte Hungerbühler og Stænderraadet Briatte til Præsident.

Grækenland har mistet en af sine store Borgere, Lazarus Condouriotti, som døde den 17de f. M. paa Øen Hydra, 80 Aar gammel.

Nordamerika. General Scott er af Whigkorporationen i Baltimore opstillet som Kandidat til Præsidentposten. Han fik 158 Stemmer, medens den nærværende Præsident Fillmore fik blot 112.

Ledige Embeder og Bestillinger.

Et Overtoldbetjentembede i Christianssands Tolddistrikt med 750 Spd. i aarlige Indtægter, hvoraf det Halve fast Gage, Resten Procenter af Intraderne.

Et Overtoldbetjentembede i Arendals Tolddistrikt med 700 Spd. i Indtægter, hvoraf det Halve fast Gage, Resten Procenter af Intraderne.

En Adjunktpost ved Kongsbergs forenede Middel- og Realskole med en aarlig Gage af 300 Spd. og

En Timelærerpost ved samme Skole med en aarlig Løn af 200 Spd.

En Timelærerpost ved Laurviks forenede Middel- og Realskole med en aarlig Løn af 200 Spd.

En Lærerpost ved Tromsø Borgerskole for en akademisk dannet Lærer med 280 Spd. i Løn og

To Lærerposter ved samme Skole (for Seminarister) med en aarlig Løn af 180 Spd.

Lærerposten i Bolsø Pstg.s 2det Omgangsskoledistrikt med 24 Spd. i aarlig Løn.

En Omgangsskolelærerpost i Strandebarms Pstg. med 20 Spd. i aarlig Løn.

En Omgangsskolelærerpost i Mære i Sparbo med 30 Spd. i Løn.

En Omgangsskolelærerpost i Grues Hovedsogn med 30 Spd. i Løn, hvilken ønskes besat med en Seminarist, der forstaar at spille Orgel, hvorfor Lønnen ogsaa er 30 Spd.

Christiania. Trykt hos Brøgger & Christie.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 43. | Udkommer hver Løverdag Aften. | **Christiania den 24de Juli 1852.** | Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. | **I. Bind.**

Indhold:

Studentermødet i Christiania 1852.

II.

(Fortsættelse fra forrige Nr.)

Hr. Kand. Brodtkorb udbragte en Skaal for Helsingfors Universitet, idet han bemærkede, at uagtet Finland befinder sig under russisk Herredømme, ere dog dets Indbyggere besjælede af den samme nordiske Aand, som de tre andre skandinaviske Rigers, og dets Sprog og Literatur er væsentlig svensk. Han ansaa det derfor for sin Pligt at bemærke, at man ei burde glemme dette Universitet ved Siden af de andre nordiske, hvis Skaal man havde udbragt.

Midt under Festlighederne fandt et for Norske og Svenske lige uventet Optog Sted, der paa Alle gjorde et dybt og godt Indtryk og som man har kaldt Glandspunktet i den hele Fest. Det var „Enerhougens Samfund", der med sin Bestyrelse og Sangforening i Spidsen i Procession drog ind i Lunden for at hilse de svenske Brødre. Mindst 2000 Arbeidere havde samlet sig. Da de vare komne ind i Lunden, stillede de sig i en Halvkreds ovenfor Hovedteltet, og „Arbeiderforeningens" og Samfundets Sangforeninger, der nu havde forenet sig, afsang følgende af deres Instruktør Kand. P. Dybdahl forfattede „Helsningssång från Norska Arbetare."

Långt bakom Kölen från Fyrisåns stränder
Lyser ett återsken af vänskapens sol;
Hör huru anden vårt tungomål vänder
Som norrskenet vexlar om den samma pol.
Här stå vi arma, vi enkla gestalter,
Vi vill och sjunga en helsningssång.
Enkel som vi, och blott klädd i pjalter,
Värdes att höra den dock på Er gång!

Minst tänkte I att arbetarens stämma
Här skulle klinga ut till Sveriges pris,
Men oss omöjligt det var sitta hemma —
Vi måste tala med Er på vårt vis;
Helsning bring landet der bakom fjället
Ej blott studenten den känsla bar
Trycka dess söner i hand, om och sällan,
Säg: hvar en Norrman denna känsla har.

Samfundets Formand, Pastor Halling, henvendte derpaa følgende Ord til de svenske Gjæster:

„Undskylder, at en Skare norske Arbeidere tillade sig i nogle Øieblikke at afbryde Eder her i Studenterlunden. Det skeer for at hilse Eder og vidne for Eder, at ogsaa Arbeiderne dele de Følelser, som udtale sig for Broderrigets Sønner; — ja, det skeer for at vise Eder og glæde Eder dermed, Brødre, at der ere Arbeidere i Norge, som forstaae Betydningen af Eders Besøg hos os, fordi de have Hjerte for det sande Broderskab; — og det skeer for at sende den Hilsen med Eder til Sverige, at der ere Arbeidere i Norge, hvis Valgsprog er: „Frygter Gud, ærer Kongen!„ Arbeidere, som glæde sig i alt det Gode, som Norge med Sverige har fælles! Tager da imod vor Hilsen, I kjære svenske Brødre! og hører vort hjertelige Ønske; „Gud velsigne fremdeles Foreningen imellem de to Tvillinglande i Norden."

Magister H. L. Rydin takkede først i nogle hjertelige Ord for denne vakre Hilsen, hvorpaa Mag. Svedelius udtalte den Overraskelse han følte derved og med Varme udbragte Ønsket: „Gud velsigne de norske Arbeidere." — Under Sangen „Længe var Nordens" o. s. v. forlod Processionen atter Lunden. Enerhougs-Samfundets Bestyrelse blev af Festkommitteen indbudet til at deeltage i Festen om Aftenen.

Hiin uventede Tildragelse glædede inderlig de Svenske; nu kunde de, som Flere ytrede, medrette sige, at de under sit Besøg her vare blevne hilsede af hele det norske Folk, fra den Høieste til den Laveste og af Alle med den samme Venlighed og Inderlighed. — Hvor kjært det ellers var vore Gjæster, at lære den simple Mand her at kjende, viste de ogsaa ved at flokke sig om en firsindstyveaarig Thelemarking, der var bleven ført ind i Lunden. Denne ligefremme Bonde, der ved sin Kjæmpeskikkelse og forældede Dragt*) mindede om Sagatidens Helte, modtog mangt et Haandslag af „de svenske Brødre" og mangen Hilsen til Bønderne i hans Hjembygd om, at nu var Svenskerne igjen komne i Landet. Mange udspurgte ham om han i gamle Dage havde været med at skyde paa Svenskerne, hvilket han dog med Glæde benægtede. — Da det led over Midnat, fik man ogsaa nogle Hallinger ind i Lunden, for at disse kunde vise sin Færdighed i Luftspring. Flere af de norske Studenter aflagde da tillige Prøver paa sin Færdighed i denne Retning.

Paa Morgensiden mindede Studentersamfundets Formand om, at det nu var bedst at skilles ad, for at man kunde udhvile sig til den Fest, der næste Dag forestod. Man brød da op (en Mængde havde allerede begivet sig bort) og Tilskuerne, hvoraf mange endnu sadde eller stode langs de ved Indhegningen brændende Tjærefakler, skiltes ogsaa ad. — Upsalensernes velindøvede Sangchor havde under Festen sørget for, at ogsaa disse kunde have nogen anden Fornøielse end blot at see til i Afstand og høre Bravoraab o. s. v. De havde nemlig stillet sig ved Indhegningen og udført flere smukke Sange for de udenom Forsamlede. — Foruden de allerede meddeelte Sange, ville vi for Fuldstændighedens Skyld, her indtage endnu et Par, der bleve afsjungne, samt en versificeret „Helsning til Norge," der uddeltes.

I Studenterlunden den 25de Juni 1852.

I denne lyse Fest
indvies Lunden til vort Hjem,
den første Gang en Gjæst
vi lede her i Hallen frem.
Vi drikke paa hans Sundhed her
saa mange Glas,
og raabe ud, at Lunden er
os vel tilpas.
Ja Svensker tøm i Nattens Stund
et Bæger for vor Lund!

O var den til at see
som Odinslund og Lundagaard
og som det Lindetræ,
der kraftig paa Regensen staar!
Men tungt for vor Samvittighed
det er min Ven,
at intet Skriftligt fulgte med
Erhvervelsen.
At intet Skjøde findes her,
det piner os især.

En Vaardag drog vi hid
og raabte Alle med een Mund:
Giv Agt, fra denne Tid
er Lunden vor Studenterlund!
Og den blev vor. Jo mange Tak:
her bruser slig
en Strøm af alskens Ammesnak
og Børneskrig,
at ei vi aabne tør vor Mund
her paa vor egen Grund.

Tag Brødre Værket fat
at vie Lunden rigtig ind
i denne St. Hansnat
ved Blus og Faklers røde Skin.
Kom lad os sværme Natten lang
min Hjertensven,
og stem nu op jer stolte Sang
I svenske Mænd.
Ved Stævnet her i Nattens Stund
erobre vi vor Lund!

*) Hans Dragt var, efter hans eget Sigende, 200 Aar gammel, og vist Ingen, som saae den, tvivlede paa Rigtigheden af denne Angivelse.

Pastor H. Halling.

Helsning till Norge i Juni 1852.

Vi sökte hvad vi finna skulle: —
En jord, som ammat sagans män;
Der gömda under grönklädd kulle
Vid rostadt svärd de hvila än; —
Der stormen sjunger deras ära,
När mellan fjell dess vingar slå,
Och fria land ett vittne bära,
Att deras arf ej skall förgå.

Vi sökte mer — och ej förgäfves!
Se, bröder lyssna till vår röst!
Vårt hjerta, som af längtan häfves.
Får klappa nu vid deras bröst!
Vår framtids hopp, det gyllne, höga,
Af ingen fördom mera bryts; —
Det speglas klart i bröders öga,
Med varma handslag fast det knyts. —

När så vi räckt hvarandra handen,
I frid vi vårde hemmens härd;
Men flyger stridsörn öfver landen,
Vi kämpa gerna mot en verld. —
För friheten, den sekelburna,
För allt hvad hjertat äger kärt,
För vänskaps eder, heligt svurna,
Att dö är som att lefva värdt.

Helsning till Norge från Studentercorpsen i Upsala.

Från Skandiens andra systerstrand
Till Er sin helsning Edra bröder sända.
Vi få ej alla trycka Eder hand,
Till Eder kust vi få ej alla lända;
Men alla hafva vi ett ord
Att öfver fjällarne till Eder ropa;
Det ordet lyder: Hålla vi tillhopa,
Så är den stark och trygg vår fosterjord.
När tidens storm skall våra bygder hota,
Om då vi låga af gemensamt nit,
Från våra fjällar af granit
Skall våldet falla oss till fota!

Hur lycklig är Du, Norges ädla stam!
Med borgardygd Du går till ära fram, —
Hur trygg Du på din frihets klippgrund sitter
Och ser med ömkan på Europas skam,
Dess trälars frihetsprål och vapenglitter!
Din är en annan lycka, fria folk,
Än den, som flyger bort, när den är njuten,

Du bättre vapen har än svärd och dolk,
Du är en bättre äras tolk
Än den som härjar, bländar för minuten.
Din lycka Du på allas frihet byggt:
Den vara skall så länge denna varar;
Dit vapen är det ord, som, aldrig skyggt,
Hvad rät, hvad sannt, hvad ädelt är, förklarar;
Din ära är det mannamod, som tryggt
Hvad det förvärft också försvarar.
Så kan Du sitta lugn i stormens stund
Uppå din gamla odalgrund.

Vi älska denna fria kraft i Dig,
Som, herre sjelf, sjelf bär sin börda,
Som bryter bygd och rödjer stig,
Med egen flit vill egna tegar skörda,
Som bygger bo på hälleberg,
I frihets alpluft dricker merg
Och vet att andras frihet vörda.
Vi älska denna enkla dygd,
Hvars handling öppan är som dagen,
Som vet sin rätt i lagens skygd,
Och vet sin pligt i kraft af lagen.
Allt godt och ädelt, som är Ditt,
Din sjelfbestämda lag — din lyckas moder —
Allt hvad hos dig är sannt och fritt —
Vi älska det med kärlek af en broder.
Men hvar och en som annat sagt,
Har svek emellan bröder lagt.
Att gäcka sådant svek behöfs — hur litet!
Blott själen själ till mötes går:
Som nattens spöke flyr det gamla splitet,
Blott kärleks solsken öfver hjertat står.
Förjagas skall de fordna minnens smärta.
Förskingras hvarje framtids hot,
Om blott Du öppna vill Ditt hjerta
Och gå med det vårt hjerta mot.
Hvad för Ditt väl Din broder känner
Han i sitt bröst ej gömma kann.
Dock många ord ej höfvas männer:
Se här vår hand! Ha' vi förstått hvaran?

Och ha' vi det — ha' vi förstått hvarandra.
På lif och död är vårt förbund,
Att såsom bröder samman vandra
I glädjens och i sorgens stund.
Hvad, i sin stränghet huld, Naturen menat,
Som sjelf åt oss vår arfjord skiftat har,
Och hvad Försynen, som i nåd förenat
På samma hufvud våra kronors par, —
O må vi deras stora mening fatta,
Som Nordens framtid innebär:
Näst egen välfärd intet högre skatta
Än den som oss gemensam är.
Så låt oss våra böner blanda,
Att Gud beskydda må med samma hand
Och fylla upp med samma anda
Så vårt som edert fosterland.

Festen i Studenterlunden.

Den arabiske Hest.

Den franske General Daumas havde henvendt sig til Abd-el-Kader med forskjellige Spørgsmaal angaaende Opdrætten og i det Hele Behandlingsmaaden af den arabiske Hest, og meddeler i et af ham udgivet interessant Arbeide, under Titel: Les cheveaux de Sahara (Hestene i Sahara), følgende Svar fra denne Høvding:

Abd-el-Kader til General Daumas.

Den 8de Nov. 1851.
(den 23de i Maaneden Moharreno 1268.)

Ære være den eneste Gud! — Alene hans Rige er evigt.

Hilsen til ham, som i gode Egenskaber kappes med de Bedste i vor Tid, som alene søger det Gode, hvis Hjerte er reent og hvis Tale er beundringsværdig, den vise og skarpsindige General Daumas fra hans Ven Sid-el-Had, Abd-el-Kader, Mahhi Eddins Søn.

See her Svaret paa dine Spørgsmaal.

1. Du spørger mig: Hvor mange Dage den arabiske Hest kan løbe uden at hvile sig og uden at lide for meget deraf?

Viid, at en Hest, der er frisk i alle sine Lemmer, som fodres med Byg, hvilket dens Mave fordrer, kan gjøre Alt, hvad dens Rytter fordrer af den. Det er derfor, at Araberne sige: „Allef au annef" (Giv den Byg og mishandl den).

Men uden at mishandle den kan man lade den gaae 16 Parasanger (omtrent 9 norske Mile); dette er Afstanden fra Mascara til Kondial-Aghelozan ved Oued Mina. En Hest, som gjør denne Reise hver Dag og som faar spise saa meget Byg, som den lyster, kan, uden at trættes derved, fortsætte dermed tre eller endog fire Maaneder, uden at hvile en eneste Dag.

2. Hvor lang Veistrækning kan en Hest tilbagelægge paa en Dag?

Jeg kan ikke med Bestemthed sige det, men det maa vel være henved 50 Parasanger (omtrent 28 norske Mile), saaledes som fra Tlemesen til Mascara — en Vei, som vi have seet et meget stort Antal Heste tilbagelægge paa en eneste Dag. Imidlertid bør en Hest, som paa een Dag har gjort en saa lang Reise, skaanes den følgende Dag og kan da alene tilbagelægge en langt mindre Strækning Vei.

Den største Deel af vore Heste gaae fra Oran til Mascara paa een Dag og kunne to eller tre Dage efter hverandre foretage den samme Reise. Vi have redet fra Saïda henimod Kl. 8 om Morgenen, for at overraske Arbaastammen, hvis Leir var ved Aain-Toukria (blandt Oulad Aïad i Nærheden af Taza), og vi vare fremme ved Dagbrækningen. Du kjender Landet, og kan bedømme den Afstand, vi tilbagelagde.

3. Hvilke Prøver har man paa den arabiske Hests Egenskab at være letfødt, samt paa dens Evne til at kunne udholde Hunger og Tørst?

Viid, at da vi havde vor Leir ved Mundingen af Melouïa, gjorde vi Razziaer i Djebel-Arnour, følgende Veien til Sahara, og forcerede vore Heste, den Dag, da Anfaldet skeete, i 5 eller 6 Timers Galop, uden at standse, og fuldførte Exkursionen frem og tilbage paa tyve eller i det Høieste fem og tyve Dage. Paa denne Tid fik vore Heste intet Byg, med Undtagelse af hvad Rytterne kunde føre med sig d. v. s. omtrent 8 almindelige Rationer eller Portioner for hver Gang. Heller ikke fik Hestene noget Halm, men alene Alfa (en Art Lycium eller ogsaa Stipa lenacissima) og Chiehh (Artemisia judaica) eller om Vaaren noget Græs.

Uagtet dette udførte vi, ved Tilbagekomsten, vore Lege paa Hesteryggen, saa at Støvet hævede sig i Skyer; og skjønt flere Heste ikke kunde deeltage i disse Øvelser, vare de dog alle i tjenestedygtig Stand. Det var almindeligt, at vore Heste ikke fik Vand paa een Dag eller to, og engang fik de ikke Drikke paa tre Dage. Hestene fra Sahara udholde mere end dette. De faae undertiden i tre Maaneder aldeles ikke smage noget Byg, og heller ikke Halm med Undtagelse af paa de Dage, da de komme til Tell for at kjøbe Korn; de fortære for Størstedelen Alfa og Chiehh, samt undertiden Guetof (et almindeligt Foder hos Oulad-Aïad). Chiehh er bedre end Alfa, og Guetof bedre end Chiehh. Araberne sige:

„Alfa hjælper Hesten til at springe,
Chiehh hjælper den til at stride,
og Guetof er bedre end Byg."

Der indtræffer visse Aar, da Hestene i Sahara ikke faae smage Byg hele Aaret igjennem, naar Stammerne ikke blive modtagne i Tell. Da giver man undertiden Hestene Dadler. Denne Føde gjør dem fede, og de kunne baade gjøre lange Tog og stride.

4. Hvorfor Araberne indride sine Heste saa

tidlig, medens Franskmændene først tæmme dem, naar de ere fire Aar gamle?

Viid, at Araberne sige, at Hesten, ligesom Mennesket, alene er lærvillig i Ungdommen. Saaledes lyder deres Ordsprog i denne Henseende:

„Barndommens Lektier ere hugne i Steen;
den modne Alders Lektier forsvinde som Fuglereder."

De sige fremdeles:

„Man retter uden Vanskelighed den spæde Green;
men gamle Træer lade sig ei rette."

Allerede i det første Aar lære Araberne Hesten at lade sig føre med „Receun," et Slags Kapsun. De kalde den da „Djeda" og begynde at binde og bidsle den. Saasnart den er bleven „Teni," d. v. s. saasnart den er indtraadt i det andet Aar, ride de den først en Miil (= 3078 norske Alen), siden to, siden en Parasang, og efterat den har fyldt 18 Maaneder, frygte de ikke for at anstrænge den(?).

Efterat den er bleven „Rebáa telata," d. v. s. indtraadt i sit tredie Aar, binde de den med et godt Dækken og gjøde den. De sige i dette Tilfælde:

„Bind den i det første Aar for at forebygge Ulykkeshændelser. — Rid den i det andet Aar, indtil Ryggen bøier sig. — Bind den paany i det tredie Aar og sælg den siden, dersom den ikke er god."

Dersom en Hest ikke bliver reden før det tredie Aar, saa er det sikkert, at den ikke vil komme til at due til andet end til at løbe, hvilket den ikke behøver at lære, thi dette er en Gave af Naturen. Araberne udtrykke ogsaa denne Tanke ved et Ordsprog:

„El djouad idiri be daselouh." (En Djouad springer ifølge sin Race). En ædel Hest behøver ikke at lære sig til at løbe.

5. Hvorfor Hopper ere dyrere end Hingster, da alligevel de Sidste mere forplante sine Egenskaber paa Avlen?

Aarsagen hertil er følgende: Den, som kjøber en Hoppe, haaber at han, foruden den Fordeel han drager af dens Brug, ogsaa kan forskaffe sig en talrig Avl. Men den, som kjøber en Hingst, har alene Nytte af den som Ridehest, da Hingsterne stedse udlaanes uden Betaling og Araberne ikke udleie dem til Bedækning for Penge.

6. Om Araberne i Sahara føre Stamregister over deres Heste?

Folket i Sahara ligesaalidet som i Tell befatte sig med saadanne Registre. Det er nok, at Herkomsten er sikker; thi Racehestenes Stamtræer ere ligesaa nøie bekjendte som deres Eieres. Jeg har hørt, at nogle Familier have skrevne Stamtavler, men jeg kan ikke opgive hvilke. Disse Bøger bruges i Orienten, saaledes som jeg har bemærket i den lille Afhandling, som jeg har sendt Dig.

7. Hvilke af Algeriens Stammer ere de meest udmærkede i Henseende til deres Hestes Fortrinlighed?

Viid, at de bedste Heste i Sahara ere, uden Undtagelse, de som tilhøre Stammen Hamyan. Denne Stamme har ikke andet end fortrinlige Heste, da den hverken anvender dem til Arbeide eller til at bære Byrder, men alene til Ride- og Stridsheste. De kunne bedst af alle udholde Hunger, Tørst og Anstrængelser. Dernæst kommer de Heste, som tilhøre Stammerne Arabáa og Oulad-Nayl.

I Tell ere de bedste Heste, saavel i Henseende til deres ædle Blod, som til Formernes Skjønhed, de som tilhøre Chelifs Folk, fornemmelig de, som tilhøre Oulad-Sidi-Ben-Abd-Allah (Sidi-el-Aaribi) nær ved Mina og ligeledes de, som tilhøre Oulad-Sidi-Hassan, en Afdeling af Oulad-Sidi-Dahhou, som beboer Bjerget Mascara. De hurtigste ved Kapløbningerne (og ligeledes af smuk Skabning) ere Hestene af Stammen Flita, af Oulad-Cherif og Oulad-Lekreud. De bedste til uden Sko at kunne løbe over stenige Marker ere af Stammen Assasena i Jakouaia. Moulay Ismail, Marokkos berømte Keiser, skal have ytret:

„Gid min Hest var bleven opfødt i Maz, og vandet i Biaz!"

Maz er et Sted i Landet Assasena, og Biaz er en Flod, bekjendt under Navnet Foufet, som flyder igjennem det ovennævnte Land. Oulad-Kahleds Heste ere ogsaa berømte for de samme Egenskaber. Sidi-Ahmed-Ben-Youssef har ytret om denne Stamme: „Langt Haar og flagrende Manker skulde skues blandt Eder til Opstandelsens Dag" — idet han ved disse Ord priser deres Fruentimmer og deres Heste.

8. Du siger, at man hos Eder paastaar, at Algeriens Heste ikke ere Araber, men Berber.

Dette er en Fordom, som falder tilbage paa den, der ytrer den. Berberne (Barbariets Heste) ere oprindelig Arabere. En navnkundig Forfatter har sagt: „Berberne beboe Mogheb. De ere alle Sønner af Rais-Ben-Ghilan. Det er desuden beviist, at de nedstamme fra de to Hemiaritstammer Senahdja og Kettama, som indkom i Landet med Erobreren Ifrikech-el-Molick."

Ifølge begge disse Vidnesbyrd ere Berberne Araber. Forøvrigt ansee Historieskriverne den største Deel af de berbiske Stammer som Efterkommere af Senahdjas og Kettamas. Disse Stammers Ankomst til Barbariet er ældre end Islamismen. Antallet af de Araber, som ved Muselmændenes Erobring indvandrede til Mogheb, er uberegneligt. Da Obeidinerne (Fatemiderne) bleve Ægyptens Beherskere, flyttede en uhyre Mængde Stammer over til Afrika, blandt andre Stammen Riabb. Denne udbredte sig fra Raironhau til Merrahech (Marokko). Det er fra disse Stammer, at Stammerne Douaouda, Aiad, Madid, Oulad-Madi, Oulad-Jacub-Zerara, Diandel, Attaf, Hamis, Braze, Sheha, Flita, Medjohar, Mehal, Beni-Amer, Hamyan og flere andre i Algerien nedstamme. Der kan ingen Tvivl være om, at jo de arabiske Heste have udbredt sig i Mogheb tilligemed Stammerne. Under Ifrikech-Ben-Raifs Tid var Arabernes Rige almægtigt. Det udstrakte sig mod Vest lige til Moghebs Grændser og i Øst til China, som Ben-Routaiba fortæller i sin Bog ved Navn „El-Marif."

Det er sandt, at om end alle Heste i Algerien ere af arabisk Oprindelse, saa ere mange af dem udartede, da man altfor ofte anvender dem til Pløining, Træskning samt som Pakheste og Lastdragere m. m. og fordi Hopperne parres med Asenhingster — hvilket Alt ikke nogensinde skeete i Arabien. Der behøves alene, sige de, at en Hest kommer til at gaae over en dyrket Mark, saa taber den sine Egenskaber. I Anledning heraf berettes følgende Historie:

„En Mand gjorde en Reise, ridende paa en Racehest. Paa Veien mødte han sin Fiende, som ligeledes reed paa en ædel Springer. Den Ene flygtede, den Anden forfulgte. Efter en Stund begyndte den Forfølgende at blive efter. Mistrøstende om at naae sin Fiende, raabte han da:

„Jeg spørger Dig i den almægtige Guds Navn, har din Hest nogensinde gaaet for Ploven?"

„Kun i fire Dage," var Svaret.

„Godt! Min Hest har aldrig været Trækdyr. Ved Profetens Hoved! Nu er jeg sikker paa at naae Dig."

„Jagten fortsattes. Da Dagen hældede, begyndte Flygtningen at miste Forspranget, hans Forfølger naaede ham og de kjæmpede."

Min Fader — Gud være ham naadig! — pleiede ofte at sige: „Der er ingen Velsignelse i Landet, efterat vi have forvandlet vore Stridsheste til Lastdragere og Plovheste. Har ikke Gud skabt Hesten for at springe, Oxen for Plovarbeidet og Kamelen til at bære Byrder. Man vinder aldrig noget ved at ville forbedre Guds Veie."

9. Hvilke ere de Regler, vi følge ved vore Hestes Behandling og Underholdning?

Viid, at Eieren af en Hest i Begyndelsen giver den kun lidet Byg, men forøger siden dens Ration, lidt efter lidt, indtil Hesten lader noget tilbage, da Rationen formindskes og siden bibeholdes uforandret.

Den bedste Tid af Dagen til at give Byg er om Aftenen. Med Undtagelse af paa Marscher bør man aldrig give den om Morgenen. Man siger i denne Henseende:

„Morgenbygget bliver tilbage i Gjødselen, Aftenbygget i Lænderne."

Den bedste Maade at give Byg paa, er at give det til den sadlede Hest, og den bedste Maade at vande paa, er at lade Hesten drikke med Bidslet i Munden. Man siger:

„Vandet med Bidslet og Bygget med Sadelen."

Araberne sætte fremfor Alt Priis paa en letfødt Hest, naar den kun derved vedligeholder sine Kræfter. En saadan er — sige de — en uvurdeerlig Skat.

At vande en Hest ved Solens Opgang, gjør den mager; at vande den om Aftenen, gjør den fed; at vande den ved Middagstider gjør, at den holder sig, som den er.

Under den stærke Hede, som varer i fyrretyve Dage (Semaïme), vande Araberne sine Heste kun hver anden Dag. Dette betragtes som en meget nyttig Skik.

Om Sommeren, Høsten og Vinteren give de daglig et Fang Halm til sine Heste; men det hovedsagelige Foder, som foretrækkes fremfor alt Andet, er Byg.

Araberne sige i dette Tilfælde: „Dersom vi ikke vidste, at Heste avles af Heste, saa skulde vi tro, at Bygget frembragte dem."

De sige: „Opsøg og kjøb en god Hest; Bygget skal give den Kræfter til at løbe."

De sige ogsaa: „Vælg blandt forbudet Kjød det letteste" d. v. s. vælg en let Hest, thi Hestekjød er forbudt Muselmændene.

De sige: „Man bliver ikke Rytter, uden at man ofte rider sig af Hesten."

„Fuldblodsheste ere aldrig slemme."

„En hengiven Hest er sin Huusbondes Hæder."

„Heste ere Fugle uden Vinger."

„For Hesten findes ingen Afstand."

„Den, som for Kvindens Skjønhed forglemmer Hestens, skal ikke vinde Fremgang."

Den hellige Ben-el-Abbas — gid Gud være ham naadig! — siger ogsaa:

„Elsk Hestene og vær omhyggelig for dem" o. s. v.

Jeg har sluttet dette Brev, som din Vaabenbroder, Alles Ven, Kommandanten Sidi-Bon-Senna skal fremføre. — Hilsen!

Abd-el-Kader.

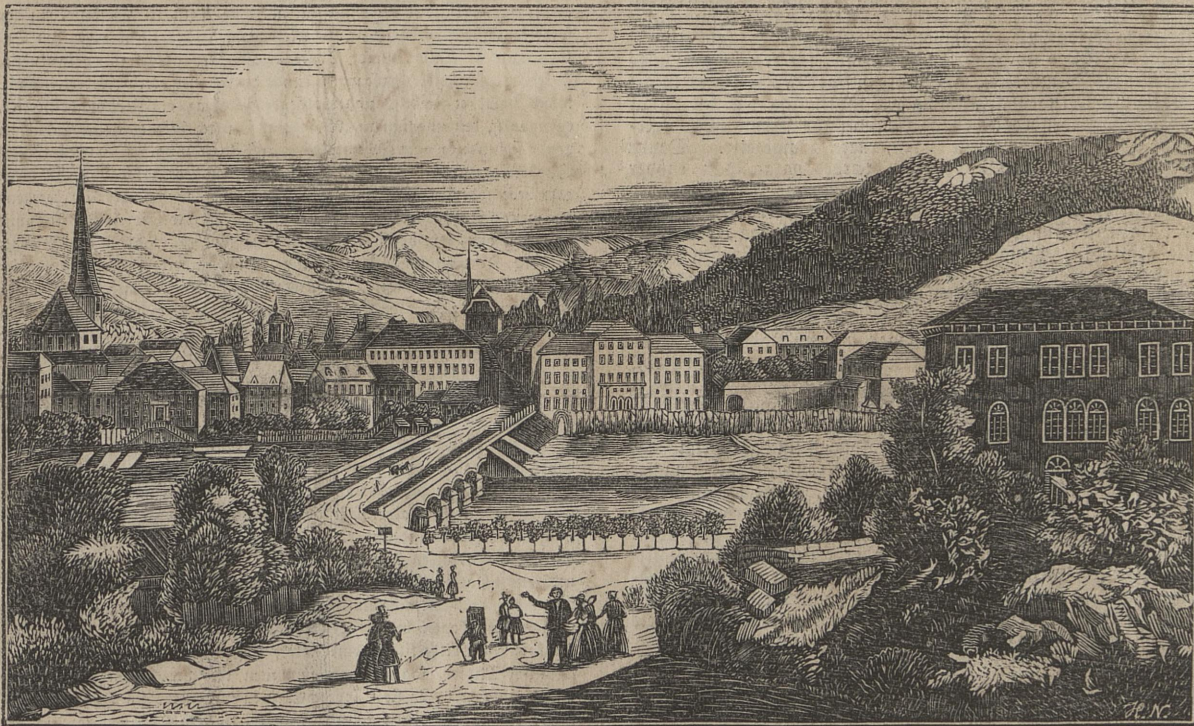
General Daumas, til hvem dette mærkværdige Brev var adresseret, gjør herved følgende Bemærkning:

„Dette Brev er skrevet med Abd-el-Kaders egen Haand; Originalen er i min Besiddelse og attesteret af Eskadronschefen ved Artilleriet, Boissonnet, som i en Tid af tre Aar med Hæder har beklædt en besværlig og vanskelig Stilling i Henseende til Emiren. Det er ham, jeg har at takke for Oversættelsen deraf.

E. Daumas."

Badestedet Kissingen*).

I Underfranken i Kongeriget Bayern ligger den lille Stad Kissingen, som ved sine helbredende Kilder har erholdt et saa betydeligt Ry ikke alene i Europa, men ogsaa i de bortfjernede Verdensdele, at det dristigt tør sættes i de fortrinligste Badesteders Række. Omendskjøndt nogle af Mineralkilderne i Kissingen allerede i Aarhundreder have været bekjendte og besøgte, saa indskrænkede dog dette Besøg sig kun til de nærmestliggende Stæder og Lande, og først i de sidste Decennier svang dette Badested sig ligesom ved Tryllekraft op til den Høide, hvorpaa det nu staar, hvor aarlig Tusinder strømme til, for af de Velsignelse uddelende Kilde-Najader at erholde nyt Liv, ny Kraft. Den gamle allerede siden det 9de Aarhundrede under Navnet Kizziche eller Chizzigheim bekjendte lille Stad ligger i en venlig Dal ved Bredderne af den saakaldte frankiske Saale, en lille Flod, som, slyngende sig igjennem de frugtbareste Marker og yppigste Enge, udgyder sig ved Gemünd i Mainfloden. Denne Saaledal byder saavel Indlændingen som Udlændingen Alt, hvad et deiligt Landskabs Yndigheder har at opvise; den hele Egn bærer Stemplet af den rigeste Fylde og Frugtbarhed. Enge prangende med duftende Blomster, bølgende Sædmarker, talrige Viinbjerge i det saftigste Grønne og rundtomkring bekrandset af dunkle Skove, henrykke Øiet, saa langt det naaer. Alle hine Naturyndigheder fremtræde endnu stærkere i den lille Stads umiddelbare Nærhed, og rundtomkring omgivet ligesom af et stort Viinbjerg, indtager den det Middelpunkt, til hvilket Aar ud og Aar ind Tusinder af Badegjæster strømme. Saaledes bliver da den venlige Stad, ved dens naturlige behagelige Beliggenhed, ved dens kunstige og indbydende Spadseregange, samt ved maleriske Prospekter, ved talrige Besøg af Hjælpsøgende, til et af de yndigste og livligste Badesteder. Den Dal, i hvilken Kissingen ligger, strækker sig fra Nord mod Syd, og staar ved de til Würtzburg og Bamberg førende Hovedveie i Forbindelse med Frankens vigtigste Steder.

Badestedet Kissingen.

Ikke tilfreds med at have udstyret denne Dal med alle en skjøn Egns Yndigheder, gav Naturen den desuden Lægedomskilder, der kappes med dens vegetabilske Rigdom og romantiske Skjønhed. De nærliggende Flötsbjerge beskytte den venlige Stad for den skadelige Indflydelse af de fugtige Vestenvinde og den her saa farlige Søndenvind, da Solen uden Hindring ved sine varmende Straaler holder Atmosphæren i en middels Temperatur, saaat Kissingens milde, helbredende Klima hos Badegjæsten opvækker ved hans Ankomst glade Forhaabninger om en snarlig Helbredelse; thi ogsaa blandt denne henrivende Dals Beboere vil han sjeldent opdage langvarige Sygdomme, ja ei engang i det Sygehuus, som stiftedes af den aftraadte Kong Ludvigs Gemalinde. Omegnens Beboere ere jevne, ukunstlede, venlige og velvillige, deres Charakteer er godartet og hjertelig; med Forekommenhed optage de Patienterne og sørge for deres Fornødenheder. Deres Levemaade er ligesaa simpel som maadeholden, kun sjeldent seer man Drukn iblandt dem, og istedetfor spirituøse Drikke søge de at skaffe sig Vederkvægelse og Styrkning i den helbredende Kraft af det Vand, som Naturen saa gavmildt skjænker dem. Den forhenværende lille Stad dannede i Fortiden en med Taarne befæstet Fiirkant, omgiven af Mure og en dyb Voldgrav; to store Porte og en Udfaldsport dannede Indgangen til denne By, som paa den Tid talte omtrent tusinde Indvaanere. Alt dette har nu forandret sig. Nye Gader ere opstaaede; Murene og de store Porte ere forsvundne, og kun den lille Port staar endnu igjen som en Erindring om Kissingens gamle Befæstning. Indvaanernes Antal har betydeligt forøget sig; nye Bygninger ere overalt opstaaede og begrændse regelmæssige Gader. Bygningerne i Kissingen ere billige og desuagtet smagfulde, Husene synes at voxe op af Jorden og indeholde rummelige Værelser, som, udstyrede med Bekvemmelighed og Comfort let lade Gjæsten forglemme Hjemmets Arne. Enhver, som er vant til at besøge Badene, vil desuagtet, hvis han ei er ubillig, blive tilfreds med den Priis, som han har at betale for Kvarteer og Underhold. De skjønneste med Smag indrettede Huse ligge i Ludvigsgaden, kuns det nye Apothek, Posten og nogle ligeledes nyere Bygninger kunne med Hensyn til deres smagfulde Ydre maale sig med Ludvigsgadens smukke Huse. Men den prægtigste Bygning tilhører Bolzano, som sædvanligviis i Badetiden tæller de her tilstædeværende høie Herskaber blandt sine Gjæster. Den er opbygget i den ædleste Stiil, forsynet med alt Fornødent og Eieren søger ved sin gode Villie og Formue hvert Øieblik at tilfredsstille Gjæsternes Ønsker paa det meest Forekommende. En stor Behagelighed finde denne Bygnings Beboere endvidere i dens Kommunikation med selve Badene, da Vandet ved Rør ledes fra Kilderne ind i Badeværelserne, som staae i Forbindelse med Spise- og Spille-Værelserne. Paa denne Maade befinde Badene sig i en Nærhed, der ganske sparer den Badende for en lang Vei, og hvilke desuden ere udstyrede med den hensigtsmæssigste Luxus. Taffelets Udstyring, saavelsom Servicets lade Intet tilbage at ønske, fordi dette Etablissement er afhængigt af selve Bade-Direktionen. For god Kost er der i Kissingen overhovedet sørget

*) Da udentvivl mange af vore Læsere spørge sig selv, hvad Kissingen, som Kongefamilien nu besøger, er for et Sted, vil maaskee nærværende Beskrivelse deraf, som findes i en tidligere Aargang af Illustrirter Zeitung, paa denne Tid være Flere kjærkommen.

godt. Spiserne, saavelsom Vinen ere fortræffelige og billige. Talrige Tables d'hôte skjænke Badegjæsterne Glæderne af et velbesat Taffel og et udvalgt Selskab, hvis man ei foretrækker at spise paa sit Værelse. Blandt disse udmærke sig ogsaa Peter Bolzanos Tables d'hôte, hvilken Mand tilligemed hans afdøde Broder have erhvervet sig saa store Fortjenester af det hele Bade-Etablissement, og derfor i en Række af Aar bleve udnævnte til de udelukkende kongel. Forpagtere. For nærværende Tid lever kun een Bolzano, B. Ferdinand B. er død allerede for flere Aar siden. Ikkedestomindre bemærker Badegjæsten intetsteds nogen Forsømmelse i den forhenværende Opsigt, og Peter B. beviser daglig, at han er den Mand, der fortræffeligt veed at styre et saa stort Etablissement. I hans store Spisesal forene sig daglig Middag og Aften Hundreder af Gjæster ved det rigtbesatte Taffel, ved hvilket en Badelæge drager Omsorg for Jagttagelsen af den nødvendige Diæt. Hvor hensigtsmæssigt og omhyggeligt Bade-Direktionen ogsaa hereved har sørget for at Badekuren skal faa et lykkeligt Udfald, behøver vist ikke at bemærkes, da det jo er bekjendt, hvor nødvendigt et hensigtsmæssigt Udvalg af Spiser og Drikke er til Opnaaelsen af Øiemedet med enhver Drikkekuur. Som Badelæger kunne vi nævne den første Badelæge, den fortræffelige Dr. Maas; den som Forfatter fordeelagtigt bekjendte Dr. Balling og den dygtige Dr. Welsch, som har nedsat sig her siden den joviale og elskværdige Buchler afgik ved Døden. Alle disse Herrer kappes om at understøtte de Syge med deres Raad, opmuntre dem og i fornødent Fald berolige dem med Hensyn til Lægekildernes Virkninger. Det Apothek, som vi forhen omtalte, har en god Beliggenhed og er fortræffeligt indrettet. Med Hensyn til Badegjæsternes Fornøielser, er der i den senere Tid allerede skeet meget for at tilfredsstille de Besøgende, og man kan vente endnu mere af den forøgede Tilstrømning af Fremmede. En prægtigt Selskabssal forener i ugunstigt Veir Badegjæsterne; i den saakaldte Kuurhave skjænke de af Træer bebyggede Pladse Kjøling mod Solstraalerne. Det af Kong Ludvig opbyggede Kuurhuus er en Prydelse, der i enhver Henseende viser sig et saa betydeligt Badested værdigt. Den Nyankomne bliver, naar han første Gang betræder Haven, behageligt overrasket ved de samme omgivende og i en ædleste Stiil opførte Bygninger og ved de herlige Anlæg; Arkadebygningen, en Søilehalle paa 700 Fods Længde; den allerede omtalte Selskabssal; den zirlige Brøndpavillon af støbt Jern, hvis Tag i Form af et Telt er malet blaat og hvidt stribet, baaret af høie, slanke Søiler, beskytter de under det frembrydende Kilder; det nye Kruukmagazin og alle de i Nærheden af hine Anlæg værende Boliger for Badegjæster; i smagfuldt indrettede Privathuse ere imponerende Bygninger, som gjør et venligt og tillige storartet Indtryk paa den fra fjerne Lande Hidreisendes Gemyt. Da den legemlige Bevægelse er meget gavnlig ved Brugen af Kissinger-Vandet, saa har det ogsaa en Hovedfornødenhed at drage Omsorg for skjønne Spadseergange i Stadens nærmeste og fjernere Omgivelse. Denne Fornødenhed har man i Stadens Nærhed ogsaa paa enhver Maade søgt at tilfredsstille saavel ved herlige Alleer, som ved Promenader imellem hine Arkader og Salen, der ved Lovbytter i italiensk Smag skjænke den fornødne Skygge og tilstrækkelig Kjøling. Længere Spadseergange drage sig hen langs Saales Bredder til Lindlesmøllen og til den seværdige Saline. Et af de smukkeste Partier er den 1/4 Miils Vei fra Kissingen bortfjernede, paa en Høi liggende Ruin, Bodenlaube, hvor om Eftermiddagen muntre Badegjæster hyppigt samle sig, for i den skjønne Natur at glæde Hjerte og Gemyt. Ligeoverfor den ligger Altenberg, til hvis Tempel der ligeledes fører en meget god Spadseergang. For længere Udflugter egner sig Kaskadedalen, Klaushoff, Badet Bocklet, den endnu godt vedligeholdte Ruin af Trimburg, Neustadt, den henrivende Ruin af Salzburg, som stammer fra Carolingernes Tid, Badet Brückenau, hvilke samtlige udmærke sig ved deres maleriske og yndige Beliggenhed og skjænke den skjønneste Nydelse i den herlige Natur. For de stille Aftentimer, samt i uvenlige Dage erholder Badegjæsten tilstrækkelig Underholdning ved de selskabelige Fornøielser i smagfulde Sale, et godt Læsekabinet, hvor man forefinder de mest læste tydske, engelske og franske Journaler, samt C. Jügels Leiebibliothek og Boghandel i Frankfurt am Main.

(Fortsættes.)

Norge.

Christiania. Studentersamfundets Bestyrelse har modtaget en Skrivelse fra Direktionen for Upsalastudenternes Tog hertil, hvori disse oversende sin Taksigelse til Universitetets Ungdom og Lærere og Byens Borgere for „den storartede Gjæstfrihed, Hjertelighed og Broderlighed," hvormed de bleve modtagne.

— Den 19de standsede Jernbanearbeidet nede ved Byen. Aarsagen hertil var den, at en Flok Arbeidere, tildeels beruisede, havde forenet sig om at fremtvinge en lige eller endog høiere Daglon end de havde (nemlig 48 eller 60 ß. (for varierede Lønnen mellem 30 og 48 ß.). Men det lykkedes ikke, da Underkontraktøren i Strøget ved Byen strax afskedigede alle sine Arbeidere (omtrent 400 Mand). Næste Dag antog han dem dog igjen paa de 40 nær, som havde anstiftet Optøierne.

— Kongen har, paa det akademiske Kollegiums Forestilling gjennem Kirkedepartementet, tilkjendegivet Generalkonsul Tottie i London sin allernaadigste Tilfredshed for den Opmærksomhed og Velvillie, han har vist det norske Universitet ved gjentagende Leiligheder.

— Prinds Chr. Aug. Fødselsdag (9 Juli) feiredes ved en Mindefest i Kongshavn, hvortil omtrent 600 Deeltagere havde indfundet sig; ved Hovedtrappen var Prindsens bekrandsede Buste opstillet og i Salen var hans Portrait anbragt. Der kanoneredes og en Sang uddeeltes.

Hamar. Paa A. Grøndals og egne Vegne indbyder O. J. Børke til et „Fællesmøde for Hedemarkens samt Totens og Valders Provstiers Skolelærerforeninger," hvilket skal afholdes her den 25de og 26de Aug.

Drammen. Christiania Skuespillere og Kjøbenhavns Balletpersonale ere ankomne hertil og give Forestillinger paa det herværende Theater.

Ringsaker. Storthingsmanden Lars Jensen afgik ved Døden den 10de Juli 68 Aar gammel.

Skien. Dampskibet Trafik, der skal gaae i Langesundsfjorden, er allerede ankommet fra England og har begyndt sin Fart.

Tvedestrand har nu faaet sig en egen Sparebank.

Bergen. I Anledning af Stiftsamtmand Hagerups Aftrædelse fra hans Embede have Bergenserne givet ham en storartet Æresmiddag.

— Den bergenske Arbeiderforening holdt sit Kvartalsmøde paa Kongens Fødselsdag. Kand. Grønning holdt et Foredrag over „Brodersindet, der skulde gjennemtrænge og forene Alle," og Toldkasserer Christie udbragte et Leve for Kongen.

Nordre Throndhjems Amtsformandskab begyndte sine Forhandlinger den 1ste og endte dem den 8de Juli. Til Veivæsenet udlignedes 3600 Spd., hvilke i Forening med Amtets øvrige Udgifter (tils. 12,674 Spd.) blive at udrede med 1 Spd. af hver Skylddaler. Til Indkjøb for Landbrugsskolen af Gartner Moes Skrift om de norske Sædvæxter med Herbarium bevilgedes 6 Spd. og til Oplærelse af en Dyrlæge ved et Veterinærinstitut i Udlandet 80 Spd. aarlig. Landbrugselev A. A. Øfsti anbefaledes til Erholdelse af dette Stipendium. 100 Spd. bevilgedes til den tilbagestaaende Malning af Skogns Sygehuus og 300 Spd. til Fuldførelse af Tilbygningen til Lægeboligen derved. Angaaende Namdalens Sygehuus besluttedes, at Doktor Godtwaldt skulde tilstaaes et Bidrag af 50 Spd. for at foretage en Reise til Lungegaards Hospital i Bergen i den Hensigt nærmere at gjøre sig bekjendt med de Spedalske der; at det skulde overdrages Direktionen med Amtmandens Approbation at ansætte en Assistent, samt at der til de spedalske Syge, for hvilke Amtskommunen ellers vilde have overtaget Kuuromkostningerne, og som kvalificere sig til Indtagelse paa Lungegaards Hospital i Bergen, bevilgedes det for Indtagelse fastsatte Bidrag 12 ß. daglig, naar vedkommende Præstegjælds Kommune overtog Reiseudgifterne.

Oversigt over norske Blades Indhold.

Den 1ste d. M. aabnedes Akershuus Amts Landhuusholdningsselskabs første Landbrugsmøde paa Eidsvolds Hovedgaard med en Tale af Formanden Boghandler Cappelen, hvorefter Proprietær Christensen overtog Præsidiet. Af en i Chr.-Pst. f. 23de Juli meddeelt Beretning give vi her en Fortegnelse over de vigtigste i Mødet behandlede Spørgsmaal og holdte Foredrag. Første Dag diskutteredes blandt Andet Spørgsmaalet om, hvorvidt den Bearbeidning, som Jordsmonnet i Almindelighed underkastes, er tilstrækkelig og hensigtsmæssig, hvorover Flere ytrede sig. Hr. Schübeler holdt derefter et Foredrag over Skovvæsenet. Anden Dag sattes Spørgsmaalet om Nytten og Nødvendigheden af Markernes fuldstændige Afgrøftning under Diskussion, hvori fornemmelig Foged Hauge deeltog. I Behandlingen af Spørgsmaalet om hvilken Indflydelse Jernbanens Anlæggelse antages at ville medføre for de Egne, hvorigjennem den kommer til at gaae, deeltog DHrr. Christensen, Schübeler, Prof. Rasch, Hauge, Amtmand Moinichen, Leganger, Prok. Larsen og Knudsen fra Eidsvold. Moinichen udviklede i et udførligt Foredrag især Nødvendigheden af at kaste sig paa den i Distriktet forsømte Fædrift. Efterat der var diskutteret om Nytten af at bruge Koen til Trækdyr, om den fordeelagtigste Anvendelse af den Melk, som havdes tilsalgs, og om Opfødningen af Kalve, ytrede Schübeler sig i et udførligt og instruktivt Foredrag, om hvilke Havevæxter kunde dyrkes med størst Fordeel. Prof. Rasch holdt et særdeles underholdende Foredrag om Ferskvandsfiskerier, og navnlig den nyopfundne Methode at forflere Fiskene paa. Schübeler ytrede sig endelig over Fødemidlers rette Tilberedning. Den tredie (sidste) Dags Møde aabnedes med en Diskussion om Potetes, navnlig Maaden at opbevare dem paa. Schübeler ytrede sig derpaa i et udførligt Foredrag angaaende Spørgsmaalet om hvilke Binæringer der med størst Held kunne drives af dem, som boe i Jernbaneliniens Nærhed. Han anførte Birøgt, Fjærkræ, Kurvfletning, Straafletning, Bødkerarbeider, Børstenbinderarbeider, Æsker og Spande, Træskjærerarbeide, Metaltraadarbeider og Handsker. Prof. Rasch holdt derefter et Foredrag om Birøgt. I Anledning af Spørgsmaalet om hvorvidt forbedrede Agerdyrkningsredskaber vare indførte i Amtet, foreviste Schübeler en af ham konstrueret Potetesharv samt nogle Haveredskaber. Derefter debatteredes der om Gjødningsbehandlingen og om Forbedringen af Amtets Kreaturracer. Amtm. Moinichen fremhævede herved Vigtigheden af en ordentlig Bogførsel, som en af de første Betingelser for et rationelt Landbrug. Efterat Schübeler havde holdt et Foredrag over levende Hegn, skred man endelig til Behandlingen af det Spørgsmaal, om der fra Amtskommunens Side burde foretages Noget, for at bevirke Opdyrkning af de betydelige Myrstrækninger, som Amtet indeslutter. Foged Hauge udtalte sig bekræftende derover og troede, at en Kommittee ved Amtskommunens Medvirkning burde nedsættes til at bereise Distriktet og indhente de fornødne Oplysninger desangaaende. Men Amtm. Moinichen udtalte sig derimod, idet han meente, at Sagen burde overlades til den private Associationsaand. Vedkommende vilde til det omhandlede Øimed desuden erholde Laan af offentlige Midler, saa at Amtskommunen ikke her behøvede at optræde som Laantager. Tilsidst lovede Christensen at have sin Opmærksomhed henvendt paa Distriktets Myrstrækninger, ligesom Rasch opfordrede Sogneselskaberne til at tage Sagen under Overveielse.

— Samme Blad indeholder en kort Beretning om Drammens Landboforenings Møde paa Hønen i Norderhov (Ringerike) den 16de og 17de d. M. En foreløbig Indberetning fra Engvandingsmester Madsen refereredes. Deraf erfaredes, at de gamle Engvandingsanlæg i Birid, Gusdal, Vardal, Gran, Modum og Røken vare i god Stand og Engvandingen i god Fremgang; derimod vare de mindre godt passede i Aker og aldeles forsømte paa Ringerike. I de ovennævnte Præstegjælde udføres 12 forskjellige ny Anlæg, ved hvilke Madsen dog har maattet lempe sin Methode efter Gaardbrugernes Ønsker, og simplificere den noget. Ordføreren, Konsul Thorne, gjorde opmærksom paa, at der var indledet Korrespondence med forskjellige Mænd i Sverige, Danmark og Skotland, for at indhente Oplysninger for den i Anledning af Huusdyravlens Fremme nedsatte Kommittee. Derefter diskutteredes forskjellige for Landbruget vigtige Spørgsmaal, der i Forveien vare opstillede af Bestyrelsen. Til Bestyrere for det følgende Aar valgtes Landbrugsskolebestyrer Swensen og Sorenskr. Fougner, til Suppleanter Provst Lund og Proprietær Sundt. Konsul Thorne havde bedet sig fritaget for at komme paa Valg igjen.

— Præsten Otto Theod. Krohg meddeler i Romsdals Budstikke Resultaterne af de Jagttagelser, han som Medlem af Overbestyrelsen for Romsdals Amts Landbrugsskole paa Gaarden Aak i Grytten har foretaget herhen den 10de Juni, og hvoraf fremgaar, at Hr. Landmark som Landbrugsbestyrer er en Mand af store Fortjenester, hvad enten man tager Hensyn til hans fortrinlige Gaardsdrift eller Lærervirksomhed, og at det aldeles intet forunderligt er i, at han ikke kan komme ud med sin Gage, 800 Spd., da baade „hans og Kommunens Penge ligge i Gaarden Aak i den Stand, som den nu er."

Sverige. Kronprindsen har nylig været i Danmark. Han ankom den 12te til Helsingør med Dampskibet „Ophelia," og vendte tilbage til Helsingborg den 14de med „Hekla."

— Søofficieren Hyltén-Cawellius er bleven udnævnt til Korvetkapitain ved den preussiske Flaade.

— Kongen og Dronningen, Hertugen af Upland, Prindsesse Eugenie og Grevinden af Würtemberg, Dronningens Søster, ankom den 14de Aften med Extratog til Bamberg og reiste derfra den næste Dags Morgen til Kissingen.

— Den 15de aabnedes i Stockholm et Boghandlermøde, besøgt af omtrent 50 Boghandlere og Forlæggere, hvori Hr. L. J. Hjerta valgtes til Ordfører. Der vaktes Spørgsmaal om en anden Provisionsberegning; om en aarlig svensk Boghandlermesse, som antoges at burde holdes hver Juli i Stockholm; om en svensk Boghandlertidende, der antoges at kunne tilveiebringes ved en Udvidelse af „Svensk Bibliographi"; om en Pensionsindretning for Boghandlere, og endelig en Indretning af en særegen Pakkepost for Boghandlens Behov; der tegnedes strax Aktier hertil i ikke ubetydeligt Antal.

— Der er i den sidste Tid afgaaet 2 Udvandrerskibe fra Stockholm, og et tredie er snart seilfærdigt. De fleste af Emigranterne ere fra selve Hovedstaden.

Danmark. I Husum ere henved 40 Bygninger lagte i Aske ved en nylig stedfunden Ildebrand.

Blandede Efterretninger.

Frankrig. Præsidenten har tilstaaet 91 Personer, som af Kommissionen i Hérault vare dømte til forskjellige Straffe, deels fuldkommen Benaadning, deels Formildelse i Straffen.

— Den bekjendte Araberhøvding Bou-Maza, der holdtes fangen paa Slottet Ham, blev borte paa en Udflugt han af Mæren havde faaet Tilladelse til at foretage mod at give sit Æresord paa at han skulde vende tilbage. Politi og Telegrapher sattes strax i Bevægelse for at standse ham; imidlertid indfandt den gode Høvding sig igjen i Ham af sig selv.

— Nogle Republikanere havde ønsket at høitideligholde den 15de, Aarsdagen for Bastillens Ødelæggelse, med et Gilde, men Politipræfekten forbød det.

— I de sydlige Provindser har Storm og Regnskyl den 8de —10de Juli ødelagt Sæden og mange Bygninger og endog kostet mange Menneskeliv.

England. I Edingburg er den berømte Historieskriver Th. B. Macaulay valgt med 1872 Stemmer. I Tiverton er Lord Palmerston bleven gjenvalgt. Hele England er som fortryllet over hans Tale og Optræden ved Valgakten.

— James Macadam, efter hvem den Veilægning, som kaldes Macadamisering, har sit Navn, er død i London den 30te Juni.

Tydskland. I tydske Blade berettes, at Wiener-Professorerne Hebro og Unger foretage en videnskabelig Reise til Sverige og Norge. Hebro, som især sysselsætter sig med Studiet af Hudsygdommene, agter i Sverige at gjøre sig bekjendt med Lusesygen, der ikke skal findes i noget andet europæisk Land. Unger er Botaniker.

Belgien. Ministeriet har forlangt sin Afsked.

Schweitz. Af en i Valangin den 1ste afholdt Folkeforsamling udstædtes en Erklæring om, at Folket i Neufchatel af al Magt vil være Schweitzere, at det vil den neufchatelske Republiks Bestaaen og paa det Bestemteste modsætter sig ethvert Skridt, der maatte have til Hensigt at tilintetgjøre Revolutionen af 1ste Marts og dens Følger.

Italien. Opdagelsen af en Sammensværgelse har ledet til en Mængde Fængslinger i Venedig, Mailand og forskjellige andre Stæder i Lombardiet Venedig.

Spanien. Paa Cuba træffes Foranstaltninger for at tilbagevise det forventede Angreb af de nordamerikanske Sørøvere. Der skal være opdaget en Sammensværgelse, som stod i Forbindelse med hine, og 8 unge Mennesker skulle være dømte til Døden af en Krigsret og henrettede.

Rusland og Polen. Choleraen, der i nogen Tid har raset stærkt i Sieradz- og Kalischkredsene, er nu kommen til Warschau, uden dog der endnu at have viist en særdeles ondartet Charakteer.

Ostindien. Den 19de Mai have Englænderne, ifølge de senest ankomne Efterretninger, stormet det birmanske Fort Bassein med et Tab af 3 Døde og 31 Saarede, hvoriblandt 7 Officierer. Birmanerne skulle have lidt langt større Tab.

Fra Kanton berettes den 22de Mai, at en Deel af den amerikanske Eskadre allerede var ankommen til Japan og havde indledet Underhandlinger.

Nordamerika. Henry Clay, en af Unionens første Statsmænd, er død i Washington den 29de f. M. 76 Aar gammel.

Ledige Embeder og Bestillinger.

Østre Nobygdelagets Distriktslægeembede med 300 Spd. i aarlig Gage.

Laurviks Distriktslægeembede med 240 Spd. i aarlig Gage.

Bergmesterembedet i det vestre søndenfjeldske Distrikt med 558 Spd. aarlig i fast Gage og omtrent 300 Spd. i uvisse Indtægter.

En Timelærerpost ved Ringerikes Realskole med 18 Spd. maanedlig Løn.

En Omgangsskolelærerpost i Ibestads Sogn med 30 Spd. i aarlig Løn.

Organistposten ved Christianssands Domkirke med 142 Spd. i aarlig Løn, 45 Spd. i Huusleiegodtgjørelse og omtrent 50 Spd. i uvisse Indtægter.

En Underlærerindepost ved Throndhjems Realskole med 60 Spd. i aarlig Løn.

En Omgangsskolelærerpost i Stegens Pstg. med 55 Spd. i aarlig Løn.

Kirkesangerposten ved Fane Pstg.'s Hovedkirke (Bergens Stift) med Forpligtelse til at overtage Skolen derved. Indtægten er omtr. 100 Spd. aarlig foruden Bolig, Plads m. m.

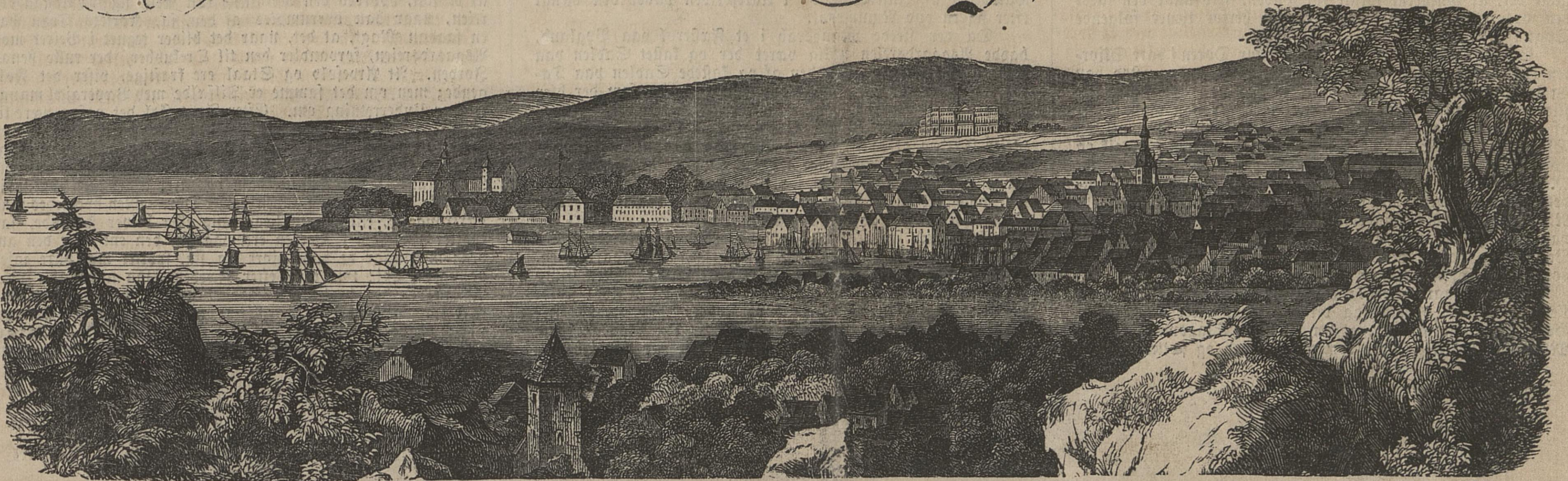
Kirkesangerposten ved Annexkirken med samme Forpligtelse og omtr. 72 Spd. i Indtægter.

☞ Subskription paa **Illustreret Nyhedsblad** modtages fremdeles i alle Landets Boglader, Postkontorer og Postaabnerier og koster 72 ß kvartaliter (13 Nummer), forsendt med Posten 84 ß. Hver Løverdags Aften udkommer et Nummer paa 12 Spalter, og en Aargang bestaar i Regelen af **52 Nr.**, indeholdende henimod **300 Afbildninger.** Det staar Enhver frit for at abonnere fra hvilketsomhelst Kvartals Begyndelse, uden Forpligtelse til at modtage det allerede udkomne af Bindet eller Aargangen. Med Subskriptionen er forbunden en Udlodning af 250 Spd. fordeelt i 7 Gevinster, hvoraf en er paa 80 Spd., en 50 Spd., en 40 Spd., en 30 Spd., en 25 Spd. en 15 Spd. og endelig en paa 10 Spd. Disse Gevinster ville i Aarets Løb ved Lodtrækning blive fordelte blandt Abonnenterne **uden Hensyn til disses Antal;** dog fordres som nødvendig Betingelse, at Betalingen bliver ordentlig erlagt for hvert Kvartal og at man holder Bladet fra Bindets Begyndelse til dets Slutning. Skulde Abonnenternes Antal stige til 2000, fordobles Præmiernes Værdi saaledes, at der bliver en paa 100 Spd., en paa 70 Spd., en paa 60 Spd., en paa 50 Spd., en paa 45 Spd., en paa 40 Spd., en paa 35 Spd., en paa 30 Spd., en paa 25 Spd., en paa 20 Spd., en paa 15 Spd. og en paa 10 Spd. eller i Alt 12 Præmier til et samlet Beløb af 500 Spd.

A. Dzwonkowski (Østre Gade Nr. 17.)

Christiania. Trykt hos Brøgger & Christie.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 44. | Udkommer hver Løverdag Aften. | Christiania den 31te Juli 1852. | Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. | I. Bind.

Indhold:

Studentermødet i Christiania 1852.

III.

Festen paa Ladegaardsøen.

Den 26de Juni Kl. 11 Formiddag samledes Deeltagerne paa Toldbodbryggen for at drage ud til Ladegaardsøen. Dampskibene „Berzelius" og „Nordkap," hvilket sidste efter Reparationen af Indredepartementets Chef var stillet til Festkommiteens Disposition, laae der for at føre Gjæsterne over. De norske Sangere gik ombord paa „Berzelius," de svenske paa „Nordkap;" forøvrigt kunde de andre Deeltagere gaae med hvilket Skib de lystede. Da man var samlet ombord, afgik Skibene under livlige Hurraraab af den Menneskemasse, der var forsamlet paa Bryggerne og de i Havnen liggende Skibe. De Bortdragende svarede ogsaa med Hurraraab og Skibene gave Salut. Da Skibene glede forbi Fæstningsvoldene, hilsedes de med Kanontorden fra dem. De dampede derpaa udover den stille Søe, rundt Ladegaardsøen til Landingspladsen i Nærheden af Christian August's Mindestøtte, hvor der nu var anbragt en Brygge, saa at man kunde gaae iland fra Skibene uden som ifjor at sinkes ved at sætte iland i Pramme. — Det var en heldig Idee, at lade Landingen foregaae ved Prindsens Monument, hvorved Tanken henledes paa ham, der, hvis han havde levet, vilde forenet de Folk, som nu her mødtes. P. Andresen havde i den Anledning skrevet et Digt, som vi her meddele:

Saa fordringsløs som han, der mindes,
Er denne Bauta i vor Lund,
Og dog ei mere klangfuldt findes
Et Navn i nogen Nordmands Mund:
Christian August! ei fødtes bedre,
Ei kjækkere en Helt end du;
Dig elskte vore gjæve Fædre,
Dig komme kjærlig vi ihu.

Og du var meer end Helt, du Bolde!
Du blevst jo den Forsoningsmand,
Der over Kampens brudte Skjolde
Først bragte Kongevei istand
Imellem Nordens Broderdale
Til Folkeaandens Stordaadsfærd;
Som vi dit Navn med Lyst udtale
Sin Carl August har Sverig kjær.

Nu Livsens Skud af Nordens Sommer
Omkring din Bauta staa i Pagt,
Og alle Haabets fagre Blommer
Udfoldet har sin Farvepragt:
Velsignet være da dit Minde
I Norges som i Sverigs Lund,
Thi intet Navn vi fælles finde
Af bedre Klang dog i vor Mund.

Da Deeltagerne vare komne iland, delte de sig i Partier paa omtrent 100 Mand, hvert med sin „Mærkismand." De besaa nu den yndige Øe, og især Oscarshall. Denne var dog blot tilgjængelig for de Svenske*); og da blot 25 kunde være inde ad Gangen, tillod Tiden hellerikke alle dem at besee sig der. Thi Klokken 2 samledes man, som forud bestemt, paa Dronningbjerget for derfra i Procession, med det militære Musikkorps i Spidsen, at begive sig til Kongsgaarden. Det var en lang, smuk uoverskuelig Række. Man gik Fire i Bredden, og desuagtet vare de, som befandt sig i Spidsen, allerede fremme, inden de Bagerste havde forladt Grev Wedels Monument. Idet Gjæsterne traadte ind i den gamle Kongsgaard, bød General Wedel dem paa Kongens Vegne med Hjertelighed Velkommen, og henviste dem til Haven, hvor Forfriskninger ventede dem.

*) De norske Deeltagere fik Adgang dertil den hele følgende Uge og kunde endog tage Damer med.

I en stor Allee var her et 200 Alen langt Bord dækket „med kongelig Overflødighed." Ved Enden af samme vare de 24 svenske Provindsers Vaabenskjolde anbragte i en Kreds, der dannedes af Guirlander, mellem Stænger, hvorfra Flag og Vimpler vaiede. Over Indgangen til denne Kreds var det norske Rigsvaaben anbragt og ligeoverfor Unionsvaabenet.

General Wedel ønskede først Upsalastudenterne som Repræsentanter for Nordens ældste Universitet velkomne. Dernæst udbragte han en Skaal for Brødrefolkenes akademiske Ungdom som Foreningens ædleste og kraftigste Værn. Det norske Studentersamfunds Formand Kand. Thrap udtalte derefter den studerende Ungdoms Erkjendtlighed for den Gjæstfrihed, Hs. Majestæt Kongen her viste, idet han paa en saa skjøn Maade havde forenet begge sine Nationers studerende Ungdom. Hr. Thrap udbragte tillige en Skaal for den fungerende Vært, General Wedel, hvilken blev optagen med Enthusiasme, og Magist. Sahlin udbragte en Skaal for Unionen.

Efterat Spisningen var tilende, samlede Deeltagerne sig hist og her i Klynger i det grønne Græs, hvor de gjorde dygtig Besked i den kongelige Champagne, der i saa rigeligt Maal udsendtes fra Kjælderen.

Da Klokken var 5, brød man op, efter med Varme og Hjertelighed at have udbragt et „Gud bevare Kongen!"

Under Musik og Sang ilede man ned til Skibene og vendte tilbage til Byen. Her blev man atter ved Tilbagekomsten modtaget af en paa Fæstningsvoldene og Bryggerne forsamlet stor Menneskemasse.

Til Erindring om denne Dag havde de Svenske modtaget et smukt udført Prospekt af Oscarhall, seet fra Frognerkilen.

Saasnart Deeltagerne vare hjemkomne, maatte de lave sig til Theaters. Upsalenserne vare nemlig af Direktionen indbudne til at overvære en Forestilling. Denne aabnedes med en Prolog (af Borgaard), der blev fremsagt af Jørgensen og modtagen med megen Jubel, ja den maatte tilsidst endog gjentages. Derefter gaves „William og Emma," et Stykke, hvis dramatiske Værd ingenlunde berettigede det til den Ære at opføres ved en saadan Leilighed, saameget mere som det ikke engang er norsk. Dog, de Hentydninger, det indeholdt til Upsalensernes Besøg i Kjøbenhavn 1845 bødede noget paa dets Slethed, saa at det blev modtaget med megen Jubel. Imidlertid kunde flere Svenske ikke tilbageholde den Ytring, at vort Theaters Præstationer, med Undtagelse af Jomfruerne Prices Dands, stode under hvad de vare vante til i Hjemmet. Det bedste ved denne Aftens Forestilling var ogsaa unægteligt Dandsen, og derfor bleve Dandserinderne lønnede med overvættes Bifaldsraab. Orchesteret spillede Folkesangen, Upsalenserne istemte fra sine Pladse Kongesangen og tilsidst udførtes en Sang for Danmark.

General Wedel.

Den vilde Jagt, Asgaardsreien.

(Af P. Chr. Asbjørnsen.)

(Fortsættelse fra Nr. 41.)

I „Norske Sagn" er den vilde Jagt bekjendt under Navne, der tydelig nok angive, at de skrive sig fra den fjerne hedenske Oldtid. Aasgaardsrei, Aaskerei, Asanerfærd antyde, at de gamle Aser ere med i Toget, enten det nu er for at vække Strid, uddele Seir, modtage Offer eller føre urimeligt travesterede Skarer til Valhal. Det er vistnok ofte vanskeligt for et uøvet Øie at skimte Guddommen gjennem den Forklædning og Forvanskning, de skiftende Tider, især den første kristne Periodes Raseri mod Hedenskabet, har iført den og ladet den overgaae; men mangen Skik og mangt et Sagn viser dog den Dag i Dag, at Asatroen havde slaaet altfor dybe Rødder hos Nordboerne, til at den fuldkommen skulde kunne udryddes ved den nye Lære.

Sagnene om Asgaardsreien synes rigeligst og friskest at blomstre i Thelemarken, Sætersdalen og i det Hele i Christianssands Stift; men de leve dog ogsaa i Akershuus Stift, i Valders, Hallingdal og i enkelte Egne af Nordre Gudbrandsdalen, hvor Færden hedder Juleskreia. Det samme er Tilfældet i Sogn i Bergens Stift. I Østerdalen kjendes den, saavidt jeg har kunnet erfare, ikke, og fra Landets nordligere Egne mangle saagodtsom alle Efterretninger.

Det hedder hos Faye, at Færden i Thelemarken og Christianssands Stift bestaaer af Aander, der ei have gjort saameget Godt, at de kunne fortjene Himlen, og ikke saameget Ondt, at de kunne komme til Helvede. I den træffer man Drukkenbolte, Slagsbrødre, Nidvisekvædere, fine Bedragere og saadanne Folk, som for en eller anden Fordeels Skyld have forsvoret sig til Fanden. Deres Straf er derfor at ride omkring indtil Verdens Ende.

Asgaardsreien færdes undertiden om Dagen, men oftest er den ude om Natten, især Thorsdagsnat; men dens rette Færdingstid er Julekvælden, og i det Hele Julen, da de store Gilder og Drikkelag holdes omkring i Landet. Det er en stor Færd af Mænd og Kvindfolk, der ride paa svære kulsorte Heste med klinglende, skramlende Ringbidsler og Sadlgreier, eller med gloende Stænger og Mundbid. Rytterne skrige, huje og trættes, og Larmen, Skramlen og Støien, der følger Færden, lyder langt bort i Natten, før man seer den. Hunde har den ikke med, saaledes som Tilfældet er med den vilde Jagt i Danmark, Tydskland o. fl. Steder. I Thelemarken, enkelte Egne af Sætersdalen, i Siredalen o. fl. St. rider Guri Asgaard, som ogsaa kaldes Rumpeguro, Guro Rysse (Hrysse), Guro Rysserova i Spidsen for Færden paa Hesten Skokse eller, som den hedder i Visen, Skjertaug. Ved sin lange Rumpe kjendes hun let fra de Øvrige. Almindelig skildres Guro som stor og fæl, men Manden paa Skarperud i Hvideseid, der saa Asgaardsreien hvile og holde sig lystig med Dands og Spil i Skarperudjordet, sagde, hun var veen som den veneste Jente, men stor og svær af Væxt. — Foruden Halen selv har hun ogsaa det tilfælles med Huldren, eller maaskee rigtigere med Gudbrandsdølernes Langrove, at hun ei taaler, at der tales om hendes Hale; thi da Skarperud-Manden i en Sving i Dandsen fik see den, havde han ikke sagt: „Gjem Rova di," før baade Guro og hele Følget foer bort gjennem Veiret. — I Siredalen gjælder det som det bedste og eneste Redningsmiddel, man veed, naar man overrumples af Færden, at sige: „Guro Gunnarsdatter, støt paa Rumpa di!"

I andre Egne af Sætersdalen er det Guros Mand, Sigurd Snarensvend, der rider i Spidsen for Toget paa Grane;

men han er saa gammel at han ei kan see uden Hægter paa Dienlaagene. Efter disse Anførere følger nu en Mængde af begge Kjøn, der, naar man seer dem forfra ere store og deilige, men seede bagfra, ere baade Heste og Ryttere hule som Traug eller som raadne Aspetræer. Undertiden seer man alene Guros lange Rumpe, og undertiden sees Intet, men man fornemmer blot Larmen af Færden. Den farer lige vel gjennem Luft og Veir, som over Land og Vand, og saa fort gaar det, at Gnisterne sprute for Hoven, selv naar den farer hen over Vandskorpen. Som Beviis herfor tjener følgende Sagn:

En Gut paa Skarperud var udenfor Døren i bare Skjorten en Thorsdagsnat. Søvnigdrukken som han var stod han og lyede og lyede, før han hørte en Dur, og han kunde ikke skjønne, fra hvilken Kant den kom. Men før han vidste Ordet af det, kom Asgaardsreien ned af Veiret med Rammel og Skrammel, med Staak og Støi og tog ham som han gik og stod. Den satte over Aasen og udover Sletten forbi Ruem. Men da Gutten saa, at det bar lige mod Strømmen i Hvideseidsvandet, begyndte det at grøsse i ham. „Nei, Jesu Navn, skal vi nu i Vandet ogsaa da," raabte han og uggede paa sig. Han havde ikke talt ud, før de var midt ude paa Vandet, og derfra hissede de ham af Hesten en halv Miil bort ligetil Syftestad, som fik Navn deraf.

Hvor Asgaardsreien kaster Sadlen paa Taget, er der enten skeet Manddrab, eller ogsaa vil der snart blive Mandefald. Hvor Færden fornemmer, at der vil blive Slagsmaal og skee Mord i et Drikkelag, der kommer den ind og sætter sig paa Hylden over Døren. De sidde stille og roligt, saalænge endnu Intet er paafærde, men skoggerlee og rasle med Jernstængerne, naar Slagsmaalet begynder og det kommer til Manddrab.

Asgaardsreien sadlede saaledes af engang paa en Gaard i Thelemarken, hvor den oftere pleiede komme, og kastede Sadlene paa Taget. Efter den Tid blev der begaaet syv Manddrab, og engang da Folkene vare i Julegilde i Nabolaget, havde Færden atter været der, drukket Øllet og tæret over Halvdelen af Julekosten, og i Aaresveiven havde den hængt efter sig en død Nummedøl.

Da der skeede Manddrab i et Fæsterøl paa Bygland, havde Asgaardsreien nylig været der og kastet Sadlen paa Taget, og ligesaa sadlede den af og kastede Sadlen paa Taget etsteds paa Raulandsstranden samme Kveld, som der blev begaaet to Manddrab.

Paa Gaarden Bakken i Svartdal i Øvre Thelemarken pleier Færden at hvile og ved Sundsbarmsvandet bager den sædvanlig Brød. Forøvrigt tager den ogsaa hvad den behøver af Brød, Smør, Øl o. s. v. især om det er lavet til Julen, hvis det ei er korset, eller hvis det er baget eller raget Søndag eller Fredag (Fastedagen).

En Mand fra Natdal havde været henne i Hjartdal. Da han gik hjem om Natten, hørte han Larmen af Asgaardsreien. De trættedes og klagede over, at de vare sultne. Men Guro sagde, de fik give sig tiltaals, naar de kom til Natdal skulde der blive Raad baade til Mad og Foder: „for der var fredagsbaget Brød og søndagsraget Hø." Da Manden hørte dette, vilde han tage til Beens, men Færden var lige ind paa ham; han sprang derfor af Veien, kastede sig baglængs i en Bakke og slog Armene ud. Da Færden kom did, kunde den ikke komme forbi Korssets Lignelse, som han dannede, men maatte vende og ride en anden Vei. Imidlertid foer Manden hjem det forteste han kunde og satte „Kors i Krøka" baade paa Laave og Stabur.

Dette Middel, som Manden fra Natdal betjente sig af, at gaae af Veien og kaste sig baglængs i Korsets Lignelse, er et af de faa, hvorved den Retskafne kan frelse sig fra Asgaardsreien, naar han overumples af den, ja, Korsets Tegn har en saadan Magt, at det, naar det bliver tegnet i Veiret mod Asgaardsreien, forvandler den til Orekubber, der rulle henad Jorden. At Arvesølv og Staal ere kraftige, viser det Følgende; men om det samme er Tilfælde med Bævergjæl mangler der Underretning om. Efter Faye skal det ogsaa være til Frelse at kaste sig næsegruus og lade som man sover. Den Frygtløse bliver staaende ret op og ned og lader Færden drage forbi; men lukker han Munden op for at sige noget Andet end Jesu Navn, fakker Færden ham og farer afsted med ham, hvis han ikke kan rædde sig inden korset Dør. Men hvorledes man bærer sig ad, enten man lægger sig eller bliver staaende, saa spytter Alle, som i Færden ere, paa En, den ene efter den anden; men naar de have gjort fra sig, spytter man bare igjen og siger: Tvi! tvi! tvi! efter Færden, „saa nauer ikke det." At Færden har bortført levende Mennesker, og redet dem ihjel eller sprængt dem er der allerede overfor anført et Exempel paa; oftere er det hendt, at de ligesom Guten fra Skarperud ere blevne førte langt bort, og ere fundne halv bedøvede

Festen paa Ladegaardsøen. (Se første Side.)

paa langt fraliggende Steder, eller ere bragte tilbage til det Sted, hvor de vare opsnappede. Sjeldnere synes det, at Asgaardsreien ligefrem dræber Folk, saaledes som den etsteds i Thelemarken om Julekvælden gjorde ved Juringen i Badstuen. Hele Natten mumlede de der:

Man plukke han Peer i Badstugo,
Man plukke han Peer i Badstugo.

Og da Folk om Morgenen vovede sig ud for at see efter ham, fandtes der ikke en heel Fille igjen. Undertiden er det kun Sjælen, som farer med Færden, medens Legemet falder om eller bliver liggende som dødt eller i dyb Søvn, undertiden maa ogsaa Legemet følge med. De i det Følgende meddeelte Sagn ville nærmere og bedre oplyse dette.

En Julekvæld foer Skreia over Nordbø i Nissedal med Larm og Skrig. Langt borte raabte de alt: „Til Hest, til Hest!" Manden gik ud paa Tunet for at see, hvad der var paafærde; han tænkte mindst det var Asgaardsreien; men saa skreg det imod ham: „Til Hest, til Hest, min Osmund." „Aa no daa, so daa, i Jesu Navn!" sagde han, idet det bar tilveirs; men da kastede de ham af, og før han vidste, hvorledes det gik til, sad han paa Mønet af sit eget Huus.

Endda værre gik det Helge Tveitan. Hun blev revet ud af sin egen Seng om Natten og bortført af Færden. Da hun kom til Holmevand, en Miil fra hendes Hjem, kjendte hun sig igjen paa de mange Holmer. En Times Tid efter blev hun kastet ind gjennem sin egen Dør.

Paa Trydal i Gjerrestad, hvor man truer skrigende Børn med „Haalskaalreia," blev Manden en Julekvæld fakket og ført bort af Færden. I Førstningen var han saa ræd, at han var reent maalbunden; men da han kom en halv Fjerdingsvei Nord for Gaarden, fik han sagt „Jesu Navn," og idetsamme slap Færden ham ned paa Marken.

Det er ikke Mennesker alene, Færden farer afsted med; Hestene maa ogsaa følge med, hvis der ikke bliver sat Bom og Kors for Stalddøren; det er saaledes ingen Sjeldenhed at see skumsvede Heste, der have været med i Færden. Gunhild paa Tvedt i Ombli blev taget med i Færden og sat paa en sort Hest, de toge af Stalden. Hesten løb ligesaafort Vand som Land, og det gik i susende Fart, til hun kom til Løisestad paa Vegaardsheien. Der slap hun fra den. I gamle Dage var man i Ombli saa bange for Asgaardsreien, at man ei engang turde synge, naar den var ude. Nu er dens Anseelse geraadet saaledes i Forfald, at man kun skræmmer Børn med den.

I Fyrisdal hændte det, at en Gjente, medens de sad til Bords om Julekvælden, begyndte at skabe sig og gjøre underlige Fagter med Arme og Been, ligesom om hun sad skrævs over en vild Hest. Ret som det var faldt hun baglængs af Bænken og laa i Svime hele Natten. Om Morgenen kom hun til sig selv og fortalte, hvad man vel vidste (for de havde fundet Haarbaandet hendes hængende paa Skorsteenspiben), at hun havde redet med Asgaardsreien om Natten. De havde været mangesteds sagde hun, og hvor de foer, sprudede der Ild og Gnister for Hestehoven: men værst var det over Fyrisvandet, der gnistrede som det var bare Flint.

I Silgjord saa en Mand, der mødte Færden om Natten, sin egen Broder i den. Over dette Syn blev han saa fælen og forfjamset, at han ikke sandsede at snakke til ham, og da han kom hjem sad Broderen død i Bænken.

I Thelemarken fortælles et Sagn om En, der var bortført af Asgaardsreien, hvilket i Gudbrandsdalen har sit Tilsvarende i et Sagn om en af Trolden bjergtagen Brud. (Se „Norske Huldreeventyr" II Saml. „En Søndagskveld til Sæters" S. 37). Kun er det sidste uendelig mere rørende, fordi det er de fattige Fiskeres Armod, der hindrer Frelsen, medens det hist er den onde Villie og Havesygen. Paa Klever i Sandherred var en gammel rig Mand, som havde to Sønner. Den yngste af disse tog Asgaardsreien med sig. Thorsdagskvelden efter kom den igjen, og da saae de Gutten sidst i Færden.

Som de foer over Gaarden, fik han Hesten lidt til Side, saavidt at han fik sagt til sin ældre Broder, at Færden kom der tre Thorsdagskvelde, og han maatte frelse ham. Saaledes gik det, men Broderen brugte hverken Staal eller Kors, eller rørte en Haand for at frelse ham. Den tredie Thorsdagskvel kom han hvast ridende, saa at Hesten traadte paa Dørhellen, og da han skjønte, at Broderen ikke vilde frelse ham for Arvens Skyld, sagde han, at paa Klever skulde de nok blive rige, men aldrig vise. Saaledes har det været siden den Tid, og Mærket efter Hesteskoen staar i Dørhellen den Dag i Dag.

(Fortsættes.)

Algerien (Moghrib-ausath).

(Slutning fra Nr. 42.)

Maurerne udgjøre Fleertallet af Beboerne i disse Stater (Mogrib-ausath og Moghrib-ul-Aksa); thi medens Amazirghernes Antal for nogle Aar siden udgjorde 3,900,000 (i Marokko 2,300,000 Berber og 1,450,000 Schelløcher, i Algier 150,000 Kabyler) udgjorde Maurernes Antal 4,550,000 (i Marokko 3,550,000, i Algier 1,000,000). Af rene Araber, forsaavidt arabisk Blod ogsaa rinder i Maurernes Aarer, gives der i Marokko henimod $^3/_4$ Millioner, i Algier omtrent 350,000. Jøderne udgjøre i Marokko mere end $^1/_2$ Million, i Algier omtrent 30,000. Foruden disse Folkeslag gives især i Marokko endvidere omtrent 120,000 Individer, som tilhøre Fulahernes Folkestamme i det Indre af Afrika og hvilke som Slaver ere komne derfra. Af Osmannerne, Algiers forhenværende Beherskere, ere kun faa blevne tilbage i dette Land. Børn af tyrkiske Fædre og mauriske Mødre kaldes Kuluglis. Den europæiske Befolkning i Algerien udgjorde i 1850 115,240 Individer, men hvoraf blot 11,488 Kolonister.

Saa frugtbar Jordbunden er og saa rig Høst den er istand til at levere, saa underordnet og forsømt er Agerbruget,

Kvindedragter.

En Maurerinde i Bydragt. En Maurerinde i Huusdragt. En Beduinerinde. En Negerslavinde. Et Negerbarn. En gammel maurisk Kone. En handelsdrivende Negerinde. En ung Jødepige. En Mulatpige. En Jødinde med Hovedpynt.

der endnu hos den afrikanske Befolkning staar paa det samme Trin, som for tusind Aar siden, og man nøier sig med at frembringe blot den til Livets Underholdning uundværligste Produktmængde. Hvede er den almindeligst udbredte Kornart i hele Aftenlandet, derefter Byg og Hirse. Olietræet plantes og kultiveres, men Olien er slet.

Med Hensyn til den nærliggende Sahara*) bemærker en fransk Forfatter Følgende*): „Araberne skjelne imellem „Tell“ og „Sahara“; hiint er Agerbrugets og den bosatte Befolknings Land, dette er Græsgangenes og Hyrdefolkets Land. Sahara er altsaa ingenlunde overalt en Ørken, d. e. en ganske ubeboelig Egn. Den besidder meget mere ved Siden af en middelmaadig og slet Jordbund ogsaa meget Land, der er godt. Vi kjende i vore europæiske Alper en Mængde høitliggende Strækninger, hvor intet Korn voxer, og hvor der blot er Græsgange; Araberne vilde kalde dem Sahara. Den saakaldte „lille Sahara“ vilde, hvis den laa i Frankrig, være bleven meget opdyrket; endog i den store, ere de lavere Egne meget befolket. Man producerer her en Fylde af Frugt og Kjøkkenvæxter, og der, hvor ingen naturlige Kilder findes, kommer det kuns an paa at skaffe Vand ved Brønde. Hvad de høiere beliggende Egne angaar, da bestaae de kuns af Græsgange. Den hede Aarstid er for disse Lande, hvad den

*) Deraf Saharacin eller Saracener, d. e. Ørkenens Børn.

*) Nouv. Ann. de Voyag. 1845.

kolde er for vort Norden . . . Sikkert vil den artesiske Borer komme til at spille en meget vigtig Rolle ved Nordafrikas Kolonisation, hvorfor ogsaa General Lamoriciere for endeel Aar siden skrev til den daværende Krigsminister: „Send mig Boringsredskaber og jeg skal udrette Mere dermed, end med Kaarden." — Vandet, om end kuns brakt, ligger ofte blot 3—4 Meter (9'6,6"—12'8,8" norsk Maal) under Overfladen; først dybere kommer man til sødt.

Norges direkte Skibsfart og Handel paa Algerien har hidindtil været ubetydelig. Fra Aaret 1837, da den tog sin Begyndelse, og til 1851 ere fra Norge direkte til Algerien kuns afgaaede ialt 9 Fartøier, hvoraf de 8 med Trælast og 1 (det Første) med Tørfisk. Derimod er i denne Række af Aar kuns ankommet 1 Fartøi direkte fra Algerien med en Ladning Salt, foruden endeel Risengryn (166 Pd.) og Uld (32 Pd.). Af ballastede Fartøier er i samme Tidsrum kuns ankomne 8, hvilke foruden Ballast, tildeels have indehavt Riis, Hvedebrød, Figen, Ænder, Høns m. m. Det Nærmere vil erfares af nedenstaaende

Oversigt

over Norges direkte Skibsfart og Handel paa Algerien for Aarene 1837 til 1850 inklusive.

Fra Norge til Algerien afgaaede ladte Fartøier:

Aar	Antal	Drægtigh. i Kom.-L.	Udførsel.		Afskibningssted.
			Læster Trælast.	Voger Tørfisk.	
1837	1	66½		194472	Bergen.
1839	2	184	239		Christ.sand.
	1	84	109		Kragerø.
1842	1	92½	96		Frederiksstad.
	1	97	126		Drammen.
1848	2	187	187		Frederikshald.
1849	1	112	112		Brevik.
Tilsam.	9	823	869	194472	

Fra Algerien til Norge ankomne Fartøier:

Aar	Ladte			Ballastede		Ankomststed.
	Antal	Drægt. i Km.-L.	Indførs. Salt.Td.	Antal	Drægt. i Km.-L.	
1844				1	206½	Brevik.
1845				2	399	Tønsberg.
				1	173½	Sarpsborg.
1846				2	366	Brevik.
				1	188	Porsgrund.
1847				1	255½	Tønsberg.
1850	1	140	2234			Laurvik.
Tils.	1	140	2234	8	1588½	

Endeel norske Fartøier have i ovennævnte Tidsrum fra Sverige gaaet i Fragtfart paa Algerien; men da vi om denne Fragtfart savne de fornødne Oplysninger, kunne vi ingen nærmere Details meddele i denne Henseende.

A. S.

Den vulkanske Aske.

Naar en Vulkan bryder ud, udslynger den i Luften uhyre Masser af Aske, der danne formelige Skyer, som Vindene føre med sig i lange Strækninger. I Vulkanens Nærhed bliver Sollyset aldeles formørket deraf. Saaledes fortæller Plinius den yngre, at under Vesuvs Udbrud i Aaret 70 var Mørket saa stærkt som i et tilstængt Værelse. Den 22de og 23de October 1822 maatte man bruge Lygter i Landsbyerne omkring Vesuv; Humboldt, der var Øienvidne til disse Kjendsgjerninger, sammenligner dem med hvad der jevnlig skeer i Qvito under Udbrudene af Pichincha. Under Cotopaxi's Udbrud, den 4de April 1768, var Askeregnen saa stor i Ambato og Tacunga, at Indbyggerne midt paa Dagen gik omkring med Lygter. Endog i meget lang Afstand fra det ildsprudende Krater har man iagttaget dette Fænomen. Under Vesuvs Udbrud i December 1760, blev Røgen af Vinden ført hen over Cuccaro og Cilento, to Byer i Fyrstendømmet Salerno, beliggende over 11 geogr. Mile fra Bjerget, og formørkede i en heel Dag Sollyset; den følgende Dag saa man Græsset bedækket med Aske.

Vindene drive Asken afsted i uhyre Afstande. Den 30te April 1812 forfærdedes Indbyggerne i Barbade ved endeel voldsomme Knald, der lignede Artillerisalver, og Dagen efter, den 1ste Mai, opdagede man en sort Sky, der steg op fra Synskredsen ved Havet og som med stor Hurtighed udbredte sig over hele Himlen henimod det Sted, hvor Morgendæmringen brød frem. Mørket tiltog snart i saa høi Grad, at det var umuligt, naar man befandt sig i et Værelse, at see Vinduerne, og at flere Personer under aaben Himmel hverken kunne see Træerne eller Nabohusenes Omrids, ja ikke engang et hvidt Tørklæde i fem Tommers Afstand fra Øiet. Dette Fænomen frembragtes ved Udslyngningen af en umaadelig Masse vulkansk Støv under Udbrudet af en Vulkan paa Øen St. Vincent. Denne eiendommelige Regn og det Mørke, som ledsagede den, ophørte ikke ganske før mellem Kl. 12 og 1. Øen St. Vincent ligger henved 21 geogr. Mile i Vest for Barbade. Under Heklas Udbrud, i 1766, frembragte Røgskyerne et saa stærkt Mørke, at man i Glaumba, 25 geogr. Mile derfra, ikke kunde see en Haand for sine Øine. I 1794 blev hele Kalabrien indhyllet i de tætte Skyer, som væltedes ud af Ætna.

Men man har Exempler paa, at Asken er bleven ført bort i endnu længere Afstand. Prokop forsikrer, at i Aaret 472 blev Vesuvs Aske ført ligetil Konstantinopel, det vil sige, 125 geogr. Mile. Under det frygtelige Udbrud af Tomboro, en Vulkan paa Øen Sumbava, som fandt Sted i April 1815, udbredte Askeskyerne sig til Java, Makassar og Batavia; ja, de naaede endog ligetil Benkoolen paa Sumatra, der ligger lige saa langt fra Udbrudsstedet, som Ætna fra Hamburg, nemlig 16 Breddegrader, eller mere end 240 geogr. Mile.

Norge.

Christiania. Kongefamilien indtraf i Kissingen den 15de og tog ind i Hôtel de Russie.

— Stiftamtskriver Ole Bye i Throndhjem er efter Ansøgning meddeelt Afskeed med 850 Spd. i Pension, og Provst i nordre Jarlsberg og Sognepræst til Sande, R. Ottesen, er meddeelt Afskeed fra Provsteembedet.

— Ansøgninger om Ansættelse som Brændeviinskontrollører i forestaaende Termin indsendes til Finantsdepartementet inden Udgangen af anstundende Augustmaaned.

— Ifølge Interimsregjeringens Resol. af 21de d. M. skulle 2de nye Kirker opføres i Ørlandets Hovedsogn, den ene paa Gaarden Hægvig, den anden paa Gaarden Værnæs, og Sognekaldet, saasnart den ene af disse Kirker er færdig, deles i tvende, nemlig Bjugns Sognekald med Næs m. m. som Annex, og Ørlandets Sognekald med Sør- og Vasbygden som et eget Sogn; til Præstegaard for førstnævnte Sognekald skal Gaarden Erritsvig indkjøbes for Oplysningsvæsenets Fonds Regning. — Paa Horten skal opføres en Kirke af Steen, hvortil 17,175 Spd. af de til Marinens Materiel bevilgede Summer maa anvendes. — Agron. Jensenius er tilstaaet et Stipendium af 200 Spd. af de af Storthinget til Landbrugets Fremme o. s. v. bevilgede Midler, for i indeværende og næste Aar at bereise Christians og Hedemarkens Amtsdistrikter og undersøge Sæterbruget og Kvægdriften sammesteds, under Betingelse af at de nævnte Amtskommuner tilskyde et lige Beløb.

— Landskabsmaler Herman A. Cappelen er afgaaet ved Døden i Düsseldorf den 8de Juli, 25 Aar gammel. Ved hans Død har den norske Kunst lidt et stort Tab; thi han ansaaes som en af dens mest begavede og lovende Dyrkere.

— En skandinavisk Maleriudstilling vil snart blive aabnet i den techniske Forenings Lokale her i Byen. 38 danske, 32 svenske og 30 norske Malerier ere allerede ankomne og opstillede.

— Paa en Tomt, der fordum tilhørte Ladegaarden i Oslo, men nu er kjøbt til Jernbaneanlægget, fandtes under Gravningen en Mængde Been, som Fattigfolk gave sig af med at opsamle. For nylig fandt en af disse Beensamlere en Guldkjæde, der veiede omtrent et halvt Lod, en portugisisk Guldmynt fra det 16de Aarhundrede, og en gammeldags Sølvskee. Paa samme Sted er ogsaa fundet nogle andre Guldsager, saasom en Ring, en gammel Mynt og et Armbaand.

— L. Ricardo, en af Jernbaneentreprenørerne, er nylig kommen hid til Byen med sin Lystkonnert „The Falcon."

— En af de rigeste Mænd i Verden, Jarlen af Ellesmere, hvis aarlige Indtægter skulle beløbe sig til over 2 Mill. Spd., har nylig besøgt vor By. Han reiste paa en egen, herligt udrustet Skonnert, der havde en Besætning af 23 Mand.

— Nok et Udvandrerskib („Elisabet," Kapt. Wettre) er afgaaet til Nordamerika. Det havde 190 Emigranter ombord, hvilke skulde bringes til Qvebek.

— I Søndags foretog Ignatz Lassé fra Frederiksborg sin annoncerede Luftreise, der formedelst Veiret ikke kunde foregaae paa den først bestemte Dag. Han steg op omtrent Kl. 7, under Kanonade og Tilskuernes Bravoraab, nærmede sig først Byen, og vendte siden tilbage over Tilskuernes Hoveder. Han steg saa høit (omtrent 12,000 Fod), at han saagodtsom forsvandt for Tilskuernes Øine og drev omsider henover paa Bærumskanten. Efter næsten en Times Seilads ankrede den gode Mand paa en Gaard, en Fjerdingsvei fra Sandvigen, med Alt vel inden Borde. — Saasnart Luftskipperen var forsvunden, optraadte fire saakaldte kongelige persiske Gymnastikere og aflagde forbausende Prøver paa Klatre- og Balancerkunst. Til Beviis paa, hvorvidt de drev det i sit Fag, behøve vi blot at anføre, at den Ene klattrede op i Toppen af en tynd, svaiende Stang, lagde sig der paa Ryggen, bredte et Teppe over sig og lod, som om han sov.

— Ingen kan mindes, at Heden har været saa utaalelig herinde i Byen, som i de sidste Uger; at den heller ikke er mindre besværlig paa andre Steder, kan man slutte af de fleste Avisers Beretninger. — Høhøsten har, efter hvad der erfares, slaaet særdeles godt til i de fleste Egne, men Agrene lide allerede meget af Tørken.

I **Skibtvedt** Præstegjæld er der paa flere Gaarde udbrudt Snive blandt Hestene.

I **Tønsberg** og paa **Moss** har Christiania Orchesterpersonale givet Koncerter, men de ere blevne lidet besøgte.

Laurviks nyoprettede Borgerskole tæller allerede 50 betalende Elever. Den bestyres af en valgt Direktion med Sagfører Sverdrup som Formand.

I **Kragerø** er den ikke ubetydelige Sum 51 Spd. indsamlet til de Fattige og Nødlidende i Lom.

Hadeland. Paa Gaarden Hvinden i Gran har Lynilden slaaet ned og antændt Laden, i hvilken fandtes meget Hø; denne blev snart lagt i Aske tilligemed 2de Stabur, paa hvilke opbevaredes meget Rug, Meel og andre Fødevarer, der for Størsteparten brændte op.

Østerriisør er igjen bleven besøgt af de omtalte 2 Mormonere. De skulle atter have vundet flere Tilhængere.

I **Skien** have de smaa Jomfruer Cronborg fra Christiania givet en Aftenunderholdning, og vundet almindeligt Bifald.

— Dampskibet „St. Olaf" gjorde den 17de sin første Tour opigjennem Flaa-, Hvideseids- og Vandagsvandet, lige op til Dahlen i Øvre Thelemarken. Det havde endeel Passagerer og 176 Tdr. Korn ombord.

Arendal. En til Undersøgelse af Arendals Vasdrag dannet Kommission har netop holdt Møde. Det endte med, at Kapt. Rovem og Flødningsinspektør Soot bleve tilbage ved Drang for at anstille Opmaalinger, lægge Planen til en Slippedam samt gjøre Overslag over dens Kostende. Siden skulle disse Herrer vende tilbage til Kjøruld og Nelaugfos for at foretage lignende Opmaalinger og Beregninger.

Stavanger. Efter Formandskabets Indbydelse er en Æresmiddag givet Rektor Hammer og Pastor Jensen i Anledning af deres nærforestaaende Fraflyttelse fra Byen.

Borgund. Den 6te og 7de holdt de søndmørske Missionsforeninger sit aarlige Fællesmøde i Skodie Annex.

I **Christianssund** har Toldbetjent Schare begyndt et dersteds uforsøgt Fiskeri af Haakjærringer, der lader til at slaae dygtigt til.

Throndhjem. Arnold og Della Santa have givet en Koncert, men for mindre godt Huus.

Stod. Den 25de Juni afholdtes Examen ved Nordre Throndhjems Amts Landbrugsskole paa Gaarden By. 6 Elever demitteredes og erholdt alle bedste Charakter.

Oversigt over norske Blades Indhold.

I Mgbl. Nr. 207 paastaar „en Læge," at Fosforet ingenlunde (som fortalt i Frederikshalds Budstikke) er farligt for aabne Saar, da det tvertimod af Læger er bleven benyttet saavel ind- som udvendig, ja endog i aabne Saar.

— I samme Blads Nr. 209 leverer T. A. Gjæstvang, „Bonde," etslags Mindedigt over afdøde Storthingsmand Lars Jensen.

— „Fattig og Riig" indeholdt nylig et skarpt Stykke om Natteløberiet i Landdistrikterne, hvilket ogsaa paa Anmodning optoges i Mgbl. I Anledning af den mørke Skildring, som hiint Stykke gav af Sædelighedstilstanden blandt vore Bønder, har en Indsender i sidstnævnte Blads Nr. 209 udtalt den Formening, at Stykkets Forfatter har „bortsiet Myggen og nedslugt Kamelen," da det dog er aabenbart, at Sædeligheden paa Landet, trods Natteløberiet, staar paa langt bedre Fødder end i Byerne. Indf. viser ogsaa de sande Aarsager til hine natlige Besøg, der i Regelen ingenlunde foregaae i ureen Hensigt.

— I Mgbl. Nr. 211 klages over, at Jernbanebyggerne opføre Broer af Pæle, Planker o. s. v., der vel kunne staae i 5 men ikke i 10 Aar, og at de paa den Maade skille sig let fra Arbeidet, men at dette ogsaa bliver derefter. Endvidere klages over de saakaldte Underkontraktørers Opførsel. „De mishandle baade Mennesker og Dyr og vise saa liden Agtelse for Sædelighed og Lovlighed, at de have opvakt megen Uvillie." De behandle de tilgrændsende Bønders Jord med Selvraadighed, afknappe Arbeidernes Lønning o. s. v.

— I samme Blad findes „et Blik paa Fattigvæsenet" af O. Valstad, hvori den vigtigste Grund til Fattigbyrdernes Stigning antages at være den, at Folk af Arbeidsklassen gifte sig, førend de ere istand til at forsørge Kone og Børn. Han troer derfor, at man for en god Deel vilde være hjulpen, naar man fik et lovformeligt „Forbud mod at gifte sig, forinden etslags Garanti er tilveiebragt for, at den vordende Familie i den nærmeste Fremtid ikke skal falde Fattigvæsenet til Byrde." Og for at forhindre, at de, hvem Lovbudet rammer, ikke skulle tage sin Mon igjen paa anden Maade, vil han som Nr. 2 have en „Bestemmelse om, at saavel Mødre som Fædre kunne hensættes til Kronarbeide for at oparbeide Opfostringsbidrag til sine Løsbørn, som de ikke formaae at betale med Penge."

Sverige. Den 2den Juli foretoges en stor Klapjagt i Omegnen af Gideå Kirke (Vester-Norrlands Læn), hvilken kostede 3 Bjørne og 2 Ræve Livet.

— Johan L. Heiberg besøger nu tilligemed sin Frue Stockholm. Til Bellmansfesten (den 26de) var han bleven særskilt indbuden.

— Gustaf Adolfs Billedstøtte skal den 10de være bleven solgt ved offentlig Auktion paa Helgoland, hvor den strandede i Vinter, for 5000 Mk. Bco., hvilket ikke er synderlig mere end Bjergelønnen beløber sig til.

Danmark. Generalmajor C. J. Flensborg, der i den sidste Krig har indlagt sig et hæderligt Navn, er død i sit 48de Aar.

— Paa flere Steder i Slesvig har en meget ondartet og smitsom Kvægsyge vist sig.

— Kongen har af sin private Kasse skjænket 2,500 Rbd. til Præmier for Huusdyr, Meieriprodukter og saltede Varer, der maatte blive udstillede ved et i Kjøbenhavn i Octobermaaned i Forbindelse med Landmandsforsamlingen stedfindende Dyrskue og en Udstilling af Landets Produkter.

Blandede Efterretninger.

Frankrig. Paa en Reise, Præsidenten nylig har foretaget til Strasbourg, er han allevegne bleven modtaget med de ønskeligste Leveraab. Kun i Châlons var man saa langt tilbage i Tiden, at man raabte „Republiken leve!" og ikke, som paa de andre Steder, Napoleon eller Keiseren leve.

— Marschal Excelmans, Æreslegionens Storkansler, er død i en Alder af 77 Aar. Hans Død indtraf den 21de, som en Følge af et Fald fra Hesten.

England. D'Israeli er bleven valgt i Buckinghamshire, Sir Lytton (Bulwer) i Hertfordshire.

— Ved Valgene i Northamptonshire og i Downpatrick (i Irland) er det kommet til saa alvorlige Haandgribeligheder mellem Vælgerne, at Militæret har maattet skride ind for at holde Styr paa dem, efterat dog først en heel Deel Personer vare blevne saarede.

Holland. Anlægget af en undersøisk Telegraph mellem Scheveningen og Harwich skal være blevet overdraget Hr. Ruysenders i Rotterdam. Allerede om to Maaneder haaber man at kunne telegraphere direkte med England.

Rusland. Henriette Nissen er optraadt i nogle Operaer i Odessa og har gjort megen Lykke. Snart skal hun begive sig til Konstantinopel.

China. Insurgenterne synes fremdeles at have Lykken med sig.

Nordamerika. Samtlige nordamerikanske Fristaters Gjæld beregner „New York Times" til 370 Mill. Doll. Deraf udgjør Unionsgjælden 64 Mill. D.; de enkelte Staters Gjæld 211 Mill. D.; det vestlige Territoriums 2 Mill. Doll.; enkelte Byers 40 Mill. og Jernbane-Laan 50 Mill. D. Af denne Sum ere, lavt regnet, 225 Mill. D. laante i Udlandet.

Blandinger.

Telegraphlinie tvers igjennem Amerika.

Indtil en Jernbanelinie bliver ført fra Mississippi tvers igjennem Nordamerika til San Francisco, skal idetmindste en Telegraph blive anlagt. I de forenede Staters Senat blev den 6te April fremlagt en Petition fra en Hr. Henry Oreilly, der agter at oprette en Post- og Telegraphlinie fra Mississippi til det stille Ocean. Han forlanger hverken Penge eller Land, men alene at hans Telegraphlinie bliver beskyttet af Regjeringens Tropper, saaledes at der paa hver tyvende Miil opstilles en Post paa tyve Mand.

Ledige Embeder og Bestillinger.

Norddalens Sognekald (Søndmøres Provsti) med omtr. 550 Spd. i Indtægter. Paa Embedet hviler en aarlig Pension af 100 Spd. og et Laan paa 300 Spd., der forrentes og afdrages med 6 pCt. aarlig.)

Ids Sognekald (nedre Borgesyssels Provsti) med omtrent 500 Spd. i Indtægter.

☞ Subskription paa **Illustreret Nyhedsblad** modtages fremdeles i alle Landets Boglader, Postkontorer og Postaabnerier og koster 72 ß kvartaliter (13 Nummer), forsendt med Posten 84 ß. Hver Løverdags Aften udkommer et Nummer paa 12 Spalter, og en Aargang bestaar i Regelen af **52 Nr.**, indeholdende henimod **300 Afbildninger**. Det staar Enhver frit for at abonnere fra hvilketsomhelst Kvartals Begyndelse, uden Forpligtelse til at modtage det allerede udkomne af Bindet eller Aargangen. Med Subskriptionen er forbunden en Udlodning af 250 Spd. fordeelt i 7 Gevinster, hvoraf en er paa 80 Spd., en 50 Spd., en 40 Spd., en 30 Spd., en 25 Spd. en 15 Spd. og endelig en paa 10 Spd. Disse Gevinster ville i Aarets Løb ved Lodtrækning blive fordelte blandt Abonnenterne **uden Hensyn til disses Antal**; dog fordres som nødvendig Betingelse, at Betalingen bliver ordentlig erlagt for hvert Kvartal og at man holder Bladet fra Bindets Begyndelse til dets Slutning. Skulde Abonnenternes Antal stige til 2000, fordobles Præmiernes Værdi saaledes, at der bliver en paa 100 Spd., en paa 70 Spd., en paa 60 Spd., en paa 50 Spd., en paa 45 Spd., en paa 40 Spd., en paa 35 Spd., en paa 30 Spd., en paa 25 Spd., en paa 20 Spd., en paa 15 Spd. og en paa 10 Spd. eller i Alt 12 Præmier til et samlet Beløb af 500 Spd.

A. Dzwonkowski (Østre Gade Nr. 17.)

Christiania. Trykt hos Brøgger & Christie.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 45. | Udkommer hver Løverdag Aften. | Christiania den 7de August 1852. | Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. | I. Bind.

Indhold:

Bidrag til Kundskab om Havedyrknings- og Landhusholdningsredskaber.

(Af Fr. Chr. Schübeler).

(Fortsættelse fra Nr. 34).

III.

Om Redskaber til Forædling og Behandling af Frugt- og Vildtræer.

Nedenstaaende Tegning Fig. 1 fremstiller i naturlig Størrelse den almindelige engelske Podekniv, der benyttes saavel til forskjellige Slags Podning som ogsaa til Beskjæring af mindre Grene.

Eggen paa en Podekniv bør ikke være krum (concav, hul), hvilket før næsten altid var Tilfældet, og som man endnu undertiden finder, men ret: med en Kniv, hvor Eggen er ret, skjærer man nemlig et langt jevnere Skaar, end naar Eggen er krum, da Skaaret i sidste Tilfælde let kommer til at ende i en udløbende Spids eller saakaldet Tunge. Paa Knive, der udelukkende ere bestemte til Beskjæring, gjør man derimod helst Eggen krum, da man med denne lettere overskjærer en tyk Gren, end med en retegget Kniv.*)

Fig. 2 fremstiller i naturlig Størrelse den engelske Okulerkniv. Skaftet er af et helt Stykke Elfenben og den yderste Spidse af dette, som er temmelig tynd, anvendes til at løsne Barken fra Træet.

Bladets Form er den samme som paa den franske Okulerkniv. I Rhinlandene og især i Baden og Würtemberg, som rimeligviis ere de Lande i Europa, hvor Dyrkning af Frugttræer er mest udbredt, bruges i Almindelighed en Okulerkniv, hvor Eggen er lige.

*) Samtlige her nævnte Knive, Sage og Saxe forfærdiges af Instrumentmager Gallus (Grændsegaden) i Christiania.

Det er forresten en temmelig ligegyldig Sag, hvilken Form Spidsen af Okulerkniven har, da Enhver okulerer bedst med den Kniv, som han har mest Øvelse i at bruge. Fig. 3 fremstiller i naturlig Størrelse Hohenheimer Forædlingskniven, der nu bruges overalt i Würtemberg, hvor den er indført af Institutsgartner Lucas paa Hohenheim ved Stuttgart. Denne Kniv frembyder den store Fordel, at man med den kan udføre enhver Art af Forædling. Det paa Enden af Skaftet befæstede Stykke Elfenben er saaledes formet (paa den ene Side fladt og paa den anden forsynet med en ophøiet Ryg i Midten), at det meget hensigtsmæssigt benyttes saavel til at løsne Barken fra Træet ved Okulering som ogsaa til at stikke mellem Barken og Træet, for at gjøre Plads for Forædlingskvisten ved Barkpodning.

Ved Barkpodning benyttes ogsaa nedenstaaende Redskab Fig. 4, der er en Opfindelse af Knivsmed Dittmar i Heilbronn. Det Sted af den afskaarne Gren, hvor Podekvisten skal nedstikkes mellem Barken og Træet, er naturligviis aldrig fuldkommen fladt, men altid mere eller mindre afrundet (convex) efter Grenens forskjellige Tykkelse. Den med en almindelig Kniv fladt tilskaarne Tunge af Podekvisten kan derved heller ikke fuldkomment passe til den afrundede Overflade af Grenen, hvortil den skal befæstes, medmindre Tungen med hosstaaende Redskab gives en Hulhed, der svarer til Grenens Form.

Fig. 4.

5 Tommer.

Fig. 1.

Fig. 2.

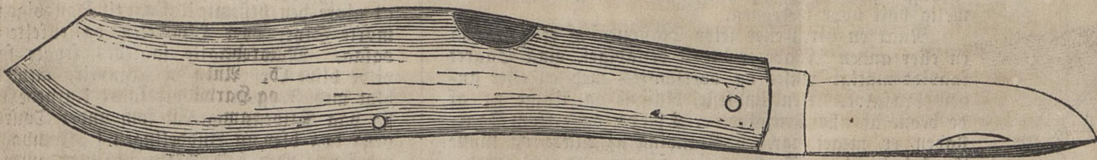
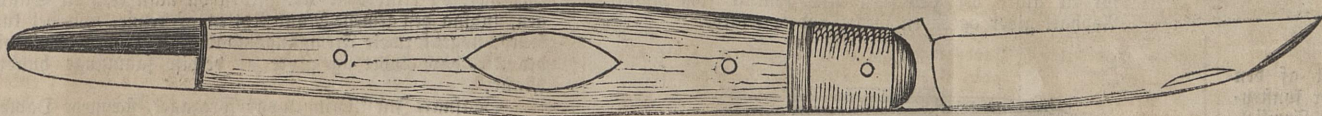
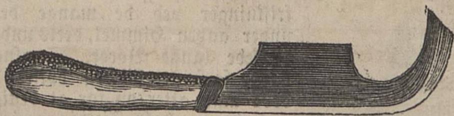

Fig. 3.

Nedenstaaende Tegning, Fig. 5, fremstiller et Redskab (Kløftpodejern), der alene benyttes til Kløftpodning. Da denne Art af Podning i Regelen ikke bør foretages uden naar et ældre Træ foryinges og tillige omforædles i Kronen, er en almindelig Kniv gjerne heller ikke tilstrækkelig til i Enden at kløve de tykke Grene, hvori Forædlingskvistene skulle indsættes. Ved en passende stærk Bankning med en Hammer drives Eggen ind i Enden af Grenen og med den kileformede Spidse, hvor Eggen gaar i den modsatte Retning, holdes Kløften aaben indtil Podekvisten er indsat.

Fig. 5.

Blandt de til Forædling af Træer henhørende Redskaber maa ogsaa nævnes en Gryde, hvori Podevoxet*) holdes smeltet. Det er mangen Gang vanskeligt paa fri Mark at holde Podevoxet i den passende Varmegrad, naar Gryden, enten denne er af Jern eller Leer, skal ophedes med Træ eller Kul.

Hosstaaende Redskab (Fig. 6 og 7), hvoraf her leveres en Tegning i formindsket Størrelse, er forfærdiget af Jernblik*) og svarer fuldkomment til sit Øiemed. Det er let og bekvemt at transportere og holder Podevoxet i en jevn og passende Temperatur. a er

*) Et billigt og godt Podevox tilberedes af 8 Lod gult Vox, 18 Lod renset gul Harpix, 4 Lod venetiansk (tyk) Terpenthin, 1 Lod Lampeolie og 1 Lod Svinefedt. Alt smæltes sammen over en svag Ild og blandes vel. Det bedste Podevox er Collodium (Skydebomuld, opløst i Naphtha), der kan faaes paa ethvert nogenlunde ordentligt forsynet Apothek. Prisen paa dette Stof er dog endnu paa de fleste Stæder her i Landet temmelig høi; men da man i den senere Tid i Udlandet har begyndt at anvende Collodium til forskjellige techniske Øiemed, og det allerede tilberedes fabrikmæssigt i det Store, er det at haabe, at Prisen paa dette Stof ogsaa hos os om nogen Tid vil synke ned til Varens virkelige Værdi. Collodiumet paastryges med en Pensel og er tørt efter nogle Sekunders Forløb.

*) Faaes hos Blikkenslager F. L. Meyer (Storgaden) i Christiania.

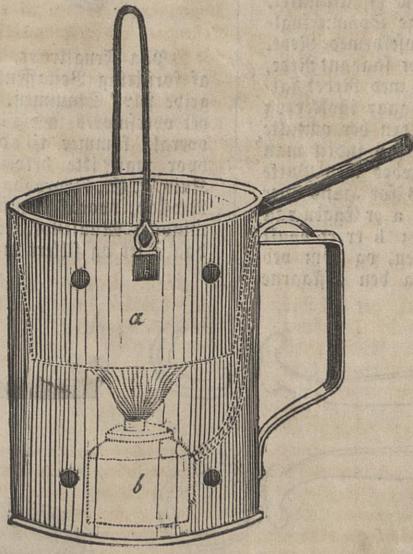

Fig. 6.

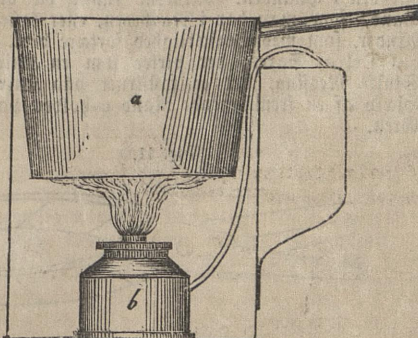
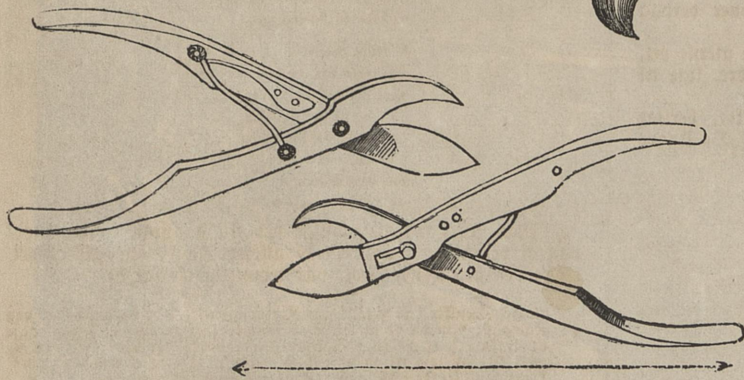

Fig. 7.

den Panne, hvori Podevoxet smæltes, og b en Olielampe, som ved Hjælp af et krummet Skaft kan udtages af det ydre Kar, der paa flere Steder er forsynet med Huller, for at skaffe det fornødne Lufttræk til Lampen.

Til at beskjære mindre Grene bruges gjerne en Sax. Enhver kjender de almindelige Havesaxe, der føres med begge Hænder, og som meget godt kunne benyttes til at beklippe f. Ex. en Hæk af Spiræa eller Lignende, hvor de Grene, der afklippes, ere meget svage. En fingertyk Gren, især naar Træet er haardt, har man derimod Møie med at faae afklippet med en saadan Sax, da den, ifølge sin Konstruktion, knuser Træet uden at skjære dette. Nedenstaaende Fig. 8

Fig. 8.

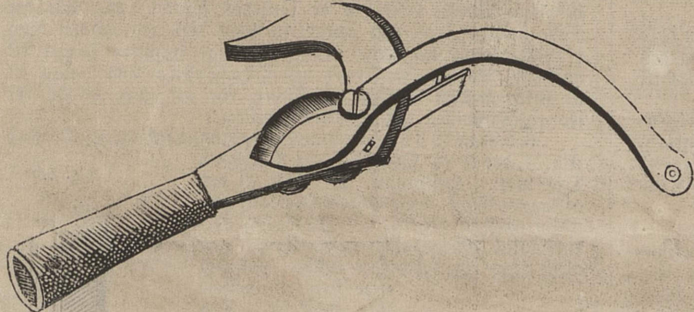

8 ½ Tomme.

viser Tegning af en Sax (seet fra begge Sider), som er saaledes konstrueret, at den mere virker som en Kniv end som en Sax. Paa Grund heraf kan man, uagtet Saxen kun føres med den ene Haand, med Lethed overskjære temmelig tykke Grene saaledes, at Skaaret bliver fuldkommen rent og glat. Til at beskjære Roser vil man saaledes f. Ex. vanskeligt kunne faae et hensigtsmæssigere Redskab, da man uden at saare sig paa Tornerne kan afskjære de overflødige Skud lige saa godt og hurtigere end med en Kniv.

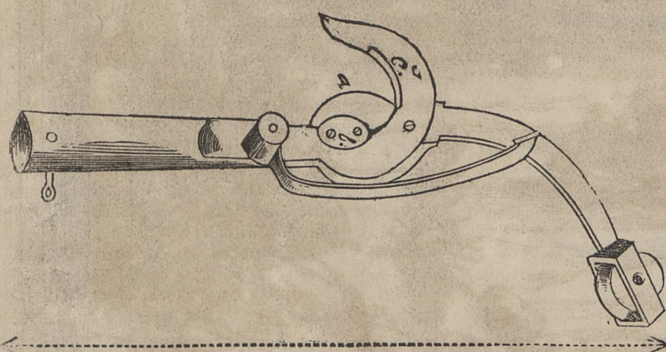
Det er bekjendt, at man paa en Stang kan befæste en Sax, der holdes oppe og trækkes sammen ved Hjælp af en Fjær og en Snor, (Se Fig. 9),

Fig. 9.

og paa denne Maade beklippe et Træ saa høit op i Kronen, som man med Stangen kan naae. En saadan Sax er meget hensigtsmæssig til Beklipning af de Træer, hvis Løv anvendes til Foder. Nedenstaaende Sax (Fig. 10),

Fig. 10.

12 Tommer.

der for et Par Aar siden er opfundet og forfærdiget af den ovenfor nævnte Knivsmed Dittmar i Heilbronn, er konstrueret efter samme Princip som Fig. 9, men med den Forskjel, at man med en paa Dittmar's Sax meget simpel anbragt Indretning kan fastholde Grenen efterat den er afskaaret. Dette er af Vigtighed, naar man vil ødelægge Sommerfugllarver, medens disse endnu befinde sig i det poseformede Rede. Naar man med en sædvanlig Sax afklipper et saadant Rede, hender det ikke sjelden at den afklippede Gren med Redet falder ned mod en anden Gren, hvorved Redet gaar istykker og Larverne udbrede sig over hele Træet. Med den her omtalte Sax holder man derimod, som sagt, Grenen fast indtil man har den i Haanden. Larverne kunne da dræbes i en Bøtte Vand, som man har i Nærheden, eller kastes for Høns eller Ænder, som med Begjærlighed fortære dem. a er Eggen paa den Del af Saxen, der virker som en Kniv; b er et ovalt Stykke Messing, der er fastskruet paa Kniven, og som ved Hjælp af en fremstaaende Rand c holder paa den afskaarne Gren.

Fig. 11 og 12 fremstiller en Sax, der er konstrueret efter samme Princip, som den foregaaende. Den bruges i Regelen alene til at afklippe Roser eller andre Blomster, hvis Stilk er tornet. Saxen fastholder den afklippede Rose saaledes som Fig. 12 udviser.

Fig. 11.

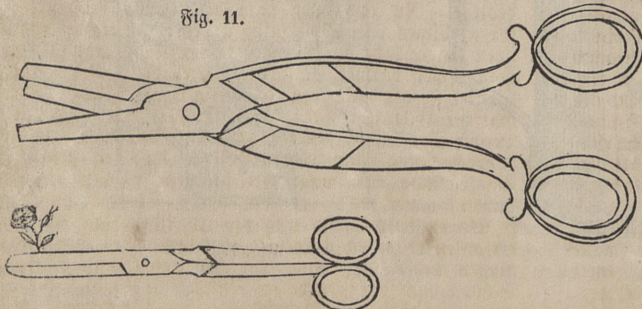
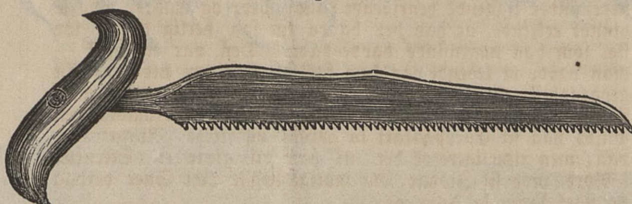

Fig. 12.

Fig. 13.

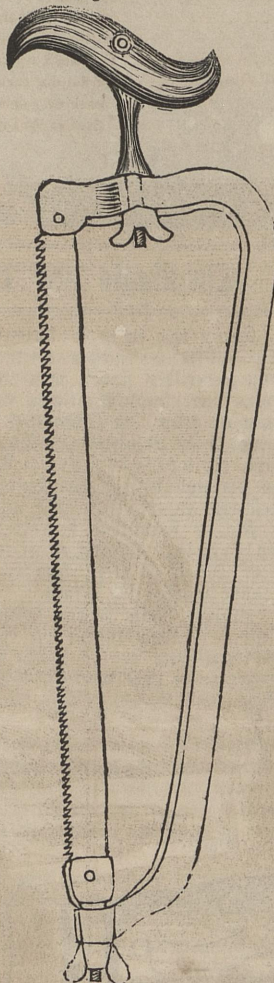

Enhver, der er vant til at haandtere et eller andet Redskab, f. Ex. en Kniv eller en Sag, vil have erfaret, hvor vigtigt det er, at Skaftet er konstrueret saaledes, at det ligger bekvemt i Haanden. Skaftet paa ovenstaaende Stiksag er saaledes baade simpelt og meget hensigtsmæssigt indrettet. Paa nedenstaaende Sag (Fig. 14)

Fig. 15.

Fig. 14.

kan Skaftet, ved Hjælp af en Skrue, som fastholder dette, borttages, og istedetfor dette paasættes et cylinderformet Skaft (Fig. 15), der er befæstet til en Stang. Man kan da med Lethed afsage Grene temmelig høit oppe i Kronen.

Naar en Gren eller selve Stammen af et Træ paa en eller anden Maade er blevet beskadiget, maa Saaret saavidt muligt renses og oversmøres med en eller anden Træsalve. Den simpleste, billigste og tillige en af de bedste af alle Træsalver er Tjære, og dersom Saarfladen er meget stor, en Blanding af Tjære og knuste Trækul, der dog ikke maa være fastere end at den bekvemt lader sig paasmøre. Den med Tjæresalve oversmurte Saarflade bestrøes tilsidst med tør Jord, dels for at der hurtigere kan danne sig en Skorpe, dels ogsaa for at gjøre det Hele saa lidet synligt som muligt. Asphalt giver ogsaa en meget god Træsalve.

Fig. 16.

Paa Frugttræer, især Stenfrugt, findes ikke sjelden Saar af forskjellig Beskaffenhed, som i større og mindre Grad angribe selve Stammen. Ethvert saadant Saar maa, førend det oversmøres med Træsalve, omhyggeligt renses, indtil man overalt kommer til det friske Træ. Paa saadanne Steder, hvor man ikke bekvemt kan komme til med en Øxe eller en Kniv, f. Ex. i Fordybninger, renses Saaret meget let med det Redskab, hvoraf ovenfor (Fig. 16) leveres en Tegning i formindsket Maalestok. Naar Eggen holdes skarp, arbeider man baade let og sikkert med dette Redskab.

Fig. 17.

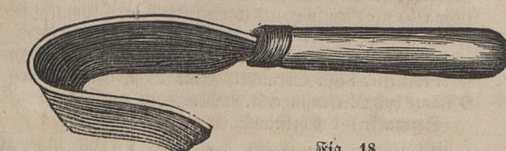
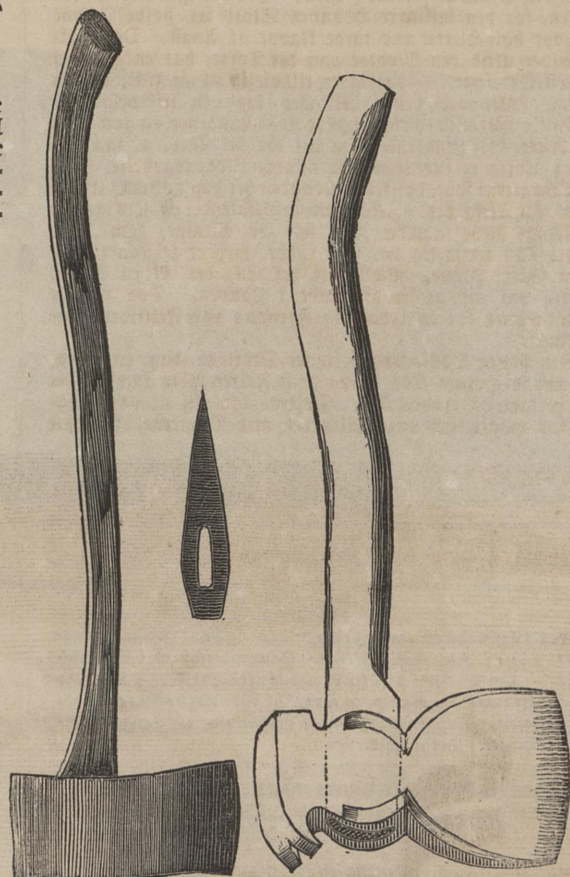

Fig. 18.

Paa Frugttræer, som ere gamle eller staae i en mindre passende Jordbund, bliver Barken ofte syg. Barken afskaller da ikke af sig selv, men bliver hængende ved Stammen som en død Masse, der tjener til Opholdssted for Lavarter (Lichener), skadelige Insekter med deres Larver o. s. v. Paa saadanne Træer maa den syge Bark afskrabes og helst i fugtigt Veir om Foraaret. Hertil betjener man sig af de Redskaber, hvoraf der ovenfor (Fig 17 og 18) leveres Tegninger i formindsket Størrelse.

Fig. 20. Fig. 19.

6 Tommer.

Øxen er ved Behandlingen af alle Slags Træer et uundværligt Redskab. Fig. 19 fremstiller den mindre amerikanske Haandøxe, der er meget sindrigt konstrueret og som finder en udbredt Anvendelse overalt, hvor man befatter sig med Dyrkning og Behandling af Træer. Fig. 20 fremstiller den almindelige nordamerikanske Øxe til Fældning og Kløvning af Træer. Paa Grund af det kileformede Blad og det krumme Skaft er den, idetmindste til Kløvning af Træ, langt hensigtsmæssigere end den hos os brugte Øxe.

Studentermødet i Christiania 1852.

IV.

Udflugten til Sandvigen.

Søndags Middag, da man samledes paa Bryggerne for at gjøre den bestemte Udflugt til Sandvigen og Kolsaas, droge mørke Skyer over Himmelen og enkelte Regndraaber faldt ogsaa. Man maatte saaledes frygte for, at Festlighederne vilde blive forstyrrede af Regnveir, men heldigviis slap man blot med Frygten, da det snart klarnede op. Man fordeelte sig paa Skibene omtrent som under Touren til Ladegaardsøen; dog blev nu Inddelingen i „Kompagnier" strengere gjennemført. Den hele Skare udgjorde omtrent 20 Kompagnier, hvert anført af en med rød Fane forsynet Mærkismand. Indputningen i Kompagnierne var meget russisk. Man maatte sværge til den første, den bedste Mærkismands Fane, som man kom nær, og erindre sit Nr. Først da man kom til Sandvigen, indsaa den gemene Mand Nytten af denne, som det kunde synes, noget formele Fremgangsmaade. Thi uden denne vilde det ikke have ladet sig gjøre at bespise saamange hundrede Mand.

Saasnart Indskibningen var foregaaet, stævnede Dampskibene („Berzelius" og „Nordkap") udover Fjorden. De Bortdragende modtoge rungende Hurraraab som et „Lykke paa Reisen" fra en stor Menneskemasse paa Bryggerne. Under Sang og Kanonade skrede Skibene forbi de skjønne Landskaber udover til Sandvigen. Men medens man kanonerede som bedst, indtraf der ombord paa „Nordkap" et lidet Uheld, der nær kunde forstyrret Lystigheden. En Kanoner blev nemlig ved Uforsigtighed saaret, dog, som man snart fik vide, ikke farligt.*)

Da Skibene lagde tilland i Sandvigen, var en stor, festlig klædt Menneskemasse, deels fra Byen, deels fra Omegnen, ogsaa forsamlet her og hilsede de Ankommende med Jubel.

Landstigningen gik for sig med stor Orden, idet Enhver sluttede sig til sin Fane. Mærkismændene førte nu hver sit Kompagni op paa Helgerudshøiden, og anviste sine Folk Forfriskninger ved de mange der, deels under aaben Himmel, deels under Telte, dækkede lange Borde. Saasnart man havde forfrisket sig og hvilet lidt ud, brød man atter op for at bestige Kolsaas, der en halv Fjerdingsvei fra Hvilestedet hæver sig mod Skyerne. Det gik over Mark og Sti — Alle skyndte sig at komme først derhen. Fra Toppen af Kolsaas vaiede Flag og Kanoner drønede. Dette bragte Liv i Kompagnierne. Man kunde forestille sig, at man havde en middelaldersk Borg for sig, som skulde indtages i et Dieblik. Det maatte

*) Under Tilbagetouren skjødes sammen en liden Hjælp til ham.

da gjælde at gaae paa, uden Omsvøb. Man brød sig derfor ikke om at gaae den Vei, som for nærværende Udflugts Skyld var banet op paa Aasen og som ellers saa halsbrækkende nok ud — nei, man stormede lige op, hvor det var som brattest. Den Ene hang her over den Andens Hoved, snart paa et Klippestykke, snart i en Rogn eller en Birk, der havde slaaet Rod i Klippens Revner ligesom for at række de Klatrende en hjælpsom Haand. Mangenen fandt ogsaa mod Forventning saa liden Haandrækning ved Opstigningen, og saa sig saaledes truet af faldefærdige Stene, at han vist havde ønsket sig ude af Beenveisfarernes Skare, der i bogstavelig Forstand frembød Skuet af en mylrende Myretue; men hvem vilde gjøre sin Anfører den Skam at forlade Fanen? Thi her gjaldt det, som i Krigen, for den militære Honnørs Skyld at holde Ørerne stive, hvor høit Hjertet end turde klappe af Angst. Dog, Lykken hjælper altid den Modige paa det Tørre, har en gammel Krønikeskriver sagt, — og jeg er tilbøielig til at troe, at den hæderlige Lykke ved denne Leilighed tog den tilsyneladende gode Villie istedetfor virkeligt Mod hos Mangenen og lod ham uskadt bestige Borgtinderne. Og det tør vel siges, at saa steil en Borg aldrig er indtagen med mindre Blodsudgydelse, medmindre Vægterne sove, hvilket Kanonaden her dog noksom vidnede om ikke var Tilfældet. Ikke en eneste Befalende og selv ganske faa Menige bleve saarede. Og selv de Menige, som bleve kvæstede, slap temmelig let, som f. Ex. med et forslaaet Knæ eller en saaret Albue. Værst gik det En, der fik en Steen, som ikke var til at lee af, midt i Panden. Dog maatte Alt blot regnes for en behagelig Forsmag paa Feltlivets rige Afverlinger.

Men havde Opstigningen lignet Stormen paa en Borg, saa frembød Høiens Top ogsaa hvad Folketomhed angik Skuet af en forladt og erobret By. Folkene lode til at være flygtede, især maatte det være Tilfældet med Damerne, forudsat at Stedet ikke havde været en Palnatokisk Stat. Dog, da en Rest af cirka tre Damer kom tilsyne, lader dette sig heller ikke med Rimelighed antage. Nok er det, at vi drak som tappre erobrende Soldater af hvad der fandtes — og det var sandelig ikke saa Lidet endda, til at være mindst en Ignatz-Lassé'sk Luftfart over den flade Landjord.

Da vi nu havde lædsket os og pustet ud, betragtede vi de nedenunder liggende henrivende Landskaber; og Enhver maatte vistnok erkjende, at han her havde en saa herlig Udsigt for sig, som han nogensinde havde havt. Den var malerisk — man havde et levende Landkart for sig, herligere end det, hiin geographiske Pariserprofessor vil kunne gjøre af Boulognerskoven. Jeg tænkte, gid han blot vilde unde Bærumsbygden Plads paa sit Europaskart in natura og skrive „Norge" derpaa; men rimeligere er det, at han vil gjøre en Steenrøs i Nord mod sit Jishav, om muligt lægge lidt Snee derpaa og sige: Voici la Norvège.

Dette faldt mig ind, fordi jeg nu engang saa gjerne vil, at naar jeg finder Noget er smukt, skal ogsaa Andre, lige til Franskmænd, sige det er saa.

Medens vi stode der henrykte over vort „vakre, herlige Norge," istemte Sangforeningen følgende Sang („De Unges Forbund") af Prof. Welhaven:

De vidtadskilte Frænder
har Somren sammenbragt,
og i de rakte Hænder
er Meer end Velkomst lagt.
Fra vore Løvpauluner,
fra Festens Tonestrøm,
fremskyde gamle Runer
i Haabets vaagne Drøm.

Her unge Hjerter banke,
her funkler Glædens Drik,
og Mødets dybe Tanke
staaer lys i hvert et Blik.
Saa let som Fugle synge
i Lundens Skyggely,
saa løfter her vor Klynge
sit Høitidskvad mod Sky.

Men som i Lundens Blad
et høstligt Veir skal gaae,
vil ogsaa for de Glade
en Alvorstime slaae.
De Glade og de Unge
skal høre Nornens Bud,
hvor Alt, hvad her fik Tunge,
maa holde Prøven ud.

O fagre Samlivsdage,
fra eders Lys og Lyst
skal klare Minder drage
med os til Dal og Kyst,
og stærke Vidner være
i Feide, som i Fred,
for disse Rigers Ære
og Broderskabets Ed!

Men snart maatte vi stige ned fra den stolte Høide, hvorpaa vi befandt os, og hvor vi allerede havde opdaget at det, trods den brændende Sol, var temmelig kjøligt.*)

*) Nogle Svensker havde lagt sine Kjoler igjen, før de begave sig op paa Kolsaas; men da de nu bleve overumplede af en uventet Kulde, vare de glade ved at tye til forsigtigere Medreisende, der havde udrustet sig med Ydertøi som til en sibirisk Vinterreise. De fik et temmelig munkeagtigt Udseende i de fodside Kapper, de nu indhyllede sig i.

Festen paa Helgerudshøiden.

Kanonerne drønede, og Toget satte sig i Bevægelse nedad, men holdt sig nu taknemmeligt til den slagne Vei. Snart stod Kolsaas forladt og menneskétom som før. Men dette Besøg vil den mindes, ialfald vil Folket nede i Bygden, naar Aar ere henrundne, vide at fortælle om hvor mange lærde, korpulente, syngende og lystige Mennesker der „3 Aar før Lars blev gift eller Aaret efter at vesle Marit blev født" har været deroppe.

Under Nedstigningen fandtes langs Veien Oldunker, hvor man kunde slukke sin Tørst, og ved Tilbagekomsten til Helgerudshøiden fandt vi i Teltene Mad, Øl og Viin i Overflødighed. Saasnart de Mødige havde vederkvæget sig, spillede Musikkorpset op Dandse; og da en Mængde Damer havde indfundet sig omkring den indhegnede Plan ved Teltene, gik det snart rundt i lystig Dands paa den ujevne Jordbund. Deeltagerne i Festen blandede sig med Tilskuermassen og det Hele antog en meget folkelig Charakter. — Men atter maatte man bryde op, og det for at indskibe sig. Man seilede tilbage under Sang og Lystighed og kom til Byen Kl. 9.

Under Farten paa Dampskibene vare Hurraer blevne udbragte baade for Statsraad Stang og Professor Schweigaard; og da man var kommen vel i Havn, istemtes ogsaa Hurraraab for Skibenes Kapitainer.

Om Saaling af Skotøi med Gutta-Percha.

(Meddeelt af Schramm, Bandagist i Leipzig).

Schramm begyndte i November 1848 med at belægge alleslags Skotøi for Enhver, og han har siden den Tid lagt Gutta-Percha under mere end 6000 Par Sko og Støvler. Mangt et Stykke Værktøi var nødvendigt til dette Arbeide, naar det skulde gaae raskt fra Haanden; disse udtænkte og anvendte han selv. Paa en mod ham, sandsynligviis fra Skomagerlaugets Side, rettet Klage, angaaende Belægning af alleslags Skotøi, blev han af den kongelige sachs. Kredsdirektion under 19de Mai 1849 meddeelt udtrykkelig Tilladelse. Schramm siger: „Jeg tilstaar, at Mangenen kan have lagt sig Gutta-Percha Saaler under sine Støvler og mistet dem inden faa Dage. Saadanne Folk paastaae da fortvæk: „Det Snaus, det duer ikke, jeg har ogsaa forsøgt det." Men Egenkjærligheden tillader dem ikke at sige Sandheden, ellers maatte de dog tilstaae sig selv, at de havde været for uvidende til denne Forretning.

Limens rigtige Tilberedning er denne: Man tager renset Gutta-Percha, hvortil man bedst kan benytte alle smaae Affald, skjærer dem saa smaae som muligt og bringer dem i en Steen- eller Blikbøsse, hvorpaa man tilsætter 1 Deel Terpentinolie til 2 Dele G.-P.; dette dækker man til eller binder det over og hensætter det paa en varm Ovn, hvor det røres godt om, indtil det bliver tyktflydende som Sirup.

Ved Underlægningen er det aldeles nødvendigt, at Støvlen iforveien er fuldkommen tør; det er derfor godt til den Ende at stille den paa en varm Ovn en Times Tid, førend man vil behandle den. Derpaa renser man Lædersaalerne tilbørligt fra Smuds og fasttraadte Sandkorn, hvilket kan skee med en gammel Kniv og søger under denne Afskrabning at gjøre Læderets Overflade ru. Nogen Læst er herved ikke nødvendig, man udstopper Støvlen med Stry, Halm eller deslige. Nu opvarmer man den gamle Lædersaale paany for at Limen eller Opløsningen bedre kan trænge ind og desuden lettere lade sig bestryge. Hver Gang man vil bruge den, maa Limen varmes og gjøres flydende. Ved Hjælp af en Spatel stryger man den temmelig rigelig paa Lædersaalen, omtrent af et Kortblads Tykkelse; derpaa tager man Gutta-Percha-Saalen, holder den over Kul, Lueild eller et hedt Rør, hvorved denne i tør Tilstand bliver blød og meget klæbrig. Saalen maa være myg heelt igjennem, og den Side, hvorpaa Limen kommer, maa især være varm. Støvlen, hvorpaa Limen er strøget, holder man ligeledes til Ilden, saa Limen paa Lædersaalen ryger og Terpentinolien fordamper, hvorved Opløsningen taber sin Lugt. Endelig lægger man Gutta-Percha-Saalen paa, begyndende fra Spidsen af Støvlen for at ingen Luftblærer skal opstaae mellem begge Saalerne. Nu tager

man Støvlen og bestryger Gutta-Percha-Saalen udvendig med koldt Vand samt valtser med Valtsetræet begge Saaler først langsomt, derpaa stedse fastere til hinanden. Man kan ogsaa tage Haandballen tilhjælp og stærkt og kraftigt frem og tilbage, medens man samtidig udvendig befæster Gutta-Percha-Saalen, hvorved der opstaar etslags Politur. Paa Saalens Størrelse kommer det ikke saa nøie an, den kan gjerne være lidt mindre end Støvlen, fordi Saalen i sin bløde Tilstand let lader sig strække i alle Retninger. Naar man nu er færdig dermed, lader man Alt afkjøle en Times Tid, skjærer derpaa det over Lædersaalen Fremragende af med et med Saalens underste Side passende Skraasnit, hvorved Dobbeltsaalen neppe bliver bemærkelig ved Brugen og Overlæderet ikke beskadiges under Beskjæringen. Denne Saalingsmethode har endnu den Fordeel, at man kan gjøre de Steder af Saalen, hvorpaa man meest gaar, stærkest, og de Steder, man mindst berører, tyndere.

Med Hælene gaaes frem paa samme Maade. Man kan enten afrive en Flæk, naar Hælen er skjæv eller ogsaa blot udfylde det skjæve Sted, ligesom man med Gutta-Percha kan gjøre smaae spidse Hæle større og bredere. Desuden kan disse Hæle beslaaes med Stifter ligesaagodt som de af Læder. Randen slibes fin med en Rasp, Fiil eller Glaspapir, og poleres til Slutning med Jernlak (Asphalt) eller sort Vox.

Er Overlæderet brustet, saa afkradser man Sværten paa det brustne Sted lige til det raae Læder, stryger Liim paa Hullet og berører dermed Randen et Stykke i Omfanget, tager et lidet Stykke Gutta-Percha, af Størrelse som en Kirsebærkjerne, og trykker det saa fast ind i det beskadigede Sted, at det lægger sig omkring indvendig i Støvlen, hvilket man overbeviser sig om ved at føre Haanden ind i Støvlen. Med et eller andet Stykke varmt Metal eller Jern lodder man det yderligere sammen, ligesom Gjørtlerne lodde Tin paa Blik.

„Paa denne Maade har man, siger Schramm, i Løbet af en Time sat Saaler og Hæle paa sine Støvler, som kunne modstaae al Fugtighed og Kulde, og vare mere end dobbelt saa længe som det bedste Læder. Fremfor Galoscher af alle Slags have de det Fortrin, at de ere langt lettere og bekvemmere, at Foden kan uddunste fuldkommen frit og at Overlæderet ikke som af Galoscherne afgnaves og ødelægges. Støvler, som ere belagte med Gutta-Percha, har man aldrig nødig at sætte paa Ovnen for at tørre dem som Læderet; Gutta-Percha bliver aldrig gjennemvaadt."

Schramm er i Besiddelse af fortrinlige Valtsningsværktøier, Rengjørings- og Smelteapparater, af ham selv forfærdigede Saalepresser, hvormed han kan presse 60 Par af de bedste Saaler i en Time. Han forfærdiger alenbrede Nuller af enhver Længde, fra ½ Tommes Tykkelse indtil det fineste Papiir; ligeledes allehaande Trækremme og Snorer til Dreierbænke. Af de forskjellige Slags Saaler har han stedse 2000 Par til Udvalg. Mere end 1000 Personer have lært denne Fremgangsmaade af ham, deels i offentlige Sale og deels i hans Bolig, hvoriblandt flere af de første Leipziger- og fremmede Skomagermestere, som ogsaa endnu ofte lade nyt og gammelt Skotøi belægge hos ham for sine Kunder.

Kogende Kilder i Kalifornien.

(Efter Revue britannique).

Kalifornien er mærkeligt ikke alene ved sit Guld men ogsaa ved andre Naturfrembringelser. Man har paa forskjellige Punkter af Kysten fundet interessante Forsteninger og i selve Bugten ved San Francisco ere der forstenede Træer, hvorved man undertiden, ved lav Vandstand, befæster Skibene. Alt dette tyder hen paa en vulkansk Oprindelse, hvilken Slutning finder en yderligere Bestyrkelse i de kogende Kilder i Pluton-Dalen. Disse Kilder blev for kort Tid siden besøgte af Professor Shepperd, som undersøgte Napa-Dalen i en Strækning af 30 Mile og stødte paa en Gruppe af 20 Kilder, hvis Vand varierede fra 93° til 169° F. (27° og 61° R.), uagtet de vare samlede paa et Fladerum af en halv engelsk Kvadratmiil. Men endnu mærkværdigere er det, at Temperaturen i enkelte af disse Kilder forandrer sig i Løbet af faa Uger, og gaar over fra betydelig Kulde til den stærkeste Hede. Professor Shepperd vilde opsøge de Steder, hvor Termalvirkningen var stærkest, og fortsatte derpaa sine Forskninger. „Vi vendte os," sagde han, „mod den øvre Deel af Napa-Dalen, mod Nordvest, og efterat vi nogle Nætter havde kampeeret i Regn og gjennemstreifet næsten uigjennemtrængelige Skove, naaede vi den fjerde Dags Morgen Toppen af en høi Bjergkegle. I Vest saa man det stille Hav, i Øst de høie Toppe af Sierra Nevada, medens der imod Nord, næsten umiddelbart ved vore Fødder, aabnede sig en uhyre Bresche, som utvivlsomt var frembragt ved en voldsom Spaltning af Bjergene i Retningen fra Vest mod Øst. Solstraalerne havde allerede trængt sig ned i den trange Dal og belyste disse dybe Kløfter med en saadan Klarhed, at man i en Frastand af fire til fem Mile tydeligt skjælnede tykke, opstigende Dampsøiler, der lignede dem, man seer strømme ud af Skorstenene i en Manufakturstad. Det var den 8de Februar: Fjeldtoppene i Horizonten vare bedækkede med en Kappe af Snee, medens Dalen ved vore Fødder allerede prangede i sin smukkeste grønne Dragt. Idet vi stege ned langs Klipperanden, naaede vi omsider det Punkt, hvor den indre Verdens Hemmeligheder pludselig udfoldede sig for os. Paa en Strækning af en halv Kvadratmiil saae vi 100 til 200 Aabninger, hvoraf Dampen brød frem med Voldsomhed og hævede sig i tykke Søiler af 200 Fods Høide. Dampsvælgenes Hvislen lod sig høre i mere end en Miils Afstand. Nogle af disse Aabninger arbeidede meget „lunefuldt", thi i det Dieblik, man mindst ventede det, oversprøitede de den uforsigtige Reisende med sydende Vand. De mineralske og jordagtige Stoffe have ved flere af disse Mundinger dannet Kegler, hvis Indre frembyder Billedet af en uhyre, kogende Kjedel, og naar man nærmer sig, mærker man Vandets Brusen under den sitrende Grund. Det er imidlertid ikke raadeligt at gaae altfor nær, thi lettelig brister den tynde Skorpe under Fødderne."

Norge.

Christiania. Indredepartementet har, foranlediget af et Andragende fra søndre Bergenhuus Amtsformandskab, anmodet Kanaldirektør Royem om at begive sig til Bømmeløen for at anstille Undersøgelser angaaende et Kanalanlæg gjennem Kulleseidet og udarbeide Forslag dertil og Overslag over, hvad det vil komme til at koste.

— Fra Kissingen ere Bulletiner indløbne, hvoraf man seer, at Deres Majestæter og kgl. Høiheder uafbrudt benytte Brøndkuren og befinde sig meget vel derved.

— I Søndags foretog Ignatz Lassé sin anden Luftfart. Denne Gang steg han ikke saa høit som paa sin første Reise; han kom lykkelig ned i Nærheden af Maridalsvandet.

— I Formænds- og Repræsentantmøde den 31te f. M. behandledes Indstilling fra en Kommission, der havde det Hverv at give nye Torve, Pladse og Gader i Christiania Navne. Ligeledes behandledes Spørgsmaalet angaaende Forhøielse i den tidligere bestemte Kjøbesum for Akers Kirke. Derunder oplystes, at 1000 Spd. vare subskriberede i Akers Sogn til den gamle Kirkes Redning, og at der, foruden de tidligere subskriberede 2000 Spd. i Byens Boglader var indkommet 200 Spd. til, samt at 300 Spd. kunde paaregnes tilveiebragte paa anden Viis, saa at blot 500 Spd. manglede i det forlangte Beløb. Repræsentantskabet antog imidlertid Indstillingen, der gik ud paa, at intet videre Tilskud skulde gjøres. — Kirken vilde saaledes været fortabt, hvis ikke Direktionen for Foreningen til norske Mindesmærkers Bevaring og nogle Mænd i Aker havde stillet Garanti for hvad der manglede i den fordrede Kjøbesum.

— En Formand ved Jernbanearbeidet, L. C. Levay, er for grusom Mishandling af en Hest ved Underretsdom dømt til 8 Dages Fængsel paa Vand og Brød.

— Examen Artium begyndte den 4de med den Opgave: „Hvori bestaar Rigdoms egentlige Værd?" 114 Examinander havde meldt sig, men 4 udebleve.

— Generalkonsul, Kommandør af St. Olafs Orden, Hans Faye, afgik ved Døden den 2den August 55 Aar gammel. I omtrent 20 Aar havde han været Enebestyrer af det store Handelshuus A. Grünning & Ko.

Arendal. I et af Byens Trælasthandlere den 26de f. M. afholdt Møde fremlagdes Kanaldirektør Royems Overslag over de Omkostninger, som antages at ville medgaae til Opførelsen af Slippedammene ved Drang, Kjøruld, og Nelaug Fos. Det Hele vilde beløbe sig til 5000 Spd. Ifølge en Beregning af Fløduingsinspektør Soot vilde 2800 Spd. medgaae til Udbedring af Elvedraget til Boilestad-Evjen. De Mødende besluttede eenstemmigen at indgaae med en Ansøgning til Hs. Maj. Kongen om af Statskassen at erholde en Sum af 10,000 Spd. saaledes at 3000 Spd. deraf maatte betragtes som Tilskud til Forbedringen af det Arendalske Vasdrag, og 7000 Spd. som et rentefrit Laan, der bliver at tilbagebetale i 10 paa hinanden følgende Aar. Til Bestridelse af Afbetalingerne skal der af alt Tømmer, som udtages af Mæselbom, erlægges en Afgift af 12 ß pr. Tylt.

Bergens anden Industriudstilling aabnedes i f. M. i Theatrets Selskabssal. Flere af de udstillede Gjenstande skulle være udmærkede i sit Slags.

— Af Sparebankens Midler ere 250 Spd. aarlig bevilgede til Byens offentlige Tegneskole.

Oversigt over norske Blades Indhold.

I Chr.-Pst. for 5te og 6te August findes en „Beretning om det kongelige Selskab for Norges Vel, dets Tilstand og Virksomhed i Aaret 1851." Deraf erfares, at Selskabet i sin Sammensætning ingen væsentlig Forandring har undergaaet i Aarets Løb, idet det fremdeles bestaar af sex Landhuusholdningsselskaber for Akershuus, Smaalenenes, Jarlsberg og Laurviks, Nedenes, og Robygdelagets, Romsdals samt søndre Throndhjems Amter. Direktionen beklager, at Interessen for Selskabets Virksomhed ikke synes at have tiltaget i den sidste Tid, og at Selskabet som Følge af sine ringe Indtægter ikke har kunnet udrette noget Betydeligt eller Iøinefaldende. Da Formandskabsinstitutionen traadte i Virksomhed, opløstes efterhaanden de fleste Landhuusholdningsselskaber, og uagtet Direktionen stadigen har søgt at kalde dem tillive igjen, har dette dog ikke lykkedes. Nye Landboforeninger ere imidlertid oprettede i nogle Distrikter, dog uden at de have sat sig i Forbindelse med Selskabet for Norges Vel. Som en Grund hertil betragtes den Bestemmelse i dette Selskabs Love, at de specielle Landhuusholdningsselskaber skulle afgive ⅓ Deel af sin aarlige Kontingent til Centralselskabets Disposition. Der har derfor været Tale om at ophæve denne Bestemmelse, dog uden at Direktionen har fundet det tilraadeligt. Den har anseet det for det hensigtsmæssigste Skridt, der for Tiden kunde gjøres fra dens Side, at antage en Agronom (med 400 Spd. i aarlig Godtgjørelse) til at reise om i Landet, deels for at indhente Underretninger om Jordbrugets Tilstand i forskjellige Egne, deels for at virke til Landbrugets Fremme ved at meddele Raad og Veiledning. Endvidere er Schweitzeren A. Kundert f. A. udsendt til Gudbrandsdalen og Romerike for at meddele Almuen Veiledning i Melkens Behandling og navnlig i Tilberedelsen af Ost. Da dette har vist sig at være af Nytte, har man besluttet iaar at sende ham til Østerdalen og andre Egne. Til Opdyrkningen af Oustmyren i søndre Throndhjems Amt har Direktionen bevilget et yderligere Tilskud af 1000 Spd. i 3 Aar. Opdyrkningen af hiin Myr har, ved at give Stødet til lignende Foretagender af Private, medført store indirekte Fordele. Selskabets øvrige Udgifter har bestaaet i 147 Spd. 55 ß til det 2det almindelige Landbrugsmødes Afholdelse, 100 Spd. som Tillæg til det for Korpslæge Schübeler bevilgede Stipendium (300 Spd.) for i Udlandet at erhverve sig yderligere Kundskab i Havedyrkning, samt et Tilskud af 50 Spd. til de for Metalarbeider P. Schmidt tidligere tilstaaede 100 Spd. for i Berlin at uddanne sig i sit Fag. J. C. de Coninck er af Selskabets Midler bleven understøttet med et Laan af 300 Spd., for derved at sættes istand til at udvide sit Træskjæreri, som Direktionen antager er en Erhvervsgreen, der fortjener Opmuntring. Ligeledes er en Huusmand i Vestby Pstg., Johannes C. Vebberstad, der under Opdyrkningen af sin Plads har udmærket sig ved ganske ualmindelig Dygtighed og Indsigt, tilstaaet et Laan af ringere Beløb.

— Af en udkommen Beretning om Bodsfængslets Virksomhed i 1851 sees, at 227 Forbrydere have hensiddet i Fængslet og at disse i Regelen have udvist et godt Forhold; der har indtruffet 308 Sygdomstilfælde blandt Fangerne, hvoraf 208 hastigt overgaaende; Bespiisningen har kostet $8^1/_2$ ß. daglig for hver Fange; 28 Fanger ere udgaaede af Fængslet, alle med mindst saa god Helbred, som da de kom ind; En har forsøgt Selvmord og Fem have lidt af Melancholi og Fire af Hallucinationer. Den hele Anstalt har i det Hele taget vist sig at være vel indrettet og svarende til sin Hensigt.

Sverige. Medlemmerne af Interimsregjeringen, Petersen, Sørenssen, Bretteville, Arup, Blom og Garben have nylig gjort en liden Udflugt til Upsala og Danemoras Jerngruber. Paa første Sted opvartedes de med en Sang af Studenterkorpset og med en Tale af dets Ordfører, hvorfor Statsraad Petersen takkede i hjertelige Ord.

— Bellmansfesten høitideligholdtes iaar som sædvanligt med megen Lystighed. Heiberg, der var indbuden af Selskabet Parbricol, besvarede en for ham udbragt Skaal med en Tale, hvori han udviklede Bellmans literære Fortjenester. Den 22de opførtes i Norre-Tivoli, som etslags Efterspil til Festen, „Bachi Ridderslag."

— Tegnérs Statue ankom til Malmø den 24de f. M. Den Statue for Linné, som er opreist i „Trädgårdsföreningens" Lokale i Stockholm, skulde afsløres den 3die dennes.

Danmark. Idsteddagen er bleven høitidelig feiret paa alle Kanter af Landet.

— Flækken Dragør er bleven hjemsøgt af en Ildsvaade, hvorved 15 Bygninger skulle være lagte i Aske.

Blandede Efterretninger.

Frankrig. Forskjellige Blade have allerede tidligere omtalt en Noteverling mellem Kabinetterne i St. Petersburg, Wien og Berlin angaaende Frankrigs nærværende Stilling og navnlig med Hensyn til Muligheden af et Valg- eller Arvekeiserdømmes Oprettelse. Det engelske Blad „Morning Chron." meddeler endog Indholdet af en Traktat, der i denne Henseende skulde være afsluttet den 20de Mai d. A. imellem de tre nordiske Stormagter. Men den ministerielle „Preussische Zeitung" har allerede erklæret Morning Chronicles Aktstykke for et blot og bart Opspind. — I Forbindelse med hiint Rygte staar et andet om, at Præsidenten skal agte at gifte sig med en Prindsesse af Wasa, der er 19 Aar gammel og en Datter af den afskedigede østerrigske Feltmarschal-Lieutenant Prinds Wasa og Prindsesse Lovise Amalie Stephanie af Baden, og derved at gjøre Herskermagten arvelig i sin Familie.

— Odilon Barrot har afslaaet at stille sig som Kandidat ved Generalraadvalget, hvorom Vælgerne i Aisnedepartementet har anmodet ham, og desangaaende tilstillet dem en Skrivelse, hvori han aabent dadler den franske Regjerings Færd, der under Frihedens falske Skin blot søger at skjule Despotiets sørgelige og ydmygende Virkelighed.

— Den franske Regjering skal agte at udsende en Flaade til Tripolis for at tugte Beyen, fordi han ikke paa den franske Generalkonsuls Forlangende har villet udlevere en fængslet Franskmand og en algiersk Jøde.

— En Ministerforandring, som man i længere Tid har forudseet, har endelig fundet Sted. Drouyn de Lhuys, Senatets Vicepræsident, er udnævnt til Udenrigsminister i Turgots Sted og Magne til Minister for de offentlige Arbeider istedetfor Lefebvre-Duruflé; Baroche, Vicepræsident i Statsraadet, skal deeltage i Ministeriets Arbeider. Casabianca har afleveret sin Portefeuille som Statsminister; saavel han som hans to andre aftraadte Kolleger ere blevne Senatorer. Da de ny Ministre ere præsidentsindede, har Forandringen Intet at betyde i politisk Henseende. Achille Fould, der tidligere nedlagde sin Post som Finantsminister, fordi han ikke kunde billige Konfiskationsdekreterne, er udnævnt til Statsminister i Casabiancas Sted.

— Finantsministeriet har tilbagebetalt Banken 25 Mill. af det i Marts 1848 optagne Laan paa 50 Mill. Denne Tilbagebetaling har havt god Indvirkning paa Børsen.

England. Under Navn af The North of Europe Steam Navigation Company har der i London dannet sig et Selskab for en hurtigere og hyppigere Forbindelse mellem London, Manchester, Liverpool og alle de vigtigste Dele af England paa den ene Side og de fornemste Havne og Byer i det nordlige Europa paa den anden Side — over Harwich, Lowestoft og Grimsby. Ved Hjælp af Expresdampskibe og Expresjernbanetog skal man kunne komme fra London til Christiania og Gøtheborg i 50 Timer, til Kjøbenhavn i 46 T. og til St. Petersborg i 120 Timer. Selskabets Formand er Earl of Yarborough og Viceformand S. M. Peto, og blandt Direktørerne er foruden Hovedmændene for Jernbane- og Dokkeforetagender ogsaa Hr. Etatsraad Regnar Westenholz. Selskabets Aktiekapital er 500,000 £.

— Ved Valget i Derby er foregaaet Bestikkelser, — som det lader til, efter Krigsministerens Ordre. Thi hos Bestikkeren fandtes et Brev desangaaende, undertegnet W. B., hvis Haandskrift ved Forhør er godtgjort at være den nærværende Krigsministers, Willian Beresfords.

— Ved de nu tilendebragte Valg har Frihandelsmændene gaaet af med Seiren over de Ministerielle.

— Kossuth er ankommen til London.

I **Toskana** skal Hertugen have afskediget sine Ministre og overdraget den ultramontane Boccella at danne et nyt Kabinet. Men en Note fra den engelske Regjering, hvori denne udtalte sin Misfornøielse med at Landet gaves i Præsternes Hænder, skrækkede ham til at tage sine gamle Ministre tilbage.

Tydskland. Et skrækkeligt Uveir have den 18de Juli anrettet store Ødelæggelser. Alene i Omegnen af Frankfurth a. M. beløber Skaden sig 101,000 Gylden.

Grækenland. Kongen besøger for Nærværende Carlsbad for sin Sundheds Skyld.

Ledige Embeder og Bestillinger.

En Lærerpost (for en Seminarist) ved Throndhjems Døvstummeinstitut med 125 Spd. i Løn.

En Lægepost i Stadsbygdens Pstg. (Prof. Holst opgiver Betingelserne).

En Opseerpost ved Kongsbergs Sølvværks Forstvæsen med 156 Spd. i Løn, frit Huus og Brænde m. m.

En Omgangsskolelærerpost i Vaaler Pstg. med 30 Spd. i Løn.

En Sagførerpost i Christianssands Stiftsoverret.

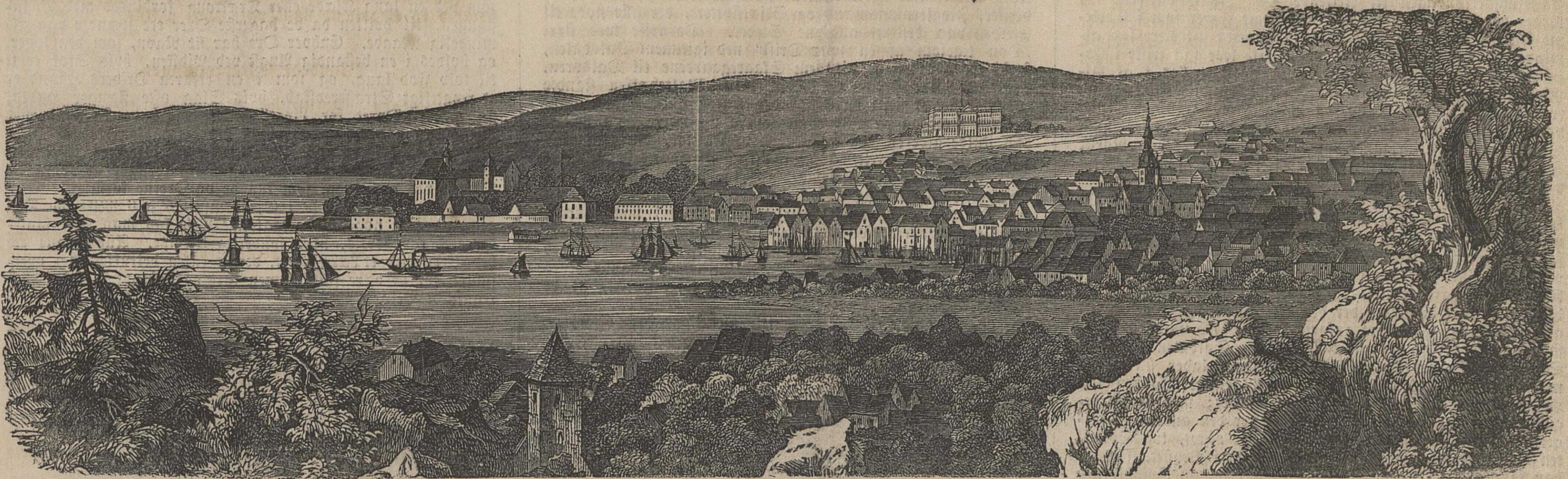
Lensmandsbestillingen i Skougers Thinglaug.

☞ Subskription paa **Illustreret Nyhedsblad** modtages fremdeles i alle Landets Boglader, Postkontorer og Postaabnerier og koster 72 ß kvartaliter (13 Nummer), forsendt med Posten 84 ß. Hver Løverdags Aften udkommer et Nummer paa 12 Spalter, og en Aargang bestaar i Regelen af **52 Nr.**, indeholdende henimod **300 Afbildninger.** Det staar Enhver frit for at abonnere fra hvilketsomhelst Kvartals Begyndelse, uden Forpligtelse til at modtage det allerede udkomne af Bindet eller Aargangen. Med Subskriptionen er forbunden en Udlodning af 250 Spd. fordeelt i 7 Gevinster, hvoraf en er paa 80 Spd., en 50 Spd., en 40 Spd., en 30 Spd., en 25 Spd. en 15 Spd. og endelig en paa 10 Spd. Disse Gevinster ville i Aarets Løb ved Lodtrækning blive fordelte blandt Abonnenterne **uden Hensyn til disses Antal**; dog fordres som nødvendig Betingelse, at Betalingen bliver ordentlig erlagt for hvert Kvartal og at man holder Bladet fra Bindets Begyndelse til dets Slutning. Skulde Abonnenternes Antal stige til 2000, fordobles Præmiernes Værdi saaledes, at der bliver en paa 100 Spd., en paa 70 Spd., en paa 60 Spd., en paa 50 Spd., en paa 45 Spd., en paa 40 Spd., en paa 35 Spd., en paa 30 Spd., en paa 25 Spd., en paa 20 Spd., en paa 15 Spd. og en paa 10 Spd. eller i Alt 12 Præmier til et samlet Beløb af 500 Spd.

A. Dzwonkowski (Østre Gade Nr. 17.)

Christiania. Trykt hos Brøgger & Christie.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 46. | Udkommer hver Løverdag Aften. | Christiania den 14de August 1852. | Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. | I. Bind.

Indhold:

Henry Clay.

De forenede nordamerikanske Fristater have nylig tabt en Mand, som regnedes blandt deres demokratiske Grundsætningers djærveste Forkjæmpere, en Diplomat, som havde erhvervet sig Agtelse og Hengivenhed af alle de Partier, som stræbe efter den øverste Regjeringsmyndighed i dette uhyre Samfund: med eet Ord, en af de ypperste Borgere af Washingtons, Jeffersons, Madisons og Monroes Fædreland.

Henry Clay er født den 12te April 1777, i Slashes, i Distriktet Hannover, i den østlige Deel af Virginien. Hans Fader, der var Præst i den reformerte Kirke, nedstammede fra en adelig Familie, der var indvandret fra England; han døde, da Sønnen Henry var fire Aar gammel. Familiens anseelige Stilling og den omhyggelige Opdragelse, som blev ham tildeel, bidrog i høi Grad til at udvikle hans tidlig vakte Aandsevner. Hans Moders anden Mand troede at burde gjøre sin Stedsøns Evner frugtbringende ved at sætte ham til Handelen; men det viste sig snart, at han ikke forstod sig paa det Slags Forretninger, og, da hans Tilbøilighed drev ham til Retsskranken, reiste han, 14 Aar gammel, til Richmond, for der at studere sit Lands Love. Den unge Students sjeldne Evner tiltrak sig snart Gouvernøren Brookes, Kantsleren Whites og andre udmærkede Juristers Opmærksomhed, og, efterat have studeret i atten Maaneder, tog han en saa glimrende Examen, at han strax erholdt Bestalling som Advokat.

I November 1797 begav Henry Clay sig til Lexington i Kentucky, for at begynde sin Løbebane som Sagfører. Han var da et og tyve Aar. Hans Ry udbredte sig snart i alle de omliggende Distrikter, og inden ti Aar var han den første Advokat i det vestlige Nordamerika.

Henry Clay var imidlertid bleven gift med en Amerikanerinde af udmærket Skjønhed, Miss Lucretia Hart, af en af de ældste Slægter i Kentucky. Med hende havde han elleve Børn, fem Sønner og sex Døttre; kun to af hans Sønner have overlevet ham.

I Aaret 1803, under John Adams's Præsidentur, blev Henry Clay, dengang syv og tyve Aar gammel, valgt til Medlem i den lovgivende Forsamling, hvor han snart gjorde sig bemærket som en af dens dygtigste og meest veltalende Medlemmer. Tre Aar derefter blev han Medlem af Senatet, efter den hæderlige John Adams Død, og ved Sessionens Slutning traadte han atter ind i den lovgivende Forsamling, der valgte ham til sin Præsident. I 1809 blev han atter valgt til at repræsentere Kentucky i Senatet, trods sit Ønske om at blive gjenvalgt til Medlem af Repræsentanternes Kammer, hvor han troede bedre at kunne tjene sit Land; men han opnaaede ikke denne Stilling før i 1811. Da de forenede Stater i dette Tidsrum vare komne i Uenighed med England, var det nødvendigt at have en fast og sikker Haand ved Statsroret, og det var Henry Clay, som den Hæder blev til Deel, at være Kammerets Præsident under disse vanskelige Omstændigheder. Saasnart han var beklædt med denne Myndighed, viste han sig som den urokkeligste Forsvarer for sit Lands Rettigheder; han tvang sine Kolleger til at erklære England Krig, dikterede Moderlandet Love, og nødte Europa til at forene sig med Fristaterne for at kue det britiske Hovmod. Det var hans Iherdighed og Talent, som bevirkede Traktaten af 24de December 1814, afsluttet i Gent, hvorhen han var reist for at redigere de fornemste Betingelser ved den Fred, som den gamle Verden forlangte af den nye.

Nogen Tid efter besøgte Henry Clay Frankrig, hvor han skaffede sig mange Venner, som han gjennem hele sit følgende Liv mindedes med Kjærlighed, og med hvilke han gjennem en uafbrudt Brevverling underholdt fortrolige Forbindelser. Da han var vendt tilbage til Amerika, traadte han atter ind i Kongressen, hvoraf han var Medlem til 1825. Da Adams blev de forenede Staters Præsident, hvilken Værdighed han fornemmelig skyldte Henry Clays og hans Venners Indflydelse, blev han af den nye Præsident nødt til at modtage Statsministerportefeuillen, som han under Madisons og Monroe's Præsidentur havde afslaaet. Men den nye Præsident havde appelleret til hans Patriotisme, og hans Ængstlighed ved at overtage en saa ansvarsfuld Post var ogsaa saa stor, at kun hans Fædrelandskjærlighed kunde overvinde den. Denne ophøiede Post, i hvilken han erhvervede sig nye Krav paa sine Medborgeres Erkjendtlighed, bestyrede han, indtil General Jacksons Valg, som han paa det Kraftigste havde modsat sig, nødte ham til at træde tilbage. Han forlod Washington, og begav sig til Ashland, hvor han boede til 1831. I September samme Aar blev han sendt til Senatet som Repræsentant for Kentucky. I denne Stilling forblev han i elleve Aar til 1842, da hans Helbredstilstand nødte ham til for en Tid at forlade det offentlige Liv.

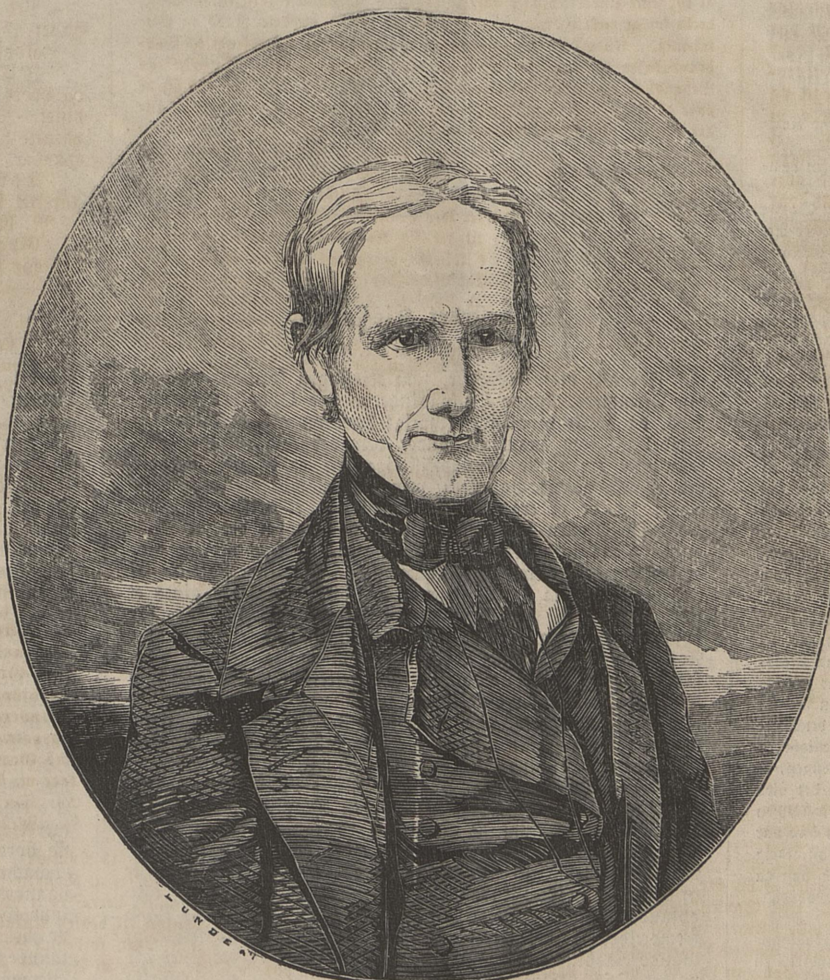
Imidlertid var Harrison bleven valgt til Præsident, og da han Aaret efter døde, traadte John Tyler i hans Sted. Denne Tingenes Tilstand varede til 1844, og da det nye Valg forestod, stillede Whigg-Partiet Henry Clay som Kandidat. Det hører ikke hid at give nogen omstændelig Beskrivelse af denne store Valgkamp, i hvilken M. James Polk, en ubekjendt Person, uden Veltalenhed og med et middelmaadigt Hoved, vandt Seier over de forenede Staters berømteste Taler og dygtigste Statsmand; men uagtet den Græmmelse, som dette Uheld voldte Henry Clay, samtykkede han dog i, ved det næste Valg, i 1848, at stille sig som Kandidat ved Konventionen i Baltimore, hvor han havde til Medkandidat General Zacharias Taylor, Seierherren fra Buena-Vista, der blev valgt til Polks Eftermand. — At Clay umiddelbart derefter blev valgt til Senatsmedlem for Kentucky, var vistnok den bedste Opreisning, som kunde blive ham til Deel, men Smerten over hans dobbelte Nederlag vedblev dog at tære paa hans Livskraft, der fra Aaret 1849 havde faaet et ubelbredeligt Knæk, indtil hans Liv den 29de Juni 1852 udslukkedes ved en stille og smertefri Død.

Dette er Hovedomridsene i den store Statsmands politiske Løbebane, for hvilken nu den nordamerikanske Fristat bærer Sorg. Efterretningen om hans Død blev overalt i hans Fædreland modtaget med almindelig Smerte. Kongressen suspenderede sine Møder, de offentlige Etablissementer bleve lukkede, Skibene flaggede paa halv Stang, Forternes Kanoner saluterede til Erindring om Folkets Ven, og overalt, hvor Liigtoget kom forbi paa Veien fra Washington til Ashland i Kentucky, blev det mødt af det sørgeklædte Folk, hvis Lovtaler og Beundring over den navnkundige Døde var ligesaa lydelig som eenstemmig.

Det er Henry Clay, hvem de forenede Stater for en væsentlig Deel skylde den Anseelse, som Udlandet yder dem; thi han har især vidst at indprente sine Medborgere, at deres Velfærd fornemmelig beroer paa den nationale Industries Fremme, paa Anvendelsen af Statskassens Overskud til nyttige offentlige Arbeider, og paa Overholdelsen af Ikke-Interventionsprincipet; og det er ved disse Grundsætninger, de have nødt den gamle og den nye Verdens Folk til at respektere deres nationale Frihed. Henry Clay's Genialitet, Ædelmod og Høisindethed har gjort ham til Amerikas meest populære Mand næst Washington, og hans Veltalenhed overgik langt denne berømte Generals.

Henry Clay havde en høi, ædeltformet Figur, livlige, skarpe og udtryksfulde Øine, en velklingende, bøielig og meget kraftig Stemme; hvad angaar hans Sjælsegenskaber, da er den Sorg, som hele den nordamerikanske Stat yder hans Minde, det meest talende Vidnesbyrd fra et Folk, som ikke pleier at ødsle med sine Æresbeviisninger.

(Efter Illustration.)

Henry Clay.

Den vilde Jagt, Asgaardsreien.

(Af P. Chr. Asbjørnsen).

(Fortsættelse fra Nr. 44).

I Sætersdalen stemme i det Hele taget Sagnene om Asgaardsreien med de thelemarkiske; den kaldes her „Aaske Rei" eller Asanerfærd; paa andre Steder kaldes den Holskelreia, som man dog ei kan see, men kun høre; dog lader dette ikke til at holde Stik bestandig, da der tales om, at man ligesom i Thelemarken møder den paa Veiene, ridende paa sorte Heste med gloende Ildøine. Den, som ei kaster sig ned, naar han hører Færden, hans Sjæl maatte følge med, medens Legemet blev liggende. Naar Sjælen atter vendte tilbage, var Legemet kraftesløst og blev gjerne for bestandig sygeligt. Det er især Juleaften og de tre Julenætter, den grasserer i Sætersdalen, idet den med Susen og Støi farer gjennem Luften. Den Bonde, der boer i det Strøg, hvor den farer, maa ei i Juletiden glemme at sætte Kors over Stalddøren, ellers kan han være vis paa at finde sine Heste skumsvede og halvsprængte næste Morgen; thi Holskelreia bruger dem da, og den farer ei læmpeligt frem. I Siredalen farer „Askrei" afsted paa lignende Viis, især ved Juletider, og det eneste Redningsmiddel, man der kjender, naar Færden kommer, er det ovenanførte: „Gura Gunnarsdatter, stot paa Rumpa di."

I Akershuus Stift og paa andre Steder i Landet haves, efter Faye, lignende Sagn om Støi og Ridt i Luften, om skumsvede Heste om Julenatten o. s. v.; men her tilskrives dette gjerne Troldkjærringer, der paa Limer, Kosteskaft o. a. m. Jule-, Pintse- og St. Hansnat fare til Blaakolds o. a. St.

Dette forholder sig vistnok saaledes, og gjælder vel fornemmelig for de sydligere Lavlandskaber og Kyststrækninger, hvor Sagnenes eiendommeligere Præg er gaaet tabt eller mere udvasket.

I de Troldkjærringsagn, som forekomme i disse Egne, finder man ogsaa ofte en forbausende Overeensstemmelse med nordtydske og nederlandske Sagn. Men i Fjeldbygderne i Akershuus Stift, i Hallingdal, Valders, tildeels i nordre Gudbrandsdalen, samt i Sogn i Bergens Stift optræder Asgaardsreien under Navn af „Juleskreia“ paa samme Maade som i Thelemarken, og maaskee med endda tydeligere Vidnesbyrd om sin ældgamle hedenske Oprindelse.

I Valders farer Juleskreien nordefter paa sorte Heste med gloende Oine, ranglende Ringbidsler og Sadelgrimer fra Vimmersøndagen til trettende Dag Juul, og den, der møder den, er her udsat for de samme Farer som i Thelemarken. Dog synes slige Møder langtfra at være saa almindelige som i Thelemarken, da de ikke leve saa friskt i Erindringen og almindelig kun angives og fortælles i al Almindelighed. I Spidsen for Færden rider en stor, diger Mand, som heder Thron. Saavel i Valders og Hallingdal som paa enkelte Steder i nordre Gudbrandsdalen sætter man Sagnet eller Eventyrsagnet om „Bjørnfanten,“ der i „Norske Folkeeventyr“ findes fortalt under Titel „Kjætten paa Dovre,“ i Forbindelse med Juleskreien.

I Valders fortælles det saaledes, at der en Julekvæld kom en aftakket Soldat ind paa en Gaard, der hed Kvame, og bad om Huus. Men Manden svarede: „Gud hjælpe os saasandt, vi have ikke Huus selv, for Juleskreien kommer her, og vi maae selv flytte ud i Fjøset til Natten.“ Soldaten eller Fattigmanden frygter ikke „Skreien,“ og faar Tilladelse at blive med sin Hvidbjørn, der dog ikke allesteds spiller den afgjørende Rolle, som i det anførte Eventyr*). Gangen i Historien er forøvrigt omtrent den samme. Soldaten kryber i Skjul bag Ovnen eller paa Skabskruet og lader sin Pistol med en arvet Sølvknap. Om Natten kommer Færden ind og sætter sig tilbords og Thron i Høisædet; men før de begyndte at spise, gik de frem den ene efter den anden af Følget og offrede til Thron. Da Alle havde offret, tog Soldaten op sin Pistol, sigtede og skjød Thron i Brystet, saa at han faldt i Bænken, og idetsamme hidsede han Hvidbjørnen paa Følget. „Dette offrer jeg til Thron!“ sagde han. „Det blev stakket Juul paa Kvame i Aar!“ raabte Færdens Folk i Munden paa hverandre, idet de skyndte sig og bare Thron ud igjennem Døren. Ogsaa i Thelemarken kjender man Thron eller Trone som Anfører for et fuldkommen tilsvarende Julebesøg; men hans Følge er her, som i Gudbrandsdalen og flere Steder, Thusser.

En anden Kreds af Sagn, som man paa enkelte Steder i Valders og Hallingdal sætter i Forbindelse med Asgaardsreien, er disse hurtige Reiser, der foregaae ind under Julen f. Ex. fra Kjøbenhavn til Gudbrandsdalen, til Nordlandene, fra Bragernæs eller Christiania til Valders og Hallingdal, fra Bergen til Sogn. I sine Hovedtræk stemme disse Fortællinger med Sagnet om „Jutulen og Johannes Blessom“ (Blesheim) i „Norske Huldreeventyr“ 1ste Deel S. 188. Det hedder almindelig, at da den Reisende var kommen paa Veien og blundede paa Læsset, kom han i Følge med Skreien eller Juleskreien; før han vidste Ordet af, saa han det klareste Lysskin og hørte en dundrende Rammel, som om en stor Port blev slaaet igjen, og ved at see sig om, fandt han sig almindelig i Nærheden af en høi Fjeldvæg, ikke langt fra sit Hjem**). Forskjellig afændret forekommer dette Sagn i de angivne Egne, og synes at være lokaliseret i hvert Dalføre, ja i hver liden Sidebygd. I Nordlandene haves en tilsvarende Fortælling, rigtignok uden Indgriben af Juleskreien, om Peder Daß, hvilken jeg imidlertid kun kjender nogle Træk af. Det hedder nemlig, at Peder Daß havde Svartebogen, og foer paa Ryggen af Fanden mellem Kjøbenhavn og Alstahoug saa tidt og fort han vilde. Paa en af disse Reiser forelagde Fanden ham saa mange underfundige Spørgsmaal, at han reent glemte, at see efter, hvor han foer. Da han skulde svare paa det sidste, blev han kold paa Fødderne, og da han saa sig om, mærkede han, at de fore hen over Havet, og at de fore saa lavt nede, at hans Fødder slæbte i Vandet. Istedetfor at svare, skreg han blot: „Høiere op og fortere frem, din Satan!“ og saa maatte Fanden bære ham frem uden videre Snak.***)

I Bergens Stift former Sagnet om Asgaardsreien sig anderledes. Den hedder i Sogn ligeledes Juleskreia; men i Spidsen rider Nøkken paa sin sorte Hest; efter ham kommer gamle Lensmanden paa Dalsøren, en stor fæl Mand med Bjørneskindshue paa, bekjendt af sine slette Gjerninger i Livet, og af alt det Spøgeri, der huserede, medens han laa Liig og blev begravet. Han stødte til Færden ved en stor Asp ved Præstegaardsødegaarden, hvor han havde været med og flyttet Skjællet. I den Aspen have flere Karle seet, at det har brændt, som om den stod i lys Lue; men Ilden var ikke som vor Ild, den var mørkere og rødere.

Af Kringlevandet komme to Gjenter, der have dræbt hverandre for en Guts Skyld, op og støde til Færden. Den ene var frugtsommelig og skulde til Stølen, da den anden traf hende, og skjød hende ud i Vandet; men hiin rev denne med, saa de begge druknede. Disse følger en Række af ligeledes velbekjendte og navngivne liderlige Kvinder, Barnemordersker, Ildgjerningsmænd og Skjælflyttere, der alle støde til Færden paa bestemt angivne Steder. De reise med stort „Døn ligesom af en svær Drift“ ned igjennem Dalsdalen, forbi Ødegaarden og gjennem Skaaregaardene til Dalsøren, hvor de holde Dands og Leven. Ved Maltebækken standse de, hvor det er steilt og brat; der traf Halvor Bringe dem, og han blev saa ræd, at han lovede sin Herre og Gud, at han skulde give en Mæle Korn til de Fattige, om han slap vel fra dem. Tretten-Dagen farer Skreia nordefter igjen „med Kagger og med Grumhed“ og tager med sig Folk, der ere udenfor Husene og paa Veien.

Det var i Justedalen Skik at have Staal paa Laaven, i Fjøset og Bækken, for at Skreien ikke skulde stjæle og trolde i dem. Det var desuden Skik at frie sig fra dens Besøg ved at sætte Tjærekors paa Døre og Fæhuse. Saadanne Kors ere vel endnu at see hist og her, men nu siger Folket, at de ere ude af Troen.

I Justedalen rider Færden ikke alene paa Heste og Kjøer, men nogle nytte Sadle og Tønder og hvad det kan være.

(Fortsættes.)

*) Undertiden anføres det at være en Hund, men den heder dog Kvitvaus.

**) Ogsaa i Thelemarken har man Angivelser om, at Asgaardsreien kommer ud af et Fjeld og farer ind i et andet.

***) I Gudbrandsdalen kjender man et fra dette noget forskjelligt Sagn; men da vi ikke have havt Anledning til at meddele nærværende Afhandlings Forfatter samme til behagentlig Afbenyttelse, saasom han er fraværende, tillade vi os her at meddele det som Note. Peder Daß havde paa „Svartskolen i Wittenberg“ lært at kommandere Fanden og hans Folk som han vilde. Engang blev han kaldet ned til Kjøbenhavn for at præke for Kongen; for det var bleven spurgt dernede, at han prækte bedre end nogen Præst i hele Landet. Men Tiden led og skred, og Peder reiste ikke, hvormeget Præstefruen end bad ham derom. Den bestemte Søndag, da Folk gik i Kirke paa Alstahoug, sagde han til Fruen, at nu maatte han nok reise. Han gik da paa sit Studerekammer og bankede tregange i Bordet. Strax kom en Djævel og spurgte, hvad Præsten behagede. Han bad ham da at skydse ham til Kjøbenhavn i en lynende Fart. Ja, han skulde skydse ham saa fort, som en Fugl fløi. Nei, det var for sagte, meente Peder, og bad ham løbe. Han bankede atter og en anden Djævel kom, som vilde bringe ham saa fort frem som en Kanonkugle. Da blev Præsten sint over at Fanden idag var saa kneben paa Skydsen og bad ham pakke sig og bankede tredie Gang. Nu kom En, som vilde bringe ham saa fort frem som Tanken. Ham antog han og var øieblikkelig i Kjøbenhavn. Han stod ved Kirken, idetsamme som Kongen og Dronningen og hele Hofstadsen gik ind, — og han da op paa Prækestolen det forteste han kunde og til at præke. Da han var færdig, bad Kongen, der blev ganske indtagen i Prækenen, ham hjem med sig for at spise til Middags. Peder Daß takkede og sagde, at det kunde han slet ikke, for da han reiste hjemmefra om Morgenen, gik Menigheden til Kirken og stod nu og ventede paa ham. Da troede Kongen, at Præsten vilde have ham tilbedste og satte ham fast, indtil det blev beviist, naar han var reist hjemmefra. Han slap da løs, men Kongen sagde, at det maatte være gaaet til med Fandens Hjælp, at han var kommen saa fort frem, og lovede derfor dyrt og helligt, at han aldrig vilde forfremme ham, saalænge han levede. Og det gjorde han da heller ikke. Peder Daß blev siddende i Alstahoug til sin Dødsdag, skjønt han var saa lærd, at han kunde været Pave i Rom.

Som man seer, stemmer dette Sagn, hvad Djævlenes Skyds angaar, ganske med det Sagn om Faust, som Lessing har behandlet i en Scene af en paabegyndt Tragødie om hiin berømte Sortkunstner.

Red.

En Vogn i Natal.

Det kostbareste af alle Inventarier, som en Jordbruger i Natalkolonien har at anskaffe sig, er en saadan Vogn, som vor Tegning fremstiller. En afrikansk Vogn maa være ualmindelig stærk, og til dette Øiemed ere de forskjellige Træsorter, hvoraf den er fabrikeret, vel afpassede. Veiene i flere Distrikter af Natal ere ofte i høi Grad vanskelige, og vilde være aldeles ufremkommelige for et europæisk Kjøretøi. Den Vogn, som de hollandske Kolonister bruge, trækkes af et Spand af tolv til fjorten Oxer, til hvis Nakker der er fastgjort Aag, som ved en lang Kjæde eller Træktoug forbindes med Vognstangen, til hvilken da de bagerste Oxer ere spændte paa almindelig Maade. Enhver Oxe har sit Navn, som den lyder, og holdes i en bestandig Angst ved Pidsken, hvis Stok er ti til tolv Fod lang, og som i en erfaren Drivers Haand er et frygteligt Strafferedskab, hvis Slag ofte flænger Huden, og mærker Dyret for Livstid. Oxerne have Tømmer eller Remme af ugarvet Skind rundt om deres Horn, og en Indfødt leder det forreste Par. De bedste Drivere ere Hottentotterne, som ved deres Skraalen og Skrig forstaae at opmuntre Dyrene ved et Sprog, som kun de og Oxerne forstaae. Man reiser paa denne Maade i Gjennemsnit 5 a 6 Mile om Dagen, og paa nogenlunde taalelige Veie kan man reise saaledes i Maanedsviis, uden synderlig Ulempe. Alle Vogne ere bedækkede med et Lærredstelt, der er enten betrukket eller oversmurt, for at være fuldkommen tørt og bekvemt i koldt eller regnfuldt Veir.

Badestedet Kissingen.

(Fortsættelse fra Nr. 43).

For alle disse Nydelser, som Kissingen formaar at byde den Fremmede, kunne Omkostningerne ved Opholdet sammesteds, og hvilke vi allerede flygtigt have omtalt, ei kaldes saa betydelige, som man vel finder dem ved andre Bade. Bekostninger ere rigtignok uadskillelige fra et længere Ophold ved et saa besøgt Badested; men Ingen vil føle dem trykkende, da de ei ere stillede for høit og ei vilkaarligt; thi Bade-Direktionen vilde omhyggeligt vaage over deslige Misbrug. Omkostningerne anvendes ikke alene til at vedligeholde de bestaaende Indretninger, men ogsaa til Understøttelse af trængende og om Hjælp søgende Fattige. Ligeledes gives et lidet Bidrag til at underholde et godt Musikchor, men for hvilket den Fremmede hele Badetiden igjennem, fri for enhver Fordring, kan skaffe sig en Nydelse, som daglig fornyes. Men sammenligner man Opholdet, eller rettere Omkostningerne i Kissingen med andre Badesteders, vil man her bestandig finde dem meget moderate, naar man betænker, at Badesteder overhovedet aldrig kunne henregnes til de billige Levesteder. Dog nok herom. Kissingen vilde, uagtet sin skjønne Beliggenhed, sin herlige Omegn, være mindre bekjendt og besøgt end det er, hvis det ei i sit Skjød skjulte den Magnet, som aarlig drager tusinde Fremmede inden dets Mure. Jeg mener dets helbredende Kilder. Af de Kilder, som for nærværende Tid benyttes i medicinsk Henseende, ere der fem. Den bekjendteste af dem, 1) Rakoczykilden, ogsaa kaldet Kuurbrønden, blev opfunden i 1737 i Saaleflodens gamle Flodseng. Dens Vand fremvælder af Jorden med stærk Larm og under Udvikling af mange Gasblærer. Ved de mange Gasblærer er det, især ved varmt Veir, uklart, af et guulagtigt Skjær, saltagtig-syrlig Smag og bedækker Væggene, hvori det befinder sig, med et rødagtigt Overtræk. Ved Vandets Kogning mærkes en eiendommelig Lugt af Brom. Denne Brønd er især bestemt til indvortes Brug og Vandet drikkes deels ved Kilden, deels sendes det langt bort. 2) Den anden Kilde er Pandur- eller Badebrønden, som i flere Aarhundreder kuns brugtes til Badning, men benyttes nu ogsaa til Drikning. Den nærmer sig den forrige og dens Vand er med Hensyn til Farve og Smag samt i andre Henseender næsten ganske ligt Rakoczybrøndens. Dens Kilde udspringer ikke langt fra dennes, staar, ifølge Dr. Maas, i en underjordisk Forbindelse med samme, stiger op af den samme Jordbund og af samme Dybde med en næsten endnu stærkere kogende Suus, under Udvikling af en Mængde fra Grunden opstigende Lysstraaler. Paa Grund af deres Blandingsforholde samt ved deres Virkninger kunde man betragte dem som et koldt Wiesbaden. Vandets forhøiede Temperatur giver Wiesbaden en mere pirrende (reizendere) Virkning, Rigdommen af kulsuur Gas og kulsuurt Jern derimod en mere aandig, flygtig Charakteer, saa at Huden synes at paavirkes mere ved Brugen af Wiesbadens Vand; men de indre Organer mere ved Kissingens. 3) Saltvandskilden (der Soolensprudel), mærkværdig saavel af sit fra Jorden i Overfylde udstrømmende Vand, som ved det sjeldne Phænomen, der ledsager dette Frembrud. Det Sidste skeer nemlig ikke regelmæssigt; men efterat Vandet har holdt sig 2—5 Timer i Høiden, synker det pludseligt, idet en dump Tone lader sig høre i Dybet, indtil omtrent 6 Fod i Dybde tilbage i sin Schacht, og bliver henved 3/4 Time i fuldkommen Ro. Efterhaanden stiger det igjen op, hævet ved en stor Mængde kulsuur Gas, og frembringer ved sin Bølgen og Brusen en stærk Larm. I Kuurtiden leverer det daglig tilstrækkeligt Vand til tusinde Bad, og desuagtet afgiver det en langt betydeligere Mængde af sit Saltvand til de to nærliggende Saltværker. 4) Maxbrønden, ogsaa kaldet Suurbrønden, hvoraf Vandet

høist sandsynligt allerførst blev drukket som Mineralvand. Dens Vand perler ligeledes meget stærkt, men er krystalklart, af en syrlig, svag saltagtig behagelig Smag, der ligner Seltzervandets, og som deels drikkes ved Kilden, deels forsendes. Den udspringer i en ringe Afstand fra Staden, ligeoverfor Kuurhuset, af en stor rød Sandsteensklippe, der løber fra Nord mod Syd. I therapeutisk Henseende slutter den sig snart til Seltzervandet, snart til Oberholz-Brøndens Vand; imidlertid maa man derhos ikke tabe af Sigte, at dens eiendommelige Blandingsforholde, hvilket vi senere skulle omtale, adskille den fra hine Kilder, men derved i visse Henseender giver den Fortrin for hine. 5) Theresiekilden, som igjen nærmer sig Maxkilden, blev først indfattet og benyttet til Kure i 1828. Den udspringer i Nærheden af det forhenværende Kloster Hausen, ikke langt fra Saltværket. Omendskjøndt Theresiebrønden, som Suurbrønd betragtet, i mange Henseender har nogen Lighed med Maxbrønden, saa adskiller den sig dog ved sin Gehalt af nogle Salte, som Maxbrønden ei formaar at opvise. Dette er Natrons Forbindelse med Brom og Jod, hvorved den turde erholde nogle særegne Fortrin ved Sygdomme i Sliimhuderne og Kirtelsystemet. Fire af disse Kilder, Rakoczy- og Pandur-Kilderne, de to Suurbrønde, Maxbrønden og Theresiekilden, henregner man til de kolde Mineralkilder. Deres Vandes Temperatur er temmelig lav; Saltkildens nærmer sig derimod mere de varmes, deres Vandmængde er meget betydelig; men, som sagt, Saltkilden overgaar dem alle i Rigdom paa Vand. Som en Følge af de i disse 5 Kilder indeholdte og ved Chemien opdagede faste Bestanddele, henhøre de til Tydsklands stofrigeste Mineralkilder. Kogesaltet, dette for Fordøielsesprocessen saa nødvendige Element, tilligemed en Mængde andre kulsure og svovlsure Salte, det kulsure Jern, dog med Undtagelse af Max- og Theresie-Brøndens, som ganske mangler det, og endelig den kulsure Gas, som i betydelig Mængde er inderlig forbunden med Vandet, danne de hovedsageligste og i de lykkeligste Forholde blandede faste Bestanddele af alle disse Lægedomskilder, der benyttes ligesaavel indvortes, til Drik, som udvortes til Badning. Efterhaanden som nu disse Mineralvande anvendes til indre eller ydre Kuur, frembringe de naturligviis med Hensyn til deres Virkninger nogle Forskjelligheder. Men netop disse Forskjelligheder bevirke ogsaa, at de gunstigste Resultater saa hyppigt frembringes ved Kissingens Lægedomsvande, da man derved paa den mangfoldigste og hensigtsmæssigste Maade kan indrette Kurene efter de forskjellige Konstitutioner, Livsaldre og efter de forviklede og forældede Sygdomstilfælde. Saaledes bliver ved den indvortes Brug af disse Mineralvande ikke alene en hurtigere Indvirkning mulig, der ofte staar i umiddelbar Forbindelse med det lidende Organ; men senere kan endog dettes fulde Virksomhed i alle Retninger tilveiebringes. Desuden skjænker det en stor Fordeel derved, at man med Hensyn til disse Indvirkninger stedse kan foreskrive et temmelig rigtigt Maal med Hensyn til den Kvantitet Vand, der skal drikkes, eftersom dette virker mere eller mindre stærkt. Vel frembringer den udvortes Anvendelse af disse Kilder ved Badning, Douche og deslige Hjælpemidler i det Hele taget eens Virkninger; men deres Hovedvirksomhed har bestandig mere Hensyn til de udvortes liggende Dele og Organer. Derved bliver man stedse ubekjendt med Kvantiteten af det igjennem Huden optagne Lægedomsstof, hvilket derfor ei nøie kan bestemmes, da Huden, efter de forskjellige Konstitutioner snart er mere, snart mindre imodtagelig for Indsugningen. Men derved, at den udvortes Brug lader sig forene med den indvortes, opstaar en afgjort Fordeel; thi begge understøtte hinanden gjensidigt, den ene Brugsmaade ligesom leder den anden hen til det Sted, hvor Ondet er, og hvorhen det er umuligt for den at naae. Paa denne Maade frembringes Virkninger, som ved deres gjensidige Udstrækning indvortes og udvortes i Overeensstemmelse med hinanden formaae at bekjæmpe Ondet. Men næst disse Mineralvande besidder Kissingen endvidere en særegen Række af Lægemidler, som understøtte Virkningen af ovennævnte Vande og i mange Henseender formaae at forandre den. Saaledes benyttes 1) den kulsure Gas, som fri og

Studenternes Opstigning paa Kolsaas den 27de Juni 1852. (See forrige Nr.).

reen saa overmaade rigelig udstrømmer fra Saltkilden i Form af almindelige og lokale Badninger, Doucher og deslige. Indvirkningerne paa Legemet af den kulsure Gas ere af høist eiendommelig Art. Holder man f. Ex. en Arm eller Fod i længere Tid i Berørelse med Gassen, saa opstaar først Følelsen af en behagelig Varme; men som snart derpaa gaar over i et Slags Stikken eller Brænden, hvorpaa en efter Hudens større eller mindre Pirrelighed, rigeligere eller sparsommere Transspiration kommer tilsyne. Men derved har man gjort den Bemærkning, at Indvirkningen af denne Gas ikke alene indskrænker sig til den Deel, der er bragt i Berørelse med samme, men at den ogsaa forplanter sig paa andre Dele og fremkalder tillige i dem de samme Phænomener, som vi kunne betegne med Benævnelsen større Virksomhed. Man kan benytte Gassen deels i tør Tilstand som Gasbad, deels i fugtig som Sprøitebad, saaledes kaldet, fordi Gassen her ved at gaae igjennem Vandet bringer dette til at skumme, deels og som Gasdouche. Ved dette sidste appliceres Gasstrømmen ved bevægelige Rør paa de enkelte lidende Legemsdele og taales saalænge, indtil hine ovennævnte Phænomener have indfundet sig. Ved Sprøitebadet ledes Gassen igjennem Kobberrør, der ere forsynede med mange fine Aabninger, deels ind i Badevandet, deels umiddelbart paa Legemet. Endeel af samme opsluges derved af Vandet, medens en anden Deel i Skikkelse af ganske smaa Blærer lægger sig paa den Badende, naar han holder sig roligt i Vandet. Men er nu Vandet mættet dermed eller sidder den Badende ikke roligt, saa springer Gassen ud i Form af Blærer paa Badevandets Overflade. Ved det Gasbad, der skal indvirke paa det hele Legeme, maa Hovedet dog stedse være udenfor Gaspaavirkningens Omraade, fordi Gassen ei er gavnlig for Aandedrættet og slemme Følger kunne frembringes ved at indaande den. Ved tør og uvirksom Hud anvendes hyppigt samtidigt Vanddampe, fordi man har gjort den Bemærkning, at Gassens Optagelse og Virksomhed derved ualmindeligt forhøies. 2) Den saltsure Damp, der udvikler sig af Saltværkets Kogepander, anvendes saavel til almindeligt Bad, som til Indaanding og Lungebad i særegne Kabinetter og Gallerier. Disse Dampe, der udvikle sig ved Saltkogning, indeholde hovedsageligt Chlor, Brom, Jod og flere andre deslige sig forflygtigende Bestanddele af Saltvandet bundne til Vanddampe. De Værelser, som benyttes dertil, befinde sig umiddelbart over Kogepanderne og Tørkekamrene. Endog Indaandingen af hiin med Saltdele svangre Luft i Nærheden og Omegnen af Saltværket turde være af gunstig Indflydelse og stor Nytte for mangen Konstitution. 3) Saltkildens Bade, hvortil et særegent Badehuus befinder sig paa Saltværket, indrettet med Doucher og hvormed man kan hjælpe sig istedetfor Søbade, virke mægtigt paa Huden og Nervesystemet og frembringe ikke sjeldent et Badeudslet. 4) Melkevalle-Anstalten, som især benyttes til Modificering og Understøttelse af Maxbrønden. 5) De saltsure Dyndbade, for hvilke der ligeledes er blevet oprettet et særegent Badehuus i Nærheden af Kuurhuset, samt 6) Saltkildens Moderludbade, ved hvilke man søger at bevirke en saa kraftig Indvirkning paa Huden som muligt.

Paa denne Maade besidder saaledes Kissingen et Antal eiendommelige, høist virksomme Mineralkilder, som desuden hensigtsmæssigt understøttes af en Mængde ligesaa eiendommelige Lægemidler, og som paa forskjellige Maader kunne anvendes deels i samtidig anordnet Forbindelse, deels i gradviis Følgerække efter hverandre. Samle vi alle de Sygdomme, til hvis lykkelige Helbredelse ovennævnte Mineralvande og Hjælpemidler benyttes, saa maae vi inddele dem i to Klasser. Til

den første Klasse henhøre mange af de sværeste, meest indviklede og haardnakkede Sygdomme i samtlige Underlivsorganer, samt de Hudsygdomme, der pleie at have sit Udspring fra hine Organers Sygelighed. Imod disse Sygdomme have Rakoczy-, Pandur- og Saltkilden i samtidig Forbindelse, hvis det fandtes fornødent, med Brugen af det kulsure Gas, Saltdampene, Saltkildens Bade, Dynd- og Moderludbadene, viist sin helbredende Kraft. Den anden Klasse omfatter mere langvarige og farlige Brystsygdomme, som forbedredes og helbredes ved den hensigtsmæssige Benyttelse af Suurbrønden, Melkevallen og Lungebadet, ved Indaanding af den saltsure Damp og ved et længere Ophold i Nærheden af Saltværket. Det vilde føre os for langt fra vort Øiemed med denne Fremstilling, dersom vi specielt vilde gjennemgaae de enkelte Sygdomme i den anden Klasse; vi maa derfor indskrænke os til det Almindelige og henvise det Specielle til Lægens Gebet. Vi betragte derfor først Rakoczy-, Pandur- og Saltkildernes Indflydelse i deres to Hovedvirkninger, nemlig den primære eller strax efter Brugen bemærkelige og den sekundære eller senere Indvirkning paa Organismen. Naar det kolde Vand med dets Salte, dets kulsure Gasser og Jern kommer i umiddelbar Berørelse med Mavens indre Flade, hvorfra de ved Meddelelser udstrække sig til de nærmestliggende Organer, saa er hiin Virkning oplivende, pirrende og forfriskende. Især foraarsager Kulsyrens Udvikling i Maven en Følelse af Varme og Fylde, imedens Saltene indgaae nye chemiske Forbindelser med de derværende Stoffe og kraftigt forhøie Mavens og Indvoldenes Virksomhed. Men langt betydeligere og mere værdt at lægge Mærke til ere de sekundære Indvirkninger. Alle de Organer, som i sund Tilstand skille sig ved det for Organismen Skadelige, saasom Tarmene, Nyrerne, den udvendige Hud ved Transspiration, forskjellige Kirtler, saasom Mundens og Underlivets, blive ved disse Mineralvandes længere Brug tilskyndede til med forøget Virksomhed at udøve sine Funktioner; endog med Hensyn til Aandedrættet viser sig en saadan forandret Virksomhed, som undertiden giver sig tilkjende derved, at Aandedrættet selv antager en eiendommelig sygelig Lugt. (Fortsættes.)

Store Træer i den vestlige Deel af Staten New-York.

(American Journ. of Science and Arts, Mai.)

Ogsaa der begynde de store Træer at forsvinde, men endnu findes dog enkelte af en forbausende Størrelse. I Nærheden af Genessee stod endnu for kort Tid siden et stort Valnødtræ (juglans nigra), 16 Fod i Diameter; det var tildeels huult og maatte være meget gammelt; thi de ældste Kolonister og selv Indianerne kjendte det alene under Navnet: det gamle eller det tykke Træ. Et endnu (i Juli 1851) levende Træ er en hvid Eeg (qvercus bicolor), som i en Høide af 20 Fod udsender en Mængde svære Grene, af hvilke imidlertid dog nogle ere uddøde. Stammen er af omtrent samme Tykkelse fra Roden indtil Grenene; dens Omkreds er, med et Middeltal, 27 Fod. Den hvide Sumpeeg er meget hyppig paa Sletterne ved Genessee og Stammer af 12, 13 og 14 Fods Omfang ere ikke sjeldne. Dette Slags Eeg skal være langt fortinligere end den sædvanlige hvide Eeg. Forfatteren af denne Meddelelse, en Hr. Buckley, fortæller, at han i Februar d. A. har besøgt Skovegnen i Alleghanny-Grevskabet (Newyork) og fundet en Mængde Bjerge og Dale endnu bedækkede af tætte Skove; i disse udmærker sig den hvide Gran (pinus strobus) ved sin Tykkelse og Høide. En maalte fire Fod fra Jorden $15\frac{1}{2}$ Fod i Omkreds; $4\frac{1}{2}$ og 5 Fod i Diameter er intet sjeldent, og den største Blok, der for nogle Aar siden blev bragt paa Saugen, holdt 7 Fod i Diameter. I Belknaps Newhampshires Historie er en hvid Gran anført ligeledes med 7 Fods Diameter. Michaux fortæller i sin „Sylva," at han i Maine saa Stumpen af en Træstamme, der holdt mere end 6 Fod i Diameter. Tillige omtaler han tvende Stammer, den ene af 154 Fods Høide og 54 Tommers Diameter, den anden af 142 Fods Høide og 44 Tommers Diameter. Dette godtgjør tillige, at der i de forenede Stater neppe gives noget Sted, der kan opvise sværere Hvid-Gran end Grevskabet Alleghanny. Almetræer af fire til fem Alens Diameter ere hellerikke sjeldne, og endnu for faa Aar siden stod i Nærheden af Landsbyen Auburn et saadant Træ, som var 33 Fod i Omfang. I Grevskabet Wayne findes mange store Sycomorer (platanus occidentalis), af hvilke flere ere 14 til 16 Fod i Diameter; de største af dem ere imidlertid for det meste hule. Fleertallet af de nævnte Træer voxer i en dyb Alluvialbund, og selv de største Graner enten i Kløfter eller i Dale.

Literatur og Kunst.

Som Universitetsprogram for andet Semester 1852 er udkommet „Aslak Bolts Jordebog, Fortegnelse over Jordegods og andre Herligheder, tilhørende Erkebispestolen i Nidaros, affattet ved Erkebiskop Aslak Bolts Foranstaltning mellem Aarene 1432 og 1449." Prof. P. A. Munch har besørget Udgaven efter Originalhaandskriftet paa Pergament, der henhører til den Deel af det throndhjemske erkebiskoppelige Arkiv, som den sidste Erkebiskop, Olaf Ingebretsson, medtog, da han i Aaret 1537 flygtede fra Norge til Nederlandene, og som siden, tilligemed Kong Christian den Andens eget Arkiv, efter mange Fata kom til München, hvorfra disse Arkivsager i Aaret 1830 bleve Norden tilbagegivne og efter deres Indhold fordeelte mellem de tre nordiske Riger. Nævnte Haandskrift opbevares nu, tilligemed den øvrige Norge tilfaldne Deel af de saakaldte münchenske Archivalier, i det norske Rigsarkiv; men det er saaledes medtaget af Morkenhed og Skimmel, at store Stykker ere udfaldne og at man neppe kan vende et Blad om, uden at Stykker ville falde bort. Man er derfor baade Udgiveren og det akademiske Kollegium dobbelt Tak skyldig, fordi de ved dets Udgivelse have reddet fra Undergang et Skrift, der som nærværende indeholder saamange vigtige Oplysninger til Norges Historie og Geographi og desuden er af saa stor sproglig Interesse. Bogen er $9\frac{1}{2}$ Ark; Format og Tryk omtrent som Munchs Oktav-Udgave af den ældre Edda, dog med den Forskjel, at Skriften er schochisk.

— Netop have vi modtaget „Økonomisk Beskrivelse over Bratsberg Amt, ledsaget med praktiske Bemærkninger og Tillæg om Grunddigning (draining) af H. Jensenius." Skriftet, der udgjør 10 Ark i Oktav er udgivet af „Selskabet til Folkeoplysningens Fremme." Det Indholder følgende Afsnit: „De fysiske Forholde i Amtet (S. 1), Agerbruget i Nedre Thelemarken (S. 25), Fædrift i do. (S. 40), Arbeidsstyrke, Arbeidet og dets Kostende, huslig Økonomi, Binæringer (S. 46), Agerbruget i Øvre Thelemarken (S. 54), Fædrift i do (S. 64), Arbeidsstyrke osv. (S. 83) De jordbrugsdrivende Borgere i Amtet (S. 97), Slutning," (115) og Tillægget om Grunddigning. Man seer saaledes, at en heel Deel vigtige Spørgsmaal her ere behandlede. Deres Besvarelse er, efter hvad der oplyses i Fortalen til Skriftet, bleven til saaledes, at Forfatteren, medens han var Bestyrer af Bratsberg Amts Landbrugsskole, udarbeidede, ligesom man har gjort i England og Danmark, en Række af Spørgsmaal, der omfattede alle Landbrugets Grene og Forholde, hvilke han søgte at erholde besvarede af Jordbrugere i Amtets forskjellige Egne. Paa denne Maade og ved at foretage et Par Reiser omkring i Amtet samlede han sig Oplysninger om Jordbruget og Kjendskab til Landet. Dette Forraad har han, efterat have fratraadt Lærerposten ved Landbrugsskolen, efterhaanden forøget og udarbeidet til den Beskrivelse, som nu overleveres i Publikums Hænder. Vi see os ikke her istand til nærmere at ytre os over Skriftets Værd, men maae anbefale det til Publikums Opmærksomhed ved at udtale den Formening, at Fremstillingen er folkelig og letfattelig og at de møisommelig sammensankede statistiske Data og Specialoplysninger i alle Retninger vise tilstrækkelig, at Forf. ikke har sparet paa Arbeide for at gjøre sit Skrift saa nøiagtigt og belærende som muligt.

— Af „Portræter af mærkelige Nordmænd" har første Rækkes 20de (sidste) Hefte (Hans Holmboe) og anden Rækkes 17de Hefte (Johan Nordahl Brun) forladt Pressen. Begge Portræter ere godt udførte, som Alt hvad der udgaar fra Em. Bærentzens lithographiske Institut. Holmboe er, som man kan see, portræteret i en yngre Alder.

Norge.

Christiania. Efter hvad et tydsk Blad beretter, vil Hs. Maj. Kongen efter endt Badekuur besøge flere tydske Hoffer og paa Tilbageveien sandsynligviis ogsaa Berlin.

— Chefen for thelemarkiske nationale Musketeerkorps, Oberstlieutenant G. E. Jebe, er meddeelt Afsked med 600 Spd. i aarlig Pension; Overretsprokurator B. B. Frøstrup i Arendal og Kapitain P. S. Dahl i Throndhjem have ligeledes erholdt Afsked i Naade.

— Professor Faye har skjænket „Enerhougens Samfund" et i disse Dage fra Paris ankommet saakaldet Harmonium-Orgel.

— I en Bekjendtgjørelse opfordres „DHrr. Arkitekter til Konkurrence om den bedste Tegning for den vordende Jernbanestationsbygning her i Christiania." Den Tegning, der antages, vil blive honoreret med 400 Spd. og den, der dømmes at være næst bedst, med 50 Spd. Bygningens Kostende maa ikke overstige 5000 Pd. St.

— Jernværkseier Cappelen har skjænket Nationalgalleriet tvende store Malerier og Kunstforeningen otte Landskabsstudier, alle udførte af hans i Düsseldorf nylig afdøde Søn.

— For nylig vare alle Aviser fulde af Klager over den umaadelige Tørke og Beretninger om Skovbrande. De have imidlertid nu ophørt dermed, og saagodtsom fra alle Kanter berettes om Overflødighed af Regn.

I **Arendal** giver Bournonvilles Balletpersonale tre Forestillinger. Den første gik over Scenen den 6te for fuldt Huus og under levende Applaus.

Christianssand. Repræsentantskabet har besluttet Oprettelsen af en ny Almueskole, og i Løn til sammes Lærer bevilget 100 Spd.

— Bournonvilles Balletselskab har givet et Par Forestillinger her for aldeles fuldt Huus.

Paa Tromsø er et temmelig stort Tranbrænderi, tilhørende Konsul Holst, fortæret af Ildsvaade den 9de dennes. Nogle Dage efter udbrød Ildsløs hos en Bager, men den blev snart dæmpet.

Oversigt over norske Blades Indhold.

I Anledning af et nyligt udkommet engelsk Værk om Skandinaviens Literatur fra de ældste Tider indtil nu, af William og Mary Howitt, indeholder Mgbl. for 9de August en meget interessant Artikel, hvis Indhold vi her i Korthed gjengive. Uagtet Værket udgjør 2 tykke Bind, nævner endog de mest obskure Forfattere, fremstiller vidtløftigt de mere anseede Forfatteres Levnetshistorie og literære Virksomhed og meddeler betydelige Uddrag af deres fornemste Skrifter, omtales ei alene ingen yngre norsk Literatur, men det lader ikke engang til at Forfatterne have havt nogen Anelse om at en saadan existerer. Etsteds nævnes „Moritz Christian Hansen" og „Henrik Arnhold Wergeland," begge som væsentligst „Dramatister," men sammen med endeel danske Forfattere, uden at omtales som Nordmænd. Denne totale Forbigaaelse og planmæssige Ignoreren af Norges Literatur i et Værk som det omhandlede, hvis Forfattere røbe, at de have erholdt Oplysninger fra Literatorer baade i Danmark og Sverige, kan kun forklares af at de, fra hvem de have erholdt disse Oplysninger, ikke have fundet det Umagen værdt at stille Norges literære Forhold i deres rette Lys. At Forfatterne ikke ogsaa have sat sig i Forbindelse med nogen norsk Literator, er vistnok besynderligt, ja utilgiveligt. Men paa en Tid, da Skandinavismen, især den literære, er Dagens Raab, „kunde man have ventet, at den eller de danske Literatorer, der meddeelte de engelske Forfattere de forlangte Oplysninger, ogsaa, ifølge det suum cuique, der ligger i Skandinavismens Aand, havde skaffet dem lidt Underretning om den norske Literatur eller i alle Fald gjort dem opmærksomme paa, at der var en saadan Literatur, der ikke kunde forbigaaes med Taushed. Men det synes som om de med velberaad Hu have undladt dette, og at de endog have givet et bestemt Vink om at ignorere Norge. I denne Antagelse bestyrkes man af den Omstændighed, at Forf., hvor de omhandle Folkeeventyrene, i Mangel af danske Eventyr, meddele tre af de norske, da disse, sige de, ere saa nøie beslægtede med hine. Men de gjøre dog ikke Asbjørnsen og Moe, hvis Samlinger de benytte, den Ære at nævne dem. De engelske Forf. maa altsaa have kjendt og benyttet deres Bog, uden at henføre dem blandt Forfatterne eller deres Bog blandt den dansk-norske Literaturs Frembringelser. Da en saadan Antinorvagisme vilde være uforklarlig hos Englændere, nødes man uvilkaarlig til at opstille den Formodning, at en eller anden Spiritus familiaris, hvis Tilhviskninger de skjænkede ubetinget Tiltro, have foreskrevet dem deres Handlemaade i dette Kapitel. De samme eensidig danske Anskuelser og Benævnelser og lignende Ignoreren af hvad der er oplyst fra, eller præsteret i Norge, støder man paa i Behandlingen af den ældre eller Middelalderens Literatur. Man kan derfor ikke nok lægge vore Videnskabsmænd paa Hjerte at skrive og modarbeide de falske Indtryk, som fra et vist Hold søges vakte, og vise, at Norge baade har existeret, existerer og vil existere til Trods for al taabelig Ignoreren.

— Chr.-Pst. for 14de Aug. beretter, at den i Anledning af Arbeideragitationen nedsatte Kommission nu skal have endt sine foreløbige Undersøgelser og Sagen være indsendt til Stiftamtmanden i Christiania for at Bestemmelse om Tiltale mod de angjældende Personer kan blive fattet. Bladet anfører ogsaa endeel Aarsager, hvorfor Undersøgelserne have medtaget saa lang Tid.

— Christiania Intelligentssedler meddeler en Oversigt over Byens Skatter i de sidste 16 Aar, hvoraf man seer, at disse for iaar ere 400 Spd. mindre end for 16 Aar siden, uagtet Byen har mindst 12,000 Indbyggere samt 584 Skatteydere flere end i 1836. I hiint Aar var de Skattepligtiges Antal 1,959, iaar 2,543. I hiint Aar beløb Byskat og Fattigskat sig tilsam. til 54,500 Spd., iaar til 54,100 Spd., hvori endog 5000 Spd. til Jernbanen og 1000 Spd. som forlidet udlignet Fattigskat ifjor ere iberegnede.

Sverige. Kancellieraad J. D. Valerius er død i Stockholm den 4de August 76 Aar gammel. Han var en betydningsfuld offentlig Personlighed, og selv som Poet gjorde han saadan Lykke i det svenske Akademi, at det fire Gange tilkjendte hans Arbeider Prisen. Publikum fandt dog ingen Smag i disse akademiske Poesier, og de kunne allerede siges at være gaaede i Forglemmelse. Nogle Selskabssange af ham ville derimod maaskee holde sig en god Stund.

— I Løbet af f. A. er paa den svenske Kyst strandet 67 Fartøier, hvoraf 34 svenske og 33 udenlandske.

— Fra München berettes, at den af Prof. Fogelberg modellerede Statue af Birger Jarl er ankommen til det derværende kgl. Støberi for at afstøbes.

Danmark. Den 4de August foretoges nyt Valg paa Medlemmer af Folkethinget. I Kjøbenhavn ere Prof. Wilkens, Konsul A. Hage, Prof. J. E. Larsen, Jernbanedirektør V. Rothe, Lehnsgreve F. M. Knuth, Grev J. Raben, Justitsraad Casse, Marineminister S. A. Bille og Kapitainlieutenant N. E. Tuxen valgte. Prof. C. C. Hall og Keyser ere valgte for Kjøbenhavns Amt, Prof. H. N. Clausen og Madvig for Fredriksborgs Amt, Fr. Barfod for Præstø Amt, O. Lehmann for Veile Amt, H. Hage for Aarhuus Amt, Indenrigsministeren Bang og Oberst Tscherning for Holbeks Amt. Finantsminister Sponneck er valgt i Ribe og Biskop Monrad i Nykjøbing.

— Den 5te August aabnedes høitidelig den danske Industriudstilling i Udstillingsbygningen ved Christiansborgs Slots Ridebane af Hs. Maj. Kongen.

Blandede Efterretninger.

Frankrig. Ligegyldigheden for Valgene til General- og Arrondissementsraadene har været saa stor, at paa mange Steder ikke engang en Ottendedeel af Vælgerne have afgivet Møde. I flere Kantoner maa derfor foretages Omvalg. Regjeringens Kandidater have vel næsten allevegne seiret, men kun med det absolut nødvendige Antal Stemmer (en Fjerdedeel af de indskrevne Vælgere). I Montpellier er 21 Legitimister og 15 Demokrater valgte til Municipalraadet.

— Ved Festen den 15de skal en stor Amnesti finde Sted, i hvilken Anledning Præsidenten har anmodet Præfekterne om at angive de Personer, som uden Fare kunne blive deelagtige i den.

— Imellem Geistligheden er der i længere Tid ført en heftig Stridighed om hvorvidt de hedenske Klassikere skulle forvises fra Skolerne, eller om de skulle beholdes.

— Proudhon har udgivet et Skrift om Statskoupet den 2den December, ved hvis Offentliggjørelse Regjeringen har fundet mange Betænkeligheder, og som under det politiske Vindstille vækker nogen Opmærksomhed. Snart ventes ogsaa et nyt Skrift af Guizot, handlende om Cromwell.

— Der er Tale om, at General Ornano skal udnævnes til Æreslegionens Storkansler.

— Ifølge en Telegraphefterretning fra Paris, dateret 8de Aug., har Præsidenten udstedt nogle Dekreter, hvorved flere af de landsforviste Notabiliteter, deriblandt Thiers, tillades at vende tilbage til Frankrig.

England. Den national-økonomiske Professor Neilson Hancock i Birmingham har ladet præge en Mynt, som han foreslaar alle Verdens Regjeringer til Universal-Skillemynt. Den er af en Species Størrelse og indeholder 37 Dele Sølv og 3 Dele Kobber. Paa den ene Side er Vægten (1 Unze) angiven paa Engelsk, Fransk og Tydsk, paa den anden er Sølvstykkets Værdi angiven i 12 Diagrammer saaledes: England 5 Sh. 2 P., Amerika 1 D. $19\frac{3}{5}$ Cent., Frankrig 6 Fr. 39 C., Neapel 1 Dukat, 50 Gr., Østerrig 2 Gl. $27\frac{3}{5}$ Kr., Preussen 1 Thlr. $21\frac{2}{3}$ Sgr., Spanien 1 D. 5 Realer 28 Maraved., Portugal 1 Milrei $71\frac{1}{2}$ Reis, Rusland 1 Rubel 60 Kop., Holland 2 Gl. 99 C., Hindostan 2 Rupier 10 Annas 10 Pice, China 7 Mace 8 Candarens $4\frac{4}{5}$. Som Divise staar paa den ene Side en lille Globus, Prægningen er simpel men smuk.

Holland. Andet Kammer har forkastet en af Regjeringen med Frankrig afsluttet Traktat, angaaende Forbud mod Eftertryk af franske Skrifter.

— Der har, som bekjendt, i Holland dannet sig et Selskab for at udtørre Haarlemer-Havet. Siden 1848 har man ved mægtige Damppumper uophørlig arbeidet herpaa Dag og Nat, og Søens oprindelige Gjennemsnitsdybde, 13 Fod, er derved bleven nedbragt til 3 Fod og 8 Tommer. Denne Sommers usædvanlige høie Varme har ved naturlig Uddunstning i høi Grad befordret Foretagendet, og der er Haab om, hvis Varmen bliver ved endnu nogen Tid, at see Arbeidet endt inden Vinterens Begyndelse. Det tidligere saa berømte Haarlemer-Hav vil da komme til at henhøre til de historiske Traditioner.

Portugal. Ministeriet har i Kortes, i et Finantsspørgsmaal, lidt et Nederlag. Dette havde til Følge, at Ministrene forlangte sin Afsked, men istedetfor at tilstaae den opløste Dronningen Kortes.

— Fra Madeira berettes, at Viinstokkene og Druerne der ere blevne angrebne af en Sygdom, som truer med at standse Viinavlen, hvorfor Indbyggerne have ansøgt den portugisiske Regjering om Tilladelse til at dyrke Tobak istedetfor Viin. Sygdommen har ogsaa viist sig i det sydlige Europa.

Grækenland. Strax efter Kongens Afreise overtog Dronningen Regentskabet. Indenrigsministeren har taget sin Afsked. Palamedes nævnes som hans Efterfølger. Loven om Biskoppernes Udnævnelse, en Tillægslov til Loven om den hellige Synode, er antagen af begge Kamre.

Tyrkiet. Roligheden blandt Druserne er atter vendt tilbage, idet Sultanen har tilstaaet dem Fritagelse for Udskrivning til Krigstjeneste, imod at de betale en Sum af 100,000 Pjastre.

Nordamerika. Mellem England og de forenede Stater er der opstaaet en Differents angaaende Udøvelsen af Fiskeri fra Amerikanernes Side paa Kysterne af New-Foundland og New-Skotland.

Ledige Embeder og Bestillinger.

Vagtmesterposten ved Rigshospitalet og Fødselsstiftelsen med 200 Spd. i aarlig Løn, samt fri Bolig, Lys og Brænde.

En Omgangsskolelærerpost i Thrøtten Sogn i Øiers Pstg. med 30 Spd. i aarlig Løn.

En Omgangsskolelærerpost i Hof Pstg. i Jarlsberg med 30 Spd. i Løn og frit Ophold i Skoletiden.

Bestyrerposten ved Bratsreits Smeltehytte og ved Ytterøens Kobbergrube, samt ved de Værksombud, som dermed maatte sættes i Forbindelse. Lønnen er 250 Spd. aarlig, samt fri Bolig og Benyttelse af Gaarden Bratsreit.

Lærerposter ved Smaalenenes Amts Landbrugsskole. Fra Foraaret 1853 skal ansættes a) en theoretisk Lærer, som Skolens Bestyrer, med mindst 300 Spd. i aarlig Løn, frit Logis og Kostholdt, og b) en praktisk Lærer med 100 Spd. i aarlig Løn og de nævnte Emolumenter.

En Lærerpost ved Frederiksværns Realskole med 200 Spd i aarlig Løn.

En Kirkesanger- og Skolelærerpost i Strands Pstg. med omtrent 60 Spd. i Indtægter foruden fri Bolig og en Jordvei.

En Jordemoderpost i Skeberg Pstg. med 30 Spd. i aarlig Løn.

En Jordemoderpost i Ids Pstg. med 46 Spd. i aarlig Løn.

Christiania. Trykt hos Brøgger & Christie.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 47. | Udkommer hver Løverdag Aften. | Christiania den 21de August 1852. | Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. | I. Bind.

Indhold:

Jean-Jacques Audubon.

Denne udmærkede Naturhistorikers Død er i mere end een Henseende et stort Tab, thi Audubon var paa engang Lærd, Kunstner og udmærket Skribent. Ved Slægt og Opdragelse tilhørte han Europa, Amerika ved sine Reiser, Opdagelser og Studier; hans Værker, forfattede i den nye Verden, bleve offentliggjorte i den gamle, og danne et af de skjønneste Monumenter, som Naturvidenskaben har at opvise i noget Land.

Jean-Jacques Audubon var født i New-Orleans 1780. Hans Forældre vare Franskmænd af bretonsk Æt. Hans Tilbøielighed til naturvidenskabelige Forskninger udviklede sig allerede i hans tidligste Barndom og understøttedes af en øm og kjærlig Faders Opmuntringer. Fortalen til hans store Værk*) indeholder endeel Detailler om hans første Leveaar, der ere saa interessante og saa smukt fortalte, at vi ikke tage i Betænkning at byde vore Læsere en saagodtsom fuldstændig Oversættelse deraf.

„Førend jeg endnu havde en Ven, havde Naturen vundet min Kiærlighed og vakt min Videbegjærlighed. Førend jeg havde nogen Anelse om Menneskets Forhold til sin Næste, havde jeg en Følelse af dets Forhold til Naturen. Man viste mig Blomster, Træer, Grønsvær, og jeg morede mig ikke alene ved dem som andre Børn, men jeg sluttede mig til dem; de bleve mine Kammerater. Min barnlige Phantasi forlenede dem med et Liv, der var høiere end mit eget, og min Ærbødighed, min Lidenskab for disse sjælløse Gjenstande daterer sig fra en saa tidlig Epoke, at jeg neppe kan erindre den. Gjennem hele mit følgende Liv har denne Eiendommelighed havt Indflydelse paa mine Tanker og Følelser. Jeg havde neppe lært at stamme de første Ord, som skjænker en Moder saa megen Glæde, jeg kunde neppe gjøre de første Skridt, før Bladenes Farvespil og Himmelens Azur opfyldte mig med en barnlig Henrykkelse; mine første Glimt af Bevidsthed falde sammen med min Fortrolighed med denne Natur, som jeg har elsket saa høit, og som har belønnet min Kjærlighed med saa mange Nydelser, denne Kjærlighed, som altid har været usvækket, og som kun vil ende med mit Liv. Intet Ly syntes mig tryggere og behageligere end de Skygger, som skjulte mine bevingede Venner, eller de Klipper og Huler, i hvilke Søravnene og Strandmaagerne havde deres Tilhold. Min Fader gjorde ofte Udflugter med mig; han havde sin Glæde af at forære mig Blomster og Fugle; han vakte min Beundring for deres Former, Farver og Skjønhed. Min fortræffelige Lærer fortalte mig om deres Leveviis og Sædvaner, og henledede min Opmærksomhed paa Forandringen i deres Udseende, efter Aarstiderne; han lærte mig ikke alene at studere dem, men ogsaa at beundre Skaberens Værk i dem."

„En reen og levende Glæde, etslags stille Vellyst opfyldte saaledes mine første Aar. Jeg kunde i Timeviis sidde hensjunken i Henrykkelse over Fuglenes spraglende, glimrende Æg, Moseleiet, som indsluttede og beskyttede disse farveverlende Perler, og Grenene, som holdt dem i Ligevægt paa de nøgne, af Atlanterhavets Storme herjede Klipper. Med etslags tilbagetrængt Begeistring vogtede jeg paa den Udvikling, som fulgte efter deres Fødsel: nogle kom til Verden med aabne Øine, andre aabnede dem ikke før nogle Dage efterat de havde brudt deres Hytte. Med min hele Sjæl knyttede jeg min Opmærksomhed til disse Fænomener, hvis Forskjellighed altid overraskede mig. Det var min største Glæde at iagttage Fuglenes forskjellige Fremskridt i Udvikling, og at see enkelte Arter, som, neppe udklækkede, fløi afsted i fuld Fart, og under Flugten afrystede Levningerne af deres gjennemsigtige Skal."

„Jeg blev voxen, og min Lidenskab for Naturvidenskaben var voxet med mig. Alt, hvad jeg saa, vilde jeg tilegne mig. Ingen Erobrer har været ærgjerrig, som jeg; jeg vilde have den hele Verden, mine Ønsker kjendte ingen Grændser. Jeg oprørtes mod Døden, som ikke lod mig beholde ukrænket de Dyr, som jeg havde tilegnet mig, men ødelagde deres skjønneste Former og deres yndigste Farver. Jeg pønsede paa tusinde Midler for at bekjempe dette Uhyre, Døden, som gjorde al min Møie frugtesløs, og tilintetgjorde Gjenstanden for min Lidenskab. Jeg søgte at undertvinge den, men de idelige Reparationer, som mine udstoppede Fugle tiltrængte, overbeviste mig om, at Døden var stærkere end jeg. Jeg meddeelte min fortræffelige Fader mine Bekymringer, og for at trøste mig, forærede han mig et Bind kolorerede Plancher, i hvilke jeg til min Glæde gjenfandt temmelig nøiagtige Afbildninger af de Fugle, som havde skaffet mig saamegen Henrykkelse, og hvis triste Mumier endnu prydede Væggene i mit lille Værelse."

„Det var en glad Dag for mig. Jeg gjensaa endelig, vistnok ikke de selvsamme Væsener, som jeg elskede, og som havde været mine Omgangsvenner fra min første Barndom; men jeg havde dog deres Billeder. Jeg indsaa, at det eneste Middel til at tilegne mig Naturen, var at kopiere den. Saaledes blev jeg, før jeg endnu havde faaet Skjæg paa Hagen, et Stykke af en Tegner; jeg kopierede Alt hvad jeg saa, men desværre! jeg kopierede det meget uheldigt."

„I flere Aar tegnede jeg atter og atter Fugle. Disse Fugle lignede snart firføddede Dyr, snart Fiske. Tilslutning skammede jeg mig over at see mine utrættelige Bestræbelser ende med saa ynkelige Resultater, thi jeg kunde ikke selv gjenkjende den Fugl, som jeg tegnede. Min Pensel, der frembragte de meest eventyrlige, uproportionerede Dyreracer, skaffede mig idelig Græmmelse. Men det var saa langt fra at jeg tabte Modet, at disse Uheld snarere forøgede min Lidenskab. Jo slettere mine Fugle vare malte, desto større blev min Beundring for Originalerne. Ved at kopiere og atter kopiere deres Former, deres Fjær og forskjellige Særegenheder, gjennemgik jeg, uden at vide det, det minutiøseste Studium af den sammenlignende Ornithologi. Jeg studerede med saa meget større Nøiagtighed Detaillerne i Fuglenes Organisation, naar jeg med utrættelig Taalmodighed søgte at gjengive dem paa det meest Træffende. Saa levende var denne barnlige Lidenskab, som Alderen ikke har svækket, at jeg troer det vilde have været min Død, om man havde taget mine Skizzer fra mig."

„Min Fader troede i denne fremtrædende Tilbøielighed at opdage naturlige Anlæg for Malerkunsten. I mit femtende Aar sendte han mig til Paris, hvor jeg i nogen Tid studerede i Davids Atelier. Jeg kopierede umaadelige Næser, kolossale Munde, og de antike Hestehoveder, paa hvilke jeg sled mit Sortkridt ud, gjorde min Ulyst til Kunsten fuldkommen. Jeg skyndte mig hjem til mit Fødelands Skove, og neppe var jeg kommen tilbage til Amerika, før jeg med fornyet Lidenskab, men med større Held, hengav mig til de Studier, som skjænkede mig saamegen Nydelse."

„Paa denne Tid modtog jeg af min Fader en Gave, som var mig

John J. Audubon

*) Ornithological biography, or an account of the habits of the birds of the united States of America; accompanied by description of the objects represented in the work intitled: The Birds of Amerika, Edinburgh. 1831, 5 vol.

dobbelt behagelig baade ved dens eget Værd, og ved den ømme Opmærksomhed for mine meest fremtrædende Tilbøieligheder, hvoraf den var et Udtryk. Han forærede mig en prægtig Plantage, beliggende i Pensylvanien, ved Floden Schuylkils Bredder, og gjennemstrømmet af Floden Perkyoming. Jeg giftede mig i denne henrivende Egn, hvis høie Skovstrækninger, bølgende Marker og træbegroede Høie tilbyder Landskabsmaleren saa mange herlige Modeller. Gud velsignede min Forening; men Omsorgen for mit Huusvæsen, den Ømhed, som jeg nærede for min Hustru og to Børns Fødsel, formindskede ikke min ornithologiske Lidenskab. Mine Venner misbilligede den høit og lydeligt. Mine Opdagelsesreiser og Studier forvoldte mig temmelig betydelige Udtællinger, for hvilke jeg ingen Erstatning havde. Der tilstødte mig økonomiske Uheld; men min Begeistring holdt mig oppe, og tyve Aars Undersøgelser og Jagttagelser bidroge kun til at forøge den hemmelige Ild, som gjennemtrængte mig. En uovervindelig Længsel drog mig til det amerikanske Kontinents Urskove. — — Uden Ledsagere foretog jeg lange og farlige Reiser, jeg huggede mig gjennem Skovene og forvildede mig i de uhyre Ørkener. Bredderne af vore umaadelige Søer, de endeløse Prærier, og Atlanterhavets Kyster saae mig uophørlig vanke om i deres hidtil ubekjendte Egne. Saaledes hengik flere Aar."

„Det var ikke en forfængelig Tragten efter Ære, som saaledes beherskede mig; jeg vilde kun nyde Naturen. Som Barn havde jeg villet besidde den hel, som Mand opfyldte de samme Længsler, den samme Lidenskab mit Hjerte. Jeg havde endnu ingen Forestilling om, at mine Anstrængelser skulde blive til Gavn for mine Medmennesker. Prindsen af Musignano (Lucien Bonaparte), som jeg traf i Filadelfia, opfordrede mig indtrængende til at offentliggjøre mine Studier og gav mine Tanker en ny Retning: det var den første Opmuntring, jeg havde mødt. I Filadelfia og New-York, hvor jeg forresten mødte den meest forekommende Modtagelse, fandt jeg dog ingen Pengeunderstøttelse, der kunde holde mig skadesløs for mit Forehavende. Jeg reiste atter opad den brede Hudsonflod; min Baad gled paany henover disse Søer, som lignede Oceaner; jeg fordybede mig mere end nogensinde før i mine kjære Ørkener."

„Antallet af mine Tegninger forøgedes, min Samling begyndte at blive fuldstændig; jeg begyndte at drømme om Hæder og Anseelse. Skulde der ikke findes nogen europæisk Gravør, som vilde udødeliggjøre mit Ungdomsarbeide, Resultatet af saamegen Møie og Udholdenhed! Disse Gjøglebilleder kildrede min Indbildning, jeg følte mit Mod fordobles og min Fremtid blive større."

„Efterat jeg i flere Aar havde boet i Landsbyen Henderson i Kentucky, ved Ohios Bredder, reiste jeg til Filadelfia. Mine Tegninger, min dyrebareste Skat og mit eneste Haab, vare omhyggeligt indpakkede i en Kasse, som jeg tillaasede og overgav til en Slægtnings Varetægt, idet jeg lagde ham paa Hjerte, med den største Omhyggelighed at vaage over denne kostelige Skat. Min Fraværelse varede sex Uger; saasnart jeg var kommen tilbage, spurgte jeg hvor der var blevet af min Kasse. Man bragte mig den; jeg aabnede den; men man tænke sig min Fortvivlelse! Den indeholdt Intet uden Papiirslumper, der næsten vare pulveriserede; mine Tegninger vare forvandlede til et Rotterede! Et Par af disse Dyr havde gjennemgnavet Træet, og indkvarteret hele sin Familie i min Kasse: Paa denne Maade vare henved to tusinde af Luftens Beboere, der vare tegnede og kolorerede af min Haand, tilintetgjorte. Jeg følte en brændende Hede som en Piil gjennemtrænge mit Hjerte; mine Nerver rystede; jeg blev overfaldt af en Feber, der varede flere Uger. Endelig gjenvandt jeg atter min physiske og moralske Styrke. Jeg tog atter min Flint, mit Album, min Jagttaske og mine Blyanter, og jeg fordybede mig atter i mine Skove, som om Intet var hændt. Saaledes tog jeg paany fat paa mine Tegninger, og til min Glæde lykkedes det nu bedre end forrige Gang. Jeg behøvede tre Aar for at gjenoprette den Skade, som Rotterne havde tilføiet mig; men det var tre lykkelige Aar."

„Jo mere min Katalog fuldstændiggjordes, desstørre Ærgrelse følte jeg over de Huller, som fandtes i den. Det var mit inderligste Ønske at kunne sættes istand til at kompletere den. Men hvorledes kunde jeg, uden Andres Hjælp, fuldbringe et saa uhyre Værk? Jeg lovede mig selv, intet at spare hverken af Penge, Tid eller Arbeide, for at naae dette Maal. Dag for Dag bortfjernede jeg mig mere og mere fra beboede Steder; efter atten Maaneders Forløb var mit Værk fuldendt; jeg havde gjennemspeidet vore Skove i alle deres Smuthuller. Jeg reiste hjem for at besøge min Familie, som dengang boede i Louisiana, og derfra til den gamle Verden, førende med mig alle det nye Kontinents Fugle. Efter en lykkelig Overreise ankom jeg til England. Ved Synet af disse skinnende Kyster, ved Indtrædelsen i den rige Stad, hvis Beskyttelse kunde lønne mig for saamegen Møie, men hvis Ligegyldighed ogsaa kunde styrte mig i Nød og Forglemmelse, følte jeg en ubetvingelig Skræk og en dyb Ængstelse. Jeg tænkte paa min tvivlsomme Stilling, paa min Forladthed i et Land, hvor jeg ikke havde en eneste Ven, i denne Ørken, befolket af Mennesker, som jeg ikke kjendte, ja som maaskee vilde mig ilde. Jeg længtes efter mine Skove, jeg tænkte paa Omkostningerne ved denne lange Reise; og mit Forehavende, der før havde forekommet mig dristigt indtil Heroisme, syntes mig nu ubesindigt indtil Galskab. Gud være lovet! I Liverpool blev jeg modtaget og understøttet af Roscoe, Rathbone, Trail, Chorley, Mellie; i Manchester af Gregg, Lloyd, Sergeant, Blackwall og Bentley, og min Taknemmelighed mod disse Mænd føler en glad Tilfredsstillelse ved her at bringe dem den Hyldning, som mit Hjerte skylder dem. Edinburg skjænkede mig Beskyttere, der hverken vare mindre ivrige eller mindre høihjertede."

— Det var i Edinburg Audubon offentliggjorde det glimrende Værk, som Cuvier forelagde Institutet „som det meest pragtfulde Monument, som Kunsten nogensinde havde reist Naturen." De fem Bind Text, hvoraf det bestaar, ere ledsagede af et Atlas paa 400 Plancher af uhyre Størrelse, i hvilke Amerikas Fugle ere fremstillede i deres naturlige Størrelse, fra Kolibrien og Troglodyten ligetil Falken og Ørnen. Disse Tegninger ere ledsagede med alle de Detailler, som have Hensyn til de tegnede Fugles Organisation, Levemaade og Sædvaner. Redet, Æggene, Hannen, Hunnen, Træet, hvorpaa de boe, de Planter, hvoraf de ernære sig, de Insekter, med hvilke de føre Krig, enhver Gjenstand er fremstillet i sin sædvanlige og eiendommelige Stilling. Man seer dem hvilende og i Bevægelse, gjennemfarende Luften og streifende over Vandet; man følger deres Flugt; man synes næsten at høre deres Stemme fra deres Ly i Buskene. Herved er der frembragt en Række af Scener, fulde af Liv og Sandhed; den lokale Kolorit er overalt fremherskende, og i Forening med den oplysende Text give disse Billeder den fuldstændigste Fremstilling af den nye Verdens store ornithologiske Familie. Værket blev offentliggjort med Understøttelse af 75 Subskribenter, opofrende Venner af Videnskaben, som toge dette uhyre Foretagende under deres Beskyttelse. Prisen paa hver Subskription var 1000 Dollars.

Den ornithologiske Biographi er ikke alene et naturhistorisk Værk, det er et ligesaa afverlende som tiltrækkende Billede af det amerikanske Kontinents Landskaber og Naturforholde; det er Frugten af en begeistret Naturvens samlede Jagttagelser, som gjennem et heelt Liv har gjennemført sine Forskninger med en Videnskabsmands Udholdenhed, en Kunstners aabne Sands og en Skribents Talent. Audubon aabner for os hele sit nomadeagtige Liv; man følger med ham gjennem de umaadelige Savanner, man seiler i hans Følge over de uhyre Floder, som gjennemløbe disse skjønne Egne, man gjennemreiser disse storartede Ørkener, med deres kraftige, oprindelige Vegetation, deres endnu halvvilde Befolkning, deres forunderlige majestætiske Udsigter. Det er ikke et Værk af en Stuelærd eller en nysgjerrig Tourist, som undersøger og sammenligner Samlingernes og Museernes Forraad; det er en rolig Jagttager, som paa engang er en dygtig Maler, en uforfærdet Jæger, og en Digter, der har valgt Naturen til sin Muse, og helliget den sin Tilværelse. Han har tilbragt Natten ved Foden af det Træ, som tjente til Ly for den Fugl, som han vilde studere, han har vadet gjennem Elven for at forfølge den Flygtende. Udmattelser, Savn og Farer have aldrig formaaet at kue hans Jhærdighed. For sine Grandskningers Skyld forlod han sit Fædreland og sin Familie, og forsømte sine personlige Interesser. Med hvilket Navn skal man betegne en saadan Iver, en saadan Selvfornægtelse? Er det Opoffrelse for Videnskaben, Jagttagerens Instinkt, eller en Forsynets Sendelse, som blev ham tildeel? . . . Men vi ville lade ham selv tale; thi Dagbogen over hans Jagttagelser er paa samme Tid Beskrivelsen over hans Stemninger, hans Glæder og Lidelser; vi ville høre ham fortælle en af disse Begivenheder i hans eventyrlige Liv, med den Kolorit og Ynde, som hans Begeistring saa rigeligt udbreder over hans Skildringer. (Fortsættes.)

Luftseiladser.

(Meddeelt af Joh. Ignatz Lassé).

Der hører i Sandhed et Slags Mod, ja Dumdristighed til, for at vove at fremkomme med et alvorligt Ord om Luftseiladser. Hos en stor Deel Mennesker taber man derved ethvert Skin af Alvor og Værdighed, — man staar i Fare for at blive betragtet med Trækken paa Skuldren, at blive hilset med Haansmiil, at blive tiltalt med ondskabsfulde Vittigheder og Ordspil.

Men interesserer man sig nu for Aëronautik, og har man endog foretaget nogle Luftreiser, saa er man reent forloren; thi alle, der ansee sig for Mænd fulde af Alvor og Værdighed, troe sig berettigede til ved enhver Leilighed at behandle En med en vis foragtelig Velvillie, denne den grusomste af al Slags Spot.

Vi have bestræbt os for nøiagtigt at forklare os denne eiendommelige Følelse, som vi ikke sjelden have bemærket endog hos ellers meget forstandige og brave Folk; men da det ikke var os muligt at opspore selv den ringeste fornuftige Grund dertil, fattede vi omsider den Beslutning aldeles at hæve os derover.

Imidlertid maa vi dog reent ud bekjende, hvorfor vi have nedskrevet disse Linier.

Det er meget længe siden vi gjorde den Opdagelse, at Hvermand har et overmaade nøiagtigt Kjendskab til hvad Cæsar og Pompeius, Alexander og Darius, Themistokles og Xerxes toge sig for, at selv enhver Skolegut kan opramse paa sine Fingre, hvormange Galeier der deeltoge i Slaget ved Salamis, og med den meest samvittighedsfulde Nøiagtighed veed at beskrive Tyrannen Dionysius's allerubetydeligste Handlinger og ringeste Minespil; men at man i Underviisningsanstalterne og ogsaa i Familierne synes at have et Slags Frygt for at bibringe baade Ungdommen og den Voxne sunde Begreber om Alt, hvad der har tildraget sig i det sidst tilbagelagte Aarhundrede. Angaaende Alt, hvad der umiddelbart angaar de nulevende Mennesker og deres nærmeste Forfædre, lader man sig i Regelen nøie med overfladiske Antydninger og flygtige Vink, uden nogensomhelst Nøiagtighed og Bestemthed i Henseende til selve Personerne og Kjendsgjerningerne.

Angaaende Luftseiladsen er denne overfladiske Viden paa en fabelagtig Maade udbredt endog blandt de Dannede: de gode Folk have derom alene læst flygtige Avisnotitser og ofte meget tvivlsomme encyklopædiske Artikler.

Nu er det omtrent syvti Aar siden Balloner første Gang gjennemfore Luften, og desuagtet samler ved enhver ny Opstigning en Slags urolig Nysgjerrighed en stedse lige talrig Mængde om Ballonen, ret som om dette Skuespil for første Gang blev givet Menneskeheden. Blandt denne Mængde v ed kanske Mangenen, at der engang levede en Papirfabrikant ved Navn Montgolfiere, som drev den første Ballon i Veiret ved Hjælp af fortyndet Luft; men allerede Navnene Charles og Robert, disse de egentlige Opfindere of Luftseiladsen ved Hjælp af Vandstofgas, ere den store Fleerhed af Tilskuere ubekjendte; blandt alle senere Luftfarter og Luftfarere har man kun et overfladisk Kjendskab til dem, der ere blevne rammede af et eller andet betydeligt Ulykkestilfælde.

I Frankrigs Hovedstad er Aërostatiken i den sidste Tid begyndt at leve op paany: Heste og Dandserinder svinge sig omkap med Poitevins Luftballoner op i de høieste Regioner. I Cirkus seer man stedse mere og mere fuldkomne Prøver paa denne Kunst, hvilket end mere levende end tilforn vækker det gamle Haab om Muligheden af at kunne styre Luftskibene og atter fremkalder en levende Kamp angaaende Theorierne.

I Nordamerika ville Physikere have gjort den overordentlig vigtige Opdagelse, „at der i en bestemt Høide foregaar en bestandig Luftstrømning fra Vest mod Øst." Denne Anskuelse har der allerede slaaet dybe Rødder i mange Hoveder og Hjerter, har allerede hævet sig til Tro. Den alvorlige Videnskab har hidtil ingen alvorlige Forestillinger gjort imod denne Tro, ingen grundige Indvendinger fremsat derimod. Formodentlig indseer Videnskaben, at Meninger, Anskuelser, Raisonnements og Hypotheser, de være nok saa glimrende, ikke lede til den fuldgyldige Sandhed, men at ikke desto mindre Forsøg og Erfaringer kunne lede til afgjørende Resultater. Kort, denne Tro er bleven en levende, en frugtbar Tro: man ruster sig derover for fuldt Alvor for praktisk at udføre dette uhyre Forsøg, om denne Tro er sand eller blot en Overtro. Der handles om intet mindre, end at benytte hiin antydede bestandige Luftstrømning fra Vest mod Øst til en umiddelbar Luftreise fra Nordamerika til Europa. Det synes at være den dristige Luftskipper saa temmelig ligegyldigt hvad enten hans Ballon bringer ham til den nordligste Spidse af Norge, til Kysten af Skotland, England, Irland, Frankrig, Spanien, til Mundingen af Tajo eller til Gibraltar, Algier, Alexandria, Palermo, Messina, Reggio, Athen, Konstantinopel o. s. v. For Øieblikket er han tilfreds, hvad enten Ballonen bringer ham til Europa eller Nordafrika, naar kun Varigheden og Regelmæssigheden af hiin Lutstrømning fra Vest mod Øst bliver praktisk og uimodsigelig beviist. Alt det Øvrige vil da give sig med Tiden.

Til Lykke! modige Amerikaner, o! om jeg kunde ledsage dig i dit lille Skib!

Siden Slutningen af forrige Aarhundrede har den almindelige Opmærksomhed mere end engang henvendt sig paa Aërostaterne og de Luftfarter, som dristige Aëronauter med dem have foretaget. Siden Opfindelsen af dette vidunderlige Luftskib imødesaa Folk og Videnskab med stedse stigende Interesse Opgavens Løsning: Folket med de store og mangfoldige Fordele, som kunde vindes ved den frie Bevægelse igjennem Luften, stadigt for Øie; Videnskaben formedelst den derved tilveiebragte Mulighed, at kunne anstille mange høist vigtige Undersøgelser og Forskninger i de tilforn utilgjængelige høiere Regioner. Derhos medvirkede i høi Grad Menneskenes naturlige Hang til det Eventyrlige, Nye, Vidunderlige og Farefulde: „at fare høit oppe i Luften, høit over Skyerne, hvorhen den mægtigste og dristigste af alle Fugle ikke tør vove sig; i en skrøbelig Baad, baaret af en huul Silkekugle, over Sletter, Bjerge og Have!" Saadant maatte beskjæftige Phantasien og holde den vaagen, Saadant maatte vække mangen dristig Længsel hos hver modig Aand, og paa det Stærkeste spænde den sædvanlige Skuelyst selv hos dem, der ikke tænke.

Disse forfærdelige, Riger tilintetgjørende og Riger skabende Begivenheder efter Aaret 1792 kunde vistnok for nogen Tid bortlede den almindelige Opmærksomhed fra Luftballonerne, Luftseiladserne og Luftskipperne, men Interessen for Videnskaben, den aldrig hvilende Spekulationsaand, den almindelige Nysgjerrighed og Tilbøielighed til at gjøre Alt fuldkomment vendte stedse saa meget mere levende tilbage til dem. Hiin vigtige Opfindelse og dens Fremskridt deelte Skjæbne med alt Andet i de sidste 70 Aar. Idag hilses og prises de med overdreven Emphase og en til det Latterlige grændsende Enthusiasme; imorgen synke de tilbage i en ufortjent Ligegyldighed og Forglemmelse.

Imidlertid begynder man i den sidste Tid atter at anstille levende Undersøgelser, om hvilke Tjenester Aërostaterne endnu kunne yde Videnskaben, medens man i Forbindelse med dette i sig vigtige Spørgsmaal med en stedse stigende Interesse henvender sin Opmærksomhed paa en Idee, der har noget langt mere Tiltrækkende, nemlig en ved den menneskelige Aand reguleret og ledet Luftseilads. Vistnok komme vi i begge disse Tilfælde ind paa Hypothesernes Gebet, for hvilket saa mangen altfor nygtern Hverdagsforstand stedse bæver tilbage med en vis Gysen og ængstlig Holden paa sin Pung, men som paa den anden Side vort Aarhundredes uhyre intellektuelle Virksomhed ikke desto mindre utrætteligt arbeider paa at naae og overskride og just derved daglig giver de meest glimrende Beviser paa sin Tilværelse og sit Liv. Filisteren med sit Glas Øl (den meest reale Virkelighed) i Haanden vender sig haanleende bort fra Alt, som i Øieblikket seer ud som Hypothese; den tænkende Mand, der er sig et høiere Kald bevidst, betragter selv den besynderligste og mest sælsomme Hypothese med en vis aandig Glæde, prøvende, fuld af Haab og Længsel, og hans forskende Sjæl slipper den ikke, førend han har overbeviist sig om, at Hypothesen ikke rækker ud over falske Præmissers, feilagtige Beregningers og glimrende Phantasiers Gebet; eller førend han har udfundet, at der bag den formeentlige Hypothese ligger skjult en eller anden grundig, anvendelig og virksom Sandhed. Saaledes gik det ogsaa i det foreliggende Tilfælde: vi finde ingen store, øieblikkelige og med en Gang haandgribelige Resultater; men i de utrættelige, høist mærkværdige og alsidige Forsøg og Forskninger, om Bevægelsen gjennem Luften, ligefra Brødrene Montgolfiere's første Ballon til DHr. Greens, Petins og Poitevins Luftskibe, see vi væsentlige Fremskridt, der staae i den inderligste og glædeligste Forbindelse med Naturvidenskabernes Historie og Fremskridt.

Hvor Fremskridt i en Sag øiensynlig vise sig, der kan og skal Mennesket fornuftigviis tro paa videre Fremskridt, fortsætte Forsøg og Forskninger, og haabe paa endelig at naae det skjønne Maal!

Hvorledes jeg blev Luftseiler.

I mit tiende Aar saa jeg i min Fødeby, Fristaden Lübeck, den første Ballon, en Montgolfiere, stige op. Eieren, Hr. Gartner, logerede hos min Fader, og med barnlig Interesse og Videbegjærlighed iagttog jeg alle de Forberedelser, Hr. Gartner foretog sig i min Faders Huus; jeg erholdt saaledes et temmeligt klart Begreb om Balloner og allerede som Dreng lod jeg ofte mine Skolekammerater see smaa Montgolfierer gaae tilveirs, efterat jeg i Forveien havde viist dem et lidet Panorama, en Julepræsent.

I de senere Aar slugte jeg med Begjærlighed alt, hvad der kom mig for Øre om Aëronautik, og anstillede oftere smaa Forsøg med Charlièrer (Balloner fyldte med Vandstofgas); dog havde jeg indtil Aaret 1846 endnu aldrig seet større Balloner af dette Slags stige op. Efterat jeg flere Aar havde været i Friherre Salomon M. v. Rothschilds Tjeneste som Overgartner paa hans store Besiddelser i Preussen, Østerrig og Ungarn, førte Forretninger mig i det sidstnævnte Aar til Breslau. Plakater fra Aëronauten Hülsemann, der søgte en Passager til sin forestaaende Luftreise, førte mig til denne Mand, og mod en Betaling af 30 preussiske Thaler svævede jeg allerede om Eftermiddagen tilligemed Aëronauten og hans Datter høiere end Kjæmpebjergene, hvis snedækkede Toppe speilede sig i Solen. Det ubeskriveligt Skjønne i denne Luftreise efterlod et uudsletteligt Indtryk paa mig, og derfor var jeg i Aaret 1849 let at bevæge til at vove en ny Reise med Hr. Cockswel i Hamburg. Urolighederne i Aarene 1848—49 førte mig — efterat jeg havde bereist Frankrig og England og iagttaget de derværende kolossale Aërostater — i Aaret 1851 til Stockholm. Der gjorde jeg Bekjendtskab med Luftskipperen Tardini og lod mig overtale til at overtage Ledelsen af Forretningerne, Fyldning af Ballonen o. s. v. Theoretisk og end mere praktisk bekjendt med Alt hvad der angaar Luftseilads (hvortil kom, at jeg ikke manglede Mod, Koldblodighed og Konduite i vanskelige og livsfarlige Momenter, for hvilke jeg oftere har været udsat under mit Livs Afverlinger) foretog jeg her den første, selvstændige Reise, og det sandelig ikke under behagelige Auspicier, thi deels foraarsagede mundkaade, med Hensyn til Sagen uvidende Vrøvlere mig Ærgrelser, deels manglede jeg al Bistand, idet jeg ikke kunde finde Nogen, der endog blot havde en Smule Sagkyndighed.

Min Luftreise fra Fredriksborg den 25de Juli.

Paa denne Dag ophængte jeg min Ballon til Fyldning vistnok med samme moralske Mod som Petin i Paris og Green i London, men dog ikke uden Uro over, hvorvidt Fyldningen vilde gaae for sig efter Ønske. Hine Herrer foraarsager Fyldningen ingen Besværligheder, de dreie blot paa en Hane og strax strømmer den bestilte Kulstofgas igjennem et Rør ned i Ballonen; af Erfaring seer man let naar det tilstrækkelige Kvantum er tilstede. Men anderledes forholder det sig med Fyldningen med Vandstofgas. Dertil udfordres først og fremst fortrinligt, reent og ikke haardt Vand, godt, porøst Jern og Vitriololie eller Svovlsyre, der holder bestemte Grader. Den sidste Bestanddeel var god ved min første Fyldning, derimod var det samme ikke Tilfældet med Vandet og Jernet; men den værste Omstændighed var, at Satsen til Fyldningen allerede havde lagt 10 Dage i Tønderne, idet jeg nemlig paa Grund af det ugunstige Veir den foregaaende Søndag var bleven forhindret fra da at foretage min første Luftreise. Paa Grund af dette Ophold nærede jeg Frygt for, at mine Tønder ikke skulde være lufttætte, hvilket vilde have havt en yderst skadelig Indflydelse paa Vandet og Jernet. Men med Glæde overbeviste jeg mig om, at det ikke forholdt sig saa, og nu var der Intet, som hindrede en heldig Opstigning. Temmelig udmattet ved Fyldningsforanstaltningerne knyttede jeg Kl. 6½ min Gondol fast til Nettet, prøvede Apparatets Bærekraft, sagde det forsamlede, forbausede Publikum Farvel, sprang munter og glad i min lille Baad og foer til Himmels, lystigt svingende min Hat. Digteren Baggesen følte engang i en betydelig Høide, at Hjertet slaar stærkere, naar man kommer nærmere Gud og Gud nærmere Menneskerne. Ja, saa er det. Unævnelig er den Fryd, der opfylder Ens Bryst, naar man svæver hen over Mennesker, Bjerge, Dale og Stæderne med deres Taarne, — et ubeskriveligt underskjønt Billede! —

Min Ballon førte mig først i sydvestlig Retning, men efterat jeg havde kastet endeel Ballast, kom jeg ind i en anden Luftstrømning; under mig laa atter Frederiksborg, men jeg var allerede i en saa betydelig Høide, at jeg ikke kunde skjelne Menneskerne. Indenfor den uhyre Peripheri, som omgav mig, opdagede mit temmelig skarpe Øie i N. N. Østlig Retning en Mængde Vasdrag; og da jeg paa Grund heraf ikke ønskede at reise videre i denne Retning, steg jeg høiere, for at søge en anden Vei. Det lykkedes, og jeg foer nu i sydøstlig Retning, hvor jeg bemærkede mange smukke aabne Strækninger. Ganske beroliget med Hensyn til Ballonens Gang tog jeg fat paa Provianten, — Smørrebrødet smagte fortræffeligt; jeg greb en af Flaskerne i min Kurv, men drak kun en Draabe; thi det var Genever, og i et Nu fløi Flasken overbord, og Ret var det, — paa et saadant Sted smager ikke saadan Drik; derimod tilfredsstillede jeg min Trang i et Glas Viin, og svævende mere end 12,000 Fod over Jorden med 2 til 3 Graders Varme følte jeg Intet til den kolde Luft med Undtagelse af en Smule Pirren i Ørene: men i overvættes Fryd hævede jeg min Stemme, og lod den tone hen i den stille, lydløse Luft. Men et Knald fra oven gjorde en hurtig Ende paa min Lystighed. Opmærksom undersøgte jeg Ballonen og kastede tillige ud af Gondolen nogle Papiirstumper; disse sank fremdeles, altsaa steg jeg endnu med en betydelig Hurtighed. Den allerede meget fortyndede Luft udvidede Gasen i den Grad, at Ballonen nu ikke alene var aldeles fyldt, men ogsaa Gasen begyndte at søge den underste Aabning. Jeg begyndte derfor at aabne Ventilen og traf paa min Vandring til Underverdenen efter faa Sekunders Forløb de tidligere udkastede Papiirstrimler, som, naar Ballonen hverken stiger eller synker, ere Luftskipperens Ledsagere i den umaadelige Eensomhed. Nu begyndte jeg at see mig om efter en Ankerplads, hvilken jeg ogsaa snart opdagede, og med uhyre Hurtighed ilede jeg mod Jorden. I østlig Retning saa jeg mange Huse; derpaa bemærkede jeg jublende Mennesker, som jeg imidlertid foer forbi med Lynets Snarhed; nu sænkede min Ballon sig ned mod Ankerpladsen, en flad Eng; allerede dandsede min Kugle paa Jorden, — endnu kun et Kast med Ankeret, — det greb fat, og jeg var atter paa Jorden. Allerede langt borte var jeg bleven opmærksom paa et Menneske, som stod udenfor et Huus; ikke langt derfra kom jeg ned, dog saaledes, at jeg ikke mere kunde see ham; men kort efter bemærkede jeg ham staaende forbauset paa Toppen af Bakken; jeg raabte til ham, at han skulde komme hid, men jeg antog, at han ikke

Ignatz Lassé's Luftreise fra Fredriksborg den 25de Juli.

vovede det; thi Forbauselse og Forfærdelse over dette Syn, som han aldrig før havde oplevet, stod malet i hans Aasyn; men snart viste sig flere saadanne Ansigter, som endelig, gjort modige ved sit Antal, kom nærmere, og nu, efterat have tømt en fuld Flaske, som jeg viste dem, ydede mig al mulig Bistand til at tømme Ballonen. Stedet, hvor jeg havde kastet Anker, laa i Nærheden af Gaarden Dynski, en Fjerdingsvei i Vest for Sandvigen, omtrent 2 Mile fra Fredriksborg. Til denne Reise behøvede jeg paa Grund af det da herskende Vindstille omtrent 1 Time.

Min anden Luftreise fra Fredriksborg den 1ste August var ligeledes begunstiget af smukt Veir, dog var det ikke saa vindstille. Ligefra Kl. 4 ventede Tusinder af Mennesker omkring Fredriksborg paa, at jeg skulde gaae tilveirs. Men saaledes var det ikke indenfor Indhegningen. Jeg udsatte derfor Fyldningen til Kl. 6¼, og selv da var der ikke kommen saa mange Tilskuere, at Omkostningerne ved Fyldningen o. s. v. paa langt nær bleve dækkede. Med Fornøielse havde jeg tilbageleveret Billetterne, men jeg frafaldt strax denne Tanke, da jeg af en Enkelt blev overøst med raae og brutale Udbrud. Jeg gav Ordre til Fyldningen, der fuldførtes i noget over en Time, og just ikke i det bedste Humør besteg jeg min Gondol, og foer afsted med det Ønske, at jeg kunde tage med mig hiin arrigt bjæffende Personage, for hist oppe at prøve hans modige Tunge; — dog, jeg kjender dette Slags Mennesker, i Regelen feige Uslinger! — Min Ballon var kun svagt fyldt, og jeg mærkede strax, at jeg ikke uden Vanskelighed vilde komme ud af Havnen. Idet jeg saa, at Ballonen vilde tage Veien over Taget paa Fredriksborg, kastede jeg i et Nu al mulig Ballast, deriblandt min Proviantkurv, og slap derved lidt bedre derfra, idet dog min Gondol berørte Tagstenene. Men, da jeg skulde see mig om, opdagede jeg, at et af Tougene over Nettet havde fæstet sig om Spidsen af Taarnet. Hurtigt greb jeg efter Kniven; jeg fandt den ikke strax, men det varede ikke længe, inden Touget var kappet, og jeg fløi bort i S. S. Ø. Da jeg var kommen høiere, forandrede denne Retning sig til mere sydlig, og efterat have passeret Christiania og Akerselven med alle sine Bøininger, steg jeg efter en halv Times Fart i en Høide af 7—8000 Fod ned i Maridalen og kastede Anker i en Furu. Jeg mærkede imidlertid, at jeg vilde kunne komme til at gjøre Eieren Skade, hvis jeg strax steg ned, thi jeg befandt mig her lige over en Kornager. Heldigviis kom en Mand springende til; paa min Anmodning kastede han Ankeret løs, en Anden tog min Kugle og saaledes trak de brave Folk mig hen til et andet Sted, hvis jeg ikke feiler, en afslaaet Græsmark, hvor jeg under Tilstrømmen af Mennesker tømte og indpakkede min Ballon.

Jeg kan dog ikke undlade at bemærke, at jeg ogsaa her paa den nøgne Mark blev ubehageligt berørt, idet sandsynligviis Gaardsfuldmægtigen i haarde Udtryk bød mig snarest muligt at skrubbe af med mine Pakkenelliker, — altsaa Grovheder, naar jeg farer til Himmels, Grovheder, naar jeg igjen kommer tilbage fra Himlen — O Jord!

Akers Kirke.

(Af P. A. Munch.)

(Slutning fra Nr. 15.*)

Akers Kirke er bygget af hugne Stene; den har den saakaldte Langkirke- eller Basilika-Form, den bestaar af den føromtalte Chorbygning, med halvrund Afslutning af 18 Alens Længde og 15 Alens Brede og af et Langhuus, 45 Alen langt fra Øst mod Vest, 28 Alen bredt fra Nord mod Syd, og forbindes med Chorbygningen ved tre Rundbue-Aabninger, der gjennembryde dennes vestre Væg og den Deel af den nordre og sydre, der ligger indenfor Langhuset. Den hele Længde fra Chorets østre Væg til vestre Hovedindgang bliver 63 Alen I Fortsættelsen af den ved Chorbygningens Langvægge antydede Linie er der i Langhuset anbragt paa hver Side tre massive, af saavidt der gjennem Overkalkningen kan sees, med Snitverk prydede Søjler, der saaledes danne to Sideskib. Mellemskibet hæver sig, som sædvanligt, et Stokværk over begge Sideskibene, og deres Vægge sees følgelig udenfra over disses Tag. Paa hine Vægge vare oprindelig de eneste Vinduer, Langhuset ejede, anbragte, smaa og uanseelige Glugger. I senere Tider har man, for at faa mere Lys, især siden de afskyelige saakaldte Pulpiturstoles Opførelse, indrettet nogle store firkantede Vinduer ved at slaa Hul paa Sideskibenes Vægge, og hæve Taget paa disse Steder som en Ark. Dette skjemmer Kirkens Udseende overordentlig. Af Kirkens enkelte Dele er kun Chor-Nischen hvælvet; Langhuset med Sideskibene synes stedse kun at have havt Bjelketag.

Med Choret, paa Nordsiden er et lidet, ogsaa halvcirkelformig afsluttet, Sakristi forbundet.

Den store Tilvært i Befolkning, Akers Sogn især i de sidste Tider har faaet, maatte omsider bevirke at Kirken fandtes altfor liden, og at Spørgsmaalet opstod om, enten at opføre een eller to Kirker til, saaledes som Tilfældet var i fordums Dage eller at ombygge Akers Kirke selv, saaat den blev større og rummeligere. Det sidste var omsider blevet vedtaget af Kommunen og Arbeidet blevet overdraget Architekt Schirmer. Bygningsstilen skulde, saavidt skee kunde, omhyggeligt vedligeholdes, ligesom man endog agtede at benytte de smukt hugne Stene, af hvilke den gamle Kirke er opført, saa langt de maatte række.

Det var imidlertid ei at undres over, at Mange eller saagodtsom Alle, der interessere sig for vore Oltidslevninger, med Smerte erfore, at Kirken skal nedrives; thi kan man end ikke paavise noget bestemt dertil knyttet historiskt Minde, er den dog selv et ærværdigt Minde fra Christendommens Barndom her i Landet, og vi vide, at disse selvsamme Mure fra Akersbakken have været Vidne til alle de mærkelige Begivenheder vore Sagaer omtale her i Oslo-Egnen. Spørgsmaalet om dens Skjæbne har derfor, som bekjendt, givet Anledning til en livlig ja endog heftig, Skriftverling i de offentlige Blade. Egentlig interessere Alle, endog dens saakaldte Modstandere, sig for at den skal staa, men det var hidtil ikke lykkets Nogen at paavise Midlerne hvorved dette kunde skee. Her er nemlig den Betragtning tilstede, at om Akers Kommune endog kunde faa solgt Kirken til Byen eller til nogen enkelt Korporation uden Tab, vilde den derved gaa Glip af dens gamle Begravelsesplads, hvortil en i Aarhundreder nedarvet Pietet knytter sig. Man kunde neppe tænke sig dens Vedligeholdelse mulig, uden at der ved en Subskription tilvejebragtes den nødvendige Kjøbs- og Reparationssum, og at man afkjøbte Kommunen saavel Kirke som Kirkegaard, uden at dog idetmindste Kirkegaarden derfor ophørte at benyttes af de Medlemmer af Akers Menighed, hvis Familie-Pietet nu engang hænger derved. Paa denne Plan er man endelig gaaen ind. Deels ved Bevilgning af Byens Repræsentantskab, deels ved frivillig Subskription, er der i Byen samlet en Sum af henved 7000 Spd. til Indkjøb af Kirken, med Forbehold af Ret for Menigheden til at benytte Kirkegaarden endnu i 50 Aar. Og ved et senere Repræsentantmøde for Akers Sogn er det bestemt, at Kirken skal kunne sælges for 8000 Spd. Det Manglende i denne Sum er allerede tilvejebragt ved en frivillig Subskription blandt Kirkens egne Sognefolk, der baade ønske den staaende, og to andre nye Kirker opførte.

Det skal forresten være Tilfældet, at det egentlige Langhuus af Kirken er i en saa daarlig Stand, at det neppe engang vilde kunde repareres uden først at rives ned og derpaa sættes op igjen. Forholder det sig saaledes, bortfalder vistnok mange af de Betænkeligheder, man kunde nære ved dens Ombygning. Det burde isaafald maaske overvejes, om man ei kunde indrette Ombygningen paa den Maade, at man som Chor-Parti benyttede hiin mindre Afdeling, der, som vi ovenfor have viist, maaskee har udgjort den ældste Kirke, eller i alle Fald den østre Deel deraf, som nu danner Choret. Derved blev dog, hvad der under alle Omstændigheder maatte ansees som den ældste og ærværdigste Deel af Kirken bibeholdt. En saadan Ombygning betragtedes heller ikke efter de kanoniske Regler som en fuldstændig Fornyelse. „Kirken" heder det i en af vore gamle Kirkeretter, „bibeholder sin Vielse (d. e. behøver ikke at indvies paa ny, betragtes altsaa kun som repareret, ei som opbygget paany,) saalænge Stenene i Altaret ere uforstyrrede og det selv staar urørt." Paa den Maade har man baaret sig ad ved mange Ombygninger og Udvidelser af Kirker i andre Lande, uden at Kirkerne derfor have været betragtede som nye. Vi vide ikke, hvorvidt praktiske Hindringer i nærværende Tilfælde skulde forbyde en saadan Fremgangsmaade; efter Grundplanen at dømme synes det slet ikke ugjørligt. Og derved vilde visselig enhver billig Fordring fra begge Sider blive fyldestgjort.

*) Aarsagen til at Slutningen af nærværende Artikel kommer saa seent, er den, at vi først agtede at levere Hr. Schirmers Tegning af Kirken, saaledes som den ønskedes ombygget. Men inden Tegningen blev færdig, toges Kirkesagen paany under Behandling, og efter det Udfald, den nu har faaet, finde vi det mindre fornødent at meddele nogen „Tegning af Kirken, som den ønskedes opbygget." Red.

Norge.

Christiania. Ifølge Bulletin af 6te dennes vil Hs. Maj. Kongens Brøndkur ved Kissingen blive fortsat til omkring den 20de d. M., hvorpaa den derværende kgl. Familie foretager en kortere Reise til de nordlige Dele af Schweitz og til Rhinegnene, for den 11te eller 12te Sept. at indtræffe i Travemünde og derfra afgaae med et Dampskib til Norge.

— Ved Interimsregjeringens Resol. af 6te d. M. er der nedsat en Kommission, bestaaende af Amtmand Møinichen, Borgermester Fougstad, Fuldmægtig Motzfeldt, Kjøbm. Hauge og Gaardbruger H. Grimelund, til at undersøge og afgive Betænkning og Indstilling om, hvorvidt Forstæderne ved Christiania bør henlægges under Staden.

— Ved den skriftelige Prøve til Examen Artium rejiceredes 18, deriblandt en fra Christiania lærde Skole og en fra Nissens Institut. Blandt de 92, der have staaet sig, have tre erholdt saadanne Charakterer, at de kunne opnaae Laudabilis præ ceteris i Hovedcharakteer. En fra Christianssands lærde Skole erholdt Udmærketgodt for alle sine Besvarelser.

— For Konkurrenterne til den ledige Lektorpost i Lovkyndighed er fremsat følgende tvende Opgaver, der skulle besvares skriftligt inden 4 Sept. „Om den romerske Civitet efter den Justinianeiske Ret." — „Om Overeenskomst som Grundlag for de retlige Institutioner."

— Ved et af Stiftamtmanden i Christiania udstædt Aktionsdekret i Anledning af Arbeider-Centralmødet og de paa Ringerike forrige Sommer stedfundne Uroligheder m. m. ere 149 Personer satte under Tiltale.

— Fuldmægtig i Revisionsdepartementet J. H. Berg har paa Ansøgning erholdt Afskeed med en aarlig Pension af 220 Spd.

— Den 18de dennes feirede Professor Maschmann, Elefantapothekets Eier, sit Guldbryllup, i hvilken Anledning det medicinske Fakultet med Prof. Faye som Ordfører, og en Deputation af Sognemænd i Aker med Sognepræst Fangen i Spidsen bragte ham Lykønskninger.

— Direktionen for Christiania Theater har for den kommende Saison engageret Sangerne Wolf og Sandstrøm samt Sangerinden Salamonson fra Kjøbenhavn, for at kunne bringe Syngestykker og Operaer paa Scenen. „Jægerbruden" skal gives som Debut.

— Pianisten Rudolph Hasert, der er fordeelagtigt bekjendt i den musikalske Verden, har optraadt i nogle Koncerter paa Klingenberg.

Horten. Kand. jur. Tillisch er udnævnt til Bogholder ved Hortens Verft.

Laurvik. Bournonvilles Balletselskab og flere af Christiania Skuespillere gav den 12te paa Stedets Theater en Forestilling for overfyldt Huus.

Riisøer. Jernværkseier Carstensen, bekjendt som en meget formuende og virksom Mand, er død paa en Udenlandsreise.

Færders ny Fyr kom istand den 8de. Dets Skin saaes i en Afstand af 5 Mile.

Tromsø. Under et Furutræ paa Gaarden Breverud ved Altenfjord er der fundet en 12 Tommer lang Øxe af Glimmerskifer, hvilken Finderen, Lensmand Dyblie, agter at tilstille Foreningen for norske Oldtidsminders Bevaring. — Ved Opkastningen af en Brønd er ligeledes fundet en Kniv af Alunskifer, 5 Tommer lang og $1\frac{1}{2}$ Tomme bred.

Oversigt over norske Blades Indhold.

I Mgbl. Nr. 232 fremsættes som en Mulighed, at Skoveierne i Østerdalens, Soløers og Odalens, Gudbrandsdalens, Valders og Lands Dalstrøg, saasnart Jernbanen er fuldført, selv ville forædle deres Skovprodukter ved flytbare Dampsage i Skovene, besørge dem transporterede til Mjøsens Bredder, derfra bringe dem paa Dampskibene og Jernbanen til Christiania, for herfra strax at indlade Trævarerne i fragtede Fartøier og afskibe Ladningerne til Udlandet. Saugbrugseiernes og Lasthandlernes Virksomhed vilde derved betydelig indskrænkes. I saa Fald bliver et Spørgsmaal, om ikke de meddeelte Saugbrugs-Privilegier lægge Hindringer i Veien for Benyttelsen af Dampsage.

— Lillehammers Tilskuer indeholder en Beretning om en Prøvetour, som Dampskibet Dale-Gudbrand foretog opad Lougen den 2den dennes, for at man kunde erfare om Skibet er skikket til den vanskelige Fart opigjennem Elven til Frons Præstegjæld. Kapitainerne Royem og Steenstrup, hvem Indredepartementet har paalagt at anstille de fornødne Undersøgelser, havde andraget hos Direktionen paa at denne Prøveseilads blev foretagen. I Randklevstrømmen, hvor Elven deler sig i flere Grene og løber med en Hurtighed af 6—7 Fod i Sekundet, kom vel Skibet paa Grund saavel under Op- som Nedfarten; men, siger Beretteren, Forsøget viste dog at Skibet styrer godt baade mod og med Strøm, hvor Strømningen ikke (som paa hiint Sted) gjør Styring umulig, og at det formaar at passere Strømhastigheder, der ere meget større end de bør være, for at man kan sige at et Farvand er skikket til regulær Fart.

— Angaaende Mormonerne i Frederiksstad hidsætte vi af Frst. Ugeblad Følgende: „For nogle Uger siden ankom hertil 3 Mormonere fra Danmark, til hvis Fane 10 (ti) af vore Sværmere strax svore. De have nu alle meldt sig ud af den lutherske Menighed her i Byen og de høre selvfølgelig ikke længer til denne hverken med Hensyn til Daab, Konfirmation, Altergang, Brudevielse eller Begravelse. Daabsakten foregik over paa Krageroen, hvor den, der skal døbes, leies ud i Glommen, paa et Sted hvor der er langgrundt; kommen ud i Vandet et Stykke, folder han sine Hænder, hvorpaa Døberen, der maa være Præst i Mormons Kirke, griber og styrter ham baglænds ned, saaledes at han med Hud og Haar kommer under Vandet. Intet Menneske maa døbes, inden det er saa voxent, at det kan svare for sig og forstaae Handlingens Betydning."

Sverige. I Anledning af det nu dannede Jernbaneselskabs Ansøgning om at erholde kgl. Otroy, har Interimsregjeringen resolveret, at definitiv Bestemmelse desangaaende ikke kan fattes førend Udgangen af September, der ved kgl. Skrivelse var bestemt som den yderste Termin, inden hvilken Aktieselskaber, der maatte danne sig for at udføre Jernbanen, have at melde sig.

— Den kgl. preussiske Amtsraad Gumprecht bereiser nu Sverige i Landhuusholdningens Interesse.

Danmark. Over Halvparten af Byen Thunø paa Øen af samme Navn er gaaet op i Flammer.

— Hofbogtrykker Bianco Luno i Kjøbenhavn, en i sit Fag særdeles duelig Mand, er nylig afgaaet ved Døden.

Blandede Efterretninger.

Frankrig. General Caspar Gourgaud, der havde fulgt Keiser Napoleon i mangfoldige Slag, tvende Gange reddet hans Liv og ogsaa ledsaget ham til St. Helena, døde den 23de Juli sidstleden. Han var født 1783.

— Lamartine har undslaaet sig for at modtage Valgene til Generalraadene og reiser i Løbet af denne Maaned til Beirut for i Forening med franske Kapitalister og Kolonister at begynde Koloniseringen af de Landstrækninger, Sultanen har skjænket ham.

— Formodningen om at Ornano skulde blive Storkansler i afdøde Exelmans Sted var rigtig; Monitøren har allerede bragt Udnævnelsen.

— Natten til den 15de Aug. udbrød en heftig Ild i Præsidentens Arbeidsværelse i Palæet Elysée, hvorved Møbler og Papirer derinde bleve tilintetgjorte. Ilden hindredes fra at angribe flere Værelser. Præsidenten residerede for Dieblikket i St. Cloud.

— Festlighederne den 15de bleve tildeels hindrede af Regnveir. Enthusiasmen var ikke synderlig stor. Ordne uddeeltes til Nationalgarden. 1200 Benaadninger meddeeltes.

England. Dronningen foretager for Nærværende en Reise til Belgien.

— Den 5te d. M. reistes den første Støtte i det ny Krystalpallads i Sydenham, ved hvilken Leilighed en Festtaler ytrede, at det skal blive aabnet i al sin Herlighed den 1ste Mai 1853.

— Nogle Dage efterat Subskriptionsindbydelsen til den nordeuropæiske Damskibsforbindelse var udstedt, vare „Applikations" (skriftlige Anmodninger) for det 3—4 dobbelte af den stipulerede Kapital indløbne.

— Udvandringerne til Australien tiltage i overordentlig Grad. 30 til 40 Skibe skulle i indeværende Maaned afgaae derhen med Emigranter fra London, Plymouth og Liverpool. En Mængde Betjente, som have fordeelagtige Ansættelser ved den engelske Bank, Postvæsenet, Toldvæsenet o. s. v., reise sin Vei.

Preussen. Regjeringen skal have i Sinde at anlægge en Krigshavn. Den dybe, vandrige Sasperso i Nærheden af Danzig er udseet dertil.

Schweiz. De Reaktionære begynde at røre sig i Kanton Freiburg. Anførerne for det konservative Parti have forenet sig for at raadslaae om de Forholdsregler, der maa tages for at varetage Partiets Interesse ved det forestaaende Valg til Nationalraadet.

Polen. Choleraen griber stærkt om sig i Warschau. Den 9de blev 478 syge, 172 døde, den 11te døde 185.

Tyrkiet. Den 28de Juli udbrød der i Konstantinopel en frygtelig Ildebrand, der ødelagde omtrent 1000 Huse, som vare opførte paa det Sted, hvor Ilden rasede for 4 Aar siden. Skaden anslaaes til 60,000,000 Pjastre.

— Byen Erzerum skal for en stor Deel være bleven ødelagt af Jordskjælv.

Hayti. Keiser Solouque skal ruste sig stærkt til et Angreb paa den republikanske Deel af Øen og tvinge alle Mandfolk fra 18de til 60de Aar til at tage Musketten paa Nakken.

Fristaterne. Tvistighederne angaaende Fiskeriet under britisk Nordamerika beskjæftige endnu stedse Politikerne af alle Partier, og mange af Bladene i New-York have antaget en meget krigersk Tone i denne Anledning.

— Ikke uvigtig er en Meddelelse i „New York Herald" om, at Whig-Kandidaten til Præsidentposten, General Scott, i et Brev har udtalt sig for Kanadas Indlemmelse i de forenede Stater, og det hedder, at General Scotts Udsigter til at erholde den øverste Magt i Unionen paany har sat det kanadiske Parti, som tidligere ledes af Papineau og Konsorter, i Bevægelse.

— Dampskibet „Henry Clay" er opbrændt mellem Albany og New-York. Over 60 Passagerer omkom.

Blandinger.

T. Schiltons elastiske Hjul.

Dette Hjul er en Modifikation af den gamle Form af Vognhjul med krumme Eger. Fig. 1 forestiller et elastisk Ka-

Fig. 1.

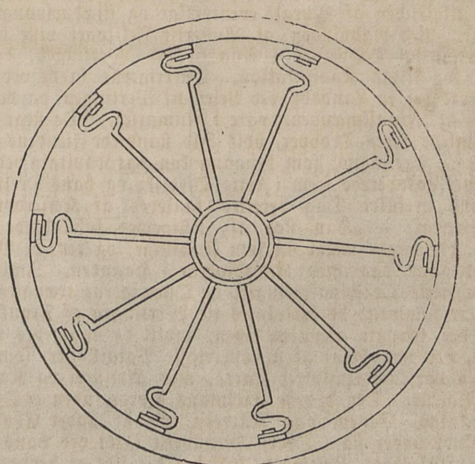
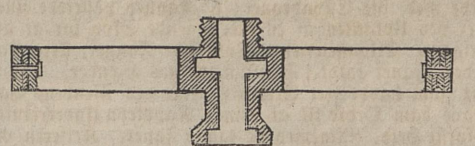

Fig. 2.

rethjul, seet fra Siden, Fig. 2 i lodret Gjennemsnit. Egene bestaae af fladt tyndt Staal og ere med deres indre Ende fastskruede i Navet, medens den ydre er slangeformig bøiet. Den sidste Bøining er ved Hjælp af en Stilskrue befæstet til Fælgens indvendige Flade. Denne Krumning er det, som giver Egene en vis Grad af Elasticitet, der forskaffer Hestene nogen Lettelse.

Ledige Embeder og Bestillinger.

Stiftamtskriverembedet i Throndhjem med aarlig Gage 982 Spd. Der stilles Kaution for 8000 Spd.

En Adjunktpost ved Frederikshalds lærde og Realskole med en aarlig Gage af 300 Spd.

Tranø Sognekald med omtr. 595 Spd. i Indtægter.

Grongs Sognekald med omtr. 600 Spd. i Indtægter. Paa Embedet hvile tvende Laan paa tilsammen 220 Spd., der forrentes og afbetales i 20 Aar.

Nommedals Sognekald med omtr. 550 Spd. i Indtægter.

Forvalter- og Bogholderposten ved Aadals Brug paa Hedemarken med 300 Spd. i Løn foruden fri Kost og Logis. Man henvender sig til A. Mæhlum, Ringsaker.

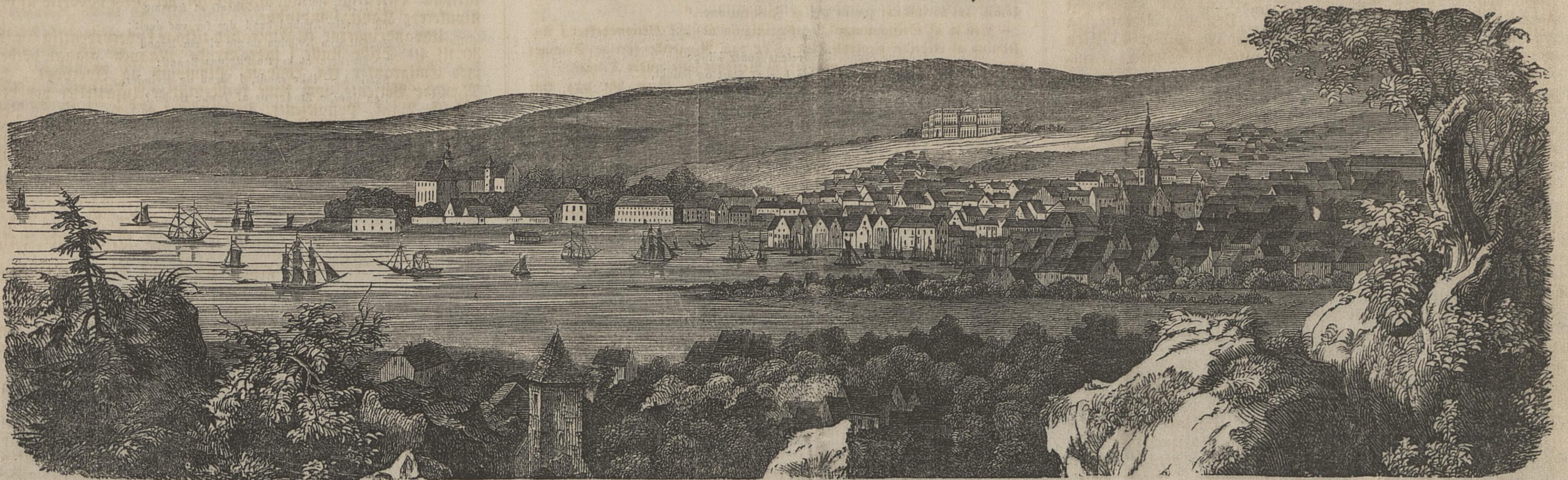
Kirkesanger- og Fastskolelærerposten i Buknæs Pstg. med 80 Spd. i aarlig Løn, omtr. 90 Spd. i uvisse Indtægter og fri Bolig.

☞ Da flere blandt Nyhedsbladets Subskribenter have rettet Spørgsmaal til Bladets Expedition om, naar Tilstillelse af Lodsedler til den med Bladets Udgivelse forbundne Præmiefordeling skal finde Sted, saa tillader man sig i den Anledning at henvise til Avertissementet i Nr. 14 af dette Blad, hvoraf erfares, at Lodtrækningen skal finde Sted i Løbet af førstkommende October Maaned. Da flere af Subskribenterne allerede have betalt Abonnement for Bladet til Aarets Slutning, skal der til saadanne sendes Lodsedler allerede i Løbet af førstkommende September Maaned.

A. Dzwonkowski.

Christiania. Trykt hos Brøgger & Christie.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 48. | Udkommer hver Løverdag Aften. | **Christiania den 28de August 1852.** | Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. | **I. Bind.**

Indhold:

Marschal Exelmans.

Henry Joseph Isidore Exelmans, Marschal af Frankrig og Storkansler af Æreslegionen, var fød den 13de November 1775 i Bar-le-Duc, Hovedstaden i Departementet Meuse i Lothringen. Han traadte ind i Armeen i en meget ung Alder, og udmærkede sig i den 3die Bataillon af Divisionen Meuse under General Oudinots Kommando i 1799. Kort derefter blev han General-Adjutant hos Murat, og det venskabelige Forhold mellem disse to Mænd varede næsten uafbrudt til Enden af Murats eventyrlige og skjæbnesvangre Løbebane. Ved Aabningen af Austerlitz-Felttoget viste han en overordentlig Tapperhed i Affæren ved Wertingen, der gik forud for Ulms Kapitulation. Østerrigerne sadde ved Middagsbordet i en Landsby ved Veien til Wertingen, da det blev meldt at Franskmændene vare i Anmarsch. De stege tilhest og samlede deres Tropper, hvis Ild standsede Fiendens Fremrykning. Exelmans, som dengang kun var Kapitain ved Dragonerne, galoperede frem i dette Øieblik; og hans Deeltagelse i denne ærefulde Dag berettes saaledes af Keiserdømmets Historiograf: — „Han steg af, tilligemed tohundrede Dragoner, der havde meldt sig som Frivillige, og rensede Marken ved at gaae paa med Karabinerne i Haanden. Imidlertid ankom friske Dragonafdelinger, og Østerrigerne trængtes mere og mere sammen; de forfulgtes til Wertingen af Franskmændene, der trængte gjennem Byen, indtil de standsedes ved en Høide, der var besat af ni østerrigske Batailloner, som dannede en tæt sammensluttet Karré, med Artilleri og Kavaleri paa Fløiene. Den djærve Exelmans gjorde, uden et Øieblikks Betænkning, Storm paa Karréen, og fik under Choket sin Hest skudt under sig. Oberst Meaupetit faldt ved hans Side. Trods Anfaldets Heftighed, lykkedes det ikke at bryde Østerrigernes tætsluttede Rækker. Endelig viste Murat sig med sine Kavalerimasser og Lannes med Oudinots Grenaderer. Murat stormede med sine Eskvadroner; og Lannes posterede sine Grenaderer ved Udkanten af en nærliggende Skov for at afskjære Østerrigerne Tilbagetoget. Totusinde Fanger, flere Kanoner og endeel Faner faldt i Franskmændenes Hænder. Lannes og Murat, som havde seet Exelmans lige ved Fiendens Bajonetter, gave ham Ordre til at bringe Napoleon Underretning om dette første Held, tilligemed de tagne Faner. Keiseren modtog den unge kjække Officier ved Donauwirth, udnævnte ham til Ridder af Æreslegionen, og for end mere at udhæve den første Belønning, som var vundet i dette Felttog, overrakte han ham Insignierne i hele Stabens Paasyn."

Paa Slagmarken ved Eylau tilkjæmpede han sig en Brigadegenerals Rang, og kort derefter sendtes han under Murat til Spanien. Efter Affæren i Bayonne, hvori han deeltog, ledsagede han den spanske Kongefamilie, ikke uden Vanskeligheder, ud af dens Besiddelser. Hvis han ikke kort Tid derefter var bleven taget til Fange og tvunget til et treaarigt Ophold i England, vilde General Exelmans rimeligvis tidligere have svunget sig op til den høieste Rang i Armeen. Men han blev udvexlet i 1811, betids nok forat kunne deltage i det russiske Felttog, og erholdt, i September 1812, Dagen efter Slaget ved Moskwa, Generallieutenants Rang. I denne Egenskab tjente han med Dygtighed de følgende Aar i Sachsen og Schlesien; især udmærkede han sig under Felttoget i 1814, under hvilket han blev stillet i Spidsen for den keiserlige Gardes Kavaleri. Han kommanderede ligeledes den 2den Kavaleridivision ved Waterloo, og, da Napoleon lagde den største Vægt paa de Officierers Takt, Dygtighed og Tapperhed, som han særlig udvalgte for denne Vaabenart, var dette den største Kompliment, som han kunde gjøre General Exelmans Duelighed. Efterat Slaget var tabt, var han næsten den eneste af de Officierer, som kommanderede Frankrigs oprevne Legioner, der synes at have beholdt sin Aandsnærværelse og gjort sin Pligt. Han marscherede til Paris forat understøtte Byens Forsvar, dersom man tænkte paa noget Saadant; men da han mærkede, at Krigen var forbi, trak han sig tilbage til Clermont-Ferrant, og indsendte sin Ansøgning om Afskeed til Kongen.

Hans aktive Liv kan saaledes siges at være bleven afsluttet, før han endnu var firti Aar gammel, og en anden Klasse af Mænd traadte frem for at nyde Godt af Hoffets Gunst og Armeens Hædersposter. Men ved Louis Napoleons Valg var han dog endnu en kraftig gammel Mand. Prindspræsidenten udnævnte ham til Æreslegionens Kansler den 15de August 1849; og ved Revolutionen af 2den og 3die December f. A. var Exelmans i høi Grad virksom for at sikre Regjeringen Armeens Understøttelse. Han modtog Marschalstaven den 10de Marts 1851.

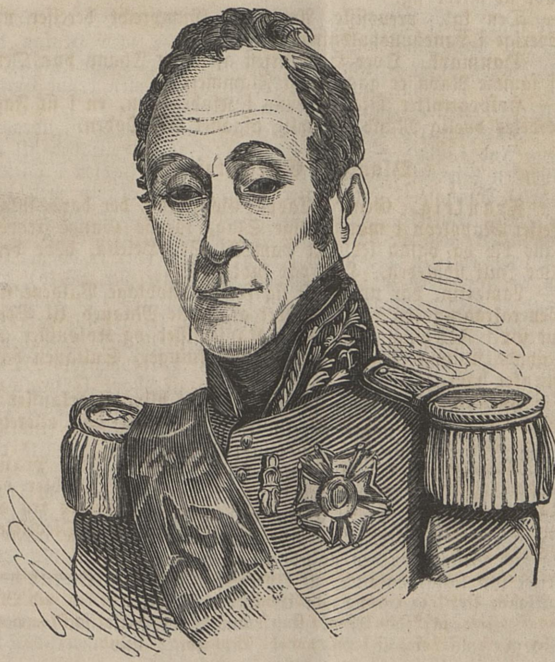
Han hørte til de hæderligste af de Mænd, som fulgte Napoleon i hans Lykkes Løb, thi han var uden hensynsløs Ærgjerrighed, uden Ostentation, og uden Havesyge. Han elskede sine Nærmeste med Ombed; og det var umuligt at see hans slanke, af Felttogenes Strabadser mærkede Skikkelse, hans freidige, af Aarene noget nedbøiede Holdning, uden at gjenkjende Præget af en Soldat og en Hædersmand. Der er noget besynderligt trist i den pludselige Slutning af en saadan Løbebane, ved en Hests Snublen paa et Sommeraftens-Ridt fra Sèvres til Breteuil; men det er endnu besynderligere, at lægge Mærke til, hvor mange af Napoleons Vaabenfæller, som i deres yngre Aar havde undgaaet Farerne i utallige Slag, der ere døde ved endnu mere tilfældige Uheld. Marschal Exelmans døde, som bemærket, ved et Fald fra Hesten, den 21de i forrige Maaned.

Studentermødet i Christiania 1852.

V.

Festen paa Klingenberg.

Til denne Fest vare storartede Forberedelser gjorte. Salonen var oplyst med Gas og forøvrigt smykket baade med Rigdom og Smag. Paa den ene Side var, foruden den ene Dør, som før fandtes, anbragt fire ny, og over disse læstes Navnene paa de fire nordiske Universiteter paa blaat Felt i gyldne Bogstaver; mellem hvert af disse Felt vare forgyldte Speile og Blus anbragte. Den anden Sidevæg var smykket med Grønt og Vaabenskjolde; her havde Musiken sin Plads paa en til Anledningen opført Estrade. Over Indgangen i den ene Ende af Salen saaes Rigsvaabenet, omgivet af 14 „Nations"-Vaabenskjolde; paa den modsatte Væg, paa begge Sider af Theatret, vare de øvrige 10 Vaabenskjolde anbragte. En bred Trappe førte op paa Theatret, der var smykket med Faner og Blomster; fra Scenen kunde man bekvemt overskue Folkevrimlen i den store Sal. Naar man gik ud fra den Ende af Salen, i hvilken Scenen er, kom man til en Spisepavillon, der var opstaaet ligesom ved et Trylleslag; den førte lige til Karrousellen, der ogsaa var omdannet til Spisested. Paa Karrousselpladsen var opført en Fontaine, af hvis Løvesvælg der idelig strømmede Punsch, Biskop og Limonade, som serveredes af smaa Drenge, der vare smykkede som Bacchanter. I de andre Pavilloner rundt om i Haven var Iis og andre Forfriskninger at erholde.

Marschal Exelmans.

Omtrent Klokken 7 samledes Deeltagerne i Studentermødet, Værterne, en Mængde balklædte Damer og Andre, der vare tilstaaede Adgangstegn til Festen. Denne store Menneskemasse, der kan anslaaes til Tretusinde, spredte sig først rundt omkring i den smukke Have eller sluttede sig sammen i Salonen og Pavillonerne. Dog da Veiret endnu var smukt, samlede Upsalasangerne, der i det Fri udførte mange vakre Sangnummere, det største Publikum om sig. Men da det omsider begyndte at regne, var man glad ved at søge Tag over Hovedet. I Salonen begyndte snart Dandsen, og fortsattes, med enkelte Afbrydelser, indtil Festens Slutning. En af disse Afbrydelser var den høitidelige Overrækkelse af en broderet Fane fra Christiania Damer til Upsalastudenterne. Professor Welhaven ledsagede Overrækkelsen med følgende Tale, der modtoges af stormende Bifaldsraab:

„Kjære Venner, svenske Brødre! En Forening blandt Christiania Damer har overantvordet mig dette Banner som en Gave til Eder. Jeg veed, at Gaven vil være Eder dyrebar og vække hos Eder de gladeste Erindringer; thi hvor rigt og skjønt var dette vort Samliv! Slægtskabets Røst har talt umiskjendelig klart deri; en smilende Natur har i Midsommertidens Fylde smykket vore Veie, og udfoldet for Eders Blik friske og yndige Billeder af Nordens Herlighed og spirende Kraft.

Allerede staae vi paa Grændsen af Samlivets Fester og see tilbage. Erindrer Eder Mødets første Dag. Hvad er det som her stiller sig meest levende for Eders Betragtning? Er det ikke Kvindernes Velkomst? Medens Mændene med Tvivl betragtede den urolige Luft og tænkte i ængstelig Omsorg paa de Fester, hvor Himlen skulde være vort Tag, havde vore Kvinder allerede grebet den glade Forvisning, den lyse Veirkjending; og under de splittede Skyer faldt Blomsterregnen over Eders Hoveder. Ja, mangen En blandt os gik da ved Gjæstens Side, saa op til sit Hjem og havde en forhøiet Følelse af dets Lykke. Men I erindre jo enhver af Samlivets Dage; I tage med Eder fra vore Huse Mindet om et Gjæstevenskab, som ædle Kvinder har oplivet og forskjønnet; og naar I skue tilbage paa vore glade Udfarter og komme til den golde Klippestrand, der afbryder Graneskoven og Løvlundene, da see I tillige at den er dækket og smykket af Kvindernes blomstrende Klynger. I Aften dele de med Eder Festens Glæder og række Eder til Afskeed Erindringens og Forbundets Tegn — Ja, I see det tydeligt, vore Kvinder ere Skandinaver; høilig priset være deres milde, hjertevindende Magt!

Dette er det tredie Foreningsbanner, som kvindelige Hænder har virket og skjænket til nordiske Brødre. I ere komne sidst til at modtage Eders; men I ville derfor ei være de sidste til at samles under det Mærke, hvis Betydning stedse mere skal gjennemtrænge Nordens Folk. Bannerets Farver er Sveriges gamle, ærefulde; men Hjerteskjoldet bærer for os alle det foryngede Nordens haabfulde Tegn. Engang skal vi møde Eder til et glædeligt Gjensyn, hvor dette Mærke vinker os, og hvor fire skinnende Bannere ere sammenplantede.

Saa være da denne vore Kvinders Gave indviet til det nordiske Broderskabs Banner i det gamle Upsala! Freidigt til Daad, som til Erindringens og Haabets glade Fester, skal I samles om Fanen; thi under dens Mærke vil vi med hverandre seire for Nordens hellige Sag!"

Magister Staaff takkede i hjertelige og kraftfulde Ord de norske Kvinder for denne vakre Gave, som stedse skulde blive ham og hans Brødre en dyrebar Erindring. Derefter blev følgende „Hilsen fra Danmark" (af Hostrup) afsunget.

Om det glade Stevne freder
  Klippemuren atter nu;
Fjernt vi sidde, men hos Eder,
  Brødre! er vor Sjæl og Hu.
Mindet funkler uden Taage,
  Al vor Længsel vaagner brat,
Snelt den med den lette Maage
  Haster over Kattegat.

Om end svagt — vor Røst maa klinge
  Med i Eders Dobbeltchor,
Vore Ønsker maa vi bringe
  Til den glade Fest i Nord,

Prise Rosen, som Skjærsommer
Lokked ud af Fjeldets Gjem,
Høiere end alle Blommer,
Som ved Sundet spire frem.

Thi vi veed, at I, som mødte,
Mod vor fælles Fremtid see,
Veed, at Pagten, som I knytte,
Er en Pagt imellem Tre,
At I nævner os med Glæde,
At I mindes os med Savn,
At — er Nordens Aand tilstede —
Prises ogsaa Danmarks Navn.

Ja vi veed, at nu mod Maalet
End et Kjæmpeskridt vi foer,
At den Sol, som hist har straalet,
Varme skal det hele Nord,
Veed, at Baandet, som I flette,
Mellem Jer til fælles Held,
Og skal knytte Nordens Slette
Fastere til Nordens Fjeld.

Derfor prise vi den Stjerne,
Som har ledet Eders Gang,
Derfor flyver fra det Fjerne
Op til Jer vor Takkesang.
Tak til Brødrene de kjære!
Tak til Norges gjæstfri Strand!
Tak for Mødet! Held og Ære
Med vort store Fædreland!

Pastor P. A. Jensen optraadte derpaa og mindede i følgende versificerede Foredrag om Danmark.

I denne Stund, da Festens Toner klinge
Om Alt, hvad Norden har af Stort og Smukt,
Og Sommernattens Alfer os omringe,
For ligesom at lette Aandens Flugt;
Her, — hvor vi feire just en nordisk Fest
I Ungdomsstevnet mellem Øst og Vest,
Her — vi maae sande det i al vor Glæde —
Treleddet fattes i vor Broderkjæde.

Vi savne Frænden med de Øine klare,
Med Sangens Rigdom og med Talens Magt,
Vi savne ham, med hvem vi engang bare
Omskiftningernes Lod i Seklers Pagt.
Et Aar tilbage — huske I, dengang
Hvor lifligt Sangen lød om Danevang?
Her lød den! — Tal fra Hjertet, Norges Kvinde!
Mon denne Sang du glemmer nogensinde?

Vist ei! Saalidt som Nordens Mænd kan glemme,
At Trende høre med til Skandiens Heelt,
At Tidens Idræt er med Kraft at fremme
Til aandig Eenhed hvad der før var deelt;
Saalidt som Kvinden nægte vil sin Haand
Til stærkere at knytte Pagtens Baand:
Saalidet — ikke sandt, I Mænd og Kvinder,
Den danske Broder os af Tanke rinder?

Det kan ei skee! vi skylde ham for meget!
Husk, at han stod paa Forpost for vort Nord,
Da Tydsken havde Danevold besteget
Og slog omkring sig — meest med store Ord;

Scene af Studenterfesten paa Klingenberg.

Husk, at paa Marskens vide Sletteland
Der sover Dødens Søvn saa mangen Mand,
Som kjæmped, til han seirede og segned
For, hvad der hele Nordens Sag betegned.

Nei, glemmes skal ei Danmark! — Det skal mindes,
At der blev Nordens Aand fra først dog vakt,
At, skal der Krandse for dens Skjalde bindes,
Saa skal den første blive Danmark rakt.
Dog — først og sidst, det gjælder ikke her!
Eet gjælder det: at Frænden os er kjær,
At det er Broderfolkets Trang at sige:
Gud skjærme Nordens Formuur, Danmarks Rige!

Atter udførtes en Sang og Dandsen begyndte paany. Et smukt Fyrværkeri kaldte Deeltagerne ud i det Fri, dog uden at alle fandt sin Regning derved, da Regnen blev mere og mere nærgaaende; og om den end for et Dieblik holdt oppe, dryssede dog Draaber fra hvert Træ, man kom nær. Selv den smukke Gasoplysning i Haven var begyndt at gaae ud. En stor Deel af Publikum gik nu hjem. Men de Tilbageværende, der nu fik saameget rummeligere Plads i den tidligere overfyldte Sal, begyndte paany at dandse og fortsatte dermed til ud paa Morgensiden. Derpaa skiltes man ad under almindelig Lystighed.

Den engelske Victoria-Jacht-Clubs Regatta.

Med Undtagelse af den store Kapseiling med Amerika i forrige Aar (see dette Blads Nr. 1—2) har Den Wight neppe været Vidne til en mere interessant Scene end den Regatta, der fandt Sted Thorsdagen den 29de f. M. Ved den førstnævnte Kapseiling havde en Misforstaaelse med Hensyn til Kursen og nogle Uheld, der tilstødte de fornemste Jagter, i høi Grad nedstemt Interessen for Udfaldet; men denne Gang indtraf heldigviis ingen saadanne Ulemper.

Kursen var ved denne Kapseiling rundt om Den, udenom „the Nab Light" — hvilket gav flere Jagter Leilighed til at skyde en Gjenvei ved Bembridge, og tage Seiladsen i Diesyn ligetil Dunnose. Tre Jagter vovede sig i Kamp med den berømte „Amerika," og mange forhaabningsfulde og ængstelige Blikke vogtede paa dem. Mr. Chamberlayne's „Arrow" (Pilen), et i sin Tid meget berømt Fartøi (der er bygget for en 25 Aar siden af en gammel Bygmester Mr. Weld), der iaar er blevet ombygget, og nu laster henimod 100 Tons, er et skjønt Skib, og saa ud til ikke saa let at ville lade sig slaae af Marken; medens Mange, der ved tidligere Leiligheder havde beundret Lord Lordesboroughs skarptbyggede „Musquito," bygget for tre, fire Aar siden af Mare i Blackwall (hvis dristige Udfordring til Amerikanerne er vel bekjendt) ventede, at dersom noget engelsk Fartøi skulde kunne fravriste „Amerika„ de Laurbær, den vandt forrige Aar, maatte det være „Musquito." Men med Hensyn til Drægtighed var Chancerne i høi Grad imod den, da den kun var 50 Tons drægtig, medens „Amerika" rummede 180 Tons. En nydelig Skonnert, „Zephyretta", vovede sig ogsaa frem, men allerede en god Stund før den naaede St. Catherine's Point, blev den seilet saa langt agterud, at Interessen fra dette Dieblik udelukkende samlede sig paa de tre andre Skibe.

Veiret var saa skjønt, som man kunde ønske sig, — klart Solskin med vestlig Bris, der var noget ustø medens Skibene laae i Læ af Landet, men siden stadig.

I Seiladsens Begyndelse var „Musquito" længst fremme, og var først rundt „the Nab", og blev i henimod to Minutters Afstand fulgt af „Arrow" — Skonnerterne laa noget agterud. Fra „the Nab" til St. Catherine's Point var Vinden løi; Jagterne holdt under Land, for at undgaae Strømmen, der endnu gik i østlig Retning. Paa dette Stykke holdt „Arrow" godt Følge med „Amerika"; og „Musquito," der gjorde Fyldest for sit Rygte for at være en god Bidevindsseiler, forøgede Afstanden foran sine to Rivaler.

Da „Musquito" var kommet forbi Shanklin, lagde den klogelig sin Klyver om; Amerika beslog paa samme Tid sin Klyver, og syntes nu at holde Vinden bedre.

Herfra til Needles stod Vinden ind mod Kysten, og paa Grund heraf, samt da Strømmen nu gik i vestlig Retning, var her mindre smult Vand end østlig for St. Catherine's. Paa denne Strækning udviklede „Amerika" sin hele Dygtighed i Seilads, thi den gik ikke alene forbi „Pilen", men halede mere og mere ind paa „Musquito."

Fra the Needles til Hurst Castle var Stillingen uforandret; men ved det sidste Sted blev det paa Grund af den stærke Ebbe nødvendigt at gjøre en Baut over til Hampshire-Landet, hvilket „Musquito" lod til at gjøre i et uheldig valgt Dieblik, thi den syntes ikke vel at kunne magte Strømmen, medens de øvrige Skibe, som havde holdt sig noget længere under Den, vendte lige op til den ved Hampshire-Kysten; „Amerika" kom forbi den, og var nu det forreste Skib.

Fra Hurst til Leap var Bagbords-Vind, og de øvrige Fartøier kunde, trods deres uhyre Klyvere og Topseil, intet udrette mod „Amerika", saalænge dens Hovedseil trak; men fra Leap, gjennem Cowes Roads, til Ryde, tog Kampen en ny Retning; Vinden stod nu agterind, og Kutterrigningens Overlegenhed over „Amerika's" under disse Omstændigheder var øiensynlig. Paa denne Strækning blev Væddekam-

pen spændende i en ubeskrivelig Grad. „Amerika“ holdt sig endnu forrest; men de to Kuttere halede ind paa den i dens Kjølvand, som om de gjensides kappedes om at entre en fælleds Fiende. Tilsidst kom de saa nær ind paa den, at deres Seil næsten syntes at tage Vinden fra den; og umiddelbart derefter laa de Side om Side med den.

Kampen stod nu mellem de to Kuttere, og den var tvivlsom til det Sidste. Efterat have seilet forbi „Amerika“, gjorde „Musquito“ en Manøver, der, skjønt den for Dieblikket syntes at være fordeelagtig, dog maaskee var Grunden til, at den tabte Kampen: efter hidtil at have ligget til Luvart for „Arrow“, (hvis der forresten kan tales om Luvart, hvor Vinden stod saa ret ind) bar den for et Dieblik op, gik behændigt agterom „Arrow“, og blev saaledes det sydlige Skib.

Herfra til Maalet seilede de Side om Side. Til Ulykke for „Musquito“, saaledes som dens Stilling nu var, laa Kommodorens Jagt (Maalet befandt sig mellem Ryde pier og denne) et Stykke vestlig for Piren, hvilket gav det nordlige Skib en Fordeel; og saaledes blev „Arrow“, hvis Bugspryd først viste sig i Synslinien, Seierherre i et Væddeløb, der maaskee er det heftigste, som nogensinde er holdt paa Søen.

Jean-Jacques Audubon.

(Slutning fra Nr. 47).

„Da jeg forlod Pensylvanien, for at vende tilbage til Kentucky, førte jeg med mig min Kone og min ældste Søn, som dengang var ganske liden. Vandstanden var meget lav. Jeg kjøbte et skiff, et fladt, bredt og bekvemt Fartøi. Vi forsynede os til Reisen, og to kraftfulde Negere ledsagede os.

„Det var i Slutningen af Oktober. Ohio, Vandenes Konge, afspeilede i sit rolige Dyb det skjønne høstlige Farvespil, som ved Vinterens Nærmelse bronzerer Løvet. Viinrankerne hænge deres Festons af metalagtigt glindsende Løvværk over Træerne paa Strandbredden. Solstreifene, der faldt paa de klare Bølger, kastede deres Gjenskin paa Løvet, der verlede mellem et friskt spillende Grønt og en brændende, safranguul Farve. Luften var lummer, Solskiven var ildrød. Vandets Overflade formørkedes kun af vore Aaretag. Vi reiste afsted, tause og hensunkne i Beundring over den vilde Pragt i de Scener, som omgave os. Undertiden viste der sig Myriader af smaa Fiske, som, forfulgte af Havkatten, sprang som Pile op over Vandspeilet, og faldt ned igjen som en Sølvregn; den sølvskjællede Aborre spillede i vort Kjølvand, og fulgte os i store Flokke. Sjelden har jeg været i en saa behagelig Stemning. Jeg havde om mig Alt hvad jeg elskede, og den skjønne Natur bød os kun venlige Billeder.

„Paa den ene af Ohios Flodbredder hæve sig høie Aaser med afrundede Toppe og sagte nedglidende Sider; paa den venstre Side udstrække sig frugtbare og skovbegroede Sletter, der tabe sig i Synskredsen. Fra Flodens Skjød hæve sig Øer af forskjellig Størrelse, grønne og yppige som Blomsterkurve. Floden slynger sig blidt omkring disse Øer, hvis Næs og Bugter ere af en saa bizar Bølgeform, at man ofte fristes til at troe, at man seiler paa en stor Sø og ikke paa en Elv. Nogle Rydningspladse ved Stranden vise sig for os; de true med snart at tilintetgjøre denne Eensomheds oprindelige Skjønhed, og jeg kan ikke betragte dem uden Smerte.

„Da Natten nærmede sig, og dens Skygger begyndte at sænke sig over Floden, bleve vi grebne af en dybere Følelse. Kobjelderne hørtes i det Fjerne; vi hørte en Baadfører blæse i sit Horn; den store Ugles vedholdende Krigsskrig, den dumpe Hvinen af Vingeslagene af de mangeslags Fugle, som gjennemkrydsede den rolige Luft: alle disse Lyd bleve mere og mere tydelige, eftersom Dagen tog af; vi lyttede til dem med en uforklarlig, anelsesfuld Opmærksomhed. Endelig viste Solen sig atter; nogle afbrudte Toner fra Skovens Beboere forkyndte, at Naturen var i Begreb med at vaagne. Daadyret, som svømmede over Floden, underrettede os om, at Sneen snart vilde bedække Markerne; hist og her antydede en Nybyggers Bolig den begyndende Civilisation. Undertiden mødte vi flade Fartøier, belæssede med Træstammer og andre Varer, som hurtigt ilede os forbi; andre mindre Fartøier vare opfyldte med Udvandrere fra alle Verdens Egne, som her i det fjerne Vesten søgte et Fristed, og skulde opslaae deres Telt i disse Ørkener.

„Den store Mængde Perlehøns, som findes paa disse Bredder, og som idelig flagrede om os, tjente os til Maaltid. Ved Hjælp af et Flinteskud skaffede vi os et glimrende Taffel. Til vor Spisesal valgte vi et skyggefuldt Buskads, der var gulvlagt med grønt Mos; vi tændte et Baal af tørre Grene, og jeg tvivler stærkt paa, at nogen Lækkermund har fundet en større Glæde i den pragtfuldeste Anretning.

„Denne Reise paa tohundrede (engelske) Mile er mig en Kilde til de behageligste Erindringer. I de sidste tyve Aar have disse forladte Kyster aldeles forandret Udseende; deres oprindelige Storartethed og primitive Skjønhed er udslettet; de mægtige Træer strække ikke længer deres tykke Grene som en grønnende Buehvælving over Floden. De gamle Træer ere forsvundne; Hakken lyser for hver Dag op i disse skjønne Skove, som bekrandsede Kystens Fjeldrygge. Urbeboernes og Nybyggernes Blod har blandet sig med Bølgerne i den Flod, om hvis Besiddelse de kjæmpede. Vi møde ikke længer Indianeren med sit Fjederdiadem, eller disse Hjorde af Bøfler og Daadyr, som i larmende Karavaner gjennemfare de lyse Aabninger i Skovene. Landsbyer, Hytter og Byer have tilegnet sig disse Egne. Hammerens Slag og Saugens Hvinen forkynde, at nye Menneskeboliger skulle reise sig der. Naar Tømmermandens og Murerens Redskaber forstumme, fortærer Ilden umaadelige Skovstrækninger, og Civilisationen forkynder sig ved Ødelæggelser. Ohios rolige Dyb gjennemfures af en Mængde Dampskibe, som oprøre dens Bølger og formørke Luften med deres Røgmasser. Handelen har bygget sine Templer paa de urgamle Klipper, og Europa sender os hvert Aar Overskuddet af sin Befolkning, som for at hjælpe os med denne Ødelæggelse, denne stedse voxende, uundgaaelige Erobring.“

— Vi afbryde her dette Citat, som idetmindste vil være tilstrækkeligt til at give vore Læsere en Forestilling om Forfatterens Stiil og de rige Farver, hvormed han udstyrer sine Billeder. Han forsømmer aldrig Leiligheden til at udfolde for Læserens Blikke Naturskjønhederne i de Egne, som han gjennemreiser, og de meest fremtrædende Træk, som charakterisere dem. Træerne, Blomsterne, Prærierne, Himmelens og Vandets Farvespil gjengives med ligesaamegen Sanddruhed som Glands af hans klare og elegante Pen: hans Stiil beliver og fuldstændiggjør de døde Billeder, som hans Blyant fæster paa Papiret. I det Følgende beskriver han paa en i høi Grad dramatisk Maade en af de Orkaner, der ere saa hyppige under denne Bredegrad, og som efterlade sig saa frygtelige og varige Spor:

„Jeg reiste tilhest. Jeg befandt mig mellem Shawaney og Canot-Bugten. Veiret var deiligt, Luften mild, og jeg lod min Hest gaae i langsomt Trit. Men neppe havde jeg naaet den Huulvei eller Dal, som adskiller Canot-Bugten fra Highland, før Himmelen formørkedes; en tyk Taage forvandlede Dagen til bælmørk Nat. Jeg standsede forbauset; jeg følte en brændende Tørst, som jeg slukkede ved en Kilde i Nærheden. Snart hørte jeg en dump vedholdende Summen. En aflang, guulagtig Damp udfoldede sig paa Himmelens mørke Baggrund. Træernes øverste Grene begyndte at skjælve, og denne Bevægelse meddeelte sig efterhaanden til de lavere Grene. Kort derefter begyndte deres Stammer at svaje; de oprykkedes med Roden, de førtes bort af de forfærdelige Vindstød og den hele Skov blev drevet afsted som en Strøm af gigantiske og forfærdelige Gjøglebilleder. Stammerne stødte imod hverandre og knækkedes i deres Fart. De største Træer knuste i deres Fald en Masse tykke Grene, hvis Stumper tilligemed det opblæste Støv blandede sig mellem dem. Den Strækning, som nylig havde været skovbegroet, var nu en aaben Plads, bedækket med Rødder og Træstumper. Niagaras Fossefald bruse ikke med større Voldsomhed; dens Falds Heftighed er ikke skrækkeligere.

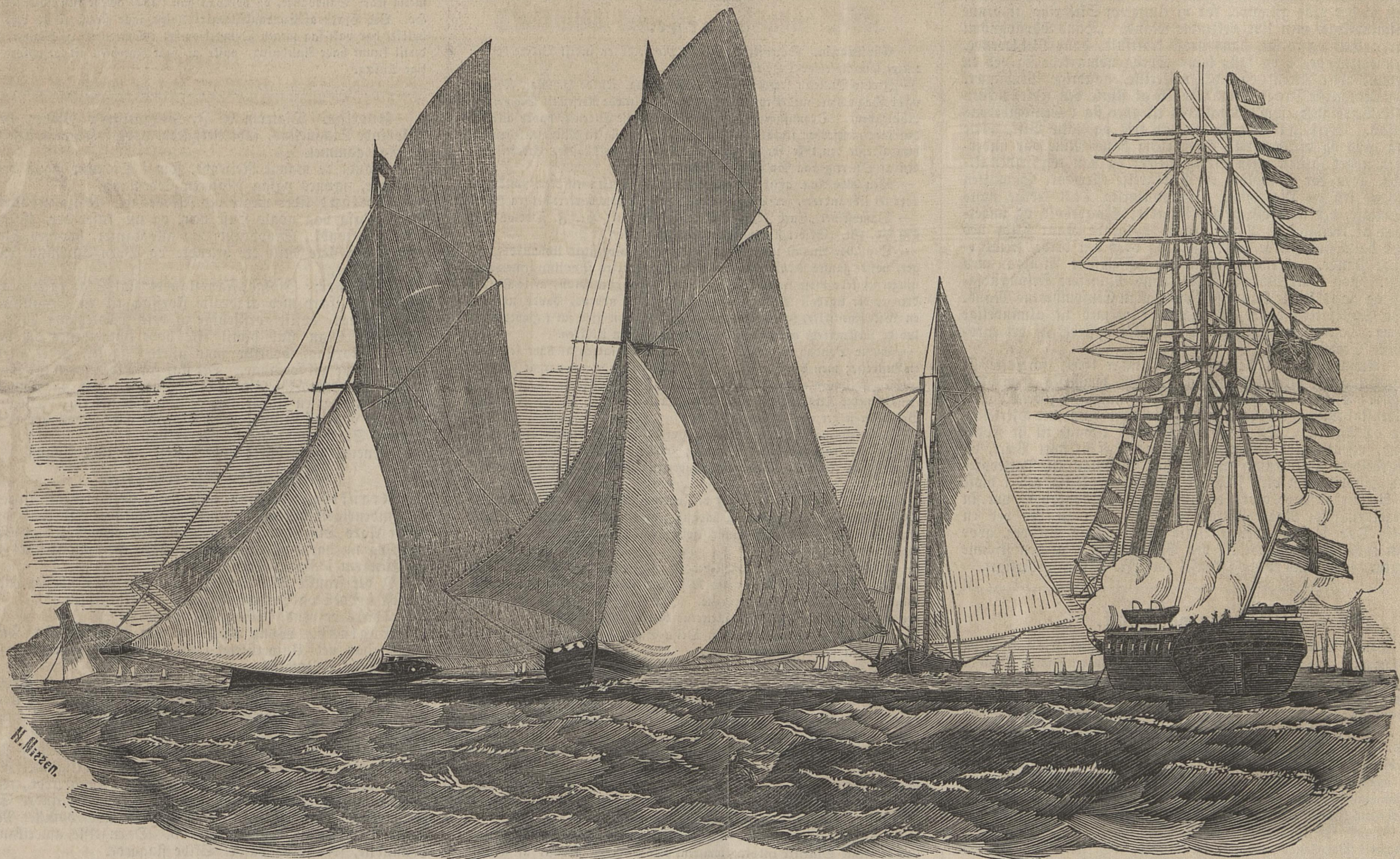
„Da Orkanens første Voldsomhed havde lagt sig noget, flagrede der endnu Tusinder af knækkede Grene i Luften, og den Kolonnes Gang, som betegnede Stormens Retning, varede endnu i nogle Timer, som om den ledcdes af etslags Tiltrækningskraft. Himmelen var bedækket af en grønlig Damp, og en høist ubehagelig Svovllugt opfyldte Atmosphæren. Jeg ventede i maalløs Forfærdelse, indtil den oprørte Natur atter havde antaget et roligere Udseende. Mine Forretninger kaldte mig til Morgantown. Jeg vovede at kjæmpe mig frem gjennem denne Luftstrøms Leie, ledende ved Tøilen min Hest, der hvert Dieblik opskræmtes ved Gangen over de omstyrtede Træstammer. Ruinerne af den ødelagte Skov dannede en saa tæt Forbugning, at jeg følte en dødelig Træthed ved de Vanskeligheder, jeg havde at overvinde, ved snart at maatte hugge mig frem, snart smutte under de opstaaende Grene, og snart klavre op og ned over de omstyrtede Stammer.

„Denne Orkan, der strakte sig i en Omkreds af henved en Fjerding, afrev Tage, bortførte Huse og løftede hele Hjorder af Kreature fra Jorden. Man fandt en Ko død mellem Grenene af 'en Furu, hvorhen Stormen havde blæst den. Dalen er endnu den Dag idag et ubeboet Sted, bedækket med Krat og Mos, utilgjængeligt for Mennesker; kun Rovdyrene søge sin Tilflugt der.“

— I det Følgende meddele vi et Uddrag af en gribende Scene, der danner en Episode af Audubons Beskrivelse over den hvidhovede Ørn (the white head eagle), der er en Skræk for de bevingede Dyr i begge Hæmisphærer.

„Dersom man ved Vinterens Begyndelse, paa den Tid, da Tusinder af Fugle tye fra Norden til de varmere Klimater, roer opad Mississippi, bør man kaste et Blik paa det Træ, hvis Top rager høit op over alle de andre Trætoppe paa Flodens ene Bred. Der har Ørnen valgt sin Bolig paa Træets høieste Top. Dens tindrende, vilde Øine speide ud over den umaadelige Slette; undertiden standser dens Blik i en enkelt Retning; den iagttager, den venter. Den hører og samler enhver Lyd; Daadyrets lette Flugt under Løvet undgaar ikke dens Opmærksomhed. Paa den anden Bred gjør Hunørnen Vagt, ligeledes paa en høi Trætop. Af og til udstøder den et Skrig ligesom for at holde sig vaagen. Hannen besvarer det ved at flakse med Vingerne, idet den krummer Halsen og udstøder et Glam, som næsten ligner en vanvittig Latter. Men snart bliver den igjen stille, og dens Ubevægelighed og Taushed giver den mere Lighed med en Statue end med et levende Væsen. Krikænder, Vandhøns og Trapgjæs drive i Skareviis nedover med Strømmen; men det Slags Bytte foragter Ørnen; dens Opmærksomhed er andetsteds henne. Pludselig høres der en vild, metalagtig Lyd langt borte. Det er Svanens Sang. Hunørnen, som først har bemærket den, varsler Hannen med et gjennemtrængende Skrig. Denne reiser Hovedet, dens hele Legeme skjælver, den ryster sine Fjedre; den staar i Begreb med at flyve op.

„Svanen bevæger sig fremad paa sine snehvide Vinger, med strakt Hals og speidende ligesaa opmærksomt som dens Fiende. Dens Vingeslag ere neppe tilstrækkelige til at holde det tunge Legeme oppe; den har lagt Benene indunder Bugen for at lette sin Flugt. Den nærmer sig, men Ørnen har allerede udseet sig sit Bytte. Neppe er den kommet i det skrækkelige Pars Nærhed, før Ørnen, brændende af Kamplyst, styrter ud fra sit Baghold, udstødende et Skrig, der er rædsom-

Musquito. Arrow. Amerika.
Kapseiling rundt om Øen Wight den 29de Juli 1852.

mere for Svanen end en Jægers Flinteskud. Med Lynets Hurtighed styrter den over sit Bytte; i Fortvivlelsens Overmaal søger Svanen ved Manøvrer at undgaae dens Hug: den sænker sin Hals, beskriver en Halvcirkel, og søger at undgaae Døden ved at dukke sig i Floden. Men Ørnen har forudseet dens List; den tvinger Svanen til at blive i Luften, ved uophørlig at holde sig nedenunder den og true den med at hugge den i Bugen eller under Vingerne. Denne sindrige Taktik svigter aldrig. Svanen udmattes og taber sin Styrke, jo mere den bemærker sin Modstanders Overlegenhed. Denne, som endnu frygter for at see sit Bytte falde i Floden, ægger den ved af og til at tilføie den Sidehug med sin Klo, og tvinger saaledes det udmattede og døende Offer til at lade sig falde ned paa den nærliggende Kyst.

„Nu nyder denne Fuglenes skrækkelige Fiende sin Triumf. Den styrter sig over den overvundne Fugls Legeme, den borer sine Jernkløer dybt ind i dens Hjerte; den slaar med Vingerne, hviner af Glæde og gotter sig ved den døende Svanes sidste Krampetrækninger. Dens Øine antage en blodrød Glands og tindre af Stolthed. Hunnen, som tillidsfuldt har fulgt alle dens Bevægelser, forener sig nu med den; de lægge Svanen paa Ryggen, bore deres Kløer i dens Sider og mætte sig med Blodet, som risler ud af dens endnu bankende Bryst."

— Man har her nogle Prøver paa, hvorledes denne Videnskabsmand forstaar at beskrive Naturens Liv. Han skildrer ikke alene den nye Verdens Fugle, men han gjengiver alle Gjenstande, alle Scener, som staae i Forbindelse med hans Yndlingsstudium. Han anbringer sine bevingede Familier i Billeder, fulde af verlende Liv og lokal Kolorit; det er den lyslevende Naturs Friskhed, Eiendommelighed og Kraft, grebet lige ud af Øieblikket. Der udfordres i Sandhed en sjelden Forening af Anlæg og Kundskaber, for at frembringe et saa glimrende Værk.

Da Audubon første Gang ankom til England, gjorde han samme Opsigt blandt dette Lands Lærde, som Franklin i Slutningen af det forrige Aarhundrede blandt den gamle Verdens Statsmænd. Man har fra denne Tid en Artikel i Blackwoods Magazine, der fremstiller nogle Træk af hans Personlighed, som vi her ville gjengive, før vi slutte vor Skildring af denne ualmindelige, men lidet bekjendte Mand. „Hans Physiognomi var aabent og roligt, hans Profil kraftfuld, hans Blik levende, gjennemtrængende og fast; hans Sprog udmærkede sig ved en fremmedartet Akcent og nye, maleriske, aandrige Vendinger. Den europæiske Dragt formaaede ikke at skjule den ædle, næsten vilde Værdighed, som Charakteren tilegner sig i Eensomhedens Skjød. Med sin høie Pande, sit frie og stolte Blik, hørte han taus og beskeden paa Samtalen; hans Mine var undertiden noget satirisk, men aldrig bitter; og han tog sjelden tilorde, uden for at oplyse en Vildfarelse eller føre Samtalen tilbage fra en Digression. En naturlig Takt ledede hans Samtale, der var fuld af Oprigtighed, Maadehold og undertiden af Fyrighed. Lange, sorte, bølgende Haar faldt ned over hans fine, hvide Tindinger, og over den brede, fremtrædende Pande. Hans Toilette var af udsøgt Fiinhed, men sært. Paa hans blottede Hals, hans Manerers Selvstændighed og hans lange Haar gjenkjendte man Eensomhedens Mand. Vor Civilisation havde ikke mærket ham med sit almindelige Præg: hans Eiendommelighed var ikke afslebet af det europæiske Samfundsliv."

Audubon, der døde den 27de Januar 1851, fortsatte sit frugtbringende videnskabelige Liv til en temmelig fremrykket Alder. Han har flere Gange besøgt Frankrig, og dette Lands Videnskabsmænd kappedes om at modtage ham med Hjertelighed og Agtelse. Da han var kommet tilbage til sit Fødeland, offentliggjorde han en ny Udgave af sit store Værk, og udarbeidede i Forening med Doktor Bachman en Pattedyrenes Historie, som blev fuldendt i 1850. Lykkelig ved i disse to Værker at have givet et mindeværdigt Vidnesbyrd om sin Begeistring for Naturvidenskaben, endte han sit Liv ved en rolig Død i sin fredelige Bolig ved Hudsons Bredder, hvor han endnu kunde glæde sig ved Betragtningen af den skjønne Natur, som hans Pen og Pensel saa ofte havde forherliget.

Literatur og Kunst.

Henrik Wergelands samlede Skrifter, 2 Binds 3die Hefte er nu udkommet. Det forundrede Anmelderen allerede meget i første Bind at støde paa et Par Sange af Wergelands Dramaer, der jo ere bestemte til Optagelse i Samlingen heelt og holdent. Men endnu større blev min Forundring ved i det netop udkomne Hefte at finde tre løsrevne Sange af „Vinægers Fjeldeventyr" (S. 205—7), en Serenade af „Venetianerne" (S. 265) og Indledningsdigtet til „Jødinden." Skal nu disse Digte forbigaaes i de Stykker, hvori de findes indflettede af Forf., eller skulle de trykkes op nok engang i samme Værk? Det Første tillader neppe Sammenhængen, og det Sidste strider saavel mod god Orden, som mod Kjøbernes Interesse, da Ingen kan være tjent med at betale det Samme to Gange. En anden Sag er det, at f. Ex. Venetianernes Serenade er optaget i Wergelands „udvalgte lyriske Digte" (S. 277). Men selv her passer Serenaden slet nok, paa Grund af sin Løsrivelse af den dramatiske Forbindelse, hvori den staar. Thi da Navnene paa de fremsigende Personer ere udeladte, seer det ud som om Forf. i det sidste Vers har villet parodiere Begyndelsen af sit eget Digt, hvilket dog ingenlunde er Tilfældet i Dramaet; Giulio parodierer der hvad Mazoliero har sunget. Udgiveren har nu reddet sig af Dilemmaet ved ganske at udelade det parodiske Vers.

Det norske Folks Historie af P. A. Munch. Med det nylig udkomne 5te Hefte er første Deels første Bind sluttet; det viser sig deraf, at Værket vil komme til at udgjøre omtrent det Dobbelte af det først antagne Arkeantal. Forf. anfører i Fortalen de Omstændigheder, der have gjort det umuligt i Forveien nærmere at bestemme Værkets Omfang, ligesom han ogsaa deri gjør Rede for de benyttede Kilder. Nærværende Bind slutter midt i 4de Afsnit, nemlig med Haakon Adelsteensfostres Død. Denne Afbrydelse var nødvendig, for at Bindet ei skulde blive for uformeligt stort. Bindet ledsages af et lidet Oversigts-Kart over Norden, der viser saavel Urskovens formodede Udstrækning i Norden ved Bebyggelsestiden, som den tidligste Fordeling af Hovedstammerne i Norge.

Det hellige Land efter dets nuværende Tilstand, med specielt Hensyn til de fra ældre Tider af mærkelige Punkter, ved J. P. Broch. Nærværende lille Skrift er egentlig et Aftryk af en Artikel i dette Blads No. 27, 31 og 33. Men da Forf. har foretaget mange Forandringer og gjort en Mængde Tillæg, kan Skriftet ogsaa paa en Maade betragtes som et originalt Arbeide. Det har ved disse Tillæg faaet en saadan Fuldstændighed, at det ikke alene i Skoler vil kunne benyttes som en bibelsk Geographie, men ogsaa afgive en kjærkommen Veiledning for theologiske Studerende og Andre, der med Alvor ville sætte sig ind i den hellige Historie. For dette Blads Læsere behøve vi ikke at gjøre opmærksom paa, hvilket anskueligt Billede af Landet det Fugleperspektiv giver, som ledsagede Afhandlingen og nu tilligemed Træsnittene ledsager Skriftet, men vi ville blot nævne en anden værdifuld Tilgift, dette ny Aftryk har faaet, nemlig et af Forf. tegnet og af Fehr smukt lithographeret Kart over det hellige Land, paa hvilket angives saavel de nu brugelige Benævnelser, som de, der forekomme i Bibelen, hos romerske og græske Skribenter eller i Middelalderen. Paa Kartet findes ogsaa et Grundrids af Jerusalem og Omegn. Bogen udgjør 50 S. i stor Oktav og koster heftet 30 ß, indbunden med illum. Kart 48 ß.

Fra Fr. M. Bugges Haand har man atter modtaget et philologisk Arbeide, nemlig en Udgave af „Platons Kriton," forsynet med en Indledning (om Sokrates og Platon) og ledsaget af grammatiske og lexikalske Anmærkninger bagi Bogen. Dette Arbeide er saaledes nærmest beregnet paa Skolebrug. Det udgjør 4 Oktavark og koster stivt heft. 28 ß.

Verdenshistoriens vigtigste Begivenheder i fragmentarisk Fremstilling ved R. Tonder Nissen, Bestyrer af Nissens Latin- og Realskole. 25 Ark 8vo. Priis 108 ß. Dette Skrift vil vistnok komme til at indtage samme Plads i Skoleunderviisningen, som Lassens „mærkelige Personers Levnetsbeskrivelser" tidligere har indtaget, og dertil gjør dets indre Værd det da ogsaa fuldkommen skikket. Det slutter sig til de Grundsætninger, som følges ved den historiske Underviisning paa det af Forf. bestyrede Institut. „Det er," siger han i Fortalen, „en fragmentarisk Fremstilling af Verdenshistoriens vigtigste Begivenheder, jeg har villet give. Jeg har hovedsagelig holdt mig til det, som vedrører Folkenes ydre Historie, og søgt at fremhæve, hvad der har viist sig som det Charakteristiske for de forskjellige Tider; Begivenhedernes Sammenhæng har jeg kun paaviist der, hvor den klart fremtræder ogsaa i det Ydre. Fremstillingen har jeg søgt at holde ligefrem fortællende og fremfor Alt har jeg stræbt at være klar og tydelig. I Begyndelsen har jeg skrevet i saa korte og enkelte Sætninger som muligt; efterhaanden som jeg er skreden frem, har jeg ikke været saa ængstelig i denne Henseende, naar jeg kun udtrykte mig i et simpelt og et letfatteligt Sprog." Naar vi hertil føie, at Forf. har fyldestgjort disse til sig selv stillede Fordringer, er dette vistnok den bedste Anbefaling for hans Arbeide. — Bogen er udkommet paa Hr. Mallings Forlag og upaaklageligt udstyret. Men den er, som Skolebog betragtet, ansat til for høi Priis, hvilket ogsaa er Tilfældet med flere af de hos samme Forlægger tidligere udkomne Skoleboger. Over 4 ß. pr. Oktavark, simpel Tryk og Papiir, for en Bog, der er bestemt for Begyndere, og som unægtelig vil finde stor Afsætning, er vel drøit i vor Tid, da Trykningsomkostningerne ere saa billige. Man vil maaskee indvende, at Lassens „mærkelige Personer" er dyrere. Det er sandt, men naar der tages Hensyn til Arkeantallet, er den det ingenlunde, og Ingen vil nægte, at den ogsaa er altfor dyr til at være en Skolebog.

Norge.

Christiania. Sorenskriver U. A. Motzfeldt er indtil Videre konstitueret som Assessor i Høiesteret.

— Ifølge Bulletin fra Kissingen af 20de Aug. skulde H. Maj. Kongen næste Dag ophøre med Brøndkuren og derpaa tiltræde Reisen til Schweitz og Rhinegnene. Dronningen, ledsaget af Prindsesse Eugenie, havde allerede den 14de næstforhen forladt Kissingen og begivet sig til München, hvorfra hun afreiste den 18de for at gjøre et Besøg hos sin Moster, Erkekeiserinden af Østerrig paa Salzburg i Tyrol.

— Den 26de Aug. afgik Briggen „Victoria" herfra til New-York med over 60 Udvandrere, for Størsteparten fattige Haandværkere her fra Byen.

— Dampskibet „Carl Johan" er nylig solgt til Hr. J. Dybwad for 650 Pd. St. Skibet skal nu gaae paa Laurvik.

— Den 20de August udbrød Ild i det nye Universitets Udhuusbygninger, hvilke ganske nedbrændte. Da Vinden stod fra selve Universitetsbygningerne, lede disse ingen Skade. Ved Forhør er der oplyst, at to Smaadrenge, der legede i Materialhuset, hvor Ilden udbrød, havde antændt en Æske Fyrstikker, som de fandt der, og da Ilden greb fat i Høvelflisen, løb de forskrækkede bort, uden at melde Noget om Ulykken.

— Sidste Søndag skulde Hr. Moyel fra Bankpladsen af have foretaget en Luftreise; men den blev forhindret, hvad enten det nu var af den indtrufne Ildebrand eller andre Grunde.

— Lyststedet Klingenberg er ved Tvangsauktion solgt til Hr Inspektør Beyer for noget over 15,700 Spd.

— I Anledning af, at Hendes kgl. Høihed Kronprindsessen befinder sig i med Livsfrugt velsignet Tilstand, har Interimsregjeringen besluttet at oversende Rigernes samtlige Biskopper en Bøn, der skal læses i alle Kirker.

— Ifølge Konsulatberetning har den portugisiske Regjering ophævet St. Ybes Saltmonopol, hvilket vil have til Følge, at de norske og svenske Fartøier i St. Ybes ville kunne kjøbe Salt af hvem de ønske og til meget nedsatte Priser.

— I Søndags foretog Dampskibet „Carl Johan" en Lysttour til Kaholmen. Passagen betaltes med 72 ß. paa første og 48 ß. paa anden Plads. Alle Billetter vare optagne. Imorgen (Søndag) Kl. 8 foretages en Lysttour til Horten. Billetterne hertil koste 1 Spd.

— Kapelmester Foroni, Sangeren Della Santa og Arnold jun. ere ankomne hertil for at give Koncerter.

Fra Laurvik afskibedes nylig tvende Ladninger Iis til London.

Mandals Kommune har indgaaet som Garantist for et Tilskud af indtil 200 Spd. aarlig til Vedligeholdelsen af en Navigationsskole der paa Stedet, under Betingelse af, at Statskassen tilskyder et lignende Beløb.

I Bergen have Arnold og Della Santa under Kapelmester Foronis Anførsel givet tvende Koncerter, der have gjort stor Lykke. Berg. Bl. siger i den Anledning, „at efter Ole Bull er vistnok ingen Kunstner bleven saaledes tiljublet som Della Santa, og vistnok saare Faa af os have før nu havt noget Begreb om, hvad Sang er."

— I de første tre Uger, i hvilke Industriudstillingen har været aaben, har de solgte Billetter indbragt omtrent 150 Spd. og Salget af udstillede Gjenstande omtrent 400 Spd.

Throndhjem. Paa Postkontoret ere Bankobreve til et Beløb af 800 Spd. bortstjaalne. Politiet har opdaget Gjerningsmanden, der er et Brevbud.

Oversigt over norske Blades Indhold.

Af en Beretning angaaende Oplysningsvæsenets forskjellige Fonds Indtægter og Udgifter for Aaret 1850 sees, at Kapitalfondet, der ved 1849 Aars Udgang udgjorde 2,374,589 Spd. 7 ß., i 1850 er forøget til 2,449,312 Spd. 116 ß., hvori dog er indbefattet omtrent 34,547 Spd., der — som tilhørende endeel Præste- og Chefsgaarde — kun bestyres under Oplysningsvæsenets Fond. Rentefondets Beholdning var 88,237 Spd. 80 ß., hvoraf 1/3 Part tilfalder Universitetet og 2/3 Parter Understøttelsesfondet. Sidstnævnte Fond udgjorde ved 1849 Aars Udgang 125,589 Spd. 79 ß. Dets Tilvæxt i 1850 er ovennævnte 2/3 Parter af Rentefondets Beholdning tilligemed Renter af nogle Laan 58,982 Spd. 10 ß. Tilsam. 184,571 Spd. 89 ß. Fondets Udgifter have i samme Aar været 41,679 Spd. 19 ß. Altsaa igjen 142,892 Spd. 70 ß. Blandt Udgifterne bemærkes: til de lærde Skoler 9,940 Spd., til Almueskolevæsenet, nemlig til Skolelærerseminarierne, de høiere Almueskoler og Almueskolevæsenet i Almindelighed 11,567 Spd. 6 ß., til Sognepræst Stockfleth i Anledning af hans Virksomhed for Lappernes Oplysning 1,600 Spd., til Redningsanstalten ved Christiania 300 Spd., til Udgivelse af lappiske Bøger 505 Spd. og til det praktisk-theologiske Seminarium 1,080 Spd., endeligen bevilgede Pensioner for Præster og deres Enker 4,287 Spd 116 ß., for Almueskoleholdere og deres Enker 1,826 Spd. 99 ß., for Lærere ved de lærde Skoler og Universitetet samt deres Enker 3,037 Spd. 88 ß., midlertidig bevilgede Pensioner til Præster og deres Enker 855 Spd. 15 ß., til Skoleholdere og deres Enker 703 Spd. 13 ß., til Lærere ved de lærde Skoler og Universitetet og deres Enker 1830 Spd. Bidrag sees at være ydede til følgende almeennyttige Foranstaltninger: til Fuldførelse af en Kirke for Mjøsstrandens Distrikt; til en Hovedreparation paa Tanums Sogns Kirke; til personel Kapellan Vilgohs i Anledning af en af ham forfattet Samling af Psalmer; til Reisestipendium til Kand. theol. Friis for at studere den lappiske og kvænske Befolknings Sprog og Forhold; til Indkjøb af Exemplarer af den paa Boghandler F. D. Beyers Forlag udkomne Omarbeidelse af Grøgaards Læsebog for Børn; til Indkjøb af Exemplarer af Professor Keilhaus Gæa Norvegica; til Udgivelsen af den af Kirke-Departementet besørgede Oversættelse af den norske Kirkes symboliske Bøger; til Almuebibliotheker; til Indkjøb af Exemplarer af Kapellan Crøgers Oversættelse af Liscos Fortolkning over det nye Testamente. Af det benificerede Gods var der ved 1850 Aars Udgang solgt 6355 Brug af Skyld 13,217 Spd. 6 ß., tilligemed endeel Skovstykker m. m. for tilsam. 2,460,266 Spd. 76 ß. I sidstnævnte Aar solgtes 187 Brug af Skyld 317 Spd. 110 ß. for en Kjøbesum af 67,579 Spd. Det til Geistligheden benificerede Gods, naar til Kjøbesummen lægges en Kapital, der svarer til den aarlige Jordafgift til Beneficiarierne, er i 1850 i Gjennemsnit udbragt til 272 Spd. pr. Skylddaler, mindst for Saltens Fogderi, 167 Spd., og høiest i Østerdalens Fogderi, 1091 Spd. — For 42 forskjellige Stiftelser og offentlige Indretninger er indtil Udgangen af 1850 solgt 1,906 hele og Andele i Gaardbrug til en samlet Værdi af omtr. 786,100 Spd. I 1850 solgtes 50 Brug for en Kapital, tillagt Værdien af de paaheftede Jordafgifter, af 9,838 Spd. Af det Staten tilhørende Gods er der i 1850 solgt 78 Brug for 12,912 Spd. 35 ß. eller en Gjennemsnitspriis af 252 Spd. pr. Skylddaler.

— Som man seer af en Artikel i Mgbl. Nr. 239 er der Spørgsmaal om at nedbryde den saakaldte St. Olafs Vold og anvende Stenene til den nye Vei ved Sarpsbroen. Pelly & Komp., paa hvis Marker Volden findes, og til hvem Lieutenant Engelstad havde henvendt sig med Forespørgsel om Prisen paa Stenen deri, har svaret, at de ei ønske, at der graves mere i den gamle Vold end nødvendigt for Veiens Igjennemskjæring, „da denne som Minde om en forsvunden Tid ønskes bibeholdt." I den Anledning skal en Skjøn- og Taxationsforretning afholdes, ved hvilken det skal afgjøres, om Volden er en Oldtidslevning.

— Lensmand N. Bakke i Nissedal har ifølge Meddelelse i Skiens „Correspondent" i afvigte Aar ladet Engvandingsmester J. Jacobsen, der for offentlig Regning reiser om i Amtet, paa sin Gaard Bakke udføre et Engvandingsanlæg paa et 32 Maal stort Stykke Jord, bestaaende af en temmelig skarp Sandbanke, og hvorpaa han i 1850 avlede kun omtrent 3 Læs Hø. Ved Hjælp af Engvandingen er Avlen iaar steget til 15 Læs Hø, hvilket har vakt saa megen Opmærksomhed i Omegnen, at Mange, som dertil kunne have Anledniug, ønske at faae Jacobsen til at udføre deslige Anlæg.

Sverige. Digteren E. J. Stagnelius's Moder, Erkebiskopinde Stagnelius, født Bergstedt, døde i Kalmar den 8de, 92 Aar gammel.

— Blandt de mange Reisende, som i Sommer have besøgt Dalarne, nævnes ogsaa Maleren Tidemand.

— Finland lider meget ved Ildebrand. Nylig nedbrændte Byen Wasa paa nogle Huse nær, og nu raser der, ifølge et Brev i Aftonbl., Skovbrand paa alle Kanter, hvorved Strækninger paa flere Mile ere brændte og Byen Christina endog haardt trues.

Danmark. Ifølge „Fædrelandet" skal Statsraadet længe have været ifærd med at drøfte Forslag til en Organisation af Heelstaten, hvilke forskjellige af dets Medlemmer have udarbeidet. Man skal hidtil ikke have kunnet enes om noget af disse Forslag, hvorfor man gjætter sig til, at et partielt Ministerskifte vil foregaae. Der skal for Tiden foreligge Statsraadet tre oprindelige Udkast og et fjerde, som gaar ud paa at tilveiebringe en Udjævning af Stridspunkterne. Disse antages at angaae Grundlovens Skjæbne eller, hvad der er det samme, Statsmyndighedens Fordeling.

— General Bardenfleth døde i Kiel den 19de August.

Blandede Efterretninger.

Frankrig. Persigny maa have forstaaet at gjøre sig sin Indenrigsministerpost meget indbringende. Da han for et halvt Aars Tid siden overtog denne Post eiede han ingen Formue, og nu har han anvendt en halv Million Francs paa en Eiendom i Roanne ved Loire.

— I det franske Akademi har Madame Louise Collet vundet Prisen i Poesi og Prevost Paradal i Veltalenhed.

— Thiers er vendt tilbage til Paris.

England. Wong Tun, en ung Chineser fra Hong-Kong, har ved Universitetet i Edingburg nylig vundet den største Priis i Botanik.

Italien. General Filangieri, Statholder over Sicilien, nedlagde sin Post i Slutningen af Juli paa Grund af Uenighed med den neapolitanske Konges Raader, hvem han ei vilde lystre. De sicilianske Statspapirer faldt strax 2 pCt.

— Mazzinis Moder er nylig død i Genua og hendes Liigbegjængelse foregaaet med overordentlig Høitidelighed. Liigfølget bestod af 15,000 Personer, deels Emigrerede, deels Medlemmer af Arbeiderforeningerne i Genua og andre Stæder. Paa hele Veien til Kirkegaarden stod opstillet Mennesker til et Antal af over 100,000. De engelske, amerikanske, hollandske, svenske og danske Skibe flaggede.

Belgien. Belgiske Blade indeholde Beretning om de overordentlig heldige Virkninger for Agerbruget af Draining i de tre Aar, hvori den har været benyttet i Belgien. Der er allerede 20 Drains-Fabriker, og i 1851 have de til Landets Brug leveret 2 Millioner Rør, hvilket, naar der regnes 3160 Rør pr. Hectare, giver et Areal af 600 drainede Hectarer i 1851. I 1850 regnedes kun 150 Hectarer.

Tyrkiet. Reschid Pascha er gaaet af, ligeledes har Fethi Pascha, Artilleriets Chef, Sultanens Svoger, taget sin Afskeed. Den hidtilværende Udenrigsminister Aly Pascha er bleven Storvezir og Fuad Effendi Udenrigsminister. Da det nye Ministeriums Medlemmer hidtil have været afhængige af Reschid Pascha, antages der ikke at ville skee nogen Forandring i den indslaaede Reforms Retning.

Nordamerika. I de sidste 10 Aar, fra 1840 til 1850, have de forenede Stater faaet en Tilvæxt af 586,800 Slaver.

— I Buenos Ayres har Urquiza gjort et Statskoup og opkastet sig til Diktator.

Ledige Embeder og Bestillinger.

En Sagførerpost ved Underretterne i Nedenæs og Robygdelagets Amt.

Klævolds Lensmandsbestilling med omtrent 50 Spd. i aarlig Indtægt. Paa Bestillingen hviler 10 Spd. i aarlig Pension til den forrige Lensmand.

En Grubestigerpost ved Kongsbergs Sølvværk med 195 Spd. i aarlig Løn.

Førstelærerposten ved Hortens Værfts faste Almueskole med 200 Spd. i aarlig Løn, fri Bolig m. m.

Andenlærerposten ved samme Skole med 120 Spd. i aarlig Løn og **Tredielærerposten** med 100 Spd. i aarlig Løn, samt hver med et Værelse frit i Skolebygningen.

Christiania. Trykt hos Brøgger & Christie.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 49. | Udkommer hver Løverdag Aften. | **Christiania den 4de September 1852.** | Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. | **I. Bind.**

Indhold:

Noget om Jernet og dets Tilvirkning.

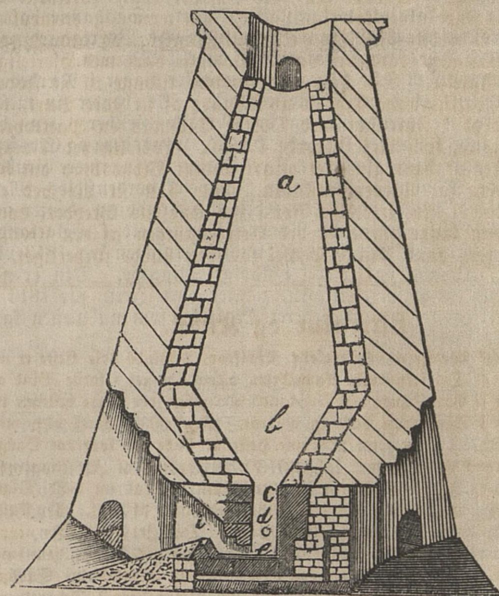
(Ved Bergkandidat V. Sarild.)

Forinden jeg behandler det i Overskriften antydede Emne, vil det maaskee være til flere Læseres Tarv, at jeg forudskikker nogle Sætninger af Chemien, som kan sætte det Efterfølgende i et klarere Lys,

Gløder man et Stykke Jern i Luften, saa vil det om en Stund bedækkes med en Skorpe af saakaldt Hammerslag. Dette Hammerslag kan nu ikke længere betragtes som Jern, fra hvilket det adskiller sig i Vægt, Fasthed, Farve og Glands. Opheder man Kalksteen stærkt, saa forvandles den til et ædsende Pulver, som har ganske andre Egenskaber end Kalkstenen. Slige Foreteelser, at nemlig Legemerne forandres, saa der af dem opstaar nye Legemer med ganske andre Egenskaber, kaldes chemiske Forandringer. De chemiske Forandringer gaar enten ud paa Forbindelse eller paa Adskillelse. Vejer man det til Hammerslag forandrede Jern, saa vil man finde, at det (Jernet) er tiltaget i Vægt. Aarsagen dertil er, at Jernet har taget noget Vejeligt til sig af Luften. Dette Vejelige er en Luft- eller Gasart, som hedder Surstof, og som ved at forbinde sig med Jernet danner Hammerslag. Her har vi altsaa Exempel paa en chemisk Forbindelse. Vejer man den brændte Kalksteen, saa finder man at den er minket i Vægten. Aarsagen dertil er, at Kalkstenen i Varmen har mistet en Gasart, som hedder Kulsyre. Her har vi altsaa Exempel paa en chemisk Adskillelse. De Legemer, som ikke kan adskilles i andre, kaldes chemiske Grundstoffe eller Elementer. Af saadanne kjender man for Tiden to og sexti. Man plejer at dele dem i ikkemetalliske og metalliske Elementer. Blandt de ikkemetalliske kan vi mærke: Surstof (Gas), Vandstof (Gas), Kvælstof (Gas), Fosfor (fast), Svovel (fast), Kisel (fast), Kulstof (fast); blandt de metalliske kan vi mærke: Kalcium, Arsen, Jern, Kobber, Kviksølv, Sølv, Guld. Et Element lader sig ikke forvandle til et andet: Surstof lader sig ikke forvandle til Vandstof, Jern ikke til Guld. Men et Element kan forbinde sig chemisk med et andet, og paa denne Maade synes at faae nye Egenskaber. De to gasformige Elementer Surstof og Vandstof forbinder sig saaledes og danner det draabbarflydende Legeme, vi kalder Vand. Ligesom man af ABCens 27 Bogstaver kan danne utallige Ord, saaledes kan man af de 62 Elementer fremstille utallige Forbindelser. Bringer man forskjellige Elementer sammen i forskjellig Mængde, saa vil man bemærke, at noget bliver uforbundet snart af det ene snart af det andet Element. Videre Forsøg vil vise, i hvilke Vægtforholde de indbyrdes forbinder sig. Prøver man alle Elementer paa denne Maade, saa aabenbares den Naturlov for os, at alle chemiske Forbindelser gaar for sig i fast bestemte, uforanderlige Vægtforholde. I Vand finder vi altid 12½ Lod Vandstof forbundne med 100 Lod Surstof. Vil vi berede det kunstigt, idet vi forbrænder Vandstof i Surstof, saa medgaar akkurat 100 Lod Surstof til 12½ Lod Vandstof. Tager man 13 Lod Vandstof til 100 Lod Surstof, saa bliver ½ Lod Vandstof uforbundet eller tilovers; tager man 101 Lod Surstof til 12½ Lod Vandstof, saa bliver 1 Lod Surstof tilovers. Ved nøiagtige Undersøgelser har man ogsaa for alle de øvrige Elementers Vedkommende udfundet, hvormeget af hvert forbinder sig chemisk med 100 Lod Surstof. Saaledes forbinder 100 Lod Surstof sig med 75 Lod Kulstof, med 200 Lod Svovel, med 277 Lod Kisel, med 250 Lod Kalcium, med 350 Lod Jern osv. Den Kraft, som bevirker disse Forbindelser mellem Elementerne, har man kaldt chemisk Tiltrækning eller Affinitet. Mellem nogle Elementer er den stærk, mellem andre svag. Forat denne Kraft skal vise sig virksom, maa Legemerne altid bringes i nær Berøring med hverandre, men selv da er dens Virksomhed ofte betinget af Temperatur og andre Omstændigheder. Jern synes saaledes ved almindelig Temperatur ikke at have nogen Affinitet til Kulstof, men gløder man disse to Elementer sammen i et lukket Rum, saa indgaar Jernet i chemisk Forbindelse med Kulstoffet, idet der dannes Staal. — Blandt Elementerne spiller især Surstof (Oxygenium) en vigtig Rolle, fordi det har en temmelig stærk Affinitet til de fleste øvrige Elementer. At oxydere er at forbinde et Legeme med Surstof; det med Surstof forbundne Legeme kaldes et Oxyd. Man har to Slags Oxyder med ganske modsatte Egenskaber, nemlig sure og basiske. De ikkemetalliske Elementer danner som oftest sure Oxyder eller Syrer, hvilke ialmindelighed udmærker sig ved en sur Smag; de metalliske Elementer derimod danner som oftest basiske Oxyder eller Baser, hvilke tildels har en ludagtig Smag. Syrer og Baser har stærk Affinitet til hverandre; naar de forbinder sig, saa forsvinder de førstnævntes sure og de sidstnævntes basiske Egenskaber, og det nydannede Legeme kaldes et Salt. Saaledes har man f. Ex. et surt Oxyd af Svovel, som hedder Svovelsyre, og et basisk Oxyd af Metallet Kalcium, som hedder Kalk. Sætter man nu Svovelsyre til Kalk, saa indgaar disse to Legemer i chemisk Forbindelse og danner en Materie, som er bekjendt under Navn af Gibs, og som hverken har sure eller basiske Egenskaber. Gibs er altsaa et Salt i chemisk Forstand. Sammensmelter man det sure Oxyd af Elementet Kisel, som kaldes Kiselsyre, med Kalk, saa faar man en glasagtig Materie, der er en chemisk Forbindelse af Kiselsyre og Kalk. Her har man altsaa ogsaa et Salt. — Ligesom Elementerne indbyrdes har forskjellig Affinitet til hverandre, saaledes har ogsaa Syrerne forskjellig Affinitet til Baserne. Kiselsyre har f. Ex. stærkere Affinitet til Kalk end til Jernoxyd. Paa Legemernes forskjellige Affinitet til hverandre beroer alle chemiske Forandringer. Har man f. Ex. Jernoxyd og man deraf vil fremstille Elementet Jern, saa tilsætter man et Legeme, som har større Affinitet til Surstof end Jernet har. Ved høj Temperatur har Kulstof en saadan. Kulstoffet løsriver derfor i Varmen Surstoffet fra Jernoxydet for selv at forbinde sig med dette Surstof, og Jernet bliver, som man siger, frit. Da Kulstoffet spiller en vigtig Rolle ved Jerntilvirkningen, skal vi her tage dette Element lidt nærmere i Ojesyn. Det danner Hovedbestanddelen i alle Planter, hvilke ved Ophedning i lukket Rum forvandles til mere eller mindre reent Kul. Men lader man Luften faae fri Adgang til ophedede Plantestoffe, saa forbrænder de og efterlader kun en Smule Aske. Man spørger, hvad der er bleven af Kulstoffet. Besvarelsen paa dette Spørgsmaal er følgende: Luften er en Blanding af de to gasformige Elementer Surstof og Kvælstof, og ved enhver stærk Ophedning, hvorunder Kufstof antræffer tilstrækkelig Luft, indgaar det i chemisk Forbindelse med dennes Surstof. Men den chemiske Forbindelse af Kul med Surstof er den saakaldte Kulsyre, som er en farveløs Gasart, der blander sig med Luften og saaledes unddrager sig vort Syn. Kulsyren indeholder 3 Vægtsdele Kulstof og 8 Vægtsdele Surstof. Man har endnu en anden chemisk Forbindelse af Kulstof med Surstof, nemlig den saakaldte Kuloxydgas. Den bestaar af 3 Vægtsdele Kulstof og 4 Dele Surstof, og kan altsaa betragtes som halvfærdig Kulsyre. Den dannes ved Kullets Forbrænding under utilstrækkelig Luftadgang. Baade Kulsyre og Kuloxyd virker giftigt ved Indaanding.

Vi kan nu maaskee begynde at stifte nærmere Bekjentskab med det Element, som man ikke med Uret kalder det nyttigste i Metallernes Stat. Jernet vindes ikke uden Anstrengelse saavel af Legemets som af Aandens Kræfter; men just derfor er det ogsaa bleven til en Velsignelse for de Lande, som beskjæftiger sig med dets Fremstilling og Bearbeidelse, idet de viser os Arbeidets Frugter: Sundhed, Tilfredshed, Velstand og Aandsdannelse i rigeligt Maal. Anderledes forholder det sig med Guld, denne Metallernes saakaldte Konge. Der skal ikke stort Arbeide og endnu mindre Kunst til at erholde Guld i metallisk Tilstand; det findes ved et Lykketræf; og derfor seer vi ogsaa, at de Lande, hvor Guld forekommer i Overflødighed, snarere gaar tilbage end fremad, idet Indvaanerne faar Afsmag for ordentligt Arbeide.

De for Norge vigtigste Jernertser er chemiske Forbindelser af Jern med Surstof*) eller Jernoxyder. For nu at fremstille Jernet metallisk af disse Ertser maa man berøve dem deres Surstof, og dette skeer, som allerede tilforn er anmærket, ved at smelte dem med Kul. Ialmindelighed anvender man en Blanding af Ertser fra forskjellige Gruber, hvilken Blanding kaldes Gattering. Før den egentlige Smeltning opheder (roster) man Jernertserne forat uddrive flygtige Stoffe, som deels kan besvære Smeltningen, deels bortskjæmme Jernet. Saadanne Stoffe er Vand, Svovel, som gjør Jernet rødskjørt, Fosfor og Arsen, som gjør Jernet koldskjørt. Fremdeles er at mærke, at Ertserne saaledes, som de leveres fra Gruben, aldrig er ganske rene, men blandede med Steenarter saasom: Kiselsyre (Kvarts), Kalk, Leer o. s. v. Især er Kiselsyre en stadig Ledsager af de norske Jernertser. Den smelter ikke for sig selv i den stærkeste Hede og dog maa den bringes til at smelte for at Jernet kan flyde ud af den og samle sig til en sammenhængende Masse. Man opnaar dette ved Tilsætning (Tilslag) af en Base, som kan forbinde sig med Kiselsyren til et smelteligt Salt. En saadan Base er Kalk. Der dannes et Kalkglas, som er temmelig letsmelteligt, og som flyder ovenpaa Jernet i Form af Slag. Tilslagets Beskaffenhed beror forresten naturligviis paa Beskaffenheden af de Steenarter, som ledsager Ertsen. Indeholder disse Overskud af Kiselsyre, saa tilsættes Kalk eller lignende Baser, indeholder de derimod Overskud af Baser, saa tilsættes Kiselsyre. Blanding af Erts og Tilslag kaldes Beskikning. Beskikningen bliver i afverlende Lag med Kul fyldt i den saakaldte Masovn, hvis Indretning er følgende:

Rummet a hedder Skakten, Rummet b Rasten, Rummet c Stellet, og e Herden. Ovnens øvre Aabning, Gikten, tjener baade til Indsætningen af Beskikning og Kul og til Udgang for Damp og Gasarter: den er altsaa paa en Gang baade Ovndør og Skorstenspibe. I Skaktens øvre Del kommer Beskikningen til Glødning og undergaar derved en ny Rostning. Længere nede begynder Heden at blive saa stærk, at Kullene unddrager Jernertserne deres Surstof og danner med dette Kuloxydgas, som stiger op gjennem Gikten, hvor den ved Luftens Tiltræden forbrænder med en blaalig Flamme til Kulsyre. I Stellet smelter det for Surstof frigjorte Jern og synker saa ned paa Herden, hvor det samler sig i en Dam. Ligeledes smelter Kiselsyren og Kalken sammen til Slag, som flyder ovenpaa Jernet ligesom Olie paa Vand og udtappes ved Aabningen i. Jernet udtappes igjennem en liden Aabning, som man borer i Herdens Sidevæg. Forat frembringe den nødvendige Hede, maa man forbrænde en stor Deel af de indbragte Kul: den dertil nødvendige Luft skaffes ved Blæsebælge ind igjennem den saakaldte Formaabning d. Eftersom nu den til Jern og Slag forvandlede Beskikning synker ned paa, fylder man ovenfra Kul og ny Beskikning, og paa denne Maade kan Smeltningen gaae uafbrudt, saalænge Masovnens Sidevægge taaler det, sædvanlig et Aarstid.

Det paa den anførte Maade vundne Metal er ikke ganske reent Jern, men i Hovedsagen en chemisk Forbindelse af Jern og Kulstof. 1 Centner Jern optager i den stærkeste Masovnhede 4 a 5 ℔ Kulstof, desuden noget Kisel af Kiselsyren og vel ogsaa en smule Svovel, Arsen og Fosfor, ifald Ertserne dermed ere forurenede. I denne Tilstand kaldes Metallet Raajern (svensk: Takjern), og har følgende Egenskaber: det er sprødt, ikke smidigt og ikke svejsbart, det smelter i Hvidglødhede. I Handelen forekommer to Sorter Raajern, nemlig graat og hvidt. Det graae har en kornig Sammensætning og kan bearbeides med Staalredskab, det hvide har derimod en bladig eller straalig Sammensætning og Staal bider ikke

*) Den meget udbredte Magnetjernsteen bestaar egentlig af to Oxyder, nemlig Jernoxyd, som indeholder mere Surstof, og Jernoxydul, som indeholder mindre Surstof. Den saakaldte Myrmalm, som forøvrigt kun lidet benyttes hertillands, indeholder foruden Jernoxyd ogsaa Vand og noget Fosfor. Det eneste Værk, som drives paa Myrmalm, er Oiensjø i Trysil Præstegjæld i Østerdalen.

paa det. Ved Omsmeltning og meget langsom Afkjøling kan man forvandle hvidt Raajern til graat; ved hurtig Afkjøling kan man derimod forvandle graat til hvidt. Det graae Raajern egner sig bedst til Støbegods, det hvide til Stangjern og Staal.

Berøver man Raajenet en Deel af dets Kulstof, saa bliver det Stangjern og faar derved følgende Egenskaber: forinden det smeltes gaar det over i en veg, grødagtig Tilstand, saa at to glødende Stykker deraf kan sammenhamres til et; det er altsaa, hvad man kalder svejsbart. Fremdeles er det smidigt og strækbart (Staaltraad); Staal bider paa det. Det indeholder ¼ a ½ Procent Kulstof. Ganske kulstoffrit Jern er sølvhvidt og besidder Stangjernets Egenskaber i fortrinlig Mon.

Fremgangsmaaden med at bortskaffe Kulstoffet af Raajernet er ganske simpel. Man forbrænder nemlig dette Kulstof, idet man opheder Raajernet til Smeltning og lader under flittig Omrøren Luften tilstrømme: dette Surstof forbinder sig da med Kulstoffet til Kuloxydgas, som er kjendelig paa den rødblaa Farve, hvormed den forbrænder til Kulsyre. Men paa denne Maade bliver tillige en Del Jern forvandlet til Jernoxyd, hvilket med den Jernet forurenende Kisel nedsmælter som et tungt, sort Slag, bestaaende af kiselsurt Jernoxyd. Raajernet bliver efterhaanden sejgere, fordi Jernet smelter desto vanskeligere, jo mindre Kulstof det indeholder, og bringes endelig i Form af en løst sammenhængende Klump under en Storhammer, hvor Slagget tyter ud, medens Jernet sammenslaas til en tæt og eensartet Masse. Og hermed er Stangjernet færdigt til videre Bearbeidelse for Smedien eller Valsen. Forvandlingen af det sprøde Raajern til det smidige Stangjern kaldes Ferskning. Følgende Opskrift vil kanske tydeliggjøre, hvad derunder foregaar:

Raajern giver Luft . . .	Jern.	Jern, Kisel. Surstof	Kulstof Surstof
Udkommer:	Stangjern.	Kiselsurt Jernoxyd.	Kuloxyd.

Det norske Stangjern kan i alle Henseender maale sig med det udenlandske. Dets høje Priis*) paa Handelspladsene taler noksom herfor, og endda er det et Spørgsmaal, om ikke denne Pris er lavt ansat i Forhold til vort Jerns sjeldne Reenhed, som tildels overgaar det bekjendte russiske Sobeljerns. Paa vort Støbegods har man derimod ofte havt at klage, og i Nethed har det vistnok staaet tilbage for fremmed, især engelsk. Men hvad Engelskmanden angaar, da er det just ikke saameget at undres over, at han leverer skjønnere Støbegods end vi. Hans Malme ere letsmeltelige, medens vore ialmindelighed ere strengtflydende, og da desuden det engelske Raajern som oftest kun giver et maadeligt Stangjern, saa er det saa naturligt, at han henvender sin meste Opmærksomhed paa den Slags Fabrikation, som bedst høver hans Malm. Vort Naboland driver fordetmeste paa samme Slags Malm som vi, og Svensken har neppe meget at lade os høre i Henseende til Netheden; men vistnok leverer han sine Varer billigere, hvortil Aarsagen dog maaskee ikke er saameget at søge i en fortrinligere Behandlingsmaade som i rigere Gruber, lavere Arbeidsløn og tildeels i de Begunstigelser, de svenske Værksejere nyde paa andre Samfundsklassers Bekostning. Den norske Jernstøbning har imidlertid faaet et betydeligt Opsving i den senere Tid, især siden Anlæggelsen af særskilte Støberier eller de saakaldte mekaniske Værksteder. Saadanne haves nu i Throndhjem, Christiania, Bergen og paa Borregaard ved Sarpsborg. De bruger fordetmeste engelsk Raajern.

Saagodtsom alle Norges Jernværker ligger i Nærheden af Søkysten og i det Søndenfjeldske. De henter sin meste Malm fra de arendalske og bratsbergske Gruber. Kun de længere inde i Landet liggende Hassel, Kongsberg og Eidsfos Værker faar enten al eller en Deel Malm fra nærmere Gruber i Eker og Modum. Det eneste Jernværk nordenfjelds, Mostadmarkens, beliggende i Nærheden af Throndhjem, henter sin Malm 60 Mile borte fra Ranens Præstegjeld i Helgeland. Af nedenstaaende Tabel over Jerntilvirkningen fra 1813 vil det sees, at den har været i stadigt Stigende. Den er nu større end nogensinde tilforn, uagtet vort Jern før 1814 i Danmark havde et privilegeret Marked, som nu næsten kan betragtes som stængt.

Den hele Jerntilvirkning var af

	Raajern.	Støbegods.	Stangjern.	Spiger.
	Sk℔.	Sk℔.	Sk℔.	Stykker.
1813-1817**), i Gjennemsnit aarlig	13,675	7,912	10,939	Ikke opgivet.
1821—1825	25,500	7,750	19,080	Do.
1827—1829	29,486	9,872	23,717	Do.
1830—1835	30,274	9,092	23,917	Do.
1836—1840	36,576	10,968	25,578	9,233,000 og 435 Sk℔.
1841—1845	48,853	15,100	24,754	3,674,000 og 265 Sk℔.

Foruden ved Jernværkerne tilvirkes ogsaa Spiger ved særskilte Værker. Ved Udgangen af 1845 var i Gang: Kathrineholms Værk i Fredrikshald, 1 Spigerværk i Høland, 1 i Grue, 3 i Vinger, Odalens Værk (nedlagt Jernværk), 1 i Skouger i Jarlsberg og 1 i Odde i Mandals Fogderi, ved hvilke 9 Spigerværker den aarlige Tilvirkning udgjorde henved 15 Millioner Stykker og 630 Skpd. Spiger. I Gjennemsnit for Aarene 1836—1840 udgjorde den aarlige Tilvirkning ved de særskilte Spigerværker henved 7 Millioner Stykker og 613 Skpd. Spiger. Grunden til den store Tilvirkning ved de særskilte Spigerværker og den mindre ved Jernværkerne i 1841—1846 er for en stor Del at søge deri, at Odalens Jernværk i 1840 gik over til et Spigerværk. De ved den svenske Grændse liggende Spigerværker benytter fordetmeste svensk Jern som Material.

En Deel af det tilvirkede Jern udskibes. Udførselen udgjorde før en betydeligere Deel, men med Næringsveienes Udvikling forbruges en større og større Del hjemme. Omendskjønt Udførselen er i Stigende, har den dog derfor ikke holdt Skridt med den forøgede Tilvirkning.

Der udførtes af	Stangjern og Støbegods,	Spiger
1815—1819 i Gjennemsn. aarl.	11,342 Sk℔	
1820—1824	12,211 —	
1825—1826	12,313 —	
1827—1829	17,952 —	150 Sk℔
1830—1835	15,744 —	54 —
1836—1840	11,970 Sk℔	42 Sk℔
1841—1845	16,235 —	41 —
1846	18,796 —	

*) Medens for det udmærkede svenske Jern i New-York kun erholdes 80 a 85 Dollars pr. ton., betales for Stangjern fra Fossum, Fritzø og Næs noget over 100 Dollars pr. ton. Jern fra Fritzø vandt, som bekjendt, en Medaille ved den store Udstilling i London forrige Aar. Ogsaa klage flere af vore Jernværksejere over, at saavel Tydskere som Englændere efterligner deres Stempler.

**) Braun Tvethes Statistik.

Det vigtigste Udførselssted for Støbegodset var for Danmark, men Afsætningen paa dette Marked lider nu meget ved de i dette Land anlagte Jernstøberier, der beskyttes ved en følelig Indførselstold. Nu gaar det meste til Storbritannien. Spigerne gaar især til Danmark. Ogsaa Stangjernet gik før næsten udelukkende til Danmark; men nu gaar det Meste til Nordamerika.

Sammenligner man de indførte Jernvarer med de udførte, overstiger vistnok Udførselen Indførselen med henved 5000 Skpd., men i Værdi staar Indførselen langt over Udførselen, idet vort hele Behov af finere Støbegods indføres, og dette er en Vare, som vi vel endnu i lang Tid maa kjøbe hos Udlændingen. Den indenlandske Tilvirkning af denne Vare vilde maaskee faae noget Opsving, ifald Statsstyrelsen skulde finde det tjenligt at tillade toldfri Indførsel af fremmed Raajern.*) Det er rigtignok muligt, at de af vore Jernværker, som hovedsagelig leverer Støbegods, vilde lide noget herved, og at en Deel af den paa samme anbragte Kapital og Vindskibelighed vilde tvinges til at udfinde nogen anden Beskjæftigelse. Alligevel kunde dette maaskee være gavnligt for Landet i det Hele; og ifald de naturlige Fordele, som vi kan have fremfor andre Lande i at frembringe Raajern til Støbning, ikke i sig selv er store nok til at gjøre saadan Frembringelse lønnende, turde det være tvivlsomt, om den kunstige Fordeel, som man ved Tolden vil skaffe vort hjemmegjorte, sigter til at give vor Jernstøbning den bedste Gang. Den Fordeel, som nogle faa Frembringere kan have af Enehandelen paa Hjemmemarkedet, synes allenfals ligesaalidt i dette som i mange andre Tilfælde at stemme overeens med det hele Folks Fordeel, som rimeligvis er at kunne kjøbe sine Varer af dem, som sælger samme billigst.

Gersheims privilegerede Knalddopper uden Metalhylstre.

Disse nye chemiske Perkussionstændere bestaae af en eensformig, i alle Dele lige fuldstændig og sikker exploderende Masse, som allerede i og for sig har Fasthed og Modstandskraft nok til at modstaae ydre Indtryk uden at tiltrænge Metalhylstre.

Omendskjønt disse nye Tændere uden Metalhylstre i tør Tilstand have en saadan Fasthed og Haardhed, kan dog Massen, hvoraf de bestaae, i blød Tilstand antage enhver tænkelig Form, og netop denne Evne til at kunne modtage enhversomhelst Form er det, som saa fordeelagtig udmærker denne nye, ikke alene i Østerrig, men allerede ogsaa i Frankrig og England privilegerede Opfindelse af H. Friherre af Gersheim, fremfor alle lignende Fabrikater.

Alle de Skranker, som det for Perkussionspræparaterne hidtil nødvendige Hylster, enten det nu har bestaaet af Metal, Glas eller Papir, har sat Konstruktionen af enhver Perkussionslaas, ere nu fuldkommen hævede ved denne nye Opfindelse, medens der er aabnet Forbedringen og Fuldkommengjørelsen af enhver Perkussions-Mekanismus en ny, næsten ubegrændset Mark.

Den Form, de til Dato i Handelen bragte Gersheimske Perkussionstændere have, er fremstillet i Fig. 1 og valgtes paa Grund deraf, at den bedst syntes at svare til den Konstruktion, de meest udbredte Perkussionslaase have; det er imidlertid ikke den eneste Form, hvori Fabriken vil gjøre Gersheims Opfindelse tilgjængelig for Publikum; men saasnart en anden, men sikrere og simpel Konstruktion af Perkussionslaasene tilbyder sig, der betinger en anden Form hos Tænderne, vil Fabriken ikke undlade at bringe ogsaa denne nye Form i Handelen.

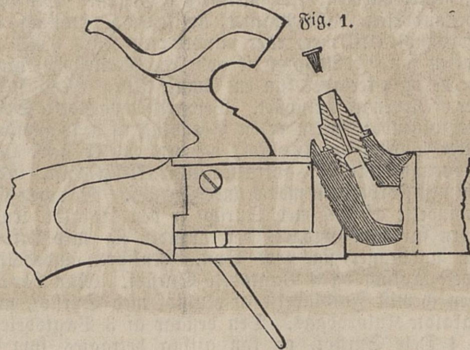

Fig. 1.

Fig. 2.

Deres nærværende Form er anvendelig ved enhver Perkussionslaas, hvortil de hidtil anvendte Kobberhætter passe, og betinger ingen anden Forandring ved Laasen end Indskruningen af en ny, anderledes boret Piston, hvis Form og Boring er fremstillet (Fig. 2) i Gjennemsnit i naturlig Størrelse. Denne lille Forandring er forbunden med saa faa Omstændigheder og Omkostninger, at den visselig ikke kan træde hindrende i Veien for disse nye Knalddoppers almindelige Udbredelse. Tvertimod er det at formode, at de fra Jagtelskeres Side saameget før ville fortrænge de gamle, som deres Anvendelse tilbyder mange meget vigtige Fordele, saasom:

1. Medens Metalhylstret ved Anvendelsen af Kobberhattene stedse maa blive uforbrændt siddende paa Pistonen eller i Hanen, og ikke sjelden springe omkring i smaae Stykker, hvilket kan afstedkomme ikke saa ganske ubetydelige Beskadigelser, brænde disse nye Tændere saa fuldstændigt af, at ikke alene ingen faste Dele kunne springe omkring, men at endog Pistonens Pudsning selv efter flere hundrede Skud er ganske overflødig.

2. Uagtet disse nye Tændere ikke ved noget Metalhylster ere beskyttede mod Fugtighed og Væde, svækkes deres Explosionskraft ikkedestomindre aldeles ikke, ja de explodere fuldkommen sikkert, selv om de blive tagne umiddelbart op af Vandet eller hele Perkussionslaasen under Løstrykningen holdes under Vand. Overhovedet er hverken hedt eller koldt Vand, Spiritus eller svag Syre istand til at berøve denne Masse noget af sin Haardhed eller Fasthed eller nogen anden af sine anbefalende Egenskaber.

3. De modstaae mekanisk Kraft langt fuldkomnere end alle hidtil bekjendte exploderbare Præparater, der anvendes til Fyldning af Knaldhatte eller Lignende. Rivning alene bringer Massen ikke til at explodere, ligesaalidt Slag med en Jernhammer, naar Underlaget kun er blødt Træ. Et roligt Tryk uden Slag modstaar denne Masse saa fuldkommen, at man kan knuse disse Tændere mellem Kjæverne paa en Skruestikke endog i tør Tilstand; kun det sikre, raske Slag af et Metal mod et andet gjør dem fuldkomment og sikkert exploderbare, saa at Skuddet gaar langt hurtigere og sikrere af end ved Anvendelsen af andre Knalddopper og Kobberhatte.

4. Medens Repulsionskraften hos andre Tændere eller de sædvanlige Kobberhatte langt overgaar Tændkraften, ere disse Kræfter hos denne Masse lige fremragende. Navnlig er de Gersheimske Knalddoppers Tændkraft saa stor, at en saadan Knalddop er istand til at antænde Krudtet i en lodret Afstand af 44 Tommer. Denne store Tændkraft ytrer ogsaa ved Affkydningen af en sædvanlig Ladning sin fordeelagtige Virkning. Medens nemlig ved en Kobberfænghat næsten aldrig den hele til Ladningen anvendte Krudtmængde antændes, men ved hvert Skud en vis Mængde jages uforbrændt ud af Geværløbet, antænder disse den hele Krudtmasse, og man har derved den vigtige Fordeel, at den til en Ladning anvendte Krudtmængde lader sig formindske, uden at svække Krudtets Kraft eller, hvad der er det samme, Skudkraften bliver ved samme Ladning større end hidindtil.

5. Ligesom disse nye Tændere modstaae Fugtighed, Væde og mekanisk Kraft bedre end de hidtil bekjendte, indvirke de langt mindre paa Skydevaabnernes Metaloverflade. Selv efter længere fortsat Brug af disse Tændere bemærker man hverken paa Pistonen eller Hanen den mindste Rustdannelse, medens de ubedækkede Kobberhatte ved rolig, længere Tids Paasidden paa Pistonen bringer den til at rustne.

6. Endelig udholde de ogsaa en langt høiere Temperaturgrad end alle hidtil bekjendte Tændere, saa at de selv ved den hurtigste Affyren af flere paa hinanden følgende Ladninger ikke lade befrygte nogen Antændelse ved det omgivende Metals Hede.

(Efter „Notizenblatt des österr. Ingenieur-Vereins.")

*) Tolden er for Tiden 36 ß. pr. Skpd.

Badestedet Kissingen.

(Fortsættelse fra Nr. 46).

Ved hine Udtømmelser og ved den forøgede Virksomhed i de enkelte Organer undergaar selve Blodet en stor Forandring, det bliver ligesom renset og gjort flydende samt mere egnet til at oplive den træge, sygeligt forstemte Organisme, og der behøves derfor vel neppe nogen videre Beviisførelse, at naar hiint for Sundheden skadelige, vi kunde næsten sige forgiftede Blod igjen er blevet skilt ved denne Gift, bliver ogsaa Aanden og Sindet friskt igjen, Nervevirksomheden, som hidindtil var undertrykket eller sygelig forhøiet, vender paany tilbage til den naturlige Sphære, for at Legeme og Aand kunne helbredes i Harmoni med hinanden. Af de tre Kilder, som hovedsagelig anvendes for at bortrydde denne Klasse af Onder, staar Rakoczy øverst, efter den kommer Pandurkilden, som med hiin deler de opløsende, sekretionsbefordrende Egenskaber, ja endog besidder dem i en høiere Grad; men virker derimod ikke styrkende i samme Forhold. Den bekommer derfor Fruentimmerne bedre og egner sig især til Aftendrik. Den Fortjeneste, at have gjort opmærksom paa Pandurkildens Anvendelse til udvortes Brug, tilkommer især Dr. Balling; thi før brugte man den kun til Badning, da man benyttede dens ophidsende Egenskaber. Især roser bemeldte Læge den beroligende Egenskab, som dette Vand ytrer, naar det drikkes om Aftenen. Hvis derfor Organismen skulde befinde sig i en saa bevæget eller oprørt Tilstand, at man maatte tilbringe Nætterne søvnløst, saa vilde nogle Glas Pandurvand, drukket om Aftenen, sikkert skjænke Ro og tjene som Indledning til de begyndende Morgenkure. Saltene ere mest fremherskende ved „der Soolensprudel", hvorfor ogsaa dens opløsende og afførende Virkninger i denne Henseende sætter den over begge de andre. Den er fattigere paa Jerndele og drikkes sædvanligviis i Forbindelse med Rakoczy- og Pandur-Vandet. Disse tre forannævnte Kilder benyttes saavel til Drikning som til Badning; men Rakoczykilden dog kun undtagelsesviis til sidstnævnte Brug og som Bade forstærke de meget mægtigt den Virkning, der skal opvækkes ved Drikningen. Allerede forhen have vi omtalt, at man hyppigt for at forhøie Virkningen af disse tre Lægedomskilder, anbefaler den samtidige Anvendelse af den kulsure Gas, de saltsure Dampe og hine ovennævnte andre Hjælpemidler. Vi troe imidlertid at kunne forbigaae dette, da deres Anvendelse i de særegne Tilfælde maa overlades til Lægens Anordning.

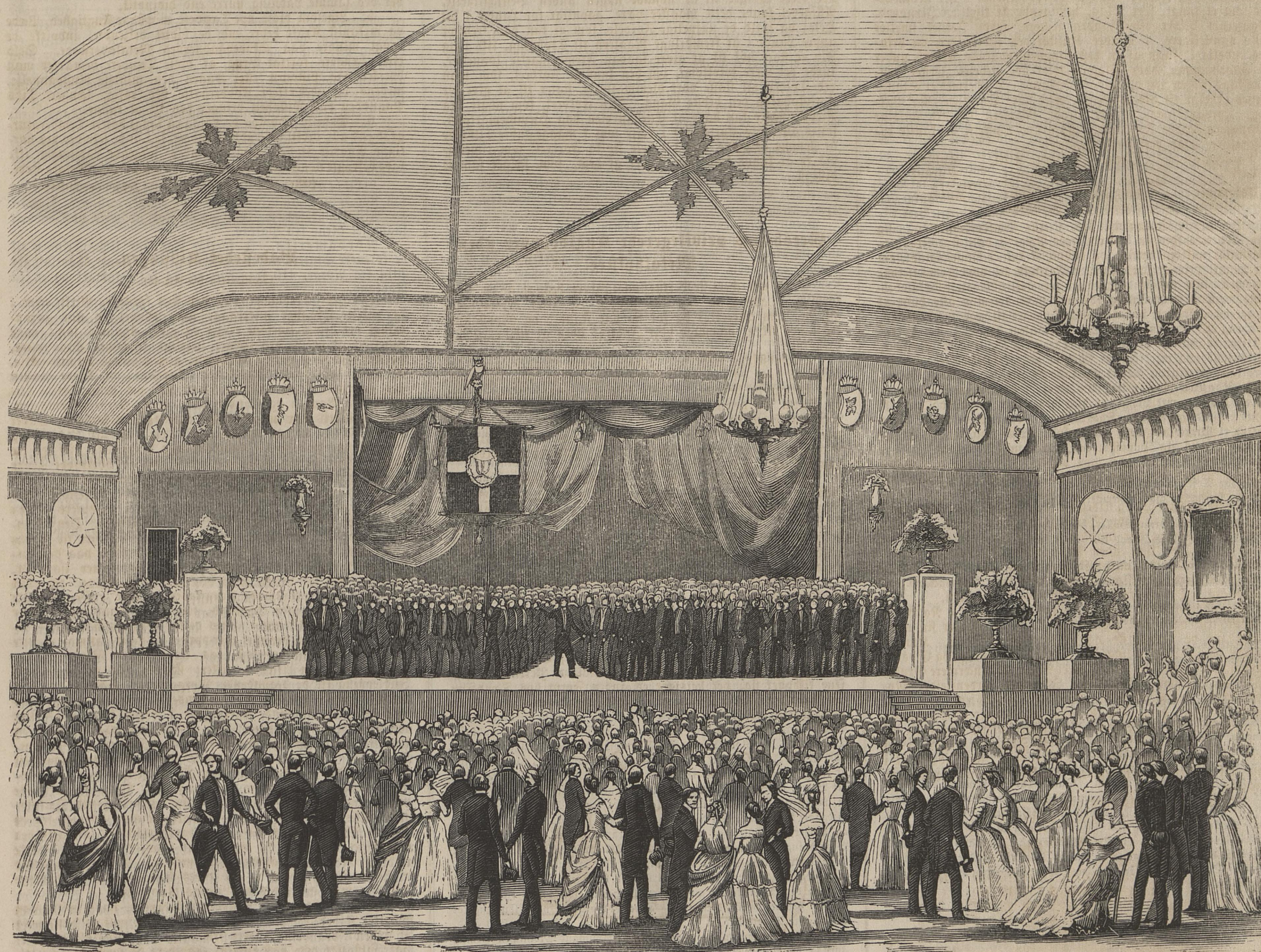
Hvad nu de enkelte Sygdomme betræffer, imod hvilke man benytter Kissingervandet, for idetmindste at omtale dem, maa vi fremfor alle andre Onder fremhæve de mangfoldige sygelige Tilstande ved Fordøielsen, endvidere de forskjellige Kirtelsygdomme, Blodgang, Hæmorrhoidaltilfælde, Gigt, Rheumatismus, Hypochondri og Hysteri, alle Slags Katarrh, forskjellige Hudsygdomme, saasom Skab og deslige, Svaghed i Underlivets Karsystem og Nervesystem og en Mængde andre Sygdomme, som ved disse Mineralvandes Brug kan regne paa sikker Helbredelse.

Den anden Klasse af Lægemidler, som Kissingen har for Brystsyge, omfatter Maxbrønden og Theresiekilden, men hvilke ere noget mere bortfjernede fra Kurhaven og ligge derfor ikke meget bekvemt for en Morgenkuur; endvidere Valledrikningen og Indaandningen af den saltsure Damp, hvilke tvende sidste under visse Omstændigheder maa udvide og forstærke Virkningerne af de to første. Maxbrønden, som allerede i Aarhundreder har været i Brug, har som fremherskende Bestanddeel Kjøkkensaltet, og dens kulsure Gas er inderlig forenet med Vandet, hvilket, som allerede omtalt, er ganske frit for Jerndele. Den virker især pirrende og oplivende paa Sliimhuden idet den befordrer dens Virksomhed; dette skeer dog mindre paa Tarmekanalen end paa Aandedrætsorganerne, fra hvilke en forøget og i dens Beskaffenhed forandret Sliim affondres, medens samtidigt gjennem Huden og Nyrerne sygelige Materier og Skarpheder udføres, det sorte fortættede Blod renses, samt blandes og dannes paany for Livsfunktionerne. Til Vallens Tilberedning benytter man i Kissingen Gjedemelk, hvorved der ei alene er taget Hensyn til dens nærværende Egenskaber; men især til dens opløsende Kræfter, som virke mildt paa Udtømmelsen og forandre denne. Af Saltdampene som Lungebad kan man ved hensigtsmæssig Benyttelse ikke vente Andet end gavnlige Virkninger, da de Lægestoffe, som indeholdes i samme, komme i umiddelbar Berørelse med den Sliimhud, der bedækker Aandedrætsorganerne. Men desværre er ikke enhver Brystsygdom egnet til som Redningsmiddel at kunne benytte disse tre Lægemidler, som gjensidigt understøtte herandre, og man kan blot anbefale dem til de Individer, hos hvilke en stor sygelig Sliimavling finder Sted i Aandedrætsorganerne og hvorved Anlæg opstaar til langvarig Katarrh og Betændelser. Ikke mindre hensigtsmæs-

sig turde deres Anvendelse være ved chronisk Katarrh hos Aandedrætsredskaberne, ved Sliimsvindsot, samt ved arveligt Anlæg til Svindsot i Luftrøret eller Lungerne, der truer med at udvikle sig af Kirtelonder, ved den Svindsot, der er opstaaet af tilbagetrængt Hududslet og endelig ved stor Nervepirrelighed i Brystorganerne. Brugen af disse Midler vil imidlertid i de enkelte specielle Tilfælde blot kunne bestemt afgjøres af Lægen, da der ved en utidig og uhensigtsmæssig Anvendelse af den ene eller den anden af dem vilde kunne stiftes langt mere Skade end Gavn.

Saaledes have vi da i Korthed anført det Nødvendigste om disse Mineralvandes Egenskaber og troe nu til Brugen af samme at burde tilføie nogle almindelige Bemærkninger. Det synes derhos ikke at være upassende at gjøre Forskjel mellem Drikningen og Badningen paa selve Kurstedet og Brugen af det forsendte Rakoczy- og Marbrønds-Vand. Brugen af Mineralvandene til Drikning paa selve Stedet vil nu omtrent bestaa i Følgende: Efter Aarstiden, Varmen, Atmosphæren og andre Omstændigheder drikker man ved selve Kilden om Morgenen tidligt fra Kl. 6—8, og gaar imellem hvert Bæger 10—20 Minutter omkring i Nærheden af Brønden, da Virkningen af Mineralvandet pleier at forøges ved en maadelig Bevægelse. Det er stedse uhensigtsmæssigt at tømme flere Bægre hurtigt efter hverandre, fordi Maven overfyldes ved Mængden af det drukne Vand, hvorved megen Skade kan opstaa. Ligesaa upassende vilde en altfor stor Udmattelse eller Ophidselse være ved en hurtig Gang under den Spadseretour, som senere skal foretages, da Vandet ved dets opløsende og afførende Virkning i og for sig udmatter, idetmindste i den første Tid efterat det er drukket. Hvor meget og hvor længe man maa drikke, lader sig naturligviis her kuns ialmindelighed bestemme; imidlertid begynder man i Regelen med 2 Bægre og vedbliver at drikke i 4—6 Uger idet man forøger Bægrene til 8. Undertiden turde det, især hos pirrelige og svagelige Individer, hvis Maver ikke nøgtert kunne taale det kolde Vand, være hensigtsmæssigt at lade Mineralvandet varme i dertil bestemte Indretninger, da man har gjort den Bemærkning, at det lettere taales, naar det drikkes varmt. At drikke om Aftenen anbefales kun undtagelsesviis af Lægerne og maa stedse skee med stor Forsigtighed; men allermindst maa Antallet af de foreskrevne Bægre overskrides. Det skeer vel ogsaa undertiden, at man i nogen Tid udsætter med Vanddrikningen, og senere begynder paany, enten fordi det angriber formeget, eller fordi Organismen ved dybere og langvarigere Lidelser skal blive mere modtagelig for Vandets Indvirkninger. Her maa dog en tredie Grund for Udsættelsen af Drikkekuren omtales, der indfinder sig ved fortsat Drikning og hvis Tilstedeværelse vi sædvanligviis kalde Mættelse. Viser denne saakaldte Mættelse sig, maa Drikningen ligeledes opsættes i længere eller kortere Tid, da der let kunde indtræffe slemme Følger, hvis ikke denne Forsigtighed iagttoges. Naar den indtræffer, viser der sig en gradviis Standsning i de sædvanlige Udtømmelser eller en Forøgelse af samme med Slappelse og Svaghed i det hele Legeme; Fordøielsen kommer i Uorden, Nervesystemet er pirreligt og næsten alle Funktioner ere mere eller mindre forstyrrede. Denne Virkning udfordres ingenlunde til Helbredelsen; tvertimod maa den saameget som muligt undgaaes. Den optræder aldrig stormende, men kuns efterhaanden og først efter længere Brug af Mineralvandet.

Badningen, hvis den overhovedet skeer samtidig med Drikningen, begynder fordetmeste nogle Dage senere, naar det Vand man har drukket begynder at ytre sine Virkninger. Man pleier at bade sig om Morgenen efter Drikningen, omtr.

Fanen fra Christiania Damer overrækkes Upsalastudenterne. (Se forrige Nr.)

2—3 Timer efter Frokosten og hvis det er muligt i selve Vaaningshuset, hvor disse Bade tilberedes med den største Nøiagtighed. Over 40 Minuter skulde man aldrig blive i Badet, da et længere Ophold ikke nytter: men let kan blive for angribende; men især maae de første Bad være af kortere Varighed. Finder den Syge sig svækket eller for ophidset ved Badet, bør han holde op indtil en gunstigere Tid; 20—30 Bad ere sædvanlig tilstrækkelige for Badekuren. Vandets Temperatur maa rettes efter den Syges Individualitet; men den maa ialmindelighed ikke være høiere, end at Varmen er behagelig for den Badende. Efter Badningen er det, især ved ubehageligt Veir, forsigtigst at klæde sig noget varmere, holde sig nogen Tid rolig i Værelset og imidlertid nyde en Kop Bouillon, nogen let Suppe og deslige. (Fortsættes).

Literatur og Kunst.

Dramatiske Digtninger af P. A. Jensen. 408 Sider 8vo. Priis 1 Spd. Joh. Dahls Forlag. Dette efter vore Forholde ualmindelig omfangsrige Arbeide indeholder tre Dramaer, nemlig „Kong Gorm", „Huldrens Hjem" og „Olaf i Venden." Af disse Stykker kjende vi allerede fra Scenen af de to første. „Kong Gorm" har endog været opført i tvende Bearbeidelser. Vi forudsætte derfor deres Indhold som bekjendt, idetmindste af de i Bladene i sin Tid indeholdte Anmeldelser, og saaledes kunne vi spare os en Gjengivelse deraf paa dette Sted. Vi forbigaae for det Første „Kong Gorm," der, hvad Indhold og Behandlingsmaade angaar, nærmest hører sammen med Samlingens sidste Stykke, og begynde saaledes med det midterste nemlig „Huldrens Hjem." Dette er et ægte nationalt Arbeide i den Forstand, som det store Publikum synes at ville have det: Scenen deels en Bondegaard oppe i en af vore Fjeldbygder, deels en norsk Sæter med høie snedækte Fjelde i Baggrunden; de handlende Personer fordetmeste Bonderfolk, der indblande en god Deel Ord af Folkesproget i sin Tale. Hertil kommer Sæterreiser, Stevkampe og Jonsoklystigheder, lutter Sager, der maa tiltale den med Hensyn til det Nationale mindre Befæstede i Troen. Men hvoraf kom det da, at Stykket ved Opførelsen gjorde en saa tarvelig Lykke paa Scenen? vil man spørge. Aabenbar deraf, at det kom et Aar for seent. Publikum var allerede bleven vant til hiin nationale sceniske Effekt, og da man intet Nyt fandt deri, medtog man Stykket maaskee med en større Kulde, end det fortjente. Under slige Omstændigheder hjalp det naturligviis ikke stort, at det indeholdt en ordentlig anlagt Intrigue og Handling samt mange smukke Vers og endeel ret heldige Repliker. Det var „intet Nyt for Pengene," og det skal til for Publikum. Men da nu Stykket er udkommet i Trykken, kan Læseren bedømme det efter andre Kriterier. Han spørger da maaskee sig selv, om Anlægget i det Hele er nationalt og om der gaar nogen hjemlig Tone derigjennem. Blandt den megen Skillemynt, man hos os har seet præget med Nationalitetens Stempel, vil det i begge Henseender godt kunne holde sig. Og dog fyldestgjør det ikke nærværende Anmelders Fordring til et nationalt Drama. Sproget skal være folkeligt, Bondesprog, om man vil. Men man skriver ligesaalidt Folkesproget tilgavns med blot og bart Kjendskab til dets Ordforraad, som god Fransk ved at have lært Borrings Lexikon udenad. Folkesproget har sine følte Fiinheder og syntaktiske Eiendommeligheder, som røbe Enhver, der fusker paa det. Enhver Kyndig vil indrømme Sandheden heraf ved at læse nærværende Stykke, hvor behændigt Ord af Folkesproget end deri ere indflikkede og hvor megen Ombyggelighed og Flid man end seer Forfatteren har anvendt. Hvad Anlægget angaar er dette sindrigt nok; men det falder noget i det Romanagtige, og passer lidet til vore Forholde, at en Skytte prakker Sigrid som Barn paa Bonden Guttorm og hans Hustru og dermed forsvinder. Denne Jægerhistorie kunde Forfatteren desuden letteligt have sparet, uden Skade for Sammenhængen. Brinks juridiske Alvidenhed har ogsaa stødt os. Med al Respekt for den juridiske Kløgt kunne vi dog ikke faae i vort Hoved, hvorledes han, strax han seer Halvar, kan opdage, at det er ham, der for mange Herrens Aar tilbage har myrdet sin Medbeilers (Styrks) Fader. Heller ikke er det sandsynligt, at Styrk, der er forjaget og forbandet af Guttorm, kan følge Studenten Brink hen til hans Gaard og der passiare i al Ro og Mag. Endelig troe vi ikke, at man kan kalde Vaaningshuset paa Guttorms Gaard en Hytte. Naar en slig Ovtrækker som Arve sætter 700 Spd. i Gaarden, maa den mindst have en Stue. Stykket har, saavidt vi kunne see, undergaaet mange Forandringer, siden det opførtes. — Vi have vanskeligere for at meddele nogen passende Prøve deraf i Prosa; derimod ville vi som Prøve paa Forf.s Vers aftrykke *Astrids* Sang (S. 12), der forekommer os ret smuk:

Høit tilfjelds baade Morgen og Kveld
Færdes den viltre Geed,
Kjender hver Urt i Bakkeheld:
Hende jeg følges med.
Snyggest for alle Dyr er Geden paa Fjeldet.

Høit paa Fjeld rækker Synet langt,
Streifer fra Tind til Tind;
Vidste du bare, hvor Meget og Mangt
Kommer mig der i Sind!
Snyggest for alle Dyr er Geden paa Fjeldet.

Høit paa Fjeld kan mig Gutten see,
Tæt under Himmelen blaa;
Brænder end Sol, og fyger end Snee,
Gutten tilfjelds dog maa!
Snyggest for alle Dyr er Geden paa Fjeldet.

Emnet til „Olaf i Venden" er taget af vor egen Historie. Sagaen fortæller, at Olaf Tryggvesson paa sine Vikingetog kom til Vindland og der giftede sig med Burislafs Datter Geira, undertvang adskillige frafaldne Stæder, og endelig, da Geira efter 3 Aars Forløb døde, forlod Landet igjen. Denne simple historiske Traad har Forfatteren spundet ud til fem Akter, idet han dertil har føiet Olafs Omvendelse ved Thrangbrand Præst, og gjort adskillige sindrige Kombinationer om Ting, hvorom Hi-

storien tier. Derved, at han har ladet Olaf være Christen, har han faaet ud etslags Kamp mellem Christendommen og Hedendommen. Som den sidstes Repræsentant optræder Guden Provos Præst Dixin, hvem Snorre (Olaf Tryggvessons Saga 22 Kap.) omtaler som den Mand, der hos Dronning Geira havde mest at sige. Skjønt Olaf blot er primsignet og altsaa vel saagodtsom intet kjender til den christne Tro, optræder han dog meget præstelig med en Fredens, Forsonlighedens og Kjærlighedens Lære paa Læberne, hvilken er ganske forskjellig fra den Lære, han nogle Aar senere med Ild og Sværd prædikede her i Landet. I Dramaet er Olaf i det Hele taget malet i smaa Træk og med andre Farver end Sagaernes Olaf. Præsten Dixin er derimod en anden Karl; han er rænkefuld, fanatisk, trædsk og mørk, saa at den vendiske religiøse Kultus gjerne kan vedkjende sig ham. — Til hiin historiske Traad kommer nu Stykkets tragiske Forvikling. Skattekongen Garm, der af Olaf er bleven fangen, vil Dixin have ofret til Guderne. Men i sin Mildhed vil Olaf redde ham og udsender i denne Anledning sin Fostbroder Thorgills. Garm sender da Olaf til Gjengjæld en Drik, der skal vække Geiras Kjærlighed; men Thorgills gaar til Geira med Drikken, drikker selv af den og giver ogsaa hende, for at opvække hendes Kjærlighed til ham selv, og saaledes løsrive Olaf fra hende og bringe ham til at vende tilbage til sine Fædres Throne, hvortil han hidtil forgjæves er bleven tilskyndet. Men desværre! Drikken er forgiftet og fremkalder tvende Dødsfald. Døende siger Thorgills, hvem Forf. nok har tænkt at gjøre til en ægte Viking:

„Nu, Olaf,
Nu har jeg tjent dig; mere har jeg ikke;
Nu gav jeg dig mit Liv, min Broder!"

Denne Selvroes lader os fatte en hemmelig Mistanke om at Thorgills ikke hører til Vikingetidens Helte, men til de senere Tiders Karle, der ikke kunde drive det til at gjøre sin Daad bemærkelig uden ved et Belæg af store Ord. Forresten føle vi os ikke tiltalt af det Venskabsstykke, Thorgills gjør Olaf og hvormed han vil skille ham ved hans inderlig elskede Geira. Patriotismen gjør her for meget Vold paa vor sædelige Følelse, til at vi skulle beundre den. Uagtet vore Forfædre ikke havde læst det sjette Bud, toge de det ligesaa strengt som vi og kanskee strengere, hvad Ægteskabets Hellighed angik. Saasnart Geira er død, forlader Olaf Venden ledsaget af Thrangbrand, for at gaae til Grækenland. Præsterne give en Offerfest tilbedste og opføre et Chor, der trods sine allitererte Vers dog snarere har en græsk end nordisk Charakteer. En Tordenstraale knuser Afgudsstøtten, hvorom Folket har forsamlet sig, og Miken døer. Naar Forfatteren, som her, kan tiltage sig en uindskrænket oehlenschlägersk Magt over Naturkræfterne, er det vistnok det Mageligste; men bedst var det dog, om man kunde redde sig ud af det paa en naturlig Maade. Skulde vi udtale nogen Dom ialmindelighed over dette Stykke — og „Kong Gorm" kan da ogsaa gaae med under Eet — maatte vi sige, at det vidner baade om Smag og Herredømme over Sproget, Versene flyde let og mange Steder ere meget smukke. Derimod savner man den Kraft, man er vandt til i Oehlenschlägers Tragedier, med hvilke nærværende Dramaer have meget tilfælles. Charaktererne skildres ikke i faa og gribende Træk, men med en vis trættende Brede. Den tragiske Opløsning forberedes ogsaa saa omstændelig, at man med lidt Agtpaagivenhed og kold Fornuft kan bare sig for ved den endelige Katastrophe at blive rørt. Forat vore Læsere kunne gjøre sig et Begreb om hvor smukke enkelte Partier ere i Hr. Jensens Dramaer ville vi til Slutnings som Prøve aftrykke følgende Chorsang i anden Akt af „Olaf i Venden."

Høit paa Toft monne Hanen gale aarle ved Morgengry;
Op saa springe de gjæve Kjæmper, friske til Leeg paany.

Drikken, baaret i brune Boller, bruser som Kjæmpens Blod;
Slanken Mø, i hvis Haand den zittrer, rødmer ved Kjæmpens Mod.

Hingste løses og Hunde kobles; Hornet gjalder i Skov;
Ulven flygter med blodig Tunge bort fra det rygende Rov.

Jægerskaren i Sporet følger, kjølet af Bjergets Vind;
Buer klinge og Koggre rasle; Lokken suser om Kind.

Dygtigt Arbeid paa Morgensiden ægger kun Kjæmpens Kraft;
Kvelden frisker de stærke Lemmer atter med Hornets Saft.

Øve Kraften og nyde Livet hører den Kjække til:
Døden kommer; men han har levet; komme da, naar den vil!

— Chr. Tønsberg indbyder til Subskription paa et Værk, der af alle Venner af Fædrelandets Literatur vist vil blive modtaget med Glæde og Taknemmelighed, nemlig: „**Norske Folkeviser**, samlede og udgivne af Sognepræst M. B. Landstad," og ledsagede med Melodier, der ere optegnede af Organist Lindemann. Samlingen vil komme til at indeholde 1) Eventyrlige Viser, 2) Kjæmpeviser, 3) Draumkvædit, 4) Gamle Stev, 5) Viser af romantisk Indhold, 6) Skjæmtende Viser, 7) Nyere Stev. Værket vil udkomme i 4 Hefter, hvert paa 10 a 12 Ark og til en Subskriptionspriis af 5 ß. pr. Ark. Med Hensyn til Samlingens Plan henvises til de i tredie Aargang af Langes Tidsskrift meddeelte Forord og Prøver af Sangene, i hvilke man har den bedste Borgen for, at Udgiveren er sit Arbeide voxen.

Norge.

Christiania. Imellem Kongen af Norge og Sverige paa den ene og Hamburgs Senat paa den anden Side er under 9de Marts 1852 afsluttet en Konvention om gjensidig Udlevering af Forbrydere.

— Ved Kongens Afreise fra Kissingen bragte saavel Badegjæsterne som Stedets Autoriteter Hs. Maj. sin Hyldest. De første gave Aftenen i Forveien et større Bal, ligesom et vakkert Fyrværkeri ogsaa afbrændtes. Afreisen foregik med Extrapost til Hafsfurt, derfra med Extratræn til Nürnberg; her blev Hs. M. modtagen af Byens Autoriteter og besaa Stadens Mærkværdigheder. Den 22de fortsatte Hs. M. sin Reise og ankom ved Middagstider med Jernbane til Augsburg, hvor Hs. M. ogsaa blev modtaget med megen Høitidelighed. Kl. 1 ankom Hds. Maj. Dronningen og Prindsesse Eugenie fra München. Derpaa foregik Afreisen med Extrapost til Ulm; herfra gjordes efter Indbydelse af Grevinden af Würtemberg en Udflugt til Stuttgart, hvor Deres Majestæter modtoge Besøg af Kronprindsen og Kronprindsessen af Würtemberg. Fra Ulm afreiste Deres Majestæter til Friedrichshafen, hvor Dronningen af Würtemberg opholder sig, og hvor de ved Ankomsten til Banegaarden bleve modtagne af Prinds Friedrich af Würtemberg. Den 24de fortsattes Reisen derfra, ombord paa et Dampskib, over Bodensøen og nedad Rhinstrømmen til Schaffhausen. Den 25de skulde Reisen fortsættes videre til Zürich, hvor der skulde tages Nattekvarteer.

— Kronprindsen ventes hid til Byen Mandag (den 6te) for den 8de, som der antages, at afgaae herfra til Leiren paa Gardemoen.

— Immatrikuleringen af de akademiske Borgere, der have bestaaet sidst afholdte Examen Artium, fandt Sted den 2den September. Af de 110, der underkastede sig skriftlig Prøve, havde 92 staaet sig. Af disse erholdt to, nemlig P. O. Schjøtt, dimitteret fra Christianssands lærde Skole, og O. D. Steen fra Nissens Institut, Hovedcharakteren Laudabilis præ ceteris; 32 erholdt Laudabilis, 40 Haud illaudabilis og 6 Non contemnendus. Sex have paa Grund af Sygdom ikke underkastet sig Examen i alle mundtlige Fag.

Ved hiin festlige Leilighed uddeeltes ogsaa Universitetets Priismedailler for de i forrige Aar udsatte Opgaver. For Kronprindsens Medaille vare fire Besvarelser indkomne, af hvilke een (om Aarsagerne til og Følgerne af de indvortes Krige i Norge i det 12te og 13de Aarhundrede), hvis Forfatter var Kand. jur. L. Daae, vandt Guldmedaillen. „En Fremstilling af de forskjellige Meninger om Rygradskrumningers Aarsager og Behandling," hvis Forfatter var Kand. med. Thorv. Kjerulf, tilkjendtes Akcessit. De to indkomne mathematiske Afhandlinger vare endnu ikke bedømte. For den Schelderupske Priisopgave om „Mælkeglendlernes Struktur hos Kvinden, deres Physiologi og pathologiske Forandringer," var blot indkommet een Besvarelse, hvis Forfatter, Stud. med. Adam Arndtsen, tilkjendtes Medaillen.

Om Aftenen feiredes Universitetets Stiftelsesdag af Studentersamfundet ved en Sexa paa Klingenberg; foruden en Mængde yngre Akademici, deeltoge ogsaa Prof. Monrad og Borgermester Fougstad i Festen og holdt Taler.

— I Formand- og Repræsentantmøde den 2den Sept. besluttedes at yde sex Vognmænd, der have tilbudt sig at overtage Skydsbefordringen, et aarligt Tilskud af 300 Spd. af Bykassen. Ligeledes besluttedes Fornyelse af flere tidligere Repræsentantbeslutninger angaaende forskjellige Lønninger m. m. Endvidere fattedes endelig Beslutning om Akerskirkens Overtagelse af Christiania Kommune, idet den Indstilling bifaldtes, som de af begge Kommuner udnævnte Kommitteer havde afgivet og som indeholdt de specielle Betingelser for Kirkens Overdragelse.

— Paa Theatret opførtes i Thorsdags for temmeligt godt Huus den berømte Goldoni's „Mirandolina." Stykket spilledes godt og Publikum lo og morede sig fortræffeligt; men ved Tæppets Fald blev der dog hysset.

— Der er atter oprettet fast Skydsstation her i Byen, idet Vognmændene have overtaget det faste Stationshold imod, som ovenanført, af Kommunen at erholde et aarligt Tilskud af 300 Spd. Der betales saaledes herefter 48 ß. pr. Miil for Skyds fra Byen.

— Subskriptionen til Monumentet for Doktor Jenner har i hele Norge indbragt 277 Spd. 116 ß., hvoraf fragaar i Udgifter til Bekjendtgjørelser m. m. 16 Spd. 12 ß. Subskribenternes Antal beløb sig ialt til 1262. I Christiania er subskriberet noget over 70 Spd.

Lillehammer. Ved Licitation over det nye Amtssygehuus har en Kjøbmand paataget sig hele Arbeidet for 4,299 Spd.

Tjømø. Pastor C. Wille har ved sin Afreise herfra gjennem Formandskabet modtaget et Gulduhr m. m. som Erkjendtlighedstegn fra Tjømø Menighed.

Brevik. Mormonerprædikanten Åhmanson holdt den 20de Aug. et Foredrag, hvorved fremkaldtes en stor Sammenstimlen af Mennesker, ikke alene fra selve Byen, men den paafølgende Søndag endog fra Eidanger, Stathelle og Bamble. Den forsamlede Folkemasse anslaaes til 6—700. Saavidt man veed, have Nogle ved denne Anledning ladet sig døbe. Over hundrede Arbeidere tilbøde sig at ville føre Mormonerne ud af Byen med Magt, hvilket dog Byfogden forhindrede.

Skien. Repræsentantskabet har besluttet, at Kommunen overtager Istandsættelsen af Latinskolens Bygninger mod Udbetaling af 3000 Spd. af det Offentlige og mod at Katechet- og Borgerskolebygningen forblive til Kommunens frie Disposition.

— Sparebankens Bestyrelse har besluttet, at der af Bankens Overskud skal anvendes 50 Spd. til Lettelse i Skolepengene for uformuende Forældres Børn, der frekventere Real- og Latinskolens Realklasser.

Skouger. Lensmand A. Juel, der var agtet og elsket af Alle, der kjendte ham, er nylig afgaaet ved Døden. I sin sidste Levetid skjænkede han hver af sine Huusmænd og Tjenere en ikke ubetydelig Pengesum.

I **Lodshavn** ved Farsund faldt den 22de August et lidet Barn ned i en Brønd, der skal være 18 Favne dyb. Moderen sprang i sin Fortvivlelse strax efter for at frelse det. Manden, som ogsaa strax kom til, fik ved Naboernes Hjælp begge op, men da var Barnet dødt og Moderen bevistløs, og hun døde ogsaa næste Morgen.

Throndhjems offentlige Tegneskole har i dens forløbne Skoleaar ialt været besøgt af 118 Elever.

Oversigt over norske Blades Indhold.

I den af Aktieeierne i Christiania Theater den 31te f. M. afholdte Generalforsamling meddeeltes en Udsigt over Theatrets Virksomhed og Status i det forløbne Theateraar, hvoraf vi her give et Uddrag. Theatret har i det forløbne Theateraar givet 99 Forestillinger, hvoraf 97 til Indtægt for Theaterkassen. Disse 97 Forestillinger have indbragt 18,359 Spd., hvoraf 1919 Spd. ere udbetalte til assisterende Kunstnere udenfor Theatret. Den tiloversblevne Sum i Forening med Kongens Tilskud 1200 Spd., Indtægten af Restaurationsholdet 376 Spd., samt Refusion af erlagt Bygningsskat for 1849 eller ialt 18,067 Spd. har altsaa været det Beløb, hvorover Direktionen har disponeret. Til Afdrag og Renter m. m. og til Dækkelse af Underballancen fra forrige Aar (1,318 Spd.) er medgaaet 2,532 Spd. Til Gager og Lønninger, Dekorationer, Musikalier og Bøger, Forfatter- og Oversætterhonorar m. m. m. ialt 15,481 Spd. Beholdningen bliver saaledes 53 Spd. Til Bestridelse af Udgifterne i Theateraarets sidste Maaned, August, der ikke ere medregnede i ovenanførte Regnskab, maatte et Laan af 1200 Spd. bevilges. Tilskuerantallet har ved alle de i Theateraaret givne Forestillinger udgjort 43,397 eller i Gjennemsnit 438 ved hver Forestilling. Direktør Borgaard har tilbudt sig for de to næste Theateraar at nedsætte sin Gage fra 1200 til et 1000 Spd. aarlig. Generalforsamlingen antog et af Amtmand Møinichen fremsat Forslag om Antagelsen af en lønnet Bestyrer for det Sceniske og Artistiske, og Theaterdirektionen, Repræsentantskabet og sammes Suppleanter gjenvalgtes.

— Saavel en Indsender i Mgbl. som Tilskueren og flere Provindsaviser have udtalt sig imod O. Valstads Forslag om at forbyde Fattigfolk at gifte sig, for derved at raade Bod paa Tilvæxten i Fattigvæsenets Byrder. Præsten O. T. Krohg viser, at Grunden til disse ikke er at søge i Afsluttelsen af ubesindige Ægteskaber eller i Brændeviinsdrik, men i Fattigloven selv, idet de Trængende nu med Loven i Haanden kunne fordre sig underholdt paa det Offentliges Bekostning, istedetfor som før at tye til den private Godgjørenhed. „Vi have faaet Loven istedetfor Evangelium." Kjærlighedens Lov er udslukt af den juridiske. De Trængende modtage nu uden Erkjendtlighed og Taknemmelighed, og ere paa en Maade blevne de Velstaaendes Fiender.

Danmark. Generalkommandoen for Holsten er bleven forlagt fra Kiel til Rendsborg. — Generallieutenant Krogh er udnævnt til kommanderende General i Holsten og Lauenborg og Bülow i Slesvig.

— I Statsraadet skal det være afgjort, at Rendsborgs Fæstning skal sløifes.

— Den afsatte kielske Professor Nitsch har faaet Ansættelse ved Universitetet i Leipzig.

— I London er nylig paa Prindsen af Augustenborgs Forlag udkommen en Brochure om den danske Arvefølge og Londoner-Protokollen.

Sverige. Et Interessentskab har dannet sig for Anlæggelsen af et Valseværk ved Degerfors, beregnet paa en Produktion af 20,000 Skpd. Anlægget vil være afhængigt af den paatænkte Jernbanes Udførelse baade hvad Brændematerial og Udførsel af dets Produkter angaar.

— Jenny Lind har gjennem Frankrig begivet sig til Schweitz; i Tydskland agter hun at kjøbe Godser og tilbringe Vinteren. Næste Sommer ventes hun til Stockholm.

Blandede Efterretninger.

Frankrig. Arrondissementsraaderne udtale efterhaanden mere eller mindre ligefremme Ønsker om Keiserdømmets Gjenoprettelse. Petitioner derom indløbe fortvæk fra Departementerne. — Præsidenten har paabudt en Afgift paa Opslag paa Gadehjørner.

— Den 15de skal Napoleon tiltræde en Reise til det sydlige Frankrig, hvorfra han skal vende tilbage til Paris om en Maaned.

England. Den 20de f. M. bleve Parlamentsmøderne i Overhuset udsatte til den 21de Oktober.

— Samme Dag indviedes i Leeds en Broncestatue af Robert Peel. Omtrent 40,000 Mennesker vare tilstede ved Festlighederne i denne Anledning.

— I britisk Guiana har man fundet Guld.

— Persigny er ankommen til London. Aviserne gjøre adskillige Slutninger angaaende hans Erinde.

Belgien. Ungarns Bøddel, Haynau, er bleven offentlig udpebet ved en Koncert i Brüssel. Da Musiken ophørte, raabte man „ud med ham", og en Patroulle maatte til for at skaffe Rolighed tilveie. Næste Dag kom Haynau atter i Koncertsalen, der nu var pakket fuld af Mennesker, og blandt disse en Mængde Politiagenter. Publikum fornyede derfor ikke her Pibekoncerten, men forlode Bænkene rundt om Generalen, og da han gik, fulgte man ham hjem til hans Hotel, hvor man atter peeb ham ud. Blandt Mængden, der fulgte efter ham gjennem Gaden, fandtes ogsaa mange Fruentimmere, hvilke istemte patriotiske Sange.

Preussen. Koleraen er nu ogsaa udbrudt i Magdeburg; i Danzig indsygner daglig 40—50 Personer.

Østerrig. Krigsretterne i Ungarn, der nedsattes i Anledning af Begivenhederne i 1848 og 49, ere nu endelig blevne opløste.

Grækenland. Sygdommen blandt Korenderne har gjort saa stor Skade, at hele Aarets Avl deraf anslaaes blot til 14 Mill. Pund, medens der forrige Aar udførtes over dobbelt saameget alene fra Patras.

Nordamerika. I forrige Aar har Udvandringen til de forenede Stater beløbet sig til 474,398 Personer, hvoriblandt 2014 fra Norge, 410 fra Sverige, 14 fra Danmark og en fra Rusland.

— Engelske Krydsere opbringe fortvæk amerikanske Fiskerskibe; dog haaber man, at Fiskeritvisten vil blive bilagt med det Gode.

— I Mexiko have de saakaldte Nebokedos gjort en betænkelig Opstand. Deres Maal er Orizabas Adskillelse fra Vera Cruz.

Blandinger.

Forfatterhonoraret for Miltons „tabte Paradiis."

Man har nylig fundet Originalkontrakten mellem Milton og Boghandler Samuel Symons. Den er dateret 27de April 1667. Ifølge samme skulde Milton have fem Pund Sterling strax, fem Pd. St., naar det første Oplag paa 1300 Exemplarer var udsolgt, samt fem Pd. St. for hvert af de to følgende Oplag af samme Størrelse, altsaa i det Hele 20 Pd. St.

De saakaldte Kjødtvebakker.

Allerede længe har man ønsket at besidde et Næringsmiddel, som med Hensyn paa Vægt og Volum bekvemt lod sig transportere og desuden holdt sig i alle Klimater uden at undergaae nogen Forandring, derhos var velsmagende og indeholdt tilstrækkeligt Næringsstof. Et saadant er opfundet af Hr. Gail Borden jun. i Texas. Det bestaar af det bedste Hvedemeel og Hornkvægkjødets nærende Dele. Paa Londoner-Udstillingen var Prøver deraf. Efterat Medlemmerne af Juryen for Næringsmidler selv havde gjort flere Forsøg for at overbevise sig om Kjødtvebakkens nærende Egenskaber, skred man til Analysen af samme i Dr. Lyon-Plaifairs Laboratorium. Han gjorde 3 Analyser af Stykker, som ikke vare valgte af Udstilleren, men af Prof. Wilson vare grebne iflæng, og Juryen afgav derpaa sin Beretning, hvori det hedder: „Dette Præparat er af udmærket Beskaffenhed, og hidindtil findes intet tilsvarende. Jeg maatte overbevise mig om den dyriske Deel deri befandt sig i fuldkommen frisk Tilstand og fri for al Forraadnelse; dette viste sig. Om Fordelen af denne Forbindelse af dyrisk Næring med Meelspiser er der ingen Tvivl. Stivelsen dannedes ved Hjælp af Syre til Sukker og derpaa til Alkohol, hvilken sidste erholdtes i betydelig Mængde, et Beviis for at Tilblandingen af den dyriske Substants skede paa en Maade, som ikke skadede Godheden af det tilsatte Meel; Stivelsemelet led ingen Forandring, hvilket maatte have været Tilfældet, saafremt det havde været udsat for Indflydelsen af en raadnende dyrisk Substants. Analysen gav 4,90 kvælstofholdige Substantser og 31,85 Kjødbestanddele."

Paa denne Beretning tilkjendte Juryen for Londoner-Industriudstillingen Opfinderen af Kjødtvebakken en af de 5 store Medailler, der vare udsatte for Næringsmidlernes Klasse.

Ved Tilberedningen af Kjødtvebakken udtrækkes de nærende Dele af Kjødet (strax efter Slagtningen) ved langvarig Kogning. Det Vand, som indeholder disse i Opløsning, afdampes til Sirupstykkelse. Hermed dannes af fiint Hvedemeel en Deig, der skjæres i Form af Tvebakker og steges i en Ovn ved maadelig Varme.

Paa denne Maade steges saavel den dyriske Deel som Melet fuldkommen.

Hos William Bollart i London Nr. 2, Saint-Peters-Alley, Dornhill, og hos Boivin i Paris, Rue Lamartine Nr. 27 er Oplag af den amerikanske Kjødtvebak.

Ledige Embeder og Bestillinger.

Hardanger, Vos og Lysekloster's Sorenskriverembede samt det dermed forenede Rosendals Birkedommerembede, hvis Bruttoindtægter i Aarene 1846—51 vare omtrent 2392 Spd. aarlig. 600 Spd. udredes aarlig i Pension til den afskedigede Sorenskriver.

En Sagførerpost ved Underretterne i Akershuus Amt.

En Adjunktpost ved Skiens lærde og Realskole med en aarlig Gage af 300 Spd.

En Hjælpelærerpost ved samme Skole med 250 Spd. i aarlig Løn.

Brigaderegnskabsfører-Embedet ved den christianssandske Infanteri-Brigade med en aarlig Indtægt af 600 Spd. Der stilles Kaution for 2,500 Spd.

Harhams Sognekald, nordre Søndmøres Provsti, med omtrent 520 Spd. i Indtægter.

Christiania. Trykt hos Brøgger & Christie.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 50. | Udkommer hver Løverdag Aften. | Christiania den 11te September 1852. | Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. | I. Bind.

Indhold:

Den vilde Jagt, Asgaardsreien.

(Af P. Chr. Asbjørnsen).

(Fortsættelse fra Nr. 46.)

Af de i et Par foregaaende Nr. (44 og 46) meddeelte norske Sagn om Asgaardsreien er det vistnok allerede for Mange bleven klart, at disse Sagn, som antydet, have sin Rod i den fjerne Oldtids hedenske Tro og Forestillinger. Dette vil imidlertid fremgaae endnu tydeligere, naar vi efterat have meddeelt et Uddrag af Artikelen „wütendes Heer" (den vilde Hær) i Jacob Grimms tydske Mythologi tilligemed nogle tydske Sagn, i et Tilbageblik kunne sammenholde disse med de nordiske.

Den høieste og øverste Guddom, som man kan antage har været almindelig tilbedt blandt alle tydske og nordiske Stammer, heder paa Gammeltydsk Wuotan. Den nordiske Form er Odin. Denne Guddoms Navn er trængt lige ned til Graubündten, hvor det romanske Sprog fra Alemannerne eller Burgunderne i deres første Tid har optaget Udtrykket Vut, som det ligetil nu har bevaret i Betydningen Afgud, Afgudsbillede.

Ordet Wuotan, Odin, kommer utvivlsomt af et Verbum, der paa gammel Høitydsk heder watan, wuot, paa Oldnorsk vaða, ôð, der bogstavelig svarer til det latinske vadere, og betyder gaae, gaae igjennem, føres med Voldsomhed. Den samme Stamme har Substantivet Wuot, som egentlig betyder Sind, Ingenium, dernæst Voldsomhed, Vildhed. Efter dette synes Wuotan, Odin at betegne det almægtige, Alt gjennemtrængende Væsen, den aandige Guddom. Men hvor tidlig dette Urbegreb blev fordunklet eller udslukket lader sig ikke bestemme. Allerede i Hedendommen maa der ved Siden af Begrebet om den mægtige og vise Guddom have hersket et om den vilde, voldsomme og heftige, der gjorde det saameget lettere for de Christne at udlede og fremhæve det Onde af selve Navnet. Wuotan blev saaledes i de ældste tydske Skrifter oversat ved Tyran, slem Herre; i samme Betydning anvendte man senere og endog nutildags Ordet Wüeterich; i et utrykt Digt fra det 13de Aarhundrede nævnes Wüetunges Heer for wütendes Heer (den vilde Hær ɔ: vilde Jagt); altsaa den vilde ligesom af Odin anførte Hær. Det er altsaa Odin, Krigens og Seirens Gud, der farer i Spidsen for dette Luftsyn. Den mecklenburgske Landmand siger den Dag i Dag ved natlig Larm i Luften: „de Wode tut'," „Wode jagt." Det samme er Tilfældet i Pommern og Holsteen. Wuotan viser sig ridende, kjørende, jagende, som i nordiske Sagn, i sit Følge af Valkyrier og Einherier. Fuldkommen Sikkerhed angaaende Overeensstemmelsen af denne jagende „Wode" faar man ved lignende skandinaviske Sagn og Talemaader. De hylende, brusende Vinde ledsage Odins, som Tordenen Thors Vogn og Færd. Ved natlig Larm heder det som ovenanført i Sverige: „det är Odens jagt," „Oden far förbi."

Magister C. Y. Sahlin.

Efter tydsk Folketro optages Alle, der ere døde en voldsom Død, samt alle Børn, der døe udøbte, i den vilde Hær. De Christnes Gud har ikke tilegnet sig dem, derfor tilfalde de de hedenske Guder; dette synes at være Ideegangen.

Medens den simple Mand saaledes i lang Tid tænkte sig Odin som Anfører for Nattens vilde Hærskarer eller skjulte ham i et tilsvarende Verbum, var det fuldkommen i sin Orden, at de Dannede allerede tidligere indsatte Fanden i hans Sted. Til Djævelen slutter sig Forestillingen om en uhyre Rise, der ofte synes at træde istedetfor baade Odin og Djævelen; denne Forestilling er herskende i Schweitz. Den vilde Jagt heder der Dürstengejeg (Risejagt?) Folket hører Dürsten jage om Sommernætterne i Jurabjergene, og opmuntre Hundene med sit Hoho. Uforsigtige, der ikke gaae af Veien, overrumples af ham.

I Nedersachsen og Westfalen overføres den vilde Jæger paa en Jægermesters bestemte, halv historiske Person. I westfalske Sagn kaldes han Hackelbärend, Hackelbernd, Hackelberg, Hackelblock. Hackelbärend var en Jæger, der jagede ligesaavel Helge- som Søgnedage; for denne Helligbrøde blev han efter sin Død forviist til Luften, hvor han, uden at hvile, skulde jage med sine Hunde Nat og Dag. Efter Nogle jager han kun i de tolv Nætter, fra Juleaften til Hellig tre Kongers Aften; efter Andre jager han altid, naar Stormvinden hyler. — Paa et af sine Tog efterlod Hackelberg en af sine Hunde i Fermanns Skuur i Isenstädt. Hunden laa der hele Aaret, og det var ikke muligt at faae den væk, hverken med Vold eller med gode Ord. Men da Hackelberg igjen det følgende Aar foer over der med sin vilde Jagt, sprang Hunden pludselig op og satte gjøende og halsende efter.

To Gutter gik en Aften gjennem Skoven fra Bergkirchen for at besøge sine Kjærester. Da hørte de Hunde halse og gjøe i Luften over sine Hoveder, og imellem raabte en Stemme: „Hoto, hoto!" Det var Hackelblock, den vilde Jæger, med sin Jagt. Den ene af Gutterne var dristig nok til at raabe efter ham: „Hoto, hoto!" Men da kom Hackelblock farende med alle sine Hunde og hidsede hele Flokken paa den Forvovne, af hvem der ikke engang blev et Spor tilbage.

Efter nedersachsiske Sagn var Hans von Hackelnberg Overjægermester hos Hertugen af Braunschweig, og en vældig Jægersmand, der skal være død 1521. 1½ Miil fra Goslar ligger hans Gravsteen i en Have ved et Værtshuus, der heder Klepperkrug. En Nat syntes det ham i svære Drømme, at han kjæmpede med et frygteligt Vildsviin, som han tilsidst beseirede. Kort efter traf han Dyret og nedlagde det efter en haard Kamp; i sin Seiersglæde sparkede han til Svinet med Foden og raabte: „hug nu, om du kan!" Men Sparket var saa voldsomt, at Svinets skarpe Tand trængte gjennem Støvlen og saarede Hackelnbergs Fod. I Begyndelsen brød han sig ikke om Saaret, men Foden hovnede snart op, saa at Støvlen maatte skjæres af Benet, og der indtraadte en brat Død. Efter Andre er han begraven ved Wülperode, ikke langt fra Hornburg. — Hackelnberg jager i Storm og Regn med Vogne, Heste og Hunde gjennem Thüringerwald og Hartzen, men mest ynder han Hackel (en Skov mellem Halberstadt, Gröningen og Derenburg). Paa Dødsleiet vilde han ikke vide noget af Himlen, og da Præsten talte for ham og formanede ham, svarede han: „Vorherre kan gjerne beholde sin Himmel for sig, naar jeg kun har min Jagt for mig." Herpaa svarede Præsten: „saa jag til den yderste Dag!" og det er til den Dag i Dag gaaet i Opfyldelse. Gran Gjøen eller Halsen forkynder, at han nærmer sig gjennem Luften. Foran ham flyver en Ugle, der kaldes Tutosel (Tutursel). Naar Vandringsmænd høre, at han nærmer sig, kaste de sig paa Maven og lade ham drage forbi. Hans Jagtskrig er „Huhu!" hvortil Tutosel, der i levende Live skal have været en Nonne, raaber „Uhu!"

Efter Angivelser i Kuhns' „Märkische Sagen" skal Hackelnberg ligge begraven i Sølling ved Uslar, paa Heden ved Grimnitz i Ukermark o. fl. Steder.

(Fortsættes.)

Studentermødet i Christiania 1852.

VI.

Afskeden i Frimurerlogen.

Den 29de Juni Kl. 2 Eftermiddag samledes de Norske med deres Gjæster til Afskeed i Frimurerlogen. Galleriet var fuldt af Damer, hvem Gjæsterne havde tildeelt de Adgangstegn, som de modtoge ved Indgangen paa Klingenberg med Betydning om at de kunde skjænke dem til hvem de ønskede. Saaledes vare naturligvis Damerne i de Huse, hvor de svenske Gjæster havde logeret, især forsamlede paa Galleriet. Snart opfyldtes ogsaa hele Salen af Mennesker. Den norske Sangforening afsang flere smukke Sange; derefter besteg Magister Sahlin Talerstolen og tolkede de Følelser, som besjælede ham ved Afskeden fra Norge, udbragte en Skaal for det og indbød de norske Studenter til snarest muligt at besøge Upsala, idet han tilføiede, at man i Kjøbenhavn var bleven enig med de Danske om, at det skulde overlades til de Norske at bestemme, hvor næste Studentermøde skulde holdes. Paa denne Indbydelse svarede Overlærer Daa i et længere lunefuldt Foredrag, der hyppig blev afbrudt af levende Bifaldsraab. Han fremhævede deri, hvilken Knibe denne Indbydelse stædede de norske Studenter i, da de allerede tidligere havde modtaget en lignende fra Kjøbenhavn, og udtalte derhos det Ønskelige i at Studentermøderne ikke gik altfor hyppigt paa, da de derved vilde tabe deres rette Betydning. Endelig indbød han Upsalenserne til paa sine Udflugter at besøge Norge ret hyppig og paapegte hvilket Udbytte her kunde gjøres paa historisk og naturvidenskabeligt Felt. Naturvidenskabernes Dyrkelse i Sverige er verdensberømt, sagde han; og svenske Naturkyndige besøgte ofte de norske Fjelde og Fjorde; — men de gik Studenterne og deres Samfund forbi. Han spurgte derfor, om det er en Følge af Linnés, Thunbergs og Wahlenbergs Systemer, at en norsk Student skal ansees for en mindre interessant Naturgjenstand end en Molusk eller Mosart. Altid vilde,

Magister A. L. Nordwall.

forsikrede han, de Svenske blive modtagne med Glæde og aabne Arme.

Adjunkt Svedelius optraadte derpaa, og idet han erindrede sig Arbeidernes vakre Optog i Studenterlunden, udviklede han nærmere Betydningen af den Sætning: „I dit Ansigtes Sved skal du æde dit Brød," en Sætning, som dog ikke altid efterleves, idet Alle ville æde, men Mange uden at arbeide, sagde han. Dernæst paaviste han de forskjellige Maader at arbeide paa, idet ikke blot den simple Arbeider fortjener sit Brød i sit Ansigtes Sved, men ogsaa Videnskabsmanden, Statsmanden og Andre, der sysle med aandelige Beskjæftigelser. Som de værdigste Repræsentanter for Arbeidere i sidste Betydning nævnte Taleren Statsraad Stang og Professor Schweigaard*), hvis Portræter han i det samme foreviste. Han endte med at udbringe et Hurra for Enhver, som med ærlig og alvorlig Stræben arbeider til sit Maal, hvad enten det nu er i Aandens eller Legemets Verden.

Under stor Jubel optraadte derpaa den bekjendte danske Vaudevilleforfatter C. Hostrup. Han udtalte sin Tak for den Maade, hvorpaa man i denne Høitid havde ihukommet hans danske Brødre, uagtet dette Møde ikke var noget nordisk Studentermøde, men et Besøg af svenske Mænd til de norske. Til Slutning ønskede han de norske og svenske Studenter velkomne til det almindelige Studentermøde i Kjøbenhavn, som nærmere maatte blive berammet.

Derefter blev følgende Afskedssang til Norge afsungen:

Sänk då, sång, de glädjeburna vingar —
Jubelstundernas slut är när.
Än en ton — men som till afsked klingar
Och vårt tacksamhets-offer bär.

Se, ännu som kära fränder
Hålla vi hvarandras händer;
Men när nästa sol sin fackla tänder,
Haf och fjell ju os skiljt igen.

Men fast fjellen skilja os från Eder,
Intet mer ju os söndra kan;
Himlen ju har slutit wåra leder
Och oss lärt att förstå hvarann. —
Ja — nu är forbundet knutet,
Hjerta intill hjerta slutet;
Nu är heladt hvad en gång war brutet:
Broder broder har känt igen.

Broder broder känt och samfäldt firat
Brölloppshögtid i Nordens wår —
Se, och silfverbrölloppskransar virat
Omkring Nores och Sveas hår. —
Derför vårt förbund bevara,
När vi komma eller fara;
Sträck utöfver Nordens syskonskara,
Gud, välsignande fadershand.

Derpaa besteg Magister Nordwall Talerstolen og takkede i et hjerteligt Foredrag de norske Studenter og Christiania Indbyggere for den Maade, hvorpaa han og hans Brødre vare blevne modtagne af dem, og Student Gjertsen opfordrede til at tømme Afskedens Bæger i den skummende Champagne. Derefter optraadte Kand. mag. Friis, der først under Festen var kommen tilbage fra en Udenlandsreise, og efter at han havde udtalt hvilke Erfaringer han under denne havde gjort med Hensyn til Tydskernes fornemme Overseen af det i Norden spirende Liv og deres tykke Uvidenhed derom, medgav han de bortdragende kjære Gjæster et hjerteligt Levvel. Idet Blomsterkrandse nu fløi ned fra Galleriet og Damerne viftede med sine Lommetørklæder, satte Toget med sine Faner sig i Bevægelse gjennem Kirkegaden og Toldbodgaden til Toldbodbryggen, ved hvilken Dampskibet „Berzelius" laa. Indskibningen foregik nu under en umaadelig Sammenstimlen af Mennesker og knugende Trængsel, idet Alle endnu engang vilde see de Bortdragende og sige dem Farvel. Byens smukke Damer vare tilstede og vovede med Glæde sine smukke Blomster i dristige Kast, i det glade Haab, at de skulde falde i Hænderne paa en af de kjære Gjæster, og mange af disse bleve da ogsaa saa vel forsynede med vor Floras herligste Gaver, at de gjerne havde kunnet anlægge et Miniatur-Herbarium af vore Damers Yndlingsblomster.

Da de Bortdragende vare stegne ombord, samlede deres Sangere*) sig i Skibets Bagstavn og forlystede endnu engang det talrige Publikum paa Bryggen med sin vakre Sang. Under Afsyngning af „Sät Maschinen igång" gled Skibet ud af Havnen, medens de hvide Huer viftede til Afskeed. Batteriet paa Revieret gav Salut og Folkemassen strømmede op paa Fæstningsvolden, for herfra endnu engang at sige de Bortdragende Farvel.

Nogle Norske fulgte herfra med „Berzelius," men af dem gik et Par iland paa Horten; Tre bleve med til Götheborg. Hertil naaede Skibet, paa Grund af slemt Veir, først den 30te Juni om Eftermiddagen. Til Modtagelsen vare adskillige Foranstaltninger trufne, hvoriblandt en af Borgerne arrangeret stor Middag paa Lyststedet Lorensberg, hvor mange Taler bleve holdte. Men vi kunne dog ikke indlade os paa at berette noget Nærmere om disse Festligheder, ligesaalidt som om den prægtige Modtagelse, som blev Studenterne tildeel ved Ankomsten til Stockholm, da nærværende Beretning allerede har faaet et Omfang, der turde forekomme adskillige Læsere vel stort.

*) For Fuldstændighedens Skyld bemærke vi her, at om Morgenen før Afreisen begave et ikke ringe Antal svenske Studenter sig til Prof. Schweigaards og Prof. Hansteens Boliger og bragte dem sin Hyldest.

*) Anføreren for Upsalastudenternes Sangforening var Stud. phil. O. A. Arpi, hvis Portræt vi her levere tilligemed de i Logen optraadte svenske Taleres.

C. Hostrup.

O. A. Arpi.

Australien og dets Guldminer.

(Efter Revue Britanique).

Ligesom Fleertallet af de øvrige Metaller, findes ogsaa Guldet i en Mængde forskjellige Bjergarter, som ere blevne klassificerede og have erholdt Navn af Mineralogerne; snart finder man det omspredt i mindre, isolerede Krystaller, snart atter udbredende sig i forlængede Metalgange. I sidste Tilfælde antager Videnskaben, at de guldholdige Aarer, som variere fra nogle Tommer lige til flere Fods Bredde, danne ligesaamange Sprækker eller Revner i Fjeldet, hvilke, opstaaede ved Tiden for Urbjergenes Dannelse, først i en langt senere Periode ere blevne opfyldte af meer og mindre rene eller blandede Mineralier i Form af Krystaller, d. v. s. dannende en gjennemskinnende Masse, der stræber at antage geometrisk regulære Former. Kvartsen er et af de Mineralier, i hvilke Guldstriber almindeligst forekomme; den er hvid, tæt og haard. Guldet findes indblandet i Kvartsen, enten saaledes at det som en Kjerne fylder mindre Huulheder i denne eller ogsaa strækker Metallet sig i fortløbende Aarer tvertigjennem Bjergmassen. Undertiden ere Guldkornene saa overordentlig smaae, at de ikke kunne sees med blotte Øine.

Geologien lærer os, at den Jordoverflade, som bærer os, overalt er bedækket med et Lag af Leer, Sand eller Gruus, som Alt udgjør Levningerne af ødelagte Klippestykker, der ved Vandets Indvirkning ere løsrevne fra de oprindelige Fjeldmasser og siden paa mangfoldige Maader ere blevne overskyllede, rullede og slidte, indtil de endelig af Vandet ere blevne afsatte der, hvor de nu findes. Oftest er det ved Havet og ikke ved Floderne, at denne Proces er foregaaet; thi Alt, hvad der idag er Land, har oprindelig været bedækket med Vand. Da nu de forskjellige Dele af vor Jord kun langsomt og efterhaanden ere fremtraadte af Oceanets Skjød, saa følger ogsaa heraf, at hver Tønde Land engang har været udsat for Indvirkningen af denne store Vandmasses Bevægelser, ligesom høist betydelige Rystelser og Omflytninger i dens Bestanddele ere bevirkede, som en Følge af de hæftige Strømme, hvis Virkninger dog uendeligt have omvexlet Alt efter Flodens Styrke og Retning. Deraf har nu dette Leie af mineralske Emner sin Oprindelse, som, efterat de en lang Tid have været bearbeidede af Vandet, endelig ere blevne liggende tilbage udbredte over den største Deel af Jordens Overflade, og som imidlertid have undergaaet alle Atmosphærens Indvirkninger af Tørke og Fugtighed, af Varme og Kulde, — lige fra det Øieblik, da Landene selv bleve befriede fra Havets Herrevælde og udsatte for Luftens Indvirkning. Af hvad vi have anført sees tydeligt, at paa alle de Steder, hvor der fandtes Guld i et løsrevet eller sønderknust Klippestykke, der blev dette tilligemed de øvrige Partikler bortført af Vandet, samt afsattes derefter i længere eller kortere Afstand fra Moderbjerget. Dette er Grunden, hvorfor man ikke alene træffer Guld i Bjergenes Indre, men ogsaa meget ofte blandt Leer, Sand og Gruus — kort sagt, blandt alle Slags mineralske Levninger. Den her ovenfor antydede Omflytning og Forandring af Jordoverfladens Bestanddele, som er bevirket ved Vandet, har stedse staaet i et bestemt Forhold til Fjeldstykkernes Størrelse og Tyngde. Det er nemlig tydeligt, at alene en stærk og vældig strømmende Flod har været istand til at bortføre en større Klippeblok, hvilken igjen, efterat være bleven søndersplittet, har givet efter for en langt mindre Flod, medens en almindelig Strøm, ja endog en liden Bæk har været istand til at føre Sandet med sig. Endelig kan ogsaa den svageste Vandstrøm mætte sig med Dyndpartikler, som den afsætter, saasnart den ophører at rinde.

Naar man veed, at Guldet overhoved taget er 7 Gange tungere end almindelig Steen*), d. v. s., at en Kubiktomme Guld veier syv Gange saameget som en Kubiktomme af den tætteste Steen, saa følger heraf, at en Vandstrøm, som er istand til at føre med sig Guldkorn af f. Ex. en Erts Størrelse, bør kunne fremdrive syv Gange saa store Stene, samt rimeligviis endnu lettere Sand og Dyndpartikler. Dersom fremdeles denne Strøm træffer Guldet indblandet med Stene af forskjellig Størrelse fra dette, saa maa det i de fleste Tilfælde hænde, at Guldet udfældes til Bunden, hvor det bliver liggende, hvorimod de øvrige Ting føres endnu længere bort.

Man kan heraf lettelig fatte, hvoraf det kommer, at Sand og Gruus, især naar de hvile paa fast Grund, ikke sjelden frembyde en langt større Rigdom af Guld end selve Minegangene. I Virkeligheden har nemlig Strømmenes Indvirkning paa det oprindelige Bjerg været fuldkommen den samme, som den Proces, Grubearbeiderne endnu den Dag idag underkaste Malmen. De have først sønderknust Klippemassen i talrige Stykker, som de have vasket, rullet og formindsket gjennem idelig Gnidning, hvorefter det frigjorte Metal efterhaanden er sunket tilbunds, medens de mindre tunge Partikler ere førte videre frem. Vi finde ligeledes heri Anledningen til at man saa ofte træffer Guld blandt Sandet i saadanne Floder, som jævnlig fra de omgivende Strandbredder optage i sig en Mængde Jordpartikler og andre Emner, som overalt, hvor Vandet befinder sig i Berørelse med forhaandenværende Steenbanker, ere, om vi saa maae udtrykke os, udsatte for en idelig Sigtning, hvilket saaledes danner Enden paa det store Urhavs Arbeide.

Jo længere man fjerner sig fra den Arne, hvorfra Metallet er udgaaet, desto renere og mindre maa man naturligviis træffe Guldkornene; thi i samme Forhold som Strømmen bliver mindre strid, have de større Blokke efterhaanden afsat sig paa Flodbunden, medens det Tiloversblevne underkastes en mangedobbelt forøget Slidning. Det er ogsaa af denne Grund, at man i guldførende Strømme især har fundet, at den Sand er rig paa Metal, som danner de saakaldte Lavgrunde, ligesom den der samler sig ved de Vinkler og Knæer, som opstaae ved Flodens Bøininger.

Efterat vi saaledes med nogle Ord have mindet om de Omstændigheder, som almindeligst staae i Forbindelse med Opdagelsen af Guld, gaae vi over til Minerne i Australien — denne engelske Koloni, hvor Indbyggerne staae op, naar vi gaae tilsengs og hvor Juledagen er den varmeste Dag i hele Aaret. Lader os til en Begyndelse kaste et Blik paa Landskabet og forestille os, at vi ankomme Søveien til Sydney, seilende forbi Strandbredderne af Ny-Sydgallien. Vi komme sydfra; en frisk vestlig Bris fører os over det stille Havs lange Vover, medens en klar Himmel straaler over vore Hoveder. Tilvenstre for os, paa Bagbordsiden, som det hedder paa Sømandssproget, adskille vi efterhaanden, gjennem den lette Taage, som tilslører Horizonten, de mørke Tegninger og vidunderlige Profiler af en lang Kjede af Bjerge, blandt hvilke Øiet forgjæves søger at opdage en eneste afrundet Top, og endnu mindre nogen egentlig Spidse eller regelmæssig Skraaning. Paa hele denne Linie møder os alene phantastiske Former. Disse Bjerges Toppe dannes af lange, flade Sider, som skraane ned i bratte og bugtede Dyb og hvis Yderkanter hist og her danne afsondrede Fremspringninger eller kamformige Indskjæringer. Her see vi en Høi, som i sin Form fuldkommen ligner en Kuffert eller en Kasse; der igjen et Huus med sin Skorsteen, som minder om en uhyre Hat eller snarere om en Hue, dannet i Form af en Konus. Længere borte igjen see vi et Huustag, hvis Sider fremskyde under tvende ganske forskjellige Vinkelbøininger, aldeles som om man, da det engang i Tiden blev opført, har havt et saadant Hastværk, at man ikke engang har haft Tid til at betjene sig af Vaterpasset; — med et Ord, det er et Virvar af opdukkende Gjenstande af alle mulige Former og Proportioner, lige-

*) Naar man tager Vandets specifike Vægt som Eenhed, saa stiger Guldets Vægt til 19, hvorimod Jernet ikke opgaar til mere end 8. Platina alene er tungere end Guldet; med samme Volum (Omfang) veier det nemlig 22 Gange mere end Vandet.

som med Flid anbragte og befæstede om hverandre paa den mest urimelige og for Øiet stødende Maade.

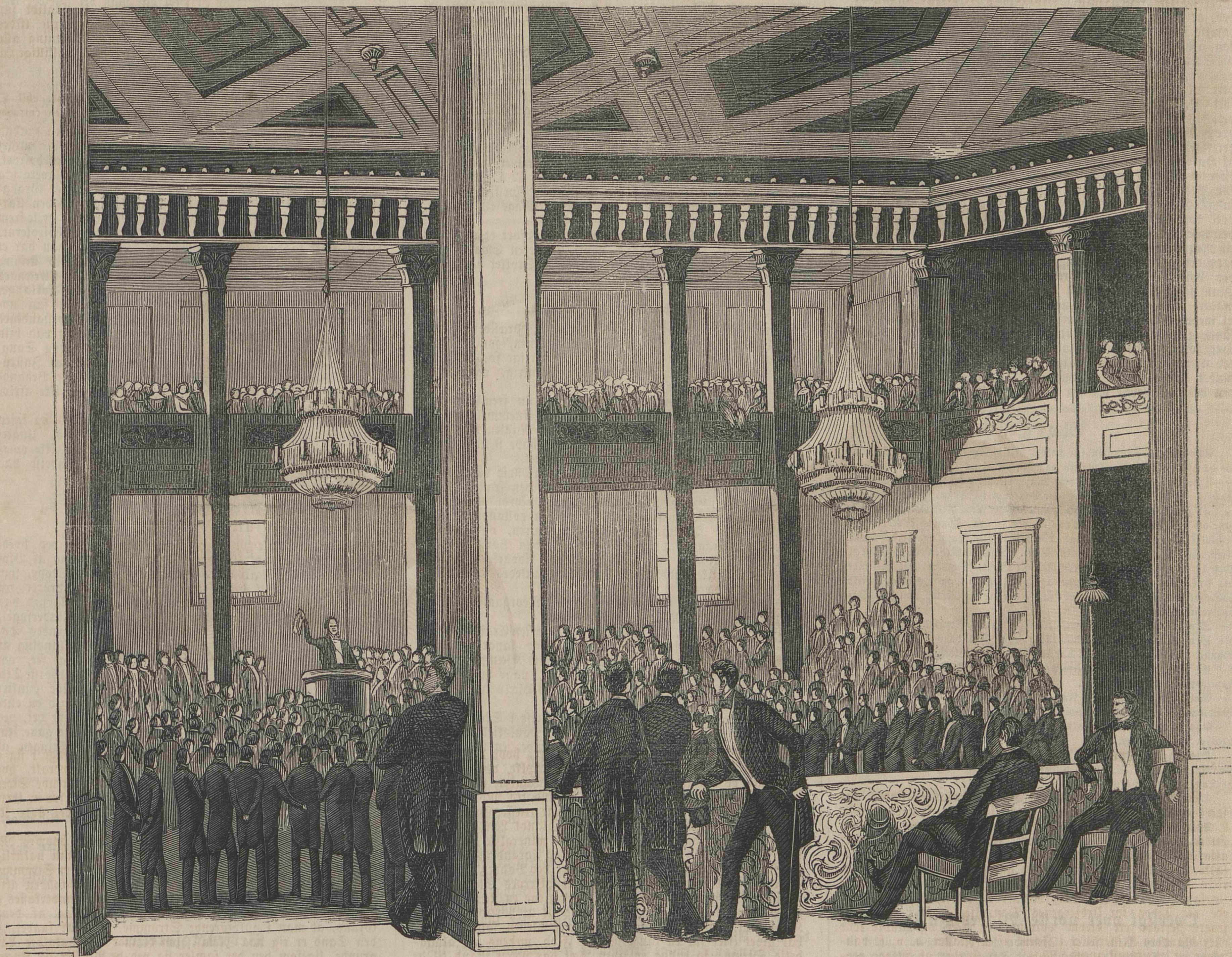
I samme Forhold, som vi nærme os Stranden, skjelne vi stedse tydeligere denne forunderlige Bjergformation, og iagttage da, at der imellem Havet og de bugtede Konturer af dens Basis findes vidtstrakte jævne Sletter — et Slags Golfer, som ere mere eller mindre bedækkede med Skov, hvis mørkegrønne Farvetone indgiver os en sørgelig Følelse. Snart bemærke vi en stor, hvid Fjeldklint, hævende sig til en Høide af 300 Fod over Havets Overflade, i hvilken aabner sig en bred, uregelmæssig Revne, der giver os Adgang til en mørk og øde Havn, almindelig bekjendt under Navn af Botany-Bay. Nogle Mile længere borte, mod Nord, hæver sig fra Klipperne et Fyrtaarn. Indunder dette, i selve Fjeldvæggen, som danner dets ene Side, henvender man vor Opmærksomhed paa en ganske ubetydelig Fordybning, mod hvilken Manden ved Roret nu med dristig Haand slynger Fartøiet; det er her, hvor Jacksons Havn ligger. Efterat være komne derhen, møde vore Blikke, ligesom ved en hurtig Sceneforandring, en dobbelt Kjede af Fjelde, som til Halvdelen skjule en tredie Række af Klippetinder, der ligge endnu længere borte i Baggrunden. Der findes forøvrigt her trende særskilte Sund, ethvert af dem af en halv Miils Bredde og aabnende sig, det ene til høire, det andet til venstre Side. Det førstnævnte, som bøier sig mod Nord, fører til en ubeboet Havbugt, endnu idag lige saa øde, som den var da Kapitain Cook første Gang besøgte den. Det sydlige derimod udgjør Indløbet til den egentlige Jacksons Havn*).

Efterat vi have gjennemseilet en Klippegrund, kaldet „Suggen og Griseungerne" — den eneste Hindring, som paa denne Strækning møder Seileren, — komme vi strax ind i et vidtløftigt Basin, hvis Vand har en smuk blaa Farve og er lige saa roligt og stille som en Indsøes. Paa alle Sider see vi os omgivne af 50—60 Fod høie Bjergtinder, mellem hvilke ligge indkilede større og mindre Viger med Sandbund, som fordetmeste efterhaanden blive smalere og danne en Mængde langstrakte Sund i alle Retninger. Da der overalt i disse Klippebugter er dybt Vand, saa skulde hele Verdens Fartøier kunne faae Plads og kaste Anker i Jaksons Havn; ja de skulle endog med Lethed samtidigt kunne udlosse sine Ladninger, dersom de der fandt et tilstrækkeligt Antal Traner, istand til at føre sine tunge Byrder op til en saadan Høide, som de omliggende Fjelde.

*) Den første Expedition, som var bestemt til at kolonisere Australien, afgik derhen 1788, under Befaling af en Kapitain Philip. Nedslagen og modløs ved det sørgelige Udseende af den nordlige Havbugt — den eneste, som Cook havde angivet — var Kapitainen netop i Begreb med at sætte Seil til, for at vende tilbage, da en simpel Matros, ved Navn Jackson, traadte frem og erklærede, at der paa den anden Side fandtes endnu et Indløb, som førte ind til en rummelig og indbydende Bugt. Dette var Jacksons Havn, som af en sjelden Erkjendtlighed mod den fordringsløse Sømand for en vigtig Opdagelse, erholdt hans Navn.

Syv Mile sydover herfra, paa en fremskydende Odde, omgiven af flere dybe og til Ankring bekvemme Viger, frembyder sig Staden Sydney, med sine store, af hvide Stene opførte Huse, sine med Klokketaarn forsynede Kirker, sine Fæstningsværker, Kaier og Fordæmninger. Uagtet den larmende Virksomhed, som stedse ledsager enhver stor Centralplads for Handelen, mærker man dog strax, at denne Stad endnu befinder sig i sin Barndom; og meget ofte støder man her paa større tomme Rum imellem Husene. Men man begive sig blot til George-Street; der skal man faae see en to engelske Mile lang Gade, bestaaende af tvende snorlige Rækker uafbrudt sammenhængende, prægtige Huse, forsynede med rige Boutiker, som ikke engang skulde vanzire de største Stæder i det gamle Europa.

Men Tiden tillader os desværre ikke at blive tilbage i Sydney. Vi passe derfor Leiligheden og gaae ombord paa en Dampbaad, som er færdig til at afgaae til Paramatta, en ubetydelig Stad, beliggende 17 Mile fra Sydney, ved den yderste Ende af Havbassinet. Den er bebygget med Muurhuse, som ere omgivne af smukke Haver, og vi kunde let troe os forflyttede til en eller anden liden By i Nærheden af

Afskeden i Frimurerlogen. (Se foregaaende Side.)

London, dersom ikke vore Blikke, blandt Pomerants- og Figentræerne tilligemed flere andre Træsorter, tilhørende den varme Zone, ogsaa overalt mødtes af Hække af Viinranker, bærende de smukkeste Drueklaser. Vi fortsætte nu Reisen videre tilhest, for at begive os til Bathurst. Under de første 30—40 Miil reise vi over en vidtstrakt, lidet kuperet Slette, bevoxet med Akacietræer, der udgjør hvad man i Australien kalder Skov, og hvilket er noget ganske andet end en engelsk Skov. Man forestille sig nemlig en ubegrændset Strækning, hvis Mark bestaar alene af rødbruunt Gruus, opblandet med store, efter Formen runde, sorte og jernholdige Stene, samt alene sparsomt bærende nogle guulblege Græsstraa, som mere ligne Hø end en levende Plante. Fra dette Steenleies Skjød opspringe paa alle Kanter omkring os utallige høie, retvoxne Akaciestammer, hvis forrevne Bark hænger ned i større og mindre Lapper omkring Træet, saa at man kunde sige, at ethvert Træ har sin Haarpynt i Uorden. Overalt omkring paa Marken seer man omfaldne Træstammer, som ofte ere halvt forbrændte, medens de opretstaaende Træer ogsaa bære tydelige Spor af Ildens Hærjinger

Paa nogen Afstand fra hverandre og især i Nærheden af de faa ubetydelige Vasdrag, som vi møde paa vor Vei, træffer man ogsaa et og andet tættere Skovholdt, bestaaende af unge Akacier og adskillige for Landet eiendommelige Buskvæxter. Med Undtagelse af de Hindringer, som denne sparsomt forekommende Buskskov foraarsager, kan man frit lade sin Hest gallopere igjennem den saakaldte Skov i alle Retninger; man maa alene vogte sig for, at man ikke rider sig omkuld over de omstyrtede Træstammer og de utallige smaa Jordhøie, hvormed Marken er saa at sige oversaaet, eller at man ikke støder Hovedet mod de Grene, som undertiden og undtagelsesviis hænge saa lavt ned, at de kunne træffe Rytteren. Thi i Almindelighed udvikle de her voxende Træer sine Grene først paa en betydeligere Afstand fra Roden. Ligesom paa Stammerne er ogsaa Grenenes Bark afreven og paa mangfoldige Maader sønderreven; og Bladene udgjøre ikke andet end idelige Nuancer af Kløverbladsformen. De behagelige Indtryk af Friskhed og Grønt, som i en Europæers Erindring ere knyttede til Begrebet om en Skov, finde sig forøvrigt her skuffede paa en ligesaa uventet som ubehagelig Maade. Intet kan med eet Ord være mere sørgeligt og nedslaaende, end den første Indtræden i en nyhollandsk Skov, hvor Alt viser sig saa tørt, smagløst og skummelt, — og hvor, som en naturlig Følge af den karrige Vegetation, man tillige finder sig forladt af ethvert levende Væsen. Blikket, som ængsteligt vanker hen over en med fortørkede Levninger bedækket Mark, mødes overalt alene af stive, langraggede Stammer af Akacietræer. En Skov i Australien tilbyder derhos saa liden Skygge, at man i denne lider langt mere Bryderi af de glødhede Solstraaler, end ude paa den aabne Mark, hvor der idetmindste Intet findes, som berøver os Virkningen af et opfriskende Vindpust.

(Fortsættes.)

Opdagelse af Insekter som Aarsag til Potetessygen og et nyt Middel derimod.

I et Brev i „Galignanis Messenger" har en Jordbruger i det engelske Grevskab Wicklow, en udmærket Agerdyrker, meddeelt Følgende om Potetessygen:

„Det er nu omtrent syv Aar siden Potetessygen begyndte sine bedrøvelige Ødelæggelser her i Landet. Mange Aarsager ere blevne opgivne og mange Midler derimod ere blevne foreslaaede, men hvor modsigende og utilfredsstillende have ikke Resultaterne været! Den Theori, som for nærværende Tid har meest Anseelse, er Atmosphærens Indflydelse, da Sygdommen ofte indfinder sig i fugtigt og tungt Veir, saaledes som vi ofte have paa denne Tid af Aaret, hvilket angriber de saftigere Planter under en vis Periode af deres Væxt. Og alligevel ere de, som forsvare denne Anskuelse, ofte i Forlegenhed med at forklare, hvorfor paa samme Mark eller i samme Fure den ene Plante er angrebet, men ikke den anden, den ene Varietet god, den anden ikke, den ene god paa den ene Mands Jord, men daarlig paa en andens, og omvendt. De første Symptomer til Sygdommen ere stedse smaa sorte Pletter paa Bladene, ligesom om nogle Draaber Gift vare faldne paa dem, lignende de af en Asphas foraarsagede Prikker paa Bladene af Sykamoren eller det vilde Figentræ, og aldeles forskjellige fra dem, som foraarsages af Vinden eller af Frosten. Disse Pletter tiltage i kort Tid, Stilkene blive sorte og give en ubehagelig Lugt, og endelig vise ogsaa Rodknollerne

Tegn til Forraadnelse. Da er ethvert Middel unyttigt; det eneste, man har at gjøre, er at anvende dem saavidt de lade sig bruge. Disse Pletter paa Poteterne foraarsages af Insekter. De komme henimod Midten af Juli, som jeg troer, om Natten. Man har paa mange Steder bemærket, at Sygdommen i flere Aar er kommet paa samme eller næsten paa samme Dag: hvormange Fugle og Insekter gjøre ikke det samme? De komme først sædvanlig parviis og findes paa den nedre Side af Bladene, paa de ovennævnte sorte Pletter, men de ere vanskelige at træffe, thi naar man rører ved Bladene, springe de bort med saadan Hurtighed og Styrke, at et skarpt Øre kan adskille Lyden af deres hoppende Bevægelser, uagtet de næsten ere usynlige for det ubevæbnede Øie. Paa nogle faa Dage tiltage de i Størrelse, og lægge sine Æg, som ere hvide og tilspidsede mod Enderne; derefter skifter Hunnen Farve, fra lysequul til næsten hvid, og døer. Jeg har fundet mange af deres Skind, bibeholdende sin Form. Øinene findes nær ved Spidsen af Hovedet og ere ganske mørke af Farve. Snart finder man Ungerne i et stort Antal krybe over hele Planten, især deleshed Stilken; men de ere nu meget mindre tilbøielige til at springe bort, end i Begyndelsen. Somme Dage kan man røre ved dem, uden at de bevæge sig. Jeg forsøgte mange Midler, for at udrydde dem, Røgning med Svovel, Tobak o. s. v., men med ringe Held. I Virkeligheden kan ogsaa en Kur her alene have noget Værd, i samme Forhold, som den lader sig let udføre. Alligevel fandt jeg af den Omstændighed, at de let lode sig flytte og at man ogsaa ved en let Berørelse kunde dræbe dem, at Vanskeligheden paa en let Maade kan afhjælpes. Jeg satte nogle lette Grankviste ved Enden af Svingelen af en Tindeharv, som jeg satte i Gang og sopede paa denne Maade to Gange over Potetesgræsset; Arbeidere fulgte efter, som udstrøede frisk, ulædsket Kalk, $2^1/_2$ Bushel pr. Akre, hvilken, da Planterne efter Sopningen laae næsten flade, kom i Berørelse med Undersiden af Bladene, hvor Insekterne fandtes. Tusinder af dem nedsopedes med deres Æg af Grankvistene og begroves i Jorden eller knustes af Harvpinderne. Dersom nogle af dem endnu findes tilbage efter to til tre Dages Forløb, kan Sopningen gjentages, naar kun Potetesgræsset er tørt. Grankvistene maae ikke være saa tunge, at de afbryde Stilkene, men tilstrækkeligt tunge til at bøie dem ned. Inden kort Tid reise de sig atter. Jeg har betragtet det som min Pligt, i denne Henseende at henvende mig til Regjeringen med Anmodning om at Videnskabsmænd maae faae det Hverv at undersøge disse Insekter og jeg har havt den Lykke, at H. Exc. Greven af Eghiton har givet min Plan sit Bifald, men da nogen Forhaling nødvendigviis maatte indtræffe, har jeg anseet det for rigtigst, paa engang at meddele Almeenheden min Plan, for at Landmænd strax kunne give sig især med at bortsope disse Insekter, da hver Dag forøger Fiendens Antal og følgelig ogsaa Vanskeligheden ved at udrydde disse skadelige Insekter, hvoraf jeg ogsaa har fundet nogle paa et Exemplar af Solanum E. tuberosum i den botaniske Have ved det herværende Kollegium."

Norge.

Christiania. Kronprindsen ankom hertil, som man havde ventet, den 6te og afreiste den 8de til Leiren paa Gardemoen.

— Den 27de Aug. ankom Deres Majestæter Kongen og Dronningen til Luzern. Derfra toge de Veien over Langnau til Thun, i hvis Nærhed en Leir paa 5000 Mand just var samlet og en større Feltmanøvre foretoges, ved hvilken Hs. Majestæt var tilstede. Fra Thun gik Reisen til Interlaken, hvor Deres Majestæter opholdt sig to Dage og gjorde et Par Udflugter i Omegnen. Den 1ste Sept. fortsattes Reisen til Bern, den 2den derfra til Malleray og den 3die til Basel, hvor de høie Reisende ved Ankomsten fandt Hertugerne af Østergøthland og Dalarne, hvilke havde begivet sig hid for at møde sine Forældre og ledsage dem paa Tilbagereisen til Norge.

— Den 12—17de holdes Prøveforelæsningerne for den ledige Lektorpost.

— Den skandinaviske Kunstudstilling var i Søndags aaben for sidste Gang. Blot i den sidste Tid var den bleven nogenledes godt besøgt.

— En af Architekterne Schirmer og Hanno afgiven Tegning til Jernbanegaard er bleven antagen.

— Amtmanden i Romsdals Amt har beskikket Landbrugsskolebestyrer A. Landmark til Lensmand i Næssets Thinglaug.

Paa Ringerike har man paagrebet en Person, der har eftergjort og udgivet Tolvskillinger.

Stavanger. Paa et fra Danzig ankommet Fartøi, der ligger paa Kvarantænepladsen ved Byen, findes en Kolerasyg. Styrmanden døde af Kolera under Bornholm.

Throndhjems Borgerskole har nylig erholdt en ikke ubetydelig Udvidelse og tæller nu ialt 227 Elever.

Fra Gunnarshoug berettes, at Kornavlen der iaar har slaaet saa godt til, at Laderne paa mange Gaarde have maattet udvides, for at kunne rumme den store Velsignelse.

Oversigt over norske Blades Indhold.

Ifølge Chrst.-Post. for 5te September har R. Stephenson under sit Ophold her i Christiania i Forening med DHrr. Ricardo og Bidder opgaaet den hele Jernbanelinie og afgivet en fordeelagtig Dom om det udførte Arbeide, idet han baade har erklæret sig tilfreds med den solide Udførelse og udtalt sin særdeles Anerkjendelse af de norske Arbeideres Dygtighed. Hvad Arbeidet angaar, vil man snart faae Anledning til at anstille Forsøg, da Hr. Stephenson skal have foreslaaet Jernbanekommissionen, at Banen allerede i Løbet af dette Aar aabnes til Strømmen for Transport af Planker og Bord paa de Betingelser, at der i Fragt erlægges $^2/_3$ af hvad der hidtil betaltes i Transportomkostninger pr. Tylt. Iværksættelsen af dette Forslag har Kommissionen anbefalet og den beroer nu saaledes blot paa Regjeringens Samtykke.

— Mgbl. for 7de Septbr. indeholder atter en udførlig Opsats „om Fængselsvæsenet paa Landet," og Antydninger til en Reform deri.

— Ifølge Throndhjems Adr. bereiser Schweitzeren Kundert isommer flere Egne af Stiftet for at give Underviisning i Tillavelse af Ost. Men nogle efter hans Methode tillavede Oste, der af Gudbrandsdøler ere bragte til Throndhjem, have her ikke fundet nogen god Modtagelse, idet Kjøberne af Falbydernes Dialekt have kunnet slutte sig til Ostenes norske Herkomst og derved vogte sig for at kjøbe dem og betale dem som deres „udenlandske Brødre."

— I Breviks Adr.-Tid. berettes, at Mormonerprædikanterne, ifølge en Skrivelse fra Amtmanden til Byfogden i Brevik, ere blevne betydede, at de indtil Videre der i Amtet ikke maae holde offentlig Religionsøvelse, eller foretage Daab eller andet deslige, medmindre de ville udsætte sig for at blive belagte med Arrest. Forbudet for hele Amtets Vedkommende antages fremkaldt derved, at Mormonerne, efterat Byfogden ved det optagne Forhør havde paalagt dem at standse med deres Virksomhed, tyede fra Byen til Bamble og der søgte at vinde Indpas. Om disse Prædikanter i Mormons Kirke hedder det, at den Ene, den før omtalte Åhmanson, er født i Jønkøping, 25 Aar gammel og Bogbindersvend af Profession, og at den Anden, Jeppe Jørgen Folkman, er født paa Bornholm, 28 Aar gammel og Skrædder af Haandværk. Den Første begyndte først i August 1849 at reise omkring, og har siden opholdt sig fordetmeste i Kjøbenhavn, indtil han blev udsendt af Samfundet, „Jesu Christi Kirke af sidste Dages Hellige," hvilket Samfund har sit Hovedsted og Sæde i Utah Territorium i Amerika, for at prædike Evangelium. I Menigheden benævnes Åhmanson „Ældste" efter den Grad i Kirkens Tjeneste, han har naaet og de Forretninger, han har at udføre. Sit Kaldsbrev har han modtaget af Forstanderen for bemeldte Menighed i Kjøbenhavn. Den anden Mormoner, Folkman, har modtaget sit Kaldsbrev som „Præst" af Præsidenten eller Forstanderen for den Deel af Menigheden, som befinder sig i Skandinavien. Forretningerne ved Daaben synes de at dele mellem sig, idet Folkman fornemmelig dypper de Vundne ned i Vandet, medens Åhmanson lyser etslags Velsignelse eller læser Formularer derved.

Sverige. En af Stockholms Politi den 3die Sept. foretagen Fængsling af en beruset Person har fremkaldt et Sammenløb af Mennesker, der har gjentaget sig i trende paafølgende Døgn; da Vinduer paa et Par Steder ere blevne indslaaede, har Overstatholderen udstedt en Kundgjørelse, hvori han formaner Folk til at lade slig Sammenstimling fare og holde sig inden Lovlighedens Grændser. Opløbet var for en Deel rettet mod Jøderne. 17 Personer vare i de to sidste Nætter (indtil den 6te Sept.) blevne arresterede.

— Professor i Græsk ved Upsala Universitet, Wilh. F. Palmblad, døde i Upsala den 2den September. Han var født 1788 og blev Professor 1835. Palmblad var en utrættelig Skribent baade som Romanforfatter, Historiker og Philolog; endelig var han ogsaa Geograph til Huusbehov, hvilket er os Norske bekjendt nok.

Danmark. Angaaende den tydske (slesvigholstenske) Legions Skjæbne i Brasilien hedder det, at den nu er smeltet ind fra 6 fuldtallige Kompagnier til 4 defekte. 12 Officierer ere afgaaede; nogle af dem tjene nu sit Brød ved forskjellige Sysselsættelser i Amerika, andre ere vendte tilbage til Europa, eller døde.

— Paa det kgl. Theater er nylig bleven opført et originalt Femaktsskuespil, „En Episode," hvori Digteren Ewalds Ophold i Rungsted og Søbækshuset skildres. Stykket har imidlertid ikke gjort synderlig Lykke.

Blandede Efterretninger.

Frankrig. Ved Times's Angreb er Præsidenten endelig bleven bevæget til selv at gribe Pennen, for i Monitøren at paavise, hvad hiint Blad har vanskeligt for at fatte, at der endnu virkelig existerer Frihed i Frankrig, og det en endda større end i England.

— Alle Generalraadene paa to nær ere nu fremkomne til Præsidenten med Forsikringer om deres Taknemmelighed og Tilfredshed. 40 have ytret Ønske om at Magten maa forblive i Napoleons Hænder; og blandt dem have 9 udtrykkelig opfordret til Gjenoprettelsen af Keiserdømmet.

— En Telegraphdepesche fra Amsterdam af 3die ds. meddeler, at der havde udbredt sig det Rygte, at den franske Minister ved Hoffet i Haag var kaldet tilbage, fordi Kammeret havde forkastet den imellem Frankrig og den hollandske Regjering behandlede Traktat angaaende Literaturen, og at dette Rygte havde bragt Papirerne til at synke paa Børsen.

— Bladet „Presse" har faaet en anden Advarsel i Anledning af en Artikel mod „Pais," og kan saaledes inddrages, naar det skal være.

— Man taler om en gjennemgribende Reorganisation af Hæren, hvorved 70 Mill. Fr. skulle spares.

England. Hr. Grawat har for Præsten Craig forfærdiget et Teleskop, hvis Hovedrør er 70 Fod langt og hvis største Omfang er 13 Fod. Hvor stor dette Kjæmpeteleskops Forstørrelseskraft er, kan man slutte sig til, naar man hører, at Bogstaver af $^1/_4$ Tommes Høide ved dets Hjælp kunne læses i en Afstand af $^1/_2$ engelsk Miil.

— Dronningen befinder sig nu paa en Reise i Skotland.

— Ved en Gravning i Nærheden af St. Paulskirken i London har man 25 Fod under Overfladen fundet en Runesteen, der efter Indskriften at dømme, er af nordisk Oprindelse.

— Luftskipperen Green steeg den 2den dennes op fra London med sin Kjæmpeballon, ledsaget af et 8 Mand stærkt Musikkorps.

I Belgien har man løst det Problem, at væve Lærred paa Maskiner ved mekanisk Kraft uden Hjælp af Menneskehænder, idet man nemlig har opfundet en Indretning, som kan anbringes paa enhver Væv, og ved Hjælp af hvilken man kan væve alle Sorter Lærred, fra det fineste Battist til den groveste Seildug, og paa hver Væv 8 a 12 Gange saa meget om Dagen, som der kan leveres fra nogen Haandvæv.

Italien. Et nyt Udbrud af Ætna har fundet Sted den 20de August.

Spanien. Ifølge Beretninger fra Havana af 14de Aug. fængsles daglig en stor Mængde Kreoler, som siges at have deeltaget i en Sammensværgelse, Regjeringen har opdaget, og som skulde være udbrudt den 1ste Aug.

Schweitz. Den polske Emigrant Grev Joseph Kruszynski, der var Udenrigsminister under den sidste polske Revolution, er i Slutningen af forrige Maaned død i Bern, hvor han siden 1836 havde opholdt sig og under Navnet Klein havde en Ansættelse ved den Fischerske Boghandel.

Nordamerika. Natten mellem den 19de og 20de f. M. tildrog sig en skrækkelig Ulykke paa Eriesøen i Nærheden af Buffalo, idet Dampskibene „Atlantic" og „Ogdensburg" i tyk Taage stødte paa hinanden, hvorved det første Skib fik en Læk. Kapitainen formanede Passagererne, hvoraf de fleste vare norske Udvandrere og ikke forstode Engelsk, til at fatte sig og gav dem Haab om at kunne naae Havn. Han kunde ikke dæmpe Angsten og i den første Skræk sprang Flere overbord. Men, efterat Skibet havde slæbt sig omtrent $^1/_2$ Miil frem, naaede Vandet Maskinkammeret og slukkede Ilden, og Skibet begyndte da at synke. Skrækken og Forvirringen kjendte nu ingen Grændser. Man agtede ikke paa eller forstod ikke Kapitainens og Officierernes Raad, at bemægtige sig Stole, Sophaer, Madrasser og andre Gjenstande, der vare fyldte med Luft og som Følge heraf sikre Redningsmidler, men styrtede sig blindt i Undergangen. Kl. $2^1/_2$ sank Skibet under Passagerernes Jammerskrig; kun Agterdelen, hvortil nogle Faa klamrede sig fast, ragede op over Bølgerne. „Ogdensburg," der havde fulgt „Atlantic" i Kjølvandet, reddede omtrent 150 Personer, men den tykke Taage lammede dens Anstrængelse for at redde de Øvrige. Omtrent 200 Personer, for største Delen fattige norske Udvandrere, fandt deres Grav i Bølgerne. Blandt de Savnede er ogsaa en Mrs. Cornwell, en Søster til den bekjendte Fredsapostel Elihu Burrit.

Venskabsøerne. Den længe omtvistede Souverænitet over disse Øer er endelig bestemt, idet Dronning Pomares ældste Søn er erkjendt som Konge over Raiatea, hendes anden Søn som Konge over Huahiva og hendes Datter som Dronning over Bolobolo.

Blandinger.

En ny Stemmeindretning ved Fortepianoet.

Uagtet sin numeriske og kvalitative Rigdom var Afdelingen for musikalske Instrumenter paa Londoner-Industriudstillingen egentlig fattig paa nye Indretninger, der kunde betegnes som vellykkede. Thi Sager af den Natur, som Fortepianoet med Violinen i Amerika, eller det efter Ørets Princip byggede Fortepiano, henhøre kun i Forsøgenes Række. Dette er imidlertid ikke Tilfældet med den nye Stemmeindretning, som Instrumentmager Bessalié har anbragt paa det af ham udstillede Fortepiano. For en Deel har man vel allerede tidligere forsøgt denne Indretning, men ikke med det ønskeligste Held; og netop dette Held er det, der nu saa fordeelagtigen udmærker Bessaliés Arbeide. Hans Opfindelse fortjener derfor alle Kunstforstandiges Anerkjendelse. Hensigten med denne Indretning er en lettere, sikrere Stemning. Istedetfor de hidtil anvendte Stemmehvirvler er der foran paa den af heelt Jern gjorte Stemmestok Skruer, som ved Hjælp af en liden Stemmenøgle paa en bekvem og let Maade kunne sættes i Bevægelse med to Fingre. Da en heel Omdreining af en saadan Stemmeskrue neppe forhøier eller fordyber Tonen saa meget som en Kvart-Omdreining af den sædvanlige Stemmehvirvel, saa skeer Tonens Overgang fra en høiere til en lavere saa sukcessivt, at Øret paa det Nøieste kan følge enhver Gradation. Strengen kan nu meget bekvemt bringes til den skarpeste Reenhed, uden at man, som hidtil, behøver at dreie frem og tilbage, Noget som er uundgaaeligt ved Stemmehvirvlerne. Eieren af et saadant Flügelinstrument kan, naar han har et nogenlunde musikalsk Gehør, uden Vanskelighed selv stemme det, da der hverken udfordres den Haandkraft eller tiltrænges den Færdighed, som Stemmehvirvlerne nødvendig forlange. Da Opfindelsen ogsaa har Indflydelse paa Tonen, saa udmærker Instrumentet sig, efter kompetente Sagforstandiges Dom, der havde Anledning til nærmere at prøve det paa hiin Udstilling, ved en blød, klar og i alle Tonearter jevn Sang, ligesom ved let og præcis Anspil. Det er klart, at Instrumentets Varighed vinder væsentligt ved den zartere Behandling, som nu er mulig. Den Stemmende kan nu ikke afrive nogen Streng, naar han er nogenlunde forsigtig.

Endvidere kan det hele Strengebelæg udtages og igjen indlægges, uden at Strengene behøver at beskadiges. Uagtet disse særegne Indretninger, er Instrumentets Priis ikke overdreven; vi betvivle ikke, at denne Bessaliés Opfindelse paa sit Sted vil finde behørig Anerkjendelse.

Maade at skjelne mellem Bomulds- og Liintraade i Uldtøier.

Følgende simple Prøve er især iøinefaldende ved hvide Stoffer. Den grunder sig derpaa, at en Opløsning af Blyoxyd i Kali eller Kalkvand farver mange dyriske Stoffe, som Horn, Haar og Uld brune eller sorte, hvilket hidrører fra Gjenstandens Svovelgehalt, hvorved Blyet slaar sig ned paa det dyriske Stof som Svovelbly. For at anstille Undersøgelsen, behøver man kun at opvarme det undersøgendes Tøi f. Ex. Flanel etc. kort Tid i en Skaal med en Blanding af Blyglætte (Blyoxyd), lædsket Kalk og Vand, for at see, om det ganske eller kun tildeels farver sig sort. Er det første Tilfældet, er det ublandet Uld, men viser der sig hvide Punkter eller Traade, saa tyder det hen paa en Blanding med en eller anden Plantetrevle. Endnu lettere vil man erkjende det, ved at opplukke Tøiet, thi de brune Uldtraade ville let gaae itu, medens de hvide Plantetrevler ogsaa efter Indvirkningen af Blykalken vise temmelig Fasthed.

Ledige Embeder og Bestillinger.

Korpslæge-Embedet ved oplandske ridende Jægerkorps med en aarlig Gage af 126 Spd.

En Lærerpost ved Throndhjems Navigationsskole med 300 Spd. i aarlig Løn.

Jordemoderbestillingen i Vaaler Pstg. med 20 Spd. i aarlig Løn og fri Bolig.

Bekjendtgjørelser.

☞ Subskriptionen paa „**Illustreret Nyhedsblad**" med Adgang til Gevinsterne staar fremdeles aaben og koster 72 ß kvartaliter — forsendt med Posten 84 ß. Det bemærkes, at man kan abonnere fra hvilketsomhelst Kvartals Begyndelse, men at kun de kunne deeltage i den forestaaende Præmiefordeling, som holde Bladet og betale dets Kostende fra Bindets Begyndelse til dette Aars Slutning. De Abonnenter, som kun have betalt og abonneret paa enkelte Kvartaler, kunne blive deelagtige i Præmiefordelingen ved at indløse de manglende Nummere eller Kvartaler. Ved Bindets Slutning vil enhver Abonnent blive tilstillet et illustreret Titelblad samt et fuldstændigt „Indholds-Register."

A. Dzwonkowski (Østre Gade Nr. 17).

Christiania. Trykt hos Brøgger & Christie.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 51. Udkommer hver Løverdag Aften. **Christiania den 18de September 1852.** Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. **I. Bind.**

Indhold:

Australien og dets Guldminer.

(Fortsættelse fra forrige Nr.)

Vi drage stedse videre frem igjennem Skoven, følgende en lige og bred, men høist ujævn og slet vedligeholdt Vei. Snart passere vi forbi et hvidmalet Huus, hvis usædvanlige Længde og lave Façade, omgiven af en Gaardsplads, strax lader os formode, at det er et Værtshuus; snart opdage vi atter, paa den ene eller anden Side af Veien, et storartet Parkanlæg, i hvis Baggrund hæver sig et med ødsel Luxus opført Vaaningshuus: det er Ramensdale-Park, Wellingworth-Hall, eller ogsaa prunker det med et eller andet ligesaa storartet Navn, og hvor en eller anden velstaaende Kolonist, rigelig forsynet med Hjorder, residerer. Et Stykke længere frem komme vi endelig til en lille By, der endnu befinder sig i sit første Udviklingsstadium. Den ligner fuldkommen en almindelig engelsk Smaaby, med Undtagelse af at den ene Huusrække har forvildet sig paa en anden Kant. Lignende Udsigter og Gjenstande følge efter hverandre vexelviis mange Mile igjennem, medens vi drage over en sidlændt og eensformig Slette, hvor vi imellemstunder ere saa heldige at træffe paa en ophøiet Plads eller liden Høi, som skjænker os en friere Udsigt og fra hvilken vi da foran os see en lang Række af Høidestrækninger, hvis blaa Farve strax fæster vor Opmærksomhed.

Det er de blaa Bjerge, som vi nu maa stige over, for at naae Bathurst. Lader os først standse nogle Minuter ved Foden af Bjergene, for at tage dem i Øiesyn; især da det kostede de første Nybyggere flere Aars Anstrængelser, førend de vare istand til at finde en Overgang.

Almindelig anvendes Benævnelsen „de blaa Bjerge" om samtlige de Fjeldhøider, der iagttages mod Øst, efterat man har forladt Sydney og drager indad Landet. Naar man seer dem paa længere Afstand, vise de sig under Form af en langstrakt, lidt skraanende Fjeldkjede, med en og anden Spids, der hæver sig til en mere betydelig Høide. For den Fremmede, som seer disse Fjelde for første Gang, synes det ikke vanskeligere at komme over dem, end om der var Tale om et Bjerg i Skotland eller Irland. Men hvor dybt skulde han ikke have fundet sig bedragen i denne sin Formodning, dersom han havde forsøgt paa det, førend den nu aabnede Vei til Bathurst var færdig! Man betænke forøvrigt alene, hvilken Mængde af udsendte Expeditioner, bestaaende baade af talrigt Mandskab og under Anførsel af de meest intelligente og kløgtige Anførere, som Gang efter Gang have været uheldige i deres ivrige Bestræbelser for at søge at overvinde alle de afskrækkende Hindringer, som mødte dem. Heller ikke de herhen transporterede Forbrydere, hvem man lovede Naade og store Belønninger, vare heldigere. Det var først efter vedholdende, gjennem flere Aar fortsatte Anstrængelser, at man endelig var saa heldig at opdage en mulig Overgang.

Men hvori bestode da alle disse Vanskeligheder? Tager for et Øieblik Plads ved vor Side paa den bratte Klippespids, der behersker den høire Strandbred af Hawkesburyfloden, og betragter med os nærmere det foranliggende Landskab.

Floden Hawkesbury flyder fra Syd mod Nord ved Foden af Bjerget, samt i en med Bjergkjeden i Almindelighed parallel Retning. Dens Seng er indeklemt i en Rende af to til tre hundrede Fods Dybde, uden Krumninger og paa begge Sider omgiven af Mure af en særdeles haard Bergart, som forøvrigt ikke frembyder andet end en uophørlig Omvexling af Terrasser og bratte Fordybninger. Ofte skraane Strandene fra begge Sider. Trakten mod Øst, der udbreder sig foran os, synes, som før sagt, paa en Strækning af nogle Mile lidt efter lidt at hæve sig og beherskes hist og her af nogle enkeltstaaende Bjergspidser. Men, hvorledes er vel Overfladen beskaffen af denne svagt skraanende Mark?

Dersom Naturen, alene for at more sig over Menneskenes Anstrængelser, har villet sønderskjære den i Form af uhyre Labyrinther af Høisletter og Huulveie, Kløfter og Afgrunde, saa har den deri været fuldkommen heldig. Selve Bjergkammene, som alene ere nogle Fod brede, have lodrette Sider, hvis nedre Dele skjule sig i de mørke, trange og krumme Dale. For at kunne opdage nogen Bund i disse Afgrunde, maa man strække sig frem udover Klippens Rand. Høiderne og Fordybningerne nærme og fjerne sig fra hverandre, krydse og krumme sig i utallige Bugter, saa at det Hele danner ligesom et forviklet Net. Øiet bliver træt af at følge disse evige Labyrinther. Overalt, paa Spidsen som paa Foden, paa Fjeldsletten som i Bjergkløften, er Marken bedækket med Steen. Alligevel ere de jævne Dalflader bedækkede af en Skov, som dannes af høie, kraftige Akacietræer samt en Art af Slægten Eucalyptus. Enhver særskilt Dalstrækning indeslutter en liden Flodseng, som dog alene i Regntiden indeholder Vand.

Saaledes ere disse uigjennemtrængelige Huulveie beskafne. Sir Th. Mitchell, som omhyggelig undersøgte dem, for at finde en Vei, blev ofte indestængt i trange Pas, som paa to Sider vare omgivne af uhyre Klipper og i Midten havde store opstablede Klippeblokke, mellem hvilke alene Flodvandet kunde bane sig en Vei. En anden Lærd, Grev Stezelecki, som for geologiske Studier undersøgte en af disse Dale, befandt sig der engang i fem Dage fangen tilligemed en Tjener, som fulgte ham. Han var nærved at omkomme af Hunger, og det lykkedes ham først at komme ud efter fortvivlede Anstrængelser, hvilke ogsaa skulde have været forgjæves, dersom han ikke heldigviis havde været forsynet med en lang og stærk

Sydney i Ny-Syd-Wales. (Se forrige Nr.).

Skindrem, som han benyttede for at slæbe sin Ledsager og sine Instrumenter med sig.

Iblandt de Tusinder af Bjergkamme, som saaledes uophørligt afbryde hverandre, at finde een, som uafbrudt forlængede sig i Retningen mod den Linie, der afdeler og danner Grændsen for Vasdragene til begge de modsatte Skraaninger af Aasen, og paa denne Maade naaede Fjeldkjedens virkelige Høidelinie — var i Sandhed ingen let Sag for de første Kolonister og lykkedes først efter mangfoldige Forsøg. Med Tiden opdagede man alligevel den Vei, man saalænge forgjæves havde søgt efter, og en Kjørevei blev anlagt til Bathurst. Det er en flere Mile lang Bakke, som med en næsten umærkelig Stigning hæver sig til Fjeldets høieste Top. Jo mere Veien hæver sig, desto bredere og dybere blive de omgivende Afgrunde.

Forat give vore Læsere et fuldstændigt Begreb om de utrolige Vanskeligheder, som man har haft at overvinde ved dette Veianlæg, ville vi laane følgende Skildring af en Naturforskers Dagbog:

„Det var ved Middagstiden; vi lode vore Heste udhvile ved et lidet Værtshuus, kaldet Wheaterboard (Vindenes Hjem) og beliggende 840 Metres (omtrent 2,800 Fod) over Havfladen. Halvanden Miil fra denne Plads findes et Sted, som fortjener at sees; man kommer derhen, ved at stige ned i en nærliggende Dal, hvor man siden følger Bredden af den Bæk, som flyder gjennem Dalbunden. Omtrent i Midten af Skoven opdage vi pludselig et uhyre Svælg, idetmindste 1500 Fod dybt. Kun et Par Skridt til og vi befinde os ved Randen af dette forfærdelige Dyb. Neden for os udbreder sig nu en vidtstrakt Aabning, overalt bedækket af tyk Skov, der viser sig som en grønnende Flade. Efterat vi have sat os ned paa en af de Klippespidser, der paa alle Sider omgive dette nye Slags Hav, opdage vi, saalangt Blikket kan naae, en dobbelt Række af fremskydende Bugter og Bjergodder, aldeles som om vi befandt os paa en med deslige Indskjæringer kantet Havbred. De hvide, horizontale Klippevægge ere paa mangfoldige Steder ligesaa jevne, som om de vare glathuggede, saa at Tilskueren, om han kaster en Steen ned i Dybet, med Øinene kan følge den under hele Faldet og iagttage, hvorledes den afriver Grenene paa de Træer, som beklæde Afgrundens Bund. Iøvrigt frembyder den Svælget omgivende Steenring yderst saa trappeformige Affatser, saa at vi f. Ex. forat kunne naae Faldpunktet i Dalen for det Vasdrag, ved hvilket vi havde taget Plads, vilde have været nødte til at gjøre en flere Mile lang Omvei. Midt imod os, paa en Afstand af omtrent 5 Mile, hæver sig ligeledes en Række af Klipper, som paa den ene Side synes fuldkommen at omslutte den et Bassin lige Afgrund."

Forhen havde en Reisende, der kom fra Sydney og derefter havde tilbagelagt Veien til de blaa Bjerge, endnu utallige Vanskeligheder at bekjæmpe, førend han naaede det indre Sletteland, da der for den, som vilde stige ned i de østligt beliggende Dalstrækninger, ikke fandtes nogen anden Vei at komme frem paa end en bugtet og slibrig Gangsti, paa begge Sider omgiven af bratte Dyb. Sir Th. Mitchell, som for omtrent 20 Aar siden anlagde den nuværende Vei, vidste dog ogsaa at overvinde denne Hindring. Ved at sprænge en uhyre stor Klippeblok, lykkedes det ham nemlig at igjenfylde et af de øvre Passer imellem tvende nærliggende Bjergtoppe og saaledes forbinde dem, hvorefter den paabegyndte Vei kunde udstrækkes i en jævn Skraaning lige til det Punkt, hvor de egentlige Fjelddale begynde.

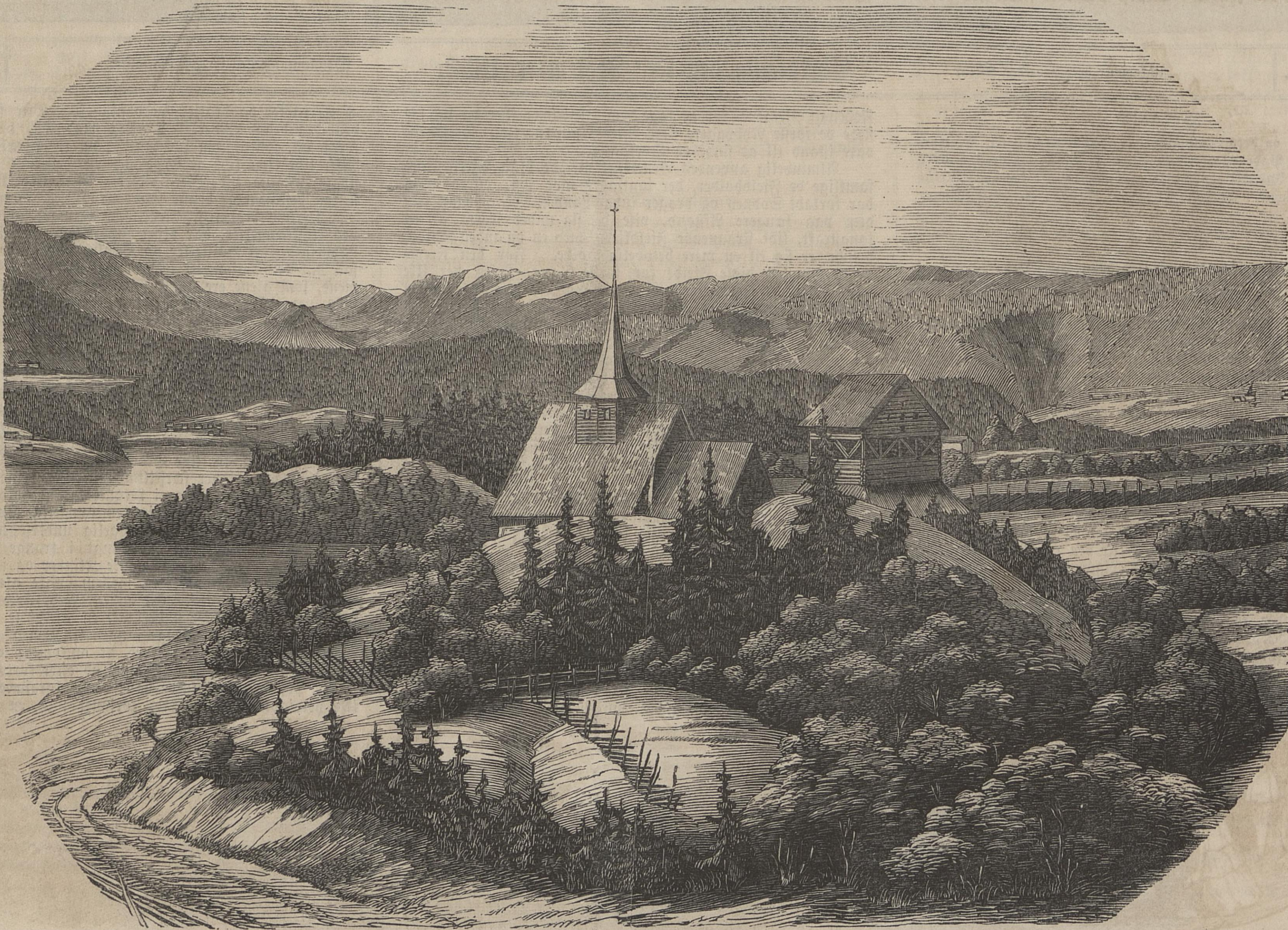
De paa den venstre Side beliggende Fjeldstrækninger ere paa langt nær ikke saa vanskelige at stige over, som de østlige. Længere ind træffer man her paa Granitfjelde, hvilke kun ubetydeligt afvige fra de europæiske Fjeldes Formationer, og man naaer saaledes uden store Anstrængelser den saakaldte Bathurstslette. Denne er dog ikke, som man skulde kunne formode efter Navnet, en fuldkommen Slette, men derimod et aabent Felt, med hist og her omspredte Trægrupper. I Australien forstaar man ved Slette almindeligviis ethvert Landskab, — det kan forresten være som det vil, — som ikke frembyder nogen egentlige Bjerge og hvis Omgivelser Beskueren paa engang kan overskue, naar han staar paa et ophøiet Punkt. Dersom nu disse Sletter ere blevne tilstrækkelig fugtede af Regn, saa vise de sig bedækkede med en rigelig Græsvæxt, der naaer den Reisendes Hest lige op paa Bugen; men naar den tørre Aarstid indtræffer, frembyde de ikke Andet end en forbrændt, med Støv opfyldt Mark, hvor det sørgmodigt omskuende Blik ikke træffer paa en eneste grøn Plet, dersom det ikke hændelsesviis standser ved en eller anden Papegøie, som bærer denne Farve.

Midt paa dette vidtstrakte Sletteland hæver sig nu Staden Bathurst, Maalet for vor Reise, hvilken, i Lighed med de øvrige nyanlagte Stæder i Kolonien, har en heel Mængde offentlige Bygninger, Værtshuse, Restaurationer og Butiker, i Misforhold til de private Bygninger.

Uagtet vi, efterat have oversteget de blaa Bjerge, i Virkeligheden befinde os i det Indre af Landet, træffe vi dog endnu stedse hist og her Spor af Bjerge. Under en ti Miles Vei seer man paa begge Sider af sig Grupper af Høie og mindre Fjeldaase, afvexlende saavel i Form som i Størrelse, lige indtil man har naaet den virkelige Slette, der danner Centralørkenen.

Blandt disse Fjeldaase fortjener særskilt at anmærkes de saakaldte Conobolas-Bjerge, der ligge kun nogle faa Mile i Øst for Bathurst; det er nemlig der, at Guld først er bleven opdaget i Australien og hvor det nye Anlæg Ophir er beliggende. (Se Afbildningen i Nyhedsbladet Nr. 1 og 2.)

Men førend vi indlade os paa nogen Undersøgelse af Australiens Guldminer, turde det vel ikke være afveien først noget nærmere at gjøre Rede for Landet i dets Heelhed,

Slidre Kirke i Valders.

samt for de udmærkende Træk, som i Almindelighed charakterisere dette Fastland,

Strengt taget forstaar man ved „de blaa Bjerge" kun en vis, nøie begrændset Deel af den store Bjergkjæde, som til en Længde af nogle og tredive Breddegrader udbreder sig i Retningen fra Nord til Syd, idet den løber langs med den østlige Strandbred af Australiens Fastland: lige fra Kap York, den nordligste Grændse, til Kap Wilson, der danner det yderste Punkt mod Syd. Denne uhyre Fjeldstrækning, som endnu ikke har erholdt noget almindeligt Navn og af hvilken kun enkelte adspredte Patier ere anmærkede paa Kartet under særegne Benævnelser, danner et høist kompliceret Fjeldsystem. Snart løber det ud i en Mængde parallele Aaser, som umærkeligt blive smalere og smalere; snart danner det atter enestaaende Fjeldringe, som derpaa mod Øst og Vest udskyde talrige mindre Sidegrene, af hvilke en Deel strække sig lige til den indre Sandørken, hvor de efterhaanden aftage og endelig aldeles forsvinde, hvorimod andre atter styrte brat ned mod Havet. De høieste Spidser blandt disse Fjelde dannes af den Gruppe, der kaldes de australiske Alper, og som udbreder sig lige fra Port-Philip til i Nærheden af Egnen om Sydney; deres høieste Punkt er Bjerget Kosciusko, hvis Høide over Havfladen man anslaar til 2050 Metres (6,800 Fod).

Imellem Kap Wilson og Kap Melwille, hvilket sidste er beliggende ved den 14de Breddegrad, træffer man, paa adskillige Punkter af Fjeldkjeden, meget ofte Spidser af 3—4000 Fods Høide; men kommer man længere mod Nord, saa sænke Fjeldene sig efterhaanden, indtil de aldeles ophøre ved Kap York. Alligevel kan man endnu et Stykke iagttage deres Fortsættelse ind under Havet, hvilket giver sig tilkjende ved en lang Række af klippefulde Øer og Granitskjær, af hvilke nogle strække sig gjennem hele Torresstrædet til Ny-Guineas Kyster. I Syd seer man Bassundet oversaaet med en Mængde Granitholmer, hvilke endog naae til Van-Diemens Land, og hvilket altsaa ogsaa her antyder en Forlængelse under Havet for de Bjergarme, der danne det sydlige Endepunkt af de australiske Bjerges østre Hovedkjede.

Samtlige Fjeldhøider, der udbrede sig i østlig Retning, aftage gradviis indover Landet og forsvinde endelig ganske og aldeles i den umaadelige Ørkenslettte, der lige fra Carpentariebugten til den store australiske Havbugt indtager Centralkontinentet. Ogsaa de Vasdrag, som flyde mod denne Kant, tabe sig efterhaanden i Ørkenens Sand.

Det eneste Afløb, som man kjender for det Vand, der under Regntiden muligens kan samle sig i disse Trakter (dersom man ellers kan antage, at der falder noget Regn her) dannes af det egne Slags Reservoir, som under Navn af Torresøen med sin sydlige Deel har sit Udløb i Spencerbugten. I Vest for denne Bugt hæver sig i en ikke ubetydelig Høide de sydaustraliske Bjerge, som endnu ved Stoke og Stanley forlænge sig, fremskydende Smaaarme, og paa denne Maade danner en uafbrudt Hindring for de talrige Strømme, som flyde ned fra de sydlige Spidser af den østlige Fjeldkjede. Saaledes forhindrede fra at udgyde sig mod Syd, forene disse Vande sig i tvende store Strømme, som, under Navn af Carling- og Murrayfloderne, finde et Udløb gjennem Alexandriasøen.

Den eneste permanente Flod, som Nyholland er i Besiddelse af, er Murrayfloden, der efter al Sandsynlighed henter sin jævne Vandmængde fra de Sneemasser, hvormed de australiske Alper, som det lader til, stadigt ere bedækkede, og hvilket ikke mindre grunder sig paa disse Fjeldes betydelige Afstand fra den sydlige Vendekreds, end paa deres Høide, der, efter hvad vi ovenfor have antydet, gaar op til henimod 7000 Fod over Havet.

I Retningen fra Syd mod Nord løber ligeledes langs med den vestlige Kyst af Australiens Fastland en Fjeldkjede, som strækker sig fra Entrecasteaux-Havnen til den saakaldte Sælhundbugt, men hvis høieste Punkter ikke overstige 3000 Fod. Der findes i de nordlige Trakter af Landet en tredie Kjede af Fjelde, der strækker sig mellem Camden- og Carpentariabugterne, fra Vest til Øst. Hvad endelig angaar det endnu ikke undersøgte Indre af Kontinentet, saa forene alle Hypotheser sig i den sandsynlige Formodning, at der alene findes en uhyre Sandslette, som, savnende ethvert Spor af Fjelde, er bestemt til at opsamle Regnvandet, for senere at fordele dette til de lavere liggende Egne. Under saadanne Forholde synes det altsaa som om Centralregionen var fordømt til en evig Ufrugtbarhed. Det er forøvrigt en afgjort Sag, at der paa hele Kyststrækningen af Nyholland ikke udmunder sig en eneste Flod af Betydenhed. Endog Murrayfloden taber sig i de Alexandriasøen omgivende Moradser, hvis Vand snarere kan siges efterhaanden at dryppe væk, end at det danner noget egentligt Udløb i Oceanet. (Fortsættes.)

Slidre Kirke.

(Af P. Chr. Asbjørnsen.)

Slidre Kirke, der ligger i Nærheden af Slidrefjorden, er omgivet af et smukt og tiltrækkende Landskab. Den er den anseeligste Kirkebygning i Valders, og antages at have været en Fylkeskirke i Fortiden. Den er opført af hugne Graastene med Hjørnestene af Vegsteen. Nogen Historie har denne Kirke ikke, heller ikke er det bekjendt, at der i den findes mærkelige Indskrifter eller andre Oldtidslevninger, end en Sølvkalk fra den katholske Tid, med Indskrift: „Salomon Biscup i Oslo gaf Slidra Kirkiu denna Kalk," hvilken Biskop

Salomon skal have levet ved Midten af det fjortende Aarhundrede. — Derimod har Almuen bevaret flere Sagn og Fortællinger, der knytte sig til Kirken og en af Slidres mærkeligste og rimeligviis ogsaa en af Bygdens dygtigste Præster i det forgangne Aarhundrede, Hr. Herman (Ruge). Af disse skulle vi i det Følgende meddele nogle.

Slidre Kirke er som anført bygget af Steen, men Røstet paa Vestsiden er af Træ. Dette skal skrive sig fra en Kapestrid mellem to Trold, der skulde bygge hver sin Kirke. Det ene skulde bygge Lommens Kirke (Annexkirken); det andet skulde bygge Hovedkirken. Dette byggede af Steen, men det andet byggede af Træ og kjørte Tømmer fra „Lommens Mørken." Da dette Trold havde Tømret saa nær for Haanden, blev det først færdigt, og da Kirkeklokkerne ringede i Lommen, sprak Troldet ved Slidrekirken, som ikke havde mere end Røstet igjen. Derfor maatte Røstet bygges af Træ, for Stenen havde Troldet hentet langt øst ind i Fjeldet.

I den nordre Kirkevæg sees der, eller har der været Spor at see af en Revne, i Anledning af hvilken der fortælles Følgende: Der var et Par Folk, som ikke kunde forliges. Men en Aften kom der Folk ind til dem og de fik see, hvorledes det havde sig; thi Manden og Konen laa i Sengen med Ryg mod Ryg og mellem dem laa Styggemanden (Fanden). Formodentlig var dette længe før Hr. Herman Ruge var Præst her, ellers havde han udentvivl faaet dem forligte ved at mane Fanden bort, saaledes som Hr. Hans (Strøm) gjorde paa Søndmøre ved et Par Folk, som Fanden laa imellem paa samme Maade. Hr. Hans ridsede nemlig en Ring paa Gulvet med sin Stav og gjorde et lidet Hul i Midten, og dernedigjennem det Hul manede han Fanden ind i Jorden. Siden den Tid forligtes de godt og vel. Men saaledes gik det ikke i Slidre; jo længer de levede, des mere uforligte bleve de, de kunde ikke engang gaae igjennem den samme Dør i Kirken; thi hun gik igjennem den nordre og han igjennem den søndre. Tilsidst skulde de skilles fra hverandre. Da Skilsmissen var forbi og hun gik ud af Kirken, revnede Nordvæggen, og der faldt ned en Steen, som saa nær havde dræbt hende. Da kunde de see, at det var hende, der havde Uret. Om det er fra denne Tid eller det hidrører fra tidligere Tider, skal jeg ikke kunne sige, men vist er det, at Almuen kun vil begraves paa Sydsiden af Kirken; thi de, som komme i Jorden der, skulle være sikre paa at blive salige. „Storfolket kan lægges paa Nordsiden!" sige de.

Engang var den ene af Kirkeklokkerne i Slidre Kirke bleven stjaalen bort. Saa ringede de med den anden, og hørte ganske tydelig, at den sagde:

„Makjin, Makjin finde dei
I Mosaasmørken;
Tjuvaden finde dei
Paa Dinlo."

I Mosaasmarken, som ligger ind paa Aasen lige op for Præstegaarden, fandt de Klokken, og paa Dinlo fandt de Tyvene, som de dræbte og satte syv Stene over, og Stenene staae der endnu.

Herman Ruge var en for sin Tid lærd og belæst Mand, og en Tilhænger af den Wolffiske Filosofi. Han har blandt andet skrevet en Bog, betitlet: „Fornuftige Tanker over adskillige curieuse Materier, Kjøbenhavn 1754," der handler „om Underjordiske, Gjengangere, om fornuftige Skabninger i Havet 2c. 2c., hvori han ved „fornuftige Slutninger" søger at godtgjøre disse Væseners Tilværelse paa en efter Nutidens Begreber yderst kuriøs Maade. Paa Grund af sin Lærdom og Klogskab blev han ligesom den lærde Hans Strøm paa Søndmøre af Almuen anseet for at have Svartebogen og kunne mane Fanden, en Anseelse, de vistnok deelte med mange Præster, der vist ikke kunne beskyldes for at have været lærde.

Hver Thorsdags Aften, fortælles der, gik Hr. Herman i Kirken. Nogle sige det var for at have Fred for sin Kone, som var en Rasmus, der denne Dag var saa slem til at støie, skjælde og hussere, at hun ikke tiltalte sine Folk anderledes, naar hun vilde have dem til at udrette Noget, end med: „Fanden far' i dig, spring, flyv og rend!" Men Andre sige, at han paa denne Aften manede baade Fanden og de Underjordiske til sig paa Overhøring. Der var Mange, som gjerne vilde vide, hvad han gjorde i Kirken om Kvelden, men Ingen turde gaae efter og see, uden en Jente, som tjente i Præstegaarden. Hun tog et Lagen over sig og stillede sig udenfor Døren og lurede og tittede ind gjennem Nøglehullet. Men hvad hun saa fik Ingen vide; thi da Præsten kom ud, spurgte han:

„Hvem er Du? Er Du et Menneske, eller er Du en Aand?"

Jenten taug og svarede ikke et Ord.

„Hvis Du ikke svarer, gaar det dig ilde," sagde Præsten. Nei hun taug og svarede ikke. Saa manede Præsten hende ned i Jorden til Anklerne, spurgte hende igjen og bad hende svare; men hun taug. Da manede han hende ned i Jorden til Knæerne. „Svarer Du ikke nu," sagde han, kan jeg ikke redde dig." Men hun svarede ikke endda. Saa manede han hende ned i Jorden til Bæltet. Da sagde hun det, men det var for seent; han maatte mane hende heelt ned, og ved Kirkedøren vises en Grop, der hun foer ned, den Dag idag.*)

Herman Ruge skal have været en stræng Mand og en ivrig Mand for at udbrede Christendom og Oplysning blandt Folket. Dette fandt megen Modstand hos Valdersen, der var et haardt og raat Folk, og Mange fattede derfor Had til Præsten og ønskede ham alt Ondt; som et Exempel herpaa fortalte man Følgende: Engang efter Gudstjenesten, da han, som man siger, havde sagt dem Pauli Ord, var der en Mand, som sagde: „Gid Fanden havde hele Præsten, og jeg tænker nok han tager ham, før han døer." — Dette fik Præsten vide igjen, og da han engang gik op igjennem Bygden, tog han igjennem Gaarden til denne Mand. Manden stod ved Huggestabben, kløvede Veed og vendte Ryggen mod Præsten.

„God Dag, Ola," siger denne. „Endnu har ikke Fanden taget Præsten." Manden strøg Luen af og vendte sig. „God Dag Faer, jeg seer det; men det er god Tid endnu," svarede han.

Engang reiste han oppe i Hegge og Beito „for at udbrede Oplysning og lære dem Fadervor." Etsteds traf han ingen anden end en gammel Kjærring, som sad ved Peisen og nikkede. Hende spurgte han om hun kunde Fadervor. „Ja, det kan jeg," sagde hun, „men jeg har ikke saa mange Kroge paa det, som han Faer." Hr. Herman spurgte derpaa: „Kan Du sige mig, hvem har skabt mig." „Du var da nøgelig god Præst Du og," sagde Kjærringen, „som ikke veed, hvem der har skabt dig!"

*) En lignende Historie fortælles, efter Hr. Ivar Aasens Meddelelse, om „Svarte Mons" i Sogn. Han tilbragte ligeledes ofte Natten i Kirken. Ved at udklæde en Gut som et Spøgelse, søgte de at skræmme ham fra det. Men han spurgte, om Gutten var et Menneske eller en Aand. „Er Du et Menneske, saa svar, men er Du en sort Aand, da fortjener Du ikke bedre, end at manes ned igjennem Jorden," sagde Svarte Mons.

Rakoczybrønden ved Kissingen.

Badestedet Kissingen.

(Slutning fra Nr. 49).

Den nøiagtige Beskrivelse og Anvendelse af de allerede oftere omtalte Hjælpemidler i Kissingen troe vi saameget mere at kunne forbigaae, da vi ogsaa blot ganske flygtigt kunde berøre Brugen af de egentlige Mineralvande, fordi den Lidende, som er nødsaget til at betjene sig af dem, paa selve Badestedet vil kunne faae den hensigtsmæssigste Anviisning til deres Brug ved de derværende Lægers venlige Imødekommen. Vigtigere derimod forekommer det os at være her at tale noget om den Kur som skal foretages langt fra Badestedet ved det forsendte eller ogsaa kunstigt tilberedte Vand fra Rakoczy- og Maxbrønden. Fyldningen af det fortræffelige Rakoczy-Vand i Krukker foretages altid med den største Omhyggelighed, og efter mangfoldige Anstrængelser er det endelig lykkedes at kunne levere det lige til de fjerneste Verdensdele saa uforandret, som det udstrømmer af selve Kilden. Omendskjøndt Alt i denne Henseende er naaet, hører man desuagtet hyppig Klage over, at det forsendte Vand ikke virker saa gunstigt, som det, der øses ved Kilden og der drikkes. Dette ligger imidlertid vistnok mindre i Vandet end megetmere i den Omstændighed, at den Drikkende ei kan løsrive sig fra sine Hverdagsforretninger, ikke fører nogen streng ordnet Diæt, og ligesaalidet understøttes i sin Kur ved Nydelsen af et frit Liv i en smuk, sund Egn og i venlig, selskabelig Omgivelse. Brugen af det Vand, som forsendes, finder imidlertid ikke alene Sted hos saadanne Syge, som ved forskjellige Omstændigheder forhindres fra at besøge selve Badestedet, men ogsaa hos dem, der allerede i selve Kissingen have prøvet Vandets Lægedomskraft og som ganske ville udrydde Ondet, hvis det ei var fuldstændigt hævet, med eet Ord til en Efterkur. Hvad de enkelte Sygdomme angaar, mod hvilke Rakoczy-Vandet bruges, da ere disse de samme, som vi allerede forhen have omtalt. Det samme gjælder ogsaa om Maxvandet, som i den nyeste Tid ligeledes forsendes meget stærkt, da det er en uundgaaelig Betingelse for mangen Brystsyg at vedblive Drikningen af dette Suurvand med Valle endog i hele Maaneder i Hjemmet. Disse Mineralvande holde sig i gode, tørre Kjældere endog hele Aar, uden at Gassen undviger eller Vandet taber i Gehalt, kuns Jernet i Rakoczy-Vandet synes efter længere Tids Forløb at afsondre sig. Over en halv Million saadanne velforseglede Krukker forsendes aarlig, for ogsaa i fjerne Verdensdele at udbrede Lægedomsvandets Velsignelser. Et saa stort Antal Krukkers Fyldning beskjæftiger ved Begyndelsen af Saisonen ved Kurstedet uafbrudt et Personale af 40—50 Mennesker, som maae rense, sortere, opstille, fylde Krukker, bringe dem under den dertil forfærdigede Proppemaschine, forsegle og indpakke dem. Alt dette skeer under Opsigt af en Direktør, som sørger for at der iagttages den største Omhyggelighed og Reenlighed, og som for at gjøre Forfalskninger umulige, sætter Brøndseglet paa enhver Flaske og lader Fyldingsaaret ved et Stempel indbrænde paa Korkens underste Side. Ved Brugen af dette forsendte Mineralvand troe vel Mange, at der udfordres mindre Forsigtighed og Vaersomhed, forat Kuren skal lykkes, end ved det friskt øste og drukne; men de samme Regler som foreskrives paa selve Badestedet, maae ogsaa anvendes og strengt iagttages ved hiints Brug.

Lader os derfor betragte de fornødne Regler og Former i medicinsk og diætisk Henseende noget nærmere, for at de, som langt fra Kissingen ville drikke dette Vand kunne regne paa en lykkelig Fremgang. I første Henseende er det fornødent, at underkaste sig en vis Forberedelse. Allerede i længere eller kortere Tid før sammes Begyndelse skulde enhver Syg vogte sig for Udskeielser af ethvert Slags, endog i fornødent Fald noget indskrænke sin sædvanlige Diæt, forat hans Mave kan sættes og vedligeholdes i en for Vandets Modtagelse saameget som muligt egnet Tilstand; ved rensende Bade bør han sørge for Hudens Kultur, især naar denne er det lidende Organ. Med Hensyn til Tiden naar Kuren bør begynde, er det ialmindelighed fordeelagtigst at vælge de Maaneder, i hvilke Atmosphæren har erholdt en mildere og eensformig Temperatur, omendskjøndt det for nogle Sygdomme ei er upassende at vælge de

varmeste Maaneder, saasom Juli og August, da Erfaringen har viist, at Hudsygdomme, Kirtler etc. før og hurtigere helbredes ved høiere Varmegrader; dertil henhøre ogsaa rheumatiske, gigtiske og catarrhalske Onder. Den Drikkende maa under Kuren ikke overlæsses med legemlige eller aandelige Forretninger og ikke være nedtrykt af Sorger. Derfor maa han vælge saadanne Uger og Maaneder, i hvilke han saameget muligt kan frit disponere over sin Tid og omhyggeligt maa han undgaae enhver legemlig og aandelig oprørt Tilstand, og det saamegetmere fordi Organismen ved Brugen af Rakoczy-Vandet desuden allerede sættes i en ophidset, næsten feberagtig Tilstand. Kan den Lidende under Kurtiden daglig i muntert Selskab foretage sig længere Spadseretoure, uden at ophidse sig eller trætte sig formeget, vil dette meget befordre Kurens lykkelige Udfald. Drikningen maa skee tidligt om Morgenen i fastende Tilstand og ved en maadelig Bevægelse i det Frie, hvis ikke det ugunstige Veir eller endog Vinteren skulde nødsage den Syge til at drikke Vandet i et varmt Værelse eller i Sengen, da Kurens Hoved-Diemed bestaar i at sætte Legemet i en mild Transspiration. Har man drukket i Værelset ved raa Luft, saa maae de Fleste tilraades desuagtet før Frokosten at gjøre en livlig Spadseretour; men ængsteligt vogte sig for Forkjølelse. Hvor længe der skal drikkes afhænger naturligviis af Sygdomstilstanden og af den Læges Forordning, der leder hele Kuren. Dens Varighed indskrænker sig enten til 4, 6—8 Uger, eller den varer kun nogle Uger, hvorpaa man holder op i nogle Dage, for derefter at begynde paany. Men har man engang aabnet en Flaske, da er det bedst ganske at tømme den eller idetmindste at sætte Resten ubrugt tilside, fordi Vandet Dagen efter ikke mere har den samme Virkning; men vil man tømme den hele Krukke, maa man aldeles ikke bortkaste det sidste Vand paa Krukken, fordi det synes noget grumset. Undertiden forordne Lægerne at der om Aftenen endvidere skal drikkes 2—3 Bægre; men dette maa kun skee under den forordnede Læges Opsigt og foretages med den størst mulige Forsigtighed. I de første Dage efter Brugen af Rakoczy-Vandet indtræder i enkelte Tilfælde Forstoppelse; men hvilken let lader sig hæve ved noget Bittervand, ligesom det overhovedet er hensigtsmæssigt at begynde Kuren dermed, naar vedkommende Patient lider af haardnakkede Forstoppelser. Hvis Blodet under Kuren trænger sig til Hovedet eller Brystet, eller skulde ubehagelige heftige Sindsbevægelser have fundet Sted, maa Drikningen opsættes i nogle Dage. Diæten anordnes overeensstemmende med Diemedet. Fremforalt maae de Spiser og Drikke undgaaes, der ere vanskelige at fordøie, især fedt Kjød og Kjødspiser, alle tunge og fede Meelspiser, Salat og friske Frugter, alle stærke og spirituøse Drikke, Øl, den stærke grønne og sorte The, fordi Drikkene affondre de helbredende og opløsende Stoffe og igjen uafbrudt vilde ophæve Frugterne af Kuren. Frokosten maa blot bestaae i nogen Kaffe med Melk, samt Tvebak eller let usyret Brød, allenfals med noget Smør, et Middagsmaaltid af lette Kjødspiser, som, kogte eller stegte, og uden stærke Krydderier, ere meget gavnlige og som nydes med friskt, ungt, let fordøieligt Grønt og Markfrugter. Til Aftensmad er en let Suppe noget stegt Kjød og nogle blødkogte Æg tilstrækkelige; et Glas god, reen Viin drukket om Middagen og Aftenen er godt for Mange, men Overmaal skader her som altid.

For Marxilden, hvis Vand aldeles ikke forandres ved Forsending, turde med nogle Forandringer ialmindelighed de samme Regler gjælde. Næsten i alle Tilfælde drikkes den med frisk tilberedet varm Gjedevalle, eller skulde det ikke være muligt at forskaffe sig samme, da ogsaa med anden. Man tilsætter deraf Halvdelen, Trediedelen eller ogsaa Fjerdeparten, hvilket er afhængigt af den Syges Individualitet. I Regelen er det ikke gavnligt i en bestemt Tid at drikke en for stor Mængde; derimod er det fordeelagtigt imellem Frokosten og Middagsmaden at gjentage Drikningen, dog kun i ringere Mængde, uden eller kun med lidet Valle. Om Aftenen kan man atter forsøge at drikke eet, i det Høieste 2 Bægere af Marxildens Vand, da dette hyppigt har viist sig gavnligt. Diæten maa kun bestaae af let fordøielige, men dog nærende Spiser, derimod er den maadelige Nydelse af frisk eller stegt eller kogt Frugt tilladt og gavnlig; spirituøse Drikke ere ligefrem skadelige. Skal en Suurvands-Kur være af Gavn, da maa den fortsættes i Maaneder, ja endog i hele Aar, for at fremkalde Forbedring eller Helbredelse.

Norge.

Christiania. Deres Majestæter Kongen og Dronningen, Prindserne Oscar og August samt Prindsessen ankom først den 16de om Eftermiddagen hertil og modtoges ved Landstigningen af Statsraadets Medlemmer og Byens Autoriteter, foruden en talrig Masse af alle Stænder. Grunden til at Kongefamilien ankom saa seent (2 Dage efter den bestemte Tid) er den, at Uveir har nødt Dampskibet til at gaae til Ankers baade i Store-Belt og ved Frederikshavn.

— Premierlieutenant J. B. Klingenberg er, som det sees, under 10de Mai sidstleden tilstaaet et Stipendium af 250 Spd. til at foretage en Reise til England og Hamborg for at gjøre sig nærmere bekjendt med Brolægnings-, Vandlednings- og Kloakvæsenet.

— Ved Interimsregjeringens Res. af 3die d. M. er det akademiske Kollegium bemyndiget til at meddele Eiere af Eiendomme, hvorpaa der hviler frivilligen tegnede Kornbidrag til Universitetet, Tilladelse til at frigjøre Eiendommen for Bidraget ved i Universitetskassen kontant at indbetale Bidragets 25 dobbelte Beløb i Penge, beregnet efter Middeltallet af de sidste 10 Aars Kapiteltaxter for det Stift, hvori Eiendommen er beliggende.

— Ved Interimsregjeringens Res. af 6te Aug. er der besluttet, at en Sum af indtil 100 Spd. tillades anvendt til at gjøre farbar med Reen Skibotdalen mellem Nybyggeranlægget Puhævuta og Skibotten i Finmarken.

— Ved Interimsregjeringens Res. af 21de Juli er der tilstaaet hver af de for Sindssyge-Indretningerne i Christiania, Oslo, Christianssand, Stavanger, Bergen og Throndhjem anordnede Kontrol-Kommissioner en aarlig Godtgjørelse af 150 Spd.

— Ifølge Konsulatberetning vil Verdensudstillingen i New-York blive aabnet den 2den Mai 1853. Udstillingsgjenstandene skulle være Raa-Stoffer og Produkter, Manufakturvarer, Maskiner og Gjenstande af de skjønne Kunster. Andragender om Tilladelse til at udstille Gjenstande paa Udstillingen maae først tilstilles den for samme oprettede Forening, og skulle de tydelig fremstille Gjenstandenes Art, Beskaffenhed og Størrelse.

— Hr. Kjøbmand N. P. Thesen, der selv agter at sende nogle Smaasager, tilbyder sig, om Andre ogsaa skulle ønske Noget didsendt, at sørge for samme paa bedste Maade.

— Kand. mineral. C. A. Bjerknes er bleven tilkjendt den af Kronprindsen udsatte Priismedaille i Guld for en Besvarelse af den mathematiske Opgave: „At udlede de trigonometriske Liniers Egenskaber af de Rækker, hvori de kunne udvikles."

— Som man seer af en offentliggjort Oversigt har en den 1ste Novbr. f. A. iværksat Fireskillingssubskription til Studentersamfundets Byggefond indtil 3die Juli sidstleden indbragt 350 Spd. 86 ß.

— I Storgaden og i Butiker deromkring have Lommetyve i den sidste Tid viist sig temmelig nærgaaende. Politiet har faaet Tag i 6 slige Karle, der alle ere unge Mennesker mellem 16 og 20 Aar.

— I Sardinien er Indførselstolden paa Stokfisk nedsat fra 8 til 5 Fr. pr. 100 Kilogrammer, paa Klipfisk fra 7 til 4 Fr. pr. 50 Kilogr. og paa anden saltet Fisk fra 8 til 4 Fr. pr 100 Kilogr.

Moss. Badehuset har i den forløbne Sommer havt særdeles god Søgning.

Hamars Formandskab har besluttet, fra det mekaniske Værksted i Christiania at bestille en Sprøite til 360 Spd., konstrueret efter de paa Londoner-Udstillingen af Firmaet Tilly & Komp. udstillede Sprøiter.

— Mjøsdampskibene have havt det travlt med at fragte Militæret, der skulde samles til Øvelsesleiren paa Gardemoen.

Lillehammer. I en Generalforsamling i Dampskibet „Dale-Gudbrands" Anliggender den 28de f. M. besluttedes, at tilbyde den norske Regjering Skibet tilkjøbs, under Vilkaar, at Interessentskabet erholder Aktier i Jernbanen for en Sum af 14,000 Spd.

Frederiksstads Trælastudskibning paa Holland har ogsaa iaar været ringe, dog noget større end forrige Aars. Iaar er hidtil udført over 14,000 Koml. ½ Trælast, hvoraf 4679 Koml. kommer paa August Maaned.

Fra Frederikshald berettes den 8de Sept., at et saa voldsomt Haglveir for nogen Tid siden gik over et Strøg i Skjebergs Pstg., at Ingen skal have oplevet Magen, og at Kornavlingen for mere end Halvparten derved blev tilintetgjort.

Brevik. Da de omtalte to Mormonere, trods Amtets Forbud, havde holdt Forsamlinger saavel i Brevik som i Bamble Sogn, bleve de indsatte i Byens Arresthuus. Dog bleve de snart løsladte under den Betingelse, at de ikke skulde prædike eller døbe i Amtet, og have nu i Forening med syv andre Mormonere begivet sig til Frederiksstad.

Arendal. Den 18de Sept. begynder det danske Dampskib „Waldemar" en regelmæssig ugentlig Fart mellem Kjøbenhavn, Frederikshavn og Arendal og befordrer saavel Passagerer som Gods og levende Kreaturer.

— Som en Mærkelighed anføres, at i et Nabopræstegjæld paa 4500 Indvaanere har i forrige Aar kun To aflagt Ed til Konstitutionen og iaar Ingen.

Fra Fredø berettes, at en Lynstraale f. M. slog ned i en Røgstue paa Gaarden Stokke i Kværnæs Pstg. og traf Manden og afbrændte ham Haar og Klæder paa den ene Side. Han har siden været sygelig, og skal det ikke være frit for, at han mangler noget paa sine fem Sandser. — Paa samme Tid slog Lynilden ned paa Gaarden Strand.

Porsgrunds Musikselskab skal have engageret Hr. Magnus, Medlem af Villa-Colonna-Kapellet, som Anfører.

Søndmøre. En stor Deel af Voldens Præstegjælds Menighed har bekostet en Mindestøtte paa Lensmand Rasmus Aarflots Grav.

Bergens Assurranceforenings Indtægter have i 1851 beløbet sig til 23,199 Spd., Udgifterne til 10,436 Spd. Af Overskuddet er bevilget 150 Spd. som Bidrag til Oprettelse af en Navigationsskole i Bergen.

— Magistraten og Formandskabet skal have besluttet at gaae ind paa Ingeniørlieutenant B. Klingenbergs og Civilingeniør Pihls Tilbud om at overtage Byens Vandledningsanlæg for 36,500 Spd.

I Throndhjems Døvstummeinstitut holdtes Konfirmation den 8de Sept., hvorved konfirmeredes 7 Drenge og 4 Piger. Med Hurtighed og Lethed besvarede Konfirmanderne de fremsatte Spørgsmaal skriftlig paa en Tavle.

Oversigt over norske Blades Indhold.

I Chr.-Pst. for 14de Sept. meddeler Prof. Hansteen en sammenlignende Udsigt over Temperaturen i Christiania i de 3 sidst forløbne Maaneder, hvoraf sees, at i Juni har Temperaturen været $+ 0^{\circ},13$, i Juli $+ 2^{\circ},35$ og i August $+ 1^{\circ},22$ større end Middeltemperaturen i disse Maaneder har været i de 14 sidste Aar. Siden 1837 har Temperaturen kun 4 Gange med en enkelt Time været høiere end den høieste i dette Aar observerede (30te Juli $22^{\circ}, 78$) nemlig 7de Juli 1838 $23^{\circ},7$, 10de Juli 1843 $23^{\circ},72$, 19de Juni 1846 $23^{\circ},44$ og 3die Aug. 1846 $24^{\circ},57$. I August 1846 var Middeltemperaturen $+ 16^{\circ},05$, i indeværende Aars Juli $15^{\circ},27$.

— I samme Blad for 17de findes en Oversigt over Norges samtlige Toldintrader i Aaret 1851; deraf erfares, at Indførselstolden har beløbet sig til 1,864,800 Spd. 39 ß., hvoraf 480,980 Spd. 32 ß. falder paa Christiania, 315,617 Spd. 108 ß. paa Bergen, 157,343 Spd. 94 ß. paa Throndhjem og 119,470 Spd. 119 ß. paa Stavanger. Udførselstolden af Trælast har beløbet sig til 143,087 Spd. 40 ß., hvoraf 31,986 Spd. 5 ß. for Drammen, 14,832 Spd. 114 ß. for Sarpsborg og 13,128 Spd. 90 ß. for Christiania. Udførselstolden af andre Varer 43,683 Spd. 24 ß., hvoraf over Halvparten falder paa Bergen. I Rigets samtlige Tolddistrikter have Told-Intrader, Oplæggelses-, Skibs og Naturalisations-Afgifter samt øvrige Intrader beløbet sig til 2,237,933 Spd. 87 ß.

— I en Korrespondentartikel i Drammens Tidende omtales, foruden de allerede tidligere bekjendte Anlæg langs med Akerselven, et nyere Værksted, som Bestyreren ved Akers mekaniske Værksted, Isackson, har anlagt og driver med en Arbeidsstyrke af 13 Mand, og som skal levere gode Maskiner o. s. v.

— Ifølge den vestl. Tid. har Tvedestrand i det sidste Halvsneesaar taget sig saaledes op, at det ikke længer er til at gjenkjende for den, som har været en Stund borte derfra. 37 nye Vaaningshuse, brolagte Gader, Brand- og Vægtervæsen, egen Magistrat og Sparebank har bidraget til at gjøre Tvedestrand „ligt et andet ordentligt Sted;" og bedre vil det blive, naar det faar sin paatænkte nye Kirke.

Sverige. Jeny Lind har, ifølge Malmø Snälpost, skjænket 400,000 Rdb. som Fond til Oprettelsen af Pigeskoler i Sverige.

— Landshøvdingen i Malmøhus Len, Grev F. Posse, og Landssekretæren sammesteds, Bråkenhjelm, ere af den skaanske Hofret ilagte Straffeansvar, fordi de have været Skyld i at en Kvindesperson i næsten 10 Aar er bleven holdt i Fængsel.

Danmark. Amalie Price debutterede den 8de paa det kgl. Theater som Marie i „Alferne" og blev af Publikum modtaget med Akklamation.

— Gjennem Indenrigsministeriet er udkommet aabent Brev, hvorved Rigsdagen sammenkaldes til 4de Oktober.

— En Skrædder fra Kjøbenhavn, Franz Tomatschek, der havde forsikret sit Liv i det kjøbenhavnske Livsforsikringsselskab for 1000 Rbd. og i det engelske Livsforsikringsselskab „Globe" for 1000 £., aflagde i Slutningen af forrige Aar et Besøg i Berlin, hvor han, efter hvad en Dødsattest og en Læges Erklæring godtgjorde, døde af Blodstyrtning den 10de Novbr. Broderen slog Kisten til og fulgte Liget til Graven, og Livsassurancesummerne bleve udbetalte. Imidlertid opdagedes der, at Skrædderen ikke havde været i Kisten; thi istedetfor at drage heden, havde han paa sin Dødsdag taget med et Jernbanetog og Broderen lagt et Strygebræt, Halm og Gaasetarme i Kisten. — Begge Brødre og Lægen sattes under Tiltale og idømtes Strafarbeide.

Blandede Efterretninger.

Frankrig. Finantsministeren har tilbagebetalt Banken de 25 Mill., som Staten endnu skyldte denne paa det i 1848 optagne Laan mod Renter.

— Ifølge de franske Blade har Gesandten ved Hoffet i Haag kun forladt denne Stad for Familieanliggenders Skyld.

— Ved et Dekret er „le Corsaire" bleven forbudt for bestandigt. Dette er første Gang Præsidenten benytter sig af den Ret til at inddrage et Blad, som Presseloven af 17de Febr. hjemler ham.

— I Anledning af Præsidentens Reise har Biskoppen af Châlons tilstillet sine Præster et Cirkulære, med Anmodning om at ledsage Prindsen med de bedste Ønsker „og ligesom tage ham under Bønnens Vinge."

— Ifølge en Korrespondentefterretning i „Indep. Belge" skal en Konversion af de gamle $4\frac{1}{2}$ og 4 pCt.'s Statsobligationer forestaae.

— I Paris vækker det stor Opsigt, at en vis Grevinde af en berømt tydsk Fyrstefamilie er bleven anklaget for Barnemord og sat i Fængsel. Grevinden blev tidlig Enke og begyndte da at hengive sig til de mest rasende Udsvævelser, idet hun valgte sine Elskere af alle Samfundsklasser.

England. I Manchester indviedes den 2den Sept. et Bibliothek for de arbeidende Klasser, bestaaende af 21,000 Bind, for største Delen tilveiebragt ved private Bidrag. Mange af Englands første Adelsmænd og Digterne Dickens, Thakeray, Bulwer og Fl. vare tilstede ved Indvielsen.

— Efterretningerne fra Kap lyde fremdeles lige ugunstige for Englænderne.

— En nylig afdød Godseier, Neale, har testamenteret sin hele Formue, efter Nogle 300,000, efter Andre 1 Mill. £., til Dronning Victoria.

— Paa Clydefloden bygges et Dampskib for Vicekongen af Ægypten, der i Pragt skal overgaae Alt, hvad man hidtil har seet.

Tydskland. I Hamburg skal snart afholdes en Kongres af Befuldmægtigede fra Preussens, Mecklenburgs, Oldenburgs og Bremens Regjeringer, for at man kan „komme til en Overeenskomst om Udvandringens vigtigste Spørgsmaale."

Østerrige. Med den 1ste Sept. er indtraadt en uhørt streng Bogcensur. Saasnart Bogpakkerne ankomme fra Leipzig, maa de overleveres til Politiet, der ikke alene konfiskerer de forbudte Skrifter, men ogsaa — naturligviis efter bedste Politiskjøn — de Bøger, som de antage Folk i deres Distrikt ikke have godt af at læse. Ingen Erstatning gives for de saaledes borttagne Skrifter.

Italien. Den romerske Regjering har kjøbt et i Vigna Cadini ved Via Appia nylig opdaget stort Gravkammer, der er smykket med Malerier, Indskrifter o. s. v., og hvor der ikke findes mindre end 341 Urner fyldte med Aske.

— I Rom er Statskonsultaen sammenkaldt til 31 Oktober.

— Statsbudgettet for 1852 udviser en Deficit af 2 Mill. Daler.

— I Rom og Spoleto ere en Mængde Personer blevne fængslede, som det hedder, fordi de have staaet i hemmelig Brevverling med Mazzini.

Spanien. Rygterne om Opdagelse af Sammensværgelser paa Cuba modsiges af de spanske Aviser.

— Med Spaniens Finantser bliver det værre og værre: iaar beløber Deficiten sig til 400 Mill. Realer.

Blandinger.

Australisk Bomuld.

Hr. Bayley, Præsident i Handelskammeret i Manchester, har afgivet en Beretning angaaende nogle Prøver af australisk Bomuld, som vare ham forelagte og som aabne Kolonien nye Udsigter til Velstand og Rigdom. Denne Bomuld var høstet paa forskjellige Steder af Australiens Vestkyst, mellem 27° og $32\frac{1}{2}^{\circ}$ S. B. En af Plantagerne havde afgivet 920 Pund urenset Bomuld pr. Akre. Eieren besad ikke Redskaber til dens Rensning og solgte den derfor til en Priis af 27 d pr. Pund til en Kjøbmand i Sydney, saa at han, med Fradrag af alle Omkostninger, havde en reen Gevindst af $4\frac{1}{2}$ £ pr. Akre. Hr. Bayley afgav den Erklæring, at denne Bomuld var 2 Shilling mere værd pr. Pund, naar den blev behørig renset, og at man i Manchester sjelden havde seet en saa fortrinlig Bomuld.

Staldør-Laase.

De flade Skaader paa Staldørene hos os have alle den Feil, at de ligge for haardt an mod Døren, ere vanskelige at faae op og i, og naar de sættes løsere paa, ikke lukke Dørene tæt nok. Dertil kommer ved de horizontalliggende Skaader, at de ved fortsat Rysten paa Dørene lidt efter lidt forlade deres Plads, hvorved Døren aabnes. Disse mislige Omstændigheder ere ikke mulige ved runde, spids tilløbende Skaader, som ligge i Ringe, der ere fastskruede paa Dørens indre Side, og bevæge sig paaskraa med Spidsen nedad. Skaader af dette Slags finder man i England, Holland o. a. St.

Ledige Embeder og Bestillinger.

Sigdals residerende Kapellani (Kongsbergs Provsti) med omtrent 360 Spd. i Indtægter. Et Laan, stort 500 Spd., forrentes og afbetales med 6 pCt. aarlig.

☞ Subskriptionen paa „Illustreret Nyhedsblad" med Adgang til Gevinsterne staar fremdeles aaben. Bladet koster 72 ß kvartaliter — forsendt med Posten 84 ß. Det bemærkes, at man kan abonnere fra hvilketsomhelst Kvartals Begyndelse, men at kun de kunne deeltage i den forestaaende Præmiefordeling, som holde Bladet og betale dets Kostende fra Bindets Begyndelse til dette Aars Slutning. De Abonnenter, som kun have betalt og abonneret paa enkelte Kvartaler, kunne blive deelagtige i Præmiefordelingen ved at indløse de manglende Nummere eller Kvartaler. Ved Bindets Slutning vil enhver Abonnent blive tilstillet et illustreret Titelblad samt et fuldstændigt „Indholds-Register."

A. Dzwonkowski (Østre Gade Nr. 17).

Christiania. Trykt hos Brøgger & Christie.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 52. | Udkommer hver Løverdag Aften. | **Christiania den 25de September 1852.** | Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. | **I. Bind.**

Indhold:

En nordisk Runesteen, funden i London.

(Meddeelt af P. A. Munch.)

Et interessant og i sit Slags eneſtaaende Mindesmærke fra Danevældets Tider i England er i forrige Maaned fundet i London, nemlig en Steen med en Indskrift i nordiske Runer, aldeles af samme Slags som dem, man finder paa de mange mærkelige Runestene i Danmark, der fremstille Oldsproget i en saare antik Form, og, saavidt man maa antage, samtlige hidrøre fra Harald Blaatands, Sven Tjugeskjegs og Knut den Mægtiges Tidsalder. Et Brev fra Finderen, en Hr. J. Knowles, til Udgiveren af Illustrated London News, efter hvilket Blad ogsaa den her vedføjede Tegning er tagen, oplyser de nærmere Omstændigheder ved Fundet og Stenens Udseende. Det lyder saaledes:

„Clapham Park i August 1852.

I Haab om at det vil interessere flere af Deres antiqvariske Abonnenter, sender jeg Dem herved et Papiraftryk af en ældgammel Steen med Skulpturarbeide, hvilken nys er kommen for Dagen ved Opgravninger for DHrr. Cooks nye Varemagasiner, paa Sydsiden af St. Pauls Kirkegaard. Den opdagedes omtrent 25 Fod fra Overfladen, og lader til at have været enten en Gravsteen eller en Mærkesteen, da den lavere Deel har været under Jorden og kun er raat huggen, medens den øvre Deel er net tilhuggen i firkantet Form.

Materialet er en temmelig sprød Oolith. Dimensionerne vare i Stenens uskadte Tilstand 2 Fod 4½ Tommes Længde, og 1 Fod 10½ Tommes Brede; af den nedre Deel var 10½ Tomme under Jorden; Tykkelsen var 4 Tommer ved den øvre Ende, og 5 Tommer ved den nedre og uformelige, bestemt til at staae under Jordens Overflade. Den nøjagtige Størrelse af det fordybede Felt, der indeholder Figurerne, er 18½ Tom. paalangs og 13½ Tom. paatvers.

Overfladerne af de udhugne Figurer ere flade, og ligge i samme Plan som Stenens oprindelige Flade; Mellemrummene have en Fordybning af kun ¼ Tomme, hvilket saaledes giver en Relief af denne Højde.

Den hele Indhugning har faaet et Overlag af mørk indigofarvet Maling, der hist og her endnu er meget tydelig; der sees ogsaa svage Spor af Rødt, men disse hidrøre muligens kun fra Jernoxyd.

Den mærkelige Form af det Dyr, der udfylder Feltet, vil af Tegningen sees. Især fortjener det hornede Hoved og de med Sporer forsynede Kløer, fantastiskt kombinerede, Opmerksomhed. Et mindre Hoved af samme Slags som det større, vil bemærkes paa den højre Side, oventil. Om Betydningen af Fletverket og Detaillerne der omringe Hovedfiguren, seer jeg mig ej istand til at forme nogen Gisning. Hele Kompositionen har et meget mythologisk eller maaskee heraldisk Udseende.

Den eneste Indskrift, som findes paa Stenen, er anbragt paa den venstre smale Tverflade af Stenen, og naar fra det Overste til lidt nedenfor det Nederste af det indhugne Felt. En Tegning deraf følger her ved Siden af Hovedfeltet. Bogstaverne, som ere Runer, ere dybt indhugne, og vidne om Mindesmærkets høje Ælde.

Stenen blev, som jeg kan forstaa, brudt istykker ved Opgravningen, og det manglende Stykke ved Hjørnet nederst til Venstre (som dog kun hører til den Deel, der var bestemt til at staae nede i Jorden) blev kastet ned i en af de senere sammenfaldne Render.

Jeg har ladet en Gibsafstøbning tage af Stenen i dens nuværende Tilstand, og skal sende den til det antiqvariske Selskab ved dets næste Møde, overbeviist om at en dobbelt Interesse knytter sig til Nationalmonumenter af en ældgammel Oprindelse, naar de opdages i de ældste Dele af vor Hovedstad.

Ærbødigst
J. T. Knowles, junior."

Sammenligner man Figurerne paa denne Runesteen med dem, der findes paa flere Oldtidsmonumenter i Norden, vil man finde dem aldeles af samme Slags som disse. Det er fantastiske Dyrfigurer, som oftest enten Drager eller Griffer, med Kløer og Horn, hvis Yderender, saavelsom Halerne, fortsættes og udtunges i lange Slyngninger, der danne raae Arabesker. Ofte ere igjen disse Figurer enten omslyngede af Slangefigurer, eller ved Siden af dem findes mindre, ogsaa fantatiske, Dyrfigurer anbragte forat udfylde de aabne Rum. Mest paafaldende er Ligheden mellem Figurerne paa den her afbildede Runesteen og dem, der findes paa en af Bagsiderne af den store Runesteen, Kong Harald Blaatand lod opreise over sin Fader Gorm, og som nu findes paa Jellinge Kirkegaard ikke langt fra Vejle i Jylland. Her afbildes ogsaa et fantastisk firføddet Dyr, med Ørnekløer eller Sporer; paa Hovedet reiser sig to, i Slyngninger udgaaende Horn, Tungen, ligeledes i en Krumning, naaer langt ud af Munden; Halen slynger sig høit tilveirs og forgrener sig i Arabesker; Figuren selv omslynges af en Slange, hvis Hoved staar mellem Dyrets Hoved og Hale; den første Bøjning er omkring Dyrets Hals, dernæst omkring dets Bug og Ryg, endelig om dets opstaaende Hale, hvorfra Slangens egen Hale naaer tilbage til dens Mund.

Men Feltet er her høit og smalt, og alt er derfor indrettet opadstræbende; Dyrfiguren reiser Hovedet lige i Vejret, Hornene og Halen slynge sig lige i Vejret. Paa Runestenen fra London er Feltet derimod længere paa tvers, end i Højden; Dyrfiguren vender derfor her Hovedet tilbage, og Hornene ligge horizontalt.

Ved nærmere at betragte Tegningen, og see bort fra det Forvildende i, at Fordybningerne, der antyde Omrids af Slyngninger, der omgive Dyrets Legeme, eller Muskler paa dette, ere, som en Følge af at Aftrykket er erholdt ved Paalægning af Papiir, fremstillede med to Streger istedetfor med een, vil man finde, at ogsaa dette Dyr er omslynget af en Slangefigur, hvis Hale forgrener sig i Arabesker ovenfor Dyrets Ryg og omgiver en Deel af dets Hale, og hvis Hoved er det ovenfor omtalte mindre Hoved strax foran Dyrets Horn.

Dette viser, at Stenen omtrent maa være samtidig med Harald Blaatands Steen, hvis Figurer og Indskrifter enten skyldes denne Konge selv, eller Tiden strax efter hans Død, eller Svein Tjugeskjegs Regjeringstid, omkring Aar 1000 e. Chr. F. Londonerstenen hidrører altsaa sandsynligviis fra den Tid, da Svein Tjugeskjeg eller Knut den Mægtige krigede i England. Uagtet nu vistnok ikke de indhuggede Figurer, som Knowles halv om halv antager, kunne have nogen mythologisk Betydning, da de lignende Figurers Anbringelse paa Jellingestenen, hvor netop Christendommens Indførelse omtales, viser, at de og anvendtes efter denne, saa tilhøre de dog sikkert i sin Oprindelse den nordiske Hedendom, og ere saa særegne for den ældre nordiske Kulturudvikling, at man neppe kan antage dem anvendte i England uden af Daner, der endnu ikke havde levet længe nok i Landet til at være paavirkede af anglisk Kultur; og man maa derfor snarere gjette paa den tidligere Deel af den ovenfor antydede Periode, end paa den senere, altsaa snarere paa Svend Tjugeskjegs end paa Knuts Tid. Nu var vistnok ikke Svein selv i Besiddelse af London, men i Aaret 1012 sluttede Kong Ædbelred en Overeenskomst med den danske Hærfører Thorkell Høje, hvorved denne med sin Trop, tildeels Levningerne af Jomsvikingernes Skare, traadte i den engelske Konges Tjeneste, og dannede etslags Garnison i London, levende afsondret og efter deres egne Love. Det er ikke usandsynligt, at Stenen kan hidrøre fra denne Krigerskares Ophold i Staden.

Dette vinder og Bestyrkelse ved Indskriften. Denne er i det Hele taget tydelig, kun er den første Bogstav, der findes ganske tæt ved Bruddet, der adskiller det nederste Stykke til Venstre fra det øvre, noget skadet. Indskriften danner to parallele Linier, af hvilke den første gaar nedenfra opad, den anden, der indeholder Fortsættelsen, begynder øverst oppe, hvor den første ender, og maa læses ovenfra nedad. Hvad det første skadede Bogstav oprindelig har været, vilde maaskee ved en nærmere Betragtning af Stenen selv eller et Gibsaftryk kunne siges med Visbed; af den her meddeelte Tegning kan det ikke med Bestemthed erfares. Mest synes den at ligne et ᚴ (K), hvoraf det øvre Stykke til Høire er borte; det kunde og være et ᛅ (A), af hvis Tverstreg den nedre Deel var udslettet. Snarest synes man at maatte gjette paa et A, da der og senere, i Ordet ÞANSI, findes et lignende halvt eller løseligt formet A. Læser man saaledes paa begge Steder A, saa staar der:

AINA : LET : LEGIA : STIN : ÞANSI : AVK : TVKI :

Omsat til den i norske Oldskrifter almindeligviis forekommende Orthographi, bliver det:

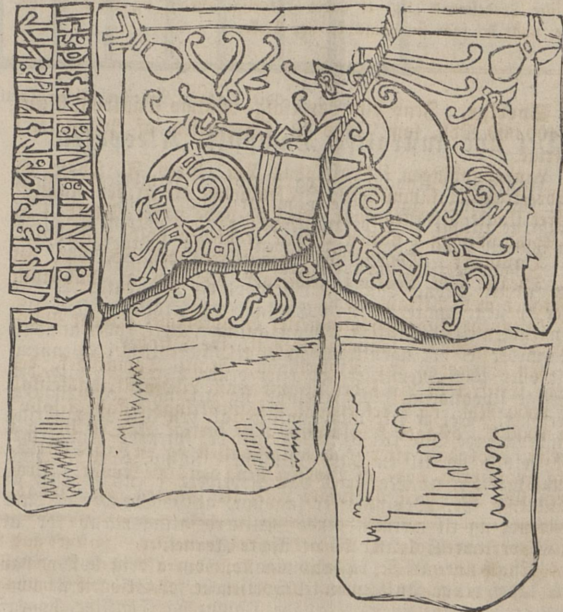
Eina lét leggja stein þannsi ok Tóki.

d. e:

Eina og Toke lod lægge denne Steen.

Egentlig synes Hensigten kun at have været at nævne det første Navn, hvorfor ogsaa Ordet lét staar i Enkelttal, men da der efter þansi endnu blev et ubenyttet Rum tilbage, udfyldtes dette med „auk Tuki."

Hvad nu Navnet „Eina" angaar, da er det vistnok et

En nordisk Runesteen, funden i London.

Runesteen paa Jellinge Kirkegaard.

sjeldent, ja man tør vel sige, ingensteds ellers forekommende Navn. Men det hjelper ikke her at læse „Kina“ eller „Gina,“ da dette Navn er endnu besynderligere; tvertimod er „Eina“ i sig selv en fuldkommen rigtig nordisk Femininform (af Ordet Einn), og Muligheden af et saadant Navn er derfor ikke usandsynlig. Man kunde og gjette paa, at et ᚱ eller ᛦ (R) var udeglemt i Enden af Ordet; isaafald blev Navnet det velbekjendte Einar, og det maa erkjendes, at saadanne Udeglemmelser aldeles ikke ere sjeldne. Her at antage en saadan, er saameget rimeligere, som Navnet derved bliver et Mandsnavn, medens „Eina“ alene kan være et Fruentimmernavn.

Udtrykket „leggja“ er mærkeligt, da det sædvanlige er „reisa,“ opreise. Man maatte ved „leggja“ snarest tænke sig en horizontal Stilling for Stenen. Saaledes bruges Udtrykket „lægge Steen“ om horizontale Gravstene paa Runeindskrifter ved Vesterløsa Kirke i Gullbergs Hered, Østergøtland, en anden paa Visingsø i Vetteren, og flere. Og dog sees nærværende Steen øiensynligt at være bestemt til at staa paa Kant. Imidlertid maa det her mærkes, at Stenen langtfra har den Høide, som de fleste andre opreiststaaende Stene; at den, i sin oprindelige Stilling, med omtrent Halvdelen under Jorden, maa have havt en rektangulær Form, og at den saaledes ikke egentlig kunde siges at være „reist,“ men snarere „lagt.“

Navnet „Tóki,“ der sjelden eller aldrig forekom i Norge, men derimod er charakteristisk for Danmark (f. Ex. Palna-Tóki), tildeels og for Sverige, og beggesteds især under den gamle Form Túki, hvoraf det senere „Tyge“ er dannet, viser noksom, at den ene af dem, der besørgede Stenen lagt, var en dansk Mand. Hvis der skal læses Eina, er denne Eina sandsynligviis hans Moder eller Syster; læses der Einar, bliver det hans Frænde eller Kamerat. Men forunderligt er det, at der ei anføres, over hvem Stenen blev lagt. Muligt, at Stenen oprindeligt ikke havde til Hensigt at smykke et Gravsted. Men hvad dens Betydning isaafald har været, bliver vanskeligt at sige. Et Grændseskjel synes den i denne den ældste Deel af Staden neppe at kunne have været.

I Formen LET antyder Bogstaven ᛂ (E), der hører til de stungne Runers Tal, og øiensynlig er yngre, end det ellers i saadanne Tilfælde brugelige ᛦ eller ᛁ, en lidt sildigere Tid end Jellingestenen, og vi føres saaledes atter hen paa Svein Tjugeskjegs Tid.

Vi have altsaa i denne Runesteen, saavidt vides, den første med nordiske Runer, som hidtil har været funden i England (de manske Runestene her ei medregnede), et talende Mindesmærke fra den Tid, Danerne vare Herrer eller paa Vej til at blive Herrer i Landet. Stort ældre end Begyndelsen af det 11te Aarhundrede kan den neppe være; at antage den ældre forbyder Runen ᛂ. Men dens Alder bliver dog under alle Omstændigheder meget høj; og den afgiver et vigtigt Vidnesbyrd om Danevældet i England.

Arbeiderboligen i Christiania.

(Af A. Schjoth).

For omtrent 14 Aar siden gjorde nu afdøde Slotsintendant Linstow, i et paa Boghandler Dahls Forlag udkommet Skrift om Christiania Byes Udvidelse mod Kongeboligen, opmærksom paa Gavnligheden af, at de nye Bygninger i Christiania indrettedes med Kjeldere og beboelige Baghuse for smaa Familier saaledes som i Hamborg; men dette Forslag blev efter Linstows egne Udtryk „en Stemme i Orkenen.“ Det lille Skrift glemtes, „skjøndt det indeholdt Adskilligt, som under Kommunens mangehaande Foretagender kunde have været lagt paa Hjertet.“

Henved et halvt Snees Aar efter, da nuværende Politimester Morgenstjerne var bleven konstitueret i dette Embede, bragte formodentlig det Bekjendtskab han havde erhvervet sig til den fattigere Klasses usle Boliger og hans almindeligt bekjendte Godgjørenhed mod denne Klasse, ham til at tænke paa Midler til, saavidt det stod i hans Magt, at afhjælpe Mangelen idetmindste paa bedre Boliger for disse sine Medborgere. Han formaaede derfor i Aaret 1847 flere af Byens Borgere til at sammentræde med ham, for at see at faae en Arbeiderbolig opført. Sagen blev til Indhentelse af Oplysninger og Udførelse af Tegninger staaende indtil Begivenhederne i 1848 gjorde Ende paa Forhaabningerne om da at kunne see dette Ønske realiseret. De paafølgende slette Aar hindrede ham maaskee fra at forfølge Sagen; men i Slutningen af Aaret 1850 begyndte igjen hans Virksomhed i dette Anliggende, idet han formaaede de fleste af Formændene, tilligemed Byskriver Rye, Thor Olsen, Professor W. Boeck, samt Architekterne Holtermann og Grosch til at tage fat paa Sagen paany, administrerede i de desangaaende afholdte Møder og valgtes til Formand i Direktionen, der forøvrigt bestaar af Kjøbmand O. M. Hauge og Overretsprokurator Blich. Under 7de Jan. 1851 udstædte disse Mænd nu en Indbydelse til Aktietegning til Opførelse af en Arbeiderbolig. Denne Aktietegning havde saadan Fremgang, at der allerede i Begyndelsen af Marts Maaned s. A. var tegnet Aktier til et Beløb af 7150 Spd., af hvilke alene DHrr. Gulbranson og Schwensen tegnede sig hver for 500 Spd., hvormed Begyndelsen gjordes til Planens Udførelse. En i enhver Henseende fortrinlig Tomt var just at erholde paa Hjørnet af Møllergaden og Nedre Hammersborggade; denne kjøbtes for omtrent 1000 Spd., hvorefter Bygningen paabegyndtes efter Architekt Holtermanns smukke og hensigtsmæssige Tegning og efter Akkord med de to driftige og duelige Entreprenører Muurmester Mortensen og Tømmermester Maurer. En Kommission bestaaende af Politimester Morgenstjerne, Thor Olsen, Byskriver Rye, Premierlieutenant Ræder og Stadskonduktør Grosch havde Tilsyn med at Alt præsteredes efter Akkord. I Juli Maaned s. A. var den hele Bygning under Tag og til October Flyttetid blev den tagen i Brug af 22 Familier, foruden af den for Bygningen ansatte Fuldmægtig, der i samme har 3 Værelser, Kjøkken og ydre Bekvemmeligheder. Den hele Bygning, der nu beboes af 64 Familier, udgjørende 224 Individer, toges i Brug den 21de December 1851.

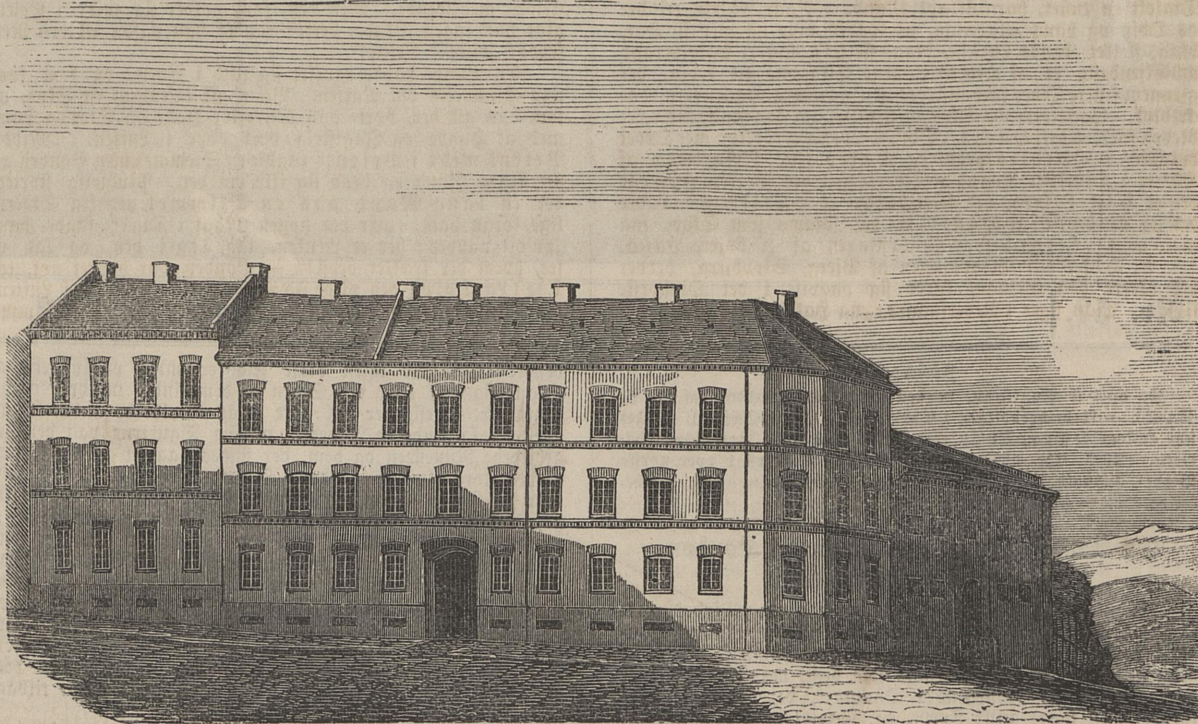
Bygningen, der heelt igjennem er opført af Grundmuur i tre Etager, hviler paa stærke Graasteensmure, der danne høie, luftige og tørre Kjeldere, hvoraf hver Familie har sin særskilte laasfærdige Afdeling. Familieleilighederne bestaae i Regelen af et rummeligt Værelse med Kjøkken, for hvilke Prisen er 17 Spd. aarlig for de mindre og 19 Spd. aarlig for de større. Sex Leiligheder have to Værelser og et større Kjøkken; disse udleies for 26 Spd. aarlig, saaledes at de, naar de benyttes af to Familier, der hver faar et Værelse, betales med respektive 14 og 12 Spd. for hver Familie. Lofterne ere, ligesom Kjelderne, afdeelte, og hver Familie anviist sin Afdeling. Fra Gaardsrummet, der heelt over er brolagt med Afløbsrender af huggen Steen, kommer man ind i Beboelsesværelserne gjennem 7 Opgange, der fra Gaarden af gaae over Trapper af huggen Steen og som hver er forsynet med sit Nummer. Imellem hver af disse Opgange findes grundmurede Gavler, forsynede med Jerndøre, saaledes at man i Tilfælde af Ildebrand kan redde sig ved over Loftet at komme nedad en af de andre Trapper.

I Gaarden er Vandpost, samt desuden tvende Bygninger, indeholdende 24 nummererede Lokumer, samt et stort Vaskerhuus, hvori Bryggerhuus med to store Bryggepander, Rullebod, hvori en Maskinrulle, der kan bruges uden Hjælp af Andre, end Vaskerkonen selv, et Badeværelse, hvori to Badekar, samt et meget stort Tørkeloft, forsynet med de fornødne Rækker til at tørke Tøi paa. — Af Byens Boghandlere er foræret Bøger, der danne et lidet Bibliothek, som flittig har været benyttet. Orden, Ro og Tilfredshed hersker blandt Beboerne, der synligt ere gaaede fremad i Velvære, ligesom det er utvivlsomt, at der med Hensyn til Reenlighed er gjort betydelige Fremskridt. Der er i Ordets Forstand hundrede Hænder om hver ledig Leilighed og Betalingen erlægges uge- eller maanedsviis forud med den største Punktlighed. — Professor Wilhelm Boeck indfinder sig eengang ugentlig enten selv eller ved sin Amanuensis for at give Raad til dem, der maatte ønske det, ligesom han, naar han kaldes, indfinder sig hos de Syge, der boe i Huset. Helbredstilstanden har forøvrigt været fortræffelig.

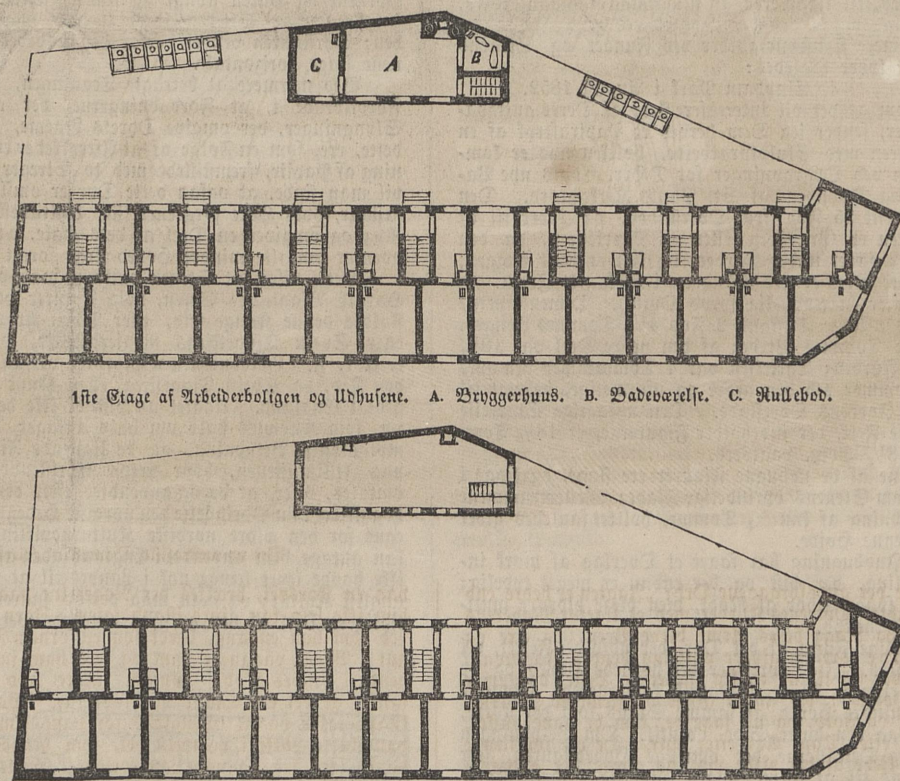
Hele Bygningen med Tomt har kostet omtrent 14,500 Spd. og giver i aarlig Huusleie omtrent 800 Spd.

Det maa være særdeles glædeligt for Hr. Morgenstjerne, som den egentlige Ophavsmand til denne velgjørende Indretning, at Foretagendet er lykkedes saa vel og bærer saa gode Frugter; thi det er ikke nok at undfange en saadan Idee, men den maa ogsaa virkeliggjøres for at fortjene Menneskehedens Tak. Nedskriveren af disse Linier har i længere Tid med megen Interesse fulgt denne Sag og det har glædet ham særdeles at erfare dette fornyede Beviis paa, hvilken velgjørende Aand, der besjæler Christianias Indvaanere, naar Spørgsmaalet er om at virke for en god Sag; de Deeltagende have derved atter erholdt et Krav paa de mindre Bemidledes og øvrige Landsmænds Taknemmelighed og Anerkjendelse.

Politimester Morgenstjerne interesserer sig, efter hvad jeg har erfaret, fremdeles meget for denne Arbeiderbolig og besøger den hver Uge. Den fortrinlige Maskinrulle er en Gave af ham og han foranledigede tillige Bibliothekets Oprettelse, samt bekostede selv Boghylder, Kataloger o. s. v., hvorhos han er Aktionær for 200 Spd. i Foretagendet.

Arbeiderboligen i Christiania.

1ste Etage af Arbeiderboligen og Udhusene. A. Bryggerhuus. B. Badeværelse. C. Rullebod.

2den og 3die Etage af Arbeiderboligen, samt 2den Etage af Vaskerhuset (Tørkeloftet) i Gaarden.

Det nye australiske Dampskib „Kleopatra.“

Australiens Udvandring og Guld ere fremdeles Dagens store Gjenstande, siger Athenæum for 21de August. Udvandringerne tiltage i en foruroligende Grad. Omtrent 40 Skibe, fra 500 til 2000 Tons, vilde inden August Maaneds Udgang være afgaaede til Australiens forskjellige Provindser, og det kun fra tre Havne, London, Liverpool og Plymouth. Ogsaa over de fleste andre Havne i England og Skotland skeer Udvandringer til Australien. Man antager, at i Løbet af nogle Maaneder er der ugentlig afgaaet til Australien i Gjennemsnit over 4000 Mennesker; og efter denne Beregning vilde den aarlige Udvandring didhen beløbe sig til mere end 200,000 Personer. Det er ikke usandsynligt, at den hele Udvandring i indeværende Aar fra alle Dele af de forenede Kongeriger vil beløbe sig til en halv Million. Shipp. Gaz. for 19de Juni beretter, at Mangelen paa Arbeidere i enkelte Dele af Landet, f. Ex. Westsussex er saa stor, at Godsbesidderne have henvendt sig til nærmestboende Militærbefalingsmænd for at faae overladt Soldater til at skjære Kornet.

Englændernes Spekulationsaand, som aldrig hviler, har ikke ladet denne Anledning til Fortjeneste for Skibseierne ubenyttet; de bygge nu en Mængde Damp- og Seilskibe, hvoraf det ene er mere storartet end det andet, og hvilke skulle overføre denne Masse af Udvandringslystne til den femte Verdensdeel. Det mest Storartede i denne Retning er det her afbildede Jern-Paketskib „Kleopatra,“ der er forsynet med Propeller. Det er bygget paa Clyde af Alexander Denny og Broder, og oprindelig bestemt til Fart paa Brasilien. Maskinen er fabrikeret af Fulloch og Denny. Fartøiet laster 1500 Tons, og Maskinen er af 300 Hestes Kraft. Dækkets Længde er 235 Fod 4 Tommer; dets største Bredde 32 Fod 16 Tommer; Lastrummets Dybde er 27 Fod. Det er indredet for 130 Første-Plads-, 120 Anden-Plads og 60 Tredie-Plads Passagerer. Den tredie Klasse maa forsyne sig selv med Sengested og Sengklæder. Prisen for hver Plads er: første Kahyt fra 80 til 65 L; anden 40 og tredie 25 L. Salonen er rummelig, lys og vel ventileret, samt udstyret med megen Smag og Elegants; Væggene ere prydede med Tegninger af Scener fra Shakspeares Dramaer, glimrende udførte paa Glas. Skibet er forsynet med en Destilationsindretning, der kondenserer 100 Galloner Saltvand daglig, og frembringer det fortræffeligste Drikkevand. Forud i Skibet befinder sig, under Vandgangen et stort Forraadskammer, omgivet af Iis og Salpeter, der kan rumme ferskt Kjød for tre Uger eller en Maaned. Der er i det Hele taget Intet sparet paa at gjøre Fartøiet til et behageligt og trygt Opholdssted. Skibet antages, med en nogenlunde gunstig Bris, at

ville gjøre en Fart af mellem $12\frac{1}{2}$ og 13 Knob i Timen. Paa dets Prøvefart fra Clyde til Spit Buog ved Margate Sand gjorde det $10\frac{1}{3}$ Knob uden Seil og med almindeligt Damptryk. Skibets Totalværdi beløber sig til henimod 40,000 L. Dets Ladning af Effekter beløber sig til 600 Tons; af Kul indtager det ligeledes 600 Tons. Det afreiste fra Plymouth den 7de dennes, og antages at ville tilbagelægge Farten til Sydney i 60 Dage.

Den vilde Jagt, Asgaardsreien.

(Af P. Chr. Asbjørnsen).

(Fortsættelse fra Nr. 50).

Allerede den uforeenlige Forskjellighed i Stedsangivelser, der i foregaaende Nr. 50 er omtalt, viser, til Trods for Gravstenen, at Hackelnberg er et mythisk Væsen; et Navn, der dykker op i saa mange forskjellige Egne, maa være mere end historisk. Grimm antager den westfalske Form af Ordet, Hackelberend for den ældste og mest ægte.

Det Gammel-Høitydske Hakhul, Oldnorsk Hökull (Hankj.) og Hekla (Hunkj.), Angelsachsisk Hacele (Hunkj.) betyder Klædebon, Kappe, Rustning. Hakolberand bliver altsaa i oldsachsisk Dialekt en rustet, harniskklædt Mand. Naar vi nu erindre os Odin og hans Klædning, at Guden viste sig med sid Hat, blaa, flekket Kappe (hekla, blaa, flekket), saa er Hakolberand umiskjendelig et af Hedendommens Tilnavne til Odin, der gjennem senere Tider forvanskedes til Hackelberg, Hackenberg, Hackelblok. Hackelberends Skov mener Grimm kan muligens være bleven forkortet til Hackel. Som Stedsnavn forekommer Ordet desuden i Haculesthorp og Hakelbreite i Nærheden af Hörter i Distriktet Auga; i Nederhessen ved Volksmarsen var der et Hackelsberg, ved Merzhausen et Hackelberg. Lader det sig nu bevise, at Hackel er det samme som Skov, saa maa man i berand søge Antydningen af et høiere Væsen.

At Hackel har Betydningen af Bjerg, Skovbjerg, hedder det videre hos Grimm, lader sig paavise i det Oldnorske Hekla. Man siger i Nedersachsen: „na Hakelvelde varen," ligesom man baade i Danmark og Norge siger: gaae til Hækkenfeld eller Hekkenfjelds, hvorved man, efter hvad der ovenfor er anført, neppe kan undlade at tænke paa Hakelberend. Vel er ikke her det tydske Feld, Mark, men det nordiske Fjeld, og Hekkenfjeld bliver saaledes ligesom i Tydskland, Hakelberg, den vilde Jægers Opholdssted, ja det er vel neppe nogen Tvivl om, at her menes det bekjendte Samlingssted for alle Hexe, den islandske Vulkan Hekla, der ogsaa kaldes Heklufjall. Hekla selv har rimeligviis faaet Navn af sin Kappeform, ligesom Odin Tilnavnet Hakolberand af Kappen, han bærer.

Der viser sig saaledes en mangfoldig Sammenhæng i denne Forestillingskreds, hvorved vi ikke alene vinde et vigtigt Vidnesbyrd om Odinsdyrkelsen, men ogsaa en ny Bekræftelse for den meddeelte Tydning af den vilde Jagt. Ligeledes bliver det heraf indlysende, hvorfor Folkesagnene om Hackelberg fornemmelig have holdt sig i Nedersachsen og Westfalen (hvor Hedenskabet holdt sig længst), men ikke i Sydtydskland.

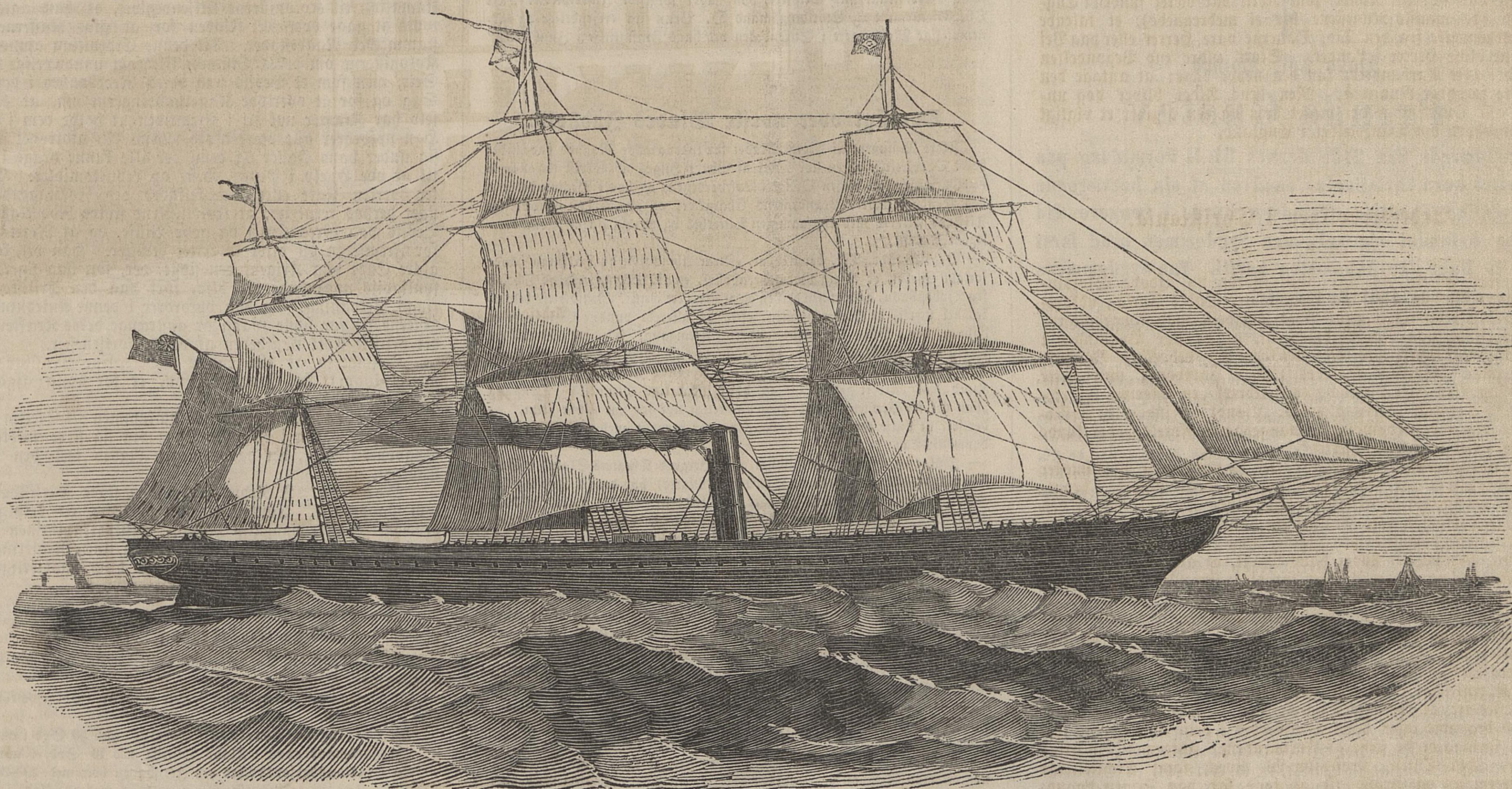
Meklenburgske Sagn bringe denne den vilde Jægers Forhold til Odin fuldkommen paa det Rene.

I mørke Nætter hører man ofte Lufthundene gjøe paa Heder, i Lunde og ved Korsveie. Bonden veed, at „Wod" fører dem, og beklager Vandringsmanden, der er borte fra Hjemmet i den mørke Nat; thi „Wod" er ofte ondskabsfuld, sjelden medlidende. Men den, som holder sig midt i Veien, gjør han ingen Skade, derfor raaber han ogsaa til den Reisende: „midt i Veien!"

En Bonde havde drukket sig fuld i Byen, og kom først paa Hjemveien om Natten. Veien gik igjennem en Skov, og som han gik der, hørte han den vilde Jagt og Støi og Tummel af Hunde og Jagtskrig høit oppe i Luften. „Midt i Veien! midt i Veien!" raabte en Stemme; men Bonden gik sin skjæve Gang og brød sig ikke om det. Pludselig styrtede der en lang Mand paa en Skimmel ned fra Skyerne lige foran ham. „Er der nogen Magt i Dig?" sagde han; „vi vil nappes; her er Lænken, tag Tag i den, og lad os see, hvem der trækker bedst!" — Bonden var hjertet nok, tog Tag i Lænken, og den vilde Jæger svang sig høit op i Luften; men imedens havde Bonden slaaet Enden om en Egestamme, og alt hvad Jægeren sled, hjalp det ham ikke. „Du har vist slaaet Enden om Egen," sagde Wod, idet han kom nedfarende. „Nei," svarede Bonden, „see her holder jeg den i Haanden." Nu, saa skal du med op i Skyerne," raabte Jægeren og svang sig op. Men Bonden slog atter Enden omkring Egen, og det lykkedes ikke Wod at flytte ham. „Du har dog slaaet Enden om Egen!" sagde Wod, idet han kom nedstyrtende. „Nei," svarede Bonden, der atter ihast havde gjort den løs, „see her, saaledes holder jeg den i Hænderne." „Om du saa er tungere end Bly, skal du tilveirs med mig!" raabte Wod igjen, og satte op som et Lyn; men Bonden hjalp sig paa den gamle Viis. Hundene gjøede, Vognene rullede, Hestene knæggede oppe i Veiret, Egen knagede i Rødderne, og Bonden syntes den dreiede paa sig, saa han blev ganske bange; men den blev dog staaende. „Du har trukket brav," sagde Jægeren; „mangen Mand blev min; du er den første, som stod sig mod mig! Jeg skal lønne dig for det!"

Jagten gik klingende afsted: „Hallo, holla! hallo, holla!" — Bonden gav sig saa smaat paa Veien igjen; men han var ikke kommen langt, før der ovenfra faldt ned en stønnende Hjort, og Wod er der ogsaa, springer af sin hvide Hest og oplæmmer Vildtet. „Blod skal Du have og en Bagfjerding og!" sagde han. „Herre!" sagde Bonden, „din Træl har hverken Spand eller Fad." „Træk Støvlen af!" raabte Wod. Det gjorde han. „Gaa nu med Kjød og Blod til Kone og Børn!" Angsten lettede Børden i Begyndelsen; men det varede ikke længe, før den blev saa tung, at han neppe orkede at bære den. Langt om længe naaede han sin Hytte, med krum Ryg og saa sved, at det randt af ham; men da var Støvlen fuld af Guld, og Bagfjerdingen var en Skindsæk med Sølvpenge. — Her er det ikke den menneskelige Jægermester, men den livagtige Gud, der alt har taget Mange til sig i sin Skyhimmel.

Det var en rig og fornem Frue, som hedte Fru Gauden; hun var saa glad i Jagt, at hun sagde det syndige Ord, at hvis hun bestandig kunde jage, brød hun sig ikke om hun nogensinde kom i Himlen. Fru Gauden havde fire og tyve Døtre, som gjorde det samme Ønske. Da nu Moder og Døtre atter engang med vild Lyst jagede gjennem Skov og Mark og

Det ny australiske Dampskib „Kleopatra."

de igjen udtalte det gudsforgaaene Ord: „Jagten er bedre end Himlen," omskabtes Døtrenes Klæder med et ligefor Moderens Dine til Haar og Rag; deres Arme bleve Been, og fire og tyve Tævehunde fore og gjøede omkring hendes Jagtvogn. Fire af dem giver sig til at trække istedetfor Heste, de øvrige løbe omkring Vognen; det gaaer afsted opigjennem Skyerne, mellem Himmel og Jord, og nu jage de, som de have ønsket, uafladelig Dag efter Dag, Aar efter Aar. De ere for længe siden trætte og kjede af det vilde Liv, og angre det gudsforgaaene Ønske; men de maa bære Følgerne af sin Brøde til Forløsningens Stund kommer. Og en Gang vil den komme men naar, det er der Ingen som veed. I Juletiden (thi til nogen anden Tid kunne vi Menneskebørn ikke see det) fører Fru Gauden sin Jagtfærd til Menneskenes Boliger; helst færdes hun Jule- og Nytaarsnat over Landsbygaderne, og der hvor en Huusdør staar aaben, skikker hun en Tæve ind. Den følgende Morgen logrer en liden Hund for Husets Beboere; den gjør dem intet andet Ondt, end at den forstyrrer deres Nattero ved Hylen og Piben. Den lader sig hverken stagge eller forjage. Dræber man den, forvandler den sig om Dagen til en Steen, der, om den kastes bort, med Vold trænger sig ind i Huset og bliver om Natten igjen til Hund. Den piber og bærer sig ilde hele Aaret om, bringer Sygdom og Død over Mennesker og Fæ, og Ildsfare over Huset; først naar Julen kommer igjen, vender Huusfreden tilbage. Enhver maa derfor i Juletiden vel vogte paa, at Port og Huusdør Aften og Nat holdes vel lukkede; forsømmes det, maa man selv bære Skylden, om Fru Gauden slipper ind. — Saaledes hændte dette engang Bedsteforældrene til de nuværende Værtshuusfolk i Bresegardt. Ovenikjøbet vare de saa taabelige at dræbe Hunden, men fra den Stund var der ikke nogen Trivsel eller Velsignelse ved Noget, indtil Huset tilsidst gik op i Flammer. Heldigere vare de, der gjorde Fru Gauden en Tjeneste. Det hender hende undertiden, at hun i Nattens Mørke tager Feil af Veien og kommer paa en Korsvei, og Korsveie ere en slem Anstødssteen for den gode Frue; thi saa ofte hun kommer ind paa en Korsvei, brækkes der Noget itu paa hendes Vogn, som hun ikke selv kan gjøre istand igjen. I en saadan Forlegenhed kom hun engang, klædt som en fornem Frue til en Gaardsgut i Boeck, vaagnede ham og bad ham indstændigt at hjælpe hende i hendes Nød. Gutten fulgte med til Korsveien og fandt, at det ene Hjuul var løbet af. Han gjorde Vognen istand igjen og til Gjengjæld for hans Umage sagde hun, at han skulde putte i Lommen det, som hendes Følge imidlertid havde lagt fra sig paa Landeveien. Gutten blev harm over denne Anmodning, men lod sig overtale til at stikke en af de smaa Efterladenskaber i Lommen, og da Dagen kom fandt han, at det var det pure Guld. Nu ærgrede han sig over, at han ikke havde taget Alt, og gik tilbage paa Korsveien, men da var der intet Spor af det. Andre, der have gjort Vognstænger, Sælepinde o. a. dsl. for hende, har Fru Gauden givet Fliserne, der ere faldne af Arbeidet, og disse have siden forvandlet sig til det pure Guld.

Fru Gauden holder meget af Smaabørn og giver dem allehaande gode Gaver; derfor synge ogsaa Børnene, naar de lege Fru Gauden:

„Fru Gauden hatt mi'n Lämchen geven
Darmit sall ik in Freuden leven."

Imidlertid er hun forsvunden fra Egnen, hvilket er gaaet saaledes til. Nogle skjødesløse Folk i Semmerin havde om Nytaarsaften ladet Huusdøren staa vidaaben; derfor fandt de en sort Hund i Skorstenen om Nytaarsmorgenen, og Natten efter tudede den Ørene paa dem fulde med det ynkeligste Pib og Hyl, som kunde tænkes. Det var ikke godt at vide, hvorledes man skulde blive kvit denne ubudne Gjæst, før en klog Kone fandt paa det og sagde, at de skulde lade Brygget løbe gjennem et Æggeskal. Nu satte de et Æggeskal i Taphullet paa Bryggesaaen, og Vørteren var neppe løben igjennem, førend Fru Gaudens Hund reiste sig og sagde: „Nu er jeg saa gammel som Bøhmens Guld, men det havde jeg aldrig troet, at man bryggede Øl i et Æggeskal." Da den havde sagt dette, forsvandt den, og siden den Tid har ikke Nogen seet Fru Gauden eller hendes Smaahunde*).

Disse Sagn gribe mangfoldigt forgrenende ind i en Mængde andre baade tydske og nordiske Sagn og Forestillinger. Fru Gauden ligner fuldkommen „Frau Holle, Holda og Bertha," der i tydske Sagn anføre den vilde Hær; og paa samme Maade som Fru Gauden lade disse sine Vogne sætte istand, give Guld derfor og forlade Landet. Fru Holda fremstilles som et høiere Væsen, der ofte viser Menneskene et mildt Sindelag og yder dem Hjælp, samt vredes kun, naar hun mærker Uorden i Huusholdningen. Hun viser sig saaledes ikke altid slem og ondskabsfuld; men hun er en streng og arbeidsom Spinderske, der belønner den Flittige og straffer den Dovne. Hun opholder sig i Søer og Kjern, og man seer hende ofte i Middagsstunden som en skjøn Kvinde at bade sig i Vandet og forsvinde. Foruden sin smukke, guddommelige Form har hun ogsaa, ligesom den norske Hulder, en hæslig; undertiden viser hun sig som en gammel langnæset Kjærring med store Tænder og strittende Haar, og farer igjennem Luften i Hexefølge og med uchristnede Børnesjæle. Fru Holda drager om i de tolv Dage fra Juleaften til trettende Dag Juul, og skjænker der, hvor hun finder Traad paa Tenen, gode Aar; men der, hvor den staar med Liin paa, vanke slette. Af denne Grund brugte de Dovne at skjule sine Tene. Heller ikke maatte noget andet Arbeide foretages i denne Tid. Den tydske Fru Holda forestaaer saaledes Huusholdning og Agerbrug, og denne Overopsigt betegner fuldkommen en moderlig Guddom. Hendes Omsorg for Liin og Spinden, Kvindernes væsentligste Bedrift i Oldtiden, hvorefter man jo benævnte Kjønnet Spindesiden, henviser tydeligt til Frigg, Odins Gemalinde, der ikke er andet end den personificerede Jord.

*) Norske Huldreeventyr og irske Alfeeventyr indeholde Exempler paa, at det samme Middel anvendes for at blive kvit Byttinger, som Huldrefolk, Underjordiske eller Alfer have lagt istedetfor de Børn, de have røvet.

Hermed stemmer ogsaa den Afledning af Ordet Holda, Grimm antager, nemlig af Oldnorsk holldr, huld, mild, og den samme kvindelige Guddom er saaledes den ovenanførte Fru Gauden, Fru Gaue, Gode, eller Fru Woden. Medens den øverste Guds eget Tilnavn nemlig var Frey, gothisk Frevi eller Frauja (Herren), kaldtes hans Hustru paa Gothisk Fraujo, og af Angelsachserne Frig, hvortil i vort Oldsprog svarer: Freyja og Frigg (Fruen, Herskerinden), tvende Navne, med hvilke vore ældre Mythologer have betegnet to kvindelige Guddomme, nemlig Frigg, Odins Hustru og Freyja, Friggs Søster. Men begge disse betegne Intet andet end Jorden.

Vor norske Hulder, der optræder som Herskerinde over Underjordiske, som tager udøbte Børn til sig, der i Soløer og nogle Egne af Østerdalen boer i Kjern og Søer, der i Thelemarken under Navn af Guri Hrysserova anfører Asgaardsreien, og som over det hele Land betragtes som en Guddom for Fædriften, stemmer i saa mangfoldige Træk overeens med den tydske Hulda, at man ikke kan tvivle om, at det er den selvsamme, kun ved Stedsforholde og Folkecharakteren ændrede Guddom, den personificerede Jord, eller Fædrenejorden.

Foruden de anførte nævnes i Middelalderens Sagn, som Deeltagere i den vilde Jagt, Abundia, Diana, Herodias og Venus, der mere eller mindre tydeligt ligne Fru Holda og optræde paa samme Maade. Af mandlige Væsener, der i de tydske Sagn optræde i Wodans, Berthas eller Holdas Følge og undertiden indtage deres Sted, nævnes den tro Eckhart, Didrik af Bern og Knægt Ruprekt. At Palnatoke, Waldemar, Keiser Carl, Kong Arthur, Fanden o. fl. optræde i Spidsen for Toget have vi seet foran, og det er efter mangfoldige hos Grimm anførte Sagn, Fortællinger og Forklaringer ingen Tvivl om, at disse i senere Tider ere indskudte og opstillede som Anførere for Toget istedetfor Odin eller Thor. Af engelske Lege og Skikke ved Juul, ved Maidands og Skyttefester synes det som Robin Hood og St. Georg paa lignende Maader ere traadte istedetfor Guden i England. Her gjenfindes altsaa lignende Udfoldninger af Fabelen, som vi have omtalt under Jægermesteren Hackelberg.

(Fortsættes.)

Norge.

Hans kgl. Høihed

Prinds Gustav

henslumrede den 24de dennes Kl. 11 Formiddag paa Slottet her i Christiania, omgiven af sin herværende kongelige Familie. Prindsen havde i længere Tid ikke befundet sig vel; men Sygdommen brød først ud to Dage før Ankomsten hertil. Paa Sygdommens 10de Dag indfandt Døden sig.

Christiania. Paa Grund af Prindsens Død ville de offentlige Forlystelser i nogen Tid blive indstillede.

— Den 18de lykønskede Christiania Kommunerepræsentation Hs. Maj. Kongen i Anledning af hans gjenvundne Helbred. Ordføreren, Overretsprokurator Rasch holdt ved denne Leilighed en Tale og Byens Sangforeninger udførte en af A. Munch forfattet Sang. Da Hs. Maj. viste sig paa Altanen, blev han af den paa Slotspladsen forsamlede Menneskemasse hilset med levende Hurraraab, hvilke ogsaa gjentoge sig, da Hs. Maj. begav sig ned paa Slotspladsen og bevidnede Sangerne sin Tilfredshed med Udførelsen af Sangen samt ytrede sin Glæde over den hjertelige Modtagelse, han fandt blandt sit norske Folk.

— Under 18de denne M. have følgende Udnævnelser fundet Sted: Sognepræst til Vegø, P. Chr. B. Lund, til Sognepræst til Fjelds Præstegjæld; Kand. theol. N. Chr. Lassen til Sognepræst til Lebesby Pstg.; Sognepræst til Grytten, E. Kraft, til Sognepræst til Lesje Pstg.; resid. Kapellan til Vestby, A. Bendeke, til Sognepræst til Skudesnæs Pstg.; Kand. theol. A. Hauge til Sognepræst til nordre Undals Pstg.; Kand. theol. S. Gjesdal til Sognepræst til Finnø Pstg.; Kand. theol. N. A. Rolland til Sognepræst til Norddalens Pstg.; resid Kapellan til Støren, C. H. Hansen, til Sognepræst til Lysters Pstg.; resid. Kapellan til Rakkestad, C. L. P. Wulff, til Sognepræst til Thrygstads Pstg.; Sognepræst til Næsset, P. Bjørnson, til Sognepræst til Søgne Pstg.; Sognepræst til Stryn, H. H. B. Sartz, til resid. Kapellan til Meelhuus Pstg.; Kand theol. T. C. Hirsch til resid. Kapellan til Strindens Pstg.; Sognepræst til Laurdal, N. G. Kildahl, til Sognepræst til Ids Pstg.; Sognepræst til Mo, A. B. Hansteen, til valgt Provst i nordre Helgelands Provsti; Sognepræst til Bø, A. Meyer, til valgt Provst i Vesteraalens Provsti; — Adjunkt ved Stavanger lærde og Realskole, W. F. Smith, til Overlærer og Kand. theol. E. Olsen til Adjunkt ved Christianssands lærde Skole; ledig personel Kapellan N. H. S. Buch til Adjunkt ved Frederikshalds lærde og Realskole; — Sorenskriver i Lofoten og Vesteraalen, M. C. S. E. Aubert, til Amtmand i nordre Bergenhuus Amt; — Sorenskriver i Rakkestad, U. A. Motzfeldt, til Assessor i Høiesteret; Sorenskriver i Namdalen, O. B. H. Vangensten, til Sorenskriver i Lyngdal; Foged og Sorenskriver i Østfinmarken, E. Saxlund til Byfoged i Frederikshald; Politiadjutant i Christiania, W. N. Steen, til Politimester i Frederikshald; Prokurator ved Underretterne i Lister og Mandals Amt, O. P. Chr. Isaachsen, til Sorenskriver i Sætersdalen; Sorenskriver i Hallingdal, O. Chr. Gude, til Sorenskriver i Sand; Prokurator ved Underretterne i Jarlsbergs og Laurviks Amt, H. O. Schrøder, til Sorenskriver i Holt, og Fuldmægtig i Finants- og Told-Departementet, J. S. Th. O. Horster, til Byfoged og Postmester i Grimstad. — Kapitain J. G. Seip er under samme Dato udnævnt til Oberstlieutenant og Chef for valderske nationale Musketeerkorps. — Den 22de have endvidere følgende Udnævnelser fundet Sted: Overtoldbetjent i Stavanger, L. L. Ross, til Toldinspektør i Bergen; Kapitain O. L. Schjoldborg til Toldinspektør i Christianssund; 1ste Raadmand i Bergens Magistrat, J. S. Steen, til Toldkasserer for Indgaaende i Bergen; Overtoldbetjent i Flekkefjord, H. T. Ørum, til Overtoldbetjent i Laurvik; Undertoldbetjent i Bergen, P. A. Hofgaard, til Overtoldbetjent i Flekkefjord; Undertoldbetjent i Christianssand, C. Th. Hagemann, til Overtoldbetjent i samme Distrikt; Bergmester i østre søndenfjeldske Bergdistrikt, A. Lammers, til Bergmester i vestre søndenfjeldske Bergdistrikt; Distriktslæge i nordre Ryfylke, P. J. F. Hirsch, til Distriktslæge i ytre Sogn; Exam. med. P. A. Ekroll til Distriktslæge i nordre Salten; Kand. jur. H. Malling til Fuldmægtig i Revisions-Deptm; — Sagfører i Smaalene Chr. S. Kruse, er meddeelt Autorisation som Sagfører i Hedemarkens Amt. — Apotheker paa Lærdalsøren, J. A. Krohn, er meddeelt Bevilling til at drive Apothek paa Horten. Desuden har en Mængde Avancements og Forsættelser fundet Sted i Armeen.

— Kapitain C. A. Holmboe er meddeelt Afskeed med 408 Spd. i aarlig Pension og Overtoldbetjent Breunech i Laurvik med 450 Spd. i Pension; resid. Kapellan til Ullensaker, F. C. Radich og Toldinspektør i Frederikshald N. L. Hansteen ere meddeelte Afsked, den Første med Pension 250 Spd. og den Anden med Pension 1000 Spd. aarlig.

— Ved Interimsregjeringens Res. af 10de d. M. er det tilladt Kand. philol. Joh. Friis at afholde offentlige Prøveforelæsninger for den ledige Lektorpost i Græsk.

— Samme Dato er det bestemt, at den fra den throndhjemske Hovedvei ved Linløkken i Eidsvold til Eidsvoldbakken førende Bygdevei med behørig Forlængelse til den vordende Jernbanestation paa sidstnævnte Sted, bliver at klassificere som Hovedvei.

— Den 21de droge omtrent 900 Mand under Oberst Michelets Kommando herfra til Gardemoen for at operere mod den Troppestyrke, som der er samlet under Kronprindsens Kommando.

— Ifølge en Bekjendtgjørelse fra Direktionen for Norges Bank ere Bankkontorer oprettede i Stavanger for Stavanger Amts Distrikt og paa Tromsø for Finmarkens Amts Distrikt og skulle aabnes førstkommende 14de Oktober.

— Censorerne ved de tilendebragte Prøveforelæsninger for den ledige Lektorpost i Lovkyndighed skulle eenstemmig have indstillet Fuldmægtig Aschehoug til at erholde Posten.

— Aviser fra alle Landets Egne berette, at Hø- og Kornhøsten har givet et rigt Udbytte; men fra flere Steder berettes ogsaa desværre, at Potetessygen har viist sig.

Drammen. Hædersmanden Niels Omsted, der engang var en af Drammens rigeste Mænd, men som under Krigsaarene tabte sin hele Formue, er nylig afgaaet ved døden 83 Aar gammel.

Hamar. For at ophjælpe Huusdyravlen have de Engelskmænd, der eie Storhammer, ladet bringe derop en Hob Faar og Sviin af engelsk Race og omtrent 50 Stykker Hornkvæg deels af samme, deels af dansk Race.

Bergen. Ved den første Abonnementstegning til Nationaltheatrets Forestillinger i den begyndende Vintersaison bleve 400 Billetter solgte.

Throndhjem. Ved Oberstl. Bruns Fraflyttelse fra Surendalen, hvor han i forskjellige Stillinger har boet i nogle og tredive Aar og næsten udelukkende været overdraget Kommunens første Tillidshværv, indfandt sig en Deputation fra Bygdens forskjellige Sogne, for at sige ham Farvel, og overrakte ham ved denne Leilighed en ved Sammenskud anskaffet smuk Sukkerskaal med Strøskee, som havde følgende Inskription: „Til Oberstlieutenant og Storthingsmand O. Brun fra erkjendtlige og taknemmelige Medborgere i Surendalen ved hans Fraflyttelse i Juni 1852."

Oversigt over norske Blades Indhold.

Flere Nummere af Morgenbladet for indeværende Maaned have indeholdt Oversættelse af en stor Deel af Victor Hugos ny Skrift Napoleon le Petit, der gjør saa megen Opsigt i Læseverdenen, og hvori Begivenhederne den 2den December, Præsidentens Charakteer og Frankrigs nærværende Tilstand skildres med ligesaamegen Bitterhed og værdig Harme, som overlegent Talent.

— Breviks Adr.-Tid. beretter, at, efterat Åhmanson og Falkman havde forladt Stedet, er en ny Mormonerapostel, en vis Skomagersvend Dorius fra Kjøbenhavn, ankommen derhen og at Flere ere ivente. Imidlertid betvivles det stærkt, at Mormonismen, efter de allerede vundne Erfaringer at dømme, der i Byen kan vente synderlig Fremgang. De, der i Brevik ere blevne døbte af Mormonerne, beløbe sig ialt til Syv, hvoriblandt Knud Larsen Snedker, der er bleven Præst over denne ubetydelige Menighed. Knud skal være et godmodigt og høist uskadeligt Menneske. Dengang „han gik for Præsten," havde han vanskeligt nok for „at slippe frem," og derefter at slutte tør det være daarligt nok bevendt med hans Christendomskundskab.

— Ifølge en offentliggjort Udsigt over Bergens Theaters Status i Saisonen 1851—52 (Maanederne Oktober — Marts) har der til Indtægt for Kassen været givet 53 Forestillinger, der have indbragt et Beløb af 7055 Spd. 13 ß. I Gjennemsnit have Forestillingerne været besøgte af omtrent 500 Tilskuere; 44 Stykker, deriblandt 2 nye Lystspil, ere opførte. Alle de Spillende have været Norske, og paa faa Undtagelser indfødte Bergensere. Deres maanedlige Gage har været fra 8 indtil 24 Spd., alt efter Enhvers Anlæg og Evner. Til Indtægt for Medlemmer af Personalet er under Saisonen givet 2 Beneficeforestillinger. Theatrets Kassebeholdning udgjorde den 1ste Oktober 1851 909 Spd. 108 ß., hvori var indbefattet de 800 Spd., som Ole Bull i sin Tid deponerede til Bestridelse af Udgifter i Saisonen 18⁵⁰/₅₁, hvilken Sum dog ikke blev benyttet. Sammenregnet de givne Forestillinger, Studentersamfundets Gave (306 Spd. 64 ß.) og Renterne af de paa Folio i Banken indsatte Summer, har Theatrets hele Indtægt i Saisonen beløbet sig til 8292 Spd. 88 ß., hvoraf dog ved forskjellige Tilfælde er udredet tilsammen 1173 Spd. 38 ß., saa den Sum, med hvilken Theatret har havt at virke i Saisonen, har udgjort 7119 Spd. 50 ß. Heraf er udbetalt til Skuespiller- og Orchesterpersonalet, samt til nye Stykkers Anskaffelse m. m. M. 5867 Spd. 30 ß., saa at Kassens oprindelige Beholdning ved Saisonens Slutning var 1252 Sp. 20 ß. Denne Kassebeholdning tilligemed Indtægten af nogle faa i Sommerens Løb givne Forestillinger er kommen til Anvendelse ved Bestridelsen af Theatrets Udgifter i Sommersaisonen, under hvilken der, med Undtagelse af 3 Ugers Ferier, stadig har været arbeidet med Stykkers Indstudering for den kommende Vintersaisons Repertoire samt med Musik og anden Underviisning. Af Skuespillerpersonalet have derhos Tvende været meddeelte et Stipendium, som udgjorde omtrent 230 Spd., til en Reise til Kjøbenhavn, for der at besøge den kgl. danske Skueplads m. V. En Skuespiller har gjort en lignende Reise paa egen Bekostning. Student Ibsen har med et Stipendium af 200 Spd. foretaget en 3 a 4 Maaneders Reise til Kjøbenhavn og Dresden, for der at uddanne sig som Sceneinstruktør. Den hidtilværende Instruktørs Funktion vil da blive indskrænket til Rolleinstruktionen eller Læseprøverne. Som Bidrag til Understøttelse for en Mand, der har besøgt Udlandet for at uddanne sig i Dekorationsmaling, har Theatret udbetalt 25 Spd.

Sverige. Grev Carl Edv. Gyldenstolpe, Overkammerjunker, Seraphimerridder og Medlem af Videnskabernes Akademi, døde i Stockholm den 14de ds., 84 Aar gammel.

— Interimsregjeringen i Stockholm opløstes den 19de, paa hvilken Dag Efterretningen om den kgl. Families Ankomst til Christiania ankom dertil.

— Fra Dalerne klages fremdeles over „Læsernes" Uvæsen og Forstyrrelse af Andres Overbeviisning af Samvittighedsfred.

Blandede Efterretninger.

Frankrig. Indenrigsministeriet har omhyggeligt sørget for at berede Præsidenten en god og glimrende Modtagelse paa alle de Steder, han paa sin Reise kommer til at drage frem. Alleslags Foræringer ere sendte i Forveien: Altarklæder til Kirkerne, Malerier, Buster og Statuer til Raadhusene og Bøger og Manuskripter til Bibliothekerne. Paa samme Tid skulle ogsaa Benaadninger foregaae i de Stæder, Præsidenten kommer igjennem. Til Gjengjeld have da Byerne bestemt uhyre Summer til Modtagelsen, hvorfor Triumphbuer reises, Fyrværkerier skulle afbrændes o. s. v. For at skrabe Folk nok sammen til Modtagelsen, har Præfekten i Cher lovet alle dem, som møde ved den Vei, ad hvilken Præsidenten reiser, en i Bourges slagen Medaille med Præsidentens Billede. At disse Anstrængelser have havt god Virkning sees ogsaa af de fra Reisen indløbne Efterretninger. Præsidenten modtages overalt med Raabet Keiseren leve! I Bourges har Begeistringen været mindre end i Nevers, hvor han indtraf den 15de. 10,000 Arbeidere hilsede ham her med Raabet: Keiseren leve! Bønderne mødte med Faner, hvorpaa der stod skrevet: Napoleon den 3die leve! Vi ville have ham! Napoleon, Fædrelandets Frelser! Autoriteterne titulere ham: keiserlig Høihed. Stor Opsigt har Præsidentens Svar til Charles Dupin vakt. Denne forestillede Medlemmerne af Generalraadet i Niévre for Præsidenten og udtalte sig i sin Tale for det Ønskelige i, at den nuværende Tingenes Tilstand maatte vinde Fasthed. Herpaa svarede Præsidenten: „Naar det gjælder Landets Vel, bestræber jeg mig stedse for at gaae forud for den offentlige Mening; men jeg følger denne, naar det gjælder en Sag, som kan synes at være af en personlig Natur."

— Comité des monuments écrits og comité des arts et monuments ere blevne smeltede sammen til een under Navn af Comité de la langue, de l'histoire et des arts de la France. Den er deelt i tre Afdelinger: for Philologi, Historie og Archæologi. Man beklager, at Vitet, Mignet og Ferdinand de Lasteyrie ikke findes blandt Medlemmerne. Blandt disse findes derimod den forrige Legitimist Pastoret, som endog er udnævnt til Komiteens Viceformand og til den historiske Afdelings Formand, hvilket har vakt megen Opsigt og Misfornøielse blandt Legitimisterne.

— Ved et Dekret har Kultusministeren befalet, at Frankrigs Folkeviser og Folkesagn skulle udgives og overdraget Udgivelsen til den ovennævnte Komitee.

England. Hertugen af Wellington, Seierherren fra Waterloo, er død den 14de d. M., 83 Aar gammel.

— Gouvernøren paa Kap, General Catchart, har i en Proklamation til Kolonisterne tilkjendegivet, at han agter ufortøvet at gaae over Kei Floden for at give Kaffernes Uforskammethed Naadestødet. Til denne Expedition anmoder han Kolonisterne om deres Bistand, ikke som uundværlig til hans Seir, men som et Beviis paa deres Redebonhed i deres egen Sag og for at overtyde Kafferhøvdingerne om, at Kolonien selv har Kræfter nok til i Fremtiden at holde dem i Tømme. Han opfordrer alle vaabenføre Mænd til ufortøvet at samle sig under hans Faner og dem, der ikke kunne drage i Felten, til at yde Hjælp i Penge, Heste og Levnetsmidler. Han venter hverken Fare eller Vanskelighed ved Foretagendet, men siger derhos reent ud, at Kolonisterne skylde Moderlandet dette Beviis paa deres Kraft og gode Villie, og at Rigets Politik for Fremtiden vil blive indrettet derefter. Han vil, kort sagt, gjøre Ende paa Krigen, den sidste, der, son han siger, „sandsynligviis nogensinde vil blive ført paa den britiske Regjerings Bekostning," og han opfordrer i denne Anledning Kolonisterne til for sidste Gang at anstrænge deres Kræfter og vise det britiske Folk Ægtheden af deres Fortjenester.

— Opfinderen af den endnu uovertrufne Maskinvæv (the power-loom), Hr. Isaac Wilson, er for nylig afgaaet ved Døden i Bath.

Tydskland. Cholera er nu kommen til Stettin; i Berlin har der ogsaa i de sidste Dage viist sig flere mistænkelige Sygdomstilfælde, der havde megen Lighed med den asiatiske Cholera.

Spanien. I Nedre-Arragonien skyde Karlistbander op som Paddehatte. Estudiante har saaledes en velorganiseret bevæbnet Bande paa 200 Mand. Generalkapitainen i Arragonien har derfor forlangt Undsætning, men Regjeringen kan ikke sende ham nogen saadan, da alle dens undværlige Tropper ere i Andalusien for at forfølge Røvere.

Ledige Embeder og Bestillinger.

En Lærerpost ved Throndhjems borgerlige Realskole med 250 Spd. i aarlig Løn.

En Omgangsskolelærerpost i Heli Distrikt (Borgesyssel) med 30—40 Spd. i Løn.

En Omgangsskolelærerpost i Bø Pstg. med 50 Spd i aarlig Løn.

En Jordemoderpost i Klæbo Distrikt med 16 Spd. i aarlig Løn.

To Stationsbetjentposter ved Jernbanen hver med 20—24 Spd. i maanedlig Løn, og to Underbetjentposter, hver med 12 Spd. i maanedlig Løn.

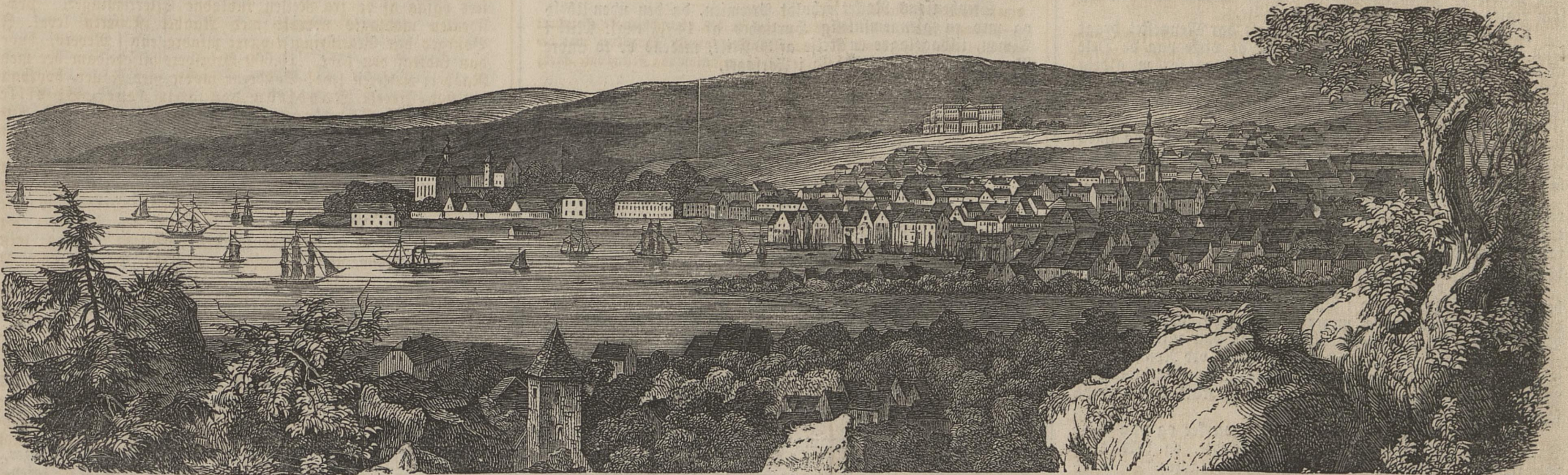
Bekjendtgjørelser.

Nærværende Blads Abonnenter underrettes herved om, at Udgiveren har erholdt Øvrighedens Tilladelse til ogsaa næste Aar at foretage Udlodning af Præmier blandt Abonnenterne. De, der holde Bladet, men endnu ikke have indsendt Betaling for samme, gjøres tillige opmærksomme paa, at dette maa skee med det Allerførste, da de ellers ikke ville blive deelagtige i den forestaaende Udlodning for iaar.

A. Dzwonkowski.

Christiania. Trykt hos Brøgger & Christie.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 53. | Udkommer hver Løverdag Aften. | Christiania den 2den October 1852. | Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. | I. Bind.

Indhold:

Arthur Wellesley, Hertug af Wellington.

(Ved P. A. Munch.)

„En stor Dommer er død i Israel." Saaledes kan man med god Grund udbryde ved Efterretningen om Wellingtons Død; thi man maa bedømme hans Færd som man vil, og høre til hvilket politisk Parti man vil: man vil ikke kunne negte, at han var sin Samtids største og navnkundigste Mand, og den, der af alle Nulevende havde grebet mest ind i Europas og følgelig hele Verdens Historie. Men den, der, uhildet af forudfattede Meninger, og ligesaa fri for Parti-Fordomme, som den hensovede Hædersmand selv med al sin Forkjærlighed for visse politiske Grundsætninger stedse var, gransker og bedømmer hans Færd, vil tilstaa, at man sjelden eller aldrig i Historiens Aarbøger finder en Mand, der saa ærligt, uegennyttigt og resigneret har stræbt og arbeidet for, hvad han ansaa for Ret, der blandt saa meget Godt og Hæderligt har gjort saa lidet Dadelværdigt, og hvis Virksomhed, betragtet med den Rolighed, hvormed vi nu fra et historiskt Standpunkt og i en Tidsafstand af en Menneskealder kunne betragte den, i det Hele taget har været saa heldbringende ei alene for hans eget Fædreland, men for Menneskeheden. Der var en Tid, da den politiske Lidenskabelighed til Wellingtons Navn knyttede Forestillingen om Haardhed, Absolutisme, Undertrykkelsesaand; da tillige Beundringen for Napoleons glimrende Bedrifter endnu stedse stillede hans heldige, men mere bramfrie Modstander i et forhadt Lys. Men man glemte, at Wellingtons egentlige Optræden mod Napoleon var for at forsvare et ædelt Folks Frihed og Nationalitet mod en uberettiget Erobrer, og man havde ikke oplevet den Fornyelse af det napoleonske Regimente, der nu i de sidste Dage viser os, hvorledes Frankrige egentlig havde det i Keisertiden, og hvorledes hele Europa vilde have faaet det, om det var blevet et Bytte for Frankriges Vaaben. Nu erkjende vi, at Mænd med en Wellingtons Fasthed og Redelighed, Mænd, der hverken see til Høire eller Venstre, men benytte den Magt, Forsynet har givet dem, til urokkeligt at forsvare en Tingenes Orden, der, om den end ikke paa langt nær svarer til Enthusiasternes Frihed begreber, ja maaskee ikke engang til hvad der i vor Tidsalder kan opstilles som Folkets billige Fordringer, dog ogsaa paa den anden Side i lige saa høj Grad udelukker al Tanke om Absolutisme eller Tilsidesættelse af ethvert Folks fornemste Rettigheder — at saadanne Mænd ere sikrere Støtter for den sande Folkefrihed, og afgive et tryggere Værn for dennes rolige Udvikling, end de revulotionerende Agitatorer, hvis Verk sædvanligviis ender med en Forstyrrelse, der umiddelbart fremkalder en Reaktion, hvormed man taber ej alene, hvad man ved Revolutionen vandt, men ogsaa hvad man før denne havde besiddet. Det har været Englands Lykke, Aarsagen til dets Storhed og den fornemste Grundvold for dets mageløse Samfundsudvikling, at Charakterer, som Wellingtons, mere synes at have hørt hjemme der, end andetsteds. Muligt, at vi her forverle Aarsag og Virkning. Muligt, at det netop er hiin mærkelige Samfundsudvikling, hiin med den strengeste Loyalitet parrede Frihedsfølelse, som frembringer slige Charakterer, ikke omvendt. Muligt ogsaa, at begge Dele staae i saadan umiddelbar Verelvirkning med hinanden, at man ej godt kan sige, hvad der er Aarsag og hvad der er Virkning. Under alle Omstændigheder bliver det vist, at Wellington er en ægte engelsk Charakteer, og at det engelske Folk, da det ret havde lært at skatte hans Værd, i ham saa sin egen Inkarnation og Forherligelse.

Wellington var imidlertid ikke fød i England. Hans Fødeland var Irland, hvor han nedstammede fra en engelsk Familie, der allerede siden det 16de Aarhundrede, og maaskee tidligere, havde været bosat der. Denne Familie hed egentlig Colley eller Cowley. Walter Colley, Generalprokurator for Irland, grundlagde 1537 Familiesædet, Castle Carbery. Fra hans Søn, Sir Henry Colley, nedstammede i 4de Led Richard Colley, der ved Testamente arvede en Frænde, Garrett Wesley's, Godser imod at antage Familienavnet Wesley. Richard Colley eller Wesley blev siden adlet under Titelen Lord Mornington. Hans Søn, Garrett Wesley, Lord Mornington, ægtede en Datter af Arthur, Lord Dungannon, og blev ved hende Fader til fem Sønner, af hvilke Arthur, senere Hertug af Wellington, var den tredie. Den ældste var Richard Wesley, Lord Mornington, der senere ophøjedes til Marquis af Wellesley (til hvilken Form den hele Familie nu forandrede det kortere Wesley), og er især bleven bekjendt som Generalgouvernør i Ostindien. Den anden var William, der ved Wellesleys Død 1842 efterfulgte ham som Lord Mornington, og hvis Søn nu er Familiens Hoved. Den fjerde Søn traadte i den geistlige Stand. Den yngste af Sønnerne, Henrik, Lord Cowley, bekjendt som fleeraarig Minister i Paris, døde 1847.

Arthur Wesley, som Wellington i Begyndelsen hed, var fød i Dublin i Aaret 1769, det samme Aar, hvori hans Modstander, Napoleon, saa Dagens Lys. Hans Fødselsdag synes at have været ubekjendt; derimod veed man, at han blev døbt den 30te April. Som yngre Søn blev Arthur bestemt for Krigsstanden, og sendtes til Militærskolen i Angers i Frankrige. Her tilbragte han saaledes flere Ungdomsaar, medens Napoleon var Militær-Elev i Brienne. Eet og samme Land saa dem altsaa begge som Ynglinger inden sine Grændser, og begge skylde Frankrige den første Grundvold til deres krigsvidenskabelige Indsigter. Hvor let kunde det ikke have hændt sig, at begge vare komne til at gaae paa een Skole!

Arthur Wesley skal ikke under sit Ophold paa Krigsskolen have udviklet noget overordentligt Talent eller i mindste Maade vakt Forhaabninger om fremtidig Storhed. Han var flittig og ordentlig, men heller ikke mere. I 1787 fik han sin første Ansættelse i den britiske Armee, som Cornet i det 73de Regiment; blev endnu samme Aar Lieutenant i det 76de og i Oktober Kapitain. I 1790 valgtes han til Medlem af det irske Parlement for Trun, en Flekke, afhængig af den morningtonske Familie, men skal ikke have udmærket sig som Taler. Han var da efter en Samtidigs Vidnesbyrd rødmosset og af et meget ungdommeligt Udseende. Da hans Familie var fattig, havde han ikke stort mere end sin sparsomme Gage at leve af, og synes endog en Tidlang at have været i trykkende Omstændigheder. Imidlertid avancerede han hurtigt, og deeltog som Oberstlieutenant ved det 33te Regiment i Hertugen af Yorks uheldige Felttog i Frankrige 1794. I Aaret 1797 fulgte han med sit Regiment til Indien, forsaavidt under heldige Omstændigheder, som hans Broder Lord Mornington just var bleven udnævnt til Generalgouvernør. Han deeltog med Udmærkelse i Seringapatams Belejring og Erobring 1799, og udnævntes strax efter af sin Broder til midlertidig Bestyrer af Provinsen Meissur, ved hvilket Hverv han skilte sig saavel til sine Overordnedes, som til det overvundne Folks fuldkomne Tilfredshed. Fra nu af udførte han en Række af glimrende Bedrifter, af hvilke den fornemste var Seiren ved Assaye over Maratterfyrsten Scindia, hvis uhyre Hær, der alene af Kavalleri talte 30,000, foruden Infanteri og 100 Kanoner, Wellesley, nu Generalmajor, slog med 8000 Mand og 17 Kanoner. En paafølgende Sejer ved Argom, i Aaret 1803, havde Scindias Underkastelse til Følge, og Wellesley hædredes af Staden Calcutta med en Æressabel, af Kongen med Optagelsen i Bathordenen. Længsel efter Hjemmet bragte ham dog snart til at søge Forflyttelse. Han forlod Indien, efter at have modtaget store Æresbeviisninger saavel af sine Vaabenbrødre, som af sine øvrige Landsmænd. Kort efter sin Hjemkomst blev han udnævnt til Befalingsmand i det susserske Militærdistrikt, og valgtes til Parlementsmedlem for Ryd. Paa denne Tid ægtede han Catharina Pakenham, Datter af Lord Longford. Da det Portlandske Ministerium kom til Roret i 1807, modtog Sir Arthur Wellesley en Ansættelse som Oversekretær for Irland under Hertugen af Richmond som Statholder. Fra dette vigtige Embede, som han bestyrede med den største Samvittighedsfuldhed, kaldtes han dog atter snart i virksom Krigstjeneste ved Toget til Danmark i 1807, hvor han vandt den i vore Aarbøger bekjendte, for de Engelske ikke synderlig dyrekjøbte Seier ved Kjøge. Fra dette Tog vendte han atter for en kort Stund tilbage til sit fredelige Embede i Irland, men nu indtraadte det store Vendepunkt i hans Liv, hans Udnævnelse til Overbefalingsmand over den Hær, der i April 1808 sendtes til Portugal for at understøtte den pyrenæiske Halvøes Beboere mod de Franske. (Forts.)

Hertugen af Wellingtons Statue af Alfred Crowquill.

Om Lokomotiv-Jernbaner ialmindelighed og den norske isærdeleshed.

Lokomotivet (Dampvognen), som med Vindens Hurtighed, trækkende uhyre Byrder, iler hen gjennem Skove, over Marker og Enge, Dale og Floder, ja endog igjennem mægtige Bjerge,

har udentvivl paa Technikens Gebet været det mærkværdigste Produkt af den menneskelige Forskeraand i de sidste Decennier. Ved denne Opfindelse er Samfærdselen i alle Henseender bleven saa forøget, som den forhen aldrig har været, og derved blev den, i Forbindelse med Jernbanen, den mægtigste Løftestang for alle civiliserede Folkeslags Handel, Næringsveie, Dannelse og Forening.

Med Forbauselse, ja næsten med Rædsel for den uhyre Kraft seer Enhver den dampende Kolos storme frem, hvis vældige Masse er given i en eneste kyndig Mands Haand, og som regjerer og styrer den efter sin Villie.

Denne frygtelige her udviklede Kraft har Mennesket bragt i sin Tjeneste, idet han tvang den til at virke paa de Dele af en Mechanismus, der er egnet til med en forhen aldrig anet Hurtighed at fremdrive de største Byrder. Betingelsen for Lokomotivets Brug vare Jernbanerne; thi saa mange Forsøg, som hidindtil ere blevne gjorte for at benytte det paa sædvanlige Veie, saa mange ere ogsaa mislykkede, og imod denne Anvendelse stille sig virkelig Hindringer, som vist ingensinde ville kunne overvindes.

Et Blik paa Lokomotivets Historie vil sikkert være ønskværdigt for vore Læsere paa Grund af den almindelige Interesse for denne i Udlandet saameget benyttede og desuagtet ialmindelighed med Hensyn til dens Indretning og Oprindelse saa lidet bekjendte Maskine.

Allerede i de ældste Tider, i hvilke Transportmidler, som bevægedes paa Hjul, vare i Brug, var det bekjendt, at Fremdrivten lettedes uendelig meget ved en jevn, glat Vei. Et Mindesmærke fra Oldtiden, hvilket endnu paa enkelte Steder er temmelig godt vedligeholdt, er via Appia ved Rom, hvilken Vei er brolagt med Steenplader, hvori Hjulspor ere indhugne. Andre romerske Veie ere belagte med hærdet Kalk og frembyde saaledes en jevn, fast Overflade.

Træbaner fandtes først i tydske Bjergværker og paa disse Baner bleve de saakaldte „Hunde" fremskudte, og kaldtes af Bjergmændene „Hundegestänge" eller „Hundsläufer."

Det skal have været i Aaret 1680, at Brugen af disse Baner ved tydske Bjergmænd bragtes over til England. Saaledes findes de først i Newcastle upon Tyne til Transport af Kul til Ladepladsene ved Floden. Her bragtes først i Anvendelse virkelige Hjulspor (Skinner) og Hjul af Træ eller Støbejern med fremstaaende Kanter for at hindre Hjulene fra at løbe ud af Skinnerne. Paa disse Baner trak en Hest det Tredobbelte af hvad den var istand til at bevæge paa en sædvanlig Vei. Dette var i Aaret 1738 og fra denne Tid af bleve Jernbanerne hyppigere og hyppigere anvendt i Bjerg- og Hytteværker, Manufakturer og Fabriker, overalt, hvor det gjaldt at transportere store Byrder frem og tilbage imellem to Punkter. Det var især i England, at Jernbanerne først overlodes til den offentlige Færdsel; men deres Benyttelse indskrænkede sig ene og alene til Transport af Varer, medens man aldeles ikke gjorde Regning paa Persontransport. Denne begyndte først i 1824 og har rivende tiltaget med den forøgede Lethed i Kommunikationen, hvilken Erfaring er gjort ved alle Jernbaner. Som Exempel kan her tjene følgende Sammenligning af Færdselen imellem Manchester og Liverpool til forskjellige Tider. I Aarene 1770—1773 reiste i Gjennemsnit daglig 10 Personer, med den Leilighed, som da fandt Sted imellem begge Steder. Kort før Jernbanens Aabning afgik daglig 29 Vogne, som befordrede 600 Personer, medens i Aaret 1832 Jernbanen hver Dag benyttedes af 1400 Reisende og det med en næsten femdobbelt større Hurtighed.

Den første Idee at fremdrive Kjøretøier ved bevægelige Dampmaskiner skal allerede Franskmanden Gautier have havt i 1755, medens paa samme Tid den engelske Physiker Robinson gjorde den berømte Mechanikus Watt opmærksom paa denne Anvendelse af Dampkraften. Men Dampmaskinen efter Watts System var ikke brugelig til dette Diemed, især deleshed paa Grund af Dampens Fortættelse (Kondensation).

Da ingen Erfaringer havdes til at modbevise Frygten for at Drivhjulene vilde glide paa Skinnerne, forsøgte Lokomotivernes første Forfærdigere at give deres Hjul og Skinner en ru, eller med Hævninger og Fordybninger forsynet Overflade. Saaledes indrettede den første Høitrykmaskines Bygmestere, Mechanikerne Trevithik og Vivian, deres Dampvogne. Høitryksmaskinen, hvis Opfindelse muliggjorde Benyttelsen af Dampkraften til Lokomotiver, patenteredes ovennævnte Mechanikere i Aaret 1802 i England, og allerede i Aaret 1804 erholdt de et Patent paa en saadan Maskine, ved hvilken de tilsigtede paa en Jernbane at sætte Vogne i Bevægelse. Det første Forsøg, som de gjorde dermed paa Jernbanen fra Merthyr Tydril i Sydwales, lykkedes fuldstændig.

I Aaret 1811 opdukkede et nyt Slags Dampvogne, hvis Konstruktion atter havde til Hensigt at forøge Felgernes (Hjulringenes) Gnidning paa Skinnerne. Blenkhinsop var sammes Bygmester og gav Drivhjulene Tænder, der greb ind i tilsvarende Kamme paa Skinnerne, som vare fuldkomne Tandstænger.

En anden Methode, men som meget snart forsvandt igjen, angav Chapman i 1812. Langs Banens Midte spændte han en Kjæde. Denne var slynget om en Rulle som fandtes paa Vognen; ved denne Rulles Omdreining maatte den løbe langs Kjæden og satte saaledes Vognen i Bevægelse. Men Tabet af Kraft var ved Rivningen saa betydeligt, at denne Opfindelse snart blev opgiven.

Medens man saaledes ved kunstige Midler forsøgte at muliggjøre Hjulenes Bevægelse paa Skinnerne, men hvilke Midler, paa Grund af det store Tab af Kraft, som de betingede og den hurtige Opslidning af Delene, hvilke de foraarsagede, ikke svarede til de bestandig stigende Fordringer, blev det foreslaaet ganske at tilsidesætte Benyttelsen af Hjul til Bevægelsen. Derfor gjordes i Aaret 1813 et Forslag om at anvende mechaniske Been, som, dannede efter Dyrefødder, skulde løbe og fremskyde Vognen. Konstruktionen var yderst kunstig udført og skarpsindigt udtænkt, men aldeles uudførbar.

Men imidlertid var der bleven gjort udstrakte Forsøg over Adhæsionen imellem Hjulene og Skinnerne, og disse havde viist, at Hjulenes Rivning paa Skinnerne voxede med Maskinens Vægt og var istand til at bevirke, at de største Byrder kunde drages fremad uden at Hjulene glede.

Støttet paa disse Resultater byggede den berømte Stephenson sit første Lokomotiv i Aaret 1814, som, naar den sammenholdes med de nuværende Dampvogne, vel var meget ufuldkomment; men hvis Principer desuagtet endnu bestandig ere overeensstemmende med de nuværende.

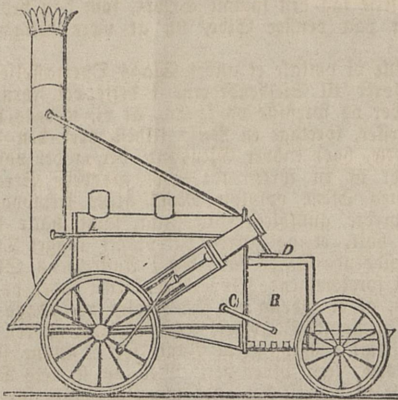
Bygningen af den store dobbelte Jernbane fra Liverpool til Manchester gave Bestræbelserne for at forbedre Dampvognene et nyt Opsving. Efter modent Overlæg blev det afgjort, at Banen skulde befares med Lokomotiver. I denne Beslutning deeltoge som raadgivende de Sagkyndige: Stephenson, Lock, Walker og Rastrick.

Entreprenørerne udsatte nu en Præmie af 500 Pd. Strl. for den bedste Dampvogn og fastsatte Tiden, hvorpaa de indleverede Arbeider skulde prøves. De fastsatte Betingelser vare, at Maskinen ei maatte foraarsage nogen Røg, at Damptrykket ei maatte udgjøre over 50 Pund paa hver □ Tomme, at Maskinen idetmindste maatte trække det Tredobbelte af sin egen Vægt ikke mindre end 10 (engelske) Miil i Timen, at den skulde staae paa Fjædre og ei være over 15 Fod høi.

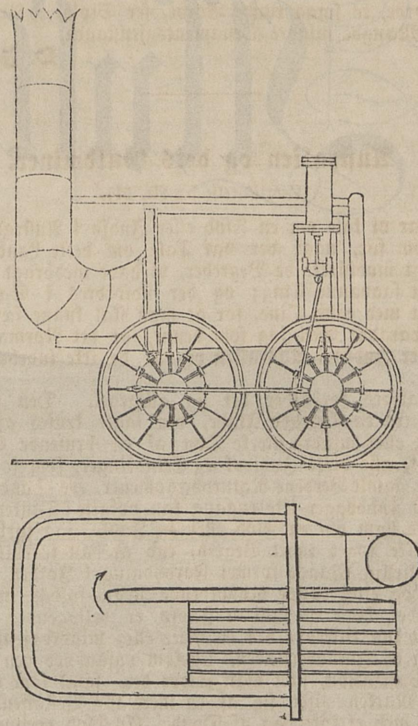
I Marts 1829 aabnedes Konkurrencen og i Oktober s. A. skulde Prøvelsen finde Sted.

Tre Dampvogne leveredes: en „Rocket" af Stephenson, en „Sanspareil" af Hackworth og en „Novelthy" af Braithwaithe.

Stephensons Rocket erholdt Præmien, da den uden Uheld og med en gjennemsnitlig Hurtighed af $14^1/_{10}$ engl. Miil i Timen, tilbagelagde en Reise af 30 Mile, medens de to andre Vogne standsedes ved Uheld i Forsøget.

Af ovenstaaende Tegning af Stephensons Rocket sees, at den hele Maskine hviler paa 4 Hjul, af hvilke de to ere Drivhjul, som have at bære den største Deel af den hele Byrde. Kjedlen, en 6 Fod lang Cylinder, har flade Ender og paa den ene Side hæver Skorstenen sig. Ved den anden Ende er en firkantet Kasse, Fyrkisten, paa hvis Bund Risten befinder sig. Fyrkisten B bestaar af to over hverandre liggende Rum eller Aflukker, imellem hvilke der befinder sig et Rum omtrent tre Tommer dybt, der er fyldt med Vand og saaledes udgjør en Deel af Kjedlen, med hvilken det er forbundet ved to Rør C og D. Fra Fyrkisten gaae Kobberrør af ringe Diameter igjennem Kjedlen og ende i det Rum, paa hvilket Skorstenen er anbragt. Heden virker nu paa Fyrkistens indre Overflade og derved paa den ringe Vandmængde, som befinder sig i Mellemrummet og som ved Opvarmelsen foranlediges til at cirkulere og afgive sin Hede til Vandet i Kjedlen. Derefter gaar Varmen igjennem de til Skorstenen førende Kobberrør, der rundt omkring ere omgivne med Vand, saaat den ophedede Flade paa denne Maade forholdsviis ualmindeligt forstørres. Den udgjorde ved S.s Rocket 118 □ Fod. Desuden var den høist sindrige Indretning truffen, at Lufttrækket, der ikke behørigt kan udvikles med en saa liden Skorsteen, som Dampvognene kunne bære, forstærkes ved den forbrugte Damp, da denne ved Undvigelsen gaar igjennem Skorstenen, til hvilken den igjennem Røret L kommer ud af Cylinderen. Maskinen har to Cylindre, hvoraf hver sætter et Drivhjul i Bevægelse. Begge Hjul findes paa en fælles Axe.

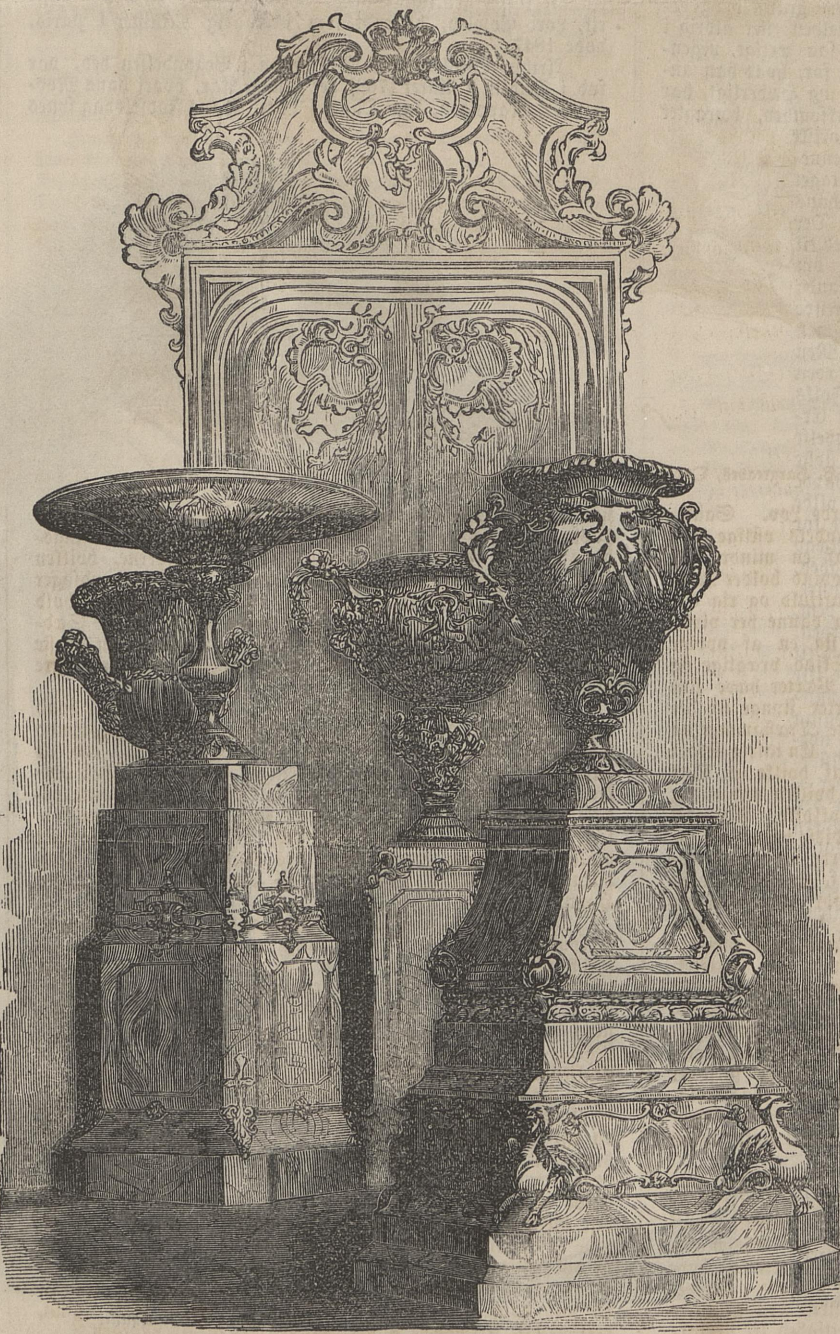
Hackworths Sanspareil, afbildet i hosstaaende Skizzer, frembyder for Flammen kuns 75 □ Fods Overflade. Igjennem Kjædlens hele Længde gaar et krummet Rør, igjennem hvilket Heden kommer til Skorsteensrøret, i hvilket den forbrugte Damp udblæses som ved S.s Rocket.

De gunstige Resultater, som Stephensons Lokomotiv gav, begrundes hovedsagelig i den store Ophedningsflade, som Opbyggeren forstod at frembringe. Sanspareils Arnested forholder sig til Rockets som 5 til 3, medens Ophedningsfladens Forhold er omvendt som 3 til 4, hvorhos man fandt, at en bestemt Vandmængde til Fordampningen i Sanspareil behøvede $3^1/_2$ Gange saa meget Brændemateriale som i S.s Rocket.

Det var efter Forslag fra Kassereren ved Liverpool-Manchester-Jernbaneselskabet, Booth, at de smaa Rør bleve lagte igjennem Kjedlen, saaledes som det er Tilfældet med Stephensons Lokomotiv, hvorfor han ogsaa erholdt en Andeel i Præmien. Stephensons Rocket havde 21 saadanne Rør, hvert af 3 Tommers Gjennemsnit. Nu gjør man disse Rør betydeligt snævrere og i større Antal, og dette med den bedste Grund; thi den gjennemstrømmende Luft afgiver kun da sin Varme, hvor den stryger langs Vægge, medens Temperaturen i Midten af Rørene, hvis disse ere vide, næsten bliver eens lige ind til Udstrømningen.

(Fortsættes.)

Vaser og Fløidøre af Malachit.

De meest iøinefaldende Gjenstande i den russiske Afdeling af Verdensudstillingen i London vare de pragtfulde Arbeider i Malachit. Af Mineralet selv, en kulsuur Kobbererts, fremvistes flere Prøver. Der vare baade blaae og grønne Malachiter, som i chemisk Henseende alene afvige fra hinanden ved den Kvantitet Vand, de indeholde. Navnlig fandtes i den udstillede Prøvesamling fra det keiserlige Kobberværk i Perm flere udmærkede Specimina, hvoraf ogsaa dens Forekomstmaade i Sandstenen fremgik.

De af Malachit udarbeidede Kunstgjenstande vare udstillede af Grev Demidoff, og kom fra et ham tilhørende Kobberværk i Sibirien. De meest udmærkede af samme vare flere store Vaser, rigt indlagte med Guld, og to kjæmpemæssige Fløidøre, 13 Alen høie, indfattede i Bronze og ligeledes rigt indlagte med Guld.

Til Forarbeidelsen af disse Gjenstande udkræves en overordentlig stor Kunstfærdighed. Ved første Diesyn synes de forarbeidede Gjenstande at være slebne af hele Blokke og polerede paa samme Maade som Porphyr. Dette er imidlertid ikke Tilfældet. Malachiten findes alene i smaa Klumper, som, efterat være tilskaarne i smaa Dele af forskjellig Form, sammenkittes med en Art Cement, som dannes af samme Material.

De to Fløidøre bestode af mellem to og tre tusinde saadanne Stykker. Dørene selv vare af Træ, paa Bagsiden bedækkede med Kobber, Kanterne af ornamenteret og rigt forgyldt Bronze, paa Forsiden beklædte med det paa den ovenfor beskrevne Maade sammenkittede Lag af Malachit, der blot var omtrent $^1/_4$ Tomme tykt. Malachiten var omhyggeligt poleret og rigt forziret med Guld.

Der udfordres en særdeles Smag og Kunstfærdighed ved Udvalget og Sammenføiningen af disse smaa Dele, ligesom ogsaa deres Poleren er et særdeles vanskeligt Arbeide. Forarbeidet paa denne Maade danner imidlertid ogsaa Malachiten et pragtfuldt Metal, som i Priis kun staar lidet tilbage for Guldet. Den største af de udstillede Vaser var anslaaet til en Værdi af 3,200 £ eller 14,500 Spd.

De øvrige Gjenstande, som deels vare heelt udarbeidede i Malachit, deels indlagte dermed, vare: en Kamin, tre

store Borde, to smaa runde Borde, sex Stole, to Armstole og en stor Mængde mindre Ornamentsgjenstande.

O. J. B.

Australien og dets Guldminer.

(Fortsættelse fra Nr. 51).

Naar vi tale om en Flod eller Indsø i Australien, maa vi ligesom før, naar der var Tale om dette Lands Skove, betydeligt modificere de Begreber, vi have medbragt fra Europa om saadanne Ting; og der udfordres i Sandhed at have seet med egne Øine, for at man skal kunne fæste Lid til en saa paradox Sætning som denne, at det Normale ved en Flod eller Indsø i Australien er, at de ikke indeholde noget Vand.

Saaledes forholder det sig alligevel. Den straalende Glands fra en flydende Flade, der sagte kruses af Vinden; det mere eller mindre stærke Døn af en brusende Strøm — kort sagt, alle disse Indtryk og Erindringer, som forbinde sig med den gamle Verdens Naturphænomener, ere Sager, som en australisk Indbygger ikke engang kan opfatte i Tanken. Taler man med ham om en Flod eller en Indsø, saa forbinder han dermed ikke noget andet Begreb, end at han forestiller sig en paa forskjellig Maade formet Fordybning i Jorden, som undertiden og efter længe vedholdende Regn fyldes med Vand.

Stedet, hvor en saadan Indsø er beliggende, giver sig forøvrigt kun tilkjende ved en mere eller mindre kjendelig Forsænkning af Jordoverfladen, ligesom ogsaa ved den eiendommelige Vegetation, som man finder der, samt som oftest derved, at Marken viser sig af en mere løs Beskaffenhed og er bedækket med et tykt Lag af Dynd. En Flod derimod udgjør ikke Andet end etslags forlænget Udgravning eller Grav, i hvilken man hist og her finder større eller mindre Vandpytter. Dersom nu — hvilket sædvanligviis indtræffer umiddelbart efter den regnfulde Aarstid — disse Fordybninger blive overfyldte og de saaledes kunne forene sig til Dannelsen af et Vasdrag af alene nogle hundrede Alens Udstrækning, saa har man efter australske Begreber strax en anseelig Strøm. Noget længere frem bliver den saakaldte Strøm, ved Forening med tre eller fire andre sadanne Vandansamlinger, mange Gange stridere — og man har da den stolteste Elv færdig.

En Fremmed, som hændelsesviis støder paa et saadant Vasdrag, troer fuldt og fast, at det fortsætter sig lige til Havet; men heri, ligesom i saameget Andet, der møder ham i dette forunderlige Land, bedrager han sig dog betydelig. Lad ham kun følge den formeentlige Strøms Løb et Stykke Vei nedad, saa vil han snart finde dens Leie aldeles udtørret, hvorefter man ofte nok først paa flere Miles Afstand derfra i samme Flodleie træffer paa en anden Vandansamling. En Ven af Forfatteren til denne Opsats har blandt Andet omtalt, hvorledes han, da han en Dag havde passeret en Strøm i den fuldkomne Overbeviisning, at det var den store Svaneflod, alligevel, efterat være kommen til sin Reises Maal, til sin Forbauselse saa den samme Strøm, som han ved Afreisen havde havt paa venstre Side, nu at være beliggende paa den høire.

Her ville vi omtale et andet Slags Overraskelse, der ingenlunde hører til Sjeldenhederne i dette det Forunderliges Hjem. Lader os forestille os f. Ex., at vi, medens den tørre Aarstid hersker, foretage en Reise tilhest over den tørre og støvede Slette, hvor enhver Gjenstand, der møder vore Blikke, er forbrændt af en fortærende Sols glødhede Straaler, og hvor den med Stene opfyldte Mark alene frembyder nogle enkelte adspredte, guulblege Græsstraa, samt, naar det kommer rigtig høit, et og andet halvvisnet tagget Træ, hvis faa tilbagesiddende Blade have den i Australiens Skove saa almindeligt forekommende Kløverbladsform; lader os, sige vi, forestille os, at vi endelig ere saa heldige at opdage en liden Bæk, hvis glimrende Vandspeil lader os ane, at den indeholder tilstrækkeligt dybt og reent Vand for at kunne slukke den ulidelige Tørst, som piner os. Med de stakkels Dyr, som slæbe os, ile vi hen til det guddommelige Vand, for at vederkvæge os dermed — men, ak! det er salt, — saltere end Oceanets Bølger! — Dog, lader os ikke derfor tabe Modet, men derimod forfølge Flodbredden et Stykke opover eller nedover, og i ni Tilfælde af ti kunne vi være forvissede om, at vi snart finde en anden Pyt, der baade er reen og velsmagende.

Skjønt, som vi allerede have antydet, Australiens Skove sædvanligviis ere yderst tyndt voxede og Træerne i dem forvoxede, snart sagt, blottede for Løv, gives der dog visse Trakter, som gjøre en Undtagelse fra denne haarde Lov. Saaledes frembyde f. Ex. adskillige af de paa Landets østlige Kyst beliggende Bjergdale, hvis Jordsmon er af en mindre tør Beskaffenhed og hvor en stadigt blæsende Søvind holder Marken frisk og fugtig, ikke sjelden en baade kraftfuld og rig Vegetation. Store, vældige og løvrige Træer danne her virkelige Skove, omkring hvis Kjerne udbreder sig en af yppige Buskvæxter bestaaende Smaaskov, af hvis Skjød prægtige og saftfulde Palmer med flere andre tropiske Væxter hæve sine stolte Kroner. Ogsaa flere smukke Liane-Arter slynge sig her lig Blomsterguirlander, omkring de stolteste Træstammer og forbinde dem i Form af gothiske Buehvælv. En talrig Skare af Fugle oplive disse skyggefulde Lunde, af hvilke en Deel fortrylle vort Øre med den herligste Sang, hvilken undertiden minder om den milde Klang fra en Sølvklokke. Alligevel nødes vi til at tilstaae, at de Toner, som disse brogede Sangere fremtvinge, i de fleste Tilfælde ere haarde og mislydende og af en bizar Natur; undertiden ligne de f. Ex. den haarde Lyd af et Pidskesmeld. Til Erstatning herfor lader derimod en hersteds sig opholdende Art af Frøer os høre en ret harmonisk Musik, samt giver derimellem sin Nærværelse tilkjende ved en egen Lyd, som nærmest har Lighed med den Gnidsellyd, der opkommer ved at bryde en Stok over eller naar et Par tørre Trægrene gnides imod hverandre. Med et Ord, den Fremmede træffer paa disse Oaser lignende Smaflekker den rigeste Omvexling af behagelige Former, saavel fra Dyre- som Planteriget, hvilket paa en behagelig Maade forsoner ham med Landskabets forøvrigt saa mørke og tungsindige Charakteer, der, uagtet sin Uudtømmelighed paa rige Gjenstande, ellers stedse er ude af Stand til at kunne vække noget behageligt Indtryk.

E. H. Hargreaves, Opdager af Australiens Guldgruber.

Man finder i Australien den europæiske Befolkning, som endnu er lidet talrig og som næsten udelukkende beskjæftiger sig med Kvægdrift, omspredt paa betydelige Strækninger af de koloniserede Dele af dette store Kontinent, om hvis mærkværdige Naturbeskaffenhed vi ved ovenstaaende Beskrivelse have forsøgt at give vore Læsere et omtrentligt Begreb. Enhver Kolonist besidder her en Jordstrækning af flere Kvadratmiles Størrelse, inden hvis Omraade han har Rettighed til at lade sine Kreature frit drive omkring paa Beiter. Paa den meest passende Plads af denne Eiendom opfører han et Vaaningshuus for den saakaldte Opsynsmand over Hyrderne, hvilken Post han imidlertid selv ofte bestyrer; og tæt herved udsøger han sig stedse en Mark til Dyrkning af Korn til Underhold for de Folk, som anvendes til at bevogte Hjorderne. — Sædvanligviis regner man lige til 2000 Faar under en eneste Hyrde, men for Tilsynet med Hornkvæget udfordres flere Hyrder.

Disse Personer, Hyrderne nemlig, ere paalagte Alt hvad der vedkommer Hjordernes Pleie og Bevogtning; hvorimod Eieren selv eller Forvalteren ikke har andet Arbeide, end at han een eller to Gange daglig foretager en Udfart tilhest omkring Græsgangene, for at paasee at enhver af Hyrderne ordentligt opfylder sin Pligt. Hvert Aar afbrydes for en kortere Tid dette Eierens ørkesløse Liv, ved en dersteds ganske vigtig Begivenhed, nemlig Faarenes Klipning, Uldens Indpakning samt dens Forsendilse til den nærmest beliggende Havn.

Med Undtagelse af denne Afbrydelse er den nyhollandske Kolonists Liv i høi Grad eensligt og eensformigt; men en fuldkommen uafhængig Mand er han og befriet fra den Tvang og de Forpligtelser, som den civiliserede Verden paalægger. En fortræffelig Helbred, Sindsrolighed og en fast Fortrøstning paa Fremtiden give desuden baade hans Sjæl og hans Legeme en Friskhed og en Styrke, der ere ganske og aldeles ubekjendte for den gamle Verdens Indbyggere. Føler Kolonisten sig endelig en eller anden Gang altformeget trykket af Eensomhedens Byrde, saa stiger han en vakker Morgen tilhest og tilbagelægger ligetil 20 til 30 Miles Vei med samme Lethed, som man i Europa reiser 2 til 3 Mile, for at hilse paa en anden Kolonist, hvis Eiendom støder ind til hans. Denne Nabo er stedse høilig fornøiet over Besøget og lader, for at vise sin Glæde over at see den fjerntboende Ven hos sig, strax lave et og andet Dusin Koteletter, steger endvidere et Lam, ja undertiden endog en heel Oxe, samt trakterer forøvrigt sin Gjæst mindst tre Gange om Dagen med The, røger og snakker med ham, ikke alene fra Morgen til Aften, men ogsaa, dersom den Fremmede ønsker det, fra Aften til Morgen.

I nogle faa Trakter, som ere beliggende i Nærheden af Søhavne eller de mere folkerige Stæder, findes Landeiendomme med for den største Deel dyrket Jord, der behandles omtrent som i Europa og giver et rigeligt Udbytte; i den øvrige beboede Deel af Landet avles derimod ikke mere Korn, end hvad der netop udfordres til enhver Nybyggers eget Behov. Efterat man nu i de sydlige Egne af Nyholland har opdaget rig Kobbermalm, er dog Arbeidsfortjenesten forøget og have Kapitalisternes Spekulationer ogsaa fremkaldt et indenlandskt Afsætningssted for Landbrugets Produkter, og paa denne Maade er det gamle Landbrug blevet forandret og man har begyndt at indføre rationellere Methoder. Ligeledes har man paa adskillige Steder i Ny-Syd-Wales fundet ganske gode Steenkul, især deleshed ved Bredderne af Huntersfloden, hvilket strax har givet Anledning til Anlægget af nogle Fabriker. Ogsaa i visse Egne af Van-Diemens Land har man fundet Steenkulsanviisninger.

Saasnart Kaliforniens Guldrigdom blev bekjendt, begyndte strax en betydelig Udvandring at finde Sted blandt Indbyggerne af de nyhollandske Kolonier. Fleertallet af disse Eventyrere, som Intet have at tabe og som forøvrigt ikke spørge stort efter hvorledes eller hvor de leve, naar de kun kunne fortjene Penge, ilede nu med at søge sin Lykke under en fremmed Himmelegn. I Mai Maaned 1851 var saaledes Befolkningen allerede befriet fra den værste Bærme blandt Kolonisterne og fortsatte derefter roligt sine Agerdyrkningsforetagender paa de vidtstrakte Felt, som kun for en ubetydelig Deel kunne anvendes, da paa engang et Rygte, i Begyndelsen dunkelt og ubestemt, men siden mere bestemt og til Slutning almindeligt og stormende begyndte lig en Løbeild at udbrede sig fra By til By, fra Landgaard til Landgaard; der fortaltes nemlig, at ogsaa Australiens Jord indeholdt en Mængde Guld. Paa et Sted ikke langt fra Bathurst havde nogle Personer, som vare beskjæftigede med at grave i Jorden, fundet Guld; og man vilde vide, at enhver Arbeider derefter havde fortjent tre til fire £ om Dagen ved at søge efter ædle Metaller. Historien om denne Opdagelse er mærkelig nok til at fortjene at omtales. En vis Hr. Hargreaves havde paa Konobolasletterne, omtrent tredive Mile vestlig for Bathurst, anlagt en Koloni i Nærheden af en liden Flod ved Navn Summerhill-Creek. Da Foretagendet ikke havde det forønskede Udfald, besluttede han at udvandre til Kalifornien. Han ankom ogsaa lykkelig og vel til San Francisko, arbeidede nogen Tid i Gruberne; med hvilket Held vide vi ikke, dog troe vi, at han i det Hele gjorde liden Lykke. Hvad vi vide er imidlertid, at Hr. Hargreaves ved sine Jagttagelser blev forbauset over den overordentlige Lighed, som forefandtes imellem Bjergarterne og den guldførende Jordoverflade i Amerika og de samme Ting ved hans Nybyggersted i Nyholland; som en Følge heraf besluttede han en vakker Dag at vende tilbage, for at undersøge, om han ikke hjemme skulde kunne finde det Guld, som han havde begivet sig saalangt bort for at søge.

Her maa vi gjøre et lidet Ophold, for at protestere imod det Grundede i de geologiske Erfaringer, man saaledes har vundet. Det har viist sig, siger man, at Hargreaves har havt Ret; vistnok, men i vore Tanker vare de Præmisser, af hvilke han drog sine Slutninger om Tilstedeværelsen af Guld i Australien, aldeles utilstrækkelige og i ingen Henseende almeengyldige. Af hundrede Personer, der have handlet efter netop samme Anviisning som han, har nemlig ikke en eneste været heldig. Men lader os overlade Afgjørelsen af dette Spørgsmaal til de Lærde, hvem det tilkommer, nøiagtigt at oplyse dette, og lader os fortsætte vor Beretning.

Hr. Hargreaves havde imidlertid den Lykke, ikke at tage Feil. Han vendte tilbage til sine Bjerge, anstillede Gravninger paa forskjellige afsides liggende Steder i Summerhill-Creeksdalen; og Guld blev da endelig opdaget i Australien. At skjule en Sag af denne Natur lader sig vel vanskelig tænke i en Tid som vor; hvorom Alting er, Hemmeligheden kunde ikke bevares. Underretningen om den Opdagelse, som Hargreaves nylig havde gjort, udbredte sig som en Lynild iblandt Befolkningen og naaede ogsaa frem til Regjeringens Øren. Fra alle Kanter hørte man Raabet: „Til Gruberne!"

Hyrder, Arbeidere og Haandværkere, Tjenestefolk og Handelsbogholdere — Alle reiste derhen, uden at eie hverken Værktøi eller Levnetsmidler, og uden nogen Forberedelse. Kjøbmænd og Handlende spekulerede alene paa hvad de skulde fortjene paa sine Varer, da den hastige Afsætning nødvendigviis skulde medføre en betydelig Formindskelse af Produkterne paa Stedet. Priserne paa Meel og andre Livsfornødenheder, som kunde forvares, stege i en uhørt Grad. Den nyvakte hastigt omsiggribende Spekulationsaand lod sig ikke standse ved Noget og efterlod den overraskede Kolonialregjering langt efter sig i den yderste Forlegenhed. Denne skulde ogsaa udentvivl i sin Meenløshed helst have seet, at alt det Guld, som Australiens Jord kunde skjule, havde ligget paa Havets Bund. I hele Kolonidistriktet fandtes ikke mere end 400 Soldater, og hvad Politiet angik, hvoraf man nu tiltrængte en betydelig Deel, kunde man fra Hovedstederne ikke afsende en eneste Mand uden Fare for den almindelige Sikkerhed. Paa den anden Side fik man ogsaa nu at vide, at Guldistrikterne vare af en betydelig Udstrækning og spredte over hele Landet. Det var tydeligt en reen Umulighed under saadanne Omstændigheder med væbnet Magt paa samme Tid at kunne beskytte Kronens og hver enkelt Persons Ret, eller med andre Ord at bevogte saavel offentlig som privat Eiendom fra at behandles paa voldelig Maade af alle disse Eventyrere, som her haabede at finde Guld.

Regjeringen handlede derfor meget klogt, da den til en Begyndelse ikke gjorde nogen mere indgribende Foranstaltning. Den tænkte, at Alt maaskee alene var blind Allarm, som med Tiden skulde ophøre af sig selv. En i Regjeringens Tjeneste ansat Geolog befandt sig imidlertid netop ved samme Tidspunkt i Nærheden af Bathurst og afsendte derfra til Sydney en Depesche, som bekræftede Nyheden om Opdagelsen af Guldet, hvorhos han tillige berettede, at mindst 400 Personer da allerede vare i fuld Virksomhed.

„Den største Deel af disse guldsøgende Eventyrere," skrev han, „der som Redskab alene benytte en Tinskaal, opgrave alligevel fra 1 til 2 Unzer Guld om Dagen. De Fleste ere desuden blottede for Proviant; imidlertid forsikrer man, at en Mængde andre Guldsøgere ogsaa ere paa Veien herhen." — Dette Brev indeholdt en Efterskrift, der er høist betegnende for de da herskende Forholde paa Stedet:

„Jeg beder om Undskyldning," tilføier Brevskriveren, „fordi jeg tilskriver dem med en Pensel, thi der findes hverken Blæk eller Penne i den nyklækkede Stad — Ophir."

Saaledes forsynet med et officielt Dokument, som fortjente al Tillid, udfærdigede Kolonialbestyrelsen øieblikkelig følgende Proklamation:

„Gjennem H. E. Sir Charles Auguste Fitzroy, Ridder af den kgl. hannoverske Guelfeorden, Generalkapitain og Statholder over Ny-Syd-Wales, med underliggende Provindser, Viceadmiral m. m.

„I Henseende til at i Kraft af Loven alle Guldstrøg, saavelsom alt Guld, saaledes som det i nativ Tilstand befinder sig indenfor Grændserne af Ny-Syd-Wales, enten det er paa Hds. Maj. Dronningens eller hendes Undersaatters Mark, udelukkende tilhører Kronen; — i Henseende til at denne Kolonies Regjering er bleven underrettet om, at man har fundet Guld saavel over som under Jorden i Grevskabet Bathurst med flere andre Dele af det omtalte Territorium, samt da visse Personer allerede have begyndt eller tænke at begynde for egen Regning, uden nogen fra Hds. M. emaneret Autorisation eller meddeelt Tilladelse, at undersøge Jordleiet, saa erklærer og kundgjør offentlig:

Jeg, Sir Charles Auguste Fitzroy, Hds. M.s Statholder, ved dette mit aabne Brev, at den eller de, som træffes nogetsteds paa de Eiendomme, hvilke høre til forbemeldte Kolonies Distrikt, at opfordre Guld enten i metallisk Form eller som Guldmalm, eller som i uhævdet Mark foretage sig at grave i Jorden i den Hensigt der at søge Guld i metallisk Tilstand eller indblandet med Bergarter, uden først at have udvirket sig vedbørlig Tilladelse af Hds. M.s Kolonialregjering; at forbemeldte Personer ville efter Loven blive underkastede kriminel Tiltale. Endyderligere erklærer og kundgjør jeg offentlig, at alle de Forskrifter, som efterat nøiagtige Underretninger ere indhentede, kunne ansees nødvendige, skulle ufortøvet vorde publicerede, til Bestemmelse af de Vilkaar, under hvilke Tilladelser ville blive udgivne mod Erlæggelse af en Afgift.

Givet under min Haand og mit Segl i Statholderboligen i Sydney, den 22de Mai 1851. C. A. Fitzroy."

Efter saaledes at have konstateret sin Ret til paa Kronens Vegne at tilbagefordre alt det Guld, man fandt i Kolonien, samt den Magt og Myndighed, som Loven tilkjendte Gouvernøren til i Overeensstemmelse hermed at handle frit og uhindret, stod der tilbage for Kolonialregjeringen at undersøge, hvilke Foranstaltninger de forhaandenværende Omstændigheder iøvrigt kunde berettige den til at fatte. At forsøge at forhindre Befolkningen fra at strømme til Gruberne og bemægtige sig det Guld, de der muligens kunde opdage, havde øiensynligen været en Urimelighed. Man fattede istedet derfor den særdeles kloge Beslutning, saa meget som muligt at hjælpe og lette Søgningen efter Guld og ved en Lov sikre Enhver, som vilde beskjæftige sig med denne ny Industri, en fuldkommen og uforstyrret Besiddelse af sit Arbeides Frugter; hvorimod man for en saaledes bevilget Beskyttelse, under Navn af Skat forud hævede en passende Erstatning, som dog ikke maatte være større, end at den kunde betales, uden at fremkalde nogen alvorlig Klage. Men fremfor Alt fandt Regjeringen, at den burde tilfredsstille Hargreaves, som nu ogsaa, i Egenskab af Guldgrubernes Opdager, optraadte med Fordring paa Belønning.

Det viste sig, at allerede to Aar tidligere en anden Nybygger, ved Navn Smith, som havde været sysselsat med Opførelsen af en Stangjernssmedie i Aermia, under dette Arbeide i nogle Kvartsstykker havde fundet Guld, hvorefter han havde begivet sig til Sydney, for mod en passende Godtgjørelse at overlade Kolonialregjeringen sin Opdagelse. Man lod Smith svare, at Styrelsen ikke fandt, at den kunde antage hans Tilbud, uden fra Grunden af at kjende de Fakta, paa hvilke han havde henvendt dens Opmærksomhed; men under Forudsætning af, at man kunde stole paa Ærligheden af hans Opgivende og dersom Opdagelsen havde noget Værd, saa skulde alligevel en derefter afpasset Belønning tildeles ham. Sir Charles Fitzroy udvikler i sin officielle Meddelelse Nødvendigheden af dette forsigtige Svar, ikke alene fordi det Stykke Malm, som fremvistes, jo kunde være kommet fra Kalifornien, men ogsaa fordi Regjeringen ikke vilde give et Rygte nogen Stadfæstelse, som drog Folket bort fra de for Landet nyttigste Arbeider og kastede det over paa en usikker Jagt efter Guld. Den 3die April 1851 var Hr. Hargreaves kommen til Sydney, for at fremstille sig; han erklærede, at han nylig var ankommen fra Kalifornien, i hvilket Land han havde forhvervet sig den Erfaring, som havde ledet ham til med Omhyggelighed at undersøge visse Egne af Australien, og at han der paa flere Steder havde opdaget Guld; samt endelig, at han mod en Erstatning af 500 £ (omtr. 2250 Spd.) var villig til at give Regjeringen Anviisning paa de opdagede Guldtrakter. Herpaa gav Regjeringen ham samme Svar, som Smith to Aar tidligere havde faaet.

Hr. Hargreaves antog de Betingelser, man foreskrev ham; opgav Navnene paa de guldførende Steder, samt stolede, hvad Erstatningen angik, ganske og aldeles paa Regjeringens Retfærdighedsfølelse. Dette var da tydeligviis ogsaa det klogeste Parti han kunde tage. Allerede den 3die Juni modtog Hr. Hargreaves fra Kolonialregjeringen en Anviisning paa at hæve 500 £ samt Fuldmagt til at være Kronens Kommissær, med særskilt Ordre til i Regjeringens Navn at opsøge og tage i Besiddelse nye Guldstrøg og derved forskaffe Arbeiderne en stadig Sysselsættelse. I denne sin Egenskab af Kronens Embedsmand havde Hargreaves, saalænge hans Ansættelse vedblev, at beregne sig en daglig Godgjørelse af 1 £, samt desuden tilstrækkeligt Anslag til at underholde tvende Heste.

Kolonialregjeringen havde saaledes herved paa en tilfredsstillende Maade belønnet den Mand, som havde opdaget Guldet, samt tillige ladet udfærdige strænge og bestemte reglementariske Forskrifter. Det eneste, som endnu stod tilbage for den at gjøre, var at søge at forebygge fremtidige Uleiligheder, ved at give denne, om vi saa maa udtrykke os, smitsomme Feber, der uophørligt drev en Deel af Befolkningen til Gruberne, en mere regelmæssig Retning. Efterat have raadført sig med vedkommende Embedsmænd angaaende de lovlige Foranstaltninger, som man tænkte at gjøre, blev det besluttet, at at enhver Person, som vilde give sig af med at søge efter Guld, skulde være forpligtet til at løse idetmindste en Maaneds Tilladelse, for hvilken der blev fastsat en bestemt Priis af 30 Sh. Sterling eller omtrent 6 Spd. 90 ß.

(Fortsættes.)

Norge.

Christiania. Den store Manøvre ved Nitsund, der den 26de September skulde have endt Feltøvelserne, blev forhindret paa Grund af Prinds Gustavs Død. Hvad Leirsamlingen paa Gardemoen forresten angaar, har Hs. kgl. Høihed Kronprindsen ved sin Stabschef, Ingeniørkapitain Broch, ladet Vedkommende gjennem Amtmanden i Akershuus Amt tilkjendegive sin særdeles Tilfredshed med den Beredvillighed og Forekommenhed, hvormed det under hans Kommando staaende Troppekorps's Indkvartering er bleven imødekommet saavel af Autoriteterne som af Almuen i de Egne, hvori Øvelserne have foregaaet.

— Ved et kongeligt Cirkulære er det paabudt, at der i Anledning af Prinds Gustavs Død skal ringes daglig i Kirkerne i Timen fra 12 til 1, i Hovedstaden indtil Videre og i de øvrige Stæder samt paa Landet i 4 paa hinanden følgende Dage. — Ved Hoffet anlægges tre Maaneders Sorg.

— Ved den Obduktion, der den 25de f. M. foretoges af Prinds Gustavs Liig, stadfæstede det sig, at Sygdommen havde været en Nervefeber. Lektor Voss udførte Sektionen og han samt Prof. Boeck foretog Konserveringen.

— Den 28de og 29de f. M. laa Prindsen paa Paradeseng til almindeligt Skue. Han laa i norsk Kavalleriuniform i et med Sort og Sølv dekoreret Værelse, der var oplyst af en Mængde Voxlys. Baaren var omgiven af en Æresvagt af Officierer.

— Idag, den 2den Oktober Kl. 12, foregaar Bisættelsen i Slotskapellet, i hvilken Anledning de Handlende holde sine Butiker lukkede fra Kl. 12 til 3.

— I den forrige Kassinobygning agter et Skuespillerselskab af indfødte Norske, der i flere Maaneder har modtaget scenisk Uddannelse af Skuespiller Cronborg, i indeværende Maaned at begynde med at give offentlige sceniske Forestillinger. Blandt de Stykker, der først skulle opføres, nævnes „Krydsbetjenten" af Bjerregaard og Wergelands „Søkadetterne iland," det sidste noget omarbeidet og tillempet. Medens Hr. Cronborg i Forening med Hr. Boëtius nærmest har veiledet Eleverne af hiint Selskab med Hensyn til deres Roller, har Overlærer Knudsen undervist dem i Norsk og Just Lindemann og Conradi i Sang, ligesom ogsaa Balletmester Bournonvilles Ophold her isommer gav dem Anledning til at uddanne sig i Legemsholdning og yndige Bevægelser. — Der er ogsaa dannet et Orchester af 12 Personer, alle Norske. Inspektører for Anstalten ere Professor Monrad, Adjunkt Friis, Overlærer Knudsen, Fuldmægtig Østgaard og Ingeniørlieutenant Klingenberg.

— Bogelskere have ihøst den rigeligste Anledning til at forøge sine Samlinger. I den forløbne Uge er Høiesteretsadvokat Hjelms betydelige Bogsamling bleven bortsolgt ved Auktion, i næste Uge sælges Biermanns og den 21de paabegyndes Salget af Justitiarius Bergs Bibliothek, der maaskee er det største, der findes i nogen Privatmands Eie her i Landet. Om dets Størrelse kan man gjøre sig et Begreb, naar man hører, at Katalogen derover udgjør, skjønt Titlerne ere anførte saa kort som muligt, 18 tættrykte Ark og indeholder omtrent 10,000 Nummere. Deriblandt findes Værker i alle Videnskabsgrene og især i Historie, Topographi og Lovkyndighed. Mange Værker have et særeget Værd paa Grund af de mangfoldige lærde Anmærkninger, den lærde Eier har tilskrevet i Randen. En Mængde sjeldnere Skrifter, især af ældre Pjeser, giver ogsaa Samlingen et betydeligt Værd.

— Idag afreiste Maleren Eckersberg med Familie til Madeira, hvor han agter at opholde sig et Par Aars Tid, for om muligt at gjenvinde sin tabte Helbred. Student A. O. Vinje havde i den Anledning skrevet følgende Vers til ham, der ere os overleverede til Indrykkelse i vort Blad.

Du reiser til Madeira hen
fra dine Fjeld og dunkle Søer.
Lad see, Du kommer frisk igjen
fra hine „Salighedens Øer!"

En norsk Natur saa reen og skjær
sprang fra din Pensel os imøde.
Og naar igjen Du kommer her,
vil Sydens Farver til os gløde.

Gid Reisen din maa vare kort,
og Børen blæse ufortrøden!
Din Sygdom maa Du bytte bort
med Sydens Farvepragt og Gløden!

Drammen. Den Altertavle, som Grosserer H. Kjær har foræret til Tangens Kirke, og som er udført af Eckersberg efter en af ham indsendt Skizze til Konkuarrnce om Udførelsen af Altertavlen til Vor Frelsers Kirke, er nu indsat paa sin Plads over Alteret. Sujettet til Maleriet er Jesus i Gethsemane, i det Øieblik Engelen fratager ham Lidelsens Kalk.

Moss. Falkman og en anden Mormoner er ankommet hertil og har holdt Foredrag.

Laurvik. Repræsentantskabet har bevilget 105 Spd. til Reparation af Langestrands Kirke.

Stavanger. Postmester Kjelland, der som Kommunemand har gavnet sin By meget, afgik ved Døden den 20de f. M.

Fra Eegset berettes som en Mærkelighed, at en Rogn der har blomstret anden Gang iaar.

Fra Christianssunds-Kanten berettes om flere Forliis paa Søen.

I Vegaardsheien, paa Gaarden Espelands Eiendom, skal en Huusmand have opdaget en Sølvanviisning og endog allerede solgt Halvdelen deri for 200 Spd. paa Haanden og mod Løfte om at erholde Mere, naar den tages i Drift og befindes lønnende.

Throndhjem. I Stiftets Landdistrikter viser Interessen for Domkirkens Restauration sig ret levende.

— Paa Strinden er en Hund bleven skudt som angreben af Vandskræk.

Oversigt over norske Blades Indhold.

I en i Chr.-Pst. for 1ste Oktober indrykket Korrespondentefterretning fra Christianssand hedder der blandt Andet om Byens Rørelse: „En ny Trafik er indtraadt, som med Et synes at ville forvandle os fra en beskeden Stiftsstads Ubetydelighed til et af Centralpunkterne for Landets Dampskibsfart og ved Dampskibslinierne med Udlandet bringe os Hamburg og Hull saameget nærmere. En Mængde Reisende ville nødvendigviis passere herom, og Varetilførselen, især af Transitvarer, tiltager synlig. For Tiden have vi et Dampskib paa Hamburg og et paa Hull, men i næste Uge vil nok et paa Hamburg indtræde i Farten; om kort Tid vente vi det bergenske Dampskib og til næste Aar ere endnu flere averterede. Naar disse Linier sættes i Forbindelse med den indenlandske Dampskibsfart, vil denne Trafik ad Aare blive af en Betydenhed, som man hos os ei har havt Begreb om."

— I den norske Tilskuer Nr. 39 og 40 har Kand. Rolf Olsen ladet indrykke en Opsats angaaende „Theater-Interessentskabets Beslutninger om Ansættelsen af en lønnet saakaldet artistisk Direktør ved Theatret." Heraf fremgaar, saavel at Ansættelsen intet Medhold har i Theatrets Love, som at den „i Realiteten er skadelig." Theatrets økonomiske Tilstand i det sidste Aar har ingenlunde været saa glimrende, som man af de i Bladene meddeelte Referater af de i Generalforsamlingen fremlagte Dokumenter skulde slutte. Med Tal bevises saaledes, at ved Udgangen af Maimaaned har Theatrets Indtægter for den forløbne Vinter kun en eneste Gang staaet saa lavt som under den høit lønnede Hr. Borgaards Bestyrelse. „At Theatret derpaa ved Hr. Bournonvilles Hjælp tjente et Par tusinde Species, er en Omstændighed, som aldeles ikke vedkommer Hr. Borgaard og hans Bestyrelse." Hvad Opførelsen af nye Stykker angaar, har Antallet deraf aldrig været saa lidet, som i sidst forløbne Saison.

Sverige. Saavel Aftonbladet som svenske Tidningen omtaler den nu opløste Interimsregjering i hædrende Udtryk; det gode Forhold, der fandt Sted imellem Medlemmerne fra begge Nationer roses meget, ligesom det hedder, at der har herskét megen gjensidig Agtelse og Tillid imellem dem.

— Friherre Knut Bonde er af Frankrigs Præsident bleven udnævnt til Ridder af Æreslegionen paa Grund af et Skrift om Sverige og dets Handel, som han nylig har udgivet paa Fransk.

Danmark. Et nyt Drama af Hauch, „Tycho Brahes Ungdom" skal snart opføres paa det kgl. Theater.

Blandede Efterretninger.

Frankrig. Bladene ere fremdeles fulde af Beretninger om Præsidentens Reise og om den uhyre Enthusiasme, hvormed han allevegne modtages. Under hans Ophold i Lyon opførtes paa Theatret Operaen Ferdinand Cortez, der er komponeret paa Opfordring af Napoleon og vrimler af Hentydninger til Keiseren. Endvidere afsløredes en Rytterstatue af Keiseren, forestillende ham i det Øieblik han tilraabte Lyons Indbyggere: „Lyonesere, jeg elsker Eder!" Folkeskaren skreg idelig: „Keiseren leve!" Men i en Tale, Præsidenten holdt, ytrede han, at Klogskab og Patriotisme krævede, at Nationen betænkte sig vel, førend den bestemte sin Skjæbne, og at det var vanskeligt for ham at sige, under hvilket Navn han kunde yde sit Fædreland de største Tjenester. „Hvis den beskedne Titel af Præsident," sagde han, „kunde lette den mig betroede Mission, saa er jeg ikke den Mand, der af personlige Interesser vil ønske at ombytte den nærværende Titel med Keisertitlen."

— I Marseille, hvortil Præsidenten ankom den 25de Sept., havde Politiet nys forud opdaget en Helvedesmaskine, der var anbragt i et lidet Huus i en Gade, Præsidenten maatte drage igjennem, og hvilken bestod af 4 Kanon- og 250 Geværløb, ladede med 1500 Kugler. Ministeriet var allerede tidligere kommet under Veir med, at der existerede en Komplot mod Herskerens Liv og havde saaledes naturligviis holdt et vaagent Øie med den. Det bekjendtgjør nu, at Sammensværgelsens Stiftere ere arresterede og at alle dens Forgreninger ere bekjendte.

— Fra Strasbourg haves sørgelige Beretninger om Oversvømmelser, der have ødelagt for mange Millioner. Sex Landsbyer ere ødelagte, man frygtede for en syvende; Broen ved Hüningen er bortreven.

— „Le Pay"s Geranter have deponeret den lovbefalede Kaution for et Dagblad, der skal hedde Journal de l'Empire. Man antager, at „le Pais" vil smelte sammen med det nye Blad.

England. General Lord Hardinge er udnævnt til Hertugen af Wellingtons Eftermand som Høistkommanderende for Landmagten. — Hertugens Begravelse er bleven udsat til Parlamentet kommer sammen og tager Beslutning derom.

— En Person, der har en paafaldende Lighed med Lord John Russel, har udgivet sig for denne og i London forøvet flere frække Bedragerier.

— I Pembroke er det største Linieskib i England og maaskee i hele Verden, „Windsor Castle," nylig gaaet af Stabelen. Det er 278 Fod langt, 60 Fod bredt, 65 Fod høit og fører 140 Kanoner.

Holland. Efterat Generalstaternes Session for 1851—52 var sluttet den 18de f. M., aabnede Kongen den 20de den ny Session i egen Person med en Throntale, der intet synderlig Vigtigt indeholdt.

Belgien. Den 20de Sept. sammentraadte Sanitets-Kongressen i Brüssel. 7 Svenskere, en Nordmand (Prof. Holst), 6 Tydskere, 8 Englændere, 5 Danske, en Spanier, 9 Franskmænd, 5 Hollændere, 7 Italienere, en Schweitzer og 5 Brasilianere vare tilstede.

Neapel. Dronningen er nedkommen med en Søn, som har faaet Navn af Pasquale og Titel af Greve af Bari.

Fra Schweitz berettes ogsaa om uhyre Ødelæggelser, anrettede ved Oversvømmelser.

De forenede Fristater. Hr. Webster er i Fiskeristridighederne, hvorved han har faaet Anledning til at kildre sine Landsmænds Forfængelighed, bleven temmelig populær, og der bliver nu Spørgsmaal, om han ikke ved Præsidentvalget vil gaae af med Seieren over de tidligere stillede Kandidater, Pierce og Scott. Det har nu ogsaa lykkets ham at finde nok en Udvei til at gjøre sig bemærket. Han har nemlig gjort Forestilling til Perus Regjering om Ophør af den Afgift, som siden 1833 betales den af de Skibe, der lande ved de øde Lobosøer og der drive Jagt eller sanke Guano. Da Peruanerne nok vide, at de ikke kunne staae sig i en Strid mod de forenede Stater, have de udbedet sig og, saavidt det kan skjønnes, ogsaa erholdt den britiske Krones Tilsagn om Understøttelse i denne Sag. Imidlertid have Yankeerne paa engang udsendt 15 Skibe for at lade Guano paa Lobosøerne, medens Peruanerne have sendt Krigsskibe derhen, for at paasee, at deres Rettigheder ikke krænkes.

Ledige Embeder og Bestillinger.

Rakkestads Sorenskriver-Embede, hvis Bruttoindtægt i 1851 beløb sig til 1958 Spd. Paa Embedet hviler et Laan paa 1500 Spd., der forrentes og afbetales med 6 pCt. aarlig.

Namdals Sorenskriver-Embede, hvis Bruttoindtægter i de sex sidste Aar gjennemsnitlig have beløbet sig til 1346 Spd. aarlig. Et Laan paa 200 Spd. forrentes og afbetales.

Hallingdals Sorenskriver-Embede, hvis Bruttoindtægter i de sidste sex Aar gjennemsnitlig have beløbet sig til 1852 Spd. aarlig. Et Laan paa 949 Spd. 99 ß. forrentes og afbetales med 6 pCt. aarlig.

Lofotens, Vesteraalens og Andenæs Sorenskriver-Embede, hvis aarlige Bruttoindtægter i 1848—50 gjennemsnitlig have beløbet sig til 1651 Spd. I Anledning af Embedsgaarden Raavolds Erhvervelse og Bebyggelse paahviler Embedet en aarlig Udgift af henimod 155 Spd. i 28 paa hinanden følgende Aar.

Østfinmarkens Foged- og Sorenskriver-Embede, hvis Bruttoindtægter i de sidste sex Aar gjennemsnitlig have udgjort omtr. 885 Spd.

Politiadjutant-Embedet i Christiania, hvis Indtægter i de sidste 5 Aar gjennemsnitlig have beløbet sig til 668 Spd.

Sagførerposter ere ledige i Jarlsbergs og Laurviks Amt, i Lister og Mandals Amt og i Hedemarkens Amt.

Ullensakers residerende Kapellani med omtrent 350 Spd. i aarlige Indtægter. Paa Embedet hvile tvende Laan paa tilsammen 530 Spd., der forrentes og afbetales med 6 pCt. aarlig.

Vestby residerende Kapellani med omtrent 310 Spd. i aarlige Indtægter. Et Laan paa 409 Spd. forrentes og afbetales med 6 pCt. aarlig.

Rakkestads residerende Kapellani med omtrent 320 Spd i aarlige Indtægter.

Kirkesangerposten i Hetlands Sogn — hvormed Lærerposten ved Sognets faste Skole er forenet — med omtr. 50 Spd. i uvisse Indtægter, Klokkergaard samt fri Brændsel m. m.

En Omgangsskolelærerpost i Skaare Sogn med 25 Spd. i Løn og en Kirkesanger- og Omgangsskolelærerpost paa Udsire med henimod 40 Spd. i Løn. En do. Post i Aaland Sogn, Fjælbergs Pstg. med omtrent 30 Spd. i Løn. En Omgangsskolelærerpost i Stods Pstg. med 22 Spd. i Løn, og en do. i Bø Pstg. med 50 Spd. i Løn.

Førstelærerposten ved den 7de ny oprettede Almuskole i Bergen med 150 Spd. i Løn og fri Bolig og Underlærerposten ved Nykirkesognets Almueskole for Pigebørn med 100 Spd. i Løn.

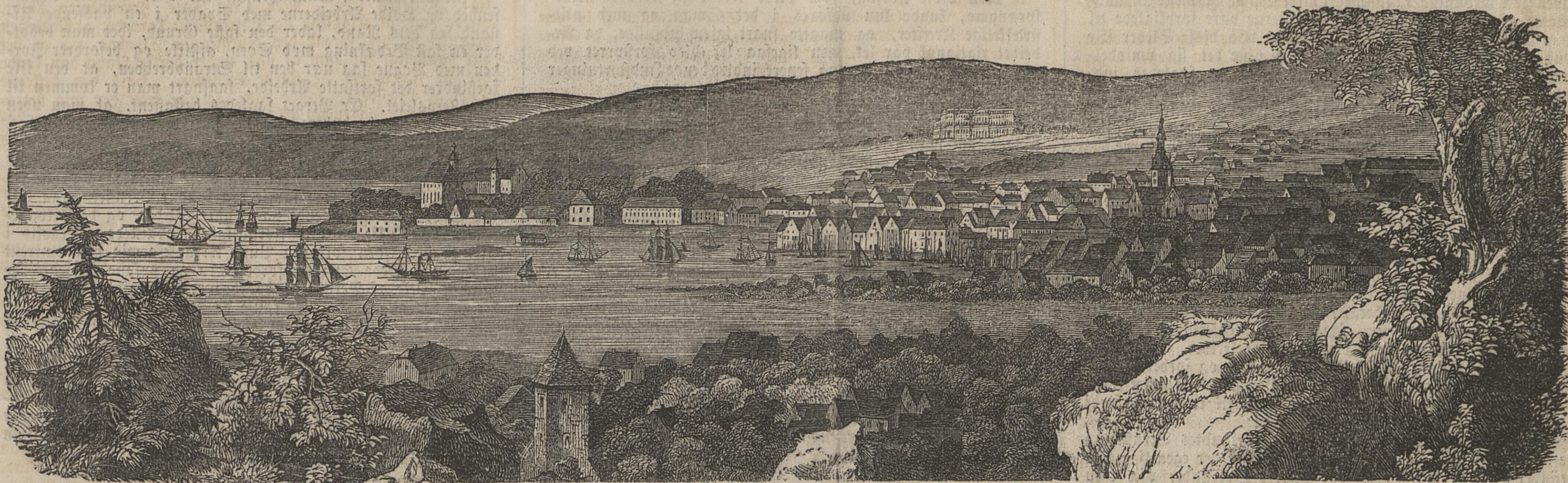
En Apotheker- og Landhandler-Ansættelse paa Lærdalsøren.

En Lærerpost ved Bragernæs Borgerskole med 200 Spd. i aarlig Løn.

Hermed Tillæg.

Christiania. Trykt hos Brøgger & Christie.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 54. | Udkommer hver Løverdag Aften. | Christiania den 9de October 1852. | Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. | I. Bind.

Indhold:

Bør man indskrænke Dyrkningen af Poteten, og hvilke Næringsvæxter kunne da træde istedet for denne?

(Af Fr. Chr. Schübeler.)

Uagtet vort Land, saavidt man har erfaret, i Aar i Gjennemsnit beregnet er blevet velsignet med et rigeligt Udbytte af Ager og Eng, høres dog temmelig almindeligt Klage over Poteten, da denne enten har givet usædvanligt ringe Udbytte eller ogsaa i større eller mindre Grad har været angrebet af Sygdom. Det vilde derfor sikkerlig ikke være uden Interesse med Opmærksomhed og Skjønsomhed at overveie det Spørgsmaal: Bør man fremdeles vedblive at dyrke Poteten i den samme Udstrækning som hidindtil, eller bør man indskrænke Dyrkningen af denne og ved Siden af en ringere Mængde Poteter dyrke en større Mængde af andre Næringsvæxter, som paa en eller anden Maade kunne erstatte Poteten, end før har været Tilfælde? Det vil vel ikke kunne benægtes, at man, idetmindste paa mange Steder, i de sidste Aar, før Potetsygdommen viste sig, dyrkede en større Mængde Poteter end et velordnet Landbrug, paa Grund af den fornødne Vexeldrift, kunde tillade; og alene af denne Grund vilde det have været nødvendigt at indskrænke Dyrkningen i en større eller mindre Grad end hidindtil, vel hovedsageligt paa Grund af Sygdommen, allerede har fundet Sted. Men Spørgsmaalet er nu, om det ikke er tilraadeligt end yderligere at indskrænke Potetdyrkningen. Man trøster sig vel undertiden med, at Sygdommen næste Aar maaske ikke vil blive saa ødelæggende som den det foregaaende Aar har været, eller man har til Udsæd faaet en ny Sort Poteter, der som det hedder hidindtil ikke har været angrebet af Sygdom, eller endelig, at Sygdommen dog engang maa ophøre, da man i Slutningen af forrige Aarhundrede paa forskjellige Steder i Europa ogsaa blev hjemsøgt af Potetsygdom, som igjen forsvandt. Denne sidste Grund har virkelig Noget for sig, naar man blot vidste om Sygdommen, som dengang viste sig, var densamme som den nærværende, og hvor længe denne varede; men om begge disse Punkter haves desværre ingensomhelst sikkre Efterretninger. Erfaring har nu saa mange Gange beviist, at Poteter, der siges aldrig før at have været angrebne af Sygdom, dog blive syge, saa at denne Grund desværre har tabt meget af den Vægt, som den før havde; og Forventningen om at Sygdommen næste Aar ikke vil vise sig saa almindeligt, er ikke Andet end et fromt Ønske. — Det synes derfor, under de forhaandenværende Omstændigheder, ubetinget at maatte tilraades, idetmindste Eiere af smaae Brug, at indskrænke Dyrkningen af Poteten, da vedholdende Forsøg, især for mindre Formuende, let kunne medføre et altfor føleligt Tab. En Mand, hvis hovedsagelige Jordbrug bestaar i Potetdyrkning, vil naturligviis, naar denne har slaaet feil, bringes i en ganske anden Forlegenhed, end naar han ved Siden af Poteten ogsaa havde dyrket andre Væxter, der kunde tjene som et Erstatningsmiddel for denne. Under enhver Omstændighed er det, især for den mindre Formuende, et altfor voveligt Foretagende at sætte sin Lid til Dyrkningen af en eneste Væxt, som den, hvoraf han skal hente sin hovedsagelige Næring, da uforudseede Omstændigheder letteligt kunne bevirke, at denne mislykkes, om den end aldrig angribes af nogen Sygdom. Dyrker man derimod forskjellige Væxter, vil det vistnok kunne henregnes til Undtagelser om Alle skulde slaae feil, og om end een eller et Par af disse mislykkes, haves dog altid Noget i Behold.

I det man tror at burde tilraade en Indskrænkning i den stedfindende Dyrkning af Poteten, sker dette ikke alene af den Grund, at denne nu er udsat for Sygdom, men tillige fordi den, siden Sygdommen begyndte at vise sig, lidt efter lidt har aftaget i Foldighed, og fordi selv de friske Poteter nu indeholde langt mindre Næringsstof end før.

Dersom Potetdyrkningen maa indskrænkes, bliver det næste Spørgsmaal: Hvilke Næringsvæxter kunne tjene som Erstatning for Poteten, og med størst Fordel dyrkes ved Siden af denne?

Førend Poteten blev indført og Dyrkningen almindeligt udbredt i Norge, var den saa kaldte Braatenæpe*) næsten den eneste Rodvæxt, som dyrkedes i det Store. I Slutningen af forrige Aarhundrede begyndte man at dyrke Kaalrabi i det Store, idetmindste i det Nordenfjeldske, og navnlig i Overhalden og tilgrændsende Præstegjæld, hvor Kaalrabien ogsaa naar en sjelden Grad af Udvikling baade med Hensyn til Størrelse og Godhed. Andre Rodvæxter vides ikke at have været dyrkede her i Landet i det Store, førend Poteten blev almindeligt udbredt; men begge disse ere, som rimeligt kunde være, tildels blevne fortrængte af Poteten, da denne gav et rigere Udbytte og udfordrede mindre Arbeide ved Dyrkningen. Ligesaa vist som det er, at Poteten, saa længe den beholdt sine oprindelige Egenskaber med Hensyn til Foldighed og Godhed, var den fordelagtigste Rodvæxt man hos os kunde dyrke, ligesaa vist er det ogsaa, at disse dens gode Egenskaber i de senere Aar i den Grad have aftaget, at man, naar et mindre gunstigt Korngaar skulde indtræffe og samtidigt hermed tillige Sygdom paa Poteten, for Alvor maa være betænkt paa hvad man rigtigst har at gjøre for at forebygge eller lindre den af en mere eller mindre almindelig Misvæxt opstaaede Elendighed.

Blandt de Rodvæxter, der nærmest maa komme i Betragtning til Dyrkning ved Siden af Poteten ere Kaalrabi, Gulerødder, Pastinaker og Rødbeder, Væxter, der ere almindeligt bekjendte, og, om end i en mindre Maalestok, dyrkede overalt i Landet.

Omendskjønt enkelte Afarter af Næpen give et større Udbytte (efter Maal eller Vægt) end Kaalrabien, bør dog utvivlsomt denne, især som Føde for Mennesker, foretrækkes, da den indeholder mere Næringsstof, og uden Vanskelighed kan opbevares til Midten eller Slutningen af Mai ja endog længere. Uden at regne hvad en chemisk Undersøgelse af Kaalrabien lærer, vil daglig Erfaring have overbeviist Enhver om, at Kaalrabien afgiver en baade sund og nærende Føde. Ved Dyrkningen af denne saavelsom enhver anden Væxt kan man ikke noksom anbefale al mulig Forsigtighed og et rigtigt Valg ved Indkjøb af Frø. Af de mange Sorter Kaalrabifrø, der falbydes til Salg, maa ubetinget anbefales den svenske Kaalrabi, der i Almindelighed gaar i Handelen under Navn af Rutabaga**). Dyrkningen af denne og de i det følgende nævnte Rodvæxter bør formentlig her forbigaaes, da den findes udførligt behandlet i min Haandbog i Havedyrkningen 1ste Deel Side 98, 107, 112 og 120.

Enhver, der har befattet sig med Dyrkning i det Store af Gulerødder, vil sikkerlig have erfaret denne Rods fortrinlige Egenskaber, og af alle Husdyrene spises den med Begjærlighed. Det maa antages som almindeligt bekjendt, at Guleroden afgiver et fortrinligt Foder for Heste; mindre bekjendt er det maaske, at man med kogte Gulerødder, ved Siden af lidt anden Føde, meget godt kan fodre Høns. De Gulerødder, der kunne anbefales til Dyrkning i det Store, ere Altringham og Hornske Gulerødder. I den seneste Tid dyrkes der i Württemberg (efter Opfordring fra Landbrugs-Institutet paa Hohenheim) et nyt Slags Gulerødder under Navn af Kjæmpegulerod (Riesenmöhre), hvoraf Resultaterne synes at være meget lovende*). Man har endog forsøgt at bage Brød, der fra Hohenheim roses som meget godt, ved at blande 1/3 Gulerødder med 2/3 Rugmel.

Pastinaken er endnu aldrig, saavidt man veed, bleven angrebet af Sygdom eller Insekter. Den taaler godt et raat og koldt Klima, og naar Jordbunden ikke bestaar af en altfor seig og fast Leer, kan man gjøre temmelig sikker Regning paa et godt Udbytte. Dersom Jorden er dyb nok, bør man helst dyrke den lange eller Jersey Pastinaken, og paa en mere grund Jord den runde eller Kongens, gaar i Handelen der i England, hvorfra man [illegible] Crowned Parsnep.

Rødbeden forlanger en bedre Jordbund end Guleroden og Pastinaken, da den ikke gaar saa dybt med Roden som nogen af disse, og paa en passende Jord giver den omtrent det samme Udbytte som Guleroden. Da man af Rødbeden har lange, runde, ja endog flade (tallerkenformede) Afarter, kan den dyrkes enten Jorden er dyb eller grund.

*) Braatenæpen er ikke nogen egen Art og maaske ikke engang en egen Varietet (Afart eller Artforandring). Den almindeligst dyrkede Form er mere eller mindre flad (tallerkenformet), blaa eller purpurfarvet paa den øverste Flade og af en behagelig sødagtig Smag. Forresten er den langtfra eens overalt, hvilket formeentlig kommer deraf, at man meget ofte ikke selv avler Frøet, men kjøber dette i nærmeste By hos En eller Anden, der angiver at have Braatenæpefrø tilsalg; og Følgen heraf bliver, at man snart faar et Slags Næper og snart et andet. Der gives neppe nogen Væxt, der lettere udarter end Næpen. Naar denne udsaaes i en nyligt brændt Braate, som i Regelen ikke modtager nogen anden Bearbeidning end at blive ophakket med en Jernrive eller Lignende, og hvor den meget overfladisk bearbeidede Jord hovedsageligt bestaar af Aske og Kul, lader det sig let forklare, hvorledes en almindelig Næpe (især naar man selv avler Frøet og igjen udsaar dette paa en ny Braate) antager en anden Form og Smag end naar den dyrkes i sædvanlig Jord. For Tiden er det vist en vanskelig Sag at faa ægte Braatenæpefrø her i Landet, (idetmindste i nogen betydelig Mængde,) det vil sige Frø, avlet paa en Braate af Næper, der flere Aar efter hverandre kun ere dyrkede paa Braater. I Mai d. A. fik jeg en liden Portion Frø fra Tønset, som angaves at være ægte Braatenæper af den Sort, som dyrkedes paa Braater overalt der i Præstegjældet. Frøet udsaaedes i den botaniske Have, for at man kunde komme til Kundskab om, hvilke Forandringer denne Plante vilde undergaae ved at dyrkes i almindelig Havejord. Det viser sig nu, at det ikke engang er en Næpe, men en ganske almindelig Kaalrabi. Undertiden ser man, at vore Frøhandlere faldbyde „ægte Braatenæpefrø" og paa Spørgsmaal om hvorfra Vedkommende har erholdt dette Frø, har man faaet det naive Svar „fra Tydskland" — altsaa fra et Land, hvor man ikke engang veed hvad Ordet Braate betyder, end sige dyrker Braatenæper.

**) For dem, der selv ville forskrive sit Frø fra Udlandet, hidsættes følgende udenlandske Navne paa den svenske Kaalrabi: Schwedische Steckrübe (Tydskland), Chou Rutabaga eller Chou Navet de Suède (Frankrig og Belgien) og Purple top Swedish Turnip (England og Skotland).

*) Af denne Gulerod har jeg forskrevet Frø, for til næste Aar at anstille Forsøg med Dyrkningen o. s. v. i den botaniske Have. Resultaterne skulle da i sin Tid blive bekjendtgjorte.

Bernsteen eller Rav og Maaderne, paa hvilke den erholdes.

Bernstenen er en Harpix, der ved underjordisk Ild er bleven udsmeltet af forbrændte Træer og i ældre Tider ved Orkaner i forhærdet Tilstand tilligemed forkullede Træstykker ført hen til Preussens Østersøkyst, hvor den i forskjellig Dybde er bleven begraven i Sandet og for nærværende Tid ogsaa ved Storme bliver opskyllet fra Østersøen paa Strandbredden tilligemed Tang.

Fiskningen eller den saakaldte Stikning af Bernstenen ud af Søen foretages enten umiddelbar efter en Storm under maadelig Bølgegang eller ogsaa ved fuldkommen rolig Sø. Folkene ere hertil forsynede med et Net og gaae, saalangt det kan skee uden Fare, ud i Søen og opøse den tilland med Bølgerne drivende Søtang, der bliver udbredt paa Strandbredden og indeholder Bernsteen i forskjellig Størrelse og Mængde; den samles af Fruentimmer og Børn og afleveres til Opsynsmændene, og giver ofte, især ved Yderenden af Landet ved Brüsterort, med ringere Anstrængelser og i kortere Tid, et større Udbytte end ved Opgravningen, hvorom vi skulle tale nedenfor.

Stikningen af Bernsteen er en ombyggelig Søgen ved Randen af den rolige Sø i en Dybde af omtrent 4 Fod, for at finde Bernsteen paa denne Dybde med de samme Midler. Paa samme Maade vinder man den om Vinteren, naar Søen ved Strandbredden er bedækket med Iis, ved at hugge Aabninger paa forskjellige Steder.

Et Forsøg paa i en endnu større Dybde af Søens Bund at opsøge Bernstenen ved Hjælp af en Dykker, forsynet med et Apparat, er rigtignok bleven gjort, men ikke gjentaget paa Grund af utilstrækkelig Øvelse, omendskjønt dette Forsøg lader formode, at man under andre Omstændigheder vilde kunne opnaae endnu gunstigere Resultater. Med en lang tynd Stang, paa hvis Ende der er fæstet etslags liden Spade, blive de i Sandet og mellem Stenene adspredt liggende Stykker Bernsteen løsnede og skudte ind i et mindre Net, der er fæstet paa en lang Stok.

Da det er muligt, naar Søen er rolig, endnu at kunne see og adskille Gjenstande paa Bunden i en Dybde af mere end ti Fod, saa benytter man, efterat den mindre dybt liggende Grund er bleven undersøgt, smaa Fiskerbaade, fordi Bernstenen ofte lægger sig fast i Sandbanker og imellem Stene i større Afstand fra Stranden. Den paa denne Maade

vundne Bernsteen er betydeligere i Henseende til Kvantitet, men ikke af saadan Kvalitet som den, der bliver opgravet.

Bernstenen findes imidlertid ikke alene i Strandbjergene ved Søen, men ogsaa i det Indre af Landet paa forskjellige Steder mindre dybt under Overfladen; ved Pløining og Gravning i Jorden fandt man tilfældigviis Bernsteen, og dette gav Anledning til at man i Aaret 1559 paa saadanne Steder begyndte formelig at grave derefter. Udbyttet oversteg i Begyndelsen, navnlig ved større Sortementsstykker, de derpaa anvendte Omkostninger, saameget mere som de nærmeste Strandbeboere af Regjeringen under Kurfyrsterne vare forpligtede til at grave. Men senere svarede Udbyttet paa disse Steder ikke længere til Forventningen; meget mere viste det sig umiddelbart langs med Strandbredden gunstigere og saaledes indskrænkede man Gravningen udelukkende til Strandbjerget, hvilket imidlertid kun kunde betragtes som en Afskraben eller Opslikning af Overfladen med Spader og som paa de steile Skraaninger ofte var forbunden med Fare for Arbeiderne.

Omendskjønt Beboerne af enkelte Strandsteder mod Dagløn vare forpligtede til at grave her, og andre udførte det i deres egen Interesse, og erholdt en passende Godtgjørelse ved Afleveringen af den fundne Bernsteen, saa oversteg Udbyttet dog ikke i nogen særdeles Grad Forvaltningsomkostningerne. Desuden virkede Forpligtelsen til at grave under stræng Opsigt fra Strandopsynsmændene ikke alene trykkende og forstyrrende paa Beboerne, men viste sig ogsaa demoraliserende uagtet Eden og de haarde Straffe ved Borttagelsen af eller Hemmeligholdelse af Bernsteen, saaledes at Regjeringen erkjendte dette og Indskrænkningen i den naturlige Frihed, og besluttede, for at undgaae disse Ubehageligheder og forbedre Forholdene, at overlade Strandboerne Bernsteensgraveriet mod Forpagtning, hvilket imidlertid ikke kom til Udførelse, fordi der gjordes for smaa Forpagtningstilbud.

Overbeviisningen om, at der ogsaa fandtes Bernsteen i de forskjellige Lag af Sandhøiene, men at det egentlige Leie befinder sig i samme Høide som Havets Overflade, ofte i en Dybde af 440 Fod, erholdt man derved, at ved Storm eller andre Omstændigheder store Jordmasser tilfældigviis bleve løsnede fra Høiene, sank ned til denne Dybde og blottede Lagene.

En opmærksom Undersøgelse af Stranden mellem de to „Nehrungen" foranledigede 1787 Forsøget paa at grave efter Bernsteen paa bergmandsmæssig Maade og man valgte hertil et tilsyneladende gunstigt Sted ved Landsbyen Groß Hubrücken.

Men disse Forsøg, som bleve ledede af tvende Minesprængere, kunde kun udføres i det Smaa og med utilstrækkelige Kræfter, og maatte snart igjen indstilles, da Arbeidet rigtignok var let, men ligesaa let blev forstyrret ved Veirligets Indvirkninger og senere indtrædende Indstyrtninger og farligt for Arbeiderne.

Ved Affænkning af en formelig Schakt i en vis Afstand fra den øvre Rand af Høien med Tværslag i forskjellige Retninger kom man til nøiere Kundskab om dens indre Beskaffenhed. Bunden bestod indtil en Dybde af omtrent 17 Fod af et Lag Kvartssand af en smudsig guul Farve, dernæst af blaa, meget fed Leer eller „Schluf" og i det næste lysegraa Sandlag viste sig meget splintret Bernsteen; ligeledes fandt man afvexlende sortgraa Leer, derpaa Sand med Bernsteen, og endelig en Granitwache, under hvilken en sortgraa fed Jord, blandet med Brunkul og forskjellige mineralske Dele, saaes at være det egentlige Leie for Bernstenen, men som ikke fortsattes uafbrudt i samme Styrke og i samme horizontale Høide. Det aftagende Udbytte af Bernsteen i dette Anlæg førte til Anlæggelsen af et nyt Værk ved Landsbyen Kraxtepellen, men som ligeledes maatte forlades, da det 1790 ved Nedstyrtningen af en betydelig Bergmasse blev fuldstændig ødelagt, og saaledes ophørte denne Maade at grave paa aldeles i Aaret 1806, fordi Udbyttet var meget afvexlende og upaalideligt og en større Udstrækning af Byggearbeidet blev for kostbar.

Med den endelig i 1811 afsluttede anden Forpagtning, ifølge hvilken Strandboerne efter Kontrakt bleve behandlede med skaansom Mildhed og, da Tvangsarbeidet var bortfaldet, bleve godtgjorte for enhver Levering ved Gravning og Fiskeri, erholdt et stort Antal Mennesker en lønnende, varig Beskjæftigelse, og siden den Tid drives Gravningen indtil dette Dieblik, vel ikke bergmandsmæssigt, men dog mere storartet end før, i Nærheden af Brüsterort og Landsbyerne Neu Kuhren, Lapöhnen, Rauschen o. s. v. paa følgende Maade:

Man opstiller i denne Hensigt alt efter Bergets Beskaffenhed og Høide Arbeiderne med Spader i en passende Afstand fra dets Rand, lader den faste Grund, idet man beholder en fast Bedækning mod Søen, afstikke og befordrer Jorden med Vogne saa nær hen til Strandbredden, at den ikke forhindrer det fortsatte Arbeide, saasnart man er kommen til Bernsteensleiet. Er Berget saaledes beskaffent, at man uden Fare kan begynde dybere, saa undgaar man de høieste Steder, for at spare Tid og Arbeide.

Da det lavere, halvkjedelformige Rum kun giver Plads for et ringere Antal Arbeidere, og disse ogsaa maa iagttages af Opsynsmændene, som samle den fundne Bernsteen, saa bliver Størsteparten anvendt paa andre Steder, og de Tilbageblivende løsstikke da med Forsigtighed, opstillede geleedviis i flere Rækker, den sortgraa Bund terrasseformig med omtrent 2 Tommer brede Spader, fordele den og opsøge saaledes de mindste Dele af Bernsteen, hvorved man saavidt muligt vogter sig for at adskille eller knuse de større Stykker.

Er Bernsteensleiet, som sjelden overstiger en Dybde af $2\frac{1}{3}$ Fod, fuldstændig udtømt, saa begynder Gravningen paa samme Maade paa et andet Sted.

Gravningen efter Bernsteen har i den sidste Tid ogsaa foranlediget Gravning efter et formodentlig dybere i det Indre liggende større Leie af Brunkul og der er allerede gjort Forsøg i Nærheden af Warnichen med Borning, men uden endnu at have givet paalidelige Resultater.

Bernsteensfiskeri ved Østersøstranden i Preussen.

Arthur Wellesley, Hertug af Wellington.

(Ved P. A. Munch.)

(Fortsat fra forrige Nr.)

Indskibningen foregik i Cork, og det Rygte udbredtes, at der tilsigtedes et Tog til Sydamerika. Først ved Afseilingen erfaredes den egentlige Bestemmelse, at gaa til Portugal og Spanien. Sir Arthur landede først ved La Corunna, og begav sig siden til O'Porto; den egentlige Landgang med Tropperne foregik i Mondegobusten, mellem 1ste og 5te Aug. 1808. Den franske Hærfører Junot, Hertug af Abrantes, som stod ved Lissabon, sendte Laborde og Loison for at drive Landgangstropperne tilbage, men Wellesley slog Laborde med betydeligt Tab i den evig mindeværdige Træfning ved Roliza, den 17de August. Wellesley vilde forfølge sin Seier, men uheldigviis ankom der Forstærkningstropper under den ængstelige, uduelige Sir Harry Burrard, der som Wellesleys Senior overtog Kommandoen, indtil han igjen skulde afløses af den egentlige Overbefalingsmand, den ligesaa uduelige Sir Hen Dalrymple. Burrard vilde ikke høre et Ord om at rykke efter Fjenden, og Wellesley maatte blive staaende. Men Fjenden kom ham selv til Hjælp. Junots Armee havde ej Proviant for mere end een Dag, og han maatte foretage et afgjørende Skridt. Derfor angreb han den 21de August Wellesley i hans Stilling ved Vimieira, og Wellesley blev saaledes tvungen til at levere det Slag, hans pedantiske Overordnede havde ønsket at undgaa. Burrard havde imidlertid den Takt, siden nu Slaget engang var uundgaaeligt, ikke at indblande sig i Wellesleys Dispositioner; maaskee han og ønskede at overføre Ansvaret paa ham alene. Wellesley vandt en fuldkommen Sejer, og hans Stilling blev overordentlig farlig, saaat en fortsat Fremtrængen af den engelske Armee efter al Rimelighed maatte kunne have tilintetgjort ham. Men desuagtet blev det ikke Wellesley tilladt at benytte sin Sejer. Sir Hen Dalrymple var nu ankommen, og istedetfor at forfølge Fjenden, aabnede han Underhandlinger, der endtes med den berygtede Konvention i Cintra. Misfornøjet hermed, frasagde Wellesley sig sin Kommandopost og vendte tilbage til England, hvor han atter overtog sit civile Embede som irsk Sekretær. Men Alt gik nu saa daarligt for Englænderne i Portugal og Spanien, at Krigsministeriet omsider, dog heldigviis endnu i rette Tid, lærte at indsee det Skadelige i at stille gamle, forlagte Befalingsmænd mod Napoleons Generaler. Den eneste duelige General, Englænderne havde paa Halvøen, Sir John Moore, var falden ved La Corunna, og man havde endog for et Djeblik tænkt paa at hjemkalde de britiske Tropper. Udbrudet af Krigen mellem Frankrige og Østerrige i 1809 forandrede dog Ministeriets Tanker, og Wellesley sendtes endelig til Portugal som Overgeneral over samtlige Tropper paa Halvøen, saavel de engelske, som de portugisiske, hvilke Portugals Regjering havde stillet til Englændernes Disposition. Man mærkede snart, at Sagen var kommen i andre Hænder. Wellesley rykkede uden synderlige Hindringer til Douro, forcerede dristigt Overgangen, som Soult ikke kunde formene ham, brød ind i Spanien og ilede til Tajo-Dalen, for der at forene sig med den spanske General, Cuesta. Denne var imidlertid ikke den Mand, som vilde bøje sig for Wellesleys overlegne Dygtighed; tvertimod viste han en Haardnakkethed og Eenviished, som skadede Wellesley langt mere, end den saakaldte Undsætning gavnede ham. Efter Planen skulde han og Cuesta i Fællesskab angribe den franske General Victor. Men Cuestas Indvendinger og Betænkeligheder vare saa mange, og tillige hans Hærs Tilstand saa daarlig, at der ei var at tænke paa nogen fælles Opereren. Wellesley maatte sørge for sig selv. Hans Stilling var kritisk nok, da han i Forventningen om

Prinds Frants Gustav Oscar, fød 18de Juni 1827, † 24de September 1852.

Det Portræt, vi her levere af den afdøde elskelige Prinds, er en Kopi i formindsket Maalestok af en Lithographi, der for nogle Aar siden er udkommet efter en af Tidemand udført Tegning, og som maa kaldes ret vellykket.

trolig Understøttelse fra spansk Side havde vovet sig saa langt ind i Spanien, og med en overlegen fransk Hær nærmede sig. Men da var det, at han for Alvor grundede sin Krigshæder ved at udholde og tilbageslaa det frygtelige Angreb ved Talavera, hvor han havde taget en fast Stilling. Urokkelige som Fjeld lode de engelske Krigere sig ikke drive fra de Højder, hvor de havde forskandset sig, og efter et Tab af over 7000 Døde og 17 Kanoner maatte de Franske drage sig tilbage til deres forrige Stilling (26de Juli 1809). Spaniernes Modløshed og Vrangvillighed hindrede imidlertid Wellesley fra at benytte sig af den vundne Fordeel. Han maatte atter begive sig til den portugisiske Grændse ved Badajoz. Dette var Aarsagen til, at de Franske opstille Slaget ved Talavera som en Sejer, uagtet Fordelene unegteligt vare paa Englændernes Side. Dette erkjendtes ogsaa i England selv, idet Wellesley til Belønning for denne Sejervinding ophøjedes til Peer under Titelen Baron Douro af Wellesley og Viscount Wellington af Talavera. De franske Vaaben havde nu en Tidlang Overhaand. Ciudad Rodrigo faldt, Almeida ligesaa, Massena og Soult trængte frem med overlegne Troppemasser, og Wellington maatte trække sig tilbage til Viseu. Da Massena truede Lissabon selv, tog Wellington en fast Stilling ved Busaco, og udholdt her atter et frygteligt Angreb, der vel ikke i Blodighed kunde maale sig med det ved Talavera, men dog maa regnes blandt de heftigere, og for Wellington ærefuldere Kampe i den hele Krig (27de og 28de Sept.). Derpaa trak Wellington sig bagom de saakaldte Linjer ved Torresvedras, nemlig en Række af Forskandsninger, som han, forudseende Nødvendigheden deraf, havde ladet indrette tversover den Halvø mellem Tajo og Havet, paa hvilken Lissabon ligger. Denne Befæstning danner en af Glandspunkterne i Wellingtons hele Historie. Uden Forstærkning kunde Massena ikke indlade sig paa at angribe den, men maatte indskrænke sig til en Blokade, der dog ikke skadede Wellington, men ham selv; thi den engelske Hær, i Forbindelse med Kysten, kunde faa saamegen Tilførsel, den behøvede, medens den franske, i en udplyndret Egn, savnede Alt. Hvad Wellington havde forudseet, gik i Opfyldelse. Massena maatte efter sex Maaneders Forløb drage sig tilbage med en svækket og nødlidende Hær, og Wellington, før den Forfulgte, blev nu Forfølgeren. Denne Bedrift skaffede ham Parlementets Taksigelse, og Ophøjelsen til Jarl i den engelske Pairsstand. Da han fremdeles understøttedes daarligt af den spanske Regjering, rykkede han kun langsomt, og med stor Forsigtighed, men med desto sikkrere Skridt, efter de Franske. Han tilbagetog Almeida, og udholdt d. 5te Mai 1811 en farefuld, men hæderlig, Kamp ved Fuentes d'Onoro. Derpaa gik han over Tajo, og erobrede efter en blodig Kamp Ciudad Rodrigo d. 12te Febr. 1812. For denne Daad belønnede den spanske Regjering ham med Titelen „Hertug af Ciudad Rodrigo" og Gran-Værdighed af 1ste Klasse; Parlementet bevilgede ham en Pension af 2000 £. Hans næste Bedrift af Betydenhed var Stormningen af Badajoz (7de Apr.), hvorpaa han trængte længer ind i Kastilien, slog Marmont, der nu kommanderede de Franske, ved Salamanca (22de Juli), og besatte Madrid (13de Aug.). Herfor belønnedes han med Marquis-Værdigheden, og Parlementet bevilgede ham 100,000 £ til af kjøbe Godser for. Soult, der imidlertid havde været beskjeftiget i det sydlige Spanien, ilede nu nordefter, forat forene sig med Levningerne af Marmonts Hær. Imidlertid havde Wellington forgjeves søgt at indtage Burgos, og Foreningen af begge de franske Hære nødsagede ham til, atter at tiltræde Tilbagetoget til den portugisiske Grændse; imidlertid erkjendte hans taknemmelige Landsmænd hans Talenter, Mod og Udholdenhed, og Parlementet bevilgede ham atter en Sum af 100,000 £.

Nu indtraf den fransk-russiske Krig, og Napoleon saa sig nødt til at drage betydelige Stridskræfter fra Spanien. Desto mere magtpaaliggende maatte det være for Wellington, at benytte sig af denne gode Lejlighed til atter at trænge frem. Han rustede sig paa det bedste; det lykkedes ham ogsaa at faae de spanske Tropper organiserede, og stillede under sin umiddelbare Kommando. Saaledes begyndte Felttoget 1813. Han tog nu med Lethed Størstedelen af Landet nordenfor Duero indtil Ebro i Besiddelse, da det var blottet for fjendtlige Tropper. Derpaa slog han den franske Armee, der stod hiinsides Duero, under Jourdans og Kong Josephs Anførsel, i Hovedslaget ved Vittoria (21de Juni). Denne Sejer var fuldstændig og afgjørende. Over 150 Kanoner, den hele Krigskasse og Kong Josephs Bagage erobredes; en Mængde Fanger faldt i hans Hænder. Prindsregenten af England belønnede ham med Feltmarschalsværdigheden, de spanske Cortes gav ham den nye Titel „Hertug af Vittoria," og forærede ham et Gods i Nærheden af Granada. Imidlertid overtog Soult Befalingen over den franske Hær, og Wellington fandt i ham en Modstander, der i enhver Henseende var ham voxen. For Soult var det nu Hovedsagen at forsvare Pyrenæernes Passe. I Bayonne samlede han Levningerne af den franske Hær, organiserede den paany, besatte San Sebastian og søgte tillige at hindre den engelske Hær fra at indtage Pampelona. Men uagtet alle Soults heftige og vel anlagte Angreb, formaaede han dog ikke at rokke den engelske Hær fra sine Stillinger. Wellington indtog San Sebastian med Storm (8de Sept.), forcerede derpaa (7de Oct.) Overgangen over Bidassoa, og nødte Franskmændene efter de blodige Trefninger ved Nive og Nivelle til at indslutte sig i Bayonne. Det varede nu en Stund, inden der blev foretaget noget alvorligt Skridt, da begge Hære trængte til Hvile, og Wellington søgte at skaffe sig Forstærkning. Enkelte Angreb fra fransk Side bleve slagne tilbage; forresten holdt Wellington sig i Stilhed, indtil ved Juletider, da han atter rykkede frem, nødsagede Soult til at trække sig tilbage til Orthez, og slog ham her d. 27de Febr. 1814. Han sendte nu en Afdeling af sin Hær for at besætte Bordeaux, men forfulgte selv Soult til Toulouse, hvor der atter leveredes et blodigt Slag (10de Apr.). Begge Parter tilskreve sig Sejeren, men vist er det, at Toulouse faldt i Wellingtons Hænder. Dette var det sidste Slag, som leveredes i dette Felttog. Efterretningen om Paris's Indtagelse af de Allierede indløb, og han tilstod Soult en Vaabenstilstand, der afløstes af en Kapitulation.

Wellingtons Kamp paa den pyrenæiske Halvø vilde under alle Omstændigheder have været mærkværdig og hæderlig, men den bliver næsten til et Mirakel, naar man betænker de Vanskeligheder, med hvilke han havde at kjæmpe. Ikke nok, at Fjendens Hær bestod af Europas stridbareste og krigsvanteste Soldater, anførte af dets dueligste og genialeste Hærførere, besjælede af al den Enthusiasme og i Besiddelse af al den aandelige Overlegenhed, Vanen til at sejre altid giver, var hans Hær, da han overtog Befalingen, i den sletteste Forfatning; den manglede det Allernødvendigste, der fandtes intet ordentligt Feltkommissariat, Hjælpetropperne vare udu-elige, uvillige, ja reent ud forræderske; Spanierne havde de besynderligste Fordringer, thi istedetfor at bidrage til den engelske Armees Underholdning, fordrede de, at Englænderne skulde underholde dem. Wellington havde alene sig selv at stole paa. Men hans klare Forstand, hans praktiske Blik paa det Nødvendige, og hans ubetvingelige Jernvillie udrettede Alt. Han maatte skabe Alt saagodtsom fra Nyt af. Under ham maatte endog den elendigste Hær blive udmærket: derpaa afgive Portugiserne noksom Exempel. Han besad ikke Napoleons Genialitet og Veltalenhed. De havde heller ikke passet for engelske Soldater. Han indlod sig ikke paa at opflamme deres Enthusiasme, at tale til deres Indbildningskraft, at bearbeide deres Forfængelighed og Æresfølelse. Han søgte kun at holde dem deres Pligt for Øjnene, og paa bedste Maade at sørge for deres materielle Velvære. Han synes næsten endog at have lagt an paa, saameget som muligt at holde Alt, hvad der talte til Følelsen eller opflammede Lidenskaben, borte, men give Alt et praktiskt Anstrøg, at reducere Alt til den tørre Virkelighed. „Den bedste Maade til at skaffe sig gode Soldater", plejede han at sige, „er at føde og klæde dem godt. En sulten og halvnøgen Soldat kjæmper altid slet." Han tilskrev Spaniernes Daarlighed i Kampen og Vanslægten fra deres gamle Krigerhæder fornemmelig den Omstændighed, at de vare saa slet forsynede med Levnetsmidler og Klæder. Da de stilledes under hans umiddelbare Kommando, og forsynedes godt, kæmpede de ogsaa langt bedre. Paa denne Maade skabte han sig en ny Hær; men alt dette krævede betydelige Pengeudlæg, og den Forstrækning, han dertil fik fra England, slog ikke paa langt nær til. Ofte var der ikke en Skilling i hans Krigskasse. Men han optog Laan paa egen Haand, og saa stor var hans Anseelse, at de største Summer stilledes til hans Disposition. Denne hidtil exempelløse praktiske Duelighed og dette skarpe Blik paa, hvad der til enhver Tid og i ethvert Tilfælde er Hovedsagen, dette er det, som egentlig udgjør Wellingtons Storhed. Det er ingen glimrende Storhed, som Napoleons, men det er en Storhed, som fører sikkert, om end langsomt, til Maalet.

Efterat have gjort en kort Reise til Paris, forat hilse paa de allierede Fyrster, begav Wellington sig tilbage til Sydfrankrig, og derfra til Madrid, hvor den hjemkomne Konge, Ferdinand VII, bekræftede ham i hans spanske Værdigheder, og udnævnte ham til Generalkapitain. De Indtægter, der i Spanien havde været ham bevilgede, vare dog langtfra blevne ham ordentlig udbetalte, og da man foreslog ham, istedetfor Restanserne at vælge sig et Krongods, valgte han det bekjendte Xeres de la Frontera. Af sin egen Monarch, Prindsregenten, ophøjedes han til Hertug af Wellington (3die Mai 1814), og ved hans Tilbagekomst til London, 23de Juni, bevilgede Parlementet ham atter 400,000 £. Han blev ogsaa udnævnt til de højeste Grader af de fleste europæiske Ridderordener, og til de højeste Værdigheder i forskjellige Staters Armeer. En Scene, man hidtil neppe nogensinde i hele den engelske Parlementshistorie havde været Vidne til — med mindre det skulde være efter General Monks Ophøjelse til Hertug af Albemarle — fandt Sted, da Wellington holdt sin højtidelige Indtrædelse i Overhuset d. 1ste Juli, og hans forskjellige Diplomer paa de stigende Pairs-Grader, som Baron, Viscount, Jarl, Marquis og Hertug bleve oplæste. Derpaa sendtes han som overordentlig Gesandt til Paris, og i Febr. 1815 til Wien, for ved Kongressen her at indtage Castlereaghs Plads. Paa denne Kongres gjorde imidlertid, som bekjendt, Napoleons Tilbagekomst fra Elba en uventet Ende, og Wellington ilede til Belgien, forat overtage Befalingen over den samlede britisk-nederlandsk-hollandske Hær. Han stod i og ved Brüssel, da Efterretningen om Preussernes Nederlag ved Ligny bragte ham til at give Signalet til Opbrud. De nu følgende blodige Dages Historie ere bekjendte, hvorledes han efter den heftige Fægtning ved Quatrebras (16de Juni) endelig ved Waterloo (18de Juni) maalte sig, for første og sidste Gang, med Napoleon selv, og vandt den evigt mindeværdige Sejer, som gjorde Ende paa det franske Keiserrige. Som bekjendt, har Wellingtons Ret til at smykke sig med Sejerspalmen for dette Slag været bestreden. Flere paastaa, at han uden Preussernes betimelige Indtræffen under Blücher vilde have været slagen, medens andre, fornemmelig Englænderne, igjen benegte det. Til Enighed om denne Sag vil man vel aldrig nogensinde komme; men vist er det under alle Omstændigheder, at uden Wellington og hans Briter vilde Sejren ikke have været vunden, medens det i allefald ikke er afgjort, at han ikke vilde have sejret uden Blüchers Hjælp. Der er altsaa dog ingen, hvem Æren for denne Sejer retmæssigere tilkommer end ham.

Wellington havde nu naaet sin Glandses og Lykkes Spidse. Hele Europa bragte ham sin Hyldest. Hvad Udmærkelser og Belønninger han ikke forhen havde faaet, dem fik han nu. Kongen af Nederlandene gjorde ham til Fyrste af Waterloo og skjænkede ham store Godser. Parlementet belønnede ham med en ny Gave af 200,000 £. I Forening med Blücher drog han til Paris, hvor han efter Kapitulationen holdt sit Indtog d. 5te Juli. Senere overtog han Kommandoen over de allierede Tropper, der besatte Frankrig, men foreslog selv paa Kongressen i Aachen deres Tilbagetagelse. Det bør tilføjes, at der under hans Ophold i Frankrig skete et Mordforsøg imod ham, men som dog heldigviis mislykkedes.

Efter Kongressen i Aachen vendte Wellington tilbage til England, hvor han nu udnævntes til den høje Ærespost: Felttøjmester. De ham af Parlementet bevilgede Penge havde imidlertid af en dertil udnævnt Kommission været anvendte til Indkjøb og Bebyggelse af det smukke, men just ikke synderligt fordeelagtige eller indtægtsrige Landgods Strathfieldsay i Hampshire. Fra denne Tid af slutter Wellingtons Bane som Kriger, og begynder hans neppe mindre mærkelige Bane som Statsmand. En Tidlang indskrænkede hans politiske Virksomhed sig kun til en nogenlunde regelmæssig Tilstedeværelse i Overhuset, hvor han stemmede med det daværende Tory-Ministerium. I 1823 sendtes han som overor-

dentlig Gesandt til Kongressen i Verona, hvor han vel erklærede sig som torysindet Statsmand, men dog kraftigt protesterede imod den hellige Alliances Beslutning, at intervenere i de spanske Anliggender. I 1826 sendtes han i et andet Æres-Gesandtskab, nemlig til St. Petersburg, for at lykønske Keiser Nikolaus til hans Thronbestigelse. Ved Hertugen af Yorks Død, som kort efter indtraf, udnævntes han til Overstkommanderende for hele den engelske Armee. Paa denne Tid var det, at Lord Liverpool trak sig tilbage fra Ministeriet, og den ædle, liberale Canning af Georg IV anmodedes om at danne et nyt Ministerium. Canning var Tory, men hans liberale Anskuelser formildede hans Toryisme, og hævede ham over al smaalig Parti-Aand. Spørgsmaalet om Katholikernes Emancipation var Dagens egentlige Stridsspørgsmaal, og af ingen ventede Nationen en bedre og for alle Partier mere heldbringende Løsning deraf, end fra Canning. Desto ubehageligere blev man overrasket ved at erfare, at sex af de hidtilværende Ministre, Cannings Kolleger, havde meldt sig ud, og blandt dem saavel Sir Robert Peel, som Wellington, hvis Stilling som Felttøjmester gav ham Sæde i Ministeriet. Wellington gik endog saavidt, at han frasagde sig sin Overbefalingspost, uagtet dette strengt taget ej var nødvendigt. Dette betragtedes som et Tegn paa personlig Uvillie mod Canning fra Wellingtons Side, og paadrog ham en høj Grad af Upopularitet. Man kan heller ikke negte, at dette er en af de faa Leiligheder, hvor man i Wellingtons Handlemaade seer Spor af Partiaand. Canning, sin egen Lykkes Smed, behagede ikke ret det gamle Tory-Parti, og Wellingtons, saavelsom Peels Anskuelser med Hensyn til Katholik-Emancipationen vare endnu ikke saa tilstrækkeligt modnede, at de kunde række Canning Haanden i hans Bestræbelser til dette Formaal. Wellington undskyldte kort efter sin Færd: hans bedste Undskyldning er imidlertid den Deel, han sidenefter selv tog i Emancipations-Sagen. Ved Cannings kort paafølgende Død antog Wellington under det ny Goderichske Ministerium sin Overbefalingspost paany, og fik i Januar det følgende Aar, da det sidstnævnte Ministerium var opløst, det Hverv at danne et nyt. Han modtog Hvervet, og dannede sit Ministerium hovedsagelig af de Mænd, der Aaret i Forvejen vare udtraadte med ham, fornemmelig Robert Peel. Dog bibeholdtes ogsaa et Par af de canningske Toryer, Huskisson og Grant, men deres Funktion blev ikke af lang Varighed; Huskisson med sine Ideer om Frihandel og lignende Reformer passede ikke for et saadant Tory-Kabinet, som dette. Overhoved beskyldte man Wellington for at tage Affærerne og behandle sine Kolleger altfor meget paa militær Viis. At Wellington under dette sit Ministerium lagde en vis Grad af Eensidighed og Vedhængen ved det Gamle for Dagen, kan ikke negtes, og dette bidrog til at gjøre ham ligesaa upopulær og forhadt, som han engang havde været populær og yndet. Hans uforbeholdne Erklæringer til Fordeel for de trykkende Korn-Love maatte nødvendigviis opbringe Folket, og man kan ei forundres over, skjønt man maa beklage, at Folkeuvilljen mod ham skulde gaa saavidt, som den senere virkelig gik. Men desto større Roes for ham er det, at han siden forstod at bedømme Forhold og Omstændigheder tilstrækkeligt til at slaa ind paa en anden Bane, og give sit Samtykke til Forholdsregler, som endog mindre ivrige Toryer end han ikke kunde bringe over sit Hjerte at bifalde. Det første Spor mærkede man dertil, da den katholske Emancipation for Alvor kom paa Bane, og da han, understøttet af Peel, satte den igjennem trods det Ramaskrig, der fra alle Kanter hævede sig, og ikke mindst fra hans eget Parti, der betragtede ham som en Frafalden. Hans Tale i denne Anledning skal have været mesterlig med Hensyn til Klarhed og Fuldstændighed; egentlig Taler eller veltalende var han ikke. Som en Mærkelighed maa det anføres, at Wellington endog havde en Duel at bestaa i denne Anledning. Lord Winchelsen havde i et Brev bedømt Wellingtons Færd i saa upassende Udtryk, at denne ansaa sig nødt til at udfordre ham; Wellington skød først, men fejlede; Winchelsen afskød sin Pistol i Luften og gav siden en skriftlig Erklæring, hvorved han tog sine fornærmelige Ord tilbage. Der opstod nu et formeligt Schisma i Tory-Partiet, og fra denne Tid kan man datere den saakaldte peelitiske Fraktion, til hvilken Wellington nu ogsaa hørte. Den var i stadig Fremskriden til sand Liberalisme; skjønt denne Fremskriden var langsom, var den saameget sikkrere. Reform-Forslagene, der i Aaret 1830 kom paa Bane, fandt endnu i Førstningen en haardnakket Modstander i Wellington. Georg IVs Død og William IVs Thronbestigelse, i Forbindelse med den almindelige Folkestemning, banede atter Whiggerne Vejen til Roret. Det wellingtonske Ministerium opløstes, og Lord Grey dannede sit nye Whigministerium. Da dennes Reformbill i 1831 kom for i Overhuset, var det fornemmelig Wellington, som ledede den Modstand, den fandt, og hans Upopularitet steg derved til det Højeste. Vinduerne i hans Huus bleve indslagne, og flere af hans Tilhængere skulle have været nødsagede til at forsyne deres Landgaarde med Kanoner. Men da den anden Reformbill i det følgende Aar var kommen til Overhuset, og det Greyske Ministerium faldt, erklærede Wellington sig ikke uvillig til at forsøge paa at danne et nyt Ministerium paa en moderat Reforms Basis, og denne Plan strandede alene paa at Robert Peel ei vilde være med. De forrige Ministre overtoge atter Regjeringen, og satte omsider Reformen igjennem. To Aar efter overtog Wellington paany, efter Kongens Anmodning, det Hverv, at danne et Ministerium i Forening med Peel; dette Ministerium blev ved Peels Resignation i 1835 kortvarigt, og Wellington blev atter Hovedet for den saakaldte konservative Opposition i Overhuset. Endnu engang (1841—1845) saa man ham med Peel i Ministeriet, men uden nogen særskildt Portefeuille, men ligesom Peel mere og mere frigjorde sig fra Fordomme og erkjendte Nødvendigheden af liberale Reformer, saaledes ogsaa Wellington, og det er ham ikke til liden Ære, at vi ved hans Livs Aften finde ham givende sit Samtykke til Frihandelens Indførelse. Denne Eftergivenhed hos Wellington ved Afgjørelsen af flere Princip-Spørgsmaal, hvor han tidligere havde udtalt sig saa bestemt for det Modsatte, vilde Mange maaskee kalde, og have Mange maaskee kaldet Inkonsekvens. Ingen Beskyldning kunde være mere ufortjent. Wellingtons Konsekvens var i at handle saaledes som han ansaa det for Ret og Pligt. Han erklærede selv, at han heller vilde offre sit Liv, end være Skyld i een Maaneds Borgerkrig. Da han saa, at Rolighed ej var at opnaa uden fornuftig Eftergivenhed, gav han efter. Han erkjendte dette under de daværende Omstændigheder for det gavnligste, derfor handlede han saa. Han var en Gjerningens Mand, ingen Ideolog. Ligesom sin Modstander Napoleon foragtede han upraktiske Ideer og Phraser; Sagen selv var for ham Eet og Alt.

Nationen havde nu endelig ogsaa lært Wellingtons hæderlige Charakter at kjende. Den havde lært, at han alene havde dens sande Vel for Øje, at hans Konservatisme saavel omfattede Folkets Rettigheder som dets Pligter, og at hans klare Forstand, kraftige Villje og store Indflydelse var dets Friheds bedste Værn. I de femten sidste Aar af sit Liv var han, kan man sige, saavel sin Dronnings, som Nationens fornemste Raadgiver. Whiggerne udrettede Intet uden at spørge ham til Raads; da Toryerne kom til Roret, vilde han vel ikke modtage nogen Portefeuille, men førte dog paa en vis Maade Ordet ved alle deres Raadslagninger. Nationen angrede sin tidligere Utaknemmelighed mod ham. Derfor var han nu ogsaa populær som Faa. Naar man talte om „Hertugen" eller „Jernhertugen" eller „den store Hertug," vidste man, at kun han meentes dermed. Naar han i sin simple, men altid nette og klædelige Dragt viiste sig paa Gaden, samlede der sig altid en Skare af beundrende Tilskuere om ham. Æresminder opreistes for ham rundt om i Landet; og ny Æresposter tildeeltes ham. Saaledes valgtes han til Kansler for Universitetet i Oxford 1834; tidligere var han udnævnt af Kong Georg IV til Befalingsmand over de fem Havne ved Kanalen, en indtægtsrig Post, der ogsaa gav ham det smukke Walmer Castle ved Kanalen til Residens. Her gjorde et pludselig epileptisk Anfald Ende paa hans Liv den 14de Sept. 1852, i hans 84de Aar.

Wellington maa i Ordets egentlige Forstand kaldes en lykkelig Mand, men tillige en Mand, der fortjente sin Lykke. Opnaaende en høj Alder, og beholdende sin Aandskraft lige til det sidste, oplevede han at see Frugterne af sin Virksomhed baade for Europa og for sig selv; han oplevede at blive sin Samtids største Mand. Hans Plads vil ikke paa lang Tid kunne udfyldes i Europa. Hans Død, paa samme Tid, som den franske Keisermagt, hvilken han bekæmpede og stedse ansaa for revolutionær, atter truer med at dukke op, indtraf belejligt for ham, men vækker bange Anelser hos Mange.

Om Wellingtons Levemaade, Omgangstone, Behandling af sine Omgivelser o. s. v. er der skrevet saameget, at man gjerne kunde fylde Bøger dermed. En anden Gang skulle vi maaskee faa Anledning til at meddele noget deraf.

Wellingtons Udseende er af de mange Portræter, der gives af ham, bekjendt nok. Han var kun lidet over Middelhøjde; hans ædle Træk røbede en jernfast Villje og megen Forstand. Ved hans hele Fremtræden var der noget saa charakteristisk, at man endog uden at have seet ham før aldrig kunde være i Tvivl om hvo han var. Hans Tale indgød Tillid og medførte Overbeviisning, uagtet han dog langtfra var, hvad man ellers plejer at kalde veltalende.

Wellingtons Titler ere værd at anføre, saaledes som de forekomme i de engelske officielle Skrifter; man seer deraf bedst, hvor mange Udmærkelser der ere blevne ham tildeel: Hertug og Marquis af Wellington, Marquis af Douro, Jarl af Wellington, Viscount Wellington af Talavera og Wellington og Baron Douro af Wellesley, Ridder af Hosebaandet, Storkors af Bath; Fyrste af Waterloo i Nederlandene, Hertug af Ciudad Rodrigo og Gran af 1ste Klasse i Spanien, Hertug af Vittoria, Marquis af Torres Vedras, og Greve af Vimieira i Portugal; Ridder af den hanoverske Guelfe-, den hessiske St. Andreas-, den preussiske sorte Ørns-, den spanske gyldne Fliis's-, den danske Elefant-Orden, Storkors af den svenske Sverdorden, foruden en Mængde andre Ordener, Feltmarschall i Armeen, saa og i den østerrigske, russiske, preussiske, portugisiske, og hollandske Armee; Øverstbefalende over alle Hendes Majestæts Landtropper, Oberst over Grenadeergarden, øverste Oberst over Rifle-Brigaden, Geheimeraad, Konstabel af Tower og Dover Slot, Vogter, Kansler og Admiral for de fem Havne, Statholder i Hampshire og i Tower Hamlets, Kansler for Oxfords Universitet, Medbestyrer af det kgl. militære Kollegium og det kgl. militære Asyl; Mester af Trinity House, Vicepræsident for det skotske Krigs-Akademi, Bestyrer af Krigs-Kollegi, London, af Charter House; Medlem af Direktionen for det hunterske Museum, Doctor juris.

Af sit Egteskab efterlader Wellington to Sønner, af hvilke den ældste, Marquis af Douro, arver hans Titler og Besiddelser. Den anden, Lord Charles Wellesley, er ansat ved Dronningens Hof. Begge ere Oberstlieutenanter i Armeen. Den ældste af Sønnerne har forvoldt sin Fader mange Bekymringer, især ved sin slette Behandling af sin elskværdige Kone, en Datter af Lord Tweeddale. Ved denne Leilighed har Wellingtons Charakter som Familiefader viist sig i det skjønneste Lys. Thi han har altid forsvaret Svigerdatteren mod hendes Mands Brutalitet, og viist hende den mest ridderlige Opmerksomhed.

Wellington, siges der i en velskreven fransk Artikel om ham, var Damernes Afgud formedelst sin Storhed og sin behagelige Omgangsmaade. I sit daglige Liv var han simpel som en Spartaner, han sov paa en Jernfeltseng, holdt et fordringsløst Bord, og tog sig hver Morgen, ligetil den sidste Dag, den hærdende Nydelse af et koldt Bad. Man beskyldte ham for Gjerrighed — en Feil, som er fælles for mange store Generaler — og tildeels ikke uden Grund. Hans Kulde var mere tilsyneladende end virkelig. Han medbragte i det private og politiske Liv Feltlivets Anskuelser og Vaner, og han blev ofte urigtigt bedømt paa Grund af sin Strenghed. Han nærede en dyb Ærbødighed for Napoleons Minde som Feltherre, og man kunde ikke tilføje ham en dybere Krænkelse end ved at nedsætte hans berømmelige Modstander. En Dag ved Bordet foreviste en af Gjesterne en Snuusdaase, som han havde faaet til Belønning for en berygtet Handling mod Keiseren. Hertugen vilde ikke engang see paa den, og Marquisinden af Douro, hans Svigerdatter, som kjendte hans Charakter, fjernede den ulykkelige Daase fra ham. Han bekæmpede Keiseren af Pligt, men hædrede hans Genie."

Uvilkaarligt paatrænger der sig en Sammenligning mellem Hertugen af Wellington, og den anden „Sejershertug," hvis glimrende Talenter, et Aarhundrede før Wellington, ligeledes spredede Glands over Englands Vaaben paa Fastlandet, og gav England den politiske Overvægt i Europa, nemlig Hertugen af Marlborough. Men hvor høit staar ikke den ærlige, ligefremme Wellington over den intrigante, charakterløse Marlborough!

Norge.

Christiania. Under 4de d. M. er Fuldmægtig Aschehoug udnævnt til Lektor i Lovkyndighed ved Universitetet; ledig pers. Kapellan P. D. Hofflund til pers. Kapellan hos Sognepræsten til Vor Frue Kirkes Menighed i Throndhjem, H. A. Angell, — samt Sognepræst til Skouger Pstg., Hans Nielsen, Sognepræst til Hvideseids Pstg,. H. O. Folkestad og Sognepræst til Alten-Talvigs Pstg., J. Wetlesen, meddelte Bestillinger som valgte Provster, den første i nordre Jarlsbergs Provsti, den anden i øvre Thelemarkens vestenfjeldske Provsti og den tredie i Vestfinmarkens Provsti.

— Den 2den Oktober foregik Prinds Gustavs Jordfæstelse i Slotskapellet. Embedsmændene indtil Majors Rang, Byens Formænd og Repræsentanter samt Studentersamfundets Bestyrelse vare indbudne til at overvære Høitideligheden. Biskop Arup holdt Ligprædikenen og forrettede Jordpaakastelsen og Studentersamfundets Sangforening udførte en af A. Munch forfattet Psalme. Den hele Sørgehøitidelighed gjorde et dybt Indtryk paa alle Tilstedeværende. — Idag (den 9de) bringes Liget ombord i Korvetten Nidaros for at føres til Stockholm.

— Den 6te modtog Hs. Maj. Kongen en fra Christianssand ankommen Deputation med Stiftsprovst Lassen som Ordfører, hvilken tolkede Christianssands Indvaaneres Deeltagelse i Kongehusets Sorg over Prindsens Død.

— Hs. Maj. Kongen har skjænket Theatrets Pensionskasse en Gave af 200 Spd.

— Ved et Besøg i Kunstforeningen har Kronprindsen kjøbt et norsk Landskab af Bagge for 100 Spd.

— I Mandags gik „Jægerbruden" over Scenen, hvorved de ny erhvervede Operakræfter kom til Anvendelse. Kun Tenoristen Wolf synes at være nogen Vinding for Theatret.

— Akers Repræsentanter besluttede den 2den ds. at Kalvehougen paa Gaarden Ullevolds Grund skal indkjøbes for en Sum af 1000 Spd. til Tomt for en ny Kirke, som der skal opføres efter Tegninger og Overslag, der ere afgivne af Architekt Schirmer. En Kommittee, bestaaende af fem Medlemmer, skal forinden Arbeidet paabegyndes overbevise sig om, at Kirken kan fuldføres for Beregningssummen 18,000 Spd. samt vaage over, at Tomten med Planering, Kirkegaards-Anlæg, Inventarium osv. udføres for 5000 Spd. Endelig stadfæstedes ogsaa Salget af Akerskirken.

— Paa Brinchs Skibsværft løb den 4de d. M. et Fartøi af Stabelen, der fik Navnet „Sif."

Drammen. Bragernæs's Damer har den 1ste ds. stiftet en Forening, hvis Øiemed er at tilsee trængende Barselkvinder og moralsk indvirke paa Arbeidsklassen.

I **Frederikshald** sees Mormonismen at gjøre Fremgang. I Onsø har nylig Syv ladet sig døbe, deriblandt en Dreng, der iaar gaar til Konfirmation.

Skien. Paa Gjerpens Præstegaard har paa Foranstaltning af Bratsberg Amts Landboforening en Præmiepløining nylig fundet Sted. 3 Præmier vare udsatte og 12 Plougkarle indstillede sig til Konkurrence.

Høland. Ogsaa i Bygderne begynder man at stifte Musikforeninger. Paa Gaarden Fosser i Høland afholdtes den 19de Sept. endog en Musikfest, i hvilken deeltog 42 Medlemmer af deslige Foreninger for Trygstad, Urskoug og Høland. Ogsaa en Tale holdtes og et Fyrværkeri afbrændtes.

Fra Lindaas berettes om en frygtelig Tordenbyge den 15de Aug., der i Myking Sogn ledsagedes af et Hagelveir, hvorunder Iisstykker af en Tommes Diameter faldt ned, og i Sandnæsøs af en Skypumpe, der tog omtr. 50 Kornstøre med sig og rev to temmelig store Æbletræer med Rødder lige op af Jorden.

Oversigt over norske Blades Indhold.

I Mgbl. for 7de Okt. bekjendtgjør Hr. Doktor Schübeler, at han i den botaniske Have agter at foranstalte en Udstilling af Havedyrknings- og Landhuusholdningsgjenstande f. Ex. forskjellige Sorter Bønner, Erter, Korn, Rodvæxter samt hensigtsmæssige Redskaber til Jordens og Væxternes Behandling o. s. v. Enhver, der interesserer sig for Sagen og som maatte være i Besiddelse af Noget, der passer for Udstillingen, opfordres til at indsende Bidrag til ham senest inden den 14de d. M. De for Udstillingen bestemte Dage ere den 18de, 19de og 20de Oktober.

— I Anledning af Rolf Olsens omtalte Opsats om Theatret indeholder Chr.-Pst. for den forløbne Uge en meget vidtløftig Artikel, hvori andre, mere lovende Resultater af Hr. Borgaards Virksomhed udledes.

— Sorenskriver B. Anker viser i en Artikel i Chr.-Pst. for 4de Okt. Nødvendigheden af, at Underdommerne sættes paa fast Løn, især da deres Indtægter ved den i forrige Aar udkomne Skiftelov ere blevne saaledes beklippede, at flere af dem ei kunne have det tarveligste Udkomme. Embedssportlerne skulde saaledes ved hvert Kvartals Slutning indbetales i vedkommende offentlige Kasse, ligesom Underdommerne til samme Tid burde betales deres Løn.

— Den Frimodige indeholder en i psychologisk Henseende interessant Levnetsbeskrivelse af en i Beitstaden nylig afdød Aagerkarl, Sivert Klet, der har efterladt sig en Formue af 50—60,000 Spd. Han begyndte som Knappehandler, men ved Gnieri og Optrækkeri i alle mulige Retninger havde han skrabet sammen denne utrolige Sum, der ved hans Død tilfaldt Søstersønnen, som ved Efterretningen derom just stod og kløvede en Favn Ved hos en Mand i Nabobygden.

— I Anledning af Tilskuerens og Krydserens meget Skriveri om en Liste over endeel Mænd, der i Arbeiderforeningen i Christiania skulle være paatænkte til Statsraader, bekjendtgjør samme Blad tre andre Statsraadslister, der skulle have vandret om iblandt Publikum. I Spidsen af No. 1 findes Navnene Ludvig Daa og Exam. jur. Meydell, af No. 2 Schweigaard og Lange, af No. 3 Stabell og Harbitz.

Sverige. Som man seer af de svenske Aviser, har Efterretningen om Prinds Gustavs Død ogsaa i Stockholm vakt den dybeste Sorg blandt alle Stænder.

— Ved en Reparation af Klosterkirken i Ystad har man i sammes Kjælder fundet 800 Sølvmynter fra Kong Hans's og Christian den Andens Tid samt en Sølvspiseskee, der tilligemed Mynterne var nedlagt i en Urne.

Danmark. Den 4de ds. aabnedes Rigsdagen af Premierministeren, Bluhme, der oplæste det kongelige Budskab; Kongen var paa Grund af en Forkjølelse forhindret fra selv at foretage Aabningen. I Landsthinget aabnedes Forhandlingerne af Aldersformanden Ørsted, hvorpaa Etatsraad Bruun valgtes til Formand; i Folkethinget valgtes Madvig som saadan.

— Den elektriske Telegraph mellem Kjøbenhavn og Helsingør er nu saagodtsom færdig.

Blandede Efterretninger.

Frankrig. I Marseille gaves den 27de f. M. af hele Middelhavsflaaden en stor nautisk Fest til Ære for Præsidenten. Samtidig modtog han ogsaa Gesandter med Lykønskninger fra Paven og Kongen af Neapel.

— Chacornic i Marseille har Natten til den 20de f. M. opdaget en ny Planet, der har faaet Navnet „Massalia."

England. Lord John Russel er bleven udnævnt til Æresborger i Perth samt Æresmedlem af Byens Magistrat.

— Den Wigth skal sættes i behørig Forsvarsstand og stærkt befæstes, hvilket antages at ville koste omtrent 60,000 £.

Belgiens Kamre aabnedes den 27de f. M., uden nogen Throntale. Fyrsten af Ligue gjenvalgtes til Formand og holdt ved denne Anledning en Tale, hvori han under nærværende Omstændigheder anbefalede Maadeholdenhed.

Ledige Embeder og Bestillinger.

Første Raadmandsembede i Bergen, hvis Nettoindtægter i 1851 have udgjort 1,072 Spd.

Bergmesterembedet i det østre søndenfjeldske Bergdistrikt med 558 Spd. i fast Gage aarlig og Sportler.

Nordre Nyfylke Distriktslægeembede med aarlig Gage 240 Spd.

Opsynsmandsposten ved Chausseen fra Oslo til Liabro med 60 Spd. i aarlig Løn.

Christiania. Trykt hos Brøgger & Christie.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 55. Udkommer hver Løverdag Aften. **Christiania den 16de October 1852.** Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. **I. Bind.**

Vildrenen.

(Af P. Chr. Asbjørnsen.)

Det forholder sig med Renen som med alle andre drøvtyggende Dyr i Europa, at den i Oldtiden har været langt talrigere og mere udbredt end nu. Paa Julius Cæsars Tider fandtes den i Tydskland; thi hvor uordentlig og forvirret Cæsars Beskrivelse end er, idet han blander Elgen og Renen sammen, saa er det dog tydeligt, at Renen er meent med et af de tre mærkværdige Dyr, der fandtes i den hercyniske Skov. En Mosaik, der danner Gulvet i et Værelse i Slottet Louvre i Paris, forestiller en Reen, som græsser ved en Flod, hvis Bredder ere bevoxede med Furu; denne Mosaik er fra Romernes Tid, og antages at være udført til Minde om en Seier i Germanien. Cæsar omtaler ogsaa, at Germanerne klædte sig i Reensdyrhuder. Disse historiske Efterretninger bekræftes ved de Been og Horn af Reensdyr, som paa mange Steder findes i Tydsklands gamle Tørvmoser lige op til Østersøen, og som saaledes bevise, at der endnu fandtes Rener i Landet under Alluvialperioden, eller den Tid, da det opskyllede Land dannedes. Fra denne nordlige Deel af Germaniens Fastland, men vistnok længe før Cæsars Tid, have de Rener, der fandtes i Skovene, udbredt sig længre og længre mod Norden, nemlig saalangt som op i det nuværende Skaane, der den Tid var landfast med det nordlige Tydskland; thi i Skaane, paa Øland, Bornholm, Sjælland og flere Steder i Danmark findes der Been og Horn af Reensdyr, som i alle Dele ligne deres, der endnu leve paa Høifjeldene.

Men, at de Rener, der nu findes fossile i Skaanes og Danmarks Alluvialdannelser, ikke hidrøre fra dem, der nu bebo Norges Høifjelde, eller at disse sidste ikke efterhaanden ere dragne op i Fjeldene fra Skandinaviens sydligste Egne, bevises derved, at i alle Egne, som paa Skandinaviens Fastland ligge mellem Skaane og Norrland, forekommer ikke den mindste Levning, ikke et eneste Spor efter Renen, medens de derimod ere talrige i Landene, der ligge nærmest søndenfor Skaane. Da Rener, af hvilke der nu findes fossile Levninger i Skaanes Tørvmoser, ere altsaa komne ind søndenfra kort efter Rullesteensperiodens Slutning, og medens Skaane endnu var landfast med Tydskland.

De Rener, der nu findes paa Fjeldene i Norge og det nordlige Sverige, ere derimod komne nordenfra langt senere hen i Tiden, nemlig først efterat Landet mellem den finske Bugt og det hvide Hav havde hævet sig op over Havfladen. I den fjerne Urtid, da de siberiske Sletter, som nu grændse til Iishavet, endnu vare sænkede under Vandfladen, havde Renen utvivlsomt sit Tilhold og oprindelige Hjem i Mellemasiens høieste Alper. I samme Mon, som Landjorden steg op af Havet, antager man at denne Dyreart udbredte sig mere og mere mod Vest, idet den gjennem Finland fulgte de Aaser og Høider, der stryge gjennem Landet, og som egentlig ere en Sidegreen, der gaar ud fra de norske Fjeldes Høisletter, hvilke Renen siden har fulgt og endnu følger i deres hele Længde. Ad den samme Vei, som Renen vandrede ind i Norge, kom udentvivl Norges første lappiske Befolkning, hvis hele Tilværelse fra de fjerneste Tider rimeligviis har været knyttet til dette Dyr; og det tør vel være mere end sandsynligt, at Renen først viste dem Veien fra det fjerne Asien til Norges Fjeldørkener, medens senere hen i Tiden Reenstierne fra Fjordene ind over Fjeldene, som man har antaget, bleve de første Veie, som den gothiske Stamme fulgte, da den vandrede op fra Havet og bebyggede Indlandets Bygder,

Kun paa den ovenanførte Maade kan man forklare, hvad der ellers vilde synes ubegribeligt, at der i Skaanes Alluvialdannelser findes mangfoldige Levninger af Rener og paa de norske og laplandske Fjelde utallige Flokke af den samme Dyreart, medens den aldeles ikke findes i de mellemliggende Egne, hvor man aldrig har fundet et eneste fossilt Been eller Horn af Reensdyr.

Som ovenfor anført forekommer Vildrenen paa de norske Fjeldes Høisletter til søndenfor den 60de Breddegrad, overalt hvor Fjeldet hæver sig op over Vidie- og Birkegrændsen, altsaa i Lavarternes og den evige Snees Regioner.

Renen synes at forekomme i større Mængde i de vestlige og sydvestlige Egne af de norske Fjeldsletter end i de nordøstlige, formodentlig af den Grund, at der paa hine Kanter ikke findes Lapper, som under sin Omflakken forurolige og forfølge den paa Ski med sine Rifler. Lappernes Ledsager, Ulven, er heller ikke saa talrig i hine Egne, som i de nordligere og østligere, hvis Fjelde grændse til de vide østlige Skovegne, hvor Ulvene i Mængde have stadigt Tilhold. Paa Fjeldene imellem Christiania og Bergens Stift samt i Sætersdalsfjeldene i Christianssands Stift er Renen talrigere end paa noget andet Sted. Paa Høifjeldene omkring Røldal og Vorli skulle Vildrener undertiden findes i en utroelig Mængde. Professor Nilsson anfører derom i sin „Skandinaviske Fauna" følgende: „En Dag i Begyndelsen af Juni Maaned 1826 (et Par Maaneder før min Reise i disse Egne) havde man seet Fjeldet i omtrent en Bredde af en halv norsk Miil saa tæt bedækket med Rener, som Marken er, hvor Faar gaar i Flok. En Deel Simler havde nylig kalvet, og Kalvene fulgte Mødrene. Flokken rak saa langt frem og tilbage, at man hverken kunde see, hvor den begyndte eller endte. Tilsidst deelte den sig i tre Flokke. Bønderne som i disse Egne almindelig er Reenskytter, forfulgte Flokken og kom den følgende Dag i Hold med den samt fældede flere baade gamle og unge Rener. Denne Fortælling erindrer om de utallige Flokke af Antiloper i Afrikas Hedeegne og om de ligesaa utallige Masser af Bisonoxer paa Amerikas Prærier. Men at denne Fortælling, hvor utrolig den end kan klinge i Manges Øren, er bogstavelig sand, er saameget sikkrere, da den paa flere vidt adskilte Steder og af forskjellige Personer, meddeeltes paa samme Maade."

I den uhyre Klippeørken, der indslutter Norges høieste og vildeste Fjelde, mellem Gudbrandsdalen, Valders og Bergens Stift, ved Søerne Bygdin og Gjendin, findes der ogsaa utallige Flokke af Rener hele Aaret om, og det skal her ikke være nogen Sjeldenhed om Høsten at see Flokke, der bestaa af flere Tusinde Dyr. I Læssøfjeldene og Romedalsfjeldene har man fortalt mig, at der undertiden vise sig betydelige Flokke, der ikke ere ringere i Antal end de ovennævnte. Mellem Rundene og paa Dovre hører det ikke til Sjeldenheder at see Flokke paa 300 og om Høsten enkelte paa henimod 1000 Dyr. Mellem Hallingdal og Leerdal skal det samme være Tilfældet.

I Lunds Beskrivelse over Øvre Thelemarken og i Gjellebølls Beskrivelse over Sætersdalen anføres, at Jægere i disse Egne om Høsten ofte træffe Flokke af 2—500. — Vind og Veirforhold og Forfølgelser af Mennesker og Rovdyr synes imidlertid ofte at bevirke, at Renen forsvinder i en Egn, for i usædvanlig Mængde at optræde i en anden. I 1847 fortalte man mig saaledes i Leerdal og Hemsedal, at Renen var saagodt som aldeles forsvundet; men i de tilgrændsende Fjelde i Sogn, Lomb, Læssø, Vaage og Sell samt i tilstødende Egne af Valdersfjeldene havde der paa samme Tid vist sig Flokke i Mængde og af usædvanlig Størrelse.

Vildrenen gaar altid mod Vinden og er overordentlig vaer for alt hvad den iagttager gjennem sin overordentlig fine og skarpe Lugt. Heraf kommer det, at der ofte, naar det i længere Tid har blæst Vestenvind, ikke træffes en eneste Reen i de østlige Egne af Fjeldene, fordi alle Rener da efterhaanden have trukket sig vestover Fjeldene mod Vinden. Man seer Spor efter dem i Sneen, og Haar, som de have rystet af sig, efterat de ere svømmede over Fjeldelvene, men Dyrene ere forsvundne. Det er derfor en ufravigelig Regel for Reenskytterne at gaae mod Vinden.

Om Vinteren opholder Vildrenen sig i de høieste Fjeldegne og spiser Reensdyrmose, og gaar undertiden ned i Birke- og Vidieregionen for at spise Knop og Bark. Om Vaaren gaar den længere ned i Græsdale og paa Sætervolde (paa Groen). Længer frem paa Sommeren beiter den i Græsdalene mellem Høifjeldene og paa Flyerne. Blive Fluerne for slem-

En voxen Reensbuk. Yngre Buk med Hot paa Takkerne. Simle ved Begyndelsen af Takkernes Udvikling.

me, søge vel Simlerne op paa Bræerne og de høie Fjeldtoppe; men de gamle Bukke, der have tykkere og fastere Skind, søge meget ofte paa denne Tid ned til de yppige Græsgange i Birke- og Vidieregionen, hvor de beite alene og i kort Tid blive meget fede.

Er Sommeren regnfuld, og frembringer Sop i Overflødighed, begiver Renen sig endog ned i Barskovene, for at søge denne, der synes at være dens lækkreste Føde. Dette indtraf forrige Aar i de sydligere Fjeldegne mellem Østerdalen og Gudbrandsdalen. I Begyndelsen af September traf jeg flere Reensdyrjægere, der i forskjellige Retninger havde gjennemstreifet disse Fjeldsletter, uden at see en eneste Reen, uagtet Budeier og Slottefolk tidligere havde seet den i Mængde. Senere erfarede jeg, at Renen strøg om i de tilstødende Skove, og at den var kommen heelt ned i Ringsakerfjeldene, langt sydligere end man i Mands Minde havde seet og skudt den.

I Jæmteland vandrer Vildrenen om Vaaren ned fra de høiere Fjelde til de lavere Egne i Nærheden af Fjeldene og om Høsten gaar den atter tilfjelds. Om Sommeren skal den der opholde sig i Skovbrynet. Parringen udføres, førend den igjen gaar tilfjelds.

Sin Haarbedækning fælder Renen i den sidste Halvdeel af Juli Maaned, og holder sig i denne Tid sjelden paa Snebræerne, hvis Aarsag det paa disse Tider ofte er vanskeligt at opdage den i Afstand; men naar den har fældet i August, ligger den almindelig paa Bræer og Snedriver ved Middagstider og en Stund ud over Eftermiddagen. Før Fældningen er den mere hvidgraa, efter er den mørk graabruun, under Fældningen plettet.

En voxen Reenbuk er sex til syv Fod lang og omtrent fire Fod høi. Ørene ere sex Tommer høie. Snuden eller Mulen er bedækket med Haar lige ind i Næseborene.

Almindelig er Renen noget mindre end Hjorten, og Benene ere kortere og synes at være førere. Vildrenen er ikke ubetydeligt større end den tamme; og af disse sidste ere Skovrenerne større end Fjeldrenerne. Den tamme Reen skal sjelden veie over tre en halv til fire Voger, medens store Vildreenbukke veie sex til otte Voger; ja i Lessø og Vaage fortalte man mig, at der var skudt et Par Bukke paa ni Voger, Skildren eller det ydre Fedtlag paa en af disse veiede 4 Bpd.

Renens Hoved er temmelig langt, Mulen tyk, Øinene ere store og fremstaaende, Ørene lange og ægformige, Kløverne ere brede, afrundede budte, Bikløverne af større Bredde end Længde. Paa Undersiden af Halsen ere Haarene lange og nedhængende, Halen er kort, bevoxet med lange stive Haar. Ved Haserne og paa Fødderne er der Haarduske.

I Sommerdragt er Renen paa Kroppen mørk graabruun, mørkest paa Lænden og Hovedet, og Oversiden af Halsen og det brede Baand, der gaar langs Siderne. Mulen, Struben, Underdelen af Halen, Maven samt Indsiden af Forbeen og Laar ere hvide: denne Farve have ogsaa Ørene indeni, samt de lange Haar, der hænge ned fra Halsen. Dyrets Vinterdragt er mere lysgraa eller hvidgraa.

Takkerne eller Hornene ere glatte afrundede, paa Indsiden flade. Træsnittet viser deres Form. Rosenstokken eller den Knude, de voxe ud fra, er liden eller næsten ingen. Den mellemste fremadliggende Green eller Pig paa Hornene kaldes i Gudbrandsdalen „Brunderekja", og efter Taggernes Antal paa denne med Tillæg af to tælles Alderen, men det ansees med Rette for upaalideligt.

Hunnen, Reenkoen eller Simlen bar ogsaa Horn af samme Form som Hannen, men mindre.

Takkernes Fældning foregaaer paa forskjellige Aarstider. De gamle Bukke fælde almindelig sine Takker før Juul, medens Simler og Ungbukke fælde om Vaaren (fra Kyndelsmis til Murumisleite). Ved Sommermaal begynde Hornene atter at skyde frem hos Bukkene og ere da store og tykke samt omgivne med en, med tætte, korte, udstaaende mørke Haar besat Hud, („Hotten"). Ved Midten af September ere Takkerne fuldkommen udviklede og faste, hos de gamle Bukke, der nu skure Hotten løs i Sandmæler og paa Sneebræer, hvorved de blive lurvede og fillede; derpaa træde de paa dem med Kløverne og rive Lurven eller Hudfillerne af. Herved opstaae ofte stærke Blødninger. Hvis denne Rensning eller Afplukning foregaaer i Solskin, blive Hornene blodrøde, i Regnveir derimod hvide. Men henimod Holdet (Brunsttiden) blive de ofte mørkebrune af Simlernes Urin. Ungbukkerne skure sine Takker senere og Simlerne sidst.

I Hjorthøis Beskrivelse over Gudbrandsdalen, Kjøbenhavn 1785, hedder det under Reensdyr: „En mindre Sort Dyr, hvilke jeg anseer for Raa-Dyr, antræffes undertiden i meget store Flokke og kaldes af Bønderne Skræ-Dyr. Disse ere mest bekjendte for de nordligste Skytter paa Grændserne af Bergens Stift; men deres Kjød er langt behageligere at spise og finere end de store Reensdyrs."

At dette ikke forholder sig saaledes, er indlysende; thi Raadyret kan ikke leve under de samme Livsbetingelser som Reensdyret og har saavidt man nu veed ikke nogensinde levet i Norge. Pontoppidan og efter ham Hammer fortælle vel i sine norske Naturhistorier, at der skal have været Raadyr i Nummedal og Borgesyssel; men det rimeligste er at denne Fortælling skriver sig fra Bøndernes Beretning om en saadan mindre Reensdyrrace. Under Reiser og Reensdyrjagter i Gudbrandsdalens Fjelde har jeg af forskjellige Jægere hørt lignende Fortællinger om at der undertiden vestenfra komme store Flokke af mindre („krattede smaa") Reensdyr, der adskille sig fra dem, der have hjemme paa Dovre og i de østligere Fjeldtrakter, foruden i den mindre Størrelse ved en lysere mere rødagtig Farve. „De garte som Grise, naar de fare frem og mens de æde, og ere mere tullede og spage, saa de ikke ere saa vanskelige at komme indaat (paa Hold)," var det almindelige Udsagn om Skrædyrene.

At dette skulde være nogen anden Art er neppe rimeligt at antage, da alle de Rener, som hidtil ere undersøgte saavel fra Sibirien som fra Nordamerika, Skandinavien og Tydskland, høre til den samme Art. De fossile ere vistnok større end de nulevende, de vilde større end de tamme, de sydlige, skandinaviske f. Ex. større end de nordlige, f. Ex. de spidsbergenske, der ligesom Skrædyrene ere smaa og spage; men alt dette beroer rimeligviis paa lokale Forhold. Det er derfor muligt at Skrædyrene have sit Hjem i Egne, der mindre hjemsøges af Mennesker, i de vildeste Fjelde og Bræer, hvor den sparsomme Føde ikke tilsteder en saa kraftig Udvikling som de rigere Græsgange i de lavere Høifjelde; muligt stamme ogsaa Skrædyrene fra tamme Rensdyrhjorde, der i fjernere Tider ere blevne forvildede. (Fortsættes.)

Dalmatien og Montenegro.*)

Man skulde neppe tro, at selv i et Land, der staar under tydsk Styrelse, gaar Hvermand bevæbnet, at Vaaben der er Mændenes skjønneste Prydelse, at Blodhævn der hører til Dagens Orden; og dog er dette Tilfældet i Dalmatien, navnlig i den sydligste Deel, Kredsen Cattaro. Dette forekom ogsaa de første hidsendte tydske Embedsmænd paafaldende, og de satte en Ære i at afskaffe denne Bevæbning, hvilket imidlertid ikke vilde lade sig iværksætte uden Blodsudgydelse og de alvorligste Oprør. Den gamle Keiser Franz lempede med sin dybe Menneskekundskab Sagen derhen, at da han ikke kunde opdrive Soldater nok til at hindre de stedse bevæbnede Tyrker fra at overfalde sine derboende ubevæbnede Undersaatter, skulde man lade alle beholde sine Vaaben; saaledes er Folket vedblevet at være stridbart og tappert, og hvad man ellers pleier at kalde den gamle ridderlige Aand, det finder man endnu hos de bocchesiske Bønder. De ere alle Slaver, men nære Agtelse for høiere Dannelse, hvorfor de heller ikke bære nogetsomhelst Nationalhad mod de for største Delen italienske Byboere og tydske Embedsmænd. I forrige Aar bleve de af ildesindede Opviglere, som især dreve sit Spil i Egnen mellem Cattaro og Budua, forledede til at negte at betale Skatter, og en Bataillon, som i den Anledning blev udsendt for at exekvere, tvang de til at retirere. Den fordeelagtigt bekjendte General Mamula blev derfor hidsendt med 8000 Mand og en Krigsdamper, og ham lykkedes det at gjenoprette den fuldstændigste Ro i denne til Albanien, Montenegro og Herzegowina grændsende Kreds. Men denne fortjenstfulde General, der, hvad saa hyppigt er Tilfældet i den østerrigske Armee, er udsprungen af Folket og har erhvervet sin Rang ikke ved sin Byrd, men ved Fortjenester, var netop den rette Mand.

Bønderfolk fra Dalmatien. Kriger fra Dalmatien.

Han er født Kroat, taler Landets Sprog og hører, som Fleerheden af Folket, til den orientalske Kirke. Han er bleven Bøndernes Fader; om Morgenen, naar Adjutanterne have fjernet sig, er han omringet af en Mængde Bønder, som i alle deres Anliggender bede ham om Raad og stedse lyde ham, saa at der siden hans Ankomst ikke er forefaldet et eneste Mord, skjønt dette ellers er Hovedforbrydelsen i denne Egn. Ligesaa gjæstfrit som han modtager alle Fremmede, ligesaa fortroligt underholder han sig med Bonden. For kort Tid siden forestillede en Bonde ham sin Søn, der havde Lyst til at blive Soldat, da Faderen i yngre Dage i en Fægtning med Montenegrinerne havde sluttet sig til Soldaterne og slaaet saa kjækt, at han blev belønnet med Tapperhedsmedaillen. Da Generalen fandt, at det unge Menneske var ualmindelig brugbart og desuden hørte, at han — hvad her er yderst sjeldent — kunde læse og skrive, formaaede han Faderen til at forøge Sønnens maanedlige Indtægter med 5 Gylden, indrettede det saa, at det unge Menneske blev optaget som Kadet og saaledes nødvendigviis maa blive Officier, med mindre han selv forskjertser sin Stilling,

Ikke i enhver Armee kan en ung fyrig Mand med saadan Sikkerhed gjøre Regning paa at blive Officier uden Hensyn til Byrd og Troesbekjendelse.

Fra Cattaro reiste jeg hen for at gjøre Bekjendtskab med en anden udmærket Mand, en Mand, der staar høit over sit Folk, nemlig Metropoliten eller Vladikaen af Montenegro. Fortjener allerede Kanalen eller den mangfoldig bugtede Fjord ved Cattaro at besøges af enhver Ynder af en storartet Natur, saa er dette i endnu høiere Grad Tilfældet med Montenegros Bjergkjede, som man næsten halvveis bestiger paa en af den østerrigske Regjering med megen Kunst anlagt Vei. Derfra gaar det fremdeles et Par tusinde Fod opad gjennem Klippekløfter paa Montenegriner Bjergtrapper. Kaster man herfra Øiet udover de steile Bjerge, der omgive Cattaro, og seer med et eneste Blik Havet ligesom opstablet i tre Etager, da glemmer man Genua, Neapel og Palermo. Herligt belønnes det halsbrækkende Ridt; — forgjæves vilde man bestræbe sig for at beskrive dette prægtige Billede. Ikke mindre smukt er det længere inde i Landet, naar man skuer ud over Havet ved Scutari, over den herlige Dal ved Udløbet af Morawza og den storartede Baggrund, der dannes af de albanesiske Bjerge.

Vladikaen taler med Færdighed Fransk, Italiensk og Tydsk og læser flere Aviser saavel i det sidstnævnte som i det slaviske Sprog. Hans Manerer ere i Eet og Alt den fornemme Mands, uagtet hans Kneser eller Fyrster, hans Woiwoder eller Hertuger neppe hæve sig over Bonden; — ialfald bære deres Hustruer Korn til Møllen og kysse enhver Bonde, de møde, paa Haanden; saa dybt staar Kvinden her under Manden. Forresten ere Fyrste- og Hertugsdøtrene meget broget antrukne, men deres Reenlighed er — uden Undtagelse — yderst tvivlsom. Vladikaen hersker uindskrænket; han modtager Besøg med den største Forekommenhed.

*) Efter en Artikel i „das Ausland" af G. v. N . . . . r.

Meteorologiske Jagttagelser paa Havet.

Ifølge den bekjendte Lieutenant Maury's Forslag har de Forenede Staters Orlogs- og Handelsmarine i nogle Aar anstillet en Række af Jagttagelser. Det blev paalagt enhver Skibsfører, idetmindste een Gang hver ottende Time i sin Logbog at notere Vindens Retning, Luftens Temperatur, Vandets Temperatur i Overfladen og om muligt ogsaa i Dybet, samt Alt, hvad der var særeget for de forskjellige Dele af Oceanet, navnlig Havstrømmenes Retning, Dybde og Grændser. Hvalfangerne fik særegne Instruxer, ifølge hvilke de havde at optegne de Strøg, hvori der opholdt sig Hvalfisk, og de Grændser, inden hvilke de forskjellige Arter bevæge sig. Hr. Maury havde allerede i 1842 gjort Udkast til en fuldstændig systematisk Anviisning, som blev Kapitainerne meddeelt med Anmodning om, efter deres Tilbagekomst at indsende deres Logbøger, eller idetmindste de Dele deraf, som angik de heromhandlede Gjenstande, for at man kunde indføre deres Jagttagelser i Karterne over Vindene og Strømningerne. I flere Aar var dette System temmelig resultatløst, men siden der i 1848 udkom nogle Karter, som allerede paa Grund af de faa indkomne Materialier anviste langt kortere Veie til Rio og andre sydamerikanske Havne, saa erkjendte først de mere indsigtsfulde Skibsførere hele Vigtigheden af denne Plan, og i de næste to Aar bleve betydelige Materialier indleverede. Næsten 2000 Skibsførere have indsendt sine Observationer og faae i Vederlag Karter over Vindene og Strømningerne og de efter dem udkastede Router. Uagtet Systemet kun i en saare kort Tid har været praktiseret, ere Resultaterne alligevel allerede af stor Betydning for Skibsfart og Handel. Tidsrummet for Reiser til Verdens vigtigste Havne er saaledes betydelig forkortet, til St. Francisco f. Ex. næsten med en Trediedeel; man har i det atlantiske Havs Ækvatorialstrøg og ved Amerikas Vestkyst opdaget et System af i sydlig Retning gaaende Monson; endvidere en vibrerende Bevægelse i Passatvindzonerne med deres Belter af Vindstille og paaviist deres Grændser i hver Maaned; nøiagtigere bestemt Retningen, Spaltningerne, Grændserne og andre Mærkeligheder ved den store Golfstrøm, og godtgjort Tilværelsen af næsten ligesaa betydelige Systemer af Strømninger i det indiske Ocean, ved Kysterne af China, ved Nordvestkysten af Amerika og paa andre Steder, — kort, Jagttagelserne udstrække sig fast over alle Dele af Oceanet.

(Athenæum for 7de August).

Australien og dets Guldminer.

(Fortsættelse fra Nr. 53).

Da imidlertid allerede de første Rapporter fra Bathurst angave et betydeligt Tilløb af Arbeidere, alle forsynede med Vaaben, saa syntes det at skulle blive meget vanskeligt at iværksætte Inddrivelsen af Skatten, og man ansaa sig næsten, under hvilkensomhelst Omstændighed, for nødsaget til at forsikre sig en kraftig Medvirkning af en ved sit Antal og sin Holdning imponerende væbnet Styrke. Ufeilbart skulde ogsaa en saadan Forsigtighed i høieste Grad have været nødvendig, dersom Regjeringen i Ny-Syd-Wales havde havt at gjøre med hvilkensomhelst anden Race end den ægte engelske, hos hvilken Agtelsen for Lov og Autoriteter forplantes fra Generation til Generation tilligemed det blandede Blod af Briter, Sachser og Normanner. Stolende paa denne det engelske Folks Loyalitet, som altid veed at respektere Konstabelens hvide Stok, i hvis Hænder den saa end træffes, indskrænkede Regjeringens Forholdsregler sig til at give en Hr. Hardy, forhenværende Politimester i Paramatta, det ærefulde Hverv at begive sig til Gruberne, for der at bringe de nye Bestemmelser i Udøvelse; og denne Embedsmand medtog ikke flere end 10 Mand. Vistnok valgte han dem alle blandt Politikorpset tilhest, og af dem lutter gamle velprøvede Soldater, som ikke havde lang Tid tilbage at tjene, for at erholde Pension for deres Livstid. Desuden erholdt hele det øvrige Politikorps Ordre til at holde sig marschfærdigt, dersom det skulde gjøres fornødent; endvidere havde Hr. Hardy Fuldmagt til som Extrakonstabler at anvende alle velsindede Mænd, som han kunde træffe ved Gruberne. Efter denne Fremstilling vil man nu udentvivl ogsaa med Interesse læse Hr. Hardys første Depesche til Kolonialregjeringens Sekretær, hvilken lyder saaledes:

„Min Herre!

Jeg har den Ære at underrette Dem om, at jeg allerede under Løbet af Gaarsdagen har udleveret to hundrede Licenser, for hvilke jeg har modtaget fuld Betaling. Jeg har gjort Alt, hvad den for mig altfor korte Dag tillod, thi jeg har været sysselsat uden et Øieblikß Ophold fra Kl. 9 om Morgenen til Solens Nedgang. Nødvendigheden af at gaae fra Gruppe til Gruppe, midt iblandt en betydelig Skare af Mennesker, hvorunder man snart maatte passere Flodens bratskraanende Bredder, snart en brat Høi, for at faae de adspredte Arbeidere samlede, optegne deres Navne, veie Guldet, afstikke Pladse til Enhver, samt fremfor Alt regulere og vaage over de foretagende Undersøgelser, — kort sagt, alle disse med min Stilling forbundne trættende Forretninger gjøre Udleveringen af Licenser til en meget besværlig Beskjæftigelse.

„Jeg har den Lykke, at kunne sige Dem, at jeg ikke har fundet nogen Modstand fra nogen Side. Alle disse Mennesker have, fulde af Tillid, vendt sig til mig og til min Prøvelse overladt de imellem dem opstaaede Tvistigheder, uden nogensinde at tage sin Tilflugt til Vold, for at skaffe sig selv Ret, og Alle og Enhver have uden Knurren underkastet sig min Afgjørelse. Jeg har ikke taget nogen Extrakonstabel i Ed, da en saadan Foranstaltning vilde være fuldkommen uden Nytte. Alt gaar til

her som i den mest rolige og ordentlige Stad i England. Jeg har her ikke seet Nogen hengive sig hverken til Drukkenskab eller til andre Laster; og det er af alle disse Grunde at jeg herved har den Ære at erklære, at jeg ikke finder, at der behøves nogen Forstærkning i den Politistyrke, som jeg for Nærværende har til min Disposition."

I sine senere Breve omtaler Hr. Hardy ikke mere end tvende Forsøg paa Modstand. Det første blev gjort af en Slagter, som, i Tillid til sin kolossale Vært og sin uhyre Styrke, foretog sig at søge Guld paa de andre Arbeideres Mark. Efterat have erholdt en første Advarsel om at afholde sig fra saadan Uorden, fik han alligevel det Indfald, at fornye Forsøget, og da han i det samme saa Hr. Hardy komme tilbage, greb han fat i en Spade, i den Hensigt dermed at tilføie ham et Slag. „Jeg greb ham da øieblikkelig i Struben," siger Hr. Hardy, „lod lægge Haandlænker paa ham og føre ham til Fængslet i Bathurst. Efter en Times Forløb angrede han sin Handling og anholdt om min Tilgivelse, som ogsaa blev ham meddeelt; og siden har han været en stille og rolig Arbeider." Hr. Hardy, som forøvrigt ikke engang synes at have frygtet denne Slagters Kniv, slutter sin Rapport med heelt godmodigt at anmærke, „at det var en kjedsommelig Karl."

Den 24de Juni skriver samme Embedsmand: „Under Løbet af nogle Dage har en Deel af de herværende Arbeidere foretaget sig den Ulovlighed at grave paa privat Mands Grund. Paa Anmodning af Eieren indfandt jeg mig strax og befalede dem at fjerne sig. En halv Time senere fandt jeg desuagtet endnu flere Mennesker i fuldt Arbeide paa samme Sted. Uagtet jeg da var ene og havde mine Folk to Mile borte fra mig, tog jeg dog ikke i Betænkning at sætte mig i Besiddelse af Troppens Sold, fængslede den Mand, som bar det og førte ham derpaa fangen med mig til Staden."

Følgende Hændelse vidner end yderligere om den fuldkomne Rolighed og den gode Aand, som er herskende blandt Guldsøgere i Australien.

En Søndag hændte det nemlig, at en Methodistpræst ankom derhen; strax saa man da hele Arbeiderpersonalet forlade sit Arbeide og begive sig hen for at høre Gudstjenesten.

Hr. Hardys Princip er, saalidet som muligt at gribe ind og blande sig i det private Arbeide; han indskrænker sig til at besøge de forskjellige Arbeidsgrupper, optage alle Deeltagernes Navne, udlevere Licenser og oppebære den derfor bestemte Betaling. Da det hører til Sjeldenhederne, at nogen Arbeider her har 30 Shilling i kontante Penge, saa nødes han sædvanligviis ved Betalingen istedet at modtage en tilsvarende Erstatning i Guld, som da strax bliver veiet. Hver Dag opfordres Hr. Hardy til at uddele og afstikke Arbeidspladsene, saavel mellem Mand og Mand, som mellem de forskjellige Arbeidskompagnier, ligesom man gaar til ham, naar der opstaar nogen Strid om de afmaalte Strøg, og hans Domme blive stedse modtagne og adlydte uden Indvending. Allerede den første Maaned udleverede han sexhundrede Licenser og modtog derfor henved 900 £. En Mængde Mennesker begive sig til Gruberne, uden at have en Skilling at betale med i Forskud. Hr. Hardy iagttager da den Forsigtighed, ikke at tvinge dem til at udtage nogen Licens, førend de have prøvet sine Kræfter; han lader sig nøie med at indregistrere deres Navne og giver dem Tilladelse til at arbeide nogle Dage. Dersom de nu efter denne Tids Forløb ere heldige, saa betale de Skatten uden den ringeste Gjenstridighed; i modsat Fald forlade de Pladsen og vende tilbage til Hjemmet. Enhver, der er begavet med en nogenlunde stærk Legemsbygning i Forbindelse med en energisk Villie, udholder let Arbeidet i Gruberne. Dette er isærdeleshed Tilfældet med Mænd af bedre Kaar, hvoraf flere have været saa heldige at berede sig en daglig Indkomst af indtil 1 £. Da man der kan leve for det Halve eller lidt mere om Ugen, saa viser sig en maanedlig Nettobeholdning af 20—30 £, over hvad der maa betales Regjeringen i Skat, hvilken, som vi før have nævnt, udgjør 30 Shilling eller $1\frac{1}{2}$ £ om Maaneden. Idelig strømme en Hob Personer til, som ere altfor svage baade i Henseende til Legeme og Sjæl for Grubearbeidet eller som ogsaa savne den nødvendige Udholdenhed og Evne til at indrette sit Arbeide paa en planmæssig og fordeelagtig Maade. Sædvanlig vende disse Ulykkelige, allerede efter 2 til 3 Dages frugtesløse Forsøg, nedslagne og modfaldne tilbage. Hr. Hardy anslaar Antallet af ankommende og afreisende Personer, som høre til denne Kategori, til 150 a 200 daglig.

Paa alleslags Fornødenheder havde man inden kort Tid rigelig Tilgang, og Madvarerne, som strax i Begyndelsen holdt sig overordentlig dyre, vare, da dette blev skrevet, gaaede ned til almindelige Priser. Uagtet man da befandt sig i Juni Maaned, d. v. s. den sydlige Halvkugles koldeste Aarstid, og endskjøndt det der frøs hver Nat, — en naturlig Følge af Gulddistrikternes Beliggenhed ved Konobolasbjergene, over hvis Tinder Solen i Vintertiden neppe er istand til at hæve sig, — indfandt sig dog ingen Sygdomme blandt Grubearbeiderne. „Alle Telte," siger den officielle Rapport, „ere forsynede med ordentlige Senge og Sengetæpper. Konobolasbjergene udgjøre ialmindelighed en Samling af kalk- og skiferartede Bjergaase, gjennem hvilke der løbe talrige Kvartsaarer. Den nordlige Deel af denne Bjerggruppe gjennemskjæres af Floderne Summerhill-Creeck og Lewis-Ponds-Creeck, som, efter et Løb af nogle Mile gjennem bugtede og dybe Dale, forene sig i en fælles Strøm under Navn af Lewisfloden, hvilken atter udgyder sig i den fra de vestlige Toppe af de blaa Bjerges store Kjede nedflydende Mocquarrieflods Vande. Det er netop i Foreningspunktet af disse to Floder, at de første Gravninger efter Guld bleve foretagne og det er ogsaa der, at man har fundet de største Guldstykker, hvoraf et og andet endog har opnaaet en Vægt af 3 Skaalpund. Under Løbet af Juni Maaned 1851 fortsatte man Arbeidet lige ned i Dalen i selve Flodleiet. Det var forøvrigt især i de Vinkler og Knæ, som Floden dannede, at man traf Guld i den største Mængde og hvilket fornemmelig var Tilfældet, naar der paa den anden Strand fandtes nogen udskydende Klippespids, der dannede en uoverstigelig Hindring for Strømmen i at følge

Cattaro.

samme Retning som før, og hvorved den midt imod liggende Bugt i egentlig Forstand blev et Oplagssted for alle de Gjenstande, som Vandet førte med sig. Man har paa en Strækning af flere Mile anstillet Gravninger i denne guldførende Flod, hvorved man har inddeelt Flodbredderne i forskjellige Lodder, fra 20—40 Fods Længde, alt efter Arbeidernes Antal i de særskilte Kompagnier. Hr. Hardy antager, at denne Dal alene bør kunne forsyne 5000 Mand med Arbeide og forskaffe enhver af dem en daglig Indtægt af 1 £.

Den af Regjeringen antagne Geolog, Hr. Stuthbury, har ligeledes med rastløs Iver anstillet Undersøgelser i disse Egne. Det varede heller ikke længe, førend han indberettede, at han i Macquarrieflodens Bassin havde opdaget de rigeste Guldleier, især ved Bredderne af en af dens Bifloder, Turonfloden, der ligesom Hovedfloden selv har sit Udspring fra den store østaustraliske Bjergkjede og flyder, i Retningen fra Øst til Vest, paa omtrent 30 Miles Afstand nord om Bathurst.

Lader os høre, hvorledes Hr. Hardy skildrer denne nye Skueplads for sin Virksomhed. Brevet er dateret den 24de Juni 1851.

„Jeg priser mig lykkelig, ved at kunne underrette Dem om, at Turonflodens Guldleie er et af de rigeste, man kan tænke sig, og at det bør kunne forsikre Guldsøgeren om en sikker Indkomst. Saavel Markens geologiske som physiske Beskaffenhed, ligesom ogsaa de her forekommende Malmarter ere forøvrigt aldeles forskjellige fra dem, jeg har iagttaget ved Summerhill-Creeck. Summerhilldalen er trang, dybt indeklemt imellem høie Bjergmasser, og deres Skraaning saa stærk, at de Vasdrag, som der samle sig, maa styrte udover med den største Voldsomhed. Selve Flodleiet er desuden saa kroget og skraanende, at man paa Flodens Bredder tilhest ikke engang skulde kunne tilbagelægge hundrede Skridt. De omgivende Fjeldtinder bestaae hovedsagelig af Skifer med store, stærkt markerede Kvartsaarer i sin Masse. Turonfloden løber derimod igjennem et vidtstrakt Dalstrøg, af flere Miles Længde, hvis Overflade hist og her er meget ujævn. De Fjelde, som begrændse denne store Dal, ere dobbelt saa høie som de ved Summerhill-Creeck og man opdager intetsteds Kvartsaarer i deres heelt igjennem skiferartede Masse.

„Turonfloden er temmelig bred, men ikke meget bugtet. Den frembyder kun et ringe Antal saaledes beskafne Knæ og Bugter som de, der charakterisere det andet Vasdrag. Under Flodtiden, da Vandet imellem opnaar en Høide af tolv Fod, fremruller den uden Afbrydelse over en fast, jævn og haard Bund, saa at man uden Vanskelighed kan passere den med Vogne paa de Steder, hvor Vandet ikke er for høit.

„Det er ikke vanskeligt at begribe, hvilken Indflydelse denne Forskjellighed i disse to Floddales Natur maa udøve paa Beskaffenheden af det Guld, som man der træffer. Ved Summerhill-Creeck forekommer nemlig Metallet stedse i større eller mindre Stykker, som ofte udgjøre massivt Guld, og næsten aldrig ere de saa tynde, at de kunne faae Navn af Skjæl; i Turondalen derimod træffes Guldet alene i Form af yderst smaa Korn og Skjæl, adspredte i Flodleiet gjennem hele Dalen. I Summerhill-Creeck finder man ikke sjelden, ved Siden af den meest guldholdige Banke, en anden, som ikke viser det ringeste Spor af Guld; medens derimod i den store Turondal, der som nævnt hverken danner Krumninger eller trange Passer, Metallet synes at være saa regelmæssigt fordeelt, som om det var blevet udsaaet.

„Ved Turonflodens Bredder gjenfandt jeg flere Personer, som jeg havde kjendt i Summerhill-Creeck. De havde forgjæves undersøgt Dalen i en Længde af 9 engelske Mile, i Haab om at kunne træffe nogen mere fordeelagtig Plads, som i Lighed med den Egn, de nys havde forladt, frembød Guld i større Stykker. Imidlertid havde Udbyttet været ubetydeligt; saavel ved de Gravninger, de havde foretaget i selve Floden, som paa Stranden, blev Resultatet det samme. Enhver, som arbeidede vedholdende, kunde dog overhoved fortjene 10 Shilling om Dagen. Jeg samtalede ogsaa med en Nybygger ved Navn Schofield, som var bosat i denne Dal, hvor han eiede tvende Faarehjorder og nogle Oxer; jeg havde før seet ham i Summerhill-Creeck. Schofield arbeidede da i Nærheden af sin Bolig, da han, som han sagde, hellere vilde fortjene 10 Sh. udenfor sin Port, end 30 i en fjern Egn. Han berettede, at han havde foretaget Gravninger paa forskjellige Steder i Dalen, hvilke stedse havde slaaet lige fordeelagtigt til, samt viste mig i en liden Kurv Udbyttet af det Arbeide, han om Morgenen havde udført med sine tvende Kammerater. Det udgjorde netop $\frac{1}{4}$ Unze Guld, hvilket jeg kjøbte af ham for 16 Sh. Den Kvantitet Guld, som under de fire næstforegaaende Dage var vundet, udgjorde for disse tre Personer tilsammen 2 Unzer.

„Med et Ord, jeg er overtydet om, at man fra Midten af Floden og lige til det høieste Punkt af dens Bredder, i Erstatning for sit Arbeide, kan paaregne en lige saa fordeelagtig som jævn Guldhøst. Femtusinde Arbeidere skulde i mine Tanker være et Intet i dette vidtstrakte Dalstrøg. Jeg vil nu alene, med Hensyn til Schofield og hans Kammerater, gjøre den Bemærkning, at de vare kraftfulde Arbeidere, som holdt ud fra Solens Opgang til dens Nedgang, uden at tillade sig en længere Hvile end en Times Tid til at spise sin Frokost og ligesaameget til Middagen."

I en senere Rapport angiver Hr. Hardy ogsaa Turonflodens Kilder, der findes i en med Kløfter og Bjergspidser afvexlende, høit beliggende Region, som en efter al Sandsynlighed god Arbeidsplads, hvor man, ligesom ved Summerhill-Creeck, burde finde større Guldstykker, „hvilke," tilføier han, „have været altfor tunge til at følge med de lettere Partikler og derfor ere blevne afsatte allerede i Begyndelsen af Flodløbet."

Rigtigheden af denne Hr. Hardys Formodning er senere bleven bekræftet ved Kjendsgjerninger. Han meddeler nemlig i et Brev, skrevet paa Bredden af Turonfloden den 10de Juli, at han i dette Distrikt havde uddeelt mere end 700 Tilladelser til Gravning samt at han sandsynligviis endnu vilde komme til at udfærdige mindst trehundrede til.

„Jeg behøver aldeles ikke," siger han videre, „at paaminde Arbeiderne om deres Pligt at forsyne sig med Licenser, thi saasnart jeg viser mig, omringes jeg strax af en stor Mængde Mennesker, som fremrække sine Penge og bede mig anvise dem en Arbeidsplads. Længden af de Lodder, jeg opmaaler paa Flodbredden, er 15 Fod for et Kompagni, bestaaende af 3 Personer; 18 Fod for 4 Personer samt 24 Fod for 6 Personer. Alle de Anordninger, jeg gjør, modtages uden mindste Knur og enhver Gruppe begiver sig til sit Arbeide, ligesaa tilfreds som om den af Staten havde faaet sig et Monopol. Naar jeg om Aftenen vender tilbage, hører jeg nu aldrig mere tale om nogen utilbørlig Indtrængen paa Andres Omraade. Baade Ordningen af de imellem Arbeiderne opstaaende Konflikter og Delingen af Arbeidspladserne skeer udelukkende af mig. Den eneste Politibetjent, som sædvanligviis ledsager mig, bliver stedse staaende hos Hestene i temmelig lang Afstand fra selve Arbeidspladsen. Hvad jeg nu har anført, viser bedre end alt Andet, hvor ordenselskende denne Kolonies Befolkning er og hvilken Agtelse den viser for Loven.

„Men hvad der, i Henseende til den her herskende gode Aand, er endnu mere værd at lægge Mærke til, er at mindst Halvdelen af Befolkningen bestaar af tidligere Forbrydere. En stor Mand har ytret, at Mennesket er, hvad Omstændighederne gjøre det til. Denne Sandhed har mere end eengang paatrængt sig mig, naar jeg har befundet mig ene midt iblandt disse Mennesker, som i England have begaaet de forfærdeligste Forbrydelser; og jeg har stedse sovet i deres Nærhed, uden at føle den mindste Frygt for Liv og Eiendom."

Henimod Midten af Juli Maaned viste Guldfeberen sig synlig at være i Aftagende, idet den — om det maa være os tilladt at benytte et Udtryk af Lægernes Sprog — lidt efter lidt syntes at gaae over til et chronisk Stadium. Men pludselig indtraf da en Hændelse, som paany fremkaldte Manien og gjorde den voldsommere end nogensinde forhen. Der udbredte sig nemlig et Rygte om at man, 50 Mile nordenfor Bathurst og omtrent 30 Mile ost for Wellington, netop paa det Sted, hvor de to Floder Morroo-Creek og Mennida-Creek flyde sammen, i en Kvartsblok havde fundet en Guldklump af 100 Punds Vægt, altsaa af en Værdi, der gik op til mere end 4000 Pd. Sterl. (omtr. 18,000 Spd.). (Fortsættes.)

Literatur og Kunst.

Fjerde Hefte af **Folkevennen** er nylig kommet os ihænde og indeholder tre Stykker, af hvilke det første, „Jarletiden og Olafs Hjemkomst," er af Hr. Kand. H. Brun, der ogsaa i de tidligere Hefter har leveret flere Afhandlinger. Af de to sidste Stykker," der begge ere af Udgiveren, handler det ene „om Landalmuens Næringsdrift og Levemaade," og det andet, der er overskrevet „Henrik Wergeland — Fædrelandskjærlighed", indeholder enkelte Træk af den store Digters Liv og derhos nogle af hans fædrelandske Vers samt et Stykke om Patriotisme aftrykt af hans Blad for Arbeidsklassen. I denne Artikel gjør Udgiveren et Udfald mod W. som Christen, der er os noget paafaldende.

— Paa Abelsteds Forlag er udkommet **Grammatikalsk Haandbog** ved Underviisningen i Modersmaalet i Elementærklasser i Almueskoler, bearbeidet efter det Tydske af N. Hauge, Stud. theol. Det tydske Værk, som ligger til Grund for nærværende korte Bearbeidelse, er Seminariedirektør Wursts „praktische Sprakdenklehre für Volksschulen und Elementarclassen der Gymnasial- und Realanstalten," et i sit Slags udmærket Arbeide, som ogsaa tildeels er bleven benyttet i vore Skoler. Bearbeideren har derfor vistnok fortjent Tak for den Tid og Flid, han har anvendt paa at gjengive i vort Sprog det Væsentligste af dette Skrift, saa at det ogsaa kan gives i Disciplernes Hænder, hvortil det er bleven saa meget mere skikket ved de i Bearbeidelsen foretagne Forkortelser og Udeladelsen af det Meste af Ordlæren, og ved den deraf følgende lave Priis (24 ß. pr. Exemplar indbundet). Bogen indeholder tvende større Afsnit „Sætningslære (S. 1—49), „Ordlære" (indtil S. 75) samt et „Tillæg" om Beskrivelser.

— Paa Feilberg & Landmarks Forlag er udkommet et Grundrids af **Planterigets Naturhistorie** til Skolebrug, af Kand. med. A. Arbo. I Texten findes indtrykt 73 gode Træsnit. Priis 24 ß. indbundet. — Af P. A. Munchs Udtog af **Norges Historie** er udkommet en ny aldeles omarbeidet og forøget Udgave, der fortæller kortelig vort Lands Historie lige til vor Tid. Priis 12 ß. indb. — Af Autenriths tydske Grammatik er 3die Oplag udkommet. Begge de sidste Bøger ere Dahls Forlag.

— Af Autenriths engelske Læsebog er ogsaa et nyt og betydelig forøget Oplag udkommet. Prisen er nu forhøiet til 1 Spd.

— P. Andresen, K. Knudsen og O. Vig have under Titel af **„Den norske Folkeskole"** paabegyndt et Maanedsskrift for Lærere og Opdragere, som enhver Ven af Oplysningens Fremme og Skolevæsenets Forbedring maa ønske megen Udbredelse. De 2 udkomne Hefter (hvoraf det ene er et Dobbelthefte) indeholder en grundig Afhandling af K. Knudsen „Om Underviisningen i Modersmaalet," og desuden „Om Forældres Forhold til Skolen" af P. Andresen og „Om Folkeskolernes Væsen, Øiemed og Underviisningsfag" af O. Vig, samt Skoleefterretninger og Bog-Nyt. Aarlig udkommer 24 Ark stor Oktav, hvert til en Priis af 3½ ß.

Norge.

Christiania. Den 9de afreiste Kongefamilien fra Byen, over Kongsvinger til Stockholm.

— Før sin Afreise har Kongen tilkjendegivet Stiftamtmanden, at han ønskede bragt til Christiania Indvaaneres Kundskab, hvormeget han erkjendte og hvor særdeles han paaskjønnede det velvillige og kjærlige Sindelag mod ham og hans Familie, som de bestandig lægge for Dagen, naar den kongelige Familie opholder sig her; dette kjærlige Sindelag var under det nylig lidte smertelige Tab fremtraadt i en Deeltagelse saa smuk og saa rørende og udtalt paa saa mange Maader, at det ikke kunde undlade at gjøre et dybt Indtryk paa Hs. Maj. og Erindringen herom vilde være ham dyrebar.

— Kongen har bestemt, at det Klæde og de Tøier, hvormed Slotskapellet ved Prinds Gustavs Bisættelse var dekoreret, skal anvendes til Beklædning af fattige Børn. Han har ogsaa skjænket 50 Spd. til Klæder for fattige Asylbørn samt 150 Spd. til Uddeling blandt Trængende.

— Hs. Excellence Justitiæ-Statsminister Grev Gust. A. Sparre er udnævnt til Storkors af St. Olafs Orden.

— Ved kgl. Res. af 4de d. M. er det bestemt, at en Korvet med Auxiliær-Dampkraft skal sættes under Bygning paa Horten, og at den vil blive at bestykke med 4 Stykker Sextipundere a 6000 Pds. Vægt og 12 Stykker Tretipundere a 4000 Pds. Vægt.

— Ved kgl. Res. af 7de d. M. er det overdraget Sognepræst M. B. Landsted i det Væsentlige i Overeensstemmelse med en af ham forfattet Plan at udarbeide Udkast til en ny almindelig Kirke-Psalmebog.

— Ved kgl. Res. af s. D. er det bestemt, at Ranens Thinglaug i Helgelands Fogderi skal deles i 2 Thinglaug, saaledes at Mo og Hemnæs Pstg. hvert kommer til at udgjøre et Thinglaug.

— Ved kgl. Res. af s. D. er det bestemt, at der af Statskassens til tilfældige og uforudseede Udgifter bevilgede Midler maa anvendes et Beløb, modsvarende 2500 Pd. St. som Statens Bidrag til en Sidelinie fra Jernbanen i Nærheden af Strømmen, hvilken Sidelinie skal føre forbi de ved den saakaldte Saugbækken beliggende Saugbrug i en Længde af omtr. 4,800 Fod samt anlægges som den paa et Croquis antydede Plan, ligesom dens Konstruktion og Overbygning skal være overeensstemmende med den, som anvendes paa Hovedbanen. Blandt Betingelserne for Anlægget hører, at Entreprenørerne for Hovedbanen overtage Anlægget og mod at erholde det nævnte Beløb selv tilskyde, hvad der iøvrigt udfordres til Istandbringelsen; at Sidebanen drives og bestyres under Et med Hovedbanen og i sin Tid af Staten kan indløses ligesom denne, og at de britiske Kontrahenter, saafremt førstkommende Storthing ikke maatte bifalde, at Staten deeltager i den her omhandlede Sidebane, tilbagebetale Statskassen dens Tilskud, hvorefter Sidebanen bliver deres Eiendom.

— I Formand- og Repræsentantmøde den 11te d. M. bevilgedes blandt Andet 3,628 Spd. 90 ß. som Bidrag til et Gadeanlæg langs Jernbanestationens nordlige Side paa den af Indredepartementet opstillede Betingelse, at et tilsvarende Beløb tilskydes af Statskassen. Til Opførelsen af en Dam ved Maridalsoset bevilgedes 1275 Spd. og til Anlæg af en Kloakrende i en Deel af Dronningens Gade og Østregade 1300 Spd. Endvidere bifaldtes Formandskabets Indstilling angaaende det Kvantum Brændeviin, som i 1853 antages at ville blive udskjænket i mindre Partier end 40 Potter, og hvilken gik ud paa, at det skulde bestemmes til 550,000 Potter og at 8000 Spd. af den Byen tilfaldende Deel af Brændeviinsafgiften skulde tillægges Fattigkassen.

— I Mandags aabnedes den norske dramatiske Skoles Theater i Møllergaden. Trængselen ved Billetudsalget var umaadelig og alle Pladse (6—700) bleve saaledes optagne. Forestillingen bestod af en Prolog, der fremsagdes af Hr. Olsen, og af Bjerregaards Toakts-Vaudeville „Krydsbetjenten," der, som dramatisk Arbeide betragtet, er af ringe Værd. Spillet var i det Hele taget saa godt, som man kan vente det af Begyndere, der have at bekjæmpe den med den første offentlige Optræden uadskillelig forbundne Ængstelse; i Betragtning heraf tog ogsaa Publikum tiltakke med hvad der bødes, og applauderede. De Spillende lode overhovedet til at være Mennesker, hvortil man kan sætte glade Forhaabninger, forsaavidt man ønsker at norsk Sprog og Kunst skal blomstre og vinde Fremgang blandt os. Da Stykket var endt, blev Nationalsangen paa Publikums Forlangende spillet og et Hurra udbragt for det norske Theater.

— Paa Christiania Theater er foruden Hostrups ny Stykke „Mester og Lærling" Sheridans Lystspil „Medbeilerne" gaaet over Scenen.

— Den 11te gav Isidor Dannstrøm og den 13de Hr. Hasert Koncert i Frimurerlogen, begge for et ubetydeligt Tilhørerantal.

Fra Christianssund berettes som en Sjeldenhed, at Hyldetræerne der i Byen iaar blomstre anden Gang.

Throndhjem. Nylig begyndte Arbeidet paa det ny Døvstummeinstitut paa Kalvskindet, hvortil sidste Storthing bevilgede 10,800 Spd.

— Det nu tilendebragte Marked har været besøgt af en mindre Menneskemasse end sædvanligt.

Oversigt over norske Blades Indhold.

Chr.-Pst. har i den seneste Tid indeholdt som Feuilleton en lang Artikel med Overskrift „Fra Lofoten," hvori dette Distrikts Natur, Sæder, Skikke, Levemaade og Eiendommeligheder skildres i interessante Træk.

— Ligeledes har samme Blad indeholdt en Fortsættelse af U. Stangs endeløse Stridigheder eller „Felttog" mod Lerche.

— I Mgbl. Nr. 286 rettes det Ønske til Kirkedepartementet, „at der til Lærere i de levende Sprog ved de lærde Skoler herefter kun bør ansættes saadanne, som ved Ophold i Udlandet have erhvervet sig den fornødne Routine i samme eller dog i ethvert Fag gjort Fransk og Tydsk til sine Hovedfag."

— I samme Blads Nr. 288 behandler Provst Bødker det Spørgsmaal: om Præsterne paa Landet fremdeles bør være Ordførere i Fattigkommissionerne, hvilket han da besvarer benægtende, idet han antager, at Ordførerposterne rettest kunne overdrages Lensmændene.

— I Skiens Korrespondent findes indrykket en Deel af et Brev fra en i Wisconsin bosat ung Mand til hans i Skien boende Fader, hvori omtales den Ulykke, som tildrog sig med Dampskibet „Atlantic" paa Erie-Søen mellem den 19de og 20de Aug. Deraf sees, at der blandt Passagererne fandtes 138 Norske (Valderser). 70 sank til Bunden med Vraget, 68 bjergedes, og af disse ankom 46 til Milwauke, hvor man viste dem stor Omhu og i faa Dage sammenskjød 800 Dollars til Hjælp for dem. De fleste af disse ere senere reiste op i Landet. Foruden de forliste norske Emigranter skulde ogsaa 80 andre Norske have gaaet med „Atlantic," men maatte blive tilbage af Mangel paa Plads. Man søger at faae Dampskibet op igjen; lykkes dette, vil maaskee mange af Passagererne faae sine Penge igjen. Alene eet Handelskompagni mistede 50,000 Dollars i Guld. Dampbaaden kostede 90,000 Dollars og var ikke assureret.

— Ifølge Smaalenenes Amtstidende skal flere af Sveriges formaaende Mænd og Autoriteter have gjort Alt for at bringe de Svenske til at gaae ind paa det Veianlæg fra Rigsgrændsen over Allingmoen paa svensk Side, af hvilket sidste Storthings Bevilling til Veianlægget over Allingmoen paa norsk Side er betinget. Der skal være den bedste Udsigt til at Veien kommer istand; allerede den 14de ds. vil der blive bestemt, i hvilken Retning den skal gaae.

— Tromsø Tid. beretter fra Karlsø, at en Hval har slaaet til en Fiskerbaad, hvori en Dreng og en Pige sad, saaledes at den gik midt af og Drengen blev siddende i den ene og Pigen i den anden Halvdeel. Den Første omkom, men den Sidste blev reddet efterat have drevet om paa Søen en heel Nat.

Sverige. Den 7de Okt. ankom Kronprindsen med Dampskibet Gustav Wasa til Drotningholm.

Danmark. Den 9de forelagde Finantsministeren Finantsloven i Folkethinget. Statsgjælden var nu 125 Mill., medens den i 1847 udgjorde 105 Mill.

Blandede Efterretninger.

Frankrig. Det synes ordentlig, som om Franskmændene lægge sine Hoveder iblød for at udfinde de lumpneste og barnagtigste Smigerier mod Præsidenten. For at give et Begreb om hvorvidt Galskaben gaar, behøver blot at anføres, at Mairen i Villeneuvette, Charles Maistre, har overrakt Præsidenten en Omskrivning af Fadervor i samme Smag og Stiil som Kjøbmændenes Katechismus af P. A. Heiberg. Men Forskjellen er, at Hr. Maistre nok mener det alvorligt og udfylder uden videre den Plads, den himmelske Faders Navn indtager i Bønnen, med Præsidentens.

— I det sydlige Frankrig har Præsidenten deels eftergivet deels formildet flere politiske Domfældtes Straffe.

— Thiers vil atter forlade Paris for ikke at blive Vidne til Præsidentens forventede Udnævnelse til Keiser.

— Lamartine har mod en aarlig Indtægt af 20,000 Fr. bortforpagtet de Godser nær ved Smyrna, som Sultanen har skjænket ham.

England. Wellingtons Begravelse er berammet til den 13de. Det ny Skruedampskib „Windsor-Castle" skal ifølge Dronningens Befaling opkaldes efter Hertugen.

— Det amerikanske Paketskib „Mobile" er paa Reisen fra Liverpool til New-Orleans strandet paa Blackwater Bank. Af 50 Passagerer reddedes kun een, men 8 af Mandskabet, der bestod af 23 Personer.

I Belgien har en Orkan Natten mellem den 2den og 3die ds anrettet store Ødelæggelser.

— Brouckere har paataget sig at danne et nyt Ministerium; Indep. B. opregner endog de ny Ministres Navne, dog uden at ville indestaae for Paalideligheden af dens Angivelser.

Tyrkiet. I Smyrna har en frygtelig Ildebrand lagt 400 Magaziner i Aske.

— I Syrien seer det ud til at alvorlige Uroligheder ville bryde løs.

Blandinger.

Om Belysning med mineralsk Olie.

Den nyeste Forbedring i Lampebelysningen er Indførelsen af mineralsk Olie, som af A. Wiesmann & Komp. i Beuel ved Bonn fremstilles af Bladskifer. Denne frembyder flere Fordele fremfor den saakaldte Kamphin. Det deraf opstaaede Lys har den størst mulige Intensitet og er fuldkommen hvidt. Der finder ingen Harpixering (Verharzen) Sted af Vægen, og Olien forandrer sig aldeles ikke i Berøring med Luften, uden forsaavidt den, som en flygtig Olie, fordunster. Naar ved Uforsigtighed Noget spildes, opstaar ingen Pletter og Tøiers Farve forandres ikke deraf.

De hertil indrettede Lamper forfærdiges af Ans. Cohen i Köln. Lyset er billigere end det af Kamphin frembragte. Dette Material lover en meget velkommen Anvendelse, da mange Ubehageligheder herved undgaaes, som ere forbundne med Gasbelysning og med Belysning af Vox og Talglys; kun maa man, ligesom overhovedet ved enhver ny Sag, først gjøre sig bekjendt med Lampens Behandling, som forresten ikke er nogen Vanskelighed.

En Smørelse for Læder.

Dr. Weiß i Gersheim har for nogle Aar siden anbefalet følgende Lædersmørelse som særdeles brugbar: Man tager 2 Lod fiint pulveriseret arabisk Gummi, 2 Lod skavet Sæbe, 2 Lod hvidt Vox, overgyder det tilsammen med ¼ Pægl Regn- eller Flodvand, lader det staae en Tidlang og koger det derpaa ved en sagte Ild, under bestandig Omrøren, saalænge, indtil Alt er opløst. Derpaa tilføier man under bestandig Omrøren over Ilden med en Træpinde lidt efter lidt ½ Pægl Levertran og saa meget Beensort eller Kjønrøg, at det faar den tilstrækkelige sorte Farve, hvorpaa man bortfjerner det fra Ilden og rører det om indtil Afkjøling. Heraf tager man noget paa Børsten, smører Læderet godt dermed, men ikke for tykt, og børster det derpaa med en anden Børste, indtil det faar sin Glands. Dr. Weiß har brugt denne Smørelse allerede mange Aar og fundet, at de andre Sværter staae langt tilbage for den. Læderet faar ved denne ikke alene smuk Glands, men det bliver ogsaa blødt og mygt, fordi Smørelsen, istedetfor at udtrække de fedtagtige Dele, tvertimod erstatter det Bortgaaede.

Ledige Embeder og Bestillinger.

Toldinspektørembedet i Frederikshalds Tolddistrikt, hvis Indtægter ere at anslaae til 1350 Spd., hvoraf det Halve fast Gage, Resten Procenter af Intraderne.

Et Overtoldbetjentembede i Laurvik med omtr. 700 Spd. i Indtægter, hvoraf det Halve fast Gage.

Et Overtoldbetjentembede i Stavanger med omtr. 700 Spd. i Indtægter, hvoraf det Halve fast Gage.

Et Overtoldbetjentembede i Flekkefjord med omtrent 650 Spd. i Indtægter, hvoraf det Halve fast Gage.

En Adjunktpost ved Stavangers lærde og Realskole med 300 Spd. i aarlig Gage.

Om Bevilling til at oprette et **Apothek** i Drammen kunne Ansøgninger indgives til Indredepartementet.

En Enelærerpost ved Hamars Almueskole med 150 Spd i aarlig Løn og fri Bolig.

Kirkesangerbestillingen og den med denne forenede Lærerpost ved den faste Skole i Nordby Annex til Aas. Indtægterne ere omtrent 110 Spd. aarlig foruden fri Bolig og Brugen af et Stykke Jord.

Lærerposten ved Espedalens Nikkelværks faste Skole med 104 Spd. i Løn foruden fri Bolig og Brænde.

Andenlærerposten ved Lillesands faste Almueskole med 100 Spd. aarlig Løn og fri Bolig.

Hovedkirkesanger- og Lærerposten ved Hafslo med omtrent 80 Spd. i Indtægter og Klokkerbolig.

☛ Da den med Subskriptionen paa Nyhedsbladet forbundne Præmiefordeling antages at kunne finde Sted i Slutningen af denne eller i Begyndelsen af næste Maaned, saa anmodes herved DHr. Postmestere om, godhedsfuld at opgive til Bladets Expedition snarest muligt de Subskribenters Navne, som have betalt Bladet fra Bindets Begyndelse (No. 1) til dets Slutning eller Udgangen af December Maaned d. A. (No. 65) for at Enhver kan erholde den ham tilkommende Lodseddel og blive deelagtig i Udlodningen. — Subskription modtages fremdeles fra Bindets eller hvilketsomhelst Kvartals Begyndelse, dog ville blandt tilkommende Subskribenter kun de blive deelagtige i Udlodningen, som subskribere og betale Bladet fra Bindets Begyndelse til dette Aars Udgang. De Abonnenter, som kun have holdt eller betalt enkelte Kvartal, staar det ligeledes frit for at deeltage i Udlodningen, naar de indløse de manglende Hefter eller Nummere. — Abonnenterne underrettes forøvrigt om, at Udgiverne have erholdt Øvrighedens Tilladelse til ogsaa næste Aar (1853) at foretage Udlodning af Præmier blandt Abonnenterne paa Nyhedsbladet.

Christiania. Trykt hos Brøgger & Christie.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 56. | Udkommer hver Løverdag Aften. | Christiania den 23de October 1852. | Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. | I. Bind.

Indhold:

Grev Henrik af Chambord.

Hver Postdag kunne vi vente Efterretning om Keiserdømmets Proklamation i Frankrig. Man spørger allerede sig selv, om denne vigtige og forlængst forudseede Begivenhed vil skaffe Europa Ro og for Fremtiden hindre Udbrudene af den revolutionære Vulkan, for hvilken dette Land saalænge har været anseet? Vi tvivle derpaa og tro snarere, at først efter at Præsidenten er bleven kronet som Napoleon den III, som man nu behager at kalde ham paa hans Triumphtog gjennem Frankrigs sydlige Provindser, ville Partierne, der synes at have forenet sig for at styrte den parlamentariske Republik, paany bryde alvorlig løs og arbeide paa at styrte Keiserdømmet. Det er kun fordi ingen af Prætendenterne hidtil har vovet eller havt Anledning til at sætte Frankrigs Krone paa sit Hoved, det er kun fordi de politiske Partier af naturlig Skinsyge og Frygt for at En kunde tilegne sig den Magt, som man ikke selv vovede, at de republikanske Former have holdt sig saalænge hos den med republikanske Dyder saa lidet prydede franske Nation. Louis Napoleon, saa høilig begunstiget af Omstændighederne, har vovet det første Skridt for at gjøre en Ende paa alle legitimistiske og orleanistiske Prætentioner, medens de socialistiske og moderate Republikanere allerede ere knækkede, idet deres Hovedmænd enten ere omkomne i Kampen eller for det Meste leve i Landflygtighed. Men saa er det ogsaa rimeligt, at hans Dristighed eller Forsynlighed vil skaffe ham alle dem paa Halsen, hvis Forhaabninger ved hans Kroning blive aldeles tilintetgjorte. En af dem er Grev Henrik af Chambord, Hovedet for det legitimistiske Parti, der i Frankrig ikke tæller saa faa Tilhængere, især blandt Adelen og Geistligheden; — og vi troe, at en kort biographisk Skizze af ham samt hans Portræt paa denne Tid vil have Interesse for mange af vore Læsere.

Henri Charles Ferdinand Marie Dieudonné af Artois, Hertug af Bordeaux, Greve af Chambord, er eneste Søn af Hertug Charles Ferd. af Berri, Karl Xdes anden Søn, og af Prindsesse Karoline af Neapel. Da Hertugen af Angoulême, Karl Xdes ældste Søn, var barnløs, og Hertugen af Berri var bleven myrdet af Louvel den 13de Febr. 1820, blev Henrik, der fødtes i Paris den 29de September 1820, altsaa hele 7 Maaneder efter Faderens Død, Hovedet for den ældre Linie af Huset Bourbon og Arving til dets Rettigheder. Det Parti, hvem dette Dynasti var forhadt, kom denne Prinds meget ubeleiligt og det gjorde derfor ogsaa den Paastand, at Barnet var illegitimt og underskudt. Men desto større var Glæden blandt Tilhængerne af de ældre Bourboner, Legitimisterne, over Prindsens Fødsel. Der dannede sig en Forening blandt dem, der erhvervede Godset Chambord og forærede Prindsen det den Dag han blev døbt (1ste Mai 1821).

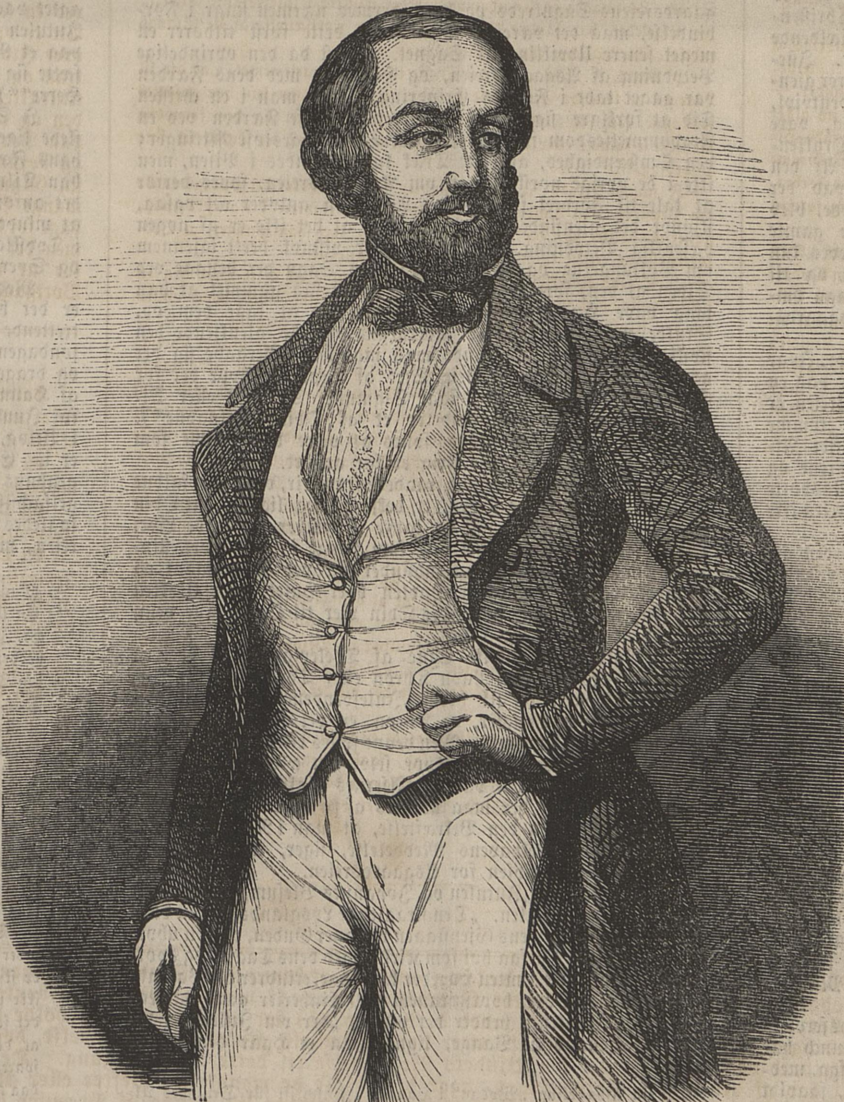
Ved Julirevolutionen aftakkede Karl X til Fordeel for sin Sønnesøn, men da Ludvig Philip besteg Thronen, maatte den unge Prinds følge den øvrige bourbonske Familie i Landflygtighed. Ved sin Bedstefaders Hof i Prag blev han opdraget under Opsigt af Baron Dumas og indpræntet de samme absolutistiske Grundsætninger, som havde fremkaldt Julirevolutionens Udbrud. Efter Karl Xdes Ønske erholdt han endog to Jesuiter fra Rom som Informatorer. Imidlertid maatte disse snart vige Pladsen for et Par Generaler som saadanne.

Saasnart Henrik var i sit 13de Aar og som bourbonsk Prinds altsaa myndig, begave de anseeligste Legitimister sig paa Veien til Prag for at overrække ham et Riddersværd og gyldne Sporer. Imidlertid var der opstaaet en Splittelse blandt Legitimistpartiet, idet Karl X af Ærgjerrighed havde tilbagekaldt sin Thronfrasigelse, og lod sig af sine Tilhængere vise kongelig Ære, medens et andet Parti holdt sig til Hertugen af Angoulême og et tredie hyldede Prindsen som Henrik V. Som en Følge heraf blev hiin Demonstration forhindret eller snarere latterliggjort, idet de Udsendte bleve opholdte paa Böhmens Grændser, indtil Prindsen var bleven fjernet fra Prag.

Da Karl X var død (1836) blev Hertugen af Bordeaux af en Fraktion erklæret for Konge, medens Andre hyldede Hertugen af Angoulême, der af sit Hof lod sig udraabe til Ludvig XIX. Kun Fyrst Metternich lykkedes det at bringe en Forsoning tilveie imellem Familiens Medlemmer, og i 1838 toge de deres Opholdssted sammen i Görz. Næste Aar fulgte Prindsen sin Moder til Italien og blev af alle Smaafyrsterne, men især af Gregor XVI modtaget med megen Udmærkelse. En Arv paa flere Millioner, som ved Hertugen af Blancas Død samme Aar tilfaldt ham, satte ham ogsaa istand til at optræde med fyrstelig Pragt. Under Ludvig Philips kloge og fredelige Regjering var der liden Udsigt for Prindsen til at komme til Roret, ihvorvel Forviklingerne i 1840 vistnok for et Øieblik fremkaldte glade Forhaabninger derom hos ham. Efter Hertugen af Angoulêmes Død 1844 forenede Hovederne for de forskjellige legitimistiske Partier sig til en fælleds Hyldingsakt, i hvilken Anledning Prindsen maatte begive sig til England.

Den 16de November 1846 formælede han sig med Prindsesse Marie Therese Beatrix Gaëtana, der besad store Rigdomme og var en Søster af Hertugen af Modena, som aldrig havde erkjendt det franske Julimonarchi. Den bourbonske Families Foreningspunkt blev derefter Frohsdorf ved Wien, som Hertuginden af Angoulême beboede siden 1844 og hvilket efter hendes Død 1851 tilfaldt Prindsen.

Efter Februarrevolutionen har det legitimistiske Parti været meget virksomt. I 1850 holdt det endog en Kongres i Wiesbaden, hvor Prindsen og hans mest fremragende Tilhængere raadsloge om hvilke Forholdsregler der for Fremtiden skulde fattes til hans Fordeel; men siden Statskoupet have mange fundet det mere lønnende, at slutte sig til den nærværende Tingenes Orden eller rettere, indtil Tiderne forandre sig, at holde gode Miner til slet Spil. Imidlertid er det vist, at mange af disse frafaldne Legitimister vilde slutte sig til Prindsen igjen, saasnart der for ham aabnede sig en noget lovende Udsigt til at fortrænge Napoleon.

Grev Henrik af Chambord.

Om Lokomotiv-Jernbaner ialmindelighed og den norske isærdeleshed.

(Fortsættelse fra Nr. 53).

Jernbanen fra Liverpool til Manchester og de paa denne benyttede Stephensonske Lokomotiver gav Signalet til alle efterfølgende Jernbaner, hvoraf England i kort Tid erholdt et stort Antal. Ethvert nybygget Lokomotiv fik forbedrede Dele og en forandret Konstruktion, saa at mange af de ældre, uden at være gjorte ubrugelige ved Brugen, bleve satte tilside.

De Cylindere, som ved de første Lokomotiver laae paa begge Sider af Kjedlen, henlagde Stephenson først i Røgkammeret under Kjedlen, hvor de, omgivne af den gjennemdragende Varme, vare beskyttede mod Afkjøling ved Lufttrækket. Men derved blev det nødvendigt ogsaa at lægge Kurblerne indenfor og give Drivhjulsaxelen en dobbelt krummet Form, der dannede to retvinklet mod hinanden staaende Krumtapper.

Paa Grund af den store Styrke, som man nødvendigviis maatte give denne Axel, og den vanskelige Bearbeidelse, som den medfører, var det nødvendigt at fordyre Lokomotiverne meget. Rigtignok bleve Maskinens Bevægelser derved eens; men Axelbrudene forøgedes paa en betænkelig Maade, saa at man i den nyeste Tid atter er vendt tilbage til Lokomotivernes tidligere Konstruktion med udenpaaliggende Cylindere, hvorved man vidste at undgaae Skadeligheden af den tidligere Konstruktion af lignende Slags.

Da det ikke er muligt at fremstille alle de forskjellige Stadier i Forbedringen af Lokomotivernes Bygning, saa give vi her Tegningen af et Stephensonsk Lokomotiv til Persontransport fra Aaret 1844, fordi denne Maskine, som i sin Tid var den fuldkomneste, kan ansees som en Normal-Maskine for den Tid. De senere Stephensonske Maskiner afvige betydeligt fra denne. Som Repræsentant for den nyeste Bygningsmaade skulle vi senere give en tydsk Maskine fra 1850, der da kunde ansees som det meest Udmærkede, ligesom hiin for en tidligere Tid.

Den paa næste Side fremstillede Maskine er endnu i mange Exemplarer i Brug paa næsten alle europæiske Jernbaner. Sex Hjul bære paa Fjædre Rammen, der er forfærdiget af Træ og beslaaet med Jern. Paa denne hviler Kjedlen med Fyrkiste, Rør og Røgkiste.

Heden strømmer igjennem de af Vand omgivne Rør til Røgkisten og Skorstenen, gjennem hvilken den føres ved den afbenyttede Damp og drager saaledes igjennem Risten og Kullene Luften efter sig. I den øvre tomme Deel af Kjedlen samler Dampen sig og gaar til det høieste Punkt til den over Fyrkisten anbragte Hvælving ind i det Damprør, som ved Regulatoren aabnes eller lukkes af Maskinisten. Damprøret gaar langs Kjedlen igjennem Damprummet ind i Røgkisten og stiger der ned til to Cylindere, i hvilke Dampen vexelviis driver Kolberne frem og tilbage og sætter saaledes, ved at overføre denne Bevægelse til Krumaxen, Maskinen i Bevægelse. Kolbebevægelsens Forvandling bevirkes ved Styringen. Den her brugte Styring er den saakaldte Gaffelstyring og det er netop dette Punkt, hvori ovennævnte Maskine adskiller sig saavel fra

de nyere Maskiner af den samme Mester, som fra andre Mechanikeres.

Det var dog ikke Stephenson alene, der gjorde Forbedringer paa Dampvognenes og Jernbanernes Gebet; men talrige Etablissementer med store Kapitaler bemægtigede sig den nye Industrigreen og mange udmærkede Mænd arbeidede og arbeide endnu paa at fuldkommengjøre den. Vi nævne her kun Scharpe, Roberts & Co. i Manchester, Thimoty Hackworth i New-Sildon, Peter Rothwell og Hick i Balton, Edvard Burry i Liverpool og High foundery Company of Wigan. Alle fulgte mere eller minere Stephensons Principer eller deres egne Opfindelser.

Paa Grund af det store industrielle Liv i den nordamerikanske Fristat, kunde det ikke feile, at Jernbaner der fandt et storartet Feldt for deres Udbredelse, og da Amerikanerne allerede havde gjort et stort Skridt i Bygningen af faststaaende Dampmaskiner og Dampskibe, kunde man vente, at de snart ogsaa vilde optræde selvstændigt i Lokomotivbygning. Snart havde de ved Brugen af de engelske Lokomotiver lært disse at kjende og det Ønske, at gjøre sig uafhængige paa Jernbanernes vide Mark, traadte i Forgrunden. Med Opofrelse af Tid og Kapitaler bragte Amerikas geniale Mechanikere det snart til det samme Trin af Fuldkommenhed som England i at bygge Lokomotiver. Den store Baltimore-Ohio-Jernbane befordrede Lokomotivbygningen ved Præmier, som de udsatte for den bedste amerikanske Dampvogn.

Som en Følge deraf blev den første amerikanske Dampvogn bygget af Phineas Davis og Gärtner i York i Aaret 1831, hvilken snart efterfulgtes af en anden af Peter Corper, men som stod langt tilbage for den første.

Istedetfor at efterligne Modellen til de engelske Dampvogne med fire Hjul, som dengang brugeligt, beholdt Amerikanerne kun Understellet og konstruerede paa dette en Dampvogn, der adskilte sig fra alle andre og efter hvilken der har dannet sig et særegent, paa Baltimore-Ohio, Baltimore-Washington- og Patterson-Jernbanerne bestaaende System.

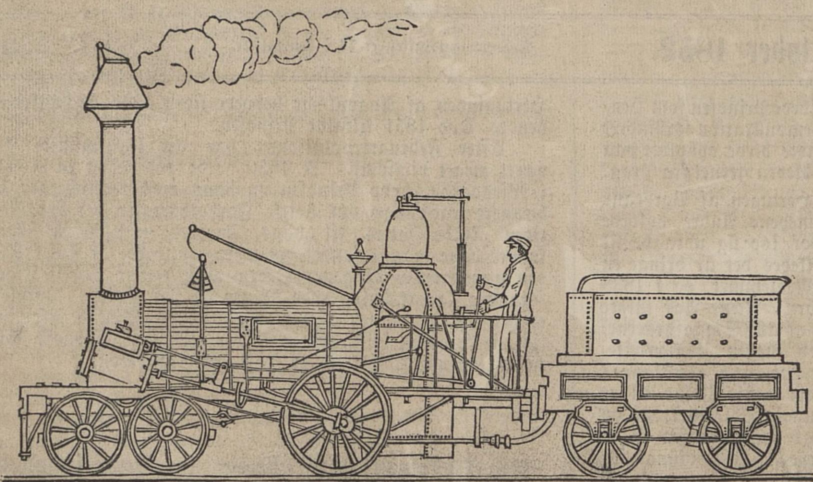
Dampkjedlen staar lodret paa Understellet, medens Cylindrene ligge vandrette. Kolbestangen træffer formedelst Fløistangen en Kurbel (krumt bøiet Haandgreb), der sætter en Valse med Kamhjul i Bevægelse. Kamhjulet griber ind i et andet, paa hvis Valse atter en Kurbel er anbragt, der meddeler Bevægelsen til Drivhjulene. I Dampproduktion og Trækkekraft stode disse Lokomotiver ikke tilbage for de engelske.

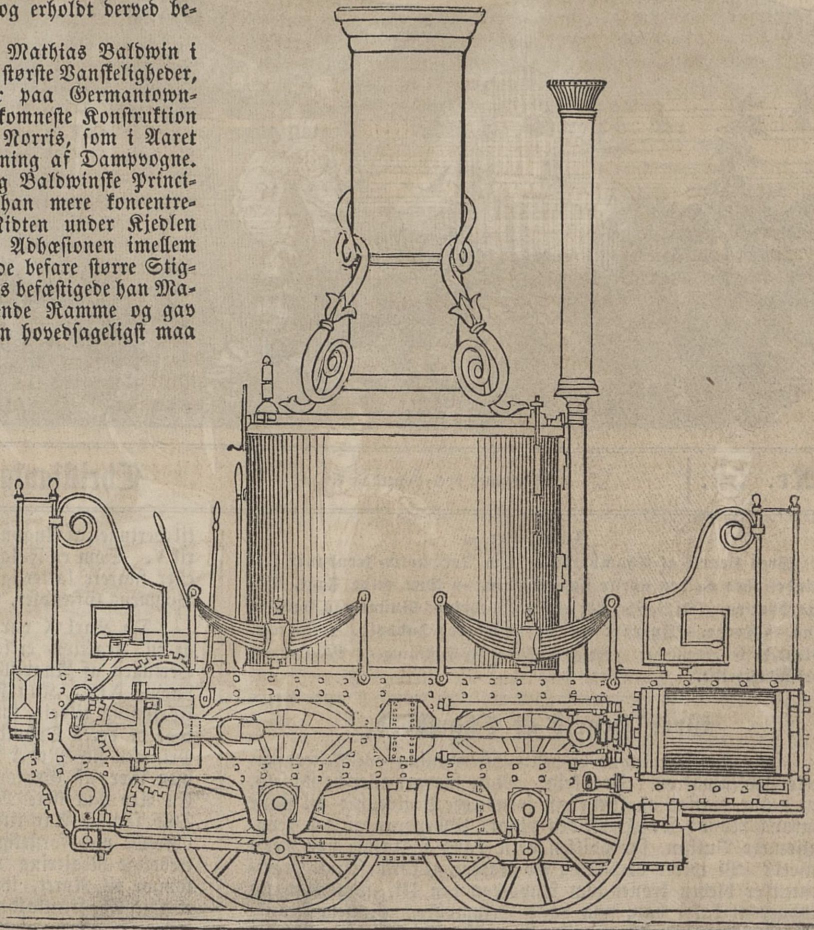
Forbedringer i dette Slags Dampvogne bleve gjorte af L. Miller, der var overdraget at bygge Lokomotiverne for Charleston-Augusta-Jernbanen, hvis Selskab havde besluttet kun at bruge amerikanske Lokomotiver. L. Stevens i Hobocken fulgte Planen for de engelske Lokomotiver; men udvidede Kjedlen, for hurtigere at frembringe Damp, og erholdt derved betydelige Fordele.

Efter de samme Principer byggede Mathias Baldwin i Philadelphia og bekjæmpede lykkeligt de største Vanskeligheder, som de betydelige Kurver og Stigninger paa Germantown-Jernbanen satte imod ham. Den fuldkomneste Konstruktion for de amerikanske Lokomotiver leverede Norris, som i Aaret 1833 havde anlagt en Fabrik til Bygning af Dampvogne. Han fulgte ialmindelighed de engelske og Baldwinske Principer; men forbedrede begge derved, at han mere koncentrerede Lokomotivets Tyngde paa de i Midten under Kjedlen liggende Drivhjul og saaledes forøgede Adhæsionen imellem Skinnerne og Hjulene, hvorved han kunde befare større Stigninger af Banerne end ellers. Fremdeles befæstigede han Maskinen paa en aldeles af Jern bestaaende Ramme og gav derved Maskinen en større Fasthed. Men hovedsageligst maa bemærkes, at han igjen lagde Cylinderne udenpaa ved Siden af Kjedlen og gjorde saaledes Kurbelaxlerne uundværlige, da han lod Kurbelstængerne gribe umiddelbart i Hjulegerne. Den forhen befrygtede Skade af denne Cylindrenes Stilling, efterat denne igjen blev optagen næsten af alle Lokomotivbyggere, befrygtes ikke mere ved sammes hensigtsmæssige Forvaring mod Afkjøling.

Derimod ere Fordelene meget betydelige; thi her ligge ikke alene alle bevægelige Dele synlige for Øiet og bekvemme at komme til for Maskinisten; men Simpelheden i Befæstigelsen, og da Axelbrud derved falde bort, gjør, at Lokomotiverne med større Kraft og betydeligere Vægt end de forrige kunne leveres for den samme og en ringere Priis.

(Fortsættes.)

Stephensons Lokomotiv.

Amerikansk Dampvogn.

Den vilde Jagt, Asgaardsreien.

(Af P. Chr. Asbjørnsen).

(Slutning fra Nr. 52).

Vende vi nu tilbage til de i et Par foregaaende Nummere (44 og 46) meddeelte norske Sagn, da finde vi ved Siden af mange ældgamle og oprindelige Træk, at Christendommen ogsaa i Norge har gjort sin Indflydelse gjældende og paa lignende Maade forvansket Figurer og Fabler. Istedetfor Gudetoget drage djævelske og formummede Skarer gjennem Luften. Allerede Hedningerne forestillede sig udentvivl, at salige Heltes Aander, som Odin havde taget til sig, vare med i Toget; men de Christne lode Selvmordere, Drukkenbolte og udøbte Børn 2c. træde i Heltenes Sted. Af den milde Frig blev en Hulder, huul og med Hale. Hvad der ikke fuldkommen kunde udviskes af det gamle Billede, blev skildret som syndigt og forføreriskt. Heller ikke de gamle Offre gav man fuldkommen Slip paa; de indskrænkedes kun til de Neg, der bleve staaende igjen til Gudens Hest, og til de dækkede Borde med Mad og Drik, der i vore Sagn ommeldes som gjenstaaende i de forladte Huse, hvor Asgaardsreien stadigen tog ind.

I Urland søger man efter følgende Sagn, som Hr. Ivar Aasen velvillig har meddeelt, at fri sig for dette Offer paa en Maade jeg ikke før har hørt omtale. „Naar Juleskreien er ude, seer det for Menneskenes Øine ud, som det var tomme Tønder, de ride paa. De fare omkring Juleaften efter Afdagsleite, ride gjennem Gaardene, gaae ned i Kjældrene og smage paa Juleøllet. Derfor pleie Folk sætte en Vasbøtte eller en Tjærebøtte foran Øltønden, og da tør Juleskreien ikke røre den.

I Urland var der en Mand, som reiste over Fjorden om Juleaften, for at faae sig Lidt til Julen. Da han var færdig til at fare hjem igjen, gik han ned til Baaden med Madstellet, han havde faaet, og satte det i Baaden. Men det var galt, at han slap det, førend han selv var kommen udi, for saalænge En har Mad i Haanden, er han uræd for Juleskreien. Men med det samme han lagde Madvarerne fra sig, kom Juleskreien og tog ham med, og siden reiste de ind igjennem Gaardene og var inde i alle Kjældere, for at see efter om der var Øl. Naar der stod en Vandbøtte foran Tønden, spyttede de og sagde „Tvi!“ og gik, men var det en Tjærebøtte, slog de Døren igjen og vilde ikke gaae ind engang; men der hvor der ikke var noget Sligt, der drak de saa fælt, at Manden syntes de maatte rævne. Saaledes fore de frem til de kom til en Gaard, hvor Veien gik langsmed Staburtrappen; der kom Konen ud af Staburet med Mad, og med detsamme hun saa Manden, kjendte hun ham. „Er det Du?“ sagde hun og nævnte ham ved Navn, og saa greb hun ham i Luggen og holdt Maden frem over Hovedet paa ham; da maatte Juleskreien slippe ham. Saa ledede hun ham ind i Stuen, men han var saa skarven, at det var netop, det laat i ham, før Midnat; men siden kom han sig og blev rigtig igjen.“

I Thelemarken og Sætersdalen rider Guro Hrysserovas Mand, Sigurd, i Spidsen for Toget. Professor Munch har i „Annaler for nordisk Oldkyndighed“ 1846. S. 312 fgg. meddeelt en norsk Kjæmpevise fra Thelemarken, som der, saavidt vides, kaldes „Sigurd Sveins Vise.“ Ifølge denne skal Asgaardsreien være „Ridtet til Asgaard, de ridende Væsener vor Mythologies fornemste Heroer, Sigurd Fafnersbane med Vølsunger og Niflunger, Guro Hrysserova, Gudrun, hvem Sigurd heller vil følge til Asgaard, og der være den fornemste, end komme i Himmerig og være den laveste der.“ Dette sidste Træk anføres som et Hovedmotiv, der indtil Meddelelsen af den anførte Vise manglede i den norske Fortælling om Asgaardsreien. Men efter vor Fremstilling af Asgaardsreiens Sagnkreds og hvad dermed nærmest staar i Forbindelse, maa det være indlysende, at dette først tilhører en meget senere Udvikling af Sagnet. Først da den oprindelige Betydning af Asgaardsreien, og Hensigten med dens Færden var gaaet tabt i Folkets Erindring, søgte man i en christen Tid at forklare sig denne forvildede rastløse Færden ved en Fordømmelsesdom for gudsforgaaene og ryggesløse Yttringer; den Omstændighed, at dette Træk kun gjenfindes i Visen, men ikke i de øvrige norske Sagn om Asgaardsreien, synes derfor at tale til Fordeel for disses Ælde, og antyder vel ogsaa, skjøndt det gjenfindes i andre Lande, at det ikke er af nogen væsentlig Betydning. Visen handler vistnok heelt igjennem om Vølsungerne og Niflungerne; men Sagn der bestaae ved Siden af den, fortælle, at Sigurd nu er saa gammel at han maa have Hægter paa Øienlaagene for at faae dem op. Skulde man ikke i denne alderstegne Gubbe gjenkjende den sidskjæggede Odin, saa kunde man maaske paaberaabe sig det af Grimm og Kuhn anførte Sted af Beowulf, hvor der for Sigfrid (d. e. Sigurd) staar Sigmund, Sigfrids eller Sigurds Fader; og Sigmund er et af Odins Tilnavne*). Hvorledes Guri Hryssirova synes at være det samme som Fru Holda, Huldren eller Frig er før anført.

At Odin som Krigsgud raadede for Seir, og at de faldne Helte tilhørte ham og Freya, er bekjendt, og ligesaa, at Odin ofte søgte at tilegne sig de tapre Kjæmper i levende Live. Disse Forestillinger er det vel, som klinge igjen i Fortællingerne om at Asgaardsreien indfinder sig ved Slagsmaal og Mandefald. At den kaster Sadlen over Huset, hvor Ulykken skal skee, minder om, hvorledes Odin vier til Døden alle dem, over hvem hans Spyd kastes.

I Valders og enkelte Egne af Thelemarken er det „en stor diger Mand,“ ved Navn Thron eller Throne, der er Anfører for Toget, og til hvem „Julesvendene“ offre. Følget skildres her som Thusser, og Thron er vel saaledes nærmest Thussedrotten „Thrym“. Men denne synes efter Jacob Grimm at være eensbetydende med Thor selv, „en ældre Naturgud, i hvis Hænder Tordenen var før Asernes Ankomst; dette viser ogsaa hans Navn, der maa udledes af Þruma, Torden.“ Hertil kommer desuden den Bekræftelse, at man i Nordfjord, efter Hr. Professor Welhavens Meddelelse, siger, at „Stærke-Thor“ farer i Spidsen for Asgaardsreien.

I Sagnet om „Jutulen og Johannes Blesum,“ gjenkjender Grimm Odin i Jutulen. „Den straalende Lysglands og den dundrende Larm af Portens Gjenslaaen betegner Guden, og den uhyre Fjeldport, der er ligesaa høi som Kirken med dens Taarn, og hvorunder et Trold med femten Hoveder kan gaae, erindrer om Valhals guddommelige Døre, hvorigjennem 800 Einherier gaae paa een Gang.“ „Jutulen,“ hedder det videre, „der om Juleaften farer fra Sjelland til Vaage, ligner paa et Haar den blinde Olding (Odin), der efter et Sagn hos Saxo indhyller Hadding i sin Kappe og rider med ham gjennem Luft og over Hav.“— Den nordlandske Fortælling om Peder Dass og Djævlen har det Træk tilfælles med Sagnet hos Saxo, at Præsten, ligesom Hadding, gjennem en Aabning paa Kappen, seer, at de ride over Havet. Men der er endnu et Træk som Grimm ei har agtet paa i dette Sagn, der ligeledes synes at antyde, at Jutulen ikke er nogen Anden end Odin: de hvile underveis paa et Rettersted, og om Odin hedder det, „at han pleiede at sætte sig under Galgerne, hvorfor han kaldtes de Hængtes Herre“*).

I Sogn er Nøkken Anfører for Juleskreien. Odin herskede ligesaavel over Vand som over Vind, det viser noksom hans Færd gjennem Luft og over Vand, og som Havgud fører han Tilnavnet Nikarr eller Hnikarr, Nøk. Gjenterne, der i det anførte Sagn fra Sogn komme op af Kringlevandet, synes at minde om Fru Holda, eller Huldren, der som forhen omtalt i Tydskland og i nogle østlige Egne af Norge boer i Kjern og Søer.

Med Hensyn til Tiden, hvori Asgaardsreien færdes, da er det her som i Tydskland o. fl. Steder fra Juleaften til trettende Dag Juul. I Valders hedder det, at om Vimmersøndagen — Søndag før Juul, farer Juleskreien nord efter og drager om til Trettendagen. I „Aftenerne paa Egelund“ af Hanna Winsnes anføres, „at Bønderne kalde Søndagen før Juul Immerskvelden og troe, at Haugefolket da reiser ud i Besøg,“ men der findes ingen Angivelse af hvilke Egne dette er i. Efter Ivar Aasen bruges Imbresundag i Nordre Bergenhuus om Søndag før Juul, og der henvises til det Angelsachsiske ymbren, „Omløb, Tidscirkel.“ Dagens Navn synes saaledes ikke at staae i nærmere Forbindelse med Asgaardsreien, men kun at være Betegner for et Aarsomløb**).

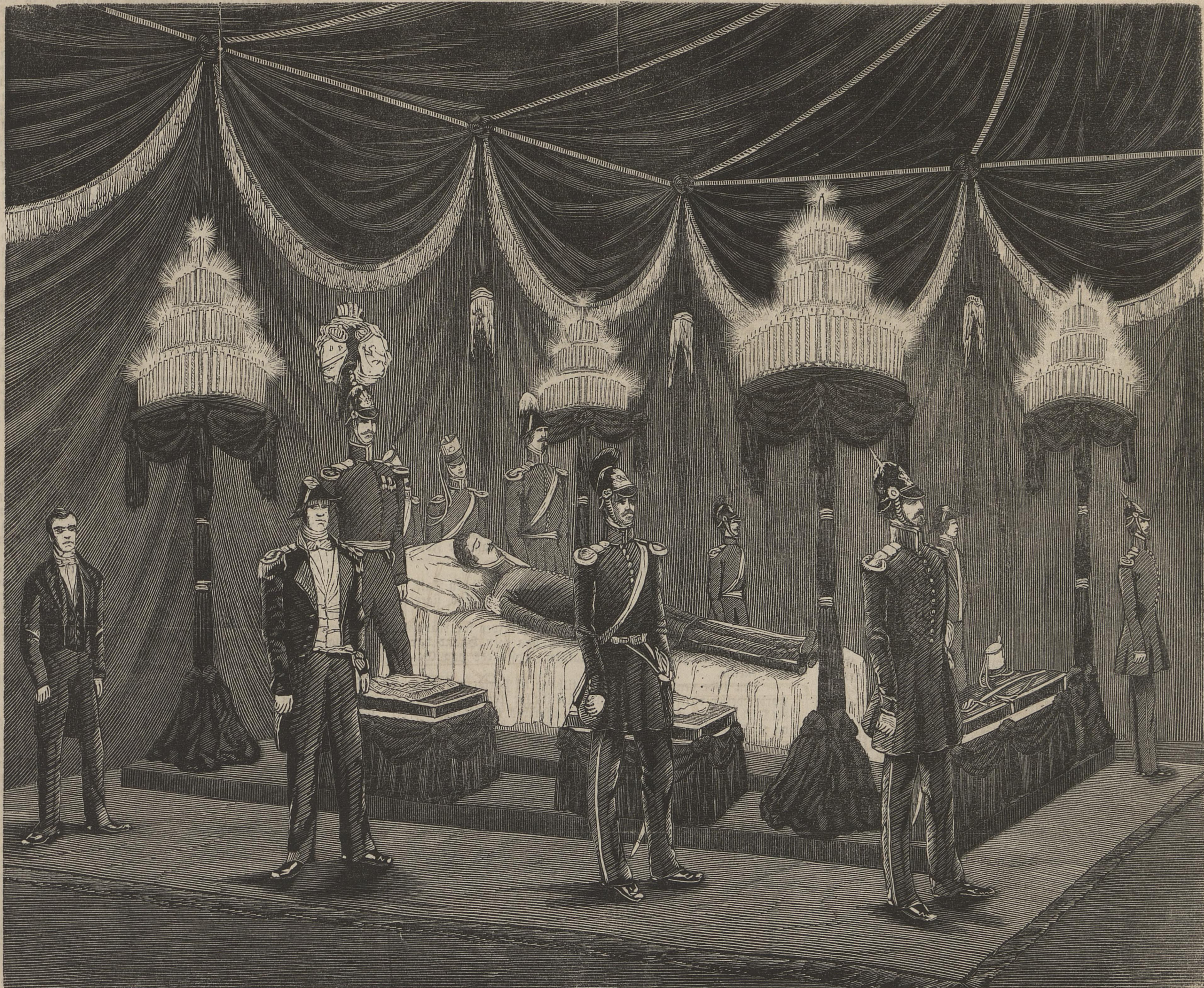
*) I sin Afhandling „Wodan“ i Haupts „Zeitschrift für Deutsches Alterthum,“ V. S. 87 har Kuhn i det indiske Digt „Mahâbharâta“ paaviist en tilsvarende Ombytning af Personer eller Væsener, der i alle Maader svare til de ovenanførte.

*) Munch: Det norske Folks Historie. I. 211.

**) En Undtagelse fra denne Regel synes „Julereiæ“ efter følgende af Hr. Ivar Aasen meddeelte Sagn at gjøre i Nordhordlehn. „Julereien,“ hedder det, „begynder at fare omkring elleve Dage før Juul; det er den Tid, som Nogle kalde Monsmes. Naar den kjører, er der saadan Dur, og slig Larm, at En kan høre det lang Vei. Somme fortælle, at Reien selv sidder paa og kjører, men Somme sige, at den kun kjører en stor Saa paa Kjærren. Et Sted vilde den kjøre mellem to Huus; men det var saa smalt og trangt, at Kjærren sad fast. Da raabte Reien til Folket i Gaarden, at de skulde komme og hjælpe den, og det gjorde de ogsaa. Det varede ikke længe, før de fik Kjærren løs. Men Julereien blev saa glad, da den fik Hjælp, at den kastede et stort Sølvstøb efter sig til dem, der havde hjulpet den løs, og det Støbet har været paa Gaarden siden den Tid, og det skal være et mageløst Arbeide.

Der fortælles ogsaa, at Julereien har to Hunde med sig; disse lader den gaae ind i Husene og faae Mad, men den vil slet ikke, at de skulle stjæle. En af dem var gaaet ind paa en Gaard, hvor der ikke var Folk inde, og der foer den til at æde noget Mælk; men med det samme kom der Folk ind og slog Hunden. Da Julereien hørte, at den skreg, raabte den: „Kur æ da mæ Votte?“ „Votte æ fast,“ svarede Hunden, for det var dens Navn. — „Kva heve han gjort te daa?“ — „Aa, han tok nokæ Mjelk.“ — „Ja, so foer da væl, at han fekk Stryk; han ska faa noke hjaa mæg og.“

I dette Sagn, som jeg først nu er bleven bekjendt med, har Asgaardsreien antaget en mildere, mere kvindelig Charakteer, end den

Hans kongelige Høihed Prinds Gustavs Lig paa Paradeseng. (Se næste Side.)

Alt dette i Forbindelse med hvad der paa flere Steder ovenfor er anført, sammenholdt med engelske og nordtydske Folkelege, synes at godtgjøre, at Vintersolhvervstiden har været helliget Odin. I det Hele optræder han som en Gud for Tiden og dens Afsnit, og en Sammenligning af Myther og Skikke hos Englændere, Tydskere, Skandinaver og flere indogermaniske Folk viser utvivlsomt, at Odin ogsaa er den fremskridende Sommer, Vinterens straalende Overvinder. Hos os hedder det, at Hexene holde sine Forsamlinger eller fare til Blaakolds, til Heklefjeld, til Dovre, til Troms o. s. v. om Pindse- eller St. Hans Aften, altsaa ved de Tider Sommeren holder sit Indtog; Limer og Skuffe føre de med for at feie Sneen væk. I Harzen og Thüringen fare Hexene til Bloksbjerg den første Mai og blive der i tolv Dage for at dandse Sneen bort, inden de vende tilbage, og man antager efter Kuhn, at Vaaren i disse Egne egentlig ikke begynder før efter de saakaldte tre kolde Dage (11te, 12te og 13de Mai). Dette antyder temmelig tydelig, at Hexeforsamlinger have Hensyn til Vaarens Komme, og vi have her det samme Tidsrum, nemlig tolv Dage, hvori Odin og Frig droge om ved Juletider. Men nu er det Djævlen og Hexene der feie Sneen bort og dandse Sommeren ind. Hvad Hexene angaaer, da har Grimm godtgjort, at de have udviklet sig af Alfetroen, og at de høre til ældre Guddommes Følge, der ere styrtede fra sine Throner, og fra gode, tilbedte Væsener ere forvandlede til onde og frygtede, der, istedetfor de gamle høitidelige Optog, kun holde hemmelige, natlige Sammenkomster med sine Tilhængere. Paa samme Tid som Tydsklands og Skandinaviens Hexe holde sine Samlinger, den første Mai, stiger den irske O'Donoghue paa sin hvide Hest, fulgt af Alfeskarer, op af Killarneisøen og holder sit Tog omkring i Landet. Om denne celtiske O'Donoghues Navn lader sig bringe i Forbindelse med Odins Navn eller Tilnavne vide vi ikke; men som Anfører for Alferne spiller han den samme Rolle som Fanden i Hexeforsamlingerne, og hvor mangfoldige Berøringspukter denne i Folketroen har med Odin, oplyses utvivlsomt saavel ved forskjellige Landes Sagn og Eventyr, som ved de engelske Jule- og Mailege Washington Irwing o. Fl. have meddeelt i Tidsskriftet „Miror" samt ved tilsvarende nordtydske i Kuhns ovenanførte Afhandling „Wodan."

ellers har i vort Land, og hvis Sagnet laa for os i den oprindelige Skikkelse, det rimeligviis for ikke lang Tid tilbage har havt, eller som det maaskee endnu har i en bedre underrettet Fortællers Mund end den, der har meddeelt det til Hr. Aasen, vilde det vist være udhævet, at Reien her har havt en kvindelig Anfører, enten denne nu er Guri, Huldren eller nogen Anden. Sagnet svarer selv i sin nuværende Skikkelse fuldkommen til det, der i Nr. 52 er anført om Fru Gauden, og hvortil tilsvarende findes andre Steder i Tydskland om Bertha og Fru Holda. Som Fru Gauden kalder Julereien her Folk til Hjælp og belønner dem med gode Gaver; som denne sender Reien sine Hunde ind i Husene, dog synes dette her hverken at være til Straf eller som Varsel for Ulykker. — Mærkeligt nok er dette det eneste norske Sagn, der er kommen til min Kundskab, hvori Reien ledsages af Hunde.

Naar vi nu i Korthed overskue den hele Række af nordiske og tydske Sagn om Asgaardsreien eller den vilde Jagt, saa fremgaar deraf følgende Hovedtræk: Mythekredsen viser os hedenske Guder og Gudinder; blandt Guderne Odin, Thor og Frey. Odin viser sig under sine Tilnavne, den Kappeklædte, den Skjæggede, Nøkken o. fl., hvilke ved Misforstaaelse gjennem Tiderne omdannedes til Egennavne. I Valders og Thelemarkens Sagn er det Thor, som under Navn af Throne gjæster de forladte Huse og modtager Offer. I Nordfjord rider han i Spidsen for Juleskreien og kaldes „Stærkethor." Istedet for Odin optræder Fru Holla, Holda som Anførerinde for Toget; men Holla, Huldr er ikke andet end et Tilnavn for Odins Gemalinde, den milde, gode Frig. Bertha, den lysende, falder ligeledes sammen med denne, eller staar, hvis det er anvendeligt paa Frowa, i samme Forhold til Hulda, som Freyja til Frig. Det er en mærkelig Overeensstemmelse, at de norske Sagn heller ikke nævne Freyja og Frig, men Guro Hrysserova, d. e. Huldren. De Hunde, der i danske og tydske Sagn følge Guden eller omgive hans Vogn, antager Grimm for Odins hylende Ulve, hvilket synes at vinde Bekræftelse ved, at Antallet i et norsk Sagn indskrænkes til to. Et nordisk (svensk) Sagn, hvis Ægthed dog ikke er godtgjort, og som muligens ikke er andet end en dristig Anvendelse af Adonissagnet paa Odin, lader Odin ligesom Hakelberend blive saaret af et Vildsviin. Hvis de norske Sagn om „Kvitepaus" eller „Bjørnfanten," der klorer og jager Troldfølget med Throne i Spidsen ud, kan henføres hertil, da er Bjørnen i Norge, hvor man ikke kjender Vildsvinet, traadt i dettes Sted.

De ovennævnte Guddomme fremstilles paa en dobbelt Maade, idet de enten synlige for menneskelige Oine under Høitiderne drage ind i Landet, føre Velsignelse med sig og modtage Folkets Gaver og Offre, eller ogsaa fare de synlige eller usynlige gjennem Luften, paa Jorden og over Vandet med Suus og Bruus og vild Larm, bortføre Mennesker og Heste, varsle Ulykker og Drab, drive Krig eller Jagt, som de gamle Helte. Dette Hærtog, der ikke er bunden til saa bestemte Tider, synes bedre at kunne forklare Naturfortoningerne, der nutildags nærmest fornye disse Sagn hos Folket. — Efter de Gamles Forestillinger om Melkeveien gik Gudernes Vogne og Veie saavel over Himlen som paa Jorden, og saaledes farer Asgaardsreien endnu henad disse Veie. — Hvilke Forvandlinger den hele Fabel led og maatte lide ved Christendommen, er i det Foregaaende omtalt.

En Side af den vilde Jagts Virksomhed og Betydning er i det Foregaaende bleven upaaagtet, og det er dens Optræden som et Varsel for udbrydende Krig. Ogsaa her optræder Odin, den gamle Hærfader, paa sin hvide Ganger. Der gives mange Sagn om forgjorte Bjerge, hvor der af og til høres Vaabenklang, Trommer og Piber. Det er en gammel Gude- og Aandehær, som er indsluttet der, og som ruster sig til Udbrud. Det smukkeste og fuldkomneste Sagn af denne Art er det nederhessiske om Odenberg, der ligger i Nærheden af Gudensberg d. e. Odinsbjerg. Gudens Navn er imidlertid i Sagnet gaaet ud af Folkets Erindring, men overført til Heltekongen Carl, ja endog til Keiser Carl den Femte. Ham er det, der med sine Soldater holder til i Odenberg, og han har efterladt et saa blivende Indtryk i Hessen efter Stridighederne med Landgreve Philip, at Kvinderne stagge Børnene med ham („Tier du ikke, kommer den Femte!" (der Quinte) ligesom andre Steder med Bertha, og med Askeri hos os. Engang var Carl med sin Hær rykket ind mellem Bjergene i Gudensberg-Egnen, Nogle sige, efter en Seier, Andre, at han var paa Flugt østenfra Westfalen; men nok er det, hans Soldater vare næsten halvdøde af Tørst, og Kongen red foran paa sin snehvide Hest; da satte Hesten den ene Hov i Jorden og slog en Steen løs af Klippen. Op af Aabningen sprang en vældig Kilde, ved hvis Vand hele Hæren slukkede sin Tørst. Kilden hedder Glisborn og dens klare kolde Vand tilskrives velgjørende og ualmindelig rensende Kraft. Stenen med Hovtrinet er endnu at see, indmuret i Gudensbergs Kirkegaardsmuur. — Siden „slog Kong Carl et stort Slag" ved Foden af Odenberg. „Blodstrømmene rev dybe Furer i Jorden, og Carl vandt Seier; om Aftenen aabnede Bjerget sig, tog ham og hans udmattede Krigsfolk ind „og lukkede sine Vægge." Her hviler Kongen ud efter sine Heltegjerninger. Men han har lovet at komme frem igjen hvert syvende Hundrede Aar. Naar denne Tid kommer, hører man Vaaben ramle i Luften samt Hestenes Knæggen og Hovslag; Toget gaar til Glisborn, hvor Hestene vandes, og derpaa fuldendes Reisen, til han atter kommer ind i Bjerget. Engang var der Nogle, som gik hen til Odensberg, hvor de hørte Trommeslag, uden at see Noget. Da sagde en klog Mand, at de skulde see den ene efter den anden gjennem den Ring, han dannede, ved at sætte sin bøiede Arm i Siden. De saa en Mængde Krigsfolk, der gik ud og ind i Odenberg. Saa tydeligt dette Sagn endog i dets sidste Træk, — hvor de, der høre Larmen af Krigsfolket, for at faae Oie paa dem, maa see gjennem Armens Tryllering, — tegner Odin, synes det dog undertiden at fremstille Thor; thi man hører om en rød Ridder paa en rød Hest, der paa bestemte Dage i Galop farer om Skovbrynet ved Odenberg; dette skal være Carl den Femtes Aand, men Beskrivelsen passer bedre paa Fredrik Rødskjæg, der holder til i Kifhaüser, og paa den rød-

skjæggede Thor. Lignende Sagn forekomme endnu mange andre Steder i Tydskland. Tilsvarende findes ogsaa blandt Finner og Letter, og ere ikke ubekjendte for de romanske Folk. — At der i det anførte Sagn fra Hessen findes Træk, der svare til Sagnene om Holger Danske og Hellig Olaf, som har meget andet end det røde Skjæg tilfælles med Thor, behøver neppe at anføres.

I Norge findes der ogsaa Sagn om Hære, der drage ud, slaaes i Luften og varsle Krig, eller om Trommeslag, der forkynde Krigsfolkets Hjemkomst fra Krigen; men saavidt mig bekjendt, veed man Intet om nogen Anfører for disse Hære. Man hører dem ikke blot i Luften, saaledes som der fortælles om Dyptrommen paa Thoten, der gaar mod den Kant, Krigen kommer fra; men man seer dem kæmpe i Luften. Saaledes var der en Mand, som hedte Ole Viger, der var Huusmand under Prestegaarden i Lomb i Gudbrandsdalen. Kort før Slaget stod ved Kvistrum var han paa Solheimsfjeldet, hvor han hørte Trommer og Skud, og saa, hvorledes de Norske og Svenske sloges i Luften.

Alv Øverli, som var Landevern, var i en Mark ovenfor Gaardene ligeoverfor Strand i Lomb og brød Riis. Han hørte „Trommen" komme over Lisfeldet; den foer bortover til Skorvangen og udover i Baage, den beneste Vei. Snart efter maatte Krigsfolket ud i 1808.

En Løverdagskvæld, som en Deel Karle vare ude paa Staak paa Kvale ved Vinternatstider, hørte de „Trommen" igjen; men da kom den sondenfra. „Gud frie Lov, naa kjem Sølatrom!" raabte de og vilde gaae dem imøde; men det var kun Trommen, og Krigsfolkene kom ikke, forend lang Tid bagefter.

Efter mundtlig Meddelelse af Hr. Ivar Aasen, kjender man ogsaa paa Søndmøre den Krig varslende Tromme. Den hedder der „Lydetrommen," fordi den kun høres, naar det er „lydt Veir." Før Ufreden var der Mange, som hørte den, og den har ogsaa været hørt siden, hvorfor Somme have spaaet Krig; men den maa ikke altid være sandspaaet.

Prinds Gustavs Lig paa Paradeseng.

Billedet paa foregaaende Side fremstiller Hans kongelige Høihed Prinds Gustav paa Paradeseng den 28de og 29de September i hans Sovegemak paa Slottet.

Fire kolossale, i sort Flor indhyllede Kandelabrer med utallige Vorkjerter udstraale et Lyshav, der stærkt kontrasterer mod det dybe Mørke, som udbreder sig fra Gulv, Vægge og Tag, der overalt ere bedækkede med Sort; men denne Kontrast fremhæver med fordoblet Styrke de rige og smagfulde Sølvforziringer paa den sorte Bund.

Paa en høi Katafalk midt i Værelset hviler den afsjælede Prinds i norsk Kavallerimajors Uniform; med mild Haand har Døden berørt disse elskelige, uforglemmelige Træk, — en uudsigelig Ro var udbredt over dem, og hvis ikke samtlige Omgivelser saa stærkt havde mindet om Døden, skulde man have troet, at man betragtede en Slumrende.

Over Hovedgjærdet sees det kongelige Vaaben og paa Taburetter omkring Katafalken Hans kongelige Høiheds Ordener.

En Æresvagt af ti Officierer stod taus og ubevægelig omkring Baaren.

I de to Dage, Liget laa paa Paradeseng, var Tilstrømningen til Slottet uhyre; som en langsom men uophørlig Strøm gled de sortklædte Skarer forbi Katafalken, — alle vilde sende den folkekjære Prinds's jordiske Levninger et vemodsfuldt Afskedsblik.

Norge.

Christiania. Der er nu afsagt Kommissionsdom i Depotsagen, hvilken gaar ud paa, at Meilænder og Gløersen hver skulle hensættes til 6 Aars Strafarbeide og afsættes fra deres Embeder, samt at Stadshauptmand Ytteborg for bedragersk Forhold skal have sit Embede forbrudt. Endvidere ere Tiltalte dømte til at yde Erstatning for $6924\frac{27}{80}$ Alen Munderings- og Distinktionsklæde samt for 663 Alen Slaveklæde og derhos udrede Sagens Omkostninger, af hvilke sidste $\frac{1}{8}$ Part falder paa Ytteborg.

— Ved den i f. No. nævnte kgl. Resol. af 7de d. M. er der af Oplysningsvæsenets Fond bevilget 360 Spd. til Løn for en Kapellan til at bistaae Landstad ved Udførelsen af hans Embedsforretninger i den Tid, i hvilken han virker for Psalmesagen, samt til Hr. Landstad selv 500 Spd. aarlig foruden Diæt m. m. paa Reiser. Kirkedepartementet er derhos bemyndiget til at udrede det Fornødne til at forskaffe Landstad de literære Hjælpemidler, den musikkyndige Bistand og den Afskriverhjælp, som han maatte tiltrænge under det ham overdragne Hverv.

— Den 17de udbrød Ild i et Huus paa Ruusløkbakken, hvilket tilligemed tre andre Bygninger nedbrændte. I de nedbrændte Huse boede fattige Mennesker, og deres Tab var saaledes desto føleligere.

— Den 21de begyndte Adjunkt Friis sine Prøveforelæsninger for den ledige Lektorpost i græsk Philologi. Den 4de og sidste af disse Forelæsninger holder han paa Tirsdag (den 26de) over et paa Stedet opgivet Thema.

— Den 16de ds. reiste Adolf Tidemand atter til Düsseldorff.

Drammen. Musikus Julius Ørby, der i tre Aar har opholdt sig i Udlandet, aflægger nu et Besøg i sin Fødeby, og giver Koncert der.

Horten. Bugseerdampfartøiet „Ægir" løb af Stabelen den 16de.

Ringerike. Paa Gaarden By i Hole Pstg. er isommer Meloner komne til Modenhed paa Friland i en almindelig Haveseng, hvilket vistnok er en stor Mærkværdighed.

Paa Kongsvinger er Hds. M. Dronningens Kjørekudsk død af et Slagtilfælde.

Laurvik. Kommandørkapitain i Søetaten P. J. Boll afgik ved Døden den 14de ds. 77 Aar gammel.

Oversigt over norske Blades Indhold.

I Anledning af det ny engelske Dampskib „Best Bowers" paabegyndte Fragtfart mellem Christiania og Hamborg indeholder Mgbl. Nr. 291 en Artikel med Overskrift: „Engelsk Indflydelse i Norge," hvori Handelsstandens Forening anmodes om at overveie, om Christianienserne ikke kunde slaae sig sammen og anskaffe et større Dampskib til Fragt mellem vor By og Hamborg og saaledes hindre en Indblandelse i vor Fragtfart, som i alle Henseender kommer ubeleiligt. Derhos opkastes det Spørgsmaal, om det ikke strider mod det i Toldloven af 1824 indeholdte Forbud mod, at Fremmede drive Kystfart i vort Land, at Engelskmændene uden Videre sætte Dampbaade i Fart paa en af vore Indsøer midt i Hjertet af Landet, som de nu gjøre paa Mjøsen.

— I samme Blad Nr. 292 findes en heel Deel Forslag til Christiania Byes Forskjønnelse. Foruden at Pippervigsbugten, Revierbryggen, Pakboderne med deres lidet zirlige Stokkebrygger maa gives et for Øiet mindre stødende Udseende, Throndhjemsveien endmere forskjønnes med Træplantninger, Slotsparken omgives med et Jerngitter, Slotsplanen afdeles i Terasser med Springvande m. m. m., bør Øerne i Bundefjorden, hvilke ved sin Nøgenhed udskjæmme Indseilingen til Hovedstaden, gaae over fra offentlig til privat Eiendom og give Plads for Haveanlæg og Villaer, hvorhen man, træt af Dagens Sysler i Byen, kan trække sig tilbage i huuslig Hygge.

— Samme Blad leverer ogsaa et udførligere „Blik paa politiske og sociale Forholde."

— Tromsø Tid. beretter fra Rafsbotten, at en Kone i en Udmark der er funden dræbt af flere i Hovedet og paa de øvrige Dele af Legemet tilføiede Saar. Da en Ko ogsaa fandtes død nærved Liget, er det sandsynligt, at Bjørnen har anfaldet Koen, og da Konen har villet forhindre, at den blev dræbt, har den opbragte Bjørn ogsaa angrebet og dræbt hende.

Sverige. Den 14de ankom Prinds Gustavs jordiske Levninger paa Dampkorveten „Nidaros" til Stockholm og bragtes til deres sidste Hvilested, Ridderholmskirken, der til denne Anledning var særdeles smukt dekoreret af Slotsarchitekt Scholander. De Gader, hvorigjennem Ligtoget passerede, vare overfyldte af Tilskuere — Posttidningen anslaar deres Antal til 50,000, — og fra Vinduerne nedkastedes friske Blomster over Ligvognen.

— Den 16de kom Kongefamilien efter 3 Maaneders Fraværelse atter tilbage til Stockholm og blev ved Landgangen hilset med varm Hengivenhed af det talrigt forsamlede Folk.

Blandede Efterretninger.

Frankrig. I Bordeaux har Præsidenten holdt en Tale, der er ganske mærkværdig, forsaavidt han deri reentud siger, at han vil modtage Keiserværdigheden.

— Som et Exempel paa Embedsmændenes Iver for Napoleon kan anføres, at Mairen i Sèvres paa egen Haand har proklameret Keiserdømmet ved Plakater, opslaaede paa Gadehjørnerne.

— Den 16de vendte Præsidenten tilbage til Paris, hvor store Forberedelser vare trufne til hans høitidelige Modtagelse. I det Øieblik, han steg ud af Vognen, affyredes 101 Kanonskud og Kirkeklokkerne begyndte at ringe. Marschal Jerome, Ministrene, Præsidenterne for de høiere Statskorporationer samt Erkebispen i Paris gik ham imøde. Den sidste holdt en Tale, hvorpaa Præsidenten svarede, og alle Tilstedeværende hilste Præsidenten med Raabet: „Leve Keiseren!" Seine-Præfekten og Præsidenten for Municipalraadet i Paris hilste ham ogsaa i Taler, hvilke vare affattede i god keiserlig Stiil.

— Under Præsidentens Ophold i Toulouse overrakte Hr. Vestrepain, en Digter, der skriver i det sydlige Patois, ham et Bønskrift paa Vers, hvori Regjeringen opfordres til at oprette en speciel Orden for Digterne og stifte et Æreskors for Troubadourerne. Medlemmerne af denne Orden skulle danne Apollos Legion. Præsidenten lovede at tage Bønskriftet under Overveielse.

England. Istedetfor den afdøde Hertug af Wellington er General Stapleton, Viscount Combermere bleven udnævnt til Gouvernør i Tower og Statholder og custos rotulorum (Archivarius) i Tower Hamlets, og Grev Derby valgt til Kansler for Universitetet i Oxford. — Chefen for Artilleriet, Generallieutenant Lord Sommerset, er bleven udnævnt til Pair af det forenede Kongerige under Titel af Baron Raglan til Raglan i Grevskabet Monmouth.

— Ifølge det udkomne Finantsregnskab for Juli Kvartal d. A. har Indtægten i dette været 28,991 £ større end i det tilsvarende Tidsrum af forrige Aar.

— Ifølge Efterretning fra Wien er 9000 Mand engelske Tropper landede i den persiske Havbugt, sandsynligviis i den Hensigt at sikre Herats Selvstændighed.

Belgien. Udenrigsministeriet har tilsendt sine diplomatiske Agenter et Cirkulære, hvori de imellem den franske og belgiske Regjering opstaaede Tvistigheder sættes udførligt fra hinanden, med Paalæg om at meddele Aktstykket til de Regjeringer, hos hvilke de ere ansatte.

Preussen. Politiet har konfiskeret en tydsk Oversættelse af Victor Hugos „Napoleon le petit."

Portugal. Den nye Valglov er udkommet. Valgene ere direkte. Enhver Portugiser med 1000 Realer i aarlig Indtægt og som har fyldt sit 25de Aar, eller, dersom han er gift, sit 21de, er Vælger. Valgbar er enhver Vælger med 8000 Realer i aarlig Indtægt. En Deputerets Værdighed er uforenelig med endeel lønnede Embedsposter.

Tyrkiet. Det befrygtede Sammenstød med Druserne har fundet Sted; de stedfundne Batailler have endnu ikke givet noget Resultat.

— Ifølge Telegraphefterretning er Storvezíren Ali Pascha styrtet og Marineministeren Mehemet Ali Pascha udnævnt til Storvezír.

Fra **Amerika** berettes, at Ole Bull skal være beskjæftiget med at danne en norsk Koloni i Pensylvanien, hvor han har kjøbt 120,000 Akres Land.

Blandinger.

En mexikansk Potetesart, som synes at blive forskaanet for Potetessygen.

I Comptes rendus, Mai 1852 Nr. 18, berettes følgende om en i Nærheden af Genf i tvende Aar dyrket Potetesart fra Mexiko, som er bleven forskaanet for Potetessygdommen:

I Landsbyen Fenières, i det franske Ain-Departement, ikke langt fra Genf, ved Foden af Jura, raser Potetessygen meget stærkt. En der boende Landmand lod gjennem en Ven fra Mexiko komme vilde Poteter, som bleve lagte i Aaret 1850. De høstede Poteter vare fuldkommen friske, medens de øvrige Poteter paa Stedet vare angrebne.

I det næste Aar dyrkede han dem i større Udstrækning. Hr. de Candolle, som var kommen derhen, for at iagttage dem, fandt dem i fuld og sund Vært, medens de ved Siden staaende Poteter allerede vare visnede. Hovedkjendemærkerne paa dette Species ere den knollede Opsvulmen af Stengelen ved Bladenes Udspring og de livligt rød-violette større Blomster. Bærene ere større end paa den almindelige Potetes og besat med hvide Pletter. De talrige Knoller vare runde og ægformige. Dette Species var Solanum verrucosum, afbildet i v. Schlechtendals Hortus halensis fasc. I. I Foraaret 1852 fandtes de ubeskadigede af den foregaaende Vinters Snee. De runde have i Almindelighed 1 Tomme i Gjennemsnit. Deres Hud er glat, lysegul, holdt mod Øinene, rosenrød. Kjødet er stærkt guult. Smagen er fortræffelig. Deres Stivelsegehalt udgjør efter Hr. Morin 145—155 Grammer pr. Kilogram, medens den hos de almindelige Poteter udgjør 200—250 Grammer.

Om denne Sort Poteter ved Dyrkning vil tiltage i Størrelse og Stivelsegehalt og længe blive fri for Sygdommen, disse Spørgsmaal ere endnu ikke besvarede. Overhoved er det et Spørgsmaal, om den Dyrkningsmaade, ved hvilken vi af den almindelige Potetes erholde tidligere og i en bestemt Tid større Afkastninger, ikke er at ansee som en Vold mod dens physiologiske Harmoni, hvorved Sygdommen bliver fremkaldt. Efter Dr. Lindley er Sol. verrucosum og tuberosum den samme; de Candolle og Andre ere derimod ikke enige heri; heller ikke har man endnu fundet den sidste vild i Mexiko.

Nyt Bifoder.

Det vilde vel ikke være ubehageligt, for Alle, som drive Biavl, at erfare, at de tidlig om Foraaret, hvor der endnu ikke findes den ringeste Næring for Bierne, ligesaa godt som Russerne kunne underholde de største Bistader med ringe Omkostninger, — siger „Agronomische Zeitung." Hvor man efter Prokopowitsch's Methode driver Biavlen i det Store — 3000—5000 Stader — skaffer man almindelig Bierne deres Næring i det tidlige Foraar, — før de endnu paa Planterne finde Stof til Bibrød og Honning, saasnart Solen begynder at virke saa stærkt, at Bierne blive revne ud af deres Vinterhvile og Dronningen med Iver begynder at drive paa Æglægningen og megen Yngel bliver afsat, ja ogsaa udruget, uden at erholde Materialiet for Tilberedelsen af Bibrødet, — og det i tilstrækkelig Mængde og af bedste Sort, derved at man efter Bistadernes Størrelse stiller op foran Staderne et eller flere smale og lange Trætrouge, i hvilke man to Tommer høit opøser usigtet fiint Rugmeel. Bierne styrte i Tusindviis over det velkomne Bytte, vælte sig i Meelstøvet og vende tungt belæssede tilbage til deres Stader. I godt Veir hersker en utrolig Iver og en utrættelig Virksomhed; thi de finde ikke alene Stof til at lægge Yngelen i, men ogsaa for Arbeidsbierne er denne Føde kjærere end deres gamle Forraad, som allerede er bleven suur og skimlet. Ved dette Middel bliver det nu muligt for Bierne, tidlig og hurtigt at blive til en talrig Sværm. Denne Fodring fortsættes saa længe, indtil Bierne selv ophøre at indbære Meelstøvet, d. v. s. indtil de finde friskt Blomsterstøv paa Træernes Rakler. Fodringen vedvarer 8 til 10 Dage, og længere, alt efter den ydre Fodring, og man regner i Gjennemsnit to Pund Meel for hvert Stade. Da Bierne paa denne Tid nødvendigviis føle Trang til at drikke, saa opstiller man tillige i Nærheden af Bistaderne smaa Trouge, i hvilke man kommer en Blanding af lige Dele Honning, der er opløst i kogende Vand. Først fylder man Trougene løst med tørre Høvlspaaner og hælder Blandingen over disse. De kloge Dyr mærke snart den velkomne Gave og benytte den flittigt.

Anvendelse af Vanddamp til Ildslukning i Fabriker.

Efterat Fousneyron gjentagende har gjort opmærksom paa denne vigtige Gjenstand, offentliggjør Dujardin i Lille en ny Kjendsgjerning, som stadfæster Vanddampenes Virksomhed ved Ildslukning. I Douai udbrød for kort Tid siden Ild i Mezieres Hørspinderi, i Heklemaskinernes Lokale, og i et Øieblik gjorde den betydelige Fremskridt. En Mand foreslog at lede hele Maskinkjedlens Damp ind i dette Rum. Nu gik netop et Damprør derigjennem, men havde ingen Hane; man gjennemhuggede det derfor, hvorpaa Dampen strømmede raskt ud, og Branden var i nogle Minutter slukket.

Ledige Embeder og Bestillinger.

Lunde Sognekald (Dalernes Provsti) med en aarlig Indtægt af omtrent 560 Spd.

Størens residerende Kapellani (Dalernes Provsti) med en aarlig Indtægt af omtrent 380 Spd. Paa Embedet hviler et Laan paa 300 Spd., der forrentes og afbetales med 6 pCt. aarlig.

En Sagførerpost ved Underretterne i Nedenæs og Robygdelagets Amt.

En Tredielærerpost ved Tønsbergs Almueskole med 100 Spd. i aarlig Løn.

En Lærerpost i Norsk ved Christiania Borgerskole med 336 Spd. i aarlig Løn.

Kirkesanger- og Omgangsskolelærerposten i Holtaalens Hovedsogn med omtr. 30 Spd. i aarlig Indtægt.

Kirkesanger- og Fastskolelærerbestillingen i Ottestads Annexsogn til Stange Pstg. Indtægterne ere omtrent 40 Spd. og 8 Tønder Byg, foruden fri Bolig m. m.

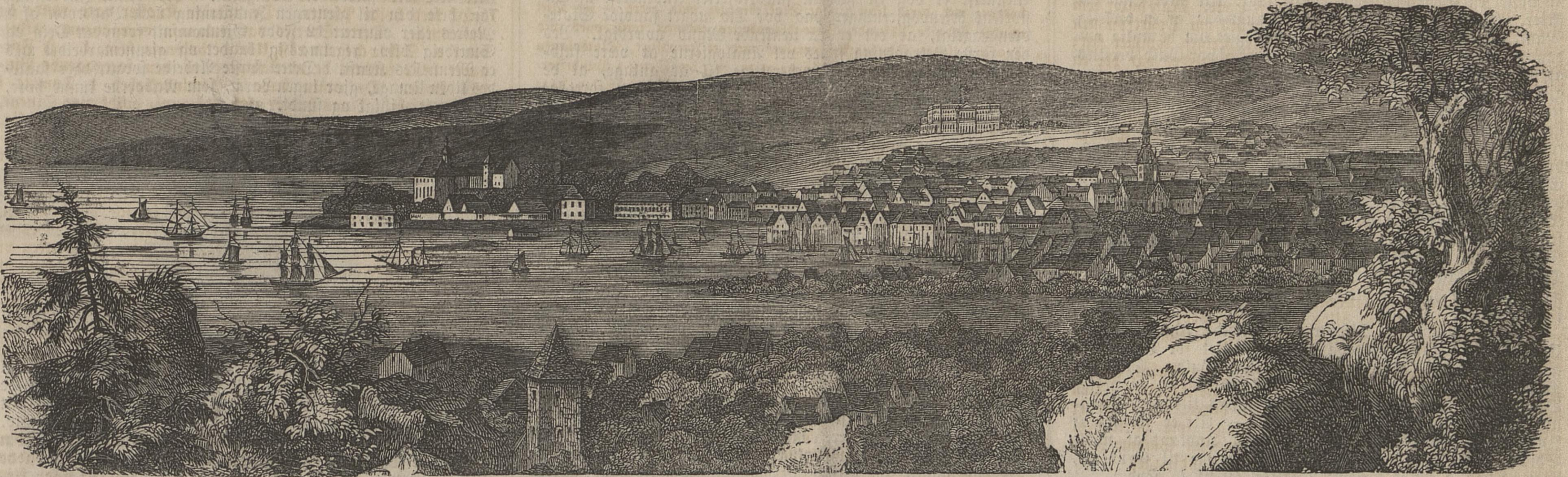
En Omgangsskolelærerpost i Eidsbergs Pstg. med omtr. 40 Spd. i Løn og frit Ophold i Skoletiden.

☞ Subskription paa **Illustreret Nyhedsblad** modtages fremdeles i alle Landets Boglader, Postk. og Postaab. og koster 72 ß kv. fors. med Post. 84 ß.; fra 1ste Jan. 1853 bæres Porto af Forlæggerne og Prisen bliver 72 ß. Hver Løverdags Aften udkommer et Nr. paa 12 Spalter, og en Aarg. bestaar i Regelen af **52 Nr.**, indeholdende henimod **300 Afbildninger**. Det staar Enhver frit for at abonnere fra hvilketsomhelst Kvartals Begyndelse, uden Forpligtelse til at modtage det allerede Udkomne af Bindet eller Aargangen. Med Subskriptionen er forbunden en Udlodning af 250 Spd. fordeelt i 7 Gevinster, hvoraf en er paa 80 Spd., en 50 Spd., en 40 Spd., en 30 Spd., en 25 Spd. en 15 Spd. og endelig en paa 10 Spd. Disse Gevinster ville i Aarets Løb ved Lodtrækning blive fordelte blandt Abonnenterne **uden Hensyn til disses Antal**; dog fordres som nødvendig Betingelse, at Betalingen bliver ordentlig erlagt for hvert Kvartal og at man holder Bladet fra Bindets Begyndelse til dets Slutning. Skulde Abonnenternes Antal stige til 2000, fordobles Præmiernes Værdi saaledes, at der bliver en paa 100 Spd., en paa 70 Spd., en paa 60 Spd., en paa 50 Spd., en paa 45 Spd., en paa 40 Spd., en paa 35 Spd., en paa 30 Spd., en paa 25 Spd., en paa 20 Spd., en paa 15 Spd. og en paa 10 Spd. eller i Alt 12 Præmier til et samlet Beløb af 500 Spd.

A. Dzwonkowski (Østre Gade Nr. 17.)

Christiania. Trykt hos Brøgger & Christie.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 57. | Udkommer hver Løverdag Aften. **Christiania den 30te October 1852.** Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. | I. Bind.

Indhold:

Kunstig Udklækning af Fiskeæg.

(Efter Alm. d. M. pittoresque.)

Hr. Coste, Professor i den komparative Embryologi ved College de France, har opfundet et Apparat af Træ, i hvilket man, ved Hjælp af en simpel Vandstraale, kan udklække Fiskeæg i et saa stort Antal, som man ønsker og under de fordeelagtigste Betingelser.

Apparatet dannes ved en Sammenføining af smaa parallele Kanaler, der ere fordeelte i Afsatser paa begge Sider af en ovenfor liggende Kanal, som rækker over dem alle og tjener til at forsyne dem.

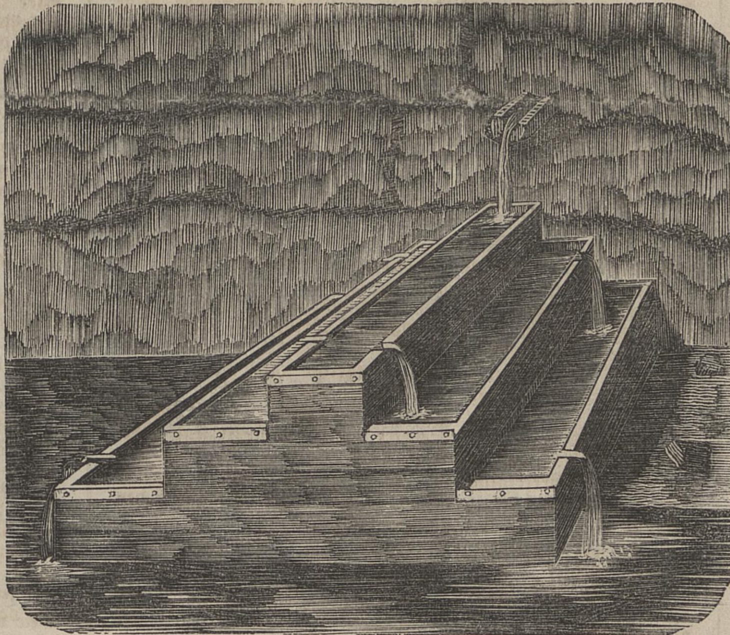
Efterat have bedækket Bunden af enhver af disse Kanaler med et tilstrækkelig tykt Lag af Gruus og Smaastene, stiller man Apparatet under en Bierhane, saaledes at Vandet falder ned i en af Enderne af den øvre Kanal. Under sit Løb strømmer det lige mod den anden Ende, hvor en rund Udringning paa hver Side frembyder det et Udløb til høire og venstre Side og hvorved det deler sig i tvende Vandfald, som gaae ned i de tvende Kanaler, der ligge umiddelbart nedenfor. Nye Løb danne sig i disse Kanaler, hvor de gaae i modsat Retning af før, gjennemløbe dem i deres hele Længde, finde igjen en Udskjæring, som styrter dem ned i de lavere Kanaler, og Vandet gaar saaledes, fra Fald til Fald, gjennemløbende Afdelingerne, som man kan forøge i det Uendelige og som forvandler dem til kunstige Bække.

Naar Maskinen er i fuld Virksomhed, nedlægger man paa Gruusbunden de Æg, som man vil udklække, og som man kan afsondre efter hvert Slags og hver Alder i de talrige Afdelinger, af hvilke denne Maskine er sammensat. Den fortsatte Strøm, som fører over dem et Vandlag af en Tommes Tykkelse eller mere, er tilstrækkelig til at forhindre Dannelsen af Tarrer, etslags Planter, hvis Indtrængen saa ofte bringer Æggene til at døe, og fra hvilke man ellers let kan befri dem ved Hjælp af en Pensel; thi man kan, Skridt for Skridt, og uden af flytte dem, forfølge alle de Forandringer, som de undergaae.

Ved dette kunstige Apparat udvikles og udklækkes Æggene lige saa sikkert og mere bestemt, end paa de Steder, hvor Hunnerne lægge dem, fordi de ere beskyttede mod alle Omvexlinger af Temperatur, ligesom ogsaa for alle andre Tilfælde, som kunne forsinke, fordærve eller tilintetgjøre dem. De Resultater, som hidtil ere opnaaede af Hr. Coste, med Hensyn til Udklækningen af Foreller, Lax og Blandinger af disse tvende Arter, have ikke ladet ham nogen Tvivl tilbage. Fremgangsmaaden er hverken vanskelig eller forbunden med store Bekostninger; thi den kan foretages i et almindeligt Værelse og næsten uden Tilsyn. Der udfordres blot en simpel Vandstraale, som løber uden Afbrydelse. De smaa runde Legemer, som ledsage Tegningen af Apparatet, fremstille de forskjellige Stadier af Udklækningen af Laxeægget. Fig. 1 viser dette Æg i sin naturlige Størrelse; Fig. 2 fremstiller for os Ægget næsten udklækket, og i Fig. 3 er endelig den lille Lax krøben ud af Ægget, og bærer endnu Navleblæren, som den beholder omtrent sex Maaneder efter Udklækningen. De her fremstillede Lax have, i College de France, ligget omtrent halvtredie Maaned under Udklækning. I Udklækningsøieblikket have de omtrent en Længde af 14 til 15 Millimetres.

Efter de Forsøg, som man har gjort i College de France, bringer man den lille Fisk, naar den har naaet en vis Udvikling og fornemmelig naar den har tabt sin Blære, i et lidt rummeligere Bassin, der er beliggende i en af Kollegiets Gaarde; i dette Bassin har man, ligesom i det ovenfor beskrevne Apparat, anbragt en fortsat Strømning, og der føder man Laxene med smaa Mark; de vedblive da at voxe; vi have seet dem komme ud af Ægget den 25de Marts sidstleden og allerede den 20de Juli have en Længde af 65 Millimetres. Fiskene vedblive endnu at voxe og at leve, udentvivl i flere Uger eller flere Maaneder, — takket være den ved Hr. Costes Laboratorium ansatte Medhjælpers Omhu og Opmærksomhed, som Skridt for Skridt følger deres Udvikling; men vi frygte meget, at de ikke kunne blive opbevarede saalænge, som de Besøgendes Nysgjerrighed og Videnskabens Interesse fordrer; for disse Skabninger, som allerede have naaet en vis Størrelse, passer imidlertid ikke længere et lidet Rum af nogle Metres i Kvadrat, men det skulde være de store Floders udstrakte Løb, hvor de udentvivl skulde vedligeholde deres Tilværelse, som om de vare komne tillive i det samme Element og paa en naturlig Maade.

I en udførligere Artikel skal vi senere komme tilbage til denne ogsaa for Norge vigtige Gjenstand.

Coste's Apparat til kunstig Udklækning af Fiskeæg.

Australien og dets Guldminer.

(Slutning fra Nr. 54).

Den forhen omtalte mærkelige Opdagelse blev i en af Bladene i Bathurst for den 16de Juli berettet saaledes:

„En Indfødt, som havde nydt Underviisning af Missionærerne i Wellington og derpaa i en Tid af 7 Aar været i Tjeneste hos Doktor Kerr de Wallarra, indfandt sig for nogle Dage siden hos denne sin Huusbonde og underrettede ham om, at han, medens han vogtede Kreaturerne oppe i Fjeldene, havde opdaget en uhyre Guldklump, indsprængt i en Kvartsblok.

„Da Guldet i vor Tid udgjør det almindelige Samtaleemne, var naturligviis ogsaa det sorte Skovbarns Opmærksomhed bleven henvendt paa denne dyrebare Gjenstand, som paa det høieste kildrede hans Nysgjerrighed. Flere Dage havde vor Vilde derfor foretaget sig at undersøge den Egn, i hvilken Hr. Kerr boer, indtil han endelig en Morgen, overrasket af den Metalglands, som straalede ham imøde fra Overfladen af en Kvartsblok, fik det Indfald at knuse Stenen med sin Tomahawk: en heel Skat viste sig for hans forbausede Øine. Efterat han var kommen noget til sig selv, begav den tro Tjener sig i Fiirsprang hjem til Huusbonden og underrettede ham om det Fund, han havde gjort, hvorhos han ogsaa medførte nogle Smaastykker af Metallet.

„Den værdige Doktor stiger, som man vel kan tænke sig, strax tilhest og rider, uden at tabe et eneste Øieblik, saa hurtigt som muligt til Stedet, hvor Opdagelsen var foregaaet, og hvor han ganske rigtigt forefinder tre Kvartsblokke, indeholdende i det Hele 100 Skaalpund Guld. Den største Blok, hvis Diameter udgjorde omtrent 1 Fod, veiede 75 Pd. og man har deraf erholdt 60 Pd. bjergfiint Guld. De to andre Stykker vare noget mindre, men alle tre tilsammen havde en Vægt af 200 Pd. Da det næsten vilde have været en fuldkommen Umulighed, uden videre Forberedelser strax at flytte saa tunge Masser, lod Dr. Kerr dem slaae istykker paa Stedet. Derved begik han alligevel en grov Feil; især da disse Malmstuffer paa Grund af deres Størrelse havde et, snart sagt, ubereguelige Værd som Prøvemalme. Skal man slutte af Beskrivelsen paa disse Stuffer, dersom man ellers kan sætte fuldkommen Tillid dertil, saa har man aldrig nogetsteds i Verden truffet paa en saa stor Guldklump. Det største Stykke havde etslags Lighed med en Honningkage eller en svampagtig, af en Mængde smaa Krystaller sammensat Masse og naar alle Stykkerne fra de oprindelige tre Blokke bleve lagte sammen paa et Bord, saa var Glandsen, som udstraalede fra dem, saa levende, at man behøvede hele en Stoikers Rolighed, for ikke at føle sig blændet ved Synet af denne uhyre Rigdom.

Medens Befolkningen i Kolonien Ny-Syd-Wales saaledes høstede en velfortjent Belønning for sin Arbeidsomhed, udviklede ogsaa Provindsen Victorias Indbyggere energiske Bestræbelser, hvilke ligeledes bleve kronede med god Fremgang.

Naar man fra Sydney seiler mod Syd lige til Baisstrædet, og derved seiler omkring den Bjergodde, som er bekjendt under Navn af Kap Wilson, har man paa sin høire Side en rummelig Havbugt, hvis flade Bredder, alene hist og her bevoxede med en sparsom Buskskov, paa begge Sider ende i Havet med en Rad Klipper. I Bunden af denne store Havbugt, mod Nord, finder man i Fjeldvæggen en af Naturen dannet Aabning, som gjennem en trang og lidet dyb Kanal fører den Seilende ind i en vidtstrakt Bugt, der frembyder et høist eget Syn, da man paa begge Sider af det passerede Sund ikke opdager noget Spor af Land.

Efter nogle Miles Seilads opdager man imidlertid paa begge Sider af sig, paa de fremskydende Strande, en Skov af Asketræ samt noget længere borte flere over Horizonten fremskydende Bjergtinder. Dette vidtstrakte Bassin, hvis Diameter er 30 Mile, kaldes Port Philip. Fortsætter man nu Farten videre op over den lille Flod Yarra-Yarra, kommer man endelig til Mellbourne, som er Provindsens Hovedstad. Mod Vest, ved Havbugtens vestre Bred og Floden Barwon, der udenfor Port Philip udgyder sig i Havet, hæver sig den nylig anlagte opblomstrende Stad Gelong.

Begge disse Stæder ere opførte af Muursteen og yde allerede ved det første Øiekast et imponerende og storartet Skue; især gjælder dette om Mellbourne. Thi omendskjønt man der, ligesom i Koloniens øvrige Stæder, iagttager adskillige Mangler i Udførelsen, samt overraskes af Husenes Uregelmæssighed, mellem hvilke man ofte træffer aabne, med vilde Træer bedækkede Pladse, saa er dog Mellbourne i det Hele taget en ganske smuk Stad, der fuldkommen fortjener at være Provindsens Hovedstad.

De Fjelde, som omgive Port Philip, høre til forskjellige Dannelsesperioder; de bestaae dog fornemmelig af Sandsteen, hvilken gjennemskjærer den tertiære Periodes Leie. Paa en Afstand af 15—18 Mile fra Havet seer man spredte Grupper af høie Granitfjelde dristigt hæve sig over den bølgeformige Slette og længere borte i Øst fremstiller den store østlige Fjeldkjede sine bratte Tinder og skovbevoxede, uigjennemtrængelige Dale.

I August Maaned 1851 skrev Vicestatholderen over Kolonien Victoria, i følgende Udtryk, til Hds. Maj. Minister:

„De talrige Underretninger, som i de sidste sex Uger ere indkomne til mig, synes at antyde, at den Guldopdagelse, som man for kort Tid siden har gjort i Ny-Syd-Wales, vil gjentage sig i denne Provinds.

„Saaledes har man f. Ex. ved Chunes fundet Guld i et Alluvium, som for den største Deel er sammensat af Kvartsstykker, der udgjøre Metallets oprindelige Moderleie.

„Man har ligeledes foreviist mig adskillige Smaaprøver fra de ved Buningyong foretagne Gravninger. Samtlige Guldpartikler ere her indesluttede i en Gangart af kompakt Kvarts. Den Malm, som er opdaget ved Dup-Creeck, — et Sted, der ligger omtrent 60 Mile fra Mellbourne, — frembyder Guldkorn, indsprængte i Skifersteen.

„Det er et kjendt Forhold, at man for 2—3 Aar siden

traf endnu righoldigere Malmstuffer i Pyrenæerne.*) Visse Omstændigheder gjorde alligevel, at denne Opdagelse da ikke havde noget Resultat."

De efter denne Indberetning fra Victoria indløbne Underretninger have været høist ufuldstændige. Strax efter den ostindiske Posts Ankomst afvigte Februar læste man i en engelsk Avis:

„Med Dagens Post fra Ostindien og China have vi, med Hensyn til de australiske Guldgruber, modtaget Nyheder lige til Begyndelsen af November (1851). Guldfeberen, hedder det, har nu naaet en Udvikling, som, snart sagt, ikke lader sig beskrive. Kolonisterne synes at være angrebne af en virkelig Mani, hvilken er bleven forøget ved Rygtet om de nylig opdagede Miner i Nærheden af Mellbourne, hvor Guld berettes at forekomme i en utrolig Mængde, og hvilket ogsaa har gjort, at Gruberne ved Bathurst aldeles have tabt deres Anseelse og ere blevne forladte. En hæftig Uro har bemægtiget sig alle Sind, til stor Skade for Kolonierne, hvilke daglig forlades af hele Skarer Arbeidere af alle Haandteringer, som, drevne af en ubetvingelig Lyst til Gevinst, ile mod dette ny Eldorado. Fremmede i Tusindeviis ankomme fra alle Kanter, hvoriblandt der ogsaa findes Personer, som have forladt selve Kalifornien, hidlokkede af Rygtet om Rigdommen i Provindsen Victorias Gruber. Alle Beretninger ere enige deri, at Guldstrøgene i Egnen om Mellbourne ere uudtømmelige. Den Dagindtægt, som en Arbeider der kan forskaffe sig, overgaar langt de heldigste Resultater under den heldigste Periode i Kalifornien.

„I Slutningen af Oktober vare allerede 10,000 Mennesker der i fuld Virksomhed og Middeludbyttet for Dagen udgjorde for hver Arbeider $1\frac{1}{4}$ til $1\frac{1}{2}$ Unze Guld. Stæderne Mellbourne og Gelong ere aldeles forladte af sin mandlige Befolkning; alene Kvinder og Børn findes tilbage. Kvægavl, Agerbrug, Værksteder og Handel — Alt er forladt af Indbyggerne, som, foragtende en ussel Indtægt af nogle Shilling om Ugen, nu istedet derfor storme til Gruberne, hvor de daglig kunne fortjene 2—10 £ (9 til 45 Spd.).

„Regjeringen har fundet sig foranlediget til at organisere særskilte Eskorter til Beskyttelse for de til Staden uophørligt afgaaende Forsendelser af Guld, af hvilket Metal daglig hidsendes 2—3000 Unzer. Allerede den 23de Okt. ankom hid 2708 Unzer fra den omliggende Egn eller rettere fra Gelong og Ballarat. Det falder forøvrigt af sig selv, at de Guldkvantiteter, som her høstes, maa daglig forøges paa Grund af det dagligt voxende Arbeiderpersonale; og man kan lettelig gjøre sig en Forestilling om, hvor hastig denne Tilvæxt er, naar man faar høre, at alene fra Vandiemens-Land den 24de Oktober ankom 300 Personer til Mellbourne. Samme Dag blev fra Gruberne ved Ballarat udbudt 1116 Unzer Guld tilsalg, hvilke efter fjorten Dages Arbeide vare blevne samlede af et Selskab af 7 Personer. En Kjøbmand fra Mellbourne — en meget kraftig og energisk Mand, det maa indrømmes — vendte tilbage fra Mount-Alexander med 250 Unzer Guld, som han alene havde samlet.

„Efter en nøiagtig Beregning anslaar Hr. Westgarth, Mayoren i Mellbourne, det daglige Udbytte fra Gruberne til 10,000 £ (45,000 Spd.).

„Beretningerne fra Mount Alexander ere saa tillokkende, at Arbeiderne i Masse forlade Gravningerne ved Bathurst, for at begive sig til denne nu fremfor alle foretrukne Plads. Visselig vende ogsaa Mange nedslagne tilbage derfra; ligesom Alle, som have været ved disse Gruber, ere enige deri, at Guld ikke kan erholdes der uden ved uhørt Arbeide."

De private Breve, vi have havt Anledning til at læse, bekræfte de Efterretninger, som Australiens Blade meddele; de omtale blandt andet, at Kolonialregjeringen, for at beholde de i dens Tjeneste ansatte Embedsmænd paa deres Poster, har været nødt til at bevilge dem en Forøgelse af 50 Procent i deres daglige Løn, uberegnet en ganske betydelig Godtgjørelse.

Det er særdeles mærkeligt, at Sydaustralien,**) hvis Jordbund er saa rig paa Bly- og Kobbermalm, hidtil ikke har frembudt nogen guldførende Mark, som med Fordeel har kunnet bearbeides.

Det er naturligviis ikke vanskeligt at forudsee, at de australiske Kolonister ikke længe kunne indskrænke sig til en saa simpel Arbeidsmaade, som den langsomme og besværlige Haandvadskning, hvilken man fra Begyndelsen af har anvendt. Allerede i Juli Maaned viste det sig derfor, at man i Ny-Syd-Wales havde begyndt at betjene sig af Kviksølv for at uddrage Metallet. Guld, som er vundet ved Amalgamation, betales ikke høiere end med 2 £ 8 Sh. for Unzen af Regjeringen, som derimod til en Priis af 3 £ 7 Sh. indkjøber Metal, der er uddraget af Malmen ved Vaskning.

Fremgangsmaaden ved Amalgamationen er forøvrigt aldeles simpel. Den bestaar deri, at man først pulveriserer den guldholdige Kvarts, hvilken derpaa fugtes med Kviksølv, som da strax forener sig med Guldet. Blandingen undergaar derpaa en stærk Presning gjennem Lærredsklude, som tilbageholde Kvartsens faste Dele, medens de lade Kviksølvet afgaae, medtagende alt Guldet. Endelig ophedes det saaledes erholdte Amalgam i en Digel til den Temperatur, som udfordres for at forflygtige Kviksølvet, hvilket som Gas gaar over i en vedhæftet Recipient eller Modtager og saaledes efterhaanden fortætter sig, medens Guldet bliver tilbage i fast Form paa Bunden af Smeltediglen. Det hænder meget ofte, at Kvartsstykker, i hvilke intet menneskeligt Øie formaar at opdage nogen Guldpartikel, alligevel give en betydelig Mængde Metal, naar de paa ovenfor angivne Maade behandles med Kviksølv.

Adskillige Forslag have Tid efter anden været paa Bane til Dannelsen af formelige Kompagnier, samt Anvendelse af Maskiner. De engelske Blade ere tidt og ofte opfyldte med Bekjendtgjørelser angaaende denne Sag. Paa den første Ansøgning om Bevilling, hvilken gjennem Arbeidsforeningerne blev fremført til Kolonialregjeringen, afgav denne da det Svar, at den Afgift, som var bestemt, var 10 Procent af Udbyttet for saadanne Gruber, der fandtes paa Kronens Mark, men derimod alene 5 Procent for Gruber paa Privates Grund, i hvilket senere Tilfælde dog desuden 5 Procent forbeholdtes Grundeieren.

Dersom den indskrænkede Plads for denne Opsats tillod det, havde vi gjerne ønsket at foretage en mere grundig Undersøgelse af de sandsynlige Virkninger, som Opdagelsen af de nye Guldgruber kan udøve paa de australiske Koloniers Lykke og Velbefindende; ligesom de almindelige Resultater af denne overordentlige Overflødighed paa de ædle Metaller gjennem disses Udstrømmen i Verdenshandelen; men vi nødes til at indskrænke os til nogle korte Betragtninger.

*) Denne Fjeldkjede ligger 100 Mile øst for Mellbourne og strækker sig fra Nord mod Syd.

**) Sydaustralien, koloniseret 1837, ligger sydøst for Ny-Syd-Wales. Dets Hovedstad er Adelaide, beliggende paa den østlige Strandbred af St. Vincents-Bugten.

Det vilde udentvivl være af Vigtighed, med Paaberaab af det velbekjendte Exempel fra Spanien, at forudsige England og dets Kolonier den Ruin, hvormed de trues ved Opdagelsen af Australiens Guldgruber. For Betragteren ligger det ligeledes nær for Haanden, idet han erindres om de Rystelser i Pengevæsenet, som fulgte af Bearbeidelsen af Amerikas Sølvgruber, at forudsige en almindelig Forvirring i Beregningen i de ny gangbare Myntsorters Værdi. Ifølge vor Anskuelse er dog en saadan snæverhjertet Anvendelse af Historiens Kjendsgjerninger paa vor Tid noget saavidt Skoledrengeagtigt, at det er en tænkende Mand uværdigt. Ved den første Betragtning synes vel Analogierne at være fuldkommen rigtige, samt derfor berettige til at antage, at de maa fremkalde de samme Resultater; men vil man foretage sig en nøiere Prøvelse, saa skal man snart indsee, at i vore Dage saavel Personer som Ting befinde sig stillede i en Kreds af aldeles nye Forholde. Fra denne Forskjel, i Begyndelsen mindre kjendelig, men alligevel virkelig — maa nu ikke alene forskjellige, men diametralt modsatte Virkninger udgaae.

Lader os f. Ex. erindre os, at Spanierne anvendte alene Slaver til Arbeide i sine Gruber, medens vi derimod udelukkende anvende vore egne Arme, hvilke ere baade frie og kraftfulde. Mon man iblandt de spanske Kolonister havde fundet saadanne som Schofield, hvem vi have seet arbeide ved Turonfloden? Nei, vist ikke! — Og, hvad saavel Aarhundredets mangfoldige Behov, som umaadelige Rigdomme angaar, saa lader os sammenligne dem med de simple Skikke og indskrænkede Tilstande, som charakterisere Dronning Elisabeths Tidsalder. Mere behøves maaskee ikke. — For kun at fremdrage en eneste Omstændighed, saa lader os for et Øieblik fæste vore Tanker paa denne Masse af Papirpenge, som nu opfylder hele den civiliserede Verden. Hver Million, som de efter Navnet repræsentere, modsvares i Virkeligheden af en tusinde Gange mindre Metalværd. Lad man endog forøge Metaltilgangen lige derhen, at man gjør den ti Gange større end den for nærværende Tid er. En saadan Forøgelse i den Papirpengene modsvarende Valuta er en Ubetydelighed, som neppe bliver kjendelig; man har alene mod metallisk Mynt ombyttet en Deel af den i Omløb værende Papirmynt. Lader os endelig ogsaa tage i Betragtning, hvilken Masse af Guld der skulde behøves, for at erstatte den i Østerrige og en Deel andre europæiske Lande saa foragtede Papirmynt! — Hvormeget Metal skulde der ikke fremdeles udfordres, for paa de britiske Øer at undertrykke den Mængde af Smaasedler paa 1 £, som der cirkulerer i den almindelige Rørelse! — Vi erkjende oprigtigt, at vi nære en afgjort Modvillie for disse elendige, stedse saa smudsige Papirlapper; og uden at fordybe os i spekulative, statsøkonomiske Theorier, udtale vi dog paa Forhaand vor levende Tilfredsstillelse over at faae opleve den Dag, da vi see disse stygge Sedler fortrængte af hyggelige Sovereigns, hvis Glands ingenlunde har noget bedrageligt ved sig.*)

*) Siden nærværende Artikel nedskreves, ere flere nye Efterretninger indløbne, som yderligere bekræfte den uhørte Udstrækning af Guldminerne i Australien. De i Provindsen Victoria senest anstillede Gravninger have især givet de meest forbausende Resultater; da man har anslaaet deres Udbytte, alene under Løbet af de tre første Maaneder, til 700,000 Pd. Sterl.

Den sidste Rapport angiver dog ogsaa, at man der havde havt store Vanskeligheder at bekjæmpe, deels foraarsagede af det betydelige Tilløb af en Mængde daarlige Personer fra Vandiemens Land, deels ved Politikorpsets Rømning eller Afsked i Masse, samt endelig ved at Søfolkene deserterede fra Handelsskibene. Ligeledes synes L[illegible]nssystemet at have givet Anledning til alvorlig Misfornøielse; og, skjønt man under den første Periode havde fundet, at det var et fortræffeligt Middel til at opretholde Ordenen, saa er det dog mere end troligt, at man meget snart vil blive nødt til at underkaste dette System betydelige Modifikationer, for fremdeles at kunne vedligeholde Agtelsen for det. — Man beretter nu ogsaa, at Guld er bleven opdaget i Distriktet Gipp, som hører til den store østlige Bjergkjedes nordligste Trakt; og i Vandiemens Land har man nylig, efter en Mængde frugtesløse Undersøgelser, fundet tvende Guldleier; det ene midt paa Øen og det andet i den nordlige Deel. Endelig fortæller en anden Rapport, at man har gode Grunde til at formode, at der findes Guldgruber paa hele Strækningen af den store østaustraliske Bjergkjede, lige fra Kap-York til den sydøstlige Odde af Vandiemens Land.

Rollands ny Apparat til Brødbagning.

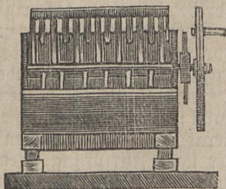
Franskmanden, Prof. Payen, har i Comptes rendus Nr. 26 for Juni Maaned d. A. givet en Beretning om Fremgangsmaaden dermed, hvilken vi her meddele.

Bageren Rolland i Paris (rue Descartes) har ved mekaniske Indretninger og eiendommelige Anstalter for Ophedningen bestræbt sig for at gjøre Tilberedningen af Brødet regelmæssigere, sundere og billigere. Da han efter talrige Forsøg troede at have opfyldt Hovedbetingelserne for et heldigt Udfald, forbandt han sig med Ingeniøren Hr. Menard til Udførelsen af Apparatet.

Jeg fik, tilligemed DHrr. Poncelet og Boussingault, af Videnskabernes Akademi Paalæg om at undersøge det ny System, som i Løbet af et Aar havde været i Virksomhed i Opfinderens Bageri.

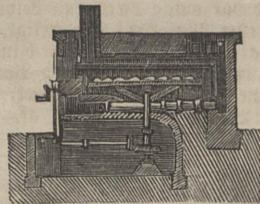
Dette bestaar i det Væsentlige paa den ene Side i et mekaniskt Bagertroug og paa den anden Side i en Bagerovn med en cirkelrund, bevægelig Bund.

Allerede i længere Tid havde flere Technikere gjort sig Umage for at opfinde en god Knademaskine og havde i større eller mindre Grad naaet deres Øiemed. Af de tvende sidste meest lykkede Bagertrouge blev det ene opfundet af Bageren Fontaine og forbedret af Mekanikeren Moret; det andet blev forfærdiget efter Opgivelse af forhenværende Bager Boland, Opdager af den sindrige Maade at prøve Meel paa.

Rollands Deigtroug.

Det Rolland'ske Bagertroug har nogen Lighed med de tidligere, men udmærker sig ved sin simplere Konstruktion. Det bestaar af en aaben, halvcylindrisk Beholder (Troug), som paa den sædvanligviis op til Væggen staaende Side er forsynet med en Styrteindretning af Kobber. En horizontal Valse, der hviler paa tvende Tapleier, som ere anbragte ved begge Sider af Trouget, er forsynet med tvende Rader krumme Klinger, som, staaende ligeoverfor hverandre, afvexlende danne lange og korte Knive eller ligesom to River; disse blive satte i Bevægelse af et stort Tandhjul ved Hjælp af et Drev, paa hvis Axe der findes et Svinghjul. Ved denne Indretning kan hele den til gjentagen Indsætning i en Bagerovn af 4 Metres eller omtrent 12 Fods Gjennemsnit fornødne Deig og Suurdeig blive regelmæssig knadet og gjennemarbeidet med et Menneskes Kraft. Dette første Arbeide foraarsager saaledes liden Umage, gjør ingen Larm, som Naboerne kunne høre, er simpelt, billigt og sundt.

Rollands Bagerovn.

Rollands Bagerovn har flere Indretninger, som man finder enkeltviis hos andre Opfindere, men som her, forenede og fuldkommengjorte ved flere nye Anordninger, synes at lette Arbeidet og love med større Sikkerhed et heldigt Udfald.

Vi troe dog i denne Henseende at maatte minde om nogle historiske Kjendsgjerninger. For lang Tid tilbage havde allerede Grev Chabrol og Ingeniøren Legallois for Armeens Proviantering ladet konstruere en Bagerovn, der dreiede sig i en horizontal Flade og blev ophedet med Steenkul; paa Grund af Vanskeligheden ved at regulere denne Ophedning, blev denne Bagerovn igjen opgiven.

For nogle Aar siden opfandt Coveley en anden Indretning, i hvilken fire bevægelige Bundstykker, som bleve førte fremad ved Bevægelsen af et i en vertikal Flade sig dreiende Gestel, efter hinanden indtoge alle Steder af Bagerovnens cylindriske Huling. Disse, ligesom Sæderne i en vertikal Karousselindretning anbragte hængende Ovnbunde, kom den ene efter den anden hen foran Døren, gjennem hvilken man uden Møie udførte Indskydningen af Deigen og Udskydningen af Brødet. Den dreiende Bevægelse regulerer Temperaturen, idet den sætter Summen af den af de fire Bunde opnaaede Varme i Ligevægt; den frie Cirkulation af den ophedede Luft begunstiger denne Ligevægt af Temperaturen. Den Coveley'ske Bagerovn er endnu i vore Dage i Brug med god Fordeel. Da Brødet i denne bliver bagt ved ophedet Luft, saa kan man naturligviis ved denne betjene sig af hvilketsomhelst Brændemateriale, dog giver man i Regelen Coakes Fortrinnet.

Endelig maa vi omtale Lemare's og Jametel's Bagerovn, forbedret af Grouvelle og Mouchot. I denne Bagerovn med ubevægelig Bund bliver Luften opvarmet ved en stor Overflade af Muursteensvægge, hvilke omgive et bredt Ildrum nedenunder, eller undertiden en Ovn til at berede Coakes af Steenkul; særegne Indretninger befordre Cirkulationen af den varme Luft, hvortil blive benyttede Forskjellighederne i deres Tykkelse paa Grund af den ulige Temperatur.

Ved gjennem flere Aar fortsatte Forsøg i det Store viste det sig, at Soldaterbrødet ikke kunde bages saa billigt i nogen af disse Ovne, som i Hr. Lespinasse's Ovn; men denne har imidlertid den Feil, at den udelukkende bliver ophedet ved Veed, som man maa brænde paa Ovnens Bund; Udtagningen af de udslukkede Kul, Reengjørelsen af Ovnens Bund, Indskydningen og Udtagningen af Brødet ere derfor ligesaa besværlige, som ved de gamle Bagerovne.

Vi ville ikke her indlade os paa at omtale Daveu's Bagerovn, der ligner den i Storbritanien almindelig brugelige, og som ved et Ildsted paa Siden bliver ophedet med Steenkul, men efter enhver Bagning fordrer den samme besværlige Reengjørelse, som de gamle Bagerovne.

Hr. Rollands Bagerovn afviger saavel i det Hele som i de fleste Enkeltheder betydeligt fra sine Forgjængere, hvilket man vil see af følgende Beskrivelse.

Dens Bund bestaar af Plader af Støbejern, der ere belagte med Muursteen; de maa dreie sig i horizontale Flader, i hvilket Øiemed denne Bund ligger paa Enden af en vertikal Axe og befæstes der af Jernbaand. Den $7\frac{1}{2}$ til 9 Fod under Bunden rækkende og af en Ring holdte Axe staar i en Pande; denne sidste er befæstet i en Stilling, som ved Hjælp af Stilleskruer kan stilles høiere og lavere. Man indseer, at Bunden paa denne Maade efter Ønske kan forhøies og sænkes og følgelig Ovnens Høide bringes i Forhold til Brødets Volum eller Høide.

Ovnen bliver ophedet ved et i en Indmuring under den bevægelige Bund anbragt Ildsted; Røgen trækker bort gjennem Kanaler og sex Rør af Støbejern, som gaae ud fra hverandre paa et noget skraanende Steenleie.

Disse Rør staae i Forbindelse med vertikale Ledningsrør, som opvarme Sidevæggene og som have deres Udmunding i et frit Rum imellem Bagerovnens Tag af Jernblik og en anden Platform af Støbejern, hvilken sidste er bedækket med et tykt Lag Aske eller med et andet Legeme, der er en slet Varmeleder.

Man seer, at Ovnen virkelig bliver ophedet som en Muffel, uden direkte Kommunikation med Brændematerialet eller Forbrændingsprodukterne.

Man brænder efter Behag Steenkul eller Veed; i sidste Tilfælde, hvilket er det sædvanligere i Paris og i Stæder, hvor man maa skaffe sine Kunder brændte Kul, anbringer Hr. Rolland en Kuldæmper under Ildstedet.

Denne Kuldæmper befinder sig under en Tragt, der er tilsluttet ved en oscillerende, let Ventil, som ved en Modvægt holdes i Ligevægt; ethvert Stykke udslukket Kul falder strax gjennem Ristsstængerne ned paa Ventilen, som bliver omhvælvet, lader Kullet glide ned i Damperen og strax igjen stiger op.

For at samle de udslukkede Kul, behøver man derfor kun at stille en anden Kuldæmper istedet for den fyldte, hvilket ikke koster megen Møie.

Indskydningen af Brødet foraarsager heller ikke meget Bryderi, fordi alle Dele af den sig dreiende Bund efter hverandre komme foran Døren af Ovnen; saasnart den let tilgjængelige Overflade af Bunden er bleven fuldsat, dreier Arbeideren en liden Vrider, som ved Hjælp af en Vaukanson'sk

Kjede meddeler Bevægelsen til en liggende Valse, som atter ved et Drev overfører den paa et ved den store Valsestok anbragt Keglehjul. Ovnbunden dreier sig, bringer en fri Flade foran Døren, hvilken man fylder, og saaledes alle Dele efter hverandre. Man fylder kun en Længde af Bundens halve Diameter; derved lade Brødene sig meget bedre ordne end hidtil, fordi de Redskaber, som man anvender ved en Ovn af 12 Fods Diameter, i det høieste have 6 Fod lange Haandgreb.

Opsigten med Bagerovnen er ligeledes meget let; et ved Døren anbragt Kighul og et Hul med Reflektor, som oplyser det Indre af Bagerovnen foran Mundhullet, gjør det muligt paa Stedet at iagttage Brødenes Udseende og ved at dreie paa Bunden kan man lade dem alle passere forbi sig. Naar man tager et Thermometer tilhjælp, saa kan man moderere Varmen, ja endog forandre Flammens Retning.

Ligesom Indskydningen, saaledes foretages ogsaa Udskydningen af Brødene, idet man efter hverandre bringer alle Delene af den sig dreiende Bund hen foran sig.

Hr. Rolland har ogsaa været saa heldig at gjøre det Strømeel (Hvede- eller Maisklid) undværligt, hvormed man forhindrer Deigen at klæbe ved Skuffen; han bevirker nemlig, efterat Brødet er blevet bestrøget med Vand, ved Hjælp af et Lufttræk Dannelsen af et tørt Overtræk, som er tilstrækkeligt til at hindre Brødet fra at glide af. Man behøver saaledes nu ikke længere at befrygte mange Forandringer af Brødet, navnlig Udviklingen af Skimmel, hvortil denne Bestrøing ofte lagde Spiren.

Følgende ere de Fordele, som Rollands Fremgangsmaade i Sammenligning med de hidtil brugelige Methoder allerede frembringer i flere Bagerier:

1) Knadningen af Deigen foregaar paa en reenlig, sund og regelmæssig Maade og uden Larm paa et simpelt og ikke kostbart Apparat;

2) Indsætninden og Udtagningen af Brødet er let og foregaar med kortere og mere lethaandteerlige Redskaber;

3) Anvendelsen af hvilketsomhelst Brændemateriale;

4) betydelig Besparelse af Omkostningerne ved Opvarmningen;

5) den brydsomme Reengjørelse af Bunden efter enhver Bagning bortfalder;

6) en regelmæssig Bagning, som man med Lethed kan føre Tilsyn med;

7) de udslukkede Kul samle sig af sig selv, hvorved man undgaar den besværlige Udtagen af dem og den for Arbeiderens Sundhed skadelige straalende Varme;

8) endelig erholder man Brød, der ere befriede fra ethvert Spor af Aske, Kul eller Strømeel, kort sagt Brød, som med et smukt Udseende og en fuldkommen Reenlighed forene den bedste Kvalitet.

Vore Efterkommere ville sikkert engang, naar de læse det nittende Aarhundredes Technologie, spørge sig selv, om man da virkelig paa denne de industrielle Fremskridts Tid, behandlede vort første Næringsmiddel paa den raa Maade, som det endnu skeer, idet man stikker Armen i Trouget, med en Anstrængelse, der udmatter den halvnøgne Arbeiders Kraft, drager den ud og igjen kaster den ned, saaledes at hans Sved løber ned i Næringsmidlet; om der da virkelig bages i det Ildrum, af hvilket man netop udtog Kul og Aske; om det kan være muligt, at under dette anstrængende Arbeide den største Deel af Varmen ikke mere blev anvendt til i en umaadelig Grad at ophede Arbeideren, til saa at sige at stege ham, end til at bage Brødet. Maatte dog den Tid være nær, da de i mere end sexti Aar foretagne talrige Forbedringer kunne forene sig til en praktisk Fremgangsmaade, som fører den nuværende Tilstand i alle Bagerier en Forbedring imøde!

*) Efter tydske Aviser seer man, at en Smed i Elberfeld, Fr. Schild, har konstrueret en Brødknadningsmaskine, som ikke alene knader den til Brød bestemte Deig, men ogsaa tømmer Trouget, former Deigen til Brød og afveier disse nøie. Det Hele skulde saaledes være en forbedet Udgaver af den Rollandiske Maskine.

Det Indre af Slotskapellet ved Bisættelsen af Prinds Gustavs Lig.

Løverdag den 2den Oktober Kl. 12 Middag foregik i Slotskapellet Jordfæstelsen af Prinds Gustavs Lig. Den Inderlighed og Bevægelse, hvormed Biskop Arup, der udførte Jordpaakastelsen, fremsagde sin smukke Ligprædiken og Bøn, forøgede de vemodige og smertelige Følelser, som Aarsagen til denne Ceremoni og Synet af den af Sorg nedbøiede elskede Kongefamilie allerede i saa høi Grad havde vakt.

Psalmen var forfattet af A. Munch og udførtes af Studentersangforeningen.

Tvende smukke Krandse vare henlagte ved Kisten, den ene fra Hds. Majestæt Dronningen, den anden fra den danske Enkedronning.

I de Dage Kisten henstod i Kapellet indtil den, Løverdag den 9de, ledsaget saa at sige af hele Christiania i høitidelig Procession førtes ombord i Dampkorvetten Nidaros for at bringes til Stockholm, søgte en Mængde af Byens Indvaanere at vise Kongefamilien sin Deeltagelse ved at henlægge Krandse ved dens Fod.

Vildrenen.

(Af P. Chr. Asbjørnsen).

(Fortsættelse fra Nr. 55).

I Budstikken for 1818 anfører Provst Hertzberg fra Kintservig i Hardanger, at Skytterne derfra angive, at der i Hardangerfjeldene træffes „tre Arter (Afarter el. Racer) af Reensdyr; de, som komme trækkende fra Norden af i mindre Flokke af 40 til 50 Stykker, ere de mindste og af lys Farve; de paa Hardangerfjeldene, som ere større og mørkere, kunne være indtil 7 til 800 i en Flok, de i de sydligere Fjelde i Christianssands Stift ere de største og af en mørkere Farve.“ Hvad der i Slutningen af Nr. 55 blev anført om Skrædyrene, at de sandsynligviis have sit Hjem i vildere Fjeldegne, der mindre hjemsøges af Mennesker, og hvor en mere sparsom Adgang til Føde ikke tilsteder en saa kraftig Udvikling som de rige Græsgange i lavere Høifjelde, vinder Paalidelighed saavel ved Hertzbergs ovenanførte Opgave fra Hardanger, som ved den Kjendsgjerning, at Vildrenen paa Spidsbergen ligeledes er mindre og svagere end den norske. Det vil vel synes underligt, at det sidst Anførte skal være et Beviis; men det tør dog blive indlysende, naar man veed, at 500 Fods Stigning paa vore Fjelde, bringer os til en Middeltemperatur og Værtforhold, der omtrent svare til dem, man kommer til ved at reise 30 Miil længer op mod Nord; lægger man nu Mærke til, at Renen mellem Jotunfjeldenes Alpeknipper og Høidale lever 2 til 3000, ja maaskee indtil 4000 Fod høiere, end paa de østlige og sydlige Høifjeldssletter, saa vil man finde, at dette svarer til et Ophold 120 til 240 Mile længer mod Nord, og da er man ikke saa langt fra Spidsbergen. I Jotunfjeldenes Høidale, hvoraf himmelstræbende Pigge, sorte taggede Vægge og Fjeldtinder rage op mellem umaadelige Masser af Snee og Jisbræer, et stivnet Hav, af umaadelig Udstrækning og gribende Storhed, ruger et Polarklima og hersker en spidsbergensk Plantevært. Af hvad der her og i det Foregaaende er anført, er der den største Sandsynlighed for, at Skrædyrene have sit Hjem og Tilhold mellem de høieste Fjelde i Norge, hvorfra de rimeligviis under vedvarende østlige Vinde gjøre

Udvandringer til Gudbrandsdalen, under sydlige nedad i Vidden og Hardangerfjeldene.*)

Liljeborg har forøvrigt paa Dovre hørt det samme angaaende Reensdyrenes afvigende Størrelse, som man i Romsdalen, paa Læsø og i Vaage har fortalt mig, at selv Rener af samme Alder ofte i Størrelse ere meget forskjellige, indtil de ere fuldkommen udvoxne, hvilket først er Tilfældet i det fjerde eller femte Aar efter Fødselen.

Forskjellige Slags Urter, Græs, Blade, Knopper og Lavarter er Vilbrenens Føde. Den synes især at ynde de syrlige, skarpe og bittre Planter; om Sommeren fortærer den saaledes flere Syre- og Ranunkelarter, blandt hvilke Isranunkelen (Ranunculus glacialis), der af Fjeldbønderne kaldes Reinblomme, den overordentlig bittre Gentiana lutea — i Thelemarken kaldet Reinfyre — Dryas octopetala, — Reingræs — og Bukkeblade høre til dens kjæreste Foder; desuden fortærer den gjerne Cerastium, Rumex digynus, Knopper og Blade af Dværgbirken og de finere Vidiearter. Om Vinteren nærer den sig fornemmelig af Reenmose og andre Lavarter, der bedække uendelige Vidder i de Egne, hvor Renen har sit Tilhold. Almindelig beite Reenflokkene kun der, hvor der ligger Snee. De største og stærkeste Bukke gaae foran og skrabe og arbeide Sneen væk med Kløverne; men naar Simlerne komme efter, stikke de dem med sine spidse Horn, og da de gamle Bukke efter Takkernes Fældning ikke kunne forsvare sig med det eneste Vaaben, de bruge mod sine Lige, Hornene, ere de nødte til at vige Pladsen og skaffe Sneen bort paa andre Beiteplalse, hvorfra Simlerne atter fordrive dem. Dette skal være Aarsagen til, at de gamle Bukke nogen Tid efter Fældningen skille sig fra de store Samsflokke, og i mindre „Dotter" søge høiere op i Fjeldene eller ned paa Lavlændet.

At Renen i fugtige Sommere giver sig ned i Skovegnene for at æde Sop, og at de gamle Bukke om Sommeren gaae paa rigt Beite i Birke- og Vidieregionens Græsdale, medens Simle og Ungbuk søger op paa de luftigere Tinder, hvor Isranunkelen trives og de ere mere frie for Myg og Fluer, Bræmser og Sommerhede, er i Nr. 55 anført eller antydet. — Om Vinteren, naar Renen fornemmelig lever af Mose eller Lav, er dens Gjødsel tør og danner Bønner ligesom Faarenes; om Sommeren, naar den æder Græs, er Gjødselen mere sammenhængende.

I Almindelighed holde Renerne sig gjerne i Sollierne; de holde af at bade sig i Solen i Smaadalene mellem de høiere Fjelde, hvor de gjerne lægge sig paa Bræer og Snedriver, hvorfra de have en vid Udsigt. Skræmmes de, fare de afsted med saa overordentlig Hurtighed, at man undertiden, hvilket ogsaa er Tilfælde med Raadyret og nogle Gaseller, kun seer dem som en Stribe, og dog hænder det, at Jærven eller Fjeldfrasen fanger dem, men det skeer kun, naar den uforvarende styrter over dem fra et Bagholb. Stundom forfølge Ulvene dem, men de holde snart op med Forfølgelsen, naar de mærke, at de ikke kunne indhente dem.

Renen klatrer med samme Lethed og Færdighed som Gjeden; den farer hen over og løber med en Sikkerhed og Hurtighed i den vildeste Ur som paa det slette Field. Den brede Form af Renens Kløver sætter den ogsaa istand til at løbe paa Sneen, uden at synke for dybt ned i den. Renens Lugt er saa skarp, at den veirer Jægeren paa 2 til 3000 Alen, og den bliver mere skræmt ved hvad den fornemmer gjennem Lugten, end ved det den iagttager ved Syn og Hørelse. Synet af Jægeren, og Lyden af Skuddet forbauser den, og bringer den ofte til at blive staaende i nogle Sekunder, men ved Lugten af Mennesker drives den paa øieblikkelig Flugt. — Skjøndt Renerne streife vidt omkring i Fjeldene, have de sine visse Yndlingssteder, hvor Jægerne der vel kjende disse, vide at finde dem, naar de ikke ere fordrevne derfra.

Renens Haardførhed og Nøisomhed gjør det let for den, selv om Vinteren, at udholde det haarde Klima, den strenge Kulde og de barske Uveir, der rase i Polarlandene, i Fjeldørkenerne og mellem Tindeknuderne, der af Naturen er anviist den til Hjem. Dens Klattreevne og dens Raskhed i Forbindelse med dens skarpe Sandser, hjælper den til at undgaae Menneskenes og Rovdyrenes Efterstræbelser. Men naar man siger, at det falder Renen saa let at undgaae Menneskenes Forfølgelser, at den for skulde tiltage end formindskes i Antal, saaledes som Liljeborg, beretter efter en Jægers Udsagn paa Dovre, da synes ikke dette fuldkommen at stemme med hvad jeg i andre Egne, f. Ex. Romsdal og Læsø, har hørt om at Renen for en 80 til 100 Aar tilbage i Tiden var saa talrig, at man ikke behøvede at umage sig med at drive om i Fjeldene for at søge den, men kun at lægge sig i Nærheden af en Reensti og vente en Stund, til der kom en Flok. Dog vil man i Gudbrandsdalen sige, at Renen i de senere Aar, efter at den ved Lovbud er bleven fredet, der er i stærkt Tiltagende.

(Fortsættes.)

*) En Ven har fortalt mig, at han af Bønder i Nordre Gudbrandsdalen har hørt, at der i Fjeldene undertiden skal vise sig Dyr af Størrelse som en Gjed, men med høiere Been og med opretstaaende, i Enden tilbagebøiede Horn samt af bruunlig Farve, mørkest i Ryggen og lysere under Bugen. De vare saa overordentlig skye og rædde, at det var umuligt at komme dem paa Skud. Fortællingen endte med: „me kalla døm Gjyms." Baade Navn og Fremstilling giver Billedet af Gemsen, men man vilde vist slutte overilet, om man derhos antog, der gaves Gemser i Norge. Er det ikke en Jæger-Skrøne, er det Hele muligens kun en forvansket Fortælling om Skrædyrene.

Om Skovulden.

(Af Dr. Schubert; efter Wochenschrift der Würzburger polytechn. Vereins, 1852, Nr. 25.)

Skovulden bestaar af ufuldstændigt optrævlede Naale, som det synes af den almindelige Gran (Pinus sylvestris). Deres grønne Farve er, tilsyneladende paa Grund af den dermed foretagne Udkogning, stærkt gaaet over i det Gule. De besidde forøvrigt endnu i høi Grad den eiendommelige Lugt ved dette Plantestof. Deres Elasticitet kan naturligviis ikke sammenlignes med Krølhaarenes, men staar vel nærmere til Nødehaarene; imidlertid staae de langt over den almindelige Mose (Hypnum).

Jeg lod Grannaale koge flere Timer i Vand, til de bleve bløde, og knuste dem derefter med en Træklubbe paa et Underlag af Træ. Vare Naalene da fugtige, saa bleve de, selv om man anvendte stor Forsigtighed, knuste altfor meget, d. v. s. til en meget korttrævlet, næsten pulverformig Masse. Vare de tørre, saa bleve de kun slaaede flade, men aldeles ikke optrævlede. Endog naar jeg beklædte Underlaget med Læder eller vulkaniseret Kautschuk, var Knusningen med Træhammer ved fugtige Naale altfor ødelæggende. Havde derimod Hammeren ogsaa et blødt Overtræk, da ophørte Virkningen aldeles. Det virkede ogsaa for stærkt, naar man lod dem gaae igjennem tvende Jernvaltser.

Da jeg saaledes paa mechanisk Maade ikke kunde opnaae noget forønsket Resultat, forsøgte jeg at bevirke Optrævlingen ved chemisk Behandling. Denne frembragte imidlertid endnu mindre noget heldigt Resultat. En Udkogning med Vand i den Papinianske Potte ved et Tryk af 12 Atmosphærer opblødte rigtignok Naalene noget mere end den almindelige Kogning, men til nogen Optrævling var der ikke Spor. En Udkogning med Sodalud frembragte større Opblødning, men ingen Optrævling. Ligesaalidt udrettede en tvende Gange gjentagen Udkogning med Ætslud af 2 Lod Soda (som først var gjort kaustisk) paa en Potte Vand og derefter Udludning med Vand, fortyndet Saltsyre (2 Lod koncentreret Syre til 1 Pot Vand) samt endelig med Vand.

Denne sidste Behandling gav imidlertid, om end ingen „Skovulden" lignende Masse, dog et kruset Produkt, som forekommer mig at være et endnu fortrinligere Materiale til Stop end Skovulden, fordi det rigtignok har mindre Blødhed, men derimod viser en større Elasticitet. Nu blev et Parti med Vand udkogte Naale udblødt i en Potaskeopløsning og derpaa overhældet med Saltsyre, for ved Kulsyreudviklingen at tilintetgjøre Trævlernes Forbindelse, men ligeledes uden Held; ligesaalidt førte deres Ristning i lunkent Vand til Maalet. Den ovennævnte mechaniske Behandling viste sig ogsaa efter alle disse Behandlingsmaader som ikke svarende til Hensigten. Tilsidst blev jeg staaende ved følgende simple Fremgangsmaade:

De med Vand eller meget fortyndet Syre udkogte Naale gned jeg mellem Hænderne ganske som man pleier at gaae frem ved Gnidning af Vask. Da denne Manipulation imidlertid kun lader sig udføre i det Smaa og selv da, navnlig i Begyndelsen, er meget ubehagelig, ja endog angriber Huden, saa maa man i det Store søge at efterligne denne Ristning ved en eller anden Maskineindretning af lignende Virkning. En Glaseemølle, som Pottemagerne bruge, gav et temmelig godt Resultat. Endnu fuldkomnere vilde maaskee den tilsigtede Virkning lade sig opnaae ved hensigtsmæssigt tilhuggede Møllestene eller maaskee bedre ved indskaarne Trævalser med paafølgende Udhækling.

Norge.

Christiania. Hs. Maj. Kongen har paa Tilbagereisen til Stockholm paadraget sig en Forkjølelse, der ifølge de med Kureer den 28de ankomne Bulletiner er gaaet over til en nervøs Feber. Da denne synes at ville blive varig, skal Interimsregjeringen atter sammentræde. Til Statsraader ere tilforordnede de samme, som under Kongens Udenlandsreise, samt forhenværende Statsraad Holst. Af de ordentlige Statsraader ere Krog, Petersen og Sørenssen beskikkede som Medlemmer af Interimsregjeringen i Stockholm.

— Ved kgl. Res. af 4de Okt. er et 2det Apothek i Drammen tilladt oprettet.

— Ved kgl. Res. af s. D. er Redaktionen af Magazin for Lægevidenskaberne tilstaaet 30 Spd. aarlig som Godtgjørelse for i bemeldte Tidsskrift at aftrykke den ved Departementet for det Indre ansatte Medicinalkommittees Forhandlinger og deraf aflevere 30 særskilte Aftryk.

— Schwartzenbakker-Kapellet, hvilket vi allerede tidligere have havt Anledning til at stifte Bekjendtskab med, er atter kommen hid til Byen og agter i Løbet af Vinteren at give Koncerter i Frimurerlogen.

— Den 25de seent om Aftenen blev man atter skrækket ved Brandallarm. Ilden var opstaaet i et Vedskuur til Gaarden paa Hjørnet af Kirkegaden og Raadhuusgaden; men den blev snart dæmpet, skjønt den var kommen temmelig vidt, inden Sprøiterne kom til.

Frederikshald. Smaalenenes Amts Landhuusholdningsselskab har nylig holdt et Møde, der skildres som en sand Folkefest. Til en Præmiepløining paa Gaarden Lundestad havde foruden en Mængde Tilskuere ikke mindre end 25 Plougkarle indfundet sig, alle paa en Undtagelse nær med Smallske Plouge. Ved Dyrskuet sammesteds vare over 60 Dyr udstillede, og 12 Præmier uddeeltes. Efterat Dyrskuet var tilende, afgik omtrent 150 Medlemmer til Byen, paa hvis Raadstue Landbrugsmødet aabnedes. Amtmanden indfandt sig ved denne Anledning og oplyste, at Landbrugsskolen vil blive flyttet fra Lundestad, sandsynligviis til en af Amtets østligere Egne.

Skien. Paa Gaarden Mela, tilhørende Foged Borchsenius, har en voldsom Ildebrand fortæret Udhuusbygningerne og den deri værende betydelige Avl af Korn og Høe.

Lillehammer. Den ny Vei imellem denne By og Stor-Haave i Faaberg er nu færdig; den har i det Hele kostet omtrent 5000 Spd.

Christianssund. Paa Gaarden Heggemsnæsset i Surendalen er der isommer avlet omtrent en Vog fuldmoden Kaffe. Tobaksplanten skal der i Bygden ogsaa være bleven næsten moden.

Ved søndre Throndhjems Amts Landbrugsskole holdtes den 27—29de Sept. den aarlige Dimissionsexamen: 5 Elever absolverede Examen og erholdt hver ved Udgangen af Skolen en Ploug; desuden tildeeltes To, der erholdt Udmærketgodt, hver en Præmie paa 10 Spd.

Meelhuus. Paa Gaarden Gravrok holdtes den 11te Okt. en Præmiepløining, hvortil sex Plougkarle fremmødte, af hvilke tre erholdt Præmier. En Mængde Tilskuere havde indfundet sig i denne Anledning.

Oversigt over norske Blades Indhold.

I Chr.-Pst. for 28de Oktober findes en af „en sagkyndig Mand" afgiven Beretning om Dampkorvetten „Nidaros's" Tour til Stockholm, hvoraf fremgaar, at denne har været særdeles heldig, samt at de svenske Sømænd have afgivet en saa fordeelagtig Dom om Skibet, at enhver Mistanke om at dette skulde have en eller anden Feil derved maa ansees for udryddet. Baade Frem- og Tilbagetouren løb lige heldigt af og Maskinen blev ikke en eneste Gang standset for at rette paa nogen af dens Dele. Skibets Dimensioner opgives derhos saaledes: Længde mellem Perpendikulærerne 168 Fod. Største Bredde 30 Fod. Dybde i Rummet omtr. 17 Fod. Middelspantets Areal 272 □' Vandliniens Areal 4011 □' Deplacement 30,487 Kub. Fod. Seilareal 8512 Kvad. Fod. Drægtighed 305 Kom.-Læster. Dybgaaende agter 15 Fod 1 Tom. Do. for 11 Fod 9 Tom. Nominel Hestekraft 200. Skibet er beregnet til med fuld Udrustning og Kul for 7 Dage at skulle løbe i stille Veir og smult Vand 8 Miles Fart; Maskinen skulde da gjøre omtrent 35 a 40 Slag i Minutet. Det har under disse Omstændigheder gjort 8,8 Miles Fart og Maskinen har da gjort 42 Slag i Minutet. Propelleren har 6 Blade. Besætningen er 150 Mand og den fører 6 Stykker 60pundige Bombekanoner. Det er taklet som Barkskib."

— Tilskueren har i Anledning af Depot- og Arbeidersagen indeholdt gjentagende Klager over vor kriminelle Retspleies Langvarighed. I sit sidste (44de) Nr. indrømmer den villig, hvad Chr.-Pst. i et Indlæg desangaaende har søgt at vise, at det med Hensyn paa Arbeideragitationen ikke har været muligt for den norske Retspleie, at erhverve sig de fornødne Oplysninger i kortere Tid end et Aar. Men da det egentlige Lovmaal for Kommissionen og siden for Høiesteret nødvendigviis maa medtage endnu længere Tid, finder den, at den foreløbige Arrest, „der i og for sig ingen Straf skal være," dog i Virkeligheden er en altfor stor Lidelse. For ved Exempel at vise, at vigtigere Sager end vor Arbeideragitation kunne afgjøres i kort Tid, anføres, at de, der i Decemberurolighederne arresteredes i Frankrig, allerede ere domfældte, og at det sidste irske Oprørs Hovedmænd alle efter Lovens Form bleve dømte og afsendte til Straffestedet, førend en norsk Domstol kunde have tilendebragt de allerførste Præliminarier til en langt ringere Sag. Fremdeles beklager Tilskueren det Hemmelighedsfulde ved den norske Retspleie, samt viser det Ønskelige i at en hurtigere Afstraffelse foretrækkes, især i politiske Sager, hvor det fornemmelig kommer an paa ved Dommen at virke forbedrende paa den store vildledede Masse.

— Da Tilskueren i sit Nr. 43 har udtalt sig imod de Bestræbelser for en „ultranorsk Udtale," som Mange troede at opdage ved den norske Theaterskoles første Forestilling, har Hr. Adjunkt Knudsen maattet gribe Pennen for her som ved mange andre Leiligheder at opklare vore dunkle og forvirrede Sprogforholde. Blandt de mange sunde og træffende Bemærkninger, han gjør i sit Tilsvar (indrykket i Tilskuerens Nr. 44) er især den slaaende, som rettes imod Ivrerne for en samvittighedsfuld Overholdelse af den danske Udtale lige efter Bogstaven. Han spørger, om vi, naar de Danske opgive sin hidtilgjældende Udtale og Skrivemaade, som man i Skolerne hos os møisommeligen har lært, da ogsaa skulle optage det Ny med dem, hvilket bliver den eneste Maade, hvorpaa Dansk og Norsk kan forhindres fra at afvige fra hinanden. „Der kunde vel aldrig blive Tale om, at de Danske vilde gjøre lidt Tvang paa sig, for at vedligeholde sit Sprogfællesskab med os? Vi skulde jo dog være nogenlunde jævnbyrdige. Men Sprogfællesskabet omtales jo altid som Noget, der udelukkende paaligger de Norske at holde vedlige, og en sproglig Kløft anføres jo altid som blot skadelig for os, ikke for dem."

Sverige. Fra Ulricæhamn berettes, den 17de ds. at Jønkøpingspostillonen er bleven skudt paa Veien til Gøtheborg. Postvæskerne bleve imidlertid reddede af Postføreren.

— Forhenværende Statsraad, Generallieutenant Axel Otto Mørner, er død af et Slagtilfælde den 20de Oktober.

Blandede Efterretninger.

Frankrig. Endelig har man faaet sikker Underretning fra Frankrig med Hensyn til Keiserdømmets Proklamation. Efterat Napoleon fra sin glimrende Reise var vendt tilbage til St. Cloud, holdt han et Ministerraad, hvis Resultat var, at Senatet skulde sammenkaldes til 4de Nov. for, hvis dets „Forhandlinger vise Nødvendigheden af en Forandring i Regjeringsformen, at afgive et Senatskonsult, der vil blive forelagt Folket til Bekræftelse ved almindelig Afstemning. Denne vil da foregaae under den lovgivende Forsamlings Opsigt. — Man antager, at Proklamationen vil finde Sted den 2den December og at Paven vil komme til Paris for at krone den ny Keiser.

— Trods Krigsministerens Raad har Præsidenten frigivet Abd-el-Kader. Ved Besøget hos ham i Amboise holdt Præsidenten en Tale, der gjorde et dybt Indtryk paa Ex-emiren, og med Haanden paa Koranen svoer denne, aldrig at forurolige de franske Besiddelser i Afrika. Han vil nu blive bragt til Brussa og af den franske Regjering erholde en aarlig Sum til standsmæssig Underholdning.

— Indtægterne i dette Aars ni første Maaneder overgaae Indtægterne for samme Tidsrum i 1851 med 36,684,000 Fr.

England. Af en officiel Indberetning til Parlamentet fremgaar, at i Tidsrummet fra 1ste Marts 1850 til samme Dag 1851 er Antallet af dem, der i England og Wales nøde Fattigunderstøttelse, bleven formindsket med 222,937 Personer. I det sidst forløbne Aar skal Fattigdommen være endnu mere aftaget, hvilket antages at skrive sig fra Korntoldens Ophævelse.

Belgien. Brouckere har opgivet Dannelsen af det ny Ministerium og samme er derfor bleven overdraget Hr. de Theux.

Sydamerika. Ved et Dekret har General Urquiza mod en moderat Afgift aabnet Floderne La-Plata, Parana og Paraguay for fremmede Nationers Skibe, der have en Drægtighed af mindst 120 Tons. Ligeledes har han anerkjendt Staten Paraguays Uafhængighed.

Fra China berettes, at Oprøreren Tien-theh er falden i Hænderne paa Regjeringens Tropper; dog ansees Opstanden derfor ikke for endt.

Blandinger.

Rensdyravl i Rusland.

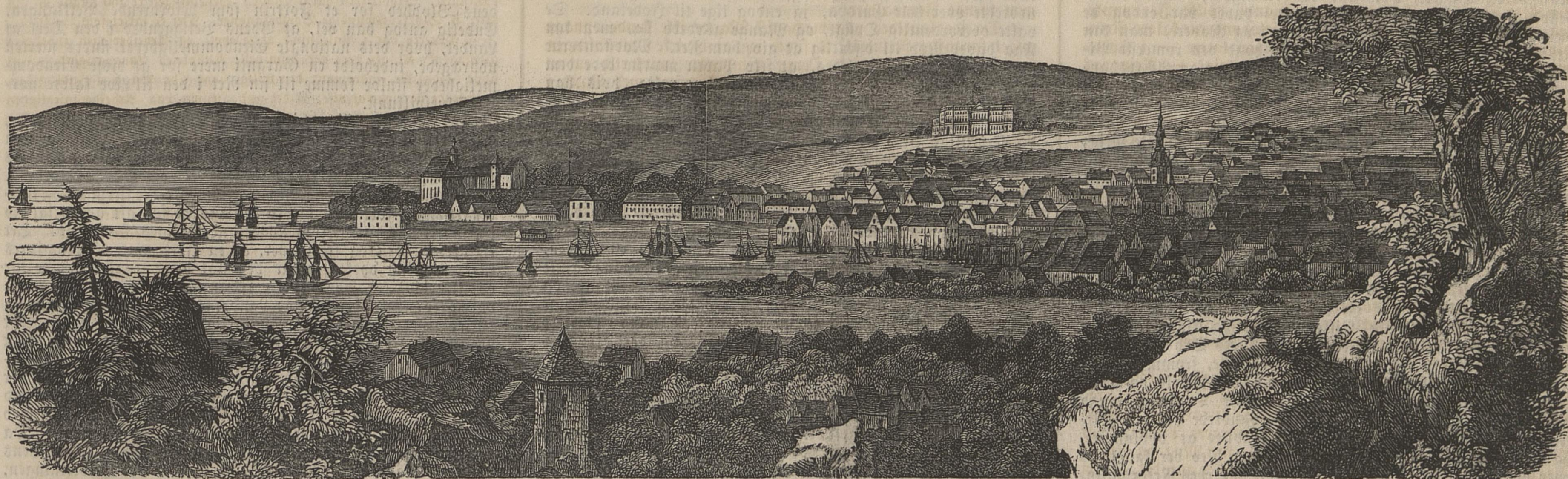
Man søger at indføre Rensdyravl i det sydlige Finland, og en Grevinde Kutschelew skal, ifølge Journ. du Comm. d'Anvers, i Nærheden af Petersburg underholde en Hjord paa 70 Stykker under Opsigt af nogle Samojeder.

Af Guttapercha, der i 1842 opdagedes i den malayiske Archipel, og hvoraf i 1845 for første Gang førtes en Ladning til England paa 20,000 ℔, gjøres nu, som man siger i London, alt Muligt, undtagen Smør og Brød. Forrige Aar var Indførselen steget til 3 Mill. ℔.

☞ Subskription paa **Illustreret Nyhedsblad** modtages fremdeles i alle Landets Boglader, Postk. og Postaab. og koster 72 ß kv. fors. med Post. 84 ß.; fra 1ste Jan. 1853 bæres Porto af Forlæggerne og Prisen bliver 72 ß. Hver Løverdags Aften udkommer et Nr. paa 12 Spalter, og en Aarg. bestaar i Regelen af **52 Nr.**, indeholdende henimod **300 Afbildninger.** Det staar Enhver frit for at abonnere fra hvilketsomhelst Kvartals Begyndelse, uden Forpligtelse til at modtage det allerede Udkomne af Bindet eller Aargangen. Med Subskriptionen er forbunden en Udlodning af 250 Spd. fordeelt i 7 Gevinster, hvoraf en er paa 80 Spd., en 50 Spd., en 40 Spd., en 30 Spd., en 25 Spd. en 15 Spd. og endelig en paa 10 Spd. Disse Gevinster ville i Aarets Løb ved Lodtrækning blive fordelte blandt Abonnenterne **uden Hensyn til disses Antal**; dog fordres som nødvendig Betingelse, at Betalingen bliver ordentlig erlagt for hvert Kvartal og at man holder Bladet fra Bindets Begyndelse til dets Slutning. Skulde Abonnenternes Antal stige til 2000, fordobles Præmiernes Værdi saaledes, at der bliver en paa 100 Spd., en paa 70 Spd., en paa 60 Spd., en paa 50 Spd., en paa 45 Spd., en paa 40 Spd., en paa 35 Spd., en paa 30 Spd., en paa 25 Spd., en paa 20 Spd., en paa 15 Spd. og en paa 10 Spd. eller i Alt 12 Præmier til et samlet Beløb af 500 Spd.
A. Dzwonkowski (Østre Gade Nr. 17.)

Christiania. Trykt hos Brøgger & Christie.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 58. | Udkommer hver Løverdag Aften. | Christiania den 6te November 1852. | Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. | I. Bind.

Indhold:

Morten Luther.

(Af O. Vig).

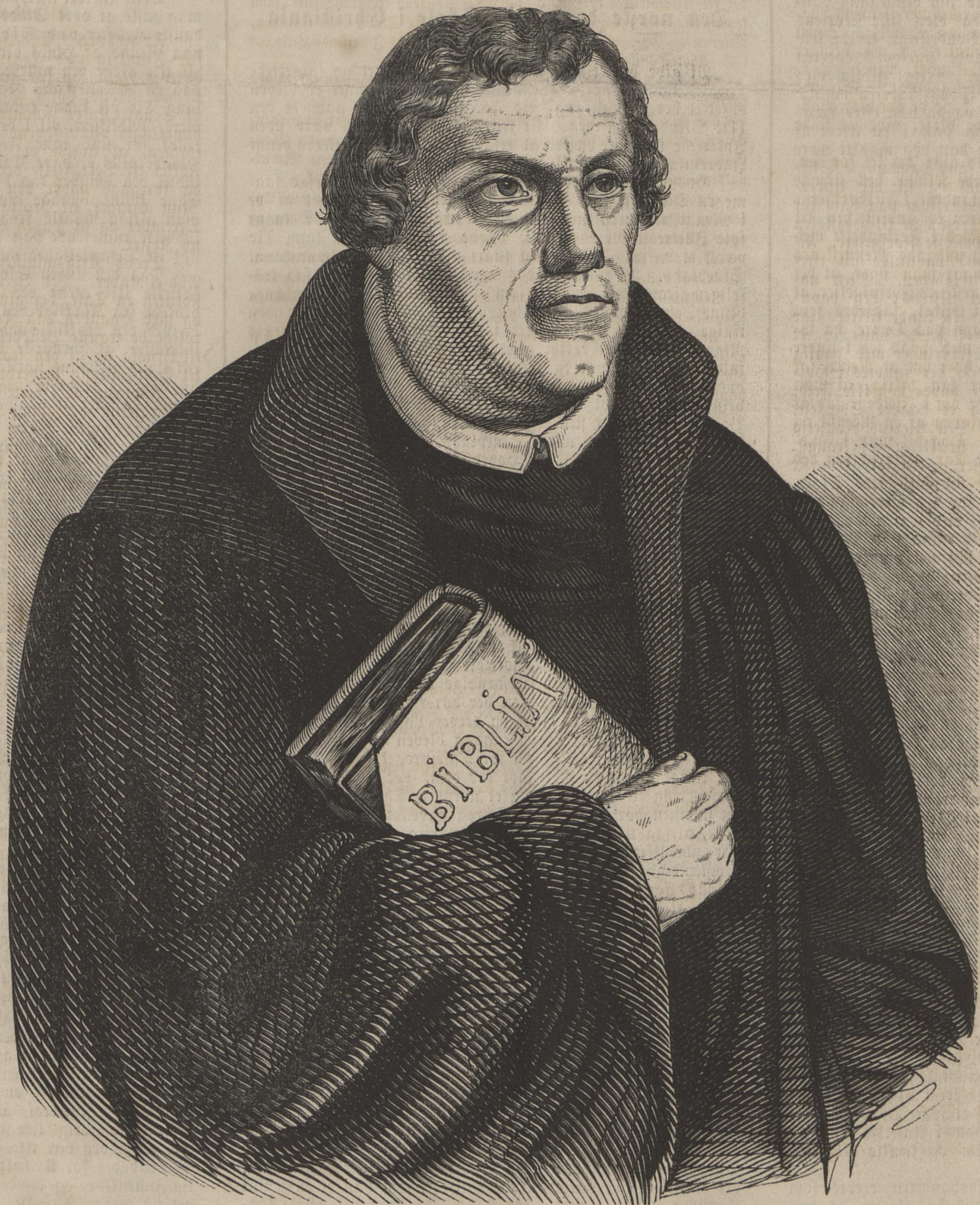
Naar jeg her i „Nyhedsbladet" vil give en kort Fremstilling af denne Mands Liv, da trænger det maaske til Bon om Undskyldning, eftersom jo Luther levte for over 300 Aar siden, og hans Virksomhed altsaa ingen „Nyhed" er. Men dels er der ved enhver virkelig stor Aand Noget, som gjælder for alle Tider, og altsaa paa en Maade er nyt og friskt eller fortjente idetmindste at være det, hvorlænge end Tidernes Bølger rulle; og dels er det ikke rimeligt, at alle Bladets Læsere kjender Luthers Virksomhed saa nøje, at en Fremstilling deraf er aldeles overflødig. Det nærværende Tidspunkt er desuden det mest passende til at opfriske Mindet om hans Liv; — isøndags var det just Aarsdagen, hvorpaa han begyndte sit store Værk, og paa Onsdag har vi Luthers Fødselsdag igjen.

Førend jeg omtaler hans Hændelser og Daad, vil jeg et Øieblik dvæle ved Kirkens Tilstand paa den Tid; derved vil man ogsaa bedre indse, hvilket Kjæmpeværk den lutherske Kirkeforbedring igrunden var.

Den christne Kirke var, som man veed, fremspiret i Jødeland, men udviklede sig snart til en stor Plante, hvis Grene bredte sig over „al Verden," d. e., over de fleste da bekjendte Riger og Folk, der næsten allesammen var opslugt af de graadige Romere. Romerveldet maa i mange Henseender kaldes „Mørkhedens Magt," og det var derfor naturligt, at det gjorde sit Bedste med at udrydde „Fredens Evangelium;" men saasandt dette var af Gud, var det dog ogsaa lige naturligt, at de romerske Kors og Baal og Sværd bleve overvundne af det stærke „Troens Ord," som Apostlerne og alle deres Efterfølgere forkyndte rundtomkring. Romerrigets Lande blev gjødet med Christenblod, men dette randt ikke forgjæves; tværtimod var det Christenfolket, der vandt fornyede Sejre ved enhver Martyrdød, der ramte dem, og tilsidst maatte Romerriget give tabt og lade sig christne, idetmindste af Navn. Men dermed blev ogsaa dets udvortes Herredømme brudt; det havde nu levet sin Tid og skulde forgaa; det havde ikke Kraft nok til at være Bærer for den christelige Livsfylde, og sønderbrødes derfor som et Leerkar af „Stenen, der løsreves uden Menneskehaand." Nye Folkestammer, halvvilde, men kraftige Naturens Børn, stormede frem fra alle Kanter og indtog det christnede Romerrige, men blev dog selv indtagne af Romernes Christendom og lagde nu Grundvolden til den nye christelige Folkeverden i Europa.

Men medens Christendommen saaledes ved at overvinde baade Grækere, Romere og Barbarer beviste sin Guddomskraft, var den derimod ikke længer reen og uforfalsket. Allerede snart efter Kirkens Stiftelse fandtes der baade enkelte Hyklere og enkelte Vranglærere (Kjættere) i Menighederne; men allermest Overhaand tog dette, da Keiser Konstantin den Store (300 Aar efter Chr.) ikke blot standsede Christenforfølgelserne, men ogsaa af al Magt lokkede Hedningerne til at bekjende christelig Tro. Man kan vel vide, at de lod sig nøie med en let Christendom, der antog den alene for at føie Keiseren og af ham belønnes med gode Embeder, stor Rigdom og Ære, og det er derfor naturligt, at man i Christendommen fra den Tid finder saa meget af falsk Lærdom og usædeligt Liv.

Allerede i Konstantins Dage opstod der Vranglærere, som nægtede Christi Guddommelighed; men istedetfor at nøie sig med Kirkens Grundtro (den apostoliske Bekjendelse) og Bibelen og bruge disse mod Kjætterne, begyndte man at skrive

Morten Luther.

nye Troesbekjendelser, der skulde være bedre end den første. Derved aabnede man Veien for Keisere og Bisper til at afgjøre christelige Troessager, medens Troen derved selv enten maatte blive Folk aldeles ligegyldig eller idetmindste blive saa steendød, at den ei bestod i Andet end lærde Trætter.

I Christendommen er Troen Hovedsagen, men naar nu den, som skal være Kjærlighedens og alle sande Dyders Moder, saaledes efterhaanden døde, saa følger det af sig selv, at ikke blot alskens falske Lærdomme, men ogsaa allehaande Egenretfærdighedsgjerninger kom i Anseelse. Christendommen spørger slet ikke først og fremst efter ydre Gjerninger, men efter Hjertets Tro; kun naar Mennesket ydmyger sig og slet ikke vil fortjene Noget ved sin Dyd, men vente „Alt af Guds Naade," ja endog trøstig tro paa den, kun da skal han retfærdiggjøres for ham. Men i hine Dage vendte man denne Christi Orden aldeles om, og naar man først er kommen ind paa Gjerningshellighedens Vei og mener det dog alvorligt med sin Salighed, da er man naturligvis bestandig ængstelig for enhver Smaating i Livet og opfinder selv snart en og snart en anden Maade at tjene Gud paa. Saaledes troede man da i hiin Tid, at udvortes Faste og lange Bønner var noget særdeles Gavnligt, og for ret at drive paa Sligt, adskilte man sig fra den ydre Verden og levede indmuret i Klostrene. Ligeledes stolede man paa selvopfundne Legemspinsler, Valfarter til hellige Steder, Afhold fra Ægteskab o. s. v. Dyden kunde drives saa vidt, at man fik et Overmaal af Hellighed, meer end man selv trængte til for at blive salig; saaledes blev der rene Helgener, og dem dyrkede man da næsten „over alle Ting." Ja, tilsidst skabte man Helgener i Tusindtal og lod dem ligesaavel som Vorherre enten afbilde i Metal og Træ eller afmale med Farver, for endog at tilbede Billederne selv, hvorved Christendommen nedsank til det groveste Afguderi. Alt skulde tages sandseligt; saaledes ogsaa Sakramenterne, som man deels forvanskede, deels troede kunde hjælpe til Salighed, hvor uchristelig end Menneskets Tro og Levnet vedblev at være.

Det ydre Romervælde var, som sagt, knust, men den romerske Uaand gik dog igjen, og vidste klogelig at gjenvinde Verdensherredømmet, vel ikke i Keiser-, men i Paveskikkelse. I Rangstriden mellem de verdsligsindede Bisper var nemlig den romerske gaaet af med Seieren, og han tiltog sig da Herredømmet over Christi Kirke og gav sig derfor Navn af dens Fader (Papa eller Pave). Han blev erklæret for Christi Statholder paa Jorden, ansaaes for ufeilbar og for den eneste Dommer i alle Troessager. Men han gik ogsaa videre: han paastod at have Retten til at beherske alle verdslige Fyrster, ja i 200 Aar havde han endog den Fornøielse at see dem under sit Aag. Saavel hans verdslige som hans Troes-Modstandere bleve satte i Ban, og for at holde alle Folk i Tømme, maatte de ikke læse Bibelen; ja den var endog de Fleste en „lukket Bog," da den kun maatte findes paa Latin, Romernes gamle Sprog, der alene var helligt nok til gudelig Brug. — Den romerske Kirke kaldte sig nu

„den ene saliggjørende," fordømte alle andre Partier og misbrugte det vakre Navn af den „katholske" (d. e. den almindelige), som Kirken fra først af kaldtes i Modsætning til alle afvigende Troessamfund. Nu vare Partierne, der forfulgtes med Baal og Brand, ofte meer katholske end den katholske Kirke selv.

Tilsidst blev det en fuldstændig Forvirring. Kongerne fik Magt med Paven, men Kirken blev dermed ikke forbedret. Tværtimod sank den stedse dybere. Man fik endog 2 og tilsidst 3 Paver paa engang, der bansatte hverandre. Munkene henfaldt til Tiggeri, Overdaad og Liderlighed, Gudstjenesten bestod i rene Narrestreger, ja enkelte Paver var endog de værste Mordere, Horkarle, Slagsbrødre og Røvere, man kan tænke sig. Penge var nu næsten Alt, hvad den romerske Biskop arbeidede for at faae, og derfor kom ogsaa Afladshandelen igang. Allerede 1100 Aar e. Chr. havde han lovet Syndsforladelse til dem, der vilde drage i Korstog; siden fik man den for lettere Kjøb, og tilsidst begyndte man at drive Handel dermed, saa enhver Synd havde sin bestemte Pris; endog de Synder, man vilde begaa, kunde man kjøbe sig Forladelse for, og det var da ligefrem at opmuntre Folk til Ryggesløshed.

Imidlertid havde dog denne mørke Tidsalder ogsaa havt enkelte Lysglimt, lig Stjerneskud i Vinternatten. Korstogene havde vidnet om en overordentlig varm Følelse for det Hellige; ligesaa alle store Kirkebygninger og Offergaver til dem og til Klostrene, til Præster og Munke. Enkelte Mænd og Partier havde reist sig hist og her imod Vildfarelserne (f. Ex. Valdenserne, Savonarola, Viklef, Huss), og skjønt de gjerne blev haardelig forfulgte, blev dog ikke deres Ord uden Virkning. Endelig fandtes der ogsaa endeel stille, fromme Katholiker (f. Ex. Munken Bernhard, Thomas a Kempis og Taulerius), der med gudhengivent Sind vendte Tankerne indad og næsten glemte den Verden, hvor de vandrede om som Pilegrime. Videnskaberne var paany begyndt at opblomstre, og Bogtrykkerkunsten blev opfunden; derved blev der kastet Lys over mangen dunkel Sag, og forberedte saaledes Reformationen, men ogsaa kun forberedte. Lærde, Biskopper, Paver, Kirkeforsamlinger, Konger og Keisere saa Elendigheden og sukkede over den, men forstod ikke, hvorledes den skulde afhjælpes. Sagen var, de vilde begynde fra den gale Ende, nemlig udenfra. At den kirkelige Overtro stod for Fald, kunde vel et skarpsynt Øie opdage ved at agte paa Tidens Tegn; men om der istedet vilde komme Vantro eller sand Tro, var usikkert. I slige Gjæringstider kan der udrettes saa uberegnelig Meget baade i en og anden Henseende; det kommer blot an paa, hvilken Aand, den onde eller gode, der da først kommer rigtig tilorde.

Under disse Omstændigheder fødtes Morten Luther „Mortensaften" (den 10de Novbr.) 1483. Allerede Dagen efter blev han ved den hellige Daab indlemmet i Kirkesamfundet, og fik da Navn efter den Dags Helgen, St. Morten eller Martinus, der i det fjerde Aarhundrede havde ført et fromt og strængt Munkeliv, og hvis Minde gav Anledning til en Fest, hvoraf der endnu i Danmark og tildels i Norge er en Levning i „Mortensaften"-Høitiden. Luthers Forældre, Hans Luther og Margrete Lindemann, boede egentlig i Möra og flyttede siden til Mansfeld, men var just dennegang vandrede til Markedet i Eisleben, som da blev lille Mortens Fødeby. Faderen var af en kraftig Bondeslægt, levede selv som Bergmand i smaa Kaar, men havde ligesom Moderen stor Omsorg for Børnenes Opdragelse. Meget tidlig blev Morten sendt i Skolen, saa tidlig, at endog Faderen maatte bære ham did, naar Veiret var stygt; og da han efter Lærerens Raad bestemtes til at studere, kom han i en Alder af 14 Aar til Skolen i Magdeburg, hvor han dog maatte nære sig ved at synge for Folk, som derfor gav ham nogle Skilling. Aaret efter reiste han til Eisenach og fik der Understøttelse af en Enke, som var bleven opmærksom paa ham for hans fromme Væsen. I Aaret 1501 drog han til Høiskolen (Universitetet) i Erfurt, studerede de romerske Forfattere, Filosophi og Physik, blev Magister 1505 og skulde nu efter Faderens Villie tage fat paa Lovkyndigheden. Men under alt dette havde han ikke følt sig ret tilfreds; den daværende Philosophi var tomt Ordkløveri, der ikke kunde tilfredsstille Aandens og Hjertets Trang; og vistnok havde han bevaret sin barnlige Fromhed, ledsagede sine Studeringer med daglig Bøn og læste flittig i den latinske Bibel, der fandtes i Høiskolens Bogsamling; men hans Hjerte havde dog ikke Fred. Den indre Uro kastede ham endog paa et haardt Sygeleie, og da saa nogen Tid derefter hans Ven Alexius pludselig døde, gik Alvorstankerne over til en skrækkelig Sjæleangst, der drev ham til strax at gaa i Kloster, „ikke for at mæske Bugen," men for at gjøre Alt for sin Saligheds Skyld. Han følte, at denne stod paa Spil, og for den vilde han ofre alt Andet; det maatte koste, hvad det vilde, men Hjertefred vilde han søge at tilkjæmpe sig. Dertil ansaaes jo Munkelivet for den sikreste Vei, og saa alvorlig tog Luther fat paa at faste, bede, synge, pine sig selv og tjene de Andre, at „hvis nogen Munk kunde kommet ind i Himmerig ved sit Munkeri," da maatte han have gjort det. Og dog følte han stedse den samme indre Uro, selv naar han var nær ved at faste sig ihjæl, indtil endelig en gammel Munk mindede ham kraftig om, at vi skal tro „Syndernes Forladelse.„ Dette Led af den christne Troesbekjendelse, hvorpaa Luther ligesom vi Alle er døbt, gav ham nogen Trøst, og efterhaanden opgik der nu for ham det Lys, at Troen paa Christum og ikke Gjerningerne er vor eneste Salighedsgrund. Ogsaa i Klosteret fandt han en Bibel, der høist betydningsfuldt var lænket til Væggen; denne læste han med Flid og drev desuden sine andre Studier saa vidt, at han kom i Ry for Lærdom. Derfor blev han ogsaa 1508 udnævnt til Professor i Philosophi ved det nye Universitet i Wittenberg, efterat han nys før var bleven ordineret til Præst.

Han levede fremdeles paa Munkeviis, og sendtes 1510 paa alle Augustinermunkenes Vegne til Rom for der at afgjøre Noget med Paven. Derved fik han erfare, at Ugudeligheden i Italien var endnu større end i Tydskland, og at heller ikke alle Hellighedsmidler dernede kunde skaffe Hjertet Fred; han dreves saaledes tilbage til „Troen paa Christum," og det var nu paa Hjemveien, at han ret blev fuld af Fred og Glæde. To Aar senere tog han Doktorgraden i Theologi og blev tillige Præst i Wittenberg. Dette skete næsten mod hans Villie, og deri fandt han siden stor Trøst. Tværtimod de fleste selvgjorte Prædikanter, sagde han, at naar han saa, hvilken Bevægelse hans Prædiken vakte, da kunde han trøste sig med, at han ikke selv havde trængt sig frem til Lærer-Embedet; „hvad skulde jeg ellers have havt at svare Djævelen?" — Ved sin Lærdom og Fromhed voxte han i Anseelse Dag for Dag, men stille og ydmyg gik han frem og tænkte ikke paa at vække nogen stor Opsigt.

Det var paa denne Tid, at Afladshandelen dreves som værst i Tydskland af den liderlige Munk Tezel, og da han ikke fik komme ind over Sachsens Grændser, saa gik Sachserne ud til ham. Naar nu Luther som Skriftefader raadede til Omvendelse og Tro, saa svarede Folk, at dette var unødvendigt, og at de havde kjøbt sig Sort paa Hvidt for Saligheden. Han harmedes herover i sit inderste Hjerte, og opslog derfor tilsidst paa Slotskirkedøren i Wittenberg 95 latinske Sætninger (Theses) imod Afladsvæsenets Misbrug. Dette skete den 31te Oktober 1517, altsaa Aftenen før Allehelgensdag, og dermed kan Reformationen siges at være bleven begyndt, uden at Luther endda tænkte derpaa. Kirkegjængerne læste disse Sætninger, der ogsaa bleve trykte og i en Hast udbredte over hele Europa, ja endog lige til Jødeland. De vakte overordentlig Opsigt, og Mange glædede sig, men kun Faa havde Mod til offentlig at give ham Ret. Modstanderne angreb ham endog saaledes, at selv Paven maatte bede dem holde op; og Luther, som gjerne vilde være rolig, hvis han blot fik, og tillige meente, at Paven stod paa hans Side, saasnart han blot fik vide Sagens rette Sammenhæng, skrev da et venligt Brev til den hellige Fader. Denne indstævnede ham til Rom, men Sachsens Kurfyrste vilde beskytte Luther for hans Lærdoms Skyld og fik det maget saa, at hans Sag skulde afgjøres i Tydskland. Did kom Pavens Udsending, Cajetan, der baade truede Luther og disputerede med ham, men blev dog staaende til Skamme baade for hans Tro og Skarpsindighed. Paven maatte derpaa udsende en Anden, Miltiz, der skulde gjøre det bedre end Cajetan. Han skræmte Livet af Tezel, som den, der var Stridens Ophavsmand, og søgte ved Smiger at vinde Luther, der ogsaa gik ind paa at skrive et Undskyldningsbrev til Paven; begge Parter skulde nu holde sig rolige. Dette skete 1519, og det Hele saa da meget fredeligt ud.

Men Fienderne lod ham ikke hvile. Den lærde Doktor Eck, der var en Mester i Disputerkunsten, vilde gjerne have fat i Luther for ret tilgavns at knuse ham. I en 2—3 Uger disputerede de i Leipzig, uden at Eck kunde rose sig af nogen Seier. Nu var det, at Melanchthon ret for Alvor optraadte som Luthers Medhjælper, og fra den Tid stode de hinanden bi som Brødre. Eck, der følte sig overvunden, ilte til Rom og fik et paveligt Truselsbrev med sig, der gik ud paa, at Luther skulde banlyses og straffes som Kjætter, hvis han ikke inden 60 Dage tilbagekaldte sin Lærdom; men Tydsklands Ridderskab, Studenter og Folk tillod ikke Eck at oplæse det offentlig. Endnu engang lod Lutber sig af Miltiz overtale til Ydmygelse for Paven, og tilbød sig at dømmes af en ordentlig Kirkeforsamling; men da Eck begyndte at opbrænde Luthers Skrifter, og Luther ansaa dette for et Tegn paa Fiendskab mod Evangeliet, gjorde han det samme med Pavens Bøger og Banbulle 1520. Forresten var det saa langt fra, at Evangeliet efter hans Mening skulde forsvares med haandgribelige Vaaben, at han tværtimod frabad sig den ydre Magt, hvormed tydske Riddere vilde beskjærme ham. Han skrev i de Dage en Mængde Skrifter, der vandt Indgang rundt omkring. Igrunden var han nu fredløs efter Bansættelsen, men han frygtede ikke; enten „i Himmelen eller under Himmelen" fik han jo være alligevel.

(Fortsættes.)

Den norske dramatiske Skole i Christiania og dens Theater.

Vi give her et Billede af det Indre af det ny indrettede Theater for den norske dramatiske Skole, som iaar er bleven oprettet her i Byen, og hvis Forestillinger bleve aabnede den 11te Oktober sidstleden. Vi tro, at det ikke vil være uden Interesse for vore Læsere at erfare Noget om, hvorledes denne Indretning er blevet til.

Hos fast alle fædrelandssindede Normænd, der besad saamegen Dannelse eller blot var udrustet med saameget af de i Menneskenaturen nedlagte ædlere Egenskaber, at de kunne føle Interesse for en Kunst, havde det allerede i lang Tid været et varmt Ønske, at vi snart maatte erholde en national Skueplads. Vi følte, at der manglede Noget i vor saa lykkeligen gjenvundne Stilling som et selvstændigt Folk, saalænge denne Selvstændighed ikkun bestod i politisk Uafhængighed uden tillige at være repræsenteret i Videnskabernes og Kunsternes Rige. Medens vi derfor glædede os over ethvert nyt værdifuldt Bidrag til vor egen fattige Literatur, over ethvert nyt opdaget Talent for de bildende Kunster og over dets Frembringelser, saa vi med Beklagelse hen til de mangehaande Vanskeligheder, der stillede sig i Veien, for at kunne kalde tillive en selvstændig norsk Skueplads. Dette Savn maatte allerstærkest føles her i vor Hovedstad, hvor man, adlydende Civilisationens Fordringer, heller ikke havde kunnet undvære Nydelsen af scenisk Kunst, og derfor havde tyet til vore danske Brødres Hjælp, som lige fra salig Holbergs Tider have besiddet en saa høit anseet national Skueplads, og derfor især i denne Kunstretning ere skredne saa uendeligt langt forud for os. Men medens disse danske Kunstnere i een Henseende afhjalp vort Savn, tjente netop deres Duelighed og den danske Scenes deraf følgende store Indflydelse paa os som et Dannelsesmiddel til at gjøre Savnet af en national Scene des stærkere. Et Folk besidder nemlig intet virksommere Middel til at danne, forædle og regulere sit Talesprog, dette Kjendetegn for dets selvstændige Tilværelse, end en god Skueplads. Det Sprog, man der hører fra en begavet Kunstners Læber, faar man kjært og derved Lyst til at efterligne; og er det der brugte Sprog engang bleven almindeligen anerkjendt som den rette Norm for Talesproget, saa er det derved tillige blevet en Rettesnor for dem, der have en særegen Opfordring til at tilegne sig et normalt Talesprog. Idet vi nu stadigen hørte det danske Sprog anvendt i Kunstens Tjeneste, altsaa til det ædleste Brug, hvorfra vort eget derimod var udelukket, vænnede vi os til — uden Hensyn til andre Omstændigheder — at ansee hiint for ædelt og skjønt, dette derimod for simpelt og raat. Intet Under derfor, at Mange troede at handle i Skjønhedens Tjeneste ved, saavidt gjørligt, at omforme sit Modersmaal efter det fremmede. Men, bortseet fra det ydmygende i denne Opfatning og fra andre vægtige Grunde for at tilvinde sit eget Modersmaal en høiere Rang, saa ere Grundreglerne for Udtalen af disse tvende Søstresprog saa himmelvidt forskjellige, at en Omformning i den Henseende af det ene efter det andet frembringer det meest uharmoniske Patois, der støder Enhvers Øre med nogenlunde renset Smag. Naar vi Normænd derfor stræbe at konservere vort Talesprog i dets Eiendommelighed og at uddanne det efter dets egne Analogier, da maa vel dette erkjendes at skee, ikke alene i Selvstændighedens og Nationalitetens, men ogsaa i den gode Smags Interesse.

Den Første, som ved alvorlig Handling søgte at afhjælpe Savnet af en national Scene, var, som bekjendt, Ole Bull, der er en ligesaa varmtfølende Patriot, som han er en genial Kunstner. Han grundede for et Par Aar siden det norske Theater i Bergen, og valgte dette Sted vistnok ikke blot fordi det er hans Fødeby, men ogsaa fordi han fandt Forholdene der i det Hele taget meest gunstige for den første Begyndelse til Ideens Realisation. Medens nemlig Byen er stor og rig nok til anstændigen at kunne underholde et Theater, var der fortiden intet Saadant i stadig Virksomhed, idet Bergenserne hidtil havde maattet nøie sig med omreisende danske Troupers periodiske Præstationer. Fremdeles er blandt vore mange saa høist forskjelligartede Dialekter den bergenske, naar den er noget afslebet, formedelst sin Bøielighed anseet for den brugbareste i Skuespilkunstens Tjeneste, hvorhos Mange ogsaa ansee dens Blødhed for et Fortrin som befordrende Velklangen. Endelig antog han vel, at Byens Beliggenhed i den Deel af Landet, hvor dets nationale Eiendommeligheder findes stærkest udprægede, indeholdt en Garanti mere for at disse Eiendommeligheder skulde komme til sin Ret i den til Live kaldte norske Skuespilkunst.

Man kan villigen indrømme Rigtigheden af Alt dette, og dog komme til den Erkjendelse, at Værket i Virkeligheden endnu kun var meget lidet fremmet, saalænge man i Landets Hovedstad maatte forblive staaende ved det gamle Forhold. Thi hos os er Hovedstaden, der tillige er Regjerings- og Universitetsstad, forlængst bleven Pulsaaren for alt aandeligt Liv i Landet, saa godt som noget andet Riges Hovedstad. Det er derfor først og fremst her, at en Idee maa virkeliggjøres eller en Kunst dyrkes, naar den skal blive frugtbringende for os, ikke blot for Hovedstaden selv, men derved efterhaanden ogsaa for hele det øvrige Land, saavidt den der lader sig dyrke. Det er derfor saare naturligt, at Mange vare meget utaalmodige efter at see det Værk, som i Bergen var begyndt og, efterat de første Fødselsveer vare overstaaede, havde — man tør vel sige — reüsseret, snarligen skulde fortsættes her i Christiania. Vanskelighederne herved vare og ere imidlertid store. Man har her et fast organiseret offentligt Theater med øvede og efter vore Forholde meget duelige Kunstnere. Da denne Indretning alt har bestaaet i lange Tider, have Byens dannede Klasser, trods det Fremmedartede ved Indretningen, faaet den og Kunstnerne kjær; og den ovenpaapegede uheldige Opfatning af Forholdet imellem det danske og norske Talesprog har hos de indfødte Christianiaboere slaaet dybe Rødder. Hertil kommer, at de østlandske Dialekter forsaavidt ere af vore uheldigste, at de udmærke sig ved en hæslig Bredde i Vokalernes Udtale og en plump Haardhed i enkelte Konsonanters; og fra først af at erholde et tilstrækkeligt Antal Lærlinge af saamegen Dannelse, at Dialekteiendommelighederne vare bortviskede af deres Talesprog, var under de mislige Udsigter ikke at tænke paa, ligesom det falder naturligt, at de fleste Aspiranter ved slige Leiligheder findes blandt de nærmest Boende. Naar hertil kommer, at de sildigere Aars Erfaring synes at have viist, at det er vanskeligt for eet, endsige for flere nogenlunde ordentligen indrettede, Theatre at soutinere her formedelst det theaterbesøgende Publikums Faatallighed, og at man neppe vil kunne opvise en eneste Stad med et saa ringe Indvaanerantal som Christiania, hvor der findes to fuldstændigt organiserede Theatre i heldig Virksomhed, saa vare Udsigterne for det Foretagende, vi her ville omtale, fra flere Sider betragtet ikke lidet afskrækkende.

Dette gjælder især, naar man, hvad utvivlsomt er det rigtige, maa ønske at vort Stadstheater endnu længe maa virke med sine danske Kræfter ved Siden af det nye norske Theater. Thi paa Grund af Hines vidt fremskredne kunstneriske Uddannelse, vil ikke alene den nulevende Generation kun ugjerne give Slip paa en Nydelse, som de unge norske Lærlinge ikke paa meget lang Tid vil kunne erstatte, men saavel disse som deres Dommere, Publikum, vil i de Danskes Præstationer have en Maalestok for sine egne Frembringelsers Værd. Og paa denne Maade ville vi have Kunsten bevaret inden vore Enemærker, indtil den omsider kan blive national, det vil sige, indtil vore Egne kunne opnaae nogen Rang som Kunstnere. — Naar man altsaa maatte frygte for at det nye Foretagende kunde indvirke ruinerende paa det gamle Theater, saa var dette vistnok en Betænkelighed mere.

Paa den anden Side tilskyndedes man til Planens Iværksættelse ikke alene ved de ovenfor udviklede Betragtninger, hentede fra Kjærligheden til vort eget Sprog og Nationalitet, og ved den praktisk vundne Erfaring om at det ikke gaar an successive at fornorske vor nu bestaaende danske Scene ved enkeltviis tilkomne norske Skuespillere, da disse — paa Grund af begge levende Sprogs store Forskjellighed — nødes til i Sammenspillet at opgive det Norskes Eiendommeligheder, og paa den Maade ved sit Exempel kun tjene til yderligere at forkvakle vort Talesprog; men man troede ogsaa at have gjort den Erfaring, at der for et nationalt Theater haves et langt større Publikum end det, der besøger det Danske, hvad enten nu dette alene kommer af den Vanskelighed, vore simplere Klasser have ved at forstaae det danske Sprog fra Scenen, altsaa har en varig Grund, eller Patriotismen og Nyhedens Interesse har havt sin vægtige Deel deri, og Aarsagen følgelig tildeels blot er forbigaaende. Endelig kunde man aabne Adgangen for et talrigere Publikum ved Fastsættelsen af lavere Entree-Priser, end de, der gjælder ved Statstheatret, der egentlig kun er indrettet for de høiere Stænder. En saadan lavere Entree vilde ogsaa sandsynligen staa i det rigtigste Forhold til Gehalten af blotte Begynderes Præstationer. Og denne Forholdsregel var ikke alene at anbefale som en Finantsoperation, men endnu mere fra det moralske Standpunkt; thi Intet kunde være ønskeligere end at vænne vore lavere, paa forædlende Adspredelser saa arme, Folkeklasser til at ombytte de offentlige Dandsesale og Brændeviinskipper med Theatret.

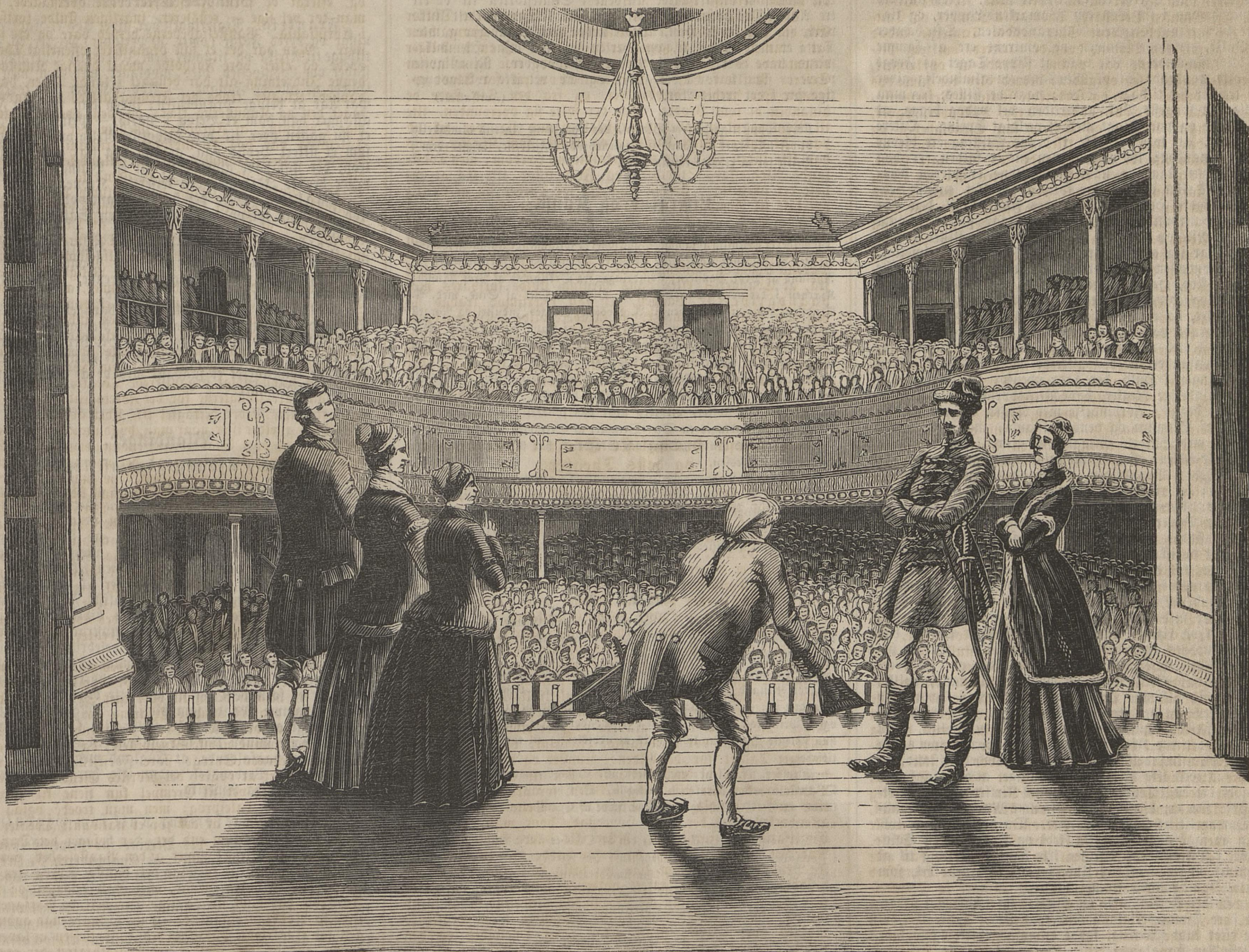
Den her paaberaabte Erfaring om Publikums Liebhaberi for norske sceniske Præstationer hentedes fra de Forestillinger, som i den forløbne Vinter bleve givne paa Klingenbergs Theater af nogle ganske simple Folk, oprindeligen i den Hensigt at samle Bidrag til de arresterede Arbeideragitatorer. Uagtet disse Folk stode paa et meget lavt Kulturtrin og savnede saagodtsom enhver Anviisning, vakte deres Præstationer dog en vis Interesse endog blandt mere dannede Folk, ligesom de i Førstningen havde et uhyre Tilløb. Deres Optræden har saaledes vistnok været en Impuls for Iværksættelsen af det her omhandlede Foretagende. Thi de vakte Bevidstheden baade om, at vort Folk just ikke — saaledes som man har villet paastaa — er saa særdeles blottet for sceniske Anlæg, og tillige om den store Begjærlighed hos Publikum efter at see Komedier, givne i Modersmaalet, selv med det raaeste Tilsnit.

Under Indtrykket af disse forskjellige Betragtninger fattede en af de herværende danske Skuespillere, Hr. Cronborg, dertil opmuntret af en norsk Bekjendt, den Plan i sit nye Fædrelands Interesse at vie sin Tjeneste til Istandbringelsen af en saa ivrig længtet national Scene her i Christiania. Hr. Cronborg var ikke alene selv en dygtig Skuespiller, men — hvad der for Tilfældet var endnu bedre — en saare dygtig Instruktør, og havde som saadan allerede tidligere erhvervet sig megen Anseelse. Der kunde dog opkastes Tvivl om,

hvorvidt Hr. Cronborg var den rette Mand som Instruktør ved en norsk dramatisk Skole, da han vel har opholdt sig her i Landet i henved 24 Aar, men ikkedestomindre er fuldkommen dansktalende; thi ligesom der neppe haves Exempel paa at en Dansk har formaaet ganske at tilegne sig den norske Udtale, saaledes har Hr. Cronborg derhos stedse udøvet sin Kunst i sit Modersmaal i Forening med sine Landsmænd. Kommer nu hertil, at vi Nordmænd — paa Grund af Dialekternes store Forskjellighed og den af Mange hidtil saa yndede deelvise Efterherming af den danske Udtale — neppe kunne siges fortiden at have en almindeligen anerkjendt Norm for Sprogets rigtige Udtale, saa maatte Lærlingernes omhyggeligste og bedst mulige Veiledning i Modersmaalet visselig blive en af Hovedbestræbelserne. Men ikkedestomindre maa Hr. Cronborg, Alt vel overveiet, vistnok ansees for fast den ønskeligste Instruktør, man efter Forholdene her i Landet kan opdrive; thi at Ingen, der selv ikke har været Exekutør i Skuespilfaget, rigtig duer som scenisk Instruktør, han være forøvrigt saa æsthetisk dannet som han vil, derom skal man i Bergen have gjort en saa bestemt Erfaring, at man endog for en Tid maatte opgive det der etablerede Princip, at Instruktionen i det Hele alene skal foregaa ved Nordmænd, og tye til en dansk forhenværende Skuespillerindes Hjælp. Og ligesaalidt som der, haves her nogen Normand, der forener Kyndighed med tilstrækkelig praktisk Erfaring i Faget. Ulempen ved at Hr. Cronborgs Instruktion ikke tillige kan omfatte Ordenes Udtale er derhos vistnok bleven saa heldigen afhjulpet som muligt. Efterat nemlig Hr. Cronborg tidligt i Vaar havde indgaaet i et Interessentskab med et Par andre Mænd om at oprette et særeget Theater udelukkende for norske Skuespillere, formaaede man Hr. Knudsen, Overlærer ved Kathedralskolen hersteds, til at overtage Elevernes Underviisning i Modersmaalet og navnligen i dets rette Udtale. Hr. Knudsen er bekjendt som en grundig Philolog og har specielt megen Fortjeneste af at have bidraget til en sundere Opfatning af Principerne for vort Talesprog, i hvilken Henseende hans Afhandling i Langes literære Tidsskrift, 4de Aargangs 3die Hefte, „om Norskhed i vor Tale og Skrift“ især havde vakt Opmærksomhed. Men paa Grund af den Usikkerhed og Differents i Anskuelserne i denne Sag, som endnu er raadende inden vor dannede Verden, ønskede han ikke at staa ene under denne praktiske Gjennemførelse af sine Læresætninger. Man fik derfor dannet en ham sideordnet Kommittee af trende anseede Literater, som deelte Entreprenørernes Interesse for det opstillede Formaal, og med hvem Hr. Knudsen enes om de Regler for Udtalen, der blive at gjennemføre. Da derhos disse Mænd — i Forening med Hr. Knudsen og en af Entreprenørerne — have lovet tildeels ogsaa i andre Henseender at bistaa Hr. Cronborg i den artistiske Ledelse af Indretningen, saa er derved bleven dannet en saakaldet Inspektion, bestaaende af fem Medlemmer. Man har givet Institutionen Navn af dramatisk „Skole“ som den adækvateste Betegnelse baade for dens Virksomhed og dens Formaal. De Subjekter, som der skulle erholde en kunstnerisk Uddannelse, kunne nemlig samtlige i lang Tid ikkun betragtes som Lærlinge, ligesom Hensigten netop er at opdrage disse, der hidtil ikke have syslet med Kunsten, for denne. — Foruden deres praktiske Øvelse ved selve Forestillingerne vil man derfor fremdeles stræbe theoretisk at bibringe dem de for deres Fag ønskelige Kundskaber, hvilken Underviisning — saaledes som iaar — fornemmelig vil blive drevet i Sommermaanederne.

Den ovenfor berørte finantsielle Betænkelighed ved at kalde en saadan Indretning tillive blev betydeligen modificeret ved den heldige Omstændighed, at der fandtes et allerede forhaandenværende Lokale, der var skikket til at indrettes til et ganske hensigtsmæssigt Theater med en — i Forhold til Udgifterne ved en ny Bygning — ringe Bekostning. Dette Lokale var en Sal i den Bygning i Møllergaden, som allerede under 2de forskjellige Navne havde opstukket sin Fane som et Restaurations- og Forlystelsessted, uden at enten Navnene eller andre fortvivlede Midler havde formaaet at bringe Lykke til Huset. Denne Omstændighed ville vi dog ikke tyde som et uheldigt Varsel for det nye Foretagende. — Vistnok opløb Omkostningerne ved dette Lokales nye Indredning — saaledes som det pleier at gaa i slige Tilfælde — langt over den foreløbige Kalkule; men saa har man ogsaa, om der end med Hensyn til Bekvemhed og Komfort endnu staar meget tilbage at ønske, dog allerede opnaaet at have et ret hyggeligt og net lidet Theater, hvor selv det dannede Publikum i det Hele taget synes at befinde sig vel. Den noget graadige Benyttelse af Rummet, som kun haves i knappeste Mon, er naturligviis dikteret af Ønskeligheden i at kunne tilstede et saa stort Antal Tilskuere som muligt Adgang, saameget mere som de lave Adgangspriser nedtrykke Udbyttet af hver Forestilling betydeligt.

Til Slutning ville vi endnu udhæve et Par af de største Hindringer for en snar og heldig Løsning af den stillede Opgave: Skabelsen af en national Scene. Den ene af disse have vi allerede oftere berørt, nemlig Vanskeligheden ved under vore smaae Forholde, hvor Syslen med Kunsten just ikke lover dens Udøvere nogen gylden Stilling, at finde Alumner,

Scene af Skuespillet „Snedkeren i Lifland“ paa den norske dramatiske Skoles Theater.

der besidde saamegen Dannelse og Anlæg, at de efter nogen Forberedelse — uden altfor store Anstød — kunne træde frem for Publikum. Man nødes derfor tildeels til at benytte sig af Personer uden nogen foregaaende Dannelse, naar man hos dem har opdaget Talent for Scenen; men en saadan Lærlings Forberedelse udfordrer store og langvarige Anstrængelser baade fra hans egen og fra Lærerens Side. Kommer nu hertil, at man neppe tør tillægge vort Folk ialmindelighed nogen plastiske Fortrin, saa faar man under nærværende Forholde ansee det som et heldigt Træf, naar en Aspirant i sin Person blot nogenlunde forener de indre og ydre Betingelser, der ere nødvendige for at blive en brugbar Skuespiller.

En anden Hindring for en national Scenes frodige Opblomstring er den næsten totale Mangel paa et passende Repertoire for en saadan. Dette er igjen en Følge af at Tilværelsen af en Skueplads og et tilsvarende Repertoire gjensidigen betinger hinanden. Om vi derfor end vare nok saa rige paa dramatiske Digtere, vilde vi dog neppe være stort rigere end vi ere paa Skuespil med en hjemlig og national Charakteer; thi saalænge der ingen Anledning har været til at see sit Værk passende fremstillet fra Scenen, have Digterne ingen tilstrækkelig Opfordring havt til at skrive Komedier. Paa den anden Side vil det altid falde Begyndere vanskeligere paa en tilfredsstillende Maade at give fremmede Forfatteres Stykker, der behandle dem ubekjendte Tilstande, end at give Fremstillinger af vore egne velbekjendte. Vi faa nu see, om denne Mangel snart vil kunne afhjælpes, deels ved det Haab, de unge Lærlinge maatte være istand til at vække om en heldig Fremstilling af de opgivne Charakterer, deels ved de dramaturgiske Anlæg, der turde findes hos nogen af vore Digtere.

At dette vil skee, saavelsom at Foretagendet i det Hele maa lønnes med Held og Fremgang ville vi udtale som vort Ønske og vort Haab. Navnligen ville vi ønske, at Institutionen maa vinde og bevare Publikums Interesse for sig, og at ogsaa de dannede Klasser jevnligen ville lade sig finde blandt Tilskuerne. Thi det er nyttigt for den baade at Kritiken er paa Vagt, naar den kun ikke er for uvillig og ubillig, og at Indtægterne blive saadanne, at Indretningen kan opretholdes og naa sin Bestemmelse, hvortil vi regne Evnen til at aflægge Eleverne med en saadan Løn, at de selv og kommende haabefulde Aspiranter deri kunne finde en Opmuntring paa den valgte vanskelige Bane. — Og der gives vistnok ikke mange Fædrelandsvenner, som ikke ønske, at Hr. Cronborg maa finde sin Løn for sine opoffrende Bestræbelser.

N. K.

Vildrenen.

(Af P. Chr. Asbjørnsen).

(Fortsættelse fra Nr. 57).

Renens Brunsttid eller „Holdtid“ indtræffer i Slutningen af September eller Begyndelsen af Oktober, „et Par Dage før eller efter Mikkelsmess,“ heder det i Gudbrandsdalen, og dette synes omtrent at være Tiden overalt i Skandinavien. Den varer almindelig noget over 14 Dage. Som i det Foregaaende anført leve de gamle Bukke eller Holdbukkene hele Aaret om, med Undtagelse af Brunsttiden, adskilte fra Simlerne, og drage oftest om paa Beiter, der ere fjerne og forskjellige fra dem, disse søge. De gaae almindelig i Dotter paa 3, 4 til 20 Dyr, og den ældste og største Buk er Flokkens Anfører. Simleflokkene ere langt større, idet ofte flere Hundreder, ja Tusinder ere samlede; men til disses Følge høre ogsaa Kalve og Ungbukke ligetil Treæringer. Den mindste Simle i Flokken skal gaae i Spidsen som Anførerske og kaldes i Gudbrandsdalen „Snoka.“ Henimod Holdtiden skulle ofte flere store Simleflokke slaae sig sammen og danne disse utrolige Skarer af Tusinder, der undertiden sees paa Høifjeldenes Jisbræer og Snefonder. Noget før denne Tid begynde Holdbukkene at søge Simleflokkene; de fare afsted med en urolig Hurtighed, gjennemstreife Vidder og tilbagelægge Afstande, som man neppe kan gjøre sig nogen Forestilling om; naar man seer dem under denne Færd, er det som forbifarende Skygger, som graae Striber, der med lige saa stor Fart fare frem gjennem den styrtende Ur, hvor Jægeren med Nød og neppe kan klattre, som over Bræens og Sletfjeldets Vidder og Flyer. Have de fundet Simleflokkene, er Venskabet og Følgeskabet ude; de [illegible]lles og søge i Begyndelsen en Smule Hvile og Foder, men begynde „at gjøre Tempo,“ ɔ: at trampe i Fødderne og fælde Takkerne mod Simlerne, „som i Førsten ere skvætne og begalne,“ — og jage dem sammen i „mindre Dotter“ paa ti, tyve og undertiden flere. Endelig begynde de at stanges om Simlerne, og den stærkeste, der siden faar Navn af Holdbuk eller Brundstøing (ikke Brunstdynge, som Nilsson har), jager de øvrige fuldvorne Bukke bort, og viser sig siden som Herre og Huusbonde over den Flok, den har udvalgt og tilkjæmpet sig, idet

den bedækker den ene af sine Undergivne efter den anden. I de Mellemrum, der ikke paa denne Maade ere optagne, har den nok at gjøre med at holde Simlerne samlede og forjage paatrængende Medbeilere. Bedækket med fygende Fraade farer den som rasende omkring Simleflokken, jager den sammen, og er, hvis en Simle fjerner sig, strax færdig at drive den tilbage med fældede Takker, og undertiden tager den paa en endnu mindre pyntelig Viis fat med Takkerne mellem dens Bagbeen, letter Bagdelen op og nøder Forbryderskεn til alene paa Forbenene at trippe tilbage til de øvrige Medhustruer. Ungbukkene, der høre til Simleflokken, bryder den sig ikke om, selv om de tage sig Friheder, hvilket saavel disse som „Nækarne," de voxne Medbeilere, der altid med Næsen i Veiret i nogen Afstand følge Flokken, sjelden undlade, naar Holdbukken er beskjæftiget paa lignende Maade. Det hænder vel at en og anden af de Smaa faar en Tryk, saa den kantrer hen over Fjeldet, hvis den ikke hurtig nok kommer afveien for hans Hurtighed, naar han skal en Nækar tillivs; men dermed er intet ondt meent; thi Holdbukken veed vel, at Ungbukkene høre til Simlernes Følge og bryder sig sjelden om deres Leg og Fagter. Nækarne kjende ogsaa meget vel Holdbukken, og søge gjerne, i Overbeviisning om sin egen Svaghed, at frelse sig ved at sætte afsted over Hals og Hoved, naar den kommer styrtende. Men oppebier eller møder Nækaren Anfaldet, eller angriber den og beseirer Holdbukken, maa denne vige Pladsen og opsøge en anden Simleflok eller, hvilket vel oftest paa Grund af dens medtagne og udasede Tilstand er Tilfældet, indtage en Nækares underordnede Stilling. Under disse Kampe skulle Takkerne undertiden vikles sammen og klemmes ind mellem hverandre, saa at Dyrene ikke kunne skilles, men blive paa Stedet til de tilsætte Livet. Leem anfører et Exempel herpaa i sin Bog om Finmarkens Lapper, og lignende ere blevne mig fortalte i Gudbrandsdalen. Ofte hænder det, at Bukke, der støde sammen og omtrent ere af samme Styrke, blive staaende og ikke vove at slippe Taget af Frygt for det ofte dræbende Stød, Modstanderen almindelig giver den, der trækker sig tilbage, i Siden; naar de skilles, seer man ufeilbarlig den svageste Buk, undertiden vel endog begge, at kaste sig tilside og paa Flugt med et vældigt Spring. Oftere er det hændt, at tvende Bukke i denne Stilling ere blevne skudte efter hinanden; thi om end den ene er falden, er dog den anden bleven staaende, naar den Faldne er bleven hængende i dens Takker og den har følt, at Trykket endnu vedvarede. — Skydes Holdbukken, spredes Flokken til den har faaet en ny Huusbonde. Parringen foregaar gjerne i ondt Veir. Prof. Nilsson anfører, at Flokkene skulle skilles i godt Veir. Det har jeg aldrig hørt, og det er neppe rimeligt.

Ved Begyndelsen af Holdtiden ere de ældre Bukke ofte overordentlig fede, „saaledes at der er en Søkk (Fordybning) langs efter Ryggebenet paa dem." Under Brunsttiden æde de Lidet eller Intet, og dette, i Forbindelse med den hyppige Parring, det uafbrudte Løb og de voldsomme Kampe gjør almindelig af med Fedtet eller Huldet paa to til tre Jævndøgn. Henimod Juletiden ere de dog allerede mere kjødfulde. Den pludselige Aftagen i Huld, der gaar udenfor de daglige Erfaringers almindelige Regler, have Reensdyrjægerne i flere af Landets Egne bragt i Forbindelse med Noget, der rimeligviis er en Følge af Brunsten og dens Tilstande, men som neppe har saameget med Huldets Aftagen at gjøre, som de synes at tro. „Holdbukkene eller Brundstøingerne, sige de, ere saa fede og ophidsede i Brunsttiden, at Fraaden fyger af dem og Fedtet smelter; det rinder ud gjennem den Pibe, som aabner sig bag mellem Kløverne, og naar, hvilket ofte er Tilfældet dette skeer paa Bræer og Snefonder, styrkner det i Sporet, saa at man finder Fedtklumper, store som et Høneæg." — At Fedtet i et dyrisk Legeme ikke paa denne Maade kan smeltes og løbe ud, tør det være indlysende for de Fleste, er stridende mod Naturens Love. Men at der virkelig i Reensdyrenes Spor under Brunsttiden maa findes udsondrede Dele, der have Lighed med Fedt, det har jeg al Grund til at antage for sandt og rigtigt, da jeg paa forskjellige Steder har hørt dette gjentages omtrent paa samme Viis. — Det er bekjendt, at det hele Kirtelsystem under Brunsttiden er i en overordentlig forhøiet Virksomhed og ophidset Tilstand, hvilket noksom giver sig tilkjende ved den Stank, der i denne Tid staar af Bukkene og den stramme Smag, der gjør Kjødet af dem, der ere fældede under Brunsten, næsten uspiseligt. Nu veed man, at der ved Kløverne findes store Kirtler, som ogsaa deeltage i den almindelige forhøiede Virksomhedstilstand, og det er vel saaledes ikke urimeligt at antage, at disse saakaldte Fedtklumper ere en Udsondring af Fodens Kirtler under Brunsttiden. Hvis saa er, hjælpe de paa samme Maade som Brunststanken Dyrene til at finde hverandre. Da det aldrig er lykkedes mig at faae noget af dette Fedt og Foden af en Holdbuk, fældet i Brunsttiden, har jeg ikke havt Anledning til at faae anstillet nogen nærmere Undersøgelse af Forholdet, som derved utvivlsomt maatte kunne oplyses.

Efter Holdet flokke Bukke og Simler sig sammen i „Dotter" paa flere Hundreder, ja Tusinder af Dyr. Otte til fjorten Dage efter endt Parring, fælde de gamle Bukke og forlade da Simleflokken for at gaae tilfjelds i mindre Følge af tre, fire, indtil en Tylvt eller et Tjug Dyr. Dog er det vistnok mere en naturlig Drift, end den Omstændighed, at Simlerne stange dem, der drive dem til at vige Beitepladsen og søge mere Ro, end de kunne finde i Følge med de store Simleflokke.

Simlerne gaae drægtige i 30 til 32 Uger og føde i Mai eller Juni en til to, sjelden tre, Kalve paa bar Mark eller paa Snefonderne. I Gudbrandsdalen sige Reenskytterne, at Simlerne fælde sine Horn mellem Kyndelsmiss og Murumess (2den Februar og 25de Marts); men denne Opgave stemmer ikke med hvad Hr. Professor Nilsson siger om Simlernes Hornfældning og heller ikke med Hr. W. v. Wrigts Udsagn desangaaende fra de svenske Lapmarker. Ifølge disse Forfattere fælder den først, naar Kalvene ere 8—10 Dage gamle og ikke længere tiltrænge Moderens Forsvar mod Bukkene (det maa vel være Ungbukkene her menes; thi de Gamle ere hornløse eller ømhornede paa denne Tid). Omtrent paa samme Tid fælde ogsaa Ungbukkene. Efter de Gudbrandsdalske Reenjægere tabe Simlerne kjendeligt i Huld efter Murumess. „De Simler," heder det, „der skydes før denne Tid, ere stærkt skilderlagte (bedækkede med et tykt Fedtlag), men senere ud paa Vaaren, naar det tager til at blive blødt, ryge de reent op og blive magre *). Kalvningen begynder ved Sommermaal; men mange kalve først langt ud paa Sommeren." — Det sidste Snefald om Vaaren kaldes i Nordlandene Reenkalvriden („Reinkalvria"), i Hardanger og Thelemarken, hvor man har et eget Ord, „Nekk," til at betegne en Reenkalv med, „Nekkeriden," og man troer der, at Simlerne kalve i denne Tid, ligesom man paa Østlandet fortæller, at Elgkollerne ved indtræffende Kulde, Snefog, Nordstorm og Raaveir i Mai gaae op paa de høieste Knauser og ryste Kalvene ud af sig, hvis Aarsag saadant Veir i Mai Maaned kaldes „Elgeskjælven."

Skjøndt Reenkalven er fiin og spæd, er den dog mindre høibeent end andre Hjortekalve; den er ikke som disse, plettet, men eensfarvet rødbruun, med en mørkere Streg langs Ryggen, samt lysere paa Benene, Bugen og under Halsen. Denne Farve forandres imidlertid snart, og i Midten af August er den mørkere, i September bliver den mere graa. Moderen nærer megen Omhed for sin Unge, og søger den ængsteligt med en gryntende Lyd, naar den er kommen bort. Ungen, der allerede et Par Dage efter Fødselen er istand til at følge Moderen, gjengjælder denne Hengivenhed, og forlader hende ikke engang om hun bliver skudt. En af DHrr. Officierer, der har ligget paa Opmaaling mellem Jothunfjeldene, har fortalt mig, at han ved Sletlo har skudt to Bomskud paa en Reenkalv, før den flyttede sig lidt fra den døde Moder, der henved tre Miil fra Stedet havde faaet et Skud gjennem Halsen. Den gik imidlertid ikke længere bort, end at den kunde fældes med Riflen, hvilket skete.

I Begyndelsen næres Kalven ved Moderens fede og kraftige Mælk, men begynder snart at opsøge de Planter, Naturen har bestemt til dens Næring. Patningen ophører i Oktober, men som anført blive Kalvene i Simleflokken til de ere tre Aar. Det anføres hos Nilsson, at Ungdyrene alt skulle parre sig den første Høst, altsaa neppe fem Maaneder gamle. Dette er neppe rimeligt, og hverken jeg eller mine Hjemmelsmænd have hørt dette i Norges Fjeldbygder. Rimeligviis parre de sig ikke før i det andet og ere vel ikke avlingsdygtige før i det tredie Aar. (Fortsættes.)

*) Dette hidrører rimeligviis ikke fra Kalvningen alene, men fra den større Vanskelighed, som Skaren, der paa denne Aarstid almindelig bliver tyk, stærk og haard at gjennembryde i Fjeldene, lægger dem i Veien for at erholde rigelig Føde.

Literatur og Kunst.

Af **„Norsk Folke-Kalender"** har nu 7de Aargang forladt Pressen. Indholdet er væsentlig af samme Slags som i de foregaaende Aargange, hvilket vil sees af følgende Fortegnelse derover: Solen og Reiseerindringer fra Rusland af Prof. Hansteen; Erindringer fra Orknøerne af Prof. Munch; Kjærnen i det norske Bondeliv af O. Vig; om Diet af Stud. med. A. Arndtsen; om Forbrændingen af A. Rosing; Norges Industri og Norges Handelsflaade ved Udgangen af 1851, begge af Kand. jur. Tvethe. Bogen udgjør 8 Ark; Artiklerne ledsages af 22 Træsnit, blandt hvilke det ene gjengiver en Scene efter et af Tidemands Malerier.

— Bjursten, en af Deeltagerne i Upsalastudenternes Tog til Christiania, har i en nylig udkommet liden Bog beskrevet denne Færd. Den, der har læst vore Aviser, vil ikke støde paa synderlig meget Nyt i dette Arbeide, naar undtages en Deel Detailler af Seiladsen hertil.

— Af Atterboms Værk, „Siare och Skalder," har 6te Deels 1ste Hefte nylig forladt Pressen.

— I den svenske Boghandel er udkommet 1ste D. af et længselfuldt forventet Arbeide, der er af stor Vigtighed for Sveriges nyere Historie, nemlig „Minnen ur Sveriges nyare historia," samlede af Oberst von Schinkel, forhenværende Adjutant hos Carl Johan, udgivet af C. W. Bergman. Den udkomne Deel omfatter Gustav den Tredie og hans Tid.

Norge.

Christiania. Da Statsraad Sibbern paa Grund af Sygelighed har undslaaet sig for at tiltræde Interimsregjeringen, er Stiftamtmand Sem i hans Sted beskikket som Medlem af samme.

— Af de med sidste Post ankomne Efterretninger angaaende Kongens Sygdomstilstand fremgaar, at denne endnu ikke i væsentlig Grad har forandret sig. — Som man seer af et Par Bulletiner i Posttidenden er ogsaa Prindsesse Eugenie falden i en Sygdom, idet en Gulsot, hvoraf hun i nogle Dage har lidt, synes at udvikle sig til et betydeligt Levertilfælde.

— Den i f. M. tilendebragte medicinske Embedsexamen absolveredes af O. Bentzen med Charakteren Laudabilis, O. Chr. W. Fangen med Haud illaud. og S. D. Schjötz med Laud. samt af Examinaten L. A. Suckow med tredie Charakteer.

— Det norske Bibelselskab holdt den 31 Oktober sin sædvanlige Aarsfest i Forbindelse med Høimesse-Tjenesten i Vor Frelsers Kirke. Det er glædeligt af Selskabets udkomne 36te Aarsberetning at erfare, at Interessen for dets Virksomhed i det Hele er i Tiltagende, især i Tromsø Stift.

— Med „Courier" modtoges Efterretning om, at Barkskibet „Marie Elibeth," tilhørende Grosserer H. Gulbranson her i Byen, forliste paa den engelske Kyst den 29de f. M. Skibets Ladning anslaaes til en Værdi af 50,000 Spd. Af Besætningen ere flere Mand omkomne.

Arendal. Sorenskriver David Sommerfelt afgik ved Døden den 13de f. M.

Stavanger. Den 17de f. M. afholdtes Kredsmøde i Afholdssagen i Thime Sogns Skolehuus, hvor der fra 10 Foreninger mødte 17 Deputerede. Ved Diskussionerne om hvorledes Afholdssagen bedst kunde fremmes kom man til det Resultat, at man ikke kjendte nogen bedre Maade at tage Sagen paa end den, der hidtil var fulgt. Man ansaa det særdeles ønskeligt, at Fællesmøder nu og da holdtes for at vække mere Interesse for Sagen, samt at mindst 4 Møder om Aaret afholdtes i hver Forening.

Bergen er atter bleven besøgt af en Mormon, en vis Svend Larsen fra Frederiksstad. Det har ligesaa lidet lykkets denne Mormonerapostel, som en, der tidligere har besøgt Bergen, at vinde noget Indpas; han kunde ikke engang erholde noget større Lokale til at holde Foredrag i.

Oversigt over norske Blades Indhold.

I Anledning af den Maade, hvorpaa A. Schjøth i sin Beretning om Arbeiderboligen i dette Blads Nr. 52 fremhæver Hr. Politimester Morgenstjernes Fortjeneste af denne Indretnings Istandbringelse, har Hr. Byskriver Rye, som Ordfører i Forstanderskabet for Arbeiderboligen, i Chr.-Pst. for den 2den d. M. nærmere oplyst det egentlige Forhold med denne Sag. Deraf fremgaar, at Hr. Politimester Morgenstjerne ikke skal have havt nogen særlig Andeel i Bygningens Istandbringelse fremfor de øvrige Mænd, som deri deeltoge, idet den til Grund for Aktietegningen lagte Plan egentlig ikke var Morgenstjernes. „Der er ingen især, der kan ansees som egentlig Ophavsmand til denne Indretning. Den paakaldtes af Tidsomstændighederne og fremkom ved Fleres forenede Bestræbelser som Resultat af et almindeligt Ønske om at see dette i Udlandet benyttede Middel til Forbedring i Arbeidsklassens Kaar ogsaa prøvet hos os." — Som Svar paa Hr. Byskriverens Berigtigelse har A. Schjøth i en Skrivelse til Chr.-Pst., dateret 2den Nov., godtgjort, at dog ingen anden end Hr. Morgenstjerne kan betragtes som Ophavsmand til Arbeiderboligen og at han har arbeidet mest for at faae den istand. Til yderligere Beviis herfor paaberaaber han sig ogsaa en Opsats i Chr.-Pst. Nr. 1114, hvori den samme Anskuelse er udtalt. Forf. af denne Opsats, hvem Chr.-Pst.s Red. i en Anm. til Schjøths Skrivelse kalder en paalidelig Mand, har i samme Blads Dagsnummer (Nr. 1492) atter udtalt sin Formening om, at Hr. Morgenstjerne og ingen anden maa betragtes som Ophavsmand til Arbeiderboligen.

Sverige. Den lærde Orientalist, Professor Georg A. Wallin i Helsingfors, er død den 24de f. M.

Danmark. Den 28de Oktober begyndtes i Folkethinget den første Behandling af Tscherningς Forslag om Fæstes Overgang til Selveiendom paa en ret fredelig Maade.

— Geheimekonferentsraad Grev Knuth er afgaaet ved Døden den 30te Oktober og Viceadmiral A. Schifter den 1ste November.

Blandede Efterretninger.

Frankrig. Regjeringen har givet Abd-el-Kaders Slægtninge og deres Følge (omtr. 50 Personer) Midler til at vende tilbage til Afrika og tilstaaet dem Jorder til Dyrkning. Budskabet om Løsgivelsen blev modtaget med den mest levende Glæde af alle de Fangne. — Abd-el-Kader har lovet om et Par Aar at besøge Præsidenten; inden han forlader Frankrig, aflægger han ham et Besøg i Paris. — Prindsessen af Wasa er nu gaaen over til den katholske Religion og dette ansees som et sikkert Beviis paa, at hun dog skal ægte Louis Napoleon, der skal have gjort dette til en Betingelse for at kunne pryde hendes Isse med den keiserlige Krone.

England. Med det store i Wanswoth opstillede Teleskop har man nu opdaget, at Planeten Saturn har en tredie Ring.

Holland. Ved Udtørringen af Haarlemer-Søen er der fundet flere romerske Oldsager, især Mynter, hvilket er af megen Interesse i videnskabelig Henseende, da Romerne kun have efterladt sig faa Spor i Holland.

Belgien. Det liberale Parti har seiret ved Valget af Formand i det nylig sammentraadte Repræsentanternes Kammer, hvilket har havt til Følge, at Hr. Brouckere har opgivet sine Betænkeligheder ved Dannelsen af et nyt Ministerium og definitivt konstitueret et saadant med de af ham tidligere foreslaaede Medlemmer.

Blandinger.

Englands Afhængighed af Nordamerika

med Hensyn til Tilførselen ikke alene af Bomuld men ogsaa af Tobak og Meel bliver atter til en saa godt som staaende Artikel i de engelske Journaler. Den udfordrende Tone, som mere Masserne i de forenede Stater end Regjeringen i dette Land istemmede i Anledning af de allerede bilagte Fiskerstridigheder, har paany oplivet Lysten til at gjøre sig uafhængig af Amerika, og man henviser til, med hvilken Hurtighed England formedelst den australiske Faareavl har emanciperet sig fra de Lande, hvorfra det hidtil henter sin Uld. Bomuld vilde sikkerligen trives i Australien; der er alene Spørgsmaal om, hvordan man tilveiebringer det fornødne Antal Arbeidere, og dette Spørgsmaal er nu saa meget værre at besvare, da man neppe vil kunne opdrive det Antal Arbeidere, der er fornødent for at fortsætte den australiske Faareavl paa samme Maade som hidtil. — Man har ogsaa allerede forsøgt at dyrke Tobak i Australien (ved Maitland), og den skal være mindst lige saa god som den amerikanske. Imidlertid er det paafaldende, at England med sine udstrakte Besiddelser i alle Verdensdele endnu ikke har gjort mere for at emancipere sig fra Amerika.

Naturlig fosforsuur Kalk som Gjødning.

I „Verhandlungen des Vereins für Gewerbfleiß in Preussen," 1851, 5te Lief., berettes, at Englænderen Paine i Kridtbjerget ved Farnham i Grevskabet Surrey har opdaget Klumper af fosforsuur Kalk. De synes at forekomme i to eller tre Lag i den øvre Grønsand og den smergelholdige Leer (Gault), og ikke strække sig til de nedre Grønsandslag. De ledsages stedse af grøn Jord. Gehalten af fosforsuur Kalk i dem er ligesaa betydelig som i Benene, thi det reneste Fossil indeholder 50 til 70 pCt. deraf; den grønne Mergel, uden hine Klumper, 4 til 15 pCt. Der findes ingen kulsuur Kalk i det nævnte Mineral, hvorfor det ogsaa ved Behandling med Svovlsyre egner sig til Frembringelse af suur fosforsuur Kalk. — Opdageren betjener sig at dette naturlige Gjødningsmiddel paa sit Landgods istedetfor Beenmeel.

Ledige Embeder og Bestillinger.

Stryns Sognekald (Nordfjords Provsti) med omtr. 350 Spd. i Indtægter. Et Laan paa 300 Spd. forrentes og afbetales med 6 pCt. aarlig.

Næssets Sognekald (Romsdals Provsti) med omtrent 540 Spd. i Indtægter. Et Laan paa 1000 Spd. forrentes og afbetales med 6 pCt. aarlig.

Grytens Sognekald (i samme Provsti) med omtrent 730 Spd. i Indtægter.

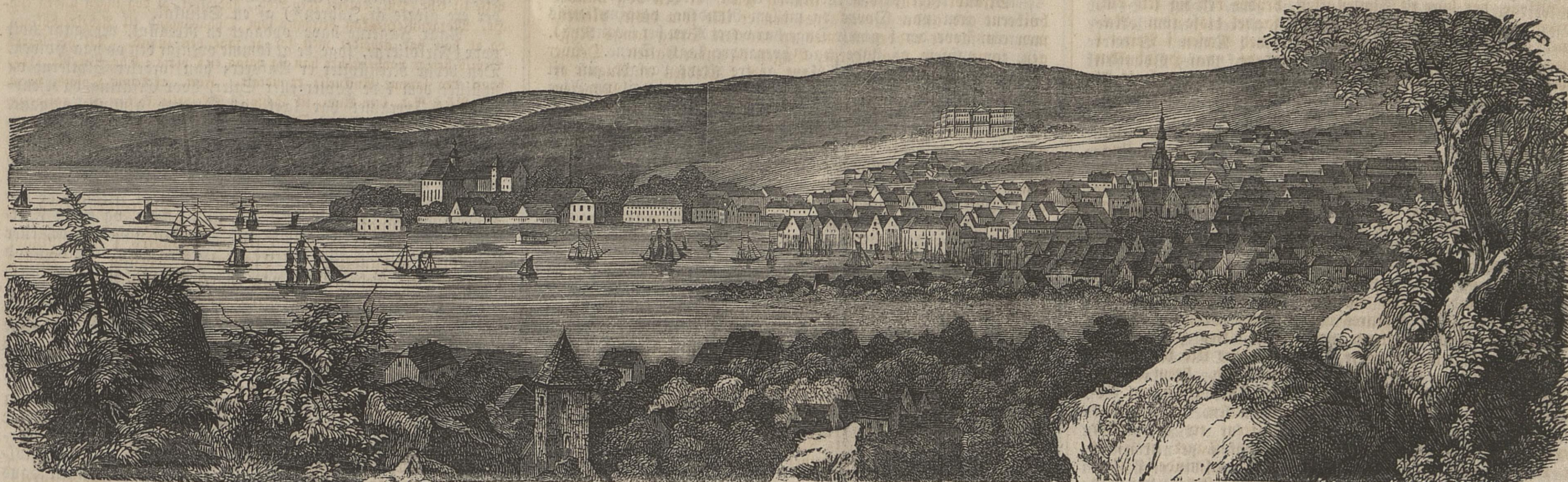
Lærerposten for Forberedelsesklassen ved Holmestrands Borgerskole med 130 Spd. aarlig Løn.

Kirkesangerposten ved Vanelvens Hovedkirke samt Lærerposten ved Sognets faste Skole med en aarlig Indtægt af omtr. 25 Spd. foruden 21 Voger Byg i Klokkertold og fri Bolig.

Skoleholder- og Kirkesangerposten i Høidalsmo Annex til Laurdals Pstg. med omtr. 28 Spd. i Indtægter og frit Ophold i Skoletiden.

Christiania. Trykt hos Brøgger & Christie.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 59. | Udkommer hver Løverdag Aften. | **Christiania den 13de November 1852.** | Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. | **I. Bind.**

Indhold:

Castanos, Hertug af Baylen.

Ved et forunderligt Sammentræf er Spanien paa samme Tid som England kommet til at sørge over Tabet af sin første Hærfører. Spaniens seneste Historie gjør dette Sammentræf endnu mere slaaende; thi Spanierne have ligesom Englænderne vundet deres tre mest glimrende Seire over Franskmændene. Til Englændernes Crecy, Azincourt og Waterloo have de Sidestykker i Cerignola, Pavia og Baylen. Castanos er Spaniens Wellington i dets sidste seirrige Kamp mod Frankrig. Det var den samme Kamp paa Halvøen, som grundlagde Castanos og Wellingtons Berømmelse, og gjorde deres Navne historiske, og der hengik kun een Uge mellem disse to ridderlige Vaabenfællers Død, — Begge Adelsmænd og Hærførere i det samme Monarki, — den første Generalkapitain og Hertug af Baylen, og den anden Generalkapitain og Hertug af Ciudad Rodrigo. Om den Førstnævntes Liv skulle vi her meddele endeel Bemærkninger.

Francisco Xavier Castanos var født i Madrid den 22de April 1756; han var Søn af en Krigskommissær. I en meget ung Alder kom han, under sin Svoger, General O'Reilly, til Preussen, for at gjøre sig bekjendt med Indretningen af Fredrik den Stores Armee. I 1794 tjente Castanos i Armeen ved Navarra, under General Caro, udmærkede sig ved sin Forvovenhed og sit Mod, og modtog ved en Leilighed et haardt Saar i den venstre Side. Ved Freden i 1796 blev han udnævnt til Feltmarschal, og i 1798 til Generallieutenant. Efterat han saaledes havde opnaaet en høi Rang i Armeen, fik han snart endnu større Anvendelse for sine Talenter, da Napoleon i 1808 gjorde sit uretmæssige Angreb paa den spanske Krone, hvilket ledede til Krigen paa Halvøen og dens minderige Følger. Thiers beskriver i sin „Keiserdømmets Historie" Castanos paa denne Tid som Soldat af den gamle Skole og en fiffig Politiker, fuld af Skarpsindighed og Sluhed. Saasnart Opstanden mod Keiseren og hans Marienet, Josef, brød ud over hele Spanien, sluttede Castanos sig til Bevægelsen og underrettede Juntaen i Sevilla derom. Han blev strax udnævnt til Overgeneral for de spanske Tropper, og ved hans Dygtighed blev Spaniernes Tab ved Rio Sico hurtigt og glimrende gjenoprettet. Castanos havde med en Armee paa kun 9000 Mand at forsvare sig mod General Dupont i Andalusien, og slog ham fuldstændigt i Slaget ved Baylen den 20de Juli 1808, en Maanedstid før Wellingtons Seier ved Vimiera. Seieren ved Baylen var en slem Streg i Franskmændenes Regning. Dupont blev tilbagedrevet paa alle Kanter og saa tæt indesluttet af Spaniernes seierrige Tropper, at et Tilbagetog var umuligt. Han blev nødt til at overgive sig med alle de Tropper, der stode under hans Kommando, ialt 17,000 Mand, som Krigsfanger. Konventionen ved Baylen blev senerehen, mod Castanos Villie, brudt af Spanierne, og hele den franske Armee blev, istedetfor efter Overeenskomsten at sendes til Frankrig, tilbageholdt i Fangenskab. Til dette Brud paa Tro og Love bleve Spanierne ledede deels ved den Tro, at de franske Generaler havde overlistet Castanos ved de Betingelser, de havde erholdt, og deels ved det Forræderi, som Franskmændene allerede havde udøvet mod dem selv.

Walter Scott omtaler i sit „Napoleons Levnet" Seiren ved Baylen paa følgende Maade:

Slaget ved Baylen og den paafølgende Kapitulation var i sig selv et meget stort Uheld — det største, som havde rammet den franske Armee siden Bonapartes Stjerne var begyndt at stige — hans militære Banes caudinske Aag, som han kaldte det. Over 3000 Franskmænd vare faldne i Slaget; 17,000 havde overgivet sig; Andalusien, den rigeste Deel af Spanien, var befriet fra de franske Vaaben og de mægtige Stæder Sevilla og Kadix fik fri Hænder til at benytte deres krigerske Befolkning og deres Rigdomme til Understøttelse for den nationale Sag. — — Slaget ved Baylen tilintetgjorde den Forestilling om Uovervindelighed, som knyttede sig til Napoleon og hans Lykke, og som lig en Talisman saa ofte havde forvirret hans Fienders Raadslagninger og gjort deres Anstrængelser frugtesløse, idet de ved at kjæmpe mod ham følte sig som udseede Ofre, der havde at stride mod en hemmelighedsfuld Skjæbnes uovervindelige Løb.

Den umiddelbare Følge af Seieren ved Baylen var Kong Josef Bonapartes Flugt fra Madrid. Castanos blev snart derefter Præsident i det spanske Krigsraad, og overtog Kommandoen over den spanske Centralarmee. Thiers omtaler i sin „Konsulatets og Keiserdømmets Historie" disse Begivenheder saaledes:

Men Madrids Rømning lignede en formelig Tilstaaelse fra det nye Kongedømme, at det var udygtigt til ved Magt at hævde sig i Besiddelsen af den Krone, som det paastod at have modtaget af Forsynet. Hvad Forsynet vil, veed det at udføre, og tillader ikke at det falder. Fra dette Dieblik stod hele Spanien i Begreb med at reise sig, og det specielle Uheld ved Baylen, som rammede et Par Generaler, var udseet til at blive efterfulgt af en grusom Forvirring for Napoleon, en Forvirring i hans hele Politik, som var en Følge af saagodtsom hele Spaniens totale Rømning.

Under Fortsættelsen af Krigen paa Halvøen faldt det i Wellingtons Lod at fuldbringe hvad Castanos havde begyndt; og skjønt Castanos selv led adskillige Uheld, især i Slaget ved Tudela, fægtede han dog med Berømmelse, og ledede Krigen som den største engelske Generals dygtige og anseede Medhjælper, indtil Seiren og Uafhængigheden kronede Storbritaniens og Spaniens forenede Anstrængelser. I 1811 udnævnte Regentskabet Castanos til General over det fjerde spanske Armeekorps, og til Generalkapitain af Estremadura, Gammelkastilien og Galicien. Han anførte Hovedstyrken ved St. Roche og udmærkede sig i høi Grad i det navnkundige Slag ved Vittoria. Ikkedestomindre berøvede Regentskabet ham baade Kommandoen og Generalkapitainstitlen; men gav ham til etslags Erstatning en Geheimeraads Rang og Titel. Castanos skrev til Wellington, bitterligt beklagende sig over den Behandling, han havde lidt, og den engelske General svarede i Udtryk af den høieste Uvillie over „den spanske Regjerings ubæderlige og uretfærdige Opførsel, ved at afsætte en Mand, der havde vist sit Land saa store Tjenester." Da Freden var sluttet, modtog Castanos, som da netop fyldte sit sextiende Aar, af den gjenindsatte Monark Ansættelse som Generalkapitain af Katalonien tilligemed Storkorset af St. Ferdinands-Ordenen, og blev ved Napoleons Tilbagekomst fra Elba stillet i Spidsen for en spansk Armee paa 70,000 Mand til de Allieredes Understøttelse. Senerehen blev han udnævnt til Hertug af Baylen, og hans senere Leveaar tilbragtes i hædret Ingetogenhed. For sine Landsmænd var Veteranen altid Gjenstand for Stolthed og Hengivenhed, og hans Død, som indtraf den 21de Sept. d. A., frembragte en stor og rosværdig Opsigt iblandt dem. Castanos bevarede, skjønt han blev 96 Aar, sine Aandsevner usvækkede til det Sidste. Den spanske Regjering dekreterede hans Ligbegjængelse paa offentlig Bekostning, der fandt Sted i Kirken i Atocha. Dronningen af Spanien var tilstede ved den. Krigerens Sværd er nedlagt i Artilleriets Museum; et storartet Monument skal oprettes til hans Minde. I en Artikel over ham siger Gazette, at han døde fattig, og at hans Armod var en Følge af hans Gavmildhed. Hans Død, siger Bladet, er et nationalt Tab, og, tilføier det, „han levede som en Helt og døde som en Helgen." Hans Titel gaar over til en af hans Brodersønnesønner. Ved hans og Wellingtons Død er Viscount Beresford, Hertugen af Vittoria, Marki Rodil, Hertugen af Valentia og Markien af Duero tilligemed de kongelige Prindser de eneste Personer, som for Tiden besidde Generalkapitains Rang i Armeen.

Det medfølgende Portræt er taget efter en Tegning af R. Benjumea i Madrid.

Castanos, Hertug af Baylen.

Vildrenen.

(Af P. Chr. Asbjørnsen).

(Fortsættelse fra Nr. 58).

Der findes paa flere Steder, f. Ex. ved Lie i Nærheden af Mjøsvandet, paa Argehovd og flere Steder i Vidden, eller paa Høifjeldssletten mellem Nummedal, Thelemarken og Hardanger, umaadelige Masser af Reensdyrbeen sammenhobede, saaledes at paa enkelt Sted hele Næs eller Odder i Søerne synes at være dannede alene af disse tildeels hensmuldrende Been. Undertiden ligge de ubedækkede i Dagen, til andre Tider ere de skjulte af en riig Plantevæxt af Mose, Dværgbirk og Kronglebirk. Disse Beenhobe ere aldrig blevne ordentlig undersøgte, og det er derfor ikke let at opstille nogen rimelig Formodning, om hvorledes de ere dannede. Nogle have indbildt sig, at her i Oldtiden har været Offersteder; det kan gjerne være muligt, men det klinger ikke meget sandsynligt, at der alene skulde være Levninger tilbage af hvad der er offret til Guderne, og at Offerstederne skulde ligge saaledes til, langt inde i Fjeldet.

Andre have meent, at Beenmasser ere Levninger af Dyr, fangne i de gjennem Aarhundreder brugelige Reengrave eller Dyrgaarde. Heller ikke dette er rimeligt; thi Dyrfængerne fandt det vist bekvemmere, at fragte de hele eller de sønderlemmede Dyr til Bygds, end først at skille Kjødet fra Benene tilfjelds. Det eneste til disse Beensamlinger svarende, der er mig bekjendt, er de uhyre Dynger af Østersskaller, Muslinger, Dyrknokler o. s. v. som i den senere Tid ere opdagede i Danmark, og som det er godtgjort, „at Landets Urinvaanere have frembragt ved Affaldet af deres Maaltider. Den hele Betragtning af disse Dynger i Danmark, af de Redskaber, som findes deri, af den særegne Behandling Knoglerne have lidt for at afgive Marven og Fedtet, henviser til Lapperne, der ligesom de nærmest beslægtede mongolske Folkeslag, Ostiaker, Samojeder o. fl. i høi Grad ynde Marvspiisning, ja endog til sine Maaltider kløve Dyrebenene paa selvsamme Maade som Danmarks ældste Indbyggere have gjort.“ At nu hine umaadelige Masser af Been i vore Fjelde, ere dannede ved Affald af det samme Folks Levninger, tør vel være mere end sandsynligt. Af de danske zoologisk-antikvariske Undersøgelser fremgaar, at hiint Folk har levet selskabeligt; det samme maa man vist paa Forhaand antage, om det der har sammenhobet de store Beendynger i vore Fjelde. Lad end være, at de have streifet vidt om, for at finde Beite for sine Reenhjorde, saa antyde dog Dyngerne, hvis de skrive sig fra dem, at de have havt sine bestemte Møder eller Samlingspladse i de sydlige Fjeldes rigeste Græsgange, hvor de rimeligviis have tilbragt Sommeren. Disse Dynger indeholde vel saaledes for største Delen Levninger af tamme Reensdyr. En nærmere planmæssig Undersøgelse af disse Beendynger, vil rimeligviis engang i Tiden bringe dette paa det Rene, og muligt give et ligesaa rigt Indblik i de norske Urindvaaneres Liv og Levemaade, som hine danske have skjænket os i Danmarks.

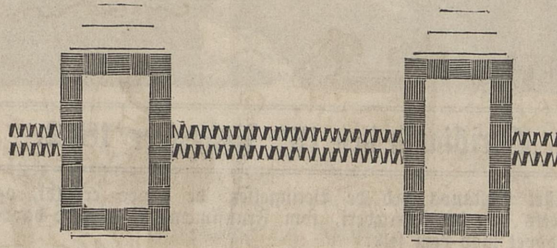
Renens værste Fiender, foruden Mennesket, er Reenbræmsen eller Reenfluen, Jærven og Ulven, og af disse tre er nok Reenfluen den slemmeste.

Reenfluen (Oestrus Tarandi) er bleggul lodden med brune kuglerunde Øine og fløielssort Isse samt et sort Baand over Rygskjoldet. Den er næsten ¾ Tomme lang og en af de største i sin Slægt. Undertiden er den en reen Landeplage i Finmarken og Lapmarkerne. Reenfluen kommer frem først i Juli, naar Renerne fælde Haaret, samt opsøger og følger da Renerne, især de aarsgamle Kalve. Renen er meget bange for denne Flue og synes paa alle Maader at bestræbe sig for at blive den kvit; den tværstandser ofte midt i Spranget, slaaer op og ned med Hovedet ligesom Faarene, reiser Øren, lytter og seer sig omkring, stamper og sparker med Forfødderne. Derpaa fortsætter den Løbet igjen med Voldsomhed, men den forfølges uafladelig i flere Timer af Fluen, som holder sig svævende over dens Ryg, for af og til at slippe et Æg ned mellem Haarene paa Renens Hud. Larverne udklækkes snart ved Varmen af Renens Legeme og æde sig gjennem Huden ind mellem Kjød og Skind, hvor de ligge Vinteren over og suge til de ere fuldvoxne, i næste Aars Hundedage. Eftersom Larven voxer, svulmer Huden op og danner en Kuul, der af Lapperne kaldes Kurbma, i Sverrige Brömskula, og hos os Vœre, Værekuul. Fuldvoxne krybe Larverne ud gjennem Huden paa samme Sted, hvor de kom ind, falde ned paa Jorden og forvandles til Pupper. De unge Rener, der som anført mest ere udsatte for denne Plage, tilsætte ofte Livet deraf. Skindet bliver formedelst Værerne fuldt af Ar, og taber betydeligt i Værdi derved.

Efter Nilsson anførtes ovenfor, at Jærven kun ved et Baghold er istand til at bemægtige sig Renen. Efter Oplysninger, som senere ere mig meddeelte, skal den efter Reenjægeres Udsagn ofte ved vedvarende, utrættelig Forfølgelse i hele Uger udmatte og tilsidst bemægtige sig Renen. Den søger vel at komme ind paa Dyret i Smug, men mærker det Faren, forfølger den det aabent. I Begyndelsen har Renen betydeligt Forsprang, men naar Jærven først har reist et Dyr, slipper den aldrig dets Spor, for at følge et andet; selv om det stryger midt igjennem andre Reensflokke skal den som den sikkreste Sporhund følge sit udvalgte Bytte, og ved denne idelige Forfølgelse hindre det i at æde og hjorte (tygge Drøv), indtil det udaset af Hunger og Mathed, oftest først efter flere Dage, falder for dens Tænder. Man fortæller ogsaa, at Jærven fortærer den Mængde af Reensdyrtakker, der aarlig afkastes i Fjeldene. At den uden synderlig Anstrængelse bemægtiger sig syge eller anskudte Dyr er vist. Følgende Fortælling af Hans Mo, en af de dygtigste og paalideligste Reensdyrjægere i Nordre-Gudbrandsdalen, der i flere Somre fulgte Hr. Oberstlieutenant Wergeland paa Opmaaling mellem Jothunfjeldene, og senere ved et ulykkeligt Tilfælde druknede nedenfor Gjendeoset, viser, hvorledes den udfører dette. Hans Mo og nogle flere Skytter kom ind paa en Simle, der stod paa en Multemyr og hukede sig; de saae strax, at Dyret var saaret, og som de vilde begynde at stille paa den, fik de Øie paa en Jærv, som søgte at nærme sig Renen mod Vinden fra Siden af. Naar Simlen vendte Hovedet bort fra den Kant, den var paa, løb den af alle Kræfter, men i samme Øieblik den vendte sig, styrtede Jærven flad til Jorden og laa ubevægelig. Da Simlen omsider mærkede sin Fiende og begyndte at sætte sig i Bevægelse, lod Jærven al Forsigtighed fare, forfulgte den aabent og fik snart Tag i Hasen paa Dyret, der nu ved voldsomme Spark, Kast og Hop søgte at skille sig ved den. Men det hjalp ikke, Jærven sad fast med Kløer og Tænder, og under Dyrets voldsomme Bevægelser for at blive den kvit, gled den efterhaanden op over Laaret, Lænden og Ryggen, til den sad foran ved Nakken paa det. Nu vilde Jægerne, at Hans skulde skyde den, men Holdet var for langt. De sneg sig nærmere, men Jærven mærkede dem, forlod sit Bytte, og Simlen faldt for den Kugle, der var æslet Rovdyret.

Ulven skal ogsaa i Nordlandene og paa flere Steder tilintetgjøre hele Flokke saavel af den tamme Reen som af Vildrenen paa samme lumpne Maade, som Mennesker bruge i Romsdalen og andre Steder, ved at drive og gjenne dem ud over bratte Styrtninger.

I Fordumsdage, før Skydegeværer kom i Brug i Norges Fjeldegne, fangede man Renen i Grave, „Dyrgrave, Dyrstuper.“ Man seer endnu mangfoldige saadanne, mosløbne og forfaldne, paa de jævnere Skraaninger ned mod Foden af de Fjelde, der ligge paa Høisletterne, og de findes saavel i Vestfjeldene som paa Dovre og mellem Rundene, og rimeligviis overalt, hvor der i gamle Dage har været Reen her i Landet*). De ere opførte af flade paa hverandre lagte Stene. Hver Grav danner en aflang Firkant af tre Alens Længde, fire til sex Kvarteers Bredde og synes at have været to til tre Alen dyb. Mellem dem ere Steengjærder af et Par Alens Høide med bratte Sider; mod begge Ender af Gravene har Adkomsten været bekvem og heldende, saa at Renen let kunde gaae op i dem. Paa mange Steder ligger Graven uden Ophøining eller Hældning i Flade med det omgivende Jordsmon. Tværs over Graven, en Alen under Bredden, var anbragt en Bom, der dreiede sig som en Axe; rundt om denne var der fæstet 5—6 lange Jerntagge eller korte Spyd, hvis Spidser vendte ud til alle Sider. Tværs og langs over Graven laae tynde Grene og Vidiekviste, dækkede med Reenmoos, Isranunkel og andre Urter, som Renen ynder. Naar Renen gik op for at æde disse, stupte den ned i Graven og rendte en eller to af Jerntaggene i Kroppen, og naar den sparkede og arbeidede for at komme op, dreiede Bommen sig, saa at den fik flere Tagge ind i andre Dele af Kroppen.

Reengrave.

I de svenske Lapmarker fanges Vildrenen ogsaa med Snarer, der gjøres af tommetykke Reb og opstilles paa følgende Maade: I afsidesliggende Skovegne, hvor man veed eller troer, at der findes Vildreen, opsøger man en Høide, der er dækket med tæt Skov. I Hældet af denne Høide, hvor Skoven er trangest og tættest, indretter man en Stængsel af Vindfald, Trærødder o. s. v., i og langs efter selve Bratningen. I denne Stængsel lades Aabninger for Snarerne. Paa begge Sider af en saadan Aabning nedsættes, hvis der ikke paa de passende Steder findes Træer paa Roden, som under alle Omstændigheder ere de sikkreste, Stolper, b, ved hvilke Snaren a er godt fastgjort. For at holdes i Spænd bindes den ved Stolperne paa fire forskjellige Steder, c, men hertil benyttes kun et Græsstraa, der brister, saasnart Dyret blot berører Snaren. For at mindre Rener ikke skulle kunne springe igjennem Snaren, uden at blive hængende, sættes to fine Traade krydsviis over den. I saadanne Snarer skal der i Lapmarkerne ogsaa fanges Bjørn og Ulv; men naar de benyttes til det sidste Dyr, fæstes Touget ikke i Stolpen, men trækkes gjennem et Hul i dens øvre Ende og fæstes ved en stor Steen, som gildres op i samme Høide som Hullet paa Stolpen, hvorhos den lægges saaledes paa Fald, at den rives ned, naar det fangede Dyr slider og napper i Snaren for at komme løs, og trækker det med Halsen op imod Stolpen, saaledes at det ikke kan komme til at bide Snaren over, hvilket ellers sikkert vilde skee.

Reensnare.

Sæterlivet og Reensdyrjagten danne Lyspunkter i Fjeldbondens Liv. Til Sæteren og Fjeldet staar hans Hu; op til Høifjeldets Snee og Iis og golde Natur higer han, selv naar Dalen staar i den fagreste Sommer; det er hans Lyst at følge Renen paa dens vilde, luftige Stier i Sommerens Tid, naar Tinderne tegne sig skarpt mod den klare blaa Himmel, men endnu større er hans Higen efter den stolte Leg, der drives om Vinteren, naar han endnu hurtigere og flygtigere end Renen styrter ned fra Høiderne, forfølger, indhenter og fælder den paa Skie. Hans Fortællinger om denne Jagt ere livlige og fulde af betegnende Træk. „Da leger det haardt,“ hedder det; „det gaar saa fort, som om Renen skulde staa og trampe paa eet Sted; En kunde gjerne slaae den med Skistaven.“

De største Reenshorn, hele Hovedet eller Forsiden af det med paasiddende Takker spigrer Jægeren til Pryd op paa Gavlerne af sit Huus; de sidde der som Kroner og Seirstegn fra Jagten, og tage sig prægtigt ud over Tagene af de maleriske solbrændte Huse i Fjeldegnene.

Sommerjagten kan ikke regnes for andet end Krybskytteri; den drives ofte af enkelt Mand, ofte af Flere i Forening. Mødes flere Reenskytter i Fjeldet, spørge de hverandre almindelig om „de ville have Lag.“ En dygtig Reenskytter afslaar aldrig et saadant Tilbud, da han almindelig er sig bevidst, at han som Leder af Jagten mere har det i sin Magt at hindre de Uøvede eller mindre Øvede i at støkke eller skræmme Dyrene. Udgaar Tilbudet fra den Dygtigere, tør det vel hænde at det bliver afslaaet af den overmodige Ungdom, men hiin bliver i Regelen den, der formedelst sine Erfaringer og sin større Jægerdygtighed bliver ved Byttet. Er Fællesskabet indgaaet, deles de fældede Dyr i lige Dele, dog troer jeg at Huden følger Skuddet.

*) Et Sted, som udmærker sig ved et helt Næt af de mangfoldigste Dyrgaarde eller Dyrstuper, er Ulvehougen, paa det Høieste af Hemsedalsfjeldet, i Nærheden af Eldrevandet.

Vinterjagten drives altid af flere Jægere i Fællesskab og begynder saasnart Sneen er dyb nok og det bliver godt Skiføre i Fjeldene.

Det Redskab, der foruden Riflen udkræves til denne Jagt, er ypperlige Skie, der ved Træets Seighed og Spænstighed ikke let ere udsatte for at knækkes. I Gudbrandsdalen bruge Reenskytterne Aspeski, der, naar de ere vel arbeidede, skulle kunne bøies sammen med begge Ender. Træets Løshed bøder man paa ved at tjære dem vel, og de skulle herved i Kulden blive ligesaa glatte som Furuski. Endnu bedre ansees Ski, der ere gjorte af Jahren*) af en Siljukal.

Naar Jægerne have opdaget en Reenflok, der gaar høit oppe i Fjeldlierne, søge de at komme ovenfor den op paa Høiden. Den bedste Reenskytter er Anfører; han fordeler Skytterne og udstiller dem i de Løpter eller Stier, hvor Erfaring og Kjendskab til Terrainet har lært, at Renerne almindelig gaae. Naar dette er ordnet, vælger han enten En, der skal fare ud efter Flokken, eller ogsaa bliver dette den Mands Forretning, hvis Post er den nærmest. Denne ager almindelig midt ind imellem Flokken, og giver den et Skud, hvorpaa den almindelig kaster om og sætter op over Høiden af Fjeldet; de udstillede Jægere faae her Leilighed til at skyde, og enten Flokken er gaaet over og kommen ned paa den anden Side, eller den for Skuddene eller Veiret af Jægerne vender tilbage ad samme Vei som den kom, forfølges den paa Ski af den nærmeste Jæger, der igjen søger at faa den til at vende om og sætte over Høiden, hvor atter en eller flere Rener falde for de udstillede Jægeres Skud. Dette drives og gjentages saa længe som det lykkes at faae Renerne til at vende, og paa denne Maade fældes ofte et ikke ubetydeligt Antal Dyr paa een Jagt. — Ingen kan uden Fare for Hals og Lemmer deeltage i denne Jagt, med mindre han nøie kjender Terrainet og fra Barndommen af har færdedes paa Ski. At Jagtens heldige Udfald ogsaa i høi Grad er afhængig af Skiløberens Forvovenhed og Raskhed til at gribe det rette Øieblik, viser følgende lille Træk af en mislykket Reenjagt. Den omtalte Hans Mo og hans Følge havde seet en Flok Rener oppe i Heimdalsfjeldet, hvis lodrette Høide er 3000 Fod over Slodalsvandet. Øverst oppe styrter det temmelig brat ud og gaar siden, uden nogen Modbakke, i steilere og svagere Skraaninger lige ned til Vandet, der paa hiin Tid var islagt. Da Jægerne havde naaet Høiden og vare fordeelte paa sine Poster, var Reensdyrflokken, der rimeligviis havde faaet Veiret af dem, allerede i stærk Bevægelse nedad mod Vandet. Den, hvis Hværv det var at følge Flokken, satte vel afsted, men han syntes det var for brat, at det gik for fort, og lagde sig af al Magt paa Skistaven. Hans Mo, som var ham nærmest, saa en Stund paa dette, men harmedes over, at det gik for sagte, og nu satte han selv i Veien. I det første Rend sprang Kringlen af Skistaven; han havde ikke stort at holde igjen med og lod det gaae saagodt som stavløst. „Da leik (legede) det hardt,“ sagde han; „imellem var jeg paa Jorden, men lange Stykker gik det gjennem Veiret; Smaafanerne, Sneen var sammenpidsket i, rystede og skakede mig, og jeg syntes jeg var som flaaet i Ansigtet af Snoen.“ Det Forsprang Flokken havde faaet var imidlertid for stort; den var allerede ude paa Vandet, og Hans lod det nu staae til over dette, og gik op i en Sæter, hvor han gjorde Ild op og lagde sig til Hvile.

Lapperne skulle paa lignende Maade jage Renen paa Skie og fælde den med Spyd eller fine Rifler, der benævnes Finskaft eller Finnerifler.

Paa Reensdyrjagten bruges i vore Fjeldegne næsten altid hjemmegjorte Rifler. Sædvanlig er Kaliberen til 24 à 30 Kugler paa Pundet. De saakaldte Kistepiber og Svinrygge ere meget anseede og skyde ofte saa skarpt, at det ikke hører til Sjeldenheder, at der med et Skud fældes 3, ja 4 Dyr. 150—200 Alen ansees for passende Hold. De Historier, man hører om heldige Skud paa 400—500 ja endog 6—700 Alen og derover med de sædvanlige Bonderifler ere vel somoftest Jægerlatin, og kunne ikke ansees trolige, naar de skulle gjælde enkelte Dyr. Reenskytten er altfor bange for Krudt og Bly til at han skulde kaste det bort saaledes; derimod tør det vel hende, at han paa Maafaa slænger en Kugle ind i en Flok, der er i Fart, eller som han ikke kan komme nærmere paa et saadant Hold, og det bliver da en Slump, om den slaar noget Dyr ihjel.

(Sluttes.)

*) Dette Emne tilveiebringes ved at flaae Barken af Træet i den Længde og Bredde, der udkræves til Skierne. Den Bulst, som under Træets Væxt efter nogle Aar dannes paa det blottede Sted, kaldes en Jahre og ansees for det ypperligste Skiemne.

Morten Luther.

(Af O. Vig).

(Slutning fra forrige Nr.)

Paa denne Tid havde Tydskland faaet sig en ny Keiser, Carl V, der ogsaa regjerede over Spanien, Nederlandene, Amerika m. m. Han skulde nu holde en Rigsdag i Worms, og da han især havde Sachsens Kurfyrste at takke for Keiserværdigheden, fik denne ordnet det saa, at Keiseren selv skulde forhøre Luther paa Rigsdagen og derfor gav ham Sikkerhedsbrev (frit Lejde) baade paa Frem- og Tilbagereisen, tiltrods for en ny pavelig Banbulle, der ikke blot forbandede Luther, men ogsaa truede alle hans Hjælpere. Hans Venner fraraadede ham Reisen og mindede ham om Huss's Skjæbne, men Luther vilde være Keiseren lydig, om saa Worms var fuld af Djævle. „Tirsdag er Æresdag,“ siger et gammelt Ord, og det var paa en saadan (den 16de April 1521) han drog ind i Byen, ledsaget af over 2000 Mennesker, der vilde see den fattige Munk, som havde vovet at reise sig mod hele Romermagten. De to følgende Eftermiddage mødte han i Rigsforsamlingen, der bestod af Keisere, Kurfyrster, Hertuger, over 30 Biskopper samt en Mængde andre fyrstelige og fornemme Personer; ialt var der 5000 Mennesker, som kunde høre og see ham. Her talte han saa kraftigt og kjækt, først paa Tydsk og saa paa Latin, at Mange forundrede sig saare og fik ham kjær; han nægtede at gjenkalde sin Lærdom, uden man overbevist e ham af Skriften, thi han vilde have Samvittigheden fri. Keiseren ophidsedes vel af Luthers Fiender til at bryde sit Lejdebrev, men dertil var han dog for ærlig. Luther fik saaledes reise; en Maaned senere blev han rigtignok erklæret i Rigets Akt, d. e. gjort fredløs, og atter en ny Banbulle fra Paven kom over ham med dobbelt Hæftighed, men hans Liv blev bevaret. Og selv Rigets Stænder, som fordømte Luther, anklagede dog Paven for mange Misbrug.

Paa Hjemveien blev Luther imod sin Villie ført til Bergslottet Wartburg af Kurfyrstens Folk, der kom forklædt paa

Stimandsvis og rev ham ud af Vognen. Hans Venner sørgede, og Fienden var glad, men Ingen vidste, at han var ilive, førend han omsider begyndte at udgive Skrifter igjen. Han blev der i 10 Maaneder, men skyndte sig saa tilbage til Wittenberg og prækede en hel Uge mod alle de Sværmerier, der imidlertid var opstaaet. En af hans forhenværende Venner og Medlærere, Karlstadt, syntes det gik for langsomt med de udvortes Forandringer og havde derfor faaet Studenterne til med Vold at ødelægge Billeder, Malerier, Orgeler og Altere, afskaffe Skriftemaalet og Messen, udjage Munkene o. s. v. Luther havde derimod havt Troen og den rene Lærdom for Øie; fik man først disse Ting i Orden, vilde det Ydre lidt efter lidt rettes af sig selv, meente han. Karlstadt erklærede endog Videnskab og Oplysning for overflødig, vilde standse med al Skoleundervisning og ikke underkaste sig nogen Øvrighed eller lovlig Orden, opmuntrede Lægfolk til at tiltage sig præstelig Myndighed o. s. v. Hertil kom nu Gjendøbernes Parti, der forkastede Barnedaaben, roste sig af alle sine Aabenbarelser og frembragte en Forvirring, der endog gjorde den svage Melanchthon raadløs og fuld af bange Tvivl. Men nu kom Luther. Han havde allerede bedt Øvrigheden om ei at forfølge dem med udvortes Sværd, thi han stolede paa, at Ordets Kraft som en Stormvind skulde forjage alle hine Lygtemænd, og han havde Ret. Sandhedsordet er et mægtigt Vaaben; med det slog han baade Gjendøbernes Sværmerier og Karlstadts Fremfusenhed af Marken; den sidste maatte tie, og hine reiste væk, men rigtignok udskjældte de Luther, fordi han efter deres Mening ikke var aandelig nok og blot „en halv Reformator." I Forbindelse hermed stod ogsaa Bondeoprøret 1524—25. Haardt var Almuen dengang kuet, og nu misforstod man Luthers Ord om Frihed fra Aandstyranni og Samvittighedstvang, som om man med Magt skulde rive sig løs endog fra det ydre Herredømme. Ingen søgte ivrigere end Luther at afvende Oprøret og mægle Fred mellem Bønder og Øvrighed, og dog gav Papisterne ham Skylden for det Hele.

De følgende Aar befæstedes og ordnedes Kirkeforbedringen i Tydskland. Luther skrev fremdeles af alle Kræfter, deels Andagtsbøger f. Ex. Psalmer og Prækener, og deels Stridsskrifter, især mod Zwingli om Nadveren og mod den grundlærde Hollænder Erasmus om Menneskets fri Villie samt ogsaa mod Kong Henrik VIII af England, der havde prøvet at bekjæmpe Luther. Som Psalmedigter udrettede denne overordentlig meget til Evangeliets hjertelige Tilegnelse, især da han ogsaa forstod ved herlige Melodier at forøge Psalmernes gribende Virkning. Men fremforalt var hans Oversættelse af Bibelen et Kjæmpeværk. Det ny Testamente fik han allerede færdig paa Wartburg, og det gamle oversatte han siden i Forening med den sproglærde Melanchthon. Saaledes „lukked han op den Bibelbog, der var saa fast forseglet;" han „laante den Folkets Maal," og ligesom derved den tydske Lægmand selv kunde øse af denne christelige Oplysningskilde, saaledes fik efterhaanden ogsaa de øvrige Folk i Nordeuropa Bibelen oversat hver paa sit Modersmaal, enten lige fra Grundtexten eller idetmindste fra Luthers tydske.

Medens altsaa Videnskaber og Oplysning forkastedes af Sværmere da som nu, ansaa derimod Luther disse Ting for en Nødvendighed. Derfor søgte han ogsaa at faae Skoler oprettet, Ungdommen underviist og overhørt, især i Christendomskundskab og Sprog; og derfor skrev han sine 2 Katechismer, den lille og den store, hvoraf den første især er mærkelig, da den indeholder Christendommens Hovedlærdomme og altsaa kan kaldes en „liden Bibel." -- Ved Visitatser i Sachsen bragtes Kirke- og Skolevæsenet paa ordentlig Fod; den papistiske latinske Messe var bleven afskaffet, i Nadveren fik man nu baade Brød og Viin, og tydsk evangelisk Præken blev indført; Munkevæsenet ophævedes efterhaanden, uduelige Præster afsattes, Klostergodset anvendtes til Skoler eller vel endog til Rigets Anliggender, og Præsterne kunde gifte sig, ligesom Luther havde gjort i 1525. Ogsaa i Preussen og Hessen fulgte man nu Sachsens Exempel.

Rundtomkring i Landene udbredtes Luthers Lære og fik megen Indgang. Mange af hans Tilhængere maatte ogsaa lide Døden for Troens Skyld. I Tydskland var man dog bleven enig om, at enhver Fyrste skulde forholde sig mod dem efter egen Overbeviisning, indtil hele Religionssagen blev afgjort ved en almindelig Kirkeforsamling. Men Fyrsterne indgik imidlertid 2 store Forbund med hinanden, et luthersk og et katholsk, og det saa altsaa truende ud. Paa Rigsdagen i Speier 1529 forbød man endog Folk at gaae over til de Evangeliske, forbød Afskaffelsen af Messen og andre katholske Kirkeskikke o. s. v. Men herimod gjorde de Evangeliske alvorlig Indsigelse (protesterede) og fik derfor Navn af Protestanter. Keiser Karl havde bestandig tænkt med Magt at knække Reformationen; men Tyrker og Franskmænd gav ham vexelviis saameget at bestille, at han ei fik Tid dertil; og nu sammenkaldte han igjen en stor Rigsdag i Augsburg 1530, hvor Religionssagen skulde behandles paanyt og afgjøres tilgavns.

Luther kunde ikke dennegang møde frem paa Rigsdagen,

Huset i Eisleben, hvori Luther blev født. Huset, hvori Luther døde.

da baade Pave og Keiser havde dømt ham fredløs, men han opholdt sig dog paa Slottet Koburg i Nærheden, for derfra desbedre at kunne trøste og raade Melanchthon og sine øvrige Venner. Her var det, at han under legemlig Sygdom og haarde Anfægtelser digtede den herlige Seiers-Psalme: „Vor Gud han er saa fast en Borg" og ledsagede den med en ligesaa kraftig Melodi. Keiseren kom ikke saa tidlig, som man havde ventet (først den 15de Juni), men denne Ventetid benyttede Melanchthon o. Fl. til fuldstændig at fremstille deres Tro og Lærdom. Denne Troesbekjendelse, som man har kaldt den augsburgske og bestod af 28 Artikler, fik man endelig oplæse for Keiseren den 25de Juni, og det endog paa Tydsk. Keiseren selv saavelsom de fleste verdslige og geistlige Herrer blev forundret og maatte tilstaae, at den lutherske Lære var renere end de havde troet. Doktor Eck, som trøstede sig til at gjendrive den „vel ikke med Bibelen, men med Kirkefædrene," forfattede et Modskrift, der blev oplæst den 3die August, men herimod skrev atter Melanchthon et Forsvar (en Apologi), som han lod trykke, da Keiseren ikke vilde modtage den. Forresten kom det til Strid mellem Katholikerne indbyrdes, da Mange af dem næsten gav Protestanterne Ret i Hovedsagen. Der blev da ogsaa prøvet alvorlig paa at mægle Forlig mellem begge Hovedpartier, men da de Pavelige ikke vilde give efter i noget Synderligt, kan man vel begribe, at det maatte mislykkes med Mæglingen. Keiseren truede, men Sachsens Kurfyrste Johan den Standhaftige og flere Smaafyrster trøstede sig med deres retfærdige Sag, endog da, naar Keiseren ved Rigsdagens Slutning fordømte det hele protestantiske Væsen, og lovede at underkue det med Magt.

Da de evangeliske Fyrster saaledes intet Godt havde at vente sig, sluttede de Aaret efter et Forbund i Schmalkalden, der gik ud paa at staae hinanden bi i Liv og Død, hvis Keiseren skulde gjøre Alvor af sin Trusel. Luther spaaede dog, at ingen Krig vilde udbryde, saalænge han var ilive, og det blev sandt; Keiseren fik stedse de samme Forhindringer som tilforn.

Lidt efter lidt indførtes Reformationen i flere tydske Stater, saa tilsidst kun de keiserlige Arvelande Baiern og de geistlige Kurfyrstendømmer var igjen. Ogsaa udenfor Tydskland seirede Evangeliet, især i Norden. Saaledes blev Norge ogsaa reformeret, rigtignok kun mest udvortes, i Aaret 1537. Ingensteds gik det vel glædeligere til end i Danmark og Würtemberg.

Katholiker og Protestanter haabede forresten endnu paa en Kirkeforsamling. En saadan sammenkaldtes ogsaa i Mantua 1537, men de Sidste mødte ikke frem, da de ikke ventede noget Godt af en Forsamling i Italien. De havde imidlertid forberedt sig ved ret skarpt at opstille de evangeliske Læresætninger mod de romersk-katholske, i et Skrift, som man kalder de schmalkaldiske Artikler, og som Luther selv havde forfattet. Hvad baade disse og den augsburgske Troesbekjendelse angaar, da var det jo en prægtig Gjerning at fremstille Lærdommen saa klart og bestemt som muligt. Men naar disse Læresætninger senere er gjort til en Bekjendelse for den hele Menighed, og altsaa stillet ved Siden af den apostoliske, da tog Lutheranerne feil og kom til, sig selv ubevidst, at ligne de christne romerske Keisere, der ogsaa havde skrevet Troesbekjendelser, og vilde saaledes lægge en anden Grundvold end den, der fra Kirkens første Tid var lagt. Derved er ogsaa Øiet bleven blindt for Kirken i sin Heelhed, som dog endnu, trods Splittelsen, virkelig er tilstede i den fælles „Herre, Tro og Daab," hvorom Paulus taler. Luthers Mening var det ingenlunde at gaae ud af Kirken eller give den en ny Grundvold; han advarede ivrig nok mod at opkalde sig efter ham istedetfor at være Christi; han drev saa eftertrykkelig paa „Børnelærdommen," at han sagtens vidste, der var en himmelhøi Forskjel mellem den apostoliske Troesbekjendelse og den augsburgske, betragtet som Samfundstegn og Menighedsgrundvold. Men hans Efterfølgere forstod det anderledes, og drev det endog tildeels saa vidt, at de næsten nægtede den katholske Kirkeafdeling Ret til at bære Christennavnet, ligesom denne kaldte sig „den ene saliggjørende."

I sine sidste Leveaar havde Luther mange Sorger. Striden mellem Zwingli og hans Efterfølgere var vedblevet; rigtignok var der kommen istand et Forlig mellem dem angaaende flere Punkter, men om Sakramenterne, især om Nadveren, vedblev Meningsforskjellen. Zwingli reformerede efter sin Forstand, Luther med sin Tro; og naar derfor den Sidste betragtede Nadveren ligefrem efter Jesu Ord som et Naademiddel, holdt Zwingli den kun for et Tegn. Forskjellen synes vel ikke saa stor, og dog er der en Kløft mellem disse to Synsmaader, som adskiller deres hele Tankegang; den Ene troede barnlig paa Vorherre, den Anden vilde selv være

klogere end Ordet. Derfor kunde ogsaa Luther sige medrette, at de dreves af en forskjellig Aand. — Synet af stor Usædelighed og Overdaad, Fyrsternes Ran af Kirke- og Klostergodset og øvrige Indblandelser i Kirkens Sager, Vaklen og Splid mellem de Evangeliske indbyrdes — Alt dette gjorde ham ogsaa Livet tungt. Hertil kom endelig baade legemlige og aandelige Sygdomme. Og med alt dette kunde han dog være trøstig og munter iblandt. Sang og Musik og forskjellige andre Fornøielser holdt han meget af; han legede ofte med sine Børn og var fremdeles spøgefuld og skjemtsom i sin Tale. Faa Mennesker har arbeidet saa meget som Luther; han sov gjerne kun en 2—3 Timer om Natten, besørgede sine Præsteforretninger, holdt Forelæsninger paa Universitetet, skrev en uhyre Mængde Bøger og Breve, modtog næsten daglig Besøg fra alle Verdens Kanter, gjorde mange Reiser om i Landet o. s. v. Fattige kunde bestandig være vis paa Almisser hos ham, selv om han kun havde en eneste Skilling. Hans stærke Tro paa Gud var især mærkelig; ved den gjorde han endog Ting, som maa kaldes Mirakler, og udtalte Spaadomme, som Tiden har stadfæstet.

I Begyndelsen af Aaret 1546 reiste han efter Begjæring til Eisleben for at forlige de mansfeldske Grever. Paa Veien kom han i stor Fare ved at sætte over Floden Saale, men skrev alligevel som sædvanlig skjemtfulde og dog saa hjertelige Breve hjem til sin Kone. Medens han nu opholdt sig i sin Fødeby, var det, at Døden indfandt sig om Natten til den 18de Februar, og med fast Tro forlod han denne Verden i en Alder af 63¼ Aar. Han fik saaledes, som han havde haabet, slippe at opleve Religionskrigen, der allerede udbrød samme Aar. Hans Kone levede 6 Aar efter ham.

Luthers Lig blev ført til Wittenberg; i enhver By, man drog igjennem, blev der ringet med Klokkerne, Ligfølget var saa uhyre stort, og i Sachsen var der en almindelig Landesorg, ja selv udenfor Tydskland blev mangt et Hjerte rørt ved dette Dødens Budskab, saa det passer hvad Grundtvig derom synger:

„Der han gik hjem den fromme Mand
Til Fader i det Høie,
Da sørged' Christne vidt om Land
Med Suk, med Graad i Øie.
Han fulgtes til sit Hvilested
Af Læge og af Lærde med,
Ja, mangen Ridder gjæv og bold
Med Taarer salvede sit Skjold,
Mens Herrens Ord dem trøsted'."

Hele Wittenbergs Folkemængde saavelsom Universitetets Studenter og Lærere gik Liget imøde, og der i Slotskirken ligger han begravet, med en simpel Steenplade over sig.

Over trehundrede Aar er nu siden forløbne, men saasandt Reformationen var et Storværk, saa bør ogsaa Luther ihukommes som en stor Mand. Ja, det er visselig ingen Overdrivelse at sige, at han siden Apostlernes Dage er den største, der har levet paa Jorden; thi naar saa man vel, at der ved en Mands Ord blev udrettet saa store Ting? Selv om man ikke vil see hen til hans Kirkeforbedring, bliver han dog altid mærkelig nok. Thi betænk bare, det var jo ham, som ved sin Bibeloversættelse og øvrige Skrifter skabte Tydsklands Bogsprog, og hvad har ikke det at betyde! Han er endelig ogsaa Fader for Psalmepoesien paa Modersmaalet; Skjaldskab havde man havt baade da og før, men den ægte Davidsharpe havde Ingen i nyere Tider kunnet stemme endsige slaae, forend Luther kom.

Luther var af Middelshøide, havde dybtliggende Øine og var især i de yngre Dage meget mager, tildeels vel paa Grund af sin overordentlige Arbeidsomhed og overvættes tarvelige Levemaade. Saa kraftigt ja endog brusende Troesmod som der fandtes hos ham, saa overmaade godmodig og hjertelig var han tillige. Hans Hjerte var endog saa ømt, at han gjorde sig bitterlig ondt af at see en saaret Hare, engang han var med paa Jagt. Hidsig var han nok aldrig, undtagen paa Troens og Evangeliets Vegne, og selv da, naar han talte varmest, laa der noget forunderlig Kjærligt og Godmodigt i hans Ord, ligesom han altid var fuld af Spøg og fornøielige Indfald. Den, som forresten vil kjende hans Charakter og Liv ret fuldstændig, henvises til Stenersens Reformationshistorie, en Bog, der baade er saare billig og i høi Grad tiltrækkende at læse.

Man har spurgt, om den lutherske Reformation skal fortsættes, og ret forstaaet, kan det vel besvares med Ja. Kirken skal gaa fremad i Oplysning og Erkjendelse, og derfor maa det nødvendig komme dertil, at vi i Et og Andet faae klarere Indsigt end Luther. Det var egentlig Hovedlærdommen han udviklede tilgavns; de øvrige Christendomssandheder fik han ikke saamegen Tid til at dvæle ved, og enhver Tid i Kirken har gjerne sit Dagværk. Kun det tør man sige, at Kirkereformationer ingenlunde maa stride mod Luthers i Hovedsagen, og at man derfor tog skammelig feil, naar man i forrige Aarhundrede kaldte sig gode Protestanter, skjønt man tværtimod Luther protesterede mod Troen og Bibelen. Til den Reformation, vi høilig maa ønske, hører vistnok blandt Andet Kirkens Adskillelse fra Staten og de forskjellige Kirkesamfunds Agtelse for den fælles Grundvold, saa vi ikke længer enten har Statskirker eller saamange indbyrdes fiendtlige Samfund, men ialfald blot Kirkeafdelinger, der kun afviger i det Mindre og er enige i Hovedsagen. Med andre Ord: vi maa ønske, at man overalt maa blive oprigtig katholsk (d. e. høre den ene hellige almindelige Kirke til) som i Kirkens første Dage, men at man tillige vil være protestantisk (d. e. protestere mod alle Vildfarelser) saaledes som i sin Tid Morten Luther. Han bragte Kirken, har en af Nutidens største Theologer sagt, til samme Høide igjen, hvorpaa den stod i Augustins Dage; men den vil voxe en herlig Væxt, indtil den atter naar den Fylde af Kjærlighed og Tro, som den havde i Apostelтiden. Men selv naar det skeer, skal Luthers Navn ei være glemt, men straale fra Slægt til Slægt, saalænge Verden staar.

Norge.

Christiania. Ifølge de senest modtagne Bulletiner er Kongens Helbredstilstand noget bedre. Prindsessens synes derimod at være lige foruroligende.

— Amtmand Moinichen er konstitueret til, under Stiftamtmand Sems Fraværelse som Medlem af Interimsregjeringen, at bestyre Christiania Stiftamtmandsembede.

— Kand. S. L. Juell er meddeelt Autorisation som Sagfører ved Underretterne i Akershuus Amt.

— Eugenias Stiftelse høitideligholdt den 8de Nov. sin 25aarige Stiftelsesdag, Enkedronningens Fødselsdag, ved Sang og Tale. Efterat der var afsunget tvende til Høitideligheden forfattede Sange, af hvilke den ene var af A. Munch, holdt Pastor Steensrud en Tale og oplæste en Beretning om Stiftelsens Tilstand. Deraf fremgik, at Stiftelsens Indtægt for 1851 har udgjort 4910 Spd. 81 ß. og dens Udgift 4245 Spd. 93 ß., samt at det nuværende daglige Personale bestaar af 18 Voxne og 325 Børn og at Underviisningen besørges af en Lærer og 10 Lærerinder.

— Fra det Svenske Akademi har Universitetet modtaget som Gave et fuldstændigt Exemplar af dets Skrifter, tils. 30 Bind. Tidligere har det fra Baron F. Wedel-Jarlsberg modtaget en Samling af statistiske Værker vedkommende Nederlandene, og fra Grev Wedel-Jarlsberg omtr. 100 Bind spanske og italienske Bøger.

— Ved kgl. Res. af 7de Oktober sidstleden er bestemt: At der af det af Storthinget til Understøttelse for duelige Haandværkere, der i Udlandet ville uddanne sig i deres Fag, bevilgede Beløb tilstaaes efternævnte Haandværkere Reisestipendier, nemlig: Mechanikus N. A. H. Zarbell af Christiania 200 Spd., for i Udlandet at gjøre sig nøiere bekjendt med det Fabrikmæssige ved Skriftstøberier; Instrumentmager Peter A. J. Lundh af Christiania 150 Spd., for i Udlandet at gjøre sig bekjendt med Nutidens nyeste Opfindelser, især i optisk og mechanisk Retning; Mechanikus P. W. Neumann 100 Spd., for ved et Ophold i Gøtheborg eller Kjøbenhavn at uddanne sig i sit Fag; Mechanikus Ivar Isaksen af Akers Præstegjæld 100 Spd., for ved en Reise til England at uddanne sig i sit Fag; Mechanikus Jens Chr. Aamodt af Akers Præstegjæld 100 Spd., for i Udlandet at uddanne sig som Mechanikus og Bygmester; Støberibestyrer ved Drammens Jernstøberi Paul Schmidt 100 Spd., for under et Ophold ved Rhinegnene at gjøre sig bekjendt med den nyere Methode i Kakkelovns- og Grydestøberi; chirurgisk Instrumentmager Montz T. Gallus af Christiania 150 Spd., for ved en Reise i Tydskland og Frankrig at gjøre sig bekjendt med de nyere Opfindelser i sit Fag, og navnlig for at lære Tilberedningen af Gutta-Percha samt Instrumenters og Bandagers Forfærdigelse deraf og af Kautschuk; Mechanikus og Pedel O. Jakobsen af Christiania 50 Spd., for i Forbindelse med de ham i forrige Aar tilstaaede 150 Spd. at tjene til Understøttelse ved en Reise i Udlandet, for at undersøge Fabrikationsmaaden og Brugen af de bedste Agerdyrkningsmaskiner; Xylograf H. A. Lunde af Christiania 50 Spd., for ved en Reise til Hamburg og Leipzig videre at uddanne sig i sit Fag; Xylograf Harald Peter C. Nissen af Christiania 50 Spd., for i Udlandet at uddanne sig i sit Fag; C. A. Landsén, Værksmester ved Steensliberiet Hiula i Akers Præstegjæld, 150 Spd., for under et Ophold i Tydskland og Belgien samt, om muligt, England at uddanne sig i Steensliberiet og Poleringen; Muursvend og Bygningskonduktør J. W. Nordan af Christiania 100 Spd., som yderligere Bidrag ved Siden af de ham i forrige Aar tilstaaede 150 Spd. til under en Reise i Udlandet at uddanne sig i Bygningsfaget; Muursvend Jørgen Riis af Christiania 75 Spd., for ved et Ophold i Berlin og München at uddanne sig i Tegnekunsten og forøvrigt i sit Fag; Muursvend Simon Chr. Iversen Langli af Throndhjem 75 Spd., for under et fortsat Ophold i Kjøbenhavn at uddanne sig i Bygningstegning og Modellering; Muurmester Frederik H. Stockfleth af Bergen 75 Spd., for i Udlandet at uddanne sig i sin Profession; Pottemager Johan Feyer af Ekersund 100 Spd., for i Sverige og Danmark at gjøre sig bekjendt med Fabrikationen af Fajence, Muur- og Teglsteen samt Drainingsrør; Garversvend Morten Lauritz Larsen af Christiania 100 Spd., for i Udlandet at uddanne sig i Læderfabrikation; Skibsbygger Hans Chr. Knudsen af Stavanger 75 Spd., for i Udlandet at uddanne sig i sit Fag; Skibstømmermand Paul Simon Preus af Christianssand 75 Spd., for under et Ophold i Skotland at uddanne sig i Skibsbyggeri; Kammager og Børstenbinder W. Jordan af Christiania 100 Spd., for under et Ophold i Tydskland, Holland og England at gjøre sig nærmere bekjendt med Børstenbinderarbeidet og de dertil brugelige Maskiner; Gravør Brynje Larsen Bergslien af Voss Præstegjæld 100 Spd., for i Udlandet at uddanne sig som Gravør og Stempelskjærer; Snedkermester Torkild Martin Algaard af Bergen 50 Spd. som yderligere Bidrag ved Siden af de ham i forrige Aar tilstaaede 100 Spd., til under en Reise i Udlandet at uddanne sig i Snedkerhaandværket; Træskjærer Ole Olsen Glosimodt af Silgjords Præstegjæld i øvre Thelemarken 50 Spd., for ved Kunstakademiet i Kjøbenhavn at uddanne sig i sit Fag; Snedkersvend Abraham Johan Stausland af Christianssand 100 Spd., for i Udlandet at uddanne sig i Skulptur og Træskjæreri; Snedkermester H. J. Borge af Christiania 150 Spd., for i Udlandet at uddanne sig i Modelsnedkeriet; Instrumentmager Jens P. S. Aarestrup af Bergen 100 Spd., for i Udlandet at uddanne sig i Fabrikationen af Pianoforter; Sadelmager H. P. Hansen af Christiania 75 Spd., for i Udlandet at uddanne sig i sit Fag, navnlig i Forfærdigelsen af Sadelbomme, Svøber m. V.; Malermester C. Johannesen af Christiania 100 Spd., for i Udlandet at uddanne sig i Lakeerkunsten; Malermester Georg M. Nordraach af Christiania 75 Spd., for under et Ophold i Udlandet at erhverve Kjendskab til de nyere Methoder i Maler- og Forgylderfaget, samt til Tapetfabrikation, Fabrikation af Voxdug og malede Gulvtepper.

Horten. Marinedepartementet har indvilget et til samme indkommet Andragende om at et Stykke Jord uden Leieafgift maatte overlades Hortens Beboere til Anlæggelse og Indretning af en Lystlund.

Moss. I Repræsentantmøde er bevilget 4000 Spd. til Opførelse af en ny Præstegaard.

Bergen. P. Jebsens Fabrikbygninger ved Arnevaagen med Maskiner og Fabrikata ere blevne et Rov for Luerne. De vare forsikrede for omtr. 42,000 Spd.

Oversigt over norske Blades Indhold.

I Chr.-Pst. for 8de Nov. behandles det Spørgsmaal: „Paa hvilken Maade kan det engelske Sprog med mindst Opofrelse i andre Henseender indføres som fast Læregjenstand i vore Skoler?" Kirkedepartementet har i et Cirkulære til de lærde Skolers Bestyrelser foreslaaet, at Fransk enten bør udgaae af Skolens Fagcyklus eller opstilles som alternativt Fag med Engelsk. Imod dette Forslag anfører Forf., at Fransk er et nødvendigt Middel saavel til almeen Dannelse som i Forretningslivet, især Handelsverdenen, samt at det i Skolerne som „et heelt romansk Sprog danner et ganske passende Overgangsled til Latinen, hvis Ordmasses Beslægtskab med hiint let falder i Øinene, medens det knapt halvromanske Engelske selvfølgelig frembyder langt færre Sammenligningspunkter med Latin. Fremdeles er Udtalen i Fransk let i Sammenligning med den engelske, hvilket, i den Alder, hvorom her er Tale, hvor Alt falder i mange Stykker, ikke er uvigtigt. Endelig er Engelsk formedelst sin ringe Formdannelse mindre skikket som almeent sprogligt Dannelsesmiddel end det i denne Henseende rigere Franske." At stille to Fag som alternative i den unge Alder, da Evnen til at gjøre et fornuftigt Valg er liden eller rettere sagt ingen, finder Forf. lidet anbefalelsesværdigt. Han finder heller ikke, at Udelukkelsen af noget andet Skolefag er fornøden, for at Engelsk kan optages som saadant, men at man blot kan lade udgaae Hebraisk, der i de to sidste Aar af Skoletiden læses af de bedst udrustede Elever, samt indskrænke den Tid, der anvendes til at erhverve Færdighed i latinsk Stiil. Men Charakteren for dette Fag ved Examen Artium maatte da slaaes sammen med Charakteren for mundtlig Latin; thi saalænge den latinske Stiil spiller en saa vigtig Rolle, at den har Magt til at rejicere, kunde en saadan Indskrænkning ikke foretages. Ved at ordne Sagen paa denne Maade, vilde man naae, hvad man ønsker, uden at gjøre for store Revolter mod det Bestaaende.

— I Mgbl. Nr. 316 antager en Indsender, at, da Transporten med Jernbanen bliver saa hurtig til Mjøsen, vil det godt lade sig gjøre at flytte Krebs fra Urskog og Høland op i de Elve, der udmunde sig i hiin Indsø, men ikke have direkte Tilløb fra Sneefjelde, f. Ex. Akersviken ved Hamar, Korsødegaardsbugten, Andelven ved Eidsvold o. fl. Krebsene kunde transporteres i Spaan- eller Vidiekurve med vaadt Græs over, helst ved St. Hans-Tider; thi da de endnu have Æggene hos sig, vilde herved et heelt Aars Yngel vindes. Med Hensyn til den Skade Krebsen anretter paa Fiskeynglen i Bække og Elve, bemærkes, at den vil aldeles bortfalde ved at anvende den i Frankrig og andre Lande nu brugelige Forplantningsmaade af Fisk; desuden behøver man ikke at sætte Krebs andetsteds hen, end hvor der blot findes simplere saagodtsom værdiløse Fiskearter.

— I Chikago og Illenois i de nordamerikanske Fristater er, der ifølge Dr. Bl., begyndt at udkomme en ny norsk Avis, betitlet „Frihedsbanneret," i hvis 1ste Nr. det hedder, at de gode Nordmænd „slumre under Melodien af 17de Mai-Sange og andre Galskabs-Viser om „Norges Frihed," medens Aristokratiet trygt og med fiendsk Haanlatter smedder Landets frie Børn i Slavelænker."

Sverige. Den 4de Nov. blev den fra Christiania Damer til Upsalastudenterne overleverede Fane høitidelig indviet i Carolina Rediviva's Festsal i Upsala med en Tale af Mag. Staaf.

Danmark. Kammerherre Wichfeld til Engestofte paa Lolland har skjænket det Offentlige et i antikvarisk Henseende meget mærkeligt og smukt Terrain af et Areal af 3 Tønder Land, der er skovbegroet og aldeles bedækket med Gravhøie.

— Indenrigsministeren har forelagt Landsthinget et Lovudkast over Sogneforstanderskabernes og Amtsraadenes Sammensætning, hvilket indskrænker sig til midlertidig at bringe den kommunale Valglov i større Overeensstemmelse med den statsborgerlige og at sikre Landkommunerne en selvstændig Repræsentation. Den ene Halvdeel af Sogneraadet vælges af og blandt samtlige Kommunens Beboere, som ere 25 Aar og i det sidste Aar have udredet 1½ Rbd. i Kommuneafgift; den anden Halvdeel vælges blandt de samme, men af den Fjerdedeel af Kommunens Beboere, som udreder det største Kommunebidrag.

Blandede Efterretninger.

Frankrig. Den 5te Novbr. meddeelte Statsminister Fould Senatet et Budskab fra Præsidenten, hvis væsentligste Indhold var, at Forfatningen af 1852 skal vedblive uforandret og dens Grundlag uforstyrret, og at der blot skal indtræde en formel Forandring. Jeg kan ikke dølge for mig selv — ytrede Præsidenten videre — hvor voveligt det er at sætte Napoleons Krone paa mit Hoved, men Tanken om i saa mange Henseender at være Lederen af Folkets Sag giver mig Mod. Bliver jeg ved Folkevillien hævet paa Thronen, saa sætter Nationen selv en Krone paa mig.

— Romanforfatterinden Mad. Dudevant (George Sand) er bleven udnævnt til Ridder af Æreslegionen.

England. Geistligheden i London har i en Adresse til Lord Derby anholdt om, at det maa forhindres, at Krystalpalladset i Sydenham om Søndags-Eftermiddagene holdes aabent til de arbeidende Klassers Adspredelse, da saadant er en Vanhelligelse af Sabbathen.

— Den 4de Nov. aabnedes Parlamentet ved en kongelig Kommission.

— Efter hvad et engelsk Blad beretter staar Hertuginden af Orleans i Begreb med at leie sig et Landgods i Dewonshire.

— Kossuth har skriftlig afslaaet en Indbydelse til National-Leaguens Meeting, idet han bemærkede, at efterat han allerede havde holdt 600 Taler paa engelsk Jordbund, var det nu bedst at lade være at tale offentlig. Det europæiske Demokrati havde Intet at haabe af England; thi de formuende Klasser ønske, at Alt skal forblive ved det Gamle; de arbeidende Klasser derimod have hverken Tid eller Sands for andet end Brøderhverv.

Rusland. I Moskau har der været en prægtig Fest i Anledning af Ruslands Befrielse for den franske Hær for 40 Aar siden.

— Hoffet har anlagt 6 Dages Sorg i Anledning af Prinds Gustavs Død.

— Ruslands Guldproduktion har i Aaret 1851 beløbet sig til en Værdi af 13 Mill. Spd. Størstedelen heraf er vundet ved Udvaskning.

— I Petersburg have enkelte Choleratilfælde vist sig.

Nordamerika. I Guadalajare skal være udbrudt en ny Revolution til Fordeel for Santa Ana, og Jose Maria Blancarte er stillet i Spidsen for Tropperne.

— Industriudstillingsbygningen i New-York gaar raskt sin Fuldendelse imøde. Bygmesterne ere Gildernmeister og Carstensen, hvilken sidste Kjøbenhavn skylder flere af sine nyere offentlige Bygninger. Efter den nu betydelig modificerede Plan erholder Bygningen Form af en Ottekant, i hvis Midte er et græsk Kors med en af Søiler baaren Kuppel. Til det Heles uhyre Dimensioner kan man slutte sig deraf, at hver af disse Kors-Arme udgjør 149 Fod.

— Befolkningen i New-Orleans anslaaes nu til 240,000 Sjæle. I Aarets første 6 Maaneder har den faaet en Tilvæxt af 40,000 Indvandrere.

Ledige Embeder og Bestillinger.

Vegø Sognekald (Saltens Provsti) med omtrent 470 Spd. i Indtægter.

En Lægepost i Stadsbygdens Pstg. med en aarlig fast Løn af 170 Spd.

En Omgangsskolelærerpost i Melø Sogn (Nordre Helgelands Provsti) med 30 Spd. i aarlig Løn samt frit Ophold i Skoletiden.

En Hovedkirkesanger- og Omgangsskolelærerpost i Eids Pstg. med 70 Spd. i aarlig Indtægt foruden Brugen af en liden Klokkergaard.

Christiania. Trykt hos Brøgger & Christie.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 60. | Udkommer hver Løverdag Aften. | **Christiania den 20de November 1852.** | Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. | **I. Bind.**

Indhold:

Om Lokomotiv-Jernbaner ialmindelighed og den norske isærdeleshed.

(Fortsættelse fra Nr. 56).

Norris's Lokomotiver fandt snart Indgang især i Tydskland paa Grund af deres Billighed; thi uagtet den store Frastand kunde de dog leveres for en billigere Priis end de engelske.

Deraf kom det vel ogsaa, at de tydske Maskinbyggere især holdt sig til denne amerikanske Konstruktion, da de begyndte at bygge lignende Maskiner.

Saaledes opstod Borsigs Etablissement i Berlin, Maffeis i München, Kesslers og Martins i Karlsruhe, Richard Hartmanns i Chemnitz og Wiener-Gloggnitzer-Jernbanens i Wien.

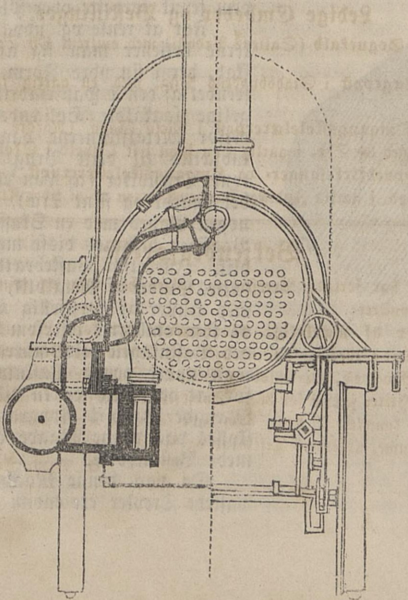
Ogsaa i Frankrig søgte man at indføre Lokomotivbygningen for i Landet selv at beholde de store Pengesummer, som medgik til det forøgede Behov paa Grund af de uafladeligt voxende Jernbaner til England. Vi nævne blot Cavé i Paris og Meyer i Mühlhausen som Fabrikanter og Gonzenbach som Forbedrer af Lokomotiver. Meyer byggede sine Lokomotiver efter sit eget System og de ere ikke alene med den bedste Fremgang i Brug paa de fleste franske, men ogsaa paa tydske Baner.

Af de nyeste franske Lokomotiver er Cramptons mærkværdig, da dens Konstruktion gaar ud paa at lægge næsten Halvdelen af alle Delenes Vægt paa de Drivhjul, som findes bag ved Vognen ved Siden af Fodpladerne; Cylindrene ligge temmeligt i Midten af Kjedlen, der er anbragt saa dybt som muligt nede ved Jorden, for at give den hele Maskine den størst mulige Stabilitet. Gouire leverede en Konstruktion, der erindrer om de første Lokomotiver paa Liverpool-Manchester-Jernbanen i Anordningen af Hjulene, Cylinderne og Axlerne; men hvorved han bestræbte sig for at undgaae alle Manglerne ved de tidligere og nu brugelige Maskiner. Især forstørrede han Risten og Maskinens Ophedningsflade.

Nedenstaaende Lokomotiv er især af tydsk Konstruktion. Borsig i Berlin byggede sine første Lokomotiver efter Norris's System. Hans Etablissements store Udstrækning og de mangfoldige Erfaringer i Bygningen af Lokomotiver satte ham snart istand til at optræde med en selvstændig Bygningsmaade. Borsigs Konstruktion af Expansionsstyringen er maaskee den fuldkomneste som existerer; kuns er det desværre sandt, at Lokomotivførerne, hverken erkjendende dens eller Baneeiernes Fordeel, gjøre lidet eller næsten aldeles intet Brug af Expansionen. Derfor har man ogsaa i denne Fabrik i mange Tilfælde anvendt Stephensons Koulissestyring, der giver en langt ufuldkomnere Expansion, men som lettere kan haandteres.

(Fortsættes.)

Dampvogn af Borsig i Tver-Gjennemsnit.

Vildrenen.

(Af P. Chr. Asbjørnsen).

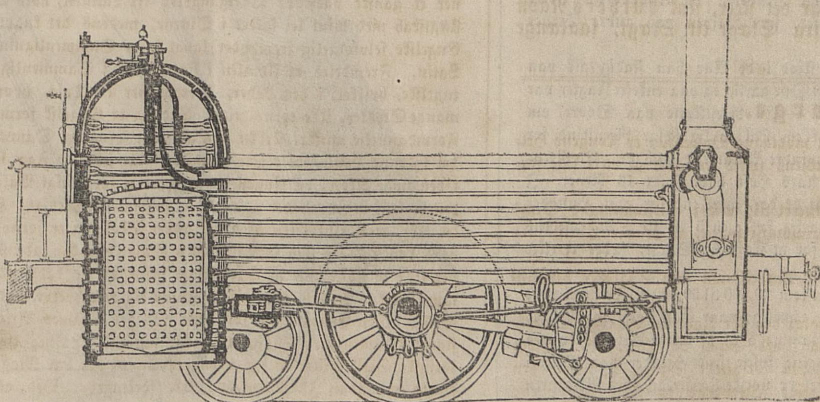
(Sluttet, se forrige Nr.)

Sommerjagten er som omtalt at regne for Krybskytteri. Jægeren gaar almindelig forsynet med en liden Kikkert op paa en eller anden Høide, hvorfra han ofte har en mileviid Udsigt til alle Kanter; herfra gjennemspeides hele Egnen og fornemmelig de Løpter eller trange Høidale, hvor han veed, Renen pleier holde til. Har han opdaget en Flok, holder han gjerne sit Maaltid, — „Det er Von, om det bliver Tid til at æde siden," heder det, — og derpaa søger han at komme Flokken eller Dyret paa Hold mod Vinden. Fremkommen kryber han bag en Bjergpynt, i Læ af store Stene, eller smyger sig nærmere frem paa det slette Fjeld som en Orm, idet han hvilende paa Forarmene alene trækker Legemet fremad ved Hjælp af disse; derpaa tager han Anstød, sigter i al Magelighed og venter, hvis Flokken er større, til han har to, tre eller flere Dyr over Eet. Flere Reenjægere skyde imidlertid ogsaa, naar det er nødvendigt, godt paa Frihaand. De reise sig da, naar der intet Skjul er, op for at tage Sigt. Herover bliver Renen mere forbauset end skræmt, og efter at have staaet stille og betragtet Jægeren i nogle Sekunder, ja undertiden vel endog i et Par Minutter, gaar den omkring ham i en Kreds til den faar Vinden, men da sætter den afsted som en udskudt Kugle. Ere flere Jægere i Lag, udstilles først Poster paa de Steder, hvor det er Sandsynlighed for at Renerne ville søge hen, naar Flokken sprænges eller støkkes. Har Jægeren Adgang dertil, tager han en Hund med, som føres i Baand. Denne sporer Renen med aabent Veir paa meget langt Hold og følger Sporet uden at halse, dog knistrer den undertiden smaat, naar den kommer nær ind paa Renerne. Er Hunden ikke lydig og vel tugtet, sætter man en Næsegrime paa og binder den, naar man kommer nærmere. At en Hund er af megen Nytte ved denne Jagt, er indlysende; thi man kommer da sjelden uvarslet og uventet ind paa en Reensdyrflok, hvilket ellers ofte er Tilfældet. Af største Nytte er imidlertid Hunden, naar et Dyr saares ved Skuddet. Da slipper man den strax løs for at forfølge det saarede Dyr, der gjerne snart gjør Stand og stanger og slaaer efter Hunden. Imidlertid vinder Jægeren Tid til at lade og kommer det igjen med Lethed paa Skud, da dets hele Opmærksomhed er henvendt paa Hunden. — Det fældede Dyr flaaes og sønderlemmes paa Stedet, og nedlægges, hvis Jægerne ikke kunne føre det med, ved en eller anden Sneefond med store Stene over, for at Jærven ikke skal komme til det.

Den samme Fremgangsmaade skulle Lapperne bruge paa sine Reensdyrjagter. — Under Brunsttiden skulle lappiske Jægere bruge at binde et Par tamme Simler paa et afsides Sted, hvor Vildrener pleie komme, lægge sig selv i Baghold og fælde de Bukke der lade sig lokke.

Paa Hallingjøkulen gaar der som paa Iisjøkler i Almindelighed dybe Sprækker eller brede Kløfter i Isen, som afgrændse større eller mindre Partier, der kun ved en smalere Tunge staar i Forbindelse med den omgivende Jøkul og Fjeldet. Disse Partier kunne betragtes som Halvøer med steile Bredder, hvortil ingen anden Adkomst gives end over hiin Iistunge. Undertiden gaar Renen ind paa disse, undertiden drives eller gjennes den paa Hallingjøkulen derind af Jægerne, af hvilke et Par stille sig paa Vagt ved Indgangen, og en eller flere gaae uden om Kløfterne for at gjenne den hen til hine, der modtage den med sine Rifler og gjerne faae Anledning til at gjøre flere Skud, i det Flokken gjentagende drives frem og tilbage, om den ikke bliver saa fortumlet, at den forcerer den af Reenskytterne besatte Udgang eller i Blinde styrter sig ud i de gabende Iiskløfter, hvilket let hænder, om et Dyr faar Veiret af Jægerne; thi sætter først et afsted, opskrækket ved den Forfærdelse, som Lugten af Mennesket vækker, styrter den hele Dot, som en Faareflok, efter ud i Dybet. Dette skal man, efter Hr. Adjunkt Liljeborg, benytte sig af i Romsdalens og Sundalens Fjeldegne, i det Jægerne skulle skræmme og forfølge Reenflokkene saaledes, at de styrte ud over Fjeldene, eller ned i de store og dybe Sprækker og Kløfter i Iis- og Snebræerne. Et eller andet Dyr, der bliver hængende igjen paa tilgjængelige Hjørner og Kanter, opfiskes af Forfølgerne og bliver deres hele Bytte. Fra vedkommende Kommuner skal der, og det med Rette, være ført Klager over denne skjændige og ødelæggende Fremgangsmaade.

Det hører vistnok til de store Sjeldenheder, at et af disse Dyr bliver fældet paa anden Mands Eiendom; thi Vildrenens Opholdssted ere de vidtstrakte, nøgne med Vidier, Ener, Dvergbirk, Lavarter samt Snee og Iis opfyldte Fjeldstrækninger, som ligge høit over Korngrændsen og den egentlige Skovgrændse, og disse Strækninger ere fast altid Alminding eller Ingen tilhørende. Kriminallovens 22. 11. kommer saaledes vistnok sjelden her i Anvendelse, undtagen paa enkelte Steder i Bergens Stift, hvor Renen gaar langt ned i Lierne, ja hvor den undertiden skal træffes heelt ned i Fjæren. — Vilde Reensdyr maa efter Jagtloven ikke dræbes fra 1ste April til 1ste August. Seenhøstes have vi hørt Brunsttiden indtræffer, hvorved Bukkene udmagres; derpaa følger knap Fødertid, Drægtigheden, og om Vaaren er derfor Renen overordentlig mager og næsten ubrugelig som Menneskeføde, deels af de anførte Aarsager, deels fordi den hele Vinteren igjennem med stor Møie maa søge sin Føde under Sneen; om Sommeren pines og forfølges den af Insekter, hvis Larver i Mængde udklækkes under dens Hud, saa at denne i Sommertiden næsten er ligesaa uanvendelig som Kjødet. Til alle disse Forhold er Fredningstiden afpasset. I flere Egne, f. Ex. i Gudbrandsdalen, hvor der hersker en almindeligere Oplysning og findes en fornuftigere Indsigt i Forholdene, er man overordentlig vel fornøiet med Jagtlovens Bestemmelser om Renerne; i Hallingdal og flere Egne af Bergensstift ere Reenskytterne meget forbitrede over Loven, og erklære uforbeholdent, at de ville skyde Reensdyr, naar og hvor de træffes, til Trods for den, og de paastaae med den fuldeste Overbeviisning, at Loven er Skyld i, at der nu næsten ikke findes Reen i deres Fjeldtrakter. Det tør nok være umuligt, at dette gjælder for Sommertiden, men paa en anden Maade end hine Reenskyttere mene det. I Somrene 1847 og 1848 erfarede Forfatteren nemlig, at der hele Sommeren igjennem græssede utallige Flokke af usædvanlig Størrelse i Fjeldene mellem Valders og Gudbrandsdalen, omkring de store Høifjeldsvande, Bygdin og Gjendin og mellem Jothunfjeldene (det samme skal have været Tilfældet iaar); men da de paa disse rige Græsgange nøde en uforstyrret Fred, var der Intet som splittede dem ad og bevægede dem til at søge hen i Hallingdals- og Bergensfjeldene. Muligens have de herskende Vinde ogsaa havt nogen Indflydelse paa dette Forhold; thi

Dampvogn af Borsig i Længde-Gjennemsnit.

som oven anført gaar Renen altid mod Vinden. I Gudbrandsdalen angav man med Bestemthed denne forøgede Mængde og den usædvanlige Spaghed, man bemærkede hos Dyrene, som naturligt er, for en Følge af Fredningen. Paa den mere indskrænkede Høifjeldsslette mellem Gudbrandsdalen og Østerdalen, hvor Forfatteren i Sommerne 1842 og 1847 tilbragte nogle Dage paa Reensdyrjagt og som han atter besøgte i Høsten 1851, havde han Anledning til at see og høre Bekræftelse paa dette Forhold; thi her, hvor man forhen sjelden vidste at have seet Flokke paa flere end indtil 20 Dyr, viste sig nu Flokke paa 40 til 80 Dyr, og i de følgende Aar har man her seet Flokke, som anslaaes til mellem 800—1000. Indeværende Aars Høst skulle de største Flokke have viist sig op imod Folddalen. Medens Bestemmelserne for Renens Fredning i Gudbrandsdalen synes at overholdes, skal man i flere af de sydlige Trakter af Throndhjems Stift samt i Folddalen og de nordlige Egne af Østerdalen som forhen drive Jagten til enhver Aarstid, og det berettes om enkelte Bygdelag, at der er faa Gaarde, uden at de selv i Sommertiden ere forsynede med friskt Reensdyrkjød.

Da Bestemmelserne om Renen for de Egne, hvor Bøndernes bedre Indsigt synes at have ledet dem til at overholde dem, skulle have viist sig saa heldbringende, er der vel intet Spørgsmaal om at Overtrædelserne burde straffes. Men ligesom det i og for sig synes at være noget forhadt og hadefuldt ved at gjøre Indskrænkninger i Jagtfriheden paa Fjeldet og Heien, hvor Alt aander det frieste, det meest ubundne Liv, saaledes er det snart sagt en Umulighed for Loven at følge Reenjægeren paa Sporet paa hans fjerne og vilde Veidesti. Der kan gjerne skydes Hundreder af Reensdyr hele Sommeren igjennem, uden at man kan komme Lovens Overtrædere til Livs; thi de skudte Dyr kunne, uden at Nogen veed det eller finder dem, skjules og vedligeholdes i Bræernes og Bræurenes naturlige Iskjældere, hvorfra de kunne hentes ned til Bygden efter Jagttidens Begyndelse saa friske som om de vare skudte for faa Dage siden.

Den Nytte, man har af Renen, er ligesaa stor og vigtig for Fjeldbygderne, som den, man har af Elgen i Skovegnene. Kjød, Hud, Haar, Takker, Marv, Fedt o. s. v. anvendes til forskjelligt Brug*). At Dyrekjød er en ligesaa sund som velsmagende Næring behøver neppe at anføres. Lækkrest er Kjødet af Kalve og unge Dyr. Det ligner i det Hele Hjortekjød i Smag, men er noget mørkere af Farve. Fra Midten af September skal Kjødet af Bukken være mindre velsmagende, formedelst den da indtrædende Brunsttid, der giver det en stærk Lugt og Smag af Bukkekjød. Simlerne ere derimod i godt Huld til over Juul; Kalvene ere bedst i August. Speget og røget er Reenkjødet velsmagende, og det er især i denne Tilstand, det spises af Fjeldbønderne, og paa flere Steder udgjør en væsentlig Bestanddeel af deres Kost. I de fleste af Fjeldbygderne, som støde op til de Dele af Høifjeldssletten, der hæve sig op i Lavarternes og den evige Snees Egne, findes der Høst og Vinter, ja vel endog hele Aaret om, Reensdyrkjød paa de fleste Gaarde, og det ofte i betydelig Mængde.

At gjøre et blot nogenlunde paalideligt Overslag over Antallet af de Vildrener, som aarligen fældes her i Landet er noget nær en Umulighed, og følgelig har det ogsaa sin store Vanskelighed, at komme efter Værdien og Antallet af de, der aarligen fældes. Jeg troer imidlertid, med et meget lavt Tal mindst at kunne antage, der aarlig fældes 2 a 3000 Stk. Tager man Hensyn til hvad jeg ovenfor har anført, om de ikke ubetydelige Masser af Reenkjød, der fortæres i Fjeldbygderne, lægger man Mærke til, at enkelte Jægere paa et Aar have fældet indtil 50 Rener**) ja undertiden 10 Rener paa een Jagt, og at der gives Egne, hvor hver eller hveranden Gaardmand er Reenskytter, som aarlig fælder nogle Rener, tager man endvidere Hensyn til de mangfoldige Flokke af Dyr paa Hundreder og Tusinder, som hver Høst sees i Fjeldene, er det neppe urimeligt at antage, at der af disse Flokke aarlig fældes 2000 Dyr. Hertil udkræves der 40 Jægere, der aarlig fælde 50 Stk. Dyr, eller 200, der aarlig fælde 10 Rener hver. Antager man, at Jerv, Ulv og Fluer ødelægge halv saamange, behøves der at være 20,000 til 30,000 Rener***) i Fjeldene for at en saadan Jagt aarlig skal kunne vedligeholdes. Dog forudsætter dette, at der for det meste skydes vorne Dyr; thi Fældningen af en Tiendedeel kan da ansees for sparsom Skatning.

Værdien af en Reen kan med en Middelpriis ansættes til 3 Spd., hvilket i Regelen vil være een til flere Daler under den virkelige Værdi; thi for at opnaae denne behøver Vægten af en Reen kun at udgjøre $2\frac{1}{2}$ Vog eller $7\frac{1}{2}$ B℔, der, beregnet til 36 ß. pr. B℔, udgjør 2 Spd. 30 ß. og Skindet at ansættes til 90 ß., hvilket altsaa udgjør 3 Spd. overhoved for hvert Dyr. Som vi ovenfor have seet veie voxne Bukke i Regelen 5 Voger, ikke saa sjelden 6, ja undertiden ved Østfjeldene 8 til 9, medens Simlerne almindelig veie 2 til 3 Voger. Skindet betales med 4 til 6 a 7 Mk., ikke sjelden med 2 Spd. og mere, især af Bukke, der ere frie for Værer, og fældede ved Holdtidens Begyndelse. Den antagne Middelpriis, der fornemmelig er sat saa lavt, fordi Simlernes Antal er langt større end Bukkenes, maa følgelig heller ansees for liden, end for høi. Desuden er her intet Hensyn taget til den Nytte og Værdi der kan være i Indmad, Horn o. s. v. Ere disse Beregninger rigtige, faaer man altsaa ud at Værdien af de Vildrener der aarlig fældes udgjør 6,000 Spd., og Kapitalværdien af Landets vilde Rener 150,000 Spd., altsaa kun dobbelt saa meget, som vi i en tidligere Artikel ansatte Elgen til.

Den tamme Reen er ofte i Reisebeskrivelser og andre Skrifter med Omhu og Udførlighed bleven skildret og beskrevet, og de fleste Efterretninger man har havt om Renen i Almindelighed ere tildeels hentede fra disse Skildringer, og dette var rimeligt, da dette Dyr, foruden dets Eiendommelighed i naturhistorisk Henseende, er af den største Vigtighed for Lapperne og Polarlandenes øvrige Beboere, ja endog en nødvendig Livsbetingelse for flere af disse Folkestammer. — Af hvilken Vigtighed Vildrenen er for vort Land og Fjeldbygdernes Beboere fremgaar af det Foregaaende. Den er Høifjeldets Stolthed og Pryd; uden Renen skulde Høifjeldets Ensomhed være endnu mere trykkende og utaalelig. Men dens Levemaade og Eiendommeligheder samt Jagten efter den o. s. v. er først her med nogenlunde Udførlighed bleven skildret. De Kjendsgjerninger, som jeg har samlet og erfaret under Reensdyrjagter og Fjeldvandringer, i Forbindelse med hvad der velvilligen er bleven mig meddeelt af de Hrr. Professor Rasch, Kapitain Bassø og fornemmelig af Hr. Oberstlieutenant Wergeland, have ydet mig Efterretninger, grundede paa eget Diesyn og paa de dygtigste Reenjægeres Erfaringer og Fortællinger, og jeg har saaledes ogsaa havt rigere Stof end mine Forgjængere. De af disses Arbeider, der ere benyttede, er fornemmelig Artikelen Reen, samt den zoologisk historiske Indledning i Professor Nilssons „Skandinaviske Fauna," hvoraf Stykket om Renens Indvandring er et forkortet Uddrag, en Disputats af Adjunkt Liljeborg, W. v. Wrigths Beretning om en Reise i Lapland, Pontoppidans og Hammers norske Naturhistorier samt de forskjellige Bygdebeskrivelser af Schnabel, Lund, Hjorthøi, Gjellebøl, Smidt o. fl.

For at gjøre en klarere Forestilling om Reensdyrjagten og for at meddele et Begreb om Terrainet, hvorpaa den foregaar, havde jeg hertil ønsket at føie nogle Scener og Oplevelser fra denne Jagt; men denne Artikel har allerede faaet et saadant Omfang, at jeg til en anden Leilighed tilbyder sig, faaer henvise til de Reensdyrjagter, der allerede findes skildrede i anden Samling af „Norske Huldreeventyr."

*) I Biskop Pontoppidans „Første Forsøg til Norges naturlige Historie" I. S. 19 anføres en Anvendelse af de nye Takker, der hvor besynderlig den klinger, vel ikke kan ansees for usandsynlig, naar man veed, at disse i Begyndelsen hovedsagelig bestaae af et Væv af Blodkar, og at Reenskytterne ikke saa sjelden ere nødte til at drikke det friske Blod af Renen for at mætte og lædske sig. „Naar Renen fælder sine Takker," hedder det, „og faar nye i deres Sted, da ere disse i Begyndelsen ligesom overdragne med etslags Skind, og indtil de blive en Finger lange, saa bløde, at de kunne skjæres med en Kniv ligesom Pølse og derhos meget delicate at æde, endogsaa raae, efter Skytternes Beretning, som, naar de høit til Fjelds lide Mangel, baade mætte og lædske sig dermed." Det Følgende, at der er en Orm, som avles indenfor Skindet paa Takkerne og æder dette af, naar de fuldkommen udvikles, og at Renen har et særskilt Hul i Dielaaget til „at kige eller see skelende igjennem, naar den ikke kan holde Dinene aabne for Snefog," hvilket anføres som „en Beviisning paa Skaberens omhyggelige Hensigt til hvert Dyrs Trang efter dets Levemaade," hører derimod til de mangehaande Fabelagtigheder, man jævnligen finder i Hans Høiærværdigheds „naturlige Historie," og Anvendelsen hører netop til den Sort af Vildfarelser, som Bispen paa andre Steder advarer Prædikanterne imod.

**) Den oftere omtalte Hans Mo skjød i de Aar han stadig gik paa Jagt efter Reen almindelig 40—50 Dyr aarlig og paa enkelte Jagter var han med at fælde indtil 10 Stk. — En Reenskytte paa Dovre, om jeg ikke mindes feil fra Granbakken, skal aarlig sælge Reenskind for 70 Spd., hvilket neppe giver et mindre Antal end 40 Dyr. En Reenskytte fra Kyldalen skal i dette Aars Høst have skudt 16 Rener. I det Hele kan man vist antage, at de der, mere end for eget Huusbehov, give sig af med Reenjagt aarlig fælde en 5 til 10 Dyr, medens Mangfoldige leilighedsviis og for at skaffe sig Slagt, fælde et eller et Par.

***) Den Antagelse, at der findes mellem 20,000 til 30,000 Vildrener i vore Fjelde, vil vist synes mere end rimelig, naar man hører, at Norges lappiske Befolkning eier 28,000 tamme Dyr af denne Art. Selv med tilbørligt Hensyn til at Lapperne følge sine Hjorder paa Beite i Sverig og Rusland, har dog vel de norske Høifjelde, som Vildrenen beboer i deres hele Udstrækning, ligesaa store og frugtbarere Vidder at byde Vildrenen til Ophold og Græsning.

Skuespiller Karl Harald Hagen

er født den 25de Februar 1816. Han blev i sit 13de Aar indsat som Elev i Musik-Konservatoriet i Kjøbenhavn og derfra dimitteret i 1836. Efter den Plan, der nærmest var lagt for hans Opdragelse, skulde han anbringes som Tenorsanger ved Theatret, men Prøven for Direktionen faldt ikke heldig ud, og Hagen drog til Bergen, hvor dengang Cronborg, Staal og Orlamundt havde samlet et ret godt Selskab. Her opholdt han sig i 2 Aar og debuterede derefter med meget Held ved Christiania Theater den 21de Marts 1838 som Mikkel i de Danske i Paris, den 25de April som Carlo Broschi i Farinelli og den 9de Mai som Erik i Skilles og mødes.

I Holbergs Stykker staar Hagen uopnaaet her i Norge, og han kan vist i flere, om ei i de fleste af disse, stilles ved Siden af Danmarks Lindgreen: hans Jeppe, hans Skolemester i Julestuen, hans Henrich i den politiske Kandestøber og i det lykkelige Skibbrud ere ligesaa klassiske som hans Arve'r i Maskeraden, i Jean de France, i Kildereisen og i Henrich og Pernille. Naar hertil nævnes Peer i Jacob v. Thybo, Erik Madsen i den Stundesløse, Mester Gert Westphaler, Henrich i Diderich Menschenschreck, Oldfux i Barselstuen og Bonden i den Stundesløse, forbauses man over det udmærkede Repertoire, Holberg har skjænket denne sin Yndling.

I ædle Gamles Roller har Hagen stedse vundet fortjent Bifald: naar man mindes Salomon i Kean, Peer Ovit i Pak, Iversen i Abekatten, Don Quixada i Don Juan af Østerrig, Byrge i Svend Dyrings Huus, Valentin i Feldtgiftermaalet, Sognefogden i Jægerne og Balthasar i et Feiltrin, veed man ikke hvad man skal sætte øverst: Alt er lige sandt, simpelt og rørende.

Og dog ansees Hagen i Almindelighed flinkest som Komiker; og hvem har ikke leet sig fordærvet over Sørensen i Intrigerne, Madsen i Gjenboerne, Wind i William og Emma, Krahl i et Reiseeventyr og Kakkadu i Capriciosa? Med Held har han spillet Erik i Skilles og mødes, Julien i Chevalier St. Georges, Jesper i Kjerlighed uden Strømper, La Rapiniere i Djævelens Memoirer, Punge i Hans Sachs, Snegl i Intriguen ved Morskabstheatret, Marquien af Montefiore i Don Cæsar de Bazan, Hans i en Søndag paa Amager, Patelin i Lommeprocuratoren, Blomme i den Usynlige paa Sprogø, Peter Ravn i en Spurv i Tranedands, Svale i Eventyr paa Fodreisen, Rummel i en Nat i Roeskilde, Dominique i Naar Kjærligheden kjølnes, Jacob i Sparekassen, Fra Severino i Tanietta, Titus i Talismanen og maaskee endnu flere.

Ogsaa i Operaen og Syngestykket har han gjort megen Lykke som Tsing-Sing i Broncehesten, Bazile i Figaros Giftermaal, Peter Ivanon i Czar og Tømmermand, Carlo Broschi i Farinelli, men fornemmelig som Mowitz i Ulla skal paa Bal, og for ganske nylig som Crupin i Skatten; til Publikums Tilfredshed har han sunget Fredrik i Brøden, Rogerio i Tancredo, Rica i Muurmesteren, Kilian i Jægerbruden, Andre i Fanchon, Bob i Bryggeren i Preston og Mariel i Fruentimmerhaderen.

Han er den eneste danske Skuespiller ved Christiania Theater, der har vovet at gjengive det norske Sprog paa Scenen; men det er lykkedes ham godt, og som Peer i Til Sæters og Mons Østmo i Fjeldeventyret høstede han altid varmt Bifald.

Hagen har nu i 15 Saisoner paa vort Theater spillet 277 forskjellige Roller og er udenfor Chortjenesten optraadt 1223 Gange: 31 Gange har han spillet Krahl i et Reiseeventyr, 26 Gange Wind i William og Emma og Hans i en Søndag paa Amager, 21 Gange Tsing-Sing i Broncehesten og Madsen i Gjenboerne, 20 Gange La Rapiniere i Djævelens Memoirer.

Et andet Blad har sagt, at Hagen nu vil forlade Theatret, men den Misforstaaelse, der har fremkaldt hans Afsked, vil dog vel forhaabentlig hæves: Publikums Yndling, en af Theatrets bedste Skuespillere kan under den nuværende humane Bestyrelse ikke blive afskediget, fordi han ønsker sig stillet paa samme Trin som en Kammerat, med hvem han i enhver Henseende kan maale sig, og Hagen, der i 16 Aar har lært at elske Norge, betænker sig vist to Gange, inden han tyer til et Opholdssted, hvor han først skal lære Folk at holde af sig.

U.

Karl Harald Hagen.

Om Tilberedning af Skovuld.

Eieren af den eneste hidtil existerende Skovuldfabrik og Skovuldens Opfinder, Joseph Weiß i Zuckmantel i det østerrigske Schlesien, har nu, da den for Patentet fastsatte Tid er udløbet, offentliggjort sin Fremgangsmaade, der i det Væsentlige bestaar i Følgende: Til Skovulden bruges alene Furunaale, da disse ere de længste og følgelig ogsaa give de længste Trevler. Naalene indsamles i frisk Tilstand (grønne), og kunne da enten strax underkastes den fornødne Bearbeidning, eller ogsaa tørres, enten ved kunstig Varme eller i Luften, og paa denne Maade kunne de opbevares i flere Aar uden at tage Skade. Naale, der af sig selv ere faldne af Træerne, ere ubrugelige. For at opløse de forskjellige terpentin- og harpixartede Stoffe, der findes i Naalene og som forhindre disse fra at kunne optrevles, koges de flere Timer i Vand eller i en svag Potaskeopløsning, eller ogsaa sættes de i længere Tid i Blød i Vand. Nogen bestemt Tid kan ikke fastsættes hverken for Kogningen eller Udblødningen, og det eneste Tegn man har paa at Naalene ere færdige, er, at de let lade sig optrevle ved at gnides mellem Fingrene.

For at knuse og optrevle de paa denne Maade behandlede Naale, maae disse udbredes paa en rund Plade af Støbjern. Rundt om en Axe, der har sit Støttepunkt i Midten af Pladen, bevæge sig flere kegleformede Valser, der ere $2\frac{1}{2}$ Fod høie og 1 Fod brede. Idet Naalene paa denne Maade knuses, maae de stadigen holdes fugtige, og mellem enhver af Valserne er der anbragt et Redskab, der har Lighed med en Rive, for at vende Naalene og holde dem jevnt fordelte over Pladen.

For at rense og udvaske Trevlerne betjener man sig af et Redskab, der i sin ydre Form har Udseendet af den i Papirfabrikerne brugelige saakaldte Hollænder. Istedetfor Metalskinnerne paa Valsen, indsættes til dette Brug brede og tynde Træstykker (af Løn eller et andet haardt og fiint Træ), der have nogen Lighed med en Skuffe, og paa Bagsiden beslaaes disse med Metalblik. Istedetfor Vaskebrætterne indsættes Plader af Metalblik, forsynede med Huller af forskjellig Størrelse, og som ombyttes eftersom Trevlerne ved Vaskningen blive finere. Naar man under denne Vaskning sørger for, at der altid er en tilstrækkelig Mængde Vand i Apparatet, bortskylles paa denne Maade alle fremmede Bestanddele.

De paa denne Maade vel udvaskede Trevler ere endnu temmelig

grove; de maa derfor atter koges eller udblødes, eller endnu bedre dampes i et lukket Trækar, rives under Valserne og vaskes, og dette gjentages saalænge, indtil Trevlerne have erholdt den fornødne Grad af Finhed.

Den færdige tørre Skovulds Farve er gulgrøn eller brunagtig, alt eftersom man har benyttet grønne og saftige eller tørre Naale; Farven er ogsaa afhængig af om Naalene ere udkogte i Vand eller i en Opløsning af Potaske. Naar Skovulden paa sædvanlig Maade bleges, bliver den hvid.

Ved Tilberedningen af Skovulden er det af megen Vigtighed at sørge for, at Trevlerne blive saa lange som muligt, da deres Elasticitet som Stopningsmaterial er afhængig heraf. Naar Skovulden er omhyggeligt tilberedt, staar den som Stopningsmaterial for Madrasser o. dsl. nærmest Krølhaar, og angribes aldrig af Insekter. Naar Trevlerne ere godt behandlede og meget fine, kunne de spindes til en smuk, rund og fast Traad. Naar man, under Behandlingen af Naalene i Vand ved en høiere Temperatur, leder Dampen ind i et Afkjølingsapparat, faar man en ætherisk Olie, der er forskjellig fra Terpentinolien, og som i medicinsk og technisk Henseende kan anvendes paa forskjellig Maade.

Agerbruget omkring Panama.

(Botany of the Voyage of H. M. S. Herald).

I et Land, hvor Naturen leverer saagodtsom alle Livsfornødenheder og Konsumtionen paa Grund af Befolkningens ringe Antal er næsten umærkelig, der mangler Agerbruget sin egentlige Spire og formaar ikke at gjøre store Fremskridt. Derfor er det ogsaa i den ovennævnte Egn i den alleroprindeligste Tilstand: en Spade er en Mærkværdighed, en Plov noget Uhørt, og det eneste Værktøi, der anvendes for at forvandle Skov til Mark, er Øxen og Macheten. Man udseer sig det Skovstykke, man vil opdyrke, fælder og brænder Træerne og opfører et Gjærde omkring det Hele. I Begyndelsen af Regntiden beplantes Marken, idet man simpelthen med Macheten gjør et Hul, hvori man lægger Frøet eller Planten. Den store Hede og Fugtighed fremlokker snart Spiren, den frugtbare jomfruelige Jordbund yder rigelig Næring, og, uden at Menneskene behøve at bekymre sig videre derom, følger en rig Høst. To eller tre Aar i Rad dyrkes det samme Jordstykke, men da bliver Jorden saa haard, og de gamle Trærødder have da skudt en saadan Mængde nye Spirer, at man maa udsee sig en ny Plet. I de fleste Lande vilde et saadant Agerbrug være saagodtsom umuligt, men i Ny-Granada er alt ubesat Land Fællesgods, som Enhver kan tilegne sig, forudsat at han indhegner det; forfalder derimod Indhegningen, falder Jorden atter tilbage til Staten. Sukker, Kaffe, Cacao, Tamarinder o. s. v., der fordre mere Arbeide og Omhu end Indbyggerne sædvanligt gide anvende, dyrkes kun for det indenlandske Behov, og uagtet Provindsialregjegjeringen ved Præmier har søgt at opmuntre til denne Dyrkning, uagtet baade Jordbund og Klimat ere gunstige, saa har dog, naar undtages nogle driftige Udlændinger, Ingen specielt givet sig af hermed, og det samme vil vel blive Tilfældet i lang Tid her, hvor Befolkningen er tynd og Daglønnen høi. Af Kornsorter dyrkes Riis og Mais; den første have Spanierne indført, den sidste var kjendt allerede før Erobringen og benyttedes af de Indfødte til Brød og til Brygning af Chicha, etslags Øl. Paa Veraguasbjergene har man gjort nogle heldige Forsøg med Hvededyrkning, hvilket formodentlig vil lede til en udvidet Avl. Landet leverer en stor Mangfoldighed af kostbare Frugter.

Industriudstillings-Bygningen i Kjøbenhavn.

Paa Christiansborgs Slots aabne Ridebane i Kjøbenhavn paabegyndtes i de sidste Dage af April d. A. Bygningen til den Industriudstilling, der har varet i 75 Dage af dette Aars Sommer og Høst. Bygningen, hvortil Tegningen blev gjort af Professor Hetsch, optager et Fladeindhold af ca. 4000 □ Alen, eller et Par Gange saa stort Rum som det, Charlottenborg Slot før har afgivet. Den bestaar af en Længdebygning af omtrent 120 Alens Længde og 32 Alens Brede, indvendig deelt i 3 Gange, hvoraf den midterste (16 Alen bred), har en Høide af 14 Alen, de tvende parallelt løbende Sider (hver med 8 Alens Brede) have en Høide af omtrent 8 Alen. Materialiet bestaar hovedsageligt af Træ og Glas, og Tagklædningen er Skifer. For det besøgende Publikums Bekvemmelighed var indrettet Garderober og Forfriskningsboufeter, ligesom der var sørget for god Luftventilation.

Ti Dage efterat det første Tømmer var lagt til Bygningen, der er opført af Tømmermester Meyer, reistes allerede Krandsen paa samme, efterat det saakaldte „Anker“ var blevet lagt af Professor Hetsch.

Industriudstillingen aabnedes af Hs. Maj. Kongen den 5 August Kl. 2. Efter et Præludium paa Orgelet blev en smuk Sang til Kongen afsungen af en Sangforening, hvorpaa Udstillingskommitteen gjennem sin Ordfører fremhævede Udstillingens Betydning og Hs. Majestæts store Fortjeneste af samme. Efterat et „Leve“ for Frederik den Syvende, ledsaget af et tifoldigt Hurra, var udbragt, behagede det Hs. Maj. at udtale sin Tilfredsstillelse med hvad han saa omkring sig. Sidenefter gjorde Hs. Maj. med Suite en Tour omkring i den smukke Bygning og tog de enkelte Dele i Diesyn.

Industriudstillings-Bygningen i Kjøbenhavn.

I de 75 Dage Industriudstillingen iaar har varet, har den havt et Besøg af 90,000 Personer, foruden det langt talrigere Antal Abonnenter og Udstillere. Den i Aaret 1844 afholdte Udstilling besøgtes kun i 49 Dage af lidt over 13000 Personer.

Rosenolie.

„Austria“ meddeler en interessant Artikel om Roseplantningerne i Balkan, hvilke levere den europæiske Handel Rosenessentsen. I Dalstrøgene i Balkan mellem Selimno og Carlova, ja endog lige ned til Philippopel, befatte Egnens for den største Deel christne Indvaanere sig med at dyrke denne Blomst, som ikke nogetsteds trives saa godt som under dette Himmelstrøg, hvor Nærheden af den friske Bjergluft og det eiendommeligt kjedelformigt dannede Terrain ere særdeles skikkede for dens Dyrkning. Den Art af Roser, som her bliver dyrket, er den saakaldte almindelige, Rosa centifolia provincialis. I dens oprindelige Hjem bliver Busken vel ikke meget høi, men dog busket og kraftig; Stængelen og Stilkene ere stærkt forsynede med Torne og Børster, Blomsterne ere ikke meget store, blegrøde, svagt fyldte og meget vellugtende. Naar den bliver forplantet i fremmed Jordbund, formindskes dens Yppighed, kun Lugten bliver den samme. Efter chemisk Analyse skulle Blomsterbladene, foruden olieagtige, fedtartede og Farvestofmaterier, indeholde kulsuur og phorphorsuur Kalk, og dernæst Garvestof og Jernoxyd. De olieagtige Bestanddele skulle igjen i forskjellige Forholde indeslutte i sig Kulstof, Vandstof, Suurstof og Kvælstof.

I gode Aar d. v. s. naar Veirliget ikke er for varmt og mere mildt og fugtigt, kan det samlede Udbytte naae 400,000 Metikals eller omtrent 3587 norske Pund. Deraf give 8 Oke Roser (400 af disse gaae omtrent paa en Oke) eller omtrent 20 Pund 1 Metikal Essents eller omtrent ½ Kvintin. I dette Aar avler man i denne Omkreds kun 100,000 til 150,000 Metikals. I forrige Aar udgjorde Udbyttet 300,000 Metikals, hvoraf 1 Metikals blev solgt for en Priis af 14 til 18 Piaster. For indeværende Aar, hvor Indhøstningen — saaledes som Tilfældet er hvert Aar — er begyndt henimod Slutningen af Mai — lover man sig et ligesaa godt, om ikke bedre Udbytte.

Tilberedningen af Essentsen eller Rosenvandet er meget simpel. Efterat Blomsterne ere blevne afbrukne tæt ved Kalken, lægger man dem i en stor Kobberretorte, der kan optage omtrent 30 Oker Rose og ligesaameget Vand, og lader dem langsomt afdampe over en maadelig stærk Ild. Efter nogle Dage giver den ovennævnte Kvantitet omtrent 4 til 5 Oker Rosenvand, hvilket atter destilleret paa samme Maade formindsker sig til det Halve og opkaster den ligesaa kostbare som meget flygtige Essents, som derfor hurtig maa indsamles og omhyggelig opbevares. Den paa denne Maade vundne Substants er, uden at man kan angive Aarsagen dertil, af en dobbelt Kvalitet. Nogle Kasus frembringe heraf en Essents, der meget hurtig stivner, saa at 3 Metikals deraf allerede stivne i Vand af 10° Varme efter Rèaumur, medens Produktet fra andre Steder langt længere og i en lavere Temperatur holder sig flydende. Den første Art bliver meget efterspurgt i Handelen, da den er særdeles passende til forskjellige Blandinger; den sidste er dog af en større Gehalt og har ogsaa en finere Lugt. Efterat den hele Destillationsproces har varet omtrent i 25 Dage, fyldes Rosenessentsen paa egne Kobberkar, som kaldes „Kunkumas,“ loddes godt til og forsendes. En saadan Kunkuma optager 100 til 1000 Metikals. Det ved Siden heraf frembragte og i Henseende til Priis langt lavere staaende Vand bliver fordeelt i smaa Fade og andre Indretninger til Opbevaring og udgjør en meget søgt Handelsartikel, baade som Lægemiddel og som Skjønhedsmiddel. Kasanlik er det Sted, hvorfra man besørger Forsendelsen af de indsamlede Partier over Konstantinopel.

Fabrikation af Raaliim.

I Armengaud's Génie industriel, 1852 Nr. 17, findes følgende Meddelelser af Hr. Bellier i Vire om Fabrikation af Raaliim af forskjellige Slags Affald.

Med Affald af Kalveskind. Man bringer de Affald af Kalveskind, som hidrøre fra Hovedet og fra afskaarne Strimler, i saa gammelt Kalkvand som muligt, og lader dem derpaa udbløde deri i tredive Dage. Man bringer dem ikke i ætsende Kalk, fordi de allerede hos Garveren ere blevne behandlede med dette Agens. Da disse Affald ere meget finere end de, som man erholder af Oxehuder, saa er det tilstrækkeligt at udbløde dem i tredive Dage. Derpaa tager man dem ud og lader dem udbløde tre til fire Dage i friskt Vand, hvilket hver Dag bliver ombyttet, udvasker dem og bringer dem derefter paa Tørkeloftet. Godt udtørrede danne nu disse Affald en Raaliim, af hvilken 100 Kilogrammer (200 Pund) betales med omtrent 15 Spd.

Med Affald af Faareskind. Man lægger dem i meget stærkt Kalkvand, der er saa gammelt som muligt. I dette Kalkvand lader man dem udbløde i to Maaneder, optager dem derpaa, udvasker dem og lægger dem derefter i otte Dage i meget let Kalkvand, som er tilberedt med frisk brændt Kalk; derpaa tager man dem atter ud og lader dem, for at blive rene, i fire Dage ligge i friskt Vand, som man ombytter hver Dag; endelig udvasker man dem, for at bortfjerne den Kalk, som muligens kan være bleven tilbage.

En saadan Liim (kaldet colle franche eller brochette) fabrikere hovedsagelig Feldberederne, Pergamentfabrikanterne og Semskgarverne; 200 Pund betales med omtrent 7½ Spd.

Med Affald af stærke Huder. Man udbløder saadanne Affald i et med friskt Vand fyldt Kar i 24 til 30 Timer, for at befrie dem saa meget som muligt fra Blod. Derpaa optager man dem, vadsker dem og giver dem derefter et Bad af meget svagt Kalkvand i et Kar, i hvilket man lader dem ligge i tredive Dage. Efter denne Tids Forløb giver man dem et andet Bad i en halv Gang saa stærkt Kalkvand. Til dette Bad er gammelt Kalkvand at foretrække for det friske, fordi Erfaring lærer, at Hudaffaldene blive blødere og mere geleeagtige derved. I dette Kalkvand lader man dem atter blive liggende i Blød 50 til 60 Dage. Derpaa optager man dem og kaster dem i et tredie Kar, der er fyldt med meget let, friskt Kalkvand, hvori man lader dem blive liggende i otte til ti Dage. De nu til Raaliim forvandlede Hudaffald optages derefter og bringes i et Kar med friskt Vand, som man fornyer hver tredie eller fjerde Dag, for at bortfjerne den Kalk, som endnu kan være tilbage; derpaa tørres de og bringes i Handelen. 200 Pund koste almindeligviis imellem 10 og 11 Spd.

Ekonomisk Notits.

Om at opbevare Æbler friske og velsmagende indtil Vaaren.

Det mangler ingenlunde paa Forskrifter til at opbevare Frugt Vinteren over; men en stor Del af disse ere upaalidelige, og mange saa omstændelige, at der aldrig kan blive nogen Tale om at bringe dem i Anvendelse i det Store. Nedenstaaende Fremgangsmaade, der i lang Tid har været i Brug i de nordamerikanske forenede Stater, og som man

der har fundet særdeles hensigtsmæssig, anbefaler sig foruden ved Simpelhed og Billighed ogsaa derved, at den med Lethed kan anvendes saavel til større som mindre Kvantiteter af Frugt. De fuldmodne Æbler, der under Afplukningen ikke ere blevne beskadigede, lægges strax i tør Sand saaledes, at det ene Æble ikke berører det andet. Naar der over hvert Lag Æbler kommer omtrent een Tomme Sand, kan man lægge saa mange Lag over hverandre, som man selv maatte ønske. Enten man bruger Tønder, Kasser eller til dette Øiemed særskildt indrettede Binger er ligegyldigt. Det følger af sig selv, at Æblerne maae opbevares paa et frostfrit Sted, og at Sanden, saafremt den er taget fra Søkysten, maa være omhyggeligt udvasket i fersk Vand og tørret, førend den bruges. Naar Æblerne udsættes for Luftens umiddelbare Tilgang, sammenskrumpe de let, og tabe derved baade i Udseende og Smag. Sanden kan vel ikke holde Æblerne hermetisk lukkede for Tilgang af Luft, men holder dog denne meget godt borte; endvidere meddeler den Æblerne ingensomhelst Smag, men forhindrer disse fra at uddunste, hvorved de beholde den dem eiendommelige Velsmag, og endelig optager den tørrede Sand let i sig den Fugtighed, der udsveder af Æblerne, uden at disse herved beskadiges. Endog de ved Æblerne hængende Stilke have om Vaaren et lige saa friskt Udseende, som da de om Høsten bleve plukkede af Træerne.

S.

Literatur og Kunst.

De mærkeligste Sagn fra Forfædrenes Gudeverden, til Skolebrug og Folkelæsning, ved H. Brun, Kand. theol. Schibsteds Forlag. Priis 20 ß. indb. I den nordiske Mythologi haves allerede saa mange og fortrinlige Skrifter, at den ikke længer kan regnes blandt de forsømte Grene af Literaturen, hvori Forfattere af ædel Gavnelyst søge at udfylde Hul eller „afhjælpe længe følte Savn." Naar en Forfatter alligevel udgiver et mythologisk Arbeide, kan man derfor vente ny Resultater eller ogsaa en ny Behandlingsmaade, der gjør hans Arbeide fortrinlig skikket til et eller andet Øiemed fremfor de tidligere. At nærværende Arbeide Intet præsterer i første Henseende, derom vil Enhver strax kunne overbevise sig; det har altsaa sidstnævnte Øiemed, hvilket Forf. ogsaa paa Titelbladet antyder ved Tilføielsen af de Ord: „til Skolebrug og Folkelæsning." Vi have følgelig ikke andre Fordringer at gjøre til ham, end at han skal gjøre sig bekjendt med de Resultater, mythologiske Forskere allerede er komne til, og ved en skjønsom Benyttelse af disse give en med Hensyn til Sprog og Anordning fattelig Fremstilling af det bekjendte Stof. At Forf. i hiin Henseende har taget sig det temmelig let sees af hans hele Arbeide, selv om han ikke i Forordene havde givet følgende Oplysning om sine Kilder: „Til at gjøre det lille Arbeide, som her fremlægges, har jeg brugt Nyrops (ↄ: Rasmus Nyerups?) Oversættelse af den prosaiske Edda og Stockholmer-Oversættelsen fra 1819 af den og „Skalda" og Afzelius's af Eddasangene og derhos af Grundtvig især hans græsk og nordisk Mythologi og af Professor Munch hans Gude- og Heltesagn af 1847." N. M. Petersens, R. Keysers og Andres Arbeider ere saaledes ikke benyttede, ligesaalidt som de siden 1818 udkomne korektere Textudgaver og Oversættelser af Eddaerne. Hvad Anordningen af Stoffet angaar, kunne vi heller ikke rose nærværende Arbeide. Forf. begynder ikke med det Vigtigere, for derfra at gaae over til det mindre Vigtige; han giver ikke først de Oplysninger, som behøves under den fortsatte Læsning, hvis man ikke paa Tydelighedens Bekostning vil undgaae Gjentagelser, men det synes snarere som om han lader Alt følge i den Orden, som først falder ham ind. „Balders Død," Forsete, Idun og Brage indrømmes f. Ex. Plads foran Odin, uagtet Forf. ikke kan undgaae at lade denne optræde allerede her, altsaa inden man kjender nærmere til ham. „Balder var Søn af Odin" o. s. v. hedder det S. 9, men først S. 15 faar man vide, at „Odin er den ældste og ypperste af alle Aserne." Loke, hans Charakteer og Afkom skildres S. 4, men først S. 10, midt i Fortællingen om Balders Død, faar man vide, hvis Søn han var. S. 14 fortælles om Thjasse og hans Drab ved Asgaards Mure; S. 38, hvor Skade omtales, gjentages Beretningen med det Tillæg, at „As-Gaarden skulde være et fredhelligt Sted," og længere hen oplyses, at Skades Fader havde været rig. S. 2 opregnes de mærkeligste Asynier, uden at Idun bliver nævnt, men senere (S. 15) findes hendes Navn som Overskrift paa et eget Kapitel, hvilket ikke er Tilfældet med flere af de paa hiint Sted nævnte Gudinder. Af Vers 34 og 35 i Vøluspaa har Forf. gjort et eget Kapitel, med Overskrift „Egder og Hanegalene." Da Forf. ikke er istand til at give nogen Oplysning om hvem Egder er eller hvortil disse Vers sigte, staar det Hele dunkelt og betydningsløst. Den dertil benyttede Plads kunde været bedre anvendt til vigtigere Oplysninger, f. Ex. om de forskjellige Verdener (heimar). Men da Forf. oversætter heimr, hvor det i Sammensætninger forekommer, med Hjem, var dette neppe at vente. Hvad endelig Forf.'s Sprog angaar, er dette upaaklageligt, saalænge han gjengiver Mytherne efter de tidligere Oversættelser; men hvor han ikke holder sig til disse, forekommer det os undertiden at være uklart og ukorrekt; især gjælder dette om Fortalen. Deri findes Udtryk som „at bøde med Ulikt," „det randt efter mig," (d. e. det randt efter med mig, jeg kom til at tænke paa) „de gamle Mytherne" (saaledes ogsaa paa mange Steder i Bogen den bestemte Artikel foran og i Enden af et Substantiv), „Verse-Fuskeri" (Versifikation?) „Riim-Smedninger" (Bogstavriim?) osv. Ved Siden heraf maa vi ogsaa nævne Forfatterens besynderlige „Navneskrivning," hvori han endog, ifølge Fortalen, skal have forbedret sig, siden hans Artikler i Folkevennen anmeldtes i Mgbl. Nu skriver han saaledes, at Enhver vil finde den Orthographi, han mest ynder, f. Ex, Frey og Freyr, Njørd og Njord, Drypner og Draupner, Idun og Ydun, Ragnarokk, Ragnarok, Ragnarøk og Ragnaroke, Noathun og Noatun, Jette og Jothun, men derimod Trudvang og Tjalfe (for Thrudvang og Thjalfe), Brysingmon (for Brisingamen), Thyr og Tyr, derhos tituleres Thor, efter forrige Aarhundredes Rangforordning, hyppig Asa-Thor og Loke Asa-Loke. At der efter en saa famlende Skrivemaade ikke kan være Tale om nogen Udtydning af Navnene efter deres Afledning vil Enhver indsee. Blandt Forfatterens Forsøg paa at ombytte Eddaernes Udtryk med bedre Benævnelser vil jeg blot fremhæve et eneste, nemlig, at S. 22 kaldes det Haar, som Loke skaffede Sif, Guldparyk, medens det i en Note under Texten hedder, „at det kunde groe ligesaagodt som naturligt Haar." — At Bogen, trods de ovenfor paaankede Mangler og Unøiagtigheder, ikke er ubrugbar, bør maaskee ikke lades ubemærket; derhos er den af et mindre Omfang og billigere end de nordiske Mythologier, der haves før.

— Af **Folkevennen** er 5te Hefte udkommet, og indeholder „Norge og jeg" (Samtale mellem en Bonde og hans Broder, som er Præst i deres Fødebygd) — en, som det forekommer os, fortrinlig Prøve paa folkeligt Sprog og Behandlingsmaade, samt et Stykke af Udgiveren med Overskrift „Menneskets Storhed."

— Af Chr. Tønsbergs **„norske Nationaldragter"** er 11te og 12te Hefte udkommet, hvorved dette fortjenstlige Pragtværk er sluttet.

Norge.

Christiania. Ifølge de senest modtagne Bulletiner, kan man slutte, at Hs. Maj. Kongen fremdeles er i Bedring. Prindsesse Eugenie er kommet sig saaledes, at man finder det unødvendigt at udstæde flere Bulletiner om hendes Helbredstilstand.

— Under 3die d. M. er Sorenskriver i Lier, Conradi, konstitueret til, under Amtmand Bloms Fraværelse i Stockholm, at bestyre Budskeruds Amtmandsembede.

— Under 5te Nov. har Interimsregjeringen afgivet Resol. angaaende Opførelse af en ny Kirke paa Gaarden Fossan for den østlige Deel af Hole Annexsogn af Strands Pstg.

— Ved Res. af s. D. er det af Jernbaneentreprenørerne gjorte Tilbud om i Løbet af Vinteren at aabne Banen mellem Christiania og Strømmen for Transport af Trælast, antaget under nogle nærmere Betingelser.

— Ved Res. af s. D. er det tilladt Bratsbergs Amtskommune m. Fl. at udføre et Kanalanlæg mellem Brygge-Vandet nedenfor Skien og Nordsjø, i Overeensstemmelse med Kapitain Waligorski's og Kanaldirektør Roy-ems ved Bratsbergs Amtsformandskabsbeslutning under 3die Juli 1852 modificerede Planer.

— Ved Interimsregjeringens Res. af 15de d. M. er Grosserer Henr. Heftye beskikket til Medlem af Direktionen for Norges Hypothekbank, i hvilken Direktion han har at føre Forsædet, og Byskriver J. H. Rye til Suppleant i hans Sted.

— Under s. D. er Bergkandidat C. F. Andresen meddeelt Konstitution som Geschworner i det nordenfjeldske Bergdistrikt, medens Geschworner Sell er konstitueret som Bergmester ved Kongsbergs Sølværk.

Drammen. Svangstrandveien, hvorved Færdselen mellem Drammen og Ringerike vil blive betydelig lettet, nærmer sig nu sin Fuldendelse.

Skien. Den 8de Nov. fandt den aarlige Høitidelighed Sted i Hans Mikkelsens og Hustrues Opdragelsesanstalt „Hans Cappelens Minde," ved hvilken Anledning Provst Wettergreen holdt en Tale. Denne Opdragelsesanstant har nu været i Virksomhed i 8 Aar, i hvilken Tid 32 Børn ere blevne optagne i samme. Den har især i det sidste Aar vundet almindelig Deeltagelse, hvorom de indkomne frivillige Gaver, omtr. 300 Spd., noksom vidne.

Oversigt over norske Blades Indhold.

I Chr.-Pst. for 15de, 16de og 18de Nov. har Rektor Vibe leveret en Anmeldelse af Fr. Bugges Oversættelse af Homers Iliade, Bog 1—3, især i den Hensigt at advare mod de forcerede Bestræbelser for at skabe et nyt Skriftsprog. Anm. udtaler sig skarpt mod Oversætterens Forsøg paa en Reformation i denne Retning.

— Af „Berg. Blade" erfares, at der i Bergen lige siden 1845 har existeret en literær selskabelig Forening, der i Vintertiden har holdt Møder hver anden Mandag, og er bleven omfattet med megen Interesse af Medlemmerne. Foreningens Formaal er „at fremkalde en fortroligere Tilnærmelse og en venskabelig Ideeudvexling mellem videnskabeligt eller literært dannede Mænd der af Byen; ved literære Meddelelser og Foredrag, ved Diskussioner over videnskabelige eller andre almeeninteressante Gjenstande o. dsl., deels mellem Medlemmerne indbyrdes at nære og vedligeholde Sands for Aandsdannelse og ædlere Underholdning, deels i Forbindelse hermed overhovedet at fremme en Selskabelighed, der kan tilfredsstille dannede Menneskers Krav." Uagtet der ikke paahviler Medlemmerne nogetsomhelst Baand med Hensyn til Bidrag i denne Retning, er der dog i næsten hvert Møde bleven præsteret Noget, idet Enhver har meddeelt paa en jævn, simpel og fordringsfri Maade, hvad han kan have tilegnet sig eller oplevet i sin specielle Sphære. Enhver Mand med literær Sands kan blive Medlem af denne Forening, mod at betale en aarlig Kontingent af 2 Spd.

— Tilskueren for 20de November meddeler i et Brev om den af Ole Bull stiftede Koloni „Oleana i New Norway" blandt Andet Følgende: „Efter nogle Mils Reise kom vi til Begyndelsen af Ole Bulls Eiendom her i Potter County i Pensylvanien. Det er 120,000 Akres, hvor han med norske Emigranter vil kolonisere et Setlement, som er kaldet New Norway, med en By, hvortil Anlæg er gjort, som skal hedde Oleana. Her har han et Flag med norske og amerikanske Farver, og ved Hjælp af nogle grundrige amerikanske Spekulanters Kapitaler begynder han svært storartet. Omtrent ⅔ Dele af vore Emigranter tog did. De faae 15 Dollars maanedlig (NB. hvis de ere dygtige Arbeidere til at rydde op den svære Skov) og Kost og Logis for sig og Familie. Siden vil han sælge hver Akre Land for 3 Dollars det første Aar, siden til 5 Dollars, dernæst 10 Dollars, og venter nok tilsidst at faa hele denne ugjennemtrængelige Skov med steile Aaser til dyrket Land, beboet af bare Landsmænd. Jeg maa bede, at hverken raade Nogen fra eller til at tage til ham endnu paa mit Ord, da jeg ikke kjender tilstrækkelig til, hvorvidt han kan holde sine gode Løfter og realisere sine store Planer. For fattige Folk synes jo de Konditioner, som vore Medreisende fik, meget gode, naar de blot vil være dagligen i hans Brød, men hvorvidt det kan være raadeligt at kjøbe Land der, tør jeg ei afgjøre endnu. Man venter nu, at et Par Jernbanelinier skal krydse hans Eiendom, da vil det jo lette Driften. Ellers synes jeg Skoven er saa tæt og Aaserne saa steile, at der neppe kan blive et lønnende Agerland, men vel for Kvægavl, især Gjeder. Vilde Kirsebærtræer gro i Mængde, 1 Alen tykke i Diameter og en Sort Furu, som kaldes Hemlock, hvorom 3 Mand knapt kunne favne. — Jeg tror visseligen at Ole Bull mener det udmærket godt, men han er ikke Forretningsmand, og dernæst er der politisk-demokratiske Planer en gros med i Spillet. Oleana ligger 60 engelske Mile fra Jernbanen."

Sverige. I Interimsregjeringens Møde den 13de, hvori samtlige 20 Medlemmer vare tilstede, afgjordes endelig Spørgsmaalet angaaende Jernbaneanlægget mellem Köping og Hult; det Aktieselskab, der har dannet sig, erholdt Privilegium paa Udførelsen, mod at Arbeidet paabegyndes inden dette Aars Udgang.

Blandede Efterretninger.

Frankrig. Den 7de November udfærdigede Senatet sin Beslutning angaaende Keiserdømmets Gjenoprettelse. Hovedpunktet deri er følgende Forslag, der skal forelægges Folket til Antagelse i de ved Dekreterne af 2den og 4de December bestemte Former: „Folket vil Gjenoprettelsen af den keiserlige Værdighed i Ludvig Napoleon Bonapartes Person, med Arvelighed i hans direkte legitime eller adoptive Descendents og giver ham Ret til at ordne Thronfølgen, saaledes som det ved Senatskonsultet af . . Nov. 1852 er bestemt." Senatskonsultet antoges mod een Stemme, nemlig Viellard. Efter Afstemningen begav Senatet sig i høitideligt Optog til St. Cloud, hvor dets Vicepræsident, Mesnard, holdt en Tale til Napoleon, hvorpaa denne svarede meget udførlig. — Ifølge Senatskonsultet skal Keiseren føre Navnet Napoleon den Tredie, idet Hertugen af Reichstadt, til hvis Fordeel Faderen, Napoleon den 1ste, aftakkede, betragtes som Napoleon den 2den.

— Afstemningen over Senatdekretet er bestemt til 21de og 22de November.

— Jérôme Bonaparte har nedlagt sin Post som Senatets Præsident, „hvilken Post Keiseren selv under den ny Forfatning vil beklæde."

— De franske Blade ere fulde af Beretninger om hvad Abd-el-Kader tager sig fore under sit Besøg i Paris.

England. Den 11te aabnede Dronningen i egen Person Parlamentet med en Throntale, hvori det fredelige Forhold til alle Magter, især til Frankrig, omtaltes.

Sardinien. Den længe herskende Ministerkrisis er nu overstaaet, idet Grev de Cavour har dannet et nyt Kabinet, bestaaende af 3 ny Medlemmer og 3 af det gamle Kabinet.

Preussen. De fleste Valg til 2det Kammer ere faldne ud til Fordeel for Ministeriet; de Valgte ere paa faa Undtagelser nær høie Embedsmænd. Kamrene skulle sammentræde den 29de Nov.

Rusland. Hertug Maximilian af Leuchtenberg, vor Dronnings Broder, er død den 1ste November.

Nordamerika. Unionens Udenrigsminister, Daniel Webster, er død den 24de Oktober.

Ledige Embeder og Bestillinger.

Fogedforretningerne paa Rosendal og en Deel af Lysekloster Gods, der skulle overdrages en Konstitueret, hvis faste Løn er 320 Spd. samt Sportler.

En Sagførerpost ved Underretterne i Nordre Throndhjems Amt.

En Hjælpelærerpost ved Stavangers lærde og Realskole med aarlig Løn af 200 Spd.

En Navigationslærerpost ved Sømandsskolen i Bergen med 400 Spd. i aarlig Løn.

En Landhandlerbestilling i Strandstedet Helgeraaen i Brunlaugsnæs Pstg., Laurviks Fogderi.

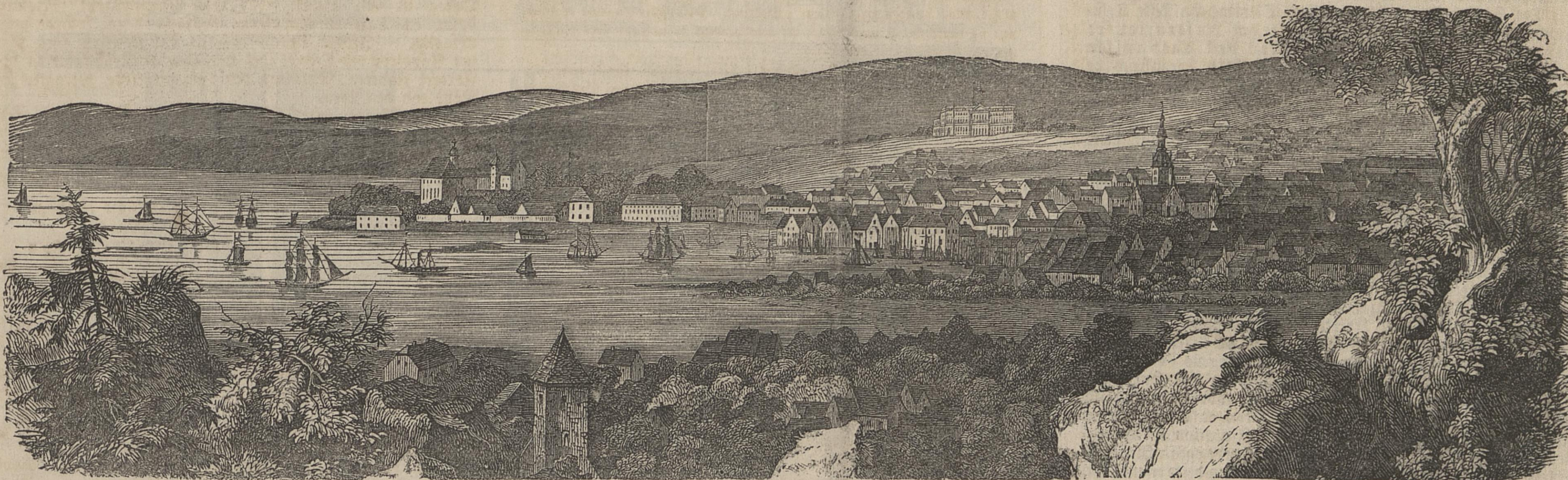
En Landhandlerbestilling ved Horten i Borre Pstg., Jarlsbergs Fogderi.

☞ Subskribenterne paa „Illustreret Nyhedsblad" anmodes herved om snarest muligt at indsende Kontingent for indeværende Kvartal, for at Lodsedler til den forestaaende Udlodning kan være dem tilstillet inden Trækningen foregaar. Naar dette ei skeer senest til Slutningen af denne Maaned, maa Enhver selv tilskrive sig Skylden ei at blive deelagtig i Udlodningen, da en forlænget Udsættelse ikke er mulig. Tiltrædende Subskribenter maae for at deeltage i Udlodningen, ligeledes betale Bladet fra dets Begyndelse (Nr. 1) til Aargangens Slutning (Nr. 65). De blandt Abonenterne, som kun have holdt og betalt enkelte Kvartaler, kan blive tilsendt Lodsedler og deeltage i Udlodningen, naar de betale for de manglende Hefter eller Nr. som forøvrigt uopholdelig vil blive dem tilstillede.

A. Dzwonkowski, Østregade Nr. 17.

Christiania. Trykt hos Brøgger & Christie.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 61. | Udkommer hver Løverdag Aften. | Christiania den 27de November 1852. | Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. | I. Bind.

Indhold:

Daniel Webster,

Statssekretær i de forenede Stater.

De forenede Stater have nylig tabt en af deres største Statsmænd. Den veltalende, energiske Statssekretær, Daniel Webster, er ikke mere.

Denne Mand var født i Byen Salesbury i New-Hampshire i de forenede Stater den 18de Januar 1782; han var den yngste af ti Børn. Hans Fader, Major Ebenezer Webster, var en af de første Kolonister i hans Fødeegn. Han havde tjent med Udmærkelse i den gamle franske Krig, og i Revolutionskrigen, fornemmelig under Stark. Efter Freden i 1763 nedsatte Major Webster sig i en nylig stiftet Kommune ved Sammenløbet af Winnipisiogee og Pemigewasset. I denne Egn, som dengang endnu befandt sig saagodtsom i sin Urtilstand, blev den store Taler og Statsmand, Daniel Webster, født, og tilbragte der sine første Leveaar. Efterat have modtaget en temmelig forskjelligartet Opdragelse i flere Skoler, og tilendebragt sine juridiske Studier i Boston, begyndte han at praktisere som Advokat i Suffolk, Massachussetts, i Aaret 1805. Hans Fader, en Mand med grundig Forstand og Charakteer, som i de sidste tolv Aar af sit Liv havde været Fredsdommer, døde i 1806, efter dog først at have havt den Glæde at høre sin Søns første Taler for Skranken. I 1807 flyttede Webster til Portsmouth, i sin Fødeegn, og fik snart en meget udbredt og hæderlig, om just ikke synderlig fordeelagtig, Praxis. I 1812 blev han valgt til Kongresmedlem for New-Hampshire, og gjenvalgt ved det paafølgende Valg. Skjønt han var et af de yngste Medlemmer i Repræsentanternes Huus og ganske uden politisk Erfaring, traadte han dog snart i Række med Husets mest anseede Mænd, baade i Debatter og Forretningssager. Blandt hans Samtidige i Huset vare Clay, Cheves, Lowndes, Calhoun, Forsyth og flere andre udmærkede Medlemmer. Man mærkede snart, at hans Talenter gav ham Krav paa at stilles ved Siden af de fortrinligste Repræsentanter. Lowndes sagde om ham, at „Syden har ikke hans Overmand, og Norden ikke hans Mage." Da hans Praxis i Portsmouth ikke var tilstrækkelig til hans voxende Families Underhold, flyttede han til Boston i 1816. Hans juridiske Berømmelse var steget ligesaa hurtigt som hans Statsmandsry. Han traadte med Et i første Række blandt Advokaterne i Massachussetts. Han havde allerede ført Sager for de forenede Staters Høiesteret i Washington. Ved hans glimrende Procedure i Dartmouth-Sagen, der blev indappelleret til Washington i 1817, steg hans Advokatberømmelse til sit Høieste. I 1820 blev Webster udvalgt til Medlem af den Kommittee, der skulde revidere Massachussetts's Konstitution. Der var Ingen, der udøvede en mere afgjørende Indflydelse paa dens Forhandlinger end han. Paa denne Tid modtog han Tilbud om en Senatorpost i de forenede Stater, men afslog det. I 1822 stillede han sig, bevæget af de mest indtrængende Opfordringer, som Kandidat til Repræsentantposten for Bostons By i den attende Kongres, og blev valgt med overordentlig Majoritet. Ved dette Skridt opofrede han i høi Grad sin Livsstillings pekuniære Fordele. Han tog Sæde i Kongressen i December 1823, og det var i Begyndelsen af denne Session han holdt sin berømte Tale om den græske Revolution — en Tale, der med Et stillede ham i Rang med hans Tids første Statsmænd. I Høsten 1824 blev han gjenvalgt med 4990 Stemmer af 5000. I 1826 stillede han sig atter, og ikke hundrede Stemmer vare mod ham. Som Senator tog Webster i flere Aar en overveiende Andeel i Ledelsen af de overordentlige Bevægelser, som paa den Tid fandt Sted i Fristaterne. Hans Taler ansaaes for Mesterstykker af Skarpsindighed og Veltalenhed; deres Indflydelse var uhyre. Før Webster overtog Ministerportefeuillen, gjorde han i 1839 et kort Besøg i Europa. Sin meste Tid paa denne Reise tilbragte han i England; paa Fastlandet opholdt han sig kun i nogle faa Uger. Hans Ry var gaaet foran ham til den gamle Verden, og han blev modtaget ved Frankrigs og Englands Hoffer og i begge Landes høieste Cirkler med den Opmærksomhed, som skyldtes hans Charakteer og Talenter. Ved hans Tilbagekomst havde General Harrison tiltraadt Præsidentposten, og Webster blev som Statssekretær stillet i Spidsen for Kabinettet. Hans Embedsvirksomhed i de to Aar han bestyrede denne Post udmærkede sig ved indflydelsesrige Foranstaltninger. De forenede Stater vare paa denne Tid indviklede i en langvarig Kontrovers med Storbritanien med Hensyn til Grændsebestemmelserne ved Maine. Hertil kom de vanskelige Spørgsmaal angaaende amerikanske Skibes Opkapring af britiske Krydsere ved den afrikanske Kyst, og senerehen Affæren med M'Leod i New-York, der truede med et umiddelbart Brud mellem de to Regjeringer. Ved Websters vise Politik og Underhandlinger blev Traktaten til Washington afsluttet den 9de August 1842. Ved denne Traktat bleve Grændsestridighederne, som havde varet i femti Aar, endelig bragte paa det Rene. Et venskabeligt og virksomt Arrangement blev truffet til ved forenede Kræfter at undertrykke Slavehandelen og bevirke gjensidig Udlevering af bortrømte Forbrydere. Afgjørelsen af de øvrige Stridsemner mellem Storbritanien og de forenede Stater i dette Tidsrum blev, med Undtagelse af Grændsespørgsmaalet ved Oregon, foreløbig indledet ved den Brevvexling, som ledsagede Traktaten.

Da Polk blev Præsident, nedlagde Webster sin Portefeuille og tog atter Sæde i Senatet. Han vedblev at være Medlem af denne Korporation under hele Polks Præsidentur og ligetil General Taylors Død (1850). Skjønt han ikke stod i nogen direkte Forbindelse med den exekutive Magt, havde han dog en væsentlig Andeel i Opgjøret af Tvistighederne om Oregon. Webster modsatte sig den mexikanske Krig af Princip, og i den sikre Overbeviisning, (hvis Rigtighed Udfaldet har godtgjort) at Erobringer vilde forstyrre Unionens Ligevægt og udsætte dens Varighed for Fare. Han gav dog sin Stemme til Bevilgelsen af de Pengemidler, som vare nødvendige for at bringe Krigen til Ende. Hans anden Søn, Major Edward Webster, modtog med sin Faders uforbeholdne Samtykke en Ansættelse i det frivillige Massachussetts-Regiment, og bukkede under for en Sygdom, som han paadrog sig ved Strabadserne i Mexiko. Det var en ung Mand af meget lovende Anlæg.

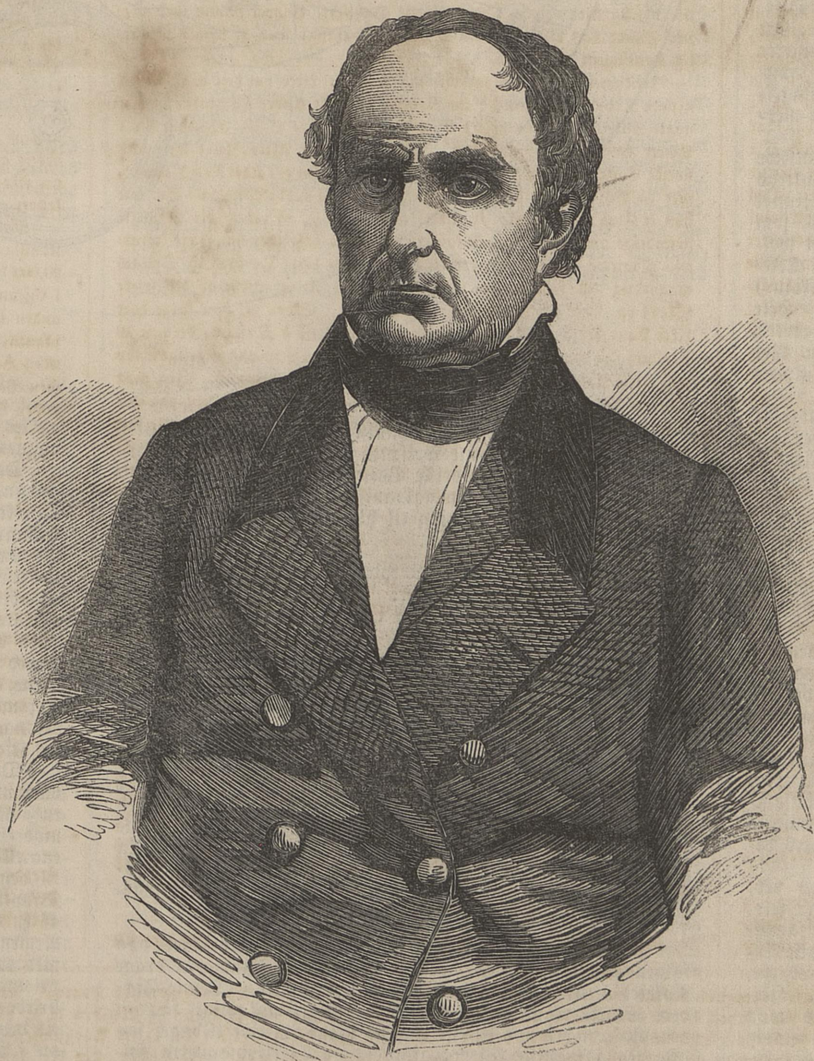
Ved General Taylors Død blev Fillmore udvalgt til Præsident, og han kaldte øieblikkelig Webster til Statssekretærsposten. Hans Embedsfærd udmærkede sig ved megen Dygtighed og Held; og hans senere Færd og Politik opretholdt hans store Berømmelse lige til hans sidste Time.

Amerika tabte denne udmærkede Statsmand den 24de Oktober d. A. Han døde af et Mavetilfælde. Han gik sit sidste Øieblik imøde med stor Sjælsstyrke og beholdt sine Aandsevner i fuld Kraft ligetil det Sidste. Hans Død har udbredt Sorg og Smerte over Fristaterne. Hans rene Charakteer, uplettede Embedsfærd og berømmelige Navn, der nu tilhører Historien, vil staae som et af hans Lands mest straalende Minder. I det private Liv var Daniel Webster almindelig agtet og elsket. Ogsaa i denne Sphære viste han sig som en god Borger. Han udviste megen Omhu for Agerdyrkningen. Naar han ikke var beskjæftiget med offentlige Anliggender i Washington, boede han enten i Marshfield, i Massachussetts eller i sin Fødeegn i New-Hampshire. Han eiede paa begge Steder store og værdifulde Landstrækninger, forsynede med den mest udsøgte Kvægrace, og dyrkede efter de bedste agronomiske Principer.

Websters Værker ere nylig udgivne i sex Bind 8vo, med en biographisk Indledning af Edward Everett.

En amerikansk Forfatter beskrev i 1850 Webster paa følgende Maade:

„Man har kaldt ham Konstitutionens Fortolker. Fremtiden vil anerkjende ham som dens ypperste Forsvarer. Han har i Republikens anden Periode været for dens Frihed, hvad Washington var i dens Første. Hvor ualmindelige Aandsevner han end jævnlig udviste, følte dog de, som hørte hans Tale mod Hayne, i hvilken han overgik Oldtidens Mønstre, at der paa Bunden af hans Sjæl laa skjult en endnu større Aandskraft og Ild. Hans majestætiske Fremtræden, hans Organs Dybde og overordentlige Omfang, hans naturlige, betegnende Gestikulation, hans kjærnesunde Forstand og de umaadelige Hjælpekilder han havde i sin Indbildningskraft har stemplet ham som Inkarnationen af den amerikanske Aand."

Daniel Webster.

Den elektriske Telegraph.

(Af Dr. O. J. Broch).

(Fortsættelse fra Nr. 39).

Siemens og Halskes Visertelegraph.

Blandt den store Masse af nyere Opfindelser, som samlet var fremstillet for Verden ved

Industriudstillingen i London, fortjente neppe nogen med større Grund den høieste af Udstillingens Æresbeviser, den store Udstillingsmedaille, end den elektriske Telegraph, som der fremvistes af Siemens og Halske fra Berlin. Den første af disse er Ingeniørlieutenant i den preussiske Armee, og har forestaaet Anlægget af de fleste preussiske Telegraphlinier; den sidste var physisk Instrumentmager, og befatter sig nu som saadan udelukkende med Forfærdigelsen af de af ham i Forbindelse med Siemens opfundne elektromagnetiske Telegraphapparater.

Det Hovedprincip, hvorved den Siemens-Halskeske Telegraph adskiller sig fra alle andre, er, at Instrumentet selv afverlende aabner og slutter den galvaniske Kjæde ved den af Galvanismen selv frembragte Bevægelse af Elektromagnetens Anker. Dette Princip var vistnok for længere Tid siden Physikerne bekjendt, og var først opfundet af Physikeren Neef i Frankfurth; men Siemens og Halske have den store Fortjeneste at have lagt dette Princip til Grund for Telegraphens Konstruktion, og ved denne Anvendelse at have overvundet de mange Vanskeligheder, som i den praktiske Udførelse møder samme.

Ved alle andre elektriske Telegrapher, hvad enten de henhøre til Naaletelegrapherne, til Visertelegrapherne eller til Trykketelegrapherne, er det Afsenderen af en Depesche, som vilkaarlig aabner og slutter den galvaniske Kjæde, enten ved en Haandbevægelse, eller ved Hjælp af et Uhrværk eller andet Instrument. De paa hinanden følgende galvaniske Strømme, som herved frembringes, bevirke da ligesaamange Dreininger af en Magnetnaal eller Bevægelser af en Elektromagnets Anker, Bevægelser, som ere Telegrapheringens elementære Signaler. Kraften af disse Bevægelser, og den Hurtighed, hvormed de udføres, afhænger da af det anvendte galvaniske Batteries Kraft, af den Modstand, som den galvaniske Strøm lider, og af den mere eller mindre fuldkomne Isolation af Ledetraadene. Eftersom disse Betingelser variere, burde ogsaa Hurtigheden, hvormed Meddelelsen foregaar, variere; men dette er umuligt, da Meddeleren ikke selv kan bemærke de Bevægelser, han frembringer. Er Hovedledetraadens Isolering meget slet, hvilket ofte bliver Tilfældet ved stærk Taage eller Regn, saa ophører Magnetnaalens eller Ankerets Bevægelser aldeles, medmindre Afstanden er overmaade kort. Derfor er det nødvendigt, saavel ved den ovenfor beskrevne Naaletelegraph, som ved alle øvrige Naale- og Visertelegrapher, at Modtageren af en Depesche ved Enden af ethvert Ord sender tilbage et Signal for: „forstaaet," eller: „ikke forstaaet." Men endog herved haves ingen Sikkerhed for, at det telegrapherede Ord virkelig er bleven rigtigt forstaaet. Ved Trykketelegrapher bliver saadanne Svarsignaler umulige, og heri ligger upaatvivlelig Hovedaarsagen til, at Morses og andre Trykketelegrapher, uagtet den længere Tid, som de have været benyttede, ikke have kunnet fortrænge Naaletelegrapherne.

Ved at optage det ovenfor antydede Princip for „Selvvirken", nemlig at lade den galvaniske Strøm selv afverlende aabne og slutte sin Kjæde, have Siemens og Halske overvundet denne fundamentale Vanskelighed. I deres Telegraph er den galvaniske Strøm selv den eneste bevægende Kraft, ja den bevæger endog det Trykkeapparat, hvormed, som jeg senere skal vise, Visertelegraphen kan sættes i Forbindelse. Heraf følger da, at den Hurtighed, hvormed der arbeides, stedse bliver proportional med denne Kraft. I denne Henseende staar derfor den Siemens-Halskeske Telegraph i samme Forhold til de øvrige tidligere anvendte elektriske Telegrapher, som den nyere Dampmaskine med dens selvvirkende Ventiler staar til Saverys og Newcomens Dampmaskine med en Dreng til at dreie Ventilen efter Stempelens Bevægelser.

De hosstaaende Figurer fremstille Siemens og Halskes Visertelegraph med tilhørende Vækkerindretning i halv Maalestok. Den første Figur er et vertikalt Gjennemsnit, den anden fremstiller den horizontale Overflade af samme, hvor største Delen af den øverste Skive er borttagen, for at vise Mekanismens Indretning. Trækker man i denne sidste Figur en vertikal Linie gjennem Centrum, da deles den derved i to Dele, hvoraf den tilvenstre fremstiller Indikatorens Mekanisme, den tilhøire Vækkerens. Nogen særskilt Kommunikator existerer ikke her, saaledes som i Wheatstones Visertelegraph, da samtlige i Telegraphlinien anbragte Instrumenter ere Gjentagelser af det her beskrivende, og paa eengang tjene til at meddele og modtage Signaler.

Instrumentets horizontale Overflade er en Signalskive med en Viser a befæstet paa en vertikal Axe b. Skivens Omkreds bestaar af koncentriske Tangenter c, hvoraf enhver er betegnet med et af Alphabetets Bogstaver, med Undtagelse af to, som ere ubetegnede, og benyttes til at betegne Mellemrummet mellem to Ord. Disse Tangenter kunne trykkes ned af Telegraphisten, og løftes atter ved en Staalfjeder e (første Figur) op i deres oprindelige Stilling, saasnart de slippes løs. Hele Telegrapheringen bestaar i successive at trykke ned de Tangenter, som svare til Depeschens paa hinanden følgende Bogstaver. Ved de følgende Stationer, hvor Depeschen skal modtages, flytter da Viseren sig successive til de samme Bogstaver.

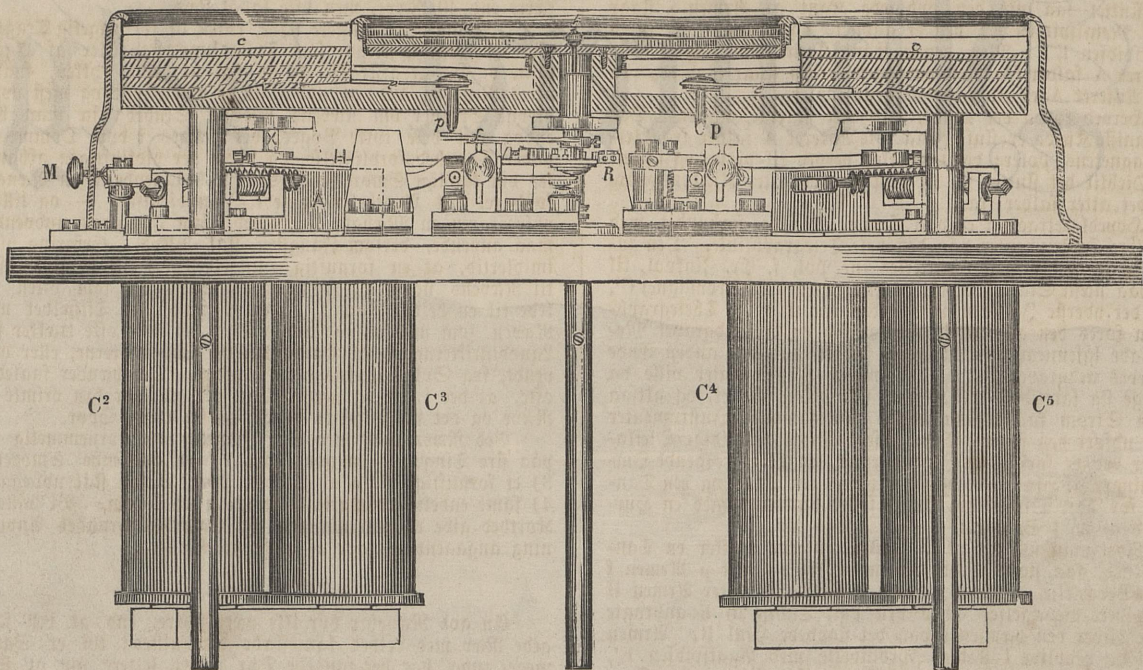
Viserens opretstaaende Axe b føres rundt af et Stighjul R, hvori ere indskaarne ligesaamange Tænder, som der ere Tangenter. Umiddelbart under Hjulet R er en anden Arm f, som nøiagtig svarer til Stillingen af Viseren a og stedse følger med denne.

Til hver Tangent er ved Fjederen e befæstet en Stift p. (See den første Figur). Idet Tangenten nedtrykkes, trykkes ogsaa denne Stift ned, og stopper derved Armen f, som ellers bevæger sig frit under samme. Herved stoppes da ogsaa Viseren a og peger i det Øieblik, den saaledes slippes løs, paa den nedtrykte Tangent.

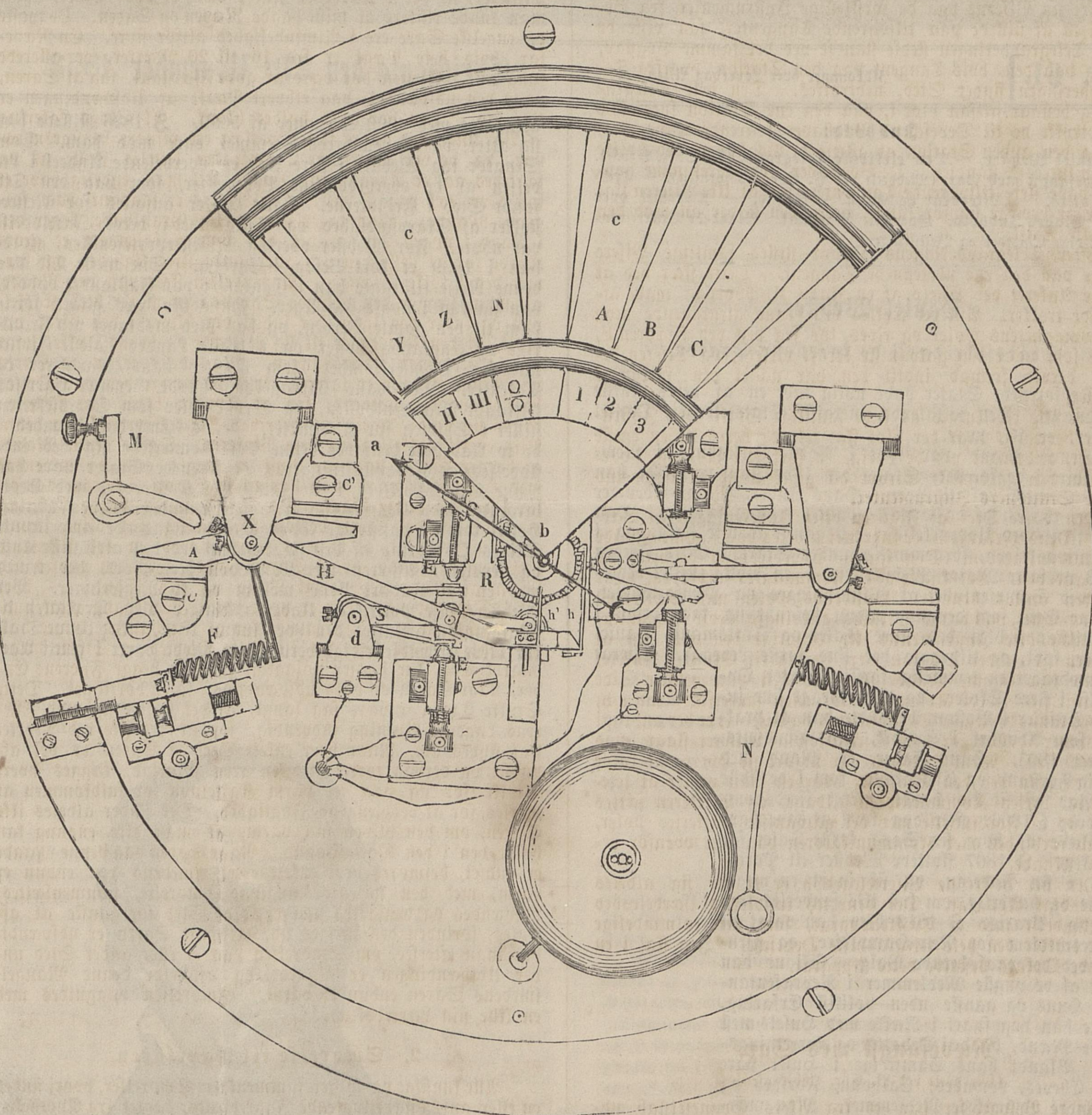
Hvad det nu gjælder om at opnaae ved den øvrige Mekanisme, er, at Hjulet R og derved tillige Viseren a og Armen f, dreies stadigt rundt af Galvanismen, samt at de forskjellige Instrumenter i Telegraphlinien staar i en saadan Forbindelse med hinanden, at i samme Øieblik det ene af dem standses, ogsaa samtlige øvrige staae stille. Paa den Station, hvorfra Telegrapheringen finder Sted, stoppes da paa den ovenfor beskrevne simple Maade Viseren paa hvilketsomhelst Bogstav, hvorved da samtidig, naar de her fremsatte Fordringer ere opnaaede, ogsaa alle de øvrige Stationers Visere ville standse ved det samme Bogstav.

Den stadige Omdreining af Hjulet R frembringes ved, som ovenfor antydet, at lade Elektromagnetens Anker selv, eller, hvad der naturligviis bliver det samme, en med samme i metallisk Forbindelse staaende Arm, som deeltager i alle Ankerets Bevægelser, udgjøre en Deel af den galvaniske Kjæde, og ved sine Bevægelser afverlende aabne og slutte den. Herved kommer denne selv i en oscilatorisk Bevægelse, som man da ved simple mekaniske Midler kan forandre til en stadig Bevægelse af Hjulet R. Den samtidige Bevægelse og Standsen af alle Instrumenter frembringes ved det samme, idet, naar een af Elektromagnetens Ankere hindres i den nævnte

Figur 1.

Figur 2.

oscilatoriske Bevægelse, den galvaniske Kjæde vedbliver sluttet eller aaben, uden at kunne fortsætte Afverlingen i disse Tilstande. Ankerets oscilatoriske Bevægelser og den afverlende Aabnen og Slutten af den galvaniske Kjæde maa altsaa sættes i en saadan Verelvirkning til hinanden, at den ene ikke kan foregaae uden den anden.

Den Mekanisme, som anvendes til at bevæge Hjulet R, sees tydeligst i den anden Figur. C og C¹ ere Polerne af en Elektromagnet, hvis Traadruller i den første Figur ere betegnede med C² og C³. Ankeret A er givet en S'formig Figur og er bevægeligt omkring en central Tap X; ved en ubetydelig Dreining kan dens to Endeflader samtidig slutte til eller falde fra begge Poler. En Arm H er befæstet til den samme Axe og kan altsaa med Ankeret svinge noget frem og tilbage. Dens yderste Ende bærer en Arm h, som herved afverlende bevæges op og ned. Dennes Ende er forsynet med en Tand, hvormed den, hver Gang den bevæges nedad, griber ind i Hjulet R og dreier dette en Tand frem; naar den bevæges opad, glider den over næste Tand af Hjulet R, uden at kunne dreie dette, som stoppes af en kortere Arm h', tilbage. En afverlende Tilslutten og Frafalden af Ankeret A til Elektromagnetens Poler frembringer altsaa ved denne simple Mekanisme den forlangte stadige Omdreining af Hjulet R.

Den oscilatoriske Bevægelse af Ankeret frembringes paa følgende Maade. En Spiralfjæder F stræber bestandig at drage Ankeret A tilbage fra Elektromagnetens Poler. Denne Fjæders Styrke reguleres ved en Skrue meget nøiagtig, saa at den bliver stærk nok til virkelig at drage Ankeret tilbage, saa ofte den galvaniske Strøm afbrydes og Elektromagneten følgelig taber sin magnetiske Kraft, uden at være saa stærk, at den hindrer Tilslutningen af Ankeret, naar dette atter tiltrækkes af den ved den galvaniske Kjædes Slutning paany magnetiserede Elektromagnet.

Det, hvorpaa det altsaa nu kommer an, er at træffe en saadan Indretning, at den galvaniske Kjæde sluttes saa ofte Ankeret A er faldet fra Elektromagneten, og at den aabnes, saasnart Ankeret slutter til Elektromagnetens Poler.

Er nemlig en saadan Forbindelse istandbragt mellem Bevægelsen af Ankeret og den galvaniske Kjæde, saa følger deraf umiddelbart den selvvirkende Fortsættelse af denne Ankerets oscilatoriske Svingninger. Kjæden er sluttet, Elektromagneten bliver magnetisk og tiltrækker derved Ankeret A; men herved aabnes Kjæden, Elektromagneten taber sin Magnetisme, Ankeret A trækkes af Fjædren F tilbage fra dens Poler; men herved sluttes atter Kjæden, Elektromagneten bliver paany magnetisk og tiltrækker Ankeret A, hvorved da atter Kjæden aabnes o. s. v.

Dette Resultat opnaaes paa følgende Maade. Umiddelbart under Armen H er en anden Arm S med to opretstaaende Kanter, mellem hvilke Armen H svinger, idet den henimod Enden af enhver Svingning støder afverlende mod den ene eller anden af disse Kanter. Herved bevæges da S lidt til den ene eller til den anden Side, idet den dreier sig om Tappen d. Dens Bevægelser begrændses paa den ene Side af en Agatspids E', paa den anden Side af en Metalspids E. Armen S er ved sin egen Elasticitet trykket nedad, og hviler med en hærdet Staaleg paa et i Midten noget ophøiet Agatprisma. Elasticiteten hos Armen S bringer den herved til at stræbe at glide nedad dette bøiede Agatprisma til den ene eller til den anden Side, og derved holde sine fremspringende Kanter i fast Berørelse med en af Spidserne E eller E'.

Den Elektromagnetens ene Been omviklende Kobbertraad staar nu i stadig Forbindelse med Metalspidsen E, og den

anden i Forbindelse med Hovedledningen. Herved er da Kjæden sluttet saa ofte den ophøiede Kant af Armen S slaar imod Metalspidsen E; den er aabnet, naar den slaar imod Agatspidsen E'. Men denne Kant slaar imod E saa ofte Ankeret A falder fra Elektromagneten; den slaar mod E', saa ofte Ankeret A er tiltrukket af dens Poler.

Herved er da det Maal, som var foresat, naaet. Den galvaniske Kjæde er sluttet saa ofte Ankeret A falder fra Elektromagnetens Poler; det tiltrækkes derved til disse, og i samme Øieblik det slutter sig til dem aabnes atter Kjæden, hvorved det atter falder fra.

Hovedledetraaden er paa samme Maade forbundet med samtlige Instrumenter paa den hele Telegraphlinie. Den føres fra ethvert Stationsbatteries ene Pol, f. Ex. Zinkpol, til det paa næste Station opstillede Instruments Elektromagnet C'. Fra det yderste Instrument paa den ene Ende af Thelegraphlinien føres den galvaniske Strøm fra en der nedgravet Metalplade igjennem Jordledningen til en paa den anden Ende ligeledes nedgravet Plade. Samtlige Instrumenter ville da bevæge sig samtidig, idet Kjæden ikke bliver sluttet, og altsaa ingen Strøm kan komme istand før samtlige Instrumenter have udført den samme Bevægelse. Disse samtidige Oscilationer ved de forskjellige Instrumenter, og deraf følgende Omdreininger af Hjulene R og af Viserne, een Tand og een Tangent for hver Oscilation, kunne følge hinanden med en Hurtighed af 25 i Sekundet.

Idet man nu ved et af Instrumenterne trykker en Tangent ned, saa stoppes ved den nedtrykkede Stift p Armen f i sin Bevægelse. Herved hindres h og derved atter Armen H fra videre Bevægelse. Ved den paa Enden af h anbragte Hage bliver den hængende paa det stoppede Hjul R. Armen S vil da vedblive i stadig Forbindelse med Agatspidsen E', Kjæden er aabnet og derved al Bevægelse af de øvrige Stationers Instrumenter stoppet indtil Tangenten og med den den nedtrykkede Stift p atter slippes løs.

Ere nu Viserne paa de forskjellige Instrumenter fra Begyndelsen af stillede paa tilsvarende Tangenter, saa ville de under Telegrapheringen stedse standse ved det samme Bogstav, nemlig paa den, hvis Tangent paa den Station, hvorfra Telegrapheringen finder Sted, nedtrykkes. Den hele Telegraphering bestaar altsaa blot i, paa den ene Station successive at nedtrykke de til Depeschens Bogstaver svarende Tangenter, og paa den anden Station at aflæse de Bogstaver, ved hvilke Viseren successiv standser. De Bogstaver, som forekomme hyppigst, have flere tilsvarende Tangenter, for at ikke Viseren skal behøve at bevæge sig for langt, inden den støder an mod den nedtrykte Stift.

Efter Telegrapheringens Ophør stilles samtlige Visere tilbage paa den ene ubetegnede Tangent. Dette skeer ved at bevæge Ankeret ved Hjælp af en Knap M, hvorpaa man afverlende trykker. Ankeret trykkes ved denne gjentagende mod Elektromagnetens Poler og rives løs fra den ved Fjædren F, ganske som naar den galvaniske Kraft virkede, og Viseren bevæges derved fremad indtil den har naaet den forlangte Stilling.

For ikke til Unytte at lade samtlige Stationers Instrumenter bevæges, naar der blot skal telegrapheres til en eneste Station, anbringes ved de øvrige en forkortet Ledning, hvorigjennem den galvaniske Strøm da gaar uden at træde ind i disse Stationers Instrumenter.

Den høire Deel af Figuren viser Indretningen af Vækkeren. Dens Mekanisme er indrettet aldeles paa samme Maade som Komunikatoren. Den samme Hovedledning benyttes til at bevæge den. Ved Hjælp af en Kommutator forbindes, naar Vækkeren ønskes benyttet, Batteriets Poler med Vækkerens Elektromagnet, og i denne Stilling anbringes stedse Kommutatoren, saa ofte Instrumentet ikke forøvrigt benyttes, for at Vækkeren til enhver Tid kan være færdig til Brug. Ankeret bevæges paa samme Maade som ved den paa venstre Side af Figuren afbildede Kommunikator, men istedetfor Armen h, som ved denne bevægede Tandhjulet R og Viseren, er her anbragt en Hammer N, som for hver Oscilation af Ankeret slaar imod Vækkerklokken. Naar Vækkeren har udført sit Hverv, at kalde paa Betjenten ved den Station, hvorhen man ønsker at telegraphere, dreies Kommutatoren tilbage, og Vækkeren sættes derved ud af Forbindelse med det galvaniske Batteries Poler, som nu forbindes med Kommunikatoren paa den ovenfor beskrevne Maade.

Den her beskrevne Visertelegraph er et for sig aldeles fuldstændigt Apparat. Det benyttes imidlertid især delesbed i Forbindelse med et Trykkeapparat, som med almindelige Typer trykker den hele telegraphiske Depesche. Jeg skal i en følgende Opsats beskrive dette Apparat.

Rævefangst med Sax.

(Meddeelt ved P. Chr. Asbjørnsen).

Af de Besvarelser paa et fra Akers Sogneselskab udgaaet Forslag til Forandringer i Jagtloven, der ere indkomne til Departementet for det Indre fra Formandskaberne omkring i Landet, synes det at fremgaae, at Ræven i det Hele gjør mere Skade, eller holdes for at gjøre mere Ugavn, end man har antaget; fra de fleste Kommuner foreslaaes endog, at der ved en tilkommende Behandling af Jagtloven ogsaa bør fastsættes Præmier for at opmuntre til Rævens Udryddelse; thi da Skindet i Sommertiden er aldeles værdiløst, lader man Ræven i denne Tid, da den ødelægger Fuglenes Æg og Yngel og i det Hele gjør megen Skade, gaae i Fred, medens Præmier vilde opmuntre til at fange og dræbe den til alle Aarets Tider.

Af alle hidtil bekjendte Maader at fange Ræv paa er Fangsten med Rævesax den sikreste og bedste. I et lidet Skrift, som jeg for en Deel Aar siden uddrog og oversatte af det Svenske Jægerforbunds Tidsskrift, findes en temmelig udførlig Beskrivelse over denne Fangst og hvad dertil hører; men da den der beskrevne Fremgangsmaade i det Hele syntes mig altfor kunstig, omstændelig og tildeels medførende unødige Bekostninger, henvendte jeg mig, da jeg i de ovenanførte Forhold fandt Opfordring til at tilveiebringe en simplere og hensigtsmæssigere Fangemaade, til en Bekjendt i det Throndhjemske, som jeg vidste med Held havde drevet Rævefangst i flere Aar, med Anmodning om at meddele en kortfattet Beskrivelse over den Fremgangsmaade, han har brugt. I sin Simpelhed tør denne, der nedenfor findes anført, vise sig at være bedre og hensigtsmæssigere end de gamle urimelige Kunster.

Meddeleren har, uagtet Embedsforretninger ikke har levnet ham Tid til ordentlig at rygte Fangsten, dog fanget flere hundrede Ræve. Sin Kunst har han lært af Sergeant Dahl i Størdalen, der i det Trondhjemske nød Anseelse som Norges største Rævefanger, og som i over 50 Aar drev Rævefangst med saadant Held, at han sjelden i noget Aar fangede færre end 40 Ræve, men ofte langt flere.

„Mange Rævefangere have, enten af forfængelig Tragten efter at vorde udskregne som Tusindkunstnere, eller af Egennytte og for at afskrække Andre fra at prøve Lykken, fundet deres Regning ved at udbasune de urimeligste og mest overdrevne Skrøner om Rævens List og Sluhed; ja man har endog seet hele tykke Bøger, der sælges i dyre Domme og under Taushedsforpligtelse, og hvori der vidtløftigen afhandles om kunstige Smørelser til Saxen, bestaaende af en Mængde kostbare, fra Apotheket hentede Ingredientser, — og tillige oplyses om en Mængde Kunstgreb, som Fangeren nødvendig maa anvende, dersom Fangsten skal lykkes. Erfaring viser imidlertid, at en fornuftig Simpelhed og tilbørligt Hensyn til Rævens naturlige Instinkt og Sædvaner som oftest vil lede til en heldig Fangst. Det er imidlertid Tilfældet med Ræven, som med mange andre Dyr, at den ofte trækker fra Landdistrikterne ud til Havkanten og Sødistrikterne, eller omvendt, fra Sødistrikterne ind i Landet. Det hænder saaledes ofte, at der i een og samme Egn det ene Aar kan vrimle af Ræve og det paafølgende neppe sees et eneste Spor.

Ved Rævefangst med Sax kommer det fornemmelig an paa fire Ting: 1) en god Sax, 2) en passende Smørelse, 3) et fornuftigt Valg af Stedet, hvor Saxen skal udlægges, 4) samt endelig en rigtig Udlægning af Saxen. Vi ville i Korthed give en paa mangeaarig Erfaring grundet Anviisning angaaende enhver af disse fire Poster.

1. Saxen.

En god Rævesax bør ikke være større, end at den fangede Ræv med Lethed kan slæbe den afsted; thi er Saxen meget tung, har det fangede Dyr meget lettere for at slide sig løst, naar det ikke er blevet siddende desto bedre fast. Af denne Grund bør Saxen aldrig bindes fast, undtagen i det Tilfælde, at der i Nærheden skulde være et dybt Vand, hvori man kunde risikere at miste baade Ræven og Saxen. De tydske og engelske Saxe ere i Almindelighed altfor store. En Rævesax, hvis hele Vægt er fra 16 til 20 Mærker, er allerede tung nok. Fjæren bør være af godt Fjærstaal, saa at Saxen, naar den udspændes, paa ethvert Punkt af Udspændingen er lige stiv. Den bør altid holdes blank. Al Slags Lakering — Voxning eller andre faste Overlæg ere mindre hensigtsmæssige, da de ved afvexlende Temperatur lettelig skalle af og saaledes aabne Adgang for Rust. Vil man endelig have et fast Overtræk paa Saxen, da tilberedes et saadant paa følgende Maade: Man tager almindelig Grankvade, koger den i Vand i nogen Tid, vrider den derpaa igjennem et grovt Klæde for at skille den ved allehaande Ureenligheder og former den i tykke Stænger. Anvendelsen skeer paa den Maade, at man lægger den pudsede Sax paa en meget heed Kakkelovn og lader den ligge der indtil den bliver i den Grad ophedet, at den selv tager til sig et tyndt og jævnt Dække, naar den berøres med Kvadestangen. Man behøver, naar Saxen paa denne Maade er lakeret, kuns at hænge den paa Ovnen hver Gang den optages, for at Kvaden igjen kan fæste og jævne sig og al Fugtighed fordrives. Eet Overtræk paa denne Viis er tilstrækkeligt for hele Vinteren. Ogsaa denne Maade at bevare Saxen paa for Rust er meget god og anvendes med Held, især naar man har en styg grov Sax, der vanskelig lader sig pudse blank. Da Saxen under denne Lakering maa være meget varm, dersom Overdækket skal blive jævnt, er det nødvendigt, at man er forsynet med en tyk Uldvante paa venstre Haand, hvori Saxen holdes. Saxen pudses ved Hjælp af Klude med varmt Vand og fiin Sand; — hver enkelt Deel for sig. Det er nødvendigt, hver Gang man pudser Saxen, at tage Fjæren ud, for at Taphullerne kunne holdes rene. Man benytter til dette Øiemed et Stykke meget haardt Træ, der passer nøiagtigt imellem begge Fjærens Ender, naar Saxen er halv udspændt og Laasen borttaget. Dette Stykke Træ bør være saa langt, at det støtter sig mod Fjærens bagerste Bøining indvendig, for at det ikke ved Trykket skal skydes ud. Naar hver enkelt Deel af Saxen er vel afpudset og derpaa tørret med en reen Liinklud, lægges hvert Stykke for sig paa en varm Kakkelovn for fuldkommen at befries for al vedhængende Fugtighed. Det skader aldeles ikke Saxen, om den bliver saa varm, at man ikke engang kan holde den i den bløtte Haand. Naar Saxen paa denne Maade er pudset, besmøres hver enkelt Deel, imedens den endnu er varm, med den nedenfor angivne Smørelse, sammensættes, udspændes og hensættes paa et koldt Sted for ganske at afkjøles, forinden den lægges ud. Efterat Saxen er udspændt, bør man eftersee, om Smørelsen paa et eller andet Sted under Udspændingen er afgnedet og afhjælpe denne Mangel, imedens Saxen endnu er varm. Smørelsen paagnides med en lille fiin Lærredsklud.

2. Smørelse til Rævesaxen.

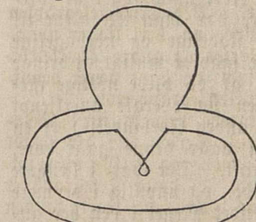
Alle kunstige og meget sammensatte Smørelser, hvori findes en eller anden stærktlugtende Ingredients, hentet fra Apotheket, saasom Anisolie, Violrod, Hvidløg eller deslige, vække ufeilbarlig Rævens Opmærksomhed og gjør den mere forsigtig. En Smørelse, der ved mangeaarig Erfaring er befundet særdeles hensigtsmæssig og tillige lidet bekostelig, tilberedes paa følgende Maade: Man tager en Mark nykjærnet — usaltet — Smør. Dette smeltes i en ny, vel fortinnet Blikkop, der bør være forsynet med et Skaft eller Haandtag, over Gløder, der ere vel befriede for rygende Brande. Under Smeltningen samler Kjarnemelken sig som et hvidt Skum eller Bundfald. Dette borttages omhyggeligt med en lille Skee, saa at kuns det rene, klare, olieagtige Smør bliver tilbage. Naar dette er gjort, knuser man i en Morter et Par Haandfulde modne, nylig plukkede Enebær og kaster dem ned i det smeltede Smør, der omrøres vel med en Træpinde, helst af Ener. Massen koges nu, under flittig Omrøring, over en svag Kulild, indtil alle de i Enerbærene indeholdte Vanddele ere aldeles bortdunstede, hvilket mærkes derpaa, at der ikke længere paa Massens Overflade viser sig Blærer, som springe itu og give fra sig synlige Vanddampe. Man maa under ingen Omstændighed anvende saa stærk Hede, at Smørret brunskes. Naar Kogningen saaledes er tilendebragt, hvilket medtager henimod en halv Time, siles hele Massen gjennem en fiin Linnedklud; den til Kogningen benyttede Blikkop vaskes vel reen, tørres og den klare grønne Olie fyldes atter i den og overbindes med en Blære eller Voxpapiir, for at beskyttes mod Støv og bevares for at blive harsk. Smørelsen opbevares paa et koldt Sted, da den i Varmen let bliver harsk og uduelig. Med denne Smørelse overstryges Saxen, hver Gang den er pudset, ganske tyndt, imedens den endnu er varm. Er Saxen, naar en Ræv er fanget, nylig pudset, og altsaa en ny Pudsning overflødig, tørrer man den blot vel af med rene Klude og stiller den paa en heed Ovn, for at den vel kan befries for vedhængende Fugtighed. Naar den derpaa er bleven vel varm, udspændes den paany, smøres paa den før antydede Maade og henstilles paa et koldt Sted for ganske at afkjøles, førend den paany udlægges.

3. Valg af Sted til Saxens Udlægning.

Har Rævefangeren ikke Erfaring og Skjønsomhed ved Valget af Sted til at lægge sin Sax paa, vil Fangsten aldrig gaae heldig. Det gjælder som en ufravigelig Regel, aldrig at lægge Saxen i eller i Nærheden af Skov; thi har Ræven ikke fri Udsigt, saa frygter den altid Baghold og er langt mere forsigtig. Saxen bør derfor lægges paa et frit og aabent Sted, helst i Nærheden af Huse, dog ikke nærmere end 100 a 200 Alen fra Husene. Ræven har det Instinkt, at den altid gaar til Agnen nedenfra, d. e. med Hovedet vendt imod Bakken. Af dette Instinkt maa Rævefangeren betjene sig, for at Saxen kan blive løst fra den rette Kant. Saxen bør derfor under ingen Omstændighed lægges paa aldeles jævn Jord, men stedse paa et Jordsmon, som har nogle Graders Heldning. Saxen lægges da saaledes, at Fjæren ligger øverst eller høiest i Heldningen og Armene ligge nedenfor. Det er ikke hensigtsmæssigt at lægge Saxen paa Ageren, hvor det medfører Vanskelighed at faae en næt Form istand. Man vælger helst en Agerreen, en lille Bakke eller endog blot en Tue, der har en passende Heldning og en god fast Græstørv.

4. Saxens Udlægning.

Har man valgt sig et passende Sted, saa skeer Udlægningen paa følgende Maade: Imedens Saxen endnu er upudset, spændes den ud og løses forsigtig med en Sikkerhedspinde, anbragt i det dertil bestemte Hul i Laaset bagenfor Hagen, at den med Tryghed kan behandles. Den lægges da, som ovenfor bemærket, udspændt, med Fjæren øverst eller høiest paa det valgte Sted. Med en smal Øxe ridses i Græstørven rundt omkring hele Saxen i en god Tommes Afstand; ligesaa indvendig imellem Armene eller Buerne og paa begge Sider af Piben. Saxen borttages og Græstørven gjennemhugges nøiagtig efter Mærket overalt i en Dybde af 3 Tommer eller lidt mere. Den smale paa denne Maade løsnede Tørvstrimmel overhugges igjen paa tværs og borttages stykkeviis. Hele Græstørven, hvor Fjæren skal ligge, borttages ligeledes, samt et lille Stykke paa det Sted, hvor Piben kommer til at ligge. Indvendig i Formen — imellem Armene — kommer følgelig en oval Græstorv til at blive staaende tilbage. Den færdige Forms Udseende udviser vedstaaende

Figur. De borttagne Stykker Tørv og løs Jord kastes langt bort, for at de ikke skulle vække Rævens Opmærksomhed. Formen staar derpaa aaben i nogle Timer for at tørres, eller endnu bedre tilfryse, hvorved fugtig Udbunstning fra Bunden forhindres. Til Bedækkelsesmiddel for Saxen anvendes, saalænge Jorden endnu ikke er frossen, fiin, tør Myretue, men senere hen paa Høsten fiin, sællet Saudtalle, der afsopes med en stiv Sopelime ovenpaa Tallen i en Saud- eller Gjedesti og derpaa, efterat være sællet gjennem et Sold, tørres i nogle Dage, tyndt udbredt paa et Ladegulv eller paa Slæder, for at den kan tabe al Fugtighed og ikke fryse sammen ved indtrædende Kulde. Bedst er det, naar Tallen fryser tør, hvilket skeer i et Par Dage, naar der røres flittig i den. Jo finere Tallen er knust, desto bedre er det. Til Udlægning af en Sax behøves heraf omtrent 1½ almindelig Bøtte. Naar nu Saxen skal udlægges, strøes af Dækkelsesmidlet — enten Talle eller Myretue, omtrent en Tomme tykt overalt i Bunden af Formen. Derpaa lægges Saxen ned. Udlæggeren staar altid ovenfor Saxen eller rettere bagenfor Saxens Fjær, for ikke at gjøre Spor nedenfor, hvor Ræven skal komme. Naar Saxen er nedlagt, lægges en tør Træfliis under Kammen, saaledes at den helder imod Bakken og altsaa holder Saxen tilbage, naar Ræven trækker i Agnet. Under Fjæren, paa begge Sider lige mod Laasen, stilles paa Kant en liden Træfliis, saa at Fjæren kommer lidt op fra Bunden, hvorved Saxens Springkraft meget forøges. Derpaa fyldes Formen først over Armene og omkring Piben og Agnet; over Kammen lægges et lille Stykke stivt Papiir, et Par Tommer langt og en Tomme bredt, der ved Randen af Langsiden stikkes ind under Laasens Spade. Overdækket pidskes noget med en lille Enerkvist for at falde vel sammen og dække godt. Det maa ikke være over en Tomme tykt. Nu borttages Sikkerhedspinden af Laasen; der dækkes paa lige Maade over Laasen og Kammen og endelig løses Sikkerhedssnoren, der fra Laasens Hage er bundet stramt omkring Fjærens bageste Bøining. Formen fyldes aldeles jævnt med Græstørven og Alt jævnes saa næt, som muligt. Til Slutning tager man en stiv Pidsk, hvormed Græstørven rundt omkring Saxen pidskes, deels for at udslette alle Spor og deels for at smaat løspidsket tørt Græs kan kastes hen over Saxen og gjøre dens Sted saa ligt som muligt med den omkringværende Græstørv. Dækket maa overalt være af lige Høide med den omkringværende Græstørv, dog hellere lidt over, end under samme. Agnet eller Beden, der ved Snoren er befæstet til Laasens Hage, bør være omtrent 1½ Tomme langt og af en Fingers Tykkelse. Det stilles ved Udlægningen saaledes, at den ene Ende af samme netop kommer et Par Linier over Dækket. Snoren bindes om Midten af Agnet, der, naar Saxen er spændt, bør staa lige ind til Pibens Ende, dog ikke for stramt, at ikke Saxen skal løse sig selv, naar Snoren trækker Fugtighed til sig og kryber sammen. Rækling er det bedste Agn — jo harskere den er, desto bedre. I Mangel heraf kan man bruge Tørfisk eller Laaret af en Krage, hvoraf Dunen vel afplukkes. At bruge stegt Agn er mindre hensigtsmæssigt, da Ræven ikke er vant til saadan Føde. Nedenfor Agnet, dog indenfor Buerne, lægges et Par smaa Stykker af samme Slags Tørfisk eller Kjød, som Agnet og endnu længere nede i Bakken kastes ligeledes et Par smaa løse Beder. Formeget løst Agn er ikke tjenligt. Heller ikke er der nogen Nytte eller Nødvendighed i de saakaldte Blindhaue, som mange Rævefangere bruge i nogle Skridts Afstand paa begge Sider af Saxen. At slæbe er heller ikke af nogen væsentlig Nytte. Vil man endelig have noget, som kan lokke Ræven til Stedet, behøver man kuns i Nærheden af Saxen — altid ovenfor og i nogle Skridts Afstand at udhælde paa Græstørven en Skaal suur og bedærvet Sildelage eller i en lille Enerbusk i Nærheden at skjule nogle raadne Tarme eller andet Saadant; men alle slige Kunster ere uden væsentlig Nytte. Ræven har en overordentlig fiin Lugt og kjender et lidet Agn paa lang Afstand. Vil man forsøge Rævefangst med Sax efterat Sneen er falden, da kjører man nogle Læs Gjødsel ud i en Dynge, danner deraf en jævn Skraaning, former saa godt man kan i

Gjødselen og lader Formen fryse vel til forend man lægger Saxen ud paa samme Maade som forhen; kuns maa man da søge at undgaae alle Spor i Sneen paa den nedre Side af Dyngen. Til Dække bruges altid tørret Talle. Om Dagen holdes Saxen bedækkrt med et lidet Sold, for at Fuglene ikke skulle løse den. Mærkerne efter Soldet udjævnes hver Aften, naar det tages bort. — Fanger man for Skindets Skyld, bør man aldrig begynde med Ræbefangst forend sidst i Oktober; thi vel lykkes Fangsten især af unge Ræve bedst tidlig om Høsten, men Skindene ere da af saare liden Værdi, da Ræven først i November eller December faar sin Vinterdragt. Saalænge Skindet paa Kjødsiden, naar det afflaaes, er sortagtigt, duer det ikke. Naar Ræven har faaet sin fulde Vinterdragt, er Skindet ganske hvidt paa Kjødsiden og først da har det sin høieste Værd.

Tænen, der anvendes til Udspænding af Skindet, bør gjøres af to Stykker — kløvet efter Midten af den hele Længde; hvert Stykke lidt over 2 Tommer bredt. Stykkerne maa passe nøiagtig sammen. I det ene Stykke fastsættes med en Alens Mellemrum 2 Nagler, der glide løst igjennem den anden Deel lige ud til den yderste Kant i et tilsvarende Hul. Imedens Tænen er lukket, spændes Skindet paa den saa meget som muligt efter Længden; derpaa drives en Kile ind imellem Stykkerne i Tænens spidse Ende og tilsidst et passende Stykke Træ i den bredere Ende; men Alt dette maa gjøres, imedens Skindet endnu er raat og seigt. Skindet bliver paa denne Maade langt større og faar en smukkere Farve, end naar det tænes paa et heelt Stykke Træ.

Technisk Notits.

Om at forebygge Stank af Privetgruber.

Den Stank, der opstaar af Priveter, kommer hovedsageligt af kulsur Ammoniak og Svovlvandstofgas, der begge ere flygtige og som indaandede i større Mængde virke som (irriterende og narkotiske) Gifte. Idet man søger at forebygge Udviklingen af disse Luftarter, har man ikke alene til Hensigt at fjerne den for Helbreden skadelige og ubehagelige Stank, men samtidigt hermed tillige saavidt muligt at bringe disse Lugtestoffe i en saadan Form, at de blive nyttige istedetfor skadelige. Det er nemlig en nu overalt anerkjendt Sandhed, at Ammoniak (i en eller anden Forbindelse) er en af de virksomste Gjødningsstoffe, og naar denne gaar bort, har Gjødningen tabt sin bedste Kraft. Der har i længere Tid, især fra Sundhedspolitiets Side, og navnlig i de mere befolkede Byer i Europa, været arbeidet Meget i den her angivne Retning, og Vanskeligheden har især bestaaet i at finde et Middel, der, paa samme Tid som det opfyldte Hensigten, tillige var saa billigt, at der, fra denne Side betragtet, ikke kunde være nogen Hinder for dets Anvendelse i det Store. Et saadant Middel har man fundet i Jernvictriol (almindelig saa kaldet grøn Victriol), der nu i saa lang Tid har været anvendt paa forskjellige Steder i Europa (saavidt vides i størst Udstrækning i Belgien), at man i tilstrækkelig Grad har overbeviist sig om dets Hensigtsmæssighed. Naar Jernvictriolen, (der bestaar af Svovlsyre og Jernoxydul) kommer i Berørelse med de stinkende Luftarter (Svovlvandstofgas og Ammoniak), indgaae disse Legemer chemiske Forbindelser med hverandre, saaledes at der dannes svovlsur Ammoniak og Svovljern, der begge ere i fast Form og uden Lugt.

Jernvictriolen opløses meget let i koldt og endnu bedre i kogende Vand, og til hvert Pund Victriol tages 2—3 Potter Vand. Denne Opløsning spredes saa ligeligt som muligt over hele Gruben ved Hjælp af en Havesprøite eller et lignende Redskab. Derpaa rører man om i Gruben med en Stang, oversprøiter den atter med en passende Mængde af Victrioloplosningen, rører atter om, og fortsætter paa denne Maade saalænge, indtil Lugten for største Delen er forsvunden og Indholdet af Gruben har antaget en graaligsort Farve. Det er af flere Grunde vanskeligt, for ikke at sige umuligt, med Nøiagtighed at angive, hvormeget Jernvictriol der behøves til en Grube af en vis given Størrelse. I et bestemt Tilfælde har det viist sig, at 9 Pund Jernvictriol befandtes at være tilstrækkeligt til en Grube, der var 7 Fod lang, lige saa bred og 5 Fod dyb. Erfaring vil dog snart vise Enhver, hvormeget der behøves.

Paa den her angivne Maade vil Stanken for største Delen forsvinde. Foruden de nævnte Luftarter gives der nemlig andre Lugtestoffe, paa hvilke Jernvictriolen ingen Indflydelse udøver, og for saavidt muligt at fjerne disse, betjener man sig af et eller andet absorberende Middel, det vil sige, et Legeme, der i sig kan indsuge eller optage de forhaandenværende Luftarter, uden at disse undergaae nogen chemisk Forandring. Til dette Øiemed betjener man sig af et eller andet porøst Legeme, f. Ex. Sagflis*) eller knuste Trækul. Disse gjøre den bedste Virkning, og naar man samtidigt med Jernvictrioloplosningen tillige blander en passende Mængde Trækul i Gruben, vil al Stank i den Grad forsvinde, at Hensigten maa ansees for at være fuldkommen opnaaet. Da Gjødningen, som ovenfor omtalt, ved den her angivne Behandlingsmaade bliver langt kraftigere, har man heri ogsaa Erstatning for den anvendte Bekostning, og Stanken er man saaledes bleven af med uden nogen egentlig Udgift.

Den ovenfor angivne Fremgangsmaade maa, foruden til privat Brug, paa det Bedste anbefales til Afbenyttelse ved alle Slags Anstalter, hvor en større Mængde Mennesker lever sammen i een Bygning, f. Ex. Arbeids- og Straffeanstalter, Kaserner og fremfor Alt Sygehuse. S.

*) Paa saadanne Steder, hvor man har let for at faae Sagflis, der i Regelen ikke bliver benyttet, men snarere ligger i Veien, maa det anbefales at brænde denne i Miler til Kul, og den herpaa anvendte Bekostning vil man faae rigeligt erstattet ved at blande det saaledes erholdte Kul lagviis med Gjødningen.

Literatur og Kunst.

Sorg og Trøst. Af A. Munch. 7 Ark liden 8vo. Priis 40 ß. Denne Bog, hvormed Hr. Munch netop har beriget vor Skjønliteratur, er en Samling af mindre Digte, der alle ere helligede en elsket og for tidlig tabt Hustrues Minde. Den bestaar af tre Afsnit; i det første af disse, „Klage og Kamp," udtaler sig den mest sønderknusende Smerte, over den Elskedes Død; i det andet, med Overskrift „Erindring," kalder Digteren sig til Minde Vandringen med hende hernede, og i det tredie Afsnit, „Haab," udtaler han især den Trøst, han finder i Troen og i Visheden om Gjenforening med hende hisset. Til en Prøve ville vi af sidste Afsnit aftrykke det lille Digt „Sorgens Lyst."

En dybere Sorg er paa Jord ei skabt
End min — dog den fylder mit Hjertes Trang.
Det er bedre at have elsket og tabt
End aldrig at have elsket engang.

Jeg kjøbte mig ei Ligegyldigheds Fred
For al min Kummer, for alt mit Savn —
Hvad det er at leve, Den slet ikke veed
Som aldrig har holdt en Elsket i Favn.

Det Himmelske er der ved Kjærlighed
At dens Sorg selv bliver et Rigdoms Væld:
Hvor fyldes mig ei mangen eensom Kveld,
Naar jeg sænker mig i min Erindring ned?

Da drage de hulde Syner forbi
Fra skjønne Dage — da kommer Hun,
Som jeg ei skal see meer paa Jordens Sti,
Og hvisker til mig om Gjensynets Stund.

Ja, vel er der Lyst selv i Sorgen skabt,
Naar dens Klage lyder af Kjærlighedssang —
Det er bedre at have elsket og tabt
End aldrig at have elsket engang.

— **Norsk illustreret Kalender for 1853.** 6½ Ark stor 8vo med 33 Træsnit. Priis 24 ß. Hensigten med nærværende Skrift udtales i Forordene, hvoraf vi hidsætte Følgende: „Udgiverne af „Illustreret Nyhedsblad" levere her, ligesom lignende udenlandske Blades Forlæggere, et Udvalg af de Træsnit og Artikler i deres Blad, som antages at have Interesse for den store Flerhed, i hvis Hænder Bladet selv, af en eller anden Grund, ikke antages at komme. Men for at Bogen ogsaa for en Deel kunde have Nyhedens Interesse for de Kjøbere, der holde Nyhedsbladet, have de sørget for flere originale Bidrag, blandt hvilke især fremhæves tvende Eventyr meddeelte af P. C. Asbjørnsen, „Om Islandsk Mos" af Fr. Chr. Schübeler, „Romsdalen og Sjælland" af O. Vig samt et Par Biographier. De efter Nyhedsbladet optagne Artikler ere her, paa et Par Undtagelser, betydelig omarbeidede og forkortede, for at man paa det af en lav Priis betingede mindre Rum kunde vinde Plads til desto flere Bidrag, og saaledes tilbyde Læseren en større Afvexling. Foruden de nævnte, ikke af Nyhedsbladet bekjendte Bidrag, vil man i Bogen ogsaa finde nogle andre, nemlig 10 af Text ledsagede Træsnit, der ere laante af „Düsseldorfer Monathefte" og „Fliegende Blätter." Hertil føie vi, at foran Titelbladet findes Prinds Gustavs Portræt og bagefter „Markeder i Norge i 1853," „Aarets Evangelier," Fortegnelse over regjerende Fyrster og den norske Regjering og en „Nytaars-Psalme" af A. Munch. — Naar der tages Hensyn til Bogens Omfang og særdeles smukke Udstyr, samt de mange godt udførte Træsnit, den er prydet med, maa en Priis af 24 ß. ansees for saa billig, at kun en betydelig Afsætning vil kunne holde Forlæggeren skadeslos.

— Boghandler Malling indbyder til Subskription paa en Oversættelse af Harriet Becker Stowes Værk „Onkel Toms Hytte eller Negerlivet i de amerikanske Stater," hvoraf der i mindre end 6 Maaneder i Boghandelen skal være udgaaet over en halv Million Exemplarer. Hver Løverdag skal udkomme et Hefte paa 4 Oktavark til en Priis af 12 ß. Det Hele vil udgjøre 10 à 11 Hefter, men Enhver, som tegner sig inden 15 Dec. førstkommende, erholder Værket komplet for 96 ß.

— I den svenske Boghandel er nylig udkommet første Afdeling af **„Nordbon under Hednatiden,"** af A. E. Holmberg. Dette Værk giver en populær Fremstilling af Forfædrenes ældste Kulturforholde og er egentlig en vidtløftigere Bearbeidelse af de Forelæsniger, Forf. for et Par Aar siden holdt i Stockholm over samme Emne.

— I Tydskland er nylig udkommet et for Nordens Historie vigtigt Skrift, nemlig **„Die Entstehung des isländischen Staats und seiner Verfassung,"** af Prof. Maurer i München. Det udgjør egentlig en Deel af et paatænkt større Værk: „Beiträge zur Rechtsgeschichte des germanischen Nordens." Forf. skal vise sig vel bevandret i Nordens Literatur.

Norge.

Christiania. De i forløbne Uge modtagne Bulletiner om Hs. M. Kongens Befindende have atter været mindre beroligende, idet Matheden synes at være tiltaget. — Mellem Posternes Afgang fra Stockholm bliver der nu, indtil Videre, sendt Kourerer.

— Ved Interimsregjeringens Resol. af 19de d. M. er det bestemt, at der i Anledning af Kongens Sygdom indtil Videre skal holdes Bøn i Rigets samtlige Kirker.

— Kand. phil. Johan Friis er ved høieste Res. af 17de d. M. konstitueret som Lektor i græsk Philologi ved Universitetet.

— Ved Interimsregjeringens Res. af 16de d. M. er det bestemt, at der skal gives dem, som ville praktisere som Tandlæger, Adgang til at godtgjøre sin Duelighed i Tandlægekunsten ved at underkaste sig en særskilt Examen, hvorved Examinationen udføres af 2de Universitetslærere og en Tandlæge.

— S. D. er Carl W. Hansen anerkjendt som britisk Vicekonsul i Frederikshald og Kjøbm. Theod. B. Holst som dansk Vicekonsul i Tromsø.

— Ved Interimsregj. Res. af 3 Sept. er der meddeelt Interessentskabet for et paatænkt Jernværk i Rennebo Sogn (Søndre Throndhjems Amt) Bevilling til i Nærheden af Gaarden Vangsbro at oprette og drive en Marsovn og Stangjernshammer til Forædling af de ved bemeldte Jernværk forefundne Malme.

— Exam. jur. K. Geelmuyden er meddeelt Autorisation som Sagfører ved Underretterne i søndre Bergenhuus Amt, Kand. jur. F. D. F. Bing i Smaalenenes Amt og Kand. jur. Rolf Olsen i Nedenæs og Robygdelagets Amt.

— Generalkonsulen i de forenede Stater har paa Indredepartementets Anmodning oversendt en Fortegnelse over de paa Erie-Søen i August Maaned d. A. forulykkede norske Emigranter, hvoraf sees, at i det Hele 68 druknede, at 63 af disse vare fra Valders og de øvrige 5 fra Thoten.

Moss. I Repræsentantsmøde den 22de d. M. bifaldtes Formandskabets Indstilling angaaende nogle foreslaaede Forandringer ved Kanalen over Verlesanden, hvilke hovedsagelig sigte til at give den en større Dybde, nemlig 17 Fod med dagligt Vand.

Af **Nordre Bergenhuus Amtsformandskabs Beslutninger** (den 22de — 27de Juli) anføre vi efter Berg. Bl. Følgende: „Bergens Byes Kommunes Tilbud om Deeltagelse i Opførelse af Pleiestiftelsen for Spedalske og den dertil knyttede Betingelse vedtages for denne Amtskommunes Vedkommende." — 80 Spd. bevilgedes til Agronom C. Burggraff for i 2 Aar at uddanne sig og tage Examen i Dyrlægevidenskaben ved Kjøbenhavns Universitet. — Til de almindelige Kommuneudgifter bevilgedes 11,422 Spd. 119 ß. eller 88 ß. pr. Skylddaler, og til Veivæsenet 1557 Spd. 81 ß. eller 12 ß. pr. Skylddaler. Af større Veiarbeider bemærkes: 1194 Spd. til Oparbeidelsen af Hovedveien mellem Graados og Kjøsebunden i Nordfjord; 500 Spd. til Fortsættelse af Postveien langs Jølstervandet og 1311 Spd., eller 1/5 af Omkostningerne mod at Statskassen tilskyder de øvrige 4/5, til Udminering af en 3 Alens Vei gjennem Hestenæsskaarene i Nærødal m. v.

Christianssund. Natten imellem den 16de og 17de ds. udbrød der en Ildebrand, som varede til Middagstid den 17de og hvorunder 18 Gaarde, hvilke vare assurerede for 27,620 Spd., deels afbrændte, deels nedreves.

Oversigt over norske Blades Indhold.

I Chr.-Pst. for 25de Nov. henleder „en Landmand" fra Aker det Offentliges Opmærksomhed paa den seigpinende og grusomme Maade, hvorpaa Slagtningen i de fleste af Landets Bygder foregaar, og som maa sættes i Klasse med det ved Lov forbudne Dyreplageri. — Samme Nr. indeholder en „Prøve af en ny norsk Oversættelse af Iliaden," der er en Parodi paa Fr. Bugges i samme Blad nylig anmeldte Oversættelse.

— Drammens Blad omtaler, at „de gamle Elvebrudshistorier have i disse Dage atter været paa Bane, idet man, som en Følge af den lave Vandstand, har frygtet for Udskred;" derhos fremhæver Bladet, paa hvor daarlig Grund en stor Deel af Bragernæs's Indvaanere vandre. En stor Deel af Bragernæs hviler nemlig paa en Art Bro af fast Jordsmon, hvorunder der i større eller mindre Afstand fra Overfladen findes et opblødet Dynd eller en Leervelling, der paa mange Strøg gaar i betydelig Dybde. Gjennembrydes denne Bro paa noget Sted, gaar det tilbunds, den Sag er klar. Engang var der Tale om at hindre Dybets fortsatte Opblødning, og en Kommission foreslog i denne Hensigt at opfange og bortlede til Elven det fra Bragernæsaasen nedstrømmende Vand; men Sagen gik snart i Glemmebogen.

— Bergens Stiftstidende leverer efter den i New-York udkommende Avis „Skandinaven" en Beretning om en i Claremont Hotel, nærved New-York den 16de Sept. afholdt skandinavisk Fest, hvortil saavel Ole Bull som Georg Carstensen (Entreprenøren for Kjøbenhavns Tivoli og Casino) ved derom forudfattet Beslutning vare indbudne. I denne Fest udbragte Hr. Müller Bulls Skaal, idet han først omtalte hans store Talent og fremsagde Welhavens Digt til Kunstneren, og siden berørte hans ny Foretagende, i Amerika at stifte en Koloni for sine Landsmænd, hvilket han betegnede som en fortjenstfuld og skjøn Gjerning. Idet Bull takkede for denne Skaal, udtalte han med Kraft og Varme sine hjertelige Hensigter; „Han bad dem være overbeviste om, at enhver Skandinav, som med en retsindig Hensigt kom til ham, hvad enten Norsk, Svensk eller Dansk, vilde finde et medfølende Hjerte og en trofast hjælpsom Haand." Han endte med at udbringe en Skaal for Menneskets første Gode, Friheden.

Sverige. Søndagen den 21de ds. holdtes Bøn i alle Stockholms Kirker i Anledning af Kongens langvarige Sygdom.

— Den 18de ds. uddeeltes i Stockholm de Præmier, der af Kommitteen for Verdensudstillingen i London vare tilkjendte de svenske Deeltagere i samme. Fabrikant Bergstrøm, der forestod Uddelingen, holdt en vakker Tale om Betygningen af den store Exposition.

— I Skaane skal der have dannet sig et nyt Interessentskab for Anlægget af en Jernbane mellem Malmø og Lund.

Danmark. Justitsministeren har udstedt Aktionsordre mod Konferentsraad Wegener, fordi han, uagtet han er Embedsmand, ved et i Trykken udgivet „Manuskript" har søgt at indvirke paa Rigsdagen i Arvefølgesagen og paa en usømmelig Maade angrebet det kongelige Budskab og Ministeriet.

Blandede Efterretninger.

Frankrig. Greven af Chambord, „den revolutionære Kommittee i London" og „de præskriberede franske demokratiske Socialister, der opholde sig paa Jersey" have udstedt Protester mod Keiserdømmets Gjenoprettelse. Monitøren publicerer selv disse Protester, „for, som den siger, at Folkets Opinion under den store nationale Bevægelse, der driver Frankrig til Keiserdømmets Gjenoprettelse, kan blive oplyst, og dets Villie, naar den aabenbarer sig uden Tvang, blive Udtrykket af dets Overbeviisning."

— Monitøren for 18de November indeholder et Dekret, hvorved Hæren fra 1ste Dec. af reduceres til 370,000 Mand, deri indbefattet den afrikanske Armee og det romerske Okkupationskorps. Reduktionen beløber sig til noget over 30,000 Mand. Man havde ventet, at Præsidenten vilde foretage et saadant Skridt inden Afstemningen, for at Resultatet af denne kunde blive desto mere glimrende.

England. Hertugen af Wellingtons Lig er bleven udstillet paa Paradeseng i Hallen i Invalidehuset i Chelsea; Dronningen og Prinds Albert toge det i Øiesyn den 11te; den 12te havde den bedre Deel af Publikum Adgang mod Fremviisning af Kort. Den Dag indfandt 10,800 Personer sig. Den 13de aabnedes Hallen for det store Publikum, og da steg Trængselen saaledes, at flere Mennesker satte Livet til.

— De sidste Efterretninger fra Kap tyde hen paa, at Kafferkrigen nærmer sig sin Ende. Ved en Række kraftige Operationer har General Cathcart omsider renset Waterkloof og besat dette bekjendte Tilflugtssted for Macomo og de Horder, der vare de farligste for Grændsebeboerne.

Rusland. I Petersburg var indtil den 11te 355 blevne angrebne af Cholera; deraf vare 138 døde.

Fristaterne. Ifølge Efterretning fra New-York af 3die d. M. er General Franklin Pierce med stor Majoritet valgt til de forenede Staters Præsident for de næste 4 Aar og Senator Rufus King til Vicepræsident.

Ledige Embeder og Bestillinger.

Vinje Sognekald (øvre Thelemarken) med omtr. 540 Spd. i aarlige Indtægter.

En Politibetjentpost i Laurvik med 114 Spd. i aarlig Løn.

Subskribenterne paa „Illustreret Nyhedsblad" anmodes herved om snarest muligt at indsende Kontingent for indeværende Kvartal, for at Lodsedler til den forestaaende Udlodning kan være dem tilstillet inden Trækningen foregaar. Naar dette ei skeer senest til Slutningen af denne Maaned, maa Enhver selv tilskrive sig Skylden ei at blive deelagtig i Udlodningen, da en forlænget Udsættelse ikke er mulig. Tiltrædende Subskribenter maae for at deeltage i Udlodningen, ligeledes betale Bladet fra dets Begyndelse (Nr. 1) til Aargangens Slutning (Nr. 65). De blandt Abonnenterne, som kun have holdt og betalt enkelte Kvartaler, kan blive tilsendt Lodsedler og deeltage i Udlodningen, naar de betale for de manglende Hefter eller Nr. som forøvrigt uopholdelig vil blive dem tilstillede.

A. Dzwonkowski, Østregade Nr. 17.

Christiania. Trykt hos Brøgger & Christie.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 62. | Udkommer hver Løverdag Aften. | Christiania den 4de December 1852. | Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. | I. Bind.

Indhold:

Louis Blanc

er den mest talentfulde Repræsentant for de socialistiske Ideer, der i den sidste Tid have rystet Frankrig. Han lærte de trængende Klasser, ogsaa at associere sig og i Masse at fordre af Staten det Brød, som de hidtil enkeltviis havde søgt hos sine lykkeligere Medmennesker. Han lærte den Hungrige at skrige paa Brød med Vaaben i Haand og den Huusvilde at nedbryde Andres Palladser, medens han bad om Huusly for sig selv. Han har ogsaa skrevet en Historie for disse Mennesker, der i en vis Forstand kan kaldes „en socialistisk Folkebog."

Jean Joseph Louis Blanc — det er denne Mands fulde Navn — er født i Madrid den 28de Oktober 1813. Hans Fader var i Keiserdømmets sidste Tid Generalinspektør for Finantserne ved Joseph Bonapartes Hof, hans Moder var en Korsikanerinde af den berømte Slægt Pozzo di Borgo. Efter Napoleons Fald opholdt Forældrene sig indtil 1820 paa Korsika. Louis's første Ungdomsaar henrandt saaledes blandt hint stridige Folk, som endnu bevarer en god Deel af de hensvundne Aarhundreders „romantiske Røveraand," der er at betragte som Socialismens Morgengry. Da Louis var syv Aar gammel, vendte Forældrene tilbage til Frankrig og han blev da tilligemed sin Broder sat i Skole i Rhodez. I 1830 kom begge Brødrene til Paris, hvor de havde meget vanskeligt for at finde sit Udkomme. Louis blev endelig antagen som Avis-Medarbeider, først i „National," derpaa i „Revue républicaine" og endelig 1835 i „Nouvelle Minerva". I 1836 blev han Redaktør af „Bon sens" og næste Aar af „Revue du progrès politique social et littéraire." I dette radikale Tidsskrift lagde han først tydelig sine socialistiske Anskuelser for Dagen. Hans berømte Værk „Organisation du travail," der har havt saa uhyre Indflydelse paa den senere Tids politiske Bevægelser i Frankrig, stod først at læse deri. Siden er det trykt særskilt i mangfoldige Oplag og med adskillige Tillæg og Forandringer. I dette Skrift erklærede Blanc, at de arbeidende Klassers Nød for den væsentligste Deel kom af den overdrevne uordnede Konkurrence, der nedtrykker Arbeidslønnen, tilintetgjør Kapitalen, ødelægger Borgerstanden og nødvendigviis vil ende med en Krig paa Liv og Død med England. For at vise Konkurrencens Forkastelighed opstiller han tillige dette Land som et slaaende Exempel. Hin Kamp af Alle mod Alle, som han kalder Konkurrencen, skal bilægges paa den Maade, at Staten skrider ind og som den største Kapitalist trækker den industrielle Produktion til sig, hvorved de mindre Kapitaler forsvinde og Staten selv faar i sin Magt at fastsætte Arbeidslønnen. Industrien, der saaledes bliver et Nationalarbeide, skal derhos ordnes efter den Grundsætning, at Enhver skal beskjæftiges efter sine Kræfter, men lønnes efter sit Behov. At disse Ideer ere meget vanskelige at gjennemføre, om ikke ganske uudføbare, har Blanc selv under Februar-Republiken havt den bedste Anledning til at erfare.

Ved Siden af sin politisk-statsøkonomiske Skribentvirksomhed udfoldede Louis Blanc ogsaa snart en anden, der ikke har været af ringe Virkning. De sidste Tiders Begivenheder ventede paa en Historieskriver, der kunde fremstille dem i en demokratisk Aand, der med livfulde Farver kunde skildre for Folket dets Stræben, dets Forhaabninger og dets Skuffelser. Blanc var Manden. Med Begeistring greb han fat paa Arbeidet, og dog formaaede han for godt at undgaae de Eensidighedens Skjær, som truer den for en vis Sag eller et vist Parti begeistrede Historieskriver, til at man, som Nogle har villet, kan kalde hans Historie et Partiskrift. Han skrev vel sin Histoire de dix ans 1830—40 for Folket og ikke for de Adelige, Rige og Lykkelige, som han siger i Fortalen, men han lader dog ethvert Parti vederfares sin fulde Ret, og Fremstillingen er saa objektiv, at man ikke upassende har kaldet hans Bog „et ægte Epos for den moderne Folkebevidsthed." Imidlertid har hans Værk en stærk Tendents til at undergrave Ludvig Philips Regjering og underkaste den en skarp Kritik. Interessante Enkeltheder, træffende Charakteerskildringer og overhovedet en henrivende livfuld Fremstilling skaffede Værket en god Modtagelse blandt det læsende Publikum. Det tryktes og eftertryktes i mange Oplag og oversattes ogsaa paa flere Sprog.

Mindre Lykke gjorde derimod „Histoire de la révolution française," hvoraf han udgav 1ste og 2det Bind, Paris 1847. Deri vilde Blanc ikke alene fremstille den første franske Revolutions Begivenheder, men overhovedet det attende Aarhundredes sociale Historie.

Ved Februarrevolutionens Udbrud kom Louis Blanc til at spille en ikke ubetydelig Rolle i sit Fædreland. Paa Grund af sin Forbindelse med Journalen „Reforms" Parti og den Yndest, hvori han stod blandt Arbeiderne, blev han først udnævnt til Sekretær og derpaa til Medlem af den provisoriske Regjering, i hvilken han repræsenterede det rent socialistiske Princip. Han forlangte en Arbeiderministers Portefeuille og begyndte nu for Alvor at arbeide paa Løsningen af „det sociale Problem." For at beskjæftige det farlige Medlem stillede Regjeringen ham i Spidsen for en Arbeiderkommission, der skulde løse Problemet ad parlamentarisk Vei, og Nationalværksteder indrettedes, dog egentlig ikke af Blanc, men af Marie, Ministeren for de offentlige Arbeider. Men disse Værksteder tjente, som hans Modstandere havde formodet, kun til at vise det Farlige og Holdningsløse ved hans Læresætninger, og fremkaldte Insurrektionen af 15de Mai 1848. Man skjød Skylden paa Blanc og fordrede ham sat under Tiltale; men Nationalforsamlingen, hvoraf han nu selv var Medlem som Repræsentant for Seine-Departementet, vilde dog ikke gaae ind herpaa. Først efterat Socialisterne ved Opstanden den 23-26 Juni havde erklæret sig for den bestaaende Republiks Fiender, besluttede Forsamlingen paa Generalprokurator Cornes Andragende af 25de August, hans Forfølgelse ved Retten, uagtet han forsvarede sig med megen Veltalenhed. Blanc undgik imidlertid sin Domfældelse ved en hurtig Flugt over Gent til London. Her stødte han sammen med andre landflygtige Socialister og sluttede sig nærmere til dem for at arbeide paa Gjennemførelsen af deres fælles verdens-omskabende Ideer. Under sit Ophold i England har han udgivet flere Skrifter, fordetmeste sigtende til hans Forsvar. Deriblandt kan nævnes: „La révolution du février au Luxembourg," (Paris 1849) „Appel aux honnêtes gens," m. fl.

Louis Blanc.

Jernbanen over Landtungen ved Panama.

Angaaende dette storartede Foretagende hidsætte vi følgende Detailler af en i et engelsk Blad meddeelt Skrivelse fra Chagres:

Ved den Velvillie, som blev os viist af Vicepræsidenten for Panama-Jernbaneinteressentskabet, der stillede en af Interessentskabets Waggons til vor Raadighed, bleve vi satte istand til at tage Banen i Diesyn lige til det Punkt, hvortil Anlægget nu er færdigt, nemlig Byen Barbacoas omtrent 25 engelske Mile fra Chagres, altsaa mere end Halvdelen af Veien, og det uden Sammenligning den sværeste Halvdeel.

Over mindst fire Femtedele af denne Linie strækker sig et Morads, hvori man paa 6 Fods Afstand fra hinanden har maattet nedramme Pæle af 20 til 25 Fods Længde for at faae fast Grund. De overordentlige Vanskeligheder og tilsyneladende Umuligheder, som her ved Duelighed og Ihærdighed ere blevne beseirede, overtræffe Alt, hvad man hidtil har seet, og alene de udmærkede Egenskaber hos Oberst Tollen, der leder disse Arbeider, have kunnet frembringe et saadant Værk. De under den sidste Regntid herskende Sygdomme have ogsaa i høi Grad bidraget til at vanskeliggjøre Fortsættelsen af Arbeidet, da ikke mindre end to Trediedele af Arbeiderne bleve angrebne af den farlige Feber, som det sumpige Land foraarsager. Imidlertid er dog nu de største Vanskeligheder lykkeligt overvundne, og man kan imødesee en snar Fuldendelse af et Foretagende, der kommer til at gjøre Epoke i Jernveienes Historie og at blive af uberegnelig Nytte for Verdenshandelen.

Efter halvanden Times Fart naaede vi Byen Barbacoas, hvor man fra Chagres's venstre Bred i en Høide af mere end femti Fod over Vandspeilet har en herlig Udsigt over den nævnte Flod. Fra dette Punkt skal slaaes en 250 Fod lang Bro. Her seer man ogsaa Flodbaadene fra Cruces ankomme med kaliforniske Eventyrere og Reisende fra Kysten af det stille Hav. Disse Baade rumme 30 til 40 Personer, og naar disse, idet de komme omkring Odden ved den modsatte Bred, opdage sine Venner, der ere ankomne tidligere end de, hører man en Larm af Hurraer, alskens Jubelraab, Pistol- og Geværskud, som overgaar al Beskrivelse.

Byen bestaar af nogle indianske Bambushytter, bedækkede med Palmeblade og indrettede til Værtshuse, Spillehuse og Udsalg af Klæder. De sidstnævnte svare god Regning, thi de fleste af de Ankommende behøve nye Klæder, som de strax trække paa sig under aaben Himmel. De gamle Klæder slænges uden Videre paa Gaden, hvor de ligge i store Hobe.

Paa den anden Side af Floden udbreder sig en med høie, smukke Træer prydet herlig Slette, der snarere minder om en engelsk Park end om et sydamerikansk Vildnis. Paa venstre Side hæver Landet sig i Terrasseform paa en Strækning af flere Mile, bedækket med pragtfulde Træer og yppig Løvskov.

Vi vendte tilbage med et Tog paa tyve Waggons, hvori der befandt sig 400 Passagerer, som i Navy-Bay eller Aspinwall, som Amerikanerne kalde denne Bugt, agtede at indskibe sig til New-York eller New-Orleans. Antallet af de Passagerer, som i de første fem Dage ere befordrede paa Jernbanen, opgaae til 1800, og Kompagniets Indtægt, iberegnet Fragten af de til de forenede Stater bestemte Kontanter, beløb sig til 16,000 Dollars. Det forsikres, at hele Linien skal være færdig og aabnet for Trafiken om 18 Maaneder. Reisen over Landtungen kan allerede nu gjøres i 18 Timer, medens den tilforn fordrede 6 Dage fulde af Møie og Besvær. Naar Jernveien bliver færdig, kommer Reisen neppe til at medtage 6 Timer.

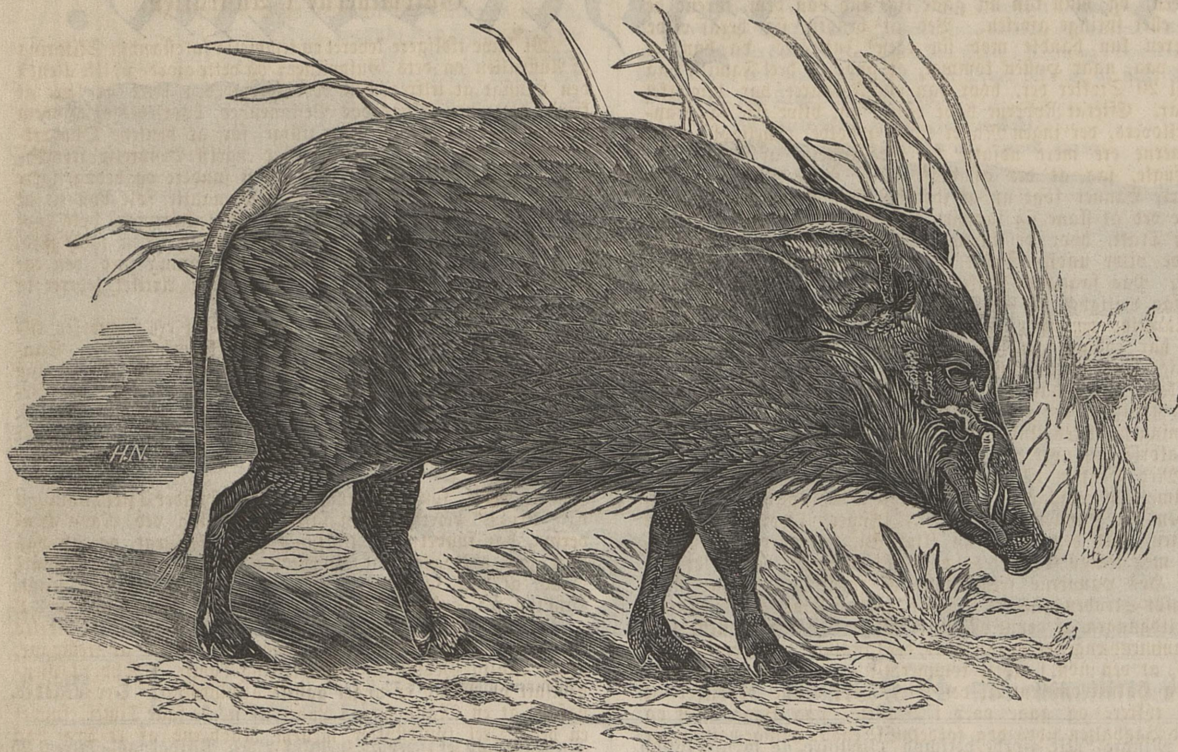
Choiropotamus (eller det røde Sviin) i det zoologiske Selskabs Have i Regens-Park.

Opdagelsen af et nyt Pattedyr af en saa skrigende og livlig Farvning og saa eiendommelig Form som det afrikanske Sviin, hvilket den zoologiske Have i London for nylig har faaet fra Kameroonerfloden, er virkelig en Mærkelighed, naar man tager Hensyn til den Flid og Møie, hvormed man, snart sagt, har gjennemsøgt den hele Verden, for at finde Dyrformer, der muligens kunde have nogen Indflydelse paa Udviklingen og Forbedringen af de Racer af Huusdyr, der tjene til at tilfredsstille de civiliserede Menneskers Fornødenheder og Luxus.

Det zoologiske Selskab har allerede tilveiebragt en interessant og velskabt Avl ved Parring mellem eller Krydsning af det indiske Vildsviin og Berkshireslaget, og det skal blive morsomt at see, hvorvidt Tilsætningen af dette nye Blod vil tjene til at forædle de for Svinehæder allerede stærkt opdunsede Kandidater i Smithfield-Klubbens kritiske Forsamling.

Choiropotamus eller det røde Kameroonersviin er ogsaa fundet ved flere af Vestafrikas Floder, og skjønt det hidtil er undgaaet Naturforskernes Opmærksomhed, saa har det dog i længere Tid været kjendt af de Kjøbmænd, der have befaret disse hemmelighedsfulde Strømme. Dette Dyrs nærmeste Slægtning er den saakaldte Bosch Vaik fra Kap, Cu-

riers Maskesviin (Sus larvatus), et Dyr, der er saa langt fra at være almindeligt, at intet Seirstegn af dette glimrer paa Væggene i Gordon Cummings Trofæhuus, den rigeste Samling af afrikansk Jagtbytte, der nogensinde er bleven samlet, og som rimeligviis nogensinde vil blive samlet i Kaffernes Vildnis og Urskove. Choiropotamus's lyserøde Farve, den hvide Streg langs Ryggen og de lange gaupelige Øren med Børster i Enden ere Kjendetegn, der paa en saa øinefaldende Maade adskille Dyret fra nærstaaende Former, at det paa Grund heraf er vanskeligt at fatte, hvorledes dette Dyr i saa lang Tid har kunnet undgaae det zoologiske Selskabs talrige Korrespondenter, ved hvis ivrige Bestræbelser de uhyre Samlinger i Selskabets Menageri ere ophobede.

Choiropotamus eller det røde Kameroonersviin.

Ryper (Lagopus).

(Af Kand. juris Barth).

Som ivrig Fuglejæger og i flere Aar bosat paa et Sted, hvor jeg saa at sige levede midt imellem Ryper af begge Slags, har jeg havt en rigere Anledning end maaskee nogen nordisk Fuglekjender til at blive bekjendt med disse Fugles Levemaade og Huusholdning, hvoraf jeg vil tillade mig at levere endeel detaillerede Træk.

1. Dalrypen (Lagopus subalpina) følger overalt med Birkeskoven, saa at Hyppigheden af dens Forekomst overhovedet kan siges at være betegnet ved dennes større eller mindre Udbredning. Den findes ikke her paa saadanne aabne træløse alene med Dvergbirk og Vidier bevorede Strækninger, som de, hvori den meest holder til paa Høifjeldene, idet disse Smaabuske paa de lignende Trakter i Lofoten og Vesteraalen vore for lavt og for sparsomt til at yde Ryperne det fornødne Skjul. Naar derfor stundom et enkelt Par eller en Familie træffes paa aabne Myrer eller paa Fjeldet ovenfor Trægrændsen eller paa en nøgen Holme, er deres Ophold der kun tilfældigt og temporært, ligesom det da stedse vil findes, at der er Birkekrat i Nærheden. Derfor gives der paa Røst, Værø og Mosken neppe en eneste Dalrype, paa Moskenæsø og Flakstadø kun nogle ganske faa. Paa Vestvaagø er den vel jævnt, men endnu forholdsviis sparsomt udbredt. Paa Østvaagø findes den allerede hyppigere, uden dog at forekomme i nogen Mængde. Store og Lille Moldø have heller ikke ret mange af den. Først i Vesteraalen, hvor Birken afverlende som Træ og Krat udbreder sig i Dalene over Sletter, Rabber og Bakker i en videre Udstrækning, forefinder den det Slags Terrain, som den meest ynder, hvorfor den sammesteds overalt, fornemmelig paa Langøen og Hasseløen, men især deleshed paa sidstnævnte Ø, forekommer i stor Mængde. Ellers hersker i dens Forekomst forskjellige Uregelmæssigheder, hvortil Grunden ikke er let at indsee, og det om Dalrypens Udbredning i Distriktet Anførte betegner i sine Enkeltheder kun det Forhold, der fortiden finder Sted. For ikke ret mange Aar siden blev Dalrypen saaledes skudt i Mængdeviis paa Ydersiden af Vestvaagø i Borge Sogn, og saavel paa Østvaagø som paa Store Moldø var den forhen langt talrigere end nu.

Bedst synes Dalrypen om sig i saadanne Trakter, hvor større Birketræer afverle med stort og smaat Krat af samme Træart, helst naar derimellem findes noget Ener, hvori den Høst og Vaar i Fældetiden gjerne søger Skjul. Hvor derimod saadant Smaakrat er eneraadende paa en videre Strækning, sees ikke nær saa mange, og i de bedst konserverede Birkeskove med høie tætvorende Træer træffes stedse kun faa Ryper, endog hvor saadanne Skove ligge ganske ved Siden af hiint for Ryperne beleilige Terrain.

Dalrypen lægger fra 8 til 18, ja stundom 20 Æg i en simpelt tildannet Fordybning under en tæt Busk eller ved Roden af et Træ. Tiden, naar Ungerne udklækkes, er høist forskjellig. I de første Dage af Juli træffer man deels endnu Rederne med Æg i, deels nyklækkede Unger. Fjorten Dage senere ere de fleste Reder tomme; men endnu ved Maanedens Udgang og i de første Dage af August støder man ofte paa Kuld, der ikke kunne være over 8 Dage gamle. Jeg har endog endnu senere mod Midten af sidstnævnte Maaned seet Reder med Æg i, hvor Forældrene vare hos; men denne Forsinkelse antager jeg at hidrøre fra den Plyndring, hvorfor Ryperederne ere udsatte af Jætere, der delikatere sig med at drikke Æggene raae, saa at de Rypehunner, der ikke ville opgive Haabet om Afkom for det Aar, nødes til at lægge Æg paany. Almindeligviis ere paa samme Tid Kuldene langt fremmeligere i de lavere Strøg, end høiere oppe paa Fjeldskraaningerne, hvor Ungerne gjerne udklækkes 8 a 14 Dage senere. Ligeledes varierer Klækketiden betydeligt efter Aarets Beskaffenhed, saaledes at gunstige og ugunstige Sommere overhovedet kunne gjøre en Forskjel heri af et Par Uger. I ingen af de 4 Sommere, jeg har tilbragt i Lofoden og Vesteraalen, vare Betingelserne for Rypernes Formerelse saa gunstige som iaar (1852). Foruden at der iaar saavel der som paa Fastlandet var næsten dobbelt saa mange Ryper som i noget af de foregaaende Aar, begyndte Ungerne allerede midt i Juli at blive jagtbare, medens dette ellers først pleier at indtræffe med August Maaneds Indtrædelse.

Efter 8 Dages Forløb kunne Ungerne flyve; de have da naaet en Lærkes Størrelse. Saalænge de endnu ere saa smaa, vandre Forældrene stilfærdig omkring med dem mellem de tætteste Buske, og man kan da gaae hele Familien forbi paa 3 Skridt nær uden at de røbe sig. Det er derfor ikke ofte man støder paa Kuld med saa smaa Unger, og naar det hænder, er det gjerne fordi man kommer saa uventet over dem, at de ikke have faaet Tid til ubemærket at liste sig tilside, saa at man er nærved at træde paa dem, idet de nu pludselig fare fra hverandre til alle Kanter for at stikke sig ind i de nærmeste Buske eller Lyngtuer. Der trykke de saa fast, at man, hvis man har lagt Mærke til Stedet, hvor en Rypunge ligger, kan tage den med Hænderne, uden at den gjør Mine til at røre sig. Da er det ret en Ynk at see Hunnen, hvorledes den med hængende Vinger og fremstrakt Hals smyger sig klagende frem og tilbage foran Jægeren, mod hvem den, saafremt han bliver staaende stille, teer sig dristigere og dristigere, indtil den i Følelsen af sin Afmagt eller tabende sin Frygt ved at see, at han ingen Fortræd gjør den, lidt efter lidt fjerner sig under de samme ynkelige Gebærder, og endelig skjult bag en Busk afventer det Dieblik, da den igjen tør lokke sine Unger sammen. Jeg har ikke sjelden seet Rypehunnen paa denne Viis rende saa nær ind paa mig, at jeg blot havde behøvet at spænde til den for at skille den med Livet. Men saa grusom er end ikke en Jæger. Paa samme Maade bærer ogsaa Hannen sig ad; dog udtrykke dens Bevægelser ikke nær saameget denne Blanding af Forsagthed og Mod, idet den aldrig vover sig saa nær og desuden fjerner sig tidligere. Men naar Jægeren fortsætter sin Gang, følger Hannen ham et langt Stykke paa Veien, løbende og flydende foran ham fra Punkt til Punkt for at lokke ham efter sig bort fra Familien, til hvilken den først vender tilbage, naar den formodede Fiende er saa langt borte, at den ingen Fare mere har at befrygte.

Naar Rypeungerne blive omkring 3 Uger gamle, ombyttes deres rustgule Svingfjære med hvide; de have da naaet en Heiloes Størrelse og ansees nu som jagtbare. Efterhvert som de voxe til, taber Forældrenes Dristighed sig, ligesom hine ogsaa trykke mindre haardt og ere lettere at finde. Hele Familien flyver da op paa længere og længere Hold, først Hunnen og strax derpaa Ungerne. Hannen har ialmindelighed allerede fjernet sig før Jægeren kommer saa nær, og griber, endog om han bruger Hund, ikke gjerne til Vingerne, men søger at undgaae Faren ved hurtigt at springe foran Hunden mellem det tætteste Snar. Ofte flyver den først Jægeren imøde, for ved at lokke ham efter sig, at lede ham i en modsat Retning af den, hvori Ungerne befinde sig. Naar han nu kommer Flokken saa nær, at Hunnen troer der er Fare paa Færde, kalder den ved et eneste sagte „gak" Ungerne sammen. Men denne Lyd, der er saa svag, at den som oftest undgaar en Uøvets Opmærksomhed, underretter med det samme Jægeren om hvor Laget er, det han nu, eftersom de halvoxne Ryper i Regelen allerede flyve op paa 8 til 12 Alens Hold, ikke længere har vanskeligt for at støde op. Hvad der især letter Rypejagten paa denne Aarstid og gjør den saa indbringende for Jægeren, er den Omstændighed, at Kuldene almindeligviis allerede ved den første Opflyven sprænges og desuden aldrig flyve langt førend de atter kaste sig, saa at man har dem liggende rundt om sig i Buskene og ved at gaae omkring mellem disse, endog uden Hund, med Lethed støder op en hist og en her og saaledes ofte kommer til Skud. Eengang opskræmte trykke de siden fastere, og naar Hunden, hvilket da ikke sjelden hænder, faar saa kort Stand, at man kan see Fuglen ligger strax foran dens Næse, hænder det ofte, at endog halvvoxne Rypeunger lade sig gribe levende, idet man ganske sagte lægger Haanden over dem.

I August voxe Rypeungerne overmaade stærkt. De, der i Begyndelsen af Maaneden ere af Størrelse som en Heilo eller en Agerrix (og dette kan vel antages som Regelen), see allerede ved Maanedens Udgang ligesaa store ud som Forældrene; dog veie de ikke nær saa meget. (Iaar var dette Tilfældet allerede 16de og 17de August). Omtrent midt i samme Maaned begynde Ungernes skiden-rustgule sort-tverstribede Dragt smaat at ombyttes med en Høstdragt, der gjør dem lige med Forældrene. De nye Fjære, der saaledes hos Hannerne ere rødbrune, hos Hunnerne deels rødbrune, deels guulbrune med sorte Tverstreger, ordne sig, paa samme Maade som med Aarfuglungernes Høstfældning, i langagtige efter Kroppens Længde paralleltløbende Flækker. Dog faar denne Høstdragt ikke Tid til fuldstændig at udvikle sig, da allerede i de første Dage af September Vinterklædningens hvide Fjær begynde lidt efter lidt at udbrede sig nedenfra fortil og senere henimod Slutningen af samme Maaned paa Overkroppen, hvorved dog ikke den egentlige Høstfældning afbrydes, idet saaledes baade denne og Vinterfældningen samtidigen fortsættes. Paa samme Tid, altsaa i Begyndelsen af September, og paa samme Maade som Ungerne begynde ogsaa de Gamle at anlægge Vinterdragten, til hvis fuldstændige Udvikling der medgaar omtrent 2 Maaneder, idet de sidste brune Fjær omkring Næbbet og paa Baghovedet forsvinde i Tidsrummet fra 1ste til 8de November. Dette gjælder dog kun Hannerne. Hunnerne begynde stedse deres Fældning 1 a 2 Uger senere og blive ogsaa ligesaa meget før færdige dermed, saa at Fældningen hos disse i det Hele gaar hurtigere for sig. I denne Angivelse af Tiden for Rypernes Vinterfældning gives der ellers ikke faa Undtagelser, idet man ikke sjelden langt ude i November træffer Rypehanner med gjensiddende brune Fjær, ligesom man ogsaa sidst i Oktober stundom seer Hanner i fuld Vinterdragt. Jeg har endog engang den 3die Januar skudt en Han, der endnu havde flere brune Fjær paa Issen. Enkelte Rypejægere ville have bemærket, at Vinterfældningen fremskyndes af indtræffende Kulde og derimod retarderes af en mild Temperatur. Denne Uregelmæssighed har jeg ikke havt Anledning til at bemærke, hvorimod ovenangivne Forhold i Rypernes Overgang fra Høstdragt til Vinterdragt, saavidt jeg har kunnet skjønne, stadig har gjort sig gjældende paa Hasseløen i hvert af de trende Efteraar, jeg der har opholdt mig.

Da Rypeungerne, medens de endnu ere smaa, hyppigt ere udsatte for at miste deres Forældre, har Naturen, for at de ikke desformedelst skulle forkomme, indplantet en gjensidig Forsørgelsesaand mellem de forskjellige Familier, hvis Forældre tage sig af de moderløse Unger, der søge deres Beskyttelse, og pleie dem med samme Ombu som deres egne. Man træffer derfor ikke sjelden Rypepar, der føre indtil 30 Unger om med sig. Dette er ogsaa Grunden til, at man stundom kan vedblive at skyde indtil 15 Stykker af en Flok, der oprindeligviis ikke bestod af mere end et Snees Individer, uden at den desuagtet synes at formindskes. Thi da de Gamle gjerne ere de første, der fældes, lokke de tiloversblevne Unger en ny Familie til sig, der slaar sig til Ro hos dem uden at vende tilbage til sin egen Trakt. Hver Rypefamilie har nemlig sin bestemte Omkreds, inden hvilken den færdes, og hvor man saaledes, naar man først engang har opdaget Stedet, stedse kan finde den igjen. Af samme Grund seer man ogsaa ofte baade store og smaa Unger i een og samme Flok.

Saaledes leve nu de enkelte Familier hver for sig spredte ud over hele Marken indtil i Begyndelsen af September, da Ungerne i Regelen have naaet Forældrenes Størrelse. I hele denne Tid trykke de endnu ret godt og flyve kun sjelden op udenfor Skudvidde. Senere begynde flere Familier at forene sig til større Flokke, der fra de lavere Strøg successivt begive sig høiere op mod Fjeldskraaningerne, hvor de, idet de idelig forøges derved, at flere og flere Familier trække sig til, omsider opslage deres Standkvarteer strax nedenfor det Sted, hvor Trægrændsen ophører. Fra det Dieblik, Ryperne saaledes have flokket sig sammen, trykke de ikke længere og flyve fordetmeste op udenfor Skudvidde eller springe hurtigt afveien, naar Krattet, hvori de opholde sig, er meget tæt. Formedelst Rypernes Mængde kan man dog ogsaa blandt saadanne Flokke ofte komme til Skud og gjøre en god Jagt; men da maa rigtignok Skuddet falde i det selvsamme Moment, Fuglen flyver op, og det er kun veløvede Jægere, der her kunne udrette Noget. Ikke sjelden kan der i en saadan Skok være indtil et halvt Tusinde Individer, der efterhvert som Jægeren vandrer frem i den Trakt, hvor den har sat sig ned, flyve op i Partier paa 20, 40 til 100 Stykker, idet de med et hurtigt og kort „gak gak gak" udtrykke deres Opmærksomhed for Faren og opfordre hverandre til Flugt. Paa disse Partier faar Jægeren sjeldnest løsne Skud, men derimod paa de enkelte Efternølere, der ikke flyve op samtidig med de andre og lade ham komme sig lidt nærmere, før de tage til Vingerne. I de lavere Strøg, hvor der tre Ugers Tid tidligere var fuldtop af Ryper, ere, naar Flokkene saaledes have samlet sig, faa eller ingen tilbage. Dette er paa Hasseløen fordetmeste Tilfældet ved Udgangen af September eller lidt længere hen. Saalænge Marken er bar, forblive Flokkene gjerne i den Trakt, hvor de først have nedsat sig. Men hvis dette vedbliver at være Tilfældet efterat Ryperne have faaet Vinterdragten eller det meste af samme, medens derimod Fjeldene ere sneebedækkede, begive samtlige Flokke sig op i enkelte meget høitliggende Skar og Smaadale, hvor der, ialmindelighed omkring Bredden af et Fjeldvand, endnu voxer lidt smaat Birkekrat. Til saadanne Steder samle de sig hen fra en vid Omkreds, inden hvilken da ikke en eneste Rype mere er at see, saa at man, hvis man ikke kjender disse afsidesliggende Punkter og veed, at Ryperne have begivet sig derhen, troer, at de ganske have forladt Egnen. Høsten 1850 var jeg mellem 3die og 10de November flere Gange paa Jagt efter en saadan Rypeflok, der, naar den fløi op efterat have mod Skumringen samlet sig sammen, dannede en tyk hvid Sky af flere hundrede Alens Længde og frembragte en Susen som af et orkanagtigt Vindstød. Naar jeg siger, at der i denne Skok maatte være nærmere 3 end 2000 Individer, er dette Tal vist snarere forlidet end for stort. 10de November sneede det overalt i Marken og næste Dag havde Flokken fordeelt sig. Aaret tilforn opholdt en lignende Skok sig hele den sidste Halvdeel af Oktober Maaned paa et andet Punkt, da der ligeledes ikke fandtes en eneste Rype andetsteds paa hele den sydostlige Halvdeel af Hasseløen; men denne Skok var neppe halv saa stor som hiin. Resten af Ryperne havde da rimeligviis været at finde der, hvor den førstomtalte Flok opholdt sig, hvilket Sted jeg imidlertid dengang ikke kjendte til. Derimod var der i 1850 ingen Ryper i den Fjelddal, hvor jeg i 1849 fandt dem samlede.

Naar et Sneefald indtræffer, der jævnt bedækker saavel de lavere som høiere Trakter, sprede Flokkene sig ad og begive sig længere ned i Dalene, hvor de dog sjelden komme heelt ned igjen, førend Marken har faaet det Sneedække, den skal beholde for Vinteren. Selv da er det kun de færreste, der begive sig noget langt ned, ligesom disse heller ikke stadig forblive i de lavere Strøg, men almindeligviis efter nogle Dages Forløb atter søge op mod Fjeldskraaningerne, som de kun forlade hver Gang ny Snee falder. Er denne dyb, grave Ryperne sig ligesom Aarfuglene ned i samme og lade sig da stundom komme ganske nær. Men ialmindelighed ere de, selv naar de saaledes sidde i sine Huller, alene med Næb og Øine over Sneen, saa skye, at de fare op, før man kan faa dem i Skud. Overhovedet har jeg ikke fundet nogen af de Regler, jeg saavel i Lofoten som andetsteds har hørt anføre om Rypernes Skyhed eller Spaghed, eftersom det er klart eller tykt i Veiret, koldt eller mildt, Vind eller Stille, bekræftede af

mine Erfaringer, der vel have belært mig om, at der i Rypernes større eller mindre Skyhed paa de enkelte Dage Høst og Vinter kan være nogen omendskjønt ikke betydelig Forskjel, men ikke tillige underrettet mig om Grunden til disse Forskjelligheder, der ere saa uregelmæssige, at jeg ikke formaar at sammenfatte dem under almindelige Regler. Derimod vil man stedse see, at Ryperne blive spagere imod Skumringen, om de end tidligere samme Dag have været nok saa skye; endvidere, at deres Skyhed tiltager længere ud paa Vinteren, da i Januar og Februar Flokkene ofte ikke lade sig komme paa 3 a 400 Skridt nær; og endelig, at enkeltliggende Ryper aldrig ere saa rædde som de i Flokke samlede, hvis Skyhed voxer med Flokkenes Størrelse.

Ryperne nære sig om Høsten af Multer, Blaabær, Tyttebær, Stilkene af Blaabærriset og af Tyttebærlyng, hvilken sidste synes at udgjøre deres fornemste Spise, saalænge Sneen tilsteder dem at naae den. Om Vinteren har jeg oftest fundet deres Kro fyldt med Smaastilke af Birk og Vidier. De fouragere kun om Natten og begive sig til den Ende i Skumringen fra Fjeldlierne ned til de lavere liggende Steder, hvorfra de vende tilbage før det bliver lyst. Disse Nattevandringer begynde allerede i September og fortsættes til omtrent midt i eller sidst i Marts, da Ryperne atter for hele Døgnet opslaae deres Bolig i lavere Strøg. De Ryper, der om Vinteren tilbringe Dagen strax nedenfor Fjeldlierne og ikke oppe paa selve disse, spadsere ialmindelighed tilfods til det Sted, hvor de om Natten hente deres Føde, hvilken de fordetmeste søge i Smaakjærene ude paa Myrene og langs Bækkene. Man kan da ofte paa Nysneen forfølge deres Spor i lige Retning 6 a 800 Skridt og være temmelig sikker paa omsider at finde Stedet, hvor de ligge.

Dette er nu overhovedet Dalrypernes Maade at leve paa Vinteren over indtil Udgangen af Februar. Efter denne Tid begynde paa Hasseløen Flokkene smaat at flytte længere ned, idet de for en Tid bosætte sig i de nederste Fjeldlier før de fordele sig videre omkring i Dalene. Det er især i denne Tid, de i Mængde fanges i Snarer, med hvilken Fangst almindeligviis fortsættes til April Maaneds Udgang, stundom noget længere. Fra medio Marts til midt i April sidde de gjerne Formiddag og Eftermiddag i Træerne, (i Middagstiden ligge de fordetmeste stille mellem tætte Skovpartier) især naar det er mildt i Veiret og Solen skinner. Ofte kan man da see indtil et Par hundrede Ryper placerede hist og her omkring i Birketoppene, hvis mørke Farve endmere fremhæver de glindsende hvide Kroppe, der saaledes afgive et isandhed smukt Syn. De sidde da undertiden og spise af Birkeknupperne, der næsten udelukkende udgjør deres Næring om Foraaret. Ogsaa seenhøstes og om Vinteren har jeg seet Ryperne sætte sig op i Træerne; dog hænder dette da kun sjeldent. Om Sommeren sidder aldrig nogen Rype i Træ, men vel imellem paa afhugne korte Stubber. Fra den Tid, da de begynde at sætte sig op i Birkene, taber deres Skyhed sig noget. Dog behøver man endnu at anvende stor Forsigtighed for at komme dem paa Skud, og selv da lykkes det kun med enkelte. Den Larm, Jægeren gjør ved at gaae paa Skaren, bryde de sig mindre om, naar han blot passer ikke at blotstille sig for deres Syn. Hvor dette ikke kan undgaaes, maa han idetmindste iagttage at have om det saa kun er en enkelt smal Kvist mellem sig og Rypen, der da altid sidder mere tryg, end om han træder heelt frem; thi da flyver den øieblikkelig sin Vei, om Afstanden endnu er nok saa stor. Paa denne Tid seer man ofte Ryperne i lange Rader med hurtige Skridt spadsere foran sig paa Sneen opad Bakkerne, idet de da ikke gjerne gribe til Vingerne før Jægeren er dem nær paa halvandet eller tohundrede Skridt, men først forsøge paa at undløbe ham.

Som det synes begynde Ryperne efter Midten af Marts at vælge Mager og anstille deres Leg, endnu til Størstedelen forenede i Skokke paa 100 til 200 Stykker og derover. At de allerede da begynde at lege, kan skjønnes af de Spor, denne deres Færd efterlader i Sneen, og som viser Legen at bestaae deri, at de spadserende frem og tilbage med udsprigede Vinger afvexlende strige disse ned i Sneen og tage dem til sig igjen, omtrent paa sammme Viis som Aarhanen.

Selve Legen har Rypernes Opmærksomhed og Skyhed under denne Aarstid aldrig tilstedet mig at blive Vidne til, ligesaalidt som til den egentlige Parring. Naar denne foregaar, har jeg saaledes ikke kunnet erfare. Henseet til, at ingen Rypehun lægger sine Æg tidligere end i de sidste Dage af Mai og i de første af Juni, forekommer det mig mindre antageligt, at Parringen skulde tage sin Begyndelse allerede med selve Legen, der vel snarere maa antages at fortsættes en 2 a 3 Ugers Tid førend den egentlige Parringstid indtræder. Efterhaanden sprede Flokkene sig meer og meer og komme heelt ned i Dalene og til Søkanten, hvor de, besættende alle Rabber og Bakkehæld, nu først for Alvor fortsætte deres Leg, endnu stedse selskabeligt forenede, uden dog som før længere at danne tætte Skokke. Naar man da en tidlig Morgenstund tager sig en Tour i Marken, faar man en heel uvant og besynderlig Koncert at høre af de meest forskjellige Skrig og Toner, der i disharmonisk Forvirring nær og fjernt paa alle Kanter lyde mellem hverandre fra Hundreder af Ryper paa een Gang. Hist sidder en Han og kurer paa en Steen, medens den i enkelte Mellemrum lader høre sit for den roligt hvilende Stilling sædvanlige langtudtrukne „gak gak gak ka ka ka a a a a a." Her flyver en anden med sit skarpe „errrrakka kak kakaka" iveiret, men sænker sig strax ned igjen raabende „kavaro, kavaro," hvorpaa følger et stærkt markeret „kavau," tvende Gange gjentaget. En tredie Ditto spadserer med rank Hals, opløftet Styv og svai i Ryggen stoltelig hen over Sneen, skrigende „gao gao," og tager sig i denne Stilling med sin blændende hvide Krop, sit mørkebrune Hoved og sine store høirøde Kjødkamme heel prud og hoffærdig ud. Altimellem hører man Hunnernes snøvlende „njau, njau" tilligemed en anden besynderligt sammensat Lyd, der ikke lader sig gjengive med et eftergjort Udtryk. Det er fornemmelig om Morgenen og tildeels om Aftenen Ryperne paa denne Maade ere i Bevægelse. Midt paa Dagen ligge de fordetmeste stille eller sidde og sole sig paa Tuer, Stene og Træstubber. Denne Leveviis fortsætte de til omkring Midten af Mai, da Parrene affondre sig fra hverandre for at opsøge de Steder, hvor Hunnen vil ligge. Efterhvert som dette Tidspunkt nærmer sig, vedbliver deres Skyhed meer og meer at tabe sig. Dog ere de endnu i hele April ikke saa ganske lette at komme paa Skud. Men da har jeg rigtignok som en Undtagelse fra hvad jeg ovenfor har sagt angaaende Rypernes Skyhed, forsaavidt Grunden dertil pleier at søges i Veirligets Beskaffenhed, lagt Mærke til, at de paa denne Aarstid ere betydelig spagere, naar de i mildt Solskinsveir om Eftermiddagen sidde rolige paa Stenene og Tuerne, hvor de røbe deres Nærværelse ved foranførte „gak gak gak ka ka ka a a a a a." Bønderne sige da, at de ere solblinde, medens den sande Grund vel er den, at de nødig ville afbryde deres velbehagelige Rolighed og derfor i det Længste blive siddende. Stundom sees da Hunnen ved Hannens Side paa samme Steen eller Forhøining, men ialmindelighed ligger den et Stykke derfra nede paa selve Marken. Fra den Tid af, da Parrene have begivet sig til deres respektive Klækkesteder, er der foregaaet en pludselig Forandring med dem. Deres forrige Skyhed er med Eet forsvunden, og man kan nu gaae lige ind paa dem, førend de flyve eller springe afveien. Ved at benytte sig heraf vilde Jægeren kun handle mod sin egen Interesse, da han er sikker paa, naar Høsten kommer, at finde en heel Familie paa 18 til 20 Stykker der, hvor han om Foraaret har bemærket et Par. Efterat Ryperne have parret sig, blive ikke faa Hanner tilovers, der ingen Mager kunne erholde, rimeligviis fordi Hunnerne ere mere udsatte for Ødelæggelse af Rovdyr og Rovfugle, saa at der af disse blive færre tilbage. Disse solitære Hanner søge nu at fordrive Sommeren saa godt de kunne ved at slaae sig sammen i Selskaber og opsøge en beleilig Trakt, hvor de kunne være nogenlunde alene, ligesom om de vilde undfly Synet af deres favoriserede Medbeileres Lykke. Paa saadanne Enkemandsselskaber kan man undertiden faa Leilighed til at gjøre sig en fornøielig Jagt under en Aarstid, da man ellers pleier at lade Ryperne i Fred. Jeg har engang paa en liden kratbevoxet Ø truffet henved 40 slige Enkemænd samlede, hvoraf jeg selvanden skjød 15 Stykker. Oftest har jeg truffet disse Selskaber af Enkemænd i tæt Kratskov, der voxer paa eller ved Randen af store Myrstrækninger. Med Undtagelse af hiin omtalte Gang har jeg dog aldrig seet over 8 a 10 Stykker ad Gangen.

Med Hensyn til Dalrypens Vaarfældning gjælder det Samme som angaaende Vinterdragtens Anlæggelse er anført, at den for Hannen medtager et længere Tidsrum end for Hunnen, idet den hos hiin ikke alene begynder meget tidligere, men tillige fortsættes længe efterat denne dermed er færdig. Hos Hannerne fremkomme de første brune Fjær strax nedenfor Struben allerede i Tiden mellem 20de og 31te Marts. Ved Udgangen af denne Maaned vise de sig hos de fleste som en sammenhængende bruun Flæk, der langsomt udvider sig saaledes, at den sidst i April kommer til at omfatte hele Hovedet og Halsen omtrent til det Sted, hvor denne begynder at blive tykkere og gaae over i Brystet. Paa Baghovedet og nedad Baghalsen sidde dog fordetmeste endnu mange hvide Fjær tilbage. Lidt efter lidt fortsætter i Mai Maaned den brune Farve sig videre nedad Brystet og oventil, medens dog endnu ved Maanedens Slutning ialmindelighed Alt hvad der kan regnes til Underlivet og tildeels Bagryggen, der er flækket, have deres hvide Farve; og først efter Midten af Juni kan Hannernes Vaarfældning siges at være fuldendt. Denne Hannernes Vaardragt er smuk kastaniebruun, hvilken Farve hos mange, især paa Struben og den nederste Deel af Brystet, bliver saa mørk, at den næsten gaar over til Sort. Forskjellig herfra er Sommer- og Høstdragten, der er meget blegere, af en rustbruun Farve, og i det Hele ganske anderledes udseende, end Vaardragten, undtagen hvad Ryggen angaar, hvis Farve hele Sommeren igjennem stedse er den samme. Hvorledes fremkommer nu Sommerdragten af Vaardragten? Skeer det ved en virkelig Fældning eller ved Fjærenes Afblegning, en af mange Zoologer antager Forklaringsmaade af forskjellige Fugles, deriblandt Rypernes Farvevexling. Blandt de af mig Universitetsmusæet overleverede Fugleskind er ogsaa et af en den 26de Juli skudt Dalrypehan, mellem hvis til Sommerdragten henhørende lysere rustbrune Fjær der langs nedad Brystet endnu sidde flere sortbrune Fjær hist og her igjen af Vaardragten. Men disse ere saaledes fordeelte og begrændse sig med Hensyn til Farven saa skarpt imod de øvrige Fjær, at de sidstes Farve umulig kan antages fremkommen ved en simpel Afblegning af den mørkere Vaardragt, da en saadan Blegningsproces nødvendig synes at maatte foregaae jævnt og samtidig ytre en ligelig Virkning paa samtlige de Fjær, der sidde paa den samme Deel af Fuglens Krop. Med det nævnte Exemplar forholder det sig derimod, som sagt, aldeles modsat. Jeg har, eftersom Forholdet har været med de af mig til enhver Aarstid skudte Ryper, heller ikke kunnet forstaae Andet, end at Dalrypehannen lige fra Marts til November befinder sig i en uafbrudt Fældning, saaledes at deri gjennem hele dette Tidsrum intet Ophold finder Sted. Og forholder dette sig saa, er der ingen tilstrækkelig Grund længer til at antage Vaardragtens Overgang til Sommerdragten at foregaae ved hiins Afblegning. Jeg kan endnu ved et andet Argument støtte denne min Antagelse. Hvorvidt ogsaa Hunnen fælder hele Sommeren igjennem, derom har jeg ingen paa virkelig Erfaring grundet Formening, uden alene den fra Hannen hentede Analogi. Men om end dette ikke er Tilfældet, er det dog vist, at ogsaa Hunnens guulagtige sort-tverstribede Vaardragt ombyttes med en Sommer- og Høstdragt, der er mørkere og mere i det Brune faldende end hiin. Men Overgangen fra en lysere til en mørkere Farve og ligeledes fra guulagtig til bruunlig forudsætter dog vel med Bestemthed en virkelig Fjærfældning, der, naar den finder Sted hos Hunnen, ved en uafviselig stærk Analogi ogsaa hos Hannen maa antages at være det, der bevirker Overgangen.

Mærkeligt senere end Hannen begynder Hunnen at iklæde sig Vaardragten, hvortil sjelden viser sig det mindste Spor før efter Forløbet af den første Uge i April. Den 17de April skjød jeg iaar flere Hunner, der endnu ikke havde faaet en eneste guul Fjær, medens dog de fleste af dem, jeg samme Gang saa, havde forskjellige deraf, nogle flere, andre færre. Vaarfældningen begynder hos Hunnen paa samme Viis som hos Hannen, nemlig paa Forhalsen i Omegnen af Struben. Derimod fortsætter den sig ikke ganske paa samme Maade, idet de nye Fjær, uberegnet at Hunnens Fældning i det Hele gaar hurtigere for sig, hos denne udvikler sig forholdsviis meget tidligere paa hele Overkroppen, der allerede viser sig fuldt udfarvet, førend Fjærskiftningen paa Underkroppen endnu har udbredt sig over hele det egentlige Bryst (i Modsætning til Underlivet, abdomen). Ved Udgangen af Mai er Hunnen i fuld Vaardragt; dennes Anlæggelse udfordrer hos Hunnen saaledes blot omtrent halvanden Maaned, medens den hos Hannen kræver næsten 3 hele Maaneder til sin fuldstændige Udvikling. Nogle Hunners Vaardragt falder meer i det reent Gule, andres derimod meer i det Rødbrune. Om Høsten (i August og September) ere Hunnerne i det Hele taget meer brunlige og saaledes mørkere, end om Vaaren. Paa denne Forskjel vil man dog ikke lettelig blive opmærksom ved at sammenholde enkelte Vaarexemplarer med enkelte Høstexemplarer, eftersom de mørkere af hine ikke ere lysere og mere guulagtige end de lysere af disse. Men hvis man derimod, saaledes som jeg har havt Anledning til, sammenligner en Mængde f. Ex. et halvhundrede Hunner fra Vaaren med et lignende Antal Hunner fra Høsten, vil den omtalte Forskjel i Vaar- og Høstdragten vise sig ganske umiskjendelig. Dette antyder, at ogsaa Hunnerne ligesaavel som Hannerne fælde hele Sommeren igjennem, om ikke allerede den blotte Analogi fra Hannerne var tilstrækkelig til at antage dette.

(Forts.).

Guldminerne i Australien.

Vi have tidligere leveret en temmelig fuldstændig Skildring af Australien og dets Guldminer; og dette gjorde vi ikke alene i den Hensigt at tilfredsstille Nysgjerrigheden efter at lære at kjende dette nye Eldorados Beskaffenhed, hvorledes og af hvem Guldet der opdagedes, men tillige for at henlede Opmærksomheden paa, at Australien under engelsk Bestyrelse frembyder en langt større Betryggelse og et sundere og behageligere Opholdssted for de Landsmænd, som maatte føle Lyst til at prøve sin Lykke ved Guldgravning, end Kalifornien, hvis lovløse Tilstand, uagtet den har forbedret sig i den sidste Tid, dog ikke paa langt nær taaler Sammenligning med den engelske Kolonies, hvorpaa den ovennævnte Artikel leverer de bedste Beviser.

De nyeste Efterretninger fra Australien ere fremdeles tilfredsstillende og enkelte Guldgraveres Lykke forbausende. Saaledes levere vi her efter illustreret London News Afbildning af en, i Distriktet Bathurst funden, Guldklump i naturlig Størrelse, der veiede 3 Pd. 20 Lod og blev kjøbt af DHrr. Smith, Campbell & Komp. i Sydney og af dem sendt til Firmaet Dumans, Dumbur & Komp. Dens Værdi anslaaes til over 900 Spd.

En Avis, som udkommer i Bathurst under Titel „Bathurst Frie Press," beretter at en fattig Stottman ved Navn Henderson, har fundet en Guldklump af 3 ℔ Vægt, og at han blev saa overvældet af Glæde ved Synet af dette kostbare Fund, at han faldt til Jorden uden Bevidsthed. En Kapt. Hindson fra Sydney afkjøbte ham Guldet til en Priis af 3 £ 4—6 Tal. Pr. pr. Unze. Samme Blad meddeler fremdeles flere Detailler fra Guldlandet, hvoraf det synes at fremgaae, at en daglig Gevinst af 2 £ Sterling (omtr. 9 Spd.) i Gjennemsnit pr. Mand er noget ganske almindeligt. Der fortælles ogsaa, at en Mand har, i Løbet af nogle faae Timer, fundet en heel Deel Guldstykker mellem Rødderne af et Træ paa DHrr. Howard & Claphmans Eiendom, til en Værdi af over 350 £ St. eller henimod 1600 Spd.

En Guldklump i naturlig Størrelse.

Lieutenant van de Velde i Palæstina.

Denne Officier af den nederlandske Marine har i den sidste Tid — Nouv. Annales des Voyages angiver Tiden ikke nøiagtigere — bereist Palæstina, og man betragter Resultaterne af denne Reise som meget vigtige med Hensyn til Kundskaben om det hellige Land. Han begyndte sine Undersøgelser med at bereise Libanons vestlige Skraaning indtil Leontes, hvis romantiske Løb han fulgte i hele dets Længde, gjennemstreifede derpaa Galilæa, hvis nordlige Deel, Belad Beseharah, hidtil har været saagodtsom ubekjendt paa Grund af de Indfødtes Vildhed. De Bekjendtskaber, van de Velde gjorde med Sheikerne, lettede hans Forskninger: han opdagede Ruinerne af flere betydelige Stæder, deriblandt Hazor. Wadi Korrain med et Slot af samme Navn skal udgjøre den smukkeste Deel af denne Landstrækning, der er rig paa stedserindende Vand men dog meget tyndt befolket. Van de Velde begav sig derfra til Akka, gik saa til Samaria og tog Ruinerne af Dothan, Ai og flere andre betydelige Stæder i Diesyn. Fra Jerusalem begav han sig til Vestkysten af det døde Hav og derfra nordpaa, hvor han opsøgte Ruinerne af Akrabi, Daumeh, Phasaelis, Kurrawa-Oasen, Wadi el Fariyab og andre interessante Punkter. Han fulgte Jordan-Dalen indtil

Søen Huleh og indtil Flodens Kilder, men paa Grund af Fiendtlighederne mellem Druserne og Beduinerne kunde han hverken undersøge Flodens Østside eller Tiberias-Søen. Sidenefter gjennemstreifede han Libanon og Antilibanon indtil Damaskus, vendte tilbage til Cølesyrien, besøgte Orontes Kilder og studerede denne Egns beundringsværdige Mindesmærker i den nøieste Detail. Resultaterne af denne overordentlig rige Reise haaber man snart at see offentliggjorte.

Norge.

Christiania. De sidste Bulletiner angaaende H. M. Kongens Sygdom synes noget mere beroligende end de, der modtoges i forrige Uge.

— Ved Interimsregjeringens Resol. af 16de f. M. er det bestemt: At der af de til Oplærelse af Dyrlæger ved et Veterinærinstitut i Udlandet paa Budgettet opførte Midler naadigst tilstaaes Romsdals og nordre Throndhjems Amter en aarlig Understøttelse af 80 Spd. for 3 Aar, samt nordre Bergenhuus, Stavanger og Bratsbergs Amter et lige aarligt Beløb for 2 Aar, under Betingelse af en tilsvarende Bevilgning fra hver af de nævnte Amtskommuner og forøvrigt under de i kongelig Resolution af 10de Marts d. A. bestemte Betingelser.

— Ved Interimsregjeringens Resolution af s. D. er Departementet for det Indre meddelt Bemyndigelse til af de af sidstafholdte Storthing til Landbrugsskoler og Landbrugets Fremme bevilgede Midler at tilstaae hver af de Amtskommuner, som hertil maatte yde et ligesaa stort Tilskud, et Beløb af 6 Spd. til Indkjøb for Landbrugsskolerne af 4 Exemplarer af Gartnersvend N. Moes Skrift om de norske Fodervæxter og af 2 Exemplarer af det til samme Skrift hørende Herbarium.

— Ved Interimsregjeringens Resolution af s. D. er det bestemt, at den Halvdeel af det til Studium af Forstvidenskaben i Udlandet for indeværende Budgettermin bevilgede Stipendium, som ved kongelig Resolution af 30te Juni sidstleden blev tilstaaet Brugsfuldmægtig Marcus Nilsen, men som af denne ikke vil kunne blive benyttet, tilstaaes Kand. juris Jacob Bøckman Barth, saaledes at han erholder et Beløb af 400 Spd. aarlig i 2 Aar paa de ved den nævnte Resolution af 30te Juni d. A. fastsatte Vilkaar.

— I Anledning af „Eugenias Stiftelses" 25aarige Virksomhed har Hds. Maj. Enkedronningen ladet tilstille Stiftelsens Bestyrerinde, Fru Lindeman en Brosche af Guld, besat med ægte Perler, som et Tegn paa Hds. Majestæts Tilfredshed med hendes heldige Bestræbelser for denne gavnlige Indretning. Paa samme Tid har Hds. Majestæt skjænket et Beløb af 40 Spd., for at anvendes ved en passende Leilighed til Elevernes Beværtning og Morskab.

— Den 30te Nov. gav Studentersangforeningen et Bal i Frimurerlogen. Tvende Digte til Damerne bleve afsungne. Det ene af disse var forfattet af Prof. Welhaven og sat i Musik af H. Kjerulff.

— Toldbetjent Holterman, der tilstillede Keiseren af Rusland et Exemplar af sit Kort over Grændseveiene mellem Norge og Sverige, har nylig gjennem det russiske Konsulat modtaget en med Brillanter besat kostbar Guldring.

I **Bergen** tænker man ved Aktietegning at faae opført en saadan Arbeiderbolig som den, der allerede findes i Christiania.

— Selskabet til moralsk fordærvede Børns Redning tæller nu 111 Medlemmer, hvoraf hver i aarligt Bidrag yder 1 Spd. 20 Børn have i det forløbne Aar været undergivne Foreningens Forsorg, hvilket Antal er det høieste, siden Foreningen i 1842 traadte i Virksomhed. Prof. Dahl har ogsaa iaar der i Staden havt en Maleriudstilling til Fordeel for Foreningen. Derved indbragtes 26 Spd. 74 ß. Fattigvæsenet har fremdeles ydet Bidrag for flere af de Børn, Foreningen har antaget sig. Alle Aarets Indtægter have beløbet sig til 302 Spd. 93 ß., Udgifterne til 261 Spd. 26 ß.

Ved Jarlsbergs og Laurviks Amts Landbrugsskole afholdtes Examen den 23de f. M. To Elever erholdt Hovedcharakteren Megetgodt og to Godt.

Skien. Kjøbmand Blom, Foged Borchsenius og Prokurator Thorbjørnsen have nylig udstædt Indbydelse til Oprettelse af et Brandassuranceselskab for Varer og Effekter.

Lillehammer. Selskabet for Anskaffelsen af et nyt Dampskib paa Mjøsen afholdt den 5te f. M. sin første Generalforsamling, hvori man erfarede, at Aktietegningen var saavidt fremskreden, at Planen kunde ansees sikret. Men for at man kunde erholde et Skib, der i Hurtighed, Bekvemmelighed og Elegance kan maale sig med engelske Konkurrenter, vil den af al Kraft søges videre fremmet, i hvilket Øiemed hver Aktie bestemtes til 25 Spd.

Oversigt over norske Blades Indhold.

I Mgbl. Nr. 336 vises Nytten af, at Overretterne paalagdes ex officio at afgive aarlige Indberetninger til Regjeringen om Underretternes, Referenternes og Prokuratorernes Konduite og Duelighed, idet den alderstegne og lidet embedsføre Underdommer derved vilde afskrækkes fra at beholde Embedet, og Regjeringen da vilde undgaae middelbar at ansætte i Dommerembeder unge Mænd, for hvis praktiske Duelighed der ikke havdes tilstrækkeligt Beviis.

— Alle Blade fra Stæderne langs Søkysten ere fulde af Beretninger om hvilken Skræk Almanakens Spaadom om „høit Vand" den 23de November har sat Folk i, idet man paa sine Steder endog har forklaret Spaadommen derhen, at Vandet skulde stige 15 Alen. Mange, der boede lavt, fandt det saaledes raadeligst, at sikre sig ved at flytte høiere. Imidlertid løb den skjæbnesvangre Dag, til alle Veirprophetes Ærgrelse, af uden nogensomhelst Oversvømmelse.

— Som man seer af Drammens Blad producerer hvert af de to Brændeviinsbrænderier, Byen har, 2000 Potter daglig. Til det ene af disse, der blot leverer Kornbrændeviin, medgaar daglig henimod 40 Tønder diverse Kornsorter, hvilket omtrentlig er ligesaameget, som der behøves til Brød for hele Drammen. Hvert Brænderi har en daglig Skat af omtr. 100 Spd. at udrede.

— Frederiksstads Ugeblad indeholder følgende Uddrag af et fra en troværdig Nordmand i Amerika dertil ankommet Brev, dateret Buffalo den 22de Sept. 1852: „Cholera har raset meget her i Buffalo i Sommer og i den sidste Maaned er der daglig død 200 Mennesker; iblandt de norske er 11 a 12 bortrevet af denne Sygdom, og Gud veed hvorlænge man lever i denne Tid, thi Sygdommen er meget pestagtig og den, der faaer Anfald af den, døer for det Meste samme Dag. Hertil er omtrent ankommet henved 3000 norske Emigranter i denne Sommer. Her ere forefaldet flere Mord og Røverier i Sommer og det hedder her at passe sig selv. — Landet er meget frugtbart, det kan ikke nægtes, men aldrig kan Bonden her stelle sine Sager saaledes som i Norge, de forstaae sig meget lidet paa at gjøre sig tilgode med den Overflødighed af alle Slags, som den velstaaende Bonde her har; jeg vil til Beviis fortælle lidt herom. I Begyndelsen af September tog jeg og Johan Bergersen fra Bergen og Skibstømmermand Truls Hansen fra Drammen os en Tur ud paa Landet og gik omtrent 2 norske Mile inden vi vare istand til at faae kjøbt et Fad Melk, og saaledes er det med deres andre Sager; de sælge for det Meste al sin Melk og drikke selv Vand og kaster til Svinene den sure Melk. Frugt, og fornemmelig Æbler er her en stor Mængde af og Haverne see ud som smaae Skove, men de forsømmes meget. Den Vei, som vi samtlige toge, var til 2de norske Familier, som boede 21 engelske Mile fra Buffalo. Der skal virkelig Mod til at begynde at bruge Land her i Amerika, thi naar En skal kjøbe nogenlunde billig, da har han at begynde paa Skoven, og der ere Træer, som ere voxne; disse maae ned for at faae Jorden ryddet og man maa da lade Ilden gjøre Arbeidet; dette er Begyndelsen og ofte kan en Mand arbeide saaledes i nogle Aar; kan han da ikke betale Renter og Afdrag til rette Tid, da er Handelen omsonst og Manden faaer sjelden noget for sit Slid og Slæb, men her ere saadanne Skurkestreger almindelige, og skal en Mand kjøbe opdyrket Land, er Prisen derpaa uhyre, især paa disse Kanter af Landet. Tjenestedrengene maa mælke og røgte Køerne samt gjøre alt Udarbeide, thi det befatter aldrig en Tjenestepige sig med, og det er latterligt nok at see en lang Dreng mælke Koen, især forinden man bliver vant til saadant Syn. Her i Buffalo foregaar meget, som man i Norge vilde holde for utroligt. I alle Huse her er meget reenligt, men det Skarn, som er i Huset efter Reengjørelse, bliver uden videre kastet ud paa Gaden og siden dyngeviis opbrændt; en saadan Dynge kan ofte brænde i mange Dage, indtil et Regnskyl slukker den. Ildsvaade er her mindst hver Uge og som oftest flere Gange i en Uge. En mere umoralsk Ungdom end her er findes vel neppe Mage til, og naar jeg vilde fortælle som det virkelig er, vilde man antage det for Skrøner. Med Religionen er det her slet bevendt og mange, mange ere de, som aldrig have gaaet til Konfirmation eller veed hvad det er, Pigebørn som ikke ere mere end 12 a 13 Aar give sig ind paa offentlige Huse, og Drenge af samme Alder ere oplærte til alle mulige Skurkestreger. Her gives over 120 forskjellige Religionspartier, men de meest Moralske, som her findes, ere Skandinaverne; her i Byen ere omtrent 60 Kirker og flere ere under Arbeide — —."

Sverige. Den danske Legationssekretær i Stockholm Baron Bille-Brahe er bleven forflyttet til Berlin og Kammerjunker Hagemann kommen i hans Sted.

— Mr. W. Blanchard Jerold er sendt til Sverige af Direktørerne for det ny Krystalpallads, der skal opføres i England, for der at indsamle forskjellige Gjenstande for den vordende Udstilling.

— Den 29de f. M. holdtes i Upsala en saakaldet akademisk Sørgefest i Anledning af Prinds Gustavs Død. Prof. Bøttiger og Mag. Staaff optraadte som Talere.

Danmark. Hertugen af Augustenborg skal have kjøbt Grev Renards Godser i Schlesien for en Sum af $3^3/_4$ Mill. preussiske Taler.

Blandede Efterretninger.

Frankrig. Det indtil den 26de ds. bekjendte Udfald af Stemmegivningen om det keiserlige Senatsdekret var 7,180,000 Jaer og 253,000 Neier. I Paris havde 137,382 Vælgere stemt for og 44,482 imod Senatsdekretet, hvilket er et for Napoleon langt gunstigere Resultat end den forrige Afstemning. Da flere end man havde formodet deeltage i Afstemningen, vil Præsidenten sandsynligviis i det Hele faae en langt større Majoritet end den 21de December 1851.

England. Den 18de November foregik Hertugen af Wellingtons Liigbegjængelse med en mageløs Høitidelighed: Parlamentet var adjourneret, alle Butiker lukkede og enhver Forretning hvilede; hver Plet i de Gader, hvorigjennem Toget skulde gaae, var optaget, Vinduerne bortleiede til uhyre Priser og 200,000 Stole stillede langs Husene. Uagtet den umaadelige Søle, som Gaderne stode i paa Grund af den Dagen og Natten forud faldne Regnmængde, vare de dog fra den tidtigste Morgen fyldte af Mennesker. En Mænge Tilskuere var ogsaa strømmet til Byen fra Rigets fjerneste Egne. Kl. 8 satte Ligtoget sig i Bevægelse. Det aabnedes af 6 Infanteribataillоner, hvorefter fulgte Militære af forskjellige Vaabenarter. Nu kom Deputationerne fra Autoriteter og Korporationer, med hvilke den afdøde Hertug havde staaet i nogen Forbindelse, saasom det ostindiske Kompagni, Universitetet i Oxford og Londons City; dernæst fulgte Repræsentanter fra de forskjellige Klasser af Bath-Ordenen, Underhusets Taler, Landets Overdommere, Ministrene, Medlemmerne af Hærens Generalstab tilhest, Prinds Albert i en serspændig Sørgevogn, Repræsentanterne for de fremmede Armeer i Sørgevogne med Feldtmarschalstavene, i følgende Orden: Spanien, Rusland, Preussen, Portugal, Nederlandene, Hannover; derpaa Feldtmarschalstaven for England og endelig Ligvognen, beklædt med sort Fløiel og rigelig prydet med Trofæer og Vaabenskjolde, trukken af tolv Heste. Umiddelbart efter Ligvognen kom den nuværende Hertug af Wellington med hans Broder, Lord Charles Wellington og hans Fættere; derefter en Række Sørgevogne med Venner af den Afdøde, Hertugens Stridshest og hans Tjenerskab. Toget sluttedes med en Afdeling Soldater, nemlig to Officierer, to Underofficierer, og fem Mand af hvert Regiment i Armeen. Bagefter Toget fulgte Dronningens og den kongelige Familie Vogne. Toget drog med de i samme indordnede Musikkorps meget langsomt fremad. Det varede næsten to Timer, inden Alt var i Gang, og Ligvognen havde først Kl. 11 naaet Haymarket. Til Paulskirken ankom Toget Kl. 12; Liget modtoges der af Londons Biskop og hans Geistlighed og førtes til sit Sted. Ligklædet holdtes af 10 Generaler. Liturgien oplæstes, en Psalme blev afsungen og Kisten derpaa sænket ned i Gravhvælvingen, hvorpaa Biskoppen af London fremsagde Velsignelsesformularen. 17,000 Personer vare tilstede i Kirken.

— Astronomen Hind i London har den 16de Nov. atter opdaget en ny Planet i Tyrens Stjernebillede.

— Dampskibet „Eagle" har nylig bragt 6 Tønder Guld fra Australien til England. Ifølge de med samme modtagne Efterretninger ere ny Miner opdagede omtr. 50 engl. Mile fra Bendigo i Retningen mod Sneebjergene. Grundeiendommene stige fremdeles i Priis i Omegnen om Melbourne. Man agter fra sidstnævnte By til Mount Alexander at anlægge en Jernbane med Sidebaner; desuden ere flere andre Jernbaneprojekter igang.

Ledige Embeder og Bestillinger.

Postmesterembedet i Stavanger med en aarlig Gage af 900 Spd. foruden Avisgebyhrer. Kaution stilles for 1200 Spd.

En **Bytjenerbestilling** i Christiania, hvis Indtægter i sidste Halvaar have udgjort 97 Spd.

☞ **Den med Subskriptionen paa „Illustreret Nyhedsblad" forbundne Præmiefordeling finder Sted Løverdag den 18de d. M. i Frimurerlogens mindre Sal under Kontrol af Stedets Politi og i Vidners Overvær. Det vilde være behageligt for Forlæggeren, om et saa stort Antal Subskribenter som muligt vilde overvære Trækningen. — Præmiernes Antal er 7, en paa 80 Spd., en paa 50, en paa 40, en paa 30, en paa 25, en paa 15 og endelig en paa 10 Spd. (ialt 250 Spd.). — DHrr. Subskribenter, som endnu maatte staae til Rest med Betalingen, anmodes om at erlægge samme snarest muligt for at Lodsedler kunne blive dem tilstillede og de saaledes blive deelagtige i Udlodningen. — Tiltrædende Subskribenter maae, for at kunne deeltage i Udlodningen, betale Bladet for hele 1ste Bind (Nr. 1 til Aargangens Slutning Nr. 65), hvilket undtagelsesviis bestaar af 5 Hefter eller Kvartaler, idet Bladet begyndte i Oktober forrige Aar. — De Subskribenter, som kun have holdt og betalt enkelte Kvartaler, kunne blive deelagtige i Udlodningen, naar de betale for de manglende Hefter eller Nr., hvilke da uopholdelig ville blive dem tilstillede.**

Christiania. Trykt hos Brøgger & Christie.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 63. | Udkommer hver Løverdag Aften. | **Christiania den 11te December 1852.** | Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. | **I. Bind.**

Indhold:

Skuespiller Christian Jørgensen.

Den Mand, hvis Portræt vi her levere, har i over 20 Aar været vor Hovedstads kunstelskende Publikum bekjendt som en yndet talentfuld Skuespiller; hans Virksomhed som saadan strækker sig saaledes flere Aar længere tilbage i Tiden end det nærværende Theaters Bestaaen, ja den kan kaldes saagodt som jævngammel med den egentlige sceniske Kunst hertillands. Det vil derfor vistnok ikke findes ufortjent, at vi her omtale den noget nærmere.

Christian Jørgensen, der er født i Kjøbenhavn den 18de Februar 1812, blev allerede meget ung optagen som Elev ved det kongelige Theater sammesteds. Men da han her ikke fik Anledning til at tilfredsstille sin Lyst til at optræde paa Scenen i Roller, hvori han kunde prøve sine Kræfter og uddanne sig i den Kunst, hvorfor han havde bestemt sig, forlod han efter nogle Maaneders Forløb dette Theater og fulgte med Skuespillerne Balling og Wienecke herop til Norge, hvor han strax blev ansat ved det saakaldte strømbergske Theater. Kun nitten Aar gammel optraadte han nu med Held, ikke alene i Elskerroller, men ogsaa samtidigen i Charakteerroller, hvilket i en saa ung Alder maa ansees for ganske usædvanligt, og noksom taler til Fordeel for han store sceniske Talent. Den, som da saa den unge Skuespiller snart at spille Elskerrollerne i Scribes Lystspil, der paa den Tid just banede sig Vei til vor Hovedstads Scene, snart at give de vanskeligere Charakteerroller i de heibergske Vaudeviller, begge med Bifald, havde neppe kunnet forudsige, i hvilken Retning han engang, som uddannet Kunstner, vilde høste mest Ros. Kun Tiden har vist, at hans Anlæg var størst for det sidste Slags Roller, og at det er dem han omfatter med størst og varmest Interesse.

Heldigt for Hr. Jørgensens kunstneriske Udvikling var det, at han et Par Aar efter sin Ansættelse ved Strømbergs Theater fik Anledning til at optræde sammen med Kunstnere som Nielsen, Winsløw og Dr. Ryge, idet disse udmærkede Skuespillere besøgte vor By og gave Gjæsteroller. Med de to førstnævnte spillede han saaledes sammen i „Røverne" i hvilket Stykke han udførte Schweizers Rolle, og med Dr. Ryge spillede han — som Olaf Tryggveson — sammen i „Hakon Jarl" og som Brause i „Sovedrikken."

Blandt de mange forskjellige Roller, han forøvrigt gav paa det strømbergske Theater, fortjener her at nævnes „Hans Sachs" i Stykket af samme Navn, især da han derved først høstede det overordentlige Bifald blandt Publikum, der senere har gjentaget sig ved hans hyppige Optrædelse i samme Rolle paa Christiania Theater.

Efterat det strømbergske Theater var afbrændt, spillede Hr. Jørgensen tilligemed det øvrige Skuespillerpersonale et Par Aars Tid paa det dramatiske Selskabs Theater. Da Christiania Theater i 1837 begyndte sin Virksomhed, var han allerede blandt de brugbareste og bedste Aktører. Ved dets Aabning fremsagde han ogsaa den af A. Munch forfattede Prolog og spillede tillige Titelrollen, Sverre, i det priisbelønnede Stykke.

At opregne de talrige Roller, i hvilke han fra denne Tid af er optraadt, vilde være et lige saa uoverkommeligt som utaknemmeligt Arbeide; thi det vilde maaskee blive det samme som at opregne de fleste Helte- og sværere Charakteerroller, der siden ere givne paa vor Scene. Det maa her være nok at minde om nogle af de vigtigste, da deres Udførelse er tilstrækkelig til at hævde ham en høi Rang i Theatrets Historie og bevare hans Navn i en kjærlig Erindring blandt det kunstelskende Publikum, som han derved har skjænket saa nydelsesrige Aftener.

Først ville vi da nævne hans Udførelse af Hakon Jarl, da den udgjør Glandspunktet af alle det høiere Slags Charakteerroller eller Helteroller, han har udført, og da han tillige har den Fortjeneste, først at have bragt dette Mesterværk paa nærværende Theater, nemlig til Beneficeforestilling for Skuespillerpersonalet. Og hvor ypperligt han end har skilt sig ved denne svære Rolle, uden at tale om Hovedrollerne i mange andre af Oehlenschlägers Dramaer, har han dog, hvad kunstnerisk Fuldendelse angaar, fortjent endda større Beundring og Paaskjønnelse i nogle af de Charakteerroller, han i den senere Tid har givet, og hvis Udførelse noksom har aabenbaret den ved langvarig Øvelse uddannede dramatiske Kunstner. Som saadanne Roller kan anføres Kean i Stykket af samme Navn og Marki Seiglierei i „Emigranten og hans Datter," Palle Block i „Pak," Ole Kaninstok i „Capriciosa," Geronte i „Skatten" og især Sir Peter i „Bagtalelsens Skole" og Sir Antony i „Medbeilerne," — altsammen Roller, som kun øvede og begavede Skuespillere kunne udføre paa en tilfredsstillende Maade. Ved blot at erindre sig Hr. Jørgensens Udførelse af de nævnte Roller, hvori man snart har maattet beundre Helten og den raa Kraft, snart den fine Verdensmand, vil man ikke Andet end forundre sig over Omfanget af hans sceniske Talent, især naar hertil kommer, at han ogsaa har udmærket sig i Elskerroller, (man erindre sig hans Robin i „Djævelens Memoirer," og Ingomar i „Ørkenens Søn" m. fl.) og tillige er optraadt med Held i Syngestykker og Operaer. I sidste Henseende kan her nævnes hans Udførelse af Titelrollen i „Figaros Bryllup", der i sin Tid blev meget rost i et af vore Dagblade. Forøvrigt hører Operaerne — i Forbigaaende bemærket — ikke til de Stykker, som Jørgensen ynder og finder passende for vor Scene, en Mening, som saa Mange billige.

Vi have saaledes allerede vist, at Theatret i Jørgensen har en Skuespiller, der har overtaget og fremdeles kan overtage de forskjelligste og sværeste Roller, naar undtages de lav komiske, og dog er ikke dette Alt. Jørgensen har ogsaa været Theatret til stor Nytte i andre Henseender. Han har været den eneste, der ved alle høitidelige Leiligheder er bleven benyttet til at fremsige Prologer. Vi have ovenfor sagt, at han fremsagde Prologen ved Theatrets Aabning. Hertil føie vi Følgende. Ved Hs. M. Carl Johans eneste Nærværelse i Christiania Theater (ved Opførelsen af de syv militære Piger) fremsagde Jørgensen den af A. Munch i denne Anledning forfattede Prolog, hvorfor Hs. Maj. tilstillede ham en kostbar Brystnaal. Ligeledes fremsagde han A. Munchs Prolog ved Festen i Anledning af denne Konges Regjeringsjubilæum (1843), Henr. Wergelands Prolog i Anledning af Hs. Maj. firsindstyveaarige Fødselsdag og H. O. Bloms Prolog ved Mindefesten over den afdøde Konge.

Ogsaa da Oscar som Konge første Gang overvar en Forestilling paa Theatret, fremsagde Jørgensen den i denne Anledning forfattede Prolog og modtog derfor af Majestæten et elegant Guldubr.

P. A. Jensens Prolog i Anledning af Kronprindsens Formæling fremsagde han ligeledes, og herfor skjænkede Kongen Kunstneren en med Brillanter besat massiv Brystnaal.

At opregne de øvrige Prologer, Hr. Jørgensen har fremsagt, ansees unødvendigt; og vi forlade derfor denne Side af hans Theatervirksomhed for med et Par Ord at berøre en anden, nemlig hans Sceneinstruktion. Ligesiden Theatrets Begyndelse har han nemlig fungeret som Sceneinstruktør, først sammen med Balling og Cronborg, og efterat Balling var død, afvexlende med den sidstnævnte Skuespiller. Men da Cronborg forlod Christiania Theater, overtog Jørgensen denne besværlige Post alene.

Hellerikke blot ved sin Instruktion har Jørgensen havt en betydelig Indflydelse paa andre Skuespilleres og Skuespillerinders Udførelse af deres Roller; ogsaa ved sit Samspil med dem har han vistnok ikke lidet bidraget til at hæve enkelte Medspillende til en høiere kunstnerisk Rang.

Inden vi ende disse Linier, maa vi ogsaa bemærke, at Hr. Jørgensen i Aaret 1839, understøttet med Stipendium af Theaterkassen, foretog en Reise til Kjøbenhavn, Hamburg og Berlin, for i disse Stæder at uddanne sig videre i sit Kunstfag.

Endelig ville vi tilføie, at han er gift og at hans Kone hører blandt Theatrets bedste Skuespillerinder.

Christian Jørgensen.

Ryper (Lagopus).*)

(Af Kand. juris J. B. Barth).

(Slutning fra forrige No.)

Hvad Rype, spør Du, hvad er det for et Slag;
Det er et Slags Flyvende, som under Tag
Ei gjerne vil bygge sig Reden,
Men haver i Lynget saa hemmeligt Hul,
At hvo det vil finde vel ti Gang' i Tul
Maa løbe baad' hisset og heden.

Fru Rype er tilmed og ikke saa slet;
Hun er alamoden og klæder sig net;
Kan klæde sig om naar hun lyster.
I Lynget hun fører bruunspraglede Pragt;
I Sneen hun drager sin sneehvide Dragt;
Og sig imod Frostet beryster.

(Peder Dass's Nordlands Trompet).

2. Fjeldrypen (lagopus alpina). Paa samme Maade som foregaaende Rypeart i sin Udbredning retter sig efter

*) Nærværende Opsatser ere ligefrem uddragne af en Reiseindberetning, der er bestemt til Optagelse i et naturvidenskabeligt Skrift, og der er ved Affattelsen intet Hensyn taget til deres mulige Brugbarhed for illustreret Nyhedsblad. Deraf den Tørhed i Fremstillingen, som jeg, om jeg oprindeligviis havde tænkt mig nogen saadan Anvendelse af dem, efter Evne vilde bestræbt mig for at undgaae. Deraf ogsaa deres Vidtløftighed i enkelte Henseender, f. Ex. i Bemærkningerne om

Birken, er Fjeldrypens Forekomst indskrænket til de Steenure, der høit ovenover Trægrændsen strække sig blaanende henad de bratte Fjeldsider, fra hvis øverste Dele, der nu som lodrette Vægge og spidst opragende Horn staae igjen ovenfor Uren, de engang ere styrtede ned. Stundom ere ogsaa disse gjenstaaende Vidner om Fjeldenes oprindelige Høide selv nedramlede; Steenmasserne naae da lige op til det Øverste af Fjeldet, der i dette Tilfælde som en sjelden Undtagelse kan frembyde Jægerens Fod en ubetydelig Flade til Afvexling fra hans møisomme Gang op og ned, frem og tilbage i de bratte Urer dernedenfor. I Urer med sidstnævnte Beliggenhed har jeg stedse fundet de fleste Fjeldryper; de sidde der fordetmeste op imod Urens øverste Deel eller strax nedenfor det Sted, hvor den begynder at tabe sin Steilhed og gaae over i Fjeldtoppens fladere Deel. Sjeldnere sidde de oppe paa denne selv. Ellers træffes Fjeldryper i næsten alle Urer, der naae op til den nævnte Høide, og da saadanne ere almindelige overalt i Fjeldene paa samtlige Øer i dette bjergfulde Distrikt, hvoraf den største Deel naaer op over 1500 Fods Høide, kan Mængden af Fjeldryper i Lofoden og Vesteraalen neppe være mindre end af Dalrypperne, omendskjønt hine, der ere mere jævnt fordeelte over alle Fjelde i det hele Distrikt og desuden langt vanskeligere at komme til, aldrig sees i saa store Masser paa een Gang, som disse, der holde sig mere samlede inden bestemte Lokaliteter, hvortil Adgangen heller ikke er synderlig besværlig. Det er kun enkelte i Nærheden af Søer og Menneskenes Boliger liggende Fjelde, der kunne blive gjennemsøgte af Rypejægeren. Men kunde han naae frem til Steenurerne mellem de vilde mægtige Fjeldvartier, der opfylde det Indre af Øerne, hvor ingen menneskelig Fod vover sig hen, skulde han vel blive forundret over den Mængde Fjeldryper, han der vilde faae see, og i Sammenligning dermed maaskee ansee Dalrypernes Antal endnu kun for ringe. Ved at gaae meget paa Jagt efter Fjeldrypperne vænner man sig til med en næsten ubedragelig Sikkerhed af Fjeldenes og Urernes Form og Udseende, deres Beliggenhed og Omgivelser nogenlunde at kunne slutte sig til Rypernes mere eller mindre hyppige Forekomst paa Steder, hvor man aldrig tilforn har været. Man vilde og snart finde det for besværligt og blive kjed af Jagten, om man blot ved at see en Ur blaane høit oppe i Fjeldet uden andre Mærker vilde foretage den lange og møiefulde Vandring derop og maaskee idethøieste fælde et Par Ryper, maaskee ligesaa ofte ikke træffe paa en eneste. Thi omendskjøndt man ved gjentagne Marscher vil bringe i Erfaring, at næsten ingen betydeligere og høit nok beliggende Steenur er uden sine Ryper, der ere satte derhen for ogsaa over disse uvenlige Partier af Naturen at udbrede et vist Liv, træffer det meget ofte, at Fuglene holde sig nede i deres Huller og Gange mellem Stenene, saa at man ikke faar dem at see, medens man ikke saa let resikerer dette paa saadanne Steder, som en længere Erfaring har lært Jægeren at kjende som de, hvor Ryperne ere talrigst og hvor gjerne endeel holde sig oppe paa Stenene, naar de andre have stukket sig bort. Østvaago, Hasseløen og Langøen ere de Øer, hvis Fjelde hyppigst frembyde dette for Fjeldrypernes Forekomst fordeelagtigere Udseende, hvilket Skjøn heller ikke har bedraget mig de Gange, jeg paa enhver af disse Øer i den nævnte Hensigt har foretaget mig en Vandring i Høiden; og jeg holder mig overbeviist om, at Fjeldryperne der ere langt talrigere end hvorsomhelst ellers paa Øgruppen.

Ligesom foregaaende Art men noget senere eller i Oktober forene ogsaa de enkelte Fjeldrypefamilier sig til større Flokke, der holde sig sammen hele Vinteren over, indtil de i Mai Maaned parviis fordele sig. Omendskjøndt Fjelryperne fra Oktober Maaneds Begyndelse, naar de sidde paa de nøgne Steenure, see næsten ganske hvide ud og kunne øines paa betydelige Afstande, har jeg besynderlig nok stedse fundet dem ganske spage, saalænge Sneen endnu ikke har lagt sig over Fjelde og Urer; men ikke saasnart ere disse blevne hvidklædte ligesom Ryperne selv, forend de med Eet blive saa rædde og forsigtige, at det fra den Tid af og lige indtil de om Foraaret atter have spredt sig ad ikke har lykkedes mig at komme nogen Fjeldrype paa Skud. Anderledes forholder det sig med disse Fugle, naar de, som det i enkelte sjeldne Vintere hænder, fra Fjeldene komme ned til Søkysten, hvor de lægge sig omkring paa nøgne Fjeldnauser, i Smaakrat, ja paa den slette Mark saa tæt, at man de fleste Gange kan skyde 3 til 6 i Skuddet, og i saadan Mængde, at et Par med tilstrækkelig Ammunition forsynede Jægere kunne dræbe indtil 300 Stykker for Dagen. De ere da saa spage, at mange ikke engang flyve op, naar man skyder deres Kammerater midt imellem dem, medens de, som flyve, oftest kaste sig ned i Sneen igjen inden Skudvidde fra Stedet, hvor de laae. De ere ligesom blevne reent forvirrede ved at være komne paa et dem saa fremmed Terrain, der ikke tilsteder dem at skue saa frit omkring sig, som de ere vante til fra deres sædvanlige høie Opholdssteder. For 9 eller 10 Aar siden droge i Lofoden og Vesteraalen Ryperne saaledes skareviis ned til Strandene, hvor de dræbtes i saadan Mængde, at de hele denne Vinter solgtes for 2 Skilling Stykket, medens den almindelige Priis er 6 Skilling. De benyttedes det Aar meest til Føde for Tjenestefolkene. Saadanne Nedvandringer af Fjeldryperne skulle, efter hvad man fortalte mig, ikke have været saa sjeldne før i Tiden, da de regelmæssig pleiede at indtræffe med ikke mange Aars Mellemrum. I de sidste 9 a 10 Aar have de ikke fundet Sted. Grunden til dette Phænomen antages almindeligviis at være den, at Fjeldene i de Vintere, det indtræffer, bedækkes med store Sneemasser under et Veirligt, der hindrer dem fra paa enkelte Steder at blæse bort og derefter bringer Sneen til at fryse, hvorved Ryperne spærres Adgangen til Kræklinglynget og de smaa Vidie- og Birkebuske, der udgjøre deres Næring. Denne Forklaringsmaades Antagelighed formaar jeg ikke selv nærmere at bekræfte. Dog synes den at bestyrkes ved den Omstændighed, at jeg om Vinteren oftest har seet Fjelryperne paa saadanne bratte Fjeldhammere, som af Vinden have været blottede for Snee, og hvor de saaledes med Lethed have kunnet komme til deres Yndlingsspise Kræklinglynget, der ogsaa om Vinteren staar grønt. Ligesom foregaaende Art søger ogsaa Fjeldrypen under denne Aarstid lavere ned om Natten; dog har jeg aldrig seet dens Spor nedenfor Trægrændsen. Naar man om Vintermorgenen er ude forend det er lyst, hører man ikke sjelden Fjeldrypernes besynderlige Snurren midt nede paa Fjeldsiderne; men efterhaanden som det lysner, bliver Lyden, idet Ryperne spadsere høiere og høiere op, svagere og svagere, indtil den med den fuldt frembrydende Dag, da de ere komne heelt op paa Fjeldet, ikke mere er hørlig. Af de Spor, Ryperne efterlade under disse deres Nattevandringer, seer man, at de fordetmeste have gaaet omkring mellem det Birke- og Vidiekjær, der pleier at vore strax ovenfor den egentlige Trægrændse, og hvis Endestilke de have afbidt. Dog synes de ikke gjerne at gribe til denne Føde, uden hvor Sneedækket spærrer dem Adgangen til Kræklinglynget. Fjeldrypernes Nøisomhed i Forbindelse med den store Udbredning af denne Plante, der paa mange Steder ganske bedækker Fjeldsiderne, hvor den stiger op næsten til den evige Snees Grændser, gjør det forklarligt, hvorledes disse Fugle aldrig lide Mangel paa Næring i de høitliggende Regioner, hvor man mindst skulde troe det muligt for levende Væsener at finde Betingelserne for deres Livs Vedligeholdelse. Kræklingen sætter i enkelte Aar saamange Bær, at det sortner fremfor En hvor man gaar. Alligevel har jeg endog i disse Aar aldrig fundet Bærene selv i Fjeldrypens Kro, blot Plantens grønne Dele. Efter en saadan Frugtbarhed synes Kræklingen at behøve en Hviletid, idet man det paafølgende Aar fast ikke finder et eneste Bær. Da vilde Ryperne være ilde farne, om deres Smag kun tillod dem at nyde Bæret istedetfor Lynget. Atter et Exempel paa Naturens vise Forsorg.

Som en Undtagelse fra hvad jeg forhen har anført om, at Fjeldryperne, paa de omtalte sjeldne Vintertog nær, aldrig vise sig i de lavere Strog eller nedenfor Trægrændsen, maa bemærkes, at dette dog finder Sted paa enkelte Punkter, hvor det for Ryperne beleilige Terrain med Stene og Kræklinglyng fortsætter sig i en jævn Skraaning lige ned imod Søen saaledes, at det overalt bibeholder den samme Charakteer uden at afbrydes af Græsvæxt eller Træer, for hvilke sidste Fjeldrypen synes at have en afgjort Frygt og Modbydelighed. Paa saadanne Skraaninger kan man saavel Vaar som Høst ogsaa medens det er lyst træffe dem allerede i faa hundrede Fods Høide over Havet. Dog er det ikke almindeligt, at de komme saa langt ned paa Skraaningen og længere ud paa Dagen begive de sig gjerne høiere op.

I Begyndelsen af Mai træffes Fjeldryperne Par for Par. At slutte fra det Udseende, de da have, begynde Hannerne omtrent midt i April, altsaa betydeligt senere end Dalrypen, at anlægge Vaardragten, der hos de fleste først efter Midten af Juni viser sig fuldt udviklet. Hunnen begynder Fældningen nogle Dage senere og er fordetmeste færdig dermed sidst i Mai og i de første Dage af Juni. Denne Art behøver saaledes meget kortere Tid til Vaarfældningen end foregaaende, da Hannen allerede gjør sig færdig paa 2 Maaneder, Hunnen paa omtrent 5 Uger, medens Dalrypen som anført dertil bruger respektive henved 3 og 2 Maaneder. Saasnart Hunnen har iført sig Vaardragten, begiver den sig afsides til et eller andet Hul mellem Lyng eller Stene noget længere ned paa Fjeldsiden, for der at lægge sine Æg. Hannerne sees endnu nogen Tid at dvæle paa de Steder, hvor Hunnerne forlode dem, hvorefter de slaae sig sammen i større eller mindre Selskaber, der holde sig samlede til omtrent midt i August, da de skulle skilles ad for atter at slutte sig hver til sin Familie. I de sidste Dage af Juni har jeg seet saadanne Selskaber af Hanner paa 6 til 10 Stykker, der da alle vare i fuld Vaardragt. Efter denne Tid har jeg ikke skudt nogen Fjeldrypehan før i Begyndelsen af September, da hele Familien har fulgtes ad. De have da allerede faaet det Meste af Høstdragten, som omtrent midt i samme Maaned atter igjen begynder at fortrænges af Vinterdragten, dog saaledes, at Høstfældningen derunder tillige fortsættes, idet de mørkere graavatrede Fjær, der fra en tidligere Periode sidde igjen fornemmelig paa Forkroppen, stedse først vexle med de lysere Fjær af samme eller af en mere blaagraa Grundfarve, der betegner den egentlige Høstdragt, forend Vinterdragtens hvide Fjær naaer hen over den samme Deel af Fuglens Krop. I den største Deel af Oktober Maaned sees saaledes alene kun saadanne lyst graavatrede Fjær, der uforandret beholde denne deres Farve, indtil de med Eet vige Pladsen for de hvide Fjær altsom disse udbrede sig mere og mere. Sidst i Oktober sees Fjeldrypen fordetmeste i fuld Vinterdragt.

Som bekjendt er Fjeldrypehannen i fuld Vaardragt sort paa Forkroppen og den største Deel af Ryggen, fordetmeste med enkelte smaa rustgule Tverstriber eller Fjærkanter paa Issen og Nakken samt tildeels paa Halsens Underside. Ofte sees ogsaa flere af Brystets og Ryggens sorte Fjær kantede med Hvidt, der undertiden indtager $1/_3$ af Fjærens hele Længde. Den bagerste Deel af Brystet, hele Underkroppen og enkelte Dele af Bagryggen ere hvide, saaledes, at de hvide Fjær paa sidstnævnte Deel blande sig ind imellem de sorte og efterhaanden forsvinde længere fortil. Mellem Ryggens sorte Fjær findes flere eller færre meget mørktfarvede graabruunt vatrede Fjær, der kunne betragtes som Antydninger til Sommer- og Høstdragten. Ogsaa denne Rypeart fælder, saavel Han som Hun, hele Sommeren igjennem. Naar man med en ved Midtsommertider eller sidst i Juli skudt Fjeldrypehan (see Nilsons Tegninger af skandinaviske Fugle) sammenholder en Han fra først i September og videre forfølger den sidstes Farveskiftninger (Mellemphaserne har jeg ikke seet hverken in natura eller i Tegning), skjønnes det nu, at Vaardragten lidt efter lidt forandres derved, at der i Juli og August istedetfor de ældre Fjær, der ideligt fældes, fremkomme nye graa og sortvatrede, af hvilke de sidst fremkomne stedse ere lysere og mere fiint vatrede, ligesom de ogsaa falde mindre i det Brune og gaae mere over i Askegraat, end de ældre, saaledes, at flere af disse Farvenuancer vise sig til samme Tid hos eet og samme Individ. Da imidlertid paa Exemplarer fra Slutningen af Juli og de første Dage af August Dragten viser sig nogenlunde eensartet, idet samtlige vatrede Fjær endnu til Størstedelen have bibeholdt det bruunlige Anstrøg, og der af Vaardragten kun sidde nogle smaa sorte Fjær igjen paa Forkroppen, hvis disse ellers ere de samme som de, der fremkom om Vaaren og ikke andre af samme Farve, hvilket jeg holder for mere sandsynligt, saa kan man sige, at Fjeldrypehannen viser sig i fire bestemt udprægede forskjellige Dragter under enhver af de fire Aarstider, nemlig: 1) den hvide Vinterdragt, 2) Vaardragten, 3) Sommerdragten, der er vatret af Sort paa en noget mørkladen bruunliggraa Bund med enkelte sorte og hvide Pletter fornemmelig paa Forhalsen, og 4) Høstdragten, (i Oktober) fiint sortvatret paa lyst askegraablaa Bund, hvilken Farve ved Siden af det Hvide næsten indtager det samme Rum paa Fuglens Legeme, som den mørke Deel af Vaardragten, medens af Sommerdragten den mørkere Deel strækker sig noget videre ud over Fuglens Ryg og Sider.

Efterat Hunnen har opsøgt det Sted, hvor den vil ligge, holder den sig saa skjult og stille, at man kun sjelden faar den at see igjen, forend Ungerne ere saa vidt fremkomne, at den med disse kan begynde at vandre noget videre omkring. Naar den da imod Midten af August atter lader sig tilsyne, sees dens sort og gult tverstribede Vaardragt, der ligner Dalrypehunnens paa det nær, at den gule Farve hos Fjeldrypehunnen er renere og mindre i Bruunt stødende, overalt indsprængt med de blaagraae vatrede Fjær af Høstdragten, der allerede da viser sig som den fremherskende. Denne Fjeldrypehunnens Dragt er den smukkeste af alle saavel Dal- som Fjeldrypernes Farvetegninger. I sin senere Farveudvikling følger Hunnen ganske de samme Regler som Hannen, kun at dens graavatrede Fjær stedse blive sig selv mere lige og ialfald kun lysne ganske ubetydeligt. Forøvrigt henvises med Hensyn til Fjeldrypernes Farveskiftninger til Nilsons skandinaviske Fauna, 1835, andet Bind Side 100 til 103. Det synes ellers som Nilson ikke har havt Exemplarer for sig fra Seenhøsten eller Oktober. En Svite af saadanne indtil Fældningens sidste Periode skulde sikkert have foranlediget ham til ganske at forkaste den Mening, at Overgangen fra Høst- til Vinterdragten skeer ved Fjærenes Afblegning, hvad enten man nu vil forklare en saadan Blegningsproces at foregaae derved, at paa samme Tid hver enkelt Deel af den hele Fjær lidt efter lidt lysner, indtil den omsider gaar over til at blive reent hvid, eller derved, at den hvide Farve paa engang fremtræder fuldkommen reen i Fjærenes Rand, for paa samme Maade successivt at udbrede sig til dens øvrige Dele. Thi vel sees stundom enkelte Fjær paa saavel Dal- som Fjeldrypernes Høstdragt forsynede med en hvid Kant. Men dette er ikke Andet, end hvad der efter det før Anførte ogsaa viser sig at være Tilfældet med flere af de sorte Fjær i Fjeldrypehannens Vaardragt, ligesom det, om end nok saa seenhøstes, kun er paa ganske enkelte Fjær og ikke engang hos alle Individer, man bliver Saadant vaer, medens denne dobbelte Farve hos den enkelte Fjær, hvis den skulde antyde en begyndende Afblegningsproces, efterhaanden maatte fremtræde paa alle de øvrige og tillige for hver især gjøre sig meer og meer gjældende derved, at den hvide Farve udvidede sig over en større og større Deel af Fjæren. Men hverken finder dette Sted, og heller ikke har jeg, omendskjøndt jeg med Undtagelse af Midtsommertiden har skudt begge Arter Ryper paa ethvert Trin af deres forskjellige Fældningsperioder, bemærket nogen paa den første af de nævnte Maader stedfindende successiv Afblegning af Høstdragtens Fjære. Jeg skylder her at bemærke, at jeg ikke veed, paa hvilken af de nævnte Maader hiin Afblegningsproces pleier at forklares, og at jeg heller ikke fortiden har Adgang til noget Skrift, hvori dette omtales; jeg har derfor omhandlet begge de Maader, jeg har kunnet tænke mig som de eneste mulige. Det er mig endog ikke bekjendt, om man overhovedet har gjort sig Rede for, hvorledes en saadan Afblegning maatte foregaa.

Af hvad jeg har anført betræffende begge Rypearternes Farveforandringer sees det, at jeg ikke har havt til Hensigt at give nogen fuldstændig naturhistorisk Beskrivelse over nogen enkelt af deres forskjellige Dragter, som ikke tilforn af Andre maatte være udførlig nok beskrevne. Baade gjøres dette mig umuligt derved, at jeg ikke har Exemplarerne for mig; og desforuden tillade mine øvrige Forretninger mig ikke at ofre nærværende Arbeide den Flid og Opmærksomhed, hvormed det under gunstigere Omstændigheder vilde været mig saare kjært og behageligt at kunne behandle disse Gjenstande. Det Manglende seer jeg mig derfor nødt til at overlade til Andre, hvem mere Tid og bedre Evner ere forundte, og som i de af mig til Christiania Universitetsmusæum indsendte halvhundrede Stykker Rypeskind, samlede i forskjellige Perioder under Vaar- og Høstfældningerne, ville forefinde et, som jeg smigrer mig med, ikke ganske upaaagteligt Materiale.

At dømme efter de faa Rypekuld, jeg har seet i sidste Halvdeel af August Maaned (i Juli og August har jeg ikke befattet mig ret meget med Jagten efter Fjeldryper) have Ungerne i disse været udklækkede først efter Midten af Juli. Men maaskee varierer Tiden, naar Fjeldrypen udklækker sine Unger, næsten ligesaa meget som for Dalrypens Vedkommende er anført. Endnu midt i September kunne Ungerne ogsaa hvad Størrelsen angaar skjelnes fra Forældrene; dog staae de heri da kun lidet tilbage for disse. Om Ungernes Farve see Nilson loco cit.

Fjeldryperne ere i hele Mai og Juni Maaned saa spage, at jeg da stedse har kunnet komme dem i Skud; dog lade de sig ikke gjerne gaae altfor nær, ligesom, om flere ere i Nærheden, de, der ikke fældes, blive skye ved de gjentagne Skud. Idet de da tage til Vingerne, lade de deres knirkende eller snurrende Lyd høre, der maaskee bedst vilde kunne efterlignes ved en grovtlydende Kragesmelle med slap Fjær, da Lyden ellers vilde blive for skarp. Jeg har af Fjeldrypehannen aldrig hørt flere end denne ene Lyd, der, hørlig paa lang Afstand, ofte forraader dem før Jægeren endnu er kommen saa nær, at han kan see dem, hvilket, naar de sidde paa eller ved Siden af Stenene, formedelst deres brogede Dragt under denne Aarstid ellers ikke er vanskeligt. Først naar Hunnen har faaet sin fulde Vaardragt, er den vanskelig at faae Øie paa. Hele Høsten udover lige indtil Sneen kommer ere Fjeldryperne, naar de ikke forekomme i større Selskaber, end de, der dannes af de enkelte Familier, ialmindelighed saa spage, at man kan skyde dem ned een for een, idet de tiloversblevne for hver Gang kun flyve en kort Strækning og stedse paany uden videre Forsigtighed fra Jægerens Side lade sig gaae paa Skud. I større Flokke ere de noget mere rædde og flyve længere ad Gangen. Undertiden have de seenhøstes Dalryper i Følge med sig og lade sig da af disse forføre til at blive ligesaa skye. Men saasnart de atter komme for sig selv og sprede sig omkring Steenurerne, ere de igjen spage. Allerbedst lønner Jagten efter Fjeldryperne sig i Oktober Maaned, da de paa Afstand see heelt hvide ud og stikke paafaldende af mod det nøgne Fjeld. Jeg har ogsaa lagt Mærke til, at de da heller ikke holde sig saa meget nede mellem Stenene, som om Vaaren og tidligere om Høsten, endskjøndt de i August og første Halvdeel af September, da deres Farver gjør dem paafaldende lige med de blaagraa Stene, ere vanskelige nok at faae Øie paa ogsaa naar de sidde ovenpaa disse. I denne Tid seer man dem ofte springe frem af Uren tæt foran sig, naar man vandrer hen over denne. De blive da gjerne roligt siddende, stundom saa nær Jægeren, at han maa trække sig tilbage for ikke at skyde Fuglen tilskamme, hvis han vil benytte den til Udstopning og ikke foretrækker at skyde den Hovedet fra Kroppen. Fjeldrypernes værste Fiende er Ørnen, (sandsynligviis begge Arter) der hele Dagen igjennem sees at svæve over de Fjelde, hvor de meest opholde sig. Naar den nærmer sig, putte de sig ned under Stenene; men ikke altid lykkes dette Puds dem, hvilket de Levninger af dræbte Fjeldryper, man ikke sjelden støder paa, noksom bevise. Ogsaa Pilegrimsfalken har jeg seet drive omkring i den Region, hvor denne Rypeart holder til.

Rypernes Farveforandringer, og deres Mangel paa Nøiagtighed i andre, idet man f. Ex. vil savne en ordentlig Beskrivelse over begge Rypearter. Nogen Omarbeidelse sigtende til at give Opsatserne en med Nyhedsbladets Tendents mere passende Charakteer, tilsteder Tiden mig ikke. Idet de dog ogsaa saaledes som de ere, formeentlig i deres Heelhed egne sig for Nyhedsbladets Læsere, vover jeg at haabe de antydede Mangler velvilligen holdte mig tilgode.

Indsenderen.

Vandringer i det østlige Europa fra Pesth til Siebenbürgen.

(Brudstykke af en Reisebeskrivelse.)

Donau har, naar man drager fra Pesth, meget kjedsommelige Bredder; den venstre er flad, men den høire hæver sig og behersker, uagtet den kun er dannet af Leergrund, Omegnen. Men efterat Floden har optaget Drau, blive Omgivelserne mere afverlende. De Bjerge, der adskille Sau fra Donau, danne maleriske Former paa den høire Side, og snart øiner man nu de Klipper, hvorpaa den berømte Fæstning Peterwardein ligger. Ikke langt derfra ligger den rige Handelsstad Neusatz, det vigtigste Sted i hele det østerrigske Serbien. Herfra var det, at Kroaternes Banus vilde angribe denne Fæstning, hvilket havde til Følge, at denne blomstrende Stad blev fuldkommen ødelagt.

Længere ned ved den høire Donaubred faa vi Serbernes Jerusalem, Karlowitz, Sædet for Patriarken Najacic at see, men denne Stad har ikke noget synderligt bymæssigt Udseende, endskjønt der ogsaa er en Høiskole for den serbiske Geistlighed. Ombord paa Dampskibet var der mange Serber, der vakte den gunstigste Dom om dette Folkefærd; især viste den serbiske Helt Stratimirowitsch, der var med paa et Stykke af Veien, sig som en høist interessant Repræsentant for sin Nation; han er endnu ung, men hans Personlighed tiltaler ligesaameget ved Aand som ved et fordeelagtigt Ydre. Hos Serberne hersker egentlig kun Dannelsens Aristokrati; Adelsmisbrug have de ikke ladet faae Indpas.

Der hvor Theiss falder i Donau, opdager Øiet vidt og bredt ikke andet end de rige Donauenges oversvømmede Vidder; til Venstre strække de sig ind i Banatet, medens Landet til Høire stiger op til Semlin, hvorfra man foran sig seer de høie Klipper, der mægtigt stige op hvor Sau falder i Donau. Sirmiens Hovedstad, Semlin, har et bedre Ry, end den fortjener; thi uagtet den er meget stor, og har en betydelig Handel, seer den saare uregelmæssig, man kunde næsten sige vild, ud, og man kan jo paa dens Udseende mærke, at den ikke ligger langt fra den tyrkiske Grændse. Paa de tyrkiske Fæstningsværker i Belgrad seer man ogsaa, at man der giver Alt i Allahs' Vold.

Fra Belgrad til den af Tyrkerne besatte Fæstning Semendria bliver den serbiske Flodbred mere malerisk. Den nævnte Fæstning er af byzantinsk eller genuesisk Oprindelse, hvilket man ogsaa seer paa dens henved tyve Taarne, der ere forenede til et mægtigt Værk med krenellerede eller takkede Mure. Tyrkerne forliges meget godt med Serberne, og roses meget for deres Ærlighed.

Ved Moldava hæver endelig ogsaa den venstre Donaubred sig op i Karpaterkjeden, der, efterat have dannet Grændsen mellem Siebenbürgen og Walachiet, i sydlig Retning igjennem Banatet træder ud imod den mægtige Strøm, hvis Leie her bliver trangere. De talrige Øer, vi hidtil have seet, forsvinde; som en Repræsentant for dem staar igjen en enlig spids Klippe, der som en smækker Granitpyramide stiger op af Vandet. Nu bliver Strømmen trangere og trangere, uhyre Klippemasser hæve sig truende paa begge Sider, indtil man glider ned over de vildtbrusende Strømme og Stryge. Førerne af det mægtige Dampskib, der især ere fra Triest og Dalmatien, frygte ikke længer for Farten gjennem Jernporten, hvor man paa serbisk Side beundrer Trajans Vei, der er huggen ind i Klipperne og hans Mindestavle, paa Banatssiden Szechenyiveien. Alt Stort, som er udført i Ungarn i de tyve Aar, før den sidste store Bevægelse, har Landet denne store Patriot at takke. Han er Ophavsmand til Dampskibsfarten paa Donau, ham skyldes hiin storartede Kjedebro, der er det eneste Forbindelsesmiddel mellem de vidtstrakte Dele af Ungarn paa denne og hiin Side Donau, naar Iisgang overalt gjør Strømmen voldsom og uregjerlig. Medens Ungarerne ikke vilde give efter for Tidens Fordringer og troede, at de paa de szeczenyiske Jernbaner kunde tage forældede Misbrug fra den hellige Stefans Tider paa Slæbetoug, gav han den ungarske Handel Adgang til den uhyre Nationalrigdom.

Det er beklageligt, at Szechenyi's aristokratiske Princip ikke tidligere kunde forliges med Aanden i Kossuths Fremskriden. Havde dette ikke været Tilfælde, vilde man maaskee have kunnet undgaae hiin voldsomme Omvæltning, der senere nødvendigviis maatte indtræde. I Almindelighed grændser endnu den Hengivenhenhed man nærer for Kossuth næsten til Tilbedelse, ja den er saa overordentlig, at de fanatiske Katholiker have glemt, at han er Lutheraner. Men Katholiken er, i Ungaren som i Polen, først Ungarer og Polak, og saa Katholik; derimod er Tydskeren først Katholik og saa først Tydsker. Dette er naturligviis især Tilfældet med Geistligheden, som derimod i Ungaren bestandig holdt med Opstanden; ja det gik endog saa vidt, at en Biskop som Oprører blev dømt til Galgen og senere benaadet med fleeraarigt Fæstningsarbeide.

En tydsk Banater. Magyarer.

En Serber. En Kroater.

Ved Orsava, hvor jeg gik i Land, blev samtlige Reisende nødte til at opholde sig saalænge, indtil man havde faaet konstateret en smuk Armenierindes Signalement, der var kommen i Følge med os. Det kom imidlertid for en Dag, at hun kun lignede en mistænkelig Dame, der skulde sættes ved Vingebenet, fordi hun havde været i Forstaaelse med en østerrigsk Officier, der fra Mediah vilde flygte over Donau med Statsbreve til Kossuth, men som under dette Foretagende var tagen til Fange. I Mediah var der slet ikke Huus at faae; Bojarerne fra Walachiet kunde neppe erholde et Kammer, uagtet de bød en Dukat Dagen i Leie; jeg gik derfor over Karansebos til Lugos i Banatet, hvor man fra de walachiske eller romanske Grændselandsbyer, der udmærke sig ved Orden og Reenlighed, atter kommer til den ungarske Huusholdnings sædvanlige Uorden. Her var der netop opført en ny Kirke, hvilket altid skeer, naar en Menighed forlader den østerlandske Tro, og gjennem Unionen anerkjender Pavens Ufeilbarlighed. Finantsministeren skal have en svær Pust, naar han vil stryge disse store Udgifter, til Guds Æres Forherligelse, ud af Budgettet.

I Deva i Siebenbürgen saa jeg det sprængte Slot Decebals eller Ditztralel, hvor 400 Ungarer, der ikke vidste at Minerne vare ladede førend den østerrigske Besætning drog ud, bleve sprængte i Luften.

Først fra nu af vil det blive muligt at bereise Sibenbürgen; hidtil har det været af den Beskaffenhed, at, naar man kom til et Brosted, var det et Tegn til at man maatte over gjennem Vandet; thi alle Broer vare sædvanlig nedfaldne. Den ungarske Komitatsindretning er nu ophørt; Regjeringen har nu udnævnt Provinds- og Kredsforvaltere, der under Generalgouvernør Wohlgemuth staae i Spidsen for Styrelsen. Denne Mand er, saaledes som det ofte er Tilfældet i den østerrigske Arme, ikke nogen Stokaristokrat, men en Folkets Søn og særdeles human: med sin elskværdige Frue fører han et Huus, der kan opstilles som et Mønster for en Høistbefalendes Gjæstfrihed. Her lærer han de Indfødte at kjende, bliver selv kjendt med sine Embedsmænd og fremmer gjensidig Tillid. I Nordtydskland ere Forholdene anderledes; en kommanderende General vil der finde det under sin Værdighed at indbyde andre end Grever, Grevinder, Baroner og maaskee nogle adelige Lieutenanter til sit Thebord.

Efter officielle Lister tæller Østerrige 37,443,033 Indvaanere. Af disse ere 7,980,920 Tydskere, 15,170,620 Slavoner, 5,063,575 Italienere. Indvaanerne af Friaul ere en Blanding af Italienere og Slavoner og anslaaes til 393,954 Sjæle. Romaner og Walacher, der især bo i Siebenbürgen og Bukowia, anslaaes til 2,686,492 Magyarer til 5,418,775. Af Zigeunere eller Tatere tæller Østerrige over 100,000.

De forskjellige Nationaliteter i disse Egne nære fremdeles et grundigt Had til hverandre, og dette Had er tiltaget siden Opstanden; Tydskerne, som i Ungarns Opstand kun saae en Bevægelse af Adelen, der blot ønskede sig selv Friheden, for ustraffet at kunne undertrykke sine walachiske og slavonske Bønder (hvilke i Landets Love kaldes: elendig arbeidspligtig Pøbel), vare fra Begyndelsen rasende og stillede paa egen Bekostning en heel Bataillon Jægere i Marken. Romanerne vare ikke mindre forbittrede, men glædede sig i sit Raseri over, at de nu kunde hævne sig paa sine Undertrykkere; Ungarerne skjøde en tydsk luthersk Præst, og hang hele Dusin af walachiske Poper. Det var ikke at undres over, at Walacherne gjorde Gjengjæld og røgede ungarske Adelsmænd ud af deres Slotte. Ved det store Badested Gyogy staae tolv Slotte som Brandsteder og Ruiner, der kan tjene de Regjeringer til Advarsel, der ville see et romantisk-patriarkalsk Forhold i Feudalsystemet.

Der udkræves en stor Kraft, for igjen at holde en Befolkning af saa forskjellige Nationaliteter, der have været paa Krigsfod mod hverandre og tilladt sig mangen Voldsdaad, som Begivenhedernes Gang da medførte, inden de rette Grændser, men det gaar dog i denne Henseende fremad; jeg har ved Dag og Nat reist i Siebenbürgen og har fundet, at alle disse Skildringer om Landets og Veienes Usikkerhed ere overdrevne. Det er imidlertid vist, at det er ubehageligt at reise i et Land, hvor man altid maa betale forud, naar man har leiet Heste, og aldrig kan vide hvor længe Vognen holder, eller hvilke Ophold der forøvrigt kunne indtræffe. Indvender man, at man dog ikke seer ud som en Snyder og Kjælting, og at det Tøi, man fører med, er langt mere værd end den Smule Skydsgodtgjørelse, faar man til Svar, at de saa ofte ere blevne snydte. Det maa vel have været nogle lumpne Karle af anstændigt Udseende, som have reist i disse Egne; thi alene min Beklædning er og seer dog ud til at være en flerdobbelt Værdi af Skydsbetalingen, selv om den anslaaes til 15 Gylden. Men det hjælper ikke; man gjælder ikke heel og holden for 15 Gylden. Hvo er nu Skyld i, at Bonden ikke har nogen Tillid til den Dannede? I Italien betaler den Skydsende Forskud eller Penge som Underpant for at den Reisende skal komme frem. Der maa vist reise færre Bedragere,

eller ogsaa maa her være mindre Udsigt for den Bedragne til at erholde Ret og hvad ham tilkommer end i Italien. Alene dette tør være tilstrækkeligt til at godtgjøre hvilket Uvæsen dets gamle Komitatsindretning var. Literaturen har ikke ladet sig skrække af Vaabenlarmen; flere interessante og betydningsfulde Værker ere udkomne, f. Ex. en vidtløftig Statistik over Siebenbürgen af Dr. J. Sällner hos Steinhaussen i Hermannstadt. Hos den samme Boghandler, der her lige ved den tyrkiske Grændse har to Hurtigpresser, er ogsaa udkommet et lærd Atlas over Ungarns Historie af keiserlig Geheimeraad Bedeur v. Scharberg. Dette Værk skal være grundet paa en Mangfoldighed af ellers utilgjængelige Aktstykker. I Kronstadt udgives Geheimeraad Neigebaurs Værk over Daciens Oldtidslevninger. Af dette fremgaar, at Bønderne i disse Egne have ganske egne Forestillinger om den klassiske Oldtids Bygningsværker. Naar man nemlig spørger dem om hvorfra de af Romerne opførte Bygningsværkers gjenstaaende Grundmure og Ruiner skrive sig, svare de, at Jøderne have opført dem, før Kristendommens Indførelse.

De ovenstaaende Træsnit fremstille Klædedragten og Folket i den østerrigske Provinds, der under Navn af Wojwodina i 1849 oprettedes af en Deel slavonske Distrikter, de første der i 1848 under Jellachik begyndte Opstanden mod Magyarerne. Ved senere Leiligheder skulle vi levere flere af disse forskjelligartede Folkeslags maleriske Dragter.

Alligator-Søen.

En forhenværende indisk Embedsmand har udgivet et Skrift, hvori han beretter om hvad han har oplevet og iagttaget i Sind. En af de interessanteste Skildringer er Alligator-Søen i Nærheden af Karatschi, hvilken vi her meddele vore Læsere:

„En af mine første Udflugter efter min Ankomst til Karatschi var at besøge Magar Talao eller Alligator-Søen. Dette mærkværdige Punkt ligger omtrent 8 engelske Mile fra Karatschi, og er for alle dem, der finde Behag i det Gruelige og Groteske, vel værd et Besøg. Et kort Ridt igjennem en sandig, ufrugtbar Strækning, hvor man kun hist og her opdager nogle Dichungelstrøg, bringer den Reisende til en liden Skov af Tamarindetræer, i hvis Skjød Uhyrernes skrækkelige Rede ligger skjult. Den, der ikke er kjendt paa Stedet, vilde neppe ane, at der under disse grønne Træer i denne smale Dam, som en dygtig Springer kunde halvt hoppe over, er skjult saa afskyelige Beboere. „Der er Dammen," sagde jeg til min Fører i en temmelig foragtelig Tone, „men hvor er Alligatorerne?" I det samme gik jeg temmelig kjæk og med hævet Hoved fremad, næsten tilbøielig til at betragte hele Sagen som et Bedrageri. Men en pludselig hæs Brølen eller Gjøen lige under mine Fødder bragte mig til med overordentlig Færdighed og maaskee med større Raskhed end Zirlighed at beskrive en Pirouette i Luften. Jeg havde nær traadt paa en ung omtrent tre Fod lang Krokodille, hvis Bid, saa liden den end var, dog vilde have været alt andet end behageligt. Strax efter viste sig Stedets Genius i Skikkelse af en hexemesteragtig udseende gammel Fakir, som, efterat jeg havde foræret ham et Par Rupier, øieblikkelig drog frem sin Tryllestav, med andre Ord en lang Stang og derpaa begyndte at „fremmane alle sine Aander." Da han to eller tre Gange havde raabt: Ao! Ao! (kom! kom!) vrimlede pludselig Vandet af Uhyrer. I det Mindste halv hundrede mægtige Alligatorer viste sig og kom, trængende og stødende hinanden, til Bredden. Den eensomme lille Skov, Dammen med sine sælsomme Beboere, Fakirens eensomme Hytte paa Bjergskraaningen, Fakiren selv, sortladen, høi og stærkt bygget, endelig den røveragtige Beludschi ved min Side dannede et høist fantastisk Skuespil. Sælsom var ogsaa den Magt Fakiren viste sig at besidde over sine Pleiebørn. Da han vinkede til dem med Stangen, standsede de — de vare ogsaa virkelig allerede komne i en intet mindre end behagelig Nærhed, og paa hans Raab „baitho" (sid ned) lagde de sig flade paa Bugen og grinede afskyeligt med sine aabne, væmmelige Kjæver. Da nogle store Stykker Kjød bleve kastede hen til dem, sloges og reves de derom, saa at Kjødet blev sønderslidt i mangfoldige Strimler og Stykker. Den Agtelse, de mindre viste for deres fuldvoxne Brødre, morede mig ikke lidet. En af dem, 10 Fod lang, skred ud af Vandet og henimod Fodringspladsen, da han med Eet saa en langt større Alligator bag sig. Latterligt var det forfærdede Blik, hvormed han humpede afveien i den øiensynligste Angest for at miste et Stykke af sin Hale, inden han fik iværksat sit Tilbagetog.

Omtrent tusinde Skridt fra den første Dam viste man mig en anden, hvori Vandet var saa varmt, at man neppe vilde have kunnet taale at stige ned deri; dog fandtes ogsaa her nogle smaa Alligatorer. Fakiren sagde mig, at disse Dyr ere overordentlig talrige i den Flod, der ligger 15 eller 20 Mile længere i Vest.

Stedets Konge, en uhyre Alligator, hvem Fakiren har givet et eget Navn, adlød aldrig hans Raab, at komme frem. Da jeg gik omkring Dammen, viste man mig Stedet, hvor den laa ubevægelig som en Træstamme, med Hovedet over Vandet; man havde ogsaa virkelig kunnet tage den for en Træstamme, hvis man ikke havde seet dens smaa vilde Øine, der formeligt gnistrede. Fakiren sagde mig at den var overordentlig vild og farlig og mindst 20 Fod lang."

Norge.

Christiania. Det er glædeligt af de indtil den 6te ds. udstædte Bulletiner at erfare, at Bedringen af Kongens Helbredstilstand nu er gaaet saaledes fremad, at ingen Bulletin herefter vil blive udgivet, medmindre nogen væsentlig Forandring skulde indtræffe.

— Kand. jur. N. M. J. Bugge er den 2den d. M. meddeelt Autorisation som Sagfører ved Underretterne i Jarlsbergs og Laurviks Amt.

— Ved Interimsregjeringens Resol. af 5te f. M. er det bestemt, at en Reverbeerovn til Nedsmeltning af sværere Jernmasser skal opføres paa Horten og at dertil maa anvendes et Beløb af indtil 3000 Spd. af de til Marinens Materielle bevilgede Midler, samt at Premierlieutenant Geelmuyden skal ansættes ved Hortens mekaniske Værksted for der at gjøre Tjeneste under Værkstedets Direktør i den Hensigt at uddanne sig i den praktiske Mekanik; dog er det ham forbeholdt, indtil Udgangen af 1854 at træde tilbage i sine nuhavende Poster, om han maatte attraae dette.

— Ved Interimsregjeringens Resol. af 3die Sept. er der af de af sidste Storthing til Landbrugsskoler og Landbrugets Fremme bevilgede Midler tilstaaet Bratsberg Amtskommune en Sum af indtil 122 Spd. til at dække de halve Udgifter ved en af en svensk Agronom, J. Lindqvist, i indeværende Aar foretagendes Reise i Bratsbergs Amtsdistrikt for at give praktisk Veiledning i Jordbruget.

— Under 30te f. M. er Sorenskriver i Søndfjord, N. Landmark, Fuldmægtig i Finants- og Told-Departementet, H. Chr. Borchgrevinck og Kapitain og Chef for Tønsbergs Byes Borgervæbning, P. A. Bruun efter Ansøgninger meddeelte Afsked i Naade, Førstnævnte med en aarlig Pension af Embedet stor 600 Spd.

— Fra Upsalas Studenterkorps er der indløbet en Takkeskrivelse til Christiania Damer for den fra disse modtagne Fane.

— I Christiania Byes Repræsentanters Møde den 4de d. M. nedsattes en Kommittee, bestaaende af Kjøbm. Thor Olsen, Byskriver Rye, Prokurator Blich og Muurmesterne Binneballe og Mortensen, til at tage Sagen angaaende Opførelsen af et nyt Fattig- og Sygehuus under Overveielse; til en Forelæser ved det kroniske Sygehuus bevilgedes en aarlig Godtgjørelse af 20 Spd. indtil Videre og til en Religionslærer og Forsanger ved Arbeidsanstalten „Christian August's Minde" for 1 Aar 100 Spd. Angaaende Fattiglægernes Antal i Christiania besluttedes, at disse indtil Videre skulle være 3, hver med en aarlig Løn af 100 Spd. De tidligere fattede Beslutninger angaaende Løn for Fattigforstanderens første Assistent og for Fattigkommissionens Sekretær samt Godtgjørelse af Fattigkassen til Graveren for Gravning af Fattiglig bleve fornyede. Paa Toldintraderne besluttedes et Tillæg af 1 pCt. til Havnevæsenets Udgifter i 1853. Til Borgerskolens Pedel, til Læreren i Norsk og Tydsk samt til Læreren i Engelsk ved nævnte Skole bevilgedes forøget Løn og desuden 16 Spd. maanedlig som Løn for en ny Lærer paa Grund af en ny Klasses Oprettelse. Kand. jur. P. Dybdahl bevilgedes af Christiania Bykasse fra Aaret 1853 og for første Halvdeel af Aaret 1854 et Beløb af 90 Spd. „for derved at sættes istand til at vedblive og udvide sin Virksomhed for Vokalmusikens Dyrkelse blandt Arbeidsklassen i Christiania, under Betingelse af at der for samme Tidsrum og i samme Øiemed ydes et lige Beløb af Statskassen."

— Af en i Dagbladene indrykket Bekjendtgjørelse fra Politikammeret erfares, at der har vist sig Børnekopper paa enkelte Steder i Staden og dens Omegn.

— **Korntaxten for Aar 1852.** Landskyld og Leding: Et Skippund Rugmeel 8 Spd. 40 ß. Et Skpd. Bygmeel eller Malt 7 Spd. 98 ß. Et Skpd. Havremeel eller Malt 5 Spd. 81 ß. Et Skpd. Blandingsmeel eller Malt 6 Spd. 90 ß. En Tønde Landskyldsbyg eller Korn, hvor samme ei ydes efter Tyngde eller Vægt, 3 Spd. 35 ß. En Tønde Landskylds- eller Ledings-Havre 2 Spd. 25 ß. Tiende: En Td. Rug, Thorekorn, Hvede eller Erter 4 Spd. 20 ß. En Td. Byg 3 Spd. 15 ß. En Td. Blandkorn 2 Spd. 67 ß. En Tønde Havre 1 Spd. 107 ß. En Td. Letbyg 1 Spd. 116 ß. En Td. Lethavre 1 Spd. 29 ß. Afgift og Kornrente af offentligt solgt Jordegods: En Td. Landskyldsbyg efter Middelprisen af de 10 sidste Aars Kapitulstaxter 3 Spd. 22 ß. Tiendekornet efter Middelprisen af de sidste tyve Aars Kapitulstaxter: En Td. Rug, Thorekorn, Hvede eller Erter 4 Spd. $9\,^{17}/_{20}$ ß. En Td. Byg 2 Spd. $117\,^{14}/_{20}$ ß. En Td. Blandkorn 2 Spd. $47\,^{2}/_{20}$ ß. En Td. Havre 1 Spd. $96\,^{10}/_{20}$ ß. En Td. Letbyg 1 Spd. $115\,^{11}/_{20}$ ß. En Td. Lethavre 1 Spd. $23\,^{14}/_{20}$ ß.

Skien. 161 Aktier (hver paa 100 Spd.) ere allerede tegnede hos den ene af Indbyderne til Oprettelsen af et Brandassurranceselskab der i Byen.

Bergen. Indbydelsen til Aktietegning i en Arbeiderbolig har mødt saadan Velvillie, at allerede ved forrige Maaneds Udgang var der taget Aktier til et Beløb af $5762\,^{1}/_{2}$ Spd.

Grue i Soløer. W. J. C. Omsted paa Opaker har til Grue Kirke skjænket et af Brantzeg bygget Orgel til en Priis af over 1000 Spd.

Oversigt over norske Blades Indhold.

Mgbl. Nr. 338 indeholder en indsendt Artikel, hvori fremhæves de Mangler og den Retsusikkerhed, der ere Følger af den Maade, hvorpaa Udnævnelsen af Taxations- og Skjønsmænd foregaar, samt et Forslag til „Lov om Skjøns- og Taxations- samt Meddomsmænd," hvilket for en Deel støtter sig til og stemmer overeens med Jaabæks fra Justitskommitteens Kontinuationsindstilling dissenterende Votum angaaende denne Sag, der behandledes paa sidste Storthing.

— I „Svenska Tidningen" har en Mand leveret en vidtløftig Afhandling, hvori han efter Evne søger at rokke de Grunde, hvorpaa Professor Munch og den saakaldte historiske Skole i Norge støtter sine Granskningers Resultater. For at imødegaae de af Tidnings-Manden gjorte Udfald og for overhoved at give en klar Forestilling om den nærværende norsk-historiske Literaturs Tendents, har Professoren leveret en Afhandling „om den saakaldte nyere historiske Skole i Norge," der gaar igjennem flere Nr. af Morgenbladet, men hvoraf et passende Uddrag ikke kan gives i faa Linier. Vi maa derfor indskrænke os til at gjøre opmærksom paa Afhandlingen, med Tilføiende, at den, der ikke er Historiker af Fag, først ved at læse den kan faa et rigtigt Begreb om hvilke Fremskridt Oldtidsvidenskaben og den historiske Forskning i de sidste Aar har gjort, især hos os.

Sverige. En Indbydelse er udstedt til Tegning af Bidrag til Opførelse af en Mindestøtte for Erik Gustaf Geijer ved den Gaard i Ransäter Sogn i Wermeland, hvor han er født.

Blandede Efterretninger.

Frankrig. Den 1ste December holdt den lovgivende Forsamling Møde angaaende det endelige Resultat af Afstemningen, hvilket var: 7,824,189 Jaer og 253,145 Neier. Derpaa begav Forsamlingen sig i fuld Pomp til St. Cloud for at overrække Napoleon Resultatet. Til den Tale, som Forsamlingens Præsident holdt, svarede Napoleon, at det ny Rige ikke, som alle andre i Historien forudgangne, beroede paa Magt, Erobring eller List, men det var et lovligt Produkt af Nationalvillien. Han modtog med Stolthed Navnet Napoleon III, der var skabt af Folkets Enthusiasme, lovligen proponeret af Senatet og ratificeret af den hele Nation. Han fornægtede dermed ikke de forrige Regjeringer, men det syntes ham som en Pligt at nævne Familiechefens ærefulde Herredømme og hans Søns retmæssige, om end ephemere Titel. „Navnet Napoleon er ikke en meningsløs dynastisk Prætension, men en Hyldest, bragt en legitim Regjering, som vi skylde de skjønneste Sider af den moderne Historie. Modtager min Forsikring om, at jeg alvorlig vil opretholde Freden, uden dog nogensinde at opofre Frankrigs Ære og Værdighed."

— Monitøren indeholder i Anledning af Keiservalget en vidtløftig Artikel, hvori ogsaa forsikres, at Keiserdømmet vil blive et fredeligt Væsen.

— I Anledning af Keiserdømmets Indførelse har Kommunalraadet i Paris voteret en Sum af 160,000 Fr. til veldædige Øiemed.

— Ifølge Monitøren vil den Formel, der for Fremtiden skal anvendes ved Loves Publikation, blive følgende: „Napoleon III ved Guds Naade og den folkelige Villie de Franskes Keiser" o. s. v.

— For Presseforseelser er udstædt en almindelig Amnesti og i Nationalgarden ere alle Desciplinarstraffe eftergivne. 290 Personer, der ere deporterede til Algier, have enten faaet sine Straffe eftergivne eller formildede.

England. Fra Ostindien har man modtaget Efterretning om, at Englænderne efter 2 Timers Bombardement have indtaget Staden Prome, samt at Admiral Austin er død af Cholera paa Farten mellem nævnte Stad og Ranghun.

— Om hvilken Handelsrørelse der finder Sted imellem Amerika og Liverpool kan man gjøre sig et Begreb af en Opgave, der ansætter Im- og Exporten til en Værdi af omtr. 30 Mill. £ aarlig.

Preussen. Den 29de November aabnedes Kamrenes Session med en Tale af Manteufel, hvilken Forsamlingen besvarede med et tredobbelt begeistret Leve for Kongen.

Blandinger.

Røde Mennesker i Vest-Afrika.

Nouv. Annales des Voyages indeholder en af Cherbonneau, Professor i det arabiske Sprog i Konstantine, fra Arabisk oversat Beskrivelse af en Reise fra Tuggurt over Tomboctu til Maanebjergene. Men disse Maanebjerge ligge ikke, saaledes som vi efter vore Geographier kunde tro, i Mellem- eller rettere Øst-Afrika, men i det vestlige Høiland imellem den midterste Deel af Niger og det atlantiske Hav. Reisen gaar fra Tomboctu til Dschenne, altsaa opad Niger, derefter endnu et godt Stykke opover samme Flod, og endelig tillands til Bambara, Sakai, Maika og Sakat. Derefter hedder det: „Hiinsides Sakat-Kredsen begynder saa at sige en anden Verden; Menneskerne have en rød Farve; endeel ere Hyrder og have uhyre Hjorde af Kameler og Faar, Resten ere Agerdyrkere. Man reiser i omtrent to Maaneder igjennem denne Nations Gebeet; derpaa kommer man til en stor Saltsø, Sebket Schanaktha kaldet. Dets Grændser tabe sig i Sandet af den umaadelig Ørken, hvor man ikke finder Spor af Vegetation. Ved Enden af denne Ørken, som man behøver fem Uger for at gjennemreise, støder man paa Folkeslag af rød Farve, som leve i Telte af Bøffelhuder og nære sig af Dadler og Kamelmelk. Derpaa kommer atter en Ørken, som man gjennemreiser i 15 Dage, hvorefter man opdager de første Oaser, som høre til Maanebjergene og ere beboede af røde Mennesker." Grunde disse Efterretninger sig paa paalidelige Opgaver? Reisen er lang nok for at naae Oceanet.

Trægas.

Et i England dannet Aktieselskab for Fabrikation af Lysgas ved vegetabilske Stoffes Forkulling offentliggjør i Times en for denne Methode høist fordeelagtig Erklæring af en Chemiker, Professor Partington. Efter denne kan Gasen produceres i saa smaa Kvantiteter man ønsker, f. Ex. hvad man behøver i en Huusholdning, og Fremgangsmaaden er saa simpel, at Arbeidet kan overlades ethvert Tjenestetyende. Omkostningerne beregnes til 9 Sh. pr. 1000 Kubikfod, men da denne Gas besidder langt større Lysstyrke end Steenkulgas, bør Prisen i Forhold til denne alene ansættes til 3 Sh. Ved Forbrændingen udvikles ingen for Metaller eller for Menneskenes Lunger skadelige Gaser.

I et tydsk Blad findes følgende Notits om Anvendelse af Gutta-Percha til Reparation af iturevne Klædningsstykker: Man lægger paa det iturevne Sted imellem Underforet og Tøiet et tyndt Blad Gutta-Percha, bringer de iturevne Dele i umiddelbar Berørelse og sætter et hedt Strygejern derover. Øieblikkelig er Riften usynlig og aldeles sammenloddet.

Ledige Embeder og Bestillinger.

Et Landhandleri er ledigt i Sundalens Præstegjæld (Nordmøres Fogderi). Den Ansættendes forpligtes til at holde Gjæstgiveri.

En Lærerpost ved en fast Skole, der agtes oprettet i Eidsberg Pstg., med 50 Spd. i aarlig Løn foruden fri Bolig og Erstatning for Kostholdm. m. i Skoletiden.

En Fattiglægepost i Christiania med en aarlig Løn af 100 Spd.

Bekjendtgjørelser.

Rettelser i forrige Nr.:

I endeel Aftryk stod: S. 250 Sp. 1: Kand. med. Barth for Kand. jur.; S. 251 Sp. 3, L. 27: Stottman, læs Skotlænder; S. 252 Sp. 1, L. 45: Holterman, læs Halck.

☞ **Den med Subskriptionen paa „Illustreret Nyhedsblad" forbundne Præmiefordeling finder Sted Thorsdag den 23de December førstkommende i Møglestues Auktionslokale ved Byens Vagt imellem Kl. 12—2 under Kontrol af Stedets Politi og i Vidners Overvær. Det vilde være behageligt for Forlæggeren, om et saa stort Antal Subskribenter som muligt vilde overvære Trækningen. — Præmiernes Antal er 7, en paa 80 Spd., en paa 50, en paa 40, en paa 30, en paa 25, en paa 15 og endelig en paa 10 Spd. (ialt 250 Spd.). — DHrr. Subskribenter, som endnu maatte staae til Rest med Betalingen, anmodes om at erlægge samme snarest muligt for at Lodsedler kunne blive dem tilstillede og de saaledes blive deelagtige i Udlodningen. — Tiltrædende Subskribenter maae, for at kunne deeltage i Udlodningen, betale Bladet for hele 1ste Bind (Nr. 1 til Aargangens Slutning Nr. 65), hvilket undtagelsesviis bestaar af 5 Hefter eller Kvartaler, idet Bladet begyndte i Oktober forrige Aar. — De Subskribenter, som kun have holdt og betalt enkelte Kvartaler, kunne blive deelagtige i Udlodningen, naar de betale for de manglende Hefter eller Nr., hvilke da uopholdelig ville blive dem tilstillede.**

Christiania. Trykt hos Brøgger & Christie.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 64. | Udkommer hver Løverdag Aften. | **Christiania den 18de December 1852.** | Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. | **I. Bind.**

Frederike Bremer.

Blandt de tre skandinaviske Literaturer er maaskee den svenske den i Udlandet mest bekjendte og mest læste. Men istedetfor at glæde sig herover, udtaler en svensk Kritiker sin Beklagelse over, at det ikke ere de gedignere svenske Literaturfrembringelser, men næsten udelukkende Romankram, der ere blevne indlemmede i fremmede Literaturer. Denne Beklagelse er vistnok fuldkommen grundet, naar der tages Hensyn til en stor Deel af de svenske Romaner, som i de sidste Aar i Tydskland ere blevne oversatte til Leiebibliotheksfoder. Men den er neppe billig med Hensyn til flere af Frederike Bremers Skrifter, hvilke, ialfald de tidligere, ingenlunde gjøre den svenske Literatur nogen Skam i Udlandet, om de end ikke gjøre den saamegen Ære, som man skulde slutte af den Omstændighed, at de høre til de mest søgte og yndede. Man bør have saa megen Agtelse for det europæiske læsende Publikums sunde Sands, at man ikke troer det sluger og beundrer hvad der er reent Almindeligt eller aandløst Middelgods. Med denne Agtelse udkaste vi følgende Skizze af Frederike Bremers literære Virksomhed, hvem vi saaledes skulle søge at lade vederfares al Retfærdighed, uagtet vi ikke høre til dem, der i salig Beruselse fraadse i de Retter, som hun serverer paa Literaturens Taffel. Men inden vi omtale hendes Forfattervirksomhed, skulle vi med et Par Ord berøre hendes Levnet. Hun er født i Finland (i eller nærved Åbo) 1802. Da hun var tre Aar gammel, flyttede hendes Fader, en rig Kjøbmand og Bergværkseier, til Skaane. Efterat Faderen var død, kom hun hid til Norge, hvor hun nogen Tid levede i Huset hos Grevinde Sommerhjelm. Omsider vendte hun tilbage til Sverige og tog sin Bopæl i Stockholm. Her blev hun Lærerinde ved et Pigeinstitut, men dette har dog ikke forhindret hende i at foretage Reiser til Tydskland, England, Frankrig, Schweitz, Danmark og endog Nordamerika.

Det første novellistiske Arbeide, hvormed hun fremtraadte for Publikum, blev modtaget ret naadigt af Kritiken. Det var fire med Lethed, livlige Farver og ironisk Anstrøg udkastede „Teckningar ur Hvardagslifvet,“ hvilke røbede større Jagttagelsesevne og Herredømme over Sproget end Phantasi. Det var elskelige smaa Idyller, hvoraf Læseren fik det Indtryk, at Forfatterinden dengang syslede mere med Blomster end tydsk Philosophi. Man mærkede, at hun dengang ikke drømte om, at Nogen skulde være saa uforskammet at antaste Frelserens Guddommelighed, og langt mindre at hun skulde komme til at iføre sig Spekulationens staalkolde Brynje og til hans Forsvar drage i Kamp mod en tydsk Doktor (D. Strauß). Siden har hun vistnok maattet istemme med Digteren: „Men ak de svandt, de blide Barndomsdage!“ Allerede i „Familien H * * *,“ der henhører til samme Samling af „Teckningar ur Hvardagslifvet,“ spores en Stræben efter at fremstille dybt gribende Sjælstilstande ved Siden af det Idylliske. I „Præsidentens Døtre (Nya teckningar I.) gjenfandt man den samme idylliske Stemning og lette Ironi som i hendes tidligere Arbeider og desforuden en god Deel Reflexioner over Livet. Palmblad roste Bogen og Tydskerne oversatte den og fandt sig saa vel tjente med den svenske Forfatterindes Reflexioner, at Brockhaus maatte sørge for 4re Oplag og indrømme hende en Side i sit Konversationslexikon.

Andet Afsnit af „Nya teckningar“ bestod af Romanen Nina, „der har dybe poetiske Partier og Reflexioner, men sværmer i Mulm og har tabt Virkeligheden.“ Recensenten i Sv. Lit. Tidn. (Palmblad) beklagede, at Kompositionen led af Urimeligheder, og at Handlingen stagnerede altfor ofte paa Sandørkener af lyriske Monologer og æsthetiske Reflexioner, blandt hvilke der dog fandtes mange høist træffende, sindrige, dybe og rørende; alle ere „Bekjendelser af en skjøn Sjæl,“ alle skjønt og behageligt udtrykte. Igjennem det Hele gaar en Harmonikatone af Reenhed og Klarhed; snart udbreder sig for Læseren Scener af idyllisk Blidhed, snart himmelblaa Malerier af Fred og Forsoning. Imidlertid havde Reflexionerne faaet en saa stor Bredde, at de Læsere, der hidtil havde glædet sig i hendes idylliske Pensels Malerier, ikke fandt stor Smag i Bogen. Kun Tydskerne behøvede i kort Tid 3 Oplag af den.

Forfatterinden synes ogsaa at have mærket, at hun var kommen vel langt ud paa Reflexionens Iis; thi i sin næste Roman, „Grannarne,“ nærmede hun sig sit tidligere Standpunkt. Den hele Roman er taget af Livet. Plan, Charakteertegning og Situationer ere lige heldige. „Ved en vis artistisk, af Faa forstaaet Alchymi forvandler hun Prosa til Poesi, Slagg til Metal, forgylder Hverdagslivet derved, at hun tilslører og mildner det Stødende ved det, men opsøger i hverdagslige Hendelser eller Charakterer det Høiere, Bedre og Ædlere og giver det Adel, Præg, Relief.“ Af det tilsyneladende prosaiske Hverdagsliv havde hun fremlokket saa megen Poesi, at Publikum blev saa forundret, som over et Hexemesterstykke. Det læste begjærligen for at see, hvorledes det gik til og for at gjøre Kunststykket efter. Men mange af disse Fruer og Mamseller, der i Frederike Bremers Fodspor med ængstelig Nøiagtighed og kvindelig Ombyggelighed noterede Livet i Kjøkken og Kjælder, ved Thebordet og Vaskeballjen, forstode ikke at give sine Retter samme krydrende Tilsætninger, som deres Mønster, og derfor har Publikum ogsaa blot for Skams Skyld og fordi Moden bød det, maattet sætte dem tillivs. Fr. Bremers Efterfølgersker have ofte skildret det Ubetydelige som ubetydeligt, det Hverdagslige som hverdagsligt.

I „Naboerne“ havde Fredrike Bremer ikke alene overtruffet sine egne tidligere, men ogsaa de andre svenske Forfatteres novellistiske Arbeider. Hendes senere Romaner begyndte at tabe i Interesse formedelst deres aabenbar moraliserende Tendents. Derimod har hun som Frugter af sine hyppige Reiser i den sidste Tid leveret flere tiltrækkende Skildringer, der vidne om megen Jagttagelsesevne og hvoraf vi nævne „Lif i Norden“ (Stockholm 1849) og „Midsommar-Resan,“ der ogsaa er bleven oversat paa Tydsk.

At flere af hendes Romaner ere blevne oversatte paa Dansk, er vistnok de fleste af vore Læsere bekjendt; men Mange vide maaskee ikke, at de have fundet Veien til Frankrig, England og Holland.

Inden vi ende denne Skizze, ville vi hidsætte hvad Forfatterindens Landsmand Sturzenbecher siger om hende i sine Forelæsninger over „den nyare svenska skön-litteraturen.“ Efterat have betegnet Tegnér som den svenske Poesies Gustav Adolf den Anden, der med sin Frithjofs Saga erobrede hele Tydskland, vedbliver han: „Efter Tegnér optraadte den literære Skjoldmø Frederike Bremer; hun er — om jeg tør udtrykke mig saaledes — i Skjønliteraturen vor Karl den Tolvte. Det var hende, som først for fuldt Alvor tilraabte vore Skjønaander:

„Framåt, I gossar blå!“

Og hun har selv, jeg mener hendes Sang- eller Romangudinde, givet sig længere ud paa Eventyr end nogen af de foregaaende Notabiliteter i hele den svenske Literatur. Jeg veed ikke rigtigt, om hun endnu, ligesom den virkelige tolvte Karl, er kommen til Tyrkiet; men hvad jeg veed er, at hun nylig*) i en fransk Revue er bleven omtalt med det fuldkomneste parisiske Galanteri — og hvad vil det ikke sige at omtales i Paris! — som „une jeune fille, qui écrit aux bords de la Baltique,“ at hun ved sin Aandsbeslægtede Kvækerinden Mary Howitt er bleven introduceret i England og at hun tillige er gaaet med Dampskib over Oceanet og har indtaget Amerika, hvilket Karl den Tolvte ikke vandt med! — — — Spørger man nu, hvorvidt Mamsel Bremer har fortjent denne uhyre Celebritet, saa skulde jeg helst gjøre alleslags Krumninger, for at slippe at svare, idetmindste paa Ære og Samvittighed. Jeg troer, at Mamsel Bremer har skrevet flere udmærkede Sager og mange virkelig fortræffelige Blade, som lade sig udfinde i alle hendes Arbeider. Der er især i hendes første „Berettelser“ saa meget Naivt og Andigt, saa meget Elskværdigt af Hverdagslivets Idyller, saa megen uskyldig og meenfri Latter over samme Hverdagslivs „petites misères;“ og forsaavidt er Alt udentvivl ganske godt. Men Mamsel Bremer var ikke tilfreds med sig selv, uagtet Alle vare saa tilfredse med hende; hun stræbte efter noget Høit, noget Sekularisk, noget Indgribende; hun vilde paa samme Tid være Frederike Bremer, Madame de Staël og Noget af Georges Sand, hun vilde vise Verden, at ogsaa hun kunde give sig af med de store Spørgsmaale, agere Philosoph og, som det heder, „løse Livets Gaader.“ Det var da hun med et Effronteri uden Lige offentlig optraadte mod Strauß, det var da hun

*) Dette skreves i 1845.

begyndte disse Romaner i „den högre koren,“ hvori hun synes at have det Hverv at gaae frem som den hele Verdens Forbedrerske og Redderske, prædikende Bod og Bedring og uddelende Løfte om Paradisets syvfoldige Glæde til alle dem, som troe og sætte sin Tillid til den moralske Roman i tre Tomer, — det var da hun satte Klynkningen i System, denne Klynken, som forhen alene havde draget enkelte stjaalne Sukke her og der i hendes Arbeider, — det var da hun, den indtagende Genremalerske med de milde, men derfor ikke matte Farver, blev i en forbausende Hast forvandlet til en mørk og fremfor Alt kjedelig Klostergouvernante, og hele hendes Poesi, som fra Begyndelsen var en blond Terne med friske Roser paa Kinderne, udartede til en bleg Sygling med visne Læber og halvkvalte Taarer i Oienvraaerne. Jeg for min Deel troer virkelig ikke — om jeg nu endelig skal sige min Mening om Sagen — at Mamsel Bremer i poetisk eller æsthetisk Henseende har vundet Noget ved denne Forvandling. Men jeg kan ganske godt forstaae, at hun i det Hele taget kanskee just derved har vundet en Popularitet, som ellers aldrig vilde være faldet i hendes Lod. Sagen er nemlig den, at man ikke længer læser Mamsel Bremers Arbeider, som rette og slette Berettelser, men som christelige Opbyggelsesbøger, som gudelige Prædikener i en ny og insinuant Form. Det er mig heller ikke muligt, fra dette Synspunkt at miskjende Mamsel Bremers fromme Noveller; Verden behøver vel saadant Noget. Det er Christendommen, som for at undgaae den philosophiske Kritik kaster sig i Armene paa Romanen. Mamsel Bremers Skribentvirksomhed er heri intet enkeltstaaende Phænomen.“

H.

Skildring af Ruslands nuværende moralske og politiske Tilstand.

(Efter Tourgeneff.)

IV. Agerdyrkere.

I Agerdyrkernes Klasse finde vi de smaa Selveiere, de saakaldte Odnodvortzi, et Ord, der vil sige det samme som Besidder af et enkelt Huus eller en enkelt Gaard. Den Jord, som disse Bønder dyrke, tilhører dem selv; Undertiden eie de endog de Slaver, som høre til denne Jord. De ere underkastede Kopskat og følgelig ogsaa Rekrutudskrivning; men de Afgifter, som de betale til Regjeringen, ere moderate og overhoved nyde de en vis behagelig Stilling. I det Hele taget skulde deres Stilling være lykkelig, dersom de ikke vare udsatte for Udsugelser fra Magtens Agenter og dersom de ikke uafladelig maatte frygte for deres Naboers Indgreb og Undertrykkelser, imod hvilke de have vanskeligt for at forsvare sig, naar disse ere rige og mægtige.

Odnodvortzierne adskille sig ikke hverken i Henseende til Levemaade eller Klædedragt, fra de andre Bønder; imidlertid undlade de ikke at være en Smule stolte af deres Stilling som uafhængige Jordegodsbesiddere. Deres Stilling i Samfundet, som til samme Tid har noget af Adelsmandens og noget af Bondens, har givet Ideen til den første Vaudeville, som er bleven skrevet i det russiske Sprog, og som, efter hvad jeg tror, er den bedste.

Man anslaar Antallet af Odnodvortzi til en Million fire hundrede tusinde.

Vi have tidligere omtalt Kosakkerne og gaae derfor over til de frie Arbeidere. Til de velgjørende Forholdsregler, som bleve tagne i de første Aar af Keiser Alexanders Regjering, maa man ogsaa henregne Oprettelsen af en Klasse af selveiende Agerdyrkere, en Klasse, som tidligere havde været ukjendt. Man maa desværre tilføie, at denne Forholdsregel ikke er bleven gjennemført. De Formaliteter af alle Slags, med hvilke man har fundet Behag i at omgive den, har gjort den paa det nærmeste illusorisk. Autoriteterne kunne stedse, og dette hænder kun altfor ofte, finde, at en eller anden Formalitet er bleven overseet, en eller anden Bestemmelse i Reglementet forglemt eller slet opfyldt, og dette er nok for at standse Iværksættelsen.

Styrelsens eller meget mere Keiserens Hensigt, ved at gjøre denne Foranstaltning, er tydelig: Man vilde gjøre Erhvervelsen af Frihed mulig, paa samme Tid som man sikrede saavel Jordegodseierens som Bondens lovlige Rettigheder. For at opnaae dette var det en uomgjængelig Fordring, at Agerdyrkeren blev Eier af den Jord, paa hvilken han levede og som han dyrkede. Det vilde udentvivl have været uendelig mere ønskeligt, om det var blevet saaledes, men dette kunde ikke finde Sted uden i særdeles faa Tilfælde. Imidlertid fastsatte Regjeringen som Princip, at de fri Arbeidere burde være Eiere af et vist Stykke Jord af en temmelig betydelig Størrelse (otte Hektarer*) for hver). Denne Lovens Fordring gjorde den fuldstændige Emancipation umulig uden for de Slaver, som paa eengang kunde kjøbe Jord og frikjøbe sin Person. Det er sandt, at den befuldmægtigede Jordeieren til at sætte sine Bønder umiddelbart i Besiddelse af Jorden, paa den Betingelse, at de forpligtede sig til Een for Alle og Alle for Een at betale ham en Grundrente i Penge, der blev bestemt en Gang for alle; men der behøvedes under disse Omstændigheder en lovlig Sanktion for at sikre Herrens Interesser, og denne Sanktion var kun en ny Trældom for Bønderne i Tilfælde af at de ikke betalte eller kun ufuldstændigt betalte den bestemte Afgift. Paa denne Maade blev deres Befrielse fra Trældommen stedse kun mislig og betingelsesviis.

Det hændte forøvrigt ofte, at Herren ikke havde saameget Jord, at han kunde give hver af sine Bønder otte Arpents**); under saadanne Omstændigheder var Frigjørelsen umulig.

Vi maa endnu tilføie, at den Jord, som Arbeiderne erhvervede sig, blev Kommunens Eiendom og ikke deres egen. Odnodvortzierne, om hvilke vi have talt ovenfor, ere selvstændige Eiendomsbesiddere, deres Jord er deres personlige Eiendom, medens de fri Arbeideres Jord er den Kommunes Eiendom, til hvilken de høre.

Ikkedestomindre skulde, selv med disse Indskrænkninger, den Foranstaltning, hvorom her er Tale, have været langt mere heldbringende, dersom Loven ikke, som vi have anført, havde fordret endnu andre Vilkaar og uendelige Formaliteter. For det Første var den Godseier, som vilde skjænke sine Bønder Friheden, forpligtet til at indgive en Ansøgning til Marschallen for Adelen i sit Distrikt, som maatte indfinde sig paa Stedet og spørge Bønderne om deres Hensigter. Derpaa gik Sagen igjennem Provindsgouvernørens Hænder, for at blive forelagt Ministeren for det Indre, derefter Senatet og endelig Keiseren. Efter Sagernes almindelige Gang i Rusland, og især saadanne Sagers, i hvilke Ansøgerens gode Hensigter sjelden blive rigtig vurderede og endnu mindre deelte af de offentlige Embedsmænd, udfordredes der Aar for at opfylde alle disse Formaliteter.

Den mest ubehagelige Virkning, som saamange Fordringer havde, var at de endte med at bringe Domstolene til at erklære, at Frigivelsen ikke kunde skee ved Testamente. Der behøves ikke stor Dømmekraft for at vurdere Styrken af en saadan Fortolkning, eller meget mere af den Spidsfindighed, som har berøvet Foranstaltningen sin største Nytte, som har foraarsaget de mest grusomme Skuffelser og fordret utallige Ofre. Det er tydeligt for Enhver, som vil fortolke dem paa en ærlig Maade, at disse Formaliteter, der ere foreskrevne for Frigjørelsen af Bønderne, kun have været bestemte i de Sidstes Interesser, for at forhindre, at man skulde paalægge dem altfor byrdefulde Vilkaar. Altsaa, naar en af de kontraherende Parter ikke længere var til, og den, til hvis Fordeel Forholdsreglerne vare tagne, fordrede Overeenskomstens Udførelse og var villig til at gaae ind paa Testamentets Bestemmelser, saa kunde Intet forhindre denne Handlings Gyldighed.

I Sandhed, naar man med Opmærksomhed gjennemgaar Detaillerne af Loven om de frie Arbeidere, kan man ikke afholde sig fra at fatte Mistanke om, at Koncipisterne af denne Lov have havt til Hensigt at svække Virkningerne af det ædle Oiemed, i hvilket den er bleven affattet. Hvad der end mere bringer mig til at troe dette, er den Ligegyldighed, hvormed jeg har hørt denne Lovs Forfatter, Ministeren for det Indre, tyve Aar senere, fremsætte den Anskuelse, at denne Lov paa det nærmeste var uudførlig.

Vi have sagt, at denne jødiske Fortolkning af Loven har fordret talrige Ofre; dette er kun altfor sandt. Man har seet rige Godsbesiddere, som ikke havde direkte Arvinger, at skjænke deres Slaver Friheden og med denne de ved Loven foreskrevne Jordstykker, idet de som eneste Betingelse paalagde dem at betale en vis Sum Penge til Fordeel for en Skole eller en anden Velgjørenhedsindretning; nogle havde endog før deres Død opfyldt de nødvendige Formaliteter. Og alligevel have disse ædle Mennesker, istedetfor den Lykke, som de tænkte at skjænke deres Bønder, ikke testamenteret dem andet end Ødelæggelse og Modgang. Disse modtoge virkelig med Glæde Velgjerningen og gjorde Alt, hvad der stod i deres Magt for at sikre sig Nydelsen deraf. De begyndte stedse med at anlægge Sag, udsendte overalt deres Befuldmægtigede og Agenter for at forfølge deres Sag; inden kort Tid vare de ødelagte ved allehaande Tab. Under en Proces af denne Art imellem Bønderne og Arvingerne i en Sidelinie efter Grev Soltykoff, en god og ædel Mand, indgik nogle af Bønderne, der havde fundet en Beskytter i Keiser Alexanders Livkudsk, som Kudske i den keiserlige Staldetat og fulgte Keiseren paa Felttogene i Tydskland og Frankrige, stedse i det Haab, at de skulde benytte et gunstigt Oieblik for at naae deres saa høit ønskede Maal. Processen var bleven paadømt ved de lavere Retter, af Senatet og af Statsraadet, og overalt havde de stakkels Bønder været de Tabende. Sagen var henstillet til Keiserens endelige Afgjørelse. Da hændte Noget, som aldrig før havde været seet: Sagen blev liggende i længere Tid end fire Aar hos Keiseren, som stedse nølede med at give sin Underskrift. Endelig bragte man en Morgen Statsraadet Keiserens Resolution, som bekræftede Raadets Kjendelse; og hurtig underrettede Præsidenten i nogle faa Ord en af de interesserede Arvinger om at hans Proces var vundet. Saaledes ere Domstolene i Rusland.

Jeg begyndte min Tjeneste i Statsraadet, da dette fandt Sted; mit Hjerte var bristefærdigt. Senere, efter i to Aar at have været ansat ved Forretningerne i Civil- og Kommunalkommitteen, til hvis Beskjæftigelser denne Slags Processer hørte, var jeg heldig nok til at see alle Trætter imellem Herrer og Slaver afgjorte til Fordeel for de Sidste, alle uden nogen Udtagelse. Dersom Alexander endnu havde ventet nogen Tid med at gjøre Ende paa den ulykkelige Proces med Grev Soltykoffs testamentariske Arvinger, og dersom Sagen var bleven sendt tilbage til Raadet, saa var der kommen en anden Indstilling og Keiseren vilde maaskee have antaget denne Amnestie, ligesom han antog dem i alle de Indstillinger, som jeg redigerede i den Tid, jeg var ansat i denne Kommittee, og der skulde have været tyve til tredive tusinde færre Ulykkelige paa Jorden.

Med alle sine Mangler har Loven om de fri Arbeidere alligevel ikke været uden Gavn, og om den end senere har ophørt at bære Frugter, har den dog i Begyndelsen baaret ganske herlige Frugter. Keiseren var dengang ung og begeistret af de bedste Hensigter for Bønderne; den offentlige Mening var gunstig stemt derfor og endog Hofmændene kom denne Klasse til Hjælp, som saa høilig fortjener, at man interesserer sig for den. Nogle store Herrer frigave, deels af Ædelmodighed, deels af Lyst til at behage Keiseren, flere af deres Livegne, holdende sig til den nye Lovs Bestemmelse; Andre gave dem deres Frihed og den fornødne Jord for en Sum Penge betalt engang for alle. En Deel af en meget rig Godseiers, Prinds G . . . s Bønder kjøbte sig fri i et Antal af sex til syv Tusinde for en Sum af omtrent fire eller fem Millioner. Regjeringen kom dem til Hjælp ved at forstrække dem med denne Pengesum paa lange Afbetalingsterminer. Vi kunne tilføie, at disse Bønder, efterat være blevne fri Arbeidere, aldrig nogensinde have undladt at tilbagebetale med den mest samvittighedsfulde Nøiagtighed, og efter de fastsatte Betingelser, saavel den laante Kapital som dens Renter.

Desværre overstiger Antallet af de fri Arbeidere ikke 70,000: den ottende Folketælling bragte Antallet til 67,736.

Naar man betænker, at de fremmede Kolonister, som af Regjeringen ere bosatte i Rusland med saamegen Umage og saa store Omkostninger, udgjøre i Antal omtrent 84,000, at deres Antal overstiger de fri russiske Arbeideres, da kan man ikke undlade at beklage enten Styrelsens slette Villie, eller endelig den uheldige Skjæbne, som i dette Land gjør det saa vanskeligt at opnaae noget Godt.

*) En Hektare er omtrent 96,000 Kvadratfod.

**) En Arpents er omtr. 2,?00 Kvadratfod.

Ørnefangst i Lofoden.

(Meddeelt af J. B. Barth.)

Havørnen (falco albicilla) er Øgruppens almindeligste Rovfugl. Intet er sædvanligere, naar man reiser langs Øerne, end at træffe denne Røver, siddende roligt paa en Holme eller paa Klipperne nede ved Stranden, dorsk hvilende efter holdt Maaltid eller speidende opmærksom omkring efter nogen ny Gjenstand for dens Gridskhed. Ved Fuglebjergene samler den sig i hele Selskaber, og man seer ofte indtil en halv Snees Stykker paa een Gang at svæve med rolig Majestæt mellem de myldrende Sværme af Alker og Lunde, blandt hvilke de tage sig ud som værdige Herskere i en Republik fuld af Liv og Travlhed. Men deres Herredømme er usurperet og deres Magt frygtet, og de formaae kun at opretholde den ved Vold og Tyrannie. Skjøndt omringede af tætte Skyer af disse Søfugle, mægte de dog ikke at gribe en eneste af dem i Flugten; dertil ere disse dem for hurtige og lade i deres piilsnare Flugt Ørnen langt tilbage. Men naar det behager den, behøver den kun at skyde sig ned paa en af de hvide Kroppe, der i talløs Mængde hvile paa Klippen, medens de øvrige omsværme samme, og den har da strax saa fed en Steg, som nogen Fraadser kan forlange. Strækker denne ikke til, kan den i Oieblikket hente sig en ny. Intetsteds ere disse Ørneselskaber saa talrige som ved Fuglekolonien paa Røstværøen. Paa Sommerthinget for Lofoden i 1851 udbetaltes Præmier for 90 Ørne, fangede paa nedenstaaende Maade i Løbet af et Aar paa denne lille Ø, hvis Omkreds neppe udgjør halvanden Miil. Efterhvert som de bortfanges, komme altid nye til, lokkede af Søfuglenes Mængde. Da Maaden, hvorpaa Ørnene fanges paa Værøen, er den eneste i sit Slags, derhos høist besynderlig og kun lidet bekjendt, fortjener den en kort Beskrivelse. En Mand sætter sig ned i et dertil i Jorden nedgravet Hul, ved hvilket et Stykke Aadsel er udlagt saa nær, at Ørnen, naar den sætter sig paa Aadselet, kan naaes med Hænderne. Hullet, hvis Dybde er afpasset saaledes, at Manden, naar han staar eller sidder i samme, har Hovedet og tildeels Skuldrene over Jorden, er forsynet med en liden Overbygning af Græstørv eller Steen, der, naar det har modtaget sin taalmodige Beboer, tildækkes saaledes, at Alt bliver ligt med Gjenstandene deromkring. Paa den Side, hvor Aadselet ligger, anbringes en Græstørv saaledes, at den med Lethed og uformærket kan skydes meer og mindre tilside og igjennem den derved fremkommende Aabning holder Hulebeboeren Udkig, om nogen Ørn kommer og sætter sig paa Aadselet. Herpaa kan han nu stundom vente hele Dagen og det endda forgjæves. Men naar Fuglen slaar ned og begynder at spise af Lokkemaden, rækker han i et beleiligt Oieblik Haanden ganske sagte ud af den omtalte Aabning, fatter Ørnen fast om Tarsen og trækker den øieblikkelig, uden at levne den Tid til at gjøre Modstand, ind til sig i Hullet, hvor han sætter Knæet paa dens Ryg og knækker Halsen af paa den. Det Hele skeer saa hurtigt og Hullet, hvori Ørnen trækkes ind, er saa trangt, at den hverken faar Tid eller Rum til at manøvrere med sine kraftige Vaaben. Dog hænder dette sig ogsaa, og jeg har seet Mænd, der gave sig af med denne Fangst, bære dygtige Mærker efter Ørnens hvasse Kløer. Ialmindelighed forene to eller Flere sig om denne Fangst for paa samme Tid fra deres respektive Huller at lure paa Ørnen, der da saameget desto sikrere bliver deres Bytte.

Af de omtalte 90 Ørne vare 36 Stykker fangede alene af tvende saaledes forenede Mænd.

Om Anvendelse af Gnidninger med et passende ophedet Strygejern.

Dr. Jules Massé, Elev af Récamier, ytrer i Bladet Le Pays Følgende:

Allerede mere end een Gang har jeg i dette Blads Spalter ydet vort skjønne Fædrenelands medicinske Fakulteters Kundskaber og Erfaringer fuld Retfærdighed. Det er saaledes uden ond Villie, uden fiendtlig Hensigt, om jeg undertiden kommer til at hæve min Røst imod Forglemmelsen af visse Sandheder eller imod Misbrug. Blandt disse forglemte Sandheder er der en, hvorom jeg nu vil erindre. Efter min Tanke har man ikke Opmærksomheden tilstrækkelig henvendt paa de letteste og simpleste therapeutiske Midler: ethvert Lægemiddel, som ikke kommer direkte fra Apotheket, betragtes med Mistillid; dette anseer jeg for en Ulykke, da Sygdomme kunne opstaae hvorsomhelst og det desuden mangesteds er lang Vei til Apotheket.

En engelsk Læge, Hr. Max Langenbeck, har nylig udgivet et therapeutisk Arbeide, der noksom beviser, at de simpleste Midler ofte frembringe fortrinlige Virkninger. En Oversættelse af dette Værk, af Feldtlæge Binard, er først bleven indtaget i belgiske Journaler og sidenefter er den bleven aftrykt i et af vore Dagblade. I dette Skrift omtaler den engelske Læge al den Nytte han har erfaret af ganske simpelt at gnide den Syge med et Strygejern. Strygejernet, som man mere eller mindre opvarmer, fremkalder i Hudoverfladen, naar man fører det derover, en Virksomhed, som øieblikkelig giver sig tilkjende ved en livligere Hudfarve og en tydelig Varme.

Hr. Max Langenbeck omtaler alle de Fordele, han har fundet i Anvendelsen af dette simple Middel, navnlig ved Inflammationer, Rosen eller udslagsartede Sygdomme, Rheumatismer, Katarr i Luftveiene o. s. v.

Heri ligger intet Forunderligt. Récamier sagde ofte til os: „Lægekunsten eller den therapeutiske Videnskab er aldeles analog med den militære Hærførers saa yderst vanskelige Kunst.“

Hærføreren kan ikke lade sig nøie med alene at opstille væbnede Batailloner og uden Eftertanke skikke Regimenter med blanke Vaaben imod Fienden eller anfalde Fienden med denne kunstige Lynild, som ligger i Kanonen; for at vinde et Slag behøves en Plan, en god Styrelse, med eet Ord Krigskunst.

Men et af de virksommeste Midler, Lægen har til at angribe, bekjæmpe og beseire enhver Sygdom, er hvad man i Krigskunsten kalder Diversion og i Lægekunsten Derivering. Jo virksommere, hastigere og lettere at anvende Deriveringsmidlerne ere, desto bedre ere de.

En Inflammation er i Virkeligheden bestandig Resultatet eller idetmindste Virkningen af en Koncentrering. Denne Koncentrering kan ogsaa i Virkeligheden være enten nervøs eller sangvinsk, o. s. v. Men det meest rationelle Middel at stille imod Inflammationens fordærvelige Virkninger, det er ved en eller anden fornuftig Fremgangsmaade paa et eller andet Sted af Legemet at fremkalde en Virksomhed, der kan bevirke en Diversion, en Irritation, som kan blive deriverende. Sædvanligt benytter man dertil Sennepskager, spanske Fluer eller andre irriterende Plastre. Hvorfor da ikke ganske simpelt anvende Gnidninger med hedt Jern? Deriveringen bliver da hastigere, og følgelig virksommere, mindre bekostelig og meget lettere.

Det samme er Tilfældet, naar det gjælder atter at fremkalde paa Huden et Udslet, der pludselig forsvinder og truer med at kaste sig tilbage paa de indre Dele. Saaledes naar en stærkere Rosen hurtigt blegner, naar en Udsletsygdom af hvilkensomhelst Beskaffenhed truer med at slaae ind; naar en Rheumatisme fremkalder disse forfærdelige Smerter, som saa langvarigt plage den Syge, behøver man — istedetfor Kopsætning, spanske Fluer eller Sennepskager eller hele dette Apparat af deriverende Midler, som man næsten aldrig har ved Haanden — alene at anvende Gnidninger med et mere eller mindre opvarmet Jern. Den Ophidsning, som dette Middel

bevirker i Huden, vil tilbagekalde Rosen til de ydre Dele, befordre det for Tilfældet nødvendige Hududslet og næsten øieblikkelig formilde de rheumatiske Plager.

Tilslut tilføier Forfatteren følgende, efter min Anskuelse, aldeles rigtige Bemærkning:

„Uagtet Brugen af Strygejernet i mange Sygdomstilfælde er et ypperligt Middel, er jeg dog langt fra at ville gjøre det til et Universalmiddel."

Kalifornien

er det fælles Navn for tvende i enhver Henseende høist forskjellige Lande ved Nordamerikas Vestkyst, imellem Kap San Lucas 22° 52′ 28″ n. Br. og Kap Orford 42° n. Br., nemlig Nedre Kalifornien, der ligger sydligst og Øvre Kalifornien der ligger nordligst. Det er det sidste Land, hvorom vi her ville meddele en kort Beretning.

Øvre Kaliforniens Areal angives officielt til 21,132 Kvadratmile. Dets østlige Grændse danner Sneebjergene, dets naturlige Nordgrændse Floden Columbia, 46° 20′ n. B., men dets politiske en ret Linie tvers igjennem Landet fra Kap Orford (42° n. B.) den sydlige Rio Colorado og Nedre Kalifornien, i Vest begrændses det af Havet. Den høieste Spidse i de Bjergkjæder, der gjennemskjære Landet, er Hood i Snebjergene, 15,480 Fod høit. Kystbjergene, have en gjennemsnitlig Høide af 3—4000 Fod; Monte-di-Diablo ved San Franciscobugten stiger op til 3660 Fod; ja Kap Mendocino (40° 29′ n. B,), Øvre Kaliforniens vestligste Spidse, naar en Høide af 9000 Fod. Den herlige, brede Dal, der udbreder sig imellem de indre Bjerge og Kystfjeldene har en Overflod af Vasdrag, som Nedre Kalifornien maa savne. Fra en Mængde Søer i Norden udstrømmer Rio San Sacramento, der har en saa betydelig Dybde, at selv større Skibe kunne befare den i en Strækning af 30 Mile; den falder i Forening med Floden San Joaqvim i Bugten ved San Francisco. Den sidste Flod udspringer i Syd paa Sierra Nevada og løber igjennem begge de store Tularessøer. Næst disse to er Rio de San Felipe, der falder ud ved Monterey, den betydeligste, ikke at tale om en Mængde mindre Floder. Dette Landstrøg har det fortrinligste Klimat. Efter nøiagtige i San Francisco og Fort Rosz anstillede Jagttagelser varierer Temperaturen Aaret igjennem ved de sydligere Punkter kun mellem 10 og 20° Reaumur og ved det sidstnævnte længere nordlig beliggende imellem 7 og 11½°. Sommerheden bliver betydelig modereret ved Søluften og den hyppige stærke Taage, og saaledes finder ikke her den for den Fremmede saa fordærvelige stærke Temperaturforandring Sted. Heraf kommer ogsaa den stedse friske og rige Vegetation, der synes næsten vidunderlig for den, som kommer fra Nedre Kalifornien. Høiderne ere bedækkede med de stolteste Egeskove, med røde Cedre, Plataner, Cypresser og forskjellige Agavearter. Missionsstationerne fandt her en for Agerbruget fortrinlig skikket Jordbund, som gav en næsten utrolig rig Høst af alle europæiske Sædarter. Ogsaa Viinstokken er med Held bleven indført her og leverer, uagtet den mangelfulde Pleie, en god Drik; ligeledes trives Dadelpalmen, Oliventræet, Bomuld o. s. v. De vidtudstrakte fede Græsgange begunstige Kvægavlen, som Missionærerne lige fra Begyndelsen have drevet med Held. Hornkvæg og Heste ere næsten blevne vilde; man fanger dem, naar man vil bruge dem. Skovene vrimle af alle Slags Vildt, Bjørne, Hjorte, Raadyr, Harer, Ræve blive fangede i stor Mængde og Skindene udførte; det samme er Tilfældet med de ved Kysten saa talrige Oddere.

Men Øvre Kaliforniens Hovedrigdom, hvorfor den i den nyeste Tid er bleven næsten berygtet, bestaar i dets Guld. Efter hvad man tør antage, vare disse Skatte allerede tildeels kjendte af de ældste Missionærer og det spanske Gouvernement, men de bleve af forskjellige Grunde ikke udvundne eller ialfald hemmeligholdte. Professor A. Erman fra Berlin, der i 1829 besøgte Kalifornien, sluttede sig til Landets skjulte Rigdomme paa Grund af Bjergarternes Lighed med de guldholdige Mineralier i Ural; men det var forbeholdt Tilfældet at opdage dem. I Februar 1848 vilde den senere hen saa meget omtalte Kapitain Sutter, der egentlig er fra Baden og efter mange eventyrlige Omflakninger havde nedsat sig i Kalifornien, ved Hjælp af den angloamerikanske Møllebygger Marshall udvide en Vandledning til sin ved en af Sacramentos Bifloder liggende Saug. For at spare sig Udgravningen lod man Vandet uhindret strømme paa, og saaledes rev det Masser af Jord med sig, hvorved Guldet i blinkende Stykker kom for Dagens Lys. I faa Dage samledes for 225 Dollars Guld. De lykkelige Opdagere formaaede ikke at holde deres Fund hemmeligt, og i kort Tid strømmede uhyre Menneskemasser sammen, ikke blot fra de nærmest liggende Strøg, men fra alle Verdensdele. Det er noksom bekjendt, hvilke Masser af Guld der senere ere udvundne, og at Guldtørsten har saagodtsom aldeles ladet upaaagtet Rigdomskilder, der vel falde mindre i Øinene, men dog ikke ere mindre vigtige, f. Ex. de rige og hyppige Kviksølvanviisninger o. s. v.

Seer man dernæst hen til at dette saa vidunderlig rigt begavede Land tillige ved de herligste Havne, saasom San Pedro, Santa Barbara, Monterey men i Særdeleshed San

Sacramento City.

Francisco, er tilgjængeligt for Verdenshandelen, tør man spaae det en glimrende Fremtid. Allerede i en tidlig Periode steg Folkemængden Aar for Aar. I 1790 anslog man den i Missionerne til 7,748, i 1801 til 13,668. I 1840 anslog man Antallet af Indianere til 15,000 fordeelte i forskjellige Stammer, der talede forskjellige Dialekter af samme Sprog; de Hvide ansloges til 5000. Men nu har de sidstes Antal tiltaget med en saa rivende Hurtighed, at de udgjør flere hundrede Tusinde. Den samme Progression vil finde Sted med Hensyn til Handel og Industri, der tilforn desværre kun har været af ringe Betydenhed. Udførselsartiklerne bestode nemlig før Guldets Opdagelse i de raaeste Naturprodukter, i Huder og Skind. hvoraf 150,000 Stykker aarlig kom paa Havnen San Francisco, i Talg, der især gik til Peru, og i Korn, navnlig til de nordligere liggende russiske Besiddelser. De mangfoldige Uroligheder i det mexikanske Statsforbund lagde væsentlige Hindringer iveien for Landets indre Udvikling, men disse Hindringer ere nu fjernede efter Foreningen med de nordamerikanske Fristater, og man maa haabe, at Kalifornien derved vil blive banet Veien til den Fremtid, som Naturen synes at have bestemt det ved den ødsle Maade, hvorpaa den har udstyret det. Af ældre Byer og Anlæg maa nævnes: den forrige Hovedstad San Carlos Monterey ved Udløbet af San Felipe i den smukke og sikre Havbugt, der omgives af skovrige Bjerge; San Francisco, den nuværende Hovedstad; Santa Barbara, med Havn og San Diego, den ældste By i Øvrekalifornien, med en fortræffelig Havn; desuden er der en Mængde blomstrende Missionsstationer, der for største Delen ere blevne anlagte i den sidste Trediedeel af forrige Aarhundrede. Den tidligere aldeles ubetydelige men nu bedre befolkede og virksommere By Puebla de San Jose blev for et Par Aar siden ophøiet til Regjeringens Sæde. Til de nye Anlæg, der nu udbrede sig til San Franciscobai nordover, høre Havnen Sansalito, Missionen San Francisco Solano, den ved Guldvaskningen fabelagtigt hurtigt voxende Sacramento City, videre Sutterville, Stockton, Martinez m. fl. Dybt i det Indre ved den store Saltsø have Mormonerne deres nye Anlæg Deseret ved Overlandsveien mellem de forenede Stater og Kalifornien.

Ved Freden af 2den Februar 1848 afstod Mexiko Øvrekalifornien til de forenede Stater. I Begyndelsen af 1849 sendte Regjeringen i Washington General Smith som Militærgouvernør til San Francisco, men Befolkningen, der imidlertid paa Grund af Guldminernes Opdagelse betydetigt var tiltagen, afslog enhver Bistand til Gjennemførelse af Samfundsordenen og Udarbeidelse af Forfatningen. Denne sidste blev i 1849 antaget af Folket efter et Udkast, udarbeidet af det i Monterey i August Maaned sammentraadte Konvent. I Begyndelsen af December 1849 blev Peter Burnet valgt til Gouvernør og den 17de December blev „Assembly" aabnet. Den 7de September 1850 blev Kalifornien som særegen og uafhængig Stat optaget i den nordamerikanske Union.

Kaliforniens Forfatning er den mest frisindede blandt de nordamerikanske Republikers. Slaveriet er udelukket. Den lovgivende Magt bestaar af Senatet, hvis Medlemmer (16 i Begyndelsen af 1851) vælges for tre Aar, og „Assembly," hvortil Repræsentanterne vælges aarlig, den 1ste November. En Gouvernør, der fungerer i to Aar, staar i Spidsen for den udøvende Magt; ved Siden af ham er en Vicegouvernør, der tillige præsiderer i Senatet. Den dømmende Myndighed udøves af en Høiesteret, under hvilken der staar et vist Antal Distriktsdommere og under disse igjen Fredsdommerne.

Den finske Nationalitet.

I Finland har det svenske Sprog stedse været og er fremdeles det uomgjængelig fornødne Middel til Dannelse: i alle Underviisningsanstalter foredrages Videnskaberne paa Svensk, og kun igjennen det svenske Sprog aabnes Adgangen til den svenske Literatur og til den europæiske Civilisation. Det finske Sprogs Literatur har stedse været fattig, og man kan sige, at den alene er i sin Begyndelse. Indtil mere end tyve Aar ind i dette Aarhundrede blev skun Bibler, Psalmer og nogle andre Kirkebøger trykte i det finske Sprog; først efter Finlands Forening med Rusland udtalte der sig blandt Finlænderne en Stræben efter at lære og uddanne sit eget Sprog. Denne Stræben fremkaldte Grundlæggelsen af det finske Literaturselskab, der nu med Kraft og Held virker i sit skjønne Øiemed. Svenskerne havde stedse seet altformeget ned paa Finlænderne, og disse havde ogsaa længe anerkjendt Svenskernes Overlegenhed; dette aabenbarede sig deri, at enhver Finlænder, naar det var ham muligt, blev til Svensker; mange ægtede svenske Kvinder og lærte ikke engang sine Børn Finsk. De finlandske Svensker bestaae for største Delen af Efterkommere af svenske Indvandrere, men heller ikke faa ere forsvenskede Finlændere, og denne Sammenblanding foruden den Indflydelse, som Stedforholdene igjennem Aarhundreder har udøvet, har saaledes forandret Finlands svenske Befolkning, at de egentlige Svensker have udstrakt sin fornemme Nedseen paa den finske Stamme ogsaa til de finlandske Svensker.

Derfor er det ikke at undres over, at man i Finland træffer ikke faa „Finnomaner" selv blandt Folk, der aldeles ikke forstaae Finsk. Finlands Adskillelse fra Sverige og dets Omdannelse til et russisk Storfyrstendømme gjorde det muligt at hævde den finske Nationalitet; det svenske Sprog maatte afgive sin politiske Betydning til det ny indførte russiske, men vedblev dog at være og er endnu de Dannedes Sprog i Finland. Nu ville Finlænderne skaffe sig en egen Literatur, uddanne sit bøielige Sprog og oversætte de bedste Frembringelser af fremmed Literatur paa Finsk. Det finske Literaturselskab har af al Kraft understøttet denne Tanke: det har gjennemseet og forbedret Oversættelserne, ydet Understøttelse til deres Udgivelse, udsat Belønninger for Oversættelser og selv besørget saadanne. Saaledes er der i det finske Sprog udkommet endeel Lærebøger ved Elementarunderviisningen samt nogle Bøger af poetisk Værd og endeel Opbyggelsesskrifter.

Paa sin Side søger den russiske Regjering at understøtte den finske Nationalitet og det finske Sprog. Paa Keiserens Befaling blev der udgivet en russisk-svensk-finsk Ordbog samt forordnet, at der af de Geistlige og Dommerne i Finland skulde fordres fuldkomment Kjendskab til det finske Sprog;

alle Domme og Embedserklæringer skulle, naar det fordres, affattes i det finske Sprog, og ved Universitetet blev der oprettet en egen Lærestol for dette Sprog. Dette har saaledes nu faaet en officiel Betydning i Finlands offentlige Liv. „Finnomanien" er i Finland en ganske ny Foreteelse: den stræber at omskabe det offentlige Liv i Finland og at modarbeide det svenske Sprogs udelukkende Herredømme; det er derfor ikke at undres over, at selv mange Finlændere ikke begribe Finnomanien, og at Svenskerne beskylde Finnomanerne for Utaknemmelighed. Det finske Literaturselskab lægger Vind paa at bearbeide det finske Sprog og til den Ende arbeider man paa en finsk Ordbog og en Grammatik, man samler og trykker Folkesange, Eventyr, Ordsprog, Sagn m. v., ogsaa nogle Aviser udgives, deels af religiøst, deels af landøkonomisk Indhold; man trykker Lærebøger, kort, søger paa alle Maader at bestemme og berige Sproget. Skriftsproget er endnu ikke behørig ordnet; Nogle foretrække denne, Andre hiin Dialekt; hvilken af disse der vil blive den herskende, eller om der af denne Kamp vil udvikle sig et begge Hoveddialekter omfattende Skriftsprog, maa Tiden afgjøre.

Det gamle finske Digt „Kalewala" og mange andre finske Folkesange høre udentvivl til de fortrinligste poetiske Frembringelser, — man finder deri levende Phantasi forenet med dyb Følelse. Men Musik er ikke Finlændernes Sag; de egentlige finske Sange ere eensformige som en øde nordisk Skovs Brusen. Man har allerede tilveiebragt en betydelig Samling af disse Sange, og man arbeider fremdeles paa dens Forstørrelse; navnlig har Lönnrot gjennemvandret alle finske Egne, samlet Materialier for sit finske Lexikon, afskrevet finske Sange og Folkesagn samt forsøgt at beskrive Folkets Eeiendommelighed. Castrens, Europæus's og Walerius's ethnografiske Vandringer ere formodentlig bekjendte; Europæus reiste efter Foranstaltning af det finske Literaturselskab, Walerius ifølge Bemyndigelse af det keiserlige russiske Akademi.

(Efter en russisk Journal).

Norge.

Christiania. Idag den (18de) Kl. 10½ forkyndte 96 Kanonskud fra Fæstningen Kronprindsessens Nedkomst med en Søn, der i Daaben erholdt Navnene Carl Oscar Wilhelm Frederik.

— Ved Interimsregjeringens Resol. af 30te f. M. er der af Oplysningsvæsenets Understøttelsesfond tilstaaet Gausdals Pstg. indtil Videre et aarligt Bidrag af 180 Spd. til dets høiere Almueskole, og Sandefjords Kjøbstad et Bidrag af 120 Spd. aarlig til Oprettelse af en høiere Klasse ved sammes Almueskole.

— Samme D. er det bestemt, at Faabergs og Gausdals Præstegjælde skulle fraskilles Gudbrandsdalens Provsti for i Forening med en Deel af Thotens og Valders Provsti, nemlig Præstegjældene østre og vestre Thoten, Vardal og Birid, at danne et eget Provsti under Navn af Thotens Provsti, medens Præstegjældet Land og det egentlige Valders 5 Præstegjælde ogsaa skulle danne et eget Provsti, Valders.

— Samme D. er der befalet, af Statskassen at udrede indtil 200 Spd. aarlig til Oprettelse og Vedligeholdelse af en Sømandsskole i Mandal.

— Samme D. ere følgende Kommuner af Statskassen tilstaaede efternævnte aarlige Bidrag til Oprettelse og Vedligeholdelse af Tegneskoler: Skiens Kommune 175 Spd., Drammens do. 180 Spd. samt Stavangers og Tromsøes do. hver 150 Spd.

— Exam. jur. S. Salvesen er den 7de ds. meddeelt Autorisation som Sagfører ved Underretterne i Listers og Mandals Amt.

— Ved philologisk Embedsexamen den 11te December erholdt Jakob Løkke Charakteren Laudabilis og Ole L. Boye Haud. illaud.

— I Kunstforeningen afholdtes den 17de ds. Generalforsamling. Prof. Welhaven indledede Forhandlingerne med en Beretning om Foreningens Virksomhed i 1852; deraf sees, at Indtægterne have været omtrent som i f. A., nemlig 2704 Spd. 102 ß.; Medlemmernes Antal 641, hvoraf 408 indenbyes og 233 udenbyes. Til Indkjøb af Malerier og Kunstsager er anvendt 2004 Spd. 99 ß. Som Direktører valgtes Bibliotheks-Amanuensis A. Munch, Prof. Welhaven, Pastor Boyesen, Auditør Nicolaysen og Architekt Schirmer. Til Revisorer gjenvalgtes Bureauchef Holm og Fuldm. Ullmann samt til Kasserer Kammerherre Holst. Den derpaa foretagne Udlodning bestod af 53 Nr., hvoraf 24 Malerier af norske og 8 af udenlandske Kunstnere. De værdifuldeste blandt de første (et Parti af Christianiafjorden af Eckersberg til en Priis af 160 Spd., et Høifjeldsbillede af Gude, 100 Spd., Fjeldheide ved Nystuen af Dahl, 90 Spd., en Jætergut fra Dalarne af Tidemand, 80 Spd. og Høifjeldsbillede af Frich, 80 Spd.) tilfaldt Kjbm. Thorp, Boghandl. Chr. Dybwad, Prof. Mariboe, Kjøbm. Just og Distriktslæge Nerdrum. De værdifuldeste blandt de sidste (Kamphausen, Puritanerne paa Morgenvagt, og Knaus, Komisk Idyl. hver til 155 Spd.) tilfaldt Enkefru Heuch og Ritmester Føyn.

Drammen. Til Medlemmer af Børs- og Handelskommitteen i Drammen for næste Aar ere Kjøbmændene S. Carjon, J. Borch og B. Allum beskikkede.

Moss. I Formands- og Repræsentantmøde den 14de Dec. nedsattes to Kommitteer, den ene angaaende en lettere Kommunikation med de østlig for Byen liggende Bygder, i Tilfælde af at ny Veianlæg i disse skulde blive udførte for offentlig Regning, den anden angaaende Opførelsen af en Arbeiderbolig.

Tønsberg. „Tunsbergs Tidende" vil fra Nytaar udkomme under Titel af „Jarlsbergs Fogderies og Tunsbergs Byes Adressetidende."

Arendal. Ved Generalforsamling i det derværende Prøveasyl (den 2 Dec.) oplyste Direktionen, at det i de 2½ Aar, det har bestaaet, er bleven besøgt af 68 Børn, og at disses Antal for Nærværende er 40. Der besluttedes, for at Asylet kunde vedblive endnu i 2 Aar som Prøveasyl, at der skulde andrages om et aarligt Bidrag af 250 Spd. i 2 Aar, Halvparten af Sparebanken og Halvparten af Bykassen.

Egersunds Havn er nu ved den paa Regjeringens Foranstaltning foretagne Rensning af dens nordlige Udløb, Nysundet, bleven en af de fortrinligste i Landet, og Skibe paa 10 a 11 Fods Dybgaaende kunne søge Tilflugt der.

Bergen. Det ny Jern-Dampskib „Bergen," der er bestemt til Paketfart paa Hamburg, ankom den 3die Dec.

Throndhjem. Den 10de Dec. afholdtes Generalforsamling og oretoges Udlodning i Throndhjems Kunstforening. Samtlige Nr. udgjorde 30, hvoraf 17 Malerier, deriblandt 6 til en Værdi af 32—52 Spd.

Finmarken. De svenske Aviser berette om en af Kautokeino-Finnerne forøvet skrækkelig Misgjerning. Da Handelsmand Ruth og Lensmand Buch nægtede at gaae over til de forvirrede Finners Lære, have nemlig disse taget dem, bundet dem fast til Træer og slagtet dem omtrent paa samme Maade, som de slagte Reensdyr.

Oversigt over norske Blades Indhold.

Selskabet „Handelens Venner" har i vore Dagblade ladet indrykke en Rundskrivelse, hvori det henleder Opmærksomheden paa et af samme nylig stiftet Understøttelsesfond for trængende Kjøbmænd og deres Familier. Deri fremhæves den mislige Stilling, hvori Kjøbmanden fremfor enhver anden Statens Borger befinder sig, saasnart han kommer ud af sin Virksomhed, hvorhos det henstilles til Handelsstanden selv at raade Bod paa dette Onde „ved at have Fondet i stadig velvillig Erindring, ved at yde Smaat eller Stort, strax eller siden, paa engang eller oftere, alt efter Omstændighederne eller Enhvers Leilighed." Af de med Skrivelsen følgende Statuter for Fondet erfares, at dets Kapital bestaar af 300 Spd., skjænkede af Selskabet, og 5 Aktier i de her i de sidste Aar dannede Aktieselskaber, skjænkede af Kjøbm. Schwensen. Fondets aarlige Indtægter skulle bestaae i et aarligt Tilskud fra „Handelens Venner" og andre Gaver samt Renterne og Udbyttet af dets Formue. Indtægterne tillægges Kapitalen, indtil denne har naaet en Størrelse af 2000 Spd.; da uddeles Halvparten deraf og Resten lægges igjen til Kapitalen, indtil denne er voxet til 10,000 Spd. Understøttelserne uddeles 2 Gange aarlig af en af Selskabet valgt Direktion og i Portioner paa mindst 10 Spd. — Vi have i Nr. 38 af nærværende Blad gjort opmærksom paa en saadan i Königsberg existerende Understøttelseskasse for Handlende, som der allerede har stiftet usigelig meget Gavn. Vi have ved samme Anledning opfordret Christiania Handelsstand til hos os at oprette en lignende Hjælpekasse, og det glæder os nu at erfare, at dette vort Ønske er realiseret ved Selskabet „Handelens Venner," som i enhver Henseende udmærker sig ved sin Virksomhed, naar det gjælder Christiania Handelsstands Bedste. Det er den som Handelsmand saa hæderligt bekjendte J. H. Schwensen, der har givet Stødet til denne vigtige Indretning, og ønskeligt vilde det være, om denne hans Idee opfattedes med Varme og Interesse af den hele Handelsstand og om de mere Formuende af denne Stand vilde følge hans Exempel ved at skjænke Fondet betydelige Bidrag. De ordinære Indtægtskilder, som det for Tiden disponerer over, forekomme os nemlig at være altfor knappe og utilstrækkelige til Opnaaelsen af det tilsigtede Øiemed.

— Chr.-Pst. f. 15de Dec. indeholder en Opfordring til Byens driftige Mænd om at virke for Oprettelsen af flere Arbeiderboliger, for paa denne Maade at tilkjendegive sin Glæde over Hs. M. Kongens Helbredelse. De, som have Penge til Udlaan, have desuden de bedste Udsigter til Renter deraf, om de sætte dem i Aktier i en saadan Indretning.

— I Morgenbladet har der i den sidste Tid været ført megen Strid om hvorvidt Mormonerne frit og ubehindret bør kunne udbrede sig her i Riget. En „Theologus" paastaar i Nr. 345 af nævnte Blad, at de ingenlunde bør taales i Norge, da deres Lære er ingen Ting mindre end christelig; den „er isandhed djævelsk, reent hedensk." Det kan derfor ikke blive Tale om, ifølge Dissenterloven at indrømme Mormonerne fri Religionsøvelse som et fra Statskirken afvigende christeligt Religionsparti.

Danmark. En af de vigtigste Sager paa denne Rigsdag er Finantsministerens Forslag angaaende Ophævelsen af Toldforskjellen mellem Danmark, Slesvig og Holsteen, ved hvis Antagelse det saakaldte Heelstatsparti vilde have faaet et af sine vigtigste Ønsker opfyldte. Ved Sagens anden Behandling i Folkethinget den 2 Dec. blev der imidlertid besluttet, med 51 mod 46 Stemmer, „at Toldgrændsens Flytning fra Eideren til Elben udsættes."

Blandede Efterretninger.

Frankrig. Den 2 Dec Kl. 12½ holdt Napoleon III sit Indtog i Paris og blev hele Veien fra St. Cloud til Tuillerierne hilset med Bifaldsraab. Saasnart hans Ankomst til Paris var signaliseret ved Kanonsalver, blev den trefarvede Fane heiset over Tuilleriernes Slot. Efter Ankomsten hertil holdt han Revue over Tropperne og begav sig derpaa, omgiven af sin Familie, ud paa Slottets Balkon. — Kl. 2¼ udraabtes Keiseren paa Concordiepladsen, hvilket skete ved Indenrigsministeren Persigny. — Samme Dag som Keiserdømmet proklameredes, underrettedes de fremmede Magters Gesandter om Regjeringsforandringen i etslags Depeche, der havde til Hensigt at forjage den Frygt eller de Betænkeligheder derved som, maaskee kunde være opstaaede hos enkelte Monarcher. — Den 2den gaves en Soiree, der var stærkt besøgt, men noget kold. Den gamle keiserlige Etikette var optaget paany. Denne Nat sov den ny Keiser for første Gang i Tuillerierne. Slottet bevogtedes af en Mængde Gensdarmer og Skildvagter. — Ved et Dekret endtes den lovgivende Forsamlings extraordinære Session den 3die Dec., og Forsamlingen sammenkaldtes paany til den 14de Februar.

— Generalerne Magnan, Saint Arnaud og Castellane ere udnævnte til Marschaller, hvorved disses Antal er steget til syv. Justitsministeren Abatucci og General Carrelet ere udnævnte til Senatorer.

— Der er udkommet tvende Senatskonsults-Udkast angaaende Modifikationer i Forfatningen af 14de Jan. d. A. og Civillisten m. m. Blandt Bestemmelserne i det første fremhæves, at Keiseren præsiderer i Senatet og Statsraadet, at de af Keiseren direkte udnævnte Senatorer ikke kunne overstige 150, at med Senatsværdigheden er forbunden en aarlig Dotatation af 30,000 Fr. paa Livstid og at de Deputerede i den lovgivende Forsamling erholde hver 6000 Fr. aarlig. De franske Prindser (de eventuelle Thronfølgere af den keiserlige Familie) blive Medlemmer af Senatet og Statsraadet, saasnart de ere 18 Aar gamle. — Civillisten anslaaes til 24 Mill. Fr. samt 4 Mill. til Vedligeholdelse af Domainerne og Skovene. Jérome erholder 1 Mill., hans Søn 250,000 Fr. og Prindsesse Mathilde lige saa meget.

England vedbliver, trods Napoleons fredelige Udeladelser, at sætte sig i Forsvarsstand, hvilket ogsaa Østerrige og Rusland skulle gjøre. Dette viser, at Stormagterne ikke troe stort paa hans Fredspolitik.

— Lord Byrons Datter, Grevinde Lovelace, er nylig afgaaet ved Døden. Hun blev bisat i sin Faders Grav i Stucknall Firkards Domkirke (ved Nottingham) og ledsaget til sit Hvilested af et talrigt Sørgefølge fra London. Datteren havde arvet en god Deel af sin Faders Geni og Originalitet, dog var hun ikke Digterinde, men beskjæftigede sig mest med Metaphysik, Mathematik og andre videnskabelige Arbeider. Med en mandlig Forstand forenede hun den reneste Kvindelighed, og blandt hendes mangfoldige Talenter var især det musikalske uddannet.

Spanien. Oppositionens Kandidat Martinez de la Rosa er bleven valgt til Formand i Kortes, hvorfor disse ere opløste og paany sammenkaldte til 9de Marts.

Ledige Embeder og Bestillinger.

Korpsdyrlæge-Embedet ved throndhjemske ridende Jægerkorps med en aarlig Gage af 126 Spd.

Laurdals Sognekald (Thelemarken) med omtrent 390 Spd. i aarlige Indtægter. Et Laan paa 60 Spd. forrentes og afbetales.

Søndfjords Sorenskriver-Embede, hvorpaa hviler en Pension af 600 Spd. De aarlige Indtægter beløb sig i 1846—51 til 3,397 Spd. Brutto.

En Kirkesanger- og Omgangsskolelærerpost i Ulvundeidet i Sundals Pstg. med omtr. 30 Spd. i aarlig Løn.

Bekjendtgjørelser.

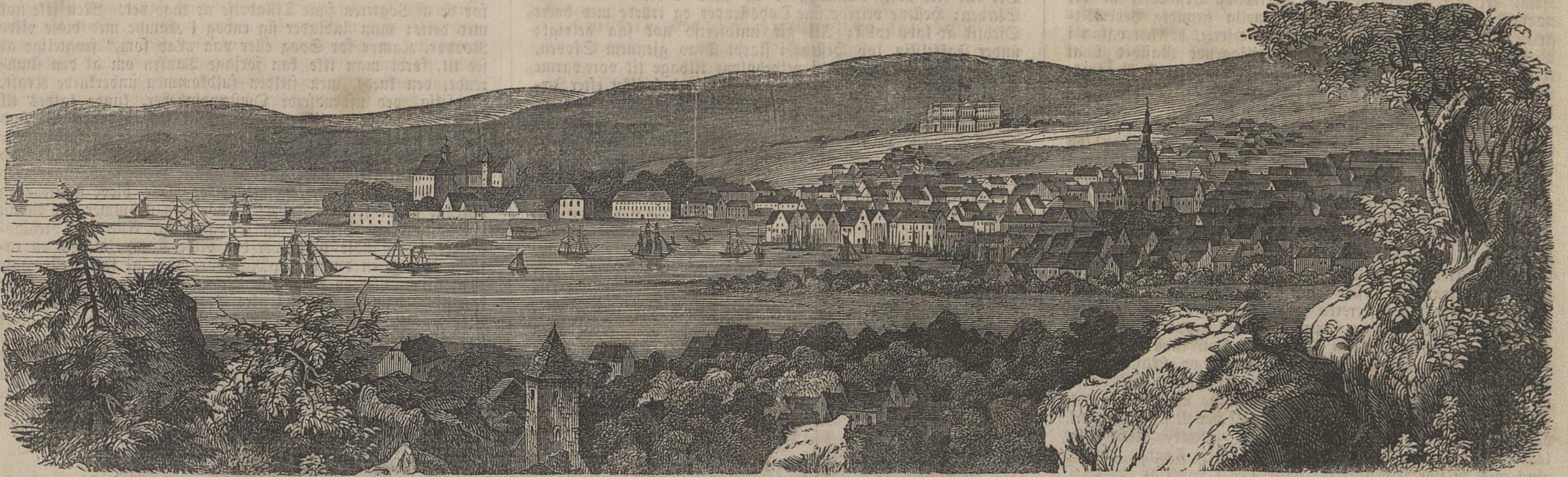
Følgende Bøger, passende til Jule- og Nytaarsgaver, ere tilkjøbs i A. Dzwonkowskis Boglade (C. A. Benneckes Gaard, Østre-Gade Nr. 17).

Andersens Morgen- og Aften-Psalmer. Priis 12 ß. Asbjørnsens norske Huldreeventyr og Folkesagn, II Samling, 80 ß. Asbjørnsens Hjemmet og Vandringen, en Aarbog (1847), 72 ß. Asbjørnsens Ydale (1851), 1 Spd. Asbjørnsens og Moes norske Folkeeventyr, heftet 1 Spd. 60 ß., elegant indbunden 1 Spd. 96 ß. Billed-Bibel (med 100 Afbildninger), indb. 2 Spd. Billed-Magazin for Børn, 2de Aargange, med 100 Afbildninger, et meget lærerigt Skrift, redigeret af M. C. Hansen og Pastor Knutzen. Priis 72 ß. for Aargangen og 36 ß. for Halvaargangen. Biskop J. N. Bruuns hellige Taler, indb. i et Bind 1 Spd. Illustreret Maanedsskrift for Morskabslæsning, 3 Hefter, 36 ß. Juletræet for 1850, en Samling af norske Folke- og Børneeventyr, fortalte af P. Chr. Asbjørnsen, med Illustrationer af Joh. Eckersberg, 24 ß., smukt indb. 48 ß. Do. for 1851, og for 1852, (samme Priis). Lars Linderots Prædikener paa alle Søn- og Helligdage, udgivne paa Norsk af C. A. Guldberg, Korrekturen besørget af O, Vig. 3die Oplag, smukt indb. 1 Spd. Lars Linderots Skriftetaler, indb. 24 ß. Illustreret Verdenshistorie, bearbeidet efter Held og Corvin af P. A. Munch, I Bind komplet, (Oldtiden), heftet 3 Spd. 24 ß., smukt indb. 4 Spd. Portræter af mærkelige Nordmænd, saavel nulevende som afdøde. I Bind er nu komplet og koster heftet 2 Spd., smukt indb. 2 Spd. 60 ß.; det indeholder 20 hos Bærentzen i Kjøbenhavn smukt lithographerede Portræter. Norske Noveller af Theodor Reginald, I Bind koster heftet 60 ß., II Bind 72 ß.; smukt indbundne Exemplarer haves ogsaa. Sangsamling for norske Selskabskredse, udgivne af det norske Studentersamfund, med fleerstemmige Melodier, komplet i 3 Hefter 36 ß., indb. 48 ß. Sorg og Trøst, nogle Digte af A. Munch, heftet 40 ß., smukt indb. 72 ß. H. C. Andersens Eventyr med 125 Illustrationer efter Originaltegninger af V. Pedersen, elegant indbunden 1 Spd. 112 ß. Digte, gamle og nye, af A. Munch, elegant indb. 1 Spd. 36 ß. H. A. Bjerregaards Digtninger, smukt indb. 1 Spd. 36 ß. Reisebilleder og Digte af J. S. Welhaven, smukt indb. 1 Spd. 36 ß. Underholdende Tildragelser af Norges Historie, korteligen fortalte af P. A. Munch, indb. 60 ß. Fader Vor, en Andagtsbog for enhver Christen, smukt indb. med Staalstik 1 Spd. Nyere Digte af J. S. Welhaven, indb. 1 Spd. 36 ß. Udvalgte Fortællinger af 1001 Nat med 10 illuminerede Staalstik, indb. 108 ß. Naturhistorie for Børn, med 17 lithographerede og illuminerede Plader; Texten omarbeidet af P. Chr. Asbjørnsen, 2det Oplag, indb. 1 Spd. 24 ß, Illustreret Kalender for 1853, heftet 24 ß., smukt indb. 60 ß. Dyrehaven i kolorerede Afbildninger, 1 Spd. 78 ß. Hanna og Kyllingerne af A. G. Eberhard, oversat fra Originalens 9de Oplag ved C. U. Sundt, med flere Staalstik, smukt indb. 54 ß. Gjæt en Gang, et Par Gaader paa Riim, 25 ß. I Brønden og i Kjærnet af Jørgen Moe, 16 ß. H. Sievers, Geographisk Børnelærdom, med 21 illuminerede Karter, indb. 72 ß. Gubitz's Volkskalender for 1853, 40 ß. Steffens do. 40 ß. Nieritz, deutscher Volkskalender, 32 ß. De talende Blomster, 77 ß. Fortællinger om Dyr, med store Billeder, 38 ß. Bergreens Folkesange og Melodier, 1 Spd. 81 ß. Münsters Prædikener, elegant indb. 1 Spd. 96 ß. Münsters Betragtninger, 1 Spd. 24 ß. Wallins Prædikener, smukt indb. 1 Spd 96 ß. Synd og Naade, Postille af Birkedal, smukt indb. 2 Spd. 12 ß. Wexels Postille, heftet 1 Spd. 60 ß., indb, 1 Spd. 108 ß., i Guldsnit og meget elegant indb. 3 Spd. m. m. fl.

Den med Subskriptionen paa „Illustreret Nyhedsblad" forbundne Præmiefordeling finder Sted i Møglestues Auktionslokale ved Byens Vagt Thorsdag den 23de December førstkommende imellem Kl. 12—2 under Kontrol af Stedets Politi og i Vidners Overvær. Det vilde være behageligt for Forlæggerne, om et saa stort Antal Subskribenter som muligt vilde overvære Trækningen. — Præmiernes Antal er 7, en paa 80 Spd., en paa 50 Spd., en paa 40 Spd., en paa 30 Spd., en paa 25 Spd., en paa 15 Spd., og endelig en paa 10 Spd. (ialt 250 Spd.). DHrr. Subskribenter, som endnu maatte staae til Rest med Betalingen, anmodes om at erlægge samme inden 23 Dec. for at Lodsedler kunne blive dem tilstillede og de saaledes blive deelagtige i Udlodningen. — Tiltrædende Subskribenter maae, for at kunne deeltage i Udlodningen, betale Bladet for hele 1ste Bind (Nr. 1 til Aargangens Slutning Nr. 65), hvilket undtagelsesviis bestaar af 5 Hefter eller Kvartaler, idet Bladet begyndte i Oktober forrige Aar. — De Subskribenter, som kun have holdt og betalt enkelte Kvartaler, kunne blive deelagtige i Udlodningen, naar de betale for de manglende Hefter eller Nr., hvilke da uopholdelig ville blive dem tilstillede.

Christiania. Trykt hos Brøgger & Christie.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 65. | Udkommer hver Løverdag Aften. | **Christiania den 25de December 1852.** | Abonnementsprisen er 72 ß kvartaliter. | **I. Bind.**

Indhold:

En Ulvejagt i Bialowieserskoven.

De første Kanonskud i den sidste russisk-polske Krig vare faldne og havde gjenlydt videnom. Adspredte Troppeafdelinger trak sig sammen overalt, forat forene sig til Korpser, og nu undte man meer end gjerne Tropperne, der for en stor Deel formedelst anstrængende Marscher, i den haarde Vinter vare yderst angrebne, den korte Rast og Forfriskning de saa hoilligen behøvede, til Bevægelsen af disse forenede Korpser skulde tage sin Begyndelse. Den, der har havt Anledning til at lære Litthauen at kjende med dets armodslige Landsbyer, hvor Skorsteenspiber betragtes som en undværlig Overdaad, hvor Sædernes patriarkalske Simpelhed bevirker, at man endnu altid forsmaar at leve adskilt fra hine gryntende Stuekammerater, der afgive de fortræffelige Skinker; naar man hører, at der paa det usleste Straaleie af Verden de skjønneste Drømme om nærforestaaende Krigerhæder, uhørt Held og grændseløs Berømmelse blive forstyrrede ved Besøget af en om Natten omvandrende Høne, der oprørt over den voldsomme Behandling, den maa lide for sin Aarvaagenhed, i iilsom Flugt med gjennemtrængende Skrig farer igjennem den mørke røgsvangre Luft, men ulykkeligviis forfeilende sin Pinde, falder ned paa en anden raa Krigsmand, som i de vildeste Kraftudtryk giver sin Misfornøielse Luft, og ønsker alt Levende paa hele Jordens Flade udryddet o. s. v.; naar man hører dette og Lignende, som Enhver der reiser og færdes i Litthauen jævnligen oplever, vil man først fuldkommen kunne dømme om den indre Tilfredshed, hvormed ivende Officierer af det N—ske Regiment paa de Tider rede ind i en stor Herregaard, som laa ved Brynet af den store Bialowieserskov, hvor der var anviist dem Kvarteer og midlertidigt Ophold.

Eieren, en af hine smukke gamle Mænd, som man saa ofte træffer blandt Polakkerne, var iført den gammelpolske Nationaldragt, stod i Porten og modtog sine Gjæster med en saadan Anstand og saa vel føiede Ord, at man strax i hans hele Fremtrædelse saavel saa den dannede Mand som den gamle Militær, og vi sprang derfor, dobbelt glade over vor gode Stjernes Styrelse, raskt af Hesten, rystede den sarmatiske, tæt faldende Snee af vore Kapper, og fulgte meer end gjerne vor Værts Indbydelse til en velkommen Frokost.

Det sneede fremdeles, Sneen faldt i uhyre Masser ned fra Himlen, og nu føg den og dreves om i Virvler af en skrækkelig Storm, et Uveir, der i hine Egne ofte bliver saa overordentlig farligt for den Reisende, fordi alle Spor og Mærker til at finde den rette Vei gaae tabt, hvorpaa den Ilende og Søgende forvilder sig og almindelig fryser ibjel den næste Nat. Saadanne Sneestorme vare saavel i Litthauen som i det hele nordlige Rusland o. fl. St. ofte to eller flere Dage. Ve den Reisende, der nu er underveis; det hjælper ham ikke, om han befinder sig paa stærkt befarne Veie, naar han ikke griber til det eneste Middel til at frelse sit Liv, nemlig at holde stille, indtil Stormen er over. Varer Stormen længe, bliver vistnok Vedkommendes Stilling, i Sneefog og Kulde, under aaben Himmel, betænkelig, og mange Mennesker sætte som rimeligt er ogsaa paa denne Maade Livet til; men man kan heller ikke gjøre sig nogen Forestilling om den sørgelige Tilstand, som den, der foragter de Indfødtes Advarsler, kommer i, naar han i det Frie overraskes af en saadan Sneestorm. Dette hendte ogsaa os engang, og vi havde kun dens korte Varighed at takke for vor Redning. Alt Spor af Vei forsvinder næsten øieblikkelig, Synskredsen række ikke længer end nogle Skridt, Massen af den tæt faldende Snee og Stormens Hyl gjør det umuligt at høre nogen Lyd eller Larm, der kunde varsle om Nærheden af Mennesker eller beboede Steder; man veed, at Alle, som ere ude, øieblikkelig blive staaende stille, og derfor kan man ikke gjøre sig Haab om, at møde Nogen, der kan retslede En; man veed og man føler, at man er redningsløs forloren, hvis Uveiret vedvarer i længre Tid. Det skal være sandt, at Folk, der ved Stormens Begyndelse kun befandt sig faa hundrede Skridt fra sine Boliger, omkom, fordi de ei vare istand til at finde dem igjen. Man vilde med Fornøielse foretrække det tætteste Mørke for denne Tilstand; thi Haabet om at finde et Tilflugtsted vilde være meget større da. Selv Landsbybeboerne fjerne sig under Stormen ikke ti Skridt fra Landsbyen, fordi de vide og kjende, hvor utrolig farligt et saadant Uveir er. Det er eengang hendt: at femhundrede Mennesker, efter et stort Fællesarbeide, paa een Gang mistede Livet formedelst en saadan Sneestorm.

Saameget bedre befandt vi os derfor, medens en lignende Tilstand i Naturomgivelserne herskede, under vor venlige Værts faste Tag, der spottede Stormen, som rev og sled i dets Mønning. Underholdningen dreiede sig om den foran os liggende Bialowieserskov, der, naar man saa den fra Vinduerne i godt Veir, strakte sig ud i det Uendelige og tabte sig som en blaa Sky ved den fjerne Synskreds. Den Tid Uveiret rasede, kunde neppe anvendes bedre, end til at indhente nøiagtig Underretning om denne umaadelige Skovmasse og dens Beboere. Vi havde neppe kunnet finde en bedre Kilde, end Eieren af det Gods, der var vort Kvarteer; som en mangeaarig og fortrolig Nabo af den ildeberygtede Skovegn lavede han sig med en vis Høitidelighed strax til at tilfredsstille vor Nysgjærrighed.

„Mine Herrer," begyndte han, „naar jeg først skal gjøre dem Regnskab for Skovens egentlige Fladeindhold, saa kommer jeg en Smule i Forlegenhed; thi Opgaverne desangaaende ere høist forskjellige og svæve mellem 50 og 500 Kvadratmiil*), hvilket kan sees af bekjendte Lærdes Skrifter, der staae her ved min Side. Er de Lærde ikke istand til at enes om dette, saa ere dog vi, Landets Beboere saa temmelig enige om, at Skoven bedækker en Flade af over 100 Kvadratmiil. En stor Deel heraf er fuldkommen ubekjendt, thi den bestaar af umaadelige Myre, især er dette Tilfældet ved Narews og Josioldas Kilder og Udspring. Utilgjængelige om Sommeren og frygtede om Vinteren, blive disse Egne et sandt terra incognita. Skoven, hvis mere høilændte og tørre Dele næsten overalt er overgroet med Furu, har meget faa Veie, og paa hele dens Flade kun en eneste Landsby, Bialowies. I det Indre af Skoven seer det vildt og øde ud; Storme og Tiden have omstyrtet mangfoldige Træer, der i fem- sexdobbelte Lag ligge over hverandre, og danne, til de opløses og forraadne, naturlige næsten uigjennemtrængelige Skandser og Forhugninger.

Skovens Beboere ere Uroxen, der i hele Europaa alene har holdt sig her, Bjørne, Ulve i stort Antal, Gauper, der ere mindre hyppige, og mange andre jagtbare Dyr af mindre Værd**). Om Uroxen (rigtigere Bisanoxen; thi Uroxen forekommer nu kun fossil), Skovenes Konge, beretter nyere Dienvidner følgende: Næst Elefanten og Næshornet er den det største Landdyr, og det største af alle i Europa. Dens Længde er 9—10 Fod og Høiden 6; Farven er sort om Sommeren, sortbruun Vinter og Foraar. Dyrets Ydre er vildt og frygteligt; thi Hovedet er uforholdsmæssigt stort og bredt, Øinene store, som underløbne med Blod, Blikket vildt, trodsigt, Manen flagrer ned over Halsen paa den, Brystet, der er meget bredere end hos den almindelige Oxe, er tilligemed Halsen bedækket med en sex til tolv Tommer lang sammenfiltet Man; i Forhold til Dyrets Størrelse og Længde ere Fødderne korte men tykke. Halen er kort men ovenpaa besat med lange, stive Haar. Paa Ryggen har den en Pukkel. Paa det umaadelig store Hoved staae to opadbøiede, glindsende sorte Horn, der kun ere tolv til fjorten Tommer lange, og mellem disse hænger en Busk stive Haar nedover Panden. Besynderligt nok finder man hos disse Dyr to Par Ribben mere end hos det tamme Kvæg, nemlig 14 istedetfor 12; af denne Grund er ogsaa Uroxen længere, og Legemet har hos denne en slankere Form. De Lærde ville ikke erkjende Uroxen som Stamracen til vort tamme Hornkvæg. Det hele Antal af Uroxer i Bialowieserskoven udgjør omtrent 500 Stykker. De holde sig gjerne sammen i smaa Hjorde paa 10, 15 til 40 Stykker. Man røgter dem saa meget som muligt, og at fælde en er forbuden under svær Straf. I det hele taget holde disse Dyr sig meget skjult; de ere sky og frygtsomme, og angribe Ingen, hvis de ikke ere saarede eller ophidsede; naar man nærmer sig dem med Larm eller høirøstet Tale, gribe de iilsomt Flugten. En von Baumersrode, der har meddeelt en Skildring af Uroxen i disse Skove, saa en toaarig Kalv og en otteaarig Ko, der vare omkomne under nogle i Storm nedstyrtede Vindfald, og bekræfter den ovenanførte Beskrivelse samt den Afvigelse, at Uroxen har 14 Par Ribben istedetfor de hos Kvæget sædvanlige 12. Forfatteren anfører videre, at Uroxen ligner hvad han kalder den „tscherkesiske Oxe," som findes paa Nordsiden af Kaukasus, og deri har han fuldkommen Ret; thi det er den selvsamme Art.

Hvad nu Bjørnene angaar, saa findes de i temmelig Mængde i Bialowieserskoven. Der gives graa, næsten gule, saakaldte Honningbjørne med hvid Ring om Halsen, ofte ligesaa lange som en Mand er høi. De fanges og dræbes paa mangehaande Maader; flere Dele af Skrotten paa dem anvendes, som vi snart skulle erfare, til velsmagende Retter. Vil man skyde Bjørnen, saa bruger man egne Geværer, der ikke tør være synderlig bekjendte udenfor disse Egne, men som vi til Nytte og Baade for alle Jagtvenner nærmere ville beskrive.

Som bekjendt er Bjørnen, naar den bliver saaret, meget farlig, angriber sin Fiende og rakker ham ofte frygteligt til; vor Vært fortalte flere skrækkelige Exempler paa dette. Det er altsaa magtpaaliggende, at gjøre det Skudsaar Bjørnen faar, saa hurtigt dræbende som muligt; hertil er en Kugle ikke tilstrækkelig, da Erfaring lærer, at det Saar, Kuglen frembringer hos Bjørnen, hurtig lukker sig, at der ikke indtræder nogen stærk Forblødning og at Døden først seent paafølger, hvis Skuddet ikke har rammet Hjertet. For at undgaae disse Ulemper, gjør man Bjørnestudseren af svær Kaliber og lader Løbet blive vel to Tommer længre end det behøves; derpaa bores det som sædvanlig, trækkes og, naar det er færdigt, skjæres det omtalte to Tommer lange Stykke af. Dette Stykke bruges nu til Kugleform, og giver altsaa istedetfor Kugle en Cylinder eller Tap, der nøiagtig udfylder Riflerne i Løbet. til end yderligere Sikkerhed ere Bjørnebøsserne forsynede med en omtrent tre Kvarteer lang, meget spids skarpsleben, bred tveægget Bajonet.

Ansees nu end Uroxer og Bjørne af Bialowieserskovens Beboere for temmelig uskadelige Skabninger, saa er dette ingenlunde Tilfældet med Ulvene, der formere sig overordentlig stærkt i den uhyre Skov og staae aldeles ikke til at udrydde; i strænge Vintre ere de især graadige, bryde frem af Skoven, og sønderrive alt Levende, som kommer i Veien for dem. Selv i de vel omgjærdede og forvarede Gaarde trænge de ind om Natten og anrette frygtelige Ødelæggelser i Stalde og Fæhuse. I Storhertugdømmet Posen, der er langt mindre hjemsøgt af Ulve end Litthauen, blev ifølge offentlige Bekjendtgjørelser alene i Aaret 1820 16 Børn og 3 Voxne sønderrevne og fortærede af Ulve. Velbevæbnede Uhlan-Ordonanser forsvandt pludselig under deres Ridt fra det ene Sted til det andet; senere fandt man de faa Levninger af Mand og Hest i Skoven, men selv en stor Deel af Knoklerne vare fortærede af Ulvene, og det eneste som de reent havde skaanet var Træ og Jern.

Hvor let og snart saadanne Ulykkestilfælder indtræffe her, viser følgende Hændelse, der indtraf den første Dag vi tilbragte i vort nye Kvarteer; Læseren vil her faae Anledning til nærmere at lære Livet og Levemaaden i Litthauen at kjende.

Det var tilfældigviis vor Værts Navnedag, og der havde af den Grund allerede tidligere paa Dagen indfundet sig flere Slægtninge, forat tilbringe Festdagen hos ham. Efterat Gratulationsvæsenet i stor Stil var over, blev Appetitsupen før den derpaa følgende glimrende Middag opdækket i Selskabsværelset. Appetitsupen eller „das Schälchen," som det her kaldes, er en i hele Norden almindelig Brug, fremsættes ved store Gilder eller høitidelige Leiligheder en hel Time før Middagen og bestaar blot af saadanne Ting, som Franskmanden kalder stomachiques, det vil sige mavepirrende Sager. Hvorledes man forstaar dette i Litthauen skulle vi nu strax see. Et stort Bord var belæsset med Skinker, Gaasebryst, Røgesild, flere Arter saltede og marinerede Fiske, Kalvefod-Gelé (Syltefødder?), fiin Ost o. s. v., lutter kolde Varer, og for at faae dette til at glide lettere ned var der et Batteri af Flasker, som indeholdt forskjellige fine Likører, Rum og Porter fra østersøiske Havne. Skik og Brug fører det med sig, at man ikke drikker Viin til denne Mellemmiddag eller hvad man nu vil kalde den og ligesaalidt er det Skik at sætte sig ned ved dette Bord.

Havde det allerede ved dette Storværk viist sig, i en utrolig Grad, at de nordiske Legemskonstitutioner ere vante til at indtage en langt betydeligere Mængde af Fødemidler end de sydlandske, saa skulde dette vise sig paa en endnu mere glimrende Maade ved Middagsmaaltidet; thi nu forsvandt der hele Bjerge af Spisevarer, som en italiensk Huusholdning maaskee skulde have kunnet fraadse Aar og Dag af. Et overordentligt Bifald tildeeltes de jordiske kjødelige Levninger af en Bjørn, hvilke af den skythiske Kok vare tillavede paa en meget genial Maade som côtelletes à la Soubise, Labberne à la maréchal og Skinkerne i Burgunder Viin. Men Begeistringen og Kogekunstnerens Berømmelse steg endnu mere,

*) Efter Eichwalds „Naturhistoriske Skitser," der tør være mere paalidelige, er Bialowieserskoven mellem 20 og 30 Kvadratmiil.

**) Forfatteren har glemt Elgen eller Elgsdyret.

da der viste sig en Garnitur af Kapuner à la grönlandaise, der vist og sandt var overmaade velsmagende, men som paa en ubetænksom Maade til en sand Ruin for Værtens Viinkjælder var stegt med fiinhakket Sild. Hvilke uforudseelige Følger denne Kokkens Tankeløshed vilde fremkalde, kunde man forudsee, men de kunde ikke afvendes. De salte Fiske, der saa længe havde vansmægtet i Stegevarmen, og endelig vare ankomne til sit Bestemmelsessted, gjorde nu paa en voldsom Maade sin Længsel efter Væde gjældende, og frembragte en saa overordentlig middelaldersk Tørst efter den ungarske Viin, der gik rundt, hos sine Herrer og Besiddere, at det nødvendigviis maatte bevirke en temmelig grundig Vederkvægelse og Oplivelse af det menneskelige Hjerte, hvilken ogsaa i Virkeligheden paa Grund af den tiltagende Raskhed i at tømme Flasker truede med at stige i geometrisk Progression. Skaalerne bleve hyppigere — en fornøielig Munterhed betog det hele Selskab — man forglemte Verden omkring sig og levede kun i det lystige Nu — støiende Jubel fulgte netop en overmaade fortræffeligt udbragt Skaal — heisan, hør! da klinge Toner, lig Basunernes ved Jericho, — pludseligt i Ørene paa Gjæsterne, der bringe Rytterofficiererne til som elektricerede i et Nu at fare op af Stolene og løbe efter sine Sabler. Det var Kavalleri-Trompetersignaler, ledsagede af Pistolskud, der lød i ringe Afstand; det var et Allarmsignal, gjentaget i korte Mellemrum, hvilket ikke forkyndte noget Godt. Naar Kavalleristen hører disse Toner, er hans første Tanke Sabelen, den næste hans andet Jeg, Hesten. Saaledes ogsaa her. Officiererne toge Trappen i nogle Sprang for at komme til Stalden, men de vare neppe komne ned i Gaarden, førend der i fuldt Fiirsprang kom indstyrtende tre Ryttere med den blanke Sabel i Haanden, og strax efter to andre, hvis fnysende Heste neppe lode sig styre. De barske og hurtigt vexlende militære Anskrig viste os nu i det tætteste Mørke, at det var ridende Jægere, af det N.ske Regiment, og blandt dem tvende Stabsofficierer. Gaaden blev snart løst. Herrerne kom netop fra en meget farlig Fægtning med en stor Ulveflok, for hvilken de i Løbet af Natten let enkeltviis kunde kommet til at ligge under, hvis de ikke til sin store Lykke, i en Egn, hvor Landsbyer og Gaarde ligge meget spredte, havde fundet et Tilflugtssted i vor Værts Gaard. Trompetstødene hidrørte fra en Eskadronstrompeter, der var i Stabsofficierernes Følge, og som, da han godt kjendte Magten af Messinginstrumentets Klang over Ulvene, paa egen Haand og af egen Magtfuldkommenhed blæste Allarm af Livsens Kræfter, og opfordrede saaledes alle Kammerater viden om at komme til Hjælp og Redning.

Hvad der nu maatte foretages, var at undersøge Saarene fra Kampen. Det viste sig, at en af Jægerne havde faaet et Bid i den venstre Læg, og at tre Heste blødede af slemme Saar paa Lænden og i Bugen. Efterat man havde sørget saa godt som muligt for de Syge, sørgede den venlige Vært ogsaa for de halv Ihjelfrosne, som vare komne fra det uden Rift og Skrammer, med Vederkvægelser og Styrkemidler af alle Slags. Nu erfarede vi det Nærmere. Stabsofficiererne havde begivet sig fra sit Standkvarteer og i vigtige Anliggender villet drage til sin Oberst i N., hvor de kunne vente at komme frem, før Natten faldt paa. Det skulde imidlertid ikke være saaledes; thi deres beredne Fører og Veiviser kom af Veien og nu fore de vild i den Deel af Bialowieserskoven, som de skulde igjennem; her bleve de overfaldne af de sultne Ulve, forfulgte og saa at sige til sit Held udsprængte af Skoven, for i vor Kreds at finde Frelse og Hjertestyrkning.

Naar Faren er over, siger Ordsproget, er den snart forglemt; dette var ogsaa her Tilfældet, idetmindste med de Usaarede; thi et Par Timer vare tilstrækkelige til at hensætte dem i status qvo ante bellum, eller gjøre dem vel saa gode, som de vare før Ulvekrigen, og til at overgive dem i Søvnens Arme.

Da de vare gaaede tilsengs, tog Værten temmelig alvorlig Ordet og sagde, at uagtet han ikke kunde andet end glæde sig over at det var gaaet af uden nogen større Ulykke, saa var Sagen ingenlunde afgjort for hans Vedkommende. De hører Ulvehylet rundt omkring min Gaard, vedblev han; ved enkelte Skud, som min Jæger, min Kudsk og andre Betjente fyre paa dem, lade de sig ikke fordrive, men udlokkede af Skoven og ophidsede ved dette Eventyr med de fremmede Herrer, vil jeg sandsynligviis komme til at beholde dem i Nabolaget i Uger, og sandsynligviis forestaar der alvorlige Ulykker, hvis jeg ikke griber til kraftige Forholdsregler og erklærer dem aabenbar Krig. Kun ugjerne gribe vi til saadanne Forholdsregler, da de let kunde faae et uheldigt Udfald, men det maa imidlertid skee, ellers vilde jeg blive nødt til at holde formelig Huusarrest; thi det vil blive farligt selv ved lys Dag at vove sig ud af Huset; ville Herrerne deeltage i Expeditionen, saa indbydes de herved. Indbydelsen blev modtagen med Fornøielse, og Heltetoget skulde foregaae den første Maaneskinsnat med overskyet Himmel. Tre Dage gik hen, uden at dette havde været Tilfældet, og i disse tre Nætter var Godset formelig beleiret af Ulve, saaledes, at der maatte udstilles flere Vægtere, for at hindre dem i at bryde ind. Seent den fjerde Aften sagde Værten, at Omstændighederne nu vare gunstige, og nu begyndte Forberedelserne til den natlige Jagt. Sex Dobbeltløb, der i Forveien vare satte i den bedste Stand, bleve atter efterseede, og disse, saavelsom Alt hvad der fandtes af Pistoler og Bøsser, stærkt ladede med Ulvehaggl. Efter Midnat brød man op. En rummelig Slæde forspændt med fire Heste kjørte frem for Døren, fem Personer satte sig i den, og stille og hurtigt foer vi gjennem de aabnede Porte til Skoven. Vi mærkede snart, at de Ulve, der havde været adspredte omkring Gaarden, samlede sig og fulgte Slæden, dog endnu i nogen Afstand. Vi havde vel kjørt saaledes et Kvarteer i den stille Skov, da Hestene bleve meget urolige, begyndte at snøfte og blæse, og kunde neppe drives frem. Det gik imidlertid fremad; vor Vært pegede paa en Busk i Nærheden, i hvilken der lyste to ildrøde Punkter; det var Øinene paa en Ulv. Hestene satte afsted, og nu var det afgjørende Øieblik kommet. En liden Griis, ved hvis ene Bagbeen der var fæstet en lang Line, blev kastet ud i Sneen og derpaa uden Videre slæbt efter Slæden. Det stakkels Dyr begyndte naturligviis at hyle og skrige, og dette havde ikke varet et Par Minuter, før vi saa en stor Ulveflok, der styrtede sig over Byttet; nu knak Hanerne paa alle vore Dobbeltbøsser, et Ord og Kudsken holdt, Ulvene trængte sig nærmere sammen, og nu fulgte der paa Kommando en Generalsalve, der drønede gjennem Skoven, og anrettede som det lød til en slem Ødelæggelse blandt Ulvene. Flere laae døde paa Flækken, nogle haardt saarede rørte paa sig, de lettere saarede løb sin Vei med de Uskadte. De medbragte Tyrifakler bleve antændte, deels for at holde Ulvene væk, deels for at oplyse Slagmarken. Der fandtes kun tre døde Ulve og to haardt saarede, hvilke man kun med den høieste Grad af Forsigtighed turde nærme sig, og ikke vovede at dræbe uden ved Skud.

Hjemreisen gik iilsomt for sig, da det var mindre sikkert her og man maatte benytte de fordrevne Ulves første Skræk. Det var ikke uden Vanskelighed at faae de dræbte Ulve paa Slæden; Hestene veirede sine Dødsfiender og truede med hvert Øieblik at løbe løbsk; Alt gik imidlertid nok saa heldigt; under Fakkelskin løb Hestene i skarpt Trav gjennem Skoven, og lidt efter Kl. 2 kom vi velbeholdne tilbage til vore varme Værelser og et Glas fortræffelig Punsch, ved hvilket efter Jægerskik de udførte Bedrifter og Enkelthederne i Heltetoget bleve drøftede med Grundighed.

Den næste Dag flaaede man de døde Ulve, lod Kroppene stivfryse og opstillede disse Skabilkener omkring Gaarden. Denne Fremgangsmaade, der var tilsigtet med vor Jagt viste sig fortræffelig; thi fra nu af holde Ulvene sig borte fra Godset.*)

(Das Ausland.)

*) Sandheden af dette er neppe antagelig. Ulven her i Landet, der ikke paa langt nær er saa graadig som de litthauiske, polske og russiske Ulve, skyer ingenlunde sine døde Kammerater, men æder dem uden Betænkning, da de angribe endog og fortære levende Brødre, naar de ere vage eller syge. At de forhungrede, graadige og glubende Bæster i de slaviske Lande, om de end ikke ere fuldt saa graadige og farlige som denne modige Krigsmand skildrer dem, endnu mindre skyer sine døde Kammerater, er vel rimeligt. Overs.

Dyrtæmmeren Charles i Paris.

Det hører ikke mere til Sjeldenheder at see Rovdyr, ja selv saadanne, som man før har anseet det for umuligt at tæmme, saa spage og tamme, at deres Vogtere urædde gaae ind i Buret til dem, aabne deres Gab og holde Hovedet eller Armen ind i det; at de vildeste Dyr med samme Lydighed som en lærvillig Hund paa Herrens eller Vogterens Befaling udføre allehaande Kunststykker; ja man seer dem endog saa spage og tamme, at de, ret som om de havde aflagt sin Rovdrift og vilde Natur, ikke engang røre ved det Kjød der rækkes dem, før de af Vogteren faae Tilladelse at tage det. Men ikke nok med dette; man indlader sig endog i Kampe med disse vilde Rovdyr, Kampe for Spøg eller paa „Lad som," frygtelige at see til, fordi man ikke kan forjage Tanken om at den slumrende, den kuede, men sjelden fuldkommen underkuede Kraft, pludselig, ved uforudseede Omstændigheder, kunde kaldes til Live. At det er en tiltrækkende, skjønt frygtblandet Lyst hos Mennesket at være Tilskuer, selv ved de vildeste og farefuldeste Kampe, lærer saavel Oldtidens som Nutidens Historie. Med hvilken Henrykkelse vare ikke de gamle Romere Tilskuere ved hine Dyrkampe, hvor Mennesker og Dyr bleve slagtede og oprevne under Folkets Jubel! Hvorledes strømmer ikke endnu i Sydfrankrig, Spanien og Sydamerika, Alle til Tyrehidsningerne, og juble høit over den vilde Kamp, mellem en rasende Tyr og en dumdristig Matador, uden at tænke eller agte paa, at maaskee en eneste lille Uforsigtighed fra den sidstes Side kan gjøre ham til Dødens sikre Bytte. Eiere af Menagerier, eller Samlinger af vilde Dyr, have alt for længe siden gjort den sørgelige Erfaring, at den store Masse af Folket ikke længer lader sig lokke ved Dyrene alene, men forlanger disse farlige Kunster og Tamhedsprøver. Det er saaledes ikke at undres over, at Dyrtæmmerne, for altid at kunne byde sine Tilskuere noget Nyt, stedse gaae videre og videre i Dristighed og Dumdristighed; de nøie sig ikke længer med at gaae ind i

Dyrtæmmeren Charles i Paris.

Buret til enkelte af de vildeste Dyr, nei, de forsamle hele Flokke af slige vilde og graadige Bæster omkring sig. Saaledes har en Kreuzberg, en af de kjækkeste Dyrtæmmere, vist sig inde i et Buur imellem Panthere og Hyæner; et endnu vildere og dristigere Vovestykke viser vort efter Naturen udførte Billede af den berømte Dyrtæmmer Charles i en Flok af de største og vildeste Rovdyr, Løver, Tigere etc.

Det Paafund at bringe Dyr, der i naturlig Tilstand ere hverandres Fiender og forfølge hverandre, sammen og vænne dem til hverandre, er ikke nyt; for lang Tid siden har man vænnet Katte og Muus til at leve sammen og trukket om med dem paa Markeder. John Austin i London drev det i Aarene Tyve endnu videre, idet han bragte Kat, Rotte, Muus, Kanin, Marsviin, Høg, Ugle, Due og Spurv sammen, og for kort siden skal en Tydsker, ved Navn Huntchen, paa Leipziger Messen, til en lignende „Dyrforening" have føiet Ulv, Ræv og Hyæne. Den ovennævnte Charles i Paris er imidlertid den, der har drevet det videst, i det han har forenet de største, vildeste og indbyrdes mest forskjellige Rovdyr i et eenigt og fredeligt Selskab, som han uden Frygt tør træde midt ind i.

Marias Undfangelse, Maleri af Murillo.

Vi have allerede i vort Blads Nr. 13 givet vore Læsere Anledning til at stifte Bekjendtskab med Murillo som Kunstner. Siden den Tid er det berømte Galleri af den spanske Skoles Malerier, som Marschal Soult under de Franskes Krige hinsides Pyrenæerne havde sammenskrabet paa forskjellige Maader, bleven adspredet ved offentlig Auktion, og derved er Murillos Malerier, hvad Prisen angaar, komme saaledes i Ny, at vi troe at burde give endnu et Træsnit efter et af dem. Hertil vælge vi da naturligviis „Marias Undfangelse," der ikke alene af de 8 Murillo'er, som fandtes i Soults Galleri, men ogsaa af alle andre Malerier deri ved Auktionen steg til den høieste Priis. Angaaende Salget af dette Maleri og dets kunstneriske Værd hidsætte vi af en Artikel i L'Illustration (af J. du Pays) Følgende:

I Baggrunden af den sidste Sal af Soults Galleri tronede et Maleri af Murillo, et klart, straalende Billede, Marias Undfangelse, forestillende Marias mystiske, yndige Skikkelse, svævende i Himlen og omgivet af en Sværm af Engle og rødmossede Cherubim. Her vaktes man til en mere naturlig Begeistring ved dette herlige Billede, der desuden var bekjendt ikke alene som Murillos Mesterværk, men som et af Verdens første Malerier. Om denne Ædelsteen, hed det, vilde alle Liebhabere kjæmpe til det Yderste. Rusland vilde have det; Markien af Hertford, som havde overbudt Rusland ved Kongen af Hollands Auktion, var fast besluttet paa ikke at vige for Nogensomhelst. Og Frankrig? hvad vilde det gjøre? vilde det staae ligegyldigt ved denne Kamp? Havde det kun været Oplagsstedet for disse Kunstens Herligheder, som engang havde været erobrede under dets Faner og hjembragte blandt dets seirrige Armees Bagage? Et Besøg af Republikens Præsident vakte imidlertid Forhaabningen. Man udbredte den med Overdrivelser, ligesom man havde gjort med Keiseren af Ruslands og Markien af Hertfords Fordringer. En af de troværdigste Journaler havde endog bekjendtgjort, at „Prinds-Præsidenten havde givet Ordre til at kjøbe fire af de fortræffeligste Billeder i denne Samling — til enhver Priis!" Efter saadanne Antecedenser kan man slutte sig til den spændte Interesse, hvormed man imødesaa Salget og

Kampen mellem de forskjellige Nationaliteter, som her havde sat hinanden Stævne. Under denne Gjæring begyndte Auktionen Onsdag den 19de Mai. Kampen begyndte med Heftighed. Efterat nogle mindre betydelige Malerier vare blevne meget høit betalte og en „Jesus og Johannes som Børn" var bleven tilslaaet for 63,000 Fr. og „St. Petrus i Fængslet" for 151,000 Fr., begyndte Kampen om Marias Undfangelse. Det blev opraabt for 150,000 Fr. og steg op til 586,000 Fr.; med Auktionsomkostningerne 615,300 Fr. !!! En vakker Skilling. Man paastaar, at Ruslands Agent og Lord Hertford bød lige op til 500,000 Fr. og at det var en Agent for Spanien, som konkurrerede med os og eggede vor Kunstbegeistring til 585,000 Fr., ved hvilken Priis han gav tabt og rømmede Marken for vor Haardnakkethed. Man har vanskeligt for at forstaae en saadan Galskab fra Spaniens Side; det har selv saamange Billeder af Murillo, at det ikke behøver at ødelægge sig ved alle Europas Museer. Dette eventyrlige Tilslag blev modtaget med eenstemmige Bravoraab. Men Enthusiasmen steg til sit Høieste, da man erfarede, at denne Akvisition var gjort af Regjeringen, til Bedste for vort Museum. Man skal, hedder det, have foranstaltet etslags Seiersfest for Hr. Niewerkerke i Anledning af denne Frankrigs sidste Seier og definitive Erobring. Det er sjeldne og skjønne Dieblikke i Livet, disse Begeistringens Timer, da man giver den uforskammede Fornuft en god Dag og uden Betænkelighed giver efter for Lunets Indskydelser. Det var Onsdagen den 19de Mai mellem Kl. 6 og 7 om Aftenen, Frankrig havde denne lille Fornøielse. Idag er Begeistringen sagtens bleven noget nedstemt; lad os betragte Sagen lidt nykternt. Først et Ord om Marschal Soults Galleri. Det er med Rette blevet berømt, men man bør betænke, at dets Navnkundighed daterer sig fra en Tid, da det var rigt paa sande Mesterværker., som siden ere blevne solgte og adspredte. Hvad Murillos Malerier angaar, ville vi for det Første anføre som en kurios Kjendsgjerning (efter Viardots fortræffelige Værk om Europas Museer), at otte af hans største Kompositioner, tilhørende Hospitalet la Caridad i Sevilla, for to hundrede Aar siden bleve ham afkjøbte for henimod 20,000 Fr. Vil man have noget Begreb om de overdrevne Priser, hvortil Kunstelskerne have drevet den spanske Malers Værker, maa man fornemmelig see til England. Der blev f. Ex. den beundringsværdige Hellige Familie (National Gallery) i 1837 kjøbt for 150,000 Fr., St. Johannes med Faaret, i det samme Galleri, blev i 1840 betalt med 2,000 Guineer; den gode Hyrde i det samme Tidsrum med 3,900 Guineer af Bankieren Rotschild; endelig blev for 18 Maaneder siden det skjønne Billede: de Værkbrudne af Marschal Soult selv solgt til en rig engelsk Kunstelsker „for den fabelagtige Priis 170,000 Fr." Efter 1830 stod Marschallen i Begreb med at sælge til Ludvig Philip 1) den forlorne Søns Hjemkomst, Samlingens fornemste Billede; 2) Abraham og de tre Engle; 3) Marias Undfangelse, som vort Museum har kjøbt; og 4) et Billede, som tilskrives Velasquez — Alt for 400,000 Fr. Handelen blev afsluttet, men gik ind igjen, ligegyldigt af hvad Grund. En femten Aar derefter besluttede han sig til at overlade Hertugen af Sutherland de to førstnævnte Malerier tilligemed nogle andre af mindre Betydenhed, for den samme Priis. Men vi have nu overtruffet alle disse Bedrifter, ved at give 586,000 Fr. for Undfangelsen alene!

Hvad mærkeligt er der da ved dette Billede, der er bleven saa beundret, saa lovpriist og saa dyrt betalt? Er det et Værk af en Mester, som har frembragt Lidet? Langtfra! Murillo har besiddet en uhyre Produktivitet; man har i denne Henseende sammenlignet ham med Lope de Vega.*) Er det et af hans Mesterværker? Det er ikke fra nogen Kant betegnet som saadant. Hans Mesterværker ere, foruden deovennævnte Malerier, den hellige Elisabeth, i Akademiet i Madrid, den hellige Antonius, i Domkirken i Sevilla; desforuden kunne endnu nævnes nogle andre i den sidstnævnte By og i Museet i Madrid, som besidder sex og firti Værker af denne Kunstner. Eller er det Sujettet, der giver det en særegen Værdi, som Tilfældet vilde være, om man ved et Træf opdagede et stort religiøst Billede af Velasquez? Ingenlunde; det er tvertimod i denne Henseende et meget hverdagsligt Værk i alle Museer, vort eget uberegnet, i alle Samlinger finder man „Marias Undfangelse" af Murillo; i Spanien er man oversvømmet deraf. Eller er det saa fortræffeligt konserveret? Intet mindre. Det bærer tydelige Spor af at være overmalet, og paa enkelte Steder er endog Farvens Friskhed tilintetgjort ved Vaskningen. Det er ogsaa langtfra, at det ialmindelighed har været nødvendigt for vort Museum at anskaffe nogen Murillo. Det besidder allerede sex Malerier, der ere tilstrækkelige til at charakterisere Murillos tre Manerer, naar undtages hans store Stiil, Stilen i hans sande Mesterværker. Der findes blandt Andet en Madonnas Undfangelse af en mindre gribende Virkning, men af samme kunstneriske Værd. Dette kostede Ludvig XVIII 6000 Fr. i 1817, medens det ny koster 586,000 Fr. Man har nu skaffet det en Hædersplads i „Salon carré" ligeoverfor Brylluppet i Cana, af Paul Veronese, og det indtager Pladsen for Madonnas Kroning, af Fra Beato Angelico, hvis kydske Mysticisme har maattet trække sig tilbage for denne Mysticisme af en anden Art, mindre reen og af ringere indre Gehalt. Det kan ikke nægtes, at dette nyerhvervede Billede har en henrivende Kolorit. Men naar man er kommet sig efter det første Indtryk, vil man bemærke, at den grelle blaa Farve i Madonnas Gevant er det meest Uharmoniske, som den hele Salon carré har at opvise. Englegrupperne ved Madonnas Fødder ere henrivende ved deres Livfuldhed, Lethed, Klarhed og ved den fine duftige Tone, men Hovederne ere ordinære, og synes at være temmelig naive Reminiscentser fra spanske Gadedrenge; nogle af dem ere endog stygge og slet anbragte. Der er i alle disse Engle, som befolke Rummet og med Omhed stimle om Madonna, i denne kvindelige Skikkelse, som hæver sig mellem dem og behersker dem, et harmonisk Tilløb til en heel og yndig Frembringelse. Men Madonnas Typus — man bør have Mod til at sige det, trods den smittende Begeistring — tilhører ikke en ophøiet Natur. Uden at tale om Ufuldkommenhederne i Ansigtets Detailler, de slappe Draperier, som flagre om Figuren, uden at fremhæve den — maa man idetmindste indrømme, at det poetiske, ideale Udtryk mangler; det er etslags udviisket Natur, som hos en Dame fra Ludvig XV's Tid. Dette Billede lærer os intet Nyt om den store Maler, hvoraf Spanien er stolt, og hvis behagelige Kolorit og Pensel, sublime Følelse, gribende Sandhed og mangesidige Produktivitet det ikke noksom kan berømme. Hvad Stilen angaar, er Morillo en Maler af 2den Rang; men de øvrige fortrinlige Egenskaber hos denne Kunstner, hvis Maneer er etslags Mellemled mellem den hollandske Naturalisme og de store italienske Maleres yndige Idealisme, anviser ham en betydningsfuld Plads i et Museum. Det er slemt at vort Museum, trods et saa uhyre Offer, ikke er kommet i Besiddelse af et virkeligt Mesterværk af Murillo, og at vort udmærkede Galleri i Louvre har gaaet Glip af en Lykke, der er naaet med liden Bekostning af andre Museer og simple Privatsamlinger. Denne Gang er det ikke den gode Villie, men Leiligheden, som har manglet. Nu, da den gjorte Gjerning ikke kan ændres, lader os glæde os over det smukke Billede; men vi bør ikke overdrive dets Værd, fordi vi have overdrevet Prisen. Vi har ladet os tage ved Næsen af vor egen Kaprice: lader os huske paa det, og ikke gjøre os til deraf.

J. du Pays slutter sin Artikel med følgende Bemærkning: Salget af store og skjønne Malerisamlinger bliver Dag for Dag sjeldnere. Hvilke Leiligheder der end maatte tilbyde sig og hvormeget vi end bestræbe os for at forsyne os ved Auktioner, vil der dog altid være betydelige Huller at udfylde i vort Museum. Men Trangen til at erstatte dette Savn maa altid være stor; thi i vore Dage bør ikke et Museum være et ufuldstændigt Oplagssted for Malerier, der ere sankede sammen paa en Slump; det bør omfatte alt hvad de store Malere have frembragt i deres fornemste Mesterværker, og paa samme Tid fremstille Malerkunstens Historie, en Oversigt over de fornemste Skoler, fremstillet ved Værker, der kunne give et klart Begreb om deres Eiendommelighed og indbyrdes Forhold. Med andre Ord: ved Siden af Museet for de originale Billeder bør man have et Museum for Kopier, for at danne en uafbrudt Række, hvorved man i et Heelt kan omslutte Kunstens herlige Udvikling. Dersom man vilde give Slip paa denne barnagtige Fordom mod Kopier og slaae ind paa denne Vei, vilde man lægge mindre Vægt paa at kjøbe sjeldne Malerier til fabelagtige Priser, medmindre de havde ganske særegne Fortrin med Hensyn til den techniske Udførelse. De uhyre Summer, som man nu giver ud for at erhverve et eneste Maleri, skulde sikkert blive anvendte med langt større Fordeel og til langt større Belærelse og Underholdning for dem, der besøge vort Museum, dersom man anvendte dem til at lade udføre gode Kopier af de fornemste Mesterværker, i Maleri saavel som i Skulptur, der ere omspredte i Europa. Vi føle os inderligt overbeviste om, at dette engang vil skee, og det er fordi vi ere overtydede om denne Forholdsregels store Nytte at vi gribe enhver Anledning, for at henvende den offentlige Opmærksomhed paa dette Anliggende.

Marias Undfangelse, Maleri af Murillo.

*) Den her nævnte spanske Dramatikers Produktivitet var saa stor, at han har skrevet 2,200 Stykker for Scenen eller i det Hele taget ligesaamange Vers som der er Mile til Solen!

Englands Dampskibsflaade.

I en amerikansk Tidende læses Følgende:

Der hersker en stor Ukyndighed om Englands Magt. Denne Ukyndighed forefindes saavel hos Folket i England som hos os. Englands Dampskibsflaade er frygtelig; den tæller 147 Fartøier samt tre nye Propellerskibe paa 80 Kanoner, — naarsomhelst færdige til Angreb.

Halvdelen af denne Flaade et oplagt, men det har 75 Krigsdampskibe, i Gjennemsnit a 800 Tons. — hvert Dieblik færdige til at stikke i Søen. Nogle ere meget smaa, andre meget store, men selv de mindste kunne beseile det atlantiske Ocean. — Storbritaniens Handels-Dampflaade tæller 1184 Skibe. Alene Londons Havn har 333 Dampskibe af 102,000 Tons Drægtighed; Glasgows 88 af 34,000 Tons. I Liverpool regner man 99 Dampfartøier, tilsammen 21,069 Tons. Saaledes gaar Dampskibenes Drægtighed blot i tre Havne lige op til 157,059 Tons.

England har altid havt den Politik at dølge sin Magt; vi lade staa hen, hvorvidt dette er klogt eller ikke. Her ville vi blot meddele Fakta.

Hvis man beregner, at hvert Fartøi i Handelsmarinen er drægtig 200 Tons, faae vi 216,400 Tons.

Et Blad i Cincinnati omtaler en Mængde engelske Dampfartøier paa 100 Tons og derunder. Et eneste Interessentskab i Glasgow, Kompagniet Cunard, har syv transatlantiske Dampskibe, drægtige omtrent 13,000 Tons, og dette Tal kan man gjerne forhøie med 6000, da Drægtigheden i Regelen bliver for lavt ansat. Man regner idetmindste 100 Fartøier a 1000 Tons, som øieblikkelig kunne gaae ind i den engelske Orlogsmarine og armeres og udrustes saavel til Forsvar som Angreb. Det er latterligt at paastaae, at Frankrig skulde kunne erobre England. Naar dette sidste Land rører sig i sine Arsenaler, skjælver Europa; det kan i Løbet af fjorten Dage blokere alle Kontinentets Havne paa samme Tid som det fuldkommen beskytter sine egne.

Literatur og Kunst.

Blandt de til Julen udkomne Bøger ville vi her foreløbig nævne følgende, idet vi forbeholde os senere at omtale Resten noget udførligere. Paa Chr. Tønsbergs Forlag er udkommet **Anna Kolbjørnsdatter,** Skuespil i tre Akter med Sange og Chor til Musik af forskjellige Komponister, af Rolf Olsen. Dette Stykke, der i forrige Vinter gjorde saa megen Lykke paa vor Scene, og som vi allerede dengang omtalte fordeelagtigt, vil vistnok ogsaa vinde Bifald blandt det læsende Publikum, om det end ifølge dets reent dramatiske Anlæg og dets, med stadigt Hensyn til Opførelsen, nøkterne Stiil ikke vil tiltale saaledes ved Læsningen som paa Scenen. Stykket udgjør 6 Ark, er elegant udstyret og koster 40 ß. heft., 68 ß. indb. — Paa Tønsbergs Forlag er der ogsaa udkommet 6te Hefte af Munchs **Norges Historie,** indeholdende Fortsættelsen af Hakon Jarls og Begyndelsen af Olaf Tryggvessøns Historie, samt første Hefte af „**Norske Folkelivsbilleder** efter Malerier og Tegninger af Adolf Tidemand m. Fl." — Nærværende Hefte indeholder Tidemands bekjendte „Katechisation" og „Et Brudefølge." Begge Blader ere udstyrede med megen Elegance og omhyggeligen udførte. Til hver Plade følger Text paa Norsk, Tydsk og Engelsk. Texten til Brudefølget er forfattet af Prof. Welhaven, til Katechisationen er Asbjørnsens mesterlige Text til dette Stykke i „Norge i Tegninger" fremdeles benyttet.

— Paa A. Dzwonkowskis Forlag er udkommet 3die Oplag af Pastor C. A. Guldbergs Oversættelse af **Lars Linderots Prædikener** paa alle Søn- og Helligdage. Da denne Bog hertillands allerede er udbredt i flere 1000 Exemplarer, maa den antages saa bekjendt, at det her er unødvendigt at omtale dens indre Værd. Vi ville derfor blot sige, at det ny Oplag er bleven forøget med Forfatterens Levnetsbeskrivelse, og at det, hvad Korrekthed angaar, har vundet derved, at O. Vig med megen Omhyggelighed har besørget Korrekturen deraf. Udstyret er smukt og Prisen, 1 Spd. indb. i Skindbind, meget lav. — Hos samme Forlægger er der udkommet en liden Billedbog, der kan anbefales som en passende Gave for mindre Børn, nemlig **Moderen,** 12 Billeder med Text paa Vers. Den koster med illuminerede Tegninger og smukt heftet 24 ß., med sorte Tegninger 12 ß.

Norge.

Christiania. Den 19de holdtes Kirkebøn i Anledning af Kongens Helbredelse og den unge Prinds's Fødsel. Under Kanonsalut blev et Te Deum afsunget.

— Den 20de Dec. foretoges Valg paa sex Formænd, hvorved Ingeniørlieutenant Ræder, Høiesteretsassessor Motzfeldt, Malermester Bing, Advokat Kildahl, Kjøbm. Frølich og Skrædder C. Erichsen erholdt de fleste Stemmer.

— I den nu endte Høiesteretssession ere 234 kriminelle og 13 civile Sager paadømte. I Aarets Løb ere i det Hele 722 Sager behandlede.

— I Foreningen til norske Fortidsminders Bevaring holdtes i Tirsdags den aarlige Generalforsamling; det fremlagte Aarsregnskab udviste en Indtægt af 1279 Spd. og en Udgift af 510 Spd. Medlemmernes Antal er omtrent det samme som i forrige Aar. Til Direktører gjenvalgtes de forrige, med Undtagelse af Prof. Monrad, der frabad sig Gjenvalg og i hvis Sted Fuldmægtig Chr. Hansteen valgtes.

— Til Medlemmer af Børs- og Handelskommitteen her i Byen ere Kjøbmændene H. Gulbranson, O. M. Hauge og J. H. Schwensen beskikkede.

— Understøttelsesselskabet for Huusarme tæller nu 387 Medlemmer, med et aarligt Bidrag af omtrent 750 Spd. Selskabet er i det sidste Aar forøget med 150 Medlemmer.

— Chr. Tønsberg har nylig skjænket Christiania Underofficiersforening en Bogsamling paa 500 Bind.

Fra Moss berettes, at en Mængde Tyverier ere forøvede der i Byen i den sidste Tid.

Mandal lader til at faae en ny Avis, idet et Prøveblad af en ny Tidende, „Mandalitten," ledsager Mandals-Tidenden.

I Stavanger oprettedes den 1ste Okt. en Aftenskole, hvori Enhver, som ønsker det, kan erholde Underviisning i de almindelige Skolefag foruden Tydsk, Engelsk og Konstruktionstegning. Elevernes Antal ere omtrent 100; da man er kommen tilkort med Indtægterne, indbydes der nu til frivillig Bidragstegning.

I Bergen ere 28 Personer berettigede til at sælge Brændeviin i Smaat, og da Afgiften er 14,000 Spd., falder saaledes 500 Spd. paa hver.

Lillehammers Handlende have stiftet en Forening, som man antager vil give Handelen der et større Opsving og afhjælpe mange Mangler ved samme.

Throndhjem. Flere dristige Indbrudstyverier, der i den sidste Tid ere forøvede, tyde hen paa, at der i Byen maa findes etslags organiseret Tyvebande. Nogle skulle derfor have forsynet sine Pengegjemmer med Selvskudslaase.

Oversigt over norske Blades Indhold.

I den sidste Tid er der bleven ført megen Strid om det norske Sprogs Emancipation. Den foranledigedes først ved det fra det Danske afvigende Sprog, der ved det norske Theaters Aabning anvendtes; men for at have noget paa Prent at holde sig til, greb man Bugges allerede tidligere udkomne Oversættelse af Iliadens 3 første Bøger som Hovedpunkt eller Hovedthema for Diskussionen. Rektor Vibe drøftede Oversættelsen kritisk, Chr.-Pst. parodierede den, og Mgbl. besvarede Parodien med en heldig Oversættelse af de parodierede Vers i reent Bondesprog. Fuldmægtig N. N. Østgaard besvarede Vibes Anmeldelse i en med Klarhed og Sagkyndighed skreven Opsats med Overskrift: „Hvad kommer der saa tilsidst ud af alle disse Bestræbelser med Sproget?" hvilken findes i Nr. 1534, 37 og 38 af Chr.-Pst. Samtidig hermed har en Forfatter i den norske Tilskuer med philosophisk Skarpsindighed drøftet Spørgsmaalet om det norske Sprogs Emancipation, ikke at tale om flere andre, tildeels i polemiske Opsatser fremkomne Bidrag, Bemærkninger og Vink angaaende samme Gjenstand.

— Af et i Chr.-Pst. for 23de Dec. indtaget Stykke om „Veien over Dovrefjeld" sees, at Omlægningen af Veien gjennem Drivdalen, hvorved den besværlige og farlige Vaarsti undgaaes, og som paabegyndtes den 15de Juli f. A., nu er tilende, og at derved „Veien mellem den 13de og 14de Milepæl fra Throndhjem, der var den værste mellem denne By og Christiania, nu kan omgaaes paa en god Vei, der paa de farligste Steder er forsynet med Jernrækværk og paa mindre farlige Steder med Rækværkstene, og ihvorvel den maa have en betydelig Stigning i det Hele taget, saa er den nu saa jævn, at den kan kjøres i Trav." Den største Arbeidsstyrke, der paa een Gang har været anvendt, er 400 Mand. Af de til Omlægningen bevilgede Penge (noget over 37,000 Spd.) haves endnu et Overskud af omtr. 3000 Spd., og om end Noget deraf næste Sommer bliver anvendt til Overfyldning o. s. v., vil man ialfald faae Penge tilovers.

— Tvende Breve fra Sognepræst Hvoslef i Kautokeino til Biskop Juell, samt et privat Brev i Chr.-Pst. for 21de Dec. meddeler nærmere Underretning om de af Finnerne forøvede afskyelige Drab. Mandags Morgen den 8de Nov. drog omtrent 30 Personer, hvoraf over Halvparten Fruentimmer, ned til Landhandler Ruth, hos hvem Lensmand Bucht (ikke Buch) boede, forsynede med Klubber og Riis og fast bestemte paa at slaae ihjel Enhver, som ikke vilde antage den levende Tro og blive med dem, samt at opbrænde Ruths Huus, Præstegaarden og Kirken. Først overfaldt de Lensmanden med Klubbeslag og Knivstik, og da Landhandleren paa hans Skrig styrtede tilhjælp, blev han behandlet paa samme Maade, indtil han opgav Aanden. Madam Ruth og hendes Pige, der kom til, bleve heller ikke skaanede for Slag; men da Finnerne begyndte at plyndre Kramboden, fandt hun Anledning til at undkomme til Præstegaarden med sit lille Barn paa Armen. Lensmanden havde ogsaa imidlertid samlet Kræfter, og var kommen op paa et Loftkammer, men blev her opsøgt og myrdet med Knivstik. Derefter satte de Ild paa Huset og droge til Præstegaarden, hvor de sloge Vinduer ind, bandt Benene paa Præsten (Hvoslef) og trak ham omkring under Skrig og Slag, samt pidskede hans Kone og Madam Ruth, der her havde søgt Ly. Men just som de holdt værst Huus, ankom Klokkeren Klemet med 20 bevæbnede Mand fra Finnebyen Aoutzi, hvor en der hjemmehørende Finn, som ved Fanatikernes Ankomst til Ruth var bleven riset og derpaa undkommet, i den største Skyndsomhed havde søgt Hjælp. Der begyndte nu en frygtelig Kamp imellem Aoutzi-Finnerne og Mordbrænderne og omsidder bleve 18 af disse grebne og bagbundne, hvilket dog først kunde skee, efterat de vare slaaede til Svime. Under det hele Opløb have Konerne næsten været værst, og i denne Bataille dræbtes endog en af dem, idet hun med et Barn paa Ryggen gik frem i Stormskridt. I Kampen undkom flere, men disse bleve siden forfulgte og fangede, og tilligemed de første Fanger surrede paa Pulker og bragte til Arresten paa Bosekop. Ellen Sundby, der ifjor dømtes til Tugthuset, men hvem det ikke har været muligt at paagribe, især da de fanatiske Troesbrødre have beskyttet hende, henhører ogsaa blandt de nu Arresterede.

Blandede Efterretninger.

Frankrig. Neapel, England, Belgien, Schweitz, Holland, Sardinien og Spanien have allerede anerkjendt den ny Keiser.

— Den 8de Dec. afreiste Abd-el-Kader til Marseille for der at indskibe sig til Lille-Asien. Ved Afskeden skal Keiseren have foræret ham en Sabel til en Værdi af 25,000 Franks. Exemiren skal have en Pension af 100,000 Fr.

— Ifølge Indep. B. skal der i Senatet herske Misfornøielse med de foreslaaede Forandringer i Forfatningen og navnlig med en Bestemmelse, som giver Keiseren Ret til at afslutte Handelstraktater uden Kamrenes Medvirkning. Derimod har Senatet antaget Dekretet angaaende Civillisten, idet denne er fastsat 25 Mill. samt 1½ Mill. til Dotationer.

— I Monitoren berettes, at Keiseren atter har benaadet en Mængde politiske Forbrydere. Over 700 skulle i det Hele være blevne benaadede siden Keiserdømmets Oprettelse.

Østerrige. Prindsesse Carola af Wasa, hvem Rygtet allerede flere Gange har forlovet med Napoleon, skal nu ifølge „Presse" og „D. A. Z." virkelig være forlovet med Arveprinds Albrecht af Sachsen.

Spanien. I Anledning af Martinez de la Rosas Valg til Formand i Kortes opløste Regjeringen disse; men da det i Opløsningsdekretet hed, at der skulde foretages ny Valg efter den gamle Valglov og at Kortes derpaa atter skulde sammentræde den 1ste Marts 1853, troede man, at Regjeringen havde opsat sin Hensigt at forandre Konstitutionen. Men den offentliggjorde d. 3 ds. 9 Lovforslag til Forandring af Forfatningen, Valgloven og Kamrenes Sammensætning, samt angaaende den personlige Sikkerhed, Eiendomssikkerheden, den offentlige Orden og Kongerigets Grander. Senatet skal bestaae deels af arvelige Senatorer, deels af Senatorer paa Livstid, som udnævnes af Regjeringen. For at være valgbar til Kortes skal man idetmindste i to Aar have betalt 3000 Realer i direkte Skatter, eller 1000 Realer i Grundskat. Deputeretværdigheden er uforeenlig med geistlige og militære Forretninger, saavelsom med enhver lønnet Embedspost. Budgetterne skulle, som hidtil, forelægges Kortes. Valgkorporationerne sammensættes af 150 af de høiest beskattede Borgere i hvert Valgdistrikt. Disse Lovforslag skulle forelægges Kortes i Marts næste Aar. Allerede den følgende Dag, den 4de ds., er Regjeringen gaaet et Skridt videre, idet den har bekjendtgjort, at Finantsministeren er bleven bemyndiget til at offentliggjøre Budgetterne for 1853, som skulle træde i Kraft fra 1ste Januar samme Aar, skjønt Kortes først sammentræde i Marts. — Der havde udbredt sig det Rygte, at den franske Regjering skulde have sin Haand med i Spillet, hvilket den franske Monitør dog benægter.

— General Narvaez har sluttet sig til Oppositionen og er bleven Medlem af en Kommittee, der er dannet af de oppositionelle Medlemmer i Senatet og Deputeretkammeret og som har til Formaal at indvirke paa Valgene til Kortes.

Tyrkiet. Ifølge Telegraph-Efterr. har den tyrkiske Bank nægtet at modtage Statens Papiirpenge; Kjøbmændene ere bestyrtede og en Pengekrisis forestaar.

Ledige Embeder og Bestillinger.

En Førstelærer- og **Inspektørpost** ved Farsunds oprettendes Borgerskole med en aarlig Løn af 300 Spd.,

en **Andenlærerpost** med 180 Spd. og

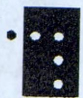
en **Tredielærerpost** med 50 Spd. i Løn, begge ved samme Skole.

En Religionslærer- og **Forsangerpost** ved Arbeidsanstalten „Christian Augusts Minde" med en Løn af 60 Spd.

Kirkesanger- og **Fastskolelærerposten** i Hedrums Præstegjælds Hovedsogn med omtrent 90 Spd. i aarlige Indtægter foruden fri Bolig, Brugen af en liden Jordvei m. m.

Hovedkirkesanger- og **Fastskolelærerposten** i Finnø Psig. med omtr. 70 Spd. i aarlige Indtægter foruden Brugen af en Jordvei.

Christiania. Trykt hos Brøgger & Christie.

1852.